

Biblioteca de Santa Cruz

—•—

Estante..... *11844*

Tabla..... *76*

Número..... *11844*

11.877

207 90
127 80

HIEROGLYPHICA,

SEV DE SACRIS AEGYPTIORVM
ALIARVM'QVE GENTIVM LITERIS
COMMENTARIIL

A IOANNE PIERIO VALERIANO Bellunenſi ſumma cum induſtria exarati, & in libros quinquaginta octo redacti: quibus etiam duo alij à quodam erudiſſimo viro ſunt annexi.

Receñs operis editio, variis iconibus, & numifmatibus affabrè elaboratis decorata, multòque quàm antehac elimatior.

CUM COPIOSISSIMO INDICE.

LUGDVNI,

APVD BARTHOLOMÆVM HONORATVM.
AD INSIGNE VASIS AVREL.

M. D. LXXXVI.

CVM PRIVILEGIO REGIS.

HIEROGLYPHICA

SEU PHARIS AEGYPTIORVM

ALPHABETI GENIVM LITERIS

COMMENTARIIS

AVTHORE JOHANNI DE WITTE

AMSTELÆDAMI, Apud J. VAN DORP, 1704.

MDCCIV.

IN BIBLIOTHECA MUSEI HISTORICO-NATURALIS

AMSTELÆDAMI.

AD USUM SCHOLE PUBLICÆ

LIBRARIUS

JOHANNES VAN DORP

AMSTELÆDAMI

1704

MDCCIV

AMSTELÆDAMI

1704

MDCCIV

AMSTELÆDAMI

1704

MDCCIV

AD USUM SCHOLE PUBLICÆ

LIBRARIUS

JOHANNES VAN DORP

AMSTELÆDAMI

1704

ILLVSTRISSIMO COSMO MEDICI FLORENTINORVM DVCI, HE-

TRVRIÆQVE PRINCIPI, HEROI INCOMPARABILI,

Ioannes Picrius Valerianus

S. P. D.

VM mecum reputo, COSME Princeps illustrissime, reputo autem sèpissimè, quanta fuerit & genij & ingenij tui felicitas in laudatissimæ vitæ tuæ, negotiorumque electionibus, cum omnes te vnanimi totius patriæ tuæ consensu, in tam tenera ætate, ditioni amplissimæ præponerent, & in hac celsam honoris sedem extollerent, tum certè quoniam modo tantam rerum molem in hac temporum perturbatione ferre ac sustinere posses, sanè quàm, pro eo ac debui, sollicitus esse cepti. Verùm cum actionis administrationisque tuæ progressum, & quam vitæ rationem complexus es, considero, gaudio planè maximo ita perfundor ac exulto, vt etiam planè videam te Fortunæ locum illum, singulari omnium beneuolentia & summa virtutis exultatione non solum tueri potuisse, sed etiam eam virtutis opinionem de te concitauisse, vt vel maximis regnis gubernandis te dignum præbueris. Nam qui fructus à bono veròque principe solet expectari vel maximus, huiusce iam non adumbratam imaginem, sed luculentam expressamque formam nobis exhibuisti: atque vt in signe commodum subditis tuis adferre posses, in primis operam dedisti, vt tanquam agrum melioribus ferendis (segetibus destinatum, Lolio zizaniæ, sic Rempub. tuam labe vitiosis que contagiosis purpugares, dum corruptores coerceres, externas diuini nominis contumelias, blasphemias, perituria, & id genus extrema scelera pro virili, iureque tuo prohiberes, emendas, tollis, ac punis: nihilque magis è tua dignitate, nec rem Deo (huius enim minister & est & dicitur bonus quiuis Princeps) gratiorem, nec ciuibus tuis salubriorem existimasti, quàm si ad huiusmodi honestatis ac pietatis scopum & metam in curriculo tuo gnauius & strenuè contendas: pro quo etiam labore & indefesso studio certè nouisti tibi diuinitus immortale præmium esse propositum, cum tam gloriosi conatus & cursus dux & magister CHRISTVS prolixè pollicetur illis rerum omnium felicissimos successus, qui religionem puriorem ardentè amant, & ornare sedulo contendunt. Quamobrem Cosme Princeps ornatissime, fas mihi sit quæso, meo quodam more, & singulari quadam erga te gentemque vestram pietate, libertatis quædam vsurpare & adferre, quæ ex officio prætermittere non possum: teque exhortari, & admonere, vel iam currentem (vt dici solet) incitare potius, vt quem hæcenus animum ad publica iuuanda comoda attulisti, cum non deponas, sed tibi etiam atque etiam vigilandum, ac pro Rempub. consilio & labore excubandum existimes: studii que omnia, cogitationes & curas in iis rebus ponendas, quibus clauum tanti dominij in maximis fluctibus tenere, & amplas ditiones tuas, in summis rerum difficultatibus tueri ac gubernare possis. Hoc ipsum faciliè totum assequeris, si Deum verum in CHRISTO verè, vt facis, agnosces, summa fide & obseruantia colas, ames, venereris, & gloriæ sanctissimi nominis eius, doctrinæ celestis, Ecclesiæ tranquillitati amplificandæ conferuandæque dies noctesque studeas: in domino ad quod es adhibitus, publicam, vt hæcenus fecisti, salutem quaeras, subditorum incolumitatem cures & tuaris, honestam disciplinam instituas, vel iam institutam conferues, florentem ditionem legibus, iustitia, concordia stabilire pergas. Magnum, inquires, est hoc & arduum munus, molestiarumque plenum, & quod non nisi ab iis præstari potest, quibus diuinitus peculiare donum concessum est: mihi autem homini satis alto persueti otio hæc præscribere longè facilius, quàm inuenire quenquam qui ad hunc scopum propius collimet. Rectè sanè, sed quorsum hæc? Vt te ipsum, clarissime Princeps, respicias, teque cum esse firmè credas, in quem Deus Opt. Max. immensâ sua benignitate, tam ampla conferre voluit beneficia, vniquemque constituit. Ducem, ac veluti pastorem, magnis & late distitis populis, vt eos commodè prudenterque regendo pascendôque, in hoc tuo principatu idea quædam sanctæ Reipub. eluceres. Ideoque duos præclaros tibi comites addere voluisti, Iustitiâ & Religionem: quarum altera fortunas, vitam & dignitatem ciuium

Ad Illustris. Cosmum Medicem

& populorum conseruas & contines: altera ad veram salutem veramque felicitatem omnes conuocas, & proprio laudabile exemplo tantum non adducis. Respicere igitur, COSME Princeps, munus tibi assignatum à Deo, talentumque tam liberaliter tibi impertitur, ac cœlestis tuum illud nomen non sine diuino numine ideo tibi obuenisse, vt (quod olim de Sparta prouerbum iactatum est) quam nactus es Hetruriam, eam excolas, & omni virtutum genere exornes. In primis autem, vt deceat veræ virtutis amatorem, artes quibus doctrinæ liberales continentur, studio, liberalitate, & officis tuis complectaris: insunt enim in artibus illis fontes & causæ sapientia, virtutum, legum, & honestæ disciplinæ, quæ omnia quam principatui & prouinciis tuis necessaria sint, vnus omnium Principum optime nouisti, qui nullis sumptibus, laboribus nullis pepererit, vt præstantiores ingenuarum artium doctores gymnasiis præficerentur, iuuentutemque liberaliter instruerent. Et si quis tandem inueniatur, qui ab egregia aliqua virtute commendationem ducit, hunc tua beneuolentia dignum iudicas, ac benigne complecteris, autoritate defendis, foves, & dignis præmiis ornas: vt iam nemo mirari debeat, probos homines & doctissimos quosque certatim ingenij sui partus libenter illi commendare, cuius vel nominis splendore, gratiam & ornamentum scriptis conciliant suis. Quam quidem ob rem nec mihi, qui annos permultos in vestra sum clientela committendum potui, vt, cum multi eam voluptatem, quam incredibilem ex ista magna dignitate animis suis perciperent, scriptis declararent, vellenteque te hunc summum honorem ex tuo merito splendore diuinitus administrare: ego vnus in tanta omnium lætitia tacerem, nec scripto testificari commune omnium nostrum gaudium ex eo potissimum narum esse, quod te vnum in hac durioris temporis propagatione diuinitus delectum videmus, qui literas literatosque viros singulari benignitate foves atque illustras, ac aduersus intolerandam insciam & immanem barbariem defendis. Vt igitur huiusce perceptæ meæ lætitiæ aliquam significationem darem, commentarios satis multos diuersorum amicorum, quibus uti denegare nec potui nec debui, rogatu, de sacris Ægyptiorum literis hoc tempore in vnum veluti corpus constrictis in tuo nomine apparere volui: in quibus vel describendis vel tractandis magnam operam & sedulum studium nos posuisse, boni omnes qui nostra legere dignabuntur, facile intelligent. Quam verò feliciter id à nobis tentatum sit, aliorum iudicium erit: labores certe incredibiles sustinimus, dum earum rerum explicationem adferre studimus, quæ naturæ obcuritate varietateque inuoluta, multique obstruât difficultatibus, plurimorum vel insigniter eruditorum hominum ingenia exercere detineret: potuerint: vt etiam æquiotem mihi fore Lectorem sperem, vbi viderit me primum tanta rerum varietate, magnitudine ac difficultate maximo studio maximaque animi contentione in hoc argumeto elaborare voluisse, & honesto exemplo multorum studia excitare. Quanquam hoc loco existerunt, qui in ipso operis vestibulo à tam laborioso me deterrent ita stupuerunt incepto, vt etiam vel arrogantia vel imprudentia nota & crimine me verberant, quod vnus è multis exultarem aliquam absolutam explicationem me nunc tandem huic tam obscuro argumento adferre, & tam immensam rerum abditatarum seriem ex Ægyptiorum sacerdotum arcanis eruere posse cõfiderem. Quin potius rei difficultate ob oculo versata, inexhausti operis laborem declinandum censuerunt, præsertim cum in huiusmodi enodandis non pauci ex Græcis & Latinis Barbarisque scriptoribus omne studium & operam sine fruge consumperint, quod opus tale rerum atque artium omnium propædromo rationem naturamque comprehendat. Præterea vetustis earum literarum monumentis, partim temporum, partim hominum incuria deperditis, ea dicebant scriptoribus inopia laborandum esse, vt si ætas, si ingenium si alia plerumque alessent. vix tamen ad exitum perducere concederetur tantæ molis argumentum, quod idem adeo sit ex hominum memoria sublatum, vel potius abolitum, vt nulli vnquam vsui sit hæc elucubratio futura, cum præsertim hoc ipso tempore nullus quantumlibet profunda eruditione sit, qui vel obeliscos, qui Romæ aut alibi adhuc visuntur, vel admirandum illam Bembî mensam intelligat, aut interpretari possit: vanumque esse, ingenium in eo pertinacius intendere, quod te nunquam omnino spes assecuturum. His ego responsum volo, me non esse nescium plurimam ex his vnâ cum Ægyptiorum regno, doctrina, institutione, ac ferè omni eorum nomine ita esse abolita, vt si vel ipse reuiuiscat Heraiscus, qui fertur olim omnia sacerdotum eorum monumenta literasque mysticas vno statim obtutu intellexisse, rerumque simul interpretationem conficisse, iam nunc labore incautum, si quid tale aggrediatur. Sed esto non posse me, non posse alium quempiam totum hoc sacrum perustrare, idcirco præclaro & laborioso incepto desistendum, quod vni omnia prestare negatum sit? Idcirco veterum numismata & statuas artificiosius elaboratas, quas tanto studio perquirimus, tanta diligentia effodimus, tanto sumptu resarcire curamus, quæcunque fuerint vel nate, vel manu, vel pede, vel alio quopiam membro mutiæ, in fornacalem ignem ad vsum calcis concitimus: quomodo enim nobis vel voluptati vel admirationi esse poterit, si non vndeunque perfecta fuerint, quando nihil isti dignum putant, pretiosum nihil, nisi quod est absolutissimum: Agè igitur, COSME, si horum sententiam probas, monumenta aliquot tum vetera, tum recentia ex amoenissimis tuis ædibus abiice: statuas illas mira Michaelis Angeli Bonarroti industria fabricatas, è Diui Laurentij templo eliminandas cura: nam & illis aliquid deest, & hæc extremam artificis desiderant manum: vt de his tantum loquamur, quos in nostra commenda-

tionis

Epistola nuncupatoria.

tationis serie duces libenter suscipimus. Plinium habere domi nemo velit: professus enim se naturalis aut mundi historiarum libros editurum, non omnia nouit, non omnia perquisiuit, in orbis descriptione multa prætermisit, montes aliquot non recensuit, flumina pleraque non commemorauit, vrbes tunc celebres non agnouit omnes, quadrupedum, piscium, auium, stirpium, ac aliarum quarundam vim ac proprietatem parum acuratè proposuit? Quid Plutarchum, quid Elianum, quid Athenæum, quid Pausaniam memorem, cum horum nemo omnia, quæ in suscepto argumento dici possent, dixerit? Quid Paulum Iouium, cuius tanta in scribenda historia laus est, vt eandem plerisque veterum enpuerit, & cum vel primis parem habeat? Huiusne incomparabilis viri scripta reiciemus, quod in ea temporum serie aliquot annorum historia concissor sit? Id existimo nemo, nisi proflus humanarum rerum imperitus, approbauerit. Tu certe, Cosme Princeps, domesticò idipsum improbas exemplo, qui quanto potes studio, quicquid reparari potest, instauras, & quorum virtutes vel imitatis, vel etiam excellis, eorum etiam imagines vel opera studiosè perquisis. Sed ne in hoc multus sim, harum commentationum labor nulli rei magis mihi videtur assimilandus, quam illi de quo dixi statuarum effodiendarum & instaurandarum studio: vt enim illæ vtunque mutilæ, gratæ esse solent, sic nostra hæc (nisi me instituti Operis fallat amor) etsi non omnia complectentur, habitura tamen spero aliquid, quo sese humana ingenia oblectare possint. Nihil igitur mihi cum illis sit qui quod desperent inuicti membra Glyconis, Nodosa corpus nolint prohibete chiragra. Nouimus humanarum virium terminos circumscriptos, & aliquid esse prodire tenus, si non datur vltra. Quamobrem quis tandem iniquiore in eum erit animo, qui mortalium ingenia, industria & laboribus suis quocunque modo vel delectare, vel iuuare conetur? Nam de præsentis argumenti vel oblectatione, vel vtilitate, quam earum rerum explicatio & cognitio affert, si velim pro dignitate dicere, nullus vnquam exitus reperietur. Quod si vnicuique rei non exigua nobilitas ex antiquitate comparatur, scriptorum opinio est, literas has quibus inde vti sunt Ægyptij, tunc primum excogitatas, cum veteres illi ante diluuium viri, qui rerum celestium rationem primi mortalium indagasse traduntur, duas diuersa materia columnas constituerunt, lateritiã vnam, alteram lapideam, in quibus totum de consumptione mundi arcanum exscriberent: sunt enim qui descriptionem huiusmodi, animalium cæterarumque rerum figuris constititisse astruunt, in quibus tamen philosophi, poëtæ, historici, diuinarum etiam disciplinarum sententias, delitescere viderunt. Constantissima enim fama celebratum fuit, sacerdotem illos Ægyptios omnem naturæ obscuritatem adeò manifestè sibi cognitam professos, vt eandem quasi per manus traditam, disciplinam hæreditariam possiderent. Hac ipsa præclara fama commotus admirandus ille Pythagoras, Ægyptum sibi adeundam iustrandamque putauit, ac ab iisdem ibi sacerdotibus talia cepit arcana rerum documenta, vt non ab re de illo passim dictum sit,

*Mente Deos adit, & qua natura negans
Visibus humanis oculis ea pectoris hausit.*

Tantæque huius viri fuit admiratio, vt Crotoniæ & Metapontini (apud quos etiam è vita decessisse fertur) ex eius domo templum facerent, ac veluti numen colerent. Quid Plato, vt ingenij doctrinæq; princeps, & philosophorum Deus & haberetur & vocaretur, nonne id Ægyptiacæ peregrinationi debet referre acceptum? Nonne Moses ipse, quem Pharaonis filia adoptauit, regiøque modo peritis Ægyptiorum adhibitis præceptoribus educauit ac erudiuit, magni sapientisque nomine honoratus est? Sed ne in inquirendis multis laborare videar, cum hac hieroglyphica instituti ratione similitudinè habere competio diuinas nostrorum literas, ita omnia mystico quodam sensu scripta quæcunq; Moses, quæ David, quæ Prophætæ reliqui cælesti Spiritu affati protulerunt. In noua verò lege nouoque instrumento cum Assertor nosser ait, Aperiã in parabolis os meum, & in enigmate antiqua loquar, quid aliud sibi voluit, quam hieroglyphicè sermonem faciam, & allegoricè vetusta rerum proferam monumenta? Et illud, Iesus in Parabolis loquebatur ad turbas, nonne sermones suos arcano quasi velamine quodam contegebat? Pari modo videmus Apostolos ab vtitato loquendi more recessisse, vt sacra de Deo dicta à cæteris scriptis, sicut merita dignitate, ita & forma quodam discernenerent, ne celestium mysteriorum maiestas passim & indiscretè patefceret, sanctumque canibus, & margarita porcis exponerentur. Demetrius certe Phalereus apud Philadelphum Alexandriæ regem, plerisque audientibus affirmauit, non licuisse Græcis Hebraicam historiam attingere: quoniam illustrium scriptorum quosdam eam rem tractare auos, aduerfa mentis valetudine & languore corporis tandiu consicatos, donec ab incæpto destitissent, tanquam id arcanum profanis esset gentibus manifesta ira Numinis interdicitum. Ad quod ipsum si nunc multi respicerent, modestius aliquando se gererent. Vides enim quæ de humana diuinæque disciplina vetusta illa sub rerum verborumque quorundam inuolucris occultauerat, & quod peritissimi qui que inter se hoc veluti ænigmati genere vti consueverunt. Mihi igitur vitio verti non debet, si omnem operam & studium ad harum rerum explicationem contulerim, quas tanto in pretio à præstantissimis quibusque semper habitas nouimus, Angelo Politiano, Petro Crinito, Philippo Beroaldo summæ laudi datum, quod primi vnum vel alterum ex his locum interpretati sint. Mihi igitur vt idem attentem cur negetur? Et si is non sum, qui cum illis ausing eruditione contendere,

Ad Illustris. Cos. Med. Epist. nuncup.

(fuerunt enim ex iis quos requiramus sapienter) si quid tamen non intermissus labor, & in evolvendis remotioribus libris perseverantia valeat, non unum iam aut alterum locum, sed ad multa volumina de aeternis huiusmodi aliqua posteritatis gratulatione me conscripsisse grati, nisi fallor, profitebitur, ac oblectationem & utilitatem ab harum rerum tractatione non disinxisse. Maximas certe commoditates & utilitates consequomur si ex multis exportibusque rationis assistantibus exempla sumere voluerimus, & virtutum quas sequamur, & vitiis quae fugiamus. Nec deerit occasio recte sentientibus, qui accommodatè ad religionem nostram hæc retulerint & exposuerint. Nec etiam arborum & herbarum consideratio nobis otiosa est, cum B. Paulus, & ante eum David ex rerum creaturarum cognitione, Dei magnitudinem, & dignitatem intelligi tradant. Quæ cum ita sint, quis nostrum tam torpescenti, ac terrenis facibus immerso erit animo, qui se non innumeris obstructum à Deo beneficiis fateatur, cum is hominem creatum videat, & omnia quæ cælo, aère, aqua, terraque continentur, hominis causa generata esse, seque non solum rerum cœlestium contemplatorem esse, verum etiam eorum omnium, quæ uniuersum complexu suo continet, Dominum esse conditum? Hæc si ita suis viribus & animo expendere, atque oculis quotidie cernuntur, mirabilem excitarent in nobis erga Deum amorem. Verum iam tempus, vt quæ coniunctissimis efflagitantibus amicis, commentariis singulis comprehensa sunt, vno veluti obrutu spectanda exhibeamus, quos quidem commentarios, optime Princeps, ad te mitto, vt quibus possim officii meam in te fidem, & perpetuamque obseruantiam declarare, vehementer etiam atque etiam rogans, vt has ipsos ad te venientes, id est, munusculum Piceniarum, quò se præstantem vicicem tuam memoria semper inna volere velle declarat, ne aspernere, librosque ipsos vnà cum auctore tuendos conseruandosque suscipias. A Leone animantium omnium præstantissimo fortissimoque auspicandum putavi, in quem cum oculis attentius conticissem, statim ardentissimus ille animi tui vigor affulsit: quare nemini conuenientius quàm vni tibi eum etiam peculiariter dedicari posse iudicavi: meque ad id faciendum in primis incitauit, quòd in tua ciuitate, quæ semper fuit Leonum altris, magna spes afferebatur, vt Leo meus nuper ablactatus, educationis incrementa opipare esset apud te consecuturus. Multo enim indiget cibo: nec quenquam hodie noui, qui liberalius ac libentius vno te sit impensam hanc, quæ tua est humanitas, facturus, cum præsertim largissima tibi sit earum rerum copia, quibus Leo meus pascendus est: mox verò vbi vires adeptus idoneas fuerit, tuorum literatorum ope curaque saginatus, nulla nostra verecundia theatris exhibitus, spectaculo quouis publico felicissimis tui nominis auspiciis emittatur. Vale.

R E R V M, Q V Æ S E X A G I N T A H I S

COMMENTARIIS CONTINENTVR,

C A T A L O G V S.

Primo Commentario, ad Cosmum Medicum Florentinorum Ducem, descriptum Leo cuius, ut reliquorum omnium, symbola suo loco in Indice copiose notantur pag. 1
 Secundo, ad Guidonem Afcanium Sfortiam Cad. Elephantus & Rhinoceros 15
 Tertio, ad Lalium Taurellum Iureconsultum, Taurus, & Bubulum genus 21
 Quarto, ad Petrum Victorium, Equus 33
 Quinto, ad Florium Marefium Bellunensem, Canis 44
 Sexto, ad Caelium Calcagninum, Cynocephalus, Simia 52
 Septimo, ad Achillem Bochium Bononiensem, Ceruus, Cornua 60
 Octauo, ad Romulum Amaseum, Formica, Scarabeus, Echinus terrestris 68
 Nono, ad Fabium Vigilem Spoletanum, Porcus siue sacra Suis 76
 Decimo ad Lactantium Ptolomeum, gregalia quadam, nempe Capra, Hircus, Oryx, Ouis, Aries 86
 Undecimo, ad Prosperum Sanctacrucium Romanum, Lupus, Hyena, Lynx, Vrsus, Panthera, Tigris, Vrus 97
 Duodecimo, ad Petrum Curfium Romanum, Asinus, Mulus, Camelus 107
 Decimotertio, ad Ioannem Antonium Egregium, Lepus, Vulpes, Fiber, Talpa, Musfela, Mus, Felis vel Aclurus 118
 Decimoquarto, ad Bernardinum Masseum Cardinalem Serpens in genere, Basiliscus, Vipera 127
 Decimoquinto, ad Achillem Masseum Romanum, Serpens in signis militaribus, Caduceus 139
 Decimosexto, ad Marium Masseum Romanum, Aesculapius, Gorgona, Scorpia, Salamandra, Diptus, Medusa, Hydra 147
 Decimosextimo, ad Aegidium Viterbiensem Card. Ciconia, Merops, Cucuphs, Ibis, Dagnis, Grus, Miluius 157
 Decimooctauo, ad Cornelium Miseum Episcopum Bipontinum, Puluis 164
 Decimonono, ad Paulum Iustinianum Abbatem, Aquila 174
 Vicefimo, ad Altiuum Sincorum Phœnix, Pelecanus, Fulpanfer, Noctua, Cornix, Passer 184
 Vicefimo primo, ad Iacobum Sadoleium, Atcipiter 192
 Vicefimo secundo, ad Victorium Bauolam, Piscaria Dominans, Columba, Tursus, Hirundo 200
 Vicefimo tertio, ad Angelum Colosium Bassum, Olor, Luscinia, Psittacus, Pica, Larus, Cephus, Gryps, Coruus 211
 Vicefimo quarto, ad Nicolaum Cordatum, Pavo, Gallus, Gallina, Gallinago, Anser, Perdix, Coturnix 219
 Vicefimo quinto, ad Tomam Aliscatum Bellunensem,

Struthiocamelus, Vesperilio, Otis, Alcedo, Caruca, Cuculus, Capriceps, Pupa, Florus, Salus, Ardea, Cinnamum, Velia, Alfo, Lynx, Caprimulgus, Turdus, Eri-thacus, Cinclus 230
 Vicefimo sexto, ad Petrum Melinum, Romanus, Apis, Culex, Cofsi, Fucus, Vespa, Musca, Ephemerus, Cicada, Araneus, Tippula 239
 Vicefimo septimo, ad Ioannem Grimanum patriarcham Aquilegiensem, Delphinius, Polypos, Chamaleo, Taranda 252
 Vicefimo octauo, ad Litium Podocatharum Cypri Archiepiscopum, Testudo, Cancor, Pinna, Ostrea, Locusta, Cochlea, Sepia, Purpura, Echinus marinus, Conchylum 260
 Vicefimo nono, ad Matthæum Macinum, Crocodilus, Fluuiatilis equus, Phocas, Muræna, Anguilla, Rana 268
 Trigefimo, ad Paulum Iouium Episcopum Nucerinorum, Pisces, Torpedo, Remora, Anthia, Cephalus, Scarus, Mullus, Sargus, Passinaca, Nebria, Fucus, Raia, Scolopendra, Pholis, Squatina, Clupea, Apna, Hirundo, Lepus marinus, Spongia, Glanis, Silurus, Thunnus 4
 Trigefimo primo, ad Cosmam Gerium, ea qua per Pisces in vniuersum 282
 Trigefimo secundo, ad Ioannem Iacobum Fuggerum, Caput, Bicipitium, Tricipitium, Quadrifrons, Coma, Semeritium caput, Canities, Barba, Ceruix, Dorsum, Humeri 293
 Trigefimo tertio, ad Vrbanum Bolzanium, Oculi, Aures, Nasus, Os & dentes, Lingua, Guffus 304
 Trigefimo quarto, ad Sebastianum Corradum Cor, Clibanus, Sartago, Craticula, Spina dorsii, Pudenda, Umbilicus, Venter, Pellis 314
 Trigefimo quinto, ad Ioannem Manardum, Manus, Pedes, Calcaneum, Genua 327
 Trigefimo sexto, ad Franciscum Robortellum, Digits & Mensura 340
 Trigefimo septimo, ad Bernardinum Tomitanum, Digits & Nameri 350
 Trigefimo octauo, ad Herculem Gonzagam Card. Litera & Discipline 368
 Trigefimo nono, ad M. Antonium Passerem Ianuinum, Ista, Circulus, Rosa, Quadratum, Media, Trinum 373
 Quadragesimo, ad Iacpium Vitalem Panormitanum, Vestimenta, Plicus, Indumentis adnata, Pedes, Anus 384
 Quadragesimo primo, ad Ioannem Cornelium Pantini F. Venetum, Bulla, Anulus, Dindema, Titulus, Sceptum, Torques & Phalera, Adamas, Sapphirus, Smaragdus, Iaspis, Ynionca, Amethystus, Pellis, Speculum 395
 Quadragesimo secundo, ad Nicolaum Rodiolum Olitaducem, Arma, Arcus, Sagitta, Hasta, Francus, Sui-

Index Librorum.

<p>rum, Gladius, Securis, Falx, Serræ, Galea, Thorax, Pugio, Castra 405</p> <p>Quadragesimotertio, ad Nicololum Sebbergam Cond. Sedes seu Sella, Curvus, Fulmen 420</p> <p>Quadragesimoquarto, ad Ioannem Baptistam Montanum, Sol, Luna, Stella 430</p> <p>Quadragesimoquinto, ad Thomam Campegiu Episcopum Felrensem, Nauticæ partes, nempe Anchora, Temo, Retia, Hamus, Tridens 440</p> <p>Quadragesimo sexto, ad Benedictum Agnellum, Vrne Nili, Lucerna, Faces, Turbulum, Phiala, Ignis, Fumus 446</p> <p>Quadragesimo septimo, ad Marcum Manitoum Iureconsultum, Lyra, Fistula, Tuba, Tibia, Tympanum, Tintinnabulum, Focales septem, Liber 456</p> <p>Quadragesimo octauo, ad Arnoldum Arlenium, Incus, Malleus, Tridens, Aratrum, Flagellum, Fraxum, Colus & Fusus, Laqueus, Catena, Iugum, Clausus, Cuneus, Vocus, Plumbum, Vexillum Clausus 466</p> <p>Quadragesimonono, ad Aloisium Cornelium Lapis, Mola, Ara, Aedes, Iam, Columna, Obelisci, Mutuli, Perpendiculum, Cardio 477</p> <p>Quinquagesimo, ad Hieronymum Fracasiorium, Palma, Laurus, Cedrus, Myrtus 487</p> <p>Quinquagesimo primo, ad Hieronymum Roboreum, Quercus, Hedera, Smilax, Amygdala, Nux iuglans, Capparis 497</p> <p>Quinquagesimo secundo, ad Laurentium Granam, Faneita arbores, nempe Cupressus, Pinus, Populus, Apium, Myrtus, Salix, Morus, Caprificus, Lotos,</p>	<p style="text-align: right;">504</p> <p>Quinquagesimo tertio, ad Reginaldum Polium Card. Oles, Pinus, Ficus 504</p> <p>Quinquagesimo quarto, ad Aloisium Priullum, Pomum litulum, Persicum, Punicum 522</p> <p>Quinquagesimo quinto, ad Iulium Medicem, Rosa, Vepres, Cardus solymus, Amaranthus, Ferula 528</p> <p>Quinquagesimo sexto, ad Ioannem Antonium Politionem, Spica, Lolium, Melium, Modius siue Calathus, Cornu copia 535</p> <p>Quinquagesimo septimo, ad Ludouicum Beccadellum Archiepiscopum Ragusinum, Papyrus, Faba, Cicer, Arundo, Sinapi 543</p> <p>Quinquagesimo octauo, ad Franciscum Fansonum, Hortensia, Cepe, Allium, Rapum, Fungus, Cucurbita, Papauer, Verbena, Filix Absinthium, Hyssopus, Asparagus, Capparis, Mandragora, Bulbi, Cicuta, Ruta, Coniza, Heliotropium, Lupinum, Nyctereium, Blitum, Beta, Capillum Veneris, Apiastrum, Brasica 550</p> <p>Quinquagesimonono, ad Basilium Amerbachium, varia Deorum & hominum simulacra 567</p> <p>Sexagesimo, ad Theodorum Zuingerium, Serpens, Cerberus, Felis, Vitulus, Capricornus, Cancer, Aquila, Crater, Lyra, Arcus, Nodus, Catena, Quinarium numerus, Pentagonum, Pyramis, Cubus, octaedrum, Isocædram, Papauer, Iris, Hyacinthus, Narcissus, Hyssopus, Myrtus, Salix, Cedrus, Palma, & quatuor anni temporum hi eroglyphica 583</p>
---	--

AVTORES, QVORVM TESTIMONIIS

IN HIS COMMENTARIIS VSVS EST

PIERIVS.

<p>Abinis Rhetor</p> <p>Ablyrtus</p> <p>Acron</p> <p>Aelianus.</p> <p>Aegypti sacerdes.</p> <p>Aeneas Platonius</p> <p>Aischylus</p> <p>Africanus in georg.</p> <p>Agricultoræ libri Constant. Imp. inscripti</p> <p>Albertus Magnus</p> <p>Alcinous Platonicus</p> <p>Alexander Aphrod.</p> <p>D. Ambrosius</p> <p>Ammianus Marcell.</p> <p>Anacreon Teius</p> <p>Apollodorus</p> <p>Apollonius Rhodius</p> <p>Apollonij Rhodij interpres</p> <p>Appianus Alexandrinus.</p> <p>Apuleius</p>	<p>Aratus</p> <p>Arati interpres</p> <p>Aristophanes</p> <p>Aristophanis interp.</p> <p>Aristides Adrianus</p> <p>Aristoteles</p> <p>Arrianus</p> <p>Artemidorus</p> <p>Athanasius</p> <p>Athenaus</p> <p>D. Augustinus</p> <p>Aufonius Burdegalensis</p> <p>Auerroës</p> <p>Basilius Magnus</p> <p>Bedas Venerabilis</p> <p>D. Bernardus</p> <p>Biblia sacra</p> <p>Boëtius Severinus</p> <p>Callimachus</p> <p>Cassiodorus</p> <p>Catullus</p>	<p>Cebes Thebanus</p> <p>Censorinus</p> <p>Charisius Sospater</p> <p>D. Chrysostomus</p> <p>Cicero</p> <p>Claudianus</p> <p>Clemens Alexand.</p> <p>Clemens Pontifex</p> <p>Cleomedes</p> <p>Columella</p> <p>Cornelius Celsus</p> <p>Cornelius Fronto</p> <p>Cornelius Tacitus</p> <p>Demetrius Triclinius.</p> <p>Demetrius Phalerus</p> <p>Demosthenes</p> <p>Didymus</p> <p>Dionorus Siculus</p> <p>Dionysius Halicarc.</p> <p>Diogenianus</p> <p>Dion Cocceius historicus</p>
---	--	--

Dio v

Autorum nomina.

Dion Prusensis Chryostomus	Julius Pollux	Propertius
Dioscorides	Iulius Nypfus	Prudentius
Ennius	Iustinus historicus	Pellus
Eraſmus Roterod.	Iuuenalis	Ptolemæus Alexandrinus
Eucherius	Lactantius Firmianus	Quintilianus
Euripides	Lactantius Starji in terpres	Quintus Curtius
Eusebius	Lucas Minoritanus	Quintus Calaber
Eustathius	Lucianus	Ruffinus Aquilegenſis
Eutropius	Lucrætius	Salomon Trecentis
Festus Pompeius	Lycophon	Seneca
Flavius Vopifcus	Macrobius	Serarius Honoratus
Florèntius de re Ruff.	Mancthon	Sextius Medicus
Fortunatus	Martialis	Sextus Aurelius hiftoriographus
Francifcus Petrarcha	Martianus Capella	Sibyllini libri
Fulgentius	Maximus Tytius	Sidonius Apollinaris
Galenus	Michael Byzantius	Silius Italicus
A. Gellius	Mufonius	Solinus
Gregorius Nazianzenus	Nicander	Sophocles
Gregorius Pont.	Nicandri interpres	Spartianus
Hali Amberagel	Nicephorus	Speuſippus
Haliabbes Arabs	Nonius Marcellus	Stephanus de Gentibus
Harpocraton	Numenius	Strabo
Heliodorus	Oppianus	Suetonius
Heraclides Ponticus	Origenes Adamantijs	Simeon Antiöchenus
Hermes Aftronomus	Orpheus	Synecius
Hermes Trifmegiftus	Ouidius	Tertullianus
Hermolatus Byzantius	Pandææ Iuris	Themiftius
Herodorus	Papinius Starius	Theocritus
Herodianus	Paulus Diaconus	Theocriti interpres
Hefiodus	Paulus Iuriſconfultus	Theodorus Gaza
Hefiodi interpres	Paulus Oroſius	Theon Arati interpres
Hefychius Hieroſolymitanus	Paufanias	Theophilus Iuriſconfultus
Hefychius Grammaticus	Petronius Arbiter	Theophylaſtus
Hierocles	Petrus Aponenſis	Theophrastus
D. Hieronymus	Philo Iudæus	Diuſ Thommas Aquinas
Hippocrates	Philoftratus	Thucydides
Homerus	Phocylides	Tiberius Donatus
Homeri interpres	Phurnutus	Tibullus
Horatius	Pindarus	Titus Litiuſ
Horus Apollo	Pindari interpres	Trogus Pompeius
Iacobus Zieglerus	Plato	Tryphon Grammaticus
Iamblichus	Plautus	Valerius Flaccus
Ioannes Picus Mirandulanus	Plinius in Naturalibus hiftorijs	Varro
Ioannes Reuchlin Phorcentis	Plinius iunior	Veſtius Baſſus
Ioannes Scholaſticus	Plotinus	Vegetius
Ioannes Stobæus	Plutarchus	Veterum varia numiſmata
Ioannes Scotus	Poneius Paulinus	Victorius Donatus
Ioannes Grammaticus Zezes	Porphyrus philoſophus	Virgilius
Iofephus	Porphyrion Grammaticus	Vitruuius
Irenæus	Prifcianus Grammaticus	Vlpianus Iureconfultus
Iſaacius Zezes	Probus Valerius	Xenophon
Iulius Capitolinus	Probus Æmilius	Zenodotus
Iulius Firmicus	Proclus Lycius	Zezes
Iulius Frontinus	Procopius	Zoroaſtres

AVTORVM, QVORVM TESTIMONIIS IN

Hieroglyphicis Picuris vsus est.

LOGO.

LOCORVM QVORVNDAM SACRÆ

SCRIPTVRÆ, QVÆ HIC PAS-

sim exponuntur, Index

GENESIS.

- Cap. III. Insiidiaberis calcaneo eius 577. e
- Cap. III. Homo ipse, tuum obsequabit caput, & tu illius calcaneum 339. a
- Non permanebit spiritus meus in hominibus istis, sunt quia caro 548. d
- 9 Anima illius in sanguine est 198. d
- 23 Habebat autem Ephron in medio filiorum Hebræos 139. b
- 35 Reges de lumbis tuis egredientur 320. e
- 36 Tauri decor eius 33. a

EXODI.

- Cap. XXVIII. Et fecerunt vestimentum poderem sub umbone, &c. 388. f
- 33 Posteriora mea videbis, faciem, & cat. 206. f

LEVITICI.

- Cap. II. Quicquid obtuleris sacrificij, sale condies, &c. 287. a
- 2 Cum autem obtuleris sacrificium coctum in clibano de simila 318. e
- 6 Quacunque illa accigeris, sanctificabitur 331. b. c
- 8 Sacrificium pro sacerdotum consecratione, pollices manuum & dexterorum pedum, hostia sanguine oblinuntur 337. e
- 8 Azymorum calathus ab Aarone & filijs eius offerendus 364. e
- 11 Et quicunque morticina eorum tetigerit, &c. 372. d
- 11 Vi adoretis in palat & vesperationes 232. e
- 15 Vertantur in pedes, donec pertransierit populus tuus Domine 480. e
- 17 Vbi monemur sanguinem, non esse comedendum 198. d
- 19 Manus eius offerant hostiam Domino. 328. f
- 21 Non vadent caput, neque barbam 302. e
- 22 Si fractum, si cicatricem habens, si non poterat manus eius inlepire 335. a
- 23 Septem diebus comedens azyma 345. a
- 23 Animam que peccauerit, offerre donum simillam cum oleo 511. a
- 23 Panes duo primiviarum dicti, ex duabus decimis simila fermentata 364. e
- 23 Salices de torrente sumi precipiantur. 507. e
- 27 Omnis estimatio, sicut, &c. 186. f
- 27 De consecratione, praferim Aaronum 310. f
- 28 Ad imas tunicae fimbrias aurea eum tintinnabula, malaque punita 462. d
- Pontifex humeros primum praecingi iubetur, mox logiam assumere 367. a

DEYTERONOMI.

- Cap. VII. De Disfide, ubi terrificam illam describit solitudinem 153. e
- 12 Vbi sanguinem hostiarum pro anima esse, monet Moyses 198. d
- 17 Quicumque rex fuerit constitutus, non multiplicabit sibi equos 38. e
- 21 Si mulierem quis ex hostico viderit, ut uxorem ducere concupiscat 301. b
- 23 Locum habebis extra castra, &c. gerens paxillum in baltheo 127. a
- 25 Pro mensura peccati erit & plagarum modus, &c. 360. e
- 32 Comedit Iacob, & impletus est, & recalcitrauit 33. a
- 32 Funiculus hereditatis sua Israel. 349. c
- 32 Sanguinem eius biberunt 517. b
- 33 Qui appropinquant pedibus eius, de doctrina eius, &c. 336. f
- 33 Et sanguinem tua biberet meracissimum 517. e

IVDICVM.

- Cap. VI. Si ros in solo vellere fuerit, & rogo ut solum vellus sicum sit 370. e
- 5 Curvatis genibus biberunt 54. d

REGVM.

- 1 Reg. 5. Arca Domini iuxta locata, noctu fractum discessisse, manequit dorsum, &c. 303. e
- 1 Reg. 24. Canem mortuum persequeris. 49. e
- 5 Reg. 28. Mulierem qua Pythionem habes, sibi sibi cupit Saul. 137. a
- 2 Reg. 9. Equus ego sum servus tuus, &c. 49. e
- 2 Reg. 22. Ascendit fumus de naribus eius 110. d
- 3 Reg. 12. Minimus digitus meus compactor est lumbis partis mei 320. e
- 3 Reg. 1. Pontic filium meum Salomonem in mulam 114. f
- 4 Reg. 4. Mors in olla est 504. f
- 4 Reg. 6. Elifaeus vidit auxiliares equites in monte 36. e

I O B.

- Cap. III. Si non ex ventre matris mea dux illis fui 326. e
- 19 Manus Domini tetigit me 331. e
- 38 De cuius visero egressa est glacies? 326. e
- 39 Quis dimittet asinum liberum 110. d
- 39 Num derelinques ova sua in terra, ut que pulvis, &c.

De de Herodid 106. f
 Nunquid in sapientia tua plumesit accipiter. Ibi d.
 Scrutino in terra relinquit ona sua. &c. 111. 231. d

PSALMORVM.

Psal. I. Tanquam lignum quod plantatum est secus
 decursus aquarum, &c. 106. d
 1 Hic arbori similis est aqua vivunt sat. 188. d
 7 Caligo sub pedibus eius 171. b
 8 Videbo caelos tuos, opera altissimorum tuorum 340. f
 10 Palpebra eius interrogant filios hominum 307. a
 17 Deus posuit tenebras latibulum suum. 269. b
 18 Pes meus sedit in vira roscis 337. c
 20 Quoniam ponos eos dorsum 303. c
 21 Ego sum vermis, & non homo 72. f
 22 Circumdederunt me canes multi 52. e
 22 Circumdederunt me viri multi, tauri pingues,
 &c. 33. a
 26 Ne repellas me 216. f
 26 Delinquentis hominis brachium conteritur 335. m
 28 Dominus diluuium inhabitare fa. 373. c
 29 Vox Domini qua cervos perficit. 66. e
 31 Nonne sicut sicut equus & mulus
 &c. 114. e
 31 Conuersus sum in arumna mea dum confitebar spina
 &c. 132. d
 35 Homines & iumenta saluabis Domino 91. b
 38 Tabeferre fecisti quasi araneam animam meam
 251. a
 39 Ecce commensurabiles posuisti dies meos 346. f
 29 Seruasti me ne deciderem in lacum 874. d
 40 In Idumaam extendam calcamentum meum
 394. e
 41 Abyssus abyssum inuocas 374. d
 44 Eructauit cor meum verbum bonum 316. e
 44 Cum nobis aderas, inimicos nostros carnis petebimus
 33. a
 49 Peccatori autem dixit Deus, Quare, tu enarras
 iustitias meas, &c. 313. b
 50 Asperges me Deus hyssopo, & mundabor 587. b
 57 Furor eorum par est anguium furori. 133. b
 27 Alienati sunt peccatores ab vtero, ira eis secundum
 similitudinem 114. e
 58 Conuerterentur ad vesperam, & fame conscientur
 ut canes 49. c
 59 Moab lebes spei mea 540. f. 541. a
 63 Tenuisti manum dexteram tuam 333. a
 63 Super oues pascae tue 364. e
 64 Quoniam calix in manu Domini. 542. d
 65 Igne nos examinasti, &c. 415. a
 66 Imposuisti homines super capita nostra 337. c
 67 Et virtus eius in nubibus 371. b
 67 Congregatio taurorum in viciis populorum 33. b
 67 Excitula fera, ex arundineto 549. c
 68 Lingua canum tuorum hostium &c. 45. c
 69 Fiat mensa eorum in laqueum 365. a
 70 Quasi prodigium factus sum multis. 185. c
 70 Donec annuncium brachium tuum generationi omni
 que ventura est 328. f
 72 Pendit effusus sunt gressus mei 539. a

Mei pendit effusus sunt gressus mei 336. f
 Tu confringes caput draconis in angulo 142. e
 Ego confirmatus sum in manu Domini. 311. e
 Calix in manu Domini. 311. e
 77 Exacerbauerunt Altissimum in iniquo. 369. b
 77 Et forte diuisit eis terram in funiculo distributionis
 349. c
 78 Deum exquisiui manibus meis nocte coram eo
 388. a
 79 Extremum autem eam piper de sicut 82. d
 80 Educto de petra melle saturauit eos. 372. d
 80 Vastauit vineam tuam, Domine. 372. d
 79. b
 80 Manus eius ad cephalum fortiterunt. 541. f. 542. a
 81 Et erit tempus eorum in seculum 104. d
 83 Inuenit turtur nidum, ubi poneret pullos suos 207. b
 83 Inuenit sibi passer domum 192. c
 83 Deus meus pone eos ut rotam 379. c. 380. d. f
 90 Amici nostri quasi araneae reptantur 251. a. b
 91 Sicut cedrus Libani multiplicabitur. Et Confrin-
 get Deus cedros Libani 494. b. f
 92 Senectus mea in oleo pingui 513. c
 101 Factus sum sicut nyctivora in domicilio 190. f
 102 Renouabitur ut aquila inuentus tua 180. e
 103 Qui facit angelos suos spiritus, & ministros suos
 flammam urentem 176. e
 103 Inter montes transibunt aquae, potabunt eas omnes
 bestiae agri 372. d
 103 Herodis domus dux eorum 160. e. 165. b
 106 Deserta reddidit flumina, & aquarum fluxus in
 siccum transmutauit 372. f
 109 Ex vtero ante luciferum genui te 327. a
 110 Dixit Dominus Domino meo, sede a dextris meis
 331. a
 113 Iordanis conuersus retrorsum 287. b
 115 Calceum salutaris accipiam 542. d
 115 Preciosa in conspectu Domini mors sanctorum
 eius 568. d
 11 Labores manuum tuarum comedes 335. a
 123 Erepta anima nostra sicut passer de laqueo, &c.
 193. b
 125 Sicut correns in austro 373. f
 126 Sicut sagitta in manu potentis 408. d
 130 Impiorum concisa ceruices 301. b
 134 Educit nubes ab extrema terra, fulgura veritatis in
 pluuiam 429. a
 136 In salicibus, in medio eius suspendimus organa
 nostra 507. c. 508. d
 138 Semitam meam & funiculum meum inuestigasti
 350. d
 146 Et pullis coruorum inuocantibus cum alimenta
 subministras, Deus 217. b

PROVERBIORVM.

Cap. I. Fili mi, audi doctrinam patris, &c. 172. f
 5 Non respicias ad mulierem meretricem: factus enim
 destitans, &c. 243. a
 6 Vade ad formicam o piger, &c. 68. f. 69. c
 7 Donec transigat sagitta iocur 320. d
 7 Quasi

Locorum Scripturæ Index.

7	Quasi bos ductus ad victimam	119. d
30	Lepusculus plebs inuasi da	H8. f
30	Effodiant eum corni de corrente	218. d
30	Lepusculus sapientibus sapientior	120. e
30	Cervus amicitia, & gratiarum pullus fakulentur recum	67. a

ECCLESIASTES.

Cap. IX.	Melior est canis vivus leone mortuo	49. a
21	Florebit amygdalum, & pinguescat locustia, &c.	501. e, 502. d
21	Et dissipetur cappariz	502. e

CANTICORVM.

Cap. I. & IIII.	Oculi tui columbarum.	206. e
Cap. I.	Osculetur me osculo oris sui	572. e
2.	Vox turture audita est in terra nostra	208. d
2.	Capite nobis vulpes paruas, que demolluntur vineas	121. e
5.	Frasuelus meus albus & rubicundus.	390. d
5.	Similis es tu fratruelis meus damula, aut hinnulo cervorum	66. f
5.	Coma tua iuncta canalibus	579. b
7.	Statura tua similis facta est palma	491. a

SAPIENTIAE.

Cap XII.	Misit anteceffores exercitus tui vestras	246. e
12.	Melior est iniquitas viri, quam mulier beneficiens	321. e

ECCLESIASTICI.

Cap. VI.	Caendum ne animos, veluti taurus, extollamus	33. a
10.	Si momorderit serpens in silentio	137. a

ESAIÆ.

Cap. I.	Caupones tui miscent vinum aqua	370. f
	Quomodo facta est meretrix civitas fidelis	118. f
2.	Proiciet idola, &c. ut adoraret talpas & vespertiliones	123. e
5.	Mandabo nubibus meis ne pluant super eam imbrem	371. b
5.	Mandatum est nubibus, ne pluerent imbrem super vineam Soreth	ibid. c
6.	De Seraphim duabus, qui senis singuli alis predicti, &c.	293. b
34.	Erit cubile draconum, & pasca struthionum	231. a
38.	Sicut pullus hirundinis, sic clamabo.	209. a
40.	Quis mensus est pugillo aquas	347. b
55.	Venite, emite absque argento & absque commutatione vinum & lac	244. d

HIEREMIÆ.

Cap. IIII.	Ventrem meum ventrem meum delecto	316. f, 326. e
5.	Vos igitur non timebitis me, qui posui aream terminum maris	329. e, 330. d
8.	Turtur & hirundo & ciconia custodierunt tempus aduentus sui	207. e, 227. b
17.	Clamavit perdix, congregavit que non peperit	228. d
46.	Fugite ab occurfu gladij, quem columba vibrabit	204. e

EZECHIELIS.

Cap. XIII.	Vas itis qui assuunt cervicalia sub omni cubito manuum	347. e, 348. d
16.	Et catena circa collum tuum	396. d
	Et imposui tibi armillas circa manus tuas	402. e
17.	Aquila grandis magnarum alarum	182. e
32.	Et extraham te in hamam meo, & extendam te super terram, campos implebis, &c.	446. d
34.	Et cum purissimam aquam biberetis, reliquam pedibus vestris turbabitis	228. f
37.	Aperiam sepulchra vestra, & educam vos de Babylone	374. e
47.	Ioseph duplicem funiculum habet	349. e

OSEÆ.

Cap. VII.	Coram eorum sicut clibanus incaluerunt	318. d
-----------	--	--------

MICHEÆ.

Cap. VII.	Tu peccata nostra in profundum mare demerges	284. f
-----------	--	--------

ABACVC.

Cap. III.	Quia ascendes super equos tuos	35. a, 36. e
3.	Vbi dicit, in aquas salvas armentum à Deo inducendum	369. e
3.	Fluminum terra scindetur	372. f
3.	Venter meus turbatus est in me	326. e
3.	Pro iniquitate videntoria Acthiopia, turbabuntur pelles terra Madian	327. b
3.	Boves non assistunt ad presepia	364. f, 365. a

SOPHONIÆ.

Cap. I.	Extendam manum meam super Iudam, & super habitantes Israel	331.
---------	--	------

ZACHARIÆ.

Cap. IX.	Ecce rex tuus veniet tibi	109. a
		MA

Locorum sacrae Scripturae Index.

MATTHÆI.

ACT. APOST.

- Cap. VI. Cum facis elemosinam, noli tuba canere
ante te 578. e
- 6 Nesciat sinistra tua, quid faciat dextra. 578. e
10. de calcamentis pedibus non induendis interpre-
tatio 547. o
- 10 Qui non habuerit odio animam suam, perdet eam
579. a
- 13 Simile est regnum eorum reti misso in mare
290. d
- 15 Non decet panem filiorum dare canib. 38. f
- 15 Quare vos transgredimini praeceptum Dei propter
traditionem vestram 370. f
- 17 De iuvene lunatico, qui nonnunquam in ignem,
nonnunquam in aquam, &c. 434. e
- 57 Si quis habet fidem quantum est granum sinapis
550. e
- 19 Facilius est camelum per foramen acus intrare
116. e
- 23 Camelum depluunt, & culicem liquant. 116. d
- 24 Vbi fuerit cadauer, illic & aquile congregabuntur.
182. f
- 24 Orate ne fuga vestra fiat hyeme vel sabbato
371. b
- 26 Tristis est anima mea usque ad mortem 578. f

MARCI.

- Cap. X. Calix quem ego bibo 542. d

LVCÆ.

- Cap. XXIII. Pisces assos comest 290. d

IOANNIS.

- Cap. VIII. Nisi lauero te, non habebis partem me-
cum 577. e
- 12 Nisi granum frumenti cadens in terram mortuum
fuerit ipsum solum manet: si autem mortuum fuerit,
multum fructum adfert. 568. f

- Cap. II. Disperitit lingua tanquam ignis. 312. b
- 5 Illi autem ibant à conspectu concilij, quod digni ha-
biti essent qui pro, &c. 360. d

D. PAULI AD ROM.

- Cap. I. I. Qui ostendunt opus legis scriptum in cordi-
bus suis 316. e

AD CORINTH.

1. Cor. 15. Omnes quidem resurgemus, sed non omnes
immutabimur 534. e

AD COLOSS.

- 2 Coloss. 3. Mortui estis, & vita vestra abscondita
est cum Christo in deo 568. e

AD EPHES.

- Cap. III. Sol non occidat super iram vestram 408. f
409. a

AD PHILIP.

- Cap. I. Cupio dissolui, & esse cum Christo. 430. e. 572. e
- 3 Cauete canes, cauete malos operarios 45. b
- 4 State in Domino 54. d

AD HEBRÆOS.

- Cap. VII. Adhuc enim in lumbis patriæ erat, quando
obitus ei factus est Melchisedech 320. e
11. Circumierunt in melosis. 524. f

APOCAL.

- Cap. XVI. Et vidi de ore draconis spiritus tres im-
mum dos in ranarum similitudinem 271. a. b
- 17 Aqua quas vidisti, super quas meretrix illa sedes
372. d

INDICIS LOCORVM SACRÆ Scripturae finis.

AVTHORIS VITA AB ANTONIO

VERDERIO BREVITER

ENARRATA.

LOANNE PIERIVS VALERIANVS, Belluni (quæ Marchiæ Taruifinæ ciuitas est) patre in bellū profecto natus, amico fuit ab inuente ætate erga literas animo: sed cū annum ætatis suæ nonum vix impleuisset, parente vitæ functo domesticarum rerum cura à literarum studio disturbatus potius est quàm auersus: cique exigua res domi cum esset, matre & duabus sine dote supersticibus sororibus, multarum tantum sollicitudinum per legitimam successiōnem possessor factus, Patriitiis quibusdam Venetis seruire per egestatem coactus est. Atque hæc de se ipse testatur omnia, quadam qua vitæ suæ calamitatem luget Elegia:

*Duriter eductus sum primo, dum pater absens
Horrida pro patriiis finibus arma gerit.
Dumque ille Augurdi per culmina militis ardens
Et subit horrenda sæua pericla necis,
Aptus eram studii. Studium mea sola voluptas:
Ocia sed studiis nulla fuere mei.
Vix bene finieram nonum tum paruulus annum,
Multiplicis cessit quum mihi cura domus.
Trahebamq; quer non pauca negocia solus
Dum pater Adriacas sæpe frequētas aquas.
Adde quod inuisis distentum litibus illum,
Illum mi rapuit mors inopina patrem.*

Et paulo post:

*A patruo demum Venetas accitus ad vndas,
Vix menses nostro viximus acre decem.
Patriitiis igitur seruire cogit egestas
Acrumnosa, bonis inuida principis.*

Et postea:

*At genitrix pauper, gemina sine dote sorores,
Quas mi seras frustra spes fouer una mei,
Exposcunt à me fraterni premia iuris,
Sed chartas nullas, carmina nulla volunt.*

Ab Urbano demum Valerio patruo suo disciplinis liberali homine dignis institutus, eam eruditionem adeptus est quam quicque ex eius operibus iudicare potest: ob eamque meruit cui Hippolytus Medicus princeps illustrissimus, Cardinalis postea factus, erudiendus, monendusque traderetur. Hieronymum Donatum & Andream Græcūm Patriitios Venetos summa sibi necessitudine deinxit; Baptista Egnatio, Marco Antonio Sabellico, Cælio Calcagnino, Io. Manardo, Achilli Bocchio, Syncego, Saannazario, Romulo Amaszo, & Arnaldo Arlenio viris magna doctrina & eruditione præditis familiaris fuit, hæc Petrum Benibum quadam ad Urbanum patruum Epistola amico sumum speciatim appellat. Virgilium collatis variis codicibus emendauit, cuius in hac re laborem commendat summo perè Ludouicus Viues sub finem libri tertij de tradendis disciplinis. Carmi num libros aliquid, Hieroglyphica siue de sacris Ægyptiorum literis commentarios, Sphæræ compendium, & Pro sacerdotum habitis scripsit, cui libello videlicet barbarum defensionem, Epistolam ad Andream Alciatum præfexit F. Minutius Calius Romanus Typographus, qua Castigationis illius in Pandectas meminit. Scripsisse fertur & alia in quæ nondum incidi. Cum Iulius Cæsar Scaliger in Hypercritico nunc omnes poëtas notet: Olim, inquit, Pierij non pauca vidimus: quæ propter temporis longinquitatem nunc excidere nobis, etiam nescio quid de Carphone & Catullo: Verum earum scripturionum nihil extans apud nos impressentia, forte inter alias congeries, eius Ioanhus reperiuntur est à me. Quare de ipso aliquid dicendum etiam arbitror, quem equidem, huic subiunxi: quod vterque longe abhorrebat à profanis atque impudicis argumentis, Ille vitia insectando, premia bonis proponendo, hic exemplo diuini illius viri qui pro IESU nomine mortem cum vitæ commutare minime dubitauit. Præsertim cum affixa poemati Epistola & viri christiani sapient animum, & eandem dicat quæ Palingenius, sed talibus adornata numeris ac figuris orationis, ut non solum sapiens, ut ille, sed etiam poëta, non versificator (quod neglexit ille) appellari mereatur. In opere autem ipso cum materia tenuis est & reiuuana, tum vulgaris. Quare vix capere potest poëtica corpus eloquentia. Ille autem contra nititur multis conatibus obruere splendorem orationis, nihilque committere quod cum simplici christianaque veritate inoffensum poëta studium coniungere valeat. Planè aduerto Scaligerum hæc in illum erudite ne ei innotatus abiret. Cæterum Pierius postquam tot, sui monumenta reliquisset senio confectus diem supremum obiit.

CAROLO

L E C T O R I.

HAbes in hisce Commentariis non solum variarum historiarum, numismatum, veterumque inscriptionum explicationem, verumetiam præter Ægyptiaca & alia pleraque, mystica, tum locorum communium ingen-tem magna cum oblectatione sylvam: tum sacrarum literarum, in quibus haud raro & Christum ipsum & Apostolos, Prophetasque huiusmodi locutionibus usus fuisse videmus, exquisitam interpretationem, ut sanè non temere Pythagoram, Platonem, aliosque summos viros ad Ægyptios doctrina gratia profectos intelligas quippe cum hieroglyphice loqui nihil aliud sit, quàm divinarum humanarumque rerum naturam aperire. Vale, & hoc periucundo iam per Pierium oblato beneficio feliciter frue.

Extraict du priuilege du Roy.

PAr grace & Priuilege du Roy est permis à Barthelemy Honorat, Libraire à Lyon d'imprimer ou faire imprimer en tel volume & langue qu'il vouldra ce present liure intitulé: *Hieroglyphica, sive de sacris Ægyptiorum, aliarumque gentium literis Commentarij, à Ioanne Pierio Aleriano etc.* Et fait défense ledict Seigneur à tous Libraires, Imprimeurs, ou autres de quelque qualité qu'ils soyent, de non imprimer ou faire imprimer, vendre ou distribuer en ses pais terres & Seigneuries autres que ceux qu'aura fait imprimer ledict Honorat: Et ce iusques au temps & terme de dix ans, à compter du iour & date que lesdicts liures seront acheuez d'imprimer, sur peine d'amande arbitraire & de confiscation des liures & figures qu'ils auroient fait faire. Et à fin qu'aucun ne puisse pretendre ignorance du present priuilege, ledict Seigneur veult & entend que l'Extraict d'iceluy estant mis au commencement ou à la fin dudit liure, serue pour toute notification. Car tel est son plaisir, nonobstant oppositions & appellations quelconques: comme plus à plein est contenu esdictes lettres patentes dudit priuilege. Donnees à Paris le douzième iour de Iuillet l'an mil cinq cents septante cinq.   Signé

Par le Conseil

DE NEUVILLE.

Qua Memphis sacris nequit monumenta figuris
florum haec unum nobilis effigies
Ingenium, doctrina, stylus faellicior, uno
Omnia dixisti, nomine, Pierus.

LAURENTIUS

IO. PIERIVS VALERIANVS
AD COSMVM MEDICEM
FLORENTINORVM DVCEM,

de iis qua per Leonem significantur, ex sacris
Aegyptiorum literis.

LIBER PRIMVS.

MULTA quidem sunt, quæ de Leone tam philosophi quàm historici, necnon aruspices disseruere: sed neque veriora, neque admiranda magis ab eorum yllis, quàm ab Aegyptiis sacerdotibus & obseruata, & posteritati commendata sunt: tot ea scilicet extant, quæ viti illi totius ausim dicere arcanorum naturæ conscij, super animalū ingenij maximè omnium diligenter explorauerunt. Eam verò esse in Leone præstantiam norint omnes, vt vel singula eius membra non eorum tantum sacerdotum inuentione, sed & gentium, ætatūque penè omnium consensu, mystici alicuius significati argumentum præbuerint. Tot sunt veterum monumenta, in quibus Leonina facies, variis hieroglyphicis expressa, nunc magnanimitatem, nunc animi corporisque vires, nunc Solem & terram, nunc natorem erga parentes obsequium, nunc animi domitorem significat: aliis mox picturis amoris petulantiam, oratoricæ facultatis partem, vigilantiam, custodiam, terrificum hominem, dominatorem, Nili incrementum, clementiam, vindictam, & pleraque alia commonstrabat. Nulla tamen naturæ vi admirabilior esse iudicatur quàm ipsa qua egregie pollet magnanimitate. Ab ea igitur primum omnium orietur, quam Aegyptij sacerdotes ea de causa per Leonem pictum intelligi volebant, quod inter quadrupedes nullū aliud animal præstare magis animo exploratū habuere. Eam præterea Leonis esse imaginem, vt magni & generosi animi simulacrum præ se ferat, vt in Phisognomonū obseruationibus inuenitur. Caput enim magnum habet, pupillas ignitas, faciem obrotundam, & ad radiorum similitudinem iubas vnde cunque diffusas, quibus colla armosque vestiatur. Id enim Leonum genus animosius esse theatra Romana sæpius ostēdere. Atque hæc quidem quod diffusa magis, vulnere eo magis contemptum indicant. Eos Homerus *in iareis* appellat, de quibus dicitur, leonem non terri laruis, neque à subula excipi. Quare Diogenes cum apud Xeniamdem seruiret, amicis volentibus eum redimere, negauit velle se: An nescitis, inquit, Leones non iis seruire à quibus aluntur, sed altiores potius seruire leonibus? Pari magnanimitate Antigonus Demetrii filius, cum vrgentibus hostibus olim retrocedere cogeretur, negabat se fugere, sed vtilitatem à tergo sitam persequi. Huiusmodi vero faciem horridè iubatam in morem histricis iritæ aspiciant in Antonini nūmo, qualesque illi sunt, quos throno Solis Aegyptij subiecere affinitatem demonstrantes, quam cum ipso Deo iubarū imitatione habere viderentur. Nam degeneres ac perinde pauidiores illi omnino sunt, qui crispioribus breuioribusque sunt iubis. Neque aliud sibi vult diuina lectio cum Dei popululum sicut catulum leonis exurgere, & sicut leonem exilire scribit. Quanta enim illa sunt indicia magni animi, cum quis crucem suam tollit, & Christum sequitur, cum Principum furias contemnit, cum ferocia sæuæque verbera aspernatur, cum casus denique gladiis bidentis instar nullam neque murmure, neque querimoniam consternationem ostendit, cum victo seculi terrore, spiritusque corporis pœnis, igni, bestiis, tortoribusque traduntur: despiciunt enim & contemnunt omnia que sunt in potestate mortalium, & imitantur eum, qui Leo de tribu Iuda nuncupatur: atque hic demum ille ille homo est impavidus, qualem dati sibi Democritus postulabat ad summi boni specimen, qui scilicet animum à terrore liberaffet.

De magna
nimitate.
Leonis.

Antonini
numisma.

A iunt verò, Admetum leonem & aprum iunxisse, ex quo ANIMI C ORPORIS QVE VIRES, D
 illum animi corporisq; virtutes copulasse intelligendū
 est. Per leonem enim animi vim: per aprum, vt suo loco di-
 cōum inuenies, robur corporis interpretantur. Addunt, cum
 eōdem argumento Apollini, & atque Herculi acceptissimum
 fuisse, quos media sapientia & ingenitę cuiusdam virtutis in-
 dōle sibi conciliaffer. Quinetiam Poētę feroces in bello viros
 μολεώτας vocare consueverunt.

R O B V R.

E St & illud hieroglyphicum, per antęriora leonis robur fi-
 gnificatę, propterea quòd in eo animalis membra illa ro-
 bustiora sunt: ab excellenti enim vi quadam vniuscuiusque
 rei significata sua Ægyptij desumebant. Expressit robur hoc
 Lucret. Carus cūm ita scripsit:

*Principio genus acre leonum san à que secla
 Tutata est Virius.*

Neque alia de causa leonem celo adscriptum multi prodidere, nisi quod sol eo tempore quo fir-
 gnum id permeat, maximē sit validus atq; robustus, moxq; degeneret in posteriora declinās. Quia
 verò, vt Pausanias ait, decet bellatorum hominem in consiliū aduersus hostem, omni posthabita
 mansuetudine atque clemētia, sicut se, Lacedemonij Martem *Στρατήρη* appellauerunt: eōq; spectare
 Homericum illud ait de Achille dictum, *λέονοισι ἀγροσ οἰδηρ*. Cuiusmodi signum in Simandij Ægy-
 ptiorum regis nominatissimi sepulchro spectari solitum auctores tradunt, quem leonis specie figu-
 ratum hostes in fugam vertere vidisses: vt ex eo & animum & robur & vigilantiam regis perspi-
 cere liceret. Videre vero est in Neruæ Traiani nummo fortitudinem hanc ita figuratam, vt claua
 leonino insidatę capiti, per clauā fortitudinem significari dictū est in Roboris commētario: per ca-
 put vero leoninum animi generositatem interpretatur: vtroq; enim opus est, qui Ducis inuicti na-
 men assecrēt sibi vendicare. Quod vero pertinet ad leonis robur tradunt auctores Hyllum Hercules
 filium, eò quod viribus præfaret, Leonem Citheronium cognominatum: quem cūm Euechemus
 Argas interfecisset, Rex a Megarēlibus saluatus est, apud quos oraculum erat, eum sibi adsciscen-
 dum, qui leonem interfecisset. Quod simile fuit Diocletiani factō, qui tunc ad se rerum summam
 peruenituram acceperat ab oraculis, cūm primum aprum interemisset: ob idq; cūm plurimos con-
 fecisset apros, queri per iocum solebat, se quotidie apros interficere, nunquam autem Imperato-
 rem declarari, donec vitum nomine Aprum iugulasset. In nummo quodam pulcherrimo C. O V L I-
 C I I Q. E. cernere est fortitudinis simulacrum, quod leonem suffortat clauā pedib; strata, phare-
 tra cum sagittis anteposita. Hippothoon Poēta robur hoc leoninum pulcherrimo descripsit sena-
 riolo, quem apud Io. Stobæum inuenimus *γῆρας λέοντος κρείτατον ἀμαρῶν ἄλλων* cuiusmodi verba
 senex ille dicit apud Aristophanem, Vespis, *ὅτι τῶν γούρῶν γῆρας ἐστὶν κρείττον ἢ πολλῶν κοκκιῶν
 ἡρώων*. Leonis senectam maximē florentē hinnulorū iuuetute meliorem esse scribit Hippothoon:
 & senex ille Aristophanicus senectutem suam pubescenti multorum iuuenum virtuti gloriatib;us
 antepōnit. Cicero verò in Officijs, vim non aliter leoni peculiarem esse dicit, quam vulpecula
 fraudem.

Traiani
numisma.

C. Publicij
Q. F. nu-
misma.

Porci val-
uisque fa-
norum cur
leonia ca-
pta affigū
tur.

VIGILANTIA CUSTODIA Q. F

Verum enimvero, per leonis caput Ægyptij sacerdotes
 Vigilantiam atq; custodiā ostēdebāt. Causam addebāt,
 qd solum hoc ex animalib; recuruos vngues habentibus, simu-
 latq; natum est, cernit: atque hinc Plutarchus solare animal
 leonē haberi putat. Sanē illi nomen *παρα τὸ κῆλον τὸ θρονῶ* in-
 ditum aiunt etymologiarum indagatores. Somni præterea
 paratissimi est, oculosq; habet inter dormiendum splendescen-
 tes, ac quodammodo parafactos, quod in custodię signum re-
 cepere: & sanē multi crediderunt leones omnino insomnes
 esse, quod Manethom Ægyptius in iis quę scripsit ad Hero-
 donnum tradit. Huiusce rei argumentum nonnulli observa-
 uere, quod caudam assidue inter quiescendum morat. Ceterū
 incredibile est, vt putat Aristoteles, animal vllum per-
 petua vti vigilia: sed inde persuasi sunt qui talia se obseruasse
 profitetur, quòd leo magnos habet oculos palpebręque per-
 exiguas, vt non oculum possit penitus obtegere, inuentique splendor ille sese offert, qui pluri-
 mum emicat ab eius pupilla: quare semper somni experts esse videatur. Quapropter significatę ad-
 modum non tantum Mycenarum portis, sed etiam reliquorum ædificiorum, præcipue verò fano-
 rum valuis, ædiūque sacrarum vestibulis leones, tanquā diuinorum custodes, vt est passim cer-
 nere, statuebant. Quicque iis insomniam attribunt, inde eos Soli dedicatos autamant, eandem
 cum

A cum leone conditionem habenti, quippe qui patenti igneoque oculo terram conspexit perpetuo atque insatiabili tueretur. Cum verò conlter, Alexandrum Magnum prater alia quæ in homine præclara fuerunt, vigilantissimum etiam fuisse, quod in exemplo à gruc sumpto alibi scribitur, non miror, etsi alia etiam huius rei causæ esse possunt, cum in nûmis quibusdam leonino spolio caput indutum spectari, ab cuius altera facie simulacrum Iouis est sedens, læva baculo innixus, dextera Aquilam prætendens, literæ AAEENAPOT, nempe à ab Iercure per Caranum primùm Macedonia regem duccret. genus nam Hercules Nemei Leonis spolio, ubique insignis conspicitur: vel quod extimæ magnitudinis Leonem, spectante Spartanorum legato, straluit. Quamquã non sum scetus, Philippum regem post Olympiæ nuptias, per quicquẽ sibi visum, coniugis alio insignem infixisse bullam, cuius sculpturâ leonis imaginem haberet: quod & vxorem grauidam esse, & animosum filium parturam, coniectores petiti responderẽ. Hinc Alexander in matris honorem leonis spolio maxime gauisus esse, eadem de causa cum somnio monitus Alexandriã in Ægypto ædificasset, eam Leontopolim appellauit: quãuis eius successores Alexandriã à conditore ipso maluerint vocitari. Quod verò perinet ad leonis somnium, Physiologos ait Adamantius hæc de catulo leonis scribere, cum quippe simulacrum eius, tribus diebus & tribus noctibus dormiret, cum deinde patris rugitu tanquam tremefacto concussus, quæ cubilis loco catulum dormientem expergeret, eo que trahit dictum illud à Iacobus in sacra lectio: Catulus leonis Iuda ad prædam fili mi ascendisti, requiescens accubisti vt leo, & quasi leona, quis fuscitabit eum? Atque etiam illud ex secundo Balaamis responso recumbens vt leo requiescet, & quasi leona, quâ iustitate quis audebit quod dubio procul ad Christi sepulchrum perinet. Sed enim intelligite etiam possimus dormisse eum sicut leo,

Alexander Magnus in nympha matre.

Leontopolis.

Ob splendentes inter dormiendum oculos, vt scilicet diuinitatem ipsam cum eo nihil quicquam sopitam intelligamus. Quod autem de oculis inter dormiendum splendens nobis additum est, ea de causa factum, vt autẽ iis velletemus, qui viti aliqui doctrina magni atque pii, in eo rament lapsi sunt, quod animam Christi putarunt per tempus illud, quo cadauer eius sepulchro conditum fuit, apud inferos passam: quod humana ipsa natura piorum hominum audire reformidat. Animaduerte autem Origenis traductionem Latinam loco hoc, vt ferè passim, valde corruptam esse.

TERRIFICVS.

Atque eo quidem signo quo robur & vigilantiam indicabant, eodem & terrificum hominem, qui reliquos aspectu solo conlternaret, significabant, cuiusmodi simulacrum in Agamemnonis clypeo, fuisse, Paulianus testis est, ad formidinem aliis incuriendam, quod quidem sicut in Olympiæ templo per aliquot tempora pependerit, inscriptione etiam adiecta:

Agamemnonis clypeus.

Οὐδὲν ἄλλο εἶδεν ἢ τὸν ἄρσενος, ὃν ἔχει ἀγαμέμνονος.
Quod ita reddere possumus:

Terror hic est hominum, qui spectus horri est Agamemnonis.

Est autem Leo eius natura, vt cum si ferum nihil moliat, intuentes tamen terreat: ea est in oculis eius vis, ea maiestas. Vnde tam Græci quam Latini Poëtæ terrore descripturi, comparationem ab huiusmodi animalis ferocia libentissimè desumpserunt. Merito itaque Chabria Atheniensium dux, vel vt alii, Philippus Macedo, dicere solebat, formidabilior esse ceruorum exercitum duce leone, quam leonum duce ceruo. Atque tanta porro vis tantisque vigor animalis, alioqui robustissimo ita in oculis consistere tota videtur, vt eorum vel minima offensione, supraquam credibile sit, debilitari videatur. Ac si similitudine obiectus pecude ignauior fiat: quod & in theatris sæpius Romanis spectauit, & Lysimachi exprolo comprobatur est: quem Alex. Magnus in idem claustrum cum ferociente leone incluserat, ille verò hanc ingressus viam, domita strangulataque belua, & Regi admirationi fuit, & vix, consuluit sue, meruitque vt huiusmodi factum æterna munificatum memoria prorogaretur. Quin non in oculis tantum eius feror, verum etiam in rugitu constat: itaque Pin dorus cum *ἰσχυρῶς* Olympiis, hoc est, Late rugientem vocat, Aggidam, vt in Vulpe diuinus. Id verò fit tanta feracitate omnium trepidatione, vt quod Ambrosius cū Basilio testantur, ammantium vulpula, que vel eius impetum per celoria em euaserit, horrida tamen eius indignantis audita voce, veluti vi quadam percussa, argue attonita conlternentur, & plerumque ita desiciant præ metu perditæ, vt nullo negotio capiantur. Quineriam qui per somnium imaginatus fuerit habere se leoninum caput, Onirocritæ volunt cum in aduersarios terribilem fore significari, nonnullamque verò & principatus & dominationis affecturum. Ab huiusmodi verò rugitus magnitudinem Marcus à quatuor Euangelistis vnus, leonis imagine, vt est à Danicæ prænius, ita in hodiernum vsque diem hieroglyphicè figurari, quod ipso statim operis initio vocem in deserto clamantem ingenti ore sonat. Ita Eucherius.

Lysimachii prædilecti simulacrum in nympha matre.

Marci Evangelistæ imago hic hieroglyphicè.

DOMINATOR.

Sane Basilius leonem pro Dominatore animalium rationis expertum ponit: obseruatumque est in ostentis, vt si forte mulier aliquæ leonem pariat, fore vt ab externis gentibus vinceretur ea respublica, in qua id contigisset: quod non in humano tantum genere, sed etiam in quocumque alio diuersæ formæ animanti pollere tantundem comperias apud aruspices. Obseruatum est in Cò insula, cum ouis de grege Nicippi cuiusdam priuati hominis leonem peperisset, non fuisse hu-

iusce rei euentū irritum, arrepta inde ab eō dominatione. Hinc illa societas leonina, quæ longè plura sibi assumit quàm relinquat, de qua Arist. Jur. Conf. Cassium respondisse refert, Societatem talem coiri non potest, ut alter lucrum tantum, alter damnum sentiret: & hanc societatem Leoninam solum appellare L. ff. x. vi. 1. 1. T. pro Socio. l. x. 1. x. & Dion Chrysolostomus sermone *πρω βασιλείας*. Homerum ait sapienter boui æquiparasse Agamemnonem eo versu,

Ἦντι βίος ἀγέληφι μὲν ἕσθ' ὅ' ἐπὶ πλοῦ πάντων μί.

Minimè verò vel leoni, vel aquilæ similem dixit, propterea quod dominationis ea sunt exempla.

SVMMA CALIDITAS INGENII.

*Fabula de
gani.*

Nihil verò grauaor antiquam in argumentum huiusmodi fabulam subiungere, quæ mortalibus vtili admodum documento futura sit. Diuulgata per orbem fama oraculi, quod ab Ioue Ammone prodierat, Alexandrum Macedonem breui ad se venturum, quem filium esse confitebatur suum: sollicitari hinc ad obsequium terræ Reges, Principes vel sibi conciliaret inter se certare munibus: præcipueq; Ptolemæus Ægypti Rex, dei sui filij veneraturus, magnam pecuniæ vim parat, quantum scilicet vesticigalis vno die ex Nili ostiis & Memphiticæ vrbis portoriis collegisset. Erat verò cuiusque generis pecuniæ ex rebus omnibus hinc inde collectæ ad aliquot talentorum millia, id totum sine delectu xeni nomine ad Alexandrum deferri curat. Obulerunt sponte veterinam operam, mulus, equus, asinus, & camelus, qui pecuniam cum fide conuectædam susceperat. Hi vix biduum à Memphi progressi facti sunt obuiam leoni, qui & ipse intellecto Herculis cultu, quæ Macedo suscepisset, dum rebus studer suis, Regem salutarurus iter in Macedoniam tendebat. Data itaque & accepta hinc inde salute, cum destinatum, vit sit, omnes iter enarrassent, adsciscitur comes leo quasi custos atque præsidium aduersus latrocinantes affuturus. Hic de pecuniis certior factus, habere dixit se quoque certam drachmarum summam, quas pro commeatu ferret: sed esse illas sibi plurimum in commòdas, quod oneribus gestandis nequaquam assuetus esset: rogat itaque ut si oneris additamentum, leue singulis futurum inter se dispartitum, suscipiât, magni hoc beneficij loco habiturus: obsequuntur illi officiosissime, ac paucas admodum illas leonis drachmas inter se diuisas in sacculos quisque suos admittent, iterq; mox cõtinuant suum. Venerant in pingues Asia campos, cum leo armentorum multitudinem conspecta, dies aliquot ibi commorari e re sua fore designauit, simulatq; lassitudine aliquot dierum quiete sibi opus necesse dixit, quasq; deposuerat pecunias reposcit: illi adaptatis confestim sacculis, ipsum quæ sua essent, sibi desumere licere inquit. Leo cum plerasq; alias magno numero drachmas eadem nota signatas in vnoquoque sacculo conspexisset, læto magnoq; rugitu ædito: Drachmæ, inquit, meæ multas admodum drachmas singulæ pepererit, atque mox quotquot erant suis similes abstulit pro suis. Quid quod Hannonem Carthaginensem præclarum virum, cuius meminit Plinius, in exilium actum ferunt, quia leonem ferundis oneribus assuefecerat, argumento inde capto, ut Plutarchus ait *ἢ τοιοῦτον τοῦ παρὰ τὴν Ἰσθμὸν Ἰσθμίου* ad Traianum, quod qui leonem cicurare potuisset, ad longè maiora etiam aspiraret.

HOMO QUI VEL SVAM VEL ALIENAM

ferocitatem edomuerit.

Edomestento, mortalium triumphus, leones iunctos M. Antonio, atq; id quidem ciuili bello curum generosis spiritus iugè subituros, portendere. Id quod Cicero Philippicis illi obicit, dum currum eius leonibus iunctum, imperiosi hominis inuidiam ostentare memorat. Et Epistolis ad Atticum, qui augurium id formidabat, ait: Tu Antonij leones pertimescas, caue, nihil est illo homine iucundius: & quæ sequuntur reliqua. Sanè hominem, qui arte, ingenio vel auctoritate longè potentiorum se, addicat sibi atque subiicit, per leonem ab homine domitum intelligimus: quippe quod feræ aliqui ferocissimæ validissimæq; imperum ferocitatemq; sopire mollireq; potuerit. Hac vitur comparatione Nazianzenus, vbi Basilium ait non modò sibi conciliasse prius Eusebium, sed in suam ita sententiam attraxisse, ut eius consiliis & monitis in omnibus parte videretur. Notum ex historiis quid Megaresibus acciderit, apud quos Calsius leones, quos ædilibus ludis præparauerat, reliquisset. Cum verò ciuitas per Calenum caperetur, Megareses ferarum carceres effregerunt, earum vinculis relaxatis, ut irruentibus hostibus obiectæ, negotium eis tantisper facesserent, dum sibi per moram aliquam consulere possent: sed enim longè aliter euenit, quia leones in ciues ipsos trulententi scuitia conuersi, tantam incermium stragem edidere, dum obuios quosq; adoriuntur, sternunt, atque dilacerant, vè spectaculum id fuerit vel ipsi hostibus perquam miserabile. Atque ut huiusmodi multa prætereamus, iam verò Pythagoricum præceptum est, animalia curuungua (ita mihi liceat *γαυρίοντα* interpretari) nutrienda non esse, quippe rapacitatem è ciuitate summouendam. Idem sentit Æschylus, cum leonis catulum in Republica non alendum esse dicit his verbis:

Ὁ γὰρ λέωντα σκίμνον ἐν πόλει τρέφει,

Μάστιγα μὴ λίνου μὴ πόλοι τρέφει.

Ἢ μὲν δ' ἑτραφῆ πρὸς πρόποις ὑπηρετεῖ.

Catulum leonis alere in vrbe non iuuat,

Magis cauendum ne leonem nutrias,

Quem

A Quem qui educavit, eius & mores ferat.

Euripides verò nullo eos pacto censet admittendos, Pythagoræ præceptum secutus, in quo sapien- ter quidem Eschylus hæc super Alcibiade, impotentiores id genus homines non accipiendos: ca- terum si accepi fuerint, æquo animo ferèdos. At Euripides, vt Aristophanicus clamat Dioxyssus Ranis, ingeniùe magis locutus, siquidem vt apud Homerum habetur,

Οὐκ ἐστὶ λίσσας ἐνδράσι θρηνα πρῶτα.

Immensum itaq; furorem, quo quis impotētius exardeat, significare si collibuisse, leonem effingebat catulos suos di- scerpētē, imò exollantem, vt Græcū vocabulum ἐξολίσσασθαι interpretemur, non autè ἐκσολίσσασθαι (vt in vulgatis Hori exem- plaribus eodem Capite bis positum nihil significat) quo qui- dem furore correptum olim Herculem, autores tradūt, eoz; insanix prouectum, vt non hospitis tātum filios enecarit, ve- rum & in suos ipsius filios vique adeo fœuire solitum, vt eos interfecerit: quod non ab simile est à pictura leonis proprios catulos discerpentis, Sanè Theocritus in Megara Hercu- lis fœmina, de furore quem is in liberos exercuerit hæc dicit:

Ἐχέρι δ' ὅς τ' ἐξέσπρωξ' ἐὶ τὸ καθ' ἑρπονέλλος ἀπὸ δ' ἄου

Ἡ τιν' ὀκνηρῶν, ἐθεένω δ' ἀινέβελαινα

Πείδιμας εὐς ἡγνὴ ἀσφραξέ, ἰσπὶ λαοῦ εἰλετο θυμῶδου.

Μάνυμην δ' ἔδ' οἴκου δὲ ψυχίδου ἔσπευονόιο.

Τὰς μὲν ἰσὶ δ' ἰσπὸν ἔμωδὸς ἰδίου ὀφθαλμοῖσι

Infelix qui miserabilibus de munere Phæbi

Sine ea Parcarum, vel Erynnios impia tela,

Enatis ipse sua furis agitatus ademit

Charam animam, vt domus ipsa cruore dispersa uataret.

Hos ego confosso manibus cecidisse patēris

Iussa oculis spectare meis, miserabile visū.

Poëta quoque nostri leonem iracundum noëant, vnde illud apud Horatiū: Promēthea insani leo- nis vim stomacho apposuisse nostro, cum de excaðescentia loqueretur. Elegantissimè quoque ne- que non eruditissimè Lucretius causam furoris istius perquirat, cuius carmina non inuicunda, quæ repetantur, pōnere non piget:

Sed calidi plus est illis quibus acra corda

Iracundaque mens, facile effruescit in ira,

Quo genere in primis vis est violenta leonum,

Pectora qui fremunt rumpant plerumque gementes,

Nec capere irarum fluctus in pectore possunt.

Superius verò dixerat cum de varietate animi loqueretur:

Est etiam calor ille animo quem sumis in ira,

Cum feruescit, & ex oculis micat acrius ardor.

C Eius verò iudicium excaðescentiæ est, cum caudæ verberibus sese excitare visus fuerit, quod ita Hesiodus tangit in Herculis scuto:

Πλευράν τε καὶ οὐράς

Ὁ ῥημοσχιόου ποσὶ γράφει, ἰδὲντε αὐτοῦ

Ἐπλησῆ ἀπὸ ἰσθμῶν σχιόου ἐλθεῖν ἐδὲ μὴ χυθῆναι.

Quem Catullus secutus Galliambico super Atti, dixit:

Age cade terga caudæ tua verbera patenti

Face cuncta mugienti fremiua loca retonens.

Et quæ ad furoris incitamentum & iudicium sequuntur: nam & corrugare frontem pugnaturus cernitur, quod ἐκσολίσσασθαι Græci dixerunt; & superciliorum contractionem ὀδοντισμὸν vocant. Index au- tem præcipuus est leonini animi cauda, perinde ac equorum aures, cæque propriè in leone dicitur Alceæ: quod præcipuum in ea robur consistit: vel quod incitamentum, quoddam sit ad assumendas vires animumq; cõsumouedum: initio irarū terram flagellant, incretente verò excaðescentia ter- ga etiam sua verberant, id ea de causa fieri putat Alexander Aphroditæus, quod eorum anima vehe- mentius moueatur, sitq; vltiõnis admodum appetens: cauda verò vratur veluti homines manu, qua sibi se plerumq; in excaðescentia complodere solent: ita animalia hæc ira commota, cum id quod se se lædit vlciferi nequeunt, eo sibi modo solatiū solent excoçitare. Est itaque furor leoni fami- liaris, vnde apud Maronem, Iræq; leonum, legitur. & Ouidius, Iram vultus habet, de eisdem ait, quare Poëta leonem peculiaritèr Færam dicitur, ita Callimachus:

Ἐνεὶ δ' ὀφθαλμοῖσι καὶ στήθεσσι καὶ κρατὶ μάστιγι.

Quod verò catulos ab eo exollari pingent, causa est, quod medulla leoni vel nulla, vel p̄exigua

Βαλόμενος τὰδ' ἄντρον.

est, vt omnium animalium solidis omnino ossibus cōstare videantur, quasi inde accrescat furor, q̄ D labor his confringendis sit mercede minor, cūm minimum id sit, quod succūi possit inferuire. Sunt præterea ossa illa dura adeo, vt ex eis collisis, ignis veluti ex silice excutiat. Hinc animal est maximè febrī obnoxium. Febrem verò nihil aliud esse, quam superantem torius corporis calorem, medicorum omnium consensū manifestum est, Febrī denique nomen ab igne Græcum πυρετός, à feruore Latino est: quo morbo leones toto vitæ tempore cruciari feruntur: eaque de causa Lucretius triste leonem sceminium appellauit. Sanè prouerbium hinc emanauit, ἐλάσσει δὲ λείων ἡμετέριων, quotiens rarum aliquid hilaritatis exemplum intueamur. Thucydidis id dictum est in Cylonio scelere subnotando, cūm scilicet indoluisset demum Atheniensis populus Cylonem per factiosissimas factiones quietum Reipub. statum interturbare, & quasi post diuturnam moestitiam ad hilaritatem demum respexisset, vt impetu in hominem facto, cum vel in inuolabilis Deæ templū aufugientem persecuti sint plerique, distractumq; inde magno totius ciuitatis gaudio trucidarint.

Prover-
bium.

EO itaque incommodo vexantur leones: tamen vnus Albertus negat esse eos febriculosos: eui in Germania nato, alito atque educato, vbi totum ferè vitæ spatium consumpsit vtrum de leone loquenti potior sit adhibenda fides, quam Ægyptiis inter Leones quodāmodo genitis, cūmque ipsi totum vitæ tēpus versatis, alij viderint. Ego sanè disciplinas eorum in huiusmodi re secutus, compertū esse inquam, leonem febrī cōcorpū vel si ad furorem vsque exæstuet, vnus pastioe simiæ liberari. Quapropter Ægyptij sacerdotes si febricitantem hominem, & sibi met auxilia comparantem significare vellent, leonis simiam veseētis hieroglyphicum ponere soliti sunt: tanta enim indignatione simiam fert leo, vt nullum animal audius perdere desideret. Causa est animalis petulantia, leonem indignissimis modis exagitātis. Nam simulac vel ex arbore aliqua vel ex alio tuto latentiq; loco nacta fuerit occasione in leonem insiliendi pro magno habet negotio caudæ sese eius applicare, natibusq; affigere, atq; ita quibuscunq; potest ludibriis Regi suo illudere: quod cūm impatienter ferat leo, impotenter admodum in huiusmodi animal effera scit: quæ plenius in Cynocephali commentario discussimus. Sed vt mirari desinamus animal adeo ignobile generosissimo omnium infestum esse, scimus etiam culices in leonem greges petulāter adeo ferociter, vt eos magna interdum clade ad internectionem adigant. Inter enim arundineta Mesopotamiæ leones innumeri iuxta fluminum ripas & fruteta vagantur, eo tempore quo hyemis clementia ibi mollissima est, semper innocui: verum vbi per aestatem cælū exarserit, regionibus iis aestu candefactis ambustisq; propemodum, ipsi tam vapore sideris multitudine culicum agrantur, quorum densissimis examinibus per eas terras omnia referta sunt: qui quidem ad splendorem oculorum, tanquam ad humidiora membra conuolantes eos appetunt, palpebrarum libramentis mordicus insidentes. Hinc leones cruciati diutius, aut fluminibus, ad quæ remedij causa confugiunt, aborbentur, aut amissis oculis immanus, effera scūt, quod ni fieret, omnis ea quæ ad Orientem latè diffunditur plagā, huiusmodi bestiis oppleteretur. Id sibi compertū esse testatur Ammianus Marcellinus Rerum gestarum libro decimo octauo.

REMEDIVM IN FEBREM NACTUS.

E

F

SVPER IGNE SOLICITVS.

ATque hoc quidem animalis quod ignem ingenuit, & in ipsis ossibus abstrusum gestat, ignem tamen præcipue formidat, adeo vt nihil æque vereatur atque prætetas faces, quibus ad ferocitiam eius domitandam nihil efficacius: quod & Homerus testatur eo carmine:

Καὶ μὲν αἶψα δὲ σταί τὰς περρὴν ἰσχυρῶς τῆρ.

Adentisque faces, quas quamuis saniet, horret.

Et Pindarus Nemeis: Πῶρ δὲ σπαιρατὴς θεσπομηχανῶν τὰ λέωντ' ὄνησασθ' ἐπιτατὸς Ἀχαιῶντα θεννοτάτου σχαίσεσθ' ὀδόντων. In cuius trepidationis admirationem adducti Ægyptij sacerdotes, hominem super igne formidolosè solliciti, & quasi vesanicentem, ostendere si vellent, leonis simulachrum, & faciliam pingebant. Id nos vix autoribus credebamus, antequam & Florentiæ, & demum Romæ leones hac potissimū ratione domari cōspiceremus. Simulachrū hoc in marmore celsum Romæ vidi via Leoniana, quæ ad popularem ædem ducit, erutum frustra ex Augustorum mausoleo. Leo erat humi seclitans capite sublato, & in tergis verso: in transuersum adsculpta erat fax pinea: cū nuce in summo capulo, tæniæque à facie in leonis tergis porrigebatur. Quamuis verò apud auctores scriptū repererim, nihil aliud ex hieroglyphico huiusmodi significari, q̄, vt dicebamus, eum qui super igne pauidus esset: si tamen liceat mihi sententiam his meam admiscere, rei istius interpretationem esse dixerim, edomitum furorem. Causam cur ita ignem expautescat leo, Peripatetici eam asserunt, quod eius animalis vis præcipua in oculis cōsistat: quibus oculos fictiores calidioresq; habent, ij maximè omnium

A omnium ignem auerantur. In idem verò significatum adduci possit ilicis folium leonino pedi subiectum: siquidem Magi ferunt leonem ilicco folio calcato torpescere: eandemque vim esse folio scilicet traditum à Zoroastre, non illo inquam antiquo, sed qui post Plutarchum fuit.

E T ne longius à leonina formidine digrediamur, gallum is idem talem, & præcipue albū, vt Ambros. ait, à quo etiam Pythagoras abstinedum iubet, mirū in modum perhorrescit: quod pro symbolo colendæ diuinitatis accipi quidam prodidere. Siquidem gallus, de quo Lucretius,

*Quem nequeunt rabidi contra conflare leones
Inq̃, tueri in continuo meminere fugat.*

diuinum quiddam præ se fert, vti latius in Commentario de volucre ea per scripto, disseruimus. Diuinitatem verò omnis terrena potestas reformidat, ac reueretur. Leones porro cum Deū matri sint dedicat Terræ, ipsi addicti intelliguntur, & superius bonam leonis partem, quippe quod à iubis est reliquum, terram præ se ferre dicebamus. Sed enim aliam huius formidinis causam adducit Proclus libello de Magia: ait enim, gallum & leonē præcipue solaris esse animalia: sed cur gallum

RELIGIOSA FORMIDO.

B nis contemplatione, quia scilicet præsentia visus solaris virtutis magis gallo infusa sit, quam leoni concessa. quod ex eo coniectare videtur, quod exploratum omnibus est, ad laudare illum hymnis surgenti Soli, quasiq̃ iubar eius aduocare, eo præsertim tempore, quo ex medio Antipodum cœli digressus ad nos discedit. Afirmat etiam solares quosdam angelos in galli effigie nonnullam apparuisse, qui cum in se sine forma sint, nobis tamen, qui sumus in certam effigiem informati, forma se præditos ea videndos exhibuerunt. Contra verò Dæmones nonnunquam leonina fronte visos, qui obiecto gallo repente in auras euauerint: quare solent etiamnum diebus his, superstitionis eius studiosi, gallinaceum pullum in pelliciedis eis concilij causa præamare. Ad hæc tradunt Græcorum nonnulli qui doctrinam Ægyptiorum sequuntur, animam Cecropis, quem in leonem transmutatum credebant, immolatis gallis gallinacis, characteribus quibusdam subscriptis euocari, seq̃ illam esse ostendere: quod tamen esse ludibrium Æneius Euxitheus affirmat, Dæmonēque ita nos præstigijs fallere contēdit. Quod verò Dæmones, qui leonina fronte apparuerint, obiecto euanescant gallo, inde procedere dicit Proclus, q̃ in eodem ordine constituta, quæ inferiora sunt, superiora semper vereri coguntur. Quemadmodum plerique viri, dum virorum diuinorum imagines intuentur, hoc ipso aspectu vereri solent turpe aliquid perpetrare. Lucretius verò ex secte suæ præceptis ait esse gallos in corpore quædam

*Semina, quæ cum sunt oculis remissa leonum
Pupillas interfodiunt, ac renūq̃ dolorem
Præbent, vt nequeant contra durare seroces.*

C Mirum verò quod veteres obseruauerunt Leonem etiam herbam ita nuncupatam, quæ furculis sese circumplicando plurimum nocet, gallum ita abhorreere, vt si puella adhuc intacta, menstrua tamen, nuda paxis erinibus leguminum fegetem circumbeat, gallum in manibus habens, exarefcit gramen ipsius profususq̃ deficiat. Id quæcumque est, à Democrito tamen traditū est, vt asserit Sotion. Sed qui alieniores à superstitione sunt, arcanæque naturæ vim quandam contēplantur, Semina aiunt galli sanguine contingi debere, hæc q̃ ita fata ab Leone herba nulla postmodum iniuria affici.

IN V N D A T I O.

I Ncrementum verò Nili, quem N V M Ægyptiaca lingua nuncupant, quod apud nos significat Nouum atque recens, ostendere cum vellent, leonis idēdem hieroglyphicum faciebant: quippe cum Sol Herculei leonis terga adit, Nili diluuium excitat, duplikerque recentis aquæ Sole in eo signo, commorante sæpius exundat: quæ vis aquæ per spatiosam Ægypti planitiem latè diffusa, solum ea fertilitate grauidum reddit, qua non ipsi tantum indigene sibi alimenta colligunt, sed magnam orbis partem fame leuant. Propter eam verò aquarum redundantiā, quam Leonis benenecio consequi se quotannis experiuntur, institutum est, & apud gentes omnes vno iam consensu receptum, vt le canales, tubique & siphones, qui aquam eruant, per terebrata foramina in leonina capita ad locis opportunis adculpi solita aquam immittant, quæ inde ex leoninis rictibus eoumi videatur. Qua ratione autem capita ea leonum in simis præcipue constituenda sint, in quoque ordine disponenda, atque vt ea tantum quæ contra columnas fuerint perterebrari debeant ad canalē vsque, qui coelestem aquam ex regulis exipit, reliquis inter hæc solidis, vt quæ cadit vis aquæ per regulas in canalē ne deiciatur per intercolumnia, neue transeuntes perfundat, sed ea tantum quæ sunt contra columnas, ex ortu rictus aquarum emittere debeant, Vitruuius latè docet. Obseruauerat siquidem is, aquarum redundantiā per leonem apud Ægyptios significari, atque hoc in

*Leonina
capita a-
quas eru-
nt
hamia.*

omnibus antiquorum ædificiis fieri passim viderat. Et vt semel dicam, fontes & aquarum tubi, qui ab aquæ ductibus quibuscunque prominebant, leoninis figuris ornabantur: vt qui fons admirabili opere Viterbii antiquam hanc disciplinam ostentat. Et vt alia diffimilem, Romæ in Area Lateranensi leones duo sunt nigri lapidis antæquam M. Aurelij statum positi, qui dubio procul fontibus inferuebant. Indicio sunt ora perterebrata in adaperto rictu, & infernè foramina in guttur vsque immissa, & inter pedes pro pectore canaliculus excipiendæ aquæ, dimittendæq; intercauatus. Tale quicquid obseruauit in agro Brixiano extra portam Orientalem ad secundum lapidem, vbi iuxta viam, quæ tota magna aquarum riuus atque diuortii instructa est, leo marmoreus antiquissimi operis, vtris instar inflatus, rictum eodem modo ad aquarum effluuium patefaciebat. Sed neque in iis tantum quæ ad aquam euendam pertinent, leonum effigies apponi consueverunt: verum etiam propterea quòd leo, cœlesti ille inquam, aperire clauderèque videtur aquarum cataractas. Atque in hæc vsque tempora nunquam antiquata est veterum consuetudo, vt ostiorum clausuræ, claues, annulique forib. affixi, leoninis rictibus ornentur, quod apud Ægyptios factitari solitum ait Theon in Arati commentariis: quamuis quod ad ostia pertinet, ad eam, qua de superius dictum est, custodiam potius respicere, quam ad aquarum fluctus, crediderim. Illud nõ omitram quod Horus Apollo tradit, in supplicationibus pluuias exposcentibus, plerisque in locis leonum ora vino proliu fuisse motem. Sed aduertendum est vulgatos Hori codices hoc loco deprauatos esse.

SEMEL TANTVM ENIXA.

CVM verò peruersum habent Ægyptij, leonæ semel tantum in vita parere, id quod cum Herodoto plerique alij prodidere: mulierem icidem, quæ vnus tantum filij mater fuisset, per leonam sculptam significare consueverunt. Est in hanc sententiam Æsopi fabula veteribus scriptoribus approbata. Cum vulpes leonæ fecunditatem suam obicit in generositate commendationem: illam verò incenset, quòd & semel in vita, & vnus tantum pareret: leonam respondisse, se quidem semel & vnum parere, sed eum leonem. Huius raritatis causam plerique reddere commenti sunt, eamque potissimum adiuueneri, quòd catuli in vtero iam vnguib. obortis matricem discindant, & diuicium partum, ea vnguium acie in enixu lacerata, vel quod vnà cum primo partu locos amittat, quam deliriam esse fabulam Aristoteles asseuerat, easque vel quinque vita parere, quod explorauerit in terra Syriâ, demonstrat. Primum enim quinque, ac per annos singulos vno subinde pauciores, donec ad vnicium, & mox ad sterilitatem declinauerint, in qua reliquum vitæ spatium degant. Alias magna ex parte geminos, quod per longam annorum seriem Florentiæ experimento comperit: sed cum plurimum sex, nonnunquam etiam vnus. Philostratus affirmari ait à rerum peritis, ter eas tota vita parere: primò quidem treis, mox duos, inde vnum: vñam tamen aliquando leonam, quæ octo vtrò gesserit: Sed enim quam Philosophi rationem raritatis huiusce in parlundo conari sunt inuenire, Basilius Magnus ad providentiam Dei referit, cuius imperio factum sit, vt animalium ea quæ facillè capi possent, longè essent ceteris fecundiora: quocirca tam lepores, quam damæ, quam etiam oues, ferè sepius & geminos pluresque pariunt fetus, ne genus deficiat feris iis, quæ sanguine gaudent carniorèque sunt. At ea quibus pro cibatu cetera sunt, certum est longè minus fecunda esse: quapropter ait, Leonis vix vnus Leonæ mater euadit. quæ quidem raritas pariendi, cum non alijs animalium generi certius contingat, merito Ægyptij, quod in pluribus accidit obseruantes, semeliparam per Leonæ hieroglyphicum ostendebant.

CLEMENTIA.

PRÆTER hæc alia quoque super leone hieroglyphica inueniuntur, quæ quoniam apud eos non reperi, qui literas hieroglyphicas interpretati sunt, sed potius obseruatione inuenta mihi videntur, breuiter attingam. Ex iis clementia est, quæ per leonem & substratum hominem, ita tamen vt leo sit incolumis, significatur, propterea quòd infestissime sollicitatus ab homine leo, dummodo sit intactus, non vnguib. eum lacerat, nec vlla iniuria afficit, sed quatit solum, atque vbi ita pertreuerit, dimittit: quod ita Ouid. scribit:

Corpora magnanimo satis est prostrasse leoni.

Ad huiusmodi significatum non frustra vidimus in Seneri Pij Aug. nummo simulacrum mulieris, quod leoni exporrecto insidet, manu quidem vna hastam terræ affixam tenens, altera fulmen quasi abiiciens, non autem in iaculandi gestu cum inscriptione huiusmodi, INDVLGENTIA AVG. IN CAR. neque quicquam aliud legi potest.

CASTIGATIO.

PRÆTER clementiam inesse Leonis castigationis etiam iudicium, ex eo didicimus, quod traditum ab Eudomo citat AElianus, leonem vrsam, & canem eodem contubernio à magistro quodam alitos & educatos, sine vlla iniuria aliquamdiu pacatissime conuixisse, ac si domestica & eiusdem generis animalia fuissent: verum cum vrsa quodam impetu percita contubernalem canem dilacerasset, commorur leonem violati hospitij scelere in vrsam prouisse, eaque pariter dilacerata meritis pro cane pœnas exegisse.

VIGI

Seneri Pij
Aug. numm.
m.

A

Longè vero diuersum à superiori significato est, quod vlciscendi studium per leonem telo confossum plerique pingere instituerunt. Vulneratus enim leo obseruatione mira percussorem nouit, & in quâlibet multitudine vnum appetit, & si deret copia, fedissimè lacerat & discerpit. Ferunt Iuba Maurorum regi præstantis animi iuuenem fuisse comitem, dum per deserta Africæ rerum suarum componendarum studio, rex cum exercitu proficisceretur, ex itinere verò leonem obuiam factum à iuvene illo ipso sagitta percussum in syluam recessisse: anno verò post cum Iuba rebus ex votis compositis eadem copias traduceret, eundem illum leonem obseruato iuvene à quo vulnus acceperat, vñ illum è tam magno militum numero violentissimo cursu hostiliter aggressum nulla vi cohiberi potuisse, quin correptum iuuenem miserabiliter dilaceraret, nemineq; aliorum læso vltione ea contentum decessisse. Pythagorici potè animam Cambyse regis Aegypti in leone se deprehendisse aiebant, vnde illi animus imperij cupidissimus fuisse, & maxima quæque semper appetierit. Cæterum hæc quoque potest assignari causa, quòd illis temporibus, quibus claruit, neminem in vltionem eo magis propensum fuisse notum est qui nunquam Aegyptios persequi odiis armisque, & omni vexationis incommodo affligere destitit, eis semper infensus, donec in omni Aegypto rerum potius sacris omnibus profanatis, populos totius regionis male tractado, decessus potius quàm satiatus est. Facit ad hoc illud, quod visi leonis ostentum, belli principium coniectores atque augures tradunt indicare, quod quidem eleganti trimetro apud Græcos exprimitur.

Λέοντας ἰδέει διαθρόνῳ διλοιδύσας.

B *Visa leonum imagines nocti indicant occidionem ab hostibus.*

REGIVM AVGVRIVM.

Alioqui regibus augurium dare leones soliti sunt, vt is qui Iuliano Imperatori Gordiani tumultum cum exercitu prætergresso, sese obtulit immanissimo corpore eius aciem inuasurus, à qua multiplici telorum icu confosus est. Obitus enim regis ex hoc portendebatur, inquit Ammianus. Verùm antea Maximino Cæsari cum Narseo Persarum rege iam congressuro, itidem leo & aper ingentes cruciati simul oblati sunt: tamen euenit, vt is ea fora admodum gente superata, incolumis & sine damno discesserit. Et Sandrocottus Indus obscuro genere, cum Alexandri furorem pedum pernecitate declinasset, fessûsq; somnum in sylua captaret, à lambente leone sudorem sibi sensit abstergi: quòque pacto inde præfectis Alexandri oppressis, Indiaz regnum inuasit, à Trogo traditur.

ANNVS MENSES QVE.

ET quoniam incidimus in auguria, non ab re fuerit id commemorare, quòd leona, quæ catulos octo vtero gestabat, à venatoribus in Mesopotamia cæsa exenterataque, quo tempore Apollonius Tyaneus ea iter faciebat, indicauit eo interpretante, annum vnum, & menses octo illum apud Barfanem Babylonie moraturum. Interrogantibusq; comitibus, cur non potius annos ix. interpretaretur, cum ex passere & pullis octo à serpente deuoratis apud Homerum annos identidem nouem Cakhas intellexisset: E diti iam illi fuerant, respondit Apollonius, hi verò adhuc in vtero nondum facturam compleuerant, quare mensibus potius quàm annis assimilantur.

CRAPVLA.

Svt etiam qui hominem ad satietatem vsque crapulatum, per leonem frustra carniū depascendum indicari velint. Animal siquidem hoc cibo incontinententer admodum vtitur, multaque deuorat solida, sine villo dissectu quacunque potest: mox à saturitate nihil biduo aut triduo edit, quam scilicet voracitatem Iuuenalis tangit, vbi multa pascendum carne leonem, dixit: atque inde fit, vt grauis illi ob crudelitatem exhalat anima, quæ teterrimi semper odoris est: quocirca nonnulli grauem animam significantes, leonis os hians facere consueverunt. Huius fetoris ergò Martialis videtur muliebri pudendum Leonem appellasse eo versu:

*Quare si pudor est Ligella, noli
Barbam vellere mortuo leoni.*

Taxat enim eam, quæ cum vetula esset, pilos vellere pertentaret. & alij lupanar olidum dixere. Quamquam non desint, qui loci huius interpretationem longius accersitam ad Cenchrenas, quas Leones Nicander appellauit, referant: huiusmodi enim serpentei morsu sanguinem exorbent, & genitale semen ex preciosissima sanguinis decoctione fieri Medici consentiunt, vnde dixit Iuuenalis:

Accipiat fundè mercedem sanguinis.

Sanè

Sane meretrices per leonæ nomen intelligi, multis veterum sententis & monumentis constat. Tale aliquid habes apud Aristoph. Lysistratæ in iuramento feminarum. Non stabo leonæ in Tyrocesti. Huiusmodi petulantæ causâ Ezechiel Hierosolimam leoniam vocat, & Heliachim catulum eius, qui ductus est in Ægyptum. Alium rursus catulum loachim, quem in cauea, vt L. X. X. ediderunt, Nabuchodonosor Babylonia traduxit, Michael Byzantius meretrices quasdam ex Megara Sphinxes appellat, ait, quod humano capite mansuetudinem præ se ferrent, cæterum corpore reliquo leonino rapacitatem, & imperiū quod in amatorum exercent, indicaret. Et Megaricæ Sphinxes in opprobrium diei solitum de meretricibus, ob impuros, scilicet mores Megarensum, quos veterum fetiores omnes damnant. Facit ad hanc rem veteris Poëtæ sonaristolus admodum venustus:

Totid' uelut inæd' uideret' uideret'.
Par est leonæ & femina' uideret'.

Sed & ante urbem Corinthum Veteris erat templum, in quo Laidis tumulus cui leonæ simulacrum appositum uidebatur, arcti inter priores pedes apprehenso: quod nimirum petulantiam eam indicabat, quæ præcipue lasciuunt arietes, de quibus loco suo diximus.

TACITURNITAS.

Leonæ uel quinguis simulacrum ex ære, quod Athenienses statuere Iphicratis opus, ex effigie quidem leonæ, meretricis nomen, ex lingua uero defectu, taciturnitatem eius indicabant. Cum enim Armodius & Aristogiton de liberanda à tyranni patriâ consilium inisset, consiliū quæ delata esset, comprehensam illi leonam scortum eorum utriusque admodum familiaræ, ad mortem usque tormentis variis extruciaturum: ea tamen constantissime omnia pertulit, ne quenquam prodidit, supra femineam imbecillitatem fortitudinis admirandæ memoratum exemplum: quam Athenienses ut honoribus honestarent, nec scortum tamen celebrare uideri cupit, eiusdem nominis animal ob taciturnitatem elingue, tringendum decreuerunt. Constantissimum meretricis huius exemplum citat Tertullianus, quod nostri amuliores fierent, cum leui adeo de causa repetere sint uel mulieres, quæ tam forti animo pro amicorum salute non solum tormenta pariter ferunt intolerabilia, sed sponte suum ipsæ cruciatum auxerint. Nam hæc eadem, ut ille ait, carnifice iam fatigato, postremæ linguam suam comestam in faciem tyranni sæuientis expuit, ut expuerit & uocem, ne coniuratos confiteri possit, si etiam uicta uoluisset.

CYZICENI.

*Cyziceno-
rum pecu-
nia.*

Si quis uero incidat in monentiam, quæ leonis imaginem ex vna parte habet, ex altera uero Cyzicæ deorum matrem, sciat eam esse Cyzicorum pecuniam quæ celebris admodum est ob id, quod pulcherrime sculpti erant: & q. p. XX VIIII drachmis. Atticis impuebantur, quæ summa ducales aureos duos reddidit, & aliquantulum plus vna enim argenti drachma Marcelli Veneti pondus æquat. Atque hi sunt Cyziceni fratres, qui rem egregie factam indicabant.

Magorum porro superstitione, considerata leonis alacritate perniciosisimoque cursu, multa detem leonino corio adalligatum, ad pedum tumorem atque adeo imbecillitatem adhibere commenta est, id quod apud Lucianum Tychiades ridet, orta inter Cleodemum & Dinomachum medicos contentione, vno eorum leoninum, altero ceruinum uotium presentente, ut per incantamenta Eucrati laboranti amuletum aliquod apponerent. Controuersia uero omnis inter eos est, dum ille fomentum aliquod miserabiliter implorat, utrum ceruus an leo magis pedibus ualeat, atque eorum uter alacrior feratur cursu. Merito igitur Virgilianus Æneas, tergum Geruli immanis leonis dat Salio, uelocitatis præmittit, qui primam in stadio coronam meruerat, nisi dolo Nisi, fuisset inturbatus.

HERCVLANVS LEO QUID.

Quid uero sibi uelit Herculæus leo; magis diuulgatum est, quam ullo sit opus commento latius declarare. Illud tamen non omiserim, Herculem illum Ægyptium, qui cum Osiride, ut Antiquitatum scriptores tradunt: Italiam ab amarissimo Gigantum iugo liberauit, per leonem intelligi, neque quenquam alium. Plures enim Hercules fuisse, & Arrianus & Diodorus historici prodiderunt: hunc autem omnium primum leonis insignia gestassa, tradunt. Cæterum Heraclitus Ponticus, superarum ab Herculæo leonem ideo fingi dicit, quia Argiuus ille, de quo Græci plurima scripserunt, Hercules, furorẽ illum, quo ex atra bili plurimum laborauit, tandem edomuerit. Satis enim exploratũ est ex his quæ antea dicta sunt animal id per semetipsum immoderatis animis excitari. Sunt tamen qui per Herculem mysticè solis lumen intelligant: leo uero cum soli dicatur sit, manifestum est quid sibi uelit Hercules, & leo. Nam & hinc Iubani stellæ nomen, qui Phosphorus est,

est, quod splendor eius in modum leoninæ iubæ diffunditur.

VIRTUS.

Virtutem verò leoninum spoliū virtutis hieroglyphicū est, eaque de causa Herculi dicitur, quem pro virtute veteres posuere: adeoque Diogenes conspicatus quendam eo ornatu sibi gloriose placentem, exclamauit: Eequid virtutis indumentum vituperas? Sed enim non leonis tantum, verum alterius etiam animantis gestare pellem, heroicū fuisse morem, didicimus ex Apollonij commentariis, vbi Poeta scribit:

Δεσπυδ' ἑβδύρα τ' ἄλλοιο νοδ' ἠνικας ἀμφο' ἔχειν ὀψιμα.

Et apud Virgilium Euandrus:

Demissa ab leuā Panthera terga retrorquet.

In Antiochi numo videas leonem quandam propemodum humi procumbentem, & superuolantem noctuam quod nonnulli vespertinum crepusculum indicare arbitrati sunt: quippe cadere Sole, nocte, quæ per aenem eam intelligi volunt, exurgere. Ego verò per huiusmodi hieroglyphici signum significare crediderim; vires cedere sapientiæ. Nam per leonem Robur, per noctuam Mineruam intelligi, suis locis commentaria hæc ostendere. Eiusdem argumenti esse puto leonē in numo, cuius inscriptio est, ΜΙΑΗΤΩΝ, qui anterioribus pedibus inclinat ad humum, superne verò caduceus exportigitur, vt scilicet id ostendat, vires quantumlibet feroces sapientium eloquentiæ cedere. Numum vidi apud Maffeos Romæ. Quod verò signum Iunonis Argis spectabatur palmitē redimitum, subiecto pedibus eius corio leonino, id habebat hieroglyphicū, quod nouercam vtriusque priuigni exuuiis insultantem ostenderet. Callimachi id inuentum tradunt, qui Iunoni vitem induxit. Rem huiusmodi tangit Tertullianus.

LVNA.

Visebatur in Olympiæ templo Dianæ simulachrū alatum, dextera pantheram, sinistra leonem continens. Per alas volucrum Lunæ cursum interpretamur, quæ septem viginti dierum spatio totum permeat signiferum, quem Sol vix annuo temporis spatio perlustrat. Panthera varietates eius indicat, quas vnoquoque mense XII. suis nominibus designatas alibi recensimus. Leo Solis vim demonstrat, quæ splendorem sibi comparat, oia tantum parte lucens, quæ eius radiis illustratur.

C

SOL.

TERRA.

Feri etiam solita erant apud veteres simulachra quædam radiata, ita tamen vt vnus simulachri radij omnes sursum versus tenderent, alterius ad inferiora demitterentur, atque ita cõformatæ, vt etiam leonibus commendantur: Sciendum autem ex Vêctij cõmêtatione, Solem & Terrâ ex hoc signicento veteres intellexisse, quippe quos Agyptij ΑΔΑΔ, & ΑΔΑΓΑΤΙΝ vocabant: ΑΔΑΔ quidem

quidem Solem, qui radiis deorfum inclinatis inferiora viuificat, mulcet, educat, omnium quippe terra nascentium autor: ADAGARTIN verò Terram, quæ conceptam à solaribus radiis virtutem, eandem, quam licet, sursum versus erigit. Ita veluti sponsa viri appetens, vt Platonium dictum interim vsurpemus, rerum omnium suarum stipata sætu, sese habendam exporrigit. Sed enim ipsa leonis effigies vtrunque referre videtur hieroglyphicum, quippe quæ anterioribus partibus Solem exseribit, posterioribus verò Terram. Quod tamen Adagartin pro Tellure positum putat Vectius Bassius in commentario Germanici, qui Phænomena scripsit, vbi de Erigone agit, Virginem, inquit, dici Cererem arbitrari sunt plerique, spicaram quas tenet indico: alij Adagartin ma-

ANIMI DOMITOR.

Ida profugis gratissima Teucris.

Subiiciuntur verò leones Magnæ Deæ vehiculo, identidemque trahunt & currum Solis: atque tam variè à veteribus tradita, ad vnum eundemque demum intellectum tendunt. Demum hæc duplex in leonæ natura, qua quidem anterioribus partibus cælestia refert, posterioribus verò terram, quæstionem illam facillè potest soluere, qua nonnulli mirantur, cur leonis effigies in diuinis nostrorum literis modò Christo, modò Dæmoni attribuat: pro Christo quippe apud Prophetas non semel positus, vt supra diximus: pro maligno verò, Petrus epistola prima rugientem leonem dixit: & Dauid, Libera à leonibus vnicam meam, clamat. Quibus responsum facio, anteriora quæ sunt leonis, fortitudinis, & regiæ virtutis habere significationem, atque ita pro Christo poni. Nam Ireneus vbi mysterium Dei in rebus strenuè gerendis, in dominando, in regendo vim & autoritatem ostendi disputat, leonis imaginem ait id præmonstrasse, quæ vni ex quatuor Euan gelistis fuerit attributa: inferiora autem, partem quippe terræ, fugacitatis & insidiarum. Caudam enim subter verum cum fugit subiicit: cauda ferit ex obliquo per insidias: quæ omnia Dæmonem exseribunt, quo nihil à bono fugacius, nihil in mortales insidiosius.

CHRISTVS HOMO DEVS.

Denique, vt etiam aliter philosophemur, cælestis est anteriore parte leo, idèò admiranda Christi opera veram nobis ante oculos proponens diuinitatem. Nemo enim qui à Deo non fit, ait Nicodemus, opera ea facere possit quæ ipse faciebat. Posteriore terram sapere videtur: ea frigida est; inde ad minima quædam, galli quippe cantum, præsentem faciem, leuis obiectum amictus, quin ad simiam, & ilicis folia, atque etiam scillæ leo timidus est, & ad fugam promptissimus. Et humanus Christus mortem timet, perpetuæ non ignarus, quæ statim subsecutura esset immortalitatis, effugere cruciatum tentat, parrémque orat vt acerbissimus à se calix auferatur: & inde ita debilitatus, vt præ trepidatione genibus insistere non posset. Quod si vtraque natura in Christo est, leo cum sit eiusmodi, rectè in diuinis literis modò Deo, modò mortalibus accommodatur.

EA verò præcipuè de causa eorum sententiam approbatim, qui ferociores quoque animos iustitiam sese subiicere per hieroglyphicum huiusmodi arbitrantur: quia nuper in Gauartiano agri Bellunenensis vico suburbano reperti sunt magno numero numi, ab quorum vna facie mulier corona insignis lōgacq; induta palla sedet, manum ad ensis inuersi capulum extēdens, ira vt apex ipsius capuli volam impleat, literæ circumscriptæ, IUSTITIA. Ab altera facie, eadem mulieris effigies penè nuda, amictu quidè toto in exporretam retro dextrā appenso, læua supra leonis caput postremis pedibus residentis iniecta: literæ adsculptæ sunt, LEONIS HUMILITAS.

Leones autem domitos, & Magnæ Deæ currui succedentes, Lucretius aliter interpretatur, qui velit signum id significare, liberos quantumlibet feroces obsequentes esse debere parentibus: ait enim,

IUSTITIÆ
cultus.

Adiunxerit

A *Adiungere seras, quod quamuis effera proles officii debet moliri victa parentum.*

AGRICULTURA.

V **A**RSO tamen in Cybeleio curru duo considerasse videtur, Iconem vtiq; terræ symbolum, vti paulo antè dicebamus: mox quia genus id animalium in longinquis, & à nobis remotissimis regionibus inuenitur, nullam ait esse terræ partem tam remotam, quam coli subigique non oporteat: ita omnes, quæ vel hieroglyphica sunt, vel quoquo modo mystica, in suam quisq; artem, vel disciplinam quam profitentur, trahunt. Diodorus autem, vti suus est mos, historias sibi cõfingit ex commodo suo, leonisque idè Cybeles currum trahere confictum ait, quòd abhis ea educata fuerit. Vtrum verò curru vehatur Dea, an sella fedate, quantum ad significatum pertinet, parui refert: nã in Faustinae numo Cybelem Turritam leoninæ sellæ insidentem vides, quæ orbem intra manum & genu tenet: inscriptio, MATRI MAGNÆ.

NATORVM OBSEQUIVM erga parentes.

Faustina numi.

MIXTA QVID.

Q **V**OD verò pluribus in antiquorum monumentis, præcipuèq; sepulchralibus cernere est, leones aliquod animal apprehendisse, quippe vel ouem, vel taurum, vel auem, vel huiusmodi quippiam, ex eo conicere potes, sepulti animum aut naturã talem fuisse, cuiusmodi est illud, quod apprehensum fuerit: quippe si ouem, vel agnum, vti in sepulchro quodam Romæ sub Æsculapij pronao habetur, intelligas hominem ferocitate demolita, mansuetudinem amplexatũ: si taurum temperantiam: si auem, prudentiam, vel quid huiusmodi, prout animalis quod detentum fuerit significatum exigit, interpretaberis. Si verò hostiliter captum vel discerptum, eius natura hostem malè habitum. Nam in numo quodam argenteo Augusti Cæsaris validissimæ formæ leonem vides, qui ceruicem superat dentibus in arnos affixis: quod fortè referri potest ad Actiacam victoriam, quã is

Augusti Cæsaris numi.

FEROCITATE POSITA assumpta mansuetudo.

ACTIACA VICTORIA.

Apollinis fauore consecutus est, in qua, vt apud Maronem,

Omnis Arabs, omnes verterunt terga Sabæi.

Pauorem enim ex ceruo loco suo significare diximus.

AMORIS PETVLANTIA.

Q **V**Æsierit hic aliquis, quid sibi velint leonis anteriora, quæ in Chimæra fuisse traduntur, cuius figuram Homerus ita descripsit:

Πρόσ δ' αὖρ, ὁμόθυ δὲ σπράκαυ, μάσθ δὲ γλυγυγες.

Eam autem amoris petulantiam, quæ fuerit à Bellerophonte coërcita, significare clari plerique auctores volunt. Huiusmodi enim sunt amoris initia, qui primo statim insultu leonina feritate nos aggredi videtur: dictũque est Epicharmi Comici:

Ἄραρτις ἔραρ δεινότερα. Δυναίμυι δ' ἀραρτί.

Amoris mollitiem, leonis robore domiandam.

Eoq; respexisse videtur Horatius, eũm de iuvene perduto amore capto ait:

Vix illigatam te triformi

Pegasus expedit chimæra.

Capra procacitatem atq; lasciuam significat, cui animosus idem Heros fortiter obstitit: Draco vero insultus, pugnãq; adèò periculosã, quæ omnia ex peculiaribus commentariis toto hoc

B

Opere suis quæque locis explicantur.

TRES ORATORIÆ PARTES.

NAzianzenus verò, necnon interpres Hesiodi, per chimerà treis Rhetoricæ partes intelligit: Iudicalem quippe per leonem, ob terrorem quem reis incutit: Demonstrativam per capram, quòd in eo genere dictio plurimum solet lascivire: Deliberativam demum per draconem, ob varietatem argumentorum longiorisque circumductus, & spiras quibus in persuadendo opus est: vade etiam monstri mater fingitur ab Hesiodo, Echidna nomine, per quam *πολιδομνίη* & *πολυερδία* intelligi contendunt, quippe mentem multis & variis præditam disciplinis.

SACRORVM INITIA.

NEque prætereunda est leonis facies illa, quæ omnium prima visa est Ezechieli, per quam eius disciplina periti aiunt initiandorum factorum admonitionem nobis oblatam. Eam verò in primis visam, quòd à principum vita solet totius populi consensus legem sibi constituere. Ad varias igitur templorum, sustinendis modò postibus, modò hyperthyris, modò pronais locorù ubique leones subiciuntur, vt cum Maronis dicto, vel præcipuo potius summi Dei præcepto, Deos primùm venerari meminerimus. Et nullam esse gentem tam efferaam, neque animum tam indomitum, qui non possit religionis cicuratione beneficioque molliri, atque ita mitescere, vt nullum inde sit ous detrectaturus.

LEONES TARVISINI QUID.

LEones duo pro foribus, vt ferè passim insigniora templa habent. Tarvisij sunt, quorum vnus in pronao cathedralis Ecclesie à dextera draconem alatum vnguibus impactis cõprimit, draco autem retorto collo leonis pectus admordet, significans quòd prava quidem cogitatio cor inaccessit, fortis verò animus eam actutum elidit: à læva autem leo alter leunculum apprehensum pectori subiicit suo: demonstrans, quòd generosus quippe animus seipsum vincit.

SPHINGES QUID.

Quas verò sphingas humanicipites, reliquo corpore leonino pro templis prostare locorum ubique cernere est, sunt qui figmentum omnino hieroglyphicum interpretentur ea intelligentia, vt humanam naturam præstare cæteris animantibus admoncamur. Nam alibi principium ex capite intelligi disseruimus. Leonem autem brutorum omnium principem esse, manifestum est, qui humano subiectus imperio reliqua secum trahit. In diuinis verò literis imperium in bruta omnia homini datum legimus. Sphinga sanè monstrum ex parte dimidia virginis formam præ se tulisse, figmento Græcorum tradit Adamantius. Alij interpretantur, totius terræ dominium religioni cedere, cui ferocia quantumlibet animalia sese subiciant, imperiumque suscipiant.

LIBRI PRIMI FINIS.

AD CLARISSIMUM ET REVERENDISSIMUM

GVIDONEM ASCANIVM SFORTIAM CAR-

dinalem S. Floræ, de iis quæ per elephantum &

Rhinoceronta significatur ex sacris

Ægyptiorum literis.

LIBER SECVNDVS.

TERRESTRIUM Animalium hieroglyphica publico spectaculo emissurus, Leonem in primis, quippe eorum dominum, auspiciis inclitissimi Cosmi Medici Florentinorum Ducis exire procuravi, & quòd studium clarissima eius civitatis semper fuit Leones publice alere, & quòdam Ægyptiorum more honorifice tueri, & quòd generosa eorum magnanimitas in ipso Duce laudabilibus tot esset exemplis, vt non alij cupiam argumentum huiusmodi dedicari deberetur. Sequeretur Elephas, animal quippe quo neque vastius neque portentosius natura rerum tulit: sed deformitatem bestia tot dotibus, ipsique tam præclaris insigniuit, vt in omni vita renore humanum genus (quod sanctius animal Poëta canunt) ab eo bruto si non superatum, certe læsissimè esse videatur, aut pari conditione decertare. In eo autem excellit Elephas, quòd à se natura suggerente & morum, & virtutum documenta præbeat: quod homines nisi doceantur, vix assequi posse fateantur: sed multa sunt, quæ ab eo tanquam à morum idea homines, desumere, & imitari conati fuerint. Est enim Elephas ingenita munificencia nobilis, temperantia insignis, equitate summa conspicuus, præcipuus declinator insania, vaniloquentia hostis, pietatis cultor, & ea celebritas mansuetudine, vt alienam etiam crudelitatem abhorreat, contra minus validas feras pugnare dedignetur, in iram autem nunquam efferatur, nisi acerbitate iniqua, enormique aliqua iniuria concitatus: deniq; regalem & ipse animum, ne omnia hic accumularem, in omnibus referre videatur. Quæ quidem Reverendissime Domine tibi, non vt te doceat, non enim sus Mineruam, aiunt, sed vt in memoriam redigantur, hoc Commentario enarrabuntur, exemplisque citatis comprobabuntur. Nec ad quenquam ex vestro ordine hic Commentarius mitti potuit vel aprius, vel conuenientius, quam ad eum qui humanitate, fide, pietate, & multarum virtutum, quæ supra atatem in te consistuntur, commendatione longe clarissimus & esset, & haberetur. Vale.

Vt

SVIS VIRIBVS POLLENS.

T igitur ab iis ordiamur, quæ super Elephanto Ægyptij tradiderunt hominem, in primis opulentum, suis quippe viribus pollentem, aliorum nihil indigum, qui dicere tuto possit, in me est omnis spes mihi, qui sibi conducentia olfactu quasi quodam enanciscatur, per animal hoc, imò per vnâ tantùm eius promuscidem, hieroglyphicè significabât, in eam scilicet admirationem adducti, quòd talem, tantamque habeat, vt ea vna officijs ferè omnibus illi optime sufficiat: ea vice manus vtatur, vnde etiam nomen habet: ea bibat, ea cibû ad os admoueat, eam rectori, cuius omnia imperijs se præbet obsequentiſſimum, erigat, offerâtque, siue is in ceruicem animalis summam sustolli voluerit, siue ad terram descendere: quin arbores eadem prosternit, in acie tela de manibus dimicantium detrahit, equites ab equo deripit, pedites correptos quoquò libuerit proicit, & quotiens inmersus per aquas ingreditur, ea ipsa adita in sublime refat atque respicit. Proprio itaque & eleganti vocabulo Lucretius hac de causa elephantos Anguimanos dixit, quòd promuscidem ipsam instar anguis quoquo versum flectat, reflectat, contrahat, porrigat, lubricet & mictruet. Sunt qui viſos ætate nostrâ affirmant gladium longitudine duorum cubitum ad promuscidem alligatum gestantes, atrocissimas in bello cædes edidisse. Sanè quantum ad vires petri- tiner, nunquã se Cato apud Ciceronẽ ait cum adulescens esset, vires tauri aut elephanti desiderasse: quòd dubio procul indicat, inter bruta taurus & elephantos viribus alia omnia antecedere.

R E X.

B Ad hæc Ægyptij regem hominem per elephanti simulachrum intelligebant non ea tantum de causa, quòd cum gregatim semper ingrediantur, is qui maximus est natu gregem ducit, quòd in regibus eligendis multarum nationum & gentium mos fuit, vt id muneris senioribus demandaretur, vnde apud Hebræos Seniores, apud Athenienses Palæologi, apud Romanos Senatores rerum habenas moderare soliti sunt: verum propterea quòd habet hoc animi regij peculiare, vt genua non flectat adeò notabiliter vt animalia reliqua, calcaneum verò leuiter incuruet. Nam genua non flectere, dubio procul ostendit supplicandum non esse: flectere verò calcaneum, humanitatem, qua maximè præditus est, indicat. Nam apud Philosophos morum instigatores, pes indicium est affectus illius, qui humilioribus applicatur. Penes verò quem fit rerum potestas, decet quidem eum humanum esse, humanisq; rebus commoueri: genua verò flectere non oportere, manifestum est. Habitus & in ostentis elephantis regie sublimitatis signum fuit, qui Aureliano, multò ante eius imperium donatus est, solusq; tunc omnium priuatus elephanti dominus fuit, vt legere est apud

Fl. Vopiscum, Nam & Scandrio Coto Indo homini humili genere nato, quem Alexander Magnus ob linguæ procacitatem interfici iusserat, pernici fuga elapsus, cum mox latronibus contractis aduersus Alexandri Præfectos bellum moliretur, Indiam ab eorû dominatione liberaturus, visendæ magnitudinis elephanti ferus viro se obtulit, & velut domita mansuetudine eum in tergum sustulit: quòd eum regem futurum portetico fuit, nec se fellit euenit. Siquidẽ oppressis Alexandri præfectis, Indixit sibi regnum asseruit, eaque autoritate polluit, vt Seleucus Alexandri successor in Perſide cum Indiam affectaret, regno illi relicto res cum eo componere satis habuerit. Præterea scriptores rerum, assiduum cum serpentibus certamen gerere tradunt elephantos: serpentes autem inter alia significata loco suo disposita, terrarum orbem, prouincias, & regiones pro vario picturæ gestu significare ostendimus. Elephantos verò qui domitari voluerit, viribus in primis esse præditum oportet, abundare opibus, vt quæ bello necessaria sunt facile comparat, & cum ipsis prouincijs arma semper exercere. Quapropter, vt mihi videtur, Natura ipsa rerum humanarum cognitionem hoc exemplo descriptit, quippe quæ elephanti suis viribus optime præmunitur, & quæ regem addeceat adiecerit ornamenta, moresque & virtutes etiam regias vni illi ante omnia bruta, vt paulo infra docëbimus, clargita sit. Quod verò pertinet ad prouinciarum subiugationem, videre est in C. Cæsaris numo elephanti promuscide surrecta, aduersus quem serpens quasi concertaturus insurgit: in altero videas serpentem ipsius elephanti pedibus obtutum, in quo inscriptio est, C A E S A R. Potes ex illo, læcessitum bello, & hoc cõfectum intelligere. Neq; serpens me fugit, elephanti in Maurorû lingua Cæsarem appellari solitum, quòd Spartianus in Alio Vero tradit, primiq; Cæsaris cognomen.

C A E S A R.

C Cæsaris numus.

mine nuncupatum, qui elephatum occiderat. Sed inepta hæc inscriptionis causa mihi videtur: crederiderim autem potius ad munificentiam spectare, qua Cæsar elephantos exhibuerit.

AFRICA

Q. C. MARI
NUMI.

Scipionis
argentei:
numi.

QVæ verò elephatū in Q. C. MARI numo cōpereris, ibidib' adiectis hieroglyphicū id Africā provinciā ab eo domitā, ditionēq; Imperij in Ægyptū vsq; ppagatā, significare crediderim. Elephatū porro Pōpeij Magni currū subiere Africō trūpho: & in numo argēteo admodū pulchro Scipionis Imp. inscriptio, cui' galea elephantini capitis speciē habet, infernē aratū, antē spica posita est: quæ oīa ad Africæ trūphū, & annonā inde largiter aduēctā spectat. Inscrip̄tio, Q. M. E. T. E. L. L. V. S.

V. LEGIO.

IN militaribus verò signis, elephanti legionisquintæ vexillis adpingebantur, propterea quòd C. Cæsarē aduersus Lucium Scipionem ciuili bello decertante, ea legio negotium sibi contra elephantos dari postulatū, rēque strenuē gesta reliquæ victoriæ occasionem præbuit.

ORIENS.

SEd Augusto curritū ex quatuor elephantis s. p. Q. Romanus in numis decreuit, quòd, vt puto, spoliis Orientis onustus Imperatorū inde trūphū duxerit. Id honoris Tib. Cæsar post adeptū imperium patri deferendum curauit, quod ipsa testatur inscrip̄tio, quæ sic habet: TIB. CÆSAR DIVI AVG. F. AVGVST. P. M. TR. PO. XXIX. DIVO AVGV. S. P. Q. R. Eundem honorem Claudius Avix Litiæ Circensī pōmpa, currū quippe elephatorū Augustæo similem decernēdū curauit. Sed & DIVO AVG. Vespasianō currus ex quatuor elephantis in numo est, cuius lateris alterū inscrip̄tionē habet ad reliquos honores tertij consulatus: nam qui sua virtute ad Imperatorij fastigij culmen euectus erat, re in Oriente bene gesta, paribus cum Augusto honoribus honestandus fuit: ita Elephas iunctus, provinciam patriam subiugatam hieroglyphicē significabit. Est & Philippi Imperatoris numus, in quo elephatū videtur gradiens sub magistro cum inscrip̄tione, ÆTE RNITAS AVG.

D. Vespasianō
numi.

Philippi
Imperatoris
numi.

MVNIFICENTIA.

SEt autem inter virtutes regis illa, quæ solet ante alias populorum benevolentiam conciliare, munificentia: huic ostentanda magni principes elephanto plurimū vsi sunt. Hinc videas in Antonini Pij numo elephantem promuscide in semicirculū sursum versus lunata: cuius inscrip̄tio est, MVNIFICENTIA AVG. Atq; itidē in numo L. Septimij Severi Pertinacis Aug. Imp. VIII. elephas est promuscide in eundē modū curuata, cū eadē ipsa inscrip̄tione, MVNIFICENTIA AVG. S. C. Nanq; hoc eos spectaculis exhibitos ostendit, atq; hinc eorū Imperatorū intelligēda munificentia, qui eos modò in certamē cōmisere, modò in saltationem, modò vt funes scanderēt & inambularēt, edidere. Quod si ad eorum quoq; animalium liberalitatē trahere voleris, sanē muficos hos & liberales inuenias, siue ij curatioribus suis, siue etiā puellis, quarū amore fe captos offendere, munera elargiri soliti sunt: quādam enim admirandam eorum in homines benevolentiam, gratūque in educatores animum scribit Ælianus, exemplo illius qui pro domino multum diuque pugnavit, eumque sagittis interfectū, promuscide sublatum ad præsepe suum asportauit.

TEMPERANTIA.

SEd quid illud, quod etiā in temperantiæ significatū, aut eius qui seruare modū in rebus norit, per elephatū qui cibum caperet exprimebant? Assuetus enim certæ pabuli mensuræ, si quid largius opulentiūq; appoſueris, tantū assumit quantū quotidiana cōsuetudine pascere sit institutus. In Syria cūm domi quidā educaretur magister accepta hordei mensura, dimidiū singulis diebus interuertebat: cumq; aliquando presente domino totam illi mensurā apposuisset, simulatq; animaduertit elephantus duplicatam esse pabuli portionem, hordeum id in partes duas promuscide disgregauit, tam æquas, ac si vel modio quis demensū esset, vnāque magistro portione derelicta, consuetam sibi partem absump̄ sit: cuius facti meminuit Plutarchus.

ÆQUITAS.

NEque quidem exemplum aliud prætereundum, ex quo æquitatis etiā idē hoc animal seruatiſsimū esse fateamur. Quidā mēsuræ quæ magistro impendebatur, & lapillos, & puluē immiscebat, quò de pōdere aliquid fraudaret: animaduertit elephas apud illum carnes elixari, accedensque cinerem è foco in ollam paria facturū iniecit.

SEt illud verè regium, in sanos & demētēs homines euitare. Quapropter Ægyptij hominem tali prudentia prædicum, vt nihil sibi cum stultis & fatiis esse vellet, ostendere cūm studerent, elephatū & caprum hieroglyphicē ponere soliti sunt: ac de Capro quidem suo cōmentario quæ vsui venerūt, perscripta sunt. Causam picturæ huius esse dicunt, quòd elephatū inspecto capro quamprimū fugit, tantum est inter eos naturæ morumque diuisium, vt virtus vitium nullo possit pacto tolerare.

DECLINATOR INSANIÆ.

Facit

Antonini
Pij numi,
& Severi
Pertinacis.

A Facit ad hoc etiam antiquissimum Mosaiçe legis institutum, quo principes ubi deliquerint, sacra facere admonentur ex hircis, cum alioqui priuati homines capram vel agnum immolarent.

Cum verò vaniloquum genus hominū Regi cuiusdam despectui habitum, ac sedulo euitatum ostēdere curasset, elephantum & porcum adpingebant: Elephas enim porci auditō grunntia, in fugam se proripit euestigiō, non secus ac generosiores equi præsertim Scythici, asinorum rudium impotenter admodum exhorrescunt, quod exemplo Darij exploratum est. Nihil porro quicquā tam cōueniens Regi, quā mendacitatem vaniloquentiāq; ab ædibus suis procul summouere, eamq; inimicam sibi constituturē, vt adagio receptum sit, Fidem regiam asseuerando in iis, quæ omnino credi volumus attestari. De porcis autē, quos pice oblitos, & mox igne flammatos Megareses in Antipatri elephantos immiserint, eosq; ita fugarint, in Porci ipsius commentario historia recitat.

Quæ verò cornua animalium nulli maiora, neq; speciosiora quæ elephantis, hac ipsa etiā de causa regē ostēdit; cornua enim, vt in Cerui cōmentario declaratum est, dignitatis & sublimiū honorū significatū habēt. Hominem igitur Ægyptij ampliori aliqua dignitate tituloq; honestatū, qui tamen nulla vel maiestatis vel decori ratione habita vilissima quæque festaretur sordēs, omnes perferretur, significare si vellēt, hieroglyphicū elephātū qui mures venaretur proponēbat, indignū quidē tā vasta mole labor, Eadēq; nota inuendū facinus, quo Domitianū iā Imperatorē stylo mœcas perfodiētē derisū accepimus, vel patrē eius Vespasianū de lotio vetricigal exigentē, quāquā eius luecelli odor ei bonus videretur. Verum super hac re notū adagium, Mures negligit elephātus. Ac ne quis cauilleret, elephātū dētes insignes esse, nō cornua, Pausanias omni no esse cornua cōtēdit, tū aliquorū animalium exēplo, quibus aut in supercilio, aut in naribus cornua nascantur, tū quod per aliquot annorum periodos corrupta decidāt, & noua suppullēt, igneq; molliātur, quod in dētibus haudquāq; fit, & q; in eranio orientur.

METICVLOSVS,

Et illud regum ferē omnium proprium, vt ipsi ad suam (quod aiunt) vmbra expauescant, ita potentia comes additus est vniuscuiusq; rei metus. Elephātū autē cōsistentionis hieroglyphicū esse manifestū, si præsertim ij ad stagna limpida aquæ, vnde sese tanq; in speculo cōtēplari quæat, deducti pingantur, quam specie supra modum reformidant, aut certē abhorret, & aduersantur, eaq; hęc causa turbidam omnino bibunt. Atq; hinc Indorum populi, apud quos magnus earū belluarum prouentus est, si quos fluuios cum his tranare parent, illothes nubilāsq; noctes obseruare consuerūt.

LONGO TEMPORE QUID EFFECTVM.

¶ Vnt qui pullitū elephanti pingant, quippe cui nondum dentes enasci cœperint, si longo quid temporis interuallo factū significare voluerint: hūc enim vtero gestari Theophrastus decēquid scribit: quāquam Aristoteles, Ælianus, & alij annos longē pauciores ponant. Vt cunq; sit, vulgatum inde diderium est, Citius elephantos parere, quotiēs tarditatem negotij alicuius incellere voluerimus. De iis verò quæ minimē fieri posse speremus, Ennius dixit, Prius locusta pepererit Lucam bouem. Ita enim prius Romani vocauerunt elephantos, quod à nostris in Lucania primū visū.

VICTVS PROVISIO.

Et illud apud Horū celebre hieroglyphicū super elephātū, vt si hominē frugi, & de victus ratione sollicitū indicare vellēt, elephātū pingerēt dētes suos terra cōdētē. Eū liquidē aiūt simulac caducos dētes suos intellexerit, spōtē auellere, & terra infodere. Verū ego crediderim potius Vitæ suæ prospiciētē, quā Victui legendū, Philippūq; ipsum deceptum aliqua forsità Ægyptij vocabuli & quiuocatione. Manifestum enim est ex receptorum autorū probatione, elephantos dentes suos nonnunquam venatu aliis arboribus excutere, seientes se eorum causa peti, vt ita præda derelicta vitæ ipsi suæ prospiciant. Et ne iudicio sint venatoribus, quotiēs præ senecta deciderint, eos etiā tum humo concedunt: vnicuique tamen sit integrum quam maluerit sententiam sequi.

CONCORDIÆ DISCORDIÆQ; EFFECTVS.

Hic verò significato subiectus illud, quod nonnulli Sallustij sententiam, quæ est, Concordia parua res crescunt, discordia maximē dilabuntur, nouo commento pingere, non tamen infelicitatē excogitant. In illo Formica in Elephātum crecit opposito caducō, in hoc Elephātus in Formicam definit, aqua & igni pro rebus maximē contrariis adiectis. Verum ex huiusmodi signēto si caducū & aquam & ignem summoucas, perfectus etiā intellectus significari potest,

B 3

VANILOQUENTIA
cuitata.

REXVILIVM ASSE-
ctator.

Mures ne-
gligit Ele-
phantus,
Adagium.

quippe qui minimorum æquè ac maximorum cognitionem sic optimè consecutus, omniumque vnam quasi scientiam coniunxerit. Sed enim interpretamentum hoc perinde ac illud arbitrarium esse, non inficior. Sed dicit aliquis, Quorsum Elephantus ad Formicam? Plutarchus porò de formica multa magnificè locutus, quod animal est omnium minimum, ita de maximo non dissimilia se dicturum profitetur.

STVPOR.

Atque hic qui mentis tot exhibuit experimenta, quo vel Cicerone id asserente libro de natura Deorum primo, belluarum nulla prudentior, superioris tamen notæ propter vnam vastitatem nonnullis habitus fuit, vt legere est apud Diogenianum, cui Philostratus etiam subscribere videtur, dum neque elephant, neque dentibus eius quiequam esse cum lyra dixit, neque quidem cum peritis viris, cuius hæc in Amphione verba sunt, quæ quidem ideo Græcè ponere libuit, quia in impressis exëplariis corrupta legitur: Ελέφας εδραμίσθη τις λύρας ἢ πῶ οἱ ἀνθρώποι εἰδότες ἴτη αὐτῷ τῶμ Ἰνδραφῶν ἢ τοῖς κέρας αὐτῷ ῥηθόντες. quod perinde esset, atq; illud quod de asino fertur, Nihil illi cum lyra. Quin & Plautus in hanc sententiam: Meus ait herus elephanti corio tectus, non suo est, neque plus habet sapientiæ, quàm lapis. In quam sententiam Græci dicunt Ελέφαντος διαφραξίς εἰδύ. Et Tertullianus eum Bestiam vocat infulsißimam, etsi aliquam in diuinis literis præ se ferat imaginem. Eucherius hominem eum signo huius dicit indicari, qui magna & enormia scelera perpetrarit, citato ad hoc Solomonis loco: Et adducebant ad Solomonè simias & elephantos. Et tamen Indici, cum omnium sint ferocissimi, adeo vt difficulter cicurari possint, ad instrumenti musici pulsationem cantilenarumq; modulationes animum intendunt, auresq; ad audiendum arriugunt, atque hinc ita demulcentur, vt nullo alio commento efficacius comprimant ferocitatem. Sanè tria elephantorum genera auctores ponunt, palustres, montanos, & campeßtes. Palustres omnino deprentes leuesq; esse, montanos prauos & infidiosos, campeßtes manfæcieri faciliusq; & longè dociliores aiunt; quos nequaquam stupidos existimant illi, qui eos in theatris figurarum notas & mutationes varietatèsq; callere, multorum testimonio compertum asserunt. Romæ illud accidisse proditum est, cum eorum grex & saltationes, & orbium lubricationes edoceret, indociliorem fuisse vnum: qui cum à magistris increpatus & castigatus esset, noctu visus est ad vrbem Luna institutionis documenta illa per semetipsum attemtare, meditari, & exercere. Verum hæc non ita fortè videntur admiranda, quæ fame magistra dicere cogantur: illa potius admitemur, quæ faciunt, fieri nullis vnquam legibus instituti, probitate, prudentiâ & æquitate, nullis ferè animantibus inferioris.

Quid quod sponte sua naturæ quadam sublimitate præditi, pietatem colunt, & religionem obseruant? Noua enim apparente Luna, spontè, vbi iure suo degunt, viuo se flumine purificant: si morbis infestantur, Deorum auxilium implorant, herbas cælum versus iaciunt, earum internuncio eò preces allegante: qui quidem gestus excipiendus est ab ijs, qui pietatem ex elephanto picto exprimere voluerint. Idem humanis proximi sensibus, sermonem patrium intelligunt, gloriam & honores ambiunt, ignominia notati mortem infamæ vitæ præferunt: quam interdum, alia sibi consciscendæ mortis occasione negata, inedia finiunt. Quoties verò in theatris oppressi, amissa fugæ spe vulgi misericordiam supplicarunt, & quadam se se lamentatione complorantes, torum caueæ confessum in lachrymas concitarunt?

Cum tamen tanta ipsi sint æquitate mansuetudinèque, vt crudelitatis alienæ ministerio fungi minimè cogi possint, quod irrito olim Bocchi conatu apparuit, contra minus validas feras pugnare prorus negat, cumque maioribus non nisi lacessiti; & in grege pecudum ambulantes, occurrentia manu dimouent, ne quid obtulerant imprudentes, tantæque illi imbecillioris huius gregis tenet reuerentiâ, vt vel feri ex arietis conspectu mirificè eieurentur, lenesque atque tractabiles fiant. autor Plutarchus Symposiacôn XII. Quid quòd aberrantem hominè in solitudine factû obuiam non modò non trucidant, aut alia afficiunt iniuriâ, sed elementer & placide sese duces præbent, & viam illi commonstrant? Quod verò de sermone dicebamus, quem patrium intelligant, ac etiam certum eos inter se habere tradit Oppianus, verum non nisi à magistris suis intellectum. Jam illud ætati nostræ claro innouit ex-

PIETAS.

MANSVETUDO.

perimento

A perimento, eos magistri sui dicto audientes esse, siue progrediendum, siue regrediendum sit: quem feriant, quibus abstineant, quos inuadant, ubi temperandum ira, ex ipsius magistri sermone cognoscere: ut non immerito confirmata sit opinio, huiusmodi esse quadam illi belluæ cum genere humano societatem, ut M. Tullij dictum super ea re idèdèdem vsurpemus. Cùm igitur elephas iusti & moderati imperij species quodammodo esse videatur, merito Regis nomē, tum ob virtutes, quas superius in eo recensuimus, tum ob hanc ipsam mansuetudinem atque clementiam adeptus est. M. Antonius cognomento Philosophus, nihil quicquam esse dicebat quod Imperatorem Romanum magis commendaret gentibus, quā clementia, eam de causa, neque quidem in rebelles suos læuitum voluit. Hæc Cæsarem Deorum adscripsit numero, hæc Augustum consecrauit, hæc Pio cognomen tum dedit, hæc eadem de causa Scnatus Romano ore liberatus, quem ex Maximino Imp. immanitate contraxerat, clementissimis Imp. Maximo Balbino & Gordiano statuas eum elephantis decreuit. Quamuis alia de causa Gordiano tertio quadrigæ elephantorum decreta sunt, quippe ut qui Persas vicisset, triumpho Persico triumpharet. Sed qualis ea in animali bruto mansuetudo fuit, quam recitat Plutarchus: Romæ eum pueri quidam per lasciuam elephantum promiscidem sylvæ pupugissent, iratus ille vnum ex illis arripuit, eum in sublime iaculaturus, sublatoq; ad hoc præ metu puerorum ingenti clamore, socij morituri vicem deplorantiū, tanto omnium merore elephas intellecto, arreptum puerum humi molliter deposuit, facis habens metu illo puerilem audaciam castigasse.

IRA LACESSITA.

Quamuis verò ita natura mansueti sint, in iras tamè acriter incitantur, perturbatiq; irritatione aliqua acerbiorè, immaniter efferafcunt (Iustus enim ut in Diuinis habetur liberis, cùm irascitur, peior est) eoque casu tam hostibus quàm ductoribus suis perniciosi sunt. Quam in eo animal naturam cùm non ignoraret Annibal, eam in vsuum suum conuertit: quippe cùm in Prælati fluminis transitum elephantos compellere nō posset, neque materiæ qua naues conficeret copiam haberet, ferocissimum elephantem sub aure vulnerari iussit, percussoremq; transigato statim flumine procurrere: elephas exasperatus ad persequendum sui doloris autorem, transitu animum, & ita reliquis idem audendi exemplum fecit, ut Stratagematon libro primo apud Iulium Frontinū habetur: idq; in traiciendo Rhodano factum, Lilius tradit: quamuis variatam actè rei memoriam esse confiteatur. Sanè Mauri affirmant cor duplex elephantum esse, altero quidem irasci, altero ad lenitatem induci: atque hoc illud est quod horum vtrunq; munus supra modū exequitur. Sanè elephas ad hæc vsque tempora longa seculorum serie in Italia fabulosus habitus est, neque hominum quisquam adduci poterat tam deformem immanemq; belluam, qualem quātamq; in picturis aspiciabant, iis dotibus excellere, quibus apud rerū scriptores insignis habebatur. Nam quamuis trecentesimo abhinc anno Fredericus II. Imp. elephantum ad nos ex Idumæa transtulerit, & superiori ætate alter in Italia visus fuerit, nihil tamen præter corporis vastitatem, quod celebratione dignum censeretur, super illis memoriæ proditum extabat. Cæterum omnem historiæ antiquæ fidem adimpleuit Hanno elephas, quem initio diximus ab Emanuele Lusitanæ rege, Indiæq; triūphatore, Leonis X. Pont. Maximo dono missum, ac nos Romæ vidimus, Reuerendissime Domine: qui tanta ingenij intelligentiæ atque docilitatis exēpla præstitit ea ætatula (quadrimum enim huc aduectus erat) ut non modo quæ à scriptoribus tradita fuerant credamus, verum auctores ipsos in hoc animantium genus quasi inuidios, eleuasse plurimā, quæ longè magnificentius illustranda fuerant, suspicio sit. Hinc factum, ut ad eius significata, & eorum causas recensendas effusior accesserim, qui priusquam animal inspicerem, ne pro anilibus fabulis eorum bona pars acciperetur, veritus fuissim. Illud autè profiteri possumus, de reliquis animantium quæcunq; fidem excedere videantur, scriptorum auctoritati nos acquiescere: sup elephantum verò quæcūq; admiranda traduntur, nos in Hanno, vel paria, vel veteribus illis longè maiora, oculata fide deprehendisse, cuius rei Romanis ipsam frequentissimum totius orbis theatrum testem appellamus. Sed minimè loco hoc dissimulandum, quod super eiusdem Hannonis ingenio Michael Syluius, regis sui ad summum Pontificem orator, summæ, ut nosti, vir integritatis, fideiq; sanctissimæ, atque alij narrauerè, remq; multorum testimonio comprobauerè. Cùm destinasset Emanuel Rex eum Romam Pontifici Maximo Bonum ire, nauis quam inscenderet iam instructa paratq; ad profectionem, nullo inquam pacto per aliquot dies fieri potuisse, ut Hanno vel duci se ad nauim, vel si quo modo ad ductus fuisset, eam veller inscendere, vsque adeo auersabundus profectionem huiusmodi reformidabat. Cumq; Rex super ea re sollicitus admodum esset, magnisq; pollicitationibus vnumquenq; inuitaret, qui deducendi asportandiq; Hannonis negotium suscepissent, neque quisquam nomen prosteretur suum, insuluratum demum est regis auribus, eius belluæ magistri dolo hæc fieri, quippe qui puelle cuiusdam

De elephāto, historia iucunda.

amore perditus ægrè ferret se in tā longinquas regiones ablegari, proindeq; Hannoni persuasisset ne se abduci poterit abuehendum: quippe eum in loca sterilia, inamœna & barbara, vbi ludibrio cōtumeliasq; omnibus tanquā hosticæ terræ animal afficeretur, neque victui neque ornatui eius vel necessaria, vel comoda suffectura: lōgum ad hæc iter & incōmodum, & vastum maris æquor arandum, vt satius esset in qua tunc erat terra quamprimum contrucidari, quam per tot viarum difficultates ad ærumnosissimam denique vitam peruenire. Rex hac re cognita, magistrum Hannonis ad se quamprimum accersiri iubet, seq; dolos eius comperisse dicit, ageret itaque vt intra triduum Hannoni in nauim imponeretur, idq; ni properè fieret, interminatus est actutum se hominem extremo supplicio affecturum, vt aliis exemplo esset, qui mandatis regis fucum facere ausi essent. Hac regis asperitate territus elephanti magister, cum nullam in cunctatione salutem intueretur, discipulam belluam aggressus, docet se maleuolorum quorundam fraude subornatum, qui & felicitati vtriusq; inuiderent, & regi optimo male obtemperantes essent: lōgè autem fecus rem habere, quam illi mētitati essent. Siquidem non ad immania & effera loca profecturi erant, sed ad vrbe orbis terrarum dominam, amœno loco sitam, vbi rerum deliciarumque omnium quoque vel audissimam cūctisq; cupiditate expeti possint, copia fertilissima redūdaret. Ibi esse Prinēpsē, cui totus penē terrarum orbis assurgeret: apud quem is in deliciis habendus esset, & tanquā Luscinia pullus, lautitiarum blanditiarumq; affluentia nuericandus: proinde bono animo esset, secumq; primo quoque tempore latus & alacer nauem inscenderet, affuturos nauigationi Deos, & cursum omnem incredibili felicitate profecturos. Ita Hannonem ab eodem magistro in aliam sententiam deductum, vbi signa data sunt, vtrō nauem conscendisset, neque vlla vnquam imperia toto itinere detractasse.

DE RHINOCERONTE.

Vi Rhinoceronta in Domitiani numis inspexerit, quid id signum sibi velit, quærare solent. Ego factum id ad Principis adulationem dixerim, qui animalia huiusmodi spectaculis obtulerit, cuiusmodi manus illud fuit, quod à Valerio Martiale celebratur:

*Prostitit exhibitus tota tibi Casar arena,
Quæ non promissis prælia Rhinoceros,
O quam terribiles exarsit promissus in iras,
Quantus eras cornu, cui pila Taurus erat.*

Sunt enim qui lentitudinem irascendi, ac nullū mox adhibitum modum exandescentiæ, per huius animalis hieroglyphicum intelligant. Nam in eo cōueniunt auctores, magna id indigere irratione: sed vbi irasci coeperit, esse ferocissimum, quod & altero Martialis expressit epigrammate:

*Sollicitant pauidi dum Rhinoceronta a magistri,
Seq; diu magna colligit irā fera.
Desperabatur promissi prælia Marti,
Sed tamen is rediit cognitus ante furor.
Nanq; grauem gemino cornu sic extulit usum,
Iactat vt impositas taurus in astra pilas.*

Sunt qui volentes potestem alicui Regem imbecillioris Salicijus artibus vexatum intelligere, elephantum pingunt in certamen à Rhinoceronte laecisum. Nascitur hic siquidem natura hostis elephanto, longitudine ei penē pari, sed cruribus multo breuioribus, colore buxæ, vt Plinius. Cornu is ad saxa limato se pugna preparat: in dimicatione aluū maxime petit, quam esse molliore intelligit, eaque per fossa, actutum superat elephantum.

ROBUSTVS.

Sane fortè atq; robustū Diuinæ literæ, vt Eucherius tradit, sper Rhinocerontis imaginē accipiūt, illudq; Iobis ex Hebræo asfertur: Nūquid vult Rhinoceros seruire tibi? Terribilis, ait is, fera Rhinoceros, cui gemina in naribus cornua: atq; ita in Domitiani numis obseruauimus, in quib; Rhinoceros spectatur nares gemino cornu insignis, qualē celebrat Martialis. Præterea qui nup allatus est ex India inferiori ad Lusitanicū regē, cuius imaginē ad Leonē x. p. m. trās missam vidimus, vnū quidē in narē cornu habet, alterū supernè prorūpit, nō adeo magnum, sed præualidū esse Lusitani omnes, qui animal viderūt, attestāt. At lōgè curiosius hoc vidēdū: in Diuinis si quidē literis *μνοκόρνα*, & *πνοκόρνα*, Vnicornē scilicet & Naricornē pleriq; locis confusim acceptū fuisse, nimirū à nouis & veteribus Theologis, qui cūm historiā ignorarent, duo hæc vnū eūdē, esse crediderunt, ita vbiq; ab alijs Vnicornem, ab alijs Naricornem vno eodēque loco positum inuenias. Id quod accidisse puto, quod, vt diximus, plerique horum idē esse animal arbitrati sunt Rhinoceronem.

IRACUNDIA EX TARDITATE FEROCIOR.

REX POTENS IMBECILLIORIS ARTIFICIO PETITUS.

- A** noceronta & Monoceronta, cùm alioqui longè diuersa sint, separatimq; à Plinio vtrūque positum, qui libro octauo, capite post vigesimum primo, Monocerotem asperissimam ait feram, reliquo corpore equo similem: capite ceruino, pedibus elephanto similis, cauda apro, mugitu graui, vno cornu nigro media fronte cubitorum diuim eminente. Quæ quidem descriptio eum signat, quem vulgus Halicornum vocat, quem aiunt pudicitia ita amatem esse, vt non nisi puella virginis ope capi possit, quam venatoris ibi statuerit sedentem quò animal id potum pabularūve se conferre animaduertērit. Accurrere enim vnicornem ad puellam huiusmodi, inclinatumque caput in eius gremium collocare, altissimòque mox occupari somno: signòque venatoribus à puella dato appropere eos, & feram nullo negotio capere: atque hoc vnus tantum cornu præmio, quòd contra venena polleere prædicat: ramenta quippe eius efficacissimè sanare, & toris stratis partem eius impositam, si quid veneno vitiatum apponatur, sudorem emittere. Rhinoceronta verò eodem libro Plinius capite XX. ponit, qui cornu non in fronte habet, sed in naribus: alterum eum à Dracone hostem genitum elephanto, & quæ superius allata sunt de vtriusque pugna. Sanè alibi in Diuini literis Rhinoceronta hieroglyphicum esse fortis & robusti viri, vt superius dictum notat Eucherius citato ex Iob loco: Nunquid volet Rhinoceros seruire tibi? Et apud Balaam scriptum inuenias, Cuius fortitudo quasi Rhinocerotis, vt Latinae pleræq; omnes habent interpretationes, quibus Sanctes vnicornis reddiderit. Igitur si quid ariolandum, cùm Psalmo hoc vigesimo primo comparatio referatur ad animalia robustissima & indomita, diuinumque auxilium contra eorum impetum atq; vim imploretur, quippe vt Chaldei & Arabes exposuerunt, Salua me à feroci fortissimo sicut leone, & à rege potente, cuius potentia sit sicut Naricornis, eamq; plerique lectionem probent, non dubitarem asserere loco hoc Rhinocerotis legere. Vbi verò Psalmo xxviii. mentio fit amabilioris animalis, dicatur quippe Sarlon apud Hebræos, quò Græci reddidit *ἡραμιεύς* & *αἰς ἰδὸς μινουσαρίτη*, Latini verbum verbo reddentes, Dilectus quem admodum filius Vnicornium: vetus etiam traditio Vnicornium habet, nulli dubium esse crediderim, quin eastior istius loci lectio sit *μινουσαρίτη*. Atque hæc, mi Domine, sunt quæ super Elephanto, qui Rhinoceronta secum traxit, colligere per occupationes licuit. Tu qui ætatem omnem, horasque omnes assidua lectioni soles impendere, longè illustriora reconditoraque forsitan inueneris, quæ si ad manus meas peruenire non poterunt, indulgentum est mihi: non enim ignarus es quantum mihi Principum obsequia, negotiorumque turbationes de studiis literarum subtrahant, crebrisque me interpellationibus auocent. Quare tu atque alij, qui vitæ meæ rationem inspicias, mihi estote æquiores, cùm præsertim admoceat Maro, neminem esse qui possit omnia.

AD ERVDITISSIMVM LÆLIVM TAVRELLVM

ILLVSTRIS. COSMI DVCCIS FLORENTIN RVM

iuri Præfectum, de iis quæ per taurum & bubulum omne genus
significantur ex sacris Ægyptiorum
litteris.

C

LIBER TERTIVS.

Quæ publica peccare commoda videar, doctissime Taurelle, si Tauri mei mugitū nescio quos Serenissimo Duci Cosmo meo, imò tuo, imò proborū omnium patrono, dedicare non erubuerim. Nam quamuis non sim nescius eum studioforum commodis applaudere, maiorum suorum exemplo, qui omnes summam & eam æternam laudem comparauerit, dum silicet literas & virtutes, & bonos mores in Italia, atque adeo in ipsa clarissima ciuitate Florentia florere, & in honore esse, omni studio, conatūque omni curare: negotia tamen, quibus tuentis ornatisissimus nunc in tanto rerum Italianarum motu & perturbatione detinetur, non permittunt, vt importunus eum accedam, tametsi sapientissimè & magna cum ciuium suorum commendatione omnia temperet & moderetur, ita vt omnes curam studij, senile in ætate iam viridi admittentur. Quare Taurelle potius amico benignissimo eum alendum curandumq; dedi, cui cibis is, quo Taurus noster pascitur, sufficit abunde, vt cum opportunum fuerit: resq; ipsa manuerit, suo tempore & loco Taurellus de Tauro, qua in eo sunt laudabilia, atq; magna etiam admirationis proferat, & ratiocinetur, Principemq; ingenio præstantem, quibus dotibus animal polleat, & si dicere licet, quibus virtutibus insignis habeatur, interdum commonefaciat. Nam qua homines recte laudabiliterq; faciunt, cum illi ad hæc agenda nasci sint, & vnusquisque ab animo suo, qui ratione pollet, possit exēpla desumere, quia tamen dotes hæc humana natura demanat, non vsq; adeo sunt in nobis admiranda: sed quæ fera faciunt animalia, quibus singuli ferè singulis motus sunt imperiti, si vltra naturæ suæ fines prouehantur, eo præciosa iudicatur, quo magis interdum humani genus in certamen prouocare cōperuntur: cuiusmodi multa admiranda super Elephanto proximo Cōmentario à Renenatis. Sfortiam cōmemorauimus, quibus nō inferiora forsitan de tauro vel bouillo omni genere dicturissimus.

TEM

Admirabilem quandam in Tauro continentiam cū animaduertissent Ægyptij Sacerdotes, temperantia prædium hominem, ab humanarum quippe rerum affectu non alienum, cæterum modestæ seruantissimum, significare se vellent, Taurum naturæ admodum robustæ ac validæ faciebant: cuiusmodi speciem Phælostrotus Paphææ descripsisse mihi videtur, cū ductorem illum gregis, pugnam, superbium, exultantem, speciosum cornibus, colore niueo, lato gutture, ceruicæ crassa, palcaribus latè longæque pendentes, armis ad aspectum inhorescentibus effingit: qualem quæque faciem habemus in numo quodam argenteo, cuius inscriptio est, M. L. T. H. O. R. I. V. S. Causam huius hieroglyphicæ eam Philosophici tradunt, quod animal hoc sit calidissimum, atque in inguine præcipuè potens, ita ut vno tantum initu citra motum impleat efficacissimè. quod si contingat, ut ab naturali aberrarit loco, vaccam ea in quam occurrit parte, qua præditus est inguinis firmitate, vulnerat, non secus ac si telo eam acuto impetiisset. Vique adeo verò semen illi propriarium est, vt exectum taurum implese tradat Aristoteles: atque hinc plerique veteres scriptores, viti pudenda Taurum appellauere, vt muliebricia *βουδαιος*. Animal tamen hoc in libidinem vsque adeo concitatum & furens, non sapius quam bis die inscendit, à concepta vero ipsius vaccæ modestus castusque, nihil vterius tentat. Huius rei causam in vaccæ multi ponunt, quæ taurum propter rigorem genitalis nimiamque, tentiginem, veluti ceræ etiam, acque non testudines faciunt, raro patiat. Vnde dixerit Horatius de fugitiua puella:

*Nandum subacta ferre iugum valeat
Ceruicæ nondum munia comparis*

*Æquare, nec tauri uentis
In uenerem tolerare pondus.*

Sedenim spectandum hoc exemplum continentie habere causam in tauro, manifestum est ex eo, quod sponte taurus à conceptu diuortio quasi factò se cubat, ac ut in Epiro maximè videre est, tritum plerunque mensium spatio non apparet, sed errabundus, ut apud Virgilium est. Latus niueum mollis fultus hyacintho, liliæ sub nigra pallentes ruminat herbas: & quod ait Aristoteles, *ἀπρηγέλει* quod non in felicitate quidam Abartamentarum dixerit, hoc est, securum à vaccarum consortio, grege conuictuque pacitur. Quod dictum uolui, ut unusquisque sciret quos gestu taurus pingendus sit in continentie significationem. Vt verò ad uerbum *ἀπρηγέλει*, & ex historia prouerbiu reuertamur, hæc eò spectat, ut impositum petulantia modus, & probatissimum ex ea pictura continentiam intelligamus: atque ita fortè accipiendum illud apud Theocritum, *ἕτα δὲ ταύρος ἀπὲρ δαυ*, in syluam abfessit taurus. sed hæc tamen, quia copiosè & feliciter sunt ab eruditissimis plerisque uitis præsertim Erasmo Roterdamo, tractata, nos non vterius prosequemur. Neque uerò me latet in Epiro Pyrrhicæ bonæ fuisse miræ magnitudinis, quæ quia Veneris expertes essent, & omnino intactæ custodirentur, *ἀταύρω* dicebantur, sed hoc illis hominum cura, non u natura dabat. Ex dem neq; iugēbatur, idèoq; Inuigēditæ, q; incontinentatè pudicitie symbolum præ se ferrent. Mineræ in primis maclabantur, uirginitatis, quæ iugum nesciat, indicium. Ex iis autem satis manifestum est, nos in libidinis temperantia dubio procul ab eo genere uinci, quòd alioqui procacissimum, & in riuales pugnacissimum esse constat. Quare haudquaquam leui de causa cœlestis ille Taurus Venæri dedicatus, neque Venus temerè à sapientissimis Poëtis Aurea uocitata est: quæ quidem sancteram, castam & puram generandi cupiditatem cœlitus inspirat, non lasciuias petulantiores, adulteria turpia, & impudicam humani generis contumeliam, quæ uoluptatibus dediti mortales, dum appetentius æquo per summam incontinentiam confectantur, cogi se vi fideri affirmare audent, quò suæ uelut impudentiæ prætendat, cū tamen à cœlo nihil nõ uideant; sanctissimè emanare uerissimè dicat Plato. Sedenim si nõ ex ciuilibus vitæ moribus, si nõ ex disciplinis, & sapienter præceptis, si nõ denique legum minis ad honestatem institui potuimus, agè agè iam à brutis rectè uiuendi ratione adipiscamur, & in genitū eorū secuti, nostræ opem feramus imbecillitati. Tali autè cōtinētia fuisse præditū Drusum, fama canit, qui se uxori, quando in expeditione Germanicæ fuit, cōseruauit. Et quòd de Tauri secubiū dicebamus, Pelcenium quoq; Nigrum ferunt ignarū, rei ueneræ fuisse, nisi quantū procreandis liberis impenderetur. Inuenies huiusmodi exempla in historiis etiā recētoribus, & de Pemone Bellumentū, quem Vtineses ob integritatem, iustitiam, summamq; prudentiam, Principem sibi delegere. Neq; sua in hoc fraudandū laude scæmineum genus, cū Zenobia illa Aureliani Imp. etiam hostis epistola cōmenderetur, quæ Gallieno temp. negligenter administrante, imperium sibi cōparauit. Eam ferunt cū semel cōcubisset expectatis mēstruis se cōtinere solitam, si prægnans esset, sin. min². potestatem querendis liberis viro cōcessisse. Vulgò tamè apud Seras nefas est à conceptu foemina adiri. Eius continentie atq; modestie causa, qua bonæ, ita ut ostentum est, cōmendantur, Mycerinus Ægypti rex Cleopis filius, filiam quæ se suspenderat, quòd stupratam se se à patre ferret indignissimè, lignea boue auro solido superinducto condidit. Et antiquissimis Hebræorū sacris offerre vitulum, est carnis impotentia peruicisse, ut Origenes in Leuitico interpretatur. Exempla uerò huiusmodi ea de causa nonnunquam interferimus, quia cōtus hic noster labor ad eorum usum susceptus est, qui pictura delectantur, ut præter Ægyptiaca, & alia pleraque mystica, historiam etiam habeant, quam ad id quod elegerint argumentum accommodare possint.

*Hieroglyphycorum
usua.*

M O D E S T I A.

A Neque alia de causa crediderim ego mulieres *Elicenses*, cum Baccho, quem colebāt, preces fundere, orare solitas, vt *Ποσειδωνος*, taurino quippe pede ad se veniret, nisi vt sua ita modestiam ostentarent: nihil enim minus feminam decet quam praecipitancia, vel ardor audacia. Quare Dido Virgiliana cum modesta inducitur, breuiter, & vultum demissa profatur. Figurabant verò Graeci Dionysium tauri specie, quod eundē, & Osirim intelligebāt: de cuius probitate atque iustitia, summisque in humanum genus beneficiis, multa multis in locis hoc commentādi genere dicenda sunt. Porro Dionysius apud Argiuos *Βεργαμης*, quasi bouigenam, aut ex bouillo genere dicere vellent, cognominabatur. Quod verò superius dictū est, caelestem Taurum pios & honestos atque legitimos amores afflare, non sum nescius Iulium Maternum iis impudicitiam minari, qui Taurum habuerint in horoscopo: maluissent eum prolificū, aut fecū dum dicere, ne notam eam caelo inuisisset immeritò. Huius sanè fertilitatis, & praesentanea: feminis facultatis ergò institutū aiunt boni omnis causa, vt in condendis oppidis sulco illo, primigenio imprimendo, bos mas non castratus, & vacca iungeretur, & cum sacrificabant circum moenia, quinto quoque anno integra animalia mactabant. Sane Orpheus mensē *μηνος κρηται μωσχοι* appellat, vnicornem quippe mactatum. Et Eustathius *Διαδα*, mensē ait bouem dici, vt pote qui sit generationis effector.

P E T V L A N T I A E
frazum.

A D hęc Niliaci illi sacrorum custodes, cum hominem à priori petulantia sibi modestius consulentem significare vellent, noui simplici forma taurum, sed Caprifico eaput, colla, armosque redimitum pro istiusmodi virtutis hieroglyphico

B proponebant. Caprifico enim ea vis est, vt lasciuientium taurorum, & quantumvis ferocientium naturam vsque ad eōpescat, eorum collo circumdata; vt immobiles propemodum eos reddat: cuiusmodi taurum ab Hercule compressum domitumque mystico fabulamento Græcia cōstixit, perinde ac reliqua etiam monstra superata, celsisse virtuti vitium hieroglyphicè significant: tamen non sum ignarus, quæ de tauro Hercule traduntur, referri à plerique ad Acheloum amnem, cuius fabula quia omnibus est scholis tritissima, mihi nūc est dissimulanda. Origenes Adamantium taurorum immolationem, quæ in diuini numinis tabernaculo fieri iussa est per Hebræorum legem, significare dicit apud nos superbia: tumore & insolentiam esse mactandam. De vitulo verò in holocaustum offerendo copiosissimè scribitur ab eodem in Leuitico homilia secunda.

Taurum ab Hercule compressum.

O B T U T V S A M A T O R I V S.

N Neque tamen illud omitti debet, Obtutum amatorium, qui modestia seruata fiat, ad Tauri oculos referri solitum à peritissimis. Vnde illud, *Αλεγεινόν ταιριδόν*, quod tum in Platonis, tum in Xenophontis Coniuiis, & Phædone, & alibi, eadem ferè sententiā positum animaduerteris: tamen nonnulli rem ad indignationis significatum retraxere, toruūque tueri interpretantur: quo significato, apud Aristophanem super *Æschulo* dictum, *Ψηλοῦς γέροντα ταιριδόν*, quo quidem oculorum pulchritudo atque gratia significatur. In iis tamen quos superius eiaui, nimirum de amatorio obtutu intelligitur, in quo modestia primas obtinet, isque plurimum fieri solet in obliquum, & id toruum est.

B O N O R V M O B S E Q V I V M.

A Lia porò picturæ specie, hominem ea modestia præditum, vt facile eum queas à perperâ factis auertere, indi carere vellent, taurū genu dextero illigarum pingebant: hunc enim si dextero allegauris genu, mansuetum & vincula consequentem inuenies. Hoc cum Romæ Clementis V I I. principatu Græculus quidam effecisset, ducto sapius ferocissimo tauro per vniuersam urbem, quem tenui admodum funiculo ita religarat à genu, peritissimi Magi nomen apud imperitos assecutus est. Edomite autem ferocia: hieroglyphicum apud Georg. Anselmum vidi, impressum numo taurum, cauda surrecta, capite cernuo; anteriore crure lauo genuflexum, sub quæro stipite, à quo laurea pendebat ab altero latere caput leonino spolio armatum, Inscriptio, *M I L O C R O T O N.*

PRO-

Aegyptij iidem sacerdotes, vbi masculam prolem mysticè describere vellent, taurum ab infensione in dextram se partem demittentem figurabant: si verò femineum factum exprimere voluissent, eundem in laevam auertentem se pingebant. Compertum siquidem est, taurum à conceptu discedentem si deflexerit in dextram, marem esse genitum: si ab laeva abscesserit, femineum esse foetum. Ad hæc Parmenides, foetum tunc esse patri similem asserit, cum à dextra locorum parte editur: matri verò, cum ab laeva. Hippocrates tradit sinistro teste obligato marem generari, dextro verò feminam: tantique esse dextrarum sinistrarumque partium in maribus feminisque cognoscendis obseruationem, vt si mammarum prægnantis mulieris dextra flaccescat, macraue repente fiat, si gemellos paritura fuerat marem abortum fieri dicant: si verò sinistra macrescat, feminam deperdi. Quin & Onocritæ hæc eadem intelligunt, cum imaginari dextra parte dentes amissos marium con sanguineorum obitum ariolantur, ex sinistra verò feminarum. In dextra autem parte vteri materiam sepius moueri mares, in laeva verò feminas cõstat. Albertus sibi compertum ait, mulierem quãdam feminas tantum parere solitam ea de causa, q̄ à conceptu semper in laeuum laeum decumbere: admonitam verò cõpisse in dextram cõquiescere, ac solos deinde mares genuisse. Neq; verò dissimulandum quod ad Ægyptiorum commentum factum, Septentrioni vim masculam inesse, quod neque quidè Aristoteles dissimulauit: docet enim is, si masculos plures creati volumus, admitturæ tẽpore, dies siccos, & halitum Septentrionis eligendũ esse, & contra eum ventum greges pascentium in vero feminas, generari velimus, Austri captandos flatus, & in eum pascaua dirigenda, quod vis in eo vento muliebris insit. Africanus quoque rem hanc tangit in Georg. Ait enim: Si marem velis, Aquilone spirante admitturam faciendam: si feminam, Austro. Sed enim de laeuus dexterisq; mundi partibus magnũ est inter auctores dissidium. Vnã enim cum Ægyptiis dexteræ mundi partes Solstitiales, sinistras Brumales intelligit Empedocles: de quo ita Galenus, *ἡμπεδοκλῆς δὲ δὲ λέγει εἶναι τὰ τῶν θεριῶν τροπικῶν, ἀριστερὰ δὲ τῶν χειμερινῶν.* Neq; desunt qui primas olim feminas ad ortum & meridiem terra genitas, mares verò ad Septentrionem & occasum fabulentur. Plato tamen Aristotelesq; alia ratione orbem diuidentes, Orientales esse dexteræ, à quibus initium motus: laeas autem occidentas tradidere, vt idem Galenus recitat, *πυθαγόρας δὲ πλάτων καὶ ἀριστοτέλης λέγει τὰ νότιον ἕρπασμα εἶναι τὸ ἰσθμῶν, ἀπὸ τῶν ἀρχῶν εἰς τῆς ἀντίσειας, ἀριστερὰ τὰ κίτρινα.* Cõtrã Varro Latine linguæ lib. VI. cœlum ait dici templum: eius autem cœli partes quatuor constitui, sinistram ab Oriente, dexteram ab Occasu, anticam ad Meridiem, posticam ad Septentrionem. Cui Plinius subscribit dicēs, errantia sidera contrarium mundo cursum agere, quippe laeuum semper illo in dexteram præcipiti: quamuis Festus anticam eam cœli partem, quæ ad meridiem sole illustratur, Dexteram vocat, ita enim anticam interpretatur: posticam verò ad septentrionem, Sinistram. Alcino in Græcorum monumentis à doctatum ait morem sacrificandi seruatum diu vt circumcurrerent aras, eursum aspicere ab laeuo dextrorumq; Zodiaci quadam imagine, cuius motus sit mundo diuersus ad exortum vergens: motus verò ab dexteris laeuorum procurerent, quo motu cœlum rotari manifestum. Cõtrã Ægyptiorum positionem T. Liuius libro ab Vrbe condita primo, dexteræ ad meridiem partes Augurum instituit, ad septentrionem sinistras staturas ait. Ad hanc sententiã facit quod Palmo apud Hebr. 89. legitur, Aquilonem & dextrum tu creati: quod nonnulli Austrum interpretantur, alij mare. Cum Hebræis verò consentiunt & Chaldæi, qui Austrũ ponunt. Selenim & Auster pro Mari non ineptè accipiunt, si sphaera rectã statuatur polis ad finitorem inelinatis. Nã Ægypti, quos Cleomedes, nõ postremi nominis auctor, secutus est, ipsam mundi totius figurã aliter descripsere, vt pote qui Aurorã esse caput, Borealia dextera, Australia sinistra constituerent: maritimisque piscibus tum ob alias causas, quas loco suo recensuimus, tum ob id præcipue abstinebant, quòd Nilum à sinistra ortum, quippe feminea fecundaq; parte, in dexteram quippe virilem sterilemq; (ita enim erant eorum commenta) illapsum, quippe vbi mare sit, corrumpi dicerent. Nam de maris ipsius sterilitate suo loco diximus: atque ita dexteram oram, hoc est, maritimam, considerato Ægypti situ, perditionis symboli statuebant. Neque hinc dissimulandum, quòd apud Eucherium, vbi de Aquilone loquitur, qui pro Dæmone accipiatur, inuenies eum vocari Dexteram, & ita ipsum quoque sibi Dexteræ nomẽ adscribere. Nã & Hieronymus quartis Hebræorum castris Aquilonem dexterũ appellari tradit, sed falsum ait nomen cum de Dæmone eius veti domino intelligatur, qui vndeocũq; sinister sinistra omnia mortalibus suggerat apperecã. Causam tamen Eucherius super Dexteræ nomine aliam ab hac arbitrat, quippe quòd peperam agere volenti, dextor adite obsecrando, suadendo, procliuiter attrahendo. Nam illud palam est, ait, in Sacris literis diabolom gestare Aquilonis nomen, eaque locutione quicquid bonis conatibus aduersatur accipi: is enim bonorum opem ardorem extinguit, atque omnia frigidificat: & ob id & infideles & impij, consumaces sceleratiquẽ homines, eo notantur hieroglyphico. Vnde illud: Ab Aquilone pandetur omne malum. Et quia flatus vehemens quòd frigidior, eò magis ignem in quem incidit exuscitat, dictum est, Ab Aquilone exardescunt mala super terram. Petigere & Poëtæ nostri dexteræ laeasq; cœli partes. Sed enim Maro, & Naso, nullius additi iurare in verba magistræ, eas non distinxerit. Lucanus Ægyptiorum adhæsit factioni, & sententiã ipse suam declarauit eo loco.

Ignotum vobis Arabes venisti in orbem,

Vmbræas

A' *Vmbra mirari nemorum non ire sinistras.*

hoc est, in Australes partes non porrigi. In hoc autem id interest, vbi quis vniuersū statuat caput: quo super argumēto plura dicere nostri non est instituti, quare ad ipsas rerum significaciones reuertamur.

A VEITVS PROMPTVS.

A Vditu enim duo ex quadrupedum genere maximè pol-
lent, Ceruus & Bos: quamuis, vt in Afino dictum, Aristophanis interpres Murem & Afinum præferat: quod alij videntur. Sed enim Ceruus quamuis acerimī sit auditus, tāsp̄tamen eo excellit, quandiu, arrectas auriculas tenet, quas vbi demiserit, non solum non præstat auditu, verum etiam laborat surditate. In Tauro aures ad audiendum promptæ semper, atque eo præsertim tempore, quo femina pruritu exagitata mugierit, quo non amplius quàm per horas ad summum treis afficitur, eo tempusculi spatio nisi taurus accesserit, naturâ colligit, neque antea quàm vigesimo post die mas à femina repetitur, quod rarò tamen accidit, quia taurus quantumlibet longè abfuerit, accepta voce statim occurrit. Eaque de causa Ægyptij sacerdotes per auriculam tauri pictam, & auditum & obsequij sedulitatem indicabant. Pari modo iuuenta quoque tauro se morigeram præbet. Sanè Vaccam Ægyptij Veneri dedicarunt, quam celestem vocant: & līdis suæ frontem cornibus insignitam ostentabant, quippe ob obsequium quo ipsa quoque tauro paret, simulacra incitati eius ad venerem mugitum audierit. Licet verò singulis animalibus voces propriæ ad inrum sine, vt subus, & capris, & ouibus, nulli tamen grauior quàm bubus sc̄minis. In reliquis porò animalium generibus mares grauius sonant quàm feminae. In bubus econtariū est, ait Aristoteles: nam boum femina grauiore quàm mas vocem habet.

B' T cum mugitus pelagi taurino sit non ab̄similis, & ipsi Neptuno tauros immolabant, & eum ab eodem mugitu *μυκτωρ* appellabant: quia idem Deus à sacerdotibus nonnunquam *ταυροε* nuncupatus est. Quos verò tauros Neptuno sacros esse volebant, vnde cunctique nigros deligi iussērunt, vt ita pelagi colorem exhiberent. Etiam enim, nigram, obfcuramque maris aquam dicere mos vbiq̄ue est: vnde etiam Aquilam ab aquæ colore, quippe fusco, dictam volunt, deumque ipsum carulicomum, & cæruleo indumento vestiturum passim inuenimus. Ad hæc pectus illi præalidum, armiq̄; taurorū in more carnosiores attribuuntur. Hinc in pulcherrimo Syracusanorum numo latum conspicias portum, in cuius medio ea membrorū habitudine taurus procumbit, delphinis circum colludētibus. Qui verò ludi Taurij nuncupati fuerūt apud Romanos, haudquaquam Neptuno, sed inferis diis instituti erant ad sedandam pestilentiam, quæ Tarquinio Superbo Rege in mulieres grauidas sauebat: inde scilicet ortam, quod caro taurina populo diuendita fuerat. De Neptuno verò, qui *ταυροε*, vt apud Hesiōdum de Scuto Herculis, vocaretur, alij dicunt propter vndarum sonum, quæ vt dicebamus, boum instar mugiant, alij, quia Neprunus taurina inducitur galea: vel quia ita eum Beotij vocitabant à tauri sacrificio quod illi erat institutum, de quo Māro.

N E P T V N V S.

C' *Taurum Neptuno, aurum tibi pulcher Apollo.*
F L V V I S.
Q Vin & fluuios ipsos cornigeros vel *ταυροκαρπυς*, hoc est, tauricipetes, & taurituos, vt luculentam apud Græcos locutionem interpretemur, passim effingunt. Hinc Tibris Maroni, *Corniger Hesperidum fluuius regnator aquarum, Et gemina auratus taurino cornua vultu Eridanus* Vt apud Ouidium in Metam. Granico nata bicorni, non vt vulgata habent exemplaria, Graeci cognata Granico. Sic tauriformis Ausūdi Horatio. Nam & taurum à Perillo Phalaridi dono datum, Gelonis fluuii fuisse imaginem, apud Pindarum in Pythiis legas. Et Timæus taurum eum, quamuis ita dicatur ab Agrigentinis in mare proiectum afferit, ne qua tam sæui tyranni memoria superesset. Compluribusque demum in locis flumina taurina specie fingi solita comperimus, vt Eurotas apud Lacedæmonios, Cephisus apud Argiuos, Afopus apud Sicyonios & Phliasios fuerit: quem tamen Athenienses humana facie figurabant, cornibus tantum à fronte prominentibus: siue propter mugitum, quem, vt dictum est, cetera flumina taurorum instar videntur, & taurorum instar atrocita sunt, vt Festus ait: siue quod cornua fluminibus ab flexuosis eorum lapsibus attri-
buiuntur.

'Siraenfa
norm num
mū. Ludī
Taurij.

T O N I T R V S.

Q Vd verò pertinet ad mugitū, mythologi philosophi abactas Geryonis boues impulsu Herculis, tonitrus hieroglyphico significato intelligi debere autumant: quæ quidem sententia eorum est, qui Hesiōdi philosophiam interpretantur, ea scilicet de causa, quod Poeta plerumque tonitrus auditos Magire dixit. Abigi verò ab Hercule dicuntur, quia Solem per Herculem intelli-

C

gebant. Solis igitur calor in nubem illapsus, earumque rigore coarctatus, simulac defraetis nubibus erumpit, multitus eos cedere consuevit.

LÆTITIA.

Lætè verò diffusum est hieroglyphicum illud, ut per vituli signum lætitiæ significetur: unde etiã Vitularum verbum, hoc est, lætitiæ signum præbere, & exultando gestire, apud veteres Vitulætes, gaudentes lætabundosque dici comperias: ut non temerè apud coniectores Hebræos legas, læsciuent currentemque taurum per somnium imaginari, futuræ lætitiæ signum esse: ad id verò lucrè aduentantis significatum, si per huiusmodi quietem pascentes visi fuerint. Eius verò lætitiæ causâ Palsmographus clamat circumdatum se à vitulis multis, & à pinguibus tauris obsessum.

ANNONÆ FELICITAS ET PENURIA.

Quoniam verò & in forniciis, & in id botis significatum incidimus, quo læta nobis omnia proponuntur: quæ ratione quòque modo bouillum pecus antionæ feracitatem, atque itidem penuriam significet, ex diuinis nostrorum literis historiam repetere minimè fuerit importunum. Satis enim constat, quemadmodum Iosippus ille somniator Iacobis filius, ob inuidiam fuerit à fratribus venundatus, atque in Ægyptum adductus, ubi lögam seruierit feruitutem, utque postmodum primas apud regem obtinuerit, posteaquam nocturnam eam imaginè, quæ sese Pharaoni altius dormienti obulerat, interpretatus est. Imaginatus enim erat ille septè boues, pulchros, hilares & pinguis aspectu ab ripa Nili ad paludem aberrantes, quas septem aliæ deformi macie palustri eo loco emergentes exceptas conficeret. Mox verò exstimabat septenas septicæ cernere multa frugè còspicias, & quæ ià secari poterant: eas totidè numero spicæ sterilitate insigni ex proximo occupare videbatur (hoc verò visum secundo loco, quod ex Hetrusca disciplina in ostentis experitur: primo additum, attestatū facit, ut etiam in Gedeonis vellere diximus.) Hic iuuenis rerum prudentissimus, eximiam quandam septem annorum feracitatem ex eo portendi pollicitus est, quam optimè illæ boues cum frugiferis spicis inspectæ denuntiarent: quippe quòd sit animal agrorum cultui præcipue idoneum, telluris felicitatem per eas interpretari oportere: cuius lætitiæ causâ futura esset Nili inundatio, unde visæ essent illæ boues emergere: idque per spicæ, quæ hilari essent a spectu manifestius significari, annorum quippe septem latissimum prouentum: cetera quæ his aduersa apparuissent totidem annorum famem demonstrare, quæ vbertatem illam euestigio subsequutura esset. Est nimirum palus sterilitatis indicium, Sterilisque passim tum à poetis, tum ab oratoribus appellatur. Cùm autem interpretatione huiusmodi euentus approbasset, Rex Iosippi consilio fretus non modò famem ab Ægypto depulsi, sed finitimos etiam populos abunde saturauit. Aiunt itaque Ægyptij, eius beneficij memores, homini gratiam ita relatâ voluisse, ut simulacrum Serapidis cum modio in capite, huius rei monumentum esse decreuerint. Sedenim alibi de Serapi. Mirum autem memoratu est, quantum hominis vetustas iis attribuerit, qui humano victui vel industria, vel cura, vel ope priuata consuluerint. Lijus autor est, auratam bouem extra portam Trigeminam Minutio Auguri positam à populo colata stipe, quòd farris precium intimis nondinis ad assem redegisset. Farris enim victitasse populum Rom. per ccc. annos ab Vrbe condita, Verrius Flaccus prodidit.

Apd Persas barbara cerimonia bos frôte in leoninam faciem conformata, ex antro cornibus arreptus educebatur ad sacrificium: de quo Papinius,

Indignat sequi torquentem cornua mirram.

quippe cùm taurus plurimum terrenum animal sit, terræ & inferis potestatis damnatum, Soli tamen ab ea genite dedicata vim eam ostendere videbatur, quam Sol in vniuersam terram exercet. Quòd autem extraheretur ex antro, delitescere vim eius in terræ visceribus indicabat, quam ut euocarent, & frugum feracitati consulerent, sacrificij genus id instituerunt. de quo etiam in Leone. Neque quidem alia de causâ bouem quandam ab Argo tot luminibus prædito custoditam fabulatur, nisi ut terram ipsam ostenderent noctu ab ipso cælo tot stellarum luminibus insignito non indiligenter obseruari, donec à Mercurio, quippe à Sole conficiatur, cuius oriente iubare, stellarum lumina passim extingui videantur. Quid autem aliud portendere visus est bos ille arator, qui decessu iugo trichinium, in quo cænabat Vespasianus, irrupit, ac fugatis ministris quasi repente decessus procidit ad ipsos accumbentis pedes, ceruicemque summiit, nisi terrarum orbem amarissimo Vitellianæ dominationis iugo pressum, opem à gente Flauia deprecere, quæ iam rerum esset potitura? Terram itaque bos eo ostento præ se tulit.

OPIS IMPLORATIO.

Hæc autem opus imploratio per bouem facta, adducit in memoriam alteram Scytharum more, bouillo interueniente corio, factam: apud eos enim opis & auxilij imploratio fieri solebat matato boue, in corio cuius, qui opem sibi afferri ab amicis posceret, reiectis in tergum manibus seseibat:

Bouis portentum.

A tabarum qui verò auxilium pollicerentur, dextero pede corium calcabant præfati quantum præstare possint: quem morem latè scribit Lucianus dialogo de amicitia, cui titulus Toxaris. Et quod ab hoc fertur de Homolotorum sacrisæto, qui fœdera santientes bouem in munissimas partes difficabant, etiamnum durat apud eosdem Scythas, qui oram inter Tanaim & Phasim accolunt, nunc Cercæos appellatos: eos nonnulli Ziccos esse volunt: hi autem si grauem aliquam iniuriam acceperint, imploraturi amicorū auxilium bouem mactant, pelleque detracta, & humi distenta, in eaque sedentes, carnibus bouis in minutissima frusta diuisis, partem vnicuique aduenienti porrigunt: quique accipiunt, ita se eo fœdere deuinctos intelligunt, vt se, fortunatasque suas omnes parati sint exponere pro amici, qui viscerationem hanc fecerit, iniuria vindicanda.

REGVM OPVLENTIA.

Quæverò boues sancti in numo Vespasiani iam Imperatoris & Cos. v. habentur, atque alij similitèr iugati in C. Matij C. T. numo, nimirum arationis partes procuratas, & rei frumentariæ commoda declarant: nam & apud coniectores, vt superius dictum, arantes boues imaginari, lætissimum prænutriant frugem, & opulentiam rerum felicitatem. Quin & nomen boui à nutriendo factum, sicut quippe nutritio: labore enim suo in exercenda terra continuò nos pascit. Hinc Græci *βούβο* quæppè felicem agriculturam vocant, quibus *βούβο* agricultura est, & bouis etiam epitheton.

IVSTITIA.

Quoniam verò ipsa frugum opulentia sæpe sub Iustitiæ vocabulum cadit, eaque de causa Gentes Legiferam Cererem appellarunt: longè eonuenientius Diuinæ literæ per bouem eos intelligunt, qui iustitiæ iugū trahunt, bonisq; & frugalibus operibus laborem suum intendunt. De quibus **B** Plinius citat illud ex Mose: Non alligabis os boui trituranti quod mox ita declarat: Nūquid de bouibus curæ est Deozan profer nos vtique dixit: quia debet in spe qui arat arare, & qui triturat in spe fructus percipiendi. Et Hierosolymitanus Helychius plerisque diuinarum literarum locis bonè poni pro homine ait, qui iustitiæ sit operibus intentus: idque est bouem offerre in sacris: vt ouem, à malis abstinere. Alibi verò Aaron vitulum pro se & pro domo sua tanquam iustus, hic tunc verò pro peccato iubetur immolare. Sed quod obseruat Helychius memoria repetendum, in Leuitico Pontificum, hoc est, doctorès prohiberi ad Aræam testimonij quodcumque tempore ingredi, ne vtique curiosius inquirant, quæmadmodum verbum caro factum est: quomodo qui forma Dei erat, in forma. Dei factus est quomodo exinanivit semetipsum, & in cælis mansit. Horum enim fides salutem afferet, periculum inquisitio. Sed tunc demum indulgetur vt ingrediat, cum pro peccato arietem in holocaustum obtulerit, tunicam lineam induerit, femoralibus linteis pudenda celarit, zona lintea succinctus fuerit, lineam eydam imposuerit capiti: hoc est, quando Deo conciliatus erit perpurgatus mentè, corpusque nitidus, castus, iustus, & intellectum diuini muneris gratia, de coreque, hoc est, sapientia redimitus.

PECVNIA.

Atheniensis autem quod frugali adè labori gratiam referret, Bouis effigiem numismatis honorantur: id autem didrachmum erat, vt nono libro Pollux: vnde prouerbum, *βούβο* *δὲ* *δραχμῶν* *βούβο*. Per linguam bos inambulans de his qui accepta ab aduersariis pecunia, mox præuaricati susceptas causas deseruere, vt fecisse Demosthenes fertur, qui etiam id sibi gloriæ vertit, quod vt taceret plus accepisset, quam qui diu orauerat. Hinc apud Homerum & alios totè numero bouum precium rebus præstitum inuenias, vt illud *Ἰλιάδ.* *βούβο* *μυρία* *βίβας* quorum singuli scilicet flocci centum aureis numis æstimabantur. Id enim honoris boui veteres habuerunt, ob multas, quas ex eo consequuntur utilitates, vt in aureorum numorū parte vna bouis effigies, in altera principis facies cuderetur. Nam quod pecunia aliquando fuerit ex corio bubulo: eoque spectare Didus mercaturam, asseruere non ausim, tametsi Tib. Donato commentum placet. & Corcorum nonnulli ante Numam scortas & ostracinas pecunias in vsu fuisse dicunt: quod & Tranquillus literis mandauit, & illud fama tenet, asses ligneos & scorteos ab eodem Numâ, qui postea ferrū admixto ære signarit, in cõgiario populo datos. Apud rerum scriptores inuenias sæpe Imperatores exercituum rebus pecuniariæ inopia, scortea persoluisse stipendia, mox illatis pecuniis insum vnicuique precium restitutum. Preclaræ Venetiis est Michaelium familia, quæ ante eos insculptos clypeis gestat, quod illi honori, vt aius, datum quia bello quod cõtra Saracenos pro Hierosolymis Balduino Rege susceptum fuerat, duce classis & Venetiarum Dominico Michaelè, deficiente stipendiorum commertu, qui remigibus & sociis naualibus exolueretur, extorgeretur is eorum signare minutionibus frustis, idque pro stipendio, aliis pro argentorū, aliis pro aureorum precio numeratis, impetrauit promulgatione solennis, vt pro certi pretij denariis à litis & caponibus, & cuiusque mæris inductoribus acciperentur, multa indicta reculantibus ita occursum exercitus necessitas: cumque domum reuersus esset, publicam fidem persoluitur, conuocatis omnibus qui pecunias scortas eas haberent, totidem argentas iis, aliis aureas, representantur. Sed numus hic scorteus, qui à Numâ distributus, reserz potius vicem gessit, quam pecunia temporarius enim fuit. Numum tamen scorteam D. etiam Hieronymus agnoscit. Nam quod de boue precij nomine pronuntiato dicebamus, apud Hæmæum: *Πλατάρωθεν* *βούβο* *ἰνστιτάρι* legitur, quod interpretes nonnulli nouem bouum

Bos in pe-
spasiani &
C. Matij
C. T. nu-
mo.

Bouis effi-
gies in nu-
misate
Athenien-
sium.

Scortei nu-
mi.

Bovis figura cur nummo inculperis Theſens.

cio comparatam intelligunt: Erat in Draconis legibus irrogata multa quædam *Δρακόντος*. In ſpectaculis, quæ Deli celebrabantur, præco pronunciare ſolitus erat tot boues datum iri: vnde putarunt quidam, bouem Deliorum potius fuiſſe numum, quàm Athenienſium. Cæterum Plutarchus bouis figuram in numis ducere inſtitutum à Theſeo tradit, vel ob taurum Marathoniũ, quæ ipſe edomuerit: vel ob Minois eudem, quem ſingulari certamine deicit: vel ut hoc honore bobus præſtito ciues ad agriculturam alliceret. Sanè Plutarchus ut idem in Publicolæ vita: bouis præcium centum obolis imputabatur: quomnis Pollux, ut ſuperius dictum eſt, didrachmũ tradat: pecudis verò decem. Prius enim quàm numorum vſus eſſet, pecudibus atque iumentis præſtabantur fontes, Quare bouis, pecudis, fuiſſeque etiã ſigna plerunque in numis incifa ſunt.

VOCALIS PRIMA.

SEd ut ad rem noſtram reuertamur, à Phœnicibus etiã eſt honos habitus boui, qui literarum, vt ſama eſt, inventores, primæ vocalis nomine Bouem appellabant, cum animal ſit humano vſui maximè neceſſarium. Quod verò neceſſarium eſt, vti dicit Hefiodus, neque ſecundum, neque tertium eſſe debet, ſed primũ ilico: prima verò litera eſt A, quæ ſuaſpente natura ex imo barathri, nullius veltuti reliquæ instrumenti indiga, vt puta linguæ, dentium aut laborum, libera pronuntiatur, pſiſimaque in infantibus articulata dignoſcitur. At & terra, cuius ſymbolum eſt bos, prima omnium humanæ conſuluit infirmitati, prima alimenta ſubminiſtrauit, prima rerum omnium vſus, vtilitatem, ab ea poſcentibus elargita eſt.

ITALIA.

ROMani porro tantum honoris boui tribuerunt, vt Italiam ipſam ab olim Italis, nuncupatis Bovibus, appellatam prædicent: quamvis Græcorum ſigmento Eratothenis que in primis conſiſtum ſit Italiam ab Italo rege dictam, qui Emorgeti ſucceſſerit. Non temere tamen Varo boues cæteris pecudibus honore præſtare præſertim in Italia, & propter vtilitatem: & propter cognomen exiſtimavit. Neque deſignati ſunt Romani, quod memorat Plutarchus, Bubulci nomen in familias admittere, perinde ac etiam & Porcius, & Caprarius dici ſe alij non erubuerunt.

VIſebatur olim in Arginorum foro taurus à lupo ſuperatus: hieroglyphicum id pugnam indicabat, quæ inter Danaum & Gelanorem de regno fuit. Horum ſiquidem animalium portento, dum comitia procraftinantur, oblato, victoræque lupo, omnium ſuffragia ad Danaum declinarunt, quem vt pote externum lupum eſſe dicebãt, cum Gelanor inter eos verſatus ciuilia eorum negotia tractaſſet, ideòque ciuis, vt i bos humanæ conſuetudinis confortia non reformidat, haberetur. Argui itaque figuram eam rei monumentum eſſe voluerunt, quod in Lupi commentatio latius explicauimus. Antiquiſſimã porro legem fuiſſe, memoriæ proditum eſt, eum qui bouem occidiſſet, non aliter capite, damnari, quàm ſi ciuẽ interfeciſſet: Vnde apud Athenienſes Erechtheo imperante, cum ſacro quodam Bouem maſtare neceſſe eſſet, vt ſacrum ritè perageretur, neque legi fraus fieret, inſtitutum vt Popam, quem illi *Πυρόπος* appellabant, ſimul ac bouem percuſiſſet, relicta ad aram ſecuri, arrepta ſtatim fuga ſolum verteret, & ex Attica prorfus auſurgeret: quod facinus ne impunitum relinqueretur, decretum ſit ſecurim ipſam in iudicio ream conſtituere, ex quo illa iudicandi quotannis conſuetudo poſtmodũ inoleuit. Apud Priſcos etiam Romanos inuenias capitale fuiſſe, ſi quis bouem intermiſſet.

CIVIS OPPRESSVS
à peregrino.

OPVS ET LABOR.

DE opere demum & labore hieroglyphica paſſim vulgata ſunt, deſcripta quidẽ cornua, captatue bouis, maris opus: femina verò, laborem anxietatemque ſignificare: quamvis in impreſſis Horii codicibus *Βοὸς* dictio vtroque lemmate deſideratur: ſcribendum enim eſt ex vetuſtiſtis codicibus manuſcriptis, *Βοὸς ἀρρεῖος κέρως*: & inferius, *Βοὸς αἰὲν ἀνδρείας κέρως*. Distinguitur verò à cornuum ſpecie mas & femina: quippe quod marium & maiora & tortuoſiora ſunt, feminarum verò & minora, & vno flexu conſpicua, cuiuſmodi ferè ſunt nouæ Lunæ cornua. ſed in hoc ſignificato nonnulli ſarcotiſta, ligones, & ſi Deo placet, raſtra etiã ad cornua religarunt. Sunt qui nulla maris feminaque differentia, bouillum caput exertum pelle, purgatumque carne, pro labore & toletantia proponant.

FRUCTVS EX LABORIBVS.

ET ſi fructũ ex laboribus perceptũ indicare velint, caput huiuſmodi floribus & corollis redimitũ faciant, corymbosque & ſerta hinc inde à cornibus ſuſpendant: cuiuſmodi ſarcotiſta molè Æliam ambibat, vt fruſtra quæda quæ ad huc integra operis parte permaſerunt, oſtendunt: ſive id ſacrificiorũ videlicet Tauroboli aut quid huiuſmodi ſit indicium, cum iuxta viciffim & patina adſculpi ſoleat, quod præcipue in templorũ parietibus, inter triglyphos vbique ſpectamus, eaq; de cauſa capita illa coronata

Flori locus emendatus.

A coronata plurimum habentur: siue larga laborum præmia interpretari malimus, vt Romæ in eadem Adriani mole patina, munificentiam, bouillo capite labores, siue res forititer gestas ostentantibus. Nam post vitæ præclarè actz cursus laboresque superatos, apothebis ipsa præmium Imperatoris familiis decernebatur: aut ea excitabantur mausolea, vel pyramides, vel columnæ, quæ sibi conditos supra mortales euectos gloriâ commonstrarent. Apud Petrum Melinum Romæ vidimus athenum bouis caput antiquissimi operis scitè factū & venustè, quod olim fuit ad trabis alicuius simâ, aut mutilū, aut coronâ, pro futura accotmodatum, eo omnino gestu factum, vt laboriosò nixu sustineret aliquid videatur: est enim caput gutturi appressum, crispâtibusq; paleribus conatus speciem ostentat, quod dubio præcælè ad tolerantiam laborisque significarum referendum est. Memorabile sanè veterū Germanorū institutum fuit, vxorū ducendæ boues iunctos, frænatum equum, & seuerum cum fræmea gladioque mittere: dotis nomine, vt vxor (ait Tacitus) venire se laborum periculorumque sociâ: his incipientis matrimonij auspiciis admoneretur: idem in pace, idem in præliis se passuram, ausuramque Laborem enim iuncti boues, bellum paratus equus, & data arma denunciabant. Apud auctores Græcos inuenias bouem, quod tetræ labōibus exercendis sit destinatus, *λαβὴν* appellari. Apud Mathematicos Tauro ascendente genitos, laboriosos atque perpetuæ deditos seruituti, propterea quod animal ad iugum præcipue natum est. Quæ de causâ Tyriis Carthaginem ædificare aggressis, intermissum opus est bouillo capite adinuento, aliòque vrbs moenia translata: videbatur enim ostentum id nisi nisi laborem & anxietatem minitari, donec equi mox adinuento capite, læti alacresque belli signum exceperè. Hòrum alterum Virgilius dissimulauit, qui fabulam scribebat, non historiam, rem tamen agnouisse visus: quod bello genus intractabile futurum dixit, sed facilem vi-
B etu per secula gentem, quippe quæ vel iugum acceptura esset, vel fræno coercenda: quamuis non postremi nominis interpretes facilem victu interpretari malint ad victum comparandum: qua in sententia Seruius est.

Germanorum olim mos in ducenda vxore.

A B S U R D A R E S.

A Tque ne à boue & equo longius discedamus, est illud ex horum alterutro hieroglyphicum, vè cum absurde & imperitè factum quid ostendere voluerimus, bouem cum citella, vel equum aratro adiunctum figuremus: quam quidem rem & absurdam sanè, & ab cuiuslibet ingenio vel viribus alienam prouinciam inuere volumus: quod luculenter vno versu complexus est Horatius:

Optat ephippia bos piger, optat arare caballus.

Quod etiam Quintil. ex Epistolis ad Atticum tangit, vbi libro quinto inquit: Non nostrum onus, bos citellas. Dixit enim Cicero quinto ad Atticum libro: Citellæ boui sunt impostæ, illane, non est nostrum onus, sed feramus. Sed ad nostra redeamus.

I V D I A I.

I N Diuinis literis Iudæi, vt sepe dictum, hieroglyphicè per bouem intelliguntur. Nam Hierosolymitanus Hefychius bouem eum accipit, qui mandata tantum legis simpliciter obseruat, vt potè quod, bos sit laboris signum. Eucherius significationem ad omnes trahit, qui vitam laboribus exercent: & Mosaicum illud, Non alligabis os boui trituranti, interpretatur, vt neminem mercede sua fraudandum intelligat.

A P O S T O L I.

A Postolos quoque per boues accipit, qui suscepto Christi iugo vniuersum terrarum orbè Evangelico vomere perarauerunt. Illud verò, Quasi bos ductus ad victimam, quod pro vecordia nonnulli dictum accipiunt, de Domino omnino intelligit, qui pro salute nostra eam quasi stultitiam suscepit. Ante fores templi ad abluendas ingredientium manus lauacrum aheneum boues xii. sustinebant, qui quidem frontibus tantum extabant, terga & posteriora occultabant. Per boues èo gestu hieroglyphicè factos, Gregorius Pastores Ecclesiarum intelligit, quorum aperta & in propatulo proposita opera cernimus, sed quæ ipsi clam faciant sentiantque, Dei iudicium, non nostrum esse debet: id enim ait sibi velle, quod eorum lateant posteriora.

V I T I O S V S.

Quod verò pertinet ad vaccam, per hieroglyphicum eius Diuinæ literæ, vt idem tradit Eucherius, hominè vitii; quæ corporis sunt, plenum indicant, citato loco ex Psalmo. Inter vaccas populum. Sed illud de vaccis fetis quas Palæstini ad trahendam arcam Domini sine rectore iunxerunt, vitulis earum intra caulas domi detentis, ira interpretatur: fideles quidem intelligi, qui tamen foris humanis affectibus torqueantur, illi alligati à recto tamen itinere non declinant: quia arcam Domini portat, mandata quippe eius menti firmiter insidentia. Et idem alibi ad Valerianum: Tunc verè Bethsamis tendimus, cum viam rectitudinis gradientes, ad vicina erroris latera, etiam si affectus pignorum auocent, minime declinamus.

P O D A G R O S V S.

Sed quid illud, quod ex bouillo pede podagrosū hominem significabant: Bos enim præcipue vngulis cum dolore articularum laborat, quo quamuis non intereat, vngulas tamen interdum amittit, & pedes vehementer intrumescunt: vnde sicut ab Aegyptiis, Tauri caelestis pedem extra regionem suam in Æthiopas exporrigi, quorum & pedes, & articulos esse tumori egregè ob-

noxios, exploratum est: & in Italiam transgressos, paucissimos inuenias qui non articularum vitio laborent.

A LABORIVS QVÆS.

Solutus porro hos, & præsepi redditus, partam à laboribus quietem ostendit: quod antiquissimi Ægyptiorum hieroglyphicum Græci adagiò profecuti sunt. *Σείον δὲ παρῶν* dicentes, cum exauertatum hominem, & donatum iam rude ocioque & tranquilliori vitæ, restitutum significare voluerint, quia scilicet moris est ab laboribus homines ad præsepe sistere, atque illis pabulum sumministrare. quamquam sunt qui proverbium ad mollioris vitæ significatum detorqueant, & ingenium à labore procliuè ad libidinem, & hoc intelligi contendant. Sanè quidem Hebræi coniectores, cessationis & ignauie signum esse dicunt, eum quis dormientes tauros videre se per somnium visus fuerit. Vtrumque autem, xii. illi maiores qui regnum à Sabaco Ægyptiorum regis relictum spontè moderandum suscipere, vt oneri magis quàm honori tantam regni curam sibi fuisse relatarent, in celestri illa pyramide, quam commune collegarum omnium sepulchrum construxere, contignationè rectâ, quæ vno constabat lapide, præsepibus adsculptis insigniuere: ad quæ scilicet tot laboribus exantlatis, tot curis abiectis & ablegatis, requiescitur demum essent. Huic contrarium est, Bos sub iugo, de iis qui perpetuo labore fatigantur. Quod verò nos ab Iesu asserti in libertatem censetur, id ita intelligendum, Iudæis impostum fuisse legis iugum tanquam seruis, vt quasi per viaculum ad præceptorum obedientiam traherentur, atque ita Deo seruire dicerent, & assuerent: præcipit enim lex, Non mœchaberis, non occides. An verò nos, quia sumus liberi, mœchandi licentia abutemur, & sicariam sine metu faciemus: imò nobis neque quidem contempnere, neque vel ita fieri præceptum est. Arctiora igitur sunt iugi nostri vincula: at non ita, si rem rectè perpendamus. Nam lex imperatoriè mandat, ne quid perperam agamus. Assertor noster præcidendas monet vitiorum causas, vt neque quidem facere quicquam præter ius & fas in animum inducamus. Hæc enim est vera libertas, cum nosmetipsi spontè abiciamus vitiorum iugum, cum libidinum ergastula confringamus, & è malarum cogitationum voraginibus emergentes, vinculis omnibus expediti, in sinceritatis liberos campos euadimus, abstinemusque non tanquam serui à flagitiis metu flagiti, sed tanquam ingenui, piè sancteque educati, spontè probi modestique filii, & quia patrem diligimus omni studio, meditatione conatuque, monitis eius ita obtemperare contendimus, vt ne cogitare quidem vllum velimus scelus. Boni enim qui sunt, nisi spontè boni sint, nullum ex bonitate sua præmium assequuntur. Nam Abtaam & Enoch, Noè, & patrum plerique alij, sine legis seruitute Deo placuerunt. Lex verò tunc data est, eum seruili contumacia non modò Moï non audire, sed ipsius etiam Dei, qui videntes eos atque sentientes, in libertatem ex Ægyptiorum opprefensione afferuerat, mandata detrectare pertinacissimè cœperunt: & quæ plurima in hanc sententiam disputat Irenæus. Sed iam ad diuersorum deorum, quos sub bouilla imagine superstitione antiqua coluit conuertemur.

BUCEPHALI.

Prætereundum autem non est, etiam si *κῆ ἀσπεργου*, bouilli capitis notam equis iniustam, illis ex signo dedisse nomen apud Thesfalos, quippe vt Bucephali appellarentur: ita enim Gens eos vocabat equos ea nota insignitos, cuiusmodi fuit nominatissimus ille Bucephalus qui Alexandro Macedoni tam charus fuit. Falluntur autem qui putant equum eum à bouillo capite, vel à cornibus quibus animal id præditum fuisse dicitur, ita nuncupatum. Nam quod equi nonnulli apud Thesfalos Bucephali vocentur, ostendit Aristophanes *ἀναζυγος*. Quantæ verò commendationis essent equi Thesfalici, vel Delphico probatur oraculo:

Thesfalicus præstat somipes mulierij Lacena.

& quæ prosequitur Strabo.

IUPITER.

Neque verò Græci tantum mutatum in bouem Iouem equifixerunt, verum etiam Ægyptij Iouem illum suum, qui & Osiris, & Pater, & Iustus, & Dux, & Rex & Consulor in sacris eorum literis appellatur, per bouem indicabant, eumque Apim cognominauerunt. Quem quidem tanto profecuti sunt cultu, vt ingentia super eo volumina scripta fuerint à plerisque, eoque vanitatis progressum, vt eum boue alicui sterili genitum prædicarent. Bouem nanque fulgure afflatam fieri grauidam, eoque conceptu Apim nasci, persuasum habuerunt: id quidem cum nulla sit magis decantata fabula, consulto ego illam præteribo, si modò signa tantum quibus Apis insignitus esset, indicauero. Toto is corpore niger erat, in fronte candorem quadam præ se ferebat, in tergo effigiem æquile, cantharum in palato, duplices in gauda pilos: qui verò multis locis sculptus visitur, Luce etiam speciem in latere gestat, vt in palatio quodam Romæ apud D. Marcelli ædem. Atque hic ille est Apis quem Hebræi Moysè in monte moram trahente, sibi Deum conflauere, eam secuti consuetudinem, quam in Ægypto esse conspexerant.

DIANA.

Inuenies etiam Dianam, quam Tauri Scythica gens colunt, Taurionem appellari: Tauris enim eam opitulari putant. Eadem etiam *ταυροπόλος* dicitur, vt apud Apollodorum: & à cornuum

figura

A figura *ταυροπόδος ταυρά* verò apud Taurios. *Χη* verò *ταυροπόδος* vocaretur, varia est opinio: dicunt enim alij, *ὅτι οἱ ταῦρος περιέχει ἀνάγκη*: alij quia Taurum à Neptune in Hippolytum immissum cestro affixo, per vniuersam terram exagitauerit. Alij dicunt Iphigenia cum è Scythia in Africam aufugisset, Deæque simulachrum dicasset, *ταυροπόδου* Dianam appellatam, propterea quòd è Tauris populis eò allata esset. Alij nomen ex historia ea desumptum putant, quòd Nicanor ait taurum à Diana suppositum loco Iphigenie, cum cam in Aulide Græci essent immolaturi: quamuis Phaedemus vrsam cam fuisse dicat. plerique verò ceruam. tanta fuit in ea suspitione varietas, & inconstantia.

PALLAS.

Q Vin & Pallas *ταυροπόδα* dicta, & apud Andrios *ταυροπόδος*. Nam cum Anthropius Taurum Agamemnoni & Menelao dedit, iussit vt vbi taurus è nauì profuisset, ibi Mineræ simulachrum erigerent: ita enim numen conciliari posse, prosperamque illis navigationem futuram. Accidit autem vt taurus is in Andream insulam exiliret: memores ergo præcepti Reges statum obsecrandam curauere, quæ postea id cognoscenti Mineræ dedit.

BACCHVS.

E T Bacchus, vt superius dictum est, in tauri huncapationem venit, quem *ταυροπόδου* veteres appellauerunt, propterea quòd, vt Sophocles autor est, qui Dithyrambum yicisset, bouem assequeretur præmium, delicti Tragicæ olim hircus debebatur. Aristophanes tamen nomen id in Ciarini contumeliam detorquet, quasi ebrium, in simularget. Apud Athènes legere est, Bacchum tauri & pardali esse similem, ob ebriosorum violentiam: vinosam enim esse pardalium, loco suo positum. Lycophron eum omnino Taurum vocat. Poetæ Draconem Tauri patrem canunt, per illum Iouem, per hunc Bacchum intelligentes. Sed vt ad Apim reuertamur, is in ciuitate Memphi Solis instar excipiebatur, & apud Heliopolim taurus Soli facer erat, quem Neriton appellabant. Illud verò fabulosum iudico, quod Hermiti oppido tradunt esse taurum, qui maculas per singulas diei horas permittaret: de quo Macrobius, Verum hoc nihil ad hieroglyphica,

BITHONIS ROBVR.

Q Vero taurus humanis humeris gestatus, Argis visebatur, Bithonis factum indicabat, qui suo freres robore, dum Argiui Ioui sacrificaret, taurum in humeros sustulisse fertur: summum enim virium experimentum apud veteres erat tauris robore præstare. Hinc Milo apud Theoricum celebratus, qui taurum pede arreptum ad amicam traxerit. Hinc Bysiridis nomen, quòd quos solus boues quaquà vellet traheret: Fuit verò is Ægypti rex, quem Poetæ crudelitatis in humanum genus atrocissimæ notauerunt. In Seleuci autem numis & taurus, & alibi tantum cornua spectantur, quippe quòd is Alexandro sacrificaturo, syluestrem taurum è vinculis elapsum ambabus tenuit. In eius statuis videas nonnunquam cornua superaddita.

PIETA S.

I N antiquis operibus iuuenes duo subiecti iugo, currum trahere conspiciebantur, erant hi Bithon & Cleobes fratres. Hieroglyphicum id eorum indicabat pietatem, qui matrem curru impostam ad Iunonis templum vixerint. Historiam & Pausanias & alij tradiderunt.

VELOCITAS NEGOTIORVM.

D Vo verò tauri inter se pugnare per somnium imaginem, visi, negotiorum velocitatem prælagire dicuntur, vt Hebraice quædam somniorum interpretationes prodiderunt. Astronomi eum furtis agitandum dicunt, cui decimus octauus tauri gradus nascenti affulserit: eaque de causa locum cum tauris duobus sese cornu petentibus signatum veteres voluere.

DISERTA PROLES.

H Ebræi verò iuniores cornu petam taurum per somnium imaginari, iudicium esse dicunt disertissimæ proles suscipiendæ, quò fortè spectat Virgilianum illud, taurum Polioni pacendum, *Iam cornu petat, & pedibus qui spargat arcam,* propterea quòd noua ille carmina faciat, qui quidem sunt ingeniorum factus, *ἢ παρρηγοῦ* & hoc addam (quamuis non sum nescius, quid Grammatici super locutione quæ nona est, disputent) dici tamen posse Virgilium ad Pindaricum illud respexisse, quod Olimpiis habetur Epharmosto:

ἀντι δὲ παλάμων μὲν οἶνον, ἀνθρα δ' ὕμνου νεώτερον.

Vinum quippe à vtriusque commendare congruum esse: a nouitate autem poemata. Flores enim pro recenti re positum aiunt interpretes.

OCCVLTVM CONSILIVM.

A Pud Romanos signa militaria, alia Vocalia, alia Muta dicebantur. Vocalia quæ Imperator tribunis, tribuni mox ordinibus dabant, vt scilicet aut noctu, aut in peragendis vigiliis, aut explorationibus obeundis, ac in ipsa quoque interdum acie, cum tumultu omnia consula

essent, ipsi se vicissim noscitant. Muta variis animalium figuris elaborata præferebantur, sed suum quæque significatum habebant, quippe ut vnum exempli causa ponam, Minotauri effigies tunc extollebatur, cum secretò & tacite rem gerendam admonebantur: ostendebat enim hieroglyphicè id, consilia ducum non minus occultata esse debere, quam fuerit Minotauri sedes, quippe Labyrinthus. Hic ille sapiens videlicet eorum Imperator Q. Cæcilius Metellus Macedonicus, percontantibus tribunis quoniam exercitum huc illuc ageretur: Si putarem, respondit, tunicam meam meorum esse consiliorum conscientiam, eam adutum absceinderem, comburetemque. Tutissimum enim (ait Vegetius) in expeditionibus creditur, faciendâ nesciri.

VICTORIA.

Mactatus autem bœs, quales vbiq; locorum conspicitur, victoriæ plurimum: partiq; triumphî signum erat, præsertim apud Romanos, vnde Iuuenalis huiusmodi significato,

Duc in Capitolia magnam, Cretatumque bouem.

Id verò obseruatione dignum est, quòd Spartiata in hoc sacrificij genere diuersam à Romanis rationem secuti sunt. Nam cum Romani, victoriâ per hostium cædes parta, bouem sacrificare consueverunt, cum verò sine pugna & sanguine rerum potiti essent, ouem immolare: hi contra in victoriâ pacata taurum sacrificabant, si verò pugnando vicissent, gallum: quandoquidem ampliora, magisque homine digna, quæ ratione atque prudentia, quam quæ vi atque corporis tantum fortitudine contacta essent, indicabant.

LUCAS EVANGELISTA.

ET quoniam multa sine, quæ de pietatis nostræ institutis ad hæc faciunt doctrinam, quæ Christianorum contentus sanctionibus suis per imagines exprimenda concessere, ea nequaquam dissimulanda sunt: cuiusmodi ea est, quæ per alatum bouem Lucam Evangelij scriptorem ostendit: siue propter eam ipsam tauri continentiam atque temperantiam, de qua facta est superius mentio, cum Lucas ipse castissimus ab inuentu caritate, ut fertur, fuerit, omnemque vitam egerit incorruptus, immaculatus, sine vxore, sine liberis, in cælibatu perseverans, nullum vnquam veneris usum nouerit: siue propterea, quòd per vituli mysticum vultum, Christum nobis prædicat immaculatum, quem Dauid super altare prædicat imponendum: atque mansuetudinem, quam præ se tulit Deus homo factus, testimonio suo literarum monumentis illustratam posteritati commendauit: siue quòd à sacrificijs, vel à sacerdotiis omnium species amplexari, sic subdit. Fuit in diebus Herodis sacerdos nomine Zacharias: quam interpretationem admittit etiam Irenæus.

MANSVETVDO.

Quantum verò pertinet ad animalis istius mansuetudinem, Lucretius Pœtra ita causas eius reddidit:

At natura bouum placido magis ætere viuit,

Nec nimis irar' sax' vnquam subdita pericit

Fumida suffundens caca caliginis vmbra,

Nec gelidi torpētētis perfixa pauoris,

Iner utrosque sua est, ceruus, seuque leones.

Paulò verò ante, cum de varietate animi loqueretur, mansuetudinem hæc in aëreis corporibus esse contenderat: & quia causas reddiderat, cur leo indignèbundus esset, cur ceruus timidus, non immemor naturam humanam rerum omnium species amplexari, sic subdit:

Sic hominum genus est, quamuis doctrina politos

Constituat, pariter quosdam, tamen illa relinquunt

Natura cuiusque animi vestigia prima,

Nec radicatus emelli mala posse putandum est,

Qua procliuus hic iras decurrat in aëres;

Ille metu citius paulò tentetur, at ille

Tertius accipias quædam clementius aquo:

Inque aliis rebus multum differre necesse est

Naturas hominum varias, moresque sequaces.

Prove verò variis affectibus mouetur homo, ad eius animalis bruti naturam comparatur, cui per eam sic assimilis: nam in brutis simplices plurimum sunt nature, ut in initio diximus.

FEROCITAS EVITANDA.

Quam diuersum autem illud est, quòd mansuetudinem ex boue picto significantes, ferocitatem itidem & furibundam petulantiam per taurum indicabant, vbi fœni fasciculum cornibus alligassent: recepta sunt hæc iam apud omnes, vnde dixerit Horatius:

Fœnum habet in cornu, longè fuge.

Psalmodigraphus noster eodem vitæ dictetio, dum Psalmo 44. dicit: Cum nobis aderas inimicos nostros corrupetabamus: *κατανοουσαι* enim habet Græcus codex, proque valida & victorici pugna Theologi commentantur. Et vi. Ecclesiastici capite legas: Cauendum ne animos; veluti taurus,

A taurus, extollamus. Quod verò attinet ad fœnenum, id ideò factitari solitum, ait Plutarchus, ve fecitatem lasciuuâque ex nimia pabuli vbertate resutare admoneremus. Dicterium verò celebritatem accepisse à Sicinio quodam, proditur, qui cùm effusissima dicacitate omnes carperet, vni M. Crasso parcere compertus est, curque vni illi parceret, interrogatus, fœnenum cum in cornu gestare, respondit. Sanè Romanis mos fuit cornupetarum boum cornua fœno circumligare, quò obuiâ procedentes admerent ab illo cauedum. Eo signèto Hesiodus populi uoros (licet ita mihi *dyuopâ* 706 Græcum vocabulum Latium facere) nuncupauit, qui quidem diuitiarum opulentiâ lasciuientes reliquos impetere, ac proculcarent. Est & tale aliquid apud Sophoclem, & Solonis ad hoc dictum haudquaquam aspernandum. Sed illud potius asseramus, quòd Psalmo xxii. scriptum, Circûsederunt me vituli multi, tauri pingues obsederunt me: vbi interpretes per Vitulos plebiâ Iudæorum multitudinem intelligunt, lasciuientem quippe, solutamque iuuentutem omni prorsus regula carentem: per Tauros verò Pontifices, Scribas, & Seniores, propter aratam mirum, & prærogatiuam, qua cæteris antestabant, Pingues appellati: quia multis Dei donis ante alios omnes fruebantur. Nâ & alibi Moyses in hanc sententiam futura longè præuidens: Comedit, inquit, Iacob, & impletus est, & recalcitrauit dilectus: pinguedine & caræ distetus est & obducus, & dereliquit Deum factorem suum. Eodem modo accipiunt Theologi dictum Psalmi Lxxvii. Taurorum congregationem, Pœtices & Scribas, & reliquos Iudæorum Principes intelligèdo, qui & reuerarij, & corruptæ essent, Christumq; & Apostolos ferociter incessuri forent. Minimè verò loco hoc prætereundum est, quòd Theologi nostri Iacobis prædiuinationem de Iosippo, Tauri decor eius, transferunt ad Christum: Taurus quidem ob vtraque dispositionem, alius ferus vt iudex, alius mansuetus vt assertor, qui generi humano salutem dedit, cuius cornua essent ceteris extrema. Nam & de parte naquis antenna, dictum inuenimus,

Cornua velatarum obuertimus antenarum.

Hæc autem virtute crucis, & hoc more cornutus, ait Tertullianus, vniuersas gentes etiamnum ventilat, per fidem auferens à terra in cœlum, & tunc ventilabit per iudicium, deiiciens de cœlo in terram. Vbi etiam de Simone & Leui loquitur: In concupiscentia sua subnerauerunt taurum, de Christo identidem intelligi volunt, cuius neruos sacerdotes præcipue, clauis suffigendos curauerant.

PIERIVS VALERIANVS AD PETRVM VI-
CTORIVM, DE HIS QVÆ PER EQVVM
significantur ex sacris Ægyptiorum literis.

LIBER QVARTVS.

CVPERES Petre Victori, ut ex amicis nonnullis intellexi, qua ratione modoq; hieroglyphica Leonis, Elephanti, & id genus animalium plurimorum explicuisse me accepisti, que fuerint Equi quos significata apud eosdem Ægyptios tibi describi. Verùm scias pauca esse que super equo Sacerdotes illi tradiderint: quippe qui animal vti profanum aspernabantur: neque enim Sacerdoti licebat equo vehi. Sed enim Græci Latiniq; neque non Hebræi, multa super eo scitu dignissima memoria prædiderunt, que hoc explicabimus Commentario. Præter enim id quòd obsequi tibi iucundissimum existimabam, inuitanti me ad huiusmodi lucubrationem animalis ipsius dignitas, vigor, & natura eius spectatissima quadam excellentia. Non enim ex eo genere est, quòd parui facere debeamus, cùm tot ex equo humano generi commoditates obueniant, siue domesticis, siue publicis sit visibus adhibendus. Sed frustra hic equum laudare egregior, cùm super eo tam multa, tam præclara toto passim Commentario reperiantur: que qualiam sint, hinc iam, ut institui-
mus, dicere incipiamus.

PRIMUM

P R I M V M verò omnium equi hieroglyphicum est, belli signum esse, clarissimo Virgilij testimonio, dicentis.

Bello armantur equi, bellum hac arma minantur.

Et Duelliam, equorum prolem Lucretius appellat.

Idem hoc intellexisse Ægyptios didicimus ex Phlutarcho, quod & in Leone tetigitur: Horum quippe,

post obitum, apparuisse Osiridi, quem multarum rerum usum edocuerit, præcipue quæ quod animal bello utilius esset sciscitanti, equum ei negotio maxime commodum, responderit. Cumque Osiris Leonem præstare arbitraretur, respondisse Horum: Possè quidem eum auxilio esse: verum vbi semel fugam arripuisset, irreuocabile abire, cum alioqui bellatori necesse esset nonnunquam cedere, nonnunquam ex inclinata iam acie rursus hostes aggredi, proque loco & tempore Fortunæ sese imperiis accomodare: idcircoque equum omnibus his officiis omnino magis officiosum esse. vnde Xenophon tertio de Græcorum reditu: Vna, ait, equites re præstant, quod in fuga certius est illis subsidium. Aristoteles in Ethicis, virtutem in equo eam præcipue laudat, qua sit ad eurrentium porrandumque hominem idoneus, & ad inuadendum expectandumque, hominem hostem minime formidolosus. Galenus de Partibus, Præualidum, ait, animal esse & generosum, cum *ισχυρός* dicit, *μηδὲ ἀδύνατος*. Hinc illud apud Maronē,

Generosus pullus in aruis.

BELLVM.

PUGNACITAS.

N Equè temerè Vespas *ἱερογλυφικῶς* ex equino cadauere significari tradiderunt Ægyptiis: imò non temerè esse dixerunt, quod ex corrupto eius cadauere vespa progeneretur. Hoc enim tantum apud Horum super equo reperitur, & peruulgatus apud omnes versus fertur:

Ἰερογλυφικῶς ἱερογλυφικῶς γένεσι: τρωποὶ δὲ μολοισαῖα.

Nam culices ab equis, sed apes ab origine tauri.

Diligentes enim rerum naturalium obseruatores ex bouillo occipitis cerebro apes gigni tradidere: ex asini cerebro crabrones, vti ex equo vespas, atque ex humano cadauere serpentem. Non tamen hic simpliciter vespa intelligendum; sed quod per vespam identidem petra essent significare: per cuius hieroglyphicum pugnacitatem & infestum aduersus hostes ingenium ostendebant, de qua inter insecta loco suo differimus.

VESPA.

CELERITAS.

A D hæc celeritatis indicium est equus: quod hæc apud Lucretium Fortis equi vis legitur. Marcellus celeris exponit: eoque spectare volunt Virgilianum illud,

Quidnam egregium si femina forti Fidis equo?

vbi *Αἰανίης* Camillam equi pernicitate fractam, non virtute sua stromam iuculat. Multa verò in e, *νίης* apud rerum scriptores super equorum pernicitate, sed id ego tantum memorabo, quod *Αἰανίης* à Probo Imperatore deinde, equus in præda repertus est, qui, vti captiui attestabantur, centum ad diem passuum millia decurreret, perque octo vel decē dies vigore minime fracto perduraret. Sed enim eam in militibus equis, fugacitatem Imperator ipse contempnit, repudiatumque fugitiuo militi potius quam forei cōuenire iudicauit. *Λαμρὸν δὲ* Nympham apud Hesiodum inuenias, quod nomen ob velocitatem effugitum autumant interpretes vim quippe aquarum eam intelligentes, qua nauigia cursu celerissimo rapiuntur. Quique Neptuno adpinguntur equi, pernicis eiusdem cursus indices habentur, qui maritima sit nauigatione. Naves enim equorum currumque vsam affatim fugerunt: vnde & equos & currum Neptuno videmus attributos: nam is apud Maronem,

Flectit equos currigæ volans dani lorascendo.

Iam & procerbum a Cicerone vsurpatum est super celeritate, tum equi tum veli, ad Quint. Frat. Sic ego (ait) te sæpe excitante cursu, corrigam tarditatem tuam tum equis tum velis. De omni verò conatu adhibito, in Officiis sic ait: Cum his velis equisque decertandum est. Astronomi vnde nomen Virginis gradu equum admodum et hominis velocitatem indicandam, qui cum eo sit gradu lucē auspicatus. Adpingebatur verò Neptuno equus anteriore parte figura sua, posteriori verò effigie piscis, qui caudā in spiram replicaret: quod & veteres sculpturæ passim & plerique Gallieni numi palam faciunt, in quibus inscriptio est, NEPTVNO CONS. AVG. Nota præterea est fabula, in Deorū concilio pro imponēdo Athenis nomine, percussa à Neptuno petra exiliisse seum equum. Nam & interpres Pindari rem tangit huiusmodi. Passim verò apud veteres Neptunus Equestris dicitur. Aitū insuper, primo illi equos quem Neptunus protulit Scyphio nomen fuisse: adeo sibi concursors in nugis tota Græcia semper fuit, vt nulla sit tam absurda fabula, quæ aliquo assertione testimonio

A testimojio careat. Quodque sicutum à Poëtis est, Saturnum in equum versum, quem tunc etiam pernicitate insignem canunt, uti Maro,

Pennis Saturnus Et alium Pelion hinnitu fugiens implevit equino.

quidam ex Astronomis ad astri velocitatem figmentum referunt, cum amplissima cœli spatia diurno motu velocissime transcurrat, si quanto distet intervallo, quam circuitu supra planetas reliquos feratur consideraverimus: quamvis altero, motu, quem hi naturalem dicunt, tardissimum planetarum omnium videatur. Ab huiusmodi pertinacitate Abacutis propheta dictum, Quia ascendes super equos tuos, Theologi de Apostolis prædictum volunt, unde repentina salus esset omnibus piis pronentura. Et vnius sanè celeritatis ergo Virgilianus Æneas præmia proponit, equum insignem phaleris, ei qui pedum cursu prius metam attingeret. Et in numismatis, nunc equus currentens, nunc ipsò Pegafus, aliis adiectis, cufis, summa rem alacritate gestam ostendit.

S O L.

Alia vero alatus equus Soli etiam attribuitur. Nam in Galleni numis alatus equus esse cum inscriptione, SOLI CONS. AVG. In numo vero Q. TITI in quo Pegafus, quasi non satis ex eo expressa esset celeritas, qua in obundis Reipub. negotiis usus fuerat, barbato eius capiti ex altero latere cuso addita est, cuius modi specie Mercurius aliquot in veterum monumentis conspicitur insignitus. Non desunt vero qui Pegafum in monetis etiam Corinthiorum fuisse tradant, quem Eubolus, Anchise, *ἄνεκον πάλαιον* appellavit. Porro Pindarus Bellerophontem eo inuectum Pegafos, frænum aureum dono à Pallade per somnium accepisse commemorat, unde postea infranandorum equorum usus ad posteros emanavit: eoque monumento voluerint Corinthij rei memoriam

Galleni numisma.

B testatam esse. Maro autem noster fræna Lapitharum inuentum tradit eo Georgicon loco,

*Prena Pelethronij Lapithæ, cyrissque dederit
Impositi dorso, atque equitem docuere sub armis
Insultare solo, & gressus glomerare superbos.*

Sunt & qui Centaurus in hoc eodem accipiant significato: quodque illi pubetenus humana forma, reliquum equina fingantur, vitæ nostræ terminum pernicii cursu occupari significare putent, propterea quod mira lapsi lubricitate incauti semper arripimur. Nullus enim tamen senex, qui se annum adhuc non speret superaturum. Sedenim Centauro alibi erit locus suus.

HUMANÆ VITÆ lubricitas.

FAMA.

Non sum verò, nescius, autores esse, qui Pegafum qualem quippe passim in Hadriani & L. Pap. Curioris, & aliorum quorundam numis apicimus, famæ potius quam celeritatis indicium esse contendunt. Nascitur is ex Medusæ cæde: siquidem virtus cum terrorem amputaverit famam generat. Terroris & admirationis hieroglyphicum esse Medusæ caput, ostendimus in Serpente, cum de Domitiani gestamine loqueremur. Fama autem ubi primum genita per hominum ora incipit volitare, Musarum excitat fontem in Parnasso, quippe quod illustrium virorum præclara facinora vatibus scribendi suggerunt argumentum. Quod verò in Papirio à re ipsa etiam cognomento Curioris honestato, ex Pegafos alacritatem & festinaciam hominis significari dixeramus, caprea insuper fugacis spoliū & fulmen & sagitta, quæ in eodem spectantur numo, ad nostrum faciunt intellectum.

PROFUGVS.

C Sed quoniam esse video qui Persea quoque Pegafos inuectum putent, examinandus est apud Hesiodum locus de Scuto Herculis, ubi *ἰεὺς ἀπὸ τοῦ ἀέρος* à poeta dictum, quo loco Commentatores aiunt, animaduertendum *ἰεὺς ἀπὸ τοῦ ἀέρος* profugum significare: eamque esse glossographorum interpretationem. Auns enim Acrisius Persea domo expulit, quem minimè moris est usquam equitem inducere, sed talaribus à Mercurio acceptis præditum aëra perfulcare: de quo sic Ouidius:

*Pennis ligat ille resumptis
Parte ab utraque pedes, teloque accingitur unco,
Et liquidum motis talaribus aëra findit.*

Unde etiam Catullo Pinnipes appellatur. Eodem modo apud Homerum inuenies Hippotam Nestorem, pro Profugo, ut vetustiores grammatici interpretantur eo *ἰεὺς ἀπὸ τοῦ ἀέρος* loco:

Τοῦ δὲ καὶ ἰεὺς ἀπὸ τοῦ ἀέρος ἰεὺς ἀπὸ τοῦ ἀέρος Νέστορ.

His inde Geremius exul Nestor ait. Talemque recitant fabulam: Herculem Pylō bellum intulisse, propterea quod Nelus cum à cæde Iphiti purgare recusasset. Tum etiam propter filiorum eius insolentiam, qui cum Ix. essent, eo freti numero præclara omnia sibi pollicebantur. Dju vero bellum protrahent, neque quandiu Periclymenus, vnus ex ipsius Neli filijs vixit, vrbs viquam

quam capi potuit : postea verò quàm is mutatus in Apem Herculano curru explorator in sedic, sum monente prodenteque Pallade extinctus est ab Hercule : capta itidem euerfaque Pylos est, vnde cumque Nestoris fratres intercepti. Sed enim Nestor prius emissus fuerat ad Gerentos vbi educaretur, qui solus superstes in patriam inde restitutus est, & ab educationis loco Gerentius, ab effugio verò, quo saluatus est, Hippota nominatus.

FRÆNATA FEROCITAS.

Vilgatissimum illud est argumentum, hominem feroci inuictoque animo, imperio tamen & rationi obsequentem, hieroglyphicè per frænatum equum significari. Hinc Panætius apud Cic. Africanum solum ait dicere, vt equos propter crebras contentiones prætorum ferocitate exultantes domitoribus tradere soleant, vt his facilioribus vti possint : sic homines secùdis rebus effrenatos sibi que presidentes, tanquam in gyrum rationis & doctrinæ duci oportere. Animal mirumque ferox atque magnanimum, quod leges tamen subiit, nec frænâ depulit ore, vt ait Horatius, de equo qui hominis opem implorauit, seque frænari sit passus. Et Maro:

*Sed tamen iidem olim curru succedere iussi
Quadrupes, & frana iugo concordia ferre.*

In huiusmodi sententiam est Scipionis dictum non incèbre. Quum Romani contra Antiochum iam in Asiam traieciissent, isque legatos demùm de pace misisset ad Scipionem, respodit is: Id prius factum oportuit, non postquam & frænum & fessorem accepisset. Sed illud quoque animaduertendum est, de Carthaginis portento, quod murorum fundamenta fodiens oblatum est: quippe vt apud Maronem, caput acris equi, hinc gentem fore bello egregiam præmostratam. Quod verò subiungit, Facilem victu, non de bouillo capite, vt Seruius, sed de ipso eodem equino intelligendum, cuius ostenti ea sit interpretatio, vt facilem victu per secula gentem, facilem que tandem vinceret, exponamus: hoc enim magis ad Virgilianam accedit sententiam, quamuis in Tauri commentario Seruiam in intellectu illustrare conati sumus. Coniectores verò, vt eò redeam, eos qui se caput equinum, vel caninum, vel asinum habere somniarunt, in feruitum vel id genus arumnas dedendos esse suspicantur. Sunt enim tria hæc animalia seruituti mirum in modum obnoxia. Addam & illud eorumdem Onirocitarum interpretamentum, quo visum aiunt in somnis equum qui se portet, polliceri, vt amica amanti imperio facile sit subiicienda, morigeraque in posterum furura. Nam de pullo indomito pro puella adhuc intacta, Anacreontis carmina paulò inferius loco suo recitabuntur. In Diuinis literis, vbi Elifas montem auxiliariibus equibus plenum per adaperos pueri oculos cospexit, quosque vates Abachus Domini equos, & equitatus nominat, animas intelligit Adamantius, quæ frænum disciplinæ sanctioris accipiunt, iugumque suauitatis, quæ ab ipso Domino proficiscitur, portant, eiusque spiritu regi patiuntur: Beatasque illas appellat, quæ dorsum curuauerunt iter arripiant: aut eius denique habenis moderati, non ex libidine sua, sed tanti fessoris arbitrio flectantur, cursum ineant, & consistent. Eucherius sanè inueniri ait in Diuinis literis equum pro viro sanctitate prædico poni: eoque spectare Abachum illud alibi dictum, Qui ascendens super equos tuos. Sanè Græci Palladi nomen ab equo domito inditum tradunt: & vti supra diximus, apud Pindarum legas frænum Corinthi ab ea inuentum, & Pelopi dono datum: & in Ilii caputa instar montis equum Græci Palladi dedicarunt. Hoc verò significat, ferocitatem omnem doctrina molliri atque cicurari, quod ita luculenter Horatius expressit:

*Nemo adeo ferus est, vt non miscere possit:
Si modo cultura patienter commodet aurem.*

I M P E R I V M.

In augurali verò disciplina per equos imperium significari (sape fuisse, comperimus, vt qui apud C. Iulium Cæsarem patris est, humane propè pedibus, vnguli scilicet in digitorum modum subscissis. Ei enim orbis terræ imperiū portendi, Aruspices respondere, apud quem equus huiusmodi esset editus. Eum itaque Cæsar magna aluit cura, nec patiente fessoris alterius primus ascendit. Cuius etiam instar pro æde Veneris genitricis dedicauit: quauis prodigia reliqua ita despectu semper habuerit, vt ab incepto nunquam villo, prodigijs quantumlibet aduersis abterritus aut retardatus sit. Sedenim eadem animalis species, quæ imperiū illi prælaguerat, eadem inquam & mortem præmonstrauit. Siquidem equorum greges, quos in transitu Rubicone consecrauerat, ac vagos sine custode dimiserat, paulò antea quam occisus esset comperit pertinacissime pabulo abstinere, vbertimque flete. Eo porro affectu equi plerique in dominos sunt, vt eos interemptos luceat, inquit Plinius, lachrymasque interdum desiderio fundant. Vnde non incitè de Pallante Virgilius:

*Post bellator equus positus insignibus Aethon
It lachrymans guttisq; humectat grandibus ora.*

Ad huius imitationem non minori forsitan affectu alterius equi amorem in dominum Silius Italicus ita decantat:

*Agnouit sonipes, arrectisque auribus acrem
Hinnitum effundens sternit tellure Vagesum,*

*Quem tunc captiuo portabat in agrina dorso:
Hinc rapidum glomerans cursum per lubrica pinguis
Stans cruore soli, & musilata cadauera caelo
Euolat, ac domini consistit in ora iacentis:
Inde inclinatus callum summissus & armos,
De more inflexis praebebat scandere terga
Cruentibus, ac proprio quodam trepidabat amore.*

Sed vt ad portenta reuertamur, illud memoriae proditum est, quemadmodum Nero Asturconem, quo maxime delectabatur, posteriore corporis parte in simiae speciem abiisse per quietem videre visus, ac tantum capite integro hinnitus edere canoros, ostento fuit quòd illa equi ferocitas in simiae ludibrium esset abitura. Dedit & Aelio Pertinaci feroci viro, qui post sublatum Commodum imperium arripuit, inuadendi regni signum equus. Nam ea qua natus est hora, equus pullus in tegulas ascendit, atque ibi breui temporis spacio cominoratus, simul & decidit & expirauit. Quod quidem huic in Villa Martis genito, & ad bellica negotia nato, futuræ sublimitatis, quamuis breui duraturæ, augurium fuit.

A LABORIBVS QVIES.

Quid vero soluti, pascentesque in Neruæ numis equi sibi velint, cusæ ibidem literæ declarant, *Equi in Neruæ numis* in hunc scilicet modum: VEHICVLATIONE ITAL. REMISSA. quod nonnulli referunt ad argumentum illud quod in Boue ad præsepe tractauimus. Sed accipiendum potius de tributo, quod Italia omnis in vehiculatones exoluebat, vt & Magistratum sarcinæ, & exercituum, & alia huiusmodi publica transportarentur: quod tributum genus Neruæ vt onerosum nimis Italiam remisisset vniuersæ: qua de sententia plura dicerem, nisi doctissimus planè vir Fab. Vigil Spoletanus rem exactissime pertractasset.

I T A L I A.

Sunt qui putent equos in hoc numo Italiam significare, eoque adducuntur argumento, quòd in argenteo numo & aliquot aereis obseruatur caput equi frenati cum inscriptione R O M A. Ab eius occipito sceptrum, in cuius summa parte caput tridem equi videatur: ab altera parte, Roma ipsa galeata, vt mos est. Alij numi sunt cum equinis capitibus ab vtraque parte singulis, cum inscriptione R O M A. Sed enim cum equum ipsum multifariam in Latinorum & Græcorum numis obseruauerim, neque Italiam neque aliam quampiam prouinciam, regionemque, aut ciuitatem significare contenderim, sed aut bellum, aut itinerationem, aut decursionem, vt in Neronianis pleurisque: aut velocitatem, vt in Papiirianis: & alia prout locis suis explicantur.

M A V R E T A N I A.

Nisi qui (si videant in Hadriani numo equum à pedite rectum cum inscriptione M A V R E T A N I A, nita enim scriptum per E secunda syllaba) intelligere velint prouinciam eam in dedicationem acceptam, vel quid huiusmodi. Sanè aliquot ex huiusmodi numis vna in parte caput habent Hadriani, ab altera equum, quem mulier duobus armata iaculis ductat quod nimirum indicat genus id bellandi, quo plurimum vteitur ea prouincia.

M A V R I F E R O C E S.

Quin posterioribus etiam seculis militares quidam ordines, qui sub equitum magistro militabant, dimidios rutili coloris equos duos in alba parma sese quodammodo lacescentes, orbe viridi, cuius luteus erat symbolicus, interposito, præferebat, itque M A V R I F E R O C E S appellabantur. Quòd verò aliqui ex numis Italiam per equum significari crediderint, fortè suspicati sunt ex eo numo qui equum exultantem habet, flore quodam supernè sito: ab cuius altero latere inscriptio est, R O M A N O R.

E Q. V I C T O R I A.

Cur verò potius non putemus numum hunc in rei gestæ monumentum esse cusum: quia bello Punico, quod cum Hannibale gestum est, ceperint aliquando Romani etiam equis superiores esse, cum pugna robur eorum omne in legionibus consisteret: flos enim ille supernè additus, principium atque spem bonæ frugis indicat. Sanè Virgilius rem tantam haudquaquam reliquit indidam, cum de Marcelli laudibus ita cecinit:

*Hic rem Romanam magno trepidante tumultu
Sistet, equis sternet Paros.*

At in Cephalænorum etiam numis equus signari solitus est: cuius rei mentio apud Plutarchum. Apud Smyrnæos Fortunæ simulachrum fuit à Bupalò quodam probò sanè viro factum, in cuius capite pullus equinus insidebat, & Amaltheæ cornu manum implebat; de quo apud Pausaniam in Messeniis,

S Y R A C V S A N I.

Vtebantur & Syracusani equi nota. Nam Atheniensibus illis qui apud Syracusas capti Niciana clade pro feruis veniènt sub hasta, frons equi châractere inusta est. In aliquot eorum numis

D

equus & fessor habetur cum inscriptione $\Gamma \epsilon \rho \omega \nu \sigma$, quod nimirum eius in equestri militia, sed præcipuam in certaminibus gloriam ostendit, quem ea de causa tot laudibus Pindarus poeta immortalitati consecrauit. Aliæ quoque Respubl. atque alij plerique Principes equi signo vsi sunt, vt nihil denique priuatum videam, quod ad Italiam spectet.

TARENTINI.

Quinetiam in numo, cuius inscriptio $\Gamma \alpha \rho \alpha \varsigma$, equus etiam iaculator inspicitur, ob equestrem scilicet militiam, quam egregie Tarentini sunt exercere soliti: vnde apud Græcos, Tarentinos ordines inuenias ex equitibus huiusmodi constitutos: & $\tau \alpha \rho \alpha \nu \nu \iota \lambda \xi \mu$ verbum, eo se militiæ genere exercere.

SAGITTARI SENIORES ORIENTALES.

Equi vero duo dimidiati coloris lutei, in cæruleo clypeo, quem ruber circulus ambibat, auerfi profidentes à centro, quod luteum in medio rubræ peltæ, pro umbilico appositum erat, ita vt ab ipsa pelta trames coloris eiusdem ad rubrum vsque ambitum protenderetur, eius ordinis erat insigne, qui **SAGITTARI SENIORES ORIENTALES** appellabantur. Militabant ij sub magistro militum Præsentiali nuncupato.

SECUNDI THEODOSIANI.

Luteus etiam equus erat in imo parmæ ferruginæ colorationis, cuius umbilicus albus rubro continebatur circulo, quem alter coloris lutei circuibat.

SECUNDORVM THEODOSIANORVM hic erat clypeus, qui sub eodem militum magistro stipendia faciebant. Hi nimirum Theodosij principatu in militiam adlecti.

CONSTANTIA.

Erat & alia legio, quæ rutilum equum in cærulea parma gestabat: in medio viridis orbis constitutus, cui quadrupes toto inniti pectore videbatur: ea **CONSTANTIA** nuncupabatur, quæ sub magistro peditem merebat, Constantio quippe Principe instituta.

IMMODERATVS IMPETVS.

Res ipsa adhorari videtur, vt & historię sacræ mysterium, quantum ad equum pertinet, reuelent. Nam pro immoderato & rationis experte impetu equi poni apud legislatorem Moysen, ex eo manifestum est, quod non designari principem equorum educatorem dicit: quod ita capitulum est ex Philonis sententia, vt ineptum eum ad principatû existimemus, qui voluptatibus cupiditatibusque & nequitia deditus stare loco nesciat, & fræna ferox spumanter mandat. Lex ipsa est Deut. cap. 17. Quique rex fuerit constitutus, non multiplicabit sibi equos, nec reducet populum in Aegyptum, equitatus numero subleuatus, præsertim cum Dominus præceperit vobis, vt nequamquam amplius per eandem viam reuertamini. Nam qui talia mente concipit, effreno illi & feroci equo similis est, de quo vulgatum adagium, Secede equinis à pedibus procus, ab equo inquam illo, qui semper Aegyptum, hoc est, voluptatum & illecebrarum planicium appetit insultare, quocirca frænis catenisque compescendus, nisi velimus in perniciem rapi & noismetipsos vna cum fortunis dare præcipites. Nam vt optime ait Euripides, $\alpha \chi \alpha \lambda \iota \nu \omega \nu \sigma \mu \rho \alpha \tau \omega \nu \alpha \nu \omega \mu \epsilon \tau \alpha \rho \rho \omega \nu \alpha \nu \tau \lambda \eta \sigma \nu \delta \nu \epsilon \nu \alpha \lambda \alpha$, Infrænis oris exlegisque dementiae finis infortunium. Sæpe autem in diuinis libris equus aberrantem & vagum hominem indicat, qui sine ratione vlla feratur: vt Fallax equus ad salutem. &. Nolite fieri equus & mulus, quibus non est intellectus. Callidum vero Antisthenis dicitur, cum Plato vehementer laudaret equum in pompa quadam præpositi, hinnitu crebro ferociâque excelsos spiritus præ se ferentem, is qui hominis iactantiam libenter incessebat. At tu, inquit, videris bonus equus caesus. At Themistocles, cum muratos eius mores equi procacissimo in maxime temperantem plerique admirarentur, An non, inquit ille, videtis asperos & indomitos pullos in optimos equos euadere: Non imprudenter itaque Prudentius elationem animi describens ait:

*Foris per effusus inflas à superbia turbas
Infrani volitabat equo.*

NEQVITIA IN TEMPERANTIAM VERSA.

Quod verò super Aegypti delictis dictum, D. Ambrosius ex Apostoli dictis eo tempore ait Pascha celebrari, quo Israelitici Aegyptum reliquere, solennitatemque eam, animarum transitum interpretari, à vitii ad virtutem, à corporis affectibus ad animi constantiam atque sobrietatem, à malitiæ nequitiaque fermento, ad veritatem & stabilem sinceri propositi firmitatem, mollitiem quippe in Aegyptiis & alia multa carpit Hadrianus, maximeque optare videtur, vt melius esset, morata ciuitas, Alexandriam notans. Legitur in libris Sibyllinis, **MILES ROMANE AEGYPTVM CAVE**. Quod licet de Pompeio Magno dictum interpretati sint multi, sollicitique aliquando Romani fuerint ne Ptolemæum armis in regnum restituerent, hac religione deterriti: alia tamen, eaque longè verior, eius oraculi videtur interpretatio, præceptum scilicet esse illis hoc velamento, vt quibus datum esset imperio populos regere, Aegyptum cauerent: quippe delicias & mollitiem, eaque omnia quæ mox fortissimum id genus hominum, vt primum lasciuire cepit, turpiter ad eos effeminauit, vt pessum penitus ierit, imperio in eos transiit, quoque vt omnium despiciatissimos expuebant, & omni contumeliarum genere insectabantur.

Sed

A Sed quanto erat ominusior Ægyptus Pop. Romano, successum tanto prosperiorem Ægyptiis ex Romanorum aduentu in regionem eam oracula pollicebantur. Apud Memphim enim in aurea columna literis Ægyptiis scriptum erat, tum demum Ægyptum liberam fore, cum in eam venissent. Romani facces, eorumque prætexta: quod apud Proclum grammaticum se legisse testatur Pollio, nimirum qui virtutem & rerum disciplinam admittit, vitiiis liberatur. Sedenim Romani pace iam terra marique parva, molles Ægyptiorum delicias suscipere: illi, delitiis amoris, pristinam Romanorum virtutem industriamque sibi mox vendicauerunt. Sed alio loco de fascibus dicendum erit. Quod verò facit ad rem. Adamantius ad dictum illud de Iosippo, Et totius Ægypti principatum obtinet, ita philosophatur: Libidinem quippe calcavit, nequitiam euitavit, omnisque corporis voluptates edomuit atque frænauit. Hoc enim est totum Ægypti principatum gerere. Vide verò Chrysofomum oratione quâ habuit in vigilia Epiphaniæ, de Ægypto multa in hæc sententiâ differens.

RATIO ET CUPIDITAS.

E St tale aliquid apud Platonem in Phædro, qui rationem atque cupiditatem per dexteram & signistrum bigarum equos intelligendum proponit, improbi quæ ac impuri ora lupatis frangenda ad cruoris usque illium præcipit:

Donec humi sonipes temeraria crura superbus
imprimat, & tellus clunibus ista tremat,
Mox facili des lora manu, pariterq; feratur
Obsequio parens manus uterque tuo.

B.

SYPERBIA. PERTINACIA.
CESPITATIO. INSOLENTIA.

N Am & in Mosaiico illo quadrupede vitia quatuor deprehendit Philo, quæ vnâ cum seffore in mare proicienda deperdendaque sunt. Elatum in primis pedem illum, quem Superbiam illi vocauerunt: quam pes alter comitatur, qui secum trahit velocem ad vitæ perniciem procliuatam, in quam frequenter admodum cespitat: cernuusque canterij more in fossam lapsabundus corruiit. Ex posticis pes alter malæ perseuerantia subsequentem Pertinaciam ostendit, alter perperam factorum exultationem: quæ omnia cfrænum & exultantem Platonis equum mira similitudine describunt. Iocose verò Teius Anacreon cum muliebrem fastum, arrogantemque animum incesferet, puellam quandam equino comparauit puello, in quem nemo adhuc inscendisset, atque ita assultum nullo cohibita fræno temerè vagaretur: cuius sententiæ versus hi superferunt:

Πᾶσι Σπινίην θήμη
Αἰχρὸν ὄμματι βλεπύσια
Νηδίας φάγεις, δουλείης δὲ
Μηδῆν εἰδύναϊ σφρόνιδι
Τὸν καλῶς μὲν ἀν τοι τῶν χαλκῶν
Ἐμβάλλομαι ἠνίας δ' ἔχειν

Στρέφονί ἀμφὶ πέριπα θρόνῳ.
Νῆρ δ' ἰλεμῶνας τὴ βδοκεία
Κέφα τὴ σιργῶσα παιδείης.
Δεξιῶν γὰρ ὑποσπείρη
Οὐχ ἔξεις ἐπιπέλατῆρ.

Quos quidem ut cunquæ potui, candore haudquaquam pari Latinos feci:

C

Pulle Thraciæ ecquid, ò me	Meta in ambitum, atque sinem.
Torne luminibus petiitum	At tu amena prata pascis,
Impie fugias? videris	Molle sed lasciuienti
Nil quidem sapere: at perita	Non erit magister vsquam
Pulchrè eris sibi si lupatos	Sessor, insultare qui te
Illigauero, moxq; habenas	In modum probe instruat.

Sumpsero, atque circumuertero

Ad hoc facit lepidissima Ode illa Horatiana de indomita vitula:

Nondum subacta ferre iugum valet
Cervicæ, nondum munia comparis
Aequare, nec tauri ruentis
In vomerem tolerare pondus:
Circa virentes est animus tua
Campus inuenta, nunc fluius grauem
Solantis æstum, nunc in vado
Ludere cum vitulis salictio
Progenitientis.

Et altera, vbi hæc sunt super equa:

Que velut lais equa trima campis
Ludit exulium, mœcuiq; ranti
Nuptiarum expers & abduc proseruo

Crua marito.

Quod verò Anacreon mulierem equini pulli cognomine vocitarit, scit idem Nicander, metaphoram eandem scitè profecutus, vbi de iis agit, quæ contra venenum vitilia sunt: puellare quippelac

adhiberi commodum. Is enim Lac pulli, pro Lac puellare, Anacrœontio vocabulo posuit, eo versu: D

Ὀπλιτικός πόλιος χόας ὄνδρ ἀλλο το νόμας.

quod castigarij in manu scriptis eodicebus *νέμας* legitur. Fœminei quippe pulli hęc, & si fieri possit, virgini, viridissimo scilicet ætatis flore vigentes, balsamò (vt vulgata dicitur corrigantur exemplaria, in quibus *βρασάμιο* scriptum est) in stillandam monuit. Hic interpretes non de equini pulli lacte dictum volunt, sed de muliebrī, quod Erasistrati autoritate confirmant, dicentis *ἐν τῶν πρὸς τριανδύου*, vitæ esse lac muliebre.

MERETRICIA PROCACITAS.

Domedis verò filia (illius inquam Thracij Regis insansissimi) libidinis furore famosissima equis, quæ aduentates deoraret, comparantur, à Poëtis, Vnde ortum proverbum tradunt autores Græci, *διουδέια ἀνάγκη*. Atque ita interpres Aristophanis *ἐκείνοια ἕσους* interpretatur: quanquam Eustathius hospites à patre solitos interimi, & equis in pabulum apponi tradit, fabulam, scilicet secutus, quam à Poëtis factam vno omnium consensu repererat. Quo verò hæc eo accipi intellectu debere, quem ex clarissimis autoribus excerptimus, vnicuique magis constet, à peritis vsurpatum inuicetas Hippobionem appellari hominem, qui sit libidinis venerisque negotiis intemperanter deditus: quod nomen à equi natura deductum, ignorat nemo. Adde quod Hippoporon ad extremam dicitur contumeliam, cum supream cuiuspiam nequitiā, & immoderatam lasciviam experbamus. In Diuinis quoque literis dictum est in hanc sententiam, insanientes quosdam factos in fœminas, quod vniuiqueque super vxorem proximi sui hincibat: Equinam vates ille dedit homini vocem, vt equinam in eo petulantiam argueret. Non enim est omnis homo, homo, diceret Adamantius, sed ea quis nequitia præditus homo, equus est: vt homo in honore positus, nulla tamen præditus sapientia, homo iumentum est: iumentis enim insipientibus is perquam similis habetur. Et generatio viperarum, de qua Dominus, Homouipera appellari potest. Neque aliud quippiam hieroglyphice per duplicem formam centauri intelligi vult Maximus Tyrius, quam voluptatis vinculum. Quotiescūque enim accidit, vt ferinæ partes tyrannidem in nobis occupent, ardorque cupiditatis nobilitatem animi corripiat, opprimat, seruitutem addicat suo, propter turpitudinum obsequia homo in belluam vertitur. Ridiculè verò faceretque admodum Aristophanes, Xenophantis, tufficorumū morum hominem, & furibundum à Nebulis sub Centauri specie representari dicit. Ipsumque Chironis nomen ex ea significatione, quod à Deteriore significat, ioco ansam dedit, cum Centaurus duos inter se pugnantes in tabula pessime pictos Diogenes conspexisset: interrogauit enim, vter eorum Chiron esset, visus de nomine querere, cum sensu vter prior esset intelligeret. Et quoniam in diuinis literis, qui turpibus & immundis officiis detinentur, iumenta dicta sunt, pecoraque prona & vètri obedientia, fornicatores: Hierosolymitanus Hefychius Admissarios eos equos vocat hieroglyphico admodum proprio. Idem Psal. xxxxi. Nolite fieri sicut & mulus: quod ita exponunt interpretes, Nolite amore mulierum furesse, sicut infantes equi. Norum enim est, eos suam ad voluptates intemperatiam hincitu subinde prædere; vt pote qui omnino quid bonum, quid malum, quid honestum, quid turpe sit prorsus ignorat. Sedenim meretriciam hæc petulantiam à tam multis per equinæ imaginis hieroglyphicum indicatam nemo Virgilio melius & plenius expressit, vbi in Georg. ita canit:

*Sic licet ante omnes furor est insignis equarum,
Et mentem Venus ipsa dedit quo tempore Glauci
Potniades malis membra absumpsere quadrigæ:
Illas ducit amor trans Gargara, tranſque sonantem
Ascanium, superans montes, & flumina tranant,
Continuòque avidis vbi subdita flamma medullis,
Vere magis, quia vere calor redit ossibus, ille
Ore omnes versa zephyrum stant rupibus albis,
Exceptantque leues auras, & saepe sine vllis
Coniugiu vento grauida, mirabile dictu,
Saxa per & scopulos, & depressas conualles
Diffugiunt, non Eure tuos, non solis ad ortus
In Boream, Corumque aut vnde nigerrimus Ausfer
Nascitur, & pluuio contristas sidere caelum.
Hic demum hippomanes, vero quod nomine dicunt
Pastores, lentum distillat ab inguine virus
Hippomanes, quod saepe male legere nouerunt,
Miscueruntque herbas, & non innoxia verba.*

Sed neque minor est equorum furor, qui zelotypia etiam ita laborant, vt riuales acerrimè castigent. Visum enim aiunt in Syria, vbi syluestrium equatum armenta vulgò pascuntur, præire ducem, qui, si minor aliquis libidinis causa equam inscenderit eam initurus, ita inuenietur, vt cum nulla interiectione mora percussatur, donec comprehensum verendis mordicus priuet. In hoc autem animalium genere

A genere fœminæ maribus continentiores sunt. Absyrus enim ait equam vbi se concepisse nouit, marem vltieris non admittere : Neque verò loco hoc prætereundum, quod & ad hippomanis vim, & ad immodicam equorum impotentiam & subitam in venerem concitationem pertinet, venenum illud: quod sæpe malæ, vt dicebamus, legere nouerca, à furore, in quem agit equos, appellatarum, tanti esse roboris & efficaciz, vt cum Phormis quidam Mænalius equos duos à Dionysio Argiuo frabrefactos in Olympia dicasset, abdito in eorum altero, vt Elei arbitrabantur, eo vltu, vt autem alij, in liquatum metallum immixto, confiterit alio: ita esse equos ad inicum fuis, vt non nisi flagellis amoueri poterint. Historiam ponit Pausanias. Varia autem est antiquorum super hippomane viru sententia. Nam Theocritus Hesiodym secutus, plantam esse videtur existimasse, qui *φάρμακον* dicat:

Ἰππομανὴς φύλον ἐστὶν ἀπὸ ἀρκυσιῶν δ' Ἰπποδασίῃ

Κεὶ πολλοὶ μαίονταί τιν' ἄρα, καὶ δασύπαστοι.

idque periti, diligenterque agnoscent viri. Alij Theocrito pertinaciter aduersantur, neque plantam esse hippomanes, neque tale aliquid in Arcadia nasci asseuerantes: idque vnum verissimum assumant; quod de caruncula, fici instar, in pulli fronte recens editi in hæcæpe traditum est à Theophrasto. Agnoscit tamen & Crateus plantam, eamque fructum habere fici syluestris instar, solijm verò fructum docet, quemadmodum papauer: quin & spinosum esse, idque veneficiis amatoris immixtum mirificè pollere: hinc nonnulli *φύλον* illud Theocritianum pro *φύμα* hoc est, tuberculum, fronti quippe huiusmodi pulli adnatum, interpretantur. Nam & Archilochus *φύλον* pro *φύμα*, posuit, atque ita facili de caruncula posse intelligi. Sedenim quod Theocritus ait id

B apud Arcadas inueniri, nimirum ad plantam referri debet: non enim dicendum, pullos in Arcadia tantum editos, hippomanes in frôte gestare, quod omnibus fore accidit vbiq; locorum genitis. De plantis verò verissimum est, aliàs alio loco nasci, vel pollere magis hoc quam illo loco prouenientes: sed ambiguitas hæc omnis ex locutionis huius quæ est hippomanes, æquiuocè orta est, cum tria sint vocis huius significata: vnum virus illud, quod equa in libidinè concitata emittere solet è natura: de quo Maro,

Lentum distillat ab inguine virus idque tantus auctor, in re seria vero dici nomine Hippomanes autumat. Dixerat & Tibullus:

Et quod, vbi indomitis gregibus Venus afflavit amores,

Hippomanes cupida stillat ab inguine equæ.

Manifestum enim est ex horum descriptione, Hippomanes hic neque pro Planta, neque pro Caruncula poni. In Arcadia autem esse plantam, etiam furoribus amatoris damnatam, cur inficiari possit quispiam, non video, antiquis tot autoribus rem ipsam agnoscentibus. Inueniri demum carunculam, instar caricæ, in fronte pulli applicitam, quam mater nisi mordicus decerpserit detoraueritque, ab amore curaque educandi filij abalienetur, Theophrasto, Plinio, & aliis id tradentibus: qua de re idem Maro:

Quæritur & nascens equi de fronte reuulsus

Et matri præcipit amor,

C causam nullam video cur quispiam aduerferet. Neque audiendi sunt qui nihil aliud hippomanes apud Maronem & Theocritum, addam & Tibullum, significare cõtendunt Icholiis in Dioscoridem, nisi furorem grandem, vt eorum verbis utar, & vbiq; adiectiuum nominis modo poni, cum iam vocem eam trium esse rerum, quæ quidem & cerni, & manibus attractari possunt, vocabulum substantiuumque verum indicauerimus. Neque tamen negamus, *φάρμακον* locutionem plerisque nominibus applicatam, Magnitudinem proceritatemque significare, vt hippoclinon, hippomarathrum, & multa huiusmodi, quæ superfluum est enuenerare: sed hæc non sunt tanti, vt negare possint hippomanes veram esse in Arcadia plantam, cuius figuram neque non vim amatoris veneficiis peculiaritatem, Crateus apud Theocritum descripsit: neque carunculari auferant, quæ sit omnibus manifesta, neque distillationem amoueant, quæ Tibulli, Virgili, Probi, Aristotelis denique ipsius auctoritate continetur: in eandem enim furoris efficaciam conueniunt vitus illud, planta Arcadica, & ficulneus ille tuber à maleficis propinata. Hæc forte nos morosius prosecuti sumus, quàm suscepti operis ratio postulasset: sed grauissimo viro, ætate nostra præstanti, qui tria hæc de rerum natura tollere conatur, respondendum fuit, si Veneti Poëtæ nostri, si Romanis, si Siculi dignitatem, in suo cuiusque genere summorum, tueri concedatur.

P R O F A N Y S.

S Anè quidem Ægyptij sacerdotes animal hoc alioqui tam generosum, tam vtile, tam domesticum, repudiare, ac per hieroglyphicum eius profanum intelligi decreuere: cuius rei causam eam fuisse suspicor, quæ maiores etiam nostros in Italia ab eo abstinere tam religiose iusserit, vt à factorum flamine minime tangeretur, propterea quod damnatum inter venena sel habere proditum est. Alij rem simplicius interpretantes, dicunt inde factum, ne si longius digrederentur, frans interdum ex negligentia fieret sacris. Ea enim de causa sacerdotum etiam nostrorum familiis data

D 3

ocia, ne profanis occupationibus, aut curis distraherentur, sed in precibus tapum Deo allegandis occupati essent, & laudes illi sepius in die dicerent. Perseueravit autem in nostra usque tempora, ut primores Antistites equo per urbem vehi solennibus præsertim diebus, contra morem & decorum haberetur, præterquam vno maximè omnium festo die, quo nouus Pontifex Maximus ad Lateranum deducitur: tunc enim in albis equis omnes Præsules conuèhi moris est.

A V T O R I T A S.

Cumque apud Romanos veteres Dictatoria dignitas admodum sacrosancta esset, vetusta quadam lege nefas Dictatori erat equitare. Causas alias atque alias memorat Plutarchus, in vita Fabij: sive quod maiores vires pedestribus inesse copiis arbitrentur, propterea que oportere Imperatorem in phalange permanere, neque loci deserere: sive quod eius principat' autoritas & magna esset; & quodammodo tyrannica in reliquarum omnium rerum administratione, voluerint tamen in hoc Dictatorem inferiorem populo videri. Fabio tamen Maximo Dictatori designato, post cladem ad Thrasymenum acceptam, primum equus concessus in tanto rerum discrimine, quo principatus magnitudo ac moles ostenderetur, maioris quod omnes autoritatis haberetur. Est enim equus animal omnino superbum, & equitare magnum habetur. Vnde Aristippus apud Horatium, cum Diogenis vilitatem argueret, splendidius multo esse dicit, equus ut me portet, alar Rex. Id vero Diogenes, ac plerique alij, philosopho minus dignum arbitrabantur. Quare Plato cum in equum aliquando consedisset, statim desiliit ad terram, se verèri dicens μηδ' ἰπποτροφία λησθη, ne equitatis quoque fastu contaminaretur.

F A B I I C O N T A T O R I S V I R T V T E S.

Sed ut ad imagines nostras reuertamur in lapillo Onyce argumentum multiplex vidi artificiosè admodum scalprum. Equino enim capite est, humana facie in pectus barbata, gruinis pedibus, cauda gallinacii: literæ sunt, F A B. Ex quo quidem figmento virtutes eas facile coniectes, quibus Fabius Contator insignis fuit. Nam principatum in bello ex equino capite, prudentiam ex humana pectore barbato, prouidentiam & contationem, atque etiam speculationem ex pedibus gruinis, victoriam ex pulli gallinacii cauda interpretamur: quorum omnium causæ in suis quæque Commentarijs sunt explicatæ.

A N I M I D E S P O N S I O.

Neque fortè ingratum fuerit hieroglyphicum, quo desperatio, aut rei quam quispiam aggressus fuerit, inauspicatus ingressus significetur, vbi quis equum cõspirantem, aut prioribus prolapsum pedibus adprogeret, cum ipsa præsertim res & proterbio & augurijs veterum confirmetur. Nam quod ad prouerbium attinet, quod fertur: Rideo, inquit Galba, cantericè: Sifinnius Capito ita interpretatur, qui principio rei alicuius inchoatæ deficiunt animo. Nam cum Sulpitius Galba in provinciam exiens, ad portam ipsam canterium suum animaduertisset cecidisse: Rideo, inquit, cantericè te iam lapsum esse, cum tam longum iter iturus, vix id sis ingressus. Ex ostentis vero vnum sufficit commemorasse, quod Flaminio Consuli feroci viro Arcij fertur obtigisse, cum is indignè ferens per mediam iam Italianam vagari Pœnum, atque obistente nullo cædibus & incendijs omnia vastantem, ad ipsa Romana mœnia oppugnanda proficiscer, signa ocyus conuelli iussisset, cum primum in equum insiliit, equus repente corruit, Consulemque lapsum super caput effudit: inauspicati nimirum incepti signum, quo paulo post ipse cum exercitu concidit, fœdissima ad Thrasymenum clade superatus.

D I F F I C I L T A S.

Neque indecenter inter picturas huiusmodi referetur, equus in fossam prolapsus, aut in voraginem aliquam demersus, vbi luci tenacitate pertinacissimè detineatur, neque sese valeat expedit, si hegotij alicuius difficultatem, aut incommodum exprimere voluerimus: quippe quod plurimum ita est canteriorum natura, quos oneribus comportandis addicimus, ut si aliquam in voraginem deciderint, tam ob opus quo grauantur, quam ob luidæ paludis cœnum, in quo recumbant, supra modum implicentur, vnde ægre attolli queant. Hinc illud apud Lium à Tubellio Taurea Campano obiectum, Minimè sis canterius in fossa, cum longo certamine cum Claudio Asellio Ro, delassatus se subducere meditaretur: cuius rei non apparente ratione, ad dolos conuersus hosti suasit, ut equo dimisso in eandem viam descenderet, vbi secum pedes congressurus esset. Quod cum Romanus intrepidè, nulla interposita cunetatione, fecisset, Taurea eo iactato disterio, admissio statim equo profugit: quasi dicere voluerit, nolle se eò demittere, vnde difficillima futura esset emeritio.

C E R E S.

Sed ut nihil quod ad equi imaginem faciat, quantum industria consequi possumus, omittamus: fuisse legimus apud Phigalenses simulachrum Cereris in antro consecratum, habitu sedentis in petra, equinis capite somaque, cetera muliebri simile, adnexis draconum & ferarum plurium imaginibus, quæ circa caput illudebant, palla nigra ad talos demissa, in cuius manu vna delphinus, in altera columba sustinebatur. Sed enim quamuis huiusmodi simulachrum Cereris nonnulli fuisse dicant, ego tamen Veneris potius crediderim: nisi dicamus pabulum & opulentiam, quæ per Cererem

A Cæterem significatur, incitamentum esse ad illecebras & perulantiam. Equinum enim caput non esse ab laiciua alienum, ex iis quæ paulo antè diximus, manifestum est. Draconum spiras amatorios nodos, & superstarias & implicationes significare, super Serpente indicat commentarium. Delphinum amoris simulachrum esse, tam ex historia, quam ex tot Veneris signis, quibus id genus piscis admoventur, alibi comprobauimus. Columbam denique referre Venerem, suo capite disputatum est. Ac quiescendam tamen Pausania, Cæterem eam esse dicenti. Sedenim, vt in Sue differuimus, eandem esse Cæterem & Venerem Ptolemæi Aferitoris tempore declaratum est. Cæterum potest huiusmodi picturæ species ipsius etiam rerum naturæ hieroglyphicum esse; Equinum quippe caput ob insitam animalam pernicitatem innuere velocissimos caelestium orbium motus; Columbam tractus aërios, vt suo loco dictum est; Mare Delphinum, vt in numis passim; Anguim inuoluta sinuosos omnium toto terrarum orbe lapsus, de quibus apud Platonem Socrates, vt in Serpente restatum fecimus. Ferræ reliquæ vt as animantium omnes ostendere videntur. Saxum terræ firmam & stabilem sedem, sua se soliditate continentem, signat. Antrum denique ac nigram pallam ea plurima, quæ de rerum causis & originibus minus adhuc comperta delitescunt, vt in simulacris Iſidis caput pedesque ex nigro lapide, de qua re dictum est alibi.

QVIBVS DIIS EQVI SACRI.

QUOD verò Marti primum omnium sacer equus esset, ex eo constat, quòd Decemb. Idibus, illi equus, qui à dextra victor fuisse, immolabatur. Dexteram enim masculina censerit diximus in Tauro; & mares animos Marti passim videmus attributos; de quo latius in pudendi vitillis interpretatione, neque nõ in Scarabeo. Sacrificij verò huius causam nonnulli putant, vt Martem hostia, quæ illi plurimum esset accepta, conciliarent. Nam & Pausanias ait, Tyndarum raptæ filiz iniurias viturum, cum Menelao marito proeis aliis in locum vnum conuocatis, immolato prius equo, vt bellum aduersus Troianos susceperent, iuramento adegisse. Nèque desunt qui sacrum quod Decemb. Idibus fieri solitum dicebantus, Octobri mense factum autment, eaque de causa equam eum Octobrem itidem appellatum; fuisseque non leuem Romæ de capite eius contentionem inter Suburanenses & Sacrauienses, vt id scilicet in Regiæ patere, illi ad Turrin Maniliam affigere. Vtque verò, equus panibus caput redimitum habens, Octobribus Idibus pro frugibus in campo Martio mactabatur. Ideo verò equum potius quàm bouem immolabant, quia equus animal bello dicatur, ad frugum potius perniciem, quàm auctum, spectare videbatur. Bos verò ad frugum prouentum & commoditatem natus. Quin etiam autores sunt, equos à Romanis non idèd mactari solitos, vt Martem sibi conciliaret, sed vt supplicij ex eo fumerent, per quæ constat Troiam fuisse captam, vnde se oriundos illi profitebantur. Sedenim perfrigida & iciuna admodum calumnia hæc mihi videtur in Romanum nomen, vt populus tot virtutibus insignis, immeritum animal quotannis ita multare: qui quæ grauissimas iniurias hostibus sæpe condonare soliti essent, vni huic immortalis in equos odio tam pertinaciter inhærent. Lacedæmonij verò, vt Festus asserit, equum ventis in monte Taygeto soliti sunt immolare, eundemque ibidem adolere, vt cinis ventorum flatu per fines quam latissime dispergeretur. Cæterum Pausanias Soli equum in eo monte tradidit à Lacedæmoniis mactari solitum Persarum more. Hinc Curioni Xenophon equum donat, quem Soli sacrificet, cum eam apud Persas esse Solis victimam non ignoraret. Idem autor est, apud Sauromatas equos ad sacra, & ad cibos ali: vnde apud Epigrammatarium nostrum.

Venis ab epoto Sarmata passus equo.

Sarmatas enim Romani dicunt, quos Græci Sauromatas, vt Plinius libro quarto. Apud Stephanum diuersi sunt populi, quantumvis ytraque gens Scythica. Apud Salentinos Ioui dicitur equus, viuis in ignem conuictebatur: perinde ac Rhodij quotannis quadrigas Soli consecratis in mare iaciebant, quòd vulgatum est eum tali vehiculo circumuehi mundum. Vt etiam in Illyrico, ea de causa Tridentis icu terra equum excierit, quatuor equos nono quoque anno marinis fluctibus habendos iaciebant. Apud Philostratum in Heroicis, legas pullum equinum coloris albi, & fræni feroris, adhuc ignarum, Soli sacrificandum pro victoria assequenda, idque suasu Palamedis perterrefactis aliquando Græcis, quòd Solis deliquium, dum circumfident Troiam, inspexissent. Has quasdam veluti phaleras equo libuit addere, quas sumptu nostro comparatas si quis approbaret, iis vteretur: qui verò ornatum alium expetierit, vel ex aliis quærat vel impensa sibi compararet sua.

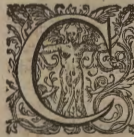
PIERIVS VALERIANVS AD FLORIVM

MARESIVM BELLVNENSEM, DE IIS

quæ per canem significantur ex sacris

Ægyptiorum
litteris.

LIBER QVINTVS.

QVI verò potius Canem melius, sacris quidem Ægyptiorum adytis educatum, sed mea huc aduectum diligentia, dono dare debueram, quam tibi, mi Flori iucundissime? Quotiescunque enim ea considerabam, que sapientissimi illi viri per Canis hieroglyphica significari tradiderunt, dum diuine mentis interpretem, dum sacerdotem, dum tutelares Deos eo posito subinnuebant, dum grati animi signum, dum memoria & amicitie simulacrum, dum vatem, dum philosophum, ac ipsum literarum autorem Mercurium, fidem, obsequium, & pleraque alia per idem animal intelligebant, toties mihi tui, qui alumnus meus es, species offerebatur: cuius studium in disciplinis, integerrimos mores, insignem pietatem, liberrimi benevolentissimiq; animi candorem & sinceritatem, tam longa multorum annorum experientia perspexissem. Sed parum existimabam hac me cogitationis hilaritate perfusum, nisi rem ipsam scriptis etiam mandare studissem, atque ita longè affluentiori voluptate commemorando perfunderer. Hunc igitur ex omnium animantium grege delectum tibi dedicauit, non ut qua Canis fuerint significata, docere te mihi consilium esse: sed ut sapiens inter scribendum relegendumq; obueneret, unde ego bonitatis tuæ frequentius memor, hac ipsa diuinius iucunditate perfruerer. Reliquum est, ut ex benevolentissimo eius ingenio meam erga te benevolentiam contemplerem, perinde ac commendabiles ego mores tuos præclaris, qua Cani attribuantur, dotibus equiparare solet: quippe qui existimem, speremq; veluti ille ad Florum, deorumque simulacra contemplantanda natura ipsa promptissimum inuenitur, suæ quoque, quod non ignauiter facis, Canem vixit quoddam exemplar tibi sis propositurus. Verum agè iam ex ipso commentario Canis ipsius ingenium exploretemus.

N PRIMIS autem rerum diuinarum profectum per canis effigiem interpretabantur, propter quod eum, qui sacras literas professurus sit, id omnium plurimum meditari oportet, ut canis instar assidue latret: hominum vitia nunquam incesse re desistat, animum ferum gerat, nullius profani gratiam ineat, quod & canes faciunt in eos, quos herilis non esse familiæ, vel visu, vel olfactu deprehenderint. Tales apud Hebræos habentur Eliás, Hieremias, Ezechiel, Osce, ac plerumq; alij. Talis apud Græcos cõprimis Diogenes, cui nomen à cane vulgò etiam dictatur, & ab eo Cynica familia perpetua vitæ austeritate celebris. Cui quidem hæc multû ab similibus altera per omnem penè orbem in nostram vique diem propagata: quanquam ea sanctioribus apud nos institutis, & verioris disciplinæ professione, laudabiliore que profana cuiusque rei contemptu, sub eodem duplici panno, & perpetua pedum nuditate cõspicua. Non defuerunt enim vnoquoque tempore, qui luxum & delicias aspernarentur, paruoque & minimo contenti, cum viam ipsi à vitiiis liberam profiterentur impuros omnes reprehensionibus arguerent, castigarentq; tunc. Atque huc denique progredi debet sacerdos optimus, ut dum nullum flagitiosum hominem verbis incastigatum præterit, vel ipsam impudentiæ notam minime pertimescat.

SACRARVM LITERARVM
professor.

PROPHETA

SANÈ propter increpandi libertatem Prophetam ad similiauius canis, ei que latranti. Huius significati ratio alia apud Horum est, quia scilicet præter reliquorum animalium morem simulacris Deorum custodiendis tanes apponuntur, eaque ipsi ideèdem intuendo videntur admirari, non secus ac propheta meditationi deditus, omnem cogitationis suæ conatum dirigit in Deum. Sanè sanorum antistites, sacrorumque & oraculorum interpretes, Liiui Adastro, Prophetas vocat, de quibus ita:

*Cum capita viridi lauro velari imperant**Propheta, sancto ita casto qui purant sacra.*

Animaduertendum est autem, omnem canis vsum aut à latratu, aut à dentibus expecti. Ac de mordacitate quidem satis. Quod verò ad latratum facit, non ignorem esse os interpretis eorum, quæ mens in penetrabilibus meditatur: sanè Propheta vates itidem est, per que os ipsa mens ex imis artanisiq; adytis oracula sua promulgat: frater enim mentis est os, mens verò verborum fons: atque ita per

A ita per os excogitata omnia veluti fuenta de fonte profuunt. Sed enim quia parum esset aliorum vitia dampnare, detererere, dilacerare, nisi ad rectam viuendi rationem omnia conuerterentur, ad ipsius inquam diuinitatis contemplationem dirigerentur, cum Ægyptij sacerdotes animado certisfe canem (vt ex fragmentis Hori dicebamus) præter aliorum animantium morem, ad simulaçrâ Deorum aspecere, firmisq; ea lumine contueri, quasi Propheta idem facitare soleat meditationi tantum deditus; vnde per arcana Dei penetrabilia referentur, atque is hinc futurorum scientiam acciperetur, hieroglyphicum huiusmodi congruenter admodum excogitarunt, qui artem hanc diuinandi, teste Tullio, putantur longinquitate temporum innumerabilibus penè seculis consecuti: & ab his acceptum crederim, quod Thrasybulo cuidam inter Iamidas, ita ab Iamo, eius meminit Pindarus, appellatos, celeberrimo, statua est in Olympiâ posita, per cuius humerum dextrum mustela obreperet, & dissectus canis exerto iccinore iuxta iaceret. Quod vaticinij signu interpretor, cum nonnulli tradant Thrasybulum à cane vaticinium excogitasse. Nam & mustela cor linguæ seiuuæ suppositum, fatidicam mentem exitare ferunt Magi. Pausanias tamen incomperum sibi esse profiteatur, quis primus è cane vaticinia desumpserit, tamen Thrasybulum scripti solum hoc aruspiciæ genere vsu, eiusque rei cõiecturam ex statua, quam in Olympiâ, illi positam commemorauimus, desumi. Vt verò ad Prophetam reuertamur, Gregorius Pont. cum profetores legum Sacerdotes appellari dicat, eosdem ait & Prophetas nonnunquam appellari consuetum esse, quòd talem animum gerere debeant, qualem superius in Cane descripsimus: id quòd à pferisque minime prællari idem his verbis lamentatur. Sape nanque rectores improvidi humanam amittere gratiam formidantes, loqui liberè recta pertimescunt, & iuxta veritatis vocem, nequam gregis custodiæ pastorum studio, sed mercenariorum vitæ desertiunt, quia lupò veniente fugiunt, dum se sub silentio abscondunt. Hos itaque per prophetam Esaiam, Dominus increpat, canes mutos eos appellans, qui latrare nequeant. Ne verò quis in vates & sacerdotes calumniæ ansam ex eo capiat, quod D. Paulus ait, Caute canes, caute malos operarios, Ambrosius de marinis eo loco intelligendum ait, quòrum omnino munus tantum est, vt reliquum animantium genus deprædentur. Sed quam horrenda sunt quæ ad Esaiæ increpationem addidit Ezechiel? Fili hominis (ait) speculatorem dedi te domui Israël, & audis de ore meo verbum, & annuncias eis ex me: Si dicente me ad impiu, morte morieris, non annunciaris ei; neque locutus fueris, vt auertatur à via sua impia, & viuat, ipse in impietate sua morietur, sanguinè autè eius de manu tua requirit. Quod quidè eo periculosus est, ait Hefychius, q ignauia hæc pluribus est non merito: sacerdos enim negligens, aut ipse peccans, aut non vindicans in peccatoribus, illicio eos qui rudes sunt, ad similia deo que legislator in Leuitico, peccatum ipsius sacerdotis, Peccatum populi appellauit.

CUSTODIA.

ID quod etiam ex Ambrosij sententia ad excubias pro salute dominorum refertur: deberè que Lenii. 4. nos, ait is, promptuarium tenere verbum, ne quasi mutæ canes commissam nobis fidei custodiam, quodam præuarcationis silentio desensisse videamur. Hoc eodem significato theologi accipiunt illud ex LXVIII. Psalmo: Lingua canum tuorum hostium intin gerur sanguine: vbi per canes, Christi ædium sacrarum antistites interpretantur: hi siquidem parandi sunt in aduersarios, qui gregibus infidias meditantur, vt oues ab omni hostium iniuria tutæ custodiantur. Quam propemodum sententiam secutus Plato libro de Repub. i i, vbi militem ciuitatis custodem informat: Naturam, ait, generosi adolecentis, qui ad disciplinam huiusmodi educetur, nihil differet à generosi canis ingenio: vtrumque ipsorum sagacem esse oportere, mansuetum erga suos, aduersus autem hostes immitem. Nam ea est generosi canis natura, vt erga familiares & notos sit mitissimus: aduersus verò alienos & ignotos ferocissimus, quos simulaç viderit, ægrè ferre se indicat, etiam si nihil quicquam mali sit ab eis perpeus: sufficerè que ad inimicitias satis habet, si qui recens venerit, non fuerit è domesticis. Non ab re igitur, qui D. Bernardi, viri de pietate Christiana optimè meriti, vitam scribunt, matrem eius aiunt prægnantem imaginatam in somniis esse, catulum se candidum, dorso rutilum, & latrantem in vtero gestare: vnde illi à sapiente viro responsum, futuram eam optimi catuli matrem, qui diuinam ædium custodiam suscipere, latratum que assiduum contra profanos & impios exerceret. Hinc etiam canis comes, & viator angelum comitatur, quem Raphaël in libro Prophetico non ociose sibi & Tobiaz filio adiungendum putauit.

DII LARES.

E Adem ratione canes apud ethnicos Laribus præfides fuisse dicuntur. Deòsque ipsos Romani idè caninis pellibus induerant, q sicuti canes mites mansuetique sunt in domesticos, in alienos verò feri, formidolosique: ita & Lares, quibus totius familiae cura credita esset, haberentur. Proditum sanè memoriæ est Iliados Mineturæ templum in Daulia fuisse, in quo canes alerentur, qui Græcis tantum aduentantibus se mites, mansuetos ac ludibundos offerrent: in barbaros verò feri, atrocis ac indignabundi semper irruerent. Neque desunt hodie barbarorum nationes aliquot, quæ canes hostium cadaueribus quoquo modo cõquisitis alant, eosq; in prælia mox ducit,

quibus

quibus in hostem immisissis foedissimæ interdum stragis spectaculo perfuuantur. *Æsculapij* simulachro, quod Epidauri fuit, à Thrasimede Pario Arignoti filio elaboratū, canis adsculpus assistebat, cum Deus in throno sedens dextera baculum teneret, laeuam supra draconis caput porrigeret: cuius meminit Pausanias. Eius argumēti eam ait historiam fuisse, quod *Æsculapius* in solitudine Titheti montis expositus ab auo Phlegya, cuius filiam Apollo clam compresserat, à capella alitus, & à cane custo ditus fuerit.

ARBITER GENIVSVE.

Sed altam Chryssippus rationem cur Lares caninis tergoribus velarentur artulisse dicitur; quippe quod ipsi genios præ se ferunt, qui custodiae nostræ ideò anquam arbitri sint delegati, vt improbe factorum dictorumque poenam à nobis exigant, sceleraque & impietatem omnem vlciscantur, quorum vitam declinauerimus, quam ipsi genij, non secus ac sagacissimi canes, insequantur, & ad merita supplicia pertrahant. Hoc ipsum Censorinus, multis aliorum opinionibus allatis, desumum affirmat, esseque genios ita assiduos nobis obseruatores appositos, vt ne puncto quidem temporis longius abscedant. Atque hi sunt, qui nos nonnumquam impellunt, sæpe renocant, prout nunc salutaria, nunc perniciofa appetierimus. Sed nostræ pietatis auctor, ne ab aliis hæc queramus, Genios custodiae nostræ appositos, & affirmauit, & Dei patris faciem eos quotidie cõueri commonuit. Meritò itaque Laribus (quando iudem & genij sunt, nos Angelos dicere maluimus) canis vt pote tutelare animal hieroglyphicè dedicabatur. Sed non sine piculo videor mihi præterire posse quod apud veteres scriptores legi, Vulcani templum apud Actnam Siciliae montem fuisse, cuius locum incolerent canes, qui castè pieque aduentibus ablandirentur, impuros verò pollutosque rem quasi diuinitus præflagientes miserabiliter lacerarent.

VESPILIO.

EX his itaque factum vt Aegyptij vespillonem, sacrorumque tutelarem, æditumque libitinarium per canis effigiem indicarent, obseruato firmo illo immobilique obtutu, quo animal id ipsa Deorum hominumque simulachra custodiae suæ creditæ contemplantur. Nam cum apud Aegyptios cadauera vitro condijta, non adipe suillo, vt nonnulli sunt interpretando dècepti, in longum tempus asseruarentur, erantque & libitinarij quibus cura erat ea custodire, eò spectare crediderim canem apud Massos Romæ, in pulcherrimi operis cippo humi iacentem, surrecto verò capite inscriptionem, quæ huiusmodi est, intuentem,

C. IVLIO VRBANO
ET IVLIE OPTATÆ
CONTVBERNALI, ET C. IVLIO VRBANO
PECVLIARI
FILIO

POST.

SVIS

GRATVS ANIMVS.

NEque tamen ignoro esse aliquos, qui huiusmodi hieroglyphicum, quo scilicet canis vel simulachrum aliquod, vel conditum cadauer intueretur, hominem beneficij accepti memorem significare contendant. Canis p̄t̄o illos qui dēle benemeriti fuerint nunquam obliuioni traditurus rei paulo p̄t̄o mirifica quædam exempla subiiciemus.

MEMORIA.

Vnde & memoriæ simulachrum Canis est, quæ scilicet circa præterita versatur: & in Prudentiæ tricupitio, id sibi vult caninum caput, cum Leoninum, intelligentiam, & præsentium considerationem: lupi verò caput prouidentiam, ac perinde futura indicet, quod alibi diffusius explicauimus. Socrates quoque tunc per canem iurat in Phædro, cum illam Lyxiæ orationem memoriæ tradidisse firmiter arbitrat.

FIDES.

IN Phædone verò per canem iurat, cum putat fidem & obsequium præstandum iis, qui rerum habenas in ciuitatibus moderantur. Sanè C. Mamilij numus est, qui limitibus metadis S. C. præfectus: aliquandiu fuit, in quo canis ei videtur allatrare: eo quippe significato, vt fidem præstandam in primis admoneretur is, qui limitibus metadis S. C. præfectus aliquandiu fuit, in quo canis ei videtur allatrare: eo quippe significato, vt fidem præstandam in primis admoneretur is, qui negotio eiusmodi præficatur.

AMICITIA.

Eius verò fidei ratione habita, hieroglyphicum pro amicitia plerūque canis ponitur, in qua quidem primū fides expetitur ex Ciceronis & omniū sententia: mox animus, si vsu veniat, ad promerendum promptissimus. Mirifice verò spectatur in canibus illa officiosa ad eò dominorum aduulatio. At hic mihi temperare nequeo quin amoris & fidei exempla quædam commemorem, quæ in ipsis canibus elucescere plerūque comperiuntur. Nam Leutricas puellas treis à Spartanis iuuenibus quibusdam constupratas, mox occisas, & in puteum deiectas indicio canis Sce daso patri peregrè aduenienti, & latratu & cursitatione ad puteum fuisse proditas, nunc dissimulabo, alia quædam maioris forsan admirationis repetiturus. Confosso enim intestinis bellis ciue Romano, aiunt non potuisse quempiam caput eius abscondere, vsquequo canem qui dominum custodiebat, p̄t̄o quo sero

C. Mamilij
numus.

- A** eo ferociter pugnabat, ab instantibus interemptum summotumque vidissent. Ambrosius refert, occiso Anthiochiz milite, canē cadaueri comitem additisse, qui dū eiulatu mœsto rapti domini desiderium diu testaretur, ingenzē hominū coronā ad fidelitatis spectaculum contraxerit, donec eo inspecto qui eadē demum patrauerat, in eum infilierit, tāq; diu prehenfum continuerit, donec patefacta, percussor sit in supplicium raptus. Illud verò præcipua est admiratione dignum, quod ab Æliano traditum est, Colophonium quendam vnā cū seruo & cane, mercatum in Ioniam concessisse ad urbem Theon: cūque seruus, qui pecuniaz ferebat, naturæ fati facturus aliquantum à via dereliquisset, loculo humi deposito immemor orem abisse: canem ad eius custodiam perstitisse, donec illi re infecta, quòd pecuniaz non aderant, rediissent, canemque in eodem loco apud marsupium ostendissent, qui quòd absque potu, ciboque diu perseuerauerat, ita reddito deposito expirauerit. Sed quid illud quod apud Plutarchum de Pyrrho fertur: nempe eum aliquando factum obuiam cani, qui cadauer heriæ custodiebat, ybi tridium absque cibo permanserat: quod cū Pyrrhus sepelire iussisset, canem sibi diligenter curandum imperauit: euenit vt haud ita multò post Pyrrhus exercitum lustraret, alsidubitat regi canis, taciturnusque quiescebat, cūm interim interfectores heri nomina daturi præstò fuerunt: exiit statim canis ybi eos adesse vidit, magnòque hostes latratu inaccessens ad Pyrrhum identidem respicebat, vt non illi solum, verum omnibus qui aderant facti suspicionem concitaret ingenem. Corrupti igitur illi, minimisque quibusdam iudiciis cōquisiti, scelus confessi sunt, atque ita pœnas iusi pendere. Fuit & alter Pyrrhus ab rege illo, qui tantæ fidelitatis canem habuit, vt cūm mortuus & in rogo positus esset, subsecutus itidem canis in pyram sese coniecerit, & concremari pertinacissimè voluerit. Fuit & Polo histrioni apud Græcos celeberrimo canis, qui post impostum rogo dominum in eadē spontè se coniecerit flammis, & alius eodem quo saltator Theodorus sepulchro conditus fuerat, catellus includi voluit. Iamque & Eupolidis Poëtæ comicis canis Augéas nōmine celebratur, qui mortuo sepultoque domino præ mœnore & ipse contabuit, erepti domini desiderio tandem extinctus.

PHILOSOPHIA COMMUNICATA.

Hieroglyphicum & Cerberus argumentum habet: Græcorum enim nonnulli non incongruè forsitan existimarunt, abstractum Herculis opera ex obscuris Erebi pennebralis tricripitem Cerberum, patefactam ab Heroë philosophiam, quæ prius in arcanis delitescere, indicare. Eayero vna ceruice contecta, tribus distinguitur capitibus, quorum vnum Rationi, Naturæ alterum, tertium Moribus inseruit. Vnde præter edomita tot monstra, Hercules ipsum ferunt sagittas in Iunonem iaculatum, & Plutonem equum telo, vt Homerus inquit, trifulco sauciasset. Philosophus enim vir, dum solerti indagine sublimia quæque peruestigar, nactus aliquid capti dignum, mente veluti pennato quodam vitur telo, quicquid illud fuerit assequatur. Neque quidem locus vllus est, neque abscessus tam remotus, tam abditus, tam inaccessus, quò non peruenierit philosophia: terræ quidem hæc penetralia perscrutatur, quod est Plutonem ipsum telo impetere, atque etiam ferire: hoc inquam est rerum naturam enascifici: tot in orbe terrarum monstra domitat, ferinos quippe mores componit, & ciuilibus, honestis & vtilibus legibus addicit: vt de Poëta Flaccus etiam ait:

*Pectus præceptis format amicus,
Asperitatis & inuidiæ corrector & ira.*

- C**œlum demum inscendit, & inde quicquid rationi obnoxii esse potest attingitur, eundemque prospectat, & ad amussim omnia num recta sint explorat. Herculis ad hæc clauam, qua heros is fuerit in domitandis monstis vsus, philosophiam, monstra verò animi vitia significare interpretatur in Floridis Apuleius. Atque vt ad Cerberum reuertar, sunt qui rem simpliciter accipiāt, caninis eum capitibus effectum à Poëtis, propterea quòd Tartareus custos habeatur. Historiam tamen Heccæteus Milesius super eo tradit, serpente in Tænaro fuisse, quem ea de causa Canem appellarint, quòd morsus esset admodum lethifero, hominésque quos icisset, statim interficeret, eumque ab Heracle deductum ad Euristhea. Sed hæc scriptorū semper fuit licentia, vt ex commodo quicque suo fabulas confingeret. Mihi autem magis aridet figmentum prius positum, qui tam præclaros viros, tam eruditè rem ipsam interpretari videam.

ANUBIS.

Addemus & Anubin Deum per canis effigiem ab eisdem Aegyptiis figuratum, de quo veteres quidem historici prodidèrè, vnā eum cum Osiride gigantes ex Italia pepulisse. Canino verò capite fuisse eum, ex eo commenentum, quòd Isis & Osiridis corpora custodierit, quòd vt dictum est superius, canibus est admodum peculiare, eaque de causa canem galeis insculpi morem esse, quòd in veterum numis compluribus obseruari.

ORIZON.

Sedenim super Anubi Plutarchus longè eruditus rem perscrutatus, remotiora disciplinarum penetralia recludit, ac terminatorem in spheram circulum per Anubin in fabulis, per Canem in scriptione sacra hieroglyphica significari tradit: quippe qui Nephthyn apud Aegyptios inferius hemisphærium esse contendit: lūn verò superius, lucidum hoc & diurnum, obscurum illud & nocturnum, vt iusque verò participat Anubin, qui & interdiu & noctu visū pariter fruatur. Eandem

dem enim vim apud Ægyptios Anubis habet, quam apud Græcos Hecate, cui supera & inferna dedicantur. Nam cum triceps effingeretur Hecate, vnum omnino caput caninum, equinum alterum, humana verò figura tertium adsculpebatur, quod tamen hispida & rusticana facie simulabant: cuius picturæ hieroglyphicæ causam in Equo latius enarrauimus.

S A T V R N V S.

Sunt qui per Anubin Saturnum interpretentur, quod omnia Sex sese pariat, atq; ita sit & luminis, & tenebrarum particeps: quia materia obscura est, forma verò conspicua. Qui fabulas de iis, quæ rerum initio facta fuerint ab Oromaze memorant, coelo iniquiunt & astris fabricatis custodem cum adhibitum, atq; hinc canis figmentum excogitatum.

D I A N A.

P R I N C E P S.

Praeter ea quæ iam posita sunt de cane significata, sacerdotes idem Ægyptii si principem aut legislatorem significare vellent, canis hieroglyphicum cum diademate, suis fascia, vel amiculo faciebant, reliqua corporis facie nuda, propterea quod veluti leuifomna canum, vt cum Lucretio iocetur, fido cum pectore corda in Deorum sinu lachris diligenter obseruandis detinentur: sic etiam princeps qui iura sit daturus, Regem qui antea to tempore claruerit nudum cõtemplari debet, quidquæ sibi velit ea fasciola, examinare: id quod omnium maxime Periclem Atheniensẽm factitare solitum perhibent. Quotiescunque enim is magistratum aliquem inibat, ipsa honoris delati insignia, & vnaquodque gestamen pro concione alloquebatur, quid ea sibi vellent, qualem virum poscerent percontabatur, seque mox ad personam quam induebat, strenuè decenterque gerendam adhortabatur, tanta omnium admiratione, vt non immeritò eum & tonitrus, & fulgura ciere prædicarent, apesque mel ip os eius infantis coniecisse faterentur. Quod verò fascia regum sit insigne, ostendimus commetario de Gestaminibus reliquis. Atqui Proëmphanes populi ex Africa parte Canis non effigiem, pro Principe coluerunt, sed viuum ipsum pro rege sibi delegere, cuius motum obseruabant ac ex eo quid faciendum, vbi standum, quò progrediendum, religiofissima quadam auguratione intelligebant.

M I L I T E S.

Abque fascia verò canis, copula tamen religatus, non incongruum est sacramento additi militis hieroglyphicum: copula scilicet obedientiæ iuramentum præ se fert; canis verò ipse militis officium, quod præcipuum est, intentum esse ducis imperio, siue iter arripiendum, siue pugna incedenda sit, siue vbi recepturi cani cæptum ad signa redire: quæ quidem obsequia à canibus obseruari quoties videmus. Quid verò illud, quod si inter se canes rixentur, offerantur; fera quæ illis iniusta, facta statim inter se pace vnanimiter in feram conuertuntur: cuiusmodi decet milites esse, qui tamen inter se aliquando discende, aduersus tamen communes hostes vnanimiter præliantur: cuiusmodi exemplum in L. Syllæ legionibus habemus, quæ cum perniciofa seditione furerent, efferatis Imperator annunciarum iussit hostem adesse, & ad arma vocantium clamorem tolli, atque ita discussa seditione est, vniuersis aduersus hostes animum intendentibus. Et Scorilus, vel vt alij, Cocis, seu vt alij, Coeio Dacarum Dux, cum dissociatum bellis civilibus pop, Ro. intellexisset, neque tamen fortunam tentadam arbitraretur, metune externo bello pax inter ciues conciliaretur hortantibus suis, & acriter deposcentibus occasionem arripiendam, duos ille canes in conspectu popularium commisit, iisque acerrimè inter se pugnantibus, mox lupum emisit, quem protinus canes omnia inter se ira vno statim animo aggressi sunt: eoque exẽplo Dux ipse continuit barbaros ne pugnam inciperent, temerario imperu Romanis profuturo. At ea quoque generositas animi requiritur in strenuo milite, ne is, vt super Æneida Virgil. neque auerfos dignetur sternere morte, nec imbecilles, prouocare bellatores, aut armatus inermes, aut vir feminas, puerosue. Comperta est hæc eadem in canibus animi magnitudo: velut in eis, quos Albanus rex Alexandro Macedoni dono misit: nam cum ex duobus quos habebat vnum huic dedisset, exploraturus Alexander animalis vigorem, iussit vrfos, mox aptos, & deinde damas emitti: ille verò contemptu immobilis iacebat. Sed enim Alexander segnitie tanti corporis offensus, eum interim iussit: quod vbi Regi nunciatum, alterum misit, addito, ne in paruus bellus experiri velle, Imperator itaque leonem primò, moxque elephantum induxit, quos canis statim strauit: cuius insignem pugnam Plinius accuratissime descripsit XL. octauo libri capite.

M E N A P I I.

Minimè mirum igitur quod in canone prouinciarum & militum, qui à Constantino vsque ad Theodosium, Honorium & inferiores pleròque alios sub Imperatore Romano militabant, clypeus habebatur, in quo leucus canis in alba palma, cuius mediũ pelta rubra occupabat: hic verò canis

A canis infernè positus sub ipsa pelta pedib⁹ sursum versis: erat is eius ordinis insigne, qui MENAPII dicti sub magistro militum per Thracas stipendia faciebant.

TERTIODECIMANI.

CANEM eodem gestu inuertum in altero clypeo vidi, sed qui cærulei coloris esset, palma identidem alba, cuius umbilicus, aureus, quem ruber circulus ambibat, ab altero densioris luti cæruleo ipse quoque circumscriptus: insigne hoc erat TERTIODECIMANORVM, qui eiusdem militiæ ordo fuit sub eodem magistro militum.

ERAT & illud hieroglyphicum, q. Ægyptij sacerdotes obsequium, & ad domini iussu nuntium regressum significare si vellët, canem conuerso in dorsum capite pingebat. Nullum porrò animal cane magis est dicto parens, quem abeuntem facillimò vöciferatu reuocet, etiamsi sit iam captus prædam, increpitus intermittat, iussus insequi prouolet, eum denique quotiens erit libitum vltro citroque verteris: Theologi nostri veteres dictum illud ex Ecclesiãste, Melior est canis viuus leone mortuo, ita interpretantur, vt obsequij istiusmodi rationem habuisse videantur: nam per leonem mortuum, ait Eucherius, cacodæmonem intelligunt, de cuius salute nihil vterius sperandum est: non enim potest ad penitentiam redire: per canem autem viuum, aberrantem quidem, & interdum contumacem hominem accipiunt, qui tamen nonnunquam præuaricatio fuerit & ceruicosus, ad obsequium tamè & meliora reduci potest. Et vt ad canis morigerò admodum ingenium reuertamur, liber ex Plutarcho memorabile obsequij facillimæq; docilitatis exëplum in animali huiusmodi recitare, idq; in theatro Marcelli spectatore Vespasiano editum. Mimus eò quidã canè introduxit omnibus ferè saltationibus eruditum, qui cum ægritudine postmodum simularet, panem mimus porrigebat, eo detracto pharvacum propinauit, mox is trementi similis cruciari, distorqueri, capitisq; grauedine laborare visus, demum quasi mortuus concidere seq; exportigere, permittereq; vt quocuoq; traheretur, huc & illuc abiceretur, huc & illuc commentum exigebat. Oppor tunè autem cum res posceret sensim mouisse se tanquam è profundo aliquo somno concitatu, profiliisse demum, & signa quædam veluti lætitiæ & exhilarationis edidisse, atque alia pleraque magna omnium admiratione colluissè. Hæc autor ille testatur, qui nihil vnquam in præ moliri deprehensus est. Sed quod pertinet ad obsequium erga dominum, habet hoc, canis commune cum subis, de quibus compertum ait Plinius, furto abactos, agnita voce suari, merso nauigio inclinatione lateris vnus, ad dominum remeasse.

OBSEQVIVM.

B ad obsequium tamè & meliora reduci potest. Et vt ad canis morigerò admodum ingenium reuertamur, liber ex Plutarcho memorabile obsequij facillimæq; docilitatis exëplum in animali huiusmodi recitare, idq; in theatro Marcelli spectatore Vespasiano editum. Mimus eò quidã canè introduxit omnibus ferè saltationibus eruditum, qui cum ægritudine postmodum simularet, panem mimus porrigebat, eo detracto pharvacum propinauit, mox is trementi similis cruciari, distorqueri, capitisq; grauedine laborare visus, demum quasi mortuus concidere seq; exportigere, permittereq; vt quocuoq; traheretur, huc & illuc abiceretur, huc & illuc commentum exigebat. Oppor tunè autem cum res posceret sensim mouisse se tanquam è profundo aliquo somno concitatu, profiliisse demum, & signa quædam veluti lætitiæ & exhilarationis edidisse, atque alia pleraque magna omnium admiratione colluissè. Hæc autor ille testatur, qui nihil vnquam in præ moliri deprehensus est. Sed quod pertinet ad obsequium erga dominum, habet hoc, canis commune cum subis, de quibus compertum ait Plinius, furto abactos, agnita voce suari, merso nauigio inclinatione lateris vnus, ad dominum remeasse.

ADVLATOR ET SCVRRÆ.

SVNT qui adulatorum blandiloquum, & mordacè simul scurrarum, per canis hieroglyphicè ostendunt, quorum alter in obsequium plus æquo pronus, & alter qualibet in quemuis opprobria sin gere solens. Diogenia hæc est interpretatio, ipsius de se testimonio. Nam is interrogatus ab Alexandro, ob quæ facta Canis nomen vulgò sortitus esset: Quia, inquit, dentibus blandior, non dentibus oblatro, malos etiam mordeo. Quin & coniectores, vt apud Hebræos legimus, cum qui per nocturnam quietem imaginatus sit canem videre, obtractatoribus obiectum fore præfagiunt. Alexander idem dum sibi lusum querit, sportulam Diogeni ossium plenam donò misit. Accepit eam Cynibus, & superaddidit: Caninus hic quidem cibus, sed donum haudquaquam regium.

Diogenis scemna in Alexandrum.

CANINAM quandam famem memorant, quam Græci βυδνιαν appellauerit, nos Esuritionem dicere possumus: vtrique Dauides hanc eruditissimè tetigit Psalmò LVIII, vbi canit: Conuerterentur ad vesperam, & fame consciantur vt canes, ciuitates hæc illac peruagantes, cū futuram Iudæorum mendicitatem præfagiret: nam & ipsum famis vocabulum frèquenter pro mendicitate vsurpatum inuenias.

FAMES.

CANINAM quandam famem memorant, quam Græci βυδνιαν appellauerit, nos Esuritionem dicere possumus: vtrique Dauides hanc eruditissimè tetigit Psalmò LVIII, vbi canit: Conuerterentur ad vesperam, & fame consciantur vt canes, ciuitates hæc illac peruagantes, cū futuram Iudæorum mendicitatem præfagiret: nam & ipsum famis vocabulum frèquenter pro mendicitate vsurpatum inuenias.

DESPICATVS.

IN Sacris literis plurimùm inuenias, canem pro re humili, abiecta & contèptibili positum. Quem sermonem ne quis Neapolitanorum tantum esse putet, de Mephiboseta Ionathæ filio legimus, cum iusperatis à Davide beneficii affectus esset, & continuo mensæ Regiæ sodalitiò dignatus, dixisset eum, humilitatem professus suam: Equis ego sum seruus tuus, vt respiceret super canem mortuum, cui ego sum similis? Et David ipse cum Regem suum Saulem se hostiliter insectantem in manibus solum habuisset, clamidis regis horam præcidisse contèctus, subsecutus eum clamauit: Quem persequeris Rex Israël: quem persequeris canem mortuum persequeris.

1. Reg. cap. 24.

FUGA.

QVOD si fugam notare voluerimus, canem identidem, sed subiecta inter crura cauda figurabimus. Hieroglyphici causam nemò eorum quos in hoc artemèro sequimur, explicauit. Figmentum ego à se ipsa dubio procul sumptum crediderim, vulgato in hæc tempora prouerbio, vt cum qui animum despondat, vel ab incepto propter signalam perculsus mericulose desinat, scribere cum inter crura caudam, obiciamus. Quoties enim canes fugam arripunt, præ metu abacti,

E

candam inter crura subiiciunt. Quod cum insigniter etiam in lupo obseruatum sit, Maro elegantissime rem ipsam descripsit, vt suo loco dictum est.

CLADIS PRÆSAGIUM.

IN Aruspiciâ memoriâ proditum est, huiusmodi gestura caudæ vtero subiectæ, in victimis quæ adolentur futuræ cladis præsagium dedisse, obtorta verò si foret cauda, bellorum difficultatem portendere, vt apud Didymum legere est.

VICTORIÆ PRÆSAGIUM.

C Posthu-
mi numus.

ALiter autem cursu perciti, seu prædam insequantur, seu temerè lasciuant, surrectam, aut e porrectam caudam habere solent, cuiusmodi effigies est in numo C. Posthumi, in quo ceterè est currentem canem, caudâ ita vt dicebamus, sursum versus incuruata: quod quidem in hostiis crematis obseruatum ex aruspicum disciplina futuræ victoriæ portentum erat. Sedenim in numo eo currentem canem, celeritatem significare conuicimus ex iaculo, quod est infernè situm: vnde rem properanter confectam, victoriâ me citò partam, si sequamur Aruspices, id indicabit,

IMPRVS AMATOR.

Svt etiam qui satis impuros amatores expriment per simulachrum canis, non ea tantum de causa, quòd *vulpes*, vt Eustathius interpretatur, *αμαρ* dicitur, quòd amare est, deducatur, sed quòd lepores auidiori quodam affectu confectetur, quorum significatum inter nequitias improbiore repo sumus. Neque quidem Ouidius signatè magis Apollinis affectum incomparabilem exprimere potuisset, quam luculentissima ea, quam ponit comparatione, his versibus decantata:

*Vt canis in vacuo leporem cum Gallicus aruo
vidit, & hic prædam pedibus petis, ille salutem;
Alter in hæsuro similis iamiamque tenere
sperat, & extenso stringit vestigia rostro:
Alter in ambiguo est, an sit comprehensus, & ipse
Morsibus eripitur tangentiâ, ora relinquit.
Sic deus & virgo est, hic spe celer, illa timore:
Qui tamen insequitur penitus adiutus Amoris
Ocyor est, requiemque negat.*

LIENIS VITIA.

Hominem qui aliquò splenis vitio affectus agrè habeat, quæq; in vniuersum ad lienem attrahunt, Aegyptij sacerdotes per canis hieroglyphicum significabant. Gracillimum enim ac tenuissimum lienem canis habet: quòd si vel mors, vel rabies eum inuaserit, à splene est: quin etiam illi ipsi qui correpti rabie canè medicatè voluerint, morbû contrahunt, ac splenetica plurimum ea labè affecti pereunt: & qui canem eo morbo laborantem dissecuerit, ea afflatus exhalatione, contagionis vim efficacissimam experitur. Vinâ quoque rabiosi canis quomodo cunque calcata nocet, maximè vlcus aliquod habentibus. Quia huius lotio, etiam non rabidi, tam pernitiôsâ vis est, vt si quis in id suum coniecerit, ad generationem pigrior torpore lumborum fieri dicatur. Proinde rabido cani contagiosum a deo virus inest, vt omnia rabiât, quæ morderit: excepto homine. Nam quæ illi accidit ex huiusmodi cõtatione lues, mania est, vt eruditissimi hac arte viri disputant: nam & Festo rabies propriè morbus caninus est. Quod verò scribit Aristoteles, canes ipsos interire morbo hoc, & quæ morfa sunt *αδύς ἀνδρῶν*, nonnulli clari quidem viri *αδύς* legunt, vt celerius, quam homo intereat, exponant. Sedenim vt ea missa faciam, quæ hominibus à rabioso cane morbis accidisse longo post tempore Albertus & Auicenna prodidere, legi apud Plutarchum, rabiem in homine non fuisse cognitâ discretamue ab aliis morbis Aristotelis tempestate, neque inde vsque ad Asclepiadem cuiquam innotuisse. Cæterùm hæc ipsi viderint clarissimi viri, qui rem enucleandam suscepere. Illud ego super hoc addam, vniuscuiusque canis morsum tam perniciosum esse, vt ferat, eum qui semel fuerit à cane læsus, pestilenti contagione gallinarum incubitus, pecorum fœtus, & abortus interuentu suo vitare, cuiusque introitu alterius vulnera aggravari.

OLFACTVS.

Sed vt ad Canis significata redeamus, olfactû Aegyptij sacerdotes per id animal inter alia significabant: nempe eum qui, quod prius latuisset, in dagine sua deprehendere, ex huiusmodi hieroglyphico intelligebant. Satis enim constat olfactum esse cani præcipuum, de cuius sagacitatè (eam enim præcipuè canibus attribuit Cicero, & à sagire, quod acutè sentire est, deductum asserit) plurima passim videntur exempla. Dominum enim qui vel diutissime abfuerit agnoscent olfactu solo: & ignotum quoque si repente veniat, rotantur in venatu vestigia atque persequuntur, contentam ad feram inquisitorem loro retrahentes, etiam si aquam ea transilierit, & abditissimo quouis loco sese occultauerit. Illud sanè quotidianum in canibus præcipuè Gallicis, vt quem prius numum alicui eorum ostenderit, abduci que mox è conspectu canem iusseris, ac sub aliquo tapete vel stragulo numum eum abderis, introductus mox canis ac numum inquirere iussus, olfactu solo fretus sem tibi quamprimum deprehendat, latebrasque vbi numus erat absconditus, & latratu & exultatione significet.

A

R I S U S.

QVia verò canis circa lienem ea quæ supra memorauimus patitur, totaq; animalis vita inde p̄d̄ere videtur, factum est vt Aegyptij sacerdotēs quæ super risu cōsiderarēt, per canem identidem explicarent. Ratissimum enim vel difficillimum esse risum ijs, quæ splene laborant, medici tradunt: & ea est canis prærogatiua, vt is à venatoribus maximè expectatur, qui faciem magis, vt vulgò aiunt, melancholicam præ se ferat: signum enim id esse bonitatis aiunt, perniciosiorēque & in casu perseverantiores, qui tales sunt, esse prædicant. Apud Auicennam legas lienem ea, ad se recipere & attrahere, quæ sanguinem benignum, clarum, copiosum & lucidum reddant, quem inde risus & hilaritatis causam auctores esse putant, quippe quòd exita affecto sanguine spirituum excitetur multitudo, claritasque animam exhilaret. Sed enim hoc vtrunque habeat, coniectores etiā, vt apud Artemidorum legere est, ex splene in somnis viso & risum, & voluptates augurantur: canibus verò cum lien & tenuis, & vitio maximè obnoxius sit, necesse est idem esse eos hoc hilaritatis affectu aut nihil, aut parum moueri. Ab ijs verò quæ vel absunt, aut supra modum adsunt animali cūpiam, Aegyptij significatiōes suas comminiscébatur. Accidere verò facile potest, vt alicuius hominis memoriis natura huiusmodi sit indicanda, vt in M. Crasso, qui ob id Agelastus vocitatus: vt in C. Lælio, & in Socrate, quos eodem semper vultu eadēque fronte fuisse, proditum est.

L E V I T A S I N M O R I B V S.

B

Verum habet suum & risus ipse significatum. Interpres enim Apollonij risum leuitatis signum esse dicit: vnde sapienter Iphocrates importunum risum minime amandum esse monuerit.

C V L T V S C A N I S.

SAnè aliæ quoque nationes, quanti animal id facerent, multis exemplis testatum reliquere. Et Scyrum prædicant, Scyrum illum, inquam, omni laude maiorem, à cane nutritum suorum omnium asseueratione, siue studiosè conficta fabula fuerit, quòd venerabilior haberetur. Quippe apud Romanos etiam in magno fuere cultu, licet à Capitolij proditiōe eos in cruce[m] rapere sit cœptum. Annuo enim supplicio inter aedem Iuuentutis & Summani, viui in furcas arbore sambucca figebantur, quòd eorum negligentia iactura ea facta videretur. Alioqui genito mane catulo res diuina hostiarum vice fieri solita, adeò puros eos ad cibum existimabant, adeòque numinibus placandis idoneos, fuisseque olim celebriores epulas catulina apposta, nostrorum scriptorum testimonio factis exploratum, & apud Plautum etiam factam huius rei mentionē inuenias. Saturiōne.

Q V I B V S D I I S C A N E S S A C R I.

Qvibus verò Numinibus canes donarentur, dicere non pigeat. Siquidem Romani eos Genetia, Græci Proserpinæ mactabant: vulgò verò Lupercalibus, quæ Romani in Panos Lycei venerationem celebrabant, canem immolabant, quoniam natura ipsa hipis canes aduersarentur. Alij cœptum hoc in Romuli gratiam factitari tradunt, vti constans fama est eum à lupa nutritum. Sacra tamen hæc primùm ab Euandro instituta nonnulli asserunt, Maroniano præcipuè versu freti,

*Euander gelida monstrat sob rãpe Lupercal
Parrhasio dictum Panos de more Lycei.*

Cæterum apud Argyuos Cyoniæ deæ propter partus facilitatem sacri erant. Sed animaduertendum est, plerisque locis Cyoniæ vocabulum corruptum esse scriptorum negligentia, qui Lyoniam fecere, vel quòd arbitrati sunt à soluendi partum facilitate vocabulum conformatum. Apud Lacedæmonios Marti canis propter audaciam & inuadendi promptitudinem offerebatur: eorum enim ephēbi inter se certaturi, priusquam certamen inirent, canis catulum illi Deo, vt potest fortissimo, victimam ex cicuribus validissimam offertē se arbitrabantur. Ex alijs Græcis nemo, vt Pausanias ait, præter Colophonios, talibus sunt operati: hi enim catellam nigram Tritiæ sacrificabant. Et Caribus mos fuit canem immolare, vnde *καὶ κύνων θύειν*. Erant & Canaria apud Romanos auspicia, quibus apud Gatulariam portam tutilæ canes non præcul scilicet à turbo colore sacrificabantur, vt ait Atteluis Capio, cum pro frugibus contra vredinēs atque scuitiam Caniculæ sideris faciebant, De sacrificio huiusmodi Quid. Factorum quarto:

*Pro Cane sidereo canis hic imponitur aris,
Et quare fiat nil nisi nomen habet.*

Plerique tamen ideo factum dicunt, vt flauescentes fruges ad maturitatem perducerentur. Sidus enim Caniculæ frugibus est admodum iniucum. Non ignoramus autem Thracas cum alibi, tum præcipuè in Zerintho Samoethraciæ antro nihil ferè libentius implare, & epulas solitas, quam canem, memorabili Euripidis necesse, qui propter mactatum ab eo canem, vt nonnulli aiunt, ab Archelai canibus interceptus, miserime laceratus est. Quamuis alij dicunt Arridei Macedonis & Crateræ Thesali inuidorum opera, quòd gratia plurimum polleret apud regem, canes eas immittas, fuisse, corrupto pecunia Lyfimacho, earum curatore.

E 3

NAm id quoque canis est significatio, eaq; de causa apud Homerum Helena se canem accusat, quod abominanda tot malorum causa atque autor fuerit, ita Hectorem allocuta *ἄσπερ ἐμοιο κύνος καλοτέρη δὲν ἀσπράσας*. Apud eundem Agamemnon quoque accusatus ab Achille *κύνος ὄμμιος ἔχει*. Nā vt apud Polum legimus, canis oculum habere dicitur is, qui nimio plus impudens est, cui si etiam impunitate adieceris, Homeri etiam *κυνόβουαν* feceris pro impudentissimo, musce scilicet & canis ingenio copulato. Cynomyiam Erythymius syluestris musce genus agnoscit, quod inter cætera muscarum genera est impudentissimum, de qua Psal. lxxvii. quamquam super hac alibi. Hanc Catullus impudentiam expressit, vbi Aemen codicillos reddere pernegantem Canem censet appellandam. Et Mathematici impudentem litigatorem ostenturi, duobus zodiaci locis canino capite hominē statuant, secundo quippe Arietis gradu, & Capricorni xvii. Sed nos hic de ea loquimur impudentia, qua quis fretus, pro iusticia vel pietate audeat vnumquēque vel ex potentioribus hominem erroris admonere, vel impunitatis arguere, dummodo spes profectus affugeat, nec importuna temeritas in vitium prolatabatur.

IMPVDENTIA. D

PETVLANTES IYNIORES.

Non præterito hic militarem ordinem eorum, qui PETVLANTES IYNIORES appellabantur sub magistro militum per Illyricum:ij enim, vt assumptum nomen hieroglyphica pictura testarentur, canem luteum in rubra parma præferebāt, in cuius medio orbis erat coloris lutei canis, supernè pedibus, quoad fieri poterat, exportectis. Sanè quidem, vt veterum quorundam est interpretatio, in diuinis literis Romani milites, qui Pilato præfidi adfitebant, canes vocitātur, vt Psal. xxi. Circumderunt me canes multi: quippe qui secundum legem immundi conferentur, atque admodum etiam impudentes essent conspuendo sacrosanctam Domini faciem, caput eius arundine percutiendo, coronam spineam affigendo, & omni opprobrij genere cæli Regem deludendo, vt eius ministerij mortales penè omnes. Eoque Theologi trahunt Domini dictum in Evangelio, Non decere sumptum de filiorum manibus panem dare canibus. Quæ quidem notæ si à canino genere elui possent, nihil ferè inter animalia rationis expertia canē venerabilius haberetur, vt qui non ciuitates modo sibi honori positas habuerint, quod ab Alexandro Magno factum esse, amissa cane Pertha nomine, Theopompus ait, verum etiam longè maiora præconia monumentaque secundum Ægyptiorum ritus omnino meuisse videantur.

PIERIVS VALERIANVS AD CÆLIVM CALCA-

GNIVM DE IIS QVÆ PER CYNOCEPHALVM SIMIAM,

& id genus, reliqua, significantur ex sacris
Ægyptiorum literis.

LIBER SEXTVS.

Reconditissimum illud hospitium, quod mihi apud te per duas continuas hebdomadas Ferrariae fuit, esse cit vt ea omnia incommoda, que perpessus eram, iacturasq; omnes, quas in tanta rerum conuersione feceram, inciperem obliuisci. Num cum tu me Romana clade perterrefactū, neque non Florētie urbem, atque adeo totius Italiae turbationes & motus fugientem, ocij tandem cupidum in patriam memere recipere festinanti iungere iter iussisses, & apud te dies aliquot commorari, inuitati quoridie viris literatura præstantibus, magnam maiori meo consolationem adhibuisti, suauissimūq; illorum sermonibus agritudinis totius acerbiteriam delinuisisti, præcipue vero eruditissimo Manardo illo tuo sæpius vocato. Ea demum fuit vtriusque humanitas, vt nunquam apud quemplam alias hilariter acceptum me meminerim, ita vterque vestris me lubricationibus certatim oblectare contendebatis: tu, dum remotissima queque profundissima eruditionis arcana, apud auctores veteres delitescētia, è renebris eruebas: ille, dum medicine philosophiæ loca pleraque, abstrusosq; sensus, & longa annorum serie ad huc vsque diem ignorata, multis agritudinibus remedia luci dare adhibebatur. Hinc factum vt ego à vobis tali refectione cibo, cum primum ad Ægyptiaca mea Commentaria datus est rediis, vestra memor liberalitatis, qui me nullo laborum vestrorum fructu fraudare voluistis, statim cogitarem amicitiam tam honesta de causa olim vobiscum initam, aliquo testimonio comprobare. Atq; ita Cynoccephali Ægyptiaci Commentarium (id enim ob varietatem in ipsam præcipue placuit) nomini tuo nuncupavi. Argumentum quidem, nisi me studiorum meorum ratio fallit, forte non indignum quod tu tantæ vir eruditionis euoluas, quo in legendo, si tibi nihil lectio omnium belluonum, nouum occurrerit, saltem ut mea erga te beneuolentia signum sit atque monumentum, opto.

Nam

A

NAM Cynocephali, quem Latine Canicipitem interpretabimur, hieroglyphica, tum multa sunt, tum eo nullum apud Aegyptios sanctius animal, neque sacratius fuit. Eadem penè forma est, qua caudata Simia, & propter eam similitudinem ipse quoque. Cercopithecus appellatur. Sed enim noster is corporatura maior, validior, efferaiorque est facie caninæ similior, vnde & nomen apud Græcos accepit: quamvis multa in hoc genere sunt, quæ humanam potius faciem quam caninam referunt, facileque apud nos mirâ manifestum cicuratione. Cynocephalorum, de quibus hæc agimus, lætæ & Numidæ & Menisimni viuunt armentis ex eo genere comparatis, maribus præter sobolis causam interceptis: quod ideo dictum volui, nequis Cynocephalum hûc, de quo dicturi sumus, accipiat, vt multi peperam, pro genere illo hominum, quod & Megasthenes, & plerique alij prodidère, capitibus esse caninis, pro voce lætantes edere, ferarum pellibus velari, anguibus venatu & aucupio vesci. Nam, vt optime nosti, agrætes homines huiusmodi Pausanias ab Euphemo quodam ex Caria oriundo viuos traxit in insulis Oceani, qua tempestate delatus fuerit, quum in Italiam nauigaret.

L V N A.

Cum primis autem Cynocephalus lunæ erat hieroglyphicum, propterea quod animal id pari quodam afficitur consensu cum Lunæ coitu. Nam ipsa eadem hora qua Luna, nullo illuminata candore, soli coniuncta trāsit, nobisque videtur penitus cyanuisse, Cynocephalus mas ipse quoque visu deficere comperitur, neque interim cibum capit, sed humi procumbens ægrè habet, quasi Lunæ raptum ingemiscat. Fæmina verò præter id quod ea quoque luminibus capitur, & cum mari pari afficitur ægritudine, sanguine insuper egerit è natura. Quapropter alebantur in templis Cynocephali, ob id potissimum, vt Solis & Lunæ coitus exploratissimè deprehenderetur. Hinc Cornelius tradit Simias tristes Luna caua, nam affectus idem omnino in id genus omne diffunditur, qua ñquam in Cynocephalis & maior & explorator est.

L V N A E O R T V S.

B

ApuD eosdem AEGYPTIOS Sacerdotes Cynocephalus stans Lunæ ortum significabat: ad eam speciem addebāt, vt manus in cælum sublatas haberet, & diadema regium capite gestaret, propterea quod, vt dicebamus, Cynocephalus valde sollicitus est super ortu lunæ, qua caua angore afficiatur prorsusque cæcutiat. Simulac igitur ea cæperit illucscere, & ipse visus particeps fieri, quasi Deo agat eo gestu gratias, & sacerdotij ornatu quodam instructus indeptam vtrique lucem gratuletur, eo quo diximus hieroglyphico figuratur. Ideo verò stantem pingi voluèrè, quod stare conueniat adoranti: quem morem fuisse etiam apud Romanos, indicat Val. Martialis Epigrammat.

ADORATIO.

C

*Multis dum precibus Ionem saluat,
Stans summos resupinus usque in vngues
Aethon.*

Porro adorandæ nouæ Lunæ morem, & manus in prece substollendæ, Horatius attigit, ode illa:

*Cælo supinas si tuleris manus,
Nascente Luna rustica Philyre,
Si thure placaris & horna
Fruge Lætes auidag, porca.*

Quinetiam Virgil. statum & sublatas in cælum manus esse adoracionis indicium ostendit, vbi Anchisen inducit obseruato augurali portento illo, quo flamma caput Ascānij corripuerat, mollesque comas tactu innoxia lambere visa fuerat: is nanque,

Oculos ad sidera lætus

Extulit, & cælo palmas cum voce reuendit.

Et cum mox in attestacionem intromississet, & delapsa cælo stella per vmbas faciem ducens multa cum luce cucurisset, signaretque vias, tum longo limite sulcus lucem daret, & latè circum loca

*Sulphure fumarent genitor se tollit in auras,
Assaturq; Deos, & sanctum sidus adorat.*

Status porro Philoni inconuertibilis mentis indicium est, ac sese Deo applicantis, qui nulla præditus vacillitate, stabilis firmusque permanens, vt cuncta moueantur autor est. Videre est in argenteo quodam nummo, quem bene literatus adolescens Prosper Publicola Sanctrutius mihi Romæ visendum dedit, huius argumenti simulachrum cum inscriptione V O T. P V B. quæ suscepta sunt in

E 3

A tionis participas animas esse, vel eorum animantium quæ vulgò rationis expertia vocentur, tametsi ratione non vrantur, tum propter incongruam insepamque corporum compagine, tum verò quod differendi facultate careant, vt in simiis & id genus aliis humani cuiuscunque ferè operis imitatricibus est cernere. Quinimò Diogenes his etiam intelligentiæ acrisque participatum imperit, quæ vt magis minusue sint humanæ figuræ similia, ita magis minusue intelligant. E conuersò autem, vt apud Aristotelem & Physiognomos alios habetur, ita mores in humana petendimus natura, prout effigies, ipsaque corporis species ad brutorum aliquod referatur: vt pore affinita labia, crassa quippe prominentiaque, tarditatem & stuporem ingenij: caninas maxillas iracundiam simul & fidelitatem: hispidam angustamque frontem, quippe suillam, impuritatem morum, indocilitatemque hominis indicare: atque ita ferè singulis in articulis ingenium nostrum ad brutorum similitudinem explorari. Pari igitur ratione cynocephali, simiarumque genus omne, quorum bona pars mira quadam similitudine faciè humanâ, pedes autè & manus omnino referunt, humano itidè sensui & operationi, artibusque propinquiore sunt, & propemodùm intelligere nobiscum pariter iudicant. Non præteribo hic, quod ad hanc pertinet similitudinè, quod Galenus in aggressionibus Anatomicis, ait se multas simias & Cynocephalos dissecasse, si humani corporis copia nō affuisset, mirâq; in iis similitudinè cū humano corpore deprehendisse. quare Ennius rectè admodum scribit,

Simia quàm similis brutissima bestia nobis.

Sed esto similitudo hæc ingenij causa. Quid hi super elephanto dicturi sunt, quo quid brutum magis, & ab humana figura diuersius? Ei tamen beluæ esse quandam cum genere humano societate, M. Tullius Epistolis ex confirmata hominum opinione non negat.

VNDE BRUTORVM CVLTVS

apud Aegyptios.

A Li verò coliq; animalia, quæ rationis expertia dictamus, sunt qui ab Iside tradant institutum, quæ honorem hunc coniugi, eidemque fratri Osiridi præstandum induxerit, magna agrorum parte sacrificiis adiuicata, morèque fuisse initidè, vt quæ quisque veller animalia in hunc vsum aleret, quibus vita finis, tanquam Osiris occubuisse, luctum instaurabat. Cæterum postea delectum habitum & Cynocephalo in primis honorem attributum propter excellentem quandam, vt rerum periti asserunt, animalis istius naturam humano propemodum generi proximam: vt verò profani putant, quippe qui rerum historias ex vulgo mutuantur, factum aiunt, propterea quod Osiris huiusmodi satyrorum genere sit plurimum delectatus, vti nostro etiam tempore vanissimi plerique faciunt. At Romanis etiam id nequitie genus in vsum fuit. Quare nebulonè Vedium luxurie carpit Cicero, quod sibi obuiam factus cum duobus essedis & rheda equis iuncta & lectica, quodque in asseio haberet Cynocephalum, neque descenderet etiam onagri: quare nunquam hominem nequiores autumat se vidisse. Quin verò & Satyros eos appellatos constat. Magna horum vis in subsolanis Indorum montibus, quæ Cartadulorum dicitur regio, humana propemodum affigie, tamque quadrupedes quàm rectè currentes, tanta pènicitatis in cursu, vt propter velocitatem non nisi senes aut ægri capiantur. Atque hinc ridiculum illud Alexandri Magni militibus, obuenit, qui loco quodam per Indiam facientes iter, Cercopithecòs adèd multos insignique magnitudine conspicari, qui ad exercitus similitudinem quem infernè sub signis progredi obseruabant, ordines & ipsi seruare videbantur, in eos velut in hostes montium iuga insidentes impetum fecerunt, suisq; erroris admoniti à locorum peritis, non sine rubore arma inhibuerunt.

C Ed vt ad hieroglyphica redeamus, sacerdotè etiam hieroglyphicè per Cynocephalum Aegyptij significabât, propterea quæ aiunt animal id neque pisce, neq; pane ex piscibus confectio vesci, quali Osiræ plurimum vrantur: Indorum ea gens, qui nullum aliūm cibum nouere, quàm piscium, quos ynquibus dissectos sole torrent, atque inde panem ex his faciunt, vt Chitarchus memorie prodidit. Veluti tres apud Babylonios familie olim fueret, quæ nullo alio cibo vixebant, quàm piscibus arefactis & pistillo tuis, ac demum in ossas coactis, veluti pane: cuiusmodi religia in Christiana quoque pietatis collegia quadam emanauit, quæ perpetuam carniū abstinentiam sibi constituerunt, quod tamè apud eos honestior de causa & longè maioribus argumentis institutum: externi tamen sacerdotes, & pisce, & huiusmodi etiam pane vesciebantur, quo Aegyptij tantum abstinebant; piscemq; hi demum omnem, vt Commentario suo dictum, religiose admodum abhorrebant: eaq; potissimū de causâ, tanto cynocephalum cultu prosequantur, in quo suæ religionis timorem obseruarent.

SACERDOS.

CIRCVCNGISIO.

C Vmqs circuncisionis ritum Aegyptij suscepissent, animaduertissentque canicipites hos circuncisos nasci, rati, non temerè, sed diuinitus et animantium generi id obtigisse, maiori eas habere venerationi, vna eandemque cognationem cum illis omnino proficentes, Circuncidere verò

Circumci-
sionis A-
egyptiorum
antiquis
mos.

antiquissimum fuisse Aegyptiorum institutum, ab eisque ritum sumptisse Iudaeos, Diodorus fabu-
latur; quem secuti scriptores quidam alij, proprium hoc, & vetus Aegyptiorum arbitrati sunt,
quem morem Colchi, vtpote Aegyptiorum coloni, neque non Hebraei apud eos educati postea
tenuerint, Sed eorum haec est fabula, qui diuinarum literarum historiam tam longa annorum serie
apud populos nationesque omnes receptam obscuram conati sunt; cui tamen & Strabo & Cosme-
lius Tacitus subscribunt, qui circumcidere genitalia Iudeorum institutum assererent. Sedenim
qui veterum monumenta studiosius perferuntur, Abrahamum norunt signum populo suo dedisse
circumcisionem, qua sui ab Aegyptiis distinguerentur. Non igitur diceret Irenaeus, ad similitudinem
Cynocephali circumciderebant Aegyptij, sed ab Hebraeis ritum hunc Aegyptiorum natio magna ex
parte suscepit, quae virum illum per annos multos in Aegypto degentem, & de diuinis a se
diferentem admirata est, pluribus & veteribus & nouis scriptoribus ad asserentibus: Sed fac nihil
horum inueniti, validius id mihi argumentum est, quod ex historia desumitur, mutilandorum ge-
nitalium legem antiquis temporibus popularem apud Aegyptios non fuisse: cuius rei Pharaonis
filium testem appello Iocupleisissimam, quae cum in ripa profluentis fluminis Mosem comperisset,
euestigio circumcisi agnouit, & factum gentis Hebraicae nuncupauit. Quod si circumcisi diu mos
Aegyptiorum itidem fuisset, quinam ex hoc signo in cognitionem eam deuenire poterit? Ex
quo illud etiam suspicari licet, non omnium Aegyptiorum institutum fuisse mutilationem huius-
modi, sed sacerdotum tantum, vt à prophanis secerentur: quod apud Hebraeos semper popu-
lariter obseruatum est. Notum illud est, Iudaeos olim contra Hadrianum mouisse bellum, qui ne
mutilarentur genitalia vetare voluerit.

CORPIS APERTA SIMPLICITAS.

DE MYSTERIJ AUTEM RATIONE varia traduntur ab autoribus penè omnibus: sed praecipue quidem
nihil praeter obscenorum munditiam ea re quaesitum existimant. Alij figuram eam fuisse aiunt,
sed quam ne ipsi quidem Hebraei satis intellexerint. Non desunt qui id inigne ob eam causam gen-
ti inditum putent, quo numerosa illa progenies caelitus Abrahamo promissa, à ceteris esset gen-
tibus discreta. Antiqui omnes Theologi, ex hoc, circumciscendi cordis figuram & typum asserunt;
quod ea pars quae circumciscitur, similitudinem quandam habeat cordis: iussisse verò Deum vt ea
nudaretur, quod ostenderet, aperto & simplici corde oportere nos viuere, vtpote quae in ea corporis
parte quae omnium ferè circumciscitur ritu pudoreque velari solet, instituta sit: quia secretioris illius
circumciscionis quae in corde fieri debet, indicium fuit. Circumcisi enim sumus, inquit Apostolus,
circumciscione non manu facta. Nam & prophetae identidem clamant: Circumciscite duritiam cordis
vestri. Declamant super hoc Lactantius, Eucherius, Irenaeus, Graeci Latinique omnes. Nam
illa, inquit, carnis mutilatio in Iudaeis, nisi significaret cordis circumciscionem, careret vtrique
ratione: quia si Deus id vellent tantum, à principio sic hominem formasset, vt praepitium non ha-
beret. Quae verò super haec re multa admodum magister postea Paulus senserit, cum sint quotidie
in piorum manibus, & publice recitentur, superuacaneum ea repetere iudicauit: idque fat fuerit
monuisse, Origenem Adamantium super hoc legendum epistola ad Romanos cap. 2. lib. 2. & alibi
passim, ita tamen, ne Chryostomum, Basilium, & ex nostris neminem praetereamus.

IRACUNDIA.

AD HAEC Aegyptij sacerdotes iracundia per Cynocephalum indicabant. Est enim Cynocephalus
ante omnia animalia iracundus, indignabundusque, de quo id dici potest quod de Pan-
Theocritus,

ὅσι ἀδὲρ σπιυία χολὰ πῶτι πῶι κείνου.

quasi dicamus,

Semper acerba illi pro paribus assidet ira.

Nam omnino & Panes & Satyros & Sphingas & Simias & Cynocephalos idem propemodum ge-
nus, diuersis tamen inter se distinctum speciebus, autores ponunt. Nascuntur verò Sphinges apud
Troglydytas Aethiopes, forma haud ei dissimili qua pinguntur, fusco pilo, mammis in pedore
geminis, monstro similes: sunt etiam paulo pinguiore: naturam habent in cicurationem admo-
dum procliuem, pluribus exercitiis disciplinisque aptam. Albertus quoque inter simiarum genera
sphingem agnoscit, in signem duabus in maxilla maculis nigricantibus, cauda coloris itidem sub-
nigri & oblonga. Harum ego vnam Veronae cum essem, vidi, mammis illis & glabris & candidis à
pedore propendentibus: circumducebat eam circulator quidam Gallus, ex ignotis antea insulis
recens aduectam. Ostendebat idem cuniculos nostris quadruplo maiores, mira quippe corporis
obscure distentos, & quod, nisi quis viderit, credere vix queat, praeditos quaternis singulis ge-
nitalibus, humanorum digitorum instar & similitudine coherentibus. Ipsa verò Sphinx toto erat
pedore glabro, facie & auribus humanis propioribus, dorso hispido supra modum, fusco &
oblongo admodum pilo, eoque densissimo. Rectorem laeuum brachium quo catenam cui erat alligata,
regebat, ferrea manica obarmatum habebat, dextra baculum gerebat, quem in faciem animalis
identidem praetendens, bipedem secum ambulare, & loco etiam saltare interdum & obgannire
faciebat, multamque hinc à spectatoribus stipem aucupabatur.

Sphinx.

Cuniculi
ex ignotis
insulis.

ARCANA

ARCANA TEGENDA:

Porro Sphinges in Aegyptiorum templis hieroglyphicè admonent mystica dogmata, præcæptaque & institutiones sacras per anigmatum modos à profana procul multitudinem inuoluta custodiri debere, & in arcanis tantum tractari: cuius ergo taciturnitatis effigie huius tabellas & literas signare diu delectatus est Octavianus Augustus, quam postea repudiavit, vsus inde, felicitis ominis causâ, Alexandri imagine.

INGENII ACUMEN.

EA verò hæc Palladiæ cuspidi subiecta, vt in ea Mineræ statua, quâ Athenis olim fuisse creditâ ait Plinius, ostendit nihil tam abditum & reconditū esse, quod ingenij acumine exerci & palam profecti non possit: ita quidem Sphinges. At qui Cænocephali vocantur, corpore sunt deformi, ferum omnino, vt diximus initio, atque, indomitum animal, quod nulla ratione modòque, sicut: supercilio aspectuque, sunt horrido & truci, vt genuinâ, qua de supra dicebamus bilem ex facie possis agnoscere,

Adentur & Sileni Cynocephalo, sunt enim & hi, vt Paulanias attestatur, ex Satorum grege, quos cum ætatis iam provecioris esse ceperint, Silenos appellare consueverunt: quorum hieroglyphicū erat, diuinitatē in re quapiā delitescere. Erant enim Sileni, vt ex Platonicis Alcibiadis dicto colligimus, imagniculæ quædã sectiles, ita concinnate, vt diductæ & explicari possent: quæ vbi clausæ erant, nihil aliud quam ridiculam & monstruosam quandam tibicinis speciem ostentabant: vbi verò aperiebantur, venerabile numen aliquod exerebant. Hinc Alcibiades Symposio, Socratem Silenis similem esse dicit, quod is longè alius esset interius intenti, quam summo habitu videretur. Vnde etiam Σιλῶν ἀλιβιάδου dici solet, de re quæ prima fronte vilis ac ridicula videatur, interius tamen ac propius contemplanti sit admirabilis.

DIVINA IN OCCULTO.

VRINATOR.

Sedenim ne reliqua Cynocephali significata prætereamus, per simulachrū eius vrinatorē etiā intelligebat: quādoquidē animalia inter narādū obhorrescere, rugisq; in gōfā fieri perhibebatur: vnus Cynocephalus, vt apud Horum est, in quēcunq; locū tranare perrexerit, nullo vel squaloris vel horrois indicio fertur enātare: cuius quidē natationis facilitas vnā cū literarū peritia, quæ potissimū in Cynocephalo discernitur; eam animali cōciliat laudē, quæ doctis & experientibus viris tribuebatur, vt scilicet & literas & natare didicissent: contrā vero in ignaues & nulli negotio idoneos, nulliusq; disciplinæ aut exercitij participes, Athenienses dicere solebāt, *μῦθος κῆρος οὐδὲ μαθητῆς*, neq; quidē natare, neq; literas: cuius prouerbij mentionē facit in legibus Plato, atque etiam Aristides in Apologia quadam. Quod verò hæc liberalia essent studia apud Tranquillum legimus, Octavianū Augustū nepotes suos & literas & natare, aliāq; rudimēta per se plerūq; docuisse, iam & de Caligula ad eius ignominia dictū, quod admodū docilis ad cætera, natare nescierit. Porro vrinator nō est simpliciter positū, sed et si significat qui profūdā quæq; peruestiget: vnde locos apud feri ptores perdifficiles, Delio natatore indigere dicimus: egrēgie enim Delij narādū peritia celebratur.

ORBIS TERRARUM.

Per idē animal orbē terrarū *ἵερον ἡγεμονία* Aegyptij significabāt. Nā cum duas & sexaginta primas terras habitabiles regiones poneret, quas & Hali Ambergel in tractatu ultimo Astrologia memorat, obseruaturū magna in id genus animalū cura adhibita, partes totidē in Cynocephalo motiētes, quæ quotidie singule periret, mox à secūdo & sexagesimo die quod reliquū esset corporis interiret. Erat verò apud eos sacerdotēs summa religio, vt quicunque singulis diebus intermortuus esset articulus præfeceretur, ritēq; vnguentis more suo obunctis sepeliretur. Quod verò mos fuerit Aegyptiorū vnguento plurimo cadauera inungēdi, durauit etiā apud Christianos diutissimē mos hūc quod ex Tertulliano cōiectari possumus, ita dicēte: Si Arabia queruntur, sciat Sabzi pluri & carioris suas merces Christianis sepeliēdis profigari, quam Diis sumigādīs. Sed vt ad orbis partitionem reuertamur, Deus excelsus, dicētē Clemēs, penes quē rerū omniū potestas est, in septuaginta & duas partes diuisit totius terræ nationes, eiusq; principes Angelos præfecit, mox Christus Apostolos totidē ante quā paterefer, per omnē terrarū orbē dimisit, qui Euāgelij prædicarēt. Astrologi suam quādā seculi cōmoditatē, sexagenis tantū partibus orbē diuisere: de quibus ita Proclus in Spharâ: Sed nec interualla circulorum in toto orbē à se inuicem itata sunt, verūm pro sphaerarū descriptione ad hunc modū dispensari solent. Diuiso in .x. partes meridiano quouis circulo, septentrionalis circulus à polo sexagesimarum partium quicque interualla notatur, Aequator ab vtroque tropico sexagesimis quateris distat. Reliqua ex Iacobo Zieglera huius doctrinæ & peritissimo, cognoscere poteris, cuius tu eruditionem admiratus, cum principem is neminem virum in Italia atque adeo in ipsa vrbē Roma reperisset, à quo susciperetur, tu ipse mi Cæli hominem & probum & literatum, vti Anacharist Solon, complexus in contubernium tuum admisti, & vt doctrinam suam posteritati communicare posset, per ea quæ illi præstas comoda effecisti.

Aegyptiorum mos vnguenti cadauera.

D E

AM verò quædam super Simia conquiramus: qua super id traditur, quòd iudem sacerdotes, vbi hæreditatem in inuisos collatam significare veluissent, hieroglyphicum Simiæ, quæ paruulam penè Simiolam duceret, facere consueuerunt: cuius argumenti causam eam apud Horum, legas, quòd duas ipsa simiolas vno partu perfert. Sedenim earum alteram magis diligit, alteram ita negligit, vt eam etiam odio prosequi videatur. Quam verò curandam suscipit, morosè adeò complectitur, & ante se comprehensam gestat, ostentat omnibus, tractariq; gaudet, gratulationem intelligens, vt magna ex parte foetum ipsa sum, cui tanto affectu fauere videbatur, attestando enecet: mox alterum quem negligere cœperat, educare cogatur, in eum omni mox conuersa cura.

HÆRES INVISYS,

HOMO NIHILI AC NEQVA.

Vulgatissimum verò illud est, & omnium scriptorū ætatumq; testimonio receptū, Simiam pro despiciatissimo & maxime nequā hominē haberi, vt pro Cresiphonte Demosthenes, Æschinē tragicam esse simiam dicit, q; personatus quodammodo verborū grauitate videretur, cum alioquī pessimus atque nequissimus ciuis esset. Et Dion historicus de obreccatoribus, quos ego, ait, non pluris facio, quàm, vt dici solet, simias. Apud Cic. epistolis, Simiam inuenias pro nihili hominē positum. Quodq; historiis Græcis memoriæ mandatum est, Simiæ, quam rex Molossorum in delitiis habebat, improbitas minimè prætereunda. Illa enim, cum Spartiatæ oraculum ab Iouē Dodonæo petiuissent de victoriâ sciscitantes, legatiq; vas illud in quo inerāt sortes collocauissent, vnam euerit, sortesq; dissipauit. Negant verò historici, vt Cicero de Diuinatione refert, Lacedæmoniis yllū vnquam ostentum hoc tristius accidisse: nam quæ præposita erat oraculo sacerdos, dixisse fertur: De salute Lacedæmonii esse, non de victoriâ cogitandum. Neq; verò Plautus ineptè Simiā bellam, nunc nihili vocat, nunc nequissimam, in Milite, ac Pseudolo; & in Rudète, pro lenone in somniorum coniectatione ponit, quando lenonibus nihil est scelestius neq; perditius, ingrato dubio procul & inuiso mortalibus genere, quodq; est, vt ipse dicit, Deorum odium atque hominum.

VITIORVM DISSIMVLATOR.

AD hæc, hominem sua dissimulantem vitia, turpitudinemq; domesticam occultatē, notare si vellent Ægyptij, Simiam micurientem faciebant: ipsa enim est ea verecundia prædita, vt quotiescunq; lotium fecerit, excrementum illud (quod etiam in fece reliqua feles faciunt) effossa obruat terra, aut alia quapiam re super ingesta omnino occular. Sed quoniam impressi codices in dano sunt, quātū ad Simiæ nomen, quæ sit castior lectio, in Fele, hoc est in Æluro disputatur.

IMPVDENTIA.

Mihi quidem longè significantius per Simiam impudentia videtur ostendisse posse, quàm huiusmodi verecundia. Ea siquidem partibus iis, quas verecundia occultari iubet, assidua sessione depilatis, natibusq; ita turpiter denudatis, improbum exhibet spectaculum: & eius generis mares, præcipueq; Cercopitheci, natura procaciter excitata, frequētī quantūlibet spectatōrum theatro, facti cum impudentia pudendi tractatione lasciuunt, eorum iustar fatuorūm quos nunc Ægyptij, vt omnibus ad Nilūm locis palam est, Maurique & Turcæ omnes simul ac talia perpétrare cōspexerint, magnopere venerantur, summaq; & innocentiâ & simplicitate præditos arbitrantur, rēp; putant admodum piā se facere, si cumulatim in hos stipem cōtulerint. Sed vt cunq; illa, Pitheculæ, insulæ, quod ad hanc facit morum puritatem, notæ sunt in Tyrrieno mari, quibus nomen inditum à simiis, in quas Candulus & Atlantis, vt apud Harpocratiōem ex Æschylis Sardiāni iambs legitur, fratres, omnium ea ætate promississimi impostores à lout trasformati sunt, cum aduersus eum quoq; fallaciarum machinas adnouissent. De quibus ita Ouid. in Fabuis:

PETVLANTIA,

In arinem, Prochyamq; legit, viridig; locatus

Cercopum exosus, gentisq; admissa dolose,

Colle Pitheculæ, habitantem nomine illius,

In desorme viros animal mus aut, vt iidem

Quippe Deūm genitor fraudemq; peritura quondam

Dissimiles homini possent simileq; videri.

Sanè quidem petulantiam quis hoc scriptiois genere significaturus, nullo commodius animali videretur, quàm simia; cuius improbitate considerata Plato in Ciuitate sua Terstem ait, illum omnium qui ad Illium genere turpissimum, tantæq; impudentiæ monstrum, vt Achilles Agamemnoni

A memnoni exprobare nihil veritus fuerit, sequi heroibus ingerere temerarius assuerit, in simiam commutatum esse, imitarique adhuc hominum facta, non res, sed specie ipsa mutata: quod etiam Q. Calaber Paralipomenis tangit. Nam si cum inter homines ageret, tam perditæ fuit insolentia, ut ne regibus quidem imperatoribusque ipsis quicquam parceret, minime mirum, si, postquam in bruta transtulit, eundem animi tenorem seruat, importunitatemque omnem aduersus leonem ipsum ferarum omnium regem exercet. Sanè Lycophron Terfitem ipsum *ἰνδρὸμορφου* appellat: & vulgò genus hominum huiusmodi simias solemus æquiparare. Ac in eam improbitatem ita nos aliquando lusimus sermone ad Leonem X. P. M.

*Denique sic petulans generoso in fensa Leoni
Simia, que natibus, caudaque, & clunibus huius,
Tantum animi est parvis, affixa procacibus ausis,
Hoc tam magnum animal vexatque agitatur, nec ullam
Esse moram patitur, musca importunior, apta
Illa feros vitare vagues & dentis acumen,
Lubrica dum sedit saltem, leuibisque lacertis,
Deque suo querit sibi tot ludibria Regæ.*

FEBRIS MEDELA.

Reliquum hic erat, ut ex eorumdem sacerdotum dictaris remedium febri ex Leone simiam vescente significari subiiceremus, sed super hoc satis in Leone.

SVI ADMIRATOR.

Quo sit in prolem suam affectu simia, paulò antè diximus. Hinc autem aliud oritur hieroglyphicum. Fuerunt enim qui Sissenos Carullianos per fœtam simiam aptè significari posse contenderent, qui scilicet sine riuali dicta factave sua vince amant & venerantur. Generosum Pindari dictum, qui genus hoc hominum philautia, hoc est, cæco amore sui perditum irridens, adulator non aliter viros probos & amicos videri ait insipientibus, quàm simiæ pulchræ pueris iudicantur. Ait enim in Pithiis, *καλὸς τοι πίδαρι παρὸς παιδὶ*: bella quidem simiola est pueri. Nam & Horatius adulatorem in obsequium plus æquo primum, ita ad diuitis nutum mutari scribit, ut credas mimum partes agitare secundas. Simia verò mimum exercit, quòd vna omnium maxime atque efficacissimè quæcumque fieri viderit imitatur. De philautia Synesius vir literatissimus, cum epictolas accuratius à se scriptas aliquando colligeret, vereri se dixit, ne quod simiis accidit, eveniat sibi: illæ enim, ait, cum natos animalium omnium turpissimos pariant, putant ipsæ tamen eos esse omnium formosissimos. Atque vtinam, mi Cæli, non idem & ego fallar, qui tantum vigiliarum hieroglyphicis his indagandis impenderim, tantum laborum conscribendis exhaustèrim, ut quod nunc hominum est ingenium, posteaquàm me studiosorum animos oblectare existimauerim, ludibrio sim. Quid enim, inquit, ad nos litterarum Egyptianarum fabulæ, cum nunquam satis temporis per ætatem etiam longissimam superfit, ut vel Latina vel Græca discere quis possit: quanto satius fuerat quatuor hos & viginti annos, qui contendendis sex circiter & quinquaginta huius argumetæ commentariis perire, vel eloquentiæ, vel traducendis autoribus Græcorum optimis impendisse: aut si frigidus obstatat circum præcordia sanguis, mihi potius latenter instituisse vivere, ne per continuum genij defraudationem corpus affligerem, vnde diurnas grauissimæque tot agritudines contraherem, nèque tamen hinc vllam apud potentiorum quenquam gratiam mihi compararem. Vera hæc, non inficit, dicturi sunt. Sed quid agerem? Suus cuique attributus est error. Si quid tamen fuerit quod vel tibi, vel tribus amicis aliis non vsquequoque displicerit, satis me consecutum arbitratus, habeant sibi sua regna reges, respondebo, meamque iudiciorum circiter amicorum industriam approbari vsque ad eò æstimabo, ut pro laboribus tantis ingentem mihi mercedem cumulatisimè persolutam rationibus meis sim nulla contatione relaturus. Vale,

meque Manardo, more tamen
illo tuo, plurimum
commenda.

PIERIVS

[Faint, mostly illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page.]

PIERIVS VALERIANVS AD MAGNIFICVM

ACHILLEM BOCCIVM BONONIENSEM, DE IIS

quæ per ceruum significantur ex sacris
Ægyptiorum literis,

LIBER SEPTIMVS.

Ingularis illa mentis integritas, summæque eruditio tua, Achilles Bocchi nobilissime, nostræque amici-
tæ firmitas, perpetuæque constantia iubent, ut quantum in me est, tui memoriam nullo inquam
tempore apud me desitutam assiduè celebrem: siue nos coniunxerit olim studiorum similitudo, siue
fortuna quadam paritas, quod eodem tempore pari mæstitia tibi Bononiæ, mihi Romæ easdem disci-
plinæ proficere contigerit, eorumdemque amicorum, quos diu coluimus, patrocinio protegi. Nulla tamen te
amanda causa maiores existerunt, quam congressus illi periculi, periculosi, & in primis mihi salutiferi,
cum tristissimo illo meo, Italique totius tempore recepti Florentiæ cum Mediceis meis eiectionis, Bononiæ te superiori
estate conueni: in tanta enim rerum mearum omnium iactura facta neminem habui, qui sapientioribus ser-
monibus maiorem, miserias calamitatesque meas molliret, alleuaretque magis, quam amicissime officio-
sissimæque consolationis tue: ita te prudenter per totius vetustatis exempla, perque ea quæ atate nostra conspex-
ramus, de humanarum rerum vicissitudinibus discrentem audire plurimum iuuabat: Accedebat huc tua illa
verborum bonitas, mira vultus hilaritas, & festiua semper oratio, quæ me ita deliniri sentiebat, ut ad erumnas
meas mitigandas nihil accidere posset utilius, nihil accommodatius. Tecum itaque totos illos dies esse, tecum
ambulare, tecum sedere nunquam destiti, donec maximam eius, quæ me tum oppresserat, anxietatis partem
à cruciibus meis excussisse mihi visus es, egritudinisque illius feruorem non parum mitigasse. Rescæ vero
quam acerbitas illa temporum in maiorem versâ est fortunam, elapsus è custodia Pontifex, patrie Medicee,
Romæ non restitui, mihique res satis belle successere, factum est ut me tot iam laborum difficultatumque nihil omnino
penitiret. Elipolyti enim mei liberalitate sum egeere vetitus, liberiusque mihi otium indultum est. Vnde datus
est ad literarum studia reditus, & deserta diu Musæ repetita. In his autem ea prima fuit cura, ut quæ tractasse
me olim nostri hieroglyphica, diutius de suo esse non minime permitterem. Accinxit me itaque ad poliendum eo tunc
consilio, ut si inuicus doctorum amicorum calculus accessisset, modo hoc, modo illud Comentarium emitterem. Quod
ut commodius fieri posset, eruditissimis viris amicis meis libellos singulos singulis inscripsi, ut ipsi non magis meam, quàm
sua causa, quod corrigendâ existimassent, accuratius emendare quodammodo cogerebantur. Ex his Cereus tibi de-
dicandus fuit, propterea quod sermones illi, quos calamitose meo illo tempore tecum fuisse perrebatam, argumentum
id præcipuum habuisse memini, ut tot inuictas multas ab hinc annis in plerisque Principes calamitates, qua-
les & quantas Europa ferè tota vidimus, eorum delirio deriuatas inde procedere querebamur, quod id homi-
num genus amicos faceriores veridicosque propemodum fastidiret, plurimumque adulatorem subdolisque pa-
tescentes vnicè adinueniret. Præcipuum vero Cereus esse hieroglyphicum apud Ægyptios, ut si hanc iudicij captiui-
tatem indicare vellent. Ceruum sibi illectum pingere: ut si qua huiusmodi condicula pararentur, haberet
sibi hanc hanc quod sibi proponeret præcipue fugiendum.

AB ADVLATORIBVS PESSUNDATVS.

AEGYPTII hominem dolo ab adulatoribus circumuentum ea pictura significa-
bant. Quod verò Cereus instituti natura sit pastorali fistula, vel suam aliquo
modum contentum demereri, tantaque lineæ effici voluptate, ut immemor
sui nullo procius negotio capiat, vel in lecto alicunde re-
lo, quod propter ani-
mi abaliquationem hinc se-
rit minime suspicatur, eue-
stigio transfodiatur, at-
que irati fiat ad blandientium prædâ aliquid
ludibrio suo coniugium exhiberatur, quem
admodum cum perniciæ sua ridiculi sunt, qui lenocinatis istius-
modi sese offerunt capiendos: ut rectè mihi, Antisthenes philo-
sophus dixisse videatur, longè fatius esse in coruos, quàm in
adulatores incidere. Hac iam tunc in congressu illo Bononiensi
dicta puto meministi, cum tu, ut semper soles doctè aliquid de-
clamare, subiecisti: Sapientissimè quidem Antisthenes, qui vt
iuuentutem suam (nam ea potissimum ætas huic obnoxia est
incommodo) ab Æchilochæ vulpis calliditate liberaret, vtili
omnibus documento futurus, coruos aiebat non tam hominibus
obesse, quàm adulatores. Corui siquidem corporis tantum o-
culos effodiunt, quos ne viles quidem non postremi nominis phi-
losophi existimauerunt: alij, ut contemplationis impedimentum

nescio

A nescio quod, sponte effosus, abiecerunt, Adulatores verò mentis, quæ nostri diuina pars est, oculos erunt, intellectum scilicet atque iudicium, quibus tantum reliquis præstamus animantibus, obre-
nebrant: quibus ita perditis euenire necesse est, vt nihil fiat humanitati reliquum. Idem etiam dicti-
tabat, Meretrices bonâ omnia amatoribus suis comprecari, præter vnam mentem atque pruden-
tiam: ita adulatores iis quos affectantur, omnia felicia ominari, præterquam sapere, ac seipos no-
scere. Addidisti etiam illud, quod Crispus Passienus dicere solebat, non esse claudendum hostium
adulationi, sed aperiendum, veluti solet amicæ, quæ si fores impulit, grata est: si effregit, gratior: pro-
desse enim id hoc arbitrabatur, vt homo inde qualis esse debeat, admoneretur, Respondi ego: Argu-
tè quidem Passienus opinabatur, sed paucissimi quos agrestissima virtus vndeunque munierit, hoc
assequi poterunt: reliquis plerisque omnibus, ob humanæ naturæ imbecillitatem periculum inimi-
net, ne si ad hæc aures patefecerint, tanquam vituli inter lupos circumueniantur, vt Cræticis Cyni-
ci sententiâ declarauit. Contrâ verò sapienter illi vitam instituerunt, qui non ad ostentationem
viventium, non populares aures captant, sed sibi rerum suarum consilij, rationem ipsam, veram viuendi
ducem, sibi proposuerunt. Quare cum veritas semetipsum noscere doceat, impediatur adulo: illa
virtutis viam, hæc vitiorum semitam collaudet: illa bonis, hæc malis parère compellat, reiciatur à
nobis penitus adulator more philosophi Timonis, qui Demæam assentatorem ligone percussit. Nul-
lum enim animatum genus assentatoribus, ait Plutarchus, perniciosum magis: nullum quod citius
iuuentutem in præceptum agat: nullum quod facilius fortunas, honores, vitam denique ipsam ra-
dicitus euerat. Ideoque Diogenes interrogatus, quæ bestia morsum haberet nocentissimum: Si de
feris, inquit, interrogas, obreclator: si de cicuribus, adulator. Nam veluti aucupes blandulo quodam
stridore & mellita vocula simplices gusculas aut in viscû implicat, aut in pedicas iniiciunt: ita pel-
licit homines adlatio, & mox in omne scelus impellit, eo quæ impullum & inuolurum, in vitam de-
mum calamitosam trahit, porquæ caput & pedes in profundissimam ærum narum voraginem de-
mergit. Rectè itaque dicere solebat Aristonymus: Ligna dum ignem nutriunt ab ipso consumi, di-
uitias, dum adulatores alunt, ab eis labefactari. Excepisti tu: Rectè quidem mihi Pieri: nam in memoriâ
illud mihi reuocasti, quod & Phaurinus philosophus Asteonis fabulam à suis canibus, quos alebat,
deuorari, ad adulatorum trahit euentum, quorum finis & intentio est totum absumere, si possint, do-
minum. Quod cum ita sit, Antisthenes sive Diogenes Cynicus cum ligone suo summo opere com-
mendandi sunt, qui in vita perniciosissimum esset animaduertentes, vrbaniusimo dicto altere,
castigatione alter, homines ad morum integritatem & prudentiam notes, admonere voluerint, ne
pessima parasitorum contagio, labefactari, per imprudentiam in tam procliuia vitæ discrimina pes-
sum rapere, omniumque ignominie, contumelias atque ludibrij expositi, eorum quibus se sua-
que omnia crediderant, proditione perderent. Subsecutus ego sum: At ne Ceruû tantum musicæ
capi lenocinio persuasum habeamus, equos etiam, ferocia alioqui animalia, eadem affici suauitate,
Persicæ ex historia compertum, magno eorum detrimento, qui bellatores eos effeminatis cantile-
nis & moduljs aduofecissent. Murænas, quoque & thrissas piscium genera suuocari concentu &
tinnabulis, exploratum est vulgo: quamuis murænas genitura tantum tempore, eorum, vt pote quæ ser-
pentium sequi sibi feruntur, quibus eas admisceri tradunt. Iam & Orus, cui nomen inter aues ab
auribus est, tanquam cantaminibus circumuentus modulamine afficitur, humerosque iadare, salti-
tare, & nutare vertice quasi modulos teneat aspicitur: sed nulli horum musicæ est exitio veluti cer-
uis, quapropter hinc potius Egyptij hieroglyphicum suum desumere voluerunt. Sanè quo minus
mirum si ceruum musicæ modulos intelligere, apud Ælianum legitur eum Indicæ vocis callere fo-
num, sermone inque percipere, neque alium quæpiam ita facile: quamuis Ptolemæo Philadelpho cer-
uus fuerit, qui Græcum idioma profus intellexerit. At iam satis super Cerui musicæ euagati, reli-
qua nunc cius animalis significata subiungamus.

P R E C I P I T A N T I A.

Percito quempiam ingenio, temerèque ac nulla ratione sese mouentem (vt plerumque furores
sunt qui Panici vocantur: quippe cum nulla urgente causa quis in fugam se proripiat, nego-
tiumque, quod præ manibus erat, statim abiiciat, inceptumque deserat.) Egyptij per ceruum & vi-
peram adpicam intelligebat. Pugna enim huic est cum serpente, cuius etiam cauernas inuestigat,
nariumque spiritu extrahit renitentem, vt luculenter his versibus Lucretius,
*Naribus alipedes vt cerui sape purantur
Ducere de lasebris serpentina secla ferarum.*
Ideo singulare abigendis serpentibus remedium, ceruini cornu suffragari, vt apud Nicandrum legi-
tur. Idem ipse tamen tam acer anguim hostis, qui tanto eos conatu perquirat, simulac ex improui-
so viperam conspexerit, in pedes se repente proripit, ac fugit, ingenita scilicet naturæ discordia
conatus, quæ illi accidit, vt idem Poëta refert,
*Propter dissimilem naturam dissimilesque
Texturas inter sese primasque figuras,
Multa meanti inimica per aures, multa per ipsas
Insuuant nares infesta atque aspera tactu.*

Sane coniectores etiam tradunt, eum qui per nocturnam quietem imaginatus fuerit videre se ceruum quempiam instantem tergo, longèque sequentem, futurum ut qui tale somnium viderit, ea se formidaturus, ex quibus nulla sit offensio subsequutura, ac perinde frustra timeat.

Siquid verò ad vetera significata addere concedatur, cum Vipera sit profligatissimis tota vita sceleribus inquinatissima alia mariti, alia matris patricidio polluta, venenumque eius atrocissimum, quod omnem, ut aiunt, exuperat medicinam, aptè mihi fuisse videbitur, si quis vel regem vel magistrum vel iudicem quempiam in scelera vindicem sese acerrimum exhibentem, per ceruum & extractam è cavernis viperam, quam mordicus apprehenderit, figurari. Eodem etiam hieroglyphico vitum intelligemus, qui morum impuritatem corrigat, scelera eluat, prauitatem emendet, & quod idem ait Poëta:

*Veridicus hominum perpurget pectora dicti,
Et finem statuat cupidinis atque timoris,
Exponatq; bonum summum, quo tendimus omnes,
Quale sit, atque viam commonstret tramite paruo,
Qua possimus ad id recto condescere cursu,
Qua si ve mali immineat rebus mortalibus olim.*

Hoc enim est maleficum serpentem, qui clam in insidiis excubat, è latebris extrahere, extractum interficere, interfectum denique deponere,

FUGACITAS.

Fugitivum dubio procul hieroglyphicè notare qui vellent, currentem ceruum describebant. Est verò fugacitas ceruo natura in nata. Hinc Lucrè. Et fuga ceruis A patribus datur, & patrius pauper incitat artus. Quam vòrd pedum alacritatem in Achille fuisse autores tradunt, ut *οδοδαιος*, καὶ *πρόδοδος* &c. passim ab Homero vocitetur: sunt qui autem inde parvum, quod eius infantia sub Chirone fuerit ceruorum medullis plurimum enutrita. Porro illum asserunt esse ceteros absque canibus & cerium insidiis Pindarus Nemeis canit:

Κρείων ἰλιάδης ἀνευ κύνων, δολίην δ' ἔρησαν.

Nam de agilitate cerui superfluum est verba facere, cum scriptis omnium in primis celebretur, præcipue verò κατ' ἔργον quandam, Laeonum chorus, Aristophanica Lystrate, dicat, saltandum pedibus est tanquam ceruis aliquis. Sed quod de Achillis nutrimento & nomine positum est, Nazianzenus Achillem dictum ait, quod sine cibo fuerit educatus; *πλάς* enim cibus & fucus est: ille verò crudis tantum ferarum artibus pasci fuerit assuetus, Sed & quod de Chironis institutione circumferunt, mirum ab Homero nusquam huius rei mentionem fieri, cum tamen Apollonius, & qui post Homerum fuerunt Poëtae plerique omnes educatum Achillem à Chirone tradant, Addam huc Telephum Herculis & Auges filium, quem Aleus Auges pater in Panthium montem exposuerat, à certa educatum esse, ut apud Lycophronis interpretem habetur, quod & nomen ipsum ostendere videtur, cerui quippe nutriticam significat.

INTERQUIESCENS.

Quamvis autem cursum perniciosissimum Aegyptij ex cerui currentis specie intelligi monuissent, quia tamen is requiem inter currentium aliquam facit, consistensque manet, dum qui sequitur appropinquet, tum fugam item arripit, factum est ut hominem aliquem laboribus suis requie interponentem significare si vellent, currentem quidem ceruum pingentem, sed retrò spectantem, cum in solius tantum fugacitatis significato caput surrectum statuerent, ut cornua per dorsum demissa residerent. Ideo verò ceruus dum fugit, interquiescere cogitur, quòd tenui imbecilloque est intestino, quod leuiter etiam percussum rumpi possit, cute aduc integrà permanente. Denique imbecillum adeo animal est ceruus, ut tactus ab aspalatho, ea est spinæ species, emoriatur. Verum hoc & alià de causa, & alio etiam potest modo pingi, quippe si tres pluresve ceruus natans fecerit capitibus alterius clunibus impositis, atque eorum primam auertentem se quasi ad postremum se locum, quò quidem officio mutuo se adiuuant, cum ex Sicilia transfوران in Calabriam per aestatem, pabuli gratia, idque plurimum iuxta urbem Rhegiù, qui propterea quòd onus capitis super aquas extantis haud facile sustinent, inter hatandum singuli super anteriores lumbos caput imponunt: dux verò cum defessus est ad ultimum, transit locum, atque ita mox aliis atque aliis labore ita cum quiete communicato incolumes transeunt. Si cui tamen quòd superius positum est, hieroglyphicum magis placuerit, res in medio posita est.

FORMIDO.

Stuporem præter hæc, formidinemque per ceruum & puniceas pennas præteritas significari somnibus innotuit, tam ex his qui Animalium historias conscribere, quam ex Virgiliano carmine, qui Turnum attonito quodam pauore percussum ceruo æquiparat, punicea septo formidine penna,

A pēnē Liber verò loco hoc de pennis ad ceruorū formidinem excogitatis historiā enarrare, quæ non tantum Virgilij carmen explicabit, verum etiam hieroglyphico huic argumento plurimum asseret claritatis. Narrabit mihi Io: Antonius Pollio Geloum Princeps, Pontificij contubernij mihi socius, stare adhuc in Sicilia hanc venationis antiquæ rationem, quæ sic fieri soleat. Nobiles vbi renunciatum fuerit ceruorum greges vsquam oberrare, alter alterum inuitantes propter conueniunt, asseruntque secum scorpionem aut arcum singuli, & fasciculum virgarū, quæ omnes ferrea cuspidē præpilatæ sint, quarum caput alterum in summo perforatum est, funiculo perpetuo per virgas singulas ea transmissio. longitudo earum ad pedes quatuor vel circa. Cum ad locum peruenire vbi ceruus congregatos norunt, late diffusi equites pedesque modum agri, quanto satis est ambitu circumfistit, stationemque vnusquisque suam per interualla certa suscipiunt. Hic fascem quiscque suum explicat, primaque virga ad finitimi vltimam alligata, reliquas per decem pedes circiter interuallum singulas terræ affigit: idem alter, idem alij faciunt, donec ceruus vnde cunque cõclusere. Virgis ita dispositis pennarum punicearum, quas in hunc vsu magno numero fucatas habent, fasciculos licio suspensos ad traductum per virgas funiculum hic & illic alligant, qui aura vel leuissima impulsu varia iactatione mouentur. Stationarij mox in proxima se quisque abdunt virgulta, sagittis que intentis expectant taciti. Liciorum hoc septum ingreditur eques tantum vnus cum odoriferisque canibus, iisque nõ admodum magnis. Hunc venationis magistrum vocat. Is vbi gregem nactus est, sensum accedit, latratuque catulorum tantum fretus, agmen incipit agitare: illi conferti omnes vnâ fugam capessunt: ac cum ad licia pennasque illas pensiles peruenere, subito pauca facti vterius progredi non audent, sed illarum motum & fulgorem declinantes ad leuam non procul secedunt, & rutilantes fasciculos illos prospectantes tanquam muro inclusi circumaguntur: subsequitur magister, nomine quenque vocans ex stationariis, prout vnique sit proximus, atque huic primum vel secundum, illi tertium aut quintum aut septimum ex libidine sua telo excipiendum destinat, futurum sagittario dedecori & ignominia, nisi oblatum à magistro sauciarit, vel si alium quempiam quam nuncupatū appetierit. Magister ita agmen tandiu circumagat quasi per pomeria progressus, donec ita præda omnis per omnium vices concidat exanimata. Hæ sunt itaque pennæ illæ, quarum formidine attoniti stupide facti cerui, ab alienato prorsus animo consternantur. Has enim non aliter pauet, quam elephanti colore album: tauri phoeniceum ac rubicundum: tigres tympanorum sonitum: vrsu leonæsse mappâ, amiculumve in caput iniectum: de quo locis suis. Sed quod ad ceruum pertinet, dât hoc nonnulli animalis stoliditati, in genitroque cuidam stupori, qui ei de re qualibet oriatur. Natura omnino sunt hi meticulosi, quia frigidiusculi: philosophi enim animalia eò omnia formidine magis laborare tradunt, quò frigidiora sunt: idque quotidiano comprobatur experimento. Ceruus verò esse frigidus, lachryma dulcis argumentum est, quæ saluginosa est apris, qui magna pollut caliditate. Hinc fit vt ille fugiat, hic hostem adoriatur, proque viribus iniuriam vicisci pertentet. Sed our non Lucretij Latini philosophi eaq; de causa mihi sepius citandi, luculèta super hoc carmina recitemus?

Venationis
antiquæ ita
suo.

B At ventosa magis ceruorum frigida mens est,
Et belidæ citius per viscera concitat auræ,
Quæ tremulum faciunt membris existere motum,
Est & frigida multa comes formidinis aura,
Quæ ciet horrorem membris & concitat artus.

Aequè idem superius dixerat:

C Huius rei doctrinam securus Horatius ait:
Quem tu ceruus vti vallis in alvea
Visurus parte lupum gramini immemor
Sublimi fugies mollis anbelitu.

VEHEMENS APPE-
tentia.

Et Græci ἰσχυρὸν ἀνδρα omnino dixerunt pro maximè fomido-
llo. Et Clauonym taxat Aristophanes timidissimum homi-
nem, quem Nebula per figuram cerui referebant. Sedenim
quod de animalis frigiditate philosophi discerunt, longè alterè
apud Euthymiu inueni, vt in subiecto habetur hieroglyphico.

VEHEMENTISSIMI enim desiderij signum esse ceruū ad aquę
fontem aspectantem, Diuinæ indicat literæ, dum ita canit.
Quemadmodum sitiens cerua inhiat ad aquarum riuos,
ita anhelat anima mea ad te Deus. Cerua enim sua pte natura
ita calida est, aiunt sacri interpretes, vt frigidissimis reptilium
carnibus mirificè releuetur, ideoque eas avidius appetit quibus
absumptis naturali illo calore κατὰ τὴν ἀνθρώπου magis ac
magis cõcitat, studiosissimè gelida fontiu fluenta perquirat.

FORMIDO SVBLATA.

QVod autem Herculem ceruum enecantem multa artificum opeta proponunt, sumptum ex
Poëtarum fabulis argumentum, in quò tamen hieroglyphicus delitescit intellectus, pauorem

F 2

è mortalium vita sublatum ex eo significari tradit Heraclitus, qui pleræque fabularum signenta in hieroglyphicum hunc modum interpretatus est. Sed quantum ad timiditatem pertinet, cum affectus huiusmodi in seruis præcipuè deprehendatur, utpote qui seorsum ab in genua liberalitate sint vel educati, vel instituti, mos apud Comicos in primis inoleuit, ut fugitiui, quod omnino timidiorum est, Cerui appellarentur. Eius timoris ergo Achilles apud Hometum ignauia obiicit Agamemnoni, dum ceruino eum corde præditum obiurgat. Pomp. Festus seruos fugitiuos vnus tantum literæ mutatio, ne Ceruos nuncupari solitos tradit. Sedenim ut eo vocitarentur nomine, non ipsa tantum fugacitas in causa fuit, verum etiam historia. Aiunt enim Seruium Tullum ædem in Auentino Dianæ sacrasse, diemque instituisse Idibus Augusti, quo die ipse serua natus esset: mos verò erat, ut Dæ ara ex cornib. fieret, casorumque ceruorum capita valuis & parietibus affigerentur, ipsumque Dianæ simulachrum ut in plerisque numis habetur, cum ceruo effingeretur, quòd animalia ea in eius effigie tela dicerentur. Ab utriusque igitur rei similitudine, & scurrili propemodum in regem ioco, serui fugitiui Cerui cæpti sunt appellari. Addam id, animalia ea ceruos quasi geruos dictos, quòd cornua gestant vsque admodum grandia. Nam & Ceres quasi Geres à gerendis frugibus dicta, ut Etymologici putant, Illud verò seruile identidem est, quòd onus tam magnum cerui gerunt capite, quoniam ponderum gestatio sit seruorum propria,

A U D I T Ū S E T S U R D I T A S.

Surrectas auriculas cerui, auditus actis significatum esse, ostendit illud: quod αἰθῆν ἑστῶσι prouerbiū fertur, quòd arrectis auribus Maro, & arrigere aures Terentius interpretatur. Contra verò pro surditate eandem demissas pingere moris est, quia tunc cerui acutissime audiūt, cum surrectas aures protrudere: cum verò eas demiserit, vix proximum excipiunt sonum. Nam cum auditus, ut placet Empedocli, fiat illius spiritus in clauiculatam aurium partem introrsus adnexam, quam tintinnabulari vicem præbere dicit, utpote cello loco sitam, pulsuique obuiam, accidit ut negato per huiusmodi aurium depressionem ingressu, surditas obueniat necessario. Alia quædam Medici comminiscuntur, sed quæ nihil ad rem nostram attinet: hoc siquidem significarum ex gestu desumitur auris, quæ cum surrigitur, patet: cum verò demittitur, auditum obturat. Nam & Aristoteles ceruos ait, cum aures demiserint, facile capi, quòd insidias non senserint: cum verò eas intenderint, facile insidiarum admoneri,

M U L I E R O S V S.

Siqui verò mulierosum hominem, & multarum concubitarum appetentem notare vellent, ceruum exporrocto genitali pingebant. Is siquidem cum virgine iam venere coitum appetit, non in vna tantum immoratur, sed mutat, breuiusque interposito tempore aliam atque aliam superegreditur. Aiunt verò ceruorum coitum non esse statarium ut reliquorum animalium, sed ceruam simulac marem accepit, identidem currere, applicitumque ceruum & rem nihilo secius peragentem dorso vectare, illum duobus tantum pedibus terræ innixum pertinaciter subsequi, nec nisi re peracta desilire.

L A S C I V I E P O E N I T E N T I A.

Illud spectanda probitatis exemplum est, quòd volentes hominem propter propriam petulantiam, qua lapsus fuerit, pudore affectum in genus significare, ceruum in scrobe delitescentem ostentabant. Is enim cum feminam implevit, separatur per se ipse, & propter libidinis graueoletiam solitarius serobes fodit: factent enim ut hirci: facies quoque eorum nigrescit aspergine, ut hircorum. Degunt igitur hac destinatione quousque imber accidat, ablutiue inde pascua repetunt.

D E R E P V L S A
pudor.

Antiqui, hominem qui vel candidatus turpem esset repulsam passus, vel partam dignitatem amisisset, Vatiniana alia affectus ignominia, & propterea tanto pertusum pudore, ut in frequentiora loca prodire non audeat, ostendere si vellet, ceruum marem sine cornibus inter virgulta fruticesve abditu pingere soliti sunt. Cornua enim mares tantum habent, quibus amissis tandiu præ pudore latet, quoad altera fenasci ceperint. Alii dicunt, non præ pudore fieri hoc à ceruo, sed natura duce, quòd se latebrarum præsidio curauit, qui se armis priuarum cernat: veluti sepia atramento suo suæ consulit incolumitati, ne capiatur; & polypus coloris mutatione venatores fallit. Quòd verò plerique historiarum animalium scriptores feminas è ceruis sine cornibus esse tradunt, longè diuersum est ab eo quod Olympius ponit Pindarus, ode que Theroni scribitur εἰς θεοζῆνιαν. Ita enim ibi: χρυσόκερον ἔλαρον βύλαιαν ἀζόντ' ἐν κοῦντ' ταῖς ἔτι ἀντιθεῖσ' ἀρθρωσία γυρῶν ἰράμ: quo loco interpres introductum ait à Poëtis cornutum ceruum, cuiusmodi ea fuit quæ Telephum lactauit. Positum hoc idem ab Anacreonte, sed à Zenodoto correctum, ob vulgatam historiam quòd in eo genere feminæ cornua non habent: nam quòd scripserat Anacreon, ἀγαν εἰς οἱ αὐτὴ νεβροὶ νοθηλία γαλαθνήνδ' ἐστ' ἐν ἕλας καὶ

A *ροσας ἢ ἀπολεσθεῖς ἰσὸν αἰμάρτες ἐπιτοθῆναι* : plocutione *κεροβάτης*, quod cornigeræ significat, Zenodorus is emundatæ naris cenfor *ἑροβάτης* reposuit, hoc est, desideratæ vel amabilis. Subiungit interpres, inuētās tamen aliquando, nec incongruum esse, aliquas habere cornua, quemadmodum in elephantis, de quibus tradunt *Æthiopicos* & *Libyicos* tam mares quàm feminas habere dentes, eum tamen in India, vt obseruauit Amytianus, huius generis formiæ sine dentibus esse conspiciantur.

ARMORVM APPARATVS SINE CORDE IRRITVS.

E Xcogitantur etiam iuniores hieroglyphica quædam argumenta, quæ passim referre, vt ut de pscere locus videbatur, haud quaquã puduit: cuiusmodi hoc est, quo apparatus bellicæ frustra- torium & inanem esse, nisi præsens ardensque adit animus, per ceruum magis insurgentem cor- nibus significari posuerunt. Naturam enim inquit ceruo, animali admodum de generi, cornua mag- nitudinis adeo spectandæ ac asperitatis horrificæ contribuisse, quod argumentum esset, eos qui au- dacia & fiducia ipsi præditi non essent, frustra vllum armorum apparatus, & instrumenta bellica comparare. Dicere solent Aristhenes, bona omnia à Dis hostibus opranda, præter vnã fortitu- dinem: illa enim quocumq; essent, non esse possidentium, sed eorum qui armis præstant, & virtus pollerent. Nam nisi ad opes & potentiam præsens acerque animus adiiciatur, faciliè vel ipsa in frin- gitur fortitudo. Hinc egregium illud Chabriz Atheniensium ducis dictum, quod & Philippus vsur- pare solitus: formidabiliorem esse ceruorum exercitum Leone duce quàm Leonum duce ceruo. Tantum is animorum vigori, quo Dux ipse polleret, tribuebat: idque multis stratagematum exem- plis apud rerum scriptores passim verum esse comperit. In hanc sententiam Demades Philippo, qui contra Athenienses superior euaserat, adularus, *ἔγγυος εἶ, ἔργη, ἃ βασιλεύς τῶν ἐπὶ πόλεως δυναταίμ, εἰ ἀθηναίων κέρη σφραγιστοῦ, μακρόθεν δὲ χέρη ἐσπαρθηγεί*. Nosse, inquit, ô Rex, ciuitatis robur si Athe- nensium Philippus, Macedonum verò Chares exercitui præfuisse. Chares enim Dux fuerat Athe- nensium. Non omitendum hic, quod Tettulianus nosse, ait, se Christiani gregis pastores aliquos in pace leones, in prælio ceruos: quod quidem vir ad martyrii cruciatu impauidus & paratissimus; ad ineptias tollendas feruentissimus, neque animos pusillos, neque ignauiani quorũdam ferre poterat.

B *εἰ ἀθηναίων κέρη σφραγιστοῦ, μακρόθεν δὲ χέρη ἐσπαρθηγεί*. Nosse, inquit, ô Rex, ciuitatis robur si Athe- nensium Philippus, Macedonum verò Chares exercitui præfuisse. Chares enim Dux fuerat Athe- nensium. Non omitendum hic, quod Tettulianus nosse, ait, se Christiani gregis pastores aliquos in pace leones, in prælio ceruos: quod quidem vir ad martyrii cruciatu impauidus & paratissimus; ad ineptias tollendas feruentissimus, neque animos pusillos, neque ignauiani quorũdam ferre poterat.

A C T Æ O N.

F Riuola verò mihi videtur Anaximenis interpretatio super Actæonis fabula, de qua superius me- tionẽ fecimus, qui conuersus ideo dicatur in ceruum; & à canibus suis dilaceratus, quod potius his quæ venando subierat demum consideratis, etate iam ingrauescente timidior factus, in ceruum transformari sit visus, cum quæ canes nihilo fecius aleret, patrimonium consumpsisset, idque à cani- bus laceratum esse significare, cum potius historia, non fabulæ cuiusquã figmentũ, inuento huic de- derit argumentum. Actæonẽ enim & Cippum cornutos editos, Plinius autor est. Quin apud Max. Tyrium legas, apud Corinthios, Bacchiadaram facinus in Actæonẽ Dorico adolescentẽ discerpẽdo admiffum, Bæcio illi assimilatum, in quo Actæon à veris est canibus laceratus. Quod verò Home- rus ait, Dianam per iuga montium errantem gaudere telis, & capreis ac fugacibus ceruis delectari, sunt qui ad Actæonis fabulam conuertant: sunt qui veuistam philosophiam secuti, sagittas eas que ceruum assequuntur hieroglyphicè solare radios indicare velint, quorum scilicet repetitũ, cor- nitha ipsa pro loci, vbi Luna est, conditione, & appareant & obducantur. Nam & Lucretius tela hæc ita interpretatur,

Non radij Solis, neque lucida tela diei.

C Dianã autẽ capreis & ceruis tantum gaudere, Homerus dicit, leonibus autẽ minimẽ: nequẽ quia circa Taygeta aut Erymanthum carũ venari dicit, vbi leones non habentur. Elei sanẽ Dianam *ἑραφίαν* vocant, vt apud Pausaniam est, quamuis aliter alij nomen interpretantur. Videas tamen passim Dianã simulachro ceruum vt plurimum in venatum obici, qualem præcipuè speciem in Hadriani numo ceruere est, cum inscriptione, *APTEMIS EPHESIA*. In aliis quoque eiusdem Hadriani Dianã itidem Ephesiã simulachrum seipinis duum ceruorum inter se auctlorũ clunibus insidere conspicias, atque aliter in aliis. Et cerua est in multis Gallieni numis cum inscriptione, *DIANÆ CONS. AVG.* Ea enim ambitione fuit, ingenio vir alioquin impurissimo, vt Deos omnes ad sui custodiã & conser- uationem occupatos esse iactaret. Hinc feras ferẽ omnes quotquot numinibus dicatur antiquitas, numis suis eadem in inscriptione eudendas curauit, quorum vis magna paucis antè annis in agro Bel- lunensi reperta est. Neque tamẽ Dianã tantum, verum etiam Milanioni, & Atalanis heroibus ceruis dedicabatur, quorum simulachra cum hinnulo in Olympia fuisse Pausanias testatur. Quod verò aiunt Iphigeniam cum iam iam ad aras patris iussu maclanda constitisset in ceruam demutatam, ac ipsius Dianã numinẽ in Tauricã regionem asportatam, Nicandẽr in taurum ait, Phæodimu in vsam, atque ita omnia variant in Græcorum fabulis, à quibus longè diuersa leguntur apud Lycõ- phronem & eius interpretes.

Hadriani numi.

Gallieni numi.

V I V A C I T A S.

V Luacitatem ex picto ceruo significari, quod Ægyptiorum commentum est, magis exploratus arbitror, quam vlla sit opus commentatione perquirere. Datũ enim illi est à natura, vt quãdã- tissimè viuat. Verum cum id sacerdotes ostendere volebãt, cornua maximè ramosa faciebant, siqui- dem vnoquoq; anno ramus horũ cornibus adiicitur, sed vt nonnulli obseruauerunt, non vltra sex an-

nos, ab eo tempore similia requiſcere, neque ætatem inde diſcerni poſſe, ſed ex dentibus, quos tunc cum grandævus eſt, aut paucos, aut nullos habeat, ſedenim experimēto cōpertum eſt, cornua ſenſcentiū aſperiora quorūſā fieri enormioraq; pluribusq; tuberculis & mucronibus horrida, quo magis in ſenium vergant. Anima advertendū autē in manu ſcriptis Flori codicibus antiquis, *αορυξόβου, αμυαλεις* ſcriptum, non *αορυξόβου*, vt in impoſitis habetur, quod Multa tempora interpretandū eſſet. Sed parui hoc momenti, A gathoclea Syracuſanorum tyrannum fuerunt cereum venando interfeciſſe, circa cuius collum torquis erat aheneus, ſuperinducta iam pelle tectus, in quo huiusmodi legebatur inſcriptio, ΔΙΟΜΗΔΗΣ ΑΡΤΕΜΙΑΙ, quem Princeps ipſe magna veneratione ſuſceptum Dianæ ſtatim conſecrauit, diuitiſſimeque apud Peucectios Italiae populos in percelebri Dianæ templo, cuius meminit Ariſtoteles, torquis ille conſpicuus fuit. Superare vero eos trecentos annos multi prodidēte, plerique plures, plerique pauciores : quod quidem vtrunque habeat, receptiſſimum eſt, eos eſſe viuaciſſimos, & viuacitatis elogio paſſim à Latinis Graeciſque ſcriptoribus appellatos,

Sed iam tempus eſt vt ruminatiōnis ſignificatum exequamur, ſi prius tamen locum apud Plinium expendimus, vbi de cerui ruminatiōne loquitur, quem ſylveſtrium tunc ruminare, eūm à nobis aluntur, dicere videtur, quaſi cicuratio ſit ruminatiōnis cauſa. Sedenim, vt i reot, vel aliquid de eſt, vel, quod adduci non poſſum, Ariſtotelem non expreſſit, qui eo probat argumento cereus ruminare, quia idem faciunt alti à nobis. Air enim, ex ſeris ea tantūm ruminare nouimus, quæ aliquando cum hominibus legunt, vt cereus, hunc enim ruminare, manifeſtum eſt. Huius verò rei ſignificatum eſt Diuinis literis interpretandum, ex quibus animalia quæ ruminant, & vngulas bifidas habent, profana non eſſe dicimus: quod quidem eo velamento ſubiunxit, eum qui ſacris ſit initiaturus, pietatis meditatione, neque non doctrina iudicioque præſtare oportere. Bifida ſiquidem vngula diſcernendi doctrinam, & ſingulorum indicat examinationem, quam per ipſas rerum diſtinctiones aſſequimur, vt rectum ab indrecto, lepram à non lepra diſcernere poſſimus: ruminatiō verò, vt ſæpe diſtum, pietatem & diuinarum rerum meditationem oſtendit: horum qui altero careat, tanquam ineptis reiciendus. Alterius ſiquidem altera poſcit opem res & coniurat amicè, diceret Horatius, de quo tamen ſignificato in Porco latius ex Philone, Eoque forſitan ſpectat dictum illud ex xxxi. *Psalmo*, vt apud Graecos eſt, *φωνή κυρίου καταβιβάζειν ἐλάφου*, Vox Domini quæ cereus perficit, vel vt alij Præparat. Significat verò *καταβιβάζειν*, inſtruire aliquem ad negotium, quod exequendum ſuſceperit. Vox igitur Domini, quæ cereus, hoc eſt, viros non indignos qui admittantur ad ſacra, inſtruit, & ad certam vitæ rationem inducit, ea eſt, quæ per Prophetarum vaticinia, per Euangelicam inſtitutionem, per Apoſtolorum prædicationem, per Doctorem optimorum interpretationes nobis innotuit. Adamantius, cuius ſententiam Euthymius mihi ſequi videtur, eò rem trahit, vt eos viros Dominus ad profectum ſapientiæ ducat, qui ſerpentes ſint aſſidue perſecuturi (qui ſermo merè eſt hieroglyphicus) hoc eſt, bellum cum hæreticis, & falſorum dogmatum autoribus geſturi, diabolique tentamenta conatusque eius omnes exuperaturi: quo debellato certamine, triumphabundè mox cantare valeant ex altero ſupra quadrageſimum *Psalmo*: Quemadmodum anhelat cereus ad fontes aquarū, ita ſitubundus ſit animus meus ad te Deus: ſituiit, in quā, animus meus Deū eū qui fortis eſt, qui viuuit. His verò cereus montes excellit peruij, ſublimitas quippe cœleſtis illuceſcit, ſupremæque doctrinæ faſtigium, quod nubes omnes exuperat, quod ſimulac mortalium inſidiis appetuntur, aut canum latratibus exagitantur, turò cōſugiant, & ſine perturbatione ſoſpicietur. Vbi verò in Diuinis ipſis literis, in Proverb. quippe Solomonis legitur, Cereus amicitia, & gratiarum pullus ſabulerunt tecum, hieroglyphicè quidē, ait Eucherius, ita interpretatur, vt ceruū auaritia accipiendum puerit Chriſtum, totius dilectionis & charitatis maſtrū: nam & alibi, & præcipue in Cærico, Chriſtus ex cerui imagine deſcribitur: vt eo loco, Similis eſt tu fratruelis meus damulæ, aut innulo ceruorum. Gratiarum verò pullum quem accipiamus, niſi columbinum, ac perinde Sanctum Spiritum, qui ſit omnij gratiarum, quippe vt veteres vocabulum uſurpant, *χαρισματων* diſtributor: Admonemur ergo per Solomonis præceptionē, vt ſemper Chriſti, vel Spiritus ſancti ſolatia requiramus, Sed antequā cornuum ceruorum genera prætereamus, id obſeruandum, è ceruorum genere qui cornibus latis ſunt, Tragelaphos, vt tradit Eucherius, Diuinis literis nuncupari. Anima aduerti interdū eſt ſummis fraxib; arboris ramis naſci quid ad huiusmodi cornuum ſimilitudinem, ſurculi quippe aliquo detruncato, mox gummi de cortice exudante, qui in eam mox ſpeciem Virgiliani viſci morè creſcat, & vario flexu modo in ſpiram, modo inſtat acanthi, flexibus anguineis incuruetur: id quicquid ſit lignum omnino eſt, atque admodum ſolidum, ſed forma lata ſtriſque multiplicibus loricata.

Columbinus pullus.

A FEROCITAS IN TIMIDITATEM

V E R S A .

Sed quoniam in Tragelaphum incidimus (qui nomen id adeptus est à cornibus, quæ propter latitudinem & strias huiusmodi hircinis admodum similia sunt, ramosa tamen, sed non in acutum tendentia) quid de Hippocervo dicemus, quem nostra vidit ætas, anteriore parte equum, posteriore ceruum, fessoris & ephippii patientem, ingressu tamen incommo- do, utpote qui modò asiluta, infesta modò succussatione fessorem conqussaret? Milit hunc dono Fridericus primus Mantuæ Dux Francisco Galliarum Regi, salutis nostræ anno MDCCLXXI. supra M. D. Quòd si quid huiusmodi pingere vulerimus, non incongruum erit animalis huius hieroglyphicum, ferocem impetu primo hominem significare, qui mox in patidum evestigio degeret, & in fugacitatem elabatur.

DE CORNIBVS.

SPECIOSÆ FORTVNÆ INCONSTANTIA.

B.

Quoniam verò Cereus ad Lunæ similitudinem cornua nunc amittit, nunc reparat (nam & sideri cornua & decidere & succrescere videntur) hieroglyphicum nonnulli ponunt cervi cornua, si quempiam ab ignobilitate modò ad honores euectum, modò ab honoribus ad ignobilitatem redactū assiduo fortunæ rotatu, variòq; euentu, significare vulerint. Solis enim animalis cornua recidiūque annis omnibus Aristoteles Achaicis Cervis hoc ait accidere, eosq; ut supra dictū, præ pudore tandū latitare, & loca difficilia accessu petere, donec alia renascantur: quamvis castratis aiant, neque decidere, neque si prius deciderint, renasci. Toto verò opere cornua dignitatis, potentia, fortitudinis, auctoritatis & imperij indicia esse commōstrantur.

SACROSANCTA DIGNITAS.

Hinc aliud nascitur hieroglyphicum, ut sacrosancta dignitas ex vnoquoque cornu significetur, quod antiquissima omnis veterum indicat disciplina. Honoris enim, ut dicebamus, & potentie signum tam apud Gentiles, quam apud Christianæ pietatis cultores, quos eos præcesserunt Hebræos habita sunt cornua. In Diuinis siquidem libris cornu passim pro Regia dignitate positum reperimus, complexaque similitudine quadam inter se, cornu, radium, & coronam. Inde Moses cornibus insignis effingitur, cuius facies diuini Solis lumine correpta, radiis quibusdam igneis promicare videbatur, adeo ut Israeliticus populus cum splendorem eum ferre non posset, oculis ad obtutum cæcutientibus, ab eo, ut velata facie verba faceret studiosissimè contenderunt. Eadem porro dictio apud Hebræos, & cornu & coronam denotat. Vnde sæpius apud Latinos in Diuinis litteris cornu pro Corona positum legitimus: passimque ex instituto veteri coronæ radiorum referitur similitudinem, ut non temerè olim institutum sit eas Apollineo capite XII. preciosis lapillis confici, qui splendore suo promicantes caput vniuersum radiis illustrarent. Totidem autem radiis coronas regias constare, tum ex numis veterum, monumentisque aliis vel ære fuis vel marmore incisis, tum ex Virgiliano carmine videmus, vbi Latinus fœdera certaminis inter Æneam & Turnum sancturus, sic ait,

C.

*Quadrifido vehitur curru, cui tempora circum
Aurati bis sex radij fulgentia cingunt
Solis aui speciem.*

Significarūt & in portentis cornua dignitatem, ut purpurea illa, cum quibus bos albus olim natus, Albino Clodio tum primum in lucem edito: imperatoriam enim illi dignitatem portēdisse, persuasum est. Quæ quidem ille iam grandis cum Tribunus effectus esset, in templo Apollinis Cumani suspendit, fortēsque illis has eduxit:

*Hic rem Ramanam magno trepidante tumultu
Sistet, equis sternet Pænos, Gallūque rebellem.*

Sed hæc verbosius fortè quàm par erat explicuimus, nulla tuarum occupationum ratione habita, ni Bocchi. Sed nosti cervi cornua esse insigniter ramosa, quæque τῶ παλαιῶ τρέπονι pro cœnaculis ad parietes affingantur, in quorum scilicet ramos hospites domesticique omnes, annulos, sudaria, pileos, & id genus multa solcant appendere, cum se vel cœnaturi, vel accubaturi, volunt expeditos. Hinc tot ea fuerunt quæ ceruinus cornibus applicata reperisti. Quæ quidem si tuæ non respondent expectationi, quid ego veniam à te deprecor, qui maximè omnium vnus nosti occupationes meas? Pro summa verò eruditione tua dabis operam, ut Cereus meus & torquibus aureis, & insignioribus aliis monilibus adornetur, vnde aliquod in eo sanctissimæ amicitia nostræ monumentum posteritati relinquantur.

F 4

PIERIVS VALERIANVS AD ROMVLVM

AMASÆVM, DE IIS QVÆ PER FORMICAM & Scarabeum & Echinum significantur ex sacris Ægyptiorum litteris.

LIBER OCTAVVS,

Vod maximè omnium animalium duo te, Formica scilicet & Scarabeus (quorù vita alterum negociosa eius alterum quæ in natura Deorumq; contemplationem versetur, hieroglyphica sunt) in admirationem traxerint, minime mirum est, eruditissime Romule, cù & veteres Philosophos omnes in certamen commiserint, vtrum brutum, humanum, an diuinum etiam eorum esset ingenium altercantes: & an ea vera sint, quæ lib. de Nat. Deo. apud Ciceronem legimus, in formica non modo sensum, verum etiam mentem, rationemq; atque memoriam esse. Pythagorici enim, vt optimè nosti, animam omnem quæ sensibus & memoria sit prædita, rationis identidem atq; etiam orationis esse participem asseuerant, neque interioris tantum, verum etiã exterioris, quæ vniuscuiusque generis animalia, quantum necesse habeat inter se mutuo loquantur. Minime verò mirù esse, eorum quæ Bruta vocamus, verba non discerni à nobis, Italis videlicet aut Grecis, cùm barbarorum etiã multorù verba minime discernamus, qui vtrum loquantur an vociferentur, distinsisse satis non sanè possumus intelligere. Quamquam præditum est, fuisse etiam apud antiquos, qui sermonem animalium omnium intelligerent, inter quos Melampus & Tiresia præcipue memorent, & multorum scriptis celebratum Apollonium Tyancum, quem referunt in amicorum catu & audisse & intellexisse hirundinem alius nunciare, asinù prope vrbe onustum tritico cecidisse, triticumq; humi diffusum. Philostratus vbi historiam istiusmodi narrat, pascere fuisse scribit, quem ita loquentē Apollonius intellexit. Vt cumq; vero, calluisse eum & auium & brutorum id genus linguas, vno omnes consensu tradunt. Sedenim parum hoc mihi videtur quod, vt alia misa faciamus, formice Scarebeue inter se loquantur, cùm alia in his spectemus, quæ prudentiam, quæ pietatem, quæ legum obseruantiam, quæ agendarum intelligendarumq; rerum, quæ vel Philosophis interdum negocium facessere conseruerint, notitiam præ se ferant, quòd in multis humana vitæ commoditatibus illa ipsa quot acunq; animalia nobis documento fuerint, & viuendis propemodum rationem indicarint. Sed ne ego inceptis, qui super his ad Romulum Amasæum eruditissimum eloquentissimumq; virum diseram. Sedenim tibi hoc amicitia nostra, vt etiam liceat ineptire deniq; iis sermonē facere, quæ tu decies in anno longe disertius & eruditius e suggestu publico docere soleas. Nosram verò hanc diligentiam non est vt obseruam quisquam existimæ, quòd in tam tenui morem in seculo, cum in eo tam magna nature miracula delitescant, quæ Ægyptij sacerdotēs diligenter cõtemplati essent hæc per Formicam suis hieroglyphicis adscriptam significari voluerunt.

INVESTIGATIO,

Diligentissimam in primis inuestigationem, solertiamque in iis comparandis, quæ ad vsum vitæ facerent, per huius animalis hieroglyphicam ostendebant. Formica siquidem ea quoq; deprehendit, quæ quisquam accuratissime occultauerit, pari cum Sole diligentia, qui quotidie omnia terrarum opera visitatione sua collustrat: quapropter in Isthmo Soli formica immolari solita.

PROVIDENTIA,

Mox & prouidentiam demonstrabant: quia memor hyemis cibaria comparat & recondit, & cellas promptuaris facit, semina interim ne nascantur morsu fecat, abrosaq; cõdit, ne rursus in fruges exeant è terra, atque inutilia inde sibi ad vsum alimenti fiant. Quin etiam si ea imbre madefacta senserit, profert atque exiccat, id quæ eo tantum tempore, cum tranquillum atque serènu cælum præcenserit. Quamobrem nunquam ex nubibus imbrè effluxisse cõpexeris, cùm à formicis expositum est frumentum, quod supra humanæ intelligentiæ captum esse negarit nemo, nisi paucissimos commemorare velimus, ea insignes præfigitura, vt Democritum fuisse, memorant: quæ tradunt iussisse fratri, cælo admodum sereno, vt quam rapidissimè posset messem omnem sub recta inferret: atque diffusissimum paulò post diluuium subsecutum. Ad hæc, hanc prouidentiam, siue celestiu cognitionem Formicæ ascribit Ælianus, vt cùm nonum à Lunæ coitu diem inauspiciatum norit, nonquã eod die de latebris exeat. Sed vt ad asseruandæ frugis prouidentia reuertamur, ea si homini largius, aut pari saltè cù formicis portione concessa esset, Phalaris Agrigentinorù tyrãnis loca quedã in Sicilia munitissima, tâ paruo negotio minime copisset. Is enim simulato cù oppidanis fœdere, frugem quæ residuã habere se dicebat, apud eos deposuit: deinde data opera, vt camera rectorù, in quibus ea condebantur, recessu pluuia reciperent, frumentaq; ita cõputrescerēt, illos fiducia additi cõmeatus pprijo tritico abusus, primo estatis initio aggressus, in inopia cõpulit ad dedicationē. Quod vt exëplo nobis sit, sacræ etiã litteræ adhortatur, q̄ pigros desidesq; admonet, vt ad Formicã se cõferat, atque

A atque illa prudenti ores fieri contendant. Salomon formicam minimum tertæ animal, sapienterem sapientibus affueerat, propterea quod sibi præparat in messe cibum. Deus vero, vt arbitratu Adami tantius, industriam hanc, vel quasi prouidentia similitudinem Formicis dedit, vt alius ratione vrentibus perspicuum esset exemplar, vt formicarum opera contemplantes, ad res gerendas ipsi quoque aggredierentur, vsui necessaria comparerent, & parta discerent asseruare.

LABOR INDEFFESSVS.

A D hæc laboris perseverantiam ex Formica picta significabant: nam ea non interdum solum, verum etiam noctibus laborem exercet. Quanta vero diligentia eandem semper itat viam, neque vnquam aberrat a loco, in quo quicquid reposuerit: quanto nixu semina, quæ præ pōdere gestare non possit, pedibus protrudit: quàm officiosè aliæ fessis succedunt, operamque afferunt: vt merito sit exemplum nobis magni Formica laboris, quæ argutam longè argutus cicadam eluserit, cum illi, vt in fabulis est, respondit, Æstate quæ cantaueris hyeme salta. Æneas Platonicus in Theophrasto, vbi dixerit Euzitheus, eorum opinionem refellit, qui defunctorum animas aiunt id genus animalium scitari, cuius vitam, dum in humanis essent, imitabantur, ad diligentissimam hanc inuestigationem, solitiorumque labores formicam accommodat: quam, si ita esset, Vlyses post obitum assectari cogeretur, qui nobis ab Homero exemplar datus est, in quo quid vitus & quid patientia posset intueremur, idemque laboriosus omnium Poëtarum celebratione decantatur. Plato autem in Phædone tradit, eorum animas, qui popularem ciuilemque virtutem absque philosophia, consuetudine exercitationeque freri exerceant, in formicas abire post obitum. Nam & ea quæ de Myrmidonibus narratur fabula, Theogenes eo quod super Ægina scribit opere, quem scriptor Pindaricus interpres citat, B Aeginetas, ait, olim in subterraneis speluncis habitasse, quamque excauabant terram in cultum arborum egere solitos, mox fructus congestos introrsere, vnde à formicarum similitudine nomē illis Myrmidonum accesserit. Sedenim de Myrmidonibus priscorū fabula est, ne Græci vnquam nugari desinant, Iouem in formicam mutatum Eurymedusam Archelai compressisse, vnde Myrmidon genitus eius gentis caput.

PIETAS.

R Ectè autem & pietatem, quæque mutuò mortales mortalibus officia debent, per formicam expredleris, si commear eas in formicarium spectes, formicæ alterius cadaver inferentes, prodire ex cauo aliquas, factasque obuiam quasi cōsternatas retrocedere, bis idem terque factitare: alias demum vermiculos ab inferiori loco, vt ipore redemptionis præmia, quibus cadaver redimant, conuectare: alias verò tentare, si quæ dissectæ fuerint: vt partes committant, & coherere faciant impellere etiam, vt quæ nihil intermittant, quò explorent, an per se demum redire queant. Quod si quis, vt Acliam teste Cleanthes inquit, animalia hæc rationis expertia contenderet, sola huius rei cōtempatio admiratione errorem emendare potest. Quantum verò pertinet ad victus conuectationem, Petarcha noster maluisse hæc de ape potius, quam de formica dici, ne furacitati adeò fauere videretur. Nam & in fabulis est formicæ quæ nūc sunt, homines aliquando fuisse agrestes, codè fermè ingenio, quo reliqui ferè omnes rustici dānantur: furaces scilicet & raptores: qui licet in id genus animalia fuerint transmutati, pristinum tamè conuectandi prædas, & rapto viuendi morem obtinuerūt. Animaduertendus verò locus est Levitico cap. x x i i. Si fractū, si cicatricem habēs: vbī Septuaginta pro Si fractum, Si formiculosum reposuere: per quæ loquendi modū hieroglyphicum scilicet, interpretes cum intelligi volunt, qui cogitationem omnem in terrena & secularia negotia conferat, neque penā habeat, quicquam nisi vt cibo potuque saturetur: quandoquidem hæc est formicarum vita, vt quæ ventri apra sunt & commoda, vt decunque contrahant congregentque, vt notat Hesychius: illudque Solomonis de quo superius, Vade ad formicam o piger, & vias eius considera: ita intelligit, nempe quia pigrum ignauūque ad negotia prouocabat, non vt qualia formicæ facit, rapto scilicet viuendo, facere, sed vt laborem, diligentiam, prouidentiamque eius in rectis operibus æmularetur.

INÆQUALITAS.

S Vnt qui collegas impares, aut inæqualitatem in moribus, in dignitatibus, in celsu, & in omni denique vitæ colore significantes, camelum & formicam pingant, laboriosum virtutemque animal, sed facie, magnitudine, reliquòque ingenio magnopere inter se dissident, vt nullis comparationis terminis circumscribi valeant. Apud Ægyptios fateor hieroglyphicum hæc non haberi, sed vltimatissimi prouerbij citatio, *μύμηξ ἢ κάμιλος*, ne pretercatur monet.

OPULENTIA.

I L lud exploratum satis: opulentiam per formicas significari non tam apud Ægyptios, quàm etiam apud Aruspices, siue de nostratibus, siue de Indicis intelligamus: quarū hæc quidem victui necessaria oppidò congerunt, Indicæ aurum, & preciosam suppellectilem accumulunt: vt non immerito formicaria bona de affluentia diuitiarum copia dicantur, quam augures iis portendi affuerant, apud quos illa rem congerant: veluti Midæ illi Phrygi, cum puer esset, dormienti formicæ in os tritici grana congestere, ex quo ditissimum hunc fore ita prædictum est, vt euenit.

MŪLTITVD O INFESTA.

ALioqui formicæ infestæ multitudinis signum apud Aruspices fuisse, vt quæ Neroni mortis appropinquantis præfagium attulerunt, qui sibi visus est per somnum pennatarum formicarum multitudine oppleri. Nam & paulo post concitata in eum multitudo, mortem accelerare compulsi. Ferales etiam fuisse Tiberio, quæ serpentem ab eo in delictis habitum adhuc viuentem corroserent: nã aruspices cauendum sibi esse à multitudine responderunt. Sunt qui inauspicatas esse putent ob colorem, qui omnino feralis est: quanquam in Pephno insula Laconicæ formicæ candicant.

I N T E R I T V S.

In vniuersum autem coniectores id eod formicas indicium esse mortis asseuerant, quod & terræ filiz sint, & in subterraneis cauis habitent, quod identidem mortuorum cadauera inferuntur.

A V D I T O R V M F R E Q V E N T I A.

AT solis literarum professoribus lætum est ex Onirocritarum disciplina formicæ in aures obambulantes imaginari: siquidem aiunt puerorum multitudinem hinc significari, quæ ad audiendum cumulado numero sit aduentura: vnde Martialis in opatissima Grammatici commoda iogatus ait:

Sic te frequentes audiant capillati.

I N A N I S G L O R I A.

Probatissimi sapientissimi que morum scriptores quidam *κροδοξίας* per formicæ hieroglyphicum expressere. Inanem nostri gloriam dicunt, qua nos ipsos supra modum & meritum æstimamus, tacitique nobis applaudimus. Laret enim plurimum hoc vitium in abditis animi recessibus, cogitationisque delictis pascitur & educatur. Formica vero in cauernis sese libenter continet, nec nisi necessitatis causa prodit in propatulum, cum scilicet aut speculatum, aut prædatum properat, vel congestas opes curat: de quarum solitudine superius satis dictum. Habet verò hoc formica cum Cenodoxia simillimum, quod laboribus & fructibus insidiatur perinde ac infidiosa pestis: hæc quidquid præclare egerimus, & quas cunctas adores acquisierimus, labefactare furim aggreditur, illa in opes iam paratas, hæc in virtutes, & partem iam existimationem populabunda. Fecimus quid in bello fortiter, fors & corona donati sumus, surrepit hæc clanculum, & folia decerpit singula, dum nostra nos facinora narramus, & gloriosum militem, vt in comediarum fabulis est, imitamur. Prudenter aliqui cauinus, id quicquid est Cenodoxia vitiat, & gloriando murat in imprudentiam. Beneficio aliquæ affecimus, destruit illud gloriatio, efficitque vt de quo benemeriti fuerimus, maleficio se à nobis affectum putet, operaque ita & oleum perdamus. Plurimum temporis in ieiuniis, in vigiliis, in orationibus, in continentia, in animi corporisque moderatione, sine vlla mentis auersione consumpsimus, aduenit cenodoxia, quæ fructum omnem, quæ per labores tot collegeramus, rapidissime depopuletur. Ingeniose, dæcte & accurate aliquid conscripsimus, sed dum nos ipsi illud efferimus, & aut nostros non apparere labores ingemiscimus, aut eorum venditione molesta gloriam affectamus, cenodoxia illa, illa inquam statim obscurat, quæ alioquin futura erant illustria, proque ingenio stoliditatem, pro doctrina imperitiam, pro studio negligentiam obiecit. Danda itaque est opera, vt laudabilia quidem faciamus, ex quibus gloria sponte nascatur: sed cum vili fuerimus acquisuisse, negligamus potius quam efflagitemus: ita enim cumulatior, & corollaris etiam aucta vltro perita subsequitur. Siquidem virtus ipsa sibi precium est, nihil indiga laudis, diceret Claudianus, ea tamen vel imitam honor & commendatio comitatur.

D E P O P V L A T I O.

Sed vt ad Aegyptios reuertamur, agorum vastationem & infrequentia facta loca, quæ populosa prius fuerant, per formicam & origani fasciculum sacerdotes illi significabant: per formicam, vt superius declaratum est, hieroglyphicum populi, quod passim iam habetur: per organum, solitudinem eius intelligentes. Ea siquidem herba loco apposita qua formicæ micant, modico vel salis, vel sulfuris pulvisculo simul inperfo, efficit vt iter deserant, suisque relictis cauernis aliò migrent. Nam & Sotionis in agricultura præceptum est, organum syluestre frumentis acervis circumspargere, ne formicæ grana depopulerent. Sed si actutum eas tollere quis velit, experimento compertum est, facilius summoueri posse, si captas aliquot cõbuseris, & cinerem in cauum inieceris: in agro verò si cãdetactum ferrum in cespitem vbi nidificant impeggeris. Est verò organum herba vulgo etiam nota Romæ, & aliis Italiæ locis, Latine cunila bubula appellatur, quam vt pote præcipue suam Liguræ littorales Cornabuliam vocant putri, vt prouerbio fertur, aptissimam salamento. Cæterum cum permultæ eius species ab autoribus referantur, eademque variis cognomentis appelletur, satis fuerit attestari Cunilam bubulam esse, quæ Otiganon Græcè dicitur, quam à testudine, cum ea vixeram ederet, ad incolumitatem carpi dicit Aristoteles, & ab eo Plutarchus. Apud Plinium legas, cõtra serpentes priuatim, quæ Cunila bubula appellatur: apud Aristoteli, ciconiæ cum vulnus acceperint (eas enim cum serpentiibus assidue simicare cognitum) organum plagæ imponit. Theodoros Gaza vt accuratissimus, vbi quæ sit Origanum interpretadum, Cunila reddit. quorum fuerunt testimonia adducenda, quia nonnulli

A cunflam bubulam eandem & origanum esse, pertinaciter negant. Addam illud, cum inter tres præcipuas origani species onites connumeretur, doctissimos ætate nostra viros de hac non parum dubitare, eamque sibi incognitam ingenuè profiteri. Nostri Bellunenses speciem quandam origani, caule, foliis, & floribus grandioribus vulgò apud nos prouocientem, Pulegium asinum vocant, unde putarim Onitis vocabulum, ut pote quod *ἀνθ' ὄνης*, qui asinus est, commodissimè deduci potest, apud nos ita Latine interpretatum : ea verò herba nimirum Cunila est. Ne verò cuiuspiam mirum adeò videatur inesse vim eiusmodi gramini tam vulgari, ut formicas fuget, Ambrosius herbam quandam memorat Gillam appellatam, cuius folia turtur nidis suis excluso sætu superiacere soleat, eoque pacto pullos ab liporum incurfu deprædationeque tutari. Lupus enim folium huiusmodi visque ad fugam abhorret. Leopardus verò alium ita sibi sentit abominabile atque contrarium, ut si quis eum locum ubi ille moretur, confricuerit, exilire cogatur & aufugere. Alius primo de naturis Animalium scribit, Noctuas à Ciconiis suo nido procul summoueri, platanis eò foliis importatis, quorum contactum noctuæ ferre nequeant, ex eo torporem illabentes: ciconiasque ita pullorem suorum incolumitati prospicere, quibus asiduo noctuæ inimicabiliter insidiantur: de quarum alium inimicitii suo loco dictum est. Neque verò ciconiæ tantum, turturæque aut testudines medelam sibi nanciscuntur naturæ ductu, verumetiã & canes, & fues, & ex animalibus pleraque alia. Caeres quidem cum fellis vitio laborant, granè illud suum decerpunt. Sues, si cephalalgia cruciantur, stiuiales cæcros inuestigant. Mustelæ rursus quando colubrum comederint, carpent, Angues marathro lipipientes oculos depurgant. Huiusce rei quænam sit causa, non ociose quaeritur à quibusdam: quippe cum animalia hæc talia neque didicerint ab aliis, neque quidem doceri poterint, cur ita norint quæ suis sint ægritudinibus vitia : quæ nos aliis disputanda in medio relinquemus, iis iam contenti quæ ad veterum picturâs declarandas facere videbuntur.

INCOLVMITAS.

Feliciter mihi quidam videtur excogitasse, ut si hominem grauiore aliquo morbo confectum, in minima tamen rei cuiuspiam ope incolumitate redditum significare vellent, visam lingua in formicâs exporrecta hieroglyphicè pingerent : visam enim ferunt formicarum esu, quas lingua ille xerit, ac mox potu adhibito deglutierit, morbi opem sibi comparare: quod eo præcipue tempore facit, cum primum è specu prodit, ubi ieiuna hycmarit. Nam Aron in primis agreste pascitur (eam dracontij speciem Medi ponunt) cuius acerbitas intestinum inedia concretum laxat: quod si nullâ attulerit opem, formicis eo modo deuoratis, incolumitati pristina restituitur.

LATEBRÆ.

De latebris verò in quibus aliquis se contineat, per vespertilionis alam, & formicam indicatis, inter reliqua vespertilionis significata diximus.

DE SCARABEO.

C de Formica quidem hæc dicta sufficiant. Quod verò pertinet ad Scarabæum, Appion ille Grammaticus, quem cymbalum mundi Tiberius est appellare solitus, rideri à plerisque visus quòd curiosa nimium interpretatione. Solis operum similitudinem vermiculo tam exiguo, tam bruto inesse collegit, ad excusandos gentis suæ ritus quæ pilularem scarabæum magna ex Ægypti parte inter numina coluerit, quem reliqui etiã in fabulis tâta veneratione profecuti sunt, ut scribere non dubitarent, quemadmodum scarabæus inexorabilem se vel ad Iouis preces opposuerit, qui multis ab eo verbis contendeat, ut cum aquila rediret in gratiam, coactumque Iouem ipsum alia ratione tantæ ire obuiam inimicitia. Cæterû si quæ de scarabæo traduntur vera sunt: vera autem vt credamus esse, non ipsius Appionis tantû autoritas, verum & Aristorelis & Plutarchi, & aliorum scriptorû excellentium consensus efficit: imò vt nihil hi scripserint, quæ passim hostiis ipsi fieri, possumus oculata fide perspicere, nõ verum assouerare, peruicacis esset ingenij. Tam igitur super operibus eius admiranda cum sint, taneum abest vt vel Appion, vel Ægyptij alij sacerdotes, qui signatè adeò rem interpretati sunt, ridendi videantur, vt merita potius, hoc est, magna & ingenti laude fraudandum minimè sit eorum inuentum.

MUNDVS.

Cum enim quis Ægyptios sacerdotes irrideat, quòd mundi speciem, motusque ipsos per scarabæum significare eradiderint, nõ satis videret, si pilulas illas, in quibus seminum ex sese primum habuerint, ac in vermiculis primum, mox in certam effigiem conformati fuerint, ad mundi ipsius imaginem & rationem fieri competum est. Scarabæus enim certo anni tempore bubulum excrementum natûs, mareriam eam sibi suscipit elaborandam, quod primo statim Pacis suæ versu morder Aristophanes, *αἰὲρ ἀπὸρ πύλλων ἀπὸ τῆς γῆς καὶ τῶν ἀνθρώπων*. Quo loco mazam Poëta pro Excremento posuit, vndeque primum ex ea pilulas conficit, vt iam mundi ipsius formam initio initerit, mox eas ab exortu oceanum versus posticis impellens pedibus, non intermissa rotatione protrudit, ipse interim aëris ortum spectat, quasi de industria id det operam, vt cæli ipsius exemplar intendo, imaginem

A quaecunque, non vocabulis tantum vitiarum, verum sententiis etiam deprauatum, in quo quidem multa à malignis ingenii in institutionis nostrae ludibrium inculcata sunt. Sed hæc corrigere alterius fuit censura, illud hoc loco tantum attingam, quod circa sexti libri finem scriptum est. Nos ut canthari libenter vuleremur in stercore: ubi is qui glossemata quædam adscriptus est, non ut Canthari, sed ut Cantherij legendum putat: ratus nimirum Campanum prouerbium ad hoc facere, Cantherius in fossa. In epistolis vero bonus ille vir quisquis censor fuerit, sed non satis eruditus, audacter Cantherij fecit, cum Canthari dubio procul sit legitima lectio, ex hac ipsa quam recentissimus historia naturali desumpta. Sed ne quid quod ad vermem facere succurrat, prætereamus, is prauæ nonnunquam cogitationis in quietudinem hieroglyphicè significat: quod Eucherius ad Esaiæ dictum trahit, Vermis eorum non morietur.

VIR PATERVE.

Cum vero ita nascatur scarabeus, ut nullo semine beneficio progignatur, solaque patris cura, labore & diligentia vitam auspicietur (non enim semineum est inter eos genus) hinc fit ut Ægyptij sacerdotes PATEREM significaturi, Scarabei prætulerint imaginem: & vbi unquam maris officium, masculinæque vim exprimi vulerint, non alio magis vterentur hieroglyphico: nam veluti pro matris & femine sexu symbolo vulturem pingebant, quod illa absque patris ope procrearetur, uti commentario suo disputatum est: ita virum ob similem, quam attulimus, causam, per insectum huiusmodi intelligi vulerunt.

STRENVVS BELLATOR.

Et quoniam bellatorum animi ea maxime ratione commendantur, si viriles fuerint, virorumque sit bella gerere, Maronis Homerique præcipue autoritate, illi ipsi sacerdotes masculinam virtutem atque ferocitatem per scarabeum expressere, cuius imaginem anulis insculptam milites gestasse, tradit Ælianus: de quo plura apud Plutarchum libro de Lide & Ofiride. Erat & signum Romanorum militum scarabeus, quo virilem animum præstare se debere admonerentur, neque muliebriter quicquam meditari facerent: eaque de causa dictum ab Horatio,

*Tyrtaeusque mares animos in Martia bella
Versibus exacuit.*

Contrà vero & Phrygæ & ægyptiæ, in effeminationis opprobrium Virgilius & Homerus, uterque suos appellavit, quod nihil saparent masculinum, sed muliebri torpore ignauique cessarent.

SOL.

Cum vero plures sine scarabeorum species, trium Ægyptij meminere, quarum vna αἰλιρομορφος appellatur, quæ scilicet felis faciem mira refert similitudine, estque radiis, quibusdam insignita: eaque de causa soli hieroglyphicum formam hanc esse vulerunt. Aiunt vero Acluron, qui apud Latinos nunc Cati nunc Felis nomine receptus est, oculorum pupillarumque usum cum Solis cursu ἀνατολῆς quædam commutare, quippe quæ & noctis, & ingruente matutino tempore vegetiores sunt, & acutius cernunt, ad ortum vsque iubaris, inde senium incipiunt: hebetari meridiem versus, atque ita quo magis ad occasum declinat Sol, eo minus obscuriores fieri. Ad hæc scarabeo digituli sunt vniciue triginta, toridemque sunt mensis dies quibus Sol ortu continuo gradatim per singula signa cursum peragit suum.

C Luna.

LUNA.

Altera species bicornis est, ideoque ταυροειδής appellata, tauri quippe insignis facie. Hæc Luna subicitur, propterea quod caelestem taurum Ægyptij Lunæ exaltationem commentati sunt. Gigni hos ex vermibus, Aristoteles, qui lignis aridis innaſcuntur, asserit. Primum enim vermes ipsi immobiles sunt, mox disrupto putamine id scarabeorum genus exit. Cæterum Plinius genus hoc cui Tauri cognomen cornicula dedere, terrestre putat: eos idcirco alij terræ Pediculos vocant. Lucanos appellat Nigidibus, quibus cornua, prælonga bifalcis dentata forcipibus in cacumine cum libuit ad morsum coeuntibus, quales infantium remediis ex ceruice suspenduntur: eos in Venetæ regione Gramphos, quasi Ceramphos, hoc est bicornes, appellamus. Cornicula ea non tantum collo suspensa ad quartanas quibus id remedij applicat Plinius, verum etiam in frigidiuscula lauatione vrinatoribus ad neuorum stuporem, qui plerumque fit in aquis, amuletum creditur: nam & id incommodi vulgè Gramphum vocitamus.

MERCVRIVS.

Erat & sua hieroglyphico Mercurij species dedicata, quippe vnicornis, & ab reliquis forma admodum dissimilis. Neque sum nescius, quendam etiam esse paruum admodum scarabeum frumenta erodentem, qui Cantharis appellatur: oritur is ex tritici fici, piri, & pini: sunt enim ex his omnibus vermes, cæterum hæc postmodum more masculinum coeunt. Ridiculum Metrodorus Scepsus obseruationem ponit, nostro etiam tempore haudquaquam abolitam, in frumentis otobribusque ab earum iniuria sospitandis, quod in Cappadocia inuentum prodit, ob multitudinem cantharidum: menstruas quippe mulieres ire per media arua, hortosur, retectis (sicut in venia) supra clauas vestibus, crucasque ita, ac vermiculos scarabeosque, ac noxia alia decidera Alibi

G

seruatur vt nudis pedibus eant, capillo cinctūque dissoluto, versu eo pronūciato, *φειγεται κωνιδειδης, λυκα & αργα & υμας διακει*: Facelste cantharides, lupus agrestis vos insequitur. Cauendum vero ne id oriente Sole faciant, sementem enim tunc arefcere proditum est.

LETHALIS A SOLE FERRIS.

AD hæc Agyptij hominem lethali febre extinctum, quam sub dio solares radios perpetuando contraxerit, significare si velent, scarabeum cæcum effingebant, oculos quippe vel acu, vel alia leui cuspidē transfossum, ita vt exoculatus omnino videretur. Aiunt enim solares radios scarabeo inimicos esse, quibus si vehementius impetatur, accidere vt statim obcæcetur: simulac vero cæcus effectus fuerit, breui etiam commori.

VIRTUS ENERVATA DELICIIIS.

ATque hic tam egregius bellatorum ductor, tam alienus à mollitie est, vt cum primū venereas rosas olfecerit, emoriatur: quasi virtutē quātūmuis masculam illecebris enervari documentō sit: quod quidem vel ab Aristorele traditum, ansam dat hieroglyphico non infulso: si, puta, quis velit Hannibalem durum Capuæ desidentem, effeminatum pingere, scutum illi cum scarabei signo tribuat, oras vero clypei rosarum fertis ambiat, aut quid huiusmodi. Sunt etiam in hominum genere permulti qui rosarum halitum ferre non possunt, atque in iis precij quantūvis viri. Nam cum Romæ essem, vidi Oliuerium Carassam magnæ celebritatis Cardinalem, qui rosarum tempore quotannis secedere cogebatur, scilicet intra suos, quos in Quirinali habebat, hortos claudere, custodius ad ostia dispositis, ne quis aut salutantum, aut amicorum officij gratia ingredientium rosam inferret. Et in Romana nobilitate insignis vir Petrus Melinus, ingenio, eruditione, & loco nobilis, rosarum odore plurimum offēdebatur. Atque hæc de Scarabeo, quæ memoria completi potui succurrerunt: plura omnino scripturus, nisi Commentarium, quod eo super olim paraueram vulguri adiunctum, ex clarissimi viri Alberti Pij Carporum Comitissæ scrinio surreptum, & à nescio quo bibliophago, vel fisco potius, in Germaniam asportatum, adhuc desiderarem.

DE ECHINO TERRESTRI.

Chinum Aegyptij, quod hætenus legerim, litteris suis non inseruere: multa tamen super eo significata Græci Latinique excogitarunt, quæ admiratione ingenij propemodum cum iis quæ Formica super & Scarabeo diximus, conferri possunt: atque ea quidem ad humanæ vitæ commoda, vtili exemplo futura: cuiusmodi illud est, quod in primis commemoratu dignum existimaui.

Hominem quippe temporum omnium conditioni sese accommodandem per id animal significari, & quod ait Phocylides *καριος λητρεωστα*. Nouit siquidem Echinus (de terrestri nunc loquor, nam de marino inter pisces alibi agerur) cubilia sua Aquilonum & Austrorum mutatione commutare: Duas enim cubilibus fenestras facit, alteram Notum versus, Boream versus alteram: quæque parte ventum futurum præcognoscit, fenestram obturat, alteram recludit: sin intra testum alatur, ad parietem discedit. Quod Cyzici quidam cum obseruasset, consecutus opinionem est apud omnes, vt ventos qui spiraturi essent ex se ipse præcelleret: id quod alij Byzantij euenisse tradunt, fortè quod tunc rerum summa apud Byzantinos esset. Sed vbicunque illud acciderit, satis nobis est id ab Echino fieri, quod documento nobis est præcauere fieri possit, ne imminens nos occupet calamitas: ea si vicerit, ne aduersus præualentis fortunæ impetum reluctandi frustra fatigari vclimus: stectendam verò viam velis, cum obniti contra non detur, quodque trahit fortuna, iter intendendum. Non enim est, vt idem inquit Phocylides, in ventum restandum. Quin potius tales simus, vt quo nos cunque rapit tempestas, æquo animo deferamur, atque vt optime Virgilius monet, si quo Italiam contingere cælo nequeamus, quia scilicet

OPPORTUNITATIS
CAPTOR.

*Mutati transieris fremunt, & vespere ab aëro
Conspurgunt venti, atque in nubem cogitur aër,
Nec vos obuia contra, nec tendere rancum
Sufficimus, superat quoniam fortuna, sequamur,
Quæque vocat rictamus iter.*

Atque hoc illud esse crediderim, quod in Echino tantū facere videtur Archilochus, dum super animalis huius prudentia ita scribit:

Πολλὸν οἶδ' ἀλώμεθ', ἀλλ' ἔχρησ' ἐν ἕλκη.

Multa

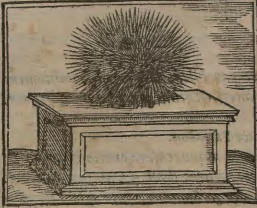
A *Multa quidem vulpes, magnum unum nouit Echinus.*

Vcl vt numerum reddamus,

Scit multa Vulpes, unum Echinus, at magnum.

Sanè Solomon Eriſiacoſum inter animalia terræ minima, quæ ſapientibus ſapientiora ſunt, nominat, vt Septuaginta eçidere. Nam leporem vulgata editio ponit.

CONTRA PERICVLA MVNITVS.

*Fortuna ſano læta negotio, &
Ludum inſolentem ludere pertinax,
Tranſmutat incertos honores,
Nunc mihi nunc alij benigna:
Laudo manentem: ſi celeres quatit
Pinnas, veſtigio qua dedit, & mea
Virtute me inuoluo, probamque
Pauperiem ſine doſe quero.*

PROCRASTINA-
tionis damna,

C cedentes, gregatimq; in eremo, quæ eſt contra Mare mortuum, pabulantur, qui & Echini dicuntur, ita ſpinoſo defenduntur tegmine, vt nec contingi quidem poſſint. Par huic cum formica ſolertia comparando victu, qui poma aculeis affixa congerat in cauernam: infamiffimum eſt inuidia nota: quod cum optimè norit ſe propter cutem præcipuè peti, cuius vſus poliendis velleribus inſeruit, ſimulac in periculum ſe adactum videt, vrina ſua emiſſa tergus omne conſpergit, ſibi conſcius id inde putrefcere, aculeoſque ſpontè mox decidere.

G 2

ILLud quoque ſuper Echino ſignificatum ponunt, vt per hieroglyphicum eius hominem ab inſidiis & periculis ac cuiuſcunq; fortunæ caſibus, tutum oſtentent. Siquidem is ſimulatque ferarum ſe impetentium odorem latratumue ſenſerit, in orbem ſe colligit, roſtro pedibusque inſiaſecus teſtudinis more contractis, tergore omni pilæ inſtar conglobato, ſpiniſque quibus vndeſcunq; munus eſt, ad inſoluitatem erectis otiaſur, contractum ſuum omnibus formidabilem reddens. Ad hæc autem reſpexiſſe videtur Horatius poëta, cum ſe ita contra fortunæ impetum præparatum ſcribit, vt ſua inuoluit virtute tutus ab eius iniuria fiat. Ita enim inquit:

Atque hoc tam prudens alioqui animal in opportunitate captanda, & periculis euitandis ingenio & natura præmunitus, damni tamen alicuius, ob procrastinationem ingruentis, hieroglyphicum eſt, ſi illi fœtus adijciatur ſuus. Id enim malum ex contatione maius effectum oſtendit, propterea quod alio ſtimulata quãdiu poteſt partum diſſert, quo ſit vt fœtus magis inolſcens, maiorem poſtmodum in pariundo dolorem afferat. Duo eius genera omnino ſunt, maritimum & terreſtre, vtrique nomen apud Græcos Echino. Terreſtris de quo iam diximus, diuiniſque innotuit ſub Eriſiacoſi nomine. Huius quoque ſpecies duæ ſunt, Suilla, & Canina, quæ quidem rictu & pedibus aut ſuillis aut caninis ſimilibus diſtinguuntur. De Suillis Eucherius: Eriſiacoſi chæro grilli nũcupatur magnitudi- ne propè mediocriũ cuniculorũ, qui de cauernis petrarũ pro-

PIERIVS VALERIANVS AD FABIVM

VIGILEM SPOLET. DE IIS QVA

per sacram suam significantur ex sacris
Ægyptiorum literis.

LIBER NONVS.

Palemonem olim aiunt magni nominis Grammaticum, incomparabilem M. Varronis eruditionem admiratum, literarum eum porcum appellasse, tanta sibi interea carum prerogativa adrogata, ut Virgilium diceret iam tum de se presagisse, cum cecinit:

Audiat hac tantum vel qui venit ecce Palemon.

Unum se quippe futurum, qui de scriptoribus iudicaturus esset, cuius ferula atque censura omnes veterum & iuniorum lucubraciones subici deberent: natas secum literas, secam interiuras summa rarisitate iactaret. Hic est Rhenimius Palemon patria Vicentina, cuius monumentum hodie in Summano monte agro Vicentino imminente cum epitaphio ostenditur, ubi vix ei fuisse verisimile est, cum aliàs etiam agriculturalis & vincti studiosissimum fuisse, & C. Plinius ostendat: sed ea fuerit ductus gloria. Certè dictum illud hominis de Varrone non à grammatico, qui literarum tyrocinia doceret, non ab infano aut inepto viro quopiam effusum, sed ut diuinitus potius editum accipimus: nam & olitor sape non contemnenda protulit. Nos quippe Varronem non ea de causa literarum porcum vel à Palemone vel ab alio appellatum asserimus, quòd scripta eius sint villa in parte lustulenta, vel ex hura producta, sed quia nihil sit Varrone ipso neque lautius, neque copiosius, neque magnificentiùs, qui tam multa, tam varia, tam præclara conscripserit, magne studiosis omnibus utilitati futura, nisi acerbissima temporum clades thesauros eos posteris inuidisset: quare is omnium consensione vir doctissimus, ac omnium disciplinarum parens, totius prædicatione vetustatis habitus. Quòd verò doctrina eius porco equiparata sit, ea est causa, quòd nullum animal à sue, pluribus magisque variis condimentis aptum, quòd nihil ea carne parabilius, & omnium epularum vsui magis expositum, quinquaginta propè saporibus ex eo, ut veteres obseruarunt, excogitatis, ut non alio ex animali copiosior, neque lautior humanò victui materia suppedietur perinde ac multa & varia Varronis scripta argumentum nullum intantum relinquere splendidissimoque rerum omnium apparatu vniuscuiusque animi famem expleure. Hac igitur cum super Varrone ipso meditaret, forè accidit ut scripta quadam mea recognoscerem, quæ scilicet olim ad ἱεροπολιτικῶν interpretationem elucubraveram, eaque inter amicos diuiderem, mei erga se vel amoris vel obseruantia testimonium: prorupit ex his ecce porcus Ægyptius, quem aufugere tentantem cum politico arreptum pede comprehendissent, cui dono conuenienter hunc mitterem capi circumspicere. Varronem quippe aliquem deposcebam: hic mihi tu Fabi Vigil occurristi mortalium eruditissime, cui merito hanc condimentorum lautitiem & condimentorum, quam de porco memorant, uti Varroni congruam, ita tue perquam similem opulentiæ dedicarem. Nam tu quoque nullum dicendi genus, argumentum nullum, nullam arcana quantumlibet doctrinæ partem intactam reliquisti, quæ de diuinis humanisq; studiis, de rerum natura de moribus, de ratione dicendi, de quacunque demum re vel dici, vel excogitari possunt, tuo illo magno ingenio, felicissimaq; memoria complexus es, ut vix alterum ætate nostra conspiciam, quem Varroni illi literatissimo conferre possim. Quare porcum hunc meum tibi deberi merito iudicavi, cuius immolatione sanctissimum amicitia fedus tam pæ semper inter nos cultum & obseruatum, quæ tua est animi sinceritas, spero me perpetuè confirmasse.

PERNICIES.

AEGYPTII sacerdotes ut odium, quo fuisse genus omne persequerantur, literis testatum suis relinquere, perniciosum hominem Suis hieroglyphico significari instituerunt. Est enim natura animal admodum vitiosa, pruritu impotens, Luna maxime deficiente: constatque pauciter eorum corpora vitari, qui lac eius biberint, lepraque & putida scabie contaminari. Quinetiam frequens suilla carnis esitatio aciem obtundit ingenij. Vnde iocum Diogenes excepit in athletas, de quibus interrogabat quidam, cur idi non sentirent. Quia, respondit ille, suillis ac bubulis carnibus educati sunt ad animù scilicet vertens quod alter de corpore quaesierat. Huiusmodi enim cibi quamvis corpus obdurent, mentis tamen acumen habebant. Ad hæc, maleficum est etiam monstrum, quia satis cladem non exiguum infert, damnosamque facit pauperem, dum teneriorem segetem non depascit modo, sed & forè proculcat, & rostro eruit. Vnde primum hoc animal Cereri sacrificatum Poëta testatur: & fabulæ exorta sunt de Cræmyonia sue Apri Calydonij matre, vno ex Theci laboribus, Itaque Salaminij lege statuerunt, ut eorum suum dentes attererentur, qui segetibus cladem aliquam intulissent, de quo publicè statuum est apud Beluenses meos.

SENSVS

SENSVS MAXIME BRVTVS.

A PRAecipue verò fuit apud Ægyptios de sue significatio, vt per eius simulacrum intellectu mistico sensum materiæ penitus affixum, atque illi præcipue coalitum indicarent: quod licet in animantium omnium, nedum in omni brutorum genere conspicitur: nescio quo pacto tamen longè magis brutum, in sue plurimum apparere: vnicuique manifestum est. Hic verò sensus rationi plerunq; sese constituit aduersarium, non aliter quàm materiæ ratione habita, corpus animæ tam multis in negotiis reluctatur: de quo præclara Platonis, Phædonis, sententia, *το μὲν ζῷον, ἡ ἀθανάτη, ἔ νοση, ἡ νοσηθεὶς, ἡ ἀθάλατος, ἔ ἀει ὄσσειας, ἡ κτ' αὐτὰ ἕχοντι ἑαυτῶ ὁμοιωτατων ἔναι, ἡ ζῶντι, ἡ ἀνθρωπίνῃ, ἡ ἀνθρώπῃ, ἀνοση, καὶ πολυεθῆ, ἡ διαλύσις, ἔ μολύσονται κτ' ταὐτὰ ἕχοντι ἑαυτῶ ὁμοιωτατων ἔναι, ἡ σῶμα.* Animam quidem perquam simillimam esse parti ei, quæ diuina est, & immortalis, intelligibilis, vniformis, & insolubilis, & eodem semper modo circa eadem habeat; corpus verò identidem simillimum humanæ, & mortali, & incognito, & multiformi, atque dissolubili, & quod nunq; circa eadem, eodè habeat modo. Ex argumentis autem huiusmodi, quicquid apud Philosophos altercationis est in explorandis naturæ secretis, emanauit, aliis ratione reri, aliis sensum præferentibus, eam illis incorruptibilem perinde ac animam esse asserentibus, his hunc cogitationi, veluti & ipsos corporis affectus, propinquirem esse concertantibus. Quare minime mirum est Ægyptios, & qui disciplinam eorum secuti sunt, in contemplandis iis potissimum quæ à corporibus dissociata viderentur, occupatos, porcum quippe animal sensui tantum deditum aspernatos esse quippe qui corpus identidem summet, vt in Papyro commonstrauimus, minimi faciebant, eiusque alendi, curandique negotium perexiguum suspiciebant: sensui, quem falli in vnoquoque animantium facillimè posse suspicabantur, parcissimè fidem adhibebant: contra verò Aristoteles, quiq; eum sequuti sunt, sensum ita sunt admirati, vt eum cogitationibus omnibus prætulisse videantur. Sed nostra nos significata prosequamur.

VANILOQUENTIA.

Agyptij autem sacerdotes, vt apud Horum est, si vaniloquentiam hieroglyphicè significare vellent, & suam & auersum Elephantum sculpere conserunt: idq; perinde erat, ac si rationem à brutali sensu auersum ostendere voluissent. Nam cum Elephantum significata Commentario suo conscriberemus, eum in omni ferè virtutis numero, si de brutis hoc dicere liceat, rationis propemodum participem inueniebamus. Huic sus opponitur, qui antipathia ipsius cogente vi, vsque adeò est elephantum inuisus, vt ab eo nullo possit concilio tolerari: sed comprimum auditus fuerit eius grunnitus, fugam elephas arripere cogatur. Nota historia est, quemadmodum Megarenseis ab Antipatro afflictis, cum ad manifestum exitium premerentur, vteretur; ille elephantorum robore, excogitarint porcos pice oblitos, & iniecto mox igne flammatis in elephantorum gregem immittere: quo factò validissimum Regis conatum negotio minimo irritum reddidere, victoria per ingenium sibi comparata.

VIS ANIMI LABEFACTATA.

Animosum alioqui hominem, qui tamen improuisa aliqua specie sit exterritus, per porcum & fugientem leonem exprimere quorundam inuentum fuit. Aiunt enim Leonem Suis congressum declinare, visumque aliquando cum suam aggrediretur, vt fetis horrentem aspexit, au fugisse. Sedenim hoc leoni haudquaquam accidit ob naturæ dissidentiam vt elephanto, sed ob horrificam Suis indignati speciem, quam cogebatur exhorrescere.

ET vt, quod initio dicere cœperamus, prosequamur, sacerdotes illi cum nihil æquè abhorreret q̄ inanes sophistarū nugas, & cavillosas verborū argutias argumētōrūq; decipulas in naturæ viribus indagadis, eiusmodi notæ hominè per Suis hieroglyphicum significabant. Eodè intellectu apud Hebræos suilla abstinere præceptū ait Philo, admonitosq; nos ea diuina lege, vt sophistas euitaremus, per euitabilem huiusmodi animalis impuritatē: illi enim acutissimis tantum accuratissimisq; rerū distinctionib; qd̄ per bifidā animalis vngulā interpretatur, quali luto inhesitantes, ita illis adhærescūt, vt inde nunq; auelli possint, sed ad extremā vsq; senectutē ibidē computrescūt: nam & porci nihil illustre, nihil purū, nihil limpidum amāt, sed, turbida tantum, spissā & fordida & fæculenta scētaturinq; his præcipuam statuit voluptatem.

Per porcū itaq; inhesitatem luto, vel, vt Crætes intellectu sequar, rosas cōculcātē dispergentemq;, à bonis honestisq; moribus alienum hominem indicabant. Nam cum Diuina passim literæ rosas & odorata omnia ponat pro vitæ morumq; sinceritate, susq; ita rosas aspernetur, vt de iis qui sinistro, prauo maleficōq; sunt ingenio dicitur, aptissimū excogitatur est hieroglyphicū, *ὡς δια πόδου*, quo prouerbio Crætes vsū aiunt opusculo quod *χέρωνας* vocauit. Quin viuere in Arabia suillū genus vilo genere posse negāt: quippe cum ea regio sit

SOPHISTÆ.

A BONIS MORIBUS ALIENUS.

G 3

odoramentotū altrix, à boni cuiusq; odoris hoste merito declinatūr, & vt lulentissimè Lucretius,

*Deniq; amaracinum fugitat sus, & timet omne
Vnguentum: nam seigeris subus acve venenum est,
Quod nos interdum tanquam recreare videtur.
As contrā nobis cœno tererrima cū sit
Spurcicies, eadem subus hæc tam munda videtur,
Insatiabil iter toti vt voluantur ibidem.*

Eddem spectat quod Assertor noster, Nolite, inquit, margarita vestra ante porcos proicere: eos qui scelerum tantum fœtoribus illuueque delectantur, porcos intelligens, pureorem quippe omnem tanquam odorem suauissimum expetentes. Nam quod ad lutum perinet Ciceronis scœma est, actione in Verrem vi. Nam nos quidem quid facimus in Verre, quem in luto volutatum totius corporis vestigiis inuenimus?

D I S T I N C T I O.

AD hæc sciendum, vngulam bisdam in Sacris literis electionis & distinctionis symbolum esse: quod apertius dicunt, cum oportere sacerdotem monent, vt lepram à non lepra sciat inter noscere: scelerum quippe differentiam, iustum ab iniusto, & à curuo rectum, Horatius poëta diceret,

C O G I T A T I O.

Ruminatio autem, vt in Ceruo dictum est memoriam & cogitationem indicat. Vtroque autem horum opus est, vt recto & sapienti iudicio esse volumus, præstantium quippe discernendi acumine, vnde aureum illud Pythagoræ præceptum, DE REBUS DIVINIS ABSQVE LVMINE NE LOQVARE. hoc est, dandam esse operam disciplinis, quæ veritatis lumen subministrant, si sacra tractare volueris. Sed parum id profuerit nisi & memoria, & iudicium bonæque mentis accesserit examinationi. Hinc exploditur sus, qui, licet vngula sit fissa, minimè tamen ruminat. Tales ij sunt, quanto hodie numerò dij boni, qui licet recti prauique cognitionem optimè callere videantur, cœno tamen volutati, cum doctrinam ipsi suam ad rectam viuendi rationem minimè dirigant, optimè, vt Menander ait, periti praua sectantur. Diuinarum enim literarum doctrina, vt cum Origene loquamur, non solum sacramentorum debet scientiam continere, verum etiã mores gestaque informare discipulorum. Plerique alij quoque dixerunt, ruminare esse deuouere se ad legis meditationem: fissam verò vngulam habere, inter mundum & immundum distinguere: hoc quidem literarum & præceptionum peritiam habere illud verò meditationem esse, & diuinæ profunditatis, qua rectè omnia dispensat, in omnibus cogitationem, quam veteres Prophetæ Eructationem, vt nostri reddunt, appellauerunt: vt, Eructauit cor meum verbum bonum: quancunque enim virtutem à vitio selegerimus imitandum, eam continua repetitione mandere, & in habitum assuocandam debemus. Seligere verò est diuidere literam à spiritu, & quædam secundum historiam solam edocere, quædam secundum contemplationem, quædam verò secundum vtrunque intelligere. Nam qui præstare hoc idoneus est, ille mundus: qui verò vnus tantum partis est particeps, immundus. Hæc Hefychius. Neque dissimulanda est Irenæi meditatio super hoc loco, qui cum proximè fuerit ad Apostolorum tempora, multa diuinæ illius synceritatis interpretamenta percepit: cuiusmodi hoc posito ex lege: Quæcunque ex animalibus duplicem vngulam habent & ruminant, munda esse, quæcunque autem aut neutrum, aut alterum tantum horum habent, vt immunda segregari. Per mundos is eos intelligit, qui ea quæ de Patre & Filio tradita sunt ab ecclesia firmiter credunt, & in vtroque requiescunt, vt pote quæ sit eorum firmitas quæ duplici sunt vngula, & insuper Dei traditiones die noctuque meditantur, cogitationes suas bonis operibus accommodantes, quæ quidem præcipua est ruminantium virtus. Immunda autem, quæ neque in Deum fidem habent, neque traditiones eius meditantur, cuiusmodi sunt qui vocantur Ethnici, idololatricæ abominationibusque dediti, nil syncerum, nil laudabile sapientes. Ex eorum autem numero, qui quidem ruminant, vngulam verò duplicem non habent, Iudæi sunt in primis, quibus quidem mandata Dei plurimum in ore sunt, sed neque Patrem & Filium agnoscent, neque sensum à litera distinguere sunt idonei. Alij demum duplicem vngulam habent, non tamen ruminant: quo in numero sunt hæretici, qui sacras semper literas euoluunt, argutasque rerum finitiones peractant, & quicquid vel incepti vel impie sentiunt, aliquid semper diuinarum Scripturarum dicto corrobore contendunt, ea tamen neciunt: aut nolunt ad veri sensus examinationem conuertere, ad iustitiam, ad bonos mores dirigere, quæ legerunt. Nam bona eorum pars & Patrem & Filium agnoscente, colore, & toto mentis affectu venerari proficiuntur, quid tamen aut Patrem aut Filium statuerit, ne minimè quidem meminisse volunt. Et ne longe exempla repetamus, cui nam hominum generi magis in ore est IESVS CHRIVS TVS, quam iis, qui hodie concordiam vnanimitatemque totius Christianismi, quam vnã sibi Iesus Christus Dei filius à nobis omnibus deposcit, auersantur, & eam admittere eane petus & angue vitant? Hinc tot piorum cades, templorum profanationes, incestus, adulteria promissua, sacrorum censuram direptiones, conciliandi se Deo contumacia, promissæ diuinitus expiationis abnegatio, factorum ferè omnium irrisio, & omnium quæcunque dictu factuque abominanda sunt, profligatissima expeditio. Quod non nostri modò Prophetæ præuidere, sed Maro ipse, non nostri generis

vates,

A vates, diuinasse videtur, cum hæc scribit oracula:
*Hinc mouet Euphrates illine Germania bellum,
 Vicina ruptis inter se legibus vrbes
 Arma ferunt, sauii toto Mars impius orbe:
 Vt cum carceribus sese effudere quadriga,
 Addunt se in spatia, & frustra retinacula tendens
 Fertur equis auriga, nec audit currus habenas.*

PROFANVS.

MERITO igitur per porci simulachrum Ægyptij profanum intelligebant, Susque tantæ apud Ægyptios abominationis erat, vt si quis eum vel incuria tetigisset, cum ipsis statim vestibus ad fluium lotum abiret, subulcique nullum omnino templum ingrederentur, connubiisque aliorum prohiberentur. Scythæ quoque sues adeo contemnebāt, vt ne alere quidem eos in regione sua vellent. Apud Romanos Flæmen Dialis porcum tangere sine piaculo non poterat. Quid, quod religioni, & pietati, etiam nostris fuit pontificibus, nec de sue cognomentum profiterentur? atque ob eam causam institutum vt Romanus Pontifex, quamprimum designatus est, honestum aliquod sibi nomen assumat, more hoc à Sergio capto, cui cum nomen à ritu porci esset incuria parentis inditum, ne vox ea cederet in religionis ludibrium, Sergium se vocari iussit. Neque verò sum nefcius, ex Ægyptiorum cognatione solos Panfelenos suilla in cibum vsos, propterea quod aiunt, Typhona cum suem infeceretur, ligneum sepulchrum apud Panfelenon offendisse, in quo Osiridis cadauer vitro conditum, vti gentis mos eius erat, asseruabatur, atque eo prouectum odio, quod illi aduersus Osirim peculiare fuit, membra eruta dispersisse, mox in rei tam nefandæ memoriam Panfelenos populos ex sue conuiuia instituisse, quasi liceret iam sepulchro eo tam scdè profanato, in profligatissimum quodque præuaricationis & contumaciæ genus prorumpere.

NABUCHODONASOR.

I Nuenies in Diuinis literis Nabuchodonasora, quem *ναβουδοδοναςορ* geographus Strabo appellat, Suis nomine vocitatum Psalmo LXXX. Vastauit vineam tuam Domine sus syluestris: idque ea de causa, quod in voluptatum auto volutaretur, & quia omni spurcitiæ genere immundus esset, quanquam loco hoc nonnulli Salmanaasarem potius intelligi volunt. Nos autem per suem, vt superior ex Hefychio dictum est, eum accipimus, qui quidem habet scientiam diuinorum, sed ea non rectè vitur, vt pote quam incongruis polluat facinoribus, vitæ turpi arque immundæ deditus: de quo Petrus, Præstaret his iustitiæ viam non cognouisse, quàm ea cognita tererò reuertì, sancta sibi tradita disciplina ignauiter derelicta: quandoquidem his verè accidit proterbum, Canis ad vomitum suum reuerfus, & Sus lora in volutabo cœni. Omnes denique qui vel immunditiæ, vel gulae vel reliquæ incuriæ semetipsos dedunt, porcorum & canum vitam desumpsisse lex intelligit, inquit Irenæus. Quin & idipsum nomen *ὡς* opprobrii cuiusdam iudicium facit: nam vocalem ipsam *υ* Caius Iulius Romanus vbi de præpositionibus diserit, ad vituperationis pathos exprimendum idoneam esse dicit ex Hermetis *ἐν τοῖς κρυφίῳ λόγῳ*, testimonio: additam posse fuisse F, literam, nostrosque Fu dixisse, mox *Ἔφε*, hodie passim *Fy*, cum putoris aliquod perhorrescimus. Facit ad hoc Psalmographi testimonium, Saturati sunt porcina: quam lectionem Eucherius ita agnouit, vt hieroglyphicum etiam eius interpretaretur: Iudæos quippe arcane diuinæ legis prius instructos abstinuisse profanis, porcina mox sua, id est, priuatorum dogmatum immunditia, quam eis & Christus obiecit, saturatos, dumque negant Christum, eandem impietatem, dicit, etiam ad suos posteros transmisisse. Glosa illa Interlinearis vulgè dicta, minimè quidem contemnenda, immunditiam hanc attingit, & pro reliquiis quas reliquerunt paruulis suis, addit: Dixerunt enim, Sanguis eius super nos, & super filios nostros. Animaduerte tamen in Hebraico scriptum esse, Beni, quod filios significat, non porcina. Sedenim nec à hieroglyphicis nostris auocemur, argumentum hoc de humanis hostijs à Iudaico populo immolatis, commodiori loco, int ipso calce operis, vbi multa huiusmodi repetentur, sine vilius forte molestia percurremus.

INDOCILITAS.

VERUNT sanè plerique veterum, qui per hieroglyphicum Suis, indocilitatem intelligi voluerunt: nam apud Phytognomos Suilla frons, breuis quippe & hispida, capillis sursum versus erectis, indocilitatis iudicium est manifestissimum: est enim animal maxime brutum Sus, nullumque animalium magis indocile, cum reliquæ omnes pecudes aliquid habeant, in quibus dum viuunt, vsus, vel industriae vel frugalitas profuit: suillum autem pecus nihil afferat utilitatis nisi mortuum tantum, quanquam Spartarum inuentum fuerit porcos in pugnam instruere, & ad bellandum idoneos reddere: porcorum enim marium ludicra certamina, perinde ac etiam cornuicium, in eorum Phæbeo pueri faciebant, illis ad hunc morem educatis instructisque, magno rei bene gerendæ augur io iis præsumpto, quorum porci vicissent. Eius tamen indocilitatis ergo Marsias, qui Apollinem in Musicæ certamen prouocauit, suillum fertur caudam postmodum ha-

huiffe, quippe quòd temerarius eius conatus turpiter illi ob imperitiam cesserit. Er Philostratus Arcadas Rudes appellat, & suisibus similes, tum ob alia multa, tum quòd laborum fructibus vti sues plurimum turgeant, sintque, vt ait Horatius, fruges consumere nati. Eadem ratione ex ara productum, non scholæ, ait M. Tullius in Pistonem; indoctum & illiteratum significare volens, quod allatum fuerat. Quin & Hippocratis Coi, Medici illius clarissimi filij, ob indocilitatem & incomptos mores à Comiciis profecti, suem sapere sepebantur: non secus ac Varronem ipsum, tantæ virum eruditionis, Palæmon Vicentinus grammaticorum dicacissimus, literarum Porcum vocitabat: ipse enim hunc literatum quidem, sed sine delectu, intelligi voluit, quod omnia quod sciri expediret, in fascem conijceret maiore curiositate, quàm iudicio, nihil satis pensat constituti habens, quid, aut quantum diceret. Quanquam, vt initio diximus, Palæmonis dictum in Varro nis laudem, ob doctrinæ copiam & varietatem, qui lautissimus ac suauissimus fuerit animorum pastus, modestiæ causa proposuerimus intelligendum. Gessit denique res in proverbium, vt cum imperitissimum quenque eruditissimo cuiquam sese conferre viderimus, Sus Mineruum dicamus: quod ita Theocritus expressit, *ὅς ὀρθοδυναῖον ἔχει θέλον*. Et eodem ferè intellectu quo alius ad Iyram, *γὰρ ἄριστος ὁ σὺν ἴκῳ*. Subiiciamus & illud, *ὅς ἐπιβήσομαι*, de iis qui faciunt quid inceptè admodum & imperitè; nam illud, Sus Mineruam, Festus Pompeius exponit, cum is id docet alterum, cuius ipse est inscius, atque vrinam, sibi Fabi, proverbium in me non retorqueatur, qui de his ad te scribere sibi aggressus, & pleraque, etiam alia argumenti huiuscemodi commentaria ad aliorum institutionem elucubrari. quid enim (dicent nasuti plerique viri) sibi vult alicuius vit iste cum Commentariis de sacris Ægyptiorum literis: quasi non satis sit ad multarum rerum elegantem de clarationem Tullius, ad eruditionem Plinius & Plutarchus, ad scientiam Plato vel Aristoteles, totque alij Græci atque Latini scriptores, qui nihil intactum reliquerunt, quibus legendis ætas nulla quârumvis longa, sufficiat. Sed quid ageris, si quando mihi tēporis aliquid ab officiis vacuum relinquebatur? Luderémne alea? aut latrunculis? aut alio quopiam insanendi modo? At nunquam ita otiosus fui, vt vllum mihi ludij genus placere potuerit. Venaretur (addent) confabularerur, aut quid aliud ciuile faceret quo ipse sibi non inuisus esset, & nulli molestus viueret, neque nugis obtundere cogitaret. Atqui hæc mihi alea cordi semper & pila sūt, hæc venatio, hæc confabulatio mea: inuitum nemiinè ad lectionē traho, mihi ipse lusi, inuidia nulla sit, si vnusquisque sua nouerit ire via.

PAri cum Arcadibus ratione Bœotios, quòd ventri & gulæ supra modum dediti essent, crassaque hinc Minerua præditi mentis tarditate laborarent, Porcos cognominatos aiunt autores non ignobiles, Achæus, Eubulus, Mnesimachus, & Alexis: vnde adagium *ὁ βωτῖονα*. Et apud Pindarum & Cratinum constat Bœotios Sues aliquando nuncupatos, propterea quòd Hyantes, qui expulsi fuerunt à Cadmo, eam olim regionem incoluerint, sumpta inde cauillandi causa, vt pro Hyantibus, Hyas, hoc est, sues eos populos appellarent. Sed & alij quoque gentem eam voracitati deditam attestantur. Porro Pindarus Olympiis fugere se ait suem Bœotium, probrum scilicet stupidi & stolidi, quod inlicitum erat sui generis hominibus.

PEructum autem fuit apud hieroglyphicos Ægypti sacerdotibus, delictiæ, victus luxum, & lasciuiam ex porci simulachro significare. Argumento est columna in æde Thebis Ægyptiis olim erecta, in qua plurimæ in Menin regem execrationes descriptæ erāt, qui primus omnium Ægyptios à parsimonia ad luxuriam, à modestia ad inemperantiam, à virtute ad effeminationem illexit: quapropter simulachrum eius Porcum esse voluerunt. Merito itaq; Rhadamanthus apud Claudianum huiusmodi genus hominum petulans, in gluiosum, & vorax, in sues condendos damnat eo loco:

At qui desidia semper vinique grauatus,

Indulgens veneri, voluit torpescere luxu,

Hunc suis immunda pingues derudit in artus.

At Xenophon Socratem ait in conuiujs ad quæ non nisi coactus accedebat, temperatè semper atque parcissimè cibum cepisse, iocòque dicere solitū. Circeen multis huiusmodi appositis homines in sues conuertisse: Vlyssēm verò mutari minimè potuisse, q̄ Mercurij memor esset, qui consiliū ei dederat, tum suamet parsimonia & abstinentia vreretur. Tale aliquid apud Musonium libro de Vitu legas. Plotinus quoque cum animal hoc maximè voluptarium agnosceret, vbi disserit de Palingenesia, in id eos reuertit dicit, qui vitam omnem in libidinibus & voluptatibus egerint. Epicurus, qui felicitatem in huiusmodi vita posuit, scire notatur ab Horatio, qui factatores eius cognomenq; Porcorum nominauit, Epistolis:

Mæ pinguem & nitidam bene curata cute vises,

Cum ridere voles Epicuri de grege porcum.

STUPIDI TARDIVE:

LUXURIOSA
delictiæ.

GANEÆ.

G A N E A.

SANÈ quantum ad eius animalis carnem pertinet, delicatam cenam apud Arcadas Hecataeus; **S**vt apud Athenæū legere est, ex maza & suilla carne describit. Verrius ait à Suilla vesci carnis acceptum, quod animal id nullius esset vitularis. Nam vt Varro animam illi pro sale datam asserens nec putresceret: ait Chrysis, nihil porro sus habet præter escam, nullumque animal plumbas & diuersioribus condimentis idoneum. vt non temerè T. Quintius Romanorum Imperator (sunt qui T. Flaminium ponant) dum apud Chalcidensem hospitem diuersisset, variâque sibi apposita ferula obseruasset, admiratus fuerit vnde ei solstitiâli tempore tam varia & tam multa venentia contigerit: Atqui, inquit hospes, omnes istiusmodi dapes ex sue domesticæ fuerunt. Tum (quod addidisse non pigeat) promptè Quintius, & acutè: Talis est, inquit, & de pol Antiochi exercitus, cataphracti alij, alij velites, alij hastati aut legionarij, phalange compositi, verùm omnes Siry sunt. Porro nihil, vti supra dicebamus, ea carne parabilius, & omnium epularum vsui magis expositum: nam quinquaginta propè saporis ex eo, teste Plinio, excogitatos supra memorauimus, nequæ alio ex animalis numerosiore carne materiam suppeditari. Hinc apud Comicos, lucrones, parafiti, ganeonesque serui, suillam semper sibi deposcent, pernam, glandem, fumen, callum, porretum offulam, & similia. Et seruus ille Plautinus cùm se solum domi ac sine arbitro relictum iri speraret: Quanta, inquit, pornis pestis erit, quanta lumbis. Galenus porro suillam carnem cæteris laudabiliorem facit. Acerros quoque porcinam carnem, ex Aiuennâ placitis, cæteris præferendam assererat, veluti hominibus natura cognatiorem: & humanum suillumque sanguinem in omnibus exactam habere similitudinem, perinde ac etiam carnis eandem esse rationem, optimi quique medici scriptis prodidit.

CIBORVM VARIETATE SATVR.

APud aliquos inuenio, hominem ciborum varietati deditum per pascentem suam significari facile enim is vitæque assuescit cibo, neque suis parci fortibus, neque ab humanæ carnis usu refugit: Os enim porci vulgus prouerbio appellat quasi rotundum, & quod nullo escæ genere abstinèat, omnia vorat, omnia auiditate deglutiat, nihil quantumuis putre atque impurum horrescat. Ita denique animalia hæc gaudent pabuli mutatione, & copia, implenturque carne & obesiores facti mirificè opimantur ipsa cibi varietate, cuiusmodi mensam Plato Syracusanam vocat, καὶ στυγὰ λικηρὰ ποσινιδίον ὄψη, epistola quadam ad Dionis amicos nominauit. Vnde etiam Horatius inter delicias eas quas Ode prima libri tertij recenset, Siculas etiam dapes ponit, cuiusmodi distentum inglutit Dionysium minorem Aristoteles refert in Policia, quæ nonnunquam ad nonagesimum vsque diem ebrium persequerasse tradunt. Neque ab similem huic Heliogabalum Lampridius incescit, qui nonquam minoris quotiæ centum sestertiis cenarit. Vnde cætenarias cænas Septimius Florens, Apologético vituperat cùm aliqui centenarias cænas à centum assibus ex æro dictæ sint, vt Grammatici veteres interpretantur. Sed de sestertiis alibi.

SALACITAS ET ÆSTAS.

EST & salacitatis signum ipsa Sus, qua pecude, ait Cicero, nihil genuit naturæ fecundius: neque aliam eius improbitatis causam asserunt, quam & multiplicem & assiduum voracitatem, cùm longè aliter euenire in agrestibus videamus, quippe qui semel, & eodem serè omnes diés, vt Plutarchus ait, æstati scilicet incipiente, scærum edant vnde vulgatum est diciturum, Non expectandum vterius pluuiam cùm sus pepererit. Itaque nonnulli suam hanc per æstatem ponunt, de quo quidam versus vulgatus à Plutarcho recitatur: Μυρόν τι κέδδ' ὄψη ἕπερ' ἄλλῃ ἀγρίων ἐστίν.

Domesticæ verò & sarpins, & quocumque tempore parient, præcipue eam quam diximus pabulorum vbertatem, quæ genitura redundantiâ plâris etiam nedum animalibus assatim subministrat. Eandem in homine salacitatis causam tradit Empedocles. Hinc ait etiam Euripides ἐπιπονή τοι Κέσπερς, ἐν πεινῶντι δ' εἰ, vult crapulam in Cypris, haud famelicum: quod ab Achæo sumptum, qui multo intè dixerat, αἰεσίσι γὰρ ἢ Κύπρις πικρὴ, amara Cypris, est esurientibus. Nostri dixerunt, Sine Cere & Baccho friget Venus. Sanè quidem Aegyptij mortuorum ventres eximere, & in sole dissecundere soliti sunt, vt qui scelerum omnium causa essent, atque ita vel expiant, vel vti de impulsore pœnas sumere videretur. Huic verò salacitati congruere videtur illud quod χαριστολόγηον verbum à porco finere, quod corpus prostituere, quæstuique exponere significaret. Apud Aristophanem χοίρειος id est, porcum, pro muliebri natura positum inuenies: ac nostri id eisdem Porcum & Iugineum in genibus blandè & iocoso vocabulo appellauerunt. Idem subare dicunt nequitriâ verbâ, quo Ispodis vtiur Horatius ad rem impudicam translatus, quod est perditè impudentis, & brutorū more commiseri.

ANNORVM CERTVS NUMERVS.

IN portentis verò porcellos supra mammam numerum editos, tot annorum esse significatores volunt, quot numero nati sunt: id eoque porcam eam quæ Lauinij Iuginis caput scærum peperit, portendisse volunt, xxx. annos illos exigendos fuisse priusquam Lauinientes oppidum Albani condent: parere enim oportet porcæ quot mammæ habent, vt obseruat Varro: si minus pariat, fructuariam idoneam non esse: si plures, portetum. Eius autem Sus quæ fuerit Aenæe portento, ac porcorum vestigia, suis adhuc temporibus apparuisse, asseruit Varro. Idem, quod corū similitudo athena

ahena in publico loco statuta erant, & corpus matris à sacerdotibus quasi in sacra fuerit ostentabatur. Ita nullo vnquam tempore defuerunt, qui sub diuini cultus velamento, huiusmodi aliquo inuento rudes insipientium mentes per superstitionem modò hanc, modò illam deludere cogitarent.

L A T R O.

Nequè quidem prætereunda Sus est tot antiquis scriptoribus celebrata, quam Cromyoniam nuncupatam, vt prædicti est, Theſeus dicitur sustulisse; cuius rei meminit Plutarchus & Strabo. Sunt qui fabulosè, vt cuiusmodi pleraque, certamen id à Græcis confictum putent; fuisse verò hanc mulierem, quæ latrociniis regionem omnem infestaret, nonnulli prodiderunt. Sunt qui Aprum, Psalmo 79. Exterminauit eum aper de Sylua, pro cacodæmone intelligant. Sunt qui Vespasianum, præmonstratum velint; qui Iudæos bello afflixit, quòdque sequitur, Singularis ferus depastus est eam, Titum hunc esse aiunt eius filium, qui assumpto ad imperium patre, profectoque Romam solus remansit, Hierosolymamque oppugnatione consumpsit, & ita Eucherius accipiendum censet.

I M P E T V S.

Quid verò illud, quòd omnium poëtarum consensu, impetus & bellica ferocitas per suam, verò eum agrestem, indicatur? Ferocem enim bellatorem si velint insigniori aliquo vocabulo, honestare, Apro eum similem dicunt. Apud Aristophanem, in Lysistrate, mulierum chorus, si per Deas, inquit, hodie me commoueris, soluaui ego suam meum. Et eadè comœdia Laconum chorus minatur se eum Leonida tanquam apros iruturum. Nam pugnaicitas vsque adeò illi propria est, vt prouocatus à venatore minime fugiat, sed àstrò pugnam capessat, & in ostentata tela nihil voritus irruat: vnde in prouerbum cecidit, cum de audacibus aut nimium promptis loquimur, ad nos venisse per hastam vt syluestre suum. Romani nostri, vt sæpius animaduerti, venatores eos ignominia notant, qui feruente iam venatione Apro conspecto, illum non illicò prouocauerint: atque hinc de eo qui sibi rixas contentionesque querunt, *ap̄o òpiveru* dicitur. Harum rerum causa extremæ Germanorum gentes *Æstyi* appellata: pro armis formas aprorum olim gestare solita, vnà cū Matris deorsum insigni, qua superstitione etiam inter hostes sese tutos arbitrabantur. Apri porò vim, & fulmineum illud robur admiratur Oppianus: quandoquidem in venatione oppressus, tandem cum occubere dentes vsque adeò ignitos præ se ferat, vt setæ de collo adhuc trepidantibus auulsæ, dentibusque demota, quasi prunis ardentibus applicite concrispentur, siquæ propius adhærescant coërententur. Sane canes si tunc temporis eius dentes attigerint, attracti cutem perpetuo stigmatibus inurantur. Tantam hanc tamen belluæ istius ferocitatem & impetum (vt *ἄπρὸς ἄπρῳ* hoc dicam) facile declinari posse docet Democritus, qui eos ab Apris imperi negat qui cancri vulgus ac pedes alligatos gestant. Quòd verò aprum hinc Vnitestem Homerus dixit, haudquaquam huiusmodi coitus raritatem, vt aliqui putant, indicat, sed historiam ipsam, quam verissimam esse dicit Aristoteles: pleiūque enim inter pascendū eo quo defertur impetu truncis & stipitibus acutis testes atterere, vt vix viuis interdum relinquatur incolumis.

A E S T A S E T H Y E M S.

Aestatem per setam suam significari tam ex historia, quam ex vulgato discernio docuimus. Nunc aut per hyemalē tempus hieroglyphica imagine significare, referendum. Hyemis vtique facies hispida est, aspera & horrida: hispidus, asper & horridus est Aper. Humida, lutosā, pruinosaque hyems est: humidis, lutosi pruinosisque locis Aper delectatur, quibus dum fruitur, oblscurare sibi maxime omnium videtur. Adde quòd hyemali fructu, quippe glande, pascitur. Adonin ab Apro confectum, mytologi prodiderunt, quem Venus luget insolabiliter: id quid sibi velit, opera precium fuerit explicare. Adonin mysteriorum interpretes Solem esse autumāt. Hemisphærij superioris ab Arietis puncto primo ad Virginem vsque permeatam, inferioris à Libra ad extremos vsque Pisces. In superioribus autem his signis maior lucis participatio, in inferioribus longiores tenebræ. Incolit elegans Venus superius hemisphærij, lutescens inferius. Cum igitur Sol nobis exopti videret à tenebris, Adonis ipse conficitur: hinc reliquum est vt Venus luctu & mœrore cōturbescat, quæ luce quam amabat priuata, lugubrem quodammodo pallam induere cogatur. Hinc idem apud Aegyptios longè quæsitus Osiris, & Cereris tandem inuentus diligentia.

V E N V S.

Diu verò apud Ptolemæum cognomento Assertorem disputatum ferunt à peritissimis viris de Plutone, declaratumque demum est eundem esse & Osirum & Plutonem, Cererem autem eandem ac Venere haberi: cui cum nitor & mūditiā sit cordi, merito sibi proponit suam semper abominabilem, animal vtī manifestum est, spurcissimum, quod in Adonis elegantiam vsque adeò lauire gestat. Sanè apud Sicyonios, eum victimarum omnium femora Veneri adoleri solita essent, vniū tantum Suis ob huius facti memoriam femora non adurebatur. Quoniam verò Venere hic eam ponimus quam Cœlitem appellat Plato, quæ pura, nitida, lucis ac splendoris studiosa est, non humilem vulgarēque, quæ suæ sibi coscia turpitudinis in antro secubat, fornicis & arborum vmbri septa. minime absurdum est quod ex veteribus nonnulli tradiderunt suillum genus adeò inuisum Veneri quòd immundissimi sunt fues ex omni mansueti pecore, vtī superius ostensum est.

A D O N I S

A D O N I S.

Qua demum effigie ostentaretur Adonis iste in hyemalis temporis hieroglyphicum, recitare non pigeat. Simulachrum enim eius in Libano. monre olim tali habitu visebatur, obnupto scilicet capite, specie tristi, faciem manu læua, dextra amictum sustinente, in quem lachrymæ conflueret videbantur: quæ omnia speciem hyemis describunt.

C H A O S.

Et quoniam ita sunt mortalium ingenia, ut quod ab vno aliquo scriptore sit excogitatum, aut memorie mandatum, nunquam alij desint qui priorum industriam labefactare conentur, sunt qui tradant Aegyptios non ea de causa fuillo generi pepercisse quod impurum id esse decreuissent, sed venerationis ergo, quod animal id tenebrarum symbolum haberetur: cumque illi tenebras longè antiquiores luce prædicarent, cuiusmodi quippe, erat illud quod dixere Chaos, inanis, bruta, & stupens materia, formæ expers, ac tenebrarum omnium conceptaculum, eaque de causa porcum tenebrarum & cæcitatibus simulachrum esse profiterentur, quod oculis ita supernè obumbratos super cillij prominentia fortitus est, ut cælum tot luminibus insigne, tot lampadibus illustre, nunquam intueatur, cernuus verò semper humi despiciat, terram in qua ipsam, & noctis & totius obscuritatis parentem vnice contempletur: congrua admodum visa est similitudo, & vera sympathia, ut qui tanto cultu tenebras prosequerentur, animal auersum à luce identidem admirarentur: nam ea quoque de causa Crocodilum, ut loco suo dictum videbis, pro Deo coluerunt. Porro Alexander Aphrodisæus suam ait, pronum aded cibò; deditum, ut si forte sursum aspicere cogatur, protinus stupore percussus sileat ob insolentiam. Addunt hepar eius imminui caua Luna, atque consensum cum ea quendam habere. Luna verò sunt pulla omnia dedicata.

B

P O R C I C V L R V S.

Quinimò adiciunt, non Aegyptios tantum id honoris porcò habitum voluisse, verum alias etiam gentes porcum inter aumina collocasse. In Creta enim sacra erat sus, quod creditum sit animal hoc nascenti Ioui mammam summississe, puerique vagitum, ne audiretur à quopiam, grunnitu perucisse: licet hoc Amalthææ capræ assignent plurimi, vsque aded nullum apud vetustatem illam totius imperitiam veritatis, tam impudens mendacium erat, quod vanitas eorum temporum non admitteret, & religiosissimè approbaret.

M I L I T A R I S O R D O.

Porcum sanè Romani inter signa militaria non sunt admittere dedignati, quæ quintum obtinebant locum, & instructæ aciei rationem figuramve quandam, Porcinam frontem appellabant.

I O V I I.

In gestaminibus verò militariibus Romanorum quæserit fortè aliquis, quid sibi velit sus coloris Iruis, habitu quodam sedenti, positus quippe clunibus, ac reliquo corpore surrecto, quæ spectatur in cæruleo clypeo, cuius marginem ruber ambit circulus, Insigne hoc erat eorum ordinum qui Iovii appellabantur, Diocletiani principatu, & sub illustri viro, Magistro pedum nuncupato, militabant.

H O N O R I A N I.

In eadem igitur Romana militia præferabatur & albus clypeus, cuius aureus erat umbilicus à luteo circulo circumscriptus. Circulo innitebantur dimidiati porci duo oëloris prasini, alter alterum inspeñtantes. Insigne hoc erat eorum militum qui Honoriani vocati sunt ab Honorio principe instituti, hi que sub Magistro equitum stipendia faciebant.

C

A G R I C O L A.

Sed ut ad Aegyptios redeamus, sunt qui aliam etiam assument causam cur animal hoc Aegyptij voluerint esse inuiolabile, nempe quod apud eos porci agriculturalionis usum præstarent, frumentariamque rem alicubi solis eorum operis adiuuarent. Nam qui, ut Eudoxus ait, propinquo rem Nilo regionem accolunt, quæ satis mollis & irrigua est, nullo aratri, rastrive, aut sarculi vsu freti, suilibus tantum vestigijs terram subigunt, exundante scilicet Nillo remollefcit terra, cumque redierit in aleum semenem faciunt, inde porcos abigentes occulant & terræ mandant, dum illi & rictu terram subuertunt, & sparsa per agrum semina pedibus occulant. Sanè Latini vtilissimum satis sulcum Porcam appellauere, rarum eum scilicet, qui deducitur aquæ deriuandæ, gratia, quippe ut aquam frumentis nocere prohibeat, inde veteres porcare pro prohibere vsurpauerunt, quamuis Varro elatam terram inter duos sulcos ideo Porcam vocari dicit, quod ea seges frumentum porricit. Sic cum dijs exa dabant Porricere dicebant. Quoniam autem miscicæ inter se congruunt hieroglyphica cum sacrificiorum ritibus, quod vtraque iisdem causis plurimum innitè videantur (nam ut paulo ante positum est hieroglyphicè vaniloquentia per porcum, quæ elephantis auerferur: in sacrificijs identidem immolatur porcus ab laborantibus delirio verborum, atque etiam insania, & quod tertenis præcipuè sensibus additus applicitusque est, sponteque & volente admodum inhaerit luto lacrimæ, turpitudinumque simulachrum habetur. Idem in sacrificijs Maie, & dis terrenis offertur; & ita demum in plerisque alijs hieroglyphicis, idem consensus est) non incongruam rem me facturum existimaui, si de porcorum immolatione plenius quædam appofuissem: ab eo autem quod delirio super nuper attiger a mus, incipiam.

Immola ri

Immolari si quidem porcum ab laborantibus infania verborum-
que delirio, multificius Plautus indicat Menæchmis:

*Nunc ipsi natura Deo mihi respondeas
Adolescens, quibus hic precijs Porci ueniant,
Sacres, sinceri: nummum unum en à me accipe,
Iube te piari de mea pecunia:
Nam ego quidem insanum esse te certo scio.*

In eandem sententiam Horatius Sermonibus,
Immolet equis hic porcum Laribus.

quòd is infania minime laborare videretur qui diues, neque periu-
rus neque sordidus haberetur,

DELIRII PIACVLVM,

Sed tam multis porro misterijs Porcus sacrificari solitus, vt anima-
lium soli sues dicitur ànd rã dicitur, quod immolare est, meruissent ap-
pellari, Latine sacres teneri adhuc, & in veteri comœdia sues miste-
fici nuncupantur, eaque laudatissima erat hostia, si quis inuentus
esset porcus, qui solidas vngulas non diuisas haberet. Quod ne cui mi-
rum videatur, sciendum est ex Aristotele, in Macedonia Aematheli-
cas sues vnguibus esse solidis.

SACRAMENTVM,

Per porcum sanè jurare Agamemnonem apud Homerum legimus.

Et pugiles certamen inuitos iuxta Horcij Iouis statuam in Elide
mactato porco jurare solitos, sine fraude sese comparasse, tradit Pausanias, Quinetiam iudices præ-
fectosq; certaminum eodem sacro, & apud eandem statuam iurasse tradit. Nulli verò porcum illum
per quem illi iurassent edere licuisse: quare Taltibus Homericus porcum quem Agamemnon pro
iuramento statuerat, arceptum in mare præcipitem dedit. Addeamus & illud, censores Romano
completo quinquennio lustrari solitos, sacrificia de sue, oue, tauro faciètes, quæ vnica dictione s o-
LITA Y RILIA vocabantur, vt obiter apud Pedianum in Diuinationem corrigas, quod duabus lo-
cutiõibus dissitum legitur in vulgatis codicibus, Soli tautilia. Cereri autem porcus, vt dictum, in
primis mactabatur, siue quòd pastu segetum & dissipatiõne, magnas aruis inferat clades, vt apud
Quidjum,

Prima putatur

Hostia sus meruisse mori, quia semina rostra

Eruerit pando, spemq; interceperit anni.

siue conciliandæ fecunditatis gratia, cum animal sit (vt id identidem repetamus) feturæ ad mo-
dum prolificæ, Adhiberi sanè sacrificio Cereali porcã auream & argenteam nuncupatam, ait At-
teius Capito, quæ est numero hostiarum non sint, nomen tamen earum habere, alteram ex auro, al-
teram ex argento factam. Propudiatu verò porcus dictus est, vt idem asserit Capito, qui sacrificio
gentis Claudiæ velut pulpamentum, & exolutio omnis recontractæ religionis est. Sed vt ad foedus
reuertamur, porco etiam cæso sacra fieri solita, quoties inter populos confecto bello, vel pax fieret,
vel fœdera confirmarentur. Sed quod Virgilius fœminino genere, Cæsa iungebat fœdera porca, di-
xerit Quintilianus quædam, ait, non tam ratione quam sensu indicantur; vt illud, Cæsa iungebat
fœdera porca, fecit elegans fictio nominis: quòd si fecisset, porco, vile erat. Quod verò Seruius ait
falso dictum à Virgilio, porca, quòd ad hoc sacrificij genus porcus adhiberetur, Tranquillus vita
Claudij, cum Regibus fœdus in foro icit, porca Cæsa: inquit tametsi Linius quoque porcum statuit.
Sed enim apud Festum inuenies, hæc porcus, in sacrorum Pontificalium libris scriptum esse, Por-
cam autem dicit Veranius, quæ familiæ purgandæ causâ Cereræ itidem solita est immolari, quòd
pars quædam eius sacrificij fieret in conspectu eius mortui, cuius funus instituebatur. Extant autem
etiam hodie sacrificiorum huiusmodi vestigia Romano solo: nam veteri quodam instituto in defun-
cti memoriam corbes suillæ carnis atque etiam bubulæ in frustra concessæ ostiatim circumferunt,
singulisq; ædibus frustum carnis vnum impendunt: quique lautiozem hanc faciunt viscerationem,
panem & vini sextarium adiciunt.

NUPTIALIA,

Quinetiam nuptiarum initijs, antiquis regibus porcum mactare mos erat, Et potentiores quiq;
viri in Hetruria nuptialibus conuiuijs, nouæ nuptæ maritiq; Dis tutelariibus porcum immolas-
bant, quòd etiam prisce Latini & Græci in Italia factitabãt. Vnde is qui sponsam ducturus cum om-
nia apparasset, & ipse sponsæ strustratus esset, exclamauit:

ἀπόλομαι γ' ὄψεαι τὰ δάσπον, ἔ γαυθ.

Perit quidem sus, & talentum, & nuptia.

Hysteria sanè festâ erant, quibus sus Venori mactabatur Argis instituta, cuius rei meminit Callima-
chus: quâquam apud Sicyonios omne animalium genus Veneri vt alibi diximus, præter vnum suem sa-
crificari solitum inuenias. Aristoph. Sed veneri porcus non sacrificatur. Causam superius exposuimus.

TERRA

A

TERRA IVNOVE.

MAestabatur etiam Maia, sed pragnas, quæ omnino terra est, & vt ait Cornelius Labeo, nomen illi à magnitudine inditum: quæ etiam in sacris Magna mater, & Opis vocabatur: cui fecerunt etiam in sinistra manu addebat, quòd eam Iunonis potentiam habere putabant, Quamquam sunt qui Maiam eandem Proserpinam interpretantur: ideoque illi porca fieri, suamque mori meruisse, quia femina, vt dictum est, pando erucit rostro. Proserpinam verò esse vim segetum & frugum omnium per hiemem terræ adbitam, per mitius verò tempus in superiori aperta que regione commorantem, mythologi docuere. Maia autem porcus facer erat, quòd illi cum alio quopiam nullo quam cum terra quocumque commune esse manifestius intelligamus, sitque denique, vt Flaccus ait, amica luto suo: victime enim numinibus aut per similitudinem, aut per contrarietatem immolabantur: qua in sententia Virgilius dixit,

Et in veribus terre bimus extra columnis,

in antipharmacum scilicet, vt hostia nocens eo itidem virgulto coquatur, quòd vitibus nocet: nam ea de causa præceptum ab eodem fuerat, ne inter vites corylus sereretur, quoniam Festus colarum hañtile ex corno arbore maullt esse, quam ex corylo: contra verò Sospater Cæsius colurnum barbarissimū esse literarum trāsmutatione dicit, cum sit Corylus arbor: ita apud eū scribitur.

HYMANA HOSTIA.

B

Retiquum est vt de humanis hostiis loquamur, quando constat poterosid beneficij humano generi contulisse, vt pro nobis in huiusmodi sacrum ipsi succederent. Nam scelera illa mañtandorum hominum vbi que ferè locorum admissa, minime fabulosum habetur: manifestum siquidem est eiusmodi fuisse sacrificium Tauricæ Dianæ, quod receptorum autorum fide testatissimum videmus. Neque quidem Seythæ solum hæc perpetrare facinora: quos propter ingentiam barbaris ipsis feritatem id fecisse minime mirum videtur. Sed & Agyptij antiquitus tales Iunoni hostias immolarunt. Romani quoque ipsi Iouem quem Latialem vocabant, humanis hostiis colere. Iam Sicinius Dentatus multis certaminibus illustis primus apud Romanos hoc sacrum Marti fecit. Sedenim alios quoque fuisse dicit Arthanasius, qui postquam à bello victores rediissent, captiuos per centurias diuiderent, de que singulis vnum desumentes, cum Marti iugulerent. Hinc Virgilianus Aneas Pallantis satis manibus facturus,

Sulmone creatos

Quattuor hic iuuenes, totidem quos educat Vfers:

Videntes rapiniferas, quos imolet umbris,

Captiuoque rogi perfundat sanguine flammæ.

Diodorus athenum Saturni colossum apud Cathaginem fuisse memòrat, cuius brachia porrecta in gyrum erant, quique ad eum peruenire adolescentem sacrificandi causa cogebantur, in foueam ignis incidebant: hacque sacrificij crudelitate diutissime prolem ipsi suam illi mañtauerunt Deos qui & filios suos deuorasse perhibetur: mox cum aliquando scelus abhorruissent, seruitia in hunc vsu emere instituerunt. Subsecuta inde pestis est, mox obfidio grauissima, quare illi Saturnum sibi succensere rati, trecentos impuberes ingenuos sacrificarunt: quauis, vt in Lucernæ hieroglyphicis meminimus, nonnulli ducentos tantum ponunt. Gallieriam morem hunc sacrificandi doctum iuuenem in Saturni cultum D. Augustino teste suscepit. Phœnices quoque atque Creteses eò & ipsi prouedi sunt in sania, vt filiorum sacrificiis Saturnum sibi placari arbitrarentur, ne inhumanitatis istius nota vni Heliogabalo iuratur, qui humanas hostias libenter in molauit lectis ad hoc, pueris nobilibus & decoris per omnem Italiã, patrimis & maritimis, vt maior esset vtrique parenti dolor. Neque temerè Appion & Iulianus Apostata, & alij Hebræos, carpunt, quòd humanis ostiis abusi sint, cum in ore omnium, versetur lepra Galaaditarū principis detestabile facinus, qui contra Ammonitas profecturus vòit, si victor reuerneretur, illum Deo se immolaturum, qui eun- que primus de suæ domus foribus agressus occurreret sibi, occidit, verò vt re ex voto consecra reuerterenti filia sua vni genita cum tympanis & choris gratulabunda occurreret prima, qua conspecta, scissis sibi vestimentis infelicitatem suam & luctuosam filie calamitatem miserabiliter deplorauit: neque tamen impio abstulit sacrificio, eum generosa virgo viriliter instaret, no pater voti reus fraudaret Deum, diuum tantum mensum implorata mora, qua in montibus virginiam suam desleret: quo elapso tempore ad patrem magno animo rediit, seque obtulit sacrificandam. Sed id impie Iulianus & Appion faciunt quòd Iudæos omnes in vnum eundemque ordinem sedigunt, atque adeò Christianorum quoque instituta, detortis præposterè horum exemplis, malignè admodū insectantur, contumaciū & adiuino præcepto præuariatū moribus innixi, quos neque nos vnquam imitari sumus, nec ab vno vnquã pio suscepti: idque dissimulat illi quod à regio Psalmo grapho tam acriter improbat, vbi Psalmo sexto supra centesimū clamas, præuariatores quosdã à vera pietate abalienatos eò demeritæ prolapfos, vt & filios & filias suas cacodæmonibus mañtare non exhorruerint: & vt rem magis exacerbaret, indignationemque suam exaggeraret eiusdem statim rei repetitione facta, innoxium ait filiorum suorum sanguinem ab eis effusum, & Cananæorum simulachris oblatum, terra foedissime polluta, quæ scelus tantum, & vsque adeò impium, execrari videretur.

Quin & Chrysothomus, oratione contra Iudæos tertia obiicit eis, quòd filios & filias suas da-

H

monis immolarint. Negat hoc Adamantius contra Iulianum, sed de sacrificio piorum, & Deo ritè facientium loquitur, non effe eos Iudæos intelligens, qui à legitimis Iudæorum sacris recesserunt. Chrysoſtomus præuaricator taxat, quia dæmonius ea faciebant. Et tamè hodie sunt inter Iudæos qui cum non possint Christianæ severitatis metu homines immolare, qua ratione tamen humano sanguine sacra facti excogitarunt, eo quippe à thetymis, à cucurbitulariis quovis pretio promercenti, ita eo in vitreum aliquod vas infuso, & ad ar dentes carbones admoto excièdis dæmonibus abutuntur, quos appellatint, quoad sanguis ille deforbuerit, ad mandata adstantibus, & ad omnia quæ iis scilicet fuerint respondentibus. Sed ut hæc non à Iudæis Domini, sed à malis & rebellibus factitata prætereant, Porcumquè nostrum iam rite donaturum honestè etiam missione pro meritis ornemus, quid ab eo beneficij consecuti fuerimus confitemur. Siquidem Diophanes Lacedæmonius, qui de sacris Deorum opus admodum curiosum elucubrauit, porcum ait loco hominis immolati ceptum ab Atheniensibus: nam prius, ut dictum est, qui centum homines cecidisset, Marti hominem faciebat. Magna igitur suo peccati gratia debetur, cuius immolatione vita sic humano generi condonata.

PIERIVS VALERIANVS AD LACTAN-
TIVM PTOLEMÆVM NOB. SENEN. DE IIS

QVÆ PER GREGALIA QVÆDAM SIGNI-
ficantur ex sacris Aegyptiorum
litteris.

LIBER DECIMVS.

Gregalium nonnullorum significaciones ex Aegyptiorum adytis erutas super quibus multa, literarissime Lactanti, apud egregie probum virum Hieronimum Mandolum Picolomineum canantes in amantissimis eius hortis, locuti fueramus, ut in commentarium redigerem suasisti, quod argumenti raritas lectionem hanc faceret non iniucundam. & ut addebas, etiam oprabilem: quod super his Greci pauca admodum dixissent, Latini verò pene omnes huiusmodi scientiam propemodè ignorassent, minime quidem hi neq. illi sciatum, vel rem adeo doctam in tenebris & situ computrescere permisisse, hæc si disciplina tunc cognita fuissent. Quota enim ea portio vitæ, quam vel Tacitus, vel Ammianus, vel Macrobius, & si qui alij Italia curarunt, vix primis libatam labijs attigerunt? Sua si igitur incitatus tuo, quacumq. & hic & illic cõperrissem, & ex veterum præcipue numis potius quam ex libris didicissem, in vsum tantum asseruabam meum, quod Principes, quos colimus huiusmodi antiquitatum cognitione delectari plurimum anim adueteram, ut scilicet pro re que nasci posset, interdum haberem quod super his non inepte neq. imperitè dici videretur: quædam enim omnino huius generis esse mihi persuadebam. Postea verò quam & tu & Bartholomæus Carolus Picolomineus, neq. non Marius Bandinus, sadales tui, tam eruditè narri viri, quiq. vna xanabant egregie ipsi quodq. literati, industriam studiumq. hoc qualecumq. meum commendare coepis, tuq. præclara tot, que sciri incunabam in veterum numis obseruata, explicas, & bonè omnes eo in argumento facti attentiores, facile impetrasti, imò vos vtriusq. loquar, perpulisti, ne istiusmodi rei curam, que omnium literatorum ingenia videretur oblectatura, desererè. Aiebas enim Latinos hæc scilicet in re Grecis inferiores esse, quod præter Marcum illum Varronem, & nostrum Plinium, vixq. alterum ab eo, neglexisse quodammodo vis fuerint eruditionè, quam Greci tam veteres quàm iuniores tanto studio amplexi sint, ut ne leuissima quidem contempserint, & ita res tam publicas quàm priuatas minutissimè perquisierint, eaq. memoria commendare nequam erubuerint, ut nihil in probris, curisq. etiam scrupulis præterierint, cuius aliquam non habuerint rationem: hinc magnam antiquitatis tam in verbis quàm in rebus cognitionem, ad nostrè usque ætatem peruenisse. Fuisse nostros seueriores, & sublimium tantum in acriarum amatores: scilicet de què hinc, ut eorum multa que ad ritus, ad mores, ad rem domesticam, ad vtriusq. quoridiani usum faciunt, per nostrorum incuiviam incognita nobis sint: per Grecorum verò diligentiam, quædam Latinorum quàm suorum res perquirentes nostra obtinuit in negligentia, plurima nouerimus, quorè nomenam eorum qui numis eruditi habentur, penitere possit: & que plurima in hæc sententiam deseruisti. In hæc igitur studium cum, quantum per occupationes meas licebat, auuidias incubuissem, multa conscripsi commentaria, quæ tamen emendare non potui, quod principum virorum, quibus addidisti eam, negotia que tractabant, incipiens opus sapienter interire cogitationesque meas aliò omnes auertere. Et quia te in primis impulsore factum hoc est, necesse quoque tibi fuerit horum partem recognoscere, polire, castigareq. ne vel ego tibi frustra paruerim, vel tu vir admodum gratis nem mihi consulisse videris. Que tibi obuenierunt, ea sunt, de quibus sermo nunc postest fuit, cum vir rarissimus Franciscus Bandinus Archiepiscopus vester numismata in agro suo nuper inuenta magna numero in mensam nostram insisteret effundi, in quorum bona parte birri, oues, arietes, feniæ erant, ut axere hæc reliquam gregem, ut vna viderentur caula posse commode coërceri.

DE CAPRA.

A

sto igitur prima de Capra consideratio, quoniam ea vago lasciuoque admodum ingenio prædita, & vorandi aviditate hac illac cursitans: locoque stare nescia, è grege prima omnium prodiit.

AVDIENDI PROMPTITUDO.

Hominem auditu præpollentem Ægyptij hieroglyphicè significare si velle, Capram ponere soliti sunt, quam per aures perinde atque per nares spiritus & emitere, & vicissim recipere vnà cum Ægyptiis tam Archelaus quam Alcmaeon autores grauissimi prodidere: quamuis opinionem hanc maximè reprobant Aristoteles, humanamque diligentiam id nulla adhuc dissectione deprehendisse, aut sensu aliquo euidentiore coniciere potuisse, firmiter asseuerat, Ægyptiis tamen comitentum placeat.

B

Sunt qui multitudinem vnus cuiusque casu consternatam obstupescantem indicare volentes, capram villo à mento dependente comprehensam pingant. Accidit enim vt si earum vnà ex grege arundo eo apprehenderit, cæteræ sicut veluti stupidæ, suos in illam vnâ oculo coniciant. Sunt vero qui loco hoc modò eryngium, modò moly, vel origanum etiam querant, quem caulem si ouis capellæ pascendo auulserit, & in sublimi conspicuum erexerit, grex reliquus abiecta pabuli cura artonitus reddatur, neque prius pabuli memor fiat, quàm caulis ille à pastoribus ab ore pecudis abstractus abiciatur. Cuius fabulæ auctores etiam citant Aristotelem & Plutarchum. Nos hieroglyphicum de apprehensa capræ herba, quam Opilius Aurellus Spirillum vocari dicit, aruncu Plinius, ex Naturali historia desumpsimus.

CONSTERNATIO multitudinis.

PRO VITIIS SACRVM.

Quid autem sibi vellet hieroglyphicum aheneæ capræ inauratæ, quam Phliasij tanto cultu prosequerantur, vt illi etiam præces allegarent, Pausanias declarat. Quippe cum manifestu sit, sydius, quam Capram appellant, exortu suo vitibus nocere, id honoris ei habitum voluere, quod, ne id accideret, ea potissimum ratione caueri posse iudicauerunt. Animal potè id cum sit ex domesticis omnibus damnosissimum, lege in Acropolis Athenis adire prohibitum, morsu noxio vniuersa gemitina abrodens, & vt more Iuriconsulorum, ac prætorij edicti loquat, pauperiem faciens. Adij Baccho Capram ob hoc mactare maluerunt, vt bestia quæ morsu pestilenti vitibus maximè nocet, immolata, Deum vitibus conciliaret. Nam & Ascolia sacra, de quibus Virgilius: Vinctos salictro per vites, ea de causa Baccho sunt instituta: quia vites ex hircinis caprinisque pellibus fieri consueverunt. Quoniam vtros caper vitum abrodens eam veluti veneficio vitia: excogitatum est in Bacchi gratiam id in vros ludibrium, vt foelicet eos flatu tumefactos per humum disponerent, superque eos saltationibus lasciuientibus, vnde lubricitate pellis suo te pingui delibuta: pingues identidem fallerentur, precipitesque saltatores, sine vilo tamen incommodo, cõciderent, effusumque omnium risum excitarent. Eadem antipathia causa dictum à Virgilio autumant:

Et in vteribus vorrebimus exa corymbis.

Corylois enim vitibus vicinitate sua nocere, experimento compertum est: quàmuis Festus columna hastilia ex cortice arboris facta potius, quàm ex Corylo velit. Contra verò inuentum est ex tam pestilente in vites animalem maximam capere utilitatem, eiusque beneficio augeri vindemiam: siquidem apud Africanum legas cornua caprarum numero tria circum arborem cui vitis maritata sit, in terram affigi, acuminè deorsum immisso, ore cornuum supra terram paululum extrante, vt pluuia, velut in vas influere possit, id factum vberimè fertilitatis in vitibus auxilium esse, Nihil fecius, viderem Africanus auctor est, non morsus tantum vitem lædit, verum pulmo etiam eius contra vini vim arma capit, assæctur, & ebriofu cuiquam in cibum detur: efficit enim vt vapor ille qui temulentiam inducit, retundatur, inanisque disseetur & euanescat. Quin etiam hircinus adeps, quo falsæ putatoria obuncta fuerit, ne pediculi in vite generentur, prohibet, ab eodem proditum Africano.

Hieroglyphicum erat & Panis signum; ex quo tota mundi machina intelligebatur: capripes enim erat, humana reliquam effigie. Inferior ea pars terram hirtam & hispidam ostendebat: humana vero leuitas atque mollities, tranquillum & defæcatum æthera, mundi ipsius ducem. Huic insuper illa in Nymphas prociacitas attributa, & nunquàm satiata libido: mundus siquidem assidue rerum species progenerat, & humore plurimum vititur, materia quippe generationi in primis & apta & commoda. Quare simulachrum Panos tam syluis & agris, quàm hortis & fontibus & puteis vt tutelaris apponebatur. Commemritium verò est, quod Pana nonnulli ita dictum arbitrantur, quia Penelepes & totius turbæ procorum filius fuerit, qua in sententia Theo-

VNIERSA MUNDI machina.

H a

critiana est apostrophe ad Penelopem; Syringe, *Ἰδὸν ῥίξει ἰλιωτῆρα*. quem quidem Epimenides ex Ioue & Callistone genitum asserit, poematibus; gemellos enim fuisse Pana & Arcada. Sed Aristippus, Arcadico, Iouis & Nymphæ Aeneidos prolem agnoscit. Sed qui veterum fabulas speciem quandam esse philosophiæ autumant, delitescunt in illis doctrinam ita solent exprætere, vt Pana idem dici velint, quòd vt monueramus, simulachrum eius vniuersi naturam exprimat, forma enim eius rebus quæ se inque tuemur accomodata est. Cornua siquidem & Solis & Lunæ similitudinem esse perhibent. Nam alibi cùm de Moyse loqueremur, radiatam eius faciem pro cornuta à nonnullis acceptã ea de causâ docuimus, quòd apud Hebræos Radius & cornu sint æquiuoca. Pantheræ pellem, stellarum, vt Probus arbitrat, vt quidã alij, simulachrum esse terræ, quæ mira sit varietate conspicua inferioris partis villis omnium terra nascentium imaginem haberi. Fisulam spirantium in orbe toto ventorum imitationem. Caprinam faciem repentinas procellarum turbaciones, quæq; toto aëte sunt mutationes, indicare. Iam per femora hirta, syluosa loca; per crurum exilitatem, montium abrupta figurari. Sunt qui falcat etiam manu prætentam illi attribuint, quòd dubiò procul labore, quos operibus mortales impendunt, indicaret. De hircò autem qui Alexandri Macedonis apud Danielem iudicium furerit, alio loco dictum. Hic illud potius ponam quod Eucherius tradit, ex Capræ symbolo iustos, intelligi ex Gentibus præcipuè venientes, eòq; spectare Solomonis dictum, Capillatura tua sicut grex caprarum quæ reuelatæ sunt ex Galaa: sumpta scilicet inde similitudine, quòd capra de sublimi cibum petunt, veluti p̄ij quæ supernè sunt ad animi cibum inuestigant.

LIBIDŌ.

Caprinum ad hæc genus in Chimæra; capra enim & Chimæra idem; quippe in nequitia Belletriphonici virtute domita, medium tenet: quod libidinis affectum notat, ea videlicet de causâ, quòd huius generis animal in libidinem & procacitatem sit immodicum, hædosque petulosos eadẽ ratione dictos à Virgilio legimus. De què Satyris identidem carpedibus eadem omnium consensus feruntur non posse quidem eos libidinem fatiati. Minime verò fabulosum esse de Satyris cõmentum, ostendit Plinius, qui illos in Subsolanis Indorum montibus inueniri tradit, humana effigie animal perniciosissimum, vt propter velocitatem nisi senes aut egrè capere nequeant. Sed & Pausanias hæc de illis audisse se profiteatur, Euphenam quendam probatæ fidei virum aliquando sibi narraße, cùm in Hispaniam nauigaret, aduersa tempellare se in exteriorem Oceanum esse delatum, postq; multorum dierum nauigationem, ad insulas quasdam desertas peruenisse, quas homines ferino truciq; aspectu syluestres inhabitabant, corporibus hirtis, pilorum colore subrufo, caudis equinã; penè maioribus præditis; qui posteaquam nauas illuc aduocatos inspexissent, ocyus omnes ad exterrimã littus accurere, vocem quidem nullam, sed stridorem quẽdam in formẽ & inarticulatum emittentes: in feminas autem quæ nauis illa casu uetabatur, eos ad eò furiosos inuasisse, vt ægrè ab iniuriã etiam casu flagris abigi, summoueri que potuerint. Veritos verò nauas ne quid indignum paterebatur, inhibita nauis procul in anchoris stetit: barbaram verò quandam mulierem, quam secum habebant, in littus exposuisse: in quam omnes petulantissimè debacchantes per omnia corporis caua libidinem exercuerint: easque Satyrorum insulas à nauigantibus appellari, Euphemus idem asserat.

FEBRIS.

Sunt qui febrem ex Capræ simulachro significant, propterea quòd animal id eo semper incommodo labore: hinc anima illi semper ardentior, ita vt attackta passu exurere videatur. Vehementem verò in quoocunq; animali calorem, febrem esse, tum Aristoteles, tum alij prodiderunt. Ea autem de causâ in eius venditione dominus sanitatem præstare minimè cogitur: tantum verò sufficere, si eam eo die, bibisse comedisse que profiteatur. Florentinus autor admodum celebris, qui inter multa quæ reliquis litterarum monumenta, etiam de re rustica non incuriose conscripsit, ita semper febricitare capras ait, vt si quando deficiat febris, intereat.

AUGUSTI GENESIS.

In numis quibusdam argenteis Capricorni cœlestis signum hieroglyphicè eusum aspicias: indicat idque ex Tranquillo didici, Augusti gensim. Nam cùm Theogenes mathematicus ad quem in secessu Apolloniæ vnã cum Agrippa comite accesserat, genituram eius inspexisset, exiliuissetque & adõsasset eum, tantam mox fiduciam fati Augustus habuit, vt schemata suum vulgauerit, numumque illum argenteum nota sideris Capricorni, quo natus est, percussisset. Numum hunc attrectati, in quo Capricorni signum est in piscem desinens, quòd spheram intra priores pedes positam euoluerẽ videtur: ab altera parte Augusti caput.

MERETRIX.

Vt verò redeamus ad Capram, ea cùm pestilenti morsu præcipuè noceat, in genij meretricij, conuenienti admodum hieroglyphico, symbolum habetur, ab ore quippe cuius damna tot mortalibus inferuntur: nam veluti germina præcipuè Capra peruestigat, quæ depascitur audivissimè: ita meretrix cupida est in primis adolescentioris ætatis, vt pote que ob imperitiam magis idonea sit vt facillimè decipiatur. Vnde non illepidè Nicò Attica meretrix ætẽ, id est, Capra cognominata est, quoniam mercatorem adolescentem Thallum, qui in Atticam caricis & meli Hymettium empturus

rus

Augusti
numm.

Arus aduenerat, abignriflet. *δακρυ* autem germen est, quem Iulum haud iniucunde Machon ita explicat: *το κρυλαρο δ' αικροδον τον ιεραυ* quod nos ita reddidimus: *Νικεσ ολιμ μενετριας φιοσφιας, Capra uocata*

Est, quod amissorem excimium cognomine Thollapp

Foriter absimpfit.

Neque aliam ob causam caprae lumbi sacrificiis offerri apud Hebraeos prohibebantur, nisi quia necesse erat lumbum esse immaculatum, vel ut alij, integrum, seu ut alij, perfectum. Capra uero, cum pro delinquente ponatur, immaculatos lumbos habere non potest.

NEQUITIAE FACINOROSITAS.

Merito itaque uiri libidinosi, probris, & impudica facinora notare si uellent Aegyptij sacerdotes, hircum potius quam taurum pro hieroglyphico fingere instituerunt. Taurus enim licet in guine sit praecipue ualidus, & in re uetera perpetranda promptissimus, non tamen in scendit quoad anniculus fiat, neque quidem in uenena recentior quam anniculus uenerem patitur, nisi ostentat: hircum uero septima posteaquam natus est die, ut apud Aelianum est, alij septima dixerunt hebdomada, rem uenerem aggreditur, in prole tamen & in foecundum semen eiciens, ueluti tauri quoque usque ad bimatum, licet aliqui non, nisi quadrimos eos generationem implere nonnulli contendant. Sedenim hircus celerius quam quoduis aliud animal in scendit, recteque ab Horatio libidinosus appellatur: cuius foecunditatis gratia inter Deos insipienti seculo annumeratus aliquando est, perinde ac Panes ac Satyri. Is quippe, apud Aegyptios Mendefio ciuitate multarum & formosarum puellarum collegio eurabat, sacro inclusus fano, cui selectiores capras non indiligenter educabant, autor est Plutarchus. Et ueneris simulachrum, quae hircu insideret, Pausanias obseruauit, non alia de causa puto, quam ob huiusmodi petulantiam. Et Mathematici mulierem nudam, quae hircum humero gelset, uigili mofecundo gradu uirginis adscribere, ex eo impudicitiam eius significaturi, qui gradu eo oriente natus esset. Huius generi brutorum similis fuit Helio gabalus, qui mulieres niquam iterauit praeter uxorem, ille, ut Alexander Seuerus ait, non solum bipedum, sed etiam quadrupedum spurcissimus. Iam uero Sacrae litterae dum hircos haedoque immolandos monent, nequitiam omnemque libidine iugulandum indicant, ut interpretatur Adamantius: cuiusmodi etiam interpretamentum habes apud Cyrillum, perinde ac etiam reliqua Leuitico contenta, ut facile iis accedam, qui opus id adferunt Adamantio. Hoc idem ferè passim in Diuinis litteris hieroglyphice perperditis & nequam hominibus, libidinis & aliorum scelerum facinoribus inquinatis designatur: adque manifestissime cognoscitur ex eo, quod Dominus noster consummationem seculi, ut ait Helychius, narraturus, ouibus a dextera statutis pollicitus est eis iustorum benedictionem: in hos autem a sinistra segregatos, dira illa omnia, quae in profugatissimum quenque decernuntur, committens est. Ita uero pro sceleribus hircus ponitur, ut in Diuinis litteris statuatur ante aras hircus uiuus, sacerdosque utraque manu super caput eius imposita consiteatur uniuersas populi iniquitates, delicta, admissaque praue & impotentem, omniaque in eius caput increpans oggerat: mox per hominem incertum in inuam desertamque solitudinem emissum deportari iubeat. Illud etiam addunt ad causam, quod asperum gerit pilorum indumentum: asperum interpretantur peccato referentem: atque ita mortale genus omne mystice per hircum accipitur, quia nihil est peccato asperius, diceret Helychius. Sedenim quod de capro emissario tetigimus, sunt qui cum signum esse uelint profugarum legionum, quae a Deo defecerunt, quaeque in sceditatem & horrorem damnatae in omne saeculum, ceciderunt.

B puellarum collegio eurabat, sacro inclusus fano, cui selectiores capras non indiligenter educabant, autor est Plutarchus. Et ueneris simulachrum, quae hircu insideret, Pausanias obseruauit, non alia de causa puto, quam ob huiusmodi petulantiam. Et Mathematici mulierem nudam, quae hircum humero gelset, uigili mofecundo gradu uirginis adscribere, ex eo impudicitiam eius significaturi, qui gradu eo oriente natus esset. Huius generi brutorum similis fuit Helio gabalus, qui mulieres niquam iterauit praeter uxorem, ille, ut Alexander Seuerus ait, non solum bipedum, sed etiam quadrupedum spurcissimus. Iam uero Sacrae litterae dum hircos haedoque immolandos monent, nequitiam omnemque libidine iugulandum indicant, ut interpretatur Adamantius: cuiusmodi etiam interpretamentum habes apud Cyrillum, perinde ac etiam reliqua Leuitico contenta, ut facile iis accedam, qui opus id adferunt Adamantio. Hoc idem ferè passim in Diuinis litteris hieroglyphice perperditis & nequam hominibus, libidinis & aliorum scelerum facinoribus inquinatis designatur: adque manifestissime cognoscitur ex eo, quod Dominus noster consummationem seculi, ut ait Helychius, narraturus, ouibus a dextera statutis pollicitus est eis iustorum benedictionem: in hos autem a sinistra segregatos, dira illa omnia, quae in profugatissimum quenque decernuntur, committens est. Ita uero pro sceleribus hircus ponitur, ut in Diuinis litteris statuatur ante aras hircus uiuus, sacerdosque utraque manu super caput eius imposita consiteatur uniuersas populi iniquitates, delicta, admissaque praue & impotentem, omniaque in eius caput increpans oggerat: mox per hominem incertum in inuam desertamque solitudinem emissum deportari iubeat. Illud etiam addunt ad causam, quod asperum gerit pilorum indumentum: asperum interpretantur peccato referentem: atque ita mortale genus omne mystice per hircum accipitur, quia nihil est peccato asperius, diceret Helychius. Sedenim quod de capro emissario tetigimus, sunt qui cum signum esse uelint profugarum legionum, quae a Deo defecerunt, quaeque in sceditatem & horrorem damnatae in omne saeculum, ceciderunt.

C puellarum collegio eurabat, sacro inclusus fano, cui selectiores capras non indiligenter educabant, autor est Plutarchus. Et ueneris simulachrum, quae hircu insideret, Pausanias obseruauit, non alia de causa puto, quam ob huiusmodi petulantiam. Et Mathematici mulierem nudam, quae hircum humero gelset, uigili mofecundo gradu uirginis adscribere, ex eo impudicitiam eius significaturi, qui gradu eo oriente natus esset. Huius generi brutorum similis fuit Helio gabalus, qui mulieres niquam iterauit praeter uxorem, ille, ut Alexander Seuerus ait, non solum bipedum, sed etiam quadrupedum spurcissimus. Iam uero Sacrae litterae dum hircos haedoque immolandos monent, nequitiam omnemque libidine iugulandum indicant, ut interpretatur Adamantius: cuiusmodi etiam interpretamentum habes apud Cyrillum, perinde ac etiam reliqua Leuitico contenta, ut facile iis accedam, qui opus id adferunt Adamantio. Hoc idem ferè passim in Diuinis litteris hieroglyphice perperditis & nequam hominibus, libidinis & aliorum scelerum facinoribus inquinatis designatur: adque manifestissime cognoscitur ex eo, quod Dominus noster consummationem seculi, ut ait Helychius, narraturus, ouibus a dextera statutis pollicitus est eis iustorum benedictionem: in hos autem a sinistra segregatos, dira illa omnia, quae in profugatissimum quenque decernuntur, committens est. Ita uero pro sceleribus hircus ponitur, ut in Diuinis litteris statuatur ante aras hircus uiuus, sacerdosque utraque manu super caput eius imposita consiteatur uniuersas populi iniquitates, delicta, admissaque praue & impotentem, omniaque in eius caput increpans oggerat: mox per hominem incertum in inuam desertamque solitudinem emissum deportari iubeat. Illud etiam addunt ad causam, quod asperum gerit pilorum indumentum: asperum interpretantur peccato referentem: atque ita mortale genus omne mystice per hircum accipitur, quia nihil est peccato asperius, diceret Helychius. Sedenim quod de capro emissario tetigimus, sunt qui cum signum esse uelint profugarum legionum, quae a Deo defecerunt, quaeque in sceditatem & horrorem damnatae in omne saeculum, ceciderunt.

DIABOLVS.

Adamantius itaque hircum, ait, diaboli symbolum esse, ubi ita interpretantur: Cum uero ad martyrium duceris hircum obulisti, quia scilicet autorem peccati diabolus iugulasti. Hinc uulgo receptum, uel mox da moni conuina passim attribuatur. Nequitiam potro per daemone intellegi, in humani capite serpente loco suo declaratum est. Iam hirsutos apud Esajam inuenias genera daemone: hos nonnulli etiam doctissimorum, Incubones uel Satyros, aut quosdam syluestres homines putauerunt. Maximus Tyrius, ubi Midæ fabulam scribit, qui Satyrum per insidias reperit, a quo omnia fieri aurea impetrasset, Satyrum, inquit, ebriosum daemone, infuso in frontem mero, captum esse.

PETULANTIA DOMITA.

Graeci autem poetae captum ab Hercule domitum ea de causa finxerunt, quod is cum procaeci lasciuia homines ipsos antecelleret, domitus a uirtute, impositum petulantiae modum, extinctosque libidinis aestus, suppressosque procaecitatis impetus demonstraret. Nam eius nequitia uir fuit, ut triginta una nocte mulieres aliquando serasur inuisse: & ut apud Athenzum est, idem septem diebus quinquaginta filiabus Thestij uirginitatem imminuit. Illud de Proculo, qui Probi tempore tyrannidem inuasit, uel ex epistola sua manifestum est, quae se nocte una captiuas decem ex Salmatia constuprasset gloriatur, seque inter fortes annumerari affectat, dum mollitiem suam maxime commemorando manifestat. Quod uero Iunoni capras immolare primus Hercules instituit, id ea de

H 3

causa factum quod alterius hostiæ sibi facta copia non fuerit, sicut ei Deæ sacrificare vellet, propterea quod sibi aduersus Hippocoonta pugnantem aduersata non esset: quæ res tangitur à Pausania libro tertio, At Lacedæmonij Dianæ cognomepto Corythaliæ sacrum in agris faciendū, non nisi caprarum carnes in obsonium adhibebant, neq; aliud animal præter id in huiusmodi sacris immolari fas erat. Apud Xenophotem legas, Athenienses, quo tempore Persæ eū in gētibus copiis Athenas delentarij in eorū fines inuaserāt, Dianæ votū fecisse, tot illi se Capras immolaturos, quot hostes occidisset.

ADULTERÆ CONIUGIS MARI TVS.

NEquè illud inuentum adeo nouum est, vt nullam sapiat antiquitatem, quod hodie vulgò caprum Neum appellamus, qui coniugem habeat adulteram: erat enim & hoc apud veteres hieroglyphicum: atque illud insuper adagium ferebatur in spurios, si de patre quispiam quariraret, vt *ἡ μήτηρ αἰετὸς αἰετῶν*, et responderent, Matris quippe, vt capra itidē, vt potè qui de patre incortū ferret, propterea quod capellis nullum ducem pastores constituunt, vt ait Aristoteles, vel vt suos omnibus arietes, sicut bubus tauros, & ita perlisque aliis. Caprarum siquidē natura instabilis, lubrica, atque mobilis admodum est: quare hæcudis in capillis à matre tantum dignosci potest. Merito itaque vir, de cuius liberis vxor tantum possit internoſcere, Hircus appellatur; & *ἡρκαυραῖος* per hircum figuratur, Nam & Catullus in hanc sententiam, Putare ceteros hircos, dixit. Quod verò sunt non illiterati yri, qui diſcerim inde sumptum purant, quod hirci suas foemellas iniij facile patiuntur, etiam si coram spectauerint, vt quem notat Iuuenalis cum dixit,

Doctus est ad calices vigilanti serpere mæſo:

aliter traditum ab Eliano legimus, qui sentire hircos rivalitatis affectum testatur exemplo Grathis pastoris Calibri, cuius dormientis cerebrum caper cornibus in eum incitatis eliserit, propterea quod deprehensus esset ab eo cum capella quam amabat venere copula misceri; de quo Probus Georgicōn primo: sed vt dictum fuit, copiosius Elianus: Ruscium enim & Imperitum id genus hominum, hac plurimum nequitiā famosum inuenias: vnde iocus apud Theocritum,

ῥιπιδρός βρεῖ ἰσορὴ πᾶς μινκα δασοῖ α βαρύνται,

πᾶνταυ ὄφθαλμοῖς, ὅτι ἡ πράξις αὐτὸς ἐγόντ.

Aepulus insendi videt siquando capellas,

Liquitur obitu, quod non caper ipse creatus.

Quod verò vulgò Becchum eiusmodi notæ hominem appellant, quippe cui coniunx sit adultera, atque etiamnum animal hoc ita vocitèr, antiquissimā esse dictionē, in Græcorū habetur cōmentariis. Apud historicos enim legere est, Plameticum Ægypti Regē Phrygiorum antiquitatem de qua magna inter Phrygas & Ægyptios cōtentio fuerat, in Ægyptiacis pueris humano omni cōsortio inhibito educatis, eo argumētō deprehēdissē, quod ex supra natura Bech pronunciant, quæ vox propriè caprarum & hircorū est, eoq; vocabulo Phryges panem appellaret. Rostum verò auium plerisq; nūc Italiæ locis, olim verò tota Gallia Bechū nuncupabatur: & Beccare passim pro mordere decepterūe dicitur. Quasi verò fuerint primitus homines à Capris enutriti, naturaque ipsa vocem enunciare docuerit, quæ ad alimoniam magis necessaria videretur, id honoris Phrygibus adiudicatū, vt antiquissimi omnium haberentur. Quæque ratione balantes oues, & latrantes canes appellamus, eadem illi beccos hircos vocare,

DE ORYGE.

Inter minores Ægyptijs greges Oryx est, quem nonnulli Caprarum adscribit generi. Hunc ex omnibus animalibus solum auctro pilo esse, autores tradunt.

MATHÉMATI CVS.

Per hoc animal pictum aut sculptum, mathematicum hominem hieroglyphicè intelligebant, siquidem Ægyptij, cum Sorthen astrum illud suum, quā nos Caniculā appellamus magno cultu prosequerentur, deq; die, quo præcipue oriretur, solliciti admodū essent, animaduertentur, Orygē sideris eius ortū sentire, atq; etiam clamore edito significare, quasi vel ortū nūciet, vel saluere iubeat. Sedenim eo tempore quo astrū illud oritur, aiunt capras omnes, quotquot Ægyptus habet, cōuersas ad ortū prospicere, peractāq; ita resolutionē cū fide fieri exploratas: consentitq; in id Mathematicorū supputationes. Quinetiā, vt nonnulli alij tradunt, Oryx stat corā, contueturq; stellam, ac veluti humē adesse sententiat, procūbit adorandus: quare primas illi partes in huiusmodi significatione tribuere, cum *σημαθεια* tā insignis cū eo fidere animal moueret, & ea viderent ab eo deprehēsa, quæ longa mortalitū stidia non nisi multarum ætatū successu & obseruationibus per manus traditis, consequi potuere, cæli motu præsertim assidue variante, quadamque veluti trepidatione vacillatē.

S O B R I E T A S.

Habet & id temperaturæ cum Sirio, quod velut ille sitim semper affert mortalibus (vt Maro dixit) ægris, hic assiduam, imò perpetuam sitim perfert, & ex natura loci potu omnino caret. Quare virum perpetuò sitientem, imò dixerim ego maxime sobrium, per huius animalis effigiem significabant: quin & remedia sitientibus ex eo comparabant, liquore quodam in eius corpore haustus saluberrimi reperto.

Quis nunc persequar significatā, verūm ea non tam ab Ægyptiis quā ab Hebrais & Græcis auroribus desumpta: quibus nonnulla etiam addemus à Romanis accepta: trahet verò secum hæc dictio Agnum simul & Arietem.

In primis autem significatum illud super oue comperi, vt ex eius similitudine stultitia significaretur: nā vsurpatione vulgi, ouis cognomento insipientes appellātur, in quos adagium etiam fertur, *πολιτικὸν ὄνιον*. De forcordia verò stoliditateque animalis illud in ore omnium, *οὐλοῦται ὄνιον*, instar ouis Larini dicunt, quōd more ouium Græci. Et Aristophanes, Vespis ad huiusmodi stoliditatem respiciens, considere ait ouillum pecus in concilio. Quare Accius in somnijs ponit ouilem fœtum in Tarquinium concitatum, tanto verò impetu arietantem, vt Regem solo proferret: quod Brutum indicabat, quem Tarquinius hebetem: æque ac pecus esse putabat, nomine etiam ex re quæ simulabatur indito, cum tamen is pectus egregie sapientia munitum gereret: Sed & Fabius Maximus, quōd ab incunte ætate aliquando hebetior videretur,

quietemque & taciturnitatem adamaret, neque ad capeffendas disciplinas promptitudine aut docilitate vlla prædinus esse iudicaretur, magnamque de se corporis & insipientiæ suspicionem apud doctos concitasset. Quitalæ cognomen appellatus est. Porro autem in factis cum ouem offerre Deo admittentur, expertes rationis morus, insipientesque cogitationes, & quæcunque per imprudentiam peccauimus, corrigere iubemur, vt admonet Cyrillus, sed longe plenius Origenes.

B Hinc *ἡσυχία* appellauit Diogenes virum quendam indoctum, sed splendide vestitum. Nam & prouerbum illud, vti superius, Ouiles mores, de iis qui minimum ingebajo valent, dictum inuenias: Diuinæ etiam literæ plerisque locis homines diuinæ institutionis expertes indocilesque nunc oues, nunc pecora nuncupant, quōd in contemplationis sublimitate suspicere nequeunt, sed cum soli sint voluptati dediti, ea imitantur animalia, quæ, vt Græci est nominis etymologia, natura pronæque ventri obedientia fixit. De huiusmodi genere hominum quōd rectè olim institutum esset, dictum aiunt, Homines & pecora saluabis Domine. Nam quōd Dominus præcipit, eum qui voluntaria dona offert, de bubus vel de ouibus offerre, ex vtroque iumento similem designat hominem, qui nihil acuminis neque ad virtutem, neque ad malitiam haberet, sed traheretur ab alio, vt & boues & oues, quæ animalia sunt insigniter mansueta, eos qui manu trahunt facile sequentia: ideoque non omnium hæc munera, sed Iudeorum tantum esse videbantur, propterea quōd illis, tamen virtutis nihil operarentur, sufficiebat tamen nihil iniquè agere. Atque huc Dauidicum illud cirat Helychius, Homines & iumenta saluos facies Domine. Neque sum nescius, pastores ouium apud Ægyptios ignominia cuiusdam nota & penè profanos habitos, quo nomine Apion, vt apud Iosephum est, Israëliticis populos appellabat, neque ipsi hoc in historia sacra dissimulant: Sed vt simplicitatem illam viuendi, quæ colligitur tam ex nostra, quàm ex antiqua gentium penè omnium memoria, prætereamus (certarim enim scriptores omnes primū hoc humanæ vitæ institutum laudibus omnibus ad cælum ferunt) est & mystica interpretatio, qua Ægyptij posteriores ij, qui à præcis illis longè descierant, non pastores ipsos, sed pastorum significatum odio profecuti reprehenduntur. Nam qui corporis incitationibus, eiusque voluntariis indulgere sibi permisit, dubio percul hos, qui recta moucant, quadam veluti execratione declinabit. Atque id denique erat in causa, vt abolitis iam antiquioribus illis prætorum sacerdotum institutionibus, qui papyro videntabant, qui castimoniam & synceram animi puritatem amplectebantur, recentiores mox ex otio & opulencia ad delicias & illecebras prolapsi, in quas cursu effusissimo ferebantur, cœperint pastores huiusmodi pariter aspernari & abominationi etiam habere, vt pote qui, vt ait Horatius, nil vellent ab iis audire, nil dicere quod ægros leuare posset, fidis offenderentur medicis, amicis iracerentur, si quādo eos à fœnela veterini suffocatione arceret properaret, Sic & Caius pastorem fratrem, hominem quippe pietati additum, ferre non potuit, cum ipse terrenis tantum affectibus emancipatus esset. Sic passim etiam nunc probi modestique viri à potentioribus ignominiose accipiunt: sceleris, impostores, parasiti, & ambubiarum collegiā in honore sunt, & quæcunque appetierint comoda consequuntur, atque ita demum

*Potores, bibuli, media de nocte Falerni
Oderunt porrecta negantem pocula, quamuis
Nocturnos iures te formidare vapores.*

DOCTOR VIRTUTIS.

VT verò ad pastores nostros reuertamur, pastorem ouium Ambrosius interpretari videtur acceptatorem rationis, doctoremque virtutis. Et vbi scriptū, filios arietum Domino afferedos,

principes ecclesiarum exponit Eucherius : & oues intelligit eos , qui simplici , vera , puraque fide pietatem hanc nostram amplectuntur : de quibus Christus , Oues mea vocem meam audiunt . & ad Petrum : Pasce agnos meos . Quo super exclamat Salomon . Pasce animas pecorum tuorum : de quibus scriptum est , Arietes duos in primitiarum sacrificio ad septem agnos immaculatos annuiculas , & vitulum unum de armento adici debere . Præclara quippe mandata , diceret Hefychius , & virtutes quas sequi , alias velut oues oportet , ad primam illam oblationem applicandas . Quod verò Aaron pontificalibus iam ornatus arietem obtulit in holocaustum , per arietem Theologi , vt idem Hefychius , Christum intelligunt immolatum : ille enim ducatum præbere ouibus euntibus in pascua . & ad egressum ingressumque à caulis & in caulas foleturcat & Christus duplex perfectæ conuersationis est , à quo videlicet ea sumpsit exordium , atque ideo intrare per se & exire quibus præcipiebatur .

I N N O C E N T I A .

A Nte alia autem tam ouis quàm agnus hieroglyphicum est innocentie . Hiic illud apud Cyprianum sapientissimè scriptum libro de Lioure . Meminisse debemus quo vocabulo Christus plebem suam appellet , quo titulo grægem suam nuncupet . Omnes nominat vt innocencia Christiana ouibus æquetur : Agnos vocat , vt agnorum naturam simplicem , simplicitas mentis imitetur .

M A N S V E T U D O .

E T imbellè , purum , simplicem , ac egregiè mansuetum hominem , eundemque immaculatam , ac pectore candidissimè præditum hieroglyphicè significare qui volunt , agnum pingere conseruerunt : id enim mansuetissimum eius iugenum exposcere videtur . Nam & ipso vocabulo ἀγνῶ καθαριότητα castitatemque significat . Et antiqui sacrileuli anguresque Maximam ostiam ouilli peccatis appellabant , non ab amplitudine corporis , sed ab animo placidiore , comprobant etiam hoc Sacre literæ , & nostri Seruatoris insigne : Agnus , ab omni Christianorum antiquitate summa exceptoris generatione : de quo fertur illud à priscis vatibus dictatum , Τ Α Ν Ο Υ Α Μ Α Γ Ν Ο Υ Σ . Nam vt agnum coram tendente obtinuisse , agnum patibulo applicitum annuierat : nobis commissæ ratio & ploratus redintegrat . Et præcursor ille Deo plenus , agnum hunc inerto digito commonstrauit . Hoc verò picturæ genus cum synodo sexta iam antiquatum esse percepissem , neque satis mihi faceret Latina traductio , ad Græca me contuli exemplaria in quibus rem ita traditam inueni . Εὐ ποὶ τῶν σπηλαίων ἐκόνου γραφῆς αὐνοῦ δακτύλῳ τοῦ προφῆτου δεικνύμαι ὁ ἐν χειρὶ ἵσταται , ὅς ἐστιν οὐκ ἀλλοτρίου τῆς χειρὸς ἢ ἀληθινῆς , ἢ μὲν δὴ νόμου προπορεύων ἀμνοῦ χειρὸν ἢ δεινὴν ἡμῶν . Τὸς ἔμ παλαιὸς τοῦπος ἢ τὰς οὐσίας ὡς ἢ ἀληθείαι : συμβολαὶν ἢ ἡμετέρας , μετα τῆ ἐκκλησιαστικῆς ἐκδομῆς ἀπομνημονίου τῆν χειρὸν δεσπομένην , ἢ τῆν ἀληθειαν ἢ τὴν ἡρωικὴν νόμον τῆν ὑποδὲ ἀμνοῦ . ὡς ἀνὴρ τὸ τέλειον καὶ τὰς χειρὸν ματρηίας ἐν τῆς ἀπάντω ὀφείλει ὑπεγράφηται ἢ τὸ ἀερόντος τῆν ἀμνοῦ τὸ νόμον ἀμνοῦ χειρὸν τὸ δεινὴν ἡμῶν ἢ τὸ ἀνθρώπου χειρὸν ἡμῶν , ἢ ἐν τῆς ἐκδοῦ ἀπὸ τῆν ἡμῶν τὸ παλαιὸν ἀμνοῦ ἀνασπῆσθαι δὲ ὄμοιον , δι αὐτῶν τὸ ἢ ταπεινώσεως τὸ δεινὸν ἡμῶν ἀνασπῆσθαι , ἢ ἀπὸς ἡμῶν τῆς ἐν σαρκὶ πολλῆς τῆς τὸ παλαιὸν ἡμῶν , ἢ τὸ σωτηρίας δαπάνης χειρὸν ἡμῶν ἢ ἢ ἐν τῆν ἡμῶν ἀπομνημονίου ἀπομνημονίου . Id est in quibusdā venerandarum imaginum picturis agnus digito præcursoris indicatur delineatur , qui receptus est in effigiem doni illius optatissimi , quo genus humanum Deus Opt. Max. honestauit , cui gratiæ nomē ab excellentia quadam indidimus . Ille enim sub eo vestamento verum agnum , ad quem dictata nostrorum veterum respexere , Christum Deum nostrum ostentat . Nos verò figurās , & descriptiones veterum , prout sunt veritatis notæ , præfigurationesque Ecclesiæ concessæ , honorificè atque libenter amplectentes , gratissimum tamen donum illud à Deo nobis liberaliter erogatum præferimus , ipsam rei veritatem vt quæ illa veterum dictata iam adimpleuerit , admittentes . Vt igitur quod perfectum atque abfolutum est in picturationibus etiam , quæ omnium oculis obiciuntur , describatur , agnum qui peccata mundi tollit C H R I S T U M Deum nostrum humana posthac effigie , pro antiquo agno pingendum esse decernimus : quippe qui per huiusmodi figuram humilitatem verbi illius quo à Deo processit , intelligamus , memoresque sumus eum nostri corporis exuias suscepisse , ac perinde cruciatiibus affectum morte nobis salutaris decessisse , mundumque inde redemptum esse , manu quæ præuia doceamus . Quid verò super his Latinis interpres , quid Doctores afferat , alij viderint . Deque de cōsecratione , dist. 3 . cap. sextam sanctam Synodum . Traducere enim mihi religio fuit , cum illa iam sint ab ecclesia recepta . Quin & ouem pro mansuetudinè poni passim vidēas , præcipuè verò in Evangelicæ , vt dictam , disciplina , vbi omēs ab hæresis segregandæ prædicuntur . Vitam siquidem illi peragunt intamnatam , qui mansuetudinem amplectuntur : & ab eo qui mitis est , & humilis scotus de , suscipiunt motum rationem , paratque sunt tanquam oues ad iugulationem , si sit opus , trahi . vt Dominum imitentur . Sanè ouem Hefychius hominem præ se ferre tradit in Diuinis literis , qui simplex admodum sit , æminique nocet , & à perperam factis abstineat : de quo plura alibi . Hædi verò petulci sunt atque erratici , qui prærupta quæque rupium , & loca præcipitiis exposita confectatur .

O P U L E N T I A .

A PUD alios historia sacra scriptores , ouis est prouentus etiam & feracitatis indicium , cui Græca dictionis vox ipsa etiam fauere videtur . Nam vt plerique interpretantur , ἀρβανος quasi ἀρβανός appellatur , quod rerū earū opulentiā significat , quæ ad victum faciunt . Sed vt in ouibus persistantius (latum

A (latum enim est τὸ πρόβατον vocabulum) vbi Hesiodus ait, *μαρναίητος μάλαρ ἔχει οἰδίπιδμο*, interpretres aiunt *μάλαρ ἔχει* de imperio & opibus debere intelligi, propterea quod principes olim pastorem vitam agere soliti sunt. Sane veteres in tanto oues honore habuere, vt ex iis tantum opes fieri existimarent: & pecuniam & peculium inde dicta Iurifconsulti tradunt: ideoque fictum oues lanam olim auream habuisse. Hinc cum Hercules ex Africana victoria nihil præter oues abegisset, aurea mala secum asportasse dictus est: *μάλαρ* enim dicitur ouis, & ea locutione pomum vsurpatur. Sunt enim qui scribant in illis hortis, qui Hesperidum fuisse dicuntur, oleastros tantum progeminari: alij autem cotonea ibi lætissimè prouenire tradunt, eaque à colore Aurea nuncupata. Nam quæ in manu Herculis poma tria statuuntur in antiquissimis ex ære statutis, cotonea sunt: de quorum significationibus loco suo inter arbores disseruimus.

Herculis aurea mala.

F L L I C I T A S.

I N Hetrusca disciplina obseruatum inuenio felicitatem ex oue portendi, præsertim si ouis insolito colore fuerit: quod mihi Virgilius optimè tetigisse videtur, vbi, Pollione dicit:

*Ipse sed in pratis Aries iam suauis rubenti
Murice iam croceâ mutabit vellera fusca.*

De quo legitur apud Hetruscos: Purpureo aureæque colore ouis si aspersa fuerit, Principi ordinis & generis summa cum felicitate largitate auget: genus, progeniem propagat in claritate, lætiorumque efficit. Ex quo nata inter greges Atrei aurea agna, principium discordiarum illi ac Thyestii fuit, fratre scilicet inuidia fraternæ felicitatis exulcerat. Vnde illa citantur à Ciceroe ex antiqua tragœdia Atreo, de Nat. Deorum III:

*Addo huic quod mihi porreitis calesitum pater
Prodigium misit regni stabilimentum, nec,
Agnum inter pecudes aurea clarum coma.*

B Auream enim agnam Thyesti puero natam, & Pausanias & Plato meminere: animalque id ex lapide impositum eius tumulo, eiusdem rei monumentum, Pausanias idem attestatur. Esto autem hoc apud historicos. Sed felicia illa portendi ex euentis comprobatur, tunc præcipue cum agnus natus esset vellere in fronte purpureo in villa Antonini cuiusdam plebeij viri, eodè die atque hora, qua Geta, Antoninus inde nuncupatus, Mediolani natus est. Verum is in cuius ardebis agnus editus fuerat, cum imperium Antonino ex hoc portendi audisset ab aruspice, de se dictum putans, ne factum propalaretur, agnum statim occidit: quod omen fuit Getæ, qui & Antoninus vocabatur, vt subsequendum est, ab Antonino, fratre necandum esse, quod apud Ælium Spartianum, & alios habetur. vsque adeo autores ea etiam quæ nihil attingunt, in vsum asciscunt suum. Eandem oues Diadumeno nascenti imperium portendere, cum in agris patris oues purpureæ duodecim natæ essent, quarum vna tantum varia fuerat: Et Mathematici, quos tamen hic ridet Ambrosius, cum ad eroganda multa idoneam, atque itidem ad acquirendum dicunt, qui inuadente in horoscopum Ariete fuerit in lucem editus. Nam hoc animal & vellus absque vilo dolore molestiæ deponit, & à natura facile rursus eodem vestitur. In eandem ferè sententiam Ambrosius interpretatur: diuinam legem vbi asinum oue mutantam in sacrificiis instituta De iubent. Asina quidem animal laboriosum, ouis verò frugi, & non parui prouentus. Fructus igitur mutantum esse laborem, dicit Dominus, id sub hoc verborum velamento subinuens, quod inuisiusque laboriosi operis fines ad fructum respicere debeat. Neque tamen ignoro esse qui simpliciter intelligi velint præceptum hoc; ea de causa, quod asina sit immunda, ideoque in ouem, quæ munda est commutandam. Sunt qui hoc verborum inuolucro dicant, laborem & industriam omnem affectu simplici commendantam, per ouem simplicitatem tantum, sit etiam superius dictum est, accipientes. Qui verò profundiùs rem exquirere sibi videntur, liberandam aiunt animam ab iis quæ fructum non habeat, cuiusmodi ea sunt quæ solo sensu percipiuntur, cum fructus per ouem omnino exprimitur, per asinam verò sensus ipsi materiæ simpliciter appliciti.

MVLTIÈBRE OFFICIÏVM.

Q UOD verò nouam nuptam veteres in pelle lanata considerare iubebant, verustum referre moerem videtur, quod id vestimenti olim vsui fuerit. Sed illud magis verisimile, quod hoc gesto adductas, se ad præstandam lanificij operam marito polliceri videntur. Nam ad hæc vsque temporæ plerique Italiæ locis, postero quam noua nupta mariti domum ingressa est die, illi è geniali thalamo mane produnt obuiam propinqui sunt, colum, fusum & lanam, acum & forcem, rotabulum, peniculum, quodque cuique in promptu fuerit instrumentum, omnèque vas domesticum offerentes, quò ea muliebris haud ignata officij, se non ad delicias & voluptates, sed ad faciendam lanam, & alia quæ frugi sint curanda venisse reminiscatur.

F O E C Y N D I T A S.

S ANE quidem Iunoni regnorum & opulentia præsidis, partuumque sospitatrici, oues ambigunt, hoc est, vt Bœbius Macer ait, cum duobus agnis alter insecus alligatis sacrificantur à matronis quæ gemellos peperissent. At Sisyoni graues oues dis beneuolis & fortunatis, quas ipsi *εὐμνήσας*, Athenienses *σικυράς* vocabant, felicitandæ rei domesticæ causa immolare consueverunt.

Hérculi

Herculi quoque diuitiarum & prouentum Deo, ouis ramis quatuor imposita pro boue, qui se sagris furriperat, litasse perhibetur: vnde ipse Melon, & Mellus appellatus, quod Latine diceretur Ouilus. In Pomii verò commentario plura super hoc narrabuntur.

P E C U N I A.

Ad hæc licet Ouidius & alij non imperitè dixerint Pecuniam à pecudibus appellatam quòd peculium, yti superius ostensum, olim omne à gregum numero censebatur, eaque de causa Maronius Corydom diuitias ostentaturus suas dixerit,

Mille meæ Siculis errant in montibus agnæ:

illud tamen satis constat, æs prius nota pecudum signatum à Seruio Romanorum rege: vnde Varro etiam, vt apud Marcellum est, Vnum ouem multam dictam ait, cum citatus neque respondit, neque excitatus est. Vnum verò virili genere dixit, siue quòd numum intelligeret, siue ad imitationem Homeri. Ab hoc Marcelli loco fragmentum est etiam in antiquissimo, quem Romæ vidij, codice. In commentariis tamen sacrorum Pontificalium crebrò lectum aiunt, hic ouis, & hæc agnus, ac porcus: quæ, inquit Festus, non vt vitia, sed vt antiquam consuetudinem testantia debemus accipere. Ex quibus omnibus liquidò apparet, non ineptè Pecudem pro diuitiarum hieroglyphico accipiendam.

P H T H I R I A S I S.

Sunt qui hominem pediculositate confectum significare si velint, ouillam illi pellem inducant, quam lupi caput impactis dentibus dilaceret: siquidem ouium quas lupus occiderit pelles ac vellera, & facta ex his vestis, longè quàm cætera aptiora sunt ad pediculos procreandos. Quod cum sit, tum ab Aristotele, tum ab aliis receptum, quæsiere multi causam, illudque cupidinariorum experimento deprehenderunt, carnes huiusmodi quæ lupinis dentibus laceratæ fuerint, dulciores esse: quod tactù ab Horatio volunt, vbi inter ea quæ iucundiora delitiis regis enumerat, hæc etiam exceptum lupo recèset: quod ego tamen ad frugalitatem potius retulerim, vt pote qui eo loco paritè moniã in primis laudet, hisq; tantù carnibus fruatur, quæ aut inemptæ sint, aut nisi absùmatur, peritura. Vel ex eo magis iucundum, quia qui semel amissus erat, sit receptus. Sed vt cunq; illi, sanè dulcedinis huius causam esse dicunt calliditatem, & igneam propè vim, quæ sit in anima lupi, vt pote quæ ossa vel durissima in vtero liquefaciat, ariditate permollita, euenireq; inde vt carnes facilius atque celerius putrefcant, si morsu fuerint huiusmodi vitiatæ: lanasq; identidem contaminatas, contagionem illam etiam in vestibus pertinacitè præseruare. Cæterum sunt qui iudicent hoc nõ à colore vel putredine provenire, sed ab asperitate potius, & vt Medicorum vtrius vocabulo, Vellicitia quædam vi, quæ carnem scabritie spiritumque suscitet, pruritumque suscitet, vnde postmodum humanæ cutis humor corrupto, pediculi suboriãtur: absurdumque esse dicunt asserere vim illam à lupi spiritu moriãt, vtque adeò in vellera diffundi, quæ totiens abluantur, solentur, depurgentur, inungantur, descendentur, ac præpòdemum excoquantur. Riferunt verò venatores, & capones, animalia quæ ictu vno procubuerint, vno, vt ita dicam, spiritu suffocata, solidiora, minusque putrefactioni obnoxia reddi. Quare Homerus rerum omnium doctrina insignis, siue coriã, siue lora commendat, bouis ea dicit esse *inertissimiora*, ictu quippe valido mactati. Itaque eorum quæ neque morbo, neque, senecta pereunt, sed iugulatione: coriã validiora sunt, neruosiiora que. At quæ plurib; conficiuntur plagis, diffcultateque aut constantè exagitata delassatãque perimantur, præsertimque si ferro sauciantur, facile putrefcere, neque in alterum diem assernari posse. Eorum autem quæ tam lenta exanimet morfe, contaminatam vim & in pelles, & in vellera, quin & in vngues penetrare, præcipue autem si mordentur à feris: vngues etiam ipsos obnigrescere, sanguine, humore, & medullis etiam ipsis præriti more & cruciatu contaminatis, indiciumque id tabis esse. Quare minimè mirum si contagio huiusmodi etiam in vellera diffuset: coriãque tenet, & omnia denique computrescere compellat. Atque hæc pediculositatis significatio.

Discordiam verò & mores maxime dissimiles Ægyptij Poëtæque omnes significare cum volunt hieroglyphicè, lupum & agnum, aut ouem ponunt, Vnde apud Horat. legas,

*Lupis & agnis quanta sortitò obtigit,
Teum mihi discordia est.*

Et de maxime inter se discrepantibus Ouidius ait,

Nos lupus inter oues. Aiunt verò eam esse antipathie vim, vt plerunque agni recenter nati, neque vllius animalis extra caulas effigiem intuiti, audito repente luporum vlulatu exanimascent, subitariòque eo percussu metu, mortuò concidunt. Quinetiam periti rerum prædicant horum animalium in anima etiam in eadem nature dissensione perseuerare. Ouillas enim fides si aliis ex lupino intestino factis fidibus associantur & absonas & præ metu mutas permanere. Idem de tympanis & ouilla pelle & lupina factis accidere tradit Opianus: simulac enim putantur, ouillum mutum esse, lupinum solum & exaudiri.

D I S C O R D I A.

DE ARIETE.

Sed quantum in agno mansuetudinis superius agnoscebamus tantum in ariete ferocitatis experimus: simul enim ac cornua accreuerunt, pugnacissimi fiunt, neque se tantum in suo genere lacessunt, incurstantesque inuicem arietant, verum & homines impetunt, in bellumque prouocant. Vnde etiam dicitur celebratur, *κρίος ἀσπλογόνος*, quia forte de causa Marti caelestis Arius dedicatus: & si qua Planetis in humano corpore vis, fel à Marte regi dicitur: in eo verò sedes iracundiæ, & bilis. Et Adamantius immolatos apud Hebræos Arietes, apud nos iracundiam iugulari debere, putat intelligendum.

BELLVM.

FEROCITAS.

Sue igitur pugnacitas hæc in causa fuerit, siue sanæius instituti homines, cum aliqua affecti essent iniuria, vitiosis præorationem non à se, vt pote qui ex mansuetæ & innocuo essent genere procreati, proficisci, sed ab hostium improbitate atque iniustitia, indicare testatimque facere vellent, indicturi cuiusdam bellum, arietem per Fœciale præmittent, quem in hostium fines immitteret, vel honestam ita causam suam ostensuri, quod non nisi prouocati bellum gerere cogentur, vel, quod alij malunt, vt hostilem agrum suæ iam prædæ expositum indicarent. Vtunque sit, Arius, vt ait Hælychius, vexilli nostri, hoc est Crucis hieroglyphicum est, Crux verò redemptionis: Arius ille, inquam, qui pro Isaache in holocaustum oblatu est, in virgulto Sabech, vt Septuaginta ediderunt, à cornibus religatus. Sabech verò Remissio interpretatur, quia crucem, quæ remissionis virgultum fuit, præmostrabat.

Sunt qui rivalitatem hieroglyphicè per arietes duos cornibus se sinuicem lacessentes significari dicant: quando quidem in eiusmodi certationem amoris causa ferri eos perhibent: quippe qui offensionem intelligant sibi fieri, si quas amant oues, ab aliis saluti conspexerint: quod hirci plurimum negligentes, susque deque ferre solent.

RIVALITAS.

In huiusmodi verò venerei affectus hieroglyphicum aries multis est veterum monumentis impositus. Nam qui ante Corinchi urbem intra priores pedesæanas, quæ Laidis tumulo imposita erat, viscèbatur, libidinem nimirum eius meretricis indicabat. Erat & apud Eleos in templo Veneris simulacrum eius insidens arietis, Scopæ, vt Pausanias ait, opus, cuius cognomen erat *αριετιν*, quod arietinæ procacitati videtur conuenire.

VENVS.

Nam quantum ad arietis libidinem atinet, per eum ita in nequitiam concitatum, hominem qui veterum concubitus affectaretur, nonnulli notandum censuere, quod is primum vetustiores feminas inire consuevit, quarum facta copia nouellas minimè persequatur.

SALVBRIITAS.

Mercurium autem aiunt apud Tanagræos cum Ariete humeris insidente solitum effingi, cuiusque *επιπροβου* Pausanias ait appellatum. Erat id partæ salubritatis hieroglyphicum: quandoquidem Mercurius expiatione arietis, quem circum urbem gestauerit, pestilentiam quæ Tanagræas inuaserat, sustulisse dicitur: in cuius facti memoriam, die eius festo pulcherrimus quispiam ex Tanagræa inuentus delectus, arietem humeris impositum frequentissima totius ciuitatis pompa circum moenia gestate consueuerat.

CUSTODIA.

A pud Corinthios verò ænium Mercurij simulacrum viscèbatur, cui aries assistebat. Causam fuisse Pausanias dicit, quod Mercurium maxime omnium deorum custodire greges, procreantesque ex eis augere per suauem fit. Sed enim cum ita Mercurio faciendæ Deo præ-

fidi

fidi aries apponatur, maximumque humanæ vitæ præsidium sit oratio, vt comici Græci dicitur, est, minime mirum, si Isocratis Rhetoris sepulchro aries tringenta cubitorum adsculptus fuit, in quo sita cubitorum septem infideret: nam ea quoque orationis figuram indicabat. Et ferunt astrologi, Mercurium in Ariete collocatum, orationis promptitudinem, & ex tempore dicendi facultatem dare. Sed ne ab Isocratis sepulchro discedamus, propè etiam mensa apposita, quæ Poëtas haberet ac eiusdem præceptores, in quibus & Gorgias astronomiam sphaeram inspectabat, & Isocrates ipse omnifaria doctrinæ hauriendæ cupidus adfitebat.

H A M M O N.

Gallieni
Πιπτι.

IN Salonixæ numo aries est cum inscriptione, HAMMONI CONS. AVG. Animal enim hoc in veterum sculpturis frequentissimum habetur, præcipueque Hammonem Deum, specie illa sua reciprocorni, vt Laberij dictum vsurpem, significabat. Hunc vulgus Iouem, Ægyptij Solem esse contendebant, cornuque radios ostentare: de quibus alibi locupletius. Spectare tamen est in Gallieni numo arietem inscriptione addita, IOVI CON. AVG. Hammonem verò veteres salutis Deum, vt Latini Iouem à iuuandò dictum interpretabantur, exque arietino capite eundem Deum qui omnium saluti prospiceret, *ιεργυλιωνος*; intelligebant. Hecætæus Abderita Ægyptios ait Hammonis voce vsos, cum se inuicem salute præposita compellarent, allocutoriãque esse vocem, qua boni ominis causa Deum in primis iri venerarentur. Isq; mos in plerisque nostræ pietatis collegiis obseruatur, vt quisque pulsauerit, non prius ad colloquium admittatur, quàm ad Virginis Deiparæ salutariem responderit. Cùmque veterum mos esset, in mortuorum conditoris bene defunctis huiusmodi loco, arietinis capitibus hinc inde adsculptis insignibatur, corymbis intermedio propendentibus, qui foliorum & fructuum varietate lasciuirent. Sed quod ad Hammonem attinet, scriptores rerum paruula quædam cornua in utroque tempore eum habuisse ferunt. Qui verò penitentiam doctrinam persequuti sunt, proprium id Iouis nomen apud Ægyptios fuisse tradunt. Alij dicunt arietinæ caput ideò Hammonis esse signum, quòd is Ægypti tex, præclaris admodum rebus à se gestis, in galea vsus sit arietini capitis insigni. Aiunt et cum Herculi illi vetustissimo ad eum visendi studio profecto se olim ostentaret, arietino capite, quem mactauerat, vertici suo imposito, & pelle ea villosa circumdatum, alia pelle amictum heroën admisisse. Et Saporis Regis gestamen celebrat Ammianus, aureo capitis arietini figmento elaboratum. Quod is in signe militiæ, & quasi sodalitarii cuiusdam suæ, recentissima memoria Carolus fortissimus Burgundionum Dux, Caroli v. Imperatoris auus adsciuit, aureum Arietis caput singulis pro gestamine imponendo, & Arietini capitis cognomento sodalitatem vocando: eam Tottonis auri vulgò appellarunt, quòd ea locutio caput arietinum lingua patria designaret.

D E C V S S A T I O.

SED vt hæc, quamvis ad vetustatis imaginem vsuque facta, missa faciamus, appellat nos Aries Nille toto cælo conspicuus, qui rerum temporumque diuisionem, æqualisque vtroque portionem ostendat, yniformem toto anni diei notisq; partitionem, auctum & decrementum æquilibrio semper appensum. Cur verò Aries huic fit dispensationi præfectus, ea afferret causa, quòd proprium illi esse aiunt ab æquinoctio verno super dexterum latus incubare, veluti Sol quoque ad Septentrionales, quippe dexteris, vt Ægyptij statuunt, mundi regiones desecit: ab autumnali verò æquinoctio sinistro incubat lateri, veluti etiam Sol in læuam declinare, & australia signa occupare conspiciunt. Pari propemodum ratione malorum semina ipsi fructibus inclusa, brumali die sponte motu conueriti in contrarias partes obseruatur, quippe quæ peracto iam omni maturitatis numero, natura opifice, quæ rerum omnium alrix est, retrò cedere, & ad radicem, ad propaginem, ad specierum earundem prognerationem tendere videantur.

P R I N C I P I Y M A N N I.

APud Astronomos Aries pro anni principio capitur, & eo notatur hieroglyphico: variæque est ingeniorum sedulitas istius rei rationem asserere conantium, Hebræis præsertim nonnullis Libram potius caput asserentibus, quòd par fuerit omnia perfecta, & seminibus scæta, summo ab opifice creati, eò vero tempore fruges omnes maximè maturuissæ. Quod verò Aries inde locum occupauerit, ex lege factum ad illius temporis solennitatem celebrandam, quo liberati sunt ex Ægypto. Sed quod aiunt tunc temporis nonnulli, quò mundus est genitus, Arietem cæli medium tenuisse in mundi quippe vertice constitisse, quisham id potuerit coniectare non video, cum in spherica cæli figura neque vertex, neque imum, neque ortus, neque occasus, qui eodem temporis articulo sunt, iidem eodem momento gentibus omnibus dari potuerit. Nam nisi omnibus ea ratio gentibus inferuiat, admittenda non est. Solem verò qui dicat in hoc vel illo signo fuisse, nemo non intelligat. Astro nomi quidem fuisse in Ariete volunt, & Virgilij doctrina non paruum his auctoritatem adiungit, dum ita super verni temporis amenitatem canis:

*Non alios prima crescentis origine mundi
Illuxisse dies, aliumque habuisse tenorem
Crediderim: ver illud erat, ver magnus habebas*

Orbis.

*Orbis, & hybernus parcebant statibus Europæ,
Cum primum lucem pecudes hausere, virumq;
Terrea progenies duris caput exiulit aruis,
Immissæq; fera siluis, & sidera cælo,
Nec res hunc tenera possent perferre laborem,
Si non tanta quies iret, frigidæq; caloremq;
Inter, & exciperet cæli indulgentia terras.*

Quodd' verò Commentarij huius finem Virgiliani carminis amœnitæ condige quaesierim, optime Lactanti, nō inempte me fecisse arbitror, qui te fortè gregalium rusticitate, styloque modoque pastoralis, virum tam elegantem, offensum & delassatum suscipabar. Tu quicquid id fuerit, vt omnia amiorum soles, boni consule, & Pierium virtuti doctrinaque tuæ deditissimum, vt facis, ama.

PIERIVS VALERIANVS AD PROSPERVM SANCTACRVTVM NOBILEM ROMANVM, DE IIS

quæ per Lupum, Hyænam, Lynxem, Vrsum, Pantheram, Tigrim, & Vrum significantur ex facis Ægyptiorum literis.

LIBER VNDECIMVS.

Nescio quo tuo fato acciderit, optime Lepidissime, Prosper, vt qui mortalissim' es iucundissim', in truculentissimas omnium feras incidaris. Tibi enim ludis mæis Ægyptiacis, quos propediem istic Patauy sum commissurus, ducti sortè obligere, Lupus, Hyæna, Lynx, Vrsus, Panthera, Tigris, & demum Vrus, cum quibus tibi sit, quantum animis viribusq; valeas, congregiendum. Has omnes vel capias facias, vel cicures vel conficias, vel fortè etiam deuores necesse est, lege ita sodalitia, Cosmogerijs comitis decernente mandanteq; exceptione, quæcūq; postu excogitari, summoq; penitus. Scio, adhuc firmissimi licet animi iuuenis, totus es commotus, qui ad bestiærum venatione, pastusq; semper abhorrueris. Nolim tamen putes editū in te factum, ac erbi quicquam, aut æquum iustissime minus continere: quod ea potius de causa decretum est, quia noue indomitæ, feræ cicuranda cum essent, neminem habuimus quem in huiusmodi negotio tibi præferendum existimarem. Tanta enim est vultus animiq; alacritas tui, vt facile speremus, simulac in theatrū descenderis, illaq; furem, feritatem, rabiem, aus iustitiam quaq; suam in te concitaris, futurum vt tu sola Gelasij tui hilaritate omnes actutum mansuefacias, & simulac semel arriiseris, ad blanditū sue fueris, ad pedes tibi omnes eussigro procubiturus. Vidimus enim sapius homines quauis bellua ferociores, quos tu, vt tuus est mos, dicto aliquo salso, aut liberiore aliqua admonitione tactos castigatq; contra te irritatas, simulac furore percitū & impotentem irruerent in te minabundi, ad solam vultus tui iucunditatem, veluti aliqua incantatione percussos subititisse, concitatosq; animi omnem statim indignationem amisisse, sponte, tibi sese dedere, & quibuscumq; rebus gratificari possent obsequium polliceri. Quare cum velut Orpheus lyra modulatusque, in sola illa comitate ferus tua, ferocitatem omnium mitiges, furem, delinias, age nulla iam contatione exhibitus a me feras aggredere, victoriam ex illis omnino reportaturus: quia in Ægyptiorum sanis alita atq; educata literas tibi videntur didicisse. Præinde facile erit iuueni literatissimo eas quoquò volueris trahere, & ad omne obsequium paratissimas efficere: id quod iam in Lupo, qui prodit primus, experiri potes.

DE LVPO.

RERINQUE mibi facere videntur, qui Ægyptios solos de brutorum cultu derisui habent, atque conitiis & caullationibus etiam persequuntur, cum nationes ferè omnes eadem fectine superstitione aliquando contaminata, præsertimque terra Græciæ, quæ maxime omnium sapientiam ipsam aluisse prædicatur: Romanaq; respublica, apud quam cæremonia primas semper partes obtinuerit. Græci enim lupum in honorem Apollinis venerabantur, in partibus atque aedæd Romuli Remisq; e ueneratione Romani. Alias etiã belluas in terra possem, quæ apud hos & allos, diuinis sibi honores ascitire. Sed quoniam de lupo dicere propositum est, quod ad eum attinet præcipue prosequemur.

APOLLO.

Fuit autem, vt dictum, fera hæc plerisque locis Apollinis memorie dedicata: cuiusque simulacra ea asserit causa, quod polorum acie potens adeo sit, vt noctis tenebras vincat, acutissimo quippe polleat visu, in tempestaque nocte, etiam si Luna sileat, clarissime tamen intueatur, & in prædis inuadendis post nocturnam famem antelucanum tempus obseruet, a Solè tantem totum est Iucis beneficium. Vtraque verò de causa, & quod potens lumine esset, & quod ante lucem prodiret ad prædã, Lycopolitana Thebaidos in Ægypto ciuitas hieroglyphicum lupi forma Apollini dedicauit, eique in lupi specie sacra faciebant, tantòq; apud eos diues cultu habitus est, vt cum lupum tanquam Deum venerarentur, solè ex Ægyptiis omnibus uererentur. Hinc ipsūm Solem Homerus

λυκηνοειδῶν vocat, non ea quidē causa, quōd in Lycia genitū credatur: nam fabulā hęc, vt Heraclides Ponticus assererat, recens admodum est, neque temporibus Homeri adhuc cuiquam innotuit: rat: sed veluti dicim *λεκηνοειδῶν*, propterea quōd ἴπρ, hoc est, diluculum generet: ita Solem *λυκηνοειδῶν* dixit, quōd matutini splēdoris autor ipse sit, vel potius quōd Lycabāna progeneret, hoc est, annum, cui nomen, vt nonnullis placet, à luporum similitudine quadam inditum: illi siquidem auctos imbribus fluuios tranaturi, caudas mordicūs inuicem apprehendunt, longōque ordine seriatim aquis immerguntur, tūtōque transmeant, id quōd Sol ipse in animalibus significari prætereundis facere videtur, dum continuata quadam serie finem vniū; alterius principium facit, Sanē aliquot in signis Apolliniis lupos adsculptos videas, de quo diximus in Ancilibus, Colebatur & apud Atheniēses in Apolliniis gratiam lupos, quōsque fortē animal id interfecisset, lege damnationis promulgata parare iubebatur, quæ ei funerando forent necessaria, vt ita magistratus quōd sui iuris esset officium execuri viderentur, & religione respbu, soluerentur. Eam huiusce cultus nonnulli causam memorant, quōd Latona prægnans per duodecim dies in lupum transmutata, Delum se contulerit, vbi illi facultas parūdi fuit: quapropter lupæ certa anni dimensione omnes intra dierum XII, spatium pariunt, quōd Philostephanus tradidit Commentariis, de quo inferius latius.

M A R S.

Marti idem dedicatus, siue, vt est in fabulis, propter Romuli Remique educatum, quōd deridet Festus, qui vellet non à roma, sed à virtutum magnitudine vtriq; fratrum inditum nomē, quōd *romulus*, notū apud Græcos vocabulum, fortitudinem significet, vt inde scilicet ij nomen adepti sunt *romulus* & *remus*; Alcides: siue propter ipsam voracitatē, quæ in bello crudiora est: inde in Sactis etiā literis legas, Gladius meus deuorabit carnes. Hinc & Mauorti nomen, vt nōnulli arbitrati sunt, quasi mares vorantē dicere voluissent: bellatores enim mares esse debere, & mares dici, alibi ostensum. Martios porrō lupos Virgilius, Martiales Horatius vocat. Et apud Plautum eos in tutela Martis cognoscit Strabax adolescēs, ita profatus: Puit ædepol Mars meo iatus patri: nam oues illius hāud procul absunt à lupis. Græci sanē Poetæ *λυκοφρονες* vocant strenuos bellatores: validi enim omnino sunt lupi, & in fallendis hostibus astutissimi. Robur verō eorum plurimum in armis est, vt apud eundem Plautum:

Quasi lupus ab armis valeo, dum es infractus fero.

Ob astutiam verō Pindarus aduersus inimicos comparare se vnumquenq; monet *λυκοιο δεικνυ*, more lupi: ad id scilicet respiciens, quōd lupus tortuosus ambagibus vestigia perplexa ponit, modō hac, modō illac procurrens, vt non faciliē qua te parte sit inualurus, aspicias.

R A P T O R.

Bellicosus verō viris plerisque omnibus natura mos inītus vt connectare iuuet prædas, & viuere raptō, id quōd etiā inter præcipua virtutū suarū præconia, magnificē atq; gloriosa admodū referre solēt. Vnde furacē & raptorem hominem per lupū ostendi, multi aptū & congruē existimauerunt hieroglyphicū: quōd quidē minimē alienum est à veterum disciplina, eorum maximē Philosophorum consensu, qui palingenesiā posuere, vt remotiorē doctrinā illam, quam ab Egyptiis acciperat, nouo cōmōto huiusmodi fabularū inuolucris occultarent. Illi enim hominē qui semper præpētis & paratus fuisset ad rapinas, post obitum in lupum abire tradiderūt, vt in Phædone Socrates, quæ tamē diuata Porphyrius & Iablichus, nō sunt passi diutius in tenebris latitare: sed quid ea sibi vellent, rarissimē omnia pandere, curæ præciū habuere. Hos secutus Poeta Claudianus, prædones autē ab Rhadamantho lupis obici solitos, ridiculōq; vt assolet, Aristophanes Simonem bonorum publicorū depeculatore exprimi per lupum à Nebulis iocatur. Et lupi nomē in Diuinis literis, vt obseruauerunt Theologi, nō secus ac vulpecula, semper in meli cuiuspiā significatū accipitur. At cacodaemon est interdum lupus, plerunq; tamen raptor Euāgelio: Intrañsecus autē sunt lupi rapaces. Quōd verō Iacob ait, Benjamin lupus rapax, mane capiet prædam, vespere autem reddet: de Pauli conuersione dictum & Eucherius & alij plerique putant.

IMPROBETAS METRICIA.

Et qui meretriciam improbitatē per lupæ simulachrum significari contendunt, hieroglyphicū nimirum id à rapacitate desumptum autumat. Notum enim, meretrices Lupas appellari, & inde Lupanaria dici. Ea de causa Messalina flagitiosum imperatoris maiestatis de decu sus, yonice nomen mentiri delectabatur, de qua Satyricus Poeta:

Tunc nuda papillā

Constitit

Constitit auratis nomen mentita Lyseia.

Cicero in Miloniana, Clodius semper secum scorta, semper lupas ducebat.

A Tque hoc tam bellicosum, tam noctiuagum animal, minima quadam re, lapidis quippe alicuius audito tantum strepitu, terreri solet. Vnde sacerdotes Ægyptij, si quem vanis rumoribus, & inanis rei formidine consternatum indicare vellent, hieroglyphicum ex lupo & faxi telo aliquo propè afflato facere consueverunt: ita enim est eorum ingenium, vt qui neq; ferrum euitent, nequè fustem tremiscant, lapidem tantum impendio perhorrescant, cuius idum adeò perniciosum sentiunt, vt qua parte tacti fuerint, contemprescāt, vermibus quàm occysime redditis. Quinetiam reperti sunt qui vel duorum cōcussu lapidum strepitum cientes, ferocissimos à se lupos abegerint. Nobis pueris narrare solebat Laurentius pater, homò minime vanus aut fabulosus, cum

FORMIDATOR INA
niuh,

is ex Noticis Alpinus in bellunensem agrum descendere via plurimum scrupulosa, sibi nocte prouento ad quintum ab vrbe lapidem repente tres lupos visenda magnitudinis apparuisse, quos cum qua ratione summoueret secum agitarer, id sibi diuinitus incidisse menti, vt deiecto in terram retinaculo, quo per noctem equus ad præsepe religabatur, altero capite manu compreheso, id cœperit pone trahere: quòd quidem annulis fibulisque aliquot ferreis præditum cum ingentem per viam strepitum ciceret, laxatosq; scrupulos quos quot meursando offendisset excitaret, porteres facti repente lupi, quasi vis magna canum incubuisse, præproperè fugam arripuerunt. Non prætermitam super hac lupi repudatione hominem à lupo prauisum subito consternari, & vocem amittere, quod non ex Virgilio tantum, sed & ex Plarone in Politis habetur: atque ita vite versa, si homo prius lupum viderit, eum eadem pati.

INDEMNIS, FVGA.

Hominem in hostes illapsum, qui parua admodum iactura facta euasisset, ostendere si constituisent, lupum extrema cauda glabram facere consueverunt: is enim agitur at venatoribus, quasi conscius sibi amatorum virus exiguo eius inesse villo, ne captus humanæ omnino satisfaciæ voluntati, eum abiciat: aiunt enim non idem pollere, nisi viuenti direptum.

EVm verò qui vel prædatum, vel in aciem progressus, maiore incumbente vi quàm sustinere se posse consideret, se nulla accepta clade in tutum recepisset, indicare si vellent, eurrentem lupum, cauda præcipue sub veterum immissa reductaque præponebant. Summa enim lupo calliditas in periculis declinandis, primumque illi studium fuga sibi consulere, seque sospitem syluis reddere: vnde λέλος πρόδ βοῦν, αἰεὶ δὲ, habetur in adagijs. Reducere vero eandem sub veterum, præcipuum est signum pavitantis. Quòd cum Maro noster non ignoraret, ingenium eius descripsit his versibus, quos recitare non pigeat.

TVTUS RECEPTVS.

*Ac velut ille, priusquam tela inimica sequantur,
Continuò in montes sese auisus abdidit altos
Occiso pastore lupus, magnosq; inuenco,
Consciis audacis facti caudamq; remulcens
Subiecit pavitantem vtero, syluisque potuit.*

ABORTVS.

SAcerdotes iidem Ægyptij si mulierem abortientem indicare vellent, picturâ eam instituerant, qua Lupus ab equa calcibus impereretur, vel aliquo modo calcaretur, propterea quòd peruersum habebatur, ita ea inter se natura dissidere animalia, vt prægnans equa si Lupum tetigisset, statim abortum faceret: neque hoc effici de tactu solum, verum etiam si vestigium tantum illius pressisset, tantam inesse Lupo veneficij vim, vt omnino abortiret.

AB INFORTVNIIIS POTENTIOR.

Longè verò diuersum illud, quòd hominem ex infortunij calamitatibusq; beatiorum potentiorumq; factu significare si vellent, equum in cuius clunes Lupus morsum infixisset, effingere consueverunt: serunt enim equos quibus dimicatio eum Lupis fuerit, præstantiores reddi. Eos Greci ἀνοσπάρδεις, nos valsilupos dicere possumus, nò ea quidè de causa quâ nonnulli cõmentum sunt, ita eos à frangatibus lupis vt pote animosis & ferocibus appellatos, sed quia multorum experimèto comperit est, pullos qui eum Lupo certarint, euaserintq; in bonos & velocipedes mox euadere: huiusmodi enim euentus equos & animosiores & perniciosos reddit: quia & animosi & agiles fuerint effingunt: factiq; ita in feris periculo solemus eos approbare, idq; omniũ consensu receptum. Qui tamen ab iniuria ita ferox euadit, longè ignauior fit naturæ secreto quòdã, si, vt Pamphilus lib. Recũ naturæ lib. tradit, Lupi vestigium calcarit: tunc enim ait eum cratibus obtorpescere. Quinetiam tanta est illi cura

equo naturæ dissensio, vt cum quantumliber ferocem & generosum, vel mortuus & terra conditus absterreat: inuentique sunt hodie qui omniuolam principum quorundam impotentiam elufuri, cum equum haberent insigniorē, quem loci dominus sibi deposcebat, admoniti sunt lupinum intestinum in via, qua producendus erat equus, clanculum sepelire, eaque mox equus in principis conspectum eductus, simulac intestini odorem sensit, nulla vnquam agitatione, nullisque stimulis impelli potuit vt eam transiret, atque ita vel sternacis, vel indomiti, vel renitentis accepta nota, repudiatu à principe, priori domino suo relictus est. Addam & hoc naturæ miraculum: equis torminū doloribus cruciatu nullum præsentius esse remedium, quam intestini lupini cinctus, quem Romæ in vltim huiusmodi asseruari apud plerosque comperi. Quod verò de consternatione dicebamus, nō sunt noua hæc cōmentā, vt terribilimenta infodii soleant, quæ vel hoc vel illud animal insigniter abhorreat. Nā apud veteres quoque viguit hæc superstitio, vt eo loco, quā iter acturi sunt equi, infossa aliqua his tortore incutiant, & ab incepto cursu aliorum auertant, vel consternati vltius progredi recusent. Porro Amphionem Thebanum memorant Pelopi quædam tradidisse, vt ob iter sepelirentur, quibus non Oenomai modò equi perterrefacti sint, verum omnes quotquot illac in posterum cursum arripuerit, extitisseque locum nomen Taraxippo, de re inditum.

IMPATIENS FAMIS.

Idem hominē famis impatientē exprimere si curassent, Lupū vel hiantē ore, vel terrā mordicū. Apprehendentē hieroglyphicē figurabatur. Lupus enim cū prædæ inhiat, rictu latè diducto currit, alioqui si prædæ copia nō fuerit, peculiare habet esuriens terrā deuorare. Sunt tamen qui non hoc ad saturitatem à Lupo fieri contendunt, sed vt iumentū aliquod inuasurus grauior & ponderosior factus prædam citius defatiget, cui statim, qui mos est illi, se dentibus appenderit: quæ quidem est Alberti opinio. Sed quoniam ita in Loporū ingenium incidimus, non iniucū dum relatu fuerit quod apud eundem autorem de lupi cuiusdam industria pro comperto ponitur: hunc scilicet. cum animaduertisset syluestrem quandam suem cum numerofo foetu ad locum auena satum itare pabuli gratia, offendissetque prostratum arboris truncū ramis etiamnum prostantibus, arrepto in os ligno libarū circiter x l, super truncū effertur saltu assueuisse, ac in ramos repere, mox adueniēte cū prole porca vnum cursu rapido de porcellis arripit, in arborem festinanter scandit, ibique turō consistens raptopotitur, & in matris conspectu frustra adgrunnientis & scēuentis filium depascitur.

PROPERANTIA.

Celerius quid maturatum per lupi catulum significari semel tantum reperi: Lupum enim intra x l i. parere dies fabulantur Ægyptij. Sedeniū Philostephani super hoc verba, vt locum superius tactum amplius, quantum mihi videtur, non rectè accepta sunt, cui Commentaria nomen fecit, dicere videtur, x l i. esse certos anni dies, quibus lupæ omnes pariant. Aristoteles sanè, quod foetum x l i. tantum gestent dies, esse inexploratum sibi proficitur, petindè ac illud etiam quod aiunt eas semel tantum in vita parere,

Vlgarum autem & adagiis & hieroglyphicis illud est, hominem qui Lupum auribus teneat, significare quempiā in eo statu, quo negotium aliquod neque relinquere, neque exequi tutò possit. Nam res prouerbio confirmata, & fertur in primis, Tiberij præcipue vsurpatione dictum repetitum. Et Phormione Teretius, Antiphonem dicere confingit, auribus se tenere Lupum, neque quo modo dimitteret eum à se inuenire posse, neque qua ratione retineret scire. Et causa eius ambiguitatis spontè fati manifesta est, quam hic repetere mihi minime necessarium videtur.

ANCEPS CONSILII.

VENEFCIORVM AMVLE TVM.

Illud potius referam, hominem tutum à veneficiis per lupi rostrum significari, quod persuasum est id si portis præfixum fuerit, veneficia ei non obesse familiarē, quæ ædes illas inhabitet. Hæc verò veneficiorum cōsmemoratio adducit in memoriam mihi homines in Lupos transformari minime olim fabulosum habitū. De Demarcho enim Olymponica, qui demutatus in Lupum, decimo post anno rursus facie receperit humanam, apud Pausaniā legere est, & apud Plinium: peculiareq; id Arcadibus fuisse, vt trans paludem quādam prouecti, in lupos abirent, & si per nouennium humanas carnes abstinuissent, decimo post anno eodem reuerti, vnde transecti fuerat, ac in homines redire, decem annorum addito senio. D. etiam Augustinus de Ciuitate Dei, Varro nem at hæc de Arcadibus memoriæ tradidisse.

PEREGRINVS.

Cnem ex boue, animali quippe domestico, nobiscū alito atq; educato, significari loco suo diximus. Ex lupo aut peregrinū intelli, historia eadē ostendit. Danaus enim cum in Argiuos mouisset, peteretq; Gelanorē expelli, qui tunc Argis imperabat, lupū & taurū pugnares cōspicatus, se lupi vice statuēs, qui nā foret pugne exitus operiebatur. Lupo verò victoria potito, ædem Appollini Lycio vouit, atque ita rerum potitus est, cum faciliē ciuibus persuasum esset deos victorem Danaum per

A per portētum eiusmodi designare, quod Gelanor inter eos educatus esset, hic verò peregrinus foris aduenisset: itaq; in imperium ascitus expulso Gelanore: & de causa in Argiuo foro Lupi & Tauri iuicè pugnantis effigies ex ære quamdiutissimè permanerunt, quas Pyrrhus Epirotarum rex inspectas exhorruit, domestici admonitus oraculi, tunc instare sibi fatalem diem cum Lupum & Taurum pugnantem aspexisset. Quantum verò pertinet ad portentum, eadem sentiunt Pausanias & Plutarchus, Gelanorem per bouem, Danaum per Lupum acceptos: sed in re gesta referenda in diuersa abeunt, quod Plutarchus Danao portentum oblatum scribit, Pausanias ciuibus animaduersum, ciuiliq; contentione de imperio certatum, dilatisq; in alterum diem comitiis, manè monstrum id accidisse, populiq; iudicium fuisse vt Danaus in regnum admitteretur, Gelanor profugus solū verteret.

M A C E D O.

Macedonem Herculis comitem, qui sub Oliside militauit, ea de causa per lupum sculptum intelligi, Diodorus asserit, quòd is lupi gestamine delectaretur. Iam & Romani veteres lupum inter militaria signa statuerunt.

S A L I I.

In recentiorum verò Imp. Theodosij, Honorij, & quorundam aliorum domesticò canone, quo legiones ordinæque totius eorum militia recensentur, Saliorum quoque habetur insigne, qui eo appellati nomine, sub militum Præsentialis nuncupato, militabant: parma quippe, cuius aureus erat umbilicis, quem ruber ambibat circulus, hunc alius laziore violacei coloris admodum diluti, in summo cuius rosa erat: à medio lupi hinc inde dimidij duo, qui ad florem supernè positum spectabant, mox parma rubro margine claudabatur. Minimè verò mirum, si qui Saliorum sibi nomen adsumpserant, Martis etiam animalia in gestaminibus habere voluerunt.

A V G V R I V M M O R T I S.

In aruspicina sanè inuenias Lupum mortis auspicia fecisse: Maximino enim Imperatori, viro & Thraci & bellicosissimo, exitum portenderunt lupi: circiter quingenti simul ingressi urbem in quam ipse se receperat, cum in Italiam aduersus Maximum & Balbinum profectus est. Et coloniam quam C. Gracchus instauratà Carthagine, quam Iunoniam appellauerat, deduxisse fertur, infelicè futuram, aruspices dixere, propterea quòd lupi bis metas ibi positas subito incursum subuerterant, in faustum huiusmodi ostentum esse assueuerant. Et ea Iudeorum clade quæ sub Hadriano passisunt, lupi & hyæna per vrbes passim irruentes ululabant.

A pud Philostratum lupus futuræ pestilentie signum est, vbi Palamedes, propterea quòd lupi ex Ida frequentes in pueros qui castris ministrabant, imperiū fecerant, suadet Apollini Lycio sacrificandum, qui feras eas suismet sagittis interficeret, ac simul imminenti pestilentie calamitas summoeretur. Apud Sicyonios templum erat olim Apollini Lycio dicatum ea de causa, quòd ferunt aliquando lupos ita eorum gregibus infestos, vt nullū possent ex re pecuaria fructum percipere: quare còsulto Deo responsum acceperunt, ex ligno quodam arido, quod humi iacebat, corticem detrahendum, eumq; admixtum carnibus feris exponendum, quas cum illi gustassent, internecone perire. Sed & apud Threzenios Dianæ Lyceæ templum fuit ab Hippolyto dicatum, inde, vt Pausanias putat, expulsis lupis.

PESTILENTIA.

P R O S P E R I T A S.

Felicioribus verò auspiciis lupa geminos Martis fatus educat. Trogo enim commentum placet, ea de causa Romulum & Remum Martis filios dictos, quòd nutricem lupam habuerint, propterea quòd lupa in Martis tutela esset. hinc antiqua Romæ tot extat monumeta, in quibus Romulus & Remus parat atq; lactentes lupinis vberibus inhiat. Eadè in somnis vberibus suis Seuerus alit in imperij futuri præfagium. Neq; prætereundum quòd Geloni Syracusano adhuc puero, & in scholis rudimenta primà discenti, lupus auxilio fuerit, vt imminenti vitæ periculo subduceretur. Nam eum & præceptor eius & frequentes discipuli in ludo literario essent, visenda magnitudinis lupus irrupit, Gelonisq; tabulis morsu arreptis ire foras properabat, Gelon haudquam terribus, ne tabellis priuaretur, eas manu non segniter tenens lupum sequebatur: postea verò quam foras processere, gymnasium repente corruit, magistrumq; & condiscipulos oppressit, Gelo incolumis euasit.

H Y A N A.

ERAM penè Hyænam præteriturus, autorum offensus perplexitate, tã diuersa super ea tradentium, vt parum cognita esse animalia suspicaret: sed quoniam nò ei legi additus sum, vt animalium historiam perscribam, sed quæ tantum ad Ægyptiorum commenta faciunt perquiram, cuiusmodi ea sint, ex iis quæ collegimus, intelliges.

V I C T V S H O S T I S.

Heroglyphicum Hyæna præcipuum erat contentionem, vt apud Ægyptios sacerdotes repeti,

significare. Quòd si victum hostem intelligi voluissent, eum à dextro latere statuebant, quòd aiunt, si ad dexteram conuersa cum venatore pugna inierit, eam semper esse potiorem. Nam cum stecti nisi circumactu totius corporis nequeat, spina continua per collum & dorsum totum porrecta, prægressi hominis vestigia occupare conatur: quòd si successerit, quasi magica quadam vi, quæ in eius tantum dextera corporis parte pollet, alienari mente circumuentum hominem, & si equo insideat, decidere atque ita omnino victum interfici.

VICTOR HOSTIÆ

S in victorem hostem significare vellent, animal idem cum venatore ab læua congressum effingebant, quòd diuulgatù est Hyæna si non ab læua hostis occupari, nihil esse magica vi pollere, ipsam verò quasi attonitâ deficere, ac nullo penè negotio capi. Sedenim quæsierit aliquis, si pingenda sit Hyæna animal orbi nostro incognitum, quâ figura sit. Tradit eam magnitudine & colore lupi præditam, hirsutiorē tamen, acie in vtraq; oris parte perpetua, oculo vario, & coloribus mutante, nullis gingiuis, dente continuo, equina iuba per collum & dorsum totum setis durioribus inhorrescente; neq; imaginariū esse animal, vt plerique suspiciantur, de quo grauissimi tot autores permulta quàm diligentissimè disseruunt, quæ nisi ex visu iis cognita fuissent; haud quaquam puto eos in re vana atque mendaci vsque aded laboraturos.

MORVM INSTABILITAS.

Instabilem verò quempia, nihil quippe in eodem vitæ ténore ac modo, què sibi proposuisset, perseuerantē, sed aliàs quidem probum, fortem, audacemq; tam animi quàm corporis sui domitorum, aliàs verò improbum, inualidū miserumq;, & ad cupiditates omnes impotentē, significare si vellent, Hyænam itidem hieroglyphicè proponere consueverunt: huic siquidem animali vtraq; inesse naturam, & alternis annis esse marem, alternis fœminam fieri, Ægyptij præcipue prodiderunt, & Ægyptios seculi pleriq; alij. Cæterùm Aristoteles cōmentitiū hoc esse profectur, vulgoq; persuasum eas annua vice sexū permutare: quia captæ aliquot (perquã rarò autè capiuntur, præsertim fœminæ) tenellæ ad huc sine genitalibus fuerint. Mares enim inpendiò timent libidinis æmulos, & ided gravidas custodiūt, morsuq; prolem masculam vbi detur occasio castrant. Licet non vni nesciū traditū à grauissimis autoribus, habere quid Hyænam sub cauda positū hura simile genitalis fœminæ, sed sine vilo meatu, sub quo meatus excrementorū sit: virile verò similiter atq; in lupis & canibus habetur. Fœmina etiam præter suū illud, simile vt mas habet sub cauda sine vilo meatu, à quo excrementorū meatus est: sub eo genitale verū habet. Id ita esse cōtēdit Aristoteles, q; difficulter vnicuiq; Naturæ miraculo videtur assentiri. Sed miror in hoc tã veteres quàm recentiores autores diuersos ab Aristotele tam constanter ire, quod ab iis tēmerè fieri haud quaquam adduci possum, cum præsertim Ælianus Historiæ huiusmodi scriptor diligentissimus tradat, τὴν υἱάτην τὴν μέν ἀρρενα εἰ θεόσταιον, τὴν αὐτὴν εἰς νεότητι δὲ θεὸν δούλην, εἰ δὲ δούλην γυναικὸς τὰντα ἀρρενα, καὶ νεότητι δὲ ἀφροδίτης ἐκτρέφεται, καὶ γυναικὸς τὴν καὶ γυναικὸς εἰς τὸν αἰῶνα ἀμειβομένη τὸ γένος. Hyæna siquidò quis marè inspexerit, eandē mox fœminā videbit: sicut modo fœminā postea marè aspiciet. Promiscuè verò coitu alterutræ cōiungitur, incoitūq; & ineuntur, per annū vni sexus vicissitudinē alternātes. Qui quidē autor dicit Aristoteles longè posterior fuerit, id scriptis credere minimè ausus esset, nisi aut cōpertū ipse, aut fide dignorū testimonio certum habuisset. Accedit & Terulliani scriptoris & doctissimi & diligentissimi autoritas, qui ita scribit: Hyænam si obserues, sexus annalis est, marem & fœminam alternat.

ADVERSE FORTUNE DOMITOR.

Aduersas verò calamitates & infortunia toto vitæ cursu intrepidè superantem hominem insignire si vellent, Hyæna corium aduētum cum pingere solebant: quippe quòd ex Magora superstitutionibus persuasum est, qui corium id inducrit, aut aliquid ex eo sœcum haberit; quæqua eum vel per medios hostes penetraturum, neque futurum quenquam qui illi iniuriā inferrè ausit, vsquē adeo hinc eius incolunitatē cautum esse, vt iam credi possit, eos qui linguam Hyæne sub pede habeant, quod idem Magi perhibent, à canibus minimè tanquam Scipiones alteros latrari.

LARVARVM LÆCESSITOR.

Hæc ab Ægyptiis sacerdotibus super Hyæna tradita sunt. Vnum addidèrè Latini, æ Pulcherri; mum quidem hieroglyphicū: vt si hominem laruas, vt ita dicam, incessentem, neque defuictorum quiescere permittentem, maledicta quippe & accusationes in mortuos ingentem comminiscentemq;, notare vellent, Hyænam in sepulchretis monumentum aliquod effodientem faciāt, cum satis exploratum sit ab vno hoc animali sepulchra erui inquisitione cadaverum, quòd sit humanæ carnis audissima. Iulius Capitolinus eas Belbus appellatas ait in vita Gordiani tertij, decemq; tunc temporis fuisse in vrbe Romæ profectur. Vsa verò tunc est illa dentis vnus perpetua series, quæ prædita est Hyæna: id quòd ne mirum aded sit, in quibusdam etiam hominibus aliquandò spectatum. Nam Prusæ regis filius vnum tantum os habuit dentium loco, obque id Monodos appellatus. Ita & Pyrrhus rex Epirorū. Porphyrus eo commentario quodè abstinentem ab vsu carniū conscripsit, ab Indis ait Hyænam hanc Crocutam vocitari: sed Crocutam autores diuersam ab Hyæna ponunt. Reliquum est de antipathia quæ intercedit Hyæne cum Panthera, dicere, quale quo inde factum sit hieroglyphicū: quo circa & hoc & alia eius significata memorabimus.

DE PANTHERA.

SPECIOSIOR ATQUE VALIDIOR A
D'ETERIORE SVPERATVS.

Quam terram animal Hyæna sit, quamque aspectu formidum, ex iis quæ superius allata sunt, constat vnicuique potest. Longè verò diuersa est Panthera, quæ nulla penè fera est villorum varietate speciosior, vehementior nulla, nulla impetuosior: vis tamen oëculta quædam Hyæna Pantheram exuperat. Quare eùm sacerdotes Ægyptij superatùm ab inferioribus vel à deterioribus hominem intelligi vellens, idò tergora, Pantheræ vnum, Hyæna alterum commirtebant, affuebantque: siquidem compertum est tanta inter se repugnancia ea dissenrire, vt si simul assuantur, vel etiã contraria suspendantur, Pantheræ pili decidant, Hyæna verò nullo detrimento afficiantur: quæ quidem tanto esse Pantheris metu dicitur, vt occupata ab ea, tanta animùm consternatione despondeant, vt ne resistere quidem conentur. Hinc autem commentum putarim, pilos cuiuscunque generis & iuuites, maximè palpebras, auferri medicamento quodam ex Hyæna corde in cinerem concremato, & cerebro eius illito. Præstant hoc etiam, quod Hyæna tetgus in Pantheræ pilo efficit; Aquilarũ penæ, quæ admixtas reliquarum aliuũ pennas deuorant.

IMPROBITAS.

In satiabilem autem hominem & omnium appetitorem, per Pantheram significari ea de causa fertur, quòd nullum non animal ea venatur, vnde illi nomen: nam Panthera Græcum omnino vocabulum agnoscit Varro, quòd ab omnifaria feritate, ad eam venatione, deducitur: siue quòd omnium penè ferarum coloribus variegata spectetur: nam & hæc atque tigres maximè omnium animalium varietate insignes perhibentur. Sanè inter pantheras, pardalinæ femina, pardum matrem plerique agnoscent. Aristophanes huius non immemor improbitatis, pardali notam inurit impudentiæ: cum neque ignem neque pardalinæ quæ impudentes ait atque femina est, quippe quæ omnia corripiat atque consumat.

DISSIMVLATOR INGENII.

Præterea hominem Ægyptij suorum vitorum dissimulatum, qui que prauum, quo præditus esset, ingenium ita occultaret, ne vel à domesticis deprehendi posset, pantheræ simulachro notabant. Ferunt enim eius odore mirè sollicitari quadrupes, sed capitis toruitate terri: quod ipsa docente natura satis intelligens, occultato eo, ac odoris tantùm facta còpia inuitatas corripit: atque hæc est eius in venando solertia, quamuis Plinius animalium nullum odoratum putat, nisi credamus, ait, de pantheris quicquid dictum est. Sentiant tamen cum Ægyptiis Aristoteles & Plutarchus, qui plurima dicunt animalia magno studio pantheram sectari odore eius delectata: quòd, nisi Plinius odorem pro sua uolentia capit, non nihil admirationis afferre potest, cum ferarum & omnium dubio procul animantium odor quotidiana mortalium experientia canibus innotescat. Quin equi odore tantùm Cameli percepto, in fugam aertis perhibentur. Recitata est loco suo historia, quemadmodum Cyrus aduersus numerosissimum Cresi equitatum dimicaturus, Camelos contra instruxerit, quorum odore consternati equi, fugam ruptis ordinibus corripuerint, Cresi conatum ita frustra.

EBRIOSITAS.

Quòd autè odore vsque ad eò intèro Panthera polleat, eã Philosophi causam arbitrãtur, quæ maxima prædita sit caliditate, indeque odore illi excitari: cuius ita cù vino còsensum quendã habere videatur, Baccho ea olim fertur dedicata. Sed quoniã sunt qui per eã ebriositate intelligãt, hieroglyphicũ à re ipsa desumptũ ego crediderim: sunt enim Pantheræ vini admodũ auidæ, & à venatoribus ebriæ plerũque capiunt, fontibus quòd potatũ eũt, suauissimo, perueteri potetigũ vino mbdicatis, tãta còpia, vt fonticuli aquila longè superetur: exiliore enim ad hoc fontes dedita opera peruestigant. Interdũ ne rem perditũ eãt, & simul operã eludãt, si latebrarũ còmoditatẽ iuxta fontẽ nacti fuerint, perforatas arundines intra terrã modicũ defossas in fontẽ vno immittunt capite, altero in locũ vbi delitescunt, adducto, obseruatoque animalis aduentu, per utrũ ad hoc paratũ statim rubo vinũ infundũt, quòd vinũ veluti uena de fonte proflũes, ineracitate sua magis illeat, remque celeris maturat, illis plerũque; antequã sitim expleuerint, procidẽtibus. Vidimus sanè numũ antiquissimũ ex ære quòd apud Massæos habetur, in quo Liberi caput iuuenile hedera rodimurum, ab altera verò facie Panthera & Thyrsus pulcherrimò opere cusi sunt. Et in Gallicijs plerisq; Pantheræ nota est cum inscriptione LIBERO P. CONS. AUC. Sune qui Tigrin esse contendant, de qua paulò infra dicemus.

MORVM VARIETAS.

Quoniã verò Panthera variis est maculis colorata, plerique morũ varietatẽ per eius pellẽ ostendere instituerunt. Nã & earũ genus variè ab auroribus appellatũ, proque Pantheris Variarum nomen apud Latinos receptũ. Quare animaduertẽdus est apud Pædianũ locus vbi Vereias pro Va-

rias hæcenus ferè passim lectū est: de Pantheris enim illic loquitur. Eadem & Africanæ simplicitet vocabantur, q̄ in Africa frequens admodū est earū genus: fuitq; vetus senatusconsultum, ne liceret Africanas in Italiā aduehere, Gn. Aufidij tribuni plebis rogatione mox derogatum. Sanè Claudius Cæsar in spectaculis, vt apud Tranquillū est, exhibuit Africanas, consciente turba equitū Prætorianorū. Quantū verò pertinet ad colorū varietatē, iocose dictū apud Plautū in Epidico, vbi Theprio variè se valuisse dicit: cui respōdet Epidicus, Caprigenū & Pantherinū, genus sibi nō placere, in quo quidē nō coloris tantūm varietate sensus est, vt in interpretum bona pars opinatur, sed ab ipsius Capræ natura sumptū, quæ ferè semper febescit. Quod verò spectat ad Pantherā, varietas morū nō ex vario eius colore tantūm intelligitur, sed, quod & vehemens est, & ad impetus propēta, & pernix, corporisq; ad agitationē perquā idoneo. Vnde per eā in Diuinis literis varij animorū motus indicātur, de qua Hieremias: Nūquid Æthiops pellē suā immutauit, & suā Pardus varietatē? quod nō solum, inquit Ambrosius, de figura, sed etiā de mobilitate furoris accipitur, cō q̄ Indorū populū & arii homines Æthiopū genus, ad fidē pietatisq; cādorē inuitati, tenebrosi terræ cauernis insueti, inquietisq; ac mobilibus mētis atq; animi mutationibus decolorati, boni propōiti gratiā tenere, nō possint, neque ad emendationem correctionēve vllam remeare, qui ferinam semel inducitur immanitatem. Eucherius pro dæmone accipit, qui subdolos & varius sit in humano genere peruertendo.

DE TIGRIDE.

Pud Ægyptios tigridem non inueni, apud Græcos & Latinos frequētissimè: de qua significata illa præcipuè celebrātur, quæ ad immanitatē, ad feruitiā, ad vltionem, ad pernicitatem, ad amorem erga filios pertinent: quinetiā apud aliquot gētes diuini cultus particeps iudicāta.

Solis enim simulacrum esse perhibebatur. Sed Sol & Bacchus idē numem habitum, vt vetus Græcorum habet theologia, eaq̄ue apud Indos in honorem Solis culta. Indi siquidem cūnes eius tantūm mensis inferebant, cæteris partibus ob Solis reuerentiam abstinebant. Idq̄ue ea de causa, quod hoc animal simulacrum ortum est, priores pedes attollere fertur versus exorientem Solem: quem Solis adorandi morem Maro videtur expressisse, cūm XII. Æneidos scripsit:

Illi ad surgentem conuersi lumina Solem.

Dans fruges manibus salas.

Ita in veteribus habetur exemplaribus.

Quod verò pertinet ad ferociam, per animalis istiusmodi effigie descriptā, indomitos & efferratos animos indicamus. Et Poëtæ cū hominis cuiuspiā immanitatē egregiè notare volūt, Hyrcanas illas tigrides his vbera prædicat admouisse. Et quæ Bacchi currui iunguntur, vt pleriq; auctores sunt, indicat moderatū vini vsum ferociētis animi feruitiā demulcere. Ita Polyphem⁹ apud Homerū. omnem exuperās crudelitātē, Marone delinitus vino, Vlyssi mollis adblāditur. Et heroēs illi Troiani apud Homerū eūdē, qui laudibus arguitur vini vinosus, ferocitatē sæpe, æstuatēq; bile cordis acerbitatē vino delinere: hominē valde irato apud Plautū propinadū edicitur, vt ille vino bilem diluat. Naturæ enim consentāncum, cibo potuq; rigato corpore, ab eo disceuti tristitiā. Quare Zeno Citricus interrogatus, cur, cūm Philosophus esset, & natura seuerus, in conuiuio tamen hilarior videretur: Atqui, inquit ille, Lupinum suapte est natura amarum, dulcescit tamen aquā maceratam. Atque hoc illud est, quod Armenias curru subiungere tigres, Bacchi Orgiis institutum.

FEROCIA
emollita.

Vltionem significare qui volūt, tigridē & equum ab ea dilaceratū pingunt. Nota est historia, quemadmodū eius venator, fœtus recens editos obseruat, ad quos, cū mater pabulatū abierit, auferēdos perniciosissimo fertur equo, surreptisq; catulis, qui sunt semper numerosi, in cursum fertur quāto potest citatissimū: reuerſa Tigris vbi nidum vacuum reperit, velocissimo cursū totā circumlustrat regionem, donec fugientem venatorē deprehēderit, in quem omnē conuertit impetum: ille statim vnū de catulis proiicit, suscipit hunc tigris mordicus, & retrouersa in nidum refert: alacri mox cursū eadem vestigia reperit, exigūq; tēporis intervallo venatorem aggreditur: ille rursus catulum alterum abiicit, cursūq; nunquam intermisso nauem versus prouolat. Suscipitur hic quoque, & rapidissima velocitate reportatur: idq; & tertio & interdum quārtō fit, donec venator concessa nauis vix dupbus & nōnunquā vno tantum catulo ablato aufugiat, equo relicto: in quem illa posteaquam frustra toto littore frēdēs defecit, omnem conuertit vltionis feruitiam, torūmq; discepit, & miserabilis focij furti pœnas pendere compellit. Apud Iobem, vt in Hebræo esse dicit Eucherius, tigris perit, cō quod non fuerit prædam assecuta, de feminea arrogantia dictum volunt.

VLTIO.

A **P E R N I C I T A S .**
Iam pernicitatis significatum ex iis quæ suprà dicta sunt defumitur, cum citatissimum equum ter
 & pluries assequatur, cursu retrorsum repetito.

A M O R I N F I L I O S .
Itætiã charitas pietasque, & affectus in filios summus, ex eadem historia consideratur: mox
 & vltionis studium, cum in fœdum equum tanta ferocitate sæuiat.

MUSICÆ HOSTIS.

Sunt qui Musis auersum ingenium, omnemque Musicæ lepiditatem
 Sodio prosequentem, per tigrim & tympanum pingant. Aiuunt enim
 eam ita tympani sonum exhorrescere, vt eo audito mirabiliter insa-
 niat, eoque furoris prouocatur, vt semetipsam dentibus impetat,
 visceraque ipsa sua fœdè dilaceret atque discerpat.

DE LYNCE.

B **L**yncem in luporum genere plerique recensuerunt, eique Ceruario cognomen-
 tum indidère. Sunt qui Lynces esse quas Græci *ῥῖνας* vocant, arbitrentur. Seden-
 nim *ῥῖνας* ex hyæna & lupo mixto genere nascuntur. Vt cunquæ verò autors
 variant, Lyncem Plinius animal esse peregrinum & in Æthiopia frequens ait:
 Ceruarios autem lupos septentrionalibus regionibus frequentissimos esse con-
 stat. Sed parum me mouerit eandem speciem pluribus orbis locis inueniri: nam
 quæ videmus in Ceruario lupo, ea in Lynce identidem reperiuntur, acutissimus
 quippe obtutus, macularum in pelle varietas: vnde apud Maronem, Maculosa tegmine Lyncis:
 & quod omnium manifestissimum est signum, Lyncurius lapis ex concretâ eius animalis vrina.

A C V T I S S I M V S O B T V T V S .

C **N**onnulli igitur cum lyncem omnium quadrupedum clarissime cernere considerassent, homi-
 nem qui visu maxime polleret significaturi, animal id hieroglyphicum posuere. Sanè multi
 eas affirmant conuexa etiam montium visu penetrare. neque defucere philosophi, qui fieri posse
 hoc commentati sunt ex imagine, quæ certo ab terra spatio summo in aère pendeat, quam Lynx,
 vt pote quæ sit oculo admodum defæcato, intueatur. Cuius rei exemplum experimur deiecto in
 cauum aliquod vas numo, quem, tamen si longè recesserimus, simulacra vas aqua expletum fuerit,
 intuemur, fundo etiam ipsius vasis in aquæ superficie se ostentante: quippe rerum earum radiis in
 aquæ summum sese exporrigentibus ea ibi species redditur, quæ aqua indè subductâ, vasculi cur-
 uitate interceptitur, ac ne videri possit Lynce, ab hac Lynce, Lynceos oculos appellatos,
 quibus cernendis vis acutissima sit, plerique putant. Vnde magnæ vir eruditionis Fran Petrarca,
 patos illos oculos, quos Lyricis toriens laudib. extollit, Ceruarios appellauit: ad id scilicet alludens,
 quòd lynceam ætas nostra lupum ceruarium arbitratur. Alij oculos lynceos à Lynce Idæ fratre Ar-
 gonauta dictos autumant, qui eâ quoque quæ sub terrâ condita essent spectare ferebatur. Poëtæ
 sanè plerique penetrabilem huius aciem celebrarunt, maximè verò Pindarus, qui Castora in quer-
 cu abditum, penetrante per lignum acie ab eo inspectum, atque ita tōniecto in arborem pilo con-
 fossum interfectumque scribit. Fuit & alter Lynceus, qui Carthaginensium classem à Lilyæo Sici-
 liæ promontorio portu Carthaginis exeuntem prospèctare, & numeris cum fide recensere solitus,
 scâptorū testimonio fertur: De quo Horatius: Non possis oculis quantum contendere Lynceus.

DE VRSO.

Sed iam nos appellat' vsus, non iniucundâ fortasse, nisi oculi iam defossi sunt,
 spectacula præbiturus.

P R O F E C T V S C V M Æ T A T E .

Shominem originis principio deformem, mox formosum effectum, siue cu-
 ius vitâ inuente ætate dissolutior fuerit, nullaque ratione moderata, cum
 ætate tamen modus & disciplina sanctior accreuerit, Ægyptij sacerdotès infel-
 ligere cum vellent, vrsam fœtam pro hieroglyphico ponere cōsueverunt. Com-
 pertunt siquidem est, vrsam fœtam edere sine oculis, sine pilis, cruribusque propemodum & mem-
 bris aliis indiscretum, informem denique carniem cæto minorem, maiorem mur. de qua vngues
 tantum promineant, cætera sanguis concretus esse videatur, quem postea pectori femoribus ap-
 primendo fouet eodem incubitu quo volucres ova, paulatimque ita conformat, & lingua subinde
 lambendo perfectum reddit. Vritur hoc exemplo Ambrosius ad nos cōhortandos, ne prolem nō-
 stram, quantū ad animi rationem pertinet, instar vrsini partus iniucidè editam, ita informem coale-
 scere patiāmur, sed disciplinarū linguis lambendo euremus, vt ad humanâ, quippe rationis partici-
 pem effigie conformetur. Nâ de lingua, quæ significet eloquentiã, alio disseruimus Commentario.

E X

Addunt hominem inedia confectum intelligi per vrsam in specu latitantem, & ore pedes lambentem: cuius quidem pigrima est natura, solitaria, lachryosa, commercij societatisque cuiuslibet eujatrix: quod esse mores eos significat, qui soleant in imo mentis recessu delitescere atque itidem corpus simile fortia est, graue, compactum, indistinctum, prægelida feræ, quæ spelæis in primis gaudet, accommodatum: unde *quædam de apstol* dicuntur à Theocrito. Nā, vt Theophrastus & Softratus aiunt, vrsi primum antra habitacionibus commoda ostenderunt hi siquidem temporum dierum circiter x l., licet longè plures alij ponant, quibus in recessu aliquo delitescunt, priorum pedum factu viuere, ac nihil edere perhibentur: qui rei documentum habetur captam per id tempus intestino inani esse, atque ita id conuiuere, vt adductum propè cohæreat, Id verò libenter ab eo fieri tradit *Ælianus*, cum se præpinguem senserit, ac pleniore corpore grauatum, quò pinguedine concocta fiat agilior. Apud *Eustathium* legas Athenienses aliquando famis vltione multatos indignata Diana, quòd vrsam, quæ in Munychio eius sacello nata esset, interfecissent, vt ita per inediam affligerentur, qui animal inedia patientissimum fuisse, fuisse.

VIRAGO.

Mulierem præstantem animis, non molli, sed virili vigore præditam plerique significare dum volunt, vrsam pingunt, Pantherā alij: sunt enim hæ ex omnibus animalibus maribus ferocior, res animosioresque, cum in ceteris fœminæ sint omnino molliores. *Plutarchus* tamen non vrsam, sed *Leenam* ponit in hoc albo cum Panthera, vbi rationem inesse brutis disputat. Cæterum in eodem genere fœminas omnes æqua cum maribus fortitudine pollere contendit. Quare *Menæchmus* etiā apud *Plautum*, vxorem quam timet *Leenam* vocat, dum leoninum cauum intelligit ædes, in quibus illa habitabat. Vxorum autem fœuitia nobilitatæ sunt, *Lucania*, *Vmbria*, *Britannia*. Nam ex *Britannia* velut ex altero terrarum orbe, longa & periculosa nauigatione, vt tunc videbatur temporibus aduecti vrsi ad populi Ro. spectacula, maximæ fuerunt admirationi.

PUELLARIS AETAS.

Quia verò suapte natura vrsæ cohærent se intra frutes vel spelæa, nisi quantum pabulationis gratia prodire coguntur, isque mos plurimum in reatè institutis ciuitatibus obseruatur, vt innuptæ puellæ domi clausæ custodiantur, non absurdè nonnulli commenti sunt puellas vrsæ simulachro referre: nam & hoc quoque sapit antiquitatem. Si quidem apud *Euripidem* *Hypsipilæ*, & apud *Aristoph.* *Lemnius*, ac *Lysistrate*, puellas apud Athenienses olim vrsas vocari solitas legimus: & apud *Pollucem* *ἀρτυρίδων* verbum inuenias, quòd latine sonat in vrsas abire. Id verò erant cum puellæ, antequam nuptiarum tempus appeteret, pudicitia causa *Dianæ* consecrabantur.

PROVIDENTIA.

Neque illud dissimulandum, licet ab *Ægyptiis* minimè traditum, quòd per recedentem in cauum vrsam, nonnulli pronidetiā significari voluit. Vrsæ enim, vt apud *Ælianū* legas, ita provida, est, vt salutis suæ cōsultura, cū se in cauum recipit ad peculiare inedia, ne per vestigia deprehēdi possit, tantū illi natura calliditatis indulset, auersis vestigijs irrepat retro, eo scilicet modo quo traxit *Auentinas* *Cacus* in antra boues, atque ea specie venatorēs fallat, cū egressa inde videatur, non autē ingressa.

IRAE.

Neque defuere qui per vrsi simulachrum iram immanem intelligi voluerint, quòd id animal nimmodicis soleat animis excitari, & in omnem truculentiam affecti: vnde apud *Claudianū* legas, *Rhadamanthum* solere vrsis ingere truculentos. Sanè Mathematici iracundum eum futurum dicentes qui sub primo & vigesimo *Tauri* gradu nascitur, vrsum ibi statuant retro spectantem, hoc est, ad ea quæ facta sunt indignantem. Hinc *Martialis* lib. v i.

Rabido nec perditus ore,

Fumantem nasum viui ventaueris vrsi,

Sic placidus licet, & lambat digitosque manusque.

Ira enim, vt *Theocritus* *πυρι πυρι γαδύρα*, Quin ab irritatione nomen olim vrsis impositum: Vt enim *Hebraica* lingua incitationem ad iram significat: & *Vr* *Madianorum* Rex ab *Israëlitis* occisione cæcis, significat, vt *Adamantius* interpretatur, affectum huiusmodi ab iis qui Deum sequuntur debere protinus abscindi. Alij nequaquā abscindendū cēsent, sed veluti subsidio paratū diligenter asseruandū, vt eū res postularit, aduersus nosmetipsos, pro iis quæ inuitè turpiter vè gesserimus, irascamur. quā solā animi perturbatione etiā *Epictetus* sapiēti cedit. Hæc enim iusta & necessaria iracūdia est, vt nostri cēsent, quæ vnusquisque in iis quibus errauit, aut perperam gessit, indignatur, & semetipsum incusat. Ex qua quidem indignatione ignis quidā in nobis acceditur, qui velut in agrū sterile immisus, cōsumptis excoctisq; voluptatis pessimæ radicibus bono diuinarum institutionum semini glebā præparat fecundiorē. Atq; hic ille ignis est, quē se *Affector* noster proficetur in terrā immisurus, atque vt succendatur, non indiligentē operam daturū. Alibi verò indignatio ferociaque vrsina in *Diuinis* literis indicium fuit *Hierosolymitani* excidij, vt *Eucherius* interpretatur 4. Reg.

Nam

A Nam cum Elifæus ascenderet in Bethel, scandenti semitam obuiam facti sunt pueri paruuli de ciuitate egressi, qui illudebant ei dicentes, Ascende Calue, ascende Calue. Quos Elifæus indignitate rei commotus, in Dei nomine deuouit, continuoque vrsi duo de saltu proximo prodierunt, qui ex eis duos & quadraginta pueros lacerauerunt. Id sub figura tunc gestum, Imperatores duos præmonstrabat Vespasianum & Titum Romanorum Principes, qui post duos & quadraginta annos ab ascensione Domini, captis Hierosolymis, tantam Iudæorum desolationem fecere, vt deletum penitus sit eorum regnum.

IMBECILLVS PRINCEPS.

Ciuitatem imbecillo rectam principe significare qui volunt, vrsi caput pingunt: inuali dissimum enim est vrsi caput, quod contra leoni fortissimum. A iuncteque vrsos aluearia non mellis pabulive vllius gratia incessere, apesque irritare, sed salatis ergo, vt scilicet apum aculeis ora vulnerati, sanguineque ita emisso, grauedini qua plurimum laborant, remedium comparant. Venatores nostri autem, si maior aliqua vis, quam superare desperet, vrsi incubuerit, eum sibi conscium imbecillitatis, quæ caput eius laborat, si fugiens ad præruptam aliquam rupem peruenerit, manus supra caput tollere, illique peccinam firmiter complicatis, reliquo conglobato corpore præcipitem se dare, atque capturam euadere.

DE VRO.

B On innotuit Ægyptiis Vrus bos Germanica, sed ante feras alias egregie syuestris.

CAPTIVITATIS IMPATIENS.
Per quem, eum qui sibi mortem consciscat, ne in manus hostium concidat, nonnulli congruenter hieroglyphicum proposuerunt. Est enim Vrus eiusdem, qui propter ferocitatem vel nunquam, vel difficulter capi potest, quod si eò incidit, vnde desperet posse euadere, semetipsum præ ira suffocat, vsque adeo se genium ad libertatem putat, qua denique nihil vniuique animantium generi optabilius esse videatur.

PIERIVS VALERIANVS AD PETRVM CVRSIVM
ROM. CIVEM, DE IIS QVÆ PER ASINVM, MVLVM
& Camelum significantur ex sacris Ægyptio
rum literis.

LIBER DVODECIMVS.

C **E** forte commentaria ea putes, Petre Cursi lepidiissime, qua multa ad eò nudius tertius Cytorio in iugo tuo, ubi bona pars Academia conabamus, à veteribus tam Ægyptiis, quam Græcis, atque etiam Latinis, super Asini significationibus tradita commemoraueram, cura precium fore duxi, quantum sollicitudine præstare potui, primo quoque tempore pleniori obsequio tibi satisfacere. Videbaris enim illa, quod facile animaduerti, attentioribus admodum auribus haurire, & audiuisculè, vt ita dicam, deglutire, sed vis adduci poteris scriptores illos veteres in Asino perscrutando fuisse adeo curiosos: & quoniam umbra etiam eius in vanissimi negotij prouerbium, cessaret, reliquum etiam corpus parvipendendum existimabas. Collegi igitur tam ea, qua tum memoriter disserueram, quam que alias sparsim à me fuerant ea re super adnotata, eorum citatis testimoniis, qui Italia memoria prædiderit, ubi tantum res deponere videbatur, tam minus omnia tunc ex tempore dicere aggresso succurrebant. Quare tunc non pauca præsertim sunt, qua recitata à longe maiori tibi admirationi futura fuerant: qua quidem nunc qualitercunque à me conscripta sint, benigne accipias velim. Et si minus tibi lucubratio ipsa satisfecerit, vt qua nimium properata non ita omnia completè potuerit, voluntatem tamen animamque meum existimes, quantum in me fuit, tibi amico tam veteri, tam probato, satis plurimum facere studuisse: non enim recens mea erga doctrinam & ingenium tuum beneuolentia, firmaque atque constans amicitia, qua ab ipso primùm die, quo Romam diu patria cariturus appieui, capta, mirificum in dies accipit incrementum: accessit & iam unanimè concorsque contubernium, conuictusque per annos aliquot incuradissimus. Ita ego pluribus atque itis non leuibus de causis tibi semper conuictissimus, scripta cogitatione, que meas communicare rectum maxime conueniens existimaui: quod optimi integerrimique amici, qualis es tu, vt meliores euadamus in causa sunt, si quid admovent; vel, vt alacriores ad lucubrandum accedamus efficiunt, si prohibent. Sed enim quid oneris gerat Asinus inspiciamus.

IGNARVS

VMPRIMI autem rerum omnium ignarum per asellicipitem hominē ab Ægyptijs sacerdotibus significari, & Horus & plerique alij prodidēre: eamque imperitiam in eo præcipuē notari volebāt, quæ plurimum ex solitaria accidit educatione, quippe cūm quis tanquam Aglaus alter, intra priuatos parietes semper alius & educatus, pedem ē domo, vel ē patriā nunquam tulisset foras, oportere scilicet hunc parum experientem esse, & officiorum hospitalium inscium. Israël itaque diu apud Ægyptios educatus, & hieroglyphicōn optimē peritus, cūm Isacharem filium suum Asinum appellasset, intra terminos eum occubiturum dixit. Non enim longius peregrinari solent asini, vt equi, & muli, sed intra prouinciam, in qua nati sunt, plurimum contineri. Addidit etiam prouerbium in imperitis, Asinus ad lyram: quod non admodum absurdum est ab Horatiano illo, vt qui narraret asello fabellam surdo, hoc est, obstupefacto, quique nullum ex ea re sensum perciperet. Ideoque Cicero in Pisonem: Quid nunc te asine literas doceam? non opus est verbis, sed, fustibus. Ad eodē enim subiecti additiq̄ fustibus sunt, asini, vt vulgus passim verbera plagasque flagris inflictas, Asinatas vocitet. Hanc sanē mentis tarditatem Scipio apud Numantiam ita C. Metello exprobrauit, vt diceret, si quintum pareret mater eius, asinum fuisse parituram, Quin & Iunius Bassus homo dicacissimus, vulgō Asinus appellatus, ob stuporem ridiculosque mores. Ob huiusmodi ludibrium, & ignauie contemptum, qui pilæ ludu victus esset Asinus appellabatur: qui verō vicisset, Rex, quem morem tangit Plato, in Thæceto, & lib. 9. Pollux. Ad hoc respexit etiam Horatius, cūm epistola ad Mecænatem scribit: At pueri ludentes, Rex eris aiunt, si recte facies. Contrā verō quod ad peregrinationem attinet, Vlyxem, quem Homerus ea præcipuē de causa sapientem effectum putat, quod is

πολλῶν ἀνθρώπων ἰδὲν ἄσπασιν νόον ἔχων.

quique, vt ait Horatius, Quid virtus & quid sapientia possit, vtile nobis, propositum est exemplar: nomen ipsum inquam Vlyxem etymologicē quidam haudquaquam ignobiles scriptores interpretantur *δῶλον ἔχων*, omnium quippe hospitem Æoles, quod alij verterunt *δὲ αὐτῶν*, & litera quam amant incolūmem retinuerunt, eodēque Latini secuti sunt, Vlyxem enunciantes. Neque tamen sum nescius, Icarium eius patrem aliam nominis afferre causam, Odyssea, quæ nihil quicquam est nunc ad commemorandum necessaria. Asinus porro in fabulis pro Impericissima persona ponitur, & in argumento fatuitatis atque demētiae semper habetur: in quem demum, vt Plotinus innuere videtur, ille redit, qui sensus expers, brutalem & stolidam vitam vixerit. Quocirca Vlyxes apud Gryllum Plutarcheum, cūm bruta reliqua ratione aliqua vti fateatur, Asinum tantum ac pecudem ab omni rationis vsu semotus reperit. Neque quidem inficiatur Gryllus, sed plures inter homines eiusmodi ingenio præditos confidenter asseuerat. Huius non immemor stoliditatis Ouidius, Mida, quod sententia sua rusticam Panos cantilenam diuinæ Apollinis modulationi præferendam iudicauerit, ea poena multatum à Deo finxit, vt quæ iudicio peccauerant humanæ aures, in asini auriculas demutarentur. Interpretes tamen Aristophanis, Pluto, vt hæc quoque repetamus, tres memorat causas cur Midas asininis auribus fuisse prædicetur: siue quod acutissimi esset auditus, cuiusmodi sunt Asini, quos præter mures, cæteris animantibus auditu præstare tradunt: ita enim interpretes ille, qui quis is est, scribit: *ἢ κρεῖττον ἢ μάλλον τ' ἀλλοῦ ζώου αὐτίκ' ἀπὸ μὲν ἴσθ'.* Hinc Apuleianus asinus de se ait: *Recreabar quod auribus grandissimis præditus cuncta longulē etiam distitā sentiebam: siue quod Physicæ pagum incoleret, cui nomen *δὲν ἄσπασιν*, Auriculæ asininx: siue quod exploratoribus accuratissime fit vsus, delatoribusque plurimum delectaretur: vnde illud de principibus fertur, Regum aures innumera.*

PETYLANTIA.

IMmodicam verō petulantium luxuriam per animal hoc in diuinis literis notari indicio est quod celeberrime propheta ait: *Quorum carnes sunt, vt carnes asinorum.* Et Plato dum antiquorum signa sequitur, ne sacratoris illius doctrine, quam apud Ægyptios perceperat, arcana propalaret, hæc non incuriosè tractauit, ac de alijs quidem animalibus passim multa, de asino verō hoc præcipuē dixit disputante, apud Phædonem Socrate: *Homines qui sædis concupiscentijs manus dedissent, ventrique dedit per inertiam atque lasciuiam ingloriam inuisibilemque egissent vitam, neque quicquam peni pudoris habuissent, in asinos post obitum deijci.*

IMPVDENTIA.

Svnt enim qui per Asinum impudentiam ea de causa significari velint, quod asinus sua tantum scommoda destinatisimo quodam animo prosequatur, & modō suæ morem gerat velunrati, nihil

Gen. 49.

A nihil pensi habeat, castigationes contemnat, verbera etiam nihili faciat. Id in asino vitium ita notat Xenophon, ut de se V. de Græcorum reditu dicat: Eo inquam tempore, si quem iniurie vilo genere lacessivi, non possum non confiteri, vel asinis me, qui esse dicuntur omnium quadrupedum inuercundissimi, inuercundiores fuisse. Quod, verò Iosippus cor asini, & canis impudentiam obticit Appioni, hac eadem sententia in vno soliditatem & imperitiam, in altero maledicentiâ inest.

POPVLVS IYDAICVS.

ET populus Iudaicus, utpote qui sublimioris doctrinæ, quæ in diuinis eorum literis delictis, intellectum minime percipiunt, simplicitatemque scriptorum tantum proficiunt, ob huiusmodi stuporem & imperitiam asinæ assimilatur, quâ Christus posthabuerit in senso eius pullo, qui factus est ea doctrina dignus, quam ille nos docuit. Asina enim illa, ut Græci theologice prehendere, populi prioris symbolum fuit, quæ scripti onus pertulerit: est enim animal ad onera tantum & labores genitum, ut Eucherius dicit: super quam Apostoli vestimenta sua iniectere, hoc est, vererem hominem exuere. Pullus verò, de quo Zacharias, Ecce Rex tuus veniet tibi iustus, & saluator ipse pauper, sedens super pullum asinæ, propter pristinam imperitiam, iuniorem indicabat populum, asinæ quidem filium, ut Evangelistæ cum plerisque aliis reddidere: nonnulli Filium subingalis posuere, animalis quippe quod operibus & officii seruilibus omnibus subicitur: plerique Gentilium nationem appellant, quæ Christum insidentem tulit, promissamque à prophetis & lege salutem minime despexit: Agnouit enim Asinus præsepem Domini sui. Hoc porro citato loco Eucherius, per asellum, ait, quem insedit Dominus, simplicitas fidelium exprimitur, plebs, scilicet quæ Dei notitiam non habebat, quam Christus regendo & præsidendo, ad Hierusalem.

Cap. 9.

B hoc est, ad pacis conspectum adducit.

A Sinum porro Ægyptij ad id impurum existimabant, ut animal etiam demoniacum arbitrantur, propter quamdam cum eo similitudinem. Quod verò ostenderent cum ad moueri factis minime debere: hominem cum secepita positus in terram genibus effingebat, cum ense ad mactationem parato, sed manibus post terga religatum: inde asinam apponebatur, euentum rei nimirum fore irritum indicantes. Oderant autem id animal Ægyptij, non propter imperitiam & ineptias tantum, & contumeliosam eius naturam, verum propter colorem etiam ex albo nigroque confucatum, quem à Deorum sacrificiis alienum abominabatur. Erat verò apud eos mos, ut asinam ludibriis omnibus incescerent, luto castibusque passim impetitum, contis etiam stimulant, quaque se locus offerret oportunos, præcipitem agerent. Vnde proverbum istud contempnibile despicatissimoque homines emanarit, Asinus Ægyptus. Apud Hyperboreos tamen institutas dicit Pindarus

A DEO ET SACRIS alienus.

Asinus Ægyptus.

Ἐπιπυλα δὲ τῆς ἀσίνης ἐπὶ τοῦ θεοῦ ἠδὲ τῆς πατρίδος, ὡς ἐν τῇ ἱστορίᾳ.
C Exhilarant pingues Phæbum epula ex asino.

Citat Apollodorum etiam, Clemens Stromatis, de huiusmodi sacrificio. Gaudere verò Apollinem vitæ arbitrum, eorum iugulatione dicunt, propter assultus, quos indicio viuacitatis in cæde faciunt, difficultèrque occidi soleant magnis quantumlibet ictibus percussis. Quantum verò pertinet ad impuritatem, apud alios vni Priapo facer habebatur, ob verendi scilicet enormitatem, qua supra modum prædicti sunt asini, atque inde sunt ad generandum admodum segnes: compertumque est omnes alios ea genitalis productione conspicuos, ad generationem ineptos esse, quod in emissionem per eam longitudinem semen transmeans & hebètetur, & frigidus fiat. Neque verò nostro tantum tempore viri huiusmodi asinorum instar habentur, sed olim etiam, ut gratissimus ille Imperatori Commodo, qui de penetra animalium modum prominente, Onos appellatus est, eaque de causa ditatus, & Herculis sacerdotio præpositus. Tacebo Heliogabali emissarios, in huiusmodi genis monstrorum conquestione: tacebo nostrorum etiam temporum opprobria.

EGREGIVM PRINCIPIVM CITO defitium.

NEquè absurdum est significatum illud, quod ex vulgi proverbio desumptum est, cum præclarè venustèque aliquid inchoatum citò deseritur, currentem asinum pingere. In ore enim omnium est, asini succussionem parum admodum procedere. Sanè legas apud Alianum, asinos eos præcipue qui sunt in Mauritania citatissimo gradu cursum inchoare, paruoque confecto itinere citò deficere, vnde necesse sit eos ad equos alligatos resti attrahere. Hinc Trigeus Aristophanicus suum illum scarabeum Asinum appellat, monens scilicet ne cursu nimium pernici viam aspicietur, sed paulatim & sensim volet, ut labori sufficere possit, quod longè sepius accidit in Indicis, qui qui-

K

dem, ut idem Alianus autor est, eum iter arripiunt, tardius incedunt, paulatimque progredienda
forantur incitatus, rapidissimeque gradiuntur.

STOLIDITATIS LVDIBRIVM.

TOr autem ea sunt quae de asinorum stoliditate traduntur, ut subinde fit ad eam redeundum
quam si aperiens Aegyptij deserbere voluissent, animal omnium maxime docile deligebatur
familiarum quippe gregem, inter quos asinum vel saltare, vel tibis canere, vel etiam discere
gebant, rem quidem tam dictu quam spectatu ridiculam, sed quae in secessu pondus habeat.

INDOCILITAS.

Aliter fratrum asinum in huiusmodi significatum proponebant, quippe quod animal fit mi-
nus idoneum ad discendum. Vide etiam Mathematici eum qui ortu suo sextumdecimum
Leonis gradum sortitus sit, indocilem futuram praesagientes, fratrum asinum tunc oriri signum
peritiam eo modo institutionem futuram indicantes. Est apud Platonem Legum I II, iuxta finem,
proverbium, Ab asino excuti, de iis qui graui & magna vel difficilia profecti, ab incerto turpiter
desistunt. Sedenim mirum de Grammaticis quidam adductus sit, ut Platonis proverbium hoc ita
sit interpretatus, ut de his dictum voluerit, qui relictis voluptatibus & inquinamentis quibuslibet
voluptuosis & belluinis (haec enim eius verba sunt) ad meliorem mentem regrediuntur cui quid
aliud respondeam, quam ut ipsius Platonis verba subiiciam: *τιν' ο' δ' η' ταυθ' ημερω αυ' χαρειν ελεγε
ειπν' σαφιντα κριση, ιδου τις ιππου τ' λογου εκρετα αναλαμβανει; η' μη καδ' απρ' αρχηλου κεινηδρου θ'
συμψαβια ο'πο' τα λογου φοβηθιμου κ' την παρομιαιαν, απο νη' ο' ουκ πασει.* Cuius vero rei gratia haec dixit
mus, mihi ostendendum est, oratio ipsa tamquam equus hinc atque inde coeuenit, ne effrenu veluti
os nacla, ipsoque dicendi impetu proecta, ut proverbium est, ab asino quoquam excidat. Sed cum ita
& hic & alibi saepe cadat ab asino, in luto hominem haeritare permittamus, neque tollere rursus
fractum cture Planum porcuremus. Id vero eo magis indignum ferendum, quod testimonium sibi ac-
cessit ex Evangelica lectione, quam supra citauius, ubi Senator noster asinae pullum obsequit:
neque intelligit longe aliud esse, inuectari a fello in urbem Hierosolymam, aliud ab asino excuti, vel
mente alienari: na & locus ex locutionis enuciatae ambiguo resultat, cum *ο' ουκ* etiam *απο τε* sonas
re videatur.

VT vero reliqua prosequamur, est & irrisiois indicium asinus, pro-
prea quod rictu labijsque late diductis, dentibusque deformiter
denudatis irridere videatur. Quin & qui aliquem deludunt, appressa
ad aures manu asininas auriculas imitantur: unde Persianum illud in
huiusmodi derisionem, Auriculas asini quis non habet? Sanè Diogenes
cum ei quiddam diceret, Multi te derident: Et illos inquit, fortassis asini,
Altero subiicit, Sed illi non derant asinos: At neque ego illos, inquit.

IRRISIO.

SOPHISTARVM NVGA.

Silento praeterire non possum, Sophistas nostros, cum asino illo suo
tam sedo, tam spurco, tam abominabili; quem ita in deliciis ha-
bent, ut sine asino nihil meditentur, nihil moliantur, nihil aggrediatur.
Nulla unquam tam grauis, neque tam seria res in consultatione ponitur, ut non ipsi asino super
agendum censeant: sed enim iis optime res cum asino, qui *παιδ' ουκ οιας*, disciplinam omnem suam
ostentant, ac omnium ignari, quodque peius est, indociles, de re nihili semper altercantur. Ad ho-
rum proterro similitudinem Democritus Iudaeos ponit, qui in ordinariis, ut inscriptio est, historiis, eos
tradit autem asini caput adorare consuisse, singulisque septem annis spatii alienigenam semper ho-
minum insidias exceptum in conuentibus suis membratim discere passus: quod & Plutarchus Chero-
næus Symposiacis quaestionibus, & Cornelius Tacitus historiis memoriae prodidere: quam ut ma-
nifestissimam calumniam, ab Appione olim excogitam, & Iosephus constantissime refellit, &
Adamantius contra Celsum acriter redarguit. Nostra tamen tempora Symeone puerulum Triden-
tati videre, quem blanditiis illectum, & in synagogam perductum, Iudei socialiter eo sacrificii
genere trucidarunt, styliis per venter suum corpus infixis, unde sanguinis quisque guttam vitis artu-
bus exhaurirent, Testis ara facti, quae quotannis ibidem a piis inuisitur.

AD VLATORVM ILLECVRÆ.

ERat vero illud ad bonos mores excogitatum hieroglyphicum, quod veluti maiores nostri ser-
uos ebrios, lingua pedibusque titubantes in liberorum conspectum ad viti ludibrium, produ-
cebant, quod ipsi diligentius cauerent, ne in huiusmodi turpitudinem inciderent: ita sacerdotes
Aegyptii alium inter flores & vnguenta statuebant, quorum nihil ad sensum eius pertineret, ex
hoc scilicet perniciem, quae potentioribus praecipue assentatorum machinis insidjatur, indicantes,
eum inde risui & ludibriis omnium exponantur, qui enormes adulatorum assentationes aucupantur.
Pleique enim magni alicui viri à Mulis & Gratiis alienissimis, omnique turpitudinis generi
spurcissimi, coram tamen & dignitatis, & eruditionis, & temperantiae non solum commendati
patiuntur, verum etiam nisi facias, indignantur.

IGNAVIA.

I G N A V I A.

A Pud multos asini significatum est ignavia, quæ quidem cum sit omnibus nota, superfluum est eam latius explicare. Ex hac tamē nota Palæstini asini excipiendi sunt, qui quos ipsos pernicitate prouocare dicuntur, traditum ab Adamantio. Et apud Euphratem Xenophon primo de Cyri minoris expedit. inuentos ait asinos, qui equos cursu facile superarent. Nā cum ad eos equites proximē accessissent, cursum illi arripiebāt, cumq; longiūs profecti essent interim restitabant, atq; ita sæpius iterata fuga equites fallēbant. Et Saracoras legi asinos nō ad onera cōportanda, sed ad gerendum bellum adornare. Apud Pollucē sanē legas per *δῶρον* inter alia significata inferiorē dici molā, ita à tarditate cessante, quæ asino propria est, appellat. Et populos quosdā memorat Xenophon, qui nō alia viciatā in industria vel arte, quā fodiendis *πέτραις* *δῶρον*, hoc est, lapidibus iis, qui ad onos fabricandos idēnei sunt. Et in sacris nostrorū litteris, vbi vulgata interpretatio habet, opus esse vt mola asinaria suspendatur, *δῶρον* tantum apud Græcos legitur. Deniq; ne rē tā apertā multis inferciamus ambagibus, Carullus id ipsum intelligit cū super Aemylio quodā impurissimo dicit, Et non pistriū traditur, atq; asino? Ne legamūs, atq; asinus, hoc est, perinde ac asinus, vt erudituli quidā putant, in eū interpretemur lectionem, Atq; asino, ad concitandū scilicet circa molā asinum, vt nonnulli ex commentarioribus exponit. Sed vt ad asinā ignauiam reuertamur, hanc intelligebat Antisthenes, cum Atheniensium iudiciū in creandis magistratibus notaturus, suadebat eis, vt asinos, ad agriculturam deligerent: quos cum illi negarent idoneos ad arationem: At qui, inquit ille, non fatis vobis est Magistratum elegisse, siue aptus, siue ineptus vir ille sit ad gerendum?

E R E M I T A.

B Sed quoniam de onagro facta est superius mentio, minimē prætereundū est quod Diuinæ literæ sper onagrū Eremitas intelligūt, qui à popularibus turbis secedētes, in solitudinariis & ab hominum vestigio semotis locis vitā degunt, vni Deo tantū dediti, quod tradit Eucherius: de quibus dixerit Iobes, Quis dimittit onagrū liberum: sed quia sequitur, Et vincula eius quis soluit? deludais quidam dictum volunt, quorum præcepta vinculis comparantur.

M V L I E R M A L E M O R I G E R A.

Sunt qui mulierem conceptum euitantē, aut virum admittere nolentem, per asinā, & sustem insharentem tergo, designent: ea enim semē à coitu reiciit, nisi interpelletur, quā ob rē statim post coitum necesse est eā verberari agitariq; & ignauiam quā prædita est solitudine castigari. Quinciriā mares ipsos sustibus salire cogunt: vnde vulgō mos est viros minimē officiosos, Asinos appellare. Quid verō illud quodd huiusmodi pertinaciā demortui etiam spoliis in hæresci vngulæ siquidem asinæ viuentem partum, enecant, mirificēque maturant: quare Medici abortibus euocandis, nec aliter, eas in sustum adhibere consueverunt.

P R A G N A N T I E D I S S I M U L A T R I X.

Mulierem adhæc prægnantiam occultatē norare cum volunt, parietem asinam piungunt. Obseruat enim est, id eam impendiō cauere, ne vel in conspectu hominum, vel in luce pariat: quare ducenda est in tenebra, cum excludendi tempus aduenerit.

S O L S T I T I V M V E L T E M P V S A N N V V M.

Pvilus verō Asinā nunc solstitium, nunc tempus annum indicat, quod eo tempore plurimum & pariat, & admittantur, vt eorum seminis frigiditas cæli calore adiuuetur, & frigoris impatiens animal eo nascatur tempore, quod eius imbecillitati sit idoneum: annum enim integrum omnino gestant.

Minimē prætereundū est illud, quod in signum pictorum & sculptorum etiam operē nobilitatum est, vt eum virū in re cumulanda sollicitum, neque assiduos quantumlibet labores declinantem, vxorem verō prodigam, & ad omnia perdenda dissipandāq; intentam hieroglyphicē significare vellent, hominem spartī funiculū torquentem, illam verō Aselli effigie assidentem à tergo, & opus quantumcumque fieret abroderent effingebant. Sunt qui Polynoti opus id fuisse dicāt: meminere verō & Pausanias & Plinius, ac mox Romæ tum in Capitolio, tum in Varicaniis hortis insculptum marmore obseruauit. Hinc quid sibi velit Propertianus versus, admonemur:

*Dignior obliquo funem qui torquet at ocnis,
Ascernūque suam possat aselle famem.*

Illud *πρόπορον* addam quod Pausanias ponit, asellam, non asellum marē in pictura spectatam, que funem abroderet. Plutar-

V I R F R V G I, V X O R
prodiga.

chus commentariis *vel* *ἰνδρῖα*, apud inferos argumentum pictum ait, sed Asinum non nominat.

PATERFAM. PARCVS: FAMILIA PRODIGA.

Diodorus asinū imaginem istiusmodi apud Aegyptios ostentari tradit, asinū quippe vnum longioris funis nodos cōplicare, ac alios à tergo claculū dissoluere, vno poirō eodemq; argumento cum superiori, quod nonnulli Ionicum signentum putant, ceterum pictorū & sculptorū ingenio variatū. Alterū tamen hoc patrē familiās frugi, familiā verò prodigam & perditā ostendit: mirum enim nodum plicare, significat congerere, accumulare, rem facere: dissoluere verò, destrucere, disperdere, atq; prodigere. Sanè apud Plinium, vbi opera Aristolai Pausiæ filij recensentur, inter alia est piger qui appellatur Ocnos, spartum tanquens, quod asellus abrodit: quanquam hoc eo significato accipi potest, vt ignauro opera excipi à pernicie intelligamus.

B O N V M O M E N .

Quod verò simulachrum & asini & asinariæ aeneum est ab Augusto dicatū vtriusq; nomē in causa fuit, quod ab his ipse victoriæ prælagium cepit, cum apud Actiū ei inaciē descendenti facti obuiū essent, agasoniq; nomē Eurycho esse, bestia verò Niconi intellexisset: quod enim nō bene omni naretur victoriæ nomen bonæ fortunæ iunctū? Sed habuit auguriū hoc aliquid quod mouere posset, cum tā speciosa essent nomina: quid autē in illo fuerit, mirū est, quod C. Mario apud Fāniam Minturnis custodiæ credito, asinus qui ruditū quodā ingenti vociferatus fuerat, in domum eius à fonte cursu rapido profectus, sperandæ salutis maritimo itinere augurium dedit. tam & in augurali si quis ægroter, vidisse asinum qui à lapsu se sustulerit, indicat cum conualiturum, in omnibus dicente quod, *piam, Viden' vt asinus sese erexerit: decumbentem indicat surrecturum.*

V I N I T O R .

NE tamen animalis istius stuporē, segnitie & ruditatē vsquequa; deludamus, grati animi opus fecerim, si qua nos parte iuuerit, exposuerimus, & illi pro merito gratias habuerimus. Si quidem vinctus colere nō alio nos doctore didicisse nonnulli tradunt, quā asino; quando his putā dāsum vitiū & aures & pr. monstrator fuerit. Nam abioso ab eo vitis palmite, vindemiā inde feraciore prouenisse, obseruatū est: idq; summa securi diligentia mortales, lætiore sibi quotannis prouentū cōpararunt. Eius rei monumentum Naupliæ spectabatur, vbi lapideus asinus grata posteritatis memoria deditāre fuerat. Hæc illud addam; quod is nos, mortuus quidem officium facere desistit: si quidem Vadimonius compertum ait, euhariam eius in hortorū medio depositam, ad loci fertilitatē facere.

O C H V S R E X .

Ochum autem Perfarum regē *ἰνδρῖα*, per asini simulachrum in primis Aegypti notauerit, qui cum maxima intercedebat odiā, vt fieri solet inter eos qui de imperio, deq; libertate dimicant. Hic est Ochus ille auaritia in primis famosus; adeo vt vrbē eandē intrare nūquā vulerit, ne aures, qui singuli singulis mulieribus ex lege Cyri debebātur, erogaret. Vnū miror, apud Tertullianū Cyrum eundē & Ochum dici: hunc in quā Aegyptij sceleratū pollutumq; asinū cognomento vocitabant, in quos ille, vt Dion scripsit, hæc est retorquere solitus, Asinus profectō vestrū deuouebit bonē, Aping; ira postmodū mactatū, asiniq; eos imaginē auream cōpulis adorare, quo nihil illi quā ignominiosius accedere. Palum verò illud est, & ab omni veritate alienum quod Cernelius Tacitus tradit de asinino capite, quo de superius, à Iudæis loco auminis habito, in quo impudentissimè mētur, & ea de causa Mendaciorū loco acerrimus à Tertulliano appellatur: ac perinde vanus est in Iudæorū origine repetenda, dū eos modo Creta, Modò Libya oriundos scribit, modò Athiopū prole cōmiserit: & in omnibus quæ de Moysē loquitur, deliria mēta ponit. Aegyptiorū autē exemplo, Clytheus cum infestissimo Sicyonius odio profugeretur, eorum tribus in ridiculā cognominē cōmutauit, eas tū *ἰδρας, tum ἰνδρας; tū χοιρας* appellādo, Suarios quippe, Asinos, & Porcarios.

L A B O R I N D E F E S S V S A T Q V E S E R V I L I S .

Receptum & illud est, seruilē laborem per asinū clitella instratum significare: cuius rei causa magis vulgo nota est, quā verbis explicari neesse sit, quippe q; animal indefessū sit laboris, vniq; & perpetue onē v̄ vestationi vexationibusq; aliis dānatū esse videatur. Porro legas in Ecclesiastico: Cibis, virga & onus asino, vt panis & disciplina & opus seruo. Asini etiā cutis post obitum, ne quid eius vnquā requiescat, foraminibus dilacerata, asidua cribrorū inferiar agitationi. Quod post laboris significatū etiā ad somnā progreditur: si quis enim, vt alibi diximus, asini se aures habere imaginatus fuerit per quietē, in gruere homini seruitutē & arūnas, coniectores autem. Ita etiā quis asinū se caput habere somniauerit. Sed quod ad hęc sententiā facit, nequeo illud dissimulare, quod iocose actū est à Ptolomæo, qui Heraclidis Lycij de laboribus Iudæarum cōstituitur illustre. Nā cum is librū cui titulum fecerat *ὄνυς ἰνδρῖα*, Regi sibi obuiam factō, quidq; præ manibus haberet interrogatū, obtulisset, Rex accepto libro, v̄ primū tituli elementū statim abrasit, atq; ita pro laboris laudatione, Asini cōmendationē legendum ostēdit; quippe *ὄνυς ἰνδρῖα*; labores scilicet illius quot rot ille laudib; in cūlū exulerat, ad asinū potius quā ad hominem spectare. Ita enim deliciosum ac molle potentiorū genus in genus etiā laboribus, industriæq; generose, laudabilibusq; vigilis illudunt, cum fruges cōsumere nati, tantillū hoc etiā gloriæ, quod per genij fraudationē quaerimus, iniquissimè inuident. Sed illud in Ptolomæi scōmā facietē Lucianus Menippo, de cetero recitat apud.

- A** apud inferos ex Caluarij dicto, vt diuicū animæ quæ rursus in vitam remittendæ essent, in asinos demigrarent, donec in tali rerum statu, ad multa annorum millia asini ex huiusmodi asinis renati onera ferret, atq; in super à pauperibus agitentur. Meministi autè, doctissime Cursi, argumentum hoc sermōni nostro ansam præbuisse, cū in medio conuicio in magnorum quorūdam hominū insolentiam acriter excandesceres, qui ocio & lasciuia dissiuantes, & omni nequitie genere cōtaminati, literatos viros omnes laborum causa Asinos appellauerant: fuerint aiebas, qui stupidos, qui profanos, qui ridiculos, qui animalia maxime omniū brutā asinos existimant: longè diuersum illud est, q̄ apud Hebræos, præcipue Cabalisticos, asinus est sapientiæ symbolum, equus quippe ideam constituit sapiētiæ, eam asserentes rationē, q̄ eum qui sapientiæ sit operam daturus, victu admodum tenui, & eo plurimū plebejo, contentum esse oporteat, cuiusmodi parsimonia prædicitum esse asinum ignorat nemo: ad hæc, penuriam, laborem, plagas, & famem patientissimè toletare, neq; ad vllam excandescere contumeliā, vnde etiq; illata fuerit animo esse paruum, inopem atq; simplicem, vt qui nullū inter carduos & lactucam discrimen habeat: corde sit minime vasto, minime cupiditatibus contaminato: bile ita careat, vt eum omni animantium genere patē sibi perpetuā constituerit: nec vllum sit onus quod detrectet, quod non obsequiosè suscipiat, & si sit opus, pro boue terram profcindat, plaustrum trahat, præcipue verò machinæ maxime omniū necessariæ pistriū æternum feruiat, ligna, poma, olera, frugū genus quanc comporet, sit deniq; totius humanæ commoditatis assiduus & infatigabilis minister, vt etiam, quod aiunt, mystria portare cōpellatur. Merito itaq; Ammonius Alexandrinus magno Origene & Porphyrio discipulis clarus, asinum his condiscipulū fertur adhibuisse. Neq; verecundatus Cleanthes appellatione huiusmodi confidentissimè respondit, Asinus quidem sum, sed qui portare possum sarcinā Zenonis. Valebit igitur Aristoteles, qui opere de Moribus non quæcūq; forte esse existimat, qui quæcūq; toletare vel ignominiam vel calamitatem vel incommodū, virtutēq; vllā negat in patientia sitā esse, homo mollis & delicatus, qui tamen liquidō perspiciebatur, si fortitudo, partē haberet in patientia, sitūq; dubio procul vt Asinus animalium fortissimus haberetur. Hæc atq; alia multa in Asini cōmendationem declamasti. Atq; ego acerbiore tuam irā illam hoc sermōne committigauerā, qui laboros quidem agnosceremus, omnem verò ignauiam ad eos haud grauatē relegaremus, qui causū lege veteri sciremus, vtilitatis quæ ex frugi ad eō animal percipitur, ratione habita, vt honore cū hominib; pari dignaretur. Nam cū primogenita sacrificari præceptum sit, homo tæcū atq; asinus excepti, vt ille scilicet certo precio redimatur, hoc que animalium iumentorum omniū preciosissimo innocentissimoq; commutari possit. Sed ne vllum officiosissimæ seruiturū genus huic brutorum generi desit, nostris etiā morbis hos lenare, ac eos ad se recipere præferreque, naturæ ipsius vi quadā occulta, minime detredarunt. Nam vt Apuleius libro de re Rustica ait, si quis à scorpio ictus super asinū affecerit ad caudam cōuersus, transibit in asinā dolor, & his pro percusso torquetur. Addit & Democritus fabellā suā, qui ait, percussum à scorpio si statim ad asinū quēpiam accedens in aurem eius dixerit, Scorpium me percussit, non doliurum amplius, dolore scilicet in asinū transeunte, qui mox pedego emoritur, vt Zoroastes addit. Facetiores quidam, morbos suos phratoribus, quos inuere casū obuia habuerint, commendare solent, si que illi addixerint, transire ad eos incommodum, donatorem liberari. Sed præstat id potius, quamuis *ἄνθρωπος* referre, q̄ hic morborum transitus in reb; etiam inanimis inuenitur. Nam apud Quintilios præceptis de re rustica legimus, si lactans adhuc infans febris vexerit, cucumeres paris longitudinis duos dormienti, hinc vnum, inde alterum ad mouendos, vt eum contingant foruorem omnem in cucumeres transire, infantem incolumem fieri. Sed iam tempus est vt Asinorum succussatione delassati, in mulum inscendamus.

D E M V L O.

Voniam verò progenerat asinus mulum, pat̄ est vt mulum asino subiiciamus, mox à laborum societate camelum mulo subiungamus.

N T H V S.

Agnomento muli nemo non appellat: atque olim ea de causa mulos Luna vehiculo adhibuerunt: quia veluti mulus non suo genere, sed alieno creatur, sic ea Solis, non sua fulgore lucet. quod & Catullus noster agnoscit, vbi, Siue notho es lumine Luna; dicit. Nam quod atij factum hoc obsterilitatis similitudinem dicunt, quod scilicet Luna petinde sterilis sit actus, dicere non auisim, qui acceperim à Cabalisticis, Planetarū, stellarum, atque adeo cæli totius vires, rerum omnium formas in vno lunare corpus, tanquam in matricem insundere, eisque postmodum parturientium in morem vi sua species nouarūque omnes conformare, factasque & adultas omnium oculis ostentare. Quod si res ita se habeat, ea sitne sterilis appellanda, viderint alij. Nothum verò, qui sine patre sit, hominem nūcupare, non tam seculi nostri mos est, quam remotioris etiam ætatis, ob quodulterinum, qui nulli non innotuit, conceptum. Cyrus tamen legitimo quamuis matrimonio generatus, Mulus est dictus, propterea quod generosiore matre natus esset, Atyagis quippe Regis filia,

cū pater Medorum imperio subiectus esset : de quo versus feruntur huiusmodi ab oraculo editi, quibus fuga Lydis indicitur simulac mulus Medorum inuasit regnum:

ἄλλ' ὅταν ἡμάνας βασιλεὺς μηδοῖσι γένῃ,
καὶ τότε λυθὲν περὶ λαυρὲν πολλοὺς ἰσθίοντα παρ' ἰσθμῶν
φίγει μὲν μηδὲ μίγει, μὴ δ' ἀιδέσθαι κενός ἐσται.

Quamuis alij per mulum bellicae tempestates intelligunt, propterea quòd plurimum sit belli tempore mularum vsus. Ferunt verò Medum asinum primum equæ vim intulisse, eaquæ inde grauida facta, mortales id seminj parare didicisse.

ALIENVS AB AMORE.

Sunt præterea qui hominem alienum ab amore, mulæ simulachro notari velint, propterea quòd sea sit tanx contra amorem efficacix, vt puluere in quo se mula volutauerit, corpori inspersum, mitigare amoris ardorem tradant Magi. Sed quanti bone Deus est ἡ συμπαθεια καὶ ἀντιπαθεια ἢ φρίσας, concordia scilicet repugnantiæ rerum, in hoc quoque animalium genere superstitiosa magorum sedulitate deprehensa. Nam quæ ipsa adeò steriliã sunt, diuersissimi tamen generis sæcunditati conferunt: si quidem fetas aiunt ex cauda mulæ, si iunctis euellantur, inter se colligatas in coitu, mulietes cogere vt etiam inuitæ concipiant.

STERILITA.

Sed præcipuum apud Ægyptios est mulæ significatum, sterilitatem indicare: cuius partum prodigiosum esse ad expiationem vsuq, veteres credidère. Eas verò ad prognerandum ineptas ob id autores tradunt, quòd animalia quæcunque tertij sunt generis, diuersis quippe generibus prognata, nõ gignant. Quas verò Theophrastus in Cappadocia & Syria vulgò parere existimauit, Aristoteles diuersum ponit genus, nomen Hinnos appellant: fert hoc præcipue terra Syria supra Phoenicem, qui similitudine quadam nomen mularum acceperunt, cum genus omnino diuersum sit. Coeunt hæc animalia, & mutua inter se ratione prognerant. Alcmaeon in mularum genere mares ideo steriles esse dicit, quòd tenuem admodum genituram habeant, ac perinde frigidiusculam: feminas verò propter locos minime adaperiles, quòd & Horus noster & Empedocles tradiderit, breues enim illi sunt, pumilesque & restricti, venerisque auerse coaliti, vt neque genitura recta in illos labi, neque sillabatur percipi possit, id quod in dissectionibus Diocles optimè se obseruasse confirmat. Eandem porò sterilitatem per mulū exprimunt & Diuinæ literæ. Nam Psalmo xxxi. mulo fieri similes prohibemur, propterea quòd animal id intellectu careat, perinde ac equus etiam. Hoc insuper sterile est animal, quippe nulla virtutis semina concipit, nec fructum vllum producit, atque hoc partim malè affectæ naturæ causa, qua præditum est, partim propter inertiam, qua sit ad aliquid agilitèr agendum ignauissimum. Non prætermittam loeo hoc, Eleum agrū ita equorum generositati consecratū esse, vt molorū genus non ferat: intra regionem etiam si admittatur asinus & rem petagat, equam nõ concipere: quod plurimum admittatur Pansiana. Vt cunq, verò hæc habeant, nemo ignorat sterilitatem, quæ mularū propria est, fuisse causam eur partus huiusmodi in analibus aliquò ædo obseruari, habiti sint ostenti loco boni: verò an malū offenderet, in ambiguo esse facit euentorū varietas. Siquidè C. Valerio, & M. Herennio Coss: cum mulā in Apulia peperisset, totū annum domi foris que tranquillum fuisse comperimus, sinistra tamen quædam obnunciata. Sed quod omnij perniciosissimum Rom. Reip. fuit, inter Casarē & Pōpēum exorta bella mulæ partu edido, L. Paulo, L. Marcello Coss. multi prodiderunt. Cumque alia Romæ ad xii. portas peperisset M. Lepido, Munatio Planco Coss. subsequuntæ sunt nõnullæ sociorum direptiones, dum bella per Brutum & Cassium in prouincijs gererentur. At nihil quicquam tale cuenit L. Scipione, C. Lælio Coss. cum identidem mula Reate peperisset.

MATRONARVM IMPVDICITIA.

Inuenio & apud quosdam matronarum notam in partibus ex mulæ parientis prodigio significari, quòd earum pilita mulis iunctis etahi solita sint, vt nunis aliquot spectare licet.

INEXPECTATI EVENTVS.

Aliis magna rerum molimina mularum partus ostendère, in iis præsertim rebus, quæ præter spem & expectationem omnium accidere: vt Dario Babylonem elusa totiens opera oppugnati, quam tunc demum cepit, vt vulgatissima est historia, cum ex peruulgato per hostes ipsos ominè, mula Zopyri, cuius cõsilio, opera, ingenio & fidelis est in eo negotio peragendo, factum edidisset. Simile & illud fuit, quòd Galbam ad res nouas animosius tentandas confirmasset, apud quem mula pepererat. Nam Zopyrus inde animum sumpserat, quòd Babylonios conuiciabũdos è propugnaculis audierat inelamare, Dariũ non antè vrbe potiturum quàm mula peperisset, euentumque rei apud se cõpererat. Galba qui sui omen exceperat, qui aruspiciibus rerum summam puero promittentibus responderat, eum mula pepererit. Habet enim mula regium nescio quid etiã in Diuinis literis: vt Rogum. vi. Dauid, Ponite filium meum Solomõnem in mulam meam, dicens meã, ostendit quòd & ipse in mulam sedebat. Nobis verò mi Petre, quid sperandum, quidue timendum est, qui mulæ factum domi nuper inspeximus: Anno enim hoc salutis nostræ duodeuigesimo supra millesimum & quingentesimum, Leonis x. sextò, quarto Non. Aprilis, qui diès de Assertoris nostri nece publico-lu-

du

A Et nefastus fuit, apud amplissimum dominum meum Iulium Card. Medicen, hora lucis tertia, mula, uti nosti, partus editus. Quod si quis, ut Galba, portendi huic aliquando summam rerum amplitudinem dixerit, ut eueniat non erit hoc præter expectationem & spem hominum, qui vulgò illi talia ominantur, qui de hominis prudentia, de morum integritate, rerumque peritia omnia sibi pollicentur. Id vnum precibus à Deo deprecandum, ne, quod factum est Pauli & Marcelli consularu, Julij Pöpetiique discordia, in magnam vrbs perniciem suscitentur: ne, quod Lepidi, Planciique consularu accidit, interfecta bella miserabiles sociorum direptiones inuehant: ne præter expectatum, magnam aliquod & inexcogitabile malum oboriat, maximamque in Italia urbium capturas populationes, incendia, vastitatem inducat, cum præsertim tam dira ea sint, quæ sidera, quæ fatidici vates, verusta etiam de nostris temporibus oracula, nocturnæ diurnæque sæpius exaudiat, præter expectatum, magnam minitantur: quibus consentire videtur præsaga mali tacita quædam in mortalium omnium cordibus trepidatio. Sedenim nos interim Deo freti, quicquid euenturum est forti animo tolerandū nobis proponamus, incæptumque laborum ingenuorum iter, dum licet, alacriter peragamus. Sed illud non omiserim, mulas non sui generis tantum animalia parere aliquando visas, verum etiam equos, ut anno circiter MCCCXIII, in Arenate Brutiorum agro mula equum peperit pilo flavo, crinibus rutilis oculis rufis: quem post Loisius Arenas apud Brutios longè princeps, ad Ferdinandum Neapolitanorum regem misit.

VOLUPTARIA VENVS.

B S Terilitas demum, quam superius posuimus, ergò, qui lasciuum hominem, venere quippe non ad prolem, sed ad voluptatem tantum atque spurcitiem vtemem significassent, vel mulum qui equam saliret, vel mulam surrecta cauda prurientem pingere consuevit. Huic enim generi, quamuis ad progenerandum incepto, genitalia tamen ad voluptatem natura concessit. Quod illis dictum velim, qui animalia rationis expertia, nullo neque voluptatis, neque irascentiæ, neque cupiditatis sensu affici contendunt, moueri que ad huiusmodi incitationes naturæ quodam impulsu, ut vel se sospitent, vel species propagentur. Neque quidem dicendum asserit, leonem audentem animosumque esse, neque quidem ceruum pauidum, sed quodammodo pauidum, vllumque; quodammodo animosum: perinde ac si dicerent, animalia hæc neque cernere, neque audire, sed quodammodo cernere, audireque quodammodo; neque vociferari, sed quodammodo vociferari: atque ut semel dicam, ea non omnino viuere, sed quodammodo viuere.

MVTVA OFFICIA.

E O verò modo quo prouerbis argumentum datum, hieroglyphica sæpius excogitata, & huiusmodi picturationum species adinueta, ut, si quis mulos duos mutuo de scabentibus pinxerit, mutuum operam significari coniciemus; ex eo quòd huiusmodi vtimur ad agio, id ipsum inuertes, cum scilicet dicimus. Mutuo muli scabunt. Quamuis sunt qui prouerbium hoc non nisi ad improbos & imperitos sese inuicem efferentes spectare putent. Scripsit verò M. Varro librum eo titulo, cuius testimonium citat Nonius. Rectè verò accommodari poterit pictura hæc ad id, quod Horatius ridet Epistolis:

*Frater erat Romæ Consuli Rhetor, ut alter
Alterius sermone meros haudiret honores.
Gracchus ut hic illi foret, hic ut Mutius illi.*

C Et de Poëtis paulò post:
*Discedo Alceus puncto illius ille meo quis?
Quis, nisi Callimachus? si plus deponere visus,
Fit Mimnermus, & optima cognominæ crescit.*

DE CAMELO.

Psfa quidem munerum laborumque, uti dicebamus, societas, quæ Camelo cum asinis & mulis coniuncta est, exigere videtur, ut ad eundem gregem reuocentur. Quoniam vero cum Porci significata recenseremus, incidimus in Camelum, quem profanum pestinde ac suam deprehenderamus, inde videtur exordindū, ut qua de causa veteres id existimarint, explicemus: Porcum enim idèo profanum ostenderamus, quia non ruminaret, vngula tamen esset bifida: alterum hoc longè diuerfum animal, profanum & ipsum tamen, propterea quòd vngula sit solida, tamen ruminat.

IMPERITVS DISCEPTOR.

V Nec fide ut per Camelum mistico sensu illi noentur, qui distinguendi feligendique ratione minime præditi sunt, qui scilicet sacra profanis, humana diuinis nullo discrimine committent, ruminantes utique veluti & Cameli faciunt argumentorū scilicet formas aliquòd accipientes,

sententiã modò hanc, modò illã animo agitãtes. Sedenim solip eisò qui sũnt, hoc est, imperiti, neque rerum neque verborum discernina discernentes, ita omnia confundũt, vt curuũ à directo nequeant inter noscere. Quocirca non immeritò apud Christianã pietatis proceres lege admodum seuera cautum est, ne quis literarum imperitus, acutissimo quamuis ingenio polleat, de diuinis quicquam disserere confidẽtius audeat. Neque porrò ad Theologicam speculationem dabatur accessus, nisi de disceptatorijs & naturalibus disciplinis exadissima fuisset questio prætentata. Verum omnia iam iam

In peius ruere, ac retrò sublatã referri:

vsquã deò quã friuola sunt, nullius quẽ momenti, studiosius contestamur: quã verò pondus habent, quã locupletem verã disciplinã redundantiam ex toto, vt aiunt, calathò elargiri possunt, vix attingimus. Iarè igitur eos reprehendẽs Aserior noster, qui culicem liquant, Camelum verò tanquam portabilem deglutiunt: Culicem enim liquant, hoc est, minutissimè mandũt illi, qui minima tantum in lege peruestigant, quibus studiosius insistant, vbi omnes ingenij vires intendant: Camelum verò, hoc est, peruersorum actuum tortuositatem, aut quã alioqui magni sunt momenti, deglutiunt, hoc est, paruipendunt, nullo quippe mansu, ruminatiõne deuorant: quasi nihil ad rem pertineat, sacra habere ludibrio, & sceleratissimis quibusque facinoribus inquinari. Ceterum cum plurima sint super Camelo adnotata digna, miror Ægyptios tam parcè eius vsos hieroglyphico: cum præfertim animal esset illis admodum familiare. Sedenim illi dubio p̄ocul, vt etiam in equo fecerunt, à sacris lætissimum animal sedulo auerfabantur.

CÆVRA FEMORAQVE CONCIDVA.

NAm vix illud ab eis p̄ditum constat, vt hominem cui inter gradiendum femora incurraũt viderentur, eaque de causã segnius ingrederetur, per Cameli simulachrum exprimerent, propterea quòd, vt ipsi asserunt, solus ex animalibus femora etiam incuruet, vnde illi Cameli cognomentũ, aspera in lenem litera cõmutata, quasi amerus antea diceretur *ἄμερος*, quod incuruo significat, & *ἄρῃ* *ἰμπερ*, femur. Camelus enim, vt præter Ægyptios autor est Herodotus, quatuor in posterioribus cruribus femora gerit, & genera totidẽ, id quod omninò negat Aristoteles, genera singula in singulis cruribus esse contendens, totidemque artuum flexus: vt verò plures esse videantur, euenire propter alui interuallum, latamque femora diuarcationem. Vt unque verò Philophi de re disputent, Ægyptij per huiusmodi picturam, hominem qui sub pondere defecere quodammodo videretur, gressuque admodum vacillanti progredederetur, innuebant. Huiusmodi mihi fuisse videtur Claudius Cæsar, quem ingredientem destituebant poplites minis firmi.

FORTIUS.

ESu tamen in Camelo mirus hõstis vigor, & onerum gerendorum robur indefessum, vt fame etiã ac siti pertinacissimè tolerata, in plures sub onere perseveret dies. Vnde Mathematici figuram eius xvi. Leonis, Librã xvi. Scorpionis xx. gradibus intulerint, fortem & validum virum cum pollicentes, qui vno horum gradu supra Finitorem emergente, natus esset.

OPULENTIUS.

QVoniam verò sunt qui Aserioris nostri sententiã in opulentis dictam, facilius scilicet Camelum per acus foramen intrare, quã diuitem in Regnum Dei, itã accipiant, vt non de Camelo animali sit intelligendum, sed de grandiori quodam restium genere: sciendum ex Originis sententiã, de animali potius accipiendum: eaque de causã diuitem Camelo comparatum, quòd Camelus omnium animantium, si formam spectes, tortuosissimum sit, vt̄, veluti superius dictum) ea de causã plura femora, plurãque genua habere videatur: itã plura diuitum negotia, pluresque atque variã sunt auocationes, cupiditatẽsque, quibus implicati eos, distrahi rapique necesse est. Angustius verò acus foramen, arctiorem arguit viam, quã ducte ad vitam, vt idem ait Adamantius, Denique Camelus ruminat quidem, sed solida est vngula: veluti plerique diuitum cogitant quidem agnoscũtque quid agendum, sed propter peccandi facilitatẽ occasionẽque sapientis oblatam, eũm cruribus sint infirmioribus iisque perplexis, longè procliuus in libidines & reliqua vitia delabuntur. Nam, vt prima ad Timoth. epistola Paulus ait; Radix est omnium malorum cupiditas, rãrõque diuitia nisi cum iniustitia congeruntur: tali, inquit Eucherius, administratione res istã capitur, tali custode seruatur, ad eò quãdam societas est penè etiam nominis quibus his rebus, vitia & diuitiis: vnde olim nos ita lusimus:

De vitio quòd diuitia cumulentur aperium est,

Nomen idem vitij diuirijsq; datum.

Opera precii verò mihi videtur hoc loco, quod superius dissimulauimus, interpretationẽ Eucherij piã admodũ subtexere dicti illius, L. iquãtes culicẽ, Camelũ autẽ deglutiẽtes. Culex, inquit ille, surrepto vulnerat, Camelũ autẽ spõte se ad suscipiẽda onera inclinat. Liquauerũt ergò Iudæi culicẽ, eũm: vna omniũ susclamatione seditiosum latronẽ dimitti perierũt: Camelũ autẽ glutierũt, eũm eũ q̄ ad suscipiẽda nostrã mortalitatis onera spõte descenderat, vt extingueretur clamãdo periciterẽt.

ZELOTYPIA.

A

ZELO TYPIA.

SVnt qui per Camelum zelotypiam significant, propterea q̄ animalia reliqua tempore quo rei vvenereꝝ cupidinē, vel rabie potius incitata gestunt, in suum tantum genus ferocunt ac faciunt: camelus autem in hominem etiam, atque in vnum quodq; aliud animal efferascit, & vsque ad dē sibi timet ab omnib. vt solitudines petat, & id temporis ab omnium consortio dissep̄atus, solam fœminam affectetur.

REVERENTIA IN MATRES.

Illud etiam tam ad eruditionē, quā ad bonos mores plurimum facit, quod nonnulli per Camelum reuerentiam in matres significati tradunt: is enim nunquam matrem superuenit suam: quicquid si quis cogat, ipse non patitur. Iam cum aliquando admittitur non haberetur, curator p̄illum matri op̄ta admittit, qui dum coiret de lapsō op̄imento agnouit matrem, & quamvis coitum ab soluerit, memor tamen commissi sceleris, paulo post vbi data est occasio, camelarium morſu defixo interemit; quā quidem p̄ntissima modestia cum sit camelis admodum familiaris, inde factum facile crediderim, quod olim nupturæ camelis virginibus supplicabant. Quæ verò de Cameli erga matrem reuerentia diximus, ex Aristotele sumpta sunt, quæ Auicennæ etiam assensu confirmantur. Simile quoddam aduersus matrem accidit equo euidem regis Scytharum, qui vt facinus expiaret, semetipsum præcipitem ex editissimo loco dedit, atque ita animam efflauit. Cæterum non ita faciūt equi omnes. Quin Aristoteles tunc perfectum esse armentum dicit, cum parentes suam ineunt prolem, quod par crimen est cum eo, quod matrem tentat: ad quod Ouidiana Myrrha respexisse videtur, cum dixit, Fit equo sua filia coniux.

B

Est & illud inter hieroglyphica reponendum, quod per Camelum à puerulo rectum, mansuetudinem maximè tractabilem aprē significarunt. Siquidem mansueti ad dē sunt Cameli, atque bilis tam expertes, vt vasta illa moles minimi, cuiusque pueruli arbitrio gubernetur. Contra verò equus, cum generoso sit animo ac præferens, magna aduersus Camelū afficitur antipathia, neque aspectum odorēque eius ferre potest. Notum est, quod superius artigimus, quid egerit Cyrus aduersus validum Lydorum equitarum, cui suas copias impares suspicabatur: ingentem enim is camclorum gregem ante pedites in acie prima statuit, factoque Lydorum equitum impetu, simulac equi camclorum adorem hausere, subito consternati non solum insidentes præcipitauerunt, sed peditum quoque ordines protinuerunt; atque ita pars illa, cui Cræsus plurimum fidebat, elusa.

TRACTABILITAS.

CIBI POTVSQVE
abſtinentia.

Longa autem ieiunia, & diuturnæ ſiris tolerantiā per idem animal significari, ex eo manifestum est, quod nulum animal tanta insigni magnitudine, tam exigua cibi paucitate nutritur, neque dies plures sitim tolerat, cum satius conſtet in duodecimum vsque diem camelos sine potu perdurare, vntē à Poëtis Esurientes appellantur. Habes iam Petre Curti, Asini, Muli, atque Cameli laboriosorum animalium significata, quantum memoria complecti potui: reliqua tu, si argumentum placuerit, & doctrina & iudicio tuo supplere poteris.

PIERVS VALERIANVS AD IOAN. ANTONIYM

EGREGIVM NEPOTEM, DE IIS QVÆ PER LEPOREM,

Vulpem, & alia minoris generis quadam animalia significantur
ex sacris Egyptiorum literis.

LIBER XIII.

Hic candidissimus frater tuus Venetandus, quem præter cognationem, ob summum ingenium & bonam literarum studium vnicè deligo, proximis hisce diebus, vt nosti, Roma in patriam se contulerat: paucissimosque dies hic moratus, de digressu caput illico cogitare conatus sum iuuenem diēs aliquot deſistere ille tamen cum omnino Venetias sibi quamprimum redeundum repeteret, non hic temporis conditione, non loci amantate, & tranquilla anni temperie remoraturus, vt in officio esset Illustrissimi Cardinali Mediceo Meccenati nostro, qui cum satis agrè dimisset eius fidiſſimo, & æque gratissima seruitio amiserat cariturus.

cariturus, exolui properantem, ac ne eum ulterius morari percerem, suasi etiam ut magis properaret, qui patris ingenium à generis noverim, quem aliterim, quem foris auerim, quem si licet, ornauerim, mox coluerim, & eolam semper vita hos dum reges artus, ob summam animi praestantiam, & optimam utriusq; linguae cognitionem, bonarumq; artium & disciplinarum omnium studium, ut verè oculus summi Antistitum ordinis censeatur, tum ob singularia & assidua propensiore animo in me meosq; officia, & amplissimam eius munificentia largitionem, quibus iugiter suos fouet, amplectatur. Quoniam verò paucis abhinc diebus caueam nonnullarum auium, tum eicuru, tum bluestrium & externarum, Nicolao Cordato Iurisonfulto nostro dono de deua, aequum visum fuit per fratrem, qui te ex itinere conuenurus fuerat, aliquid & ad te mittere: opportunèq; Lepusculum aluoram, eduae ueramq; ablatum à parulo: neque non vulpeculā, & ipsam cicurē me nostri generis felē, sed Aegyptiacam, diuersamq; à nostris murē, eum autē ob nouitatē Ponticis fortē ipsi minime posthabendum; sibi etiam ex Pannonia, mustelamq; & salpam ex Italia quos in vna omnes inclusos caueam ad te perferendos eidem Venerandō commendauit. Quae dona si quam tibi voluptatem attulerint, gaudebo: sin verò tu tam seuerus es, ut nullis neq; nugis, neque delictis moueare, de constantia & supercilio tuo tibi gratularis, et labor tamen identidem mea erga te beneuolentia signum, qualecunq; sis, pro loco & tempore aliquod exhibuisse.

DE LEPORE.

PRÆCIPVA sunt leporis significata, vigilantiā, auditus, effeminatio, pauor, venustas, fecunditas, solitudo, conatusq; summus: quorum causæ quantum per otium licebit, nostra hac commentatione commemorabuntur.

AEgyptij sanè sacerdotes per Leporis hieroglyphicum vigilantiam in primis intelligebat. Causam ponit Horus, quod lepus oculos inter dormiendum patefactos ostendit, vnde etiam in adagium effertur, Leporipus somnus, quoties vigilantiam eius qui dormire videatur, intelligendam proponimus, cum tamen perspicacissimis oculis omnia quæ vñ veniant, in agendis rebus perfulstrare non cesset. Xenophon ad hæc scribit, leporem palpebris clausis vigilare, ad apertis dormire: ut non temere forsitan nonnulli leporē ἀπό τοῦ λαίμου quod aspicere est, dictum existimant.

VIGILANTIÆ.

A V D I T Y S.

Plutarchus verò totius antiquitatis indagator curiosissimus, disciplinarumque omnium quantumvis abditarū explorator accuratissimus, à quo longè plura quam ab aliis quopiam ad materiam hanc facientia decerpi possunt, ex leporino simulachro auditum hieroglyphicis intelligi apud Aegyptios affirmat. Lepus enim aures proportionem reliqui corporis maximas omnium animalium habet, auritiquē idē ob excellentiam vocantur à Poëtis. Quin & ipsa locutio λέπος, ut nonnulli ex Græcis interpretantur, ab aurium magnitudine conformata est: siquidē λέπος, ut scis, auris apud Dioresque tamen locutio iam apud omnes recepta est: & λέ particula ampliationis est, augetque significatum, ut Pë auritus Latine sonet.

EFFEMINATIO.

Est præterea lepus enervatus cuiusdam effeminationis signum, huiusmodi hieroglyphico iam passim inuulgato: idque tum propter pilorum mollitiē quam Helio galabalus in lasciuioibus delitiis vnā cum perdicum plumulis subalaribus habuit, quamq; lepidissimum adnotat Catullus in sermone mollitudinis scortorum etiam propter pulpamenti vim de quo Litiij Andronici dictentum per uulgatum, quod Teretiū, ut Flavius Vopiscus attestatur, ab eo mutuatus est; Tute lepus es, & pulpamentum quæris: à Græcis verò Linius acceperat, ita dicentibus, δασύπους κραιώ ἐπιθύμει. Addunt ad causas eximiam etiam timiditatem, qua maxime laborat, quod aut molliū hominū, aut mulierularū propriū est. Lepus itaque in Diuinis litteris impurus est, qui quidem licet ruminet, vñ gula tamen bifidam nō habet, sed pedes diuicationibus pluribus, iisdemque admodum infirmis distitos. Quoniam verò delicate admodum est imbecillitas, Iudæicum significat populum, ait Helychius, de quo Solomon, Lepusculus plebs inualida, posuit in petra cybille sibi. Timidus etiam est lepus, qui cubile habet in corde formidolosi Iudæi, quod ita notat vox Diuina, Væ cordibus trepidis, & manibus remisissis. Lasciua in lepore plus quam delicta, quem geres, ut suo loco dictū, Veneri dedicarūt. Eadē in Iudæis improbitas, Esaiæ testimonio, dicentis: Quomodo facta est meretrix ciuitas fidelis plena iusticijs: Sed de lasciuia gentis huius atque procacitate, multa passim testimonia suis loco & tempore dicentur.

TREPIDATIO.

Quod verò formidinis & trepidi patris hieroglyphicū lepus habeatur, facit id supremè timidum eius in genu, cui pauor supra vnū quodque aliud animal peculiari, à quo, ut Pollux ait, etiam λέπος appellatur, & λέπος enim formidare est. Vnde Demolthenes in Aechinem inuectus, ait,

A ait, λέγων βλοῦν ἕως δειπνῆς τρέμμα, καὶ αἰεὶ ἀδύρῃσιν αἰετοδοξαίμῃ. Lepori simile viuis vitam, pauicans & tremens, impendētia semper flagra prospectans. Hinc Cornificij poetæ dictū memoratur ciuili bello, qui milites suos sæpe fugientes, Galeatos lepores in opprobriū appellabat. Apud Hebræos Saphan occultationem, vt ita dicam, significat: & locutio ea per α scripta lepuseculum significat, quod insitam huic animali papitationē, si dicere concedatur, notet, qui scilicet in cubilibus libentissimè delitescat. Atque hinc factum vt luporis occurrunt augures ominosum, improsperrum & inauspicatū dixerint, quod quidem non nostri tantum temporis vulgus credit, sed veteribus etiam persuasum fuisse, testatur senariolus,

Quævis ὀδύρας ἀδύρῃς ποιοῖ τριβας.

Inauspicatum dat iter oblati lepus.

Archidamus autem Zeuxidami Spartiata, quamuis alij Lyfandri ponunt, Corinthiorum urbē aggressus eum leporem ex loco muris vicino excitatū, animaduertit, omne in hostes conuerso, futurū ait ad milites vt hostes facillè caperentur: eius quippe casu vsus ad incendēdos eorum animos, & taxandā hostium ignauiam, quod vrbis ea minime bellicosa videretur, quā tuti adeo lepores inhabitarent. Pari propemodum euentu Arnulpho rege, qui Berengario auxilium tulerat, Romani oppugnante, excitus è latebris clamore tumultuq; militum, lepus urbē versus cursum artipuit: hūc milites toto temere agmine cōcito insequi cum cōpissent, cursuq; & clamoribus acris detererent, Romani qui pro propugnaculis stabant, urbem eo impetu peti veriti, cui se longè impares propter defendentiū inopiam arbitrabantur, pari cōsensu desertis mœnia ad terram se summiserunt. Barbari occasione freri, sellis equorum & veterinorum ad mœnia in eumulum aggesti, per eas nullo reluctante in mœnia euasere, leoninamq; urbem (primaria nunc Romanæ vrbis est regio hæc) nullo negotio ceperunt.

V E N U S T A S.

B St & venustatis symbolum lepus; Veneriq; fecunditatis ergo charissimus omnium existimatur, cui non sine religione sacer est, & inter eius delitias adnumeratur. Opere præciū verò est apud Philostrati in picturis videre lepore hunc sub arbore malo inter Amores otiantem, quæ decidentia terræ poma deasperantem, multaq; semefa prætereuntem, modò illa cōmoredentē, vbi illi deprehenderūt, ibi tū alius cōplossus manibus, clamore alius, alius chlamyde vélata iactataq; perterriti faciunt: superuolitant alij feram vociferatione illam excitantes, & modò huc modò illuc eursu percam agrant: pedestres alij vestigia cōsedant: alius tanquā aliquid iaculaturus impetum in eam facit, alioq; auertit: alius lepuseculi cruribus insidias molitur: ille vbi in vlnas iamā apprehensus est, mollissima pilorū lubricitate fretus, minimo se negotio expedit, sublimiq; sublatus saltu capturā euadit. Rifu itaq; Amores diffiūt, collabētesq; præ læsciuiā, & nimia cachinnorū agitatione, alius in latus, alius supinus, resupinus alius, per herbas passim strati prouoluūt. Sagittā verò nemo vnus intorquet, sed viuum capere contendunt, gratissimam Veneri, matri victimam oblaturi. Atq; ita lepus præcipuè Veneri debetur. Accedit huc & Valerij Martialis testimonium, qui persuasum mortaliū ait, ex leporinæ carnis esu formosiores venustioresq; fieri homines, falso & mordaci eius Epigrammatis ioco:

Si quando leporem mittis mihi Gellia, mandas

Formosum septem Marce diebus eris:

Si non derides, si verum Gellia mandas,

Edisti nunquam Gellia tu leporem.

C Et quod super Alexandro Seuero dicitatum est, quem & formosum & humanum & cultum & venustum & affabilem ex assidua lepuseculorum esitatione factum asserēbant. Vnde versus illi circumferēbantur ex Epigrammate:

Venustus facit & lepus comesus,

De quo continuum capis leporem.

Tum Plinius vbi ex Catonis sententia scribit, leporis assumpto cibo fieri somniosos, vel fieri, vti hō nulli legit Somnos, aut quod magis placet, formosos: statim enim subiungit, cum vulgò etiam persuasum cōsiliari ex eo corpori gratiā. Sed quod ad somniosos pertinet, Medici dicunt leporinā carnē melancholiam alere, & sensus spiritalis obtusefacere, quia crassum generat sanguinē, vt libello de Vitiis ratione Plessus ait: nā caro ea subfrigida omnino est, & humoris plurimū habet, quæq; eiusmodi sunt esca, somnos nimirum citè cōperiuntur. Prætereo de industria quod impuri faciūt amatores, quo leporis amore sibi conciliantes, quod etiam libentes est à Philostrato dissimulatū, quādo spurcissimum id genus hominum perniciosum est, neque dignum vt à quōpiam redamētur, cum in amore conciliando candor sinceritasque mentis, non magicæ violentiæ conquirenda sunt.

F O E C U N D I T A S.

Nimirum verò fecunditatis hieroglyphicū est lepus animal: vt pote rei veneræ & deditissimū. Nam femina dum interim quæ peperit lactat, identidem superferat, neque vllum vnquā parturiendi facit interuallum. Mas verò præter id quod morè marium progenuit, sætum ipse quoque concipit & excludit, pariq; cum femina modo educat. De quo scribit Archeclus, benignam fuisse naturam, quæ innocua & esculentis tanquā nata animalia, fecunda fecerit, quibus etiam

vt ranque

vtamque vim tradiderit, ac masculofœminas esse omnes, ac sine mare æquè gignerè voluerit. Aristoteles tamen hoc omnino pernegat, marèque in iis & fœminam separatim agnoscit: quia verò fœmina sæpenumero marem superueniat. factum vt rerum ignari mutuo eos impleri coitu crediderint. Cæterum Archelao Philostratus, Plutarchus, & plerique alij subscribere, qui cum longo post Aristotelem tempore fuerint, neg; quid ille tradidisset ignorauerint, haudquaquam credibile est eos rem de qua tam persècta esset apud omnes obseruatio, temerè ausos assecurare. Nam Philostratus ferè quidem omnes in vtero partumate, fœminas tamen non nisi ad conceptum idoneas agnoscit. Democritus huiusmodi sexus mutationem per varias vices fieri dubio procul affirmat, quod alij viderint.

S O L I T V D I N A R I V S .

Non impetèdè nonnulli hominem solitudinarium & reliquorum contubernia declinantem, per leporem in cauum se proripientem describere: nunquam enim duos pluresve in eodem cubili versari comperias, sed qui maximè vicini sunt, vnusvel circa iugèris intervallo secubant; cùmque se recipiunt eubitum, ne deprehendi possint, multum prius hac & illac discurrunt, vestigiisque variis ambagibus obturbât, postremò magno sublato saltu, in cauum quietèri profiliunt auctor Plutarchus. Sanè Salomon Parabolis, lepusculum sapièntibus sapiorem dicit, qui cùm optimè suam intelligas imbecillitatem; ad cauernas lapidum latebras cõfugiat, infirmitatemque ita suam tueatur.

Pulcherrimum verò mihi cõmentum illud inter hieroglyphicàs literas videtur, quo veteres Egyptij cõtentionis illius studium, quam Emulationem appellamus, ab Hesiòdo maximo opere commendatam, cùm iurgiosam & inuidam illam alteram vituperet, per exanimatum leporem & canem sese cohibentem effingebant: cuius picturæ causam Plutarchus idè pulcherrimè delineauit: canes, dicens qui lepores insequantur, si contigerit vt eos vinecent, discurrere, & sanguis sese profuere inquinareque mirificè gaudet: quòd si animum lepus desponderit, neque vllum iam effugio locum superesse viderit, quod plerunquè accidit, quantumcunquè spiritum habet in intentissimo consumat cursu, vt ita deficiat exanimèturque: tũc cõpertum est canes simulac ita exanimem cõspexerint, omnino non attingere, sed cõsistete sibi que temperare, motare caudas, argumentumque manifestum omnino præbere, se carniùm, sed victoriæ tantum gratia decessasse: atq; hoc sæpissimè & passim euenire, vna venatorum omnium asseueratione confirmatur. Quod verò de leporis cursu dicebamus, id in memoriam adducit quòd reprehenditur à Quintiliano M. Varo, qui dixerit se à præceptore audiuisse leporem quasi leuipodem dicit. Sedenim apud Varro nem legas leporem Græcum esse vocabulum, Stculòsq; quondam è Græcis λέπην dicit, cùm tamen non neget facillè euenire potuisse, vt cùm à Roma Siculi sint orti, quod in veteribus annalibus habebatur, hinc vocabulum illud trulerint, eodem apud nos relicto nomine. Quoniam verò cõtroversiã nunc magna est, vt rum dasypus & lepus vnum idèmq; sit animal, an diuersa, loco Plutarchi superius citato manifestè scriptum. Canes qui Dasypodas insequantur. Mox de eodem animali: Quòd si λεγών animus desponderit. Vterque autem omnino hirtipēs sibi vult δουπίπης. Iam & antiquum dictum ostendimus, δουπίπης κρηών, quem Linius Andronicus Lepus vertit. Plinius tamen dasypum distinguit à lepore, vt eo loco: Pili acutè exeunt dasypodi in buccis intus, & in pedibus, quæ vtraque Trogus & in lepore deprehendit. Et alibi: Coagulum inutile leporis, hædi laudatum, præcipuum tamen dasypodis. Alibi: Lepus omnium prædè nascens, solus præter dasypodem superferat. Alibi: Superferant & dasypus & lepus tantum. Alibi: Dasypodes omni mense pariunt & superferant, veluti lepores: qui quidem loci, vt congruunt, Delio indigent natatore, ita cõfusa omnia. Sedenim quæ Plinius de pilis loco primo posuit, mera sunt Aristocelis verba. Sunt autem ex peritis qui dasypodem Plinio positum pro cuniculo arbitrantur, quem pusquam isominat Aristoteles. Sanè Varo tria ponit leporum genera: vnum Italicum, peimis pedibus humilibus, posterioribus altis, superiore parte pulla, ventre albo, auribus longis. Secundum genus Gallicum, idè plurimum candidum, quales passim Alpes Noricæ progignunt. Tertium quos Hispania producit, similes nostratibus ex parte quadam: hos cuniculos vocant. Si quis autem vnum a que idem animal esse contenderit, ex Plutarcho aut aliis, idque quicquid docuerit, gratiæ illi meritò debebuntur.

H I S P A N I A .

Vltimum autem genus hoc, omnino Hispaniæ est hieroglyphicum, vt cernere est in quibusdam Hadriani numis. Et Catullus ab hoc animalium genere Hispaniam insinuit; vbi dixit epigrammaticus Cuniculosæ Celtiberiæ filii. Leporem verò & curram Reginorum Yussid moneta, apud Pollucem legas. Nam Anaxilas Reginus cùm Olympiam vicisset, Reginorum numis & leporem & curram impressit, de quo etiam Aristoteles libr. Rhetoricorum tertio. Aiunt verò lepores in Sicilia olim non fuisse, importatos verò per hunc Anaxilam, hanc illi memoriam

C O N T E N T I O
laudis.

A moriam comparasse : aduentionem enim ex curru significari, nisi quis victoriam malit.

TERIVNGI MILITES.

O bserues autem alicubi lepores duos dimidios coloris lutei in punicea parma, cuius medium rubra occupat columella, supra quam pila lutea, facie insignis humana, coloris identidem lutei sustinet. Gestantē id erat ordinis TERIVNGORVM sub magistro militū præsentiali meretiū.

VALENTIANENSES.

I N eadem veteri militia lutea erat parma viridi circulo circumscripta, in cuius medio columella punicea ab imo margine ad centrum vsque porrigebatur : inde duæ lunulæ coloris eiusdem sese in aduersum incuruabant, inferiori parte columellæ applicite, superiore atiquantulum distantes : ad medio verò eorum lepores duo dimidij, colore & ipsi puniceo, sed densiore, in diuersa profliciebant. Insigne hoc erat, vt verusta indicant monumenta, VALENTIANENSIVM, à Valente Principe delectorum, qui sub illustri viro magistro militum per Thracas militabant.

DE VVLPE.

Vipem lepore subiungere non incongruum videtur : quare eius quoque significata suscipiam explicanda, quam apud Ægyptios super ea nihil aut minimum quid tractum reperias. Tata verò vulpes Græcorum & Latinorum est.

CALLIDITAS DOLOSA.

B P Er eam vtique vasrum, callidum astutumque hominem, ac dolis omnibus instructum significari tradunt, de qua Horatius :

Nunquam te fallant animi sub vulpe latentes.

Huic dolos à natura datos Lucretius attestatur. Et apud Varronem insignis adeo est animalis huius calliditas, vt Vulpinari inde verbum cōstitū factū, q̄ ἀλυσσίζην dixerē Græci, cum astute doloseque fieri aliquid, exprimere significantius voluerint : atque etiam præ decipere ἀλωπύζω : hanc ἀδύρα Pindarus Olympiæ Aegēdiano nuncupat, idque ἀλυσσίου, quippe promptitudinem, & sagacitatem morum significare ait Demetrius Triclinius eius interpres. Verba Pindari sunt τὸ γὰρ ἰμυρὸς ἐστὶν ἄδωρον ἀλωπύζην ὑπὲρ βρομίου λέοντος ἑυαλλὰ δὲ κἀντὶ τῆς ἰσθμῆς, hoc est. Neque callida vulpes, neque latē rugientes leones quem à natura acceperint morem immutarent. Vulpem sanè Siculi ob versutiam facillimamque in deludendis canibus motationem, dolique promptitudinem, Cinædum appellauerunt. Denique hæc, vbi quid vasrō scitēq; dictum factūque fuerit, in Æsopijs fabulis principatum obtinet, vcluti Dapys in Comædijs : atque apud Philostratum fabularum choream circa Æsopum lasciuientem distat : & vulpibus apud Claudianum, Rhadamanthi sententia, fallacium hominum animam immituntur. Aserior noster super Herode loquens, Dicite, ait, huic vulpi : subdolum nimirum & vasrum eius astutiam notans : de qua Plurarchus Moralibus ait, Pærdum vulpē olim contemnere solitum, quod ipse tot colorum lepore pellem variegarat haberet : cui vulpes respondit, in animo sibi esse eam colorum varietatem, quam ille haberet in tergore. Ideo autem vulpem senem laqueo capi non posse, dicitur. Et vt semel dicam, vel à Prophetis, vt ait Adamantius, nec vulpis nec lupi nomen ynquam fuit ad bonum aliquid vsurpatum. Quod verò in Diuinis literis legitur, Partes vulpium erunt, tradentur, indicat in manus dolosorum & fallacium versutorumque hominum, diceret Euthymius, cuiusmodi feruntur esse Palestini, à quibus Saul vā cum exercitu iudicio dæmonibus malis addicentur. Sunt enim hæc vulpes illæ, quæ vineas Domini corrumpunt : vt apud Theocritum puerulo fœcundam vitem custodienti, vulpes duæ insidiantur, quarum vna matrescentes vitas populatur, altera panarium præparat exaurire, Et quod ad Theocritianum hoc facit, Aristophanes Equitibus, milites vulpibus assimilauit, quòd racemos, effrent per agros, dissipatisque vitibus non exiguan, quæ qua incubuerint pauperiem faciant.

MALA COGITATIO.

I Lla verò (vt ad sacra redeamus) quæ Cantionum cantico sponsa insu capi iubentur, quia noua teneraque vitium germina corrodunt, prauæ cogitationes sunt, & intelligentia peruersa, quæ à genio malo fuggerit. Nouellas porro vulpes occupari iubet, prius scilicet quam afolescat & altius insideant, sicut que aduersus recte vincendi rationem pugnatores. Dum enim mala cogitatio in initis est, de corde facile potest extrubari : quæ si frequenter iteretur, diutiusque insuefeat permanere, quodam quasi vsucapionis iure, animam facillime ad consensum adducit : consummatio autem, intra cor consensu, procliuis inde est ad peccandum effectus. Hinc illa Nafonis admonitio.

Opprime dum noua sunt subiti mala semina morbis.

Et riuu incipiens ire resistat equus.

Nam mora dat vires, teneras mora percipit vitas,

Et validas segetes, qua fuit herba, facit.

Qua prebet lasas arbor spatiantibus umbras,

Quo posita est primum tempore, virga suis.

E.

*Tunc poterat manibus summa tellure reuelli,
Nunc stat in immensum viribus aucta suis.*
*Principiis obsta, sero medicina paratur,
Cum mala per longas conualuere moras.*

Itaque

MAGNVS CONATVS CVM DOLO.

SI quid autem omni conatu, omniq̄ arte doloq̄ factum, hieroglyphicè veteres ostendere voluissent, leoninæ pelli vulpinam affuebant, quarum altera virès, altera fraudes indicaret: id quod, vt inquit Plutarchus, adagij loco sæpe vsurpatum est à Lyfandro. Dicere nanque solebat is, Leonis spoliò vulpeculæ pellè affluendâ, quippe vbi per vires sufficere non posses, & astum & dolos adiciendos. Omnem enim is ingenij vim ad hostes dolo fraudèq̄ decipiendos conuerterat. Quam sententiam secutus Maro, Dolus an virtus quis in hoste requirat: ait. Dixerat verò longè prius Pindarus in hac sententiam, ἄλμα γὰρ τοιαύτης θυμὸν ἐπιβρεμεῖσθαι θηρῶν λείοντων ἐν σπόδῳ, κέτην δ' ἀλώωντες. Leonibus vastum rugientibus audacia animum ministrat ad inuadendum, consilium verò vulpes.

RATIOCINATIO.

AD hæc nonnulli adiungunt, hominem discursu mentis & ratiocinatione vtentem, per vulpem significari, quæ aurem ad terram apprimat: eâ enim paludosam aliquam regionem peragraturâ, si de foli firmitate dubitauerit, aure ad mota terræ contatur, an strepitum sentiat exploratura: quæ vbi percepit, non esse soli firmitudinem coniectat, sed infirmum & voraginosum locum, ideoque nõ progreditur: nullo verò audito sonitu, omni femora contatione ire pergit audacter. Videtur autem inde vti ratiocinatione, vt obseruabat Plutarchus, perinde ac si quod strepit moueri cognoscat, quod mouetur infirmum esse, quod verò infirmum inaccessibile. Tradit idem autor, Thracas in paludibus explorandis huiusmodi vulpium indagine plurimum vti, quas in obsequium affuetas alunt, & ad huiusmodi negotia præmittunt.

MUNIMENTVM.

Quod si munimentum ab insidiis alibi per platani folium à ciconia gestatum, nidòq̄; illatum suos, & per rutæ ramusciculum ad alam gallinæ summissum significari diximus, non erit incongruum idem hoc hieroglyphicum per vulpem quæ scillam gestet exprimere: illa enim scillam latebris apponit suis, vt à luporum iniuria tuta sit. Nam lupum conuelli aiunt scillæ contactu.

DE FIBRO.

Fibri significata dicturus, id primum ambigi video, nunquid is Castor sit, quod e apud Horum mentionem factam inuenimus. Nam qui castoris ingenium, mores & faciem deseruunt, eadem ipsa pingunt, quæ veteres nostri de fibro retulerunt eundemq̄ & fibrum & lytram Varro ponit, fibrosq̄ eos appellari quasi sim-brios dicas, ab extremis fluminum oris, in quibus maxime versantur. Succidunt enim arborum radices per fluuiorum margines, in quæ eubilia sibi parant. Vnde Plautus: Sic me subes quotidie quasi fiber salicem. Sunt qui extremas fluminum oras lytras olim distas autument, & antiquos fibrum pro extremo posuisse. Vnde in sagulis simbrizæ, & in icinore extremum fibra, hinc Fiber dictus. Sunt tamen qui lytram diuersam à fibro velint, & fibrum à castore, castoremq̄ à lytra aliud esse animal contendant. Sedenim treis eiusdem generis species obseruauit Scythæ, rusticum, nobilem, & regem, quos à villorum mollitie & colore, neque non magnitudine distinxere, delicatissimum omnino Lutram appellâtes. Accolere verò omnes fluuiorum ripas, foramina diuersa facere, mutare domicilia pridie quàm flumen crescat, in conuectandis in cauum pomis, miræ esse solent. Horum porro testes Castorea nuncupari, vimq̄ maximam esse iis, quæ nascuntur in Ponto, in aliis regionibus non æquè pollere.

PETVLANTIÆ SVPPICIVM.

Per animal hoc Ægyptij sacerdotes eum, qui poena sit affectus ob nequitiam, qua fuerit in muliere aliqua petulan, significabant. Proditum enim est, fibrum in venatione deprehensum suos sibi testes abscondere, atque eos prolicere, gnarum se eorum præcipue assequendum causa peti. Nam & adulteri eadem affici poena solent, vt deprehensi præfectis testibus dimittantur. Omnibus verò animalibus natura duce ostensum, vt & commoda sua norint, & nocentia contrariaq̄e sciant declinare. Hinc illud epistola Saporis regis ad Constantium Imperatorem, cui suadere conabatur, vt bona Asiatici regni dimissa parte, quieti & incolumitati suæ cõfuleret, hoc bestias facit dicens, que cum aduertat cur maximo opere capiantur, illud propria sponte amittant, vt viuere deinde possint impaudæ. Amputari tamè hos ab eo animali cum capitur, negat Sestius diligentissimus medicinar, quinimò paruos esse substrictosq̄; & adherentes spinæ, nec adimi sine vita animalis posse: adulterari autè renib. eiusdè, qui sunt grandes, cum veri testes exigui admodum reperiantur, ammoniaci coloris circumdati liquore, veluti mellis terrosi, odoris grauis, gustu amaro & acri, vt sternutamenta olfactu moueant. Vtunque verò, siue sponte siue vi testes auferantur, cum satis constet eos ea præcipue de causa conquiri, non ineptè datus hieroglyphico locus, vt per id animal, id supplicij genus ostende-

retur,

A retus, quo mæchorum lasciuia puniri consuevit, atque ita malè tractari.

ATRI FESTIQUE DIES.

Sunt qui atros festosque dies per fibros ita distinguant, ut cum festum significari velint, antero-
Sra eius pingant, propterea quòd populi plerique qui nostræ pietatis ritu viuunt, à Ponto & à
Septentrione in Pannoniam vsque porrecti, anterioribus membris pro carne vescuntur, posteriorib,
piscis loco: caudam verò eius animalis, quæ præpinguis prægrandisque est, salitam plurimum cõdi-
tamque pro tarico pisculento habent, eaque ieiuniorum tempore, quo nobis ex constitutione Pon-
tificia carnibus interdicitum est, mensis inferunt: eiusmodi enim dies pleræque nationes Atros vocant,
quibus carne vesci ex lege nostra non licet. Ea verò illi ratione se tumentur, quòd posteriores fi-
bri partes aquis semper innatantes, piscem dicant, & esse arbitrentur, quia scilicet animal id tam
aquaticum est quàm terrestre, cum in extremo riparum semper degat: partem quæ caput versus ten-
dit, tertæ dedicarunt, & carnem esse voluerunt.

DE TALPA.

QUONIAM verò Talpa nonnihil habet similitudinis cum fibro, quòd ipsa quoque in tere-
cauis habitat, ut de ea post fibrum dicamus, admonemur.

CÆCITAS.

Vulgatissimum est talpam pro cæcitate poni, vulgatiùsque prouerbium, *τυφλότερος ἰσπαλάκος*,
propterea quòd animal perperæ cæcitatibus tenebris damnatum est, lucemq; ita habeat aduer-
B sariam, ut simulac ad diurnam claritatem educta fuerit, emoriatur. Atque hoc illud est quod Acade-
micis quæstionibus ait Cicerò, Quid talpam: num desiderare lumè putas? Nihil ea profus videt, neq;
quidem oculos habet, ut veteres tradiderunt: ut verò obseruauerunt alij, habet utique partes easdem om-
nes quibus oculi integri constant, nigricantem quippe illum orbiculum & quod intra eum cõtine-
tur, quam Pupillam vocant, atque etiam portionis albidæ ambitionem, sed non tam liquidò quàm
oculi conspecti & eminentes. Nec in partem exteriorem apparere hæc possunt, propter cutis, quæ
crassiuscula circum obducta est, corpulentiam, ut potè cum natura inter genendum la datur, atq;
ita opus inchoatum relinquatur. Vt cùq; apud Hælychium talpa huiuscemòdi cæcitatibus ergò hiero-
glyphicum est & ignorantia: cum oculus sua pollens vis cognitionis & intelligentiæ signum habeat.
Eucherius hæreticos per talpam in diuinis literis accipit, ut potè qui, licet aliquid cernere vi-
deantur, ipsum liquidæ veritatis lumen minimè discernunt.

AUDITVS B LONGINQVO.

Neque verò desunt, qui auditum ex quantumuis remoto loco per talpam significari tradant: li-
quidius siquidem audiunt talpæ obruta terra, tam denso atq; surdo naturæ elemento. Quine-
tiam exploratoribus mos est caput in serobem aliquam summittere, cum procul aduentantes tur-
mas, vel equitatum præsentire voluerint.

PRÆSAGIUM.

Fuerunt & qui per hoc animal præfagium intelligi assueverant. Explorauerunt siquidem Magi,
ut Proclus tradit, cor talpæ ad præfagium mirificè conferre. Nam, ut Porphyrius etiam attestat,
veteres illi diuinatores simulac talparum corda deglutissent, accipiebant subinde præsentem
C animam Dei ritu vaticinantem, quod similitudinem quandam habet cum auditu illo promptissimo:
siquidem quæ præfagium minimè cernentes, sentire videmur tamen. Fuisse verò talpam in cultu
apud imperitam reram vetustatem, didicimus ex Esajâ, ubi dicit: Simulacra quæ fecerat sibi, ut ado-
raret talpam & vesperiliones.

DE MUSTELA.

Idem verò vaticinium Mustelam huc accersit, quòd persuasum sit quandam eius discipli-
næ vim in ea consistere.

Aspicimus enim, vel eum qui quoquo modo futura prædiceret,
A per eius imaginem significari dixerunt, eaque ob id ipsum Thra-
sybali simulachro, quod in Olimpia dicatum erat, adsculpta fuit, ut
meminit Pausanias: illi enim præter dissectum canem, qui iecinori-
bus patefactis adiacebat, mustela quoque dexterum humerum obre-
pebat, singula diuinationis hieroglyphica.

INFORTUNIUM.

Per eandem pictam, infortunium etiam intelligebant: animal enim
inauspicatum infaustumq; esse perhibetur iis, quorum habiter do-
mos: insidiatur si quidem domesticis animalibus, præsertimque auibus,
tam altitibus quàm nidum sub recto facientibus, easque ad internecionem vsq; persequitur. Occur-

ARVSPER.

sus eius plerisque religiosus habetur. Alij etiam in negotiis obcundis vel nomen ipsum horrent
sunt, utpote contrarium efficaciz.

VIRAGO.

Horus Ægyptiacus autor ait, per animal hoc mulierem virilia facinora pertentantem ostendi,
propterea quod osseo sit genitali prædita. Impedior autem verecundia, ne significatum hoc
apertius explicem, quamque inter sese mulieres turpitudine, absque viris exercere nonnuquam
deprehensa sint. Id potius ponam, singulare stranguriz remedium esse genitale id, si rasum tritum-
que detur, ut Aristoteles de hist. Animalium testatur. Nam & Strophilus scribit, mustelæ genitale
esse solidum instar ossis, cuius ramenta si in potu dentur, singulare remedium sit vrinz stillicidio.
Eam à Thebanis coli scribit Ælianus, quod Alcmenæ Herculi pariundo laboranti, opem tulerit
haud contemnendam.

D E M V R E.

Vrem associari sibi deposcit mustelæ nomen, cum præsertim in omni familiari supelle-
stite corruptenda, non minorem mus iniuriam & detrimentum afferre soleat, quam
mustela.

DETRIMENTVM.

Precipuum enim eius est significatum, ut hieroglyphicum detrimenti sit atque perditionis: si-
quidem, ut apud Cicero nem est, dies ac noctes aliquid semper rodit, ac omnia quæ rodit inquin-
& inutilia reddit. Quare in ostentis quoque, si mures aliquid corrossissent, perniciosa portendi
aiebant iis, quorum instrumentum aut opus esset, quod ita corruptum erat: veluti ante Marficum
bellum quod clypeos Lanuvij abrosi essent, maximum id portentum aruspices dixerunt, & eorum
quæ subsecuta sunt in commodorum indicium. Iam & Carboni imperatori mures exitium abrosi
fasciis, quibus in calceatu utebatur, portendere. Sed falsè risit hæc Cato, cum eum quidam cõsulere,
quid ostenti esset, quod forices noctu caligas abrosissent: respondit enim is, non esse ostentum si so-
rices caligas abrodant, sed si caligæ forices ipsos abrosissent. Sedenim Cicero quãtis id & ipse ri-
dere videatur, cum iam respub. titulare cepisset, Platonis politiam corrosam turpiter à muribus
apud se deprehendit. Et si parva licet conferre cum magnis, nos quoque portenta hæc retigere. Nã
quamprimum Romã applicui, sedemque ibi fixi, ne miserimas incense, de vastata ac pene diruta pa-
triaz calamitates fedissimasque clades ante oculos in dies mihi atrociores spectãdo fieri sentire, mihi
accidit, ut pulcherrimum Horatij opusculum, quod in deliciis habebam, mures à licciis, quibus con-
glutinatus erat, protinus abroderent, omnibusque paginis ita discissis inutilem cõdicem efficerent:
mox & Pindarus aggressi, eum quoque ab eadem parte qua plicatus conglutinatusque erat, in-
quinarunt, quod ostenti loco fuisse, quentus postea comprobavit, non esse tunc Romæ locum Musis, &
amcenioribus his disciplinis, idque magna & studiorum meorum & diuturni temporis iactura cõ-
pertum habui, donec vicesimo post anno, ex quo huc migraveram, Hippolyti Medicei discipuli mei
liberalitate æque beneficentia sui tandem subleuatus, vsu rerum ad vitæ necessitatem, quod satis
esse duxi, succucturo,

OPTIO.

Eodem utebantur hieroglyphico sacerdotēs Ægyptij, si optionem atque iudicium significare
voluissent. Mus quippe plures diversosque panes aut poma nactus, purissimum optimumque ex
omnibus quo vescatur deligit. Quapropter in panificiis, emundis, optionem ex huiusmodi muribus
indicio facere solitum est multis. Idem in fructibus aliis, præsertim que melopeponibus, summa ne-
potum curiositate obseruari videmus, cum eos meliores esse constet, quos mures ceperint abro-
dere. Plinius vbi de Ponticis muribus loquitur, mirari videtur quonam modo autores intellexerint
eorum palatum in gustu sagacissimum esse.

IMBECILLITAS.

Sunt qui per murem exanimatum, imbecillitatem intelligi posse tradant: is siquidem minimo
quoque incommodo exanimasceit, plerumque verò sponte moritur effluentibus intestinis. *ἰμπε-
κία* *ἰμπερὸν* dici solet: qua similitudine Menander vsus est, ut citat Ælianus lib., cap. 10. cum va-
letudinarius quispiam ipsa fuerit naturæ imbecillitate consumptus. Muribus enim in vniuersam vita
breuissima: vnde musculus apud Horatium alteri ait, Viue memor quam sis xui breuis. Sunt, qui pu-
tent foricem ea de causa dictum, quia *σφοδρῶς* apud Græcos putridum significet, quod huic qua de lo-
quimur imbecillitati congrueret. Sedenim multo magis placet eorum sententia, qui quemadmodum
suum *ἰμπερὸν* à nobis factum constat, ita *ἔξ ὕπακος* foricem deductum assererant. Nicæder sanè *ὑπακος*
mures appellauit Ætolim lingua, apud quos *ὑς*, hoc est, *ὑς*, *ὑπακός* dicitur. Murem verò, quod rostrum
habeat suilli perquam simile, suis etiam cognomento dicunt, quod interpretes Nicændri obserua-
sus verò foricem quæ tanta concordia naturæ consentiunt, ut quod Magi tradunt, si quis muris iegerit
in sicu porco vorandum dederit, animal id eum qui dederit, nullo edito gemitu vltro deinceps
adlectetur quoquod ierit: quod ego Patani factum memini nonnullorum iuuenum actu, qui ganez
porcus

A potius quàm disciplinâ dediti erant, non sine totius vicinia querelis, quæ sibi porcos incertis autoribus abduci lamentabatur.

AMATORIAE DELICIAE.

Longè verò diuersum illud, quòd illecebras amarotias petulcioresquè lasciuia per album murè significare, non Ægyptiorum modò commentum, verùm & Græcorum fuit. Nâ de muris salacitate multa sunt à plerisque prodita: sed præcipuè mihi videtur Plautus tèm expressisse, vbi Phronëstum Dinarcho suadere conatur, vt multiuolus sit in re venera: sic enim ait Sed tamen eogitato mus pusillus quàm sit sapiens bestia, ætatem qui vni cubili nunquam committit suam, quæ si vnum obfideatur, aliunde profugium querit. Moris verò fuisse muris nómine amatoribus adblandiri, ex Epigrammatarij versu noscitur:

Nam cum me murem, cum me tua lumina dicas.

Ob notissimam verò moris salacitatem, mulierem quandam portentosæ libidinis, qualem nostri Messalinam fuisse memorant, ab Epicrate Myoniam, quasi nos Mörinam dicamus, appellatam ait Ælianus.

INTAMINATA MUNDITIA.

Q Vem verò intelligat Ælianus & Philémon per album murem, nemò ex nostris, quod hæcenus legerim, explicauit: si tamen ad Plinium & alios probatissimos autores aspexeris, cum esse coniciat, quem Armenium vocamus, villi pellumq; molitie delicatum Francisci Petarchæ versibus pro castitatis hieroglyphicò nobilitatum, vtpote qui delicatoris cuiusdam munditie exemplar haudquaquam ignobile est, cui feliciter spurcitia tanta sit abominatio, vt limo ante ostium caui illito, capi potius à venatoribus, quàm eo fœdari patiat: quod cum sanctioris sit amoris proprii, intemeratæ castitatis symbolum, quæ diuina tantum flâma succendatur, à peritissimis rerù ponitur.

ARGIVI.

I Nuenitur & in numis muris signum: eam verò Argiuorum præcipuè monetam fuisse, Plutarchus ait, apud quos fuisset moris, vt numum imaginè muris insignitum euderent.

DE FELE.

SI pro Æluro felem reddidero, satis scio paratos emissarios esse qui me dentibus inuadant. Sedenim quæ Plinius de fele refert, dū querit quo sentio, quamq; leuius vestigiis aubis obrepant feles, quamq; occulto speculatu in musculos insistant, tum ea quæ ab Annianò pòeta memorantur apud Gellii, quæ ab Ægyptiis eo super fuit memoriæ prodita, cuius oculi ad vices Lunæ, aut ampliores sunt, aut miòres domestico huic animali, quòd Albertus modò cattium, modò Murilegum appellat, congruere manifestum est. Sunt & qui Musionem vocent. Felem autem alij, quæ vulgo Felinâ, alij qui Martes appellatur, esse volunt, eoque & Varronis & Columellæ autoritatem trahunt. Nam quæ illi vnâ cū Nicandro de venatu auium clandestino pòsturòque tradunt, martem id facere satis exploratum est. Sed quoniam de harum nomine plerique certant, ne temerè vni magis quàm alteri faucamus, Æluri vocabulum interim vsurpabimus, de quo in antiquo Festi Pompeij codice hæc adinueni: Est ælurus animal leoni, cū procreatur persimile, olim syluestre: maxime muribus aduersatur, falax, oculi cuius acie flammea, ad imitatione lunæ crescent & decrescunt. Nam veluti Luna pro solaris luminis participatione faciem quotidie variat, ita ælurus pari cum luna conditione afficitur, nunc aucta, nunc imminuta pupilla, prout Lunæ orbis nunc se plenum, nunc dimidiatum, nunc cauum, nunc tuberosum ostendat. Licinius Vmbrei in Neera: Murum strages ælutorum oculi vt minuti Lunam ariolantur. Quibus quidem verbum nescio an explicatius cattus noster domesticus à quopiam describi Possit. Sed quoniam de æluro satis constat, de Latina locutione nondum per hos liquet, quamuis totiens Cicero felem & canem iuter Ægypti numina socialiter enumeret, dubio procul cattum intelligens. Æluri ipsius, si catti nomen ita abhorrent, significata referamus.

IMPLORATIO.

V Eteres cum hominem in manus hostium illapsum, qui miserabiliter auxilium impleret, indicare vellent, forcem pingebant ab æluro comprehensum: exaudiri enim statim miserabilis ciuitatis, & vox veluti auxilium implorantis, vbi mus in dentes incidit eiusmodi vnde prouerbum, Sorex Hecaten. Causam Simnius Capito sic interpretatur, quòd is qui in manus hostium incidit, illorum duces implorat. Est verò ælurus, vt Verrius ait, sub tutela Hecates. Apud mythologos inuenias Iouem ludicro cœramine Apollinem cum Hecate tenella adhuc ætate commississe, argumento propositò, vt ipsi quoque certatim animalia conformarent atque producerent, terræque theatrum implere procurarent: tum Apollinem statim hominem protulisse, aduersus quem Hecate Simiam opposuerit à se factam: exceptam risu rem Apollo leone terribili producto interurbauit. At Hecate ludo etiam indignata vinei, ælurum genuit. Maiorè hinc Apollo, effusus risu murem in Hecates ludibrium protulit: illa magis indignata cum vi non posset vincere, ad artes conuersa, simiam in

leonem, ælurum in murem acriter incitavit. Leo diu à simia natibus eius affixa, tota est arena ad furorē vsque exagitatus: rursus aufugiens ad Apollinis pedes procubuit, atque ita servatus. Vlturus autem leonis iniuriam Deus, vim medicam in simiæ sanguinem immisit, qua leo febre correptus sanaretur, atque ita factum vt leo semper simiæ paltum appetierit: æluri autem genitale semen ita reddidit igneum, vt eius generis femina, de re omni animantium generi voluptuosa, & angī & cruciari ad miserabilem vsque vociferationem compellatur. Alij rem tamen manifestè fabulolam, ita gestā memorant: Solem & Lunam initio rerum in certamen devenisse, vt terram animalibus replerent, cura eiusmodi illis à summo opifice demandata: statimque leonem ea, qua insignis est, specie à Sole conformatum: Lunam verò æmulatione concitam cum Deos omnes in nouæ bellæ admiratione detentos animaduertisset, neque opus id æquatorem se consideret, æluron protulisse, animal quippe leoni perquam simile, sed & animis & specie tanto inferioribus; quanto luna ipsa Sole deterior est. Oborto interim inter Deos risu, indignatum Solem eam fuisse Lunæ temeritatem, vt secum ausa esset contendere, murem euestigiò procreasse, vt æluri contentionem eluderet: tum Lunam maioribus in genij viribus conuocatis, quantacunque potuit arte conatūque, quantoque maximè studio proficere potuit, simiam pro genuisse: id quoque animal cum ridiculum adeò apparuisset, elusitque omnium cachinnatione Lunæ conatus fuisset, adeò id in dignè Luna tulit, vt sempiternas inter simiam & leonem, neque non inter æluron & murem, commiserit inimicitias.

LUNA.

A pud Ægyptios sanè æluri præcipuum hieroglyphicum erat, vt ex eius imagine Luna intelligeretur, in cuius cultum magna ælurum veneratione prosequerantur. Satisque constat eum qui animal eiusmodi vel in terra occidisset, populari tumultu variis suppliciis malè tractari, & enecari solitum: cuiusmodi superstitionis exempla in Romanum ciuem edita sunt Ptolemæi illius tempore, qui à Romanis in societatem & amicitiam receptus est. Porro nullum apud Ægyptios Iside nomen maius, neque venerabilius fuit. Isis verò quamuis & Astrologia à cælestibus signis additum habeat, in primis tamen accipitur pro Luna. Quicquid verò cum Luna consensum aliquem haberet, id apud eos honori habebatur. Ex quo verò Soli Luna maximè dicitur aduersa, ælurus lunare animal sympathiæ vi animalia Soli notabiliter subiecta genuino quodam odio prosequitur, vt pura foricè, qui totus est Solis, adeò vt etiam, vt dictum est superius, illi Smynthei cognomentum indiderit.

ORTVS ET OBITYS KERVM.

Quid verò sibi vellent æluros ille in summo Sistris apice, sub quo forma illa orbicularis, cui quatuor veluri tintinnabula mobilia æquis inter se intervallis applicata erant, ex Plutarcho declaratum est: significabat enim hæc species omnia, quæ generationi corruptionique obnoxia sunt, lunari globo subijci, infra quem omnia mouentur & alternant, quippe quæ sine ex quatuor illis principiis, quæ Elementa placuit appellari, constata, igne quippe, terra, aqua, & aère. Cur verò animal hoc Lunæ simulachrum excogitasset, ea assertur causa, quòd tum varium est colore & astu, tum noctu magis quam interdiu exercitio deditum. Est præterea fecundæ admodum salacitatis temperaturæ, cum Luna perquã simile. Nam vnum primò parere fertur, inde duos, inde tris, inde quatuor, atque ita vicissim ad septimū vsque; peruenire, ibique sistere, ita vt toto vitæ cursu octo & viginti natos edat, quot itidem luces in Lunā dinumerantur in Zodiaci transcurso peragendo. Ad hæc eius facies à septimo quoque die, in aliam speciem abit. Verum quæ de animali traduntur, fabulosa forsitan aliquando deprehendi possunt, illud minimè confictum quod de pupillis eius fertur, quæ non tantum ad Solis cursum quotidie commutentur, verum etiam ab incremento decremētōque lunaris globi quotidie variant, quòd eum in alijs, tum in ijs quos Syrianos vocamus liquidò apparet. Nam qui æluron describunt, & varijs eum maculis in signum memorant, eam sibi speciem videntur proposuisse.

MVLIERIS SALACITAS.

Quòd verò salacissimam feminam per æluri femine simulachrum nonnulli significari dixerint, non ea tantum causa fuit, quòd plurimum Lunæ fecunditatem, quæ humoris ab ea manantis beneficio tota terra quædam luxuriam, admirarentur, quàm etiam quòd ipsius animalis ingenium ita affectum animaduertent: femina enim in eo genere natura admodum libidinosa sunt & salaces, tamen si initium vix pati possunt, in quo propter ignitam genituræ vim plurimum, vt dictum est, cruciantur: mares tamen ad coitum ipsæ frequenter allicunt, inuitant, cogunt, puniunt etiam, nisi pareant. Vnde vulgò nunc homines qui operam nequitie dant incontinentius, & pudore prostituto lasciuunt, Cattorum commercia frequentare dicimus.

DISSIMULATOR TURPITVDINIS.

Vltiorum dissimulatorem per micurientem simiam suo loco significari diximus, quoniam ita in Hori codicibus impressis inuenimus: postea verò quàm & manu scriptos codices & antiquos nacti sumus, non *μικρον* eo loco, sed *αλερον* inuenimus, quod quidem vero propius visum est, cum eo omnes ingenio catti sint, vt quanto possunt studio ventris excrementa, vel attracto, si copia sit, puluere sepeliant, vel alia re quapiam omnino occultant. Ægyptij sanè cum in

propar

A propatulo ac viis ipsius cibum caperent, cattorum tamen exemplo ventrem domi exonerare, atque id quidem clanculum, affuerant. Munditiam hanc Hebræi quoque iubentur obseruare, vt Deut. 23. Locum habebis extra castra ad quem egrediaris ad requisita naturæ gerens paxillum in Baltheo, cum que sederis fodies per circuitum, & gesta humo cooperies quo releuatus es. Qui mos & apud Persas tantæ fuit religionis, vt qui alio quopiam inspicere non modò quicquam non euoment, sed ne lotium quidem emitterent: qui que palam id facere aggressus esset, facinorosa notabatur ignominia. Quid verò quoddam ad hanc vsque diem aiunt Alexandriae vrbe Ægypti, totius orbis emporio frequentissimo celebrata, indigenas expuentem quempiam non aliter abhorre, quàm apud nos ludibrio & reprehensionis sit obnoxius, qui palam ventris crepitum emiseric?

A V G V S T E I.

ET quoniam nostra omnis dictio ad sculpturas picturasque & gestamina contendit, minimè dissimulanda sunt legionum atque ordinum insignia, quæ se pro te obtulerint: nam plerique hominum cum in huiusmodi signa picturas incidunt, quid ea sibi velint, anxie at modum percontari solent. Ab Ægyptiis enim ea primordia sumferunt, vel haud quaquam dissimilia sunt ab eorum influentis. Cartus igitur in huiusmodi gestaminibus insigne fuit, vt vetustæ indicant inscriptiones, eius ordinis qui A V G V S T E I vocabantur: hi sub magistro peditum stipendia faciebant. Erat verò cartus is præsini coloris in alba parma, quam ruber circulus ambibat, latè marginem circumplexus: gestus eius vt currentis, reflexo in dorsum capite.

FELICES SENIORES.

B Libi dimidius cartus rubri coloris in parma punicea diluore spectabatur, qui à margine rubro surrectus, pedibus ad lufum compositis, ad blandiri videbatur. Insigne hoc erat, quantum ex vetustis ipsius reliquiis colligere potuimus, FELICIVM SENIORVM, qui sub eodem magistro peditum militabant.

* A L P I N I.

Sub eodem Duce signum etiam militare fuit, in quo cartus coloris puniceo diluti recta facie progrediens habebatur in parma viridi, cuius marginem albus circulus ambibat. Gestamen hoc erat militum qui P P I N I vocabantur.

Seu iam Io. Antoni charissime, nolim otium tuum curiositate aliqua mea inturbare, dum morosa & leui forsan dictione studiorum tuorum cursum interseruo. Hæc igitur pro quacunque munusculo ita ex improviso comparato satis fuerint: de reliquis, si argumentum minimè displicuerit, aliàs plura coram conferemus.

PIERIVS VALERIANVS AD CLARISS.

CARD. BERNARDINVM MAFFEVM, DE IIS

quæ per Serpentem in genere significantur ex sacris
Ægyptiorum literis.

LIBER XIII.

Recundissima illa amicitia suauitas tua, meusque erga te cultus, & peruetus admodum obseruantia, quæ Rome primum, vel à primis laudatissima adolescentie tue annis instituta, mox Patavij, quò ad ingenij cultum capessendum concesseras, clarissimarum viri tuorum, ingenijque sanctissimi cognitione aucta est. & tuo in omnibus rebus meis patrocinio confirmata, efficiunt vt nullo vnquam tempore, neque longissimo quantumuis loco remotus, immemor tui esse possim. Quare licet aliquos abhinc annis te non viderim, nunquam maximè longe absis, & in Cardinalatus splendorem assumptus, necesse est te magnis omnino negotiis & occupationibus detineri, tam mihi tamen oculis inhærescis, ac si te coram continuo conspicerem. Hinc factum est, vt cum domi aliquantulum otij nactus lucubrations illas, quas à tantopere videre concupiscis, recognoscerem, easque in libellos vnâquamque suos dirigerem, carum partem ad te mittere cogitarim: id oportuè nec ne fecerim non sat scio: ac certè amanter & ex officio à me factum hoc certè scio, vt scilicet haberes istis, in ista qua fulges amplitudine, si tibi tantulum hora vel à publicis curis, vel à tuis sanctioribus studiis vacuum relinqueretur, quod cum Pterio tuo loquerere, qui te semper vnicè sanctèque coluit ac obseruauit. Neque tamen tanquam summe eruditionis tuae nescius, arbitratus sum noui me quicquam allaturum tibi: verum quia nullum vnquam abs te sermonem vberiosem, dum vnâ fuimus, haurire me solitum meminerim, quàm de liberis & disciplinis, id dedi operam, vt de litteris & disciplinis noster hic per libellum, quem ad te misi, congressus esset. Erit verò sermo de iis que per serpentis imaginem apud veteres significabantur, quibus & Ægyptij sacerdotes, & plerique alij, pro literis vsi sunt: quæ quamuis fortè haud incognita sint tibi, decies tamen repetita placeat semper poterunt, quæ de doctrina semel placere, quare te ad rem recognoscendam, ubi primum per otium licuerit, spero non inuito animo accessurum.

L 4

AGVIS atque adeo reptilium aliquot significata dicturus, cum pro varia eorum pictura, diversisque speciebus varia identidem significata sint, curæ precium esse existimaui genus eiusmodi prius tractare, cuius effigies excogitata est æspicacior augustiniorque, magno apud veteres in cultu habitata: cerulea quippe facie, colore nitido, squamis pellucens, capite minime formidoloso, à quo nostræ erit dictionis initium. Cum his Basiliscum enumerant, tamen eius animalis violentiam mortales reliqui longè aliter interpretantur. Post Basiliscum aspis est, ac mox viperâ, à quibus Ægyptij multa hieroglyphicâ argumenta desumpserunt: & diuinæ nostrorum literæ horum sæpè mentionem faciunt, sed Dana illum religiosè præferunt, qui opem omnibus præstanteâam polliceatur: quare quæ nam sint ea quæ hinc significantur, dicere iam incipiamus,

MVNDI MACHINA.

Mundum vniuersum Ægyptij sacerdotès scribere volentes, anguem qui caudam propriam depasceret, eumque variis insignem maculis pingebant: de quo Claudianus:

*Perpetuamque vivens squamis, caudamque reducto
Ore vorans tacito relegens exordia lapsu.*

Quod dubio procul significat omnia, quæ diuina providentia in mundo generantur, ab eodem cum solui cæperint, sine paulatim imminui atque deficere, in sese recipi, fierique illud propemodum, quod apud quosdam Æthiopia populos aspiduo est in vfu, qui cum nullo alio nutrimento cibo quam piscium, humana deinceps caduera piscibus obieciant, victum quem ab eis acciperent ex seipsis rependentes. Hæc verò cauda ab suo animali corrosa, receptæ autoritatis assumptum illud significat, quod vno omnium consensu fertur, decremetum vniuscuiuspiam rei alterius incrementum esse. Aliud verò Phœnicum hoc fuisse hieroglyphicum, per draconem in orbem redactum, caudamque suam deuorantem, id exprime ut appareat mundum ex seipso ali, & in se resolui. Nam cum æterna sint elementa, neque corruptione neque variatione per se vlla immutentur, corruptioni tamen ac variationi subiecta videntur, ea parte qua specierum informationi admiscerentur, vi tamen ipsa incolumi permanent: quippe veluti ex literis nihil separatim significantibus apud Chalcographos siue impressores librariorum dicere malimus, nomina componuntur quæ aliqd copulata significant: mox vtilitate ipsa, impresso notatòque libro, quantum vsui venerit recepta; nomina ipsa dictiones que omnes corrumpuntur, solutæ literæ incolumitati pristinae generique suo restituntur, & in alterius formæ vsum asseruantur: ita corpora quæ Græci *κρυσταλλίνα*, iuniores Philosophi consulari, hoc est, in vnum constata dicunt, cum aduenerit exitus, dimiuique cæperint, sigillatim in eadem ipsa resoluntur elementa, aliarum itidem specierum compositioni obnoxia, ac semper exposita: quod ex nostris optimè Pacuuius intellexit, ad hoc luculentissimis his verbis alludens:

*Quicquid est hoc, omnia animas formas, alit,
Augeat, creat, sepelit, recipitque in sese omnia,
Omniumque idem est pater, indidemque eadem,
Quæ erunt de integro, in quæ eodem occidunt.*

Eodem respexit Lucretius cum dixit:

*Dèniq; iam ruerè hoc circum superaque quod omne
Continet amplexu terrarum procreat ex se.
Omnia, quod quidam memorant, recipitq; perempta,
Totum nativum mortali corpore constat:
Nam quodcumque alias ex se res augeat aliq;,
Diminui debet, recreari cum recipit res.*

Sed ne multa adeo cogerentur Ægyptij sacerdotès, neve lōgis discere volentes ambagibus implicaret, cū omnem illi naturæ obscuritatem manifestè adeo sibi cognitam profiterentur, & quasi per manus præditam hæreditariam disciplinam possiderent, vno contenti hieroglyphico, mundi conditionem omnè expressam esse voluerunt. Serpens igitur caudam depascitur suam, vt generi immortalitatè, qua rerum naturâ Deus insigniuit, ostendat, vt principium ad finem directum esse, finemque ad principium reflecti doceat. Nam vt hoc apertius explicetur, ex plantis fructus, velut ex principio finis: ex fructibus verò semè, in quo planta ipsa delitescit, atque ita principii ex fine. Sic nihil denique viuū intra mundi perit, sed eorū quæ nobis interire videntur, solæ mutantur species: de quibus Virgilius, nec morti esse locū dixit. Idè per atomos suos Democritus intellexit, quamvis vocabulum nonnulli contemnant inproprie esse dictum: indiuidua tamè corpora ea esse voluit, quæ dissociata cum fuerint, neque legantur, neque internecione recipiant, nec sectionibus diuidantur, sed omne per æuum in finitam in se reuertant soliditatem. Hoc illud idem figmentum est, Saturnum, quem pro tēpore figurat, autem filios deuorare, solitum, Iouem verò interceptum, lapide supposito, quem Saturnus degluerit. Terra ista potè huius varietati commutationisque rerum plurimum obnoxia esse, per huiusmodi figmentum indicabant: animam verò, quæ per Iouem, vt Plotinus interpretatur, fingitur, immortalè esse. Sane Hesiodus posteaquam prolem à Saturno & Rheâ susceptam enumerauit, illud statim adiecit:

*Kai τὰς μὲν κερταίμης κρόνῳ μίγας, ὅστις ἔκρας
 Νυκτὸς ἔστι ἐπιτὸς ἡντιπὸς ὀφθαλμοῦ ἡντιπὸς ἡντιπὸς.
 Atque hos deglutiit Saturnus, ut ille vel ille
 Diuino ex utero genua ad materna veniret.*

Quod ita accipiunt interpretes: Nascuntur è terra rerum species, & in terram mox recidunt: nam Rhea defluxus est, & corruptio mundi. Quæcunque igitur tempus protulit, eadem tempus absumit: vnde sacris quibusdam apud nos dicitur, pulcrem esse hominẽ, & mox in puluerẽ reuerfurfur.

Non omittenda verò sunt quæ de figura anguis, Mundum ipsum mira similitudine referentis, veteres Philosophi quasi ludentes conscripserunt, ipsam rerum speciem vniuersam non temere oculis omnium subiicientis. Siquidem pro corpore quòd habet, grauissimum est animal, perinde ac terra, quæ ponderibus librata suis ob grauitatem insitam in centrum vnde cunq; recidit. Præterea verò toto distentus humi corpore, per terram reptit, vnde etiam genus id nomen accipit, modò Serpens, modò Reptile nuncupatum. Sed quoniam huiusmodi terræ hieroglyphicum loco suo copiosius tractabitur, ne nunc stylo vniuersi speciem percurrenti morã aliquã interponã, omittetur. Est præterea lubricissimum, quemadmodum aqua, atque inter serpendum pandos ac repandos vnderum flexus imitatur: & apud fabularum scriptores draco curipos erat, qui Hesperidum hortis in insula positus tutelaris effingebatur: & amnes quosdam spiras circum terrarũ orbem replicare instat anguim Socrates ait, Phædone. Quinetiam Hesiodus Echidnam ait dimidia sui parte Nympham, dimidia altero immanem anguem, pro qua interpretes vapores accipiunt exhalantes à mari, neque non omnem humoris vim. Nymphaverò est ob id, quòd subministrat nutrimentum. Serpens propterea, quòd flumina tortuosis ambagibus feruntur, perinde ac serpentium, vti dicebamus, corpora sinuosis plurimũ flexibus obrepunt. Sed quod facit ad Nymphã, quæ loci omnino genius est, occultã quippe vis illa, quæ graminibus & plantis vitam fouet, autumque subministrat. Ignarus non sum quosdam alios draconem hortorum custodẽ pro radicibus arborũ accepisse, quòd tortuose sint vti serpentes, & in terram adactæ, perinde ac anguim genus in terræ visceribus plurimũ delitescit: ita verò draconis speciem hanc pomis operã prestare vt asseruerunt: radicibus enim aut caelis, aut excicatis, poma etiã auferri necesse est. Aerium verò spiritũ, de quo latius in Basilicæ significationib; dicitur inferius, per sibila, quæ vel ad audientium horrore nonnulli eorũ excitare solent, intelligimus. Squamã verò, stellarũ mundũ ambiens varietatẽ, quicquid ignis in supremo micat orbẽ hieroglyphicẽ significat: nam & hinculæ pellis varietatẽ, quã Pan gestare fertur, stellas ex maculis imitari ait Probus. Eandẽ Libero patri attributã, idẽ significare tradit Eusebius lib. de prepar. Euãg. primo, vbi Osirim, Sirium, Liberum, Solem, & Phæneta, ex Homeri, Eumolpi & Orphei versibus eundem esse disserit, de quo loco suo plura erunt inferius repetenda. Est & alta super hoc consideratio, quòd anguis hyberno situ membrana corpori, præcipue autem oculis, obducta obæcatur, verno verò tempore retiniculum patius, id Græcè *μαρμαρπον* est, Ausque succo oculis inungens, impedimentum illud exiit, & acutissimo quoq; pollet visu restituitur; senectutẽque ita singulari deponit annis, auctusque propemodum vernat, & glabro corpore iuuenis, vt Maro ait,

Lubrica sublato conuoluit pectore terga.

Leberida verò, membranam scilicet quam deponit, ita exiit, vt à capite oculus ad caudam respiciet, interiore parte in exteriorẽ, exteriorẽ in interiorẽ versa, cute intus altera subnascente. At mundus quoque (de inferiori hoc mundũ loquimur) hiemali tempore primo, quodam non modò obæcatur, sed vnde cunq; obductus sit, annuo peracto spatio, Zephyri flare incipientibus, equalorem abiicit, quæque rerum femina intus fuerat superioris defectu colonis obstrusa, occultaque, extrã aperuntur excludunturque, ac senectute deposita per vices iterum iuuenescunt. Quinetiam quæ cunq; de anguis renouatione traduntur, cum hac ipsa mundi nostri renouatione consensum habent: ferunt enim colubrum cum exierit incipit, ab oculis primum detrahi, ita vt obæcari videatur, tum caput exiit, glabrumque hoc omnino antè quam reliquum corpus, apparet. Arbores quoque oculos primum exerunt, gemmas alij vocant, germen alij: sed oculatio inde infirmitis genus: mox exstant flores, paulatimque fructus seculi aperiant. Neque vere tantũ exiit anguis vefumentis autumno, & pro locorum temporumque conditione: æstate etiam, Aristotele hoc asserente, licet id abneget Plinius. Atqui mundum etiam non verè tantũ hæc faceret, sed ita ut autumno que omni, tot species, tantõsque ortus, variõsque nouatus aperire, pro regionum situ ac rerum natura, conspicimus.

INVENTVTI REDDITVS.

Sunt verò qui per anguem & leberida hieroglyphicòs hominẽ offendant iuuentuti redditum, si vel de morbo, aut alia aliqua hæc aut calamitate, squallorem atque maciem deposuerit, sitque demum habitior atque validior factus. Libet verò sabellam super huiusmodi renouatione, ex Nescio candro & eius interpretibus recitare. Mortales enim aiunt imperasse olim à diis multis precibus vt perpetuo iuuentus munere donarentur, atque ita nunquam in posterum senio cõtabererẽ, sed quandiu vniuersis viuere permissum esset, inter ænis virib; & florenti semper ætate vegeti pefseuerarent. Hanc igitur simulac benignitate Iouis accepissent, imperitõs adde rerum fuisse, vt eam asino vœctandam

uictandam commendarint: hunc uero siti confectum ad fontem quendam peruenisse, in quo serpens loci custos statuiam habebat custodiam, cumque inde bibere tentasset, a serpente prohibitum, neque alia conditione bibendi facultatem illi factam, quam ut id omne quod uehibat onus angui mercedis nomine concessisset: ex eo inde tempore omnes angues senectute singulis annis abiecta iuuenescere, homines uero senio confectos emarcescere, ac stoliditatis penas luere, quod iuuentutem tanto appetitam studio negligenter custodissent. Hinc illa Tibulli querimonia:

*Anguibz exiit tenui cum pelle uetustas,
Cur nos angusta conditione sumus?*

Sed quoniam in fabularum figmentis uarij admodum Græci sunt, easque unusquisque suo ex commo- do, & ut adlibuerit comminiscitur, ferunt alij Promethea cum celestem ignem furatus esset, eumque mortalibus communicasset, nullam illos accepti muneris gratiam Prometheo retulisse: quod cum Iupiter approbasset, pharmaco hominibus quo senectutem amolirentur, elargitus est, quod donum a serpo uictandum illi destinari, atque illa mox subsecuta de a serpo imprudentia, de serpentis astutia, de commutatione, quæ superius enarrata sunt. Meminit huius fabulæ Sophocles, *ægyptos*. Quoniam uero a serpo & sitim eo contulerat, factum est ut ex pacto serpens eam quod sibi uendicaret, hinc supra modum illos siticulositate plerique eorum pertentare solent, quos mo- morderint: de quo tamen plura loco suo dicuntur, ubi Diapadis significata recensemus.

T E M P V S.

ERat autem aliud hieroglyphicum serpentis, caudam suam sub guttur attractam occultantis, eaque species in Saturni dextera manu statuebatur, quem pro annuo circuitu, pro tempore, pro ætate, pro immortalitate poni ex multorum scriptis accepimus. De anno apertissime Maro:

Atque in se sua per uestigia uoluitur annus.

Quod uero serpens temporis signum esset, causam Cyrillus hanc subiicit quod in longitudinem porrigitur, & multis complicatur spiris, quæ sunt multæ dierum annorumque series, taciteque profertur, nullo edito strepitu: unde Poeta non incelebris dixit,

Labitur occultè fallitq; uolubilis ætas.

Verum ea quoque causa esse potest suppressæ caudæ, quod tempus aut à præterito, aut à præsentis, aut à futuro consideratur, quæ omnia incerta nobis omnino sunt: præteritum si quidem inueniri mi- nimè possumus, & cum principio careat, neque mente quidem concipitur: futurum longè minius, quia nondum est, & finis eius prorsus incognita, qua de Horatius tertio Carminum:

Prudens futuri temporis exitum

Caliginosa nocte premit Deus:

Præsens uero cum sit instabile, velocissimè que transcurrat, uix percipi potest: ueluti si digitum in de- fluentem aquam intingamus, discernere non possumus utrum in præterita, an in futura, an in præ- senti: quia præterita iam elapsa, futura nondum adhæsit, præsens puncto ipso statim elabitur: quæ cum omnia cognitioni nostræ subducatur, Ægyptij forsitan pro hieroglyphico huiusmodi caudam ita reduci occultarique uoluerunt.

C A L A M I T A S.

Habet & uocabulum ipsam, Temporis, hieroglyphicam omnino significationem, ut hoc obi- ter attingamus, & a perniciofa Saturni vi non admodum alienam. Nam Poeta tempus edax rerum esse dicunt. Neque Latini tantum, uerum etiam Syri & Hebræi dictionem Tempus, pro Ca- lamitosa rerum statu ponere consueuerunt. Nam, Et erit tempus eorum in seculum, primo & octo- gesimo plalmo legas, & huiusmodi passim multa. Quod uero hic in seculum legitur, interpretes de calamitatibus dictum uolunt, quæ post neglectum Christum perpetuo erant Iudæos oppressuræ.

M U N D I M O L E S.

Sunt qui aliam etiam picturam simulacrum uel mundi fuisse dicant, ut scilicet intra circulum areæ serpentis effigiem accipitrino capite insigam circunducerent ad ☉ propemodum literæ simi- litudinem: are quippe ignem referente, circulo magnitudinem & formam orbis indicante, serpente bonum demonem, cuius merito ac beneficio omnia alantur, uigeant, ac perennent. Sed non ele- mentalem hunc orbem tantum ex hieroglyphico huiusmodi colligimus, uerum etiam & cælum ipsum, quod sub Iani figmento fabularum inuolucris occultatur. Ianus enim ab eundo dictum, peritiores asserunt. Mundus itaque initium ex se faciens, cum in se reuertatur, figuræ ipsius, quæ po- sita est, rationem ostendere uidetur.

A N N V S.

Ceterum quia Ianus ubique anni dominus decantatur, quem à circuitu uocatum dicebamus, eundemque ac Apollinem intelligunt, ueluti Dianam Ianam olim appellatam affirmant, quos utriusque anni arbitros esse, testatur antiquitas, præcipue uero Virgil. cum dicit,

Pos è clarissima mundi

Lumina, labentem cælo que ducit annum,

Liber & alma Ceres.

Nam & Lucretius serpens solem dixit ut annum struat:

Annua Sol in quo contundit tempora serpens.

Quod

A Quod verò Maro Liberū & Cererē huc inculcarit, doctissime factū, vt pote q̄ apud Orphēū legerat, *ἥλιον δὲ δόνουρον ἐπιπέλασιον ἔχειλασιον.*
 & apud Euripidem & Aristotele eundē Solem & Bacchum esse, de quo nos apertius alibi. Dionysium eundē & Bacchū, & Liberū & Solē, aut igneam solis vim, non ex Orpheo tātū, sed & Euripide, Aristotele & Eusebio Macrobiōq; citatis indicauimus, vbi apud eundē Virgilium ex antiquis codicibus legendum ostendimus, Qui ducitis annum, scilicet Liber & alma Cres: licet, quæ lumina, idem sit.

E O L V S.

B Ipsa autem macularum varietas, & anni significatum in serpente detectum, id in memoriam adducit, quod Aeolum eiusdem varietatis gratia vetustas tempestatis præpositum effinxit, per quæ annum ipsum intelligebant, eaque de causa Hippotæ filium dixere, quod celeri cursu tempus elabatur. Equis enim hoc à natura tributum, vt nascantur ad cursum, quod loco suo disputatum est. Habere verò Aeolum qui sexages x i. ait Homerūs, mares sex, fœminas totidem. Menses ij sunt, ait Phur-nutus, quorum qui fœcundi fruges omnium vsui reponunt, fœminæ dicantur: qui verò steriles sunt, mares habeantur. Apud alios longè secus inuenio, ex religione quæ veterum menses singulos ita dis singulis adscriptos, vt Ianuario Iuio præficiatur, Februario Neptunus, Martio Minerua, Aprili Venus, Maio Apollo, Iunio Mercurius, Iulio Iupiter, Augusto Ceres, Septembri Vulcanus, Octobri Mars, Nouembri Diana, Vesta Decembri. Apud celeberrimum Cardinalem Hippolytum Medicen cippum Romæ vidi marmoreum obrotundum, in quo duodecim hæc numina pulcherri-mo opere circumsculsa sunt: qui quidem cippus indicans Augusti Octauiani mensam illam, qua de Suctonius mentionem facit, consuevit eum & solades amiciores ad duodenarium vsque numerum deorum habitu cœnitare, & *σποδοκαθάρων* conuiuium celebrare, ad eius certè rei argumentum mirificè conformatus est: nam & figura quæ pro Apolline sculpta est, Augusti ipsius faciem totam refert & exscribit, quod & in plerisque aliis eius Dei statuis factum obseruauimus. Sed nos ad anguem nostrum reuertamur, quo super animaduerti, plerosque figuram eius in orbem circumducti, & caudā nunc occulāris, nunc admordentis, nunc depaſcentis, cōfundere: quod ita distinguendū est. Quæcūq; de mundi anniq; varietate reciprocationeq; dicta sunt, ea per caudæ morsum intelliguntur. Sed enim cum æternitate, siue vt nonnulli malunt, æuum seculūve significabant, serpentem pingebāt cauda tantū sub corpus, ita vt deliteſceret, reducta: sic enim circuitus ille perpetuus intelligebatur.

BASILISCVS.

Anguis autem huius species ea erat, quem *ΒΡΑΒΕΟΝ* Ægyptij, Basiliscum Græci vocant. Animal id duodecim non amplius digitorum magnitudine vt aurores nostri pro-dicere, candida in capite macula, & quodam diademate, vt regium illi nomen, insi-gni: siue Basiliscus ea de causa dictus fuerit, quod eius aspectum reliqua serpentium gene-ra vereantur. Hic sanè flexu haudivaquam multiplici corpus impellit, quod reliquæ faciunt ser-pentes, sed celsū & erectū à medio incedit, quæ omnia cum Nicædrī versibus his optime quadrāt.

*Τεκμήριον δ' ἀλήθου μὲν, ἀπὸρ σαρφερέατοιο ἄλλου
 Ἐραστώρι βασιλῆα, τὸ μὲν δέμας ὄψιν ἔχειεν ὄψ,
 Ἐνθάδ' ἐπὶ τείλα δῖαε φέρων μῆκ' ὄψ, τὴν ἰδύου
 Οὐκ ἀεὶ δὴ κείναι σπασαχθία κνώδαλα γαίης
 Ἰσλήμ μινύσιμ ὄπ' ἐς νομόν' ἡδ' ἐν ὕλημ.*

C Surrectum verò pectus in animali huiusmodi, in obeliscis & aliis Ægy-
 ptiorum monumentis animaduertas, præcipuè verò in numo quodam qui
 Fabatio eius est, in cuius altera facie caput est cum spolio capreæ, ab oc-
 cipitio vasculum in modii formulam, quale etiam in Antonini Aug. &
 aliorum quorundā numis cernere est, nusquam verò frequētius, quam in
 Ægyptiæa Bembī tabula ex ære, vbi Basilisci huius forma sæpe conspici-
 tur, capite aliis accipitrino, aliis humano, aliis vt hic figurauimus. Quod
 verò Albertus de ovo galli gallinæcæ fimo obruto tradit, quodque inde
 Basiliscus enascatur, siquæ figura eius omnino gallo similis, caudā tamen
 serpentina, fabulosum indicant peritiores.

Æ T E R N I T A S.

S Edenim cur Ægyptiis per hoc potiùs colubri genus, quàm per aliud
 quodquam seculum æternitatemve significarent, causa erat, quod
 inter serpentium genera hoc vnum interfici vi nō potest, si Horo Niliaeo
 hieroglyphicā in nonnullorum auctori fides adhibenda est: quinimō tanta huic vni vis est, vt ani-
 malia reliqua solo sibilo fuger, quo audito ferunt omnes auium cantus cōerteri, fruticesque &
 herbas non vilo morsu, sed olfactu aspectūve solo enecari. Archelaus tradit, vt apud Aelianum
 habetur, veterinum olim iumentum in Africæ solitudine quadam defecisse, ad cuius eadater
 serpentes plurimæ ventitarint vt eius viscera depaſcerentur, interim Basilisci audito sibilo om-
 nes profugisse, aut in sabulum sese abdidiſſe: progressum verò Basiliscum, per otium sine cuius-
 quam

quam tumultu quantum appeterat esitasse, cumque satur iam abiret, iterum edidisse sibilum, quod indicium fecerat serpentibus aliis ad escam tutum parere reditum, atque ira eas oblatam prædam repetisse.

CALVMNIIS AFFLICTVS.

Hæc igitur Basilisci vis quæ sine mortu perniciosa sit, argumentum hieroglyphici dedit Aegyptiis sacerdotibus, ut si hominem à calumniatoribus male acceptum, & mortiferis delationibus afflictatum significare vellent, Basiliscum apponerent: non enim alia ratione calumniatores homines conficiunt, quam faciat Basiliscus: clam siquidem illi principum auribus insusurrat, nullo palam mortu infixo, quò diluendi ansa præripiatur: atque ira plerique falso delati, extrema quæque perfulerit. Sed ne talem ac tantam Basilisco vim inesse quispiam admiretur, Thebiorum natio pestifera ad eò fuit, ut vel solus ortus eorum halitus exceptus, interrimendi vim haberit, illorumque presentiam non animalibus tantum, verumetiam satis noxiam fuisse: de quibus hæc & alia secundo Symposiorum Didymus.

In ea tamen religione Basiliscus habitus apud Aegyptios, ut ex auro dedicaretur. Caput autem illi æscipitinum faciebant, oculoque eo artificio concinnabant, ut & claudi & aperiri possent. Hunc simulatque oculis ad aperiens proferebant, vniuersa Aegyptus lætitia atque hilaritate perfundebatur, perinde ac si deorum oculi eos aspicerent, operamque presentem omnibus pollicerentur: in luce igitur & in propatulo omnes esse, risui & iocis atque conuiujs dare operam. Quòd si clausis cum oculis extulissent, ibi tum omnia morore luctuque confundi, auersos & iratos esse deos existimari, abdere se omnes in tenebras, & obscura penetrabilia, miserabilique deploratione pro se quenque niti, ut deorum indignationem quacunque possent ratione misergarent. Non fuit horum ignarus Philon: & Epies quidam diuinorum interpres apud Aegyptios nominatissimus, rem memoriam prodidit. Figura autem hæc ira habetur in Bembræ tabula. Ut verò hæc magis innotescant, Iouem Aegyptij, autore Plutarcho, spiritum esse dicunt: spiritus nulli animalium vehementior quam Basilisco, idèoque nulli magis diuinitatis symbolum quadrat.

OCYLI DIVVM.

S P I R I T V S.

Porro anguis apud eos hieroglyphicè est spiritus illius qui per vniuersam mundi molem diffatur. Anaxagoras quoque quatuor elementis constitutis, quæ per anguem significari statim iactio diximus, rectorem adiungit, siue spiritum siue Deum, siue mentem, ut Probus interpretatur, per quem hæc quatuor regantur: quod Virgilius etiam nullius ignarus disciplina affirmat dicens:

*Principio calum ac terras campos, liquentes,
Luceatque globum Luna, Titaniaque astra
Spiritus intus alit, totamque infusa per artus
Mens agit at molem, & magno se corpore miscet.*

Quem enim Anaxagoras vis, is spiritum & mentem dixit. M. Tullius Platonis sententiam, quæ in libro de Anima est, secutus, principio terram air sitam in media mundi parte, circumfusiã esse hæc animabili spirabilique natura, cui nomen æther.

Æ O L I P I L Æ.

Non imperitè igitur qui Aolipilas cauant, solent illis in conuexo draconem superinducere, ex cuius ore circa medium sito spiritalis illa fistula promineat, quæ ventum profert. Sunt verò pile huiusmodi ætea, cauaque in quas per angustissimum punctum humore instillato, vbi ad ignem admoda concalescere cœperint, & effervescente, spiritum vehementem admodum efflant: humor siquidem calor vi rarefactus, magnam aëris copiam generat, cuius cum minime capax sit ea concavitas, vehementi eo impetu cogitur erumpere: cui si tantillum argenti viui infundatur, ex discordia quam materia hæc habet cum calore, inquietata magis aqua vehementius expirabit.

S V C C E S S V S V O T I.

Tantam verò affinitatis cum Dis existimationem Basiliscus affectus est, ut ausi olim sine mortales sanguinem eius difficillimè conquestum curiosus asseruare, Saturni eum sanguinem appellantes: quem si penes se haberent, existimabant & successus petitionum à Porostatibus, & à Diis etiam precum, morborum remedia, beneficiorumque munera largius impetrari. Astrologi quoque Basilisco tantum tribunt, ut siellam in corde Leonis sitam, Basiliscum appellent, quam Chaldaei reum celestium reginam & dominam existimarunt, quod in Arati commentarijs tradit Theon, vbi de leone agit, neque dissimulat Nicophorus in Astrolabij structura. Quanquam in vniuersum inesset.

in esse anguibus vim magicam ad gratiam sibi comparandam, Magi tradidere, quibus persuasum est primū vniuersiuisq; Draconis spondylum mulcere aditus Potestati, principumque gratiā cōciliare.

SACERDOTIVM SACROSANCTVM.

Qui verō serpens sacerdotum insignē oblongo obuolutus pileo gestabatur, monumento erat, vt si quis contra Reges (penes enim sacerdotes Ægyptiorum erat imperium) auderet insurgere, sciret se in venenatos morsus incuturum.

ORIS VIS.

Hac autem de causa oris vim describere si voluissent, colubri signum protulissent: nam coluber nullis aliis corporis partibus validior quam ore ipso. Celebratum est illud ad horrorem incutiendum, *ὄφρυς ἀσπίδος*, cū virulentum & immedicabile vulnus aliquod intelligi volumus. Aspidum ictui vel nullum, vel rarum admodum remedium inueniri, tradit *Abianus*: compertumque est plerunque ictu læsas huiusmodi, vix horis quatuor superfuisse. Et *Moses* cantico venenum aspidum ait insanabile. *Eustathius*, eam morsu lethiferum somnum superinducere: *Plinius*, ea percussis torpore & somno necari tradit: eaque de causa somniculosa dicitur ad *Sisenna*. Color aspidis plurimum niger, quibusdam & cineritius: quandoque etiam aspis fulua deprehensa est, quam ego in agro *Helluncensi* vidisse olim meminero.

FUROR IMPLACABILIS.

Implacabilem furorem Diuine literæ per serpentem voluminibus implicatum, & qui linguis mictet ore trisulcis (ita enim describitur irritatus) expressere. *Psal. LVIII.* legas: Furor eorum serpentini furoris instar, & sicut aspis, & quæ sequuntur. Incomparabilis porro est in angue furor, qui simulacæ læsum sensit, ita vesane furit, vt nunquam abstat donec venenum intulerit, aut præ rabie exanimetur, vt ait *Authymius*. Et quoniam feritate, vt dicitur, reliquas colubras aspides antecedunt, posito genere ad istius accedat speciem quæ maxime fit intraçabilis.

CONTVMACIA.

Inde aliud desumitur hieroglyphicum: sunt enim qui contumaci hominem, nulli quippe legum imperio, vel magistratum edicto, potentiorū hinc insis paratē destinatum, per aspidem aurem obtentantem apte significari tradant: ea siquidem vbi se excantationibus accersiri senserit, statim vnā in terram aure desossa, alteram cauda obrurat, ne carminum vocem exaudiat, atque ita Magorum contumaciam eludit. Veram autem esse serpentium excantationem, manifestissime constat *Psalmo LVII*, vbi *Dauid* ita canit: Furor eorum par est anguium furoris, sicut *Aspidis* surdæ, & obturantis aures suas, quæ vocem tiræ quantumlibet excantantium non exaudiat.

DE VIPERA.

VXOR INTIMICA MARITO.

AD hæc vipera suo quodam ingenio prædita, extra ordinem sua habet hieroglyphica, quorum illud præcipuum, quod mulierem quæ virum oderit suum, cui mortem etiam intente, neque nisi coitus tantum gratia blandiatur, per prælam viperam sacerdotes illi intelligebant: ea siquidem, vt apud *Horum* est, cū mari copulatur, caput eius ori inferat suo, atque in concubitus cōsistit nimia voluptatis vi superata, capite maris mordiculis amputato, maritum extinguit. Id cū *Plinius*, *Nicander*, *Galenus*, tum plerique alij auctores grauisimi tradant, miror *Albertum* vnum de nostris eonatum eos redarguere, qui dicant viperam in coitu mariti caput amputare. Sed missa faciam quæ *Galenus* & alij scripsere in hanc sententiam, *Nicandri* vetō carmina tam pulchra minime prætermittenda fuerint:

Μη σὺ γὰρ εἰς πρὸςδοσι τῆς οὐς, ὅτε θῆγε μὲ πρὸς γῆς
 Περὰνδ' ἔχεις θύκται τυτῆνι ἄλδεντ' ὄφρυδίνης
 Ἦνικα θορυμμένα ἔχ' ὄφρυδ' ἀπολερὰ κωρόδοντι
 Θυράς ἀμύξ' ἔμψυται κέρρη ἀπὸ κούρην ὀμνέται,
 Ὅσ' ἐν πατρὸς λάβρη, ματαίᾳ θοῦ ἀπὶ τὰ τυτθῶν,
 Τενόμβροι ἔχ' ἐπὶ διὰ μητρὸς ἀεραίου,
 Γαστὴρ ἀναβρώσαντες ἀμύκτους ἔξ' ἐχέοντο.
 Ὅλη γὰρ βαρὺ θεί' ὑποκύμωσι τοῖδε κούρ' ὄλην
 Ὅσ' ὅσοι ὄφεις λειπύρημ θύκταισιν γανέθλην.

Quæ sic Latine traduci possent.

Dij meliora velint, ne tunc incautus aperit
 In trinitis, cum forte acres mas luridus atra
 Coniugis euasit dentes, & fulminis ictum.
 Vipero occurras generi, namque illa in apertas
 Exapiens semem fauces: caput inde mariti
 Complexu in dulci abscindit: mox damna parentis
 Extincti fera progenies vloscitur, alio

M

Materna adrosu, & catuli sine matre oriuntur:

Sola etevim hæc animas fatum, relique ous colubra

Per filuam excluduntque fouensque in cortice prolem.

Neque me præterit, esse qui alia quædam serpentium genera animal parere tradant, qua super historia multum diuq; annis proximè elapsis decertatum est inter literatos viros, lite adhuc sub iudicè destituta, cum etiam fuerint ætate nostra, qui has quas putamus vipersas vtriusque sexus electas viuariis includere, easq; aliorum instar animalium coniungi, concipere, parere, educareque fetus suos experimento compererint, nullo parètum desiderio. Quod si quis in hoc negotio plura deposcat; ab editis iam eorum libris desumendum fuerit. Sanè alia etiam est viperæ generatio: siquidem Aristoteles, vt apud interpretem Theophrasti legitur, lacertam exiccatam ait in viperam mutari.

FILII CONSPIRANTES IN MATREM.

*parricida
supplicii.*

VT verò reliqua prosequamur, filios aduersus matrem conspirantes, Ægyptij sacerdotes per cuiusdam viperæ hieroglyphicum notabant. Quod si quis hominum tantum scelceris admisisset, articulatum cum acutis calamis cæsum, iubebant viuum super spinarum aceros comburi, meritò maximum omnium scelus iudicantes ei mortem inferre, à quo vitam quis accepisset. Hac verò de causa dicunt vipersas in parricidæ culeum includi solitas: nam Simia, quam Iuuenalis innoxiam appellauit, filios, vt in Cynocephalo diximus, suos necare ipsa solet. Canis verò & Gallus non alia de causa creditur cum his idem subire supplicium, nisi quia & ipsi impiè facere videntur, quod & forores & matres ipsas saliant. Sed quod ad parricidium attinet, non id tantum animantium genus eo scelere contaminatur, verum etiam phalangia, vt & polypos & fluuiales equos taceam, eadem profus impietate notata sunt: hæc enim fœtu numerofo, quippe supra triginta interdum, edita, matrem quamprimùm orta fuerint interimunt, nonnunquam & patrem, eo viperis immaniora, quò illæ nascendi necessitate, hæc iam nata, nulla cogente causa, nullo inuitante commodo, sponte se parricidio polluant. Non præteribo quod Theophrastus negat viperarù vterum à catulis suis exedi: namq; autor ille summæ inter Græcos diligentia, aliam in his maternæ mortis causam comminiscitur, distumpi quidè spontè vterù, vt pote qui angustus adeò sit, vt rã numerofæ prola multitudinè & incrementum capere non possit. Idem marinis acubus euenire, quas admodum tenues prolis multitudo distumpi cogat. Quod verò Dominus Pharisæos viperarù sobolem vocat, ad Dauidicum illud spectare dicit Irenæus, Alienati sunt peccatores ab vtero, ira eis secundum similitudinem serpentis, siue quia venenum semper sub lingua promptissimum habebant, siue quia erga patrem in grati abdicati que sunt, nullam hæreditatis partem assecuti, siue ob perplexas vias, quas à recto itinere declinantes occupabant, per ambages & deuia progredientes.

R. al. 57.

ABORTVS.

PRÆTER hæc sunt è iunioribus, qui abortiuum incommodum per viperam mulieris pedi suppositam significare commentj sunt, quod apud veteres nusquam memini me legere. Figmenti tamè huius causam mihi ex plodendam apud Plinium ofsecisse vider: siquidem is traditum ait à veteribus, mulierem prægnantem si viperam siue studio, siue incuria transeciderit, abortum facere, vsque adeò viperæ venenum vel afflatu solo in humani generis perniciem graffatur, sed que ita serpenti ea humanorum partium fœcundatrix, quod illi rite parere non liceat: vt minù iam miremur venenum illud quo Scythæ sagittas suas inficere consueverunt irremediabili scelere, non aliis libentius rebus confici solitum quam viperina sanie, & humano admixto sanguine.

VLENVS AMATORIVM.

Quæ verò de morsu viperæ ponuntur à Platone Symposio, eius scilicet ictu tactos aperire nolles quid patiantur nisi iis qui similitè ægrotant, mysticè, vt siuus est mos, posita sunt. Sed cur Platoni veritatis discipulo innitatur, cum liceat homini Christiano, Platonis ipsius præceptores, Prophetas quippe & sapientes alios legere, qui de mundo, & iis quæ supra mundum sunt, accuratissimè disseruere, cælestis que numinis afflatu cognita, mortaliù ingenis cognoscenda proposuere, per que eos ad eam, quæ vera & sola est, sapientiam peruenire? In hoc autem serpente, sacratoribus interim interpretationibus omissis, nostræ nobis imbecillitatis confici, humaniora quædam proferemus, quæ si non ad diuinorum intelligentiam, ad mores certè, & vitæ nostræ conditionem facere videbuntur eamq; ingrediendi viam, quam admirandus Philon primus omnium videri aperuisse. Dicemus igitur viperinum hunc morsum spectare nimirum ad illud amatorie molliitudinis hieroglyphicum, quod apud nos in Diuini literis per serpentem qui Adamum decepit, probatissimorum autorum opinione designatur: in illo enim, vt hi tradiderunt, voluptatis, nequitiæ, molliitiæ que semes delitescit. Picturata, siquidem cutis, vt cum ipso Philone & aliis supet hoc latius philosophemur, varias delicatasque rerum omnium illecebras præ se ferre videtur. Et mortale genus nulla re magis afficitur, quam rerum varietate. cuius experimentum est in pictura, in fictili fabrilique arte qualibet, aliqua ratione digesta. Quin & natura ipsa varietate ad lasciuiam vsque delectati videtur. Platarum enim diuersicolores flores, varia germina, speciosi fructus, & alia atque alia forma, his que atque illis coloribus intincti, ac multiformes animalium facies, visum oblectat, quibus si supra modum delectemur in eorum admirationem nimium illecti, inhæsitare videmur luto, pronique in faciem procum

A procumbere, totoque ventre serpere: terreno enim vescimur cibo, posthabito cœlesti: nam vt optimè ait Horatius,

*Insani sapiens nomen ferat, aquus iniqui,
Vt rã quàm satis est, virtutem si petat ipsam.*

Illo prius aptè proposito subsequitur:

*Quid censes munerã terrã,
Quo spectanda modo, quo sensu credis & ore?*

Ad hæc comestationes & ebrietates, gulæ ministræ non minùs quàm mordax serpens miseròs artus animæ depascuntur. Reptatus autem nihil aliud significat, quàm animum qui attolli nequeat in sublime, semperque deiectus ad solâ terræ commoda prorepat. Spiræ conglobatæque volumina mille, quibus assiduè decipimur, laqueos intento veluti digito demonstrant. Latebris gaudet coluber, latebris & voluptas impura, quæ veluti in scrobibus & hiatis, in humanis quippe sensibus occultatur. Hinc apud Græcos Mychæ Veneris sacra, quæ in specubus & abditissimis penetralibus celebrantur: *μυχο* enim sceclus est. Et citè Lyfiteres Plautinus adolescens Trinummo, amorè lasciuæ latebricolam hominû corruptorè vocat. Super hoc Tertullianus ita declamat: Abscõdar itaq; serpens quantû potest, totamque prudentiam in latebrarum ambagibus torqueat, altè habitos, in ceca detrudatur, per anfractus seriem suam euoluit, tortuose procedat, nec semel totum lucifuga bestia: hæc ille. Venenosa verò sibilã veluti surreptis ipsius mali blandimenta quædam sunt: nam boni specie decipimur. Ad hæc futurum dicit Deus, vt homo serpentis caput obseruet, ille hominis calcem aggrediat: malorum illud affectum principium contagionemque mentis ex multiplici voluptatis vsu indicat, cum eius præcipua vis nostræ insideat cogitationi. Per calcem verò animæ pedè intelligimus, quæ illa est portio despiciatissima, qua mareritæ vti solo innitimur, altrix inquam, & ci-baria potestas, libidinis irritamentum, & voluptariæ totius lasciuie magistra. Est hæc, inquam, Philonis sententia, cui D. Ambrosius è nostris libenter accedit, & ex serpentis specie figuram delectationis intelligi affluerat Hexaëmero, & ad Sabinum epistola. Nam & Origenes reptile vegenatum in nobis esse dicit, cum mulierem aspeximus ad concupiscendum eam, atque vt in ea penetralia & sacra adyta subeamus, vnde sublimiora quædam ad puriorem aërem patfactus hiulcæ terræ foribus proferamus. Nò ane idem Origenes de immaculato Virginis vtero, & ortu vitæque eius integritate perpetua loquens, eam ait neque serpentis persuasione deceptam, neque venenosus eius flatibus infectam: Cyprianus de serpente eodem contra Nouatianum: Plus metuendus est, inquit, & cauendus inimicus cuius latentè obsepit, cum per pacis imaginem fallens oculos accessibus serpit, vnde & nomen serpentis accepit: ea eius est semper astutia, ea est circumueniendi hominis ceca & latebrosa fallacia: sic à principio statim mundi fefellit, & verbis mendacibus blandiens rudes animas incauta credulitate decipit.

DE SYRTIBVS ANGVIPEDIBVS.

Fabulam Libycam ponit D. Chrysofotomus oratione quinta, ab istiusmodi commento, non admodum alienam. Esse quidem in Lybia ferarum genus ex promiscuo bestiarum plurimum, & diversorum generum coitu progenitum: id autem immane admodum & ferocissimum circa Syrtis plurimum versari: cibi gratia tum feras reliquas venatu, tum humanum partum cõquirere quàm auidissimè. Eius verò monstri naturam faciemque formã esse huiusmodi conspicuam: corpus quidem muliebrem: idque admodum formosum, lasciuè tumentes papillæ, rotumque pectus ac ceruix pulcherrima, colore cutis nitidissimo: mira ab eius oculis prosiliebat hilaritas, quæ intuentem quelibet in amore procliuiter alliceret: reliquum autem corporis horridum, & squamarum scabritie asperum & intractabile: infernè demum in longum anguem desinebat: cuius caput in extrema parte positum acere admodum esset & mordacissimum: alis non esse præditum, sed sphynxis instar factum, neque tamen eloqui, vt illæ faciunt, sed draconum in morem sibilum, tantum ædere acutissimum. Feras has tota Lybia plurimas, atque omnium quæ quot & qualibuscunque pedibus ingrediatur velocissimas, vt nemo esset tam alacer, qui earum insulens effugisse gloriari possët. Animalia itaque reliqua quotquot nactæ fuerint, pernitate sua fretæ ac robore, per vim assequuntur & opprimunt, sed vnum hominem dolo tantum blanditiisque adortiuntur, & superant, vt pote quæ pectoribus tam amabilibus ostentatis, spectatores vti præstigiis implicant, fallacissimosq; amoris laqueos, intentant conciliandis congressibus admodum idoneæ: in hos quippe cum inciderint, nullum ciër tumultum, nihil hostile minantur, immortæ verò manent oculis intentum ad terram magna cum modestia deiectis, instar speciosæ lepidæque feminæ: ad colloqui congressum inuitant, lenociniisque omnibus alliciunt: simulac verò quis, vt voluptuosorum hominum imprudentia est, cominus accesserit, extemplo eum arripunt, iniectis quas aduncis vnguib; præditas habent manibus, tãdiu prius occultatis, quoad prædæ capiendæ oblata sit occasio: insurgit extemplo serpens, à tergo aggressus, apprehensumque lethali morfu transfigit, venenòque immisso necat euectigio. mox cadauer miserabile serpens & fera ipsæ latantes vnâ socialiter depascuntur. Ad hæc addit, Herculem Libycæ iter eã facientè, in eas incidisse, quas vbi primum è longinquo prospexisset, cursum arripuerit pernicissimum illæ autem cum diu nec ignauiter subsecuta, prædã tamen eam nancisci minime potuissent,

indignatione succensæ ornati in se ter delitatem conuertere; ora peccatorumque vnaquæque sua fœdissimè dilacerata discerpentes. Ita monitos esse nos debere, vt more Herculis, improbitatem atque lasciuiam tantummodo fugiendo superemus. Quod quidem signum ex aurea illa Ecclesiastici sententia mihi desumptum videtur, Peccatum tanquam colubrum fugiendum: paratum id enim esse vnumquemque ad se accedentem haud grauatè suscipere.

FAVNVS ANGVIS.

HVic perquam simile est quod apud antiquiores Græcos super Hecate proditum, eam alij Semelem vocant, quæ tandiu Fauni patris nequitie restitit & oblectata est, etiam virga myrta verberata, & vino oppressa: donec ille in anguem transformatus, filiam Ipiris vndique colligatam improbitati suæ parere compulerit. Cuius fabulæ apud veteres indicia fuerunt, ab Hecate templo longe iuimota myrta: vitis supra caput signi eius extensa: vinumque, quod proprio nuncupare nomine non hecebat, sub lactis vocabulo inferri solitum, quicquid ibidem passim obrepit innoxij serpentes: quæ quidem fabula facillè ostendit eandem diuinam humanarumque rerum disciplinam vniuerso mortalium generi diuinitus in vsu habitam, sed ab aliis nullo verborum aut rerum inuolucro; ab aliis sensu myltico, ab aliis per symbola, ab aliis per similitudines, per fabulas ab aliis meritorie scriptorum diligetia commendatam, aut a patribus acceptam, posteris per manus proditam: laesit enim assidue humani genus, quod & Apostolus Paulus apud Deum queritur, Faunus pater naturæ stimulis importunus, id est, originis ipsius compages coagmentatioque, & modò myrto, hoc est imaginacione Veneris, modò vino, hoc est, læticia & hilaritate, modò spiritus ingentibus, hoc est, multiplici voluptatis ipsius varietate suggesta, nos oppugnat, perque eam demum exuperat. Atque hæc illa patris domus, cuius obliuisci nos debere, admonet Propheta.

SENSVS A VOLVPTATE, MENS A

sensu decepta.

MVlieris porro figura apud Diuinarum literarum interpretes pro sensu accipitur, vti verò pro mente: vnde quidam Adam, terrenam mentem interpretati sunt. Hic igitur huc Faunus, siue, vt nostri rectius, Serpens, accingit se primum ad expugnanda mentem, subuertendumque intellectum. Hic sua virtute opibusque, fretus, hostem respellit acerrimè, vti Adamus decet. Quid ille vases & malignus? Eam adortur, sensus ipsius obiectat commoda, delicias proponit omnes, voluptatum explicat illecebras, quarum gustu vel minimo expugnat. Eux imbecillitas: illa incautum opprimit Adamum, mendaciumque commenta, lenocinio suo atque blanditijs eum cogit aberrare. Athanasius sane cum puritatem animi, quæ in Adamo primitus fuit; in spiritualium rerum contemplatione tantum occupato, metaphoricè Paradisum à Mosè hõnnatum ostendisset, ibidem adiecit quo pacto sensus mentem à spiritualium rerum meditatione serpentis consilio ad corporis voluptates auerterit abstineritque. Diuus Augustinus in 48. Psalmum, Singulis, inquit, nostrum inest mulier hæc: quippe caro nostra, Eua est, quæ seducit virum, id est, rationem: per quam carnem labitur homo, quæ lapsa calcaitei nomine quod serpente fuerit impetium, Prophetæ appellauerunt. Hinc Menander Samaritanam occasione suscepit selesti perniciosique dogmatis, qui nuptias & generandi studium à viperinæ naturæ sarana mentebatu emanasse.

SENSVS QVINQVE.

IN Evangelica sectione virgines quinque fatuæ totidemque prudetes cum lampadibus produuntur, quæ, vt Ambrosius putat, sensus quinque in sapientibus suo lumine lucidos, eosdemque in insipientibus erroris tenebris obfuscatos indicarent. Quare videndum an Fulgentius rectè ex Apolliphantis Epico, vt ipse dicit, carmine, commentus sit Saturnum solum esse appellari, quod 18. Græcè Sensus dicatur, quem pro Mente & intellectu poni passim inuenimus: nisi ea de causa vocabulum usurpemus, quod per sensum, vt Aristotelici, ad rerum cognitionem devenimus: à vobis enim. Quod tamen alicubi vobis significatum usurpat pro sensu, id in Aonibus Valentinianis habetur: ita is Aristotelem secutus, 18. 2. a Ne emissum predicabat, rationem quippe à sensu proficisci, de quo Irenæus lib. II, cap. 33, & 40. nam hæc nunc nostri non sunt negotij. Duo verò sunt, si credimus Aristoteli, quæ nostri ad vnamquamque rem motus causa sunt: vel ipsa scilicet cogitatio, si nunc intellectum vereamur appellare, vel sensus: rerum enim aut vultum, aut commodatum, aut quas quoquo modo bonas existimamus, imaginatio, vel ab ipsa cogitatione procedit, quia tales fore existimamus, vel ab eo quod sensu experti lumus. Ipsa igitur vel cogitatio vel sensus, imaginationem creat, imaginatio statim excitat appetitionem, appetitio affectum, affectus motum, vt ad affectionem perueniatur. Nostri legitur primi parentes duo, intellectus & sensus. Intellectum verò hic accipio cogitationem quæ certo sit cursu peracta. Sensus vbi intellectui patet, perpetua vix tranquillitate, ipsoque deliciarum paradiso, perfruitur: vbi verò intellectus sese sensui mancipat, tota aberrat, via, & a priorè illa amentate quæretque ad labores, & inanis rerum omnium turbas eicitur.

MALVS DAEMON.

QUod verò malum dæmonem per viperinam figuram indicamus, multorum consensus accedit. Nam & apud D. Hieronymum Draco inter diaboli cognomenta numeratur, & diabolus locutione Ma-

A rione Mali sæpe ponitur, vt in prece quotidiana diceret Cyprianus, Sed libera nos à malo: quod tamen ipse, Libera nos à maligno, protulit. Sed præcipuè Ecclesiastici x. eo loco, Si momorderit serpens in silentio: si què, ait is, serpens diabolus occultè momorderit, & nullo conscio, eum peccati veneno infecerit, & quæ super pœnitentia sequitur. Et causam addidere nonnulli linguæ motationem, quæ tam multiplex appareat, ex quo multiplicia eius incitamenta interpretantur. Nâ qui eius minister est, aliud porrò lingua loquitur, aliud corde meditatur: his Dominus ait, Generatio viperarum, quomodo potestis bona loqui, cum sitis mali. Et in diuinis literis alibi, facti silècium in cœlo, legas, dum committeret bellu dracon cum Michaële archàngelo: alibi contritū ab Assertore nostro caput draconis in Iordane fluuio, atq; ita nos ab eius dominatione liberatos: & huiusmodi pleraque alia. Nâ & Pythones genus dæmonū est, & Pytho serpens apud gentiles effingitur, quæ Apollo sagittis confecerit: quod quid sibi velit, alibi diximus. De Pythonibus habemus in gestis Pauli, qui vnum ex his exire iusserit è muliere, quâ is occupauerat, propterea q; clamitabat illa, & Paulum & eius comites esse seruos summi Dei, qui viam salutis annūciarent. Id verò dolebat Paulus, inquit Origenes, q; indignum iudicaret sermoni suo à Pythonis spiritu testimonium exhiberi. Et Regū 1. Saul mulierem, quæ Pythonem habeat, sibi sisti mandat, vt per incantationes, Samuelis animam euocaret. Sunt qui dicant (vt hoc *ἡ παράρηρη* admonemus) Samuelis non animam, sed imaginem Pythonissæ oggestam: sunt qui Dei permisso veram animam asserant, vt ex calamitatis, quæ Sauli totiens prædicta fuerat, asseueratione, acris cruciaretur: alioquin vt Deut. xviii. maxime eum abominatur Deus qui Pythones cōsulat.

DELECTATIO.

B Quantum verò pertinet ad delectationem, audimus Deum Opt. Max. ita illū execrantem deo uentēq; , vt super pectus suum, & vtero incubens suo, sit semper incessurus serpens: quod, vt diximus, Philoni, Ambrosio, Athanasio & aliis subscribentibus, de terrenis delectationibus intelligitur: quare in id quoque deuouit serpentem Deus, vt terra perpetuo vesceretur. Ac ne Menippeam fabulam ab aliis recitatur feris his admisceam, adagiū illud ex ea tantum attingam, quod de Lamia fertur, quæ libidinis appetitu percita, Menippi admodum iuuenis sanguinē deglutire cupiebat, ab Apollonio Tyaneo, vt memorat Philostratus, dictum *ὄφις ἐλάττει, καὶ σὲ ὄφις*, anguem cōcupiscis, tēq; anguis: quod is scilicet mulieres appeteret, & ab eis idem identidem expectaretur. Quid Plato: nonne Mosaicam secutus historiam ait Phædro, dæmonem aliquem in ipso statim principio rebus humanis voluptatē immiscuisse, veluti oblectamentum aliquod non inconcinnum, adulatōri grauiſsimæ bestię, maximæq; calamitati, natura inferuerit?

LIBIDINIS ANTIDOTVM.

A Nimaduertendum verò est naturam ostendisse nobis, ieiunii hominis sputo serpentem necari posse: ex quo tacitè submonuit, Venereas voluptates libidinisq; ardorem, ieiunio identidem extingui: nam hæc sine Cerere & Baccho, vt ait ille, omnino frigent. Et Marth. 9. adolescens ab impuro oppressus dæmone, non nisi oratione & ieiunio curari potest, vt Assertor noster admonuit. Et quoniam sunt quibus commētium hoc videtur, asserit id Galenus *περὶ κρῆσιως* tertio, asserunt idē Alexander Aphrodiseus, & autor minimè contempnibilis, & Plinius, & plerique alij rerum naturalium scriptores, qui rem ita tradūt: Si salua ieiunii hominis in os, vel vulnus Scorpionis, vel serpentis vel alterius venenati animalis inciderit, & ad interiora penetrauerit, exitialem eis esse. quod & Lucretius his versibus tangit:

*Est itaque vt serpens hominis que tacta saluū
Disperit, ac sese mandendo conficit ipsa.*

C Causam Philosophi perscrutātur, aiunq; fieri hoc ob magnam irer vt runque animal contrarietatem: serpens siquidem frigida & sicca est corporatura, homo autem calida & humida: hinc alterum alterius visu tactūque exhorrescere, humanoq; sputo tactum anguem equè fugere, ac si feruentem in aquā incidisset, id si penetrarit in fauces, etiam extingui. Quod verò aiunt pollere ad hoc ieiunioris hominis saluam, sciendum & ab ieiunio quoque morbum esse pestilentem.

PERTVLANTIÆ FINIS.

Neque abſimile est à sacris inuentis, quod de Chimæra dicitur, cuius extrema pars in draconem desierit. A morem enim lasciuum per signentum illud significari tradunt autores optimi: cuius finis quinam alius esse potest, nisi voluptuosa procacitas? quæ tamen vt ex voto facta transactaque omnia sint, venenum demum interneccia animi exulceratione relinquit, quæ Iarius in Leone, vbi de Chimæra agitur, sunt explicata, vbi & quid super hoc Hesiodi interpretes asserunt, addidimus. Talis dubio procul serpens incautam Eurydicen afflixisset fingitur à Poëtis.

VELVPTAS MATVRE EXTINCTA.

Herculem verò, quem vetustas illa pro virtutum omnium tam animi quàm corporis idea proposuit, angues etiamnum in cunabulis elisisset canunt: quippe eum inuenientes, qui ad magna præclaraque negotia sit natus, debere, vel à teneris vnguiculis extingueret voluptates. Meritò igitur inſigne facinus hoc vtili omnibus exemplo futurum, tot in marmoribus sculptum videas, atque in numis etiam: cuiusmodi ille est, cuius altera facies inscriptionē habet ΚΡΘΩΝΙ. Literæ verò reliquæ

in numo quem atrectauimus, detrita sunt. Quòd si qui figuram huiusmodi autumant institutam, vt fortitudinem, incolumitatem, ac membrorum robur, quo Crotoniæ vulgò præditi ferebatur, Herculi cõmendarent, non laboro: quippe qui non ignorem bonæ valetudinis laudem scriptorù omnium consensu Crotoniatis attributam, ad eò vt in vno crotamine Olympico septem viri, qui reliquos virtute præcesserant, pariter Crotoniæ omnes sint reperti: quod latius apud Strabonem libro Geographiæ sexto. Vnde etiam dictum illud emanarit, *από τρωος ὄφελος πορ*. De quæ optima valetudine Plautus ait, pugilicè, atque athleticè: nam membra fortia vegeta quæ magis omnino ea sunt, quæ minus sese voluptatibus & nequitia dederunt. Sed vt ad anguem reuertamur, ne ad eò mirum sit eum voluptatis & libidinis habere significatum, legimus apud Plutarchum eos puellarum amafios aliquã do deprehensos esse, omniaque amoris & nequitia signa præbuisse: voluti is qui Ætolia cuiusdam amore captus, noctu eam adire fectus, puellæ corpori circufusus, hac atq; illac illabens, illam nunquã neque vitrò, neque inuitis lædebat, opportuneque sub diluculum recedebat: quod cum ij, quibus puella curæ fuerat, intellexissent, eam aliò migrare compulerunt, serpens per triduum & quadriduum nõ adesse, sed diligenter accuratèque circuire illam queritans: quam vbi mox inuenit, casu illi obuiam factus, non vt solitus erat mitis & blandus, sed asper & horridus in eã insiliit, manibusq; primum spira ad corpus adstrictis, eadẽ residuo femora flagellabat, leuè quidem iram præ se ferens, quæ licet indulgentia aliqua permixta esset, castigacionem tamen apertè demonstraret.

ARAXA.

NEque quidem dissimulandum, quòd Scythæ huius salacitatis ergò, quæ per serpentem symbolicè signatur, Araxam famosa libidinis feminam, cuius Diodorus tertio meminit, semiuiperam figurabant: humana quippe forma vmbilico tenus, reliqua viperina. Ferunt hanc cum Hercule copulatam filios treis genuisse, Agathyrsum, Gelonum, & Scytham iuniorẽ, qui totidem gentium mox autores fuisse perhibentur.

CONTINENTIA.

IN sacris Hebræorum literis Dana serpentem æreum Moyses admonitu factum legas, qui aduersantem voluptatibus virtutem præ se ferabat, hominemque à pestifero quouis veneno sospitem reddebat: ea est continentia, atque constantia, atque ideo ex ære, hoc est, fortiori perenniorique materia conformatur: æs enim valde solidum est, neque vlli obnoxium rubigini: quare nexas ære trabes apud Virgilium legas ad perennitatem catenarum: & monumentum ære perennius apud Horatium eodem sensu. Idem & viuientium salubritati aduersus putrescentia efficacissimo est remedio. Aouti quoque mucrones ærei cadaueribus infixi, eã ne putrescant, vel vt diuissimè saltem asseruentur, efficiunt.

CALLIDITAS.

SED neque calliditas prætereunda est, quæ per serpentem imaginem indicatur. Et Moyses prudensissimum inter bruta serpentem dixit. Animal præterea motu varium est, atque ad subsidium defensionemque præcipue paratum, quodque hostem vlcisci potè possit & norit. Draconi verò similis est virtus indagatrix, quæ diligenter omnia perforatur, rimeturque studiosissimè, ideoque ab acuto visu nomen illi factum. Et quoniam in primis voluptatem ex eo significari diximus, vt quod instar agamus, ea domi vera voluptas est, quæ ex intellectu depurgato, & sano sensu perfectissima redditur, vnde absolutum oritur iudicium, quo freti possumus nosmetipsos prudenter tueri, atque sapienter conseruare. Quod igitur vitæ periculum amatotia morsuuncula, & voluptatum vulnera, in tortique deliciarum laquei intentare videbuntur, id omne temperantia depellat, longèque summoqueat: illa enim vna incontinentia opponitur aduersaria: eque hæc, vt pote ferocientis improbitatis & vitiosæ cupidinis simulachrum, mordeat, atque ita vitio prostrato, sessorem in virtutis æqua planitie sanum incolumemque sistat.

PIERIVS VALERIANVS AD ACHILLEM MAF-

FÆVM PATRITIVM ROM. DE SERPENTE IN
aliquot signis militaribus, de quæ caduceo ad rem ipsam ex sacris
Ægyptiorum literis,

LIBER XV.

VI verò opusculum hoc alterum de quibusdã serpentis significationibus, in signis præcipue militaribus, de quæ caduceo nuncupem petius, quam tibi, Clariss. Achilles! qui præter absolutam Legum peritiam, totius etiam es antiquitatis non incuriosus assectator: cuius hæc domi nascuntur tam patrii tui viri elegantissimi cura, quam accuratissima aui illius tui clarissimi diligentia, qui cum à secretis Pauli Veneti II. P. M. esset, quantulumcumq; otij publicis à negotiis surripere poterat, totum id rerum harum cognitioni studio tradebat: meque fateor à vobis musò accepisse plurimã in toto hoc negotio meo, quæ tibi redde-re, post rem arbitrio meo digestam, iustum æquumq; existimavi. Accipies igitur à me redditionis, sed libera & ingenia

A ingenua nomine multarū rerū expressa significat a. quarū figuræ imagine sęp apud vos laudabili cura custodiuntur, illudq; præcipue familiaribus nobiliū domorū insignibus argumentū. contra iuniorum quorūdā eruditorum opinionem scriptum ostendisti, quod ex ipsa vetustate de sumptum. & apertissimè, comprobatum perlegisti. Subicci, me quoque sentire tecum, & in hoc comprobando non parum allorasse Imperatorum veterum atque adeo militū insignia, & in parvulis & in signis more nostro picta fuisse multa enumeravi, præsertim eorum qui serpentem protulissent: nam circa caduceum solicius plurimum esse videbatur: & quæ de principatus hieroglyphicis multa disserui. Iussisti mox ut ea omnia conscriberem, quod per otium ea recognoscere constituisses. Quam primū igitur mihi quoque per otium licuit, quod optare te tantoperè contenderas, efficere procuravi, itaque quamlibetissimè, qui quantum in lucris ponerem non ignorabam: simulque mihi stimulus addebat ad studia hæc veluti postliminio reuiscenda, que in multarum occupationum quasi concursu, diutius fuerant intermissa. Tue præterea humanitatis opera, multa in melius resarciri posse videbam, ut ita minimè fore peritura esset lucubratio mea, quæ talem tantūque sibi argumenti huius non lectorem modo, verum etiam adiutorem comparasset: censuram enim doctrinamque tuam spero mihi plurimum profuturam.

IMPERATOR.

B **R**IMVM igitur hieroglyphicū in hoc genere illud erit, quod ad rerum summam pertinet. Sacerdotes enim Ægyptij si vellēt Imperatorē, aut potentissimū quēpiam Regem per institutas ab eis imagines indicare, anguem, ut apud Niliacum Horum est, in spiram collectum faciebant, palatii cuiusdam specie in voluminum medio statuta: siquidem domus regia in imperij totius centro sita esse debet, ut omnium æquè commodis consulatur. Nam Plato Legum quinto, Reip. suæ urbem iubet in medio regionis, quoad fieri potest, poni. Et Genesios 23. cum dicendum esset, Erat autē Ephron longè princeps Hethæorū: scriptū inuenias ad huius instar hieroglyphici, Habitabat autē Ephron in medio filiorū Hethios. Hinc rerum scriptores memoriæ non temere prodiderunt, Antoninū Pium in vrbe semper sedisse, ut ita mediis nūcios vndiq; citius accipere posset: ideoque ne longius abesset, nullas vnquam expeditiones obiuit, prædia sua tantum in Campania nonnunquam visere contentus: quamvis esse scio qui factum hoc ab eo dicant, quod grauem esse prouincialibus comitatum Principis etiam nimis parci existimaret. Diodorus autem licet alia quoque serpentis significata commemoret, quin tamen & imperium eius eiusdem animantis pictura intelligi possit, nequaquam inficiatur. Quidam hominem regni porticum hieroglyphicè ita describunt, ut eum manu serpentem comprimere indicent, cuiusmodi simulachrum est in numo Aurelij Cæs. Aug. Pij filij, in quo sigillum est, serpentem à medio manu tenens, ad mouentem caput dexteræ cibum porrigenti.

*Namus
Aurelij
Cæsaris.*

O S C Y S.

C **M**Anethon Ægyptius autor, quisquis ille fuit, ait Oscum, qui Tyrhenis imparauit, insigne serpentis habuisse: Oscosque, ait Seruius, populos dici vbi plurimum serpentes abundant, in Campania quippe: nam Oscum hunc aiunt coloniam eò transmisisse, Hetruscis tunc Italiae ferè totius rerum potentibus: urbemque in ea regione longè principem, ab accipitris ausurio, quem Hetrusca lingua Capim appellabant, nominasse, ut scriptores quidam veteris memoriæ prodiderunt: licet tempore succedente creditum sit, eam ita à campestribus locis nuncupatam. Poëtæ verò Hecatæum secuti, eisdemque Hecatæus, Capyn Troianum virum urbis autorem fuisse tradunt, & ab eo nomen. Sed hæc vtcuque fidem faciant (in nulla enim re magis autores diuersi abeunt, quàm in vrbium originibus repetendis, dum Græci sibi omnia adscribunt, Latini sua possidere contendunt, nationes pleræque alia non ignobiles esse volunt) satis constat Oscum, Ægyptiorum principum more, serpentis insigne gestasse, & Oscos eius colonos inde nuncupatos. Oscus dubio procul Hetruscū nomen est, & apud eos ad hæc vsq; tēpora viperæ Oscanones appellantur, si modo viperæ serpentis ille sit, qui tota Venetia vulgò Marassus dicitur. Et sacræ apud nos literæ serpentem principis elogio nominarunt, dum ait Afferor noster, fore ut huiusmodi princeps foras eiciatur, cum de diabolo loqueretur, qui per serpentē multis in locis vtriusque institutionis nostræ figuratur. Hanc interpretationem D. Ambrosius è nostris nequaquam aspernat.

I V N O D O M I N A.

ET in dicandi dominij causa, in Iunonis quoque dextra serpentis caput statuebatur, in laeva verò lapideum sceptrum; cum Iuno ipsa dominij præses apud gentes haberetur, incederetque, ut ipsa de se apud Virgilium dicit, Diuūm reginā, Iouisque & soror & coniunx.

I V N O C O N S E R V A T R I X.

NAm in Iulix Mameæ Aug. numo simulachrum est, sinus fluentes collectum, læua hasta adpixa, dextera anguem in spiras conuolutum porrigente: vbi anguis omnino Imperium, hasta Defensionem indicat: quod ut coniciam facit inscriptio, quæ in hunc modum legitur, I V N O

C O N S E R V A T R I X.

*Iulia Ma-
meæ nu-
m.*

ORBIS DOMINIUM.

Serpentes quoque leonibus, qui Opis deæ simulachro apponebantur, adiuncti, terrarum orbem vel orbis ipsius dominium significabant. Argutum verò dictum apud Græcos contra potentiores ciuili quodam libertate iactari solitum, *δρακόν, εἰμὴ φάγη δράκον, ἀράκων ἢ οὐκ ἔσται*. hoc est, Anguis, nisi anguem comedat, non fiet draco. Nam inter serpentum genera. Dracones ij vocantur, qui corpore sunt immaniore, vastioreque magnitudine, tamen pro quocunque angui plerunque nomen autores vsurpant. Quem igitur Imperatorem statuas, eo adagio aiebat illi, ei necesse esse Reges & Principes multos deglutire, vt ita Rex regum fieret, & dominantium dominus.

IMPP. DVO.

IN Græcorum etiam numis dominium per serpentum effigiem significari obseruauimus: nam in numo quodam videtur serpentes duos ad semicirculi curuaturam inuicem spectantes, caudis introrsum incuruatis, cuius inscriptio dominium penes duos esse demonstrabat: ita enim habebat, *ΑΤΝΑΡΧ. ΕΞΤΙΑΤ. Β*. Quod ita apertius exprimitur, *Διουαρχία ἐξ ὑπάτου δύο*.

PROVINCIÆ PRINCEPS.

Quod si regem Ægyptij provinciarum tantum alicui iura legesque dantem pingere uoluissent, dimidiatum, vt apud Horum est, anguem figurabant, per animal quidem Regem, per segmentum verò, quod non in uerso imperaret orbis, subindicantes omnipotentem siquidem ex integro dracone intelligi, superius ostensum est. Sanè anguis ille, qui Tarquinij Superbi animum percussit, anxiusque reddidit, cum à columna lignea repente elapsus omnes vertisset in fugam, tota rei miraculo curia consternata, nimirum significabat nouum & inexpectatum principem, eundemque iuuenem L. Brutum, de columna lignea, hoc est, de stupore, quem diu simulauerat, proditutum. Lapis enim & caudex, pro stupido & alienata mentis homine, apud Comicos ponitur.

Rex OPTIMVS.

Si uerò Regem optimum significare procurassent (*καλλιστον* enim, non autem *κακιστον*, in emendaris Hori codicibus habetur) anguem utique in orbem collectum eisingebant, cauda mordicis apprehensa, sed regis nomen in spiræ medio describebant. Quin etiam certam anguis speciem, *μεισι* cognominatam, huic significato adhibebant. Cur uerò anguem fingerent sibi caudam admordentem, autores quos sequimur nusquam tradunt: sed si ariolari licet, indicabat, omnia vsque ad minima vltimaque curæ esse Regi, qui bonitatis nomen fit adepturus, cum ea præcipue de causa Sardanapalus & plerique alij infames habiti sint, quod simulac ad principatum peruenere, omnia abiecta cura sibi tantum vacare, seque vnos curare instituerunt.

Rex TYTELARIS.

Quod si Regem Ægyptij suum vel alium quempiam in obeliscis aut monumentis aliis curam populi sui gessisse regiam attestarentur, eumque tutelarem fuisse commonerent, anguem vigilem, vertice quippe surrecto, elatoque pectore sculpebant, cuiusmodi species adhuc plerisque locis inspicitur: hic uerò pro regione nomine *κρυστος* inscribebatur, vt pote quoddam æque vigilandum esse deceat Regem, cui gentium regni que tutela sit curæ credita: quare apud Homerum Somnus Nestoris personam indutus, his uerbis compellat Agamemnonem:

*ὕπνη πάντοχρον ἔνδομον βουλῆφόρον ἀνδρα,
καὶ λαοῖσ' ἐπιτροάφεται, καὶ τοσά κέμελλε.*

Quam sententiam ita reddantus:

*Non decet ignauum tota producere somnum
Nocte virum, sub consilio, sub numine cuius
Tot populi degunt, cui rerum cura fidesque
Credita summorum.* Quod P. Scipio, vir alioqui rebus tot præclare gestis omni laude maior,

eum minime præstaret, somnolentia relaxatione malè apud Romanum populum quædiebat, autor Plutarchus libro ad Traianum Imper. de ciuili institutione. Sanè uerò dracones à visu, quem acutissimum habent, nomen apud Græcos habuere. Palladi autem eadem de causa dedicatur, quia nomen id *παιδὸς τὸ πάντα ἀδρῆν, καὶ βλέπειν, καὶ μετὰ πάντων νοεῖν*, factum nonnulli tradunt: prudentiamque hinc interpretantur, quæ omnia perspiciat, & ante omnia intelligat. Carpit Horatius quendam, qui in amicorum vitis tam acutè cerneret quàm aquila, aut serpens Epidaurius, puto proverbium *εἰς οὐκὸς ὄφιος ὄμικρα*. Neque temere Aristophanes finxit angues duos Pluti oculos in *Βελταπί* lambere, cuius rei beneficio ille ex *χαεο* cernere cœpisset.

HEROS.

Quod autem Hærois in vniuersum draco facer habeatur, ea de causa Plutarchus, Agide, factum putat, quod ex medulla hominis serpentes gigni soleat: quod non ignorauit Virgilius cum ad Anchisæ rumulum hæc accidisse memorauit:

*Adybis cum lubricis anguis ab imis,
Septem ingens gyros septena volumina traxit
Amplexus placidè cumulum lapsusq; per aras:
Cerulea cui terga nota, maculosus & auro*

SQUAMMAM

*Squamam incendebat fulgor, ceu nubibus arcus
Mille trahit varios aduerso sole colores.
Obstupuit visu Aeneas ille agmine longo
Tandem inter pateras & leuia pocula serpens,
Libavitque apes, rursusque innocuus imo
Succesit tumulo, & depasta altaria liquit.*

Quod quidem non temere factum à Poëta, sed ex historia desumptum. Atheniensibus enim contra Medos apud Salamina naualem pugnam inituris, serpens draco in naui dicitur apparuisse, secundissimo rerum, quæ prospere subsuectæ sunt, prodigio: cuius rei monumentum in Salamine templum fuit Cychreo, vt apud Pausaniam est, dicitur, quod Apollo responderit serpentem illum Cychreum heroem fuisse, qui auxilium allaturus aduenisset.

EPAMINONDAS.

Epaminondas autè Imp. ille clarissimus, qui ad Mantineam tam fortiter occubuit, draconis gesta mine insignis fuit. Eo verd loco vbi prælium commissum est, columnam erexit antiquitas cum clypeo draconem in eius memoriam sculptum ostentante. Quod Pausanias idco factum arbitratur, quod is ex Spartiatarum cognatione, quæ Thebis erat antiquissima, progenitus diceretur, quorum id gentile esset insigne, quippe quod à feminio anguineorum dentium, quos Cadmus seuerit, oriundi essent: Spartanosque ipsos in Laconia inde originem duxisse nonnulli credidere, quos olim *Opioedipus* nuncupatos alia de causa historici tradiderunt: cum enim annonæ caritate laborarent, compulsi sunt serpentes, quorum vis magna in Laconia multiplicauerat, in humani cibi usum contere. Sed quoniam de clypeis & gestaminibus militum atque cohortium multa dicturi sumus, quia id præcipue contendebas, vt aduersus eruditorum quorundam sententiam veterum exempla tibi suggererentur, quò non esse nouum institutum familias variis gestaminibus tum colorum, tum dissectionum, atque etiam insculptarum in illis animantium, figurarum, plantarum, instrumentiue alicuius adiectione discerni, comprobare posses: priusquam ad horum explicationem aggrediar, alia quaedam ad principatum & nominis claritatem per anguem demonstrata dicere necessarium est. Sed prius aliqua de ostentis.

AMPLITUDO NOMINIS.

In ostentis enim summam nominis amplitudinem portendere anguis fertur, nos is tantum quæ ad imperium aut alium quemcumque principatum attinet, sed ad ea quoque quæ vel ingenio vel arte celebritatem sibi aliquam comparauere: vt in histione Roscio, artis suæ gloriam præmonstrauit: cum enim puerum anguis dormientem noctu compicasset, pater ad aruspices detulit, qui responderant, nihil illo puero clarius, nihil nobilius fore.

DOMINIVM.

Avreliano vero, quamuis modicis parentibus ortus esset, summum tamen imperium anguis præportendisse fertur, cum eius pueri peluim plerumque cinxisset, neque vnquam occidi potuisset: postremo matrem eius, quæ templi Solis sacerdos erat, & aruspicinæ non ignara cum hoc vidisset, serpentem quasi familiarem occidere noluisse. Pari prælagio Seuero imperium præmonstratum est, cui dormienti, vt Spartianus ait, in stabulo, serpens caput cinxit, & sine noxa, expergefactis ac exclamantibus familiaribus, abiit. Quæ & Maximini iunioris, quem pater secum Imperatorem appellauit, caput dormientis serpens circumdedit, futura dignitatis argumento. Quid autem somnia? nonne ipsa quoque vel in conceptu vel in partu quoriscumque draconem obulissent, eiusdem amplitudinis prænuentia fuerunt: Mamaa Alexandri Seueri mater, pridè quam puerum cum pareret, somniauit se dracunculum enixam edidisse. Nam & Alexandro Macedoni draco dominij claritatem prælagiuit, qui matri Olympiæ congressus est in somnis. Hoc idem de Pomponia Africani Scipionis matre traditum est, & ipsi draco circumfusus nihil attulit nocuenti. Dedit & Augusto Imperij prælagium ostento simili. Nam cum Actia mater eius ad solenne Apollinis sacrum media nocte venisset, postaque in templo lectica, dum ceteræ quoque matres dormirent, obdormisset, visus est draco repente ad eam irrepere, pauloque post digressus: illa vero expergefacta quasi à concubitu mariti se purificauit, & statim in corpore eius extitit macula veluti picti draconis, quæ nunquam eximi potuit, adeo vt publicis inde balneis perpetuo abstineret. Sedenim facile fuit ostenta, quæ principibus viris aut nobilitate aut opibus claris accidentent, ad futuram eorum amplitudinem accommodare: quid autem de seruis dicemus infima fortuna genitis? Sparracus venalis cum Romam delatus esset, deprehensus est dum quiesceret, habere sub capite draconem in spem complicatum: quem Thracia iudem mulier conspiciat vaticinandi peritissima, signum esse dixit magnæ ciuitatis & formidabilis potentie, quæ tamen inausum esset exitum habitura. Idem serpens vbi defectus casu aliquo fuerit, imperij adesse finem identidem ostendit. Nam Tiberius Cæsar serpentem draconem in delicijs habere solitus, eique manu sua cibum ministrare: quem cum is carissimum à formicis reperisset, monitus est cauendam sibi esse vim multitudine formicæ enim populi significacum habere, non fabula tantum Pelei Thessaliæ Regis, verum & portentosa & prodigiosa somnia declarant. Nam & Nero paulo ante

quam

quàm extingueretur, visus est sibi per somnium pennatarum formicarum multitudine oppleri. Sedenim de formica loco suo plura. Quod ad serpentem pertinet, idem Nero qui serpentis ipolium à matre pro amuletò comendatum, brachio alligatù aliquandju gestauerat, inde memoriæ maternæ ràdiò abiecerat, tunc id perquisiuit incassum, cum omnia contra se frèmerè comperisset, maternæ erga se pietatis serò memor.

A S I A.

A Ntea verò quàm militaria signa promoucam, scrupulus ille mihi videtur eximendus, quòd nonnulli per serpentes tris, Asiam prouinciam significari putant, non secus ac ibes Ægyptum, elephanti Africam, cuniculus Hispaniam, equus Italiam, quæ sigillatim suo quæque Commentario declarata sunt. Id ea de causa suspicari videntur, quòd numi plerique argentei conspiciuntur, quorum inscriptio est, CAESAR IMP. VII. ab altero latere angues tris, quorum duo pectoribus hinc inde sinuosè surrectis atolluntur: tertius iacens, capite caudam vnus, cauda verò caudam item alterius implicat. Hos inter Victoria fertigitur calathico insitens, quippe ad ipsius terræ Asiaticæ feracissimam vbertatem significandam. Inscripção verò est, ASIA RECEPTA. Sedenim ego angues eos tris indicare crediderim. Imperium Romanum tris iam orbis partes occupasse: Europam enim diu possederant, Africam paulò ante subiugarant, nunc Asina recepta, & ad reliquas applicata, tertiam quoque partem adepti videbantur.

P R A E F E C T V S M I L I T V M.

Caesar
numi.

Quod verò pertinet ad insignia militum, numus est Caesaris Dict. III. in quo Victoriæ caput est, alatum quippe, & capillis in nodum collectis, ab altera cuius facie Roma gradiens, stola ad pedes demissa, capite, vt mos galeato, ancile sinistra gestans, laeva trophaeum, quod humero inharet, sustentans: à latere verò serpens Draco prorepit capite surrecto, magnis voluminibus terga trahens, cuius inscriptio est, C. CLO. VI. PRÆ. M. Caius Clodius vi. præfectus militum. In sacris literis legas, draconum capita in aquis à Deo contrita, quod Psalmo quarto supra Lxx. habetur: quod milites, centuriones & duces eos significat, qui fuerant à Pharaone immisi, vt Israelicum populum persequerentur: ij aquarum mox inundatione suffocati sunt, atque ita cõtriti, quodque mox sequitur phrasi longè insigniori, Tu confregisti caput Draconis, Pharaonè ipsum intelligit. Qui mysticum sequuntur sensum, hæc ad Christum referunt, qui dæmonis vim omnè sustulerit.

C O H O R T E S.

Quin & cohortium erant insignia, perque singulas earum, vt Flavius Vegetius scribit, ferebantur ad prælium à Draconariis, quo nomine *καταδρακον* signiferos omnes appellabant: Quo verò pacto gestarentur, videre est apud Ammianum Marcellinum vbi pompam describit quam Constantius Imp. urbem ingrediens duxit: erant enim, vt is inquit, & dracones hastarum aureis gemmatisque summitatibus illigati, hiatu vasto perfabiles, & ideo velut ira perciti sibilantes, caudarumque volumina reliquentes in ventum. De iis Claudianus:

Mansuecunt varij vento cessante dracones.

Erat verò signum draconis purpureum, vt idem Ammianus attestatur. Atqui non in signis tantum serpentes militibus vsu fuere, sed viui etiam pugnantibus focis auxilium non contemptibile præstitere. Legimus enim Annibalem monstrasse Antiocho nauali prælio pugnaturo, vt in hostium classem vascula iacularentur viperis plena, quarum metu perterriti hostes à dimicatione & nauticis ministeriis impedirentur. Idem cum Prusias iam cedente classe sua fecisset, victor euasit. Antiquæ ve o illius militiæ vestigia quædam habentur apud vos Massæos Romæ in Canone quodam circa Theodosij tempora & aliquando etiam prius confecto, in quo militum omnes ordines recensentur, gestaminaque ipsa suis etiam coloribus picta conspiciuntur, quæ quisque manipulus turmaque, ex quadrupedibus vel alitibus, vel ex colorum varietate signa sibi desumpsissent: ex quibus quæ facerent ad anguem, quoniam id operis ordi sibi deposcere videbatur, subicere non importunum iudicauit.

S E N I O R E S M E N A P E S.

FX his enim seniores Menapes dicti, anguem luteum pro insigni habebant in parma viridi, cuius marginem ruber limbus ambibat. Umbilicus argenteus erat, circa quem luteus circumducebatur circulus. Hic autè serpens terga inferne habebat, caput & caudà sursum versus inflectebat.

C O R T O N A C E N S E S.

Qui verò coloris albi draconem præferabant in rubra parma, cuius umbilicus erat argenteus, in margine verò circuli duo, quorum interior prafinus, albus exterior, ij Cortonacenses appellabantur, & cum superioribus vtrique sub Magistro peditum stipendia faciebant.

T H A I P S A L I.

Nam qui sub equitum Magistro militabant Thaipjali, nisi codex in damno est, & Thesali forte castior lectio sit, nuncupati, caeruleum gestabant anguem, terga laeuam versus porrigentem, in dexteram verò caput & caudam incuruantem: qui gestus in Cortonacensibus diuersus erat. Horum verò parma alba, umbilicus identidem argenteus, circum quem ruber duebatur circulus. Inter caput & caudam colubri, violaceus erat orbiculus.

P R Æ F E C T I F A B R I C Æ.

Inter gestamina verò Fabricæ præfectorum, quæ sex numero erant, dimidiatus serpens luteus in thorum vno conspiciebatur, parma cærulea, aureus umbilicus, margo ruber, intra quem à læua parte onyx parvus cum Æthiops sigillo. Sequebantur ij virum illustrem, Magistrum officiorum appellatum.

S A G A N N E N S E S.

Sed angues duo in huiusmodi militum gestaminibus colore rubro, siue, vti ex Ammiano diximus, purpureo, ad similitudinem x. Græcæ literæ in transversum siti, in cærulea parma, cuius marginem ruber limbus circumdaret, eorum erat insigne qui sub Magistro peditum merentes, Saggannenses appellabantur.

B I A N E N S E S.

Humanicorporis autem serpentis effigies in cærulea parma ipse quoque unicolor, spitis duabus circa umbilicum aureum datis, capite eo humano superarrecto, & in auctum respiciente, cauda aliquantulum infernè summissa propendenteque, gestabatur à militibus qui sub Magistro militum per Illyricum merebant, Bianenses nuncupati.

H O N O R I A N I I V N I O R E S.

Erat inter hos quoque mutilati serpentis insigne, cuiusmodi eorum habebatur qui Honoriani iuniores vocabantur. Serpentis id frustum luteum, totam ferè parmam circumplexum. Inter caput & segmentum quadra erat & ipsa lutea, angulis in os & in castram versis, in qua tessella conspiciebatur purpurei coloris. Intra anguem parma omnis rubra, extra tergum circulus albus ducebatur, umbilicus erat argenteus. Erant ij sub illustri viro equitum Magistro.

M A R C O M A N I.

Sub eodem præfecto merebant & Marcomani, qui dimidium ipsi quoque serpentem præferebat coloris identidem lutei in alba parma, cuius aureus erat umbilicus. Inter segmentum & caput lutea etiam lunula cernebatur adpicta.

C V R A T I I I V N I O R E S.

Contra verò in nigra parma luteus erat serpens eodem circumductus modo, & ipse curtus, orbiculo quodam cæruleo inter caput & incisionem collocato; umbilicus ad angulos rectos decussatus, partes duas aduersis angulis oppositas albas, duas cæruleas habebat. Gestabant hoc Curatij iuniores sub eodem Magistro equitum militantes.

M A V R I A L I T E S.

At dimidij duo, seque inuicem inspectantes albi coloris in parma viridi, quam margo ruber ambibat, eorum erat gestamen qui sub eodem Magistro equitum Maurialites appellabantur. Huius quoque parmae umbilicus decussatus erat transversus lineis, cuius duæ oppositæ partes albae, aduersæ cæruleæ.

F A B R I C Æ.

Præter sex illa insignia, quorum superius mentionem fecimus, præfectus Fabricæ septem alios ordines ducebat totidem gestaminibus insignes, in quorum vno serpens luteus dimidia sui parte conspicuus, capite truncique parte cæsa in læuam versis; parma cærulea. Inter serpentis caput atque segmentum orbiculus erat luteus; umbilicus quoque in obliquum, decussatus, partim aureus, partim argenteus erat.

D E F E N S O R E S.

Dvos verò angues in caducei speciem implicatos, capitibus ad osculum coeuntibus, in parma cærulea, quam ruber ambitus latè circuibat iuxta marginem, illi gestare soliti sunt qui Defensores vocabantur. Horum præfectus erat illustris vir militum Præfentialis nuncupatus.

S E X T A P A R T H I C A.

Integer etiam caduceus, hoc est, totis expressis anguibus, usque vnâ cum baculo, luteis in parma cærulea, cuius marginem purpureus circulus ambibat, insigne erat legionis eius quæ Sexta Parthica vocabatur. Militabat sub Magistro militum per Orientem.

A N G L E V A R I I.

Sub militum autem Præfentiali Angleuarij erant, quorum insigne fuit caduceus ruber, in baculo cuius summitate pila erat, vnde angues prorumpbant, & ad osculum iuxta parmae medium adflectebantur. Parma erat sapphinei coloris, at dilutioris, quam purpureus ambitus circuibat.

C O R N V T I.

At sub Magistro militum præfentiali (alia hæc erat præfectura) Cornuti merebant, quorum gestamen erat parma tota lutea, sed nigro circulo aliquantulum interius circumducto; in medio cuius angues rubri duo, non è baculo, sed velut è cippo quodam identidem rubro emissi ad osculum incuruabantur. In cippi medio ancile paruum erat colore perspicuum luteo, duabus in medio nigris lineis à dextera ad læuam in parallelum dissecantibus, in superiore cuius parte T, centurionis signum notatum erat: de quo alibi diximus.

FALCONARI.

IN eadem Magistri militum Præfentialis militia gestamen erat in parma tota purpurea angues duo carulei, colore ramen diluioze, binæ utriusque aures acutæ, longæque surrectæ. Hi non bacculo, sed lato quidam pedamento committebantur (liceat ita columellam appellare, quæ sustinebat angues) ynde mox in superiorem caducei partem curuabantur. fulcrum illud lato spatio binas hinc inde plicas acutis angulis porrigebat. medium huius spatij umbilicus aureus occupabat: qui id præferebant, milites Falconarij nuncupabantur.

VINDICES.

Is proximi erant & ordine & præfectura vocati Vindices, qui caruleas Mori instar colubras in caducei morem flexas pro insigni habebant in parma tota lutea, ubi angues pedamento committebantur appliciti coalitique, aureus erat umbilicus.

SAGITTARIJ NERVI.

Ducebar & Magister peditum ordinis aliquot caduceis insignes, ex quibus præcipue erant sagittarij Nerui, qui dimidio utebantur caduceo, quorum scilicet parma coloris erat prasina, rubro circumducto limbo, Parmæ medium occupabat orbis luteus, in quo angues purpureæ rubro coalitæ fulcimento, ad osculum in circuli se formam incuruabant.

BATAVI.

Horum specij erant, qui caruleos gestabant angues in caducei morem flexos, in parma tota rubra: anguium verò pedamentum album erat veluti squamis acutis quatuor altera super altera scandentibus, quarum apices inferne summittebantur. Batavi autem erat eorum nomen.

MARCOMANI IUNIORES.

Is additi erant Marcomani iuniores, qui & ipsi caducei formam præferebant: albas quippe angues in clypeo rubro, cuius margo albo circumplectebatur circulo, qui fundamentum ad angues usque coloris eiusdem proferebat.

MARCOMANI SENIORES.

Neque quidem hinc aberant feciores Marcomani, qui hinc eundem secuti præfectum, prasinas habebat caducei colubras in alba parma, quam luteus ambibat circulus: rubra verò erat sedes pro fulcro supposita, cui applicitæ erant colubræ.

ATECOTI IUNIORES.

Ordinibus his adnumerantur illi quoque, quorum gestamen erant angues ex caduceo lutea, cum rubro pedamento in carulea parma diluioze, quam margo ruber ambibat: intra ambitum anguium figura cordis erat coloris purpurei. Hi verò Atecoti iuniores appellabantur.

EXCULTATORES.

Vnus etiamnum ordo caduceatus eundem Magistrum peditum sequebatur, quibus nomen erat Excultatoribus. Gestabant ij caduceum ex luteis anguibz auritis, quorum terga crispis acutioribus inhorrescebant. Alba erat parma, quam margo ruber amplectebatur.

BRACHIATI.

Qui verò sub Magistro equitum caducei gestamen usurpabant, albas præferebant colubras cum pedamento identidem albo in parma prasina quam ruber ambibat limbus, hiq; Brachiati vocabantur. Reliqua verò insignia, quæ innumera penè sunt, per commentaria cæterorum animalium, ut loco quæque congruebant singula disposita sunt, partim in arma & signa reliqua militaria congesta. Nunc quia res nobis cum angue est, & in caduceum incidimus, satis habituri sumus si reliqua caducei significata Commentario hoc explicuerimus.

DE CADUCEO.

Caducei species tota prorsus Ægyptiaca est, quam Mercurio præcipue veteres consecrarunt, draconibus duobus, mare scilicet & femina parte media voluminis sui inuicem in nodum, quem Hercules vocant, obligatis, quorum primæ partes reflexæ in circulum pressis oculis ambitum circuli iungunt, caudæ verò ad Caducei capulum reuocantur, ornanturque alis ex eadem capuli parte nascentibus.

GENESIS.

Argumentum huius hieroglyphici commenti ad genituram hominis, quæ genesis appellatur, Ægyptij protendunt, deos præfides homini nascenti quatuor esse memorantes, *ἡρα, ἡρα, ἡρα, ἡρα*. Ac priores duos Solem & Lunam intelligunt, quod Sol auctor spiritus, caloris & luminis, humana vitæ genitor & custos est, ideòque nascentis demon creditur, Luna *ἡρα*, quia corporum præses est, quæ fortuitorum varietate iactatur. Amor osculo significatur, Necessitas nodi: pinna mentis velocitatē indicant, qua perniciosi nihil. Inuolucrū verò draconum, iter utriusque flexuosum ostendit, quæ omnia & pleraq; alia Macrobius diligenter examinabit, à quo, quæ distulimus quis exponi quæserit, peteda. Occulta sanè rerū origine per serpentis effigie Valeriani comōstrabant, positionem intestinorum nostrorum per quæ escam inferunt, in exemplum adductentes, quæ serpentina spiræ instar in vtero delitescens, occultatæ in nobis genitricis substantiæ specimen habeat.

MINERVA QVÆ

Sunt autores haudquaquam aspernandi, qui serpentes illos Mutuis nexibus implicitos, minas & spacem simul ostentare putant, cuiusmodi simulachrum Gephyrei armato exercitui prætulisse ferunt, cum Eumolpus Athenienses profugavit: illi enim Caduceum prætendentes, & pacis quietis, & minas insultantibus offerre vult.

TERRA.

Interpretationem eam quæ Caducei ad geneleos significatum trahit, Ægypticam esse non negarim, sed alia quadam ratione à Macrobiano commento scire. Si quidem Ægyptij, cum maxime omnium humanum genus ex cœno genitum profiterentur, colubros terræ filios esse nõ ignari, prout etiam in ostentis aliquot accipiuntur, fingentes colubros iram mutuo cõplexu ad osculum tendere, omnem indicant humanitatem, si salua esse velit, oportere in eiusmodi cõcordiam convenire. Caduceatores itaq; serpentes eo cõplexu coniunctos præferunt, ut eos qui aliis iniuriã facere moluntur, humanitatis admonerent. Quod verò terræ signũ sit anguis, pleriq; historiarum lœis, sed eo præcipue reperias, ubi Cræsus aduersus Cylum bellum suscepit: eo enim tempore vis colubrorũ ingens in suburbanis Sardium locis repente coorta est, quos equi in pascua dimissi passim deuorauerunt: responderunt diuinationum periti, futurum ut externæ gentes, indigenas consumerent: indige nam enim esse colubrum, terræ que filium: equum verò & aduenam & bellicosum hostem, de quo suo satis dictum Commentario.

CONCORDIA.

Verũ si quid in longa huiusmodi rerum indagine arolari licet, purarim ego picturatione hæc in pacis & cõcordiæ significatum inde sumptã, quod serpentis effigies pleriq; locis pro bello & odio, funestaque alia quavis cladepõni solita est: osculum aut, & pacis & cõcordiæ signũ esse, negari nemo. Quin & sacræ pietatis nostræ literæ pacis osculum identidem arte factur. Virga, vt loco suo latius ostenditur, tum disciplinam, tum eloquentiæ vim indicat. Si quis igitur pietate grauis, & eloquentia potens, altercatim aggressus, nullam bello salutem esse docuerit, dubium bellorum omnium euentum dixerit, funesta perniciosaq; demum esse bella commonstrat, & quæcunque alia ad huiusmodi rem pro loco, tempore, personisq; faciendã excogitare & eloqui poterit, persfacile is discordes animos in cõcordiam trahet, duosq; angues, hoc est, odia mutua doctrinæ suæ virga in vnum obligabit, quibus ad osculum cõeuntibus, conuenire animos & ad cõcordiam conuersos esse, meridiana luce clarius apparebit. Neq; me fugit, esse ouorum genus in magna Galliarũ fama, quod anguineum appellant Druidæ, quod ex numero suorũ quorũ faciant angues, conuulsitẽs eã, & saluus faucium corporumq; spumis cõglomerantes, vt tãdem fiat ex multis vni, sine angues eã fiat oua spiris ita conglobati, artificisq; complexu adstristi: saluarumq; profuicentium humore conereto crusta superinducatur. Vt cunq; id sanè cõstat, quum hoc quodcunq; sit, ad victoriã litium, ac ad conciliandos sibi Regum aditus mitè laudari, perinde ac etiã pinguem anguis in pelle Dorcadũ (mẽ draconũ, vt in corruptis Plinij codicibus habetur, dicamus) neruis ceruinis alligatum in lacerto, conferre ad iudiciorum victoriã perhibetur, cuiusmodi rebus magica superstitione mortalium plurimos eludit. Quod si hoc credibile videatur, Philostrato etiam, præter innumeras quas confinxit fabulas, fides adhibenda est, qui Gygis anulum habuisse lapidem scribit, qui montans Indiæ locis cristatorum quorundam draconum capitibus insit. De quo quidẽ annullo multa Plato libro de Iusto, & ab eo Tullius Officiis, quod is qui eum gestaret, pala in volam conuersa, à nemine spectaretur quãdiu pars illa palam attingeret.

PAX.

Plerisque sanè locis videre est anguium huiusmodi globos in vnã quasi massã adstrictos, & iugorum verticibus ad ima peruolui. Et in Æthiopia aut tantam anguium vim conuenire, conuoluique in gyrum inuicem, vt montis speciem procul aspicientibus reddant: cuiusmodi quidem complexus anguium, & frugifera eorum cõcordia, causa, vt Plinius inquit, videretur esse, quare extræ gentes caduceum in pacis argumentum circũdara effigie anguium fecerint: neq; enim christitã esse in caduceo mos est. Ad hæc numisma: a tot caduceis insignita, pacis inscriptionem præferunt, vt in numo Cæs. Vef. Aug. P. M. TR. P. COS. VIII. sigillum est cum caduceo, & ramo oliuæ, inscriptione adiecta, PAX AVGVST. Vidimus & numum aureũ Bononiæ apud Achillinos, in quo simulachrũ alatum est cum caduceo & serpente quodam à pedibus abeunte, cuius inscriptio est, PACI AVGVSTAE. Illius sanè serpentis abitus ablegatũ aliò bellum ostendit. Alia in hoc numo literæ sunt, XI. CLAVD. CAES. AVG. P. M. TR. P. Nam in altero ex ære eiusdem Ti. Claudij numo alatum sigillum est, dextera vestimentum à pectore ad faciem tollens læua caduceum exporrigit, pedibus serpentem sinuosum calcatur: quod bello oppresso pacem condonaram omnino significat.

FELICITAS.

Caduceo verò si cornu copiae adiciatur, felicitatis indicium est, quod in eiusdem Vespasiani & Caliorum numis obseruauimus. Nam & Hadriani numus est eodem significato atque inscriptione, quæ in Traiani habetur, quippe FELICITAS AVGVST. Vidimus etiam in Antonini Pij numo caduceum, & oliuæ ramum fructibus & foliis onustum, cuius est inscriptio, FELICITAS AVG. In Seueri vero

Hadriani
Traiani,
Impp. numi
Antonini

N

mini Rij.
Severi
Maerini.
Iulia Ma-
mee.

Drusi.

Macrini Augusti numo, non oliuæ, sed hasta in læua est manū: caduceus dextera præterditur: inscrip-
tio, FELICITAS TEMPORVM. S. C. Hastam autem intra alia significata humanæ etiam ætatis indicium
esse alibi ostendimus, ac perinde temporis. In Iulix Mameæ numo dea læua cubito columellæ affur-
gentis capitulo innitur, dextera caduceū tenet: inscriptio, FELICITAS PVBLICA. S. C. Columella enim
habet nescio quid in significato quod ad publicū pertineat, de qua loco suo plura. Ex his dubio præ-
cul constat, quid sibi velit caduceus ille, qui situs est in medio cornū duorum in numo Drusi: quid-
quæ solus ille in numo cuius inscriptio est, M. PLETORI CÆST. EX. S. C.

ELOQVENTIA.

Sed quia serpentem pro astu ponti docti sumus ex Aristotele dicente, animalia quædam esse astu-
osa per se, sicuti sunt serpentes: magis verò ex lectione sacra, quæ prudentiam huic in primis ani-
mali tribuit: ea etiam de causa angues caduceo complicari putamus, quod ostendere voluerint, &
calliditatem & prudentiam necessarias eloquentiæ, quæ per virgam significatur, quippe quæ regat
dictis animos. Neque defunt qui virgam auream Mercurij manib. a qua Deus ipse *ἑρμῆος ἰσχυρῆ* appel-
latur, dignitatis & excellentiæ, quæ illum ornant qui & scite & oportune norit orationem contex-
re, signum esse contendunt.

Virga verò Palladi totius sapientiæ deæ, ab Homero
passim accommodatur. Vlysis quoq; socij vno vir-
gæ capite, falsa quippe persuasione ac insipientia, in bruto-
rum speciej transformantur: altero virgæ capite, vera
quippe disciplina ac rerum peritia, in humanam restituū-
tur effigiem. Reliqua verò ræceo, quæ Moses vbique virgæ
fractus munere scribitur effecisse: nã alibi super hoc suus
erit locus. Quam verò nunc tractamus, ea est diuina vir-
gula, de qua M. Tullius in calce primj libri Officiorū ait:
Quod si omnia nobis, quæ ad victum cultumque perti-
nēt, quasi virgula diuina, vt aiunt, suppeditarentur. Atq;
hanc dicendi formam apud alios etiam autores inuenies,
qui ex hoc effusissimam eam Dei Opt. Max. munij scientiã
intelligunt, quò omnia secundat, fortunat atque felicitat.

VERA DISCIPLINA.

En dem hunc scipionem nostri sic figurat, vt ad om-
nium ferè templorum facies iuxta limina, colossæ
magnitudinis figuram humanam pingant, quæ Christum puerulum in humeros sustulerit: quod, vt
mea fert opinio, nam historia omnino apochrypha est, ea de causa fit, vt si Christum gestare
admoneremur, robori cuius innixi, rapidos quoruncunq; annium cursus profunditate quæ ac tor-
nentium impetus faciliè superemus. Et quod Iacob ait, In virga nostra Iordanem pertranseamus: tan-
tè Iordanis vel quoduis aliud flumen, fluxus animi motus, & voluptariæ mollitudinis affectus in-
dicat: virga disciplinam, sine qua non esse progrediendum Græco monemur adagio, qua qui firmiter
innituntur, nullis perturbationum occurrib. deturbantur, nullis vndarum quantulibet inturgen-
tium fluctibus immerguntur: pedib. verò per ima vel ipsius pelagi demeris vix cruce genūe tenis
alluimur: capita autem, vt ait ille, cõdimus in trã sidera, Deumque ipsum sustinere humeris videmur,
ac veri demum euadimus *ἡρωοδοτῶν* in quos vbi sagitta fuerint immisæ, eadem in iaculatores suos
spontè retorquentur, vt in vulgata habetur historia. Quid enim in vniuersa literarū peritia facilis,
quàm eorum calumniã repellere, ac suismet vnquemque iaculis conficere, qui sanctissima nostræ
pietatis instituta vel incesse vel conuellere aggrediatur, quæ certò Dei sit presidio firmatã, ac ma-
gni verique numinis munimento quamualidissimo roboratã?

SAPIENTIA.

PIERIVS

PIERIUS VALERIANVS AD MAGNIFICVM

MARIVM MAFFÆVM ROM. PATRITIVM, DE IIS QVÆ
per Æsculapium, Gorgonas, Hydras, & id genus alia significantur,
ex sacris Ægyptiorum liceris.

LIBER XVI.

IBI verò, elegantissime Mari, ritium de serpentium significationibus commentarium dedicandum iudicavi, ut vniuersa hac materia qua à vobis honoratissimis fratribus magna sui parte profecta est, ad vos identidem rediret, laudis que ea qua ad Reuerendiss. Cardinalem, & que ad Achillem fratres tuos miseram, significasque libellos illos pro humanitate tua libenter à se lectos, in illis tamen desiderasse quadam alia, ut opus absolutum vndeque videretur, præter Æsculapium, fabulosa scilicet illa, Gorgonas, Hydras, & id genus alia: tum veneratorum genera, Diademata, Scorpium, Salamandram, quæ in illis quoque inesse debere hieroglyphica augurari: prout & casti, ut hac mihi nomine tuo per Florum nostrum significarentur, ne contentus iis esse vellem, qua duobus illis Commentariis collegissem. Respondi, dilectissime Mari, agere me gratias incomparabili humanitati tuae, quod ita me admonueris: mearumq; nugarum qualescunque essent curam suscipere digneris: sed quod in prioribus illis non omnia sim complexus, minime per negligentiam esse factum scias: imò quia veritus sum vos fratres viros tam præstantes, magnis & innumera Christianæ Reip. negotiis oppressos, dictione mea tam leui diuini occupare, summumq; fuisse breuitatis studium, ne in publica peccarem commoda; si tempora eorum longo morari sermone voluissem. Quoniam vobis ita se cupere declarasti, ut illa ad argumentum hoc adderentur, dedi operam, ut ea quoque colligerem: qua tam longe plura essent quàm pro corollario subici possent: eadem impeditis & recundia, ne nimia nugarum congeries importunus fieret: longe tolerabilius esse iudicavi, si resida hæc in vnum idq; iustum adstruere commentarium, ac veluti serpens lingua micat ore trifidus, triens itidem libellis loqueretur. Nam si alituum pleraque quadrupedum male a brachii tantum corporis aliquot, multa de plantis, de piscibus & aliis rebus non admodum pauca, cur non & tria de tanta serpentium varietate conscribi possent: Sadeum hoc ritium nulli conuenientius deditur: debuit quædam tibi, qui nator impulsor que fueris, ut ea conquirerentur, egoque importanti nominis perbelle declinauero, cum tu ipse crabrones in te sponte sua conuatis. Vale.

ÆSCVLAPIVS.

Anguis significatum apud Romanos, perinde ac apud Græcos & Ægyptios, sanctum semper fuit, per quem tantum ipsam salubritatis Deum Æsculapium intellegunt, quod nimirum, quod marmora, quod Græcæ Latinæq; omnes historiarum testantur, plura in æq; passim statua, per quarum ortura & genua serpens flexuosus volutibus implicatur, locorum ubique Romæ, ac in tota terrarum orbem conspicuntur. Inesse quidem angui remedia multa, experimento conperitum est, neq; vllum esse aiunt apud Medicos volumen, quod anguium, in ægritudinibus beneficia non lastissime demonstrat: ut minus miremur serpentis offigim ex are in contumurrætam à Moïse, in quam populus Ægypti incendens, ab incommodis, quæ se in itinere tam longo oggerere potuissent, diuino spirante præsidio liberaentur: de quo loco suo plura diximus. Quinetiam, ut ad remedia reuertamur, inuentum est ab Antonio Musa Augusti medico, in vlcibus insanabilibus viperæ edendas dare, miraq; ita celeritate persanare. Et quamuis perniciofa multa sint ex anguib; exempla, non ita tamen alienum à ratione esse eorum genus, si modo que bruta honeste atque prudenter facere videntur, ratione ea fieri concedamus, ut non aliquando magna & amicitia & fidei documenta præstentur, & eam iustitiæ partem exerceant, que in homine ratio admodum inuenta perhibetur.

HOSPITALITATIS VIRA.

Scribit Plutarchus, apud Ægyptios vire vniuersam partem religionis superstitionis tam familiariter aliam, ut ad mensam assida & ventitaret: que cum carulis enixa esset, quorū vnus hospitis filium enecauit, regere parens, in lecto facinore, filium et ipsa suum morte multauit, ac voluitarium exilium sibi in perpetuum delegit. Apud Philostratum legere est, Adaci Locrensi draco, nem mansuetum in deliciis fuisse, cui cibum de mensa communi ministrabat, quemque perinde ac canem secum comitem adducebat: addit, eum quinque cablorum magnitudinem explese. Neque illud prætermittendum, quantum ad salutis significatum pertinet, publicatum esse, Neronem à percussoribus, quos in eam Messalina immiserat, serpentis ope seruatum, cum è puluino, ubi ipse quiescebat, se proferens, eos absterruisset, siue ea fabula fuerit, siue serpentis exuue, quas ex voluntate matris dextero brachio adalligatas aliquandiu gestauit, ac tandem maternæ memoriæ abiecit, ritia que vti alio Commentario diximus, extremis suis rebus frustra requiuit, quippe qui sperare.

N 2.

aduersus infortunia, quæ vndique iam pertimescebat, amuletum id sibi profuturum.

SERVATOR.

QVinetiam ferunt Heleos aduersus Arcadas dimicatuos, serpentis ope victoriam consecutos, oblatò sibi puero, dum in aciem descenderent, quem nudù ante omnes ordines statuerunt, Arcadibusque irruentibus puer is in draconem mutari visus, cuius horrida specie perturbati Arcades, disruptis ordinibus fugam turpiter arripuere: in cuius rei monumentum Helei sacello ibi erecto vbi condi serpens visus fuerat, Sosipolin inde Deum religiosissime coluerunt.

SALVS.

MERITO verò salutis significatum serpens sibi vindicasse videtur, à quo, vt initio dicebamus, multa in humanum genus remedia procedunt. Apud Lactantium legas idui viperino presens admodum esse remedium viperam ipsam exustam & in cinerem redactam. Citat hanc artis medicæ peritiam Adamantius, vbi homilia x v r. super Numeros sacrificiorum dæmonicorum vifus per sacrificia, quæ olim Deo offerebantur, depelli dicit, veluti serpentium venena medicamentis nihilominus ex serpentibus confectis depelluntur, vt perhibent. Apud Cebesem obserues, viperæ dençe semel tactum quempiam, nulla deinceps venena formidare. Tradunt alij, qui viperæ secur conditum semel hausserit, nullius inde serpentis idum pertimescere debere. Quid verò illud quod a Dioscoride traditum est, homines qui viperis conditijs iam cibum vt consueverint, longiora vitæ spatia producere, & ad summam senectutem incoleme peruenire? Ifigonus Cirnos memorat Indorum genus, qui centenis quadragenis annis viuunt, quia viperinis carnibus alantur: ad hæc, neque capiti neque vestibus eorum, noxia corpori inesse animalia, eamque causam videtur Terullianus asserre, cur tanta sit ceruo viuacità, quippe quod ipse ætatis suæ arbiter serpente pastus, veneno augetur in iuuentutem: vel, veneno languido exit in iuuentutem, vt vulgata habent exemplaria. Et Nazianzenus, vbi Basilij rudimenta commendans, philosophiam & politiores alias litteras à Christiano homine minime contemnendas esse differt, viperam in exemplum adducit, ex carne cuius singulare remedium grauioribus morbis excogitatum est: id ad hanc vsque diem à maxime fera perniciosaque bestia *καστέρον* Theriacum vocamus. Sunt qui tradant viperas in Arabia, vbi balsamum colligitur, innoxias ictu, quod venenum balsami leniatur succo, quo illæ dicuntur ali. Adam & illud, tametsi *καστέρον*, quod apud Theophrastum legas, viperarum moribus tibiçinè qui modulerur adhibuit, efficacitatem habere medicinæ. Quæ quidem commemorare libuit, vt nõ immerito numifmata tot cusa existimemus, quæ serpentem habent cum inscriptione Salutis: veluti ille est in spirâ collectus cuius inscriptio, *SALVS ANTONINI AVG.* In alio eiusdem numo serpens est tractu sinuoso, tortilique obrepens virgæ, quam signum ibidem adiectum dextera humi applicat. Atque in alio Dea ipsa læua virgam gerit, dextera poculù angui porrigit: inscriptio, *SALVS AVG.*

Numifmata
ia purissima
cum serpē-
tibus quare
vifa.

ç o s. III. In alijs ipse sella sedens patet angui suo de loculo exeunti, caputque patet admonenti: inscriptio, *SALVS AVG.* In numo verò M. Aurelij Seueri Alex. sedenti simulachro patet anguique porrigenti assurgit angui, cum inscriptione, *SALVS PVBLICA.* Sed ne singula commemorare, quæ quidem sunt innumera, Commodi, Crispinæ, & aliorum per argues deniq; omnes Salutem intellexerit. Quod autem ferunt Aesculapium sub anguis specie Romani legari nauem sponte ingressum, cum ipsi Epidaurum aduersus pestilentiam opem imploraturi ad nauigassent, scribitur Græci tale aliquid sibi optiam obtigisse: cum ipse idem Deus draconis effigie à Nicagora Echetiis vxore ad Sicyonios mulorum bigis inuectus est. Neque defunt qui super Aesculapio commissiscantur historiam: educarum quippe draconem ab eo, in Pelei montis loco, qui Pelethonius à florù vberitate nuncupatur: Thraña enim flores vocant lingua Thessala. Addunt anguem eum fuisse nigrum, vtero subuiridi, figura pulchra, triplici dentium ordine, fronte & supercilio admodum pingui, cui præ pinguedine toruli veluti quidam sub mentum reducti, barbæ speciem reddebât, quæ luridò fellic colore intincta videretur: Ictus eius innocuus, illi quem forices insigunt perquam similis, etiam cum vehementer laderet conabatur. Genus hoc serpentum assidue cum aquila bellum gerere aiunt, sæpeque in eius nidum prorepere: onaque depascei, ac illi semper insidias struere, cum præsertim ad prædam abuolarit, quasi Iouem vicisci velit, qui dominum suum fulmine sustulisset. Horum autem consuetudinem operæ precium est apud Nicandrum legere. Sed vt apud Pausaniam est, dracones qui Aesculapio adpingebantur, colore erant subflauo, quales in Epidauria tellure tãrum, inueniri tradit. Cum verò Aesculapius Apollinis, hoc est, salubritatis filius fingatur, ideo nonnulli dixerit, serpentis cum insignia gestare, quod homines cum in ægritudine visus, vt Homerus inquit, neque nõ, Hesiodus, citò senescant, salubritate adueniente iterum iuuenescere videantur. Spectatur hoc idem in sole, dum ab hyemali senectâ ad vernam sese proripit iuuentutem.

PRVDENTIA.

QVod si medicinæ rationem habeamus, serpens hic prudentiam indicare videbitur: nam & assertoris nostri dictum est, nos esse debere prudentes, admonentis, licuti sunt serpentes. Ideo ex Valentinianis quidam sopheriam illam suam serpentem factam dicunt, quapropter & contrariam extitisse factori Adæ, & rerum cognitionem hominibus infundisse, quæque de causa serpentem omnium sapienterem habitum: de quo latius apud Irenæum. Nam cum prudentia non præ-

sentia

A sentia tantum examinetur, verum & lapsa & futura meditetur, & tanquam e specula prospiciat, medicum excubere videtur, quem oportet, inquit Hippocrates, pensitare diligenter.

Quæ sunt, quæ fuerint, quæ mox ventura irahantur.

quod quidem hieroglyphicè per tricipitium in Apollinis etiam simulachro factum inuenies, cuius pedibus ingentis validitatis serpens triceps subijebatur. Capita ea, tanis vnum, lupi alterum, terytium leonis: de quo alibi differuimus, & prudentiæ signum id esse demonstrauimus.

V Hæbatur autem in Delphis apud oraculum serpens, qui singulari ceteramine videretur Apollinè, & prouocare obseruatum à Plutarcho perniciosè enim saluti semper adgerfatur. Inter agalmata Pontificia, quæ Romæ in Pulchre specula recessu, ob veterem quippe artificum admirationem videntur, Iulius 11. admiranda illud vetustatis & ingenij signum testatur, Apollinem ubi vipera serpit ab imo laurini trunci, cui dextero innititur femore. Non temere illa facta, sed cum hæc quæ modò recitamus, tum Pythonis, hoc est, ægriudinarum venenis eodem indicat, quem Apollonius Ouidius,

Mille quidem sodis telis & pluribus hydrum.

Scaturæ verò huius facies osque ipsum Octauiani Augusti videtur esse; eiusque iunioris lineamenta quæ spectantur in numis, repræsentat. Sunt autem Pythones & dæmonum genus, cui, vt scribit Adamantius, dracones aliique serpentes ministrare perhibentur. Sed de iis alio commentario plura differuimus.

B GIGANTES.

Diodorus quoque per serpentem voluminibus implicatum, malum interpretatur, præcipueque Gigantum genus qui terrarum orbem olim oppressere. Et Commodus Imperator, vt legere est apud Lampridium, homines obtortis pedibus, utpote draconteis, Gigantes appellare solitus, eosque sagittis ex libidine confingere. Et statuas giganteas penè omnes obtortis cruribus videtas, vt anguipedes illos Terræ filios ostentent: nam & Naso, anguicos habuisse pedes ait Gigantes, qui centum quisque brachiis cælum capere coniti sunt, eo versu,

Cum centum quisque paratis

Inicere anguipedum capitis brachia cælo.

Et Ænaë Maro:

His natura sua est alio cæcis ima per orbis.

Squammeus inortos sinuat vestigia serpens.

HORRIFICVM.

Q Vas vero colubras Eumenidum erinibus obvolutas aiunt, ab Æschylo poëta tragico primum excogitatum Pausanias attestatur, cum antea nihil neque in his, neque in alio quopiam ex infernis deis quocquam esse horrificum existimaretur. Manifestissimum est enim totum hoc terrorem argumento confectum, loca tamen ea terribilia esse ex Assertore nostro totiens audimus, vbi sit stertus & stridor dentium, & quæ passim sacræ literæ de gehenna ponunt. Vt verò ad anguim terrificum hieroglyphicum reuertamur, non temere Tib. Græchus timuisse videtur, cum in spatiofa galea, qua in bellis vt consueuerat, angues offendit oua peperisse, fetusque iam formatos, paulò antequam multitudine Quiritum oppressus, interficeretur.

VASTITAS.

I Am draconem, quem mali significatum habere dicunt, Crocodili nonnulli speciem esse putant, fortasse quia vastiore pingetur corpore: nam alioibi mirificè crescunt. Maximus enim Tyrus tradit, apud Indos Alexandri tempore draconem fuisse quinq; iugerum magnitudinis, cui boues & oues in cibum Indi ministrarent. Alij omne serpentum genus indifferenter accipiunt, cuiusmodi monstrum Annibal à tergo subsequi prospexisse fertur, belluam quippe vastam & immanem circumplicatam serpentibus, quæ quacunq; incederet, omnia arbuta, virgulta & tecta peruerterebat, quod vastitatem Italiæ portendere diuinitus intellexit. Neque temere Faustina vasa sibi in somnis serpentes parere, sed ex his vnum ferociorem, cum Antohinum & Commodum in vtero gestaret: quod vita deinde Commodi voluptuosa simul ac perniciofa, re ipsa comprobauit, non hominem, sed immanem hydrum ad humani generis internecionem emissum, Argiphontem Pausanias dictum ait Mercurium, quia *ἀργονότος* fuerit, serpentem quippo fuisse, quem nonnulli *ἀργον* vocant, vel quasi *ἀργός*, et *ἀπὸ τοῦ γένους*, quod cæde abstineat, patris enim Deus est Mercurius, quamuis Lætychidas Lacedæmonius Aristone patre nobilis, neque sua obfcuræ virtute, portenta hæc atque alia eludere, confuerit: nam cum propinquioris portæ clauis Draco circumuolutus esset, monstrum, quæ id esse vates denunciaret. Minime mihi quidem videtur, inquit, sed si clauis draconis circumuoluta esset, monstrum esse asseuerarem.

VOLYMEN.

A Libi cur dracones Cereri vectandæ adhiberentur, explicuimus: sed quoniam, nihil præferendum existimauimus, quod in significationum argumentum apud scriptores veteres comperissem,

N 3

addendum quoque fuit, scripta lucubrationsque in anguim nomē deuenire: siquidem Zezes Hesiodi interpret, dracones quibus veta Ceres Proserpinam quæritabat, significare ait volumina quæ Tripolemus de agricultura conscripsit, eoque loco *Ἰντροπῶν*, Terram matrem interpretatur: consueſſe enim Dorēs y in d' vertere, ita quæ *Ἰντροπῶν*, *Ἰντροπῶν* max dicta.

T R O P H O N I U S.

Simulachra quædam iuxta Ercynam fluium in specu quodam fuisse memorat Pausanias, quæ dicitur erant cum sceptris, circa quæ dracones obuoluti complicabantur, quæ nonnulli antiquarum rerum ignari, Esculapij & Hygiæ simulachra existimabant, cum tamen & Ercynæ & Trophonij essent hieroglyphica, quibus etiam antiquitas dracones coheserant, sicut ob oraculorum prædictionem, siue ob rei quæ in promptu erat similitudinem, quod oracula Trophoniana subterraneo in specu reddi solita, in specu autem & subterraneis cauernis angues libentissime latitare, ignorat non modo. De Trophonio pleni sunt doctorum ætatis nostræ libri.

Boream quoque ventam aiunt hieroglyphicè viperinis caudis, pedum locis prædictum figurandam quæ quidem specie insignis cum Orithyæ raptu in Olympia viscebatur in donario a Cypselo dicitur.

D E S C O R P I O.

Inter serpentiæ Scorpius non habet locum, sed quia venenosum est animal, hic, minime prætereundus fuit: super eò tamen partem eam tractare prius instituimus, quæ cum crocodilo negotium habet.

H O S T I U M C A E D E S M Y T V A.

Hostes enim duos pari conditione inter se dimicantes, vicissimque in damna mutua concurrētes, ostendere si vellent Egyptij sacerdotes, Scorpium & Crocodilum pingebant: nam ij genuino quodam inter se odio flagrantes, simul atque alter alterum inspexerit, in mutua funera sponte rapiuntur, amboque eadem dimicatione perimuntur. Quia verò & terrestris & marinus Scorpius inuenitur, de marino hic dubio procul intelligendum. Quod si tem euestigio peractam indicare voluissent, crocodilum scorpij subiectum pingere mos erat: ictus enim scorpij quamprimum interimit crocodilum: sin distractam diutius pugnam, difficulterque in necem deuentum ostenderent, superatum à crocodilo scorpium faciebant: is enim motu segnis longè diutius laborat antequam hostem assequatur, & interficere possit.

D O L I F A L L A C I E Q V E.

Terrestris verò scorpius doli atque fallaciæ signum habetur in primis: estque apud Sophoclem Capitijs, prouerbium in hanc sententiam, *ἐν πῦρτι γάρτε σκορπίος φρεσὶ λάθω*, quippe sub omni lapide scorpium insidiari. Sic & Theriacis Nicander:

σκορπίος ἀπρῶτον δόλῳ ὑπὸ λαγύδοισι.

Scorpius insidias parua sub caute tenendi.

Apuleius acerbitatem morum per scorpium notat, vbi illa: Nosti quædam barbarum nostræ ciuitatis Decurionem, quem Scorpionem præ morum acritudine vulgus appellat. De insidijs verò quæ possunt aliquam felicitatem subsecutæ fuerint, Sidonius de fortuna loquens ait: Quæ virum, vt scorpius, vltima sui parte percussit. Quin & mathematici, vel Ambrosio teste, percussorem, & ad inuadendum ex insidijs promptum cum fururum dicunt, quem Scorpionem nascentem exceperit.

I N N O C V A P R A V I T A S.

IS in aquammersus si figuretur, innocuum significat prauitatem: quandoquidem & ipse & serpentes alij qui præualent in sicco, si præcipitentur in aquam, vt Cyprianus ait, præualere non possunt, innoxiique efficiuntur. Diuina verò litera per scorpium indicant & diabolum & eius sectatores, de quibus Euang. Dedi vobis potestatem calcandi super serpentes & scorpiones. De serpente autem, quod ad hanc rem facit, satis superque superius dictum est.

L I B I D O.

AD hæc libidinem & nequitiam scorpius pictus ostendit, eique ex humani corporis partibus apudenda sunt dedicata. Ei signo Mars dominatur, adulteriorum semper infamia notatus. Et milites omnes mulierosos ait Aristoteles. Et supra finitorè prodeunte Scorpio ortos, Mathematici lasciuos esse dicunt, quare huc fortè spectat illud diui Hieronymi dictum de virgine ad Auitum: Caue dum, ne arcuato vulnere scorpij vulneretur. Cælestem verò Scorpionem, ob aculeum, qui est in starælli, sunt qui vult humani generis perditionem significare, cum Libra Veneri dicatur, inter Scorpij chelas posita, matrimonij concordiam ostendat.

T E R R A.

AB eisdem Mathematicis desumptum crediderim id Scorpij significatum, vt pro terra nonnquam figuretur: aiunt siquidem illi necem à terreſtribus animalibus iis obtenturam, quibus

Mars

bulatione sua ignem extinguere, authores gravissimi sunt qui contra vna cum Sextio sententiam ignemque ab ea laedi omnino negant, idque Plinianis adhuc temporibus Romæ incomperitum erat; neque adhuc aliquis se vidisse testabatur; nos vero eam non modò ardentes prunas non extinguere, verum etiam cæstigiò emori experimento comperimus, animali eo à Bernardino Pollano nobili Tarufino; hospite tunc meo, ab eodem fonte meo allato in domum. Alij vero qui rem vè exploratam & ipsi scribunt, causam etiam inuestigantur cur id efficiat Salamandra: animal enim sine squamis & cute esse, corpus habere frigidum, & maxime humidum; quo singula quæcunque contigerit humectet multò magis, quam limaces faciant: humoremque illum à corpore tam longè diffluentem, vim eam habere, vt ignem extinguat quem attigerit: *Ναοβόβου* ea de causa Nicander eam appellat, siue quòd cute careat; quæ *βόβου* dicitur, siue quòd à cute humor ille largius emanet.

NE verò ad eò alienum à fide videatur, Salamandram & aliquid aliud animal posse per medium ignem incolumem transire, scimus familias quasdam agro Faliscorum fuisse, qui super ambulanti igni struem ambulantes non adurerentur: Hirpos illos vocauerunt, & ob id perpetuò s. c. militia omniumque aliorum munierum vacationem habuisse. Sedenim ætate nostra vidimus Roimæ Benedictum quendam Teutoniam arte speculorum fabrum, qui non temere profitebatur se per flammam medias incessurum citra vllam vel capilli vniùs detrimendum, quem & plurimum, & Teutonico ritu valde promissum habebat. Vidi ego hominem manus in liquefactum plumbum immittente, idque ex candenti patella in volam accipere, æquè ac si argentum viuum aut tepida fuisset aqua, introductus olim ad hoc spectaculum ab amplissimo viro Bernardo Vibienjo, qui mox magni nominis sacerdos Cardinalis fuit, in cubiculum Ioannis Medicei tunc Cardinalis, in conspectum cuius hæc fiebant, cum ego tanti præfulsi manum osculaturus accessissem, quadriennio antè quam is ad summum Pontificatum ascendisset. Quòd verò aiebat Benedictus hoc se arte magistra facere, quippe qui vnguento quodam partes eas oblineret, quas ab igne saluas veller, id in meioriam adducit quod Varro ait, Hirpinos eos, de quibus paulò antè dicebamus, solitos medicamentis quòdam pedum plantas tingere, atque ita per ignem ambulantes multa, vt Virgilius, premere vestigia pruna. Inueni verò, quod ad hanc rem facit, apud Andream Græcæ nationis medicum, cui multum interpretes Nicander tribuunt, hoc de Salamandra traditum, vt si quis eius sanguine vel manus vel vestem obunxerit, quòd oblitum fuerit, ab igne nihil quicquam laedi: quamuis Plinius hoc non facile credat. Eiusmodi medicamini admisceat alij albumè oui. At iam minus admiremur quòd in Quadrigarij annalibus legitur, oblitam alumine materiam succendi non posse, idque esse verum, Sylla in Archelaum bellante comprobatur. Sanè laricem inter arbores neque flammam emittere, neque nisi lōga & vehementi exustione in carbones abire manifestum est, quod in fornacibus exploratum, reliquis lignis admixtum longo temporis interuallo consumi. Hoc & Castor in expugnatione castelli cuiusdam, quòd Larignum nomine dixerunt, quia larice præmunitum fuit circa Alpes, non citra summam admirationem cognitum. Lino verò, quod nonnulli Carpasium appellant, de quo Pausanias, ardere id perpetuò ante Mineræ vilius simulachrum, quòd cœlo, vt fama fuit, delapsum, in Acropoli viscebat, Patavij ego pro Ellychniis in lucernis aliquando vñs sum: materia enim inter græ & incolumi perdurante, tandiu ardet, quândiu oleo intinctum fuerit. Nascitur id inter venas aluminis, ac veluti densior quædam cartilago interspergitur, cuiusmodi sunt granatorum malorum intersepimenta.

CORRUPTOR OMNIUM.

Sed vt ad Salamandram redeamus, nunquid eorum quoque nobis arriterit significatum, qui Salamiosum hominem, omnes quibuscum versetur aliqua pernicie aut iniuria labefactantem, & quacunque incesserit calamitatis aliquid inuentem, per Salamandram ostendi voluerunt: quippe cui sit perniciofa adeò vis, vt arboris quam irpserit poma omnia inficiat veneno, & eos qui ederint, necet frigida vi nihil aconito distans, ait Plinius, atque his quædam magis exitialia, quæ apud autorem ipsum late referentur. Illud sanè admiratione dignum quòd traditur ab Eliano, siue Salamandra impunè vesci, verum vbi quis eius suis, qui Salamandram deuoratit, carnem edirit, præsentaneo eo veneno correptum interimi.

DE DIPSADE.

A Frigidissimo animali ad ardentissimum accedere, ad historiarum nonnunquam venustatem pertinet; quare incommodis recitatis, quæ de Salamandra gelu procedunt, iam quæ de Dipسادis ardore proueniant, memorabimus. Animal id reptilium perniciosissimum, corpore modico, ac viperino perquam simili, sed ad ictum violentissimo: de quo ita Nicander, Theriacis, vbi

*Ναοβόβου διψαδῶ ἰδῶ ὀφθαλμοῦ, καὶ γὰρ ἐξ ὀφθαλμοῦ
Παυσοῦντος τὸν αὐτῶν δὲ δόξασιν ἔκταται ἀπὸ*

A Οἷος ἐπισκήψῃ βλοσυροῦ δάκτ.
Dipsadis hanc speciem iures quis, ni minor insis
Vipereo generi vis mortis, ac ocior ius qui
Affixi fuerint truculenti fulmine dentis.

Figuram eius Soltratus à reliquis colubris ita distinguit, vt eam dicat habere caudam duabus lineis nigricantibus distinctam, corpore reliquo albicante.

SITICVLOSITAS.

Cernere olim erat in littore, quod è regione maioris Sirtis inter Libyam & Ægyptum portigitur, columnam quandam in qua vir moribundus cælatus erat, cuius pedes serpens impactis dentibus affligebat, spirisque volubiliter implicabat. Erant & mulieres aliquot, quarum alix aquatum ibant, alix aquam decubenti propinabant: adiacebant passim & struthiorum oua hinc inde strata temerè. Quæ quidem species tota prorsus hieroglyphica hominem significabat bibacissimum, vel ardentissimam confectum siti, vt Lucianus interpretatur: id quod etiam ad totius illius regionis naturam indicandam accomodari potest, nam ea siti laborat in primis. Serpens verò ille circa pedem obuolutus & mordicus inharens, Dipsas erat. Veneno verò hæc est plurimo & immedicabili, quosque momorderit, vsque adeò inflammat, vt propemodum exardescere videantur, ac igne veluti circumfuso concremari. Supremè verò sitiunt, quoque magis potant, eo potandi audiores fiunt, vt sitis ea nulla aquarum vi sedari posse videatur, verum eo magis sæuire quo magis alluitur & irrigatur, perinde ac si quis ignem oleo superfuso extinguere conaretur. Hinc non infacere nomen confinxit Ouidius, cum lenam quandam temulentam, Dipsadem appellauit:

B *Est quadam nomine Dipsas anus,*
Ex re nomen habet, nigri non illa parentem
Memnonis in roseis sobria vidit equis.

Næque fortè importunum fuerit, Epigramma quod olim in Framarianum facetissimum xpo nostro scurræ lusimus, Ouidiano lufui subiicere. Id est huiusmodi:

Narrabat quidam vim Dipsados exitialem,
Perpetuam insundat que pede fixa sitim,
Nempe sitim, tria quam nequeant extinguere Nilii
Ostia, vel magnis stagna perhausta cadus,
Interiore loco Libia, Garamantas ad ipsos,
Quæ fouet arenis Struthiis oua solo,
Quippe vbi quis misera spaciatus forè per arua,
In pede fulminis vulnera dentis habet.
Risè due dextra famula, totidemq; sinistra
Hæc gerit, hæc pleno vase propinat aquas,
Illæ propinatis alias superingerit, illa
Nec mora, nec requies, pocula mille parat.
Frammarianus ad hæc, hæc ò mihi querite amici,
Fingat vt illa meos officiosa pedes.

C Sapienter itaque vt reliqua, Moses Deuteronomio inter maximè perniciofa animalium genera Dipsadem posuit, vbi terrificam illam describit solitudinem, in qua erat serpens statu adurens, quippe Basiliscus, & scorpio animal insidiosissimum omnium: mox adiecit, & Dipsas: quod vt atrocius redderet, subiicit, & nullam omnino aquæ, quæ scilicet opem essent aliquam allaturæ. Eadem de causa Apollonius poeta terram aridam Dipsadem vocat. Admiratur aurem Aphrodisæus, cur illi quos animal hoc momorderit, sitim illam intolerabilem Theriacæ epota sedent, cum genus id medicaminis ex siccis & calidis rebus conficiatur: neque adduci potest id alia ratione fieri, nisi mutuo consensu quodam, viperarum, quæ admiscuntur, carnes antipathiam habere aduersus quoduis animal venenosum.

APPETENTIA.

NEque verò sitis ipsa simpliciter passim intelligenda, sed nonnunquam pro effrænata rei cuiuspiam appetentia capitur: nam & sitibundum pro maximè cupidum autores ponunt: & sitim Onirocritæ nihil aliud præ se ferre autumant, quam auidissimam cupiditatem. Ipsa porro sitis hieroglyphicè sæpe ponitur in Diuinis literis, vt Ambrosius super hydrophico in domo Pharizæi curato disserit: nam si tire impium dicit, dum huius mundi bona concupiscit. Iam & sitire aurum, in huiusmodi significationem passim inuenias, non aliter quam & auri sacra fames, Poëta dixit. Desitescit autem, vt ad Dipsadem reuertamur, anguis id genus in insidiis inter Struthiorum oua, quæ Garamantes non ad cibum tatum perquirunt, verum etiam ad vasculorum & poculorum usum, quippe qui propter solum arenidum & exustum argilla carent, qua nos vasa nostra fictilia conformamus. Quin etiam eiusmodi ouis, quæ aliquantò grandiora fuerint, dissectis elegantissimos sibi pileos faciunt, ex ouis singulis binos, quibus capita obtregant, coque gestamine plurimum delectantur.

DE

Quinquaginta atris immanis hincibus hydræ.

Sedenim hi numero vñ sunt, multitudinem significante, more poetico: numerus enim nouenarius, neque non quinquagenarius, ex iis sunt qui multa significant: vt illud apud eundem Maronem, Quinquaginta intus famulæ, pro plurimæ. Ita *ἑνδεκάκωπος* in Arati carmine, pro multæ viuacitatis, quod superius in cauda Scorpii retigimus, & in Digni commentario, vbi de numeris agitur, latius explicuimus: vbi passim numeri illi recēsentur, qui tam apud Græcos quàm apud Latinos pro multitudine vsurpantur.

INVIDIA.

Nonnulli ex peritioribus inuidiam per Hydræ speciem significari tradunt, ideóque in nullo alio monstro domitando Herculem magis laborasse, quam, vt Horatius ait, supremo tandem sine domari comperit. Ea verò palustris fingitur, & è sordido cœno pullulare, quòd non nisi in abiecto vilique animo reperiatur: qua de causa Ouidius inuidiam in imis vallibus latitare confinxit: ita reliqua quæ super ea conscribit, ad hydræ significatum omnia quadrare comperies. Nam & Eri-chthonium, quem alij pedes anguincos habuisse, alij serpentem illi ad custodiam datum scribunt, inuidiam significare nonnulli arbitrati sunt: ea enim post res præclare gestas suboriri solet, & in cordis penetralibus occultari, virtulento ad custodiam adiecto spiritu. Atque hoc illud odium est, quod Diodorus ex serpente picto significari tradit.

EDOMITVM A VIRTUTE VITIVM.

HAbet & pietas nostra heroes suos, quorum è numero fortissimum illum cœlo intulit, qui fa-
 B spatiofa per arua late proserpentem, nunc spiris implicatum collectumque in insidijs per frutes & florulenta gramina latitantem, horrenda interdum letiferæque die noctuque sibila dispergentem, immani venenosarum faucium hiatu letum omnibus intentantem, nullóque non die mortalium al-
 quem deuorare solitum, interfecerit. Non temerè hæc literarum monumentis tradita, tamen si rem
 vti gestam Concilia maiorum nostrorum actis inferendam veterunt. Videtur enim hæc picturæ
 species vnumquenque admonere virtutis, cuius telo fretus illecebras amatorias, quæ dubio procul
 per serpentem exprimi consuerunt, fœdasque voluptates ex lacu, hoc est, ex infirma fluxaque mol-
 litie mentis emergentes, sinuosos voluminibus, hoc est, variis delectamentorum laqueis manusque
 pedesque hominum implicantes, arctissimisque vinculorum nexibus obstringentes, nullo timore
 perculsus summuore contendat, simulque odium & æstuantia indignati cordis incitamenta, vnde
 rixæ, contumelia, calumniæ, pessimæque persuasiones orta, magna semper rerum humanarum per-
 nicie, vti sibila tetæque halitus per cogitatus aurésque nostras illabentes extinguere aggrediarur:
 malos denique affectus, præuosque mores omnes, qui grassatoris veluti quodam insultu animum
 incautum adoriuntur, cuius puritare, quæ per virgunculam intelligitur, virulenta contagione
 turpiter labefactant: letalique mortu in pedes affixo, vniuersum corpus contactu vitiant, proser-
 pentemque in dies magis pesilentis morbo fœdissimè interficiunt, firmo constantique proposito per-
 domit, animumque incolumentati nitórique suo assertum restituit patri. Operæ precium est vide-
 re, quemadmodum virgunculam puellam expositam ad apertis faucibus rictuque late diducto, in
 parentum ac totius vrbs cõspectu iam iam invadere tentaret in gluuiofus draco, vtq; tam præstas
 animi iuuenis in trepide eum aggressus, vibrato pilo, serpoque per os medium adacto, pertransitq;
 C ceruice terga illa immania transfoderit, at tollentemque interim iras & cœrule colles tumefactum,
 harena moribundum strauerit, frustra que volumina illa terrificæ quatientem replicantemque, plu-
 ribus tandem ictibus ad saxum alliso capite confocerit, atque ita verè fortitudinis coronam, & deo-
 rum illatus numero consecrationem etiam fuerit assecutus.

PIERIVS VALERIANVS ÆGIDIO VI-
TERBIENSI, CARD. S. R. D.

MPIE me facturum existimo, nisi studiorum meorum, qualiacunque esse possunt, rationem omnem
 ad te deferam, quem humanissimum semper eorundem moderatorum habui. Nam diuinitis etiã
 temporibus, cum ea omnia deessent que vniuscuiusque ingenium ad labores inuolare solem, rebusq;
 sæpius desperatis non Romam tantum, verum etiam ipsa literarum studia deserere sollicitar, cum
 præsertim essem non semel in officij societatem à Bannis, qui de Maximiliano sua tam multa, tam honorificè
 prædicabat, inuitatus, vna tamen auctoritas tua in causa fuit, cur non vsque ad aduimū desponderè: tu enim
 nunc hortando, nunc monèdo, nunc opem auxiliūq; tuum pollicendo, bono me semper animo esse iussisti. Neq; per
 te fieri, damnado æquiora fuissent tempora, quin aliquod studij meij otium aliquando compararetur: quo vno
 ego grauitatis & beneuolentiæ tuæ præsidio sustentatus, angusta illa omnia ea constantia pertuli, quæ in
 ior: annos firmissimam perdurare, amici dubio præcui omnes admirabantur. Quem verò non confirmassent
 frequentissima illa adhortationes tuæ, cum tantam me charitate complecterere? cum me non priuasi modo,
 sed publicè etiam commendares? Poterã ne ego vnquam dememisse præclarissima illius concionis, quam
 frequentissimo totius ne vrbs, au orbis dicam, confessu, tanta vir auctoritate habuisti, vbi cum de re na-
 ra qua-

ta quedam etatis nostrae lumina laudibus in caelum extulisses, quae tua de me quoque specula, quae praedicatio fuerit, Roma (scimus quantum huic nomini vis) tunc domus uniuersa: in qua licet illa pietati ergate mea per miseriam, non quod merita postulare meam, id tamen de me iudicium et testimoniumque tuum multatam inde vigiliarum incitamentum fuit. Hinc factum ut lucubrationes aliquot alias, tum in primis Aegyptiaca illa commentaria de rerum significationibus, tot annorum vigilias, tot dierum atque noctium sudores, tot in reconditisimis rebus erendis lucique dandis conatus, in eam demum speciem informarem, ut conspici nullo iam meo, quamuis maxime verecundi, rubore posse confidam. Quod vero in huiusmodi negatio, abfoluendo reliquum est, cum uniuersum opus insignire nunc speciosis literatorum hominum nominibus constitutum, argumentaque ipsa parati, ne vno continenter libro complexa, adiosum ob rerum multisitudinem volumen efficiant, amicos mihi quosdam designaui, quorum hortatu modo hoc modo illud à me conscriptum esset (nocte hoc *Περὶ Αἰγυπτίων*) id enim maxime commodum visum est quod ambitioni praefererem, amiserim scilicet impulsu me iam multa elaborasse: quando hodie id plurimum vitio verti video, quod laboriosa quis difficilia ac credi ausus sit, quod honestam industriam turpi otio praesuleris. Inter hos autem eorum in prima rationem mihi habendam proposui, qui mihi talia meditantis suffragati sunt: cumque tu omnium maxime non modo album adieceris calculum, sed auctor pene fueris ne inchoatum hoc opus olim abiceretur, mihi praecipue delectus es, cum nominum lucubrationum huiusmodi partem nuncuparem. Quod si meam hoc institutum non aspernatus fueris, fac ex te sciam quod praecipue animal tibi velis inscribi. Putes vered inuitatorem te ad Corythianam caenas in quibus discumbent tecum Bembus, Sadoletus, Samazarius, & plerique alij, quos à te summo opere diligi, & à quibus te plurimum fieri non ignoro: ubi tamen id tantum honoris extra ordinem tibi habendum sit, ut eius animalis, quod tibi apponi iusseris, feroulum accipias. Obsecro vero te pro summo meo erga te cultu & incomparabili obseruantia, ne aliter huc descendere didigeris, quam vocatus olim ad Elegiacam Amorum meorum canam conferre te non erubescisti, & meam hanc qualemcumque grati animi declarationem eo vultu suscipias, quo me ad exhibendum huiusmodi munus totiens accendere consuesti.

ÆGIDIUS CARDINALIS PIERI
RIO VALERIANO SVQ S. P. D.

Quantum me commouerit litera tua, suavissime mortalium Pieri, ut sine incredibili voluptate cogitare, ita verbis satis assequi nunquam possem. Nam tametsi antiqua illa amicitia nostra, omnia qua ad amicissimo expectari possunt, ab humanissimo isto ingenio tuo mihi expectanda esse pollicebatur, non erat tamen ut vquam aut praecipue hoc tempore, diuini illis tuis lucubrationibus, tot huius etatis luminibus, posse me hominem admodum tenuem & obscurum inscribere sperare auderem. Sed non nihil infelicitas quam in mala ingenia incidere, ita nihil felicitas, quam in bona. Mentis enim istius bonitas fecit, ut nec huius temporis absentia duriora obfuerit, nec mea superiorum temporum negligentia, ne culpam forte aptius dixerim, & peccatum. Dicis enim, cum laborares rebus parum secundis, minus arriidente fortuna, per sepe te à me fuisse in bonam spem erectum, & ad melius sperandum confirmatum. Disperam si quid vquam occurrit mihi in uniuersa vita, vnde plus angar, erubescam, doleam, quam quod solis verbis isto tunc officio functus sum, cuius ego rei cum recordor (recordor autem frequētissime) non modo facti aut infecti porius me pariter, verum etiam mei supra quam cogitare quis posset, & piger & pedet. Quod vero & boni consuleris, & bene merentissimis istis clarissimisque viris annumerari me statueris, facis, ut cum iure illi quidem haec à te recipiant, vnus ego, cui nullo ista iure tribuantur, grauisimo obstringar ere alieno, quo quidem non sum in contrahendo promptior, quam futurus sim, si vquam dabitur, in soluendo. Animal mihi peculiare est ceni inceptum Ciconia, vbi que non obscurum exemplum pietatis: non ab Aristotele & sensu studioque modo memoria proditum, verum à Theologia arcana Hebraeorum tum culta, tum diuinis honoribus venerata. In arcanis enim cum habet locum ea aui, ut nihil possit aut reperiri sacratius aut diuinius excogitari. Poteris, si videbitur, aem ut in hominibus pascendis in epam ita in alendis parentibus laudatam commendare. Quod si id minus ad rem quam tibi proposuisti, facit, dici posset, quana Ciconiam ad adapes ferre non est columbam similem asserri licere. Sed iam sus non vterius Mineruam. Ego non ad Corythianam caenas, ubi quandoque quasi digladiatum pugna plusquam Centaurea, sed velut in arcanum Corythium specum, qui, ut Pomponij verbus vsar, mixtus & pulcherrime paulo post totus augetur & vere sacer, habitari que à Dys & dignus & creditus. Nam si diuites idem Dii, qui neget antrum. Musa tuè à dys inhabitari, qui eodem tempore Aegypti gloriam instauras, quo Turca euerit? immòque illa sensit inde malum demonem militiam delentem, tyrannide prementem, sicca, stans, marmorea, & quicquid antiqui splendoris erat, diripientem. Hinc te Dii comitibus non cementi, non saxa, non vana pyramides, sed sapientia veteris, sed diuina eruditionis, sed arcanarum sacrarumque literarum sepulta monumenta reponere, ignota moralibus arcana instaurare, lucem sana doctrina, quam à Graecis abesse audiuisti Solon, post tot secula ab inferis reuocare. O felicem Aegyptum, longe quidem illa felicitas à te facta est cum cecidit, quam cum statet, illa enim humi sita à Selym Turcarum principe occupari potuit, ut sapientia Ciconia altum in calonidum struens, in aem tuta viuet sempiternum. Vale. Roma, M. D. XXV. VII. Id. Aprilis.

PIERIVS VALERIANVS BELLVNENSIS AD

ÆGIDIVM VITERBIEN. CARD. DE IIS QUÆ PER CICONIAM, meropem, cucupham, ibin & gruem significatur, ex sacris Ægyptiorum literis.

L I B E R XVII.

CER tibi, Præstantissime vir, Ciconia illa tua pietatioultrix, Sacrodoti omnium pientissimo dedicata, quam tu scilicet non reliquis tantum volucris, verum & vniuerso animantium generi solitus es antepone: quippe quod adeo peculiaris & ingenita sit illi pietas, vt & ipsum humanum genus, in huiusmodi capienda adorea, longo post se intervallo reliquisse videatur. Hinc non in Ægyptiacis tantum hieroglyphicis sculpta, verum etiam in Romanorum principum numis summo cultu cusa reperitur.

P I E T A S.

Videte enim est eam passim in Hadriani numis, inscriptione etiam adiecta, PIETAS AVGVSTA. Significabat hæc hominem erga parentes piũm, & verã charitatis officijs insignem, quippe quæ parentes nunquam deserat, senectutem eorum curas, nõ modò senescentium, sed quotiescunque opus est vt alantur opera liberorum. Alites enim hæ nec patrem neque matrem errare huc illuc tibi causa patiuntur, sed operam dant vt in cubili maneat, & eorum labore pascantur, quos ipsi genuerunt, educaruntque. Vnde pientissimum illud ἀντιπατρειῶν, vsurpatum in adagijs. Et antiquissima lex Pelargica, honore nominis his quibus habito, de parentibus, vt ita dicamus, re-nutricandis. Sed quas nos, rogo, mortaliũ aut naturæ ipsius curiosius vestigemus, cum in sacris literis, post tria illa de diuino cultu præcepta in Decalogo contenta, primum rerum humanarum æcerorum a summo Deo sit, Parentes venerari: quæ doctrina apud Hebræos primum popularibus literis mandata est, vt omnibus esset in promptu fugiendorum expetendorumque notitia. Identidem verò nõs admonet diuinæ literæ, vt si diuturniore vitæ frui cupimus, & patrem, & matrem eum primis honore prosequamur. Vnde senariolus ille dictatus in scholis,

Ἐγὼ γὰρ, βιάσασθαι γυνοῦσθαι κατὰ γονεῖς.

Diu viues, senectam si parentum nurias. id est τοκῶν

Quam sententiam Homerus ita sibi surripuit:

Ἄνδρες, τίς γινοῖται ἀπὸ πατρὸς μιν καὶ μητρός. Ἐὖ οἱ αἰεὶ.

Et quoniam charis nunquam genitoribus æquum.

Ἐδδίδωτο ὄφιστον, ἠμάρτυρα ἐστὶν ὄφιστον.

Cæterum Athenienses eos tantum filios huic legi addictos voluerunt, qui vti discipulis, vel honestis artibus fuissent à parentibus instituti: qui verò negligenter educati essent, nihil eos parentibus debere. In hanc sententiam Boëtius historiam recitat minime contemnendam, libro de Institutione scholastica, de eo qui male à patre institutus, cum post multa & enormia scelera per patris indulgentiam perpetrata traheretur ad crucem, accessit ad se patre, quasi pietatis officio, veniam actæ per flagitia vitæ petiturus, dum osculum se ferre simulat, ei nasum dentibus amputauit, memorabili nimirum omnibus exemplo futurus, educationem esse, quæ vniuscuiusque vitam instituat, & siue boni, siue mali cūaserimus, vni illi acceptum ferre nos debere. Neque obliuiscat quis, ingenium vnicuique suum in vtero matris ipsius attributum, cum vel in brutis animalibus Lyeurgus, concione super liberorum institutione, rationeque legum ferendarum habita, ostenderit ex duobus catulis, quos ab eiusdem matris vberibus subductos, in syluis alterum, in culina alterum educandos curauerat, vbi aliquantulum adoleuissent, in media concione simul emissos, ad patinam hunc in medio positam, ad leporem illum, qui statim emissus erat, insequendum ac currisse, atque hoc illud est quod apud Horatium legimus;

Venaticus ex quo.

Tempore ceruinam pellem lastravit in aula.

Militat in syluis catulus.

At quanto magis honorandum est ingenium Ciconiæ, eo magis damnandum est humanum genus, cum satis olim celebres ciuitates eò impietatis ferantur irrupisse, vt senes quicunque sexagesimum ætatis annum excessissent, de ponte in subiectum profluentem deicerentur: aut si fabula est, tam perditio fuisse quenquam ingenio, qui rem quæ adeo abominandam commentariis ausus. Vt cunque, fabula inde ansam cepit, quòd aliquando senes eius ætatis Romæ in Senatũ ad ferenda suffragia non admitterentur. In Comitibus verò per pontem, qui colliculos duos iungeret, transitus erat: qui verò prohiberentur eò accedere, Depontani appellabantur. Sed vt manifestas fabulas, bona Festi & Erasmi venia omitramus, alij legè longè iniquiore fauerunt, et

atque fenes mortis inter se certamen inire, vt inutilis, quod illi censebant, etas faceret, victusque D
necessaria & iuuenibus & adultis viris largius suppeterent: quod moris in Iulide Co insula vrbe Me-
nander fuisse notat, vt apud Stephanum legitur. Menandri vero versus qui superant, ita legi debent:

καλὸν τὸ κηρὸν νομῶν ἐστὶ φανία,
ἢ θηριώδην ὁ ζῆν καλὸς, ἢ ζῆν κακός.
Lex pulchra Cea civitatis Phania,
Cui laeta non est vita, ne tristis sit,
Ferro iubentur presecare incommoda.

Vltimum hoc, quæ legis sanctio est, apud Stephanum non habetur, sed ex historia omnino subiungendum.

IN piscium Commentario cum Hippotami significata recensere-
mus, memorabile illud Ægyptiorum documentum recitauimus,
quo illi sceptri regia in summa parte Ciconia caputibus insignita fa-
ciabant, fluuiialis equi vngulis in imum appensis: ex eo innuere volen-
tes, amplexandam, colendam, suspiciendamque esse pietatem, gratum-
que animum ingrato præferendum: impietatem verò, cuius hiero-
glyphicum est Hippopotamus, pessilandam. Amphibium enim
animal hoc patrem solet de matris coitu, quem affectat, male multa-
re. Id sceptri in ahenea Bembæ tabula ita habetur,

IMPIETATI PRÆLA
ta pietas.

DE MEROPE.

Vnt qui Meropem etiam in hoc statuam significato, cui pietatem eandem in parentes
Aristoteles attribuerit. Eam Ælianus omnino in Ciconiarum genere posuit, esseque in
parentes ea nutricandi pietatē, vt eorum senium haudquaquam opperiatur, quibus
pientissimam educandi curam impendat, sed quamprimum volare coeperit, sponte animū
ad necessaria parentibus subministranda conuertat: quapropter eam auim iustissimam appellauit.
Figuram eius apud Simeonem quandam Antiochenum, qui multa de animalium vi medica confeci-
pit, ita traditam intueni. Meropi animali volatili pectus esse accipitrinum, ventrem albicare, tergum
& apicem auro similes, genas candidas, rostrum magnum, indèque nomen consecutam, quod pro-
cliuius admodum sit ad contrahendam cum humano genere amicitiam. Homines enim *meropis* ap-
pellare principue Homericum est. Sunt qui Gangrenam eam vocent. Id verò insigne est in eius in-
genio, vt paritura huc & illuc transmigret identidem, vt ita fallat, neque facile partus eius deprehen-
di possit. Verum enimvero diuersum hoc Merops habet à Ciconia, quod cunabula in terra facit,
corporis gravitate sublimè petere prohibita: in specu itaque nidificat, sex pedum defossa altitudi-
ne, quod & de Cassita fabulose perhibetur. At Ciconia nidum in altissimarum abietum verticibus
ponere competitus, quamuis quoniam è loco venirent, quove se referrent Plinianis adhuc tempo-
ribus incòmpertum erat. Sed quantum ad regium illud sceptrum pertinet, Plutarchus hoc de quæ
sentire videtur, opusculo cui titulus, *Quæ nam sint prædentiora animalia, terrestria an aquatica*.
Græcæ enim facit fluuiali equo oppositam, ea quæ de superius causa dictum est.

DE CVCYPHA.

Hippus ille, qui fragmenta quædam ex hieroglyphico literarum Ægyptiarū interprete,
cui Horapollinem nomen faciunt, satis curiose collegit, & Græco sermone scripta poste-
ritati commendaui, Cyciopham quandam nominat in huiusmodi pietatis significatum.
Nomen mihi, vt ingenuè fatear, nondum cognitū vocabuli nouitate, suscipiens ea Cieu-
ma sit, quæ & ipsa parentum curam suscipit, & à Latinis inter Ciconiarum genera recensetur. Sode-
nim in his facile sum iis, qui certiora compererint, ac quietus.

Sed vtunque gratum animū is per eius alitis hieroglyphicum si-
gnificari dicit apud Ægyptios, propterea quod vnum hoc animal
(ita enim illic habetur) ante alia omnia genitoribus seipso consecratis
eodem modo gratiam rependit, quo ales ipsa fuerit educata: in eodē
enim loco vbi fuerit à parentibus enutrita, eis nidum parat, penhas
vellit, inutiles, eoque cibum importat (*τροφας* enim in manu scriptis
codicibus antiquis, non *τροφας*, legitur) idque quoad resumptis pen-
nis ipsi sibi sufficere queant. Atque hæc est, quæ ait in sacris sceptris
prærogatiuam habere. Apud Suidam in Reciconiandi prouerbio, vt
noque vocabulo verbi Græci proprietatem explicemus, nimirum lego-
re est, *hæc* eiusmodi sceptris *hæc* quæ adsculpi, quæ dubio procat Cir-
conia est. Atque ego animaduerti quibusdam in numis huiusmodi

GRATVS ANIMVS

sceptri

A *scepri speciem Ciconiæ capite insignem esse.*

VERNVM, TEMVS.

Habetur & tepidi temporis hieroglyphicum Ciconia, quippe quæ adueniente hyeme in tepidiores regiones transmigrat, verno verò tempore nos inuisit: quare Petronius eam felici compositione Exulyemem vocauit. Hinc in ætatis p̄iura Ciconiam nonnulli addidere, quando constat eam ex erraticis aibus æstatis aduenam esse.

Inuenio & munimentum ab insidiis atque veneficiis per Ciconiam platani folium gestantem significari: ea siquidem huiusmodi folio nidis imposito, editis ouis ea ab nocturnarum iniuria defendit. Compertum enim est, si noctua ea contigerit, fascinari: incubationem quippe omnē, ac si oua essent subuentanea, irritam fieri, quod obseruauit Ælianus. Nouit verò Ciconia amuletum, id, vt eò non accedat noctua, vbi platani folium fuerit. Quid enim commune esse potest aliti letali cum arbore geniali? Vel eam inesse folio vim dicemus, vt ab eiusmodi fascinatione valeat oua liberare.

MEDICINA.

Qvòd si Ciconiam ore tenentem origani ramusculum quis figurarit, hieroglyphico eo medicinam sibi comparatam indicabit: nam eius herbe pastione Ciconiæ stomachi fastidium leuant.

VIGILIÆ SPECVLATIONES QVE.

IN augurali disciplina Ciconiæ vigiliarum custodumque urbium signa perhibentur, propterea quòd ædium fastigia & acroteria plurimum inhabitant. Hinc augurium Artileæ dederunt, futurum vt Aquileiam, quam per triennium obsederat, multisque oppugnationibus attriuerat, expugnaturus esset: visæ siquidem Ciconiæ vno impetu ex vrbe migrare, sætusque suos sublatis rostris per rura foras asportare. vnde ille vrbe euestigio perituram præfugiuit, ostēsoque militibus augurio, expugnatione perquam propere parata, voti compos euasit. Et, si parua ponere cum magnis licet, Parauij sub Zelini dura dominatione, cum iniecta esset Iordanò Bonzio viro strenuo tyrannicidij concepti calumnia, ob quam is damnatus est, domusque eius disiecta, & à fundamentis euerfa, obseruatum est paucis ante diebus Ciconiam, quæ in summa illarum ædium turri nidum struxerat, paulatim nidum ipsum auellere cœpisse, moxque eum in Manfredi Curicelli turrim transtulisse, ibique oua posuisse: quod casu factum credere difficillimum est.

Est & militiæ hieroglyphicum Ciconia, in ea siquidem frequenter illud agitur, qua quis ratione locum ponendis castris præcipiat: vel si maior ingruat vis, quo pacto motis castris hostem fallat. Compertum verò est huius generis alites magno numero certo congregari loco, ex omni que prouincia omnes in vnum cogi, vt nulla sui generis relinquatur cui liberum sequi fuerit, idque prædicta veluti die: & siue discedant, siue adueniant, etiam obseruantes fallunt, quòd nocturnis vtrunque temporibus aggrediuntur. Quid quòd & concilia inter se in concionis morem agitare eas obseruatum est: vt in Come Pitthonis patentibus Asiæ campis congregatæ inter se commurmurant, tamque senectè disciplinam hanc exercent, vt eam quæ, nouissimè aduenerit, lacerent, atque ita cæteris negligentia castigatæ admonitis, castra subito volatim mouent, & vnanimi professione committant.

HOSTIS PROFLIGATVS.

PRimum verò illud optimi est imperatoris munus, vt hostes longè à patriis sedibus summoueant. Serpentem loco suo belli & ingruentis calamitatis esse signum, multis ostendimus argumentis: atqui nullum animal contra serpentes actius, neque assidue magis dimicat, quàm Ciconia: quare honos illi serpentium exitio habitus, capitale que fuit plerisque gentibus, si quis Ciconiam occidisset, pœna eadem legis statuta, quæ homicidis: quod Thessalos religiose admodum obseruasse, tradit Plinius, & plerique alij. Et apud Stephanum de urbibus legas, *Θεσσαλία ἐν ταύτη ἡ κίβητι πικρατὴς ἀπείνει, τὰς δὲ τὸ χολαροὺς ἀναίρεισιν*. Id quod noratum volui, ne quis πικρατὴς legeret, vt in vulgatis habetur exemplaribus. Vnde forte factum, vt dum illi vtili hac de causa parçitur, prohibitum sit eam mensis inferre, non aliter quàm bouem olim occidere atque ciuem, eidem subiciebatur supplicio. Sed veluti neque boui perpetua fuit immunitas, ita Ciconiæ in culinam &

MVNIMENTVM AB
insidiis.

MILITARIS DISCIPLINA.

A Habet & hoc Ciconia commune cum superis, quod, uti dicebamus, bellum illi assidue cum serpentibus est: quod quidem animantium genus ita prorsus terreste est, ut humi tepat, humi semper vel adhaerescat, vel in abditissimas se terrae latebras occultet. Ita animus qui mortalium delicias auerserit, terrenosque affectus humi propemodum obuolutos longe summoveat, & penitus amoliat, per hieroglyphicum huius alitis, quae serpentem dilaceret, apte significabitur. Serpentem vero inter alia significata petulcorum voluptatum, molliumque illecebrarum symbolum esse, plerisque locis toto hoc opere declaratum est, suo vero Commentario plenissime.

VOLVPTATVM ET MALORVM affectuum dissipatio

ANIMVS AD HVMLIA DEIECTVS.

AD hunc itaq; modum Ciconiae nidulantur: sed si super ea quoniamq; metio sit, q; humi oua deponat, alterius significati gratia constitum, quali rem ab ingenio suo alienissimam aggregiatur, eriq; Ciconiae humi oua deponentis hieroglyphicum, animus ad humilia deiectus. Aliqua est omnino anima talis, atq; utinam non innumerabiles huiusmodi reperiuntur, quae licet totae in res diuinas vergant, totae asurgant, totae humanas res contempnant, totae diuinis aspirant, quadam tamen vulgarij animarum labe contagioneque fit, ut cum aliis mortalibus versentur, eorumque curas inanissimas in necessariis parandis, in periculis vitandis, in familia, domo, agris, honoribus, aliisque id genus sexcentis procurandis imitentur. Atque ita apud caeli gratia nata, dum ad humana serpit, humi oua collocare dicta fit, & ad sanctissimas naturae suae instituta aberrare. Memini vero & illud disputasse te; Latinarum aliquot per Hassidam Cassitam interpretatis, fabuloseque Gellium fabulam commentum de

B nificatiōe in agris & in fetibus, sed cum apologum, non historiam scripissse: dicebasque Latinos nostros, vna cum Graecis, quippe qui sint ad diuinos suos soli barbari, cum sacris literis careant, aspirationem grauem in cetera mutare solitos, & pro filio Noa, Ham, scriptitare Cham: pro Ahab, Aehab: pro Ohozia, Ochozia. Et Blondum in asportando diui Marci corpore suum tergis aperto, exclamatum scribere, Cancir, Cancir, ab iis qui Alexandriae custodes erant, cum Hazir Arabum lingua enunciaissent, quae vox suam sonat: esse vero Arabum linguam Hebraeorum lingua non absumile, & hos, & illos aequae suillam abominari, manifestum est. Qui quidem error a quodam postri temporis nouo interprete, omnibus diuinarum institutionum ex historia tam veteris quam nouae libris, supraquam dici possit auatus est. Sed haec alij viderint. Nos quae ad alitis significata spectare videbantur, quae quae ad rem ipsam attingent, ita ut vides, qua potuimus cura collegimus.

*Ne tua dicta vagis nequiquam credita ventis,
Effluxisse meo, forte putes animo.*

Haec demum est illa Ciconia quam per literas apponi tibi iusseras, Pater sapientissime, insipida illa quidem futura, nisi aromatisibus ex Arabia illa tua pericis, largisq; superfluis, commendationem aliquam acquisierit. Sed iam reliqua huius generis aggrediamur.

C DE IBI.

DE Ibi nunc dicere consentaneum est, quae quidem omnino est Ciconiae species, excelsa ea quidem, rigidis cruribus, procero rostro, multo tamen alia quam nostra. Atque eadem in Aegypto duplici genere distinguuntur: sunt enim alia candida, alia nigra. Candida apud Pelusium tantum non sunt, cum in reliqua tota Aegypto habeantur: ideo vero Candida appellata, quia capite sunt & collo, penes candido, reliquo tamen corpore nigricante. Nigra contra apud Pelusium tantum, in caetera Aegypto nulla: Sant vero haec nigrae totae cruribus gruinis, rostro maxima ex parte aduideo. Sed quae candida dicuntur, pedibus sunt humanis propemodum similibus, & graciliori capite.

EGYPTVS.

Quae quidem geminae species in Aegypto tantum reperta, argumentum dedere, ut Ibes geminae pro Aegypto ipsa figurarentur, ut pote quae eiantum regioni familiares & propriae essent. Eas in huiusmodi significatum passim in obeliscis, vides. In numis vero Q. C. Mari, obseruauimus Ibes Elephantum adhibito, earum quippe regionum hieroglyphica, quas ipsi ditioni Romanae subiecerunt, aut in quibus aeternae memoriae aliquid dignum effecissent. Sunt vero aues haec ita Aegypti propriae, ut extra eam regionem viuere non possint, asportataeque, ocysissime moriantur. Est & alia ratio cur Aegyptum hieroglyphice significarent Ibes, inempse cum ea regio Deltae & Graecae litterae figura nuncuparetur, eam cum Ibis similitudinem habet, quae alites haec litteram eam in caesum pedum, interstitio ad aequales trianguli lineas diducto, figurare videntur: idemque rostrum patefactum signat: ποιεί τὸ τῆ ποῦ, ποδῶν ἀναστάσις πρὸς ἀλλήλους, ἢ πρὸς τὸ ἕνα. Ὁ ἰσὸς ἀδίου, ἢ τῶνο.

C O R.

QVoniam verò Ibis Mercurio in primis dedicata erat, qui totius cordis & fermocinationis dominus habebatur, ales ea cordis hieroglyphicum proponebatur: nam & alibi cor in thuribulo positum, Ægypti habere significatum ostendimus. Verum alia ibi ratio. Quod verò ad Ibin pertinet, quis ea simulacra nata est, si perpendatur, duas æquè drachmas ponderat, Plutarcho referente, quod utique pondus est par cordi nuper nati pueruli: τὴν γὰρ ἰβῆος φασὶν ἰσολοφθεῖσθαι ἐν δὲ ἔλκεν εἰς δραχμὰς, ὅσων ἂν τὸ πῦρ ἐν χειρὶ ὁ καρδίου. Medici verò causam aliam adducunt, quia scilicet suapte natura Ibs cordi mirificè conferant, de quo apud eos Iocupleterius. Sedenim super hoc in Accipit

EAdem, quia medicamenti genus quod in maximo ad salubritatem vsu est, communstravit, rostri aduncitate per eam partem se proluens, qua reddi ciborum onera maxime salubre, & in primis necessarium est: eo illa gestu figurata, salubritatis apud Ægyptios hieroglyphicum fuit. Eo autem præsentaneo remedio cum vulgò vterentur Ægyptij, evenit, ut postquam eius utilitas vniuerso terrarum orbi communicata est, distitatu sit, in Ægypto omnes esse Medicos: quod ab Homero sumptum multi postea usurparunt. Accessit huc ciborum abstinentia, succorum herbarumque non incuriosa cognitio, de quibus licet alij multa, plurima tamen Ægyptij deprehèderent: institutumque apud eos, ut singulorum morborum singuli essent Medici, vnde Medicorum illi coaluerit multitudo. Alij eam afferunt eausam, cur Ibs salujs simulachrum essent, quòd ex Arabia in Ægyptum volent alata serpentes, quibuscum Ibs certamen incunt, Ægyptioque ab earum iniuria defendunt. Earum verò serpentiũ ala minimè pennata perhibentur, sed vesperilionum alis perquam similes, glabra subtilique membrana quadam insignes. Nota est historia, quemadmodum Moses floreente iam etate, ut Iosephus memorie prodidit, Ægyptiorum copijs aduersus Æthiops hostes infestissimos profecturus, dux à Pharaone, ita oraculo præmonente, electus: quia is per loca magna vi serpentum occupata ducturus erat, vim Ibidum ingentem papyraceis instrumentis in arcarum speciem contextis inclusit, incolumemque ita exercitum earum alitum ope præsidioque ad hostes traduxerit.

SALUBRITAS.

MALVM EX BONIS INITIIS
subsecutum.

Perniciem aliquam ex institutis optimis sanòque consilio subsecutam Ægyptij significare si voluissent, Ibin & Basiliscum facere consueverunt: siquidem ex Ibidis ovo Basiliscum nasci, plerique veterum tradiderunt. Causamque in super eam philosophi afferunt, quòd quis ea multiuora sit, & serpentum venenatorumque genus omne abliguriat, quorum virulenta putredine oua ipsa prædita, animal id perniciosum efficiant, Ægyptij sanè cum Ibin alioquin egregiè colant, oua tamen eius, ne quid tale progeneretur, inuenta frangunt.

INEFFICACIA
vori.

DEsidem ac adeò enervatum hominem, ut nulla in re sibi sufficere possit, frustra que omnia tentet & aggrediatur, neque vilius rei compos per summam ignauiam eua dat, hieroglyphicè significare si vellent, Crocodilum Ibdis penam in capite gestantem effingebant: compertum enim est animal id ad rapinam & impetum alioqui promptissimum, si penna Ibdis demulceatur, ita obtorpescere ac debilitari, ut immobilis reddatur, omnem pristina rapacitatis violentiam obliuiscatur, tanquam aliqua fascino ne sit repente demutatus. Quin etiam serpentem genus omnè reddi immobile penna huiusmodi ipsis iniecta, ex Democrito tradit Florentinus libro de re rustica.

VOCALIS

VOCALIS PRIMA.

A

ERat & Ibis auis primæ literæ symbolum: siquidem Plutarchus ait Mercurium, qui primus literas Ægyptiis communicauit, Ibin primam esse literam voluisse. Sedenim ipsa quoque literarum elementa non apud Ægyptios tantum, sed etiam apud Græcos Romanosque hieroglyphicum aliquid habuere: vt, a iudicium erat absolutiois, c. condemnationis, n. verò & l. comperendinationis, per quam non liquere significabant. Vniuersi enim iudices, vt Pedianus ait, in cistam tabellas simul coniciebant suas, singularibus literis signatas. Interdum etiam sententiam suam cur quis damnaret, aut cur absolueret, perscribere consueant.

DE DAGNIDE.

INter Ægypti aues celebris est Dagnis, ab infesta mordacitate ita nucupata: *δαγνίς* enim mordeo est.

EBRIETAS.

Per eam supra coronam aliquam statutam, ebrietas significabatur: eas enim volucres Ægyptij in symposiis, quibus redimiti essent coronis aduincire soliti sunt, vt assidue mortuiculis vellicando cantitandoque, potantes dormire non permitterent.

DE GRVE.

B

GRuum significata in postremis minime habenda sunt, quibus multa cum humana diligentia, recteque referenda familiarum ratione, communia sunt.

CVSTODIA.

Sed illud in primis referam, quo exercitus ducebant. Proponcibant quippe Gruem vigilem, hoc est lapillum pede sustinentem: illæ enim excubias ordine suo tota nocte disponant, lapillumque ideo prensant, vt lassatis somno decedens indigentiam coarguat. Cæteræ dormiunt capite subter alam condito, alternis pedibus insistentes. Philippus ille, qui breuissima Hori Apollinis lemmata in Græcam linguam traduxit, loco hoc *ἄγρηστον κρη* ἀπὸ τοῦ Romano vocabulo tunc à Græcia cum imperio recepto, vsus est. Harum alitum vigilantiam imitatus Alexander Macedo, si quando peruigilandum esset, ne somni violentia opprimeretur, vas aeneum propè thorum adstebant, supra quod brachium exporrigebat, pilam, vt Ammianus Marcellinus ait, argentea manu complexus, quæ si quando ipse somno vinceretur, elapsa, sonoro strepitu somnum abrumperet. Sedenim idem auctor Iulianum Cæsarem absque pila, vel instrumento alio, quotiens & quantum voluisset, euigilasse profitetur.

EX eo verò collegio quod Grues celebrant inter se nonnulli dicunt democratiam hieroglyphicè significari: cum pluribus enim consultandum, si quid recte fecisse vouerimus, & felicem rebus nostris successum optauerimus. Æsymnio Megarensi honestissimo loco nato, dum sit per hoc consulta posceret, respondisse Apollinem Delphicum ait Pausanias, referret ad multos si gerere quid feliciter veller: plurimorum enim sententiis auditis, facile est quod optimum sit discernere. Ea de causa Megarenses, ne vilam interpretandi oraculi occasionem amitterent, vel quidpiam quod intelligi potuerit præterirent, comitia ad heroum sepulchra habere deinceps decreuerunt: nam plures esse mortuos manifestum. Sanè quidem apud nostros consensus vniòque partium in eandem sententiam aut rem, Latino vocabulo formam ab ipsis Gruius videtur accepisse, vt inde *congruere* pro conuenire dicamus.

DEMOCRATIA.

PRVDENTIA.

Sicutem volantem Gruem cum lapillo pinxissent, hieroglyphicam id prudentiam significare dicebatur. Ex probatissimis enim autoribus didicimus, Grues, dum in sublime volat, lapillum ideo gestare, vt lapsu illius explorèt, supra terramne an mare volitent, quod intelligunt ex sono, ac proin-

de considendumne, an vitius procedendum sit. Maximus Tyrius causam aliam memorat lapilli assumendi. Nam quoniam in volatu fluicare videntur instar navis, quam agitent impellantque, vnde, sive sibi cōscia imbecillitatis, antequam volatui se credant, lapillum rostro suscipere, quo vnaquaque earum veluti firmamento vacillaturi volatus vratur, eamque habeat salutis suæ custodiam. Atque hoc est quod apud Solinum legas, Grues harenam deuorare, sublatisque lapillis ad moderatam grauitatem saburrari. Quarum prudentiam cum Deucalion non ignoraret, eum à diluuii clade seruatum aiunt Gruum beneficio. hunc enim Pausanias ait ad superuolantium Gruum clangorem enarasse, atque ideo montem, in quem demum auassisset, Geranium, in harum alitum honorem, appellasse.

SYRLIMIUM RERVM INDAGATOR.

Quod si absque lapillo volentem Gruem figurasset, hominem sublimium indagatorem, & eorum quæ terra procul, & à materia remota sunt studiosum, significari volebant. Ipsa enim præpes altissime volat, vt longe lateque speculerur. Quod si subsidere nubes infra despexerit, nunquam ad terram se demittit, vsque adeo tempestates & ventorum procellarumque motus summo studio declinat, vtpote quæ sit quietis amantissima. Si verò acciderit vt in tempestate aliqua depressa sit, confestim ad terram se confert, atque humi potius quiescit. Quod si quam in alitem Plotinus hominem transmutari dixerit, qui absque sapientia sublimia tractauerit improbius, cum nullam ille speciem ponat sublimis huius volatus, nempe Gruem ipsam ex Plotini sententia commode pinxerimus.

PERSEVERANTISSIMI MORES.

Plucherrimum & illud est, quod alij excogitarunt, hominem qui cum ætate mores minime commutauerit, sed eodem semper ingenio perseuerauerit, per Gruis pennas indicare. Reliquarum enim auium pennæ per ætates ferè omnes mutantur, nigrescereque in senecta perspicuntur, sed Gruum eodem semper colore perseuerant.

ORDINIS OBSERVATOR.

Quinetiam in moribus eadem propositi constantia consideratur, cum Grues in volatu ordinem pertinacissime seruent. Quare Palamedes apud Philostratum Vlyssi obijceni literas, nihil adinuenisse, verum ad ordinem, quem nunquam Vlysses seruare didicisset, earum curam referri. Vlysses enim aiunt quotiens in bello aut Hectori, aut Sarpedoni, aut Æneæ obuiam fieret, ordinem deserere solitum, & ad imbecilliora declinasse.

LABORIS TOLERANTIA.

Indefatigatum verò laboribus hominem significantes, alas vel pedes Gruum in manibus eius stantebant: ferunt siquidem non lassescere villo labore, qui neruos ex aliis aut curibus Gruis habeat.

FERACITAS.

In ostentis Grus biceps feracitatis indicium est. Appon enim tradit, Oenoe in Menide rerum domino bicipitem Gruem apparuisse, vberimamque eo anno annonam in Ægypto fuisse. Ad hæc autem sub alio Rege conspectam quatuor capitibus. insignem, letissimumque frugum omnium prouentum subsequutum.

VER ET HYEMIS.

Sunt qui per venientem Gruem, tempus vernum, per abestem, hyemem significari tradant: quandoquidem ea alas omnino est veris & hyemis nuncijs, modo veniens, modo recedens, propterea quod calorem & frigus, peregre præferat. Itaque cum frigus ingruit, altè sublata vastum quid in clamat: cum verò clementius est nata cœlum, per interualla vocem emittit, & taciturna propemodum allabitur, atque ita vel ex accessu, vel recessu, & ex earum voce, nunc veris, nunc hyemis admonemur.

DE MILVIO.

NE verò picturæ desint, ex quibus temporum qualitates indicentur, cum ætatem, cicada, autumnalem vindemiam epops, brumale tempus alcyone, ver cuculus, luscinia, & aliorum aliarum, aduolat huc Miluius, in huiusmodi ipse quoque hieroglyphicorum caueam includendum.

VERNVM

VERNVM TEMPVS.

ERat enim Miluius ipse quoque verni temporis hieroglyphicum, propterea quod ales ea vno primum tempore incipit apparere, celsissimumque sit eius nuncium. Vnde etiam prouerbium emanarit, Miluius procumbere: quia scilicet pauperum sit mos, hyeme iam deficiente, qua male semper afficiuntur, aduentantibus Miluius procumbere eo genium cultu, quo Reges colunt, ut apud Suidam legas. Aristophanes ait, eo apparente contrarium autumno tempus ingruere, a defecq; tendendi opportunitate. Nomen autem illi *Ιερίος* apud Græcos ab aduentu, quod tanto scilicet desiderio expectatus accedat. Hanc autem loci temporisque cognitionem sacræ etiam nostræ literæ per Miluium ostendunt, in quibus habetur: Miluius in caelo non ignorat tempus suum: Turdas & hirundo & cicinonia, tempus ipsæ quoque aduentus sui obseruare, populus autem mens iudicium Domini non cognouit.

LOCVPLES.

Sunt qui locupletem hominem, latissimæ agrorum possessionibus ditissimum, per Miluij volantis hieroglyphicum significari tradat: liquidem is dum prædam enasciscitur, spatiosissima aëris interualla vno oberrat impetu, quasi latifundia descripturus. In huiusmodi significarum Iuuenalis Satyra nota:

Tot Miluius intra tua pastua lassus.

Et Perſius prius dixerat:

Diues arat Curibus quantum non Miluium oberret.

RAPACITAS.

Sedenim Philosophi antiquiores illi qui doctrinam ab Ægyptiis magna ex parte mutuati sunt, Sædque hominum moribus per palingenesiæ signimenta discernere, cuiusmodi est Plato, quique, eum secuti sunt Plotinus & Harpocratian, Boethius & Numenius, rapacitatem semper ac paratam huiusmodi in intelligi tradidere, hominesque eos qui auaritiæ studuissent, proptique semper ac paratam imbecilliorum expilationes, & rapinas, & violentas tyrannides fuissent, in Miluios ac lupos conuerti, ut Socrates, Phædone, disputat, abireque omnia in ea genera opinati sunt, quorum in vita moribus similes fuissent. In diuinis quoque literis Miluius pro graffatore prædonem ponitur, Psalmi, ubi secundum Hebræos haberi ait Eucherius, Milui abies domus est. Aristophanes ad hanc alludens rapacitatem, *Ιερίος* dixit *αυτοβουληρον άπονα, α τριτων*, alturus omnium ac rapacem Miluium. Admiratur Plinius rapacissimam & famelicam semper auem, nihil rapere vniquam ex fœcerum fœculis, quæ veteres erant ad sepulchra afferre soliti: persuasi scilicet defunctorum animas eundem tenere sensum, & iisdem affici voluptatibus, quæ vnicuique dum viueret, placuissent. Addunt & aram Olympiæ, quam alites huiusmodi nunquam infestant. Idei facti sunt apud Britannos, non enim Miluium iis occidere licebat.

NAVIGATIO.

Sunt qui gubernandi rationem ex Miluij volantis hieroglyphico significari tradant, propterea quod multorum sit opinio, ac Plinius, didicisse homines ex Miluiis temonem nauibus immittere, quippe eam obseruassent Miluium cauda modo hac, modo illac flexa, vice clauis volatus sui cursum dirigere, natura scilicet in liquido caelo monstrante, quod opus factum esset in humido profundo.

PIERIVS VALERIANVS AD CORNELIVM

MVSÆVM PRÆSVLEM BITONTINVM, DE IIS QVÆ

per Vulturem significantur, ex sacris

Ægyptiorum literis.

LIBER XVIII.

Interrogasti me, Præsule honoratissime, quænam illa sit Vultur mea, quam libris editis Germanis quidam ex Horo Niliaco à me Latinam factam diuiserant. Sedenim scias me olim Romæ de dissiptam videndam clarissimo Alberto Pio Carporum, principi eruditissimo, veram ex eiuſ scriptis vna cum aliquot aliis huius nota scriptis à nescio qua laborum alienorum suppressore ablatam & in Germaniam asportatam. Cuius facti indicium est, quod docti quidam viri, cum opusculam id legissent, Hori esse arbitrati, scriptis prodidere, Horum Apollinem de sacris Ægyptiorum literis à Io. Petro Valeriano Latinum factum. Ioannis autem Petri mihi est peculiare nomen (cur enim id insicari?) priusquam M. Ant. Sabellicus præceptor meus id Venetiis in Pierium immutasset. Sed Horum Apollo nunc est conuersus, frequenter verò in scriptis huiusmodi citatus: argumenti enim huius alios etiam auctores, et si quæ multos habui, vixquamque, ea deperditâ lucubratione, alteram reparauit: ablati enim illius, reliquæ archetypi

toto

toto plucio dissipatis hanc priori illi non absimilem informavi, quam tibi dond darem, qui aliquid ex hoc meo argumento lecturum te libenter significasti, quod quidem summe tue erga me humanitati potius, quam tui studiorum meorum merito attribuerint. Et tamen in iis aliquid est, vnde huiusce generis lucubrations tibi forte minime displicituras mihi confingam: siquidem ego libentissime hinc occasione qualibet arcepi, ut hac parte videre poteris, ad nostra pietatis doctrinam diuinarumq. literarum interpretes me conferre solco. Ex iis vero iam multa excerpfi, ut profiteri valeam, autorem alium neminem meo huic argumento, quod multis iam commentariis auctum est, plura suppeditasse. Neg, enim ego nunquam impurum nonnullorum ingenium approbavi, qui dum poliores haberi volent, sacras nostrorum literas, ut ipse squallorem, quod vnum obiciunt, quandam praeseferentes, attingere pertimescunt: sed enim in ea semper sententia fui, nullam esse lectionem que plus asserere possit eruditionis, quam sanctorum hominum, qui diuina tractant institutiones. Nam si artium fere omnium liberalium finis deniq. est, ut veram edocti rationem, bene honesteq. viuere adlaboremus, fateor me, quantumlibet hoc studiorum genere assiqui licuit, non plura, neque admirabiliora ex quibusuis disciplinarum quarumcunque magistris exhaussisse, quam ex mysteriorum, que ad pietatem nostram faciunt, interpretibus, siue rerum naturam, siue morum sinceritatem, siue que ad veritatem, & Dei Opr. Max. cognitionem pertinent, inspexerimus. Sed ego imprudens, qui hac tibi commemorem, qui tandem tam diligenter, iam abstatue in omnium doctrinarum lectione versatus es, quiq. alios hac per doctissimas conciones tuas tam doctè, tam eleganter, tam copiose doceras potius, quam a quoquam doceri possis. Idcirco his omisiss, ad rem ipsam, quam, qualiscumq. sit, recognoscere cupis, accedamus.

DE VULTURE.

VOLUCRYM genere nullam omnino Vulture magis admirandam inuenias, siue peculiare in eius vita, & ab omni vulgo semotos mores, siue conceptum, partum, educationemque altis, siue excellentes quaedam ingenij dotes, siue significata varia per eam in picturis, in portentis, in diuersis posita consideres. Neque illa quidem plebi obuia & vnicuique exposita, sed magnis regibus atque diis accommodata, ipsis etiam philosophis, ac peritissimis theologis explorata: per huius nanque simulachrum hieroglyphi cume, annum, matrem siue, ut apud Ammianum est, naturæ vocabulum, mundum, inquitum aut speculationem, terminum, hereditatem, stragem, presagituram, miserationem, iusticiam, liuorem, Pallada, Iunonem, & quaedam alia, veteres significabant.

ANNUVS.

Qoniam verò ex ea præcipuum erat anni significatum, qua ratione sit id receptum, operæ præcium fuerit explicare. Vultur, vt apud Ægyptios habetur, trecentos eos quinque & sexaginta dies, quibus annum conficitur tempus, ordine mirifico dipartitur. Nam cum annum Ægyptij per tris tantum qualitates metirentur, ver quippe, æstatem, & hyemem, quæ singula tempora centū viginti diebus consistere volucrunt, ac vti Theopompus ait, hyemem Saturnum, æstatem Venerem, vt verò Prosperinam appellabant: quinque insuper dies addiderant, quos intercalares vocitabant. Vultur verò ad eiusmodi partitionem anni accommodata, cum primum concitata fuerit ad conceptū, qui sit à vento, quinque continuos dies sine cibo & potu consumit in eiusmodi initu, natura in ventum adaptata: mox centum & viginti dies prægnans manet, totidemq. diebus pullos educat: reliquos cxx dies immunis est, suarumq. tantum rerum satagit, neque prægnationi, neq. educationi intenta. Summotis itaq. intercalaribus, ad antiquiorè illam rationem trahere possumus supputatione nē illam Xenophōtis libro qui *rept. repositu* inscribitur, vbi sex mancipiorum millia, si singuli singulis diebus obolum lucrifaciant, vnoquoque anno hos sexaginta talenta veltigalis alluros: sic enim cccxx dies in vnius anni tempus videtur enumerasse. Sed ne quid, quod vel vtile vel delectabile esse possit, prætereamus, super horum quinque dierū, qui anno superant, argumento fabella fertur, quem admodum Rheæ cum Saturno clanculum rem habuerit, idque vbi Sol explorasset, imprecationibus deuouerit, nēue mense, nēue anno pareret. Mercurium verò deæ amore captum hoc inisse consiliū, vt opem laboranti ferret: Lucinam quippe deæ talorum ludo illectam detinuisse, atque ita ab sexagesimo quoque die lucem vnā interuertisse, donec dies sibi quinque comparasset, quos anno vertēte, certis illis temporibus elapsis, immunes, liberos, exēptosq., cum nusquā nomina dedissent, ad anni supplementum accommodaret: factumque ita est, vt per huiusmodi dies Rheæ facultas paritūdi fuerit. Hos intercalares Ægyptij habent, Deorumque secundum generaliaco. Ferunt verò die primo Osirim, rerum dominum futurum, editum: secundo Aruerim, quem Apollonem, & seniore Horum nonnulli vocant: tertio, Typhona, verum hunc intempesiue, neq. proprio meatu egressum, sed ex disupto latere: quarto Istim: quinto Nephē, quam nonnulli finem, vel potius interitum, alij Venerem, alij Victoriā appellarunt. Satis hæc ad intercalares dies quinque. Quæ verò sibi de die quinque commentum velie apud Plutarchum querere licebit. Neque verò hic numerum illum cccxxv. cœlorum, cuius principem Abrahā Basilidis deliramenta constituerunt, curio sius profsequar, ne rem tam seriam inanibus & ridiculis fabulis infarciam. Illud addam, quantum ad anni

Anni rationem pertinet, quod Vmbrius teste Plinius scribit, Vulturem oua xii parere: quod ad instar totidem Lunæ eorundem accipio, quæ per vniuersum annum potissimum obseruantur. Porro annus etiam apud Persas in dies ccc lxx describatur: eaque de causa igni illi suo, quem Sacrum & Æternum vocabant, totidem sacerdotes iuuenes instituerant, qui canentes, ignem quæqua gestaretur, sequerentur.

ANNORVM CENTENA.

ANum itaque per Vulturem apud Ægyptios significari non leuè de causa manifestum est. Ab hoc aliud sequitur hieroglyphicum, vt per eandem alitem vel senio consecratam, vel demortuam, ceterum annos intelligamus: eam enim augures magna semper religione sunt obseruare soliti, ac per singulas vultures annorum centena totidem portendi tradiderunt: duodecimque illas quas Romulus obseruauit, imperium Romanum ad m c c annos duraturum ostendisse: quod obseruatum à Vestio tradit Varro: exceptum mox à Censorino, qui circiter millesimo ab vrbe condita anno claruit: quod ita postmodum euenisse, sceda ac miserabili totius Italiae clade, quodque acerbius est, totius literaturæ interitui, satis constat. Nam quo tempore capta est vrbs Roma, & in ciues omnes occisione aut misera captiuitate seuitur à Gensericis, qui dolosè seruis impositis eam occupauit, anni circiter mcccviii, ab ea condita numerantur, vt Paulus Diaconus in iis que addidit Eutropio, neque non Orosius recensent, penèque tunc perit Romanum nomē. quare Vestij quadrat interpretatio, tamen si hanc Romani imperij ruinam nonnulli præparentis annis aliquot accipiunt. Sub Athalarico tamen (ita enim nomen eius inscribitur, non Halaricus) qui Vrbe quadrat & xl annis antea inuaserat, Imperatore Romano incolumi, non extinctum, sed valde attritum Imperium est. Neque sum nescius, Imperij speciem quæ ab Augusto incepserat, in Augustulo finitam, qui metu Odoacris, qui totam Italiam sibi armorum vi subderat, perterritus, purpuram Imperatoriam spontè abiecit, maiestatemque illam deposuit, barbaro tyranno tota rerum cõcessa potestate, quod fuit anno ab Vrbe condita circiter mcccxxx, à C. Cesare dñvii, à salute nostra cccclxxv. Sanè dignitas hæc apud nostros, occidentales scilicet, ad cccxxx annos nõ resumpsit purpuram, quam omnium primus Carolus Magnus ab interitu primòdum vendicauit. Eò vero tunc miseriè redacta est Rom. maiestas, vt Odoacer ipse de Roma Odoacria vocanda cogitaret, quo nominis etiam Romani memoria aboleretur: factumque omnino fuisset, nisi qui melius aut pie magis sentiebant, persuasissent Regi, maiorem illi apud omnes gloriam futuram, Romam domitam, quam Odoacriam instauratam. Neque verò prætereundum est, in nostrarum etiam miseriarum memoriis, quod ferum scriptores prodidere, Octauiano etiam primò Consulatu augurium captanti duodecim se Vultures, vt Romulo, ostendisse: atque iam eò tempore, anno quippe vitæ xx, ad monarchiam aspirabat, quæ longa annorum serie ad nos vsque permanuit, si nõ imperij viribus, saltem titulo tenus; & licet aliquando interrupta, in eundem tamen titulum postmodum restituta, prout temporum vicissitudines permisere. Quorum quidem temporum historias si perpendimus, ad annos circiter mccc. ab Augusto; inueniemus Pontificum totiusque Senatûs decretis magnam id Imperij nomen abolitum, perque annos multos adulterinam fuisse Imperatoris nuncupationem. Quamquam ne rãm venerabili titulo defraudaremur, aliquot post annis, sanctissimo Gregorij v. Pont. Max. decreto, noua quadam ratione ansa præbita est, vt ea maiestas per Electores certos conservaretur, cuiusmodi suffragiorum ratione post Othonem Othonis secundi filium, primus omnium Henricus Imperator declaratus. Quorum electio ita aliquando despiciatui habita, vt Othocarus Bohemiæ Rex vocatus ab iis ad Imperium capessendum, vltro contempserit, qui pluri Bohemiæ Regem esse existimaret, quam Romæ Imperatorem: atque illi tandem ad Rodolphum Habsburgi Comitem, qui Magister curiæ Othocari erat, deuenit. Sed ne longius ab insituro nostro recedamus, quacumque hæc fuerint, illud inter hæc obseruatione dignum nulli videtur: iam hæc annorum xcc. supputationem, tribus in maximis imperijs, æquo propemodum temporis sui curriculo, insignes admodum rerum mutationes adduxisse. Primam à Romulo ad Gensericum, siue quis ad Odoacrem Maluerit; secundam ab Octauiano Augusto ad Fridericos, tertiam Constantinopolitanam. P. Constantino ad Constantinum eum, qui oppressus ab Othomano Turcarum duce, vitam & imperium sinitur, qui etiam eiusdem nominis matrem habuit cum imperij conditore. Nam inter duos hos Byzantij principes anni mille centum supra vnum & nonaginta decurrerant. Neque obstat quod à Valente mathematico inspecto vrbs horoscopo prædictum sit, imperium id ad annos Dccxvi. duraturum, qui post eam annorum summam qualescunque fuerint Principes siue viri siue femine, à Maximi tamen Constantini institutis pendere videbantur. Sub Turca verò longe alia imperij forma, longe alia leges, longe alij ritus superinducti. Itaque cur annorum centena per singulas Vultures significaretur, inde sumptum, quod eas ad centum vsque annos viuentē compertum est apud antiquiores, quibus stipulatur Ambrosius. Nunc reliqua huius imaginis hieroglyphica aggrediamur.

Cum

Cum ergo in genere Vulturum mas nusquam inueniatur, omnes autem feminae sunt, utpote quae ex vento concipiant, manifestum est cur Aegyptij sacerdotes per eam alitem vropygio surrecto, atque ad Aquilonem verso, matrem aut naturam ipsam intelligerent: mater siquidem femineum est animal. Vultur enim, ut dictum, tempore conceptus appetente, quod per quinque dies illos quos supra memorauimus, producit, natura in Aquilonem ut Aegyptij tradunt, in Eurum, ut Plutarchus, ex porrecta ad apertaque ab eodem initur, non fetus ac plura Zephyris genibus iniri traduntur. Sedenim hic dissimulare non possum nonnullorum imprudentiam, qui Horum Apollinem citant nouo verbo ὄρνις, conficto, vltimoque Hori capite appellato verba etiam infarciunt, ἕταιρον ὄρνις παρὸς σύλληψιν ἢ γένεσιν, cum in codicibus manu scriptis, iisque plerisque quos euolui, non ὄρνις, sed ὄρνις scriptum reperitur: uti etiam aliquanto post de euenta vacca, cap. πρὸς ἀκούην. ἐπὶ δ' αὖ ὅδ' ἢ φησὶ παρὸς ἀκούην ἢ ὄρνις δὲ ἐπὶ εἰοῦ ἢ ἐπὶ ὠρεῖς τρεῖς. Quae porro de Vulture apud Horum habentur, vnde cum in impresis capite sunt, non vltimo: Perdurat verò Vultur quinque eos dies pertinens vltimo ieiunio macerata, tale est eius in concipienda prole studium atque cupiditas. Neque quidem negarim alia etiam esse volucrum genera ὄρνις, enim, non γυναικίς, in castigatis Hori codicibus legitur) quae vel inter se, si mas non adsit, foeminae, aequo saliant, & mutua libidinis imaginatione concipiant, vel vt nonnulli arbitrati sunt, ipso puluere in naturam vi pruritus attracto, cuiusmodi sunt columbae, gallinae, perdices, anseres, & vulpanseris, quarum tamen oua irrita, minimeque prolifica sunt, ad cibi tantum usum facientia, minora reliquis, ac minus iucundi saporis, caeterum magis humida. Tertullianus. Et gallina, ait, sortita est de suo parere, sed Vulture foeminae tantum parere aiunt. Oua huiusmodi quia ut plerique omnes asserunt, ex vento generantur, & Zephyria, & Hypenemia, quasi subuentanea dicere velint, appellantur. Eos vero non audiendos dicit Aristoteles, qui dicunt, vere tantum haec fieri, incubatione derelicta, cum & iuuenca expertes adhuc coitus, ea pariant. Caeterum idem autor, qui subuentanea omnia ipsae cuncta esse vult, in quodam quum genere existere simile piscibus, spontanea oua ad fecunditatem progenerantibus, non inficiatur, quod nimirum de Vulturibus in primis fertur. Eas porro autor is quoque volare versus Austrum, atque ita ab Aquilone iniri praegnantisque fieri tradit, perque tres annos parere: quod etiam apud agricultores Constantini legimus. Apud Hesiodum οἰωνοὶ interpretes aiunt: Vulture, quarum oua subuentanea sunt, absque maris copula, neque alia earum generatio reperitur. Neque desunt interpretes etymologici, qui dicant, οἰωνὸς quasi οἶδος, quod οἶος αἶμα sibi fit, quippe qui sine maris auxilio ex vento concipiat. In cuius quidem fecunditatis commendationem illud addere non incongruum est, quod non intra suum tantum genus ea felicitas continetur, sed proficua quadam vi ad aliorum etiam beneficium celebratur. Penna siquidem vulturina subiecta pedibus, adiuvat parturientes. Id vero quod de Vulturum huiusmodi conceptu fertur, ne quis fabulosum putet, inter quadrupes etiam equas aliquot ex vento concipere, Probus ex comperto refert, quod & D. Augustinus, diuinum humanarumque rerum peritissimus, affirmat: & velocissimos ex eo genere iugales apud Homerum comperies haudquaquam fabulose dictum. Bassilius Magnus ex hoc omnibus animaduersum cupit, ut cum nostrum arcanum nonnullos homines irridere conspexerimus, quasi fines naturae cancellosque egrediantur, quod fieri non posse contendant, ut virgo pariat, virginitate ipsius integra, illa saepe atque intemcrata persistente: contemplari debere nos, Deum exempla pleraque iam inde ab initio praemississe, ex ipsaque natura rerum semina quaedam conspersisse, vnde postea vnusquisque, vbi quod alta iam mente conceperat, effecisset, talibus mirabilibus fidem adhibere, atque ita iis occurrere voluisse. quorum stuporine dicam, an peruersitati, nihil quicquam aliud persuadere queas, quam quod vel manibus attingunt, vel oculis assequuntur. Hinc ait Ambrosius, nemine subuentaneo Vulturis audito conceptu, rerum naturalium scriptoribus refragari: cum vero virginem diuino afflatam numine peperisse audierim, nisum inceptare. Tangit hoc idem Adamantius, vbi Celsus responder, duplex Almae significatio ex Hebraeorum interpretatione obiectanti. Sedenim de intacta virgine, non autem de adulescentula (quod Theodorion Epheus & Aquila Ponticus intelligendum frustra conatur persuadere) prophetarum est priusquam in Babylona fieret populi transmigratio, hoc est, antequam Medi & Persae principatum inuaderent. Reddita autem sunt haec in sermone Graecum ab ipsis Iudaeis multum ante tempora aduentus Domini nostri, vt nulla relinquatur suspitio, inquit, in genus, ne forte morem nobis gerentes Iudaei, haec ita sint interpretati, qui quidem si cognouissent nos futuros, & his testimoniis vfuros quae sunt ex eorum scriptis, nunquam & haec & monumenta prophetarum reliqua comburere dubitassent. Venerunt igitur in Latinorum manus Graeco sermone translatis Hebraeorum libri multo antequam Romani Iudaeos in potestatem redegerissent, Macedonibus quippe adhuc Asiam possidentibus. Ptolemaeus enim Lagi cupiens bibliothecam, quam Alexandriae fluxerat, illustris scriptorum omnium monumentis implere, ab Hierosolymitanis

MATER SIVE NATURA GENUS.

A miranis petiit fieri sibi copiam vt eorum libri in Græcum sermonem transferretur. Illi, qui tunc Macedonibus parebant, Septuaginta viros ex primoribus, & vtriusq; linguæ cognitione præstantibus, ad Ptolemæum miserunt: qui veritus, ne, si inuicem consultarent, veritatem absconderent, eos omnes in singula cõubernia separauit, iussitque vt vnusquisque pro se librum eundem transferret, eoque in libris singulis ordine seruato, operæque perfectæ, omnibus mox conuocatis, & per libros singulos interpretationem suam vnoquoque eorum proferente, ita omnium sententiam eandem esse constitit, ac si ab vno tantum traductionem omnes emanassent. Neque tamen ignoro esse qui rem aliter gestam narrent, & Pentateuchum tantũ lxx. traductum contendunt, & non separatos, sed vnanimi concordia sententiam vnoquoque suam proferente. Sed ego & Irenæo, & antiquis aliis potjorem adhibeo fidem. Quare non est vt salummiatore, Almam, iam excogitent loco virginis legitimi nominis, & à tor eruditis agniti, substantiuere contendant. Plurimum verò (vt ad Vulturem redeamus) indignatur Adamãtius, plerosque adhibere fidem historicis philosophisq; hæc de Vulture & aliis animantibus, quæ sine maris coniunctiõne concipiunt, indubitatò tradentibus, & Deũ negat qui hæc in aliquot aliis animalibus facit; posse etiã in hominibus idẽ, vbi adhibuerit, facere. Et Græcorum pleriq; credunt homines primũ ex limo procreatos: nos nõ credemos ex dimidia humanæ substantiæ parte, iussu Dei, imò eo de se ita statuente, fieri potuisse, vt I a s v s: ex eo filius nasceretur? Esto igitur Vultur documento nobis, ne mysterium illud sacrosanctum, vnde vera salus, veraque felicitas nobis obigit, fabulosum fuisse vel minimum quidem suspicari vnquam in animum inducamus.

MISERATIO.

B Ad hæc Ægyptij sacerdotes miserationem per Vulturem femora sua rostro proscindentem exprimebant: illa enim cõtum & viginti diebus, quib. in filiorũ educatione detinetur, nunquam ad prædam longius prouolat, vni illi curæ int'eta, ne pullos deserat, dequẽ propinquo tantum quæ fuerint in promptu conuenatur. Quod nisi aliud quicquam suggeratur occurrat, quod filijs in alimentum patet, ipsa suis femoribus rostro vellicatis sanguinent ciet, quem filijs exugendũ præbeat: tanta curæ charitate, ne illi victus egestate deficiant. Sanè verò factum hinc crediderim, vt maiores nostri, cum incõparabilem profus Assertoris nostri miserationem, qui pro salute nostra sanguinem suum profunderet non dubitauit, alicem hanc, non autem Pelecanem, in sacrosanctæ crucis apicem ea femorum vellicatiõne spectandam popularium omnium oculis erexerint. Nam quãuis omnino per Pelecanem incredibilis erga filios amor hieroglyphico longè alio significetur, nusquam tamen apud antiquissimos rerum scriptores, qui sæxum hoc euoluerunt, legimus quem aliam, quàm Vulturem, femorum suorum vellicatu pullos suos pascere consueisse. Phœnicem tamen & ipsum vellicare femora, sed, vt suo loco disputatur, non vt eo filios alat, quos nullo habet, sed vt ex eo suo vermiculis ille artur, qui mox exeat in Phœnicem. Alia verò ratione mortem oppetere Pelecanem, vt filios sospitet suos, Ægyptij tradiderunt: de quo quid illi tradiderint, suo disseruimus Commentario.

IUSTITIA.

C Herodotus Vulturem ab Hercule pro iustitiæ simbolo habitam tradit, quòd ea iustissima omnium animũ, quæ volatilibus vescantur, iudicetur: eaque de causa semper apud eum magnæ æstimationis fuisse, lætariq; solitum cum inter res agendas Vulturem aspexisset. Vultur enim nihil quòd viuat attingit, nec animatum quicquam interficit, quod accipiter & aquile faciunt: cadaueribus verò contenta, nullius vnquam quis passione pollui visa est, vt Ægyptij obseruauerẽ. Eadem fructus nũquam lædit, nec vlla in re animali cuiquam mansueti nocet. Quare mirum videret quod traditum est à Dionysio, aquilarum pullos, quorum nidus erat in Palma quæ Tarquinij Superbi regiæ inuehebatur, dum parentes absunt incurfu subito à Vulturibus discerptos. Sed id videret ea præcipuè de causa dirij prodigij loco habitum, quòd cedes ea ab animantium genere profecta sit, quæ in animatum animal feurq; minime confuerit. Vtunque, non immeritò innocentes Vultures Hermodorus Ponticus apud Plutarchum nam & ab iis quæ maxime nocere soleant animantibus, mortale genus liberant: ex volucris enim in auxilio contra serpentes primam aiunt esse Vulturem: corquẽ eius alitis habentem, tutum esse non solum à serpente impetu, sed etiam à ferarum & latronum periculis: & vt aliquod omnino dicant, à regum etiam indignationibus incolumem euadere.

DESIGNATIO.

Alia quædam ex Vulture hieroglyphica commentũ sunt Ægyptij sacerdotes, ex iis quæ ab ea plurimum fieri obseruarunt. Nam scopum, siuè locũ quò quis tendere designarit, per eam alitem altè volantem expressere, propterea quòd Vulturem supra reliqua omnia animantia acutissimo visu præditam asserbant: atque oriente Sole occasum versus aspicientem, decedente verò ad orientem spatioissimis quantumlibet intervallis esculentum, quod vsui suo competit, prospiciunt enancisci, vnoque ad id volatu quasi sagittam ad scopum ferri. Quinetiam, vt D. Hieronymus atte-

stator, et an marina cadauera sentiant. Sunt autem qui visui, sunt qui odorati, quo sagacissime polent, rem adscribant: sed vicinque hoc ab ingenii hominum dispartetur, illud satis constat, Ægyptios intuitum ea loci designatione, in remotissimas quantumlibet partes, per Vulturis hieroglyphicum significasse.

TERMINVS.

Quinetiam circumscriptum terminum per eiusdem alitis picturam intelligi volebant, propterea quod, si confictus vsquam futurus est, locum ipsa prescribit, vbi acies concurrunt sunt, & pugnam initura, quo septem ante diebus, vt Ægyptij tradunt, vt alij, triduo tantum praeuolant. Hinc illud apud Plautum, in Truculento, de coenepeta Dinarchus ait: Iam quasi Vulturij triduo prius praediunt quo die esuri sunt.

PRESAGITVRA.

Ab hac vero praesagiendi vi, quod tot ante dies vbi strages futura sit praesentiant, iidem sacerdotes Ægyptij praesagituram ex Vulturis simulachro significabant: iidemque asserunt, conuulso Rege belli tempore exploratores dimittere, qui obseruarent in quam exercitus partem Vulturem imminerent, inde commonefacti stragem ibi futuram, vbi earum alitum grex frequentior incubuisset. Quae quidem huiusmodi alitis providentia redigit in memoriam mihi, quod Hermes astronomus cum, qui Vulturis caelestis astatum ab horoscopo sortitus fuerit, sapientem & prouidum in negotiis obeundis futurum asserit, imperiumque suum, nam & Regem fore pollicetur, valido munimine, animoque consilio & prouidentia optime valiturum. Quod si priuata vita fuerit, pecuniosum omnino futurum multis eius auspiciis bene res gesturos, maghasque diuitias comparaturos. Praeter haec etiam asserunt futurum cum militum ductorem, cui Vultur volans in horoscopo feliciter affulserit, eundemque magnis semper negotiis deditum, honoratissima quaeque modo in hanc orbis partem, modo in illam appetiturum quo nomen in longinquis regiones extendat, populosque, ciuitates & regna exera ditioni suae subiiciat, cui libenter omnes, tanquam Indi Augusto, inseruiant, & studiis omnibus obsequantur.

Inuiores haeredipetam, mortuorum quippe bona captantem, per Vulturem significari tradunt: vnde mordax apud Senecam dictum: Si Vultur es, cadauer expecta. Huc etiam alludit Martialis epigrammatarius:

Cuius Vulturis hoc erit cadaueri

In primis vero diuinæ literæ neque aquilam, neque Vulturem mensis inferri volunt. Hic Adamantius illos in iis nominari putat, qui alienis mortibus incumbunt, qui arte fraudæ testameta subiiciunt, velut mortuorum cadaueribus inhiantes, propterea quod his aibus semper mortuorum, ait, corporum cibus est, & ex cadaueribus nutriuntur & viuunt. Ea vero de causa profana sunt in diuinis literis, vt ait Hierosolymitanus Hesychius, quod per eas homines intelliguntur, qui rixis & bellis gaudent, vt cadaueribus, visceribus quippe miserorum & atro sanguine depascantur, cum minime oporteat hominem contemplationi deditum, aliorum casibus pasci & enutiri.

HEREDIPETA.

FVNVS.

Sunt, qui Marti Vulturem dedicatam asserant, quod diuerso ab aliis ingenio praedita omnium viuentium consuetudinem abhorreat, studiumque omne suum circa huiusmodi caedes intendat, atque demum funesta omnia hieroglyphice significet. Sanè cum naturam omnia in se recipiat, sitque decidentium omnium receptaculum, Vulturque vti saepe dictum, naturam excribat, non mirum si quae sponte cadauera nanciscatur, tam pro natura quam funeris signo accepta est à veteribus. Olim autem apud Iberos Vultures erant pro sepulchro, sicut apud Hyrcanos Canes, ob id dicti sepulchrales. De Iberis ita Silius XIII.

Tellure, vt perhibent, is mos antiquus Ibera,

Exanima obscenus consumit corpora vultur.

De his Virgilius dixit: Alitibus linquere feris. De his Homerus, *ελαφιδος τε κατωρ*. De his Octavianus Philippensii praelio cuidam suppliciter sepulturam precanti respondit, Iam istam in volucrum potestate fore.

PEREGRINVS.

Sunt qui peregrinum hominem & ignotum omnibus hieroglyphice per Vulturem apte significari dicant, propterea quod multae Vulturem exercitum sequentes repente apparere soleant, volatu semper ob raritatem prodigio, & tamen vnde, constet nemini: quapropter eos ex diuerso orbe nobis

A nobis incognito aduolare plerique putant, argumento, quod nemo, ut Herodotus Brysonis rhetoris pater assererat, nidum Vulturis vidisset, illa sane in excelsissimis & inaccessis rupibus nidificat: & quanquam difficulter nidum aut pullos eius alitis videris, aliquando tamen visos tradit Aristoteles,

CONCUPISCENTIA.

Quod verò Poëtae fingunt eam Tityi iecur abrodentem,
Per tota nonem cui iugera corpus, ut apud Maronem legere est,
Porrigitur, rostroq; immansis Vultur obunco
Immortale iecur tundens, secundaque panis
Viscera, rimat iurque epulis, habitisque sub alto
Pectore, nec fibris requies datur vlla renatis,

ab Ægyptiacis commentis haudquaquam dissimile est, Anima enim, ut Philosophi Poëtaeque veteres commentantur, in portionem rationis participem vnam, & rationis expertem alteram dispertitur. Sedenim quæ rationi adglutinata est portio, supra sensum & sensibilia sublata, quanto potest luctamine, tanquam Vulcani congressum effugiat Pallas, semetipsam sibi asserere meditatür, quæ verò aliena est à ratione brutis proxima, temere omnia vel appetit, vel concitat. Appetitis autem vim totam in hepate Philosophi plerique constituunt. Quare quod concupiscitibus illegitimos Tityus appetierit, iecur ab aëte rodi fingitur, siue ea Vultur, siue, ut alij quidam, aquila sit, quæ illud abrodit. Vtunque, noctu ait Hesiodus tantum accrescere, quantum die fuerat absumptum, propterea quod mentis agitatio noctu præcipue vigescit, cogitationesque & consilia noctu vndique suggeruntur. Sedenim quia dictum est superius, Vulturem odoratu sagacissimo ad putredinem deserti, cogitationis inquirunt nonnulli principium, motusque omnis à corde proficiscitur, qui quidem est voluntatis fons: vt ex Homero & Poëtis alijs tam Græcis quam Latinis accepimus. A corde igitur est, quod male habet iecur: itaque Tityus ratione hac à Vulture laceratur. Sedenim Trilicium apud Pindarum viscera Tityi à serpentib. discerpi de pasciçue dicit, quæ quidem est Poëtarum licentia non in his fabulis tantum, verum etiam in historijs, ex commodo sua quæcunq; voluerint variare,

LIVOR.

Nonnulli liuorem ex hieroglyphicis hoc interpretantur, eoque spectare Tityanam Vulturem in appendicibus Virgilij,

Quæ semper lacerat, comestq; memem,
Viuat pectore sub dolente vulnus:
Quod Chironia nec manus leuarit,
Nec Phæbus, fabulose clara Phæbi.

In quam sententiam alitis huius signum Poterionus Arbitor, Nicagoras, & Aristoxenæ accepere.

DIVINA PROVIDENTIA.

Quod denique Vulturem nonnulli Promethei etiam cordi abrodendo applicant, Ægyptiacæ vereditioni longè accommodatius est: Vulturem enim in mundi modum considerant. Cui pidentur illa etiam applicatur causa, quod mundus celeri quidam volubilitate versetur, & caducorum nascentium occidentiumque perennitate pascatur: cum quo in corde sapientis sedem veterum plerique posuerint, alitis huius cor depascens hieroglyphicam, ali sustentariq; mundum diuinæ sapientia providentia, quæ nec ipsa finire nouit, nec mundus cessare ab eius alimentis vel tantillum queat, manifestissimo significat argumento.

CONSUMMATIO.

Nequè illud parui momenti mysterium est, quod cum perferretur quid in rerum naturâ Ægyptij sacerdes iudicare vellent, Vulturem & scarabæum ponere consueverunt, vt poëta qui ex duobus his simulachris Palladem & Vulcanum, vt ipsi aiebant, intelligerent. Comprehendebant autem pidentur hanc vno tantum argumento, ex quo masculo formineum, vt ita dicam, sexû significari profitebantur, ita tamen imagines disponebant, vt si Vulcanum significare vellent, scarabæum primò inceptarent, mox in Vulturem desinerent: si Minervam intelligi vellent, à Vulture principium sumentes, in scarabæum desinebant. Ceterum quia primò statim obtutu non hæc forè videbantur, calariùs explicabimus pro eorum institutione, qui nondam rerum naturalium sacris initiati sunt.

PALLAS ET VULCANUS.

Illud autem in primis nõ ignorari velim, celo in superius & inferius hemisphærium diuisi, Ægyptios quod supra finitorem est Palladi consecrassent, quod verò infra ab oculis semper nostris summum, lunoni dedicassent. Et quoniam cælum ipsum muliebri genere Vraniam, nõ sicuti, quod præcipue etiam apud Arabes erat, vocabant, vt poëta quæ Solis, Lunæ, stellarumque omnium mater haberetur, & Vulturem, vt sæpe dictum, omnino feminam intelligerent, vtrunq; itidem hemisphærium, quo cælus consistat vniuersum, per Vulturis hieroglyphicum exprimebant, atque ita rã Pallada quàm lunonem, simulachro Vulturis significabant. Quinetiam vniuersæque muliebri signo alteram hanc pro gestamine addiderunt, atque ita demum vnanquamque Deam vnius signatione Vulturem intelligebant. Vt verò ad Vulcanum & Pallada reuertamur, mundam in vniuersum Ægyptij ex mare atque femina, constare profitebatur, solos verò deorum Vulcanum & Pallada masculo femi-

nas assererebant, cum tamen, ut castigationes Hori codices habent, supra Vulcani caput scarabæum, supra verò Minerua, Vulturem statueres soliti essent. Atqui mundum ex scarabeo, qui tantum mas est, ab eisdem intelligi, suo ostendimus commentario: ex Vulture autem Pallada significari, quæ superpreum est hemispherium, ac muliebri sexu perhibetur, ut paulò antè dicebamus: atque ita fieri ut Palladis & Vulcani opera, quicquid in rerum natura cernere est, formam consequatur, & ad absolutam speciem redigatur. Nam Pallas ingenio capacissimo freta, nihil non concipit, nihil non parturit: Vulcanus verò eo quo pollet artificio optime peritus, ignis vi accedente beneficio, omnia quæ fuerint dissoluenda liquat, contrà verò alia cogit in duritiem, firmoque concreta peruncit. Atque hoc illud est quod Maximus Tyrius principium artis Vulcanum ab Homero dictum autumat: nam & quem ignem Prometheus furatus dicitur, Hesiodiani interpretes vitâ variis artibus implicatam exponunt. Neque seciùs in his quæ ad sapientiâ spectant, de quò post latius dicemus, operatur.

ARS ET INGENIUM.

EA verò de causa commentum fuit Ægyptij Vulturem adiungere Scarabeo, quia itidem fabule Pallada Vulcano matrimonio collocatam fingunt. Vsurpatum autem à veteribus maximè, quòd in Orphicis etiam hymnis observatur, duas has vires in eadem substantia meditari, quarum altera contemplatur, quod munus est Palladis: altera præcò corpori, quod ad Vulcanum spectat, easque cognominibus maris & femina nuncupare. Sedenim alij omnium hanc cœlestium animorum prærogatiam esse dicunt, ut vtrumque obeant munus, concipiendi quidem per contemplationem, quæ à superiori potestate eorum infunditur intelligentiæ; simulque agendi in inferiorum corporum curas quæ sibi creditâ regant, instruantque qua ratione per afflatum datur, atque etiam è periculo eximant, & sospite valetudine tueantur. Vnde etiam Empedocles cum se Deum iam effectum asseueraret, puerum & puellam esse se dicebat, cuius hæc circumferuntur sermone, quæ rem attestantur:

Χειρὲς ἔχω δ' ἰσχυρὰ θεῶν ἀνδρῶν ἔχων.

Hæc in se nos habet quæ sunt viri potentia.

Immortalis ego, hanc æquæquam mortalibus habendus,

Sumus, valete omnes, puer ecce puellamq; factus.

Atque etiam rem vterius scrutari voluerimus, hominem, de quo apud Philosophos consideratur, vtrumque sexus esse comperimus: vnde quantum pertinet ad intellectum, nullum discernit Socrates inter marem & feminam discernere, eandemque virtutem atque docilitatem in vtroque deprehendebat: cœlestemque illum nos etiam talem agnoscimus, cuius appellatione & angeli ipsi, & sæpe mali demones intelliguntur; cui nuncupationi nostræ etiam sacræ literæ adtulpantur, frequentissimumque hoc apud Prophetas de bonis angelis, ac de malo etiam demone, qui nihil natura differt ab illis. In Evangelio scriptum est: Inimicus homo hæc fecit. Denique apud antiquos, quamvis duos hos tantum Ægyptij masculo feminas ducerent, in deos omnes vtriusque sexus testamenti reponas. Quin etiam minimè commentitium est, vtriusque naturæ homines inueniri, qui partem inter se vtramque peragant, cuiusmodi sunt populi supra Nasamonas, confinesque illis Maclias, Calliphani testimonio satis cogniti, ac in reliqua etiam Europa deprehensi, ne apud solos Lunenses hermaphroditum existimet annuallus commentator. Fenestella: seueraque, admodum lege castigata, ut quem maclianum sexum eligat, altero si abutantur capitali supplicio puniendi. Qui verò hermaphroditum ex marmore facti passim reperiuntur, facie quippe muliebri, mammisque notabiliter tumentibus, alio coxendicibusque grandioribus virilique natura prociacius excitata, ad superiorem intellectum referri debent. Huius imaginis simulachrum pulcherrimum Romæ apud Petrum Melinum vidi. Sed ut ad deos, de quibus agebamus, reuertamur, Ægyptij tum alia pleraque, tum præcipue liberorum procreationem, sententia à Græcorum fabulis aliena, inuentum esse aiunt Palladis & Vulcani. Atqui Scarabeus natos ex materia putida conformat, humique fovendam condit. Vultur ex halitu superioris aëris prolem suscipit: iuncta hæc hominem efficiunt, in cuius dispositam materiam animus immittitur cœlitus dum scilicet embryon in matris utero coalescit. Porro quòd Vultur & matris & Palladis symbolum est apud Ægyptios, id in memoriam adducit, quod in diuinis literis Mater sæpe hic symbolice pro Sapientia ponitur, ut apud Solomonem Prouerbis: Fili mi auctò doctrinam patris mei est, Dei, & non discedas à lege matris tuæ, id est sapientiæ. Quòd verò natam ex Iouis capite Pallada confinxerit, sciendam eam pro intellectu Iouis accipi, in cuiusque providentiæ consistere: qua proterea Minervæ gratiam antiqva superstitione Sapientiæ templa, eaque potissimum in arcebus, dedicabantur. De capite autem veteres præcipuum animæ regimen emanare iudicant, quod & aliis postea multis experimentis cognitum prodiderit. Præterea veluti caput superior pars humani corporis est, ita aether, in quo regimen rerum, & totius providentiæ causa, vertiturque deorum, ut apud Euripidem est:

Lucidus hic terre qui circumfunditur aether.

Nullo præterea matris beneficio genita Minerva, quo magis cum scarabeo sine compare genitorum commercium inire possit. Virentis liquidum generatio dispersa est ab eiusmodi rebus, quæ pariter concubitu sunt. Hinc Iouem nonnulli aiunt consiliū (ita enim *βουλή* exponendū) deglutisse, & max Palladem edidisse: quippe qui cōsolator & sapiens sit habendus, non alia quàm cōsiliū via ad prudentiā devenire

A deuenire potest. Alij fabulam aliter contexuere, dum Iouis caput à Vulcano cōminutum aiunt, sitq; ita de patrio vertice nata dea. Ignis siquidem, quo in operibus ad demonstrandā naturæ puritatem vitimur, humanæ est instrumentum industria. Ignis occulta omnia dat lucis; quod verò quis exquirat, si fuerit inuentum, id is & parere, & tanquam sortum edere videtur. Sanè verustas (id enim sæpe repetendum) Mineruā omnium operum inuentricem sapienrissimam ponit: & omnia apud nos per Filium facta sunt. Orta illa ex Iouis capite confingitur. Vera Mineruā sinè quā factum est nihil, noster quippe Ehieh, hoc est, artifex, quod nomen secundo loco literæ sacræ ponunt, nutu consilii que intimo summi Dei, non inferiorum operum more, sed ex Dei capite emanauit. De hoc, Proverbis: Et Ehieh secundum se artifex, & Ehieh deliciae quotidianæ. Nostri: Cum eo eram cuncta componēs, & delectabar per singulos dies. Ita semper diuina dubio procul dispensatione apud nationes omnes aliquis semper veritatis fulgor illuxit. Nā ignis quē Hebræi, vt Reuchlin obseruauit, Esth vocat, vnū est ex primioribus Dei nominibus. Ab eo nomine Græci ἔσλαρ Romani Vestā fecere, de qua Ouidius:

Nec tu aliud Vestam quam peram intellige flammam.

Quare triplex illa diuinorum nominum obseruatio, quæ ad omnium ferè gentium, quæ disciplinis vsq; sunt, vsum faciunt, diligenter animaduertenda, ita eniti habent:

Hebræi	Hu	Ehieh	Esth
Græci	ἔς	ἄβην	ἑσπέρην.
Latini	Iupiter	Minerua	Venus.
Theologi	Idem	Ens	Ignis
Antiqui	Nox	Cælum	Æther.

B Denique Deus, inquit Apostolus, qui dixit in tēnebris lucem splendescerēs, ipse illuxit in cordibus nostris, ad illuminationem notitiæ claritatis Dei, in persona IESV Christi.

IGNIS DVPLEX.

CVM itaque Pallas trāslucidus & purus ignis intelligatur, ne Græcorum signenta huiusmodi prætereamus, merito Vulcani nuptias auersatur, vt in virginitatis suæ puritate persistat: neq; quidem ea coniugem aspernat, sed ab eo contingi contaminariq; minimè patitur: siquidem is, quo vitimur, ignis, qui materia adhærescit, are tamen commissus, Vulcanus est. Affectat is nuptias Palladis, quantōq; conatu potest sursum versus erigitur, ac nisi perpetuis materiæ vinculis præpeditus quodāmodo in ergastulis detineretur, nimirū sponiæ thalamū ascenderet. Iouis hic & Iunonis filius effingitur, Homero id afferente: quorundā verò cōmento, Iunoniū tātūm, vt apud Hesiodum:

ἦρθε δ' ἠραίων κλυτὸν ἐ φιλότητι μνηστῆρα Πείρατο.

Illystem Iuno nulli coniuncta marito Vulcanum genuit, propterea quod densiori applicitus materiæ, atque vt pavimento adglutinatus, ne ad sublimia sustolli possit, coërceatur. Inferiora autem hæc Iunoni adiuudicata esse tūc ostendimus, cum infernum hemisphærium eam fortitiam esse commemorauimus. Quare Varro dicere solebat, Vulcanum intelligi de vehementiore, vt pote fabrilis fornacaliq; igne, Vestam verò de domestico. Vtēsiq; autem, flamma nihil aliud est quam aer crassusculus incensus: inferior verò aer hic Iuno, sic ea Vulcanum generat. Claudus idem perhibetur, siue quod ob densum materiæ meatum, consensum habet cum is quæ vmbra reddunt: vmbra verò pleræque omnes obliquæ sūnt, neque sinè solido corpore esse queunt, inde etiam conficta claudicant, quod progredi nequeat absque aliquo quasi ligneo baculo: siue quia superioris mucronis motum diuersum & inæqualem ab inferiori vbi depascitur, efficit, qui cum sit omnino tardior, claudicat e Deum ideo dixere. Verum apud Homerum vtroq; pede claudicat, quia scilicet nunc in dexteram nunc in læuam agitatur, dum aërem perumpere contendit, cuius densitas ne ascendat ad Palladem, obfistere videatur: inde cum sit corpori adalligatus dū se vinculis liberare nititur, modò hunc, modò illum pedem tentat è compedibus extrahere, vnde motari quoque uersum, & vnde-que; distorqueri cogitur, atq; ita speciem hominis vtroque pede claudicantis exhibet. Proiectus ab Ioue de cælo in terram fertur Vulcanus idem, nempe quia, vt nonnulli tradunt, qui p̄ant ignis vnus adiuuener, in ardentem materiam aliquam fulmine tactam incidere, atque ita mox vtilitate cognita, ad igniā deuenit: quam inter variās op̄tiones, vnde ignis datus mortalibus, primam ira Lucretius ponit:

Illud in his rebus, tacitus ne forte requiras,

Fulmen detulit in terras mortalibus ignem

Primitus, inde omnis flammaram didicit ardor.

DRACHMÆ DVÆ, SIVE COR.

P 3

HIS igitur notis Ægyptij tā in mysterijs suis edocēdis, quàm in naturæ secretis aperiendis, & ciuillium mōrum præceptis proponendis utebantur. Sed & in reliquis disciplinis ab eodem descriptionis genere non recedebant: vt si de mathematicis rebus locuturi in numeris drachmas duas ostendere voluissent, Vulturē, ait Horus, ponebant. Causam nonnulli commēti sūnt, quia vnitas apud Ægyptios duarum drachmarum instar æstimatur. Vnitas verò vna cum binario, totius est numeri generatio. Meti-

tò itaq; si drachmas duas indicare vellēt, Vulturę pingebāt, quandoquidē & matris & generationis prerogatiua polleat, perinde ac vnitas ipsa vnā cū binario, numeros omnes generāt. Quare cū ita mater esse videatur, optimē Vulturi cōpetit. Vt cūque, curta sunt hęc in exēplaribus Hori, quod alij viderint, si castigatiua in exēplariā inciderint. Ceterum si ariolandum sit in re vsque adeo perplexa, putarim ego Cor hinc significari, qui legerim apud eosdē sacerdotēs, vel qui doctriā corū interpretati sūt, infantiū anniculiōrū cor duab⁹ drachmis pōderari, augeři autē per annos singulos drachmā itidē duabus, ad annos vsq; quinquaginta; inde per annos alios eodē decretere Æquilibrio, quo ad id vsq; tēpus auctū fuerit, hominēq; sic deficere cū ad drachmas iā duas cor ipsum redactū fuerit, ita vitā humanā centū annis plurimū circūscribi, nisi aut negligētēs, aut intrēpeter actā, ipsa fibimet yri turdela, in cōmodā cōpararit, seq; parte aliqua fraudauerit: nā cor affectū iniuria, & trāquillitate sua defraudatū, pro molestiōri portione properantius efflaccescit & deficit. Quę quidē cū admōdū insignia sint apud Ægyptios, nō vno frunt loco repetenda. Id autē annorū spatium cūm vulturinę cōgruat vitę, sitq; vitę omnis vis in corde sita, facillē vniciūque constare puto, cur drachmę duę ex Vulturis simulachro significētūr. Sanē verō siue numus hic fuerit duabus drachmis impuratus, qui vulturis imagine signaretur, siue alia fuerit eius nota, illud manifestū est, Didrachmam apud veteres numi pondus fuisse, quem suo nomine Siculum Hebręi vocabant, qui quidē xx. obolis imputabatur; frequentissimusq; est huius locutionis vsus in diuinis literis, vt alij siculum, alij didrachmam ponant. Nā Leuitici cap. vii, supra vigesimū, vbj legislator precii ponit quo se redimere possit, is qui honorē animę suę Deo vouerit, legas, à quinto anno ad vigesimū qui se Deo vouerit, siclis viginti posse redimi, Septuaginta interpretes, viginti didrachmis reddidere. Ita illud precii masculi a vigesimo anno vsque ad sexagesimū, quinquaginta sicli argēti ad mensum sanctuarij, idē Septuaginta trāstulerunt; quinquaginta didrachmę, & multa passim huiusmodi. Ad eō verō illis ardebat Didrachmę vocabulū, vt si drachma vna esset enunciandū, didrachmę dimidiū potius, quā drachmam vnā, aut sicli dimidiū ponerent: cuius facti rātionem, & cur hoc pondus Sanctum appellaretur, legas apud Hierosolymitanū Hesychiū, libro eius septimo in Iuiriticū cap. x x γ 11. Atque vt huius monetę pondus ad temporis nostri vsū deducamus, sciendū Obolū eius precij esse qui Romę nunc literis aliquot immutaris Balioes, quasi obolicas dicere velint, appellatur. Drachma verō pōdus est eius numi, qui Romę Iulius hodie vocatur. Veneris Marcellus argenteus eiusdem ferē ponderis est: vt etiā Ferratię atq; Mantuę vulgō Buxolopi nomine. Aureus quoque numus dracmę ferē pondus æquat: atq; ita siclus argēti vel didrachma, vno Mocenico Veneto imputatur, qui proximē accedit ad Iulios duos: nō enim hęc ad vnguē explanari possunt, propter locorū varietatē: quia Iulij monetę Romanę precium, extra Romanę Pontificię ue ditionis loca, minoris quā Romę æstimatur: contra Mocenicus monetę Venetę, extra Venetorum ditionē preciosior est quā apud ipsos, vel eorum socios. Aurei quoque tā precij variant, quām varij sunt qui eos cudunt domini. Sed pōderis in eodē genere parua admodū differentia. Atque hęc sunt, eruditissime Præsul, quę doctrinam Ægyptiorū securus super Vulture conscripseram; nescio an plura in archetypo fuerint, quę surreptū initio conquestus sum, puto tamen hęc ad huiusmodi mysterij cognitionē facturā satis. Multa verō de industria pręterij, veritus ne nimia proluxitas delicatioribus fastidio esset: & otij, quod mihi exiguum concedebatur, habenda ratio fuit, cū multa alia, ac pene innumera sint in huius generis commentaria, si per otium licuerit, redigenda, vt amicis argumentum hoc, vix vlli haecenus attentatum, depositibus, quantum pro tenuitate meā prestare potero, satisfaciam.

AD CLARISS. ABB. D. PAVLVM IUSTINIA-

NYM PIERIVS VALERIANVS DE IIS QVÆ

per Aquilam significantur ex sacris
Ægyptiorum literis.

* * *

LIBER XIX.

Vmmum ingenij tui acumen, suauissimi mores, incomparabilis benignitas & eximia, in amicis omnes liberalitas effecerunt, Paule Iustiniane vir rarissime, vt Aquilam tibi ex auarario meo Ægyptiāo dedicare cogitauerim, quippe quod tu alitis huius pleysque, vt ita dicam, virtutes, aut excellentis naturę dotes, pra te ferre mihi compertus es. Sed potior nimirum causa fuit, quod Iustiniana familia gestamen est Aquila aurea, quia scilicet progeniem hanc ex Iustiniani Imp. sanguine deduci omnibus est explorā

A exploratissimum, celeberrimi illius inquit Imperatoris, qui Bizantiæ præcipue claruit, & vniuerso præfuit Orienti: illi siquidem Aquilam in signis auream præferrebant, qui Orienti præerant: qui verò Occidentem, quod in hæc usque diem continuatur, suscipiam, bicipitem autem utramque, sed vno tantum corpore conspiciam: quod hieroglyphicum erat, administrationem atq. potentiam in duos diuisas, vnius tamen esse consilij atque voluntatis. Ex ea vos progenie progressi, in Venetiam, nobilitatem cooptati, regias virtutes inesse vobis per atates singulas restatissimum effectistis, Fabiorumq. Romanorum exemplo bello Hierosolymitano pro Christiana pietate contra barbaros fortiter dimicantes, in acie ad vnum casu, mox vno tantum, qui Venetiis supererat, vitamq. calibem Deo voverat, rogatione Senatus ad maritalem copulam compulso, reparata familia, ex qua breui post tempore tot illustrium Senatorum effulsero lumina, Marcus Iustinianus, summe vir probitatis: Beatus ille Laurentius, sacra literatura scriptisque nobilis, sanctitate vite insignis, & primus Venetiarum Patriarcha: Leonardus Diui Marci procurator, Græcis Latinisq. literis ornatus: adde Bernardos, Vratos, procuratores ipsos quoq. & honoratissimis legationibus funitos, vltimum hunc insuper vigilantissimum classis Venetæ imperatorem: at et verò nostræ Sebastianum & Antonium literis & disciplinis eximios, qui legationibus ipsi etiam ad summos quoq. principes felicissimè administratis, patriæ charissimi, generis huius splendorem offuscari minime permisissent. Tuam autem hereditariam illam à maioribus suis acceptam probitatem, & à te studiosissimè cultam appellarem, quam Venetis prædicant, admirat est Patium, Gallia nouit vniuersa, & vbiubi literarum studia florent, omnes questissime celebrare: sed de re omnibus manifesta, ne actum agam, neve modestiam offendam tuam, qui maius probus esse, quam videri, longior non ero. De te verò quid sentiam, quid reliqui summis laudibus efferant, non tibi, sed seculis spero me aliquando in propatulo positurum. Nunc ad Aquilam aggrediamur.

DE AQUILA.

AQUILA, vt hinc exordiar, non temere cognomento Romana meruit appellari, cum nulla ferè fuerit in vniuerso terrarum orbe pars, quæ daretur accessus, quam auspiciatissimo ductu Romanæ non subiecerit auctoritati. Quamuis non sum nescius, Perfas multò ante Romanos auream Aquilam pennas extendenti similem sacrasse, Huic autem vni alicui, ætatum & aruspicum omnium consensu, id honoris datum, vt magnarum rerum prosperi euentus significatione, auspicia faceret, Buteonem, Sanqualin, Immusculum ac Vulturium longe anteiret, reliquarum verò volucrum ostenta, quæcunque oblata essent interuentu suo aboleret, neque per aërios tractus omnes, vlli cederet, quam fulmini. Cum verò auspicia portentaque omnia ferè similes quasdam habeant significationes, cum Ægyptiorum hieroglyphicis, & manifesta inter se germanitate consentiant, non ab re fuerit in aquila primùm auguria, mox hieroglyphica percurrere, vt hoc honoris ei tribuatur cuius est in auguriis prærogatiua.

RERVM PROSPERITAS.

Præcipuum itaque eius significatum est, vt oblatam diuinis prosperitatem ostendat: quod iam inde initium sumpsit, q. Anacreon autor antiquissimus scribit, Ionem aduersus Titanas profecturum, sacrificium Cælo fecisse. Aquilæque volatum prospero ei auspicio victoriam portendisse: quæ cum subsecuta esset, insigne bellicum eueam inde Aquilam gestasse. In huiusmodi autem auguriis id veteres obseruabant, vt quo gestu Aquilam spectassent, magni dicerent interesse. Nam si volentem conspexissent, faustissimum & citra puluerem augurium putabant, vti Aræxion Parrhasius indicauit Xenophonti expeditionem in Bithynos agitant. Sin verò sedentem animaduertissent, magnum omnino esse augurium, præclaræque rei alicuius indicium, in qua tamen peragenda laboris plurimum esset adeundum, propterea quòd sedentem Aquilam aues reliquæ infestare consueissent: cuiusmodi augurium eidem Xenophonti tunc oblatum est, cum Epheso ad Cyrum iter arripere: dexteræ enim Aquilæ, quæ sedebat, obuiam factus, futuræ celebritatis, magno tamen labore comparandæ, vt postmodum probauit euentus, omen accepit. Nimirum autem illud in Aquila præcipua admiratione dignum est, quòd vna omnium animantium idem apud gentes nationesque omnes semper indicarit, cum pleraque alia ita vel populorum vel gentium certarum propria fuerint, vt quanto huic vel illi feliciora portenderent, infausta aliis & arumnosa magis minarentur, quæ locis quæque suis toto opere commonstrantur. Verùm Aquila cui non semper prospera felixque fuit: Quæ bella vnquam hominum memoria depugnata sunt, in quibus illa fuerit otiosa, siue quis Assyriorum, siue Medorum, siue Perfarum historias percurrat, siue Græcorum, atque adeo Macedonum monumenta, resque præclare gestas memorauerit, siue Romanorum, qui mox omnium excepere gloriam, sanam celebratamque, & sublimem felicitatis apicem, admiretur? Apud hos autem quid vnquam Aquila frequentius, quid honoratius, quid vnquam sacratius fuit? Sed vt ab externis ordiamur, quanta illud admiratione dignum, quòd Aquila cursus Gordij, pauperis aliqui viri, iugo per totum diem infedit, vnde Phrygiæ regnum Midæ eius filio præmonstratum. Vel illud potius, quòd cum apud Argiuos Heraclidarum familia defecisset, ex qua Regem eligere mos illis antiquitus fuerat, qui Rex esse qui deberet per oraculum sciscitantes, responsum acceperunt, Aquilam id ostensuram, paucisque

admodum post diebus, Aquila supernè delapsa super Ægonis domo confedit, atque ita omnium consensu Ægon Rex creatus. Hieroni quoque Siculo admodum adolefcenti, priuatæ fortunæ hominij Aquila, quæ primo bello quod iniit, in eius clypeo resedit, Regem eū aliquando futurum indicauit. Vulgarissima ea sunt quæ de Tarquinio Prisco memorantur, cui Romam migrantij Aquila pileum exitinere abstulit, futuri, vt Tanaquil vxor interpretata est, principatus augurio. Quin & Diadumeno Macrini filio in agro ambulanti, aquila pileum abstulit, quem in capite cuiusdam regiæ statuar deposit, id honoris aruspicipibus adolefcenti pollicetibus. Et quoniam in nostra deuenimus, C. Marius cum nidum Aquilæ cum septem pullis puer adhuc in agro reperisset, cumq; genium susceptum ad patrem detulisset, is admiratione motus, & consulti aruspicipibus, septies pennis filium rei summam futuram accepit, quod in tot, quos gessit, consultiatibus apparuit, quos eo numero primus omnium assecutus est. Quamuis Plutarchus, Romanorum quodammodo hostis historiarius, sem ideo fabulosam existimat, quod auctores tradant Aquilam non vltra duos parere, tamenq; Musæus dixerit ab ea tris excludi, vnum ali, duos abdicati. Cui responderi potest, id ostento fecisse fidem, quod & patri admirationem incusserat, præter morem septem genitos: illi enim portentosi partus Varroni nostro sunt, qui longè morem excedunt, vt porca quæ triginta capitum fetus enixa, Ænæ augurium dedit, Cæterum, quod ad numerum facit huiusmodi, Albino etiam septima postquam natus est hora, conuiuio quod eius celebritati deputabatur, cum ei fierent nomina, septem Aquilæ paruulæ de nidis allatæ sunt, & quasi ad locum circa cunas pueri constitutæ: quod omen patre eo procliuius admisit, quod rarissimū est in illis regionibus vbi Hadrumentum, huius natale solum, in Africa, videre Aquilas. In huiusmodi ostentum accepit Octavianus, quod sibi ad quartum lapidem Campanæ viæ in nemore præsenti, Aquila ex improuiso panem de manu rapuerit, cumque altissime volasset, rursus ex improuiso leniter delapsa reddiderit. Eadem nunquam antea Rhodi cõspecta, antè paucos dies quam Tiberius iuxta reuocaretur, felici admodum auspicio in culmine domus eius ascederat. Et Claudij, qui diu inter ludibria aula fuerat, sub Caio demum fratris filio consularum adepti, quamprimum cum fascibus ingressus est forum, præteruolans aquila dexteriore confedit humero, indicio futuri apud eum Imperij manifestq; Acie autem Bebrycensij, priusquam concursum esset à militibus, Aquila duæ in conspectu omnium confluxere, victique altera tertia subuenit à solis ortu, quæ victicem abegit. Ita duobus inter se decerantibus Imperatoribus, Vespasianus, qui Orienti præerat, rerum potitus est, Quin & Maximo, qui turbulentissimis Reip. temporibus Imperator electus est à Senatu, vt Maximini obuam iret crudelitati, quamuis humillimo genere nato, patre quippe plebeio homine, arte ferrario, vt alij dicunt, carpentario, auspicio imperij dederat Aquila, cum eo nato carnem bubulam & quidem multam in eius cellam proiecisset, quæ angusto patebat impluuiò: eam denique cum iaceret, ne quisquam auderet attingere religionis timore, iterum sustulit, & in proximum facellum, quod erat Iouis Præstitis, detulit. Eadem ostento huiusmodi insanentem adhuc Aurelianum viuicium fasciola sine vlla noxa de cunis sustulit, & in aram quæ iuxta facellum forte sine ignibus erat, deposuit. Verum hæc temere forte accidere potuerunt, cum nulla non die ignobilissimis etiam viris Aquilæ sese ostentent, & his etiam admirabiliora nonnunquam faciant, quorum tamen nemo vllam assequitur celebritatem. Ostenta iu aliis obseruata, quod eorum qui ad aliquam rerum amplitudinem euehuntur, dicta factaque omnia quantumlibet leuia reperiuntur, & oraculorum instar in acta referuntur. Sed demus hoc contentiosus. Illud puto non negabunt, alicuius esse momenti, quod Aquilæ gerendis rebus tam sæpe se duces exhibuerint, & quasi diuinitus missæ, vel quid agendum ostenderint, vel quod res euasuræ essent præmonuerint. Cum natus esset Alexander Macedo, Aquilæ duæ tota ea die præpetes supra culmen domus infederunt, omen duplicis Imperij, Europæ Asiaque præ se ferentes. Ea autem quæ à classe in continentem progressa, ibique firmata, augurio fuit, Persas terræ, non mari debellandos esse, Alexandri ipsius interpretatione, secus quam Parmeno sentiret. Et difficillimo eo prælio, quod cum Darianis apud Arbëllam commissum est, quo nullum vnquam acris inter eos fuit, Aquila paululum supra caput Alexandri placide volitare visa, nec armorum sonitu, nec gemitu clamorē vllò morientium territa, diuque circa equum ipsius regis pendenti magis quam volanti similis apparuit, præfatio, vel indicatione potiùs, quod res euasura esset, manifestissima. Augurium huiusmodi legas apud Tacitum Fabio Valenti oblatum. Cum is exercitum in bellum ageret, ipso profectiois die Aquilam leni meatu, prout agmen incedebat, veluti ducem viæ prouolasse, longumq; per spatium, nullo gaudentium militum clamore, augurium accipientium, & alitem saluere iubentium, terrefactam, ita iter continuasse, vt haud dubie magnæ & prosperæ rei omen acciperetur. Eiusmodi auspicii læticia Vitellio fuit, copias aduersus Othonem præmittenti: siquidem à parte dextera redentè Aquila aduolauit, iustratisque signis, ingressos viam sensim antecessit. Et memorabili ea pugna, qua Locrorum x. v. millia tantum, ducenta & viginti millia Crotonensium præfigarunt,

A fligarunt, qua pugnabant parte Locri, Aquila ab acie nunquā recessisse fertur, eosque tandiū quoad vincerent circumvolasse. Quid, quæ Deiotaro Regi augurium dedit, ex itinere diuertendum? cui ille obsecutus cum esset, conclaue mox illud, ubi Rex mansurus erat, si ire perrexisset, proxima nocte corruit. Eadem Mario reditum cum summa triumphabundum pollicita est, cum anguem arreptum vnguibz dilacerasset, & in aquas abiecisset, & occisum inde versus abuolasset; quæ Cicero luculentissimis catminibus in Mario decantauit.

IMPERATORIA MAIESTA.

Omnibus igitur nationibus & gentibus Aquilam in ostentis Imperij magnitudinem portēdisse multis exemplis apparuit. Cæterum cum multæ sint Aquilarum species, eam Ægyptij facientes in regio hoc significato deligebant, quæ à nigricanti colore Fulua potest appellari: huic enim Rex deorum Iupiter, regnum. vt Horatius ait spermisit in aues vagas: in ea regiz virtutes omnes elucescunt, quippe quæ viribus omnium præstantissima, vna fetus suos alit atque educat, vna pernix, concinna, polita, apta, intranspida, strenua, liberalis, minime inuida, minime petulans, verum quadam etiã modestia prædita: ea non clangit, non lippit, non murmurat, sed regis denique mores, regiam profus maiestatem in omnibus imitatur. Quinctiam inuenias homines eo naso præditos, cuiusmodi Aquilæ rostrum est, pro regis æstimari solitos, quod Plato tradit, & Plutarchus, receptum asseruit: Persæque hominum id genus mirum in modum commendabant: eiusmodique fuisse Cyrum, historiarum auctores tradunt, atque ea se specie factum gloriari solitum. Sed quoniam rostris & pennis, illud quod diuisi regium existimant, animaduertendum duplex esse: vt & pennis genus: vnum, cui à fronte statim nasus insurgit, id impudentis animi signum ponit Aristoteles, similitudinemque eam ad eorum propius accedere: alterum, cui nasi curuatura separatur à fronte, circa hoc medium intumescit, & in vnci speciem exit. Hoc esse magnanimitatis indicium, & ad Aquilam refertur, Philosophus idem tradit. Merito itaque Pyrrhus quoque multis à se rebus magnificè præclarèque gestis; Aquilæ cognomento plurimum gaudebat: quanquam ea erat modestia, vt non omnem sibi fertur gestarum gloriam vsurparet, sed bonam eius partem in milites transferret. Nam cum aliquando rebus bene gestis domum rediisset, illumque milites Aquilam appellarent, Per vos, inquit, Aquila sum, qui vestris armis veluti pennis subleuor. Vidimus eius numum, in quo Aquilæ cū fulmine sub pedibus iacente, & ramis duobus quernis in coronâ flexis, cum inscriptione Dorica, ΑΓΕΙΡΩΤΑΝ, ab altera parte caput est, quod alij Iouis, alij Pyrrhi ipsius esse dicunt: nam in scriptio Epirotarū videtur ad Regē spectare. Quæna verò corona, quæ apud Romanos hieroglyphicum eius est, qui ciuem seruat, in hoc numo glandes Chaonias & oracula Iouis Dædonæ significare potest. Apud Pindarum legas, Aquilam ita volucrum reginam ab Ioue declarari, veluti Delphinum piscium, vtriusque pernicitate genus omne sum exuperante. Hinc idem ait, Aquilam in sceptro Iouis præfigi solitam, Neque verò mirum, Pindarum ubique honoris tantum Aquilæ tribuisse, cum Aquilæ apud Thebanos non aliter inter numina colerentur, quam Cinocephali, Crocodili, & alia quædam bruta apud Ægyptios in cultu fuerit, & vt sumus passim totis his Commentarijs ostensuri, pro diis habita.

Cum igitur Imperatorem atque regem Aquila designaret, eorum etiã iustis dedicabatur, qui filiis superstitibus docebant eos enim inter diuos referre mos erat: cuiusmodi morem Herodianus in Seuerianis iustis latissime prosequitur, ex quibus Aquila, simulacris ignis pyre subiectus esset, ex intimo suggestus tabernaculo emittabatur, quæ Principis animam in cælum referre videretur, eamque in numismatis videre est, nonnunquam cū spoliis, nonnunquam cum Fastigio: sic enim suggestum illum, in quo cadauera principum cremabantur, Cicero videtur appellasse, cuius formam apud Herodianum legimus, & in plebisque numis conspicimus. Vsq; eadem verò sunt Imperatoribus Aquilæ sedicæ, vt ne in extremo quidem vitæ eos deseruerint; de quæ cælo, quibuscumque modis possent signa dederint, si qua possent ad salutem via præmuniri. Nam eidem Imperatori Seuero signa mortis attulerunt Aquilæ quatuor, à quibus sibi visus est, per nocturnam imaginē in cælo irrupi. Et Octavianum Augustum, cum Iulium in Campo Martio magna populi frequentia conderet, Aquilæ septus circumvolauit, transgressus in vicinam ædem, super nomen Agrippæ ad primam litteram sedit: vnde aruspices interpretati sunt, eum paulo post moriturum: quod haud ita multo post euentus comprobauit. Videre autem est in numo, cuius inscriptio est DIVI AVGVSTI PATRIS, Aquilam igni subiecto, quod ego ad iusta eius refererem, quamuis nonnulli sacrum esse putant, propterea quod Imperatoria, quæ Græci Hecatomben appellant, ex centum leombus & centum Aquibus celebrata fuerit: ab aliquot Imperatoribus, & à Græcis, etiã, quod tradit Iulius Capitolinus in vita Maximini & Balbini, Sed nihil hoc ad Augustum, de quo nihil tale memora-

APOTHEOSIS.

ria proditum. In numo, cuius inscriptio est, DIVVS PERT. PIVS PATER, Aquila est pile insidens, quasi dum supra caeli conuexa sublatum esse velit innuere: nã altera inscriptio est, CONSECRATIO. Atq; hæc in diui M. Antonini Pij numis multipliciter habetur, nonnunquã cum fulmine, nonnunquã etiam Antoninum ipsum inter alas gestans, nonnunquã verò cubicularẽ lectulum in cælum tollens, cum inscriptio, CONSECRATIO. Qui Bellensini in agro reperiuntur argentei, ex vno latere pulcherrimum ipsius Antonini caput habent cum inscriptio, DIVVS ANTONINVS, ex altero Aquilam arã potius ambitus insidentem. Inscripção, CONSECRATIO. Verùm etiam in Vespasiani numo Aquila est quæ pilam gestat, atque eiusdem alis tabernaculum corymbis & fertis redimicum. In Hadriani numis aliquot, Imperator ipse sceptrum ab Aquila recipere videtur, quasi illi ab Ioue delatũ esse Imperium, quod & inscriptio declarat, PROVIDENTIA DEORVM. In numo diuæ Sabinae Augustæ Aquila est cum fulmine, & inscriptio, CONSECRATIO, quamuis in fœminarum iustis Pavo, non Aquila, est abhiberi solita, de quo in Pavois commentario.

Vespasiani.

Hadriani.

Sabinae
Augustæ.

REX PIVS ET MISERICORS.

Sed iam nos appellant Aquilæ virtutes, illaque in primis, quod pium & misericordem Regem, qui scilicet victum & necessaria in opibus erogat, ostendere qui voluit, Aquilam eam proferunt, quam à vigore, quo egregie prædita est, Ossifragam appellant: ea enim pullos, quos sub aquila, vel montana cicogna, inuida illa Inquam & famelica, quam Græci γυρταίερον, nostri aliquot vulturinam Aquilam nuncupant, nido eiciit, parentes adhuc operam desiderantes cum volandi facultatem nondum adepti fuerint, ad se recipit, atque educat, benignèque tuetur, dum quantum fatis sit adoleverint.

BENIGNITAS.

Quæ quidem mansuetudo fecit, ut iuniores (nam apud Egyptios commentum huiusmodi non inueni) si benignitatem commodissimo hieroglyphico explicare vellent, Aquilam cum alia quavis alite ex eadem olla cibum capientem fingerent. Sed quoniam in Aquilæ benignitatem incidimus, missum illud facere non possum, quod admiratione dignum apud Plutarchum legi, ut si cui argumentum placuerit, totius hystoriæ scenam sibi pingendam curet. Cum pestis olim Lacedæmonæ exhaustiret, oracula monuerunt mali vim cessaturam, si quorãnnis nobilem aliquam virginem immolassent. Obsecrati Lacedæmonij, oraculi fidem approbauerunt. Fortè verò euenit ut Helenæ fors obtigerit, quæ cum mandata duceretur, Aquila deuolans sacrificuli gladium abripuit, & ad armeta delatum super iuueneam demisit: cuius prodigij argumento *μαρτυροῦσθαι*, id genus sacrificij sublatũ est, quod memoriæ prodidit Aristodemus. Idem olim eueniss. Romæ in Vateria Luperca, & eadẽ de causa, tradit Aristides Italicarum rerum volumine decimonono, quem idem Plutarchus citat.

RELATA GRATIA.

Crates verò Pergamenus, quod & Sresichorus Poëta pœmãte profecutus est, historiam ab eiusmodi beneficentia non absimilem recitat. Nam cum decem & sex messores quendã fociis aquatũ misissent, reperit is apud fontem serpentem, qui complexus Aquilam arctissimis eã spiris implicitem suffocabat. Ille ut falce messoria armatus, erat, audacter progressus, ferro serpentem dissecuit. Aquilam liberam abire permisit: cumque hausta in vnam aqua rediisset, fociis singulis poculum ministravit: mox cum & ipse quoque bibere vellet, præsto adfuit Aquila, quæ poculum ab ore dispulit eiectũ procul: dumque messor factũ miratur, & Aquilam, quam probe nouerat, increpat, eamq; apud socios in grati animi ream agere meditatur, videt eos & hic & illic concidentes vitam exhalare, vendẽ simul & aquam, quam illi biberant, veneno infectam, & se periculo subductum intellexit, beneficiumque in volucrem optime collocatum, manifestissime cognouit.

CONVICIORVM CONTEMPTOR.

Quantum verò illud est, & verè regium, quod Aquila est conuiciorum contemptrix? Vnde nonnulli commenti sunt Aquilam figurare statu immobili considerentem, nulla pennarum asperitate terribilem, neque hiatu rostri minacem: iuxta hanc conicem summittere, eo gestu, ut & lacessere, & conuicia facere videatur, si conuiciorum contemptorem hieroglyphicè referre voluerint. Conicem enim aiunt solere Aquilam lacessere, & in certamen quodammodo prouocare: illam verò non plus cornicis conuicia & importunitatem facere, quàm elephas culicem.

PATERNA DIFFICULTAS.

Sed enim ab his diuersa ponere videtur Egyptij sacerdotibus, quod morosum patrẽ, & difficile admòdũ in filios, per eĩ generis Aquilam cui Pyga go nomẽ ab albicãti cauda est, significari voluerint, siue hæc γυρταίερος, sit, de qua superiũ: ea em̃ maxime omnium animalium pullos fastidit suos: ut nõ immerito

A ritò Plorinus eos qui sine ratione modòque ciuitates atque imperia gubernanda regendàque susceperint, post obitum per *παλιγγεσιαν* Aquilas fieri dixerit. Damnat & Basilius in hoc ingenium Aquilæ, & in educanda prole sua iniquissimam appellat.

SOLITUDO REGNI.

Quòd verò per Aquilam regni solitudinem intelligimus, sunt qui factum ea ratione defendat, quòd regium esse dicant, vnum è filiis hæredem instituire, vni rerum habenas commendare, quandoquidem, vt ait Ouidius,

Non bene cum sociis regna Venusq; manent.

Et apud rerum scriptores quotidie legimus, potentissimas vrbes euerfas, clarissima deleta regna, illustres familias extinctas, & in populos omnia malorù genera debacchari cæpta, simulac potestas regia pluribus fuerit communicata. Quinetiam Isocrates, quamuis de regimine multa quoquo versum disputet, & nunc huic, nunc illi rationi fauere, pro loco quem tractandum sumpserit, videatur, æquabiliorem tamen ciuibus monarchiam ostendit, propterea quòd illa ambitiones, omnium popularium dissensionum semen, extinguat: quod cum Aristoteles ponat mirum in modum approbare, Homeri sententiam secutus, quòd disputationibus suis quodque adderet & auctoritatem, versum eius citauit:

Ὡς ἀρχῶν πολυκοιρανίη, εἰς κοίραν ὅσῃς, Ἐτε βασιλεία,

Multos esse duces haudquaquam prouidet: esto

Rex vnus, princeps vnus, qui publica tractet.

B Non indecenter igitur Aquila, vt vulgato per Aristotelem Musæi versu fertur,

Tris parit, atque duos nido eiicit, educat vnus.

Sed, vt i superius ostendimus, specierum diuersitas in eo genere efficit, vt contraria super alitis natura aures scribere videantur. Vtunque verò, educatiõnis huiusmodi ratione habita, per Aquilæ pullum solitudinem interpretabantur,

PERNICIOSA POTENTIA.

Quinetiam iidem sacerdotes Ægyptij potentiam cuiuspiã, quæ focis & amicis omnibus perniciofa esset, per Aquilæ pennas significabant. Huiusmodi siquidem ea vis est, vt aliarum auium plumas, si cõmiscantur, intertere, & quodammodo deuorare videantur: quod & in tergoribus pantheræ atq; hyænæ identidem fieri compertum est. Pantherinũ quippe tergus hiænæ cedere suo loco diximus. Eandem inter iuglandè & quercum antiparthiã esse, scribit Plinius, tãto quidè naturæ diffidio, vt si quercus iuxta nucem iuglandè sata sit, protus emoriatur. Est & illud huic miraculo per quã simile, quod de cardamo fertur, Olys id apud Persas vñtatissimum, cuius natura est humorè omnem terræ ad se ita attrahere, vt reliquæ circumpullulãtes herbæ cogantur exarefcere: de quo prouerbiũ est apud Aristophanem. Id alio vocabulo Scaphon vocãt, Iberis est Dioscoridi, Ægyptiis Semeth, Nastyreium Romanis. Causam verò super Aquilæ pennis Philosophi commentantur, quòd cum auis ipsa sit omnibus aliis infensa, deriuat vis ipsa animalis in res quoque eius inanimes, per sympathiz contagionem. Alij pestiferam maleolentiã vim quandam inesse alitè deprehendè, propter quam tacta ab ea facillè compitrescant: iudicio esse reliquias eius hesternas neque ab ea ipsa, neque ab alio quopiam animalium repeti. Permeare verò contagionem eam etiam in pennas, quæ alienas iuxta se positas adurere propemodum pro comperto traduntur. Ita eius quĩ rerum summa potiarum maiestas, si cõmiscantur, reliquos obscurat, & velut micantissimum Solis iubar, vbi exortum fuerit, lucem omnibus stellis intercipit. Obiiciunt alij hoc in multorũ principum tyrannidem & rapacitatem, in quibus non sine rerum tuarum iactura possis adhærescere. Quomòdocumq; autè quispiam acceperit, natura hoc comparatum, vt debilitatã à validioribus absumentur,

EAVDITVS IMPVRVS.

In Diuinis scriptis, quæ rem hanc austerius tractant, Aquila, gryphus, halæetus & miluius rapacitatem significant, & a sacris vt immunda reiciuntur: per quas aëres, vt signat Hefychius, intelligimus eos, qui sublimia quidem perscrutari videantur, cæli quippe motus & rationem stellarum sistunt atque naturam, quæque superioribus in elementis igne & aère sunt varietates, contemplationi vigiliisque non sua tantum causa, sed aliorum etiam institutionibus dediti, vita tamen & impuri sint & malefici, dum vel insidias aliis intendunt, vel sordida quæque conuenantur, suarum ita rerum satagentes, vt ad commoditates suas omnia contrahant, inexplabiliq; auaritia rfluantes, nõ suis tantũ fruatur, sed imbecilliorũ quoque bona diripiant, qualè Hieronymus notat lib. de Viuendi forma ad Rusticum monachum, super eremita quòdam, qui publicas priuatasque elemosinas in suum & suorum tantũ vsum verterat. Ita enim scribit: Vidimus & planximus Cræsi opes vnus morte deprehensas, vrbisq; stipes quasi in vsum pauperum congregatas, surpi & posteris derelictas.

MALVS DEMON.

Non imperitè igitur Aquila diuo Gregorio malignus est spiritus animarũ raptor. Vt verò ea quæ de perniciofa dominatione dicta sunt, quæ omnia ad mundi huius principem accommodari possunt, iam prætereamus, habet & hoc proprium Aquila quòd pisces ab alto acre conspiciat, eos præcipiti cursu delapsa rapit. Pisces verò animarum hieroglyphicum esse, dictum Cõmentario suo.

PRINCEPS

PRINCEPS SIBI TANTVM SVDENS.

A Diungunt ad hæc Ægyptij sacerdotes, Regem rerum tantum suarum sagentem, neque aliorum incommoda calamitatēve miserantem, per quam proposuissent Aquilam ostendi, eam quippe in astruendo nido sollicitam: illa siquidem in solis excelsis, arduis & præcipitibus locis nidulatur, & omnino longè sublimius volat, quam volatilia reliqua. Hinc fit vt ab aliarum auium confortio atque consuetudine sese abducere videatur, qui quidem plerisque Regibus mos est, quales in Hadriano sexto Pont. Max. viro Barauo vidimus, qui humanā omnē cōsuetudinem ita auerfabatur, vt non nisi propria vel vilitate, vel necessitate cogere, sui videndi copiā faceret. Quod si, quod raro admodum vidisses, spatiatum in subiectos Pontificio palatio campos obequitaret, nullis accitis comitibus, nullo, vt Pontificum mos est, æris tinnuli signo dato, iter arripiebat: simulac princeps, antistitesque & cohors reliqua ex officio assecuti essent, equum ipsi, nullius salutationem moratus, citatiore gressu perurgebat, conspectumque omnem hominum, tanquam nihil ad eorum ingenium pertineret, effugere properabat, sequē in intimas palatii latebras occultabat.

PRÆFAMEMORIENS.

Quod si hominem eo mortis genere periturum, quod Homero Platonique omnium est miserimum, iudem significare voluissent, hieroglyphicum habebant Aquilæ, cuius rostrum esset enormiter incuruatum: senescentibus enim Aquilæ rostrum supernū accrescit adeo, incuruaturque subinde magis ac magis, vt nulla demum aperiendi data copia, inedia plerunque deficient & extinguantur. Hinc illa in bibaces, Aquilæ senectus, exprobratio: quippe quæ amissa edendi facultate, humorem assidue forbillare cogitur, vitamque aliquandiu pertenui ea ope protrahere. Ac ne vitiāque desint Græcorum fabulæ, commenti illi sunt fuisse olim hominem, qui hospitem affecisset iniuria, proindeque deorum ira in Aquilam commutatam, inque secleris pœnam eo affectum malo, vt fame consumeretur.

IUVENTVS RENOVATA.

Aduentus tua, quod nescio cur nonnulli legunt, Reuocabitur, cum Græcè sit ἀνανεωθῆσθαι. Diuus Hieronymus Aquilam ait, vbi consenuerit, pennis supra modum grauari, ideoque fontem ab ea quæri, cuius aspergine pennas egerat, quibus leuata colorem intra se colligit, sanarique tum primum oculos, mox ab immerfatione in iuuentam redire. Eucherius Aquilas ait vi nimis senectus implumes fieri, & nido relatas ad pullis suis vicissim ministrantibus pasci, donec deterfo senij veterano, cum pennis volandi etiam vsum recipiant. D. Augustinus Aquilam ait senio grauata rostri immodicè crescentis aduncitate eo redigi, quod Paulo antè dicebamus, vt nec os aperire, nec cibum vllō pacto capere possit: impulsam itaque naturæ vi collidere rostrum ad petram, cuius attritu excussa ea parte quæ redundabat, ad cibum redire, atque ita ex eo senio reparari, vt omnino iuuentutis videretur. Nostri petram loco hoc Christum intelligunt: proque rostro obunco, prauitatis peruerfitatisque opera, quod Physiognomici eius figuræ nasum, vtī superius dictum, iracundiæ & rapacitatis indicium esse volunt; huiusmodique homines auaros plurimum alieni appetentes, & vltionis studiosos inueniri. Vitiā vero hæc non alia excuti ratione, quam per Christi disciplinam queunt, atque ita pro iuuentutis renouatione animi depurationem intelligunt. Corpus enim nostrum ab adolescentia pergit in senium, verum anima sapientis, pii probatique viri, à senectâ in adolescentiam transmittitur, atque ita homo hic exterior flaccescit, & deficit indies, interior verò eo magis vigescit ac renouatur, quo diutius in iusti honestique meditatione exercitioque vitam degit. Tale aliquid apud Platonem inuenias, dicente Socrate: Tunc sanæ mentis oculus acutè cernere incipit, cum corporis oculus incipit hebescere.

APOSTOLI.

Quod verò legitur Euangelio Matthæi, Vbi fuerit cadauer, illic & Aquilæ congregabuntur: per cadauer Adamantium Dominicæ passionis mysterium interpretatur, per Aquilas Apostolos, de quibus etiā dixit Esaias: Assument pennas sicut Aquilæ, & current, & non lassabuntur, & ibunt, & non esurient: siue vt alibi legitur, Current, & non laborabunt, iter facient, & non lassabuntur. Huius interpretationi adstipulantur etiam Eucherius, qui loco hoc Euangelico pro Aquilis sanctas animas accipi tradit: & Salomonicum illud, Via Aquilæ in cælum, de Christi ascensu intelligi debere contendit. Quod si ad eruditionem hanc profana etiam adiungere liceat, Antipatri memorabile fertur epigramma siue illud Speusippi fuerit, in Platonis sepulchrum, quem vt diuinum antiquitas vniuersa venerata est, cuius ille animam ad sepulchrum è cælo allapsam in Aquilæ speciem agnoscebat.

Αἰὲν ἄπ' αὐτῆς βίβλικος ὕμνος πατρῶν, ἢ πνός, εἶπε
 Ἀσπέρωντα θεοῦ οἴκῳ ἀποσκοπέεις
 Ἐφ' ἧς εἶπε Πλάτων ὁ, ἀποπταμένην ἐν ἀδύμποις
 Εἰς αἶψα μὲν δὲ γῆν γαστήρ' ἐστ' ἡ χρεῖ.

Cur Aquila ad tumulum hunc voluitas dicimur quid ab astris,
 Hic habitare Deum foris aliquem intuita est.

*Imò anima extincti sum diua Platonis, Olympum
Quæ colo, sed corpus terrigenum Attica habet.*

INGENIUM VELOX.

PIndarus cum aliis plerisque locis, tum præcipue Nemeis, ingenij promptitudinem & velocitatem per Aquilam ostendit, sumpta ab eo comparatione, quod prædam etiam valde procul distantem mira pernicitate nanciscatur, visumque ita polleat, ut profundissima quæque prospiceret: quæ omnia ingeniorum acumini sunt accommodata. Idem cum Bacchilidis & æmulorum suorum gloriam eleuat, coruos illos, se vnum Aquilam factat, quod promptissimo ingenio nihil non concipiat quantumlibet arduum, & à terra marique remotum, mox & styli velocitate quæcunque conceperit assequatur. Ad huiusmodi rerum amplitudinem alludere mihi videtur Aristophanes, Auius, cum Atheniensibus aut adulatoris, aut eorum specus inanes elusus ait, *αὐτὸς ἔμ νηφελῶσι ψήκωται*. Nimirum enim oraculum acceperat Atheniensis, fore ut tanto vrbes reliquas post se intervallo relinquere, quæto Aquila reliquas aves volatu superat. Et Sosithei dictum illud celebre super vi eius impetuosa:

Ἐξ μὲν εὐς ἔρη θὰς αὐτὸς οὐβῆν

Vna Aquila innumeras exagitat aves.

NILVS.

Atque Aquila hac quidem de causa Nili fluminis hieroglyphicum in sacris Ægyptiorum literis habita: quoniam enim Nilum perniciter currere, tantæque profunditate insurgere observatum est primum Promethei tempore, eam enim fuisse Aquilam nonnulli tradunt, quæ Promethei cor discerneret, quippe cum causas incrementi peruestigare non posset, ab Hercule demum Aquilam cohibitam, qui fluminis impetum partim aggeribus, partim fossarum deriuo coercuerit, Prometheæque omnes exundationis causas edocuerit. Inter autem vetusta Nili cognometa *AQVILÆ* nomen inuenias, quod nomen à colore nonnulli dictum putant, utpote qui, ut Maro ait, viridè Ægyptum nigra fecundat harena & æquora ab eo colorari Catullus inquit, hominibus illi à limo, quæ trahit, factus aiunt Etymologici, nã mare in longa inficit spacia, cæq; de causa Melas olim, & mox Melon appellatur Ennio, Aufonio, & aliis: idq; ethymon in nomine à nigrore Festus & Seruius agnouerunt.

ALTA COGITATIO.

Non desuere tamen qui Aquilam huiusmodi Promethei cor adrodentem, ad mores trahere conarentur, ac profundæ cogitationis principem significare contenderent. Sed ne diutius in Prometheo hæsitemus, quæ nostri super Aquila senserint, potius apertiamus.

DIVVS IOANNES.

Sane homines, cum solam auium omnium Aquilam esse dminam autument, & antiquitas eam loqui tela gestare crediderit, inde persuasi sunt, quod eam omnium maximè oculo valere conspexerant, longissimoque intervallo minutissima quæque discernere, Homeri ad hoc accedente testimonio, ita dicentis:

ὄψ' αἰετὸς δι' ἄρα φασίς

ὄψ' αἰετὸς ἐξ ἄρα φασίς ὑπερῶν πτερυγῶν.

Vi Iouis ales,

Cuius acutam aciem perhibent prestare volueres

Ante alias, quorquo casu spantantur aperto.

C Et hymno Mercurij, ubi Apollo de Mercurij occultatione loquitur, qui ita latitaret, ait, ut neque ipsum vel Aquila, quæ tam acutè videt, inspexisset. Hinc Theologi nostri D. Ioanem Evangelij scriptorem per Aquilæ hieroglyphicum à diuinis illis vatibus præmonstratè deprehendèrè. Sane Aquilam (ut nomen etiam interpretemur) ab acute videndo dictam nonnulli ex veteribus asserunt, utpote qui Aquilam quasi aculam ab acuminè dictam velint: quamuis, ut paulo antè dicebamus, alij ab aquilo colore vocem ducant: est enim aquilus color fuscus & subniger, ab aqua denominatus. Vtunque autem, acutissimi visus Aquila est Ioannes, qui oculi acie in altissimam diuinitatis recessum directæ, præ omnibus maximè superioris naturæ secreta reuelauit: cuius facies Ezechielis visa præteritum ex quatuor locum obtinere: qui ad abolendam Abionitarum hæresim, quæ Christum hominem tantum, non Deum etiam asseuerabat, ad altissimam remotissimaque rerum principia præpetibus euolauit penins, de quæ penitissimo diuinitatis mdo nitidissimas ac maximè pellucidas illas gemmas furripuit, quæ postmodum intuentium oculis quantumlibet coniuuentibus hallucinantibusque micantissimi luminis claritatem artulere. Illic enim erat lux vera, quæ sola lumen mortalibus elargitur. Hic ille deprehendit humanarum diuinarumque rerum omnium *λόγος* initio fuisse, atque penes Deum, ipsum denique Deum, ipsam esse rationem, quæ apud nos sub Verbi nomine recepta est: ut reliquæ missa faciam, tam multis diuinæ sapientiæ luminibus illustrata. Hæc est denique illa, Aquilæ volitantis effigies, diceret Irenæus, quam sacri præuidere vates, quæ Ioannis nostri beneficio, spiritus in Ecclesia aduolantis gratiam manifestat. Nam hic altè exortus principium, quod à patre est, effigiem Verbi, quæ refertur in filio, & præclarani eius generationem in enaerat, tanta cum fiducia rem tam arduam aggressus, ut Aquilæ simbolo meritò figuretur. Ioannes inquam ille altiloquus, quod Aquilæ referatur hieroglyphico, ipsa susceptæ lucubrationis materia sublimis, ait, Eucherius, & ab ipso re-

rum principio repetita, in causa fuit. Proinde cum volatu sublimi in ipsam Dei omnipotentis aulam elatus sit, & oculorum aciem visu præpollens in admirandæ diuinitatis faciem infixeric, doctrinam nullo antea mortalium ingenio conceptam ab alto detulit, cuius initium, In principio erat Verbum.

STATVTA FIRMITER SEDES.

Hoc quoque sacerdotum Ægyptiorum hieroglyphicum fuit, per Aquilam, quæ saxum gestat, hominem significare, qui firmam stabilem que in ciuitate, locove aliquo, sedem sibi posuisset: illa enim simulacrum nidum sibi comparauit, quod possit firma & inconcussa rem suam præcurare, lapide quempiam exquirat, quem in nido pro librato colloctet: neque aliam huius rei causam sacerdotibus illi tradiderit, satis habentes constructi nidi firmitatem per huiusmodi argumentum indicasse. Nam & firmandis nauibus, priusquam anchoræ vsus repertus esset, id opis saxa contulere, id quod Apollonius Argonautas fecisse scribit: ut minime mirum sit, saxum, etiam in Aquilæ nido positum, inseruire stabilitati. Cæterum lapidem hunc cum esse credere possumus, qui *æritis* appellatur, Aquilinum Latini dicunt, ad multa remedia vtilem: ad que id præcipue, quod partum contra omnes abortum infidias custodit. Idem muliebribus feminibus adalligatus, quotidiano experimento mirifice prodesse, pariundique facilitatem inducere comperitur. Eo incenso morbum Herculanum, hoc est, furorem qui plerumque ex atra bili accidit, quæ potissimum Herculeum laborasse tradunt, explorari putant. In ædificari nido afferunt auctores nostri, nihil igne deperdere, prægnantem esse, alio velut in vtero sonante, Sed vim illam medicam non nisi in nido directis pollere, magorum traditio superstitio: neque tamen in omnium generum nidis inueniri, sed in Melænæti tantum, Pygargi, Morphni, siue ut Homerus, Percni, atque Gnesij. Duas vero Æritis species agnoscit Zoroastres: vnam densam & solidam, alteram raram & inanem: inesseque solido vim illam perficiendi factum, & vsque ad partus debita tempora continendi. Occurrebant hic multa super lapide significata: quod quidem ex eo ab Aquila in nidum collocato, rerum stabilitatem Ægyptij significare commoti fuerant: ea que firmitas ad Capitolij immobile saxum referenda videbatur: quæ que veteres passim de cultu lapidis sanxissent: ut que vel nomen ipsum magni instar numinis aliquando habitum: quæ que hic pias nostra de pertra sentiret: sed quoniam nobis cum Aquila res erat, quæ lapidis essent, in commentario quod est super ædificiorum partibus, transferre, ibique commodius de argumenti huiusmodi disserere contigit, cum multa adhuc ad Aquilam pertinentia superserent.

TERRARVM DOMINATIO.

Et ut longo circumuecti circuitu rursus ad imperij significatum reuertamur, nostræ etiam sacre literæ per Aquilam terrarum dominationem intellexerit, vbi apud Ezechielem legimus, Aquilam visendæ magnitudinis, quæ late passis alis, immani que membrorum ductu, oppleta plumis, varietate insignis, vnguibus ferocis & minabunda, præpeti volatu ad Libanum applicuerit, Cedrique inde medullam, tenellos que succulos euulserit, tota altiorum frondium summitate decerpta, ad hæc succis etiam nuntio seminibus, que omnia Babylona translata sunt, ibique sata. Neque huic abfinitatem alteram adiecerit, quæ vitium earum palmites deprædaretur. Per priorem illam nostri auic Nabuchodonosora Babyloniæ Regem interpretari: per alteram hanc Ægypti tyrannum, quorum prior Hierosolymam cepit, & populum cum Rege ipso Sedechia principibusque aliis in captiuitatem abduxit: alter vero, cum bellum aduersus Assyrios mouisset, Israëliticum populum seruitutis affectu tædio ad se traduxit. In vtroque Rege Aquilæ hieroglyphicum proponitur, sed longè latior interpretatio est in ea que Nabuchodonosora describit, Alæ siquidem diffuse, numerosos indicant exercitus, quos ille secum traxerat. Membrorum exporrecta longitudo, regni eius diurnitatem. Plumæ nihil aliud sibi volunt, quam diuitias, quibus locupletissimus esset. Varietas plumarum, rerum ab eo gestarum gloriam indicat. Armorum horrorem, vnguës. Libanus Iudææ claritatem atque celsitudinem longa annorum serie conspicuam, vnde ille medullam Cedri auulserit, quippe nobilitatem extirparit, & summas quasque frondes decerperit, hoc est, ne tenerimæ quidem Regum proli, tæti scilicet infirmæ, pepererit. Sedenim totam oraculi ænigmatici seriem interpretatur Adamantius in eundem Ezechielem homilia vndecima.

AQUILARVM INSTONIA QVÆDAM.

Quod vero initio dicebamus Iustinianam familiam aurea insignem Aquila, alios huc trahit ex antiquis, quorum claritas gestaminibus huiusmodi innouerit. Sed illud prius dicam, quod dissimulandum in huiusmodi narratione minime videatur.

TERRARVM VMBILICVS.

Apu'd Delphos scilicet duas fuisse Aquilas ex auro, quod monumentum erat terrarum vmbilicū apud eos esse, quem Iupiter ea ratione explorauerit, ut Aquilas duas, vnam ab Oriente, alteram ab Occidente dimiserit, quæ pernicii volatu in aduersum allapsæ, supra Pythona factæ obuiæ sunt: quod loco designato, declaratum est ibi terræ habitabilis medium esse, is que honos geminis Aquilis habitus, ut in templo ibidem excitato, aureæ constituerentur. Atque hinc illud innotescit, quod in Maroniani's appendicibus legitur:

*Pallas Cecropias tueri arces,
Delphos Pythius orbis vmbilicem.*

A Ab Apolline autem ad Respub. & milites transire ipso narrationis ordine inuitamur: ad eorum igitur insignia quaedam ostendenda calamum conuertemus: gentilem enim scutorum usum, variasque in eis imagines, aut picturas, quae familiarum indicant stemmata, cognationesque, tametsi viti haudquam contemnendi, esse haec recentioris aetatis inuenta existimatis, nos antiquissimi moris esse, & hic & alibi toto Opere differemus.

LACEDAEMONII.

NAnque Aquila, quae draconem arreptum gesser, Lacedaemoniorum rempublicam ostendit: huiusmodi enim signa literas illi publice obsignabant. Tradit hoc Iosephus, vbi literas Lacedaemoniorum recitat Arij eorum Regis ad Hebraeos Onia Pontifice datas, quarum sententia ea erat, vt profiterentur Lacedaemonij se per Abrahamum Iudaeorum esse consanguineos, proinde gentem ipsam hortabantur, vt quae Lacedaemoniorum essent pro veteri necessitudine communia ducerent. Epistolam eam Iosephus ait complicatam figura quadrangula fuisse, eoque obsignatam argumentum, quod supra posuimus. Quod vero designarit epistolam fuisse quadrangulam, alios atque alios indicat complicandarum epistolarum modos apud hos vel illos existisse: alij enim paginis, alij tabellis, voluminibus alij in vmbilicos complicatis scribere consueverunt.

CLERCHVS.

Clearcho autem Heraclisensium Tyranno, qui Iouis se filium dixit, in publicum prodeunti, aurea Aquila velut argumentum generis praeferebatur.

HERCVLIANI IUNIORES.

EIusmodi coloris Aquila, quippe lutea, trunco insidens in parma luti sapphiri, cuius marginem eodem colore, sed admodum dilutiore, circulus ambibat, Herculanorum iuniorum erat, qui sub Magistro militum Praefentiali militabant, quod in antiquis quibusdam eius militiae commentariis inueni apud Maffeos Romae.

HERCVLIANI SENIORES.

Seniores vero Herculiani caeruleam Aquilam alis vtrinque passis habere in rubra parma, cuius status ambitus in margine lutei coloris erat, quem nigra linea circumducta in partes duas aequidistantes dissecabat. Erant vero Iouiniani, sive, vt apud Vegetium est, Iouiani, atque Herculiani, Illyricae legiones duae, quae sena millia militum habebant, quos Diocletianus, qui se Iouem Latine vocabat, & Maximianus, qui pro Hercule se gerebat, cum ad Imperium peruenissent, pro merito virtutis ita nominibus a se inditis, appellandos censuere, eosque cunctis legionibus praetulerunt. Tela vero illis erant plumbatae, quos Mano barbulo vocabant, eosque portabant scutis infertos, iisque opportune iactis, hostes quosque priusquam non modo ad manum, sed ad idem missilium peruenirent, graui admodum percussione confauciabant, Imperatoresque illi horum opera bella plurima confecerunt.

IOVINIANI IUNIORES ET SENIORES.

Iouinianorum autem qui Iuniores vocabantur, insigne erat Aquilae apothosis, redimiculo supra Icaput imposito. Ales ipsa natiui coloris in parma lutea, quae rubro primum circulo claudebatur, inde altero sapphiri coloris toto margine compledebatur. E pectore autem Aquilae aureus, exibat vmbilicus. Seniores vero purpuream gestabant Aquilam in parma caerulea, duoque erant pro margine circuli, ruber interior, exterior luteus.

QUARTODECIMANI.

Cerulei coloris aliquanto, diluti Aquilam gestabant Quartodecimani, qui sub Magistro militum per Thracas militabant. Ea vero ales in alba parma insidebat orbi caeruleo densioris luti, intra quem circulus ruber erat, a cuius medio aureus exibat vmbilicus. Verum haec satis fuerit attingisse, ne opusculum vniuersum insignibus & gestaminibus sarciamus. Haec atque alia praeterquam huiusmodi scriptores rerum memoriae prodiderunt, quae si prosequi velim, nullus vnquam futurus sit modus: quare manum de tabula, sitque iam super Aquila satis superque declamatam.

Q

PIERIVS VALERIANVS BOLZANIVS BELLV.

NEN. AD CLARIS. ACTIVM SYNCERVM, DE IIS QVÆ
per phœnicem, pelecantum, & quãdam alias aues significantur ex sacris
Ægyptiorum literis,

LIBER XX.

IBI *verò STNCERE ACTI* carissime, Phœnicem & Pelecantum, quib; in ipsam historiam seriem quibusdam veluti laqueis detenti sese inuicem implicauerunt, sociariq; in hunc locum aptissime conuenerunt, Noctuam, Cornicem & Passerem, dedicare consilium fuit. Ac Phœnicem quidem ea de causa, quod voluti ille admirabili quadam insigni pulchritudine, visu rarissimus post longissima temporis intervalla conspicitur, ita Latina lingua nitor, & eloquentia cultus ornatusq; per tria ferme Phœnicis secula desiderati, atate demum nostra, beneficio, opera, & labore plurimum tuo suscitari, spectandos sese theatris iam omnibus exhibuere. Pelecantum ob eam, quã præcipue commendaris, in amicos omnes charitatem atque beneficentiam, ut nemo vnus hodie magis amico amicus, quàm Syncerus Actius esse prædicetur. Noctuam, quã tuarum iudicium sit lucubrationum, quas Minerva haudquaquam inuita elegantissimas elaborasti. Cornicem ob diuturnitatem, quã scriptis debetur tuis, non modo vno plus seculo, sed perpetuo summa omnium commendatione victuris. Passerem ob orationis tuã Venereis Cupidinisq; quã nihil suauius neg, iucundius excogitari potest. Sedenim quã multa atque præclara de ingenij tui sublimitate dici possent, ea consulto prætereo quia tu longe maior es quàm me se capere possit commendatio: quis enim Soli lumen asserere, nisi fatuus quispiam, aggrediatur? Igitur cum tuo ipse sis splendore clarus, principatum hunc in literatura candore tuum suo se præsidia tuentem missum faciemus, quodque nostrum est institutum, ad animalium quã interpretanda suscepimus, significationes conuertere: quã quãdem quales & cuiusmodi sint, quamuis tu eas tam ex Grecis Latinisq; scriptoribus non ignoras, tum ex admirabili illa venerabilis antiquitatis tabula ænea, quam simul apud Bembum inspeximus, potes edoceri, quã omnem Ægyptiorum historiam antiquiorem, argento atque auro delineatam ostentat. Quid tamen & nos super hæc compererimus, ex ipso Phœnicẽ indicare iam incipiemus.

INSTAVRATIO.

AEGYPTII fanè sacerdotes, cum longa quid annorum serie intermissum, & iam antiquatum esset, quippe ludi, sacra, ceremoniã, supplicationes, mores, ritusq; aliqui, triumphorum splendores, vel quid huiusmodi, euenissetque postmodum vt eadem instaurari contigisset, Phœnicem in huius rei significatum sculperẽ cõsuerunt. Vnicum cum plerique omnes autores tradunt orientales habitare solitudines, ab omni hominum commercio vsuque separatum. Nomen illi Plinius in dicit ait à Phœnicẽ arbore, quã palma Romanis est, ob id, quod ex Syagrorum genere vnã quã in Chora est intermoritur, ac ex seipsa renascitur. Phœnix quoque noster vbi moriendi tempus ipsemet aduentare præsensit, post annos, quos viuere perhibetur, circiter quingentos, in Ægyptum fertur, vbi ad humum demissus (ita enim Ægyptij rem memoria prodiderunt) rostro semetipsum vellicat, acceptoque ex eo vellicatu vulnere cruorem emittit, ex quo, primum celi vermiculus nascitur, mox pullus fit, alter, formã priori similis, qui quamprimum penas indeptus est, confert se vnã cum patre in Heliopolin, quã in Ægypto est, vbi primum Phœnicẽ ortam, ait Athenæus, quod simulac venerit, oriente mox Sole moritur, nouo pullo in regna sua transficante. Vnde minime mirum est, duos aliquando Phœnices simul visos proditum ab historiis. Alij scribunt defunctum parentem à Phœnicẽ pullo in eandem Soli dicatam urbem gestari Smyrnea sphaera reconditum, quod non inficiatur Adamantius; sed enim cuius textoris manu obrotunda illa cistula contextatur, maxime velim edoceri. Ouidius hoc prius dixerat xv. Metamorph. vnã esse alitem quã sese ipsa reparat atque refeminet: nam vbi vitæ suã secula compleuit, structo in palma alicuius vertice, ex casia, nardo, cinnamo & myrrha nido, se superimponit, finitque in odoribus æuum: inde Phœnicem alterum renasci de patris corpore, qui cum satis virium per ætatem indeptus fuerit, vt oneri ferendo sufficiat, nidum è ramis auellat, suãque incunabula & sepulchrum patris in Heliopolin degna. Horus nihil amplius ait, quàm ab Ægyptiis sacerdotibus alterum defunctum, illum summo cultu suscipi, qui mystæ iusta ea ritẽ redderet, quãcunque in reliquis alijs sacris animalibus facere mos erat. Quã verò de nido eius Manilius senator togatorum, vt aiunt, diligentissimus, tradidit, quã

A que inde nouis adiectis ad fabulam commentis posteri licentiosius ampliarunt, cum maximus ille nobilis doctrinis, doctore, quod asserit Plinius, nullo fuerit, hi uero nullo veterum autorum testimonio fabulentur, quæ sit adhibenda fides, aliorum fuerit iudicium. Obiiciet aliquis Lactantium, summum, non inficior, virum: sed is, ut etiam Ouidius, poema scribit, non historiam. Ego sanè super Phœnicæ atque Pelecanæ, de quo paulo post, superque nonnullis aliis, maiorem his adhibeo fidem, qui eadem in regione locisque ubi animalia hæc reperiuntur, & geniti & educati sunt, ac ea perinde conspiciere aliquando poterunt: quàm iis qui audire tantum eorum naturas exceperunt.

Quamuis verò de moriendi modo, & deque funerandi ratione super Phœnicæ scriptores diuersi abeant, in eam tamen omnes concordiam deueniunt atque consensus, ut Phœnicem non ouem ex præmortui corpore fieri nequaquam inficiantur: esseque hoc plenissimum atque firmissimum futuræ resurrectionis speciem, Tertullianus assererat, quippe qui de Phœnicæ loquens ait: Ille semetipsum libenter funerans renouat, natali sine decedens, atque succedens iterum Phœnix: ubi iam nemo, iterum ipse, qui non iam alius idem. Quid expressius in hanc scilicet resurrectionis causam aut cui alij rei tale documentum? (de resurrectione quippe loquitur.) Addit & hæc etiam scriptis suis: Et florebit, inquit Deus, velut Phœnix: id est, de morte, de funere, uti credas de ignibus quoque substantiam corporis exigi posse. Prosequitur mox rationes suas: Multis passeribus antestare nos Dominus pronunciauit: si non & Phœnicibus, nihil magnam. Inde subiicit ironiâ: Sed homines semel interibunt, auiibus Arabiæ de resurrectione securis. Ita ille passim acerrimus Christiani nominis propugnator, labentem hanc aciem restituere contendit, cui veluti sacre innixus anchoræ, vxorem quoque vna eius commemoratione ad vidualis pudicitæ obseruationem adhortatur. Probè enim vxor, inquit, quæ maritum in pace præmisit, pro anima eius orat, & refrigerium interim postulat ei, & in prima resurrectione consortium, offertque annuis diebus dormitionis eius: & quæ plurima omnium lectione digna prosequitur,

A B S E N T I A D I U T V R N A .

Vt unque autem de morte Phœnicis traditum sit, Ægyptij sacerdotes tam diuturnæ migrationis ergò, eum qui peregrè profectus diutissimè domo procal abfuisset, per hanc alitem significabant: propter viuacitatem autem, animam hic diuturno tempore versatam. am animi patriam non esse corpus, sed nos hic, quandiu viuimus, peregrinari, non Ægyptij tantum, sed Græcorum Latinorumque autores præstantissimi, nostraque in primis pietas, passim admonuere.

Cum verò Phœnix vnicus omnino esse perhibeatur, & pulcritudine volatiliū genus omne longo post se relinquat intervallo, quippe qui sit aureo circa colla fulgore rubicundus, cætero corpore purpureo cæruleam caudâ roseis pennis distinctuentibus, cristis faciem caputque plumeo apice, ut Plinius diceret, honestatus, simulachrum Solis ab Ægyptiis ferebatur, cui, quòd solus sit, à raritate nomen: quo quidem nihil admirabile magis intuemur, dum lumen ille suum longè lateque per ima etiam penetralia exiguo quouis adita veluti suprema quadam inundatione diffundit, eaque de causa Polys cognominabatur, id enim est apud Phiippum Ægyptij vocabuli significatum vocè Græcanica inductum, à multarum scilicet dorum opulentia magnitudinève, quia omnia sibi collata largissimè superat & excellit.

S O L .

P R Æ S T A R E .

Ægyptij denique cum Sole magis quàm reliqui homines gaudeant, eiusque beneficio perfruantur quo maximè feruet tempore, prouinciis reliquis quàmlibet remotis & in Septentrionem declinantibus grauis, Ægyptiis solis est commodus, Nilo tunc scilicet exundante. Cum verò per Phœnicem Solem intelligerent, per eundem exundationem eundem significabant. Neque tamen simplex erat apud eos exundationis vocabulum, sed id PRÆSTARE ET EXCELLERE etiam indicabat: atque uti cuiusquam esset in aliqua vel ingenij, vel corporis, vel opum dotè claritas, ita eum, exundare dic ebant. Nos quoque rarissimos doctrina virtutèque viros, qui longè reliquos antecellunt, Phœnicem appellare consueuimus. Opposito verò modo Multitudo, pro vilitate ponitur: ut, vnus è multis, apud Plinium Epistolis, ex vulgaribus quippe & ignobilibus hominibus. Et apud Ciceronem Multi sæpe eodem sensu, in sacris literis Psal. lxx. Quasi prodigium factus sum multis, hoc est, imprudentibus, insipientibus & ignobilibus.

Q 3

Ex eadem solitudine Pelecanus occurrit, quam Latini Plateam vt putat Gaza, vocauerunt. Nam sunt qui Plateam eam apud Plinium vocandam existimant, voce hac ex Ciceronix de Natura Deorum lib. secundo desumpta. Idem nomen apud Hebræos Quar, à nonnullis Pelecas, ab alijs Onocrotalus interpretatur. Pelecanum sanè auem paruum esse, quæ solitudine delectetur, Eucherius scribit. Esse tamen aliud Pelecanorum genus in Nilo, non insiciatur, passimq; in stagnis & lacustribus locis habitare, penè cygnijs simile, nisi quod paulo maiores sunt. Atque hi forsitan Onocrotali, quos Veneti syllabis aliquot ademptis Crotos vocant. Deorant hi conchas avidissimè, multitudinèque laxo admodum ingestam gutturi euomunt, atque ita mox quod aptum cibo quasi coctum absument, crustas negligunt. Deque genere hoc dubio procul quæ dicturi sumus hieroglyphica desumuntur.

Insipientem hominem, quippe qui nullam rerum rationem examinet, per Pelecani hieroglyphicum significari tradunt Ægyptij, propterea quòd auis ea cum possit in editoribus locis nidificare, veluti prudentiora faciunt volatilia, quæ ita se à multorum iniuria subducunt, ea satis cum imprudentia spatiosas areas perquirat, in quibus terra defossa oua ibi edita deponat: quod simulac animaduersum est à pastoribus, vel ab iis qui id genus alites aucupantur, vbi primùm pulli exclusi sunt, eò properant, & vel aridis boum excrementis, vel alio quopiam fomite loco sepiunt, mox ignem iniiciunt: (ἰμβάλλουσι enim in manu scriptis codicibus, non ἰσποβάλλουσι) Pelecanus autem quamprimùm conspexit fumum, ocyus aduolat, & longè maiore imprudentia quàm nidificauerat, ignem alarum quassatione quærit extinguere, cæterùm ignis ventilatione agitatus, vehementius incenditur: perstat illa nihilo scilicet flammis alis verberata, rata se opem ita filiis allaturam: sed enim contra accidit quàm sperarat, quia penè in omnibus ita exustis, euolandi facultate priuatur, atque ita minimo negotio capitur. Animaguerit verò in antiquijs Hori codicibus esse, ἰφ' ἃ κατακλιόθη ὁ πᾶλαιος πέλεκας, non vt in vulgaris, κατακλιόθη. Hinc Ægyptij reliqui, qui sacris initiati non erant, alite hac nulla religione vescebantur: pietatem autem in filijs huiusmodi, vitio dabant insipientia. Dicebant enim Pelecanum non consulto, vt Vulpanseris faciunt, ad id certamen ferri, sed per imprudentiam, & mentis alienationem quandam (ἄνοιας enim, non σῆνοιας, in manu scriptis Hori codicibus habetur) quare tanquam auem inauspicatò genitam ac malè feriarum contemnebant, nullo eam honore prosequentes. Hebræi nomen id huius alitis, quo de superius mentio facta est, punctis iis præsignant, quæ profanam eam, & à mensis reiectam indicant. Sanè Leuitico Pelecanum, quem Septuaginta interpretes cum Ibide, porphyreone, cygno, herodio, & charadrio nominant, ideum cum his omnibus profanum decreuerit, quòd longiuitures sunt, si nouum licet proferre vocabulum: quæ autem alites sunt huiusmodi, cibum non ex aère, aut ex arboribus aucupantur, sed vel à terra, vel ex mari, fluminibusve aut stagnis: vt ibis serpentes venatur, porphyrion vermes, pelecanus & cygnus pisces: ex earum figura hominem scilicet intelligentes, qui cibo posthabito cælesti, terreno pascuntur, aut marino, hoc est, mentem ad inferiora deiiciunt, diuinoque neglecto cultu, humana quæque, atque ea & fordida & parum vtilia perquirat. Sordidi enim vermes, sordida reptilia, Pisces verò parum conferunt ad nutrimentum de quibus loco suo disputabimus.

PIETAS ET AMOR INFILIOS.

Sacerdotes tamen Ægyptij alitem hanc cum primis sacram venerabantur, ei que parcendum existimabant, & honoris causa nullo pacto vt mensis inferretur, æquum arbitrabantur, cum factum id, quòd pro filiorum salute negi se tam atroci dederet, non imperi à stupore aut impudentia impuraret, sed incomparabili paterni affectus charitati, supremæque miserationis, qua erga filios maxime omnium afficiatur. Fallere enim venatores, eosque transuersos seducere, non sine spe fugæ, quod vulpanser agit, parui omnino momenti est. Femora etiam, quod vultus facere perhibetur, vellitare, vt excusso sanguine filij pascantur aliquandiu, non magni admodum est cruciatu. Sedenim in adeò penetrabiles furentis ignis ardores iniicere se, ea que perseverantia tam cruciabili tormento torrerit, suprâ quam excoGITARI possit admirandum. Quod nam enim animal tam fatuum, tam stupefacto sensu inuenimus, quod ad vnus prunæ tactum non euectis resistat: quod adeò robustum atque impavidum, vt accensam non expauescat flammam? Animosi atque impetierit ante omnia animantia leones: illi tamen tam feroces, tam indomiti, tanto animi corporisque vigore præditi, consternantur statim ad vnus prætentæ faculæ conspectum, præque timore propemodum exanimascunt. Videt Pelecanus ignem, cuius non ignora vehementiam, audacter accedit, ardorem in membra singula intolerabili cruciatu penetrantem sentit,

INSIPIENTIA.

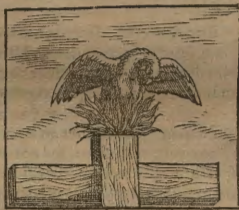

A sentit, neque loco dimouetur: exuritur penè tota, neque tantillum quidem conseruatur, patientissimaque constantia vicens, saluti filiorum intenta potius, quam suæ mortis genere omnium atrocissimo conspicitur: tanta in eo charitas, tantus amor, tanta vis pietatis elucescit: & quæpiam audebit eam stuporis insinulare, & malè feriatam auem appellare? Subit ad hanc sententiam Arfinoë recordatio, quæ à Ptolemæo fratre insidiis & fraude decepta, cùm percussiones in duos filios impuberes immisos à fratre conspicata esset, complexa eos ad se fugientes, ea parte qua vulnera filii intuebantur diu corpus suum cædendum opposuit, multisque ita vulneribus faucia, eorum tamen salutem consulere non potuit, illi enim in matris gremio inter oscula ipsa truculentissimè trucidati sunt. Quod si Pelecanum simili casu sese morti obicientem, insipientem appellauerimus, longè quidem insipientiorem Arfinoem dicemus, quæ ita pro filiis trucidari pateretur, cùm præsertim ipsa non ad mortem, non ad vincula, sed ad nuptias & regni profectiorem à Ptolemæo deposceretur. Sed tantum abest vt vel Arfinoë, vel Pelecanus sint imprudentiæ damandi, vt omnium consensu merita, hoc est, ingenti laude, ob incomparabilem, quam omnes admirentur, charitatem, minime fraudandi esse iudicentur.

S Ed enim nostri quoque cùm Ægyptiis sacerdotibus in hoc Spingendi genere consentientes, Pelecanum pro miseratione ponunt, & Assertoris nostri hieroglyphicum in summa cruce statuunt, qui nos sospitaturus, atrocissima torqueri morte voluerit. Agnoscit & Eucherius Pelecanum pro Christi symbolo. quamuis Hieronymus tradit eam pullos suos rostro percussu interficere, penitentè mox factum, nido in ipso per triduum lugere, postremò seipsam grauiter vulnerare, & sanguinem suum super filios effundere, quo illi perflui reuiuiscant, quod alij viderint. Sed quod eam alitem, vt etiam aliis plerisque persuasum est, rostro pectus dissecantem pingunt, vt ita fuso sanguine filios alat suos, ab Ægyptiorum historia valde alienum est: illi enim vulturem tantum, vt suo diximus Commentario, id facere tradiderunt, neque non, vt paulo antè dicebamus, Phœnicem: sed hunc non pietate adductum, vt vulvur, sed fato ita coactum suæ consulere posteritati. Sunt & mutua filiorum officia qui, parentibus vicem reddunt, & eam famelicis subministrant, verum iis quæ à parentibus in eos proficiscuntur, haudquam parca. Quod verò Celsus persuasum facere nititur, eos humanum genus superare pietate, Adamantius hæc ab iis geri natura tantum duce proficeret,

MISERATIO.

N Ostræ autem sacræ literæ per hieroglyphicum Pelecani, solitudinem interpretantur, cuius factum se esse similem Dauides canit, quia scilicet errabundus tunc per solitaria dissiugebat loca, qui Saulis Regis indignatione euitaret: quod vt aperius explicaret, nycticoraci etiam similitudinem adiecit, qui quidè non luce, sed tenebris in cõparandis vitæ suæ necessariis plurimum fruatur.

SOLITUDO.

DE VULPANSERE.

E d ne longius ab hac in filios charitate discedamus, insigne illud quoque exemplum incomparabilis amoris est, quod à Vulpansere præstatur.

FILIVS.

F ilium, vt inquit Horus, vt alij, affectum in filios, scribere si vellent Ægyptij sacerdores, Vulpanseris hieroglyphicum faciebant. Ales hæc ex anserum genere, qua lautiores apulas non horat olim Britannia, tanto filios amore prosequitur, vt si vnquam accidat, vt cum filiis in venatores incidat, simulatque conspecti sunt illi, pater, & mater spontè accurrunt, seque ipsos venatores dedunt, vt ita eos à filiis aliorum auertant: *δυσωβη* enim non *δυσωβη*, in antiquis manu scriptis codicibus habetur. Cuius pietatis ergo visum est Ægyptiis animal huiusmodi magna prosequi veneratione. In iisdem enim manu scriptis exemplaribus est, *αἰγυπτιαὶς ἑδδοξεν οὐκ ἔστιν τὸ ζῷον, non autem οὐκ ἔστιν, vt habetur in impressis. Porro Britanni, qui, vt dicebamus, Vulpanserem in delicijs habebant, nostrum anserem religiosum opinabantur, eoque abstinebant. Nam cùm de moribus eorum Cæsar loqueretur, eos dixit anserum cibo non vesci, perinde ac etiam neque gallinæ, neque lepore. Verum istud, olim,*

DE NOCTVA.

R eliquum est vt & Noctvæ, & aliarum auium quas promissi significata prosequamur, quæ cùm nostrates sint, Latinis & Græcis plurimum innotuere, quare de his longè certiora sumus allaturi.

Primarium Noctuae significatio est, ut Minerva per hieroglyphicum eius intelligatur, de qua ipsa Glaucopidis etiam cognomen sumplit, siue propter casum oculi colorem, quo qui praediti sunt, praestantioris & acutioris ingenij feruntur esse, siue propter lucubranda contemplantique munus, quod animi vis nocturni potissimum temporis silentio vegetatur. Qua de causa dracones etiam, Gorgoneum quippe caput, a gidi adsculpebantur. Acutissimum enim esse draconi visum, ex eo potissimum apparet, quod ab intruendo illi nomen, ut in Serpentis commentario copiosius. Addit alij tertiam quandam causam, quia nusquam Noctuarum vis maior quam Athenis, ubi dea ipsa praecipue colebatur, unde proverbium illud emanavit, *γλαυκας* Athenas ferre, siue id ob Noctuarum copiam, siue ob numerum multitudinem, qui Noctuae signum habebant. Acerbe vero Demosthenes in huiusmodi Noctuae cultum lustr, cum e carcere populi Atheniensis elapsus fugeret: nam ad Palladis arcem subinde respiciens, sublatis manibus: O Pallas, inquit, urbium domina, cur tribus in faultissimis bestiis delectaris: Noctua, dracone, & populo: ex vna forte cecitatem, ex dracone liuorem animorum, ex populo instabilitatem & inconstantiam intelligens.

S A P I E N T I A .

Sane vero cum Minerva consilij prudentiaeque Dea diceretur, aliquot in ostentis Noctua sapientiae signum fuit: vt quae in Hierosolijs priuati adhuc hominis hausta confedissee confecta est primo bello quod inicit: nam aruspices hinc eum cautum in consilio futurum praedixere, id quod sapientissimum torius eius vitae regimen comprobauit,

V A N E S A P I E N T I A E S T V D I V M .

Ed quantum pertinet ad doctrinae studium lucubrationsque ipsas, interpretationem eiusmodi non respuit Basilius, sed eos intelligi vult, qui vanae sapientiae studij incumbunt. Nam vt illius aspectus noctu quidem valet, Sole autem illucescente non mediocriter obfuscatur, ita istorum hominum mens acutissima quidem ad inanum rerum cognitionem esse videtur, hebetissima vero caliginemque oppleta ad veram lucem hallucinatur, neque liquidum quicquam intueri potest. In hanc ferententiam Hierosolymitanus Hesychius Noctuae comedi prohibutum ait, quia lucis beneficio nocte pollear, interdum caecutiatur, ex quo illi debeant, intelligi, qui legis contemplatione & scientia plurimum gloriantur, Euangelicam autem claritatem ferre non possunt,

N O C T V A R V M N Y M I S M A T A Q V A E D A M .

In numis aliquot videas Palladis ipsius simulachrum cum ingenti vmbone, dextera ad oram vmbonis adiecta, virga a pectore ad solum applicata, cui videtur inniti: nam virga, vt in caduceo disparturatum, disciplina ostendit. Sub vmbone noctua est inscriptio, B P E T T I O N . Ab altero latere caput galeatum, cum Pegalo in plano galeae. Sunt vero Brettij, quos nos Bruttios vocamus, vt Hermolao Byzantio, qui Stephanum de florauit, placet, a Breto Tyrrenorum ciuitate, quam Brettus Herculis filius condidisse fertur: quin & regio ipsa Brettia nuncupata, neque non & Lingua Antiophanes, *μίλιαν ἀσινή γλαυκας βρεττία παρῆν*. Antiochus autem Italiam vocatam olim Bruttiam dicit, mox Oenotriam. Alibi vero videre est in numis caput Palladis galeatum, ab cuius altera parte noctua est prostrato innitens carchesio, iuxtaque quadriga cum victoria, laurea circumducta cum bacchis. Huiusmodi autem numos argenteos magno numero comperies. Literae in nonnullis quae legi possint, A Θ E , a tergo caput ipsius Palladis galeatae variisque admodum sunt hi Noctuarum numi.

V I C T O R I A .

Porro Noctua Atheniensibus indicium victoriae fuit, cuius etiam volatus in adagium cessit, *γλαυκας ἴππαι*, cum promigatos hostes, & subleuata victoriam innuerent. Id vero sibi proponebant, propterea quod auis haec, vt dictum, Mineruae sacra crederetur, quae quidem dicta est etiam male consultata Atheniensium fortunatae. Atque hac de causa Demosthenes oratione *πρὸς περὶ πατριωτικῆς*, Solonis versus citat:

*ἡμῶν τε δὲ πόλις καὶ ἡμῶν διὰς ἡ πόρ' ἀλέεται,
αἴσαι καὶ μακρόν τευὸν φρένας ἀθανάτων.
Τοῖν γὰρ μεγάθυμ' ὀπίσκασι θ' ὀδεμοπάτρι
παλλὰς ἀθηναιῶν χεῖρας ὑπὸ τοῦς ἔχει.*

Nostra quidem ciuitas nunquam fato Iouis neque Deorum immortalium arbitrio peritura est. Talis illi contigit custos, magnanima scilicet potentissimo patre genita Pallas Athonæa, quae manus supra caput eius habet. In a sagis autem, rebus quibuscumque feliciter & ex animi sententia succedentibus, dici consuevit vitatissimum apud eos illud, Noctua volat.

R E C V N I A .

Apud eosdem Noctuae cesserunt in pecuniarum nomen: hinc apud Plutarchum in vita Lyfandri a Gylippi seruo dictum, multas sub domini sui regulis Noctuas cubitare. Gylippus enim cum ex

cum ex ingenti pecunia, quam Lacedæmonem asportare iussus erat, partem interuertisset, eam sub ædium suarum tegulis occultauerat: cumq; seruorum testimonia contra dominos non admitterentur ex lege, & irritum facerent iudicium, callidè admodum ille commentus est rem aperire sub eo verborum inuolucro, vt indicio pecuniarum factò, neque ille accusasse dominum videretur, neque ius vllum violasse, Atheniensis tamen reipub. commodo consuluisse. Alibi Noctuas Lauriõticas pro pecuniis appellatas inuenias, non, vt nonnulli putant, à circumducta in numis laurea, quæ admodum conspicua est, sed à Laurio Atticæ regione auriuenera. Obserues tamen in huiusmodi numis non modò laures circa Noctuas, sed eas laureo etiam ramo infidentes cudi, eius dubio procul hieroglyphicò viçtoriz, qua de superius meminimus. In aliquot procumbentem leonem superuolat, cum inscriptione, ΑΝΤΙΟΧΟΥ quod nimirum hostis ferocitatem Atheniensium prudentiâ succubuisse significat. Sunt aliquot numi in quibus Noctua cum Iouis facie cusa est, eos diobolares fuisse tradunt, quibus verò Noctuæ duæ impressæ sunt, quatuor obolis expendebantur.

M O R S.

A pud Ægyptios verò Noctua mortis erat hieroglyphicum, vulgatissimo iam etiam apud nos & Oratorum & Poëtarum testimonio, Noctuum letale aliquid, aut inauspicatissimum infortunium asserre. Causam huiusmodi significationis duplicem inuenio: vnam, quòd cum cornix vitæ longioris symbolum habeatur, compertum est Noctuum quadam naturæ discordia, eius nidis magis quàm aliarum auium insidiari, reperere eam clanculum, noctis tenebris fretam, & vel pullos, vel oua cornicis inuadere atque deperdere. Nam & in manu scriptis Hori codicibus legas, ἀφ' οὗ τοῦ ἐπιπέρας τοῖς νεοαστοῖς τοῦ κροναίου, quæ vltima locutio in impressis exemplaribus desideratur. Altera consideratio est quòd mors furtim irripit, & nox pro mortè ponitur, vt illud:

In eternam clauduntur lumina noctem.

& alibi:

Sed nox atra caput tristi circumuolat umbra.

& similia passim. Eucherius Lumen in Diuinis literis pro Die, iusticia, fide prosperisque cunctis poni autumat: contrà Tenebras pro Noctè, iniquitate, infidelitate, aduersisque omnibus, ac perinde pro errore, & ignorationis cæcitate, atque etiam mortis acerbitate. Denique diuinæ literæ mortem sæpe pro vniuersa calamitate sruæ ponunt: sicuti etiam viuificare pro liberare à periculis & ærumnis: ita enim interpretes exponunt illud Psal. LXXI, Et conuersus viuificasti me. Demum Noctua noctis domina perhibetur, vnde illi apud Latinos nomen. Quòd verò nocturno cantu suo infortunium semper aliquod minetur, Pyrrhi tantum Epitroarum Regis exèplum ponam, qui cum Argos expugnatum duceret, infelicissimæ atque ignominiosissimæ mortis signum accepisse fertur à Noctua, quæ hæcæ illius ex itinere infedisser. Nam cum is detracto insigni à galea, ne internosceretur, in Argiuos oppidanos cædem inceperat, anicula cuiusdam filius eum hasta leuiter vulnerauit. At cum Pyrrhus impetum in percussorem fecisset, Argiui mater, quæ superne spectabat, periculum intuita, regulam ambabus manibus arreptam super regis galeam effudit: quo ictu cum exanimatus conuideret, Zopyrus quidam, qui sub Antigono militabat, Rege cognito accurrit, detractaque galea ferrum gutturi admouit, sed toruis Pyrrhi oculis attonitus, os & mentum eius pro iugulo recidit. Hoc igitur mortis signum illud esse crediderim, quod ab lictore forebatur ad damnatum publico iudicio, præsertim apud Æthiopes, à quibus Ægyptios aiunt multa titium id genus mutatos: nam pios eos ante omnes exitisse, familiaritates eorum commerciæque cum diis, & iniucem agitata conuiuia, de quibus & Homerus & alij scripserunt, facile indicant ita fuisse tunc hominibus persuasum. Eo verò signo viso reus spontè sibi mortè consciscerat, magno & sibi & patriæ dedecori futurus, nisi fecisset: adeò illi Regem suum vt numen venerabant, vulgòque adorabant. Atqui ferunt quandam per hæc mortè destinatum, cum de fuga cæpisset agitare, priusquàm periculo se abstraheret, zona à matre strangulatum: adeò persuasum fuit genti, non licere mortem magistratum pronuntiatione decretam, exilio vel subterfugio quopiam alio commutare: vt iam seuera Lacedænarum exèpla in desertores filios edita mirari desinamus. Quamuis verò Regem illi suum tanto cultu & obedientiâ prosequerentur, supra Regem tamen, qui Megoem incolebant, Memphisici sacerdotes erant, quibus memoriæ proditum ius olim fuisse mortis Regi per interuentionem imperandæ, alteriusque in demortui locum, cum libitum esset, constituendi, sed nos ad hieroglyphica, quæ tractanda suscepimus, reuertamur.

M Y T H A H O S T I V M D E P R I M E N T A.

SI verò hostes duos capitali odio detrimenta & insidias alterum alteri sempiternis indignationibus molientes, manusque mutuarum cædium sanguine commaculantes, notare vellent Ægyptij sacerdotes, Noctuum & cornicem proponere consueverunt, quarum vsque adeò immortales sunt, inimicitiz, vt & hæc & illa in mutua semper damno odium exerceant: cornix enim interdum qua Noctua rapit, absumitq; sibi conscia Noctuum interdum cæcutire. At Noctua contrà, vt dicebamus, noctu in oua cornicis inuadit, quæ subfuerit ac edat: sicque altera interdum, altera noctu potentior. Quinetiam, quod ad earum inter se temperaturam nullo modo congruentem, facit, sunt qui exploratum se habere dicant, consulum vtriusque sanguinem coire non posse.

A B S T E

A B S T E M I V S.

Longè salubrius est significatum illud, quo hominem sibi ab ebrietate cauentem significare volentes, Noctuam oua sua defugentem effingebant: quando memorat oua Noctuæ ea vi polere, vt si per triduum ebriosis in vino dentur, rædium eius adducat, & abstemios homines reddant: quod etiam apud Philostratum asserunt comperij, qui abstemium scribit ita reddi puerum, vt donec vixerit vini odio teneatur, si priusquam vllum vini gustum nouerit, Noctuina oua leuiter cocta, illi sorbillanda propinentur: vini enim odium inde suboriri, quia temperatior hinc fiat naturalis calor.

P A T R O C I N I V M F R V S T R A I M P L O R A T V M.

Addit his Hærus, vt si hominem ad alicuius misericordiam, patrociniij vel salutis causa euentu irrito confugientem, significare vellent, passerem & Noctuam soliti essent figurare: siquidem ille, vel alia quæpiam auicula, vbi aucupis infestas artes declinare studuerit, ad Noctuam confugiat, cuius patrociniio speret se periculum euitare posse: sed enim ibidem interceptiuntur, vbi sibi perisugium adesse proposuerant.

Huius quodammodo generis est Nycticorax, quæ tyrannidem significat, ob occultationem scilicet consiliorum, quæ dissimulare potentiores pro magno habent negotio. Huic significato Callimachus anam dedit, qui tyrânos loqui veluti οὐρανός ait: οὐρανός verò αἰ νυκτοκορακίς dictæ, quasi οὐρανός, quod scilicet eorum sermones nocturni plurimi sint, & in arcanis habeantur, vt Nycticoraces noctu plurimum obstrepunt. Et quoniam ales hæc mihi inter lucubrandum obstrepuerit, minime prætereunda fuit, vt omen eius eluderemus.

H Y P O C R I T A.

EAm diuinæ literæ inferri mensis non permittunt, quoddam hominum genus hieroglyphicè innuentes, qui palam strepitum nullum, tumultum nullum, insidias nullas mouent, sed hypocritæ tristes, omnem mansuetudinis, modestiæ, benignitatisque colorem præ se ferunt, clam verò fornicationes, immunditias, crapulas, ebrietates, & multa humani generis opprobria consecantur: latet enim interdum Nycticorax, noctu verò prodit ad infausta negotia, deque culminibus ædium letalia quæque meditatur, & inuisum quiescentibus tumultum excitat inauspicatissima.

C H R I S T I H U M I L I T A S.

EAdem verò causa, qua Christi humilitatem agnoscimus in humana forma suscipienda, quem scilicet modò Vermem, modò Scarabeum, modò quid huiusmodi aliud in diuinis literis appellatum comperimus, Nycticoracem quoque nuncupatum Theologi veteres obseruauerunt, & ipsum inquam, & vnumquenque ex iis qui eum tempore hallucinationis sectabantur, nempe quod tam Christus, quam Christiani, despectui ludibrioque fuerint apud Gentes. vnde Paulus: Nos Christum prædicamus crucifixum, Gentibus quidem stultitiam, Iudæis scandalum. Eoque spectatæ aiunt Psalmi dictum: Factus sum sicut Nycticorax in domicilio: de quo apud Eucherium. Sunt qui Noctuam & Nycticoracem eandem alitem putent, & qui hanc Bubonem esse contendunt: neque tamen desunt, qui Orientalem esse auem autement, nostris parum cognitam, apud quos nominis tantum interpretatio manifesta sit, nocturnus quippe Coruus.

D E C O R N I C E.

Cornicem ea potissimum de causa noctuæ subiunximus, vt qui summam ex vtraque discordiam intelligi ostenderamus, ex altera tantum, quippe Cornice, concordiam significari comprobemus, si tamen cur Martem & Venerem per Cornices duas Ægyptij significarent, ostendi prius curauerimus. Ex alitis huius fœtu duo tantum oua ori fieri competunt, inde autem & marem & fœminam pariter excludi. Quod si, quod raro accidit, geminos vel mares, vel vtranque fœminam gigni contigerit, cœlibem vtrunque vitam agere, conjugatorum verò si alterum moriatur, marem cum nulla vnquam alia Cornice copulari, neque etiam semel viduata fœmina, marem vnquam amplius querit vsquequum viuunt, sed, vt apud Maronem est, Sola in sicca secum spatiantur arena. Vnde fit ex Ægyptiorum disciplina, vt in Cornicem vnam tantum incidentes, inauspicatum esse mortales putent: quod Ælianus etiam tradit, viduato scilicet animali obuiam facti, ac perinde cœlibem solitariamque, hoc est, tristem, ac necessariis destitutam adminiculis, vitam degendam esse. Hinc etiam Zezes apud Hesiodum, vbi poëta vxorem auspicato ducendam monet, si, ait interpres is, Cornices duas obseruaueris. Sunt qui auem hanc inauspicatæ omnino putent garrulitatis, à quibusdam autem inpendiō laudatur.

M A R I T A L I S.

MARITALIS COPULA.

ET eodem quidem argumento, isdemque Cornicibus geminis, congressum maritalis copulæ legitimum indicabant, quod aiunt eas ita inuicem copulari, quemadmodum homines naturali more coniunguntur. Hinc illud, quod ore eas coire vulgus arbitratur. Præterea omnia quæ coruinam speciem habent, raro coire solent, identidemque sacrum matrimonij fœdus nulla labefactari petulantia, vel improbioris lasciuia nequitia debet, ut multos legimus non nisi liberorum querendorum causa coniungi solitos, à conceptu sibi temperasse: qui quidem modus & tenor sobrietæ ac honestè seruatus in causa fuit, ut per Cornices duas nuptiarum fieret hieroglyphicum.

CONCORDIA.

Cæterum quia in nullo vnquam vitæ colore ac statu concordia magis expetitur quam in maritali commercio, Cornix hinc ipsa concordia symbolum habetur: ideoque vulgò Græci, ut Hori interpretes Philippus obseruauit, nuptialibus festis ἐκχορκοῦν clamitare consueuerant, cum tamen ignorarent, ex instituto veteri Cornicem in nuptiis omine auspiciatissimo nominari solitum. Animaduertendum autem in Græcica illa succlamatione aliquid desiderari, videndumque apud Æschylū, Danaidibus ita scribi, οὐκ ἔστιν ἡμεῖς κέρως, κἄν τὸ βίον ἐκχορκοῦν, pro κέρως κορώνας. Nonnulli verò dicunt hortandi modo enunciandum, ἐκχορκοῦν κέρως κορώνας, quod nescio quid esse volebant, quod cantillatū verecundiâ iis, qui liberis operâ dabat, auferret, quæ si quis vberius sibi declarari cupiat, ad commentaria Pindari se conferat, Pythiis, ode tertia. Sed ut ad concordia hieroglyphicū reuertamur, alitis huius simulachrum sæpe vidimus in Faustina Augustæ numis, cum inscriptione, CONCORDIA. Eoque nimirum Iuuenalis respexit, cum veterem concordiam dixit nido inceptitare. quamuis superiore ætate fuerunt, qui cicopiam ad hoc signari arbitriati sunt: sed enim quam in numis conspeximus, nihil habet quod ad ciconiæ effigiem referri possit.

CORONA VRBS.

Cornix verò in manu Palladis, cuius simulachrum aheneum sub dio Coronæ visebatur, ciuitatis ipsius & nomen, & nominis causam significabat. ait enim Pausanias, Coronem ciuitatem ideo eo nomine nuncupatam fuisse, quod in fundamentis, dum vrbs ea in Peloponneso condereetur, ahenea Cornix inuenta fuerit, ea verò κορώνη Græcè nimirum est.

GARRULITAS.

Sed esto, fuerit Cornicis simulachrum in manu Palladis in clara admodum Peloponnesi ciuitate, longè secus Athenis, vbi Cornices ad arcem Palladis non aduolabant, de quo Lucretij sunt carmina in hunc modum:

*Est & Athenais in montibus, arcis in ipso
Vertice, Palladis ad templum Tritoniadis almae,
Quæ nunquam pennis appellunt corpora raucae
Cornices, non cum fumant altaria donis:
Vsq̄ue aded fugitant, non iras Palladis acres
Peruigili causa Graium ut cecinere poetae.
Sed natura loci hoc opus efficit ipsa suapte.*

Ex Græcorum igitur ipsorum sententia, abiecta repulsaque Cornix à Pallade est, utpote quæ meditationum peruigilio infesta sit, & mentis agitationem interpellet obturbetque garulitate sua, cuius est hieroglyphicum. Inde autem & Gotnicæ verbum, quo vitur Perusius:

Nescio quid tecum graue cornicarū inepte. Id Græcè κροῦζεν, de garriantibus.

TABELLARII FIDES.

Sedenim ea quæ ad Crocodilorum urbem supra sepulchrum quoddam Cornix in columna subblata erat, fidelem operam in tabellario munere præstitam indicabat: huiusmodi enim honos & sepulchri & columæ habitus est olim Cornici à Marthe Ægyptiorum rege, quod munus id diligenter obiuisset, quod volandum, aut vbi sistendum, summa docilitate perdocta. Sepulchrum id visebatur ad paludem Myridi appellatum.

P. R. O. S. P. E. R. I. T. A. S. V. I. T. A. E.

Iustum vitæ spatium ab homine feliciter decursum Ægyptij sacerdotes hieroglyphicè tunc intelligendum proponebant, cum Cornicem vitæ functum figurassent. Viuere enim Cornices multos dicuntur in annos: & Lucretius Cornicem secla vetusta dixit. Compertum verò est ex alitis huius viuacitate, carnes, etiam eius in cibum sumptas, non tantum ad diuturniorem vitam conferre, verum etiam in longissimis morbis, & carnes esse, & nidum contritum illinere vtilissimum. Quod autem tradiderunt Ægyptij centum eas annos superare, animaduertendum est, annos de quibus sacerdotes illi mentionem faciunt, quadriennes esse singulos, ratione à Sorheos ortu suppuitata, quatenus scilicet superantibus vnoquoque anno solari horis sex, integer demum dies vnus, qui apud nos intercalaris habetur, apud illos integrum & perfectum annum absoluit. Quare qui annos eas ferè quingentos viuere dixerunt, haud ita multum diuersi ab Ægyptiis. Neque me præterit; Aristotelem arbitratum, nullum animal homine diutius viuere præter Elephantum: quod si ad huius ætatis spatia referamus, breuissima admodum erit viuaciorum animaliam

animalium vita. Ceterum Ægyptiorum traditioni subscribunt plerique autores minimè contemnendi: acceptissimumque illud apud omnes dictum, Cornice viuacior: vt non temerè mihi videantur Hesiodus scripsisse,

*ἔννια τοὶ ζωεὶ γυνεὶς λακέρυζα κορώνη
ἀνδρῶν νέωνταις.* Et reliqua de animalium ætatibus ex grauissimis auctoribus exploratissima.

Quem secutus Plutarchus eo opusculo, quo bruta etiam ratione vti differit, ἀπὸ ἐκείνης φησὶ αὐτὸν ἀποδύνη ἀρρήτου ὀλίγου χρόνου, ἀλλὰ ἔννια χηρῆσαι γυνεὶς ἀνδράποισι: quarum vniuscuique vir si occubuerit, non breue temporis spatium, sed nouem hominum ætates vidua permaneat. Theon tamen in Arati carmine ἐννεάζησα κορώνη, non pro nouem ætatibus, sed pro multis accipiendum censet, esseque tantùdem ac si πολὺν χρόνον κορώνη dixisset: eà enim esse nouenarij numeri vim, vt pro multitudine accipiatur: de quo etiam in caudam scorpionis disputatum à nobis est super Nicandri versu. Quinq; iridem ætates hominum Cornicè viuere legas apud Aristophanem. Palmographus autè intra octoginta annos plurimum ætatem hominis conclusit, quæ summa in Cornice esset quadringentorum annorum. Atqui receptum est apud nostros ex diuinis Hebræorum literis, aliquos noningentos circiter annos peruixisse, qui vt etiam ad veterem Ægyptiorum rationem suppetentur, quadrimensibus annis ad calculum reductis, vt nonnulli accipiunt, erunt omnino anni rationis nostræ multo plures, quàm nunc viuunt. Sed vt sacra missa faciamus, quorum fides à Theologis absque controuersia est accipienda, nõnne Seras adhuc populos supra ccc annos viuere pra dicant? Quare si fides rerum scriptoribus adhibeatur, nihil hinc diuersum ab aliis allatum ab Aristotele fatendum erit, si modò iis nullum animal homine diutius viuere professus est. Sed fuerit varia annorum ratio pro locorum & gentium institutis; dummodo vno autorum omnium consensu Cornix viuacissima reperiatur;

IVVENILIS SAGACITAS SENILI EXPERIENTIA PROPOSITA.

ILLud ad hanc materiam facit, quod huius viuacitatis ergò prouerbium factum aiunt, Cornicè oculos configere, quò Cicero, Macrobius, & D. etiam Hieronymus vsi sunt, volentes antiquitati vel sublatam, vel diminutam autoritatem nouo iuniorum inuentu commonstrare. Porò Ciceronianum illud pro L. Muræna, Inuentus est scriba quidam Gn. Flavius, qui Cornicum oculos confixerit, eo spectat, vt inuenisse eum rationem ostendat, qua legum sacrorumque interpretibus autoritatem & exsultationem imminuerit, cum eo præcipue nomine colerentur à rudi populo, quòd fasti diebus penè singulis ab eis petendi essent, vt ex eius arcani peritia cognitioneque crescerent, suamque illam scientiam magis ac magis populo venditarent; is verò cum singulis diebus ediscendos fastos populo publicasset, re iam diuulgata perucit vt in minori deinceps precio sacrorum interpretes haberentur, atque ita consilia eorum de tuenda existimatione proflus euerit, Cornicumque demum oculos confixit, fama per magnam inuidiam sibi comparata. Quòd verò ad mentis prauitatem pertinet, ibi Propertius tangit, vbi de lenæ cuiusdam ingenio & sagacitate differit, pluribusque eius vassamentis & imposturis enarratis, vt vno omnia verbo claudat, ait:

*Posses & attentos assu cæcare maritos,
Cornicum immeritis eruis vngue genas.*

Sumptum ex historia, quòd Ateopagita puerum damnauerunt, propterea quòd is Cornicum oculos studiosius erueret, perniciosissima mentis id signum esse iudicantes, quæ multis malo futura esset, si adoleuisset.

INQUIETUDO.

HORUS hominem in assiduo motu mentis que agitatione ita versatum, vt neque dum cibum capit interquiescat, per Cornicis pullos significati tradit. At rectius per Cornicom & duos illos pullos suos dixerimus: hæc enim volans, volantes idem pullos aliquandiu pascit. Nihil verò magis negotiosum hominem indicat, quam & rerum satagere, & nihilo-fecius interim aliquid editare.

APud Hesiodum Cornix est hyemis symbolum, vt eius intepres eo versu tradit:

Μητροὶ ἐπεζωμένῃ κρῶνι λακέρυζα κορώνη.

Tum Cornix plena pluuia vocat improba voce,

Et sola in sicca secum spatiatur arena.

Aperitius Euphorion: ὑπομῆντις ὅτι κρῶνι κορώνη.

DE PASSERE.

ONGè diuersum à cornicè Passeris est ingenium, ac perinde vita breuitas angustissima: Passerum enim mares anno diutius durare non posse, compertum est: cuius rei causa salacitas incontinentissima, quæ tot hominum etiam ante diem effectos exhaustosque viribus tradit senectuti.

ANNVVM VITÆ TEMPVS.

Sedenim & Ægyptij, & alia quæq; nationes, tempus annum per Passeris hieroglyphicum intellexere. Nam & Calchas in artificioso augurandi genere celeberrimus, ex Passerū numero, quos serpens deuorasset, belli Troiani tempus auguratus est: qui pro Passeribus annos, pro angue tempus intelligeret, vt in Serpente Saturnum significari ex huius animalis gestamine demonstratum. Solum enim Tempus edax rerum, tūque inuidiosa vetustas Omnia destruit. Quare iam taceat Epicurus, neque amplius portenta derideat, neque vltrogius asserueret Passerem nihil simile habere cum annis, cum & Græcorum disciplina, & hæc Ægyptiorum oracula testatissimum relinquant, tempus annum ex figura Passeris non temere ab Homero & aliis positum.

PROLIFICA SALACITAS.

Idem Ægyptij sacerdotes si prolificum hominem & petulantia intemperantia deditum significare vellent, Passerem pingebant *μετρη*, fuluum quippe & æris instar rubicundum, non autem pyrgem, quod nonnulli turricolam interpretati sunt, cum exemplaria Hori manu scripta *μετρη* legendum indicent. Passer enim titillatione immodica & seminis vbertate concitatus, vel septies vna hora forminam salit, nunquam egens genitura. Eiusmodi porro salacitatis obseruatio efficit, vt ad languescentem venerem excitandam Passeres in cibo, vel eorum oua Medici propinarent: ideòque eos Veneris curram trahere mythologi confinxerunt. Iam & Thericles ait Passerem estationem rem venerem plurimum adiurare.

SIRENES.

Quin & Sirenas quæ suauitate carus & mollibus quibusdam illecebris illectos homines apud se ad mortem vsque feruntur detinuisse, Passeris effigiem à pectore supra, femineam verò infra habuisse tradunt quædam Græcorum fabulæ, vt in Suidæ Collectaneis habetur: quamuis alij aues eas feminea tantum facie fuisse prodiderint. Has verò Veneris illicium significare vtratisimo hieroglyphico, negat nemo.

PEVTLANTIA PERNICIOSA.

Apdunt & perniciem, quæ subsequitur ex nequitia, per Sirenis imaginem significari: eòque tradunt nauas illos apud Homerum cantilenis illectos, exitij sibi causam comparasse. Sapientissimumque ideo Vlysem fingunt, quod sociorum auribus cæca oblitis, pereundi periculum sustulerit, sibi que cauerit, ne illi quicquam, quod imperaret, aut nutu significaret, facerent, ad malum se vinculis alligari passus, neque prius dissolui, quam in tuta superato periculo, euasisent.

ELOQVENTIA.

Sapientiores tamen, Sirenas pro hieroglyphico eloquentiæ, felicissimæque persuadendi vi posuerunt: vnde dictum illud de Catone Grammatico:

Cato Grammaticus Latina Siren.

Et Apollonius Tyaneus apud Philostratum, in Apollinis templo suspensas etiam aureas Sirenum illecebras memorat, in huiusmodi significatum. Atque vt ad Passerem reuertamur, diuinæ etiam literæ alitis huius hieroglyphicum nonnunquam pro anima ponunt, quæ voluptatibus & sensui dedita facile seducatur, nequitiaque laqueis identidem irretitur: vnde Psalmographus ille fatidicus plurimum exultat, animam suam erepram esse, veluti Passer, de venantium laqueis. Et Psalm. 82. Inuenit sibi Passer domum: qui scilicet prius erat erraticus & vagabundus, modò his, modò illis illecebris auocatus. At vbi sacras cepit ades frequentare incolere que, domum est sibi visus inuenisse.

IO. PIERIVS VALERIANVS AD IACOBVM

SADOLETVM VIRVM PRÆSTANTISS. DE IIS

quæ per Accipitrem significantur ex sacris
Ægyptiorum literis.

LIBER XXI.

Commentaria de sacris Ægyptiorum literis, quæ aliquot abhinc annis inter varias occupationes, quæ studiorum meorum cursum, sæpius interrumpere, conscripseram, prout ab amicis, modò hoc modo illo posebantur, ita sua singulis distribuere consueui: tota enim hac lucubratiō ad eorum fuit obsequium accommodata. Inter hæc tamen cum Accipitrem plerique à me extorquere conserderem, impetrare minime potuerunt, quòd eum, honoratissime Pater, præcipuum mei erga te cultus & obseruantia argumentum esse constitueram. Memor enim tuorum erga me meritorum, neque non humanitatis ac beneficentiæ, quæ me totiens duvo meo tempore liberalissime prosecutus es, id semper in animum induxi meum, vt quando nullam tot beneficij gratiam referre possem, quantum saltem tibi deberem apud omnes ingenue profiterer. Accipitri itaque meo id præcipue mandavi, vt quaua iter arripere, quaque expatiaretur, si modo probante

R

Deo volatum auspiciatus esset, Sadoleti merita locorum ubiq; meo nomine prædicaret: neque tamen magni se effecisse aliquid arbitraretur, si doctrinam hominis in vnoquoque disciplinarum genere absolutissimam, si summum ingenium, si beatissimam eiusdem eloquentiam attestaretur (non enim nostra hæc indigent prædicatione, qua sua se vi per vniuersum iam terrarum orbem immortali cum laude diuulgauerunt, nomenq; nullo vnaquam regione intermortuorum sibi ipsa peperere) sed eis quædam admirabiliora patet faceret, nulli quippe parum in eundem tantam humanitatem, nulli in tam variis aula nostra consuetibus castiores mores, nulli manus ad promouendum promptiores, nulli ad amicorum quorumcumque res iuuandas officia præsentiora. Natos è literatis hominibus plerisque sibi, natos alios patria, domesticisve suis, alios ita huic vel illi, vt per factiones etiam reliquos insectentur: Sadoletum vnum ad totius humani generis commoditatem huic sæculo ab immortali Deo datum. Hæc secum allaturus est Accipiter noster, quem pro testimonio opera ipsa sua omnibus cognitisima subsequenter, neque non omnium, quotquot aëre nostra viri probi sunt, sacellam aëro consensu mirifico repetita. Sed enim in qui vt literatissimus es, ita etiam humanissimus, cum hæc leges, puta te Pygmaeorum agmen intueri, quod dormientis Herculis negotium successisse conetur, armaq; eius omnia sibi afferere medietur, qui tamen si nihil præstare videantur, de ridiculo tamen conatu delectabile possunt spectaculum exhibere. Interim quid Accipiter ex Aegypto attulerit, explicare incipiam.

DE ACCIPITRE.

ACCIPITRIS quidem significata multa & admodum varia sunt, cum ex eo victoria, celebritas, ær, sacerdotium, Sol, Deus, Animus, Mars & Venus, & pleraque alia hieroglyphicis schemate ostendantur, quorum causas sigillatim explicare nostri fuerit instituti.

S O L.

PRæstantissima autem omnium apud Aegyptios consideratio super Accipitre fuit, vt Soli eum æquipararent, solarisque vigoris symbolum hieroglyphicumq; inter volucres omnes constituerent, propterea quod animal esset genituræ, vt compererant, sic cunctissimæ, eaq; de causa in eo genere etiam recensentur, quem Latini Butionem appellarunt, siue quod re ipsa tres habeat testes, siue quod duos tantæ salacitati sufficere non posse crediderint. Ea nuncupatione Agathoclem Sicilia tyrannum à Timæo historicarum scriptore notatū obseruauimus, quem tota pueritia *καὶ τὸ πρῶτον* fuisse tradit, nec minus perulenter reliquum ætatis tempus in nequitia peregisse. Ceterum Accipiter præter id quod egregie est prolifica vi præditus, id etiam commune habet cum Sole, quod & viuacissimum esse perhibetur, & ipbaris ipsius radios firmiter intuetur. Vnde etiam fit vt Medici ad oculorum morbos Accipitrinæ herbæ vtantur beneficio. Qui quidem rerum consensu etiam transit ad metalli: si quidem ferunt ossa ex eius ribis admota aëro, ita id attrahere, quemadmodum Magnes ferrum sibi cogit adhærescere: nimirum enim Chymici aurum solare metallum ponunt. Porro accipitrem Apollinis nuncium dici, legas apud Adamantium. Plutarchus, qui eundem Olirum & Solem interpretatur, omnino propter eximiam videndi facultatem hoc asserunt putat. Habet & aliam cum Sole similitudinem Accipiter, quod, vt perhibent, tricesimo quoque die spleat sœminæ consortium appetere, vt Sol eo circiter temporis intervallo superato, Lunæ coniungitur. Ea verò fuit mortalium religio, Medicinæ inuentum Apollini adscribentium, vt in desperatis à clinica medicina morbis, cuiusmodi quartana sunt, in quibus parum illa, aut nihil pollet, persuasum sit vel puluerem, in quo se voluauerit Accipiter, lino rutilo in linteo adaligari decumbentis collo, remedio, vt aiunt, efficacissimo.

D E V S.

SED cur ego dissimulem quod ab Eusebio refertur super alijs huius præstantiæ, vt inquit ille, à Zoroastre traditum, Deum accipitris habere caput? quippe qui inter omnia ea quæ labem nullam aut corruptionem sentiant, primus ingentus, neque interiturus vnquam, partium expertus, sibi que ipse simillimus, bonorum omnium origo antequam auctor, rerum pater omnium optimus ac prudentissimus, sacrum iustitiæ lumen, absolutissima naturæ perfectio, eiusque inuentor & sapientia: quas dotes cum Soli plerique attribuant, quanto magis eius auctori summo conueniunt, qui tabernaculū suum in eo, vt apud scriptores diuinos legitur, collocauit.

S V B L I M I T A S.

MOTUM ad hæc philosophantis cuiuspiam, qui recta feratur in sublime, nulla prauæ rationis fallacia perplexitate labefactatus, sed quicquid hic conspexerit, statim surrigat ad Deum, iudicium ipsi sacerdotes ostendere si vellent, Accipitrem sursum versus aëra captantem pingere consuerunt. Cætera enim volatilia si cursum arripuerint in sublime, obliquæ ferri tractu, curuatisque spatii agitantur, neque recta cursum possunt intendere. Solus autem Accipiter sublimipeta recto meatu volat.

H V M I L I

HUMILITAS.

Contrà verò si à sublimium consideratione sese ad hæc inferiora demiserit, quasque ibi ideas conspexerat in centro hoc recognoscat, neque ab recto quicquam aberrarit itinere, volentes indicare, Accipitrem identidem sese ad terram demittentem faciebant: nam volucres reliquæ veluti sursum versus volaturæ, per circuitus ascendunt ita cum descendunt, transfuso tortuosoque platu id facere coguntur. Verùm Accipiter vti sursum versus efferendus, rectà fertur: ita si superne de lapsus, ad terram humipera fiat, recto ad nos tramite defertur.

ANIMVS.

Cvm itaque potiores volandi partes Accipitri datæ sint, animusque sit Platoni alatus, sint volatilia etiam in Paradisum deliciarum, quippe in animam ad hominē adducta, quod varios ipsius cogitatus ostendit, non immeritò Accipiter tam ob hoc, quam etiam ob ea quæ superius dicta sunt, animi simulachrum habetur apud Ægyptios: hique duo quos ponunt motus, totidem in animo affectus indicant, qui tunc Accipiter sublimipera est, cum cogitationem in Deum & in cælestia surrigit: humipera verò, cum se ad ea, quæ terræ beneficia sunt examinanda applicauerit. Accipitrem igitur sursum versus tendentem si quis pingat, animum qui ad diuina sustollatur intelligemus, quem si ad inferna delabentem effinxerit, philosophum præcipuè Peripateticum, cuius scilicet omnis contemplatio circa materiam versatur, delineatum intuebimur. In vniuersum autem, vt Hesy chius ait, volatilia in factis literis homines ostendunt qui contemplationi vacant, terrenis se negociis haudquaquam immiscentes: quòd si necesse fuerit ab ea se deiicere, statim reuolant in sublime. Nam & Eucherius sanctum virum hieroglyphicè poni tradit per Accipitrem in Diuinis literis, siue ea de causa quam superius attigimus, siue quia volucris hæc præcipuè, mutata veteri penna, insigniter renouatur. Ita vir qui se Deo dedicat, inueterata prioris vitæ studia proiciens, simplicem bene viuendi regulam assumit, ad quam omnem vitæ suæ rationem dirigit: eoque spectare Iobis dictum, Nunquid in sapientia tua plumescit Accipiter?

MARS ET VENVS.

Erat & illud apud sacerdotes Ægyptios memorabile commentum, quòd Martem & Venerem per duos vtriusque sexus Accipitres intelligebant, quorum marem Marti, feminam Veneri dedicabant. Causam signimenti eam memorant, quòd reliqua femine sexus animalia maribus concubitum assiduum deposcentibus minime morigera sint, quod vna præstat Accipiter: trigiesis enim vno die requisita, quantumlibet fecerit, appellata à mare iterum atque iterum obsequitur, feminas verò maribus morigeras, siue, vt in aliquot Horicodiceis habetur, in Venerem procliuiter pronas, elegio Veneris Ægyptij honestabant: difficiles autem rusticas & morosas, ab huiusmodi cognomento repellabant. Alia item causa est cur Martis vocabulo Accipiter accipiatur, quia scilicet ex traditione quadam astronomica sanguinem à Marte regi nouerat, cuius Accipiter est egregiè siccibundus, est autem animal omnino violentum, imperiosum, cædis cruorisque avidum. Hinc apud Platonem Phædonc, legas eorum animas qui dominationem per violentiam & iniuriam & rapinas exercuerint, post obitum in Accipitres & miluios abire.

RAPINA.

Hinc quoque sacræ literæ Leuitico^s, mensis inferri prohibent, propterea quòd rapax aliquot animal, ad impietatis quidem disciplinam, vt diceret Hesy chius, cicuratur, & imperata facere assuescit: vltus tamen eius ad simplicium auium exitium expetitur. Hi sunt, qui sacerdotalem huius vel illius familiæ vitam professi, meliora secuti videbantur, vt nihil iam his ad hominis verè Christiani tranquillitatem abesse videretur. Principum tamen aulas affectantes, ad rapacitatem, ad pristinos reuersi mores, & suis & aliorum libidinibus inservientes, diuina profanæque omnia cõmiscent: hinc hæresum fauor, atque fomentum: hinc bellorum adhortationes, impulsionesque: hinc bonorum pressuræ vexationesque, populorum cædes, vrbium incendia, regnorum euerfiones, terrarumque desolationes oboriuntur. Sic olim Basilus, sic Athanasius, sic Chryostomus, sic magno numero alij malè habitis: sic nunc armorum sonitus totus ferè Christianus orbis exciuit, quæ tragedia quam sit habitura catastrophen, nemo coniectare potest, calamitatem tamen in Christianum nomen facillè omnes præfagire possunt.

FILIORVM ABDICATIO.

Simile quid aquilæ in Accipitre accidere tradunt Ægyptij, cum scilicet tria pariat, vnum tantum Doum seligere, fouere, ac alere, reliqua verò duo confringere. Quapropter iidem ipsi sacerdotes, si quem filios domo exactos ablegantem exprimerere voluissent, Accipitrem fetam vel incubantem pingere soliti erant: ita tamen rem accipiebant, vt qui abdicaret, vel à se recideret, propter egestatem & inopiam id facere cogeretur. Nam eadem in Accipitre causa fertur, cum in aquila non indigentia, sed fastidium in causa sit, vt vnum tantum alat. Ferunt autem incubationis tempore vngues Accipitri decidere, quorum adminiculo destituta, sit vt vix ad alimenta, quæ vni sufficiant conquirenda, idonea sit: quare, ne qui reliquus est vnus pereat, omne in eum studium & diligentiam impendit.

VITA VITALIS.

Ed illud interim obliuisci nolim, alitem hanc in diuina esse vitalis vitæ, siue id propter sanguinẽ, Scuius est auidissimus, siue propter Solis imaginem, quam excribit, siue, quod receptũ erat apud Ægyptios, circa centesimum ætatis annum, vt supra dictum est Vulturis Commentario, hominem ex defectu cordis deficere, vt Plinius etiam attestatur: natus, vt Varro tradit, hominis anniculi cor, quod sæpe in his Commentariis repetendum erit, duarum est drachmarum, atque ita singulis annis vsque ad quinquagesimum, accedunt binæ, constatq; hominis quinquagenarij cor ceterum drachmis ab eo tempore, annis singulis totidẽ immittitur drachmis, quot excreuerat, creditumque inde, ex defectu humani cordis non vltra centesimum annum posse homines viuere: cuiusmodi vitæ terminum in homine statuisse videtur etiam Dioscorides (Astrologum illum Dioscotidem intelligo, ex cuius dictatis ea excerpfit Varro) ille enim hac ipsa ratione compertum se habere scripsit Alexandriæ inter libitinos, quorum ibi cura mortuos exenteratos & aromatibus delibatos diuissimè conseruare, hominem plus centum annis viuere non posse: eaque de causâ Empedocles & vnum in hoc Aristoteles secutus est, ante omnia cor iudicauit incre cere, quod hominis vitam maximè contineat. Quamuis Hippon; Democritus, Anaxagoras, Diogenes, atque alij nonnulli aliter, quorũ bona pars cerebro principatum formationis attribuunt. Quod tamen pertinet ad annorum centena; Mathematici & diuinæ nostrorum literæ viginti insuper addunt, neque amplius cuiquam esse concessum asserunt, atque hoc terrarum orbe iam mortalibus expleto, & vitæ nostræ decreto quasi quoddam diuinitus promulgato. Illud etiam adiungunt, Mosẽ solum, Dei (vt Indæorum libri loquuntur) familiarem, centum viginti quinque annos vixisse, qui cum quereretur quod iuuenis interierit, responsum ei se: vnt à numine, neminem plus esse victurum. hæc Pollio. Plurimum verò ostenditur & vnum à natura & à syderibus concessum aiunt quod vitæ spacium his potissimum condonatur, qui & corpore & animo valeant, vt Platon; Dionysio, Heraclæotæ, Diogeni Cynico, Eratostheni & Xenocrati Platonico liberaliter concessum. Qui verò ceterum attigerint, Castneades, à quo tertia Academia est, quæ dicitur Noua, neque non Cleanthes & Xenophanes Colophonius, Democritus Abderita, Ilocrates rhetor, & Gorgias Leontinus, cum aliis plerisque memorantur.

ÆGRITVDINE CONFLICTA VS.

Quod autem dictũ est imminui cor in seniu vergentibus, sunt qui cor dentibus ambesum pro homine ponant, qui ægritudine afflicti. Nam Homerus frequenter admodum iis & exedi & consumi cor ait, qui vehementiori aliqua animi ægritudine conflantur, quod ipse vnã cum Hesiodo facilè homines in anxietatibus & ærumnis in senium ire pessum asseuerat, fatalèque neque non naturalem ætatem ira vitio vel imprudentia nostra comminui. Pythagoras quoque volens nos admonere, vnicuique vitæ suæ curam minime negligendam esse, eruditè simul ac sapienter imperauit, *ὡς ἐστὶν τῆς καρδίας*, hoc est; adhibendam esse diligentiam, ne nosmetipsos ægritudinibus subicere contendamus: quæ potissimum in causa plerisque sunt, vt dono diuim concessus vitæ cursus interrumpatur.

ANIMA.

Quoniam verò Latini sermonis autores, animum quo sapimus, animam qua viuimus esse dicunt, nos eorum secuti distinctionem, cum superius de iis, quæ ad animum pertinent ex proposito argumento differuimus, nunc quæ ad animam faciant exequemur: quanquam differentiam eam non vsque qua receptam video, vnde necesse sit interdum, vel in eodem vtunque significato ponere, vel alterutrum vsurpare. Animam igitur quæ nostræ sit vitæ fundamentũ & sedes, Ægyptij sacerdotēs per Accipitrem intelligi voluere, quando quidem ΒΛΕΤΗ apud eos is est, qui apud Græcos λέπαξ, apud nos Accipiter: Ægyptiaca verò elementa illa si per syllabas diuidantur, ΒΛΙ per se animam, ΕΤΗ verò cor significat. Videbantur enim illi libenter ex huiusmodi compositione vocibus, ex quibus ipsa rei natura, vel originationo, vel aliqua vis appareret: quod & apud Hebræos frequentissimum est, vt vnã cum locutione ipsa, res etiam qualis, cuiusmodi sit, intelligatur: vt quo vocabulo cælum nominant, consistare id ex aqua & aère doceant: cum Adam dicunt, & crassam qua compacti sumus terræ materiam, & insitam simul mentem ostendunt: mentem enim terræ applicitam id nominis significare tradit Philo. Sed iam quid commercij anima cum ipso corde habeat, videamus. Ægyptiorum opinio fuit, cor esse animæ receptaculum: quasi igitur nominis coagmentatio significetur & inesse animæ cordi constet, per Accipitris ipsius picturam animæ reminiscerentur. Neque quidem Ægyptij tantum, verum & Stoici animam in corde potissimum statuerunt: sentiendi enim vires omnes ad sensum, quem ex re ipsa communem vocamus, vt flumina ad mare, confluunt: hic autem, si Aristotelem sequimur, in corde est. Neque absurdè dixerimus, ab eo mari quinque corporis sensus, visum, auditum, gustatum, odoratum, tactum, quasi quinque maria mediterranea, diffusos intrare corporis continentem, quæ manifesta Platonis in Theæreto sententia fuit. Quod verò super animo paulò antè dicebamus eum Accipitri comparatum, imò aliè ipsam picturam congruè huius esse symbolũ, redigit in memoriã mihi Zoroastris dictũ: Alarũ quippe esse

A esse animum: quod apud Platonem latissime differitur, decidentibusque alis præcipitem eum in corpus ferri, illisque mox succrescentibus ad superos reuolare. Sed præcontantibus eum discipulis, quo pacto alis bene plumantibus, animos volucres fortiri possent: Irrigetis, inquit, alas aquis vitæ. Iterum sciscitantibus, vnde has aquas peterent, sic per parabolam, qui erat hominis mos, respondit: Quatuor annibus Paradisus Dei alluitur & irrigatur, indidem vobis salutare aquas hauriatis. Quæsierit verò aliquis, quoniam hi fluuij sint, vt si Accipitræ mergere suū ibi velit, eos nanciscatur. D. Ambrosius flumina Zoroastris quatuor, virtutes totidem, in quas diuiditur sapientia, prudentiam quippe, temperantiam, fortitudinem, & iustitiam intelligit, fontemque esse sapientiam: ex quo flumina hæc quantacūque sunt deciuertur; nam in Diuinis literis fons passim accipitur pro sapientia, ad quem accedere sitientes, admonemur, de quo plura in cælo aquis irriguo. Vbi verò Plato in alarū, quas animæ tribuit, mentionem incidit, per alas naturalem eam intelligentiam capit, quæ, vt inquit Alcinous, est intellectio quædam in anima quæ corpori sit applicata, non ea quæ animo à corpore soluto conuenit: ea igitur, cum labem à corpore contraxit, nunquam sese tollere humo poterit, nisi fluminibus, quæ posita sunt, infectum eluerit scelus. Quoniam verò, sunt qui duram metaphoram contendant, Gangem, Nilum, Tigrin, & Euphratem, ea enim iis annibus nomina faciunt, pro quatuor illis virtutibus poni, quæ omnem in hominum vita principatum obtinent, minimè fuerit inopportunum hæc latius interpretari.

PRUDENTIA.

B EX annibus his Gangem primum enumerant, qui pro Prudentiâ ponatur, Trahit hic ramenta auri, carbunculum, prasinum lapillum, quem alio nomine Smaragdum vocamus. Aurum pro inuentis prudentium sapius accipimus: vnde diuinum numen per Prophetam ait, Odi illius aurum, & argentum: de quo quidem alio loco commodius. Deuoluit & splendendum carbunculum, in quo scilicet animæ nostræ viuunt igniculus, qui si tempore suscitetur, neque apta fomenta deficiant, micantissimum ignis fulgorem totis sit ædibus exhibiturus, vt in anima corpori insita, penarum radices ad ætæ altius inhaerescant, quæ si prorumpere semel cœperint, breui sint omnem corporis molem per sublimem aëra libraturæ. Per Smaragdum verò virorem intelligas: porrò autem que virent, viuacitate præ se ferunt. Ostendit præterea viror, præteriti feminis vitam. Aurum fulgore suo presentium rerum precia proponit. Carbunculus excitato lumine, quod futurum sit, quidve aduentet, aperit, quæ tria sunt prudentiæ munera. Ganges ad hæc (Phison, est Hebræis) vocabulum significare, tradunt oris mutationem, siue dicere, velimus, sermonis varietatem: non enim Ganges vnâ tantum gentem circuit, sed, vt aiunt, omnem terrarum orbem ambit, & vt nonnulli opinati sunt, vel mysticè rem intelligentes confinxere, in Libyam vsq; prolabitur: manifestè enim accipiendum, mythologum non ad historiam, sed ad mysticum aquatum sensum animum adieçisse. Atqui prudentiæ, manus est prodesse quam plurimis, neque vllam tam remotam, tam essetam gentem prætermittente, quæ beneficio non demereatur: ideòque in omnem terram exiuit sonus eorum qui nos pie sanctèque instruerunt.

TEMPERANTIA.

C ANgi mox Nilum adiungunt, per quem Temperantiam intelligi volūt. Alluit Nilus plantiæm Egypti: Egyptus in Diuinis literis voluptatem & deliciarum illecebras significat, vt de ferociente equo, suo dictum Commentario, qui latos Egypti campos gaudet insultare. Lex igitur Israeliticis data est, in Egypti captiuitate detentis, hoc est, nequitie ac effeminationibus impurissimè deditis, vt ex Egypto quamocysimè recederent, succinctique lumbos agnum ederent, quod est temperantiæ signum: castos enim oportet, & viuo, ablutos flumine, sacra Deo ferre, supremique numinis Pascha celebrare. Gæzon, hic annis Hebræis est, à quo terram etiam Æthiopicam perliu dicunt, nempe vt despiciatissimum corpus abluat, & libidinis ardorem extinguat. Æthiopia enim, vt nonnulli diuinarum literarum interpretes exponunt, abiecta, vilis, & despiciata sonat, cuiusmodi nostrum est corpus Æthiopiæ perquam simile, quod scelus infectæ maculæ deturpant, & adusque nigri coloris ferrugine inficiunt.

FORTITUDO.

TERTIUS annis Tigris est, qui fluuioꝝ omnium velocissimus, perhibetur, nomenque illi tam animali omnium rapacissimo, quam fluuio velocissimo, à sagitta est, Armeniorum lingua: qua, enim parte ex Armenia in Mesopotamiam labitur, ibi propter rapidissimam velocitatem Tigres sagitta dicitur. Per hanc fortitudinem interpretantur, quod fortitudo cursu quodam pernici concitata, obstantia quæque demoliri atque prosternere videatur, nullisque obicibus oppositisque molibus aut obstaculis impediari, quin quod ferri destinari, eò victrix præorumpat.

IUSTITIA.

QUARTUS est Euphrates, per quem fecunditatem & fructuum exuberantiam intelligi volunt, ac perinde iustitiæ symbolum esse. Ex nulla siquidem virtute, optimiores lætioresque fructus colli feruntur, quam ex æquitate. Hinc Ceres, quod sæpe diximus, Egigera Poëtis, eadèmq; Astræa. Hinc cellus ipsa iustissima, ac ipsius iustitiæ simulacrum perhibetur. Putant verò plerique, Euphratem *ἰσότηρ ἢ ἰσπαρτην* appellatum, quod nulla res magis, quam æquitas ac iustitia, humanum genus læti-

ria perfundat, & hilaritate repleat affluentius. Ex his igitur manifestum est, quibus aquis implumus Accipiter noster lustrari possit, atque identidem ita plumescere easque alas emittere, vt non supra nubes tantum, quod faciunt grues, sese attollere, verum super omnes cœlorum orbis esserri valeat, pari que cum Aquila honore acceptus, in ipsius Iouis gremium audeat volitare.

SANGVIS.

Habet præterea similitudinem Accipiter cum anima, vt æquam omnino non bibat, sed solo sanguinis suctu sitim leuet, quo vno & anima ipsa nutrirî quodammodo videtur. Ideo veteri illo instituto, libaminibus quæ pro anima parabantur, sanguis apponebatur. Et Deut. xii, sanguinem hostiarum pro anima esse monet Moses, idcirco que non debere nos animam comedere cum carnibus. Passim verò Leuitico monetur, sanguinem non esse comedendum, quia vniuscuiusque carnis anima sit in sanguine. Sed præcipue cap. xvii, interminat Deus exitum cui libet, tam ex domo progenieque Israelis, quam etiam hospitibus & peregrinis, qui apud eos diuertissent habitarent, si sanguine vesci ausi fuerint. quem ea de causa datum eis asseuerat, vt super altari per eum animas suas expiarent, essetque ita sanguis anima litatio, dum funderetur per altaris circuitum, & quod residuum esset, terra operiretur. Quod verò dictum, Vniuscuiusque animam in sanguine eius esse, nequaquam intelligendum est, substantiam animæ esse sanguinem, ait Helychius, sed quod focietatem cum carne per sanguinem habeat. Vnde quidam sanguinem animæ Vehiculum appellat: emissus enim vbi frigere cœperit, à carne dissoluitur, auolatque anima. Ea que de causa Ægyptij, si sanguinem significare voluissent, Accipitris imaginem faciebant. Multorum sanè opinio fuit, animam esse sanguinem, siue, vt Empedocles arbitrabatur, in sanguine. Hinc illud apud poetas, Purpuream vomit ille animam. Et, Vitam cum sanguine fudit, & alia huiusmodi. Et apud Ouidium, Pythagorico monitu exturbare quorumcumque animalium cognatas nobis animas nefanda cæde ideò prohibemur, ne sanguine sanguis alatur. & in hanc sententiam tum apud Græcos, tum apud Latinos plurima. Quamuis alio significato accipi purpuream animam, alio de Piscibus commentario docuimus, vbi agitur de purpura vno ictu collidenda, si sanguinem ad tinctum comparare voluerimus. Sed quantum ad eos pertinet qui sanguinem animæ commiscunt, ego non ita fuerim impius, vt non profitear, de brutorum animis hoc tantum intelligi, de quibus cap. i x Genesios scriptum est, Anima illius in sanguine est, cum in homine tantum ex animalibus, anima per se vitalis sit, sua que se continet immortalitate. Et quamuis Salomon pro concione tertia, vnum eundemque interitum hominis & iumentorum, & æquam vtrorumque conditionem, ex impiorum opinione posuerit, ex sua tamen sententiâ, puluerem ad terram reuertî, spiritum ad eum qui dederat, asseuerat. Basilus ad hæc, vbi concione octaua die quinto locum exponit, Educet terra animam viuentem, brutorum tantum animam esse sanguinem disputat. Ait verò sanguinem coactum in carnem suapte natura verti: carnem autem corruptam in terra redire, vnicuique manifestum: itaque iumentorum animam terræam quandam esse naturam. Eos verò valere iubet, quos nihil quicquam pudet animas suas, & æquorum, & canum, in eadem specie collocare, quique seipos etiam, & mulieres, & fructices, & æquoreos pisces olim fuisse reminiscantur, idque asserere non erubescant: quos quidem pisces fuisse nemo sanæ mentis dixerit: quo verò tempore isthæo literarum monumentis mandauerit, expertes magis rationis quam pisces fuisse, quisquis mente iudicioque polleat, dubio procul asseuerat. Illud verò commercij cordi est cum sanguine, vt ex Philosophorum obseruatione compertum sit, cor iis omnibus esse, quibus & sanguis: id quod etiam de iecinore proditur. Neque tamen infirma est eorum opinio, qui non nihil sanguinis ab iecinore procedere iudicant. Sedenim potior eorum, qui sanguinis principatum cordi dedicant, à quo, tanquam à fonte perenni, in venarum conuenticula diffundatur: nusquam enim nisi in corde sanguinem concrefcere, ex Medicorum & Aristotelis traditione didicimus, in quo quidem primū oritur, etiam antequam totum corpus informetur, quæ idem latius libro de Animalibus tertio pertractat. Ac ne interim nos plura de anima, de corde, de sanguine differamus, ea consulto præteribimus quæ dici possent, si quid cordi, quid iecinori, quid arterijs, quid venis inferuiat, & vnde triplex animæ potestas originem & fundamentum consequatur, repetere voluissimus: sed enim hæc ita breuiter tacta sufficere visa sunt pro redditione causa, cur talia sacerdotēs Ægyptij pingere commenti essent. Illud ad iam, sanguinem religiosissimo Hebræorum ritu in summo cultu semper habitum, quem ex alite qualibet effusum simulacrum ostenderint, asperso puluere sepelire pro magno negotio habent, quod persuasum illis ex Prophetarum dictis, sanguinem ad contractæ labis abolitionem, & animorum depurationem facere: sed non intelligunt, mysterium id ad preciosissimum CHRISTI sanguinem spectare, cuius aspergine maculæ omnes nostræ, cum expiari voluerimus, auoluntur.

VICTORIA GLORIAE

Denique propter eas dotes, quas huic alicui natura supra volatiliū aliorum conditionem elargita est, factum vt in vniuersum Accipiter esset excellentiæ hieroglyphicum, præcipueque victoriam significaret: nam reliquis omnino volucres volatu antecellit. Neque frustra Theoclymenus apud Homerum, obseruato Accipitris auspicio, Telemachus bene sperare iubet, eiusque genus in Ithaca supra reliquorum omnium gloriâ potens, celebre & illustre futurum pollicetur. Ea sanè Accipitris prærogatiua est, vt agilitatis in volando principatū obtineat, ab eo que desumantur præclara illa

A illa alarum insignia, quæcunque in huiusmodi deueniant gloriæ significatum. Hinc Victoriæ hieroglyphicum passim in numis & monumentis aliis alatum, quia victoriæ partæ fama sese statim humo tollit, amplexaque gloriæ per summum æthera latè volat, perque immensos terrarum tractus expatiatur, offensiones impedimentaque omnia agilitate sua declinans. Hinc ipsi numi Victoriæ dicti, quibus Drusus in Tribunali plebis octauam partem æris argento miscuit. Hinc Musis coronæ ex pennis quas ex Sirenum alis euulsere, postquam eas in certamen impulsu Iunonis congressas facillè superauerant, vt Eustathius & Pausanias meminere: quæuis alij Sirenas indignatas spontè alas deposuisse dicant, rei que monumentum esse Apteram ciuitatè, ea de causa cognominatam. Vt cunque verò, ad id Homerum alluisse ait Eustathius, cum *ἄρα θεῶν* prorulit, quem Horatius noster secutus, volare verba dixit. Et nostri per pennas columbæ deargentatas in Psalmo, sermone Dei interpretantur, vt ait Adamantius, quod merum est hieroglyphicum. Philolophi ad dissectionem æris, quæ verborum tanquam alarum illapsu, fiunt, id referendum autumant, Sed enim de Musis alibi locus erit suus.

VICTORIA PERPETVA.

Quamuis autem & in Olimpia, & vulgò esset alatum Victoria simulachrum, apud Athenienses tamen exarmatum alis cernebatur, vt & Pausanias & Heliòdorus Periergeta meminere: Mineræque id fuisse signum dedicatum, in cuius dextera manu malum Punicum effec, in læua galea, de quo ita Harpocration: *Λακέρῳ ἢ ἐν τῇ πρὸς τὴν πέλας, ἃτα νίκης ἀδυνάτης ἔξωθεν ἀπὸ τοῦ ἡμῶν τῆς δεξιᾶς ποίηται, ἢ τὴν ἑνωμένην κέρτος ἐπιπέτο*, Id ea de causa factum Pausanias tradit, ne Victoriæ discederet Athenis, ac aliò quopià abuolaret. Ita numen apud se perpetuò detineri posse arbitrati sunt

B Athenienses, dum alarum omen, veluti quoddam instabilitatis signum, reformidabant. Nam quæ Atheniæ attribuuntur ad frequentissimas in eò rerum vicissitudines referuntur, vt Propertius de eo qui figuram eius pinxerat libro 11.

*Idem non frustra ventosus addidit alas,
Fecit & humano corde volare deum:
Scilicet alterna quoniam inactamur in vnda,
Nostraque non vllis permanet aura locis.*

Alæ autem à Cyro visæ, quæ Darij humeris inhaerentes, vna Asiam, altera Europam inumbrabant, nimirum victoriæ signum portehdère. Solitus verò est Darius, qui sibi totius orbis victoriæ proponebat, pallam gestare auro distinctam, quam aurei Accipitres tres, velut rostris inter se concurrerent, adornabant, literis ΝΙΚΗΤΙΚΩΤΑΤΟΣ, inter alas & singulorum caudas dispositis. Et Antiochus magnarum sibi conceisus expeditionum, quia multa strenue fecerat, gentes plurimas debellauerat, vrbes innumeras subegerat, longa victoriarum continuacione illustris, Accipitris cognomine vocari gestiebat. Septem autem Accipitres qui Vulturem infestabantur, victoriæ eius signum hieroglyphicè constituti fuere, quam viri septem in Smerdis Magi exitium coniurati, assecuti sunt, voti que compotes facti, patriam ab illegitimo Rege liberauerunt. Ille siquidem regnum sibi nullis natalibus comparauerat, veluti vultur non ex legitimo conceptu, sed sine patre generatur ex vento. Est & illud victoriæ significatum hieroglyphicum, quod in antiqua columna Viterbij spectatur, duos scilicet Accipitres ex diuerso aduolantes, per quos, vt nonnulli tradunt, Hercules ab Alpibus, & Osiridis à Brundisio motus in Gigantes, neque non victoria describitur. Neque verò ea solum de causa, quod Accipiter volatu præster, quodque alæ victoriæ attribuuntur, alæ ea victoriæ symbolum est, verum ob id etiam quod eius pugna tam artificiosa est, eo que astu patrat, vt necesse sit hostem, qui cum congressus fuerit, omnino vinci. Nam si cum fortiori res agatur, tum sese in aère resupinat, vngues sursum versus intendens dimicat, alas verò caudamque inferius expandit, quibus vice soli fungatur. Vnde fit vt cum aduersarij voti compos fieri minime possit, vel re infecta abire cogatur, vel omnino suspèretur. Quæ quidem solers dimicatio, cum sit etiam noctuaru propria, quæ maiore circumdante multitudine resupinat pedibus repugnat, collectæque in altum rostro & vnguibus totæ teguntur, Accipiter simulac pugnam animaduertit, aduolat noctuis opem allaturus, atque ita quodam naturæ consensu eis auxiliatur. Nam & noctua apud Athenienses victoriæ hieroglyphicum fuit, de qua suo loco, quæ ad rem spectant, diximus.

C Sed minime *ἢ παρρησίας* puto ponere quod in quodam Canone Imperialium militiarum apud Massas Romæ vidi, militarem ordinem fuisse qui Accipitrem luteum, in palma identidem lutea gestabant. Erant hi, qui Sagittarij Venatores nuncupabantur, qui sub Magistro peditum stipendia faciebant. Sed & alius ordo LAVNI nuncupati, insigne idem Accipitris lutei in palma identidem lutea gestabant, & sub eodem Magistro peditum mcrebant, eo tamen discrimine, quod

Agitationum Accipiter caput in alam læuam vertebat, Lanorum in dexteram. Iam de DIVI-
TENSIBVS, Gallicana legione, quorum insignie erat capuleus Accipiter, colore tamen diluio-
re, vñ cum tauro, in ipsius Tauri commentario dictum inuenias.

CELEBRITAS.

Diodorus per Accipitrem volentem, per quem alij victoriam interpretantur, celeritatem ipse
significari tradit, propterea quod in volatu sit omnium volucrum velocissima: vultque signifi-
catum ad res domesticas transferri, quæ cito fiant. Leges & Pterophoros apud Plutarchum, Otho-
nis vita, quæ locutione tabellarios intelligendum, quorum insignia forent surrectæ pennæ, ad cele-
ritatem indicandam. Inde Iuuenalis:

Anxia precipiti venisset epistola penna.

AER.

Accipiter ad hæc passis alis figuratus, elementum aeris indicat apud Ægyptios sacerdotes.
Atque adeo alæ pennarum singularæ aërem significant, vtpote solum auius proprium, perinde
de ac aqua piscibus, terra aliis atque aliis solum est. Animaduertendum verò, locum de pennis
alisse corruptum esse in impressis Horti codicibus, legique debere vt in manu scriptis exemplaribus
antiquis, *πτερόν τῶν ἀλῶν*. Inde quædam desiderari, quæ ad aliud pertinent significatum. Sunt qui
ventos ex ea specie significari tradant. Ventus autem nihil aliud est, quam incitatus & fluens aer.
Triclinius apud Pindarum Pelopis *ἵππας ἰκονίτιδες* velocissimos exponit. Sunt qui cælestium cor-
porum ortum hinc interpretentur. Nam quæ sidera super horizontem attolluntur, volucrum in
morem surgere, & per immensum inane ferri videntur. Pennata verò apud Mercurium talaria, nimirum
Homericum illud innuunt, quod verba ipse volucra nuncupauit. Eadem ratione Irin & æt-
pedem & procellipedem vocant, quæ deorum sit internuncia, vt apud Maronem legimus:

Irin de celo misit Saturnia Iuno.

ANIMVS.

Sedenim cum etiam animi signum sit Accipiter, facile idetidem celeritatis indicium esse potest.
Cum animi celeritas omnem exuperet velocitatem. Sedenim siue victoriam, siue hanc quam
alij ponunt alacritatem, ex Accipitre significari dixerimus, tantundem esse videtur.

SACERDOTIVM.

Neque quidem tabellarij tantum alas gestare iussi, verum etiam sacerdotes Ægyptij capita habuerunt
alis insignia: quod quidem gestamen ideo susceperunt, quod Accipitri ex eo honorem habi-
tum voluerunt, quem dicitabant librum olim puniceis literis perscriptum, Thebas ad sacerdotes
detulisse, in quo quidem libro, qui cultus, et quique honos diis deberetur, quaque ratione sacra plu-
rima procuranda essent, notatum erat. Hinc eos sacerdotes à Poëtis nostris Cristatos appellari
comperias, vt apud Martialem:

Limigeri fugiunt calui cristatæque turba,

Inter adorantes cum spectis Hermogenes.

Habes honoratissime vir Accipitris hieroglyphica, lectionem non quidem tuo sublimi ingenio
dignam, neque multiplici eruditioni tuæ necessariam, sed cultus & obseruantia in te mea pignus.
Neque enim is ego sum qui putem te ex dedicatione hac mea vel minimum crescere, sed si illi loc-
cus apud te in angulo aliquo concedatur, sciam me laudis plurimum comparaturum. Vale.

PIERIVS VALERIANVS BOLZANIVS

BELLVNENSIS AD ILLUSTRIS. HEROI-

nam Victoriam Daualam Piscariæ principem, de iis
quæ per Columbam, Turturem, & Hirun-
dinem significantur ex sacris
Ægyptiorum literis.

LIBER XXII.

Agni omnino ponderis est Pindaræ, Lyricorum principis, dictum illud, alio quamuis numero, in hanc
certè sententiam:

Carmine res viuunt, carmina rebus egent.

Nam scriptor quantumlibet elegans & eximius, si vana & inania mandare literis aggrediatur, putat purpuram
simiam

A *firmam vestiat, nihil aliud assequatur, nisi ut omnibus sit derisus atque ludibrio. Si verò facta inclita præclarâque ab inepto imperitioque scriptore celebrentur, neglecta statim turpiter exoleſcent. Hac dum mecum reputo, honoratissima VICTORIA, tuamque erga desideratissimum coniugem pietatem considero, illiusque res præclarè gestas Musarum tuarum elegantiam decorari conspicio, fortunatissimum Principem appello, qui cum tot ante annos de vita migravit, per te quotidie reuiuiscat, clariorque & illustrior euadat. Te autem non minus bonitatem, quæ materiam susceperis tam insignem, tam celebrari dignam, quæ immortalẽ gloriam tam illi sit quam tibi sine dubio paritura: idcirco vestra plurimum gratulor felicitati. An non ille egregie felix, qui virtutibus omnibus heroicis ornatissimus, rebus tot laudisque sapientissimè procuratis, gloriosissimèque consecutis, post optima illa spolia tam præclara ad Ticinum parua, quasi splendidius sibi in posterum expectare posset, de vita migrans, uxorem te reliquerit tam piã, tam pudicã, tam doctã, tali præstantem ingenio, eãque facundia & arte scribendi præditam: ut quantum ille rerũ gestarum splendore illustris est, tantum tu scribendo. & vnum illam celebrando, clarissima passim habeberis, in ambiguoque posueris, utrum ille res illas prudentius felicitiusve feceris, an tu ea doctius & elegantius victura memoria commendaris. Magnifico tunc dicat foris aliquis Artemisiam fecisse, quæ marito celebrationis tanta sepulchrum struxerit, ut inter septem orbis miracula nomen habere meruerit. At tu quotidie tuo Mysosæa facis, quotidie nouas stauas ponis, quotidie columnas erigis, nouas quas temporis iniuria demolitur aut perdat, sed quæ in animis hominum sita, nulla unquam fortune temeritate lebestari possunt: nulla uentilatis edacitate consumi. Quem referent Musa viuet, meriti Poëta clamant, & de classe tua vnusquisq; summus, fabricas has eludens, excogisse se monumentum ære perennius, regalique situ pyramidum altius, gloriatur. Vincis igitur Victoria Artemisiam, quæ marito nullo non die monumentum aliquod excitat non ex marmoribus aut cementis, quæ aliquando satisfecere putrescereque necesse sit, sed ex politissimis poematibus, quæ domo erit hominum memoria, summa cum virtusque laude perdurabunt. Euaudem opponet alius, in qua vulgus maiorem quandam affectum charitatisque decantat, quod flammis iniecta mariti arserit. Imò superstitio maior ea fuit, ac perinde execrabilior, utpote quæ utrique acciderit perniciosa: sibi, quæ se ausu temerario tam atrociter dono vitæ priauerit, isque affligi parus voluerit, quas superi mortem sibi conscientibus statuere: marito autem, quod manes eius non ea tantum morte tam miserabili mestos reddiderit, sed ut de supplicio etiam eiusdem, si quis apud manes sensus, æternum cruciaretur, effecit. Altera huic non abſimilis, P. Cornelia Annia, clara satis famina, quæ ne in desolata orbitate superuinceret, viuam se vltro in arcam cum viro defuncto damnauit. Sedenim furor hic, profecto furor, nos amor fuit: cuius recordie testimonium ut transfret ad posteros, testamento etiam cauit, ut sacrificio super arcam Plutoni & Proserpina peracto, ea rosis exornaretur. Sed factis sunt exempla hæc à pietate institutaque nostris alienissima. Longe gloriosius proferet se forsitan Alceste Ameti Regis coniux laudatissima, quæ mori ipsa pro mariti vitæ, quem fata sub hac condicione damnauerant, elegit: cuius mutua inter coniuges charitatis exempla, apud Romanos pleraque sunt memoria commendata. Tu non minori in coniugem tuam affectu successa, mortem idcirco non affectasti, quod viuendo, viuam nobis maritum ingenij tui clarissimi opera representas, & quod admirabilius est, immortalẽ facis. Quinetiam dum viuus, eum, quamuis apud superos incomparabili fruatur beatitudine, tua tamen pietatis officio, sensu nescio quo, rerumque nostrarum, quæcunque illum tangit, cura, iucundiorẽ hilariorẽque efficit, ac beatorẽ. Cum itaque insignioribus viduis, quæ ante cæcã aetate claruerunt, anteferranda sis, cogitauit ego, ex hieroglyphicis lucubrationibus meis Columbam & Tururem tibi dedicare, ut commentarium hoc sanctissime viuam atis exemplar, non tibi, quæ testimonij his non egēs, sed mihi incunditatis illius, quam ex virtutum tuarum contemplatione percipio, monumentum sit, atque conseruatio. Tu quid fuscicoboris Columba apud Aegyptios, quid Tururæ sacris eorum literis significaret, & quæ veluti in comitatu accedens, si adhiberit, leges. Ego me satis animo fecisse video, si quam antiquissimi sacerdotes illi viduitatem quibusdam rerum imaginibus occultabant, nostro tempore per te prodire in lucem, & omnibus innotescere contingerit.*

DE COLUMBA.

PERSEVERANTIS CONTINENTIE
VIDVA.

VAMVIS multa essent apud Aegyptios & nationes alias Columbae significata, illud tamen in primis continentissimis illis sacerdotibus admiratione dignum habebatur, quod cum animal aliqui procacissima salacitatis esset, lasciuiaque notam apud omnes ferè gentes contraxisset, in comparabile tamen exemplum continentiae, summamque pudicitiam in ea deprehendebant, quod marito fidem seruaret inuiolatam. Quare mulierem quæ vidua perſtaret significare illi quæ instituisſent, Columbam nigram pingere commenti sunt. Pudicitia siquidem Columba prima, & neutri nota adulteria, conjugij fidem non violans, commuereque seruant domum, quam nisi cælebs aut vidua non relinquit, & quandiu marito priori viduata est, alij non copulatur. Si verò iussa sit à domino transire ad secundas nuptias, fidem eandem seruare secundo, quæ se priori obſtrinxerat, ut Propertius:

Exempla.

Exemplo iuncta tibi sint in amore Columba,

Masculus & totum femina coniugium.

Idcirco Tertullianus in sua illa Monogamia hænc in exemplum trahit, nos ad simplicitatem eius provocatos ea de causa differens, quod ea avis non innocua tantum sit, verum etiam pudica, quam vnam vnus masculus nouit. Nigram autem illam Egyptij faciebant, id scilicet indicantes, quod ad secundas nuptias non transisset, sed atrata viri prioris desiderium præ se ferret: in lectu enim pullo vti colore, multarum gentium mos est: quamuis apud Romanos in Imperatorum funeribus vestibus albis, vt Plutarchus & Herodianus asserunt, utebantur. Venetos autem Padanosque omnes atratis vti vestibus, quod Phæthontis casum adhuc lugent, fabulosus idem Plutarchus ait, siue, quia niger color firmitatis & perseverantiæ signum. Colores enim alij ex vno in alium transcunt, obscuriorisque corporis admittance densiores sunt: sed vbi ad nigrorem peruentum est, ibi consistitur. Aiunt verò nonnulli, non omnium hanc Columbarum naturam esse, vt pudicitiam ita custodiant suam, at earum tantum quas Græci *quæwas* vocant, pullis gallinaceis haud multo minoribus: quas ferunt trigelimum sæpius & quadragesimum etiam vitæ annum excedere. Celibatum verò quem alterutro eorum extincto coniux alter fideliter seruat, & coruis & cornicibus & graculis communem esse perhibent. Columbarum autem oblationem in sacris Theologi ita accipiunt, vt coniugij tam firmi ratione hæbita, nos quoque mentem itabili firmitate perseverantiam Deo, vt vero coniugi, locicimus,

C O R R E C T I O.

Sed et ille Columbarum pullos aut par turturum obrulisse dicitur apud Adamantium, qui aliquem, abstulerit ad vitium & sceleribus, hortandoque monendoque ad animæ simplicitatem traduxerit. Tangit hoc etiam Cyprianus, qui emissam ab Noë Columbam lapso rum imaginem præ se ferre commentatur. Sed his iam aliquantulum insistamus, cum nequaquam diuinæ literæ sint ab hoc argumento dissimiles, in quibus Columbam multipliciter figurari comperimus, ac perinde significata etiam variari. Sed hic series exigit, vt prius de fusca loquamur, de aurea atque argentea suo mox loco dicturi. Nam quæ ad Noam oleæ virentis ramum ore gestat, fusca ponitur à Prophetis, esseque indicium perhibetur mentis, quæ à perperam factis iam abstineat, seque quieti dedat, hoc est, tranquillitati, quæ non nisi inde purgato à vitium animo locum habet. Sub vesperam hæc reperitur, deficientem quippe luce, quod tantundem est, ac si momentaneæ, aut breui temporis curriculo duraturæ felicitatis diceremus. Sub vesperam, inquam, aduolat, ne occupetur à nocte, quippe ne intercipiatur à morte, priusquam infectum elyrit scelus, atque ita perpetui carceris supplicio afficiatur. Promissam enim esse veniam ei, qui paratus sit in posterum bene, piè & honesto viuere, & à quibus emerferit vitium & voraginibus abhorre. alio loco indicat vropygium aurij fulgore illitum: de quo tamen apertius disputatur inferius. De olea quoque, quæ sit misericordiæ signum, suo loco dictum.

I L L E C E R R E A M A T O R I E.

Quod verò sacerdotes Egyptij per volucris huius simulachrum illecebras amatorias significarent, duabus vtriusque sexus Columbis sese inuicem exosculantibus adpictæ, ea de causa factum quod illa non prius ad Veneris copulam, quam ad osculationem deueniunt, Hinc legas apud Senecam Mœcenatis dictum illud, Columbatim labra inferens labris. Extant & Gallienus Imp. carmina satis luculenta, in quibus lasciuiam huiusmodi per amatorium etiam murmur ab eis exprimi declarat eo in epithalamio quod ipse fuit, cum fratrum suorum filios iungeret:

Ite, ait, o pueri, periter sudate medullis

Omnibus inter vos, non murmura vestra Columba,

Brachia non hedera, non vincant oscula concha.

Ea autem de causa, quod osculorum blanditias Columbæ norunt, dedicatas eas Veneri, Græcorum plerique tradidere. Cæterum Athenæus ob id factum putat, quod in Cypro Columbæ primum reperiæ indeque ad gentes alias transmissa. Veneri enim sacram esse Cyprum, omnes norunt. Propter verò salacitatem eam quæ notissima est in Columbis, Albertus non ineptè nomen iis inditum ideo putat, quod lumbos colant: in Venerem quippe se vtrò incitent, ingenta nequitia stimulatæ, cuius sedem in lumbis esse, alibi didicimus. Apollodorus quoque in iis quæ de Dis conscripsit, columbam Veneri sacram lasciuia ergo dicit, nomenque illi Græcè *meletraiou*, *παρά τὸ μελετρῶν ἔργου*, quod supra modum amoris det operam, arbitrat. Sanè Siculi olim persuasum habuere Veneris ab Erycis monte digressam, per dies nouem stato singulis annis tempore fecesum colere, interimque nullas toto eo tractu Columbas apparere, abire enim illas Dex suæ comites, nonam verò post diem aduentare vnam reditus prænantiam, quæ Veneris templum ingrediebatur, reliquas mox vno tummarum agmine reuerti, atque hinc gaudij exultantes Venerem adesse profitebantur, diemque eum hilarem, cantibus & iocis festiuium atque iucundum celebrant.

C H A R I T A S.

Sanè quod mutuis sese osculis Columbae fauientur, ansam dedit vt charitatem, amoris quippe

A pij virtutem, hieroglyphicè per Columbam nonnulli interpretentur. Et Apostolum citat Origenes, qui de charitate locutus Columbã protulerit. Eruditissimus etiã Cyprianus tam viã sanctitãtẽ quã facũdia clarus, in iis quã aduersus Nouatianũ pro vnitãte cõcordiãq; piorum omnium scripsit: Idcirco, ait, & in Columba venit spiritus sanctus: simplex animal, & lætũm, non felle amarum, non moribus sæuũm, non vnguiũm laceratione violentum, cuius ingenium est hospitia humana diligere, vnius domus consortium nosse, cũm generant simul filios educare (ita enim legendum est, non edere) cũm comment volatibus inuicem coherere, communi conuersatione vitam suã degere, oris osculo concordiam pacis agnoscere, circa omnia demũ humanitatẽ omnem implere legem. Noti sunt humanissimi Gallorum omnium mores, qui passim oscula tanto studio cohunt, vt honori sibi ducant, quod adueniens hospes vxorem, sorores, filias etiamnum virgines osculo adhibet o salutauerit, & in amplexum accepit, & in gremium sibi affidere iusserit. Nam & apud Romanos olim licebat obuiã quasque mulieres excipere osculo: quod ideo Cato institutum tradit, vt explorarent an mulieres temetum olerent: capitale enim erat Romanis fœminis gustare vinũ: ideoque ferunt fœminã quã sub Romulo vinũ biberat, à marito impunè occisã. Apud Lacedæmonios oscula non concessã modò, sed etiam instituti Ludi, propositãque pramiãtis, qui seniores lepidius suauarent. Nisæorum id inuentum, & à Mægarensibus etiam in honorem Dioclis obseruatum. Nam & illã Romanorum exosculationes, vt fœmineo generi honos haberetur, sanctitãtẽ sunt, vt apud Plutarchũm legitur libro de claris Mulieribus: nempe quod Aboriginibus in Tyberim inuectis, Roma quãquam nomine inter mulieres quas secũm adduxerant nobilis, auctor fuit vt classis absumeretur in cœtũdio, vnde coacti sunt ibi sedem figere: quod cũm illis feliciter successisset, eius generis pramiã mulieribus detulerunt, quã auspicatissimi facti memoriam prorogarent. Ad hæc Nomadũm asperrima rusticitas incessit, quorum tanta fuit seueritas, vt ne filios quidem suos oscularentur. In Diuinis nostrã pietatis monumentis ipsũm Adfertorem nostrũm legitimus charitatem, vt ita dicam, frigidã in Simone hospite, quod osculo non fuerit ab eo exceptus, exprobrasse. Et sacris Pontificis Romã ritũ solenni per mutuas exosculationes pacis augurium celebratur:

*Ipse etenim casta dum operatur mente sacerdos,
Oscula dat, qua dẽni ille vel ille aliis.*

A E R.

C Redidere nonnulli Columbã ab Assyriis coli in Semiramidis gratiam: sed autores Græci in Rhexã potius memoriam, vt pote qui asserant, & æquã potiores esse partes, in quibus ostentet se natura rerũ, pariũque ratione abstinere eos à piscibus. Cũm verò volatile vnumquodque animal sit aëris indicium, Columbãm præcipuè rãncupatione hac hieroglyphicõve veteres honestarunt, quod domesticis alitibus nulla neque longius domo neque diutius abuolet, tecti tamen lariumque memor summa fide reuertatur, & mansuetissima nobiscũm consuetudine diuertetur. Obiectabunt hirundinem alij, quã trans mare etiam migret, ad sibi domesticã tamen sedem redeat: sed illã nunquam cieurantur, neque vllã nobiscũm consuetudine sociantur: siue ea potius fuerit huius honoris causa, quod illi tanta sit cum aëre familiaritas, vt ibi tutius quã humi versari videatur, tantaque sit eius volatus facilitas, vt Maro dicat,

Radix iter liquidũm, celeres neque commouet alas.

C perniciõsissimũ enim est eius volatus. Vnde Helychius Columbãm neque non turturẽ hieroglyphicã ponit hominẽ, qui mente sublimia quãque facillimè penetret, & contemplationi sit egregiè deditus. Merito itaque Syri qui aërem vsque ad eò colunt tantã religione Columbãm pepercere, quòd ita tangit Tibullus:

Quid referam vt volitet crebras intassa per vrbes

Albã Palestinõ sanctã Columbã Syro?

In numo sanè Cibyritico Columba cusa hanc loci religionem mihi videtur indicare. De vrbe hac Horatius:

Ne Cibyritica, ne Bithinna negotia perdas.

In Cilicia ea est, quamuis & alia sit minoris Phrygiã. In numo autem inscriptio est ΚΥΒΙΡΙΑ. Signum, Columba volans. Fuit & puella Phthia nomine, quam Iupiter fertur adamasse, eiusque formã in Columbã speciem commutasse traditũm ab Eliano. Sed hoc nihil facit ad Ægyptiã. Quod verò de Semiramidi dicebamus, addemus & illud ab eã deriuatum, vt Perseã matrem filiarũque suarũm coniugiã non abhorreant, vt pote quã filium ad stupri vsque consuetudinem adamasse fertur.

IMPIVS INGRATVS QVE.

Q Vin hæc inuãta est Columbarũm generi nota, quod eorum mas iam validior factus, patrum nostro impetie, & à matris consortio tentat abigere, eiusque coniugij locũ occupare. Quapropter Ægyptij sacerdotes impium ingratiũque hominẽ, ac in eos qui de se bene meriti fuerint, perduellẽm, significare si vellent, Columbũm, inquit Horus, aut pullũm eius qui matrem sollicitaret, facere consuerunt.

CASITATA.

CASTITAS.

Sed esto lasciuum animal columbinum genus, contra palumbes parciss mi coitus sunt, ideoque quod Parcant lumbis, Albertus existimat appellatos, Nam & qui frequentiori vfu eos in cibum sumptare consuerint, in venerem hebetiores redduntur: quare non incite illud de alitibus humifmodi dictum:

*Inguina Torquati tardant, hebetantque palumbes;
Non edat hanc volucrem qui cupit esse salax.*

SEMIRAMIA PROCAECITAS.

Quoniam vero, vti dictum, fama est Semiramis sub effigie Columbæ ab Assyrii colli, Gnidius scribit eam a Columbibus enutritam; & in Columbam inde conuersam, qua specie colebatur apud Assyrios: id quod de petula eius improbitate intelligendum est, tamen si quos Diodorus citat, eam & modestam, & nota admodum integritate præditam fuisse prædicant: neque eam ignobilitate patam inficiantur, vtpote quæ circa tagnum quoddam in parte vrbis in crepidinem aquis prominentem proiecta, aliquandiu fuerit ab aquatilibus volucris, quæ apricatum eo se recipiebant, miro propemodum studio educata, quippe quæ non solum alimenta congererent iacenti, sed perinde eam fouendo, ac implumes pullos ab omni aeris iniuria protegerent, quoad pastores creberrimo volucrum concursu, insolitæque trepidatione moti, ex proximis insulis eo conuenientes iacentem extulerunt, alitæque apud se diligenter Menoni, Regis Nini familiari, in vxorem concessere. Sed enim de famosa eius fœminæ procaecitate Scaurobates Indorum Rex apud historicos ita in eam inuehitur, vt pastorale scortum, vt Assyrii Regis concubinam fuisse proclamet, vt nullum egerit diem in castris sine adulterio, raroque vllus ad eam adulter bis admissus fuerit. Satis vero constat tam immoderatæ libidinis fuisse, vt equum abominabili probro turpitudineque adamauerit, autore Iuba. Eam sanè ob libidinis feruorem Euphorion *Συβερη*, hoc est, Ardentem appellauit, epitheto admodum proprio, perinde ac Callimachus Venerem eo versu *Συβερης κίπερος ἄρμενον*, id est, ardentem Cypridis harmoniam. Hanc Hieremias quoque Columbæ notaui elogio, cum Babylonios Hebræorum excidio venturos vaticinaretur: Fugite inquit, ab occurso gladij, quem Columba vrbis perit: per Columbam Babylonis conditricem & eius populi autorem inuenis. Quod autem vates hic fatidicus eam gladij insignem inducit, de feroci & impigio eius ingenio multa rerum scriptores tradidere: sed illud præcipue facinus memorandum, quod Nino Bactrianos obidente, Menon hanc, vxorem quippe suam, accessit: quæ vbi primùm in castra venit, mulier acri ingenio Bactriana arcis situm contempera, confestim viro rationem ostendit loci modico negotio occupandi. Erat arx ab vna parte præcepta, atque in profundam vallem insigniter abrupta, quam hostes vel inaccessam, nullo præsidio custodiebant. Huc audax mulier cum paucis, quos sibi ad id facinus delegerat, per loca ab hostium oculis maximè auersa, atque eadem aspera & confragosa, præter spem omnium obrepit: vnde cum sese veluti cælo delapsa hostibus (quorum oculos Assyrius, dum negotium conficeretur, subita oppugnatione ab omni sensu eorum quæ fierent longe auerterat) ex improviso obtulisset, Bactriani omni spe retinendæ vltius vrbis abiecta, alij alio præcipiti fuga dilapsi, vrbem in regis arbitrio reliquerunt.

REGIVM AVSPICIVM.

Adnumerantur vero Columba inter eas alites, quæ Regibus auspicia faciunt. Hinc Maroniano Aeneæ, Columba geminæ a matre in auspiciis missæ. Et Cæsari originem inde trahenti prospero fuerunt ostento, cum palmam eam nidis frequentare cœpissent, quam, ipse castris locum capiens, inter sylvas quas cædebat repertam, conseruari vt omen victoriæ iusserat: ea enim de causa mirum & inusitatum videbatur, quod id auium genus duram & asperam frondem studiose soleat euitare. Et eadem die, qua natus est Diadumenus Macrini filius, Aquila ei palumbum regium paruulum attulit, & in cunis posuit dormienti, recessitque sine noxa: quod dubio procul eum ab ineunte ætate Imperatorem futurum indicauit. Quinetiam aruspices dixerunt Alexandrum Scaurum futurum Imperatorem, consulti quid haberet auspicij, quod anicula quadam, quo die natus est, matris eius huius generis aues obtulerit. Apud Hebræos legas, prædiuitum ac potentiorum hominum morem fuisse, Columbarum alas gypso illitas in summæ felicitatis signum summis rebus affigere. Hoc Euthymius.

A SE MINIME IRACUNDYS.

Quod vero de his defectu in Columba paulò ante dicebamus, Egyptij sacerdotes hominem natura ipsa nequaquam iracundum qui tamen aliorum perversitate commoueri posset ostendere cum volebant, Columbam pingebant vropygio surrecto, propterea quæ eam, vti dictum, vel non habere bilem, vel si habeat, in vropygio esse tradunt autores veteres. Vnde Græci cum mansuetudinem exprimere vellent, *νύκτιν πάλωρα*, hoc est, quæta Columba dicere consueverant: & *πάλωρα* *καίερα*, eodem significato. Quæ cum porro sit gregalium omnium mansuetissima, iudicata est à Mosè purissima, vt inquit Philo, veluti ex solitariis sola turtur delecta, quæ in eo auium generis talium mnes antecellit ingenio. Neque temerè Dauides abuolandi desiderio succensus, vt sese periculis eximeret, pennas sibi dari cupit, vt instar Columbæ volare possit. Psalmo 145 Columbam ponit

ponit, non Aquilam, non Accipitrem, longè fortiores impetuosioresquè alites, nempe quia eadem prædita est mansuetudine, tractabilitateque & simplicitate, qua Rex ipse insigniter pollebat. Puritatis huius meminere etiam autores Græci: quin & osculorum, propter quæ sit Veneti dedicata: & quòd ea de causa Dis adoleretur, quòd fel in interioribus haudquaquam habeat.

TREPIDATIO,

Illud autem vulgatissimum est hieroglyphicum Columbam præ trepidationè pònerè: nam & nomen illi apud Græcos τρέψω hoc idem significat: à τρέω enim deducitur, quòd trepidare est. Et poëtæ tam Græci quàm Latini passim in pauidis hanc vespèrati comparationem: vel Homerus, *αἱ δὲ βόθρη τρήσασιν κελιδόους ἰθυσὲς ὄμοιαι.*

Ha pauidis gressu similes abiere columbis.

Quam similitudinem Maro ita transfudit:

Præcipites atra ceu tempestate columba.

Etymologici enim τρήσω paronymon, non epitheton Columbae pònuunt.

SALVETRITA.

Ceterum quamuis aliqua det impietatis exempla, nihilo secius inter animalia maximè pura re- censetur, propterea quòd perusalium est eam carere bile, vel dictum: morbosaque & pestilenti quantumlibet tempestate leuente, qui non alia quam earum carne vescatur, contagio eiusmodi nõ contaminari. Quare si pestis inquam debacchari cõpissit: nihil aliud in obsonium Rogibus comparabatur, quam ex Columba: quamuis Diodorus in aliis aliòque & anserem simplicem tantè, eorum regum cibum fuisse contendit. Sanè Florentinus lib. de re Rustica pullos columbarum necessarios esse dicit, si, qui vires à morbo recolligunt.

MEDICINA PEBLITEXA DIES.

Cum verò aliquem medicina ab aliquo Deorum præmonstrata, à morbo conualuisse ostendere conuoluerit, Columbam, vel ut scribunt alij, Palumbem (nam hæc etiam in auguris aliquando confunditur) lauri ramusculum rostro gestantem exprimebant. Ales enim ea quotiens ægritate cõperit, lauri folio decẽpto sibi ipsa medetur. Neque verò palumbes tantum, sed & gracula mēru- laque & perdices lauri folio annum fastidium purgant. Sotus quoque occiso chamaeleonte, qui etiam victori nocet, lauro insectum virus extinguit. Vade diciturum frequentissimum est apud Græcos, seipionem laurum gestare, de his qui in aliquas insidias lapsi, vires periculum solioierit sustulerint. Medicinam autem multifarum ab oraculis petere antiquiorum mos fuit: & suis quoque temporibus peritiam memorat Plinius: illi enim quosdam grauiori aliquo morbo eo correpi essent, soliti erant in triuijs aut sacris locis deponi, opertientes vel oracula, vel somnia, quibus quid ad sanitatem faceret, edocerentur. Præterea nõ contemnenda fuit veterum opinio, quam Homerus sequitur, morbos ad deorum immortalium iram referri, meritoque ab eisdem opem potètere necessarium esse. Philo medicus pharmaca quedã summa efficaciam, quæ ipsemet cõcinnare solitus erat, *Σελύχθηρα* appellabat, quòd nõ aliter ad salubritatem conferrent, quam si dii ipsi manus suas ad curationem apposuissent. Et Astrologi quosdam homines à genèsi eo fato nasci prædicat, ut votorũ potius opè, quam medicinis, ab ægritudinibus & morbis liberentur. Notũ est Alexandri Macedonis exemplum, cuius milites plerique, & cum his Ptolemaus, cui postea Egypti regnum obtigit, sagittis veneno intinctis ad Sami regnum, vel, ut alij scribunt, in Musicanis, cum vulnerati essent, nequè remedium vltim ad salutem inueniretur, draconem in Tomijs, qui herbam quandam ore gestaret, oblatum Regi, qui remedium sibi ex illa imagine commonstratum ratus, exquiri inuentaque herba ex vulneribus adhibita, vel, ut nonnulli tradunt, potionibus instillata, cunctos sanauerit. Solitum enim esse Deum Opt. Max. hæc etiam ratione mortalium rebus ferre opem, & vti à demonibus quoque ferretur permittere, ut nota nunc missa faciamus, ex multis veterum memorijs & poëtarum testimonijs confirmatur. Nam quòd pertinet ad Esculapium, quem ægritudinum causa consulebant, in agro Bellunensi Læbatiõ- num vico memoria est huiusmodi:

A S C L E P
I O . P . R E
L I V S P O
L I O M O
N I T V S P O
S V I T .

Et Pæniam à Notico à Bellunensi ter-
ritorio proficiscentibus, Albæ Iuliæ mo-
numentum offertur in hunc modum:

I . O . M . S T A T
C V A L E R I V S
V A L E R I A N V S
E X V I S V . P .

Multaque huiusmodi passim reperuntur. Quod verò radicem est à Poëcis, Homerus, qui somnium ab Ioue esse ait, Agamemnonem õxeitari facit ad præliandum, somno ab Ioue misso: Nauicam à Pallade, ut in agrum progrediar, quòd suscipere Vlysses & multa passim eodem modo. Virgilius quoque hanc ipsam rem latissime & hic & illic profecutus, nusquam tamen plenius, quam ubi de Latino loquitur:

At rex solacium mæstis oracula Fanni

*Fatidici genitoris adit, lucorq; sub alia
 Consulit Albunea, nemorum quæ maxima sacro
 Fonte sonas, seu anq; exhalat opaca Mephitim:
 Hinc Itale gentes, omnisq; Oenotria tellus
 In dubiis responsa ferunt, huc dona sacerdos
 Contulit, & casarum omnium sub nocte silenti
 Pellibus incubuit stratis somnosq; petiuit.
 Multa modis simulachra videri voluit antiis miris,
 Et varias audit voces, fruiturq; deorum
 Colloquio, atq; imis Acheronta affatur æuernis.
 Hic & tum pater ipse petens responsa Latinus,
 Centium lamigeras mactabat ritè bidentes,
 Atque harum effulsus tergo, stratisq; iacebat
 Velleribus subita ex alto vox reddita luco est:*

ANIMORVM ETVRA FELICITAS.

Sed quoniam incidimus in oracula, nusquam ego plura notis hieroglyphicis similia comperio, quam in diuinis nostrorum literis: ita omnia sensu mystico conscripta quæcunque Moses, quæ Dauid, quæ Prophetæ reliqui diuino afflati spiritu protulerunt. Talis est argentea Columba illa, cui aurum in dorso, posteriorem partem versus inductum. Significat quidem hoc, vt Theologi nostri interpretantur, intare à tergo aurum perpetuæ felicitatis. Nam quam quis quietem in humanis assequatur, quæ præ manibus sit, & ante oculos sita, eam per argentum, quo anteriores Columbæ istius partes bracteate sunt, accipiunt. Longè autem preciosior illam, quæ subsecutura est post obitum, per aurum à tergo illi tum, intelligitur, si modo, vti superius monuimus, ante noctis tempus ad arcum oleæ sicutoulo reuertamur. Nam & apud aruspices profanos, feliciora tempora subsecutura indicatum est, ex aureo gibbo, quem sibi accessisse in tergo Domitianus Imp. paulò antè quam interficeretur, per nocturnam imaginem visus erat se videre. Eucherius Columbam illam argento illustram, cuius posteriora in specie splendentis auri radiabant, significasse ait, prima quæque in diuinis literis argento fulgere, occultioiorem verò sensum longè preciosiorum veluti aurum rursum se: longæque admodum disceptatione rectè procuratum ostendit, vt illa sermonum, qui de diuinis habentur, castitas intemeranda à promiscuis oñctorum oculis, in abdito seposita, suo quasi quodam velamine pudicitia contegeretur, cælestibus obumbrata mysteriis, sicut secreto ipsa suo diuinitas operiebatur. Nam quid aliud sibi vult, Aperiam in parabolis os meum, & in ænigmatæ antiqua loquar, quam hieroglyphicè sermonum faciam, & allegoricè vetusta rerum proferam monumenta? Et illud: Iesus in parabolis loquebatur ad terribes: nisi, sermones suos mystico sensu conuelabat? Ita Prophetæ, ita Apostoli ab ueritate loquendi more recesserunt, facilia in promptu habentes, magna in recessu continentes. Quod ea de causa congruum fuit, vt sacra de Deo dicta à cæteris scriptis, essent merito, ita & specie discernerentur, ne illa cælestium arcanorum dignitas passim & indistinctè patefceret, sanctumque canibus, & margarita porcis exponerentur. Ita consecrata vasa templi inuoluta promiscuis populis fuerit, nec tamen conspicerentur. Ad eam & illud, quod ab eodem Eucherio traditum in iis, quæ de formula spiritalis intelligentiæ scripsit, Posteriora in diuinis incarnationem aduolere enim vocabulum Theologi filij Dei, quæ subsecutura esset, indicare: eoque spectare quæ per angelum Moyse dicta sunt, Posteriora mea videbis, faciem autem meam videre non poteris, quia scilicet Patrem nouit nemo nisi filius, & cui uoluerit filius reuelare. Atque hæc quidem de Columbæ hieroglyphicis Theologi veteres tradidere: & argenteam eam, purissimo scilicet candore spectabilem fuisse dicunt, quæ supra caput altiterit Assertori nostro, dum sanctissima illi aspergini in Iordano tinctus initiaretur. Columbæ autem oculos habere, vt Canticorum cantico, ea intelligitur anima, vt tradit Adamantius, quæ diuinas literas non in superficie primoribusque, vt aiunt, labris, sed ad intimum vsque sensum exquirat. Duabus hæc dum sedet, alis tegitur: iisdem nixa ferret in sublime. Volamus, cum philosophica quadam morte separati à corpore, rapimur ad diuinum: sedemus, cum in amicorum conuentu atque consortio, de sobrietate, de temperantia, de modestia sermones varios commiscemus: cuiusmodi illi sunt qui nos quotidie monent, vt cum Columba pro cantu gemitum edamus, cum scilicet quæ perperam à nobis facta sunt expendimus: id procuramus, vt veluti Columba felle careamus, hoc est, iracundiæ amaritudinem à nobis amoueamus, vt Columba ofculus inhiemus, quippe pacem ipsam vnde cunque perquiramus: vt columbæ gregatim volitemus, plerum scilicet conuentus candida simplicitate prædicos frequentemus: vt Columba ex raptu viuere abhorreamus, nempe nulli esse inuicem, nulli detrudere, neminem offendere caueamus: vt Columba, cum cibum sumimus, meliora grana seceriamus, dicta quidem præcepta ad institutionem & bonos mores facientia à turpibus seligentes, ea gustare properemus: vt Columba cadauoribus uel abominetur, aut edas scilicet qui corpori sunt insiti, qui sensibus adbladiuntur, auersemur: vt Columba in petra foraminibus nidulemur. Petram Christum diuinæ lectionis Magistri interpretantur, in cuius vulneribus & plagis nidum nostrum imponere debeamus, vt Columba iuxta riuos & fluen-

ta resideamus, vt umbra accipitris inspecta, si fortè impetum in nos fecerit, possimus eum commo-
dius & expeditius declinare. Fluente, riuos, aquam cœlitus stillatè pro Disciplina poni, alibi dictum:
hinc igitur lectionibus incumbendū admonemur, vt à mali dæmonis fraudibus ita nos facilius sub-
ducamus. Vt Columba geminos pullos enutriamus. Colūbam amorem superius significare dictum.
Geminos igitur amorès educemus, vnum quo Deum piè colamus, alterum quo mortales alios ar-
denti quadam charitate prosequamur: quæ quidem si præstiterimus, nihil nobis ad benè beatequè
viuendum est in posterum defuturum.

D E T V R T V R E.

Turum Ægyptiis cognita Turtur fuit, nisi plura super ea tradiderunt, quàm legatur apud
Horum. Sedenim minimè verisimile est, sacerdotes eos in vniuersa rerum natura toto vitæ
tempore versatos, non longè plura ac penè innumera intellexisse, quàm ea paucissima,
quæ, vt Plautus diceret, frustillatim hîc & illuc conspiciuntur. Sed quoniam doctrina hæc
prorsus extincta est, satis nobis fuerit, si quando corpus ipsum ab inferis reuocare non possumus, ali-
quam tamen rei vmbra ob oculos exhibere, siue ab Ægyptiis, siue ab Hebræis, siue à Græcis aut
Lætinis ea tradita reperiantur.

CONTINENTISSIMA VIDUITAS.

Perique igitur continentissimam viduitatem exprimeret cum volunt, Turturum in aliquo ramo
insidentem pingunt: ea enim coniuge vita functo, ita se ab aliarum volucrum consortio separat,
tantique mœroris exempla exhibet, vt nunquam inde societatem inire cum alio quopiam patiat,
sed quod reliquum est vitæ, absque coniuge in perpetuo cœlibatu degat, sola vult, neque in fronde-
scenti ramo vnquam insideat, eaque omnia faciat, quæ ad luctum spectare, & ad viduitatis ac solitu-
dinis mœrorum exprimendum aptissima vel in homine videantur. Eiusdem est etiam mas continen-
tiaz, qui nulli amplius feminæ copulatur, sed in eodem comparis desiderio perseverat. quinetiam
dum viuunt, mas nullam aliam adit, quàm eam vnam, qua cum semel coninictus fuerit, & identi-
dem feminam suam ipsa marem vnum tantum agnoscit. Quod quidem ex eo maiorem asfert ad-
mirationem, quod nullus adhuc hominum neque quidem ipse Paulus, ausus est legem viduitatis
præscribere: & tamen vna inueniatur auicula, quæ nos spontè in continentiaz moribus antecellat.
Audiant, inquit Basilius, mulieres ipsæ, vt animalia rationis expertia viduitatis honestatem in deco-
ro iterati connubij anteponan, si hæc auicula, recollectione consortis, coniugium alterius abnuat,
sua contenta solitudine.

PUDICITIA.

A pud Hebræos ipsos omnino reperis Turturum par pudicitiam significare: siquidem, vt apud
eundem Basilius habetur, in circumcisione par Turturum aut duos pullos columbarum offerre
mos erat, quod indicium esset pudicitiaz, ac vitæ continentis exemplum. Origenes porro, siue ea
Cyrilli fuerint, quæ in eandem prorsus sententiam plerisque locis & huic & illi inscripta reperiu-
nt, tunc offerre nos Deo muneri par Turturum inquit, cum mentem nostram Dei verbo velut vero
coniugi sociauerimus, sicut hoc genus auium vnum atque illud idem castè seruare coniugium dicitur.
Addit alibi, Apostolos, cum de castitate sermonem habent, eam per Turturum, quam memo-
rauerint, intelligi. Diuinæ siquidem literæ per Turturum vnamquæque animam castitate præditam
intelligunt, de qua Psalmo LXXIII. dictum voluit, Inuenisse eam nidum, vbi poneret pullos suos,
hoc est, Ecclesiam, piorum sollicitæ coetum, vbi virtutum genus omne appareret. Turturis enim pul-
li pro virtutibus accipiuntur. Alibi diximus pudicitiam à Romanis velata facie pingi sculpique
solitam, & apud alios testudini æquiparatum, quod pudicarum est sese domi continere, & frequen-
tia loca omnia declinare. Atqui Turtur in secretioribus & remotis à multitudine locis, vitam
transigit, aut deserta montium deligens, aut secreta sylvarum à frequentiore auium aliarum coe-
tu sequestrata.

PROVIDENTIA.

Oblatio verò Turturis & columbæ in sacris literis significat, vt Hesichius exponit, hominem
contemplationi deditum, qui munus offerat suum in scientia & mansuetudine spirituali: hinc
enim opus est prudentia, vt non excedat legis consideratio circa res vanas occupata. Turturum
quidem ponit, quia cognitionem atque prudentiam habet rerum, quas sibi necessarias fore viderit,
ita vt eius exemplo exprobraretur populus Iudæorum, Hieremia dicente: Turtur & hirundo & ci-
conia custodierunt tempus aduentus sui, populus autem meus non cognouit iudicium Domini. Co-
lumba autem munda est & simplex, præsentia sancti spiritus index, quales esse oportet eos, qui diui-
narum literarum contemplationi sese dedicarunt: quam quidem simplicitatem IESVS Assessor
noster Apostolis ita commendauit, vt eos simplices esse debere sicut columba identidem admo-
neret, & beatos mundo corde plurimum affirmaret. Ideoque Ezechias cum neque altum sapere vellet,
neque maiora se querere paratus esset, Meditabor, inquit, vt columba.

SALTATIO.

Apuđ Philippum illum qui sacerdotum *Aegyptiorum* lemmata quaedam Græcè scripta posteritati tradidit, saltatorem hominem & tibiis deditum, per Turturem significari comperio, neque quicquam aliud: nam eam omnino tibiis mirum in modum affici comperit, quàm etiam audita modulatione, dare eam motus incompósitos, & saltationem imitari dicunt: quinciam eo cantu in insidias allici atque capi. Ad huiusmodi saltationem addemus, quòd Theocritus *Idyllio* cui *Συρανοσος* titulus est, loquaciores quasdam feminas Turturè vocat: illæ enim non ore tantum garulitatem ostentant, verum etiam caudæ motu, qua propemodum obstreperè videntur.

INTELLECTVS ETHEREVS.

AT in diuinis literis Turtur intelligentiã, quæ à diuino Spiritu est, significat, ait Eucherius, eo Cantici Canticorùm loco: Vox Turturis audita est in terra nostra: neque inficiatur idem de columbã dici. Sed Spiritum sanctum ex columba tunc intelligi vult, quando, quæ de factis literis dispersatio commentatioque profertur, ea manifesta est & adaptata: tunc verò ex Turture, cum res altis obscuris quæ mysteriis agitur.

DE HIRVNDINE.

T quoniam Hirundo, quam Hieremias dicit turturi comitem itineris additam, in manus indicis, eaque non minus garrula quàm turtur notetur à Theocrito, naturæ puritatem quandam secuti, significata eius superioribus duobus, priusquam abuoler, excipiemus, quæ sunt huiusmodi.

ÆQUALITAS.

AEgyptij per Hirundinem in primis, quæ filius suis cibum subministraret, hominem intelligebant qui liberis aquas hereditatis portiones distribuere: neque non principem, qui se ciuibus æquaret suis, neque vilo vellet ornatu vel apparatu magis quàm reliqui sumptuosiore accipi. Hirundo siquidem mira filios alit æquitate, singulis cibum partem impartiens, ea adhibita diligentia, ne qui semel acceperit, bis accipiat, atque ita, vt par sit omnium sportula, procuret. Æqualitatis istiusmodi ad eò studiosus fuit Hadrianus Imp. vt in victu familiari *Homericæ* illud obseruari viderit, ne quis *Διὰ τὸν βίαν* indigeret: quoque obsonatoribus nullum relinqueret peccandi locum, sæpe fercula de mensis aliorum etiam infimorum apponi sibi iubebat. Nihil enim ad conciliandos sibi populorum animos æquè principibus prædest, quàm æqualitatis ostentatio. Nam cum potentia suaprà natura odiosa fit, per moderationem maximè omnium euadit amabilis.

INSTITVTIO.

Sunt qui calathum cum pullis hirundineis in aliquot veterum monumentis obseruatum, hieroglyphicum institutionis esse contendant, argumentumque eiusmodi ad *Osiridis* & *Cereres* beneficia in mortales collata, restant, quòd scilicet ab iis & viuendi leges, & agri colendi præcepta receperimus, & æquo cum reliquis iure vitam degere didicerimus. Legifera enim *Ceres* est *Pœris*, de qua plura alibi. Et apud *Diodorum* sacris *Aegyptiorum* literis, *Onis* Iupiter, iustus, pater, dix, & consultor omnium habetur: quæ siue ad institutionem, siue ad æquitatem accommodes, omnia quadrabunt.

ARCHITECTYRA.

Studiosum ædificationis hominem, quique ampla ædificia, vel etiam oppida cõdiderit, per Hirundinem, quæ nidum astruat, intelligi nonnulli volunt: ab Hirudinibus enim aggeres summisbus opponere, muros construere, domos ex ætietis ædificare didicisse nos, qui de architectura scriperunt auctores optimi tradidere. Operæ precium verò est spectare altis artem & ingenium. Cùm nidum luto construit, stramento roborat ad lutariæ paleationis normam: ac si quando eueniret vti *Ægyptia* non suppeditetur, ipsa se totam aqua madefacit, mox volutat in puluere omnibus peni, lutum ita contrahens, ne omnino illi materia desit ad fabricandum. Manifestum autem industria huius argumentum in *Heracleotico* *Aegypti* ostio præstant vsque ad tenellæ auiculæ, molem cõstitutione madorum ita vaganti *Nilo* inexpugnabilem opposentes stadij vnius spatios, vti humano opere perfici vix posse credatur: vnde mortalium primi, qui casulas ædificare coeperunt, exemplar non tantum ad ædes, verum etiam ad aggeres & munitiones construendas acceperunt.

PATRIMONIUM.

Hæreditarium patrimonium ex asse filius relictum, per nidum hirundinem apud sacerdotes *Aegyptios* significare tradit *Horus*, hieroglyphico inde desumpto, quòd ab auium nella nichil tanto labore, tanto studio, tam diuturnus, & posteris quoque vsus futurus ædificetur: nam si parentes intereant, eam ad eum hereditarem filij, vel eam artem à parentibus edocti, vnde sibi necessaria comparare possint, horant. Agnoscit hoc *Basilius*, vbi ait: nemo paupertatem depleat suam, neque is de sua vita desperet, actumque iam esse de ipsa putet, cui nihil est de patrimonio relicto: nisi enim desunt artes & industria, quibus si nos exercere viderimus, neque *Hirudinibus* deceptoribus esse, vitam commodè agere valeamus. Huius verò hieroglyphici argumentum ex eo desumptum

scribit

A scribit Horus, quòd, vti superius dictum Hirundo vsque ad eò filiorum commodis studet, vt vel peritura dum aqua perfusa, & puluere volutata captura periculum adit euidentissimum, nihilo secius sedem filii paratura opus persicere conatur.

IMPLORATIO AVXILII.

INucnias apud Xenophontem (quisquis illi fuerit) eo libello, qui titulo de æquiuocis circumferitur, per aues has in nido ore patens, populos auxilium implorantes hieroglyphicè significari: nidus enim patriam, os vero adaperit clamorem & implorationem ostendit. Hinc illud Execchiæ canticò: Sicut pullus hirundinis, sic clamabo. Vnde admodum eruditè Plautus Hirundines obicit in somnium Demonæ, quas Simia sollicitabat, qui sit filium statim penes lares suos in phano Veneris opem implorantem inueniturus: illa enim Hirundinum more quodammodo transfretauerat, & ad consuetas sibi sedes, domum quidem paternam, delata erat.

AMICVS INVTILIS.

A Pud aliquos Hirundinem pro amico poni tum inutitil, tum ingrato & perdifficili, comperias, quippe qui moribus nostris, & familiaris vitæ rationi difficulter aduiscat. Hirundo siquidem nostro magis quàm vlla alia volucris contubernio frera, diu nobiscum versata, nostra omnium maximè familiaris atque domestica, nullam tamen nobis vtilitatem affert, nunquam manifestè cicuratur. Proinde verno, hoc est, tranquillo aduentante tempore, nos inuisit, & quasi in officio futura præstò est: hyeme verò, hoc est, turbido cælo instante, aduersa quæ fortuna ingruente profugit: qua similitudine vitur ad infidam amicitiam notandam, autor Rhetoricorum ad Herennium. Eaque de causa Pythagoras eas à testis ablegauit, id scilicet innuere volens, huiusmodi notæ homines euitandos, ac nullo pacto consuetudinem & amicitiam cum illis inuendam esse. Id quod & Plutarchus Symposiaco octaua decade latius explicauit, quæ ne tam multa congeramus, breuitatis causa præterimus.

VERNVM TEMPVS.

ILLud verò nulli non innotuit, Hirundines plures conuolantes à mari verni temporis indicium esse, cum vulgatum sit adagium, Vnam tantùm Hirundinem ver non facere. Accedit huc Cicero in scomma in C. Verrem, vbi dicit: Satisne vobis magnam pecuniam Venerius homo, qui è chelidonio sinu in provinciam profectus est, Veneris nomine quæsisse videtur? Alludit, inquit Alconius, ad nomen, quod Hirundo, quæ chelidona Græci vocant, Veris, id est, temporis verni sit amica: illa enim adulto semper vere præstò est, totam quæ apud nos æstatem agit. Atque hoc illud est quod Horatius ait, Cum Zephyris & hirundine prima. Et apud Aristophanem, Equitibus, πείθει ἕχ ὄραβ, ὡς ἐξ, νῆα χελιδόνια, apud Athenæum legas Rhodiis præcipuum fuisse morem sub tempore vernum Hirundinem inuitare, id quæ χελιδόνις dicebant. Apud Aristophanem Hirundo chlænâ vendere, theristrum emere suadet: præteriti quippe hyemem admonuit, adesse verò æstatem.

GARRVLITAS.

CÆterùm D. Hieronymus & Cyrillus cum Aristotele consentientes, per præceptum illud Pythagoricum, ὀμοσφίως χελιδόνια μὴ ἔχειν, abstinendum à commercio garrulorum & furionum intelligunt: quam quidem sententiam corroborat Alexandri historia, quem cum quietentem Hirundo quædam magno garritu supra Regis caput importune volitans inturbaret, Aristander Thelmiscus pro domesticis accipiendum, qui Alexandro insidias pararent, interpretatus est, quas tamen facileprehenderet, id quæ garritum indicare: quod euentus postmodum comprobauit, Sande κατὰ τὴν ἢ χελιδόνιον Hesiodo, propter garrulitatem, vnde poëta is κατὰ τὴν σα formauit. κατὰ τὴν enim garrire est: eoque cognomento ales hæc apud Anacreontem & Simonidem appellatur. Et Aristophanes, Raris, musca hirundinum vocat nationem nihil, & quæ foliis leuior sit. Sunt qui super hoc D. Hieronymum impugnent, sed ij fabulosè potius, rhetoricè quæ la sciunt, quàm quicquam sani afferant, præter ea quæ desumunt ex Plutarcho. Nos ex Nicoftrato garrulitatem hanc notatam his iambis afferemus:

Ei τὸ συνεχῶς ἢ πολλὰ καὶ ταχέως χελιδόνια
ἢ τὸ φρονεῖν παράσημοις αἱ χελιδόνια
ἐλέγονται ἡμῶν σποφονεστραὶ πολὺ.

Loquū si indefinenter, multaque & velociter,
Prudentiam indicaret, vti quæ hirundines
Fortasse quam nos sapere dicantur magis.

LUCTVS ET QVERIMONIA.

A Lij Pythagoricum idem symboli interpretantes referunt ad tragœdiam, quasi triste omen, lugubrique argumentum secum afferat Hirundo, quæ, vt apud Ioannem Grammaticum in Hesiodi Commentariis legitur, cum prius Philomela Pandionis esse, nunc Hirundo auis, τὴν βουκόνην, μὲ ἐβιάζοντο: Tereus, inquit, mihi vim infulit. Nam quod nonnulli tradiderunt Philomelam in lusciniam abiisse, idem autor Procnæ, non Philomelæ id obtigisse dicit: καὶ τὴν βουκόνην ἀνδρῶν γεροντύια ἢ τὴν ἰδύμεται. Et Proen in lusciniam commutata Ityñ deplorat. Idem apud Ouidium habemus

Sola virum non vltia prius mastissima mater,

Concinit Ismarium Daulias ales Ityn.

Ita & Horatius Flaccus de Procne loquens, quamvis non expresso nomine, lusciniæ tamen similem dicit:

Nidum ponit, Ityn flebiliter gemens,

Infelix auis & Cœropia domus

Aeternum opprobrium, quod malo barbaras

Regum est vltia libidines. Et Catullus eodem modo:

Qualia sub densis ramorum concinit umbris

Daulias absumpti fata gemens Ityli.

Sentit idem doctissimus Probus in Bucolicis. Sed hinc alia oboritur quæstio, quoniam super eadem hirundine dixerit Hesiodus,

Τὸνδ' αὖτ' ὄρθρον παρδωνίς ἄπρο χελιδόν:

Quem manè gemens Pandionis exciit hirundo.

Ὁρθρον exponunt interpretes, clamosa, non autem diluculo flens, cum Hirundo tota clamet die, non autem manè tantum aut vesperi, veluti facit lusciniæ. Sed hic quoque quantum pertinet ad cantus querimoniam & fletum, quæstionem mouet Proclus, Platonis nixus testimonio, nullam alitem diens dolore affectam canere: quare quod Hesiodus de Hirundine ὄρθρον scripsit, is ὄρθρον legendum censet, quæ scilicet matutinè clamet. Atqui nullo etiam teste scimus autem nullam affligam canere. Sedenim haudquaquam leuiter, sed ex arte Poëta dixit Hirundinis loquacitatem lamentationem esse, fabulæ ratione habita, quæ de Pandionis filia fertur, cuius lamentationem paulo antè ex Io. Grammatico retulimus. Sed quonam modo Proclus lugere negat Hirundinem, cum eam Pandionis filiam agnoscat: quòve modo ὄρθρον scribendum contendit, cum non matutinè tantum, sed toto vociferetur die, diluculo verò haudquaquam magis: Sed vt ad Platonis sententiam conuertamur, ille nimirum, de auibus, quatonus aues sunt, affligtas eas non canere dixit: qui verò flebili quid Pandionis filius attribuunt, ad eam, quæ de iis fabula vulgata est, respiciunt. Verùm operæ precium est fabulam, quemadmodum apud Sophoclem digesta est, poemate de Tereo, subtexere. Pandionem quidem, ait is, Atheniensem filias habuisse Procnen & Philoelam, quarum Procnen Tereo Thraci in matrimonium collocarit, qui Ityn ex ea filium suscepit. Aliquo verò post tēpore accidit vt Tereus Athenas repetierit, Philoelam ad Procnen vxorē deducturus in Thraciam, quā in Aulide Bœotiae deflorauit, linguāq; eius abscidit, ne quid ad sororem deferre posset. Cum verò hæc in Thraciam appulisset, historiam vt acta fuerat, acu pingit, remansit ita omnem manifestat. Procne re cognita Ityn filium discerpit, patriq; Tereo epulandum apponit. Hic verò vbi se filium absumpsisse cognouit, eas erat districto iam gladio interfecturus, quas Dei miserit, vt aiunt, in aues transmutarunt, & Procne quidem lusciniæ facta, Ityn absumptum lamentatur, Philoelæ Hirundo, Tereus mihi vim intulit, assidue clamat. Ille verò in epopem mutatus, *αὐτὸς αὖτὶς* gemens dicere videtur. Hæc cum filium meum discerpissent, cum mihi in epulas apposuerunt. Quare Proclus veniam antiquissimo poetæ dare potest, qui sorores infelicissimas, etiam aues factas, sortem quanque suam, quasi permanente præteritæ calamitatis memoria, ita lamentari confluxerit.

P E R E G R I N A T I O.

IN coniecturis alioqui, habere se Hirundinis caput imaginari, peregrinationem significat: id enim earum auium præcipuè proprium, vt pote quæ neq; quidem apud parentes degere soleant. Hinc Hirundo quæ in Pyrihi tabernaculo nidum posuit, rerum quæ peregrè instituerat, irritum euentum ostendit. Indicauit id ipsum Cyro, quæ in tectis eius nidificauit. Quamuis Dionysio prior arcem relinquenti, cum ibi nidularentur, reditum portendere.

R E S I P I S C E N T I A.

SVnt qui resipiscentiam per Hirundinem acu transossam oculos indicet: ea siquidem si vulneratis oculis obsecata fuerit, oculos tamen & lucem recuperare fertur. Cuius rei causam commentantur, imperfectionem quandam qua prædita sit, natura quippe nondum vires omnes subministrante: in pullis enim tantum hoc euenire, quare si punctu lasi eorum oculi fuerint, supresse vigorem adhuc luminis, quem natura ipsa subministrat. Lumen autem pro Sapiencia & cognitione ponit, perinde ac pro Imperitia & insipientia tenebras, vnicuique manifestum crediderim. Tertullianus addit, vt eam ad hoc chelidonis suæ beneficio, cuius scilicet herbæ succo pullorum oculos oblinat, atque ita visum restituar. Ne tamen nullus sit nobis ex Hirundine vsus, Cecinnam Volaterranum equestris ordinis virum, legimus comprehensas Hirundines in vrbe, secum in expeditionibus asserre solitum, quas postmodum victoriæ nuncios amicis mittebat, in eodem nidum remeantibus illito victoriæ colore. Vt minus iam illud admiremur, quod à Fab. Pictore traditum aiunt, cum obsideretur præsidium Romanum à Iugurthinis, Hirundinem ablatam à pullis ad se mox cum epistola rediisse, vt lino ad pedes eius alligato, nobis significat et quoto die adueniente auxilio, eruptio fieri deberet.

PIERIVS VALERIANVS AD ANGELVM

COLOTIVM BASSVM, DE IIS QVÆ PER OLOREM

lusciniam, psittacum, & alias aliquot aves significantur ex
sacris Ægyptiorum literis.

LIBER XXIII.

Primè quidem, doctissimè Coloti, ut totius et antiquitatis studiosissimus, bonarumque disciplina-
rum egregie peritus, mecum saepe de non contemnendis veterum scriptorum inuentis, quocunque
scripta fuerint argumento, disseruisti, etiam si non vsquequaque eorum enitescat eloquentia: quæ
ex diuturna & varia tam Græcorum quam Latinorum lectione, & eorum etiam qui remotiora

quædam literis mandauere, de prodigijs, de somnijs, de sacrificijs, deque multis antiquorum ritibus & institutis
collegeras, mecum communicasti, que licet ex usu iam recesserint, delectant tamen, & veterum scripta red-
dunt ad intelligendum faciliora. Præcipue vero ea mihi placuerunt, quæ de nosse per se & mensuris comperisti, quæ
paucissimj hæc tunc perspexere. licet idem sacrum voluere plerique ætate postera conati sint. Hac inquam, me-
cum ingenue conferre, meaque vicissim qualiacunque esse auscultare dignatus es. Quia vero videbas cogita-
tiones meas ad materiam hodiæ, dicere possumus, intactam, vel paucissimè à nonnullis traditam, intentas esse,
ad Ægyptiorum scilicet hieroglyphicæ studiosius anhelandæ, longamque istiusmodi rei seriem iam instructam,
non tamen absolutam, quam tamen quantæ poteram festinatione urgebam, ut quod angustia temporis inui-
debat, industria & vigilantia suppleres, subinnuere visus es mihi, cupere te quam plurimum, quæ super
Olore conscripsissem inspicere: nimirum enim quod senio tuo tam iucundo, tam facili, tam urbano atque festi-
vo nunquam intermisso prosequi persueuerat. Subsecuta, autem sunt Olorem aliæ quoque euulsem ingenij volu-
ntates, Pſittacus: qui etiam nonnullæ earum amula, sed præ raucitate sua mime illarum potius quam
cantatrices, Pica, Larus, Miluius, Gryphus, & Coruus demum. His omnibus necesse est cauere pares vicini-
que suam, quia tua indigent faginatione: quæ quidem tibi haudquaquam grauis futura est, viro eorum, qui-
bus alites meæ pacis queant, opulentiſſimo. Sed ut iocari desinamus, tu vale, & quantulumcunque id est quod
exhibere poterimus, boni, uti solitus es, consilio, quod enim ab ætatisſimo profectum est, id & ames, & charum
habeas necesse est.

SENE X MVSICVS.

Ægyptij sacerdotes senem Musicæ studiosum per hieroglyphicæ Cygni effi-
giem significare consueuerunt, quippe omnes eo suauius modulari feritj,
quo magis in senium vergit. Musicæ verò illi symbolo (ut hoc obiter in præ-
teriturum) compositissimos mores intelligebant, veluti in senibus mores ipsos cõ-
positiores, & sibi maximè cõsonos esse par est: de iis loquor, qui Colotio similes,
sanctius instituti, vitam integerrimam, & à turpitudinibus alienam peregrè,
Socrates porro apud Platonem, Cygnos tum magis dulciusque canere affirmat,
cùm se breui præsentiant morituros, quasi lætantes Deo gratias agere videantur, quod ad eum, cuius
ministri sunt, præsentant parent. Addit, homines quosdam, cùm ipsi mortem expauescant, Cygnos
quoque falso criminari, cantusque huiusmodi dicere doloris argumentum esse, quem ex aduentante
morte conceperint, sed enim haudquaquam animaduertunt, in omni volatilium genere nullam esse
autem, quæ vel in esuritione, vel in rigore, aut alio quopiam incommodato, quo se affectam sentiat,
emouletur, cantillæ tæ, non lusciniam quidem ipsam, non hirundinem, non epopem: quarum can-
tum, & lectum & querimoniam esse fabulantur. Sibi verò videri neque quidè aues has, neque Cygnos
præ dolore canere, sed quia Phæbo sacræ sunt, eaque lætitia cõcitæ, forsan & diuinatione prædita,
alterius vitæ bona præſagiunt. Hinc M. Tullius Tusculanus quæſtionibus Cygnos, ait, non sine cau-
sa Apollini dedicatos esse, sed quod ab eo diuinationem habere videantur, quia præuidentes quid
in morte boni sit, cum cantu & voluptate moriantur. Omnino autem quod de morte narratur, falsis
aliquot experimentis comperitur est: tamen si Lucretius poeta, perculgatam tan giti opinionem,
cùm eos nece detortos, ac anxie cruciatos, liquidam lugubri voce querelam at tollere ait ex valibus
Helieonis. In quo illud etiam animaduertendum ad hoc & Horatium & alios respexisse, cùm pœ-
tas Cygni simbolo nuncuparunt.

P O E T A.

Nam veluti Cygni senio confectis argutionibus, ob gutturis exilitatem organis affectis suauio-
rem simul & vocaliorem emittunt vocem, ita etiam boni pœtæ, quo per ætatem magis pro-
fecerunt, scribere itidem solent & elegantius sapientius. Sic Oedipus Coloneus opus ea con-
scribens ætate, qua propter senium autor desipere videbatur, à filio etiamnum rei familiaris

malè curatæ actus infanxiæ reus, omnium quæ antea conscripserat operum cultissimum iudicatum est. Et Iſocrates (vt Oratores etiam huc admittamus, nam & id dicendi genus musicum est, & certis constat numeris) Panathenaicam orationem, omnium quas antea scripsisset luculentissimam, post octogesimo vitæ annum elucubrauit. Sic Pontanus & Vraniâ & Meteorica, Syncerus Actius poemata pleraque, Aurelius Augurellus Chryſopœiam, & alij pleriq; ætate nostra bene literati viri eo suauis cygnum hoc melos emodulati sunt, quo magis visi consensere. Sic tu Musas assectaris, quæ salis & lepôris plurimum præ se ferunt: denique omnia quæ ad eruditionem spectant, non ignauiter peruestigas. An verò Platonem dissimulare poterimus, quem annum circiter octogesimo agentem scribendo vita functum aiunt? Vt fabulosum minimè videatur, quòd Socratem perhibent per quietem existimasse nouellum se Cygni pullum inter genua tenere, qui plumis repente sumptis euolauerit in sublime, æteraquæ omnem suauissimo clangore compleuerit: postridicquæ Platonem ab Aristone patre ei commendatum in institutionem: visoque statim puero dixisse Socratem ferunt, eam esse auiculum, cuius imago nocte proxima sibi per somnum fuerat obuersata,

S Ed, vt etiam attingamus poetarum fabulas, Cygnum aiunt hominem municipibus suis iniuriam hieroglyphicè significare. Siquidem Olores in volucrum genere id habent peculiare, vt alter alterum depascatur, atque inter se morsus conuertant, vnde illum crediderim Pindaro Inhospitalem appellatum: id quod nescio qua æmulatione præstantiæ, in poetis præcipuè, & nunc esse, & fuisse semper, exploratissimum est. Nam vt ipsi aiunt,

Qui velit ingenio cedere, rarus erit.

Adde quòd Melitus Euboicus auem hanc ita conuiciis plenam esse dicit, vt ea clamante, reliquæ aues quæ præsto sunt conticere cogantur.

MUNICIPIBVS IN-
iurijs suis.

S Ed fuerint hæc improborum exempla, cum ego bene literatos viros eo benigniores candidiorè s que semper expertus sim, quo magis & ingenio & eruditione pollerent. Pontanum aiunt omnium ingenia fouisse, de nullo vnquam etiam cum familiarissimis obloqui solitum. M. Antonium Sabellicum, quem ego per quinquennium audiui, tanto candore præditum agnoui, vt quia nulli vnquam detraheret, neminem carperet, neque manifestos quidem hostes incesseret, quos professionis iniçio, molestissimos inuidiâ homini comparauerat, & quòd omnes alba, quod aiunt, linea notaret, non emuncti fatijs iudicij plerunque retulerit notam. Talem fuisse Romæ Pomponium Lætum aiunt, qui licet à multis iniuria lacefferetur, nunquam tamen ipse maledicendo calumnias propulsare curauerit. Talis apud nos Nicolaus Leonicus, talis tu, talis Iacobus Sadoletus, cuius nomen ætate nostra in Modestiæ appellationem abiit. Sunt itaque Cygni, qui verè literati sunt, qui benigni, qui nulla syncerum animum macula labefactarunt. Nimirum enim candoris est in diuini Cygnus, quem omnes insignem memorant albedinis epitheto, ne λευκότητι albiditudo vt Plautus, dicam. Ita apud Ouidium:

Ad vada Mæandri concinit albus Olor.

Et, candidior Cygnis, apud Virgilium. Theocritus ea de causa *ἄλημ κύκνον* dixit, quòd femineus color plurimum à candore commendari solet. Albos autem esse à nariuitate Cygnos, ait Hellenicus,

ANIMI CANDOR.

GLORIÆ CALCAR.

I Dem verò poetæ hoc commune cum Cygnis habent, quòd gloriæ studio trahuntur, fauorisque & laudationis omnino sunt auidiusculi,

Nec petitur sacris nisi tantum fama poetis.

Cygni quoque tunc suauis canunt, cum Fauonius eos ad cantum visus fuerit inuitare: *Ζεφυρός γὰρ χρῆσονται πρὸς τὴν θάλασσαν ἐλαφρὸς ἐξ ἐνοσίφρα*, ait Philostratus Phæthonte: Sed longè venustius & plenius id recenset, vbi palustria & aquatica loca verbis pingere conatur. Ælianus quoque non canere eos ait, nisi flante Zephyro.

Quod

A Quid quidem ideo repetendum duxi, quia si quis Musicam ipsam aptissime describere voluerit, non aliam libentius speciem imitatur quam quæ in huiusmodi ab eo autore oculis subicitur. Ex Oloribus vero qui vocaliter sunt, in ripæ margine, Ericulo quodam factis, sedunt, vbi argutum nescio quid certandi studio videntur emodulari. Cantilenæ verò signum videas puerulum alatum, qui ventus Zephyrus est, is enim cantum Oloribus inspirat, & elargitur. Pingitur verò is delicatus, mollis, cuiusmodi est aura eius, quam libenter adeo captamus. Olorum verò plumæ eundem afflatu eo furriguntur, quippe quæ repercussu venti commouentur.

MUSICÆ.

APOLLO FIDICEN.

A Pud Card. Hippolytum Medicen alumnum meum, signum ex marmore pulcherrimè ductum habemus, qui nimirum Apollo Fidicen est: læuam enim manum admouet ad Iyræ iugum: ea Cygni dorso sustinetur: Cygnus ipse collo suauiter reflexo, rostroque ad chordas versis, parè cum Iyrâ videtur harmoniam emodulari. Dextera dei dextro innititur genu, & quæ plectrum continet: adiacet ibidem humi phætrea, vtpote signum, deum ipsum non semper arcum tendere, sed aliquando tacentem Musam citharâ suscitare. Et hæc quæque faciunt ad Musicæ significatum.

ORPHEVS.

S Anè Plato Egyptiacæ doctrinæ nunquam immemor, cum scelerem illam ciuitatem conderet, illic ferè ait Orpheum Calliope's filium, cum à mulieribus scelerè discerptus excessisset in vitam, hinc, quod erat, derelicto, in Cygnum emigrasse mutata specie, vt qui insignis Musicus fuerat, Musicam itidem perseuerantius exerceret. Hinc locum mutatum est Horatius noster, cum in Cygnum abite se scribit ad Mecanatem:

*Iam iam residua cruribus aspera
Pelles, & album mutor in alitem
Superne nascunturque leues
Per digitos humerosque pluma.*

Et par plectrum silentio vocalissimam opponeret harmoniam, ita de Iyrâ canit:

*O mites quoque piscibus
Donatura Cygni, si libeat, sonum,*

Platoni ea super Orpheo scribenti adfentitur. Aeneas philosophus, qui quidem vbi ex Chaldaorum, Egyptiorum & Græcorum opinatione defunctorum animas euocari posse docet, Orpheæ Cygni specie euocandum ait. Quod si quis Homerum euocare voluerit, oportere eum Luscinia formam indutum apparere: de qua paulo post.

NAVIGATIO SECUNDA.

Cum verò Cygni & aquis & Faunio plurimum gaudeant, in Ægypto solis nautis, veluti Aquila tempestati, columbæ Regibus dedicantur. Hinc illud apud Virgilium:

*Ni frustra augurium vni docuere parentes,
Aspic bisseos latantes agmine Cygnos,
Aeribere a quos lapsa plaga iouis ales aperto
Turbabat celo, nunc terras ordine longo
Aut capere, aut captas iam despectare videntur:
Vt redeat illi tadum stridentibus alis,
Eroetra omnesne palum, cunius, dedere:
Haud aliter puppeque tua, pubesque tuorum,
Aut portum tenet, aut pleno subit ostia velo.*

DE LUSCINIA.

Veluti post Orpheæ, ex antiquorum traditione, merito succedit Homerus, ita post cygnum Luscinia locum tenet, quando, vt paulo antè dicebamus, Cygnus Orpheæ, Luscinia Homeri simulachrum est.

MUSICÆ.

Non immerito autem Musicam, atque omnibus tam numeris absolutam, per alitis huius hieroglyphicum significari tradiderunt, siue multiplicem vocis varietatem, siue delectabilem suauitatem, siue perinacem in ea continuationem admirantur, vt vna denique perfecta Musica licentiam sonum modalectur, quem nunquam continuo spiritum in longum trahat, nunc inflexo variet, nunc conciso distinguat, intorto copulet, pronuntiat, reuocet, & ex inanis infuscer. Quid enim se-

cum

cum ipsa murmurat, quam plena, quam grauis, quam acura, quam crebra, quam extensa modulatione? atque ubi visum est, ut sonus ipse vibrans, ut summus, ut medijs, ut imus exaudiret: omniaque tam paruulis in fabricibus, quae tot exquisitis tibijs tormentis ars hominum excogitauit, quibus Musicae leporibus enarrandis, cum Luscinia Plinius ipse contendere videtur. Ut iam Luscinias taceamus Graeco & Latino sermone dociles, Drufo & Britannico Claudij filiis, fuisse. Huic autem aui tam genuina, tam voluptaria est modulatio, ut, si Aristoteli credendum est, obseruatum sit eam pullos erudire. quod si procul à matribus alantur, non ita suauiter, neque ita perite canant. id quod tamen non mercedis neque gloriae spe faciunt, quae duo mortalibus ad augendam industriam calcaria potissimum adhibentur, sed vniuersae delectationis gratia qua sese oblectat. Quod si qua vnaquam auis fuit, ex cuius cantilenis homines Musicam excogitauerint, ut Chamaeleon Ponticus arbitrat, nimirum Luscinia est, quam habuisse magistrum neminem pudere debeat, dummodum in hac re alitis non ignauiter assequatur.

GERMINATIO.

Germinationis tempus nonnulli per Lusciniam indicant, propterea quod auis ea cum primum Sylua frondibus incipit opacare, diebus ac noctibus quindecim assidue canat, latitiam testata, quam ex verni temporis aduentu persentit, ab eo vero tempore canit quidem, sed non assidue.

LUCUBRATIONES.

Quare factum, ut qui eam vernis mensibus per toram ferè noctem dulci eo modulamine delectari obseruarunt, vigilantiam eius hieroglyphicè, nocturna sive lucubrationes significari dixerint. Nam nisi literarum studijs summa inesset delectatio, mirificusque concentus, pro vniuersiusque ingenij capri, haud facile reperias qui laboriosis vigilijs temerè velit insensescere, atque assidua mentis agitatione consumi. Cui quidem sententiae fauet, quod Hesiodus ea similitudine quam de Luscinia ab accipitre in altum rapta, miserabiliterque conquerente, posuit. Per Lusciniam, ut interpretes addunt, Poëtam causa modulationis intelligit, semetipsum scilicet; qui fuerat à iudicibus vexatus: per accipitrem vero iudices, ob rapacitatem, qui Persae fratris largitionibus corrupti iniquè iudicauerant.

DE PSITTACO.

Psittacum apud Aegyptios, de quibus aliquid habuerim, non inueni: sed autores, nationesque reliquae, auem in humani sermonis imitatione omnium maxime admirabilem, indictam minime reliquere.

Per eius enim effigiem eloquentem hominem, qualem se negat Tullius reperisse, significabant, cum nullum ex animalibus rationis expertibus articulatus humanas explicet voces: id quod ideo praestare, quod linguam habeat latiore carnosioreque, & humanae propemodum similem: nam quae angustam habent, literas proferre non possunt. Atque hanc verisimile est inter eas, quas Psaphon Libycus enutrit et instituit, principatum obtinuisse: illa enim cum aliquin vir esset peritissimus, & omni scelere obscenitate contaminatus, viam excogitauit, qua non modo se purgaret infamia, sed diuinos etiam honores post mortem assequeretur. Aues enim magno numero in secludum penetrare clausit, quas cicuratas, nemine conscio, docuit canere, *uisas dios Psaphon*, magnus deus Psaphon: mandauitque moriens, ut penetrare illud nulla interposita mora disiectis fenestris patefieret, atque ita prouolantibus per urbem totam, totumque agrum auibus, & magnus deus Psaphon, ubique Graecè concinentibus, factum ut sit creditus deus, & templa sacraque illi fuerint instituta.

ELOQVENTIA.

DE PICA.

Et Pica docilitas ad humana verba, sed quoniam non ita liquidè nec concinnè loquitur ut Psittacus, & quadam omnino rauitate sermonem obfuscat, praefractoque sono syllabas enunciat, estque memoria minime tenax, ut nisi quae didicit frequentius replicari audierit, facile obliuiscatur, ideo non meruit, ut Psittacus, eloquentiae titulum sibi vendicare.

GARRULITAS.

Sed pro garrulae potius loquacitatis hieroglyphico posita est, quod & in rudis plebeculae ore quotidie versatur, garrulos Picae cognomento vocantis: ea enim & loquacitate plurima, & assidua vocum mutatione insignis est, utpote quae diebus ferè singulis diuersam emittit vocem. Cuius quidem garrulitatis ergo Baccho dedicatur, ut Plutarchus affirmat: dicacitatem enim plurimum

Hic Seruius. In congruam, inquit, heros credidit carmini, si Mergum dicitur, et alibi ciconiam per
periphraſin poſuit:

Camada venit ante longis inuisa colubris.

DE CEPHPO,

Sed quoniam & Cephphus ipſi ſuam habet ſignificationem, quem is in hieroglyphicis loſum
teneat, videamus.

F A T T V S:

Cephphus vbiq; hieroglyphicum eſt ſaruitatis & ſuporis, quo animal id egregie laborat. Ferunt
ſiquidem eum ſpuma marina viticare, cutis rei non ignari piteatores, ſpumas è litore colle-
ctas eminus proieciunt, ita volucres ad eſcam alleciantes, mox cominus, inde etiam manu portigen-
tes, facillimo eas negotio capiunt. Theodorus hanc Fulicam interpretari videtur, ea, vt arbitror, ra-
tione adductus, quod Arati carmina quædam Virgilius ad verbum ferè Georgicis expreſſerit, atque
vbi ille *κέρφοι*, hic Fulicam poſuerit, Arati carmina ita habent:

*Κέρφοι καὶ κέρφοι, δὴ οὗτις ἑσδοὶ περὶ ἄντιον,
ἀντία μάλῳ τῶν ἀνίμων εἰληθὴ φέρονται,
πολλὰ κείδ' ἀρῆαδ' ἔς πῖσας, ἢ εἰ μὴ θύει
ἀθύει χαρσῆα πνέουσαντα πῶτερ' ἄλκι.*

Virgilius ita reddidit:

*Cum medio celeres volitant ex æquore mergi,
Clamoremq; ferunt ad litora, cumque marina
In sicco ludunt fulica.*

quod verò vna iungantur *κέρφοι κέρφοι* in adagiis, geminatum eſſe opprobrium dixiſſim, vt lapis, *κέρφοι*
dex apud Terentium, & quod ad mergum & fulicam noſtros facit, ſteartores nebuloſes, & alia hu-
iſmodi apud Horatium.

DE GRYPHE.

Higere videtur rerum ſerles, vt qui ab obſcure Phœbea alite exorti ſumus, Gryphes identi-
dem Apollineos ſubiungamus, tamenſi quid hi tibi vellent, nunquam compererim apud
Ægyptiorum hieroglyphicorum interpretes. Ægyptium tamen eſſe commentum Bembæ
Bembæ oſtendit tabula, in qua Gryphes multis variisque formis caſati, & ea etiã quattuor fa-
bulantur effigie conſpiciuntur, paſſimq; in terra Græcia, & Italia vniuerſa, quæq; Romanum
olim Imperium extendebatur, in myſtica huius philoſophiæ uſum figurati.

A P O L L O.

Hi ſiquidem auritum animalis genus, qui capita habent aquilæ, cætera leonis, vt plerique tradi-
dere, & vt in athenica Bembæ monſta cernitur, cum alis ingentis admodum magnitudinis, Apol-
linem indicabant, veteresque eos Apollineo curſui ſuccedere ſinxerunt, Gryphentumq; Phœbum
hac de cauſa uocatum à nonnullis manifeſtum eſt, quod ita tangit Claudianus:

*At ſi Phæbus adest, & ſtratis Grypha iugalem
Riphae tripodas reptens detorſit ab axe.*

Et in Gallieni numis Gryphes culos inſpicias, cum inſcriptione, *APOLLINI CONS. AVG.* Duo
verò animalia in ſuo quæque genere reliquis imperantia comblectuntur, veluti Sol reliquis in cælo
micantibus ignibus imperitare, & luminis ſui magnitudine vberatæque reliquos omnes alere & ſe-
luſtrare videtur: merito itaque ſacris proſanisque rebus omnibus, aris, ſepulchris, vrribus, templis, pu-
blicis priuatisque ædibus cuſtodes paſſim adhibiti. Sunt tamen qui Gryphis figuram non, vt vulgo
creditur, leopina in inferioribus ſpecie eſſe dicant, ſed equis hanc abſimilem, verum quæ capita
com incuruis roſtris aquilæ ſunt more, ſed ea aurita habeant: ita enim ab Aristo Proconceſſo memo-
ria ſuper his proditum tradit Pausanias.

N A S O N E S.

Inuenies aliquando Naſones, id enim nomen à naſi magnitudine eſt, Gryphos nuncupatos, quod
ſiquidem cognomento Syria Rex Gryphus Cleopatrae filius appellatus eſt: fuit enim is viſenda
naſi magnitudine præditus. Sed quid ego ulterius de Gryphis commetari pergam, cum reſuſti ſcrip-
tores dubitent, an ſuius imaginis animal inueniatur: Capite enim nono ſupra quadageſimum li-
bri decimi Plinius ſententiam arreſtat ſuam ait: Pegalos equino capite volucres, & Gryphas au-
riſos aducitate roſtri, illos in Scythia, hos in Æthiopia, fabuloſos reor. Idem tamen quarto libri
xxviii. cap. apud Scythas ait aurum à ſormicis aut Gryphibus erutum. Sed hoc ait ex vulgata hiſ-
toriarum opinione. Nam illud Virgilianum, Ingentur iam Gryphes equis, niſi aliud ſibi uult, quam
euenturum vt ea, quæ minime fieri poſſunt, protinus fiant: aëria quippe animalia cum terreſtribus
eidem iugo ſummittantur, quod natura minime patitur. Sed, bonè Deus, quorſum Hydra, multiceps
quorſum triiceps Geryon: quorſum tribus compacta feris Chimæra: quorſum Sphinges, & monſtra
alia niſi

A alia: nisi vt partium complexum ostendant, veluti ex verbo & diuersis nominibus oratio constituitur. Quare qui simplicium significationes rectè perceperit, facile ad mixtorum interpretationem accedet, quæ cum tibi, mi Coloti, cognitissima esse non ignorem, superuacuum duxi plura super his inculcare.

DE CORVO.

Inem eram his nugis facturus, qui mihi videbar plus nimio tibi obstrepuisse, cumque coronidem ducere pararem, visus mihi sum crocitantem audire Coruum, quasi se quoque Phœbeam alitem vendicaret, & in harum cōsortium admitti se quoque postularet. Non ineptum iudicavi, qui orsus essem à candidissima, desinerem in nigerrimam; à vocalissima in rauicissimā, quòd sciebam antipathiam istiusmodi in naturæ rebus considerandis suam habere voluptatem. Tu igitur necesse est summittas aurículas, & quicquid crocitauerit, & quicquid contra aliarum auium morem fecerit, boni consulas.

FILIORVM EXHEREDATOR.

Corui autem figura hieroglyphicū erat hominis qui liberos suos exheredaret, abdicaretque, aut domo quoquo eieceret modo: aiunt enim eum pullos suos, simulac volandi potestatem affecerit fuerint, nido expellere, mox & regione tota interdiceret, quòd vsque adeò sit amans solitudinis. Faciunt hoc & subaquilæ, quarum greges vsquam difficulter inuenias. Autores nostri, qui rerum naturalium historiam conquirunt, magna ex parte scribunt, Coruum pullos quidem parere, sed eos non alere, mœstitia scilicet affectum, quòd eos, simulac exclusi sunt, pennis candicantibus præditos aspiciat, ac perinde vix à se genitos arbitretur. Vt unque, pro maximè laborantibus inopia, Psalmographus ait: Et pulis Coruorum inuocantibus eum alimenta subministrat Deus. Cum enim ita fuerint tanquā adulterini, à parentibus destituti, vel rore cœlitis destillante, vel minutissimis quibusdam animalibus, quæ nidos eos circumuolant, nutriuntur, in supremæ benignitatis summæque providentia diuini numitis argumentum. Eucherius hinc filios fideles doctrina cœlesti imbutos, ex infidelibus tamen parentibus genitos, indicari ex veterum Theologorum traditione commonuit,

INBRES.

Inauguriis Coruus, perinde ac coruix, de qua dictum alibi, imbrum significationem habet. quare Nicaner ita de Coruo: *κόραξ ἢ ἀμφήσια κροκόεις*, vbi ait interpres, *ὅτι χρημαίονα δείλῃσι οἱ κόρακις καὶ φύλα κολοίτη ἢ δαίτος ἀρρομίνοιο διὰς περὶ σπῆς ἐγένετο*. Quem Virgilius secutus, de pluuia portentis ait: *Est è pastu decedens agmine magno Coruorum increpuit densis exercitus alis.*

Longè autem diuerso à Cornice significatione Coruus accipitur, quippe cum ea, vt suo loco dictum, sit concordia signū, vt pleraque pœtearum elogia indicio sunt, Corui contra futuram quandoque inter collegas discordiam ostenderunt, aquilam, quæ Augusti tentorio superfederat, duo numero infectant, à qua & afflicti, & ad terram deiecti sunt, cum is ad Bononiā Trium virorum copias traduxisset, Philippo rerum exitum, qua lis inde subsecutus est, præfagiente. Fuerunt & Alexandro Babylona iter intendenti, infausti ominis signum, Corui sublimes volatu se inuicem incessentes, quorum afflicti quidam, ac penè descripti, in illius conspectu ad terram decidere.

DISCORDIA MILITARIS.

EMANSOR.

ET quoniam in milites incidimus, est cur apud eos aliquantulum immoremur. Emanforem ex Coruo figurato significari, tam diuinæ quam profanæ literæ docuerunt: quippe eum qui officium suum deserat, veluti miles ignauus, qui ad constitutum diè adesse iussus, domi defederit. Secundo Factorum habemus, Phœbum, cum Ioui sacrum facere instituisset, Coruum qui aquam de viuo fonte afferret, præmississe: qui cum incedisset fisco quæ acerbos adhuc fructus habebat, tandiu moratus est, quoad maturi fierent: inde pastus anguem corripit, quem ad Apollinem defert, eum aduersarium causatus, moram iniecit, ne aquam haurire potuerit: quem Phœbus cum mendacij redar guisset, Coruum inde damnauit, vt quandiu ficus lacteus esset, aquam de nullo fonte biberet. At qui multis ante seculis Coruus in Diuinis literis contumacia huiusmodi nota inustus est: præmissus ille siquidem ab Noe ipsa ex arca, vt pacatane res essent exploraret, circa sordes definentis diluuii defedit: quod quidem, vt Hierosolymitanus Hefychius philosophatur,

T

signum fuit futuros homines, qui admissi ad sacra, sublimisq; scientiæ mysteriis initiati, animo postmodum inconstanti, qui sub fuscarum pennarum veste delitescerent, præclara incepta ignauiter frustrati essent, institutionis probæ sanctorumq; consortia dereliquentes: vt inter Domini discipulos Iscariotis filius Iudas tã turpiter quã flagitiose defecit à Domino. Sanè Cyprianus ad Nouarianũ, Coruum hũc emissũ à Noè, neque rouerũ, q; ad cadauerum pastum se cõuerterit, qui hæreticos indicare ait, qui secedentes ab Ecclesiã, ad meliora, ad membra quippe sua redire minimè curant, sed cum immundo grege perpetuis sordib; volutantur. Has volucres Abraham frumenta depascentes abegisse dicitur, vnde nomen meruit Abactoris, nimirum indicatoris futurũ, vt is Affertris liberatorisq; nomen assequeretur, qui prætorũ hominũ collegia summoueret, qui impios tolleret, qui de sacris literis, quæ animorũ pastus sunt, male sentientes opprimeret. Ita Samson, vt Hieron. quintis supra vigesimis castris Hebræorũ ait, à fructib; suis aues abegit, vulpes quæ vineas exterminabant in vitula cõpegit, interfectoq; leone illo rugietè, in eius mox cadaueris ore fauũ mellis inuenit.

IGNOMINIOSA REPVLSA.

Per hominem Coruus obiectũ destinatumve, aut quid aliud ita expositum, id hieroglyphico manifeste intelligimus, quod ignominiosè repulsũ fuerit, & conspectuque summorũ. Et quoniam dæmonè malo nihil magis abominabile, nihil contemptius neque abiecius, Eucherius monet eum ipsum in diuinis literis per Coruũ intelligi, eo apud Solomõnè loco: Effodiant eum Corui de torrete. atq; hinc prouerbũ apud Græcos Comicos vtitissimũ, *εἰς χιρακας*. Sed eruditè atq; copiosè alii de prouerbio. In iisdè diuinis literis Psal. xxv. legitur apud Græcos. *μὴ ἀποσκορπίσῃς με*, quod nõnulli ad huiusmodi prouerbium trahunt, verbũq; *ἀποσκορπίσῃς*, Suidè agnitum dicunt, eo ipso Davidico citato versu: & ignominiosè repulsæ mentione facta, Latini simpliciter ne repellas me reddere. Sedenim Euthymius innuit posse id verbi ex metaphora scorix defumi: nam scorix spurcicia illa est, in omni metallo, quæ tanquam sæx, nulli utilis operi, proficitur: indeq; fieri *ἀποσκορπίσῃς*, contemneret: & nomen *ἀποσκορπίσῃς*, contempts.

Svmuntur etiam hieroglyphica de celebris alicuius viri nomine, veluti à Corace rhetore, qui post Hieronis obitum primus Rhetoricã Syracusis docuit: propter cuius celebritatè Metellus Diodotum rhetorem, quo magistro vsus fuerat, iam defunctũ honoraturus, Coruũ lapideum eius sepulchrũ imposuit, quasi antiquissimo illi Coraci similè indicare vellet. Cæterum Cicero rem sãcè detorsit cauillatus, in Metellum, rectè eum fecisse, propterea q; discipulũ non dicere, sed volare docuisset, incõstantiam scilicet Metelli, qua malè audiebat, eo scõmate perstringès.

APOLLO.

Quod verò Coruus hieroglyphicũ Apollinis haberetur, nõnulli ea de causa factũ existimant, qua caper Baccho, Sileno afinus datur, & eadè ratione in antipharmacũ aliis alia. Inauspicatissimũ, aiunt, animal, auspiciatissimo oraculorum auctori meriti immolari. Sedenim aliud est, hostia hac vel illa deo cuiuspiã facere, aliud specie sua deum ipsum explicare: nam hoc modo dicimus animalium figuras esse huius vel illius hieroglyphica, quorũ figura posita deus statim suus intelligatur. Igitur alij dicunt, propterea quod mediũ æstiuũ feruoribus, Solis beneficio fretus, pullos excludat suos, quod præter aliorum animalium naturam Coruo datum, peculiare aliquid sibi cum Sole intercedere significat. Inde legere est apud Petronium:

Si contra rerum naturæ munera nota,

Coruus maturis frugibus oua refert.

Sedenim cum Porphyrius dicat libro De abstinentia carniũ, colorem nigrum Soli dedicatum, quod eius calore humana etiam corpora fusciora nigrioraq; reddantur, sitq; Coruus inter aues maxime niger, manifesta est causa cur is Apollini sacer habeatur. Porro Brachmanæ colorem atrum in primis venerantur, propter Solem omnia denigrantem. Iam & Salomon rem egregiè nigram ostensurus Canticorũ cãtico, Crines, ait, eius vt abietes, nigri sicut Corui. Auem autem eã Apollini prius familiarè fuisse, neq; nõ insigni candore præditam Apollinis mox indignatione, q; ad se dilectæ Coronidis crimen depulisset, in eam nigritiam demutatũ fabularũ scriptores, Hesiodum secuti, meminere. Sed Artemo Pindarum cõmèdat, qui, Pythiis, dissimulata quæ de Coruo fertur historia, Apollinem ipsum scripserit per se Ischios & Coronidis furtum deprehendisse. Anaximander in Horoscopis libris Apollini sacrum ideo Coruum facit, q; solus inter omnes aues vocũ significationes, quas accuratè admodum augures obseruarint, habeat. Addam & illud, nigrorem ita Coruo ingenitum esse, vt ad intingendum capillum, nihil eius ouo dicatur efficacius: & nisi inter tingendum ore oleum contineatur, dentes quõque ita nigros effici, vt mox vix possint elui.

R H E T O R.

Coruum

A Coruum superius fiti damnatum ab Apolline dicebamus, ideoq; hieroglyphicum esse incommodi eiusmodi, eaque de causa Nicandrum scripisse, frequentiores eius alitis crocitur ventura pluuia indicium esse. Sedenim Corui natura ipsa siticulosa sunt per sexagenos precipue aestatis dies, quibus veteris profuio laborant, vltroq; potu abstinere, vt incommodo illi obuia eant, aliumque sustant. Quare si consilium eius animalis pensite- mus, Sobrietatem conuenientius quam scim, hanc vocitabimus.

SITIS.

IMPOSTURA.

Non possum loco hoc dissimulare, quam apte quispiam impostore per Coruū ore saxū tenente, & vrnā appositā significarit. In Libya siquidem siticulosa admodum regione, viri aquā, quā de remosis admodū fontibus aut fluuiis attulerint, in sicilia vasa ad hoc cōparata distribuunt, quæ alioquin ventre sunt admodum capaci, ore tantum patet, quantū satis est ad gallinaceū ouū recipiendū, eaque minus obstrata, ad captandum nocturni aeris beneficium, per summa domorū recta disponunt. Corui rem intelligentes, non data alterius aquæ copia eō conuolant, immisissiq; in urnas capibus humorem forbillant, qui simulac desicere ceperit, lapillos conquirunt (quod Plutarchus se vidisse affirmat) quos afferentes in aquam subinde deiciunt, atque ita surgente in dies humore, fiti consulunt suæ. Idē scribit de cane, qui lapillos in amphorā olearia conuiebat, donec oleo redundāte lambere arbitrio posset fore. Dicit aliquis, philosophum hinc aut geometram significari potius, quam sycophantam: quia rerum plenitudinem, mutuaque corporum inter se repugnanciam atque cessionem cognoscant, natura ipsa docente, & coruus & canis, & qui maiora etiam de intellectu suo miracula profertur: in hoc autem probe norunt necesse futurum, vt in corporum consiliū alterū alteri cedat, eam quippe intelligant rationem qua corona illius sacoma deprehēdit Archimedes, quam Hieron Syracusanorum rex faciendam locauerat, de quo latē apud Vitruuium. Ego verō ipsa edoctus re, impostorem potius offendi ex huiusmodi hieroglyphico dixerim. Fuit siquidē militi Romæ famulus natione Gallus, patria, vt ipse aiebat, Viridunensis. Rolandinus ille, quem probe noueras Coloti facerulum, & morionem non sanē illepidum, & cumprimis officij memorem sui, cuius opera vtebar plurimum in scribendo, Allatus ad me Venetiis fuerat vini Cretici cadus generosi admodum atque suauissimū, vti mos est talia non credere famulis, diligentius assecurari, amicis aduenientibus potius quam mihi vsui futurum: interdum tamē viciatim minimum quid hauriebat: intermo- nebat subinde famulus nectar (sic enim ipse vinum id appellabat) facili, si parcere ita pergerem, in massam obdurari posse, atque etiam lapidescere. Putabam ego de firmitate dici, quam vinum in dies veterascens acquirerebat, atque bene sanē, respondebam. Quid autem; venit æstas, visumque est cadum, ne conciperet æstum, loco dimouere: cumque in comodiore cuppam transferre vellem, vix duobus inde sextariis effusus, nihil amplius effluebat, ipso tamen pondere permanente. Quid sit miror, operculum superne rollo, introspectio, rem immisso intro digito peruestio: atque ecce ibi vim glareæ ingenem quanta nux iuglandis est magnitudine, ad summum vsque cadum aggestam, quam non in cuppam, sed in vimineam corbem transfundere necesse fuit. Ita astutus ille veterator quoti- die aliquid subducebat, & ne tabulus, qui paulo infra cadi medium immisus erat, aliquando rē proderet, ad exhausti vini modum lapillos eos, amoto superne operculo, qua liquor infundi solet, im- mittebat, operculoque ita calculis cado, vt nullum amplius infarcire posset, satis iam collectarus, non expectato vt res propalam fieret, domo emigrauerat. Atque hæc certō mihi videtur, quæ verissime dici possit impostura, tot per tris continuos menses lapillis subducti liquoris loca fraudulenter im- positis. Sed agnosco, mi Coloti, Parioniam loquacitarem, quam tamen ita auribus tuis familiarem scio, vt post tot annuum clangores eam imitari non erubuerim, tua quippe fretus beneuolentia quæ dictionem meam longius protraxit, quam tuæ postulerent occupationes: itaque omnia boni con- sules, & vt tuus est mos, nauo etiam in amici articulo delectaberis.

PIERIVS VALERIANVS BELLVNENSIS AD NI-

COLAVM CORDATVM NEPOTEM TYRISCONS. DE
iis quæ per pavonem, gallum, gallinamque, Gallinaginem, anserem,
perdicem & coturnicem significantur ex sacris
Egyptiorum literis.

LIBER XXIII.

PErquiriti mihi, cui magis cogitationes meas, quas de Pavone, Gallo, Gallina, que, Gallinagine, Anse-
re non nostri generis. Perdice & Coturnice ex sacris Aegyptiorum literis in hæc nostrum misissem,
dono darem, Cordatissime Nepos, ex meis te potissimum delegi, cui hæc familiariora cultu ex clie-
ntum nostratum, & præcipue externorum muneribus, qui his vel quotidie ades tuas frequentant, &

veluti superpendia ad te deferunt pro tuis responsis in personarum & fortunarum suarum tutelam, ut grauioribus illis vera (ni fallor) philosophiæ studiis delassatus, te ad harum lectionem quandoq; transferas, moxq; tibi & amicis tuis lautiores mensas pares exhibeas, qui his opimè saturati, ex earum iudiciis seu significationibus te referante secunda veluti cana animum pariter pascant & oblectent, conferantq; quantum hæc his salsamentis sapidiore epula, & quoties ad huiusmodi discubuerint, & palato & animo simul faciant satis: quas etiam Petru- lo nostro propinabis, quem iam videre videor discumbentem, & supra atatem maiora satis audentem, cui Di- iutelam fortunent. Reliquum est, ut & tu de tuarum reliquiis nihil communices: sed minus (quando plures non flagitem quam præstare possis) prescriptis verbis tecum experiar. Vale.

I V N O.

IVNONI Pauo præcipue dedicatus erat, deamque ipsam nonnulli solo Pauonis hieroglyphico intellegebant. In Iulix Pix Felicis numo signum Iunonis est cū hasta & patera, Pauone iuxta appposito, cum inscriptione, I V N O N E M, casu quarto, quod lectum rarum est. In Faustina verò numis idolum idem est cum lauce & patera, à cuius pedibus Pauo inscriptio est, I V N O N I L V C I N Æ. Iunonis autem auem esse hæc, citiusq; curru succedere nonnulli ideo confingunt, quòd Iuno dubio procul opulentiam significat: ea verò cum exponitur spectanda, omnium in se oculos contrahit. Verum ideoq; Pauones Iunoni consecratos putat Athenæus, quòd huiusmodi aues in Samo insula prius repertæ fuerint, indeq; ad gentes alias delatæ: sacra enim apud veteres fuit Iunoni Samos, & in Samiorum pecunia impressus Pauo, ut idem Athenæus auctor est. Spectabatur & Mycenis Pauo pulchritudinis admirandæ, in æde Iunonis, quam Hadrianus dedicauerat.

D I V I T I A R V M T Y R P I T V D O.

Cæterum plerunq; diuitiarum finis in turpitudine consistit, talisque sunt Pauonis pedes: quos Theophrastus super hoc sapienter dixit, ἡ δὲ ἀλλὰ περὶ τῶν ποδῶν, cum admonere vellet, in speciosa rerum ostentatione etiam aliâ circumspectanda perferendaque esse quasi multa turpia & fœda visu dictu- que, sub tam formosa specie delitescant, quod Theophrasti dictum ita Horatius expressit:

Sed videt hunc omnis domus & vicinia tota

Introrsum turpem, speciosum pelle decorat.

Huiusmodi sunt apud Lucianum tragœdiarum libri, cocco, purpura, auro, argenteo foris amplifice de- corati, intrò verò simulac in spexeris, nihil lætabile, nihil deliciofum deprehendas, sed adulteria infan- da, incestus, sacrilegia, turpissimas cædes, & omne scelorum & impietatis genus: ἡ δὲ λαχὴ enim, ut an- tiquus Phocylides ait, ἡ πόλις ἀδύρατος, καὶ ἡ ὄβρις ἀβέβητος. Diuitiæ elatum faciunt, scelera imple, adaugent. Argumentum autem huiusmodi ἡερολοφικῶς exprimere qui voluerit, aptè Pauonem cauda passa, vno- que elato pede ostentatoque figurabit.

D I V I T I E V I C I S S I T V D I N A R I Æ.

Ast hominem qui modò diuitiis afflueret, modò rerum inopia premeretur, variòq; euentu for- tunæ volubilitatem iacturis & donis experiretur, significare qui vellent, pro hieroglyphico Pau- onis tantum caudam facere consueverunt: caudam is siquidem singulis annis cum primis arborum frondibus amittit, cumque earum germine recipit. Ab elaboratarum autem diuitiarum similitu- dine factum crediderim, ut Homerum Platonici dixerint in Pauonem abiisse, qui tantam rerum va- rietatem poetiis coloribus ornata explicuerit.

N O X.

NOctem verò significantes, Pauonem surrectâ in orbem cauda figurabant. Nam cum Pauonem Argum interpretarentur, tot luminibus insignitum, neque aliud quidpiam per Argum quàm colum nocturno tempore, si detur dicere, oculatissimum intelligerent, atque illi nomen à splendore atque velocitate inditum profiterentur, utrunque enim ἄργος significat, neque alio tempore micantissimi stellarum radij coruscarent splendescerentque quam nocturno, datus est fictioni locus, ut per oculatam eius alitis caudam nox ipsa sensu mystico hieroglyphicòque significaretur.

D I E S.

Quòd si diem innuere voluissent, eandem ipsam volucem demissa cauda pinxissent, quasi tunc nox stellas occultare videretur, cum dies ipse cœperit aduentare, tamque diu latent stellas, quandiu Sol supra terram est.

G L O R I O S V S.

Vtrum eadem species quæ noctem significabat, hominem etiam gloriæ plenum exprimebat. Pauo enim præciosam eam caudæ supellectilem tum plurimum ostentat, cum plurimos ad se spectandum aduenisse conspexerit: quòd si nulli um admirari, adesse cognouerit, eam recondit ve- luti

A Iuri indignatus. Hinc Ovidius, Laudat Pauone superbior, de valde sibi placente dixit, Quoniam verò foeminarum est proprium, qualibet in re sibi applausum querere, gloriosasque esse, inter Pauonem & foeminam mirus quidam naturæ consensu est: ut minime mirum sit virginem in Leucadia vsque ad adamatam à Pauone, quem ipsa aluerat, ut ea defuncta ipsæ etiam commori voluerit.

PRODIGY S.

Non ineptè autem nonnulli, perditio luxu prodigos, Pauonis imaginè describunt, in quibus quidem cauda mirè conspicitur pulchritudinis: verum ea neq; ad volatum, neq; ad motum utilis, eum plerisque aliis omnibus volatilibus cauda vel ad volatum dirigendum loco temonis cuiusdã attributa sit, aut etiam ut motum iuuet, vicemque remorum subministrat, Pauoni verò ea tam ampla tam sui prodiga, ad solam colorum ostentationem data.

CONCORDIA.

In numo DOMITIÆ AVGVSTÆ IMP. DOMIT. altera facie Pauonis effigies cum inscriptione, CONCORDIA AVGVST. Hæc ea Domitiæ est, quam Domitianus Augustam salutauit, postquam ex ea filium susceperat, mox eam repudiavit, repudiatam ob instabilitatem ingenij cepit iterum deperire, iterumque eam duxit, quasi populi precibus coactus. atque huc spectare crediderim Concordiæ, quæ scilicet maximè omnium in connubiis expetitur, inscriptionem. Pronuba enim Iulio cælius Pauo, vel ex Pauone imperium, cui fuerat restituta: siue quòd cum se Domitianus Iouem appellitari pateretur, vxorem etiam Iunonis honore voluerit decorari,

Sedenim in Faustina numo, quem argenteum vidi, Pauo habetur cum inscriptione, CONSECRATIO. In numo etiam cuius inscriptio hæc, DIVA PAVLINA, caput grandioris natu mulieris ab occipito velatæ, à tergo Pauo, qui eandem effigiem insidentem dorso inter alas sustollit eadè, quæ in superiori est inscriptio, quippe CONSECRATIO. obsecratum enim est in foeminarum consecrationibus, Pauonem, autem quippe Iunoniam, è fastigio emitti, prout in marii apotheois aquila Iouis ales emittebatur, quamvis in Divæ Sabinæ Augustæ numo Aquila non Pauo sit. Videmus etiamnum Faustinae Augustæ numum, in quo aquila imaginuculam cum radio gestat, cuius inscriptio est eandem, CONSECRATIO. Sed minime mirum Faustinae aquilam rite vxorem datam, quæ viro ipsa dederit imperium, quod etiã iure suo plerisque in rebus administrabat, non sine Marci Antonini conjugis viri vndeunque probatissimi nota, cui cum amici suaderent, principis sui ignominia offensi, repudiandam esse Faustina, si nollet eam occidere, quæ ut fama erat Commodum ex adulterio cõcepisset, & apud Caietam conditiones sibi & nauticas & gladiatorias elegisset: Atqui, respondit ille, fieri hoc minime potest, nisi dotem etiam reddiderimus: dos autem erat Imperium, quod ille à socero, volente Hadriano, adoptatus acceperat. In numo tamè cuius inscriptio est, DIVÆ MAXIMINÆ, cum muliebri capite, quod Lunæ insidet cornibus sursum versis, ab altera facie solus Pauo est, cauda in rotâ passim inscriptio, CONSECRATIO. Horum numerum vis magna, dum hæc scriberet, eruta est in agro Bellunensi vico Plauterio, cum ingenti Gallienorum copia. Ad huius similitudinem factus & numus ille quem Romæ apud Colotium, alterumque apud Georgium Anselmum Parmæ vidi, in quo scilicet Pauo est cauda in rotam effusa, à cuius pedibus hinc inde s. e. notæ singulæ conspiciuntur, circumcirca, CONSECRATIO. ab altera facie muliebri caput occipito velato: literæ, DIVÆ MARIANÆ. Inferiorum ea Augustorum aut mater, aut coniux, quod ex operis ruditate conijcimus: nam quo tempore, non reperi.

FOEMINARVM CONSECRATIO.

Circa, CONSECRATIO. ab altera facie muliebri caput occipito velato: literæ, DIVÆ MARIANÆ. Inferiorum ea Augustorum aut mater, aut coniux, quod ex operis ruditate conijcimus: nam quo tempore, non reperi.

DE GALLINA.

Gallinæ significata, quæ Pauoni subtexere visum est, in hunc modum habent.

TRIBAS.

Mulierem tribadem, vel quæ maris officium aggredi non erubescat, vel etiam quæ viro dominari affectet, per Gallinam quæ cristam erexerit, caudamque sustulerit, cuique etiam parva quædam scabra promineant, intelligi veteres tradiderunt: ea siquidè vbi mare, quod nonnullæ faciunt, pugnano vicerit, cucurrit incipit, & exemplo marii tentat coitu superuenire, Gallinæque reliquas perinde ac si re peragere possit, sollicitat, & saliendo defaigat, cristam caudamque erigit, atque ea incedit specie, ut non facile inde sit, utrum mas an foemina sit, interno scire,

DIVIARIUM FLAGELLATOR.

Vtrum verò qui opulentissimas diuitias prodegerit, & ut apud Horatium est, res maternas atque paternas fortiter absumpsit, significare qui volunt, Gallinam aureos numos depascentem pingunt: de qua miraculum id proditur, ut si auto liquefcenti Gallinarum membra misceantur, illud in carnes eas consumi deprehendatur: atque ita fit ut Gallina sit auri venenum. Tradit hoc Aristoteles, atque eum secutus Plinius. Coniectores tamen autumant eum, qui per somnium Gallinarum gres-

gem ad se venientem, & domum ingrediētem inspexerit, & divitiis & honoribus auctum iri. quin etiam addunt, si Gallinæ ita per quietem visæ pulillæ admodum apparuerint, lucelli identidem tenuitatem præfagiri.

Qui fabulas delectabili philosophandi genere commēti sunt, Sirenas confinxere, quæ blanditiis amatoriis & voluptuosâ nequitia homines ad se traherent, illecebrisque irretirent, apud quas mollitudinis omnifaræ luto inhæsitantes sædè computrescerent. Harum pedes Gallinaceos fuisse tradunt, intellectû à superiore non dissimili. Scribunt enim huiusmodi fabularum interpretes, significari ex hoc hominem libidinibus deditum, fortunas suas persévéranti studio dispergere, inutiliterque prodigere, cuiusmodi esse Gallinarum morem, cum pleno æcervo pascuntur, aspiciamus.

FOECUNDITAS.

Sunt qui ratione habitâ quotidiani fœtus, & geminorum aliquantulum pulchrum, qui ovo ex unio excluduntur: ouorum etiam, quæ nonnullæ gemina singulis diebus edunt, cuius generis Gallinas Patavij vidimus, tertio etiam nonnullam addito, verum eo abortivo, sola quippe cartilagine conspicuo, fecunditatem per Gallinâ & ovum significari velint. Sanè de Gallinarum fecunditate Albertus multa. Illud mihi satis fuerit adnotasse, quòd apud Macedones Gallinam repertam aiunt, quæ ova duodeviginti semel ediderit, & incubitu binos pullos ex ovis singulis excluserit. Sed à mirifica omnino alitis fecunditate factû, ut Theologi veteres Gallinam pro piorum conventu poni tradiderint, idèq; dictum in Evangelio ait Hesy chius: Sicut Gallina congregat pullos suos sub alis.

SALUBRITAS.

Quæ verò Gallinæ apud veteres Esculapio est immolari solita, salubritatis indicium erat, propterea quòd id sacrificij genus idèd ferunt institutum, quæ harû caro leuissimâ sit digestionis, ac perinde languentibus cōmoda. Huius rei locupletissimum testimoniu apud Angelû Coloriû deprehendimus: magnâ quippe pedum Gallinaceorum copiâ proximis dieb. defossam iuxta cippu, in quo Romæ Esculapij statua erecta erat, loco qui hodie Vivarium appellatur: quis enim tanto numero pedes eiusmodi eò congesisset, nisi sacrificiorum reliquias ibidem relinquere mos fuisset?

SECURITAS.

At qui velut per lauri furculum in ore columbæ, & per platani folium in ciconiæ nido securitatem significari prædidimus, cur non etiam per Gallinam, ad alam cuius rutæ ramusculus applicitus sit, securitatem eodem modo pingi, hieroglyphicûque sapere fateamur? Si quidem Africanus in iis, quæ de re agraria Constantinus Cæsar colligi mādavit, ait Gallinas à fele turas fore, si rutæ sylvestris ramusculus sub eiu's alam applicetur. Quin Democritus etiam tradit, eo præsidio munitas, neq; à vulpibus, neque ab insecto quopiam alio animali contingi.

DE GALLO.

Gallinacæ Galli significat quædâ di simulare nostræ fuerit verecundiæ, utpote quæ vix saluo verborû pudore scribi queat. Id tantû dicamus, Gallû alitè, eiusdem nominis gentem interpretari. Scimus Gallinacè aliquando gētem ipsam Gallicam prodigio Vitellij demonstrasse, cui Viennæ pro tribunali iura reddenti, Gallinaceus supra humerû ac cœm de capiti superaltitit, quòd ipsû venturum in alicuius Gallicani hominis potestatem portendit, ut Tranquillus etiam interpretatur. Is mox ab Antonio, primo aduersariarum partium duce, oppressus est, cui Tolosæ nato cognomen in pueritia Becco fuit: ea verò voce Gallinacæ rostrû & olim appellabâ, & nunc uniuscuiusq; alitis nunqupant: quam locutionè à Scythis omnium antiquissimis emanasse alibi diximus, illi cibum Bech dicūt vocabulo genuino. Et orto Galliarum aduersus Nerone tumultu; Romæ passim columnis adscriptu est, GALLI TE CANTANDO EXCITARUNT, aptè scilicet ad eiusdem nominis gentem nuncupatione deflexa.

TI. IMP. NEQVITIA.

Quamto vero ad alitis petulantia pertinet, crediderim ego pulchrum illud Gallinacè, qui exclusus est in manu Liviæ, Tiberiû adhuc in vtero gestantis, eum ipsa exploraturâ, an esset marè paritura, ouû incubanti gallinæ subduxisset, idè; nunc sua, nunc ministrarum manu aded vsq; fuisse, ut pullos excluderetur, non tantu'm sexum in Tiberio portendisse, quam salacitatem & procacitatem eam, qua ille mox famosissimus fuit,

PVRIYAS ANIMI.

Sed quâto sanctius fuerit hieroglyphica illa referre, p quæ animi diuinitatè ex Galli simulachro Sapud veteres intelligi solitâ comprobemus: Pythagoræ præceptu est, Gallû nutrire: quod nihil aliud

PERDITIO RERVV.

adiici stimulus ad fortitudinem, atque inde quodammodo calcarea subiici scribit, libro de iustitia. Themistocles quoque Gallorum exemplo, in quos acriter pugnantibus inciderat, exercitum conficit, cum ostenderet eos non pro patria, neque pro penatibus, neque pro maiorum sepulchris, vixitque aut liberis id incommodum aggressos, sed ea tantum de causa, ne vincerentur, nolle alterum alteri cedere. Omnium verò pugnacissimos Gallos habuisse fertur Rhodos insula, neque quidem adhuc ibi degeneravit ea voluchrum huiusmodi ferocitas, & visenda proceritas, ut in quibusdam inde Romam allatis, ipsi conspeximus. A Galli verò pugnacitate factum ut gemma Alcetoria, quam in Galli ventriculo inueniri tradunt, victoriam dicatur eam gestantibus comparare, qua Milo Crotoniatis vsus, iniectus in certaminibus fuerit: de quo Plinius lib. xxvii. cap. x.

PERSÆ MILITES.

Perfarum porro milites Galli nuncupabantur à Caribus, ob conos, quibus galeas ornatas habebant: eaque de causa Artoxerxes hominem è Caria, qui Cyrum iaculo vulnerasse creditus est, eo honestavit premio, ut Gallum aureum in lancea præfixum ante aciem ferret: autor Plutarchus. Sedenim Athenæus Gallos in Persidè primùm ortos ait, vnde fortasse cognomen tum id Persæ potuerint habuisse. Aristophanes, ut suus est mos omnibus illudere, Gallum ait olim Persis imperasse, vnde adhuc cristatos in castribus, Quæ verò simulachra tria totidem Gallis adblandientia spectantur in Antonini Pij Augusti numo, crediderim ego ad mansuetissimum eius ingenium spectare, ut qui pugnacitate committigare procuraret: qui omnem belli ferociam quanto potuit studio emolliuerit, utpote qui mallet vnum ciuem seruare, quam mille hostes occidere, solusque omnium Principum sine civili sanguine, & hostili etiam, quantum ad se pertinere, vixere.

SYESANI.

Vnus autem Gallus toto surrectus corpore, cum phosphoro à tergo stella addita, ut inscriptio indicat, Suefanorum pecunia, fuit.

VICTORIA.

IN augurali verò disciplina Gallus est victoriæ signum, propterea quòd avis illa victa silere solet, canere si vicisset. Hinc Lacedæmonij, ut apud Plutarchum est, cum hostem viribus profugissent, Gallum immolabant: qui boem tunc sacrificare soliti essent, quæ sine cæde victoria obtigisset. Ferunt Socratem Iphicrati duci animos adiecisse, cum Gallinaceos coram Callia pennis & rostro dimicantes ei præmonstrasset: quod & Themistocles, ut diximus, ad suos animandos fecerat. Quod verò de cantu dicebamus, refert Tullius historiam ex Callisthene Leuëtrica calamitatis tempore, quæ Lacedæmonios propèmodum oppressit, cum apud Thebaidem Trophonio res diuina fieret, Gallos gallinaceos in eo loco sic assidue canere cœpisse, ut nihil intermitterent: tum augures dixisse, Thebanorum esse victoriam. Pergami omnibus annis spectaculum Gallorum editi solum scribit Plinius: idq; Athenis etiam institutum à Themistocle superatis Persis, ait Ælianus, quantum ea & ludicro fieri apud Lucianum & Herodianum legas.

Methona ciuitas est in Træzeniorum agro, cuius incolæ Gallum pro vinearum incolumitate mactare soliti sunt, ut Africi vèti, qui eas plurimum infestant, incurfionem vel auerterent, vel saltem emollierent: cum enim flare institerunt, vitium oculis exurunt, spemque vindemiæ fallunt. Moniti igitur ab aruspiciibus, sacri genus hoc instituere, ut viri duo Gallum vnũ, & eum album, manu uterque sua apprehenderet, & in diuersa abeuntes trahendo discernerent, partemque uterque suam manu præferentes vineta loci omnia perlustrarent, donec ita omnibus expiatis in eundem conuenirent locum, vbi Gallum dissecuissent, ibique partibus vtriusque humi defossis, nulli eius anni incommodum se passuros persuasum habebant: iuuatque fors, ut quadiu sacrum id celebraret, res illis ex voto succederet. Quid verò sit in causa, cur tanta vigeat in Gallo vis,

Ve neque anti rabidè contrà conspice Leones,

Inq; tueri, ita continuò meminere fugai:

nempe cum vtrunque animal solare sit, ex magorum obseruatione inesse maiorem solaris virtutis vim Gallo quam Leoni, idcirco Leonem potentiori cedere, satis superque in Leonis commentario disputatum à nobis, Procliq; super hoc opinio recitata.

IMPIETAS.

NEque prætereundum est illud, quòd ex imagine Gallinacæ impietas ipsa hieroglyphicè figuratur: is enim matrem salit, ut hippopotamus, & patrem etiam immaniter incesit: eaque de causa sapientissimi legumatores Gallum vnã cum vipera & cane in parricidæ euleum includendum censuerunt, ut qui eiusdem criminis rei sunt, eodem supplicio simul afficerentur, & pœnas pares luerent. Notum illud apud Aristophanem, quòd Philippides, qui patrem verberauerat, exemplo Galli factum tuetur suum: patrem enim ille malè multat.

VINEARVM INCO-
LUMITAS.

DE GALLINAGINE.

A Trahit ad se nominis similitudo, vt Gallinaginem huic adnumeremus gregi, quamuis super ea nihil Ægyptij.

BENEVOLVS.

S Vt qui beneuolum hominem per Ascolopaca, quam Gallinaginem Latini vocant, pictam instelligant, quod auim nullam maiore erga hominem studio affici compertum sit. Magnitudo voluchri, quanta Gallinæ est; rostrum longum, attagenæ color.

DE ANSERE.

S Ed vt ad chortales redeamus, de Anserè dicendum, de qua tamen nulla apud Horum mentio: quamuis libellus ille qui superest, valde curtus sit.

CUSTODIA.

S Vnt qui per anserem pictum custodiã interpretentur, idque ex Romanã potius historia desumptum, quam ab Ægyptijs traditum. Neque tamen ab huiusmodi significato physica abest ratio, quippe qui naturæ admodum pauidæ cum sit, peruigili cura, vt acutissimus est ad ea sentiendã quæ latent, facile excitatur, & minimo quoque strepitu expetiscitur, vt ita olim Urbem ipsam, sedem ac domicilium Imperij, defendere ac conseruare, vnde illi honores apud Romanos instituti: quam Heliogabalus totius humani ordinis inuertor, omniumque bonorum morum illusor, eos ita sit vltus, vt canes iecinoribus anserum pascendos instituerit. Illud vefo iuniorum commentum est, per anserem alligatum ad anchoram, firmam custodiã intelligere. Anchora porro firmitudinis indicium est, vt loco suo dictum.

N Eque hoc ab Ægyptijs obseruatum, vt silentium in tempore seruatum, per Anserem qui lapillum rostro apprehendit, significetur. Auis enim hæc quæ clamore grauius obstreptenti fere semper eligit, vt etiam inter pascendum silere nequeat, exemplo est humano generi taciturnitatis etiam, vbi res exigit, obseruandæ, quippe quæ salutem suã alto interdum silentio tueri soleat. Illæ liquidem, vt Ammianus auctor est, ab orientali calore inualescente, in occidentum plagam transire ac consueuerunt, cumque Taurum montem aquilis abundantem penetrare cœperint, fortissimatum voluchrum vim per timoscentes, rostra sua lapillis occludunt, ne vlla vel extrêmã necessitate clangor elici possit: iidemque collibus agiliore volatu transfursis, tutum iam iter noctæ, calculos proiciunt. Neque me præterit, eruditissimum virum de disciplinis omnibus & politioribus etiam literis optimè meritum, hæc quæ Ammianus de Anseribus scribit, graum esse assecrare, quod alij viderint. Res hæc mihi suggerit in memoriam non imprudens Aristotelis consilium, quod Callistheni Cæsaratori & propinquo suo dedit, cum eum ad Regem Alexandrum mitteret: admonuit enim hominem, vt quam rarissimè, & id iucundè, apud eum loqueretur, qui vitæ potestatem & necis in acie linguæ gestaret.

SILENTIVM OP-
portunum.

A Lioquin Anser in vaticinitis, & rerum aliarum elogiis, improbitatem quandam præ se ferre videtur: Hinc Homerus in somnij præfagatione, procos per anseres inquit: eiusque inauspicata garrulitas & à Virgilio, & à Propertio quibusdã vitio data est. Auersum enim adeo est à poëticis studiis Anseris ingenium, vt Phœbeam arborem laurum, quam sibi exitialem, si eius folia vestatur, intelligit, pertinacissimè fugiat. Nam eum natura sit admodum calidus, liquidus & frigidis delectatur cibus, lauationesque amat, & ea declinat quæ perniciem afferre possint. Laurum verò igneam esse suo loco diximus. Non dissimulabo, quod ad procos attinet, inuenta aliquando in Anseribus amoris erga homines exempla, vt proditum de eo qui puerum Amphilochem Olenium genere deperierit, quod & Clearchus & Theophrastus testatur relinquere. Et Glaucen Ptolemæi Regis citharistria memorat Plinius, quam Anser, & eodem tempore Aries etiam adamauit. Alius Lacydi Philosopho comes perpetuò dicitur adhæsisse, vt nusquam ab eo, non in publicâ, non in balneis, non noctu, non interdiu digrederetur.

IMPROBITAS.

DETRI-

DETRIMENTVM

Est & detrimenti hieroglyphicum Anser pascens, propterea quod quacunq; ille oletum suum sparserit, adurere omnia solet: neque quicquam magis vel satis vel pratis officere, quam si eo pabularum Anseres immittantur. Quinetiam eorum sterces, si muria dissoluatur, & oleis inspergatur, omnia vitiat. Tum Anser ille peccatissimus, qui inter oles satis cum impudentia strepere notatur à Marone, à Cicero quoque carpitur, quod illi Falernum fundum Antonius dono dedisset: quod nisi & improbus & peccatorum morum fuisset, coniectura est Antonium id minime facturum. eoque spectat Ciceronianum illud in Antonium, Anseres de Falerno depellendi sunt.

ACCUSATOR INANIS.

Et ne longius ab eo digrediamur, apud eundem oratione pro Sex. Roscio, Anserem inuenias pro eo accusatore positum, qui obstrepit tantum, nocet tamen nihil, cum canis non tantum allatret, sed etiam mordeat. Eius verba sunt non importune repetenda, Anseribus cibaria publice locantur, & caes aluntur in Capitolio, vt significat, vt fures veniant: at fures in noscere non possunt, significant tamen si qui noctu in Capitolium venerint: & quia id est suspiciosum, tamen si bestia sunt, in eam partem potius peccant quae est cautior. Quod si luce quoque canes latrent cum Deos salutarum aliqui venerint, opinor his crura suffragantur, quod acres sint etiam rum, cum suspicio nulla sit. Simillima est accusatorum ratio: alij vestrum Anseres sunt, qui tantummodo clamant, & nocere non possunt; alij canes, qui & latrant & nocere possunt.

SVOS TANTVM CVRANS.

Neque illud dissimulabimus, quod hominem qui suae tantum familiae curam suscipiat, aut rerum tantum suarum satagat, quid rei gerant alij securus, ac minime curiosus, per Anserem omnes incubantem apto admodum hieroglyphico indicare possumus. Anserem siquidem; vt Quintilianus, qui de agricultura quam diligentissime scripserit, tradidere, aliena oua in suo etiam genere fouere nequaquam solent; quare curatores eorum, dum qua pariant, certis characteribus vniuicuiusque fecerit signare debent, atque ita vnicuique sua ad nouem supponere.

DE PERDICE.

Dissimulanda fuerat & Perdix, ne pudendum super ea significatum propalam proponeremus: sed quoniam suscepti operis ordo nos compellat, nihil est suppressendum, quod inter hieroglyphica à veteribus adnumeratum inuenimus. Habere verò potest Perdix cum chortalibus locum quod ea quoque domi alitur, saginatur, & cicuratur. Sedenim vitia idco ponuntur, vt reprehendi possint, quodque abominabile videatur, mortales audientes ipsi absterceantur.

AMOR TVRPISSIMVS.

Impudicissimum hominem, tamque efferatam nequitiam perditum, vt in consanguineis quoque nullo pudore sit petulant, significare si vellent Aegyptij sacerdotes, Perdices duas pingere sunt soliti: ipsa enim coniuge viduata, sese inuicem abutuntur. Mares quippe; vt cernere est, ex iis qui domi aluntur, inter se tumultuant, clamitant, pugnamque de coitu conferunt, quos caelibes vocant: qui autem victus in pugna fuerit, sequitur victoris venerem, neque aliud pugnae praemium, nisi victum à victore pollui. Verum hoc non fieri semper, sed certo anni tempore, obseruatum ait Aristoteles. Illud fere semper, vt cum primum pullus exire coeperit, à mare subigatur, ne tibi mirum adeo videatur, quod Marcellus Perdicem ex aibus virili genere appellandum dicat, Varronis autoritate nifus. Romani sane pro huiusmodi nota; puero, pullum dicere soliti sunt: vnde Q. Fabium, cui Eburno propter candorem cognomen fuit, pullum Iouis appellarunt, quod natis eius fulmine ista fuerit, quasi eam Iupiter appetisset, cum potius interpretari debuerint, & cum, & eius amatores omnes igne perdendos esse. Apud Aulonium, quoque Marcum quendam impudicissimum sellem pullariam dictum reperias. In fabulis fertur à quibusdam, Perdicem venatorem matris amore delassasse: vt eadem improbitas sit filiorum in matres, quae in eo alitum genere parentis est in filios. Sunt qui figmento historiam, sunt qui philosophicum sensum applicent, sed ipsa volucris impudica procacitas, argumentum fabulae proculdubio suppeditauit. Quare mihi non deliciarum tantum causa videtur Helioabalus Perdicum plumulis in stratis, in puluinaribus, ac etiam accubitis passim vsus, quantum naturae similitudine, cum portentosus ille, virne dicam an brutum potius, nullum nequitiae genus intactum reliquerit, pudore prorsus omni perditto atque profigato.

IMMODERATA NEQVITIA.

Sed vt semel dicam, nihil ad eneruatissimam libidinem & impotentissimam salacitatem exprime-
Dipam Perdice commodius, quae plerunq; de coitu tanta efferatur rabie, tantaque actuali libidinis intemperantia, vt mas oua interdum frangat, ne cubando detineantur foeminae, quocirca ille, vt fetus sospirent suos, oua modò huc, modò illuc, quò mares fallant, transferre coguntur.

Potest

Poteſt & celer profeſtus ex Perdicis pullo, verum eo oui ad huc corticis parte aliqua veſtito, ſignificari. Perdix ſiquidem mora velut impatiens, minimè expectat vt ouum incubatione ad tempus aperiat, ſed occupatis ſpatiis ſpontè erumpit, peruoſoque oïo vbi primum caput exeruit, pedesque, protulit, reliquo adhuc adhaereſcente cortice, procurrit, ſibi que cibum enancifcitur.

REDITVS IN VIAM.

A Berrantem hominem aliquãdiu, falſaque duſſu opinione, ſed via demum redditum & recta ſentientem oſtendere qui volunt, Perdices duas grandiores faciunt, pullis aliq̄ot inter vtrãque p̄ctis. Si enim eueniat vt Perdix oua ſua fracta compererit, tanto incubationis ſtudio, aſſicitur, vt aliena ſuſcipiat, nidòque inſoueat ſuo: verum illud euenit quod D. D. Hieronymus & Ambroſius ex Hieremia tradunt, vt cum pullos eduxerit, illos amittat: hi ſiquidem audita illius voce quæ oua pepererat, natura vt vegetatione percuſſi, hac veluti nuſtrice deſerta, ad eam ſe conferunt, quæ oua illa vnde excluſi eſſent, ediderat. Clamaſſe, inquit vates, Perdicem, pullosque quos minime pepererat, congregaſſe, familiarique ita ſuam imprudenter auxiſſe, interimque pullis ad matris vocem procurrentibus, deſiſtam hanc inſipientie ſuæ demum admoneri. Noſtri tamen Theologi hiſtoriam hanc aliter interpretati ſunt: alij enim per Perdicem malum dæmonem accipiunt, qui Dei factus in prauitate nido adulterina educatione ſibi ſperat enutrire. Per oua ſpem, quam de ſubigendis eis, & ſub imperio ſuo detinendis cõneipit. Per eam verò auem quæ vera mater eſt, quæ oua illa edidit, primum conueniunt interpretantur, ad quem, vti legitimam & naturalem matrem, ſimulac vocem eius auditiſſimus, deſerta falſa, procurrit. Adamantius per Perdicem aliena oua conſouentem, intelligit hereticos, genus quippe hominum Perdicis inſtar malignum, fraudulentum, callidum, quodque decipiendis venatoribus multum inſumit operæ: vbi tamen vera matris, ſanctioris quippe inſtutionis, vox audita fuerit, eos deſeri, atque ita pœnas ſuæ inſipientiæ luere.

REI FAMILIARIS CONCORDIA.

Neque tamen aues hæ ita ſemper in libidinem eſſeraſcunt, vt non interdum ardor ille deſerueat, & vnanimi cõcordia mas & femina rem familiarem curent, quippe bina ouorum faciem receptacula, in quorum altero mas, in altero femina incubet, oua inter ſeſe partiti, excludatque vterque ſua, atque educet. quod quidem anſam dedit, vt rei familiaris concordiam in conſortibus, per duas Perdices incubantes exprimeret plerique voluerint. cui rei aduerſari videtur, quod ſuperius de perdita earum incontinentia dictum, vbi matrem oua frangere indicatum libidinis impatentia, ne femina incubatione detineantur. Sed id non ſemper, ſed interdum accidere poſſum.

ASTVTIA IN EVITANDIS PERICVLIS

vaſerrima.

Quinetiam vaſerrimum in periculis evitandis hominem, atque maximè poſſentem ſignificantes, Perdicem & venatorem pingunt: quæ quo pacto ſecantem eludat, & Ariſtoteles, & ab eo Plutarchus, accuratiſſima narratione perſcripſerunt, quæ ſcilicet pullos adhuc inuolucres ſupinos proſterni, ſequè ſtramētis & paleis obtegi, aduentante venatore, ad ſibi ſignificationem aſſueſciant: ipſa verò ante aucupis pedes prouolans, ſui ſpem capiendi faciat, mox abuolet, ac ſubinde redeat, donec ita illudens abducatur, eum à pullis procul, repetitòque mox ſibiò, vt Ariſtophanis interpres ait, abuoſandum iam admoneat. Eòque ſpectare crediderim prouerbium, *περδικὸν σκέλον* & *σπερδικὸς αὐτὸς*. Interpretes claudum quendam Perdicem nomine apud Ariſtophanem inueniunt, & ab eo adagiū in claudicantium aliorum ludibrium emanſſe. Sed eſto aliquid in ſignificato claudicationis, natura tamen Perdicis eſſicit, vt ad dolos & vaſtrient ſpectare prouerbium opinemur, cum ſcilicet ſubdolo quempiam ingenio hæc progreſſurum ſperas, illo tamen euſtigio illac ſe proripit, atque ita vacillatione ſpectantium ſpem eludit, vt iter eius, aut rerum progreſſus euentumque nunquam certa poſſis coniectura deprehendere. Nam qui verſus apud Athenarum citatur, *ἔχει πῆμα μοι καὶ τὸ περδικὸν σκέλον*, ad huiusmodi pedum inconfantiam, incubationemque eam quæ oritur ex nimio potu, facere videtur: pedes enim tentat vinum luſtator dolofus, vt apud Comicum eſt. Nullum autem inter aues animal Perdicæ dolofius neque aſtutius: vnde illud Ariſtophanicū, *ἐκπερδικίον*, quippe Perdicis more periculū euadere: ait enim *σπ* interpres, *αἰ δὲ λαμβάνονται ἀφ' ὅπου τοῖς ποσὶ ὑπέλιπε θανάτος ἐπιπέσειμι καὶ ἔτι καὶ ἐπιγαλῶσθαισι καὶ ἐκπαύσεια*. Stramenta enim pedibus contrahentes, ſupinas ſe proſternunt, atque ita occulta heus, & perſeſulum declinant. At que hæc latius apud Plutarchum, libro quo diſputat, vtra prudentiora ſunt animalia, terreſtriano an marina.

CONTUMELIOSVS.

Adunt & contumelioſus hominem per alitem hanc ſignificati, quod in ſuo genere maximè hæ tumultuari, diſſidere, & altercari viciffim aſſidue conſueuerint. Sunt verò Perdicæ alia nobiles, alia ruſtica. Nobiles longè grandiores ſunt, ſyuaque & ſalutis plurimum incolunt: ruſtica

arua

arua & segetes peruagantur. Grandiores illæ sunt etiam picturatiores, & plerisque Italiae locis nomen retinent incolum. Romæ tamen Starnas vocant, de quibus fortè Plinius dixerit: Mistr Hispania externas aues. Rusticæ longè minores, fusciore pluma, & quodammo cineritia. Idem vtrisque ingenium, sed dolosiores, pugnacioresque rusticæ, quas nunc Italia à sono vocis Quales ferè vbiq; vocat.

ASTVTIA PRAVA.

Hieroglyphicum etiam sapit Græcorum mythologorum fabula, qua fingunt Dædali nepotem Hob inuenta artis suæ arma quædam admodum vtilia, per inuidiam ab Athegarum arce summa præcipitem datum, qui terra vix tacta mutatus sit in Perdicem. Cuius figmenti talis feruor interpretatio: Impuri homines cum à sapientiæ arce deciderint, à rectis honestisque studiis alieni facti, tamen si astutia freti aliqua suis in rebus excellere videantur, hisque tractandis super alios attolli, sortididit tamen & improbis negotiationibus impliciti, sublimè nihil sapiunt, sed humi volitantes, dolisque & fraudibus omnibus freti, rem quocunq; modo facere tantum student, libidinum & cupiditatum suarum laqueis & rebus impliciti obuoluntque, eo Perdice deteriores, quod illis vaferrima est ars ad elabendum, capturamque declinandum, quod Græci dicunt *ἐκασπεδικίζου*: hi neque capti fugam moliantur, neque si euadere possint, studium adhibent vllum vt salui fiant. Astutia huiusmodi causa factum puto, vt Eucherius cæcodæmonem ex Perdici imagine significari dixerit, eo loco: Clamauit Perdix, congregauit quæ non peperit.

DE COTVRNICE.

Coturnice multa sunt quæ cum perdice conueniunt: pugnacitas quippe eadem, quod in ludo illa præcipue celebratur, quam omnium vstricem mirata est Alexandria, vrbe quippe tota in alitis huius præconiis occupata. Hanc Erotes Ægypti procurator morositate nescio qua impotens, in ludibrium emit, atque assam deorauit, quo facto iussus est ab Octauiano Augusto malo nauis affigi. Est & par improbitas naturæ, neque odiosa minus, eo verò magis detestanda, quod ad hanc impietas in super accedit & deorum contemptus, religionisque odium, & quantum illa ferocitè potest execratio.

Per eius enim hieroglyphicum sacerdotes Ægyptij impuritatem indicabant. vbi vulgati codicis Græci mendum an inaduertas, in quo Oryx quadrupes animal pro Coturnice positum, & ita traductum: neque enim hic quicquam de oryge apud Horum, apud quem in vetustis codicibus manu scriptis *ὄρυζα*, non *ὄρυζα*, legas. Et eodem cap. vulgati etiam codices habet *τὸ πόνου τῶν πτηνῶν*, quod satis manifestum facit, de aue, non de quadrupede hæc dici. Ea verò de causa impura Coturnix habebatur, quod quotiescunq; Luna oritur, inauspicatos clangores excitat aduersus eam, non quæ Deum saluere iubeat, aut laudatione profequatur, vt Solem gallinæ, sed manifestissima det indignationis aduersus eam signa, quod apud ipsos magnæ dabatur impietati cum summo Lunam cultu proferebantur. Ante omnia autem terram fodicat (ita intelligendum, *τοῖς γὰρ ἐμπεροδίοις αὐτῆς σὺλλισι ἀνορέσαντι ἢ γῆν*) pupillasque sibi identidem conscribillat, vtpote quæ indignè ferat Lunam appa-

IMPVIRITAS.

tere, quam neque quidem intueri patitur, atque eadem facit in ipsius Solis tam diuini astri exortu: qui mos nonnullis Æthiopum nationibus in Solis ortu quem velut hostem maxime reformidant, & ne spectent, in loca palustria fugientes, vbi non alia fruticum aut sylvarum copia fuerit, ibi delitescunt, Deum omni execratione profequentes. Antiqui verò reges (nanque non nisi sapientes eligi solitos tum temporis, satis constat) cognita Coturnicis natura, quæ verum horoscopi signaret emersum, animalis istius opera tanquam gnomone quodam vtebantur: non ociose in id intenti, certum exortus ipsius punctum deprehendebant. Quapropter sacerdotibus solum hoc animal ex volatilibus quæ ciborum usum præbent, nullo tamen mactationis honore illi habito, comedebant, vtpote quod contentionem quandam (desideratur enim *ἀντιδιαιτα* vulgatis in codicibus) præ se ferre videretur aduersus præcipuum Deum suum.

PERDITISSIMA MALIGNITAS.

Eadem auis in solis, vbi liberam habitat, locis, si quem limpidaque aquæ fontem adinuenit, simulac biberit, aquam reliquam rostro pedibusque corrumpere, lutosamque reddere, puluere etiam in eam ingesto, nititur, ne cuiquam alteri animali ad potum appetatur: quæ quidem maligna, improba inuidaque Coturnicis natura Ægyptijs argumentum dedit, vt malignum hominem per eius hieroglyphicum notarent. Eiusmodi verò morum impuritatem eodem modo damnat Ezechiel quarto supra trigésimum capite, dicens: Et cum purissimam aquam biberetis, reliquam pedibus vestris

A vestris turbabatis. Sedenim Ægyptios non tam maligni in alios mouere mores, quos in turbanda Coturnix aqua profiteatur, quam ipsa aduersus Lunam impietas, & ingrati animi significatio, cum rot à Luna sint animantibus omnibus beneficia, de qua generatio, & alimenta rerum, quotquot & hominum & brutorum vsui necessariz sunt. Nam quantum ad turbationem aquæ pertinet, animalia quædam sunt, quæ turbulentam & crassam suauius bibunt, vt Camelus, qui ne ex fluuio quidem prius hauriunt, quam pede proletra terra aquam spissiozem effecerint. Neq; aliter potu gaudent Elephanti quoque, sed ij ne imaginis suæ roritate terreantur, turbidam bibunt. Verè autem Coturnix Alcibiadis magistra fuit, qui dato Pericli consilio de ratione potius non reddenda, tranquillam cipium suorum quietem perturbaturus esset. Nam cum iam primas in republica partes occupasset admodum adolescens, fortè que sententiam in Senatu de re seria diceret, ex eius sinu Coturnix euolauit; quæ tamen totius Senatûs cursitatione capta, Alcibiadi, non sine venatoris ambitione, fortè etiam præmio, reddita est. Quantum verò pertinet ad alitis huius cstationem (vt hoc per corollario subiciamus) non desuere Medici qui eas mensis sumpserent, tum quia veneni semen illis gratissimus cibus, cum propter comitialem morbum, quem, vt Plinius tradit, solæ omnium animalium sentiant præter hominem, eaque de causa veratrum appetere ferantur. Aristoteles tamen hominem tantum comitiali morbo tentari ex omnium animantium genere assueerat, Problematis. Sed enim Plutarchus capellas quoque comitialem sentire proficitur. Quod verò de veratro dicebamus, ita apud Lucretium legas:

*Præterea nobis veratrum est aere venenum,
At capris adipēs, & coturnicibus auget.*

B Et Ouidius ad venenum spectans:

*Ecce coturnices inter sua prædanda viuunt,
Forssitan & sunt inde frequenter anus.*

Nam vt in Serpente dictum, excogitatum est in morbis desperatissimis viperas edendas dare, vnde non modò salus, sed vitæ etiam subsecuta sit longitudo. Cur verò Phœnicis Coturnicem Herculi sacrificarent, causa est, quod in fabulis cum ab hac alite seruatum aiunt: hunc enim Iouis & Astræ filium in Libyam profectum, à Typhone occisum esse autumant, Iolaumque Coturnicem eius narius admouisse, cuius odore fuerit in vitam restitutus: & ne mendacis locuplet abesse testis, vulgatum est etiam diæterium ἰσχυρὴ ἰσχυρὴ ἰσχυρὴ ἰσχυρὴ κατὰ τὸν. Fortem Coturnix sospitauit Herculeum. Alij eum dicunt eius alitis esu à comitiali morbo, quo insigniter laborauit, liberatum esse: quo si tentantur & Coturnices, facillè fieri potuit vt sympathiz vel aliqua tacite atque incongnita natura potentia, vel nidore vitæ, vt nonnulli ponunt, alitis vsu placet, vel esu potius, morbi genus id fugaretur, atque ita Hercules vitæ redditus fuisse videretur, quod est vero similius. Sed ne, Vir clarissime, te magnis & assiduis Reipublicæ negociis detentum vltieris demoreris, mira hæc minimè videntur esse, quia variis medicina modis prodest, noxia modò per similitudinem cognitionemque naturæ deducendo, modò per dissensionem contrariamque vim expellendo, modò sensim abrodendo, modò per dissolutionem mitigando, aliis atque alijs inuentis, que salutaria quis nouit, adhibendo, vt tam contraria quam consentanea pro morbi qualitate prodesse competiuntur.

P. PIERIVS VALERIANVS AD THOMAM MILIARIVM BELLVEN. DE IIS QVÆ PER STRVTHIO-

camelum & minutiones aliquot aues significantur ex factis
Ægyptiorum literis,

LIBER XXV.

C Ontenderam superioribus diebus ab Leonardo patre tuo, ne te assiduitate tam pertinaci, tandem literarum studiis insensere permitteret: id enim è re tua fore, & ad salutem tuam facere plurimum arbitrabar, si feruor ille adolescentie tue aliqua ocij interpositione cohereretur: proinde aliquid commiseretur, quo tu Venetijs, apud nos per geniales hos dies, quibus vindexia celebratur, aliquantulum laboribus tuis quietem interponere cogeres, vt aliquando nobiscum amantiori cupiam te concederes hilaritati, paulo post ad lucubrationes tuas alacrior rediturus. Non enim animus sine sulura corporis sustineri potest. Neque mihi satis placet, quod Platonem illum tuum, aiunt spiritus atque ex animi sententia Academiæ loci minime salubrem delegisse, ubi philosophantium apud se corpora macerarentur, debitoraq; fieret: siue mea hæc sententia per fuit imbecillitas, & ad hanc usque atatem natura spontè valetudinaria: siue persuasum habeam incommoda corporis studiorum profectus plurimum officere. Quamtu enim ego hinc iacturam fecerim, sum mihi met ipse confusus. Et quantum cæli huius patrij benignitas mihi contulerit, ipsa iam minus cadauerosa facies, quam attuleram Roma, facillè poterit indicare: è tristis quippe quodam senio in prosperam, nitidam, firmamque virilitatem transmutata. Sane hinc ad vigiliarum perseuerantiam, & legendi scribendique labores, tolerandos

V

longe alacriorem factum me sentio. Tu quod magis probes, quidq; tibi magis conferre soleat ipse videris, dummodo vobilitudinis atque firmitatis ratio in primis habeatur. Fecit autem ille, ut omnibus in rebus festiuissimus es, quod de poposceram: tu verò respondisti, venturum te libenter, si modò per dies hos, quos in patria consumpturus es, esse vellem ego tecum quorisdie vel venatione, vel aucupio exerceri. Accepi conditionem, quantum ad aucupia pertinet: ac ne me imparatum deprehenderes, nè ve vlla nos tempestas, aut casus, ne minus res cum auibus esse posses, interurbaret, auiarium vobilitatis aliuum generibus instructum comparavi, idq; totum tibi, ludoq; tuo desinnavi. Tu cum veneris, quid factururus sis vide, simulac conuiuium ex eis instruere constitueris, utrum simplices has carnes, sine vlla peregrina iucunditatis aspergere, sine Apitiano vllò artificio sis appositurus: an, quia non vllè forsitan fatuus, & sine succo videbuntur, hoc condimenta illa aromataria Venetiis allata sis adhibiturus, ea verò quæ suavia, quàm odorata, quàm preciosa. Propera igitur, ut quando per Aegyptum aucupia nostra sumus exercituri, apud Cleopatram facias nos cœnare. Ego enim macellum depeculabor, & patinarum struicos apparabo, in corollaria & secundas mensas addere collatiio illo, uti consueueramus, more non graueris.

DE STRVTHIOCAMELO.

HACILE quidem meminisse potes, optime Thoma, quò die Carolus v. Imp. à Clemente VII. P. M. Bononiæ coronam accepit, sacrificij genus quoddam à Germanie milite media platea procuratum: interfuisti enim rei gestæ, cum bouem mactauerunt, cuius vterum exenteratum, variis aliuum generibus, aliorumq; esculentorum farciminibus compleuerit, lætum hilaremque diem ex his omnibus vna tostis celebraturi. Ita nos nunc facturi videmur, qui Struthiocamelum, visendæ magnitudinis alitem, minoribus plerisque auiculis in eius aliuum ingests conarciuimus. In collatiis verò nostris cœnis illis, quas post relictam Romam patriæ redditus, teq; solidali iucundissimo reperto proposueramus, singula tantum singulis ciborù generà per sortè educèbantur. Nosti multa eius multipliciatis esculentà conuiuis excogitata, vt legi fraus fieret sumptuosior, quæ inter nos sancita fuerat: res enim variæ sub vno vel farinaceo integumento, vel omni cuticula desitescèbant, sed nõ id ganeæ, verum hilaritatis causa. Quare cum hæc fieri soleat in ludù, nos quoq; ludum boni ominis causa profecuti, ingenti illi minore alias aues ingessimus. Maxima ea omnium auium, si modò auis appellanda est, cui plumæ tantum sunt, non tamen volatus: cui crura pedesque atque vngulæ non formæ tantum, verum etiam magnitudine propemodum bubuli. Sed hæc alij disputabunt, nos plumatum alatumque animal in volucrum ordinem interim admittemus.

IVSTITIA.

HVIVUS sanè pennæ, quoniam præter aliarum auium morem æquales omnes inter se sunt, iustitiæ & æqualitatem erga omnes significant, vt apud Horum habetur. Plurimus verò earum vsus ad conos bellicos: & galeas adornandas, tam apud veteres, quàm apud nostros: cuiusmodi illæ sunt quæ in eo numo habentur cuius inscriptio, TI. CESAR DIVI AVG. P. AVG. P. M. TR. POT. XXIII. Ibi enim pinnæ huiusmodi in quodam sita sunt supra frontem sigilli, cui subiecta est inscriptio, IVSTITIA. Numum Bononiæ vidi apud Io. Achillinum. Ibi dem apud Alexandrum Calcinium solum Iustitiæ caput in numo est, cum eodem pinnarum æqualium gestamine, iisdem literis, quippe, IVSTITIA. Sedenim vt ad alitem reuertamur, quoniam Struthiocameli stolidi adeo sunt, vt cum colla fruticibus occultauerint, latè se se existiment, succurrit Carnæadis disceptatio, qui Iustitiam nihil aliud esse quàm meram insaniam profitebatur.

PINNÆ IN MOENIBVS.

AD eiusdem speciei similitudinem murorù summa fabricari solita, causam dedere vt Pinnæ vocarentur, ab iis, vt Varro ait, quas insigniti milites habere in galeis solent, & in gladiatoribus Samnites. Hinc intelliges de armatura Samnitium, quæ alibi apud Varronem & Plinium legeris,

SANÈ si quis Aegyptiorum more elementorum concordiam indicare voluerit, non imperitè picturam eam proponet, quam ipse rerum opifex per animalia id præ se ferentia, considerandam proposuit, lutram scilicet, vel eius loco marinum vitulum, Struthiocamelum, & hominè, vno vinculo ligatos. Lutra liquidum, & vitulus marinus, media sunt animalia inter terrestria & aquatica, vinculumque illud ostendunt, quo terræ applicitæ sunt aquæ, suisque coærcentur finibus: quia diuina providentia cum arenam terminù maris posuisset, leges etiam imposuit aquis, ne fines transgrederentur suos. Struthiocamelus autem ambiguus est inter terrestria & aëria: verè enim volucris non est, quæ nequaquam à terra, vt volucris, attolli potest: penne autem alæque illi ob id tantum à natura datæ, vt cursum adiuuent. Crura verò, vt dictum, bouilæ propemodum, vngulæque bifurcæ habet. Denique inter elemèta omnia, & cœlù ipsum, homo intermedius

ELEMENTORVM.
concordia.

Ad remedium est constitutus. Ita per huiusmodi picturam tota ipsa rerum machina desolabitur;

MULTIVOLVS.

Diuina litera Struthio camelum pro multiuolo homine, & certi nihil sibi adfisciente ponunt, videlicet qui sacra adscriptis militia; profanis tamen negotiis implicetur, hisque tantum tra-
candis occupetur. Nam quod alatum est, contemplationem refert & exorbitat: sed propter vasti cor-
poris magnitudinem tollere se humo nequit: alis tamen, uti dicebamus, ad cursum vitur. Quod pe-
des bouillos habet, terra que semper adhærescit, quæ terra sunt significata suscipit: ira enim videtur
Hesyehius interpretari. Quod verò ad animalis huius ingressum attinet, tametsi volare nequit, perni-
cissimè tamen currit. Struthio camelos, ait Xenophon, quos apud Euphratè Cyri milites offende-
runt, à nemine capi potuisse: tam longè enim modò pedum pernicitate, modò alarum quasi velifi-
catione procurrebant, ut statim equites desperata præda, insequi desisterent.

HÆRETICVS.

Quod verò superius diximus ex Hesychio, Eucherius quoque per animal huiusmodi hæreticū
hominem significari tradit, qui habere quasi videtur sapietiæ pennas, volare tamè non potest,

HYPOCRITA.

Evcherius idem ait de hypocritis dictum ab Esaia: Erit cubile draconum, & pascua Struthionū.
Parit siquidem oua Struthio, verum, ut alibi diximus, neque illa incubatu fouet, neque pullos
nutrit. Ita hypocrita, quamuis rectè alios admoneat, & rectè faciendi vim addocet, nullos tamen fi-
lios per vllum bene actæ vitæ exemplum generat. Hinc Iobes clamat: Struthio in terra relinquit
oua sua, & obliuiscitur quòd pes ea sit conculcaturus.

INSIPIENTIA.

Ad hæc, uti paulò ante dicebamus, genuina illa animalis stoliditas effecit, ut imago Struthionis
caput intra frutices abscondentis, insipientiæ hieroglyphicum haberetur, vrpote qui cum auiū
sit grandissima, ira vt altitudinem equitis equo insidentis excedat, si tamen colla tantum frutice oc-
cultauerit, latere se totam existimet, cum reliqua magna admodum corporis moles in aperto relin-
quatur. Ita dum in capite secura est, diceret Tertullianus, nulla, quæ maior est, tota cum capite capi-
tur. Diodorus tamen id à Struthio camelo non ex stupore, fieri contendit, sed quia sit sibi conscius
habere se caput admodum debile, occultare id quamprimum studeat.

DE VESPERTILIONE.

Monstruosa quoque est Vespertilionis effigies, multaq; in se mystica cõtinet hieroglyphica,
AB EXILI FORTVNA IN ALTVM ERECTVS.

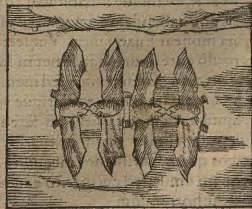
Præcipuumque illud apud Egyptios fuit, vt per animal huiusmodi significarent homi-
nem qui debilibus & exiguis viribus sine nobilitatis, sine fortunæ; sine etiam in-
genij præditus, ita tamen repente emergerit, vt non se tantum humo sustulisse, sed subito volatu cla-
tus in sublime ferri videatur: cuiusmodi exemplorum plena Roma semper fuit. Vespertilio siquidem
licet pennas non habeat, sola tamè membranula fretus volat, ita vt difficulter distinguas, sit ne anis;
an mus. Quare apud mythologos argute vatræque duas eludit mustelas, dum se alteri auem, alteri se
murem venditat, atque ita capitis periculum euadit.

Mitum verò illud inter hoc tam brutum genus, quòd tanta
se humanitate complectuntur, vt nulla cõuenientius spe-
cie figuræ officia mutua describas quàm per Vespertilionis
alterum ab altero catenatum pendentes. Habet enim id genus
mutuam inter se quandam beneuolentiam, sæpèq; veluti cate-
na quadam contexta, si qua vlli vis inferatur, mutuò sibi cohæ-
rent, imbecillitati suæ opem sibi iniucem afferentes, vtriusq; sunt
alia ab alia alarum hamis vnus ad alterum porrectis pendentes,
longum veluti funem produxisse.

NUTRICATIONIS FACULTAS.

Mulierem idem sacerdotes lactis vbertate secundam &
bene nutricantem significare si vellent, eandè ipsam ali-
tem pingebant, quippe quæ sola valucrum & dentes & mamillas humanis similes habet, lacteque
nutrit pullos, vberibus mulierum in modum admotis. Nam Egypti ab iis quæ in vnoquoque gene-
re reliquorum naturâ aut mores excederent, significatiõnũ suarum argumenta desumebant. Quod
verò ad mammas pertinet, Græci hanc alendi felicitatè indicatũ Dianæ simulachrum in immo-
sum effingebant, cuiusmodi illud fuit, quod Ephesi tantũ tanto concursu visitatũ, tamque Latini
ea de causâ multi mammiam appellarunt, cuius exèpli multa hodie Romæ vetusta signa conspiciuntur.
Minimè verò prætereundum est, hoc loco in impressis exemplaribus Hori perperam legi Πωδῶν
καὶ ἀνατορῶν καὶ ἀνατορῶν βυδρόδμοι ζωραφῖσαι, τελεβόνα ζωραφῖσαι, cum ex manu scriptis codi-
cis

OFFICIA MUTUA.

cibus antiquis & historia ipsa legendum sit, *Βυλάριον ζωραφήσην, νικηλέδα πάλιν ἔχουσι ὀδόντας & μαστῆς ζωραφῆσην*: hoc est, Volentes pingere, Vespertilionem identidem dentibus & mammis præditam pingunt. Inde sequitur pro redditione causæ, *αὐτὸν δὲ μὲν τῶν ἀλλοτρῶν πλινῶν ὀδόντας & μαστῆς ἔχουσι* siquidem sola ex omni volucrum genere, & dentes simul & mammas habet. Quorsum enim dentes & mammæ ad turporem altem minime monstruosam?

L V C I P Y G A.

Quod si hominem latebris & occulto secessu gaudentem, vel qui rei cuiuspiam metu perculsus in apertum minime prodire audeat, significare vellēt, formicam & Vespertilionis alā adpingere consuevit. Aiunt siquidem eam esse inter Vespertilionem & formicam naturæ discoriam, vt si alā tantam Vespertilionis formicarum cauo admota fuerit, nulla earum foras progrediatur,

M O R A.

Quinetiam sunt qui tradant credi solitum, formicam eō nunquam exire quōd Vespertilio vel semel accesserit: atque ideo formicam sup Vespertilionis alā positam, & moræ & tarditatis aut impedimenti significatum habere. Transit & ad columbas huiusmodi sympathia, quia vt Florentinus libro de re Rustica ait, columbæ stationem minime deserunt, si Vespertilionis caput supra turrim posueris,

I N S C I T I A.

Cognitionem alibi per lumen significari diximus, vnde etiam Dare luci, pro Declarare & edocere, sæpe legimus: contrā verō inscitiam per tenebras intelligimus, vnde Hallucinari pro Decipi per ignorantiam. Quoniam verō Vespertilionis ea natura est vt tenebris gaudeat, neque lucem ferre possit, diuinæ literæ dum Vespertilionem à sacris summovent, *ἡερωδωφικῶς* eum intelligūt virum, in quo nullum disciplinarum, aut veræ institutionis lumen effulgeat, explodi debere. Alioqui apud Eucherium Vespertilioes in diuinis literis indolorum monstra sunt. Propheeta: Vt adoraris talpas & Vespertilioes. Sūt etiam cogitationes immundæ, quas improbi demones ingerunt, vt idē sentit,

S E C V R I T A S.

Neque desunt qui securitatem indicaturi, Vespertilionem inuerso capite pingant: is enim circumlatus dompi viuus, & super fenestram vel in hypertheryo, aut ipsi in valuis inuerso capite affixus, maleficiorum amuletum creditur, Plinio etiam id tradente, quod ad hæc vsque tempora plerisque locis factitari videmus. Contrā verō, si quis eam amoliri arceretq; ab ædibus velit suis, platani folia suspendat, Africanus enim in his quæ de agricultura conscripsit, Vespertilionem eō non ingredi tradit, vbi arboris huiusmodi folia suspensa cōspexerit. Pro corollario addam, occidi eas hederæ sustumigata. Nā eas qui sustulisse se profiteri signo aliquo velit hieroglyphico, Vespertilionem faciet hederæ folio insidētē. Nam Alcithoë Leucothoëque sorores apud Quidium, spreuisse Bacchi sacra finguntur, eaque de causā in Vespertilioes mutata, vnde sustumigata hederæ ita exhorrent, vt eo etiam nocentur.

I M P U R A M E N T I S H O M O.

Hesychius ait eam hieroglyphicam esse hominis, qui serō & parçè fidei documenta susceperis, inque illis mente non satis firma versetur, sed in ambiguo omnia reponat, neque sciat de terra sua exire, sed in quibus genitus est latebris libentissimè delitescat: Christianus demū sit, sed parum fidelis: serō enim Vespertilio prodit, sub ipsum quippe crepusculum vespertinus, atque vbi tribus aut quatuor spatiosis volatum exercuerit, a noctis tenebris occupatur: neque longè fertur, sed supra circumque tecta semper volitat, cum Abrahamo Dominus peregrinationem indixerit, terra in qua alitus erat, quamque inhabitabat, derelicta, pristinam scilicet imbecillitatem & crassam originem nobis posthabendam admonens, perinde ac etiam separari nos à parentibus, & sequi Dominum doctrina moneat Evangelica. Vespertilio demum vtrumq; ales an musculus sit, extat in ambiguo, cum, vti paulō ante diximus, ipsemet in fabulis persuadeat gallo se esse murem, catto verō alicem. Volat quidem, non tamen pennis, sed membranulis innixus: neque pluma, sed pillo, atque eo quidem murino, vestitus. Ita homines plerique volatu qualicunque præditi, baptismati tantum tinctum assecuti, apud catholicos Christum fatentur Petrum Ecclesiæ specificè præposuisse, apud hæreticos impudenter delirant atque præuaricantur: apud Iudæos Christum rident, apud Mahumetanos tam Iudæos quam Christianos incessant, Impurissimum hominum genus, non modò Vespertilionibus perquam simile, sed cui meritò *ἀπὸ τῆ μαρτυρίας* nomen inditum sit, abominabile id quidem, & omnibus abhorrendum.

D E O T I D E.

Tidæz Græci dicunt, quas aues Tardas Hispania, damnatas in cibis, propterea quod ossibus eius effractis teter odor ex medulla ad tædium vsque extemplo sequitur. Sed enim Xenophon earum carnem ait multò suauissimam. De tarditate idem tradit, & facilis captu asserit, quod nihilo quàm perdices longius prouolent, celeritèque fatigantur. Egyptij sacerdotes hanc quoque hieroglyphicis adnumerant.

Quippe

Quippe si hominem imbecillum qui ferociori potentiori- que assurgeret, ac in rebus gerendis sententiisque dicun- dis primas illi partes cederet, significare si vellent, aut ira facien- dum admonere, Otidem auem, & equum adpingebant: illa si qui- dem simulac equum aliquem in conspectu habuerit, nihil quic- quam contraria, illum quadam veluti venerationis ostentatione excipit, circumque volitando & subsequendo deducendoque, officium facere quodammodo videtur.

NIL ALTYM SAPIENS.

Cum verò Otis omnino avis sit, animi est identidem signum: Calatus enim animus passim apud Platonem. Sed hæc animū indicat ignaum ac stupidum, quippe quæ tarda est, corpulen- tiæque adeo grauis, vt vix sese terra attollat: ita terreni etiam af- fectus, quo quispiam detineatur, indicium est, quippe qui nihil sublime sapiat aut meditetur.

CONTYMAX.

At si quis contumacem aliquem & monitoribus asperum, ab omnique bono opere alienum, hieroglyphico referre voluerit, aptè Otidem & canem pinget: nulla enim avis canem exhor- rescit præter Otidem, quæ suæ sibi conscia tarditatis, simulac canem conspexerit, aut latrantem audierit, statim arrepta fuga se cõdit in latebras. Per canem autem suo commentario Sacerdotem præcipuè significari diximus in templis concionantem, de diuinis, de pietate, reliquisque bonis moribus differentem contra impios scilicet & improbos oblatratem. Eum igitur qui subfugit & sacer- dotes, ingenio plurimum contumaci esse consentaneum est.

DE ALCEDONE.

Alcedonem, quod hætenus viderim, Ægyptij non posuerunt: ea verò apud Italos sua habet significata.

TRANQUILLITAS.

Quorum vulgarum illud est, per Alcedonis hidium rerum quarumlibet tranquillita- tem indicari: mare siquidem per dies circiter quatuordecim, quibus aucta illæ hidificans in littori- bus incubantque, mira pacari serenitate compertum est. Est verò hidus ille turo artificio expiscis- entorum ofsculis & spinulis contextus: ad gladii cuiuslibet ictum incolomis figura cucurditæ, præter vnum perexiguum canum, quæ ingrediendi & exeundi sit parentibus aditus, cætera conclusus.

IVSTITIVM.

Transit & ad res civiles figure huiusmodi significatum: nam hæc ad maris varietates accommo- dantur, est enim iustitij monumentum: ideoque à Plauto dictum, Alcedones esse iuxta forum. Ad suspensas enim fori procellas, fluctuationesque & turbines, hoc aptissime refertur. Nam & Ho- ratius mersari se ait, si quando res agere adlibuerit, civilibus vndis. Ita dies Alcyonia dicuntur, quibus fora conticescunt. Sunt verò dies Alcyonia, vt luculentissimo carmine Simonides tradidit, septem ante brumam, dum scilicet iucubar: & septem à bruma, posteaquam pulli exelusi fuerint:

quibus quidem diebus ea tranquillitas non semper nostris locis, in Adriatico quippe sinu, contin- git, neque etiam Tyrhena ora, ac in Siculo mari ferè semper. Fit verò bruma, vt Hesiodi inter- pretes scripsere, mense Ianuario, quem in honorem Bacchi Lenæum ipsi vocant: & eo mense à Latinis Brumalia celebrari dicunt, quod Bromus Bacchus appellètur. Sedenim Traiani temporibus, quod de arate sua Plinius profertur, ad viii. calend. Ianuarias fuit, quo die natus est nostræ salutis Assertor. Accidit autem bruma, tresque cardines reliqui, in octava singulorum, Capricor- ni, Arctis, Cancræ & Libræ, quæ diuinitate temporis ob minorum aliquot neglectam interca- lationem, minime nunc responderè comperias: nam octava Capricorni, circa vigesimam est nunc Decembris diem. Sedenim hæc perpendere Astronomorum diligentia dimittamus.

CONSVETVDINIS RARÆ HOMO.

Alcedonem præterea pingebant quotiescunque vellent hominem raro prodeuntem, & mini- mo temporis momento cum hominibus versatum significare. Alcedonem siquidem videre est omnium rarissime: ferè enim circa Vergiliarum occultationem, brumamque ipsam apparet, & vbi primùm per portum non plus quam nauem circumuolauerit, statim abit, vt nusquam præterea conspiciatur: de quo apud Stesichorum latius: Causam huius nidulationis hybernæ querit Alber- tus, eam esse suspicatus, quod aucta ea rara adeo sit textura, vt æstate propter nimiam corporis ariditatem progenerare nequeat, hyeme verò obturatis præ frigore poris, humidiorque effuso corpore, fiat ad conceptum idonea. Non dissimularim hoc loco quod Antigonus ait, Alcedones vbi senescunt, Cerulos vocari. Verùm Aristoteles discernit inter se diuersas, Alcedonem, Ceru- lum, & Cornicem. Sunt qui harum inarem Cerulum vocent, idque verum esse tradunt interpretes, Theocriti.

Vnt pleraque de quibus Ægyptij parum, alij multum locuti sunt, quæ tamen quoniam Ægyptiacis commentis non dissimilia sunt, in Struthio camelum hunc infarcienda videntur, atque in his Curuca, & Cuculus.

ALIENI FILII PRO SVIS EDVCATI.

DE quibus vulgatissimum apud omnes scõmma, hominem per eam significari, qui filios adulteros pro suis pascat. Cuculus enim Curuca absumptis ouis, in eius nido sua potissimum oua ponit, ut pote qui se ignaum minime que idoneum agnoscat, qui possit pullis necessaria comparare. Sux igitur sibi conscius imbecillitatis, eam in rationem ad proles suæ tutelam, quippe qui omnium auicularum iniuriis sit expositus, vereatur que ne si nidum struat, minime inde negotio depellatur, idcirco ad alienas confugere opes pergit. Curuca itaque oua illa fouet & excludit, atque educat pro suis. Aristoteles, si modò legitimum est id opusculum, De mirabilibus auscultationibus, accideret hoc in Helice tradit: addit & in palumbium aut turturem nidis oua ea deponi.

DE CUCULO.

MINIMA QVAQVE DE RE TIMIDVS.

Cuculus quia timiditate maxime omnium auium excedit, adeo vt à minimis quibusque auicularis conuellatur, casque præ metu fugitet, commentis nonnulli sunt, hominem minime, quæque expauescentem, per alitis huiusmodi picturam significari. Vnde conuicia illa, siue quempiam adulteræ uxoris maritum dicere volumus, siue ignaum, siue stupidum, aut nullo animo præditum hominem notare, Cuculum appellamus, vt apud Horatium Sermonibus,

*Tum Præstinus salso multumque suæntis
Expressa arbusto regeris conuicia, durus
Vindemiator, & inuictus cui sæpe viator
Celsisset, magna compelles voce Cuculum.*

Solent, inquit Porphyrio, leuia iustici circa viam arbuta vindemiantes à viatoribus Cuculi appellari: sum illi prouocati, tantam verborum amaritudinem in eos effundunt, vt viatores illis cedant contenti eos Cuculos iterum atque iterum appellasse. Ego cum Octobri meuse Roma Neapolim proficisceretur, in eiusmodi iocosis incidi, per continuum diem conuicia huiusmodi delectatus. Quare cum Acrone dicere possumus, hoc autè ipsa re nouimus, quemadmodum viatores quos in itinere vindemiatore per agros conspexerint, conuicia agitare gaudeant, illique ita respondere, vt Cuculum eum appellent quasi pigrum, ignaum scilicet ac nihili hominem. Sed hoc parum est, & quod à Porphirione dicitur, subfrigidum: hodie siquidem res agitur calumniis etiam vehementioribus viatores enim eos nunc Pulterones, nunc Cornutos, nunc alios que alius conuiciis incessunt: illi contra, siue ciuis, siue magistratus, siue rex ipse occentare cæperit, omne opprobrij genus regerunt, tegendisque reiectis turpissima quæque minitantur, præsertim si celsissimis quæ frequenter tota regione sunt arboribus infederint: quamuis id impune toto agro Campano Neapolitanoque, tempore vindemiar licet, ne quid Liberi libertari detrahatur, atque hoc illud est quod Flaccus ait, Durus vindemiator & inuictus, qui sæpe viator celsisset. Quoniam verò species Cuculi certo anni tempore non multum differt ab accipitre, locus fabulæ datus, quam in Arati vita Plutarchus refert, Ipsa enim inducitur minores auiculas percontari, quare fugerent se confecta, quæ nullam præ se ferat ferocitatem: quoniam, responderunt, suspicamur te aliquando futuram accipitrem,

TRANSVATVS.

Possumus igitur hominem qui vel mores, vel effigiem ita commutat, vt alius penè videatur, per eandem hanc auem significare. Ea enim figuram immutat creditur, & in aliud transire genus, cum inter accipitres omnino numeretur, licet vnguibus sit haudquaquam aduncis, neque capite accipitri similis, sed colore tantum, rostro quoque magnitudineque colubino potius quam accipitri.

PVLICVM DEFECTVS.

Alij porro quoniam Ægyptios animaduertent de pulicum defectu describendo sollicitos fuisse, quippe origanum in eo significato proposuerant, ad didere ipsi Cuculum & humanum vestigium, qua specie pulicum exterminationem indicarent. Ferunt enim, quo quis loco primum audeat alitem illam, si dexter pescircunscrubatur, ac vestigium id defodiatur, non gigni pulices vbi-
eunq; pulvis eo vestigio compressus, sparsus fuerit. Hæc obseruatur Magi. Pulicum verò nuncupatione, humiles sordidæque curæ sunt intelligendæ, quibus impliciti vitam agimus anxiam & inquietam. Multa enim, licet ea pingere aut sculpere insaniens vanique sit ingenij, ob exiguitatem, quæ minus representari potest, vsu tamen loquendi frequenter vsurpantur.

I V N O.

Pausanias vbi opera ea recenset quæ Mycenis spectatu digna viderentur, in sceptro, quod in Iunonis manu erat, Cuculum, infedisse dicit, eaque de causa signum ita fieri solitum quod Iunonis desiderio

A desiderio Iupiter aliquando in eam auiculum se conuerterit: tam inania illi de diis suis comminicebantur. Quinetiam locum Coccygium appellatum autores celebrant, in quo Iupiter in Cuculum sic mutatus. Apud interpretes Theocriti ita leges, Iouem Iunonis congressum appetiisse, rem tamen occultare voluisse: mutatum itaque in Cuculum, abiisse in montem qui tunc Tronax, postea vero Coccyx appellatus est, eoque & Iunonē concessisse, quæ simulac affedit, Iupiter in eius auis effugie ad eam aduolauit, scq; in eius genua proiecit: repulit hūc Iuno excusso peplo, at ille statim mutata facie acceptus ab ea est. Hinc apud Argiuos Iunonis simulachrum in throno collocari, in manu vero sceptrum poni, supra quod Cuculus. O lepidos & otiosos deos, qui puerilibus his naniis delectarentur: sed longē magis ineptos, qui talia scriptis mandare non erubuerunt.

N V P T I A.

Cum verò vincula iugalìa curæ sint Iunoni, putarim ego boni ominis causa Cuculum deæ dedicari solitum: boni est enim augurij Cuculus, nostriq; solēt ex eius cantu duenda vxoris tempus percontari. Caro autem eius si in cibum autumnali tempore veniat, cæteros saporē exuperat.

V B R V M T E M P V S.

ESt & verni temporis signum Cuculus, id quod vel imperiæ innouit plebeculæ. Porro nuncium eum veris ponit Hesioidus:

Ἦν ὁ κόκυλις κοκκίλοι σπύδος ἐν πτόλιλοι.

Vt cantum audieris quem reddidit ab ilice coccyx.

Tunc enim exulare hominem dicit, quia verum eo nuncio veris aduentum intelligant. Pistotheus apud Aristophanem, Auibus, ubi Cuculum Ægyptiis imperasse dicit, tam eos ait quàm Phœnices ad imperium huius auiculæ, tanquam ad imperium triticum & hordeum demetere solitos: tempēstiuor enim apud eos messis, quàm in Græcia & in Italia sit.

DE CAPRICIPITE.

A G E L A S T O S.

Hominem qui nulla iucundiore consuetudine possit ad risum allici, quod eius expertus esset, veluti Socrates fuisse fertur, ostendere si vellent, Capricipitem auem pingebant, quam liene omnino carere tradunt: in liene verò sedes est risus, veluti amoris in icinore, libidinis in lumbis, iracundiæ in felle. Eaque de causa dictum, columbam summam significare mansuetudinem, quod bile caret.

DE VPVPA.

F E R A C I T A T I S P R A E C O G N I T I O.

Vpupam Ægyptij cum pinxissent, præcognitam vindemiæ feracitatem, siue lætum ac plenum vindemiæ prouentum indicabant, lætitiā scilicet aliquam asfuturam, vt in Vire latius explicatur. Quia si ante vindemiæ tempus valde clangere audita fuerit, nimium vini redundantiam prænunciare creditur.

E B R I E T A T I S R E M E D I V M.

Hominem verò ebrietate laborantem, ac sibi remedium commincentem, significare cum velilent, Vpupam & Capillum Veneris herbam pingebant: Vpupa siquidem vis velicitur immodice, ita vt plerunq; inde ebria fiat, ac simulac se tenrari sensit, Capillo Veneris decerto efficacissimè sibi medicatur. Herbam hanc ἀδύτου Græci vocant, ἀπό τῆς γῆς διαίτησιν, hoc est, eo quod minimè marcescat, neque quidem si aqua perfundatur, immerga: urve, neque bruma putrefit, vt herbæ reliquæ. Summouent autem Vpupam diuinæ literæ, quam piorum mensis inferri nolunt, querulam quippe volucrem, lugubrem atque Luctuosam, quæ nihil vnquam nisi mœstum & triste medicatur. Vnde per alitis huius hieroglyphicum, hominem vitii deditum intelligunt. Theologi, propterea quod nemo magis querulus, magisque mœstus assidue est, quam vnusquisque vir improbus atque flagitiosus: sollicitat hunc admissorum scelus conficiantia, vel inquietum exercet admittendorum cupiditas & impotentia. Nam si timore superbiæ turgescat, quæ illi vnquam hilaritas, arridebit? Fastu cruciatur assidue, neque vllos tantos putat honores, qui quod affectat explere possint. Repulsam passus est, infelicissimum se mortaliū putat. Auarus est, si iactura quantulacunque fiat, vicem deplorat suam: si prædam cui inhiabat elapsam videt, miserè cruciatur. Quid iracundus: an non statim vt incensus est pœnas vitij dat sui? Vnde Salomon ei luctum mandat, cui iræ, cui rixæ, cui sine causa manus sanguinariæ. Quid inuidus? nonne sumet carnifex indefessus? Quid libidinosus? mentita est amica, æstuat immensum: expleuit cupiditatem suam, languet & erubescit. Quid vorax? distentus est, ægre habet: famescit, extorqueur. Quid ebriosus? aret guttur, pulmo inflammatur: potauit, mente capieur, titubat, semianimis dēscit: atque vt semel cum Flacco dicam,

Ab ve magis Siculi genuerunt exa iuueni,

quàm eius animus qui sit improbitati, facinoribusque additus flagitiosis? Contrà verò probus modestusque vir, ruat cœlum, nulla re commouebitur, gaudebit semper, æquanimis erit semper, gaudet hilarémque scit à Deo vocari, exultantem sacris admoueri. Repulsam patitur, modestè fortitudo afficitur, paruo contentus est: denunciatur inimicitia, pacem meditatur: sollicitatur à malignis, resistit audacter, lætumq; tunc triumphum agere sibi videtur, cum semetipsum edomuerit. Cibum & porum ita moderatè sumit, vt neque mentem offuscet, neque debilitet corpus: nullaq; demum animi tranquillitas, nulla lætitia, hilaritas nulla huic comparari potest, quæ in rectè factorum conscientia requiescit, cum se pium cogitet, cum se vitam puriter egisse reminiscitur.

DE FLORO,

Ferocem diuersum ab Oride est ingenium Florinam, quantum illa venerationis in equum ostendit, tantum hæc exercet odij & ignominia.

Ferocem hominem ab humiliore mansuetiorq; superatum, per Flori auiculam, quã *αἰσῶν* Greci vocant, significabāt. Palustris avis ea est, coloris pulchri, oculorum acie non satis valens, quæ cum equo semper pabuli gratia dimicat: herba enim vterque pacitur. Illa vocem eius interdum imitatur, insiliensq; aduersus equum, dorsum occupat, quãque maximo potest morfu colla armosque vellicat, hisq; auxiliis freta eum plerunque fugat,

FEROX A MANSVETO
superatus.

DE SALO.

Qvando verò in has incidimus inimicitias, non dissimiles ab his recensemus, quæ inter Salum & asinum habentur ingentes,

INIURIARVM VLTIO.

Aegythum Egyptij, quem Latini Salum vocant, asini vlcera rostro excauantem pingunt, si hominem illatas filijs iniurias vlcescentem significare volunt. Nidulatur hæc plurimum in spinis, acciditque vt asinus pruritu vlcerum excitatus, scabendi causa se conferat ad spineta, atque ita atterat vlcera, nidolque dissipet: quod quidem illa adeo pauet, vt cum etiam vocem rudentis audierit, oua abigat per abortum, pulli etiam metu labantur in terram: itaque Salus ob eam iniuriam in Asinum inuolat, vlceraque eius rostro impetit, affixaque pertinacius quanto maximo potest conatu excauat. Denique atrox vsque adeo odium inter eos esse autumant, vt si vtriusque sanguinem commiscueris, spontè se vterque subducatur ac separetur, antipathia, ne coeat, pertinacissime repugnante.

NECESSITVDINIS AVERSATOR.

Si verò Florum vnà cum Salo pingent, hominem qui alterius necessitudinem pertinaciter saueraretur, significabant: quare aues illæ aut auerſe inuicem, aut capitibus saltem obtortis in diuersa, pingendæ sunt. Commenti causa ea est, quod implacabiles inter vtranque inimicitia intercedunt, neque ylo pacto fieri potest vt harum quoque sanguis exhaustus commisceatur: confusum enim non aliter alter hinc, alter inde contrahitur, q̄ oleum ab aqua subducitur, vsque adeo natura ipsa dissident. Quare tibi tria sunt obseruanda eiusdem generis exempla, quorum natura inter se minime congruat, sitque pertinacissimæ discordia, Salus & Florus, Salus & Asinus, & de quibus suo loco dictum, Cornix atque Noctua. Namque vt nihil est appetentius, nihil rapacius similitum sui, quàm natura, ita etiam dissimilium nihil auersum magis, ac magis abominabile.

DE ARDEA,

EXANGVIS DE NEQVITIA REDDITVS.

Hominem ita libidinis vsu confectum exhaustumque vt propemodum exanguis sit affectus, ostendere qui vellent, Ardeolam illam pelam pingebant, quæ Græcè *σπάρδο* dicitur: ea de coitu ita angitur, vt sanguinem ex oculis emittat, remque summo cum dolore peragat, clamore vasto atque admodum insuauè difficultatem attestante. Nomen illi apud Græcos inditum a sunt, *ὄν τὰρ ἰσπρί*: nam *ἰσπρί* quandoque sanguinem significat. In collectaneis Suda Grammatici dictam volunt *μαρξὶ τὸ ἐν Ἐλατὶ διαπίσσειν*, quod in paludosis & humidis locis versetur

A verferetur, quasi helodium dicas. Sunt qui eas inter grues recenseant: sunt qui similem grui dicant: & diuinarum literarum interpretes de aue hac, vbi vulgata Psalmorum editio habet, Herodij domus dux est eorum, varia tradiderunt.

T E M P E S T A S.

Sed enim D. Augustinus, qui herodium fulicam arbitratur, tempestatis eam impendentis signum autumat. Sedenim apud Maronem Ardea & fulica diuersæ sunt volucres, tamen si vtraque sit indicium tempestatis: ait enim,

*Cumque marina In sicco ludunt fulicæ, notatque paludes
Deserit, atque altam supra volat Ardea nubem.*

Sed super hac satis est à nobis in Ciconiæ commentarij disputatum,

D E C I N N A M O.

A R O M A T A R I V S.

M omnem ex aromatum mercimoniis ditescentem significantes, Cinnamum autem pingunt. Auis ea in Arabia versatur, quæ furculos cinnami congerit, ex quibus nidum sibi conficiat, quo circa indigenæ plumbatis eum sagittis decipiunt, mercis gratia: neque aliud mihi super ea comperitum est,

D E V E L I A.

S T U D I O S V S O T I I.

Studiosum otij & commodorum hominem indicare qui volunt, Veliam autem pingunt: ea enim in umbra & aura æstare agit, hyemem in apricis: nam & potentes, cum in eos qui otio literario dediti sunt, cavillantur, genus hominum ignauum appellant, quod, vt apud Iuuenalem est, recto gaudet & vmbra.

D E A S I O N E.

I G N O B I L I T A S.

Ignobilem hominem, atque vt dici solet, Terræ filium, notare si velent, Asionem illum pingebant, qui diuersus à perenni est, corpore pingui & minimè vocali. Nihil enim habetur exploratum de generatione eius, cuiusmodi, qualisque sit: exterum Fauonijs tantum flantibus cum apparere constat, veluti etiam plerique homines ignobiles, potentiorum tantum fauore aliquo, tali quippe adspirante Fauonio, nullis alioqui paratibus, nulla probitate, nulla virtute nulla muniti disciplina ad clarissimas interdum dignitates euehuntur, omnibus vnde hi prodierunt, admittantibus. Noctuarum hoc est genus maximum, quibus pluma aurium modò surrigitur, vnde & nomen illi: otus enim Græcis est, de qua quidem apud Athenarum plura comperies.

M I M V S.

Per hanc autem plerique mimum atque parasitum expriment: non enim à mimica multum distat ars parasitandi, quam ita describit Horatius:

*Alier in obsequium plus a quo pronus, & imi
Derisor lecti, sic nutum diuini horret,
Sic iherat voces, & verba cadentia tollit,
Vt puerum credas seuo dicitur a magistro
Reddere, vel partes mimum tractare secundas.*

Est enim hæc auis omnium maxime imitatrix, & vt Plinius ait, parasita, & quodam genere fatatrix.

C O R N V T I.

Hæc in clypeo atque insigni militum Romanorum, qui recentiori tempore, paulo antè quàm declinaret Imperium, sub Magistro pedum merebant, ordinis eius signum fuit qui e o r n v r i appellabantur: eratque ales prasini coloris in orbiculo luteo, quem caeruleus ambitus latè ductus circumplectebatur, à quo mox arctior & ipse luteus, & circa marginem extremus ruber.

D E L Y N G E.

Lynx inter lingua nobiles enumeratur, pro quo nomine Lyncem compluribus in locis apud Plinium corruptè scriptum ostendes, indice etiam illo tam copioso, eodem errore perplexè notato, quippe qui voluere animal quadrupedibus adnumerant, Lyncem eam quæ nostra hæc lynx est, arbitrati, Fringillam hanc vulgo dicunt, vt Gaza putat.
Græci

Græci plerique Romani sermonis non vocem, sed significationem secuti *σεισοπιγίση*, Latini à cæu-
dæ continso motu, motacillam dici tradidere, Torquillam alij, à torque quo collum insignita est:
alij turbinem, alij aliter nominarunt: sed nos Pliniani codicis macula iam elutâ, ad significata nostra
revertamur.

D I C A C I T A S.

Per eam pietam nonnulli dicacem hominem intelligunt, propter insignem linguæ longitudi-
nem: linguam enim habet serpentibus similem, quam in longum mensura quatuor digitorum
exporrigit, rursusque contrahit intra rostrum non complicatam; sed terreni lumbrici more col-
lectam, & in sese reductam, Communis autem sermo verbosus garrulosque homines ab instru-
mento ipso linguaces appellare solet. Sed ad linguam id etiam addemus, quod pedes habet Lynx
binis vtrinque digitis insignes: illi tamèn hæc de Lynce dicta credere,

I N C A N T A T I O.

Passim verò præcipuum ales hæc fuit incantationum signum, propterea quod ei amatorum
quid natura inesse persuasum est, Quineriam quæcunque ad rem amatoriam veneficia, pharma-
ca, incantationesque comparantur, vno vocabulo Lyngas Græci vocauerunt. Hinc apud Theo-
critum intercalare illud, Pharmaceutria

Ἰνγξ ἔλα τῶννοῦ ἰμοῦ ποτὶ δῶμα τῶν ἀνδρῶν.

Scribit Pindarus Venerem Lynga coelitus attulisse, quam Iasoni daret: carmenque docuisse, quibus
Medeam in amorem alliceret,

V E H E M E N S C Y P I D I T A S.

Idem Pindarus hieroglyphicè locutus *Ἰνγξ ἔλα τῶννοῦ ἰμοῦ ποτὶ δῶμα τῶν ἀνδρῶν* dixit, vehementer cupiditatem signifi-
care volens, vt eius interpretres exponunt, Lynx enim, vt interpretatur illi, vis illa dicitur, quæ
cogitationem nostram ad cupiditatem & amorem trahit. Tradunt nonnulli Pithus eam filiam
fuisse, propter persuadendi vim: maxima enim persuadendi vis inest amori, nihilque tam incre-
dibile dici potest, quod amanti non persuadeas. Vnde rectè Ovidius: Credula res amor est. Addunt
eam amatoris veneficiis incitasse Iouem in amorem Ius, Sedenim Callimachus Echus filiam dicit,
& Iouem (tanta eorum temporum vanitas fuit, ne imperitia dicam) ab ea veneficiis coactum, vt
secum rem haberet: vtcunque, mox ab irata Iunone in eiusmodi auiculam transmutatam, venefi-
cisque amatoris construendis damnatam.

D E C A P R I M V L G O.

P E R N I C I O S A C O N S V E T Y D O.

Perniciose consuetudinis hominem indicaturus quispiam, Caprimulgum auct pingat:
ea enim inter capras familiariter versatur, appetitque earum ybera fugere quod cum
fecerit, yber extinguitur: capra, vt aiunt, excæatur.

D E T U R D O.

S V I S A R T I B V S E L V S V S.

Minimem qui technis & commentis, consiliis ve aut artibus propriis elusus malè perle-
rit, & vt dicitur, in laqueos quoque tetenderat, inciderit, ostendere qui volunt, Turdum
viscatæ implicitum virgulæ pingunt; quandoquidem, vt inquit Plautus, ipsa sicut auis
mortem cacat; visum enim non prouenit, ait Plinius, nisi maturatum in ventre ac
redditum per auium alium; maxime palumbium & Turdorum. Apud Irenæum legas quid huic rei
simile, de iis qui in eligendo sibi malo sunt procliuiores & aduersa mox quæ in se ipsi contrahunt,
Deo imputant, cum nihil aliud sit, indurare cor Pharaonis, & Excæcare oculos populi apud Deum,
quam gratiam suam quæ se largè volentibus infundit, à prauè & iniquè agentibus auertere. Nam
simulac quis Deum dereliquit, quæ bona sunt aspernatus, amissa spiritus gratia, omnibus inde affi-
citur incommodis, viam rectam non videt, & contumacem se opponit ad admonitiones, nulla pol-
let animæ sensu, vt sciat reprobare malum, & eligere bonum. Ita dicimus eam à Deo excæcari, &
obdurari, quemadmodum Solem occidentem recessu à nobis noctem facere, cum alioqui nihil
à Deo nisi bonum emanet, quemadmodum à Sole semper lumen & calor,

S Y R D I T A S.

Alioqui Turdus surditatis indicium est, cum omnium auium eo plurimum incommodo labor-
are Turdum, manifestum habeatur. Accedit huic quoddam prouerbium *κίχλις κωφότερο*, de lo-
quacibus, qui loquentes alios pati nequeant.

DE ERYTHACO.

SOLITVDINARIVS.

Olitudinarium hominem qui significant, Erythacum auem pingunt, quæ quidem ita secessu ac solitudine gaudeat, vt raro duas vel in eodem saltu reperire possis. Eam Theodorus modò Syluiam, modò Rubeculam appellat, alterum à syluarum desertis, alterum à raboris indicio, quod ex Græca dictione colligitur,

DE CINCLQ.

PAPERRIMVS.

Nueniebam extremæ paupertatis hominem per Cinclum auem pictam significari. Causam Alianus affatim explicauit, qui Cinclum auem esse dicit imbecillam, inualidamque adeò, vt nidum sibi ipsa parare non possit, alienisque ideo nidis ouiscetare. Est & apud Sudam aliqua de Cinclò mentio, cui nomen à caudæ motatione sit *οργανωσις*. ea nimis lynx est, de qua nunc agebamus. Hanc sanè vulgus plerisque locis, Græcum vocabulum exprimit, Codaquassulam dicit. Interpretes Theocriti hoc ipsum agnoscunt, & *κνλιν* lumbos motare dicunt, quod Latini fluctuante lumbo reddidere,

CINGANI.

CVmitaque Cinclus inops adeò sit, neque certo vsquam lare vratur, nonnulli erroneos illos qui nunc totum terrarum orbem mēdicabundi cum chiromanticis vxoribus & liberis peragrāt, nusquam certas domos habentes, quos vulgo Cinganos vocamus, Cinclōs ab auis huius similitudine appellatos arbitrantur,

A DVENA.

QVanquam in vniuersum omne genus auium apud aruspices pro peregrinis, aduenis & conuenis accipitur, vt ostenti eius declaratione patuit quod Alexandro oblatum est, dum condendæ vrbs Alexandriæ in Ægypto modulū ab architectis deposcebat, forteque euenisset vt neque gypsus, neque alba terra vsquam inueniretur, quo situm & magnitudinem cupido Regi describerent, architecti ad fatinæ opem se contulerunt, eaque disseminata quaquà vrbs mœnia duccnda erant, accidit vt aues ad eam depascebam audius aduolarent, quo quidem ostento territus est Alexander: sed aruspices respondere, prospera vrbi ex hoc portendi, quod futura esset omnium & nutrix & alumna, solique vbertatem esset alienis quoque gentibus largissimè communicatura.

PIERIVS VALERIANVS AD MAGNIFI-

CVM PETRVM MELINVM ROM. SENATVS

cancellarium, de iis quæ per apem, & id genus

cætera significantur, ex factis

Ægyptiorum literis.

LIBER XXVI.

Olautium significationes, quas in aliquot digessimus commentaria, legisse te scribis, Petre Meline Romanorum ingeniorum presens decus & ornamentum: in quibus & Apem habere voluisses, quæ, quod mellifica est, ad domus tuæ gentile nomen cognationem quandam habere videatur. Proinde si quam, vt superiori anno fecisti, adium tuarum partem picturis ornare pares, habiturum te speras tui generis argumentum, quo literarum oculos possis non inaniter oblectare. Feci non inuitus, quod tibi fore gratum intellexeram. Sed quod à melle te maiorum tuorum nuncupatione vocari putas, dixerim ego te id nominis à norum potius tuorum suauitate comparasse, siue id summa humanitas meretur tua, siue affabilitas iucundissima, cuius lepore omnes ad te trahis tibi, deuincis, vt de te verè dici possit, fauum mellis in ore tuo sedè posse: siue perolegans ille scribendi tenor tuus, ubi solutam orationem aut carmen facis, amarissimam quædam dulcedine legentem afficiunt, euenit vt vndecumque merum mel & sis, & habearis. At plenus rimarum sum, neque me colibere possum quin epigramma illud carnis nostris sodalitiis olim decantatum erumpat. Quæ enim prohibet apud ingenium Poëtica suauissimum, aliquando poetam agere:

Romæ certant lepido certamine vates,

Nominis æqua viget congrua causa tui.

Nam qui ex te norunt manare poetica mella,

Mellinum à merito nomen id esse volunt.

Atque alij malunt correpta parte Melinum

Dicere

Dicere, *Pe* *q* *ed* *m* *o* *d* *m* *e* *l* *a* *s* *o* *r* *e* *c* *a* *n* *i* *s*.
*S*is quo *d* *c* *u* *n* *q* *u* *e* *v* *e* *l* *i* *s*. *n* *u* *l* *l* *o* *d* *i* *s* *c* *r* *i* *m* *i* *n* *e* *c* *r* *i* *s*.
*S*eu mihi Mellinus, *s* *i* *u* *c* *M* *e* *l* *i* *n* *u* *s* *e* *r* *i* *s*.
*O*mnia congruerint, *t* *a* *n* *t* *a* *d* *u* *l* *c* *e* *d* *i* *n* *e* *c* *a* *r* *m* *e* *n*
P *a* *n* *t* *i* *s*, *e* *t* *o* *r* *a* *n* *t* *i* *s* *p* *a* *r* *s* *i* *s* *a* *b* *o* *r* *e* *m* *e* *l* *o* *s*.

Id quod eò tibi gloriosius accidit, quòd horum infelicitas temporum pauca admodum nunc ostendunt ingenia, qua bonarum artium amore eruditionisve felicitate capiuntur: eòque alieniores plerique à doctrina studio euadunt, quo sunt magis natalium splendore aliquo illustrati. Tu verò cum ex ea sis domo ortus, in qua summi plerique viri gentiles tui, & veteri & recenti etiam memoria ad patria ornamentum genitii, insignia rerum à se gestarum monumenta reliquerunt, Cardinalia decora, primos in Vrbe honores, titulosq; foris arma pro salute patrie victricia, diuitias honestissimis artibus comparatas, nihil rerum harum amplitudine contentus, à seipso splendore excitare quasuisisti, vt clarissima ea familia dignus euaderes, patrem, in primis tuo senatore semper optima, apud quem tanta educatus es sanctitate. Accessere mox bona artes, & egregia disciplina. Latinaq; & Græcæ literæ, quas eo conatu successuq; affectus es, vt paucissimi omnino sint inter Romanam hanc nobilitatem, qui patrem tecum gradum hodie conferre possint. Sed quoniam non de literis tantum, sed de totius vitæ tua integritate, atque animi magnitudine, si quis de te loqui cøperit, sermo faciendus esset, parentumq; tuorum benignitatem, charitatem, & studium in me omne præstiterunt, his in commodius tempore dilatis, quòd nunc agendum iudicatur, Apem ipsam, quam tibi merito deberi iudicauimus, exhibendam curauimus. Ecce verò tibi eam, in cuius comitatu, ne Fucus etiam, belluo ille satis impudens, & molestissimi Culex & Vespa sese intruderent, repellere, nunquam potui: ac ne vllus & molestia & importunitati finis esset, Moxq; etiam, Cicada & Araneus se his admiscuere. Tu quidem strenue nimirum & ex prudentia tua feceris, si, ne ab eorum aliquo ladare, caueris. Verum age quid Apes sibi velint videamus.

POPVLVS REGI SVO OBSEQVENS.

POPVLVS Ægyptij sacerdotibus obsequiosissimum Regi suo significare si vellet, Apem faciebant illam vtq; breuem, variam, & in rotunditatem compactilem, quæ sola ex animalibus Regem more hominum habet, quem vnuersum Apum agmen cõfectedatur, quòd atque homines Regi obtemperantes. Rex verò vel aculeo caret, vel ad offensionem minimè exerit: quæ quidem præcipua est in Rege virtus, qui in obsequiis vitæ officii, nõ magnis iustitiæ aculeum, quàm dulcem mellis clementiam ostentare debeat. Ac de populo quidem agnoscit hoc idem Plotinus libro De suo cuiusque genio, qui ciuilem hominem, popularibus vtique studiis destitutum, sed qui perfectam virtutem consequi minimè potuerit, ab obitu in Apem regenerari fabulatur: qui verò ciuilem virtutem ad amulum affectus fuerit, eundem iterum hominem fieri contendit, & ad eadem munera rediturum.

R E X.

MERITO itaque Regem, qui populos vnanimi beneuolentia sibi deuinxerit, ostendere qui vellet, examèn Apum proponere conserunt: siquidem is foras non procedit, nisi migraturq; examine: cumque procedit, totum examen circa eum conglobatur, cingit, protegit, gergi non paritur reliquo tempore. Cum populus in labore est, ipse, inquit Plinius, opera intus circuit similis exhortanti, solus immunis: circa eum satellites quidam lictoresq; assidua custodientes autoritate. Cum processere, se quæque proximam illi cupit esse, & in officio cõspici gaudet. Vbi cumq; cõsedit, ibi cõstitarum castra sunt. Missam facio miram earum circa Regem obedientiam, vt fessum humeris subleuant, validius fatigatum ex toto portat, multaq; huiusmodi, in quibus enarrantis tâta vtitur suauitate Plinius, vt eas ipsas Apes in eius ore mellificare dicas, vnde Lepor ille tam dulcis eloquentie demanarit. Adamantius ait, Apes hæc nullo animi conceptu facere, vt pleriq; contendit, sed naturæ ipsius diuinæ beneficio, quæ vel bruta eousque prouexerit, vt pleriq; in rebus ratione præditos imitentur. Nos verò vult admonitos, vt vbi Apum mores cognouerimus, ducibus parere non recusemus, negotiaq; ad Reipublice ciuitatumq; salutem opportuna alacri animo suscipiamus. Non enim amat id genus hominum Adamantius, qui sub pietatis speicie suam obtegunt ignauiam, sub quoque tantum otio & commodis consulentes, negotia subfugitât, & veluti genus humanum oderint, humanas etiam consuetudines auerfantur. Adeo verò est Apes, vt Musonius obseruat, conuersationis & vitæ sociæ amatrix, vt si sola relinquantur, desiderio tabescat & moriatur: quod ad popularis hominis naturam & similitudinem referri potest. Atque huc spectat Plutarchus illud super exilio dictum, nos quæq; formicæ, vel Apes, si ex vna vel cauerna vel alueario exciderimus, hospites externiq; esse videmur. Hoc ipsum examinis significatum in aruspicina etiam reperitur, cuiusmodi signum Dionysio paulo ante quam regnare cepit oblatum est, qui cum equum eò voraginis, in quas demersus erat, nulla prorsus contentione extrahere potuisset, discesserat, vt Philistus ait, ægrè ferens: cum autem aliquantulum progressus esset, subito exaudiuit hinnitum, ad quem cõuersus equum alacrem latus aspexit, cuius in iuba examen Apum cõfederat imperij quod occupauit indicium. Nam equum subjugationi frænòque aptum esse, suo diximus commentario.

Ac ne

ACne ab Sicilia tam subito discedamus, Hieroni quoque
iam iussu patris exposito, propterea quod ex ancilla natus
esset, ne nobilitati paternæ dedecori foret, tamen ita humanæ
opis indigenti Apes in os mella congestere: quo ostento pater
ab aruspibus admonitus, filium recolligendū duxit, moribus
& disciplinis iis erudiendum curavit, per quas postmodum ad
premonstratam Regni maiestatem facile peruenit. Ita verò no-
mini regio favorabiles sunt Apes, vt in causa fuerint, ne Onesi-
li Regis Cyprij caput, quod in ludibrium Amathusij supra por-
tam vrbs suspenderant, in sepultū diutius maneret: in id enim
iam exanimatum, examen Apum mella contulerunt, fauisque
refererunt. Hinc loci incolæ oraculi super hoc requisiti respo-
so moniti, caput honorificè sepelierunt, Onesilōque quotannis, vt Heroi, sacra instituerunt.

GRATA ELOQVENTIA.

Addunt nonnulli, suauem eloquentiam per hieroglyphicum Apis significari. Quanquam Dio-
genes suæ morem gesturus mordacitati, orationem blandam, vt ipse ad fallendum vel ad gra-
tiam paratam, mellitum laqueum vocitabat. Irridebat is Platonem perhibenter, cui paruulo in cunis
dormienti Apes in labellis confedisent: ex quo responsum est, singulari Num suauitate orationis
futurum. Ita præuisa eloquentia est in infante per Apem. Et huiusmodi tale D. Ambrosio è nostris cō-
tigit, memorie proditum est. Idem & Pindaro poetæ accidisse Pausanias tradit, cum is puer adhuc
Thebis digressus æstiuo tempore Thespjas proficisceretur, calore exuperante aliquantulum à via
declinauit, & sub ymbra nonnihil acquieuit, cui in somnum soluto Apes in os mel congestere. Et ita
denum quemcumque veteres ab eloquentiæ suauitate commendarent, eum ab Apibus nutritū di-
stabant. Sic & Theocritus Comaram beatissimum ait, cui huiusmodi nutritio contigisset. Apud
Hesiodum, Theogonia, Musæ amicorum linguis rorem instillant. in castigatis enim exemplaribus,
non εὐαδῆμι, sed ἑραστημ legitur:

Τὸ μὲν ἐπι γ' λῶσασιν γ' ἄνεστημ χροῖσισμ ἑραστημ.

vbi interpretes ἑραστημ ἑρόσσημ interpretantur, ac perinde mel intelligi debere, inde verò eloquentiæ
suauitatem. Sanè Pindarus amabile mel Isthmis posuit, εἶδ' ἑραστησὶ μέλιτι, pro felici successu, quem
Iupiter propinat: vbi commentatores gaudium intelligi volunt, quod ex commendatione & laudi-
bus percipitur, si præsertim illæ ab eloquenti & erudito viro optimè prædicentur: qua quidem vo-
ce, teste Themistocle, nulla suauior exaudiri potest.

POËTICÆ AMOENITAS.

Omnium autem consensus receptum est, per Apis hieroglyphicum poëticam intelligere amœ-
nitatem, vt apud Horatium: Fidis enim manare poëtica mella: & vt ait doctissimus vnde cen-
que Varro, Apes causa musarum esse dicuntur volucres: quod si quando displicite sunt, cymbalis &
plausibus & numeris reducuntur in vnum locum. Pindarus hymnorum suauitatem & elegatiam, per
mel candido lacte commixtum intelligendum dedit, vbi Nemeis dicit: ἰσθ' πόδα τοι πίμπρο μαμαρῶν
μῆδ' ἄλκῃ οὐρ γάλακτι. Lac ponit Pindarus, quod à natura est, ac perinde genium & venam indicat.
Mel verò, propterea quod magno Apum labore conficitur, artem & diligentiam significat. Hinc
clamat Horatius:

*Vos ô Quinilius sanguis carmen reprehendit, quod non
Multa dies: & multa litura coercuit, & quod
Perfictum decies non castigauit, ad vnguem.*

Et ipse de se, quantum pertinet ad laborem & diligentiam, quam scribendis versibus adhiberet, ait:

Ego Apis Matina more modique,

Non enim temerè vt que adeo assurgit Pindaro tam honorificè, cuius hymnam agnoscat & vena di-
uite copiosum, & magno studio & arte simul elaboratum. Quin & suā fert super hoc loco sententiā:

*Natura fieret laudabile carmen an arte,
Quæsitum est, Ego quid studium sine diuine vena,
Nec rude quid posset video ingenium: alterius sic
Alicui posset opem res, & comitari amice.*

FUTURI SECVLI BEATITVDO.

Quærit hic sanè aliquis, cur polliceatur Dominus ducturum se populum suū in terram lacte
ac melle fluentem: passim enim hieroglyphicum aliquid sapit diuinarum litterarum sermo. Igitur
Theologi nostri, referente Helychio, hoc ad futuri seculi delicias beatitudinemque trāsferunt,
quod ex cibis, quibus hic vtimus, nihil his suauius neq; dulcius inuenitur: tum quia sine labore com-
parantur, & nulla indigent præparatione. Nam bona illa absque vlla sollicitudine, sine dolore, studio
nullo, apparatus nullo, conditura nullius egentia, tanquam effusa copiae cornu suggeruntur.

DVLICVM APPETITV.

APes autem quia dulcicia tantum gustant, si pascentes pingantur, hominem hieroglyphicè signi-
X

ficant qui dulcibus tantum sebus defectetur, dulciaque omni cura studioque perquirat. Horatius cum dulcedinem & suauitatem, quodque maxime placeret, exprimere vellet, Si iuuat, & melli est, inquit. Plutarchus libellat De coniugalibus praeceptis, Mulier, ait, quae viri primo congressu terra coniugalem inde copulam subfugit, similis est iis qui Apicularum aculeis patienter se offerunt, mella ipsa reformidans. Ad eandem respiciens iacunditatem Catullus, sum illum Passere, Lesbæ suæ delicias, cum maxime lepidum indicare velit, melitum fuisse dicit. Denique Virgilius Damocles cum Polilionis amicis optat mella fluere, nihil aliud sibi vult, nisi vt opiosissima rerum omnium, quæ suauissimæ iudicentur, vbertate difciant. Egregie verò Pindaricum est, mel pro suauis, tranquillo, & maxime expectando amabilique bono ponere: quare de Olympiis victoribus ait, *δικαίον δὲ δασυτὸν ἀμφοτέρω ἔχει μαιτώσαν ἑσθίαν*: quod exponunt interpretes, victores vix reliquū agere in terra melliflua, hoc est, tranquilla deinceps suauiter perfui quiete. Idem cum *πλάγῃ ἔχει μῆλυ* dixit, mel etiam satietatem habet, nihil aliud voluit exprimere, nisi supremam quandam suauitatem atque dulcedinem inesse melli, quæ tamen si supremè delectabilis est, satietatem tamē afferat: quam sententiam *παρὰ τὴν ἐπιπρὸς* protulit. Paulò fecius Horatius sensum eundem attigit, vbi dixit, Quam se in bilem vertunt, quod tamen ex physica disciplina est ab eo sumptum: aiunt enim medici, cibaria dulcia confestim in bilem abire.

D I V T V R N Æ V A L E T Y D I N I S P R O S P E R I T A S .

Inuenio vitæ prosperitatem ac inoffensam valetudinem in longa vni spatia productam, per hieroglyphicam Apum in fecundo oleæ ramo confidentium significari: id quod mihi Democriti responsum in memoriam addidit, qui olim interrogatus, qua ratione quis longiorem vitæ assequi posset: interiora, respondit, melle irriganda, exteriora verò oleo perungenda: quod hieroglyphicè acceptum ostendit, animum quantacumque fieri potest suauitate permulcendum, hilaritatemque vndeque captandam, omni prorsus amaritudine atque acerbitate procul ablegata, neque quicquam quod exulceret, intromittendum, corpus verò exercitio consolidandum, quod quidem in otio torpescere necesse sit. Nam vt commentario suo dictum, oleum inter alia significata, exercitium quoque denotat. Sedenim Aristoxenus Pythagoricos plurimum mellè vsus tradit. Neque tantum calidi panis suffitu Democritus vitæ dies aliquot in amicorum obsequium produxisset fertur, verum & vapore mellis naribus admoto. Omnino autem feruè, quibus mellis vsus frequentior fuerit, vitam diutius producere. Contra verò qui cibis acidis delectentur, breuioris esse vitæ: Sanè Cyniòs populos, qui se licet Corsicam insulam incolebāt, longæuos vixisse tradit Athenæus, quòd assidue mellis vterentur cibo. Nam & Diophanes, qui de re rustica libros conscripsit, longæuos euadere dicit qui mellis estimatione delectati fuerint. Præsertim verò in senectâ ipsa plurimum pane & melle pasci: neque enim solum, vt is asserit, viuacitatem adiuvat, sed & sensus omnes sanos & integros custodit. Quævis, quod ad Athenæum spectat, nostri mel Corsicum dicant habere aliquid in se, quòd amaritudinem sapiat, vnde dixerit Ouidius de nefasta & exitiali cera:

*Ite hinc difficiles sinebria ligna tabella,
Tug, negaturis cera referta potis,
Quam puro de longæ collectam flore cicuta
Melle sub infami Corsica misit Apis. Et,
Sic tua Cyrneas fugiant examina taxos,*

Maro prius dixerat.

Insanosum mel apud Macronas memorat Xenophon, quod copiosius edissent, & vomere & excernere cogebantur, neque quidem omnino stare poterant.

M E R E T R I X .

Sed quoniam trahente rerum fluxu impingimus in mellis vitæ, minimè dissimulandum quòd quædragelimis Hebræorum castris Hieronymus putat Ionathan contra desertionem patris gustasse mel intellectu mystico, quod scilicet destillat à labiis mulieris, & sorte deprehensum, vix populi precib. liberatum. Porro mel non offertur in sacrificiis Dei: & cera quæ dulcia continet, non licebat in tabernaculo, sed oleum purissimum, quod de oliuarum exprimitur amaritudine. Quòd verò sit verisimilis Hieronymi coniectura super Ionatha, Aristoteles tum milites plerisque omnes mulierosos esse, tum scriptores rerum, qui recensent Hebræorum mores gentem eam esse ponunt salacissimam. Sed Ionathan pro innocentia sua dicentem mihi videor audire: Cur igitur ego conquestus palam sum, satis imprudenter fecisse patrem meum qui populum tam longæ addidit esuritioni, vt vel modico cibo, quem fors obrulisset, suorum vires vetuerit instaurari? Quorum vlla hic irpudicitia? Nam quomodo ego, qui à sole exoriente hostes vno tantum comitatus famulo, cum per inaccessas crepidines ad eos irrepissem, quotquot obuia habui aggressus cecidi, & in fugâ verti, & mox accitis meis, ad vesperam usque perseuerantissima occisione persecutus sum, quo pacto delicias & genio vacare potuissem, qui pro summo Dei nostri honore, populique totius incolunitate, ad extremam usque delassationem confectus eram: quare illa obsecro adulterina, conficta, subditicia, nequam à tam probato, tam pio, tam acri veritatis propugnaculo, tam immerito de me vniquam cogitata credideritis.

EXOTICÆ DISCIPLINÆ.

VT verò nos mellis damna prosequamur, id etiam addemus, quòd Hierosolymitarum Hefychius non Poeticam tantum, verum omnem Gentium doctrinam per mellis Apumque hieroglyphicè significari tradit, quòd in suavitate verborum & eloquij dulcedine tota consistit, rerum autem inanis est. Eoque trahunt Solomonis illud ex proverbiis: Non respicies ad mulierem meretricè: fauus enim destillans labia meretricis, & nitidius oleo guttur eius, nouissima autè illius amara quasi absinthium. Quo minus miremur, si qui longo post tempore successit, Plato quoque Mufas sui temporis Meretriculas appellauit. Præceptum verò, uti paulò antè dicebamus diuinis literis, ne quicquà mellis in sacrificiù Domino adoleatur, sed in munus primitiæ eius offerri possint. Præcipit enim ex parte, illius sapientiæ primitias offerri, non autem plenius ea uti, quippe vt fides nostra non in sapientia hominum consistere videatur, sed in virtute Dei, vt Paulus in priore ad Corinth. epist. Ea verò de causa mel, vt ait Eucherius, in sacrificiis offerri prohibebatur, quia resoluti blandimentis deliciari, aut dulcedine voluptatum, non possunt mysteriorum Dei esse participes. Hinc pascha Domini comedi cum amaritudine iubetur, quia sit semper austerà districtio veritatis.

DE VITÆ DULCEDINE AMARITIES.

ATtingemus ea quoque, quæ complexu rerum possint in orationem absolutam coalescere: vt si quis amaritudinem aliquam, aut infortunium, quod antè actæ vitæ suauissimè ocium & tranquillitatem exasperet, per huius generis hieroglyphica explicare voluerit, non alia cògruentius pittura signòve vitetur, quàm figurato mellis fauo, de summo cuius absinthiù pullulet, herba nimirum amarissima: quod quidem Lucretianum illud sapere videtur, quod in nostræ vitæ conditione frequenter occurrit:

Medio de fonte leporum

Surgit amari aliquid, quod in ipsi faucibus angat.

POPULARIS FUGA.

Commenti sunt nonnulli popularem fugam per examen Apum & subiectum fumum indicare: quandoquidem Apes nulla re magis consternantur, in fugamque vertuntur, quàm fumo supposito. Atque hac similitudine vitur Apollonius Argonautis, in describenda Beryciorum fuga, simulatque interemptum Amycum conspexere.

OBORTVS IN MORTIVITA LEPUS.

Sed longè suauius illud est, quòd per Apes ex cadauetosi leonis ore prodeutes innuitur. Pingi potest hoc, vbi quis aut à detractoribus malè habitus, insigniorem fuerit existimatione affectus, aut inimicorum contumeliis affectus elatior euaserit, aut ex illatis iniuriis creuerit. Mordacissimus est enim leo violentus, & ferox. Apes verò in eius faucibus mellificantes, prospera & suauia quæ subsequuntur indicant. Verùm historia vetus ansam huic hieroglyphico subministrat: quippe Samson Dauidanus tribulis cum in ferocissimi leonis occursum illapsus esset, vltro belluam adortus eam strangulauit, peremptamque ex publica via in syluam proximam pertraxit, eamque ibi in abscondito reliquit. Paucis verò post diebus proiectæ belluæ cadauer inuisurus eò rediit, vbi mira res oculis obiecta est: nam frequens Apum examen in tabidis eius faucibus fauos fabricare ceperant. Vnde illi postea quæstionis argumentum fuit, quàm Palæstinæ iuuentuti dissoluendam proposuit. Qui fieri posset, vt truce lenta immanisque res, eademque voracissima, suauissimum ex ore cibum erogaret. Cuius quidem quæstionis historiam solius vxoris silentio crediderat, eius fidem & taciturnitatem exploraturus. Hinc illa mox medio conuiuio, ob rem ab vxore proditam, exclamatum Samsonis plena acerbitatis exaudita, Nihil esse femina fallacius,

PROPHETARVM ORACVLA.

Minimè verò prætereunda sunt etiam alia, quæ sacris nostrorum literis traduntur: Quam dulcia faucibus nostris eloquia tua super mel & fauum ori meo. Et alibi: Iudicia Dei dulciora super mel & fauum. Omnis enim prophetia suauis cælestis doctrinæ fauos, & dulcia diuini eloquij mella componit. Et Debbora libro Iudæum prophetiæ particeps facta, Apis interpretatur, vt ait Adamantius. Et omnes denique Prophetiæ sub Apis nomine comprehenduntur, eorumque faui ea sunt oracula quæ literis mādauerè. Atque hoc est bonum illud mel, quod comesse iubemur. Quicunque enim oracula ea diuinæ meditatione complectitur, scriptis varum nostrorū sermonib. altitur & recreatur, is mandatum illud diuinum exequitur, quo præceptum est, Comede mel filii: bonumquè id esse re ipsa protinus experitur. Quod autem de Assertore nostro predictum est, mel comederit: mel hic Adamantius nostra de virtute colloquia significare præstiterit. Quotiescunque enim de abstinentià voluptatibus de domitanda nequitia, de iustitia, de prædentia ex animo differimus, sermonis istiusmodi suauitatem libentissimè pascitur Deus, hosque liquores assidue sribundus in-

quiri; cui si nequitia, si pusillanimitatis, si scelorum & stultitiae amarulenta pocula propinauerimus, digestum ut offensus refugit, & ut seel odiosum auersatur,

C O N C O R D I A.

ET quia moris erat infantis à lauacro susceptos lactis & mellis gustu primum imbueri, nonnulli hoc ad concordiae significationem factum autumant, Tertulliano ita dicente: Inde suscepti lactis & mellis concordiam prægustamus. D. etiam Hieronymus aduersus Luciferarios de hac ipsa re in hunc modum: Nā & multa alia que per traditionem in Ecclesiis obseruatur, autoritatem sibi scriptæ legis usurparunt, ut in lauacro ter caput mergirare, deinde egressos lactis & mellis prægustare concordiam. Id tamen faciunt iam adulti, quandam tamen infantiae significationem præ se ferunt. Fuit verò aliquibus mos, ut loco mellis, vinum cum lacte propinaretur. Nam apud Occidentis populos diu obseruatum est, ut tinctis sacro lauacro ad eiusmodi innocentiae, quæ præcipua est in parua ætate similitudinem quandam, vinum & lac tribueretur. Eoque Tertullianus Esaiam dictum trahit: Venite, emite absque argento, & absque commutatione, vinum & lac.

C A S T I T A S.

Incorruptam ad hæc virginitatem, & castum animi propositum, per Apem significari id argumētum est, quod ipsæ homines à coitu olidos acriter oderunt, & ut Plutarchus Coniugalibus præceptis ait, Apes eos male accipiunt, qui recentes à muliebri copula superueniunt: sed mulieres quæ Veneri operam dederint acris inuadunt, quique vel vinum potum, vel vngueta oleant. Nam & Maro eas ignorare viderem his versibus attestatur,

*Illum aded placuisse Apibus mirabere morem,
Quod nec concubitu indulgent, nec corpora segnes
In venerem soluunt, aut fetus nixibus edunt,
Verum ipsa foliis natos, & suauibus herbis
Ore legunt.* Hinc Pythiis ait Pindarus. οὐδ' ἐν πέτρῳ λόγῳ χριστοῦδς ὄρ-θασοι μελίωας, Iquo loco inter-

pres subiicit: Proprie quidem Apes sacras Cereris ministras appellauit, improprie verò omnes alias, propter animalis puritatem. Nam & alibi sacris eam Apibus delectari dicit: Alij Nymphas sacrificiorum prælides appellari tradiderunt. In diuinis quoque literis Apem virginitatis imaginem esse dicit Eucherius, nulla tamen causa reddita, quia scilicet eam satis ex Marone cognita arbitraretur.

A D V L T O R.

Verum aliud ex Ape hieroglyphicum idem ponit Eucherius, nempe simulachrum eam esse adultæ, utpote quæ mel in ore habeat, in occulto caudæ spiculum: atque ita homines qui lingua blandiuntur, latenter verò feriunt, significare: loquendo enim mellis dulcedinem proponunt, re verò ipsa vulnus inferunt,

V L T I O.

Neque deserunt veteres Theologi, qui Apem vltionis & iracundiæ signum in diuinis literis esse dicerent, citatis ex Propheta locis: Er Apis quæ est in Assur, Et: Circumdederunt me sicut Apes.

A R T I F I C I V M.

Nam illud quod Solomon ait, Vade ad Apem, & discè ab ea quàm laboriosa sit operatrix, vniuersique manifestum est artificij sedulitatisque illam esse hieroglyphicum, Virgilio præferim naturam eius tam luculenter explicante, ut versus epos & decies & centies memoria repetisse neminem vnum penitere possit:

*Nang, alia victu inuigilant, & sedere pacto
Exercentur agris: pars intra septa domorum
Narcisi lachrymant, & lentum de cortice gluecū
Prima fauis ponunt fundamina, deinde tenaces
Suspendunt ceras: alia spem gentis adultos
Educunt fetus, alia purissima mella
Stripant, & liquido distendunt necitare cellas.
Sunt quibus ad portas cecidit custodia sortis,
Inq. vicem speculantur, aquas & nubila celi,
Aut onera accipiunt venientum, aut argenteo facto,
Ignauum fucos pecus à præsepibus arcent.
Fernet apus, redolensq. rhyta fragrantia mella.*

Democritus tamen dicacitate (ut idem identidem reperam) liberrateque illa fretus sua, diligentiam hano & assiduum in re facienda curam improbaturo, parcos aiebat Apibus esse similes, quæ uti semper victuræ laborarent. In quam sententiam Virgilianum illud potius detorquerem:

Sic vos non vobis mellificatis Apes.

S O L S T I T I V M.

Est & solstitij æstiu hieroglyphicum Apes quod suo ad labres egressu, ut apud Aristotelem habetur, solstitium id denunciat, eo quippe tempore, quasi ferias quasdam celebrent quiescentes. Sed iam tempus est, ut & nos quoque tandem aliquando quiescamus ab intenta aded Apum harum inquit

inquisitione, si modo vnum quod haudquaquam praetereundum est, subiunxerimus, quod ab Mnasca Pataræo de Apibus scriptum tradunt: eas humanum genus ab esu carnijum ad arboru fructus & herentia olim auocasse, cōdimento scilicet subministrato per quod vnusquisque cibi, subacti etiã & amari, sapor commendaretur: cuius etiam inuentionis huiusmodi recitat historiam. Peloponnesi, ait ille, Melissa quædam cum fauum Apum inuenisset, prima omnium gustauit, mox & aqua dilutum bibit, remque alijs indicauit, animaliaque ipsa de se Melissas appellari, & ab hominibus summa cura & diligentia curari obseruarique mandauit.

DE CULICE.

DE sua uitate dulcedineque hæcenus locuti, melissæ temperamentum secuti, quod ipsa non infulse, oppositis iuxta se simulque positis, excogitauit, de acore iam dicere aggrediemur, cuius hieroglyphicum est culix.

ACORIS AVIDVS.

EA verò de causa ceptum est, proposito Culicæ hominẽ acidis illectum indicare, quòd Culices obseruassent nõ admodum cupidè appetere dulcia, sed acida quam auidi simè. Leuia hæc fortè videantur, si quis simpliciter acceperit. Sedenim ueluti per mel omnem rerum iucunditarem intelligebamus, ita per acorem quicquid est amoenitati contrarium, nobis fuerit proponendũ. Esse enim homines, qui iucunditatem omnem auerſentur, uerissimum est, & ne longius exempla quæramus, erat mihi nepos natura adeò tristi, ut si quem hilarius ridentem audiuiſſet, vitro stomacharetur & excandesceret, in reliquis uitæ muneribus quãtius præcij, & bonus & prudens. Erat & alter ita risu hilaritatisque deditus, ut ad obnunciatas quorumcũque hominum calamitates risu diffunderet; quin etiam ad patris & matris incommoda uel ærumnas, etiam suas effuſissimè cachinnaretur. Præterea qui principum uitas scribunt, hæc etiam quamuis humilia conscribunt: ut indifferentem in uitæ Iulium Cæsarem, & qui conditum oleum pro uicidi appositum minimè fuetit aspernatus: aut Octavianum Augustum minimi fuisse cibi, atque ferè uulgaris, secundario pane, pisciculis minutis, casto bubulo manu presso delectatum, atque alios huiusmodi alijs. Quod uerò ad rem quæ præ manibus est, pertinet, Tacitum Augustum Vopiscus tradit amariore cibos appetuisse: quare minimè mirum, si Virgiliani carminis dulcedine, & Ciceronianæ orationis suauitate, ad insectationem usque offensus est.

ANIMI AFFLICTIO.

Sedenim cadit & in sacra nonnulla ciborum amaritudo, ubi iubet Deus azymis uesci amarulentis, in quæ scilicet *azyma* sit inmixta: quippe animam affligendam nullamque illi corporis dulcedinem per certos dies indulgentiam. Festum enim illud nihil remissum, nihil uoluptuosum, nihil luxuriosum, nihil lautum sibi deposcit, sed sola animi afflictatione, & amaritudine, atque humilitate celebratur. Huiusmodi est propitiationis dies: cum enim afflictæ fuerit anima, & humiliata in conspectu Domini, tunc ei condonat errata repropitiatus Deus.

DIALECTICÆ.

ESt genus Culicum minutum admodum in uolatillum insectorum genere, quod animal in aere suspensum, oculi uisum inter uolitandum fallit, nisi aciem intenderis ualidissimam, corpus tamẽ cum insederit, acutissimo maximeque tenui stimulo terebrat: ita quem uolitantem cernere nequiueras læsus simulante sentias. Puto eum esse, quem Eucherius in Culicum genere aculeis permolestum ait in diuinis litteris, Cyniphem appellatum: cuiusmodi atrocitatis illud est, quam Serapiacã uulgò Romæ uocant, Per hoc animal Ægyptiorum plagis adnumeratum, dialecticam artem intelligi putat Adamantius, quæ minutis & subtilibus uerborum stimulis animos terebrat, & tanta calliditate circumuenit, ut deceptus nec uideat, nec intelligat unde decipiatur. Ab hoc autem ptingendi munere Hieronymus quoque doctrinæ Aristorelicæ spineta attribuit, contra Heluidium.

DE COSSIS.

AGMEN.

Ingruentem quidem Culicum multitudinem Ægyptij significare si uellent, Cossos uermiculos si non pingebant, certè loquendo nominabant. Hieroglyphicè enim modo loquimur, modo scribimus, Idque ea de causa, quòd ex huiusmodi uermiculis Culices generantur. Sed ex Culicum multitudine insectum aliquod agmen intelligebant. Vti enim Culices quaqua feruntur sunt incolis omnibus molestissimi, ita exercitus quãtumlibet amicis quãquã iter fecerit, & molestus & damnosus est. Quod si uillo vnquam tempore experimento compertum fuit, infelicitissima hac arate nostra per tot continuos annos magna cum totius Italiae clade perſpeximus. Longè enim grauiora damna nunc ab aruatis amicis inferuntur, quam olim ab hostibus, qui uictorum potiti esse: cuius mali causa est militum improbitas, summam disciplinæ militaris gloriã in sola rapacitate reponentium.

Diungendus fuerat api Fucus, utpote qui non digrediatuꝛ ab alucariis, quibus semper infidiatuꝛ: sed quoniam dulcedinis antitheton ad cūlicem traxit, nūc ad Fucum conuertemur.

ALIENI LABORIS FRUCTVS.

Hominem ex alienis laboribus vtilitatem, delicias, gloriam sibi comparantem significare si velent, Fucum pingebant. Sunt hi grandissimi inter Apes. Sedenim Fucos Furesque apud nostros confundi video. Plinius Fures inter illas gradissimos esse dicit. Aristoteles Fures maiores quidem Apibus, sed minores Fucis agnoscit. Vt cunq; mellificandi nullam Fucus habet curam, sed otiosus inctus desidet, vel cum exit effert sese sulum in sublime, gyrosque volitat cum eiusdem generis animalibus, qui exercitum quasi faciunt, quod vbi satis iam fecerint, quasi se velut in campo exercuerint, redeunt domum, & epulis perfruuntur labore partis alieno. Contra illos Apes acerrime dimicant, & vt Virgilius ait,

Ignauum succos genus à præsepibus arcent.

DE VESPA.

Pud Horum legas Vespam ex corrupto crocodili sanguine, vel ex eius cadauere procreari. Nostri ex equino eam cadauere nasci volunt.

PERNICIES SUMMOTA.

Vt cunq; Vespa cum apud Aegyptios corruptum ostenderet Crocodilum, eadem ratione perniciem summotam extinctamq; significabat, quando, vti suo commentario dictum est ex Diodoro, Crocodilus & mala & ærumosa mortalibus illata commoustrat.

Æterum philosophi vetustiores pugnacitatem per haec innuere videbatur. Nam & equus, ex cuius corrupto sanguine Vespa oritur, belli est indicium, vt sup commentario probatū. Et quod ad hanc facit pugnacitatem, Demosthenes, vt apud Stobæum, *περὶ διογίνης διατριβῆς*, Antisthenem ait aliquando à Diogene correptum, vt qui exili admodū voce homines castigaret, respondisse: Vespas itidē sonū haud magnum alis excitare, aculeum tamē acerrimum habere. Quare apud Aeneam philosophum platoniciū, Euxitheus dum Theophrasti dicta diluit, Si quæ ille opinabarur vera essent, Vespæ, inquit, itē Hæctor colli gabitur: ambo enim caput varia galea redimiti sunt, ac perinde pugnacissimi. De gulea ad id alludit quod Homerus Hæctora subinde *κορβαίολοι* vocat. Et mulierum chorus apud Aristophanem, *Lystrate*, quierurum se dicit, nisi accesserit aliquis, qui tanquam Vespaurum examen fodioare se, vel irritare aggrediatuꝛ. Atque hæc omnia nostra sunt. Sapietia enim x i r. habemus: Misisti antecessores exercitus tui Vespas, vt illos paulatim exterminarent. Importunum fortē cuipiā vidoatur, si *κτὲρ ἀπεργου* remedium subiecero cōtra hanc Vespaurū pugnacitatem: sedenim quod vile vel commodum plerisque futurum est, nunquam ego iudicauerim importunum. Bellicoso mollis opponitur. Malua oleis genus, à mollitie, vt plerique tradunt, dicta, Vespis aduersatur, præcipuē syluestris: cuius succo, vt Demageron & Pexamus scribunt, qui sese illeuerit, à Vespis non imperietur, neque pungitur. Quinetiam si quis punctus iam fuerit, eius herbæ succo, aut contusis & impositis foliis sanatur: apertissimo nobis documento, vt cum res nobis eum furioso fuerit, lenitatem amplectamur, quōq; acerbioribus ille verbis excauderit, nos mitioribus responsis ignem extinguere procuremus, illius dicti memores, *ἐπιγισσὶ ἐστὶν ἀργῆς φαρμακὸν λόγος.*

PUGNACITAS.

IMPERFECTI MORES CIVILES.

Plato, Phædone, eos qui popularem ciuilemque virtutem, quam temperantiam aut iustitiam nūcupant, exercuissent, non eam quidem ex doctrina Philosophorum, atque ex eorum sententia descriptam, sed ex consuetudine quadam exercitationeq; ad aliorum exemplum acquisitam, post obitum in Vespaurum, apūmve, aut formicarum genus migrare contendit: his enim omnino aliquid natura dedit, quod ciuilis gubernationis similitudinem quandam præ se ferat: nam & ipsæ collegia celebrant, tribusque & centurias distinguunt, habitationesque sibi construunt magnificentissimas, in quibus cellæ fauorum in morem sexangulæ omnes. Sed Apum tenta metarum quadam propemodum formas imitantur. Vespaurum castra potius sunt, & Mausolea, orbiculari ambitu, tabulatis super altera alteris aggestis. Huiusmodi fabrica mysticè constructa, eam Belloni esse, ad me allata est ex cuiusdam syluæ solitudine. Septem sunt concamerationum orbes, alter super alterum duorum digitorum intervallo impositi, pilarum columellarumq; interstitio distincti, vt vnicuique commodum sit spacium ad eundem & redeundum ad domos suas. Diameter orbium ad quintum vsque duodecim circiter digitorum: à quinto reliqui fastigiatim coarctantur, vt

vltimus

A vltimus ad quinos senſve digito porrigatur. Maior orbis, primum quidem tabulatum, & antiquæ arboris ramo appenſus erat, cruſta ſupernè ad omnes ventorù & pluuiarum iniurias cõtemnendas ſolidata ſumunitaq;. Infrà hexagonales cellæ confertiſſimæ: ita reliqua tabulata eadẽ cruſta celliſq; eiſdem fabrefacta, ſuiſque columelliſ ſingula ſuſtentata. E ſuperioribus verò ſtationibus beſtiolæ omnes abuolauerant: medias concamerationes innumerabiliſ multitudine compleuerat, folliculo quodam tenuiſſimo, pro tegumento vniuſcuuſque loculi ſuperindueto, quotù aliquot cùm ſuſtuliſſem, animaduerti Veſpas capitibus iſtũ intum adactiſ, domos eas omnes compleuiſſe. Quæ verò in inferioribus erant tabulatiſ, tanquam embrya videbantur vermicultorũ inſtar imperfeeta: ipſa quoque eo tegumento, tanquam hybernæ cochleæ, ſed admodum tenui præmunita, in benigniorem verni temporis horam aſſeruabantur: quæ tamen omnes, ſiquidẽ grauiſ hyems fuit, ibidem extintæ ſunt, neque tamen computruit quicquam, & tot iam annos eadẽ forma ſtatuque ſpectantur. Expectabam quidem vetriſ temperiem, vt quid acturæ eſſent exploratum haberem, ſed nihil vlteriù proceſſit. Fãbrica apud me remanſit, non ſine magna omniũ, qui eam conſpiciunt, admiratione, tantum artiſ & ingeniũ, tantũque in conſtruendo ædificio tam operoſo, perſeueratiæ beſtioliſ hiſ ineſſe obſtupefeentium. Sed quoniam in aculeata hæc incidimus, liber obiter Plinij locum pendere, vbi lib. x. cap. octaũo ſupra vigefimum, Aculeus, inquit, in ore vt Aſilo, ſive Tabanus dici placet. Vereor ne illud, ſive TABANVM DICI PLACET, adulterinum ſit & ſubditium, vt pleraque adhuc alia apud autorem eundem addita, quæ niſi peritorũ hominum diligentia veterentur, indiligentiæ illi nomẽ inurãt. Aſilus enim diuerſus à tabano eſt, Græcè, *ἀσπίς*, vel Marone interprete,

Cui nomen Aſilo

Romanum eſt, æſtrum Gray dixere vocantes.

B Tabanus verò muſca eſt lenta, cineritiã, quæ Græcè *μύσκα* dicitur. Rarus præterea eſt aſilus, tabanus numeroſiſſimus. Aſilum, inquit Ariſtoteles, latiuſculiſ quibusdam beſtioliſ, quæ in fluuijs ſupernatant, enaſci: quomobrem magna aſilorum copia circa aquas, vbi id genus beſtialium eſt, tabanos verò ex ligno. Item Soſtratus de animalibus quarto, æſtrum è fluuiali materia naſci tradit, *μύσκα* verò ex lignis. Idem Ariſtoteles alibi ſanguinea dicit animalia tabanos & aſilos, & paſſim demũ de ſingulis ſeparatim meminit.

P E R T U R B A T O R .

Peruulgatum verò illud eſt, vt per hieroglyphicum Aſili ſignificetur iſ, qui aliorum otia perturbat, quietiſque rebus tumultum aut moleſtiam aſſert: eſt enim iſ, vt Maro cecinit,

Aſper, acerba ſonans, quo tota exterrita ſyluis

Diffugiunt armenta, furit mugitibus æther

Concuſſus, ſyluaq; & ſiccã ripa Tanagri.

Hoc quondam monſtro horribiles exercuit iras

In achia Iuno peſtem mediata iuuenca.

Maronianus autem verſus de Aſilo Romana voce dicto nimirum, oſtendit verba illa apud Tranquillum ab Orthone Galbæ manibus deturbato, identidem obmurmurata in damno eſſe, ſi, vt vulgata habent exemplaria, legamus, *τὸ γὰρ μύσκα κακροειδοῖσσι*, quare caſtior omnino lectio ſubſtituenda. Nam illud quoque quod magna eruditione viri commentũ ſunt de longis tibiſ, adhuc non liquet.

D E M V S C A .

Nſtat demũ, nobiſque negotium faciliſ importuniſſima beſtiola, quæ licet ab omnibus ſolita ſit abigi, pertinaciã tamen ſua peruicit, vt de ſe multi multa ſcribere cogentur: nos ea tantũ quæ ad hieroglyphica faciunt, memorabimus.

I M P O R T U N I T A S A C I M P U D E N T I A .

Importunitatem ſanè atque impudentiam Ægyptij ſacerdotes notare ſi vellet, Muſcam haud indecenter faciebant: eam enim vt ſæpiùs & aſſiduè expellas & à te ſummouere contendas, tanta tamen impudentia prædita eſt, vt identidem redire, & infeſtare te minime vereatur, nullam tuorum commodorum rationem habeat, ſiue loquare, ſiue dormias; ſiue bibas, ſiue cibũ capias, ſiue legas, ſcribas, parata ſemper adſtat, vt in faciem inſiliat tuam, infeſta, importuna, incommoda, nulli rei niſi ſuſtudio de ſe concitanda idonea. Hinc apud Ciceroniũ ſecundo de Oratore, ridiculè dictũ de moleſtiſſimo iuuenẽ, Abige Muſcaſ puer. Hinc Platoniciſ vir Æneas ſummæ philoſophiæ integritatiſ, dum Euxitheum introducit Theophratiſ commenta deludentem, qui dictabat animas relicto humano corpore id genus bruta ſectari, eiſque inhaerere, quorum opẽra viſæ fuerint imitari, vt Hyperbolum quendam impudentiæ notaret, inquit: Muſca item Hyperbolum trahet, quippe par fuit vtriuſque impudentia.

P E R T I N A C I A .

Etãmen improbitas pertinaçiſſima, qua nunquam rebus quietem eſſe ſinit, caſi fuit, vt inter prælia deorum, grauiffimãque res poëtarum principem Homerũ illexerit ad eius pertinaciã.

perseuerantiam memoriæ demandandam, hieroglyphicumque proponendum, quo ferax hostis insultat hosti, neque mortem neque requiem dat ullam, donec vulnus infixerit, & audaciæ confisiditissimæ munus executus fuerit. Ita enim apud eum legitur:

Kai oi muins darsos eni sthreasu crinai.

Hte x' epromeni ma darter zedos an dromenoio

Izarda darsos,

Vnde etiam Hebræis Beelzebub dæmonis nomen, quem aliorum longè principem prædicant, cuius Musca est hieroglyphicum, quod D. Hieronymus agnoscit: nunquam enim cessat ille humanum genus modis omnibus infestare, & modò hos, modò illos ad perniciem laqueos tendere, ac omnes, quibus, nos perdat, vias intentare. Obseruauerat etiam Eucherius, Muscam in diuinis literis modò pro cacodæmone, modò pro impuro atque malefico homine, modò pro idololatriæ spurcitiâ poni, eo Solomonis citato loco; Muscæ morituræ exterminant olei suauitatem; hoc est, ad eò malignū est Muscarū genus, ac perinde Beelzebub, vt vel si moriendū sit, dum aliqua noceat, quippe vel bonos alicuius mores corrumpat, vel virtutem aliquam infringat, se quoque simul perdi pro nihilo habeat.

RES GESTA COMINVS.

Musca etiam aliquando in Laconum clypeis insigne fuit: quam cum quidam non omnino vera maiorem in parua figurasset, obiecti quòd latitandi causa id fecisset: Imò, respondit, ignum est, me tam proximè ad hostes accedere, vt Musca ab eis interfosci possit.

QVinetiâ indocilitatis hieroglyphicum est Musca: nullū siquidem omnium animantium minus docile existimatur, neq; minor intellectus. In qua sententiâ est Plutarchus Simposiacò octaua decade, duo tantum domestica animalia esse dicens, quæ nunquam humano conuiuiu mansuescant, neque tactum admittant, neque consuetudinem, neque vilijs rei aut disciplinae communionem, quippe hirundinē & Muscam, quam semper & indocilem, & feram permanere, vti omnibus patet, asseuerat. Videre etiam est in hominibus, eos egregie temerarios & impudètes esse, omniaq; audere, qui nulla elegantiori doctrina præditi sunt: contra alios quòd peritiores fuerint, eo modestiores & recundioreq; esse. Hinc apud Horatium hominem notari videas, qui cum Athenis per annos aliquot libris insenuisset, Romæ reuersus statua taciturnior ingrederetur, quippe id contra vulgus sentiens: nam sensus ille ex imperiti vulgi opinione desumptus, cum nimirū inrelligat Horatius, probū doctumq; virum, esse malle eruditum, quam videri, popularemque auram illam protinus aspernari. Denique verum illud est quod Plinius Nepos ait Epistolis, recta ingenia debilitari verecundia, peruersa confirmari audacia. atque ita quo quis imperitior, eo impudentior atque iactantior euadit, quod Græco etiam axiomate confirmatur, *αμαθια μνυ δαρσοθ, λογιωδς ελ' δεινον φηρες*: Imperitia quidem audaciam, eruditum verò rerum examen timiditatem affert. Merito itaque viro forti odiosa Musca, & sapientii temeritas. Ideoq; Hercules eas suo de sacello abegisse dicitur, Myodem quem vocabant capium deum imprecatus. In Olympiæ sacro fortium carmine, tauro, deo eidem, vt aiunt, immolato, hubes earum toto eo agro abire cogebatur. Hunc superius Beelzebuben diximus ex Hieronymo.

INDOCILITAS.

CYNICIS.

IN sacris nostrorum literis habetur Cynomyia mentio non contemnenda, quippe inter Egypti flagella enumerata. Muscam eam caninam plerique dicunt, adiecta scilicet ad importunitatem canis etiam impudentiâ: Cynicorum sectam animali huic persimilem dicit Adamatius, qui ad reliquas improbitatis suæ deceptiones, voluptatem etiam & libidinem inter bona summa commemorabant. Nam quòd molesti essent contra ciuiles omnes mores, omnia deridendo, multorum est testimonio manifestum. quòd verò & impudentes, vel vnius Diogenis improbum facinus indicat, qui vel medio in foro spectante populo, hominem, vt ipse iactabat, plantare non erubescbat. Ita plerique hodie, dum leuia quadam publicè reprehendunt, grauissima quæque ipsi sibi permittunt. Apud Eucherium locus animaduertendus est de Cynomyia, quæ non Musca canina, vt quidam putant; Psalmo sit accipienda, sed Musca potius omnimoda, quod si admittatur, non per y Græcam litteram scribi debet prima syllaba, sed per ce diphthongum: atque ita dicendum esset pro Cœnomyia, Muscarum genus omne.

DE EPHEMERO.

Pud Cimmericum Bosphorum Hypani fluuii veluti folliculos acinis maiores ferente, gignitur Ephemero, animal quadrupes volatile, quod nos Diarium appellare possumus.

V N I V S D I E I V I T A .

Per hiero glyphicum eius infantem aliquem, qui non ultra vnus diei spatium vitam produxerit, nonnulli significandum censent. Id enim animalis genus vt eruperit e folliculo, in pomeridianum vsque diei tempus viuit, & volat, mox descendente sole macrescit & languet, deinde occidente moritur, vita non vltra diem vnum prorogata. Eiusdem imbecillitatis est papilio, in grandissima muscæ speciem, colore albedo, qui ex folliculo bombycis intra suam araneam conditi transformatique erumpit, candidoque exceptus velo, ova haud ita multo post papauerum feminibus paulò maiora, edit plura numero, mox intra paucissimarum horarum spatium ab ouis editis emouitur: ex quo formari posset hiero glyphicum, quod indicaret, re bene gesta vitam exhalatam, vt Epaminondam Thebanum, & Leonidam Spartanum fecisse legimus. Ac ne quis commentitium ac fabulosum censet quod super Ephemerò auctores tradunt, vt Bombycem prætereamus, quem tota iam Italia domi vnusquisque Contueri potest, in Britannis fluuius est, vel, vt nonnulli tradunt, euripus potius, qui totam ferme insulam diuidit: vtrinque in ripæ marginibus arbores sunt, quæ folliculos ad oui anferens magnitudinem ferunt: hi certo anni tempore in subiectam aquam decidentes, simulac mollii fuerint, aperiantur, & de quæ singulis singulæ exclusæ aues abvolant, pipionibus paulò minores, candore insigni, aliisque adeo plumatis, vt altè statim auferantur, neque quò migrent vlli adhuc compertum aiunt.

DE CICADA.

VT verò bestiis his sine imponamus, admonet Cicada, quæ cōtinuati soni raucitate molesta, nos omnino videtur edocere, vt eius exemplo tædio esse caueamus, tã multa cōgerentes. Eius igitur hieroglyphica profecuti, aues iã & volatilia reliqua valere iubebimus.

INITIATVS SACRIS.

Agyptij sacerdotēs hominem sacris initiarum, & mysticæ disciplinæ peritiã affecutum, per Cicadam significabant, in eam scilicet admirationem adducti, quòd animal tam exiguum, nullo oris commodo, non faucibus, non lingua præditum, tam argute caneret tamen, tamque altum infonaret. Esse huius instar doctrinam mysticam, & suas præsertim literas, quæ nullo syllabarum complexu, nulla partium orationis textura constructa, sed sola animalis cuiuspiam, vel alterius rei representatione, absolutæ significationis orationem facere videantur, quæ sese longè diuerso ab aliis literis modo legendam exhibeat. Putabant verò Ægyptij Cicadam, vt apud Horum legere est, per aculeum, emodulari, quòd motu suo fridorem cieret veluti plectrum quo citharæ pulsantur: ore quippe caret Cicada, eademque cæca est, prolixum tamen quiddam, compactum indiuisumque gerit, simile ei quod linguæ speciem refert in iis, quibus aculeus in ore est, eoque ipso forem haurit, quod vnum illi & peculiare est alimentum. Vnde apud Maronem;

Dum cyriso pascentur apes, dum rore cicada.

Ceterum de sono diuersa est aliorum sententia, quippe qui attritus sit interioris spiritus. Quinetiã experimento compertum est, Cicadam non canere per oris aculeum, sed colliso, attrito agitatoque frequenter cano vtero, quod pueri digitorum stimulatione non semel explorauimus,

DICACITATIS CASTIGATIO.

Cum verò sonus ipsius animalis argutus quidam stridor potius sit, quam cantus vllus, & streptu aures offendat, natum inde prouerbium, Cicadæ vterum ne scabito: quotiens reprimenda est cuiuspiam dicacitas aut petulantia, vt si pergat dicere quod vult, scurrili que aut maledico moris impatentiorum aliquem tetigerit, ipse postea reperculsus, que nolle audiens erubescat, Et quod in hanc sententiam ait Hesiodus:

Εὐδὲ καὶ βὸν ἔπεισ, τὰ καὶ τὸς, μὲν ὁ ἀλλήλους.

Et huiusmodi apto Sophoclem, Euripidem, & Plutarchum plura. Proclus Diadochus putat Cicadæ cantum ex alarum, qualescunque sunt, attritu provenire: ait enim, ὁ πῦρ ἔσθλει ἅπασ τοῖς πτερυγῶν ἑπιβῶν ἐκ τῶν ἀπὸ τοῦ ἔργου ἐκπέμπουσι. Cicada canit alarum freta ministerio, semetipsam applodens, & strepitum ita ciens. Quod & Hesiodus agnoscit, πτερὰ τοῦ ἅπασ τῆς ἑρῶν.

Cum autem nonnulli vanam & inanem garritatem per Cicadam significari dixerint, ex Aristotele, quem non intellexerunt, desumptum crediderim, qui Platonis ideas à meteria dissipatas, prioribus analyticis περιληπτικῶς esse dixerit, quippe vt nonnulli aiunt interpretes, nihil nisi inanem cantilenam cuiusdam garritatem præ se ferentes. Quem Cicadarum cantum vt importunum & impudentem, ita Demetrius philosophus notat, cum à Domitiano pulsus Italia cum Apollonio quereretur. Cicadis, inquit, impunè licet obstrepere, nobis ne quidem mutire fas est. Apud Aristophanem, νεφέλαι quæ iustus sermo commendauerat, iniustus ait Cicadarum plena esse. Sed enim quantum ad Aristotelis περιληπτικῶς pertinet; piè magis fecerimus, si dixerimus discipulum longè honestius, quam alij

VANA GARULITAS,

putant

putent, de præceptore suo loqui, sanctiusque sentire super ideis, quam in terpretes, nostri præferunt temporis opinentur; quippe cum Aristoteles de iis tractaret quæ facerent ad demonstrationem per ea, quæ ipse constituit artis elementa, non obiciendas huc, ait, ideas Platõnis, quæ *περὶ ἰδέων* sunt, hoc est, mysticum quiddam sapiunt, atque ideo nihil ad demonstrationem qua de nos hic agimus, conferunt: ingenij illud, atque animi supra sensum elati negotium est, hoc quod præ manibus est nobis, vni applicitum est sensui. Vocabulum enim *περὶ ἰδέων*, inter alia significatæ Mysterium etiam significat: & superius Cicadam mystici hominis hieroglyphicum Ægyptiis esse commonstrauimus. Sanè verò Propertius in garrulitatis significatum acanthidem lenam vocat, à sermonis rædio & loquacitate, auriumque offensione: nam acanthias Cicadæ epitheton est, quin & Cicadæ species Helychio. Aiunt porro, ex eo animalium genere fœminas semper taciturnas esse, quod nonnulli ad frigiditatem referunt, quæ sint egregiè prædita.

NOBILITAS GENERIS.

ILLud minime præterfundum, Cicadam apud Athenienses generis nobilitatem significasse, quod apud Thucydidem in liminari pagina comperies, qui *περὶ ἰδέων*, hoc est, Cicadigeros eos appellat, quod apud Athenienses institutum erat, cicadas ex auro capiti ornamento gestare, quæ indigenas & ingenuos ab aduenis & seruis distinguerent. Causam nonnulli comminiscuntur, quod Cicadæ maxime omnium animalium indigenæ videantur: in ea siquidè regione qua genitæ, viuunt moriunturque, cum reliqua fere omnia animalia aliquo migrent, neque sedem vllam firmam habere perseuerent. In vnaquaque verò ciuitate & municipio eos nobiliores dicimus, quorum maiores pluribus antè annis in patria sua claruerint: obiectatumque ideo Ciceroni totiens in opprobrium, quod vir nouus esset, quia plurimum odiosa solè esse nouorum hominum ambitio, cum Rempub. in quam recens adsciti fuerint, administrare contendunt.

Quamuis autem alij aliter Cicadarum cætum acceperint, plures illi fuere qui Musicen hinc intelligi censuerint: ideoque Cicada in citharædi statua citharæ insidens, hieroglyphicum dedicabatur; quem morem Strabo latius interpretatur: quanquam nusquam desunt Græcorum fabulæ, Eunomi citharædi statuam celebrantium cum cithara, cui Cicada insidere, propterea quod is cum Aristone Rhegino, Pithiis, musico cæramine destitutus est, chorda vna fracta, verum aiunt Cicadam adfuisse superuolantem, quæ supplere vocis illius vicem. Et apud Theopritum pastor, qui Thyrsin commendare vult à carminis suauitate, melius eum canere quam Cicadas, rustica & pastorali simplicitate, dixit. Deque hac Plotinus mihi videtur intellexisse potissimum, cum homines musici modulis affectos ac delinicos, in animalia musica renasci differit. Quin & fabella recitatur à Platone, fuisse olim quosdam musicos homines qui cantu adco allicerentur, vt præ modulatione cibumque potumque negligerent, eoque demum macilentæ redactos, vt in Cicadas abierint, qui famem adhuc nullo alio cibo quam cantu leuent. Videre verò est homines eos qui fermocinationibus & loquacitati proluxius æquo dediti sunt, corpore esse maiori ex parte graciliori, corpora enim extenuari sermone nimio, philosophi profitentur, quorum è numero Lucretius noster ita philosophatur:

*Nec te fallat item quid corporis auferat, & quid
Detrahat ex hominum nervis ac viribus ipsis
Perpetuus sermo, nigra noctis ad umbram
Aurore productus ab exoriente nitore,
Præsertim si eum summo est clamore profusus.*

Sed satis iam obstrepere cum Cicada vili sumus: quare sit iam nugandi modus;

DE ARANEO.

AMportunum forte videatur insectis his, atque iisdem volatilibus Araneum aggregari sed traxit me bestiolæ leuitas propemodum volatilis, vt inter hæc locum ei constituerem. Præterea, veluti nullus est illi angulus imperuius, haudquaquam vlla erit inuidia, si huius quoque commentarij angulum occuparit.

IN ANEOPVS.

EX carmine quidem Catulliano, per Araneum inane opus, nulliusque precij aut momenti rem significari didicimus, vbi de se ipse iocatus ait:

*Nam tui Catulli
Plenus sacculus est araneorum.*

Quod

A Quod sibi desumpfit Lucianus in Pseudologista: *ἡρώδης ἐξ ἀραχνίου μυσῆς*, carie & araneis oppletta: Verum & ex historia sacra scriptoribus, significatum idem Præsulibus nostris non improbatum accipimus. Eo siquidem tempore atque hora, qua Gregorius Patriarcha Constantinopolitanus, & Macarius, & Pyrrhus & socij, qui vnam in Domino nostro IESU Christo naturam & voluntatem asserbant, centum & quinquaginta Præsulum sententia damnati sunt, plurimæ Araneorum telæ, maxima omnium admiratione, in medium populum cecidere: ex quo significatum est, eas hæreticorum fordes Araneorum instar inanes fuisse, eoque conuentu solennique iudicio dissectas esse. Nonagesimo sanè psalmo de infirmitate huiusmodi legas: Anni nostri quasi Aranea reputantur: nam ea magna cura & ingenti labore contextitur, ob tenuitatem verò minimo quolibet occursu dissipatur. Alio psalmo: Tabeſcere fecisti velut araneam animam meam, super eadem imbecillitate humana dictum voluit. Et eorum telæ, vt Eucherius, concupiscentiæ nostræ opera sunt, quæ nulla densatur soliditate, venti cuiuslibet humani iniuriæ exposita. Apud alios ita interpretatum sinuenias: Exile admodum animal est Aranea, & anima flagellis & amaritudine conscientiæ percussa macerataque, attenuari videtur: contra cum genio dat operam, Pinguescere dicitur, & opiparè saginari. Sunt qui ex Hebraico non Araneam, sed Tineam hinc ponant,

PLUVIA.

A Lioqui tela huiusmodi futuræ indicium est pluuia, quòd animal id sereno texere quodammodo vereatur, non ignarum serenitatibus tenuem magis ac perflatibus obnoxium esse aëre, quibus ambobus opera sua dissipari contingit, nubilum verò, vt pote crassiorem glutinosioremque, eius operis tenuitati commodiorem experitur.

LEGVM INÆQUALITAS.

Vlgus verò non ineptè per Araneorum telas & retia, apto admodum hieroglyphico legum notat inæqualitatem, propterea quòd veluti muscæ & volatilia alia pusilla, si in eas inciderint, capiuntur & pereunt, fortiora verò animalia perrupto textu facile quoque liberit elabuntur, ita leges imbecillitas & tenuem plebeculam cohibent atque castigant, potentioribus verò nihil aduersantur, qui eas ex arbitrio tollunt, scindunt, abrogant, & resigunt. At non ita Antiochus tertius, qui ciuitatibus sibi subditis scripserat, vt si quid vnquam per litteras mandasset quod legibus aduersaretur, ne curarent, tanquam illud esset se nesciente scriptum.

DIALECTICA.

Per Araneas Aristoteli Chius Dialecticorum sermones intelligebat, quæ quidem artificiosè admodum elaboratæ essent, nulli verò inferuient vsui. Eandem idem disciplinam cæno in viis iacenti assimilabat, nulli quippe vtilitati esse, ingredientibus autem & impedimento & molestiæ. Idem eos qui disciplinæ huic operam curiosius darent, his qui canoros largè vescerentur similes esse dicebat: exigui enim cibi causa circa magnum testarum cumulū occupari. Dialecticam verò omnem Zeno Philosophus iustis quidem mensuris comparabat, quibus tamen eius artis periti non viticium aut vti le qui dptam metirentur, sed paleas; aut quisquillas alias id genus.

DE TIPPVLĀ.

Verum ecce tibi Tippulam, mihi nihil tale cogitanti, neque sententi, ex improuiso huc irrupisse: quare quid ea quoque sibi velit, videamus, etiam si nihil ab Egyptijs, quod memincrim, super ea traditum habeatur.

LEVITAS.

Vnt qui summam leuitatem, vtputa quam Maro de Camilla canit, per Tippulam apte significari posse dicant. Bestiola quippe genus id seæ pedibus præditum, sed tantæ leuitatis, vt super aquam currens non desideat. Hinc Plautus: Neque Tippula leuius est pondus, quam fides lenonia,

PIERIVS VALERIANVS AD NOBILISS.

MAXIMEQUE REVERENDVM IOANNEM GRIMANVM

patriarcham Aquilegiensem, de iis quæ per Delphinum

& Polypum significatur, ex sacris

Egyptiorum literis.

LIRER XXVII.

Vtrius diebus, qui proximè pratorerunt, cum Pientissime Præsul purificationis ergo puluinaris sepe te seorsus inuisissemus; essent, vna recumerudisissimi viri Angelus Colotus, Baptista Castellus, Pimpinellus, Antonius Marosticanus, & Petrus Alexander, quibus candidus nil terra tulit, quorum commendatione suam ego amicitiam recens indeptus eram, mule aque inter equitandum de ambitio

ambitiosissimo monumentorum studio, quod veteribus illis adeo placuisset, vltro citroque dicerentur: fugerebant enim argumentum tot dissecolorum passim adificiorum moles tam immanes, que tota gestatione vestra occurrerant: magnamque discendi materiam sumministrabat arcana illa pingendi calandique ratio, qua apud eos fuisset, qui mutam quandam orationem per rerum imagines mēte conspicuam, non vlllo vocis sono, licet artemuam complexu enunciandam excogitassent, autoribus dubio procul Aegypti sacerdotibus, quos vniuersa mox nationes, vbi vlla rerum disciplina vigeat, tacito consensu cunctis in operibus imitari studuissent. Sub hoc sermone Quirinalem prateruēcti, ad Alia semita latus deflexeramus, in hortos tuos, vbi antiquissimi operis templum olim fuit, in quo ruinis obruito signa etiamnum pleraque vetustissima sub rudibus subterranei eius templi repperta à vobis fuerant, ad que spectanda magna ingenuorum multitudo consuebat. inter ea autem opera precipuum erat Veneris simulacrum qua Cupidinem manu regebat, ipse vero Delphinum cauda apprehensum surrigebat, ille Polyppum iuxta Cupidinis pedes harentem solo mordicus apprehenderat. Hic tu, qui veterum operibus adeo delectaris, querebas, quid id sibi vellet argumentum. Neque aberant ex loci curatioribus qui vistantium opinionēs exceperant innumeratas, plurimum vero qui rem temerè factam arbitrabantur, animaliaque illa ad ornatum tantum apposita putarent: vel si quod in ea re consilium fuisset, certè non vllum aliud, nisi vti statuæ penè nuda aliquo firmarentur fulcramento, facile lapsura nisi adimniculis huiusmodi veluti adglutinatis praesepit, & sustentarentur, neque alterius cuiuspiam rei significationem pra se ferre: nisi forte quis diceret, Venerem mari ortam, materisque pecoribus Cupidinem adblandiri. Tūque mi Domine, ad me conuersus, quid seper hoc mihi videretur postulari. Ego autem argumentum id omne ad Aegyptiorum traxi disciplinam, quae vti amplissime libenter auscultare me visus es, meamque dictionem amici reliqui non improbarunt. Proinde rogasti me, vt qua super Delphino & Polyppo huiusmodi disseruissem, ea scriptis explicata tibi darem, velle te per otium rem diligētius examinare. Feci quod petieras, idque libenter admodum, quod magno opere gaudebam datam mihi occasionem, qua possem tibi tam studioso, tam pio, tam pland probo Principi in ea re morem gerere, in qua per dies aliquot industriam ego meam, quantumlacunque esse poterat, exercuissem. Mihi igitur ad te postea eos duos quos poposceras, atque ea simul omnia, que illis capiendis in verriculo deprensa sunt. Nam multa Delphinus dum mare cauda verrit in fagenam immisit: & Polyppus cirris, & quibus exasperatur cotyledonibus fretus, plurimum secum attraxit, nullo discrimine congesta. Ea vtiliane essent, an inuitia, nolui meum esse iudicium sed ipsum rete prout educitum erat, cum tota praeda protinus afferendum ad te curavi. Tuum erit qua vsui fore videbuntur, verriculo in siccum attracto, seligere: qua minus ad rem facient, eiicere. Sed antea quam ad complexum figurarum, quas explicaturi sumus, aggrediamur, necessarium esse visum alterius simplicia significata percurrere, vt habita singulorum cognitione, facilius coagmentationem ipsam conficere possimus.

DE DELPHINO.

INCOLUMITAS.

NON INCIPIENTES igitur à Delphino, id in primis referre libet quod toriens in humani generis beneficium cessit, quippe plerisque mortalium extremo vitæ periculo laborantibus ab animali hoc spontè auxilium allatum. Neque enim temerè frenatus Delphinus pictus, incolumitatis indicium fuit, quod dubio procul ob multos ab vndis eius opera seruatus factum opinamur. In Neptūni fiquidem templo, quod apud Isthmon erat, visebatur Palæmon puer super Delphino & auro & ebore confectus, quem Herodes Atheniensis dicauerat. Nam & Palæmoni nauatæ pro incolumi navigatione vota faciunt. Idem enim & Melicerta & Portunus est, cui, vt apud Virgilium habetur, seruati votum soluant in litore nauatæ, vt Glauco, & Panopeæ

TARAS.

QUOD VERO signum in argenteo numo Delphino vehitur, TARAS est, vt etiam indicat inscriptio, de quo Aristoteles meminit Tarentinorum politia, apud quos numifima Numum dicit appellari, in quo Taras Herculis Delphino veftus, quamquam apud Asiaticos quoque puerum Delphino insidentem fuisse in numis, tradit Strabo. Sed Phalantum Lacedæmonem memorat Paulanias, qui Tarentum coloniā duxit, priusquam Italiam attingeret naufragium in Critæo mari fecisse, cui Delphinus opem rulerit, sublatumque dorso in litus incolumem exposuerit. Stesichorus historiam huic similem Crithei testimonio recenset, Telemachum Vlyssifilium cum adhuc puer in alto maris litore lustraret, in subiectas aquas corruisse, mox Delphinorum beneficio receptum, qui puerum surrexerint, & exposuerint, idcirco patrem Delphinorum insigne postmodum studiosius adamasse, eamque sculpturam & in ense & scutis habuisse, & in anulo vsum pro sigillo. Quare apud Lycophronem eum *Δελφινον* appellari comperias: quod ea etiam de causa forte dictum existimes, quod Philostratus eum subsumum fuisse dicit. Delphini vero & sumo admodum rostro sunt, unde animal Repanditorum, Pacuio. Et Simonis nomine gaudent appellari, quasi vocem intelligant. Vt vero interim omitteram Arionem Delphini opera & vectatione, de latronum nauatarum manibus liberatum: cuius rei testimonium diuinitimè in Tarento habitum donarium, ex ære Delphinus cum insidente Arione: quod argumentum in numis etiam

A cufum vidī, eum quippe nudum Delphino veftum, dextera victoriam prætere, læva lyram fuf-
nere. Prætereamusque Hefiodi poëta per errorem in templo Nemæi Iouis ab incolis cruciati ca-
daver, quod in mare fuerat à percufforib. abiectum, à Delphino inter Lœrædem & Eubœam expofitum:
& Melicertæ corpus, quod in Iſthmo Delphinus expoſuerat inueniunt à Syſipho. Virgine quã-
dam Leſbiam vetuſti autores tradidẽre cum amatore ſuo demerſos in aquam, Delphinoꝝ auxilio
incolumes euafiſſe. Veteres denique Delphinum tanta veneratione proſequebantur, vt eum neque
venarentur, neque vilo pacto lædere fas iudicaret: quæ quidem religio in ætatem vſque nõſtram
propagata eſt, cum multos reperias qui Delphinum vel interficere, vel voſci ea de cauſa ſcelus pu-
tent, quod quædam illi ſint cum humano genere commercia, promptuariumque ſit nauigantibus
auxilium.

BACCHVS.

Quod verò Delphinum Baccho adpingunt, non ſolum ad fabulam ſpectat, ſed etiam ad hiſto-
riam, quòd vinum marina aqua mixtum facilius conſuetur, vt Columella ſcribit ſe ab agrico-
la patre didiciſſe. Et Dionyſius hæc de cauſa ad mare fugiſſe fingitur, quod apud Athenæum habemus.
Cur verò aqua maris adedò vino conferat, rationem & Plinius & Dioſcorides & alij tradidere.

APOLLO DELPHICVS.

At qui non Neptuno & Baccho ſolum, verum etiam Apollini Delphines dedicantur, multas-
que eius aras apud Græcos Delphinis inſculptas fuiſſe, Plutarchus atteltatur. Ad hæc non
nulli addunt, Apollinem Delphini ſpecie adnaſſe ad Delphos, apud quos præcipue colitur: quam-
quam & Delphi antea fuerant Neptuno ſacri, vt Calauria Træzeniorum in ſula Apollini: quæ loca
B mox dii ipſi inuicem permutarint, vt apud Pauſaniam eſt. De Calauria tamen neſcio quid diuerſum
tradit Stephanus, cuius opus De gentibus, Hermolaus Byzantiſus in compendio redegit. Quatum
verò pertinet ad Apollinem in Delphinum tranſmutatum, Cræteium commentum auiunt: illi enim
Apollinem totius ſalutis autorem celebrabant, neque quemquam vllum euadere infortunium arbi-
trabantur, niſi Apollinis ope ſoſpiraretur, ad quod forte tacite reſpexit Horatius, Sermonibus, vbi
ſe garulli cuiuſdam importunitatem, qui hominem necabat, euafiſſe gauſus ait, Sic me ſeruaui
Apollo: quamuis de foro loquatur, quò nugator ille in ius tractus fuerat: ibi enim erat Apollinis tẽ-
plum. Crætes denique ab vnoquoque malo liberationem Apollini ferẽbant acceptam. Nam & quòd
fabulæ fabulantur homines in Delphinos tranſmutatos, ea de cauſa conſectum aiunt, quòd Delphi-
nis ducibus nauæ ſeruati fuerint.

PERICVLORVM FVGA.

A pud noſtros etiam vulgò Delphini ſunt tuſi receptus indicia, quippe qui quotiens futuram
tempeſtatem præſentiunt, in portus accurrere, de que vndis exilire cernunt, quaſi velint reli-
quos inuitare, vt in ſtationes properẽ ſe recipiant, neque nauigia alto credant. D. etiam Thomas
Delphinum ait futuræ tempeſtatis prognofiticum eſſe minime contemnendum, vbi viſus fuerit in
maris ſuperficie frequentius ſe vibrare, aut plures quodammodo laſciuire inter ſe colludentes. Cauſam
philofophi deprehendẽre, quòd hyemali procella ingruente, conſurgunt exhalationes ab imo
mari, quæ hyemis fomenta ſuggerunt, calorque tunc in Delphinis excitatur: calorũ verò cum prop-
ria ſit agitatio, euenit vt idẽ animal ſapius emergat, ſeque frequentius oſtentet. Vnde illud apud
plinium, Delphinos tranquillo mari laſciuentes, ſtatim ex qua veniunt parte præſagire.

IMPERIVM MARIS.

ITa verò Delphinus maris regem ſignificat, vt pro aqua marique ipſo paſſim in numis excudatur.
Præcipue autem Sunij Neptunus ſub Delphinis imagine colebatur. Neptuno verò aquarum do-
mino nullo non in ſigno eius adſculpebatur. Pulcherrimus extat numus, cuius inſcriptio eſt, NERO
CLAVDIVS CÆſAR AVG. GER. P. M. TR. P. IMP. P. P. vbi Neptunum, ipſum videas in portu
ſedentem, id enim quietis indicium, dextera temonem tetra adprimẽrem, quòd ſignum nauigationis
eſt in portum foſſilem: læua verò Delphinum amplectentem, quòd maris blanditias & tranquil-
litatem oſtendit, iramque & commotionem fluctuum omnem ibi demolitant. Ibidem celeberrima
illius ædificij forma eſt, cum inſcriptione, P. O. R. O. S. T. In qua quidem portus illius effigie nauis quæſi-
ſi generis minutiſſima figura elaboratas, non ſine magna artificis commendatione conſpicias. At-
que vt hinc hieroglyphicum, quò de agitur, interpretari aggrediamur, epigramma Græcum extat,
cur Cupidinis ſignum vna manu Delphinum, altera flores contineat, in hunc modum interpreta-
tione facta:

Οὐδὲ μὲν παλάμῃς κενέχει δελφίνα, καὶ ἀνθος,

τῆ γὰρ μὲν γαίαν, τῆ δὲ θάλασσαν ἔχει.

Non temere quippe illum vna manu Delphinum, altera flores continere, vt pote qui ſit hinc terræ do-
minus, inde maris. Eſt & in numo M. Agrippæ L. F. Q. S. I. I. Neptuno reduci ſignũ ſ. c. cuſum, in quo
Neptunus læua tridentem altẽ inniuit, dextera verò Delphinum exporrigit. In Q. Naſidij numo na-
uis eſt cum ſtella & velo pleno, ab altera parte caput, tridente ab occipio poſito: infra Delphinus
eſt inſcriptio, N. E. P. T. V. N. I. quòd tutam Q. Naſidij nauigationem Neptuni beneficio peractam indi-
cat. Tam igitur ex iis quæ dicta ſunt, Delphinum ante omnia maritima Neptuno ſacrum intellexi-
t.

mus, quàm reliquatùm etiã aquarum symbolum, ex celebri Corinthiorum signo, apud quos ^{domus} fuit, in quo Neptunus æneus situs erat, sub cuius pedibus Delphinus aquam effundebat. Sedenim cum hæc multa sint, hæc de Neptuno dicta sufficiant, si modò id addidero, quòd per Neptunum vice versa, vnusquisque etiã piscis accipitur, vt apud Næuium: Coquus edit Neptunum, Venerem, Ceterem; hoc est, pisces, olera, panem. vbi aduertendum Venerem hortis præfici.

VELOCITAS.

Est & illud præcipuum ex Delphino significatum, vt sit velocitatis indicium aut miraculæ agilitatis. Constat enim vniqueque maris accola, quanta se velocitate Delphini iaculentur, quæ cum refertur, incredibilis habetur iis qui non spectarint. Est autem dubio procul velocissimum omnium animalium tum aquatiliu[m] tum terrestriu[m], quippe qui malos etiam nauigiorum maiorum supersiliant, perinde ac sagitta pernicies, vt apud Aristotelem habetur, *ἀπὸ τῶν δοκῶν ἐναγὶ ζωῶν τῶν ἰσχυρῶν ἐστὶν ἡ ἐπιβροχία, τῶν χειρῶν αὐτῆς ὑπὸ δόλοντα πλοῦν μεγάλων ἰσχύων*. De agilitate verò, qua maximè præditus est, proverbiu[m] emanauit, Delphinum nare docēs, si quis imperitus peritissimum instituire agrediatur: perinde ac illud, Sus Mineruam: quod eruditissime Præsul, in me forsitan non immeritò retorsit; qui de iis ad te scribere coeparim, quæ tu longè me plenius & melius alios docere possis. Nam & illud nosti, Nemeis, Mileciam saltu perniciosissimum Delphino assimilatum à Pindaro.

CITA NAVIGATIO.

In nauigatione autem cum celestas in primis expetatur, non incongruè Delphinus est nauigandi signum, siue quòd ipsi nauis obuiam factas comitantur, & quodam gratulationis affectu choreas circumducant. Ab ea verò sulcandi maris facilitate qua Tyrhæni plurimùm olim claruere, qui piraticam exercebant vniverſo ferè orbi terrori erant, Delphinoꝝ cognomentum in Græcorum fabulis adepti sunt, cum præsertim Pelasgi, referente Mirsilo, Crotonæ occupata Tyrhenam etiam regionem inuasissent, in qua diutius cohabitantes nauticam didicere. Habiti verò inter piratas etiam Pelasgi, vnde nationibus reliquis inuidiæ plenum erat eorū nomen, idque apud Maronem semper ad contumeliã ponitur.

MATVRITAS.

Perulgatum verò illud est, quòd maturè agendum significat, si Delphinus anchoræ vel alligetur, vel, vt veteres fecerunt, obuoluatur, vno contationem, altero celeritatem significante, quæ simul iuncta inuicem que temperata, maturitatem faciunt, & quod Horatius ait, Et properare loco & cessare indicant; id Græci *αὐτὸς βραδύως* enunciarunt. Sunt qui hieroglyphici huius inuentum Augusto tribuant, quòd & adagium & signum. huiusmodi solitus sit identidem repetere. Habetur etiam species, qua Delphinus anchoræ se circumuoluit, in Titi Vespasiani numis. Sed fortè non displiceat in huiusmodi significatum trahere, quòd in numo quodam æreo apud Massæos inspexi Romæ, bonum humana facie personatum, supra quem Delphinus imminet: per hunc enim celeritatem, per bonum tarditatem intelligimus, quæ illius animalis propria est. Actionem verò ex humana facie colligimus, quòd hominum proprium in primis sit res gerere, quamquam de boue laruato alibi.

AMOR IN SIMPLICIOREM ETATEM.

Inuenio etiam ex Delphini simulachro amorem in simpliciore ætate significari, quem puerilis ætatis amasium non vno exploratum est exemplo, qualia ab vtroque Plinio referuntur: vt non immeritò tot in numis Delphinum cernere sit ab alato Cupidine frænatum. Et Veneris statuas plestaque vidimus, quibus adsculptus est Cupido, qui vel Delphino insideat, vel alio quoquo modo regat eum apprehensum.

GRATVS ANIMVS.

Neque tamen ea pro fabulis habenda quæ recitat Pausanias, qui grati animi signum in hoc animali se vidisse in Porofelene Ioniz vrbe testatur: in clamatus enim à puero, properare ad eum solebat, subiectoq; dorso ei, si adhibuisset, ad vestrã sese accommodabat, propterea quòd ab eo redemptus piscatorum manus euaserat, vulgi etiam vulnere quòd illi fecerat. Ab Egeside proditum ait Plinius, in Ialyso Rhodioum vrbe Hermiã puerum Delphino longa consuetudine vestrã solitum per fluctus, sed subita mox procella superueniente demersum. Idemque Nappaçi etiam accidisse, à Theophrasto est literarum monumentis traditū. Admiratur Plutarchus tantã animalis istius humanitatem, siquidem non educatione, veluti canes & equi, nõ vlla alia necessitate, velut elephanti pantheræque & leones ab hominibus liberari, sed genuino quodã affectu spõte sint humani generis amatores: ideòq; crocodilorum hostes insensissimi, propterea quòd crocodilus humano semper generi insidiatur, atque ita ipsa naturæ repugnantia inimicitias generat.

NEQVITIA.

Phvslogomaci sanè lasciuos & petulantes eos in primis iudicant, qui simum, vt Delphini, nasum habeant: propterea que Socrati nequitia, quam ex ipsa facie præ se ferret, vitio data est, quòd ita se natura affectum inficiat non iuit: cæterum se naturam continentia domuisse: id quòd etiam Plato in Symposij sine multis argumentis testatur facere est aggressus.

ADVLATORVM INFIDELITAS.

Non præteribo hic, quod Philosophus ait Delphinum adulatorem esse, qui ciborum reliquias, quæ à nauigantibus affatim in mare proiciuntur, allecti comiterque accepti saturatiq; natantes quandiu affatim vnda subest ac suppetit officiose comitantur, in sicum verò littus nunquam excedunt. Sic adulatores, quandiu tranquillitas affulget, permanent, amicos in hoc vitæ cursu dum plana faciiliq; & prospera omnia sunt, adeunt, deducunt, colunt: cum verò scrupula difficiiliq; acciderint, statim abscedunt: de quibus Horatius noſter:

*At vulgus insidum & meretrix retro Perireæ cedit, diffugiunt cœdis
Cum face siccatis amici Ferre iugum pariter dolosi.*

GIBBEROSI.

Vlgo verò vsurpatum, vt gibberosos Delphini cognomento notemus. Et antiquissimus autor Pacuius, animalia hæc incuruicrucum pecus appellauit. Sed & gibba suum habet significatam, utpote quæ futurorum indicium sit, vt apud Tranquillum aruspices Domitiani gibbam per somnium sibi accessisse visam interpretati sunt. Et quoniam pars est prudentiæ, futura præuidere, gibberosos aiunt omnes astutos esse, multaq; pollere sagacitate.

IMPURI AMORIS SATIETAS.

Maximè verò mihi natura ipsa per Delphinum philosophari videtur, quem terra procul, adeo violentum, perniciosum atque agilem esse iusserit, eundem autem simulatque terram attigerit, vix in arenam exceptum confestim emori: vnde dixerit Horatius de re maximè absurda, contraria, & sibi valde repugnanti, Pingit Delphinum in syluis. Ita impatientis est animal hoc terreni soli. Adagium verò est in eo qui magnum aliquid polliciti, minimum præstitierint, *delphinos in xeptho* sit. Quæ quidem eo spectant, vt cum amorem ex Delphino significari ostenderit, carens amoris omnia virtutis experimenta præstare admonemur, quatenus terra procul in alto sese exercet, & in sublime lapsus sese cœlum versus, marinæ vnde purificatione expiatus, ac sereni tantum aëris, affectator eiacular. Terra autè & animalia terræ addicta, vt serpentes, fides, & alia quædam, voluntariæ mollitudinis indicia sunt, tum ipsam rei venereæ spurciciam innuunt, quò simulatque Delphinus accesserit, statim expirat. Huiusmodi enim est impuri amoris conditio, vt cum quis id, quod longo temporis intervallo appetierit, studiosiusq; ambiuerit, affectus est, in adeo deinceps fluctescere ac refrigerari videatur, plerumque etiam vel fastidio, vel odio succedente, tam alienus ab amata re fiat, vt nihil magis auerſetur. Hinc illæ deceptorum querelæ:

Cui mea virginitas quibus libata sinistris?

Hinc apud Maronem exclamat Dido:

*Te propter Libya genes Nomadum quo tyranni
Odero, insensu Tyri, se propter eundem
Exstinctus pudor, & qua sola sadora adhibem,
Eama prior: cui me moribundam deseris hospes?*

Quare Lybias apud Platonem, amantes ait, cum primum libidinem expleuerint, collatè beneficij penitere: id quod in eo accidit amore, qui turpitudini sit emancipatus. In eo verò quem neque Plato, neque alius quispiam pro dignitate satis vnquam laudauit; longè aliter euenire manifestum est.

DE POLYPO.

Numeratis quæ apud autores, quos legere licuit, habentur, Delphini significationibus, ad Polypum res ipsa, quæ præ manibus est traducit, vt demum quid sibi velit Delphinus qui Polypum mordicis apprehenderit, conicere valeamus.

REI FAMILIARIS ACCUMVLATOR.

Agyptij sacerdotibus hominem qui rem familiarem ex quibuscunq; rebus, vtilibus simul ac inutilibus, nullo discrimine, nulliusque rei ratione habita, cogereret auergetque, significare si vellent, Polypum pingere soliti sunt. Ille enim cum prodigè admodum multa deuoret, prudens tamen rei familiaris omnia temerè colligit & conuenatur, & in cubili suo recondit, seletusque vtilibus atque consumptis, inutilia mox, quippe testas, & cancorum crustas, & putamina conchularum, & spinas pisciculorum abigit. Eos Ælianus vehementes ait esse ad vorandum quæcunq; oblata fuerint, esseque adeo impotentiores, vt ne pastu quidem mutuo abstinere deprehendantur, quique in rebus minores inclusi fuerint, maiorem escam esse.

OMNIUM ABLIQVIRETOR.

Quin etiam eum qui aliena abliquirerit, & sua mox absumat, notare cum vellent, Polypum, flagella curtum & detruncatum effingebant. Afferunt enim autores Ægyptij, Polypum ita famam impatientè esse, vt si alius cibus non suggeratur què deuoret, propriis flagellis vescatur. Vnde dixerit Alcæus *ἰδὸν δ' ἑμὰ πολὺν αἰς ἀπὸ λῆπτος*, (quem versum citat Athenæus) Ipsum me comedo vt Polypus. Hesiodus quoque in *ἑρποῖς* cum Ægyptiis sentiens de Polypo ait: *ὁ τ' ἀβόστος ὁ πῶπιός τινός τε.*

quique suo exosis pede vescitur. Præterea Oppianus Halicæncis: ἀλλ' ἡλασθησιν, ἀνὲς ἑσθροὶ θανά-
μοι σὺν ἡλίαις δαυύνται ἐὸς πόδας ἵνα σὺρως ἀλλορέας. Idipsutur Abianus asserit, venatione deficiente
suis cum vesci citris, aliis mox pro iis qui absumpti fuerint succrescentibus. Heledosæm autem
πλοισιασμοῦ τὸ λ, ἀπὸ ἰατῆς ἰδμ, quod semetipsam edat, appellatam; Polypi speciem etymologici Græ-
matici contendunt. Nam & Pheræratem summæ auctoritatis virum, hæc eadem de Polypo sensisse
tradunt. Quin & Carneadem id ipsum agnouisse manifestum, eum dialecticam Polypi similem esse
dixisset, qui præ fame suamet flagella pasceretur. Eos verò aucta iam doctrina peritiores factos,
in suafmet opiniones mox grassari, easque destruere: quæ quidem turpissimè à me conquirenda fue-
runt, quia Plinius Aristotelem secutus id fieri negat: quique reperi sint corrosa habere brachia, id
eis à murænis vel congris euenisse asserit, cum quibus assiduam certamen habent. Plutarchus ta-
metsi in Aristotelis sententiam super hoc nonnunquam illabatur, cum Ægyptiis tamen hoc idem
tradit, qui tam præstantium auctorum scripta arguere mendacii vereatur: quasi verò non & alia sint
animalia, quæ suamet membra in cibum absumant, cum Cæcropithecos videmus totas interdum
sibimet caudas abrodere: quare cautio est, ne qui animalibus huiuscemodi delectantur, carnes eos
attingere permittant, quia simulatque carnibus assueti fuerint, eius facti auidiosiores, morsus in semet-
ipsos vltro conuertunt. Id ego cum hæc scriberem, apud Mediceos proceres domi fieri à quodam
efferaioris naturæ Cynocephalo quotidiè conspiciebam.

VICTORIA VTI NESCIVS.

Hominem victoriæ potitur, uti tamen victoriæ nescientem, intelligere cum vellent, sacerdotes
hædæm congrum & subiectum Polypum pingebant. Quæ specie potuisset Annibal figurari, eum
strage ea Romanorum ad Cannas edita, Romam oppugnatum in ne glexisset. Aiunt verò, quotiens
Polypi cum congris certamen ineunt, à congris facile superari: cæterum nullam esse congris facul-
tatem ut Polypo depascere valeant, quod ij laeuore atq; lubricitate corporis, quæ sunt egregiè præ-
diti, morsus hostium effugiant, & mutilatis tantum aliquando flagellis elabantur.

TYRANNVS.

Quod si hominæ Ægyptij municipij sui longè principem, sed tyrannicam in ciues dominatione
vtemem, norare vellent, Polypum & locustam adpingebant: locustæ siquidem dominationem
videntur in Polypos exercere, primasque inter eos obtinere partes, vt apud Horum legitur. Cæte-
rum Aristoteles priores Polypo tribuit, tantòque eum terrori formidiniq; esse scribit, vt si locusta
Polypum in iisdem retibus esse fenerit, præ metu exanimetur quamprimum extincta. Habet hæc
Gammari fluuiialis similitudinem, longè tamen maior atque vastior est, & albicantior, cum Gammari
subnigricent: quanquam & nigricantes admodum locustas in Ligustico mari esse conspexi. Pedes
huic vtroque ex latere quini, iis adnumeratis qui in forcipem exeunt denticulatum: octoni verò Gæ-
maris. Sed est suus de locusta locus in crustaceorum commentario.

MORIBVS ALIORVM ACCOMMODATVS.

Pervulgatum verò illud est, vt hoc quæ si variis hominum moribus accommodet, sit que omnium,
vt Latini dicunt, horarum, per Polypum faxis adhaerentem exprimat, quem maximè omnium
colorem mutare constat, iisque similem reddere quibus appropinquauerit faxis. Huic autem similes
esse homines dicimus, qui pro loco & tempore viuendi rationem auerant, sèque eorum, apud
quos degunt, voluntariè atque sententiis in omne obsequium proni dedunt, omni posthabita ingeniu-
rare. Causam demutationis istiusmodi multi reddere conati sunt, eamque alij voluntariam, alij natu-
ralem, alij coactam tradidere. Voluntariam, quod id a se quodam faciat. Naturalem, quod translu-
dum sit eius corpus. Necessariam, quod præ metu ita transmutetur, vt homo etiam pro varia
conspiratione, hoc vel illo colore genas perfunditur. Voluntariam sanè reprehendit D. Ambrosius,
propterea quod Polypus dolo malo hoc faciat, vt incautos ad se pisces trahat, eosq; deuoret, Theo-
phrastus id in genuinam quandam animalis ignauiam reiecit, quod vbi consternatus sit, tumultu ali-
quo colorem mutet, vt hominem facere dicebamus; vnde proverbium illuc emanarit, τὴ κατὰ πρὸς τὴν
χρῶς, mutatur color ignaui. Formidolosi enim omnino sunt Polypi, propterea quod admodum frigi-
di, eaque cum primis demutationis causa perhibetur: id quod apertius Phocylides damnat, quod si
ea sit mutationis causa, reprehensionem omnino obnoxius videatur. Sedenim plerique veterum inge-
nium huiusmodi vsque adeo approbauerunt, vt etiam proponerent ad imitandum, ea de causa potis-
simum ylissem esse habitum sapientem asseuerantes, quod versuto esset ingenio præditus: vnde et
apud Homerum πολυπρόπων cognomentum. Et suatidicus ita suadet Pindarus.

Πόρτις ἔσθρος χροτὶ μάλιστα νόμῳ προφέρεται Πάσις πολυλοῖος ὁμιλεῖ.
quam sententiam ita ex commodo transulimus:

Agè agè colore Polypi Mentem apparatus optimè In verba qua velis mane.

Suadet hoc ipsum Theognis, cuius sententia eadem cum Pindarica:

Mentem habens quam multicolor dum cauitibus hæret Polypus.

Est enim vbi Theognidianus versus ita legitur:

Πολυπύδῳ ὁ νόμῳ ἔσθρα πολυλόχου δε ποτὶ πέτρῃ

τῇ προσομιλήσει, τὴ ἰδὲμ ἰράνη;

Sedenim

Sed enim improbat hoc Basilius Magnus, adulatoremque vocat Polypum libro De gentium sectione, quod veluti ille colorem ad subiecti soli speciem demutat, ita parasitus ad audientium voluntatem sententiam studeat variare. Sed quod Pindarus & Theognis tradunt, eo spectat, ut studium omne in calliditate dexteritateque viuendi reponamus ut simulare, neque non dissimulare, pro loco, pro re, pro tempore, quod obfurgum videatur, apud eos quibus adhaesimus, eultare sciamus: quod si virtute incolumi fiat, neque animi integritatem flagellauerimus, euenire omnino necesse est ut faciliorem & minus inuidiosam vitam peragamus. Liber vero demutationis istius causas altius repetere, atque ipsam rei naturam, quantum ad hoc pertinet, oculis scribendo subicere, tam probabilis mihi videntur, quae super hoc veteres ex Empedoclis opinione tradiderunt. Porositates quippe exhalabiles inesse rebus omnibus, quas vel cernere, vel attrahere liceat: neque enim animalibus, neque plantis, neque terrae & mari tantum, verum etiam lapidibus manifeste insunt spiramenta quamplurima: quin etiam in aere & ferro: omnia enim sponte videntur, cum aliquid exhalat assidue, parique ratione differtur, atque interteratur: per porositates enim exiliunt & excluduntur particulae illae interclusae, quae ad elementi sui purissimi simplicitatem redire festinant, saepeque corpori adherescit, quae rubigo est in iis quae rubigini sunt obnoxia, putredo in iis quae putrefieri apta sunt, atque hinc omnia tendunt ad interniciem. Eam porositarum exhalationumque naturam nonnulli arbitrio suo *ἰσοπορευτικὸς* dixerunt, *ἰσοπορευτικὸς* alij salij vero *ἰσοπορευτικὸς* & *περιελευστικὸς*. Maxime vero martium in petris, quae saluginosa maris aspergine alluuntur refrigeranturque, par est partes has, & meatus huiusmodi deprehendi, cum ha tenuissimo quodam halitu corrumpantur: licet id in solidioribus oculata fide minime possis explorare, propter materiae densitatem & pororum constipationem; Caterum si Polypi carnem intueare, sine vlla prorsus contatione porosissimam, & transmeatibus apertissimam iudicabis: ex ossis enim ea est, ut Hesiodi dictum vsurpem, & mira quadam raritate perspicua. Cum itaque pauore aliquod perturbatur, tora ferè vi sensibili sese colligente, quemadmodum in homine gelidus in formidine circa cor sanguis coit, corpus reliquum per se quidè satis translucentum, tum maxime rarefit, & transmeabile apparere veluti vitrum nitidum, colorem quemvis, albo excepto, propter aliquam omnino crassitiam, quae suppositum inumbrat corpus, facillime contrahere potest, atque ita transmutari.

DE CHAMÆLEONTE.

Nuitat rei similitudo, priusquam reliqua Polypi significata recenseamus, loco hoc de Chamæleonte, deque Taranda dicere, quorum alter colores corporis uti Polypus, pro corporis cui adhaeserit, ratione, mutat; alter vicinarum rerum colores nullo actu, sed sola tantum attrahit exhalatione.

V E R S I P E L L I S,

Per Chamæleonta versipellem hominem significari volunt: sed quod nonnunquam Polypo vituti datur, in Chamæleonte vitiosum semper autumant, quod mutationem huiusmodi non nisi in timore faciat: quanquam in eo & diuerso vitæ tempore colores mutari tradit Aristoteles. Sane Chamæleon paucas in corde tantum sanguinis habet guttas quæque sanguine sunt exiguo animalia, omnia frigidiora sunt: quæ frigida, identidem & timida. Vt cunque verò accipiat Chamæleontis natura, siue id ingenta vigoris debilitate faciat, siue quod corpus, uti apud Leonem x. p. m. Romæ vidimus, vitreum propemodum atque translucentum habeat, vno omnium consensu versipellis, puta Vlysses quispiam, aut Lyfander, aut Alcibiades, per Chamæleontem figurari potest. Hunc, ut Terullianus ait, pellicula ambit, corpori nullus inest succus, pectus vix à terra suspendit, gradum magis demonstrat, quam explicat, ieiunus semper & indefectus, oscitans vescitur, sollicitans ruminat, de vtero cibus. Hoc soli Chamæleonti datum, quod vulgò dictum est, de corio suo ludere. Quod verò apud Plinium legitur de portento facie eius magnitudine, quæ par sit crocodilo, viderint alij: nam quem nos apud Leonem x. vidimus, vix palmum excedebat.

DE TARANDA.

Sed enim si Taranda innotuisset Aegyptiis, inde potius quam ex Polypo aut chamæleonte versutiae huiusmodi significatum desumpissent. Fera ea est apud Sarmatas inuenta rara, captusque difficilis, de qua Aristoteles philosophus eo libello, quem de admiranda historia conscripsit, hæc memorat: prodidit, ut ex Nicolao Leonico, dum is Patavij Aristotelem ipsum nobis ea qua scripsit lingua interpretaretur, audiui: illum quippe apud Gelonos Scythiae populos reperiri, bouis magnitudine, capite ceruino, admiranda admodum & singulari naturæ, siquidem ad omnes locorum & fructuum apparentias, serarum colores, quibus totum corpus hirtum conuestitumque habet, illico permutare. Quod si super hoc philosophari liceat animal non dum nobis viso, dixerim ego, quemadmodum in polypo τὸ διαφανοῦς, quo corpus eius translucentum est, & in Chamæleonte etiam transmeabile dicebamus, ita setas Taranda pari modo

perspicuas esset, vt facile coloris cuiuslibet aura in eas transiliat, diffuentesque ad se ita colores re-
praesentet.

MENTIS ATTENTITE CONSERVATIO.

Hominem ad hæc, vt ad polyppum reuertamur subito aliquo pauore ita conseruatum attoni-
tumque, vt neque periculum neque damnum quod vigeat sentire videatur, per polyppum signifi-
care mos erat: siquidem is ita meticulosus est, quod Athenæus attestatur, vt vel strepitu audito, vel
piscatore viso, minime cedat, aut fuga sibi consulat, vt reliqui faciunt pisces, sed aut saxis quæ in
promptu fuerint sese applicat, aut captantis manum apprehendit, cruribusve se alligat: neque alia
ferè est eorum captura.

P O E S I S,

Adunt & hoc hieroglyphicum inueniri, vt si sacerdotes iidem Ægyptij poësin exoticam signi-
ficare vellent (nam de sua sanctius sentiebant) Polyppi caput figerent, quod quidem esculen-
tis appositum suauissimi saporis, ganeæque iucundissimum esse perhibetur, ceterum horrenda pro-
digiosaque somnia parere deprehensum est. Quocirca si quis futura de insomniis cōsulturus esset, ab
esu Polyppi abstinere præmonebatur, perinde ac etiam ne fabas ederet. Per similem autem huic esse
poëticè dictitabant, quæ fabulas amatoriasque illecebras sectaretur, ipso quidem dicendi lepore
delectabiles, sed bonis moribus, & honestiori disciplinæ maximè perniciosas: cuiusmodi genus Mera-
triculæ appellauit Plato, & ab inculpabili ciuitate sua iussit exulare. Nolim tamen in hoc albo diui-
nam illam poni, quæ sanctioribus est moribus accommodata, quam non nihil habere diuinitatis non
iniciatur. Aristoteles, quàm cœlitus afflari confirmat Plato, quæ apud omnes gentes nationesque
omnes in summo semper cultu habita, ipso etiam sanctitatis nomine celebratur.

D I S C E S S I O S V B I T A.

Agyptij ad hæc, si quem ita pertinaci animo amantem, vt amata relinquere minimè posse vi-
deatur, subito tamen euentu aliquo abalienatum significare si vellent, Polyppum & pulicariam
herbam adpingebant. Polyppi enim ita escis adhærescunt, vt auelli inde non possint, & quamcunq̃
rem apprehenderint, tam firmiter tenent, vt adglutinati videatur: quod ab Homero sumptum Oui-
diius ita luculenter expressit, Metamorph. quarto:

*Vrg. sub aquoribus deprensus polyppus hostem
Continet, ex omni demissa parte flagellis.*

Eos enim potius detrunces, quàm poisis villo conatu petris, aut quicquid apprehēderint, auellere: &
vt Nazianzenus ait, si quis eum de cubilibus trahere per vim velit, aut è petris aliquid euelleret, aut
certè de carne ipsius petris affixum aliquid relinquet. Admota tamen cunila herba resilit protinus
dicuntur, quòd odorem eius ferre non possint. Quæ verò sit cunila siue pulicaria, quamque variis
nominibus ab autoribus appelletur, suo commentario inter sagminea significata differuimus. Aiunt
& aquam dulcem superinfusam eadè pollere vi, quòd natura ipsa Polyppus dulcia omnia auerferat,
& omni gaudeat amaritudine, eaque de causa non inueniri Polypos in Ponto, quia mare id multis
aquarum dulcium corruis supra aliorum marium saporem dulcescere quodammodo videatur. Alij
mare id à Polypo vitari putant, quia sit animal ob imbecillitatem suam frigoris impatiens: mare ve-
rò illud ad Boream quippe vergens, asiduis penè frigoribus obnoxium esse, manifestum.

A M O R I S F I R M I T A S.

VT verò demum ad eam Veneris statuam deueniamus, quæ causa fuit vt tam multa super Delphi-
no & Polyppo conquiremus, superfluum quidem est super Delphino dubitare, cur Cupidini
adiiciatur, cum amoris in eo signa tot deprehenderimus. Quod autem pertinet ad Polyppum, erant
qui amoris firmitatem ex Polyppo ita Delphini morsu detento intelligendum contendere, id quod
ex ipsa sese applicandi pertinacia, qua insignis est Polyppus, coniciebant. Ego verò tris argumenti
huius interpretationes excogitavi. Vel enim pauorem & ignauiam, quæ vitia Theophrastus in Poly-
ppo præcipua deprehendit, deuoranda esse amatori homini dicendum, Delphini in eorum locum
promptitudine atque agilitate adsumpta: quandoquidem, vt ait Ouidius, Ingenij est expertentis
amor: atque vbi multa in hanc sententiam disputauit, concludit demum, vt

Qui non vult fieri desidiosus, amet.

Vel, quoniam diligentissimus est rerum cumulat or Polyppus, intelligi posse arbitror, facultate omni
quantumlibet cura & diligentia congestas, citò, vbi amore capti fuerimus, prodigi inuulterque dis-
sipari. Quam extemplo enim, ait Lyfiteles Plautinus, sæuis sagittis percussus est, illicò res foras labi-
tur, liquitur, & quæ sequuntur. Vel qui Delphinum amoris indicium esse ostendimus Polyppum veru-
tate, dicere possemus, admoneri nos eo signo veritatem amanti cumprimis apprehendendam, & quod
fieri solere Plato dicit, in amata rei mores transmigrandum, vti quippe Polyppus in colorum muta-
tionibus, prout vnicuique rei adhæserit, facit. Sed enim ea potius de causa Veneri Polyppum ad se
existimandum, quòd inter pisces sit omnium salacissimus, adeoque libidini deditus, vt nimio veneris
vsu omnibus defectus viribus debilitetur, neque iam ad cibum sibi conquirendum idoneus effectus,
minimo negotio ab alijs capiatur, & à paruulis quibusque pisciculis cancellis & caneris exedatur,
obseruatum ab Æliano. Quinetiam aiunt eos ob huiusmodi nequitiam non amplius anno viuere, id
quod

A quod eadem de causa passeribus etiam accidere tradit Aristoteles. Quin & Polypos etiam feminas, propter crebros partus, ocyssimè deficere. Quamquam aliquando repertus sit Polypos aceretate generis magnitudinem excreuisse, qualem illum Græci prædicant, qui Puteolus per subterraneum cauum ingressus, noctu apothecam falsamentorum plenam depopulabatur: cuius enim amaritudinis audissimos eos esse paulo antè ostendimus, donec te demum patefacta, vix à magno hominum numero confectus est.

HYEMALE SOLSTITIVM.

A Ddemus & illud in manu scriptis Hori codicib' legi, *ὄνο παλιπότες σιμυρομένοις ἐξ βεβηλότης ὀβρομῶν ἡλίας τῶν ἐν ταῖς χειμερῶν ἡμερῶν σηκρῶναι*. qd est, duos Polypos vinculis coërcitos, & progredientes tamen, cursum Solis què in brumali conuersione peragit, significare. Quamquàm impreflorum condicum lectio, quæ est *ὄνο πόδες*, nequaquàm displicet: sed si progressum exprimere volueris, videndum est, si pedes illigatos pinxeris, qua id ratione tuearis. At de hyemali conuersione sermo est, quæ, vt in sphaera consideratione manifestè licet inspicere, progressum Solis omnino contantiorem ostendere videtur, in vltimis enim Sagittarij & primis Capricorni gradibus Sol ad horizontem vix loco dimoueri, aut quamlentissimè diurnos parâllos conficere videtur. Ad cuius rei tarditatem accedit & eorundem parallelorum iisdem fermè diebus repetitio, dum conuersione peragitur vt stare loco potius Sol, quam quouam motu suo progredi videatur. Quare siue pedes, siue Polypos colligatos accipere malueris, non sum admodum laboraturus: mihi satis fuerit, & codicum super hoc varietatem, & ipsam rei quæ significatur, historiam declarasse. Tu verò, quamquam cogitationes hæc nostras sublimi illa doctrina tua longè inferioris intellegas, pro summa tamen humanitate, qua præcipuè commendaris, despiciere haudquaquam velis. Nihil enim in rerum natura temerè à Deo factum, quiq; Deo, vt tu facis, propinquius adhærescunt, nihil quicquam aspernari debent, quod eodem, vnde originem traxerit, periodo quodam suo redire animaduertent.

PIERIVS VALERIANVS AD AMPLISS. PA-

TREM LIVIVM PODOCATHARVM CYPRI ARCHIEPISCO-

pum, de iis quæ Per testudinem, cochleam, Cancrum & id genus testacea significantur, ex sacris Ægyptiorum literis.

LIRER XXVIII.

C Roximis hisce diebus, Amplissime pater, cum mihi agalmatum tuorum supellectilem aperires, antiquissimique operis, ex ære, auro, argento ducta, & marmore celata signa, numismataque plurima veterum illa ingeniorum atque artium monumenta minimè contemnenda delectabili spectaculo mihi proposuisses, habere te opera hæc in deliciis ea plurimum de causa dicebas, quod à summa claritatis viro Ludouico Podocatharo Cardinali Capitaquens' patriuo tuo comparata congestaque fuissent. Quem virum generosis natalibus insignè, Medicina celebrem, Philosophia clarum, vita integritate laudatissimum, virtutes ipsæ in omni vita colore extimia, ad amplitudinem eam extulerunt. Proinde quidus esset apud te quod illius memoriam renouares, siue vestis, siue vas, siue libri, siue quæ tam multa extant doctrina eius commentaria, tanquam sacra omnia à te custodiri, & in honore etiam haberi: dignum quidem eius hominis institutum, qui optima quæq; sibi ad imitandum proposuerit. Quæ quidem cura tibi acciderent iucundissima, eo quoque non parum delectari videbaris, quod ego multa in veterum monumentis illis & mystica & in doctrina alicuius recessu delitescencia inter spectandum explicabam, interpretatque: cuiusmodi illud fuisse meminim, quid sibi vellet Testudo Veneris subiecta pedi: quid altera ex ære cupræve Damasceni operis in vsum, vt coniectura eras, bulla facta, caudam quippe replicata, qua lorum aut licum transmitti posset, atque ita gestari: quid in numis aliquot Testudo alia. Quæ tibi cum exposuissem, postulasti ea tibi scripo credita exhiberi, quod quidem libentissime feci, cum id semper studuerim, vt quacunque possem ratione mecum erga te animum aperire, id seculo facerem, quod incomparabilis probitas tua, benignissimæque comitas & egregia quadam mentis tua sinceritas ex exigere videbantur. Accedebant & beneficia in me promptissima vultus alacritate collata, & quod literatos omnes quacunque posses occasione demereri, semper appetiisti. Sed quoniam parum me tibi prestitisse videbar, si Testudinis tantum significata conscripserim, addidi ad eam quedam alia ex eodem testaceo genere, quæ non minoris mihi visa sunt eruditioris, quam quæ Testudine super efferebantur. Multa enim hieroglyphica Ægyptij sacerdotes ex Cancro, Locusta, Pinnis & huiusmodi aliis desumpserunt: quæ omnia quantum memorie succurrerunt, vno commentario enarrata conscripserim tibi dedicavi. Tu quotiens ea in egalmatis illis tuis vel cæsa vel sculpta incisæque videris, aut mensis illata conspexeris, Pieri tui memineras velim, qui te summo cultu, summaque semper est obseruantia prosecutus.

ESTVDO igitur inter crustacea primum occupabit locum, quoniam ipsa narrationis istius argumentum præbuit, & pictura eius in hoc symbolorum genere est admodum speciosa.

IN POTENTIORIS DITIONEM REDACTVS.

Hominem in potentioris cuiusquam potestatem adeo redactum, vt nullum iam speret effugium, ostendere qui voluit, Testudinem solari percussam radio, ac supernatantem in aqua summo pingunt: ipsa enim vehementioribus Solis radiis impetita ita excussatur, vt in gurgitem deferri nequeat, idque præcipue mari Indico, vbi & multæ & magnæ sunt, & Solis vis acrior: vnde fit vt vel facillime capiatur, vel cum in prædam mergi non possit, inedia extingatur.

FORTVNARVM CONTEMPTVS.

Ferunt ætate nostra ingenia perclephantia, quæ cum variis fortunæ ictibus impeterentur, quos contra mira adniterentur alacritate, fortunæ aduersæ contemptos impetus, per hominem naufragum in Testudinis huiusmodi agitatæ fluctibus tergus insipientem effingerent, solari addito radio, cuius beneficio ne absorberentur accideret.

VIRGINVM CUSTODIA.

Cur verò Phidias cum Veneris simulachrum Elcis ex auro & ebore conficeret, testudinem altero eius pede pressam apposuerit, multæ quæsiere, præsertim cum Pausanias rei significatum aliis adolescentiores, que oçiosa discunt alienas domos perambulare. Consueisse verò mulieres testudineas secum imagines gestare, quas Veneri dedicaret, ex eo manifestum, quòd Thesala matronæ Laida meretricem illam in clytam lignis testudinibus zelotypia concitata interemerunt in templo Veneris, magno populi conuentu: ob quod facinus exere postea templum Veneris profanatas, quæ nefandam cædem in templo admiserant, vt confessione sceleris vepiam perentes deam sibi placarent, Et id gestaminis fuisse testudinem tuam facile crediderim, cum ita conuincta sit, vt licio suspendi possit. Apud Aegyptios autem tanta erat pudoris cura, vt mulieribus interdicitum esset calcareo vsu, quò prodire palam verecundarentur, ac veluti testudines intra sua se tecta cohiberent. Hinc Antisthenes anam nactus eludendi Atheniensium vanitatem, se nunquam solo in quonati essent excessisse gloriantium: Commune hoc, inquit, habetis cum testudine & cochlea.

MUNIMENTVM.

Alij per testudinis corticem munimentum intellexere, quòd ita eam natura munierit, vt contra tela possit ipsa per se sufficere, & iniurias propulare. Hic itaque receptus, & ad omnes incursus oppositum propugnaculum, anam dedit adagio, vt quotiens aliquid valde tutum velimus innuere, in primisque securum esse, dicamus, *ὄστρου μίλις τῆς χελώνης μυῶν*, quantum muscarum sollicita est testudo. Cuius omnis felicitatem secuta Casariana familia, domesticum eum morem habuit, vt paruuli domus eius in testudineos alucos excepti lauerentur. Quapropter Ceionius Posthumius nato iam Albino filio, cum ingentem testudinem à piscatore muneri accepisset, vir literatus iam inde magnam spem concepit de futura filij nobilitate: curari itaque testudinem iussit, & infanti ministerijs dicari. Exemplaria Horij que impressa circulerunt, in huiusmodi significatum *ὄστρου* & *ὄστρου* habent, interpretisque Coturnicis os reddidere. Sed in manu scriptis codicibus *ὄστρου* & *ὄστρου* legi, quod facit ad hanc sententiã: testudines enim Orygas appellatas, *πυρρὸν τὸ ὄστρου*, quod fodere est, vel excauare, apud Vitruuium legas: à quarum similitudine bellica etiam machina ad fodiendos excauadosq; muros comparata, testudinis nomen habet: nã & Horus significati istiusmodi causam redditurus ait, *ὁστὴν διακινῶν ὄστρου τὸ ζῶν ὄστρου*, propterea q; os animalis huiusmodi difficulter admodum frangi dissoluere potest: quod in munimenti significato qd sibi velit coturnicis os, haudquaquam video.

MORS DIFFICILIS.

Hominem lethalibus vulneribus quatum vis altè acceptis difficilimè morientem, per testudinis abscissum caput aptè pinxerit: quandoquidem tanta inest eius carni viuacitas, vt earum caput, præsertimque marinatum, auulsum hulto, coniucentes aliquadiu oculos ostentet, connitentq; ad admotam manum: quinetiam si ad os eam ad moucas, mordere etiam adnitatur.

SEGNITIES.

Aliàs pigrum segnemque hominem, aut rei cuiuspiam tarditatem atque contationem significare qui vellent, Testudinem gradientem pingere conserunt, quam Pacuuius feliciter Tardigra

6 *di*gradam appellauit: lenito enim ad eò gradu mouetur, vt in prouerbium emanarit in segnes & pigros. Hinc Plautinus *Egio*, Testudineum hunc tibi grandibo gradū, inquit, si fustem sumpsero. Et apud *Arnimianum* lepidissimum distichon legas de Testudinis tarditate:

ἄριστον ἀπὸ λαδωκῆς κόρυκος, πῆλοισι χελώνας

ἰουρῆσιν δολιμῶν ῥιπτοῦ καππαδοῦ κρη.

Promptius esse albos coruos, volucresque chelonas,

Quam quencquam esse probum rhetora Cappadocem.

Quinetiam asserunt animal hoc contagiosa adeò pollere segnitie, vt si pes eius dexter inferatur nauiugio, id ire tardius credatur: quòd obseruarunt magi.

MORDACITAS.

Sunt qui mordacissimum hominem atque egregiè maledicum, per testudineum caput exertis dentibus intelligi velint: nam Testudo ore omnium est omnium robustissimo, quippe quæ quicquid dentibus apprehenderit, vel lapidem etiam, perfringit ac deuorat.

PELOPONNESI.

In Peloponnesium numis Testudo cudebatur, vnde, vt legerè est apud Pollucem diæterium illud emanarit, *τὰ μὲν ἀργύρια καὶ τὰ μὲν σφύρα νικῶντι χελώναι*, quod in adulescentiæ nostræ praeludiis nescio quibus ita transtulimus:

Quando chelonia vineitur sapientia,

Atque ipsa virtus, Atticum ut prouerbium est.

Vnde obolum Eupolis *καλλὴ χελώνης* dixit. Ad id verò quòd Peloponnesiaca erat moneta, lepidè T. Quintius cum Achæi expeditionem aduersus Zacynthios meditarentur, eos admonuit, vt cauerent ne more Testudinum caput extra Peloponnesum profertentes, in periculū aliquod inciderent.

DE CÂNCRO.

Testudo in numis obseruata, alterius numi reminisci facit, in quo Paguri forma cusa est, quare hinc ad eius generis significata transimus.

C O E I.

Cancer in numis, compactile scilicet genus id quod corpore est obrotundiore, cuiusmodi plerique cæleste signum figurant in Zodiaco, Chiorum indicat tempus. Tradunt id & Pollux, & alij: sed enim nisi quispiam auctor esset, numus argenteus id satis indicaret, in quo, Pagurus is est cum inscriptione supernæ Κ Ω Ι Ω Ν, infernè Α Ε Τ Ρ Ι Π Π Ο Σ.

S P E I F R U S T R A T O R.

Plerique hominem à pulchris incæptis desistentem, & spem omnium ignauiter frustrantem, intelligi cum vellent, Gammarum nostrum fluuialem pingere soliti sunt, manu ad os eius iniectam is, eum à te capi facillimè posse putes, retro uersum velocissimo sese cursu eiaculatur: vnde vulgè etiam in aliqua re falsis, quam se factos arbitrantur, Gammarorum venationè obicimus. Hæc verò recessus obliquatio adeò Cancris propria est, vt Aristoph. Pace, dixerit; *ἔσπου νικησῆς τὸ μὲν κερκίον ὄρθα βαδίσῃ: κείνῃ ἴερ ut εἰρηπῆς cancer non viceris vniquam*. Atque fortè non deerint qui diæterio huiusmodi mihi sæpo negotium facescant, si vnum aut alterum nostri huius argumenti interpretamentum meo probabilius, quod facillè poterit euenire, compererit. Neque mihi profuerit, rem Latinis ingenis hæctenus intactam, excogitasse, primumq; in lucem efferre: me scilicet omnia non vidisse clamitent: eorum quæ ex paucis didicerint obliti, cum tamen omnia ea quæ ad hoc negotiū accommodari possunt, nō vna hominū vita, sed neque multa etiā secula sint indagini suffectura.

I N C O N S T A N T I A.

Scitè admodum Ioannes ille cognomento Scholasticus, scalarum anacephalæosi, hominem qui modò risui indulgeat, modò luctui, modò austeritati atque temperantia se reddat, modò deliciis dissuat, & voluptatibus implicetur, Cancro æquiparavit, nunc antè, nunc retrò, nunc in transversum gradienti, miraque vitam suam inconstantia tradenti: virq; is sapientissimus, de ingeniū eiusmodi profectu nihil sibi quicquam pollicetur, quod ad vllam sit vaquam frugem peruenturum.

S O P H I S T A.

Eiusdem subterfugij causa sophistam significare qui volunt, Cancrum pingunt: eos enim huiè animalis perfimiles Plato dicit, Euthydemo, quos vbi validiori aliqua ratione deuictos comprehensosq; putes, tunc reo fugaci cursu elapsi per diuerticula atque subterfugia, maiorem priore tibi laborem intentant, si vilem ac inanem prorsus curam eos consecrandi susceperis. Sedenim non in sophistas tantum, sed in ipsam etiam Dialecticam obortum est à Cancro cauillum. Nam Ariston philosophus vt eam eluderet, dicere solebat, eos qui Dialecticam enixiori conatu sectarentur, iis assimilari qui Cancris vescerentur: cibi enim admodum exigui gratia, circa ossa tam multà numero, tantum laboris infumit.

S O P H I S T A R V M O P P R E S S I O.

Species demum illa pictura, qua Hercules torimmanium monstrorum domitor, in opprimendo etiam

etiam cancello laborasse porticibus penè omnibus ostentatur, nihil aliud sibi vult, vt veteres inco-
pretantur, quam sophisticas eas nugas huius obricitas disciplina. Fabulose verò iocatur Plator, cum
Herculem aduersus Cancrum desudasse dicit. Quòd verò Cancer sit inter sydera collocatus, non
nulli ea de causa confictunt volunt, quia conuersione regressuque tam peculiari eo in animali ani-
maduerso, per eius imaginem ostendere voluerint Solis cursum, qui cum eò progressus fuit, re-
trorsum aufetri, ac tantundem aufugere videatur. Veluti Caper opposita ratione confictus, quia
Sol ab eo signo, toto poli nostri tractu, altiora petere contendat: caper enim dum pascat, ac-
ciliora editioraque loca perquiri. Huiusmodi verò commentum non ex orbis totius conditione,
sed ex cœli nostri situ spheræque ipsa ad arcticum obliquata excogitatum est: nam ad æquinoctia-
lem circulum appropinquantibus Cancer deprimi videretur, æquinoctij signa artolli: ad id tamen
faceret, quòd Solis progressus & regressus omnino à Capricorno ad Cancrum, mox à Cancro ad
Capricornum, secto duobus locis æquinoctiali consideratur.

ARCANA REVELATA.

SI quid verò aditum & arcanum luci proditum ac reuelatum ostendere quis veller, Pagurum &
Seius generis pisces, qui latebris gaudent, face apposita figurantur: constat enim eos nocturno
tempore, admoto lumine, de penitissimis etiam cauernis euocari. Ea verò de causa Cancri ad
nocturni luminis splendorem accurrunt, quòd id omne genus testacea noctu plurimum pasci so-
lent: compertumque est plenilunio ea magis pinguescere, propterea quòd liceat his tota tunc
noctē pabulari, copiosioribusque tunc escis enutriti, vnde pinguiores fiant, vt ij existimant qui
plenilunio nullam inesse vim cœlitus hæc in crustaceis efficiendi, rēque ita ad commodiorem
naturæ rationem deducunt: quamuis vnā cum Basilio Magno, magna philosophorum pars sentiat.

INQUILINVS.

Inquilinum autem hominem ostendere qui vellat, cancellum illum qui vulgò Gammarus dicitur,
pingebant: is enim semper est concharum hospes, perque vacuas conchulas modò has,
modò illas, pro vt excrescit, mutat domicilia, atque ita semper ædes alienas inhabitat.

MAGNA INCOEPTA IRRITA.

Ridiculum fortè illud videatur, quòd commenti sunt nonnulli elephantum cum Gammati
cauda pingere, si magna incepta frustra & inaniter cessisse notare vellent, non secus ac illud
Horatianum est, ex montium fœtura murem ridiculum enasci. Sedenim cum res ipsa det ridendi
materiam, non ineptè mihi videntur excogitasse huiusmodi speciem, quæ non tam significato,
quam pictura ipsa risum posset excitare.

DE PINNA.

Vt Pinnae commercia cum cancellis habent, deposcere videntur vt eas cancro subiun-
gamus. Nam vt Theophrastus ait, vita forrasse conchis seruari non potest, nisi ope can-
cri. Pinnae autem in concharam genere sunt.

ALIENÆ OPIS INDIGVS.

Vltim qui se atque sua negligenter curet, neque sine alterius ope consilioque possit consulere
rebus suis, ostendere si vellent Ægyptij sacerdotes, Pinnam & cancellum paruum pingere
confuerunt: nam is in Pinna conditus in vtriusque satagit vsum: conchula enim præ fame pate-
facta pisculi veluti ad escam alliciuntur, quos vbi cancellus inhærentes animaduertit, Pinna
statim labra in vsum vellicat, illa eo signo admonita concham occludit, atque ita esculentis potitur:
eo verò custode priuata, breui, vt Aristoteles asserit, tempore deficit. Hoc idem habemus apud Ci-
ceronem, cuius verba repetere nõ fuerit importunum. Pinna duabus grandibus patula conchis cum
parua squilla societatem coit comparandi cibi: itaque cum pisciculi parui in cõcham innatauerint,
tum admonitu squillæ Pinna morsu comprimit conchas, sic dissimilibus bestiis communiter cib-
us quæritur. Cancellum verò huiusmodi, tum à venatione tum à custodia, Græci Pinnotherem &
pinnophylacem nuncupauerunt. Est hæc squilla parua admodum, quam nonnulli Parasitum piscem
vocant, vtpote qui sit dapis affectator: colore albedo est, corpore prepusillo, cauda ferè semper
subter vterum, vbi coactus fugit, incuruata.

AB INEUNTE ÆTATE LIBIDINOSVS.

EVm verò qui ab ineunte ætate ceperit in petulantiam lasciuire, & munera Veneris exercere,
per Pinnam fœtus ostentantem suos intelligebant: conchulæ enim huiusmodi in concha geni-
ta, antequam excludantur, inter se quamprimum coire dicuntur, vt non immeritò concha ipsa sit
Veneri dedicata, atque eam ex concha genitam veteres fabulauerunt. Concha itidem Cyprum deu-
ctam canunt, quod nonnulli ad salacitatem referunt, quæ concitetur ex earum cibo: non secus
enim ac ostrea, libinosa esse perhibentur.

DE OSTREIS.

Illa enim Hellepontiaci ludibrio, ne deo dicam, ita dedicantur, uti concha Veneri, putarim ob earum copiam, quæ Lampfaceno littore, totoque Helleponto ingens est: unde Iryphallico veteris Poetæ ipsi Priapo dicto, ita legitur:

*Nam se præcipue in suis urbibus colit ora
Hellepontia, cæteris ostreosior ora.*

qui versus apud Terentianum reperiuntur.

HUMANVM GENVS.

Per ea verò picta sculptæ humanum genus significari, philosophorum antiquissimi tradiderunt. Hinc diuinus Plato humanum genus ostreorum simile esse dixit: nulla enim potuit similitudine nostræ imbecillitatis naturam significantius explicare, cum ostrea indicium esse dixit animi in corporis carcerem & tenebras coniecti: ita enim Deus corpori animam adglutinauit, ut necessarium sit hominem corporis affectibus tangi vel inuitum. Quid verò aliud illa vel diuinæ vel stellaris essentia scintilla hic patitur, nisi quòd dum corpori adhærescit, & vinculis se coerceri sentit, & in quodam obscuritatis carcere detineri: unde fit ut suæ plerumque immemor originis, modò sensui se, modò appetentiæ subiiciat, & alieni facta iuris, cum materia, cui adglutinata est, rapiatur in præceps. Piscatore igitur Petro opus est, qui nos aut scopulis auulsos, aut de imo maris fundo erutos, Assertori nostro littora reuident, pœnitentiæ pruni affos in escam apponat, ut ita absumpti in ipsius diuinitatis amplexu, ad sublimioris vitæ consortia transeamus. Quòd verò cestam ostrea pro pelle habent, quæ sine eorum interitù auferri non potest, eorum sunt hieroglyphicum, qui nec squamas ignorantia deponere possunt diuini admonitionibus quantumlibet instituti, nec cultum spiritus suscipere patiuntur, qui quidem, ut Hierosolymitanus Hesychius ait, etsi in mari baptismatis inueniantur etsi in fluminibus pœnitentiæ, abominabiles tamen sunt: cuiusque vitam sortiti sint in sacri lauacri tinctura, vocationem tamen regenerationisque, corruerunt, dum neque pinnulas, neque squamas induere procurarunt, sublimem videlicet vitam, cognitionemque diuinorum, quæ celestis est, sed obæcato corde in ignorantia voraginibus detinentur, & propterea in his qui squamas habent nequaquam adnumerantur. Quare Paulus fornicatorem, auarum, idolis seruientem, maledicum, ebriosum, detractorem, legum bonorumque morum corruptorem, à fratrum commercio submouet: ostrea enim hæc sunt, & id genus reliqua, quæ sine squamis & pinnulis esse deprehenduntur.

DE LOCUSTA.

Ocusta quid iuncta polypo significaret, eo loco declaratum, ubi polypi significata recensuimus. Quid verò ipsa per se significet, nunc dicendum.

SEDITIONIS.

Popularis seditionis studiosum hominem significare qui volunt, Locustas duas matinas sese inuicem incurstantes pingunt: videre enim est sæpe vniuersas, tanquam gregis collegium celebrare, dimicare interim inter se cornibus arietum modo, ac matua flagellatione inuicem sauire: & genuinum est ciuibus, inquit Pindarus, inuicem insidere.

TEMPERANTIA.

Quoniam verò incidimus in Locustam, nominis adducti similitudine, quid per terrestrem etiam significaretur, explicabimus. Ophiomachum, quem alij Stellionem interpretatur, nos terrestrem Locustam esse comperimus. Per hæc Ægyptij modestiam, temperantiam atque continentiam intellegebant, quippe quæ nequitia virtutes opposita sunt: ea siquidem serpentes oppugnat, voluptatem quippe terræ prorepentem allidit. Ipsa autem erura habet, quæ corpuseculum altè tollant humo, à terraque interim eorum innixu resiliat, & feratur in sublime, collisoque serpentis capite intellectui proximior fiat, qui quidem terrenis obrepere nesciunt, ab iis disungi abalienarique assidue meditentur. Non dissimulabo hæc sacra lectionis locum, de Præcursoris victu, quem consuetas fama est Locustis vesci solitum, *ἵσθη δὲ ἀναξίμου ὁ ἀποστόλου Π. καὶ μέγα ἀγρίου.* Sunt qui ab Locustarum campestrium intellectu abhorreant, caulicosque herbarum nescio quos quòd eodem illi nomine nuncupentur, pro animalis comminiscuntur, quibus noster ille veritatis præcursor vesce- retur. Atqui Diodorus, & alij auctores grauissimi, popules in Æthiopia quosdam agnoscent, qui non alio quoquam cibo vtantur, quàm Locustis, ob id Acridophagos appellatos. In India quoque grem quibus Mandrorum nomen Clytarchus & Megasthenes dederit, Locustis ali Agatharchides & alij prodiderunt, trecentosque eorum vicos annumerant. Est autem hæc viridis, & prioribus pedibus longissima, iisque admodum gracilibus, quos morat assidue. Manifestissime vero in hoc præcursoris cibo Locustam animal agnoscit Adamantius, dum vndecima in Lucam homilia dicit: Non habuit domesticum mel, & humana diligentia percolatum, sed syluestre, minus quippe iucundi saporis, vitæque qui eo ad vitæ tantum vsum & necessitatem, non ad delicias vtretur, ex alitibus verò non græde præpingue velle yllum, quo se liberius inuitare posset: non arietuolam, quæ ~~etiam~~ præberet

præberet delicatorem: sed exiguum admodum volucres, quod vix à terra esurgeret, saltitaretq; potius quam volaret. Quid plura querimus, constanter asseritur, Locustas eius fuisse cibum, paruum animal, & illi satis mundum.

F A M E S.

Sunt qui per huiusmodi Locustam, famem intelligant, propterea quod magnam satis inferentem Scalapitatem, cum agminatim innumerabili aliquando multitudine congregata segetes inuasent, magna clade radices abrodentes, quare Diuinatrix apud Theocritum dicitur. Cum enim apparuerit, famis est prænuncia. Multa Locustæ huius significata ponit Eucherius, sed quoniam nullam super illis causam adducit, in quo nos præcipue versamus, ea prætermittenda iudicauimus illud tantum tangam, quod per comparisonem resurrectionis Dominicæ similitudo quæ dicitur, cum assultum Philo dicat per Locustam significari; nullum enim è terrestribus animal tanta se pernitate proripit in saltum, si corpusculi rationem habeamus. Sed hæc alij viderint.

P E D E S.

Inuenies in diuinis literis aliud Locustæ huius hieroglyphicum, vt apud Salomonem Ecclesiaste, pro Pedibus poni, eo quod animal id pedum longitudine pro corporis modulo omnia excedit animantia. Scriptum igitur: Florebit amygdalum, & impinguabitur Locusta: hoc est, superuenient cani, & pedum accedet tumor, podagra scilicet, quæ plurimum ætatem grandiozem infestat, quod nos à sexto supra quinquagesimum quatuor iam annis non sine cruciabili dolore acerbissimaque studiorum iactura cogimus experiri, hæreditate hac ab auunculo relicta, & vna cum accepro ab eo sacerdotio miserabiliter alita. Alibi tamen Salomonis verba ex Hebraico codice diligentius examinauimus, quod super his varia est multorum interpretatio.

D E C O C H L E A.

Addetur his Cochlea, inter esculenta piscium vice pauperibus accepta, quæ tamen olim altius effecta, illataque mensis, Romanas delicias auxit.

T E R R E N I S A D D I C T V S.

Per eam diuinæ lectionis interpretes ferè omnes animum terrenis affectibus mancipatum intellegunt, inde similitudine libenter sumpta, si quem sensui deditum, vt voluptatibus brutorum instar in hæsitantem ostendere voluerit. Hesiodus eam felici compositione *φερύκορον* appellauit, quam domiportam dicere possemus, quod ita sit domui suæ applicata, vt eam secum assidue portet.

D E S E P I A.

Epiam quidem inter crustacea recensere minimè congruum videbatur: quia tamen dorsum oscio illo integumento instar clypei munitum habet, huc ipsa etiam transfertur.

P U L C H R A I N C O E P T A T V R P I T E R C E D E N T I A.

Id verò præcipuum super Sepia significatum apud Ægyptios sacerdotes erat, vt per eam significarent hominem, qui multa, pulchra & magna pollicitus, daturus omnino speciosa virtutis exempla videbatur, & per summam inde ignominiam fæde lapsus, omnium sefellere expectationem: ea enim cum spectandam se venatoribus præberit, simulatq; in se aciem instrui conspexerit, & classicum cani atramentum in aquas vomit, quibus infectis, dempraque ita venatoribus congregiendi copia elabitur. Quod si inter fugiendum acciderit, vt aperto iterum campo deprehendatur, statim in effusam atramenti nubem se recipit, atque ita sæpius ac identidem frustratur venatoris spem, nulla sui facta copia vt deprehendi possit, idque non in congressu tantum facit, sed plerumq; etiam Ludendi studio quodam atque etiam insidiandi. Effundunt verò suum id atramentum & Polypos & Lolligo, quam vulgo piscem Atramentarium vocant: verum ij non nisi metu perculsi; Sepia verò non modo cum meruit, verum, vt dicebamus animi interdum gratia. Ei verò atramento tanta vis inest fuliginis, vt si in lucernam addatur, summotis reliquis luminibus, adstantes omnes fædo liuore coloratos ostentet, vt Æthiopes videantur.

T H E T I S, E T S I M V L A T I O N V M I N V O L V C R I S O B T E C T V S.

Huiusmodi verò occultationis causa confictum à Græcis crediderim, Thetim in Sepiam commutari solitam, dum vel eluderet, vel serio fugitaret Pelca illum insequentem. Nam & promontorio cuidam in solco Sepiadi nomen inditum, vbi factum hoc perhibent. Itaque denique hominem qui multis simulationum inuolucris tegetetur, essetque occulta multiplicisque naturæ, per pictam Sepiam notabant.

M E N D A C I V M.

Alij mendacium ex hoc figmento intelligi volunt, propterea quod, vt Grammaticus Tryphon ait, *ἐν τοῖς λογίοις μῆποι παραίτησις ἢ ἀμαυρία*, in extremis quippe partibus nigrescit, & obscuratur. Callidi enim impostores, mendaciorumque confictores, solent semper aliqua prætercitur

quæ

quæ vera, clara & aperta videantur, quibus inspectandis dum oculi sunt intentiores, ab uno mor mendacij nubem offundunt. Quoniam verò atramentum id, quod sese occulit effulset, in cauda est, ea de causa Melanuros appellatur. Atque hoc Pythagoram intellexisse volunt cum præcipit, *ἴσως τῶν μελανύρων*, de iis quæ nigra sunt cauda gustandum non esse. In hac verò sententia præclare Cicero ad Q. fratrem: Multis enim simulationum involucris tegitur, & quasi velis quibusdam obtenditur vniuscuiusque natura: frons, oculi, vultus, per sepe mentium, oratio, verò *σεπίσσιμη*.

IMPROBITAS.

Quod tamen symbolum Plutarchus libro De liberis educandis ita interpretatur, vt subnotendere dicat, commercium cum improbis non habendum, eos scilicet qui à virtute ad turpitudinem se recipiant, fugiendos. Nam & apud Romanos, nigrum vel atrum pro moribus infamis & perniciosis accipitur. Hinc illud divulgatum: Hic niger est, hunc tu Romane caueo. Porro dies atrii, qui sunt inauspici, inauspiciati, Lugubres, & infelices appellantur. Quamvis nostri vulgo dies atros intelligant, qui ieiunij destinati sunt, quibus quidem & corpus macerandum, & à carniū deliciis præcipitur abstinendum.

Aegyptij sanè cum literas significare velent, iuncum, cribrum, & Sepiam ponebant, de quibus sigillarim disputare alterius loci est: nam eorum omnium, quæ literas & disciplinas indicarent, certum conscriptissimum commentarium. Quod verò ad Sepiam attinet, quæ pro Theca atramentaria poni solita sit, ac perinde literas scripturamque ipsam significet, non apud Aegyptios tantum habetur, verum & apud nostros, vt Persianum illud ostendit:

Tum queritur, crassus calamo quod pendet humor,

Nigra quod insula vaneat sepiæ lymphæ.

Atramentum sanè Graeci *αἰνιόζου* appellant, Tholos verò est Aristotelis, qui Sepiæ insect. Helychius ex eo vocabulo turbamentum interpretatur: id enim *αἰνιόζου* ostendit.

VIR AMOR IN MULIEREM INEIRAM.

Sunt qui amorem coniugalem in viro firmum, in femina lubricum, significare si velint, Sepiam Stridente confosam pro istiusmodi rei hieroglyphico faciant, propterea quòd in eo genere si femina pefussa fuerit, accusat mas opem allaturus, feminaeque quæque potest ope auxiliari contendit: quòd si masculus fuerit, femina sui tantum sollicita, quæ primum fuga sibi salutem querit.

TEMPERATA.

Sunt & temperatis argumentum Sepiæ: nam pictæ ita vt in aqua summum exiliant, magnas Sprocillas paulò post rupturas indicant. Causam reddit Plutarchus: quia cum mollia omnia frigus impendio caueant, hæc vna præcipue cum sit ea carnis nuditate mollietis, neque testa tegat pelle, neque squamis munita, sed vnum tantum tegumentum ossem in dorso sortita, temperatam facilem præsentit: igitur veluti frigus euasura, neque non agitationes, quæ in imo mari sunt, exilire, & incommodum illud videntur euitare. Quare polyus, etiam pari propemodum mollietate præditus, ad terram properat, seque petris alligat, ventorum iamiam aduentantium portentum.

DE PURPURA.

In hunc gregem veniet & Purpura, suis & ipsa significationibus insignis de animalibus quidem, non de colore, qui loco alio tractandus est, præsens erit examinatio.

MARIBEDICY.

Maledicum hominem probos improbosque æquè carpentem significare qui voluit, Purpuram exerta pingunt lingua, quæ quidem illi tam acuta & valida est, vt ea & conchulas, & quæcunq; sui generis testas perforare possit: quæ cum ita fiat omniuoræ, frequens illud in edaces dictum emanauit, Purpura voracior: de quo apud Athenæum plura comperies.

DE GYLA MULTATVS.

Atque inde fortè prouerbium, quòd Purpuræ plurimum per linguam escas inquirentem capiuntur. Et qui hominem qui de ganea poenas dedit, significare voluit, conchylium huiusmodi nasæ per linguam applicitum pingunt, siquidem eius captura in hunc sepius efficitur modum: parvæ denique admodum nasæ Strombus piscis includitur, hunc anidissimè captat Purpura, quem simulac illic oculosum olsegerit, inserta per nasæ iuncos lingua cum assequi contendit: dumque ille volutatione lætatur, ea magis ac magis linguam protendit: accidit verò vt in eo conchylum tumefiat, vt nulla eam extrahendi copia relinquatur, atque ita detenta per linguam capriua fiat. Verum hoc picturæ genus in huiusmodi significationem aliter etiam figuratur: conchulam quippe pingunt, quæ Purpuræ linguam morfu comprehendit. Piscatores siquidem cum Purpuram noverint concharum passionem avidius appetere, has in nasas magno numero coniectas in mare demittunt: oblongo fune ad nasas alligato sentiunt operantem escam Purpuræ, potestis que intra nasæ factam iuncos linguis, eas infestant: ac illæ aculeo extimulatæ incolumitati suæ consulantur contra-

hinc sese, corticibusque clausis morfu perquam acri linguam infestam comprimunt, pertinaciterque detentam haudquaquam amittunt, ac; ita pendentes sua captæ auiditate Purpureę tollunt.

VNO EXANIMATVS ICTV.

Hominem verò interemptum vno ictu ostendere qui voluit, Purpuram saxo elisam pinguedinem quidem insectores aiunt, quas Purpuras in artis suæ usum parant; saxo vno ictu collidendæ, vnde subitarius ille sanguis ad tinctum optimus emanat: quod si ictu sefellerit, neque Purpura sitim exanimata fuerit, frustra repeti, quia per dolore sanguis in vniuersum corpus diffusus evanescat. Hinc aiunt Homerum totiens de iis qui valido aliquo vulnere perempti fuerint, Purpurea eos morte sublato dicere: quem imitatus Maro, nunc Purpuream vomit ille animam, nunc quid huiusmodi sæpe protulerit. quamuis ad sanguinem, in quo anima sedem habeat, Seruius hoc referri putat, de quo satis in Accipitris commentario dictum.

SECESSVS.

Sunt qui secessum per Purpuram ostendant, propterea quod Purpura non nisi in imo reperitur Spelago: vnde verbum apud Apollonium Argonauticon primo, *πορφύρεον*, quod purpurascere dicere possumus, vbi profundum esse interpret exponit, ea quam memorauimus Purpureæ natura repetita. Hinc mare purpureum, pro profundum, poetæ sapius posuere.

DE ECHINO.

Marinus huc Echinus obuoluitur; lenticulari propemodum figura; cochleari crusta, scabritate varia, crebris lineamentis rectilineis, quatenus in spherica figura fieri potest, picturata, iisdem quibus terrestris armatus spinis, verum iis micantioribus, & nunc coeco, nunc purpura, nunc puniceo colore splendentibus: qua parte rostrum à medio ventre exerit, reductior, à tergo gibbosior: atque is est de quo Martialis ait,

Corticæ depositò mollis echinus erit.

DIFFICILIS ATQVE MOROSVS.

Atque ut ad eius significatam iam aggrediamur; hominem qui cum difficulter, vel nulla vnaquam ratione consuetudinem inire possis, ex hieroglyphico eius commonstrabant, quippe quem quaquam tractare volueris, asperitate renitentiaque, horridum experiare. atque itidem ex hoc asperitate eam, quam Horatius damnat, agrestem, inconcinnam, atque grauem, per hoc animal notabant: nam & nomen illi *παρα τὸ ἔχει κατ' ἀντιθεσίην* plerique impositum asseuerant, quia scilicet haberi non possit propter spinas, quasi Latine velis intracabilem dicere. quamuis sunt qui de nomine id sentiunt, ut echinum dictum velint *ἀπὸ τῆς ἔχεις ἰατρῶν ἀφανῶν τῶν σαρκῶν ἕσσω*, quod scilicet ita sese cohibeat, ut nulla carnium appareant vestigia neque signa.

IUDICIORVM SEVERITAS.

Erant autem apud veteres vasa Echini nomine nuncupata, quæ scilicet animalis istius imaginem referebant, quorum in iudiciis usus erat. Sanè iudices, de quibus Pollux meminit vbi de diæretis & dicitis agit, Echinum aheneum, aut opere fictili factum habere consueuerunt, in quem testium dicta scriptaque iudicia coniuicerentur: ex quo significabatur, non licere cuiquam impunè illis manus admouere, neque inuertete, aut immutare quicquam, sine graui supplicio.

NAVIGATIO TVTA.

Sunt etiam qui per Echinum turam navigationem intelligant: ille siquidem imminente tempestate, quam non secus ac terrestris ventos presentit; attractis lapillis sese munit, arenæque nauium instar saburrat, ne vi fluctuum vlla versare iactare possit: id enim maximè cauet ne aculeis exarmentur. Basilius Magnus audisse se proferunt à quodam rerum maritimarum peritissimo, qui diceret, habere se pro comperio, Echinum cum veterum perturbationem seuitiamque maris presentissos, calculum correptum haud exiguum subisse, seque sub ipso tanquam anchora stabiliuisse: Sane quidem nauis simulac eos id factitare conspiciunt, futuram hoc indicio ventorum agitationem tempestatemque præflagiunt, nauigiaque continuo pluribus anehoris infrænant. Admiratur Ambrosius Hexæmero, quo ingenio is ita collegerit, quo doctore perceperit, quis ei fuerit auguriosum interpretes. Falli sæpe homines aere perturbato, quod plerumque res sine tempestate succedat: non falli Echinum, & homini rationis participi documento esse. Vnde animali tam exiguo tanta scientia, ut non modò quod futurum est infortunium antè præuidat, verum etiam qua ratione impendenti periculo sit obuiam eundem, non verbis, non sophismatis, non ambagibus oratoris, sed re ipsa commonstret?

MACILENTIA.

Ad hæc macilentissimum hominem per idem animal intelligebant, cui quidem sit hoc peccatiare, ut nullam intus carnem contineat, foris & spinulas & crustam, ut dictum, cochleariam tantum habeat: inueniuntur in eo tamè nigra quædam vice carnis, quæ vteuq; sint, à ganeonibus tamen experuntur. Quod verò ad macilentiam facit, cum ad annum integrum aiunt abstinere cibo. Non relictam intractum quod apud Eustathium legi, interna vètris Echinum appellata: vnde Callimachus,

ὄντι μάλιτα βοῶνι ποθειοσι ἐχίνου.

De boue quem cupide magis affectantur echinum.

Idque ea de causa, quæ intra se cibum contineat, quod præcipuum est ventris munus.

INSTAURATIO.

Exercitum, aut quid huiusmodi ex dissipatis reliquiis instauratum, si quis pingendo significare voluerit, non imperitè Echini marini dilaniationem quandam figurabit: ille enim in frustra dissectus, si proiciatur in mare, confluentibus spontè in vnum partibus, iterum committitur, & effusacissimè solidescit.

DE CONCHYLIO.

Onchylum quoque, aliquid habet quod ἱερολυφικῶς accipi potest, tamen si animal ipsum, huc non admittatur, sed quos generat vniones.

LACHRYMÆ.

Svat qui gemmas omnes in ornatu Veneri deberi putent, quòd scilicet eam maxime compram esse debeat, & deliciis omnibus affluentem. Gemma tamè aliquot sua quædam habent significata, veluti Vniones, quos lachrymarum symbolum esse plerique prodidere, sumptum scilicet à coniecturibus, qui lachrymarum profluuium per visas in somnis margaritas ostèdit tradunt; nam & apud Sudam legas, μαργαρίται ἀπὸ τῶν δακρυῶν γίνονται.

PIERIVS VALERIANVS AD ERVDITISSIMVM

VIRVM MATTHÆVM MACINGVM VENETVM, DE
his quæ per Crocodilum & aliquot Amphibia significantur ex
sacris Ægyptiorum literis.

LIBER XXIX.

Proteris, & merito quidem, eruditissime Macinge, aliquis qui non equo forè erga nos animo fuerit, utruque nostrum ad Christiana pietatis vindices deferre, qui sanctissimum amicitia tam mutua ita antiqua nomen tanto sub silentio, Ægyptiorum quodammodo secuti religionem, coluerimus. Ægyptiaca enim prorsus est hæc superstitio. Deum sub silentio colere. Sedenim qui de pietate aliter quam Euangelia doceat, & sacri canones imperent, vel sentit, vel sibi sequendū credèdūve proposuerit, is dubio procul impietatis crimine condemnandus, acriterq; puniendus est. Manifestū autem est. Manifestū autem est. Crocodilum adorant. Causam tamen eam Ægyptij allegare soliti sunt, quòd Crocodilus silentij sui hieroglyphicum, quandoquidè animal id lingua careat, & ita silentij significatum præseferat: quòd uterq; nostrum per tot annos nimium superstitiosè colimus. Neigitur cavillandi cuiuspiam ansam demus, existimavi silentio huic nuncium remittèdū, atq; ita in viam redèdū, id quòd ut tu quoque, facias adhortor. Misit itaque ad te sequestrem Crocodilum ipsum, qui quoniam Ægyptiacè loquitur, quippe per rerum figuras & signa, causam omnem tibi liquidius explicabit. Quoniam verò Crocodilus hic ab intima vsque Ægypto istuc Venetias traducendus fuit, exenterare eum oportuit, & accuratissimè salire: loco verò fecis exemptæ, infarciuimus in vterum eius eadem diligentia fluuialem Equum, Phocam, Murenam, Anguillam, & Ægyptiacam quandam ranam. Animalia inquam hæc vitæque adduci poterint, ad te misi, ruptoq; ita silentio me piorum consortio aggregavi. Tu si qua in his quæ ad rem tuam faciant inuenieris, arbitrio utaris tuo, reliqua quæ nullius apud te momèri videbitur, is xōπααα, ut dicitur, proicias licet.

DE CROCODILO.

QUONIAM à poetis nostris, atque etiam à plerisque aliis Ægypto ea est obiecta infamia, quòd & monstra colerent, & Crocodilum præcipue adorarent, cur hoc animal inter reliqua apud ipsam nationem sacra, locum haberet, differendum: ita fiet, ut quid imperiti colerent, quid sapientes intelligerent, manifestum fiat, atque inde minus eorum succensamus philosophix.

D E Y S.

Colebant siquidem Ægyptij Deum sub Crocodili, quòd nō inficiamur, imagine, propterea quòd solus inter animalia elinguis esse deprehensus est, quòd diuinitatis munus esse perhibent. Nam & in Pythagoræ symbolis habetur, linguam in primis esse coërentendam, ut Deum imitemur. Proximè accedit ad hæc sententiam sapiens ille neque illiteratus vir, qui opusculum de moribus, carminibus scriptum edidit, dum cum Deo proximum esse ait, qui vbi ratio postulat, tacere norit, Deus

enim sub alto profundoque silentio mortalium facta omnia diligenter examinat, omniumque merita inspicit, proque re, loco & tempore singula moderatur. Quod verò de diis silentium apud eos esset, vel Harpocrates indicavit, cuius effigiem presso obfignatòque ore ideo dedicavit, quòd cæremoniarum ritusque suos qua ratione instituti essent, in vulgus propalari volebant, atque ita sacra inuolui silentio procurabant. **Quin & Mercurium** illum suum, quem Nilo prognatum patre prædicabant, tanto silentij cultu prosequerantur, vt ne nominare quidem eum fas arbitrabantur. Nam quem **Sab** appellabant, qui Platoni Theu, Propertij nostro Theutares est, alium fuisse dicunt, qui scilicet **Argum** interfecit, quique leges illis atque literas tradidit, à quo & Septembrè mensem eo nomine vocauerunt. Et Cabalistarum Dei ministros aiunt propitios nobis fieri, vel si tantum nominis eorum meminerimus, aut eorum notas præ oculis habuerimus, signatæve gestauerimus, etiam si ore nunquã enunciemus: præcipueque **TETRAGRAMMATON** diuinitus datum nomine ineffabile, nostræ cum Deo reconciliationis signum, propterea quòd literarum, quibus notatur, satis est reminisci. Merito itaque **Hælias** sacerdos Baalis ridet **111 Regum xv 111**, dum eos adhortatur maiore vti voce, quòd coru Deus in diuersioris forsitan esset, aut in tinere, aut certè obdormisceret, ita fieri posse vt excitaretur. Sed quid nos tot gentium fabulas euoluimus, cum sacre institutionis nostræ literę in templis quorundam canant: Te decet silentium Deus in Sion. Æquum est quippe vt tacito verecundoque silentio trepidationem quam ex tantæ maiestatis consideratione concepimus, profiteamur. Et: Sileat omnis terra Deo. In quam sententiam Petrus apud Clementem: Quæ summo sunt silentio honoranda. Deus enim, vt Cyprianus ait, non vocis, sed cordis auditor est. Nam & Anna Samuelis mater, quæ typum Ecclesiæ præ se tulit, ante cõceptum cum sterilitatem deploraret, Dominum non clamosa petitione, sed tacite & modeste intra ipsas pectoris latebras precabatur. Loquebatur quidem ea prece occulta, sed manifesta fidẽ: loquebatur non voce, sed corde, quia sic sciebat Deum audire: ideoque quòd petebat efficaciter impetravit, quia fideliter postulauit. Et publicanum quem Dominus probat, non credis impudenter ad cælum oculis, neque sublati indecenter manibus pectus suam tundens, & peccata sua confestans, diuinæ misericordiæ auxiliũ implorabat. Habet insuper Crocodilus eam cum Deo similitudinem, quòd eius solius oculi pellicula tenui translucidãque fronte demissa obteguntur, atque ita cernat, cum aliis ita minus cerneret videatur. Ita oculum Dei perustrare, inueniri omnia, res ipsa indicat, cum nos eum nequaquam cernere, aut nostratia hæc explorare, plurimum opinemur. Sed quantum pertinet ad sermonem, nostra in primis est pietas defendenda, apud quos totiens legitur, **HÆC DICIT DOMINVS**, cum simplex sit Dei substantia, neque membris vllis neque compagibus composita: non igitur os neque linguam habet Deus qui loqui possit. Id verò sic accipiendum, vt tunc Deus loqui videatur, cum aliquid inspirat in sanctorum fatidicorumque vatum corda, vel etiam vocis sonum afflatu suo facit ad eorum aures peruenire. Nam si vox humana Aër ictus dicitur, potest & vox Dei dici aër ictus vel vi vel voluntate diuina. Itaque illuminata mens per Dei Spiritum formatur in verba, unde locutus Deus hominĩ dicitur, quoniam humana fragilitas aliter audire de Deo non potest. Præterea, vt Adamantius inquit, veteres Deo sermonem attribuerunt: quia eum norint homines hoc ministerio voluntatem alterius alteri innotescere, agnoscant ea quæ sibi per Prophetas deferuntur, diuinæ iudicia esse voluntatis. Mortales enim haudquamquam intelligetẽ in hac vel illa re Dei contineri voluntatem, nisi ea locutus diceretur, cum eorum sensus nequaquam percipere possit voluntatem cuiuspiam per silentium inter homines indicare posse.

O R T V S.

Ortum ad hæc pingere si voluissent, geminos Crocodili oculos faciebãt, quos habet instar suis, verum ex toto serẽ corpore prominentes, & emissitios. Atque ita pars ea, quæ lucis conceptaculum tam insigniter extet, exortui videretur assimilari. Est tamen & alia ratio istius significati, quòd animal hoc suapte vi nullo parentum incubitu fomentove, formam & lucem acquirit, veluti Sol per semetipsum exoritur. Crocodili enim tam fluuiales quam terrestres cum in sicco partum ediderint, oua sua terræ committunt gremio, quibus tamen semper assident, dum caruli amentur, & excludantur. Locum verò eligunt, ad quem summo actu eo anno egressurus sit Nilus, quasi diuinatione quadam oua transferentes. In numis verò aliquot simulachrum Orientis radiato fingitur capite, dextra in altum sublata, eaque passã, quòd in Galliceni plerisque numis habetur, in inscriptione addita, **O RIENS A V O**, quam quidẽ manũ patefactam, & radios ipsos, Maro nõ vno loco videtur explicare:

Vbi primos crassimus ortus

Extulerit Titan, radiusq; retexerit orbem.

O C C A S V S.

Quòd si occasum identidem pingere procurassent, Crocodilum humi toto proflusum corpore deliniabant, quippe quadam iucubantis specie, sponte enim ad ima quæque ferri gaudent, immerisque fluuiis humi libenter obrepunt, soloque adhærescunt, delphinorum & aliorum hostij metu, quòd norunt quam molli tenuique cute in ventre sint. Dies præterea maxima ex parte agunt in terra, noctes in aqua, teporis vtunque ratione: noctu enim tepidiorem aquam experiuntur. Ita Solem imitari videntur, qui nobis emergere matutino tempore, vespertino immergi videtur. Ad hæc Crocodilo visus in aqua hebes, extrã acerrimus: ita illi præcipue accidit, Solis occasu obscura omnia,

nia, exortu clara atque perspicua redduntur.

TENEBRÆ FVNESTVM VE.

Tenebras autem (quo vocabulo tam funus, atratumque pomparum apparatus, quam mortē ipsam quæ lumina claudit decedentium, intelligebant) significare cum adhiberet, Crocodili caudam faciebant: eis enim simulac animal aliquod ceperit, caudæ opera vtitur, ad exanimadum, ea enim capitium vincit, ac mox plectendo conficit. Vis siquidem omnis, ac omne Crocodili robur, in cauda situm. Id verò comode figurabitur, si additus in specu, sola exprorecta cauda picta fuerit; nam & illi proprium esse splezæ subire, in quibus quatuor interdum menses hyemis inedia pertinaci delitescit, vnde fortè tenebrarum deductum est significatum. Sedenim hæc etiam ad eam facere opinionem possunt, quod idèd Crocodilum colerent, quia hinc etiam diuina quædam specularctur. Nam quod Dei ipsius & caput & substantia imperferutabilia sint, cum Crocodilo faciunt in specu latitate: quare Seraphim faciem atque pedes Dei velare ad arcæ Domini dicuntur, quod diuinæ maiestatis principium atq; finem verbis nemo valeat explicare, neque picturatione vlla declarare: desinire verò nulla profus circumscriptione quispiam aggrediatur. Quam verò de Deo cognitionem profitemur, eam ex operibus perpendimus, quod à posterioribus diceret Aristoteles. Quare Gentes admonēbat **I**ESVS Deus noster, Si nolitis mihi credere, credite operibus, quæ ego facio. Ita igitur sapientes illi Crocodilum imaginati sunt in specu, cauda tantum exerta, absconditum. Nam Psalmo etiam **xviii** dicitur Deus posuisse tenebras latibulum suum, vt planè significetur, obscura multis & incognita esse, quæ de Deo piis tantum innotuerunt, vt pote quæ Deus ipse occultat in tenebris: & vt Origenes Adamantius ait, manifestum est rarè admodum peruenisse ad homines Dei cognitionem, idq; paucissimis contigisse, siue quòd ob mentis hebetudinem ad eius micantissimæ lucis radios cæcuntium: siue quòd inquinata mens eius non recipit puritatem: siue quòd humanum hoc corpus adeò faculentum animum etiam obturat, ne possit spiritum eius admittere: siue quòd intellectus nostri virtus sit adeò imbecilla, vt immēsitatem eam nulla capere possit coniectura. Nā & de Moyse legimus, eum, vbi Deus esset, caliginem subiisse, Dique iudicia prophætæ Abyssum vocare consueverunt. **Q**uin & **I**ESVS ipse, Nemo, inquit, cognouit filium nisi Pater, nec Patrem nisi filius, & cui filius reuelauit. & in hanc sententiam passim à nostris plurima, Eaque de causa Ioannes filium lucem ponit, quia is & seipsum illuminat, & Patrem in conspicuo ponit, qui adhuc latēret in tenebris, nisi per filij manifestationem innotesceret. Nobis verò nisi lux illa orta esset, adhuc in vmbrosa mortis regione sederemus, diceret Esaias. Vnde autem, nisi diuino dispensante Spiritu, imaginatus est Orpheus diceret, Nox quæ lucem emittit: Quod & Psalmographus: Emitte lucem tuam & veritatem tuam. Tabernacula enim Dei tenebræ & latibulum, vt diuinæ literæ passim memorant. Sed plura super hoc dicturi sumus in ignis commentario, vbi Faces.

PERNICIES.

In vniuersum autem per id animal sculptum, malum, dānumve aut perniciēs aliis illata, si Diodoro, credimus, apud Ægyptios significabatur, omninoque inexplicabilis rapacitatis hieroglyphicum habebatur: animal enim est multæ rapinæ, vnguibus ad discerpendum promptissimis, morsu aspero tetraque, vt quod dentibus lacerat, nunquam sanetur. Impunè verò inter eos enatar, qui se adipe eius feri peruxerit. Quod factitasse Firmum Ægypti tyrannum, qui oppressus est ab Aureliano, testimonio Aurelij Felii, Vopiscus tradit.

SALACITAS.

Frat & salacitatis indicium, vt ipsi dicunt Ægyptij, propterea quòd abundantia fœtura prolifici sunt Crocodili, libidinisque vsque adeò contagiosæ, vt è dextera eorum maxilla dentes lacerto dextero alligati, neque iam credantur stimulare. Terrestris porrò Crocodili, quem Scincum, vt alij, Scingum appellant, rostrum & pedes in albo vino poti, lasciuia cupiditatis accēderet apud magis scriptores legas, & huiusmodi quædam apud Dioscoridem & Plinium.

PVROR.

Fvrorē ad hæc Ægyptij, & quæ inde calamitas aut clades accepta esset, per Crocodilum semetipsum verberantem indicabant, propterea quòd is irrita prædæ cuiuspiam spe frustratus, in semetipsum furit, supra modum indignandus.

LATROCINIUM.

Negotiorum impedimenta, insidiasque & latrocinia, quæ contra viatores exercentur, per idem animal etiam ostentabant. Et Typhonem, quem *Sebaiaia* dicunt, in Crocodilum abiisse asseruerant, tamen si nonnulli Typhonis comitem ponant. Crocodilus autem assidue negotiatoribus insidiatur, quo genere latrocinij Typhonem infamem tradunt. Quapropter cum illi honores omnino decreti essent, ex mansuetis animalibus alium illi nutriebant: ex feris verò Crocodilum & fluuiale equum. Institutum enim erat apud eos, quibusdam Diis, ne nocerent tantum, sacra facere: atque ita quo magis illos sibi conciliarent, animalia eiusdem ingenij, quo illos fuisse peruersum habebant, colere consueverant. In Apollinis verò ciuitate, quòd iniurias à Typhone Ofiridi illatas vlciscerentur, de Crocodilo vefci lege singuli tenebantur. Certo igitur die conuenari solebant, & quotquot caperent, interfectos eos ante templū, rei à se bene gestæ monumentum testimoniumque, prosternerent.

Z 3

HELLV O.

Idem sacerdotes helluonem significantes Crocodilum hianti ore pingebant: is enim cibo satur, quem immodice sumit, somno sopitus in littore se prostermit esculento semper ore; ad quem auriculæ trochilli, quæ Senatorès & Reguli diduntur, pabuli se gratia conferunt; inuolantesque dentès depurgant; atque ita magis & magis ad patientiorem hiatum scabendi dulcedine prouocant: quod Ichneumon perpetuus eius hostis si quando fuerit conspicatus, saltu se in guttur eius immittit, intròque progressus donec feri cor morfu lancinet, moribundam mox feram derelinquens abit incolumis. Alij crapulam idèò significari per Crocodilum tradunt, propterea quòd is meatu carèat, per quem ciborum excrementa deiici solèant: quare eadem mox digesta & indigesta per se reiectare necesse habet, quæ mox aëas aduolantes depascantur, perinde ac qui præter satietatem nimo satiuntur cibo, cum digerere ipsi non possunt, euomere coguntur. Qui verò cultui habitibus sacerdotibus nutriebantur, tanta erant mansuetudine, vt non modò vocem accersentium agnoscerent, & arrestari paterentur, verùm etiam fauces adaptatas porrigere, dentesque manibus depurgari, abstergiq; linteo permitterent.

AB IGNOBILI GENERE AD CLARITATEM ERECTVS.

Commenti sunt nonnulli, hominem qui nullâ sanguinis claritate, minimisque principiis ad amplissimas celeberrimasque dignitates, ad opes, ad honores euectus esset, per Crocodilum & opium eius pingere. Illud enim de Crocodilo fertur, nullum animal à tam paruis initiis in tantam excessere magnitudinem. Ouum enim non multò maius edit quam anseris, & fetus inde exelusus pro portione est, at tamen ad cubita vsque quindecim, vel etiam sexdecim crescendo porrigitur. Sicut qui eos tandiu augeri asserant, quoadiu viuunt. Facit ad hoc Æsopia fabella non illepidâ de Crocodilo, generis nobilitatem, & sua & antiquorum præclara facinora apud vulpem extollente: cui arguere illa responderit, ex cute vetus ejus ac diuturnam exercitium, vel eo tacente, prodi.

INVICTVS.

Adunt nonnulli, facessum iniurijs hominem, neque tamen succumbentem aut victum, per Crocodili tergus significari, propterea quòd id superiù corticosum adeò sit, vt contra omnè ictum, inuictum habeatur. De vigore verò eius elanguescente, si quis cum penna ibidis demulcente mitigetq; in Ibis commentario dictum est loco suo. Apud Horum inuenias vespam superuolentem Crocodilo indicium esse, vel ipsius animalis sanguinem corruptum, vel Crocodilum mortuum: vespæ enim ex putrefactis oritur cadaveribus. Verùm id quoq; mysticè, cum mala ea quæ per Crocodilum significantur, indicare vellent, facta iam mitiora vel omnino sublata: aliter frigida & inanis ea esset interpretatio.

EGYPTVS.

Crocodilus catena religatus ad palmam, in aræis plerisque numis habetur, cum inscriptione, COL. EG. Colonia Ægyptus. Ab altera facie duo sunt humana capita, quorum alterum ad Orientem spectat nauali corona insignè: litteræ superiù sunt, IMP. VBI nimirum per Crocodilum ipsa significatur Ægyptus. Quòd verò sit religatus ad palmam, Augusti omnino victoriam ostendit, quam etiam in obelisco campi Martij notari iussit, Ægypto in ditione redacta. Duo illa capita, Augusti vnum, alterum Agrippæ esse crediderim, de quo Virgilius: Tempora nauali fulgent rostrata corona. In alio Augusti numo argenteo Crocodilus est, supra quem scriptum, ÆGYPTO. infra CAPTA. ab altera facie Augusti caput, cum circumductis literis, CESAR DIVI F. COS. VI. Et pictor Neales, cuius meminit Plinius, cum prælium nauale Ægyptiorum & Persarum pinxisset, quod in Nilo, cuius aqua est mari similis, factum volebat intelligi, hieroglyphico apertissimo hoc declaravit, quòd arte non poterat, asellum enim in littore bibentem *καταμαρπηρον* pinxit, & Crocodilum indiantem. Est & numus, EL. AVRE. COMM. VBI Commodus ipse sub Herculis imagine pede dextero Crocodilum calcat, laua clauam sustentat, dextera Ægypto sistrum præcedenti spicas porrigit. Inscritio rem declarat, INDVGENTIAVE. Atque hæc de Crocodilo dicta sufficiant.

DE FLVVIALI EQVO.

Rurum verò secum affert impietatis improbus ingratusque Hippopotami animus, qui nulla genitorem reuerentia prosequitur, & alienis bonis diripiendis natura promptissimus existit.

IMPIETAS.

Merito enim Ægyptij sacerdotes cum impium, cum ingratum, cum iniustum quempiam notare vellent, Hippopotamum proponebant. Admonituri verò mortales omnes vitia ea omnino esse declinanda, totaque animi fortitudine suppressenda, duas eius animalis ungulas deorsum inuer-

sas

DE PHOCA.

Phoca fluuiali addetur equo, eui similiter vita in aqua & in terra communis: eam nos vitulum marinum, à specie tergoris instar boum villosi, nuncupamus.

SOMNICULOSVS.

Superfluum verò esse videtur rationem afferre, cur somniculosus homo per simulachrum eius exprimeretur, cum de profundo eius somno diuinaq; veternitate tam multa passim à Graecis Latinisque autoribus memoriz prodita reperiantur, quo scilicet pacto sternunt se somno disperso in littore Phocæ.

INFORTYNNI MAGNI TYTELA.

Potius referam, quòd hominem ita res suas procurantem, & aduersus pericula auxilia disponentem, vt à quocunque vel maximo infortunio tutus habeatur, significare qui volunt, eum Phocæ corium indutum pingunt. Vitulum siquidem marinum ex aquatilibus fulmine non ici obseruatum est, tantaq; mortalium id persuasione receptum, vt vulgò cingula ex eiusmodi corio comparentur, quæ infortuniorum istiusmodi amuletum esse creduntur. Veteres autem calamitates à potentioribus illatas, fulminum iactibus à quiparare soliti sunt. Et fulminare dicunt Reges, cum quid in alicuius perditionem moluntur. Sic, Cæsar ad altum fulminat. Euphratem, apud Maronem legas: apud Ouidium verò, se totiens Augusti fulmine petitum.

VRINATOR.

Vrinatorem etiam hominem per animal huiusmodi significare mos fuit, quando in sicco genitum nullum hoc magis vndis ex disciplina soleat assuescieri. Pariunt enim incontinenti Phocæ, pauloque post ratulos educunt, vt mari assuescant, & euertigio reducant, idque sæpius fatitant, vsquequò paulatim ita consuescant maris contubernium non aspernari.

DE MVRÆNA.

Mvræna quoque in siccum exit, & terrestrium commercio delectatur. Quid verò hinc significetur, videamus.

ALIENIGENARVM PROCVS.

Per hanc pictam Ægyptij sacerdotes hominem alienigenarum concubitum appetentem, externisve matrimonio copulatum intelligebant: siquidem hæc, vt Licinius Macer tradit, feminei tantum sexus est, idèque de mati egressa serpentibus copulatur, atque inde concipit: ob id sibi à piscatoribus tanquam serpentibus euocari & capi. Aristoteles tamen, vt pote qui Murum mare agnoscit, vti suus in plerisque huiusmodi mos est, hoc negat, tamen in terram prodire, atque ibi sæpe capi, non inficiatur, quamuis Andreas Physicus, qui Nicandro glossemata quadam subiecit, totum id mendacium esse profiteretur, & neque Murænas in continentem prodire, neque viperis per littora commisceri contendit. Attamen cum Ægyptijs Archelaus id asserit pro comperto, neque dissimulat Nicander, qui piscatores ait, quamprimum Murænas in continentem exire confpexerint, metu percussos in mare statim se demergere, quòd se ab viperarum ictu tueantur. Hoc idem D. Ambrosius, Hexæmetro, Basilium Magnum secutus, affirmat.

MORES CONIUGIS FERENDI.

Aviperis enim ait sibi Murænas euocari, idque perinde ac si hieroglyphicum esset interpretatur, id scilicet ex hoc innui, vt mulieres admodum ferendos esse mariti mores, sit licet fallax vir, asper, inconditus, temulentus, lubricus, multaque in hanc sententiam.

ADVLTERIVM.

Basilium ex hoc congressu anguis & Muræna adulterium interpretari videtur: admonet enim eos qui nuptiis insidiantur alienis, discant euniam fera, eui reptili sint similes, eum naturæ quoddam adulterium vipera Murænaque coniunctio videatur. atque huc potius respicit Ægyptiorum hieroglyphicum. Quare minime mirum si Crassus, vir satis impurus, Murænam miræ docilitatis exanimam lectu profecutus est, qui vxores tres absque luctu sepelierat, quod illi à Domitio obiectatum legimus.

SERVITIA OCCVLTAM.

Neque incongruum erit hieroglyphicum, si occultam quandam seruitiã significari, sanguinariam quippe crudelitatem in molli, alioqui atq; effeminato homine, per irritam Murænam expresserimus, immani Romanorum procerum exemplo, qui seruitiã olim Murænis exponebant excarnificanda, cum ea alioqui bestia exdentula sit, vt diceret Tertullianus, atque etiam exanguis, & excornis.

DE ANGVILLA.

Unuitare videtur similitudo quædam, vt Anguillã murænae subiungamus, non quòd hæc inter amphibia sit, sed quòd erraticã, quadamque cognatione murænam attingat, quippe eum hæc fluuialis, illa maritima sit anguilla. Nam quæ in mari reperiuntur anguillæ, à fluminibus omnes

omnes inferuntur, suntque ibi omnes peregrinæ: in alienam tamen adscitæ patriam, alienos etiam mores imitantur, & labem magna ex parte cluunt, quam ex terra sæcæ secum attulerunt. Eius verò significata rara admodum apud Ægyptios fuerunt. Nostri multa hieroglyphicis Ægyptiorum similia, quæ per eius imaginem intelligenda essent, excogitarunt.

SIBI SOLI NATVS.

Num enim id tantum super Anguillæ nota traditum ab Ægyptiis inueni, vt hominem omnes alios auerfantem, & seorsum ab aliorum consortio sibi viuentem, per simulachrum eius significarent, propterea quod eam nunquam cum vlllo alio piscium versari, neque quidem coniugali inter se vsu misceri comprehendissent. Sunt qui velint eas spontè in luto humescitæque humo prouehire. Sunt qui eas scopulis se atterere dicant, ea strigmenta viuescere, neque aliam earum esse generationem. Basilius Anguillas nõ alio vlllo modo, nisi ex sæculenta materia limoque procreari tradit, quarum neque ouum, neque vllum aliud ad successionem modum constare compertum est. Aristoteles porro neque marem neque feminam in illis esse testatur, neque prolem ex se aliquam creare posse, cum neque ouum, neque semen sortita sint. Ouum in nulla vñquam Anguilla visum, neque foetum in vtero deprehensum, vt in iis quæ animala gignunt: capillamentis tamen & lumbricis quædam similia in ventriculo reperiri, non tamen ea vnquam animascere, neque eo loco gigni aut immorari, quæ sint in foetum euasura, quia non secus ac cibis concoquerentur. Quod verò alij dicant meliores esse feminas, quas à capitis forma secernunt, quippe repandiore his, maribus verò oblongiore, atque ita eas quæ à cæteris discrepant, Feminas appellarint, philosophus idem non maris aut feminæ, sed generis differentiam agnoscit.

MEMORIA POST OBITVM EXTINCTA.

Commentij sunt alij hominem, de quo nulla post obitum memoria superstit, per Anguillam mortuam significari: illa siquidem mortua non superstit, nec sursum fertur, vt maxima ex parte pisces ceteri faciunt: sed pessum in profundum rapta, in eodem quo genita est limo computrescit. Id ea de causa fit, quod ventre sunt admodum exiguo, atque ideo minus inanes. Totum verò corpus cum ferè solidum sit, neque ferè quicquam aeris admittat, & caro ipsa glutinosa admodum, nec quid peruium relinquat, fit vt simulatque expirant suomet pondere grauata pessum ferantur.

PROFANVS.

In diuinis Hebræorum literis eandem profanæ sensu mystico dicuntur: neque enim squamosæ sunt, quique huiusmodi sunt pisces, in aqua profundum immerfari, & in cæno libenter volutari conspiciuntur. Ad horum similitudinem, animi qui terrenæ tantum sapiunt, idonei non sunt vt ad sacra proponantur.

IMPATIENS ALIENI COELI.

Ad hæc, hominem in alieno cælo difficulter habentem intelligentes, Anguillam in hydriis duabus pingebant, capite scilicet in vnam, cauda in alteram demersis. Anguilla siquidem nullam vehementem tolerat mutationem, & si cõtate de lacu in piscinam trãseratur, viuere nequit, etiam si frigida aqua fuerit.

FUGIENTIA SINE SPE SEQVI.

Hominem insuper qui fugitiuam rem aliquam nulla consequendi spe sectaretur, indicare si vellet, Anguillam pingebant, quam manus à cauda prehenderet: tanta enim est lubricitate prædita, vt de prensantium manibus elabatur quamfacillimè, difficulterque contineri possit. Subterfugij istiusmodi similitudinem sibi desumpsit Athanasius, vbi epistola ad Ægypti episcopos dicit: Tameñ elabi millies tanquam Anguillæ conetur.

SPES CERTA RE SVPER AMBIGVA.

Quod si certam esse spem de ambigua re quapiam ostendere voluissent, obuolutam eam siculneo folio pinxissent, quod scabritie sua prensanti sit adminiculo nequaquam irritò. Vnde prouerbium τὸ τρίψ τὴν ἐλάφιον.

PER DISCORDIAS CIVIVM

locupletatus.

Hominem verò ex ciuilibus seditionibus & tumultuosis discordiis crescentem, reque auctum significantes, eum in Anguillarum venatione occupatum effingebant. Aqua siquidem quieta limpidaque, earum captura nulla propemodum, magna verò si perturbetur. Quare piscatores tempestates obseruant, lacuumve aut fluminum turbationes, vnde aqua limosa fiat, magnas inde capturas paruo negotio consequentes. Rem tradit Aristoteles & plerique alij, tum Aristophanes Equitibus, historiam luculenter admodum explicat, Allantopola dicente: Eadem quidè tu fecisti, quæ venatores Anguillarum faciunt. Sed cur non Aristophanem ipsum sua lingua loquentem audiamus?

Ὅτι περὶ τοῦ οἰ τὰς ἐγγύλας θηράμενοι πτόπονδες,
Ὅταν μὲν ἡ λίμνη καταστῆ, λαμβάνουσιν ἔσθην,
ἔσθην δ' ἀνίσταται, κατὰ τὸν ἐθρὶ βαροῦ κινῶσιν

ἐπιπέσει

ἄριστοι, ἃ οὐ λαμβάνει, ἢ τὴν πόλιν ταράττης.

Fecisti ut is qui captat anguillas faciat,

Quieta cum sunt stagna venatur nihil;

Sed canum tibi omne illac & hac subuerterit,

Captura magna est. Tu quoque, ubi perturbaueris

Hinc civitatem & inde, plurimum capis.

Quam sententiam Cicero sibi desumpsit, oratione in Catilinam secunda; Honores quos quieta Republica desperant, turbata consequi se posse arbitrantur.

DE RANA.

Rana verò ita in hoc album admittenda est, ut hieroglyphica tota videatur; nam anteaquam facta sit, in huiusmodi materiam dare incipit argumentum.

IMPERFECTVS.

Multa esse in humanis operibus imperfecta, indignè, ut mihi videtur, plurimi conqueruntur. Quis enim vndeconque perfectum opus vllum præstare possit, si mortalium nemo omnibus absolutus numeris reperitur? Quin ipsa rerum natura multa nobis ostendit, quæ inchoata reliquerit: neque tamen ob hoc eius quicquam indigentiam reprehendat: id quod spectare est in Rana præcipuè, per cuius effigiem non immeritò sacerdotes Ægyptij rei cuiuspiam imperfectionem intelligebant. Videre siquidem est plerunque huius generis animalia in limo, ubi procreantur, altera parte Ranam, altera verò terram ipsam indistinctam, viuenticque portiunculæ applicitam, sæpe enim flumine, aut lacuna, lamæue aliqua, vel spontè, vel deriuatione aliqua decedente animal id imperfectum destituitur, quod tum primum informari cœperat & coalescere. Omnibus his fidem Nili facit inundatio, quæ rerum istiusmodi miracula omnia prorsus excedit: eo quippe deturgente, musculi & varij generis animalia reperiuntur, inchoato opere aquæ terræque in parte corporis viuente, nouissima effigie etiamnum terrena. In Ranis verò qualiter maturitate genitis, natura semper imperfecta: quod in ipsa præcipuè lingua exploratum est, quam applicitam & coherentem habent, cum tenax sit earum materia, neque distincta satis compositione. prima verò coheret, intima absoluta à gutture, vnde genus illud vulvulus intra aquas reddunt, quam *δολιχονα φωνήν* vocant, quæ uti Plutarchus ait, amatoria & coniugalis est.

INVERECUNDVS.

Idem ipsi sacerdotes si hominem inuerecundum notare voluissent, Ranam describebant; ferunt enim eam sanguinem non nisi in oculis habere; qui verò sub sanguineo habent oculos, ex Aristotelis & Adamantij physiognomici sententia, inuerecundi audacesque sunt: iracundiâ, ubi sicci: ubi humidi, ebriofitatem: subrubescentes si latè pateant, intemperantis oris hominem, mulierosum, stolidum, & alconem indicant. In grandioribus rubor, neque libidini neque gulæ modum poni vlli ostendit. Quod si glauci sanguineis fuerint, hinc calliditatem, inde vesaniæ proximiorum audaciâ coarguent. Quia verò canes plurimum oculos sanguine suffulos habent, hinc apud Homerum Achilles caninos oculos ob impudentiam obicit Agamemnoni: de quo satis in Canè.

CVRIOSITAS.

Parit impudentia curiositatem, vnde alterum elicitur hieroglyphicum. Nam hominem in alienis negotiis explorandis plus æquo sollicitum, qui quæ dicta factaque singulorum assidue percontetur, & impudenter arcanorum omnium spectator esse concipiscat, per Ranam identidem significabant: oculi enim animali huic prominentes sunt & emissitij, ut facile spectandi contuendique omnia curiositatem præ se ferant. Et qui homines eiusmodi sunt oculis præditi, dolosi, stolidi, ineptique simul & importuni plurimum reperiuntur. Hoc tamen significatum in Rana non ab oculorum specie tantum, verum ab occultiore doctrinâ quadam desumptum videri potest. Tradunt enim Magi, Ranæ oculos cum lusciniæ carnis in ceruino loro alligatos, præstare vigilantiam, somnolentia fugata. Vnde spectandi promptitudo non indecenter excogitata. Sanè vulgatum id tum apud Græcos tum apud Latinos, inesse oculis pudorem, quibus tamen nisi modus imponatur, procliuat eosdem in oppositum huic virtuti vitium prolabi. Alioqui Ranâ tanta prædita est verecundia, tamque pudoris ingenui studiosa, ut in propatulo nunquâ admisceatur: sed enim cum in aqua coire nequeat, noctu exeunt, atque ita noctem, quam longâ est complexu mutuo coherant.

LONGO POST TEMPORE PROGREDIENS.

A pud Horum legas, hominem qui diuturniori tempore pedes æger sese mouere nequiverit, si tamen aliquando ingrediendi beneficium consecutus, per Ranam posticos tantum pedes habentem significare: ea enim posteaquam nata & informata est, sine pedibus aliquandiu viuit, adulescensque posticos primum pedes profert,

SOPHISTA.

Et in sacris nostrorum literis mystica de Ranis Ægyptiacis mentio perquam frequens, quæ iugiter in Ægypto pluerint. Sophistarum nugas, & dialecticorum garrulitatem, per eas doctores quidam

A quidam intelligunt: siue ob nullius significantiæ vocem tam argutam, tamque pertinacem, siue quòd in luto voluptuosa sit earum habitatio, quorum vtrumque Sophistis attribuitur. Ab excellentia autem Sophistam Ægyptium vno doctorum omnium consensu dicere mos est, quod ad Protea nõ nulli referunt, qui se omnia in rerum miracula transformaret. Sunt qui Ranæ hieroglyphico hæreticos notent, qui, vt Eucherius ait, in cæno vilissimorum sensuum commorantes, vana tantum garrulitate oblatrare non desunt. Æneas vir Platonius, Theophrasto, Ranæ vitur exemplo, dum Cleonta garrulitate nobilem taxat: Necessarium, si vera sit opinio Theophrasti, quòd animæ post obitum brutis applicarentur, quorum vitam viuere vili fuerint, vt Ranæ & Cleo vnâ semper futuri essent. A vocis autem asperitate Ranæ nomen apud Græcos βαρπάρη, quasi βοάρπαρου dicas, quod apud interpres Theocritianos Thalissius inuenias. βοάρπαρου verò, si nobis dicere liceat, Mperisonum possumus interpretari. Vnde de maximè dissimilibus dicitur, Rana cum grillo, id enim locustarum genus valde musicum, & ob acutum molliter stridorem, conciliando somno à delicatis hominibus expetitur.

DÆMONES.

Quinetiam in diuinis literis Ranæ simulachra sunt cacodæmonum, quòd libro Apocalypsoos luculentè scriptum est: Et vidi de ore draconis spiritus tres immundos in Ranarum similitudinem.

P O E T A E.

A Damantius tamen aspera quãdam seueritate commotos, per Pharaonicæ plagæ Ranæ mystico sensu poetarum carmina significari putat, quòd inani quada & inflata modulatione, cuiusmodi est Ranarum sonus, siue ille cantus sit, mortale genus omne in fabularum ineptias illexerit. Nulli enim rei animal id idoneum aut vtile, inquit ille, comperitur, nisi quòd improbis & importunus clamoribus ad negociosorum arguere ocioforum simul fastidium vsque ostrepit. Miror verò tantæ eruditionis virum hæc de poetis sensisse, cum præsertim vbique sit interioris, vt ipse dicere solet, literæ speculator: neque animaduertit, dum poetas carpit, Moyse, Hieremiam, Esaiam, & plerisque omnibus Prophetis aliis se conuicia facere, qui vaticinia illa de diuinis humanisque rebus cuncta luculentis carminum numeris conscripta elaborataque libris demandauere. Quòd si quos reprobare volebat, diceret, saltè quæ carmina, quippe Ithyphallicæ, an Fescenninæ, an titrochaicæ Bæchi, quos Poetas intelligeret, ne ob huius vel illius impuritatem sanctissimum hoc omnibus nomen profanaret, ipsumque totius mundi conditorem Deum, qui apud Græcos totius Christianos poetæ nomine sanctè colitur, inceslere videretur. Nam quem nos factorem cæli & terræ dicimus, Græci dicunt ποιητήν τῆς κόσμου καὶ τῆς γῆς.

S I L E N T I O M I

Contra verò, vt vnde discessimus reuertamur, inuenias silentium significari etiam per Rubetam ranam illam grandissimam, quæ geminis veluti cornibus insignita est, propterea quæ obseruantur magi, se eam in multitudinem vociferationibus obstrepentem inferatur, silentium fieri. Eoque spectare nonnulli putant Ranam illam Mæcenatis celebratissimam, qua is literas & tabellas obfigurare solitus erat, vt potè qui ea quæ literis crederet, silentio inuoluenda esse commoneret. Sedenim cum Rana, non Rubeta, in omnium sermone, ego eò potius rem spectare dixerim, quasi Mæcenas id in Augusti gratiam factitarè: de quo etiamnum infantulo illud fertur, quòd in auito suburbano obstrepentes fortè Ranas silere iusserit: cui quidem commento ad eò fauere vetustas illa, vt ex eo negentur ibi Ranæ coaxare, quasi etiam adhuc tanti Principis imperio obsequantur. Voluisse igitur Mæcenatem hieroglyphico eò schemate taciturnitatem polliceri, in iis quæ Augustus eius fidei credidisset, non secus ac Ranæ ipsæ inuolosa ad eò garrulitate insigni, illi adhuc infantulo paruere. Nam Sextus Aurelius & Eutropius scribunt Mæcenatem præcipuum amicorum Augusto fuisse, ob taciturnitatem, quàm tamen in eo nonnunquam desideratam ab Augusto Tranquillus ait. De Ranis id fertur, quòd in frigidiores coniectæ fontes obmutescant, translata in tepidiorem paludem vocales fiant.

R V S T I C I T A S.

Quæ verò Rana in parulo numo quodam Romæ apud Massas habetur, cum ab altera numi illius facie Dianæ pharetrata simulachrum dubio procul inspiciamus, faciliè in eam coniecturam ferimur, vt fabulam eam monstrèt qua rustici & maligni homines aduersus eius matrem Latonam vsi sunt, atque id eò diuæ illius imprecationibus omnes in Ranas commutati. Vel eum dea sit humoris domina, animal illi maximè omnium aquaticum dedicetur: nam & adagium est, aquam Ranæ, cum quid cuiquam quod maximè placeat, & voluptati sit, donatur. Sunt verò Ranæ conuiciatrices, & agrestem illam asperitatem egregiè præ se ferunt, tamque olim importunæ, vt inuito cum muribus federe, Abderitarum regionem incolis inde expulsis defolarint: in quorum ingentem multitudinem quæ cladem huiusmodi fugiebat, Cassander Antipatri eum incidisset, eos in socios recepit, agrumque illis in Macædoniæ finibus assignauit.

PIER IVS

Extrahit aratis hamis, linòque prelosum:

sacrum id eò piscè appellasse videtur, quòd maritima omnia fuerint antiquitùs sacra, & piscari religio sum esset: veluti Vlyssis focij nò nisi magna fame coacti ad piscatione còsugiunt; ita em Homere.

Αλλ' ὅτι δὴ νηὶ γ' ἐξέβητο ἵνα πάντα
καὶ δὴ ἀρετὴν ἰσότητος αἰλιπύροισι ἀνάγκη
Ἰχθὺς ὀρνίθιας τε φίλας, δὴ χεῖρας ἴχοιτο
Γυαμίτοις ἀχιέροισι, ἔπειθε δὴ γαστέρα λίμῳ.

Sed postquam in raiibus penus est exhausta, marino

Querere venari vitium coguntur iniquum.

Piscèque volucrisque manus quò intendere possent

Incurvati captant hamis, vis namque adigebat

Imperiosa famis.

Huc & Theocritum citant Berenice, Leucum piscem appellasse sacrum. Eratosthenes putat Chrysohrin potius sacrum appellari, & hoc aiunt sentire Galatea Callimachum. Theocritianus piscaror aureum, quem cepisse somniauerat, piscem Neptuno charissimum esse religiosissime veteat. Sed multi Elopein, nonnulli Pompilum dicunt. Et Delphinum etiam sacrum volunt. Plinius Planos omnes sacros existimari autumat. Vtunque tamen auctores aliis atque aliis sciant, bona eorum pars in Anthiam consentiunt, rarum inuentu piscem, frequentior tamen circa Pamphiliam, de quo habita raritatis ratione dixerit Martialis Epigrammaticus:

Ad palatinas acipensora mittite mensas,

Ambrosias ornet munera rara dapes.

Quem sanè inter selectiores cibos ponit M. Tullius Tusculanis, neque non libro De finibus bonorù & malorum. Neq; sum nescius, qui reperitur in Arethusa fonte, alium forma esse, & alia de causa sacrum. Cur verò tam multa super Anthia quaesierimus, ea fuit causa, quòd hieroglyphicum eius significatum posituri, noluimus quempiam à nobis contendere, piscis eius formam & nomen nostro seculo cognititas, eum omnis anteaacti temporis curiositas in re peruestigada defessa, nihil adhuc certū protulerit.

SECVRITAS PERICVLIS LIBERA.

Id autem nostri fuerit instituti, dicere quemadmodum per Anthiæ piscis figuram securitas à periculorum omnium timore libera proponitur. Hieroglyphici causam afferunt, quòd quo is in loco sit, nullam ibi belluam reperiri confessum est: eum siquidem non aliter vitant belluæ, quam suem Elephanti, gallum leones: quo iam iudicio securi spongiatores vrinantur. Quod verò diximus Planos omnes Plinio sacros esse, eertissimam ait ille securitatem vidisse Planos piscis, quia nunquam sint vbi maleficæ bestia, qua de causa vrinantes Sacros eos appellant.

SECVRITAS OYIOSA.

Quoniam verò perdifficile est certam piscis huiusmodi formam adinuenire, cum ætate nostra vel ignotus mutato nomine inter alios obrepat, vel indignatus alios sibi præferri sponte solum verterit, neque maria nostra inuifere amplius dignetur, non ab re me facturum existimau, si quando quidem in securitatis hieroglyphicum incidimus, neq; satis de pisce constar, alias quasdam eius species, que vñi quipiã forè futurae sint, ex numis veterum substituissem. In numo enim Neronis dea est sella sedens, dextera manu ad aurem appressa, sinistra trophæum in virgula tenens, cirre sinistro, quam longum est, exprorecto, cuius inscriptio est, SECVRITAS. Et quantum pertinet ad dexteram eo modo sitam, Plinius Epistola quadam ad Romanum ait: Nihil quod in dexteram aurem fiducia mei dormias. Quòd verò ad exprorectum crus pertinet, Lucianus libello De iis qui salario conducti degunt: Vt illud quod in votis omnium est, extensis pedibus tandem accubare possis. Tale quiddam apud Aristophanem, Pluto. In altero Neronis eiusdem dea sedens, ara antè posita, et dium laua tenet, dextera caput ab occipito sustentat, de quo gestu Teretius Faciã in vtramuis antè ociosus vt dormias. Basilus & Menander id de ocioso dici voluit, turpiq; qui sit desidia deditus. Inscripção verò numi, SECVRITAS, vt in superiõri. In numo verò Imp. M. Iul. Philippi Aug. dea sedet, dexteraq; sagitta tenet, laua supra caput tollit innixam sellæ. Hieroglyphici inscripção, SECVRITAS ORBIS. In numo Antonij Pij Aug. Brit. dea sedens cum radio in laua, dextera capiti & sellæ innititur. Inscripção, SECVRITATI PERPETVÆ. In numo Lucille Augustæ nutrix est sedens, tribus infantibus appositis, quorum vnus lactens in gremio est, duo ante pedes vnà colludunt: inscripção, SECVRITAS. In numo, circa quæ literæ, IMP. M. OTHO CESAR AVG. T. R. P. A. laua dea stans, quæ leua Cupionem tenet, dextera aquilam: literæ, SECVRITAS P. R. Sedenim partim hæc in Sella commentario, atque vbi de Aquila saxum gestante differimus, neque non in Anchora, repetuntur.

DE CEPHALO.

IBIYVVS.

SVNT qui ieiunum hominem ostendere volentes, Cephalum ex mugilum genere transitorum pingantis enim non nisi mucore vescitur suo, quamobrem ipse semper ieiunus: atq; hinc illa intestini ganæ adeò expetita suauitas, *αἰσπύς* à Græcis appellatur, à nonnullis Plot.

Ares. Atque insuper adagium circumsertur, *res p̄s res p̄s*, de ieiuniis. Tantique stuporis is esse fertur, vt in metu occultato capite, delitescere corpus reliquum arbitretur: eoque nonnulli non illepidè proverbium trahunt.

VITANDI PERICULI SOLERTIA.

Per eundem Cestica, qui modò stuporem prae se ferebat, vitandi periculi solertiam significati comperio: siquidem is, vt luculentissime scripsit Oppianus, cum se retibus circumuictum senserit, in sublime sese alacri iaculari saltu, toroq̄ue virium conatu in summam vadam affectat emicare, ac plerumque accidit vt subera transiliat, quibus retia suspenduntur, atque ita capturam euadat. Secus tamen accidit in stagnis Veneticis: nõdum enim eos potissimum capiunt, in censa igne fornacula, quam in cymbala prora statuant. Eam duas, vñ interdum plures cymbas à dextera laeuque adherentes, leui tacitoque lapsu comitantur. Cephalium siue metu percussis, vibrantibus in aquarum ima radiis, siue candicanti eo splendore allesti (nam cura est vt illustris admodum flamma succendatur) pernicipi saltu delphinorum in morem extra vndas sese quã flamma micat eiacularunt, atq; ita sponte in paratas ad id cymbas decidunt, captura ingenium ad satietatem plenamq̄ue exuperante, spectaculo autem maxime delectabili.

DE SCARO.

PRVDENS CAPTIVITATES DECCINATOR.

AT magna est prudentia Scarus, per quem callidum captiuitatis declinatorum significari tradunt. Is enim, inquit Ouidius eo volumine quod Halicuiticò inscribitur, quod opus olim à Nigidio elucubraturum aiant, si nassus in clausus fuerit, non fronte erumpit, nec infestis viminibus caput inserit. Apud Elianum legas, eum simulac caudam extra nassam protulerit, à sociis mordicis appensa cauda foras extrahi: si verò protulerit caput, adesse qui cauda sua porrecta ansam effugiendi præbeat.

IN GRV VLOIS.

Hominem voracem & ingluuiosum, lamia quippe laborantem ait Horus, per Scarum pictum intelligebant, tam quia solus in genere ruminet, quam etiam, quia obuios quosque pisciculos depascitur. Aristoteles quoque solum hunc inter pisces quadrupedum ritu ruminare creditum aumat, diuersaque omnino ab alij specie ventris esse, cuius intestinum simplex etiam se replicat, & in vnum continuumq̄ue resoluitur. Assimilatur is Auratis specie (quam arum, sed colore atque sapore præstat, vt qui Sapphiri gemmae radiolos imitetur, tantæ apud veteres existimationis, vt Ennius eum Iouis cerebrum appellari. Eum autem ideo ruminare aiant, quod dentes neque, serratos, neq; yrinque confertos habeat, sed altera tantum oris parte planos. Nam & animalia reliqua que ruminant, parte altera dentium carent: prouisumq̄ue à natura, vt quod malè mansum est, ea repetitione conteratur, atque ita confici possit.

DE MULLO.

DIANA LUCINA.

CT Diana illa syluicultrix marino cula simulachro est: nam ea per Mullum piscem, quæ Græcis omnino Trigla est, exprimebatur, alienissimo, vt multis videtur, hieroglyphico. Causam ponit Eustathius, quod piscis huiusmodi ter, vt poeta Cilix ait, anno patiat. Diana vero leuandis partibus inuocari, Lucina nomen indicat: ea siquidem, vt apud Carulum, Lucina dolentibus, Iuno dicta puerperis. Merito itaque cui sit ter anno soluendi partus facultas data, Dianæ gratum, & cum primis familiare animal existimatur. Nã quod tria sint virginis ora Dianæ, quid sibi velit, alibi declaratum. Athenæus Triglam Dianæ dici propter venationem putat: ille enim marinos lepores hominibus letales, perinde ac terrestres hos venatici canes infestat, neque ab eorum viri mali quicquam patiuntur, vel ob impediendæ Veneris vim, quam ferunt inesse vino in quo suffocata fuerit, quod Therpicles apud Athenæum ait epotum viro Veneris usum adimere, mulieri concipiendi facultatem inuidere.

DE SARGO.

ALIENI LABORIS FRVCTVS.

Hominem ex aliorum laboribus sibi fructum & gloriam usurpantem, & alienam, vt ita dicam, messem demerentem, significare qui voluit, Sargum & Mullum pingunt, sequitur enim Sargi reliquias mullus, atq; ubi ille luto excitato abierit, fodere enim potest, mullus descendit, & pascitur. Nascitur Sargus in Ægyptio mari ferè: vnde Lucilius

Quem præclarus Elops, quem Ægyptio Sargus mouebit.

Sedenim Brundisium maxime commendat Ennius.

DE PASTINACA.

PARRICIDÆ SUPPLICIUM.

Um qui parricidij pœnas dederit, significare si vellent, Ægyptij, piscatorium hamum Pastinacam piscem attrahentem pingebant: ea siquidem venatu darenta, spinam quamih cauda gestat, in raptorem eiacularur, ictu maxime letali, nisi coagulo lapotis vel hœedi vel agni drachmæ pondere ex vino succurratur, quod & huiusmodi, & aliorum marinorum ictibus presentaneo est remedio. Hoc verò *κατά τὴν ἀρχαίαν* dictum ea de causa opportunum fuerit, quod diu iuscunque incommodi remedia, passa sunt, ut vulgus ait, palma ubiq; proferenda. Est vero Pastinaca, quem Græci *σπιγύρα* vocant. Eam aculeo vim inesse tradit Ælianus, ut si quis eo frondentem arborem pupugerit, haud ita multo post folia omnia decidunt, arborque veluti magni folijs arboribus exicata prorsus exarescat.

DE NEBRIADE.

VORACITAS INSATIABILIS.

Ominem cibum immodicè sumptum seu comestum, ac nihilo secius insatiabiliter mox crapulantem significatur, marinam mustelam pingebant, quæ Nebrias est nonnullis: ea enim ore, ut Ægyptius interpres Horus ait, parit, innatusq; mox quæ pepererat conuenatur, atque depacitur. Sepias ipsidemac lolligines ore patere sunt qui velinis; id redarguit Aristoteles, partus foueri ore dicens, & emitti, propterea que putari eas ore patere.

DE FUCA.

REI DOMESTICÆ STUDIOSVS.

Ometicæ rei studiosum hominem qui significaret, Fucam pisciculum, his similem quas vulgo Tincas appellamus, sed colore subuiridi, pingebat: ea enim sola ex marinis piscibus nidum sibi construit, & in stragula parit.

DE RAIÀ.

CAPTATOR.

Aptatorem hominem notare si vellent, Raiam pingebant: gestat enim illa ante oculos suos gemina fila, in capilli speciem, extrema quorum rotundis quibusdam præpulantur quasi escæ causa additis: his ea, ubi locis arenosis aut sæculentis obturbato solo se abscondit, piscatur, at tollens fila illa sibi præpendentia, Dum enim pisciçylli occurrunt, & capita machinamenti pensilis pulsant, ipsa sensim fila subducens eos allicit, donec ad os admoueat, atque ita repente corripia: Sepia quoque hoc eodem utitur machinamento, in cancris allieciendis, quorum quidissima est.

DE SCOLOPENDRA.

ANIMYS A VITIIS DEVRGATVS.

Ominem qui animum suum a vitiis affectibusve cruciabilibus depurget, quæq; se lædat, eximat & expellat, significare si vellent, Scolopendram effigiabant: eam nonnulli Centipedam vocant. Ea autem ubi hamo deprehensa fuerit, quamlongissime potest sese exporigens, hami lineam abrodit, quo deuorato, interiora sua foras euomit, donec hamum eiciat, dein recipit intro ac valet ea qua prius salubritate.

DE PHOLI.

PARTI QFRVENS.

Ominem iis quæ sudore proprio comparari fruentem indicatur, Pholim piscem pingebant. Ea enim mucorem quem ipsa emittit ad altam crassitiam sibi obducit, ut tota visco delibuta videatur, ita ut in eo quasi cubili conuiescat, vnde illi nomen: *φολιδου* enim Nidificare est. Videndum verò, an hæc sit Ausoniana Tinea ita passim hodie nuncupata, quam natura ipsa videtur in vulgi pauperisq; plebeculæ solatium protulisse.

DE SQUATINA.

FABER LIGNARIVS.

Squatina meruit inter huiusmodi significata recenseri, per quam fabrum lignariorum intelligi volebant. Est enim piscis tam aspera, scabraque ac valida cutis, ut ebur ea, neque non ligna quantumlibet dura, poliantur. Nam ex mari fabriles quoque usus veniunt, ut omittamus fabrilis instrumenta omnia in huius piscis capite deprehensa. Quin & ferram conficere ex huius piscis osse ita crebro mucronato, qualis longa annorum serie suspensa fuit tholo ante DD. Petri & Pauli conditorium, priusquam à Julio II. illa veneranda antiquitatis monumenta

umenta solo æquarentur, iactis mox tam ingentis machinæ fundamentis, quam neque nati nato- rum, nec qui nascentur ab ipsis, villo vnquam tempore conspècturi sunt.

DE CLYPEA.

LYNARE CORPVS.

N Arari Galliæ fluuio piscis est quem vocant Clupcam, Veneti Chiëppam, Romani Lac- ciam. Sed quantum Romæ carnis & molliudine & bonitate præstat, tantum apud Vene- ros vilior, plebeiusque habetur, vt qui in eiusmodi stagnis minimè pinguecat, spinarum verò multitudine atque densitate fastidio fit. Sed vtrunque apud nos fit, in eo Galliæ flu- uio. ita Lunæ naturam imitatur, vt ea crescente candescat, decrecente verò nigrescat. Accidit verò ei, vt cum corpus nimium auctum fuerit, spinæ quoque, quæ per vniuersam carnem continuatis qui- busdam ordinibus porriguntur, & ipsæ quoque ad crescant, ad eoque extendantur, vt animal id inte- rimant, quod in mirabilibus Italicis tradit Heliodorus. Qui quidem piscis si Ægyptiis innotuisset, nimirum Lunæ eum hieroglyphicum posuissent. Aiunt etiam in eius capite lapidem grano salis si- milem, qui faciat ad quartanas.

DE APVA.

St pisciculorum genus quod ex sola pluuia procreatur, Apuam Latini vocant, aspiratione Græci vocabuli repudiata: ἀφύνη enim illi παραπόνην eam dicunt. Ligustica Tyrre- naque omnis ora, cum plurimum, p, literam in ch vertat, vulgò Anchum vocitat, n, etiã litera ad incitaiorem primæ syllabæ sonum adiecta. Sunt qui has in haecularum gene- re connumerent.

FESTINANTIA.

E Ratis pisciculus festinantia: signum: nam vbi vel minimum concauerit, cœctus est: vnde ada- gium, Ad ignem Apua, quam quid celerrimè factum, vel ipso temporis momento significamus, de quo in Augusto apud Tranquillum. Et pproverbio dictum ἰθὺς ἀφύνα, quasi satis sit ad eius co- cturam spectasse tantum ignem. Hanc Veneri sacram ait Athenæus, quæ Stilpon philosophus Mé- garensis Neptuno cum immolasset, promeruit vt ea ciuitas magno Apuarum prouentu fueris à Deo locupletata.

DE HIRVDINE.

Irudo quoque aquaticum animal, cuius plurimus in medendo vsus, significata quædam habet hieroglyphica.

SANGVINARIUS.

C Rudelissimum siquidem hominem, & humani cruoris avidissimum, per eam signifi- cari notius est, quam adnotare oporteat, Et Cimara apud Theocritum, Pharmaceu- tia, quam poëta transtulit ex Euphorionis Mimis, non aliter ab amore sibi sanguinem exuctum la- mentatur, quam si limosa Hirudo corpori suo applicita fuisset:

Αἰ αἰ ἔρωσ ἀνιὰρὲ τὴ μὲν μέλαιν ἐκ χροδὸς αἰ μα
ἰμυρὸς, οὐκ ἀμυρῆς ἀπὸν ἐκ βόθρα πύτωνος.

Heu crudelis amor nostro saturate cruore,
Summa affixa cuti velut hunc suxisset hirudo.

INSATIABILITAS.

V Erum ea etiam insatiabilitatis est signum, quandoquidem ad suctum admota nō prius ab ope- re desistit, quam tota sit supra modum sanguine tumefacta: quod ita expressit Horatius:

Non missura cūtem nisi plena cruoris hirudo.

DE LEPORE MARINO.

MINIMA DE CAUSA EXANIMATVS: VEL,

Damna mutua.

Vi marinum Leporem pingunt humano tactum digito, mihi videntur significare voluisse se, vel hominem minima de causa exanimatum: quandoquidem ferunt eum qui non mō- dō digito verum etiam virga Leporem marinum attigerit, quamprimum cum exanima- scere, & nisi promptuarium si remedium, etiam mori. Vel mutua damna ex eadem pi- ctura libet interpretari: nam hieroglyphicum hoc apud veteres non inueni: quia humanus tactus Lepori etiam est exitialis, in Indico præsertim mari, vt à Licinio Macro traditū ait Plinius. Ita nus- quam non mollis Lepus. Nam & per Ruricolam, mollietiem quandam esse minam intelligi suo lo- co diximus inter quadrupedes, tum ob timiditatem tum ob pulpamenti copiam, quorum vtrūque feminarum proprium, cum audacia virilis omnino sit. Caro enim pars feminea dicitur. Neque pos- tlemi nominis philosophi sunt, qui ossa à mare, carnem a femina procreari velint, & ad embrii coagmentationem vtriusque concurrere genituram. Facit præterea ad effeminationis significatū,

AA 3

quòd Hippo Philosophus ex feminibus tenuibus magis feminas, ex densioribus mares fieri contendit: quod tamen eorum dissertationi gelinquimus, qui nature secreta altius rimantur. Nam cum sint qui totam hanc fabricam ex mare constare dicunt, neque feminam præter fomentum quicquam aliud conferre de suo, Anaxagoras tamen, Parmenides, Empedocles & Epicurus aliquid etiam ex parte matris ad generationem accedere asseruerunt, præcipuè verò Alcæon: sed vt Censorinus ait, non definitè se scire confessus est, ratus neminem posse perspicere.

SPONGIA.

Sed cur Spongiam prætereamus, quæ & ipsa inter æquatice enumeratur animalia, utpote quæ refugiat ad tactum: seque in augmentum colligat? Vt æquæ verò, sua hæc habet hieroglyphicæ,

BIBACISSIMVS.

Vigatissimum enim est, naturæ bibacioris hominem per Spongiam significari, ea quæ omnibus in promptu est causa, ætæque solò tantum humoris exugendi. Quo accedit festiuum vulgi dicitur in Vespasianum iactari solitum, quod distabat eum procuratorem pro Spongiis vris, quod quasi siccos madefaceret, & exprimeret humentes. Credebatur enim procuratorem rapacissimum quenque ad ampliora officia ex industria promouere, quò locupletiores mox condemnaret, atque ita ille eorum rapto frueretur. Quòd verò scriptores hîc Siccos pro Pauperes ponunt, cum Horatianâ facit elocutionem Epistolâ,

*Sin prodesse tuis paulo benignius ipsum**Te tractare vobis, accedes siccos ad vinctam*

quippe, vt palam est, pauper ad locupletem.

ABOLIIVS.

AB Augusti tempore receptum est, vt pro abolitione Spongia capiatur, ex quo ille Aiaceum quæquam tragediam penitus aboleuerat, in Spongiam incubuisse respondit, ad enses alludens, in quem Ajax sponte sua incubuerat.

MOLLITIES.

Alij mollitiem etiam per Spongiam significari voluerunt: de quo Plutarchus opusculo eo, quo docet, qua ratione internoscere adulatorem ab amico possumus, Comici, cuius non ponit nomen, dictum citat, *ὅτι καὶ ποίησας σαρκώδεις μαλακώτερον τὸ πρόσωπον*. Nisi corpus spongia mollius redidero, de verberibus loquens, quibus eum cædendum interminabatur.

DE GLANI.

Verum agere inter minutos hos prociorem vnum aut alterum inferamus, vt ita piscicolum, qui præmissi sunt, sordes emendentur,

PATERNA DILIGENTIA IN FILIIS
educandis.

Paternam in filiis educandis diligentiam, eamque accuratissimam exprimere si vellet, piscem Glanimum pingere instituerant. Oua enim is quæ femina destituerit, perseveranti custodia tutatur ad quadagesimum & quinquagesimum vsque diem: ab iis denique non abscedit, donec ita coalescat soboles, vt ab reliquorum piscium iniuria se tuti valeat. Tantumque eius affectum esse ferunt, vt dum oua de serere minimè patitur, à piscatoribus ea trahentibus in vada facillimè capiatur, tam ardenti animo, tamque pertinaci studio apud illa permanere contendit. Hæc Ælienus, qui Glanimum etiam Siluri speciem similitudinemque habere dicit,

DE SILURO.

St verò Silurus, vt veteres omnes auctores tradunt bestia malefica, quæ, vt inquit Plinius, & homines & equos deuoret. Sed & Glanimum Pausanias ait hominum esse deuoratorum. Nequaquam verò Sturio esse potest neque Glanimum, neque Silurus, cum minimè fera esse possit Sturionis natura, tam molli delicatoque ore prædita, quæ siue ex porculetis in eam quadat magnitudinem, siue alterum sit genus, *ἀπὸ τῆς ὕδρς* pisci nomen *ἕκαστος* apud Athenæum. atque is inter grandiores. Idem verò auctor, & Porcos, & Siluros inter Nili pisces enumerat. Et Hispania omnis Sturionem Silium vocat, literis transpositis, quasi velint Silium dicere, hoc est, Hycæ. Sunt quidè in Danubio Siluri celebres, sed non min⁹ Hycæ, qua de re aliquid dicit Hermolaus: sed hæc alij viderint.

DE THVNNO.

DE Thunno, cuius vsus tam recentis, quàm sale durati, frequentissimus per vniuersum terrarum orbem est, cum nullo non in litore capiatur, nihil aliud inueni quod hieroglyphicis inferri possit, nisi vel strabonem vel liminis oculis prospectantem, ex eo significari.

BIMI OCVLI.

Læuo anim ille oculo plus corripit, utroque hebetè: quare Byzantij frequentissima est eorum capeura quo tempore transferant, quia micantissimi lapidis, qui ab imo freti lucet, fulgore percussit,

A percussa, in finem qui ab læta est, numerosissimo diffugiunt cœtu. Apud Æschylum legas, finistrum oculum intorquere Thygni more. Sed hoc pertinet ad prouertbia.

PIERIVS VALERIANVS AD MAXIME RE-

VERENDVM COSMAM GERIVM, DE IIS QVÆ PER
Piscem in vniuersum significantur, deq; mari mox
copiosè, ex sacris Ægyptiorum literis.

LIBER XXXI.

Superiori anno cum te & amicos alios Patavij philosophantes inuisissem, de que vestris & nostris studiis (si modo mea in vilo studiorum genere cenferi possunt) multa contulissemus, quibus explicandis scripta ego nescio qua mea vobis legenda proposuissem, animaduerti Cosma studiosissime, pro tuo erga me amore, magna te affectum lætitia, quod cum quem sciebas per longa temporum intervalla multis & inuisis occupationibus à literarum studiis auocatum, audentem tamen inspiceres de literis aliquid reminisci, proindeque veluti Entellum aliquem, cui iam gelidus tardante senectâ sanguis hebesceret, in certamen accenderes, & excitares, orare discedentem me capisti, vt istiusmodi generis scripta sapius ad te legenda transmitterem. Ego tamen etsi te nostris nihil indigere existimabam, quem vniuersusque doctrina preceptis & institutis abundare oportere persuasum habebam, qui apud eruditissimum Romulam Amasium tota educatus adolescentia, nunc Bonamicum, Lampridium, & alios istic habeas, à quibus veluti ab oraculo, tuis omnibus satisfieri cogitationibus potest, neque me quicquam tam reconditum, tam rarum de Musarum arcanis asferre posse, quod illis & tibi, qui eos audis, non longè sit exploratius, quam ego per interruptâ totiens literarum studia potuerim obseruare, constitui tamen aliquid ad te mittere, quod mea in te obseruantia signum & monumentum esset, idq; præcipue delegi, quod si non doctrina, certe ipsa rerum varietate delectare posset. Nam cum piscium quædam species ex hieroglyphicis decerptas, & tui & mei amici quidam accepissent, supererat adhuc de piscibus in vniuersum, quid veteres illi sacerdotes Ægyptij sensissent, dicere. Id commentarium adhuc à nemine occupatum veluti in vniuersum hoc apud me diligentiùs asseruabatur, quod tibi dedicandum existimaui. Tu quidquid id fuerit, pro tua comitate hilariter suscipias velim. Videbis verò hic quantæ fuerit abominatiois apud Ægyptios Piscis, quem nos tanto mox honore profecturi sumus, quantum inter mortales super eo sit vniuersusque fere nationis iudicio variatum. Sed ne tam longa morer epistola, rem ipsam hinc auspicabimur.

PROPHANVM.

PROPHANVM in primis atque abominabile per piscem apud Ægyptios sacerdotes significari proditum, quem & pollutum aiebant, & à mensis suis amoueant, in eo scilicet piscium genus dampnantes, quod hi plurimum alter alteri grassatur cibi causa: præterea quod nullius sit nutrimepti, tanquam facile computrescat, vt cum minimè asseruari possit, prouertbium in sordidò emanarit, Piscis repositus, & apud Plautū dicitur vulgatum, C Piscis nequam nisi recens. Quin etiam constat Æthiops illos qui sola piscium alimonia victitant, breuiaris omnino vitæ quam nos esse. Denique vt in Phadone est, apud Platonem, nihil nasci in mari loue dignum existimabant. Sanè Zoroaster vnà cum Magis, inter animalia quæ bonis malisque genis obnoxia sint, discrimen posuere, vt bonis dedicata opinentur, veluti canes, & volatilia, & testudines terrestres: malis verò, aquatica omnia: eumque beatorum putat easurum qui plura enecat.

DVÆ MORTALIVM CONDITIOES.

Illud ad hanc usque diem à Iudeis magna religione seruari manifestum, vt ex Mosaicæ legis præcepto piscem non attingat, nisi qui pinnatus sit, & squamosus: lubricos verò læuesque omnes auerentur: id quod ita interpretatur Adamantijs, vt per aquas, mare vitæ huius intelligat, in cuius fluctibus mortales assidue volutantur: in hoc mari nostro pisces qui pinnulos iuuant, & squamis munitur, ad superiora facile suscollunt, & aëri huic viciniore sunt, veluti qui libertatem spiritus querant. Talis est ergo sanctioris vitæ vir quisque, qui intra retia fidei conclusus, bonus piscis ab assertore nostro nominatur, & in vas conseruationis immittitur. Squamosi verò quotsum: per hos intelligit idem auctor homines qui parati sint vetera indumenta deponere, nouumque hominem induere, & vt Gregorius Nazianzenus diceret, *in vniuersum*. Latini Græcam secuti locutionem, Encæniare dixerunt, vt ita omni mētis duritia deposita, animum Deo tractabiliorem offeramus. Qui verò neq; pinna, neq; squamas habet, ij in imis semper versantur vadis, & in cœno plurimum volutantur, veluti sunt anguilla, rhombi, & huiusmodi reliqua, quæ neque ut ad aquæ summitatem ascendere, ad superiora quippe peruenire: atq; ij sunt qui luto, hoc est, turpitudini & vitiis inhæsitantes, ad vitales auras superiorumq; spiritum attolli nequeunt: ad eò carne turgidi & vndeunque oppletis, conuertitur, vt neq; deponere facile quicquā possint, neq; se attollere, aut ab ea cui affixi sunt fecce suble-

paris, hoc ita terrestrium affectu grauari, vt nullam cœlestium curam suscipiant, crapula tantum libidinibus, cupiditatibusque suis implicari: quibus quidem voraginibus hausti, simulatque ceciderint nihil quicquam conantur emergere, sed ita recubentes, in eodem quo hæserint luto volutari delectantur, eodem involuntur cœno philosophi qui naturæ tantum principiis insunt, ad naturam verò ipsius autorem, cuius Spiritus super aquas fertur, nunquam attollunt. Eodem implicantur Iuriscōsulti, qui leges non iustitiæ studio, sed lucri tantum cupiditate proficiunt; Eodẽm voluantur sacerdotes, qui cæremonias ore tenus prosequuntur, quid verò per cæremonias intelligi scribere debeat, aspernantur. Quin etiam Oratores, neque non Poëtæ qui faciendi tantum vberitatem, affluentissimosque verborum fluctus, ingentemque vocum strepitum, canorasque nugas admirantur, quæ verò ad integræ vitæ institutionem faciunt, nihili pendunt, vna cum superioribus in imo huiusmodi fundo, quippe vbi liuidissima maximèque est profunda vorago, supini detinentur. Atque hoc est illud profanum, quod vetus illa pietas tantopere querisabat. Gentes tamen aliquas inuenies (vt alienigenarum quoque instituta conquiramus) quibus pisces sacrificare mos fuerit, veluti Beotij faciebant, qui selectiores quasdam anguillas ex eo genere quæ Capaides appellantur, præcipue commendationis in Eubœa, dis immolare consueant. Passim verò piscatores Neptuno Thundinũ, qui maximus esset, sacrificabãt spe capturæ. Et Phaselitæ Luciz populi falsamenta Cylabræ cuidam heroi offerrebant eius condituræ pisces ita pueros arbitrat, vt deos etiam alios pisciculis huiusmodi sale conditis placari opinarentur. Sunt verò qui apud eos id ea de causâ institutum scribant, quia regio illa ab origine primâ falsamentis ex pisce factis empta fuerit.

P U R I F I C A T I O.

Quod verò Ægyptij mare profanum arbitrabantur, alij longè secus existimant. Nam M. Tullius vbi rationes de parricidæ pœna commemorat, oratione pro Sex. Roscio Amerino, ea potissimum de causâ insui reos culeo dicit, ne cum in flumẽ abieci delati essent in mare, ipsum polluerent, quo cætera, quæ violata sunt, expiari putantur. Ad hæc Proclus tradit, fulfur & maris aquam ad purificationem adhiberi. Et Eutripides Platonem secutus in Ægyptum, cum morbo quodam impletus, sacerdotum suafu mari se expiasset, incolūmitati redditus est: eaque de causâ versum hunc illustius rei memor suis poematibus inseruit, *Πάλασσα κλύσει πάντα τ' ἀνθρώπου καρδίαν*. Aristophanes quoque tale aliquid attigit, cum dixit: *ἁπάντων ἰδὼν αὐτὸν ἐπὶ θαλάσσης ἠρωδῆ, ἔπειτ' ἐλάμυ.* Neque ritum ignoraui huiusmodi Carullus, vbi ita canit:

*Ecquid scis quantum suscipiat sceleris?
Suscipit ô Celli quantum non ultimâ Thetis,
Nec genitor Nympharum abluas Oceanus.*

Neque temerè Clemens inducit Petrum, antequam cibum sumeret Tripoli lauiffe in mari, alibi que libenter eum in eodem lauare. Et apud Homerum Telemachus Palladi supplicaturus, in æquore manus lauit: quæ quidem purificatio omnium gentium consensu de mari sumpta, baptismum ab omnibus præcipuum nationibus indicat, quæ sola vera est purificatio. Diuinæ enim literæ per mare unitatis numero baptismum intelligunt, vt Theologi docuerunt. Næm & Michæas propheta Mare baptismum appellasse visus, cum dixit: Tu peccata nostra in profundum mare demerges. Marcus verò lauacrum huiusmodi ea de causâ nuncupatur, vt sentit Euthymius, quod animarum sordes, quæ illic eluuntur, recipit, & quia purgat: omnia autem quantumlibet lutulenta flumina inuehuntur in mare, lateque ab eo admittuntur, sed tamen nihil infra se continet fordidi, sæcèsque omnes ad littora, sed eas perpuratas, continua reicit alluione.

D A M N U M E T V T I L I T A S.

Autem verò qui sacerdotum Ægyptiorum commenta curiosius sectantur, Tritonem ideo biforem pingi solitum, superiori quidem parte hominem, inferiori verò piscem, vt ex humore nos & vtilitatem & damnum consequi moneremur, cum illi ex humana natura bonum atque proficuum, ex pisce non nisi perniciem interpretarentur. Sedenim de Tritone alibi. Quamuis autem apud Ægyptios perniciem piscis significaret, in ostentis tamen boni omnis habitus est nonnquam: vt qui Augusto pridie quam Siciliensem pugnam classe committeret, in littore deambulanti exiit e mari, & ad pedes procubuit, quasi nuncius Neptuni, amicitiam eius sibi conciliantis: tanta fuit eorum hominum in quos colebant deos vanitas & impudentia.

S I L E N T I V M.

Sunt verò qui Pythagoræ præceptis, quo edixit ipse *ἰχθύων μὴ γινώσκειν*, propter *ἔχουσαν* quam religiose adeo præcipere consueant, factum putant: piscium enim taciturnitate nihil est quietius, proterbio inde desumpto, Pisce taciturnior: quapropter visi fuerint pisces Pythagoræ quodammodo contubernales. Et Lucianus Alcione, *ἄφωνα γὰρ εἶναι πάντα καὶ ἕδωκεν ἑαυτὸν διατρώμενα*: muta, quæ aquâ incolunt. Ita Lucretius Muta eos natantes appellauit. Ex piscibus autem, vno excepto Boca, cui à boando, id est vocem emittendo nomen inditum, reliqui omnes dubio procul taciturni sunt. Et quamuis, vt apud Ælienum est, quidam, vt lacerta, chromis, aper, grunnire videantur, sibilare chalcis, & cuculum imitari coccyx, tenuia tamen ira sunt ea vocis indicia, vt inter vocales referri minime mereantur. Nisi verum illud est quod Pausanias Arcadiæ fluuium memorat, in quo pisces nascantur,

seant ur, quos Pæciliæ vocant, qui turdorum auium voces edant, quòdque similes in Aorno fluuio Philo Stephanus Cyrenæus memorat, quòsque vocales in Clitore fluuio ponit Mnascas Patrensis. Taciturnitatis verò huiusmodi quæ sit in piscibus, ita Flaccus meminit;

*O muris quoque piscibus
Donatura cygni si libeat sonum.*

Quàm appositè autem & Claudianus silentium hoc piscibus attribuit, dum Rhadamanthum ait loquacissimos viros, & qui ausi sunt arcana prodere, in pisces indui apud inferos iubere his versibus;

*Qui iusto plus esse loquax, arcanaque sicut
Prodere, piscosus fertur victurus in undas,
Vt nimiam pensent æterna silentia vocem.*

Atqui Piscibus orientibus genitos, dicacissimos futuros ait Manilius quartor;

*Néve sit ut primos animo præcedere pisces,
Garrulitas odiosa datur linguæq; venenum,
Verba maligna nouas mussantibus semper ad aures,
Crimina per populum populi fere ore bilingui.*

Sed vt ad Pythagoram redeamus, Plutarchus Sylla, cum ait vesci solitum iis, quæ diis immolata fuissent: eum verò piscium nullus ad sacrificium idoneus haberetur, ea quam profitebatur religione ab eis abstinendum censuisse. Sed quantum pertinet ad sacrificium, non constare id multis docuimus exemplis. Idem Pythagoras mare Saturni lachrymas esse dicitabat, quasi vellet ex hoc eius impuritatē innuere.

HVMANE VITÆ CONDITIO.

AEgyptij sacerdotès igitur, vt propositum est, mare Perniciem suuocabant, ea præsertim de causa, quòd cum totius alimenti sui beneficia ex Nilo consequerentur, corrumpi eum simulac mari commiscebatur animaduertebant: atque ita mare dicebant quod in humano genere vitale est vitare. Vt verò scripturæ hieroglyphicæ speciem aliquam oculis subiiciamus, in Sai pro vestibulo templi, quod Palladi dedicatum erat huiusmodi visebatur argumentum. Infans, senex accipiter iude, mox piscis, postremòque omnium fluuialis equus: quod humanæ fragilitatis conditionem indicat à pueritia vergentis in senium, ac iterum repuerascens: accipiter verò Deum; ac perinde amorem, quòdque in nobis diuinum est, ac vitam ipsam vitalem ostendebat. Piscis, odium simul atque mortem, propter mare, quod Exitium atque perniciem appellabant. Equus verò fluuialis impudentem violentiam notabat, vt qui nec patri quidem parcat suo, verum eum interficit, vt matris ipse connubio potiar. atque ita propèmodum concors ea discordia, quæ corporum temperaturam constituit, cum dissidere, penitus cœperit, atque vnum in alterum violentius grassari, mors inde sequatur necesse est. Fluuialis enim equus ideo pro dissidio ponitur, quòd in duobus contrariis elementis viuunt, aqua & terra: noctu enim egressus aquis segetes depascitur: & binitis est vngulis præditus, vt boues: de quarum quidem vngularum distinctiõe in Sue satis ex diuinis literis disputat.

ODIVM.

Odium itaque per piscem interpretabantur, maritimaque demum omnia tanta religione & horrore prosequerantur, vt ne nauas quidem alloquerentur, rati vel ex eorum sermone se contaminari: ita eos arbitrabantur à comuni omnium aliorum victu & moribus dissentire, cum ex mari, quod Homerus nullius frugis esse dicit, victu hi tamè & necessaria sibi cõpararent, quæ Theon grammaticus apud Plutarchum disputat Symposiaci: cumque elementum id ab humana natura non solum alienissimum, verum etiam illi inimicissimum assenerent, nullum cum iis commercium habere voluerunt, quòd vel in mari gigneretur alereturve, aut id inhabitaret. Neque tamen ignarus sum Plutarchum de mari præclare sentire, eorundem Conuiuiorum habetur decade quarta: sed nos hoc loco Ægyptiorum dictata, quæ interpretanda desumpsimus, in primis commemoranda censemus. Nam illi cum tam pertinaciter mare abominarentur, mosque esset in sacrificiis sal adhibere, ne marino yterentur, id ex Hammonis fonte deposcebant: afferebatur enim inde sal è palma contextis cistulis, quod purum arbitrabatur, quia ex ipsa fonte, non ex mari proveniebat, cuiusmodi salis vis magna in Noricis Rhæticisque iugis atque conuallibus circa fontium margines concretum vulgò reperitur, neque alterius ferè tota Germania salis habetur vsus.

A Nasimur
B Senescimus
C Puumus
D Marimur
E Natura dissidio.

NEQVITIA.

Quoniam verò mare ipsum in primis salum est, & sal inde plurimum cõficitur, totumque illud elementum si exsicari posset, in sal abiturum est, Ægyptij ipsum quoq; sal ita auerfabantur, vt ne pane quidem salito vescerentur: quippe cum viuendi, vt sæpe dictum, puritatem in primis adma-
 rent, id fixum immotumque animo gerebant, vt omnia nequitia irritamenta summouerent: itaque sal ipsum summo studio reiciebant, quod, meram esse nequitiam intelligebant, cum propter calorem sal irritare libidinem, seminalẽque vim expergefaceret & acueret feratibus: vnde salacitas perulantia nomen. Exemplo verò sicut ostrea & conchyliã in hũc vsũ ad nepotibus summo studio conquisita. Quin etiam mures abroso sale prægnantes fieri tradit Aristoteles: ἀλλυσις præterea Venus, illique salacitatis ergo sanum ad portũ maris aruspices poni apud veteres iubebant. Et marini Dei omnes lasciuiores forciatiorẽsque ponuntur à poetis: Nimirum & illa Cœli virilia Saturni fale rescisa, & in mare prolapsa, Venerem gignunt, quippe omnes fructum vires abscisa, atque in humores viscerum veluti in mare proiecta, sicut illic venerem, ita hinc libidinem gignunt. Theologi nostri sensu longè feciore sal accipiunt pro doctrina Euangelica, idq; sibi velle quod capite Leuitici secundo dicitur: Quicquid obtuleris sacrificij sale condies, nec auferes sal fœderis Dei tui de sacrificio tuo: in omni oblatione offeres sal. quasi dicere velit legislator, quodcumque docueris, quodcumque; correxeris, in quacumque virtute versatus fueris, ad Apostolicam æmulationem atque imitationem tete accommoda: sal enim terræ Apostoli Domini ipsius testimonio. Nam sicut omnis cibus ad nutrimentum aptus, diceret Hesychius, omnimodo sale conditur, ita omnis fermo vitis ad iuuandum, Apostolicæ omnimodo sapientiæ necessarium habet condimentum. Sed vt ad mare reuertamur, fluxum id arque lubricum, non vitæ sal, solidum, & frugalibus vibus commodum. Minime prætereundus hic in diuinis literis locus, vbi legere est Iordanem fluium retroforũ fontem versus cursum suum reflexisse, quod, vt D. Ambrosius opinari videtur, significat mollitudinem animi ad maris lasciuiam profuentem cursum renuisse, & ad fontem, quippe ad originem, hoc est, Deum animi ipsius autorem conuersum esse. Quoniam verò scriptum est partem aquæ Iordanicæ defluxisse in mare, partem verò conuersam substitisse, Adamantius qui per Iordanem baptismum intelligit, sententia priori non absimili figuram hanc esse dicit, vt per subsistentes aquas accipiamus eos, qui eo abluti lauacro, in pietatis dulcedine perseverant: per eam verò partem qua defluit in mare, intelligamus eos, qui licet ad baptismum venerint, in vitiorum tamen amaritudinem dilabuntur, eaque salugine corrupti, sinceræ vitæ suauitate careant, cum manifestum sit in tota hominum vicia nihil dulcius innocentia reperiri, peccato verò nihil amarius, etiam si quedam aspectu primo dulcia videantur. Sic apud Salomonem legitur Ecclesiaste: Nam in nouissimis, inquit, amarior felle inuenies, quod initio dulce videbatur. Faciunt ad hoc & Græcorum fabulæ. Nam Ariarum in Indiæ descriptione fuisse ait insulam incultam in Erythræo mari, Nolosam nomine (sed Noforam apud Stephanum, legere est) contum feruæ stadiis à litorẽ distantem, quam indigenæ Soli sacram esse affirmant, in quam nemo transiret, aut si transisset, non amplius appareret, quoniam eam vna Nereidum incoleret obscuro nomine, omnibus vitis qui eò nauem appulissent, commiseri solitam, ac eos postea in pisces conuersos in mare dimittere: quo scelere iratum ei Solem ex insula migrare iussisse, neque eam renuisse, precatam tamen vt insula sibi voluptatis appetentia euanesceret, Deumque optatis annuisse, ac omnes, quos illa beneficium mutarat in pisces, in homines rursus ex piscibus commutasse, vnde Ichthyophagorum genus emanarit. Ouidius tamen ait eã in piscẽ mutatã, eoque modo libidinis pruritus extingui potuit, si modo hæc eo loco intelligendã:

Nais, an vs cantu, nimirumque potentibus herbis,

Venerat in tacitos iuuenilia corpora pisces,

Donec idem passa est.

1111. Metamorph.

Atque alibi apud eundem autorem pisce legas Venerem latuisse: fufus enim fugatusque Veneris ardor, quoniam euadat nisi ad frigidam piscium naturam, in quibus nullus alimenti fomes, quo iterum succendi queat? Hinc nolitis etiam ieiunius piscis apponitur, vt eius cibo lasciuia calor tepescat, atque hinc etiam occasio aliqua castimonie requiratur. Neque obstant quæ superius de maris & maritimum salacitate differuimus, quia piscium genus, vt nonnulli disputant, tametsi degat in mari, *ἀρρωστησι* tamen ea de causa mare sepius Homero dicitur, quod fructum nullum gignat; sed fluiorum & imbrum dulcis humor per antiperistasin amaritudinis corruptus, atque in sese collectus, veluti calor in aere frigidiore deprehensus, per frigidioris venti collectationem in fulmen abit, ita hic frigida materia quæ non nihil terreni secum traxerit, intra calidam compressã, varia piscium genera producit, quorum insitum frigus tepore inde maris facillè confouetur. Non enim omnia piscium genera progenerant, argumẽto est, quod simulac in mare pluuia deciderunt, Solque flagrantius per sudum irradiat, ex exemplo vidẽas superficiem maris innumerabilius pisciculorum animulis pullulare, in quibus infinitus Apuarũ numerus, quæ à Græcis *ἀρρωσι*, quod ex pluuia generantur, nomen accepere: ostrea tamen ac conchyliã, quæ libidinosã diximus, plus aëris admittunt, ac perinde spumosa sunt, & salugini coalitã & applicita, quare minime mirum fraccidat hæc salaciora fieri. Atqui non hic testacea neque crustacea inter pisces assumimus, sed duo illa tantum

rantum genera quæ initio posita sunt, vel lubrica, vel squamosa in his enim nostra plurimum dictio
 yerfata est. quanquam Manilius eos qui Pisces horoscopum habuerint, libidinosos futuros præfagit
 Astronomicôn 1111.

*Scilicet in piscem sese Cyberæa nauauit,
 Cum Babyloniacas summersa profugit ad undas,
 Anguipedem alatos unguis Typhona ferentem,
 Inseruit q̄ suos squamosis piscibus ignes.*

AMICITIA FIRMA.

Alii qui sal amicitia symbolum fuit, durationis gratia: corpora enim solidiora facit, & diuiffi-
 me conseruat, unde hospitibus ante alios cibos apponi solitum, quo amicitia firmitas ac per-
 seuerantia significetur, quare plerique omino sum habent, si sal in mensam profundi contigerit: con-
 trã verò faustum, si vinum atque id merum effusum sit. Vel, quia velut ex aquis sal multis & fusilibus
 in vnum quoddam & solidum coit, ita ex diuerso conuenientes in vnum animi coalescant, fiatque
 Platonium illud, *μια ἀρχή*.

AMVSIS ET GRATIIS ALIENVS.

Sed vt ad piscem reuertamur, cum animalia reliqua tam terrestria quàm volatilia, multa dent &
 Singenij: & docilitatis experimenta, soli pisces indociles prorsus & stupidi sint, præter pauca ad-
 modum, quæ vel in Delphino, vel in paucissimis aliquot admiramur, mos apud Ægyptios inoleuerat,
 vt cognomento Piscis hominem à Mulis & Gratiis alienum cauillantes appellarent. Sed qui pi-
 scium partes tuerentur, multa etiam in eo animantium genere deprehendunt, quæ mentis aliqua ve-
 stigia præ se ferant, sed propter habitationis dissidentiam, ea hominibus minus cognita: terrestria
 siquidem & æria domi propemodum & in nostro ferè omnia municipio contemplamur, quare multa
 facilius licuit explorare: Ægyptiis verò ea minus innotuisse quàm aliis, qui nullum cum piscibus
 commercium habere voluerint. Nam vt reliqua huiusmodi multa diffimulè, in Eloro Sicilia scripto,
 qui urbem Eloram à se ita nuncupatam præterfluit, eicorum genus piscium fuisse tradit Apollodorus:
 in elamari enim accedebant, & cibum è portigentis manu placidissimè capiebant. Citat Stephanus
 Chronicon primum, vbi hæc ab Apollodoro memoriæ demadata fuerint. At veterum parsimonia
 nunquam satis laudari potest: nam apud Homerum nō Græcos solum, quo tempore circa Helle-
 sponsum militabant, piscibus abstinuiffe comperias, sed & Phæacas, Horatij etiam nostri testimonio
 helluones procosque ipsos Penelopes sola ganea nobiles, quamuis insulares essent, marinum obso-
 nium nullum appetiisse. Ulyssis verò socios videas non nisi extrema necessitate coactos expiscari,
 quippe commeari omni absumpto, nè Solis boues artingerent, non obsonij causa, sed vt famis fero-
 ciam, quæ ob ingentem importunitatem Maleuada dicitur à poetis, aliquo pabulo mitigarent. Vi-
 deas apud Satyricos piscium esculentia, vt pote quæ tantum ad luxum & ingluuiem spectent, sapius
 improbari. Neque lautiora aliter Romanis, vbi se deliciis dedere cœperunt, conuitia fuere, quàm
 opiparè piscibus instructa eo inquam tempore quo illis omni turpitudinis genere lasciuire licentius
 sibi permittebant, pristina prorsus abolita disciplina, quod Satyricus poeta carpit:

*Atque ita defecit nostrum mare, dum gula seuit
 Retibus assiduis penitus seruat, macello
 Proxima nec patitur Tyrrenum crescere piscem.
 Instruit ergo, focum prauincia.*

Ne verò quæ Scitica in Romanorum luxuriam libro Quinto
 stiohum tertio refert, hæc Stomachotus repetam, Catonem merito admirari solitum accēpimus,
 quomodo ciuitas salua esse posset, in qua piscis pluris quàm bos venundaretur: quod in hac quoque
 temporum miseria passim fieri, manifestum est.

G A N E R A.

Nequè quidem satis fuit piscibus in escarum principatum admitti, verum etiam improbitatis & pe-
 tulantiæ progessere, vt soli sibi Obsonij nomen vsurparint: nam veteres *ὀβσόνις*, hoc est, obso-
 natores, vt Latini vocabulum à Græcis mutuati dixerunt, eos appellabant, qui pisces vndeque
 conquisitos studiosius compararent. Demosthenem aiunt eum Philocratem cupiditatis impudici-
 tateque criminaretur, eum ex auro proditorio & scorta & pisces commercatum accussasse. Quin-
 tilius pro Cresiphonte, eum quidam in comitis esse iam comedendi hora clamaret, Nullo, inquit, pacto
 hanc vit nos hodie pisciculos reddes: quasi lurcones & ganeothes ex vno piscis esu notare vellent.
 Antagoram poetam, Antigonus Rex increpuit merito, eum eum deprehendisset in Congro pisce
 condisendo diligentius, intentum, quamuis ipse regis curiositatem conuerso cabillo illuserit non in-
 faceret: Antigonus enim dixerat, Putas ne Antagora, Homerum eum illa scriberet, in Congro con-
 disendo vnquam occupatum fuisse: cui Antagoras: Putas ne Antigone, Agamemnonem eum illa fa-
 ceret, quo quis modo congrum condiret, sollicitum fuisse? Piscem igitur pro ganea poni non ignarus
 Horatius, eum legium ad frugalitatem hortaretur, eumque commendaret quod tali esset animo
 præditus, vt neque rerum opulencia moueretur, neque vilioris cibi frugalitatem aspernaretur, quip-
 pe qui in medio positorum abstemius herbis vueret, his tamen ita contentus esset, ita sibi rerum
 omnium opulentiã redundare putaret, ac si eum liquidus fortunæ riuus inauraret, id mox adiungit:

Verum

Verum seu pisces, seu porrum & cape trucidat:

A hoc est, siue lautiore victu, seu parco delectaris: per pisces delicatioris, uti dictum, epulas, per porrum & cape, frugalitatem intelligens. Omnis enim caro, inquit Heraclitus, corpus est, vel corporis pars: maritimum verò vis tanquam anima compacta, gratiam & voluptatem illis comparavit. Sanè Plauto, qui nihil ex Ægyptiorum opinione in mari nasci Ioue dignum dixit, marina ipse corpora Dis amicissima arbitrat est: quare nonnulli asserunt Ægyptios sacerdotes non alia ratione maritimus abstinuisse, nisi ut pie castèque viverent, veriti forsan, qui delicias omnes auerterentur, ne piscis & cibus esset simul & condimentum. Beatos enim illos tantum iudicabant, qui simplicem ac necessariū cibum delicias quibuscumque præferebant, quod & saluberrimum esse Plinius attestat. Diodorus tamen primum ex radicibus, secundum ex pisce cibum apud Ægyptios fuisse contendit. Cæterum nos de sacerdotibus, non de prophanis loquimur: nam & Horus ipse autor Ægyptius, alios omnes dicit pisce vesci solitos. Neque nescimus ex lacu à Myride fossò tantam fuisse piscium capturam, ut argenti talentum singulis diebus vespigalis nomine reginæ persolveretur. Aliarum verò gentium sacerdotes non modò piscem non abhorruerunt, sed & loca quædam Dis sacra esse commentii sunt, ut solis ipsi pisces inde capere liceret: cuiusmodi erant Rhiti in Attica regione iuxta Eleusinorum fines alvei quidem ipsi tantum fluminum, cum aqua omnis, quæ illic flueret ac resuere, marina esset, quæ loca Ceteri & Proserpinæ sacra distabant, ac perinde solis sacerdotibus deberi. Quin etiam ætate nostra, fluminum, stagnorum lacuumque plurimorum expiscationes sacerdotum tantum ditioni addictæ sunt. Quoniam verò peris que locis morder: Erasmus Christianissimi mores super esu piscium & ieiunij, dum modò ita dicit: Cum olim præcipuus gurgitum Luxus fuerit in piscibus, nunc est hodie religionis causa vulgus piscibus vesci. Alibi, Olim vesci piscibus pro deliciis habebatur, & infami vocabulo dicebatur Opsophagi: nunc carere magna est sanctimonia. Alibi his mordaciora comminiscitur, quasi velit ostendere, ad actos esse nos legibus, ut ieiuniorum tempore piscibus vesci compellamur. Respondemus ad hæc ex sanctissimorum patrum sententia, pisces non ex edicto nobis oggeri, sunt enim multa & frugum & olerum genera, quibus nutiri valeamus: neque, ut per argutos falsosque iocos ritum perstringit, ad sanctimoniam vilius culuspiani opinione spectaret: sed cum Christiano homini tum semper, tum in ieiunio maxime lascivie omnis abstinentia proponatur, cibique in primis affluentia luxusque corrigatur, pisces tamen ad ieiuniorum consolationem indultos esse, qui quidè delectare, aliquantulum, saginare verò aut obfusum corpus reddere minime possint: nullius enim, ut sæpe diximus, aut parvi sunt nutrimenti, idèque cibus est corporibus, quod non Platonica tantum, sed nostra etiam sibi philosophia deposcit, debilitandis idoneus: Sed Gregorium ipsum audiamus. Epistola eius est ad Augustinum Britanniarum præfulem, in qua quantum ad ieiunia pertinet, piscium esum ait iræ homini Christiano indulgenti esse, ut hoc ei infirmitatis solacium, non luxuriæ patiat incendium: moderatè insuper, ut qui carnis sibi abstinentiam constituere, sumptuosiora marinarum belluarum conuiuia intrare haudquam velint. Decret. dist. 1. c. edihenque. C. & post pauca. At qui gancam ex pisce non ea tantum causa significari dicendum, quod avidius à lurconibus expetatur, quam quòd ipse quoque piscis natura vorax est, quam quidem Virgilius notat, Ciri, propterea quòd Thetis Scyllam Nisæ eius opem implorantem in piscem vertere noluerit, verita scibiderne actutum ab aliis piscibus deutoraretur.

B *Nam miseris mita aut virginis virtus*
Ceruleo pollens comitæ Neptunia regno
Sed tamen exterram squamis vestire puellam,
Insidiosus, inter teneram committere pisces
Non statuit, nimium est avidum petum Amphitrates

C Non ignorandum verò pisces eruditionibus animas esse, quòd ex puriore quodam consistit elemento, neque multum concretus aliorum moerent, primique animatorum à Deo creati, ut observat Philo quodammodo animalia, & non animalia, vel ut ita dicam, mobilia inanimata, quibus ad solam corporis incoluitatem Deus animalem spiritum afflari, veluti sal carnis non putrescât adhiberi solet. Apud Fæstum Pompeium legas genus pisciculorum maiorum pro animis humanis Vulcano dari solitum, quotannisque piscatorios ludos trans Tyberim in area Vulcani mense Iunio celebratos. In quo illud animadvertendum vulgaris Festi codices in damno esse, cum in antiquo manu scripto legitur, quòd id genus pisciculorum viutorum datur ei Deo pro animis humanis: non autem genus pisciculorum maiorum: nam si maiores, quomodo pisciculi? Est & alterum eodem loco medium, quòd scriptum est eos ludos fieri solere à pop. Rom. cum vetus codex habeat, à prætorè Rom.

INNOCENTIA.

Nequè desunt qui piscem innocentie hieroglyphicum esse contendant, cum omnino sint innocui, neque elementum suum ad insidias aliis inferendas transgrediantur, eoque spectare dicunt Pythagoræ præceptum, qui abstinentem esse piscibus edico çauerit, ne persequerentur infantes.

BB

DEMONES IMPROBI.

Alij per animalia quæ in aquis degunt, improbos demones significari tradiderunt, vt in sacris literis Ionethes Chaldæus interpretatur: & superius segregatas aquas ab aquis exposuimus, aliorum quorundam sententiam idem sententiam recipimus. Sane Magi demones aqueos dicunt lasciuæ libidini quæ præfectos: & marinos deos veritas omnis pro hieroglyphico lasciuæ potuit. Et pisces maris Euthymius ait positum pro demonibus, qui inter vicē nostræ fluctuatione vertantur: & in amara prauorum sanguine vitam ducunt.

GENTES.

IN Christianæ verò pietatis institutionibus, gentes quæ diuinum cultum nondum suscepissent, per pisces indicabantur. Atqui gentes huiusmodi demonum cultui passim deditæ erant, quare piscatoribus hæc à Deo prouincia demandata, vt pisces in sacerdotum imperia redigerentur. Porro assertor noster Euangelio pisces asinos comest, quod indicat, sacrificium quod offertur Deo, non elixum, sed assum esse debere, fidem quippe veluti igni probatam, & Sancto feruentem Spiritu offerendam. Eodem respicit, Ambrosio teste, Seruatoris eiusdem nostri dictum Euangelio, simile esse cæli regnum reti misso in mare, quod piscium genus omne congreget, quæque ibidem subsequuntur: ubi nimirum de mortalium animis sermo est, quæ ad sanctioris vitæ institutionem attrahantur. Quin & propheta cum de piorum congregatione loqueretur, super maria fundatam eam dixit. Apertissime Esaias: Ecce, inquit, gentes quasi stillæ situlæ. x x sic reddidere, Sicut aquæ multæ, quod idem est.

IGNORANTIA.

Squamatum quidem & pinnulatum piscium genus facis expositum est ex Origene, quæ scilicet eius hominis hieroglyphica sint qui veterem possit hominem exuere: ideòque omne quod habet squamas & pinnulas, tam in mari quàm in fluminibus & stagnis, electo populo comedere concessum est. Illud addendum ex Hesychio, squamas ignorantie hieroglyphicum esse, quæ quidem opera benefici quæ scientiæ excuti amoueri que possunt. Id in Paulo liquido demonstratum, qui cum veritatem ignoraret, cæcus factus est: addita verò Christi doctrina, quam Ananias ei prædicauit, ceciderunt vt squamæ ab oculis eius, & mox vidit.

A Q V A.

ASyriorum verò religio fuit, vt piscibus abstinerent in Rheæ venerationem quæ quidem ea illis dea erat, quæ pluuiis potissimum dominatur: pio enim suo est: putabant enim illi ex aqua & aëre naturam rerum præcipue consistere, proque vnda pisces, pro aëre columbam venerabantur: de qua suo loco dictum.

FACILITIS.

Quamuis alij factum hoc in Facilitatis deæ, quæ Veneris fuisse filia perhibetur, cultum asserunt, eamque olim in piscem commutatam, quam Syrii pro dea coluere, atque in eius honorem Bassæ referente pisces argenteos in templa detulere. Chalon amnem in Syria ponit Xenophon, in quo magni & mansueti pisces, quos Syri veluti sacrosanctos habent, eosque violati, æque ac columbas, nefas putant.

DERCETO.

Quin & Derceto, sive vt tradunt alij, Atargaten, muliebri effigie, quæ in piscem ab umbilico desineret, summæ venerationis deam in templis apud Ascalonem habuere. Et vt his finem imponamus, Oxyrynchitæ Aegypti populi piscem vrbis suæ cognominem summo cultu pro dea coluerunt, hique canem & mare & esse soliti sunt in Cynopolitarum ignominiam & opprobrium, quod illi piscem Oxyrynchum apud se pro deo habitum, comedere non vererentur. Cynopolitarum enim deus Anubis fuit, quem canino,

vt suo loco dictum, capite

faciebant.

HIEROGLYPHICORVM TOMI

primis finis.

TOMVS SECVNDVS,

ILLVSTRI AC GENEROSO HEROI
D. IOANNI IACOBO FVGGERO, KIRCH-

BERGÆ, VVEISSENHORNI, ETC. DOMINO,

literarum præfidi, ac studiosorum omnium Mæccæ-
nati, Ioannes Piërius Valerianus

S: P, D,

Cum ea munera, quibus humanum genus Deus liberalissimè honestatum voluit, mecum ipse considero, IO. IACOBE Fuggere heros ornatissime, in eam opinionem adducor, ut existimem nullum maius reperiri posse, quam literarum flagrans studium, vel descendè cognoscendæ cupiditatem potius, ex quibus & rerum bonarum voluntatem excitari, & verarum intelligentiam nasci perspicimus, nihilq; in rerum natura existere, quod ita sum mores erudiat, tum viam quasi munit ad summum splendorem consecrandum, quam ad utilitatem, humanitatem inquam atque doctrinam. Idem planè te sentire video, qui cum

omnem semper excellentem in societate humana virtutem memorabilem extitisse cognoueris, tum ingenij doctrinæ, sapientiæ honores præcipuam habuisse erga mortale genus famam ac commendationem non ignoras. Hanc ut veram & expressam minimeque adumbratam tibi comparares, nihil præmittendum putavisti quod ad verum ingenij cultum, animinque doctrinam informandum pertineret. Iustandam itaque primò unà cum fratribus Galliam eruditissimis hominibus & liberalibus studiis affluentem, mox Italiam omnium bonorum disciplinarum altricem, censuisti, ac inde eam sapientiæ morumq; laudem paulò post, ad tuos reuersus vestra Germania ostendisti, ut iam omnes cognoscerent te non solum eximè ad rectam vitam instituta progressionem fecisse, sed eos etiam aditus quasi adaperuisse, quibus laetis uberisque fructus ad genus humanum redundaturos & sperarent, & iam etiam cernerent: eamque stem & expectationem de præstanti consilio tuo, successus planè confirmavit & auxit. Videmus enim admirabilem illam tuam virtutem non modo elegantissimarum artium institutione, scientia ac iudicio commendari, sed etiam animi magnitudine, clientelæ, munificentia, liberalitateque mirum in modum illustrari, ut commoda, quæ ex tanta tua fortuna & amplitudine omnino maxima sperabamus, longè maiora nos iam consecutos fateamur. Quamobrem ut multa præmittam, egregiam quadam ac plane inlicita animi celsitudine te præditum declarasti, cum maximas opes profunderes, ut bibliothecam magna librorum Latinorum, Græcorum, Hebræicorum, aliarumque linguarum multitudine ex Italia, exterisque provinciis comportata construeres & exornares, ut quam multorum hominum studia laudatissimo exemplo ad dignitatem, ad rectiorum disciplinarum cultum excitares. Tua enim semper laus erit, sibi que acceptum referre debent studiosi, quod multis commadis fruantur, & quod animum optimarum artium scientia disciplinarumque studiis excolere possint. Verum his in omnes collatis beneficiis, quæ maxima sunt, acquiescendum tibi minime iudicasti, quin potius maiora moliris, ac alteram illam planè regiam benignitatem adhibendam, dum afflictos recreas, iacentibus dexteram istam tuam pietate præstantem porrigis, de bonorum commadis & ornamentis cogitas: dum omnes denique liberalitate immortalibusq; beneficiis tibi deuincis. Siquidem existimasti te pro tua fortuna posse, pro acerrimo singularique iudicio debere, ut curares tenuiores, felicioribus tamen auspiciis natos adolēcentes, tuis sumptibus in Germania, Italia, & Gallia benigne tansiper fovendos & sustentandos, dum eos in omni bonarum artium genere progressus fecissent, ut docendi alios munus iam suscipere ac obire possint. Quo quidem instituto nullum illustrius, nullum ad commemorandam nominis tui cum omni posteritate adæquandam aptius esse indicamus: hac enim ratione declaras te maximo semper honore dignum, neque persudiosè ea sequi, ex quibus vera, non adumbrata, laus nascitur, & nomen tuum tot etiam & tam præclaris refertionis virtutisque monumentis ad omnem memoriam commendatarum celebrabitur. Nam quæcunque accuratius nunc scripta & expolita Germanorum opera sunt, ea ferè omnia ad te missa, & tua felici-

BB 2

anti credita leguntur: & si non auctorum commendatione, vel tuo saltem nomine sunt in manibus. Tibi debent (de aliis eruditissimorum virorum lucubrationibus que satis multa sunt, nihil dico) quod Demosthenem, Aeschinem, Isocratem, Pausaniam, ad nostrorum hominum cognitionem translatis habentis, dum eruditione prastantem virum Hieronymum Vuolsium in clientelam suscipis, ac premis ornas. Hec cum sermone ornatum ad nos perferuntur, cum in editis libris videmus & legimus, felices eos iudicamus, quibus Dei beneficio datum, vel usu familiaritatis, vel officio aliquibus tibi coniungi, qui à tantis ornamentis commendationem ducit. Quapropter ego primus fortassis eorum, qui ne de facie quidem te norint, accuratè operam dedi, ut aliqua in re animum tibi atque obseruantiam probarem meam. Nam Hieroglyphicorum meorum commentariorum alterum Tomum ad te mittendum censei, ut vnicum studiosorum ornatores, cunctarumque artium bonarum presidem: adductus non solum humanitate ac benignitate tua, plurimis quidem & amplissimis officis perfecta studiosis omnibus, verum etiam, ut iam dixi, opinione qua apud me est, de egregia tua erga literas promovendas voluntate. Cui quæso aptius ac conuenientius huiuscemodi scripta mitti possunt, quam est qui ita illa semper amauit & excoluit, ut in his ipsis vel tractandis, vel iudicandis longè omnibus præset, ac maxime insignis habeatur? Aecessit huc & similitudo quadam, quam te habere video cum ornatissimo Florentinorum principe Cosmo, qui cum familia Medicea ortus sit, hoc est, sapientia stirpe, auita quadam benignitate solus hoc tempore in Italia inuentus, literarum, venustatis, elegantia, atque adèdè virtutum omnium vindex. Quamobrem cum singulos ferè Commentarios amicis variis inscripsissem, priorem Tomum in vniuersum huius optimo Principi tuendum conferuandumq; permisi: pari ratione satis feliciter agi cum hoc altero Tomo iam existimaui, si eum in tuam clientelam de me absente, deditissimo vertè, tanquam præsentè suscepèri, quod te facturum pro singulari tua humanitate minime dubito, cum iam Fuggerana domus in ipsa Germania non solum singulos ac vniuersos debitis officiis complectatur, sed virtutis ipsius quasi seminarium existat. Præterea si requirendus erat literarum patronus, quis hoc tempore citius comparandus, apud quem tanquam portum, ipse contra barbaricam opem & patrocinium inueniant? Equidem quod ad me attinet, quotiescunque ad ingenium, studia, & instituta, tua inquam & Cosmi Medicei consideranda animum confero, non possum non confiteri me maximo cumulari gaudio, cum propter multa, qua & sapienter facitis, & optimè ratione temporum habita statuitis, tum quod in tantæ honorum Principum orbitate, tantæque beneficiorum & liberalium hominum inopia, qua hodie passim in orbe Christiano (quod pudet dicere) laboramus, pro humanitate, sapientia, liberalitate prolixa, aliis libentissimè ea largimini, qua magnis laboribus singulari industria consecuti estis, quodq; omnes intelligunt vos in beatis & omni copiarum genere florentibus ciuitatibus principem locum tenere, in summa tamen vestra fortuna virtutis laudem magis emitescere, quam fortuna gratiam. Que iam tua ego adferimus, explicationem continent eorum qua sacerdotes Aegyptij isopodidoxidè circa corporis humani fabricam commenti sunt, auspicati à capite longè nobilissima parte: nequis existimet hos ipsos Aegyptios ita brutorum cultus deditos, ut non etiam hominem qua meretur veneratione susceptam reliquis omnibus prætulerim, ac iuxta quod æquauerint. Nam si multa eruditi viri admirati, qua illi in eo animantium genere quod nos rationis expens ducimus, obseruassent, longè ea plura sunt, que solo ex homine sacrarum apud eos literarum materiam ad sua illa hieroglyphica suppeditarint, quippe cuius membra singula in huiusmodi mysteria receperunt. Hæc meas lucubrationes separatim eo nomine tibi deberi intelligebam, quo studiosi & boni omnes communter ingenij sui monumenta tibi deberi profitentur. Et certè si iusti rerum æstimatores esse volumus, literati, optimisque studiis dediti, nulla alia ratione maiorem suorum laborum commendationem sperare possunt, quam si in eius Principis nomine illas apparere fecerint, in cuius auctoritate & iudicio præcipua proborum doctorumque pars acquiescit, & qui animi magnitudinem diligentia, integritate & consilio sustinet, atque tum literarum gloria, tum etiam sapientia laude fruitur. Valè.

IO. PIERII VALERIANI HIEROGLYPHICORVM COMMENTARIORVM AD IOANNEM IACOBVM FVGGERVM DE

in qua per caput significatur, ex sacris Aegyptiorum literis.

LIBER XXXII.

PRINCIPIVM.

RACIIVM quidem Capitis hieroglyphicum apud omnes fuit, vt ex eo principium intelligeretur: id vel frequentissimum autorum vsus, vel nominis ipsius indicat originatio: siquidem ita vocatum ait Varro, quod ab eo capiant initium & sensus, & nerui. Vel cotidianus sermo aperte declarat, dū aliq̄ esse huic vel illi rei caput dicitur: dū à capite aliquid exordiri dū in prouerbijs, pisce à capite primum putere, Graeci dicūt, cum malorū publicorū & priuatorū causam in republica vel familie cuiusquā principe consistere profitentur, ad id Platonici sciunt licet inuētes, tales esse ciues, quales qui primariū inter eos obrinent. Et Cicero, caput esse ad beatē viuendū securitatē ait. Pro præcipuo verò, ad Appium epist. An tibi obuiā non prodire: primum Appio Claudio, deinde imperatori, deinde more maiorū, deinde, quod caput est, amico. Sed quid alienis adeo immoremur, cū nostris abudē vtī possimus: Ipso statim Bibliorū principio, Beresith, Aquila vertit, *in escalid.* in capitulo, quod caput initii custosq̄ rerū sit: vulgata editio fecit, In principio, quod hieroglyphici esset interpretamentū. Alij dixerunt, in capite, in Filio: nā mundus per ipsum factus est. Quod verò in Efaia visione habetur de Seraphim duobus, qui senis singuli alis præditi, binis caput Dei velabant, binis alteris eiusdē pedes obtegebant, per ad opertū caput, exordia Dei incomperata esse interpretatur Adamantijs: per obtectos verò pedes, nouissima non comprehendī: sola media in conspectu esse, opera quippe eius, diuinæ indicia providentiæ, cælorum motus, varios, Solis, Lunæ, stellarumq̄ progressus, terræ, maris, & aeris vicissitudines, & quæcunque in rerum natura sua sunt ordine disposita: sed enim quæ ante ita fuerint, nouit nemo. Ex iis quæ sunt, Deum intelligimus: post hæc quæ futura sunt credere quidem possumus, sed scire nequimus. Vnde legas apud concionatē in diuinis literis Regem: Annunciate mihi priora, & nouissima quæ erunt, & dicā vos esse Deos.

DIVINITAS.

IN Deo sanè Caput cum ponimus, id quod in eo constat diuinitatis intelligimus, quæ cuncta scilicet præcedit, & cui omnia subiecta sunt, diceret Eucherius. Idē & Hieronymus tradit eo libello, in quo, quid sit diuinitas, explicat. Tā infano verò cultu Aegyptij caput omne venerabatur, vt à capitibus, & armis brutorum prorsus abstinerēt, diuinitati iniuriā facere arbitrati, si quia illa esset. Platonici tradunt humanum caput ad mundani orbis similitudinem compactum, in eoque duos animas diuinos circuitus interlocatos, esse que membrum diuinissimum, ac reliquorum omnino princeps: reliqua, vt capiti seruiant adiuncta. Caput, ait Hierosolymitanus Hesychius, vt hoc obiter addamus, vniuscuiusque animalis ratione pollentis Mens dicitur, cuius sedes cerebrum: vnde caput, & cuncta quæ adherent icori, super altare in holocaustum ponere iubemur: nam & cor & icorū concupiscentiæ nostræ impetum, motumque continent. Hinc Paulus nobis bene precatus, Pax, inquit, Dei quæ exuperat omnem sensum, custodiat corda vestra, & intelligentias vestras. Idē Hesychius huc adnectit illud ex Efaia: Omne caput languidum, & omne cor merens, à planta pedis vsque ad verticem non est in eo sanitas: quod enim in nobis est rationis, vt dictum, in vtroque habitat, & corde & cerebro. Non deget autem mentem sobriam diuidi, sed esse veluti vinculum, quod affectus nostros ad sanam rationem adiungat atque dequinciat.

DOMINIUM.

ET quamuis per se caput principatus indicium sit, longè tamen significantius hieroglyphicè que magis id ostendit, si hæc scia redimatur, siue ea Corona, siue, vt apud Græcos Diadema vocetur, Nam & coniectores eo redimiculo caput insignitum per somnium visum, dominij signum autumāt, Sedenim diademati suus est locus inter vestimenta, vbi reliqua tractamus insignia: nunq̄ de capite simpliciter verba facimus.

MUNDI MOLES.

SErapias simulachrum apud veteres auctores celeberrimū, cælum habere caput dicebatur. Vnde Eustathius eruditè primo Iliados, veteres ait cælum pro capite accepisse: atq̄ ita Pallas de cælo descendit, incitatoriem Achillis iram compressura. Sed quoniam multa super eo toto opere dicenda sunt, quod id sibi numen Aegyptij pro rerum natura confinxere, non importunum fuerit loco hoc totam hieroglyphicam eius effigiem, per quam mundi totius moles indicatur, semel eo modo

BB 3

describere, quo exhibitus est ab oraculo, quod ut fertur ipse de seipso in Nigeocroentis Cyprij regis

græciani his carminibus enunçiauit:
εἰς τὸς πόδας τοῦ θεοῦ ἵστασθαι ὄφρα κεραιαὶ ἐπιπέσωσιν
ἕρπονθ' ἄρσενος κεραιὰ γαστρί, δεξιὰ δὲ ἀριστερῆς
Γαῖα δὲ μοῖρας εἰς τὰς ἄστρος ἐπιπέσει κέραια
ὀμματα τῶν ἄστρων λαμπρὰ φάος ἡλιόιο,

Sed quoniam in Macrobianis aliquot codicibus pro lectione quæ est, *ἵστασθαι*, legere est casti-
gatiore versu, *πόδες δευξείν*, si cui ea magis arideat, dicamus:

*Sum Deus, ut discas, alis qualem ipse speculo,
Cælestis mundus caput est, mare venter opacum,
Terra pedes, aures versantur in aethere summo,
Lux oculi, quam solis habet splendorus imago.*

ubi anima duertendum, ventrem pro mati, & vice versa, mare pro ventre etiam apud alios accipi-
præsertim quæ apud coniectores. Nam Hippocrates Caus horum sententiam secutus, eum a gro-
rum qui per nocturnam imaginem mare perturbatum viderit, morbo ventris tentari coniecit,
idque minime contemptui habendum iudicat, qui adhibitis remedijs, quo nutritu is curandus sit,
stacim docet. Quin apud nos etiam in sacris literis aliquid in hanc sententiam de Deo legere est.
Nam, vt Cyprianus ait, mali demones ita per fabulas ea deprauabat, quæ manifestissimis passim ver-
bis in diuinis literis explicantur, vt illud in hanc sententiam apud Esaiam l. xvi. Quam mihi sedem
ædificabitis: aut quis locus ad requiem mihi: cælum mihi thronus est, terra autem scabellum pedum
meorum, quod, quo sit intellectus accipiendum, videris apud Adamantium super Genesim, homilia pri-
ma. Apud Hieremiam ait. Non in cæli & terram ego impleo: Et Proverb. xv. In omni loco oculi
Dei speculantur bonos & malos. Hinc Cyprianus idem, in abditis & secretis vel semotis locis, in cu-
biculis etiam ipsis, orandum monet, idque magis fidei conuenire, vt sciamus Deum ubique esse præ-
sentem, audire omnes & videre, & maiestatis sue plenitudine in abdita quæque & occulta penetrare.
Cum itaque veteres per Serapin vniuersam mundi molem, & ipsa rerum principia intelligerent, cer-
ratim eum templis magnificentissimis honorarunt: cuiusmodi ea fuerunt quæ in Memphi & in Ale-
xandrea celebrabantur. Pausanias Athenis etiamnum templum Serapidis fuisse narrat Ptolemaï in
gratiam structum. Inuaserat autem Ptolemaum Lagi supersticio ex demonum apparitione, qui iusse-
rat, vt apud Eustachium est, miti nauem, quæ appulit, Phocidæ, & accepto in de oraculo. Sinopen
cessit, indeq; Iouis Serapidis simulachrum transfudit, quod quidem cuiusnam esset materis discerni
non poterat, nempe vt chaos ipsum, cuius symbolum erat, præ se ferret. Et quod illi simulachrum in
templo Alexandrea ita vastum erectum est, vt dextera vnum pariterem, alterum læua perstringeret,
ex omnibus metallorum lignorumque gençibus compositum seruebat, vt nihil non complectere-
tur quod terra vel proferat, vel intra viscera abditum occultarit.

LOCUPLETATIO.

EA autem potissimum de causa Serapis in cultu erat, quod persuasum mortalibus fuit, inde locu-
pletiores diuitias obuenire. Ait enim Pcellus, armonas nobis sæpe diuitias polliceri. Porphyrius
magnorum demonum principes Serapin & Proserpinam agnoscat. Nam omnino qui apud Egyp-
tios Serapis, apud Græcos Pluto est, Pluto idem qui Diuitiarum deus. Hinc auarissima meretrix
apud Catullum sollicita est, vt ad Serapin deferatur, cui preces alleget, diuitias & opes petitura,
quod is demonum princeps locupletandis supplicibus dare operam, eius superstitionis errore cre-
deretur, atque ideo gestare calathum, de quo paulo post plura, vnde bona hæc liberalissime deprom-
nententur: nunc pauca hæc pro se sufficiat attigisse.

LYCRVM.

ESt & lucri signum caput, verum id apud coniectores: illi enim capitis magnitudine insolitam,
per nocturnam imaginem oblatam, diuitiarum accessionem significare tradit, propterea quod
vulgo numi, vt apud Artemidorum est, Capita vocantur.

SALVS.

REceptum etiam est apud omnes, vt caput pro salutis hieroglyphico ponatur, idque in extremo
discrimine commendare, id adiurare, id deuocere. Hinc fortens apud Homerum ea loquedi fi-
gura, *ἢ δόλου κέρη ἐπ' ἑμοιο κέρη*. Hinc Tib. Græchus cum salutem suam populo commedaret manu
capiti superposita ire perrexit in Capitolium, quod illi male vertit, interprecantibus inimicis, cum
eo signo diadema sibi deponere. Tale aliquid apud Aristophanem Achamanibus legas, dicente
Dioxopoli: Et si nõ iusta profatus fuero manu supra caput imposita, quæque vniuersus approbet popu-
lus. Sed & portenta huic subscribunt significationi: tacta siquidem de cælo Cæsarum æde capita
omnibus statuis similib deciderunt: quo quidem ostento præmonstratum est, Cæsarum progeniem
vnã cum Nerone eius gentis vltimo defecturam.

DOCTRINA IMPERIOVE PRESTANTES.

ANtiquum autem fuit institutum, eos honore numismatum decorare, qui vel doctrina vel impe-
rio ceteris antecellerent, quare Mitylenæi Sapphus imaginem numis impressere, Homerum
Chij,

Chis, auctore Strabone, Hominum exemplum fecerit Mantuanus principes, Maronis sui speciem in auris aliquid expressere non immerito sibi alumnus eo applaudentes, qui Venetiam vniuersam suis nominis celebrare sempiterna gloria commendavit. Plurimum vero principum imagines posteritati per ritummodi nominum coetivum nobis esse, neque numeris tantum, verum etiam generis expressa: vnde statuarum memoriam, quibus nota sunt eadem similitudinem humano habitu insignem esse voluerunt, verum etiam facies suas diis adscribit, utque ipsi eorum nominibus vocitari se, insistant, prætereamus: Longè illud simplicius quod Octavianus Augustus auribus, cuius in quo singula ex utraque facie capita, atque ea quidem pulcherrimè elaborata: eorum alterius inscriptio est, DIVOS IVV LIIVS ALTRIVS AVGVSTVS DIVI-ES quam quidem inscriptione multis alii in monumentis viderunt, ut in lapidibus qui ruinarum iniuriis effugerunt, passim Romæ legitur: cui vt ad blandiretur Maro, Eneidos sexto, Diui cum genus appellavit in antiquissimis etiam Romanæ bibliothecæ codicibus habetur, AVGVSTVS CÆSAR DIVI IUGENNVS. Idem cum Sphingem repudiasset, qua tabellæ signare solitas erat, non sine multorum convitiis, qui coniugata illum misistare cavillabantur, Alexandri aliquandiu imagine signavit, quoad sua demum vti collibuit, cum autoritatis iam validissimè corroboratæ, clarissimisque haberetur. Quin ea signare, qui quoque subsecuti sunt principes, permissum est. *Alia in supradictis in omnibus in quo*

Quod verò pertinet ad Alexandri imaginem, persuasum olim fuit, per vulgata inter homines opinione illi prosperè omnia successura, omnesque eius actiones adiuvari, qui Alexandrum vel auro vel argento expressum gestitaret, adeo vt Macriana familia, quam suo tempore nobilissima Romæ fuisse Trebellius attestatur, Alexandri effigiem consuevit habere quasi familiarem, apud viros quidem in auro, vel argento, apud mulieres in reticulis, & dextrocheris, & in annulis, & in omni ornamento genere. Quin & Antoninus Seueri filius Alexandri studiosissimus fuit, cuius imagines cum passim renouasset mortales, vt huic eius studio adularentur, statuas aliquor erexere, quæ in suo tempore facies suas gestarent, Alexandri scilicet & Antonini. Quam quidem superstitione Chrysostomus acerrime infestat, in crepatione: nam & eo tempore abusus huiusmodi circumligandi aurea Alexandri Macedonis numismata capiti vel pedibus, aufferi nondum poterat.

In Theodosii & aliorum qui eo seculo fuerunt Imperatorum insignibus, in atrio præditi Theodosii nuncupati argumentum hoc peritum spectabatur, cuius exemplum in quodam eius militia ordinum officiorumque canone descriptum Romæ apud Massæo inspexi. Tabula est libris quodam ordine dispositis onusta, quorum nonnulli syllabarum quibusdam notis inscripti sunt, quibus per compendium contentæ in eis rationes indicabantur: alij nihil præscriptum habent. Supra tabulam fastigium attollitur, in media eius facie genij duo larum sustentant orbem, in quo caput instat humani, cuius ita inscriptio est, DIVINA PROVIDENTIA. In angulis verò tabulæ quæ descriptæ, vt diximus, libros continet. Singulis capita singula sunt appositæ, quorum superius à dextera inscriptionem circunductam ostendit, VIBIVS: alterum à læua, SCIENTIA. Inferius à dextera, AVCTORITAS: quartum à læua, FELICITAS. Quod quidem, vt puto, innuit rerum omnium gerendam summam à Deo primùm emanare: eumque conciliandum in primis, vt nostra omnia fortunentur. Mox necessariam esse virtutem, quippe animosum, aptum, & idoneum esse debere hominem qui præclara sit facinora aggressurus. Verùm virtutem solam parum professo, nisi accesserit, & disciplina, cuius scientia eruditi, & tempora & occasiones internoscamus. Sed enim, & hæc & illa vix sufficient, nisi & autoritas adiuncta fuerit, qua milites populique sub imperio contineantur, iustaque non contanter exequantur. Vnde legas de Vespasiano, cum esset iam à militibus salutat⁹ Imperator, autoritate & quasi maiestatem quâdam inopinato scilicet & adhuc nouo principi defuisse, quæ non prius accesserit, quam è plebe quidam luminibus orbat⁹, item alius debili crure, sedentem pro tribunali patiter adiussit, orantes, vt Tranquillus ait, opem valentudinis demonstratam à Serapide per quietem, restitutum oculos, si inspuisset: conhumaturum crur, si dignaretur calce contingere: cumque vix fides esset rem vilo modo successuram: deo que ne experiri quidem auderet, extremò hortantibus amicis palam pro concione vtrumque tentavit, nec eventus defuit, atque ita, quod primùm desiderabatur, autoritatem indeprus est. Sed & quarta necessaria est, felicitas quippe: licet enim animis valeas, experientia sis eruditus, autoritateque communitus, nisi tibi res feliciter cedat, inere plerumque omnia, & elabi in irritum experieris. Addita hinc & altera tabula cum eisdem libris & librorum notis & genij in fastigio orbem cum capite sustollentem, sed angulares circuli affixi adscripta habent nomina singula singuli, VERITAS, AVGVSTVS, HYEMVS, vt scilicet admoneamur, diligenter nos animaduertere debere, vt suo quoque tempore agantur, procurenturque.

Nvdum autem mulieris caput, quale Nympharum fingunt, nullis gestaminibus appositis, quæ hieroglyphici notitiam afferre solent, sed quod comam habeat nonnunquam ab occipitio nodo comprehensam, nonnunquam in humeros negligenter diffusam, Diodorus Musæ hieroglyphi-

cum esse contendit, cuius dicto standum, cum in huiusmodi rebus indagandis non incuriosus fuerit, tamen non nunquam sententiam ex vulgo mutatur.

Muliebri simulachrum horrida specie fabricatum apud Corinthios, imago terrois erat, de quo Pausanias lib. 11. Atque huc nonnulli trahunt Medusæ caput, quam Domitiani prope & dicitur gestare gaudius est; ut sui admirationem apud omnes incuteret. Quamvis non desint, qui sententiam ab eo in gratiam Palladis, quam vnicè coleret, interpretantur. Scilicet enim de Medusa plerumque in Anguim commentario.

A pud mathematicos faciem inuenias collo, ore, oculis, & toto capitis gestu tortuosam, idque contradicentem aduersariorum significare: cuiusmodi simulachrum in x. Scorpij gradum intulere, eoque supra horizontem ascendente in lucem editum, cetuis fore indomitæ, opinionisque destinatæ, futurum esse præfagiunt.

ROMA.

Mulieris verò caput galatum in plerisque numis Romæ ostendit, non tantum quia Romani nihil non armis arrogauerint, aut quia suam ad Martem originem referre voluerint, quam ut arcum illud suum de Romæ nomine publicari verito, peritis quidem ferum patefacere, vulgo verò tenebrosus obscurarent, re ad interpretationem aliam distracta, Gergithius enim autor minime contemnendus, antiquum Romæ nomen Cephalon fuisse tradit, quæ quidem,

Tantum alias inter caput elatura esset,

Quantum lenta solent inter viburna cupressi.

Sed nos quid solliciti sumus, quibus rationibus Romæ sit caput, cum Dominus Deus noster Christus Petro prædixerit, nomen illi Cephas conuenire, quem scilicet Romæ principatum destinasset. Aliàs verò cum eum Petrum nominat, ad Capitolij immobile saxum alludit, ac perinde omnium, non Romanorum tantum, sed quaqua tota terra habitabilis extenderetur, caput futurus esset, quod dictum volui, ut Oecolampadij conuersio diligentius expendere, qui cum Theophylactum Latinum faceret, verba illa, *mansit tunc obscurus*, videtur prætermisisse.

DE BICIPITIO.

CVSTODIA.

Duo verò humana capita, quorum alterum maris, quod in trò aspiceret, alterum scæmine, quod extrà prospiceret, custodiam significare Ægyptij tradiderunt, propterea quòd hieroglyphici huiusmodi beneficio sese à nullo dæmonum infestari posse persuasum habebant: & ut Horus ait, figura hæc satis superque ad tutelam sufficere credebatur, nullis vel literis, vel imprecationibus appositis, quæ infortunium amolirentur.

DI MANES.

Inuenias plerumque in veterum monumentis capita duo, duabus additis infernè literis D. M. quod DIS MANIBUS, hoc est, defunctorum tutelaribus sacrum vel commendatum intelligas. Ceterum, ut dicebamus, Ægyptij id ipsum innuere volentes, & tutelam significantes, nullas addebant literas, Manes verò & superos & inferos, augures dicebant, inuocabantque eos ita nuncupatos, quòd per omnia æthera terrenaque manare arbitrabantur,

ANIMADVERSTIO SEVERA.

Tenedium numi memorat Pollux, ab vna cuius parte duo essent capita, ab altera securis, cusa. Senesissima hoc animaduersionis signum, ut in Armis alibi diximus, habebatur, qua Tenediorum Rex filium percuti iussit adulterij conuictum, lata prius ab eo lege, ut in adulterio deprehensas & scæmina eodem supplicio securi subijcerentur. Quo iudicio cum neque filio pepercisset, rem eo monumento iussit insigniri. Meminit huius legis etiam Aristoteles in Tenediorum republica. Et prouerbium in acerbos iudices inde factum, Tenedia securis.

PRUDENTIA.

Quòd verò bicipitium Iani apud Romanos celeberrimum fuit, sunt qui prudentiam solertiamque regis præ se ferre autument: prudentis enim hominis est præterita noscere, futura verò multo ante præuidere. Hinc illa apud Persum exclamatio, cum hominis nescio cuius prudentiam desideraret.

O Iane, à tergo quem nulla ciconia pinxit.

Eodem ferme significato Antenoræ Postuoræque, diuinitatis assumptitæ comites colebantur.

ANNVS

ANNVS INIENS.

Neq̄ tamen defunt, qui bicipitium hoc ad manus occludendi aperiendiq; anni referat: nam & Cyprianus bifrontem eum exprimi scribit, quod in medio constitutus, annum incipientē partē & recedentem spectare videatur. Quæ verò super hoc Ouidius latè describit, apud cum videntur prætereo. Imberbe Iani bicipitium in numo quodam est: ab cuius altera parte quadrigæ sunt, cum Ioue fulminante: in scripto literis fossilibus, ROMA, quod nimirum ipsius Reip. sigillum fuerit. Geminus verò Ianus vtraque facie barbatus in argenteo numo est, in quo literæ, L.F.M.F.O.V.R.I. Ab altera parte trophæum est cum flagello & sceptro, cuius apex serpentina: Roma iuxta, quæ coronam ciuicam trophæo superimponit.

SATVRNI BENEFICIA.

Ianicolos plerosque numos videas capitibus geminis vna ceruicē contentis, vna parte signatos, altera nauis. Sunt, qui ex hieroglyphicis huiusmodi Saturni beneficia significari tradunt, Ianūq; e monumento Saturno gratiam relatum voluisse, qui nauis ex Ægypto in Italiam vctus agriculturam cōmonstravit: nam à fatu illi nomen apud Latinos fuit. De ratico verò huiusmodi numo ita Ouidius:

*At bona posteris, as puppin signauit in are
Hospitū aduentum testificata Dei.*

Hunc verò fuisse primum numum cūsum, & à Iano ipso signandi zris morem inuentum, pleriq; memoriæ prodidere. Sed & Cecropis effigies biceps facta, quod linguas duas calleret, Græcam & Ægyptiacā. Porro fama est Atheniensis Ægyptiorum colonos fuisse à Sacenis ciuitate duce Cecrope deductos, vt Naziæzenus in Monodia Basilij.

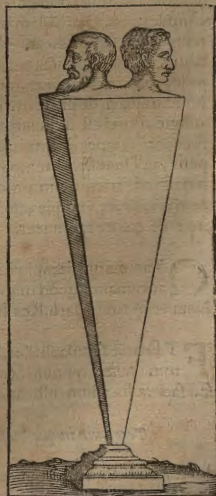
INCONSTANTIA.

Alioqui Mathematici bicipitium inconstantiz hieroglyphicum posuere. Nam tertio supra vigesimum Leonis gradu bicipitis hominis simulachrum oriri consinxere, quod eo ascendente gradu natum, inconstantis ac leniter mutabilis voluntatis atque sententiæ fore præfagiunt.

Contrà verò quos Ianos huiusmodi bicipitio insignes plerisque locis videas, sed sine manibus ac sine pedibus, quadranguli quodam scapo ita præciso, vt ab humeris vbi in quadrum abire incipit deorsum versus magis ac magis angustetur, per hieroglyphicum hoc sunt qui firmitudinem & stabilitatem eorum denotari dicant, quæ sapienter & maturo consilio gerantur. Quod verò manibus & pedibus careant, vim diuinam ostendit, cui nihil horum opus vt quod facere destinarit efficiat: Deus enim simul & annuit, & totum nutu tremefecit Olympum. Et alter, Diæto citius tumida æquora placat. Illa præterea dilatatio quæ fit à basi sursum versus ascendendo, ostendit humana omnia, quo diuinitati propius accedunt, eo angustiora amplioraque fieri. Vnde apud Maronem Dido apotheosin sibi, ob res à se præclare gestas pollicita, dicit:

Et nunc magna mei sub terras ibit imago. de quo alibi latius.

BENE CONSVLTORVM
stabilitas.

DE TRICIPITIO.

GERYONES.

Per tricypitium verò Geryonem in primis significari passim inuenias. Quid autem sibi Geryones velit, & vtrum historicum an fabulosum fuerit commentum, vt adhuc in ambiguo sit scriptorum varietas efficit: vulgatiō tamen ea est opinio, tris in Hispania fratres vnanimi concordia imperium obtinuisse, quos Hercules oppresserit. Græci, vt ingenio sunt ad comminiscendum noua promptissimo, alia atque alia super Geryone tradiderunt: sed inter eos Hecateus Geryonem affirmat loca circa Ambraciā & Amphilochos tenuisse, indeque abactas boues, quæ specie mira reperiantur in ea regione valde herbida, & pascuis lætissima. Alij in Euxino ponto vrbem τρικυπνιας memorant, cuius principem Geryonem Hercules sustulerit, cumque boues speciosissimas eius abigeret, interroganti cuius illæ fuissent, responsū, Geryonæ Tricareni, quod tricypitis sonat, inde datum locum fabulæ.

Sanè

SAnè vt Hispania, quæ tripartitè diuisa est, per hieroglyphicè Geryonis intelligatur, rum auctores plerique, tum Imp. Hadriani tertium Consulis numus ostendit, in quo simulachrum triceps hæc inuixum, quod dubio procul factum, ob Hispaniam peragrata, siue vt originationem suam ostenderet, quod Gaditana esset matre genitus, vt apud Spartianum est,

LYNA MENSIS VE.

Interpres Heliodi *τρίκεφαλον γερωνία* Lunam significari contendunt: alij tempus præsens, præteritum & futurum: alij triplicem mensis diuisionem, quæ ternis apud Græcos denariis disperitur, apud Latinos in Nonas, Idus, & Calendas diuiditur. Græcorum nuncupationes sunt, *ισαμεν, ἐν δέκα, φθίνοντες*, quarum nuncupationum vltima, dierum numeri Romano more retrogedunt,

HISPANIA.

AVXILIARES.

NEquè me præterit Plurarchum in libro De ciuilibus institutionibus ad Traianum, asserere Geryonem multis oculis, multis manibus & pedibus præditum ea de causa vulgò dicitur, quod in negotiis obuendis consilio vno, multorum opera vti consuevit, quod in principe vel alio quopiam, cui reipub. summa credita sit, commendabile plurimum habetur, Non enim omnia possumus omnes, Idcircoque Pelopides laudatur, qui legationem intrusus, cum se ad dicendum parum idoneum intelligeret, adiutorem sibi sociumque muneris Epaminondam cooptauit. Sic Nicias cum ad labores tolerandos imbecillo admodum corpore & inexperto esset, Lamachus sibi & robustum & industrium socium accepit. Quod verò ait Plurarchus Geryonem pluribus oculis manibusque præditum, eundem & Quadricipitem legas apud Aristophanem, vbi de Lamacho loquitur, *βίβλη διαυδῶν τριπόδη τετραπύλη*.

TRiceps quoque Serapidis imago in numismatis quid sibi velit, in brutorum commentariis sparsim attingimus: sed id nunc locupletius explicandum est. Tricipitium est ex tribus animalibus, quorum in medio est leonis caput, vastum admodum dextera parte canis applaudibundi blandientisque, læua lupi: supernè calathus insidet: quæ species vniuersa anguis ambitu complexa est. Qui Solem hinc interpretantur, ex capite Leonis tempus præsens indicari volunt, quod eius conditio inter præteritum futurumque actu præsentis valida feruensque sit, Præteritū ex lupi capite coniiunt, quod animal est admodum obliuiosum: obliuio autem de præterito est. Futurum ex adblandientis canis effigie, quod est indicium spei, quæ nobis semper adblanditur: spes verò semper de futuro est. Compertit verò Soli temporis consideratio, Quid verò sibi velit serpens, vt Deus sit, vt temporis autor, alio commentario satis explicatum est: alibi que ostendimus huiusmodi tricipitium prudentiæ conuenire. Calathum verò loco hoc aiunt altitudinè sideris commonstrare, vimque referentissimam ac opulentissimam, quia in eum omnia terrena redeunt, dum immisso calore rapiuntur.

S O L.

IYBITER EQVVS.

QVamuis qui Serapim Iouem esse dicunt, modium eius capiti superpositum ea de causa figurari autumant, quod omnia sint æquis distributionib. ab ipso rerum omnium arbitro moderata. Nam vt optime Maro, Rex Iupiter omnibus idem.

ET Dianæ simulachrū tribus insignè capitib. celebratur, quorum vnum equinum, caninum alterum, tertium humanum, sed facie admodum rusticana. Vnde Maro,

DIANA.

Tergeminamque Hecaten, tria virginis ora Diana,

dixit. Apud Eginetas tamen vna tantum facie & vnico corpore fingi Hecaten, talemque apud eas statuam se obseruasse Pausanias tradit, Alcamenemque primum tria illa simulachra inuicem connexa excogitasse. Quid verò sibi velit equus, canis & rustica illa facies, in eo simulacro alibi docuimus.

QVA.

QVATVOR ANNI QVALITATES.

CVr verò Ianus quadrifrons plerisque locis informari solitus sit; ea fuit causa, quòd illi rerum omnium principia finesque, introitus exitusque, dedicati essent: quin & quæ illi templa erigebantur, quadrata specie fiebant. Et mercatorum stationes trapezitarumque mensæ, in eiusmodi Ianis habebantur, de quibus apud Horatium:

Hæc Ianus summus, ab imo perdocebat!

Ad id etiam spectabat ea effigies, vt quatuor anni qualitates indicaret, qua Græci Latiniq̃ue Horas vitatissimo vocabulo appellarunt. Horatius de Ioue: Variisq̃ue mundum temperat horis. Et quoniam in horas incidimus, erat apud Megareses Iouis simulachrum, supra cuius caput & Parca & Hora statuta erant ea de causa, inquit Pausanias, quòd fata in Iouis omnino potestate consistant: Horas verò, quippe quæ nos Anni tempora dicimus, arbitrio suo disponat. Cæterum quod ad Parcas attinet, Æschilus Iouem quoque ipsum fato subiectum esse dicit; ita super eo locutus: *ἄκουσον ἄκουσον τὴν ἀετρωμένην.* Atque hinc fortè Parca illi supra caput infident.

IANNI FILIÆ ITÆ.

CRitolaus tertio τῶν φαινομένων, Iani simulachrum ideo quadrifrontem figurari dicit; quòd filia eius quatuor laqueo gulum fregerint; Iani patris desiderio, quem agricolæ lapidibus obruissent, ubi de Iano illo loqui videtur, qui Saturni filius perhibetur, qui vino finitimus agricolis communicato, cum ij suauitate illecti plus æquo haussissent, in somnumque prolapsi diu iacuisent; experrecti demum, venenumq̃; sibi propinatum arbitrati, consurrexerunt in Ianum, eumque lapidibus oppræserunt. Hæc eadem à Plutarcho referuntur.

QVINCVCEPS MANASSÉSIS.

Quinis verò frontibus neminem præter Manassem formatum legi, qui Rex Hebræorum profetaquam prophetam Esaiam sustulit, quincuplici facie statuum sibi posuit, vt longè pluratè perpicere indicaret, quam Prophetæ, qui Videntes appellabatur.

MULTISCIVS.

SEPTICEPS.

Mathematici, si Petri Aponensis inuenta sumus admissuri, quæ vnde desumpta sint, quamque antiquum sit argumentum illud, alibi declarauimus, hieroglyphicum septem capitibus insigni, quintodecimo Geminorum gradu statuere, inde significantes, sub eo graduum numero in lucem editum multiscivum fore: quippe nullum doctrinæ genus, artem nullam, nullam denique linguam esse celebrem, quam is non sit optimè consecutus eundem tam publicis quam priuatis rebus agendis aptissimum, & inter mortales admirabilem omnino fore pollicentes.

DECOMA.

Capilli verò cum ad caput pertinent, hieroglyphicis eius postulat adscribi, qui nimirum in diuinis literis cogitationes quibus ornatu anima, mensque contegitur, significare feruntur à venerandæ antiquitatis theologis: anima enim ipsa cogitationes generat, & qui sacerdotibus mandauerunt vt barbam nutrirint, quòd in Nazæorum quandam similitudinem, olim Consilia pleraque statuerunt, fieri hoc intellexerunt, vt hi dum barbam capillòsve vel viderent vel attrectarent suos, sui identidem officij recordarentur, cogitatus quippe suos in Deum diligendos totum esse sanctum debere sacerdotem, bono semper vti consilio, & in se nihil admittentes, quòd vel mutare vel summovere sit opus. Quis est hic, dicit aliquis, vt laudem Deo demus? Esto vel nullus, vel quam rarissimus, admonitio tamen hæc sub oculis assidue obuersatas proficere aliquid potest, veluti reliqua quoque sacerdotis ornamenta gestaminaque aliquid præ se ferunt singula, quæ per hieroglyphicum quæque suam, hominem integritatis admoncant. At decies in die vel instum cadere clamitabunt, ideoque røndendum identidem, vt auellendarum cogitationum prauarum memores identidem sumus; seducere enim seipsam hominè, qui se sine peccato esse professus fuerit. At qui sanctus est longèque laudabilius, in eo mentem cogitationumque omnem collocare, ac peccatus peccemus, quam quotidie peccare, vt emendationis admoneamur. Sedenim quantum ad

comam

comam attinet, modū his moribus Gregorius sapiētissimè præscripsit, qui quarta & vigesima libri primi epistola, capillos ipse quoq; in capite ait exteriores cogitationes indicare, & præsentis vitæ curas exprimere, quæ quidem ex negli genti atque torpescente sensu coortæ, quia minus opportune procedunt, nobis quasi non sentientibus pullulāt. Igitur aliis qui præficiunt sacerdotes, nequē profusus debet sollicitudines exteriores à se prouicere, neque illis multum inhaerere. Coma itaque nequam deglabretur, sed ne immoderatus excrescat, diligenter attondeatur. Quod verò de non abradenda in rotundum facie capillorum, lege prohibitum est, vel vt lxx reddere *οισονος*; facere more barbarico, quod nonnulli densioris capilli rædio faciunt, ob paganorum instituta nonnulli veritum putant; apud quos voueri comas, & puerorum capita demonibus offerre mos fuit.

Cæterum rasiatio capitis apud Græcos pariter & Latinos diu seruitutis indicium fuit. Ideoque Agrippæ Posthumi feruus nomine Clemens magna ausarus, vt pro Agrippa iam necato, cui nonnihili omnino similis erat, sese ferret, & res nouas in repub. concitaret, furatus domini cineres, Comam Hetruria promontorium vinctus ignotis sese abdidit locis, donec (inquit Tacitus) crinem barbāmque promissis terret; nam serui caput rasabant. Apud Aristoph. Auibus, Pistotherus admiratur poetam, qui se Musarum seruum dixerat, comatum esse. Et apud Latinum Comitum, tanquam mirum de se futurum dicit Amphitryone seruus Sosia,

Vt hodie abraſo capite calum accipiam pileum,

L I B E R T A S.

Onirocratæ frontem capillis glabram imaginari, in indicium esse autumant libertationis à molestiis & impedimentis. Quin & caluitium ipsum, accortis in iudicium, aut supplicium timentibus, effugium ostendit. Idcirco verò Laetæ demonijs frontes abradi, capillum à tergo demittæ iussurunt, vt longe tutiores in bello essent, adimereturq; hosti facultas in pugna capillum apprehendendi. Nam & barbam etiam ea de causa, præter Græcorum aliorum morem, rasitate consueverunt. Quod si fugam meditarentur, instabat à tergo vinculum æque aasa, quo capi possent: atque ita præcapturæ metu destinatione animo consistebant, aduersiq; dimicabant. Pollux Euboicos opistho comas vocatos ait: & Hæcoteum Timæus ea per terga sula coma insignem describit; id quod Abantes primos omnium excogitasse Homerus tradit. Idem Homerus *κορρικωντας* Græcos ea de causa vocat, vt antiqui eius interpretes tradunt, quod maris esset apud Græcos comas nutrire; in signum fortitudinis: Theseaque primum aiunt anteriorem capitis comam Apollini Deliaeo dedisse.

M O D U S L I B E R T A S.

Alii qui coma tam apud Græcos, quam apud Latinos, mollitici semper signum fuit: comatum enim puerum Græci probri causa dicunt. Et Cicero passim, capillum nunc compositum & delibutum, nunc comptum & madentem, nunc calamistratam in vnguentato Consule comam incescit. Vituperat & Maro madentem crinem Mæonia suffultum mitra,

DE SEMICRINITO CAPITE.

Siris non semel dicendus est nobis, tot & tanta fuerunt ea quæ super hominis celebritate veteres memoriæ prodiderunt, dum commentum alij, historiam alij consecratur, veluti de semicrinito eius capite varia traduntur.

O S T R I D I S P E R E G R I N A T I O.

Nam eam effigiem in Ostridis memoriam fieri, autor est Xenophon, quisquis ille fuit qui scripsit Æquiuoca, quo nonnulli peregrinationem eius ostendere interpretantur. Ita verò habebat simulachrum huiusmodi, vt qua parte crines & barba promittebantur, ita prolixi sinerentur, vt alteram oris partem omnino cooperirent. Causam hanc afferunt: quod toto expeditionis tempore quo Gigantas bello percussus est (id decennium in Italia fuisse ferunt) capillum & barbam nutrexit, quam mox in Ægyptum reuersus deposuerit. Vnde mos inoleuit apud Ægyptios, vt peregrinantes barbam & comam nutreissent. Superioribus annis facies huiusmodi dextera parte capitis crinita, laua abraſa, Viterbij antiquo lapide visebatur: egoque apud Petrum Melinum virum Rom. nobilitate & literarum peritia insignem marmoræ capitulum ydi à sinistra parte capillatam, à dimidia altera glabellum.

M A R I V M I N T E R I T V S.

Concedores (nam libenter hos in comitatum accipimus, & eorum dictata magnam cum Ægyptiacis hieroglyphicis similitudinem habent) rem aliter interpretantur. Nam dexteram capitis partem capillis denudatam imaginari, ostendere aiunt mares conſanguineos extinguui debere, quod

quod si nullus habuerit, damnum nihilo socijs aliquod extimescendum.

Sed verò lava capitis pars sine capillis esse visa fuerit, cui hoc accidit, feminas, si quas habet con sanguinitate iunctas, interituras ostendit. Si non habeat, alicunde damnum omnino obuenturum: cognatorum enim hi significatiuum caput constituunt. Dexteras verò partes mares, sinistras feminas, in Tauri commentario non ex coniectorum tantum opinionis, sed & medicorum & philosophorum & astronomorum etiam traditionibus indicauimus.

Quidem Osiridis rem curiosius interpretantur, Solem aiunt apud Aegyptios Osiridis nomine acceptum, & manifesto naturas ipsius argumentò latus partes abrasas ostentare, dexteras verò hispidas. Nam quo tempore dexteræ, hoc est, septentrionales mundi partes inambular, videntur omnia, herbis fruticibus, arboribusque tum pubescentia, tum hispida: quo in laeuam vertente, abradi omnia videntur.

Capitiuum verò caluum: vt idem coniectores opinantur, senectutem indicat inopem & infelicem.

Quod si toto capite caluicium esse visum fuerit, amissionem eorum que ad vitæ ornamenta pertinent, præmonstrari tradunt. Quin & abradi caput, nisi sacerdores sint, aut scura, aut quod id facere consuerint, malum portendit, bona quippe eorum vi auferenda: nauigantibus naufragium, morbo affectis periculum extremum, citra mortem tamen, quoddam moris sit naufragio factò capillum deponere, neque non à morbo conualescentibus.

Quod verò sacerdotes Aegyptij quotidie, rasabant, neque vllum capillorum vestigium toto capite cerni patiebantur, hieroglyphicè significare volebant, superflua omnia summouenda, cuiusmodi significatum habetur xxxi Deuteronomij, vbi si mulierem quis, ex hostico viderit approbaveritque, ita vt eam uxorem ducere, concupiscat, iubetur, inter alia caput eius detondere, vnguesque præcidere: hoc est, vt Cyrillus interpretatur, si quid in profanis disciplinis deprehenderit, quod approbemus, idque in vsum nostrum transferre cupiamus, dandam operam vt ex his que superflua fuerint, amputentur.

In diuinis deniq; literis multa leguntur de Sampsonis coma, quam studiosissime nutritur, propterea quòd ea capiti esset applicita, quo diffusior erat, eo ipse viribus valentior, & ad iniecta quælibet vincula dispendenda robustior efficiebatur: ea verò detonsa, deficiebat viribus, & toto robore destituebatur. Intelligitur verò Sampson Nazareus, vir aliquis Deo dicatus: comam enim isidorus religiosissimè vti dictum nutritur: per quam amplissimè virentis ornamentum accipimus, quæ caput, hoc est, intellectum nostrum decoret, quæ quo magis excrescit, eo fortiores aduersus aduersarios motus efficitur. Per alienigenas qui vincula contendunt iniicere, humanos affectus, & concupiscentiæ vim intelligimus: Id eam inuunt preces sacre, dum parci nobis ab alienis supplicamus. Quod si eueniat, vt humana vici fragilitate mulieris Dalidæ, hoc est, corruet sensus amore corripimur, declinamus in somnum, & in eius gremium obdormiscimus, obliuiscimur eorum que rationis lumine irradiati vigilantes operabamur, iam facti desides ignauique, bona opera intermittimus: mulieris dolo rotemur, hoc est, voluptatis insidiis illecti spiritus, fortitudinè amittimus, & in hostium ita potestatem incidimus, qui nos vexent, exagitent, & ludibrio habeant. Nulla enim re magis cruciatur homo, quàm rerum humanarum cura: aut enim simulac huic deditus fuerit, avaritia, aut amore, aut odio, aut invidia, aut alia quapiam lute molestatione que male affectus assidue laborat. Vbi verò respiciat (id enim est vbi expergefactus fuerit) errore agnoscat suam, penitentiæque adductus amissam fludet comam reparare, paulatimque vires ita resumere, donec pristino recuperato robore, peccato iam moturus, cum vniuerso inimicorum conuentu in se ruinas trahat, extinctaque omni cupiditatum & victorum manu, mundo etiam ipse monatur.

C

DE CANICIE.

S E N E C T V S.

Speruacuum videtur, per canos senectutem locorum vbiq; significatam dicere, sed illud commentatione non iniucundum fuerit, quod in hanc sententiam ostenta olim præmonstrauere. Galbæ siquidem, cum is prouinciâ Hispaniam Tarraconensem ingressus sacrificaret intra eadem publicam, accidit vt puero è ministris acerram tenenti capillum repentè toto capite canesceret: quod rerù mutatione significare atuspices respondere, successurûq; iuueni senem. Nam is Neroni Claudio successit, qui alterum & xxx natus annum sublatu est, ipse tertio & septuagesimo ætatis anno Imperium adeptus. Sedenim coniectores omino sum habent, si vel puer vel adolescens in senem mutari sibi visus fuerit: mortis enim propediem affuturæ signum

IMPERITIA.

A Facere mihi videtur ad institutum negotium (vt id etiã addamus) quòd facerdoes illi imperitum hominem, eumque præsertim qui vniuersum vitæ tempus domi sessitarit, nec aliorum mores hominum peregrinãse vrbes inspexerit, vt ita rerum ignarus sit, ne rei cuiuspiam rationem norit, non amicitia, non hospitalitatis iura susceperit, ipse quis sit, vtrum sit, an non sit, id quoque nesciat, per asinum caput humano appositum trunco significabant. Asinum enim esse imperitia hieroglyphicum, suo fatis commentario declaratum est. Solitus verò Ægyptios humana corpora brutorum capitibus insignire, prout hoc vel illud animal alia atq; alia præ se ferebat significata, testimonio ea multa sunt, quæ in gemmis, in marmoribus, in æs, ad hanc vsque diem monumenta superauerit, quorum intellectus ad simplicium significationes referendus est. Hæc enim hoc loco persequi, infiniti laboris esset, & reliquis commentariis de animalium significationibus deriperet argumentum.

DE CERVICE.

B **A** Diuincta capiti ceruix est, ita vt caput raro sine ceruice proponatur, Ea autem vel solã ali- quod habet hieroglyphicum. Nos igitur & naturam & hominum mores secuti, aliquid etiam super ea referemus. Neque enim frustra illa modò mollis atque summissa, modo rigida erectaque, sed veluti ex habitu gestuque aliquid præ se fert quod omnibus manifestum videatur, ita non indiligenter veteres sua inde significata desumpsere.

SUPERBIA.

In diuinis sanè literis pro arrogantia atque superbia ceruix accipitur: quare Psalmo trigesimo supra centesimum, impiorum concisas ceruices legas. pro edomita superbia. Quamuis eo loco non desunt qui Funes, hoc est, Vincula legendum asseuerant, quæ scilicet iniecturos se minitabantur. Pro elati verò animi signo: Filia Sion ambulauerunt extento collo.

FEROCITAS.

Nostri ferocitatem per ceruicis hieroglyphicũ exprimeret maluerunt: vnde Horatius Epistolis: *At vos Sen calidus sanguis seu rerum inscisa vexat Indomita ceruice feros.* Et elata rigidæque ceruicis homines; phæsiognomici superbos esse dicunt. Et apud Esaiam cap. xv. contumax huiusmodi vitula, sternax, & indomita, pro ingenij nostri documento notatur. Et Psalmo xxxviii. supra centesimum: Dominus iustus concedet ceruices peccatorum.

AHDACIA.

Pro audacia, multa apud Ciceronem, vt illud in Verrem: Tamèn si qui erunt tantis ceruicibus recuperatores, qui audeant in provincia, cum prætor adit, contra voluntatem eius iudicare: & huiusmodi pleraque.

SUMMISSIO.

Contra verò summissum animum, apposito iugo significat, estque hieroglyphici huiusmodi **C**metaphora apud scriptores vsitatissima. Cic. in Ant. Dandæ ceruices erunt crudelitati nefaria: legiones ad urbem adducere, & eas in ceruicibus nostris collocare cogitat. Et de natura Deorum, Itaque imposuistis in ceruicibus nostris sempiternum dominium. Absque iugi verò signo in obsequij significatum vitula est Osæ x. quæ trituram amare docta, super Ephraemei colli pulchritudinem transitura sit.

DE DORSO.

Gibberici subicitur dorsum. In dorso gibber esse solet. Gibberosus homo hieroglyphicum eius est, qui, vt in diuinis literis habetur, reicitur à sacris, eumque significat qui flagitiorum sarcina oneratus est, neque tamen errorem aut delictum intelligat suum, vtpote qui non videat mantica quod in tergo est. Vide verò illud, Quid operatur gibberosus quasi reclus: ab Rege Israël dictum in regem Syria.

FUGA.

Dorsum autem fugæ manifestum est hieroglyphicum. Vnde primo Regum, vbi de Dagonis idoli casu scribitur, Arca Domini iuxta locata, noctu fractum dissiliisse, manèque dorsum eius tantum inuentum: quod iudicium fuit, veri numinis aduentu falsum eiectum, & in fugam actum. Nam qui fugiunt, persequentibus dorsum dant. Eadem sententia Psalmo scriptum: Quoniam ponēs eos dorsum: hoc est, coges eos arrepta fuga dorsum obuertere. Id nostri dixere, Terga dare.

CC 2

Ὁμματ' εὖνε φάτος βλέπειν γλαυκί.
Suavis est viri benevoli oculos intueri.

IVSTITIA.

A PVD Ægyptios sacerdotes primū omnium iustitiæ seruatorem per oculi patentis hieroglyphicum significari compertum est: frequenq; dictum apud Græcos, quod minime ignoratis, *Θίκης ὀφθαλμοῦ*, Tuisti Plato Legum nono, iustitiam Speculatricem atque Vindicem appellat. Chrysiippus oculos iustitiæ acres, rectos, atque immotos facit, quod eum, qui recte iudicaturus sit, non oporteat huc aut illuc oculos ab honesto deflectere. Illud etiam notis ex Diphili Concedia:

Ἔστιν Θίκης ὀφθαλμοῦ θεῶν τὰ ἰσάνθ' ὀρᾶ. quod Nepos meus ita reddidit:
Est qui tuetur cuncta iustitiæ oculus.

Apud epigrammatarios, qui temporis iniuriam pericere, pulcherrimum habemus pentametrum:
Ὁμμα Θίκης κρηθρὰ πάντα τὰ γιγνώμεινα. quod Nepos idem.
Cerunt omnia que sunt lumina iustitiæ.

Hinc aliqui in facienda dictis fide, iustitiæ oculum attestantur. Orphei quoque id de Sole dictum, *Ὁμμα δίκαιοσύνης*, cui iustitiam in primis veteres dedicassent, Vnde Bithynni, quod scribit Arrianus, iudicia ex aduerso Solis sedentes exercere consueuerant. Et veteres Theologi iustitiam prodidere vt Proclus ait, è medio Solis throno per cuncta propagari, omniâque, veluti Sol ipse omnium moderator est, dirigere.

MODERATOR.

MARCUS Tullius vester Solem mōdi Mentem & temperationem appellat, Scipionis somnio. Et vetustissimi illi sacerdotes moderator hieroglyphicè significaturi, oculum & sceptrum facere soliti sunt: nonnunquam in sceptro ipso ramusculos complicare, vt in complexum coeuntes oculi speciem in medio spectandam informarent: eâque specie Osirin, quasi multoculum dicere vellet, intelligebant. Nam os Ægyptiaca lingua, multum: *τ' ῥ'* i verò oculum significat, cuius interpretationis & Plutarchus lib. de Iside & Osiride, neque non Eusebius meminere.

IMAGINÉ enim Osiridis apud Plutarchū fulgēti admodū amiculo vestitā habemus, ex quo Solis vis intelligebatur. Apud Eusebiū *ἔστιν μίμν τὸν ὀσπριμ πολυὸφθαλμου εἰκότως*. Hinc Homericum illud:
Ἥλιος δ' ὅς παύντ' ἄφορᾶ, κ' πάντ' ἔπρασεν.

Quem secutus Maro dixerit:
Sol qui terrarum flammis opera omnia lustras.

Illud verò non ignoratis, eundem esse Osirin & Dionysium: vnde Eumolpus,

ἄσραφαὶ δότυσση ἐν ἀπύνησι πυρσέτῃ.

CUSTOS.

QUIL etiam ab officio in vniuersum corpus præstito, custodē ex oculo hieroglyphicè significari compertimus. Vnde oculos nonnunquam geminos rotidem capitibus incumbentes aspicimus, quod *DIS MANIBVS* interpretantur. Capita enim Manes apud Ægyptios, oculos verò diuinitatem præ se ferre manifestum est. Maximè verò admirandam esse custodiam, quam oculus pupillæ præstat, ex Euthymio didicimus: siquidem Psalmo *xvi. i.* philosophatur, T unica super tunicā, & alia quedam integumenta eam muniunt, quorum alia tenuia & translucida sunt, ne vllam pupillæ, quæ suapte natura humida est, ac perinde mollis, inferant asperitatem: alia verò exteriora crassiora, vt palpebrarum tunica, quæ duobus est femicirculis distincta, vt pulueris atq; særis incursum & parvula quæque animalia in oculos inuolare solita, repellat atque summoueat. Quin pilis etiam valatæ sunt, vt sudorem propè fluentem aliò auertant, neque in oculum influere permittant. Acutum enim & salsum sudorem esse, ac perinde molestum & cruciabilem, si oculum attingerit, futurum.

DEVS.

PRæclara autem illa sunt, quæ de Deo ipso per figuram nuncupationemve oculi commonstrato, intelligebant: veluti scilicet in minori mundo oculi sunt articulorum omnium præstantissimi pulcherrimique ac omnium actuum moderatores, ita Deum illum optimum maximum, mundi oculum, patrem luminum à Iacobo nuncupatum, omnia formositate transcendere, omniâque gubernare, atque vt ait Apostolus, nihil eum latere, cuius oculis omnia nuda & aperta sunt, atque ita bonos & malos speculetur: & vt quæ pro facie sunt homo videt, ita quæ delitescunt in imo corde prospicit Deus, & perscrutatur. Hinc eruditorum opinio est, *θεῶν ἀπὸ τῶ θελομαι* dictum, quippe quòd omnia prospiciat, vt inquit Eucherius: quique oculi in diuinis literis Deo attribuantur, eius sunt signum intelligentiæ, cui porrò nihil occultum sit. Cyrillus libro nono Apologiæ, qua Iuliani Apostatæ ma-

ledicta caullationeſq; in pietatem noſtram reſellere aggreſſus eſt, vbi ille Moſeos ænigmata reprehendit, qui verbis, non occultis rerum inuolucris, humanum genus erudire debuiffet, is omnes qui antiquitus habiti ſunt ſapientes, huiusmodi inſtitutionis genere uſos indicat: cumque Egyptios memorat, eos dicit per oculum, & adiectum ſcipionem, vt paulò antè diximus, Deum intelligere voluiſſe, quippe ſummam ſuper omnia naturam, quæ ſcilicet omnia conſpiceret, ac omnium dominaretur. Per Sceptum enim paſſim Regiam intelligi dignitatem. Quinetiam abſq; oculi pictura plerofque veterum reperiimus Deum per ſtantem baculum figuraffe. Cur verò ex humanis membris oculum illi pro Dei ſigno deſumpſiſſent, eam afferunt rationem: oculum humanum miſtura ſuæ materiæ aliquid lucis poſſidere, quod in nonnullis tam efficaciter exploratum eſt, vt per medias noctis tenebras, oculis repente patefactis clare cernant: id quod præcipue Tiberio imperatori contigiffie prædicant. Et ætate noſtra M. Antonium Sabellicum, dum apud nos Græcè diſceret, de ſe affirmantem, audiui, quotieſcunq; noctu excitaretur, aliquandiu & libros & inſtrumentum cubiculi vniuerſum liquidiffimè diſcernere ſoluit. Quo conſtituto, congruum identidè erit, vnicam ac primarium illud lumen, quod omnem ſupereminet lucem, eum ſit dirione fulgentiſſimi ſplendoris potens, cuiusque omnino domibus, pro luce merito nominari, eam mundi Lucem profiteri, ac per oculum, lucis receptaculum figurari,

ANGELI.

Quatenus verò noſter oculus, licet aliquis ſit partiiceps lucis, alterius tamen luminis indiget, ſi videre velit, eum Diuos, ſiue Angelos, ſiue vt veteres plurimum dicebatur, Genios referre aut ſumant: qui quidem ſine ſuperioris luminis, hoc eſt, Dei ipſius irradiatione, obire per ſe proprium munus intelligentiæ nequeant: intellectum enim quaſi oculum videri, qui non ex ſe, ſed lucis participatione videt. Oculum porro, hoc eſt, ipſum intellectus vigorem, non omnino eſſe ſimplicem, alioqui aduentantis lucis compoſitionem concretumque minime pateſceret. Hinc communis eſt autorum ſententia, conſtare angelos ex actu & potentia: quod altiori quadam in quaſitione elucidari deberet, niſi ſolaſ hieroglyphicorum commentatione mihi demandaffetis.

SERMO.

Vt ceptum igitur proſequamur argumentum, eundem Oculum iuuenimus eſſe ſermonis hieroglyphicum apud Egyptios, ſermonemque ipſum dupliciter cõſiderari. Vno modo, quatenus loquendi facultatem à natura conſecuti ſumus: altero, quo in hoc vel illud idioma linguam inſectimus, & in proprio arte & elocutionem adhibemus. Simplicem itaque ſermonem illum per linguam tantum figurari: ſed ſi cultum & elegantiam acceſſiſſe innuere vellent, linguæ oculum ſubſanguineum ſubiiciendum, Vigorem enim in eo quendam ita oſtendebant, aut animæ principatum, cuius in ſanguine ſedes eſſe fertur. Sic autem perfectos animæ ſermones eſſiſſe viſi, ſimilitudine à nobilitate ſumpta, quæ vt præcipue oculis ineſt, ita etiam ſermoni congruit, caſum quippe multiplici deſinentia, pronunciationis varietate, accentuum tenore, alio atque alio oris, ac totius domum corporis motu, vel ab arte, vel à natura concurrentibus,

CONTEMPTOR DIUVM.

Alicubi videmus in ſolea inſculptum oculum, quod iuniores pro animo Deo ſubiecto, & ad eius obſequia parato, poſuerunt, quod ego aliorum iudicio reliquerim. Scimus nos ſoleam ſimpliciter calcandi ſupprimendique indicium eſſe, ipſo vno, quod ſatis eſt, Virgilio dicente:

Atque metus omnes, ſtrepitumque Acherontis auari

Subiicit pedibus.

Ideoque diuum contemptorem, impium & perditum hominem intelligi, videri conuenientius.

F A V O R.

Neque deſunt qui oculum fauoris & beneficiæ ſignum dicant: & in ſacris verbum Aſpicere, ſignificare ſe propitium & benignum oſtendere. Videmus enim apud Maronem, vbi Iupiter Libiæ deſiit lumina regni, Reginam ritè quietum accipere in Teucros animum, mentemque benignam. Contra verò de Pallade acriter irata; Diua ſolo fixos oculos averta tenebat. Hunc verò fauorem, qui per oculum indicatur, theologi noſtri Gratiam vocant. Vnde quos Deus aſpicit, fortunari: quos auerſari videtur, derelinqui, & infelices eſſe profiteſcunt. Et quoniam nutus plurimum in palpebris conſiſtit, ſunt qui palpebras attributas Deo, locutionis eius quæ in diuinis literis habetur, hieroglyphicum eſſe dicant. Vnde de incomprehenſibilitate eius ſacramentis atque iudiciis, diceret Eucherius Pſalmo, dictum, Palpebræ eius interrogant filios hominum. Hieronymus quoque iſdem verbis, palpebras (ait) incomprehenſibilia iudicia Dei eſſe, eodem citato verſu,

CASSVS LVMINE.

In diuinis literis, vt hoc ſubiiciamus, obæcatus pro eo ponitur, qui Dei nullam habet cognitionem, neque vllam veritatis lucem intueri poteſt. Quod verò Aſſertor noſter ait de oculo, qui mentem

rem infestæ atq; seduat, eruendo, ineptè quidam, imò impie atq; Iudaicè carneum uentum re ipsa effodiendum abiiciendumque intelligunt: unde nonnulli, nacta hinc calumniandi anfa, in Christiani ingi suauitatem, onerisque leuitatem, dura nimis præcepta Christi vocauerunt. Cæterùm si tam stupidi sunt vt Euangelicæ lectionis sensum non intelligant, sciant Chrysostrum, Cyprianum, & Hilarium, doctos probosque alios pleosque omnes de amicis illis declinandis intelligere, quorum nobis perniciofa sit consuetudo, dum vel exemplo, vel etiam adhortationibus adducere nos à bonis moribus & à vitæ integritate conuincuntur. Omnia enim fatemur amico deberi, sed vsque ad aras. Atque hic subiticiisti mi patre, profatus tantum, ne reliqua prosequerere, honorem habere te auribus grauisimorum hominum, cum lepide τ η ο μ ε ν ο s coniectari se profertus est, cur tibi tacendum imperaffes, addens in explicanda rerum natura obsecrationibus scriptorum locis in lucem erudiendis, sibi, vt patet viro philosophiæ studiis dedito, nullam esse debere verecundiam. Nam tu inquit, oculum amoris lasciuæ etiam esse signum ideo dicere noluit, ne Venerem ex obscæno carmine lumine esse pæto probare cogeretis. Atqui poterat Venerem huiusmodi oculù ex Hesiodi Theogonia proferre: hunc enim, vt nosti, poëta vetustissimus ἐπιθελαεου appellat, quasi lasciuia amorisque plenum, & mobilitate lubrica quoquo se facile vertentem, hominisque mentem, in quem infixerit, tenacissimè complicantem, sumpta Hesiodani vocabuli à clauiculis vitium metaphora, quasi aspicientes laqueis & vinculis deuinciat atque constringant. Hic tu Patre: Scio quid me deceat. Sed ea potius de causa finem feci, q; nuper prælegendo, & nunc dicendo, lassulus mihi videbar: quare nisi vobis graue est, vos reliqua prosequimini, οὐ μὲν φέρτεροι ἐστὶ κρινεσθαι ἢ λήθην. Hic Thomæus multa de te honorificè locutus, admittendam lassitudinis excusationem dixit. Vt verò dictionem tuam prosequeretur lepidus senex, multa super amore ex Museo & Platone disseruit, quemadmodum is ex pæti amari corporis oculis in amantis pupillas inuolet, ibique aperta sibi via in medium vsque cor penetrat atque transfiliat, siue spiritus, siue sanguis sit tenuissimus, qui corpus in alienum tam lubricus illabatur, idcircoque signatè admodum inuerecundi, ac maximè petulantis hominis hieroglyphicum fecti ex oculo subsanguineo, obseruatum ab iis, qui physiognomiaz scientiam tradidere: quare apud Lucianum de lasciuo & admodum improbo adolescente dictum, habuisse eum ὑφαμου ὀφθαλμοῦ. Neque temerè Ouidium inter lasciuæ signa posuisse, purpureas genas pollice tangendas, cuius hæc sunt carmina:

*Cum tibi succurret Veneris lasciuia nostra,
Purpureas tenevo pollice tange genas.*

IBIDINOSVS.

Itaque si hominem Veneris vsui intemperanter deditum significare quis voluerit, eius aiebat Ioculus glabris ex toto palpebris effingendos, quarum pili tunc defuere incipiant, cum res venetea cœperit exerceri, eoque magis decidunt, quo amplior accidat eius rei vsus.

PRESTANTIA.

VITA MORSQVE.

A Ddebat denique ad ea quæ de amore aut pulchritudine, aut alia quapiam charitate quæ affectum excitet, disseruerat, oculum esse vbique hieroglyphicum, rei quæ maximè præstet, quæque carissima omnium habeatur: Catullianaque illa tot exempla, quæ toto pafsim opere comperiuntur, rei locupletissimum facere testimonium. Sed quòd in insularum peninsularumque omnium ocellum dicit, ex Pindaro desumptum, qui Agrigentum Siciliæ oculum vocet, Olympiis, ode secunda, οὐκαλιε τ ἴσας ὀφθαλμός. Atque in hanc sententiam Tullius: Hi duos oculos terræ maritimæ effoderunt.

P ER adaptum autem oculum hieroglyphicè Vitam significari, veluti per eum clausum, Mortem. Hinc apud Homerum totiens, Intueri solem, pro Viuere: hinc Claudii lumina, apud eundem, neque non apud nostros vbique, pro mori. Oculos enim morientibus operire, rursusque in rogo patefacere, Quiritium magno ritu sacrum fuisse legimus, ita more condito, vt neque ab homine supremum eos spectari fas esset, & cælo non ostendi nefas, autore Plinio,

Iam & monoculos Cyclopas hieroglyphicè confictos ea de causa quòd eorum officium circa fulgurationes, & fulmina, & huiusmodi alia versari commentum fuit, quæ quidem in aëre fieri manifestum. Aër autem cùm in medio sit situs, datus est locus fabulæ, vt oculo vnusquisque vno tantum in media fronte sitò præditus haberetur. Ita interpretès Hæsiodi Theogonia commentati sunt.

IOVIS PROVIDENTIA.

Statuam demum Iouis in subdiali ara, ad quæ Pórsamum Troia Scapta incensaque confugisse præditum, tribus insignem oculis fuisse ex Pausania cognitum: idq; simulachrum à Stheneloo Capanci filio Argos translatum: Hieroglyphicè verò indicasse triplicem eius providentiam, quæ cœlestia, maritima, & inferna curat: Æthereum enim eum passim & ab omnibus appellari. Quòd maris imperium gerat, & nostri sepius, & Æschylus atque alij apud Græcos ostenderunt. Quòd infernus etiam sit, Homerus *ἠγίαθ' ὀφθίον* eum vocat. Atque idem de Iunone apud Maronem: Iunoni infernæ dictus facer. Atque hic cùm Leoniceus & screatu & pituitæ absterfione paulum substitisset, RANERIVS excepit: Quantum ex iis quæ hætenus allata sunt obseruauit, pauca admodum & iciuna propemodum ea esse conspexi, quæ veterum traditione ad hieroglyphicorum explicationem extare comperimus. Animaduerti verò te Thomæ cantè admodum ad Græcorum & Latinorum eruditionem confugisse, vt rem ipsam locupletares, abundantiorémque redderes: quod & Urbanus egegiè fecerat, cùm ad sacras præcipuè literas deflexisset. Nam quamuis rerum effigies pro verbis positæ sint ab Ægyptiis, in iis tamen, vti video, philosophorum, poëtarum, historiarum, & diuinarum etiam disciplinarum sententiæ delitescunt: quæque illi angusti oculorum spatiis includere, reliqui ea per latissimos eloquentiæ campos produxere: vnde ansa datur commodissima, rem amplificandi, & quæqua liberuit, cum simile nūquam desit argumentum, peruagandi. Rectè quidem Ranerius doctissime iudicas, respondit LEONICEVS, Ægyptiorum argumentum hoc latissimè diffundi posse. Nam & Hetruscorum doctrinam de prodigijs, & ipsa Onirocritarum commēta, cùm Physica magna sui parte sint, ab Ægyptiis emanasse crediderim, qui præsertim videam ipsam Hippocratem nostrum tantæ claritatis medicum, decumbentium suorum somnia vsque ad eò magnificere, vt ad hæc vel illam imaginem, quæ videri visa fuerit; morborum, quibus affligerentur, naturam explorauerit, seduloque his animaduersis, opportuna remedia singulis adhibuerit: quæ quoniam ab eo diligentissimè descripta sunt, superfluum fuerit commemorare. Tum RANERIVS: Habendæ mihi sunt tibi Leonicee gratiæ non vulgares, qui coniectores mihi chariores esse facis, dum eos Ægyptiacum quid sapere docueris, quibus sum ab ineunte ætate mirificè delectatus. Dumque Urbanus, atque mox Thomæus loquerentur, titillabat me cupiditas quædam, vt ad ea quæ dicebant, de somnijs quædam non incongrua subiicerem: sed verebar sermonis tam iucundundi cursum interturbare. Atqui, inquit LEONICEVS, opportunè vir clarissime partem hæc de somnijs tractasses, nobisque, si horum ego animos perspectos habeo, rem gratissimam fecisses: quare omnes te obsecramus, vt quæ dicturus eras, iamiam incipias explicare. Subsecutus est RANERIVS. Cum oculo, de quo hætenus multa sunt dicta, cilia componenda mihi videntur, neque non supercilia. De cilijs Leoniceus, dum palpebrarum tangeret nuditatem, optimè.

SEVERITAS.

Supercilium ego pro seueritate hieroglyphicè positum video, cuius vos eam affertis rationem, senibus peculiarem esse seueritatem, eosque passim ita habitos. His verò supercilium maximè nutriti, & plerunque ita hirsutum haberi, vt tondendū sit, vnicuique manifestum: quod propterea euenit, vt vester tradit Aristot. quia supercilia compagini sunt apposita ossium, quæ senectente ætate laxantur, & ita plus humoris transmitti patiuntur, vnde supercilijs alimentum affatum impendatur.

HILARITAS.

Sed longè secus inuenimus Onirocritas sentire, qui supercilium hilaritatis indicium esse posuerunt, bonique alicuius aduentantis præsagium, si & densum & bene coloratum apparuerit: maximè verò si mulier ea fuerit, quæ per somnium id se videre imaginata sit: femellis enim id studium accuratius, vt etiam intingant, ad venustatem augendam. Solere nos præterea & serenitatem frontis, & animi iucunditatem, ex supercilij relaxatione interpretari.

LVCTVS

METEORA.

L V C T V S .

A Glabelum verò supercilium somniare, luctus esse significationem, iidem Onirotitz commenti sunt : cuius signi causam afferunt, quòd veterum mos esset supercilium in luctu vellicare.

I V N O .

I D quòque mihi videret observatone dignum, quòd apud Sex. Pompeium habetur. Oculi superius integumentum in tutela Iunonis esse, quòd eo protegentur oculi, per quos luce fruimur, quam ab Iunone tribui putabant, atque inde Lucinam eam dictam. Et partem eam capitis illi dictam tradit Varro.

N V M E R O S A P R O L E S .

A Pud eosdem cònectores, eum quò tris oculos habere se vel plures imaginatus sit, si ducturus uxorem sit, bene illi euenturum portenditur : filios enim quos quæserit, breui suscipiendos. Indicium enim filiorum esse oculos, Artemidorus tradit, somniorum oraculis explicandis, propterea quòd & amabiles sunt, & instar oculorum chari, neque non senescentibus duces, ministriq; agenda. Quòd enim ad amorem facit, in promptu est dicitare nos, ferre in oculis eos, quos charos habemus, & vnicè diligimus. Præterea dixisse Ciceronem ad Atticum: Oderat, nunc fert in oculis. Et apud Catullum, nil charius esse oculis: Ni te plus oculis meis amare, & huiusmodi multa.

O R B I T A S .

S I verò quispiam utròque oculo per nocturnam imaginem obæcari se visus fuerit, eum aut filii Sorbandum, aut fratres, aut parentes amissurum aiunt. Fratres quidem, propterea quòd oculi inter se germanitate quadam còiuncti censeantur. Parentes, quòd iam lucem præ se ferunt, in quam nos eorum beneficio pròderimus. Quòd etiam filios, ea quæ superius allata est causa.

C Aeterum si quis compeditus sit, aut alia quapiam calamitate circumseptus, bene illi euenturum si obæcari sibi videatur: securitatis enim id esse indicium propterea quòd mala quæ circumferant, minimè sit inspecturus.

S E C V R I T A S .

C A E C I T A S .

N Eque dissimulandum id quòd ab eodem Artemidoro traditum est : Oculum in aure situm in somniis videri visum, cæcitatatis indicium esse, quippe quòd ostendit, aurium tantum beneficio percipi, quæ oculis legi consueverunt. Idemq; significari, si per singulos manuum digitos oculos quis dispositos inspexerit, propterea quòd cæci tentabundi, manibus oculorum vice utantur. Quæ quidem commenta cum mecum, iam à Leoniceo monitus reputare ceppi, Ægyptiorum inueneris tam similia esse conficio, ut inter hieroglyphica non immeritò locum habere posse videantur, quòd & pictura commodè possunt exprimi, & certam rei rationem suscipiunt. Ad hæc THOMÆVS : Vera quidem, & nulli non approbanda sunt hæc, ornativissime Raneri, quæ dicere commentus es : atque ego in ea sum sententia, ut nihil ferè differre putem, utrum talia quæ recitasti, an vester ea hieroglyphica præponi debeant. Sed quoniam in aures incidisti, venit in memoriam mihi, in his etià esse multa, quæ doctrinam sapiant Ægyptiacam: qualia quæ sint, si permittant socij, libenter enumerem. At quid (responderit omnes) acceptius & iucundius sit nobis futurum, hoc præsertim sermone suscepto, polyhistor noster Thomæ Leonice, cum quanta qualisq; sit eruditio tua ignoret nemo? Tum ille : Vestræ hoc est benignitatis dictum, nam nostrâ quàm pedestria sint satis intelligo: sed qualiacunq; dicam tamè.

Æ Q V V M D O M I N I V M .

A Pud Græcos in Creta simulachrum Iouis absq; aëribus fuisse fertur, argumento, ut qui cæcatis iura daturus est, neminem vllum privatum auscultare debeat, sed omnibus publicè consulere. Eaque de causa sapienter Alexander verè Magnus, alteram præbere aurem accusatori, alteram reo referuare solitus erat. Quòd si quis eum, aut iudicè, alique, aurè vnâ vel auertèrè, vel manu appressa obturantem effinxerit, ad huiusmodi significatum non incòcinnum, ut puto, fecerit hieroglyphicè.

Q Vatuor verò aures, manusque totidem, quibus Lacedæmonij simulachrum Apollinis præditum esse voluerunt, verò nimirum hieroglyphico, nihil aliud significabant, nisi sapientiam, cuius Deus ille symbolum esset. Eam autem & multarum rerum auscultatione, & operibus identidem agendis comparati. Non enim dignè sapientem eum dixeris, qui se rerum cognitioni tantum emanciparit, nisi & facta, quæ probes, inspicias, quæq; is & diligenter & probè examinarit, in vtile aliquod vel sibi vel alius opus promulgavit. Res enim gerere, & captos ostendere ciuibus hostes, attingit solum Iouis, nosser ait Horatius. Neque me fugit alios esse qui hieroglyphicum hoc Lacedæmoniorum

S A P I E N T I A .

summo

summo Deo attribuunt, quia summa rerum sit Pithagorica *πρωτων*, de qua multa dicenda essent, D
 sed enim non sunt hic ad commemorandum necessaria.

D E N A S O.

S A G A C I T A S.

Quoniam verò Nasus est inter aures, interque oculos medius, non est hic prætereundus. Eius autem hieroglyphicum præcipuum est, sagacitatem indicare. Nasutique vocabulum Festo sagacem notat, quòd vniuscuiusque rei odorem statim explorat, & prius scilicet sentiat quàm inspexerit. Sic auritum, ab audiendi curiositate dictum. Sic oculatum, qui ex prompto oculi vitium beneficium. Sic cordatum, qui corde præstet. Tu verò *VRBANE* pater, quia sacra litera odoratum sepæ Deo *Opt. Max.* attribuit, quo sensu sit nobis accipiendum, explicare ne graueris precor. Tum tu *Patruæ*: De Naso quidem vnum tantum nunc succurrit, quod ad hanc rem facere videatur. Nares quippe in Deo perscrutationem eam significare, quæ ipse corda hominum odoratur: eoque spectare illud ex lib. *Regum*: Ascendit fumus de naribus eius. Alibi quæ in sacris literis, odorari, cuius & iudicium & instrumentum est nasus, placere significat. Ita Noe sacrificante odoratus est Dominus Deus odorem suauitatis: hoc est, placuerunt illi sacra, quæ vir ille probus obrulerat. Idcirco Lex hominem qui vel paruo, vel magno nimis, vel obtorto naso fuerit, ab alteri sancto summouet, ne scilicet accedat ad ministerium eius. Tales sunt quibus vel pauca admodum habentur in diuinis institutionibus quæ ipsi probent, vel quibus omnia nullo discrimine tam bona quàm mala placent, vel illi, quibus mala prauaque tantum placent, diceret *Hesychius*. Deinde ad *Rancrium* conuersus: Scio verò coniectores super hac parte multa commentos, quæ tu recensere potes *Raneri*, qui partem hanc tibi agendam suscepisti. Libentissimè, respondit *RANERIYS*. Et quomodo incidimus in nasum, vt ordinem sequar tuum, apud *Onirocritas* *VRBANE* pater, cum qui se magno naso per somnium viderit, magna in rebus agendis sagacitate prudentiaque fore promittitur. Hinc etiam emunctæ naris viros dici eos vsitatum, qui acri sunt iudicio conspicui,

M O R S.

Si verò aliquis morbo decumbat, & absque naso se imagineetur, futuram illi mortem inde præsagiunt, quòd ea pars actutum abijt à cranio,

Vt verò ad aures redeamus, id in primis iocosum est quod apud eosdem *Onirocritas* habetur de auribus asininis, quas qui se habere per somnium imaginatus fuerit, seruitutem ij atque ærumas ingruere homini præsagiunt, nisi fuerit is philosophus, cui tantum eam speciem prospera ominari tradunt, ob tardiorum aurium motum, quæ contantè in huiusmodi animali mouentur, quemadmodum firmam esse debere philosophorum auscultationem volunt,

L O N G A S E R V I T Y S.

Quoniam humane aures apud eosdem coniectores si seruo homini plures accessisse visæ fuerint, longæ sunt seruitutis indicium: multa enim ostendunt extare imperia, quæ somniator is sit auditurus,

A M P L I T V D O F A M I L I Æ.

Contra verò si paterfamilias is fuerit qui plures habere se aures imagineetur, familiæ huic aiunt amplitudinem significari, propterea quòd plures filios & seruos dicto parentis sit habiturus,

L Y C R V M.

Opiscibus autem insomnium idem lucrum apportat: audiet enim multorum voces opera locantium. Verum hæc & huiusmodi pleraque, vt ingenuè fatear quid ego sentiam, ingenij humani argutias potius ostendunt, quàm solidiorem vllam sapiant disciplinam. His dictis ad te *Patruæ* conuersus addidit: Nunc tu autem *VRBANE* pater, si quid sacratius habes super auribus, in medium afferre potes, Tum tu nihil contactus,

C O N T E M P L A T I O.

Dum de supercilio disputatum est, vnum mihi videret esse præteritum, per quod homo intelligitur sublimium diuinatumque rerum contemplatione detentus, propterea quòd supercilia eminentiori sunt loco sita, circaque organa quæ sensum continent, qui mentis agitatione mouentur. Is verò mirum sedem habet in cerebro. Neque negarim apud profanos supercilium pro fastu poni, fastuososque *Superciliofos* dici.

O B E D I E N T I A.

Sed ad aurem potius transeamus, quæ iisdem in sacris literis hieroglyphicum est Obedientia, *vb*i præcipue *Moyfes* secundo immolato arietè, sacrificio quod *Explicationis* *Lxx* dixerunt, alij

S E R V I T Y S.

Sed ut ad linguam conuertat, iam res exigit: quandoquidem, quod superius Vbianus de deulo lingue subiecto ad peifectam fermionis rationem indicat, dicitur: alterius ab eo non alieni adnotet hieroglyphici. Lingua hæc ætati præterita. Natu, qui per linguam fermionem articulata voce cogmentarum intelligebant, ad ista nãu que illam comprehendere, eloquentiam significabat. Sane quidem Hebræi per Leason, quæ lingua est, fermionem intelligunt, vnde fortè λαλόει Græcis. A Dico verbo nimirum Latini Dinguam illam appellauerunt: inde p litera in z mutata, Æolum more, linguam fecimus: vnde etiam Sellam, quæ prius à fedeo, sedda dicebatur. Aiunt tamen Gramatici veteres, Pompeium Magnum Dinguam semper scribere solitum. Est igitur fermo lingua verum pronnnciatio manu hæc est, artificij ope indiget vt in vsum deducatur, sed appareat eloquentia. Nam manum operis esse symbolum vnicuique manifestum est. Quicquid verò vel in iudicando, vel in demonstrando, vel in deliberando coningit, nequaquam solo cogitationis termino continetur, sed actione ipsa perficitur. Opus autem facere cum sit proprium manus, & ab ea prærogatiua potestatem etiam in dices, non absurdè linguam manu rectam effinxerit, in eloquentia significatur, quæ quidem, vt Maro canit, regat, dicit animos, & temperet iras. Speciem etiam aliquot obelificis obserues. Priuatim verò manum quæ linguam, comprehendam faciebant, leonis spolio, claua, phætrâ, & arcu inuito præditum, amatumque eo gestu vt ingredi videretur, facie tamen in humerum conuersa ad numerosam multitudinem, quæ grossum eius subleuaretur, ad quorum omnium aures cæcæ singula aureæ adiectæ essent, quæ vox in vnum quasi nodum collectæ, in perforatam Herculis linguam immittebantur. Contemplari verò erat in ea pictura vultum Herois blando mansuetoque gestu hilarem, ipsosque cæcus hominum ita, catenis tractos spontè properare, quasi alius alium præconire concitarent. Quod quidem siue Gallorum fuit inuentum, siue Lucianus ipse, qui rem conscripfit, quæ erat ingenij felicitas, fabulam ex se committens est, nihil meo iudicio ad eloquentiæ vim exprimendam significantiam excogitari potuit, neque magis hieroglyphicam. Nam quod ad Gallicanum signum spectat, Cornelius Tacitus Gallos ait dum semper artes studiosius exercuissent, militarem quippe, & discipandi rationem. Reliqua ad hanc rem pertinentia, quid singula sibi velint, apud Lucianum ipsam inspicenda sunt. Et quoniam eloquentia tam boni quam mali causa fuit, estque quotiè die, meritò Anacharsis quid esset in homine pessimum, quidque optimum, interrogatus, Lingua respondit, non ut in manus conuerteretur, sed ut in

Lingua porro Mercurio sacra, quam ab eo regi sideræ Mathematici tradunt, velut splenem à Saturno, hepata à Ioue, à Marte sanguinem, cerebrum & cor à Sole, à Venere renes & genituram, stomachum à Luna: Sermonis itaque præses Mercurius, vnde apud Homerum Deus hic ad flumij Xanthi ripam Deorum inter se orto certamine, Latona committitur, fermo quidem rerumque memoria aduersus obliuionem: Quid enim magis inter se contrarium, quam orationis vis, & obliuio? A iunt verò Ægyptij Mercurium primùm omnium verba in ordinem rede gisse, multisque rebus indidisse nomina: literas eius inuentum fuisse, Deorumque cultum instituisse, quæ sine magna vi eloquentiæ immortalium mentibus insinuari minime potuerint. Apud alias quoque gentes in honorem Mercurij, qui Deorum præco fingitur, lingua in sacris disiecta præconi tradebatur. Facit ad hoc nominis ipsius interpretatio: nam Hermen *ἄπὸ τῆ ἐρείφου ἡμῶν ἀέρας*, quod omnino Loqui significat, deductum aiunt. Quique veterum signentorum rationem explicant, per Mercurium nihil aliud intelligi volunt, quam sermonem ipsam, quo solus homo ex terrestribus animalibus honestatus est. Vel Hermes nuncupatus est *ἄπὸ τῆ ἐρείφου ἡμῶν ἀέρας*, quod humano generi fermo sit veluti præditum quoddam & munimentum, vnde *διὰ τὸ πρῶτον* in isto *παρὰ τὸ διαλέεσθαι* fuerit appellatus: eaque de causa linguas illi dederunt, quod ea corporis nostri pars, intelligentiæ nostræ conceptus apud propinquas animas differendo explicet. Est etiam illi cognomētum *ἰππῶν*, quod magna cuiusdam sit utilitatis, summæque ope eos adiuuet, penes quos sit illius facultas. Vnde etiam *οἰκός* dicitur: non enim fermo in perniciem aut detrimentum, dandumve vllum, mortalibus datus, sed vt hominem sospitet atque tueatur. Quocirca salutem, id est, tantis imaginem ad custodiam adhibitam Mercurij simulachro semper adiecebant: atque illi ædem in foro, vbi eloquentiæ vsus plurimùm viget, statui monet Vitruuus ex aruspicum disciplina.

D I S C I P L I N A.

Neqve verò mirum, si omnia Mercurio scripta, inuenta, meditationumque scriptum argumēta, Ægyptij soliti sunt inscribere, solùmque illum & sapientiæ & eloquentiæ arbitrum iudicant, quando is, autore Seleuco, tota rerum vniuersa alia, siue principia malim dicere, viginti millibus

voluminibus (quæ repetimus, quæ accepimus, damus) explicauit, vt verò Manethus asseuerat, triginta millibus, quibus etiam adidit sex millia quingenta, & viginti quinq; in quibus libros de diis empyreicis centum; de æthericis totidem, mille de celestibus elucubrauit, quæ si membrarum tot conuolutæ essent, vix fidem facerent, facit tamen horum mentionem Iamblichus, magnæ vir apud Græcos auctoritatis.

S O M N U S.

Erat & lingua in ara posita, quæ somnum significabat, quod Apollonius Argonauticôn prima indicat, vbi dicit:

ἦρας ἐπὶ τῆ γλώσσοι καὶ ὄνοτο

Αἰθιόναϊς, ἕπιον δὲ δὴ κέρβας ἱεραστοροί

quæ tuus Urbane nepos ita Latine reddidit:

Interea excussis libamina lingue

Spargébant, nigra euertantibus nocte soporém.

Quoniam inquit interpres, antiquis mos erat somnum captantibus victimarum linguas adolere Mercurio, propinatisq; crateribus vinum superlibare, idque ex antiqua philosophia, quandoquidem sermo esse Mercurius perhibetur, cuius instrumentum est lingua, quæ quidem somno incidere quiete tacita. Atq; hinc repertum est eam adolere Mercurio, quod & Homerus ipse tetigit, *γλώσσας δὲ ἰο σαρπί βάλλον*, Linguas imponit in ignem. Qui verò fabulas confectantur, historiam huiusmodi à Direchida in Megaricis traditam recitare solent, Alcaethum Pelopis ob Chryppi cadem in exilium actum, peregrè profectum, vt alibi versò solo degeret, Accidisse verò vt leoni fieret obuiam, qui Megara deuastabat, in quem & alij complures à Megarensum Rege missi fuerant: sed Alcaethus aggressus feram, eam conficit, linguaque eius in ara posita, Megara euestigio reuersus est: cumque ij qui à Rege missi fuerant nonnisi assentire monstrum debellasse, Alcaethus feram linguam ostendens, mendacij eos redarguit. Atque hinc apud Megarenses institutum aiunt, vt sacrificijs quæ fierent, in posterum, linguæ aris imponerentur. Philochorus libro de sacrificijs ea de causa linguas Mercurio adolere dicit, quoniam in corpore pars optima sit, quæque sibi rerum vendicat principatum.

S I L E N T I U M.

ADemus & illud ex Homero, præcisas linguas indicium esse silentij: ille enim, vt nostis, ait, *ἄλλ' ἄγε τέμνετε γλώσσας*, iam dudù incidite linguas, pro, Silentium capesite, vt interpretes exponunt. Quo quidem admisso omine, cum iam satis superque nugarum fucrim, opportune mihi silentium imperabo. Tu verò mi Parrue, hominis suscepto ioco, At nolim, respondisti, virum tam probum, tam modestum, tam eruditum, in abscessa linguæ turpissimam ignominiam incidere: siquidem ex præcisâ in diuinis literis, impurum indicat hominem, qui sordidam, nefariam ac profugatissimam vitam viuat, atque ideo repellatur à sacris, ab omni priorum moderatorumque hominum conuentu turpiter & ignominiose reiectus: de quo Dauid: Peccatori autem dixit Deus, quare tu enarras iustitias meas, & assumis testamentum meum per os tuum? Tu verò odisti disciplinam, & quæ sequuntur, Quod verò contectas in iguam linguas apud Homerum citatis, nostras cuprem ego in flammam, eam intiecerimus, quæ assertor noster accendit, cum x i comites ab eo electi, afflati sunt, igneis linguas ab vnique cuiusque vertice promittantibus. Huiusmodi enim linguæ splendore tanto conspicuæ, omnino significauerunt eam orationis vehementiam, ardorem illum, illamque fandi vim cælitus illis affusuram, vt quæ à diuino Magistro præcepta acceperant, per vniversum mox terrarum orbem persuasibili penetrat enim ignis sermone disseminaret, sanctissimisq; monitis mortale genus incederet, aberrantesq; late mètes, & incitias torpore frigelcentos, pietatis ardore succentas, ad hostiæ puræ atque immaculatæ sacrum incitarent, essetque eorum fulgurum sonitus in omnem terram exiturus: sonitus inquam fulgentium earum linguarum, quas ad incudinem fabricatas diceret Pindarus, qui linguam ferream, Pythius, veritatis indicium ponit: *ἄφ' ἧδ' εἰ δὲ τὸς ἀκρον γάλακτος γλώσσοισι*. Nam dubio procul lingua si fabricata fuerit ad incudinem, ferrea erit: si ferrea, solidissimæ similitatis. Mendacia enim imbecilla sunt, quia tempus veritatem in lucem adducit, atque ita mendacium euanescit. Sanè quidem hodie vel vulgò dicitur Veritatem ad malleum durate, quod idem serò est, quod Pindarus Ad incudinem dixit. Possent autem alia, multa sermone super hoc examinari, atque hinc ad Apollinis plethra, & multiplices Musarum choros sterni via, si præcipue dentes ad linguam, socij conferantur: sed quoniam ego iam edentulus, nullam eis amplius gratiam debeo, cur mihi sic pro eis laborandum nusquam video. Præter hæc, cum reliqua linguæ disputatio de gustu nos appelleret, eaque sit potius physica quàm historica, ad Leoniceum hæc meo calculo transtulcrim, Conseruere reliqui, neque inuitus ille ita loqui cepit,

IMPY-
RVS.

DE GUSTU,

NEmpò, vt susceptum prosequar argumentum, si de oculis, de auribus, de naribus, quid præstare queant, disseruimus, gustatus quoque his accedit, scque tractari postulat, ne per ignominiam præteritus videatur. Est autem hic duplex apud Ægyptios, quorum sacerdo-

DD

tes si delibatum aliquid leuiter, neque tamen plenius gustatum significare vellent, hieroglyphicum linguæ inter primores dentes nonnihil exprorectæ proponebant. Sed si absolutam gustus plenitudinem ostendere curassent, primores gutturis partes, quæ intimæ adhærent linguæ, figurabant. Accidiebant enim illi, quod Medici nostri etiam nonnulli prodiderant, perfectum gustum in linguæ radice consistere: inde enim neruos quosdam, & sentiendi vim illam prouenire. Neque tamen sunt ignarus, esse multos, qui gustatus prerogatiuam attribuunt palato. Sanè Dione cognosce explorari saporem aiebat propter, fungositatem mollitiemque linguæ, perque commissas illi corporis venas, perfundi sapores ad sensum elicitos, non aliter atque spongia exuctos. Huiusmodi verò sensum in aqua sedem suam posuisse. Quæuis verò dicat Alcæon, humore teporeque, atque adeo mollitie lingue sapores internosci, Ægyptij nequaquam cognoscendi saporis instrumentum solam linguam esse conseruerunt, sed cum multis aliis, palatum præcipue participem agnouere: & in nonnullis, quæ gutture carent, simile quidpiam linguæ esse, vt in quodam piscium genere qui ventrem habet ori propinquum, inesse intus sentiendi facultatem. Sunt & alij rerum naturalium scriptores, qui linguam aiunt sapores quidem sentire: & iudicare: eorum verò, suauitatem amaritudinemque in descensu, vnde deglutiantur, exploratè sentiri. Quare Philoxenus magis fortè quàm philosophiæ, gælicæ peritæ, gruis gulam optabat, vt voluptas illa longius deglutitione produceretur. Quantum verò ad palatum pertinet, scimus Catonem gustus sedem in ea esse credidisse. Nam cum Lurconem cuidam ambicenti, vt inter eius familiares reciperetur, negare vellet, ei dixit, non posse se cum eo viuere, qui plus palato quàm cordi saperet. Aduertis tamen, Ægyptiorum, & horum omnium opinionem insurgit Aristoteles, qui linguam in primore sui parte vni perfectius sentiendi saporem, obtinere contendit: nam interiore si tangat, minus illam sentire: quod in catapotis ex aloë, vel amariore aliquo succo pastillove deaurandis, manifestius experitur. Nam cum illa intra duorum digitorum summitate contenta in imas fauces immiserimus, vix tantillum sentimus amaritudinis, quæ si quis lingua vel summa lambat vix ferre possit. Videtur verò natura ipsa, vti rectè reliqua, ita hoc sapientissime constituisse, vt hæc sentiendi vis iuxta labia, & in prima consisteret lingua, quod sapores omnes admitteos exigendosve, antequam ori demandarentur, exploraremus. Quod verò quispiam dicat eo vehementer esse saporis gustatum, quo magis eibus ingestis ori opulentius & contentius mandatur: respondent periti homines, non ideo maiorem gustandi vim in radice linguæ insitam esse, sed propter diuturniorem moram, & affluentioris saporis copiam vehementius sentiri. Hæc atque alia multa prisca philosophi inter se dissidentes prodiderunt, vt minimè mirum sit eos de rerum principis, & aliis à sensu remotis dissentire, si re super omnibus tam explorata diuersi abeunt, nec certiquequam constituere potuerunt.

DE ORE ET DENTIBVS.

Edenim vt iam ad torius oris fabricam conuertamur, Aristandri Telmæij sententia est, os & eius partes esse quali hieroglyphicum quoddam domus, dentes cum primis incolas ostendere. Hoc verò dupliciter accipi: aut enim domesticos esse, aut alienigenas. Itaque superiores dentes domesticorum incolarum signa esse, propterea quod pars illa superior toto ferè capiti adglutinata est atque cognata, inferiores verò alienos idè demonstrare, quod maxilla ea, quæ illos sustinet, tota sit mobilis, atque ita aduentitium nescio quid parte ferè videatur.

DETRIMENTVM.

Sunt autem qui detrimentum per dentes putent significari, in iis quæ in sermone vel voce consistunt, eiusque famam dilacerari obiectantium calumniis obiectant. Nā & poëtæ oratoresque omnes hinc mordere, carpere, rodereque metaphoricè dixerunt, quoties cuiusquam nomen scurriliter traductum, aut hostiliter infamatum inuere voluit. Sed quod planos tantum in huiusmodi significatum coniectores ponunt, Sarcotici nostri ad acriorem vim amplificandam genuinum adhibere, & si jcam nos etiam immiscerunt.

VERECUNDIA.

Apud philologos hieroglyphicum veredundie os videtur esse: vnde de impudentibus dici solet, Aeos os non habere. Hinc Cato Maior Lentulo, qui sputum in eius faciem eiacularus fuerat, absterisa tantum facie dicit: Afirmabo omnibus Lentulo, falli eos qui te negant os habere, arguè vulgatam hominis impudentiam notando, quamuis de sputi copia dicere videretur.

AMORIS.

Neque nescius sum pro amolitione, vt ita nunc dicam, veteres expuendi gestum vsurpasse: vt Theocritus, *ὅς μὴ βαρυνθῆναι ἂν τῆς ἐς ἐμὸν ἴππῳ κλάσαν*, & multa apud alios huiusmodi, quæ recitare superfluum esset. Nam quæ maximè abhorrebant, quæque opprobrio habebant, ea ignorantia designabant. Quin & veteribus Christianis mos fuit, estque adhuc, ad immunda verba expuere, quodam veluti expiationis modo. Ita illud apud Terullianum lib. ad uxorem altero, accipendum: Cum aliquid immundum statu expuis,

Sed ut os tandem comprimam, vno adhuc hieroglyphico illud obturabo, quod apud Horum Niliacū habetur, vt super cibo aliquid attingamus. Nam illic per hominē qui horas comedat, hieroglyphicum explicari tradunt horofcopum intelligendo, non quia horas comedat homo, quod fieri minimē potest, sed quia ab horis alia atque alia humano generi alimenta subministrantur. Huiusmodi vērō horarum pactum commode forte exprimere poterimus, si ex vniuersis que horę prouentibus aliquid decerpserimus, puta, rosas, spicam, & pomum aliquod, quę in vnum fasciculum colligata, ori adaperto admoventur. Horas porrō hic intelligendum tres eas anni partitiones, quę suo quęque tempore singula maturant, vt quippe, æstatem, autumnumque: quę tempora Egyptij, quatuor vni quodq; mensibus nostris complexi sunt, ex Hori regis partitione, à quo his etiam nomen Horis inditum, vt quadrimestris est vnusquisque eorum annus: de quo diffusius scribitur. Apud Lucianum enim legimus, *ὁ μὲν ἑρμὸς παλαιὸς αἰὼν περὶ τῶν βασιλέων, αἰὼν δὲ διὰ τῶν παρῶν ἐξ ἡδυσταίου αἰῶν.* Cūm verò Horus ab Egyptijs Apollo esse prædicetur, nostrivā cum Grecis nomen idem ad quatuor & viginti horas transfulere, quas Solis esse filias Homerus dicit: de quibus, vt hoc *ἄλλο μὲν περὶ τῶν ποταμῶν* ponam, veterem habemus fabulam. Horomazen, cūm in mundi fabrica relictā qua digessisset, quatuor & viginti deos in ouum inclusisset, Id cūm Arimanij gnati ludo perforatissent, bona malis immixta prodidisset, atque ita quantacunque fruamur iucunditate, quocunque simus gaudio exhilarati, serus quid vesper vehat, nos nescire. Hic cūm finem facere visus esset Leoniceus, ad inclinatum iam solem aspectans Rancierus: At nos, inquit, quid serus vesper aduexerit probē scimus, qui bonam huius diei partem, tam iucundis sermonibus exegerimus. Vtinam verò saepe daretur occasio istiusmodi conuentus celebrandi: & cum dicto, saluto dicta surrexit; quod & alij fecero, die prius constituto, quo iterum essent conuenturi illi domum, ego in nauim abij, mox Florentiam, quod fueram, vt scis, per Iulij Card. domini mei literas accersitus, atque ibi primo quoque tempore, tam ea quę ex te audieram, quam quę viri illi eruditissimi differuissent, quęque conuenire mihi visa sunt, in commentaria meā Egyptiaca transtuli, vestra ope fretus & latius & plenius explicandi multa quę curta & angusta nimirum compereram apud autores postea: neque verò fuit me temporis breuitas quę quisque disputasset ad amussim dirigere, & ipsa quę audissem verba repræsentare, quod nonnulli ex amicis à me postulabant; id enim negotium multum mihi temporis abstulisset, nec meæ me occupationes id facere permittissent. Satis igitur à me factum puto, si res ipsa breuiter, quantum memoria complecti potui, recitata sint. Verūm agē benignissime Patruē, Ariarctarchum induē, atque hunc castigandi laborem minimē grauem ducas: quęque me rectē meminisse compereris, asterisco insignias: quę segnitè & oscitant inter excepta, obelo defodices, vt ego hæc aliis communicaturus, iudicio adiutus tuo, audentius id facere confidam. Vale.

PIERIVS VALERIANVS BOLZANIVS AD

SEBASTIANVM CORRADVM DE IIS QUÆ PER
humanum cor, & genitura vascula significantur, ex sacris
Egyptiorum literis.

LIBER XXXIII.

Cœcē tibi Cor meū Corradē iucundissime, cui etiam addidimus genitura vascula, eaque mundissima pudicissimaque. Cor quidem à meo desumptum, qui summam eruditionem tuam, frugalissimum studium, acutum denique, quo posses iudicium, & multū admiror, & plurimum diligo. Genitura vero vascula, causa tua, à quo fruges tot proficiuntur, quibus studiosi omnes avidissime pascuntur: quę hactenus cibum vel putridum vel adulterinum saepe mandere coacti sunt, tu nunc cultura, tuo studio diligentiaque valeant iam recenti, maturo, legitimoque frui. Neque fructus huiusmodi ex Ciceronianis tantum horris electi, sed ex totius Latini nominis possessionibus agrisque decerpiti, quorum hactenus arbores vel teredimibus, vel eruciis, vel visco, vel vileribus, conductorum plurimum negligentia, nescio qua, vitata fuerant, per te nunc purgata, culta, sarratag, in pristinam radere vriditatem, uberrimam incolumemque feracitatem. Sed quod etiam pertinet ad vascula tam in diuinis nostrarum literis, quam in sacris Egyptiorum, neque non apud Græcos præterea quę à corde desumuntur significata, sermonis ipsa quoque indicia sunt. Quæ cum igitur ego libentius sermociuauer, quam tecum, qui sponte me in eam utilium sermonum tuorum partitionem admisisti, qui clarissimo Egnatio collegam consularem me in Quæritura tua cognitione grati procurasti. Quare mihi videbor nō sine magne voluptatis sensu loqui tecum,

quotiescunque memor ero scriptorum meorum, qualiacunque sint, aliquid à te legi, non id fortasse ingenio & eruditionis tue responsurum, aliquod tamen auturum mei erga te animi testimonium.

DE CORDE.

T verò de corde exordiamur, per id ita concinnatum vt loco cateulave suspensum à gutture propenderet in pedibus; probi hominis orationem indicabant; vt qui mentiri aut fallere nefecerit, sed vt vulgo dici solet, ea ex ore proferret, quæ corde concepisset: ea scilicet loqueretur, quæ ipse sentiret; omni furo mendaciorum p̄bet. Hoc ipsum Cicero; toto pectore, de sinceritate loquens, dicit. In pectore enim sedem habere cor, manifestum, atq; illud, Aperto pectore frequentissimo eorum vsu, qui citra fucum loqui se profitentur. A quo loquendi candore Mercurius fuerit à p̄betoribus appellatus, candidum enim veteres à p̄betoribus dicebant. Præterea pectus pro recessu quodam accipitur sapientiæ. Vnde Horatius:

Non tu corpus eras sine pectore.

Et in hac sententia accipit Ambrosius, quod Apostolus ille, qui ante alios diuina sapientiæ donatus est, ad CHRISTI pectus reclinat in cœna caput.

CONSILIUM.

Atque hæc illa est bulla, quæ p̄betis in genuitatis insigne fuit, de qua multa suo diximus commentario. Quoniam verò cordis erat eius figura, admonitos ipse p̄betores volebant, vt frugalia semper consilia secuti, corde præstare conarentur: Consilium enim veteres pro solerti & acuto dicebant. Et animæ partem rationis participem; Cor appellari solent dicit Adamantius. Tri huiusmodi significatum accipit locum illum Pauli, epistola ad Rom. Qui ostendunt opus legis scripturam in cordibus suis; Quis enim putet, quod dicit, in cordibus, in membro corporis quod Cor appellatur, tanquam in membrana aliqua legem scriptam intelligit; vnde enim caro tantos prudentiæ sensus concipere vel ostentare possit; aut tanta memoriæ receptacula continere: Nam & quod diuina literæ Cor dei sape nominant, intelligendum ex eo arcanum illud diuinæ sapientiæ; quæ à patre est: vt Psalmo, Eructauit cor meum verbum bonum, innuens filium IESUM Christum altæ illius sapientiæ mysterio genitum. ita Eucherius.

VITA.

Ita verò in consilij significatum accipi cor plerumque solet, vt humanæ etiam vitæ rationem præ se ferat, quod ex pernicioso aspicio Cæsaris exploratum. Ille enim quo primum die in cella aurea sedit, & cum purpurea veste processit, valde consternatus est, cum Spurina aruspice suo, corde in exis bouis opimi non inuenio: aiebat enim ille, xereri se, ne consilium & vita Cæsari deficeret, quorum vtrunque à corde proficiscitur. Nam philosophorum omnium consensu, nullum animal sanguine præditum, sine corde & iecore inuenitur: qua de re quaestio magna inter eos fuit qui diuinationis præcognitionem eiusmodi profitebantur, potuerit ne hostia sine corde viuere, an ad tempus amiserit: quamquam Cæsari id elusisse fertur, audaciorique animo respondisse lætiora quædam, neque pro ostento ducendum, si pecudi cor defuisset: quod quidem non semel, sed bis ei sacrificanti, quod meminit Plinius, accidit vt cor in exis non inueniretur. Neque Cæsari tantum non inuenatum in hostiis, peractum vitæ tempus ostendit, sed & Heluio Pertinaci eo die, quo occisus est, sacrificanti, negatur in hostia cor reperitum, & cum id veller procurare, caput extorum non deprehendit. Et Theologi nostri secuti Prophetarum dictata, consilium in corde residere dicunt, in eoque agendorum omnium radicem statuunt, docente Domino, in corde esse quod coingunt hominem: & vbi mundo corde sacra literæ habent, sinceræ intelligunt cogitationes. Quæque ratione consilij symbolum est, eadem pro illa intellectus parte, à qua regimur, figuratur: vt illud: Quære cogitationes ascendunt in corda vestra; ascendunt, dominantur, primum ita locum asciscunt sibi, vt vestra omnia consilia conculcent. Ita verò facit cor ad animam, quæ vitæ nostræ materia est, vt prisci vates illi animæ receptacula esse cor significaturi, id hieroglyphicè Animæ vëtre appellauerint: atque ita intelligendum esse illud apud Hieremiam: Ventrem meum; ventrem meum doleo: Hefychius ait. Nam quem ventrem? Ipse subinfert: Et sensus cordis mei conturbati sunt: idèoque intestina huiusmodi aqua lota offerre admonemur in holocaustum, hoc est, abditas latentisque cogita

A cogitationes eluere, & diligenter abstergere.

Sacerdotes Ægyptij cœli & terram diluio liquecentes, ex-
 Sationem quippe Nili, quæ tam à terra quam à cœlo esset,
 vti alibi disputatum, ostendere cum vellet, cordis simulachrum
 proponebant, cui lingua esset applicata: ex corde quidem Nilum
 ipsum intelligentes, qui sua pœrens vi affluentissimam humoris
 copiam e terræ visceribus educeret, vti motus omnis à corde prin-
 cipium habet. Sanè illi, cordi totius corporis principatum, præ-
 fecturam, arbitriumque tribuunt, ac perinde Nilum Ægypti do-
 minum agnoscunt, neque quicquam aliud eam esse, quam Nilia-
 cæ alluionis vliginem profitentur. Per linguam verò confluentes
 vndeque imbrium eluuias, quas eo quo plurimum inturge-
 scit tempore in Æthiopia maximas fieri compertissimum habe-
 bant, quibus in Nilum collabentibus cataclysmo facto Ægyptum vniuersam sub aquis mergari, ve-
 luti lingua humore vndequeque ad ipsam conflente, semper in vdo est, & aliquo semper cortiugio
 irrigatur alluiturque. Quoniam verò illis fertilissima rerum omnium vbertas à Nilo est, rerum idem
 causas omnium originemque in humorem referebant, omniumque parentem, omni reiecta
 controuersia, celebrabant. Quorum opinionem Thales Milesius secutus, ex aqua omnia sensu esse,
 & in aquam vicissim reditura: principium quippe animantium omnium esse genituram, eandemque
 humidam: ex quo simile esse veri iudicabat, ex humore oriri omnia: quæ ratio fuit vt ma-
 rimum Græci potjonis nomine nuncuparent: *notis* enim vtrunque horum significat. Præterea stir-
 pes omnes humido aluntur, humido ad fruges euadunt, humoris autem penuria interim exare-
 scunt. Solis ad hæc ignis siderumque omnium aquarum exhalationibus alitur: quinimo & mundus
 ipse, vt præstantissimi philosophorum asseuerant: quod quidem apud Ægyptios tam persuasibiliter
 receptam erat, vt Solem & Lunam non currû, sed nauigio vti dicerent, ad nutrimentum scilicet &
 generationem eorum hoc referentes.

NILI DILUVIUM.

Precipiam autem Ægypti ossigiam ex imagine cordis in ar-
 denti ara thuribulove confidentis, ostendere consueverunt:
 calida enim ac humida est Ægyptus, in Australibus præsertim
 locis, quemadmodum & cor: idemque in sinistram hominis
 partem toto declinat turbine. Alibi verò antarcticas regiones,
 Sinistras ab eis appellari docuimus: in illis autem oriri Nilum,
 in quo summa eorum religio, & à quo paulo ante omnia profi-
 cisci, ex eorundem institutis dicebamus. Quod verò pertinet ad
 thuribulum, Hippo philosophus, vt ex Cratere didicimus, fabu-
 la cui titulus *πυρράβη*, cœlum veluti præfurnium esse dixit,
 homines verò carbones. Sed hæc melius ex Homero declara-
 bantur: ait is, nullius disciplina quantumlibet remotæ necius,
 Iouem cum reliquis diis, Solem quippe stellisque omnes ad Æthiopum opulas inuitatos accedere,
 quasi velit id, quod paulo ante dicebamus, innuere, hauriri ex vdo nutrimenta sideribus. Accum-
 tunt verò apud Æthiopas, quia circa Oceani oram non nisi Æthiopes habitant, quos vicinia So-
 lis, vel diurna parallelorum mora vsque ad nigri coloris speciem exurit. Oceanum autem quem-
 nam alium hic intelligamus, nisi Nilum, cui antiquissimum id cognomen fuit, propterea quod
 Nilum illi, vt dictum, totius humoris fontem arbitrantur, Ægyptumque ipsam suapte vi tantam
 aquarum redundantiam eumere: Erit itaque cor Ægypti instar, hoc vti sanguinis, ita hæc prima-
 rium totius humoris receptaculum: thuribulum verò coniuuas ipsos, vtpote sacrificulos, indica-
 bit hostiarum super ignem positarum nidore exhilaratos.

Æ G Y P T V S.

ARDENS ORATIO.
 Sed cur non potius dicamus, cor ita in thuribulo positum significare orationes, precæve, quæ
 Spuro ex corde proferruntur ad Deum: idque esse thus illud mundum, quod sibi Deus offerri
 mandat in diuinis literis, ex quo scilicet odorem capiat suauitatis. In Euangelio Marthæ, vbi Do-
 minus perperam agere Phariseos inquit, qui non obligate iuramentum, quod per altare fieret, ar-
 bitrabantur, sed quod per donum altari illatum: Adamantius cor hominis inter alia significata
 idem & altare intelligit: per votum verò recti alicuius operis deliberationem, quod faciendum si-
 mulac infederit animo, oblatum, vti votum, interpretatur. Nam & Latini veta alia Cœcepta, alia
 Nuncupata vocant. Priora illa sunt de quibus hic intelligit Adamantius: Quoniam verò multi pal-
 lam dona hæc elemosynarum, precum, ieiuniorum, offerunt corde, tamen sunt alieni à Deo, hi
 Pharisei sunt cæcorum ducés, qui qua exteriùs pendunt, quæ verò interius sunt minimè con-
 tinent: ita per dona iurandum censent, non per altare, a quo donis ipsis accidit sanctitas. Monet

igitur Dominus vt consideremus cuiusmodinam ex corde elemosynæ, vel psalmi, vel precēs, vel ieiunia offerantur: atque ita qui testem altare, hoc est, cor & conscientiam appellat, per altare iurat, ac perinde omnia quæ continentur in eo, complectitur.

C O E L V M.

Plutarchus hanc cordis effigiem subiecto in foco succensam, cœlum indicare contendit, animumque illum, qui propter æternitatem nulli vnquam senectuti obnoxius est. Et Apuleianus Trismegistus ab Hippone non admodum diuersus, Ægyptum cœli agnoscit imaginem, usque omnibus æquiparari, quæ in cœlo gubernantur exercenturque: & si dicendum sit verius, terram eam totius mundi templum esse. Quinetiam inuenias apud nonnullos, vniuersum terrarum orbem in diuinis literis nonnunquam Ægypti nomine nuncupatum: vt eo Psalmi loco, Venient legati ex Ægypto: propter ea quod vniuersam terram eodem, quo Ægyptus, modo coagmentatam imaginentur.

CLIBANVS.

CONSCIENTIA IGNE EXAMINATA.

Redit vero ad hanc cordis significationem Clibanus in diuinis literis passim propositus, cui cor hominis aptissima confertur similitudine, de quo tam frequens in Mosais libris, & Prophetarum aliorum oraculis mentio reperitur, siue per similitudinem, siue sit pro instrumento sacrorum positus. Clibanus enim præfurnium est apud Latinos: per eius figuram interpretres cor hominis, vt dictum superius, inrelligunt. Nam quædam Deus apud maiores nostros, veteres inquam Prophetas apponi sibi vult Clibano cocta, hoc est, tacita mentis agitatione examinata, cum scilicet nos erroris penitet, & conscientia nostra ardore quodam occulto intra se succenditur, virtumque ipsa suum paulatim exurere contendit.

SACRORVM ARCANÆ.

Adamantius putat ex Clibani forma, quæcunque in diuinis literis profundiora vel inenarrabilia sunt, significari, quippe quæ recondita delitescunt in sensu mentis, neque facile ad imperitum vulgus proferri possunt: sunt enim multa huiusmodi, sicuti de Camelo, & Sue, altero quidem ruminante, sed qui pedem integrum habeat: altero verò bifidam præ se ferente vngulam, sed qui minimè ruminet. Ita etiam de Adamo per Euam astu serpentis deceptam, in præuacationem adducto, quarum historiarum mysticam significatū locis suis exposuimus ex Philone. Apud Ezechielem, vt ad Adamatiū reuertamur, quæ de Cherubino vel de Deo media sui parte succento, vel de admirabili illa visione, sunt literis demandata, nisi coquantur in Clibano, neque quidem mandī, neque deuorari, ita vt sunt cruda, poterunt, hoc est, vt cruditatem hanc interpretemur, nisi qui laret interiorius sensu diuini calore ignis molliatur, excoctusque ita cibus fiat vt mandī possit, & ad nutrimentum assumi, aliquid semper occurrat, asperitate sua difficile, quod ab eorum gustu mortales auerterat. Quæ dictum est: Corda eorum sicut Clibanus incaluerunt: quod longè seciore à superioribus sensu tuæ fieri intelligendū est, cum vitiorum ardor cor ipsum interiorius exurit, quippe cum mortales flagranti cupidine incensū, suam ipsimet perniciem affectantur: in medio enim hæc posita sunt, virtutum res ad sacrificium coquere, an exurere potius inutiliter velimus. Atque ita Clibanus varia interioris affectus habet significata, præque sensu mystico figuratur. Minimè verò prætereundum videtur, quod Hierosolymitanus Helychius hieroglyphice super Clibano philosophatur eo Leuitici loco: Cum autem obtuleris sacrificium coctum in Clibano de similia. Nam per Clibanum, Mariæ virginis veterum significari tradit. Clibano enim ignis superponitur, qui supponitur in craticulæ ministerio. Veluti enim Clibanus & ignem & panem coquendum desuper accipit, ita Dei genitrix Spiritum Sanctum, & Dei Verbum in utero suo conficiendum maturandumque suscipit: & quæ multa in hæc sententiam profequitur. Est verò Clibanus, tum furnus, tum sartago, aut telia quædam gradior, operculo vel ferreo, vel ex arte præmunita, supra quod ardentes prunæ ingeruntur, vt quod intra positum est, coquatur, condianturve alicubi totum hoc opere sigulino conficitur. Ad huius autem similitudinem formata est peccoris concauitas, per quam spiritus vltro citroque commeat. Columellæ ferobem Clibano similem fieri monet, vt inus quam summus sit patentior, quo radices latius euagari possint. Ex hac itaque forma nonnulli Prophetarum scripta Clibano similia dicunt, quæ plus habeant in recessu, quam ore summo polliceantur.

DE SARTAGINE.

St & Sartago ab hieroglyphicis huiusmodi non ab similibus: nam eodem penè significato sacrificium Deo facturi, quædam in sartagine frigere iubemur.

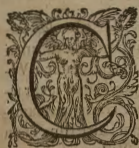
RESIPICENTIA.

EA tamen differentia, quod in Clibano tacitæ conscientiæ stimulus adurit, in sartagine culpam agnoscimus, eamque nosmetipsos incusandum ream facimus, quasque mereri nobis videmur pœnas, vltro deposcimus, & modò hunc modò illum errorem sollicita repetitione versantes animo, quæ satisfaciendi ratio nobis reliqua sit, agitamus. Alij rem eò trahunt, vt propheta-
tarum

tarum oracula toto mentis ardore versanda submoneant: inde enim fieri, ut repetita sæpius, & inter se conglobata, facile intelligi & explicari possint, ut hinc eam saltem quæ ad mores pertinet doctrinam assequamur. Alio verò modo fartago apud Hefychium accipitur pro cruce Christi: siquidem cibus, qui prius ineptus erat ad mandendum, simulatque fartagini fuerit incoctus, mâdi potest: ita corpus Christi anteq̃ pareretur si foret esui exponendum, ut ipse de se sæpe futurum aiebat, abominabatur humanæ autem, respondebantq; omnes, Durus est hic sermo: quomodo potest hic corpus suum apponere ut manducetur, post crucem verò p̃fectum est, id diuino munere dispensationeq; fieri posse: nam totum illud mysterium in Christi passu commemorationem institutum est.

DE CRATICULA.

Raticula rota prorsus Hebræorum esse videtur, sed enim Cyrillus hieroglyphicum in ea agnoscit Ægyptiacum.

I R A.

At enim eam subiecto igni, & corde superimposito, furoris & indignationis apud sacerdotes illos indicium fuisse, ut ex eo scilicet cordis bile succenti exardescerent ostenderent.

P O E N I T E N T I A.

Nostri hoc sanctius intellexerunt, qui Craticulam pœnitentiæ signum posuere (liceat verò mihi Theologorum dicta sectantur, eorum interdum vocabula vsurpare) non tamen hinc tacitam mentis exulcerationem intelligentes, sed amaritudinem conscientia minime simulatam, manifestissimis verò conspicuis argumentis: quippe ubi luctu, lachrymis & lamentatione conficimur ob ea, quæ nequiter, improbe atque iniique patrauerimus, vnde mox fletus ex intimo cordis fonte prorumpens carnem maceret, ieiunia debilitent, abstinentia comminuat, atque arefaciat. Hæc enim est illa in propatulo posita sui consistatio, quæ succensus diuini amoris igne carbonem omnibus ostendit, exemplumque aliis præbet, quæ se quis ratione possit abnegare. Hinc nonnulli quos ardens inuitat ad æthera virtus, non flagrantem modò animum præ se ferunt, verum & corpus ipsum tormentis obiecare non dubitant, Talis olim pierrissimus Laurentius fuit, qui dum edaci corpus igne torreretur, longè magis animo in ipsius Christi amorem accendebatur, sacrificiumque Deo sanctum & immaculatum, interius cor, exterius corpus, in vera craticula vsutatus offerebat. Neque tamen sum nescius Adamantium hæc, quæ de craticula dicta sunt, ad diuinæ lectionis inquisitionem adducere, cum ea scilicet argenti studio consecramur, quæ nullo obrecta velamine vniciquæ sunt intellectui peruia: cuiusmodi scilicet est sensus, quem Historicum Theologi nominarunt. Quæ verò ratione craticula Christi mortem & resurrectionem significare possit, apud Hefychium videndum, Leuit. II. eo loco: Si autem in craticula fuerit sacrificium.

C O N D I T O R I V M.

Ex eo autem quod cor in abscessu pectoris latitat, & intra præcordia se reducit, diuinæ literæ complerunq; non tam pro iis quæ in abdito profundoque mentis recessu conduntur, quam pro quarumcunq; rerum receptaculo, ubi hæc in diurnum tempus asseruandæ reponuntur in occulto, per cordis effigiem exprimere consuevit. Vnde in sepulchri etiam significatum cor accipiunt. Christus enim Euangelio manifestè sepulchrum Cor terræ nuncupauit: Sic erit, inquiens, filius hominis in corde terræ tribus diebus & tribus noctibus.

C O N C O R D I A.

Neque verò me pigeat iuniorum etiam inuentum antiquis his subtexere, qui commentis sunt in concordia significatum duo corda vinculo colligata figurare, quod à corde vocabulum, non à citharæ chordis deductum existimantur.

DE SPINA DORSI.

Sæpius etiam & nervus aliquot Ægyptij inter hieroglyphica retulere: cuiusmodi os illud est, quod à summa ceruicæ multis distinctum internodiis per vniversum excurrit.

T I T U L A T I O.

Per eius enim picturam, nequitiam petulciorem, concitatamque vitillationem significabant: siquidem humanam genituram à cerebro delabi, perque id ossis defluere, non Ægyptiorum modò, sed multorum etiam aliorum opinio fuit. Alcmaeonis verò præcipua, quam vnâ cum Hippocrate poetarum aliquot autoritas confirmauit. Sensire hoc ipsum Plato videtur, dum semini vim vertebralis ossis defluuium esse tradit. Hinc Maro:

Exorire aliquis nostris ex ossibus vltor.

quod ad Anaxagoræ *δινορρακίας* nonnulli referunt, cuius opinionem Lucretius acriter inaccessit, quod putarat is,

*Ossa videlicet ex pauillis atque minutis
Ossibus, & sic de pauillis atque minutis
Visceribus viscus gigni, sanguinemque creari,
Sanguinis inter se multis cocuntibus guttis.*

Democritus eam ex totis prodire corporibus, præcipuisque eorum partibus, velut carnotis, fibris, & ossibus, arbitratur esse. Cæterum philosophorum & medicorum plurimum diligentia secus rem inuenit, qui genituram minime esse ossis vilius medullam, sed sanguinem potius asserunt: quibus Pythagoras etiam ad stipulatur, dum eam probatissimi sanguinis spumam esse contendit, ac alimentum nutrimentum. Huiusmodi porro sanguis ab hepate ad renes immittitur, per meatus inde ad id aptos flexuoso quodam tramite ad testes dilabatur, quod in dissectionibus apertissime compertum est. Vnde Anchises apud Maronem paternam impulsus charitate clamat:

Proice tela manu sanguis meus.

Quod ad imitationem Pindari dixisse videtur, qui Nemeis ita, *πρωτος δεχεσθαι σπινθηρα εν τοις τεσσοις δεσμοις*. Quidam philosophorum, rerum venerarum libidines in icinore contineri arbitrari sunt, quod a Lactantio quoque memoratur lib. de Artificio. Et Mathematici iecur à Venere regi autumant, in còque amoris sedem poëta omnes agnoscunt, dum Cupidinem iecur sagittis appetere viceratè; conuertuntur, atque ita v. i. Prouerb. Salomon: Donec transigat sagittata iecur eius. Verum aliud est concupiscere, aliud commoueri ad procacitatem: alterum enim mentis, alterum corporeæ munus est viuacitatis. Quæ verò ad iecur pertinent, in Vulture satis examinata sunt. Sedenim cum renes ossi, quod supra posuimus, adhærescant, non imperite signatum hoc solum Ægyptij commentum sunt: nam & Astronomi renes & genituram in Veneris potestate constituunt. Renes ait Varro ita dictos, quasi riuus ab his obceni humoris oriantur. Quod verò & lumbi eidem ossi adiacent, Ægyptij per lumbos Venerem innuebant: hinc apud Comicos & epigrammaticos poëtas vbi quid lasciuus enunciandum fuerit, frequens adeo de lumbis mentio, dum fluctuantes eos alij, alij exporrectos, alij aliter dicunt. Tangit & Persius hoc, vbi lasciuorum poematum recitationem incensit, dicens: Cum carmina lumbum intrant, & inferius: Summa delumbe salua. Habemus & in sacris concinentibus, vsque ad noctem renes increpuisse, & impletos illusionibus lumbos. Et Gen. xx xy. Reges de lumbis tuis egredientur. Præterea vbi Paulus de Leui ad Hebræos scribit: Adhuc enim, ait, in lumbis patris erat, quando obuius ei factus est Melchisedech. Neque tamen inficias ierim, aliquot diuinarum literarum locis Lumbos poni pro Virtute, vt x i. cap. Regum tertij, qui tamen apud Hebræos primus inscribitur, vbi Roboam seniorum spreto consilio salutari, adolescentiorum, in quorum adulatione fuerat educatus, animos prætulit, qui ferociores erant: suaserunt enim illi vt rex iuuenis & imperitus rerum, sortem se atque terribilem populo ostentaret, & ita loqueretur ad eos: Minimus digitus meus compactior est lumbis patris mei. quo responso amaritudinis pleno factum est, vt statim à tribus decem desertus fuerit, regno quod pater auxerat, ad duas tantum tribus impinuto. Quamuis verò diuina litera lumbis plurimum tribuant, vbi de genitura mentio sit facienda, non ille tamen ipsa ex Ægyptiaca disciplina reiciunt. Nam vbi Laban accipit hospitio Iacoben sororis suæ filium agnitum, significare volens etiam ex patris consanguinitate cum sibi coniunctum esse, Os, ait meum es, & caro mea: quasi ad id respiceret, quod veteres plerique philosophi tradidere ossa ex virili femine in embryo ne gigni, ex materna vero genitura virili circumfusa, carnem ipsam fieri. Sed quod alicubi Lumbos, in vulgatis habetur editionibus, Symmachus vertit Latera: sed eodem vtunque significato, concupiscibilis animæ pars, signatur: iuxta enim latera renes sunt. In lumbis sanè maxima, aiunt interpretes, esse solet incitatio ad concupiscentiam, aduersus quã renes nostros & cor nostrum aduri, in sacris adorationibus suppliciter imploramus, quippe vt & naturali appetitui, & voluntati simul obistere valeamus. Hac de causa dicebat Apostolus: State præcincti Lumbos vestros, vero tamen cingulo, hoc est, voluptate ea, quæ vera sit, quæ scilicet à castitate & continentia oritur: quod dubio procul est à Domino desumptum, vbi præcinctis nos iubet esse lumbis. Nam & apud Romanos Cinctus armatum streauuque significat, vt Discinctus contra imbellem & effremmatum. Iam & hostiæ renes ignibus traditi, dubio procul significant genitalium partium ardore extinctos esse: quique omne quod pingue est de renibus & omnibus interioribus obtulerit, tunc verè purgatus omni libidinis vitio, pro delicto hostiam iugulauerit. Sed quoniam hæc in diuinis literis & sæpe & multipliciter habentur, non importunè fuerit, quod ad hæc sententiã facit, locum ex Leuitico repetere, vbi de pacificorum sacrificijs agitur: vbi sanè legislator iubet duos renes cò adipe quo reguntur illa & reticulū, siue, vt alij edunt, fibras iecoris cū renuculis, adoleri super altare in holocaustum: ex his, vt ait Hierosolymitanus Helychius, legislator vult nuptiarū desiderium offerri Deo, vt proli causa, nõ fornicationis, pronentur, & honorabile sit cõiugium, & torus immaculatus. Igitur vero iecur renibus, quia delectatio sine concupiscentia in eo sedem habere fertur: hepate verò in renes vim operationis suæ ministrante, quod per desiderium quã Græci *πρωτου* vocant, motū fuerat, ad desiderium effectus concitatur, quæ duo simul adolenda sunt, vt scilicet neque praua nobis proponamus, & si quo modo suggerantur, abolere festinemus: & vt verbis vtat Helychij, quia in hepate concupiscentia

A scientiæ requiescere putantur, propterea pinnam, hoc enim ex *lxx* desumit, hoc est, summitatem cum renibus auferri præcipit, & offerri ad altare, vt ab omni mala delectatione mundemur, scientes quòd primitiua cogitationum nostrarum Deo necesse habemus auferre. Demum vt à gentibus quoque anima nobis mutuemur, Poëta venustus in hanc sententiam ait:

*Principis obitu, sero medicina paratur,
Cum mala per longas inualuerit moras.*

TEMPERANTIA.

Nimirum in factis nostrorum literis id erat temperantiæ signum, quòd in salutati victima lumbos eximi mos erat, tanquam impuros, ait Philo, propter concitandæ libidinis titillarum, semine per eos irriguo. Diuino autem præcepto lumbos præcingi iubemur, cum sacra illa solennia ferimus, quæ tunc temporis instituta sunt, cum exeuntes ex Ægypti captiuitatè, hoc est, ex voluptarum & deliciarum illecebris, agnum, hoc est, puritatem edere admonemur, & in castimoniz continentia discumbere. Apud Nilum autem huiusmodi lex de temperantia lata est, qui, vt Ambrosius, Geon est, vnus ex quatuor Paradisi fluuiis, qui virtutem hanc significare dicitur, de quo satis in Accipitris commentario disserauimus. Quòd verò de vasculorum perplexitate dicebamus, admittit id etiam Aristoteles, qui testes librametra quædam esse dicit, quorum beneficio semen ad penem commodè labatur: neque id semel asseruit, dum eorum aduersatur opinioni, qui testes solos genituræ receptaculum putant. Innititur verò is exemplo tauri, qui iam exectus vaccam impleuerit. Quendam etiam ait Albertus Magnus euiratum, prolificam in coitu operam nauasse: licet Galetus ab Aristotele diuersus eat, testesq; omnino seminis receptacula esse contendat. Quin etiam Auetros in hoc à suo dissentit Aristotele. Quibus responsum fieri posset, si testes in hunc vsum à natura tributi essent, animalibus vtiq; omnibus id officij subministrarent, neque vlla esset absque illis propagatio: secus verò plerumque reperitur, vt quæ recitauimus exempla testantur. Cadunt igitur causa, qui solis, quos oggerunt, restibus innituntur. Ab hac spina cauda exit: ea contra, in diuinis literis ostentat eos, quibus nulla de futuris cura, qui diem nouissimum, futurumque Dei iudicium aspernantur, qui subinde dicunt Edamus & bibamus, pereat qui craftina curat: cras enim fortè moriemur, quia mors aurem vellens, viuite ait, venio. Est enim cauda pars corporis extrema.

DE PVDENDIS.

Rvdendorum significata his adiungere necessarium est. Nam vetustas illa vt minus vitiosa fuit, ita simplicius apertiusque de vnaquaque re philosophata est: neque; erat tunc temporis in humano corpore quicquid, quod vel visu, vel nuncupatione sua, turpe indicaretur. Præuis verò moribus succrescentibus, multa decernenda fuere tam factu esse quam dictu turpia, vt qui rebus suis modum præscribere nescirent, ipsius saltem turpitudinis infamia abstererentur. De antiquissima igitur disciplina dicturus, quæ ad significationem figuræ illius; quæ tam visu quam dictu obscena iudicatur, pertineant, veniam mihi dari postulo, ac in eam hæc accipi partem cupio, propter quam & prius excogitata à veteribus illis fuerunt; & à me nunc in communem vsum propalata, eo quidem consilio, vt hæc illis scriberentur, qui sanctius instituti, rerum viscera & intima medullas, non verborum superficiem, examinarent.

MAGNANIMITAS.

Esto igitur prima pudendi virilis significatio, quæ tot columnis incisa, tot obeliscis notata, tot aliis veterum monumentis insculpta, magnum & creditum viri fortis animum ostentant. Extant adhuc columnarum frustra aliquot in Sesostræos memoriam erectarum, quæ literis Ægyptiacis incise sunt, in quibus vtriusque sexus naturæ insculptæ conspiciuntur. Sesostræ enim hunc Theopompus lib. *iii.* appellat, quem Sesonchos aliqui nominarunt, qui scilicet Ægypto regnavit vniuersæ, imperiumque in Europam protulit, de quo apud Herodotum multa. Vbi igitur in columnis aut obeliscis ab eo, positus virilia pudenda conspexeris, bellicosos, strenuos, & magnanimos viros armis ab eo superatos intelligas. Nam & coniectotes, mulierem quæ virum & liberos habeat, si commutatam se in marem somnauerit, viduam breui futuram coniciunt, atque ita viri muneribus fundaturam, quæ verò liberos non habeat, mares parituram. quæ virgo sit, futurum vt primo quoque tempore matrimonio elocetur. Ita semper ea humani corporis pars aliquid indicat, quod ad negotia virilia pertineat.

FORMIDOLOSVS ET IMPELLIS.

Vbi verò in monumentis iisdem muliebricia verideris incisa, argumentum est, imbelles, molles, & inertes homines ab eo subiugaros, cuius nomen vel nota superposita fuerit. Ad quod dubio procul respexit Homerus, cum Theristem Græcorum pusillanimitatem increpantem his verbis inducit, καὶ ἰλῆξ ἀγαθὴς ἵκετ' ἀγαθός. Id quod ad Numanum sese & sua gloriose iactantem non inuenisse transtulit Maro, dum, eum, à Phrygiæ (neque enim Phrygiæ) in oblecta Troianorum castra decentem inducit. Alibi virosum negotia præscribit, vt hi bella pacemque gerere deberent. Et Horarius virilem Cleopatraz animum obtupescit, quæ generosius perire querens, enssem haudquam muliebriter minus expauerit. Apud eundem Tyrtæus poeta non mulieres, sed mares potius animos, in Martia bella veribus excauit. Ouidius quoque in Eunuchum, cum militem virum esse debere assereret, ista mares tractant, dixit, tu spes deponere viriles. Ad hæc Onirocritæ dicunt, si princeps quispiam in feminam se degenerasse per nocturnam sit imaginem arbitratus, futurum vt loco deiciatur, propterea quod mulieres plurimum imperijs virosum subiiciuntur.

INNOCENTIA CRIMEN.

Non est hoc loco prætereundus sacrificij veteris mos, vbi Masculi vocabulû infontem, & nulla criminis macula notatum intelligi debere autumant Theologi, per feminam verò crimen. Cyrillus enim Leuitico, homilia prima, siue ea sit Origenis, vbi agitur de virulo masculino, sine macula offerendo, masculum ait intelligi, qui peccatum ignorat, propterea quod femina sit peccati symbolum. Labilis enim, mollis, & ad delinquendum proclius admodum est mulier. Masculum igitur sit munus quod Deo offers, hoc est, muliebre nil habeat, concupiscentia vacet, fragilitatem aufugiat, nihil molle, nihil dissolutum meditetur. Et masculus denique nuncupatio in diuinis literis virum indicat virtutibus perfectum, qui præsentî fortique animo semper est, cum mulier contra tantæ firmitatis, vt Salomon Sapientia dixerit, Melior est iniquitas viri, quam mulier benefaciens. Et mares tantum stirpis Aroneæ iubet Dominus vesci sacrificato, quia scilicet non omnium est de Deo disputare, sed eorum tantum qui nihil femineum, nil fluxum in cogitationibus habeant. Demum, ne de Deo disputare præsumamus, quandiu per quasdam declinationes disfluentes, vel domesticas curas, vel inania negotia, à masculorum dignitate vigoræque exciderimus. Similiter in victima peccati, masculus tantum de genere sacerdotali vescetur carnibus eius: ad præsentiam enim forti opus est sensu, ait Hefychius, & intentione virili. Cui Psalmographus ita licet: Viriliter age, vigoremque audacter amplectere, & in quamcunque provinciam te delegauerit Dominus, eam & alacriter suscipe, & non ignauiter administra. Porro vir qui testiculos auillos habeat in diuinis literis, hieroglyphicû est hominis qui vitam prius piè sancteq; institutam habuerit, iuuentutemq; omnem bonis operibus exerceuerit, ingravescente verò ætate ad nequitiâ & inquinamenta declinat. Nam cum testes, vt superius ostensum est, virtutis indicia sint, euitatio mollietiem dubio procul effreminationemque significat, ipso se vocabulo prodente. Vel, vt Hefychij sententia est, secuisse ille abstulisseque sibi testiculos videtur, cuius impius animus scelerataque mens timorem Domini veramque, abiecerit pietatem, perinde ac si crudelis manus semeptipsum absterit, hoc est, sese à Dei coniunctione, quæ sita est in virtutibus, abstulerit, & bonæ frugis prole fertificationemque priuauerit, ipso quippe abiectio signò, per quod verâ virilitas in hominè cognosci possit.

Antiquorum autem religione institutum fuit Gallos, euitatos quippe sacerdotes, Deum Matri ministrare, perpetuæ eius seruituti addictos, quod qui patris, matrisve nomen violauerint, eo supplicio damnandi videbantur, ne possent ipsi vnquam fieri parentes: in qua sententia fuisse Lucretium, hæc eius carmina declarant:

*Gallos attribuunt, quia numen qui violant
Matris, & ingrati genitoribus inuenti sunt,
Significare volunt indignos esse putandos,
Vitam progeniem qui in oras luminis edant.*

ERGA PARENTES
ingrati.

COR LI

COELI FŒRCVNDITAE.

Quæ verò de Cœli pudendis è Saturno falce abscifis & in mare deiectis veteres fabulati sunt, sententiam præ se ferunt à diuinis literis non admodum alienam, Deum quippe omnium rerum species conformasse, moxque præcepisse, vt coniugio quæque suo crescerent, replerentque terras: id quòd & plerique philosophi dixere, rerum semina cœlitus delapsa tempore quæque suo coaluisse, inde ad eas propagandas naturam vsu Veneris indicasse. Iam & Osirim Ægyptij suum, de quo sæpe alibi, humana effigie pudendis obscenitatis excitatis faciebant, inde generis nostri causam (Sol enim Osiris) & per quem capite gestabat calathum, educationis beneficium significaturi.

Sermonis efficaciam persuadendi que vim ostentare veteres si voluissent, Mercurij simulachrum grandiori iam ætate, barbaturum, & effæto propemodum corpore, natura tamen obscenitatis excitata, eaque tantum parte validissimum faciebant, cuiusmodi signum Cyllenis fuisse pausanias tradit: atque ego sigillum ea specie æneum apud Fabium Caluum Rauennatem Romæ vidi: cui quidem signo, præter hæc vestis erat suffarcinata, in cuius sinum poma, ferturæ scilicet indicium, condebantur, nempe quòd sermo cuius omnino symbolum est Mercurius, in grandiori, proeuctiorique ætate vim quandam propemodum generandi, transgendi que aliquod habeat, vt quod in consultatione propositum est, deliberet, persuadeat, ac omnino conficiat. Artemidorus Onirocrita scribit, se quoque Cyllenis vidisse Mercurij simulachrum, cuius species non alia erat, quam pudendi virilis effigies: eaque de causa coniectores super sermone disserunt, quæ quis per eius partis imaginem somniauerit,

MERCVRIVS, VEL
efficax sermo.

INVETERATA NEQVITIA.

Addi solita est Hermæis huiusmodi vestis longo firmate tracta, quorum quidem similitudinem Theophrastus Eresius in homines nequam & intemperantes detorquebat, propterea quòd firma, ventrem, pudenda, & barbaturum tantum haberent: ita illi vestem traherent feminarum more, ventri dediti essent, atque libidini, nequitiam in ætatem etiam grandiozem producerent, cum vitia quædam, vt Sartyricus monet, cum prima sint barba refecanda.

SERMO INANIS.

Inanem verò sermonem ostendere volentes, Mercurium eundem iuniori specie ac profus impubi cum effinxissent, artracta illi pudenda vel descendentia faciebant: in his enim qui nondum ex ephæbis excessissent, infæcundam & imperfectam esse orationem animaduertent, vt pote quòd ætas illa ad prudentiam nondum esset idonea. Huiusmodi verò signum vidi Neapoli in magnificentissimis Mactaleo num ædibus.

PROVENTVS.

Iam & Priapi simulachra in hortis statui ab antiquis solita, ne multum in his immoremur, proventus qui deposceretur significatum habebant, Ea verò de causa fieri consueffe ait Varro, quòd hortomnes in tutela sunt Veneris, quæ totius est generationis Dea.

Frenum libidinibus atque nequitie impositum & imponendum esse, admonere cum vellent Ægyptij sacerdotes, genitale viri manu cohibiturum atque coercitum pingebant, quippe hominis continentiam eo gestu describentes. In appendicibus vtique ad Virgilianum opus adiectis, cuiuscunque illi fuerint iocici, sapienter quidem compedibus Venerem constringendam inuenies, quantumque naris creandis seruiat adeundam, vt, corruptum ibi locum ex Lactantij Firmiani lectione corrigamus: ita enim apud eum legas:

CONTINENTIA.

*Vina sitim sedent, natus Venuis alma creandis
Seruiat, hos fines transisse nocet.*

Approbesque interim eorum fortitudinem, qui potius excastrati voluerint, quam illicito coitu contaminari: cuius facti fidem apud Cyprianum & Origenem querito. Præcipuum autem illud in Christianorum institutis præceptum ponit Eusebius, *γαστρος τε καὶ ἴσθητος γαστρος κρησίου*, ventrem quippe, quæque sub ventre sunt, corcæda. Sanè Anacharis Scythæ conuiui acceptus apud Solonem,

nem, ita mox decubuit compositus, vt vna manu pudenda, altera verò os obfignaret, palma ad id appreffa, daturus quippe per huiusmodi gestum continentiae atque silentij monimenta. Eam verò toto vitæ tempore continentiam à deliciis omnibus alienam fecurus est Anacharhis, quare status eius infcriptum erat, ΓΑ Ω Ζ Ζ Η Ζ, Φ Α Ξ Τ Ρ Ο Σ, Α Ι Δ Ο Ι Ω Ν Κ Ρ Α Τ Ε Ι Ν. quippe, linguaui ventrem, mentulam compeffce, Nam ille nimirum ante omnes probus est; qui tribus his egrègè sibi temperarit. Neque verò paruum huius continentiae laudem meruisse videtur Alexander Macedo, cui adhuc iuueni cum puella, noctis bona parte, peracta, deducta esset, vt cum eo dormiret, quærenti regi tarditatis causam, respondit illa, expectasse se donec maritus cubitum iret; commotus Alexander ministros acriter obiurgauit, reducite, inquit, hanc parum enim abfuit quin vestra culpa factus fuerim adulter. Quin & captiua Darij puellas quanta integritate seruaerit, ignorat nemo. Exempla hæc adolefcens; & ætate fernidus; deliciis affluens, adulatoribus vndique circumseptus, sponte præstitit, vt nos qui mōitit dubio præcū sanctoribus eruditi sumus; aliquandō cogeret erubescere.

V E N U S V E R E C U N D A.

Non defuisse verò vnquam qui verecundiam adamarent, tot Veneris simulachra in antrum abdita, de quibus alibi meminimus, indicio esse possunt. Ad hæc iuxta Mantineam Nigræ Veneris facellum apud Meliastis fuit, ad verecundiam quippe, quæ prædium esse debet humanum genus, indicandam. Reliqua enim animantia die plurimum & in propatulo, homines verò & clam & plurimum noctu liberis dare operam solent; Simulachri huius meminist Paulianus lib. v. i. l.

E X T I N C T A L I B I D O.

Apud Egyptios genitalia à Titanibus desecta, & in fluum demersa comperias, quod libidinis ardorem extinctum, aut extinguendum esse, mystico eo sacro intelligendum. Græci Herus & Leandri fabulam commenti sunt, vt extincto lucernæ lumine, calore quippe naturali deficiente, iuuenilis quoque concupiscentia ardorem extingui significarent, atque ita tam matrem quam forminam gelida senectutis procella exagitatō in aquas immergi, ac denique suffocari. In factis nostrorum literis sententia huic fabulæ non absimilis de flore amygdalæ, de locusta & cappari habetur, quam loco suo satis explicauimus. Neque tamen illud contemnendum, quod Græci extinctos compressosque nequitia stimulos à vitæ forti, hoc est, virtute prædito; indicare volentes, Antæum illum suum Terræ filium ab Hætenle collisum fingunt; nihil enim aliud est Antæum à terra præcū sublatum enecare, quam à libidinoso tactu manus & mentem præcū amouere.

C O M P E S S I T A R E R V M Q N I V M P R O M

P R I A R I U M.

Panos vrbs in Egypto fuit, in qua huius etiam deus colossus visebatur inguine procaciter extento, qui flagellum in Lunam à dextra eius sitam attolleret, Pana enim illi ad Lunæ simulachrum addere voluerunt; quod omnia inortalium vsui necessaria vim necessaria putarent à Luna suppeditari. Sed quid hoc sibi veller argumentum, facillius ex Cabalistica disciplina significationibus eruemus. Aiunt enim eius mysterij sapientes; omnem fiderum vim, quæ rerum præcreationi comparata sit, in lunare prius corpus infundi, tanquam in penum aliquam pertrariam; mox illam pro rei vniuersiufque materia formam vnicuique suam fideliter erogare: idque sibi velle videtur in Panos manu flagellum, quasi accepta eo gestu debere expendere.

In Sudæ collectaneis legas Priapi simulachrum, quem Horum Egyptij esse dicunt; hæc penem Iarrectum continere, dextera sceptrum disco & pennis insignitum, quæ omnia Solis vim ostentent; ex genitali siquidem obscenitatis attestato signifiati aiunt, quæ abdita sunt in visceribus terræ semina, vi solis erumpere. per sceptrum verò imperium, quod in cælestibus & terrestribus gerit, cuiusque opera & terra & mari patefacta sese mortalibus exhibuere, vsusque & commoditates rerum omnium subministrarunt. Discus orbem quo circumferuntur indicat; pennæ verò velocitatem, totius cæli ambitu quatuor & viginti horarum spacio cotidie decurso; Sic illis philosophatum est temporibus vt rem tam seriam, & omni modestia & verecundia tractandam, ad nequitia turpitudinisque imaginationes traheret. Sic Indar quoque Beelphegori nonnunquam initiati sunt, ignominia quippe simulachro, quem Priapum Latini vocant; Moabitarum tæ more ferentes; sacra grauißima contra se numinis omnipotentis iracundia concitata. Sic Athenarum eruditio atcænaque mysteria vniuersum orbem clufere, Atque huc demum in Eleufinæ Careris sacris tormentum illud cæremoniarum, ad occlusas portas diuturnior mora; linguæ obfignatio, & tot habituum & ornatum, quot Apuleius enumerat, varietas tēdebat, vt posteaquam per quinqueannium anxij anhelabundique magni alicuius oraculi cognitionem expectarant, & rei cuiuspiam diuinæ maiestatem quandam, diceret Fortullianus, se visuros cūcepissent, sub naturæ significatione simulachrum virilis membri tot integumentis tandiu cōpertum, reuelatum tandem intuerentur; quodque quotidie ad naturæ requisita non semel tangere cogerentur, vidisse se pællum aut sculprum, sub religiosissimi iusurandi prohibitione profiteri verarentur. quodque longe magis ignominiosum est, huc philosophi, huc principes: huc ipi Romanarum rerum domini Augusti, leuitate nescio qua pellecti, perhibetur.

Q Nonjam verò vmbilicus quædam communia habet cum genitalibus, exigit locus ipse, vt que partis eius significata sunt, explicentur.

P A T R I A.

Vmbilici significata alij alio modo acceperunt: sunt enim qui Iouem, sunt qui medium, sunt qui finem per simulachrum eius intelligant, Iouem quidem ex vmbilico significare videas apud Curtium lib. 1111, cuius effigies smaragdo & gemmis aliis coagmentata erat, Et hoc idem indicat nomen quem apud clariss. patrum Venetum Stephanum Tepolum vidi, cuius inscriptio est, ΕΒΑΕΤΚΕΩΝ ΠΕΙΡΙΑΣ ΖΕΥΣ. ibi enim quædam huiusmodi species habetur, Medium verò, vt qui dixit Delon orbis vmbilicum, Finem Martialis, cum scripsit:

Iam peruenimus vsq; ad vmbilicum.

Sed eo loco intelligendus est voluminis terminus, qui cum volumen explicatur in fine omnino est; cum verò idem obuoluitur in spiram collectum, medium tenet locum. Sedenim Onirotitz per vmbilicum dubio procul patriam intelligunt, vnde scilicet educationis auspicia suscipiuntur: & per ea que vmbilico accidunt in somniis videri visa, de patria vaticinari solent.

M E D I V M.

Videtur verò patria vnicuique homini orbis medium esse, cum ab eo loco, vbi quisque lucem auspicatus est, & terrarum situm, & mundi spatia metiri incipiat, & quoquo versum iter arripuerit, patriam semper quasi centrum statuatur. Sed apertissimè Cicero Vmbilicum pro Medio ponit ostendit in Verrem actione v. 1, Et rapram esse Liberam, quam eandem Proserpinam vocant, ex Ennensium nemore, qui locus, quod in media est insula situs; Vmbilicus Siciliæ nominatur. In homine quoque vmbilicus medio totius corporis loco constituitur, siue circulum circūduxeris lacertis manibusque exporrectis, siue ad quadræ figuram factum cum imagineris, quamquam de medio hominis diuersa est & Vitruuij & Varronis opinio: hic enim inguen in homine masculino medium agnoscit, vmbilicum ille. Apud Martialem medios lambere comperias, quod ad Varronis sententiam accedit: nam semper inguen esse medium, idem quoque Vitruuius constituitur.

P I N I S.

Cum autem & finem significet vmbilicus, ostendendum quid vmbilicus in libro sit, de libro enim loquitur Martialis, cum se peruenisse dicit ad vmbilicum vsque, vt paulo antè dicebamus. In quo quidem multi hallucinantur, dum alij vmbilicos esse putant, defenacula ea ænea quibus librorum anguli ornantur simul & iunguntur: quandoquidem cornua etiam eodem errore vocari crediderint à poetis, præcipue verò bullam in libri medio affixam, Alij signa esse quædam arbitrantur, quibus antiqui librorum fines concludere soliti essent: ideoque Porphyriomem citant, qui ad vmbilicum, ad finem interpretetur, apud Horatium:

Deus deus nam me vetat

Incaprum celeres promissum carmen iambas

Ad vmbilicum ducere.

Alij clauos ad similitudinem bullæ, qui pro ornamento affigi soleant tabulis quibus libri conglutinantur, intelligunt. Alij, vt ex errore vno in alium trahantur, rati se apertè rem indicasse, locum Ciceronis ex tertio de Oratore citant: Sed tum ita solet narrare Scævola, conchas eos & vmbilicos ad Caietam & Lucrinum legerè consueisse: ibi per Vmbilicos, lapillos intelligunt lotos & politos, ita enim scriptis prodidere, cum hæ buccinorum quorundam testulæ sint, quæ turbinatim conuoluuntur, in fastigium acuminatæ vmbilici formæ, qui ex lapide olim fieri consuevit, ad vmbilici nostri similitudinem. Vt verò & Martialem & Horatium idem dicentes, neque non Catullum & Quindium etiam intelligamus, qui vmbilicum hunc eodem omnes significato posuere, sciendum libros olim fieri solitos ductu plurimum perpetuo, vna quippe pagina, non vt nos illis dissectis, & in quaterniones quos dicimus conseris: & quia complicabantur ad instar spiræ conuoluti, inde Volumina dicta sunt à voluendo. In extrema autem pagina firmitudinis ergo paruus admodum bacillus, ex cedro quippe, aut buxo, cupressòue, vel ex ebore, vel ex ebore adglutinabatur, ad latitudinis modum, quæ membrana præcisa erat, hunc Vmbilicum appellabant, cuius quidem capita volumine complicato hinc & inde prostarent: solebantque ea ex argento, vel auro, vel etiamnum gemmis ad ornatum præmuniri: atque ea sunt quæ Cornua nonnulli vocitantur, vt Quidius ad librum Epistolæ Tristium prima:

Candida, nec nigra cornua fronte gerat.

hoc est; neque ebore, neque argento, aut nitida vllâ gemma vmbilici præmuniantur, cuius facies atrata luctum præ se ferat. Martialis xi.

Explicitum nobis vsque ad sua cornua librum.

Sic apud eundem, vti superius dictum, quod & apud Horatium, vmbilicus pro Fine ponitur: quia principium libri est vbi à titulo incipit explicari: finis, vbi tota reuoluta pagina peruenit est ad vmbilicum. Huius ego generis volumina multa vidi, eaque vetustissima, alia ex membranis, alia ex Nilotica papyro, alia Græcis, alia Hebraicis, alia etiam Arabicis literis perscripta. Non præteribo pa-

E E

pyracea illa monumenta, quæ in arcibus Eliæ thesauris Romæ asseruantur, in quibus archetypa est Constantini Imperatoris donatio, papyraceum esse textum, glutine quodam delibutum, mox aut aprina sana, vel vitro exæquatam ac perpolitum vt & scripturæ patiens fuerit, neque vlla calamitas asperitate offendit, miro quippe læuore complanatum.

CASTIMONIA E CONVERSICENTIA.

Excisus umbilicus apud Diuinarum literarum interpretes castimonia significat: eo enim modo, quo præcisum præputium circuncisionis illius est signum, qua libidinem atque nequitiam à corde refecere debemus, ita in feminis umbilici amputatio castimonia indicat: virtus enim eius in umbilico est. Hinc de profanatis prostitutisque Hierosolymis Ezechiel ita lamentatur: In quardie hætæ es, non est excisus umbilicus tuus, vulua igitur matris adhærescit: hoc est, nihil quicquam anima ab origine separatur, sed patriæ coalita est; & applicata molliudini vt minimè mox mirum sit eam, quæ omnia subsequuntur, turpia perpetrare. Nam quod ex Iobe dicebamus, virtus eius est in umbilico; sub umbilico ventris legere videtur Eucherius, vt per hoc feminæ significet genitalia, sicut in viro lumbos dicimus. Nam umbilicus dubio præcul est concupiscentiæ signum.

DE VENTRE.

Nam Venter quoque sua continet hieroglyphica, eaque ab umbilico, de quo nunc dicebamus, non admodum aliena: quare nusquam de eo, quam post umbilicum, possunt commodius meminisse.

PRINCIPIUM.

Absolutum perfectumque opus significat, vt diximus, umbilicus; Contra venter in sacris præcipue literis, nunc principij, nunc originis indicium est, cum scilicet quis vel à natiuitate, vel ab eo quo sapere cepit tempore, factum inceptamve aliquid ostendere voluerit, ex vtero, ventre diceat. Ita Iobes: Si non ex ventre matris meæ dux illis fui: de misericordia loquens, qua pauperes ab ætatis initio profecti cæpisset.

MARE.

In Serapidis descriptione figuræ, de qua plenius alibi, *zastip di Sadaava* legitur, venter quippe mare est, & vt superius notauimus, Hippocrates decumbentem quempiam, qui mare conturbatum in formis sibi sit videre visus, morbo eum ventris tentari conicit, similitudine putò à mari sumpta, quod veluti flumina fontesque omnes in se recipit; ita venter omnia consumat.

INSATIABILITAS.

Vnde poëtæ ventrem pro ganeæ, & insatiabilitate, variationeque parasitica ponunt, vt apud Horatium Epistolis:

Quicquid quaeserat ventri donabas auaro.

Sed ibi apertius:

Scilicet ut ventres lamna candente nepotum

Diceret vrendos.

Epimenidis in Cretenses obiurgationem Paulus Apostolus repetit,

qui *zastip adyus*, ventres quippe ignaubs eos appellat. Versus verò ille ita in codicibus aliquot antiquis habetur:

Κριτες της Κρητας, κακα κρηρα zastip adyol.

semper mendaces Cretes, commercia pessima, ventres ignaui. Iam &, *Viuite ventres*, Lucilius dixit. Et quod apud Terentium legitur, *Pugnos in ventremingere*, Donatus de toto parasito ventrem intelligi posse dicit. Apud Suda, & in aliis prouerbiorum collectaneis parasiti cuiusdam responsum habetur, qui ventris opprobrium obiectum sibi ita refellit, vt probrum id omnium pulcherrimum existimare se dicat: præstare enim eo ventrem aliis rebus, quod plenus, leuis agisque sit, atque strenuus; inanis verò, grauis, & inutilis. De adipali sanè lauitia ganeæque verbum apud Græcos *zastip ady*. In diuinis literis Psalmi. x v i. impletum ventrem legas; pro insatiabilitate atque ingluuie. Quicque gulæ & nequitie imperandum præcipit philosophus, venter, vt superius dictum, temperandum, & his quæ sub ventre sunt, inquit. Sanè quidem Ægyptij mortuorum ventres eximere, & in Sole discindere soliti sunt, vt qui scelerum omnium causa essent, atque ita vel expiatis, veluti de impulsore pœnas sumere viderentur. Verùm hæc plerique dictu quidem speciosa dicant, non tamen imitanda sibi proponent, lepidumque orationis Catonianæ principium in dissuadenda lege agraria ita exordientis obiciunt: Arduum esse ad ventrem verba facere, qui careat auribus: nam & in hanc sententiam Græcum est prouerbium, *zastip ady zhes dya*.

HYMANA DELICTA.

Sanè ventres, Leuitico, modò aqua eluendi, modò extra castra exportandi, apto admodum hieroglyphico, reatus, maculas quippe nostras indicant: quia Fimus in Diuinis literis pro delictis accipitur: ea verò vel corrigi possunt, atque ideo elui: vel expiabilia sunt, eaque procul deportanda, ne contagione vlla pars, quæ syncera est, cõtaminetur. Qui verò Deo venter in Diuinis literis attribuitur, secretam substantiæ eius originem indicat: vnde illud Psalmò, Ex vtero ante lucem genui te. Significat alibi iudicia eius incomprehensibilia, diceret Eucherius, quæ rimari nulli daturum

Arum est, de quo Iobes: De cuius vtero egressa est glacies, & gelu de cæso quis gentit? Idem Eucherius, quod apud Abacunta legitur, Venter meus turbatus est in me, ita interpretatur, vt per ventrem hieroglyphicè rationis vas & receptaculum intelligat. Apud Hieremiam, vbi, Ventrem meum deleo, pro Mente accipit. Quòd autem de spiritali, non de corporeo loqueretur, indicium est quod sequitur, Sensus cordis mei conturbati sunt. Manifestè autem Euangelio, Qui credit in me, flumina de ventre eius fluent aquæ viuæ. Contrà verò de ventri loquis inuenias in iisdem Diuinis literis: nã vbi Leuitico legitur, Ne declines ad magos, & reddiderunt, Ne sequimini ventri loquos: per hos Theologi falsos Prophetas intelligunt, qui Deum professi, à Deo aliena quæque docent, falsasq; doctrinas & prophetias comminiscuntur, contra quos dixerit Ezechiel: Væ prophetis insipientibus, qui spiritum non diuinum, sed suum sequuntur. Maxima est enim omnino, inquit Hefychius, diabolici erroris & fraudis species, ventri loquorum iuuentum, & quæ multa super hoc exequitur.

DE PELLE.

Trahit ad se venter pellem, quadam propè modum similitudine, qua super in Diuinis literis aliquot inuenias hieroglyphica, cuiusmodi sunt hæc:

VEXATIO.

Pelles hieroglyphicè in Sacris literis vexationes sunt, quæ hominem ad mortem vsque commacerant, imbecillumque reddunt: distractæ enim illæ in vsus varios, in vasa, in opera multa, patienti probatæ laudem à Domino consequuntur. Nam, vt Paulus ait, afflictio patientiam generat, patientia probationem, probatio spem, spes virtutis firmamentum, & inconcussam in operibus bonis stabilitatem.

MORS.

Sunt qui locum ex Genesi, Et fecit eis tunicas pelliceas, eo interpretetur hieroglyphico, vt mortalitate conuestitos esse eos intelligi velint. Nam cutis omnino eos indicat, qui solis exterioribus intenti, interius emarcescunt. Apud Plutarchum lib. de Iside & Osiride, tympanum humanam sapientiam naturam, atque ideo mortalitatis hieroglyphicum est. Caniscitur verò tympanum ex pelle plano, latòque circulo circumducta.

SCORTA.

Inuenias & pro Meretrice pelles positas Leuitici xv. Vestem & pellem quam habuerit, lauabit aqua, quem locum citat Hierosolymitanus Hefychius, sententia huius interpres. Iam & apud Romanos meretrices Scorta dicuntur, à scortis pellibus, quibus prostrato utebantur. Idem pellem pro Diuitiis poni dicit, & pro cognatione alicubi.

CASTRÀ, VEL BELLICVS APPARATVS.

Alio significato pellicis pro tentorio & castris ipsis ponitur, propterea quod verus moris fuit, tentoria ex confutis pellibus configere. In Abacuntis cantico: Pro iniquitate vidi tentoria Æthiopia, turbabantur pelles terræ Madian: hoc est, Madianitarum castra verterent in fugam & dissipabuntur.

PIERIVS VALERIANVS AD IO. MANARDVM

FERRARIENSEM, DE IIS QUÆ PER

manus & pedes significantur, ex sacris Ægyptiorum literis.

LIBER XXXV.

Svmma quidem ingenij amantissimus tui, raræque admodum eruditio, iudiciumque in omni disciplinarum genere exactissimum acerrimumque, quibus te præditum superioribus diebus animaduerti, cum apud Calium Calcagninum careremus, effecere vt doctissima illius cana nunquam immemor sim euasurus. Sed quoniam parum est gratum animi affectum in corde taciturnum fouere, nisi vbi facultas datur, eum palam feceris & in propatulum exposueris, cum nihil mihi commodius nunc ad meum erga te amorem explicandum occurrat, quam earum rerum commentarium, de quibus plurimus ea cana sermo fuit, id quam primum ad te curavi transmittendum: ibi enim tu per abditissima philosophorum arcana medicorumque sapientiam ingressus, nihil obscurum reliquisti, quod super pulsus, venis & arterijs queri posset: quamque necessarium esset, medici non modo cor, verum etiam manus ipsa eruditus esse, manifestissime docuisti: frustra enim esse mentis disciplinam, & scientiam, nisi eam manus opere factò comprobarent. Cùmque medicamina plurima, qua manibus tuis ipsemet conseceras, recessisset, appar-

*sumè Vincentius Caprili conuina noster lepidissimus acclamauit, Manardum te denique esse à manuum ardo-
 re diuinius appellatum: itaque, tunc manum Calius, & alij, qui accumbebant omnes, suis quisque laudationi-
 bus in cælum extolere. Ego verò aliam ingressus semitam, nihil à re, quæ præ manibus erat, abscedens, eadem
 hac, quæ nunc descripta ad te legenda misi, ad verbum propemodum manu super declamaui: quæ quidem si le-
 genti tantum placuerint, quantum audienti probari videbantur, minimè putabo me oleum & operam perdi-
 disse, sperans scilicet inde aliquid futurum, quod initam hanc ex literis amicitiam apud posteros faciat testa-
 tissimam. Neque tu illa suppresses, si rectè diligentiam tuam perpendi, quæ ad humani generis vtilitatem pau-
 cissimè antea cognita referasti. Facit hoc idè Calius noster, qui quotidie aliquid de Musarum penetralibus eruit,
 & in promiscuum usum exponit, inde perpetuam sibi laudem, & amicis nomen comparaturus. Nostra verò hæc
 qualiacunque sint, si non vtilia, vti vestra, cerè aliqua ex parte spero fore delectabilia. Tu igitur quod
 auribus libenter haurire visus es, oculis nunc & mente perfructe.*

D E M A N V.

Quæ fuerint super manu hieroglyphica apud Ægyptios significata, quique honos ei habitus
 ab eius nationis sacerdotibus, Manardè mi, dicebamus: ea nunc in hunc modum, vti di-
 cta fuerant, repetemus.

O P V S.

MANUS apud Ægyptios sacerdos operis in primis hieroglyphicum fuit, cæque picta sculpra-
 tue, hominem ædificationis studiosum significabat, quippe qua in operibus faciendis pluri-
 mum vti mur, cuiusque beneficio rerum artificia constant, & conceptæ in animo excogitationum
 imagines oculis subiiciuntur, Vt verò ait Hippocrates, in vnaquaque arte manus vnusquisque ad
 opus, quod facere destinarit, accomodat: natura enim, vt ait Cic. dedit homini manus multarum
 artium ministras. Artemidorus coniector artes ex manu significari ea de causa dicit, quòd earum
 opera artes exerceantur. Iam & oblatæ in somniis manus si pulchræ formosæque sint, feliciter re-
 rum agendarum successum indicant, & is præcipue, qui manibus opus faciunt, vt idem tradit Ar-
 temidorus. Et Pindaricus illud Olympiis celebratur Ode 1111. *χεῖρας δὲ τῶν ἱερῶν ἰδοῦ.* vbi per ma-
 nus opera, per cor audaciam intelligendam interpres Triclinius obseruat. In sacris quoque nostræ
 pietatis libris, manus operis hieroglyphicum habentur, eo præsertim loco vbi Deus Moyse mādāt,
 vt serpens caudam apprehendat manu. Actionem hic per manū significari tradit Philo: siquidem
 nullo fieri modo potest, vt volutrates, quas per serpentem significari alio commentario diximus,
 coërceri, opprimere valeant, nisi prius manus, hoc est, synceros animi affectus, vt pote rectorum
 operum ministros expediamus, & in omne pietatis ministerium promptissimas habeamus, atque ita
 denique arreptus intrepidè serpens virga, fiat, hoc est, voluptas in disciplinam, quæ per virgam figu-
 rat, vt in Caduceo declaratum est, quam primum habeat, atque ita absolutam veritatis cogniti-
 onem partim intelligendo, partim experiendo, consequatur. Apertius verò manus opus est eo loco,
 Exod. 2111, Et viderunt Ægyptios mortuos super litus maris, & manum magnam quam exercebat
 Dominus contra eos. Huiusmodi significationem etiam Græci veteres admiserunt. Nam Lacedæ-
 monij sic inuocandos deos existimabant, vt manum etiam amoueremus, nostram scilicet operam
 addentes: neque enim eos aliter exaudire. In quam sententiam Salustianus Cato: Non votis, neque
 supplicij muliebribus auxilia deorum parantur: vigilando, agendo, bene consulendo, prospere om-
 nia cedunt: vbi societas te & ignavia tradideris, nequequam deos implorēs, irati infestique sunt.
 Sed vt ad nostra redeamus, P. sal. 1 x x v 111, Deum exquisiui manibus meis nocte coram eo: quamuis
 apud eos qui Hebræos sequuntur, nulla hæc de manibus mentio. Verùm alij exponunt, manibus, id
 est, bonis operibus, quæ tamen nocte, hoc est, occultè, & in Dei tantum conspectu fierent. Nam &
 Asercor, Nesciat, inquit, læua, quid dextera agar tua. Dū attollit Moyse manus suas, vincitur Ama-
 leches: hoc est, vt interpretatur Adamantius, opera & actus sustollit ad Deum, non humi iacens,
 obrepens que reptilium instar terræ applicitus, sed ad Deum porrectos, inque cælū surrectos. Quod-
 que Leuitico præcipitur, Manus eius offerant hostiam Domino, Theologi per manus opera inter-
 pretantur, *κατὰ τὴν εὐαγγέλιον* verò quandam, manus Dei pro ipso accipitur Filio, per quem facta sunt om-
 nia, vt F. uerberius & alij plerique interpretantur illud Esaiæ: Annus hæc manus mea fecit. Sed longè
 manifestius alibi vates idem clamat: Brachium Domini cui reuelatum est: vbi Theologi, vt apud He-
 sychium est, Filium dubio procul intelligi debere profitetur. Parti scilicet *δυστάσις*, quod ne cui am-
 biguum relinquere tur, labores eius pro nobis susceptos statim subiicit, vir extra omnium aleam di-
 uinissimus: ait enim, Labores nostros ipse tulit, & dolores nostros ipse portauit, ipse autem vulnera-
 tus est propter iniquitates nostras, afflictu sive est propter scelera nostra. Disciplina pacis nostræ su-
 per eum, & luore eius sanati sumus. P. salmo sanè 1 x x, Donec annunciem brachium tuum generati-
 oni omni, quæ ventura est, Theologi subiectam antiquitatis interpretationem huic versusi memorant,
 potentiam tuam & iustitiam tuam, id esse brachium. Vbi verò hostiæ salutatis brachium dextræ se-
 parari, darique muneri Sacerdoti præceptum est, Cyrillus, vel Adamantius potius, per huiusmodi bra-
 chium à vulgo separatum significari ait, Pontificem debere dextera quæque, hoc est, proba & honesta
 facere,

A facere, vt qui tanquam lampas illucescit in atrio, exemplo reliquis esse possit, non opinione tantum, vt et metiā operibus, quam quisque viam ad virtutem & pietatem ingrediatur: contra verò sinistra, hoc est praua & turpia non attingat, vitāque sit omnino integra & inculpabili.

EVthymius, vbi de manuum puritate sermo fit in diuinis literis, per manus actiones operationēque inquit significari, eod quōd per eas opeta fieri soleāt. Earum autem puritas dubio procul infontem ostēdit: vnde etiam abluendarum manuum gestus innocentiz signum est, quasi illas non contaminatas habere profiteamur. Antiqui enim quando contestari volebant se alicuius innocios esse sceleris, neque impuris se facinoribus immiscuisse, assensumve præbuisse, in multitudinis conspectu manus abluabant, vt scilicet ex illa manuum munditia animā identidem puritatē indicarent. Inde Deut. cap. x. xi. vbi cadaver in agro celsum quis repererit; ignota ro cadis autote, seniores ciuitatis que loco ita polluto proxima fuerit, accessuri iubentur, & in deserta stertique conuale vitula facere, super quam lauent manus, vt ita expientur & ipsi & ciuitas, populusque omnis absoluat. Sic circumdaturum se altare Domini Psalmographus vates proficitur, cum vnā cum innocentibus manus suas abluerit. Et Pilatus cum iniquæ sententiæ crimen in Hebræos rejiceret, innocentiam suam attestaturus, manus publicè lauit. Datas autem homini manus ideo ait Athanasius, vt ad rerum necessarium vsum inseruiant, & ad preces Deo porrigendas attollantur: atque vt palam est, manus est quæ cibum & alimenta omnia legit, eōdit, instruit, & ori admouet: manus est, quæ præclara facinora in pugnæ vel discriminum conspectu facit: ab ea est scribendi commoditas & elegantia, quam Propheta honestauit, de Deo dicens, Calamus scribæ velociter scribentis, quo scilicet diuinæ vocis oracula exprimentur. Manus sacra infert altaribus, & pietatis omne munus peragit, sacramenta cœlestia nobis subministrat, & mysteria reliqua ritè perficit & operatur: eam dignatus est Dei filius commendare, cum dixit: Dextera Domini fecit virtutem, dextera Domini exaltauit me. Manus denique est, quæ omnia confecit, omnipotentis Dei testimonio, per prophetam dicentis: Nonne manus mea fecit hæc? Manus est totius corporis propugnaculum: quæ dum illud torū eberrat, totum defendit, totum comit, totum vestit, totum ornat, vniuersæ eius molis dominam se re ipsa proficitur.

INNOCENTIA.

A V T O R I T A S.

Hinc manus autoritatēque & potestatem signatissimè indicat, vt in sacris pietatis nostræ canimus, in manu Dei esse omnium potestates, & iura regnorum omnium. quo significato dictum à Psalmographo, Exaltetur manus tua, vt Theologi sunt interpretati. Iam apud Hieremiam: Sicut lutem in manu figuli, sic vos in manu mea domus Israël: de summa Dei potentia. Et illud minime dissimulandum, quod poëta Cæcilius ait: Deum quis non summum putet, cui in manu sit quem esse de mentem vëlit, quem sapere, quem insanire, quem in morbum iniici, quem contra amari, quem auersari, quem expeti: Sic ad Terentiam Cic. Verum hæc non sunt in nostra manu. Et aruspices, nulla quamuis sanctiore imbuti disciplina, cum præsenti Vespasiano humana manus trichinio illata fuisset, & subter mensam subiecta, prælagium fuisse respondere, rerum potestatem ad Vespasianum aliquando peruenturam. In Dei verò manu esse omnes fines terræ, sacra piorum vatum oracula testantur, qui fieri posset admirantium, vt aqua longè altior terra, ita suspenderetur, ne continentem omnē obrueret, quo quo versus circumfusa. Tametsi non defuerint antiquorum ingenia, quæ natura fieri hoc commeterentur. Ptolemæus quippe Almagessto, triginta se nescio quas stellas Arctico polo affixas deprehendisse proficitur, quæ cum sicca frigidaque naturæ sint, vi sua repellant aquas: terram autem ea parte, qua illæ micant, vt sibi natura similem, & temperatura quadam à Saturni fidere copulatæ exerant, & suspensam tenent. Alij Magneti hoc attribunt, quo lapide tota illa pars, quæ ad Arcticum versa est, in crustata quo dammodo comperitur: tantamque illi vim dum se ad polum erigit esse dicunt, vt vniuersum terræ corpus eodem trahat, atque ita bonā eius partem vndis extare faciat. Alij alias atque alias super hoc rationes comminiscuntur, concauitates subterreanas, qualem figuram protuberantem, & commenta alia ingeniosè magis quam verè excogitata, quæ omnia si suscepti operis ratio patere, et facile refelli possent, vt pote quæ tam validissimis naturæ rationibus, quam hodiernæ navigationis exploratione, falsa deprehenduntur. Sed hæc illi viderint. Basilus Magnus totum hoc ad architecti summi Dei sapientiam refert, admirationemque omnem dirigere nos ad eius proidentiam adhortatur. Nam & apud Hieremiam Prophetam ipse rerum opifex clamat: Vos igitur non timebitis me, qui posui arenam terminum maris: quasi nulla alia in re magis, potentiam viæque suas ostentant. Ille enim cum abyssos circumuallaret, legem imposuit aquis, ne datos transiliant fines, signatisque terminis coerceantur.

E E 3

Expedita autē manus, & in propatulum prolata, ita opus, autoritatem, atque potestatem indicabat: contrā verò, nihili hominem, ignauiam & ocio desidiam torpescentem significare si vellent, manus eius in sinum confertas effingebant: qui porrò status ignauiissimi nebulonis est, cum præsertim Anaxagoras ideò sapientissimum omnium animantium videri hominem dixerit, quia manibus instructus foret. Quod dicitur Plutarchus in Moralibus reperit, neque dissimulat Aristoteles.

A pud autores aliquot inuenias læuam manum pro Furacitate positam. Nam Plautus, Persa, vbi Sophoclidica lena Pechnij pueri manum deposceret, atque ille dexteram porrexisset, respondit ea: Vbi illa altera est furcifera læua? Ita & Catullianum illud intelligitur de Marrucino, qui manu sinistra non bene utebatur, sed in ioco atque vino tollebat lintea negligentiorum.

P L A V S V S.

Plausum autem, lætitiæque & gratulationis signum, manibus in eum gestum figuratis vt sese complodere viderentur, significare, theatra Romana, & poetarum pulpita sæpius ostēderunt. Id autem in Sardanapali statua, quæ Tharsi erat, exprimebatur, cum inscriptione, quæ modis omnibus se iuicēdum esse cōmoneret.

I M P E D I M E N T V M.

Complicatas verò manus digitis pectinatim insertis, ad eò ventus illa religio impedimenti signum esse credidit, vt parturientium nixibus obstare, ne partum edere possent, quandiu manus eo gestu tenerentur, perdita admōdam superstitione persuasum habuerint.

L I B E R T A S.

Quemadmodum verò per manus ita complexas impedimentum significabant, sic per eas explicatas libertatem innuebāt. Numus est Tib. Claudij Cæs. in quo videre est sigillum, quod dextera pileum tenet, læuam quàm latè potest discepadinatam exporrigit, cū inscriptione, **L I B E R T A S A V G V S T A**. quamuis verò pileum per se sit libertatis signum, manus ea tamen ita passa significatum adauget. Sedenim vt de parturientium fascinatione per implexas manus dicebamus, ita contractū est in numo Iulie Piæ, vbi partus felicitas explicatur, in quo Venus læna hastæ innititur, dexteram expansam ostendit, cum inscriptione, **V E N V S G E N E T R I X**. Romani enim genus à Venere, propter Æneam eius filium, se ducere assuebant, miximè verò gens Iulia.

Quæ quidem condente & dicante Iulio Cæsare, templum erexit Veneri Genetrici, cuius Plinius, Tranquillus & alij meminere. Legimus & Cæsaris tesseram fuisse, Venus Genetrix: vt Syllæ, Apollo Delphicus: Marij, Lardeus. Obseruandum autē in numo scriptum esse **G E N E T R I X** per ñ media syllaba; prout veteres grammatici scribendum monent, cum tamen genitor per ñ norandum agnoscat.

L I B E R A L I T A S.

Est & illud frequentissimo latinitatis vsu dicitur, Manus remittere, liberalitatis & donationis significato, quo loquendi modo lufores præcipue vtuntur: nam Remittere manus, est Condōnare collusori factum, quem sua ipse manu damnosum fecisset; debuerit; ob id numos exsoluere. Hinc legere est in epistola Octauiani Augusti ad Tiberium: Ego perdidici viginti milia numum, sed eum effuse in lusu liberalis fuissem, vel soleo plerūq; nā si quas manus remisit, cuiq; exegissem, aut retinuissem, quod cuiq; donauit, vicissem vel quinquaginta milia: sed hoc malo, benignitas enim mea me ad cælestem gloriam effert. Præcipue verò dextram liberalitatis & erogationis indicium esse viderunt, vt pote quæ, vt prompta est, & ad capiendum expeditissima, ita & ad portigendum erogandumque vsitatissima. Vnde Græci *δῶρον* illud suum mensuræ de manu sumptæ vocabulum, de quo alibi locus suus, deductum volunt, quod scilicet inde dona porrigantur. Sed quoniam tam liberalitatis quàm libertatis significatum in dextera ponunt, huiusmodi disciplinā longè melius sacræ nostrorum literæ prodiderunt: veteres enim Theologi qui diuinorum nominum significatione perscrutantur, eam inesse vim in Dei dextera intellexere, vnde pulchra, grata, lætæque omnia prouenirēt, propriòq; nomine Michaelē vocari: at Græcorū Theologia Michaelis vim in Deo eā esse dicit, quā Mathematici Veneri dedicarunt. Psal. decimo supra ceterimū iubetur

Christus

I G N A V I A

F V R A C I D I A

V E N V S G E N E T R I X

A Christus sedere à dextera Dei patris. vbi Theologi per Sessum Requiem, & fruitionem diuini imperij, & patri & filio propriam, & honore parem intelligunt: per Dei verò dexteram effusivam eius benignitatem interpretantur. Leuam demum Arantei eam in Deo vim esse dicunt, vnde fortia, dura, & castigantia procedant: idque numinis Gabrielem appellatum, quod Astronomi eorum Theologia Martem esse dixerunt.

A Pud Græcos Latinosque poetas plerumque repetimus centimanum Briareum, centimanumque Gygem: quin & Homerus. Solem *ἑξήκοντα* nuncupauit: quorum significata cum hieroglyphicò inстар interpretentur non inopportum fuerit hic explicasse. Interpretes Hesiodi, per Briareum vernum tempus dici tradunt, ob herbarum, florum, & frondum copiam, quam affluenter adeo sumministrat, per Gygem verò hyemem, & ipsam centimanum, ob ea multa, quæ iam dudum collecta congestaque in varios mox vsus distribuit, & negotiis quæque suis accomodat. Quod verò & Sol centimanus Homero sit, multa & innumeraabilia eius officia, quæ magis aperta cognitaque sunt, quam scilicet enserere oporteat, effecerunt.

OFFICIA MVTA.

C Essit et in proceribus mutui beneficij officijque ab officio prouocati, Masus manum scabit, Gex Epicharmi Comicti vericulo, quem in ore fuisse semper Prodicò Sophiste, Socrates apud Platonem memorat, Axiòcho. Erat verò huiusmodi:

ἡ δὲ χεὶρ τῆρ χεῖρα κνίει,

ἢ ἄν ἡ χεῖρα κνίει.

Ne manus manuum fricabit,

Ne quis anseres quid.

Sedem illud vulgatum magis:

χεὶρ χεῖρα κνίει, ἄλλοι δὲ χεῖρα κνίει.

si eam manū scripturæ dicitur habere, quod alij suo freti ingenio corrigere conuerunt, quæ tamen esset ratio minus animaduertentes:

Manus manum, digitis interim digitos lauant.

OPERA FERRE.

E Adem dextera, quæ Pullaria Plauto dicitur, passis digitis opis ferendæ huius hieroglyphicum, cuiusmodi species in Opis deæ simulachro aliquod in numis obseruatur, quasi ea opem omnibus velle se ferre polliceretur. Quinteriam & nunc vulgo, & apud veteres usurpatum illud *μυχεῖα* *ἢ ἄλλοι δὲ χεῖρα κνίει*, manum ad mouere, quotiens operam nostram alicui negotio adiutricem adiciamus, hinc apud Maronem Palinurus ad Aeneam clamat:

Da dextram misero, & te eum me tolle per vndas.

Sane illud sumptum à facris, in quibus quispam adueniens admota victimæ manu, fiat & ipse particeps sacrificij. Sed hoc frequentius apud nostros, cum infantes ab originali labe per sanctas aquas expiantur, Iusticijsque eorum dies celebratur: quicunque enim manus ad mouerint ad infantem, dum sacrum id peragitur, paternis sese obligant officijs, & arctissima pietatis necessitudine & nato & parentibus coniungunt, propemodumque affines fiunt. Quod verò de manibus sacrificio ad motis dicebamus, quod theologi nostri interpretantur eo Leuitici loco, Quicunque illa attigerit, sanctificabitur: id dicunt ostendere, quod in disputationibus, quæ de Deo sunt, theologicisque

C inuestigatis, sufficere nobis tantummodo tangere, quemadmodum qui vult igne calefieri: nam si interioris manum immitteret, pro eo quod poterat & satis erat calefieri, comburitur: sic qui profundius, vel aëris de Deo disputare præsumit pro eo quod gloriosius aliquid ostentare affectat, in blasphemiam cadit, dum diuinorum dogmatum nequit sublimitatem assequi. Ea de causa populus Israeliticus non ascendebat in montem Domini, sed iuxta radices corona ducta desidebat: quod vitam superioris seculi tempora animaduertissent, non enim sanctissima hæc doctrina tot inceptorum hominum, ne ignauorum dicam, nugis atque cæno implicata esset & contaminata. Sed Deo Maxima gratia, qui nostra demum arare tot autorum veterum thesaurus aperuit, ut in vnaquaque disciplina proficere volentibus veram, facilem, breuemque viam patefacere dignatus est. Quod verò ad hanc rem facit, monet Paulus, haud facile cuiquam manum imponendam, de ordinibus nimirum communian dis, quorum vis & ratio in Spiritus Sancti contributione consistit, iuxta ritum, quo impolitis supra caput manibus sacerdos dicit, Accipe Spiritum Sanctum. Id verò diligentius examinandum imperat Paulus, ne indigno, vel improbo, vel imperito talia conferantur.

PLAQUELLVM.

Significat etiam flagellum manus in diuinis literis, ut apud Sophoniam: Extendam manū meam super Iudam & super habitantes Israël, & disperdam de loco hoc reliquias Baalis. Et beatus Iobes de calamitatibus, plagis, & infortunijs suis loquens: Manus Domini, inquit, tetigit me. Et illud, Trudentur in manum gladij, castigabuntur gladio significat, utpote qui occisione occidendi sunt. Iam quod alibi legitur, Erasmus super me manum tuam, de castigatione intelligendum est.

IN Antonini numo pietas ipsa dexteram exporrigit expandam, læua donarium in subiectam aram
portigit. In L. **Æ**lij Cæsaris numo aureo, dextera sigilli eodem est gestus, læua donum tenet, cum
incriptione, **P I E T A S**. Quod verò dictum est in Cynocephalo, passas in cœlum manus adorationis
significare, videas id in Gordiani Pij numo, in quo sigillum est, passas hinc inde manus ad cœlum
attollens, cuius inscriptio est, **P I E T A S A V G V S T**. Et Iarbas apud Maronem dicitur

Adula Iouem manibus supplex orasse supinis.

Iam & Salomō Trecentis nō ignobilis sacre Scripturæ cōmentator, sacerdos, inquit, cum Sanctū
B E N E D I C T V M pronunciant, nomen inquam id Sanctū: **X I L** literarum, extendunt manus suas.

A pud nationes aliquot inuehias, reiectas post tergum ma-
nus, eas connexas, supplicem hominem significare. Ham
formati in huiusmodi significato peculiare apud Assyrios: Euf-
se tradit Ammianus, vbi lib. **X V I I I**. Antonius ab **V r**scino
agnitus in hostili acie, obiurgatorio sono vocis increpitus, **P r**od-
itor & nefarius appellatus, sublata tiara, quam capiti summo
ferbat honoris insigne, desiliit equo, curuatisque membris hu-
mum vultu penè contingens, eum salutauit, Patronum appellas
& dominum, manum post tergum cōnectens, Ignosce mihi, in-
quit: & quæ pro criminis depulsiōe subsecuntur.

C A P T I V I T A S.

S Edenim apud Romanos huiusmodi species manuum post
terga reuinctarum, captiuitatis nimirum indicia sunt, &
Virgiliano confirmatur carmine:

Ecce manus iuuenem interea post terga reuinctum

Pastores magno ad regem clamare trahabant.

& multis vbique terrarum monumentis, ex ære & marmore dedicatis, passim intueri licet. Ita lib.
de Amicitia **C i c**. de eo qui litigare se simulans blandiatur, atque ad extremum dat manus, vincique
se patitur, vt is qui illusus sit, plus vicisse videatur. Talem **A s**tronomi figurare solent, vbi ostendere
volunt eum ab inimicis superandum, & in eorum potestatem redigendum, qui **X I I I**. Sagittarij
gradulucem auspiciatus fuerit.

P A C I F I C A T O R.

Quæ verò species in **M**. Catonis Propratoris numo cernitur, vbi victoria est sedens, manu ex-
porrecta, pollice summissio, quod puto victoriam consilio partam significare, vt illud, quod
alibi explicatum est, Romanos sedendo vicisse, huic accommodetur. Ille porò gestus in manu res
compositas ostendit, qui habitus in statuis pacificatorum exprimi solet: vt in equestri collosæ ex
ære **M**. Aurelij, in arca Lateranensis basilicæ visitur, de qua in **D i g i t i s**.

R E S T I T V T O R.

IN alio **I M P**. **S E V**, **A L E X A N D R I A V G**. numo simulachrum est læua hastæ innixum, dexteram
porrigens, vola & digitis demissis, pollice pendente, in quo literas eas tantum inspexi quæ **R E S T I T V T O R**
dicentur, reliquas discernere non potui. Verum apertius in **G r a t i a n o** numo porrigitur
manus mulieri alterò genū flexæ genu, cum incriptione, **R E P A R A T I O R E I P V B**.

S A L V T A T I O.

E Rat & salutationis indicium, dextera iuncta dextræ, quod apud **V a r r o n e m**, atque etiam apud
C a l l i m a c h u m **Æ t i j s** habetur. Vnde **V i r g i l i u s** in eandem sententiam **Æ n e a m** inducit cum pa-
tre in **E l y s i s** loquentem ita queri: Cur dextræ iugere dextram non datur. In hunc sanè diem mos
hic perdurat, vt hospites & peregrinos, & quoscunque notos peregrè venientes, dexterarum con-
iunctione salutemus.

A D O R A T I O.

Nequè verò tantum porrectis in cœlum manib. adoratio fieri solita, sed & auersa manus ad of-
neculum exposita, adorationis indicium est. Hinc illud apud **P l i n i u m**, quandam esse in dextera
religionem, quæ osculis auersa appetitur, Qui adorant, inquit **H i e r o n y m u s** in **R u f i n u m**, solent
manum deosculari. Vnde **H e b r æ i** deosculatiōem pro **V e n e r a t i o n e** vsurpant: eiusmodique loquendi
forma per totam **I t a l i a m**, ex quo **H i s p a n o s** in dominationem admisisimus, inoleuit, cum prius id
honoris non nisi **P o n t i f i c i b u s** deberetur. Et nonnulli **C a t u l i** somnium de **A u g u s t o** referunt, quasi
I u p i t e r compluribus pretextatis tutorem à se poscentibus vnū ex eis demonstrasset, ad quæ omnia
desideria sua referrent, eiusque osculum delibatum digitis ad os suum retulisset. Alioqui, vt in
C y n o c e p h a l o dictum sublatæ in cœlum manus adorationis indicium sunt. Apud **C i c e r o n e m** **Q u æ s t i o n i b u s**
A c a d e m i c i s admirationis id signum est, vbi dicitur: **H o r t e n s i u s** autem vehementer admi-
rans, quod quidem perpetuò **L u c u l l o** loquente fecerat, vt etiam manus sæpe tolleret: nec mirum,
nam nunquam arbitror contra **A c a d e m i a m** dictum esse subtilius. **P e r u u l g a t u m** verò est **C a t u l l i a n ũ**
illud in hanc sententiam: Admirans, ait, hæc manusque tollens, **D e i b o n i**, & quæ sequuntur,

C O N S E N S V S.

IN militariibus verò allocutionibus sublara manus, consensus & approbationis hieroglyphicum est. Vnde totiens apud Xenophontem, si quod propositum esset, scitum facere se profiterentur, manus tollere iubebantur. Sedenim hoc ritu Hebræorum prius institutum fuit, quod plerisque locis habetur: & Aaron Leuitico, tollens manum, populo bene precatus est. Ita nobis quoque faciendum imperauit Paulus: Orate, inquit, in omni loco attollentes puras manus. Et Tertullianus, vbi de oratione pro salute Imperatoris agit: Illuc suspicientes (ait) Christiani, manibus expansis, quia innocuis: capite nudo, quia non erubescimus: denique sine monitore, quia de pectore oramus: & quæ sequuntur in hanc sententiam.

F O E D V S.

Sed neque Pythagoricum illud prætereundum, *μη παρρηϊ ἐκβαλλόμενος δεξιάν*, non vnique dextram porrigendam: quippe non temerè esse quempiam in amicitia familiaritatisque fœdus admittendum. Citat hoc symbolum in hanc sententiam Plutarchus eo commetario, quod de multorum amicitia cõscripsit: & Solonis dictũ illud in primis fertur, *φιλικὸς μὴ παρρηϊκὸς ἔστω καὶ σὺ, μὴ ἀποδοῖς μὲν ἄλλοις*: Amicos ne citò comparas: quos autem acquisieris, ne reiciias, contemnãve. Mos verò adhuc est nostris præfulibus in admittendis in clientelam amicis manum porrigere exosculandam, quod firmum quasi fœderis & conciliationis signum habetur. Obserues etiam apud Amianum, rerum gestarum lib. 1. supra xx. Nebridium, qui contra Constantium vnus omnium iurare noluerat, metu militum, qui ferrum in hominem strinxerant, ad Iulianum profugisse, suppliciterque orasse, vt timoris leuandi causa ei dexteram porrigeret. Cui Iulianus: E quid, ait, præcipuum amicis seruabitur, si tu dexteram attigeris meam? Plutarchus in Carone Vriensis morem tangit osculandi manus Imperatoris apud Romanos: neque id quidem omnibus sed paucis admodum honoris gratia concessum. Vnde etiam in diuinis literis legitur: Tua dextera me suscepit. quod ita interpretantur Theologi: Mos eorum est qui opem alicui sint allaturi, dexteram porrigere, in qua & vis, & aptitudo, agilitasque magis promptuaria, quàm in læua. Et Psal. LXXXI, Tenuisti manum dexteram meam: id est, optimi Assertoris instar manum meam apprehendisti, & que de terra & feruiture Babylo-nica eduxisti. Alij sic exponunt, vt per dexteram manum à Deo tentam, meliora ac laudabiliora opera intelligantur, quæ benigno Deus animo suscepit. In sacrificiis demum manuum impositio nunc benedictionem ministrabat, nunc peccatorum remissionem, nunc Sancti Spiritus aduentum, nunc expiationes, quas solo percipimus intellectu, ait Hesychius.

F I D E S.

Quia verò fides in fœderibus primum expetitur, Numa Romanorum Rex constituit, vt manus quæ quæ fidei sacra facerent, ad digitos vsq; inuoluerentur, quod fidei tutandæ indicium esset, cuius præcipue sedem in dextera esse docuit: vel, vt arcana in abdito habeantur. Porro fidem in manibus Arabes adeò colebant, vt fœdus nunquam facerent, nisi sanguine ex vola iuxta maiores digitos eorum qui fœdus inirent, lapide quodam eliso, intinctoque inde flocco ac lapidibus septem, qui forent in hunc vsum comparati, illitis, suis interim Oratæ & Alitæ numinibus vnici inuocatis. Agnoscit & Maro fidem per dexteram significari, quare Dido apud eum exclamatur:

En dextera, fidesque

Quem secum patrios aiunt portare penates.

Atque hoc est quod Achemenidi Anchises

Dat dextram, atque animum presenti pignore firmat.

Velamen verò illud, quo fidei simulachrum, vel manus ipsæ obtegerentur, album fuisse constat. Vnde Maro Canam fidem appellauit, vt nonnullorum est opinio: quamuis & literatissimi viri sunt, qui canam ideo fidem à Virgilio dictam putant, quòd primum omnium templum Fidei fuerit à Roma Ænæ filia conditum, vt in fragmentis Pompeij, diuino illo numine rerum opifice iam tum Romanæ originis initio quod futurum olim erat, præmonstrante, vt quod imperium ibi sine fine permanisurum parabatur, fundamentum pietatis in fide iecisse tot ante seculis constaret. Horatius tamen velaminis albi mentionem facit, vbi dicit: Et albo Rata fides colit velata panno. Id enim ad sinceritatem, quæ requiritur in fide, indicandam excogitatum: à fide enim focus omnis abesse debet, neque villo subterfugij colore candor eius violari. Quapropter iuste magnanimiterque Romanæ fidem hostibus etiam seruandam rati, Cannensi clade accepta, eum Hannibal quibusdam captiuus redimendi se potestatem fecisset, fide ab eis accepta redeundi, nisi res confici posset ea, quam proposuerat cõditione, dolose illi vnus diei iter progressi, simulato negotio, in castra hostica redierunt: inde quasi sacramento soluti, tanquam liberi essent, securi confidentesque Romam se contulerunt. Indignatus Hannibal, dum eos sibi dedici postulare, ipse etiam s. p. q. r. factum ægerimè tulerunt, neque vllis ciuium suorum precibus aut lachrymis vnici poterunt, quin publicè ad Hannibalem remitterentur. Sed quid vetustiorum malè præuocq; facta, conquisimus, si recetioribus seculis dolosa huiusmodi fide deceptam Adelbertum Baucemburgi Regulum legitimus, turpi nostrorum principum ignominia, quem Atto Maguntia archiepiscopus blanditijs plectentem, ad Ludouicum Regem capitalem eius hostem attraxit, iuramento pollicitus se procuraturum, vt quemadmodum eum saluum de munitissimo, vbi cras, loco educebat, incolumem identidem reduceret

Cum

Cum itaque paulum extra portas prodisset, Atto coniectis in Solem oculis, iter longum & horam iam tardam causatus, satius fore dixit redire, commodum ut corpus aliquo cibo curarent, itinervis lassitudinem ita leuaturi. Cui Adelbertus, nihil suspicatus mali, non difficulter assensit. Reuersi igitur, sumptuque ientaculo, dant se iterum in viam, ac simulatque in Ludouici conspectu confiterentur, Adelbertus in manus Regis deditur: quo prodicionis Attonem audacter incusante, iuramento, inquit Atto, tunc planè satisfactum, cum te impransum eductum, intrò vt pranderes reduxi. Sed hæc improba barbari hominis facta prætereamus, & ad fidem reuersi, haberi cum dicamus in Hadriani numo quodam, læua tenentem orbem planum, id nonnulli speculum esse contendunt, nam id quoque significatum habet fidei, additæque est erecta columella, ob fidei quippe tum rectitudinem, tum firmitatem. Multò verò manifestius duæ manus iunctæ, fidei sunt hieroglyphicum, quod in ple-risque numis antiquorum obseruetur, inscriptionibus etiam additis, modò *FIDES EXERCITVVM*, modò *FIDES ROMANORVM*. Sed huiusmodi manus iunctæ ad alia etiã extenduntur significata.

FELICITAS.

Quandoquidem alicubi simulachra duo dexteræ iungentia felicitatis hieroglyphica sunt, caduceo præsertim apposito: rebus pacificè compositis, congruum est publicam priuatamque subsequi tranquillitatem. In Hadriani numo tenet ipsa dea caduceum manu vna, altera Imperatorem apprehendit: inscriptio est, *FELICIT. AVGVSTI*. Vbi verò idem Imp. genibus quendam procumbentem subleuare videtur, quid sibi velint iunctæ dexteræ, declarat inscriptio, *RESTITVTORI GALLIÆ*. Quod verò superius dexteram salutationis signum esse diximus, in numo qui *TRAIANVS HADRIANVS* inscribitur, Imperatorem ipsum videas dexteram Dei sedentis dexteræ iungentem, cum inscriptione sub basi posita, *ADVENTVS AVG.*

I V D E X.

Sed & abscise manus ipsæ hieroglyphicū suum habuere, quod minime fuit prætereundum. Spectari enim solitas Thebis iudicum statuas absque manibus, Plutarchus ait: & eam quæ Principem referret auertis esse oculis, vt iustitiam & à donis alienam esse debere, & nulla mulctri facundia oportere significarent. Nam Stratoctem & Dromoclidem quis iniquo animo non ferat, quorum sermo omnis cum de Republicæ negotio aliquo capessendo, deque tribunalibus colloquerentur, erat, vt se inuicem ad auream messem inuitarent.

DEI VIS.

Anè Ianum, de quo plura alibi, veteres bicipitem, sed absque manibus & pedibus effingebant, quadrato lapidè ab exili basi in latum exurgente. Indicabat id Dei vim, cui neque pedibus neque manibus opus est, ad ea quæ iusserit efficienda, vt pote qui nullo solo totum potest mundum tremefacere, & vt apud Poëtam, dicto citius tumida æquora placare. De statua verò Iani, quæ numerum *c c l x v*. dierum digitorum gestu indicaret, suo loco dicetur.

PROVENTVS.

Quamuis verò ita veteres iustitiam informarint, apud coniectores tamen reperias virum agentis causis nobilem, iudiciæque & leges fama optima consecrantem, qui plures se habere manus somniauerit, prospera expectare, quòd id portendat & clientum, & amicorum, atque etiam pecuniarum prouentum exuberantem.

Imperitis tamen, maleficis & sceleratis hominibus, id fornij vincula minitatur, multas scilicet manus ad eorum coercitionem expediti. Sed quoniam incidimus in prouentum, succurrit id ex Psalmo *c x vii*. Labores manuum tuarum comedes, apud Græcos τὸν καρπὸν scriptum esse: quare bene periti quidam, Fructuum potius quàm Manuum reddidere: καρπὸς enim tametsi non quidem manum, non palmam, sed iuncturam palmæ cum brachio significat, vt apud Homerum legas Venerem à Diomede vulneratam ἐν καρπῷ, vbi non pars pro toto, sed locus letalis, & consulationi obuius de industria designatur, ad criminis atrocitatem augendam: pro Fructu tamen passim ponitur, & multa inde in huiusmodi significatum vocabula. Erit itaque sensus, fructibus suis vescetur is, qui timet Dominum, nec impius hæc tam culta noualia milces habebit.

VINCULA.

SPES IRRITA.

Inuenias & operum inefficaciam per præcisas manus significari, quæ vanas nonnūquam irritasque cogitationes, spesque hominum inanes indicant, quòd ita scilicet opus ad finem qui fuerat institutus, perduei minime possit. Et mathematici, nullius vtilitatis & haudquaquam frugi hominem in lucem edi sub *x v i i*. Geminorum gradu ostendere cum vellent, hominem eo loco vtraque manu mutilum pingunt, atque cum ignauster consistentem.

MINISTERIVM.

A Sed longè alia de causa Myecrinus Ægyptiorum Rex viginti colossos ancillarum circa filia ca-
 Sdavor circumstantium, truncis manibus, iisque humi ante pedes iacentibus crexerat: iis epim
 vxor manus abscederent, quod adulterij tam nefarij ministræ fuissent, vti scilicet pater sceleratissimo
 exemplo complexu filia abuteretur. Quod verò in diuini literis primo Regum habetur, vbi Arcam
 Domini Palæstini prædam abduxerant, & in Dagonis idoli sui templo posuerant, manè seperit
 Dagon prolapsus contractusque, abscisis manibus interpretis loco hoc, abscisis manibus, intelli-
 gant, fore tunc præmonstratum, vt cum Domini nostri doctrina ad gentes peruenisset, idolorum
 manus adscenderentur, hoc est, præstigijs quibus mortales omnes eludebant, destruxæ essent, neque
 vlla ulterius decipiendi potestas dæmonibus relinqueretur. In huiusmodi serò significatum Leuitico
 legas, vbi de victimis agitür: Si non poterit manus eius inuenire, hoc est, si propter egestatem
 emere non poterit, si precium erogare nequiverit. Alioqui, sideratæ attritæ, vel etiã abscisæ manus
 neq: non pedes, actiones indicant deprauatæ: studiosum quippe hominem eorum tantum, quæ
 vel ab avaritiæ, vel superbiæ spiritu suggeruntur. Quare Dauid ita deprecatur: Non veniat mihi pes
 superbiæ, & manus peccatoris non moueat me, diripientis scilicet aut violentis: superbi enim hoc
 est, auari illud. Eodem & brachia significat accipiuntur. Nam vbi Psal. xxv. v. delinquentis homi-
 nis brachium contineri legitur, impurorum hominum brachia debilitata significari ait Origenes,
 quandoquidem ad nullum misericordiæ aut beneficentiæ opus exercentur. Nam manus & bra-
 chium, inquit is, operis est indicium. Sed eo loco Euthymius adimi perperam agendi autoritatem,
 viresque confringi interpretatur.

A V A R I T I A.

B Vnt tamen qui hoc ad auaritiam pertinere censeant, interpretamentumq: huiusmodi ex Theo-
 Scritano carmine mutantur, *νεπιτηξ* δ' ὑπὸ κερδαμῶν, πᾶς δ' ὑπὸ κέρπυ χεῖρας ἔχει, & quæ sequun-
 tur in hanc sententiam. Neque desunt qui manum tantum sinistra digitis compressis pro tenacita-
 te & auaritiâ pingant: nam & coniectores leuam lucri, & augendæ rei signum ponunt, quippe quæ
 ad custodiendum magis idonea sit, vt pote segnior, & tenacitati accommodatior. Ad hoc facit quod
 Diogenes, vt nonnulli tradunt, dicere solebat, non esse tradendas amicis manus complicatas: quod
 interpretantur, benignitatem addendam comitati. Auaritiam & ille gestus in manu significat, cum
 exporrecta capedunculam assimilat, quo gestu Philemonis Romæ signum vidi, cum in altera volu-
 men complicatum haberet, idque tenaciter restrictum, vt qui precium sibi deposceret, non nisi
 eo numerato librum exhibiturus. Ferunt enim cum Comædiarum scriptorem, ære graui solitum
 lucubrationes suas vnuudare. Inscriptio sanè erat ΦΙΑΗΜ ΩΝ. Apud Aristophanem iocus est
 Concionatricibus, vbi Phidolus deos exemplo ponit, quibus cum supplicamus boni alicuius gra-
 tia, stare eos supinam manum porrigentes, non vt quid dent, sed aliquid accipiant. Hinc quoque
 Atheniensium in aucupandis lucris auaritas dictærio carpitur, *ἀπείκως ὑπέχει τὴν χεῖρα καὶ ἀποθήσκωμ*,
 manum etiam dum moritur Atheniensis porrigit.

Porro autem orationem vnamque tradunt ex manu si-
 gnificari, quamuis alio loco prensam manu linguam id face-
 re diximus. Ea tamen differentia habetur, quod species illa
 non orationem tantum, sed eloquentiam indicabit. Manus verò
 vnumquemque sermonem per se ipsa significat, quod vnà cum
 sermone manuum etiam motum expectimus, vt ait Artemidorus:
 histriones enim vel celebres inuenias solacissimi redargutos,
 quod gestu manuum aliquando peccassent: de quo alibi. Contrà
 verò erant Hermea signa quadrata sine manibus & brachijs, solo
 quippe inscripta capite, eaque præcipuè apud Athenienses, sed
 in quorum medio virilia etiam adsculpebantur. Sermonis hæc
 erant indicia, vt in Pudendis etiam ostensum, Mercurij quippe
 ipsius vim ostendebant. Nam is & Cyllenius ideò vocatur, quod
κίλλης Græci vocant eos, qui sine manibus sunt. Ostendit verò hoc, sermonem suapte vi pollere, &
 sine manibus omnia conficere. Cur verò signa illa quadrata fieret, in quadra iugis dicti. Sedenim
 cum Aristoteles duplicem sermonis ponat intellectum, vnum scilicet primæ intencionis, alterum se-
 cundæ, vt nostri interpretantur, sermonem illum qui per Hermea figuratur virilibus arrectis, primæ
 dixerim intencionis quasi mente conceptum: secundæ verò, qui per manus significaturis enim per
 vocis instrumeta expressus, opus quodammodo conficere videtur. Hic verò sermo plurimum apud
 eruditos aut per dialecticam in angustias intruditur, aut per eloquentiam in latiores campos expli-
 catur: vnde Zeno Stoicæ disciplinæ princeps commentus est, per manum vtrunque diuerso gestu
 porrectam significare: quod quidem inuentum cum manifestum sit hieroglyphicum, minime fuerat
 dissimulandum.

S E R M O.

DI A L E C T I C A.

D I A L E C T I C A .

Dialecticam enim ostendere cum vellet, manum pingere solitus est digitis in pugnum compressis, angustias hinc scilicet & argumentorum breuitatem quibus illa cohibetur, ostendens, quod simplex vniuersiusque rei qualitas tribus plurimum propositionibus comprehendatur, axioma, assumpto, & illatione, vel partibus his etiam breuioribus.

E L O Q U E N T I A .

Eloquentia verò late diffusa patenti decurrens planitie, quæque liberit peruagata, per diductos digitos dilatataque manum ab eodem exponebatur. Reprehendit sanè Quintilianus eos, qui orantes vlla in causa manum sub pallio continent, quasi res ignauiter agatur: nostri tamen instituti est, cum apud Pontifices inter sacra sermonem habemus, manus intra pallium cohibere, frugalique tantum pronuntiatione uti. Quoniam verò Theologi finiunt aliud orare esse, aliud adorare, status ad cultum, manus ita surrectæ ad adorationem facere videbuntur.

P R E C E S .

In Hætruscis quoque institutis hoc gestu manuum ad preces utebantur, neque non in deuotionis ciuitatibus, euocandisque diis: cumque Iouem dicebant, manus ad cælum sustollebant, vt eo etiam loco apud Virgilium est:

Multa Iouem manibus supplex orasse supinis.

Sanè, quod ad hanc rem facit, Polemonem sophistam legimus Olympicis ludis, qui Smyrnæ olim celebrabatur, inepti cuiusdam actoris solocismum manu factum reprehendisse, cum in exclamatione, *ὦ εὐχῆ*, manus ad terram protendisset. Cum verò *ὦ γῆ* pronunciaret, faciem ad cælum erexisset. Sed quantum ad Iouem pertinet, eundem morem verustissimo ritu apud nostræ pietatis Pontifices obseruari videmus: quotiens enim vel *DEVM*, vel *DOMINVM* enunciant, gentem sanctam bonis verbis expiaturi, prosperaq; & felicia mortalibus precatur, manus sub eam locutionem supinas in cælum tollunt. Quinetiā *ὀργιάζω*, quod sacrificare est, etymologici grammatici nonnulli dictum putant, quod qui sacrificant, precanturque Deos, *ὀργεσθαι τὰ χεῖρες*: manus quippe protendunt. In numo Gordiani Pij simulachrum est, quod passas hinc inde manus ad cælum tollit, cum inscriptione ad rem accommodata *PIETAS AVGVSTI*. Illud addā, antiquum precandi modū noctu sub dio Pindarum posuisse, Olympiis, ode secunda, apud quem *νυκτὸς ὑπὸ ἀσπί* ob hanc causam inscribitur,

D E P E D I B V S .

Hæc quidem manu super memini, Manarde, tibi disseruisse: sed quoniam Caprillis velle se de pedibus audire similia dictabat, quæ super his à me tunc dicta fuerunt, visum est subiungere.

I R R I T V M .

Feri minime posse aliquid, aut inconstans irritumve futurum, quod cœptum actumve fuisset, ostendere si vellent Ægyptij sacerdotes, pedes in aquæ superficie inambulantes pro hieroglyphico faciebant. Nemo enim est qui nesciat, nulla id humana ope ingeniove fieri posse: nihil enim magis irritum cedit, quam si quis plantas super aquæ superficiem firmare sibi persuaserit. Ad hoc respexit Cicero, cum libro Officiorum tertio, fluxas, labiles & inconstantes Epicuri rationes esse diceret, quippe quæ minus in solido consistant, quod aqua hæret, vt aiunt. Sunt qui elocutionem hanc, in hac causa mihi aqua hæret, rem nondum peractam significare contendunt, dubiumque aliquid superesse, quod nondum fuerit explicarum, aut sibi re super adduc dicendum esse, sumpto à clepsydri, in quibus aqua, temporis dati index, per tot horas stillatura statuebatur argumento. Et hoc esse quod ad Q. Fr. Cicero ita scribit alterius libri epistola v. Quod idibus & postridie fuerat dictum de agro Campano, non est actum, in hac causa mihi aqua hæret. Vbi tamen damnat Epicurum, cum Ægyptiorum hieroglyphico videretur conuenire, vt pote qui argumentorum eius infirmitatem omnino redarguit. Nam ingredienti vnique animalia, vt palam est, solo opus est, dicet Aristoteles, cui firmiter innitatur: id autem homini, vt pote grauiori animali, neque in aëre, neque in aqua conceditur, & ea de causa pedes suam habent nuncupationem, quod τὸ πῆδον, id est, solum sibi deponunt.

V A C I L L A T I O .

Cum Ægyptiaco consentit hieroglyphico quod Psalmo *LXXII* legitur, Mei penè moti sunt pedes. Græca lectio habet *σαλεύθησαν*, quippe vacillarunt, siue potius fluctuarunt: maris enim turbatio, fluctuumque commotio, *σαλεύω*. Hic verò Pedes pro Cogitatione ponuntur quæ scilicet animi nostri pietatem pedum instar regit, & sustinet. Penè igitur, inquit, cogitatione peruersus, ac penè lapsus sum, vt crederem Deo nullam inesse prouidentiam, incertoque casu mortalia desuere, aut quid huiusmodi. Itā ibi legitur psal. *XXXVIII* *ἐν τῷ σαρδάλῳ ἐθνήματα ποδῶν μου*. vbi si verbi maritimi & fluctuantis ratio est habenda, Latine dicemus, Cum fluctuare cœpissent pedes mei,

F V N D A M E N T V M .

Contrā verò pedes in solido constituti, iactum ostendunt fundamentum. Hinc apud Iuriconsultos legas, Ponere pedes, pro Fundamentū iacere. Hinc illud apud Tullium De finibus *II*. Quid enim?

A enim sapientia ubi pedem poneret non habebat, sublati officii omnibus. Alibi, pedem ponere, significat Occupare. In Deo autem pedes virtutis eius firmitatem ostendunt, & solidi fundamenti stabilitatem, Esaia dicente: Caelum mihi sedes est, terra autem scabellum pedum meorum. Alibi pedes Dei hieroglyphicè accepti, humanitas Christi est: nam sicut caput Patris, ita pedes Filii, qui eodè quod terreno mixtus est, diuinitate ipsa inferior est. Quod verò scriptum est Deuteronomio, Qui appropinquat pedibus eius, de doctrina illius aliquid assequuntur: sunt qui ex mysticis hisce pedibus abeundos intelligant sanctos interpretes, & qui diuinam prædicant sapientiam. At quod Psal. stantes pedes hieroglyphicè ponuntur, mentis atque fidei stabilitatem significant. Nam contra de malefidis Propheta, Cur claudicatis utroque pede? Et Psalmographus psal. xvi. Claudicauerunt aberantes à semita. Porro vitiatu pes, aut mutilus, aut intortus, in diuinis literis hominem significat qui à recta diuina institutione semita declinat: quandoquidem Pes pro Actionum, vt dictum est, progressu sæpe ponitur: Theologice omnes hunc vitæ nostræ cursum viam appellare cõsueverunt, de qua David psal. lxxviii. Beati immaculati in via, qui ambulant in lege Domini: hoc est, qui dum hanc viuunt vitam, ea faciunt quæ lex Domini præcipit atque mandat.

PURIFICATOR.

Si verò pedes altius in aquam merfos effinxissent, purificatorem significabant. Nam & alibi aqua & ignis in defæcationis significatum accipiuntur, quod rebus his labes omnis eluatur & eximatur. Hic verò de iis sermo est, quæ leui sunt macula cõraminata, quibus vnda satis superque sit ad depurandum. Apud Horum legas fullonè hic significari, quod tantundem est: nam id est fullonis officium, vt res depurget, & munditiem vestibus inducat. Alij commenti sunt quod pacha pro vasa apud Horum legere, vt scribam ex hac pictura commentaretur, propterea quod hoc à Mercurij similitudine descriptum apud Horum vulgatum legerant: sed non animaduertunt eo loco nõ esse pacha, sed egypti legi, quod exponi debet, ab operæ videlicet similitudine, vt scilicet gestus ille describeretur, figurareturque, qui fullonis est vestimenta pedibus in aqua pressantis.

Tantali verò species in aquam demersi, ramis fructiferis ad frontem vsque, & ob oculos dependentibus, quos frustra capere, & hanc haurire irritò cauetur euentu, quamam meliori patetac interpretacione, quam lulentis his Petronij versibus:

*Nec bibit inter aquas, nec poma patentiæ carpit
Tantalus, infelix quem sua vota premunt,
Diuitis hæc magni facies erit, omnia latè
Qui tenet, & sicco concoquit ore famem.*

SERVIIVS.

A pud Oniracritas pedes seruatorum indicia sunt, utpote quæ totius corporis pondus sustineant, vti opera domi ruti que faciendæ seruis, incumbunt, & quæ perperam, egerint compedum supplicio puniuntur.

DIVES AVARVS.

Quoniam verò Regum triumphantium mos erat, captiuorum corpora pedibus conculcare, subiectionis signum: triumphandum hominem per ita positum pedem Romana pleraque signa significant, eoque spectat versiculus ex Psal. lxxviii. Imposuisti homines supra capita nostra, hoc est, de nobis triumphum alij, concessisti.

Ab officio quoque pedes in diuinis literis via profectionisque significatum habent. Vnde plerunque videas vetulitis in imaginibus Deum pingi pedibus intra nubes absconditis, quod faciditate nostri volentes carnis à Deo assumpra viam eam, Theologi nostri aduentum dicunt arcana, obscuram & incognitam fore significare, eam præferre, specie sine Dauides ostium ad diuinos pedes caliginem canit Psal. xvi. Sed quod idem alibi canit, Pes meus stetit in via recta, dictum volunt veteres Theologi propterea, quod non solum manus, sed etiam pedes pro actione, progressuque negotiorum accipiuntur. Et Leuitico, ubi sacrificium fertur pro sacerdotum conseratione, pollices manuum & dexterorū pedū hostiæ sanguine oblinuntur: dexteræ quidè partes obundas ponunt, quia bonorum hæ sunt operum indices, cum sinistra pro prauis accipiuntur. Nam & Maro, dextera ait esse iter ad Elysium at læua malorum Exceci prænas, & ad impia tartara mitit. Quod verò vntionis mentio facta est, ea sanè vigor, conseruationis, & salutis assecutionem significat. Vnde etiam apud Gentes athlete non nisi oleo delibuti certamen inibant. Non vngi verò, in diuinis iisdem literis desolationem, ruinam, & perditionem indicat. Sic in Ægypto sublati sunt vna nocte omnes, quot quot limina postesque intinctos agni sanguine non habuere, vt Hælychius ait.

SOLSTITIVM HYEMALE.

Solis cursum in hyemali solstitio significare si vellent Ægyptij sacerdotès, pedes duos compedibus implicitos, atque ita progredientes (nisi codex impressus mendosus est) effingebant, quod

FF

Sol tunc lentius, & quasi pedicis coercitur ingredi videatur. Sedenim huius rei longè aliã picturam esse diximus in commentario Polypti, vbi manu scriptos Hori codices, duos Polypos inuicem colligatos, non pedes duos, habere montuimus.

VOLVPTARIÏ AFFECTVS.

Philosophi antiquiores, quique doctrinam eorum securi sunt, pedes pro contemptissima parte ponunt: esseque in anima pedes aiunt voluptarios affectus, venereæ molitudini mancipatos. Quique Achillis signum interpretantur, fuisse illum inuolabilem præter talos, qui Strygis aqua illini nequiverint, quod ea parte manu matris tentus fuerit, cum ab ea est fatalibus vndis immertus, ea autem parte saucium perisse, id sibi velle fabulam dicunt, quod fortis aliqui homo aduersis casibus omnibus animosus, nullaque fortuna iniuria deiectus, libidini tamen ita interdum succumbere deprehendatur, vt inde sibimet exitum parat. Nam & Orpheus principem libidinis locum talum ait, sed idem mysticè, vti suus est mos. In cœna Domini discipulorum lauantur pedes, vt scilicet ablutis animorum sordibus, ad Eucharistiæ donis mundi nitidique procederet. In Iacobis & Esau partu philosophatur Philon, firmissimæque mentis, quippe optimi luctatoris esse opus ait, tenere calcaneum: nam id animum indicat, qui vitio dominetur. Calcaneum enim, vt alibi sæpe, infirmæ vitio, sæpe naturæ indicium est.

S I N I S.

Et etiam pes absoluti operis indicium: ad calcem enim dicimus, cum ad finem peruentum esse vel operis, vel negocij, volumus indicare. Et Adamantius, vt alibi dictum, nouissimum in Deo nobis incognitum esse, apud Esaiam ostendi eo argumento dicit, quod Seraphin duo alis inferioribus Dei pedes obtgebant.

I N I Q V I T A S.

Anguineos alibi diximus Gigantum pedes effingi, curuæque obtorta, & quodammodo deluxata, propterea quod tota aberrant via, qui cælo bellum inferre parant. Pedes igitur ita malè affecti, iniquorum operum indicia sunt. Nam vt recti pedes quatuor animalium in diuinis literis apud Ezechielum inuenerantur, ob eorum quæ in Euangelis habentur veritatem, ita retorti pedes de prauis dicitur ingeniis atque maleficiis: non enim rectè pedes dirigunt, diceret Ambrosius, qui posteaquam semel in viam rediere, ad scelera: mox & iniquitatem reuertuntur, & tanquam sus lota primo quoque tempore repetunt luti volutabrum, & vt Lucretius ait,

Insatiabiliter toti voluuntur ibidem.

Sanè apud Psalmographum, impiorum ambulationes obtortas esse, ambagibusque circumactas, inuenies.

A G G R E S S I O.

In statuis verò pes læuus ante porrectus, aggressionis indicium est, quo ita firmato, gestum aiunt ad inuadendum aptum, quod dexteri pedis agilitas ictum, quo quouersum quis incubuerit, iuuet. Sinister enim sua quadam peculiari tarditate, totius est veluti corporis firmamentum, ac quasi centrum, circa quod alterius pedis alacritas & promptitudo versetur exerceaturque, & quasi rotæ curuatura axi per radios innixa circumagatur, parti vniciuique laboranti opem allatura, quod nõ ignorauit Maro noster, vbi lib. x. Lucagum Æneam ferire parat: proiecto nam pede læuo aptat se pugnaz. Hoc etiam in numis, vbi Martis vitoris in se triptio est, sæpe comperias: nam & philosophi consentiunt, motum à dexteris partibus oriri. Atque ego Romæ in Medicis ædibus pulcherrimi operis statum obseruauit, quæ speciem hæc in aliquè inuadedi, læuo proiecto pede, præ se ferebat. Militaris præterea disciplina Magistri comonent, si missilibus agatur, sinistros pedes ante haberi à peditibus, ita enim vibrandis spiculis vehementiorem esse ictum. At si res, inquit, agatur gladio; dexter pes proferendus, vt propinquior dextera sit ad vulnus inferendum. Sed utcunque illi, apud Maronem tamen eodem ipso congressu, quem paulo ante dicebamus, strictum rotat acer Lucagus ensem.

R E G R E S S V S.

Non ierim tamen inicitas, regressum dextero porrecto pede figurari: quia qui loco se moueat necesse habeat à dextero pede motum auspiciari. Ita signari videas numos FORTVNE REVERTELI CUSOS.

Et quoniam gestus ab histrionibus in primis obseruabantur, inde factum vt hieroglyphica nonnulla inde desumpta sint: quale illud pro Otio & desidia, pedem supra pedem statuere: qui gestus in aliquot sepulchrorum imaginibus, sed pro quiete habetur. Sanè Aristophanes cum ociantem meditabundumque Euripidem describeret Acharnanibus, famulus eius interrogante Dicoepoliam intus esset Euripides, respondit, Ipse intus pede supra pedem posito tragediam meditat. Et Plu-
to; Mercurius. Nunc autem esuriens pede supra pedem posito altum requiesco.

D E C A L C A N E O.

Calcaneum, quamuis sit pedis pars, à pede tamen, quantum ad hieroglyphica pertinet, separatur.

SENTENTIA PRÆPOSTERA.

Calcaneum quidam hieroglyphicè accipere videntur pro infirma, falsa, atque præpostera illa ratione, qua nos vitia nostra excusamus, & nimium plus æquo nosmetipsi nobis indulgemus. Unde Deus Genesi ad serpentem, qui voluptatis est signum: Homo ipse, tuum obseruabit caput, & tu illius calcaneum, imbecillitatem scilicet mentis, quæ facile seducatur, & quicquid adliberit sibi permittat. Siue, vt alibi diximus ex Philone, calcaneum ea pars animæ est, quæ terrenæ adhærescit naturæ, in sensum voluptatèsque prona & labilis. Idèoque Assertor noster discipulorum pedes lauisse dicitur, vt signum esset, dilutum esse maledictum illud calcanei, quò ab ipso rerum primordio serpentis moribus patebat aditus. Nam alibi dictum inuenias, Eccc dedi vobis potestatem calcandi super serpentes & scorpiones, in hanc sententiam.

TERMINVS.

Interdum accipitur pro Actionis termino, sumpto à saltatoribus more, in quorum saltu extrema pars vestigij, quam calcaneum preffert, signatur. hinc Psalmo: Ipsi calcaneum meum obseruabunt, quod proximè accedit ad id, quod inquit Ouidius,

*Sed scilicet vltima semper
Expectanda dies homini est, diciq; beatus
Ante obitum nemo supremæque funera debet.*

Latinus quoque sermo Calcem accipit pro Termino. Sic videt Cicero calcem, ad quem decursum est: & ad calcem peruenire, & similia passim habentur.

DE GENIBVS.

Adam & Genua, sine quorum auxilio parum aut nihil agerent pedes, alterius sic altera poscit opem res; & coniurat amicè.

Estin his quoque significatum impedimenti, si poplites alternis genib. impositi figurarètur, qui quidem gestus nullo magico susurro simpliciter inter veneficia recensentur: eo enim partus detineri, & omnem actum impediri, maiorum religio, decretis etiam inhibitoriis, vt perhibet Plinius, testata est.

MISERICORDIA.

Ceterum genu misericordie sedem esse, antiqua omnis superstitio confitetur, vt memoriæ auris, irrisiõnis nasus habetur: quamuis Thebanus Crates religionem eam, vt reliqua facere solebat, eluserit. Nam cum pro quodam Gymnasiij principem supplicaret, procumbens coxam illius pro genibus attigit, principeque præ fastu indignante, Quid, inquit, an non hæc tua sunt, ac genua? Apud Ciceronem legas oratione post reditum, vbi L. Pitonem acerbissimè compellat: Tu meum generum, propinquum tuum, tu affinem tuam, filiam meam, superbissimis & crudelissimis verbis à genibus tuis repulisti. Iam verò illa, Ad pedes iacere, & Accedere ad pedes, eodem significato notissima sunt.

IMPEDIMENTVM.

Depositum genu humilitatis & superiorem agnoscentis indicium esse, nulli non innotuit. Hinc apud Horatium:

*Ius, imperiumque Phraotes
Cæsaris accepit genibus minor.*

In diuinis litteris, Reliqua mihi sunt septem millia virorum, qui ante Baalem genua nõ curuauerunt. & alibi, Flecto genua cordis mei, & huiusmodi pleraque, id vno verbo dicitur prociudere, atq; ita etiam nostri Psalmo LXXI reddidere: Coram illo prociident Æthiopes. Multò verò plùs procumbere, & terram lingere, vt ibidem: Inimici eius terram lingent.

PROCLIVIS AD VITIA.

Nequè negarim alicubi flectere genua esse hieroglyphicum ad terram, hoc est, ad vitia declinantium, & humanæ cedenitium fragilitati, impurisque affectibus inseruentium, aduersus quos nisi steterimus, nullam ex hoste victoriam sperare possumus.

LEVATI PARIENTIUM LABORES.

Vitebantur olim in Capitolio ante Mineræ cellam signa tria Nixidia nuncupata, quæ genibus nitebantur, sed ea de causa ita dicta, quòd parientium nixibus præfiderent: quod eo libentius retulimus, quòd vulgata exèplaria Festi corrupta sunt, in quibus scilicet pro Nixidia, Noxij dii scriptum inuenias. Sunt qui signa hæc Antiocho Rege Syriæ superato, à M. Artilio subtrahenda prodiderint, ab eoque Romam apportata: alij capta Corintho aduecta, quæ ibi mensæ subiecta fuerint. Sed

Quod si hominem digitos aut unguis suos commordentem
 pectus sculptumve inspexeris, scias eo gestu, aliàs quidem
 meditationem, profundumque ad ecstasim vsque cogitatum in-
 telligendum, aliàs verò penitentiam facti, vlciscendive minas.
 Illud significatum apud Persium & Horatium habes, quorum
 alter dicit,

Nec pluteum cedit, nec demorsos sapit unguis.
 alter & in versu faciendo,

Sæpe caput scaberet, viuos & roderet unguis.
 vltimum apud Propertium habes:

Vngue meam morso sæpe querere fidem.
 sed hæc omnibus notissima præterimus.

ΜΕΡΤΗΑΤΙΟ ΥΕΙ ΨΥΤΙΘ.

LASCIVA MOLLITIES.

Aspicias fortè statuam saltatorio gestu positam, ritu barbarico adornatam, digitis supra caput
 veluti argutum aliquid crepitationibus: ea hieroglyphicè lasciuas mollities, & eneruatæ nequitiæ
 delicias indicat. Et vno digito caput scalpere, delicatæ admodum mollitiei signum est: quod Gn.
 Pompeio vitio datum, vsque ad inimicorum publicum cavillum, ait Plutarchus. quo super gestu
 Iuuenalis etiam mordaciter iocatus, cum dixit: Qui digito scalpunt vno caput. Pluribus verò modis
 hæc in digitis mollities notata gesticulatione, munditia nimia, munditia nimia,
 ornatu gemmarum anulorumque sumptuoso, motuque ad mimi-
 cum propius accedente. Quare Chilonis Lacedæmonij dictum
 est, inter loquendum manum moueri non debere. Et Hebraico
 prouerbio dicitur, stultum digito loqui.

SOCIETAS.

licet in duabus confertis manibus fidei fœderumque hiero-
 glyphicum locupletius habeatur, non est tamen illud dissi-
 mulandum, quod de pollicibus est à Cornelio Tacito traditum:
 morem quippe fuisse Regibus quorundam barbarorum, quotiens
 in societatem coirent, applicare dexteram, pollicésq; inter se vin-
 cire, nodoque perstringeré, & vbi mox sanguis in artus extremos peruenisset, leui vulnere cruorem
 eliciebant, atque inuicem lambebant: idque fœdus arcanum, quasi mutuo cruore sacramentum haberi
 solitum.

FURIE ORESTEÆ.

Qui verò digitus lapideus paruo olim tumulo superpositus erat inter Megapolim & Messe-
 niam, in regione Mania nuncupata, à quo quidem digito tumulo nomen fuit, non alia de cau-
 sa erectus fertur, auctore Pausania, nisi quia Orestes furii agitatus vnum ipsemet sibi à manu digi-
 tum abroserit, remque eo monumento notare voluerit.

PACIFICATIO.

Ed quoniam ad pollicem reuersi sumus: qui aliorum dux est & dominator, super eo quædam quæ
 hieroglyphicum sapiunt, apponemus. Hic inter alia significata compositæ pacis hiero glyphi-
 cum apud Romanos habitus, eo quippe gestu, vt manui porrectæ subiceretur. Rem tangit Quinti-
 lianus Rhetor, vbi ait, Qui gestus in statuis pacificatorum esse solet, qui inclinato in humerum
 dextrum capite, brachio ab aure prætenso, manum inflexo pollice extendit: quod perperam in co-
 dicibus aliquot impressis legitur, infesto pollice, quod nihil est. Atque hinc locus apud Papinium
 Sylua prima intelligitur. Dextera verat pugnas: vbi de gestu hoc dubio procul accipiendum: de quo
 quia multa alij, rem ego breuiter subtrînxi. Hunc gestum periti antiquitatum agnoscunt in Marci
 Aurelij statua, quæ nunc ante Lateranasæ des, ex ære, magnitudine colossæ, equo insidens visitur:
 dexteram enim potrigit resupinam, & aliquantulum inclinatam, digitis disiunctis, pollice deor-
 sum verso.

FAVOR.

Fauor autem assensusque alienæ victoriæ præstitus, aut, cum aliquem strenuè facientem laudæ-
 re vellet, per sublatum pollicem exprimebatur. Hinc illud apud Horatium:

Fauor serrog, suum laudabis pollice ludum.

hoc est, maxime tibi fauebit. Quippe si pollicum alter satis est ad fauorem indicandum, vterque in
 cum gestum adhibitus quammaximè fauere profitebitur. Nam & qui certabant, cum succumbere
 se, & hosti victoriam cedere fatebantur, pollicem sustollebant. Vnde illa in victos apud Græcos im-
 peritatio, *αἰπε δάκτυλον*, quod alio de more nostri Herbam dare dicere masuerunt. Nostro verò tem-
 pore cum vniuersa Italia, & tota etiam Europa alterutri ex duabus factionibus damnata sit, moris
 est, his pollicem, illis indicem atcollere, si cui faueant factioni, attestari voluerint: idque vti-
 nam studio non tam perditio fieret: non enim Italia omnis sibimet aduersaria, omnium hinc prædæ ex-
 posita, tot clades, direptiones, incendia, desolationesque suarum iam omnium vrbium tam con-

inenti per tot annos bello pateretur, seque mox, ob solam suorum pertinaciam, implacabilemque dis-
fidium, ruituram miserabiliter deplorat.

T R V Q V O L E N T I A.

Quem verò versum pollicem apud Iuuenalem & aliquot alios legas, nihil habentem cum fauo-
re simile, sciendum est id tyrannorum quorundam signum fuisse temporarium, vt eo scilicet
tempore sicarij percussoresque in eadem trucidationemque populi debacchari inciperent, cum
signum id versu pollicis ab Imperatore datum obseruassent. Quæ de re, scholis omnibus nota, & nihil
ad hieroglyphica pertinentē, plura dicere non puto necessarium.

R O B V R.

Id potius referemus, robur validasque vires per pollicem significari, si surrigatur, quatuor reli-
quis ad volam appressis: Nam ea de causa ἀντίρροπ, à Græcis dicitur, quod pari cum reliqua tota
manu robore contendat, alteriusque manus vice fungatur, vt Galeus interpretatur. Apud Lati-
nos autem, quod præcipue polleat, nomen habetis enim dominatur in manu, nec in sinistra cessat,
quamuis ea tota sit ignaua, neque minus quam tota manus semper in officio est. Quin & veteres
hunc præstare aliis intelligentes, Hallum eum appellabant, quod in reliquorum dorsa vnus omnium
insiliret: aspirationem enim loco S literæ positam nonnunquam ab antiquis inuenias, & vice verâ,
s pro H. Sed longè simplicius est hallum ab ἄλλα vel ἄλλοις deducere, id enim falire est.

I N V T I L I S B E L L O.

Hominem bello inutilem ostendere qui volunt, manum abscisso pollice faciunt; digitus enim
hic summotus, hominem actionibus & præsertim bello inutilem reddit. Eaque de causa le-
gas grauitate animaduersum in nonnullos, qui bellum detrectandi causa spontè sibi pollicem ampu-
tassent, vt à Senatu in C. Voctienum, vel vt alibi legitur, Votienum: à Cæsare etiam Augusto in
quendam, equitem Rom. qui duobus filiis adolescentibus, causa detrectandi sacramenti pollicem
amputauerat. Marcellinus cum Gallos militiæ semper obuios & expositos ostendere conetur, no-
stram verò ignauiam, quod Græcanici vir ingenij libenter admodum facit incensere, reprehensionum-
que obiectare, neminem vnquam apud eos ait, quod in Italia plerumque accidit, munus Martium
pertimescentem pollicem sibi præcidere. Sanè verò Athenienses, crudeli admodum atque immani
exemplo, Æginetarum iuuentuti pollices præciderunt, ne populus qui classe valebat, descendere
secum posset in virum maritimarum certamen.

D E I N D I C E.

Pollicis proximus est Index, ita dictus, quod cum porrigere solemus indicando. Sunt qui eum
Saluatorium etiam appellent, sunt qui Medicum, neque desunt qui Lichanum esse velint: sed
horum prosequi controuersias, nostri non est instituti, qui ad hieroglyphica festinamus. Satis igitur
fuerit cum Indicem Romano nomine nuncupare.

S I L E N T I V M.

Præcipuum igitur digiti huius hieroglyphicum est, silentium indicare, si ori appressus figuretur,
quo gestu Titi Liuii Patauini imago supra fores prætorij in eius vrbe patria dicata, nempe
quod is scribendo adeo multa complexus, scriptoribus alijs silentium indixisse videatur. Hinc apud
Apuleium libro primo Metamorph. legas: At ille digitum à pollice proximum ori suo admouens, &
in stuporem attonitus, Tace, tace, inquit. Et Pontianus Pontifex epistola quadam: Si est tibi intel-
lectus, responde proximo: si autem hæsitās, sit manus tua super os tuum. Ita & Eurychianus, quæ
verba sunt ex Salomonis dictis. Et Damasus epistola de coëpiscopis, Digitum ori imponite: hoc est,
nihil vterius loquamini. Ita & apud Iobem: Principes cessabant loqui, & ori suo digitum superpo-
nebant. In omnibus verò templis, vbi colebatur Ius & Serapis, simulachrum erat digito labris im-
presso, quod multi interpretantur, tacendum esse, illos itidem mortales fuisse. Sed quæ fuerit Har-
pocratis effigies apud Ægyptios, literarijs Iudis omnibus innotuit. Fingerprintum hoc porro totum
Ægyptiacum fuit, quod digito labris impresso, silentium significaret de dijs immortalibus habend-
um: in quos ne licentiosius loquendo simus, à Platone etiam monemur, Legibus. Alias Harpocratis
sigillum in anulis gestari solitum à veteribus ea de causa tradit Plinius, vt silentium de agendis re-
bus indicarent. Angeronæ autem effigies obligato obsignatōque ore fuit apud Romanos, vt silen-
tio prætereundum inueneret, in cuius tutela nuntius Vrbs Roma esset, quodque proprium illi no-
men, ob eam scilicet superstitionem, ne tutelares dij factis quibusdam auocarentur, deuocentur
vt. Hinc Valerium Soranum neci traditum constat, quod arcanum hoc propalare ausus esset.
Eaque de causa Plinius de Roma loquens ait: Cuius nomen alterum dicere arcanis carcerum iurium
nefas habetur. Quod verò ad obsignatum os facit, Alexander Macedo cum matris epistolam accu-
sationis in Antipatrum plenam vnâ cum Hephæstione legisset, detractum è digito signatorium anu-
lum ori illius appressit, silentij monumentum.

EX PATIENTIA VOLUPTAS.

Sed nihil ferè tam eruditè traditum à quopiamest, vt non ingenia inuenta sint, quæ aliorum commentationes quætere conarentur. Inuentus est siquidem scriptor Malūrius nominè, qui Angeronæ simulachrum, quod Romæ in sacello Volupia obligato, vt superius obſignatòque ore viſebatur, propterea conſecūm ait, quòd qui ſuos dolores anxietates quæ diſſimulat, patientiæ beneficio ad maximam peruénit voluptatem. Nam & Verrius Flaccus Angeronam dici ait, quòd angores ac animorum ſolicitudines propitiata depellat. Sed quamvis alia atque alia etiam ſuper Harpocrate commentati ſint ingenioſi viri, illud ego minimè diſſimulatum, quòd ſummæ eruditionis auctores approbaſſe videntur ſummum Deum ex eo ſignito ſilentio coli debere, quòd & in Piſco, & in Crocòdilo, & alibi ex Iamblichii monitiſ aperuimus. Et in pietatis Chriſtianiæ ſacris preces pleræque ſunt, quas ad Optimum Maximumque Deum nulla emiſſa voce dirigere iubemur. Super Harpocrate demū Plutarchus multa, quæ quoniam multorū commèciariis vulgata ſunt, ea non exiſtimaui hîc ad commemorandum neceſſaria. Illud vnum minimè præteſſibo, traditum ab Ægyptiis Oron & Harpocratem digito ad labia appreſſo coalitòque in lucem editos, eodemque modo & Heraſcum, magnæ apud eos celebritatis viros. Iam apud Romanos ſilentij nota fuit S, prima eius nominis litera, quæ tricinis, & dicitarum foribus ſuperponi conſueuerat, vt inde ſilentium conuiuiſ indiceretur, quando multa inter bibendum dici ſoleant licentius atque liberius, quæ palàm afferre neſas. Vnde Flaccus Torquato ad cenam inuitato caturum ſe pollicetur, ne ſidos inter amicos ſit, qui dicta foras eliminèt. Et conuiuias memores odio habendos eſſe, Græco, quòd Martialis ponit, adagio monemur; *μυσὸ μὴ μὴνα συμπίτηρ* Procille. Vno enim libertas, vnde Lyæ nomen, attributa Apud Comicos nonnunquam inuenias ad s literam, τ quoque adiectam, vt Phormione Terentius, s τ.

DE MEDIO.

Medius à ſitu ipſo nomen accepit, ab officio Medicus, à loquendi vſu Infamis & impudicus. Sunt qui hunc non Hallum, ſed Lichanon velint, *παρὰ τὸ λειχαιμ*, quod nos Lambere dicimus, vt ita exploratis vniuſcuſque rei ſaporib. quid ad ſtomachum faciat, quidvè ab eo repudietur, intelligamus. Apud Procopium legimus, ſummo quid digito guſtatum, cūm tamen in digito nulla guſtandi viſ eſſe poſſit: intellexit tamen ille, ſublita digiti extremitate ori aliquid admotum.

STOMACHVS.

Sanè quidem Ægyptij ſacerdotes, vt apud Horum habetur, ex digiti pictura ſtomachum hieroglyphicè intelligebant: ſed neque certus illic digitus, neque cur id fecerint, explicatur. Dicitur forte poſſet ab officio, quia ſolent qui grauantur ex crapula, auxilium alienationemque ab eo plurimum depoſcere, quo ſcilicet in ſummum gutturis immiſſo incitata nauſea uomere compellantur, atque ita ſibi incommodi eius remedium comparant. Vel quia Medici ſtomachum totius corporis Regem appellant, quippe qui omnibus portiones ſuas certa quadam diſpoſitione impartiri videntur. Digni verò præcipuum hieroglyphicum eſt, menſuram præ te ferre, de qua multa paulo poſt loco ſuo. Ea verò à medio potius, quàm ab alio quopiam deſumitur, vt potè perfectiore. Primum enim is ab internodio medio ad extremum vnghis, & ad radicem ſuam, æqua diſpoſitione diuiſus, alterutra pollicem & auricularem æquat, circino ad interiores cutis angulos appreſſo: mox frontem, naſum, aures, & pleræque alias humani corporis partes dimittitur: cuius quidem rei ſtudium ad pictores & ſtatuarios delegabo. Neque me latet, eſſe qui Lichani nuncupationem in anularem tranſferant, ſed ipſi ſententiã ſuam probent: Quem nos Medium & medicum dicimus, hic nimirum eſt, qui etiam impudicus.

INFAMIA.

Exporrectus enim medius, reliquis in pugnum attractis, virilis pudendi ſpecies quædam ostenditur: eoque geſtu infamiæ eſt hieroglyphicum, de quo Satyricus:

Cum fortuna ipſe minaci

Mandaret laqueum, mediumq; oſtenderet vnghem,

de Diogène dictum, qui hoſpitibus quibuſdam Demoſthenem videre cognoſcereque anxie quæritantibus eum oſtendit, medio digito, pro indice, porrecto, vt ſcilicet illum impudiciæ aut ignominia cuiuſpian notaret. Mitto illa nota nimis: Et impudicum oſtendit digitum.

DE ANULARI.

Anulari, qui minimo proximus eſt, nomen dubio procul inditum ab anulo, quo digitus is inſignitur ſolitus. Cur id inſtitutum, variæ ſunt autorum opinionones, ex quibus nos, pluribus aliis omiſſis, quas in Gemmarum commentario recenſuimus, eas quæ potiores videbuntur afferemus.

COR.

Illud autem primum omnium manifeſtum eſt, anularem digitum cordis eſſe hieroglyphicum: eaque de cauſa inſtitutum ab Ægyptiis, vt is anulo tanquam corona honeſtaretur. Eundem ſacerdotes cūm circa deorum ſuorum aras operabantur, conſectis odoribus illinebant: euſmodique honores illi ea de cauſa haberi ſolitos aiunt, quòd diſſectionum periti neruulum quendam à corde natum, per dorſum ad cor tendere, & in eo deſinere compertum habuere. Sanè ſolebant in

eiusmodi anulis eorum etiam imagines fieri, quorum memoriam colerent atque obseruarent, ij qui eas gerebant, ita nos sibi præcipue esse cordi, cum quadam etiam ambitione, omnibus ostentantes. Vnde Cicero libro De finibus, Epicuri studiosos memorans, Epicuri imaginem, inquit, non modo in tabulis, sed etiam in poculis & in anellis habebant.

D I C O N I V G I V M.

Hic porro, digitus anulo insignis, coniugij est hieroglyphicum, eaque de causa sunt qui cum Pronubum appellant. Hinc Maro, vincula iugalia posuit pro connubio. Et in diuinis literis inditum sponsalitiis anulum, arthabonis iudicium, nuptiarum causa legitimus: eumque morè & institutum omnes Christianorum conuentus semper obtinuerunt. Vnde Septimius Florens digitum hunc & pronubum appellauit, & anulum quoque pronubum, eo loco: Nam & mulieres, pareissima patrum sobrietate aurum minime nouerant, vno excepto digito, quem anulo pronubo sponsus oppignerasset.

V I N C Y L V M.

Iugalia illa vincula monent, vt qua de causa anulus inter alia significata, vinculi etiã fuerit hieroglyphicum, aperiamus. Ea sic fertur: Prometheus olim Saturni lege perpetuis vinculis ab Ioue dånatus, eã mox conditione liberatum, vt inde anulũ lapide & ferro cõpactũ gestaret, ne omnino exolutus pœna videretur, indeq; anulorum vsum propagatum. Indignationem autem Iouis inde ortã aiunt, quòd Prometheus Parcarũ sortè de Thetidis filio, qui patre maior & clarior futurus esset, parefessisset, atque ita Iouem ab eius congressu deterruisset, ne se præstantior filius nasceretur. Sedenim eum eiusmodi legis silicium in Iouis perniciem euasurum esset, fabulorum desiderio prudentiam, qui velint Iouem pro imperio & autoritate sibi conferuata, Promethea itã malè multare voluisse.

S E R V I T V S.

Quòd, verò anulus sit seruitutis hieroglyphicum, tam maritalis signum attestatur, quod additam esse viro sponsam indicat, quã Pythagoræ symbolum exponit, dum nos arcum anulum gestare vetat, quod ex diui Hieronymi interpretatione, non esse anxie viuendum admonet: quippè cauendum, ne nos in eam seruitutem coniciamus, quæ dura sit, & incommoda. Habet verò secum vinculi significatum anulus, quòd totã eius nominis originatione, quantum ad crymon attrinet, ab AN particula desumitur, quæ Circum significat, atque ideo vinculum, aut pedem manicarumve oppressionem. Essent verò super anulo plura commentanda, sed hic de anulari digito; nõ gestamine vel ornamento, scribere institutum est meum: quare longè plura in commentarium id reiciimus, quo insignia pleraque ordine locoque suo interpretari sumus.

V E N I A.

Petitiam à diis sermonis veniam, cum obsecratione, ne nostri memores delicti, vlciisci cogitarent, eo exprimebant hieroglyphico, vt proximum à minimo digitum ad aurem dexteram referrent, quod tacto prius ore fieri institutum. Est enim locus ille Nemeosus, quam gestu hoc, vt in aure ostensum, conciliari crediderunt.

D E A V R I C V L A R I.

Super auriculari nullum hæcenus hieroglyphicum inueni: id tantum apud chiromanticos deprehendi, eum qui breuiorem hunc habeat quã legitima mensura deposcat, id est, ad tertium anularis nodum non perueniat, iudicium esse eum illegitimo concubitu susceptum: sed quoniam ex diuinatricibus, coniecturalibusque disciplinis, si modò disciplina est talia profiteri, nulla est hac magis fallax, his omisiss, nõ digitus, præteratur indictus, ad ea me conuertam, quæ de numero cuius is præcipuum est hieroglyphicum, superius fuerant examinata, nisi præ voluminis magnitudine morositate notam declinare visum esset. Is igitur cum, vt sequenti commentario explicabitur, & vnitatem & quaternarium alio atque alio gestu præ se ferat, septenarium, quantum fieri potest, in extremam volam exporrectus ostentat. Numeri autem huius hieroglyphicum est, vt præter ea quæ loco suo commemorata sunt, multipliciter, aut frèquenter significet iterationem.

F R E Q V E N S I T E R A T I O.

Hebraei autem in primis, vt Ægyptiacæ linguæ discipuli, septem de re pluries repetita ponere consueverunt. Vnde argentum sepius purgatum, pro Sapius, Psalmo vñdecimo dictum hoc est, vt Euphymius explicat, donec quicquid in eo rerreni fuerat igne abster sum exhalarit. Et Psalmo nono supra septuagesimum, Redde vicinis nostris septuplum: interpretes aiunt, septuplum Hebræorum more positum pro multiplici, quemadmodum & septem, sæpe pro multis. Nam & Regum primo Theologi ponunt illud, Sterilis septem peperit: itidem & ecclesias septem, pro multitudine. Iam Chrysostomus actione in Iudæos quinta, septenarium numerum ait in diuinis literis infinitæ multitudinis signum habere. Et ita fortè Virgilianum illud accipiendum:

Septem illum vatos perhibent ex ordine menses

Rupe sub æria deserti ad Strimonia vndam

Flemisse, & albi, Immania septem Terga boum.

C H I

& eodem modo pleraque.

S A N C T V S S P I R I T V S.

Esc & sancti Spiritus prærogatiua septenarius: de quo, vt infinita alia prætereamus, Esaias: Et requiescet super eo spiritus Domini. dein dona eius vii enumerat: spiritus sapientiæ & intellectu, spiritus

A spiritus consilij & fortitudinis, spiritus scientiæ & pietatis. Et replebit eum spiritus timoris Domini.

PERFECTIO.

Quæ verò plurima & Philon, & Hierocles, & alij super septenarij perfectione disputant, nunc missa faciemus: illud quod nostri temporis inuentum est, minime dissimulabo, multarum rerum de argento solo dictum hoc existimemus, quæ per ignis iterationem depurgantur, perfectionem in septima decoctione consistere, veluti quotidie cernere est in saccharo purgando: nam ubi septies igne id examinaueris percoeris, nihil quicquam ulterius proficit, sed lapidescit penitus, ne ulterius eliquari possit. Unde prouerbium vulgò vsurpatum de re, quæ summam adepta sit perfectionem, Septima decoctionis saccharum, ubi sagacissimum quempiam atque vaserrimum hominem designamus.

HUMANÆ VITÆ CURSUS.

Ademus & illud, septenarium numerum totius humanæ vitæ cursum significare, vt theologi declarant eo Leuitici loco: Septem diebus comedetis azymam de quo Paulus: Epulemur non in fermento veteri, neque in fermento malitiæ, & nequitiae, sed in azymis sinceritatis & veritatis: & non ad tempus, sed omni nostra vita ab huiusmodi prauitatis fermento mundi esse debemus. Nam si septem diebus holocaustata, vt l. x. x. residunt, offerre debemus, necesse est diebus septem nos puròs permanere, quia non debent qui sacra ferunt celebrantque, criminis cuiuspiam sibi esse eos scilicet.

DIMENSIO.

Non erã autem super digito quicquam ulterius philosophaturus, nisi mihi venisset in mentem, in mensuris quoque multa delitescere hieroglyphica, eaque plurimum de diuinis. Mensuram verò ipsam digitorum esse filiam. Nam Aegyptij mensuram ex digito posito ideo significabant, quod tota metiendi ratio à digito principium capiat. Mensura enim, vt apud Aristotelem, a minimis oriri debet: atque digiti sunt omnium membrorum initium. Neque me præterit, nouissimos quosdam mensuræ principium, perinde ac etiam ponderis, à grano tritici desumpsisse, vt scilicet coheretia grana quatuor, digiti spatium expleant, cuius ratione reliqua mox ad mensum veniant. Cæterum cum veteres ab humanis membris mensuram inchoarent, satis constat ex eorum traditione, digitum omnium mensuram esse minimam. Ita apud M. Iunium Nypsum legas, qui de limitibus agrorum luculentum reliquit opus, cuius de digito verbas sunt: Minima pars earum mensurarum est digitus. quod & Iulij Frontini sententia consonat: si quid enim infra digitum metiamur, partibus respondemus, vt dimidiam aut tertiam partem digiti. Hinc illud omnes vsurpatissimum, Latum vnguem, aut transuersum digitum non secedere, cum minimum quodque spatium intelligi voluit, & illud, Leonem ex vnguibz animare, cum ex minimo quoque vel iudicio, vel argumento, vel causa, rei totius summam intelligimus. Id inde sumptum, quod memoria proditum est, Phidiam ex viso Leonis vngui, totam feri faciem magnitudinemque, magna artis suæ commendatione representasse. Quæ verò ratio certa digiti dimensionis nationibus omnibus præscribi possit, adhuc incompertum est mihi. Nam apud autores digiti, & quæ inde mensuræ desumuntur, proportionis potius regulam, modumve quandam, quam certum ullam mensuræ remmum ostendere videntur. Quæque Roma: atque alibi vel in zs, vel in antiquis monumentis mensurarum exemplaria signata reperuntur, nationibus omnibus non inferunt. Ad hæc hominum facies pro loco, tum regionum situ, perinde ac aliorum etiam animalium corpora, tum exilitate, tum proceritate, tum crassitudine diuersa dissimiliatque nasci manifestum est, id quod Basilus Magnus à veteribus traditum, à se verò diligenter obseruatam assueuerat. Tritici quoque, si mensuram inde quis maluerit exordiri, & pondere & magnitudine, non prouinciarum tantum, sed regiones singulas, & vel modico inter se distantes intervallo, ac plerumque etiam contigui agri variant. Perque ætates, & secula singula, corpora nostra immiui, Homerus, & ab eo Virgilius & Horatius vna cum philosophis tradidere: id quod & maiorum nostrorum, ossa passim eruta restatissimum relinquunt. Rari enim, qualia nunc hominum producit corpora tellus, vt apud Poëtam est, vel Plinij testimonio, patribus proceriores sunt: consumente vbertatem seminum exultione, in cuius vice nunc vergat æuum. Quare certa exactaque digiti dimensio, quæ passim apud omnes mensuræ, nusquam potest reperiri. Quoniam tamen veteres in eam conueniunt sententia, vt digitus sit mensuræ principium, quæ inde mox distribuuntur mensurarum nomina loco hoc recensere libet, argumentum quidem ab Aegyptiorum sacerdotum inuentis non alienum: siquidem in mensuris etiam hieroglyphica quadam inueniuntur, quæ suo se loco prodeunt. Mensuræ autem his præcipue capitibus discernuntur, vt loco primo sit digitus, secundo uncia, mox sextans, inde palmus, doron, dochme, sphama, pes, cubitus, gradus, passus, orgyia, ylna, hexapus, decapeda, plethrum, actus, iugerum, stadium, hexaplethron, diaulus, hippicum, milliarium, dolichus, parasanga, schœnus, funiculus, stathmus: quorum omnium rationes asserere perdifficile fuerit in multa scriptorum dissensione. Ne tamen Gheyppi Medeam penitus exscribam, ea tantum colligam, quæ à probatoribus tradita videbuntur.

Esto igitur digitus, vel ex granis tritici, quatuor coherentibus spatium collectum, vel mensura omnium minimorum, vt de republicarum decreto reliquas astruere necesse sit. Quæ verò super eo sunt hieroglyphica, à longa iam narratione supra differuntur.

V N C I A .

Certo autem dato spatio, quod digito attribuitur, vncia sesquidigito constat: ea verò octava palmi portio, ita tamen vt palmum hinc accipiamus pro mensura ea, quæ *αυτή* in Græcè dicitur. Sedenim ex dimensione Nyphi, vncia supra digitum nihil plus occupat, quam tertiam alterius digiti partem, dum palmum aut quatuor constare digitis, easque esse vncias treis: & ita Frontinus etiam tradit: quare vncia pars erit pedis duodecima, vt rectè mensores ponunt. Quod si vncia sesquidigito fieret, pes in digitos decem & octo produceretur. De quo verò palmo & hinc & illic intelligendum, paulò inferius explicabimus.

S E X T A N S .

Stur: que quidem vnciæ, vti propositum ex nonnullorum traditione, in trium digitorum spatium porriguntur: quamquam, vt dicebamus, Nyphi nonnihil variet mensuram. Nimirum verò loco hoc alsem pro pede, vt inferius patebit, intelligendum.

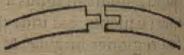
P A L M Y S .

Palms ex Vitruuij descriptione quatuor constat digitis: ex aliorum verò sententia digitos continet XII. Nyphus hunc mensuræ modum Sextâ appellat, & dorantem etiam vocitari asserit, quæ scilicet, palmos treis continet, vncias quippe nouem, qui sunt digiti XII. Causam verò cur ita diuersi auctores ierint in assignanda palmi dimensione, eam esse crediderim, quòd Latini appellatione Palmi tria dimensionum genera complectuntur, quæ suis apud Græcos nominibus discernuntur. Ea sunt, *δωρα*, *δορμια*, *αυτή*.

Δ Ω Ρ Ο Ν ,

Est verò *δωρα*, siue *δωρα* scem, gen. (vtrunque enim dicitur) mensura, quâ alio nomine *πυλαστήριον* appellant, vt interpretes Hesiodi versu illo enarrant: *πυλαστήριον δ' ἄντη τῆ μινύ δὲ καὶ δόρα αὐαίξῃ.* Inde *αψιν* curru decadoro cade *tripalmitum*.

Sedenim hoc Hesiodi loco quædam oboritur difficultas, quam antequam vterius progrediamur, ne quod nobis negotium facessat, fortè nō importunum fuerit explicasse. Quatuor apudibus currulis rota cõficitur. Ad huius verò rotæ diametrum Hesiodus pro modulo decadorum currum vocat, vt vnaquæque apud trium sit spithamarum: atque ita necesse est vnus cuiusque rotæ circumferentiam, siue curuaturam dicere malimus, duodecim esse spithamarum. Hæ verò doræ sunt xxxvi. spithama enim doras, quippe palæstas treis continet: & palæsta, vt dictum, quatuor est digitorum: si ergo, vt ostensum est, circumferentia circuli qui rotam ambit, xxxvi doris constat, & diametrum vninquoque; tertia pars est circumferentiæ, cur non duodecadorum diametrum posuit potius, quàm decadorum? ne geometriæ terminos excederet, veritatique ipsi videretur aduersari. Cui difficultati responderetur, decem illas diametri doras ab interiore circuli parte desumendas, de quibus hinc intelligit. Duæ verò doræ computantur ab interiore parte rotæ, vsque ad circumferentiam exteriorē: vna quippe dora ab vtraque rotæ parte. Alij ita soluunt, vt digitos octo, qui doræ sunt duæ, expansos intelligant in ea, quæ Ligularia dicuntur, siue Compages dicere velimus, quibus vnaquæque apud inuicem adacta cõsécratur, hoc modo:

Præcipue verò *πυλαστήριον* mensuram esse quatuor digitorum, inde colligimus, vbi Nicander basiliscici corporaturam describit: queis enim Plinius duodecim non excedere digitos affirmat, Nicander eo super *αρία δωρα* *εἰρηαι μιν* *αυτή* *αυτή* *αυτή*. Interpretis eius, *τρία δωρα*, inquit, *ἵνα πυλαστήριος, δωραυ* *ἴδ ἡ πυλαστήριος*. Tria itaque dora duodecim explebant digitos, & Plinij basiliscum.

V I T E B R E V I T A S .

IN dñinis literis, vt multorum theologorum est interpretatio, *πυλαστήριος* vitæ brevis est quasi hieroglyphicum. Nati: Palmo nono supra trigessimum, qui apud aliquos trigessimus octauus est, in Græco canitur, *ἰσὴ πυλαστήριος εἶς τις ἡλικεσ μιν*. Traductione, quam Ruffinus citat, scriptum est: Ecce veteres posuisti dies meos. Illi enim qui ita reddiderunt, visi mihi sunt, aduerbij *πυλαστήριος*, quod antiqutis apud Latinos est, significatam ex vocis similitudine sequi: Ita & Romanorum exemplar habet, quod & Calliodorus agnoscit, & in ea locutione plurimum immoratur. Qui Hebræos sequuntur, alij breues, alij positos à Deo dies in mensura digitorum IIII aiunt: alij palmi longitudine cõstitutos dies, alij pugillares dies datos, atque ij minima etiam mensuræ mentionem faciunt. Paraphrastici: Veluti in digitis numeratos habere paucissimos dies meos. Sed illud, velut in digitis numeratos, nihil ad rem: de mensura enim hinc est sermo. Quare vulgata traductio, cõmensurabiles habet, sed sensum non exprimit integrum *ἡ πυλαστήριος*, quare id fortè melius quod ex Adamantio conicere possumus, si legamus, Ecce quàm breues admodum posuisti dies meos: quippe cum quatuor digitorum mensuræ breuis admodum sit, ac perinde vitæ nostræ breuitatē significet. Hinc citat Iobes: Nihil enim sunt dies mei. Vt missum faciamus Hippocratem, vitam quidem breuē, artem verò longam esse conuenientē: & quæ multa in hanc sententiã dici possent. Euthymius quoque palæstam quatuor digitorum coniunctione fieri, spithamæque, tertiam esse partem dicit, ac perinde mini-

minimam omnino mensuram, eoque nomine paucitatem dierum, quos viuimus, intelligi. Sed quoniam id nomen ἐπὶ τῷ πάλῳ deduci possit, interpretari etiam posse dicit Contentiosos, seu laboriosos dies, hoc est, luctæ pugnaeque; plenos, in lucta enim labore ac contentione multa vimur. Ideo verò Dori nomine mensuram eam appellari dicunt, quòd eorum plurima quæ donantur (id enim est vocabuli significatum) ab eodem digitorum loco amittantur, quo πάλῳ constat, à quatuor quippe digitis. Plinius antiquos ait Græcos vocasse δάεσϋ, quem nos palmum. Vitruuius quoque, quem nos palmum, δάεσϋ ait à Græcis dici, quòd munerum datio Græcè δάεσϋ appellatur. Id autem semper per manus geri.

Δ Ο Χ Μ Η.

Dochme dimensio est decem digitorum. Sunt tamen qui δοχμήν mensuram eandem esse putent cum doro, quatuor quippe digitorum in exprorecta manu coherentium, ita vt δοχμήν τ. ε. σ. ἀσίδεμένη efficiant. At qui apud aliquos inuenias ἀσίδεμένη δοχμήν etiam appellari, atque id apud Hesiodi commentatores.

Σ Π Ι Θ Α Μ Η.

Spitham omnino duodecim est digitorum, quippe quòd à digiti auricularis vnque ad extremum vsque pollicem occupamus. Plinius libro v. 11. cap. altero, vbi de Pygæorum statura loquitur, ternas eos spithamas longitudine, hoc est, ternos dodrantes non excedere dicit. Dodrantem posuit Plinius ratione pedis habita, ex quo si dematur quadrans, reliqui erunt digiti x. 11. eaque pars quæ tribus constat quadrantibus, Dodrans nimirum appellatur. Frontinus spithamam etiam Sextantem dici scribit, haberèque palmos tres, vncias nouem, digitos duodecim.

D E V S.

Adducit hæc rerum series in memoriam id, quod Prophetæ, qui plurimum hieroglyphicò, si Anon caractèrè, idiomaticè certè hieroglyphicis perquam simili vtuntur, Deum appellatione Spithamæ vocitarunt, penes quem scilicet sit rerum omnium facultas, suprèmaque autoritas, magna passà propemodum occupata, qua singula ordine tenorèque certo temperat ac moderatur, neque non fines æquis terminis distributos, dimensionesque omnibus, quæ in vniuerso mundo sunt rebus lege sua dipartitur. Moris enim est oblatarum rerum magnitudinem spithamis, quæ nobis promptuarua est mensura, dimetiri. Quod verò dictum de omnipotentia Dei, sufficit vnus ex quadragesimo cap. E. saiz locus: Quis mensus est pugillo aquas, & cælum palmo ponderauit? & quæ sequuntur. Vbi Hieronymus: Quod autem pugillum vocat & palmum, humanæ consuetudinis verbis vtitur, atque mensuris, vt Dei potentiam per nostra verba discamus. Et paulò post: ἀσίδεμένη autem, hoc est, palmus, extensam significat manum à pollice vsque ad extremum digitum. Quæ verò ibidè posita sunt de lichano gustatore: vt idè interpretatur, digito, ac perinde, minimo, alij viderint.

V I T A B R E V I S.

In Spithama autem, vti superius dictum, vitæ brevis hieroglyphicon habetur: quod à Græcis i autoribus positum est, vt minimum vitæ spatium mensuræ eiusmodi paruitate significaretur: vsurpaturque plurimum ad vniuersiusque rei breuitatem indicandam, præsertim vbi in pumiliones cauitum veritur, vti de Pygæis dictum, quos in derisum Trispithamos scurræ vocant.

P E S.

Pes nemine discrepante digitis constat sexdecim: quare qui scribunt eum palmis quatuor confici, palmum accipiunt vt Vitruuius τὸ δάεσϋ. Diuiditur verò huiusmodi dimensio in vncias x. 11. & est sexta pars altitudinis in humano corpore. Frontinus pedem ita describit, vt eum dicat habere palmos quatuor, vncias x. 11., digitos xvi.

C U B I T V S.

Cubiti quoque ratio idèò varia est, quia palmus variè accipitur. Nam qui duobus eum constare spalmis dicunt, digitos omnino quatuor & viginti commemorant, dum cubiti spatium id esse dicunt, quod ab extremis vnguibus in medium brachij angulum protenditur. Id nimirum sesquipedale est, & Græcis Pygon dicitur, vnde Pygæi Eustathio. Ita palmi illi duo pro rotidem dodrantibus accipiuntur. Neque diuersus erit à Nypso & aliis Vitruuius, qui cubitum senis, more suo, palmis dimetitur, cum dubio procul palmos quatuor quæqueque digitis porrexerit. Cubitum pictores quartam corporis nostri partem esse volunt. Apud Herodotum, cubitum inuenias viginti digitorum tantum, differreque ab eo qui dicitur πηχὺς: de quo videris apud Suidam. Est etiam cubitus regius, qui maior est communi tribus digitis, de quo idem Herodorus primo. Est & cubitus geometricus: qui dimensione vna sex cubitos è nostris æquat, vt Origenes & Augustinus retulerunt.

T E M P E R A N T I A.

Hieroglyphicum verò cubiti vna cum freno manu præterito, temperantiam præ se fert: vnde Nemeſeos simulachrum insignibus his conspicuum habebant, cuius hæc erat inscriptio: Η' νέμεσις ἀπολύει τὸν πῆχυν τῆς χειρὸς ἀλάτῃ. Μητ' ἀμετρονπιπίειν, μήτε ἀρετὴν ἀλάτῃ. Vna manus cubitum ostendit, gerit altera frantum: Illa, modum serua: hæc admonet, os cohibe.

Sunt

Sunt qui delicioſum mollicuſumque hominem, ne hieroglyphica hæc elabuntur, ex cubito cæruicali innixo notent. Signum inquit Adamantius, mihi videtur voluptatis carnæ ſub cubito manuum cæruicali aſſutū: ſumptum id ex Ezechiele, qui dicit: Væ iis qui aſſunt cæruicalia ſub omni cubito manuum: nimirum eos intelligens, qui propter animi corporiſque molli- tiem à virili recedunt fortitudine, & nequiter effœminantur. For- ſitan autem, addit Adamantius, ſermo diuinus per iſtiusmodi ſi- guram & argumentum eos culpât magiſtros, qui per vaniloqui- am, & falſæ beatitudinis promiſſiones (quod noſtro, quippe corrupto tempore, ſuprà modum inualuit) multitudinem au- dientium libidini, vitii, voluptati que ſummittunt. Addit etiam Prophetæ de capitis velamine quædam, quæ quoniam his præ- cipuè temporibus valde ſuſpecta ſunt, conſulto præteribimus, quæ ſi quis curioſius appetierit, eius- dem Origenis homiliam legat in Ezechielem tertiam, de que temporum noſtrorum proceribus di- cta omnia interpretabitur.

DELICIOSUS

GRADVS.

Gradus, quem alij Gressum dicere malunt, quem ſcilicet Græci τὸ βήμα, vno conſtat cubito & pede, quod ſpatium tantundem eſt ac pedes duo hac ſemis, vel digiti quadraginta.

PASSVS.

Paſſus à paſſis manibus dici videtur. Alij paſſum quinis tantum pedibus conſtare putant, quo ſpa- cio gressus duo recenſeantur, ſint que digiti octoginta. Nam ſpatium quod paſſis manibus occu- pamus, in ſex & nonaginta digitos exporrigitur, quæ integræ eſt quadrati corporis proceritas.

ORGIA.

Orgia Herodoto ſex pedum eſt. Meſſura eadem à pedum numero Hexapus dicitur. Orgyæ ſpacium Sudaſ inter expaſas manus capiti, quæ quidem meſſura cum par ſit proceritati huius mani corporis, nulli dubium & Sudaſ & Herodotum idem ſentire. Lib. Pandect. x. tit. Fin. reg. cap. vlt. fo diſcendi puteum paſſum à vicino limite abeſſe oportere, interpres Latinus poſuit. Lex ea Solonis à Cajo recitata, Græcè ſcripta eſt in codice Piſano, qui Floriæ aſſeruat, & ὄργια hic habet, quæ quidem meſſura vna plus pede creſcit, & aliàs, vt oſtenſum, ἑξαπυς vocatur. Theodoruſ ex Ariſtotele interdum Paſſum vertit. Sed cum orgyia, vt dictum, vno plus pede ſupra paſſum porrigatur, non ſatis rectè videtur expoſitum, vt paſſus à paſſis manibus dicatur: id autem ſi admititur, rectè Theodoruſ. Sedenim omnino variat ipſa paſſuum meſſura, pro regionum ritu & inſtitutis.

VLNA.

Vlnam Seruius & plerique alij eadem cum ea quam memorauimus Orgyia videtur interpreta- ti: neque tamē inſiciatur, longè minori ſpatio ab aliis deſcribi. Sunt verò qui vlnam orgyæ dimidium eſſe velint, nomenque id, atque ea ferè trium pedum meſſura in plerisque Italia locis permãſere. Quare quod apud Pliniam legitur lib. xvi, cap. xli. de abiete, cuius craſſitudo quatuor hominum vlnas complectentium implebat, hominibus quatuor admotis arboris ambitum vlnis octo complexum intelligendum. Si verò vlnas altero modo maluerit quis intelligere, nihil la- borauerim. Sanè huiusmodi amplitudo mihi non eſt miraculo, qui & abietes & larices & arbores alias vilitatis incredibilis inſpexerim in Noricis Alpibus enatas.

DECEMPEDA.

Decempeda, quæ Græcè δεκάπαις, ſuo ſe prodit nomine. Ea verò & Acæna eſt, Theſſalorum qui- dem inuentum, vt apud interpretem Apollonij Argonauticis legimus. Porrigitur nimum ea in digitos centum ſexaginta, qui duo paſſus eſſent, non tamen orgyæ. Eo dimenſionis nomine ſæpè vitur Cicero, & decempedatorem, Metatorem appellat. Eo ferè ſpatio à vicino abeſſe lege XII tabularum iubetur iſ, qui ſicum aut oleam in agro plantauerit: nam ſi quid aliud feuerit, ſatis eſt quinque abeſſe pedes. Quanquam ſuper huiusmodi limitatione lib. Pandectarum X, tit. fin. reg. Solonis lex à Cajo recitata, non ſatis ex fide Latinis reddita. Nam quod interpres reddidit, Oliam autem aut ſicum nouem pedes ab extrema regione plantet, alia autem ligna quinque pedes, in Pandectis quæ tanta veneratione Florentiæ cuſtoduntur, ita Græcè ſcriptum reperit: ἡλίαν δὲ ἢ σικυδιὴν ἐν τῷ πεδίῳ ἀπὸ τῆς ἀλλοτρίης φυτικῆς, πρὸς τὴν ἀλλὰ εἴς το πῶδας. Ex quibus verbis mani- feſtum, oliam quidem vel ſicum pedes nouem procul ab alieno ſolo plantandas, cæteras autem ar- bores duos tantum pedes abeſſe poſſe. Sunt & alia eadem lege, quæ aliter habent in Piſano codi- ce ipſo, quam paſſum in impreſſis voluminibus præſtitum, de quibus alibi diſſerendum: nunc por- ſtrum ſequamur inſtitutum.

ACTVS.

Actus pedibus conſtat centum & viginti, qui paſſus eſſent quatuor & viginti.

I V G E R V M.

Iugerum, vt Varro finit, constat ex actibus duobus quadratis. Vnde Quintilianus ducentos & I quadraginta pedes ponit in longitudinem, dimidium in latitudine, quod vno iugo boum in die arari potest: de quo, quia pleni sunt omnes Grammaticorum libri, non est vt plura inculcem.

S T A D I V M.

Stadium dupliciter consideratur: alibi pro spatio cursoribus in agone destinato, alibi certum est mensuræ genus limitibus agrorum metandis comparatum, Atque hoc plurimum centum viginti quinque passibus nostris terminatur, qui pedes essent DCXXXV. Ea summa octies computata mille facit: quæ dimensio proximè accedit ad eam, quam ponit Herodotus II, vbi de labyrintho, *αὐτὸ τὸ ἰστέον ὁρμητὴν ἀνακαίει εἰς στάδιον ἑξ ἑκατὸν πεντακτῶν*, Orgyæ centum iuxta stadium conficiunt hexaplethrum, Quod vero ad agones pertinet, Græci stadium suum ducentis pedibus metiuntur. Sed Herculeum ducentis quantumlibet pedibus mensum ab Hercule, aliis omnino maius. Vnde mathematicum periti herois staturam ex eo stadio, quod ipse suis pedibus metitus est, prodidere, Italicum porro pedes continet CCXXV. autore Censorino. Erat & stadium Pythicum, quod pedibus mille constituisse tradunt: at Olympicum, quadringentis tantum. Sic colligimus ex his, stadium non fuisse certæ mensuræ spatium, sed partis illius, quæ alicubi breuior, alicubi longior fuerit, agonibus destinata.

P L E T H R V M.

Plethrum verò mensura est centum pedum, sexta quippe stadij pars, vt apud autores Græcos passim habetur, *πλεθρὸν ἑξ ἑκατῶν ἑξακοσίων ποδῶν ποιεῖται*. Tantundem verò est, centum id constanter orgyis dicere, cum, vti superius dictum, orgyia sex occupet pedes;

D I A V L Y S.

Dialus mensura est duorum stadorum. Cæterum varietas stadorum effecit, vt dialum nonnulli ducentis constare cubitis tradiderint. Quin & cubitus ipse, vt suo loco dictum, plurimum habet varietatis.

H I P P I C V M.

Hippicum, quo scilicet equi ad cursum admittebantur, duplo maius dialulo fuit; nam quatuor id stadia comprehendisse, Plutarchus autor est.

M I L L I A R I V M.

Milliarium, vt Iunius Nypsius, octo stadij constat: vt Vitruuius, pedibus quinque mille: atque Mita stadium id assumitur, quod ex XY passibus nostris terminatur, quos pedes esse diximus sexcentos quinque & viginti, quibus ynicuique passui pedibus adnumeratis,

D O L I C H Y S.

Dolichus, vt nonnulli ponunt, stadia continet duodecim, vnum quippe milliarium & semis. Qui verò quatuor & viginti aut vno minus ponunt, quæ tria essent millaria, recursum rationem habuisse mihi videtur: erat enim locus, vbi equi sunt cursu exerceri soliti, cursu septies iterato, quare à flexu locus ita nuncupatus. Apud Pindarum inuenies, & octies & duodecies iterationem eiusmodi fieri solitam, pro equorum, qui iungebantur, modo: de quo in commentario de Metis diximus. Ita patet illud apud Chrysostomum in epistola ad Philippenses homilia prima: Etenim qui postquam decem dolichos decurrit, si post deficiat, omnem amisit laudem: dictum, quia scilicet duo adhuc dolichi erant decurrendi,

P A R A S A N G A.

Parasanga, mensura Persica, in stadia triginta porrigitur, Herodoto ea essent tria millaria & semis, qua dimensione in itineribus transalpinæ nationes plurimum vtuntur, vulgò Leugam appellantes, quanquam & Leugæ spatium, pro locorum regionumque situ plurimum variant, quippe quæ inter Alpes, breuiiores, in Germaniæ verò atque Galliarum campis longius protrahunt. Denique eam mihi videntur rationem habuisse, vt quantum itineris vna hora obequitando confici posset, id ea nuncupatione appellarint: ideòque cum difficilior ac perinde tardior sit ingressus per Alpes, Leugas identidem breuiiores constituerunt.

S C H O E N V S.

Schoenus duas occupat parasangas, quæ septem essent millaria. Hæc inter Ægyptiacas mensuras adnumeratur ab Herodoto. Nonnulli stadia eum quinquaginta continere tradunt. Plinius ex Eratosthenis ratione quadraginta tantum, qui passus essent quinque millia. Aliqui stadia XXXII singulis schoenis attribuere. Atque ita mensurarum huiusmodi inconstantiam diuersitas autorum fecit, siue loca, siue tempora rationem hanc omnem variarint, quemadmodum in ponderibus tanta scriptorum diffensione omnia conturbata.

H E R E D I T A R I A P O R T I O, S O R S V E.

Inuita verò me nominis similitudo, vt quid Schoeni vocabulo sibi velint diuinæ literæ aperiamus. Apud Hebræos enim mensuræ genus erat sub funiculi nomine nuncupata, per quem portionem eam indicabant, quæ in agrorum diuisione huic & illi obuenerit, transibaturque vocabulum ad hæreditates & patrimonia. Vnde Moseos cançio, Deuter. Funiculus hæreditatis suæ Israël, & Psal. 77. Et sorte diuisit eis terram in funiculo distributionis. Et 47. Ezechielis:

Ioseph duplicem funiculum habet: & passim multa huiusmodi. Ægyptiis porro mos, ait Prodicus, ut apud Max. Tyrius est, terram metiri funibus: quod & Hieronymus agnoscit tertio Ioselis cap. vbi Septuaginta ait transfuisse, *χέρμυρρον τῆμ χροῖων*, quod alij torrentem spinarum fecerant, funiculum aut *χρόρον*, aut iuxta Ægyptios mensuram certi itineris. Vnde in Psalmis: Semitam meam & funiculum meum inuestigasti. In Nilo enim, subscit, flumine, siue in riuis eius solent naues funibus trahere, certa habentes spacia, quæ appellant Funiculos, ut labori defessorum recentia trahentium colla succedant.

VITÆ PROGRESSVS.

Quia verò versiculum obiter ex tricesimonono supra centesimum Psalmo citauimus, *οὐκ ἔμελλεν μὴ καὶ τὴν χροῖον μὴ οὐ ἐξερῆσας*, Semitam meam & funiculum meum tu inuestigasti: transfulerunt quidam, Examinasti, à vestigio tamen est *ἐξερῆσας*, quamuis qui Hebraicam sequuntur lectionem, grabatum ex iunco factum, non funiculum, intelligere videantur, dum *τὴν χροῖον μὴ ἐξερῆσας*, accubitum meum euertisti, reddunt. Quinetiam Chaldaæ Arabicæque lectionis traductio in hanc ipsam sententiam habet. Sed & quando ambulauero in via, aut quando accubero ad studendum, legi. Sed quoniam Græca lectio iam recepta est, quam, ut plerisque locis apud Hieronymum video, eam esse arbitror quam $1 \times x$ transfutare, eam secuti, quid in ea hieroglyphici contineretur, exposuimus. Quam verò schœni funiculivæ mensuram apud Ægyptios & Persas esse Euthymius tradit, eandem ait nostri propœmodum stadij longitudinem æquare.

S T A T H M V S.

Stathmus, quod itineris diurni spaciū est, produci fertur stadiis cētū & quinquaginta, quæ miliaria essent vndeiginti, quadrante minus. Nam & Iuriconfultorum tabulæ viginti miliaria diurnis itineribus concesserunt. Iocose verò Lucianus *ὅτι νερὸν λυδί*, *ἐκὰρ τετραλίτοι μὲν ἦσαν ἀπὸ τῆς σελήνης τῶν σαλῆνι, ὁ κρητὸν ὁ ἡμῶν σαθμὸς*, Nunquid tria millia stadiorum sunt à terra, ad Luanam vsque, qui primus nobis stathmus, id est, quod itineris spaciū vno die peregimus: Sed ut fabulas omitamus, satius fuerit, tot decursis spaciis commodum quiescere: quamvis adhuc digiti quoquoersum accepti quasdam habent dimensiones, quarum horum modoque reliquū totius humani corporis dimetitur, mensura in hoc vel illo membro nunc parte pari, nunc geminatæ, in pluribus triplici: quippe pollex expeditus, ut supra innuimus, eiusdem mensuræ est cum infans dimidio, aure, cum naso: cum fronte & ore, cum infima brachij latitudine, & partibus plerisque aliis. Verum cum hæc ad pingendi sculpendique artem potius, quam ad suscepi operis negotium pertineant, eam artificibus operam relinquentes, imaginum significatæ, non artem pingendi, exponere prosequemur.

CLARISSIMO BERNARDINO TOMITA-

NO. PVBLICO BONARVM ARTIVM IN ACADEMIA PATAVINA PROFESSORI, de Digitorum numeris & significationis, ex sacris Ægyptiorum literis, per Pierium Valerianum.

LIBER XXXVII.

Micare tecum digitis libet, TOMITANE honoratissime. Micare tamen libet. Quid enim aliud is, qui per digitorum motus varios, numerorum significationes explicare aggressus fuerit, facere videatur, quam ridiculis propœmodum articulorum omnium gesticulationibus, modo eos porrigendo, modo contrahendo, colludere dicam, an pueriliter sneprire? & tamen ipsa rei cognitio aliquid habet, quod eruditi quantumlibet viti maxime sint aspernaturi. Quare ausim dicere, aliquid omnino in digitis meis vel ipso Tomitano non indignum, quod forsitan emunctissimam eius narem ad libri totius lectionem possit allicere. Multa enim ex eo tempore sunt, quæ temporibus illis beatoribus quibus industria & ingenium in precio fuerunt, minime contempnenda videbantur. Sedenim ut quid de huiusmodi argumento sentiam ingenuè fatear, habet omnino aliquam verum copiam, & varietatem. Sed exactissimam diligentiam illam, omnia perquirendi qua in huiusmodi sententiam dici possunt, neque me prestaturum polliceor, cui plenior esse, per otium, & tam frequenter in festam podagram, minime licuerit. Neque tu, qui omnem vitæ meæ rationem optime nosti, id ab occupationibus meis efflagitabis, eo vno contentus, quod hoc, qualecunque sit, mei erga te amoris & obseruantia argumentum esse voluerim. Cognosco autem ingenium philosophi, qui tam multa que minimè oculis conspicua sunt, ita spectare videatur, ac si rerum suarum imaginibus conformata, suisque coloribus picta proponerentur. Animam nemo vidit, quam philosophus ita intuetur, & ad amussim, factam agnoscit, ac si colossus ingens aliquis aut fabrica quavis admirabili membrorum artificio elaborata esset.

RATIONI consentaneum videtur digitos primùm diuidere, & quod illi munus singuli suscipiant explicare, vt ita mox quæ in illis significata reperiuntur aperiamus. Illi enim alio atque alio gestu dispositi, nunc contracti, nunc porrecti, vt profati sumus, modò hac, modò illa manu varijs habent significaciones, ac omnem fere numerorum rationem explent, cuiusmodi plurimà in antiquorum statuis reperiuntur, & apud scriptores passim offeruntur, quæ non paruum inferant hæsitacionem, nisi aliqua eorum ratio, quod facere proposuimus, expendatur. Tota igitur supputacionis ratio in treis partes diuisa est, quarum prima digitus, articulus altera, tertia compositus numerus appellatur. Digitus est quicunq; numerus sub denatio profertur: & huiusmodi puncta vsque nouem, prerogatiua quadam, etiam sub numeri nomine singula continentur. Articulus, qui nullo redundante diuiditur in decadas, è quorum vtroque compositus numerus resultat, quotiescunq; scilicet articuli, siue denarij numerum aut hunc aut illum sibi assument. Numeri sedem in inferioribus tribus digitis habent. Articuli continentur in indice, pollicisque. Compositi & hos & illos, prout vsui venit, aut explicant, aut in se sequuntur. His ita constitutis, operæ precium est, quos quisque digitus, quos cuiusque digiti gestus, numeros ostendat, aperire. Primum autem omnium illud constat, læuam manum omnia indicare puncta ab vnitare, vsque nouem & nonaginta: dexteram verò à centenario, vt ita dicam, vsque noningenta. Sed quibus digitis millenarium à centenario distinguatur, magna est inter eruditos controversia, dum alij Bedam, virum quidem non inerditum, sequuntur, alij probabiliorẽ quendam rationem amplectuntur. Beda enim, si modò ille ita scripsit, centenarium à læua in dexteram ita transferri tradit, vt quo gestu, quibusque digitis x in læua numerauimus, eo centum in dextera designemus: inde ad millenaria descendamus, & quibus gesticulationibus in læua numeros vsq; nouem ostenderimus, iisdem in dextera totidem millenaria proferamus. Alij naturæ ordinem secuti, vt minores numeri maioribus subiiciuntur in læua, ita minores summas maioribus in dexteram subditas agnoscunt: ea enim proportio est numerorũ ad decadas, quæ centenariorum ad chifiasdas. Congruum igitur est eorum quoque hieroglyphicorum figuras ad eorum regulam accommodari. Quare perplexitate, quæ in his quæ Bedæ attribuitur mentes implicat & obturbat, euitata, ita manus statuenda, vt veluti in læua cœptum est ab auriculari pro vnitare & sociis, ita in dextera ab eodem digito centenarium exordiamur, vsque noningenta. Millenaria verò per pollicem & indicem exprimamus. Atque vt in læua à numeris per inferiores treis digitos ascensum est ad articulos, ita in dextera per eosdem inferiores à centenarijs sursum gamur ad millenaria, quo scilicet gestu quibusque digitis in læua x ostendimus, per eosdem in dextera millenaria explicare incipiamus, quæ circa pollicem & indicem longè commodius & convenientius hospitantur. Cuius rei testem appello summæ multiplicisque doctrinæ virum Irenæum Theologum ex antiquioribus, qui aliquid à tribus ante Bedam claruit: aperte enim hic scribit, VNVS numerum, quo gestu significabatur in sinistra, translatum in dexteram centena conficere. Sed ponam eius verba super hoc gestu, in Valenti libro primo, capite decimotertio. A numero nonagesimonono, qui fuit in læua per VNVS significationem, transferri in dexteram, & ibi centena constitui. Huius sententiam Græci, & vniuersus recentiorum vsus admittit, quos inter egregie princeps Lucas Minoritanus, qui Arithmeticam & partes eius absolutissime consummauit, eiusque opus vno omnium ore probatissimum, multis ab hinc annis venit in manus hominum, & habetur in primis. Fuerunt & alij, qui manibus ad hanc feriem, quam ponit Irenæus figuratis, libellos ad mortalium institutionem ediderunt. Præterea tota huius hieroglyphici ratio cum Chaldeis ad amissim congruit, mirificèque respondet. Illi enim totam hanc computandi diligentiam per lineas expressere, ita inter se distinctas, vt apicibus solùm quibusdam additis, situ tantum numerorum varietatem indicarent, quaternæ tamen ita positæ, vt prima digitos, secunda articulos, tertia centena, quarta millenaria commonstrarent, eo quidem ordine, vt qui apex surrectus læuorũ vnitatem ostenderat, dextrorsum versus centena præ se ferret: iidem, sed inferne vergentes, læuorũ x, dextrorsum mille signarent, in eum, quem sequenti vides pagina modum.

***

GG

1.	100.	10.	1000.
2.	200.	20.	2000.
3.	300.	30.	3000.
4.	400.	40.	4000.
5.	500.	50.	5000.
6.	600.	60.	6000.
7.	700.	70.	7000.
8.	800.	80.	8000.
9.	900.	90.	9000.

Ad Chaldeorum igitur normam, manuum digitorumque supputationes accommodabimus, earum volis altera alterius è regione passis, vt vnitates centenariis, decades millenariis, ad superiorum hieroglyphicorum instar, opponantur.

1.	100.	10.	1000.
2.	200.	20.	2000.
3.	300.	30.	3000.
4.	400.	40.	4000.
5.	500.	50.	5000.
6.	600.	60.	6000.
7.	700.	70.	7000.
8.	800.	80.	8000.
9.	900.	90.	9000.

Quòd verò Orontes Regis Artaxerxis gener, qui ob eius indignationem quandam & honoribus amotus, & ad ignominiam redactus esset, dixerit: Quemadmodum supputatorum digiti nunc myriadas, nunc vnitates præ se ferunt, ita Regum amici nunc plurimum, nunc minimum præstare possunt: non est vt quispiam hoc ad Bedæ rationes trahat, quasi Orontes intellexerit de dextera læuæque auricularibus, in quibus hinc vnitates, inde millenaria constitui debeant: inuisa enim est imaginatio, cum Orontes myriadas hic confusum ad amplificationem oratorio more dixerit, non quòd myriadam hieroglyphica vnitati sigillatim opponere cogitarit, sed in vniuersum hinc læuæ digitos, illinc dexterae designauit. Obstarer Chaldæis & Persis, Irenæo & aliis, Quintilianus, quem nonnulli ex libro vndecimo citant, eo loco: Gestus, poculum poscentis, aut verbera minantis, aut numerum quingentorum pollice flexo efficientis. Quæ sunt à quibusdam scriptoribus notata, ne in rusticis quidem

A quidem vidi. Sed iidem ipsi, qui quingentorum possunt volunt, inficiari non possunt, quin eo loco eruditi plerique viri quinquagenarium potius agnoscant. Non sum verò necius nonnullos esse, qui lectionem apud Bedam defendere aggrediantur, quippe quæ in læua denaria sunt, iisdem digitis in dextera centena significare, atque ita per eosdem pollicem & indicem per decadum aggregationem ad noningenta vsque procedendum: mox eum milenaria fuerint indicanda, ad eisdem dextera inferioribus digitis descendamus, quod vel natura ipsa videtur abhorrere. Sanè Hieronymi verba sunt: Porro centesimus numerus (diligenter quæso Lector attende) si de sinistra transferatur ad dexteram, & iisdem quidem digitis, sed non eadem manu, quibus in læua nuptæ significatur & viduæ, circulum faciens exprimit virginittatis coronam. Ego, ni fallor, ex his verbis Hieronymum puto eadem tradere, quæ docuit Irenæus, dummodò loco suo sententia commatis adlitis distinguatur. Sententia quidem Hieronymi est, diligenter attendendum. Quid attendamus? Centesimum numerum de sinistra transferri ad dexteram, & iisdem quidem digitis, non eadem manu circulum facientem exprimeret virginittatis coronam. At explicauit se aptus, inquit, dicens, quibus in læua nuptæ significantur & viduæ. Simus quidem in læua vnguem pollicis ad vnguem indicis, quasi ad osculum molliter applicatum, maritalis coniunctiõnis hieroglyphicum ab eo viro doctissimo postum, quod loco suo plenius commentati sumus. Viduas autem per sexagesimum ostendi, qui numerus per indicem eiusdem læuæ, qui extremum pollicis articulum arte completatur, exprimitur. Idem fatentur omnes. Sed Hieronymus, ne fallamur, adnotet, transferri numerum centesimum ab læua in dexteram, per digitum & gestum scilicet, qui vnitatem in læua constituit, in dextera centena cõficiat. atque ita de cæteris: Atque hoc est quod ait, Sed non eadem manu, quam manum? **B** eam intelligit qua non vtimus in centenis, cuius scilicet digitis nuptæ significantur & viduæ, quarum manu hieroglyphica superius & explicauerat, & ingeniose interpretatus erat. Sed quo modo corona hæc, dicit, aliquis, circumflectetur in auriculari? Respondemus: si digitum cum ita inflexeris, vt digiti eius vnguis mediæ palmæ tuberculum appetere videatur: id ita coronæ plexum imitabitur, ac si arboris cuiusvis ramulum ita flexeris, vt cacumen eius ad locum vnde germinare cõperat, inflexeris. Nam gestus hic, vt quod necesse est identidem repetamus, in læua vnum significat, centum in dextera, vt singula copiosius suis quæque locis enarrabuntur. Nunc quoniam lector æspersa & morosa forsitan disceptatione delassauimus, libet in huius gesticulationis sententiam lepido Nicarchi epigrammate aures animumve aliquid tantulum delinire. Locatur enim is in Corythar in annosam vetulam, quæ præcano cum esset capite multaque dicacitatis, ac Nestori comparata, nondum eum ita grandeum esse sineret, quæ ceruus annis superasset, ea ætatem suam læua manu veram dissimulans inciperet numerare, tamen & viuere, & luminis beneficio frueretur, & firmis ingrederetur pedibus, æquæ ac si esset adolescentula. Quare maxime verendum ne Plutoni sinistri aliquid acciderit. Sed Nicarchum ipsum audiamus, quem falso quidam Nicandrum vocant:

Ἡ πολλὴ κεστόφοισι κοτυρίαεὶς ἢ πολὺ μὲν ὄφρα
 γρηῖα, δὲ ἦν Νέστορ ἔκ ἐν παρσούβιατ' ὄφρα.
 ἦράτ' ἀδρήσασ' ἐλάφου πλέθρῳ, ἢ πρὸς λαίῃ
 γῆραι ἀεβιμείατ' εὐνιτέσθ' ἀρξάμην,
 ζώει δὲ Νέουσσα Ἐαρτίπ' ὄφρα Νύμφη
 ὡς τέμν' ἀσάλλῃ μὴν πέπλοισι ζῆδης.

C Quod si quis epigramma ipsum Latine sibi cani postularit, id huius est sententiæ:

Mulum garrula anus, caput omne Cotytari albæ,
 Propter quam Nestor non sit adhuc senior,
 Qua cernos annis superarit, quæq; sinistra
 Vita iterum capiet connumerare dies:
 Vivit adhuc, cernit, pede firma est, virginis instar,
 Plutionem vt dubitem passum aliquid grauius.

Et quoniam in Nestori ætatem incidimus, synœpeia postulat, vt quatuor etiam Iuuenalis carmina subiungamus:

Rex Pylus, magnos si quicquam credis Homero,
 Exemplum vitæ fuit a cornice secunda.
 Felix nimirum, qui tot per secula vitam
 Dissulit, atque suos iam dextera computat annos.

V N I T A S.

Sed iam strato itinere, sopitisque controuersis, ad ea quæ liquida manifestaq; sunt procedamus, & digitosq; ipsos erumpere gestientes de carceribus emittamus, primiq; spacia corripiant auricularis, alter & alter: quorum qui in læua est vno omnium consensu vnitatis indicium est, si vnguiculum ad medium volæ tuberculum aduertat, quasi coronam, quandam flectere mediteretur. Itaque si facies ad dextera alicuius statux fuerint, læua verò eo gestu prætendatur, primi Consulatus hieroglyphicum apparebit: vel si alia fuerint insignia alicuius honoris indices, primum eo potitum ostendet, atque ita de reliquis.

A hoc leua digito ad eundem dextere conuersi, eodem gestu quo illic unum, hic centum, ut etiam constare potest, significari profiteamur. Neque id praterendum, quod caeterarum numerus, Virginalis, ut sacrum litterarum interpretes tradunt, appellatur, de quo apud Matthaeum habetur cap. xlii. Quando quidem iis qui vitam recte, pie, sancteque instituerunt, tria sunt proposita praemia, vel fructuum proventus, alius tricenarius, alius sexagenarius, alius centenarius. Tricenarius quidem iis qui maritalem, secuti vitam, cum coniugio minime contaminato peregerit: nam nupturpate atque integre custodierunt. Et sexagenarium annorum numerum viduitatis esse identidem ostendemus. Centenarius, demum iis, qui virginitatem inraminatam incolunt, ad vltimum usque, vitam terminari seruauerit. Eucherius centenarium hoc praemium non tantum ad virginum, merita, verum etiam ad martyrum mercedem praemiaque proposita contedit. Hierosolymitanus Hesycheus, perfectissimum, ait, centesimum ideo concipimus, quia quinquagesimus, quae spiritus sunt, amplectitur, vnde Pentecoste spiritui sacra. Bonorum vero operum fructus, qui messem omnia excellit, in Evangelica lectione, ad centesimum usque cumulat. Adamantius quoque numerum hunc plenum in omnibus atque perfectum autumat, atque totius rationalis creaturae sacramentum intra se continere,

A d laeum autem, vnde digressi sumus, reuertentes si, ut de vniuersitate dicebamus, aut Consul, aut Imperator, aut Dictator, vel quid huiusmodi fuerit, qui dignitatem eandem sibi, accessisse indicare voluerit, non infulse statuiam ponet, in cuius manu leua anularis digitus eodem inflectatur modo, atque eodem loco cum ipso minimo applicetur. Duo enim vel bis, vel iterum, eo gestu exprimi manifestum.

I se vero qualis numerus mystica significatio corpoream indicat naturam, & pro immunis accipitur in sacris, quod is numerus sociandis generandisque corporibus aptari solet, de quo videamus Adamantius lib. tertio in epistolam Pauli ad Romanos, vbi de propitiatorio loquitur. Sumptus, dicit Hieron. in hanc sententiam aduersus Iouinianum, animaduertendum esse iuxta Hebraeos veritatem, in primo, & tertio, & quarto, & quinto, & sexto die, exploris operibus singulorum, subiectum esse. Et vidit Deus quod esset bonum: in secundo vero die hoc omnino subtractum, ut admodum remanere non esse bonum duplicem numerum, quod ab vnione diuidat, nam vnitas tota Dei est, dualitas vero significet hieroglyphice foedera nuptiarum, quibus vbiq. Hieronymus paulo, se in scriptis ostendat.

Eodem vero ipso gestu quo in sinistra **D V O**, in dextera digito idem **D V C E N T A** significat.

Medius autem, quem nonnulli Medicum, plures Infamem & impudicum appellant, ita penes duos inferiores adcuruatus, ac si cirharæ cuiuspiam filixna serie gestuque apprimendi essent, ternariam effingunt numerum. Quodque superius de titulis & honoribus attingimus, vbi tergemini cuiusquam notandi essent, hoc assumi potest hieroglyphicum.

Sed ipse etiam numerus suum habet significatum, quippe qui incorporate naturæ consecratus, nunc animæ, nunc Dei simulachrum, hieroglyphicumque est, de quo multa Pythagorici, multa etiam veteres Theologi disputant, quæ breuitatis causa sunt praterenda. Illud tamen non omitam, Propitiatorium in diuinis institutionibus longitudine duorum cubitorum & semis fieri demadatum, vt id Christum hominem significaret, quod & apud Paulum epistola ad Romanos habetur: qui quidem licet verus esset homo, quem proposuit Deus propitiatorium per fidem in sanguine eius, aliquid tamen habuit quod humanam excederet naturam, tria tamen non exquaret: nam pater eo maior est. Sed si quis hæc apertius declarari sibi voluerit, ad eius epistolæ interpretes accedat. Quod vero paulo ante binarium malum esse dicebamus, sacerdos Heli, cap. i i i primi Regum, dualem numerum pessimi spiritus esse suspicatur, vt Dei ternarium. Nam cum angelus Domini Samueli bis vocasset, tertiam vocationem expectandam duxit, vt vocem diuinam esse cognosceret.

Eodem gestu digitoque quo tria in sinistra, **c c c** in dextera significanter. Sed & vocabulum ipsum suas habet significaciones. Trecenta siquidem pro magno admodum numero ponuntur, vt apud Carullum: Expecta hendecasyllabos, trecentos, Quos simul complexa tenet trecentos, & multa huiusmodi, etiam apud alios: Et tercentenas erroribus impleat yrbes. Trecentum iuici rudent dumera iuueni. Trecentum tonat ore deos. Sanè cum superius ceterarium plenum atque perfectum numerum esse ostendimus ex Adamantio, eundem triplicatum supremum, quid significare nulli dubium relinquitur. Sed tercenteni in arcæ longitudine cubiti, ostendunt hominè qui sit

sententia lapidis, hoc est, qui ad tota rationis summa per ignem tantam deperdit, facile posse per Patris, & Filij, Sanctique spiritus cognitionem in fibena recipit. Hic autem in unum aduertendum est, posse nos gestuum conformationibus illud coniectari quod ait Plinius libro xxxiiii, ca. i. dextera Numarumge dicam digitis ita figuratis, ut eod xv dierum nota per significatio- nem anni, temporis, & qui se Deum indicat.

Item itaque Plinius dicit, digitis ita figuratis, et simile non est, quod nonnulli putant, in dextera in seculam fuisse figuratum, quae apud Graecos trecenta significat: in laeva vero 2 & Equae sexaginta quinque supputant. Dicamus igitur eius statuae dextram eo gestu figuratam, ut ea exporrecta tris inferiores digitos graduum in morem incuruatos haberet, qui gestus, uti dictum, trecenta signat. Levam autem, ut paulo inferius patebit, ita conformatam, ut index pollicis in genui circumductus, arcuissima, eum circumdiceret, in famis verum mediam palmam verius adcuruaret, duobus reliquis extantibus quantulumcunque porrigi potuissent, ita enim quinque & sexaginta describi, animum enim ad huiusmodi dierum numerum intelligi debet, ut ait Pandect. vltimo Paulus ait. Et intercalarem, quo scilicet bis sexto calendas Martias dicimus, quarto quoque anno nihil fecimus, eodem dierum numero supputari manifestum: quia duo illi dies vltimis vice habentur: nec interesse ait. Gestus, utrum priore an posteriore die quid actum sit.

IIII

Trium igitur numerorum gestibus ita positus, insequentium aliorum trium ridicula propemodum sese offert gesticulatio. Nam quatuor exprimere, cum volumus, minimum sustollimus, reliquis in incuruatione sua permanentibus. Ita quartum. Cos. Impul. Dict. & reliqua.

CCCC

Adem ratione modoque in dextera iidem compositi digiti, c c c c constituunt. Nec super hoc salu ad negotium. Quinque autem, aut quinquies offendere qui volunt, annularem & in finem exporrigunt. Impudicum palmam rursus incuruant, uti in laei statua dicebamus. Neque quidem hoc tantum signo, quarium significabant, Aegyptij, verum etiam per sculpea. Stella hieroglyphicum propterea quod, ut Horus ait, ex innumerabili stellarum multitudine quinque tantum sunt capta rogatiua praedita, ut mundi, quod illi aiebant, curam gererent, humanis rebus omnibus confuissent, nihil quae apud mortales fieret, quod ab earum arbitrio non penderet. Ego, si mihi dicere liceat, nihil purpureo radiorum numero, quo Stella piscis insignita est, quod & Naturalis historiae scriptores tradunt, & ego in Angonitanum litris, eieciis magnis numero conspexi, & manibus meis at trecaui. Sedenim de hac plura loco suo in Coelestibus enarrabuntur.

Ed & ipse quinaris natherus, quomodoque descriptus figuratus, suam habet hieroglyphicam in sacris significationem, pro quinque enim sensibus accipitur. Vnde illud Ambrosij perculgatum de quinque virginibus prudentibus, & totidem fatuis. In antiquioribus vero Moisaicis legis praceptis, qui peccasset in sanctis, tantumdem reddere iubebatur, & ad illa quinque adhaere, quod in exemplaribus Graecis legitur, ut scilicet ita intelligamus: Si quis de sacris vel oblationibus vel muneribus in vltim pauperum erogatis, aut pro templi edificatione, alteriusque voti operis designatione, dedit, quinque interuertisset, oportere eum quinque supra recta reddere, mox peccati veniam imploraturum, uti in scriptura adhaere, hoc est, & altera quinque & aliquid in super auctarij. Quam sententiam Cyrillus examinans ita meditat: Si quis in quibus, quinque sensuum opus peruerterit, & debito honestoque nunquamque officio defraudauerit, oportere eum sinceros illos, & integros Deo restituere, mox alios quinque intentiones adhaere, & horum omnium denique summam & solidationem quandam superaddere, firmum scilicet bene agendi propositum, si Deo satis ex asse facere voluerit. Eodem facere videbitur, quod ab vno mense ad quintum vel quatuor annum didrachmae quinque, hoc est, ut Hierosolymitanus Hefychius interpretatur, quinque sensuum perfectio, sit oblatio, quae ideo per geminatum numerum exprimitur, ut intelligamus, ea quae puer sensibilibiter audit, videt, gustat, odoratur, & tangit, ea etiam conduplicet, dum ad intellectum ea accommodato fuerit institutus.

Idem gestus ex iidem digitis in manu dextera, quingenta supputat.

V I

Nularis vero in laeva solus incuruatus, auriculari & aliis exporrectis, senarium ostendet: de quo multa apud Macrobiu libro, sexto.

In dextera vero eodem depositus modo sexcenta colligit, qui numerus apud Latinos proxime ingenti copia, numerosissimaque multitudine, ac propemodum infinita, hieroglyphice proferri solet. Ad Articum Cicero: Venio ad epistolas tuas, quas ego sexcentas vno tempore accepi. Ad eundem idem: In quo multa molesta, discessus noster, belli periculum, militum improbitas, sex-

centa præterea alia. Lepidæque Plautus, Captiuus, Sexcentoplago nomen fecit illi, cui plaga innumera nunciabatur. Sed ne sexcenta eiufmodi proferam, ad reliqua enarranda progrediar.

BIs iam trium digitorum spatii decurſus, tertium iterabimus, quod palmam moueat. Facta igitur ad auricularem repetitione, cum dicimus, quantum eumque porrigi poteſt, ad imum viſquo palma tuberculum appreſſus, ſeptenarij numeri ſignum eſſe. Et in dextera, ſepties centeni. Eo verò geſtu componendo medijs quoque adſecti cogitur, ac veluti gnomon horarijs ſupra anularem prominere, vt ea ſit eius digiti figura, quam trapezita nunc in ſeptenatio notando delincant, in hoc ſcilicet ſignum 7.

AC, ne leuc quid attigiffe videamus, eadem trapezitarum nota in plerisque veterum monumentis adſculpta, centurionis ſignum habebatur. Oſtendit mihi Roma vetuſtius admodum monumentum ex marmore Thomas Petroſanctius, vir antiquitatum huiuſmodi ſtudioſiſſimus, in quo & ſignum id incifum erat, & verba rem interpretantia, in hunc modum addita.

SIGNVM CENTVRIONIS, 7.

ET Bononiæ inſcriptionem vidimus ad D. Petronij ædem, in qua ſignum idem eodem ſignificato incifum ſpectatur. Romæ etiam apud Paulum Caſſinum Cardinalem inſcriptionem vidiſſe eius nota, quæ ſic incipit:

M. POMPEO. M. F. ANI. ASPRO 7 LEG. XV.

APOLLINAR. 7 COH. III.

& quæ multa ibidem inſculpta ſunt militaria, de quibus in Armorum commentario abundè meminimus.

D E V S.

Non erat autem otioſum ſeptenarij nomen, quod hieroglyphicum eſſe Dei Philolæi aſſeuerat, quippe quod ea ſit eius numeri prærogatiua, vt ipſe ſibi ſimilis, alter ab alijs ſit, veluti Deus dux & princeps & vniuerſorum ſolus ſemper ſingularis & immobilis. Inter enim ea quæ intellectu percipiuntur, ſeptenarius ſine motu eſt, neque quicquam patitur. Nam alij numeri partim generant non geniti: partim generantur, cum minime generent: alij verumque obeunt munus: ſolus verò ſeptenarius vtriuſque conditionis immunis. Vnitas quippe à nullo præſus genita, numeros omnes quotquot habentur, generat. Octo verò generantur à bis quatuor, nullum autem generant. Nam numeri hic infra denarium intelliguntur. At quaternarius eorundem & parentium & liberorum ius obtinet, octonarius quippe gignit, à bis duobus ipſe genitus:

P A L L A S.

Quorum cum nihil accidat ſeptenario, quod ſine matre ſit, quodque virgo Palladi aſſimilatur, & quorundam ſymbolico hoc vntium idiomate mos fuit ſummi Dei ſapientiam vocabulo ſignoque Palladis interpretari, & quam vbi figuras mathematicas aliquot hoc commentandi genere declarauimus, ternarium & quæ ſeptenarius ſignificata habeat in Diuiniſ literis, dicenda ſunt, hic ſatis fuerit pauca hæc attigiffe.

O C T O. O C T I N G E N T A.

Medius itaque auriculari adiectus, ita vt vnà cum eo extremam volæ partem apprimat, octonarij numeri hieroglyphicum erit in læua: in dextera octies centena recenſita indicabit.

I X. C M.

Medius demum ad extremam palmæ volam vnà cum duobus inferioribus applicatus, ita vt totam obtegant, nouem in ſiniſtra conſtituit, in dextera nouies centena.

M V L T I T V D O.

Et etiam nouenarius ipſe numerus hieroglyphicus, quippe qui ſe non intra curtem contineat, ſed effuſus plurimos ſignificet: quod Theon obſeruat in Arati carmine, ἐνεαγενεα κορώνη: non quod nouem, inquit, ætates viuat, ſed quod perquandiu, vt Tibullus,

Viuere cornices multos dicuntur in annos.

Apud Nicanærum ἐνεαγενεαρον leges, pro, aliquot præditum aculeis. Idem ἐνεαδέσμιος ἀπορροδῆς in Scorpij cauda ponit, cum ſeptem tantum in ea compages enumerentur. Pro multis igitur nouem poſita interpretes agnoſcunt, de quo ſatis in Scorpij commentario. Quin & Alcæus hydram ἐνεακάραρον eadem ratione dixit, cum Simonides eam περικοντακάραρον tradat. Quem imitatus Maro, ita ſuper ea:

Quinquaginta atris immanis hiatribus hydræ.

Ad hoc etiam facit, quod Heſiodus nouem inquit noctes Iouem cum Mnemofyne iacuiſſe, vnde Muſarum prolem ſuſceperit. Oportere enim, aiunt interpretes, eum diu ſtudijs incumbere, qui ſi mox aliquod ingenij atque doctrinæ memorabile teſtimonium relicturus:

Nam decem bos luca per annos

Parturit ingenium prolem parturiva nitens;

Dentis ebur, decora ampla virum, decora ampla Decorum.

ad auricularem adiecto. Ita reliqui numeri vsque ad vnum de viginti, prout per inferiores digitos ostendi, satis explicatum.

Quoniam verò sextodecimus numerus inter hos collocatus est, eiusque significatio magni apud Ægyptios momenti fuit, & iam constat numerum eum per medium molliter inflexum, & indicem & pollicem circulatoris significari, nunc quid ipse sibi velit numerus, videamus.

VOLVPTAS.

Sane quidem Ægyptij sacerdotes per eiusmodi numerum eo, uti verisimile est, gestu signatum, voluptatem præcipue veneram indicabant. Ab eo siquidem annorum numero adolescentuli ad muliebres consuetudines, & oblectamenta nequitiae inceprant animum applicare; licet ad ter septimum vsque annum semen infæcundum esse dicit Aristoteles. Quod si prolificum sit, vel exiguum, vel imperfecta generari autumat. A bis septimo autem anno pueri Veneris incitari vult; à quo etiam tempore pubescere primùm incipit, stirpesque imitari, ut Alcæon Crotoniata ait, quæ semen latere florescunt prius. Atque hic ille est ætatis flos, de quo sæpius apud autores: ut apud Terentium: Anni sexdecim, ætatis flos ipse. Et Ouid. philosophiæ istiusmodi non ignarus, cum Narcissum ostendere veller eius esse iam ætatis, ut amoribus dare operam posset, ait:

Amq; ter ad quinos vnum Cephissus annum. Addiderat.

Indicium autem incepti coitus est vox crassior & inæquabilis, quæ secunda ferè omnibus hebdomade, vel saltem incipiente tertia, euenit, & subalaris odor. Aristoteles id τρυγίξιν appellat. Antiqui nostri, ut Censorinus ait, Hirquitallire dixerunt, & quibus corpus olere incipiat, Hirquitallios. Nam annorum quatuordecim vel τριδρα, vel τριβου appellabant, ad sexdecim verò τριβου, ut Terentianum illud obiter interpretemur. Postquam is excessit ex ephelis. quamquam ἐξελόνθω quoque vnica locutione Græcis dicitur de grandiore iam adolescentia. Adspiralantur huic Ægyptiorum commento Astronomorum traditiones super ætatum affectibus: illi enim Lunam ad quintum vsque annum infantem propemodum ducere dicunt: decennium inde Mercurio adscribunt, vnde illud eius ætatis studium rerum plurimarum, & mutabilitas, & inconstantia, ut modò hoc, modò illud appetant: hinc gestiunt paribus colludere, temereque iras colligunt atque ponunt, & ut Horatius ait, mutantur in horas. Mox hominem sextodecimo ætatis anno in Veneris ditionem deuenire asserunt. Ad hunc vsque annorum numerum & Seruius Tul. & Terentius Varro pueritiam protraxere. Nam Rex in Institutionibus suis pueros ad sextodecimum vsque ætatis annum appellauit, ad quintodecimum Varro. Iuniores ille à sextodecimo ad sextum & quadragesimum vsque dicit, adolescentibus hic ad trigésimum vsque. Quod reliquum est ætatis apud illum seniores habentur. Apud Varonem à tricesimo ad quintum & quadragesimum, iuniores, inde seniores, ac demum senes appellantur. Diuersa hæc aliquantulum ætatis descriptio apud Pythagoram, qui vitam hominis quatuor ætatibus dispartit, viginti vniciuique annos impertiens, pueritiæ quippe, adolescentiæ, iuuentuti, quam Latini Virilitatem potius appellarunt, ac senectæ demum: quas totidem anni temporibus æquiparauit, ut suo loco singula tractauimus.

EXCESSVS.

Præterea sciendum est, hunc quoque numerum ex eorum esse classe, qui multitudinem excessumve significant. Cum enim dicimus sedecim pedibus superare, intelligimus maximo excessu interuallo. Vsurpatum ab Aristide, qui Periclem dixit ἐξαδέκα πόδων ἀπέχειν τὸ πινθεογιαντὸν λόγῳ. Ab Eupoli, ut Bruto ostendit Tullius.

X X.

Cum verò xx significare vellent, pollicarem vnguem infamæ indicis suffragini (ut hoc prore vtar vocabulo) adprimebant, vbi scilicet index ab infami incipit separari. Beda verò, cuius codicem in damno esse suspicor, non enim adduci possum virum tam eruditum ita scripsisse, ut infamem hieroglyphico eiusmodi admisceret, quippe qui apud eum scriptum legerim, impudici summitatem inter nodos indicis & pollicis artè figendam esse: quod si quis facere meditetur, id subsequetur incommodum, ut neque quo pacto possis tria & viginti commonstrare, neque vnum de triginta representare, & alia multa eiusmodi, cum in xxxi ostendendis tres illi inferiores digiti artius contracti, lineæ, quæ palmæ eiusdem flexu media sit, ita applicandi sint, ut trium graduum speciem præferant. In nothem verò & viginti notandis, iidem digiti quantum exporrigi possunt, ad palmæ vsque radicem approximantur. Quare necesse est decadas omnes, indicis & pollicis tantum gestulationibus explicari, nullo eorum in societatem admissio digito, qui partem eam quæ Numerus vocatur, indicent. Ac ne quis autoritate cuiuspiam decipiatur, Erasmus ille multiscius, qui scholius in Hieronymum ad Iouinianum, vbi de virginitatis agit hieroglyphico per coronam expresso, inepta quædam somniauerat, quæ nemo vnquam eruditum cogitasset: cum errorem mox recognouisset, dum cognitiora, ut ipse dicit, traditurum se profiteretur, loco hoc impexit in Bedam, imò in vitiatum Bedæ codicem. Eandem iacturam fecit in quinquagenarij notâ cum apud Bedam scriptum sit corruptissimè de β Græcæ literæ similitudine, quod loco suo, suæ dabitur luci.

Curz

V O T. X X.

A **C**irca precium mihi videtur, anteaquam vicena hæc amittam, quid sibi velint notæ **V O T. X X.** Ciniunimis & aris, vel ut vulgus ait triumphalibus arcibus, explicemus. Dicimus itaque fieri solitum id in salutis augurium, cum scilicet **S. P. Q. R.** vouebat hæc vel illa sacrificia se laturos, ludosve celebraturos, aut ædes dedicaturos, si præscripto annorum spatio Respub. in eodem statu permansisset, quo tunc florebat cum vota suscipiebant. Hinc apud Continuarium Tacitum legas, salutis augurium quinque & viginti annis omissum repeti, ac deinde continuari placuisse Claudio Imperatori. Fuisse verò salutis augurium in hunc modum, ait Dion, ut si Deus permittat, salutem populo poscerent: quasi ne salutem quidem à diis petere fas sit, nisi prius hoc ipsum dii concesserint. Observabatur autem quotannis dies vna in qua nullus ad bellum exercitus proficisceretur, nemo contra hostem se pararet, nemo pugnet, quod in bellis civilibus haudquaquam obseruari poterat: hoc salutis augurium, cum aliis cæremoniis iam abolitis, restituit & Augustus Cæsar. Apud Lium sæpe reperias vota eiusmodi facta. In ara siue arcu Constantini Romæ **V O T. X X.** scriptis, aspicias. In nomo Maximiani Pœni **V O T. X X.** in media laurea positum. Ita plerisque aliis locis & numis, **V O T. X.** alibi, **V O T. X X X.** votis quippe decennialibus, votis vicennialibus, tricenalis, reatum scilicet voti solum, quod ita postea posteritati commendaabant, factis aut ex ære aut marmore monumentis.

M V L T I T V D O.

Illud autem scitu non indignum, quod vicenalis numerus multitudinis significatum habet, de quo apud Theocritum legas:

Ἐξ ἑξήκοντα ἑξήκοντα ἑξήκοντα ἑξήκοντα ἑξήκοντα.

Viginti natorum Heecube neque maximus Hector.

B Vbi poetam numero ab usum aiunt interpretes pro multorum, propterea quod sit numerus multitudinis maxime congruus, quod etiam apud Simonidem obseruatur. Homerus in eiusmodi significatum Vnde viginti posuit, quod Latini vno minus viginti di cere consueverunt.

D V O M I L L I A.

Vigena superius eo gestu figurari ostendimus, cum pollicis læui vnguem in eum indicis & infamis infimum locum, vbi digiti illi duo diuicari incipiunt, affixerimus. Idem gestus iisdem digitis in dextera duorum millium est hieroglyphicum. Neque vltra repetemus, quæ super hoc gestu perperam à quibusdam aliis excogitata sunt. Sed ad calcem festinantes, triginta iam & ter millia profereamus.

X X X.

Triginta, vti ex Apulejo dicebamus, in denario indicabantur, indice & pollice adaperitis, ita tamen ut vtriusque vngues ad osculum quodammodo coirent blando inquit amplexu Beda. Hieronymus eorum digitorum coniunctione molli.

N V P T I Æ.

Est verò numerus tricenarius nuptiarum hieroglyphicum, ut sacri Euangeliorum interpretes Matthæo, affirmant, quod non multum abest ab eo numero per quem Ægyptij maritalem copulam, siue, ut apud Horum est, maris & femine congressum significabant, geminæ quippe voluptatis interuentu. Nam cum numerus, ut paulò antè dictum est, **XVI** voluptatis signum haberetur, illi mox duo atque triginta nuptiarum hieroglyphicum esse constituerunt. Nuptiæ verò conjugalisque coniunctio eodem hic significato accipiuntur. Qui quidem congressus vtrique voluptuosus, cum, ut Ouidius diceret, vtrinque resoluat, geminari idendidem posse ipsum voluptatis signum. Atque hoc illud est in diuinis quoque literis, quod trigessimus annorum numerus pro maritali copula ponitur. Vnde fructus ille trigessimus, qui offertur Deo, cum conjugalis vita castè puriterque, & nulla alterutrius partis iniuria cum fide peragitur, Commodè verò fecerimus, si rem huiusmodi sculpturi: eam non ex duplicatis **XVI**, vel ex integro **XXXI** fecerimus ac manum ipsam ea specie composuerimus, ut **XXII** repræsentet, vnguibus, vti dictum est, læuæ manus duobus illis ad osculum coeuntibus, anularique & auriculari in flexum palmæ appressis, ut duo significant addita tricenis.

T E R N A M I L L I A.

Idena gestus in dextera, qui **XXX** in læua demonstrat, tria millia significat. Quæ fuerint verò apud Romanos millenariorum notæ, quæ paucissimis ætate nostra patuerunt, quæ earum ratio, in quinquageno & quingenteno numero copiosius explicabimus.

X L.

Quod si pollicis eiusdem suffragio lateri vel dorso in læua eiusdem indicis superinducta sit, ita ut signo **+** facto digiti ambo quantum fieri potest extendantur, indice tanquam horologii cuiuspiam gnomone prominente, quadraginta significabatur. Atque hoc illud est quod apud Apulcium habetur: Cum verò **XL** quæ facilius cæteris porrecta palma significatur, ea **XL** tu dimidio auge, non potes digitorum è gestu errasse, nisi fortè triginta annorum Pudentillam ratus, binos cuiusque anni Consules numerasti. Hæc ille disputat oratione secunda pro seipso, vbi Pudentillam quadragessimum annum non excedere contendit, quam Æmilianam iam sexagenariam deposuerat, idèoque nefas esset eam ad nuptias sollicitare: quando, ut sacri etiam interpretes aiunt,

sexag

sexagenarius numerus viduitati sacer est, vt paulò infra loco suo plenius. Facit & ad virum hic annorum numerus. Nam Philon problemate proposito, Quare Isaac quadragenarius Rebecam duxit, tempus id congruum maritali copulæ ait sapienti viro: idque fieri boni ominis causa, quia semen in vulva reconditum quadragenis diebus in masculum figuratur. Etsa quoque quadragenarius Iudithen vxorem accepit.

IGNOMINIA.

A Pud Hebræos verò in flagris quadragenarium numerum vel vno excedere infame habitum, & pro ignominia nota accipiebatur. Vnde illa in Actis v. Illi autem ibant gaudentes à conspectu Concilij, quòd digni habiti essent qui pro nomine Iesu contumeliam paterentur. Verbum autem Græcum illud ἀνμαδίνου, habet in se aliquid, quod infamia notatum indicet, sed & inestabilis sit, & ad honores non amplius idoneus haberi possit. Apud Hebræos enim lege cautum erat, vt si quis vel vnam plagam supra quadragenas accepisset, ad honores & dignitates consequendas non amplius idoneus haberetur. Hinc locus ille cap. xi. secundæ ad Corinthios epistolæ patet: A Iudæis quinquies, quadragenas, vna minus, accipi. Cur, vna minus, quarit Theophilactus: atque ea citata lege iussisse ait iudæos tot numero plagas, vna minus, infligi, ne illi cederet ad ignominiam si fortè percussor vltra constitutum numerum prouectus esset, quod si errore, vel casu aliquo accidisset, eam esse voluerant quadragenam: cupiebant enim eum per eiusmodi castigationes ad se trahere: quod si facere potuissent, par erat, vt hominis doctrina, ingenium, & fandi vis, honores sibi deposcerent, quos nequaquam deferre recusassent. Cauebant verò ne ad repulsam locus esse posset ignominia. Sunt qui simpliciter rem accipiunt, quia Iudæi literæ tantum addidit, habebant in lege, non excedendum in flagris numerum quadragenæ. Sed nos illud, vna minus, pensitamus. Neque nescimus Moysem illum plagarum numerum ideo non excedendum instituisse, ne fortè qui castigandus tantum esset, nimia flagrorum repetitione exanimaretur. Cuius verba sunt Deut. xxv, Sin autem eum qui peccauit dignum viderint plagis, prosternent eum & coram se facient verberari. Pro mensura peccati erit & plagarum modus, ita duntaxat vt quadragenarium numerum non excedat, ne scdè laceratus ante oculos tuos obeat frater tuus.

REDEMPTIO.

E St & ea quadragenarij numeri consideratio in diuinis literis, quòd à v. anno vsque ad vigesimum, qui se Deo vouerit, redimere sese potest fructu quadragenario, scilicet quippe xx, siue vt Septuaginta reddidere, didrachmis. Siclus enim, vt sæpe dictum, duabus estimatur drachmis. Illæ igitur drachmæ sunt xl. Cuiusce rei hieroglyphicum significatù est, vt præter sensuum castigationem, possit ea ætas ieiuniis interim & orationib. vacare, donec eò perueniat, vt opulèntioris doctrinæ fiat idonea. Ad operis cuius quandã similitudinẽ Moyses, per xl. dies ieiunus orationi operã dedit.

QUATERNA MILLIA.

A C ne idem sæpius repetendo morosus fiam, qui gestus, quæ ve digitorum collocatio in læua fuit, eum IIII. notaremus, eadem figura statùsque idem in dextera quatuor millia computabit. Quia verò polliciti sumus loco hoc rationem reddere, cur Romani millia hæc per rectam lineolã, & scilicicos (ea est certi ponderis nota, ad apostrophi, quo nunc plurimum vitimur, similitudinem) hinc inde adalligatos figurarint, ostendendum est. Manifestum est millenarij numeri notam, quæ tot antiquis in marmoribus inspicitur, hæc fuisse figurã. ¶ duo millia verò scilicicos ad rectam lineolam duplicatis ¶ : tria millia, triplicatis ¶ : quaterna millia quadruplicatis ¶. Præteribo millenarium, quòd id signum & à Prisciano & alijs agnitum plerisque locis in cõpicio est. Duo millia, Mediolani videas in hortis qui olim Zichi Simonetæ fuerunt, porta Comẽsi, ea in inscriptione, cuius initium est, C. VALERIVS C. F. O. V. E. & quæ sequitur. Cai fl. ob votù fecit. Deniq; HS: ¶. ARBITRATV VALERIE C. F. SORORIS. & Raucennæ apud Petrinũ Sueffanum, MONVMENTVM HS: ¶ EX TESTAMENTO. Sed impressores nonnulli signũ vitiarunt, vt pote qui HS. C. C. T. O. O. imperitissimè fecerunt. Terna verò millia hac ratione signata conspiciuntur in antiquissimo codice Medicæ bibliothecæ Florentiæ nunc, ad D. Laurentij dicatæ per Clementem VII. P. M. epistola ad Caninium Sallustium, quæ libro II. incipit: Literas à te mihi Stator. eo loco: Quod scribis ad me de drachmis CCCLIII. notatum est. De drachmis ¶, quod computat tribus millibus. Ac ne in quatuor millibus similiter signandis immeret, scilicet ¶, hæc vt semel dicam, demum erit regula, vt quotienscunquẽ siue apud Plinium, siue Lium, & alios, præcipue verò in Verrinis, L. vnum inueneris duobus CC præpositis, totidem verò II subiectis, CCLII, interdum etiam hoc modo per x. denariam notam, CCLXX. tu, ¶ facito, nulla dubitatione impeditus. Vbi CCLIIII. vel CCCLXXX. tu, ¶. Vbi CCCCLIIII. vel CCCCLXXX. tu, ¶. & millena tot firmiter credas.

QUINQVAGINTA.

Q Vinquaginta verò hieroglyphicè per digitos indicandis, læuæ pollicè, palma tota passa, deorsum inflectas, & T tertiz apud Græcos literæ similitudinem effingens: nõ autem, vt Erasimus ex deprauato Bedæ codice scripsit, cum quinquaginta pollicem exteriori arcu instar Græcæ literæ g incuruatum ad palmam inclinabis. Sed iam ad huius numeri hieroglyphica veniamus.

REMISSIO VEL INDVLGENTIA.

ERat autem hic numerus remissioni & indulgentiæ consecratus. In veteri enim lege quinquagesimo anno cuiusque obligationis condonabatur: quippe si quis possessionem distra-xisset, recipiebat: si liber in seruitutem incidisset, libertatem assequeretur: indulgentiam debitor accipiebat, exul in patriam redibat.

E F F O E T V S.

PEr eos qui alterum à quinquagesimo vitæ annum excessissent, cur nonnulli effecero iam corpore, mentis quoque & ingenij debilitatem significari dixerint, non fat scio: nisi Aristotelis dicto freti sint, qui Politicis ait, post annos LII, ingenij vigorem euanescere. Vnde etiam Euripides Bacchis dixerit:

*τὸ γῆρας ὑμῶν εἰσπορῶν, νῦν δὲ ἔχει.
Cerno, senectâ vestra mentem non habet.*

Atque alius non minus dicax, ait:

*πολιὰ γέρονε κίνυσις, εὐφρονησεως.
Cani indicant ætatem, haud prudentiam.*

Sedenim ad hæc amplissimus erit alibi respondendi locus.

P L V R I M I.

ET hic quoque numerus, multitudinem significat, quo libenter vititur Maro:

*Quinquaginta a iustus famula.
Quinquaginta a atris immanis hiatibus hydra.*

Quam tamen & Simonides πεντηκοντακάρδιον appellauit, cum Alcæus ἑνεακάρδιον dixerit, vti superius meminimus. Vt cunquæ autem quinquagenarius numerus describarur, spiritalis vitæ hieroglyphicum est, & animi eius qui diuinis intentus, sublimia quæque mète cocipiat & cõtẽmpletur, perinde ac duplicatus in centenarium, negotiosam significat. Quinquagesimo enim post resurrectionem die Sancti spiritus afflatus aduenit. Et operum nostrorũ fructus vberissimi atque pinguisissimi, ad centenarium vsque numerum cumulantur, eorum inquam, qui vitæ integri, scelerumque puri peregrinationis nostræ cursum piè sanctæque peregerunt. Hic verò numerus centenarius non sine mysterio per quinquaginta potius didrachmas, quàm per drachmas centum exprimitur in significato huiusmodi: sed quinquaginta bis idẽ complexitur, quia nullum bonum, integrum & perfectum opus esse potest, absque ipsius Sancti Spiritus ope auxiliòque. Ad similitudinem autem quandam gestus eiusmodi, qui quinquaginta præ se fert, factum putarim, vt Latini eius numeri notam esse voluerint: quanquam non desint ingenia, quæ re super ea sic philosophentur, aut ratio cõtinetur potius. Numeri à punctis prius originem traxerunt, sed quia erant adeò exilia, puncta ipsa aliquantulum producere cœperunt ad instar vocalis mediæ, ... L. II. III. N. II. Sed si ita processissent, vt vsque ad nouem lineolis totidem vnumquenque numerum notarent, molestam & inconcinnam rationem fore suspicari sunt: ad compendia igitur animum verterunt, & pro quinario, ne quinquæ lineas faceret, vna signata, reliquas quatuor per obliquam vnã à tergo ductam, ↘, fecerunt. Mox vsui placuit, vt expeditior esset scribendi ratio, pro nota ea V vocalem quintam statuere, moxque vsque nouem vnitates eas addere, prout numerus quisque postulabat. Ad denarium cum venissent, quinquæ duplicarunt, ita tamen vt secundum inuerterent, & subicerent priori, vnãque faceret notam per decussationem. Tribus his notis processum est vsque ad quadraginta & nouem.

Visum est inde facere ad commoditatem, quàm ex compendio aucupabantur, quinquaginta notandis, signum illud ex vna obliqua linea pro quatuor rectis & quinta adalligata surrigere, vt staret quæ pendebat in lateris, quæ stabat in planum deiiceretur. Ita ex L notata sunt quinquaginta. Ventũ mox ad centena, quæ per primam eius nominis literam intelligi voluere. Ad quingenta cum venissent, rectam lineolam quæ iacebat in quinquaginta, in semicirculum adcuruatam surrexere in hunc modum **V**. quàm notam imperiti superiori capiti coniungere, quartam Alphabeti literam arbitrati. Atque hoc illud Sicilicum est, de quo facta mentio in millenariis, quod à tergo quingentorũ **U** ita applicuit **V**, mille facit, & ita reliqua, vt i supra dictum.

Q V I N A M I L L I A.

QVina verò millia, quo gestu L in læua, eodem in dextera composito figurantur.

S E X A G I N T A.

SI verò pollicem eo gestu inclinatum, quo quinquaginta per se significat, toto indice circumdũcto diligenter à fronte præcingamus, sexaginta constituemus. Hinc errore fieri non potuisse dicit Apuleius, vt Æmilianus, contra cuius accusationem causam suam agit, sexaginta pro quadraginta protulerit, quia longè diuersus est vtriusque numeri gestus.

V I D V I T A S.

PE numerus sanè sexagenarium, vti dicebamus, viduitatem veteres significabant, quòd multier id ætatis nata haudquaquam amplius idonea est ad conceptum, propterea quòd ab eo annorum numero claudi vuluam philosophi naturæ contemplatores tradũt: idẽque vterius illi nubere non licebat. cui legi plurimum nititur Æmilianus contra L. Apuleium. Si qua verò, quòd aliquando

accidisse ferunt, natu tam grandis concepisset, ostenti loco habitum. Quare Helisabetis conceptus grandæua ea ætate pro miraculo adducitur ad diuino nuncio, vt virgini Deiparæ fidem faceret, posse Deum quæcunque natura vim excedit efficere. Sara etiam cum a summo numine sibi iam nonagenariæ promitti conceptu audisset, risit, vt pote quæ id naturæ lege fieri minime posse cognoscebat. Paulus quoque, qui sexagenarium numerum viduitati dicatum agnoscebat, illi inquam viduitati, quæ viduitas est, casta que, sincera & intaminata in solitudine perseverat, vbi probatam mulierem eligi mandat, quæ iunioribus præsit. Vidua, inquit, eligatur non minor 1 x annorum: ad eum vsque numerum scilicet perfectionem in muliere designtans. & quia est viro infirmior, non nisi sexagesimum fructum colligit in diuinis literis. Ideo si se redemptura sit mulier, Leuitico, didrachmas xxx offert, id est, fructum sexagenarium. Eruditæque admodum D. Hieronymus causam, cur sexagenarius numerus ad viduas referatur, explicare volens, ad numeri ipsius hieroglyphicum se confert, in quo scilicet pollex ad superiore digito deprimatur, arctæque cinctus ab eo, in quantis affligatur angustis ipsa viduitas, ostendet, quæ ita sit vndeunque cohibita. Mox illud addit ad consolationem: Quanto scilicet maior est difficultas expertæ quondam voluptatis illecebris abstinere, tanto maius propositum esse præmium.

LXX. ET SEPTENA MILLIA.

VT verò & reliquas tris decadas attingamus, septuaginta exprimebantur, vt Beda tradit, indicæ vt supra circumducto, pollice verò ita exporrecto, vt in medium indicis artum affigatur. Neque aliud super hoc numero mysticum adinueni. Idem gestus in dextera, sed non ex Bedæ sententia, septena millia computabat.

OCTOGINTA, ET OCTONA
millia.

Index identidem circumflexus, pollexque protentus, ita tamen vt eius vnguis extra medium indicis articulum prominens appareat, octogenarij numeri est hieroglyphicum in læua, in dextera octona millia signat.

A D O R A T I O.

Qui quidem gestus ad os admotus, adorationis hieroglyphicum est: de quo Apuleius IIII Metamorph. Et ad mouentes oribus suis dexteram, priore digito in erectum pollicem residente, vt ipsam prorsus deam Venerem religiosis adorationibus venerabantur.

NONAGINTA, ET NOVEM
millia.

Per inflexum autem læuæ indicem, ita vt eius vnguis ad radicem pollicis applicetur, pollex liber extet, qui superiore numero, toto extremo articulo oppressus erat ab indice, nonagenarius exprimitur. In dextera gestus idem, millia nouem. Ita cum ad nouem & nonaginta peruentum est, manus omnis ita clauditur, vt pugnum faciat, pollice superextante, & ad medium infamis dorsum exporrecto. Qui si pugno ita includatur, vt cum vngue suo totus occultetur articulus, sexaginta nouem adstruet.

T A C I T V R N I T A S.

Supereffer de myriadibus dicere, quæ per manum varijs gestibus modò ad pectus, modò ad femur applicatam indicantur, de quo apud Plautum:

Pectus digitis pulent, cor credo euocaturus foras.

Eccè autem aورتis nixus læua in femore habet manum,

Dextera digitis rationem computat feriens femur.

Sed quoniam intentio nostra fuit hieroglyphica conquirere, non artem omnem numerandi tradere, & argumentum id non indiligenter à Beda explicatum, & iam in omnium manibus versatur: sine huic dictioni facturus, quo numero taciturnitatem Ægyptij soliti sunt indicare, non est animus præterire. Erat is vtique M x c v, mille scilicet & nonaginta quinque, qui partim dextera, partim læua designabatur. Mille, vt i superius ostensum est, dextera manus indice, ad primam sui pollicis suffraginem appresso, summoque eiusdem articulo super indicis vngue inclinato. Quinque verò & nonaginta, in læuæ tribus inferioribus digitis, inflexo infami, anulari & articulari porrectis, indicis autem vngue ad infamam pollicis suffraginem affixo. Causam verò cur eo numero taciturnitatem Ægyptij significarent, eam afferunt, quòd compertum est eo dierum numero, qui annos tris complectitur, nisi coepit puer effari, linguam eius præpeditam esse, neque vllam superesse spem vt amplius loquatur. Sunt qui Pythagoram triennale silentium dicant hinc instituisse, vt naturæ species exprimeretur in discipulis, quos, vt tunc primum natos, alendos educandosque, animi cibo suscepisset. Sed hos in taciturnitatis mentionem illapsi, eius demum memores, ne hominè grauioribus occupatum studijs & disciplinis, in leues ad eò nugas auocare videamur, dicti illius sapientissimi, MANVM DE TABVLA, non frustra vulgati, memores, nihil vterius super digito loquemur.

PIERIVS VALERIANVS AD ILLVSTRISS. AC
REVERENDISS. DN. HERCVLEM GONZAGAM

Card. Mantuanum, qua ratione literæ & disciplinæ Hieroglyphicæ significantur, ex sacris Ægyptiorum literis.

LIBER XXXVIII.

Vrnus tuus, Antistes illustrissime, vir planè probus, & disciplinè optimis pereruditus, cuius tu opera non solum ad doctrinam, sed ad verum tuam etiam administrationem vteris, proximis hisce diebus cum Roman aduenisset negotia tua curaturus, impèdido me rogauit, Leonem meum illum Ægyptiacum, quem olim Amplitudini tuæ dedicare cogitasset, sibi videndum tradere. Respondi, fuisse quidem olim id consilij, sed pro re nata captum, quia scilicet clarissimus adolescens discipulus meus, Hippolytus Medices, quo tempore Florentiæ in honore erat, Leone factum qui expectabatur in dies, ad illustriss. Principem Fridericum fratrem germanum tuum mittere decreuerat, mare & faminam oriturus. Id enim frater ipse tuus propagandi seminij causâ, maximè cupiebat. Ita volebam ego, dum leuaculorum illum par splendidissimo fratri tuo oblatum in propatulo spectaretur, haberes & tu Leonem alterum interiorem, quem vnâ cum eruditissimis, quos domi alii, amicis attriectares: multa enim insunt Leonè, que studiorum omnium ingenia semper exercuerunt. Verùm accidit ut spes falleret leuax, quia vtrinq; feminam edidit, quare sublata mihi quoque est mittendi Leonè meū occasio, quia neg. fetura illa iam erat transmittenda, sine qua si meus venisset Leo, importunè accedere visus esset. Cæperam tamen cogitare, nunquid aliud inuenire possem, quod ad ingenij tui sublimitatem videretur accommodatius, cum oportunè de studiis tuis ex ipso eodem Furnio, que mihi mirifice placuerunt, intellexi. Aiebat enim te philosophia & diuinariū litterarum lectionibus incumbere, maximè vero pietatis vestra

ignibus incensum, cogitationes omnes tuas ad eiusmodi disciplinam conuertisse: qui quidem nuncijs mihi accidit iucundissimus: quandoquidem, si quid ego huiusmodi scribere instituissem, quod ad hoc ipsum, quod tibi adeo cordis est, argumentum facere videretur, sperabam me tibi rem longè incundiorem effecturum. Erat verò mihi tunc præmanibus, de literis & disciplinis commentarium, quod ad explicanda Ægyptiorum, atque eadem maiorum etiam nostrorum quadam super his mysteria consciebam, quibus scilicet imaginibus, per hieroglyphica sacerdotes Ægyptij, per mystica mox verba veteres Hebræorum patres literas essent indicare soliti, quibus disciplinas, quibus demum sapientiam ipsam signaressent. Interrogavi Furnium, an commentarium hoc, præ Leone missum, vlla tibi esset in parte placitum. Legit, & vi animo est egregiè candido, approbavit, suasisq; ut omni summo contentatione libellum omnino mitterem. Cuius ego iudicio fretus, nam cum palati tui optime callentem arbitrabar, quamprimam per occupationes licuit commentarij ab solui, tibi q; statim, quicquid id offer dedicavi. Videbis igitur, Antistes honoratissime, que de literarum studijs, deque humana diuinâque disciplina verustas illa sub rerum verbositate quorundam inuolucris occulauerat, quod peritissimi quique inter se hoc velle enigmatum genere vitæ consueverunt. Et nisi me suscepti operis fuit amor, spero te consensum hunc multorum eruditorum, qui per huiusmodi sculpturas Ægyptiorum inuenta secuti sunt, aliqua cum voluptate hisce scripturum: tuumque tibi institutum tunc longè magis placiturum, cum ex is, que sumus allaturi, nationum penè omnium sententiam, in eam quam sequeris studiorum rationem conuenire perspexeris. Sed antequam ad illam deueniamus, de liberis quadam simpliciter prius dicere necessarium est.

Apud Ægyptios sacerdotes librorum bibliothecarumve facies iuniorum fasciculo, cui appensa esset sepia cribrumque illi subditum, hieroglyphicè signabantur. Et literatorum hominum memoria, vel marmore, vel ære conspicua, his isdem figuris insculpebantur: & quicquid ad eruditionis monumentum faceret, hoc elaboratum erat ornamento.

LITTERÆ ÆGYPTIACÆ.

A verò species literas, præsertim Ægyptiacas, vt apud Horum est, significabat, propterea quod & iunco illi, & atramento huiusmodi de sepia exempto scriptitabant, neque ad hunc vsum alio utebantur instrumento. Quod autem ad sepiam attinet, qua pro theca atramentaria poni solita sit, ac perinde literas significet, non apud Ægyptios tantum, verum & apud nostros quoque habetur. Perlius,

Tum queritur crassus calamo quod pendea: humor,

Nigra quod infusa vaneat sepia lympha.

Atramentum sanè Græci σπινθηριον appellat. Sunt & alia pleraque sepia significata, sed ea inter pisces conuenientiori loco memorauimus. Cribrum vero sub sepia ponere ideo commenti sunt, quia ea prima sunt arma, quibus in pane conficiendo vitmur, atque id apud Ægyptios ex iunco contexti solitum: nam ὀδὸχοις, quem Soloiuncum appellare possumus, vtilissimus ad nassas marinas, vitiliumque nexus elegantium. In Ægypto verò, vti Plinius tradit, cribrorum longitudinem

HH 2

implet. Admonebat autē ea cribri cellata, ita iunco & sepię subiecta, eum qui vidui necessaria com-
 parasset, literis dare operam posse. Cui verò desit prouisa frugis in annum copia, alij deditur arti,
 aliamve sequatur industriam necesse esse. In hanc Ægyptiorum sententiam Simonides interrogatus,
 vtrum diuitiæ, an sapientia prius optari deberet, nescire se, respondit, id verò exploratum omnibus
 esse, sapientes diuitum fores frequentare. Opinionem tamen hanc interpretatione callida eluse
 Aristippus, qui à Dionysio illo suo interrogatus, vnde fieret, quòd philosophi diuitum limina tere-
 rent, non illi philosophorum respondit, Quia philosophi norunt quibus egeant, illi autem minime.
 Sed vt ad Ægypti mores reuertamur, illud constat, antequàm pollutionum contagio contamina-
 rentur, & à pristina caderent disciplina, primariam apud eos nobilitatem dignationemque eorum
 fuisse, qui literas callerent, cum literis non nisi locupletes operam darent. Nam & Athenienses mo-
 rem hunc ab Ægyptiis acceptum aliquandiu seruaere, vt is primas in Republica partes obtineret,
 qui & eruditione & sapientia maxime præstaret. Et quantum ad institutionem attinet, Romani ar-
 tes honestiores omnes, & quæ literarum ope comparantur, Liberales appellauerunt, quòd eardem do-
 ctrina ad ingenuos spectaret. Hinc illud apud Terentium: Fac periculum in literis, fac in palaestra, in
 musicis. Quæ liberum scire æquum est, solertem dabo.

I N S T I T V T I O.

SAnè apud Ægyptios institutio, si quos habuimus codices, in damno non sunt, sbo nuncupaba-
 tur, cuius interpretationem perique ponunt, victus opulentus, vel ad necessitatem idoneus: id
 scilicet innuētes, literarum studia rem paratam sibi deposcere. Qua in sententia fuisse etiam Aristo-
 telem ex eo manifestum est, quòd eum nullius rei egenum esse cupit, qui philosophiæ sit operam da-
 turus. Et Zachariæ Chimios inter Hebræos nominatisimi dictum circumfertur: Si farinam habue-
 ris, legem capessere poteris: si legem assecutus fueris, farinæ non egebis. Legis enim appellatio-
 ne, literas intelligunt Hebræi, & farinam pro frumento annonæque omni ponunt. Quod quidem
 cum eo quadrat, quòd Isidem, siue Cererem malis dicere, legum inuentricem fuisse memorant,
 cum eadem fruges etiam humano generi commonstrarit, de qua loco suo plenius. Ad huiusmodi
 rem Aristotelis scōmma est, quo reprehendere solitus est Athenienses, qui iam à pristinis moribus
 & studiis deciderent, cum tamen se frumenti perinde ac legum inuentores fuisse gloriarentur, fru-
 mento quidem plurimum, legibus verò minimum vterentur. Sedenim magis facere ad Ægyptio-
 rum sapientiam viderit, si quæ alij de corporis cibo, de que rerum opulentia intellexerunt, ad ani-
 mi pastum, & doctrinæ fecunditatem referamus, cum dubio procul illi per cribri signum *heroglyphicæ*
 institutionem interpretarentur. Nam & azymorum calathus, qui Leuitico ab Arone & filiis eius
 offerendus erat, linguam, hoc est, sermonem, vel eloquentiam potius diuini numinis significasse
 fertur. Sicut enim panis nutrimentum est corporis, sic & lex, & doctrina Dei, nutrimentum est
 animi. Cum verò sepe cibis pro doctrina positus sit, non apud Ægyptios solum, sed apud natio-
 nes omnes quæ literis & disciplinis claræ habentur, cuiusnam sermo vel eloquentia pleniorē per-
 fectiorinve doctrinam induxit quàm is qui copiæ totius & perfectionis autor est: Ille ille cibus ani-
 mi verus, ille pastus suauissimus, ille ferculum & lauitissima doctrinæ totius mensa super mel & fauum
 operatata, quos xxi Leuit. offerri sibi iubet Dominus, nouo sacrificio legem & euangelium in-
 dicant. Panes enim hi sunt fidelium animarum cibus. Quòd verò ex duabus similibus decimis confici-
 antur, admonet hæc geminata perfecti numeri designatio, condj eos ex doctrina, quæ perfectam
 in Christo diuinitatem, perfectamque humanitatem tradit: nec alijer coqui, nisi per huiusmodi
 doctrinam possunt. Sed ipse demum Dominus assertor noster, hieroglyphicum hoc explicauit,
 cum astuto, demoni respondit, hominem non ali pane solo, verum etiam quocunque verbo, quòd
 ex diuini numinis ore procederet. Animaduertendum verò in diuinis literis per cibum ipsum mo-
 dō pecuniam, modò rem domesticam, modò annonam genus omne intelligi: atque omnes has
 locutiones identidem accipi pro doctrina: vt cum præcipit Deus, simulac in terram Canaam in-
 gressi fuerimus, eaque & expiata, & ritè perpuigata fuerit, ne veteres incolas expellamus, sed
 cohabitare nobiscum permittamus, qui & pecunia nostra eos subleuemus. Hierosolymitanus He-
 sychius pecuniam hic hieroglyphicè pro doctrina nostra positam intelligit: x hic Cibos ponunt,
 quòd idem est cum fructibus & annona. Nam cum aliquem à sceleribus ad virtutem & bonos mo-
 res, ab impietate ad Dei cultum atque timorem adductum, & in ditionem nostram redactum in-
 spexerimus, eum, quia perditus fuerit, nequaquam abominabimur, sed doctrina subleuabimus,
 & honesti commercij, laudabilisque consuetudinis exemplo pascere, educare, confirmareque per-
 nitentur. Missum facio fermentum in farinæ sata tria absconditum, vbi Eucherius Farinam pro
 Scientia positam tradit. Quinetiam missos facio non modò panes, verum & totam messem, & pa-
 tentes campos in diuinis litteris pro sacræ doctrinæ hieroglyphico positos, de quibus idem Euche-
 rius dictum ait: Et campi tui replebuntur vberitate, atque de pascuis idem. Vnum illud minime præ-
 terierim, quòd vtili admodum documento apud Maximum Tyrium habetur, sermones similitudi-
 nem ciborum gerere, sicuti concētus odorum, cum ea sit ciborum natura plurimum, vt fixum
 dissepe nutriant: odor aër sit vaporatus, vt sonus aër ictus, quorum vterque cum in re tenuissima
 consistat,

A consistat, aut nullam, aut minimam habeant pascendi vim. Appetendas itaque monet epulas nutritiores, sermones quippe de virtute, atque adeo diuina in primis philosophia; paruique ideò faciendam eloquentiam, eam inquam quæ præter aurium oblectamentum, nullam aliam afferat vtilitatem: sermonisque illos esse potiores, qui animum rebus optimis cibi instar enutriant. Apud Abacuncta Prophetam legas boues non adfiteri ad præsepia. Boues Euthymius Iudæos intelligit hieroglyphicè positos, qui olim virtutis cultores fuerint: per præsepia, sacros & diuinos libros, qui pabuli nihil eis in posterum altarium essent. Et Psalmo LXXIII, Super oves pascua tua. Interpretes per pascua vocabulum sacram intelligunt lectionem, qua illi animum opiparè nutrire sibi videntur, qui ex diuina lege viuunt. Ita nonnulli Psalmo LXXIX, Fiat mensa eorum in laqueum. Mensam esse volunt diuinæ inspirationis scripta, quæ Iudæis implicationem mentis afferunt, non doctrinam. Idque sibi velle laqueum, in quem Propheta mensam huiusmodi transmutari poscit. Mox & tormentum addit, & multam, qua castigati sunt ob destinationem suam: inde scandalum, propter pristini status diuisionem, totiusque gentis disipationem. Denique vt à mensa demum saturi recedamus, Simandius Ægypti Rex bibliothecam inscripsit, ANIMI ALIMENTUM, cum id, quod cibis corpori; studium literarum animo subministrat. Et noster Tullius, Tusculanis, vbi de Archimede loquitur; Eius mensa iacet, rationibus agitandis exquirendisque alebatur, cum oblectatione solertiz, qui est vnus suauissimus pascus animorum. Idem pasci se Faulsi bibliotheca alibi dicit. Alibi contemplationem, Animi pabulum vocat. Alibi se vorare literas præfiteatur.

B **V**T verò cribrum etiam expediamus, ex eius hieroglyphico Ægyptij sacrum etiam scribam intelligi volebant: ea enim nuncupatione eos, qui futuræ præsentis, appellabant, vti Prophetam Hebræi, Videntem. Nam veluti cribrum vtilia ab inutilibus disjungit, ita per signa quædam sacerdotès illi mortem à vita discernabant. Et *ἄνθρωποι* dici solitum de iis, quæ vera comperta que viderentur. Sanè librum Herus apud Ægyptios fuisse tradit, qui Ambres nuncupabatur diuinationum plenus, ex quo præcipue decumbentem ægyptum, vitrum victurus nec ne, an moriturus esset augurabatur: idque ex agrotantis decubitu præcognoscebat. Nam & alij plura id genus obseruarunt, vti fimbriarum in lodice complicationes, aduonentes molestè ferre, eorum conspectum auersari, obrutus solito toruiores, & alia, non tamen cum arcanis illis conferenda. In antiquis Hebræorum scriptis mentionem inuenias de libro quodam arcano, in quo scripta designataque essent omnia, quæ vniuerso mortalium generi euentura sunt: adduntque cum & Adamo diuinitus ostensum, atque etiam Moyse: sed hæc illi supremi numinis aspiratione accidisse crediderim, oraculumque huiusmodi ob quandam docendi similitudinem, Librum appellatum. Hinc sapientissimi viri Maronem volunt ad huius quasi libri formulam dixisse illa super posteritatis Æneiz futura successu:

*At pater Anchises penitus conuulle virenti
Inclusas animas, superumq; ad lumen ituras
Lustrabat, studio recolens, omnemq; suorum
Fortè recensabat numerum, charosq; nepotes,
Fataq; fortuna sibi virum, moresq; manusq;*

C Nam & Romani, dum à fando fatum dicunt, edicta decretaque huiusmodi, veluti relata in deorum acta, intelligere visi sunt.

PERFECTE VIR SAPIENTIAE

Alij dicunt per cribrum consummatum virum significari, sapientem quippe, qui de diuinis humanisque rebus sciat appositè disputare, quod veluti eius instrumenti munus est apludas à frumento secernere, ita doctrina, rerumque vsus & experientia faciat, vt bonum à malo, rectum à curuo discernamus: vt merito à Magone dictum sit, Mystica vanus Iacchi. Huc nonnulli trahunt Antisthenis dieterium, Absurdum esse lolium à tritico non repurgare: hoc est, inutiles ciues non secernebat ab vtilibus, milites ignaues à strenuis: quod dictum alibi bilatus interpretati sumus. Apud Galenum prouerbium est, Stulti ad cribrum, cum illi notantur qui rem, aut negocium, quod vitæ exuperat, aggrediuntur: Non enim stultorum est nature secreta inuestigare. Quamuis alij putant id ideo dictum, quia si Theffali velit errores omnes corrigere, vel dictione prosequi, numero purgatus in scomma prouerbij decidat, quod est, Stulti ad cribrum: hoc est, Stultorum conatum esse velle singula totius cribri foramina obturare. Apud nostros Dr. Ioannes Præcursor, doctrinam celestem summam sapientiam in Christo præmonstraturus, in hanc sententiam clamare: Ventilabrum in eius est manu (sunt qui cribrum, eadem omnino sententia transulerint) aream itaque suam purgabit, vt quæ nullius sunt fructus; à fructuoso discernat, triticumque in horreum condet, paleas verò igni exuret inextinguibili. Cuius mysterij significatum, ne nos morosi simus, latè explicatur ab Adamantio, capite in Lucam tertio, homilia XXVI.

TERMINVS, META VE.

Per idem quod superius posuimus hieroglyphicum, terminum etiam metam ve significari proditum, propterea quod is qui strenuè decurso spatio profecerit, in literis, ad tranquillum iam

vitz portum applicaverit, eumque scias posse demum habere suæ vitæ modum, neque hallucinatur amplius in iis, quæ mortalium generi accidunt malis. Ita is omnium quæ sunt, quæ fuerint, quæ mox ventura trahantur, cognitionem assecutus est, ut vndeconque prudentissimus effectus, neque secundis intumescat insolenter, neque aduersis perturbetur: in vtranque verò fortunam ita se comportarit, ut æquum & insuperabilem ad omnes casus animum præ se ferat.

HVMANÆ DISCIPLINÆ.

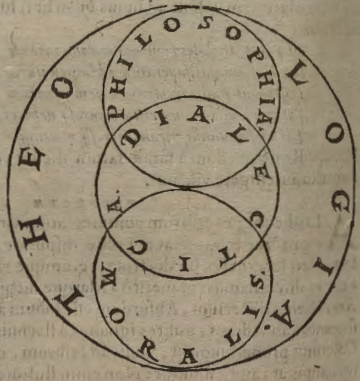
Acribo ad panificia devenire, non admodum importunum fuerit: In panificiis autem fermentum non vltimum habet locum. Id in sacris literis multa significat: sed nos id quod ad rem, quæ præ manibus est, facit, interim desumemus. Aiunt verò fermentum inter alia symbola humanas etiam disciplinās indicare: Scientiarum siquidem, ut plerique diuidunt, nonnullæ humanæ, nonnullæ diuinæ pertibentur. Humanæ sunt, quæ sermonis variatione subiiciuntur: vnde vulgò etiam humanitatis studia dicuntur. Diuinæ, quæ perpetuo constantique tenore quodam perseverant, eodémque semper habent modo, atque parte hac ipsam referunt diuinitatem. Quod enim semel iustum est (de perfecto loquitur) semper iustum est. Qui semel calefacit ignis, calefacere nunquam desinit, dum ignis est. Neque diuina deficit prouidentia, neque perpetua mundi gubernatio. Ita Moralis, Physica, & Theologia, cum diuinitate consentiunt. Humanas autem disciplinās appellabānt, Grammaticam, Rhetoricam, & Dialecticam. Atque hōc illud est, ut sentit Origenes, quòd fermentum in sacrificia non admittitur. Per fermentum enim, ut dicebamus, Theologi humanas has intelligunt disciplinās, quarum quidem vis & materia in locutionibus ipsis omninò consistit. Accedunt tamen ad ministerium, quia sermo pūctus, quem docet Grammatica; eloquentiæ splendor, vts atque copia, quam per Rhetoricam assequimur, & disputandi ratio, quam indicat Dialectica, ministri sunt omnium scientiarum.

DIVINÆ DISCIPLINÆ.

Quo igitur hieroglyphico humaniora studia significentur, expositum est: superest de diuinis, quibus ea signis hieroglyphicisque figurarentur, explicare. Diuina verò quod primum sibi signum possint, nisi quod ipsam indicat diuinitatem? cuius circulus est hieroglyphicum, vti latius in figuratum mathematicarum commentario disseruimus: nempe quòd in ea figura neque principium, neque finem inuenire sit, quòd æternitatis est proprium. Cuiusce rei ratione habitā, Ægyptij Deum ex circuli figurā intelligebant. Persæ verò cum Iouem cæli circulum dicerent, sacrificia illi se facere putabant, vbi celsissimam speculam descendissent, Iouemque cæli circulum nuncupassent: & quæ multa eo loco tractauimus, hic ad repetendum minimè necessaria.

ENCYCLOPEDIA.

Non temerè igitur Ægypti sapientes, Græcique antiquiores, qui priusquam sophismata mortalium mentes implicuissent, simplicius ac forte melius philosophabantur, quarundam disciplinarum complexum Encyclopædiam vocauerunt: nempe quòd per circulorum quorundam colligationem inter se copulata, ab ampliori quodam circulo complecterentur, cuius nomē est Theologia, intra quem tres alij circuli centris & circumferentiis adeò inuicem compliciti designabantur, ut vnus centrum alterius principium & circumferentia esset, in hunc scilicet modum: per illos quidem interioris ductos, alia quadā ratione quàm superius dictum sit ex Origene, humanas disciplinās indicantes; quæ moribus, ratione rerum; quæ naturæ vi instituta, considerata, examinataque, mortalium mentibus insedere: per illum verò qui latiori ambitu expletus, reliquorum centra & circumferentiās in semetipsum amplectitur, diuinā ostendebant. Verum eadem hæc Leuitico intelliguntur ex ornatu Pontificis; qui estus est hieroglyphicus: sibi enim Pontifex humeros primum præcingi iubetur, hoc est, moribus optimis atque castigatissimis ornari, praua scilicet opera cohibendo: mox logium assumere, quòd dubio procul rationis intelligentiam suscipiendam indicat: inde quam vocant Manifestationem, quæ quidem rerum est disciplina videlicet philosophia, per quam naturæ secreta omnia peruestigamus, & veluti cerberum quandam ex imis penetralibus extractum in lucem exponimus: quarto loco veritatem, quæ dubio procul ipsa est Theologia. Obseruat verò Cyrillus ordinem in ornamentis his assignandis: quoniam non prius de ratione verborum disputare debemus, quàm mores composuerimus, ne nos malè imbuti animi prauitas à recto diuerterat, & vero cognoscendo omnibus idoneos reddat: neque rerum cognitionem prius aggrediendam, quàm sermonum rationem prius intellerimus: neque Deum & cælestia contemplari posse nos manifestum, priusquam per mores, per

A per rationē, per rerū cognitionē quosdam veluti gradus, per quos ad veritatē in sublimi confidentē erigi possimus, nobis preparauerimus. Vt verò alij rem copiosius tradidere, moralē in primis discere debemus, quæ in humanæ degēdæ vitæ rationē modòque occupata est, effrænīs quippe excursionibus itæ, animisq; contendentis, forditibusq; omnibus excutiendis, quando memorabile vitæ in diuinis literis dictum, in malignū non intrare spiritum sapientiæ. Neque enim polluti, qui scilicet morali disciplina minus instituti essent, in tabernaculum admittentur apud Mosē, sed cum plebe sub dio habitabant, sese interitini expiantes. Præcipuè verò hoc præstare possunt oratoria & poetica facultates, cum Oratoris sit proprium, bonū esse virum; & Poëtica omnis fas & exēplā virtutis habeat, vt Magnus Baullius inquit: Sed hæc dicimus ad eos, qui sunt aded imbecilli, vt diuinorū per voluminū pondera sustinere nequeant, idēque validiorem cibū omnē auersantur, quare modò per fabulas, modo per historiarum exēplā deducendi sunt. Quòd si eueniat vt tandem ab lactati firmitatem à Deo, & à fide consequantur, tunc ordeacci quinq; panes, quinq; scilicet Mosaicæ, diceret Cyrillus, institutionis libri gustu asperiores, & pisces duo pro pulmētario, hoc est, Euāgelica & Apostolica disciplina, abull longè suauioris, satis superq; futuri sunt ad omne bene instituti animorū confirmandum. Quamuis non desint, vt varia sunt mortalium ingenia, qui partem hanc de moribus (hoc κατὰ παράρρησιν asseremus) è disciplinarum choro summoueant, tum quòd mores ad cuiusque populi libitum componantur, exēplòque potius & vsu ipso, quàm ratione vigescant; tum quòd non alibi virtus existimetur constanterque profusū id in opinionibus incolarum. Nam quòd apud Athenienses iustissima omnium est lex Pelargica, de parentum senectā renutrienda, qua etiam apud Lacedæmonios nihil sanctius: apud Chios honestissimum atque sanctissimum habitum est, eos, qui sexagesimum ætatis annum impleverint, trucidandos inter se publicè committere: quod moris in Iulidæ Co insulæ vrbe Menander fuisse notat, vt apud Stephanum, de quo plenius in Ciconiæ commentatio. Quòdque in huiusmodi dissimilitudinis sententiā in Institutis Theophili Græcè legi, Athenienses aduenas & hospites omni officij genere profectantur, apud se permanere adhortantur, ciuitate donabant, ad honores & Reipublicæ participatum cooptabant. Lacedæmonij contra aduenas non admittebant; hospites vnus tantum noctis mora receptos, vrbe mox eiciebant. Vnde quòd Paulus Iuriscoñsultus ait de candelabro argenteo in argento relatum, idēque pro argento, non autem pro supellectili habitum, indicat nihil aliud esse quàm humanum placitum, totamque Iurisdictionem in sola denique hominum voluntate consistere roborariq;.

D I A L E C T I C A.

Sed rem nos nostram prosequamur. Asciscenda statim à morali postmodum est rationalis disciplina, quam ipsam Dialecticē, hoc est, sermocinatricem vocant, quæ rationis turbas inter orationis pugnacitates captionesq; anxie rumuluantēs pacificè componat, & clara nitidāque syllogismi serenitate tranquillat. Nam etsi mores Mosaici composuerant, essentque in sanctuarium recepti, sacra tamen nondum atrectabant, nisi prius dialecticè famulatu seduli Leuitæ sacris ministrarent.

N A T V R A L I S P H I L O S O P H I A.

C Naturalem inde philosophiam aggrediebantur, quæ de mundo, aut de iis quæ sunt in mundo, querit. Hæc autem disciplina opiniones, lites & dissidia, quæ inquietum hinc inde animum vexant, distrahunt, læterantque molliter sopit atque componit, vt ita demum ad sacra admitti, nunc superioris regis multicolorem, id est, sidereum aureum ornatum, nunc cœlestē candelabrum septem luminibus distinctum, nunc pellicea elementa in Philosophiæ sacerdotio contemplantur.

T H E O L O G I A.

Postremò Theologia est amplectenda, quæ, vt dictum est, omnes amplectitur disciplinas, cuius munus est solidam præstare pacem, quam neque mores humanæ fragilitatis sanctissime quantumlibet instituti, neque colloquiorum curiosa cognitio, neque naturæ totius peruestigatio præstare poterunt. Tunc verò pax hæc firmissimo nobiscum est federe sancita, cum motus omnino nullus aduersus rationis imperium discessionem vllam meditatur, cum omnia cogitationum nostrarum dissidia composita sunt, sopiti sensuum impetus, discussa oppressaque penitus cupiditatum eoniaratio. Hæc illa est Pythagoreorum amicitia, quam totius philosophiæ finem autumant. Hæc nos in templi adyta & adducit & recipit, vbi nullo imaginis intercedente velo, diuinitatis gloria perfruiamur. Per scalarum itaque gradus philosophantes, à centro ad centrum omnia pervadentes, & quæcunq; sunt in vnum contrahentes; nunc vnum quasi Osirin, admirandus diceret Pictus, in frustra plurima vi Titanica discerpentes, ire pergamus, donec in sinu patris, qui supra scalas est, tandem quiescentes; Theologica felicitate consummemur, indiuiduæque mox copula complexive non modò Deo conciliemur, sed admirabili quodammodo vnum penitus euadamus.

Vt verò quædam à Pici sententia non aliena subiungamus, à quatuor his doctrinæ partibus circumdari Deum, Maximus Tyrius mihi videtur intelligere. Circundatur autem is, qui coram, retrò, ad dexteram, atque ad sinistram, aliquos habet circumfusos. Eorum verò qui Deum circumdare videntur, illi retrò esse dicuntur, qui per virtutem illam, quæ ad actiones pertinet, Deum se, qui persistunt. Ea verò plurimum in moribus sita est. Dedit autem is exemplum nobis, ut quæ ipse egerit imitemur. Ad sinistram illi constitui videntur, qui naturalem secuti philosophiam, vsum eius in spirituales dirigunt intellectum, perque inferiorem indaginem, ad superiorem cognitionem peruenire conantur. Ad dexteram illi esse intelliguntur, qui sublimium, & à materia separatarum, humanumque visum excedentium, rerum scientiam perscrutantur. Coram denique Deo eos esse dicimus, qui ob immensum diuinæ pulchritudinis amorem digni effecti sunt, ut Dei ipsius conspectu perpetuo persuantur, faciæque quodammodo in faciem intenta, veræ felicitatis participes facti, diu quoque & ipsi fieri mereantur. Ea enim perfecti tetrade, ut Pythagoræ vocabulum interrim vsutem, ritæque instituti, animam vndeunque puram, sanctam & immaculatam Deo videntur asserere: atque ita mente optima, manifestissima scientia, opinione firmissima, sensuque absolutissimo præditi, soli hominum super hominem euecti, terque quaterque beati efficiuntur.

T. R. I. A. S.

Quatuor itaque circulis huiusmodi describitur institutio, in quatuor ipsa diuisa partes. Sedenim Salomon, qui diuino afflante Spiritu disciplinarum ordinem primus excogitauit, quem plerique Græcorum sapientes, qui eius inuenta sibi vendicant, non temerè secuti sunt, treis tantummodo totius disciplinæ partes agnoscit, moralem, naturalem, & contemplatiuam: quas per tria identidem volumina pertractauit, Prouerbia, Ecclesiastem, & Canticorum canticum: mores utique per Prouerbiorum præcepta docens naturam rerum per Ecclesiastem, per Canticum autem speculationem. Neque etiam Logicæ distinctam ab his portionem arbitratus est, quæ in vnaquaque disciplina per se ipsa conscribitur, & instar staminis ad firmitatem contexta, cuiuscunque subtegminis laborem admittit, siue pexum, siue plumatile, siue beluarum opus intexere volueris. Nam cum institutio omnis per sermonem fiat, quomodo quispiam probabilem sermonem suum efficiat, nisi ita loquatur, ut ipsius rei quæ in promptu est ratio, verisimilitudo, ipsa denique veritas deponere videatur: Vnumque igitur sermonem dirigit Dialectica. His similia videntur quæ de Deo Abraham, Deo Isaac, & Deo Iacob habentur in sacris literis. Nam quod Abraham vbique locorum se morigerum & obsequentem Deo præberit, moralem innuit. Isaac dum scientiæ puteos fodit, profundæque & abdita quæque rimatur, naturæ indicat philosophiam. Contemplationis verò munus Iacob ostendit, tum ex ipso nomine, quod Israël ob diuinorum contemplationem appellatus fuit: nam mentem quæ Deum intueatur, nomen id significat: tum ob inspecta cæli castra Dei sedes, & angelorum vias, scalas quippe à terris in cælum vsque surrectas, de quibus in hac omnes sententiam tam Hebræi, quam Græci, Latini que Theologi plurima disputarunt. Quinetiam ipsa elementorum natura quandam istiusmodi institutionis figuram ostendere videtur, terra scilicet vnà cum aqua, inde aër & æther, quorum mutuum complexum certos in disciplinis gradus constituere pethibetur: terra quippe, & illi applicitus humor, magistrum morum historiam, in his enim mundi partibus res gestæ continentur: atque illæ vel priuatae, vel publicæ, vnde œconomia, atque politica, ex eorum qui sapientiores habiti sunt, exemplo describuntur. Facit verò historia hæc ad institutionem, quoniam exempla ipsa per euentus varios aut hortantur ad imitandum, si præclara sint: aut absterrent à perperam factis, si malè tractata malè ceciderint. Hoc verò amplius, aquæ variis ventorum flatibus agitata, mores in humana natura varios & inconstantes indicant. Quo igitur pacto cogitationum procellis, & consiliorum tempestatibus obuiam ituri simus, per orationis fluxum institutio moralis edocēbit: atque pars hæc illa est, quam Ethicæ Græci dicunt, quam vnusquisque hominum debet secum diligenter examinare, inde sibi, & suis, & patriæ, & vniuerso demum mortalium generi profuturam. Terræ pariter atque humori vndaquaque circumfusos aër, atque vnà cum duabus quæ simul adhærescunt partibus, nascentium omnium atque morientium naturas amplectitur: atque ita aër naturalis indicium est scientiæ. Extra hæc omnia quæ variationi sunt obnoxia, æthereus ille ardor igneus est, in empyreum vsque coelum, ut multorum sapientium est opinio, diffusus, quæ quidem est naturæ diuinæ contemplatio, quam Græci Theologiam nominant, vltra quam nullus procedit intellectus. In qua quidem diuisione Dialectica non immeritò præterita est, cum ea minime particularis scientia esse videatur, sed tanquam spiritus harum vniuersæ partium insita, coactiue: per eam enim historiam scribimus verisimilem, per eam morum rationes varias, edocemus, per eam naturæ vim perscrutamur, per eam demum ipsam diuinarum rerum imaginem intelligimus. Quare, vti superius dictum etiam illi qui disciplinas ad elementorum similitudines diuiserunt, dialecticam, vtpote quæ cuiuslibet institutionis ministra sit, in partem non admiserunt.

DE IIS QUÆ PER COELVM, RORE PLVIVM

& aliquot aquarum genera significantur.

Aegyptij quidē de disciplinis hoc modo in vniuersum disserere consueuerunt. Quatuor verò illas,

Allas, Arithmetica per surrectos digitos, Geometriam per arundinem, Musicam per dentes IIII. lingua percussos, Astrologiam per maculosam hinnuli pellem, & figuras alias indicatas, nunc omittimus, quod aliis ea commentariis sunt à nobis explicata. Atque ut susceptum semel negotium peragamus, quamvis alia nunc circumacti via, eandem tamen metam contingere procurabimus. Theologi siquidem nostri cum antiqua Ægyptiorum dictata conspexissent, qui cœlum imbrem rorulento liquidum in doctrinæ significatum pingere instituisset, Mosēmq; ex ea quam adolecens in Ægypto didicerat lingua, figuris huiusmodi passim usum animaduverterent, ea multa quæ de pluuiis, de fontibus, de fluminibus, de mari, de que aquis reliquis passim in diuinis literis reperiuntur, ad huiusmodi vetustatis exemplum interpretati sunt: quorum ego commentationes sequutus, aquarum de doctrina significaciones post Ægyptiacas illas explicare congruū existimaui.

I N S T I T V T I O.

VTi igitur profati sumus, cœlum Ægyptij rore pluuium cum pinxissent, disciplinam institutionisq; laborem & operam intelligebant: mira etenim est vtriusque rei similitudo. Nam veluti ros in herbas, frutices, plantasque omnes decidens, ea omnia quæcunque molliri apta sunt, humectat, pascit & liberaliter educat: contra verò in iis quæ natura proprietateque sua obrurata, dura, solida atq; repugnantia fuerint, proficere nihil quicquam potest: ita in hominibus erudiendis instituendisque euenit, quorum ij qui prompto, acuto, & docili sunt ingenio, minimo negotio erudiuntur: contra verò si plumbeum & obtusum, atque honestis artibus & disciplinis auersum, instigare aggrediari, nihil profus efficias: inuita siquidem Minerua nihil rectè fieri, dicere potest, vt apud Horatium. Ita demum disciplina contumacem nata naturam, frustra omnino laborabit: sed idonei fundi compos, lætissimæ frugis opulentiæ lærabitur. Sanè Pindarus eius rei, quæ plurimum ad fecunditatem faciat, ratione habita, irrigationi similem esse laudationem dixit. Nam quemadmodum illa plantarum vim auget, & vt lætius propeniant efficit, ita virtus dignis poetarum scriptis commendata mirificum suscipit incrementum, laudatam enim virtutem gliscere, vulgò etiam dicituram contra vero loca quæ aquarum beneficia non suscipiunt, plurimum infœcunda sunt. Et diuinæ literæ vbi agri cuiuspiam sterilitatem, desertaque & inhospita tesqua notare volunt, Inaquosum dicunt, vt Psalmo LXXVII, Exacerbauerunt altissimum in inaquoso, eodemque modo sapiens. Quod verò facit ad doctrinæ sapientiæque significatum, in iisdem literis cum Psalmographus destitutum in aduentu Christi promptuarium illud vaticinationis donum præsteret, neque diuinationem ipsam quicquam amplius producturam, Psal. CVI, terram frugiferam in saluginem vertendam oraculo haudquaquam vano prælagiuit. Marina autem aqua ἀρωγῆς Homero dicitur, quod nullum ex ea fructum possis decerpere, proptere quod ad eò est saluginosa.

D O C T R I N A G E N T I V M.

Eiusdem falsædinis atque amaritudinis causa, marina aqua doctrinam gentium significat, propterea quod sine fructu esset, propter rerum quæ sacris eiusmodi adhibebantur amaritudinem, intratibilis, dum, neq; quidem humanis hostiis abstinebant, & alia dicta fœda faciebant, sceleratq; ac turpitudinem omnem diis etiam suis adscribebant, quorum exemplo lasciuire, & mollia quæque sectari mortales sibi permitterent. Tot præterea deorum marinorum lusus nihil aliud sunt, quam meta lasciuia, profanis quippe & impuris ea dulcis & delectabilis, piis, verò syncerisq; inuisa & amarissima. Fortè autem Hercules columnæ in habitabilis terræ sinibus erectæ, virtuti documento sunt, non esse à duris terræ laboribus ad vndarum mollitiem atque lasciniam dilabendum. In has autem aquas Abacûs Propheta armentum à Deo inducendum canit, accessurum quippe culzum, & polituram: hoc est, Apostolos per omnem terrarum orbem profecturos, qui omnia committerent, mansueti facerent, & habitabilia frugiferaque redderent, amaritudine omni dulcium aquarum corruuolclinita.

D O C T R I N A C Œ L E S T I S.

Pindarus plerisque locis hieroglyphico vitur hoc dicendi genere, vt cum canit, ῥοῦτος ἀπόδων ῥοῦτος ἀπόδων, hoc est, optimo pulcherrimòve Gratiarum rore irrigant: id quod odarum luculenta lepiditate dictum interpretes exponunt, vt denique per rorem eloquentiæ leporem intelligamus, sed, quid egemus Pindaro, cum Mosē audimus cœlum ad audienda quæ loquitur, ac terram etiam ipsam imitantem, doctrinamque suam vt pluuiam concrefcere auerantem, eloquium vt rorem pluere meditantem, esseque quasi imbrem & stillicidia super herbâ & gramina, quæ manifesta sunt doctrinæ cœlestis symbola: Quin & Angelici chori Aquæ vocabulo designantur, vt Psalmo: Et aquæ quæ super cœlos sunt laudent nomen Domini. Vnusquisq; autè Prophetarum simulac os adaperuit, terrâ irrigat vniuersam, hoc est, vt interpretatur Adamarius, disciplinâ in aures & in corda hominum infundit. Dauides autem noster, per lignum propter aquarum fluentem plantarum fetiferum & oppòrtuno profectu lætæ reddi, hominē intelligit, qui diuina præcepta susceperit. quibus in lingua nō aliter quam plantæ, aquis irrigantur. Sanè Moyſi diuinitus ab aqua nomen inditum facile credendum, qui vberissima diuinarum humanarumque rerum omnium, doctrina mortale genus in æterna esset secula instituturus. Moys enim Ægyptiis aqua dicitur: quamvis euentus nomini causam dedit, quod à Thamyra Pharaonis filia ex profluente, in quem à patribus acerbissimi edicti regij metu proiectus

proiectus erat, diuinæ ita prouidentię commendatus, in cistula iacens exemptus esset. Antiquitas demum tota disciplinam aquis comparauit: hinc Pegaseus, hinc Castalius fons, hinc vnde Cephalides, hinc Permessus, Ilissus, Termessusque fluuij, totaque, vt semel dicam, Aonia aquis irrigua: vnde, vt sit in fabulis, non tamen inanibus,

Vasum Pieriis ora rigantur aquis.

Apud Virgilium cum Dæmones & Menalces ingenij & artis doctrinæque suæ periculum alternis cantando fecissent, Palæmon vtriusque virtute commendata, demum ait:

Claudite iam riuos pueri, sat prata biberunt.

Muscam porrò Pindari commentatores ex aqua fieri autumant. Et Varro tres Musas ponit, vnam quæ mera tantum voce consistat: alteram, quam aëris isti sonus efficit: tertiam, quæ ex aquæ motu nascitur. Hinc percussa iuuant fluctu littora: hinc dulce etiam petra riuus qui stillat ab alta, vt Theocritianū illud imitemur: ἀδουρ ὃ ποικαμὲν τὸ πορὸν μέλος, ἢ τὸ χρυσῆς τῆς ἀπὸ τὰς πύργας καταλείβεται ἰψὸς δὲ ὕδωρ. Cum verò tam nostri quàm Ægyptij pluuia plurimum in doctrinæ cœlestis significatum acceperint, causa ea esse videtur, quòd imbres longè fecundiores aquis alijs esse, magis que nutrire, & celerius confici experimento cõpertum est. Hinc Hesiodus Theogonia, fecundum cœlum dixit, propterea quòd, vt interpretes eius aiunt, & Virgilius affirmat, Plurimus vt cœlo descendit Iuppiter imbri, omnia terra nascencia fecundantur. Hinc Menander:

ἔξ ἡδὲ ὕδωρος γαῖα

Amore tellus imbribus peruritur.

Eodem modo doctrina ea, quæ cœlitus infillatur, longè fecundior est, quàm quæ ab hominum opinionibus emanauit. Huiusmodi autem imbribus affluenter omnes alluimur, quicumque Christianam sequimur institutionem, ex quo tempore super Hebræos decidere olim desiere: quod non temerè præmonstratum libro Iudicum eo loco legimus, vbi Gedeon Ephraimita, qui & Hierobaal, Madianitarum Amalechitarumque & Arabum viribus Israëlitas omnes opprimentibus, signum petiit à cœlesti numine, quo se populumque adhortaretur ad virile aliquod facinus aggrediendum, & se suosque de montium solitudine liberaret, in quibus, patris expulsi finibus, extorrem vitam rerum omnium inopia laborantes agitant: excitatus itaque Gedeon oraculo minimè contemnendo, cui tamen haud facillè fidem adhibuerat, ob ita accitas res, vt facillè esset omnia desperare: Sequar te, inquit, sanctissime, tuæ erga nos propensæ voluntatis signum id ascēcturus, si ros scilicet ceciderit super lanæ vellus in area stratum, & terra circùm arida persistit: id quod vt petierat, factū est. Subiecit mox Gedeon attestatum: Si ros, inquit, super terram ceciderit, eaque tantum aspersa, stratum vellus minimè madefecerit: cui petitioni Deus cum iterum annuisset, plenus animi negotium aggressus, victoriam est felicissimam consecutus. Hic, vt interpretantur sapientes, vellus lanæ populum indicat Israëliticum, terra verò Gentes reliquas eius eo tempore pietatis ignaras. Qui verò ros cœlitus cecidit, Dei doctrinam ostendit, quæ prius Israëlitis diuinitus indulta est: hos enim solos ros diuinæ legis prius irrigabat: reliquis autem terrarum orbis nulla istiusmodi humoris gutta madefactus, arida prorsus siccitate laborabat. Postea verò quam fecundum accidit postulatam, aruit vellus, terra irrorata est: Hebræis quippe adempta est Prophetarum pluuia, nobis verò per Christi doctrinam diuini eloquij fontes adaperti. Tale aliquid tangit Chryostomus Psalmo LXXI: sed rem copiosè tradit Adamantius. Eodem modo Tertullianus etiam interpretatur locum illum, Et mandatum est nubibus ne pluerent imbrem super vineam Soreth, hoc est, cœlestibus beneficijs ne provenirent in Israëlitis domum: subtractis enim charismatum roribus, lex & Prophetæ cessauerunt, neque vltra Ioannem processerunt. Quod verò ad gentes facit, assentitur huic sententiæ Cyprianus, qui prænucciasse Deum per Prophetam ait, apud gentes in locis quæ iniqua prius fuissent, flumina postmodum redundatura: & Christum ait, vt doceret, ostenderetque futurum, vt populus gentium succederet, & in locum quem Iudæi perdidissent, merito fidei perueniret, de aqua vinum fecisse, vt ad Christi quippe & Ecclesiæ nuptias Iudæis, qui fuerant inuitati, venire cessantibus, euenturum ostenderet, qualiter non temerè, neque conuenter plebs gentium e plateis & triuijs, vt se quisque obtulerat, conuocata confluere & conueniret: vinea epim Domini sabaoth domus erat Israël. In eandem significationem aquam vino infillare institutum sacrificio nostro, quæ modico temporis momento vinum fiat, vt recepto ad nos populos sentire & facere nobiscum intelligamus. Quamuis longe sublimiore significato, preces quæ huiusmodi mysterio adhibentur, humanam naturam indicent aggregari ad diuinam, vt diuina humanam ad se traxit. Hinc Irenæus de Ebionitis loquens, qui vnionem Dei & hominis non recipiebant: Reprobant, inquit, hi commissionem vini cœlestis, & sola aqua secularis esse volunt. Alio tamen modo sententiæque longè feciore aquam vino mixtam aiunt ab Esaia, Cauponès tui nascuntur vinum aqua, vt id scilicet innueret, quòd austero amariorique Dei præcepto iam tum Iudæi illi seniores aqua dilutionem immiscere cœpissent, multaque laxare, & in commodum suum indulgere sibi, legem adulterantes, cum alioquin legem obseruare fingerent, & quæ minimi momenti essent, religiosissime custodirent, quòd eis pluribus locis obiectum est à Domino: vt de menchæ decimatione, & camelj deuoratu, tum illud apertissime: Quare vos transgredimini præceptum Dei propter traditionem vestram? Nam, vt inquit Irenæus, non solum per præuacationem

A cationem frustrati sunt legem Dei, miscentes vinum aqua, sed & suam legem contrariam statuerunt, quæ Pharisæica vocabatur, in qua quædam quidem auferebant, quædam verò addebant, & ex libidine sua interpretabantur, & vt ait Esaias, & Psalmographus subscribit, habis Deum honorabant, cor autem eorum à Deo procul aberat, eumque frustra colebant, cum doctrinas & præcepta hominum edocerent.

A Q V E R E L I Q V E.

Quoniam verò varia admodum est aquarum consideratio, operæ precium videtur, priusquam huic commentario finem imponamus, aquas distinguere, singularumque mox specierum significata pertractare. Primæ autem omnium videntur esse pluuia, de quibus abundè est à nobis disputatum. His nubes necessariò coniunguntur: harum igitur significationes statim subscribemus. Subsequentur inde fontes, mox fluuij, in quos naturæ ipsius impulsu torrentes inferentur: dein construenda erit caracæta. Hinc se offeret mare vastum & magnum, cuius pars nobis erit persequenda: iisque demùm quæ in conspectu sunt enumeratis, descensus erit in abditam puteorum profunditatem. In vniuersum autem aquæ singulæ vel limpida: tranquillæque reperientur, vel turbida: atque procellosæ: quo constituto, singularum hieroglyphica commodius exequentur.

N V B E S. P R O P H E T E.

Nvbes in diuinis literis Prophetarum significato passim positæ, in quas scilicet Dei veritas extenditur: atque hæc dicuntur mandatum Domini audire, & quo tempore quòve loco pluuia sint effundendæ, cognoscere, & à quibus etiam eas suspendere ipsa res exigat. De quibus, vt i superius habetur, Esaias: Et mandabo nubibus meis ne pluant super eam imbrem. Domum enim Israël Vincam appellat vates diuinissimus, mandatumque ait nubibus ne super eam pluerent, hoc est, ne Prophetæ oracula suâ veteris in Israëliticum populum conspergerent. Quod autem ad nubem facit, manifestum est eam fuisse multa obscuritatis caliginè circumfusam: arcumque illud de Christo mysterium, vnde nostra omnis doctrina defluxit, per tenebrosas aquas, densissimis quippe nubibus collectas, Psal. xvii. indicari theologi monuerunt. Namybi, Et nebula: puluis pedum eius, Eucherius nebulas pro mysteriorum velamento hieroglyphicè positas ait. Nam & caligo in id accipitur significatum, vt pote quæ diuinorum secretorum operimentum intelligatur, vt Psal. Caligo sub pedibus eius atque alibi. Posuit tenebras latibulum suum. Est & vbi significant peccatam admittentium abolitionem: vt apud Esaiam: Delcui vt nubem iniquitatem tuam, & quæ nebulam peccata tua. Eucherius idem, vbi legitur, Velut nubes petrastrui salis mea, iniquorum ait nebulam significari. Quinetiam propter eandem prophetiæ duritiem atque difficultatem, doctrinamque solido velut quodam corpore concretam, ac minime diffusilem, ex grandinis metaphora signatam Psal. vii. viri iudem diuina mente præditi tradiderunt. Alio qui nix, glacies, & grando, in diuinis literis plurimum ponuntur pro duritia atque rigore designantur: Et quod ait Dominus, Orate ne fuga vestra fiat hyemè vel sabbato: sunt qui per hyemem, sordidum quippe & ignatum tempus, intelligant hieroglyphicè humanam vitam in peccatorum immunditiis occupatam, scelerumque voraginitus immerfam atque detentam: per Sabbatum autem, cessationis diem: inui verò dicant, cauendum identidem ne cum dies illa ingruerit, desides & à bonis operibus cessantes deprehendamus. Non enim sufficit non peccare, nisi bona etiam opera faciamus: quia tam rebellis est verita cōfectari, quam contumacis facienda relinquere. Ac de nibe, & omni glacie, sentit idem Eucherius: de pruina verò secus, quippe quam abstinentiæ symbolum esse tradit, propterea quòd ca sit in causa, vt calor corpòtis ad salubritatem refrigeret: eaque de causa dictum, Factus sum sicut vter in pruina. Et quoniam huic incidimus, l. xvii. Psal. vbi legitur, Et virtus eius in nubibus, Theologi Apostolos identidem per nubes interpretantur veluti procul extantes, & supra terrena omnia negotia in altum euectos, diuinique in super Spiritus aqua plenos, quæ mox arua, campos, & vniuersam terram inundarent, vnde secundissimos bonorum fructuum proventus obueniret. Huiusmodi enim pluiam decidere, & resistentem imbrent terram irrigare, nostra pietas per preces potest conseruit.

F O N T E S. L I B R I.

Sequuntur fontes, de quibus Psalmi sexagesimo septimo legimus, Ex fontibus Israël Dei laudes in Ecclesiis emanare: quod ita Theologi accipiunt, vt intelligamus, ex Legis & Prophetarum libris, veluti ex quibusdam fontibus perennibus, Israëliticò olim populo Dei doctrinam atque cognitionè affluxisse: ex quibus fontibus viri illi sanctissimi ac Deo pleni multa haurientes, hymnos in Dei laudem componebant. Apostolos etiam, primos Christianæ pietatis doctores à Christo electos, per aquarum fontes qui repente apparuerint, interpretes pietique designarunt, vbi Eucherius vnanimem veterum sententiam secutus, septennero ait per Aquam, euangelicæ prædicationis doctrinam significari. Iam quod Dauid ait, Inter montes transibunt aquæ, potabunt eas omnes bestiae agri: ostendere voluit, nulla tam alpestris, tamque inaccessibleia loca fore, in quæ doctrina diuinæ legis non sit penetratura: nam per bestias plerisque sacræ Scripturæ locis impij ponuntur, & qui nullam adhuc rerum diuinarum doctrinam audierunt. Et quòd Leuitico legislator vasa omnia pollui dicit, in quæ pollutorum morticinium incidere, exceptis, inquit, fontibus aquarum, per fontes quippe & cisternas, & castella, & collectiones aquarum, doctrinam intelligens, & Magistros: qui

qui quòd prauis nonnunquam moribus polluti sunt, non tamen prorsus abominandi: de quibus scilicet Matthæus, Omnia quæcunque dicunt vobis, facite & custodite, secundum autem opera eorum nolite facere. Ad hæc sextis Hebræorum castris per XII aquæ dulcis fontes ad Elim repperitos, Hieronymus Apostolos XII interpretatur, de quorum fontibus derivatæ aquæ totius terrarum orbis siccitatem rigant. Communi verò scriptorū omnium consensu, dulcedo aquis præcipue fontanis attribuitur, quamuis in optima aqua neque sapor neque odor vllus à Physicis requiratur. Quia tamē sitientibus, cum scilicet sicco spuit ore viator, aquæ potus suauissimus accidit, factum vt potatæ dulcis aquæ saliente sitim restinguere riuo, inter oblectamenta ingentia posuerint. Ita illud Deuteronomij canticò expressit, mel de petra dictum super Mose, hoc est, tam suauem tamque dulcem & amabilem aquam, vt mellis similis esse videretur. Chrysostomus quoque aquæ suauitatem pro melle ex petra profliente intelligit, cum nusquam legatur mel à Mose de petra vnquam eductum. Apud Davidem verò Psalmo LXXX, Educto de petra melle saturauit eos, interpretes ita dicunt: Paut Christus IIII millia hominum septem panibus, quia potauit, eos mellita doctrina sua vsque ad saturitatē. Res enim omnes ab eo gestæ, præter historiã, mysticam etiã sensum secum trahunt. Quæ dulcia (canit pietas) faucibus meis eloquia tua, super mel ori meo. Petra igitur illa vnde fluebat aqua, vt Apostolus ait, erat Christus. Atque hic fons ille fertur de quo ceciperit Dauid: Sitiuit anima mea ad Deum fontem viuum. Esaia, patentem fontem dixerit apparitum. Hieremias, fontem aquæ viuæ derelinquendum conqueratur.

FLVII CHRISTVS.

SEdenim in fluuiorum metaphoris longè frequentius est in diuinis literis Christi significatum: vt eo loco, Fluminis impetus lætificat ciuitatem quam incolit Deus: vbi nostri Theologi flumen Christum esse dicunt, propter dulcissima eius fluentia, de quibus Psalmo primo multa differuēt. Hinc apud Prophetas legas: Ecce ego ad eos delabor quasi tranquillum flumen. Et Ecclesiastici 24. Ego sapientia effudi flumina: ego quasi trames aquæ immensæ de fluuio: ego quasi fluuius Doris, & sicut aquæ ductus exiui de Paradiso: & quæ sequuntur in hanc sententiam. Quin etiam ait Dominus, flumina aquæ viuæ de ventre eius qui crediderit emanatura: quo sapientiam & facundiam intelligi voluit, Ambrosio interprete, quam assecuti erant ij, qui diuino afflari Spiritu meruissent. Itaque Apostolorum doctrinam & institutionem præuisam à Psalmographo, Theologi eo loco volunt, vbi Extulerunt flumina Domine, extulerunt flumina voces suas, habetur. Et per annes qui per eosdem alueos decursuri erant, subsecutos doctores accipiunt. Non negarim verò quod tradit Eucherius, flumina nonnunquam pro populo accipi, qui nondum in fidem receptus essent: quam sententiam corruat ille flumina Babylonis. Iam & Apoc. 17. Aquæ quas vidisti, super quas meretrix illa sedet, populi & turbæ & gentes sunt, & lingua. Eodē tendit Esaia dictum, cum Beatos appellauit eos, qui super omnes aquas seminarent. Apud Abacunta prophetam legas, fluminum terra scindetur, quod de Hierosolymis dictum Græci tradunt, quæ scilicet fuerit Prophetarum patria, qui fluminum instar eam irrigabant, sed ad Iesv Christi aduentum hiatura esset, & rimis aperienda, omnisque humor alueo ita facisciente defluxurus, penitusque defecturus, futurum scilicet vt pristina exarsceret vaticinatio, quod euentus comprobauit. Quod verò sexto supra centesimum Psalmo legitur, Deserta reddidit flumina, & aquarum fluxus in sitim transmurtavit, flumina scilicet exiccavit, & quæ terra prius erat irrigua viginosaque, ita desertam reddidit, vt prorsus steriles ceteret, & aquarum venas abundantes ita obturauit, ne vlla inde potio, sed sitis potius profunderet. Euthymius Græcus ipse ad Græcos philosophos referri dicit, qui scilicet cum eloquentia quasi fluminibus & disciplinarum varietate & copia redundarent, omni demum sapientia destitui visi sunt, cum illiterati ac piscatores homines eos represserunt.

TORRENS.

ACCedit huc torrens, cuius significatum ita refertur ad eloquentiam, vt torrens facundia veterum scriptorū sententia dicta sit ea dicendi vis, quæ magno dictionis imperu decurrit, quam in Pindari commendationem ita describit Horatius:

Monte decurrens velut amnis, imbres

Quem super notas aluere ripas,

Feruet, immensusq; riuus profundo

Pindarus ore.

In diuinis verò literis mentio fit de quodam deliciarum torrente, Psal. supra xxx quinto, pro quo plenissima Christianæ doctrinæ fluentia intelliguntur. Torrentem autem dixit Psalmographus, ob pestentiam doctrinam, quæ à Christi ore loco, & tempore disfluebat, propterea eius in suadendo & arguendo vehementiam, affluentissimamque vim. Quin & propterea ea multa, quæ de prophetis sermonibus collecta in vnum adducebat: fuit enim ad tempus torrens, & vehemens est ac violentus, & ex multiplici aquarum concursu corruatur: vnde ait Eucherius, per torrentes insignium prædicatorum eloquentiam significari. Alioqui torrens in iisdem diuinis literis pro concupiscentiæ stimulo ponitur, quæ vel difficulter superetur, vel in profundum trahat, de quo plura inferius. Nam hic præterire non est animus locum in Psalmo, Sicut torrens in Austro, quam exultantis esse vocem, inquit Eucherius, & ex vitiorum vinculis ad libertatem, conuersionemque redeuntis,

A redeuntis, quæ pro fluat ut diuinæ aspirationis auxilio atque ope, ex peccatorum captiuitate soluat, sicut constructi, glaciis torrentes, Austri tepore soluantur.

C A T A R A C T A.

Est & diuinarum litterarum proprium, vehementiam vel in sermone, vel in opere, aut alia quapiam, per cataractam significare: atque hæc est cataractarum vox, cuius mentio habetur Psal. **LXXI.** Est verò cataracta, aquarum cuiusdam alui coarctatio, ubi aqua in angustum vel natura, vel arte collecta, aut sponte, aut artificis arbitrio, magno inde impetu atque etiam fragore prorumpit. Sedenim quæ à natura est cataracta, nihil aliud quam strepitum & impetum præ se fert: eaque est naturalis eloquentia sermonis, copia, nullo studio, sponte profuens. Quæ verò arte constructur, & vim & efficacem operum vtilitatem suggerit: atque huiusmodi est dicendi facultas, arte, labore, diligentia, iudicio atque exercitatione comparata.

M A R E.

Quemadmodum autem fontesque fluuiique omnes in mare decurrunt, ita nos didici nonis ordo deuexit in pelagus. Ut verò loco hoc ea prætereamus, quæ multa super mari ex Ægyptiorum doctrina in Pisce didicerimus, contenti nunc erimus, aliquot locis, quos ex diuinis literis eruemus.

P E R D I T I O.

Id verò cum primis proprium est maris significatum, ut perditionis indicium sit, ob ipsam quippe profunditatem, utpote quæ idonea admodum sit ad suffocandum, quanquam alia de causa Mare apud Ægyptios pro Pernicie ponebatur, ut suo loco docuimus. Quod ad perditionem attinet, eò significato Theologi Prophetam aiunt Psal. **xviii.** canere, se de aquis multis euectum. Passim verò interpretatur, Exundantes fluctus pro Calamitatum excessu accipiunt: & per turbulentas aquas supra quædam doloris ostenditur vehementia, quæ omnem respirandi facultatem exuperat: ut Psal. **LXXII.** affixum se clamat in profundo luto, vnde nullà se vi possit expedire: rapidissimis demum vorticibus detoratum, in inam maris sedem deiectum esse, in qua visque locum tempestas etiam accedit, quæ arenas omnes æstu commisceat atque perturbet: quem quidem nulla maior describi potest inquietudo: primò enim aquarum, in quas deciderit, ponit altitudinem: mox limum, cui affixus inhaerescat: inde maris amaritudinem, & immensas undas: postremò eas suis tempestatibus agitata: meriti itaque paulò post se de profundo huiusmodi liberari supplicat, ne tanta rerum vexatus perturbatione deficiat.

H O S T I L I S I M P E T V S.

A pud eundem hostilis impetus, & subitaria quedam oppressio, per aquam indicatur, Psal. **cxxiii.** Cum exacerbatos eorum furor in nos debaccharetur, sanè aqua demersisset nos, quod ut magis exasperaret, addidit: Torrentem pertransiuit anima nostra: ubi impetuosos inexpectatosque hostium insulsi incursum repentino, prouocantes, torrenti turbido comparauit, quem tamen auxilio Dei fretus, tutò pertransierit, & quasi parum adhuc dixisset, superaddidit: Sanè pertransiuit animam nostram aquam intolerabilem, ingentes quippe rerum difficultates, atque pericula. Tale aliquid apud Maronem legas:

Diluuio ex illo tor visita, per aquam uicti.

Idemque alibi nubem belli dixit, ut runque desumptum ex Pindaro. Isthmii enim in *ἠὸς ὀϊσθόρα σαλαῖς ἰδὸς διέβροι*: & alibi: *ὄσις ἐν τῷ ἰσθμῷ*. Apud oratores historicosque & turbines procellas sæpe pro bello positas inuenias. Causa verò cur aqua vehementiores indicet arumnas, ea est, quòd pericula casusque reliqui corpus soleant ex vna aliqua parte labefactare, aqua verò vniuerso statim corpori circumfusa, omnibus euestigio membris impedimento est, atque vndique oggerit difficultatem atque molestiam.

E R V M N E.

Hinc Psal. **LXXXVI.** ubi legitur, Omnes fluctus tuos induxisti super me: interpretes per fluctus, perturbationes & arumnas omnes intelligunt, quæcumque affligere possunt humanum genus, quibus omnibus Christi esset humanitas obnoxia: in eius enim persona dictum id autumant. Fluatur autem verbum sæpe pro Perturbati ponitur. Sedenim aliquando pro timore posita fluctuatio, ut Psal. **LXI.** Ecce enim ipse Deus meus assertor meus, & adiutor meus est, quare non amplius fluctuabo: id est, nihil est quòd vterius pertimescam.

D I L V I V M.

Accedit huc diluuii, de quo Psalmo **xxviii.** Dominus diluuium inhabitare facit: siue ut alij reddidere, Diluuium sedat: vel, Tempore diluuii regnum obtinuit. Vtunque, significatum ad humanam pertinet salutem: quoniam hic gentes intelliguntur, quæ suarum inundatione cupiditatum, in vitiorum pelago & humanorum affectuum voraginibus demersæ derinebantur, quæ mox à Domino exemptæ seruataque sint. Alio verò loco, Psalmo quippe **xxxi.** habetur, Diluuium aquarum multarum proxime ad eum non accedet: per huiusmodi aquas supra modum exundantes, quum scilicet exerecentia ripas flumina prætereant, vel mare, turgidum per littora spariatur, quas supra memorauimus calamitates intelligi volunt. Ita Euthymius, & plerique alij sentiunt.

Eodem modo ubi fit de abyſſo mentio, vaſta in calamitatis pelagus figuratur: vt Pſal. xli, Abyſſus abyſſum inuocat: quod ita accipiunt, profunda atque vaſta calamitatis vaſtiorẽ aliam ſemper vocat calamitatem, quod alij dixerunt Malorum hydram, cum ſcilicet aduerſæ res cladẽs que continenter ingruunt, ac velut vnda ſuperuenit vndæ, aliæ poſt aliam ſuccedunt. Sunt qui dictum ita interpretantur, vt vniuũſuſpiciam rei magnitudinem alterius inuocet magnitudinem: vt pore, peccatorum cumulo neceſſarium eſſe ingentem cumulum miſericordiet. Alij per abyſſos hos nouam & veterem diuinarum inſtitutionum doctrinam intelligunt, profundiffima enim vtraque eſt, & altera alterius indiget auxilio: ita enim Eucherius, Pſalmi dictum huiusmodi citans, profunditatem inquit Scripturarum inde colligi. Neque illud non probat, vt vetus Teſtamentum noui egeat auxilio, & veteris nouum. Quin & humanam mentem vnicuique abyſſum eſſe dicit, quia nequeat ſemetipſam ipſa comprehendere, niſi ſuperioris abyſſi ope ſubleuetur, vnde ſcilicet aſſurgeat lumẽ quo alti profundũ tenebras diſcutiat.

LACVNA FOSSAQVE.

Ab abyſſo haud multũ diſſimilis eſt alia æquarum ſpecies lacuñoſa, eaque plurimum turbida, conoſa atque ſeculenta, quæ nimirũ pro Cladibus & ærumnis accipi ſolet. Ita dictũ Ezechielis interpretatur, ubi Dominus ad Hebræos: Aperiã ſepulturas veſtras, & educã vos de Babylone. Frequenter enim in diuinis literis pro vna eademque re ponuntur, ſepultura, vorago, infernum, abyſſus, foſſa, lacus, & ſimilia. Pſalmo xxvii, Similis deſcendentibus in lacum, nonnulli profundiffima foſſarum altitudines intelligunt, vnde non detur emerſus: nonnulli ſepulchra foueis excauata. Sedenim Pſal. xxxix, Seruaſti me ne deciderem in lacum, quod foueam alij alij puteum vertere: Euthymius inenitabile periculum exponit, quippe voraginem, in quam qui forte incidere, ſuis ipſe viribus nequaquam poſſit euadere. Alibi exaudium ſe ait Propheta, vt de lacu profundiffimo ſordiffimũ extraheretur, quod maxima vitæ discrimina, quæ diuinitus euaserat, declarat. Et quod ibidem dicitur de luto limi, liuidiffimam loci putredinem oſtendit: ea verò eſt quæ animas noſtras eò demerſas tenaci veluti cœno implicatas detinet. Hinc Dauides orat ſe de luto eripi, ne affixus in palude putoreque illo perpetuò recumbere adigatur. atque hæc de turbidis.

LIMPIDÆ

Aquæ verò limpida perſpicuaque omnes, dubio procul pro doctrinæ ſymbolo, vt oſtenſum eſt, accipiuntur. Doctrina autem omnis vel in conſpectu eſt, in ore quippe ipſo, vel in mentis reſſu. Hinc eã quæ manifeſtè præent, perſpicuis & nitidis, neque admodum altis profluentibus comparamus: quæ verò in arcanis habentur, aut ſolo concipiuntur intellectu, ea vel nubium, vt ſuperius, denſitati, vel puteis, vel altioribus vndis ſimilia ſunt. Transferretur autem commodiffimè hæc aquæ claritudo atque obſcuritas ad humanum animam: eaque metaphora, quod ſyncerum, apertum, manifeſtumque & perſpicuum eſt Candidum appellamus, propterea quòd huiusmodi propemodum eſt aquæ puræ conditio, vt ſuperficiem habeat clarã atque perſpicuã. Hinc Pindarus Pythius, Arceſilao candida præcordia dixit, *καθαράς καρδιόχορον ὄρεσιν*. Contra verò quæ abdita, incognita, & in intima mentis penetralia recondita ab eiuſdem aquæ ſimilitudine, obſcura, nigra, vel alta nuncupamus: vt quæque enim in aquis profundiora ſunt, eo videntur obſcuriora. Ita Homerus nigra inquit præcordia, *ὀπίνας* quippe *μυλωνίας* ob taciturnitatem, & conſiliorum occultationem. Et Virgilius Aeneas premit altum corde dolorem, quem nullo ſcilicet ſignò manifeſtabat.

PUTEI.

Et in huiusmodi ſignificatum diuinæ literæ Puteos plurimum ponere conſueuerunt. Hinc Iſaac puteos tot fodit, tot purgare aggreditur, tot nouo labore aperit, quæ omnia myſtico ſenſu vitæ, quam ſequi debemus, doctrinam indicant. Nam & Philo eo loco, Quæ foderant pueri patris eius, in geſto rûdere obſtrunt Palæſtini, foſſuras puteorum auſpicia eſſe diſciplinarum ait. Eã verò in pacatiſſimò contemplatiuæ philoſophiæ reſſu commorantur, ubi tranquillæ, placidæ, lenitèque fluentes aquæ caſtiſſimè laſciunt. Non negarim autem puteum in diuinis literis eſſe etiam vxoris hieroglyphicum: nam eò Theologi noſtri trahunt Salomonis præceptum, Bibe aquam de vaſis tuis, & de puteobum, tuorum fontibus. Iam Berſabæa nomen Septimus puteus interpretatur, quæ ſeptima fuerit Davidis vxor. Propter aquas educatum ſe Davidis plurimum gloriatur, ſed perſpicuas, viuas, dulces, & placidè prolabentes aquas: quæ nobis quoque ſunt idẽdem adeundæ, ſi modò illos adcauimus puteos in quos Palæſtini terram non ingeſſerint, in quos ſcilicet, vt hoc obiter interpretemur, inuidia æperiniqua hæreticorum factio ſuæ turpitudinis cœnum non admiferunt: quicunque enim ſuam vberrimis his limpidiſſimisque vndis ſitim expleuerit, aut cœleſtem exeperit rorem, fontes melle fluentes hauſerit, nubium harum imbrem collegerit, inque auctos iſſdem imbribus fluuios demerſus lauet & voluerit, æſtuofos iſs cupiditatum ardores extinguet, membris morbos qui ſenſum obſtupesciunt, expellet, animique podagram, bonorum quippe operum impedimentum, elidet, omniſque demum labe perpuratus, nulla corporis fece ſordidus ſitu obſitus nullo, nulla denique labe contaminatus, ipſam ætheræ puritatis claritatem induet, & ſuperis par effectus, immortalitatis etiam conditionem diuinæ decreto liberalitatis aſſequetur.

PIERIVS VALERIANVS AD M. ANT. PASSE-
REM, PATAVINVM PHILOSOPHV M PROBATISS,
de iis quæ per Iſidem, & iugeriſ quadram, & piſturas
aliquot alias ſignificantur, ex ſacris
Ægyptiorum literis.

LIBER XXXIX.

Nolim putes, eruditissime M. Antoni, dedicationem hanc meam de Iſide, de que iis qua ſimilitudine
quadam ad Iſidii argumentum in comitatum ſeſe adiungere, ideo tibi factam, ut ſperarem te ali-
qua hinc obligatione mihi devincere, cum mihi potius perſuaſerim multum me aq̄ſiturum, tibi que
plurimum debiturum, ſi commentationes has meas, qualeſcunq̄ ſint, ſuſcipere dignatus fueris. Nã
quid ego vel meditari, vel continuã lætione conſequi unquam potuerim, quod eruditionis cuiuſpiam nomine
venditari mereatur tibi, cui totus ſit palatius ille domi, vnde omnia poſſis largiſſimè depromere? Non enim te ſolis
medicina philoſophiæque terminis cohibuiſti, ſed longè ulterius progreſſus, vtriarum in ſuper rerum minimè im-
probitarum doctrinam ita tibi comparavi, vt de quacunque re propoſita, & eruditè loquaris, & eruditionem ipſam
mira ſermonis iucunditate naueris conueſtire. Quin poëtas, hiſtoricos, polyhiſtorãſque omnes ita tibi familiares
effeciſti, vt nihil tota in encyclopædia ſit, quod te lateat, quod non in promptu habeas, proq̄ loquo & tempore vtra-
que quàm ſeliciffimè. Quare nihil aut parum legendis noſtris proſecturus es, niſi quantum amici virtutibus tuis
deſideriſſimi nugæ amas: & qui amant, Ouidianum illud obieciare ſolent:

In facie nauis cauſa decoris erat.

Sit vtrunque, non debui ego, quantumcumque preſtare potui, quin ad te mitterem hæſitare, aut propemodum
exhaueſcere, qui ſcirem quantum inde lucri facturus eſſem, qui rem quidam imbecillam admodum & infirmam
efferem, ſed quæ apud tam peritum, tam prudentem, tam probum, eundemque humaniſſimum amicum ita ac-
cipi poſſit, vt vigorem firmãſque vires ſit conſecutura.

DE ISIDE.

Is dea quæ fuerit, quântoque cultu à veteribus verè pietatis neſciis, ſed rerum huma-
narum peritiſſimis, ſuſcepta, quot ſuperſtitionibus celebrata, iam omnibus innotuit:
quare nos circa hieroglyphicã eius tantum immorabimur.

QVADRIENNIVM.

Per eius effigiem inter alia ſignificata Ægyptij annum ſuum, qui ſcilicet quatuor annis ſolaribus
conſtat, indicabat. Erat verò muliebre ſimulachrum patrio paludamento veſtitum, vt paulò
poſt dicetur, quod & anni, & ipſius Dei ſignum habebatur. Iſis in cœleſtibus aſtrum eſt, Sothis Ægy-
ptiaca lingua nuncupatum, ἀσπούριον Græcã, quaſi Aſtrocanem dicas: corruptam eam dictionem
multis in locis inuenimus. Iſidem apud nos Sirius eſt, eademque Canicula, quæ ſtella ſub mento
Canis eſt, vt Aratus obſeruauit: quamvis alibi ex Euſebij obſeruatione diximus, Solem & Sirium
eundem accipi. Simpliciter verò ſtellam hanc in Iſidis honorem Ægyptij colebant, quòd orru ſuo
ingentes apud ipſos pluias, concitare ſolet, quibus Nilus creſcat, vnde ſibi victui neceſſaria compa-
rabant: qualem honorem & Leonis habitum eadem de cauſa, ipſo Leonis commentario declarauim.
Cur verò annum ex hieroglyphico huiuſmodi intellerent, cauſa eſt, quòd Ægyptij annum ab
iſtius ſideris ortu auſpicabantur. Oriri verò in Ægypto ſolitus x. i. circiter Cal. Auguſti. Sed hoc
de vertente, de proprio inferius.

L Y N A.

Plutarchus verò & Euſebius, qui veluti Solem Ofirin, ita Iſidem Lunam ex Ægyptiorum dicta-
tis eſſe contendunt: eam hoc hieroglyphico deſcribunt, vt cornua taurina, veluti nouæ Lunæ
ſpeciem geſtet, nigraque amicta palla, per latebras & obſcura loca Solem appetere atq; vnum ipſum
concupiſcere videatur. Vnde factum eſt, ait Plutarchus, vt in amatoris, quem admodum apud
Theocritum eſt, Lunam inuocarent. Eudoxus enim Iſin rebus amatoris opulari dicit. Hinc apud
Ouidium, Arte amandi, legas:

Multas illa facit quod fuit ipſa Iouis.

Porrò Luna cum ſit noctis domina, noxque voluptatis illecebris & Veneri ſacra, quæ, vt alibi dictum,
latebris & ſcolæis gaudet, hieroglyphicè plurimum cum iis quæ Veneri attribuitur, congruit. Amã-
tores enim apud Maronem,

Secreti celant calles, & myrtea circum Sylua tegit.

Hinc legas apud Euſebium, voluptates, arguæ eas quæ forte omnium maximæ cenſeantur, ſi ſpexer-
imus, aut quod riſu dignum, aut viſu turpiſſimum eſt, aduertimus: quocirca vel erubeſcimus, vel oc-
cultare properamus. Id autem impendiò cauemus, vt hæc omnia nocti concedamus. Celari enim,

vt elegans poeta dicit, vult sua furta Venus,

MATERIA FORMÆQUE.

CVM verò Isis materiam etiam multicè significet, Sol verò formam, vel agentem vim, Lunæque Solem ita suum obsecuet, eiusque semper radios excipere quærat, quibus illustretur, videor Platonis illud intueri de sponsa, quæ veluti prostituta sponsum expectat avidissima, vnde rerum species, atque nouatus concipiat, & læo reddat: vti Luna lumen acceptum mutud, quò potest studio restituit. Atque hæc ita obscura hieroglyphicum est materia, quæ nullam adhuc formam susceperit. Figuræ autem variatio in Lunari globo materiam apertè satis commoustrat, quæ veluti cera mollis, nunc hanc, nunc illam impressionem ex quocunque sigillo suscipere apta fit. Hinc tæniæ variæ multicolorésque Isidi dicatæ, non septem tantum eas Lunæ facies, quas Græci φάσεις dicunt, ab Heliodoro ita nuncupatas, *συνόδοι, μέγαι, ἀνατολή, κρηοή, ἀγέλας, ἀφίπτα, καὶ πανόλιμοι*, sed etiam vim eius quæ circa materiam versatur, indicant, qua scilicet gignit omnia, & omnia cōcipit: lucem quippe, tenebras, diem, noctem, vitam, mortem, principium, finem. Quis enim alsiduam in Lunari facie varietatem non admiretur, dum eam nunc euanescentem, vt Heliodori sententiam intepretemur, nunc corniculatam, nunc diuiduam, nunc protumidam, nunc plenum contemplatur? Ignium denique facie variæ, quanto longius fæcessit à Sole, tanto largius collustrari, parte luminis comperet, parte altera cassam, proque oris circumuersione fulgoris speciem variare, siue id aliqno irradiata lumine faciat, siue proprio præpetique candore, vt Chaldæi arbitrantur. Cleomedes enim libro De celestium orbium contemplatione scribit, inter Berosi placita contineri, corpus Lunæ pilam esse dimidia parte candidam, altera cæruleam: partemque illam candidam proprietate quadam *ἡ σωματέλας* ad Solem semper cōverti, vnde quo magis illi succedit, luminosam illam partem à nobis aucti magis: quo verò longius abfcesserit, eo magis oculum nostrum in amborum medio ficti, partemque candidam nobis aduersam fieri, ac perinde sese exhibere conspicuam, Tangit, idem Apuleius in Deo Socratis.

P R I N C I P I V M.

OSiridis verò tæniæ nulla fucabantur umbra, sed vndeunque micantissimæ splendorem nitidæ præ se ferebant. Nam cum illæ principij symbolum essent, idque virtute sua purum nitidumque sit, neque vilius rei admisione labefacteretur, nihil præter candorem ostentare par erat. Sacerdotes autem illi cum has semel in manus susceperint, eas euestigio recondebant, non amplius videndas atretandæ esse: Isiacis verò sapius utebantur. Tæniæ autem Græcam vocem sic interpretatur Verrius, vt dicat ornamentum esse læneum capitis honorari. Hinc Ennius Alexandro:

Volans de culo cum corona & tæniis.

Sed vt rei philosophiam in albis hæc tæniis explicemus, manifestum est rerum omnium principium ab omnibus sanæ mentis hominibus ad Deum referri. Album autem esse primæ veluti materiæ quædam, in quam colores, quotquot volueris, perinde ac in vniuersalem illam positis omnes species inducere. Hinc ad Dei cultum alba plurimum indumenta omnium penè nationum consensu adhiberi solent, semperque albus color sacris accommodatus. Atque ideo ait Persius: Quamuis albata rogarit, Sed quid indigemus Persio, si Assertoris nostri indumeta, cum gloriæ suam veller discipulis patrefacere, alba sicut nix apparueret? Apud Ciceronem 1. 1. de Legibus: Color albas præcipue decorus Deo est rum in cæteris, tum maxime in textili. Et nostra pietas canit, vt lintæas, easque purissimas induti tunicas, sacra Deo caneremus. Sed quoniam præcipua annorum, mensium, & dierum hieroglyphicam significata quam significantia, desumuntur à vario cæli motu, præteritis multis, quæ per figuras varias indicabantur, nec vulgo tamen, sed solis sacerdotibus Ægyptiis innotescabant, & cælorum perindeque circulorum considerationem progressi, reliqua quæ de temporibus significantur, per horum figuras explicabimus.

D E C I R C V L O.

Circuli significata non apud Ægyptios tantum in vfu fuisse, sed & apud nationes alias multifariam accepta: quare separatim suum, hoc est, hunc locum sibi deposcere visi sunt.

Æ T E R N V M P E R P E T V V M Q V E.

NAM quod modò in Osiridis tæniis dicebamus, has vt pote albas principium indicare, vnus quippe circulus descriptus, aut simpliciter, aut alteri cuiuspiam picturæ signove circumductus, nunc semper, nunc perpetuum & æternum, nunc omnia, quippe *ἡ πᾶσι* significabat, nempe quòd in ea figura neque principium neque finem inuenire sit, quod æternitatis esse proprium: & quia omnium est figurarum capax, vniuersitatem ipsam intra se complecti videtur. Ab huiusmodi autem circuli ambitu exactè peracto, videlicet cum Sol à matutino horizonte digressus, eodem redierit vnde ferri cæperat, diuinæ literæ Tota die pro perpetuo posuerunt: vt Psalmo 111. Vt cantem gloriam tuam tota die: vbi Symmachus, pro lectione quæ est, Tota die, perpetuò reddidit.

C O N T R A R I E T A S .

MOTUS verò, qui est in circulis, natura considerata, in causa fuit vt petiti Mathematicarum, contrarietatem hieroglyphicè significare volentes, duos iuxta sese contingentes circulos describerent, quales in quibusdam machinis fieri videmus propter vnius incurfationem aduerso motu alterum circumagi, atque ita manifestam discordiam apparere: quam in adolefcentiæ nostræ delictis, amore in indignationem conuersio; ita ex Aristotele descripsimus:

Non aliter motus concurrere ad oscula vidi,

Hinc atq; hinc gemine si coiere rota,

Que simul ac primis sese terigere labellis,

Pars ea quamprimum, que veniebat, abijt.

Atque ex concursu facies contraria primæ,

Machina versa meò qualis in igne fuit.

S V M P T V S P V B L I C I P R I V A T I Q V E .

ORbiculi quidam numismatum speciem referentes, quos in aliquot pyramidibus & obeliscis excisos videas, pecuniã indicant in opere construendo erogatam: qui si fuerint in orbem dispositi, sumptum eius operis significare aiunt publicum fuisse: sin paralleli quodam ordine sculpti, priuata impensam significare contendunt: quæ tamen interpretatione iuniorum quorundam esse non inficior: nam apud veteres nihil tale interpretatum inueni. Exigeret hic locus, vt de circulis quibusdam mutua cõplicatione coniunctis, qui disciplinarum hieroglyphicum constituunt, rationem subiungerem: sed quoniam argumentum illud alio commentario, quod Illustrissimo reuerendissimoque Herculi Manr. inscripsimus, latè satis explicatum est, ad sphæram nunc, & figuras aliquot istius cogitationis conuertemur.

D E S P H Æ R I C A F I G V R A .

PER circulum superius Deum à nonnullis intelligi docuimus. Cæterum si qua Deo formã similitudo vè adscribi possit, longè conuenientius sphærica illi figura accommodabitur. Merito itaque Xenophanes mundum illum archetypum sphæram appellauit: veteresque plerique veræ theologiæ scientiam nondum affecti, nihil esse aliud Deum, nisi cælum ipsum, & cœlestia ista arbitrabantur. Sed & Salomon ad Deum cõuersus, Exaudi ò cælum, dixit. Deos tamen, vt nostrorum interim oracula missa faciamus, neque mensura, neque forma vlla comprehendi posse dicit Iamblichus, & omnes qui aliquo veræ doctrinæ lumine irradiati fuerunt.

Æ T E R N I T A S .

ITaque rectè cum per hieroglyphicum sphæra Deum intelligerent, æternitatem quoque eadem figura descripserunt. In numo enim Faustina, quam retulerant inter diuos suos, sigillum est cum sceptro super sphæram sedens, dextera exporrecta, cum inscriptione, Æ T E R N I T A S . Eadem inscriptio in numo altero, vbi dea summis læuæ digitis pallam tollit, dextera sphæram porrigit. Cùm verò mundi ipsius figura in orbem conglobata perhibeatur, plerique veterum eo signo credere, mundum identidem principio caruisse: quodque in diuinis Græci reddiderunt *ἐν ἀρχῇ*, ab æterno ita sunt interpretati. Quibus Magnus Basilius egregiè respondet, atq; inter alia, figuræ huiusmodi principium, quod incompertum illi putant, & scholis omnibus declamitant, à centro is esse demonstrat. Apud Romanos quoque perpetuitas est per sphæram indicata: vt in sphæra illa, quæ cum caduceo & phœtra transfueris, virgæque cui palliolum appensum est, dexteraque consertæ, in numo quem Cæsari cudit L. Buca, in cuius altera facie inscriptio est his literis, C Æ S A R D I C T . P E R P E T V O . Sane perpetuitas ex sphæra, autoritas verò Dictatoria quæ illi consensu atque concordia ciuium mandata fuerat, per insignia reliqua significatur, de quibus sigillatim dicere non est hic locus.

C O E L V M .

EAdem pila Solis & Lunæ signis conspicua, cælum significabat. Alij per huiusmodi speciem, C Y N C T A , veluti etiam in circulo, interpretabatur: siquidè circumflexus cœli, quem alio nomine Mundum appellamus, cuncta regi comprehendique manifestum est, quippe qui totus in toto sit, sive verò ipse totus, extra intraque in se cuncta complexus. Quin non modo pila, sed simplex rotæ curuatura cœlium apud Ægyptios indicabat. Ita enim apud Cyrillum legas libro nono contra Iulianum, quod præcipiti quidam ingenio pro Apfide Aspide transfulerunt. Huius picturæ eam Ægyptij tradebant causam, quòd cælum in circuitum assidue feratur.

F O R T V N A .

Vulgatissimum illud inter hieroglyphica, Fortunam nunc rotulæ, vt vulgus, nunc sphærae alicui, vt Cebes, insistentem pingere: siue vt eam rerum dominam ostèterent, qua etiam de causa Apelles eam in sedem collocauit: siue vt eius instabilitatem inde coarquant. Quin à volubilitate nomen etiam illi: nam quæ prius Fortuna à vorto dicebatur, digammi mox mutatione in *υ* affinem literam, quod in plerisque factum est locutionibus, in Fortunam abiit. Cuius præcipuum opus est, ima summis, & summa imis commiscere, rerumque omnium vicissitudinem inducere, cuius quidem vertigibus ergò *περὶ τὰ ἄνω* & *τὸ κατὰ ἄνω* Pindaro nuncupata. Nam si Fortuna proprium hoc habet vt vicissitudinum autor sit, quos modo claros effecerat, mox obscurat, fouerque desinat: quos verò premebat,

iam

A iam erigat, & illustres efficiat: quæque antiquissimus Hesiodus super his de Ioue dixit, iure ipsa suo propemodum administrat, quid in rerum natura mutabilitati huic & apertissimæ rerum vicissitudini magis simile reperitur, quam circuli rotæve motus? constant enim hæc primum, simulacrum, ex re ipsa, contrariis simul manētibus, & integris, curvo scilicet & concauo, ex hæte & moro, centro scilicet & circumferentia: ac simulac impelli cœperint, vna eademque linea, vti superius dicebamus, abit & redit, ascendit atque descendit, eodemque motu, quod primum erat, vltimam, quod vltimum, primum equat, vti nihil denique in vna re quapiam variantis excogitare possis. Vnde metitò dixerit Aristoteles, circulum miraculorum omnium esse principium. Id verò minimè prætereundum, Ægyptenses eiusdem mutabilitatis ergo Amorem atque Fortunam eodem in delubro venerari consueuisse. Constat igitur pilam atque rotam volubilitatis hieroglyphicum esse, & luculento apud Græcos epigramate Posidippi de Occasione, quæ idem ferè cum Fortuna officium exercet. Ea enim cur rotulæ insitat interrogata, Stare loco nequeo, respondet. Auguribus autem disciplinæ observatione proditum est, spheram æream de Cæsaris Maximini statua, quæ in vestibulo Regiæ locata erat Antiochiæ, excussam reperit Iouiano Imperatore urbem cum ingrediente, turbam quæ subsecuta sunt in eius perniciem, portentum habitam, quod aruspices rerum volubilitatē id significare asseuerarent. Et Constantius Imp. paulò antè quàm moretetur imaginari per quietem visus est, cernere se patris affigiem quæ pulchrum infantem offerebat, quem vbi gremio suscepisset, proiecit is longius spheram de manu ipsius Imperatoris excussam, quod temporum permutationem portendere, euentu minimè irritò ab aruspicebus responsum est. Quod verò dicebamus, Fortunam spheræ insistentem pingi solitam, apud plerisque variat huius argumenti species: vt in numo P. Septimij Getæ Cæs. sigillum ab altera parte est cum radio in læua, cum spherula in dextera, quam exporrigit, vti colossæ quadam manus abeucha in Capitolio habebat. Vidi etiam Fortunæ simulachrum pilæ insistentem cum nouacula, cum nauali clauo, & cornu copiæ: in qua, nouacula felicitatis indicat amputationem: pila facilem eius volubilitatem, vt passim: clauus, vitæ nostræ sub eius ditione cursum: cornu copiæ, bonorum largitionem. Sanè Plutarchus commentario de Fortuna Romanorum, Fortunam ait traiecit Tybri, positis alis, exutis ralaribus, abiecta instabili & vestigia fallente pila, ita Romam ingressam: quod indicium esset eam ibi constanter permanuram, neque aliò in posterum abuolaturam: illud scilicet Maronianum secutus, quod de Romanis ait:

*His ego nec metas rerum, nec tempora ponam.
Imperium sine fine dedi.*

TERRARVM ORBIS.

Q Vo pacto autem terrarum orbem pila descripta significent, rudi etiam innotuit plebecula. Orbem enim linea quadam, veluti finitore circulo dissectum, alterum quoque ex hemisphaerijs, quippe superiorei, quasi meridiano circulo producto diuidunt: à meridiano autem quasi coluri partem ad occidentem Solem vertunt, atque inde Asiam, hinc Africam & Europam intelligit, cum tamen potest terram *à ræ Ægyptu* dicant. Cuius vocabuli si vim simpliciter interpretemur, infinitam exponemus. At Ioan. Grammaticus Aristotelis interpres accuratissimus, *ορασηδὴ* mavult interpretari: omnino enim neque spheram, neque circulum finem principiumve vllm præ se ferunt. De figura verò terræ quàm variâ alijs atque alijs credatur, videndum apud Plutarchum libro de Philosophorum placitis altero. Sed nos in hoc antiquis feliciores sumus, quòd non vnusquisque testimonio, sed iam innumerabilium de visu referentium, vniuersum hunc orbis globam terræ marique & habitabilem & permeabilem accepimus, & quotidiana in hanc & illam partem supra & infra navigatione, manifestè sit in dies. Sed quod ad orbem nostrum attinet, videre est in Faustine numo quòdam spheram pro terrarum orbe positam: sibi enim Cybele leoninæ insidet sella, spheramque inter manum atque genu continet: inscriptio, quæ ad hanc rem facit, est, MATRI MAGNÆ. In numo Germanici Imp. Cæsaris Aug. Victoriæ spheram mouere videtur, in qua literæ, si p. q. r. quasi terrarum orbem Senatui populoque Romano adiudicatum iam esse significatè velle. Sanè autem Imp. Neruæ Cæs. Aug. spheræ S. C. adusa est, cum adiecto temone, quod orbis gubernationem dubio procul indicat. Et eodem significato Imperatori Vespasiano Aug. p. m. p. p. p. cos. vi. Vtrunque numo æreo signum idem dedicatum. Grati verò Imperatores qui Dis acceptum referent quòd regnarent, id deorum providentiæ adscribentes, rem numifuram monumentis testari sunt. Nam in M. Antonini Pij numo simulachrum muliebri videas, quod stans læua contum tenet, dextera radium, quo præiacentem pilam verset. Inscripção, PROVIDENTIÆ DEORVM. In altero eiusdem simulachrum idem læua manu baculo innititur, cuius apex in licium fleatit, læua pilam radio attingit, quasi eam versaturo, aut leges illi consistenti prescripturo. Inscripção, PROVIDENTIA. Eadem pila in manu dextera exporrecta in numo L. Veri Aug. cum inscripção, PROV. DEOR. TR. P. III. COS. At in Maximini, simulachrum cum cornu copiæ, radiòque in eius manu dextera pilam à pedibus versante, cum inscripção, PROVIDENTIA AVO. In Antonini verò Pij numo spheræ cum cornu copiæ, FELICITATIS adscripçãoem habet. Dicata etiam est cum iaculo, Philippi filio. Inscripção, PRINCIPI IUVENVTIS.

MUTABILITAS

Quod autem ad rerum mutabilitatem facit, non pila tantum, verum etiam rota in huiusmodi accipitur significatum. Psalmus enim LXXXIII legitur: Deus meus pone eos ut rotam: hoc est, tam facile felicem eorum statum conuertere, quam volubiliter rota ipsa conuertitur. Ita Euthymius, Eucherius, & alij.

DE ROTA.

Hic quoniam res ipsa nos ad rotam iterum reduxit, cum aliquot adhuc super ea reliqua sint significata, quæ distinctio sit in rotis primum enarrabimus, mox quæ ad significatum attinent exequemur.

DE ORVM ROTÆ.

Sciendum enim rotas plurifariam à radiorum numero distinctas esse. Nam quæ diis attribuuntur, octo radiis insignes figurantur: propterea quod rerum cœlestium motus in octauam vsque sphaeram, quantum humani oculi vis porrigi potest, obseruantur.

HUMANÆ ROTÆ.

Hominum verò rotæ sex tantum radiis compingi debent, tot enim sunt humanæ naturæ motus: in anticam, in posticam ingredi, vel retrocedere, in dexteram aut in læuam ferri, sursum aut deorsum ascendere, vel descendere.

INFERORVM ROTÆ.

Quæ verò Ixionis rota fertur, quatuor tantum radiis compacta fingitur: vnde Pindarus dixerit, *Ἰξίωνος ἄρουρ ἔμυ δὲ θεῶν*. In ea verò ita distinctus fingitur Ixion, ut manus singulæ singulis radiis affixæ essent, toridemque aliis pedes singuli. Qua de re apud Pindarum legas Pythiis, Ode ad Hieronem altera. Neruæ Traiani numus est, à cuius vna parte ipso pro suggestu populum alloquitur, togatus verò populus sublatis in cœlum dextris applaudit: inde in extremo margine metra est, iuxta cuius basim Nympha iacet humi fusa sinistro brachio supra rotam exporrecto. Sunt qui ex hoc Circum instauratum à Traiano interpretentur, quia rota circumagi videatur.

AQUA TRAIANA.

Sunt qui, ut mihi videtur, longè rationabilius aquam Traianam intelligant. Nympha enim humorem, humi præsertim fusa, dubio procul indicat: innixa verò rotæ, aquæ cursum non incongruè significare possit. Alibi vidi Nympham ipsam in eiusdem Traiani numis cum rota supernè sita, & inscriptione, VIA TRAIANA. quorum vtrunque artificiosè, maximeque propriè figuratum. Nam in via rota supernè voluitur: in aqua cursus ab imo est. Alius item numus eiusdem Traiani, in quo signum idem penè humi prosternitur, læua ramum frondibus vestitum, dextera currulem rotam iuxta genu tenens, sub basi cuius literæ sunt, VIA TRAIANA. S. C. circuncirca verò, S. P. Q. R. OPTIMO PRINCIPI. In alio, in quo eadem literæ circumductæ, aquæ ductus habetur in semicirculum fornicatus, idemque simulachrum humi fufum cum harundine infra, & literis in hunc modum dispositis.

VITÆ NOSTRÆ PROGRESSVS.

Sedenim VIA etiam sua habet significata in diuinis literis, quippe quæ vitam hanc quam viuimus indicat: vnde omnes à die natiuitatis ad extremum vsque viatores, hospites, & peregrini dicimur, utpote qui solum hoc extra patriam incolimus, vbi nulla consistendi firmitas, perpetua verò semper agitatio animi, vbi demum rerum aut sententiæ confidendum sit examinantis. Distinguunt insuper theologi viam à semita: per viam mandata ea peragenda intelligentes, quæ vniuerso mortalium generi data sunt: per semitam verò, quæ huic vel illi personæ ordini, collegio, nationi præcipiuntur.

THEOLOGIA.

Sunt qui per rotam currulem in diuinis literis Theologicæ doctrinæ hieroglyphicum intelligat, propterea quod rota ea terram ima tantum attingat superficie, reliquum in sublime tollatur, & aurigam animum semper terra procul ferrigat. Idem præterea est officium rotæ, quod & Theologi, ut scilicet à terrenis imisque rebus ad sublimium cœlestiumque naturarum speculationem attollatur, inde mox à diuinis ad humana descendat, quoque inter se vinculo colligentur ostendat: qui quidem est rotæ motus. Sed quoniam proprio commentario multa de vniuerso curru diximus ex diuinis literis, deque mysticis eius rotis, tunc cum terrestre iter eamus, Traiana procedemus via.

IMPERIORVM PRÆCIPITIVM.

Sed cur id dissimulem, quod in diuinis literis imperitorum præcipitiam per Rotam significari comperimus? & in hanc sententiam à Psalmographo dictum citamus: Deus meus pone illos ut rotam. Rota quippe posteriore parte attollitur, anteriore cadit. Posteriora sunt bona fortunæ, quæ quia nostra non sunt, ea nobiscum transportare non possumus, ideoque à tergo relinquuntur. Anteriora sunt æterna, & quæ non assidue comitantur, imò nos præcedunt, seque dices, quò progrediendum sit, exhibent. Impurus igitur & imperitus rerum, cum fortunæ bonis augetur, auctus retro

A retrò faciem quæ æterna sunt obliuiscitur atque ita fit vt anteriore parte neglecta, præceps eat: nam posterioris, quæ attolli videtur, admiratione captus, in quam rapiatur voraginem animaduertere nequaquam potest, atque ita præcipitatur.

DE QVADRATO.

B egregiè mobili figura ad maximè stabilem transire quodam veluti antipathia loco visum est, quippe vt vario eo delassatur motu, firmitatis istius occasione quietem aliquam aucuparet. De quadrangulari igitur figura differemus, quæ multipliciter descripta, multas identidem præ se ferit significaciones.

ANNVS SOLARIS.

QVarum prima illa est, quam initio commentarij super Iside terigimus, Ægyptios quippe duas anni rationes habuisse: vnã qua vertentem, CCC LXV, diebus, & horis senis, agnoscebant: alteram, qua Sotheos ortum quarto quoque anno quadrantis illis diei quatuor in vnũ contractis, obseruabant suppurationi huiusmodi respondere. Cùm verò iugerum cētum cubitis dimetirentur, quartam iugeris, quæ scilicet cubitis $x \times v$ claudabatur, pro sex horis quæ vnoquoque anno superabant accipere consueuerunt, ac perinde vertentem annũ intelligebant, cui quarta illa diei pars addita, quarto quoque absoluto, dies etiam vnus intercalaris ex quartis illis adauctus adiciebatur. Sed quoniam & hæc & alia multa superius super anni ratione differimus, ea repetere superuacaneum esset & importunum.

SAPIENTIA.

B Veluti verò Fortunam rotundo lapidi insidentem pingere veteres instituerunt, ita Sapientiam in quadrato statuebant: ex hoc hieroglyphico volubilem illam, vt paulo antè diximus, huius verò sedem firmam & inconcussam indicantes. Et nostri quadrata ligna quæ ad arcæ Noes fabricam parari diuinum iussit nomen, Doctores & magistros in Ecclesia significare dicunt, quorum sapientia inclusi intus populi conseruantur, & ab incuriantibus hæreticorum procillis muniuntur. Ex quadratis enim lignis construere debere nos Bibliothecam admonet Adamantius, non ex agrestitibus rudibus, & impolitissimis: qui ppe ex Prophetis & Apostolicis voluminibus in quibus solis vera continetur sapientia, vt pote qui vitis omnibus relectis excisisque, quadratum vitæ iustioris tenorem & ex omni parte libratum præ se ferant.

MERCVRIVS.

C Vnque apud veteres Mercurius sapientia Deus haberetur, Hermæ illa apud Athenienses fieri solita, quadrati quippe lapides, quos tum in priuatarum, tum in sacrarum ædium vestibulis ponere consueuerant, vt significaretur, rationem & veritatem perinde vt forma quadratâ rectam semper stare. Nam rationis & veritatis Deus Mercurius antiquis erat.

I V P I T E R.

A Pud Arcadas non Mercurij tantum, sed & Iouis & aliorum deorum simulachra quadrantalia fieri solita, Pausanias autor est, nempe vt eorum inde stabilitas significaretur. Iupiter enim ipse manens stabilis, dat cuncta moueri, vt veteres poetæ canunt. Nam & Hermais à firmitudine nomē, quod herma fundamentum sit.

VIR PROBVS.

C QVantum verò pertinet ad virtutes, quadrata forma virum ea de causa probum dicimus, quod cubica figuræ species quoque versum iacta versatâque fuerit, recta semper consistit, quatuor lineis, & totidem angulis semper insignis. Hinc illud, *αγαθὸς ἀληθὴς καὶ τετραγώνος ἀνὸρ ἴσθης*. Quadrangulus reuera probus, nullique obnoxius vituperationi, quod tangit Aristotel. Ethic. primo. Et ad Theodectem 111, quadratum simpliciter virum per translationē dictum autumant, & perfectum significare. Sanè quidem cùm tres in corporibus staturæ considerētur rotunda, quadrata, teres, humanum corpus quod à pistoribus & statuariis commendetur, sex & sexaginta digitos excedere non debet, quippe quod quatuor cubitorum altitudinem æquet: & quatuor & viginti digitos cubito adscribi, suo commentario probatum est. A quatuor igitur cubitis quadratum corpus denominatum, quod laudatissimæ staturæ sit. Infra horum digitorum numerum, quos fortè ab vniuscuiusque corporis proportione accipimus, quo quis magis contrahi, ac propensum desiderè videtur, eo magis ad rotundam speciem accedit: & corpus illud Rotundum appellari potest, quod digitis a liquor est quadrato breuius, vel cuius altitudo extremos brachiorum quammaximè porrectorum digitos non exæquat. Teres verò, cuius proceritas supra sex & nonaginta digitos ascendit, altiorve sit eo mensuræ modo, quem vti dictum, ex porrecta brachia designant. Staturam hanc alij Oblongâ, alij Gracilem appellauere, & rotundiorem illam obesam dixerunt. Cornelius Celsus corpus illud habilissimum dicit, quod quadratum est, neque gracile scilicet, neque obesum. Nã longa statura, vt in iuuenta decora est, sic maturiore conficitur senectute: solere enim homines huiusmodi supra modum mox incuruari, tã philosophorum rationes, quàm historiarum exēpla ostendunt, si quæ cotidie oculis offeruntur minus animaduertimus. Et Antoninum Pium eiusmodi fuisse tradit Iulius Capitolinus, vsumque eum ad emendandum vitium tabellis ex tiliâ, quibus pectus ad sustinendũ pondus astrictũ fasciis obligaret.

CL A

CLARI VIRI.

Quod tamen de certa hominis altitudine dictum est, non negarim proceriores statuas iis erigi solitas, qui vel victoria aliqua, vel preclaris aliis facinoribus supra reliquorum mortalium gloriam euecti sunt: vt Diagora Rhodio Olympionice statua decreta est quinque supra quaterna cubita digitis. At Damageto eius filio paterna minor vno, ceteris maior digitis quatuor. Sunt qui habitam in his rationem putent, vt recta proportio oculis representaretur, quoniam huiusmodi statuarum in columnas sublatæ, dum suspiciuntur, nisi naturæ longitudinem excedant, in monstrosam quandam obesitatis speciem declinatæ videantur, spatio fallente oculo. Sed vt hoc non negarim, ita etiam plures statuarum ordines fuisse, non ignorandum dixerim, pariles quippe, magnas, maiores, atque maximas: alias benemeritis & sapientibus viris, alias Regibus, Imperatoribusque, aliis heroibus, Diis alias fieri solitas. Sed in iisdem ipsis statuis non ea mensuræ consideratio, qua de nos agimus, perpenditur, cum in illis sua cuique proportio adiudicata esset, qua opus perfectissimum redderetur. In ratione verò nostra cum Obesum, quadratum, aut procerum corpus dicimus, rationem eam inspicimus, quæ ad digitorum & numerum & proportionem quadret, vt hæc ab illa distinguatur. Hinc illud apud Tranquillum intelligi potest de Flauij Vespasiani habitu, quadrata: & quod apud Palladium est, Sint boues nouelli, quadratis & grandibus membris.

MULIEBRIS STATURA.

Quoniam verò decet muliebrem habitudinem graciliorem esse, atque ea de causa matronales virginalesque columnæ: quarum ratio ad humani corporis similitudinem primum excogitata, fuit, proceriores quam Doricæ, quæ viriles nuncupantur. Hinc fit, vt quæ virum decet quadrata, facies & habitudo, dedecet mulierem: & qui virum probum Quadratum dicimus, mulierem Quadrantem, & quadrantariam. Alia tamen ratione prostitutam intelligimus, de quo apud Plutarchum in M. Tullij vita, & apud Tullium oratione pro M. Cælio: quod non à corporis dimensione desumptum, sed ab exigua ea stipe, qua parabilis habetur. Sed enim Sicili ad hæc vsque tempora meretrices vulgò Quadratas dicunt: eisdem Itali reliqui, vel ab obsequio, vel ironice, Bonas feminas appellitare consueverunt.

ROMA VETVS.

ET Roma olim quadrata, eaque specie primum ædificata, diuque permanit vt quadrata Roma diceretur, præcipue locus in palatio ante templum Apollinis, vbi reposita erant quæ boni omnis causa in vrbe condenda adhiberi solita, Saxo autem munitus erat in speciem quadratam. Eius lo ci meminit Ennius eo versu,

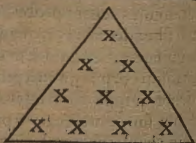
Est nunc, & quis erat Romæ regnare quadrata.

D E M E T A.

Am metarum pyramidumque ratio nos appellat, quarum significatâ referamus: & quoniam & quadrangulares & triangulares metæ reperiuntur, de quadrangularibus prius dicere incipimus, argumento eo, quod præ manibus erat, inuitati.

FINIS.

Finem hæc aut operis consummationem, absolutumque modum ostendit: si quidem myrias, qui decem millium numerus est, metam astruit. Numerus verò is ab vnitatibus multiplicatus, & maximus, & perfectissimus est, adeo vt sumpto ab vnitatem principio, sit in myriadem finis. Pyramidis enim basis, vt apud Philonem est, longitudine pedum centum, ac totidem latitudine constituitur, quibus iuxta quadrati naturam multiplicatis, in quem diximus numerum resultat: quæ quia perfectissimum esse dictum est, finem itidem & exactum opus meta, ex ter multiplicato denario constituta, significare dicitur. Decadis autem vis est quaternarius numerus: secundum enim compositionem à monade ad quaternarium punctis in vnum contractis ac supputatis, decas fit. Decies autem decem, centum: decies centum, mille: millia decies, summa perfectissima. Ad stipulam huic perfectioni architectorum etiam commensus, qui perfectionem in denario, quem antiqui *tridoo* appellant, collocauerunt. Et Romulus, non ille quidem inter pastores, vt putat vulgus, educatus, sed Stabius oppido non incelebris literis instratus, & vt Plutarchus attestatur, liberalibus artibus & disciplinis eruditus, ad eam quæ subsequuta est felicitatem ausu minimè temeraria via sibi ad-

perita, confirmatis iam rebus regnoque iam constituto, quæcunque fecit & instituit, denario finiuit numero: vt puta senatores in x decurias, vrbe in curias x x, in totidem decurias equites Principes

Principes hastatos & peilanos denario finiuit. Annamq̄e demum in menses x terminauit, quod ad nostram vsque diem tributo militibus erogando perdurauit. Addunt nonnulli, non temere esse denarium numerum tam pedum quam manuum digitis attributum, & os capitis à mento ad frontem summam, & manus palmam ad medij vsque digiti summum, mensura decies repetita, perfectam cuiusque hominis altitudinem dimetri. Quod verò Mathematici, qui altius philosophantur, numeri perfectionem alij in senario, alij in septenario posuerunt, alterius est considerationis, quam in Digitorum cōmentario delibauimus: sed ad hos numeros illa nihil attinent. Huiusce perfectionis ergo Ægyptij, reges suos, qui mortales reliquos gloria præcessissent, honorare metis & pyramidibus, quæ sepulchris eorum superponerentur, consuerunt, de quibus cū pleni sint historicorum libri, neque plura super Ægypti rebus miracula celebrentur, quam notiam huiusmodi amplitudines, aliquot etiam ad hanc vsque diem perdurantibus, rem adeo morum verbosius profsequi superfluum existimaui, si vnum illud addidero, Nazianzenum minimè respuere eorum opinionem qui pyramides eas in Ægypto celebriores ab Iosippo Hebræo exædificatas putant, vt frumentari conditoria essent: & nomen rei consentire dicit, quod *πυρρον* triticum vocant. Nam & apud Stephanum, in iis quæ Hermolaus Byzantius compilauit, legas dictas eas *ἀπὸ τῶν πυρρῶν*. Sed fabulam subiungit, *ἡ ἐκείνου ἀναρχῶν ὁ βασιλεὺς ἐπίδειξαι ἐπιήσας σίτου, καὶ τὴν ἀγροπύου*, à tritico scilicet quod vndiq; congestū Rex eò contulerit, penuriæq; Ægyptū affecerit, cū Iosippi consiliū salutare fuerit, ne mortales fame, quæ per tot annos futura erat, absumeretur. Illas porro vulgus adhuc Granaria Pharaonis vocat.

DE TRINO.

Nter hieroglyphicas has imagines, & trinum, triangularemque pyramidem nonnulli adnumerant, cuiusmodi obelisci bases aliquot Romæ vidi: quod mysterium enodare, etsi profundioris ingenij, altiotisq̄e disciplinæ opus esse non ignoro, in quo omnia, ad hoc vsque tempus ingenia præstantissima defatigata sunt, non absurdè tamen me facturum existimo, si modicum quid vmbrae ad commenti huius rationem ex philosophorum Theologorumque vetustiorum dictatis pro re nata breuiter tetigero.

TRINITAS RERVM.

Res aiunt hi in rebus vnitates considerari, ita tamen mutuo connexas, vt ab vnitatis simplicitate minimè discedant. Est enim primum ea in rebus vnitās, qua vnumquodque sibi est vnum, sibiq̄e constat atque cohæret: cui quidam ex veteribus adeo fauere visi sunt, vt numerum ex natura rerum amouere cogitarent. Est ea secundò, per quam altera alteri res vnitur, & per quam demum omnes mundi partes vnus sunt mundus. Tertia atque omnium princeps, est, qua totum vniuersum cum suo opifice, quasi exercitus cum suo duce, est vnum. Adest tripartitò considerata vnio hæc vnicuique rei per suam vnā simplicem vnitatem, deriuatam ab vno illo, quod & primum vnum, & trinum simul, atque vnum est, à Patre inquam, Filio, & almo Spiritu. Nam & Patris potestas omnia producens, suam omnibus largitur vnitatem. Et sapientia Filij ritè omnia disponens, omnia inuicem vnit & copulat. Mox Spiritus amoris sui vinculo ad Deum omnia conuertens, totum opus opifici, nexu charitatis adiungit. Hinc illud Deo inditum amoris cognomentum, quo mortales affecti, primò Deum ipsum supra nos, supraque omnia diligere debemus: secundo loco nos ipsos, tertio proximum, sicut nos ipsos.

C V E V S.

Accedit huc Cubus ex trigonalibus figuris, quatuor compactus triangulis, cuius hieroglyphicum est *SVPREMVM NVMEN*. Nam cū in Mathematicorum dato punctum referatur ad monadem, linea ad dyadem, vtpote quæ ab aliquo tendat ad aliquid: superficies verò sit ternarius, qui figuras inter rectilineas principium habetur, ac quoddam veluti elementum, inde si corpus solidum conficiatur, cubus erit, triangulis quippe quatuor rectilineis in corpus vnum coagmentatis atq; compactis: ita prima pyramis inter solida emicat, cuius basis, tres ostentat angulos. Quartus in ipsius figuræ summitate positus, vt numinis formam, ita & nomen apud Pythagoricos accepit. Addunt Magi, simplex quoque triangulum æquilaterum diuinitatis indicium esse, siue rerum cælestium effigiem, vtpote quod sit sibi ipsi æquale, difficulter moueatur, & ad malum declinare non possit.

I V S T I T I A.

Vt verò trini prosequamur significata, ternariū veteres, vt alibi etiā ostendimus, iustitiæ dedicauerunt, vt de pythagoricis disciplinis Plutarchus ait. Iniuria siquidem afficere, neque non affici, cū extrema sint, & idcirco vitiosa, iustum æqualiter vtrinque reductum in medio residet. Sanè Pythagorici non numeros tantum, verum etiam figuras deorum nominibus dedicauerunt. quippe qui triangulum æquilaterum Mineruam appellabant: Verticigenam & Tritogeniam propterea, quòd tribus perpendicularibus lineis ab angulis tribus disscetur,

Quòd

MINERVA.

Quòd verò pertinet ad Mineruam, trigeminam eam nonnulli faciunt, propter anni tempora, quæ ut sæpe dictum, apud Ægyptios tria tantum fuere, quippe, Ver; ætas, & hyems. Huic etiam tertium vniscuiusque mensis diem dedicant, cum à Lunæ coitu mensem auspicantur, ut Sthenis autor est. Pallas enim, vt in eorum est theologia, die tertia orta est. Et eandem & Pallada & Lunam plerique interpretantur. Hæc verò non prius quam tertio à coitu die se videndam exhibet. Quamquam non desunt qui Tritogeniam ea de causa dictam asserant, quòd è Iouis capite orta prædicetur: Tritò enim Bæotiorum lingua caput appellatur. Sanè Diodorus Pallada æreæ esse dicit, eumque incorruptibilem, eaque de causa & virginem deam, & Iouis è vertice editam, confictum esse. Ad hoc facit Horatianum illud:

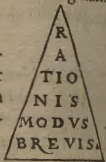
Proximos illi tamen occupauit

Pallas honores.

Nam cum ær tertium ex elementis locum obtineat, Æthæ, quæ pro Ioue accipitur, omnino proxima est, & ternarius illi numerus rectè datur. Missa facio quæ multa & varia de palude Tritoniæ Græci fabulantur. Sed illud minimè dissimulatum, quod Democritus dixisse fertur, Pallada Tritoniam ea de causa nuncupatam, quòd præcepta tria ad humanam vitam bene beatèque degendam necessaria proposuerit, bene quidem consulendum, rectè iudicandum, iustè denique agendum. In quem terminum omnis disciplinæ sanctioris finis dirigitur. Meritò igitur ternarius, & triangularis figura ea, quæ lineis æqualibus describitur, & Palladi est, & iustitiæ digna.

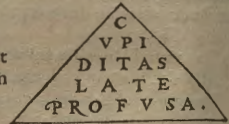
HUMANITAS.

Sunt & alia figurarum triangularium significata, quæ Psellus libello De dæmonibus interpretatur. Ea libenter apponam, quia cæteris hieroglyphicis videntur minimè dissimilia. Æquidnetem enim humanitatis symbolum aiunt: quod quidem vna breuiori linea descriptum, indicat rationis modulùm contractiorem esse, ac perinde multa effugere, quæ percipi non possint.

MORVM DISSOLVTIO.

Vel si vna sit linea latiorè productiorèque, aberrare significat ab institutis, & à recta via, & plus æquo indulgèri quædam cupiditatibus.

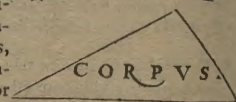
CORRECTIO.

Quæ tamen lineæ si notentur contractæ ad aliarum normam, ostendit, ex perperam actorum pœnitentia vitæque solutioris correctione, fieri nos. posse longè meliores quam antea cta vitæ fuerimus.

DEMONIACA NATVRA.

Scalenus autem dæmonum & malarum potestatum figura dicitur, vsque ad eò inæqualis est, & à bono & æquo remotus. Componitur autem ex senario numero, sed imperfecto, qui corporeis, & mundi huius inferioris rebus obnoxius est, quòd in eo circumscriptiones corporeæ sitæ sunt: per eumque mundus hic inferior compositus esse imperito eo seculo putabatur. Ideòque aiunt sex genera dæmonum infra lunarè globum inueniri: quorù primum per sublimiorem aëra vagari tradit, *LELIVRON* appellatum, quasi velint igneum significare. Secundum aëreum, quòd in crassiori nebulosaque regione sedem habeat. Tertium terreneum. Quartum aquatile vel marinum, à locis & regionibus in quibus oberrant, & quarum curam gerunt. Quintum verò subterraneum, quòd vel noctu, vel in puteis, & antris, & huiusmodi locis frequenter appareret: ne antrum Nuriæ fabulosum esse credamus, aut quem Diui Patricij puteum in Hybernia memorant. Nam & Cumis & aliis plerisque locis responsa in antris dari solita, totius antiquitatis testimonio persuasum est. Sextum & vltimum est lucifugum, imperscrutabile ac tenebricosum penitus, algorique perpetuo damnatum. Id verò dæmonum genus modis omnibus mortales infestare creditur, Stygiosque latentes haustos spargere, vnde calamitates, pestes & famès consequantur. Adduntque huiusmodi rerum periti nomina, *Aetæum*, *Megalesium*, *Ormenon*, *Lycum*, *Nicon*, *Mimona*, *Alastoras* alios, alios *Palamæos* appellatos, à quibus omnia in homines incommoda congerantur. Sed hæc fortè plus nimio homini sublimium rerum cupidissimo, cum *πάρεργα* futura sint omnia quæ de dæmonibus loco hoc afferre oluerimus. Multiplices tamen eorum figuras & apparitiones, variis rerum & animalium imaginibus conspicuas, toto opere, vbi hieroglyphicum tale aliquid deponat, minimè dissimulauimus.

PIERIVS VALERIANVS AD IANVM VITALEM
PANORMITANVM, DE IIS QVÆ PER VESTES

aliquot significantur, ex sacri Ægyptiorum
litteris.

LIBER XL.

Non parva quidem de causa, Iane mi iucundissime, Leo X. Pont. Max. quamprimum tuum de Trinitate poemã legi, ingenio & eruditione tua delectatus, pietatẽ que in primis commendata, & præclarã tibi munera dari iussit, in quibus fuit & Palatina vestis ornata, ut inter amicos admissum esse, & virtutis & optimarum artium ergo, omnibus innotesceret, tuq; ad disciplinarum studia in dies magis incitavere. Quæ mihi tam iucunda acciderunt, ac se omnia & iis longè maiora in me collata essent, quã totã annos amore erga me tuum habuerim exploratissimum, quemq; ego semper ob summum ingenium, suavisimorũ mores, singularem animi tui integritatem, fratris loco dilexerim. Itaque cum ex remuneracione huiusmodi, quæ tibi obtigisset, magnam ego letitiam concepissem, incensus ego quòque sum tantĩ Principis æmulatione, ut ipse quoque grato erga te animo essem, pro voluprate ea, quæ me tuo de commodo, addam etiam honore, affectum sentio. Qualescunque igitur essent opes meæ, ex iis aliquid ad te mittere decrevi. Atque ubi horrea aperuissẽ, vestes aliquot hinc tibi deprompsi, non eas quidem Luculliano sumptu magnificentiaq; comparas, neque Milietis, sed materia admodum parca, iuncto quippe omnes papyraceo, ut facile contemni possent ab iis qui nostri temporis luxum deliciaq; consecrantur, quibus nil facere videtur ad cultum, nisi quod carissime vanerit. Viscunque tamen, habenda tibi sunt quales quales fuerint, quas si fortis in conspectu viti vererẽdã habere, certe, quæ tua est moderatio, domi tibi usui esse poterunt. Non enim puto te ita repẽdit superbum euassisse, ut quamuis Pontificia in purpura tibi meriti placeras, si quid tamen manibus meis elaboratum acceperis, id sis aspernaturus. Sed iam quid hoc sit supellectilis, explicemus.

DE PILEO.

QUAMADMODVM in vnaquaque re nihil est capite prius, ita vestium aliquot significaciones dicitur, à pileo, quod præcipuum est capitis integumentum, conuenienter inaequum.

Nimirum verò is apud Græcos nobilitatis indicium fuit, huiusmodi causa Vlyssis caput pileatum fieri solitum autuãant, quod magna scilicet ab veroque parente nobilitas illi obtigisset. Nam apud Ouidium eam ita in Atacem oggerit:
*Nam genus & præuocis, & quæ non fecimus ipsi,
Vix ea nostra voco: sed enim quia retulit Ajax,
Esse Iouis pronepos, nostri quoque sanguinis auior
Iupiter est, totidẽque gradus distamus ab illis.
Nam mihi Læertes pater est, Acrisius illis;
Iupiter huic: neque in his quisquam damnatus & exul.
Est quoque per matrem Cylleuius addita nobis
Alteræ nobilitas: datus est in utroque parente.*

Quod verò Castorum quoque capita pileata pingentur, nil aliud sibi velle tradunt, nisi vt indicio esset, eos fuisse Læones. Hos verò pileatos pugnare mos fuit, quod indomitum animum aduersus barbaros Reges & tyrannos significacione libertatis ostentarent. Quis que aliquot abhinc annis Venetias confugerunt Græci, extorrens à Turca facti, nobilitatem suam & ingenuam libertate vnanimiter pilei illius sui gestacione profitetur.

PASSIM enim in numis videas pileum ipsum cum inscriptione LIBERTATIS, vt in NUMO TIB. CLAVDII, in quo similitudinem est dextera pileum gestant, iunctam expallam habens, cuius inscriptio est, LIBERTAS AVGVSTA. In Antonini itẽ numo pileus à manu dextera pendet, laua hastam tenet, inscriptio, LIBERTAS COS. FITI. Sed in Caracallæ numo libertas ipsa præter virgam & pileum, stellam etiam habet ante frons. Aliter Liber-

NOBILITAS.

LIBERTAS.

KK

ratis argumentum figurabant per figilla quatuor, expeditis pedibus gradientia, quorum secundum & quartum fascēs & secures alligatas gestarent, cum inscriptione, BRVTVS. Vnde apud Virgilium legas,

*Animamque superbam
Vltoris Bruti fascēsque viderereceptos.*

Ab altera parte femineum caput est, cum inscriptione, LIBERTAS. Sed hoc nimirum in historiae memoriam, quod exactis Regibus, partaque libertate, Consularis magistratus annuus autore precipue Bruto sit constitutus.

LIBERATORES PATRIÆ.

Quod verò in alterius Bruti numismatis cernere est pugiones duos adiecto pileo, Dion ex hoc Brutum & Cæsium patriæ liberatores indicari dicit. Nam pugio eadem patratam omnino significat, pileus verò libertatem. In numo quodam argenteo venerandæ antiquitatis obseruati feminea capita ab utroque latere singula, simplici quodammodo capillos collecta, in quo nihil aliud scriptum quam LIBERTAS. In numo Ser. Galbæ simulachrum est cum iaculo & pileo, cuius scriptio est, LIBERTAS PVBLICA. Eadem in Neruæ numis aliquot habentur. Apud historicos legas seruos nonnunquam ad pileum vocatos, vt apud Liuium XXXIII. Postero die serui ad pileum vocati: hoc est, promissa concessæ seruis libertas.

SERVILIS IMPROBITAS.

Secus verò intelligendum de seruo pileato. Nam cum imposito pileo venundabantur, nequam & improbum esse seruum innuebat: significabat enim venditorem dominum nihil super eo polliceri velle, quod postmodum ad præstandum cogi posset, exoluebaturque ita se ab omni vinculo, quod posset ad redhibitionem trahere: de quo vide apud Cælium Sabinum, & alios.

THEODOSIANI.

Præstandum etiam erat trium ordinum Theodosianorum insigne, sub militum Præsentialibus, Sarentium, qui dimidium quique simulachrum humanum in clypeo gestabant, idque manibus ab utraque parte porrectis, quorum dextera vinculum, sinistra pileum prætendebat, quasi vellent inuenire, contumacibus se vincula iniecturos, obsequiosis libertatem donaturos. Sedenim de primis Vulpis commentario diximus.

SECUNDI THEODOSIANI.

In eodem Canone, quæ apud insignes Massæos Rômæ vidij gestamen erat, luteus taurus ad viridantis monticuli radices pictus: in summo verò collis vertice dimidius Æthiops dextera manu lororum, leua pileum prætendebat, pallsis hinc & inde manibus: id ipsi quoque indicantes, in sua esse manu captiuos facere, & libertatem indulgere. Gestabant insigne hoc secundi Theodosiani. Ipsa verò patriæ facies hyacinthina, quasi cæli colorem præ se ferebat.

TERTII THEODOSIANI.

Erant & tertij eiusdem nominis, eiusdemque ductoris, quorum parma in hunc modum facta præferebatur. Margo hyacinthini coloris circulo aliquatulum lato circumductus, sub quo alter contiguus angustioris spatij: inde facies mediæ rubra, ab ima cuius parte albus erigebatur cippus in angulum supernè desinens, qui Lunæ speciem, cornibus sursum versis sustentabat. In medio parmæ insidebat Lunæ albus identidem circulus, cuius centrum latè sursum nigri coloris erat. Supra circumlum hunc album ostentabatur in medio sursum Æthiops eodem modo quo superior manibus exporrectis, eadem dextera loro, sinistra pileo munitis. Illud addam, eos Imperatoris triumphantis curram pileatos sequi solitos, qui fuerant & seruitute manumissi.

TRIPLEX LIBERTAS.

Animaduertendus apud Aufonium locus, eo versu,

Triplex libertas, capitisque minorio triplex:

quod nonnulli legendum arbitrantur, Capitis minorio triplex, pro tribus pilei speciebus, vel tripliciorum conditione, qui pileum assequerentur. Sedenim minorio, vt inferius ostendemus, longè castior est lectio. Quod verò attinet ad libertates, treis manumittendi rationes erant. Prima, qua maiorem & iustam libertatem consequerentur, ita vt etiam ciues Romani fierent. Altera, qua Latini fiebant, ex lege Iulij Nôrbana. Postrema, qua in ordinem dedititiorum ex lege Ælia Sentia adscribebantur. Treis has manumittendi species tangit Boëtius primo Topicorum commentario. Apud Tacitum duas tantum institutas reperias. Quas verò Boëtius enumerat, sunt, census, vindicta, testamentum, de quibus apud Iurisconsultos copiosius. de his Plautus, Cæsina: Tribus, inquit, conduci non possunt libertatibus, quin ego hodie illis comparem magnum malum.

FLAMINES.

Sanè pileus apud Romanos sacerdotij symbolum semper fuit. Nam Flamines à Numa constituti, quasi pileamines dicti: quamvis nonnulli arbitrentur à Flammeo, quod est capitis tegumentum, appellatos. Nam & insula, & mixta, & amictus alij atque alij sacrificulis attributi: Sedenim vt in sacerdotio pileum præstare fateamur, Fabij Pictoris autoritas facit, qui Flaminem ait non posse esse sub dio sine pileo, sub tecto autem, vt libebat: quem quidem morem in sacerdotio etiam nostro seruati

Auari nemo non videt. Domo enim prouchi præfulem sine pileo, nefas habetur.

HIPPOCRATES.

A Nec alias autem antiquorum statuas Hippocratis imago pileata celebratur, eoque habitu multatis locis erecta. Ex eo nonnulli hieroglyphicè interpretati sunt partem eam custodiendam, in qua, tanquam in domicilio, princeps animus resideret, totaque intelligendi vis collocata esset. Alij ex Græcis solam hominis nobilitatem inde intelligi volunt, utpote qui cognationem ab Apolline & ab Hercule traheret. Nam eum ab Æsculapio oriundum senatus Atheniensis testatur est publicis etiam monumentis. Id verò si ad libertatem referamus, cui potius Liberatoris nomen accommodare debeamus, quam illi, qui tot mortalium corpora morbis tot obnoxia liberauit, & bonæ reſtituit valetudini, sitque humanæ incolumitatis Autor appellandus, si merito eum titulo honestate voluerimus? Non desuere tamen qui rem malignè admodum interpretarentur, & quod illi honoris causa datum erat, modò caluitium, modò imbecillitatem capitis, modò quid iis inanius tradiderint inde significari. Quod quidè de Pericle memoriæ proditum est, qui ea de causa pileo uti cõsueuerit, quia capite esset supra modum acutiore, vnde ab æmulis *σχοινοκεφαλος* appellabatur. Hinc etiam, ut alibi diximus, statua eius cum caside posita Formam tamen hanc, quæ dedecori nonnullis adſcribitur, Genueses honorificam, & ad eò ingenuam ducunt, ut obstetrices statim nato puero nihil diligentius cõrent, quam infantuli eãpat tenerum, palmis, digitorum complexu complicatis, adstrictum producere, & fasciis colligatum, donec solidius fiat, conseruare.

FORMA PILEI.

Antiqua verò forma pilei est, quam Lucianus in *Dipsade* describit, dimidium quippe corticis alciuius oui. Nam apud Garamantas ex struthiorum ouis singulis in æquas partes dissectis, bini fiunt pilei. Tanta ibi est eius oui magnitudo, eoque capitis tegumento populi illi sibi plurimum applaudunt. Ea potè pilei figura est in numo, quem Imper. Gordianus Pius Fel. Aug. cõsist, cum signo ab altera parte, cuius læua hastæ toto cubito surrecto inniuitur, dextera pileum ea qua dictum est forma prætendit: inscriptio, *LIBERTAS AVG.* Nò negarim tamè in aliquot monumentis, vbi signa maiora sunt, extremum pilei marginè paululum sursum versus inflecti, ut in statu is aliquot obseruauimus, præsertimq; Mercurij. Sed & numismata pleraque eam penè speciem ostendunt. Variatum autem apud has & illas nationes, ut alij marginem dilatarint, tam pluuiis amolindis, quam sereno vmbriſ captandis: alij cauum partem præserint, alij altè sustulerint, eamque acuminatam alij produxerint, alij planam esse maluerint. Neque tamen nescius sum pilea apud Romanos ex lacernis cæsis consui solita, quod & apud Papinium & Martialem habetur: quem morem longo antiquatum tempore, nostra ætas reuocauit, pileaque elegantissima ex consutis panni frustulis quatuor, tam ad ornatum capitis, quam etiam ad vmbellæ vsum fecit: non ea tamen oui singula dimidij speciem referentia, sed quatuor veluti costis ad quatuor instar mundi cardinum assurgentibus diuisa, ita tamen ut quarta desiderat in plicam, quasi polum describat, quem

Sub pedibus Styx atra videt manesque profundis:

argumento, nos cœli semper memores esse debere, cuius figura quadam capita contegamus. Sacerdotes verò hoc plurimum vtuntur capitis tegumento.

DE INDUMENTIS.

C Vantum verò ad reliqua pertinet indumenta, cum multi materiam eam pertractarint, nobis non est consilium singula recensere, sed pauca admodum quæ vel remotiora, vel ab alijs diuersa videbuntur, & aliquid sapiant hieroglyphicum.

ROMANVS.

Missam itaque faciemus togam, cuius figuram Quintilianus satis explicauit, cum nulli non innotuerit per eam ita Romanum ciuem indicari, quemadmodum per pallium Græcum hominem. Vnde Latinæ Comædiæ, in quas scilicet Latinæ personæ inducuntur, Togatæ vocitantur: Palliatæ verò, quæ per Græcas personas aguntur. Sed hoc Virgilius explicauit, cum dixit:

Romanos rerum dominos, gentemque togatam.

CIVILIS.

At eum quidem Romanum per togam intelligebant, qui ciuilia negotia tractaret: siue, ut dicitur Horatius, ciuilibus vndis mergeretur. Vnde Martialis: *Toga rara, mens quieta.* Nam Marcellus vestimentum eam esse tradit, quò amicimur in foro negotiaturi. Cæterum toga non solum viri, sed etiam sceminae utebantur. Varro de vita populi Romani, ut apud eundem citatur, de togis loquens: Antè enim olium fuit commune vestimentum, & diurnum, & nocturnum, & muliebres, & viriles. Hinc apud Propertium legas:

Stuè togis illam fulgentem incedere Cois.

Tertullianus etiam notaretur, quòd indumenta Romana fastidiret, pallioque potius vir tantus uteretur homo nimis ambitiosus, causam tueretur suam, cuitareque se eo habitu & impensam & incommòdum responderet, cum toga vestis sit admodum onerosa, ait enim: *Conscientiam denique tuam peto gabo, quid te prius in toga sentias, indurum, an ne onustum? habere vestem, an baiulare?*

KK 2

QVoniam verò ea quæ domi fieret reipublicæ administratio, vel ciuili vitæ negotiatio, longè diuersa videretur à bellicis negotiis, inde factum vt pro pace nonnunquam toga acciperetur, quippe cum de ea vitæ ratione dicatur, quæ pertinet ad forensia.

Sed Sagum eum militare omnino sit indumentum, cuius scilicet vsus expeditiorem ad itinera & negotia hominem reddit, pro bello poni solitum. Ita arma togæ opponuntur, de quo celebre illud Ciceronis dictum: Cedant arma togæ. Nam ad hunc vsque diem nationes pleræque præsertim Galli, viros militiæ deditos breuis indumenti vocabulo designant, eum sacerdotes, legum professores, ac negotiis ciuilibus deditos, longæ vestis nuncupatione describant, ita duplex hominum genus distinguentes, quemadmodum veteres per togam & sagum variâ hominum studia significabant. Facit ad hoc Tullianum illud ad Cæsarem iuniorum lib. Epistolarum primo: Prædic nonas Febr. cum ad re literas manè dedissem, descendi ad forum togatus, cum reliqui consulares sagati vellent descendere. In Canone autem illo, vt hoc *ἄλλο τῶν ἀσπίδων*, non importune tamen inseramus, qui apud Maffæos Romæ haberetur, De Militum Romanorum ordinibus, nuncupationibus, vexillis, & gestaminibus, ad Theodosium & Valentinianum inscripto, latæ de Thoracomacho indumento laneo Lybicus pellibus cooperto mentio est. Sed vsitatissimus semper fuit corij vsus in militaribus tegumentis. Hinc apud Maronem nonnulli,

Lupi de pelle galeros

*Tegmen habent capiti: vestigia nuda sinistri
In situere pedis, crudus tegit altera pero.*

Tunica autem, plebecula signum erat, eaque etiam serui utebantur. Vulgatissimum enim est, per Tunicatum, aliquem ex Romana plebe significari. Vnde Horatius:

Vilia vendentem tunicato scruta popello.

Quæ verò esset tunicæ species, Nonius explicauit, cum sine manicis eam esse dixit: & plurimum talarum nec manicas esse ostendit, indumentum aptum ad opera faciendam: eaque genus ætj propemodum neficia erat. Hinc Virgilius vulgo gratulaturus, manicatos irridet, vt potè minus idoneos qui bella, negotiatiue, aut artes villas tractent. Numanum enim Latinum hominem sui generis strenuitatem iactantem, & inbelliam Phrygibus obiectantem, ita loquentem inducit:

Et tunice manicas, & habent redimicula mitra.

Sed vt antiquiora repetamus, Atheniensium institutum fuisse Pausanias tradit, vt Ilithyæ simulachra ad imos vsque pedes contingerent. In diuinis verò literis tum tunice, tum color eius hieroglyphicè consideratur. Pontifex enim præter interiorem tunicam, quæ fit ex lino, materia quippe terrestri, Podere etiam vel hypodyti dicamus hyacinthino induebatur. Cælestis enim color, dubio procul est hyacinthinus, monumentum quæ est cælestia demum meditanda, cælestia tractanda, cælestia discutienda, totamque mentis agitationem circa ea quæ cæli sunt exercendam. Sunt verò interpretes qui non Hypodytin, sed Epandytin edidere, quod indumentum signat quod superinducitur, nimirum enim hypodytis interio est tunica, quæ primam nostram indicabat generationem, vt apud Hierosolymitanum, Hecychium. Alij exponunt, quia hominem ostendit interiorem alij tunicam huiusmodi Iustitiam interpretantur.

Est autem poderes, vt Eucherius, sacerdotalis lintea corpori penitus adstricta, eademque talaris, *ἀπὸ τοῦ ποδῶν* appellata *ποδῶν*, quæ & subueula dicitur. Per hanc igitur, quippe quæ vestimentis alijs subiiciebatur, doctrinam sacriorem intelligi veteres theologo tradiderunt. Exodo: Et fecerunt vestimentum poderem sub umbone, opus textile, totum hyacinthinum.

Quod verò in numis & monumentis alijs antiquis velatæ nonnunquam facies obseruantur cum inscriptione *P V D I C I T I A*, non tam obflammeam, quò nouæ nuptiæ faciem obnubere solita sunt, eum ad virum traduceretur, vnde illis nuptiarum nomē, quæ ob historiam institutum crediderim, *ἡ ἱστία* fieret. Ab Icario enim Penelopes patre simulachrum eiusmodi dedicatum Pudori seruit Græcique historiam super hac re huiusmodi conscripserunt. Cum Icarus ab Vlyssè frustra contendisset, vt Lacedæmone habitare mallet, id demum filix persuadere conatus est, cumque acrius instaret, ne se desereret, Vlysses iussit vt ea sponte sequeretur, aut cū patre si grauaretur, Lacedæmona rediret: Penelope obiecta facie, nihil quicquam respondebat: quare pater intellecta filix sententia, eam dimisit, & in facti monumentum, eo loco Pudoris simulachrum erexit, quod in Laconia spectabatur. In numo, cuius in scriptio est, *SARINA AVGVSTA, HADRIANI AVG.* ab altera parte dea sedens velo faciem cooperta, digito dextræ indice ad iugulum admoto, conspicitur: cuius in scriptio est, *P V D I C I T I A*. In alio Herenniz muliebri sigillum sedens cum conto in laquam vnam iacente, dextera velum ante faciem obducit: in scriptio est, *P V D I C I T I A A V G.* In eo quoque, cuius literæ ab vna parte sunt,

A SUNT, MARCIA OCTA CIL. SEVERA AVG. ab altera sigillum est, quod velum in faciem præterdit, cū simili inscriptione, PVDICITIA AVG. In altero eiusdem Oracillæ cū eadē inscriptione & specie, quæ velum eodē modo præterdit, læua radiū tenet: sed nomen ita scriptum est, MARTIA OCTA CIL. SEVERA AVG. cū in altero MARCIA per e literam in ordine quarta, habeatur, quod quidem ostendit, eo quoque tempore eandē fuisse pronūciationē literæ *r*, quæ nunc est, cū post *r* vocalis altera subsequitur. Quamvis ætate nostra fuerint publici nōn postreimi nominis professores, qui lōgē aliter sentirent, bislatemq; eam in *r* litera suapte vi sonora, peruicaciter abhorruerint. Sed enim puto ego variatum in numis, quia alij Marcie nomen à Marcō, alij à Marte dedūm existimarent. Sed vt ad Flammeum redeamus, quō nouā nuptia olim cooperta ducebatur ad virum, crocci coloris id plurimū fuisse comperio, vt apud Maronem, Ciri:

Vt tibi Corycio glomerarem flammea luto.

Idem alibi pro maximo negotio habet, venerabile matronalis ornatus donum celebrare,

Circumtextum (quippe) croceo velamen acantho:

Ornatus Argive Helene, quos illa Mycenis

Pergama cum peteret, in concessisq; hymenaios

Extulerat, matris Lede venerabile donum,

Neque satis femel hoc dixisse, sed paulō post mirari Tyrīōs ait,

Pallamq; & pictum croceo velamen acantho.

Hoc illud est quod Cyprianus ait, continentia & pudicitiam nō in sola carnis integritate consistere, sed etiam in cultus & ornatus honore pariter & pudore. Sollicitus admodum in hac re Tertullianus, mihi videtur, qui nō solum velamen huiusmodi Armaturam pudōris vocat, verecundia vallū, sexus femineī murū, qui nec suos emittat oculos, nec admittat alienos, verū etiam modū prescribit, ab quem velaminis istius forma produci debeat. Quantum, inquit, resolui crises occupare possunt, tanta est velaminis regio, vt ceruicēs quoq; ambiatur. Ipsæ enim sunt quas subiectas esse oportet, propter quas potestas supra caput haberi debet. Velamen iurgū illarum est. Denique bonum esse ait, vt mulier vsque ad lūbos à capite veletur. Iudicabunt nos, addit, Arabiæ femine ethnicæ, quæ non caput, sed faciē quoque ita totā tegunt, vt vno oculo liberato contentæ sint dimidiā frui lucem, quam totam faciem prostituerent: maule enim femina videre quā videri. Nā & qui Flammeum describunt, vestē alij, tegmē alij esse dicunt, quo matronæ capita tegebāt: dictūq; volūt à Flaminica, quæ vxor Flaminis erat, boni omnis causa, quippe eui vsque ad eō inuncta erat pudicitia, vt vni illi diuortium facere nō liceret. Sanctissimūq; præceptū est apud Christianos feminis, ait Adamātus ex Paulo, vt cū orāt, habeant velamen supra caput, propter angelos, qui sanctis assistunt, & in Ecclesijs versari delectantur: quos quidem nos, qui sumus peccatorum fordibus inquinati, videre nequam possumus.

ALBATRUS

PLI verō colores etiam hieroglyphicum quid sapere videntur. Nam flamen, vt Varro tradit, cū Ioui sacra ferebat, rotus albatrus erat, & pileū etiam gestabat album. Magi sanē in Perside dicebāt, Deum ipsum non delectari nisi in albis vestibus: quod ego ex Salomone desumptum crediderim, qui dum morū candorem, & animi puritatem persuadere intendit. In omni tempore, inquit, cārida sint vestimenta tua, vt pote qui ætatem nullam, officium nullum, nullum otium & negotium toto vitæ tempore sinceritate & innocentia vacuum esse debere præcipiat: ita enim sacra literæ vestimenta accipere consueverunt: ita veterem hinc exiire admonemur: ita qui nuptiali veste non ornatus, conuiuio nuptiali Regis discumbere ausus erat, ad cruciatum in vincula conicitur.

VESTALES VIRGENES

QUÆ verō Suffibulo amictæ sacrificabant, virgines Vestales erant. Fuit verō suffibulum vestimentum album, prætextum, quadrangulum, oblongum, quod illæ in capite sacrificantes habebant, idque sub mento fibula comprehendi solebat, vnde nomen. Eadem penē specie quæ suffibulū erat, Romanæ matronæ nunc vtuntur, cū domo exeunt, pudicitia simul & pietatis, quæ duō in illis egregie vident, indicia & vera & manifesta.

LIBERTAS

LIBERTOS manumissione accepta, alba veste decorari solitū id ostendit, quod apud Tertullianum legitur de famulo liberate donato. Atqui & vestis albæ nitore, & aurei ampli honore, & patroni nomine ac tribu mensaque honoratur. & alibi talia, vt aduersus Marcionem libro quinto: Et sacra tincturæ candidatis mos fuit albam vestem induere, de quibus eleganter Pontius Paulinus:

Inde parens sacro dicit de fonte sacerdos

Infantes niueos corpore, corde, habitu.

Neque minus luculenter Fortunatus:

Candidus egreditur nitidis exercitus vndis;

Atq; vetus vitium purgat in anne nouo.

Fulgentes animus vestis quog, candida signat,

Et grege de niueo gaudia pastor habet.

Et quoniam per hebdomadam Paschatis vnā tingi plures consueverunt, ea de causa feriæ illæ, quæ ad

hoc omnes instituta sunt, & quæ subsequitur hebdomada, In albis adhuc appellatur, Erat verò signū quoddam manumissionis, de quo supra dictum.

FRAT & modestiæ signum alba vestis, animique qui præsentibus æquus, nihil vltius tenere videatur: vti purpura ambitionis, animique sublimis & vasti, amplitudinis, magistratus que summi. Sanè cum apud Alexandrum quidam Antipatri parsimoniâ atque modestiam commedaretur, Foris, inquit Alexander, albo vitur pallio, iustus verò totus est purpureus: fictam notans in homine ambitionissimam, qui maxima quæque appeteret, parsimoniam.

Sed vt ad nostra redeamus, Canticorū canticō legitur, Fratruelis meus albus & rubicundus: quō loco diuinarum litterarum interpretes, per colorem album legem veterem intelligunt, per rubicundum, prædicationem Euangelij: vt inquit autem in Christo ipseus est enim Lex, ipsius Etangeliū. Sanè vbi Levitico de cicatricibus agitur, albam, aiunt, cicatricem Legis transgressionem significare. Ita illa omnia hieroglyphicè sunt intelligenda.

STOLAM apud veteres inuenias matronalis pudicitiae signum: de qua Tertullianus plura: Ouidius amoris & impudicitiae præcepta daturus, quō se tamen verecundum assimularet, ait:

*Esse procul vitæ tenues, in sine pudoris,
Quæq; regis medius insita longa pedes.*

Euangelij verò locum, Cito, proferre stolam primam pro iuvene perduto, qui redierat in viam: veteres aliquot Theologi accipiunt pro baptismo, vt apud Eucherium. Suprà verò excutitur baptismatis tinctura, vestem albam parari ostendimus.

D E A T R A T I S.
S A C E R D O T E S E G Y P T I I.

Contra verò nostrorum mores, sacerdotes Egyptij, eum supplicabant, nigris utebantur vestibus: neq; alias quam nigras vestes eum decere arbitrantur, qui dijs preces allegaret: quippe vt terrā ipsam supplicare significarent, ex qua mortales conformati sumus. Ea verò apud ipsos nigra figurabatur.

C E R E S E T F A L A C R A L I S F L A M E N.

ET Cereri nigra vestis apud Arcadas inducitur. Et Falacralis flamen nigro utebatur pileo: erat enim Plutonis, cui cum immolabatur, vestibus utebantur nigris, quem colorem aiunt in feris dijs dedicatum. Et lugentium vestis maximè nigra erat, vnde eas Varro Anthracinas vocat, quasi carbonarias velis dicere. *ἄνθρακας* enim Græcè, Latine carbones appellantur.

Æ R V M N O I S V S.

Apuđ Hebræos luctus supremæq; mestitiæ indicium vestis erat saccus, & Sacciu appellatâ, humilis illa quidem, abiectæ vilitatis, & informis: quæ quidem induta calamitatē, qua quis oppressus esset, indicabat: conscissa verò lætitiā. Genesi: *וְהָיָה לְיַעֲקֹב בְּלָבוֹשׁ שַׂק*. Iacob autē saccum indutus, magnitudinēq; miseris oppressus, humi affedit. Sunt qui cilicium interpretentur. Sed & Græci Sacci vocabulū vsurpant. Vteantq; vestem huiusmodi induere consueverant, cum in ærumnas, quæ omnem superaret consolationē, incidissent, qua demū lenati saccum discindebant. Vnde Psalmo xxxv legas: Ego autē cum mihi molesti essent induēbar sacco, & mace-
Frabam ieiunio animam meam. Eodē autem significato color niger luctum, & quam Theologi nostri facti penitentiam vocant, indicare plerisque locis manifestū. Nam atratas in luctu vestire, à rerum primordio ad hoc vsque tempus vnanimi omnium consensu factum. Tum illud Levitico celebratur, Si non capillus niger fuerit: quod exponunt, si nullum penitentiae signum per lachrymas dederit, aut aliquem omnino mœrorem præ se tulerit.

M A P P A.

ET mappa veli genus, quod mensis insternimus, quōque abstergendis manibus vtitur, hieroglyphicum suum a depra est: si quidem ea signum erat in ludis, quo equi de carceribus excitati cursum arripiebant, mittebat enim prætor, eam cum signum daret, quod nunc clangore tubarum significatur: de quo apud Martialem habes:

Creatam prætor cum vellet mittere mappam.

Noro libertos suos id facere voluit, quod tanto apud veteres honori ducebatur. Nā apud Liuuiū legas vti ab Vrbe cond. L. Plautio prætorē graui morbo detento, Dictatorē creatū fuisse, qui ludis Romanis signū daret quadrigis emittendis: qui eo ministerio functus, Dictatura fe abdicauit. Hodie quoque, mi Ianè Romæ mun⁹ id ad ornatisimos viros defertur. Nā, vt nō ignoras, Angel⁹ Cæsius Aduocatorum faciliè princeps, & Cardinalis pater, & nobilissimus vir Petrus Melinus, tã eruditione, quam domestica celebratæ insignis, duo s. p. q. Romani Cancellarij (is enim titulus apud omnes Europæ Principes inter honoratios hodie celebratur) inter alia præfeturæ tam præclaræ munera, cur-
Fsorum in stadio emittendorum etiam negotio præficiuntur.

Tribunum, vel præfectum, aut præsidem aliquem ex habitu significare qui volebant, imaginem eius paludamento insignem faciebant. Erat enim paludamentum vestis militaris, quo Duces, Tribuniq; & præfecti ad id munus electi, cum in provinciam proficiscebantur, vti conserunt, indeque Paludati dicebantur, quæ in admodum milites præcincti. Paludamentum Nonius chlamydem mox appellatam dicit: sed id quoque antiquum nomen. Sedenim omnia militaria ornamenta, paludamenta dicebantur. Vnde Verrius libris æglogaribus, Paludati, armati ornatique sunt.

Rubicunda vestis; tunica vel pælium de prompta, pugna acie committendæ hieroglyphicum. Apud Romanos habebatur: de quo in Marcello, & in Pompeio, & in M. Bruto, Plutarchus.

Et lana vestimentum militare; quod supra omnia vestimenta inducebatur, de qua Maro *Tyrobque ardebat murice telam.* Id vocabuli à Græcis dubio produl matuo sumptum, qui genus id indumentii dicitur, dicitur.

Verficoloris vestis adoleſcentiæ hieroglyphicum est. Ea quæ de causa veteres Opmit adoleſcentis personam verficolori veste indutam; in secham inducebant, vt scilicet ingenij volubilitatem, cupiditatumque varietatem, in ea ætate præcipuam commoſtrarent. An Iosippo verò pæro per verficolem vestem doctrinarum & virtutum copiam, quæ iam ex eius indole concipiebatur, intelligit Adamantium. Quod verò lex nostra præcipit, vestem ex duobus textis non induendam, ed respicit, quod minimò debeas Christum adorare simul & dæmonas: id enim est abominabile vestimentum. Non vult enim hominem semel Deo dicatum, diabolicis sese immiscere negociis, neque simul orationibus incantationibusque vacare, & huiusmodialia quæ in generis contumeliam quotidie sunt. Neque vetat hoc lex in textis tantum, verum etiam diuersi generis animalia commisceri prohibet, circuncisionem quippe, atque baptismum, vt ait Hefychius, non esse commiscendos.

L I N T E A.

Lintea vestis alba supra cæteras vestes inducta, puellaris ætatis indicium fuit, quod eo genere lamculi apud veteres puellæ ante duodecimam ætatem utebantur. Hinc illud apud Afranium citatur: Puella non sum, supparo si inducta sum. Vult verò Nonius supparum linteum esse femorale, vsque ad talos pendens, dictum quod subtus appareat. Sunt etiam puellares vestes ex Varronis iussu, chlamydes encobomata, ac parnacides, quas iubet vt puellæ habeant, potius quam togas. Vnde tamen, longa vestis omninò feminea est, aut citharædica: de qua Maro,

Nec non Thracicus longa cum veste sacerdos. Obloquitur numeris septem discrimina vocum.
Ita Propertius libro I.

Pybius in longa carmina veste sonat.

H I D E S L V E R I C A.

Nonianum verò supparum adducit in memoriam mihi linteum alterum, quo mulieres hodie passim vtuntur domi. Id infra thoracæ accingitur, & ad pedes vsque propendit, anterioresque tantum partes velat: vulgò non improptèr græmiâlîa vocantur. Habet hoc vestimenti genus hieroglyphicum suum. Nam & proverbium est, Nec mulieri, nec gremio credi oportere, quod & illa incerti & Iouis animi sit, & in gremio posita plerunque cum in obliuionem venere, illis temerè surgentibus, præcidunt.

F I D I C R E D I T V M.

Sinù hûc Latini mihi vident appellasse, quâuis eius locutionis latè patet vsus. Fertimq; vbi potest statè aut qd. fidei creditum significat, vt altero & vigesimo Pædest. lib. Tit. III. Scauola: Titio c. do, lego, quæ mihi pertulit: quæ ideo ei non caui q. omnes fortunas, & substantiâ, si quæ à matre susceperat, in sinu meo habui, sine vlla cautione.

P R E T E X T A.

Pretexam nonnulli putant togam fuisse, quæ ad talos vsque produceretur, dictam quod in ea purpura prætexeretur. Per eam honorem intelligebant, qui esset cuiuspiam habitus: honestorum enim prætexta erat, ait Pædianus, toga viliorum. Alij nomine hoc purpuream quandam fasciam valde latam intelligunt; quæ tamen multipliciter plicata in angustum contraheretur, atque ita supra alia vestimenta nunc ab humeris, nunc à pectore in fasciæ modum circunduceretur, nunc eius capita vtrinque ab humeris in pectus demitterentur: cuius generis amicula Romæ plerisque antiquorum statuis inducta conspicias. Et in Veneta nobilitate qui togati incedunt, eo omnes amiculæ purpureæ vtuntur; eo excepto, quod purpuræ apud eos in vsu non est, sed ex nigro panno plurimum. Purpura enim nisi magistratibus conceditur, hisque insignioribus. Nuptialibus quoque, & cum primi honores, quos procuratorios vocant, alicui deferuntur (sunt verò hi sacrarum largitionum præfati) tunc consanguineis & cognatis & affinibus licet per aliquot dies vti purpura in lætitiæ gratulationisque significatum. Sed admonet me color purpuræ; vt quid in diuinis literis manus occidino prælagata sibi velit, exponam: Zaxæ manus inquam Iudæ filij, quæ se de matris utero porrexit: nulli enim dubium, esse id hieroglyphicum, per quod theologi; vt apud Ireneum est, Iudaicum populum simplicibus legis operibus & circuncisionis sanguine insignem, qui prius apparuerit, seque mox retraxerit, loco alteri fratri, qui & ipse in utero matris erat, dato interpretantur:

P. V. E. R. P. E. R. I. V. M.

Quin etiam zonæ solutio puerperis fuit hieroglyphicum: olim siquidem Soluere zonam dicebantur, quæ primò pariebant: eaque de causa lauatæ partu mulieres, zonam Dianæ dicabant. Unde sanum Soluizoniæ Dianæ Athenis fuit, de quo apud Apollonium Argonauticis.

T. E. M. P. E. R. A. N. T. I. A.

Habent & diuinæ literæ hieroglyphicum quod per zonam cingulûmue significant, præcipuè verò temperantiam, & moderationem, qua fluxæ animorum cupiditates coercentur, luxuriantia compescuntur, & modus denique imponitur rebus, vt quinto supra quadragesimum Psalmo legas, Regis filiam in cingulis aureis conspicuam, quod alij in simbrisi transfulere. Apostolus tamen præcincti circa lumbos zonis aureis dixit, quod pro cordis munditia nonnulli interpretantur: alij vestem auro contextam simpliciter accepere. Verùm Euthymius zonam agnoscit, & pro temperantia atque modestia, quæ concupiscibilem animæ partem coercet, interpretatur, non hoc dicturus, si vestem simpliciter agnouisset, quanquam & simbriarum non respuit ornatum, & virtutum inde multiplicatam non auersetur.

D. E. P. E. R. A.

Osita zonæ visum est *ἡ περα* & Peram apponere: nam & zona ipsa sæpe pera est, vt apud Horatium:

Ibit eò quous qui zonam perdidit.

Hæc tam apud Græcos quàm apud Hebræos hieroglyphicum habet id, quod pro cura & sollicitudine visus accipitur: vnde Theologi transferunt ad impedimenta humanæ vitæ, quæ animum alioqui paratum ad disciplinas inturbant. Græci super hoc dicunt, Diogenes cui pera peius, cui scilicet minima harum rerum cura. Euangelium quoque, Non peram in via, cum nec quidem sollicitus esse de crastino imperauerit Dominus. Eodem facit & sacculus, quem habere non licet: hoc est, in hæc peregrinatione minimè thesaurizandum esse. Quod ibi apertius: Facite vobis sacculos qui non veterascunt.

H. I. E. R. E. M. I. E. C. I. N. G. V. L. V. M.

Eiusmodi est & cinguli significatum, quod ex lino factum, coque cingere se iussus est Hieremias. Quod quidem vt manifestus intelligatur, exigit locus vt de lino quædam altius repetamus. Linum enim ex terra nascitur, satumque prius in gramen pullulat, mox vt flore lasciuierit, vellitur, aqua immersum maceratur, exccaratum mox frangitur, & quoquo versus perdomatur, inde pestitur, atque netur, neque tamen prius, quàm feruenti mordaciq̃e subinde lixiuio perpurgatam sit, effectumque candidum & textitur, vt vestes inde consuantur, quas indati ante faciem Domini preces allegemus. Hæc omnia nobis diligenter inspicienda sunt, huiusmodique segetis herbæ vt cura ante oculos proponenda, quippe qua probatoris castigatiorisque vitæ scenam quandam pingere videntur. Siquidem nos è terra geniti, luxuriare ineptis statim incipimus: magistra igitur disciplina auellendi à terra sumus, & lachrymarum aqua macerandi: ad facer dotalem Solem mox exponendi, laboribus inde & perperam factorum penitentia domandi, inde per omnes conscientie scrupulos quàm diligentissime præcedendi, vt ita sordes excutiantur omnes, nihilque relinquatur, quod in filo vitæ producendo possit officere: quod quidem filum longa bonorum operum continuatione nendum est, mordaciq̃e subinde lixiuio dealbandum, vt eluto ita tetro illo colore, quem à terrena contraxeramus origine, candidissimum nobis amiculum, puta cingulum contextamus, quod tamen ad Euphratem minimè desodiamus, ne ibi computrescat, inutilique reddatur, hoc est, Assyriorum & Babiloniorum moribus corrumpamur, sed eò & integrò & nitido custoditò, clericòs, qui verè sint per sortem electi, profiteamur. Atque hæc est super sacerdotum amictu ratio nulla non hora repetenda. In vniuersum autem lintee vestes sacerdotibus attributas habilitatem significare veteres plerique Theologi dixerunt. Inde lintea tunica iustitiam, femoralia identidem lintea castitatem ostendunt: nempè id innuentes, quod veluti linum res est admodum parabilis, ita virtutes, modò eas appetierimus, minimo negotio comparantur.

P. T. V. I. T. A. S.

Herodotus, vt Cetes quoque nobiscum in puritate vitæ sentire commonstremus, nefas ait apud

Ægyptios laneas vestes in ædes sacras inferre, proindeque linteis vsos: de quibus ita Martialis.

Linigeri fugiunt calui, sistrasque turbas.

Inter adorantes cum stetit Hermogenes.

Unde apud Tertullianum de Christo: cum linteo circumstringitur, propria Ositidis veste. At Plutarchus libro de Iside & Osiride, cur eorum sacerdotes linteis tantum vestibus vterentur, vnicam eam esse causam existimat, quod immortalibus diis omnia pura mundaque conueniant: non enim esse fas, Platone teste, pura deorum numina impuris & contaminatis rebus coli: quare cum linum iis, quas superius recitauimus causis maximè purum fiat, sitque ad eluendum expeditissimum, sacrificijs Deum cultoribus ante omnia congruere censuerunt. De nigris verò vestibus, quas tunc iaduerent cum Deos precibus placare instituisent, superius dictum est.

F. A. T. V. M.

H A T Y M.

Ademus & illud, receptissimū apud poetas esse Linā pro Fato ponere, quod nescio quid sapit hieroglyphicum. Nam vt Parcarum stamina prætereamus, quæque super his alibi dicēda sunt, cur linum pro fato poëta ponant: causam afferunt interpretes Theocriti, quia scilicet terræ fœtus est linum, quemadmodum etiam mortales: idque abruptum, significat hominem rursus ad terram redire.

C A S T I M O N I A.

Sed vt ad vitam redeamus integritatem, moresque castos, nihil aliud sibi diuina nostrorum monumenta volunt, dum sacerdotalia memorant indumenta, quibus Campestre adnumerant, quod alij Femoralia dixerunt, nisi vt hinc castitatem etiam nos assumere commonerent, indumentum quippe quo pudenda cooperiamus, & renes etiam constringamus: eo enim sacerdos præcingi iubetur, in holocausti faciendi lege, hoc est, vt Cyrillus interpretatur, fluxæ libidinis luxuriam castitatis cingulo coercere, Sacerdos, enim qui sacris assistit altaribus, id præcipue curare debet, vt castus & intaminatus operetur.

P R O F E C T V S O R A T I O N I S.

Tamet si Origenes sublimiore quadam contemplatione raptus, cum octo ponantur Exodo sacerdotis indumenta, cur Levitico septem tantum recensentur, inquirat, hoc scilicet Campestri posthabito: eoque rem deducit, vt veluti de Mercurio nationes reliquæ veteres intelligebant, per Genitale nos quoque Sermonem accipiamus, qui quidē tunc exerceri debet, cum spes profectus aliqua visa fuerit affulgere, fœturaque minimè irritam futuram. Cum verò nos nulla profectus spes inuitarit, sed auersa à bono aures, auersa hominum ingenia perspexerimus, Campestria subliganda, orationi quippe nihil quicquam profutura frænum imponendum. Sunt verò Campestria, perizomata, vt Eucherius, quibus iuuenes qui nudi exercebantur, in campo, vt confuerunt, pudendis cooperiendis. Iam & illud continentia significatum est maximè proprium, & admodum hieroglyphicum, nisi oculos yerecundiorum offenderet, quo pudendum fibula cohibito ostentatur. Vitatissimum autem apud veteres fibulam apponere, præcipue his, quos ad Musicam educarent, ne scilicet Veneri operam dançes raucedinem contraherent: Vnde & fibulate, & eius contrarium, re-fibulare, verba.

R E R V M P R O G R E S S V S P E R C A L C E V M.

Sed neque calcæus est inter indumenta contemnendus, qui progressionis indicium est: pro viatoribus enim excogitata sunt calcæamēta: proque expeditionum auspiciis in diuinis literis calcæamentum ponitur. Inde Psalmo lx dictum volunt: In Idumæam extendam calcæamentum meum: hoc est, in Idumæam progressus, eam mihi subiiciam. Sanè veteres Theologi, vt Eucherius tradit, veluti per pedes humanitatem Christi significari dicunt; ita eum aduenisse, & corpus nostrum induisse, per calcæamentum ita porrectum interpretantur: & quod positum est, in Idumæam, in plebem gentilium hanc manifestatum iri pollicentur. Quod quidem dictum, Iane mi, Egidius noster cum tempora, quibus hæc futura sint, dinumerasset, rem multis diuinorum varum oraculis comprobauit. Reliquum est, vt quæ futura ille magnus omnino vir prædixit; nos assiduis precibus, ab Optimo Maximo fatorum Rege deposcamus, vt tu argumentum habeas ingenio tuo dignum, quod scriptis illustrare aggrediaris.

PIERIVS VALERIANVS BELLVNEN. AD

ORNATISS. PATRITIVM VENETVM, IO. CORNELIVM

Fantini Clarissimi F. de iis quæ per Bullam, Anulum, insigniores aliquot geminas, & gestamina quadam significantur, ex sacris Agyptiorum literis.

LIBER XLII.

Quod M primum intellexi, Magnificentissime Ioannes, te prestantissimi viri Aloisij Cornelij generum effectum, clarissima quippe Clara eius filia in uxorem accepta, statim Venetias aduolauit, de tam felici matrimonio tibi coram gratulaturus. Inueni verò domum totam exultantem gaudio, & auspiciatissimis nuptiis bona commodaque omnia ominentem, te verò cum insistoribus ægere de muliebri mundo de bulla aliqua pereleganti, aureoque torque, & anulo pronubo, in quo non splendorem tantum, sed & pulcherrimum aliquod signum quod antiquitatem saperet quaritabas: ideoque aduentu meo latatus, super his multa interrogare capisti, quod circa rerum huiusmodi cognitionem me diu versatum notis, de quibus cum multa dicta fuissent, longèque plurima dicenda essent, rogasti me, vt per vitium ea scriptis tibi traderem, vt hæc quietius examinares. Bullam autem præcipue petebas, anulumque cum gemma aliqua insigniori, præclaræque antiquorum opera, qua non temere olim

A & magistratibus, & iis qui fortiter aut sapienter se gessissent, honori fuerint condonata. Hac igitur ego quoque per otium in unum tibi congesi commentarium. Quid enim ego antiquissimus domus tua cliens negare potuissem, quod tu tam honeste posceres, quodque ad ingenij tui elegantiam facere mihi videretur? Antiquissima enim est imaginum disciplina, & gentibus omnibus qua ingenij & eruditione claruerit, in primo semper honore habita. Idem de Regijs, de Romanorum fascibus, de sella, deque ornamentis alijs dici posset, cuius potissimum rei ratio ab Aegyptijs primum desumpta, reliquis mox nationibus communicata. Volui itaque ut pars haec mecum erga te studium, amorem, observantiamque declararet: eo enim consilio scripsi, ut haec qualiacunque sint, istiusmodi mei erga te cultus testimonium essent manifestum. Ingrati siquidem animi esset, non asidue esse maiorem beneficiorum, quae in me domumque meam universam, clarissimus patritius Fanninus pater tuus summa vir integritatis asidue contulit, qua quidem memoria vitaeque mea nunquam evellitur. Accedit ad haec, quod tu quoque iure quodam hereditario eadem benignitate patrociniū erga nos idem suscepisti, meque praecipue vel à teneris viris, sive nostrum unguiculū in amicitiam tuam acceptumne dicam, an in domo tua comperit, fovere, ac omni officiorum genere prosequi nunquam destitisti, disciplinam liberalitatisque eam quam à patre sapientissimo atque optimo viro acceperas, egregie consecutus. Auxerunt autem tot merita summum ingenium tuum, sua usque mores, probitas dubio procul singularis, quae ut te semper mirabiliter & amarem & colerem, effecerunt: nam & tu aliquid dignum maiorum tuorum gloria cogitas, futurumque est, ut inde virtutis etiam tuae lumen eluceat. Sed quoniam tam clare sunt laudes tuae, ut meo non indigeant testimonio, eas, suapte vi omnibus innotescunt, iis nunc dimissis ad negotium quod explicari quaris, accingamur.

D E B V L L A.

B VLLAM apud Romanos cordis effigiem habuisse, multi profitentur. Hetrusco-rum sanè gestamen illud ab Lucumone Hetrusco duce, quem Romulus tam condendae quā instituendae urbis socium, habuit, acceptū. Eum verò Pythagoricum fuisse Aufonius ostendit, ubi Samij Lucumonis acumen celebrat. Sed enim Pythagoram Tyrrenum fuisse, Aristoxenus, Aristarchus & Theopompus asseverant, quos Theodoritus id ipsum sentiens auctores habet: quamvis vnus Neanthes eum Tyrium fuisse suspicetur. Multa verò huiusmodi excogitata sunt à Pythagora, quia non solum originatione motus, quod multa obim in Hetruria civitates ab Aegyptijs fundata constitutaque dicuntur, sed quod ipsos etiam Aegyptios dicerit, à quibus sacri sermonis rationem, obscuritatem in loquendo symbolicam, & disciplinas alias reportavit. Cur verò Samium nonnulli eum fuisse dixerint, alibi disputatum.

ERAT verò apud Romanos gestaminis huius hieroglyphicū significatum, ut ingenui pueri figuram huiusmodi de collo suspensam ante, pectus insipientes, se tum demum homines futuros cogitarent, si corde praestarent. Ideoque Tarquinij Prisci filium, quatuordecim non amplius annos natum, virili edito facinore, hoste quippe in acie caeso, Bulla primum omnium ea aetate donatum aiunt, quamvis & Herfiliae filium adhuc infantulum, quod primus ex raptis coniugibus ortus esset, eo gestamine decoratum sit: puerumque Papyrium ob raptum simulandique peritiam, qua in eludenda matris importunitate, quae senatus ab eo secreta perscrutabatur, vnus est, maxime nobilitatum. Sunt autem qui vocis secuti significatum, à πρὸ βουλις id est, à consilio Bullam dici voluerint, ideoque datam pueris gestandam, quod aetas ea alterius sit consilio regenda. Puerile enim omnino gestamen fuisse, Persiani ad Cornutum versus ostendunt:

CORDE PRESTAN-
DUM.

*Cum primum pauido custos mihi purpura cessit,
Bulla quoque succinctis laribus donata pependit.*
Apertius verò Tullius, Verrinis: Bulla in toga praetexta erat ornamentum pueritiae, indicium atque insigne fortunae:

ALij significare voluisse dicunt, consilium à pectore proficisci, ideoque Bullae hieroglyphicum in eam partem residere. De consilio verò per figuram cordis à gutture pendentis expresso, in Cordis ipsius Commentario satis disputatum.

AEgyptij sanè cum veritatem ex humano corde gutturi appenso ἡεργλοφικὰς, indicari dicunt, Bullam hanc intelligunt insignemque sanè hoc gestamine praedictio iudicē illū, quem in Simandij monumentis fuisse tradunt, cuius à collo suspensa veritas penderet, oculisque esset in suū deiectis, octo

octo legum libris circumstantibus: quod nos admonere dicunt, Iudices integros esse debere, & solam inspicere veritatem. Quod verò esset compendiosum veritatis hieroglyphicum nullum corde ipso commodius inuenimus. Adamantius vbi Ezechielis dictum illud interpretatur, Et catena circa collum tuum: Si me, inquit, posteaquam iustitiæ opus adimplevero, intellectus ornauerit veritatis, tunc mihi ornamentum nuptiale, tunc catena collo circumdatur. Nam & Platonici, qui iustitiam volunt actionem esse quandam animæ propriam, ei locum etiam circa pectus attribuunt. Nos verò cum veritatem esse quid ingenuum, & mendacium seruile quiddam addiderimus, ἡλικίτης γὰρ ἀνδρός τ' ἀλλοθὴ λέγεται, Ingenui opus viri est vt vera proferat, eamque Bullam ingenuos tantum gestare solitos, quid illud fuerit gestaminis, quod veritatis indicium à collo penderet, præterquam Bullam hanc, suscipari nequimus. Sanè Diodorus signum id variis ornatu gemmis fuisse profitetur. Leuitico etiam, vbi de Pontificis ornatu agitur, veritatis signum inuenias in pectus incubuisse: de quo alibi suo loco diximus. Sed & Salomonis dictis cap. 111. veritatem gutturi circumdare commonemur.

ERat & triumphantium gestamen Bulla, quam in triumphis præ se gestabant, inclusis in eam remediis, quæ aduersus inuidiam pollere credebantur. Illud adnotandum ex Asconio, Bullam suspèdi in collo infantibus, in gennis auream, inuenio etiam apud alios argenteam, libertinis verò scorteam, esse solitum, vt illud apud Iuuenalem aperitur, Signum de paupere loro. Sanè nostræ etiam ætatis mos est, vt si quis torquem aureum, catellamve gestare voluerit, neque tamen equestri vel, vt aiunt, militari, aut alia quapiam dignitate, cui gestamen illud competat sit insignitus, ligulam ex loro gestamini eiusmodi alligare compellatur.

GÉORIOSVS.

Nequè tamen vbique Bullæ nomen pro gestamine accipiendum, sed & pro baltheorum, & forium, & aliarum plurimarum rerum ornamentis: vnde pars hæc pro gloria fastuque ponitur, vbi quis non aliter gloriâ surgere videatur, quam Bulla ipsæ inturgescens cuiusdam figuræ speciem præ se ferunt. Vnde dixit Persius:

Non equidem hoc studeo bullatis vt mihi in igis Pagina turgescat.

Id quod alia metaphora alibi dixit, Ad populum phaleras. Bullæ autem in zonarum ornamentis tanquam clauis affixæ, baltheis dedere nomen, quasi Bullarum vocitetur. Et clauorum capita tumentiora, qualia templorum, & priuatarum aliquot ædium valuis ornamentis causa affigi solent, Bullæ nuncupantur: quas Cicero ait, Verrem; quæcumque aureæ essent, omnes auferre non dubitasse. Et apud Plautum in Agnaria, Leonida seruus in Atriani Sauriæ persona, Iustinus, inquit, in splendore dari Bullas has foribus nostris: Id quæ nōmīnis est similitudine inde sumpta, quod perquam similia sunt bullis, quæ aqua in aquam decidua suscitatur.

HUMANANA FRAGILITAS.

QVoniam verò tumorculi illi perexigui, qui stillidii in aqua sunt, citò prætereunt ad humanæ vitæ fragilitatem ostendendam hieroglyphicum factum esse proverbum, Homo bullæ cuius meminit Varro libro De re rustica primo: quamuis nonnulli de his tantum dictum volunt, qui iam saturi annis propè casuri sunt; & morituri.

DE ANULO.

F I X D E S.

Recipuum anuli significatum hieroglyphicum quæ verum est, ingenui hominis fidem indicare, quandoquidem anulum veteres nō ornatus, sed signandi causa circumferebāt, nec plus habere quam vnum licebat: quamuis laudatissimum eiusmodi morem, succrescente postmodum luxu, & diuitiarum ostentatione, delictiosi populi labes violarit. Scimus enim inuidiosum Sergio cuida, nobilis alioqui viro, cognomē additum, vt Orata diceretur, propter ea quod duobus anulis aureis & grandibus vteretur: vulgus enim aurum, orum, vt nunc passim dicitur, enūciabat. Sed erat hoc ad gemmarum etiam ostentationem, quarum mox luxu creuit in immoderantiam. Nam signum in vno tantum habere permittebatur; nec cuiquam nisi libero, quos solos hædes decerneret, quæ signaculo contineretur. In diuinis quoque literis annulus est fidei signum: quod spectare Evangelicum illud Theologi aiunt, Date anulum in manum eius. & quod Psal. legitur: Signatum est super nos lumen vultus tui Domine. Nam & Paulus vltimo Digestorum, anulum huiusmodi signatorum inter ornamenta recesserit negat. De hoc Cic. ad Q. fratrem: Sit, inquit, anulus tuus non minister alienæ voluntatis, sed testis tuæ. Sanè apud veteres testamentorum tabulæ, septem testium signis anularibus muniebantur, quæ facti testamenti fidem facerent. Quod vero seruis atque libertis

A libetis ius anulorum negaretur, quo tamen impetrato; ingenuitas simul impetrata intelligeretur, ut Digestorum lib. Papinianus, Neratius, Paulus, & Ulpianus ostendunt. Hic verò quaesivisti à me, quid sibi velle in scenis anuli aurei legatus usus, quo non alibi, quam in scena liceret uti. Respondi, locum eum ex Pandectis desumptum esse, sed fœdissimi vitiorum eorum importia qui literas nunquam attigerunt. Nam quod vulgata habeat exemplaria, illi in scenis vestis usus fructus legatur, aut anuli aurei, vel alterius apparatus, alibi, quam in scena non videretur legendum ex antiquissimo Pisano codice qui Florentiæ custoditur: Proinde si scenicæ vestis usus fructus legatur, vel anuli, vel alterius apparatus, alibi quam in scena non videretur. Habes enim vestem scenicam, habes aulicam, habes reliquum apparatus: Ac de aulicis huiusmodi apud Horatium legas, Auditoris egent aulicæ manentis, in huiusmodi ornatus scenici significatum.

Sed hæc utroque habeant, illud manifestum est digito qui minimo lævæ proximus est, anuli gestandi munus demandatum, eaque de causa nomen illi indidit Anularis: et in eis cordis indicium, id eoque institutum ab Ægyptiis, ut anulo tanquam coram honestaretur. Eundem sacerdotibus ad deorum aras operantes confectis odoribus ilinebant, idque propterea fieri solum videtur: quod dissectionum periti nervulum quendam à corde natum, per dorsum ad eum tendere, & in eo definire compererint. Sanè solebant in huiusmodi anulis eorum etiam imagines fieri, quorum memoriam colerent & observarent, quod eos sibi præcipue cordis esse, qui eas gerebat, eum quadam, etiam attributione omnibus ostentarent. Vnde Cicero lib. de Finibus, Epicuri studiosos memorat: Epicuri imaginem, inquit, non modò in tabulis, sed etiam in oculis & in anellis habeant.

IGNAVIA HONORATA.

Alij putant anulum in hunc digitum immisum, ne aurum iam facile obtereretur. Ignavissimum enim esse eum inter omnes digitos, manifestum est, id eoque ad auri & gemmarum incolumitatem aptior videtur. Non enim exporrigi sine aliorum comitatu potest, vnde minus a terrenti obnoxius est. Itaque non desunt qui per eum digitum anulo honestatum, honores ignavæ cupidiam habitos interpretari velint. Sed quantum pertinet ad locum, subsecuta ætas nihil interesse iudicavit, quo gestaretur articulo, sed ut quisque vellet, quacunque manu, quove liberet digito, ferre permissum est.

NOBILITAS.

Sed utroque illi philosophentur, apud Romanos anulus omnino signum nobilitatis fuit: nam ut Sapud Livium libro secundi belli Punici tertio, Mago, qui Cannensis victoriæ nuncius Carthaginem missus erat, post rerum gestarum seriem enarratam, ad rerum tam lætarum fidem effundi iussit in vestibulo Curia ingentem illum anulorum aureorum acerum: deinde verbis adtecit, quod maioris cladis indicium esset, neminem nisi equitem, atque ipsorum primores, in igne id gestare. Et in calce noni ab Urbe condita: Tantum, inquit, Flauij comitia indignitatis habuere, ut plerique nobilium anulorum aureos & phaleras deponerent. Et ubi Cicero oratione quarta obiicit Verri, quod indignissimos in concione anulis aureis donasset, Honorij autem Alconius, & lucro sunt, ut hæc, vexilla, phalera, coronæ civica, item anuli aurei ingenuitatis signa.

DE DIADEMATE.

Abulis & gemmis, casu nescio quo, ad diadema progressum esse: quo in sermone, quod fasciam esse diadema dicerem, & in numis aliquot eam gemmatam ostenderem, admirari videbare: cuius rei fidem afferebam, Ægyptios sacerdotes si principem hominem ostendere voluissent, hieroglyphicè canem solitos, facere fasciam velatum: de quo ad Florium loco suo plura.

REGIAE POTES TATIS.

Idem Regiæ potestatis significatum à fasciâ etiam apud Romanos acceptum, exemplis tibi plurimis confirmavi. Vpud Ammianum enim Pompeio legitur obiectum ab obtreffatoribus, quod esset rerum novarum cupidus, & Regiæ maiestatis affectaret insignia; quia crux fasciola candida obligata, regendi vlcis causa, gestauerit aliquandiu: nihil enim interesset, quæbant illi, quam quis partem corporis redimiret Regiæ maiestatis insigni. Nam & Fauonius, ut Valerius ait, dicere solebat, nihil referre, qua in parte corporis sit diadema; cum ita Pompeium eundem carperet. Eoque Seneca sententia nimirum spectat; ubi dicit: Fasciam solus, multum enim mali sub illa lateat. Libro de Alexandri virtute Plutarchus ait, Tigranem Armenium candidam fasciam, quod in signe regni est, ad Pompeij pedes abiecisse, regnumque, fœdissimè depositum in prædam concessisse. Cuiusmodi verò esset ornamentum hoc in numis vidimus, in quibus eius Regis caput impressum est, cum inscriptione, ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΤΙΓΡΑΝΟΥ. ab cuius altera parte hoste ipse prostratum calcatur, palmamque dextera prætendens, hosti sceptrum sustollere videtur. Ibi verò diadema ita figuratum est, ut præalta fasciâ opere Phrygio, floribus & alitibus superadditis, elaborata, à fronte ad occipitium circumdatur, duæque à temporibus hinc inde tæniæ, ipsæ quoque à medio dorsum

scissæ in humeros vsque dependente, gemmis: per omnem marginem bacchantibus. Et Cidariti Regis Persarum insignè, quod Darius capite gestabat, cærulea fasciæ albo distincta circumibat. Ad diadema verò facere fasciam, Antigoni dicitur indicat, vsurpatam à Seneca. Ille enim vetulæ cuiusdam felicitatem eius admiranti respondit, Si nosses, à mater, quanta quorundè malè panni frustum hoc obtegat, diadema conmonstrans, illud quidem vel è simo tollere minimè dignareris. Sanè cum Cæsaris imaginè quidam ex adulatorum numero, vt Appiani more loquar, coronam lauream candida fasciâ præligatam imposuisset, Tribuni Epidius Myrillus: Cæsiusque Flauus, vt apud Tranquillum est, coronæ fasciam detrahi iusserunt, hominemque qui id fecerat, duci in vincula mandauit, simulantes & in hoc Cæsari rem gratam facere, qui ad Regni mentionem subira fasciâ consueuerat, atque iis qui aliquando eum circa portas regem saluassent, cum populum vocem eam indignè ferre atque ingemiscere animaduertisset, responderit, se Cæsarem esse, non Regem, quasi illi ad nomen eius aberrassent: cum tamen Myrilli factum ad eò ægrè tulerit, vt in Senatu grauius conque- stus infidias sibi strui per Myrillum, qui calumniâ affectatæ ab se tyrannidis astutè cõmentus esset, cum eum morte dignum censeret, id demum obtinuit, vt magistratu priuaretur, senatuque summo- ueretur. Quòd si quis adhuc dubitet diadema fasciam fuisse, qua principatus insigni Reges uti soliti sunt, si quæ retulimè ambiguum quidpiam habent, illud apertè dilucideque declararit, quòd su per Alexandro Macedone fertur, olim eum diadema sibi dempsisse, causa vulneris alligandi, quo Ly- simachus in fronte vulneratus fuerat: quod auspiciu regalis potestatis Lyfimacho fuisse rerum scriptores prodidè. Tradunt verò Græci, fasciam huiusmodi candidam pro insigni Regum esse, & à Libero patre fuisse primùm institutum.

VICTORIA.

Adem fasciâ in victoriæ significatum nonnunquam adhibita, vt quæ Corinnæ puellæ pœti- cis studiis clarissimæ, data capiti fasciâ traditur, quòd Pindarum Thebis melico cœramine sup- pauerit: eius enim picturam capite tænia victo, hieroglyphicum dubio procul huiusmodi victoriæ argumentum, in Tanagræorum gymnasio fuisse Pausanias autor est. In quo tamè, vt illi victoriæ, ita nos principatum interpretari possumus. Nimirum fuit hæc Corinna illa, de qua Propertius noster,

Et sua cum antiqua commisit scripta Corinna.

Et in vulgatis à Io. Lascari antiquorum epigrammatis:

ὃς ὀδεσσα. Δίδει ἀδυναίνε ἀναίδα μὴ λαιέσθη.

Vnde nos in nugis nostris puerilibus: *Inclysa, que Minerva clypeum canit, Corinna.* Quòd verò gestami- nis huius inuentum Libero patrì, Græci adscribere voluerunt, manifestum est Ægyptios eo multò antè vsos, neque in Cane tantum, sed in aliis quoque simulachris, vt in Ildis tæniis, alio Commenta- rio latius declarauimus.

DE TITULO.

Rat & amicali sue redimiculi species, cui nomen Titulo prius, mox Titulo fecerunt: or- namentum quippe capitis in sublime surgens, purpurea vittâ redimitum, instar coni- galis rosarum.

SACERDOS.

LO sacerdotium hieroglyphicè significabant. Quin & vxores & ministræ Flaminis, eo erant ge- stamine insignes. Petronius ait Titulum à Numa Rege factum, fuisseque palliolum ex lino, quo sacerdotes in sacris vterentur. Alij per Titulum mitras siue fascias accipiunt, quorum vsus esset sa- cerdotibus ad ornamentum, non illæ tamen ociosæ, neque temerè appositæ, cum sua præ se ferant significata. *Kidney* Eucherius pileum sacerdotalem ait ex bisso, quem Græci & nostri Tiaram di- cunt: quidam etiam Mitram vocant: eamque incorruptam dicit Apollonius, cum integrâ & in- columem intelligit pudicitiam, propter fascias scilicet quibus id gestaminis præligatur. Vtunque, ornamentum hoc capitis, vt Hierosolymitanus Hefychius interpretatur, sapientiæ signum est, pro- pterea quòd in capite cerebrum sapientiæ organum habetur. Sed antiquioris illius Tituli species hodiè quoque in vsu est sub Regni nomine, quo quidem Pont. maximi caput, maximi s quibusque factorum solennitatibus insignitur: & vt summa, eius potestas eo gestamine significetur, triplici fasciâ auro, gemmisque ditissima, ornamentum illud redimitum conspicitur. Sed apud Hebræos nullum venerabilius gestamen erat, quàm Petalum, aurea lamina in fronte Pontificis, quæ Dei no- men illud, quod nulla lingua mortali enunciaripotest, quatuor Hebræis literis scriptum præfere- bat, quod Tetragrammaton adhuc appellant.

In anti

A N antiquissimis Ægyptiorum monumentis cernere est mulierem quandam tribus regis caput insignitam. Significare aiunt id, eam regis filiam, regis uxorem, ac regis matrem fuisse. Ea verò Simandij clarissimi Regis mater fuit, de qua scriptores rerum plurima: quorum si nos diligentiam sequeremur, tale aliquid in Blancam Philippi magni Mediolanensem Ducis filiam diceremus, quæ Francisco Duci nupsit, quæ Galeatium Ducem genuit, de qua cultissimum extat Epitaphium à doctissimo eius temporis viro Bartholomæo Lampridio Lyrici nostri clarissimi patruo editum. Id est huiusmodi:

*Tres Italos proceres terris ego Blanca Latinis
Regnantes vidi, filia, nupta, parens.*

In aliis Ægyptiorum Regis varias gestaminum formas inspicias,

quæ Regum capitibus imponerentur. Leonis quippe, aut Tauri, aut Lupi, aut alterius cuiusque fere prioris partes, draconum etiam capita, insignia principatus, pro virtutis, aut operum conditione, quo quisque in argumento clarum aliquid facinus edidisset, quòve rerum studio teneretur: quorum quidem significata de simplicibus eorum Commentariis, quæ conscripsimus, requirenda sunt. Neque verò sum nescius, coria serpentum plerisque populis tegumentorum bellicorum vsùm præstitisse, quibus plurimum Amazones in Libya uti solitæ, unde, quod nonnulli tradunt, Medusæ figmentum emanari.

PALLAS.

S Anè Phidias draconem Palladi apposuisse perhibetur: quod cum optimè calleret Maro, dracones illos geminos à Tenedo in terram elapsos, post facinus in Laocoonta & eius liberos perpe-
tratum, ad summa Palladis delabra confugisse dicit, sub pedibusque dæx, clypei que sub orbe locum tutelæ sibi delegisse. Quod ut manifestius intelligatur, operæ præcium est, quæ Pausanias de simulachro Palladis tradidit, explicare. Ait enim simulachrū Mineræ Athenis fuisse talari veste, Medusæ capite eburno pectus obtegente, cum victoria, cubitorum quatuor, & hasta in manu: ad pedes verò clypeus appositus erat: iuxta hastam draco obuolutus cernebatur, què ipse Erichthonium suspicabatur esse. In basi, quæ statuam sustentabat, Pandoræ historia sculpta erat, quæ mulierum omnium prima fuisse traditur ab Hesiodo, & in vltionè surrepti ignis, in humani generis perditionem emissa.

PROTEVS.

Inter insignia reliqua spectare est nonnunquam arborem, nonnunquam ignem flammulis promiscantem, quandoque flores, quandoque plumas in varias cristarum species dispositas, quæ modò ad decorem, modò ad stuporem comparabantur. Quibus cum Proteus Ægypti Rex nominatissimus variè uteretur, datus est fabulæ locus, ut in tot se vultus commutaret. Quamuis non sum nescius Protei figmentum in longè feciorem intellectum ab antiquis interpretibus acceptum.

VERITAS.

Qvippe qui per eiusmodi fabulam, si quis hieroglyphici locutionem abhorreat, difficultatem quam ostendi dicant, quam in assequenda veritate rerum experimur, tot sunt quæ nos eludunt species, sophistarum decipulæ, atque subterfugia dialecticorum posita, quæ veritatis speciem præferant, oratorum inductiones atque sortitæ multis argumentorum acerruis in immensum congestæ, ut multum diuque laborandum sit, anteaquam Proteus ipsè humana, hoc est, vera se facie spectandum exhibeat.

INSIGNIVM CAVSÆ.

Aiunt verò nonnulli, insignia hæc ideò prius olim excogitata, ut Principis & ductoris sui ordinem milites in bello seruant: quibus verò res prosperè successerat, animal consecrassè, cuius auspiciis victor euasisset, cum animalia singula singulis genis & celorum virtutibus credita, perfusum haberent, quos omni cultu sibi propitios reddere, & seruire erabant, cuius aliquando numen voti compotes explorassent. Quam opinionem magnus etiam Iamblichus, ac plerique alij Platonice factionis proceres enixissime fouere contendunt, esse quandam in rebus inferioribus congruentiam, ut nunc ita dicam, cum superis asserentes, ideòque ad sacrificiorum efficacitatem conferre. Neque animata tantum id præstare, verum etiam inanima, colores, figuras, numeros: veluti hexagonius numerus cum Sole congruit in Crocodilo, in Cane rufus, & canicipite Simia. Quædam à natura profectæ rationes, & vires, pari cum Luna temperatura deprehenduntur: ita demum colores, figuras, formasque omnes, cuiuspiam superiorum conuenire, vel animalium membra singula, ut galli cor ad solares genios conciliandos efficacissimum.

ANIMALIVM CVRANDORVM CAUSA.

Animalia verò apud Ægyptios ideò, dicite Iamblichus, alebātur, quia dū conseruantur tene-
renturque, familiare proprietatem ad deos auerent, vimque communionis inter homines deosque conseruant. Quare Mathematici super hoc multa tradiderunt: ac nostris quoque temporibus plerique non postremæ eruditionis viri, certis quibusdam siderum momentis imagunculas

huiusmodi signant afflatu captato, vt aſtri genitri illius tutela, quibus ſe vel à genitri, vel à profeſſione, vel etiam ab euentu aliquo cōmendatos credūt, fortunariōres ſimul ac beatiōres ſiant. Sedenim omnia hæc irrita ſiunt, ac penitus ſummouentur, cū ſanctiſſimum Chriſti nomen in omnes huiusmodi deluſiones opponitur: inde enim omne bonum, inde felicitas vera, & incaluſa beatitudo. Sed vt ſuſceptum proſequamur negotium, in honore plantæ etiam fuerunt, nē legumina tantum, ex iis quæ terra naſcerentur, cultu ſuſcepta exiſtimemus. Phœnicēs enim plātæ diuinis honoribus coluere, vt apud Euſebium: & caſu aliquo auulſa terra, aut alio quopiam euentu intermortua, miſericordie, luſu & deploratione, ex patrio ſtatorem ritu proſecuti ſunt. Ad horum ſerē imitationem non arborum tantum, verum herbarum atque ſorum obſeruaciones alias alia de cauſa excogitauit terra Græcia: vt lauream pro triumphantibus, & iis qui immortalitate dignum, aliquid perpetrarent: quernam pro iis qui ciuem ſeruafſent: oleaginam & alia quædam pro Gymnicis, de quibus multa paſſim Græci tradidēre. Nanque hi Pandoræ primū caput ponunt coronatum à Charitibus, Saturnum Pherecydes ante omnes coronatum ait. Iouem Diodorus poſt euictos Titanas. Idem Priapo tæniās dat, & Ariadnæ ſertum. Iunoni vitem Callimachus, de quo alibi ex Tertulliano. Hercules nunc populum, nunc oleaſtrum, nūc apium capite præfert. Suam Apollo lauream, poſt Delphicum draconem interfeſtum, de quo Pindarus, atque Callimachus. Liber hederam: cuius rei cauſam loco ſuo, ex Harpocratione recitauimus: quanuis idem India triumphata lauream tulit: nanque iſtæ Saturnianus, triumphorum Deus habitus. Milites idem ait etiam myrto, quæ propria Veneris eſt coronati ſolitos: quanquam & olea, quæ Mineræ debetur in primis, redimiti aliquando proceſſere. Præterea caſtreſes, murales, & nauales ex auro dari ſolitas, & quæ latè habētur apud Gellium, Suetonium, & alios, & quæ vulgatiſſima ſunt de inſignioribus Græciæ certaminibus, Olympiis, Iſthmicis, Argiuis, & Pythiis: quorum præmia oleaſter, pinus, apium & malum erāt. Vnde illud apud Max. Tyrium: Minimè fas eſt oleaſtro malouē coronari, qui ſecum ipſe deceret: vt victor præconiō declaretis, opus eſt æmulo. Sed ne videamur immemores Ægyptiorum, Iſis prima reptas ſpicas capite circūtulit, quod Leo ſcriptor Ægyptius tradit. Et vt noſtrarum quoque litterarum monumenta proſequamur, Eua omnium prima, diceret Tertullianus, pudenda ſua foliis coronauit. Sed qui plura ſuper his petierit, Claudij Saturnini librum, quem de coronis edidit, inquirat, qui Tertulliano teſte, & origines, & cauſas, & ſpecies, & ſolenitates earum ita edidiſſerunt, vt nullam gratiam ſloris, nullam lætitiā frondis, nullum ceſpitem aut palmitem non alicui capiti inuenias conſecratum.

L E G E S.

AD coronarum demum hieroglyphica reuerſi, coronam dicimus legum indicium eſſe, propterea quòd ceteris eſt vinculis complicata, quibus vita noſtra veluti religata coërcetur. Atque hæc diui Hieronymi ſententia eſt qui *ἐπιφανοῦ μὴ ἐπιπνεῶς*, Pythagoræ ſymbolum interpretatur leges non eſſe dilacerandas, ſed in vigore & incolumitate ſua conſeruandas. Et quoniam ſepes complicatiōis quadam ambituque certo coronis quodammodo ſimiles habentur, eadem ratione factum, vt in diuinis literis ipſæ quoque ſepes ſint legum hieroglyphicum.

H I L A R I T A S.

Rofeam tamen & florulentam præferre noluimus, quæ quidem corona hilaritatis erat indicium: veteres ſiquidem conuiuia celebrantes, ornare ſe coronis conſueverunt, cuius rei principium à diademate ſimplici fuit, vt ſcilicet frontem fascia conſtringerent quod inſtitutum eſt ſalubritatis cauſa, vt tradit Athenæus, propterea quod conuiuiorum mos ſit, ſeſe ad bibendum liberius inuitare. Ne igitur vinum æquo largius ſumptum moleſtos ad caput vapores attolleret, experimento comperent plurimum prodeſſe frontem ita colligare. Poſteritas vero ſalubri huic inuento decus & ornamentum adiecit, atque idèò fascias illas floribus perueſtire cœperūt, quæ res procliuiter admodum in eſuſiſſimum mox luxum euagata eſt.

CORNVA.

Quæ verò corona Regium eſt goſtamen, eam à cornu dictam volunt: paſſimque in diuinis literis cornu pro Rege poſitum inuenias: conueniuntque ſimilitudine quadam inter ſe Corua, radius & corona. Vnde Moſes cornuta pingitur facie, quæ radiata eſſe deberet. Diuini enim Solis aſſata Iumine, radius quibuſdam igneis promicare videbatur: quem ſplendorem tūm Iſraëliticus populus ſerre non poſſet, præcibus ab eo contendit, vt velata ad eos facie loqueretur. Corona porò Regia ex inſtituto veteri, radiorum referunt ſimilitudinem, vt non temerè olim inſtitutum ſit eas in Apollineo capite: & præcious lapillis conſici, qui ſplendore ſuo fulgentes caput vniuerſum radiis illuſtrarent: atque, vt in Ceruicem hanc totam latius explicauimus, vetuſti numi, marmoreæ ab egyptiæ Regum ſtatua præcibus ab eo conſpicuæ radiis oftenduntur. Hinc apud Virgilium Latinus rex fœdera certaminis inter Æneam & Turnum ſancturus,

Quadrifido vehitur curru, cui tempora circum

Auratis bis ſero radij fulgentia tingunt. Solis aui ſpecimen.

Et frequentiſſimus autorum vſus coronam pro nuptis vrbium vſurpauit. Pindarus Alcimedonti Olympiis, & *ὀλυμπιακῶν πόλεως* metaphorice aiunt interpretes mcenia: muri enim vrbium tanquam coronæ

coronaz sunt. Hinc Anacreon:

Νύξ δ' ἀπὸ ἡνίοχου ἔσθ' ἀπὸ δ' ἀλλολερ

Nunc dissipata sunt corona ab oppido.

Vel,

Urbis at iamiam perit corona.

Quod verò coronas Regias nō esse discernendas Pythagorami admonuisse dicebamus, sunt qui eodem argumento dictum existimant, quo ignem non esse gladio fodicandum edixit: quippe non esse ut quisquam principis negotium faceret. Quod verò de regno dicebamus, per Cornu significari, cum id passim in diuinis literis habeatur, superfluum est tūc diuini immorari: vt, Extrahit cornu Christi sui. & quæ huiusmodi dicta sunt in Cerui commentario. Illud hieroglyphicum ante omnia videtur, quod apud Ezechielē Cherubim humano p̄simum capite pingitur, eo quæ quatuor eorū bubulis insigni: humeris inde alatis, & pectore Leonino: qua in specie theologi nostri, vt apud Hierosolymitanum Hefychium legere est, insigniores virtutes quatuor, per totidem vituli cornua intelligunt. Humana quippe facies sapientiam indicat, quam philosophi aliquot Prudentiam dixerunt, sed sublimius atque diuinius quid in Sapientiæ nomine, Leoniam nimirum fortitudinē. Per partem eam quæ vitulum exscribit, iustitiam interpretantur; de qua nonnulla in Bouis commentario. Aquilæ species castitatem præ se fert, quæ sublimi volatu in cælum sese erigit: nam Ioannes, qui omnino aquila est, scriptorum omnium consensu intaminata fuisse castitate perhibetur. Animaduertendum tamen est in Hefychiano codice vulgato desiderari quædam, & perpetam esse possum, In persona leonis sapientia, nulla de persona hominis facta mentione.

V I R E S.

Am quod alibi per cornua vires significari diximus, antiquum in super disterium est, vt dicitur in Iamuræar' ἔχει, olim putassem te habuisset cornua, cum quis fortis antea habitus, spem mox per ignauiam fefellisset. Et Horat. de Baccho: En addis cornua pauperi. Quem secutus Ouid ait:

Tunc veniunt risus, tunc pauper cornua sumit.

Alibi vero super eodem dixerat, In prælia trudit inermem. Et Dialēctici syllogismi speciem, Dilemma dictum, quod hinc & inde feriat, Cornutum appellant.

D E S C E P T R O.

Scep̄trum Regium diademati & coronæ addere res ipsam postulat, de quo tamen eo opere, vt variis imaginibus insigne apud hos vel illos haberi solitum, pro loco, & signo, quod occurrebat, multa differuimus: nunc verò super eo quædam generatim ediscenda sunt.

R E G N V M.

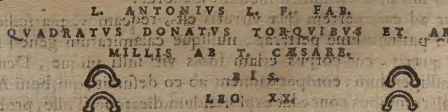
Aptissimè quidem sceptrum siue virgam, hieroglyphicum esse regni, illud in diuinis literis ostendit, quod sceptrum de manu Iudæ non auferendum pollicetur Dominus, donec veniret qui mittendus erat. Regium quippe nomen in Iudæis tam diu duraturum, dum veniret Christus: Nam & Psal. virga regni tui habetur, & huiusmodi multa passim. Ponunt verò Theologi differentiam inter virgam & baculum, quod virga in diuinis literis plerisque locis sit castigationis, correctionis, & disciplinæ signum, vt virga quitatis, baculus consolationis, auxilij, sustentationisque: vt eo loco, Virga tua & baculus tuus ipsa me consolata sunt. Pro sustentaculo, Thob. Baculum sustentatus me. Latini in huiusmodi significatum scipionem protulerunt. Inuenitur & pro defensione, vt de Cleomene Atheniensium duce fertur, qui cum propter omnium in se odium effectus esset insanus; baculo se aduersus insultantes munierat.

D E T O R Q V I B V S E T P H A L E R I S.

Ubscutus hinc sermo est de torquibus, phaleris, armillis, quæ præmia fuisse militaris virtutis Plinius, Gellius, & quidam alij tradiderunt: quippe Sicinium Dentacum donatum torquibus ter & sexagies, phaleris vicies quinquies.

V I R T V S S O L I D A.

Torquem aureum solidæ virtutis præmium fuisse traditum est a Vegetio, quem qui meruisset, præter laudem duplici consequetur annona. Species torquum in marmore incisæ Brixie videtur cum inscriptione huiusmodi:

Bini enim hinc, & inde alteri torques cum literis, quæ vigesimæ cum legionis fuisse declarant in-

de duo signa militaria quadrata, ad cognomentum eius exprimendum, aut forte legionis nomen. Et species quadam candelabri in tridentis modum figurati, in medio sita, de quibus in Armis.

OPERA LAUDABILIA

Torquis quidem significatum aperuit Vegetius, de armillis nihil meminit; eas laudabilium operum premium esse indicat. Adamantius, dum in ea Ezechielis verba, Et imposui tibi armillas circa manus tuas, paraphrasim huiusmodi subiungit: Cum mihi dederit Deus occasionem bonorum operum, armillas circumdar manibus meis. Diffundebantur ad posteros gestamina hæc, quò minus ad imitandas maiorum suorum virtutes inuitarentur. Hinc apud Tranquillum legas, C. Caligulam vetera familiarum insignia nobilissimo cuique adimplisse, Torquato torquem, Cincinato crinem, Gn. Pompeio Magni cognomen.

A. R. M. I. L. L. Æ.

Armilla non humeris tantum decus afferebant, verum & brachia decorabant. Eas verò ita dictas voluit, veteres etymologici, quòd antiqui humeros cum brachijs Armos vocabant: inde arma, quæ eunq; ab illis dependent, vel iis alligata sustinentur. De armillarum donis habetur apud Lium x ab Vrbe cond. post victoriam à Samnitibus ad Aquiloniam, à Papyrio quippe Sp. Nautium, Sp. Papyrium fratris F. & quatuor centuriones manipulumque hastatorum armillis aureisque coronis donatos. Idem ibi centuriones, militesque atque equites, corniculis armillisque argenteis donat. Et Decius tribunus ob servatum ex obsidione præsidium Romanum, dissipataque Samnitium castra, aurea corona ab A. Cornelio Cossio donatus. Aurea verò corona erat quæ castrens, ex auro quippe in valli speciem fabricata, quæ dabatur ei qui hostium castra pugnando primus introisset.

DE ADAMANTE.

Ine sermonem transtulimus ad Adamantem, quo super multa vitroque dicta sunt, dum tu ea quæ passim prædicantur, quæque lectione laborèque tuis super acquisieras commemorares. Verum ea quæ tu meministi, quæque tuo prope studio consecutus es, hæc repetere superfluum iudicavi: quare ea tantum quæ paucissima illis ego addideram, recensibo.

F. O. R. T. I. T. U. D. O.

Non temerè scilicet Adamantem pro fortitudine proponi, cui robur indomitum, visque insuperabilis, nomè merito fecisset, quippe qui lima, scalpro, & malleo duritia inenarrabili resistat: quodque omnium maxime admirandum est, contra etiam ignis violentiam incolumis lapillus euadat, neque calore quidem admissio: vnde Græci ex ipso nomine a re imposito, gemmam indomitam intelligi voluerunt. Per hanc verò ea fortitudinis virtus ostentatur, qua quis ea quæ aduersa acciderint ferènter perueniat, secundis nihil quicquam immutetur, atque ut apud Horatium est, rebus angustis animosus atque fortis appareat, idemque venro secundissimo turgentia vela contrahere sapientia duxce didicerit. Quin etiam id insitum diuinitus habere fertur. Adamas, ut mentem animumque gestantis vano metu liberet, ut superbæ etiam fortunæ respondere suadeat.

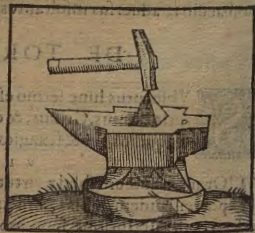
Transtulit & in communem locum significatum huiusmodi, ut tam de animi fortitudine, quæ virtus sit, hoc est, honesti iustique causa concepta, quam etiam de obturata aliqua mentis destinatione, quæ nulla queat ratione loco dimoueri, possit intelligi: eaque de causa Ditis pectora Adamantina fingi, & apud inferos solido ex Adamante portas & columnas esse, atque ita demum omnia dura & implacabilia eius lapilli elogio significari. Adamanta quidem Plutonem Theocritus manifeste nuncupauit Pharmaceutria:

Τῶν ἀπείρων ἐ τοῦ ἐν ἄδῃ

Κινναίσις ἢ ἀδάμαντα.

Præterea enim dictum hoc nomine aiunt interpretes, quòd durus sit & inexorabilis: aiunt enim hoc ex particulam intentionis esse, atque ita Plutonem mirum in modum inexorabilem exponunt. Sed ut ad eam partem quæ virtutis est, redeamus, qua scilicet quis munitus ærumnosissima quæque patientissime perferat, nullique calamitatum generi succumbat. Adamantius ubi causam querit, cur corpus etiam lobis viri iusti piique, Deus in potestatem dæmoni concesserit affligendum, comparationem ab eo desumit, qui boni Adamantis dominus, eum cuius periculis omnibus concedat explorandum, dicatque, Tolle, proba, experire, tormentisque omnibus examina: sic omnium cognitor atque præcius, qui optime nosset lobem Adamantem

I. N. E. X. P. O. N. A. B. I. L. I. S.

Aspidem pro gratia poni autores tradunt. Sumptum ab eius vi, quod mortalibus per-
suasum est gemmam eam hominum gratiam conciliare erga gestantem. Vnde non
otiose dictum à Virgilio voluit,

Illi stellatus Iaspide fulua Ensis erat:

quo præcipue tempore Didus gratia expetebatur, cuius amore detentus,
Carthaginis fundabat arces, ac testis non abas.

V E N U S T A S.

SVnt qui gemmas omnes in ornatu Veneri deberi putent, quod scilicet eam maximè comparam
Sesse deceat, & deliciis omnibus affluentem. Operæ precium verò est apud Tertullianum legere,
quæ de morosa gemmarum cura differit, dum nostras miseratur ineptias, qui tam anxie in re tam
inani occupemur. Tardè (ait) teruntur vt niteant, subdole substruuntur vt floreat, anxie foratur
vt pendean; & alia in hanc sententiam. Vniones tamen cum ad ornatum præcipue comparentur,
venustatis significatum sibi ante alias vsurparunt: lapilli enim reliqui non de pulchritudine tantum,
sed de doris etiam aliis censentur: in vnione nitore & læuor tantum expetitur. Quod verò fuerint
qui eos etiam deuorare magnificum existimarint, id improbitati potius, quam ylli sit liberalitatis
splendori tribuendum. Diuina literæ per hieroglyphicum margariti, præmium ostentant quod re-
ctè facientibus offertur. Euangelista: Inuento autem vno preciofo margarito abiit, & vendidit om-
nia quæ habuit, vt id emeret.

V N I O N E S.

L A C H R Y M A E.

Llud magis receptum, vnionem esse lachrymarum indicium, sumptum quidem à con-
iectoribus, qui visos in somnis vniones lachrymarum profluum portendere tradide-
runt: aiunt enim, *ὄνδρας μαργαρίται δακρύων ὄρας*, vt apud Sudam est, Artemidorum, &
alios. cuiusmodi somnium cum nobis aliquando contigisset, resque postmodum subse-
cuta esset, ita cecinimus:

*Visus eram niueos manibus trahere lacillos,
Vnio in his, lætis gemma inimica viris.*

A M E T H Y S T V S.

S O B R I E T A S.

Eque defunt qui Amethystum pro sobrietate poni dicant, quod eiusmodi lapidem con-
tra ebrietatem stare comperitum est: non enim vino tentari, qui cum gesser: in quo per-
ter nomen, quod eius est significationis, nihil certi habeo, plerisque tamen, qualecun-
que sit, commentum placet.

D E P E C T I N E.

Ram hic finem facturus, cum tu vt prosequeretur ita hortatus es: Mulierem nobilem
gemmis aliquot ornauiimus, sed ea nisi caput comperit parum profecerimus: adda-
mus igitur & pectinem, & speculum, vt si qua eo vti velit, non aliunde quæsitum eat.
Subieci ego:

V E N U S T A S.

Veneri quidem præcipue sacer est pecten, eiusque Dææ statua cum pectine aliquando Romæ
dicata est, soluto quippe voto, quod mulieres Romanæ vouerant, comis propter insuperabil-
em pruriginis ardorem abrais: quo quidem incommode atque cruciari liberate, statuam huiusmo-
di Veneri erexere, quæ comas restitueret. Eandem etiam barbatam statuerunt, quod utroque sexu
pedita sit Venus, quam è lumbis ad superiora, marem, ad inferiora feminam esse dicitabant. Atque
huc spectat Maronianum illud, Discedo, ac ducente Deo, quamuis non contemnendi autores
vtrunque sexum diis attribuunt. Sed super hoc alibi. Sanè quod ad pectinem attinet, Naso eum
Cytheriacum dixit:

Sæpe Cytheriacum adaucit pectine crines.

Metamorph. vbi de Salmaci.

Ea enim propria est muliebris curæ vanitas, vt in comedo ornandoque capillo, studium omne suum
exerceant. Quare in numismatis videas Pausinæ caput multis & diuersis capillorum concinnitati-
bus sæpe variatum. Sanè Seleucus merito duodecim eos versus sustulit, quibus Hesiodus inducit
Palladem Theogonia Pandoræ satagentem, comendo eam & ornando: indignum ratus sapientia
deam tanto studio circa muliebris ornatus curam occupari. Versus illi x i i h i sunt:

*Ζῶσε δὲ καὶ κοσμήσειε θεὰ γλαυκῶπις Ἀθήνη,
ἀργυρεὶ ὄσθῳ, καὶ κρητῶν δὲ κελευθῶν.
δαίδαλῳ χεῖρεσσι κρηταῖσι, δαύμα ἰσθῶν
ἄμυρ δὲ οἱ σερῶνις ποδῶνδεας ἀνδρῶσι πότις*

Ἱμαρτῆς

Τερατὸς παρὲθνηκα κερήσπαι παλλὰς ἀθήνη:
 ἀμφοὶ δὲ οἱ σφάσθη χροσὸν κεφαλῆσφι ἴσπικε,
 Τὴν ἄντοσ ποῖσσε περικλυτὸ ἀμρυγῆσ:
 ἀκνήσσεσ παλῶμασ χρεῖζορδρ ὀ δὲ πατρὶ,
 Τῆσ ἐνὶ δαΐδαλα πολλὰ τετυχατο, δαῦμα ἰσῆδσ,
 Κράσδαλα ἴασ ἠσπερ ὀ τρέφσ, ἠδὲ δαΐδαλασ.
 τῶν ὄρα πολλὴ ἰνέθπικε, χαεὶσ δ' ἀπελάμπετο πολλὴ
 ὀαυμσσίη, ζωοῖσπι εἰκότα φωνῆσπι.

DE SPECULO.

EXPLORATIO.

Sunt autem qui speculum explorationis signum esse velint, propterea quod & navi & ruga, & vniuscuiusque color, & alia quæ forent incognita, indice speculo deprehenduntur.

FALSVM.

Sed enim sapientius illi rem expendisse mihi videntur, qui falsum ex speculo significari tradiderunt, in quo scilicet quamuis similitudo quædam appareat, eo tamen falsa est, quod in speculo quæ læua sunt, dextera: quæ dextera, læua referantur, atque ita veritati fucus fiat.

HVMNVS.

Alioqui speculum Pindaro est hymnus, in quo scilicet res præclare gestas, virtutesque cuiuspiam celebres possimus intueri.

AD ILLVSTRISS. PRINCIPEM D. NICOLAVM RO-

DIVILLVM OLICÆ ET NESVESII DVCEM, PALATINVM

Vilensem, ac magni ducatus Lituaniæ summum Marefcalcum &

Archicancellarium, Bresensem, Saulensem, Borsissoulemq; Capitaneum: De iis

quæ per arma significantur,

EX SACRIS ÆGYPTIORVM LITERIS

PIERVS VALERIANVS.

LIBER XLII.

Cum iam varios commentarios diuersis misissem amicis, dedissem operam ut argumenti ratio unicuique non inconueniens esset, diligenter dispiciendum mihi putavi, cuiusnam hanc nostram de Armis elucubratiunculam inscriberem. Verum cum arma acri mittenda viro non ignorarem, et certe Nicolæ Rodiuille Magnanime princeps, animo statim obuersare mediisque vnum est militis delegi, in cuius patrocinio ac tutela, poster qualis is cunquæ esset in hac re insumptus labor, conuiescere deberet. Nam cum multa sese offerret causa, quæ quemuis ad te vel amandum, vel suspiciendum allicere possint, ut animi tui celsitudo cum summa conuinita clementia & moderatione, ingenium facile & apertum, nulla malevolentia suffusum, nullæque auaritia inquinatum, bellica laudis militarisque gloria flagrans studium, tum illa in primis Caroli V. Imp. Sigismundi Sarmatiæ regis (quos maiestatis causa nomino) de insigni tua virtute testimonio tot tantæque fuerit, ut alter te Ducem renunciatet, ab altero multis maximisque Lituaniæ imperiis & administratiombus ornatus longè clarissimus esses, dignusque habitus qui in fortium bellicosorumq; populorum vel flore vel labore summam potestatem haberes, & in quo omnes rebus secundis animi æquabilitatem & religionis propagationem agnoscerent, aduersis inuictum robur cernerent, & disciplinam militarem prudentiæque in administrandis disponendisque singulis sequerentur, & auctoritatem amplissimam libenter retinerent. Hæc cum in te sint dona, conuersusque iam pulchro laudabilique exemplo ad eorundem lucem alios multos adducere, & quasi normam boni gubernatori dirigere, merito te omnes strenuorum istic hominum florem, distotum istarum firmamentum, bouisque principis ornamentum existimanti: merito quoque nos T. Excellentia hæc nostras de Armis commentarios nuncupamus & consecramus. Arma certe huiusmodi mittimus ad bellum ita delectabilia, ut te eadem vel domi sedens, in alto constrictare possis ocio, cum in eis ipsis & disciplinarum cultum, & varie eruditionis totiusque antiquitatis imaginem honoratissimam sis agiturus. Hæc qualiacunque à me conscripta, mea in te perpetua obseruantia testes, probata ad alios venire poteris: equidem nec dubito quin tuo patrocinio defensa, gratiora omnibus futura sint. Faxit Deus Opt. Max. ut potestas & voluntas quas tibi dedit, eos excipias habeat, qui & illi maxime glorie sint, & Christianis vilitati, & tibi dignitati. Vale.

DEORVM, vt hinc exordiamur, simulachra armis ornata, auctoritatem, vimque armorum indicant. Nam Græci præcipuè deos omnes in vniuersum ferro accinctos fingere conserunt, ex eo scilicet innuere volentes, armis omnia parère, in armis ius esse: cum tamen Phœnices, & vt potè mercatores, & assiduis dediti negociationibus deos cum loculis & crumenis bene pecuniosos omnes effingerent, nempè, quòd rerum omnium vim penes aurum & diuitias esse arbitrentur.

MVLIERIS VIRTVS.

Quòd verò Lacedæmonij Veneris armata simulachrum dedicarint, virtutis id hieroglyphicum, quæ prænituit in mulieribus. Nam cum Lacedæmonij bello cum Messeniis congressi eorum impetum sustinere non possent, pedesque sensim retroferrent, vxores eorum hoc animaduerso, repente arma corripunt, impetuque in hostes facto non tantum lapsam maritorum aciem restituerunt, verum & Messenios ipsos fugauerunt. Eas inde amplexi Lacedæmonij, prout erant armati, cum armatis promiscuè, vt Lactantius ait, concubuerunt. Atque ita mox armatam Venerem colere coeperunt. Neque tamen Venerem tantum, quam *Μορφή* vocitabant, sed deos, deasque omnes cum lancea figurabant, vt eas ita redderent honestiores. Nihil enim apud eos ignavia turpius, nihil bellica virtute præstantius habebatur. Alia verò ratione armatæ virginis in sacrificiis adhibentur: eas enim in numis aliquot, atque etiam in lapideis signis atque memoriis videas lacinia toga in humerum reiecta, figuratas. Hæ sunt virginis quæ Armata dicebantur, quòd in armum ita vestes cõiicere sacrificij ritus deposceret. Vnde etiam poma ex alieno in armum legere, legibus prohibemur, tanto scilicet numero asportare, quatum humerorum onus sit. Hoc quidem *ἡ ἀρμαστὴρ* fatemur, sed hoc loco necessarium.

Videre autem est plerisque locis, atque etiam in numis, signa Martis Vltoris cum scuto & hasta, quæ nimirum belli indicia sunt, cum omnis eius ornatus in eo versetur, vt arceat à se cladem, & hostibus inferat calamitatem. Hinc prouerbum illud emanauit, *οὐδ' ἔσπει, οὐδ' ἀναίδη*, cum quid omni conatu aggrediendum inuimus. Huiusmodi verò statuam sibi Sesostris erigi curauit supra quatuor cubitorum magnitudinem, vt ita mortales reliquos superasse gestarum rerum gloria testaretur. Nam eorum quæ præclara gesserit Rex hic Ægypti, pleni sunt omnes antiquitatis libri.

BELLVM INDICTVM.

A pud Romanos indicti belli signum erat hasta ferrata præustaque, fecialis manu prætenta, quæ ubi primùm in hostium fines emisisset, tribus puberibus præsentibus, causa prius exposita, bellum iustum indictum, fierique cœptum intelligebatur. Hinc apud Maronem Turnus primus, iaculum intorquens emittit in auras Principium pugnae.

MARS VLTOR.

ARCVS ET SAGITTÆ.

Agyptij sanè sacerdotes tumultum, aut belli principium esse factum, significare cum vellent, armatum hominem figurabant, qui telum arcu contenderet, & ad feriendum paratus videretur. In diuinis tamen literis per arcum & sagittas ab improbis hominibus paratas, interpretes totum belli apparatus accipiunt: & huiusmodi significatione Psal. LIX. Dediti metuentibus restigium, vt declinare valeant arcum, quamuis in Hebraicis codicibus longè alia lectio reperitur. Ita tamen legit Euthymius, & hic arcum recipit Ecclesia.

SOLARES RADII.

In Apollinis verò Dianæque simulachris arcus & sagitta vibratiles radiorum vim ostendunt. Vnde Lucretius hieroglyphicè ita eos expressit:

Non radij Solis, neque lucida tela diei.

Eadem in Sagittario caelesti ligno, vim eius à remotissimis etiam locis in plâtas & herbas permeare, quæ quidem vbiubi sunt, solari omnino vi vniuersa, & incolumes conseruantur. In Gallieni sanè numis

TYMVLTVS.

numis Sagittarij signū est; quale cœleste illud fingitur, cū inscriptione, ΑΡΟΛΛΗΝΤΙ ΚΟΝΣ. ΑΥΘ.

Minimè verò prætermittendas est locū in carminibus diuinis Psalmo x; Siquidem impij arcum sagittis intenderunt; promptuaris sagittis pharetram impleuerunt, quas in quempiam probi cordis hominem immitterent: Nonnulli Paraphraste, dū nouitati forsā plus æquo student, pro eo quod apud Græcos est, ἡτοιμασας βέλη ἐς ἀπίστους, Sagittas ad neruum accommodarunt, pone- re maluerunt, æmpe quò dicitur ad exponendum codex Hebraicus adnotat.

COR, CONSILIVM QVE.

ADamantius tamen Græcam secutus lectionem, ita pharetram agnoscit, vt quid habeat hieroglyphici, etiam interpretetur: per eam enim cor intelligit: per sagittas, consilia, & cogitationes; per arcum, pos & labia. Nam & alibi dicitur, Cor impij repletum est veluti pharetra sagittis venenatis: Consilia enim cogitationesque pessimæ; impiorum sagittæ sunt: arcus verò, os & labia: quo distento, quippe ad apertæ, virulenti cordis spicula deprimuntur ad vulnera. Quòd verò distum esse latebris, non otiosè appositum: siquidem hi cū lucem odio profectoquant, in tenebris delitescunt, & in cæca malignitatis atque ignorantie latibula sese abdunt. Iam verò apud Lucianum legas; πρὸς τὰς ἐν τῇ κλισίᾳ ἀποδόντων; stare aliquem in insidiis incognitum, qui arcu semper intento speculetur, quæ latūs exeret, vt ea te quam primū in parte conficiat. Vbi nimirum delatorum intelligas malignitatem, qui dicta factaque explorant tua, ac simul aliqui exciderit imprudenti, collectum statim ad dominum deferunt, vt aliquid inde tibi detrimentum, accedat. Olimpiis quoque Ode secunda; tela: pro verbis; pharetram pro sententia; à Pindaro positas inuenias, in hunc modum: πολλὰ μοι ὑπ' ἀγκῶν ὁ ἀϊκέα βέλη ἔντορ ἔντ' ἰ φαρέτρας φανῶντα σιωπῶσι μ: Multa mihi tela velòcia sub cubitò in pharetra sonantia exaudiuntur, propter orationis acumen, & laudationum opportunitatem, inquam interpretes. Præclara enim esse debent, neque ab obtuso ignauoque ingenio prolata, quæ dicuntur, sed ea oportuno etiam loco disposita. Alibi diximus, mysticæ philosophiæ interpretes, Plutonis cor ab Herculeo sagitta vulneratum, hieroglyphicè significare velle nullum esse tam abditum in rerum natura locum, quò non perueniret philosophia: eius enim scientiæ latebras multi memorat. Nā & Nazianzenus Basilii ait philosophiæ latebras omnes penetrasse.

VVLNERA AMORIS.

AMori verò arcus in primis deditur, propterea quòd eo vulnerè faucij, semper minus feriuntur, veluti sagitta quadam ab amantis oculis emissa, & in amantium oculis recepta. Sunt vero illi, vt philosophatur Plato, radij quidam tenuissimi, qui ex intimo cordis expirant, vbi vitalis sanguis dulcissimus calidissimusque sedem habet, viaque sibi, vt Musæus ait per oculos patefacta, per amantis identidem oculis illapsi, ad intimum eius cor penetrant, accensoque interim magis ac magis sanguine, bilis etiam inflammat, vnde ille sequitur dolor, quem affixum esse cordi amantes omnes profitentur, quicunque illos euentus, aut durus, aut facilis sequatur. Hinc etiam adiectæ ad amorem faces, de quibus alio loco disseruimus.

A M O R.

APud coniectores sanè, si quis ætate florida vir aut femina pectus sibi transfixum imaginatus fuerit, amorem significat. Non æquè id in grandæuo, siquidem huic id somnij triste aliquid, & illertabile nuncium affert.

QVONIAM ITER.

IN diuinis verò literis sagittæ sæpius ponuntur pro doloribus, qui ex rerum perperam actuum conscientia cor stimulant, compungunt, exulcerantque. Ita Psalmo octauo supra xx, Quoniam sagittæ tuæ infixæ sunt mihi; Atrigerunt me, transfultit Symmachus.

C O E L V M.

Sedenim philosophi cū amoris cōgnomentò cœlum intelligant, non otiosè commenti sunt & Salas & sagittas velocitatis indicia figurare, simulque faces, vtputa ignem, quo cœlum ipsum maximè spectabile est: ac puerum denique, cū senium auferant a cœlo. Amorem insuper primū omnium genitum autumant, & cœlum initio creatum à Deo sacræ restantur literæ.

V E L O C I T A S.

Esto igitur sagitta velocitatis etiam hieroglyphicum, cuius ergò Virgilius iuuenibus cursu pedum certaturis cū equum primo præmiū proposuisset, alteri Amazoniam pharetram, plenamque sagittis pollicetur. Et Armenij sagittam Tigrin vocant, vnde & velocissimum animal Tigris, & fluuius rapidissimus, qui ex Armenia in Mesopotamiam labitur. Ibi enim sagitta Tigris dicitur. Et Psal. septimo, quòd minatur propheta futurum vt Deus gladium suum expediat, & arcum intendat: interpretes per gladium acerbiteratem, per arcum celeritatem mortis indicari tradunt. Ab hac sagittarum velocitate vulgus totius Italiæ hodie cū quid properandum esse innuit, vocabulum formauit Affezzare, ex quo sagittæ Frezzati vocant. Sanè Abarin genere Hyperboreum apud Sythas tantæ velocitatis hominem fuisse tradit Nazianzenus, vt cū sagittam, veluti fabulantur, accepisset ab Apolline, emissam eam partem cursus pernicitate consequeretur: quo signo populos circumspiciens responsa dabat, inde sibi fidem acquirens, quòd conatus ille longè supra humanas vires esse putabatur.

putabatur. Sed non fabulosè apud nos dictum, Sicut sagittæ in manu potentis, ita filij excussorum per quas Eucherius Apostolos hieroglyphicè significari tradit, qui orbem terræ volatu pernicissimo perigrantes, doctrina sua mortalium, qui nondum Deum norant, corda penetrant. Filij ipsi excussorum, quia de prius excussis telis, hoc est, Prophetis, Apostoli geniti sunt. De iis Psalmogra- phus ait: Milit sagittas suas, & alios aliò delegavit. Plurisque enim locis sagittæ verba divina sunt, quæ penetrabili charitate corda nostra configunt. Hic arinus ille erat, quem tetenderat, paratissimo ad ferendum asseruabat: quamvis hoc nonnulli ad minus referant, quòd arcus inter alia signifi- cata, minarum etiam signum sit. Vnde Orarius: *... in diebus illis quodcumque minabitur arcus...*

Vbi tamen sagittæ duas parallelas positu in accentes animaduersæ fuerint, quarum cuspides altera ad alterius pinnas vicissim conuertantur, præsententia contrarietatis signum esse volunt.

Quemadmodum vero arcus interius belli signum est, ita fractus sublarum belli ferociam ostendit. Et in ostensis eodem ad opidii significato: veluti quod in recentiorum historis legitur, ea nocte qua Rex Artaxerxes eruptione, quæ profusio effusissimo de naribus emissæ est, suffocatus & extinctus est, supernum Martiano Imperatori apud Constantinopolim agenti apparuit in somnis, arcumque Regis defuncti relaxatum, vt alij, fractum, ostentare visus est, quod de bellica eius ferocia iam extincta signum fuit. Et in dipthis literis scriptum est, Deum eorum contemere arcum, & arma confringere, qui pietate posthabita spem omnem in ferocitate sua posuere.

A B eo verò armorum genere, quo Persæ plurimum vtuntur, sagittas numis Datus impressas, siue ita gentem suam significare voluerit, siue potentiam suam late diffusam indicare. Nam et in Artocerxis numo sagittarius miles cusus erat, eaque de causamini illi Sagittarij vocatabantur, vt Plutarchus Apophthegmatis. Vnde non in facere dixerit Agabius, triginta se milibus Sagittatorum Asia pulsam, eum casum qua Rex corruptis per Timocratem Atheniensibus effectisset, vt bello aduersus Lacedæmonios concitato is prouincia decederet. Quod quidem diuertim proxime accedit ad Gylippi Noctuas, de quibus loco suo.

Sagittas autem Apollinis in Græcos immittas, pestilentiam manifestissimè significasse nulli dubium: de quibus late apud Homerum. Hæ verò hieroglyphicè solares radios indicant corrupto cæli tractu contragem illam dispergentes. Et Christiana pietas è diuorum numero Sebastianum sagittis impetitum, dum Christo fidei testimonium præstat, aduersus pestilentiam sibi tutelarem proposuit.

DAMNATIO.

Sunt qui telu in sagittæ cuspidem ita figuratum, damnationis signum esse autment, aut explodendum summouendumve aliquod ineptè dictum in scriptis, id quod Aristarchi summi Grammatici iudicio inter hieroglyphica receptum est, quòd eo ille signo vsus sit in adulterinis apud Homerum carminibus sum mouendis.

DE HASTA.

SAPIENTIE VIS.

Quòd Palladem armatam ubique conspiciamus, indicat, arma parum proficere, nisi quæ per sapientiam administrantur. Nam stulto præcipitque ingenio Imperatores, quot & quantas & sibi & Republicæ calamitates attraxerint, vt alia dissimulem, clades illæ insignes ad Trebiam, ad Thrasimenum, ad Cannas acceptæ, facile ostenderunt. Porro autem hasta in manu Palladis, ingenij vim atq; promptitudinem ostendit. Vnde apud Martianum legas: *Hasta etiam visibans penetrabile monstrat acumen.*

Ad hæc lancea in quacunq; videatur imagine, præter militiam ipsam famæ etiam celebritatem indicat. Quare Lyfippus, vt Plutarchus ait, eam in Alexandri manu posuit, filium quòd alij fecerant, aspiciatuis, vapote qui celebrem eum vna vix ætate existimaret, dum modo quis veritatis studiosus, eam tantum quæ re vera gesta fuissent ab Alexandro collegisset. Quod verò ad extensionem in longinquum facit, Telum appellant quicquid à manu iacitur, quòd *πῆλξ* & *πῆλξ* procul apud nos sonat. Quamquam apud Caium Iurifconsultum telum vulgò appellaretur, quòd ab arcu tantum mitteretur.

HOSTIS INFENSISSIMVS.

A Infestissimum hostem, qui omnes, quò maximè lædat, vias exploret, nonnulli significare cùm volunt, iaculum terræ appressum cuspide in eius læua statuunt, dexteram verò ori obiciunt, eo gestu, vt in eam inspuat: nempe quòd persuasum sit ictus aggruari salua in manum ante conatum ingesta. Id verò ea de causa fit, quia manus ita magis solidescit, & maior in vibrando vis accedit, non autem quòd ea quædam sit fascinatio, vt Magi putant.

OFFENSIONIS ILLATÆ POENITENTIA.

N Am illud forsitan pertineat ad Magiam, quòd à iactu, si quem inferendæ iam iniuriæ poenitentur, in mediam exprensio manum, qua vibrauerit, leuari percussum à poenæ prodiderunt. Alio, qui pleraque alia expuere, contra omnes fascinationes & pericula amuletum esse creditur. Vnde apud Theocritum *τρίς εἰς ἑμὸν ἔπιπυσα κόλπῳ*, ter in sinum meum inspui. Meminere huius rei & Plinius, & autores alij plerique.

SVMVS HONOR.

S Edenim ne Lysippum aded malignum aut inuidum in Regem suum, vt pauld antè dictum, fuisse suspicemus, sciendum hastæ gestamen haudquaquam inter vulgares honores habitum, tantæque apud veteres venerationis fuisse, vt loco diadematis pro insigni Regio haberetur. Neque temerè Virgilius Æneas,

Bina manu lato cristans hastilia ferro, Ingredieur.

Et Regis filius Pallas apud eundem, telo rapto volat obuius ipse Ænea. Neque quidem ea solum donari solitos tradunt qui fortiter in bello fecissent, verum & Iunonem Curitæ ab ea nuncupauerunt: Curis enim hasta Sabinis erat, quòd iam apud omnes pèrulgatum est.

S T R E N V V S.

E Orum qui fortiter fecissent insignia, more quodam hieroglyphico apud veteres fuisse reperio hastas puras, quibus milites ab Imperatoribus donari soliti: eaque de causa Sicinianum Dentatum, Plinio referente, hastis puris duodeuiginti donatum. Hastas verò puras, Donatus & Seruius interpretantur, sine ferro, eo præsertim Maroniano versus:

Ille, vides, pura iuuenis qui mittitur hasta.

Qui quidem futurus erat Rex, multorumque Regum parens.

E B L L V M.

A Pud Cathaginenes, genus intractabile bello, belli hasta erat indicium. Hinc cùm bellum vellet se cum Romanis professuri essent, Romam ad eos hastam suæ voluntatis signum miserunt. Sedenim apud Macrones, dare acciperéque lanceam, sanciti fœderis signum fuit: cuius rei meminit Xenophon De reditu Græcorum IIII.

E A verò de causa viros fortes hasta donari putat Festus Pompeius, quòd hasta summa armorum & Imperij esset, captiuosque sub ea vendi morem fuisse: proindeque rei fortiter gestæ signum erat. Et sub iugum mittere, qui superati essent, quique per vim sub Imperium deuenissent, apud historicos frequentissimum. Constabat verò iugum ex hastis tribus, duabus quidem fixis, & alia intransuersum ad eas alligata: sub his enim discinctos transire cogebant, inquit Festus, vbi discinctos intelligendum armis spoliatos. Hinc etiam mos apud Romanos fuit, vt nuptiarum capita et elibati hasta comeretur, propterea quòd quæ nuberet, imperio viri subiceretur. Cœlibarem autem hastam vocabant, quæ in corpore gladiatoris abiecti occisique stetit.

SVMMA IMPERII.

CONIVNCTIO MARITALIS.

A lunt verò nonnulli coniunctionem maritalem hieroglyphicam id significasse, vt quemadmodum hasta ipsa in corpore gladiatoris hæssit, coniunctaque fuisse, ita debere sponsam viro coniungi, vt, quod nostræ monent diuinæ literæ, duo sint in carne vna. Alij boni tantum ominis causa factum adhibent, vt vota hinc ostenderentur, fore vt viros fortes genitura essent.

MM

Praterea, vt Iustinus ex Trogo memorat, ab origine rerum pro Dis immortalibus veteres hastas pœoluere, ob cuius religionis memoriam hasta adhuc, ait ille, Deorum simulachris adderentur. Quis etiam simplex baculus surrectus apud Ægyptios diuinitatis hieroglyphicum fuit. Atque hoc illud est quod Pædianus ait in Diuinationum commentario, non placere sibi eorum opinionem, qui delubra existimant ligna delibrata, id est, decorata, pro simulachris deorum more veterum posita. Id fieri solitum à veteribus Cyrillus inquit, quòd natura diuina nullo modo neque deici, neque labefactari potest, sed inconcussa firmaque suo se robore cõmuniat, sustinereque omnia & omniũ fundamētum esse perhibetur. Sed vt ea etiam quæ ad ineptias vsque facta sunt in hoc genere cõmemoremus, Alexander Phœrens hastam, quæ Polyphranes auunculum inuenerat, consecrauit, additis etiam corollis, eique tanquam Deo rem diuinam fecit. Tantum verò hastæ à veteribus tributum est, vt sceptriũ illud Agamemnonis, multorum Regum successione apud Homerum celebre, Charonei Bœotiarum populi diuinos illi honores, meditati, quòd cultus eius fieret augustior, Hastam appellarent. Colebant verò illud vti numen, singulis diebus hostiis à sacrorum antistite immolaris. Cui etiam (tanta sui hominum vesania) mensa variis instructa carnibus parabatur, omniformiumque placentarum libis referta semper adstabat. Iam & Ceneam illum, quem ex femina in virum à Neptuno commutatum Græci fabulantur, primum omnium aiunt comites suos iussisse per hastam suam iurare. Vnde mox præcœrbium, Hasta Cenei: de quo apud interpretem Apollonijs, & alios Argonauticis, plura reperias.

D I I P E N A T E S

ET Penates, qui apud Romanos tanta religione colebantur, atque maros, hastatos quippe fuisse, memoriam præditum est. Dionysius enim duos ait adolecētes fuisse militari habitu, & vetusto opere, qui sederent, & pesa in manibus tenerent, cuius rei testimoniũ titulum subesset, DII PENATES. Eos Nigidius putat esse Apollinem & Neptunum, quòd in Apolline calor & ariditas, in Neptuno humor & frigus intelligatur, quæ nostræ compositionis principia perhibentur. Et quoniam Penatibus Magnorum Deorum cognomētum attributum est, vnde Maronianum illud:

Cum sociis matog, Penatibus & Magnis diis,

eruditiores particulam, Et, ad expositionem positam volunt. Alij eos Iouem & Iunonem esse vulerunt. horum enim præcipuum esse munus, iuuare mortales, atque inde vtrique nomen. Alij Castorem & Pollucem Deos magnos vocari persuasum habuerunt. Sed quoniam in nullo Deorum magis, quàm in dis Penatibus & poetæ & historici occupantur, tum ipsa vetus Romanorum religio tam multa, tam sæpe de his in medium protulit, haudquaquam ab instituto negotio alienum fecero, si super his aliquid extremiore vulture reperire. Pallatis filiam legimus, cùm Dardano in Arcadia nuberet, dotis nomine munera Palladis attulisse, scutum quippe braque celo lapsum, quod Palladium appellarunt, cùmque huiusmodi scuto Magnorum Deorum simulachra. Orta autem seditione in Peloponneso, Dardanum inde cum vxore & magna Arcadum manu vertisse solum, atque in Samoethraciam nauigasse, vbi dotalibus muneribus templum erexit, quibus occultas instituit caremonias, vt sacra ea separaret à vulgi cognitione. Simulachra itaque in subterraneo specu condidit, quæ mox cùm inde in Asiam transmigraret, secum abiecit, & in Dardania à se puncupata collocauit. Illis cùm Ilium edificasset, eò Deos ipsos transtulit. Aeneas ex incendio Troiano ablatos in Italian venit, eosque Lavinij posuit. Ascantius in suam Albam transtulit, pulcherrimo illis templo edificato. Verum aiunt sequenti nocte Penates, nullo ferente, Lavinium rediisse, ostia clausa inuenta, parietes integros, & tectum nullam in parte violatum: quo miraculo motum Ascantium, aiunt, sexcentos curatores Lavinium misisse, qui sacra custodirent, præfectumque his antistitem Egestum nomine. Idem demũ Romanam translatis cùm vrbe approbassent, nequaquam abierunt. Cùmque eos Romani in vrbis imperijs sui custodes admisissent, ne per vim aut dolum auferri possent, eos in subterraneo, vt Dardanus fecerat, specu, templo ibi dedicato, posuerunt. In quo quidem templo id præcipuum religionis obseruabatur, vt spuere nefas esset. Ad hoc specu, & pristinum Dardani institutum, Virgilius alludit, cùm scripsit:

Aeternumque adytis effert penetralibus ignem.

Nam sacra Penatibus sine Vesta nunquam fieri solita, sed vnà cum Vesta semper illi colebantur. Quid verò Vesta foret, declarat Naso:

Nec tu aliud Vestam, quàm viuam, intellige flammam.

Et Sinon apud Virgilium, vbi se Penatum offensam vereri simulat, si patriæ secreta hostibus prodatur, cuius cura, Penatibus credita:

Hos aeterni ignes, & non violabile vestrum. Tector nimen, ait.
Sed quoniam de Vestali igne, & dis Penatibus, alibi etiam discussimus, hæc pro loco commemorasse sufficiat.

DII TUTELARES.

Iverdò tutelares eos esse ostendebat, quòd sederent, quòd peila gestarent, quòd adolescentes essent. Nam sessio hieroglyphicè firmitatis & constitutæ rei consilivæ signum habetur. Peila pro-
 pullationem malorum, incommodorumque significant. Adolescentia incrementum, quòd Imperio
 esset in dies accessurum. Quod verdò genus teli peilum sit à Vegetio ita describitur: Missilia pedestris
 exercitus Peila vocabantur, ferro subtili præfixa trigono novem vnciarum, siue pedali, quæ scuti in-
 fixa non possent abscindi, & loriam facillè perumperent.

DE FRAMEA.

Framea vocabulum, & id genus teli, Germanicum est, de quo Cornelius Tacitus in Ger-
 manorum moribus in hunc modum scribit: Hastas, vel ipsorum vocabulo Frameas, ge-
 runt, angusto & brevi ferro, sed ita acri, & ad usum habili, vt eodem telo pro vt ratio po-
 scit, vel cominus vel eminus pugnent. Ita eques scuto frameaque contentus est.

MORS.

In diuinis literis Framea, vt & alia telorum genera, mortis hieroglyphicum habetur. Ita Theologi
 eo Psalmi loco: Erue à framea Deus animam meam.

DE SCVTIS.

Locus exigit vt hastis scpta etiam adiciantur, quorum varia sunt hieroglyphica, quia va-
 riaz sunt eorum species, varij etiam vsus, neque facile est omnium rationes exquirere in
 tam varia tamque frequenti armorum penè omnium mutatione, quæ vnaquaque æta-
 te, facta est: eas tamen nos formas amplectemur, quas in numis, aut veterum monu-
 mentis figuratas obseruauimus.

STRENVVS II.

Pari honore cum hasta scutum fuit, quo inter præmia reliqua militaria donari soliti sunt qui stre-
 nuè fecissent, cuius rei exempla passim apud historicos. Et apud Virgilium Æneas clypeum ef-
 ferri iussit, quo iuuenem egregium Nisum præstanti munere donaret. Præcipuum verdò honorificum
 apud Argiuos fuit scutum Enhippi, puero, qui tale aliquid meruisset, gestandum tradere, eoque in-
 sereto pompam ducere. Argiui porrò primi omnium scutis ligneis vsi, eo prælio quod inter Prætum
 & Acresum fratrem gestum est, pro tyrannide occupanda. Sedenim de honoribus inferius.

S A L I O R U M.

Cvm Palladium superius cælo lapsum, scutum fuisse dicemus, significatum eius ad Imperij tu-
 telam spectare interpretati sumus. At eundem obseruatum est Pelta quoque significatum
 salutis esse, quod ab interpretatione Numæ desumptum est: is enim delapsam cælo peltam salu-
 tem Vrbi immissam interpretatus est, cum octauo eius anno pestilentia per vniuersam Italiam de-
 bacchata, Romam quoque urbem inuasisset. Vtrum verdò grauis alioquin autor peltam proprie nec-
 ne dixerit, quod scutum Numæ tempore cælo delapsum fertur, & lapsa ancilia cælo Maro dixerit,
 alij viderint. Legi tamen de Saliorum ornatu, consuesse illos capite gestare pileum instar conii, non
 obrotundem, vt vulgò: thoraca aheneum induere, dextera manu ancile, læua peltam aheneam
 circumtulisse: quamvis vti dictum, & læua ancile gerebat, legamus.

P E L T E F O R M A.

Quoniam verdò pelta Maroni lunata dicitur, operæ præcium me facturum crediderim, si figu-
 ram eius ex antiquis monumentis describero. Nam ea Romæ multis locis aspicitur, nus-
 quam tamen speciosius quàm in marmoreo quodam conditorio, quod nunc in hortis Pontificio
 Palatio subiectis pro aquæ temporariæ aluce ab Leoniana porticu spectatur. Ibi pugna quædã Ama-
 zonum incisa mira quadam arte, siue ea Troiana sit, siue, quod potius reor, quæ ab id genus erra-
 ticis in Scythia commissæ est. Ita viri mulieribus parcere, inuicique obuias fauciare videntur, cupe-
 reque eas potius captiuas facere, quàm lædore. Omnes illz peltis armatz sunt, quarum species in

hunc modum describi potest, vt scilicet circulus descriptus linea diametrali dissector, pars altera quantum cubiti manusque ministerio inferuiat, relinquatur, altera duobus à lateribus excauetur, ita vt in eorum medio spatium sit insertando brachio, cuius hoc sit propugnaculum. Extrema ad scuti marginem lumentur in cœnuu. Orbis illi duo hinc inde exemi pri, insertandæ si opus sit hastæ alter commodus, alter ad inspectandum inferuiat.

PRIMA ARMENICA.

Variabat verò peltarum forma qua parte manus erat inferenda: vt in prima Armenica, incisura erat rectangularis.

SECUNDA ARMENICA.

Uæ in secunda, orbicularis fieri consuevit. Tum etiam coloribus, cum pelta primæ cæruleo colore est, in alba parma: secundæ verò pupurea, in parma ipsa cærulea: in vtraque verò pelta aureus umbilicus.

MENAPII.

Menapiorum autem pelta rubra erat in alba parma: Sed infra in eò albo sub pelta canis lutei coloris, pedibus ad cursum quantum fieri possit, exportectis, vterò ad peltam verso, dorso parmæ superficiem spectantē.

VESONTES.

Vesontes, qui sub illustri viro Magistro peditum militabant, parmam habebant peltis quatuor cæruleis insignem, quadrangulati situ intra parmæ marginem & centrum dispositis: centrum autem in partes quatuor decussatum, quatuor duæ albae, cæruleæ duæ. Circa centrum coloris rubri circulus & in parmæ ambitu alter itidem ruber conspicitur.

ANCILIA.

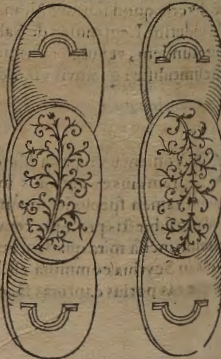
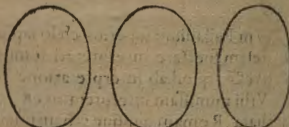
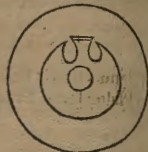
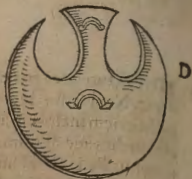
Eiusdem omnino significati Ancile est, cuius figura, vt ex veterum numis habetur, oualis est, ductu quidem oblongiore, quod, ne cui dubium relinquamus, ex Antonini Pij numo didicimus, ab cuius altera facie scuta tria vna serie disposita, ea qua diximus figura conspicuntur, quibus inscriptio subiecta est, ANCILIA.

In altero Antonini eiusdem numo scuta sex habentur anciliorum specie, vt paria duo, vno super alterum sublato, partem interiore ostentent, qua scilicet brachium insertatur: mox singula vtriusque parti appensa, qua umbonem spectandum obiciant, in eum quem vides modum. Literæ nonnullæ in eo quem atretravi numo detritæ sunt, vna excepta locutione, SPERATO. vbi etiam duo prima elementa ita curta sunt, vt vix discerni ab oculatissimo quoque possint.

SAPIENTIA.

Et plurimum formæ scuta sunt quæ Palladi dedicantur: quamuis non negarim orbiculari etiam specie nonnumquam facta, cuiusmodi est Argolicus clypeus, quem Maro cum Phæbea confert lampadi: Hieroglyphicum verò nil esse plerique volunt, vt orbem indicare videatur qui sub clypei specie regatur à sapientia. Quare Martiānus Capella, qualisqualis autor est, ita de Pallade ait:

Hinc tibi dat clypeum sapientia, quod regis orbem.

P A V I T A T I O.

DE Medusa verò, quæ sit in vimbone medio figurata, idem sentit; quod in Serpentis commentario diximus, vbi de Domitiano loqueremur, qui Medusæ signum gestare solitus est ad stuporem, quem affectabat de se inter mortales concitari. Martiani verò de Medusa:

Quod pauidum stupiter sapiens fallerit vulgus.

D E F E N S I O.

ITa verò scutum pro defensione ponitur, vt milites eos ignominiosè notari passim videas, qui plus salutis & spei in scuto quàm in gladio posuissent, Scipionis præcipuè disterio notum, cum militi, qui clypeum elegantius ornauerat, dixit: Non miror quòd clypeum tanta ornaris cura, in quo plus præsidij statuas, quàm in gladio. Scuto vero nos coronatos ait Psalmographus pro tutò circumspetros munimine: munitiones enim plurimum in orbem circuduici consueverunt.

D E D I T I O.

Est & deditio signum clypeus, si caput ei summittatur, quod apud Appianum legas, vbi Afranij & Petreij turmæ quædam à Cæsare circumuentæ, capita clypeis subicere deditiois indicio. Alibi scuta supra caput sublata, & huiusmodi iunctis vmbonibus progressus oppugnationem ostendit, qualia Romæ passim in columnis & triumphalibus arcibus; aris, clypeisque conspiciuntur.

I N I T I V M P V G NÆ.

SCuta verò hastis illis pugnæ initium significabant: siquidem moris erat cum primùm hostes colatis signis in propinquum ita processissent, vt iam iam pugna esset incunda, ad coacitandum militum animos, vno eodemque tempore sub datum signum scuta percutere hastis, strepitu quamaximo possent excitato: quem morem apud Marcellinum inuenias: Eundem morem hunc à Græcis obseruatum tradit Xenophon, sed ad equos incitandos fieri solitum. Apud Philostratum etiam, vbi de expiationibus ad Achillis tumulum agitur, legere est, milites qui ad tumulum succederent, post hymnum, quem accehissent, scuta hastis solitis incutere, quemadmodum in bello fieri soletur, cuius hæc sunt verba: *ὄμοιοι δὲ τῶν ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ πρὸς τὸν ἕρπον, ἀπὸ τοῦ ὕδατος ἐκ τοῦ ἕρποντος πρὸς τὸν ποταμόν.*

P L A V S V S.

QUOD verò milites initio pugnæ facere consueverunt, togati, fabula vel concione; quam spectatum vel auditum venissent, absoluta, scabellorum crepitu faciebant, eo scilicet plausu actoribus gratulati. Hinc apud M. Tullium oratione pro Cælio legas: Deinde scabella concrepant: aulæum tollitur. Dictum quoque illud de Caligulâ apud Suetonium: Et quondam tres consules secunda vigilia in palatium accitos, multaque & extrema merentes super pulpitrum collocant: inde repente magno tubiarum & scabellorum crepitu, eum passa tubicæque talari prædillit, & decantato cantico abijt.

H O N O R E S.

CLypeis, vnde nomen, incidi describere facta pulchra moris fuit: vnde qui nihil adhuc strenuè in bello gessissent, alba utebantur parma; de quo Virgilius: armaq; in glorijs alba, Donabantur ab Imperatoribus honori militibus, atque etiam diis: quare sæpius apud Lucretium legas, argentea clypea templis illata, ac diis dicata. Hic nonnulli vocabulum à sculptura factum volere, quod in his omnino imagines haberentur, in qua quidem sententia Plinius est: cutis enim ait ille, quibus apud Troiam pugnatum est, continebantur imagines, vnde & nomen habuerunt clypeorum, non, vt peruersa Grammaticorum subtilitas voluit; à eluendo deduci. Sed quoniam in Grammaticos incidimus, inter clipeum per i, & clupeum per v, differentiam ponit Cornelius Fronto, clipeumque per v, quæ omnino v pilon Græca est, imaginis esse dicit, per i, verò armorum. Apud Virgilium tamen, Mutemur clypeos legas, vbi de armis dubio procul intelligendum. Sed & in his imagines fuisse, Serpius attestatur, qui Græcorum in clypeis Neptunum, in Troianorum Mineruam pictam fuisse dicit. Sed nihil sit horum, quomodo se pro Troianis venditassent, nisi Troianorum insignia in clypeis apparuissent? Sed enim alij font, qui genus, non scriptionem, differentiam facere putarint: ait enim La bienus, clipeum neutro genere Imaginem significare, virili verò inter arma poni. A quo diuersus est Pomponius dubij sermonis libro secundo, vbi Clypeus & Clypeum indistincto genere dici ait, sed litera differre, vt pugnatorem per i, Clipeum dicamus, imaginem verò per v, Clupeum: vt etiam ex Cornelio dicebamus. Eam verò differentiam improbat Charisius, qui clipeus per i, & clipeus per v, non ab a ratione dici asseuerat, quàm Maxumus & Maximus, Optimus & Oprimus, propter commutationem, i, & v literarum. Sane clipeum vtroque genere pro scuto Virgilium posuisse, agnoscit Nonius Marcellus, non malus autor: Ardentes quippe clypeos: & ita alibi, & nono: Clypeum superincouat ingers. Clypeum ingens recto casu indubitatò legit Nonius, cui Seruius assentitur, dum per hoc expressum ait illud Homericum, *ἐπιπέποιε δὲ τῶν ἄλλων ἔτα ἀνδρῶν*, quod etiam alibi Virgil, expressit, Sonitum super arma dedere. Sed vt has Grammaticorum altercationes omittamus, quamuis hæc tibi doctissime Nicolae, nūquam displicere, de significato rei potius agamus. Dedicabatur sane Clypeus iis, qui graue aliquod periculò à Reip. propulsassent, sustulissentque penitus propugnationis defensionisque; memoriam: isque rem gestam imaginibus explicabat. Denique hoc non tantum de mi-

litaris clypei forma intelligendum est, quantum de quacunq; dedicatione in alicuius præclari viti memoriam posita, & vel sculpta vel inscripta ad posterorum memoriam: cuiusmodi marmorea æneaque tabulæ & Romæ & alibi adhuc superant, quæ omnia clypei cognomentum usurpant. Thra hic verò me gestæ rei tam præclaræ magnitudo, vt $\kappa\tau\ \pi\acute{\alpha}\rho\epsilon\tau\epsilon\tau\epsilon\tau\epsilon\tau\epsilon$, sed forsitan non importune dicam, qualia nam essent, quæ clypeos huiusmodi mererentur. In longa sanè tempora spectatus est clypeus aureus in Romana Curia colloceatus, qui senatus totius iudicio in D. Claudij honorẽm affixus erat, quòd ille vt primùm Imperator salutaris est, tricena xx millia Barbarorum, qui aduersus Imperium Romanum arma sumpserant, nauiumq; si Pollioni credimus, duo millia felicissimo successu deleuit, adeò que attriuit, vt paucos ad solum patrium redire permiserit. Extat adhuc exemplum eius epistolæ, quæ ita scribitur: Claudius Broccho: Deleuimus trecenta xx millia, duo millia nauium merisimus, & quæ sequuntur. Adducit hoc in memoriam quod duodecimo de bello Macedonico apud Liuium legitur: clypea ærata ab ædd. cvr. P. Claudio, & P. Sulpitio Galba posita. In codicibus vetustis manu scriptis clypea aurata legi. Quod verò ad arma pertinet, Pæni quoque clypeos ex auro factitauerunt, sculptis imaginibus, & secum in castris tulere.

L A G O N E S.

ET literæ nonnunquam singulæ, hieroglyphicorum munus explicuere. Apud Romanos id frequentissimum, in omnibus ferè familiis appellandis. Sedenim de his dicere, tam longum quàm superfluum esset. Id vnum, quod ad arma pertinet, dicam, A literam in Lacedæmoniorum scutis notatam, populum cum significasse.

M E S S E N I I.

AT in Messeniorum clypeis, qui & ipsi clarissimi olim extitere, τὸ M descriptum erat, sui & ipsi sum populi significatione.

M O R O S I T A S.

QVod idè non sum referre grauatus, quia arrepta hinc occasio est in argutum Dionysij didictum illabendi. Erat in antiquorum fortibus M litera morositatis & stoliditatis signum, vnde prouerbum, $\epsilon\lambda\alpha\gamma\epsilon\sigma\ \tau\omicron\ M$, obuenit tibi M, obiectumque aliquando Dionysio cauilli vice, cui fors obuenierat M, $\mu\epsilon\sigma\epsilon\lambda\omicron\gamma\epsilon\iota\varsigma\ \Delta\iota\omicron\nu\sigma\iota\varsigma$ cui tamen & vase, & vero de se prælagio respondit ille, $\mu\omicron\nu\alpha\pi\pi\iota\sigma\theta\epsilon\lambda\omicron\upsilon\iota$. Quanquam ex eo quòd res optimè successit Dionysio, prouerbum illud, Sortitus es M, de callidis, & longè maiora quàm in hominum spe, aut opinione fuerint attentantibus, dici mox ceceptum.

D E Σ E T K.

Ademus illud, Σ signum in equos impressum apud Græcos cutiosiores, indicassa eius generis equos, qui Samphora vocabantur. Inò quia Σ illis inustum fuerat, eo sunt nomine nuncupati, vocabulo ipso notæ huiusmodi signum præ se ferente: vti Koppatis, quibus K generis erat signum. Fuerunt enim ait Eustathius, qui $\kappa\omicron\pi\pi\alpha$ literam $\kappa\omicron\pi\pi\alpha$ nominarent, vti nunc Theutones plerique omnes Papa scribunt, & Popa enunciant. Ita Dorienfes $\Sigma\eta\mu\alpha$, $\sigma\eta\mu$ dicebant, vt apud Athenæum. Samphora igitur à ferendo $\Sigma\eta\mu\alpha$.

N E F A S T V S.

ET ne singulas literarum notas alieno loco commemorare, subsequenti in ordine literæ M significatum in Pontificum libris tantum liceat addidisse: per eam siquidem nefasti dies notabantur. Notum illud, n. l. pro non liquere, positum in iudicijs. Et n, n. neci datum interpretari, quod mihi non satis constat. Verum illud non importune addiderim. Neci datum intelligi, sine vulnere mortuum, vtputa veneno, aut fame: sed hæc tamen auctores confundere.

DE Saliis, quorum insigne esset thorax abeneus, & Ancile in dextera manu, in læua verò Pelta, cum historia sit scholis omnibus notissima, superuacaneum iudicauim plura repetere.

S A L I I.

D E G L A D I O.

OST arcum & sagittas, iacula, peltaque, & scuta demum, Gladius locum habeat, cuius plurimus ex omnibus armis, vsus.

C R V D E L I T A S.

Id verò præcipuum eius erat hieroglyphicum, vt pro crudelitate poneretur, cuiusmodi nuncupatione Ægyptij Ochum appellare soliti sunt, qui quidem Perfarum Rex omnium crudelissimus, ac maxime formidabilis, cæde omnia sedauit, quacunq; per Ægyptum progrediretur: quòdque apud eos inexpiabile facinus habebatur, Apin ipsum iugulauit: & amicis epulandum apposuit: atque ita vniuersam Ægyptum vnius animalis corde luctuosam fecit, tanto is odio gentem eam profecutus est.

S C E L V S .

Præfectum gladio sineput, scelestum indicabat facinus : ita enim *αινοσιότης* interpretabimur ex Hori Niliaci dictatis.

O C H V S P E R S A R V M R E X .

Quare apud Ægyptios macheræ nomen imagôve, in Regum nomenclatura pro nomine Ochi hieroglyphice exponebatur, atque ita recenscebatur, ab instructo eo tam letali sumpta similitudine. In Asino sanè dictum, quoniam argumento Persarum Magi crudelitatem in eo ab initi Regni principio prælaguerint, quia scilicet Artaxerxe patre defuncto, in ingressu regni laetiori, vt fit mensa ex pluribus eduliorum condimentis apposita, Ochum animaduertenter manus primum ad cultrum iniecit, mox ad panem, & carnes, quas auide & immoderatè comedit.

V E R B A .

Diogenes verba gladio comparauit, cum adolescentem formosum admodum turpia quædam fabulantem audiisset : Non te, inquit, pudet ex eburnea vagina plumbeum gladium exerere? Inuenies verò passim de maledicis, verbis profcindere : & eloquentiam ipsam esse gladium, & gladium in ore aliquem gestare, qui, vt ait Horatius, sit

Quilibet in quemuis opprobria fingere saeuus.

Et sacræ nostrorum literæ linguam gladio sæpe comparant, vt Psal. LVIII, Lingua eorum gladius acutus, & subsequenti : Exacerunt vt gladios linguas suas. vbi quidem de calumniis & infidiis sermo est, quæ ab hostibus parabantur. Aliter apud Paulum, cum ait, viuum esse Dei sermonem, & efficacem, & omni gladio ancipiti acutiorem, penetrabilioremque.

P E R I C V L O S V S .

Quòd verò declinandum subterfugio acutum gladium Pythagoras monuerit, dicens *ὀξεία* *κταρα* *αποσπῆσαι*, plerique symbolicum sensum securi, à periculosis negociis abstinendum interpretantur.

Iustiorum autem inuentum est iustitiæ severitatem atque rigorem, per exertum ensẽ manu virginea prætentum significare: cui ad æquitatis iudicium, trutinam etiã addidere. Sedenim apud veteres aliter traditum inueni, qui iusticiam cum libris omninò lancibus in læua figurabant, sed in dextera non ensẽ, sed falces cum adalligata securi statuebant, merita æquaque ex huiusmodi hieroglyphico præmia merentibus impendi, atque distribui, hinc scelerum conuictis castigationem impendere significantes. Sedenim species hæc duas secum mulieres captiuas trahit, vnã quæ fractum ensẽ manu præterdit, alteram quæ conto innititur, duo ex hoc sigmento vitia domita indicantes, vt ex vtriusque medio virtutem ipsam adstiterent, per fractum scilicet ensẽ severitatem nimiam reusam cohibitãve intelligentes : per contumeliositatem ad ferulam reuocatam, qua iudicia plus æquo producebantur. Inde enim contatio, quæ retardationem significat. Lenti verò sunt, qui nullo atroci quantumlibet scelere concitantur, neque publicis neque priuatis iniuriis commouentur. Sunt tamen & alia iustitiæ hieroglyphica, quæ locis suis, prout res exigit, exponuntur. Apostolus tamen ait, iudicem esse Dei ministrum : ideoque non sine causa portare gladium, vindex enim in iram est, qui malè operatur. Et quoniam satis cõstat gladium severitatis animaduersionis que in iudicium esse, prætereundum non est quòd in diuinis literis sæpe mentio fit ancipitis gladij, cuius hieroglyphicum est, quòd in iudicio corpus atque animam punire simul potest, vel quòd & supplicio præsentis pœnæ, & futuræ metu puniat. Ita accipi ancipites gladios in sanctorum manibus. Nam vt & Eucherius ait, qui mundum petipsemata, qui quilibet creduntur, de nationibus ac Regibus iudicabunt.

I V S T I C I A .

Ignem verò gladio dissecare, quid sibi velit apud Pythagoram, non facile fuerit augurari, cum in Ieiunio symboli enarratione diuersi abeant præclari admodum viri. Nam D. Hieronymus, atque etiã Cyrillus, impudentem, ac iracundum, animus asperitatem verborum (is enim gladius est) non esse lacessendum exponunt. Diogenes, potentiorum iracundiam non irritandam interpretatur : cui sententiæ subscribit etiã Plutarchus. Et Flaccus Horatius cum in Sermonibus dixit, atque ignem gladio secutare, nihil aliud p̄orsus sibi voluit, nisi admonerè nos, ne magnorum hominum indignationem aduersus nos prouocaremus, lacesseremusque.

N V L L I V S F R U G I S O P V S .

Rem quæ neque vsui, neque efficaciam respondere possit, non sollicitandam attendendamve. Lucianus, Basilus, & Plato, hinc significari arbitrari sune: quorum si qua est autoritas, aptè admodum, qui studiũ in nullius frugis opere insumptum significari voluerit, hominem pinget flammam gladio dissecantem. Cui simile dicitur illud, Aquam in mortario tundere, neq; nõ Latere laurare.

MM 4

CÆSAR.

Quod verò fabulantur Cæsarem per cultrum significari, iuniorum inuentum est, non infelix tamen, Nam cultrum pro Dissoluendi, incidendive significato poni apud Iamblichum repetias, in iis quæ scripsit ad Porphyrium.

PONTIFEX.

Iam & inter insignia Pontificum Flaminumve, cultri species aspicitur oblonga, manubrio, quod lex ebore fieri solebat, & ex auro vel ex argento, rotundo solido, ad capulum iuncto, fixo clavis æreis, ære Cyprio, vt apud Pompeium legitur, cui à secando secespita nomen fuit.

SPIRITVS SIRI REDDITVS.

Quinetiam Pontificis nostri IESV CHRISTI gladius celebratur, qui vt celebri pentametro fertur,

Non venit pacem mittere, sed gladium.

quod apud Marcum præcipuè legitur. Apud Esaïam verò Dominus intentato gladio nos visitare fertur. Per hunc Adamantium dissectionem Spiritus à carne videtur intelligere. Carnis enim sunt, fornicatio, immunditia, adulteria, veneficia, idolorum seruitus, & quæcumque dictu factiue sorda perhibentur, quæ omnia Domini quæ secespita abscedit abstulitque. Antea enim quam ille nos inuideret cæcio delapsus, non erat ensis hic inter mortales, neque caro quicquam aduersus Spiritum concupiscebat, neque Spiritus aduersus carnem. Aduentu verò eius edocti fumus, quæ carnis essent propria, quæque spiritus: doctrinæque eius quasi gladius vibratus carnem à spiritu dissecuit, dissepauitque, vt inde viueremus in spiritu, neque rerum nostrarum summam in carne, sed in spiritu statueremus, non corruptionem à carne, sed beatorum vitam à spiritu in lucro reposituri.

MORS.

A pud Scythas, qui multa Ægyptiorum more confixerunt, à quibus, vt veteres quidam auctores tradunt, etiam instituti sunt, gladius mortis erat symbolum: fuitque maximum omnium illis iuramentum, ventum & acinacem attestari: (acinaces enim vt Medorum, ita eorum gladius est) per hunc quidem interitum, aut salutem: in eo enim salutis suæ præsidia statuebant: per ventum autem animam, hoc est, vitam interpretantes, quòd scilicet tandiu viuamus, quoad vitales auras carere permisum est. Pari modo in ostentis mali hominis & cædem minitantis habitus: vt Heluidio Pertinaci accidit, qui ante triduum quam occideretur, in piscina sibi visus est videre hominem, à quo gladio infestaretur. Eodem significato formidabilis minabundusque Galba, cognita Neronis nece, susceptaque Cæsaris appellatione, iter ingressus est paludatus, pugione ante pectus à ceruicibus dependente, vsu togæ non prius recuperato, quam omnes qui res nouas moliebantur oppressisset. Quid verò libelli duo, qui reperi sunt in secretis C. Caligulæ post eius necem, in quibus notæ nominæque continebantur morti destinatorum: præscripti enim erant diuerso titulo, alterique Gladius, alteri Pugio nomen erat: per hunc eos qui clam opprimendi essent, intelligebat: per gladium, quos palam cadere destinasset: Moliebatur enim Princeps carnificinæ deditus, electissimum quenque vtriusque ordinis interimere, mox Antium, inde Alexandream cominigrare.

IMPERIVM.

Iam & potestatem & imperium ex gladio significari, à nostræ pietatis fundatoribus accepimus. Nam quod responsum à pio discipulo est, Ecce duo gladij, sacræ Legis interpretes humanarum diuinarumque rerum potestatem sub Christianæ Reipublicæ principem peruenturam præmonstratum aiunt. Apud Chaldæos idem indicatum, cum Darius vaginam acinacis, quam gestabat, Persico ornatu conspicuam haberet, longè antè quam Alexander è Græcia moueretur in Asiam, eam ornatu Græcanico communiri iussit: quo factò Chaldæi responderunt, Imperium, quod Darius obtinebat, in eorum ius venturum, quorum arma imitatus esset.

DE SECURI.

Et & Securi à secando nomen: quare Demosthenes Phocionem orationum suarum securum appellabat: breui enim ille, sed acuta oratione, Demostheni plurimum aduersabatur. Et Hieremias, sermones Domini sicut securim ait, quæ vel petras incidat.

LYDIE REGES.

Enon Romanos tantum Consules insignes faciebat, verum & Lydiæ Reges, quorum gestamen erat. Inde Iouis Labradæi simulacrum, quòd securis labrys Lydorum vocabulo dicebatur,

ROM. COSS.

Romanorum verò securum significata cum scholis sint omnibus admodum vulgata, plurimique vnà cum Plutarcho rem interpretati sunt, eas ad scelus, quòd emendationem non reciperet, excidendum comparatas, vterius ego de his quicquam in medium asserere supersedebò.

ANIMADVERSIO.

Neque enim apud Romanos tantum, sed etiam apud aliquot Græcorum gentes securis securifimæ fuit animaduersionis hieroglyphicum, vt in Tenedio numo, de quo Pollux, cernere est.

Tene

A Tenediorum enim Rex cum legem eam tulisset, ut in adulterio deprehensi mas & femina eodem supplicio securi subiicerentur, neque filio pepercisset suo, rem eo monumento iussit insigniri, quo Tenedius numus signatus est: de quo Aristoteles in Tenediorum Rep. vna quippe parte securis est cusa, altera capita duo.

D V R A T V R A M E M O R I A .

In antiquorum memoriis plerisque securim & asciam, sed hanc frequentius, videas adsculptam, addito etiam elogio, Sub asciam fecit vetuit, quotiens defunctus non obliterandam de sepulchro memoriam cauet, aversaque ideo scalpitur ferri acies. Sed in diuinis literis per asciam simpliciter prauorum hominum in insectandis abolendisque proborum operibus studium & conatum intelligimus, ut Psalmo: In securi & ascia deiecerunt eam.

D E F A L C E .

Falx praecipue in Saturni manu, temporis, quod vniuscuiusque rei maturitatem attulerit, hieroglyphicum est, quod & nomen ipsum *Spereus* praese fert. Nam apud Graecos *Spereus* vindemiare est, atque metere. Tempus autem edax rerum, omnia demetit.

A G R I C V L T V R A .

Vt verò Cyprianus sentit, rei rusticae, quam Saturnus docuisse fertur, signum fuit. Nam finis eius indultrix est, metere, fructusque colligere.

C A S T I G A T I O .

Quam verò falcem in custodis hortorum manu veteres posuerunt, ad fures arcendos, auesque ne fructus laderent detestandas, antiquum inuentum est. castigationis quippe hieroglyphicum. Apud Zachariam Prophetam siquidem legas cap. 1111, Falcem quam videre visus est, longitudinis cubitorum viginti, latitudinis decem, contra fures eam, & contra periuros exacutam, inferrique eam in domum furis, atque periuri.

D E S E R R A .

Serra instrumenta secandi & Serra est, eadem militare vocabulum. Ea sanè in Aegyptiorum obeliscis frequens habetur: ceterum apud eorum auctores, quos viderim, quid ea sibi velit, traditum non inueni.

M A L E D I C E N T I A .

Placiades maledicentiam, siue ut ipse scribit, maliloquium, per Serram significari obseruauit, siue id ob dentium seriem, quae mordacitatem innuere videatur, siue ob inuisum stridorem, maximeque auribus infensum, quem in nodos praesertim illapsa reddit, acerbo, ut inquit Lucretius, horrore concitato.

Ancipitem verò pugnam, victoriam alternatim modò in hanc, modò in illam partem, vicissitudine sapius variata, inclinantem, significare qui volunt, Serra pugnare dicunt, aut preliati. Id esse tunc, Festus ait, cum frequens est, confertz pugnae vicissitudo, cumque assidue acceditur & receditur, neque villo consistit tempore: quod quidem ab secandi gestu desumitur, serra quippe modò in hanc, modò in illam partem assidue tracta:

A N C E R S P V G N A .

S V B S I D I V M .

In militari disciplina Serra subsidium significat, de qua apud Pl. Vegetium: Si ducenda sit ferra, ex abundantibus ducendam esse, propterea quòd si de loco suo ordinatum militem transferre, deperis, vniuersa turbabis. Serra enim à strenuis dicitur, ante frontem hostibus opponitur, ut turbata acies reparetur: sitque ad similitudinem A liatere, vel libellae fabrilis. Fuit etiam Germanici numi nota, de quo apud Tacitum legas, caque de causa Serratus dicitur.

D E G A L E A .

Quoniam de armis ad offensionem comparatis est dictum, nunc de galea & thorace, quae ad defensionem accipiuntur, dicendum aliquid.

P R I N C I P I A O C C V E T A .

Galea, qua Plutonis caput in primis tegitur, significat occulta esse principia generationis. Plutonem autem Solem interpretantur, eo tempore quo per hyemem remotas à nobis mundi partes

partes circuit, unde etiam Proserpinam rapuisse confinxere, de cuius rei significato passim habetur. D
 Illud addam, sceptrum illi & breue & aduncum figurari, quod inferioris regni indicium habetur.

R O M A.

Romæ quoque caput galeatum in numis passim, & aliis veterum monumentis. Id quamam alia
 de causa fieri dixerimus, nisi ut fuisse eam omnino Martiam intelligamus?

ET Thelesilla Argiæ poetis studiis claræ statuam se vidisse
 Pausanias affirmat, quæ una manu galeam, altera velitarum
 hastam teneret, libris circa pedes appositis, ob præclarum scilicet
 facinus, quod illa cæcis acie ad vnum Argiuis à Cleomene Spar-
 tano, senes & pueros armatos mœnia tueri iusserit, ipsa cum va-
 lida mulierum manu hostem ad vrbs direptionem incurfantem
 exceperit, fuderit, fugaueritque.

P E R I C L E S.

Ut verò Periclis statuæ casside tegerentur, si quæsierit quis,
 sciendum id à sculptoribus ea de causa excogitatum, ut eo
 remedio capitis vitium emendaretur: capite enim is fuisse tradit
 oblongiore, nec cæteris partibus respondentente, quod defor-
 miorum hominem reddebat. Constat enim ab obtrectatoribus ea
 de causa *κρονοκέφαλον* appellatum, utpote qui caput iunci instar acutum notarent. Quo vocabulo
 nonnulli decepti, *κρονοκέφαλον* apud Plutarchum legi credidèrunt, commenti etiam causam, sed
 ineptam & importunam, id ei nominis datum ob agendi sandi que libertatem, quam is, ut iidem
 aiunt, ad impudentiam vsque vendicasset.

T H E L E S I L L A.

D E T O R A C E.

M U N I M E N T V M.

Horax porro munimenti signum ponebatur: vitalia enim defendit vniuerso pectori cir-
 cumfusis. Deque hoc Antisthenes Philosophus dicere solebat, *ἀναπαύετο τοῦ ὀπλοῦ ἔναι τὴν
 ἀρετήν*, virtutem, quod auferri minimè posset, munimentum esse. Nam & ensis & cly-
 peus excuti, amitti que possunt: sapientiæ arma, quæ quis accinctus fuerit, firma sunt
 & stabilia. In pectore autem ita habere sedem sapientiæ, ut pro sapientiæ pectus ipsum aliquando
 ponatur, ostendit Horatius, vbi dicit Epistolis:

Non tu corpus eras sine pectore.

P V G I O N E S.

Uxerit aliquis, quid in numis Bruti pugiones duo significant, adiecto pileo. Sed quo-
 niam inter vestimenta vbi de pileo agitur explicatum est ex Dione: pugiones eadem, pi-
 leum verò libertatem significare, proindeque ex numo illo, Brutum & Cassium per e-
 dem patratam patris libertatores indicari, non esse hæc duximus ulterius repetenda! F

D E C A S T R I S.

Inter castrensia ornamenta honorésque, inuenias plerisque locis non tantum signa, ve-
 rum etiam & arcas pullarias, & castrorum ipsorum modulos, & signorum tum loculos &
 coronas: quæ quoniam obseruatione digna sunt, & eruditis iucunda, minimè grauatis-
 sum quædam subtexere, qualia vno marmore apud Paulum Cardinalem Cassium an-
 maduerit.

Castra quidem huiusmodi quam adpinximus contignatione fabricata erant, tignis octo pro
 parte qualibet ita compactis, ut tribus quæque locis in transversum conferta, clavis siue fibulis leoni-
 na capita præ se ferentibus coniangerentur, quorum quidem clauorum hieroglyphicum in primis
 erat, ut in Leone suo loco dictum: Vigilandum esse. Supra huiusmodi castrorum speciem capita duo
 adsculpta erant, vels quodam à dextero vsque in laeuum protento, & superinsidente. Supra vtrun-
 que caput singulæ laureæ. A' Castrorum angulis, inferiore parte, loculi duo, vnus hinc, inde alter, qui
 quadrata forma, intus vacui, in acutam cuspidem desinebant. Hi terræ impingebantur pro theca,
 mox signi pars ima in eum inferebatur. Ibidem erat & pullaria cauea cum duobus pullis pascenti-
 bus, inter quam & castra signum Aquilæ conto præfixum. Idque manifestè ostendit, qua ratione ste-
 ret, cum exemptus loculo contus suspensus videatur, loculo vacuo apparente. A' lateribus longissi-
 mi cœri duo, signis, præmis, & gestaminibus militaribus instructi: in quorum summo cuspis ad locu-
 lorum formam, una pars ferro præmunita, capulisque prædita, ut commodè fisti & auelli possent. Sed
 iam & inscriptionem harum rerum, indicem, & faciem ipsam marmoris representemus.

M. POM

M. POMPEIO, M. F. ANI ASPRO 9
 LEG. XV. APOLLINAR. 9 COH. III.
 PR. PRIMOP. LEG. III. CYREN. PRÆF.
 CASTR. LEG. XX. VICTR.

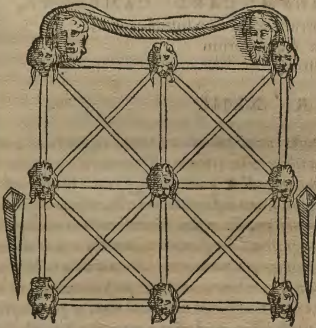
ATIMETVS LIB. PVLLARIVS
 FECIT ET SIBI ET

M. POMPEIO M. F. ET CINCIÆ
 COL. ASPRO SATVRNINÆ

FILIO SVO ET
 M. POMPEIO.
 ASPRO FIL.

VXORI SVÆ
 M. F. COL.
 MINORI.

Apud Dionem leges de loculo
 paruo, in quo Aquila aуреа col-
 locaretur, eum longissimo con-
 to præfixum in exercitu à signi-
 feris gestari, qui vt facilius im-
 pingi terræ possent, in acutam cu
 spidem

spidem desineret. De quo viden-
 dus etiam Cornelius Tacitus, in
 expeditione Germanici, vbi de
 hoc loculo, siue de sistendis
 signis loqui-
 tur.

Sed quoniam superioris marmoris inscriptio quædam habet quæ interpretatione indigeant, D
 vt Centurionis signum apud veteres vñtatissimum, & alia in dictionibus concisa operæpretium
 visum est, ne quid à quorundam desideretur, totam eam explicare.

MARCO POMPEIO, MARCI FILIO, ANSIO ASPRO CENTV-
 RIONI LEGIONIS DECIMÆQVINTÆ APOLLINARIS, CENTV-
 RIONI COHORTIS TERTIÆ PRÆTORIÆ PRIMOPILARI LE-
 GIONIS TERTIÆ CYRENENSIS, PRÆFECTO CASTRORVM
 LEGIONIS VIGESIMÆ
 VICTRICIS,

ATIMETVS LIBERTVS PVLLARIVS FECIT

ET SIBI ET

MARCO POMPEIO MARCI FILIO, ET CINCIÆ
 COLLIBERTÆ ASPRO SATVRNINÆ FILIO SVO
 ET VXORI SVÆ MARCO POMPEIO MARCI
 FILIO COLLIBERTO ASPRO FI-
 LIO MINORI.

PIERIVS VALERIANVS AD REVERENDISS. PATREM

NICOLAVM SCOMBERGV M CARD. CAMPANVM,

de iis quæ per sellam, currum, & fulmen significantur,
 ex facris Ægyptiorum
 literis.

LIBER XLIII.

MAXIME vereor, sapientissime Pater, ne aliquando me tacito cogitationis conuicio verberaris, quod tua erga me beneficentia tibi conscius, totque insuper meritum, quæ à te summa semper alacritate profecta sunt, nullum adhuc grati animi signum in me conspexeris elucescere. Scias tamen accidisse, non negligentia, non rusticitate, non vlla tuorum erga me meritum obliuione, sed ob eximiam commodorum, quæ abs te sum asidue consecutus, magnitudinem. Ea quippe vel singula, pro quibus immortales tibi agere gratias debuissim, ingenium ita meum obruere videbantur, ne potuerim vlla vñquam meditatione parem verborum copiam excogitare, aut vlla mihi in parte satisfacere. Dicendum enim erat, quanta à me semper humanitate vir tantum amplecti perseveraueris, vt me arum omnium rerum patronus existeris officiosissimus: vt vitæ dignitatibus, meâ rationem omnem fauore presidioque tuâ suendam iuuandam, sustentandam, ornandamque etiam susceperis: denique autor fueris vt illustris adolescens Hippolytus, quem à summo Pontifice eius patruo mihi regendum, instituendūque mandari procuraueras, me tandem egere videretur: vnde factum, vt aliquando me mihi asserere, & intermissa per tot annos studia repetere licuerit, quodque parturiebam opus absoluerè demum sperem, quod omnium meritum, maximum semper appellaço. Nam etsi alia periucunda sepe mihi fuerant, nullum tamen hoc neg, opportunius accidit neque commodius. Cuius quidem consilij mei maiorem in dies singulos fructum, vñcupate neque percipio. Hinc enim euenit, vt multa in amicos, quos mihi paria literarum commerca, conciliaueras, non obscura forsitan extarent officia, dareturque interim occasio, vt meum summum erga te studium inciperem omnino patescere, quod omnium maxime cupiebam. Parum enim existimabam talia mecum cogitasse, quæ menti semper firmiter inhaereram, nisi res ipsa aliquo, vt uti ferri poterat, signo cæteris omnibus innotesceret. Visum itaque est vnum è commentariis, quæ per datum à te mihi oium conscripsi, de mysticis Ægyptiorum literis tibi, si quid hoc ad rem facit, dedicare. In eo continentur Currus, Sella, & Fulmen. Sella, vt quies demum aliqua laboribus detur tuis, quos vt Rempub. Christianam peris que locis conuulsam firmares, bonam orbis partem ambiendo, quaque vbi que labefactata cerneret, prudentia consilioque tuo refarciendo tolerasti. Currus, in quo doctrine sapientiaque, tuæ sublimitas prouehatur. Fulmen, quod tuæ sit iudicium claritatis & famæ. Dicent aliqui, impudenter à me factum, qui de picturis, de signis, de artibus cum operibus instituerim cū eo fabulari, quem consiliarium, quem socium, vbi ardua quaque res incidere deliberanda, maximi quique principes sibi adsciscere contendant: agnosco quidem hanc culpam; & inepte fecisse profiteor, qui te nugis hui obiuandere cogitarim: sed malui & à te, & ab aliis desiderari prudentiam meam, quam nisi hoc qualecunque est, fecissem, memoriam, fidem, amorem, cultum & obseruantiam, officium denique ipsum forsitan exquiri.

D E

Vmorum principum ornamenta, insigniaque & multa & varia fuisse alibi recensimus, sed nullum vnquam sella sublimius, neque augustius, neque venerabilius habitū. Reliqua enim ad humanā tantum amplitudinis decus facere videntur, hoc ad diuinā propemodum maiestatis honores proximū accedit. Quare minimē arbitror me operam elusurum, si multa quæ de sellæ dignitate tradita sunt à veteribus, in commentarium hoc collecta, si quis huiusmodi rerum cognitione delectetur, in promiscuo vsu fecero, measque super his lubricationes studiosis omnibus communicauero.

PERENNITAS.

Porto perennitatis, æternæque factis hieroglyphicum esse sellam, plerisque locis toto opere disputatum est ex Ægyptiorum sacerdotum institutis, eoque præsertim loco, vbi sedentis Cyrocephali significata percurrimus: sic enim eum statuebant, cum æquinoctij quietem æqualitatemque describebant: quæ quidem necesse est ibi sit, vbi nihil subsultat quod alterum inquietet, sed omnia firma stabiliæque in æquilibrio conuiescant. Quin etiam veteres Deum infantili ætate, vtpote vnicū atque perpetuum rerum omnium principium nullo conficiendum senio, inter loci arboris ramos conuiescere profitebantur, vtpote qui diuinitatem ex ipso sedentis habitu internoscebant, quem nulla vnquam posset inquietatio sollicitare. Numa Potmpilius Ioui flaminē assiduum sacerdotem instituit, cui præter alia ornamenta sellam etiam decreuit, & duos illi comites Martialem & Quirinalem. Quod verò ad firmitatem attinet, eiusdem Numæ præceptum fuit, vt post adorationem sederent, boni omnis causa, vt Plutarchus arbitratur, quod scilicet preces esse ratas augurarentur, Religionem hanc sella super, secuti plurimū sunt Romani principes. Hinc Macrinus Imp. cum Bassianum Antonium inter dios referri procuraret, tum multa alia, tum præcipuè duas etiam statuas sedentes ciuili habitu illi decreuit, diuos eos, ex eo quod sederent, interpretatus. Nasamones autem, quod ab obitu ad Deos euolare se arbitrabantur, eo quod fierent diis ipsis præpiores, cum morituri erant, inter expirandum sedere, ac sedentes etiam sepeliri volebant.

ÆTERNITAS.

Sellam hanc æternitatis signum oculata fide perspicimus in numo quodam in quo Romæ simulachrum est in sede cum ancili & inscriptione, ROMÆ ÆTERNITAS. cui scilicet Iupiter apud Virgilium fateatur nec metas rerum nec tempora posuisse, sed imperium sine fine decreuisse. Nam & ipsum Romæ vocabulum, nationes nonnullæ ex patriæ linguæ significatione æternitatem interpretantur. In numo cuius inscripto est, CLOD. SEPT. ALB. AVG. idem simulachrum est sedens, dextera genium portigans, læua verò iaculum terræ affigens, cum eadem Æternitatis inscriptione.

VESTA.

Ad eam æternitatis significatio effecit, vt & Vesta per sedem exprimeretur, vel sella illi ante omnia dedicaretur. Itaque diis reliquis, apud Platonem, Phædro, duo deoim ordinibus domo digressis, ac alatum Iouis currum subsequentiibus, sola Vesta residet domi, eaque vbiq; sedens sculpi & pingi solita. Nam in Caligulæ numo gemmata sella sedens, dextera pateram porrigit, sinistra contum terræ affigit, cum eadem inscriptione, VESTA. In alio Titi Vespasiani, ipsa eadem sedens cum conto, dextera genium sustentat, literæ, VESTA. In numo hoc inscriptio infernè, in altero supernè posita est.

DIVVS.

Adem species, vti superius de Bassiano dictum, relatum quempiam in Deorum numerum ostendit, quod ex inscriptione, quæ est, DIVVS, intelligitur. Numus est cuius inscriptio, DIVVS AVGVSTVS. ab altera facie, DIVA AVGVSTA, ipsa sella sedens conto innixa, dextera duas spicas porrigit. In Iulæ Augustæ numo Dea signata est sella sedens, pinum dextera prætendens, leone accumbente: inscriptio, MATER DEVM. In diuæ Faustinae Pia simulachrum muliebres sedens cum lancea, signis antè affixis, quod pila cui aquila insidet porrigit, inscriptio; MATRICASTROVM. Nam. M. Antonius eius maritus Faustinam subito morbo exanimatam, diuam à Senatu appellatam gratulatus est. Matrem verò castrovm idè ipse vocitare solitus, quod eam secum & in æstiuis habuerat.

SECVRITAS.

NN

Quæ verò proprium Deorum sit perpetua fruit quiete, neque vtillos humanæ vicissitudinis casus in posterum expauescere, securitatem inuenias hieroglyphicè plurimū sella compositam. In M. Aurelij. Antonini Brit. numo dea sedens caput manu sustulit, dextera radium tenet: quæ verò manus caput sustentat, eadem sellæ innititur. Inscripção est, SECVRITAS PERPETVA. In altero Imp. M. Iul. Philippi Augusti, dea sedens est, quæ dextera sagittam tenet, læuam supra caput tollit innixam sellæ. Inscripção, SECVRIT. ORBIS. In numo quodam Imp. Neronis Cæsaris Aug.

P.M. TR. P.P.P. dea sedens ara apposita, ad idm lada tenet, dextera caput ab occipitio sustinet, cum inscriptione, SECVRITAS AVGVSTI. quod mihi reducit in memoriam dictum illud, In vtranque aurem quiescere.

CONGIARIVM.

TAm & congiarium dari solitum simul a christis tribus pro tribunali sedentibus, in numo Clodij Pupieni cernitur. Et in numo Domitiani eos. XIII. congiarium ipse sedens populo clarigitur, cum inscriptione, L.V.D. S.E.C. Edes verò iuxta sita est, & in tribunali facie literæ appositæ sunt. S.V.F.P.D. quarum sententiam ita reperi à nonnullis interpretatam: Sedem vouit firmam primo decennali.

EDITVMVS.

AEditum quoque significaturi sacerdotes iude Egyptij, hominem pro templi foribus in sede statuebant, eo amictum indumento, iisque gestaminibus ornatum, quæ latè Eusebius libro vndecimo de præp. Euang. recenset, vbi templi Serapidis describit, & custodes hos ipsos pastophoros enumerat, ab sacerdotali scilicet habitu sic cognominatos, à Latinis aliàs æditum quasi æditum incumpos, aliàs ædituos à tuendis ædibus appellatos, vt apud Charitum est. Præuidit Dauides principes sacerdotum è Iudeis futuros, qui aduersus Christum insurgerent, cum dixit: A duersum me loquebantur qui sedebat in porta. Nam & idem mos pro templo sedentandi, apud Hebræos etiam fuit. Sed cur ab Egyptijs, à gentibusve aliis exempla querimus, cum diuinæ vbiq; literæ de throno Dei tam multa protulerint? Vidit enim Michæas Deum Israël sedentem in sede sua. & Esaias, Dominum sedentem super thronum excelsum atque sublimem. & apud Hieremiam, thronus gloriæ, exaltatus ab initio locus, sanctificatio nostra, sustentatio Israël: quæ quidem omnia firmū & stabile Dei significant imperium: & vt inquit Adamantius, sine de Christo volueris ista intelligere, nō peccabis: sine de Patre, nō impiè senseris: est enim thronus gloriæ excelsus, & à principio, Assertor noster: propterea regnum eius & sanctificatio nostra Christus est, quia & ille sanctificās, & nos sanctificari ex vno omnes sumus. Ideo verò eum sedere dicimus, ait Euthymius, quod hinc Regiam eius dignitatem, stabilitatemque, & venerabilem iudicis autoritatem imaginamur. Ita sedere super sedem suam dicitur Deus, qui latè Dominus super omnes gentes regnat. Quin & malignus cūm Seythas, Furcas, & pios rosque alios à Septentrione barbaros, alios impios, alios hæreticos sibi addicendos præfagisset, Ponzum, inquit, thronum meum ad Aquilonem: inde enim mali genus omne, per tot ætates, per tot secula, iniquitatis vitæ provincias continenter effluxit. Cūm verò super Cherubim sedere ponitur Deus, intelligitur de summa scientiæ plenitudine, quæ tum angelis, tum viris insigni pietate præditis superastitit, de qua Salomon Proverbiis: Anima eius sedes sapientiæ. At scabellum à scamno sede deminutum, humilitatis & subiectionis, inquit Eucherius, indicium est: vt Psalmo, Donec ponā inimicos tuos scabellum pedum tuorum. Accipitur & pro Christi humanitate: vt, Adorate scabellum pedum eius. Nam & pedes pro Filio ponuntur in diuinis, sicut caput Pater, de quo loco suo.

DOCTRINA.

Plerisque verò hieroglyphicis cathedra doctrinæ significatum habet: atque ita diuus Hieronymus & plerique omnes interpretantur locum Evangelicum: Super cathedram Moysi sederunt scribæ & Pharisæi. Ita illud Psal. primo: Et in cathedra pestilentiæ non sedit, quod pro doctrina non sana interpretatur Euthymius, hæreticorum aut Eucherius: beati que postè illi habentur, qui pro se leratis non steterint, & cum impiis atque peruersis minimè sederint. Quauis pro pestilentia nonnulli accipiant, Derisores, & pro cathedra, Societatem ponant: vt sit, neque commercium habuit cum iis quorum ingenium & doctrina omnis eludendis decipiendisque mortalium animis exerceatur. Quod verò Paraphrasticè nonnulli scripserint, neque socius fuit eorum qui studio faciunt malè, multo minus eò dementiæ peruenit, vt impostorum illi vita placuerit. Latini est omnino, Assidete cuiquam, pro socium esse, vel similem, vel imitatorem. Hinc Horatius Epistolis:

Pareus ob hæredis curam nimiumque seuerus

Assidet infans: hoc est, par vel socius, aut similis est infans. Sunt qui cum superiore significato consentientes, per cathedram hoc loco perseverantiam & firmitatem in malis operibus significare velint. Nam desiderare, vnde deses & desidia, contationem indicat huiusmodi.

CONSULTATIO.

Quin & consultationem per sessum ex Egyptiaca doctrina significari manifestum. Vulgatumque apud nos illud de Romanis, Sedendo eos vicisse: quod ad consilia referunt eruditi, vt apud Plautum is, qui nimid plus sapere se sedentem asserit: & quod apud Maronem, Turnus sacra valle sedebat, legitur, exponit Seruius, sedere, est consilium capere. Multaque apud alios etiam in hac sententiam. Non otiose positum est in sacris concentibus Psal. XLIX, Sedens aduersum fratrem tuum obloqueris: id enim *אנללזת* indicat. Sedens, hoc est, consulto, non subita ira aliqua percutis, non dolore concitatus, non repentina aliqua re commotus, sed animo conquiescente, & sponte de calculis agitante, vel aliquid quod obesse posset excogitante.

CESSATIO.

NEque desunt, qui sedere pro cessare ponunt, Horatium secuti, qui de pusillanimo dixit:

Sedet qui rimuit, ne non succederet.

A Vxi stare, ad expeditionem paratum esse, interpretantur. Ita Maro:

Stat ferri acies mucrone corusco, Stricta, parata neci.

Ita pro sedente, vel qui nihil attendet, intelligunt.

OPIS IMPLORATIO.

Illud non omiserim, implorantium opem fuisse morem apud hospites, quos adissent, in foro se sistere: quod apud Alcinoium fecisse Vlysses Homerus scribit, neque dissimulavit Apollonius. Et Martium Coriolanum patria profugum, Actij Tullij Volscorum principis supplicem factum, ad forum sedentem scribit Dionysius. Halicarnasseus. De Themistocle quoque in exilium abacto, talia invenies apud Græcos historicos.

ADILIS CURULIS.

ERat verò sella eburnea proprium Ædilium Curulium hieroglyphicum, quod quidem quoniam altius aliquot magistratibus, debebatur, animadvertendum apud Plutarchum Mario, duos apud Romanos Ædilium ordines fuisse, quorum alter sella, quæ curuos pedes haberet, utebatur, in qua sedentes ius dicebant, huicque honori aderat Magistratus nomen. Inferiorem alterum Popularem vocabant. Quod si quis à maiori honore decidisset, rursus ad alterius petitionem accedere consuevit. Pauloque infra Marius cum ad Herennium responderet, huiusmodi sellam ἀγκυλοπόδα memorat, quæ cuiusmodi esset in numismatis intueri licet: duæ enim huiusmodi culse habentur super tribunali, in M. Plætorij Æd. Cur. numo, ut omnino inde qua fieri specie solerent sella illæ, conspicuum sit. Magna autem ambitio Romanis fuit eburneis huiusmodi sellis ad clarissimos quoque Reges, quorum amicitiam sibi conciliassent, dono missitandis. Inter ampla quæ ppè dona, quæ Masinissæ Numidarum Regi missa sunt, sella etiam Curulis fuit. Ad Syphacem quoque cum donis aliis sella missa, cum is se Carthaginensibus inimicum, Romanis amicum per legatos professus esset. Et Ptolemæo Ægypti Regi cum legati ad commemorandam renouandamque amicitiam missi sunt, tulere dona, togam, & tunicam purpuream, cum sella eburnea. Et consules cum magistratum inibant, in sella eburnea sedere solebant. Vnde apud Ouid. Fastis,

Et noua conspicuum pondera sentit ebur.

Sed hæc missa faciamus, quæ omnium sunt historiis peruulgata, in currumque protinus à sella ipsa insiliamus.

DE CURRIV.

Roximus ad sedem accedit currus, multis & ipse hieroglyphicis insignis, quæ commemorare infiniti propemodum operis labor esset: sed enim ea tantum recensebimus, quæ vel in numis, vel auctorum de vetustate libris comperiuntur, & si qua facient ad pietatem, ea nequaquam dissimulabimus.

TRIUMPHVS.

SAnè constat apud Romanos & gentes alias currum triumphi significatum habuisse, cuiusmodi Svidictorium monumenta passim in numis, in arvis, in arcubus conspiciuntur. Iis autem qui triumphassent, statuae in curribus ponebantur, quæ ob id Triumphales appellatae sunt. Earum verò statuarum ornamenta erant, quæ Liuius enumerat, corona aurea, sella Curulis eburnea, eburneus scipio, toga picta, & palmata tunica. Sellam autem Curulem ea de causa distam volunt, quod curru honoris gratia soliti erant in Curiam vehi Senatores qui Curulem magistratum, hoc est, maiorem honorem gessissent, in quo currum sella esset, supra quam considerent.

AMPLIATOR IMPERII.

Triumphalis autem effigies Romæ iis omnibus decreta est, qui fines Imperij ampliassent. Augustus verò memorie ducum, qui populi Romani Imperium ex minimo maximum reddidissent, proximum à diis immortalibus honorem præstitit, itaque & opera cuiusque manentibus titulis restituit, & statuas omnium triumphali effigie in vtraque fori sui porticu dedicauit, professus edito, commentum id se, ut illorum veluti exemplar & ipse dum viueret, & insequentium ætatum principes exigerent à ciuibus.

MARITIMA VICTORIA.

IN numo M. AGRIPPÆ COS. III. ab altera facie Neptunus est; equos agens flagello sublato, ipse in curru cymbæ speciem præ se ferenti insitens. Cymba inter vtrūque equum sita. In puppi eius nauigij aius est alis surrectis, quæ aquilæ speciem refert. Literæ, HIC OMNIPOTENS ÆCORIS. Vnde apud Horatium illud, Suspensisse potenti Vestimenta maris deo. vbi animadvertendum est, e literâ apud nos ordine tertiam, pro quæ positam more maiorum, qui quæ literam olim exclusere, ut Velius Longus attestatur, neque à Nigidio Figulo in commentariis suis vnquam posita est, teste Victorino. Numi verò huius species nimirum victoriam ab Agrippa, contra Sex. Pompeium partam ostendit, quam Maro etiam celebrauit in Scuto:

Parte alia ventis & diis Agrippa secundis

Ardens agmen agens, cui belli insigne superbum

Tempora naualis fulgent rostrata coronæ.

Sunt etiam numi alij in victoriz huius memoriam celsi, in quibus tritones tridentibus rostris præditæ conspiciuntur, vt tandem aliquando Virgilianum illud in cœlomitati suæ restituarur, Rostrisque tridentibus: de quo in iis quæ circa Virgilianæ lætionis castigatiõnem, olim elucubrauimus, periclitæ dubitant.

IMPERIVM.

Imperium autem, aut summam rerum, speciosioresque magistratus, aruspiciæ quoque per currum significauit. Nam Tarquinius cognomento Superbus, cum adhuc Romæ regnaret, & Iouis Capitolini templum penè abfoluisset, currum quendam fictilem Thuscis quibusdam ex Veiorum gente fingendum locauerat, quem cum iam confectum figuli in fornacem intulissent, non vt reliqua fictilia humore expresso exilior euasit quàm impositus esset, sed fermentati panis instar intumuit, cõque magnitudinis concepto robore duritiãque inereuit, vt vix sublato fornacis culmine, parietibusque dissectis, educi potuerit. Consultâ super hoc aruspices responderunt, apud quos eiusmodi currus afferuaretur, felicitatem & imperium iis portendi.

NPTIÆ.

Eiusdem boni ominis causa, & aucupandæ felicitatis affectatione institutum apud veteres erat, vt noua nupta curru vecta traduceretur, quod Hesiodus, siue is Aristophanes Grammaticus fuit, Scuto Herculis ita describit:

*Tol' idu gar êvôrtu ên' amvns êpou
T' avspî, ηωαίη, ποτὸς δ' ὀμίηυς
Hi curru inuectam geniali virginem amantii
Traduxere viro, passimq; hymen hymeneus*

Exitus eant.

Et ligneum sponse simulachrum Citheronis consilio fabricatum, pro Alopî filia suppositum, & in curru constitutum ab Ioue reperias, quod Iunonem, quæ diuortium fecerat, illuderet. Eo verò nuptiali curru tris tantum vectari solitos, sponfam quæ sederet in medio, sponsum & parochum, Pausanias tradit. Parochum eum nimirum intelligens, quem nos hodie anuli maritalis Compattem appellamus. *πάροχοι γὰρ παροχάται παροχόμοι, κὶ οἱ σπιετορῆοντες τῆ νύμφῃ ἐν τῷ ζυγῷ κὶ παροχόμοι.*

TERRA.

Quod verò Cybelem curru inuehi sinxerunt, cum eadem & tellus sit, terræ ipsius libramentam in aëre pendens indicare Lucretius putat:

*Hanc veteres Graiùm docti cœcinere Poëta,
Sedibus in curru biuigos agitare Leones,
Aëris in spatio magnam pendere docentes*

Tellurem.

Illud addam, ex iis quas rerû natura partes habet, vni illi veteres maternæ venerationis merito cognomen indidisse, quando ita hominum illa mater, vt cœlum deorum, habita est. Hæc nos nascentes excipit, natos alit, semelque editos sustinet semper, nouissime complexa gremio iam à reliqua natura abdicatos, tum maximè vt mater operiens: Quod si quis & causam quæsierit, cur turrato capite conspicua sit, eam Lucretius rationem in hunc modum expressit:

*Muralique caput summum cinxere corona,
Eximius munita locis quod sustinet vrbes,
Quo nunc insignis per magnas prædita terras
Horificæ fertur diuinæ matris imago.*

In editis enim & excelsis locis vrbes ponere antiquis mos erat, non tam alterius diluuij metu, qui diu mortalium mentibus infedit, quàm vt difficilior hostibus accessus foret.

BATTI NAVIGATIO.

Erat Delphis Batti effigies in curru, quem Cyrenenses dedicarunt, posteaquàm is nauibus in Libyam traiecit. Auriga erat Cyrenæ Libyæ verò capiti coronam imponebat. De Batto autem qui Thera insula pulsus, Apollinis oraculo in Libyam profectus, Cyrenaicis rebus originem auspiciatissimè dederit, alio loco diximus copiosissimè.

CIRCENSES.

LVdos Circenses per bigas & quadrigas, quæ tot numis signatæ sunt, significari, satis omnibus linnotuit, vniuersa Græciæ cum Romanis eo spectaculorum genè per multa secula detectis. Id autem honoris habitum aurigarum factionibus, vt in victoriarum eorum memoriam numi ipsi & bigati & quadrigati cuderentur, de quibus in vita Veri apud Iulium Capitolinum legas, postulatam interdum à populo Prasinianorum aureorum modium propter equum ex factione Prasina, cui Verus impotenter fauit. Vbi cauendum ne, vt aliquot habent codice, Prasinianorû legas, aut quid hac locutione corruptius: sed veluti Capitolinus à Venero, Venetianum fecit, ita Prasinianum à Prasino deduxit.

AVRIGA CŒLESTIS QVIS.

IN cœlo quoque Aurigæ species ostenditur, de quo ita Theon in commentariis Arati: Fabularum scriptores, inquit, Aurigam eum, qui cœlo adscriptus est, imaginem esse dicunt Bellerophontis, vel Trochili, qui Callithææ filius fuit: solenniãque huius rei sacra in Argis primum instituta, quod primus iunxerit currum. Sunt tamen qui putent Myrtili, sunt qui Cillantis, qui Pelopis auriga fuit, sunt

A sunt qui Oenomai figuram esse contendunt. Atque ita Græcia demum est in vnaquaque re contentiosa.

DIVINA MAIESTAS.

Sed enim cur nos mortalium fabulas æquo curiosius prosequamur, cum Deus Opt. Max. sua se conspicuum autoritate nobis exhibeat? cuius summa maiestas, qualisque videri cœlicolis & quanta solet, inuehitur curare, non eo inquam Platónico, in quo *ὁ μὲν λέγειας ἠγνοῦν ἐν ἑπαύσει ζῆος περὶ τῶν ἀγίων ἀποκρίσιν*; sed de curru loquor quem Hetruscorum monumenta obseruanda nobis vetustate ostendere, quem ex Arameorum arcana profundissimæ doctrinæ vir Ægidius Vterbiensis in Circum ætate nostra primus induxit. Verum super hoc quædam altius repetenda sunt. Aramei vnum eundemque librum duas esse leges dixerunt: alteram scriptam, alteram à Deo Moysi traditam illam populis, hanc sapientibus: illam proterbij rerum humanarum, hanc lucis rerum diuinarum formam gerentem: in illa historiam orbis conditi atque administrandi, in hac formulam adumbratæ atque ad effugiem expresse diuinitatis ostendi. Duo itidem Plato regna commemorat, Iouis & Saturni, regnumque Saturni regno Iouis tanquam felicius antepone: siquidem sub Ioue actio vitæ que humana, sub Saturno vero contemplatio diuinorum significatur. De quorum temporum felicitate Platonicam ita sententiam Maro mihi videtur expressisse, ut cum Platone currum agitet ad palmam. Ait enim:

*Ante Iouem nulli subigebant arua coloni,
Nec signare quidem aut partiri limite campum
Fas erat in medium querebant ipsaque sellus
Omnia liberius nullo poscente ferebas:
Ille malum virus serpentibus addidit atris,
Prædarius, lupos iussit, pontumque moueri,
Mellaque decussit foliis, ignemque remouit,
Et passim riuus currentia vina repressit,
Ut varias usus meditando extunderet artes
Paulatim, & sulcis frumenti quæretet herbam,
Et silicis venis abstrusum excuderet ignem,
Tunc alpos flumij*

Mox de Ioue:

Hunc imitatus Naso, vtriusque regnum ita describit:

*Aurea prima satas, est aras, que vindice nullo,
Sponte sua sine lege fidem, rectumque colebat.
Pena, metusque aberant, nec verba minantia fixo
Aere ligabantur, nec supplex turba timebat
Iudicis ora sui, sed erant sine iudice ruiti.*

& quæ multa prosequitur.

Sed vt ad rem nostram conuertamur, vt nunque duobus nominibus appellat Hebræus, illud opus **R**ESCIT, & creationis, hæc opus **C**VRVS, & arcana intellectiois. Legis igitur secundæ huius, quæ arcana est, per Messiam & suos aperienda, per speciem Curru apud eos conscribitur *ἡεγυλοποιεσ*. Currum hunc Ezechiel quatuor ex imaginibus excogitauit: vidit enim in diuina luce tāquam ideas quatuor, atque iis veluti gemmis ac sigillis, formati à Deo sunt angeli quatuor, omnium celestium mentium & duces & principes. A dextera Dei gemma ea prima est, vnde pulchra, grata lætæque omnia proueniunt: eamque vim Michaëlem vocant: A læua gemma altera est, vnde fortia, dura, castigatæque manant: ea Gabriel nuncupata. Mixtum ex iis medicina & temperamentum Raphaël. Quarto denique loco Vriël terræ proximus, horum trium veluti dispensator. Ita Michaël & Gabriel pro duabus rotis, Raphaël pro sella quæ sit mediâ inter rotas posita. Quarta Vriël pro axe, citra quem fabricæ huius est totius fundamentum. Duo illa priora nonnulli Brachia vocant: tertium & pectus & zonam: quartum tāquam vel pedes, vel pedum scabellum, Idcirco dictum aiunt de Imperio Romano Hierosolymæ euerfore, Donec ponam inimicos tuos scabellum pedum tuorum. Græca Theologia Michaëlis vim in Deo vocat Venrem, Gabrielem Martem, Raphaëlem Iouem, cui sella proprie dicata est: & Solem quartum, femine marisque vim habentem, omnis planæ generationis initium, & Vriëlem nominat & Adonin Hebræus. Orpheus ea quatuor vno refert versu, quod mas, quod femina, quod rerum genitura, quod Adonis:

Κεφη & πόρε, ἐν πᾶσι θάλα & ἀνὴρ & θεῶν.

Vt non ita commentitia esse videantur ea quæ Plutarchus de Bacchi cultu apud Iudæos obseruauit, & Symposiacis lætè disputauit. Eorum enim scenopegia in Bacchi celebratam fieri putat, Adonim; & Bacchum eundem esse. Rotis quatuor, siue gemas, siue curru ipsius partes, aut membra habeat appellare, quinto adiciunt λόος Nuriëlem tanquam temonem, cui alligatus trahitur currus. Atque quinque hæc diuini curru nomina alto mysterio vna locutione scribantur in Canticis, eam nostri a cœsum purpureum interpretati sunt. Salomon scribit currum hoc modo, **A**RGA MAN. Prima litera sit Vriël, per a enim illi scribunt. Sequenti n, Raphaël. Tertia g, Gabriel. Quarta m, Michaël. Quinta n, Nuriël. Neque sum nescius, Hebræorum quorundam iuniorum super angelis, Pla-

netis que & signis, quibus imperitent, commentationes longè diuersas esse, aliterque tradidit in diuisis illis supplicationibus, quæ secundum doctrinam Cabalisticam instituta dicuntur: ceterum Astrologos hi potius quam Theologos secuti mihi videntur, qui Michaëlis in Deo vim ira interpretantur, vt nomen incomparabile significare dicant. Vnde illud in Psal. citant: Deus quis est similis tibi? Mercurij & Planetæ huic ministrum esse, sancti & agendi potentem, diuinaque & humana: naturæ ratio interpretem: cuius latiores receptas sint, siue vt Græci dicunt, *diocritas* & celestibus signis Gemini atque Virgo: huiusmodique genio die quarta preces allegandas. Et in hōstri Michaëli munus illud attribunt, quod Mercurio Græci veteres, qui scilicet animas cælo inferat, parque animas sub terra stia Tartara mittat. Ad hæc trutinam in manu eius statuunt virgæ loco, vt pote qui merita inquirat, bonâ malâque cōpōset, p̄tōindē que vtur quisque apud superos vixerit, aut potius, aut prauis afficiatur. Sed anteaquam à Michaële discodamus, quamuis cuiuspiam *ignis* & *ap̄p̄p̄* quod dicitur videatur, præterire nolo id quod Rabi Tedacus & Euilib. de duodecim numerationibus ait, Michaëlem beccidentalitènto præpositum, vt magna mihi de causa institutum à Gallorum pietate videatur: quod ad nostra tempora magnò cultu perdurat, honoratissimum ordinem cohortis Regiæ diuo Michaëli dicitur esse. Sed vt reuertamur, Gabrielem isti Deum fortem interpretantur, minoris tamen cuiusdam fortitudinis esse. Lunam è Planetis huic ministrare, cuius gratissimum hospitium Cancer esse perhibetur, secundaque illi die supplicandum. Ex Raphaëlis nomine atque vi, rerum aënt omnium medicina emanare. Esse hunc Solem ipsum, qui & Phoebus. Nam is apud Ouidium dicit: Inuenum medicina meū est. Leonis vnus domicilio gaudere: prima illi die vota concipièda, nuncupanda que. Ac, ne Apollinis & Esculapij fabulas irideamus, Iouis filius Apollo cōfētur, huius verò Esculapius: ipsa nimirum Theoretica, quæ intellectum illuminat, Apollo est, Esculapius ars ipsa. Vnde

Tum pater omnipotens alique indignatus ab vmbra

Mortalem infernis ad lumina surgere vitæ,

Ipsè repertorem medicina salis & artis

Fulmine Phæbigenam Stygias detruisit ad vndas.

Ar s igitur Esculapio attributa, per quam bona comparatur valetudo, vt pote quæ in curatione ipsa versetur. Est & Zamaël, cuius munus visciscendi, venenâque dispersendi esse perhibetur, vberrius illi bonorum omnium largitioni semper oppositus. Martem hunc esse Græci volunt, Arietis & Scorpio præfectum: tertia illi die preces faciendas. Nanaëlem mox enumerant: in nomīneque id esse significatum autumant, vt Deum benignè nobis omnia respondere, ac omnia ipso horreo mortali bus elargiri interpretentur. Esse hunc Venerem, qui Tauro Librâque delectetur: sexta illi die supplicandum. Zachielem inde deprehendere, qui Dei iustitiam, & quintæ diei sacrificia, precesque procuraret: vnde nonnulli quinarium iustitiæ dedicant. Esse hunc Iouem: nam vt Maro, Rex Iupiter omnibus idem. Uique, vt illi commenti sunt, Sagittario atque Piscibus præficatur. Caphtielem demum septimæ lucis curam gerere, eaque mortalium preces sibi deposcere. Ab eo vim frigidam emanare, qua scilicet singula in inferiori mundo concreta condensentur. Nam vt calidi est dissoluere atque rarefacere, ita frigidus est solidare coagulâreque. Saturnum hunc nostri vocant, qui Capricornum & Aquarium sedes habet. Sedenim vt in curru satis expatiati, metamque ipsam ritè circumuecti, eodem vnde cursum auspicati sumus, reuertamur. Id aliqua egere videtur eloquutione, quod à Platone regna duo posita diximus. Si siquidem multo antè tempore prælagisse videtur, quæ nunc demum speramus euentura. Mundus circuitum is ab Oriente ad Occidentem Iouis esse, ac perinde fatalem dici. Appariturum, verò olim alterum sub Saturno huic oppositum, ab Occidente scilicet Orientem versus, in quo spontè nascantur homines, & à senio in iuuentutē te grediantur. Id ita Platonici interpretantur, vt Iouem mundi animam intelligi velint, cuius legē fatali manifestus hic manifesti mundi ordo disponatur. Præterea animorum vitam in corporibus concretis ab Ioue esse, sensibusque & rerum agendarum studio deditur. Saturnum verò supremum inter angelos intellectum, cuius radii animi etiam ultra angelos illuffrentur accendanturque, & ad intellectu pollentem vitam continuè pro viribus erigantur. Quæ quæries ad vitam huiusmodi conuertuntur, sub regno Saturni agere creduntur, sub Ioue verò, cum rerum humanarum negotiis implicantur. Plotinusque regnare nos ait sub hoc vel illo, pro vt secundum hunc vel illum egerimus. In hac autem vita spontè regenerari dicuntur, rursumque iuuenescere, ac in diēs magis efflorescere, cum sana bene institutæ mentis optioe ad meliora contendimus, de quo Paulus Apostolus: Homo interior reuouatur in diēs: Atque passim in diuinis literis de iuuentute nostra, quæ sit vt Aquilæ renouanda. Quod si villo vnquâ tempore spes assulât vt mortales hæc essent consecuturi, nunc sperandum maxime, eum, eorum omnium ingenia, quæ aliquem veræ lucis fulgorem consecuta sunt, maiorū nostrorum errores, qui tot annos vni tantum sensui adhæserè, deprehendere iam inceperunt, omnēque studiorum suorum cognatum ad veritatem ipsam conuertere, sanctoris que disciplina ad amare. Adiuuant in super, hæc proborum hominum voluntatem, sanctissimorum autorum scripta, iucubrationesque & documenta, quæ de vetustatis eruta voraginibus cotidie prodeunt in lucem. Et iam ille

minimè

minimè censetur eruditus, quantumlibet Græcè Latineque sciat, qui Iovem scrutaturus cœlestem, non insiliat in cœcurum, qui sacra non attingit, qui diuina non est imbutus disciplina, qui Christum, atque adeo Christianæ institutionis volumina non affectatur; quid mysteria sibi velint, non exquisierit, quaque ratione Deo animum asserere possit, inspicere, neglexerit. Verum ille omnium optime peritus, qui lutosas, fœcæque conglutinas alas in profuente puriter abluerit, per purgaueritque, terraque sublaris cœlestium Circensium pompam comitaris eò perucnerit, ubi sparsas manus verisquis fruge donariæque percipiat, opiparæque & ipse & iugales excepti, amoenissimi lautissimi, que diuersorij otio perfruantur, quod qui fecerit, dubio, procul intellegit reliquas doctrinas omnes studiâque omnium reliqua, nihil aliud nisi summam esse vanitatem.

DE FULMINE.

Iouem igitur in alta sede conspicuum alato inuecti curru consecutum sumus. Quò verò eū esse Iovem agnosceremus, nullum manifestius signum fuit quàm fulmen eius manu pre- tentum: quare cum id gestaminis ad Iouem præcipue pertineat, non scelus ac sella, de fulmine dicere minimè alienum est ab instituto negotio futurum.

Omnia vtrique vulgatum est hieroglyphicum illud, Fulmen supremi Iouis gestamen esse. Sed, nunc fabulas dissimulemus, veram signenti causam asseramus, siquidem hoc ipsius fulmi- nis naturam exprimeret videtur; quòd quidem ita fit. Calor interdum per refrigeratum à ventis aëra, conspersus, vbi contrariæ naturæ viabus sollicitari cœpit, sese in globum colligit, & aduersus algorem validissime reluctatur: vget alger, ventis ingruentibus, ille sese magis ac magis adstringit, quòque angustius premitur, eò validior euadit, ac simulac extremam iacenti sibi vim intelligit, totis etumpit viribus, effrahorque aëre, quò circumfusus est, disrupto, vitam sibi cum strepitu & in- cendio patefacit. Suprema verò illa pars elementorum, vnde calor emanat, cum Ioui sit attributa, ideo illum vetustas fulgura & fulmina eiere confinxit. Signaque Iouis passim cum fulmine fieri con- fuerunt, cum vno quidem frequentissime: sed, & cum duobus fulminibus, aliquando Ioui strapa, postea est, vt apud Eliudem Olympie Iouis Hercij nuncupata: quæ quidem seuera minaque effigie vtraque intenta manū fulmina tenebat, iuxta quam pugiles in certamen descensuri super mactati porci extra iurabant, nihil se dolo malo facturos, aut scelus quam Olympiæ leges paterebantur ausuros.

FAMA LONGÆ LATÆQUE VOCIS PRÆCIPUE

Illud verò præcipuum fulminis significatum est, vt vocem procul auditam, hoc esse famam regum, gestarum longè latæque per immensa terrarum spacia diffusam expariatamque præ se ferat. Transit & illustris præclari facinoris memoriam, in longam adnotum seriem propagatam. Agy- ptij enim sacerdotes huiusmodi gloriæ amplitudinem ostendersi velent, Vocem, vt ipsi dicunt, aëris quippe tonitruum, hoc est, ipsius fulminis imaginem describebant. Nihil enim magis, nihil vicius nec terribilius tonitru sonare constat. Ea que de causa Apelles pictor, vt in Artorum com- mentario diximus, cum Alexandri effigiem pingeret, fulmen in eius manu posuit, quò nominis eius amplitudine ex rebuss ab eò gestis longè latæque propagatam, & memoria nunquam intermoritura celebrem indicaret. Posita aut tabula vt Plinius ait, in templo Dianæ Ephesiæ, x x talentis auri picta.

Eg verò artificio fuit, vt digiti emineret viderentur, fulmen extra tabulam esse. Sedenim Lyppus statuarius factum, vt adulationis plenum improbauit, quare hastam ipse in manu Regis posuit; qui quidem, si vera quis de Alexandro non fabulas conseripsisset, famam eius ne vna quidem ætate superfuturam iudicaret, nedum id assequi meritis sit, vt diuini honores ei decernerentur, datis ad Græciæ ciuitates literis, vt ille decreto publico Deum instituerent. Fas res cum matrem Olympiam, etiam offendisset magnæ integritatis feminam, Rex ipse vt incœptum exculsaret, & institutum suum approbare, in signe volumen ad matrem suam conseripsit, vt apud Cyprianum legi, quo rati- ones multas ostendit, Regibus suis Apotheosin decernere, atque hinc maiorum Regum memo- riam feruari, indeque colendi & sacrificandi ritum inoleuisse. Sanè quidem Athenienses ipsi, qui doctrina & sapientia semper insignes habiti sunt, cum xii tantum deos antea colerent, Alexandrum, tertium decimum appellauere, honoresque illi adhuc viuenti instituerent, qui tamen vulneribus sæpe confusus, morbisque tentatus ac postremo vita functus, se mortalem ostendit, qui scorum inter- concilio adiectus erat. Quare Lacedæmonij literis acceptis, argue, liberæque admodum more suo responderunt: *ἡρώδης ἀνέκαρδός ἐβόλευε τὸς εἶναι; ἕστῃ θεός.* Alexander quandoquidem vult esse Deus, esto Deus; quo decreto id declaratum voluere, nullam aliam fuisse causam, neque meritum aliud cur deificatio esset. Alexandro deprecanda, nisi quòd, ipse ita veller. Ceterum is qui adhuc viuens diuinis honoribus inhiabat, ne communibus quidem post obitum iustus honestabatur, ad grauissimam, vsque Olympiæ matris, lamentationem. Perungitur tamen apud multos populos, & nationes fuit. Reges suos, vt nuper dicebamus, pro diis colere. Nam & Romani partantum Reges plerisque suis, verum etiam eorum uxores diuinis honoribus honestarunt, & nonnullis templa, & sacra etiam instituerunt. Quantum verò pertinet ad fulmen, eo tolerabilius

id Alexandro concedendum, quo insiditens Lyfmachus ab Alexandri morte particulam eius regni sortitus, non quam animis virtutē vlla sua subegisset, sed ex Regis tabulis adeptus esset, lancea cœlum tangere se iactabat; quod tantūdem erat, ac si famam astris terminare se diceret. Quæ de causa Passades Byzantinus hominis vanitatem irrident, ad suos conuersus ait: Cauendum nē is lanceæ mucrone cœlum medium pertundat. Quodēque impatientius aliquis ferat, Clearchus Heraclia tyrantius fulmen gestauit, & ex liberis vnum Tonitrum appellauit. Quanta verò Cliti quanta Demetrii fuit insolentia, quorum iste non magna admodum regni parte ab Alexandro accepta, Iouem se vocari passus est, responsa sua pro oraculis haberi gausus; ille quatuor ad summum nauibus demersis, Neprunus vocitari voluit, tridentemque gestauit. Vt mines iam Salmonē mireremur eō prouectū insanie, vt flammæ Iouis, & Olympi sonitus imitaretur. Nā vt apud Maronem:

Quatuor is inuectus equis, & lampada quassans.

Per Graium populos, mediæque per Elidis urbem

Ibat ouans, diuūmque sibi posebat honores

Demens, qui nimbos, & non imitabile fulmen

Aere, & corripedum cursu simularat equorum.

Longè verò potius elicius atque tutus Numa Pompilius eliciendorum fulminum rationem inuenit. Nam cum quædam occulta sacra ad fulmina expianda noscere cuperet, Egeriam consuluit, quæ respondisse fertur, vt Auentinum peteret, & fontem qui in antro quodam erat, melle & vino generosiorē inficeret, quō solebant hora certa demones duō sitibundi conuenire. Hi erant Picus & Faunus. Cūrator verò ille sibi latebras, in quas abditus ad aduenientibus illis non conspiceretur, ipse tamen fontem intueretur, disponderetque per fontis marginem retia, pro vt opportunum sibi videretur. His peractis dij venerunt, & potus allecti suauitate multum ebiberunt: tandem sopore grauati, sibi demum vbi consisterant, somno se prostrauere, quos ita grauatos Numa implicuit in rete, qui videntes se captos, in varias se formas transformabant. Sed cum nihil quequam proficerent; ad veras tandem effigies redire, Numamque vt retia solueret, orauerunt. Rex se non prius retia soluturum dixit, quam de placando Ioue docerent. Illi & hoc docuerunt, quæ scilicet ratione cœlo Iupiter eliceretur, quōque modo fulmen expiaretur. Vnde Ioui Elicio nomen datum, cuius templum in Auentino positum, vbi res hæc contigerat. Scio fabulam importunè loco positam, sed quia non ita vulgata est, minimè fuit dissimulanda. Ne verò nos alienæ gloriæ detractoribus fauere videamur, Alexandro fulmen meritò attributum dixerim, ea de causa, quod annos vix tres & triginta natus, celebrata mira Orientales ferè omnes nationes subegerat, & Oceanum ipsum enauigauerat, vt non inimèritò Cæsar, qui pari saltem animo ad eam rerum amplitudinem aspirabat, cum Gades venisset, animaduersa apud Herculis templum Magni Alexandri imagine, ingemuerit, atque vt Trankuillus ait, pertæsus sit ignauiam suam, quod nihil tum à se memorabile actum esset in ætate quam iam Alexander orbem terrarum subegisset.

CELERITAS.

Est enim fulmen ante omnia velocissimæ omnino celeritatis indicium, quam poëtæ cum volunt exprimere, dicunt, vt fulminis ocyor alis. Idem ex antiquorum numis manifestum est: vt in cœlus inscriptio est, Q. FLIPVS, equus habetur in pernicem cursum admissus, eauda exporrecta, fulmine subsequente, lancea protenta: quod innuere videtur, prouinciam suscepam summa celeritate peragrata, negociūque quamocysimè confectum. Nam & Ptolemæus, vnus ex Aegypti regibus, promptitudinis & audaciæ causa *κεγυνός* appellatus, ait Pausanias. Facit huic rei fidem nūmus alius, in quo caput humanum est, capræ cooperitum spolio, sub cuius iugulo fulmen est, & arcus ab occipitio: ab altera verò parte Pegasus, cum sagitta subiacente, omnia, vti palam est, velocitatis indicia, cum præsertim inscriptio sit, K. PAPI. De quo quidem Papirio, qui ob mirificam in agendis rebus festinationem atque celeritatem, Cursoris cognomentum meruit, multa rerum scriptores memoriæ prodidit. Equorum porrò velocitatem in curuli certamine fulguri comparat Heliodus Hercules scuto, vbi dicit:

ἐν δ' ἰππέῳ θορὴ ἴσσοι ἵπλ' ἀσπερῶν πατρὸς Διὸς αἰρήθιο.

quem Statius secutus ait:

Dicit, igne Iouis lapsis, citatior astris.

Et inferius idem Heliodus de equis in cursum à Pallade concitatis:

Τὸ δ' ἀμύδιε πορθένοιν ἵπλοι πορὴ ἡ δόξα.

quod proxime accedit ad Papinianam sententiam.

CELEBRITAS.

In augurali disciplina fulmen tam in publica quam in priuata opera vibratum, atque etiam per nocturnam imaginem in somniis visum, celebritatem nominis, & magnarum rerum auspicia facit. Nam Olympiæ Alexandri fulmen per somnium oblatum, futuræ in filio claritatis indicium fuit. Illa enim priori nocte quæ se viro adiunxit, existimauit facto tonitru in vterum sibi fulmen illabi, ex cœlus istū magno excitato incendio, in flammæ inde latè diffusas abire visum. Quod verò hic memorem Julæ filia Cæsaris monumentum istum fulmine? quid Euripidis poëtæ Tragicæ atque

A atque Lycurgi sepulcha de cælo tacta? Quid Veliternum murum, quid Eutimi Pictæ, aut Horatii Coclitis, aut Probi Imperatoris, aut Taciti & Floriani statuas eodem modo afflatas? quæque huiusmodi exempla plurima declamatione, quam olim de fulminum significationibus edidimus, explicata sunt, quorum significata in hanc nominis amplitudinem accepta, tam Aruspicum responsis, quam euentis postea comprobata reperiuntur.

ELOQUENTIAE VIS.

Q uod verò de claris eloquentia viris dictum, vt de Pericle & aliis reperimus apud antiquos, eos cecere tonitrus, & fulgura dispergere solitos, cum orarent tanta erat animorum percussio & in dicentium sententia motus, tanta verborum autoritas, de sacra dubio procul lectione metaphoram sumpserit. Psalmo enim centesimo supra quartum & trigessimum canitur: Eductis nubes ab extrema terra, fulgura vertit in pluuiam. Vbi per nubes viri sancti intelliguntur, per fulgura verò persuatendi vis, per pluuiam eloquentia: de quo plura alibi. Et quòd alibi David, Vox, ait, tonitruum in rota, cò hieroglyphico significat Euangelij voces, quæ de cælo diuinitus in tonaturæ essent, & in uentum terrarum orbem (id enim rota est) commoturæ attonitumque reddituræ. Eodem modo per fulgura verba Christi signari tradit Eucherius: eoque spectare psalmi dictum, Et fulgura multiplicauit, & conturbauit eos, de ludæorum confusione, qui ei nulla in re vnquam resistere poterunt. Et Hieronymus primis Hebræorum castris, Ramesem, tonitruum gaudium interpretatus, diuina verba, & quæ voces sunt in sacris literis, per tonitrum accipi docet, quòd cælius editæ excipiantur! Fulminis verò radij descripti, quæ ipsæ coruscationes sunt, ad eiusdem Euangelij pertinent claritatem & famam, de quibus Psalmo: Illuxerunt coruscationes tuæ orbi terrarum.

CLEMENTIA.

I N Antonini Pij, atque etiam in aliquot Neruæ numis cernere est fulmen in toro collocatum, quod manifestum & pulchrum admodum est clementiæ signum: arguit enim offendendi potestatem penes ipsum Imperatorem esse, verum ob eius clementiam quiescere: quòd perinde est atque illud, quòd apud regem aiunt aculeo quidem præditum esse, verum cum in vulnùs nunquam exeri. Primam verò huius virtutis laudem ætate nostra tulit Iulius Medices princeps noster, qui simulac honorum in eum studiis inclinatis Pont. Max. electus atque salutaris est, omnium statim, & earum quidem atrocissimarum iniuriarum oblitus, iis omnibus euestigiò pepercit, quos aductarios habuerat iniquissimos, quos hostes totæ vitæ cursu perpeffus erat insensissimos, quique non bonis tantum & fortunis eius, sed & vitæ modis omnibus insidiati sæpius fuerant. Quare Clementis nomen, vt tantæ mansuetudinis dignus, perpetuumque monumentum, assumptis: ita summa totius vitæ moderatione conseruauit, reque probauit: vt Christianum demum Pontificem mortales intueri se profiterentur. Sedenim cum nobis de tanti principis laudibus loqui non liceat, qui eius auspicijs annos aliquot in hominum luce versati sumus, negotium alijs relinquimus, eam fuisse nostri principis clementiam professi, vt vel hostes ad eam æternis literarum monumentis celebrandam impulsura sit.

C PIERIVS VALERIANVS AD IO. BAPTISTAM

MONTANVM, DE IIS QUÆ PER SOLEM,

Lunam & Stellis significantur,

EX SACRIS AEGYPTIORVM LITERIS.

LIBER XLIIII.

S cribis, Clarissime vir, vidisse te lemmata quadam mea in breue admodum compendium redacta, Hieroglyphicis quæ per Stellam apud Aegyptios sacerdotes in doctrinarum suarum arcans habentur: quod vt ad se mitterem Reuerendissimus Cardinalis vtriusque nostrum alumnus Hippolytus Medicus tantopere flagitauerat. Adis in super cognouisse te rei istiusmodi argumentum non in ea tantum scheda contineri, sed à me longè copiosius conscriptum. Rogas itaque, ut rei totius Commentarium ad te mittam. Nam quicquid erat, ad figurarum tantummodo formam spectabat, quibus pictæ vteretur in Iulio illo sèdere adornando, cuius celebratam Hippolytus ipse tanto studio senes. Nivirum video te, Montane eruditissime, leonem ex vnguibz estimare voluisse: sed in re mea non leo, sed musculus continetur, qui se olim apud mythologos pro leone ausus est venditare. Quam utrumque tamen id sit quod ego prestare poterim, officij mei fuit. omni posthabita conatione, obsequi vixi tum à primis studiorum nostrorum annis amico, tum atavis totius demum cursu mihi semper admirando, tam in philosophia quam artis Medicæ peritia, quam etiam in cultioris eruditionis elegantia, seu Græca seu Latina quis posset, polissimo. Accipies igitur Stellarum hieroglyphica præc
à me

à me fuerit interpretata. Sed nosti stellas sine Luna desolatias quodammodo videri. Nam quò ille rerum quaguarum semina conspergant nisi in Lunaris orbis paratissimum, vs ita dicam, horreum condantur, que postmodum illa quasi sequestra terris demum indulgeat, aut potius uberrimè largiantur? Sed neque Luna neque stella sine Sole sui compotes esse possunt: quare Sol quoque his adnumerandus, imò ante ponendus. Ridebis, scio, non esse ferere me, quòd ausus sim de Sole, de Luna, de stellis apud ealem tantumque virum totius Encyclopediæ decum & ornamentum verba facere: sed id me consolatur, quòd tu, vt hæc ad te darem, iusseris: quare si quid hæc attulerim tædij vel molestia, vni tibi qui crabrones irritaris impunito. Vt cuique, si leges hæc que sunt per nos in vnum veluti corpus hinc inde collecta, opto non ea tantum quæ melongè accuratius legeris, in memoria tua reducant, verum etiam te Pierij tibi deditissimi memorem æstidua faciant.

DE SOLE.

CÆLESTIVM corporum quæ die nocteque micant significationes dicturi, rationi consentaneum esse diximus à Sole ipso dictionem aufpicari: quando, nisi Sol esset, neque Luna, neque stellæ vllæ conspicuæ essent, vt doctrina est Astronomorum, & res ipsa indicat. Cum itaque Sol reliqua huiusmodi corpora lumine illustrat suo, nostris quæ videnda oculis offerat, ab eo vt pote lucis arbitro, initium merito faciemus.

DEVS OPT. MAX.

Theologi tam vetustæ religionis, quàm nostræ pietatis interpretes, Deum Opt. Max. & vnum, & lumen, & bonum appellauerunt. Eaque ratione Sol cum sit vnus, vnde illi nomen, quippe à solitudine: sit lumen, vt sensu manifestum est: sit bonus, vt quotidianè cernitur experimento; Dei ipsius hieroglyphicum, nullo alio signo addito, perhibetur. Et profano verò cultu ante omnes Persæ, reliqua deorum omnium, quam gentes ipsæ vuerabantur, cetera reiecta, Solem Deum esse vnicum arbitrabantur, ita vt nulla diis templa condenda esse crederent, ea inducti ratione, quòd vni Soli, quem colerent, vix mundus ipse sufficeret. Pythagoras tanta cum veneratione profectus est, vt aduersus eum nefas esse dixerit lotium effundere, vt pote quem omni cultu dignum arbitratetur. Et Hesiodus præceptum hoc summa religione obseruandum adhortatur. Omnino autem Gregorius Theologus id esse Deum dicit inter intellectuales creaturas (his enim locutionibus vtuntur qui diuina tractant) quod Sol inter sensibiles. Quæ verò de Solis similitudine cum Deo referuntur à Iohanne, à Paulo, ab Hierotheo, absolutissimè verò à Dionysio, qui horum documenta literarum monumentis quam diligentissimè commendauit, cum ea quotidie per templa scholasque omnes commemorata recitentur, ea hic ego duxi prætereunda. Phœnicum interim & Aegyptiorum inuentis gratulatus, qui primi omnium, vt Eusebius memoria præditum ait, Solem & Lunam & stellas ita esse deos intellexere, vt eos tantum gignendarum abolendarumque rerum omnium causam affirmarent: quòd his congruit, quæ Plato Legum XII, de Parcisi philosophatur. Nam & Anaxagoras Solem *μυδρο* esse, hoc est, ferrum candefactum arbitratus est, atque ita omnia ex eo gigni conformarique affirmabat. Ferrum enim ita dispositum, in quod volueris opus informabis. Magnificentius Euripides Anaxagoræ discipulus, cum eodem sentiens, Solem Auream glebam appellauit. At Socrates apud eruditissimum optimumque Xenophontem eos reprehendit, qui Solem Deum postere, iumentumque eius, & formam ad Deum Opt. Max. refert, quòd omnis eius potestas & magnitudo à Deo sit, à quo vnà cum Luna fuerit creatus. Eaque ratione reprehendit & Homerum, & ceteros omnes, qui Solem vnicum esse Deum crediderunt.

V. E. N. I. T. A. S.

SI quid autem est in rebus, quæ nostris obiiiciuntur oculis, quod vnitatem significare possit, nempe Sol is est: id quod, vt dicebamus, locutionis etiam etymon attestatur à solitudine deductum, siue potius à Sole ipso fiat solitudo. Sapienter itaque Alexander Macedo Dario amicitiam perenti respondit, nec mundum duobus Solibus posse regi, nec duo summa regna saluo statu terrarum haberi posse. quam sententiam ex Aristoteleis Ethicis sibi desumpserat, qui discipulo adulatorum, tum hæc, tum illam præcipuè Homeri fontentiam præxerat.

Οὐκ ἀγαθὸν πολυθεμεν, εἰς ἓν ἐστιν Ὁ θεὸς εἰς βασιλείας.

Quòd verò Solem in rebus egregiè vnum esse dicebamus, extra res Deus quoque vnus, & vniuersus cognomento ab Orpheo, à Platone, & à nostris agnoscitur.

V. E. R. I. T. A. S.

ET qua ratione Sol vnus est, eadem est veritatis hieroglyphicum. duplicia enim & multiplicia sunt veritati contraria. Simplex igitur sit necesse est, quod verum censerit debeat. Hinc nudum essingit vniuersi veritatis signum: & quia omnia habet in conspicuo, ex eo præcipuè veritas est. Hinc Pythagoras *πῶς ἀμείλιον πειραμείνον* quempiam loqui non debere monuit, facie scilicet cõtra Solem versa, quòd nõ esse manifestis repugnantibus significare contendunt, neque hominè loqui fere posse, quòd vnde cunq; verum sit, cum omnem hominem diuinæ literæ mendacem esse dicant. Sanè deus quæ liquidò patens, apertamque in se continet veritatem, dici solet, Meridiana esse luce clariora.

C. H. R. I. S. T. V. S.

AT sacræ passim literæ *C. H. R. I. S. T. V. S.* per Solem imaginari tradunt: vt illud; In Sole posuit taberna

Abernaculum suum, Et, Exiit de tribu Iuda, cuius signum est leo solare animal. Plato in Repub. ut solet mysteriis suis inhaerens, & Prophetarum quos adiit, & audiuit, oracula depromens, Solem visibilem Dei filium appellat, quippe qui Deum ipsum exercere non audeat, & à quoquam fieri posse diffidat. Atque identidem intelligendum, quòd ubiq; Christus ipse proficitur hominem imaginem esse inuisibilis filij, qui si lux est vera, quæ mentem omnem illustrat, expressissimum habet simulachrum hunc Solem, qui est lux imaginaria illuminans omne corpus. Hinc patièr Christo aduersa Luna deficiens, consensum nobis suæ naturæ perspicuè demonstrauit, nõsque iure optimo diem, qui Soli à Mathematicis adscribitur, eum Domini vocitamus, & eius cultui sacrè dedicamus, vel hinc ostendentes non esse cur amplius corporeum Solem, ut olim Gentes, colamus, quasi Regem cæli, & dominũ, atque moderatorem, posteaquam Sol inuisibilis, cœternus Patri & cœqualis, per quem & cœlum, & terra condita sunt, sitos in vmbra mortis; homines illuminauit, estque, ut cum Simeone absolutũ, lumen, quod è gentium oculis tenebras discutiãt, & electo populo gloriam afferat nullo inquam tẽpore defuturam. In aliquot antiquorum numis cernete est humanum caput radiis circumuagq; diffusis, cuius inscriptio est, **O R I E N S**. Siuè igitur pro Sole, siue pro regione, vnde Sol oritur, imago ea recipiatur, utroque hieroglyphico Christum referre videbitur, de quo Zacharias Propheta: Ecce vir, **O R I E N S** nomen eius, qui dominaturus esset super folio suo. Alter quoque Zacharias antiquum hoc dictum artefaturus, In quibus nos uisurauit, ait, Oriens, ex alto, ut eos qui sedent in tenebris & in vmbra mortis illuminaret. Idèoque tam, vox, quàm imago Orientis, Assertorem nostrum significat, ait Eucherius. Ex orientis autem Solis imago altera erat apud Ægyptios sacerdotes, Lotos quippe arbor aquatica, ubi infantem in ea cõsidentem figurassent. Hinc utique vapores illos matutinos, qui à Sole mouentur, strictiori quadam aura refrigerantes, potius quàm adurentes intelligi volebant. Ceterum ego significatum hoc, ut exortum lotos indicet, inde sumptum crediderim, quòd ea ante Solis emerum implicata folia habeat, quæ quidem ita sensim exlinuantur aperunturque, uti magis ac magis, pollitur iubar Solis. Maximè verò panduntur, ubi medium is iter emensum est. Eodem verò decedente, folia ipsa vicissim contrahuntur, complicarique incipiunt ac insinuari, veluti nulli patere velint præterquam, numini quòd venerantur: atque ita quibus liceat modis, eo abeunte, sese intra claustra cohibeant. Quod, ut Proclus ait, obseruatum à Magis, ut sacram omnino eam Apollini crederent, effecit.

R E S P I S C E N S .

Habet & Aurora suum hieroglyphicum, quod aperire non pigeat. Per eam siquidem vir ostenditur, qui de voraginibus emergens prauidorum operum, & erroris cæcitate derelinquat, & ad iustitiam & lucis puritatem euehatur: quæ sententia eiusdem est, quem supra citauimus, Eucherij.

C A R I T A S .

A Solis verò claritate, viros omnes insignes, qui vel rebus præclare gestis patriam illustrarunt, siue sublimiori aliqua doctrinã mortale genus (quod egregie tu facis) inlucuerunt, aut vitæ sanctioris exemplo reliquis suere documento, quò veram possent assequi beatitudinem, **LUMINA** nuncupare mos est. D. Ambrosius Luminaria, sanctos inquam homines, inter mortales versatos ait. Illi enim verè participes lucis, eas animas quas erudiebant ab ignorationis tenebris educentes, luminaria non iniuria nuncupati sunt. Ita gentes reliquæ viros qui præclari nominis essent, nomine Luminis appellarunt, ut Latinus Rex apud Maronem queritur, Luminã tot cecidisse ducum.

I M P E R I I M A I E S T A S S Y M M A .

Apuð eosdem, quos paulò antè nominauimus, Persas, quorum quidem disciplina recetior omnino fuit de ducta ad res humanas similitudine, Sol eum, penes quem summa esset imperij maiestas, indicabat, Solèmq; in eius sublimitatis homines signa dare persuasum habebat. Vnde etiam apud Maronem:

*Ille etiam extincto miseratus Casare Romam
Tunc caput obscura nitidum seruigine texit.*

Et vitimo Domitiani tempore coropa quædam Iridi similis Solem circundedit quæ lumen eius ac radios obscurabat: quòd portendebat, ut Arioli interpretabantur, fore ut is Imperator à Stephano jugularetur.

H U M A N A V I T A

Antus verò est Soli cum humana vitæ consensus, ut is claritate sua insignis, vitæ identidem nostræ tranquillitatem: obscurus autem obnubilatusq; rerij nostrarum perturbationem ostentet. Hinc apud coniectores inuenias, quòd etiam yester Hippocrates Medicis non otiosè obseruandum præcipit. Si visus Sol in somniis obscurari, occultariue, aut nusquam apparere, periculum instare ut ægrotus vitam amittat. Si verò vim alicuius insequentis ipse Sol aufugiat, decumbentem in furorẽ agi præcipitem: mentis enim lumen eo signo labefactari, inquietari, ac loco exturbari suo. Quæ cum quis imaginatus fuerit, sollicitus admodum est Hippocrates, ut ægroto certã vitæ ratione obuiam eãrit. Tantam verò Sol prærogatiuam in iis quæ ad nutriendi rationem spectant, habet, ut Physici omnes ex calore & humore nostrum constare, incrementum asserant. Nam & Hesiodus posteaquam flauiorum quorundam nomenclaturam abfoluit, subiecit mox: hos esse qui mortale ge-

nus

nus enatirent, vna cum Sole. Interpres addit; Aquæ enim & Sol nutriendi vim habent, eorumque beneficium res aluntur & gliscunt, inde Catullus de flore quodam viuido:

Dum mulcent aura, firmat Sol, educat imber.

A N N Y S.

A Pud aruspices Sol annorum significarum habet, quorum ipse Dominus est. Quodque ad hanc rem facit, Cyri somnium memoratur, qui scilicet imaginatus per quietem sit Solem ter manibus apprehendere frustra appetiisse, siquidem conuolebat se Sol, & elapsus abire videbatur hinc Magi dixerunt, eum triginta annos regnaturum, quo scilicet tempore Saturnus Solem eodem essequitur puncto, vnde simul deferri cœperat. Id utrunque interpretatum fuerit, tamen ipsis commentum placuit.

Ö R X C I.

A Egyptij vates per Solis imaginem Græcos in prodigijs intelligi tradidère, cuiusmodi rei nota est historia. Cum Alexander Macedo Tigrin fluium superasset, paulò post Luna prima vigilia defecit, deinde sanguinis colore suffuso, lumen omne fœdere visa est: quod Macedones laborum pertæsi dirum arbitrabantur, resque ad omnium desperationem processisset, nisi vates Ægyptij, quorum doctrina omnis per rerum imagines explicabatur, affirmassent, bene sperandum esse, quod Sol Græcorum, Luna Persarum indicium esset, idcòque ruinam stragemque eo ostento illis gentibus portendi, quorum signum laborate visum esset, quod effectus postmodum comprobauit. Interferere autem hieroglyphicis prodigia, somnia & ostenta licet, quia manifesta inter se congruunt germanitate.

T E R, M A T E R, L I B E R I.

Sed ve ad hieroglyphica nostra redeamus, cum Sol generationis arbiter existat, Luna veluti lac humorem sufficit ad nutrimentum, liberi vitæ lumen à patre fortiantur, non temerè apud Hebræos Iosippus puer imaginatus est sopore pressus, se à Sole Lunæque & stellis vndecim adorari: nam quòd patrem simul & matrem, ac fratres totidem id olim facturos, tunc ostensum, euentu postea comprobatum, cum illi annonæ præfecto, & maxima quæque negocia Regis in Ægypto administranti, cum nondum eum agnoscerent, procubuerunt.

P R E G N A N T I A.

Sed quod ad partus attinet, manifestissimò hieroglyphico id Ægyptij figurare consuevit, apud quos bipartitus Solis orbis, in mediâ cuius scissura stella imposita esset, humanum fœtum in prægnantis mulieris utero significabat, non ea tantùm de causa, quòd utrum in corpore medio situm solari corpori ob rotunditatem æquipararent, sed quia Sol conceptus omnes irradiatione sua viuificat: à quo vitalis virtus præcipuè emanat, quod quidem Aristoteles Physicæ auscultationis secundo affirmat, gigni hominem ex homine & Sole profectus. Veluti verò stella lumen à Sole mutuatur, ita fœtus in utero alimentum à matre consequitur. Neq; huius eruditionis imperitus Lucretius, cum Epicurum illum suum mortalibus vitæ tranquillæ initiâ dedisse conaretur ostendere, mortales reliquos Stellas dixit, Epicurum verò Solem appellauit, his versibus:

*Ipse Epicurus obit de curso lumine vitæ,
Qui genus humanum ingenio superauit, & omnes
Restinxit stellas, exortus vni ærius Sol.*

At dicet aliquis: Si Sol exortu suo stellas omnes extinguit, quomodo illis lumen mutuatur? Quibus responsum facio, accidere id ex oculi nostri imbecillitate, qui luce illa omnium maxima perstricti, minora nequeant lumina conspiciari.

D E L V N A.

Atque hæc de Sole dicta sufficiant: non enim omnia prosequi volui, quæ super eo dici potuissent ab instituto hoc non aliena, sed occupationum tuarum ratio mihi habenda fuit, publicæ quippe professionis, lucubrationum tuarum peculiarium; sollicitudinibus quæ pro laborantibus, quotquot opem implorant tuam, benignissimè suscipis atque accuratissime: à quibus si longiore sermone auertere te voluisses, in alicuius omnino commodum peccasset. Ad Lunam igitur breuiter examinandam aggrediamur.

N A T V R A H V M A N A.

Sole pro sublimioris naturæ imagine constituto, fuerè qui per Lunæ hieroglyphicum naturam humanam exprimi differeret. Nam quòd hæc è limo terræ constat, terra etiam lunatis globus esse perhibetur. Pythagoras enim Lunam modò Terram cœlestem, modò terrestrem Cœlum appellabat: ac terræ similem eam dicit Aristoteles. Varia est præterea Lunæ facies, diebusque singulis immutata conspicitur: neque variantæ quicquam magis obnoxium, quam rerum humanarum conditio: Quinetiam si vniuersumque hominis vultum intueamur, nunquam aut rarissimè hæc & illa vidè eundem esse conspiciemus, modò enim iratum, modò lenem, modò tristem, modò hilarem, modò hoè, modò illo affectu perturbatum comperiemus, ac prout diuersæ rerum imagines animul

percul

perculerint, ita varias in vultu figuras conformatabunt. Hinc inter magna naturæ miracula de So-
 ciare fertur, eum eodem semper vultu conspectum. Ad hæc, vt quæ tam manifesta sunt, missa facia-
 mus, cupida luci Luna, cupidum intelligendi (ea enim lux est) mortale genus. Eam modò Soli suo
 adiunctam, modò abeuntem, modò redeuntem aspicias. Animus quoque noster nunc ipsius verita-
 tis lumini copulatur, nunc longè recedit, nunc ad veræ rationis intellectum facta repetitione re-
 uertitur. Aberrare enim hominum est, & septies in die vel iustus cadit: Luna ea semper parte
 clara, conspicua, & illustra est, qua Solem aspiciet: obscura verò, caua & inanis parte ea, qua diuer-
 tit à Sole. Homo quoque se parte conuertit ad Solem suum, micantissimis radiis velut alter Moses illu-
 stratur: ab eo verò auersus aliò, turbulentissimis omnium errorum tenebris obfuscatur. Hinc dies
 à Deo dictus Neomeniæ, nouæ quippe Lunæ, quem festum celebrare debeamus. Quod eò spe-
 ciat, vt intelligit Adamantius, quando lex vetus vmbra futurorum est, quod Apostolus Paulus ait,
 eandem ipsam memorans Neomeniam, vt intelligamus iustitiæ Solem Christum esse, Lunam verò
 Ecclesiam, quæ lumine ipsius repletur, ac cùm Soli suo iuncta fuerit, eique penitus adhæserit, tum
 festum diem agit Neomenia.

PIORVM COETVS.

IGitur Theologi, qui Christum Soli æquiparant, in quo sit sensibilis humanitas, & diuini luminis
 imago, idem per Lunam piorum, vt dictum, viuueritatem intelligunt, cùm nulla sit gens, nul-
 la natio, nulla secta cuiuslibet congregatio illustrata lumine, nisi quæ vt in Sole Luna, Christi radio
 verberatur. Eucherius quoque Lunam Ecclesiæ dicit hieroglyphicum, nempè quòd in hac mundi
 nocte respicèdat. Et quoniam defectibus mensuris imminuitur, & faciem quotidie variat, nostræ sit
 etiam symbolum imbecillitatis, de qua superius.

ÆTERNITAS.

APud Gentes præcipuum erat Lunæ significatum, æternitatis hieroglyphicum haberi, propter
 ea quòd, cùm defecisse videtur, noua iterum fit, sæpiusque anno toto iuuenescit. Quare scitè
 admodum Horatius, cùm breuem & imbecillam humanæ vitæ conditionem lamentatur, ait:

Damna tamen celeres reparant cælestia Luna.

In Faustinae nomis aliquot simulachrum est, quòd læua pallam sustinet, dextera auiculam cum Luna
 superidente porrigit: inscriptio, ÆTERNITAS. Alibi enim diximus eam in Marci adulationem res-
 latam inter diuosa Senatu. In numis etiam aliquot Seueri Alexandri Aug. simulachrum videre est,
 quod dextera nouam Lunam attollit in sublime, inscriptione addita, PERPETVITATI AVG.
 Ægyptius autor Horus ad huius hieroglyphici supplementum & Solem adiecit. Et Catullus noster,
 quæ de Luna dixit Horatius, ipse de Sole dixit:

Soles occidere & redire possunt.

Nobis cùm semel occidit breuis lux,

Nox est perpetuò vna dormienda.

Causa verò cur per hieroglyphicum Solis & Lunæ Ægyptij sacerdotes perpetuitatem significarēt,
 ea perhibetur, quòd eos perpetua esse rerum elementa arbitrabantur, quippe quæ virtute propria
 inferiora omnia generarent, conseruarent, & perennate facerent. Huius ergo perpetuitatis, quæ
 semper fuit, est, & futura est in Christo, Psalmographus memor, futurum scripuit, vt Christum popu-
 lum omnes reuerentur per generationes omnes, quandiu Sol & Luna circueit se conuoluerint. Et
 Cabalisticæ vigesimam illam intelligentiam agnoscent à perpetuitate desumptam, quæ per meatum
 Solis & Lunæ quotidie continuatur. Vita porrò nostræ (vt id identidem repetamus) eorum regimine
 ducitur, cuius cùm duæ præcipuè partes sint, ex quæ maxime propria, sentire, & cresceret, quorum al-
 terum Græci αἰσθητικόν, alterum φρονητικόν dixere, sentiendi vim à Sole, crescendi à Lunari globo sor-
 timur: atque ita vtriusque luminis beneficio hæc nobis constat visâ qua fruimur. Denique humore
 vnius, & alterius calore sustentatæ rerum species prorogantur, æternæque fiunt. Ad hoc faciunt
 plerique Corneliae Saloninæ Augustæ numi, cuius caput ex noua Luna prodire videtur, à quorum
 tergo modò POCYNDITAS, ob id quod modò dicebamus: modò IVNO, quòd eadem Luci-
 na est: modò PVDICITIA, quòd Iuno, Luna, Diana, & idem Proserpina numen inscriptum appa-
 tet. Horum omnium summam Catullus ita breuiter colligit:

Tu lucina dolentibus

Iuno dicta puerperis,

Tu potens Trivia & notho

Dicta lumine Luna.

Tu cursu dea menstruo

Metuens iter annuum,

Rustica agricola bonis

Tecta frugibus explens.

Quod verò ad huiusmodi fecunditatem facit, plerique cælum omnium terra nascentium patrem
 arbitratum sunt, terram verò matrem. Ipsum autem æthera propterea patrem, quòd aquarum lapsus
 inde cadentium seminis vicem præbeant: terramque matrem, quòd matris vice has excipiat, & inde
 pariat. Eadem de causa Lunam, quippe quæ totius humoris domina perhibeatur, quasi virilem ope-
 ram in eo summministrando præstet, à multis Lunum virili genere vocitatum reperias, quod pro-
 fessus est etiam Tertullianus: Et Cornelius Seuerus, quem Charisius citat, Phœben epitheto ge-
 neris masculini adiecto dixit:

Ignes iam caelo lucebant sidera. Phabe Fraternali successore equis.

Quamvis non desint Grammatici, qui eruditionis fortè iltius ignari, putent *svccessor* feminino etiam sexu dictum ab antiquis, vt, Auctor ego audendi, de lunonè. Verim illud probabilius est, quod aliquam sapit eruditionem. Sanè inueteratum esse constat apud Carrenos Mesopotamiæ populos, cum qui Lunam muliebri nomine ac sexu nuncupandam putasset, eo supplicij genere damnatum iri à Natura rerum omnium arbitro, vt is mulieribus addictus, eis semper seruire cogeretur. Qui verò matrem eam esse credidisset, futurum vt vxori semper suæ dominaretur, neque vllas vquam muliebres insidias prateretur. In Hebræorum arcans, quæ Cabalistica vocant, omnes siderum idearumque cœlestium virtutes lunari corpore suscipiuntur, à quo postea, vti diximus, in inferiorem materiam vt genitale semen immittuntur, rerum species, fructus, animantia, nouatúsque omnes per elementa singula progeneraturæ. Alibi simulachrum Panis, quod Panopoli visebatur, attrigimus, eo gestu factum, vt Lunam à dextera sitam flagello verberare videretur, quippe vt quæ apud eam quâ in penum quandam reposita essent, rerum semina loco & tempore depromi flagitare.

M E N S I S.

Quòd si Lunam Ægyptij deiectis infrà cornibus pinxissent, hieroglyphico eo mensem significari prædicabant, cum palam sit eam in ortu cornua surrigere sursum versus, eo præcipuè tempore, quo signa Zodiaci vel recta cadunt, vel oriuntur, quòd pars inferior tantum, eaque oculis nostris minima, propinquo occidente Sole conspicua sit. Ad coitum verò properantem, sub septimum & vigesimum itineris decursi diem planè manè conspectam, deorsum cornua demittere: duobus enim reliquis, quos in assequendo Sole, eoque mox prætereundo consumit, omnino laeret, tertio sese incipit ostentare. Hoc eodem significato poetæ quoque, Mensem intelligunt, vt illud: Luna quater latuit: atque eodem modo apud alios passim.

Æ G Y P T V S.

In T. Antonini Aug. Pij pp. numo, qua parte inscriptio est, ALEXANDRIA, videre est humanæ figuræ signum, quod ambabus manibus Lunam affectet apprehendere, siue sit is adorationis gestus. Ea autè cornibus infrà deiectis sita est, tribus in conuexo tuberculis, duobus infernè, quæ veluti guttula pendentes sunt. A pedibus postica parte spicæ tres fructu prægrauidæ conspiciuntur: ab antica crocodilus humi repit, capite in simulachrum id reflexo. Quæ omnia vt hæ partes alibi delectatæ sunt suis quæque locis, Ægyptum ipsam significat, etiam si non adesset inscriptio, Alexandriæ, nulli dubium relinquatur.

S O P H I S T A.

Varietas autem Lunæ, mutatis quotidie faciebus, ad eò conspicua, ansam dedit, vt nonnulli sophistas per Lunæ hieroglyphicum intellexerint: & Ægyptij sophistæ, quando Luna Ægypti symbolum est, cuius prouinciæ Isis domina perhibetur, toto opere norantur. Alia tamen ratione Clitomachus, vt apud Stobæum legere est, Dialecticam Lunæ æquiparauit, quæ nunquam eadem facie sese mortalibus ostendet, nunc accretione, nunc diminutione luminis assiduè variante, nunquam interquiescat.

I N S I P I E N T I A.

Nostris huiusmodi varietatis ergò insipientiam per Lunæ simulachrum indicarunt, quippe cum propter vniformitatis effigiem, veritatem, propter lumen in Solis corpore, ratione firma præditum intellectum inuenerent. Contrà per Lunæ varietatem, & nocturnum lumen, inconstantiam mentis accipiebant. Vnde Salomon Sapientia: Sapiens sicut Sol permanet, insipiens autem sicut Luna mutatur. Et Matthæi locus de iuvene lunatico, qui nonnunquam in ignem, nonnunquam in aquam cadere consueuerat. Quod si trahas à l spiritum, animaduertas in talibus impetus quosdam quasi honorum operum surreptentes, ita vt laudandi videantur, ab iis tamen qui dilucida in eis interualla non agnouerunt: rursus enim eos minui videas, quòdque videbatur in eis lumen, non est diurnum, sed nocturnum lumen, quòd quidem vsque ad eò imminuit, vt iam penitus deficiat. Atque ij nonnunquam in igne cadunt, id est, in ardore concupiscentiæ, in veteres excandescencias, vlciscendiq; cupiditatè, in pecuniarum amorem, & vitia reliqua. Nonnunquam in aquam, hoc est, in lubricas mortalium curas, in perseuerandam desperationem, in ambitionis fluctus, ciuilesque vndas perpetua instabilitate exagitatas. Humana enim vita, vt alibi ostensum, marinx instabilitati plurimum assimilatur.

P E R S A.

Quòd verò Luna Perfarum hieroglyphicum esset, superius ex ostento dictum, & quid super eo senserint Ægyptiorum Magi.

N O B I L I T A S.

Peruulgatum & illud est, Lunæ gestamen apud Arcadas nobilitatis hieroglyphicum fuisse: qui quidem Proselenes ea de causa nuncupati sunt, quòd ab Deucalioneo diluuiio priui ipsi Lunam perisise nascentem se credere: quòdque putarent vniuersum humanum genus aquis obrutum perisise, & à se rursus originem propagationis emanasse. Erat verò gestamen id, quo vti soliti Arcades, sub ila in Lunæ cornua porrigentis speciem, qua calceamenta connectebantur: de qua scōmaticum Herodis dictum fertur in Bradeam vxoris fratrem, qui cum generis sui nobilitatem æquo verbosius

bosus apud Romanos ostendat: Næ tu, inquit Herodes, generis tui nobilitatem in astragalis gesturas. Quin & Romanis, qui nobilitate præstarent, gestandi lunulas morem fuisse Plutarchus tradit: nisi factis sit Martialis dictum, lunatam pellem appellantis calceum in hanc sententiam. Et de Quintiliano Rhetore apud Iuvenalem habetur:

Et nobilis, & generosus

Appositam nigra Lunam subtexit alura.

Sunt qui causam huius gestaminis eam commenti sunt, velle admonerentur considerandam esse rerum vicissitudinem, quæ præsertim in Luna spectabilis est, ne solo nobilitatis nomine nimium turgescerent.

DE STELLA.

Sed iam locus exigit, ut stellas tuas aggrediamur, quarum significata recedere, rationemque reddere, nostræ potius fuerit indaginis, quam alterius cuiuspiam inuentum, cum præsertim in restituendo contextu paucissimorum admodum verborum, quæ stella super apud Horum Ægyptium tradita inveniuntur, cura laborque non defuerit. Sed est omnino in damno libellus ille tam in vulgaris Aldina impressione, quam etiam in manu scriptis exemplaribus, quorum nobis copia fuerit. Sed iam ad rem ipsam.

A pud Horum igitur legas stellam hieroglyphicam esse Dei, neque ferè quid amplius: quare necesse est rem ipsam, paucis his inclusam verbis, manifestius & latius aperire. Etenim cum Ægyptij luctamen & concertationem, quam Deus Opt. Max. in cælestibus orbibus, a diverso motu atque eo etiã vario concitatis, instituit, contemplantur, neque id alia quâpiam ratione deprehendissent, quam stellarum motu, earumque præcipuè, quas vices assidue variare manifestum, rapique uniuersam mundi superioris machinam ab exortu occasum versus, versigine supra mentis captum circatissima, ac nisi res ipsa quotidie fidem faceret, prorsus incredibili obniti verò contrà ab occasu exortum versus sphaeras octo ex iis, quæ nobis innotescere potuerunt, easque prout magis minùve à centro distant, pro ratione sua eo segnius aut velocius ad metam properare, nimirum fieri hæc absque Deo minime posse crediderunt. Quis enim tam tarum molium rector constitueretur, qui certo temporum spatio omnia gubernaret, nisi mens superæ omnium arbiter haberetur? Cum igitur per stellas potissimum in Dei ipsius cognitionem peruenissent, ipsius uniuersum Deum, per signum idem ipsum, quem deprehenderant, significare instituerunt. Ideoque stellæ hi hieroglyphicæ pro mundi totius Deo ponere voluerunt. Sententiam verò hanc Romanis etiam placuisse possumus ex eo conicere, quod in Pertinacis numo simulachrum est, manibus versus ingentem stellam ad cælum sublaris, cum inscriptione: *PROVID. DEOR. COS. II.* Ita ille diis gratias agere professus, quorum providentia rerum potius esset.

P A N.

A tque ea potissimum ratio est, cur Pana Deum ex hieroglyphico stellarum intelligi contendebant: quin & pectus eius variis insigne stellis effingebant, cum omnino per Pana totam rerum naturam interpretaretur: qua de causa & fistulam septem calamis compactam, propter errorem totidem concentum, ori eius apprimiebant: de quo apud Orpheum plura. Probo autem idem & Pan & Iupiter est, quod nup̄ omne, uniuersam quippe, ut dictum est, naturam significet. Propterea verò & binuleæ pellis varietate tegi solitum aiunt, ut ex maculis referri stellæ videantur, de quo in Serpentis commentario plura: quod quidem isti forsitan de sacris nostrorum literis desumpserunt, in quibus legitur, Extendit cælum ut pellem: quamvis Adamantius dictum de sapientia anima interpretatur. Nimirum illa extensio in modum pellis, tanquam literis inscriptæ luminibus & stellis, dicitur Racia: & *πανός* Græcis corium est. Nos verò tentorium illud, Firmamentum appellamus: & aulæa picturata vulgus etiam ubique hodie Racia nuncupat. Porro cælum propter micantes stellas à cælarata appellatum Probus idem putat, unde scilicet Luna bigis ferri incipit, in superiorem versus cælestium orbium partem, quæcunque continentur, ea Græcè ab ornatu *κόρυθ*, à puritia Latine Mundus vocatur, ait Varro.

C E L E B R I T A S.

Non temerè itaque in somniis, ut apud Philistum legere est, Satyriscus est celebritatis hieroglyphicum. Nam Dionysij mater, eius qui Syracusanorum tyrannus fuit, cum prægnans cum ipso alio contineret, per nocturnam imaginem visa sibi est Satyriscum peperisse. Ex quo galcatæ Siculi coniectores interpretati sunt, eum quem illa peperisset, clarissimum Græciæ sidus, ac diuturnum cum Fortuna fore: Hinc Naso etiam sidus pro nobili claritate generis posuit, ubi Maximum, ad quem de Ponto scribit, sidus Fabiæ gentis appellat. In diuinis quoque literis, doctorum & pietate insignium virorum lumina per stellas significantur: ut apud Daniele, Docti tanquam stellæ fulgebunt. Et quæ progenies Abrahamæ promissa diuinitus est, tanquam stellæ, non tam ad numerum innumerabilem refertur, quam etiam ad eorum, quibus posteri eius illustrandi essent, claritatem. Præcipuè verò Hyades in huiusmodi celebritatis hieroglyphicum delectæ, ut admoet Eucherius:

liquidem ortu suo solent pluviam inducere, atque ideo per id sidus sacre disciplinae Doctores interpretantur. Cur vero pluvia diuina sit institutionis hieroglyphicum & hinc commentariis obscuris disputatum.

PROSPERITAS.

Arupicum autem obseruationes stellam asserunt prosperitatis, ac clari alicuius euenti signum esse, ab Atteio Capitone traditum, quod, vt Festus ait, acceperat à P. Seruilio augure. Hinc loeis in augurandis stella ex lamella arca, qua specie reliquæ spectantur in cælo stellæ, præfigebatur. Disciplinam hanc secutus Virgilius, felicissimum Troianæ posteritatis successum Anchisæ ita præmonstratum ait,

*Subitoq; fragore Intonuit læuam, & dâ cælo lapsa per umbras
Stella facem ducens multa cum luce cucurrit.*

Neque immerito Cæsar Augustus criniam stellam visenda magnitudinis, quæ Julio Cæsare subito statim apparuit, cum paucis admodum sententiam suam professus, felicitatis, quæ se deposceret, asserentum interpretatus est. quæuis palam Iulij Cæsaris animam in eam stellam commigrasse dicere solitus esset, remque testatus sit numismatum monumentis, stella scilicet impressa in eo numo, cuius inscriptio est, CÆSAR AVGVSTVS. Ab altera vero facie, DIVVS IVLIVS. Adiectum etiam est id insigne capiti statum eius in foro positæ. Et alij plerique nusi Cæsaris caput stellam supra frontem præfixam conspicuum ostendunt. Et Dionisij Cæsaris astrum Virgilius hac de causa celebravit. Veluti etiam Horatius micare dixit. Iulium sidus, velut inter ignes Luna minores. In huiusmodi vero quos Merius Macer in honorem Cæsaris cussit, Comera ab occipito Cæsariani capitis apposita est, vt ab eius obitu signum id subsecutum innuat. Fuerunt autem ex iunioribus nonnulli, qui per stellam tantam Iulium Cæsarem intelligi voluerint, picturis publicatis. Verum hæc consignificat, non autem simpliciter significat.

FATVM.

Adicere sacerdotes Ægyptij, Fatum per stellam significari, quoniam id ex siderali dispositione consistere vulgata doctorum opinione creditur. Per motum enim stellarum negotia transiguntur, vt Hesiodi interpretis ait super Alerie, Nam & Parca illæ, Clotho, Lachois & Atropos, vt alibi ex XII. Legum, Platonis ostendimus, nihil aliud sibi volû, quàm tardum in primis Saturni motum, quo singula maturantur: & multitudinem virtutum, quæ in firmamento sunt, per quas tanta rerum varietas in inferioribus generatur: ac reliquorum denique æronum motum, quo suo quæque tempore perficiuntur. Quamuis enim à Solis & Lunæ beneficio vita consistat qua fruimur, nostri tamen negotiatio tam ad ipsa duo lumina, quàm ad quinque vagas stellæ refertur, vt vulgus Astrologorum putat. Quin etiam nullum in cælo sidus, lumen nullum, otiosum volunt. Et Cabalistar, nullam esse herbam plantamve in orbe hoc dicunt, quæ non ab aliqua firmamenti stella irradietur, fouetur, & ad incrementum adiuuetur. Æronum vero variis coniunctionibus & aspectibus, vt vocant, ea rerum vicissitudo in humanis rebus esse perhibetur, quæ Fati cognomento à plerisque nuncupatur. Tamet si clarissimi ætate nostra fuere viri, qui acriter in Mathematicis inuicti huiusmodi veterum conuentiones plurimas euertere conati sunt. Caterum, vt diuos Augustinum & Ambrosium ac plerisque è nostris alios missos faciam, qui lapidem hunc voluere, Plotinus è veteribus nihilvi & prestantissimum hominibus euenire contendit, sed ea quæ decreti necessitas, quam nostri Prædestinationem vocant, in singulos sancit, ita per horum septem transitum, stationem recessumque, monstrari: vt aures seu præteruolando, seu stando, futura pennis vel voce significare dicebantur, ipsæ tamè rerum in doctiles, ac quid agant protus ignaræ: quarum volatus, aut status, aut garritus, prout fausta infausta, commoda vel incommoda portendere existimabantur, ita salutare aut terribile habitos, cum à se ipsæ neque salutem, neque terrorem vllum afferant.

DE SIRIO.

Quam tamen præ se fert stella Sirius præfiguram, non leui de causa, sed ex grauissimis philosophorum obseruationibus adinuenta est. Aiunt enim Ætæos ortum Cancule diligenter quorannis obseruare solitus, coniecturamque inde capere, salubris ne, an pestilens annus futurus esset. Ea enim stella si obscurior ac caliginosa præmodum extiterit, pingue, ac concretum esse cælum, ac perinde afflatum eius grauem & pestilentem futurum abominabantur: sin illustris atque pellucida apparuisset, cælum identidem tenuè purumque considebant, futuramque inde salutem præfigebant.

COELESTES SPIRITVS.

Ceterum nos cum piè simus instituti, cur non etiam piè loquamur? Sanè constat apud Theologos, & Dionysium præcipue, tris angelorum esse hierarchias, quibus in firmamento sedes præcipue constituta. Harum suprema soli contemplationi vacat, Deumque perenni sono, continuè & assidue nullo vnquam tempore defutura collaudat. Medius autem ordo cum sit caelestibus officiis atque muneribus delegatus, per firmamentum, quod ab excellentia Cæli appellatur, significatur. Postrema vero hierarchia, etsi natura supra omne corpus est, supraque cælum, curat tamen ea quæ sub cælo sunt. Et cum diuidatur in principatus, archangelos & angelos, omnium horum munus circa ea tantum versatur, quæ sub Luna sunt. Principatum cura circa res publicas, principes, ac Reges, vt

A ex Davide cognoscimus. Archangelorum circa mysteria, & sacras caeremonias, Angeli priuatis student rebus, & singuli singulis hominibus adhibentur. Euthymius porro Iudeorum fuisse custodem Michaellem nominat, vbi verba citat ex oratione Azariae, libro Danielis: Angelus autem Domini descendit simul cum Azaria & sociis in fornacem: cum tamen archangelus sit. Sedenim sapē admodum in quotidiano sermone omnes ordines Angelum nuncupationem vsurpant. Cum igitur tertius ordo huiusmodi res hominibus tueatur, & ad incorruptibile superioris dominij decretum dirigat, cuiusnam potius quam huic ordini Fati cognomentum dabimus? Qui demum cum octauae sphaerae, hoc est, stellato insideat orbi, à soli eius excellentia stellae significatum Fato congruere merito videtur. Neque tamen absurdum est Angelos per stellas intelligi, qui stellarum praesides habeantur: veluti cum apud Salomonem pro caelo Deū intelligimus. Scriptum est enim historia Regū, Exaudi dō caeli: vbi non caelum tamē, sed caeli, & terrae rectorē ac Dominum, ex Theologorum interpretatione, Deum appellat. In Moseos etiam traditionibus, vt summi viri locū interpretantur, per stellas Angeli significantur. Demum Angelorum munera cum sint, purgare, illuminare, perfectū reddere: si Parcīs hāc, vt forte non incongruū videatur, adscribere voluerimus, ne penitiora hāc documenta sublimius aequo persequemur, Fatum id omnino esse constabit. Cui quidem opinioni subscribit Chrysippus (hos enim auctores citare compellor, propter nostrorum quorūdam literatorum peruicaciam, qui profanis autoribus maiorem adhibent fidem, quam Christo, & à Christo patrēque eius omnipotente Deo illuminatis.) Igitur si Graecis philosophis magis quam Paulo vel Apostolis aliis credunt, Chrysippum praecipuum ex antiquioribus audiant ita dicentem, Fatum esse potentiam spiritalem, certa quadam ratione vniuersi constitutricem. Atque alibi: Fatum, inquit, est mundi ratio: vel, lex eorum quae in mundo providentia constituuntur: aut ratio ad quam omnia quae fiere, facta sunt. Quin & Pessidonium, dum Deum Iouem primum appellat, secundum Naturam, tertium Fatum, si quae de Angelis retulimus, & alia Theologorum scripta considerare voluerimus, idem hoc, aut non multum dissimilia sentire deprehendetur.

T E M P V S.

A D hanc stella temporis etiam est hieroglyphicum, quia nihil in mundo toto statim temporis legem magis obseruat, quam caelestia corpora, quae sua quadam lege iterum ac saepius mota, eodem semper temporis interuallo, certisque periodis eō redeunt, vnde ferri ceperant.

E X P L O R A T I O.

STella eadem apud Aegyptios circuitionis indicium habetur: quod siue ad orbicularem motum, siue ad coeli ipsius figuram, siue ad ea quae de temporum repetitionibus modò dicebamus, quis retulerit, omnia quadrabunt. Sedenim quam hi circuitionem ponunt, Explorationem potius ego dixerim, propterea quòd stellae perügiles facta consiliaque nostra omnia videntur explorare. Vnde apud Carullum legas:

*Aut quam sidera multa cum tacet nox,
Furtiuos hominum vident amores.*

Apertissimè verò apud Plautum exploratores per stellas intelliguntur, si cui non satis est Christi ipsius testimonium dicentis, vel puerulorum Angelos facta eorum omnia referre coram patre suo. Nam stellas paulò antè Angelorum hieroglyphicum agnoscebamus. Apud Plautum igitur Arcturo stella in scenam introducto, hāc, Rudente, recitantur:

*Qui est imperator diuum atque hominum Iupiter,
Is nos per gentes alios alia disparat,
Qui facta hominum, mores, pietatem, & fidem
Noscimus, vt quaeque adiuet opulentia,
Qui falsas lites falsis testimoniis
Petunt, quiq; in iure abiurans pecuniam,
Eorum referimus nomina exscripta ad Iouem,
Cotidie ille scit quis hic querat malum.*

Romani enim veteres hāc de stellis opinabantur, quae nos officia Angelis attributa noscimus, cum animi illi, olim iam electi ad pietatem, & religionem, cultumq; Dei, in rerum diuinarum curam, qua poterant, ante omnes propensi essent: quare hi de stellis, quae nos superius de Angelis ex sapientissimorum hominum sententia retulimus, intelligebant. Huiusmodi autem explorationis ergò C. Caligula nouum quod excogitauit coronarum genus, Solis & Lunae, siderumq; specie distinxit, easque coronas, nouo etiam nomine, exploratorias appellauit, vt pote qui per Solem diurnos, per Lunam & stellas nocturnos exploratores intelligeret. Cur verò noctem sacerdotes iidem ex stella picta significarent, manifestius est, quam reddi causam vllam oporteat.

C V S T O D I A.

Videre est in numo quodam cuius inscriptio est, VRBS ROMA, specum in arcum productum, cum lupa & geminis infantibus circum vbera in medio sitis. Ab vtroque autem specus laterē assurgunt pueri duo colludentes: supernè stellae totidem, siue pro genitis illae sint, quorum auspiciis infantes qui fuerant in fluium abiecti, sospitati sint, mox famelicam lupam rabiem non effugerint

modo, sed ab ea pethumaniter etiam fuerint educati: atque ita argumentum hoc omne CVS TOPIA sit hieroglyphicum, quæ diuinitus fuerit infantibus præparata. Nam & apud nos cerræ sunt præces, quibus angelum nobis custodem dari deposcimus. Sive celebratis, neq; non apothecoas, quæ subsecuta sunt stellæ illæ signa sint. Si quidem Romulus fratris nomen etiam post mortem eius publicis actis adscibebar. Vnde Virgilius dixit, Cum fratre Quirinus iura dabant, commētus quidem id Romulus, vt Remi fratris manes placaret, quibus terrificis imaginibus sæpius infestabatur;

A N T I M A.

Est etiam id apud Ægyptios stellæ significatum, vt defuncti iam hominis animam ostendat, quod in manu scriptis codicibus habetur: quod dubio procul animæ immortalitatem indicabat, quæ scilicet deficienti corpore vitæ atque vigorem suum efficacissimè conseruaret. Atqui vim luminis manifestam animâ ipsa videtur obtinuisse, quam scintillam massæ stellaris Heraclitus Physicus asseruerat. Timæus verò Locrus vnicuique animæ collegam esse, siue consortam, stellarum aliquam tradidit, quod non dissimile est, à genio sospitali atque custode, quo de superius disterebamus.

M O R E V S G R A V I S.

Hippocrates medicus obseruauit, stellas per somnium in mare, vel in terram cadere, atque euanescere visas, graues indicare morbos ei apparatus qui sibi videre id visus fuerit: cum contra, clara, & exortum versus currentes, sanitatis æstimate indicia sint.

C R E P V S C V L V M.

Addunt Ægyptij sacerdotes (quod in impressis codicibus non habetur) crepusculum ex micantissima stellæ simulacro significari, propter Hesperti Phosphoræque notabilem fulgorem, vt puto: quæ quidem eadem Veneris stellæ est, nonnunquam Solem præcedens, nonnunquam subsequens: itaque per aliquot dies ante Solis exortum stellarum omnium maximè splendescit, aliàs occidente eo, luce sua aliis præmonstrata, atque his quasi valere iussu, ipsum itox Solem subsequitur. Vel quia rota stellarum ratio inter vtrunque crepusculum, vespertinum scilicet & matutinum, minus peragit suum. Vespertino siquidem excitata crepusculò, simulac matutinū aduenierit, suo quasi perfunctæ excubiariū munere, Soli sua data vice stellæ recedunt omnes. Et vt tandem stellarum commutationem cum vtroque crepusculò absoluant, earumq; principium & finis terminetur, pauca quedam subiungam ex diuinis literis, in quibus Nox suam habet hieroglyphicum, cum præsentis vitæ tenebras, & hallucinationem significet: matutinum verò tempus pro futuro seculo ponitur: de quo Paulus, Nox præcessit, dies autem appropinquabit. Eoque spectare dicit Hefychius Hierosolymitanus præceptum illud Leuitici, Ne de carnibus sacrificij salutaris quicquam its matutinum relinquatur, quippe ne vitam nostram deprehendi sinamus imperfectam, quo scilicet tempore intercipiatur agendi facultas, quippe vbi misericordiæ opus nullus cuiuspiam alterius virtutis aggredi poteris, vel exercere. Quare quinque illæ virgines parum prudentes, ante oculos nobis proponendæ sunt, quæ dum lampadum suarum oleum comparaturæ retrocedunt, aduentu interrim sponsi clausa ianua excluduntur, non amplius admittendæ. Idem admonemur ex prouerbis à Salomone: Ne dicas amico tuo, Vade, & reuertere, nam crastino tibi dabo, cum statim possis dare: necis enim quid pariat superuentura dies. Ad hoc ita Hefychius: Festina, neque quicquam differas, ne forte in eas coarcteris angustias, vnde expedit te nequeas, eoque difficultatis adigaris, vt euestigio rerum omnium, quas tractaueris, rationes reddere cogaris. F picurus qui plerisque in aliis, res agere deprehenditur, in eo versu prudentissimè se gessit, cum dixit:

Ἐπεὶ ἡμῶν ἀγὼν ἔστι ἀποθνήσκει.

Nemo hominum est, qui non inter agendum obeat.

Quod si quis ætate nostra, præter bonorum omnium spem oppressus, inter agendum obiit, quis vquam maiore torus Romæ luctu desideratus q̄ noster Hippolytus: qui parata ære suo priuata trirēmi, fortique militum manu ad Carolum Imperatorem, qui Libyam debellabat, Christofque asserbat, priusquam instructam nauem, explicataque vexilla illa Iulij fideris videre posset, medio itinētis veneno letali, quo perditissimus minister ferculum infecerat, nobis tam iuuenis, tam Cæsari charus, tam eius gloriæ cupidus, miserabiliter interceptus est. Paucisq; post mēsis bus, nepos eius Alexander Florentiæ Dux, Imperatoris ipsius gener, à confanguineo sibi coniunctissimo non minori scelere mucrone crudelissimè dum dormiret trucidatus. Sed nolo vulnera tam atrocita reficere, potiusq; tibi nāniam, qua infelicissimum vtriusque casum, iacturamq; & luctum nostrum deploraui, pro libelli huius Coronide subiungam.

HIPPO

HIPPOLYTI MEDICEI CARD. ET NE-
POTIS EIVS ALEXANDRI FLORENTIÆ
DVICIS, MISERABILES EXITVS
deplorantur.

VT cum potenti deciderit Iouis
Dextra, superba in signe latus domus,
Et strage & ingenti fragore
Corda hominum atrociter obstupefcent:
Mox, dum misertum est puluere grandia
Camenta solui, parte alia latens
Erumpat improvise flamma
Vis, reliquumq; operis rixit
Inuoluat oppressum cinis omnia
Puluisq; fiant praecequantium
Honore & admiratione
Tecta prius celebrata, puncto
Vno auferantur temporis, omnium
Mortalium per corda paucor meat,
Considerantium quam caduca
Sint ea que afferimus beata:
Sic duplicato concidimus malo,
Quicumque claras Medicea domus
Stellas colebamus, fidei
Obsequio, officioq; chari.
Nam vix cicatrix illa coierat
In altum adacti vulneris, intima
Per ossa lapsi, cum peremptum
Eximium Hippolytum abstulit mors.
Qui dum cohortes cogeret impigras,
Arma & irriteres are parans suo,
Hanc vltro opem allaturus ora
Caesari opes Lybica praeconi,
Roma profectus Partenoepium
Nauale iterus, de mediis via
Impronide interceptus atro
Fraude dato opprimitur veneno.
Hinc mille & illinc mille per auia
Sparsi locorum, sine domi in situ
Fleuque lucebamus, egra
Pectora per, lachrymis profusis.
Cum fœda clades huic superaddita
Oppressit incursum subito omnium
Mentes, & vnda vnda niuosis
Alpibus incubuit refusa.
Maiores aperio vulnere vulnera
Nunc facta sunt, consanguinea vt manus
Confossum Alexandrum in cubili
Fama tulit, mediisque noctis.
Sic heu misella hac vita hominum omnibus
Iniuriarum obiecta periculis,
Quouis dieque horaque nostro
Assidue capiti ingruentium.
Mens nulla prudens est adeo, vt queat
Obstare fais; vel petulantias
Istisq; fortunæ cauere.
Aut varios subidosque casus
Sed magna Regum o progenies, Ducem
Que Petrum Athenis magnanimum inclytis
Olim dedisti, raique honorum

Muneribus titulisque fulges,
Quam clari eratis, quam prius improba
Turca tyrannus & Scythicum genus
In Graciam inuasisset, alia
Vi superam imperio potita.
Fato Quiritum scilicet illum
Euersa, Romanum Imperium extulit
Gens vestra Athenis pulsa, vt orbis
Consuleret statui vniuersi.
Atque hinc duorum Pontificum decus,
Amplum Leonis, mox venerabile
Clementis: idq; usdem tianis
Continuis prope colligatum.
At non potentes dicere Cosmidas,
Lawentiumque & nobilium virum
Prouentum honoratum, Camanis
Lugubribus licet, at que mestis,
Sed sterc ademptorum miserabiles
Vices, in ipso limite gloria, &
Primo rudimento inuadendi
Nominis, egregiaq; laudis.
Heu quod inuentus, & validus vigor,
Et promptitudo mentis, & ingeni
Atque in doles illa educata
Austriis sapientum aurum.
Quo purpuratus Hippolyto decor
Splendoreque rerum, seu patris comes
Puer senem adiuuaret, ingens
Pondus & imperij subires.
Quem Caesar alto in puluere Pannorum
Vidit paratum cernere principem,
Contra superbaram cateruas,
Gentium, & horribiles phalangas,
Cum Turca nunquam pluribus antea
Instructus armis, crederet Italas
Vires Iberumque robur
Et Tamesin domitare, & Albin,
Quem tota circum vis Asiatica
Niliq; late gens vaga iurgidi,
Et Graecia totius arma
Atque Scythia, atque Arabes obibant.
Verum explicatos vidit vt ordines
Nostrorum ita acri prelio spiritus
Poscentium, aufugit, reductus
Retro equitum pedatumque turmis.
At qui virum se prostituerat foris,
Haudquaquam inerti pectore erat domi,
Quem multo abundantem Senatus
Consilio inuenem probabat.
Qui sepe Romam seditionibus
Tumultuantem, irasque Quiritium
Pacasset, irrupens in arma
Fronte hilario, eloquioque dulci,
Qui splendidas tot diuitias, opes
Tantias, amicis atque clientibus

Vellet paratas, se exhiberet
 Ditem aliis, sibi pauper vni.
 Sive apparatus Regifico penum
 Elaboratum apponeret omnibus
 Aequaliter, parcissimo ipse,
 Et tenuis & facili uteretur.
 Sed quis modum vita omnis, & integram
 Sinceritatem narret? Hic omnibus
 In posterum exemplo futuris,
 Tam viridi excipitur iuuenta.
 Immittis aufert Parca eadem Duce
 Illustrem Alexandrum iuuenem inclytum,
 Florentia, Hetruscique regni
 Omne decus, colamenque summum,
 Quo iustum & aequum Principe floruit,
 Seruata morum est integritas, fides
 Intaminata. At vis selecta
 Pulsa procul, pudor ipse tutus.
 Hic gloriosi Caroli erat gener
 Selectus omni de grege. Filio
 Hic Regio Henrico sororem

Conjugio celebri eleuaret.
 Hæc obsuerunt, pernicious hæc bonis
 Traxere, vestre nomina gloria
 Vos abstulerunt. Hæc amarum
 Inuidia stimulum incitarunt.
 Laboriosum scilicet est opus,
 Tutum esse Regem, qui violentia
 Obstet suorum, vllumque fraudi
 Esse locum vetet, & rapinis.
 Sic Pertinacis mens bona: Seruij
 Sic victa virtus cade nefaria:
 Sic multa vbiq; exempla, quorum
 Iam numerum hoc etiam obtinebit.
 At vos meum vnum praesidium ac decus,
 Si quid clientis Musæ erit, ibitis
 Nunquam vel ignotis, vel vllis
 Illachrymabilibus recenset.
 Non vos ego inquam perpetiar mori,
 Dum vis mihi astit, perpetuum quibus
 Debetur excelsa in columna
 Nomen, honos, statua, æq; fufum.

NÆNIAE FINIS.

PIERIVS VALERIANVS AD REVERENDISSIMVM

D. THOMAM CAMPEGIVM EPISCOPVM FELTRENSEM,
 de iis quæ per nauem & aliquot eius partes significantur,
 ex sacris Ægyptiorum
 literis.

LIBER XLV.

Nunquam putassem, Colendissime Prasul, accidere posse ut mihi de Iure tecum differendum esset, quod nunc casus tulit, & necessitas pascere visa est. Nam cum mecum cogitarem aliquod tibi Commentarium de significatis Ægyptiorum, pro meo erga te cultu & obseruantia, dedicare (non enim vix tantus pretereundus eras, qui etatem omnem & Iure publice profestendo, sententiis Roma dicendis, sacrosancto Concilio presidendo, & in principum negotiis procurandis, insumpseris) argumentum querebam quod ad huiusmodi Persona nomen accommodari posset, opportunè que piscium meorum hieroglyphica commentaria præ manibus habebam, quæ præsulibus quibusdam, quos præcipue colo, honoratissime Antistes, ex peram distribuere: atque cum non tam ipsi pisces, quam etiam instrumenta quadam nautica interferenda essent, Anchora tibi deberi visa est, quæ q̄ firmata Christiana Reip. praesidio aliquando fuerit, antiquæ clarissimæq; nobilitatis Campegia domui pro insignibus argentea hinc & inde gestare concessum est iam ex illo, quo Ygolinus ipse Campegius Pisana clasus Imp. maris imperium ab impijs insidelib. inquinatū, pacificū reddidit. Sed priusquam de Anchora dicere incipiamus, ex te me facturum puto, si animadueriendum dixerō locum libro Pandectarum xiiij. titulo, de exercitoria actione, capite statim primo, altero mox paragrafo, perperam interpositam esse Anchoræ locutionem. Accursium hallucinari puto, quia corruptum sit codicem natius: tibi enim Vlpiani ex libro ad edictum verba ita notata sunt: Magistrum nauis accipere debemus cum cui totius nauis anchora mandata est, scilicet a domino. Nusquam verò legi ego Anchoram pro gubernatione poni, quod quidem munus pertinet ad clauum: vti atq; siquæque omnium autorum metaphora, remonè aut clauum aut gubernaculum regiminis loco poni passim obseruauimus. Sedenim in Vlpiani verbis nulla erit ambiguitas, si veluti in Pisano habetur codice antiquissimo illo qui Florentia asseruatur, ita legerimus, Cui totius nauis cura mandata est. Castigatissimamque lectionem hanc & in meo perueteri, & in aliquot codicibus manuscriptis, in quos nemo manus iniecerit, deprehendi. Elegi itaque te iudicem, vt que aliena essent, legitimos agnoscerent possessores, resque omnis nauticae legitime tractaretur. Tu quod Iuris est videris, nos anchora iam ablegata, quando hic standum minime necessum fuerit, ad iter institutum peragendum nauim iam ipsam ascendamus.

Autis, atque eius partes aliquotae armamentaque ipsa multis locis in veterum monumentis sculpta, & in numis eius, non leue cogitationis argumentum spectantibus exhibuere, dum quid hæc sibi velint plerique omnes inuestigant, quorum bonam explicaturi partem à numo omnium antiquissimo exordicndum duximus. Quid igitur sibi Iani numus velit examinemus.

Rostrum nauis, aliâ autem puppis, vel interdum integrum nauigium in æs signatum, Iani nauigationem in Italiam ostendit: ex altera enim numi parte Ianus geminus, ex altera rostrum nauis, inquit Plinius & nos inspicimus. Ouidius etiam ita interpretatur:

*Ad puppim puppim signauit in ære,
Hospiti aduentum testificata Dei.*

Quinetiam Onitocritæ obseruante, quoruscunque quis vel nauem vel ratem imaginatus fuerit se videre per quietem, nuncium ex longinquo peregrè confestim affuturum. Antiquissima uero est illa numi species, quadrans scilicet Raticus nomine, in quo ratis. Mosque inde durauit, ut pueri in alexisum denarios in sublimiactantes exclamarent, aut capita, aut nauim, quorum altero post firmatum numum conspicuo, eius esset victoria, qui diuina esset, lusu teste uetustatis. Quanquam & altero uis sunt numo, ouem bouemque insculptos habente: quod numi genus documento erat veteres gregibus & armentis abundasse, quippe quorum omnis res in ouibus & bubus collocata erat, ut auctor est Plutarchus Problematis.

Ad hæc nauis in aliquot veterum monumentis feliciter hieroglyphicum est, ut in Hadriani numo, quæ remigio uicta, pulcherrimeque elaborata uisitur, cum inscriptione, FELICITATI AVG. Sub nauis uero s. c. cos. III. PP. In numo etiam Augusti cernere est nauim longam cum remigio, cuius eadem inscriptio, FELICITATI AVG.

Quæ uero nauis apud Athenienses erat, SATYRIS indicium, in Thesei memoriam coli consueuerat, singulisque annis Delon mitebatur Apollini cultum allatura, suscepto olim à Theseo uoto huiusmodi, si ciuibus suis vnâ secum saluis reuersus esset. Eoque interim tempore, quo sacerdos Apollinis nauis eius puppim coronauerat, & Delon ea profecta esset, pelagique remenso in patriam rediisset, cautum erat Atheniensium lege, ne quenquam publicè interficerent. Eaque de causa scribit Plato in Phædone, longum temporis intervalum interiectam esse inter indicium Socratis, & mortem eius, quod sententia præ se quam spectaculi auspicium fieret, lata erat.

SALVS.

CHRISTIANÆ PIETATIS SVCCESSVS.

Habet & Christiana pietas felicissimi successus sui signum, nauem cum piscatore Petro, tam in familiari summi Pontificis anulo, quam in aureis Apostolici fisci numis expressam, manifestissimam eius quæ subsecuta est felicitatis indicia, tot annis antea præmonstrata. Nam quod Ouidius dixit, Hospiti aduentum testificata Dei, sumptum omnino est ex altiori disciplina, qua præsci Romani diuinitus admoniti essent, hospitem aduenturum, qui uerum Dei cultum afferret, siue Noam nauigio electum ualens, siue Iantum salutaria tot præcepta Italiz daturum, nauis ad nos uentum, ac nauis mox insignem in numis, suicipsum nostræ pietatis Autorem fluctuanti nauicula affuisse meminerimus. Hoc uerum ac uincum est aduersus famientis maris rabiem sospitantium: hic uincus saluare nostræ portus, cum eiusmodi nauis auxilio occupare festinauerimus. Sapientissimè Ioan. Scholasticus uigesimo sexto scolarum suarum gradu pericula recenset, in quæ per mare hoc magnum & spaciosum nauigantes incidimus, scopulos, vertigines, inundationes, piratas, belluas, siphones, procellas uicibusque commistas, singulorumque adicit interpretationes: ut per scopulos, feram præcipitemque iracundiam intelligamus. Per vertiginem, res eas, quæ præter spem oblatæ mentem circumfistunt, delirioque agitant, & in desperationis profundum rapidè deutoros trahunt. Per inundationum tumores, ignorantiam, quæ boni specie decipit. Malus enim & egregie superbus est, sibi que omnia arrogat, quicunque est imperitus. Per piratas, gloriarum satellites, qui nostras opes omnibus uitæ incommodis partas, interuentu subito diripiunt. Per belluas, nostrum hoc corpus graue, brutum, & efferatum, ac perdifficile cicuratum, utpote quod uentri tantummodo deditum, solam sibi spem constituit uoluptatem. Per siphones, elationis nostræ impetus, per quos ad cælum usque sustollimur, unde mox deturbati, in profundissimam tartari voragine præcipitamus. Huius inquam pelagi causa nauis illa tot olim numis eusa, diuinitus aduen

aduenturam miseris mortalibus salutem indicat. Ac ne de præfagio dubitemus, in ipsius Iani numis, tam gemino capite barbato, quam etiam imberbi, uti habetur in argenteo, in quo etiam nauis cum rectore, literæ supernè *C. FONT.* Neque non in aliis videre passim est inscriptionem, *ROMA*, Romæ enim pietatis nostræ principatum, & in togata præcipuè gente constitutendum, ut Evangelicam interim veritatem prætereamus, vel Maro ipse supremæ intelligentiæ actus spiritu diuinat, dum Iouem inducit asserentem,

Romanos verum dominos gentemque togatam.

Cui quidem imperium sine fine concessisset, quippe quod eorum institutiones essent in omnem terrarum orbem ut Theophylacti verbis vtar, exituræ, neque vllò vnquam tempore defutura. Neque verò mirum in Marone homine diuini muneris experre, & qui verum pietatis ritum adhuc abditum ignoraret, diuinationis lumen illuxisse, quia verisimile est eum in huiusmodi vaticinio, ex veterum arcantis aut Marci, aut Sibyllæ, aut Hetruscorum, prædictionem illam exceperisse. Vel quoniam summus ille spiritus nullum hominum genus, nullam vnquam nationem aspernari compertus est, quare Balaana legimus, hominem & alienigenam, & piorum hostem, præclara tot super Israëlitarum successu, diuinasse.

HOSPITALEM ENIM.

IN Q. Nasidij numo nauis est cum velo, & stella in antenna, & ab altero latere caput cum tridentate, & inscriptione, *NEPTVNI*, subaudiendum, ope vel auxilio seruatos. Hoc enim stella significat in antenna sita, de qua loco suo inter cœlestia.

Quoniam verò obiter in velum incidimus, minime prætereundum videtur quod dici solet, Velificatione plena in quempiam ferri, quod est aperto Marte, inimicitis minime dissimularis, rem aggredi, hostemque laceffere.

MANIFESTA OPPUGNATIO.

OCCVLTATA OPPUGNATIO.

Hic contrarium est, conto, remulcove nauigare, cum tacite quispiam insidiatur, atque, ut vulgò etiam dici solet, subaquanea vti opera. Locum hunc ad hanc propemodum sententiam interpretatur Ammianus rerum gestarum lib. *xviii.* dicens: Non conto, neque remulco, ut aiunt, id est, non flexiloquis ambagibus, vel obscuris, sed velificatione plena in rempub. ferebatur quamuis aliter expositum sit in collectaneis Suidæ, pro uerbis *κατακλιπέμ.* quod quisquis ille fuerit exponit, *ήχεν αποσηκόντας ζέμ.*

LUNÆ VECTATIO.

Quòd nauigium in Iſidis honorem Ægyptij coluerint, sunt qui raptam eam ab Ioue nauis, cuius insignis vacca esset, arbitrentur: sed commentitium hoc mihi videtur. Magis autem ad Ægyptiorum eruditionem quadrat quod Plutarchus ait, Lunam apud eos nauigio vehi sictam. Hanc Iſidis nauem Apuleius multis donariis ornat. Diodorus fabricatâ de Sefostri nauim ex cedro octuaginta cubitorum ait longitudine, deauram exterius, interius verò deargentatam, quam dono obtulit Deo qui Thebis Ægyptiis colebatur. Is Iſis erat.

NAVIGATIONIS AVTORES.

IN Tyriorum numo nauis est cusa, nimirum ea de causa, quòd ipsi Tyriis commentum placet, nauigationis prænx se autores haberi. In huiusmodi eorum numo legitur *ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΤΥΡΙΩΝ.* Est & alius cum eadem naui longa numis, in cuius altera facie caput est cum corona irradiata: inscriptio, *ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΑΝΤΙΟΧΟΥ ΣΙΑΩΝΙΩΝ.* Ita demum Phœnices inuentæ nauigationis laudem asciscunt sibi.

VICTORIA NAVALIS.

IN Agrippæ numis nauis illa tridentali rostro insignis, qualem scilicet Maro sepe describit, dum non vno loco ait, rostroisque tridentibus, partam ab eo victoriam indicat maritimo prælio, quod aduersus Sex. Pompeium commisit: quod Maro in Augusti gratiâ ita immortalitati cõmendauit.

Parce alia ventis, & diis Agrippa secundis

Ardus agmen agens, cui belli insigne superbum

Tempora nauali fulgent rostro a corona.

Aliquot in monumentis videas & Varronis insignia naualia, qui Proprætoris sub Pompeio Piratico bello militauit, à quo ob res bene gestas nauali corona donatus est.

DE ANCHORA.

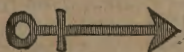

Ieroglyphicum anchoræ non Ægyptiorum tantum est, sed à Græcis & à Romanis principibus vsurpatum: ut minime importunum sit rem à plerisque tractatam repetere, ut quæ sectatur significata loco suo manifestentur.

MATVRANDVM.

Circumuoletus anchoræ delphinus, quod signum in aliquot Titi Vepasiani numis obseruauimus, maturandum, vt Latini vna locutione dixerunt, omnino significat. Sed quoniam rei causam in Dolphino satis explicuimus, & res iam æuo nostro lippis & tonsoribus innotuit, plura super eo dicere super sedebimus. Id pro picturâ animaduertendum est, anchoram quæ in numo Titi habetur extrema dentium in vomeris speciem dilatare, cuiusmodi figurâ Aldus nos ter imitatus est in omnibus quos impressit libris. Alia verò forma esse, dentibus quippe in acutum recto ductu mucronatis, quam in numo veteri apud eruditissimum virum Romulum Amasæum vidimus,

VTTELA REPV-
giumque.

Hominem qui rebus suis tutelam præsidiumve parauerit opportunum, per nauem & anchoram significabant. Quod si sola anchora manu prætenta figuraretur, refugium indicabat, quasi vellet innuere pictura hæc, si aduersa ingruerit tempestas, resque nostræ fluctuare ceperint, paratum esse profugium, vt possimus ita seruari. Estque dictæ apud Græcos in hanc sententiam celebre, quo Demosthenes vitur oratione pro Ctesiphonte. Et Propertius eruditionis elegiacæ columnam ad hoc innuens ait: Anchora iacta mihi. Idem sermo apud Paulum, rei nullius ignarum, epistola ad Hebræos, cap. 6. Qui confugimus, vt spem propositam teneremus, quam veluti anchoram habemus animæ cum tutam, tum firmam. Et Chrysostomus, de supremo firmoque profugio, concione in Lazarum IIII, hæc ait: Sunt diuinæ sapientiæ opera, hæc maxima illius prudentiæ sunt argumenta. Conscientiæ increpatio sacra est anchora, quæ nos nequaquam finit in peccatorum profundum absorberi.

STABILIMENTVM.

Quod si firmitatem, ac immobile stabilimentum rei cuiuspiam significare vellent, anchoras duas adpingebant: similitudine sumpta à nauibus, quæ tunc

Ventorum temnunt rabiem fluctusq; sonantes,

cùm duabus anchoris innituntur. Qua similitudine vitur Aristides Panathenais. Sedenim Pindarus duabus innixum anchoris dicit, qui duas habet patrias: vnde prouerbum, οικόθεν οικόθεν, Domum domum, de commodè peregrinantibus, quippe de iis qui arrepto itinere quotidie apud amicos aut necessarios diuertunt. Nam pro firmitate Pindarus idem vna etiam vitur anchora, Ιθμήϊς, ἡδηπὸς ὄλεθρον βάλλει ἀγκυρα. Iam anchoram ad felicitatem iecit: hoc est, firmitatem iam ad vitæ tranquillitatem affectus est. Vitæ porro nostræ tumultus, perturbationes, cladésque omnes, marinis fluctibus, tempestatibus vorticosisque aestibus æquiparare, quemadmodum Archilochus facit, qui cùm in Thracenses calamitates incidisset, bellum marinis fluctibus ita comparauit:

Γλαυχ' ὄρα βαθεύς γῆ ἠδὲ
Κύμασι τὰς ἀσεται πόντος,
Ἄμφι δ' ἀκρογύριον ὄρα πηξ
Ἰσαται νότος, σύμα χειμῶν
Κρηάνη δ' ἔξ ἀελλήτιος φέβος.

Myrsilus quoque Mitylenæorum infortunia tyrannicásque procellas ita describit:

Τὸ δ' εἰν τὴ κύμα τῶν κερσέων ἴνα μὴ σίχηι
Παρέξ δ' ἄμμι πόντου πολὺν ἀνέστη.

Atque iis vrgentibus infortuniis ad sacram, vt aiunt, anchoram confugiendum. Sapientes enim ferè omnes hieroglyphica vtuntur anchoræ, tam scribendo quam loquendo: vt Pythagoras, quem Phocion ait super humana vita ita disserere solitum, ὀτι γὰρ βίου ἀρετῆς ἀκρογύριον, quæ si primum amittitur aliqua prædita videatur, suam ipsam redditura sit consuetudo. Diuitiæ si optentur, sciendum eas infirmam ad modum esse anchoram. Gloriam, etiamnum infirmoorem. Quæ corporis sunt, eiusdem esse tenoris. Principatus, honores, omnia hæc imbecillia, & nullo robore suffulta. Quæ firmæ igitur anchoræ: prudentia, magnanimitas, fortitudo, quas nullâ procella discutiat. Nam diuina lex est, virtutem solam atque vnicam habere robur, reliqua omnia nugas esse.

INTERPRES.

Apud nationes aliquot anchora fuit interpretationis signum, quo scilicet caduceatorum, & inter-
nunciij pro gestamine vteretur. Præcipue verò Indi anchoram pro caduceo habuere, propter-
ca inquit Philostratus, quod omnia tentet, ac peruestiget. Eaque de causâ cum Apollonius ad lo-
cum, quem Indi sapientes incolebant, appulisset, seque cum comitibus intra stadium cohibuisset,
atque Indis sapientes incolebant, appulisset, seque cum comitibus intra stadium cohibuisset,
adolescens eum adiit à sapietibus missus qui auræam anchoram pro caduceo manu gestabat, perque
eum

cum in colloquium adductus est.

AD hæc anchora mōdērandi cōmpeſcēdique ſignum eſt, fr̄nūmque indicat, quod quidam ex Pindaro deſumitur. Ille enim *πυθιάμ*, ode quæ inſcribitur. *Αρρεσιλας ουραναίης ἀρμυρῆς*, ſc̄iētiūm Argūs nauis dixit, vbi interpres ait, Anchoram ἀπό μεταφορῆς τῶν πυθιάμ δὲ τὸ ἐπὶ τοῦ ναὸς ἀρμυρῆς ζελῆς, ſumpta ab equis tranſlatione, quōd ea naues cōmpeſcat fr̄ni inſtar.

SELEUCI GENVS.

EXtant Seleuci numi anchora ſignati, propterea quōd is anchora ſignatum femur habuit ab ipſa origine: ſilijque & nepotes eius eodem inſigniti modo, anchoram in femore veluti ſtōtām generis naturalem habuēre. Et vt Graeci ſunt ad ſigmenta promptiſſimi, fabulam etiam adiciunt, Laodicen Antiochi nuptam, Apollinis cōgreſſum per quietem pati viſam, qui anulum ei quēdam veluti concubitus præmium donarit, iuſſeritque vt mox filio eundem redonaret, futuriſſi eūſ ali- quando feliciffimi euentus auſpiciūm: repetitūque prima luce anulum in lecto, cuius ſignum anchora erat, admiratoriſſi fuiſſe, Seleucūmque mox natu grandem, traditō anulo à matre, de origine ſua, deque futura felicitate edoctum, cum mortuo iam Alexandro, quem in Perſicam militiam ſe- cutus fuerat, regnum ipſe Orientis occupafſet, gemmā iſtiusmodi memoriā cōſecraſſe. Nam & cum urbem Antiochiam patris nomine condidiſſet, campos vicinos vr̄bi Apollini vti originis auctori dicauit: Hæc Trogus. Appianus indignum ratus fabulas hiftoriis admifcere, rem aſſerit tra- dit in Syro: Apollinem quippe Laodiceæ per ſomnium mandafſe, vt quem anulum aliquando repe- riſſet, filio ſtatim geſtandum daret: fore nanque vt quibus in orbis locis Seleucus anulum eum ami- ſiſſet, eam ipſe poſtmodum regionem imperio ſuo ſubiiceret. Igitur cum Alexandrum ſe quere- tur, anulū iuxta Euphratē fluuiū amiſit, factusque eius provincia præfectus in diuiſione regni poſt Alexandri mortem, moxque inde deturbatus ab Antigono, Prolemai, cui Agyptus obuenēt, auxilio in regnum reſtituitur.

POSSESSIO.

ESt & obtinendæ poſſeſſionis ſignum anchora, cuiusmodi eiufdem Seleuci fuit interpretatio, reperto, quem iam amiſerat anulo, in quem anchora incifa fuerat. Cuius quidem rei huiusmodi fertur hiftoria, quæ ad futurum auguriū ab Apolline promiſſum facit. Seleucus eūm eiecit Babylone, Ptolemæi mox cōpiis adiūtus, poſſet quidem vr̄bi, ex amiſſo tamen anulo in ſpectu regni omnino erectus, omnia prius quā armis experiri conſtituit, ne populum, quem per benigni- ta em ſibi allegerat, belli metu exacerbarēt. Internūctis ad rem vſus, omnium cōmperit ſtudia erga ſe propenſiſſima, itaque ſelinatione opūs eſſe admonitus: paucis admodum, ſed iis impigris & fideliffimis electis, Babylona verſus quanta potēſt celeritate proficiſcitur. Accidit verō, vt inter gra- diendum pede lapidem offēderet, euellerētque, ex cuius impulſu tanto dolore affectus ſit, vt ibidem euertigō ſubiſtēre, ac humi reſidere cogeretur. Ecce verō ibi amicis pedem demulcentibus, & cuiſum lapidem inſpectantibus, anulus ille aſſulit, qui ſublatus attrētatusque, magna inter ſocios moeſtitia argumentum fuit. Id quid rei eſſet eūm Seleucus ſciſcitaretur, ſignatam illi anchoram in anulo reperto moeſtitia cauſam deſiſſe reſponderunt, ex qua captiuitatem portendū interpretabantur. Tum Seleucus, Bono, inquit, animo eſtote omnes: nam quam terram calcamus, & retenturi ſumus, & firmiter poſſeſſuri: & cum dicto doloris inmemores proſiit, iterque arripit ala- criter. Cui paululum progrefſo aduere obuiam qui tuta & pacata omnia nunciarent, exceprūſque ita omnium ſtudiis, dignitatē priſtinam & regnum illud obrinuit. Mox Indiam & Aſiam omnem ſubiugauit. Anuli verō memor, urbem in Oriente condidit, & gemmam originis memoriā cōſecrauit.

DE TEMONE.

TN nauis autem primas omnino partes tenet temo, de quo multa ſunt apud veteres ſignifi- cata, quæ tamēn omnia in vnum cōeunt intellectum.

REGIMEN.

Nam regimen per figuram eius ſignificatū manifeſtum: & cuius arbitrio res aguntur, is guber- nate, & gubernaculum temo ipſe dicitur. Hinc Iuuenalis, Aut de temone Britanno deſcendit Aruſtagus, dixit, cum Domitianum Britannia potitutum præſagit adulator ille Veientō, expulſo inde Aruſtago, qui totius inſulæ imperium obtinebat. Nam ad ea tempora Britannia nondum vete- rat in ditionem Romanorum, tentata bello ſæpius, licet eum eorum aliquot Imperatoribus fœdera iunxiſſet, quæ noſtri plus æquo forſitan extulerunt. Contra verō Nero, paucos ante dies quā moreretur, vidit per quietem eum ſibi nauem regenti extortum, trahiſque ſe ab Octauiā in artiſſi- mas tenebras, quod aruſpices reſpondere, eum adminiſtratione deiectum morrem inſeliciffimam moriturum.

FORTVNA.

Quapropter veteres cum Fortuna plurimum tribuerent, tamque negotiorum penē omnium, quæcum

A quæcunque mortales gererent, arbitrum opinarentur, simulacrum eius dextera clauum, sinistra cornu copiarum tenere sinxerunt, quod bona & commoda ab eadem omnia proficisci crediderunt: unde diuitias & opulentiam, fortunam appellauerunt, vni illi regendi largiendisque facultatem concessam arbitratum.

INCONSTANTIA.

VT verò inconstantiam eius notarent, utpote quæ, ut Horatius ait, possit imo tollere de gradu mortale genus, vel superbos vertere funeribus triumphos, & valet ima summis mutare, sedentem eam in pila sculpebant, quod tum in marmoreis monumentis, tum in numismatis antiquis obseruauimus. Talis eius species est in numo Neræ Traiani, cum inscriptione, **FORT. RED. S. C.** vbi etiam legas, **SENATVS POPVLVS QVE ROMANVS**, literis omnibus expressis, quod rarò inuenitur.

FORTVNA REDVX.

Eiusdem Fortunæ Reducis simulacrum est in altero eiusdem Imperatoris numo, vbi dea ipsa sede sedens temonem manu regit, qui à pedibus surrigitur: inscriptio est, **FORTVNÆ REDVCI.** Atque hac eadem specie & inscriptione literisque habetur in Hadriani numo, vbi temo insidet pilæ: in nonnullis abest pila. Eadem verò sedens cum temone & cornu copiarum est in numo Septimij Getæ, cum inscriptione, **FORT. RED.** Sed illud obseruatione dignum, quod eadem species cum temone, & cornu copiarum in Domitiani numo, quæ apud Bembum vidimus, **FORTVNA AVGVSTI** scriptum est, prima syllaba per **v** vocalem vltimam, quæ passim in ea locutione per **o** vocalem quartam enunciari solet. Eadem penè inscriptio speciesque cornu copiarum & temonis pilæ insidentis in manu Fortunæ stantis habetur in numo Antonini Pij. De pila verò atque rotula alibi erit locus suus, vbi Fortunæ ipsius ornamenta copiosius explicabimus.

DE RETIBVS.

Retrum in nauis superius inspeximus: sed habebat idem retia quæ tractaret. Huius rei memoria, nos quoque traxit ad sagemam, ad hamos & tridentes: quare priusquam exiliamus de nauis, an possimus aliquid experiscari, videamus.

SILENTIVM.

Per retia silentium significari tradit, ea quidem ratione, quod præcipuum est præceptum piscatoribus, ut dum gregem circundant, silentio quammaximo navigent. Pisces præterea altissimo silentio præditos esse compertissimum est, paucissimis exceptis, ac præcipue Cane marino: unde etiam prouerbium emanarit, *ἄφωνοι τῶν ἰχθύων*. Sic eruditus Horatius eos Mutos vocat. Sic Lucetius Mutas natantes appellauit.

PERSVASIO.

In diuinis autem literis retia sunt persuasionis hieroglyphicum, qua scilicet homines in veritatis cognitionem inducuntur, atque ita capi videntur. Ad hoc facere Euangelicum illud ait Eucherius, Mittite retia in capturam.

INSIDIA.

Antriquissimum esse reperio, insidias per rete significari, neque ea tantum de causa quod eius opus omne ad insidias comparatur, quantum etiam ex historia desumptum est. Nam Pittacum memorant, vnum ex septem Sapientibus, aduersus Phrynonem Atheniensem ducem validissimi corporis hominem, Pancratiassem scilicet & Olympionicam, de finium controversia, quæ inter Articos & Mytilenços erat singulari certamine dimicaturum, rete secum in occulto sub clypeo abditum tulisse, quo, cum tempus visum est, iacto Phrynonem impederit. Historia est apud Verrium, in iis quæ Festus deslorauit: neque ea tamen in vulgari codicibus, sed antiquo manu scripto, cuius partem vltimam Romæ comperi. Hinc sanè ludus à Pittaco institutus, quo Retiarius Mirmillonem in certamen prouocabat: cui adcantabatur, Piscem peto, non te peto, quid me fugis Galle? Erat autem eodem autore Festo, Mirmillonium genus armaturæ Gallicum: ipsique Mirmillones antea Galli appellabantur, in quorum galeis piscis erat effigies.

DESOLATIO.

Est & desolationis signum retis genus, quod verriculum appellatur: ad multa siquidem id spatia in mare demissum, restibusque longissimis hinc atque inde attractum, quantumcunque spatij complexum fuerit, totum abuerit, neque vlli piscium exitum patere permittit. Transiitque miserabile genus hoc venationis in vrbium & agrorum desolationes. Accidit enim plerumque, ut edicto vniuersali oppressorum exitu agri sint euerriculati. Fiebat autem euerriculatio in hunc modum. Viri manus sibi mutuò tenentes, quasi restim vnam texunt, occupatisque terræ, quam desolatam voluit, extremis finibus, ita late extensi progrediuntur, latentisque passim incolas venando excipiunt, nihilque reliqui faciunt, quo quouersum peragrantes. Quod olim exemplum à Darianis militibus editum in Chio, Lesbo, Tenedoque insulis vi captis, atque euerriculatis. Eretrienfes quoque legas à militibus Xerxis eadem euerriculatio omnes abductos.

DE HAMO.

Abet Hamus cum Anchora similitudinem quandam, si figuram inspexeris. Sed quantum est in Anchora officij, tantum in hamo malignitatis atque perfidiae: quae cuiusmodi sit, hinc apparebit.

DECEPTIO.

Sunt qui non imperite, neque impropre, deceptionem per hamum dictum significari tradant. Si quidem decipere, est unum ostentare, & aliud praeter opinionem inferre. Ita hamus escam esurienti offerre potingeret, videtur, saturitatemque polliceri, mox apprehendit, alligatque, & caprium facit cum qui escam illam appetierit. Hoc habemus apud Horatium de cœniperâ:

Hic ubi sepe Occulum visus decurrere piscis ad hamum.

Et hunc securus Lucianus eo opusculo quod in Romanorum inuidiam de Alicurorum vita conscripserit, in hac plurimum similitudine immoratur, dum spes illas clientium, qui admissi ad principum amicitias montes statim aureos sibi pollicentur, hami istiusmodi vorationi similes esse contendit. Et de lenone in fraudem prolabente, Meus est, hamum vorat, apud Plautum. Longè verò aliter in diuinis literis hamum accipi videas, per quem sanctissimum Christi corpus significatur, de quo apud Ezechielem Theologi dictum aiunt, Et extraham te in hamo meo, & extridam te super terram, campos implebis, & à volucris omnibus impereris, perindeque omnes terræ bestias tuò pasto sacrotabâ. Sicuti enim si hamum esca coopertum piscis rapiat, non solum escam ab hamo non sustollit, sed ipse de profundo esca alius futurus educitur, ita mundi Princeps, penes quem erat mortis imperium, rapuit quidem in mortem corpus Adamiaci IESU, cum sub eo hamum diuinitatis inelusum minime sentiret, quo deorator hæsit ipse continud, de quo profundo tractus, e ductus est vt esca fieret is, quibus calcandi super serpentes & scorpiones potestas à Deo data fuerat. Idem apud Iobem x. l. cap. reperias: Aut adduces draconem in hamo, aut capistrum circa nares eius appones.

DE TRIDENTE.

Tridens inter piscationis arma connumeratur, sed cum hamo parum congruit.

APERTA VIS.

Hamus enim per fallaciam quicquid acquirit aucupatur, sed tridens aperto Marte, medio veluti campo aduenientem hostem excipiens, eum aggreditur, solaque fretus agilitate, conficit. Sed quid in Neptuni manu, quid in Trece minorum numis, & in Mantineensium fecuris sibi vellet, alio Commentario docuimus. Hæc verò plus quam satis esse, quæ ad occupatissimum virum & ocij nescium mitterentur existimaui. Vale.

PIERIVS VALERIANVS BOLZANIVS AD MA-

GNIFICVM VIRVM BENED. AGNELLVM DE VRNIS

Nili, lucerna & facibus, ruribulo, & phiala, demum igne & aquis.

LIBER XLVI.

Antonius Agnellus patruus, Vir magnificus, tuus cum esset olim Venetiis apud clarissimum eruditissimumque Io. Lascarium, ea tunc in ciuitate Ludouici Galliarum Regis oratorem, tanta mihi familiaritate deuinctus erat, vt amicitia nulla conuictior esse posset, quam ea, quam communia studia inter nos conciliauerant. Incumbebam ego tunc in prima literarum syrocinia, audiebamque in arte dicendi Prunulum, in eloquentia Sabellicum in varia rerum eruditione Georgium Vallam, sed rarissimum Lascarium obseruabam in primis in quo magna optimarum artium scientia, summa vetustatis inuestigatio, reconditarumque rerum studium atque cognitio non vulgaris atque, vt semel dicam, vir erat omni liberali doctrina politissimus. Hinc itaque frequens inuisebam probatissima eius consuetudine melior in dies euasurus. Quod si Lascarium occupationes distinebant, aderat illic Patruus tuus, qui die sine linea preterire minime permittebat: semper enim noui aliquid de Musarum penu deprobebat, vnde epigramatum, quæ faciebat, argutias nunc hendecasyllaborum amantitates, vnde huius vel illius numeri poemata, in quibus multum inerat leporis & elegantia. In eo verò præcipue conueniebamus quod ille numismatum antiquorum signis mirifice delectabatur, quorum festiuam copiam habebat à Lascario, ad quem quicquid in huiusmodi rebus venerandam saperet antiquitatem, id à nobilitate illa sponte conferebatur. Idem prope modum studium ab Urbano patruo meo erat mihi quodammodo hereditarium, qui cum magnam orbis partem pererrasset, multorumque, nosset hominum mores, de peregrinationibus suis, Aegyptiis, Arabicis, Palæstinis, semper habebat noui aliquid, quod scitu dignum & vtile communicaret mecum. Quotidie igitur cum simul esse dabatur, Agnellus aliquid habebat, quod super numismatis alicuius gestaminibus aut vitulis

A disputaret. Ego si quid diceret quod ad Aegyptiaca faceret hieroglyphica, in eo summo opere delectabar. Quodam vero die tuus hic Patruus imagunculam quandam ex orichalco protulit, cuius gestus erat, ut corpore reliquo decumbente, caput manu dextera sustineret, cubito ad basin appresso: manu altera aquam ex tribus urnis una tantum ansa coniunctis effunderet: ad haec pueruli minutissimi operis numero sexdecim circumfusi, pueriliter hac & illac per vniuersum corpus lustrare videbantur. Super hoc Agnellus, qui argumentum huiusmodi haudquaquam temerè factum arbitrabatur, quid hoc sibi vellet curiosissimè percontabatur. Respondi ego, imagunculam esse Nilum amnem: tris urnas, causas iidem tres incrementi & puerulos XVI, totidem cubitos, quibus cresceret ad fertilitatem. Vix haec summatim dixeram, & horum omnium rationem reddere parabam, cum affuit tabellarius à Gallis, quo cum liseris ad Lascarin ingresso, Agnellus quoque accersitus est aestigio. Ego eo digresso domū redi: ac triduo post Patruum à Patruo missus, ubi Leonicum audirem: neque ex eo amplius Agnellum videndi facultas fuit, qui Principum negotiis addictus, statim ipse quoque alio migravit, Tantum id, non multo post tempore, eum diem suum obiisse renunciatum est. Postea vero quam calamitosissimis totius Venetia temporibus Romam me recepi, ubi locupletior mihi copia facta est huiusmodi rerum, quas alibi difficulter inueniebam: ibi vero tum publice tum priuatim toto calatho, suggererentur, incubi alacris in idem studium, quo me semper oblectaueram, & ἱερογλυφικῶν. plura ad amicos Commentaria conscripsit cumq; in Roma media vidisset effodi marmoreum Nili Colossum cum XVI illis puerulis circum lasciuientibus, de quibus in imaguncula Patruui tui meminimus, subiit statim Agnellus memoria, praq; hominis mihi suauissimi desiderio lacrymas cohibere, non potui, quod ereptam mihi videbam occasionem, ne huiusmodi rerum Commentarium ei dedicare possem, qui si fuisset in humanis, nihil illi optatius accidere potuisset, neque ego quicquam significauis fecissem. Venit autem in mentem mihi, posse me saltem renouare memoriam eius, quem vnicè adhuc colebam, si rem omnem ad te conuerterem, qui nepos eius esses, in quo presertim non alienam ab ipsius Patruui genio vigere mentem animaduertissem, videremque si memoriam eius apud te suscitarem, id iucundum mihi, tibi vero gratissimum fore, cum hoc à me deponere viderentur integritas humanitasque tua dubio procul singularis, & reliquae virtutes tuae, quibus apud omnes clarus es & insignis, & quarum ergo calorim ego te semper, & obseruariam. Habe igitur & antiquae amicitiae meae cum Patruo tuo monumentum, & mea erga te obseruantia signum, ut ipsemet spero consueberis, manifestum.

DE TRIBVS VRNIS.

E Luuiorum sanè fontiumq; simulacra cū urnis dedicari solita, magis apertum & obuium vnicuique est, quam vlla indigeat interpretatione. Cur verò Nilus cum tribus urnis figurari soleat, non ociose querendum est. Nam Aegyptij illi sacerdotum cum incrementum Nili tribus praecipue de causis fieri putarent, reliquis aliorum opinionibus abiectis, quae propemodum essent innumerabiles, quò sententiam ipsi suam perpetuis testarentur monumentis, tris urnas Nilo attribuerunt, cum reliquis fluminibus singulae singulis adhiberentur: vt illud apud Maronem,

Caladaeque amnem fundens pater Inachus urna.

Harum verò trium causarum primam illam asserabant, quòd tellus ipsa Aegyptia aquam ex se ipsa progigneret, vberimèque proferret, cui ipsa humoris altrix. Vnde Timæus Mathematicus Nili fontem phialam appellat, quasi ipse intra se contineret eam aqua vim, neque aliunde mutaretur. Est tamen eodem vocabulo in Nilo locus à figura sic appellatus, quod nihil facte ad Timæi phialam. **C** Phidias inter sculptores celeberrimus, vel ipse rerum peritus, vel ab iis qui gratò illa peritissimè erant admonitus, cum Victoriae signum in Marathone sub Nemeaeos, velamento confingeret, in dextera eius statua phialam exculpsit, in qua Aethiopes caelati videbantur, propter Oceanum, qui Nemeaeos pater habitus est: & Nilum Oceanum vocari multa veterum dictata monuerunt. Quòd verò gignat Aegyptus aquas, ex eo aiebāt ipsi, facile conici posse, quòd in quouis alio climate fluviorum exundationes circa hyemem plurimum accidunt, nunc imbribus coactis, nunc nimibus, quòs factis: sola vero terra Aegyptiaca in medio terrarū habitabilis constituta, quemadmodum in oculo pupilla, peculiari quodam aquarum profuuiò aetatem mediam irrigat. Alteram Oceano causam adscribere, à quo aquam in Aegyptum exundare incrementi tempore fama est, quae quidem praecipua fuit Euthymenis opinio, Aegyptiorumque in primis sacerdotum, vt Dioscorus attestatur, qui rei fidem non aliam faciunt, nisi quòd satis sit eorum auctoritas vt sibi, fides adhibeatur, qui rerum scientiam per manus à parentibus traditam, longa annorum serie, obtinerent. Iuniorum inde diligentia exploratum est, Nilum ab Oceano ex Atlante mōte primū emanare, ibique Dyrim appellari: Heptabolū inde lacū stagnare: inde cognomento Nigrin effluere, mox Coloem paludem efficere, inde Astofobam & Astaboram flumina, donec ad cataraetam perueniens crumpat, ac per Aegypti cāpos diffuens, Nili demū cognomentum accipiat. Tertiam causam illud esse dicunt, qui australibus in Aegypti regionibus, Etesiiis nebula, vt ait etiam Democritus, imbò ferentibus ex orbe reliquo, eo maxime effunduntur tempore, quo Fertilis aetua Nilus abūdat aqua. Atq; vt tradit Eudoxus, Aegyptij sacerdotes imbres eos ibi fieri, ob antiperistasin arbitrantur: cum enim aëris nobis est qui vicidiora Cancro loca incolimus, tunc hyems iis qui Capricorno propinqua habitat. Addit ad

hæc Thales, mare in ora agi vltro, Etæsiarum ex aduerso fluminis flantium reperçuffu, de quibus ita D
Lucretius:

*Aut quia sunt æstate Aquilones ofia contra
Anni tempore eo, quo Etesia esse feruntur.
Et contra fluiuium flantes remorantur, & undas
Cogentes rursus replent, coguntque manere.
Nam dubio procul hæc aduerso flabra feruntur
Flumine, quæ gelidis ab stellis axis aguntur.*

Incipit verò crescere Luna noua, quæ cunque poët Solstitium est, sensim modicèque, Sole Cancrum transeunte: abundantissimè autem dum in Leone progreditur: mox refidet in Virgine iisdem quibus accreuit modis. Quanta verò feracitate vniuersam Ægyptum beæ alluione fecunda, multi prodèdè: vnde eum Poëtæ modò fertilem, modò pinguem, modò potu fetiferum dicunt, quòd animalia, quæ ex eo bibunt, & pinguiora, & obesiora fieri compertum est: quare suum illum Apim tanta cura cultùque nutritum, ex Nilo bibere quàm religiosissimè veterunt: siquidem & macilentiam & gracilitatem omni pondere vacuam, diuinitati propiorem arbitràtur, vt Plutarchus asseuerat. Quin etiam sacerdotes eadem causâ plurimo vt ieiunio & abstinentia consueffe, Porphyrus atrestitur, vt eorum copia liberati, eorumque pondere leuati, quæ intromittuntur in corpus, animi oculus à fumo fluctùque corporeo foras emicaret, neque commemoratione, neque demonstratione iam indigeret, sui compos, vique pollens sua, ob naturalem sui solertiam otij nesciam.

AGRICULTURA.

Veteres autem legimus agriculturam hieroglyphicè per Nili simulachrum indicasse. Cuiusmodi verò eius esse effigies, lepida descriptione Philostratus indicauit. Lasciuire enim eum, cubitulis ait circùludentibus huic enim sese ab vndis at tollèti, magnitudinis quippe istiusmodi pueri ridibundo adblandiuntur occurfu, sexdecim numero, quot itidè cubitis ad fertilitatem facit exundatione infantilisque ætas ea crescendi est hieroglyphicum. Circumfistunt verò Nilum huiusmodi pueri propè modum garrientes, quorum alij humeris insident, alij de cruribus pendunt implicati, in vniis alij cubitant, lusitant circa pectus alij: ipse verò pater flores suauolentesque herbas de sinu depromit, & in eos spargit: ex iis alij, coronas contextunt, alij, sese illis obuoluunt, strati que per flores somnum captant: sinistra quatiunt alij, alij subicièntes alteri cuiuspiam humeros, scalarum vicem officio subministrant, alterique alteris catena veluti iuncta sustolluntur: neque absunt qui plausum sonitumque ab aquis excitent, appllofis manibus. Crocodili verò & fluuiales equi procul sine summoti, imò se conduunt fluuii, nè puerulos perterrefaciant, & numinis sui lusum inturbent. Hanc speciem Philostratus, & agriculturæ fecunditatem, & rei nauticæ lucrum, & communis atam longinquis regionibus & provinciis opulentiam significare testatur. Sexdecim verò ponuntur cubiti, quia si infra x. v. subsederit auctus, bona Ægypti pars non irrigatur, ac perinde redditur ad ferendum inutillis. Si supra sexdecim attollatur, quanto altius inturgescit, eo magis fames expectatur: quia diutius aquis immorantibus, ferendi præterit tempus, neque fata possunt ad frugem maturitate mve peruenire. Auctu demum intra x. v. & xvi. consistente, omnia ex voto succedunt, semibus latè tractis, & opportuno tempore maturatis.

Illud etiam adnotata dignum, quòd simulacra fluminibus reliquis ex lapide candido fieri solita vt
vndarum nitorem exprimerent, Nilo verò ex nigro, vt Paulianus ait, propterea quòd ex Æthiopia delabitur,

Et quæ coloratis annis deuictus ab Indis, ait Poëtæ.

Et ipse fluuius à nigrore Melonis olim cognomen tum habuit. Vnde Catullus eum ait ænora colorare, lætè enim longèque inficit mare, quia limosus est, & vnda turbidiorè; quare in mare delapsus aquam nactus nitidiorè, per longa spatia colorem seruans expatiatur. Qui tamen Nili colossus antiquus Romæ à Leone in Cæstrorum specula dicatur, ex Patio marmore factus est.

DE LUCERNA.

Ed vt reliqua prætereamus, quæ plurima Nilo super dici possent, ad igniaria iam deuoniamus, quæ quidem hieroglyphica multa secum trahunt: quæ tam à lumine, quàm ab ignis ipsius natura desumuntur: ea quæ & qualia sint, explicare iam cura fuerit: proinde quæ lucernam, fidam studiorum vigilantiæque nostrarum comitem, seligamus.

VITA ANIMVSQVE.

Primum quidem lucernæ significatum est, vt pro vita figuretur, cui oleum ad luminis viuacitatem infusum, vitalem eum humorem ostendit, quo pascitur calor, vt corpus viuifcet: quo deficientè, & calorem simul & corpus extingui necesse est. Inde apud Euripidem plerisque fabulis vitam relicta dicunt, *χάλπε φίλον πάτερ*. Quam opinionem Plutarchus sequitur, dum lucernam corpori, animæ quippe receptaculo, similem dicit, lumen verò animo. Nam & sacerdotes in captandis auguriis

A guri s lumine minimè cooperto clausòve idèò vti soliti, summàque aëris tranquillitate frui, quòd animum, qui certi aliquid conicere velit, tranquillum ab omni ventorum turbatione, hoc est, ab impuris affectibus liberum esse deceat, ne veluti aues aëria transuersæ plerunquè, v. ventorum aguntur, ita interne mundi nostri aues, quippe mentis agitatio solerriàque, & huiusmodi pleraque, errorè perplexo disturbentur.

ANIMAM SPONTE NON EXTURBANDAM.

Hinc illa apud veteres super igne religio; vt cum porò extinguere nefas esset, quem potius per se se languentem deficere sinebāt. Tale quid in nobis, veluti per hieroglyphicam indicantes, ne vi animam exturbaremus, nobismetipsis mortem consciscentes: animam enim, inquit Plato, nobis custodiam creditam tandiu obseruare debemus, quoad à Principe repetatur, ne si fractis ergastulis, perfossisque carceribus effugerimus, diuinās leges quotquot sunt in nos, nullo relicto defensionis loco, conuertamus.

LIBERORVM PROPAGATIO.

Longè verò apertius sexto de Legibus animam lumini cōparauit, vbi ciues ait oportere liberis, generandis atque educandis operam dare, vt vitam quam ipsi à maioribus accepissent, vicissim quasi tædās ardentis posteris tradant. Hunc sœtus Lucretius, vbi de animalibus agit quæ successione propagantur, vita per vices aliis in alia transfusa, huiusmodi hieroglyphico rem oculis subicere visus est.

Et quasi cursores vitas lampada tradant.

De ludo verò lampadum, quem dicunt à Prometheo institutum, legendum apud interpretes Aristophanis, Ranis: apud Platonem lib. primo de Repub. apud Pausaniam, Articiis: apud Herodotum Vrania: & in Rhetoricis ad Herennium,

R O M O.

Eodem argumento Hercules humanas victimas in lumina totidem Saturnalitiis factis commutauit, impietate oraculi per hunc modum perhumaniter emendata: nam Pelasgos tradit Varro post longos errores peruenisse in Italiam, ibique ex oraculo Dodonæi monitis decumatos homines Dite atque Saturno sacrificasse. Oraculum fuit, vt L. Manius se vidisse dicit super tripodè quodam in templo Iouis præcis characteribus,
 ΚΑΙ ΚΕΦΑΛΑΣ ΑΓΔΕΙ ΚΑΙ ΤΩ ΠΑΤΡΙ ΠΕΜΠΕΤΕ ΦΩΤΑ;

Plutoni capita, aut hominem sacra mittite patri.

Sedenim Hercules ex Hispania rediens, rei non sacræ, sed execrabilis immanitate offensus, cum deos hos lumina, non homines sibi deposcere docuisset, quòd *φως* commune vtrique nomen, & lumen & hominem significaret, oraculumque ita interpretandum,

Plutoni capita, ac genitori lumina dentur.

obtinuit vt Diti oscilla, & Saturno lampades dedicarentur: atque ita Saturnalia instituta, in quibus præter sigillaria mos fuit cereos etiam miltitare. Sanè humanas hostias Saturno immolare multarum gentium mos fuit, sed immanius apud nullas, quàm apud Carthaginenses, qui, vt Diodorus tradit, præstantiores ex filiis suis sacrificare consueuerant. Ceterum cum aliquando exuta feritate humanitatem demum induissent, aliorum filios aut clam surreptos, aut emptos, pro suis educare sacrificioque supponere cæperunt. Euenit verò vt ab Agathocle Siciliæ tyranno post Alexandri Magni pietatem gratissima obsequio premeretur, atque vt mos est in calamitatibus, aut ad Deos, aut ad pietatem, nonnunquã etiam ad superstitionem confugere, suspicari cæperunt Saturnum iratum, quòd honore sacrificij, quod fuisse à patribus institutum, fraudaretur, tot in eos clades immisisse: cum quo res palam ficta esset, multique iuuenti essent, qui pro nobilibus & in gemis sacrificabant, antiquum nuntium instaurandum censuerunt, quòque deos placarent, ducentos ex nobilissimis adolescentibus publicè sacrificarunt: quamuis, vt in Porco scripsimus, apud Diodorum & aliquot alios variat hic sacrificatorum numerus ad quatuor cec. Sed hoc parit refert, historia reliqua concordè. Plutarchus lib. de Superstitione, vbi de huiusmodi religione meminit, eos ait qui sine liberis forent, pueros à pauperibus in hunc usum empti esse. Id genus sacrificij tangit Plutarchus cum dicit: *Faxo vt bubulis, cornibusque sis Saturni hostia. Q. Curtius id à Tyriis vsque ad vrbis excidium seruatum tradit. D. Augustinus iuvenes Saturno sacrificari etiam apud Gallos morem fuisse dicit. Carthaginenses tamen Gelon Siciliæ tyrannus legibus ascribere coëgit, vt ab infanticidio desisterent, cum eos apud Hæcapham debellasset. autò Plutarchus A pophthegmatis: quòdque abj tradidere immanem hunc morem Cambyses rex Persarum abolere aggressus, mox & Alexander Macedo, nihil quicquam profecerunt, sed Hadrianus demum sustulit.*

Plutoni capita, ac genitori lumina dentur. PYTHA DIVINA.

At Vestalis ignis ille, quem tanta diligentia Romanae virgines nutriebant, sublimiorem diuinoremque vitam præ se ferro videbatur, hunc itaque & custodia, & nutrimento adiuuabant, quòd superioris illius vitæ symbolum æternum videretur. Atque inter portena, vt & Dionysius & alij referunt, vrbis peritura præfragium habebatur, si casu aliquo accidisset cum extingui. Hinc Cæcilius ad Quirites ait: Quid de æternis Vestæ ignibus, signoque quod Imperij pignus custodia

eius templi tenetur, loquar & Maro: *Aeternamque adytis effert penetralibus ignem.*
 Cernere est nonnunquam lucernam in basi alicuius simulachri: id aeternitatem significare, nonnulli interpretantur.

INSIGNE AVGVSTALE.

Obtinebat sanè primas ignis inter insignia augustalia, vt ex Herodiano conici potest, ita in Commodo scribente, quòd consilium suum ad Marciam retulit, vnam è suis concubinis cui scilicet plurimum deferretur: ac propè vxoris eam loco habebat, sic vt præter ignem omnes honores illi velut Augustæ tribuerentur. Extant quædam Theodosianæ militiæ, & eorum qui Theodosium aliquot ante annis præcesserunt, monumenta, prouinciarumq; & præfectorum, & ordinum, & manipulorum omnium, qui tunc Romanò Imperatori parebant, quodam veluti rationario nomina & insignia descripta. In his videas præfectorum abacos passim cum candelabris superimpositis figuratos: in plerisque etiam ara est in magni proceriq; tripodis speciem ex ære fabrefacta: quod nimirum ad huiusmodi dignitatis participationem referri debet.

DOCTORES.

In diuinis literis sæpe inuenias disciplinarum professorum, & posteriorumque interpretes, morumque moderatores, per lucernam intelligi, quam Aserior noster hieroglyphicè monet super candelabrum statuendam, vt domesticis omnibus illucescat, discussisque tenebris ad obeunda munera cuique sua lumen subministrat. Addit & alibi, non occultandam esse lucem hanc, sed in frequenti quòuis hominum cœtu proferendam. Quicumque igitur lucem de se daturus est, debet prius omnium vitiorum sordes perurgare: neque enim vnquam clarum præstabit lumen faculentæ materia. Quòd si lux verratur in tenebris, vt rectè Climace sua Scholasticus, tenebræ ipsæ, hoc est, homines ij qui sacris initiati non sunt, in quantam tenebrarum profunditatem coniecti cæcutient atque halucinabuntur?

SPLENDOR NOMINIS.

Antiqui omnes lumen pro homine, qui vel ingenij vel corporis viribus fretus præclara facinora edidisset, hieroglyphicè ponere consueuerunt. Vnde Maro, lumina tot cecidisse virum doler. Et eadem synepsea, Geminus terrarum lumina Reges, vir, quem citare minime pigeat, eloquentissimus Póranus posuit. Sed nostra potius afferamus. Parauit lucernam Christo meo, legas Psal. cxxxi, ibi interpretes per lucernam, gloriam exponunt, hoc est, splendorem nominis, præclaramq; famam, & victuram in illustri luce posteritati suæ celebritatem. Alij tamen per lucernam Euangelium intelligunt, alij Ioannem Baptistam, qui etiam Lucerna ardens dictus est. Lucernæ quippe erant & alij Prophetæ, sed illunes propemodum, quia ænigmaticè ferè omnes loquebantur. At Ioannes manifestissima declaratione Christum ipsum intento digito commonstrauit. Eucherius plerumque bona opera per lucernam in diuinis literis accipi tradit: vnde dictum sit Euangelio: Sic luceat lumen vestrum, vt videant bona opera vestra.

MORTES DVÆ.

Quam verò in hominibus duæ sint occumbendi rationes, vna quæ vi fit, altera quæ natura ipsa contingit: extinctum identidem ignem vi, violentam mortem significare dicebant, quòd scilicet quis, vti superius dicebamus, manus sibi met inferret. Quantum verò pertinet ad mortis rationem quæ natura fieret, esse huius simulachrum volebant ignem, quem ita spontè deficere permisissent: cautum enim erat lege, ne cui profusus ignem extinguere liceret: neque quidem alimenta adiciebant, ne frustra nutrire: extinctum porò nulli ex mulieribus licebat intueri. Sed qui veterum instituta eludunt, non alia de causa cultum apud Romanos ignem asserunt, quam apud Ægyptios vel Canis, vel Crocodilus, vel Lupus enutrirètur.

PIETAS.

Plerisque verò monumentis ignis est pietatis hieroglyphicum. Quòd si inferiora hæc vlla nos superioribus conciliare possunt, nihil est quod maiore sit cum animo similitudine, cum lumine polleat, & illustret omnia, ac perinde genios ac Deum ipsum nobis representare videatur. Adde quòd nihil aliud viuenti magis congruit animali, animal & ipse à nonnullis existimatus, non ex tantum causa quòd vt animalia cetera nueriatur, imò etiam omnium oris sit & insatiabilis, sed quòd etiam sensu polleat videatur, quòd tunc præcipuè cum extinguitur apparet, quippe qui veluti principij vitalis experta minime sit, in clamat, ex candescit, vlcisci studet, reluctabundusq; resistit, veluti reliqua facinorosa animalia, quæ violenta morte perimuntur.

PERDITIO.

Ignem alioqui belluam animatam esse Ægyptij ferebant, quæ quidem omnia absumeret, omnia depaupereretur. Hinc apud aliquos videas ignem symbolum esse perditionis, cum ita omnia consumat. Animal verò esse indicio est, mori eum deficente pabulo: quare, vt alibi dictum, cadauera apud illos cremare nefas, vt pote quæ ita belluis deuoranda tradi viderentur: ideòque in ignominiam combustum Amasios cadauer à Cambyse.

E E L L V M.

VSiratissimum etiam est ignem pro bellorum significato, ponere. Hinc Hieremias ollam succensam videt ad Aquilonem, vnde scilicet tot in vniuersum terrarum orbem bellorum essent incendia motibus assiduis effundenda. Hinc tanti incendia belli, legas apud Matonem: & Italia ardere bello, apud Ciceronem. Hecuba verò face prægnans, ignes enixa iugales est, in futuri belli, quo patria caperetur concremareturque, significatum. Aruspices enim ignem in huiusmodi saepe portentum accepere. Cuius non ignarus disciplina Virgilius, de Lavinia, cuius causa bellum adeo funestum excitandum erat, ita accinit:

*Præterea castis adolet, dum altaria flammis,
Et iuxta genitorem adstat Lavinia virgo,
Visa (nefas) longis comprehendere crinibus ignem,
Atque omnem ornatum flamma crepitante cremari,
Regalesque accensa, comas accensa coronam
Insignem gemmis, tum fumida lumine fulvo
Inuoluit, ac totis Vulcanum spargere cœcis,
Id vero horrendum, ac visu mirabile ferri;
Nanque fore illustrem fama satisque canebant
Ipsam, sed populo magnum portendere bellum.*

SIGNA MILITARIA.

APud Romanos inter alia militaria signa nonnunquam & flammulas ruffas inuenio gestari solitas: fuisseque flammâ prosperi euentus signum vbiq; legas: veluti pugna quam Romani cum Sabinis ad Heretum commiseri, vbi ferunt militares Romanorum hastas ad altam hostem pertinaciter ardere visas, nec, cum omnia consumat flamma, ex iis quicquam esse detritum: quo facti audentiores, veluti Deorum aliqui victoriam pollicitus esset, vbi primùm illuxit in Sabinos illati, qui multitudine longè præstant, insigni eos victoriâ profugarunt.

V M P R E.

Hinc etiam superstitibus animis umbrarum nomen, quia fumus adhuc vel torri, vel carbonibus pertinaciter inhærens, diutius vaporat, nutrimento adhuc residuo. Vulgò enim creditur eorum diutius errare animas, qui ante diem violenter occubuerint. Quare ita Dido Maroniana minitur:

*Sequitur avis ignibus absens,
Et cum frigida mors anima seduxerit artus,
Omnibus umbrâ locis adero.*

M V L I E R I S A M O R.

APud Onirocritas legere est lucernam ardentem esse mulieris signum, quæ sit amore capta, propterea quòd leuis, inconstans, & infirmus admodum sit earum amor, qui lucernæ instar, minimi flatus impulsu extingui potest.

L V C V E R A T I O.

Vulgatissimum verò est lucernam pro lucubrationibus ponere: vnde Demosthenis illa, ac Aristophanis Grammatici, & Cleanthis lucernæ celebratissima; atque illa Epicteri tam frequenter à nostris & à Græcis autoribus decantata, vt nulla apud omnes celebrior, nulla præciosior habeatur. Sanè quidè à Pythea obiectum Demostheni quòd eius enthymemata lucernam olerent, quippe quòd is nihil ex tempore diceret, sed meditatione & vigiliis singula elucubraret: neque segnis in respondendo Demosthenes, qui non eodem precio sibi & illi constare lucernam subiecerit, nocturna scilicet illi conuiuia exprobrans, quibus ille plus indulgeret, quam Demosthenes studio. Æschines quoque nimiam hanc hominis diligentiam incessens, *ῥοζορροφου* eum appellat, siue quòd semper, vti dictum, ex scripto diceret: siue quòd, vt nonnulli aiunt, in vtriusque partis favorem aliquando scripturatur. Vnde iocus ille apud Aristoph. Erine, de lucernarum fabro, & quòd omnia iam consilia sint ad lucernam consultaturi. Sed vt ad lucernam redeamus, Plato cum summi boni quâ poterat cognitionem peruestigaret, id minime explicare posse contendit, sed ex diuino contubernio, tanquam ex igne statim proficiente, successum ait lumen animam irrepere. Sed longè ante Platonem magnus dixerat Propheta: Lucerna pedibus meis lex tua, & lumen semitis meis. Et, Signatum est super nos lumen vultus tui Domine. Et, In lumine tuo videbimus lumen. Hinc illa Elia; celebris adhortatio: Illuminare, illuminare Hierusalem, quia venit lumen tuum, & plerag; huiusmodi de aduentu IESU, qui verum & vnicum est lumen. Passim verò apud has ignis fidei symbolum est, lucerna scientiæ, quas in manibus habendas diuina institutione componemur. Et Psalmo XVIIII, illuminandam à Deo lucernam prædicitur, vbi nonnulli interpretes per lucernam, intellectum, per tenebras corpus exponunt. Cedant verò tenebræ, vbi veræ scientiæ lumen effulserit. Quòd verò pro lucubratione lucerna, accipitur, in causa sunt nocturnæ vigiliæ, quæ meditationi maxime commodæ sunt, & ad excogitandum propter silentium aptissimæ. Vnde illud, plus olei, quam vini quosdam absumisse, qua de causa poëta, noctem *λυπῆμῃ*, à meditationis prom-

pritudine vocitant, Epicharmi dictum est, si quid scitu dignum quaeras, nocte meditandum: & ut semel dicam, nihil ad studia nocte commodius. Quare non incongruum lûcubracionis symbolum est lucerna, cum præcipue frequens Ægyptiorum mos fuerit, per instrumenta sapientiorum usum significare.

DE FACIBVS.

Ad demus lucernæ faces, utpote quæ in eadem cum lucerna veniant usum: nam & Cicero aliquid se ad ligneum lychnum non sine delectatione scripsisse proficitur.

A M O R

Agyptij sacerdotes, qui odium per aquas intelligebant, sub hoc tamen nomine mare ipsum accipientes, per ignem amorem exprimi voluerunt, ideòque faces passim Cupidini dedicantur: notum enim illud de amore captis, vti eos intumesc medullis. Et apud Maronem: Regina cæco carpitur igni. Alibi: Est mollis flamma medullas. Atq; eadem Vritur infelix Dido: Ardet amans Dido. Cyrus apud Xenophontem, ignem ait vere homines, qui eum tangat: amorem verò non præsentem tantum, verum etiam longè absentes inflammare. Meritoque Porcius Licinius dixit hominem ob amorem non esse ignitum, sed ipsum ignem, cum ait: Queritis ignem, ite huc: queritis, ignis homo est. Vulgatum & Isidori dictum auctoris Græci de amore loquentis, ea de causâ cum facibus & alis amorem pi. gi solitum, quòd nonnunquam cupiditate impatientius exurat, nonnunquam veto præ fatigata abuolet. Nam & Propertius alas illi in huiusmodi usum traditas arbitratur, vti eius ostendat instabilitatem, dicens:

*Idem non frustra ventosas addidit alas,
Fecit & humano corde volare Deum,
Scilicet alterna quoniam iactamur in vnda,
Nostraque non vllis permanet aura locis.*

Sed cum amorem firmissimam in se vno tantum posuisse se dem indicare velit, ita subiungit:

*Sed certe pennas perdidit ille suas,
Euolat is nostro quoniam de pectore nusquam,
Assidiusq; meo sanguine bella gerit,*

Sed quod ad faces pertinet, Hesiodus cum terram, aquam & aërem genitos posuisset, quarto loco amorem genitum subiecit, per quem interpretes hieroglyphicè igneum elementum intelligunt.

A M O R M V T V V S.

Dvæ faces vinculo constrictæ diuicariæque, nimirum indicia sunt amoris mutui, quem Græci ἀντίπορα dixerunt, vti ἀντίπορα πολύγνωρος Homerus. Pinguntur verò hæ accensa parte sursum versus erecta.

A M A T O R E S M O R T V I.

Qvæ si pingantur inuersæ amatorum funera indicant, vti in elegia, quæ Tibulli mortem deslet Naso, legere est:

*Ecce puer Veneris fert eversamque pharetram,
Et fractos arcus, & sine luce faces.*

Sed rem Ægyptiacam, qua ratione quis euasisse de amoris erga stulis indicare possit, in Erycinæ Veneris templo sculptam idem admonuit, 11 de Amoris remedio:

*Est prope Collinam templum venerabile portam,
Imposuit templo nomina celsus Eryx,
Est illic lethæus amor qui pectora sanat,
Inque suas gelidam lampadas addit aquam.
Hic & iuuenes voti obliuina possunt,
Et si qua est duro capta puella viro.*

Erycinæ verò Veneris templum non tantum loco hoc ad Erycis filij memoriâ respicere videtur, quam verum tacite inuuit Græci nominis significatam, hoc est, assertricem, quippe ab ἔρυκα το ἔρωμα, assero, libero; desendo: vnde ἔρωμα, munio, propugnaculum. Inde etiam Eryci epitheton celsus, quòd editionibus locis arcus olim fieri solita.

N V P T I E.

Fax & nuptiarum index fax illa, quam prætextatus puer apud Romanos patrum matrumque præferebat, duobus aliis eiusdem ordinis & conditionis nuptum deducentibus. Nocturnam autem primam aut secundam horam ducere mos erat, omnis causa, quod ita optima ac secundissima euentura sibi proponebant: quod nonnulli tradunt in honorem Cereris institutum. In hoc autem sacro et superstitione accesserat, vt fax ea ab utriusque amicis præteritur, profundo munere, quòd ea incesserat religio, ne aut vxor eam sub lecto viri ea nocte poneret, aut vit in sepulchro comburendam curaret, si quidem utroque mors propinqua alterutrus captati, putabatur. Addomus, tametsi nuptiarum institutum apud Romanos fuisse vt virgo, cum ad virum tradebatur, de matris gremio;

aut

A aut aliqua, quæ proxima necessitudine esset, rapî simularetur, eo scilicet omine, quod ea res feliciter Romulo cecisset. Hinc illa apud Catullum:

*Hesperæ qui cælo lucret crudelior ignis,
Qui natam possis complexu auellere matris,
Complexu matris retinentem auellere natam,
Et iuveni ardenti castam donare puellam,
Quid faciunt hostes capta crudelius urbe?*

Sed vt ad facem reuertamur, apud Græcos ad id ministerij ancillæ adhibebantur, vt cernere est in Herculis Scuto apud Hesiodum: opus enim id antiqui illius esse Apollonius & Stefichorus agnoscunt. Ibi nouam nuptam plaustrum vectam videas:

*Τῆλέ δ' ἀπ' αἰδομένων δαδῶν σέλας εἰδύφαζε χερσὶν ἐν δρυῶν.
Ardentes latè spargebant lumina sedæ, Quæ manibus famula gestabant.*

Quanquam moris etiam inuenio apud Græcos fuisse, vt mater nuptiales eas faces prætenderet: vnde apud Euripidem,

*ὄρω δὲ ἔτι σοι πυρὸς ἀνθήσα φῶς
Νόμιμον ἐν γάμοις αἰς ἀρπύει μὲν μὲν ἀεὶ.
At qui nec ignis prætulit lumen tibi,
Nempe vt beatam in nuptiis leges monent Deceat matrem.*

Aeneas apud Virgilium cum se maritali coniugio deuinctum abnegaret, ait:
Nec coniugis vnquam prætendî sedas.

CERES.

B St etiam Cereris gestamen fax, in eius enim manu alicubi cernitur, quam aiunt ab ea incensam in Ætna, cum filiam perquirere instituisset.

LITHYIA.

Q Vinctiam lithyæ hieroglyphicum est, cum face in vna manu, altera passâ & exporrècta, à capite ad pedes tenuissimo panno cōtectum, prout apud Æginenses fuisse Pausanias meminit. Fax verò illa, vel partum, ob dolorem, ignis violentiæ assimilari ostendit, vel lucis illius quam nascentes indipiciuntur, indicium est. Exporrècta discapedinariæque manus eo significato ponitur, quod solui grauidam partu dicimus. Amictus per se patet.

DE TURIBULO ET PHIALA.

 Vonium verò multa super Vrna prius & Phiala dicta fuerunt, contrariæque his addita Lucerna, & Faces, consentaneum est visum, vt quid vtrunque simul iunctum significet, videamus. Proposita autem sunt pro hieroglyphico Turibulum & Phiala.

DISCORDIA.

S Vnt enim qui turibulum, aut aliquid aliud vas igniarium cum aquario pîctum, vnde scilicet ignis & aquam inesse perspicere, quippe si ex vno ignis promicaret, in altero aqua desideret, discordiæ signum esse tradant, quod ea naturæ sint maximè contrariæ. Vnde ignem aquæ permiscere dictum de iis, qui se ea præstituros pollicentur, quæ fieri nequaquam possint.

VERITAS.

C Sedenim Ægyptij sacerdotes per ignem & aquam, quippe turibulum & phialam, labes maculæ & detestatas elutasque optime significari volebāt: quin etiam ignoracionem hallucinationemque doctrinæ ope summorā, vbi præsertim ita illæ officerent, ne quis discernere aut inernoferre potis esset, vbi veritas latigaret, quod per huiusmodi elementa rerum omnium defæcacio peragatur, ac puritati suæ restitatur, vt qualis sit appareat: aqua enim maculas eluit: quæ verò aqua efficere nō potest, ignis exequitur. Hinc illa apud veteres altarū quodq; gentiū appellata Suffitio, quotiens qui funus profecuti fuerant, quod pollutum haberentur, igne aqua sparsi superingredi cōsueverunt, purificationem scilicet hinc fieri persuasum habentes, & quauis pollutione infectos ita liberari. Vnde nonnulli per aquas quæ super cælos sunt, purificatorias virtutes, vt ait Ambrosius, interpretati sunt. Aquas verò super orbem ætheris esse, idem die secunda validissimè contendit. Doctè autem Carullus, cum in aqua puritatem hanc intelligeret, dixit: Aut quilibet qui puriter lauit dentes, hoc est, aqua sola lauit, vnam eam allutionibus aptam non ignarus, humores verò reliquos aut inficere, aut medicamentum esse. Ignis autem, vt nostri veteres tradidere, purgat, aqua expiat, lustratque. Hinc ille Plautinus locus Aululariæ:

*Quid impurate, quanquam Volcano studeas,
Cena ne causa, aut mercedis gratia
Nos nostras ades postulas comburere?*

Et apud Lycophronem legas Thetim indignatam, se deam mortali Peleo in matrimonium collocatam, filios quotquot oriebantur in ignem exurendos cōsuecere solitam, quod ita rebatur mortalitatem exuri, & quod immortale esset per purgatum cōseruari, veluti aurum xre cōsulum ignis ope purgatur, posteaquam quicquid admixtum erat ætis, in fumum & scoriam vertitur. Atque ita sex iam

iam filios absumperat, donec ad Achillem ventum, quem pater superueniens ab igne exemis, Chironique curandum commendauit. Sacra verò litera apud nos Deum esse ignem consumentem asserunt, igneosque stupios hunc præcedere: quin & eundem ipsum instar ignis omnia conflantis incidere: in quo nimirum nequitia intelligitur, quæ à Deo consumatur, cum omnis ab eo sit purificatio, nempe vnunquodque opus quale sit probat ignis. Referta autem est natura humana tum plumbo, quo animi nostri pergrauati ad terram inclinant, tum aliis impurijs metallis, quæ rubiginem inducunt, vel auri & argenti naturam adulterant, vt ait Adamantius: quare diuino illo igne opus est, vt quæ vndequeque immixta est animi nequitia deleatur. In quantum sententiam peccanti populo dictum in sacris literis: Habes carbones ignis, quibus insideas, hi erunt tibi in auxiliũ. Sed nusquam apertius quàm in Efaiz visione purgatio hæc ostenditur, vbi vnus de Seraphin à Deo mittitur, qui pruna de altari incenso forcipe apprehensa, Efaiz labra tetigit dicens: Ecce abstuli iniquitates tuas, & peccata tua circum purgavi: labia enim immunda se habere profatus erat, & in medio populi labia immunda habentis habitare. Transfertur nimirum ignis ad turibulum per quod in diuinis literis lingua Dominicanam intelligunt, lingua verò ignis, in quo Spiritus. Vnde David, Carbones succensi sunt à Deo, qui scilicet nos calefaciunt ad pietatem, impellantque mentis nostræ impetum ad doctrinam Dei, vt oratio nostra in conspectu eius tanquam thymiamaris odor ascendat. Aromata enim super ignem imposita, hieroglyphicè orationem spiritualis doctrinæ significant, vt traditum à Theologis ostendit Hierosolymitanus Hefychius. Præcipue verò thus gratiarum actiones & oblationem significat, non solum quia dicatum est Deo, sed quia, vt Medici dicunt, multas oculorum sanatur ægrotudines. Quod verò thus, idque lucidissimum, super xii propositionibus panibus xxii Levitici poni iubetur, Lxx Sal reddiderunt, quod Apostolorum doctrinam significat: illi enim Sal terræ. Hebraica tamen lectio Lebone habet, hoc est, thus. In iisdem diuinis literis mentio fit de carbonibus desolatorijs: eos esse dicit Eucherius, qui peccata dissolunt: huiusmodique fuisse illum, qui ad labia Efaiz prophetae appressus est, vt quæ is contexerat vitia, perpurgaret. Ponuntur etiam pro igne charitatis, aut exemplorum, aut penitentia, quanquam de carbonibus his aliter in Iunipero traditum. Facit ad hunc locum id etiam quod apud Ezechielem legimus, Deum vti corpus visum à cuius lumbis vsque ad pedes mēbra omnia igne conflagrabant, à lumbis verò vsque ad caput electri species erat, quo nihil magis est hieroglyphicam. Nimirum indicat hoc, renes lumbosque, & quæ partes ad terram tendunt, exurendas esse: illecebras quippe, nequitiam, & voluptarios affectus omnes perterrandos: ita enim quæ à renibus supernè existunt supraque mollitudinis & nequitia opera atolluntur, in purissimam electri materiam euadere: electrum enim auro preciosius esse contendunt. Si nostrum igitur corpus, Dei corpus esse volumus vitia eius igne percrememus, eo quippe quem Deus immitit, vt ita sordibus exuti, loti, perpurgatique, electri speciem, per ea quæ ad sapientiam pertinent exhibeamus.

V E S T A.

Duplex verò apud veteres erat ignis consideratio, quippe qui materialem hunc nostrum longè diuersum à superiore illo dicebant. Eum sanè in sublimi positum, Vulcanum appellantes, quasi Volcanum dicere voluissent. Vestam verò, aiebant, domesticum hunc nostrum esse, vt alibi dictum, autore Varrone: quamuis Ægyptij translucidum & purum illum ignem Palladem esse volebant, hunc verò qui materiae applicitus est, Vulcanum intelligebant. Sed huius argumenti consideratio examinatur in Vulture locupletius. Quantum autem pertinet ad Vestam, simulachrum eius est singulari figura, obrotunda quidem, & in acutum prominente, quæ circa medios humeros resideret, cuiusmodi est coagmentata figura terræ. Eadem & sedentis habitum statuebatur, & apud Græcos ἑστία ἢ ἡ τὸ ἰουαδὶ, τὸ ἰδὶ ἰουαδὶ, quod sedes ponere significat, appellatam aiunt. Sessum verò ad diuinitatis perpetuitatem spectare, alibi commodius differendum est. Quod verò *mei τὸ ἰδὶ ἰουαδὶ* dicebamus, qui vulgi dicta consecantur, ab ea tradunt adificationis principium esse, Scriptores enim rerum affirmant artes nullas à mortalibus, inuentas, priusquam ignis repertus esset, quo deprehenso, eiusque vsu cognito, reliquæ omnes artes inde in dies magis ac magis proficere, cum vnusquisque ignis commoditate adiutus noui aliquid semper excogitarit, & modò hoc, modò illud opus mortalium vsui proposuerit.

N U P T I A L I A, V E L R U R T A S, M A R I T A L I S.

Quod verò purificatione super dicebamus, nonnulli aiunt inde sacris nuptialibus ignem & aquam præ ferri solitam: nam & huiusmodi donatiua nouæ nuptæ apponebantur, quæ scilicet uxorem puram & castam permanere oportere docerent. Qui verò instituti huiusmodi rationem altius rimantur, naturæ vicem hinc intelligi interpretantur. Ignem siquidem aiunt actionis vim obtinere, & agendi elementum esse: aquam verò patiendi. Hinc philosophi non desuere, qui rerum formas ex aqua, per admixtionem ignis, produci existimant, atque ita auspiciatissime ignis & aquæ sacramento nuptiarum fœdera sanciri. Apponebantur verò hæc in limine domus, quæ sponsus & sponsa intraturi essent, vt ea oblata species, memores eos redderet quorsum essent huiusmodi sacris iniitiati.

E R Y M N E.

Sedenim Græcus poëta quidam acerbe nimiam rem huiusmodi interpretatus est, cum dixit:

Ὁ ἀλάστρα,

Θάλασσα. Ἐ πῦρ, Ἐ γῆ, καὶ ἄστρα.

Atria quippe accidere mortalibus ærumnosa, mare, ignem, & fœminam. Er Theologi nostri ignem in diuinis literis pro ærumnis & calamitatibus quæ proberit hominis fortitudinẽ, poni dicunt: in eamquæ sententiam dictum autumant Psal. lxxv, Igne nõs examinasti, sicut examinatur argentum: quodquæ ibidem est, Transiuimus per ignem & aquã, calamitates quaquauet suũ ingruentes; omneque genus ærumnarum vno impetu effusum intelligi volunt, quasi nihil iam atrocius, neque miserabilius esse possit, in vilo malorum genere, quod exantlatum non esset: alterum enim horum atrocissimo cruciati conficit, alterum inimicissimo animæ mortis genere suffocat, quippe quæ cum ignea sit, nihil indignius pati se posse putat, quàm per aduersarij sui violentiam exturbari. Ita & illud Euangelio: Frequenter eum & in ignem & in aquam misit, vt eum perderet: quod pro periculosis euentis positum ait Eucherius.

NECESSITAS.

Sed vt ad nuptias reuertamur, longè honestius Metellus, qui de vxore ducenda sententiam interrogatus, vxorem esse malum haudquaquam inficiatus est, malum tamen id esse necessarium igitur per ignem & aquam necessitatem interpretabimur, quæ ducere vxores iubent: non tantum obsolem, quæ præcipua causã est, verum etiam vt sit, quæ domus & familiæ totiũ curam suscipiat, & quodam veluti gubernaculo administret ac regat.

VITA.

Vtunque verò senserint alij, scimus ignem & aquam vitæ prius auspicia dedisse, vitamquæ quædiu vitales auras carpinus, conseruare. Quis verò ignorat, sine maritali copula breui periturum esse humanum genus omne, cæterorumquæ animalium species defuturas? Quare exules, qui vita censentur indigni, aqua & igni priuabantur. Sanè poëtæ eum fingunt Saturnum amputasse genitalia patri Cælo, eaq; in mare abiicisse, indeque natam Venerem, id significare volunt, igneum semen admixtum cum humore, generationis fuisse principium.

CONIUGII COMMODA.

Non absurdè etiam volãptatem, & vsum, quæ soleant ex vxoria consuetudine, vnanimiquæ concordia percipi, qualem Homerus mirificè commendat, per huiusmodi ignis & aquæ fercula interpretabimur, cum nihil ferè sit in rerum natura igne iucundius; nihil vtilius aqua, quæ sola ex rebus omnibus, necessitatibus innumeris opem affert. quare aquam Pindarus Optimam, Aristotele etiam comprobante, nuncupauit, igneum etiam ardorem auri parã elogio prosecutus.

MAIORIS LUMINIS VIOLENTIA.

Et ne longius à Pindaro recedamus, argumentum is pulcherrimo hieroglyphico subministravit, ode Olympiorum prima, vbi fulgorem ignis celebraturus inquit *αἰδομένην πῦρ ἀπὸ διαφθορῆς* *νοστή:* non ignarus scilicet, ignem soli expositum amittere omnem splendoris gratiam, quæ noctu suam habet commendationem. Elegantia igitur ingenia virtutem cuiuspiam, præstantioris alicuius ineruerunt obnubilatam labefactamve, significare cum vellent, ignem Soli expositum pingere cogitarunt: siquidem ignis splendor, vt palam est, Soli expositus, vim amittit suam, noctu verò præualet, & vt in suo regno p̄uigescit. Atque hoc est quod Pindarus ait, *διαφθορῆς νοστή.*

NUMERUS.

Cum tot igitur sint ex igne vitæ artes, totquæ magnarũ & admirabilium rerum similitudines habeat, non immeritò à Persis in primis, & Sacer, & Æternus vocabatur, quem quacunquæ rex exercitum duceret, magni numinis instar argenteis altaribus impositum præferebant. Super hoc Maximus Tyrius: Persæ diarium ignem adorant, nimirum diuinitatis signum, in fatiabilem, voracem. Huic cum sacrificant illi alimentũ præbentes his verbis vtũt: Ede ignis domine. Neque Persarum tantum est ignem colere, vt idem Tyrius, sed Lyciorũ etiã, apud quos Olympus ignẽ emittit, hunc sacrum habent. Ferunt autẽ ignis, quo Zoroaster conflagrauit, reliquia, tanquã ignis diuini à cælo delapsi, à quodã susceptas, ad Persas, vt perpetuis excubijs seruaeretur, esse delatas: atque hinc apud eos ignis cultum habuisse principium. Fuit verò Zoroaster is, vt à veteribus accepimus, Chamis filius Mezraim nomine, qui Magia per manus à patre accepta, signã quædã veluti stellarum scintillas de cælo deducere, & alia huiusmodi ostentare solitus, diuinitatis sibi nomen asserbar, donec fulmine tandem idius interiret: mortalium tamen imperitia, qui tunc erat, ita raptum cum fulmine & cælo illarũ credidit, matarũquæ nomine Zoroastrũ, quasi viuũ astrum appellauit, subsecutaque deinde ætas omnia quæ fulmine tacta essent sacra existimauit. Sanè Orpheus, à quo noctem abbi diximus Luminis parentem appellatam, æthera, *πύρρον* vocat, quippe igneum spiraculum. Euripides autem: Vides excelsum, qui illum infinitum ætherem & terram vndequaquæ circumplectitur humentibus vlnis, hunc crede Iouem, hunc arbitrare Deum. Quem secutus Ennius: Aspice, inquit, hoc sublime candens, quẽ inuocat omnes Iouẽ. Veteres hunc Diespitirẽ, & Lucetium dixere, Græci *Ζῆν* *ἄστρ*, quod viuere est. Vnde Ioannes: Vita erat. Plato Cratylõ *ἄστρ* dum vocat, transfert ad præpositionis vim, vt Ioannes idem, Per quem omnia facta sũt. De splendore verò: Egerat facies eius sicut Sol. vt apud Malachiam: Orietur vobis timentibus sol iustitiæ. Sed quæ plurima pertinent ad Solis

Solis hieroglyphicum, cum ea commodiore loco plenius dicta sint in celestium corporum commentario, breuiter hæc tacta sufficiant. Quam verò attonita propemodum ueneratione apud Persas coleretur ignis, ex eo manifestum est, quòd grauissimus apud eos mos supplicandi fuit, cum quis igne in manus accepto supplex interminabatur, eum se in aquam iniecturum, si voto excidisset: non esse illi fas ducebant eum reuicere, qui sic preces allegasset. Sedenim ut impudentiæ nonnullorum modus imponeretur, neque vlli violandi ignis occasio permitteretur, lege inde sanxerunt, ut qui eo supplicandi genere usus esset, supplicio multaretur. Auctor Plutarchus.

TENTAMENTVM.

Fuit & apud quosdam è nostris populos, iuramenti atque iudicij species super ferro candendi, superstitiosè potius quàm piè per auditum templi in Liuonia præsertim obseruata. Nam sceleris alicuius accusati, ad ferri candentis iudicium vocabantur, & id subire nonnunquam vel iniuri compellebantur. Id erat eiusmodi, ut criminis reus ferrum candens è mediis prunis exemptum, in manus caperet, accusatoribusque & iudicibus ostentaret, siquè aduisione nulla subsecuta illæsus esset, absolueretur: si vim eam pati non posset, obiecti criminis ita conuictus damnaretur. Purgabant verò se prius ieiuniis, confessione, & Eucharistia, mox ad horrificum illud experimentum accedebant: id, quia periculosum erat, & infontes aliquando ex eo condemnabantur, præcipuè verò contra Christianæ pietatis mores erat, Deusque tentari videbatur, Honorius 111. fieri per grauissimum edictum vetuit, ut Decretalium lib. v, tit. xxv. de iniuriis, cap. 111. habetur.

D E F V M O.

AC, ne fumum etiam prætereamus, postquam super igne multa diximus, quòd fumi significatum esset, iam aperiemus.

I G N I S.

Ortus à terra fumus, & in cælum sese attollens, ignem, ait Horus, significare perhibetur. Porro ignis Aristoteli nihil aliud est, quam fumus incensus: & apud Homerum totiens fumus expetitur, vnde ignem ac mox habitabile esse regionem coniectere detur. Eò vero hieroglyphicum fumi tendere videtur ut suspicionem aliquam non temerè obortam esse intelligamus. Nam cum rumor aliquis in vulgus emanat, dici solet, Absque igne fumum nullum oboritur. Et Petrus apud Clementem: Fieri minimè potest, inquit, ut consurgat fumus, vbi non sit ignis. Quineriam vbi Pindarus, Nemeis, inquit, *ὁ δαρις κωνανθὸν φέρει ἀντορ*, certet aquam apposuisse fumo: fumum, ait interpres, pro igne posuit, ex sequela scilicet signum quod præcedit indicans. Et Psalmo xvii legas, fumum ascendisse in ira Dei, & euestigiò ignem exaruisse: vbi quidam aione interpretes, inuictum quidem primò in dæmonis peruicacia comprimenda, mox ad vitia reliquæ extirpanda aggressum. Alii fumum hoc loco initia futuræ compunctionis intelligi volunt, & ita sentit Encherius, quod ad Ægyptiacum accedit hieroglyphicum: quamquam & Dei conminationes significare posse non inficiatur. Nam, ut etiam apud Plautum, flamma fumo est proxima. Quæ omnia nostri multò antè literarum monumentis mandauère. Sic ecclesiastici xxi legas, Vaporem fumumque emanare in altum ante ignem, ita & contumelias & minas sanguinis esse præuias.

P E R D I T I O.

Perdicionem multi per fumum intellexère: & mos est, opes diuitiasque magnas, Regna, & vnamquæque rerum amplitudinem in fumum abiisse dicere, cum ita consumpta fuerint, aut ita lapsa defecerint, ut ne vestigium quidem præstina maiestatis reliquatur. Iocatur in hanc sententiam Horatius, vbi Mennium paternorum materorumque bonorum abliguritorem omnia in fumum ac cinerem vertisse dicit. Ad hoc succurrit Demonactis philosophorum omnium festiuissimi dictum, qui à quodam interrogatus eludendi causa, ut plerique literatos ira tentare solent, quot fumi minæ ex mille lignorum cinis combustis educi possent: cineres expendendos esse, respondit, reliquum in fumum abiisse, quod ea ratione supputatur, quia Archimedes detractum fraude aurum à redemptore ex votina Hieronis corona deprehendit, qua de latè apud Vitruuium. Quod verò ait Hesiodus:

αἰψά κ' ἢ πηδάλιον ἰδὲ ὑπὲρ κωνῶν καταβείο:

Quæprimum fumo properes clauum imposuisse.

præclari admodum interpretes, posteaquam combusseris, exponunt, utpote qui nolit fratrem vltorius rei maritimæ dare operam, sed solam exercere agricolationem.

S O L I C I T V D I N E S.

Sunt tamen qui loco hoc Hesiodiano philosophari malint, & pro Fumo, vitæ nostræ sollicitudines accipiant, quæ intellectum ac rationem ipsam obtenebrant. Difficulus enim posse nos pura sensuum claritate, hoc est, tranquillitate frui, vbi illa ingruerint quæ mentis oculos lancinent, & excutire faciant.

B O N A V O L V N T A S P E R E R R O R E M O B F V S C A T A.

Sunt qui per fumum bonam proficiendi voluntatem, quæ tamen sit erroris tenebris obfuscata, si interpretentur: cui si fomes adhibeatur, hoc est, si recta accedat institutio, statumque verborum adiunctur,

adiuuetur, ignem promicaturum, hoc est, rectorum operum effigiem apparituram. Hinc Esaias, lignum à quo vel tenuis admodum fumus exhalet, minimè extingui debere præcipit: vbi fumus, tantilla illius pietatis quæ sit in delictio diuite signum esse videtur, quam sententiam acutissimus etiã Soetus claro fretus lumine cognouit.

IMPERITIA.

Sanè fumus est etiam imperitiæ symbolum, cum lumen sit doctrinæ signum, cuius contrarium est Scalgio ipsa: vnde caligare errantes dicimus, fumus verò est, qui caliginem inducit. Transfertur & ad vitia, vt Alexandrius Clemens, vitia, ait, veluti fumum immentum esse, qui vniuersam mundi huius domum repleuerit, atque hæc institutionem malam, sodditates pessimas, consuetudinem improbam, colloquia praua, opinaciones haudquaquam rectas inuexisse, vnde primum error, inde contemptus, tum infidelitas, atque malicia, paratã, semper ad nocendum versuta, auaritia, yana iactantia, atque alia huiusmodi exoriantur.

PIERIVS VALERIANVS AD MARCVM MAN

TOVM LYRISCONS. PRÆSTANTISS. DE IIS QVÆ

per Lyram, & arma quædam aliã musica significatur.

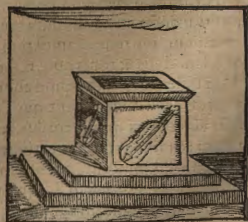
EX SACRIS ÆGYPTIORVM LITERIS.

LIBER XLVII.

Scribonius Libo magna olim apud Romanos celebris, inter opera multa que magnifica & præclara posteris reliquit, numum eum argenteum signauit, in quo putealis, quod pro foro iudiciali fecerat, exemplum expressit, vulturum operis à se instituti monumentum. In eo verò multi non incuriosè quaritare solent, quid sibi velit lyra, ad singulos putealis angulos adsculpta: Quorsum enim aiunt, lyra ad litigiosa discordia, discordiæque contentiones, aut quid putealis aqua silentium & quies, ad vllam facit harmoniam, aut clamosi strepitum fore? Quibus ego respondere soleo, sapienter à Libone ornamentum illud eo loco excogitatum, ut pote qui ob oculos ea posuerit, que his, qui locum eum frequentarent, & vtilia & salutaria viderentur. Litigantibus quidem, vt concordia memores, ad pulcherrimum suauissimumq; eius fructum oculos intenderent, quo quidem nihil humano generi accidere possit vtilius, neque commodius. Causidicis, si clientibus consultum vellent, congruentia suscepta materia dicerent: ab iis que incongrua & discrepantia essent, abstinere. Qui autem iudicaturi confidissent, rationum & argumentorum, que allata essent, consensum, veritatem, aut non leuem saltem verisimilitudinem acriter inspicere. In cuiusmodi sermonem cum proximis diebus apud communes amicos incidissem, euenit vt incundissima tui recordatio de re nata surreperet, quod antea diu multumq; cogitaueram aliquod ex hieroglyphicis meis commentarium tibi Marce præstantissime debere, quando te potissimum impulsore labor hic omnis susceptus est & exantlatus. Ipsa autem Lyra magis conueniens visa est, quam res alia quepiam, que tibi donaretur, quam tu scilicet suauiter aded, seu linguam causis iuris, seu ciuica iura respondere paras, concentu tam mirifico resonare facis, vt omnium mentes tanquam Amphion alter quoquò velis trabas, neq; saxa tantum moueas, sed vel adamantina destinorum hominum corda quotiens adliberit arbitrio verses tuo, siue discretissime discutiendo de cathedra in tones, siue in foro agendo fulmines, siue mare terrasq; publica vel priuata tempestate perturbatas, clarissima ingenij tui serenitate tranquilles. Sed quoniam multi longe quam ego sum facundiores in laudes incumbunt tuas, ego ne decus tuum culpa deteram ingenij, ab aliorum me provincia cohibeo, & quod tibi destinavi commentarium procurabo.

CONCORDIA.

SITVR, vt palàm est, Romani veteres per Lyra hieroglyphicum concordiam figurarunt: cuius tamen alia quoque sunt significata, eaque multis antiquorum tum poetarum, tum philosophorum præconiis celebrata: sed nos ea tantum seligimus, quæ ad hieroglyphicum institutum facere videbuntur: tamèn, vt meus est mos, si res exigere videatur, numù quo de meminimus, diligentius examinabimus. Eius inscriptio est, PAVLVVS LEPIDVS CONCORD. à cuius altera parte legitur, PUTEAL SCRIP. ON. LIBO. Ibi figuram Putealis videas, de quo scriptores perique meminere. Huic autem à singulis lyrae appèx sunt, corymbis & fertis medio interuallo dependentibus. Aiunt verò Libonem primum tribunal & subsellia prope Arcum Fabianum col-

qq

locasse: Hinc Horatius: Forum putealque Libonis mandabo siccis, quia scilicet forensia negotia præcipue sibi deponunt sobrietatem. Et Ouid. de remedio: *Qui putat lanigine timet celerisque calendæ;* hoc est, qui se rapi timet in ius; & qui alienum pascit æs, quod scilicet calendis singulis efflagitur. Neque illud dissimulandum fuerit, in numi ipsius inscriptione duo esse obseruatione non indigena: in Scribonij nomine *Æ* literam iacentem arque supinaram & *PAVELVS* gemino horatum ex Terentij Scauri sententia arque præcepto, neque non ex antiquorum ylu, quod in plerisque monumentis obseruauit: neque proprium tantum nomen, verum & aduerbium *PAVILVM* eadem lege scribendum Grammatici veteres censuerunt, vt illud Romæ *BOSPES QVOD DILICO* *PAVILVM* & *PAVILVS* & *PAVILVS* & huiusmodi pleraque.

IUDICIUM COMPOSITVM

Aque illud in Lyra præcipuum, quod hominem compositi iudicij, quique aures eruditæ haberet, significabat: ea siquidem diuersas, componit voces, & concordat omnes tono temperat: quod munus in diuersæ rationis affectibus componendis videtur homo præstare, vt non immerito Diogenes Cynicus carere sit solitus Musicos, qui cum Lyra cordas congruenter temperarent, animi mores incontentos haberent. Eadem mordacitate Iliodoris Cynicus Nerone transcurrentem in publico clara voce corripuit, quod Nauplij mala benediceret, sua bona male disponderet, neque vllum in vitæ tenorem temperamentum adhiberet.

INEQUALIVM CONCORDIA

Staturatur & in Mercurij manibus lyra, idque hieroglyphicum ostendebat, concentum omnem ex vocum inæqualitate constare: concentus verò hominum est, cum variæ voluntates in consensum vnum contrahuntur. In singulis verò mortalium concentus ille, quo quis beatitudinem assequitur, vbi scilicet res & congruenter temperarit, & ad amissum explorarit. Plato animam in Timæo concentum & concordiam vocat. Aristoxenus & Diarchus harmoniam dixerunt. Lyra igitur merito dominus Mercurius,

BONA DISCIPLINA

*Qui animas vniuc euocat orco
Pallentes, alias sub tristitia tartara mittat.* vt Maro.

Est & Musarum insigne lyra. Musas Ephebius a *μῦσῶν* dicitas arbitrat, quod significat honesta bonaque disciplina institueret: easque Orpheus & Proclus in hymnis religionem hominibus commonstrasse dicunt, quemadmodum & Orpheo id attribuunt, vt sua ratione testudinis concentu, hoc est placidis & apte compositis verbis fera hominum corda mitigarit, agrestes mores expoluerit, & dispersos vagosque mortales in cœrum vnum congregarit. Apud Aristophanem legas, per citharæ callentem, hominem sapientem, & Gratiis omnibus ornatum, à veteribus iudicatum. Diuinæ quoque literæ citharam pro morali virtute acceperunt, vt pote quæ in actione consistat. Et in huiusmodi significatum theologi dictum volunt Psal. XLIII, In cithara tibi confitebor.

RATIO

Athanasius in iis quæ contra gentiles scripsit, rationem lyra comparauit, vbi de anima, mente & sensu differit: quippe id lyra hæud dissimile videri ait, quæ recte temperata sit, & Musico, quæ eam resonare faciat, non imperito. Est enim in lyra nervus suus cuique sonus, grauis, acutus, medius, argutus, arque alius aliis. Concentus aurem nullus discerni aut internosci potest, nisi fidicinis ars accedat. Tunc verò modulatio & varia soni suauitas ostenditur, cum qui Lyram tenet, nervus increpuit, sin gulosusque apte percurrerit. Eodem modo, cum sensus in corpore sint tanquam lyra compositi, si docta mens illis imperauit, discernet animus, quid absensum, quid concinnum sit, quale sit vniueique rei temperamentum adhibendum, vt nihil denique facere, aut meditari aggrediatur, quod modulis & tonis non respondeat, vnde concors concentus exaudiatur. Et nonnulli concordiam inde dici putant, quod chordæ variæ in vnam cõueniant harmoniam: tamen si alij, concordiam à cordè deductam malunt, qui Tullio innituntur Tusculanarum primo dicenti: Aliis corpus animus videtur, ex quo ex cordes, vecordes, concordésque dicuntur, vt in Cordis commentario disputatum: eamque afferunt rationem, quod id locutionis in monumentis antiquis aspiratione careat. Qui chordis insistent, cõcordem à Græcis *οὐρανὸν* dici opponunt, consueque aiunt veteres è locutionibus plerisque in Latinitatis vsum receptis, adiectam consonantibus aspirationem summouere, quatuor tantum admissis, quæ Scaurus enumerat.

MATRI

adhiberi, Atque hac de ratione Horatius ad Mecœnatem scribit, se iam donatum rude: nam qui vndenos Decēbres quater iam, vt ipse de se dicit, expleuerat, per septimam hebdomadam deferri iam occeperat. Octauo mox septenarij perfectionem & in intellectu, & in ratione videre est, qualis maior in vnoquoque iam sperari debeat. Nonus humanitatem ac mansuetudinem adducit. Decimus vitam finiendi plerunque desiderium: quæ omnia versibus elegiacis Solon luculētissimè complexus est, lyramque suam ita temperauit, vt humanæ vitæ concentum sonorâque vocalitatem anno septuagesimo terminaret, quæm vbi mortales excesserint, desipere iam, & chorda modò hac, modò illa subinde videntur aberrare. Neque multum ab huiusmodi consideratione, quòd Magnus Basilius per citharam corpus interpretatur: nam & alij Theologi Psalmo LVII, Exurge psalterium & cithara, per psalterium animam, per citharam corpus intelligi volunt, quod ita pluribus esse locis acceptum Euthymius obseruauit.

LYRÆ FORMA.

SI quis verò lyram, qua fuerit apud antiquos specie, intueri velit, non ignoret constare illâ ex binis cornibus, iugo, testudinæque testa: rale enim, vt in Amphione Philostrati est, Mercurius excogitauit, compegitque: qua posteaquam, vt aiunt, Apollinem & Musas honestauit, Amphion etiam, vt dictum superius, donauit. Cornua verò illa sublimipetæ capræ fuisse volunt, quibus Musici, antequam ligni vñus ad hoc commodum haberetur, ad lyras conficiendas vterentur. Ex lignis verò quæ lyra apta censentur, buxum maximè laudant, vt pote quæ solida sit materia, & ad polituram apriffima. Potentiores huc ebenum adhibuerunt. Rhæti atque Norici acere arbores egregiè crispata exhibuere, vt pote quæ mirificè colorum varietate delectet, quæque fissa non fallat, neque excauata dissiliat. Elephas, ait Philostratus, nihil ad lyram: quò circa sciti viri neque animal ipsum magni quicquam faciunt, neque cornibus eius vñtuntur: quanquam nostri, peccine pulsat eburno, libentissimè dixerint. Videtur verò natura ipsa opera perquam diligentissimè dedira, testitudinis testam, vt huic inseruiret vsui, fabricasse, ita illam excauauit, & vas veluti quoddam vtrumque percussioni collectionique præparauit: vacua quædam foramina hinc inde fecit, in quæ vmbilici inseri possent, atque alter alteri apprimi: chordæ enim ex vna parte, quippe in imo, quadrà suæ applicantur, ex altera vmbilicis obuoluntur. Atque hæc in illis ratio potissimam considerationi, vt rectè in lyram ductæ æquis inter se distent intervallis, & parallelis binæ quæque efficiant: quæ quidem species in hodiernis adhuc quòdammodo refertur, quamuis cornua non in vacuum, vt olim, sed in ipsum lyræ corpus inflectantur. Atque hæc ea quidem species, de qua Græci scriptores, & Romani Græcos secuti, inuentionis laudem partim in Mercurium, partim in alios conferunt. Sed Hebræorum literæ Tubalem appellant, qui primus omnium & huiusmodi instrumenti, & musicæ inuentor fuit. Sedenim quam lyram à Mercurio inuentam tradunt, trium tantum chordarum fuisse dicunt: voces enim ab eo tris, trium instar temporum inuentas aiunt, acutam quippe, grauem, & mediam, prout tria tantum apud Ægyptios fuisse tempora, æstas, hyems, & ver, singula quadrimestria. Sic æstati acutus sonus attributus, hyemi grauis, veri medius. Thebarum tamen portas ea ratione septem institutas Græci dicunt, vt totidem in lyra tonos representarent. Et memorabile illud Emeropi Lacedæmonij factum celebratur, qui cum Ephorus repperit, cuius scilicet magistratus censura vniuersa olim acquiescebat, Phrynidi Musico duas è nouem chordas bipenni excidit, dicens: Musicam ne depraves: de quo nono Symposiæon apud Plutarchum. Ad hæc ipsa hominis constitutio cum sit quatuor ex elementis, & anima, & quaternarius numerus multis de causis corporei competat, ternarius verò animæ, de quo alibi copiosius, iuncta hæc, & in concentum excitata omnem reddunt harmoniam, quæ tam ex operibus quam ex cogitationibus nostris percipitur: vt non immeritò humanam vitam tot septenariis variari paulò antè disputauerimus.

DE FISTVLA.

Acit ad hoc & fistula, vt chordis lyra septem, ipsa quoque septem compacta cicutis: cuius forma conspicua est passim in Pans & Satyrorum manibus.

RESPISCENTIA.

HOminem Ægyptij diu quidem mentem captum, postea verò quasi somno excitatum, ad intellectus officia redeuntem, & vitæ suæ iam modum imponentem significare si vellent, fistulam, inquit Horus, pingere consuevit: huius enim munus, animum ab odiosis & grauibus atque etiam impuris cogitationibus auertere, & curarum obliuionem, vt diceret Hefiodus, inducere, & vt exemplo Pythagorè comprobatur, impotentiores etiam lasciuientis animi sedare motus, dum composita soni suavitate animum arbitrio suo versat & moderatur. Facit hoc ad illud Antiphonis, siue vt alij, Bionis, qui Bucolica scripsit, ἀλλὰ καὶ αὐτὸς πυχῆσθαι σίργυρα, ἀπέλθῃ τοι ἕμμαρες ἔργον. Tu tibi fistulam ames cetera coniungere, quando non labor aut opus hoc magnum.

ADVLATIO.

EAdem verò, vti alibi dictum est, ceruo picta, perniciosam indicat adulationem, ob historiâ scilicet quæ super ea & ceruo fertur, animal id eius suauitate modulicis, & ad stuporè vsq; delectari: vnde accidat, vt dum ceruus interior in eam incubit, incauto illi ab alienatòq; mors inferatur.

DE TVBA.

Sed tam altius infonemus, neque semper in molli lyra aut fistulis immoremur, sed & Tubam strepitum procul zre canoro exauditam, ad musica instrumenta reliqua adiiciamus.

CELEBRITAS.

Significat tuba famam & celebritatem: vnde Romani in Saturniæ ædis fastigio Tritonas tubicines imponebant, caudis abditis & absconditis, id scilicet eo hieroglyphico significantes, quod historia gestarum rerum ab Saturni commemoratione ad nostram vsque ætatem in obliteranda celebritate, nota, clara, & quasi vocalis esset: quæ verò ante Saturni gesta fuerint, obscura & incognita in tenebris delitescere: idque sibi velie Tritonum caudas ad humum inclinatæ, absconditasq;. Etæt verò tubæ Marti dicaræ, vti etiam nunc sunt: in acie enim mos est

Aerè cære viros, Martemque accendere cantu.

ERIGENDÆ MENTIS SIGNVM.

In sacris verò literis tuba suum habet intellectum. Nam quæ memoria tubarum celebrata mandatur à Deo prima septimi mensis die, nihil aliud sibi vult, vt interpretantur Theologi, nisi debere nos Prophetarum oracula memoria repetere, Evangelicas voces omnino recogitare, A postolorum prædicationes celestium tubarum instar, quarum sonus in omnes terræ fines exire destinatum erat, reminisci: & ita initio mensis tuba canamus, & in Psalmis Deo iubilemus.

DE TIBIIS.

Sed tibiæ Veneri sacræ ferebantur, eaque de causa in ouatione tibiis & myrto Romanos vti solitos Plutarchus ait, Marcello.

Eadem Pani, perinde ac etiam fistula, attributa, quippe quem sensilis mundi rectorem intelligebant: sonus enim nõ nisi sensu percipitur. Atqui Apollinem etiam aiunt à Palladè doctum libeter tibiis cecinisse: & in altera simulari eius, quod Deli erat, manu, tres insidebant Gratia, quarum vnalyram, alia tibiis, tertia fistulam, quæ inter has media erat, gestabat. & dona legas ab Hyperboreis Delum, missa, Cithara, tibiis, & fistula comitantibus.

SACRORVM TEMPVS.

Tibia sanè rei sacræ signum erat, precationumque faciendarum tempus indicabat, quasi adesse iam Deum per eam admonerent, qui sacris adistebant. Nos quoq; cum in sanctis ædibus sacra facimus, ætis tinnuli sono diuini libum mysterij adorandum inuimus. Sed quod ad tibiis spectat, minime recens, neque imperitæ plebeculæ dictionem est de cessantibus tibiis expectare, sed antiquum & nobile, quippe quo Scipio minor, vsus est in Pompeium, qui tibiicinis filius crederetur. Pompeius enim C. Lælio Consulatum ambiente, cui Scipio maxime fauebat, negauerat Scipioni se petiturum, ad futurum verò Lælio, eumque deduciturum: quem dum expectarent, auditum est eum iam candidatum prehensare obuios. Tunc Scipio ridens; Næ, inquit, nos egregie stulti sumus, qui perinde ac Deos, non homines precaturi simus, tempus terimus tibiicines expectantes. Hinc ansam arripuit Cornelius Tacitus, vbi lib. xiiii de Octauia Messalinæ filia loquens: An quia, ait, verã progeniem penatibus Cæsarum datura sit, malè populum Romanum tibiicinis Ægyptij sobolem imperatorij fastigio induci? Nempe propter Pompeium, qui, vt dicebamus, Tibicen à Scipione vocatus est, Octauia verò à Scribonia Augusti vxore descendebat.

DE TYMPANO.

Tympano etiam & choro laudari gaudet Deus. Per tympanum Gregorius lib. Epist. sexto ad Anastasium, abstinentiæ tenuitatem *εσπορ λυφινας* interpretatur, à materia scilicet ipsa, qua constat tympanum: nam id dubio procul corium est ex pelle iam arefacta, quæ tamèn prius diu fuerit macerata: ita vix ieiunio confectus, ab omni luxu alienus, parè & duriter viuens, qui laudes Deo canat.

DE TINTINNABVLO.

Quæ ad se nos viderit etiam tintinnabulum, quod Mosaicus Sacerdos, de quo xxviii Exodi, ornatu Pontificio gestare iubebatur: ad imas enim tunice simbrias aurea tintinnabula, malaque punica alterna appendebantur, vt eorum sonitus, quotiescunque Pontifex ingrederetur, egredereturve Sanctuariu, exaudiri posset. Significabat id, oportere sacerdotem, vt etiam in Cane dictum, assidue vocalem esse, nunc docendo, nunc arguendo, nunc exhortando, (spissime verò e onsolando, quod nostra sibi fragilitas deposcit, opportuna remedia conquirèdo.

223

Itaque tintinnabulum prædicationis est & institutionis hieroglyphicum, de quo plura Gregorius idem lib. primo, Epist. xxiij. Tintinnabula huiusmodi antiqui operis domi habemus: sunt autem ex orichalco, mespili caui forma cum fibula supernè ad appennim apta. Intra còcaum ærea immixta pilula est, quæ motata sonum impulsu reddit argutum, atque admodum suauem.

DE LITERIS SEPTEM.

Quæ ut ad Musicam redeamus, aliis quoque signis ea pingi solita est, non iis tantum, quæ propria sũnt illius instrumenta: quare superest ut quid Ægyptij per vocales numero significarent, afferamus, & ita Musicos hos numeros absoluamus.

Illic quidem digitos duos literis septem insignitos præferentes, Musam, vt Horus ait, significabant. In quo aduertendum, vulgatos Hori codices fædè deprauatos circumferri, qui præter septem, non septem habent. Cur verò non Vaticanæ bibliothecæ codicem, in quo præter septem, non præter septem scriptum est, castroem iudicauerimus, ea in causa sunt, quæ apud veteres tradita reperimus super septem vocalium significato, quibus Musica omnis exprimi solita. Nam Demetrius Phaleræus in Commentariis nisi septem, Ægyptiorum fuisse morem ait, septem vocalium modulata enunciatione Deos collaudare. Septem porro vocales Plutarcho Musica totidem vocibus accommodat. Et Phurnutus ex veterum dictatis obseruat, septem esse diuersos tonos, quibus olim tota modulatio constaret. Vox verò ipsa septem patitur qualitates, acutam, grauem, circumflexam, desam, tenuem, longam, breuem. Ac veluti est apud Philonem, septenarij numeri proportio est valde Musica, quippe qui sex ad vnum sexcuplarem habeat: sexcuplatis verò ratio maximum in re proposta interuallum facit, quo quidem acutissimum à grauisimo separatur. Cæterum & quinque ad duum plurimam in harmonia demonstrant, ipsi tamen diuina præter septem ferè æmulam. Et vt semel dicam, hebdomada cum ex ternario quaternarioque cõstet, harmoniam omnem amplexatur, quippe diuina præter septem, diuina, & diuina. Omnes quoque proportiones arithmeticam, geometricam, & Musicam. Quod verò diximus ex Plutarcho, vocales eas fuisse literas quibus forte vterentur Ægyptij, ne qui Græcè nesciunt dictum mirentur, sciendum apud Latinos vocales duas, & scilicet E & O, figura vnam quæque eadem, vt tamen & tempore & enunciatione diuersas esse: quarum vna quæque apud Græcos suo insignis est caradere, atque ita septem omnino esse, ad humanam ipsius vocis conditionem excogitatas. Ex his notum est A sedem habere in imo barathro pectoris, quam enunciam palmas adactus adnotat ibidem trepidare sentimus. & in faucibus quam manu itidem deprehendimus. atque illa duplex, acuta, & grauis. Grauis enim (nam eam sono & Latina litera veteres enunciasse, paulò post in littera ostendimus) vocalis hæc tunc exauditur, cum spiritus aliquantulum inferius contrahi videtur, & suppresso quodammodo sono enunciat, acuta verò sub signo apud Græcos, & vel e apud Latinos, cum ad aperta vsque labra porrigitur, & vocaliore sono se prodit. Itanquam colina quædam ad cuius imaginem figuratur, palatum medium inhabitat, idque sustinere quodammodo videtur. O item duplex, acuta, & grauis. Acuta, cum emittitur ab imo pectore spiritum circa dentes sistit, & expedito eum oro resonare facit. Grauis, cum vsque ad dentes est, illum interius reuocat, & aliquantulum remoratur, quod ex ipsa etiam figura quodammodo replicata, & vel A Græci constare voluerunt. Vt dabo procal in labijs tota coquiescit. Vocalis ea apud Græcos non habetur, sed eius soni vice diaphonogum ponunt, quæ Latinis cum vno caractere & sæpe scribi obseruassent, contracta in acutum parte inferiori, v suam fecere, per quam sicut illud vltimatissimum peculiaremque sonum exprimerent. Verum multa etiam quæ Græci per v scriptit, ipsi per vocalem hæc suam signare instituerunt, vt duo, duo, Πύρρος, Purrus (ita veteres scribebant, vt antiquæ indicant inscriptiones aliquot) nos ad Græcos redimus, & Pyrrhus facimus. Quod ne dicitur leuè adeo videatur, Verrius Flaccus ita commentatur: Quod illi dicunt χύμνον, nos cummuni: quatuorill χύμνον, nos curpressum: illi χύμνον, nos gubernatorem. Neque negarim cum Scario, Græca nomina plurima in nostrum sermonem admissa, tamen illud sonu & figura cõseruasse, vt, hymnus, hyacinthus, de quo plura Victorinus. Sed vt argumentum susceptu prosequar, ex literis mutæ nouem (tot enim Græci ponunt) eodem diebre Plutarcho Musis totidem dicata. Octo inde semiuocales, voces musicas reliquas absoluunt vna cum vocalibus septem, quæ natura ipsa commode variare potest, ad quintundecimum vsque gradum ascendendo. Neque verò hic Sophistas audio, hæcque superstitiosa multorum conamina in hoc albo resposuerim, qui ad vnum & vigesimum vsque gradum ascensum dari disputat, qui quidem stridor potius est, quam humane vocis sonus. Verum ego satis habiturus sum, si cum Iuliano Musico ætate nostra clarissimo senserim, qui materiam hæc in Theoreticis lucubrationibus ab Ægyptiis, à Plutarcho, & a Marone minime diuersas, accuratissimè pertractauit.

MVSÆ CVM APOLLINE.

Verum hæc alij viderint, nos ad Musarum hieroglyphica reuertamur, quorū illud præcipuum, vt si lingua dentes quatuor è regione oppositos incutiat, eo gestu Musæ cum Apolline significentur: dentes enim Musarum instar (sunt per linguam verò, quæ illos pulset, Apollinem vt plectrū aliquod intelligimus. Nam & Romani linguam similem plectri, dentes chordarum dicere solebant, vt lib.

Stolidus tanquam pecus. Bebe dicens ambulat.

Atque ita nonnulli, uti paulò antè monuimus, à tertiz apud Græcos vocalis sonû per a gravè pronunciant, quod Latini receperunt, Penelope, Anchises, Aristoteles, naturæ quidè in oue sonû imitati.

Γ.

Q Vintetia T aliquid habet quod hieroglyphicè notari possit: si quidè autores Græci literæ huiusmodi etymon *περὶ τὸ αἶμα*, quod metere est, deduci volunt, & simulachrû eius falcè ponunt.

Δ.

D Elta dubio procul per stellas tris æquidistantes ferè, easque in trigonum stas notant: & ea de causa signum cœleste inter æstivum & æquinoctialem circulum supra caput Arietis *Δέλτα* vocant: & Ægyptum Græci à triangulum forma nuncuparunt. Verùm hæc curiosioribus relinquemus: id nqm dicam, signum id æquis esse lateribus duobus, vno breviores sed propè reliquis æquali.

DE PENTALPHA.

Q Voniam verò incidimus in literarum notas, & cunctarum rationes reddere difficillimum, & in exhausti laboris opus est, & quod fortasse fastidium potius quàm delectationem vllam sit allaturum, *πεντάγραμμο* inter has minime præteribimus, ex qua præter delectationem, vsum etiã & vtilitatem aliquam petcepturi sumus. Signum id ex alpha quinque numero complicatum: lineis enim à pentagoni rekti punctis alternatim ductis ea profilit figura, de qua multa scitu digna minime sunt dissimulanda. Antiochum ferunt cognomento Soterem, antiquum illum à quo reliqui Syriz Reges Antiochi mox dicti, cum aduersus Galatas acie deceraturus esset, per nocturnam imaginem videre visum adstitisse sibi Alexandrû, qui manabat ut militibus testera daret *ὕψιστον* cuius dicti hieroglyphicum olim iã adiuventi erat triplex triangulus inter se complicatus, ex quatuor paribus lineis sese inuicem in puncto contingentibus: quo non cunctanter à se factò, pentagrammòque huiusmodi tum in vexillis imposito, tum & singulari, & reliquis militariibus indumentis superaddito assuroque, admirabilem mox est à Galatis victoriam consecutus. Antiochi porò nymus argenteus passim habetur, istius rei memoria sempiterna, in quo nota ea impressa est, additis singulis per angulorum intervalla literis *Τ Γ Ε Ι Α*, in eum quem hic vides modum. In militia verò Imperatorum, qui præcipuè Byzanti claruerunt, ordo qui sub illustri viro Magistro pèllitum merebar, propugnatores nomine, cæruleam præferabant pentalpha, cuius margo purpureus erat, viridis autem umbilicum intrã *πεντάγραμμο* huiusmodi contentis, quicquid autem erat spatij reliquum inter umbilicum & lineas quæ pentalpha illud describebant, purpureo erat colore illicum. Merito autem propugnatorum iis nomen datum, quòdum opera salus exercitui comparabatur. Sed quoniam hæc parum forte sua videantur, multa huiusmodi præteritè consilium fuit: tum etiam, quia non æquum erat virum grauioribus deditum rebus, exilibus his legendis occupare. Sed illud minime dissimulare possum,

E

posse nos in veræ salutis significatum accipere quinque *CHRISTI* vulnera, pectoris vnum, manuum duo, totidem pedum, quæ in propatulo posita pentalpha ipsum commodè constituunt: patefactis enim manibus, quæ deorsum à lateribus porrigantur pedibusque ipsis modicum diuicatis, puncta æquidistantia quatuor assignantur, quinto verò in ipso pectore costas inter: à quibus punctis lineæ quinque numero æquales omnes, quæ altera alteri punctis se cõtingat, *πεντάγραμμο* faciunt, duæ quippe à pectore ad vtrunquè pedem, duæ alteræ in chiasmi ferè modum decussatæ à dextera manu ad pedem læuam, atque læua ad dexteram, quinta ab alterutra manu ad alteram. Neque *πεντάγραμμο* id fuerit, si quæ de salutatione Lucianus collegit, saluti subiectum: *χαίρειν* ait ille, hoc est, Gaudere, antiquam fuisse salutationem, eius exemplã complura ponit. Platoni demum visum esse amabilem hanc compellationem in *ὕψιστον*, quòd bene agere est, conuerrere: vnde noster Horatius vtrunquè complexus morem, epistolam ad Cellsum ita exorditur:

Celso gaudere, & bene rem gerere Albinouano,

Misera rogata refer.

Verùm Archytas Pythagoram secutus vnã cum plerisque eiusdem sectæ *χαίρειν* atque *ὕψιστον* repudiatis, *ὕψιστον* in duxere, quod mox alter alteri scribentes vsurparunt. Latini horum sententiam approbantes, *SALVTEM*, ut apud Tullium & alios frequentissimum, perscripserunt. Existimant verò sapientissimi viri compellationem huiusmodi & animæ & corpõri esse maximè congruentem, & simul omnia intra se mortalium bona complecti. Quin etiam Epicurum ferunt, qui voluptatem maximè omnium adamauit, in quibusdam doctis admodum epistolis non *χαίρειν*, sed *ὕψιστον* præscripsisse.

F

INFINITIVUM.

Sed ut iam ad priores illas vocales redeamus, earundem literarum numerus infinitum significat, si quem sequitur codicem fidelis est, quod alij vulgata exemplaria secuti, Rudem, alij Inexpertum traduxere, quod ἀπειροσ apud Horum habetur. Neque sum nescius ἀπειροσ dici posse πλεονηστικῶς πρὸς τὴν ἑχέμην πύραυλον: verum iisdem autoribus etymologicis dicitur etiam πλεονηστικῶς πρὸς τὴν ἑχέμην πύραυλον, quod finem aut terminum non habeat. Hori verò autoritate dicunt ἀπειροσ significare tunicam, quæ non habeat exitum, eoque significato Sophoclem in Polyxena dixisse:

ἤπειροσ ὁ ἀπειροσ ἐνδύσεισ ἡ χεκάμην.

Malorum amictus tunica te exitu cavens,

subintelligendum, perdet. Et apud Euripidem Oreste:

Ἐπίοισι ἀπείρωσ περιβάλλουσ' ὑπόσμουσιν,

Texto maritum impermeabili induens.

Est & alia ratio cur hic infinitum significare locutionem eam contendamus, quam ex ipsius numeri ratione desumimus, quem Pythagoras immobilem dixit, suæque firmitate solidum, adeoque plenum, ut quod infinitum in rebus est, ipse comprehendat. Sed enim super hoc loco suo in numerorum hieroglyphicis locupletius.

PRINCIPIUM ET FINIS.

ET ne ab infinitate hac discedamus, quæ germana est æternitati, minimè prætereundum videtur, quod hieroglyphicum primæ huius apud omnes literæ significatum, quod in diuinis habetur literis, principium exprimit, vel ut in Ω apud Græcos vltima, finis est indicium: vnde illud iam omnibus cognitum: Ego sum alpha & Ω. Apostolos autem epistola quam ad Ephesios scribit, Deum proposuisse dicit in semetipso, ad dispensationem adimpletionis temporum, ad caput, id est, ad initium recitare vniuersa in Christo quæ sunt super cælos & super terras in ipso. Et duas Græcæ literas, primam scilicet & vltimam, sibi induit Dominus, in initij & finis concurrentium in se figuram, vti quemadmodum A ad Ω replicatur, ita ostenderet in se esse, & in initio decursum ad finem, & finis recursum ad initium, ut omnis dispositio in Ω desinens, per quem cæpta sunt, per verbum scilicet Dei, quia caro factum est, proinde desinat quemadmodum & cæpit, & à Deo in Christo omnia reuocarentur ad initium. Reperuntur hæc à Tertulliano lib. de Monogamia, vbi secundas impugnat nuptias. Apud Hebræos, quorum tam multa cum Ægyptiis communia sunt, magna est significatio in syllaba singulis in literarum characteribus: sed enim hæc quia latissimè apud Cabalistas explicantur, ne actum agerem, prætereire consilium fuit: ea siquidem nos tractanda desumpsimus, quæ per rerum figuras, non per literas scribi consueverunt.

FATVUM.

Addunt & Fatum, siue Parcæ, per eandem vocalium designationem intelligi, non tam ob Planetas septem, qui Factorum ministri sunt, vti latius in Stella disseruimus, quam ob id quod imago Dei habetur Septenarius, dux idem & princeps vniuersorū, immobilis, indomitus, omnium victor, gubernator omnium, de quo plura eo loco habentur, vbi de numerorum significationibus ordine suo disputatum est.

DE LIBRO.

Literis ad librum transire ipsa rei natura compellit: literæ siquidem locutiones adstruunt, locutiones orationem, librum oratio.

ANTIQUITAS.

Descripta folia, codicilli vel liber quomodocunq; compaginatus ob signatusque, antiquitatis hieroglyphicum esse perhibetur. In manu enim scriptis Hori codicibus παλαιότητις διλάτῃ legitur, non παλαιότητα. Folia quidem codicilli que, propterea quod antiquorum mos fuit in foliis & quarundam arborum corticibus scribere, vnde & Codicis & Libri congnomenta permansere. Et apud Maronem Æneas orat, ne Sibylla foliis mandet nomina,

Ne turbata volent rapidis ludibria ventis.

Ideo verò ob signatus liber, ut superius, quod in eo vel veteres sapientium disciplina, vel res gesta, sive posteritatis memoriæ commendentur, atque ita liber, ut diceret Horatius, Lögum scriptori porrigat eum, Stesichori poetæ statum senilem, incuruam, cum libro, temporibus suis fuisse in Sicilia tradidit Tullius Verrinis. Et hos Romæ apud Raphaelem Vrbinatem in marmoream Philemonis statuem validè senectutis vidimus, qui vna manu volumen replicatum continebat, alteram ad mercedem operis passam portagebat: de cuius avaritiâ in scriptis suis venundandis alibi meminimus. Sed quoniâ de literis sermo fuit, quæ Musicâ significat, Musica verò tam animi quam morū concordia & concinnitatem ostendit, ut in Lyra cõmonstrauimus, succurrit mihi quàm memorabile sit cõmentū illud Athenodori philosophi, qui Augustum Octavianum docuit philosophiam. Nam cum videret hunc ad iracundiâ facile commoueri ne asperum aliquid statueret, ex quo postea penitentia subsequutura esset, eum monuit, ut vbi irasci cõpisset, quatuor & viginti illas Græcæ literas memoria recenseret,

recenseret, vt illa concitatio, quæ momentanea est ac breuis (vt Oratius ait) furor, aliò traducta parui temporis interiectu languesceret: quod & alij Augustum imitati non sine fruge factitarunt. Saluete igitur literæ, verè sacræ, verè cœlestè donum beneficio summo mortalibus elargitum, siue vos Musicam, siue concordiam, siue animi concitatoris impetum componatis. At quâta mox in dictionibus, quanta in orationibus virtus, si pura ipsa, nuda, simplicia, & inania propemodum elementa tantum habent virtutem, vt soni, quem singula reddunt, commemoratione saltem, à perperam factis incœptisque abstinere compellantur?

PIERIVS VALERIANVS AD ERVDITISSIMVM

ARNOLDVM ARLENIVM, DE IIS QUÆ PER
Incudem, Malleum, Aratrum, Flagellum, Frznum, Laqueum,
Catenas, Iuga, & Vncum, significantur, ex sacris
Ægyptiorum literis.

LIBER XLVIII.

On sum nescius, Arnoldè eruditissime, vbi commentarij huius tibi dedicati titulum inspexeris, animo te concitatior ac subirato forsitan dicturum esse, quorsum mihi incudes has & malleo, aratra, flagella, fræna, laqueos, catenas, iuga, & odiosum vbiq; nomen Vncum, id genus: an ego veluti Vulcanus alter fabrilè facere iubeor? an alia quæris vincula mihi superinncere, quam quibus opprimor, tot Ægyptiorum nugis, vt recta & castigata prodire possim, procurandis: Tolle tolle ista, & exquire aliquid & excude quod me deceat, vel vnde optatissimè mihi possim otium comparare. Responsurus sum, Bona verba quæso Arnoldè mi, nullum hinc tibi bellum inuentatur, nullum paratur incommodum: mea hac instrumenta sunt eius generis, vt vel sedens, vel stratus, nullo labore singula possis attreitare: q; si quid in his laboris desumendum fuerat, id à me iam exhaustum tibi persuadeas. Memineris tantum Pierium tui memorem esse, nihilq; cogitasse quod tibi vel molestum, vel iniucundum accidere, aut minimè liberale: voluisse verò in hac commentariorum suorum diuisione, te sibi vnanimi amicitia necessarium, in adoptionem ad rerum suarum participationem admittere heriscunde familia iure. Quod verò instrumenti tibi euenisset, ne vlla heredum cauillatione auferri posses, donationis etiã nomine censei: sed qua simplex donatio sit, nulla eius Homeriaci carminis additione facta.

Ἡ τῶτε μοι χαίρειν φίλου πρὸς δάματα.

Sed hac plus nimio, cum amicitia nostræ simplicitas omnia boni consulere, debent, nullâque indigeat ratiocinatione quicquid dictum factumque sit. Quid verò sibi veline instrumenta tor, facile disces ex eorum vnoquoque quod in manus sumpseris.

DE INCVDE.

Nter instrumenta primum non iniuria locum occupant Incus & Malleus, quorum quidem opera ea sunt instrumenta quæ faciendis reliquis ministerium præbent. Ab incude igitur prius exordiamur.

DYRANDVM.

Vniorem inuentum esse putaram olim, vt ad casuum damna ferendo vindicanda, Incudem quis propeneret, sed postea quam in Græcum distichon incidi, luculentum quidem, sed incerti autoris, figmentum hoc antiquum quid sapere perpexi. Est id huiusmodi:

Ἄ, μοι μέγ, & ὀβείτω πῆς ἴψας,
& νῆς ἐξέφρω παύου ἑλκιστου βίαν,

Streptus nec incus maxima horrescit, neque
Mens firma quæqua traxeris, violentiam.

Incus igitur hieroglyphicum fortissimi ponatur animi, siue pro præcepto, quò in aduersis durandum admoneamur, neque vllis procellarum seuigentium tempestatibus moueamur, sed contra Fortunæ quantumlibet iniuriosæ ictus enitatur, ne vllus labefactandi locus illi relinquatur. Neq; aspernatus est Cicero hieroglyphicam huiusmodi similitudinem lib. de Orat. secundo, vbi dicit, Assiduis vno opere eandem incudem diem noctemque tundentibus, de iis qui perstante, vt Lucretius ait, labore vincunt, quod designarunt facere.

Secd

A Sed quæserit hic forte aliquis, quid sibi voluerit Homerus sper incudes duas, quas Iupiter se Iunonis pedibus appendisse dicit, quam prius aureo funiculo suspenderat. Atqui fabularum vbiq; aërem per Iunonem intelligimus. Funiculus autem aureus æthram stellarum globis conspicuam ostendit. Incudes verò duæ terram & aquam, inter quæ Iuno ipsa suspensa consistitur. Hinc Fulgentius ex auctoritate Theopompi in Cyprico carmine, & ex Hellanico ἐν τῇ πρὸς Διὸς φιλολογία, Iunonem ait ab Ioue vincam catenis aureis, & incudibus ferreis degrauiatam. quamvis præuè quidam Deprauiatam legunt: sed longè scædis magis sibi eonfingit super angelis. Nec tamen præteritis, sicuti legi angelos quosdam deprauari, & competibus coerceri: sed ibi depraui non significat depudicari, vt stupor iste putat, sed gratia luminæque Dei priuari. Homeri autem carmina, vnde hæc à Theopompo & Hellanico desumpta sunt, habentur Iliadæ.

TERRA ET AQUA

B ἢ ἢ μίμνει ἐπὶ κρημῶν ἰσοδύτου, ἔκ δὲ ποδοῖσιν ἀκρονάκῃσιν δὴο, πρὸς ἑσπέρην δὲ ἀστυρὶν ἰσθμῶν χροῖσιν ἀπρυκτοῦ, σὺ δ' ἐν αἰθέρι κ' ἐπέλεισιν ἐκρυπτοῦ ἡλόσσιον. Δὲ δὲ δὲ κ' ἡσπέρην ἐπὶ νυκτοῦσιν. *Non memores cum se de summo pensilem Olympo Demissi, vtiq; pedes geminas graue pondus ad imos Appendi incudes, manibusque tenacia vincula. Ex auro inieci: aëris tu in nubibus alid Pendebas, fremuere Dei per aboneæ cali. Templâ indignantes, nequo se dissaluere quisquam* *Eualuit.*

DE MALLEO.

Mncudi Malleus, vt diximus, non indecenter adiungitur: de quo quidem apud Ægyptios nihil habetur, apud diuinarum literarum autores multa reperiuntur.

Videtur verò Malleus pro malorum irritamento accipi: arma siquidem, pugiones, cuspides, & cutores malleus excudit, vnde mala tot in mortales oboriuntur. Eo etiam sunt tubæ ductiles, per quarum clangorem animemur in bellum. Eo franguntur opera, & quæ solida sunt conteruntur. Quare nonnulli diuinarum literarum interpretes Zabulum per mallei figuram intelligunt, à quo mala omnes procedunt cogitationes, prauæque consilia, & bonorum operum perturbaciones. Hinc malleum hieroglyphicòs vniuersæ, terræ contractum contretumque intelligit Hieremias aduentu Christi, subindeque confringi quotienscunque prauis posthabitis operibus, ad rectam viuendi rationem conuertimur. Vnde ait Apostolus: Deus autem conterat fatanam sub pedibus vestris quamocysimè. Sed super hoc plura legas homilia tertia in Hieremiam apud Adamantium. Zabuli verò nomen, quo Theologi veteres plurimum vtuntur, idem est quod diabolus, vti Zacynthus per resolutionem Diacynthus. Theocritus, κατὰ πόλιν ἀ δὲ διάκωνθ, quod & alibi notauimus.

MALORVM IRRI-
tamentum.

DE SISTRO.

Istrum in Cleopatraz manu Virgilius statuit. Idem in Æthiis sacerdotumque & Regum aliorum manibus spectatur, mysticum quidem instrumentum, sed quo crepitum admodum sonorum prociebant, de quo apud Maronem legas:

Regina in medijs patrio vocat agmina sistros

Interpretes quidem situlam & istrum Niliaci accessus & recessus hieroglyphica fuisse dicunt. Sed idem necesse est hoc altius atque diffusius explicare.

RERVM VICISSITVDO.

Sistrum itaque, cuius vsus totus erat in motu, eam eorum vicissitudinem, quam iniiores Alterationem vocant, continuumque formandi deformandique motum indicabat: nam eius quassatio assiduum rerum motum ostēdebat. Cæterum quia quæri solitum à plerisque, sistri species quamnam esset:

effem pro re fecerim, si priusquam partium eius significata tractare aggrediamur, formam instru-
menti eius à Plutarcho traditam descripsero. Erat siftri species orbicularis, & æque eam, in cuius
circumferentia mobilia quatuor veluti tintinnabula appendebantur. Porro siquidem ea, quæ genera-
tioni corruptionique obnoxia est, lunari subicitur globo, infra quem omnia commutantur, al-
ternantque vices variabilis æui, quippe quæ sint ex elementis quatuor, igne, terra, aqua & aere
constata, & in hanc vel illam speciem conformata. In apside verò, summo verticis loco, solem
effingebant, quæ faciem humanam haberet: infra verò sub motabilibus illis orbiculis, hinc Isis,
inde Nephthys effigiem: quibus quidem siftris orbium & obitum indicabant, cuiusmodi sunt
elementorum quas vocant alterationes & motus. Quid verò sibi seles veller, suo commentario
didum, vt scilicet Lunæ symbolum esset, quod animal id temperatam cum Luna penquam simi-
lem habeat, siue coloris varietatem, siue astum, siue nocturnam potius quam diurnam exercitationem,
siue procacem admodum salacitatem consideremus. Quid verò illud quod alunt, siue
selem vnum primo partu edere, secundo duos, ac singulis ita vicibus vsque ad
septenos vnum addere, vt tot denique tota vita pariat natos, quot in Luna
dies connumerantur? lam verò pupillarum incrementa decrementsaque pari-
cum Luna consensu omnibus innotescunt. Humana verò facies nihil aliud sibi
volebat, ait Plutarchus, nisi vt intelligeremus animal id peritiam & rationem
mutationum quæ lunari globo accidunt, habere, quando vni homini per ratio-
nem intelligere datum est.

DE TRIDENTE.

HX siftri figura igitur elementarem omnem plagam intelligimus: exincude, terram &
mare. Si verò quis mare tantum hieroglyphicè signare voluerit, habebit ex numis vnde
figuram sibi desumat.

IN promptu siquidem est tridens, qui in Neptuni manu positus, symbolum, vt Plutarchus ait,
erat tertie regionis ab igne: qua de causa ita & Amphitriten & Tritonas appellant. In numis
sanè passim pro symbolo Maris ponitur, vt multis est locis cernere,

TROEZENI.

ALiquot verò numi tridentis nota signati, Træzeniorum indicant republice. Siquidem cum
illi Neptunum religiosissime colerent, hieroglyphicum tridentis in numis cultus sui testimo-
nium imprimebant, auctor Plutarchus idem. Et *noctidonia*, aliquando Træzen ipsa dicta, hoc est,
Neptunia, vt apud Stephanum habetur: tamen ea sit olim aliis atque aliis nominibus appellata,
quippe nunc Aphrodisias, nunc Soronia, nunc Apollonia, & Anthanis. Peloponnesiacam autem
hic intelligo: nam alia est omnino Træzen iuxta Massiliam, quæ pertinet ad Italiam, à qua prouincia
etiam ipsa Træzenis olim nūcupata. Sed vt ad priorem reuertamur, Pausanias Palladem & Neptunum
de regione ea certamen iniisse tradit: pugnam Iouis sententia diremptam, qui regione
communem vtrique eorum esse sanxerit: eaque de causa Palladem apud ipsos *medidæ* & *obvriada*
nūcupatam, Neptunum verò *Basidias*, esseque in eorum numis vna parte tridentem, in altera au-
tem Palladis ipsius caput.

MANTINEA.

IN Mantineensium etiam scutis tridens signatus erat, quare eius vrbs ciuis per gestamen id co-
gnoscebatur, vt apud Pindarum.

LEGO VIGESIMA.

Spectare est Brixia antiquo in monumento tridentē in insigniū quorundā militariū medio posi-
tū, in candelabri quodāmodo speciem figuratū, supra quem literæ sunt, *LEG. XX.* Inscriptio est,
quæ Lucium Antonium Fab. Quadratū in tot quibus & armillis ab Tito Cæsare bis donatū indicet.

DE ARATRO.

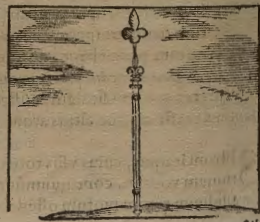
Anta fuit olim agriculturæ reuerentia, tantusque
hono illi semper habitus, vt veteres sceptra Regia
in Aratri formam effigierent, quo & ipsi quoque sa-
cerdotes perinde ac Reges utebantur.

DEMOLITIO.

Circuendendi verò aratri obseruatio non in condendis
tantum vrribus reperitur, verum etiam in euertendis de-
lendisque. Quare illud apud Modestinum Digestis lib. vii. tit.
Quibus modis, &c. obseruandum, Aratro in ciuitatem inducto,
ciuitas esse desinit, vt passa est Carthago, Eoque spectat Hora-
tium illud primo Carminum.

Impiis, inquit, muris.

SCEPTRUM REGIUM.

Hofile

Hosile aratrum exercitus insolens.

Et secunda Philippica M. Tullius: Ut vexillum videres, & aratrum circumduceres, cuius quidem vomere portam Capuz penè perstrinxisti.

AGRICULTURA.

Nimirum etiam est aratrum agriculturæ frumentariæque prouentus signum, ut in numo argenteo cernere est, cuius inscriptio est ab occipitio, *SCIPIO IMP.* cuius caput elephatino est insigne capite, quod dubio procul Africanum signat: infernè aratrum pulcherrimè factum. Ante faciem spica, inde literæ, *Q. METELLVS.* Ab altera facie sigillum nudum, cuius dextera innititur femori: læua supra magnam spicam toto brachio exporrigitur: literæ hinc, *R. E. C. F. E.* inde, *EPIVS.* De frumentaria verò Africæ feracitate alibi sepè dictum. Quod verò Prophætæ olim dixerat, ex Sion procedet lex, & verbum Domini de Hierusalem contriget: que vim magnam populorum, ut condidat gladios suos in aratra, frameas suas in falces: Irenæus lib. in Valentinum quarto, pacificum Christi dogma præmonstrasse tradit. Christiana igitur institutio ad pacem, ad concordiam, ad vniuitatem comparata est. At quò nos decidimus: quæ nobis temporà destinata sunt: quibus quæ plurima tam publicè quàm priuatim Christianis accidunt mala, non aliunde sint, quàm ab ipsis Christianis.

DE FLAGELLO.

Vniuersum inuentum est, per flagella deo frumentaria in transversum alterius alterum posita, Augustum mensim indicare, quod eo potissimum tempore aratrum peragatur, inter messem scilicet & vindemiam, nisi hoc fiat, agricolis vis, quod agant, habentibus: Sedentibus cum non eadem sit regionibus omnibus tritandi ratio, hieroglyphicum hoc ita tantum inferuit, quibus id instrumenti vsui est.

IMPERIUM.

Id receptius apud veteres est, ut per flagellum imperium significetur, quod sepe in Consularibus Inumis cum obseruatur. Quineriam in coniecturali disciplina nihil ab hoc diuersum notat, quod vel ipsius M. Tullij Ciceronis somnio satis innotuit: eum is C. Cæsarem in Capuolum profectus, Augusto viso affirmavit ipsum esse, cuius imago sibi secundum quædam obuia, oculis aurea catena demissa, cui Iupiter flagellum obtulisset.

Et & tolerantia symbolum per se manifestum suis flagellis ipsum, quo vno signo Laconum patientia verberibus tolerandis assuera, clara & illustris habebatur. De qua Tertullianus: Certè Laconum flagella, sub oculis etiam hortantium propinquorum acerba, tantum honorem tolerantia domui conferunt, quantum sanguinis fuderint.

DE FRENO.

Ab officio verò gubernandi regendæque, habent quoque in Regis significatum veniunt. Hinc frenum nonnulli in forunæ manu statunt. Hinc plerisque locis eadem clauum tenet nauis gubernaculum: Sed habenas tenere, pro regere, passim apud autores vsurparum. Quia verò funem ex corio primum fuisse constat, ut naues apud Homerum quæstioi sbæos ligantur, funes interdum habenas vocari comperias. Et nostri Bellunenses, toto agro, validissimos funes ex erudo corio in ligulas longas secto, in triasque mox atque complicato constringunt, quos etiam rusticorum vulgus funes appellat. Quin & Virgil. vetustatis amator dixit, clausi que inmittit habenas, cum funes intelligeret velo regendo aptos, ut Cælius Urbanus antiquus grammaticus interpretatur. Quamquam eruditissimi nostro tempore sint, qui eo loco habenas metaphoricè pro clauo postas arbitrantur.

Ademporò ratione qua clauis in nauis moderationem significat, frenum tum moderationem, tum inquam Theologi nostri temperantiam appellant, significare dicunt. Nam quòd temo nauibus, id equis frenum est: locatur in hanc sententiam Plautus, Rudente, nauem pro equo intelligens, ubi sacerdos ad puellas eiectas ait: Nempe equo ligneo per vendas caruleæ castis vectæ. Camus & frenum idem sunt, quamuis camus ad insectendam ceruicem comparatur, frenum ad oris, ac perinde totius corporis regimen. Horum significatum est, malarum incitationum coercitio, ut exponunt Theologi eo loco, In camo & freno maxillas eorum constringe, qui non approximant ad re. Dicitur autem κάμος ab inflexione *καρὰ τὸ κάμωλον*, quod domare est. Huiusmodi enim freni genere desultores vtuntur ad pullorum ceruices intactas edomandas. Nemeleos porò signum ab antiquis celebratum, in signe cubiti mensura manu prætenta, neque non freno, in hunc scilicet modum:

Ἡ Νέμεσις ἀπεδέχει τὸ πῆχυν, τὸ το χαλινὸν,
Μὴτ' ἀμετρότην ποιεῖν, μὴ τ' ἀρέλινα λέγειν.

de qua ita nos:

RR

*Vna manus cubitum ostentat, gerit altera frænum:
illa, modum serua, hac admonet, os cohibe.*

DE TURBINE PVERILL.

HAbenarum mentio turbinem in memoriam atteraxit, quia turbinis concitatio ab habena est. De hoc autem Græci Latinique potius quàm Ægyptij, quantum inuestigare potui, meminerunt. Quoniam verò clari admodum viri similitudinem à rhombo, qui turben est, desumpserunt, quid in eo lateat hieroglyphicum, exponere visum est operæ precium.

VEHEMENS MENTIS AGITATIO.

Est autem rhombus, vt hinc exordiamur, lignum buxum, vel ex solidiore aliqua arbore tornatū, plana latæque primū basi, cono sensim in angustum abeunte, cuius apex clauo armatur ferreo. Vfus eius in puerilibus ludis cum antiquissimus fuerit, Florentini, apud quos plurimum cecetur, eum vulgò Palæon appellant, vocabulo ipso verustatem indicante. Implicatur is à cuspide prelongo loto, atque ita ludo puerili, vocata, vt fieri potest excussus, basi superne cuspide inferne verà solo alliditur: dum verò ab intorto se loto explicat, in rapidissimam concitatur vertiginem, atque ita volubilitate rotatus, spaciis ampliter curuatis hac illac fertur: pueri superstantes flagello illum excitant, acriterq; intorta plaga impetum vehementiorem adiciunt: Turben hic à Tibullo, à Marone autem turbo, vt Sosipater Charisius obseruauit, dicitur. Ob eam igitur concitatissimam vertiginem agitationemque, poetæ mentis volubilitatem, quæ nullo possit loco consistere, ratione separari, quod plurimū in furore accidit, expressere: Atq; ita Tibullus amatorio furore exagitatus, de se dicit:

Nam, agor, ut per plana citius sola verberare turbo,

Quem celer afflueta versat, ab arte puer.

Ludum hunc Maro, dilucidius pinxit, vbi correptam fugiis amatam reginam nusquam consistere posse, ita luculenter ostendit, vt versus hi, vel decies repetiti, nullius inquam gædio recitentur:

Ceu quondam torto volitans sub verberare turbo,

Inuenti ludo dixerent, ille natus habena

Curuatis ferret spaciis, super inscia turba

Impubesque manus mirata volubile buxum

Dant animos, plaga. Non cursum segnor, illo

Per media vrbes agitur, populosque feroces.

Quoniam verò inter furoris species quinque à Platone memoratas, amatorius locum obtinet, rhombus Magi alliciendis amatoribus aptum beneficis adhibere, de quo apud Theocritum, Pharam-

DE COLV ET FV.S.O.

Neq; quidem in mystico hoc scribendi genere contemnendæ sunt colus & fufus, cum ex iis antiquissima quædam referantur signficata.

Per colum autem & fufum significati factum, longè manifestius est, quàm vlla debeat commigatione vterius explicari: plena siquidem sunt poetarum volumina, fatum ipsum per stamina per fufum, per colum, per fila vbique, significantium. Tris verò Parcas illas huius negocij arbitras, quæ de causâ verustas finxerit, Platonem latissime interpretatum alibi diximus. Tris autem illas esse, quarum vna colum sustineat, altera neat, tertia adactis in fila forficibus modò hæc, modò illa occet: ita rebus quotquot in mundo sunt, ortum, augmentum, interitum esse proprium, ignorare neminè crediderim. Si verò tabulæ huius seriè quis delinari sibi cupierit, ita picturam, digeramus, vt Clotho vestem induta versicolore, cū corona septem stellis insignita colum teneat ingentem admodum. Lachesis veste passim stellata insignis, manibus in pendentiū magno numero saforum filia immittis, modò hunc, modò illum torquere videatur, vtraque palma ad torturam composita. Atropos atrata insulter filis forfice detruccandis. Fusi solo passim iaceant, alij modico, alij plurimo obuoluti stamine. Fila variis sint picta coloribus. Minimè verò dissimulanda sunt, quæ filo super ex diuinis literis tradit Hesychius: subtegmen quidem mortaliū intentionem indicant, stamen verò Dei nutum, vt pote firmius, eaque gratia quæ stabilis atque incommutabilis in nobis permanet, quæ nostræ intentionis subtegmen admittit, vt boni operis indumentum confectur.

Quod

Quod verò colus & fusus nouam nuptam indicet, aliquis fortè dubitarit. Sciendum autem id inde sumptum boni ominis causa, quòd. *Q.* Cæcilia, quæ alio nomine Tanaquil Tarquinij Prisci vxor fuit, lana cum colo & fuso in templo M. Anci diuissimè adseruata perduravit, cuius rei mentionem facit Varro. Et quoniam res Tanaquili feliciter celsit, institutum vt nuptes virgines comitaretur colus compta, & fusus cum stamine. Hinc gratulari libet antiquitati patriæ meæ, vbi toto territorio adhuc huiusmodi obseruatur, vt postero die quo noua nupta traducta fuerit, mane præstò sunt domestici coniunctiores sponso, cum colo & fuso, quos nouæ nuptæ offerant, armæque alia, quibus opus aliquod domesticum fieri solear. quanquam vulgus interpretatur id ea de causa fieri, quasi subinuere velint, hesternum quidem diem & genialem & festi fuisse, postero autem ad officia muliebria redeundum. Nam & alibi de olla meminimus, quam noua nupta postero à nuptiis die iubebatur à focu potere, quam illa peracerbè conuiciis etiam superaditis abnegaret. Sedenim tam peruulgatus de colo fusoque mos antiquitatem illam sapere mihi videtur.

N V P T I E .

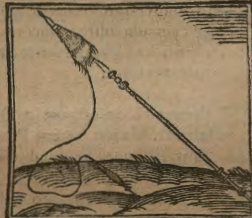

PAVLATIM QUID EFFECTVM.

Separatim autem per fusum globo obuolutum, sunt qui paulatim quid effectum intelligat, quod Sapud veteres nusquam inueni. Nam fila ipsa dum nentur, paulatim coeunt, sensimque torquentur, & ex molli vellere lino ve por patientissimam contationem in eam soliditatem ac firmitudinem, quæ operibus faciendis apta sit & idonea, coalescunt.

At colus atque pensa tantum, staminibus abruptis, mortis habere significationem tradunt, vulgata quam citauimus Parcarum fabula, quarum munus esse diximus, suum unicuique rei finem præscribere, inde etiam fisto nomine, quòd, vbi fatalis aduenerit dies, nemini parcant. De vi autem earum, quam *ἀνευρίσσοπος* esse dicit Plato, nos incòuertibilem dicere possumus, quòque pacto non circa stabilem corporis sanitatem tantum, verum etiam ad animos in legum cultum & obseruariam inducendos munus exerceant suum, quin legibus & sanctionibus firmam præsent in columiratem, duodecimo Legum libro circa finem Plato differit: ibidemque interpretes de fixarum stellarum orbe multa. Lachésin quippe firmamentum esse (vt superiorem fabulam apertius interpretemur) in cuius stellis vires fortesque inferiorum omnium contineantur. Clotho verò Planerarum cœtum, in euoluendis rerum fortibus firmamento subministrâcem. Atropion denique Saturnum, qui stabilitate sua eductas in effectum sortes immutabiliter confirmet: quæ quoniam latè apud eos disputantur, à me nunc prætereuntur.

M O R S .

DE LAQVEO.

Hec verò Parcarum lina in opus deducta, loqueum neuère, artificique astu composuerunt: de quo dicere non fuerit importunum.

A M O R .

LAqueus vel vinculum, nunc rete, nunc decipula quælibet, amorem hieroglyphicè significat, quippe qui attribus his homines cœuenetur, tacitèq; aggressus incautos in insidias trahat. Addunt etiam nonnulli hamum, de quo loco suo dictum Quod ad laqueum facit, aliqua spe proposita vos prætratis ita decipimur, veluti feras quoque apposita esca, spe boni capere moris est. Neminem enim facilius decipias, & arbitrio colligaris tuo, quam amantem; vnde etiam vinculum, & vincienti, & captiuum reddendi, significatum habet.

V E N U S .

Ipsi verò Veneri amoris genitrici à vinculo nomen inditum: siquidem à viere, quod ligare est, dictam ait Varro. Quod verò apud Lacedæmonios Venus cognomento Morphè, pedicis circa pedes obuolutis ostendebatur: nam Tyndarum ferunt coniecisse Venerem in vincula, quò filiarum opprobria, quæ impulsu eius acciderant, vlcisceretur. Sedem Pausanias figmentum hoc à vulgi fabula summouet, remque eruditius hieroglyphicè interpretatus, ea specie significari tradit, quòd debeant mulieres, erga viros suos in fide firmiter & constanter permanere. Noltri in vniuersum castitatem & sobrietatem ita comparandam mouère, si tali vtamur hieroglyphico, dum aiunt,

Compedibus Venerem, vinculis constringe Lyæum.

DIANA.

A Pud eisdem Lacedæmonios, Dianæ simulacrum, quod Iphigenia & Orestes ex Taurica regione detulerunt, vitice colligatum colebatur, nempe quod eam auferentes viticum fasciculo obvolutam occultauerint. Huic quondam homines sorte ductos immolabant, quod sacrificij genus Lycurgus in Ephëborum flagra commutauit, simul vt aram Dianæ, quod ipsa oraculo sibi deposcere visa erat, humano sanguine conspergeret, simul vt plagarum contemptu fortiorem redderet inuentum.

A Pud Caphyatas Arcadiæ populos, Dianæ strangulatæ simulacrum, atque eidem templum erat. Significabat id, non hieroglyphicè, sed historicè, rem super ea gestam, propterea quod pueri quidam circa templum ludentes faniculum tepertum simulacri collo iniecerunt, se Dianam suspendisse dicentes, quos Caphyatz lapidibus obruerunt, oraculo inde moniti eos sepelire, & sacra quotannis facere, cum eorum vxores omnes abortiuos partus ederent, autor Pausanias.

DIANA STRANGULATA.

S Vm verò *ἰναλίω* Lacedæmonij pedibus vincitū colebant, cuiusmodi vetustissimam apud eos statuam fuisse Pausanias attestatur, ne scilicet aliorum ab vrbe sua secederet, sed in ea firmus stabilisque permaneret. Cuiusmodi infania Tyrios etiam vexauit, quo tempore ab Alexandro Macedone obsidebantur: nam & Apollinis ipsi sui basin aurea catena religarunt, cum quidam in concionem progressus affirmasset, visum sibi per nocturnam quietem Apollinem dicere, velle se transire ad Alexandrum: post quod vinculum intectum, cum in super Tyrij Alexandrinum cognominarūt. Sedenim aliorum quoque deorum statuis Plutarchus ait Problematis Tyrios vincula solitos iniicere, id scilicet indicantes, quod lento gradu in scelерum castigatiōnem ferantur. Et Horatij locum de pena quæ claudo incedit pede, in hac eandem sententiā Porphyrio interpretatur.

I VNONIVS.

E T athenæa Milonis statua in Olympiâ fuit, quæ super discum posita vincitū simul pedibus innitit videbatur. Malum autem Punicum sinistra tenebat. Dexteræ digiti recti, & rigentibus similes apparebant, vitæque caput habebat redimitum. Rem ita interpretatus est Philosophus Tyaneus, vt Milonem athletam dixerit Iunonis sacerdotem à Crōtoniatis institutum, idque mitram & redimiculum indicare. Arborem verò malum Punicam solam in Iunonis honorem plantari.

FORTITVDO ATQVE TEMPERANTIA.

Q Vanquam alij eruditionis hieroglyphicæ non ignari, dicunt pedes colligatos id significare, quod fortissimus is athleta nullius viribus ex eo loco, vbi semel constitisset, dimoueri posset. Malum manu comprehensum, digitorum eius fortitudine indicare, quod identidem nullius conatu auelli posset. Porrectionem verò digitorum eodem roboris argumentō significasse, quantum illi virium inesset, quod à quoquam vel robustissimo, neque infecti, neque dimoueri poterint. Per vittam verò temperantiam hominis aiunt indicari: athletæ enim vires suas ea potissimum ratione custodiebant, quod ab iis quæ corpus eneruant libidinibus studiose admodum abstinebant.

N Equè quidem Dianæ tantum simulacrum obligatum erat apud Arcadas, verum etiam Mineræ signum obligato cruce ostendebatur. Significabat id vulnūs, quod ipsa à Teuthi Arcadum ducē accepērat, dum illi suadere, & obitare conatur, ne Græcæmmonem repudiauerat. Teuthis autem apud Arcadas colebatur, & certamen id eum Mineræ illi laudi adscribebatur. De stupore verò & impericia Arcadum, qui nihil cum Minerva commune aut sociale habuerint, in Quercu, atque etiam in Alisho, satis dictum.

MINERVA ARCADICA.

S Aturum Apollidōtis alligari ait per annum laneo vinculo, & solus ante diem sibi festum mense Decembri: atque inde prouerbum, deos habere pedes laneos. Hinc verò significari semen in vtero animatum (nam à saturo Saturno, nomen) in vitam grande factū, ac donec etumpat in lucem, quod decimo sibi mense, & Virgilij & aliorum testimonio, iis quæ recte ferunt, comprobatur, mollibus nec in naturæ vinculis detineri: Sunt verò qui referant id ad tempora, quæ certa naturæ lege connexa sunt: vel quod fruges omnes vinculis nodisque quibusdam alternentur: vel quod in Tartara coniectus, propter, loci, in quo versatur, profunditatem, quasi quibusdam

A *busdam ibi vinculis detineatur, vt deportatus. Alij fictum volunt ob motus tarditatem, de quo alibi.*

ARTIFICIOSVM OPVS.

QVæ verò vincula statuis, quas Dædalus elaborasset, iniici solita sunt, id sibi volunt, artificiosè quædè fuisse fabricatas, vt abire viderentur, quocirca vinculis compefcendæ essent. Meminit huius rei Plato in Menone, Dædali signa, iniquens, ni religata fuerint, abire & fugam arripere: vbi verò reuincta sunt, consistere. Proinde si quis aliquid eius habeat, & solum esse sinat, incertam eam esse possessionem, perinde ac si quis seruum habeat fugitiuū. Et primo Posticorum Aristoteles Dædali statuas memorat, quas vulgus spontè moueri, & opus facere dicitasset. Neque desunt qui ligream Venerem à Dædalo fabricatam autem, quæ argento viuo infuso moueretur. Hinc quotiens opera huiusmodi & pulcherrima & absolutissima esse ostendere volerimus, si Platonis sententiam approbemus, eorum pedibus, aut quæ oportunior fuerit parti aliquid adalligabimus.

NEQVITIA.

INuorum inceptum esse volunt nonnulli quantius precij viri, amorem obligatis oculis pingi: Inque id antiquam sapere eruditionem, cum eum ipsi dicant oculatissimum. Plerique tamen veterum, vt Theocritus, Menander, Archilochus, & è nostris præcipue Virgilius, amori cæcitatem attribuerunt, eum scilicet amorem intelligentes, cui assidua est comes nequitia. Affectum enim in turpidinum cæcum esse, nemo non intelligit. Appetentia enim quæ ab oculorum sensu est, intellectum concitat ad voluptatem: ea verò tali orta principio, quæ pythagin conspectu esse bona, ea tantum concupiscit, addictaque sensui à contemplatione auertitur, neque sui compos est vt possit eligere. Impetu igitur, raptatur & in furorem fertur. Furor dubio procul intellectum obcæcat: quique ira affectus est, is cæco carpitur igni. Qui verò electionis est compos, auream colit Venerem, nihilque prius curat, quàm cæci stimulos auertere amoris, cæci, quia dubio procul affectus ille à sensu rectus, aut exocularus est, aut ita oculos habet obligatos, vt nec quæ attingunt ad rem, nec sumptus videat. Quod verò sint qui, Cæco carpitur igni, exponant, cæco, validiore, quia dixerit Ouidius, Quoque magis tegitur, tanto magis æstuat ignis: cur non dixere potius, cæco, intellectus & rationis lumine priuato: Id tamen actiue, quia non videbat omnino Dido quò rueret, quò raperetur, in quantam ærumnarum tragediam fe præcipitaret. Amat Scillam Glaucus: Scylla lupis est canibusque succincta, quod meretriciam proteruitatem & impudentiam ostendit. Glaucus idè vel cæcus, vel vt significantius loquamur, luscitiosus, & glaucoma cæcitas Latinis est. Sed cur non ea etiam de causa laqueum amoris insigne dixerimus, quòd vbi quis perditè insanire cœperit, extremo sibi aufugio, & miseriarum liberationi laqueum agnoscat: vt elegantissimus ille monet senariolus:

ἔρωτα πάυλ' λυμὸς εἶδ' ἐμ', ἄνοι' ὄν.
 εἰάνδ' ἐμὴς ταυτὰ τῆμ φλόγα σβέσῃ.
 θεοπέπια σοι τὸ λοιπὸν ἠρήσῳ βεβῶν.

quod ita Latine reddere possimus:

Fames amorem sedat: hac si non potest,
 Non grande saltem tempus efficit: nisi
 Præstare tempus hoc queat, reliqua salus
 Est laqueus, aptes quem tibi.

C *Palssim verò poetæ amoris retia decantant, quæ statim declinare studeamus. Nam vt sapientifsimè admonet Lucretius:*

Vitare plagas in amoris ne iaciamur,
 Non ita difficile est, quàm captum retibus ipsis
 Exire, & validos Veneris perumpere nodos.

VENATOR.

SEdenim cum venationis præfes Diane fingatur, iure illi & laquei & retia sunt attributa, vt potè præcipua venatorum arma. Vnde Psalmo xc scriptum: Libera me de laqueo venantiū. Et cx xv canitur: Anima nostra sicut passer erepta est de laqueo venantium. vbi animaduertendum est, apud Græcos quidem ἀρδόντων legi, quam literam nostri secuti sunt: sed apud Hebræos vocabulum esse, quod aiunt significare Sidonius, populum Iudeis semper infestissimum: venatores enim Sidonij, inquit Adamantius. Neque ignorauit hoc Maro nofter, apud quem Venus matet, Æneæ filio:

Media se fert obuia sylua,
 Virginis os habitumque gerens & virginis arma Spartana.
 Nanque humeris de more habilem suspenderit arcum
 Venatrix: dederatque comam diffundere ventis,
 Nuda genu, nodoque sinus collecta stuentis.

Curquæ hoc venatricis habitu incederet, causam mox infert:

Virginibus Tyriis mos est gestare pharetram,
 Purpleoque aliè suras vincire cothurno.

ANNONA.

Quinctiam ipsa venationis locutio aliquid præ se fert hieroglyphicum: siquidem venatio tum victum, tum annonam, & quicquid in humanæ vitæ vsum comparatur, significare dicitur. Venatu enim primæ ciborum delicia comparatæ. Quare videas locum Pſalmographi, Viduâ eius præcipuè benedicam, quod in antiquis Græcorum exemplaribus *θιραυ*, non *χθραυ* legitur, quod venationem significaret: ex qua locutione Theologi omne ciborum genus quod ad pulpamenta comparatur, accipiendum dicunt. Nam & qui Hebraicam lectionem sequuntur, aliquid simile deprehendere, cum pro, viduam eius benedicens, annonam illius: alij, præcipuè benedicam: alij, amplificabo, copiosissimamque faciam, reddiderunt.

DOLI OCCULTI.

Sed vt ad laqueum reuertamur, id instrumenti occultos dolos & calliditatem insidiarumque indicat cogitationes. In occulto enim tendi solent insidie, quemadmodum & laquei: & in eiusmodi sententia à fatidico vate Dauide positum inuenias. Idem alibi mortis laqueum memorat, pro morte per insidias intentata. Nam quod laquei venatoribus aduersus feras, id insidie in hostes præstant. Dubio procul, enim vbi Pſalmo legitur, Laqueum parauerunt, dolos omnino significat Eucherius: Atque alibi in iisdem sacris literis de meretrice legas, vinculum in manibus eius de vitiis: Dirumpamus vincula eorum, & proiciamus à nobis iugum ipsorum, vt contrito laqueo liberemur. Nam hæc quandiu rupit Sampson, inimicos vicit.

DE CATENA.

APERTA VIS.

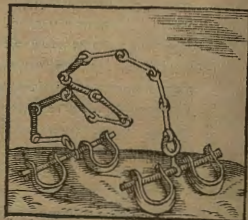
Catena verò vini apertam significat, quia victis palam iniiciuntur, neque vllam exigunt occultationem.

VITIA.

Theologi nostri veteres, catenas vitia significare contendunt, quòd vitia se inuicem gignere atque arctissimè complecti consueùere. Nam qui de moribus disputant, necesse aiunt multa illi inesse vitia, in quo vel vnum tantum fuerit in conspicuo: vsque adeò peccatum esse, transire lineam, finiùere. Sic à manibus Petri Apostolorum principis catenæ ceciderunt: sic illi soluendi ius diuinitus attributum. Hoc tamen significato iuniores laqueos libentius dixere.

Sunt tamen & maritalis vitæ indicia, propriæque similitudines scatenæ, quæ pedibus, quæque manibus iniiciuntur. Nam pedicæ vitæ liberioris progressum impediunt, hominemque intra certæ rationis ergastula cohibent, neque licentius euagari permittunt. Manicæ verò sunt negotiorum impedimenta, quibus multiplicari necesse est familiæ patrem, si rem, liberos, domumque suam rectè administratam, institutam, conseruatamque velit.

CONIUGIVM.

DE IUGO.

Inter vinculorum genera & iugum est, cuius varia omnino sunt significata. Sed quoniam de maritali vinculo qui capimus, eidem hoc adiciemus,

PAR COPULA.

Pro vita coniugali, vel ipso nomine rem indicante, honestiori argumento iugum accipi. Ex siquidem est coniugatio & copula maxime maritalis, vnde coniugium & vincula iugalia, & parem denique conatum, curam, amoremque, & studium in consortibus esse debere indicat, atque hoc est quod apud eruditos dictum inuenias, Pari iugo.

SVBIUGATIO.

A pud Horatium iugum aheneum pro violenta subiugatione positum reperias, vt eo loco:

*Sic visum Veneri, cui placet impares
Formas atque animos sub iuga ahenea
Sæuo mittere cum ioco.*

Nam & subiugare, militare verbum, & sub iugum mittere, passim apud historiarum scriptores inuenias. Erat verò huiusmodi iugi species, vt in Armorum commentario diximus, ad similitudinem Π Græcæ literæ, duabus scilicet hastis in terra defixis, tertiæque ad summum earum deligata, sub qua victi hostes omnibus armis exuti, subeuntes transire per ignominiam iubebantur.

Inuenias

A Inuenias & pro seruitute iugum poni, ac perinde pro fatigatione: unde subdere colla, iugo, pro trahi in seruitutem & labores, passim apud poetas, à bobus nimirum sumpta metaphora, qui ad hoc iunguntur vt laboribus exerceantur. Hoc significato Asser- tor noster, qui calicis amaritudinē suis alibi pollicetur, de prom- ptæ voluntatis alacritate loquens, suauē esse iugum suum, & onus leue proficitur.

SERVITVS.

LEGES.

S Vnt qui per eiusmodi dictum leges intelligi putent, quod appellatione iugi legum onus fuerit etiam à Dauide nuncupa- tum. Omnino verò leges pro subiugatione & imperio vicissim à Marone dictum: Legesq; viris & mœnia ponet. Nam qui legibus parent, similitudine quadam colla iugo subdere videntur: & qui potentiorum arbitrio subiiciuntur, subire iugum identidem.

S Cùm enim ab ineunte ætate Virgilianum illud admirari cœpisset, quod solitus ille, vt aiunt, di- cere, nullam homini virtutem patientia commodiorē esse, eam sententiā ita carmini mox inseruit:

Superanda omnis fortuna ferendo est.

Nullum vnquam is opus neque publicum, neque priuatum, etiam cùm ad pontificatum euectus esset, faciendum locauit, cui iugorum insignia non apposuerit, cum inscriptione, *SVAVE*, vt scilicet ad virtutis eius fructum percipiendum alacrem esse necessariam voluntatem innueret, iugum- que id suauē futurum, quod libenti animo toleraretur. At contrā nihil tam facile, quin difficile appareat, quod inuitus facias. Postea verò, cùm is rerum potitus esset, ad insigne id ea accommo- data est interpretatio, quæ orta est ex re ipsa, eo scilicet principe iustam & clementem atque ad eò suauera humano generi seruitutem obtigisse.

IUPIITER.

S Ed quid illud, quod ipsius Iouis symbolum est, iugum? Iugare siquidem Iouis inuentum esse ve- teres tradiderunt, & à Iouis nomine Græci *Ζεύς* deduxerunt. Ipsum autem aiunt primum iu- menta iunxisse, vt ea in frugum satum frugalem nobis operam præstarent. Nam

Ante Iouem nulli subigebant arua coloni.

Nec ignorauit hoc Naso, cùm scripsit de Ioue ipso:

*Semina tum primum longis cerealia sulcis
Obrusa sunt, pressique iugo gemuere iuueni,
Postquam Saturno tenebrosa in Tartara misso,
Sub Ioue mundus erat.*

DE CLAVO.

A bet quid simile cum iugo, cumque laqueo, clauus, quantum pertinet ad colligationem, applicationem, vnionem: quare locus exigit, vt super eo quoque aliquid disseramus.

SISTERE.

C Lauus utique sistendi firmandique signum habitus apud antiquos. Et dea ipsa Necessitas ada- mantino clauo insignis fingebatur, quæ vbi quid faciendum decreuisset, non licere vel diis ipsis intercedere, Homerus ait. Hinc apud Horatiū Fortunā ipsam, quæ rerū humanarum domina fingit, semper anteit sæua Necessitas, siue, quod in antiquissimis codicibus obseruauit, serua Necessitas.

Clauus trabales & cuneos manu

Gestans abena, nec seuerus

Vncus abest, liquidumque plumbum.

Eodem vitur hieroglyphico Tullius Verrinis, vbi ait: Et vt hoc beneficium, quemadmodum dicitur, trabali clauo figeret, cum consilio causam Mamertinorum cognoscat, & de consilij sententia Mamertinis se frumentum non imperasse pronunciat.

SOSPITAMENTVM.

Q Vi verò clauus aheneus, nonnunquam & ferreus in postico pariete templi, quod Mineræ di- catum erat, in Capitolio visebatur, presentanei remedij ad mala quæ impendēre viderentur, signum habebatur, atque amuletum erat præcipuè contra pestilentiam, eoque vim morbi sisti per- suasum fuit. Figebat eum Consul solenni sacro. Et aliquando Dictator solius figendi clauus causa creatus est: quo in albo Cincius Manlius, Gn. Quintilius, & alij nomen habent apud rerum scri- ptores. Cuiusmodi rei adhuc Romæ extrat monumentum hoc:

M. ORATIVS CONSVL EX LEGE
TEMPLVM IOVIS OPT. MAX. DEDI-

RR 4

CAVIT ANNO POST REGES EXACTOS.
A CONSULIBVS POSTEA AD
DICTATORES, QVIA MAIVS IMPE-
RIVM ERAT, SOLENNE CLAVI
FIGENDI TRANSLATVM EST.

A N N V S.

ERat & alterius generis clauus, qui Septembribus Idibus figebatur per annos singulos in sacra-
rum ædium parietibus, ad annorum numerum colligendum, quia paruus tunc erat literarum
vſus: iſque clauus annalis appellabatur.

D E C V N E O.

Ontrà verò Cuneus, quæ vel natura sunt solida, vel arte compacta, conglutinata & ap-
plicita sunt, discutit atque dissoluit, discissaque separat, & à clauo totus diuersus abit.
Ideoque inter instrumenta necessitatis, quæ fortunæ operam suam subministrat, adpin-
gitur. Super eo est ingritum differendum.

D I S S O L V T I O.

Posito siquidem firmandi signo, quod per clauum indicatur, vbi scilicet fortuna quippiam stabi-
liuisse videatur, cum & eiusdem munus sit, ea quæ firmissima iudicentur in humanarum rerum
Iudicium dissoluere, loco dimouere, discutere, atque discicere, additus est ad necessitatis insignia
cuneus, qui nimirum, vti dictum, dissoluen di, discindendi, atque separandi symbolum est. Et veluti
per clauum firmatum aliquid ostendimus, ita per cuneum, infirmatum aut loco dimotum indicamus.
Additum & ahenea hæc gestari manu, vt vicissitudinis huius perpetuitas nunquam defutura com-
monstretur: siquidem, vt sæpe alibi docuimus, perpetuitatem indicat æs, propterea quòd rubigine
non absumitur: ideoque Vegetius probat æreos clauos confingendis nauibus, quos ferreis antepo-
nit, quòd eos tempore & humore celeriter rubigo consumat: illos etiam in fluctibus permanere
incolumes manifestum sit.

D E V N C O.

Væ verò de Vnco & Plumbo subsequuntur apud Horatium, ad eandem faciunt senten-
tiam: siquidem vnco trahi, qui loco deiecti fuerint, sæpe præsertim maiestatis rei, solitum
apud rerum scriptores sæpe legimus: quare congruit vnus cuneo.

D E P L V M B O.

Lumbum verò clauo perquam simile est, propterea quòd eo infuso, & statua, & aliæ ope-
rum ædificiorumq; moles cohærescunt, & firmitate stabiliuntur, & suapte natura est adeò
ponderosum, vt etiam si non ad operis adhibeatur firmitatem: quàm difficulter loco di-
moueas, per se valeat significare.

H E B E T V D O.

Alioqui plumbum hebetudinis indicium est. Nam cum velocissima esse debeat mentis agitatio
in eo qui acutioris ingenij laude commendandus sit, vbi quem tardiorum ad ea excogitanda,
consulenda, constituenda, ad eunda, peragenda, quæ vsu veniunt, inspexerimus, à contatione ipsa,
vel ab immobilitate, plumbeum ingenium per cauillum exprobramus. Vnde Tusculanis Cicero:
Nisi sanè in Physicis plumbei fumus. Et pro inefficaci, & inutili, atque inani sermone, plumbeum
gladium aut pugionem plumbeum apud eundem Tullium inuenias.

Illud etiam in diuinis literis obseruatur, quòd iniquitas per
plumbum intelligitur. Iniquitas enim, secundum Zachariae Prophe-
tæ visum, super plumbi talentum sedet, Vetus enim ponderis
modus est talentum. Ideoque Pharaonis exercitus, vt pote qui in
iniquitate permansit, tanquam plumbum in imas aquas pessum iit,
ibiq; supinus in cauo profundo alueo recubuit, vt ait Adamatius.

D E V E C T E.

Vid pondus significaret indicauimus: sed reliquum
est instrumentum ponere, quo magna quantumlibet
pondera facile moueantur.

A R S N A T V R E V I C T R I X.

Is vectis est, per quem, artem humana industria comparatâ, quæ naturam longè vincat, indicamus,
negotiæ perdifficilia minimo conatu confecta. De vecte sanè, deq; aliis machinis Antipho poeta
senariolo

A senariolo eo, quem citat Aristoteles Mechanicis, arte nos ea superate docet, quibus rei natura ipsa repugnare videbatur. Magnas enim rerū moles loco dimouemus adæto vecte, hypomochlio, quem nostri Suppressam vulgò vocant, centri loco summissò, pondera supra omnium, qui rem non insperare, fidem tollimus, & eorum qui insperare, sed causam non intellexere, admiratione, huc illuc arbitrio nostro promouemus. Atque hoc est quod in primis admirabile dicit Philosophus, quod quispian pondus virium imbecillitate loco mouere non potest, id ipsum facillè commouere, & hac illacque ducere, adiuncto vectis pondere tam exiguo, si reliquæ molis motæ magnitudinem contempleris.

DE CLAVI.

Restat vtrunque clavis, quòd & cuneus & clausus: eadem enim aperit & claudit, hoc est, ligat & soluit, & in manu Iani præcipuè statuebatur. PVDOR.
De qua quidem multa poëta nostri. Sed vt firmèta, vbi agitur serid, prætereamus, Fabij Picitoris, si modò legitimus est id opusculi, interpretationem asseremus, qui Ianus dicit ad pudorem & sanctimoniam, domorum primū valuas, feras & clausas excogitasse, ab eoque ianuas appellatas: vnde clausas in simulacris, in beneficij huius memoriam gesser.

SECRETAS.

Alij dicit securitatis eius signū esse, quæ passim eo regnante fuisse prædicant. Alij ad cludendi aperiendique anni officio, quod munus eius esse Dei putabant, clausas additas arbitrantur: eaque de causa Clusium & Patulium appellatum. Ad huius instar Apollo cognomēto *νεβη* & colebatur apud Græcos, quòd ineuntis & exeuntis anni arbiter haberetur. Ianus verò eundem esse ac Solem, à multis vbiq̃ disputatum.

PORTVVS.

Nequè tamen Ianus tantum cum clauibus, verum & Portunus cum clauibus figurabatur in manu: nam & portarum Deus esse putabatur.

PARTVS.

Erat etiam olim ritus, vt nuptialibus inter alia clausis quoque mulieribus traderetur. Id aiunt boni omnis causa fieri solitum, ad partus scilicet facilitatem illis comprecandam. Et hoc significatio in sacris literis sæpe inuenies, Vuluum aperire.

PIERIVS VALERIANVS AD MAGNIFI-

CENTISS. VIRVM ALOISIVM CORNELIVM, DE

iusque per lapidem & aliquot ædificiorum partes, significatur, ex sacris Ægyptiorum literis.

LIBER XLIX.

VM mecum reputo, Vir magnificentissime, nulla verò non hara reputo, quantus sis tuus erga me amor, quæ beneficentia semper extiterit, suffundi me veteri iudiciæ necesse est, quòd tibi nunquam alia ratione respondere cogitarim, quam redamando, beneficentie verò hæcenus immemor mihi fuisse videar. Nam quòd à amorem attinet, commune id est cum plurimis, cum tu innumeros alios, imò quotquot semel allocutus fueris, ad te amandum, colendumq̃, trahas, & iucundissimo suavis nature tue blandimento nouos quotidie amicos parès: ad eò singularis est in te cõgritas illa tuã dubio præcipi incomparabili, Sedenim quamuis hoc maximi faciendum sit longè maioris ponderis apud me est cum plurimis, quæ me semper es tam liberaliter profecutus: cui si parem referre gratiam non poteram, saltem tuis prædicatione libertatem me à dissimulationis suspitione, quæ merito suboriri poterat, nisi aliquando eam confessus essem. Nunc igitur cum labores meos Ægyptiorum hieroglyphica, quasi atunque sint, publicare constituerim, pro amicorum moribus & ingenij conuenientia materia commentaria in hunc & illius distribuerè consilium fuit, a que in hoc de Lapide & fabricis nonnullis, tibi deberi existimaui, quando hodie nemo priuatorum hominum fabrica rationem, pulchritudinem & elegantiam te quo melius intellexit, intellexit tamq̃ in vsum & artem euexit. Quòd si digna magnanimitatis tue fors fato aliquo tibi obigerisset, atas nostra nulli veterum in rei tam præclare amplificatione cedere iudicaretur. Accipies igitur, Lapidos meos primario ædificiorum omnium materiam, cõstque intractabiles, vt vel in aere mansurum opus edificare possis, quòd contra fulminum casus inuolante resistat, nullam fluviorum illuuiem pertimescat, regis motus, hiatus, exultationesque omnes asseruet, vtque si tibi aliqua parte acris crini, magno ego beneficio affectus mihi videbor, qui multis olim à te commo dit acceptis, per negatarum mearum distributionem obligationis illius meæ partem aliquam tibi depensam existimaueris.

DE

Nteaquam ad ædificia aggrediamur, de Lapide prius dicere consentaneum est: non enim quispiam nisi materia prius comparata, fabricare incipit. Sedenim & rudis lapis sua apud antiquitatem omnem habuit significata. Neque fortè Romani temerè Iouem lapidem iurabant, apud quos futurum erat vt verè pietatis fundamentum ex petra solida iaceretur. Petra enim erat Christus, de quo paulò inferius dicturi sumus: nunc enim à Gentibus ineipere visum est. Multipliciter siquidem apud hos & illos lapis in cultu fuit: vt apud Thracas colebatur saxum, in quo vestigium Herculis impressum esse persuasum habuèret. Et Arabes, vt legere est apud Maximum Tyrium, tetragonum colebant lapidem. Apud Romanos lapis altera extra portam Capenam erat, qui cum siccitas temporis frugibus officeret, intra urbem solenni pompa ferabatur, & statim plouia, vt memoriæ proditum est, cadebat: proptereaque Manalis appellabatur, quòd eius beneficio impetraretur, vt aquæ à cælo manarent.

PERPETUITAS.

A pud eosdè lapideus Terminus in Capitolio diuinis est honoribus celebratus: autoresq; sunt, saxum illud fuisse, quòd Saturnus deuorare non potuerit propter magnitudinem, cum Iouem deglutire se crederet. Nam vetusta illa superstitio omnis, comminiscendis fabulis implicabatur. Calliodorus, vt quæ recepta sunt ponam, quæ respicim interrogatum, quando imperium Romanum casurum esset: respondiisse, quando saxum Capitolij cadet: addidisseque insuper si eueniret, vt vnquam caderet, futurum vt post xxx annorum millia iterum resurgeret: tanta eius artis E. fuit impudentia: nisi aruspex is per tantæ multitudinis numerum perpetuitatem intellexerit, quam apertius explicuit Maro:

*Hic ego nec metas rerum, nec tempora pono,
Imperium sine fine dedi.*

Atque alibi: *Capitolij immobile saxum.* Nam & serpens apud Homerum post nouem passeres deuoratos in lapidem mutatus, significasse dicitur, captæ euertæq; Troiæ gloriam nullo vnquam tempore periturâ, vt scilicet Calchas attestatus erat. *ἡ γὰρ ἑποτρὸν ὀλεῖται.* quanquâ super hoc aliter alibi.

Sed vt significationes, quòd nostrum est institutum, prosequamur, illud omnibus cõstat: lapidè fœderû firmitatis hieroglyphicû fuisse, quòd teste lapide apud veteres fœdera sint firmari solita, quæ vt homines rata scirent fore Fœcialis agnum læua manu, dextera silicem retinens, si falleret, Iouem cæterosque precatus Deos, ita se mactaret, què admodum ipse agnum: & secundum imprecationem saxo caput pecudis elidebat: quæ latius explicata sunt apud Polybium libro tertio in fœdere cum Carthaginensibus primû ictò, quòd æneis tabulis inscriptum in æde Capitoliî Iouis diuissimè permansit. Et tale aliquid vti Epistolarum, quas vulgus Familiars vocat, apud Tullium, epistola eius libri prima, vbi de histrione Æsopo loquitur. Frat & iuramèti species per lapidem simpliciter, vt Athenienses iurare soliti quòd Aristoteles & Philochorus subinuunt: & Demosthenes contra Cononem, *τῶν τε παρόντων καὶ τῶν ἐν ἡμῶν οὐκ ἔστι δὲ λῆθρον ἀπορίας, ἢ ἔξορῶντες.* Id quòd factatissimum intra se continet veræ diuinitatis arcanum: nam apud Hebræos, AB, pater: BEN, filius: ABEN, lapis. Hic verò lapis ille est; si mysticum sensum introspectas, quem non temerè propheta memorat, & Petrus principibus populi & senioribus obiecit, quòd eum reprobauerint ædificantes, atque mox constitutus fuerit in angull caput.

FIRMITAS FœDERVM.

FIRMA PROSPERITAS.

Non præteribo illud, lapidem à cælo lapsum felicissimi constantisque successus in gerendis rebus aliquando fuisse signum: vt qui ad Ægos flumen visendam magnitudinis è cælo delatus traditur paulò antequam Lyfander angustissimo temporis spatio, tam magna, tam continua felicitate, tam gloriose faceret aduersus Athenienses. quamuis perniciosum augurium Aristotimo Æliensium tyranno præstitit saxum è sublimi loco ab aquila demissum in eam recti partem sub qua tyrannus cum vxore cœnam, quæ instruebatur, opperiebantur: nam paulò post ab Hellaniço & aliis ciuibus fœdissimè trucidatus est.

PIETATIS NOSTRE STABILITAS.

Sed quoad saxum ab ea volucre demissum facit, in Aquilæ Commentariò statutam firmiter sedem per Lapidem in nido ab ea alite positum significari docuimus: quique & cuiusmodi ille lapis esset, quæque ex eo utilitates haberentur, antiquorum secuti opinioniones, commemorauimus. Vt verò nunc Ægyptiorum commentum magis approbemus, quidnam aliud Petra quam firmamentum & stabilitatem asserit: Vnde Psalmo xxxiii qui Apud Hebræos xxxi est, habetur: Quia petra mea & mu-

A & munitione mea, quippe veluti arx in rupe sita, & turribus munita. In vulgatis, robur legitur: inter-
pretes alij, fortitudo mea: Romanus firmamentum habet. Nam cum nos passim Christum assero-
rem nostrum petra nomine accipi legamus, per petram nimirum pietatis nostrae stabilimentum
intelligimus, super qua Ecclesiam ipse suam aedificauerit, quod verè sit diuinitus decantatum pas-
sim, Capitolij immobile saxum. Romano enim Pontifici hæc promissa sunt, quippe Petro, qui Ro-
mæ (nemo hoc inficiari, nisi imperitus, ausit) sedem fixit: cui, vt Evangelia testantur, potestas
data est in orbem vniuersum: quem locum etiam Theophylactus diligenter examinans, non vnus
inquit Ecclesiæ, non vnus prouinciæ imperium est Petro & successoribus eius demandatum, ἀλλὰ
πάντων τῶν οὐρανῶν, sed vniuersi, ait, terrarum orbis. Ad hanc sententiam facit Nabuchodonosoris
somnia, quem *ρανοκοπῶσθε* appellat Strabo, qui per quietem imaginatus est, se statuum cernere
visendæ magnitudinis, cuius caput aureum esset, humeri & brachia argentea, ex ære venter, & fe-
mora: crura & pedes ferrei, luto ferruminati: ac saxum mox ingens, impulsore nullo, repente iugo
montis auulsim in statuum procubuisse, eamque incursum eius prostratum & attritam in puluerem
abiisse, qui ventorum mox flatu dissipatus est: saxum mox adeo creuisse, vt totam suam magnitudine
terram occuparet. Cuius quidem ita conspectæ statuæ significatione Daniel, qui & Azarias, Propheta
potius quàm coniector, ita explicauit, vt per caput aureum diceret Assyrium regnum demonstrari.
Brachia & humeros argenteos, duos esse Reges, qui imperium illud euerfuri essent, atque horum
alterum aramento similem, moturum ab Occidente in huiusmodi regni perniciem & euerfionem:
Mox rerum summam ferreum excepturum, latæque omnia obtenturum. Alij post rem gestam facio-
liore coniectura, imò animaduersione potius oblata, ex subsecuto rerum euentu ita statuæ rationem
accepte, vt dicerent aureum illud caput Assyrium quidem regnum significasse, quod primum om-
nium fuit in terris constitutum. Sed per argentea brachia, hinc Arabacem Medum, ilinc Cyrum
intelligunt, quorum alter Assyrio sublatro imperio, regnum Medicum, alter Persicum constituit.
Per ventrem & femora athenæa, Alexandrum Macedonem, qui rubicundo colore fuit, significari,
qui ab occasu profectus Orientem subegit, cuius regnum post eius mortem à successoribus, quos
per femora possis intelligere, fissum est. Per ferreos pedes Romanos interpretantur, qui magis
adhuc occidui quàm Macedones fuere. Macedonumque opibus euerfis, latè sunt terris omnibus
dominati. Hæc quidem illi tam verè, quàm etiam ingeniose, omnibus dubio procul approbanda
proferre.

C N A I S T V

Sed quod ad saxum pertinet, neque hæc exequuntur, neque Iosephus explicare voluit, consulto se
interpretamentum illud præterire silentio professus, quoniam ex historica lege præterita scri-
beret, non futura. Quod quidem homo iudeus ideo mihi videtur subicisse, ne quæ de Christo
subsecutura manifestè conspiceret poterat, proderet cogere viri. Cui enim dubium sit, per saxum il-
lud, quod vniuersam statuam, atque adeo totum vniuersi cuiusque statuæ cultum sustulit atque dissipauit,
Christianam intelligi pietatem, cuius sonus, peruulgata quippe doctrina, in omnem terram
esset exiturus, pontificemque summum Petrum, & successores, non vni tantum prouinciæ imper-
raturum, sed, vt Theophylacti verba repetamus, vniuerso terrarum orbi leges, & salutifera præcepta
prescripturum? quod etiã tradit Cyprianus lib. contra Iudæos altero, cap. 15. 16. 17. Quod verò dictum
est à Daniele, lapidem sine vilius manibus impulsus, id porro eò spectare ait Hefychius Hieroso-
lymitanus, quod sine congressu viri & mulieris conceptus eius processit, & partus. Ita alibi: Quod
si altare lapideum feceris mihi, non excitabis illud de sectis lapidibus: si enim cultum admoueris
ei, polluetur: neque enim secta, neque dolata est Christi caro ab vlla hominis manu. Apud Esaiam
quoque celebre est, Christum hieroglyphicè per lapidem intelligi, vt eo loco, Ecce ego mitto in
fundamenta Sion lapidem preciosum, electum, summum, angularem, honorificum: quæ omnia
agnoscit & Petrus epistola prima, addito, futurum vt qui crediderit in eum, minimè sit aberraturus.
Ipsa ad Esaiæ verba ait Irenæus, vti non ex voluntate viri, sed ex voluntate Dei aduentum eius,
qui secundum hominem est, intelligamus. Nam & quod Daniel lapidem sine manibus excisum ait,
hoc idem significat: id enim sine manibus est, quod non operantibus humanis manibus, hoc est,
vitorum illorum qui solent lapides cadere, nulla scilicet viri opera eius in hunc mundum
aduentus futurus erat: hic enim lapis à terra ex virtute & arte constat Dei. Et apud
Hebræos Psal. xxv 11, primo statim versu: Clamo ad te Domine, qui
petra, arx, & præsidium meum es, quò scilicet hostes nunquam
accedere poterunt. De petra hac Tertullianus, vbi
circumcisionem vtraque comparat: Circuncisus,
ait, nobis petrina acie, id est, Christi
præceptis: petra enim Christus,
multis modis & figuris
prædicatus est.

Quoniam

Quoniam verò, vt Theologi consentiunt, petra Christus est, animaduertendum in psalmis, vbi de paruulorum allisione ad petram sermo est, id nobis omnibus ita faciendum, vt scilicet cogitationes, affectuū prauorum plenas, pueriles & fatuas, prorsus quam adolefcent firmitatemque consequantur deliberationisque adherescant, esse quamprimum ad Christi petram allidendas. Ita sentit Euthymius, idemque prius dixerat Adamantius. Hic ille omnino lapis est, vt sæpe dictū, qui ad anguli statuitur caput, quem ij reprobauerunt qui vsum eius non agnouerunt. Repudiabant enim eum inter Iudæos sacerdotum principes, & vt Samaritanum explodebant, seductoremque; & nouarum rerum autorem ctiminabantur: cum ecce in ædificij angulum à Deo translatus est, ibique positus, & firmiter stabilitus, duos coniunxit patietes. Iudæorum vnum, eorum inquam qui pietatem hanc secuti sunt, & Gentium alterum, qui baptismum susceperunt.

PRAVARVM COGITATIONUM excusio.

SENSVVM EXPERIENS

Plerunque autem per lapidem experientem sensus hominem intelligimus: vnde illud apud Comicum, Quid itas lapis? Et Amariyllis à Theocritico pastore tota lapis dicitur, quod nullis amiculi; vt idem ait, precibus moueatur. In hanc verò sententiam vir sanctitate ante alios mortales omnes insignis, vatesque summus, clamat in deserto, solitariūque secessu. Potest Deus è lapidibus istis suscitare filios Abrahamo; quippe de stupidis, peneque brutis hominibus, qui nihil adhuc diuinum sapiunt, proptereaque tanquam lapides sine sensu sunt. Nam qui lapides adorabant, lapidibus similes, vt in Psalmò est, euadebāt. In Exodico cantico scribitur, Vertantur in lapides, donec pertranseat populus tuus Domine: quem locum ita interpretatur Adamantius, vt intelligat de gentibus dictum, quas tantisper lapides esse supplicetur, donec pertranseat populus Iudæorum, cum illud subsecuturum esset, vt deletis illis; & à Deo recedentibus, gentes lapidem exitura essent; pioque duro & stupido corde, viuente, sensusque & intelligentiæ participem rationem, per Christum susceptura. Nam & Cyprianus, epistola libri secundi tertia, Euangelium illud, ex lapidibus excitari filios Abrahæ, de gentibus colligi ex Ioannis ipsius verbis interpretatur. Grecis quidem, qui lapides torrens in populo, mutari fabulantur, an sam de dicit vocabulorum vicinitas & similitudo, quibus *λῆας*, *λῆα* & *λῆα*, lapis est, *λῆας* verò populus, cum forte existimarent tam facilem esse mutationem ex lapidibus in populos, quam paruo momento *λῆας* paroxytonum in *λῆα* oxytonum tranlire potest. Sed loci fatis. Sane apud Esaiam primo supra quinquagesimum capite in huiusmodi similitudinem legas, Attendite ad petram vnde exiisti estis: quod paulò post explicat, Attendite ad Abraham patrem vestrum. Vt verò ad Euangelium redeamus, Eucherius secutus Origenem ipse quoque de insipientibus dictum intelligit, cum præsertim alibi dicant diuinitate litere, Auferam cor lapideum de carne vestra. Irenæus ita suscitari filios Abrahæ ex lapidibus, cum nos à lapidum religione remouit, à dæmonisque & infructuosus cogitationibus transfudit ad potiora, & fidem Abrahæ similem in nobis constituit atque firmavit.

DE MOLA.

Mola Lapis est, vnde molares lapides pro ingenti massa & pondere. Ipsa verò in diuinis literis hieroglyphicum habet suum minime contemnendum.

HVMANÆ VITÆ COMMERCIA.

Sunt enim qui per molam humanæ vitæ commercia significari velint, propterea quod mola semper dura, atque alterius altera ita ope indiget, vt singula opus nullum faciant: vnde amicitia nostra necessitudines appellantur, quod vnicuique necesse sit habere amicum, cum quo sua consilia conferat, qui se mutuo adiuent, & alter alterius officiis subleuetur. Vnde rectè, Vt soli, dictum. Eucherius locum Euangelij, Dux molentes in mola, eò trahit, vt per molas vtunque intelligatur testamentum (vt enim eius verbis que per annorum millia in disciplina nostra traditione receptissima sunt, & maxime propria) quarum scilicet molarum opera, labore quippe differentium, veteris Testamenti triticum in farinam, quippe pastum Euangelij conuertatur.

DE

DE ARIS, ÆDIBVSQVE ET IANIS.

Sedenim ædificationem iam incepturi, nihil prius quàm aras excitare videmur admoneri, vt quod auspiciatum esse cupimus, à diuùm immortalium cultu principium assumat.

DEI SAPIENTIA.

Sitamen prius id explicauerimus, cur in diuinis Hebræorum literis aquæ de petra profiliunt: Petra, inquit Philo, firmam Dei sapientiam demonstrat, vnde firma identidem exhauritur doctrina. Nam aquæ passim in diuinis literis, vt suo docuimus Commentario, ita pro disciplina accipiuntur, vt apud Ægyptios ros pluuius, id quod etiam de manna pluuio in solitudine affatim redūdante possumus interpretari. Sed hæc alibi, nos ad Aram,

PIETAS.

EA verò præcipua est aræ significatio, vt nostræ erga Deum pietatis indicium sit, precésque nostras igne, vt veteres opinabantur, internuncio ad Deum deferat. Vnde apud Maronem, Tangor aras, mediósque ignes, dictum, quòd inter humanam naturam & cœlestem, ignis medium ita obtineat, vt merito dici possit internuncius. Materix autem adhærescit, & in sublimem semper fertur, tanquam rerum omnium nostrarum cōscius, inferiora hæc cœlicolis manifestare videatur. Hinc sacrificiorum ritus eo tempore quo naturæ tantum leges obseruabantur, non temerè instituti sunt, & posteaquàm clarior illuxit veritas, ignis ita sacris nostris adhibitus, vt si absque igne Deo preces allegemus, vix litare posse nos persuasum habeamus. Quòd si, vt alibi latius disseruimus, inferiora hæc vlla nos superioribus conciliare possunt, nihil est quod maiore sit cum animo similitudine, vt pote qui & lumine pollet & illustrat omnia, ac perinde genios, ac Deum ipsum nobis repræsentare videatur. Quamuis impia improbique perditorum Anabaptistarum factio tempore hoc, non ignes modò ritusque sacros omnes in pietatis nostræ signum exhibitos, extinguere, perderéque conentur, sed & etiam bonos mores, ipsumque Dei cultum profanare aggrediantur. Dedicata verò nimirum ara sacrificiis faciendis, & precibus allegandis, quibus diuùm animi nobis conciliantur. Qui tamen esset apud veteres probatus sacrificandi ritus, pauci admodum prodidère. Deo siquidem Deorum omnium supremo, mente & intellectu solo, sine sermone, sine sono sacrificabant. Vnde Crocodilus, quòd elinguis est diuini silentij ratione habita, cultus apud Ægyptios. Spiritibus & beatorum animis laudes adhibebant. Cœlestibus materia constantia, quæ scilicet similitudine aliqua ad eos facere viderentur, vt ignem Soli, & huiusmodi pleraque toto hoc hieroglyphicò opere perquisita: malis vero dæmonibus, ne nocerent, vel vt eorum impuritas arceretur, libaminibus & nidore carniū faciebant. Cæterùm Ægyptij veteres pecudibus aut sanguine placare Deos semper abhorruerunt, precibus & thure solo contenti. Aderunt verò eos Ptolemæi, sacra Saturni Serapidisque suscipere, quòd facere coacti, sana eorum extra pomeria posuerunt, quibus hostiæ de more mactari debebant. Quâquam illudatò Bufirdi exemplo, homines postea immolari coceptum, cum is apud proxima Nilo loca tyrannidem occupasset. Sed quòd ad aras & pietatem attinet, in numis T. Ælij Cæsaris Antonini simulacrum est vtraque manu passâ, ara apposita, cum inscriptione, PIETAS. Manus porrò passâ, vt in Cynocephali Commentario docuimus, adorationem significant. In Hadriani Aug. idem simulacrum eodem habitu, ab cuius vno latere ciconia adsit, de qua loco suo: ab altero ara est corymbis ornata, inscriptio, PIETAS AVG. In numo Diuæ Augustæ Faustinae simulacrum est, quòd læua pallam sustentat, altera in ignem qui de pulcherrimè facta ara promicat, libamina porricit, cū inscriptione, PIETAS. Est & ara posita ante signū, in cuius manu patera est libationi parata in numo Lucilla: inscriptio, PIETAS. Eadē inscriptione pietas ipsa in Antonini numo dexterâ exporrigit passam, læua in subiectâ arâ libat. Illa porrò passâ dextera, adorationis, vt alibi loco suo declarauimus, indicium est. Supplicationes porro fieri solitæ, aut cum vota facimus, aut cum danari votis gratias agimus. Hinc aliæ atque aliæ inscriptiones in numis inueniuntur, omnes tamen ad pietatē ipsam referuntur, siue diuini numinis auxilium imploremus, siue vota persoluamus. In Iulix Pix Felicis Aug. numo signum est læua pallâ in vlnâ sustollens, dextera in arâ porriciens: inscriptio, VOTA PUBLICA. At in Hadriani numo cernere est duo simulacra, quorum stat vnum ipsius Imperatoris effigie, alterum læua palmæ furculum tenet, dextera pateram offert Principi: inscriptio, ADVENTI AVG. Est & Domitiani numus cum ara & igne super accessu, cuius inscriptio est, PRINCEPS IUVENTVTIS. Pulcherrima verò omnium quas viderim ara est in ipsius Cæsaris Domitiani numis, in quo ansas illas, vnde aræ nomen nonnulli volunt, apertissimè licet intueri.

PROFVGIVM.

FVisse verò aras apud veteres, vt etiam nunc sunt, sanctioris asyli loco, nulli non exploratum est. Hinc apud Maronem Priamus, omni alia salutis spe abiecta, ad aram confugit, cui dixerat vxor, Hæc ara tuebitur omnis. Et M. Tullij dictum pro Roscio Comædo: Sicut in aram confugit ad huius domum. Et apud Terentium: Nemo te accusat Syre, ne tu aram tibi, aut deprecatorem paratis. Et Ouidius de Tristibus:

Vnica fortunæ ara reperia meis.

A pud Athenienses ara peculiaris fuit miferationi sacra, de qua Papinius poeta, & Lactantius grammaticus, neque non Apollinis in Rhetoricis meminere: & Plutarchus lib. de Superfitione, *φιλανθρωπία βωμὸς* eam appellat. In profugij sanè significato Vestam pro ara poni apud Xenophontem inuenias rerum Græcarum libro secundo: *ἀποστὰς ταῦτα ὁ Θεραμένης ἀντιπρόσωπος ἐπὶ τῆς ἑστίας*. Hæc cum Theramenes audisset, ad Vestam sibi profugium parauit. Et sacrificialis ara Vesta est Polluci, præcipue verò qua in Pnyctæo fuit, vbi inextinctus ignis asseruabatur. Et tringinta curiarum Vesta collocata apud Dionysium Halicarnasæum antiquitatum secundo. Tale quiddam & apud Tranquillum in Tiberio.

MISERATIO.

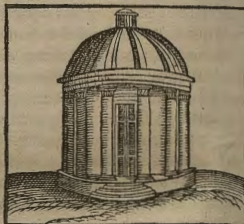

XII. IANI COLONIE.

Quod verò aras XII Iani simulacro adsculpi solitæ sint, sunt qui ob id factum putent, quòd Ianus pomæria & aras duodecim Hetrurizæ coloniis sacraffer. Alij aras illas XII ad mensium numerum dedicatas aiunt, quòd Ianus pro anni tempore sit Romanorum religione pingi solitus. Nam de cccxv diebus, quos gestu manuum referret, alibi disseruimus.

Rotundam ædem Vestæ Numa Pompilius Romanorum Rex consecrasset fertur, quòd eandem esse terram, qua vita hominum sustentaretur, crederit. Eam pilæ formam esse, vt sui simili templo dea coleretur. Pro eorum verò sententia, qui per Vestam nil aliud quàm puram flammam intelligebant, de strongilari lapide, qui eam figuræ similitudine referret, alibi diximus.

TERRA.

MUNDVS.

ET mundo eadem veteres ea qua conspicitur forma posuerunt, mundumque eam appellauere, ab eo mundo, inquit Cato in commentariis Iuris ciuilibus, quæ Festus citat, qui supra & infra nos est. Eius inferiorem partem veluti Dis manibus consecratam, clausam omni tempore custodiebant, neque nisi ter in anno, paterfeciabant, vt ait Atteius Capito, quippe diebus his, postidie Volcanalia, & ante diem sextum Nouembris, & ante diem tertium Non. Octobris: quos dies, ait Festus, etiam religiosos iudicauerunt, propterea quòd eo tempore, quæ occulta & abdita religionis deorum Manium essent, veluti in lucem adducerentur, & nihil eo tempore in Reipublicæ gerere voluere. Itaque per eos dies non cum hoste manus conferabant, non exercitus scribebatur, non comitia habebantur, nõ aliud quicquam in Reipublica nisi quod vltima necessitas admittebat, administrabatur. Volcanalia autem antiqua monumenta in Circo Flaminio x. Cal. Sept. celebrare solita comperimus. In alijs, Fer. Volca. n. x. Calend. Iunias. Ibi que n. litera diem nefastum notat, apud Ouidium. Tubulustria Volcano XIII. Calend. Iun.

DII OMNES.

Omibus verò Dijs, Agrippa templum rotundo ambitu Romæ dedicauit, eaque de causa Pantheon appellauit: in quod quidem minus quàm in alia veterum monumenta scuit ipsa vetustatis iniuria: idque nunc Virgini Deiparæ dedicatum, magno mortalium concursu inuisitur, & ab ea qua factum est forma nomen habet. Sanè Augustus Cæsar, qui templum id excitauit, licet Agrippæ inseribi dedicatione ipsa voluerit, nulla commodiori forma deos omnes complecti poterat quàm orbiculari: de qua quoniam alibi dicturi sumus, vterius nunc de figura huiusmodi loqui superfedebimus: si tamen id dixero, Aristotelis dictum esse, veteres gauisos dijs templa rotunda specie dedicare, cuiusmodi sanè multa Romæ superesse adhuc, vel magna ex parte diruta, vel nostræ pietatis dijs instaurata conspeximus.

IANVS.

IAno contrà, templa quadrata specie dedicati solita, quatuor quippe pilis, quæ totidem fornicibus Iungerentur, per quos que à frontibus quatuor aditus patefacerent, qui tamen in primario Iani templo solenni sacro pacis tempore clauderentur.

MENSARII.

Erant autem & alij Iani, in quibus trapezitarum mensæ, vbi mercatorum conuentus, & omnia quæ ad rem pecuniariam pertinent negotia tractabantur: de quibus Horatius:

*O ciues ciues, quærenda pecunia primum,
Virtus post nummos: hoc Ianus summus ab imo
Perdocer: hac recinunt iuuenes dictata, senesque,
Leuo suspensi loculos, tabulamque lacerto.*

Huiusmodi generis ædificia plurima Romæ erant, nunc vnum minus dirutum in velabro perduratit iuxta ædem quæ D. Georgio dedicata est.

PAX. BELLVM.

Quod verò Iani templum in numis habetur, quadrata & ipsum specie, sed clatris, tepagulis, & foribus præmunitum, ipsi tantum Deo dedicabatur. Clausum hoc, pacem indicare: ad apertum, belli tempus, non tam ex Vergilij carmine cantatissimo, quàm etiam ex numis passim in conspicio est. Sed illud præcipuum numisma tum opere tum etiam inscriptione spectabile, in quo legitur, PACE P. R. TERRA MARIQ. PARTA IANVM CLVSIT. Fuit verò is, vt ex altera numi parte habetur, IMP. NERO CLAVD. CÆSAR AVG. GERM. TR. P. P. P.

Alia etiam atque alia templorum exempla, multifariam in numis habentur, quæ profectò ad fastidium potius, quàm ad delectationem inclinaret. Illud dicam, in numo cuius inscriptio est, DIVVS AVGVSTVS PATER, ab altera parte legi PROVIDENT. Idem templum est in Imperatoris Constantij numo, cuius inscriptio est, PROVIDENTIA AVG.

SALVS. IVNO. DIVVS.

In Domitiani numis templum est, SALVTI AVGVSTI inscriptum. In Volusiani, Dea in delubro sedens cum inscriptione, IVNONI MARTIALI. de quibus dicere hic nullum est operæ precium. Neque verò veteribus tantum Dis, sed & iis quos apothecosi consecrabant, templum etiam dicere mos erat: vt videre est in Antonini numo, in quo templum est cum inscriptione, DIVO PIO.

SVEDIALES QVIBVS.

Tota verò ædium sacrarum forma antiquitùs pro conditione numinis ædificari solita, quare ipsa statim ædis facie numinis qualitas intelligebatur. Ioui siquidem, fulguri, cælo, Soli, & Lunæ, subdiales, vt Vitruvius monet, ædes quæ Græcè ὑπὸ ἄστρα dicuntur, ædificabantur, quorum numina, potestates, vimque ac effectus omnes sub dio spectamus.

DORICÆ QVIBVS.

Minoræ autem, Marti & Herculi numinibus, vt idem ait, virtute ipsa memorandis, ædes opere Dorico erigebantur: nullis quippe deliciis, neque lasciuioribus florum ac foliorum ornamentis, neque denticulatis coronis, ac guttulatis metopis, sed rudi ac hispido potius aspectu, qualis dignitas in viris expetitur, à peregrino omni cultu aliena.

CORINTHIACÆ QVIBVS.

At veneri, Floræ, Proserpinæ, & fontanilibus Nymphis, numinibus quippe delicatioribus, ob mollitiem atque nequitiam Corinthiacæ constituebantur, genus quidem ædificij tum gracilitate operis, tum florum ac foliorum lasciua, volutarumque multiplici perplexitate, triglyphorum, ac aliorum ornamentorum varietate visu admodum delectabile.

IONICÆ QVIBVS.

In noni verò, Dianæ, ac Libero Patri, cæterisque eiusdem ordinis numinibus Ionicum adhibebant opus, medio quodam inter Doricum & Corinthium temperamento, quippe quod neque horrore & austeritatem ipsa operis simplicitate præ se ferat, neque quidem encruatam illam mollitiem extot ornamentorum luxuria commostrarat.

DE COLUMNIS.

Neque quidem templa tantum, verum etiam columnæ non sine mystico aliquo intellectu fieri consueverunt, quarum & rationes retulisse non incongruum videatur: siquidem hæc haudquaquam sunt ab Ægyptiacis inuentis dissimilia, dum aliæ firmitudinis, aliæ rei præclaræ gestæ, famæque supra mortalium conditionem ad vsque cælum attollendæ, aliæ captiuitatis, aliæ profugationis, aliæ opprobrii sint indicia.

TERMINVS.

Ceterum antiquissimum fuit per columnam terminum significare, quod columellas in terminis ponere mos fuerit. Hinc regionum multarum fines terminosque columnas appellamus, vt in Hispania Herculis: eo enim vsque & imperium & labores ille suos extendisse fertur. Eodem modo in Africa sub Atlante monte, & Asia ad Euphratem fluvium, & supra Armeniam terminos Romani Imperij columnas dixerunt, & eo significato Atrides Protei Menelaus ad vsque columnas exulat, apud Virgilium legas, quod pro Ægypti finibus positum notat Seruius.

SS 2

IN sepulchris verò, neque non monumentis reliquis colūmnarum ratio fuit, vt cuius nomini dicataz essent, glòtia supra ceteros mortales attolleretur. Hinc illa Ennii de Scipione verba: Quātam statūam facier populus Romanus, quātam colūmnā, quā res tuas gestas loquatuz? Hinc in argenteo numò videas colūmnā, cui mediā ancile affixū est, vrna in summo superposita, duab⁹ hinc & inde laureis appendis, quā Senatus Diuo Augusto Vespasiano decreuit. Sed vt reliquas præteream, duā adhuc Romæ visuntur, quæ Romanæ potentiaz atq; splendoris testimòniū faciunt; Traiano vna, altera Hadriano erecta; ad summā quarum altitudinem, quæ admodum excelsa est, per interiores gradus coelitis in modum circumductos commodissimū est ascensus: non enim in re tam obuijs obuia nobis immorandum est. Decretæ autem in colūmnis statuz à Senatu plerisque fuerunt, quos enumerare nostri non est instituti: rerum enim quæ tractandæ sunt multiplicitas breues nos esse cogit. Illud admonero, quod apud Plinium legitur, senatum Galba vt primū licitū fuit statūam decreuisse colūmnæ superstantem, placere nonnullis vt striata legatur. Antiquam autem esse celebratē statuarum in colūmnis, ex eo manifestum, quod C. Menenio supra colūmnā statua dicata est, qui Latinos p̄ficos deiecerat vnā cum Camillo collega, quæ res, inquit Liuius, rara illa ætate fuit. Et illa adeo celebris Traiano colūmnā colossum habuit superimpositū, cuius rei fidem faciunt eius numi.

GLORIE SVBLIMITAS.

DE OBELISCIS.

Oram loco Ægyptij suos exerunt obeliscos, & Græci ἄγχι ὀβελίσκου dixerunt, cui maximi quique honores deberentur. Non ineptum autem fuerit animaduertere Ægyptiorum statuas, quæ antiquitatem sapiunt, graciliores esse, & trūcis oblongis propemodum similes, quod quidem non est artificum vel stupori vel imperitiæ imputandum, sed eorum potius diligentia studiumque considerandum, quippe qui ita facerent, vt diuinitatem minime corporatam esse ostenderent. Quare Euphranor pictor, idemq; fictor nominatissimū, quem in omni specie admirandum perhibent, non ita fortè reprehensionī obnoxius, propterea quod in vniuersitate corporum exilior fuerit, capitibus articulisq; grandior, cum is præsertim primus dignitates, ac heroum insignia dicatur expressisse.

HEROVS.

Sed quoniam in Heroas incidimus, id minime dissimulabo, quod Romani Græcos potius quàm Ægyptios imitari, heroum statuas, & eorum qui bene de rebus meriti essent, eo maiores faciebant, prout eos maiori honore dignos arbitrabantur: de quo apud Macrobiū. Hinc iocosum illud M. Tullij dictum in fratris statūam: nam cum in Prouincia, quā ille rexerat, clypeatam eius imaginem conspexisset ingentibus lineamentis vsque ad pectus de more pictam, erat autem Quintus staturæ parus, Frater, ait, meus dimidiū maior est, quàm totus. Apud Virgiliū verò Dido cum voluntariam mortem excusat, quasi ea omnia absoluisset officia quæ à se exigi potuerint, nihilque à se vlterius expectari posse, quod ad apotheoſeos gloriam pertineret, ita secum ratiocinatur:

Vixi, & quem dederat cursū fortuna, peregi.

Et nunc magna mei sub terras ibi imago.

Cur verò magnam speret, enumerat merita:

Vyhem præclaram statui, mea merita vidi.

Vlta virum, pœnas inimico à fratre recepi.

Oppida autem condere, inter ingentia ea facta recensetur, propter quæ Romulus & Liber pater, & cum Castore Follux, Deorum in templa recipi meruerunt, vt apud Horatiū. Cum itaque maiores iusto staturæ vitæ fundis fieri solitæ essent, Onirocritæ, qui, vt sapius ostendimus, hieroglyphicis adherescunt, vbi quis supra humani modi staturam fieri se magnum conspexerit per quietem, mortem illi præſagiunt affuturam: & qui filium paruulum ad virilem magnitudinem imaginatus fuerit excreuisse, eius identidem mortem expectandam. Hinc Virgilianum illud super oblata visui defuncti corporis anima, Et nota maior imago: nempe quod corporeis claustris veluti prælis exoluta anima post mortem latius dilatari videatur. Sedenim illa de honoribus opinio & verior est, & probabilior.

CHRISTI VICTORIA.

ILLud minime prætereundum, sextidecimi psalmi inscriptionem apud Græcos esse *ενδοξαία*: alibi aureum insigne Dauidis, vbi interpretes antiquorum repetunt morem, qui colūmnas, imagines, aut statuas iis qui strenuè felicitèrque militiam exercuisent, erigere consueant. Id verò laudis victori Christo attributum, eo Psalmo declarati.

Apud

A Pud autores Græcos locum Athenis fuisse legas, Ceramicum appellatum, columnis vnde cunctæ frequentem, quæ in eorum memoriam erectæ erant qui pro patria pugnando cecidissent, in inscriptione adiecta quo quis prælio oppetisset:

CLARITAS EX POETARVM

scriptis.

P Indarus Timarcho Æginetæ Nemeis:
σαλὰν δῆμιον παλῆν δῖσθι δολοκρίεσσιν.

Ponatur aliè structa saxo Candidior pario columna:

vbi interpretes per columnam poemata intelligunt. Nam statim subdit ipsemet poeta, quantum claritatis addât poemata in præstantis alicuius viri laudem elucubrata.

PRO PATRIA OCCISI:

TELESILLA.

T Elefsilla Argivæ poetica facultate celebri, galeata statua erecta est in columna, libris circa pedes adiectis, vt alibi diximus, quod maribus Argiuorum, qui prodierant ad bellum, ad vnum cæsis, sceminas armarit, & contra hostes eduxerit, eosque vrbis diripiendæ spe profectos retrocedere coegerit. Exemplum muliebris virtutis inter paucissima sæpe commemorandum.

I Socrati verò eloquentiæ magistro, statua in columna decreta est ab Atheniensibus, quòd octo iam & nonaginta natus annos, ab institutione nunquam cessauisset.

APOLLO AGYIEVS.

C onspiciæ fuerant apud Græcos columnæ quædam in coniformam desinentes, quas ante fores erigebant Apollini facras, vt vero quidam dicunt, Baccho, vt plerique alij, vtrique: nam idem vtriusque numen esse, ostensum alibi. Hinc Apollinem Horatius Agyicum nuncupauit. Eas nonnulli aras vocauerunt: sed columnarum omnino habere speciem non inficiantur. De his apud Sophoclem:

*Ignibus odoris are Agyiæ nitent,
Suffitu balantes myrrha lachrymas barbaro.*

Sed cur non Græcos potius versus apponimus?

*ἀγίωμαί δ' ἄγυιὸς βίωμις ἀπυλίων παλῆ
σμήρως σαλαμὸς βαρβάρως ἑνοσμία.*

Ea verò de causa Agyieus dicebatur, quòd huiusmodi columnæ in compitalibus vicaneisque viis erigi consueverunt: ἀγυιαί enim viæ quæ ab vtraque parte exitus habent.

ISOCRATES.

E xcogitatæ etiam sunt columnæ trophæorum vice, quæ victoriam ostenderent, cuiusmodi porticus cognomèto Persica Lacedæmone visebatur, victoriæ illius index, quam Pausanias Agesipolidos filius consecutus est Platæo prælio, vbi parua manu ingentes hostium copias profligauit, in cuius præclari facinoris memoriam statuas habitu Persico pro columnis porticu subiecere.

CARYATARVM OPPROBRIVM.

S imile in Caryatas Peloponnesi populos exemplum editum, squorum mulieres matronali habitu, stola quippe ad pedes vsque demissa, in captiuitatem abductæ sunt, viris prius ad vnum cæsis, totius Græciæ in eos conspiratione facta, quòd Pesticas partes aduersus Græciam secuti essent. Historiam in exemplo posuit Vitruuius.

VICTORIA DE Persis.

BELLVM.

A liqua etiam columna belli significatum habuit, vt quæ Romæ olim erat ante Bellonæ templum, super quam, quotiescunque bellum cuiquam indiceretur, hastam iaciebant, eius scilicet omnis causa, quòd spes esset per huiusmodi susceptum bellum aut hostes à finibus summouendi, aut vltra præscriptos fines imperium proferendi. Ea autem columna Bellica dicebatur.

Inuenire est in numis aliquot columnam ad securitatem additam, vti in eo quæ IMP. CES. VAL. HOS. MES. QVINTVS AVGVSTVS cufit. Ibi enim muliebri signum molli & enervato habitu stans, laeva columellæ innititur, dextera palmæ furculi tenet supra verticem expositum: inscriptio, SECVRITAS AVGO. Quæ quidē species cum fortē antiquitatis fieri soleret, facile credendum purpureos Tyrannos hinc ab Horatio dictos,

*Metuere Fortunam Iniuersio ne pede prouas,
Stantem columnam Atq. ita sublimi deciciantur loco.*

FIRMITAS.

Nam vetustissimum omnino columnarum inuētum ad firmitatem fuit, quæ præsertim Viriles appellatæ sunt, quas alio mox vocabulo, vti superius dictum, Doricas vocauerunt. Nam cum Græci olim in colonias missi per Asiam loca Caribus finitima regionibus quibusdam occupatis ædem Apollini Panionio ædificare statuisent, nullaque adhuc esset symmetriæ proportio, nulla dimensionis norma, commentum tamen fuit à pedis mensura, quæ sexta pars est virilis corporis, columnas dimetiri, rati sic firmitatem ædificiis duraturam apposuisse: easque columnas nudas, sine vilo profus ornatu, vti virilem omnino speciem præ se ferrent, erexere. autor Vitruuius. Sedenim & in diuinis literis columnam pro firmitate accepta, vbi prophetico ore dicit Dominus, Ego confirmaui columnas eius, de terra loquens, non vti quæ quod eam columnis subnixam esse diceret, sed virtutem, quæ terram in medio rerum omnium sitam suffulcit sustinetque, per eam loquendi figuram symbolicam, seu dicere maus hieroglyphicam, nobis indicauit. Eam vti quæ firmitatem columnas appellari Basilius etiam interpretatur, & aliis sæpe locis instrumenti veteris eodem significato columnæ accipiuntur.

MVLIEBRES COLUMNÆ.

Cvm verò Dianæ etiam ædem construere vellent, gracilitatem in columnis ad muliebris corporis effigiem commentum sunt, easque octaua parte crassitudinis produxere, spira etiam pro calceo supposita, capitulo volutisque vti capillamento conscripatis, atque aliis muliebrem mundum referentibus ornamentis additis.

VIRGINALES COLUMNÆ.

Additæ his Virinales etiamnum columnæ, quæ Corinthiæ nuncupatæ sunt, & gracilitate & ornatu, propter ætatis teneritatem, & hilariorem, & venustiores. Puellæ siquidem & sumptuosius, & magnificentius ornari solent, quam matronæ, quas cum vittis stola satis deceat ad honestatem. Neque negari, succrescente in dies hominum diligentia, aliis atque aliis dimensionibus columnas excidi cœptas.

CALATHVS CERERIS.

Observatio calathi, qui locorum vbi quæ Cereris capiti superponitur, de quo multa in alio commentario, cur id facere consueissent Ægyptij, disseruimus. Effecit itidem vt capitula in calathoscorum effigiem columnis præsertim Corinthiacis superaddi placuerit, quamuis Græci omnia suis inuentis libenter adscribunt, & Callimachus quendam cognomento Caratechnon prædicant, qui genus id capituli primus excogitauerit, verisimili etiam fabula, vt ad cōfingendum felicissimi sunt, adinuenta: Mulierem quippe Corinthiam quandam, amissa filia corpus sepulturæ mandasse, ac super tumulum calathum rebus iis oppletum, quibus maxime nata dum viueret, oblectabatur, statuisse, atque demum testam superimposita coopertum reliquisse: accidisse verò vt calathus ille casu super acati radice sibi nata insideret, quem verno adueniente tempore gramen id pullularet, & calathum foliis primum amicuierit, mox & floribus ornari, eumque cauliculi procrederent, obstaculo superstratæ testæ concuruati, capredolos in volutarum speciem complicarunt: quo quidem obseruato, ingeniosus faber venustam eam capitulorum speciem meditatus sit omnium applausu conformare. Commentum quidem hoc eo fauore legentium exceptum est, vt architecturæ magistri sine vlla profus conatione illi assensisse videantur.

DE MVTLIS.

Observare etiam est in omnibus ferè veterum ædificiis imagunculas quasdam nunc villi, nunc bouilla, nunc alferas animalis facie, quæ vel mutilos, vel coronas sustentant. Id ab Ægyptiacis inuentis non omnino alienum suo legitur significato.

ATLAS.

Nam quantum ad humanam pertinet effigiem, Atlantem, totius quippe ponderis patientem, id significare dicunt: & huiusmodi sustentacula nimirum à Græcis Atlantis nomine nuncupantur, quæ cur à Latinis telamonas vocari nonnulli dicunt, & antiquis architectoribus & nobis incompertum est: si qui tamen ariolari licet, *τελαμόνας* scimus esse lora, quibus sustentetur clypeus, quibus

A quibusque brachium inferatur, atque etiam vinculum, quo ensis vel appenditur, vel manui nonnunquam, ne vehementiori aliquo excutiatu ictu, adalligatur: quare crediderim à sustentando desumptum nomen: *τελασσαι* enim, *τελιχσαι* & *τελιχαι* est; quod pari, & tolerari Latini dicunt. Illud super Atlante vulgatum, gestare cum humeris vniuersam mundi machinam, de quo Maro:

Vbi caelifer Atlas

Axem humero torquet stellis ardentibus aptum.

Inde scilicet fabula conficta, quòd is omnium primus Solis & Lunæ cursus, syderumque omnium motus, ortus & occasus, certa quadam moueri lege deprehendisse creditus, eaque diligenter obseruata mortalium vsui promulgasse. Quòd verò pro Atlantibus bouilla etiam capita fieri solita dicebamus, vidimus id apud Melinos Romæ: habet enim Petrus compater meus bouillum caput aheneum quatuor circiter vnciarum magnitudine, pulcherrimè fabricatum, eo gestu vt aliquòd omnino sustentasse videatur, de quo tamen alibi diximus.

DE PERPENDICULO.

Vando verò in hæc ædificiorum opera pronecti sumus, quid sibi velit etiam Perpendiculum, explicemus.

EDIFICATIO, VEL POSITVM.

A Edificationem, vel positum aut constructum opus, per id appensum linea, libratumque, denotabant. Nullo enim pacto erigi possent ædificia, nisi facierum angulorumque rectitudo per perpendiculorum indaginem exploraretur: eaque præcipua est obseruatio in ædificiis molientibus; vt structuræ omnes perpendiculo respondeant, neque proclinationes, vt vocabulo vtar Vitruuiano; in partem yllam habeant.

RECTVS TENOR.

T Ransit & ad res alias id significatum, & ad perpendiculum amissum adieciunt, cum quid vndeque & quoque versum delibratum directumve significare voluerint: vtriusque enim minus est, vt iustus tenor, ipsaque rectitudo adinueniatur. Sed perpendiculum in iis deseruit, quæ surrigenda sunt: amissis, & planis & obliquis, & omnibus denique vniuscuiusque corporis lateribus, per quæ recta lineâ fuerit deducenda.

DE CARDINE.

D fabricam omnino pertinet cardo: quare si quid super eo dicendum sit, hoc potissimum loco differendum.

AUTORITAS VEL SVMMA.

H Abet verò significatum ab eo munere, quod in valuis, ostiisque sustinendis præstat, ita vt nunc dignationem, nunc autoritatem, nunc rei summam significet, ex arbitrio scilicet aut ministerio cuius res vnaquæque pendeat, cuique rerum pondera innitantur. Hinc in litibus & causis tale aliquid appellatur cardo, à quo scilicet tota persuadendi ratio pendere videatur, quòve omnia congeruntur argumenta, sitque status is, circa quem tam rei quam accusatoris conatus omnis vndeque exerceatur.

CARDINALES SACERDOTES.

H Abet & pietas nostra dignationis gradum à cardine nūcupatum. Nam veluti cardines in ostiis admittendi excludendique arbitri videntur, ita illi admittendorum exigendorumque operum, quæ ad Christianam faciunt pietatem, concessamque sommo Pontifici autoritatem potestatemque tuendam, autores honorificentissimi perhibentur. Fratres hos appellat Pontifex M. decretaque omnia, leges que in comitiis istius ordinis perlatæ, de consultatione eorum, tametsi omnia per se possit, sancire se proficitur. Is enim honos eis habetur, vt huiusmodi sententiarum rogationes in acta summa cum fide referantur.

PIERIVS VALERIANVS AD HIERONYMVM

FRACASTORIVM, DE IIS QUÆ PER PALMAM ET
Laurum significantur,

EX SACRIS ÆGYPTIORVM LITERIS.

LIBER L.

Vanius parua admodum inter nos consuetudo fuerit, eoque secessu Oliuetano Veronensis agri, quo mihi per continuum triennium frui temporum eorum permisit quies, dum tu Verona tuus, ego ibi meis tum studiis tum negotiis incumberebam, vix ter facultas data, vt esse vna possemus: neque antea te Patruis, quæ me ad Philosophia studia contuleram, videre licuerat, quòd inde paulo ante

SS 4

d'iscesseras quam ego aduenissem: tua tamen te virtus ita mihi ex eo tempore conciliauerat, ut quem ob summū ingenium, summamque doctrinam plus te uno diligerem, cerè neminem haberem; omnium enim vobis commendationeque pollicitissimis literis, & liberalium omnium artium studiū florebas, clarisq; & celebris habebare, unde meus erga te, quem adhuc ex facie non agnoscebam, capis cultus, qui mox cū atate accreuit simul, maioribus scilicet in dies ad virtutem profectumque tuum additis incrementis. Ab eo verò tempore quo bella illa calamitosissima, tam aspera, tam continua, me non modo ex irāquillo eo secessū exturbauerūt, verum tota etiam patria expulerunt, quandiu foris profugus, errabundus, inops vixi, tui semper memor, atque sollicitus fui, quod vicem etiam tuam, & honorum omnium in gemiscebam. & vbiunque locorum ciues tuos dispersos etiam ipsos comperissem, nunc per Aligeros fratres Petrum & Ludouicum nunc per Alitham, Zauaristum, Turrano, nunc per alios amicos tuos quos doctrina nomine veneror, curabam ut meus erga te amor tibi fieret perscctissimus: idq; officij ab aliis quibus ex his mihi non indiligēter prestitum confido. Sed quoniam vel his tētib; tam locupletibus mihi nondum satisfaciebam, decreui tandem quaqua ratione possem, aliquod huiusmodi mei erga te animi signum manifestius exhibere. Igūtur cum labores meos in Aegyptiorum hieroglyphica explicāda recenserem, plurāque id genus commentaria in amicos distribuerem, tūque non in postremis esses, plantas duas in superiores elegi, Palmam & Laurum, eāque à nostratibus longe diuersas, ex Aegyptiorum quippe lucis à me primum in Italiam translatas, quas tibi dono mitterem. Palmam quidem, ob sublime illud ingenium tuum, quod ad excellentia quaque prospero euentu sese attollere contendit, cuius euectus pennis toto primū celo Epicyclos summouisti, sōrque priorum Astrologorum machinas demolitus, facilem & permeabilem Planetis viam complanasti. Laurum autem, quia tu te optimē in celo gesta, ad infima mox terra loca descendisti, tanquam Hercules alter triumphabundus: sed qui in superiore orbem non ut ille, de visceribus terra Cerberum traxeris, qui aconitum ad mortalium perniciem euomet, sed ab Antipodibus Siphylum illam tuam admirandū vigoris plantam asportares, quae morbis omnibus, tam cognitis, quam incognitis, praesentanea remedia, & incolumitatem efficacissimē conferret. Quod verò ad plantas attinet, spero eas à te benignē suscipiendas, deque earum surculis amicitia nostra firmitatem colligari posse, quam diuturnam perpetuamque fore mihi persuadeo: quia meus erga te amor, cultus, & obsequantia, talia mihi pollicentur: tūque ut ameris ab omnibus, ingenij, doctrinaeque tua monumenta, vno doctorum omnium ore celebrata deposcunt: quorum quidem operum, studiorumque tuorum omnium felicitatem agnoscimus, & omnia posteritati celebrem & illustrem fore plurimum & ex animo gratulamur.

D E P A L M A.

Alma significata plurima traduntur, quorum praecipue quatuor ex grauissimis autoribus seligere visum est: quippe annum, mensem, iustitiam siue aequalitatem, atque victoriam: quorum significatum causae diligentius examinandae sunt. Reliqua utpote manifestiora, sponte, nulla sollicitata cura, proueniunt.

ANNVS MENSISQVE.

Causae verò cur annum Palma significaret, tris esse perhibentur, eaque omnium prima, quae sola omnium arborum per ortus Lunae singulos, ramos singulos progenerat. Atque ita etiā significatum mensis obseruauerunt, ut per singulos Palmae surculos, menses totidem adnumerarent. Par itaque ut si annus exprimi debeat, Palma duodecim ramis praedita figuretur. Sedenim, etiam si haec non adfuerit curiositas, annum omnino significabit, vel quantum ad mensem atinet, quod in officulis eius ea maxime figura expetretur quae lunata esset, quam contra fascinoles pollere plurimum arbitrabantur. Lunam autem maxime cauam, qualis est cum octo & viginti dierum numerum exhibet, cornibus, scilicet inferne deiectionis, mensis indicium esse in caelestibus loco suo dictum. Dianaeque ipsa apud Homerum Apollinis hymno, mensis & anni arbitros paritura, Palmam amplexata describitur. Altera causa est, quod Palma, vti Babylonij tradunt, referente Plutarcho, trecentas & sexaginta vtilitates mortalibus elargitur, ideoque anni simulachrum & insigne: tot enim diebus annus constat, inter calaribus quinque, de quibus in Vulture, subductis. Alia ratio est, quod palmae satus quatuor ex lignis, siue Ossa ea maluerimus appellare, quae, vti paulo ante dictum, in eius fructibus insunt, fieri solet, quae bina iuxta composita subter, binamque superne colligantur, pronaque omnia feruntur quorum inde radices amplexu mutuo connectuntur, atque ita primi ortus promiscui coalescunt, & & vnus est cunctis caudex conficitur.

Annus quoque solaris quatuor qualitatibus constat, quae tamen ita mutuo connecti videntur, ut fallente de die in diem qualitatis ipsius mutatione, vnus quasi caudex fieri videatur.

TEMPORIS DIUTURNITAS.

Non dissimulabo quasi *παρρηγοῦ*, quod Quintius Graecus autor asperum quendam locum, & admodum editum, superatūque perdifficilem ponit, in cuius vertice Palma confurgit, cuius in cacumine insideat virtus: ex montis vti que asperitate labores varios, ex Palma temporis, ut Hesiodi interpres ait, diuturnitatem innuens. Non enim purabat quempiam ad perfectam aliquam virtutem peruenire posse, nisi per labores, quos diu tolerasset. Temporibus autem diuturnitas quo conuenientius signo figuretur, quam per id, quod anni & mensis habetur hieroglyphicum aded manifestum? Sententiam hanc ita sibi desumpsit Quintilianus: Desinit in aduersa niti qui peruenit

uenit ad summum, scandenti circa ima labor est. Quod nos in adolescentia ita retulimus:

Incipit oppositam pedibus qui reperere molem;

Eximio superas grande labore iugum.

Vt tenet aerei placidissima vulmina montis,

Languida felici membra quiete leuata.

Palmas amaritium rigida vadicia acerbum;

Molliculi glutis dulcicia mella faui.

Hoc sophia asperior iter Superantule pergas;

Dummodo post fellis pocula nectar habes.

EQUALITAS

Aequalitatem verò ea de causa significabar, quòd cum initio Soli dicata fuerit ante laurum, grauiissimi autores asserunt, & Phœbum & victores hac, non alia quapiam arbore coronari solitos. Quæ cum æquale esset victorum omnium præmium, æqualitatis inde symbolum assecuta est. Sanè Plutarchus & Pausanias autores sunt, Palmæ præcium, qua multis in certaminibus victores æquè coronarentur, à Thesæo primùm institutum, eum à Creta reuersus in Delum applicuisset, & Apollini ludos edidisset. Siue ea de causa sit excogitatum, quòd arbor ea foliis sit maximè æqualibus, idèoque victoribus conueniret, quòd æqua eorum laus atque præmium esset.

IUSTITIA.

FRUATUM præterea reddit pari cum foliis æquilibrio, atque hinc iustitiam significari voluerunt. Præter hæc incorrupta est Palmæ materies, ac propemodum sèni nescia, perinde ac decet incorrupto esse, neque vnquam temerè flecti aliorum quorunquam arbitrio, iustitiæ administratores. Folia demùm, nisi, vi tollantur, nunquam amittit, quare illam congruenti epicheto ἀσφραδίου, atque etiam ἰσχυροῦς appellauerunt, cum & laurus, & oliua, & myrtus, ac aliæ quædam, quibus est perennis foliorum viror, succrescentibus aliis priora decuriant. Eademque immobilitas expetit in iustitia. Quòd verò ponderibus resistat, & in aduersum incuruetur, facere idem Iudices debent, atque reluctabundi, seductores pellacesque omnes detrectare, neque mulieribus neque violentiæ cedere. In hanc sententiam Læsticio celebrandis foris xv mensis septimi, Palmarum furculos, quos Græci sphthalas à gladii forma vocant, legislaor sumendos præcipit. Theologi per eos iuuenescencia iustitiæ germina interpretantur. Iustus enim, air Palmographus, sicut Palma germinabit, propterea quòd nihil est in vniuersa Palma, quòd resipi debeat, ita tota ab intima medulla ad extremum vsque folium humanæ necessitatis vibus est commoda, idque multipliciter, perinde ac in iis qui iuste viuunt nihil reperias, quòd non vndeunque vile sit ac commendabile.

SOL.

NEQUE quidem ea de causa tantùm Palma Solis hieroglyphicum est, quòd anni vicissitudines referat, quantum quòd figuram solarium radorum imitari quòdammodo videatur. Vnde sacerdotij veteris autores, qui vt Proclus ait, à rebus apparentibus superiorum virium cultum adinuenerunt, ab hac similitudine solare quid in Palma esse arbitrati sunt. Et apud L. Apuleium legas, mytico eo sacro quo initiabantur Isidi, caput, ad solarium radorum similitudinem ostendendam, Palmæ candidæ foliis in modum radorum profissentibus redimitum.

VICTORIA.

VICTORIÆ demùm in Palma significatum, ex numis, picturis, sculprutisque omnibus vniuersam iam plebeculæ manifestum est. Eaque elocutio toties vsurpata Cicetoni: *Octo oratori Palma danda est. In quadrigis qui Palmam primus acceperit. Quam Palmam vti nam dij immortales tibi Scipio referent. & similia.* Et causam multè prædidere, præcipuè verò Plutarchus Symposiacion octauo, quam etiam posuerat Aristot. nentipè si super arboris eius lignum, magnum quantumlibet pondus imponas, Palma minimè deorsum cedit, nec infra flectitur, sed aduersus pondus resurgit, & sursum nititur in contrarium fornicata. Eaque de causa in certaminibus Palmam signum esse placuit victoriæ, quoniam, vt dictum est, ingenium eiusmodi ligno est, vt vrgentibus præmentibusque non cédât. Videre verò est Palmam caudicibus sursum versus collectis in numo Neroniano, vbi idem ipse aprum impetit veru, victoriæ nimirum, quam de confecta fera consecutus esse, hieroglyphicum. Et felicitis augurij causa Augustus Palmam inter iuncturas lapidum enatam ante domum suam, in compluuium deorum Penatium transtulit, vsque coalesceret magno opere curauit, Cæsaris factum secutus, qui castris locum capiens, inter sylvas, quas cædebat, repertam Palmam conseruari vt omen victoriæ iussit. Ad hæc Cæsarianæ victoriæ aduersus Pompeium in Pharsalia prælio commisso Tralibus Palma ostentum dedit, exorta repente eodem ferme tempore, quo hæc gesta sunt, penes Cæsarianæ statuar basim, quæ in templo Victoriæ dicata erat: quamuis omnis circa statuarum locus natura solidus, & durissimo lapide intratus esset. atque huius generis ostenta multa apud veteres memorantur. Minimè verò prætereundus est numus æreus cum ingenti Palma, eaque dactylis fecunda, cuius inscriptio est, A. L. A. E. quæ dubio procul victoriæ Alexandria Egyptiacæ significat: quod vt magis explicetur, ab altera facie spica est cum inscriptione Κ Α Ι Σ Α Ρ Ο Σ.

I V D E A.

Defumuntur hieroglyphica plerunque à rebus quas egregie aliqua regio ferat; ut Cyrenaica per Silphium, quod in Batti numis cufum videas. A Palmarum vero feracitate Iudæa eius arboris pictura significatur. Sanè in Titi numis passim videre est eius provinciæ simulacrum arbori Palmæ adalligatum, cum inscriptione, IVD. CAP. Vbi verò inscriptio est Cæsaris Vespasiani, atque ibidem IVDÆA CAPTA, mœsta sedet ipsa manu quasi faciem complodens, adstat ipse iuxta Palmam. In alio cum eadem inscriptione signum est, quod dextera altè iniicitur pilo. Iaua sceptrum gestat, læuamque pedem iacenti galææ superponit.

Contrà verò, vel deiecta, vel casu aliquo viciata, iacturæ imminentis prodigium habebatur: veluti aenea illa quam Athenienses in Delphici Apollinis templo dedicarunt, rei aduersus Medos feliciter gestæ monumentum. Paulò antè quàm aduersus Syracusanos mouerent, infauste signum expeditionis fuit, quòd eius fructus, qui ex auro constabant, corui alites inauspicatæ pluri-
bus diebus impetierunt, eosque partim deuorarunt, partim deiecerunt.

Sed cur nuptiarum etiam significatum in palma dissimulemus? qui picturam huiusce rei tam eleganter legerimus apud Philostratum, Imaginibus, qui paludibus & fluuiis hoc superaddit ornamentum, Palmarum quippe veluti fornicibus ductum, pontem fluuii superiniecitum. Nam cum Palmarum alia mas, alia femina sit, inuicemque maritali quadam copula coniunguntur, maresque attrahant ad sese feminas, neque illæ congressum, quantumcunque adniti possunt, aufugiant, sed vitrò ramis ab vtraque vicissim contrà ad osculum quodammodo exprorectis, manifesta dent mutui desiderij signa, is duas, & huius scilicet & illius sexus Palmas in ripis fluuij oppositas è regione statuit. Hic verò mas amore correptus plurimum incuruatur, altèque sese supra fluuium protendit. Fœmina verò, quantumlibet procul sita sit, neque apprehendi possit, inclinat se tamen, & obstinuit quoddam & ipsa studium præ se fert. Aquam itaque quodam veluti ponte coniungunt, difficili tamen & inaccessò transitu, propter foliorum asperitatem. Hanc vtique speciem ex Philostrato qui pinxerit, nuptiarum & coniugalis amoris hieroglyphicam, ex ipsius naturæ gremio desumptam, summa etiam cum venustate descripsit. Quòd verò maior huic argumento sit fides, eam palmarij diligentiam adhibent, vt mares eo saltem interuallo à fœminis distent, vt puluis ventorum statibus à folijs sublatus in fœminarum folia incidat, quod satis ad fecunditatem facere compertum est. Sed mirum dictu, quòd si qua procul à mare abstiterit, vt neque puluis, neque aura, odòrve eius ad eam permeare possit, excogitauerunt coloni funem à mare religatum ad fœminam vsque producere, atque ita quasi maritali vinculo copularam, masculo viru clanculum per funem irrepente fecundam fieri, quæ prius in ea sterile secebat solitudine. Diophanes auctor Græcus, Florentinum citat, qui suis in Georgicis multa de Palmæ amore conscripsit, contabescere eam maris desiderio, quòd nulla dissimulatione profiteatur, modò radices versus eum portigens, modò verticis in eum proclinatione, fructum ferre pernegando, agricolamque demum cogi amantem facere inuestigare, qui multas Palmas mares manu amplexuque contingat, mox ad amore perditam rediens, eam amplexetur, attraheretque; manibus. Flores quoque mari prius impositos tollat, & supra fœminæ verticè imponat. Quæ ne quis fabulosa suspicetur, istiusmodi amoris exemplum atque coniugij nostro dedere tempore. Siquidem vir clariss. Iouianus Pontanus, homo minimè inutilis, & quem fabulas pro historia, de re maximè suo tempore omnibus conspicua, scribere puduisset, duas celebrat Palmas, marem vnum Brundusij, fœminam alteram Hydruntij, quæ diu steriles permanferint, donec scilicet paulatim succrescentes, nondum alteram altera contueri poterat: vbi verò tantum adoleuere, vt sese inuicem conspicere potuerint, longo quantumlibet multorum stadiorum tractu dissidentes, fecundificare cœperint. Sed cur non ipsum audiamus?

Brundusij latis longè vires ardua terris

Arbor. Idumais vsque petita locis.

Alterna Hydruntinis in salibus emula Palma,

Illæ virum referens, hæc muliebres decus.

Non vno creuere solo, distantibus agris,

Nulla loci facies, nec socialis amor.

Permansit sine prole diu, sine fructibus arbor

Vtraque, frondosus & sine fruge comis.

At postquam patulos suderunt brachia ramos,

Cæpere & cælo liberiore frui,

Frondosiq; apices se conspexere, virique

Illæ sui vultus, coniugis ille suæ,

Hausere & blandum venis sitientibus ignem,

Operatos fetus spontè culere sua.

Ornarunt ramos gemmis, mirabile dictu,

Implere suos melle liquentes fauos.

A Est idem amor in pistaciis, ex quibus femina cum panguntur, mas & femina committi debent coniunctis naturis, ita tamen ut mas ad Fauonium dorsum vertat, ut monet Demageron.

INNOCENTIA.

NE verò nostratia prætereamus, in sacris nostrorum literis eo loco ubi, Statura tua similis facta est Palmæ, legitur, Ambrosius significari ait viriditatem pueritiæ, atque naturale eius innocentiam, quam à vitæ primordio receperimus, seruandam esse, & ut fructum nullo foliorum destituit suo tempore maturemus, admoneri. Idem de Assertore nostro piorum conuentus canere, Iustus ut palma florebit. Tardè verò proficit Palma, sed diu in viriditate persistit ait Eucherius: ita Ecclesia sancta per multas difficultates ad firmam fidei statum venit, auctaque iam & propagata, statuta nimirum diu.

PIORVM VITA.

Significat & piorum vitam Palmæ species, propterea quod sicut interior eius caudex & tenuis est, & corticum scabritie perplexitateque visu minimè iucundus: superior verò pars visenda, tum trunci tum ramorum amplitudine, amencenque pulchritudine viriditatis expanditur, ita piorum conditio prima facie contemptibilis videtur, sed in misericordiam demum exit mori virtutumque pulchritudinem. Sed cur non ipsa Eucherij sanctissimi doctissimiq; viri verba subtexam, in hanc sententiam? Habet quiddam aliud Palma, quo à cunctis arborum generibus differat. Omnis enim arbor quæ in suo robore iuxta terram vasta subsistit, erescendo superius angustior euadit, & quatum paulisper sublimior, tanto in altu redditur subtilior. Palma verò tenuis ab imo inchoat, & iuxta ramos aut fructus ampliori robore cõturgescit. Quibus itaq; alia arbuta nisi terrenis mētibus assimilari possunt, inferius vasta, superius angusta: quia nimirum omnes mortaliu in hoc seculo degentiu delectationes in terrenis rebus sunt fortes, in celestibus debiles. Pro tẽporali enim gloria vsq; ad mortẽ appetit desudare: pro spe verò perpetua ne parũ quidẽ in labore subsistit. Pro terrenis lucris qualibet iniurias tolerat, & pro celesti mercede vel tenuissimas vnus verbi cõrumelias ferre nõ possunt. Ut terreno iudici totos dies assistat, fortes sunt: in oratione verò coram Domino, vel vnus horæ momẽto lassantur. Saepe nuditate, vigiliis, famẽ pro acquirẽdis diuitiis & honoribus tolerat, & multa se abstinentia cruciat: quod bis aut semel in hebdomada pati pro salute animi, grauissimũ ducit. At cõtrã ex æqualitate Palmariũ designatũ iusti, qui vita proficiunt, quæ nequaquã in terrenis studiis sunt fortes, & in celestibus debiles, sed longius atq; distãtius studiosos se Deo exhibet, quẽ seculo fuisse meminerunt. Rescẽ itaq; vti supra dictũ, Iustus ut palma florebit. Illud addam ex sextris Hebræorum castris apud Hieronymũ: Veluti XII dulcis aquæ fontes ad Elim reperti, XII indicantur Apostolos, de quorũ fontibus aquæ derivatæ, vniuersi terrarũ orbis ariditate affluẽter irrigarũt, ita Palmæ numero septuaginta cibũ ostẽderunt, quẽ mortales à cotidẽ secundis Apostolis appositu essent accepturi. Cibis enim

B Quoniam verò Crux Domini, quæ Palma ea est, in quã ascensurũ esse Dominũ Propheta prædixerat, longo stipe & in altũ sur recto, in transuersumq; latè porrecto fuisse fertur, significasse etiã videtur illud antea dictũ, Cum exaltatus fuero, omnia traham ad me: ipsa enim manuum extensio duos populos, Israëliticum & Gentilem ad Deum trahere, & in vnum congregare videbatur, ut seniores dixisse scribit Irenæus: nõ ab re fuerit, ut piis quacunq; ratione possumus satisfacere studeamus, signum id & victoriæ & salutis, quo pacto pij veteres figurarint, adscribere. Contus erat prælongus, cuius apex in p Græcæ literæ similitudinẽ incuruabatur: inde paulò infra χ Græca identidem litera sua insignis decaussatione addita erat, id Christi nomen ostentat. Inde qui Crucis signũ faceret bacillus transuersus, cui velũ aut mappula solebat appendi vexilli loco. Hac duõ significabant apud Græcos, quorũ characteribus signata erant, CHRISTVS PASSVS, aut CRVCIFIXVS. Inde pro delubro pedamentõq; aliquo, vasis alicuius forma, orbiculus, aut ouis, aut aliis gestaminibus castrensi more altero super alterum suffixis subiiciebatur, in hũc scilicet modum. Quod vltimo loco subiicimus, forma loculi est, in quẽ vexilla figebantur, de quo alibi plenius. Agitẽ verò qui signum hoc sequimini, & in eius imperium iurastis, salutem vobis atque victoriam inde certissimam pollicemini. Non enim tumultuarium hoc, aut temere concitatur cuiuspiam multitudinis fortuitum est signum, quod elementa portò omnia, quod humana omnis natura, quod bruta, quã licet, exprimere conantur. Dissecatut terra punctis quatuor, à quibus ductæ lineæ crucem figurant. Puncta, Oriens & Occidens, Septentrio, Meridies. Sanctius in ea animal Homo, brachia cum precatur in cruceẽ extendit, vel saltem pectus signat à fronte ad vmbilicũ, ut descensum à cœlo in terras nostri numinis indicet, mox ab læua, à corde quippe ad dexteram papillam (in dextera enim bonorum operũ motus) cruce delineat. Per mare verò quæ volitant nauigia, si optatum cursum arreptura sint, antenas malo in cruce effigiem applicant: quæque cœlum alites secant, passis aliis crucem ostentant. Nos igitur faciem & pectus cruce signati, tutius & animo-

fius

sius vnumquodque virtutis opus aggregiamur, fluxarum cogitationum inundationes transeamus D incolumes, præterque volatu supra cœlum attollamur, adminiculo signoque crucis omnia feliciter executuri, stratisq; & superatis dolosissimi hostijs infidijs, eiusq; conatibus euerfis, in Domini nostri cruce tantum gloriari, trophæa, more veterum, vi cœtoriarûq; triumphos ipsa cruce designata suspendamus.

DE LAURO.

Vlgatum illud est, Laurum Apollinis insigne perhiberi, eiusque fronde, Palma iam posthabita, eius simulacra coronari, Neque tantum ea de causa, quod Laurus in ore palumbi vim medicam indicet, quæ plerisque volucribus præsentanco est remedio, quantum quia sit, vt Eusebius ait, ignea, ideoque à dæmonibus maxime odio habetur. Vsta præterea resonat, quod quidem prædicandæ vim habet. Ignispicium enim non tantum splendore, verum etiam crepitu portendit, frequentissimo poetarum omnium assensu. Ferunt verò Empedoclem, qui animam esse igneam statuebat, Lauri natura considerata dicere solitum, si homini sit in animalium quodpiam transmigrandum, optandum maxime vt in leonem tranfiret, commodissimum enim id animæ quæ hominem incoluisset hospitium futurum. Sin verò arbor esset subeunda, in nullam commodius quàm in Laurum fieri transmigrationem. Pindarus atque Callimachus Apollinem memorant interfecto Delphico dracone lauream induisse quasi supplicem: erant enim supplices coronati apud Veteres; Aristophanes dominum & seruum oracula consulturos coronatos inducit, Plutro, Quin & Liber Lauro coronabatur, in qua ex Indis triumphasse fertur: diesque in illum solennes, magna olim corona dicebantur, vt tradit Tertullianus. Laureæ itaque Apollini & Baccho facta, illi vt Deo telorum, huic vt Deo triumphorum. Quamquam & Myrto milites redimiri soliti: ita Claudius Saturniûs, qui librum edidit de coronis. Est & alia ratio cur Laurus Apollini sacra dicatur: legimus enim apud Serapionem Afcalonitam, Lauro ad dormientium caput apposita, vera videri somnia. Id ipsum Antiphonem, Philocrum, & Artemonem, qui de somniorum interpretatione scripserunt, asseuerasse comperimus. Neque quidem Eustathij interpretamentum super hoc, parui fecerimus, qui Daphnem ideo dictam ait, quod *δα* intensiois particula, & *φανεῖν*, quod loqui & canere est, in compositionem accedant. Apud Hesiodum interpres Theogoniæ, Laurum ait *ἐνεργεῖν ἄπορς τῆς ἐνθουσιασμοῦς*. Hinc vaticinantes Lauro coronari solitos ait interpres Aristophanis, Et qui bella sequebantur vates, in summa galea Lauri conum gestabant.

VATICINIUM.

Q Vocirca non imperitè Aphthonius Laurum vaticinij symbolum esse dicit, quam *μαρτυροῦ φροῦδι* Dionysius in præceptis de Panegyricis scribendis appellat. Nam quod vates *δραφνηφάροι* vocarentur, non ex eo tantum, quod ille dixerit, Laurumque momordit: & Sibylla apud Tibullum, Sic vsque sacras innoxia Lauros vescar, desumptum est, verum etiam ex Sophoclis Cassandra dicentis, *δραφνη φάροι ὀδῶντι ἄπειρο δόξα*. Eodem modo Lycophron, *δραφνη φάροι φοῖβαλζου ἐκ λαυκαίου ὄπα*. Porro Daphnem puellam, vt Plutarchus scribit in Agide, Pasiphaës nomine Spartani coluerunt, quæ oracula, vt aiunt, certissima sit dare solita.

CVSTODIA.

P Pro custodia verò Laurum poni, & incolumitatis esse symbolum ex Proclo didicimus, qui veteres ait Laurum tutelæ consecrassè, & in sacrificijs, & in locis vbicunque vel sata, vel affixa fuerit, incolumitatem præbere, cuius rei non ignarus Ouidius, tutelæ huius ergo illud de Lauro dixit: Mediamque tuebere quercum, quod ita mihi libet interpretari, vt ad ciuicæ coronæ hospitamētum & tutelam statureretur: id quod ex numis quibusdam intellexi, in quibus ciuicæ posita est, quam duo laurei rami circumplectuntur, non ipsi in coronam deducti, sed ad osculum quodammodo aduertuati. Literæ, OB CIVES SERVATOS. Duo huiusmodi sunt apud me, in quorum vno literæ circumductæ, C. GALLIVS. C. F. LVPERCVS. III. VIR. AAA. FF. In altero, L. NEVIVS SVRDINVS. III. VIR. AAA. FF. Quid verò sibi velint elementa illa, quippe a triplex, & F geminum, si quis quaesierit, sciat id significare, Auro, Argento, Ære, Faciundo. Inveniuntur verò & in Augusti numis, & alibi. Eadem verò specie ciuicam eam fuisse crediderim, quam Augusti foribus affixam Ouidius scribit, quamuis nonnulli arbores ipsas satas putant, quia ita scriptum à poeta sit:

*Postibus Augusti eadem fidißima custos,
Ante fores stabis, mediãque tuebere quercum.*

Idem sibi vult numus argenteus in quo duo Lauri surculi cum radicibus, in quorum medio erecta est columna Ionica, supra cuius capitulum carchesium est, in medio parma affixa, cum literis s. c. Nam ab vtraque columnæ parte in albo singulatim literæ E. X. adscriptæ. Altera inscriptio est, DIVVS AVGVSTVS VESPASIANVS. quod apotheosin ipsam sapit. Sed ex his satis superque est ostensum, Laurum pro custodia & tutela poni, & eorum que perpetuò hospitari, conseruari, ac vivere

revo

A re volumus, signum. Accedit & illud ad hospitamentum, quod eius arboris folia fulmen non icit: ea- que de causa Tiberius, cum fulmina conuulsionesque supra modum expauesceret, caelo turbido Lauream sibi solitus est imponere, non secus ac eadem de causa Augustus ex vituli marini pelle cingulum gestare.

POETICA VIS.

Qua quidem perennitatis aut diuturni temporis vita cum à nullo magis, quam à poetis ipsis expectatur, merito Laurus vnà cum hedera, cuius circa vetustatem opus omne, poetis dedica- ta sunt: aliorum enim scriptorum autoribus non tam fama quam utilitas etiam quaesita sola poetis gloria, & victuri nominis cupiditas insita est, nec, vt eleganter & verè dixit Ouidius, petitur sacris nisi tantum fama poetis. Quod verò datum sibi lauream sceptum à Musis canit Hesiodus, laborem & diligentiam scribentis indicat, propterea quod veluti sunt amara lauri folia, ita virtutis sudor, vel ipso eodem teste laboriosus. Vnde chartas Cornelij laboriosas Catullus pro magna laude celebrat. Nam cum Hesiodus pauperibus fuerit parentibus genitus, verisimile est eum non sine magna diffi- cultate proficere potuisse. Ita enim Zezes, quod Musæ nouem cum Lauro coronarint, labores & amaritudinem eius in doctrina comparanda commonstrant.

AUTORITAS IMPERATORIA ET TRIUM-
phalis honos.

Essè verò Laurum insigne triumphantium, non ex eo tantum quod apud Ouidium legitur,

*Tu ducibus latis aderis, cum lata triumphum
Vox canet, & longas visent Capitolia pompas,*

B quantum ex multis veterum monumentis innotescit. Illud quoque satis constat, Imperatores triu- phi Lauream ad Iouem Capitolinum ferre solitos, atque eam in eius gremio relinquere. Laureata verò Imperatorum capita in numis passim habentur. Atque hic non incongruum fuerit ea, quæ de Laureto, vnde triumphaturi laureas sibi decerpere consueverant, memoriæ prodita sunt, repetere. Liuium quippe olim post Augusti statim nuptias Veientanum suum reuississe, ibique tum illi gallinam albam, quæ ramulum Lauri rostro tenebat, à præteruolanti aquila, quæ illam rapuerat, in gremium demissam: cumque nutriri alitem, pangique ramulum placuisset, tantam pullorum sobolem prouen- nisse, vt Tranquillus ad sua vsque tempora villam eam, Ad Gallinas, vocitatum attestetur. Tale verò Lauretum fuit, vt triumphaturi Cæsares inde Laureas boni omnis gratia decerperent. Fuitque mos triumphantibus, alias confestim eodè loco pangere. Adeò verò Laurus triumphantium propria fuisse videtur, vt obseruatum sit in huiusmodi Laureto sub cuiusque obitu arborè ab ipso instituta elanguisse. Ex quo etiam prodigij causam intelligas, quod Iulij Cæsaris eadè præmonstrauit, cum pridie Idus Martias aus Regalibus cum laureo ramulo Pompeianæ Curia sese inferès, à varij generis volucri- bus ex proximo nemore persequentibus ibidè discerpta est. Nouissimo verò Neronis anno, in quo Cæsarum progenies defecit, sylua illa Veientana radicitus omnis exaruit, & quicquid ibi gallina- rum erat, interiiit. Tali portento fuit Alexandro Seuro Laurus alia ingens & antiqua, quæ in pala- tio cuiusdam ciuitatis, à qua proficiscebatur ad bellum quod contra Germanos parauerat, subito collapsa, mortis itidem eius indicium habita. Cõtrà non temerè boni omnis Lauri folia, quæ circa Pompeij faeces ibigata fuerant, cum longo itinere per arida & inculta loca iam exaruisissent, eo tempore quo in vico quodam Galatiæ cum Lucullo in colloquium descendit, detracta, & à Lucullianis licitoribus recentia & viridia, quæ penes eos plurimà erant, liberaliter suffecta: quod summam glo- riæ rerum à Lucullo gestarum ad Pompeium transituram interpretatum est, vt paulò post subsecu- tum. Et Romæ lamentabunda Luculli vox audita, Pompeius res meas in Asia gestas eleuauit.

PURGAMENTVM.

Sextus ait laureatos milites currum triumphantis sequi solitos, vt quasi purgati à cæde humana Sintrarent urbem: proindeque suffitionibus omnibus Laurum adhiberi solitam fuisse, vel quod medicamento siccissima sit, vel quod omni tempore virescat, boni omnis causa perpetua reipublicæ viriditas hinc optabatur.

VICTORIA.

Qantum ad aruspiciam pertinet, Laurus victoriam aliquando præmonstrauit: vt ea quæ in domo Alexandri Seueri iam infantuli nata iuxta Persicum arborem, intra vnum annum Per- ficum ipsam incremento mirabili superauit: vnde aruspices futurum prædixere, vt puer is olim Per- sas euinceret, quod euètu postea comprobatum est: sub eo enim primò Persæ serui apud Romanos fuere. Quare apud Virgilium ex ea desumptum doctrina legas de victore: Viridique aduelat tem- pora lauro. Notum illud est, solitos esse Imperatores Romanos, re bene gesta literas Lauro reuin- ctas mittere, victoriarum & lætitiæ nuncios, quæ Laureatæ dicebantur, quod Epitolis ad Atticum, & alibi habetur. Hinc Ouidius:

Non ego victrices Lauro redimire tabellas,

Nec Veneris media ponere in ade morer.

Apud Marcellinum, vbi de vanitate Constantij loquitur, suorum ducum victorias sibi adsciscens, laureatas literas missitatas inuenies. Quare Plinius xv Laurus Romanis præcipuè lætitiæ victotia-

funque nuncia, additur literis, & militum lanceis, pilisque. Vnde legere est in Pompeij gestis, cum is in Arcadia equestre certamen ageret, ludi gratia, aduenisse tabellarios ex Ponto, gestantes iaculorum cuspides Lauro coronatas, ex quo laeta nunciare antequam literas redderent cognitum fuit, Mithridatem enim sibi mortem coniciuisse nunciaturi venerant. Victores Delphis Pithiis certaminibus ea peculiariter lauro coronabantur quae Delphica nominabatur, cuiusmodi genere & triumphantes Romae: ea enim longè viridior est, maximis baccis, atque ex viridi rubescens; unde nonnulli commentari sunt, in quatuor certaminum praemiis quae recensentur ab Archia, per malum grandiores has Pythiae Laurus baccas intelligi, de quo apud Lucianum videas de pomis in templo Apollinis decerptis.

I V R G I O S V S.

QVOD verò iurgiosum notari per Lauri ramum alicuius manu praetentum nonnulli dicunt, Graecorum commentum est, non Aegyptiorum: idque desumptum ex historia. Nam Bebrycia Laurus erat in Amyci portu, à qua ramum quicumque decerpisset, tandiu fieri iurgia solebant, quoad abiceretur: quod traditum est ab Apollodoro libro primo de Ponticis heroibus. Sedenim particularia hæc inter hieroglyphica locum non habent, quia necesse est, quod rectè sit exprimendum, id vniuerso generi competere, unde ipsa desumitur significatio.

R E M E D I V M.

QVÆ verò de scipione laureo memorantur, significare id remedium contra pericula & insidias, quae à quopiam intententur, vt apud Sudam legitur, non ea tantum causa est, quod contra venena pollere Laurus creditur, sed huc iaciunt ea omnia, quae superius recitauimus, vbi tutelam & custodiam per Laurum significari docuimus. Quin & Aesculapii caput Lauream redimitum non alia de causa dicunt, nisi quia ea arbor plurimorum sit remediorum. De medicina verò diuinitus reuelata, quae per Lauri ramum, aut folium in columbae rostro ostenderetur, in alitis eius Commentario diximus. Praestant & hordeo condito incolumitatem Lauri folia, si sicca grumis immisceantur, aut superne sternantur, diuque à vitio conseruant, vt Demagorontis praecipit admonemur, in iis quae à Constantino Caesare selecta sunt. Quin Romani, vt apud eundem Caesarem, Laurum boni genij planam sunt appellare soliti: persuasumque habuere, locum vbi Laurus esset, neque à sacro vilo morbo, neque à dæmone infestari. Et salutaris omnis gratia folia ipsius à populo Calendis Ianuarij magistratibus offerbantur, vna cum caricis.

D E C E D R O.

AD Palmam & Laurum pro Poëtis, & Cedrum & Myrtum a diungere gloriosum est, cum de praetantibus insigne dictum illud proferri soleat, Et Cedro digna locutus. Ante alias enim arbores Cedrus aeternitatis hieroglyphicum est, quia materia eius neque putrescit, neque eariam patitur. Hinc Arca foederis ex Cedro fabricata est. Et Cedro digna loqui dicuntur illi, qui ea scribunt quae nulla temporis iniuria sit abolitura.

E X C E L L E N S.

Alibi diuinis in literis excelsioris potentiae viros indicat, Psalmo: Sicut Cedrus Libani multiplicabitur. Et alibi, Confringet Dominus Cedros Libani, hoc est potentiores. De medulla vero Libani ablata à Rege barbaro, pro nobilitate protrita, dictum in Aquilæ Commentario. Sed iam ad Myrtum.

D E M Y R T O.

G E N I V S E T V O L V P T A S.

SATIS quidem exploratum est omnium ferè poetarum lectione, Genium & Voluptatem ex Myrto significari. Arbuseulam eam omnium delicatissimam aiunt, perpetuo tam virore spectandam, quam foliorum specie, suauissimoque odore praestantem: vt non immerito sit Veneri deae omnium delicatissimae dedicata, unde meruerit Pelops Hippodamiae nuptiis potiri certamini victor auxilio Veneris, quod ei simulachrum ex pullulante Myrto, fecisset.

V E N V S.

NAM qui Venerem pingit, libeter illi myrtæ coronam imponit, quo coronatam eam in iudicio Paris astitisse, Nicæder ait Alexipharmacis, atque ea de causa huiusmodi arbuseulam & Iunoni & Palladi odio habitam in posterum. Apud quæ animaduertas Dictynna Palladem appellari, quauis glossmata quædam aliter exponant. Neque verò dissimulandum, Myrtum pudendi muliebris habere significatum, vnde apud Aristophanem legas, *ὅδ' ἔτι μύρτην ἡ γυνὴ εἶδεν, ἄριστον ἔστιν ἄνδρα σπονδίας ποιῶσά μιν ποτὲ τὰ μύρτην* quod ita reddemus: Neque vt aggredi venerem, priusquam Graeciam foedere iunxerimus. Sed Myrtum Pollux carunculam intra pudendum muliebre ponit lasciuio quodam motu interrim subsultantem: quod forsitan spectat Aristophanicus ille iocus, vbi chorus senum Lyssistrate ait: Ensem posthac gestabo in Myrti ramo; In commentario Serpentis Hecates fabulam recitauimus, quam multis modis Faunus patet sollicitauerit ad stuprum, cum eam paternae petulantiae reluctantem

tem modò virga myrtèa verberaret, modò vini tormentum adhiberet, mox in anguem conuersus spiris totam implicuerit, atque ita voti compos euaserit. Ibi quæ virgam myrteam, nequitie imaginationem, vinum mentis hilaritatem, anguem multiplices voluptatis nodos hieroglyphicè significare ostendimus. Nam quod ad Myrtum attinet, apud Maronem,

Quos durus amor crudeli tæbe peredit,

Secreti celant calles, & myrtèa circum sylua regit.

O V A T I O.

MYrtea verò corona triumphantium militum capiti gestata, rem bellicam sine sanguine confectionem significabat: vel cum quid bello non indicto per occasionem captum fuerat: tunc enim ouatio decernebatur, non triumphus, atque ita myrtea utebantur corona, facilitatis indicio, cum in triumpho ob victoriam cum labore partam laurea gestari solita esset, de qua superius.

H I L A R I T A S.

Erat & hilaritatis indicium ramus myrti, quem veteres inter vina alter alteri porrigebant. Mòs enim fuit in conuiuio eo circumlata ramo vnumquenque discumbentium ad cantandum excitare. Singuli enim conuiuiarum accepto in manus myrti ramo, partes canebant suas: quem morem Symposiasticus Plutarchus latè disputauit. Et Horatius adueniente verno tempore, quo se vndecunquæ patefacit hilaritas, dum Cytherea choros ducit Venus, decere ait viridi nitidum caput impedire myrto. Atque vbiunque conuiuiorum læticiam celebrat, coronas è myrto inferri iubet.

A R M A B E L L I C A.

IN prodigio autem, quod ad Polydori tumulum Aeneas sese obtulit, cornicis virgultis, & Myrti densis hastilibus, ad euulsionem sanguinem stillantibus, Tib. Claud. Donatus per id genus virgulta hostilem illic esse locum significari dicit, quippe quòd duo ea genera lignorum hastilibus bellicis apta sint, proindeque pacis auspiciu nullum illic esse potuisse. Ac per hoc sacrificanti in nouæ ciuitatis causa, portendit, id quod accidit, crudele illic hominum genus, & humano infestum sanguini. Sedenim crediderim ego potius Maronem nostrum locum hunc de sepulchrali myrto mutuatum ab Elpenoris tumulo: quandoquidem Theophrastus ait ad Circeum in Italia locum esse eminenti quodam situ, densissimo variarum arborum nemore, sed arborosis præcipuè myrtis densum, vbi paruus visitur locus, quem incolæ Elpenoris tumulum perhibent. In eo, qui supini hominis mensuram non excederet, myrtos coronarias nasci, minutis quippe foliis, & odoratoribus quàm latifoliarum sint, neque alibi toto tractu eas, quàm angusto eo spatio reperiri. Sanè Myrtus corona quoque funebris est, de qua Pindarus Isthmii, vt in Cupresso diximus.

ἔνθα λαχολοεὶς ἡγάρα μύρτιος ἕδ' ἀνήρ.

Thebis enim qui vicerant Iolea, Myrto coronabantur, ea de causa, inquit interpretes, quia funebris est. Iolaum enim heroem Thebani colunt, ad cuius tumulum Iolea celebrabant.

A M O R I S V V L N E R A.

Est Myrti genus, quæ folia habet perforata, ea Træzenis latissimè prouenit: per hanc amoris vulnera, meroremque ipsum, quo plurimum amantes ex desiderio conficiuntur, significari tradiderunt celebres doctrina viri. Alij (dicenda enim omnia sunt) fabulantur ab acu, quæ Phædræ capillos eòercebat, ea foramina processisse: de quo, vt nullam esse fabulã tam ineptam, quæ apud Græcos autore careat, admoneamur, apud Pausaniam libro primo videndum.

G A N Y M E D E S.

SVnt qui per myrtum Ganymedem referri putent, quòd persuasum sit eam ibi lætissimè natam, vbi puer is pedum vestigia pressisset. Argumento esse locum in Chalcide Harpagium à re ipsa nuncupatum, quòd ibi Ganymedem ab Ioue raptum fabulantur, ibidè que Myrtos pulcherrimas, atque admodum copiosas nasci. Quod ea de causa à Chalcidensibus confectum aiunt, quòd iusulares illi impurum genus fuerint, puerilium amorum turpitudini quamdeditissimi, pudore omni posthabito. Id quoque apud Pausaniam.

P A P Y R I I V I C T O R I A.

IN numis aliquot aspicere est Papyrij caput myrtea corona redimitum. Significat id Sardos ab eo Lia campis Myrteis superatos, ob cuius rei memoriam myrtea ipse corona vsus est.

T T 3

AD ILLVSTREM HIERONYMV M ROBOREVM

VICINOV I DOMINVM, DE IIS QVÆ PER QVER-
 eum, Hederam, Ferulam, Milacem & Amygdalam significantur,
 ex sacris Ægyptiorum literis, Pierius
 Valerianus.

LIBER LI.

Ecce verò tibi Quercus tua, honoratissime Hieronyme, quam ex Ægypto aduectam tibi dari tanto-
 pere cupiebas, neq. id immeritò, neque temerè: nam cum ea arborum validissima vulgò à robore no-
 men consecuta sit, siue potius vires ipsa ab arbore Quercu, quæ robur ipsa est, nomen acquiserim, cui
 potius dari debuerat, quàm illi, qui de clarissima Robora stirpe prognatus, duorum atque nostra ma-
 ximorum Pontificum, Sixti IIII. & Iulij II. illustris gloria, clarissimum queneque eorum decorare videntur:
 Nam Sixtus Saona ortus cum veluis postliminò Taurinum veterem patriam studium flerentem reuississet, mai-
 rum tuorum, quos agnatos habebat, liberalitate adiutus, paratam sibi ad Pontificatum viam inuenit: tantum
 enim virtute & disciplinis optimis profecit, ut vel ante atatem primos in congregatione sua titulus sit, honorificè
 consecutus: mox doctrinè & prestantis ingenij nomine Sacerdos Card. factus, integritate hominis cognita nullo
 megocio fuerit ad summum Pontificatum euectus, ac tum ipse, tum Iulius II. qui ei paulo post successit, proge-
 niem unde fuerant oriundi, honestissimis titulis & honoribus ornauerunt. Sed ne singula referam qua & aliis
 à me dicta sunt, & paucis explicari non possunt, quid magni illi Gallorum Reges, nonne Roboreos semper magni
 fecerunt, & eorum aliquem apud se fouerunt? eiq. adeo ipsum sapientissimus Rex Franciscus, ac deinde Henricus
 eius filius, singulari humanitate sunt amplexi: quibus tu bonarum disciplinarum studio, politoriq. eruditionis
 nomine gratias in primis extitisti, eiq. opinionis, quam omnes de te concepimus, in hac ipsa adolescentia non auarè
 cepisti respondere: unde ipse etiam Rex Henricus tua ad res gerendas opera atque industria vti in animum in-
 duxeris. Itaque non plus tibi familia tua splendoris adiungit, quàm abs te illa accipiat, eiq. in dies magis ac
 magis accessurum esse videtur. Quod autem ad Quercum attinet, Hederam quoq. se illi applicuit ad ornamen-
 tum, proq. serpio Myrtus, & Ferula, Milacèq. cum Amygdalis accessere, quibus venuste adum tuarum hypathron
 poteris conuicere, amarioribusq. umbris festiuè admodum opacare. Vale.

DE QVERCV.

CIVVM SERVATOR.

INTER coronarum genera querna in primis celebratur, quæ cuius in bello seruatæ signum
 magno apud veteres in honore semper habita. Cur verò ciuicas ex Quercu fieri sit insti-
 tutum, plures enumerantur causæ. Alij enim dicunt honorem hunc Arcadibus attribu-
 tum, quos oracula solita sint ob vetustatis honorem Glandiphagos appellare. Alij ea de
 causa, quòd facilem & promptuarium cibum Quercus sit militibus afferre solita. Alij quia Ioui sacra
 sit in cuius tutela sunt ciuitates, congruensque haberi, ut qui eiuem seruaasset, ea coronaretur fron-
 de, quæ ciuitatum omnium tutelari Deo dicata esset. Apud Celas autem, vt Max. Tyrius tradit, al-
 tissima Quercus deligebatur, eaque erat Iouis signum. Sunt qui eam tradant primam plantarum
 omniũ genitam, atque ita populorum altricem fuisse, & primariam oraculorum autorem. In numo
 quodam, cuius Dorica inscriptio est ΑΠΕΙΡΟΤΑΝ, aquila habetur fulmine subter pedes deiecto,
 & rami duo querni in coronam flexi, quæ dubio procul Epirotarum moneta glandes Chaonias, &
 oracula Dodona significat. Quantum verò pertinet ad seruatos ciues, quamuis in Lauro de G. Gal-
 lij & L. Næuij Sardinis numis rem explicuisse satis esse possit, non importunè tamen locò hoc repe-
 tetur quod Ouidius de Quercu ad Laurum dixit, cum in arborem eam Daphne transmutaretur
 Mediãque tuebere quercum. In numis quippe aliquot coronam ciuicam esse positam, quam duo
 lautei rami circumplectuntur, non ipsi in coronam deducti, sed ad osculum quodammodo incurua-
 tiliter. Quæ CIVES SERVATOS, quorum duo huiusmodi apud me sunt. Qua specie ciuicam
 eam fuisse crediderim, quam pro Augusti foribus affixam scripsit Ouidius:

Postibus Augustis eadem fidissima custos

Ante fores stabis, mediãmq. tuebere quercum.

Quamuis nonnulli arbores ipsas eo gestu fatas fuisse putant. Libet autem & aliorum quorundam
 addere monumenta. In numo C. Caligulæ ciuica tantum cum glandibus spectatur, in quo literæ
 sunt huiusmodi, S. P. Q. R. P. P. O B C I V E S S E R V A T O S. In Sergij verò Galbæ Aug. numo ciuica
 eadem est cum inscriptione, S. P. Q. R. O B C. S. Eadem in Vitellij Germanici, in cuius medio hæ li-
 teræ sunt, S. P. Q. R. O B C I V. S E R. In numo etiam quodam aureo, & aliis plerisque obseruau, ci-
 uicam hanc Neroni etiam ex s. c. dedicatam: quamuis alia non adit descriptio, idem tamen est si-
 gnificatum. Eodemque s. c. Antonino numus datus est cum porca facta & natis sub vberè, quibus
 imminet quercus, quòd animal idò dubio procul glande plurimum pascatur, vnde antiqui omnino
 cibi

A cibi admonemur:quam causam Plutarchus præcipuam putat in ciuicæ coronæ dono:quamuis primas Ioui partem tribuat,cui sacra sit arbor,& in cuius tutela,vt dicebamus,sunt ciuitates. Videas & in numo quodam Augusti Cæsaris, quercus arbores duas cum ingenti patina in medio earum sita, circa quam literæ sunt ad quadrati posituram ^{Q. R.}. Neque sum nefcius ciuicam etiam ex Illice fieri solitam:nam & ipsa glandifera est:Cæciliumque Comicum poetam coronam ciuicam iligneam appellasse:omnino enim iligneæ primò fuit.Rationem Festus tradit, quòd frondem præ se perennem ferat,postea verò magis placuit ex esculo Ioui sacra, vbique custodito honore glandis,vt Plinius auctor est.Nota sunt quæ & quanta tribui solita sunt iis qui ciuicam meruissent. Ea quippe vt licebat perpetuò in ludis.Inducti affurgi etiam à Senatu moris erat, senatuiq; proximus erat locus absignatus. Vacatio munerum ipsi, patrique & auo paterno dabatur, quòd filium ad eò publicæ rei vtilem genuissent.Ne verò temerè daretur,arctiores additæ sunt leges, vt quippe ciuis qui seruatus esset, seruatum se esse fateretur, aliter testes in eo negotio nihil proderant, neque si quempiam alium quàm Romanum ciuem seruasset, quantumuis Regem.Ciceronem ciuicæ donandum L. Gellius cèssit,quòd eius opera esset atrocissima Catilinæ coniuratio detecta,vindicatæque,atque ita non ciuis vnus, sed vniuersa Romana ciuitas seruata,meritòque,vt ait ille,

Roma patrem patriæ Ciceronem libera dixit.

A M V L E T V M.

Hecate quoque quercu coronari solita est,in cuius manum hasta imponebatur,& humeros multas draconum spiris implicabatur. Huiusmodique deæ simulacrum ante ianuam dedicari solitum Æschilus tradit, idque incantationum amuletum habebatur.

V I R T V S.

Herculeam verò clauam illam valido plurimum de robore fieri solitam, virtutis simulacrum esse, optimi quique auctores tradit. Tum etiam numus Gordiani Pij declarat, in quo Hercules nudus cum claua spectatur, cù inscriptione, V I R T V S A V G V S T I. Neruæ autem Traiano ex s. c. quod in numis apparet, decretum est Leonis caput claua supererecta, cum inscriptione vni illi maximè attributa, quæ est, O P T I M O P R I N C I P I. Nec præteribo Commodi vanitatem, in cuius numo vidimus ingentem clauam cum inscriptione, H E R C V L I R O M A N O A V G. S. C. & ad hæc coronam ciuicam circumductam. In aliis ad adulationem huiusmodi cusis, Hercules est facie ad ipsius Commodi similitudinem informata, cum spolio & claua in laua, dextera coronam trophæo superimponebat: literæ, H E R C V L I R O M A N O A V G. Accepit enim is statuas Herculis habitu: eique immolatum est vt Deo. Harum vnâ adhuc integram cum claua & Hyla, Iulius I I restituit pro foribus aulae superioris palatii Pontificij, vbi nunc porticus Leoniana. Sedenium Leo x statuam amoueri iussit, neglectamque in angulum reici. Neque verò clauam Herculi semper ex robore fuisse perhibent, verum & ex oleastro, cuiusmodi ea fuit quam Mercurio *ωολυζω* dicitur, quam iterum pullulasse fama est. Nam Træzenij oleastro ex ea claua natum ostentare olim cosueverunt. Pisander & aheneam Herculi clauam fuisse dicit.

F O R T I T V D O.

Iam verò fortitudinem validasque vires per Quercum significare mos est multorum, siue nomen ipsum sequantur, quæ roboris elogio censetur: viribus enim præstantes viri, vt Festus ait, robusti à robore nuncupantur: robur verò à robo colore rufo, quòd ea materia plurimas eius coloris venas habet, siue insitam illi vim admirentur, quò incorrupta materies, & ad ædium perennitatem facere, magnis inde acceptis vtilitatibus, comperitur.

D I V T V R N I T A S.

Eadem autem de causa diuturnitatem etiam significat quercus, quòd eiusmodi sit eius vis, vt in seros vsq; annos prorogetur, præcipue cum vel defossa, vel aquis macerata per tempus aliquod fuerit. Quare augures non iniuria auo Galbæ fulgur procuranti, cum ex ta manibus Aquila rapuisset, & in frugiferam quercum contulisset, summum, sed serum imperium portendi familiæ responderunt: quod euentus mox comprobauit.

I M P E R I V M F I R M V M.

Imperij firmitatem per sceptrum ex querno trunco significatum inuenio. Sceptrum autem cum foliis quernis in columna quadam ex alabastrite Viterbij spectare licet, inferioribus quippe ramis amputatis, superioribus autem ita mutuò complexis, vt oculi speciem reddant. Plutarchus Osirim huiusmodi signo redditum arbitratur, qui, vt nonnulli prodidère, non Ægypti solum, verum & Italiae, & totius ferè terrarum orbis imperium obtinuerit. Aiunt verò scepra huiusmodi ita pluribus ramis ornari solita, vt plures erant provinciarum quibus is imperitaret, cuius honori & nomini dicatum esset id monumenti. Quercus enim Rheæ, quæ terra est, sacra, vt Apollodorus I I I. de Dijs, ait. Quin eos omnes quernis coronari tradit, ob vtilitates quas arbor ea tam in ædificijs, quam in primo victu præbuit.

O S I R I S.

Macrobios in hac oculi specie, quæ ab incuruatis ad complexum hinc inde ramis, vt in nobilitatis vestrà gestaminibus spectare est, cum Osiridis nomen agnoscit, tum Solis id esse signum

contendit. Oculi verò similitudinem ideo poni, quia Sol regali potestate cuncta despiciat, vnde illi oculi cognomentum apud antiquos. Sedenim de oculo eo commentario disputatum, quo per singulas humani capitis partes, quæ aliquid significant, decurritur.

PRINCIPATVS.

Cæterum & in Aruspicio disciplina quercus principatum ostendit, quod multis olim auguriis obseruatum est: ex quibus illud præcipue referendum videtur, quòd in suburbano Flauiorum quercus antiqua, quæ Marti sacrata erat, per tres Vespasie partus singulos repente ramos à fructu dedit, haud dubia signa futuri cuiusque fati. Primum quidem exilem, & haud ita multò post arefactum, ideoque puella nata non perennauit. Secùdum præualidum ac prolixum, & qui magnam portenderet felicitatem. Tertium verò instar arboris: quare patrem Sabinum ferunt aruspicio insuper confirmatum renunciaffe matri, nepotem ei Cæsarem natum. Contrà verò sceptrum nouissimo Neronis anno de Augusti manibus excussum fulmine, imperium Cæsaris diuinitus abrogatum indicauit.

FERITAS.

Quorundam etiam inuentum fuit animi feritatem ex quercu significare, quòd etiam non ignobiles poëtae agrestes homines, immites atque sæuos, nullisque humanis moribus expolitos, duro ex robore natos dicitabant: de quo interpres Hesiodi, Vereres, ait, filios in quercubus aut petris exponere solitos, vrbium tectorumve commoditate nondum adiuuenta, datamque hinc ansam, vt ex petris aut roboribus geniti viderentur.

OBSCOENITAS.

Habet & glans ipsa suum significatum, idque obsceno satis intellectu, ob eam scilicet quæ prædita est figuram, pudendi virilis mucroni penè similem. atque hinc Arcadum obscœnitatem incessi reperias, quòd βαλανοφόροι essent. Vnde Diogenes eiusmodi notæ adolescentem Arcadem dixit, is cuiusmodi videretur esse interrogatus: intelligebat enim Arcadium infamè esse, vt pote quæ luxu deliciisque barbaricis corrupta esset. Alij referunt ad stuporem: vnde dixerit etiam Iuuenalis, Læua in parte mamillæ nihil Arcadicò iuueni subsultare. Sed cum priore sententia facit alterum eiusdem Cynici dictum, apud quem cum mentio fieret de puero quodam qui malè pudicitiam tutebatur, Diogenes cuiusnam is esset interrogatus, Tegeates respondit, ludês scilicet ex ambiguo: nam Tegea ciuitas est Arcadiæ, Tegos autem interdum pro lupanari ponitur.

IRA DELINITA.

Ipsa denique arbor quercus, ea insignis asperitate, quæ omnibus conspicua est, non immeritò ferre vsque adeò inimica oleæ, vt eam iuxta se positam extinguat. Olea verò cum sit pacis, mansuetudinis ac lenitatis indicium, excogitatum est quercum olea complicare, cum iracundiam atque inexorabilem animi asperitatem sese ad lenitatem dedidisse significandum fuerit. Contrà adam καταρίρησθαι & ea, quæ beneficium à quercu consequuntur: scriptores enim naturalium rerum, hederam quercinam, viscum quercinum, & polypodium quercinum optimum dicunt.

DE HEDERA.

Hedera autem non quercina tantum, sed qualiscunque esset, haudquaquam obscuræ celebritatis erat apud Ægyptios, quippe quæ propter continuum virorem vitibus etiam præferebatur in sacris, quòd illa à fructu folia identidem amittant.

BACCHVS.

Ea verò in primis quæ corymbos nigros fert: sed & sine delectu coronamenti accepta Dionysio sacra, quòd æquè est ac apud Ægyptios Osiridi: à quo etiam isti nomen: chenosiris enim eorum lingua nominatur, quòd Osiridis planta interpretatur. Præterea Dionysius, Nysa vrbe à se posita in extrema ferè India, hederam quam seuit, æternum nominis sui monumentum esse iussit.

NOCYMENTVM ABSCONDITVM.

Thyris verò, quòd telum est ligneum, circumfusa hedera coopertum vini nocumentum hieroglyphicè indicat sub ipsius suauitate latitare. Hinc Macrobius Liberum Patrem ait ferire per obliquum, circumfusa hedera latitante mucrone. Neque aliud sibi vult vitis supra caput Hecates prætendi solita, quæ nimirum ostendit Fauni patris insidias, quas in natam vini opera contraxit, de quo latus in Serpente.

TENACITAS.

Vsque adeò verò adhæsit hedera tenacitatis nomen, vt illigandi complectendique significatum, vt olim apud nostros flammæ Diali non modò eam tangere ominosum esset, verum etiam nominare, hæ inde illigatus aliquò modo vel re, vel cogitatione deprehenderetur. Eaque de causa neque anulum quidem gestare ei licebat, libera siquidem omnia esse volebant sacrificulis. Vnde sacrum factura Dido apud Maronem, vnum exuta pedem vinculis in veste recincta, legitur. Manifestum autem est hederam vincire quicquid fuerit, ad quod se applicauerit. Hinc Horatius lasciuus hederis ambitiosior dixit. Hinc Catullus mentem amore reniciens, vt tenax hedera hac & illac arborem implicat

A implicat errans. Et Gallienus Imperator:

Brachia non hedera, non vincant oscula conche.

Ea denique siue ab herendo, siue ab eo quòd edita petat, siue potius ab edendo ea, quibus adhæserit, nomen habeat, Liberò Patri dedicata est, vt initio dictum, quòd ita semper vireat, vt & ille semper iuuenis. Nam follis æterna est Baccho Phœbòque iuuenta. vel quia mentes hominum ita Liber liget, vt ea quæcunq; terigerit impedit: ebrius enim quamuis solum eum vel in angusta paupertate dicat Horatius, & Lyæus à soluendo nomen accepit, irretitam tamen habet mentem, neque sui compos est.

ASSERTOR.

In numis plerisque caput hedera redimitum aspicias cum Assertoris inscriptione: vt illud cum cornibus, ab cuius altera parte sigillum est cum racemo in dextera, in læua spoliū gerit: literæ que legi possunt, ΔΙΟΝΤΣΟΤ ΣΩΤΗΡΟΣ. In aliquot aliis caput identidem hedera redimitum, ab altera verò facie Hercules cum claua & spolio: literæ sunt, ΗΡΑΚΛΕΟΤΣ ΣΩΤΗΡΟΣ: in frà verò, ΘΑΣΙΩΝ. Sed dicerem ego populæam potius esse frondem, nisi flexuosus viticulæ ambitus hederaam potius referret. Sunt verò Thasij ab insula, quæ Thraciæ adiacet, vnde Hercules progenitores oriundi, quo nomine illi sibi plurimùm plaudentes, imaginem eius numis exprimere instituerunt.

BACCHEIA SYPELLEX.

Vinaria verò vascula, quæ Cissibia plurimùm appellat, orificium ad hederacij folij speciem informatum habent: *κισσίου* enim hedera: cuiusmodi vasa quamplurima, quæ longam sapiunt vetustatem, vbique Romæ videas. Et quæ nunc etiam è lutò formantur, ad eandem penè formam rediguntur, à foliisque vulgò nomen habent, nam Folieta nuncupantur. At bona pars Italiæ vasa vinaria quotidiani vsus Boccalia, quasi, vt puto, Bacchalia dicere velint, appellat, quamuis *βαυκάλιον* pro vase vinario sit apud Homerum. Qui *κισσίου* dicta putarunt, quòd vasa olim ex hedera fieri solerent, hallucinari mihi videntur: nam neque quidem lignum fatis idoneum, neque materia comoda est, cùm satis constet, si poculo hederaceo mixtum infundatur, vina transfluere. Neque ego nunc poculorum genera perquiram, quæ copiose satis ab aliis enumerata fuerunt: illud ostendisse satis fuerit, qua de causa bona eorum pars hederam supremo margine assimularent. quietinam in nonnullis iuxta anam impressum hederæ folium obserues: & apud Maronem Pastoralibus quibusdam poculis superaddita vitis, Diffusos hedera vestit pallente corymbos. Qua verò specie esset

B cantharus qui Baccho dedicabatur, vt scyphus Herculi, si quæserit quis, picturatione commodius quàm verbis explicabitur. Pedem enim habet à latiori ambitu in angustum flexuosò interius ductu se contrahentem, ita vt ea pars tora desidentibus incuruis costulis describatur: mox intumescit in calicem, quòd nomen nostris in sacrificiis tot iam adhinc annis, specie nihil quicquam immutata, receptum est. hinc iterum angustari incipit, rotòque ambitu inter versus incuruari, quò ductu vbi aliquantulum processerit, rursus aperitur, & cratera in summo patefacit. Adduntur hinc atque inde ansæ, quas Aures Græci libentius appellarunt: sed aures ego eas alia quàm ansæ sint forma factas intelligo, vt pote quæ quidem prostarent à sommo vase, sed minimè ad inferiora flecterentur. In morem autem Delphinarum aliàs ansæ, aliàs anguim figuras, plerunq; volutarum in modum fieri solita. Sed & vna tantum ansa præditos plerisque locis cantharos in antiquorum monumentis aspicias, cuiusmodi apud Virgilium est Silenianus ille,

Cui grauis attrita pendebat cantharus ansa.

P O E T A.

Quòd verò poëtis hedera decerneretur, vt vnà cum lauro coronam eorum perficeret, non tam perpetuus vtriusque viror, qui diuturna eorum opera significaret, in causa fuit, quàm vt ostenderetur, eos, qui digni hederis euassissent, Laureamque meruissent, & ingenio & arte præcelluisse: per Laurum enim insitam in ingenio vim, ac venæ fecunditatem Apollinis irradiatione locupletem intelligebant: per hederaam verò artem & industriam peruigili labore partam. Cuius rei id est indicium, quòd hedera suapte vi admodum imbecilla humi semper reperet, neque se vnquam attolleret: pertinaci tamen labore artificiosoque conatu peruincit, vt vel arboribus vel parietibus adhærescens, paulatim irrepens supra omnium fastigia victrix euadat, & supremo in vertice dominetur: vitro enim opus est, si quis velit excellere: nisi verò excelluerit, nihil quicquam profecit, quia Mediocris esse poëtis, non homines, non Dij, non concessere columnæ: quare sapienter ait Horatius,

*Ego quid studium sine diuite vena,
Nec rude quid possit video ingenium: alterius sic
Altera poscit opem res, & coniurat amied.*

In eandem sententiam apud Pindarum legas, vt in Ape diximus, poëtas lacte simul & melle pasci: quorum lac naturam facundiæ vbertate affluentem, mel artem, laboriosumque proficiendi conatum ostendit. Non enim sine magno labore, industria & artificio comparatur. Apud

T T 4

Athenæum, quod minimè dissimulandum est, legas, ex Seno Eliensi Grammatico desumptum, Aurocabalos, qui postea Iamborum poetæ nuncupati sunt, hederacea corona vti solitos: Ithyphallos verò talari tunica manicatos, ebriosorum personas ridiculum in morem gestasse. Hinc apud Virgilium:

*Threicius longa cum veste sacerdos
Obloquitur numeris septem discrimina vocum.*

Et quod ad manicatos facit elusum alibi:

Et tunice manicas, & habent redimicula mitra.

Sed vt ad Athenæum reuertamur, Phallosophos demum ait (ideæ sunt hæc impudentioris Musicæ, lasciuæque apud veteres ceremoniæ) serpyllo & præderotæ herbis faciem occultasse, ferræque sibi ex viola & hedera nexuisse.

V E T U S T A S.

PRÆter hæc vetustatis symbolum est hedera, cum semper circa vel arbores, vel ædificia vetustate consumpta ruinosaq; saxa maximè versetur: quin etiam ex eo Baccho sacra, veluti vina etiam de vetustate commendantur. Pindaricum porro est vinum à vetustate commendare, vt Epharmosto Olympiis, *ἀνὴρ δὲ παλαιὸν μὲν οἶνον*. Ita Horatius passim:

O natam mecum consule Manlio restia.

Sic Tibullus, vt corrupta obiter lectio corrigatur, li. Amorum secundo, elegia prima:

*Nunc mihi fumosi veteres afferre Phalernos
Consulis, & Chio soluit vincla cedo.*

Fumosi enim Consulis, non Fumosos Phalernos, vt imperiti nonnulli putant, eadem synepeia E apud Iuvenalem habetur:

Fumosos equisum cum Dictatore Magistros.

Norum enim quemadmodum Romani studiosissimè curarint, vt atria sua maiorum illustrium imaginibus complerentur, ad excitandam scilicet posteritatem, vt quod tibi ad imitandum proponerent, assidue conspicerent. Fumosos igitur, præ vetustate quadam veluti fuligine coloratos. Hedera autem cogere in senium arbores creditur, ipsaq; non nisi senescentibus libenter adhærescit. Extant super hoc luculentissima Læberij carmina, quorum ea duo tantùm afferam, quæ ad sententiam, qua de nunc agitur, congruere videntur:

*Vt hedera serpens arborum vires necas,
Ita vetustas ambitu annorum necat.*

Neque quidem ea tantùm de causa, quia vetustas vinum commendet, & hedera sit vetustatis indicium, ea Baccho sacro perhibetur, sed quoniam, vt super eius vi Plutarchus diserit, commanducata hederæ folia ebrietatis speciem quandam repræsentant, & procliues ad furorem mentes incitant.

F V R O P O E T I C V S.

ATque hinc demum existimant eruditissimi viri coronas hederaceas poetis attributas, siquidem motus ille diuinitus sit, vt auctor est Plato, quo poetarum mens concita, imagines rerum tot supra naturam concipit, & ea interdum mysteria scriptis mædet, quæ paulò post ipsi abeunte furore vix intelligunt. Vnde non immeritò excludit sanos Helicone poetas Democritus, eosque tantùm admittit,

Quos cantor Apollo

*Non patitur versare lucum, sed ad aurea cæli
Limina sublimes Iouis omnipotentis in aula
Sistit, & atherei monstrat commercia cætus,
Ambrosiamque bibens neciæque propinat. & illi
Magna canunt assidue Deo morti alia ponunt
Nubila, quæque Deum in penetrabilibus abdita cernunt.
Adq; ubi iam sese rediere in somnia mente
Attonita repetunt, & quæ insperare reposcunt,
Et plerumque suas non percepere Camænas,
Vsq; cædendo humanis præstant cælestia rebus.*

D E S M I L A C E.

Quoniam verò Milax, vt vocabulo vtræ Æginetæ, quadam cum hedere foliorum viticisq; similitudine ira congruit, vt ea multi magno caremoniarum errore pro hedera vti sint, ignorantes funestam esse, & omnibus sacris & coronis infausam, ideo visum est in hoc hederæ commentario eam dissoluere ambiguitatem. Quatuor enim distinguitur speciebus: arborea vna, quæ nostris taxus est virgulto assimilis altera, sed aspera & spinosa, furculis, ramis, pediculis, & foliis paliuri instar hamatis, labi usæ præmodum racemis prædita, quæ Venetiis in semotioribus Lignipedum hortis in pergula surrectâ aspexi. Hedera aliæ duæ propriores, quarum

A quarum vna Læuis, altera Hortensis appellatur, sed vsque ad eadē sibi inuicem assimilata, vt vtrunque plerique vnam tantum speciem existimant. Siliquis hæ lupinorū tunicas magnitudine adæquantibus fecundissimi, in quibus grana ad fæcolorum similitudinem renuncolorum figuram referentia delitescunt, pressiora in aliis, in aliis, torosiora. Colorum multa varietas, in aliquibus lutea, in aliquibus purpurea, nigra alia, alia variegata ex nigro & albo, surculo in omnibus inuiceo ad admirandam altitudinem excrecente: foliis propemodum hederaceis, nisi quod hederis vniciusque singula, his passim trina, hederæ tenacia, & perpetua, & lauore quodam placida, his asperiora debiliusque, & cum vento simul interdum abeuntia, autumnos profus decidua.

F V N E S T V M.

Flos harum coronis intextus funestum habet hieroglyphicum. Florem verò ferunt violis admodum similem, colore in aliis candido, in aliis puniceo, in aliis etiam subpallido, ex quibus lugubres coronas fieri Plinius attestatur, infaustosque esse dicit omnibus sacris & coronis, causamque affert, ob crocum in eam herbam amore smilacis conuersum: quam quidem fabulam Naso 1111 Transmutationum libro vnico eo versu tangit:

Et crocon in paruos versum cum smilace flores.

B De qua quidem fabulâ cum nihil aliud extaret, nos olim de cultu eius herbæ viticulivæ iustum opusculum hexametris cecinimus, fabulæque totius argumentum explicuimus. Idem Plinius ait: Vulgus ignorando, hancque hederam exitimando, festa sua polluere. Nam & Poëcis, & Libero Patri, aut Sileno, Smilax iam pro hædera sacrabatur ab iis, qui omnino quibus coronandi essent ignorabant. Legumem hoc diu nostris regionibus ignotum, nunc nuper allatum è Sicilia Romam, multorum hortos tota iam Italia cœpit multiplici fruge fecundare. Oblectat mirificè fructus cum lepida colorum varietate, nitoreque gemmarum instar arrendentium, ætum opere topiario surculus, qui foliorum sylvâ densissimâ in metas erigitur altissimas, & mutis applicata paucorum dierum spatio ad celsa quantumlibet ædium fastigia prorepat, tûtes exuperat, nullius arboris proceritate superatus. Ideoque in spaciosas scenas latissimæque tentoria, quo præcipue anni tempore magis expentunt, mirabili pampinorum feracitate contextitur. Tum cibus leguminis non, vt multi tradunt, abominabilis, sed gustu gratus atque suavis: nam & disclusus à tunicis, & cum teneris adhuc siliquis aqua incoctum, lautis etiam cœnis apponitur. Quam verò Medici damnant, fortè trachea illa est, paliurii spinis prædita, quæ racemulos quosdam ad instar labruscæ producit.

DE AMYGDALA.

Voniam verò, nobilissime Hieronyme, spem eam quam de præclara ista indole tua optimam omnes cœceperant, vel ante tempus explere, tam in bonarum artium studiis, quam in insignium morum elegantia iam dudum cœcepisti, Amygdalum tuam esse hieroglyphicum animaduerti: ca enim arbos ante alias omnes floribus induta, non suæ tantum spem ostentat opulentia, sed & aliarum frugum annum feracem pollicetur. Vnde Maro cum videret eam primam omnium florere, nihil vel Ianuarij rigore deterritam, ex florum eius multitudine lætæ identidem fœturæ spem in frumentis concipere nos posse monet his versibus:

Contemplator item, cum se nux plurima sylvæ

Induct in florem, & ramos curvabit olentes,

Si superant fetus, pariter frumenta sequentur,

Magnæque cum magno venient rituum caloge.

C Quod si spes, vt Speusippus Platonicus definit, est expectatio boni, velut è conuersio metus animi concitatio in expectatione mali, sique floribus inspectis vsus inde fructuum expectare solémus, nulli dubium erit quin flos sit futuri boni prændicius, & frugem paulò post succrescentem polliceatur: nam & Themistius iucundissimam floris speciem fructuum prænuunciam esse dicit.

I V V E N T V S.

AD hæc flos omnis iuuentutis habetur hieroglyphicum: iuuentus autem omnis semper spei plena, cum senectus contra omnia desperet: siue hoc accidit iuuenibus ex exiguo rerum vsu, senibus verò ex irrita multorum votorum experientia: siue, quia iuuenes natura vegetiore, quæ cupiunt ardentius futura etiam sibi proponunt, spemque impendio pascunt, senes debilitate confecti, præ timore etiam cum affectu sunt diffidere videntur, ideoque bonis minus gaudent. Alij dicunt æquius ideo sperare iuuenes quam timere, quia spes est de futuro tempore: in senibus autem multa memoria residet, ac eorum præcipue, quæ spem plurimam elufere, tum autem memoria ipsa spe quodammodo contraria constituitur.

S E N E C T V S.

Porro senectus, quæ sese hic obrulit, facit vt ad amygdalâ rursum reuertamur, eius siquidè hieroglyphicū in diuinis literis accipitur pro Canitie, quæ manifestum est senectutis indicium. Amygdala autem potius quam alia quæpiam ex plantis, quia, vt etiam ex Maronis descriptione vidimus, arbor

arbor nulla densiorem florum vberitatem reddit quam amygdala. Locus autem est in hanc sententiam apud Salomonem ad calcem Ecclesiastæ: Florebit amygdalum, & pinguescet locusta, & dissipabitur capparitis, atque hæc inceptabatur, homine iam in domum æternitatis suæ profecturo: hoc est, vt apud Eucherium, canescat homo, tumbent pedes, & concupiscentia frigescat: nam hæc plurimum homini in postremo vitæ tempore accidere consueverunt, vt inde in terram, quasi in æternitatis suæ domum redeat. Proculdubio autem iudicium appropinquantis mortis est, cum canis caput albicat capillis. Mitto illud quod D. Hieronymus notat, quosdã interpretari per amygdali florem sacram spinam, quod decrepescitibus natiùm carnibus spina succrescat, & floreat: nam & hoc & illud senij est.

CONTINENTIÆ FRUCTVS.

A pud Hieremiam primo capite, vbi se is virgam vigilantem videre asserit, Theodotio reddit amygdalinam. Vnde colligitur, amygdalum castioris hieroglyphicum esse temperantiæ: nucem enim eam videmus amarissimum habere putaminis corticem, testãque lignea, eaque durissima cingi, amaritæ corticis difficultatem indicante, integumentum duritia virtutem ipsam: fieri autem vt cum putamina illa & amara & dura summoueris, fructu fruare suauis admodum & delicatior. Sic continentia castigata cõcõritaque custodia, amara primum videtur, perdifficilis & ab omni delectatione remotissima, sed ex qua fructum colligas dulcissimum suauissimumque: ait enim Hesiodus, virtutis radices amaras esse, fructus verò suauissimos.

DE NVCE IVGLANDE.

NVPTIÆ.

A amygdalo ad nucem iuglandem transire non incongruum, cuius est hieroglyphicum, vt nuptias præ se ferat. Credidit multi, ait Plinius, quia nucem cadendo tripudium sonumque faciant: qua de causa dictum illud, Sparge marite nuces. Sed verisimilior causa est, quam ipse comminiscitur, ob integumentum duplex, puluinati primum calicis, mox lignei putaminis, quali propemodum operimento fœtus muniantur.

C APPARIS.

V t verò & Capparim absoluaus, super eo multa & varia tam Hebraici interpretes, quam Latini & Græci commenti sunt, dum Hebraicam vocem, quam nos Capparim dicimus, illi *AVIONA*, modò amorem, modò desiderium, modò concupiscentiam; & his similia elocutionibus suis circumscribunt. Sed qui diebus nostris scripsere Capparim libidinem persigere, hoc loco, teste eo, decepti videntur, quod minus anni mauerterunt Salomonem id notare voluit, cessare tunc libidinis ardorem, cum Capparitis nulla esse cõperit: id enim apertè signat, Dissipata fuerit: perinde ac si Græci per fabulas suas philosophentur, tunc ardorem Leandri gelidis aquarum fluctibus superari, cum primum Herus lucerna fuerit extincta.

PIERIVS VALERIANVS DE FVNESTIS ARBORIBVS, ET CORONIS ALIQVOT, EX SACRIS ÆGYPTIORVM LITERIS, AD LAURENTIUM GRANAM.

LIBER LII.

Vetustissimo illò die, quo Celsi Melini iusta, Accademia vniuersa deponente, peruetusto maiorum ritu celebrauimus, memini te, sacundissime Grana, dum funeris apparatus instruebatur, multa de me quærere super funestiarum arborum significationibus, quòd nonnullam huiusmodi rerum inquisitioni operam dare me non ignorabas. Tunc meminisse debes pauca admodum ea fuisse, qua mihi tunc, tanti ac talis amici casu consternato, memoria succurrissent, tum quòd eo totus conuersus eram, vt qua multa in prærepti iuuenis desiderium à doctissimo quoque conscribebantur, sedulo colligerem, collectãque publicarem: tum quòd solebam eo tempore te nugis meis occupare, studiorum tuorum socium laudare meditantem. Quem quidem tu non laudasse tantum, sed diuturniori, vel æternæ potius vitæ visus es mihi restituisse. Dignus quidem Celsus, qui tam eruditum, tamque elegantem funeris sui laudatorem sortiretur. Dignus tu quoque, qui de iuvene tam præstanti, tam docto, tam probò verba faceres, quamuis id Leterio argumento factu omnes maluissemus. De qua quidẽ oratione tua multa alij præclare predicã: nos exuperasse te & nostrã, & omnium expectationem, qui de te optima quaque conceperamus, verissime profitemur. Tibi verò an ego responsurus sim in iis qua percontatus eras, adhuc ambiguum est mihi: curauit tamen, vt si quid per diligentiam assequi posse tuam, me flagitationis memorem fuisse comprobarem. Itaque Cupressum, & Pinum, & Populum, &

pro

A pro corona Smilacem, & quadam alia que funesta sunt perquisiti, de quorum significatis commentariolum hoc ad te conscripsi. Illa verò meminisse debes, cum de coronis quaeretur, quibus cenotaphium cingeremus respondisse me, ex Salice, ex Moro, ex Caprifisco & Loto demum serâ contextenda. Ex Moro, quoniam senilem prudentiam tam iuuenilis aetate præ se ferebat. Ex Caprifisco, quia cupiditatibus omnibus, quas innumerat eas aras asferre solet, ipse iugum imposuerat. Ex Salice propterea, quòd summa erat adolescens continentia pradius. Ex Loto, ad diuinum eius ingenium, & omnisaria doctrina studium: quorum quoque omnium rationes poteris ex hoc libello nostro cognoscere. Sedenim in his nihil fortè nouum tibi, gratam tamen futuram spero industriam, quæcumque esse potuit, meam, quòd non tantanter satis amico facere procurarim. Esto igitur apud te nostri hoc amoris qualecunque monumentum: neque id horrore sit quod feralia donamus, utpote qui philosophus nò minus reuî fines, quàm ortus progressusq; sis contemplari solitus. Sed iam quid hæc sibi lignorum strues velis, inspiciamus.

DE CUPRESSO.

V PRESSI significata apud Horum nulla sunt, apud Latinos & Græcos pleraque meniorantur.

POLLVTVS MORTE LOCVS.

A Tque illud in primis, quòd pollutionis, aut incesti de alicuius morte loci, aut funeris signum fuit, feralique illi apud omnes cognomentum: quia cum minimè recidiua sit, humanæ conditionis fortem referre videatur. Quanquam Herodotus vnam solamq; pinû ex arboribus recisam minimè repullulare tradit, esseque, vt ipse ait, *πυλὸς ἕσπευ*. Nimirum animaduertat homo multa diligentia, recisam cupressum in Creta beatiore insula repullulare, quod de pinu nusquam obseruatur.

C R E T A.

Q Voniam verò Creta id præcipuè concessum, vt renascentes, quæ præfectæ fuerint, cupressos videat, nonnulli Cretam per eiusmodi arborem significari tradiderunt, non aliter quàm Palmam pro Iudæa poni in Vespasianorum numis obseruatum: Palmæ siquidem & lætius & frequentius in Iudæa proueniunt, quàm vsquam alibi. Cupresseta porò Gnosiorum celebrat Plato, in quibus æstiuo die de legibus commentatum à Megillo & sociis tradit. Non immeritò autem magno habitum offento, cum arbor Cupressus altitudine conspicua in Vespasiani agro auito sine vlla vi tempestatis euulsa radicitus repente procidit, ac insequenti die viridior atque firmior eodem vestigio resurrexit, grande, vt inquit Tacitus, prosperumque, assensu aruspicum, & summa claritas iuueni admodum Vespasiano promissa. Apud Plinium legas, vbi de prodigijs arboribus disserit, arbores multas, sine repestare, vllave causa alia, quòd in prodigijs ceciidisse, ac sua mox spontè resurrexisse, quæ fuerunt fausti ominis & ostenti. Sedenim ne nostra negligamus, vetustis rebus nimium applaudentes, in Medicis ædibus quæ thermis Alexandrinis dirutis incumbunt, hoc Romæ vidimus, quod huc inferuisse minimè fuerit importunum. Paucis admodum antè diebus quàm Leo Pont. Max. moreretur, Medicam arborem proceræ admodum magnitudinis, sed magna sui parte in latitudinem ramos ad parietem affixam, vt perpetuò virore aulæ, quæ dicuntur, facere viderentur, casu nefcio quo, noctu solutis pergulæ compagibus ita concidisse, vt cacumine terram attingeret, & à portico in xystum prodeuntibus præaltæ curuaturæ arcum exhiberet. Subsecuta mox clarissimi Principis mors. Neglecta arbor, omni tunc familia alijs negocijs occupata. Creatur interim Hadrianus VI. PONT. MAX. ab extremis vsque Morinis in Italiæ ludibrium perquisitus. Insequitur statim ab electione, maxima hyemis inclementia: niues iuges, & in multos dies terræ, pertinaciter Romano solo insolita, inhxistantes, qualem tempestatem & niuium altitudinem, aspernitatemque aëris nemo quantumlibet natu maximus Romæ se vidisse profitebatur. Sæuit ea hyemis in citris lucos, & viridia omnia, Medicis arboribus cõsita pestringit, & ad radicem vsque adurit: omnesque illæ huiusmodi arborum deliciae, quæ Romæ plurimæ frequentissimæque erant, auferuntur: sola è nostris illa obseruata incolumis, quæ ante Leonis obitum prociderat: ac omnis ille ordo, qui ad eundem parietem adhaerecebat, minima tactura læsus, cæteris omnibus ad repullulationem succis ad imum caudicem. Quòd, si altero vix anno completo Clementem VI. Leonis premortui fratrem patulem ad Pontificatus fastigium euectum vidimus, cur Medicam illam arborem in eius ædibus, & inclinatæ fortunæ deiectam, & felicissimi successus, ab hyemis tam horridæ sæuitia seruata, fuisse prænunciam affirmare vereamur?

S E P V L C H R A N O B I L I T A T I S.

S Vnt qui cupressum funus quidem & sepulchra, sed non nisi nobilitatis significasse contendunt: Squod & Lucani testimonio confirmatur, ita dicentis,

Et non plebeius luctus restatæ cupressus.

Sane Thucydides libro Historiarum secundo, arcas fuisse dicit ex cupresso, in quibus eorum efferrerentur ossa, qui pro salute patriæ mortem oppotere non dubitassent. Huius autem instituti, vt cupressus defunctis accommodaretur, principum nonnulli ad historiam referunt: aiunt enim Aesclepiadis auctoris grauissimi testimonio, Boream Celtarum Regem cum filiam Cyparissam nomine

nomine amisset, arborem hanc in eius tumulo seuisse, à qua inde nomen inditum Cyparisso: mox D
à fatu illo luctuosam feralemque haberi ceptam.

M O R S.

NAm & in ostentis mortis indicium fuit, quod tum aliis euentis, tum Imp. Seueri casu comprobatur est, cum Æthiops quidam claræ inter scurras famæ, cum corona è cupressu facta illi obuiam processisset: quem cum ille iratus remoueri ab oculis præcepisset, coloris tactus omine, respondisse ille dicitur, Torum fuisi, rotum vicisti, iam Deus esto victor. Paucis verò post diebus Seuerus est vita functus. Quod verò, pertinet ad colorem, fertur & Hadrianus Imp. ex Mauri occurrence extrema sibi iam ingruere concepisse.

D I S.

Cupressus porrò in tutela Ditis Patris: & eius arboris rami sepulcris affixi, ad sculptivæ, Dis Manibus commendari defunctos indicant. Arque hoc est quod apud Horatium legas, arborem nullam hominem ad inferos sequi, præter inuisas cupressos.

I V N O.

EX ea autem arbore simulacra Iunoni Reginae fieri iussa, in plerisque prodigiorum expiationibus obseruatum: vt Gn. Cornelio Lentulo, P. Licinio Cols. Cupressa simulacra Iunonis Reginae posita per virgines viginti septem, que Urbem lustrauerunt.

O R P H E V S.

ET in Lebethris Orphei simulacrum ex cupressu cultum, quod cum Alexandri temporibus sudorem multum emisisset, omnibus eo prodigio perterritis, responsum est ab Aristandro viro sapiente, bene sperandum, siquidem quod nunc opus Alexander aggrediretur, ob rerum gestarum magnitudinem maximum esset sudorem & laborem poetis & Musarum cultoribus allaturum.

P U L C H R I T V D O S I N E F R U G E.

Indicat etiam Cupressus rei cuiuspiam sublimitatem atque pulchritudinem, ex qua tamen nullus percipiatur fructus. Quare Phocion, cum Leosthenes Athenienses in bellum impulisset, magnaque spe ad libertatis & principatus nomen erexisset, illius verba dicebat cupressis esse similia, quæ cum proceræ admodum sint & pulchræ, fructum tamen non habent. Cessit inde res in proverbium, *κωνελία ἄφρατος*, de re speciosa quidè visu, sed prorsus inutili. Spectatu quidè incunda est cupressi proceritas, effigiesque illa metas imitatur, fructu tamen superuacua est, baccisque torua, diceret Plinius:

P E R P E T V I T A S.

Cur verò Diis simulacra ex cupressu fieri solerent, in causa est materiæ perpetuitas, odorisque suauitas, quæ perpetui thymiamatis loco esse videretur. Cupressum enim neque cariem, neque vetustatem sentire tradunt, neque temerè rimam aperire, vllave parte fatiscere. Simulacrum Iouis in Arce ex Cupressu à condita Urbe sexcentesimo sexagesimo primo anno dicatum, tempore adhuc suo durare Plinius attestatur, qui quidem anni essent circiter c. c. Plato leges publicas, acta decretaque sacris monuit inferendas tabulis cupressinis, quod eam materiem ære perenniorem arbitraretur. Quantum verò pertinet ad odorem, Indi Cupressum inter aromata propemodum venerantur.

D E P I N O.

ET Pinum, mi Grana, non paruum habere cum cupressu similitudinem, exploratum est.

M O R S.

NAm mortis ipsa quoque indicium est, de qua idem obseruatum vbiq; arborem excisam semel minimè suppullulascere. Vnde Staphylus poeta *πίνυος ἄροτον*, hoc est, in morem piceæ dixit. Et apud Homerum *βέλτερον ἔσται δὲ λῆλα* letale telum exponunt interpretes vetustissimi, quamuis alij ad solam referant amaritudinem & acerbiteriam, qua sit arbor ea præcipue prædita: quandoquidem amaritudo ipsa ita est morti affinis, vt vice versa mors interdum pro amaritudine vltatissimo mortalium sermone proferatur: neque hodie tantum, verum & apud vetustissimos hominum ita fieri solitum inueniamus. Nam 1111. Regum, cum Prophetarum grex apud Elisæum esset, & eorum vnus egressus in agrum colocynthidas agrestes legisset, easque conscissas in ollam pulmentariam parasset, neque eorum quisquam propter amaritudinem gustare posset, clamauerunt ad Elisæum dicentes, Mors in olla est: hoc est, tanta est pulmentarij amarities, quanta mortis est. Eodem modo, paucis ante diebus, cum post raptum in cælum Heliam, Hierichonta se recepisset, questi sunt eius loci ciues, aquas esse apud se pessimas, quas diuinitus cum dulces reddidisset, numinis dictum citauerat: Sanavi aquas has, & non erit vltra mors in eis. Sed vt ad piceam reuertamur, Herodotum nonnulli carpunt, quod solam piceam præfectam non repullulare dixerit, cum & cupressum, & alias quaidam plantas ipsi agnoscant, quæ idem patiantur. Sed quantum ad cupressum attinet, diximus nos Herodotum ad Creticam respexisse, quas repullulare constants fama est. De pinu varò, quod Staphylus Pini more dixit, pro abolitione, excidioque supremo, in memoriam

Ariam adducit terribilem eam Cræsi denunciationem, quæ per caduceatorem Lampfacenis interminatus est, eos vt pinum exterere, nisi Miltiadem, quem per insidias ceperant, missum facerent. Cumque Lampfaceni inter se quærent, quid illud esset, quod Rex se vt pinum diceret extititum, à grædiore nato ciue edocti sunt, eam arborem semel excisam nunquam amplius suppullulascere. Quod illi excidium veriti, Miltiadem confestim è vinculis exemptum liberum abire permiserunt.

I S T H M I A.

Isthmiaci quoque certaminis præmium pinus erat. Neque verò pino tantum, verum etiam arido Iolim apio sacri eius victores coronabantur. Funestum enim esse etiam apium, suo loco docebitur. Quæ verò apij corona Næpeorum victoribus dabatur, ex eo viridi texebatur apio, vt interpretes Pindari mouerunt. Erant verò Isthmia in Melicertæ memoriam instituta. Et Pausaniæ adhuc temporibus pinus, apud aram Melicertæ germinabat, quem puerum à Delphino delatum expositumque, Sisyphus rei miraculo motus in Isthmo sepelisse fertur, & certamen illud instituisse.

N A T V R A.

Naturæ imaginem esse pinum dicit D. Ambrosius, quippe quæ semina à primo illo diuino cœlestique priuilegio accepta custodiat, partusque suos quadam veluti annorum vice & ordine referat, neque nisi vi caloris adnota excludat. Atque eadem ipsa nux flammæ speciem imitatur, lacunatis, in turbinem toris reticulato opere circumductis.

C Y B E L E.

Eodem argumento & causa Cybeles deæ symbolum erat pinus: nam & ipsa dea rerum omnium mater habebatur. Videre verò est numum, in quo caput Cybeleium est de more turritum, ab altera cuius parte corolla impressa est ex duobus ramis pineis, intra quos literæ sunt Ξ M P N A I O N. Vbi illud quoque adnotatione dignum, quod litera Σ in eo numo figuram habet Latine aspirationis in latus prostrata, ac solo proiecta, Ξ . Hinc enim crediderim multa ea Græcorum vocabula, quæ apud eos à vocali incipiunt aspirata, per s à Latinis enunciatia, vt pote qui aspirationem s literam esse arbitrati sint. Sic *ἐπίστα*, septem. *ἔραως*, serpo. *ἔς*, sus. Siue ea literæ z nota fuerit, quod veteres inscriptiones plurimæ z pro s litera ponunt: vt *z MYRNA* Romæ in Diuæ Anastasiæ, & in Campo Floræ: in Veientibus arce-castris noui, *OS SVIS ZMARAGDI*: in foro Traiani, *ÆMILIVS ZMARAGDV S*, & innumera alia, de quibus Grammatici viderint. Per Hetruriam vetusta olim verè coleretur. pinum insculptam habent, siue funerali argumento, siue quod apud eos Cybele plerumque verè coleretur.

Æ S C V L A P I V S.

A pud Sicyonios pinea nux Æsculapij symbolum habebatur. Nam & Pausanias autor est, eum Deum cum sceptro, & nuce pinea in manu altera, insculptum esse.

DE POPVLO.

Accedit his Populus, multæ & ipsa apud antiquos venerationis, quamuis inter infelices damnatasque religione recenseatur: quo in numero sunt omnes, quæ neque feruntur, neque fructum ferunt.

F V N V S.

Et quoque apud aliquos inter ferales habita. Nam apud Rhodios ludi funebres in honorem Tlepolemi celebrabantur ab impuberibus pueris Populo coronatis.

T E M P V S.

Per eam, tempus etiam indicabant, propterea quod arbor ea bicoloribus sit foliis prædita, ex quo præcipuas ipsius temporis partes, quippe diem ac noctem referre videatur. Idcirco; Probus Herculi dicatam ait, quod phyci tempus per Herculem interpretantur. Quinetiam hoc habet Populus commune cum tempore, quod eius folia post solstitium circumaguntur: nec alio argumento certius intelligitur sidus confectum, ait Plinius. Sunt verò & aliæ arbores, quæ foliis bicoloribus variaz conspiciuntur, vt salices, oleæ, citri: in illis tamen color penè idem licet ab vna parte dilutior, altera densior atque coloratior habeatur. In Populo verò, hac præsertim quæ alba nuncupatur, nam ea est Alcidaæ gratissima, vt Maro & in eiusmodi accipitur significatum, candor ex vna parte penè niueus ac ceruissatus, ex altera porracei folij instar viridissimus. Narrant nonnulli fabulam, Herculem cum ad inferos descendit, eius arboris coronam gestasse, atque eam *foliorum partem* quæ foris conspiciua erat, fuligine tetri chaüs obscuratam, quæ interius condebatur sudore ablutam candidiorem euasisse: inde cum surculos eos in Acherontis ripa seuisset, seminum id latè propagatum. Sedenim vt apud Pausaniam est, Hercules Populum albam ex Thesprotide regione iuxta Acherontem fluvium genitum ad Græcos transtulit, atque hinc locus fabulæ datus. Acheron enim Thesprotidis fluius leucem, quæ alba est Populus, passim fert, perinde ac Alpheus oleastrum, Afopus Bœotiaz iuncos, Menander myticas, Perseam Nilus.

X herbis verò ante alias omnes maximè ferale est apium. Neque tamen hic ego contenderim, vtrum Selinon atque Petroselinon idem sint, an aliquid inter se diffideant, quam prouinciam sibi doctissimi hac ætate viri suscipere, satis habiturus si quæ ad hieroglyphica quomocundocumque pertineant, significata commemorauero.

NEMEEVS VICTOR.

Hominem apio, verum eo viridi, coronatum, Nemeeorum victorem significare magis vulgatum est, quam vlla indigeat repetitione. Quodque ea certamina in Archemori, ita ab Amphiarao vocitati, celebritatem instituta essent: quamuis nonnulli dicant Herculem Nemeo Le one domito certamen id sacrauisse, cuius pretium apium esse voluerit. Ideoque Leonis herbam apium appellatum, de qua Pindarus Nemeis alcimedæ Æginetæ, *βουάνα τίνυ μοι ἄλεον & νικίονα*. Historia tradit herbalum huiusmodi ex Archemori sanguine progenitam. Alij volunt inde Leonis herbam adquam, quòd apium in Nemea lætissimè vulgòque proueniret, qua leo ibi, versatus affluentem admodum pasceretur.

L V C T V S.

Nimirum igitur apium luctus indicium est, quandoquidem herba ea, vt Pindari interpretes aiunt, est inferis sacra, luctusque dedicata. Nam, vt Græci autores prodidèrè, terrestre admodum est: effunditur enim libenter humi, plurimumque occari gaudet, vt solo propinquius adhærescat. Satum eius semen, vt aniculæ nostræ fabulantur, ad inferos proficiscitur prius quam enascatur. Orta inde fabula, quòd ob soliditatem atque duritiem, qua præditum est, aliquanto diutius quam alia intra terræ viscera morari videatur. Itaque mortalis Opheltes qui mox Archemorus, terreno fuit honore decorandus, ex quatuor enim illis insignioribus certaminibus, Olympiis, Pythiis, Isthmiis, Nemeis, vt Archias:

Οἱ δύο μὲν ἄνθρωποι, δὲ ἁδανέρται.

Sunt duo mortali, sunt duo sacra Deo.

Mortales Archemorus, & Melicerta, qui & Palæmon: Dij, Iupiter & Apollo. Præmia, Apollini Laurus, quæ pomi etiam nomine nuncupatur, ob grandiores baccas, quas Laurus Delphica producebat, vnde coronæ illæ decerperbātur, de quo vide apud Lucianū. Ioui oleaster, Palæmoni pinus, aut aridum apium, viride verò Archemoro, olimque olea. Minimè verò prætereundus hic locus est, ad vtrumque significatum funeris & victoriæ optimè accommodatus: quippe cum Timoleon copiarum Græcarum dux, audito Bomilcaris & Asdrubalis Carthaginensium aduentu, qui classe bene magna comparata missi fuerant ad Græcos tota Sicilia pellendos, ipse cum quinque tantum peditum millibus, & equitibus mille, hostibus occurrere statuisset, profectusque Syracusis cum ad Crinisiū amnem, quò sciebat hostem venturum, processisset, factus est obuuiam multis apium ferentibus: perterrefactis omine militibus, qui apio sepulcra coronari non ignorabant, quem morem Plutarchus Symposiasticis enarrat: vulgatumque erat inter Græcos adagium, incurabilem vâletudinem apio indigere: Imò, inquit Timoleon, Coronæ vobis vel ante victoriam offeruntur, ad id scilicet alludens, quòd Isthmiis victores apio coronabantur: dictumque euentus comprobauit, Carthaginensibus postredie victis profligatisque maiore suorum ciuium strage, quam vnquam antea passi essent, insignique ac memorabili victoria Timoleonti acquisita. Sanè plerisque in antiquorum monumentis, & in adsculpis cætharis atque carchæsis, apium obserues, quippe mortis atque luctus indicium. Eo autem sepulcra, & alia mortuorum conditoria subterni solita, priusquam cadauera inferrentur: eaque de causa cum veteres in conuiuiis omnibus ferè aliis coronamentorum generibus vterentur, flores & herbas omnes huc admiscerent, vno in primis apio, vt pote quod nihil ad hilaritatem faceret, abstinebant.

DE MYRTO.

St & Myrtus inter funestas arbores adnumerata, qua Thebis qui vincerent Iolea, coronabantur: de qua Pindarus Isthmiis, *ἔδρα λαοκοθίης κλέρα μύρτιος ὀδ' ἀήνη*. Fuit autem Iolaus heros apud Thebanos diuinis cultus honoribus, ad cuius tumultum Iolea ludos celebrabant, & huiusmodi coronam ex Myrto præmium instituerant, propterea quòd, inquit interpretes, funebris esset arbor. Verum cum longè plura sint ab ea & genij & voluptatis significata, inter funestas has Myrtum prorsus inserere nolumus, sed eam cum lætioribus, rosa, hedera, & quibusdam aliis conuenientiori loco pangendam existimauimus.

DE SALICE.

Postea verò quam iusta sis, qui præclaro fuerunt ingenio, ritè persoluimus tempus est vt ad lætiora conuertamur argumenta. Promiseram enim superioribus diebus Grana tibi, priusquam funus hoc incideret, de Salice, de Moro, de Caprifico, de Loto, quæ deducta essent hieroglyphica a perscribere. Ea igitur in hunc modum disponemus.

VINCV

VINCULVM.

A Salicem in primis esse vinculorum symbolum, tum ex quotidiano eius virgulti vsu manifestum, sed id enim plurimum comparatur: tum diuinæ etiam literæ attestantur, cum Iudæos dicunt patriis abductos sedibus, miserum Babylonis incolam organa sua in salicibus suspendisse, de quo paulò Pòst.

CASTITAS.

Quòd autem nonnulli aiunt salicem castitatis indicium esse, tametsi de ea nihil Ægyptij, non incongruè tamen confictum est, siue sit propter vinculi significatum, quòd eius materia sit plurimum apta vinculis, atque ideo coërcitionis indicium sit: & castitas ipsa modò zona, modò campestri, modò alio atque alio vinculo coërcenda præcipitur. Siue sumptum ab Amerina salice, quæ lectis accubitisque imposta, castitatem inducit. Siue ab eo, quod plerique auctores tradunt, folia huius arboris contrita & pota, intemperantiam libidinis efficaciter frænare: sæpius verò sumpta, vsu in totum auferre. Vnde Homerus sapienter salices ἀλασκήστους, nostri veteres Frugiperdas appellauerunt, vel infructuosas, cuius scilicet semen in potu acceptum efficit ne conceptus subsequatur. Sanè Porphyrius in iis, quæ circa Homericam philosophat, salicem ab eo ἀλασκήστωρ vocari tradit, quòd semen prius quàm maturescat abiicit. Sed idem ea potius de causâ dictum putat ἀλασκήστωρ, quòd semen illud, siue fructum appellare quis malit, ex vino propinatum sterilitatem faciat, feminali omniv protinus labefactata. In diuinis porò literis, vbi iubetur populus Dei tabernaculorum festa celebrare, quippe in tentoriis omnes habitantes palm arum ramos, ac frondes salicis manibus prætere, nimirum per salicem continentiam intelligimus. Idque volumus admonitum, apud Origenem homilia nona super Exodum, in qua de tabernaculo agitur, eo loco in damno esse impressos codices, vbi legitur: Arbor autem populi & salix, virgulta sunt castratis: vbi dubio procul legendum est, virgulta sunt castitatis. Fortè autem non temerè id scripsere aliqui, credentes saligna corona coronandos eos, qui iuxta Esaiam dictum, quasi salix super fluentem aquam oriuntur. Neque alia de causâ crediderim apud gentes lasciuisimo, quem fingunt, horrorem custodi salignam salcem adhibitam, nisi vt Veneris prurium, & impudicas cogitationes castitatis salce refecandas admoneremur.

STERILITAS.

Salicem porò sterilitatis hieroglyphicum intelligi voluerunt, Maronem secuti, qui salicem inter infsecundas memorat plantas: vbi Seruius semen salicis esum infsecunditatem ait mulieribus gignere, quippe qui apud Plinium legerat, semen salicis mulieri sterilitatis medicamentum esse. Sed enim qui Maronem auent eam infsecundam appellasse, quia semen non habeat, norint salices habere in foliis grana quædam, quibus vlti seminis inest, vt eo commisso terris arbor surgat tanquam surculo defosso, vel æquè ac si de semine pullularet. Sciendum tamen eam ocyssimè semen perdere, quippe quod ante maturitatem in araneam abeat. In Creta tamen insula fructum ad maturitatem ferre perhibetur.

OTIVM.

EVthymius vbi, quod superius attigimus, legitur, in salicibus suspendimus organa nostra, per salices otium interpretatur, propterea quòd arbores hæ sunt infsecundæ, quippe sine villo vtili, vt dictum est, semine. Nam cum Iudæi in eam tracti captiuitatem propè Babylonis flumina defedissent, captiuitatèque suam tantùm deplorarent, nihil habebant quod eos ad cantus hilaritatem inuitaret. Ignauam igitur per otia vitam trahere cobeantur.

PRÆMATVRVM INCREMENTVM.

SVnt qui per integram hanc & adultam iam arborem præmatum incrementum, adolescentiamque ante annos mira auctam proceritate, significari velint. Manifestum enim vnicique est, quàm citò, quantaque ramorum densitate constipata crescat salix. Hinc Verrius eam ita dictam interpretatur, quòd ea celeritate crescat vt salire videatur. Quamuis non ignoro sententiam hanc à Festo Pompeio irrisam, qui etiam id damnat, quòd non virgulti genus potius, quàm arborem eam appellaret. Sed hæc austeram nimis est Grammatici censura. Leuitico feriis, quæ xvi septimi mensis colligendis fructibus celebrantur, salices de torrente sumi præcipiuntur. Theologi plerique omnes hic quoque per salicem castitatem interpretantur, moderatèque coniugij continentiam, siue, vt superius dictum propter vinculorum ex ea vsu, siue quia fructum non facit, veluti Eunuchi, quos viros vocat Euangelium, de quibus apud Esaiam: Non dicat Eunuchus aridum se lignum esse, quia in domo mea dabo eis locum nominatum à filiis filiabusque. Mox attestations loco subiungit: Dabo inquam eis sempiternum nomen. Quòd verò loco hoc positum est, salicem de torrente, sunt qui orationis & penitentia hieroglyphicum esse velint, vt eo identidem loco Psalmographi: Super flumina babilonis illic sedimus & fleuimus, cum recordaremur tui Sion. In salicibus, in medio eius suspendimus organa nostra. Orationes enim & quæ penitendo lachrymæ oriuntur, indigent inuicem commiseri: de quibus Esaias: Sicut salices super præterfluentes aquas. Alij torrentem loco hoc pro Præsentis vitæ decursu capiunt, in quo subita tot incommoda quotidie nobis ex improviso ingruunt, quilibet Christus noster exerceri voluit, qui & ipse de torrente, qui secus hanc viam præterfluit, bibere non recusauit.

IN quibusdam arborum variarum commentariis, in amicorum quorundam gratiam descriptis, fortitudinem ex quercu, iustitiam ex palma, temperantiam nuper ex salice significari ostendimus. Nunc autem, Grana, quartam etiam his addemus Heroïnâ, quæ quidem prudentia est.

PRUDENTIA.

EAm per morum ex arboribus significari ex eo compertum est, quod vna omnium prædicatione prudentissima censetur, vt pote quæ non vt multæ, properat, quæ vbi primùm leniôris mitiorisque aliquantulum auræ spirauerit, erumpunt in germina, & flores exsurgunt magna interdum strage, ob temporis inconstantiam. At morus ne pruina lædi possit, quam hostem sibi perniciosum agnoscit, non antè germinat quàm frigus penitus fugatum esse cognouerit, atque amoenissima adulti veris tempora peruentum omnino sit. Addit hoc, quod rem properè conficit, & quod sapientis illius præcepto mandatur, τὸ παρὸν ἐν ποιεῖ. Vna enim ferè nocte tota germinat, factum celerimè grandit & maturat, ne caloris etiam aduentantis iniuria lædi possit.

DE CAPRIFICO.

TEMPERANTIA.

Edenim cùm salicem pro castitate posuerimus, quæ bonæ mētis vinculo vti zona cœcilita sese probet; eamque temperantiam etiam esse interpretati sumus, cùm virtus hæc ad alias quoque cupiditates cœcendas, frânisque atque catenis compescendas progrediatur, sitque omnino temperantia ex Ciceronis finitione, moderatio cupiditatum rationi obediens, optimè videtur Ægyptij fecisse, qui virtutem hanc per Caprificum expressere: ea siquidem collo tauri quantumlibet lasciuientis alligata, animal ferocire minime permittit, sed lasciuia eius atque petulantia omni cohibita, eum obtemperantem reddit, neque quicquam sinit immodestius facere.

I V N O.

Quod verò alicubi videas caprifici ramum simulacro Iunonis appositum, ea de causa factum quod Nonæ apud Romanos erant Caprotinæ nuncupatæ, quibus, vt auctor Varro est, matronæ sub ficu Iunoni sacra faciebant, & ex caprifico virgâ adhibebant, nêpè ob memoriâ pudicitia seruatæ, cùm Philotis ancilla Senatui suasis, vt pro matronis & virginibus, quas hostes dari sibi obfides petebant, ipsâ cum ancillis aliis habitu matronali cultæ submitterentur: cuius laudata sententia cùm omnes hæc secum portiones meracas in læticia signum attulissent, conuiuiumque simulassent, hostes lætabundi, comestatione & potu grauidi, post iocos quieti se dederunt. Hic Philotis signum dedit ex caprifico, per quam de mœnibus, vbi nata erat, propendentem interperat, Romani exciti impetum in dormientes faciunt, eosque cadunt, & cladè foedisima fugant, potitque victoria, sacrum id insituerè, vt ancillæ matronis aquatè, Iunoni, quam à caprifico Caprotinam appellauerè, sacrificaret. Ad hoc sacrum respexit Ouidius, cùm in Arte dixit:

*Porrigè & ancilla qua paruas luce pendit,
Lusa maritali gallica veste manus.*

DE LOTO.

INter arborum significata nulli apud Ægyptios maior honos habitus quàm Loto, mirificæ omnino arbori, & quæ magnum cum cœlestibus consensum habeat, sitque veluti nostratum xerum ad superos, internuncia.

ORTVS SOLIS.

ERat verò Lotos apud Ægyptios sacerdotes exorientis primum Solis imago quædam, vbi infantem in ea residentem apposuissent: hinc vtique vapores illos matutinos, qui à Sole mouentur, strictiori quadam aura refrigerantes potius quàm adurentes intelligi volebant. Cæterum Solis ipsius significatum, exortu quippe, Lotos indicat: idque inde sumptum crediderim, quod ea ante Solis emersum implicata folia habeat, quæ quidem ita sensim exsurgunt aperiunturque, vt magis & magis tollitur iubar Solis: maxime verò panduntur, vbi medium Deus iter emensus est. Eodè verò decedete, folia ipsa vicissim contrahuntur, complicarique incipiunt, ac insinuari, veluti nulli patere velint quàm numini quod venerantur: atque ita quibus liceat modis, eo abeunte sese intra claustra cohibeat. Quod, vt Proclus ait, obseruatum à Magis, vt nulla prorsus cõtatione sacram eam esse Apollini crederent, effecit.

VESTALIVM INÏTIA.

ERat & Romæ maxima in celebritate Lotos capillata, cui Vestalium virginum capilli casu deferebantur, veluti puberum adolescentium Apollini, vel Æsculapio eius filio. Græci verò fluminis patriis cæsariem offerebant, illis eam dicabant, offerebantque, quod quandam omnino cû Lotò rationem

A rationem alimoniz præ se ferebat, perinde ac arbor ipsa felix cognominata, tum ea quam superius attulimus ratione, quod Deo tam familiaris habeatur, ut sedes eius statuatur, tum quod irriguo semper solo pullulet. Neque me fugit quas arbores Verrarius dixerit felices, sed que ille scripsit, ad auguralem disciplinam retulit. Nobis hæc Ægyptiaca de ipsius naturæ vi satis fuerit desumpsisse.

DEI ADVENTVS.

V T verò ad Solis ortum teuertatur, minime prætereunda est Memnonis statua sedens, nigro è lapide, que magna religionis celebritate in Æthiopia visebatur, in quam ducem ipsum posteaquam ab Achille confossus fuit, transmutatum fabulantur. Erat ei diei aduenientis indicium, ut Auroræ filius maternum officium imitaretur. Eo autem artificio fabricata erat, ut Sol primo statim ortu radios suos in os eius eiacularetur, ac veluti plectrum aliquod ibi sonum excitaret, vocalique si gnificatione iam adesse Deum annuncieret.

MYNDI MOLES PLENA DEO.

A Lij mundi molem ex ea specie, Deumque in eius medio compositum residentemque intelligere maluerunt. Interpretatur hoc Iamblichus ad Porphyrium scribens; commentumque hoc ideo ab Ægyptiis excogitatum ait, quod Lotos limosis præcipue locis fructicet, sitque in primis aquatica, quod veteres illi præcipuum generationis argumentum contendebant, qui Oceanum rerum parentem omnium dicitarent. Obseruauerant autem in ea demum omnia orbiculata & rotunda, quippe folia atque poma, ex qua quidem effigie perfectissimamque forma mentis actionem perfectioni intentam ostendi profitebantur. Deum verò infantili ætate, utpote vnicum atque perpetuum rerum omnium principium, nullo conficiendum senio, neque ipsum vlli ætatum variantiæ obnoxium, super actionem eiusmodi in seipso totum consistere, ac principatus reliquos exuperantem, sanctum, incorruptum, & vbique venerandum conuiescere. Nam diuinitatem ex ipso etiam sedentis habitu internoscabant. Sessum enim Deo in primis accommodabant, quem nulla vnquam potest inquietatio sollicitate, commouere. Quin & sedentem Cynocephalum statuebant, cum æquinoctij quietem æqualitatemque describerent, quæ quidem necesse est ibi sit, vbi nihil subsultat quod alterum inquietet, sed omnia firma, stabiliæque in æquilibrio conuiescant. Quod verò initio diximus infantem infidentem in medio Loto poni solitum, obseruata sunt etiam ab Ouidio, apud quem mater ita loquitur Ix. Metamorph.

*Hunc tamen infantem maternis demite ramis,**Et date nutrice, nostraque sub arbore sape,**Lac facitote bibat, nostraque sub arbore ludat.*

Sic infantem hunc videmus apud poetam in Loto sedentem figurari.

PIERIVS VALERIANVS AD ILLVSTRIS. ET

REVERENDISS. REGINALDVM POLVM CARD.

de iis quæ per Oleam, Vitæ, & Ficum significantur.

EX SACRIS ÆGYPTIORVM LITERIS.

C

LIBER LIII.

Familiaris mihi tota vita mos fuit, optime clarissimæque Reginalde, ut clarorum hominum quos præcipue colorem, moribus contemplandis non parum adhiberem studij atque diligentia, ut scilicet qua quisque parte excelleret, ea præcipue commendaretur. Nam ut optime nosti, Deos hominesque à partibus laudare Homerus instituit. Cum itaque qua tu in primis laude prestares mecum examinare, perspiciebam Vir rarissime, tria esse, quæ de laudum tuarum principatu inter se contendere videbantur. Hinc enim bonorum literarum, optimarumque, artium doctrina primum sibi locum asserebat: inde admirabilis ea morum suauitas, quam & summa benignitas, & singularis humanitas comitabatur, doctrinam sibi cedere imperitabat. Urgebat tertio loco pietas integerrima, vita moderatione conspicua, diuinarum rerum studio feruida, omnibusque probitatis numeris absoluta: qua licet ab omni esset ambitione alienissima, nihilque speciosum in propatulo iactaret, suamque virtute inuoluens, aliena nihil opis indiga si vni sibi pretium esset, satis habere videbatur: quo tamen magis ab ostentatione aliena erat, eo admirabilior illustrique apud omnes euadebat. Quocumque me igitur animo & cogitatione conuertebam, ambiguus quam tibi præcipue partem attribuerem, mecum aliquandiu dubitavi. Nam si tu cum reliquis & probis & literatis viris, quos tu semper vnice liberaliterque fouisti, ad mensam meam Ægyptiacam adhibendus eras, consentaneum videbatur, ut quam tu symbolam in altum conuinarum sodalium conferres agnosceretur, quique tuus esset nuptialis ornatus appareret. Sedenim animaduerti demum nullam eorum, quæ in te conspicua sunt, virtutum partem ab alterius societate posse disungi. Quorsum enim doctrina, nisi qui per doctrinam mores comparantur, ita preste sint, ut & doctrina laus moribus optimis adiunetur, & mores ipsi doctrina firmamento innixi stabiliæque fulciantur. Diuina verò illa pars vix apud illos vn-

VV 3

quam illustria habita, nisi & mores & eruditio fideissimi comites accessissent, ad ruminacionem enim bisulca etiam unguia quarebantur. Quæ cum in te omnia ita nimirum elucescerent, ut vel regiam ipsam sanguinis tui sublimitatem facile superare putarentur, cognosci demum te non à patribus, sed à toto celebrandum: quæ quidem omnia in vno apud te coniuncta eo nunc acciderit illustriora, quæ hac fama impulsus Paulus III. P. M. sponte, te nihil tale cogitant in sacrosancti Senatuum Collegium adsciuit, non modo, ut virtutem eorum ornaret tuam, sed ut tu quoque non paruo patribus esses ornatus: qui quidem nostre pietatis partes, hoc præcipue tempore labefactas, ita acriter defendendas susceperis, ut multas seculi nostri insectas labeis tum autoritate, tum eruditione tua deterseris eluerisque, tum exemplo vitæ laudatissimo optimi atque integerrimi Præsulis formam præberis ad imitandum. Quoniam verò clientium mos est, ut patronis ad huiusmodi bonos euectis, eorum nomina gentilitiaque insignia corymbis, sertis, floribus, foliisque honoratoribus redimita positibus quisque suis affigant, horum ego secutus ambitione, sertum insignibus tuis ex olea, vitæ, atque ficu circumducendum institui: ex olea ut vitæ ea esset mansuetudinis & serenitatis indicium: ex vitæ, ut & meam & literatorum omnium latitiam indicarem: ex ficis, ut tuorum inde suauitas morum ostenderetur. Sedenim quid hoc rerum sit, ex ipso iam Cōmentario aperitus inspicias licet.

P A X.

ACIFICVM in primis Oleæ hieroglyphicum esse, tam apud poetas quàm oratores vulgatissimum est, cuiusmodi illud est Maronianum:

Paciferam manu ramum præterdit oliua.

Et Aristophanes Auibus, vbi Hercules legationem exponit à deis se venisse, conciliandæ pacis gratia: atqui, responderit Pistotherus, *ἄριστος εἶναι ἐνὶ πάντων*, oliui in Lecytho profusus nihil. *ὃ γὰρ ἔλαιος*, misericordia dicitur, quæ quia contingit iis, quibus pax datur, olea apud Probum pacis est hieroglyphicum. Sedenim non à Græcorum fabulis, neque ab alienigenarum gentium commentis, sed diuinitus vel ab ipso ferè noui mundi primordio inesse oleæ pacificationis vim nobis demonstratum est. Diluio enim cessante ab Noë columba emissa, quæ præpeti volatu regionis aliquantum circumlata, paulò post oliuæ furculum habens in arcam reuerfa est: eoque argumento latatus Noes, sensit tempestatem diluuii iam tranquillatam, terramque ipsam pacatam, & remittente inundatione iamdudum in emersum esse. Sed quid illud? Cum ferrum, ferrique vsus bello in primis inueniat, & symbolicè pro bello ponatur, tantam inesse oleo vim, ut id emolliat, & ad ferendi vsum incipit, & inutile reddat: siquidem fabri, qui ferrum lentescere & emolliiri volunt, candefactum id oleo intinguerit confecerunt.

DVRITIES EMOLLITA.

Quare nonnulli mollitiam esse duritiem hieroglyphicè significare si vellent, cultrum in eliquot oleæ baccas impactum facere instituerunt. Quod illi non feciore significato propèmodum simile est, quòd oleæ furculum querno ramo quidam implicare excogitarunt, immortalis odij diffidum compositum esse significantes, propterea quòd quercus & olea tam pertinaci odio diffideant, ut altera in alterius scrobe depactæ moriantur.

AGRICVLTVRA.

Vnt qui oleæ ramusculum in Mercurij manu propter agriculturæ studium poni dicant, cum ipse Smitium & fructiferarum arborum sospitator habeatur: eumque honorem oliuæ potius, quàm alteri cuiquam arbori habitum, ut pro agricolatione poneretur, quia longè plures utilitates ex olea desumuntur, quàm ex quauis alia fructiferarum arborum. Neque tamen desunt qui re ad pacis significatum deferant, quòd ille rerum internuncius pacem feratur conciliare, de quo multa diximus in Caducei Cōmentario. Operæ precium verò est videre veterum monumenta, in quibus Olea insignis pacis vbi que præterditur. Nam in Hadriani numo quòdam simulacrum habetur flexo genu, quòd dexteram ipsi Hadriano stanti porrigit, læua oleæ ramum humero demissum tenet: inscriptio, *RESTITVTORI HISPANIÆ*. In alio Imperatoris eiusdem, prouincia eadem humi sedès læuo cubito lapidum tumulo innititur, dextera ramum oleæ habet: inscriptio, *HISPANIA*. quo ex argumento pacatæ quietæque prouincia subintelligitur. In eiusdem alio, signum est cum olea in læua, cum genio in dextera, quòd forte referatur ad augurium ex oliua, forte sibi oblatum, vnde aspirare cæpit ad imperium, fortibus Virgilianis fretus, cum ei versus illi obuenerissent:

*Quis procul ille autem ramis insignis oliua
Sacra ferens? nosce crines, incanag, menta
Regis Romani, primus qui legibus urbem
Fundabit, Curibus paruis, & paupere terra
Missus in imperium magnum.*

Quibus quidem ramis oliuæ insignem Maro fingit Numam ab Anchise præcognitum, cui ob iustitiam & integritatem nemo vnquam bellum intulit, ipse vltro pacem semper fuit. Quocirca Hadrianus Imperio potius æquè pacis studiosus fuit: expeditiones enim sub eo graues nullæ fuerunt, bella etiam silentio penè transacta. In numo verò Seueri Pij Aug. rogatum est simulacrum cum oleæ ramo, cuius inscriptio *FVNDATORI PACIS*. Eisdem penè figuris in eiusdem Seueri Parth. max. nume inscriptio est, *FVNDATOR PACIS*. Quamuis verò vidisse iuuet in Maximiani numo simulacrum quòd oleam præterdit, cum inscriptione, *PAX AVGVSTI* illud tamen mihi magis

A magis aridet, quòd in numismate Philippi patris sigillam illud est oliuæ ramum tollens, cum inscriptione, PAX ÆTERNA.

FELICITAS.

QVòd verò olea adiecta caduceo felicitatis hieroglyphicum habeatur, multa veterum numismata indicio sunt, quæ in ipsius Caducei Commentario continentur. Apud Pausaniam legas, Pacem gestare in vlnis Plutonem puerum pectori appressum, eo quidem significato quòd pax opulentiam alit, educatque: vbi verò opulentia, ibidem & maxima felicitatis pars, eaque nimirum omnibus expetita.

CONDONATIO.

IN diuinis Hebraica vetustatis monumentis oleum condonationis, veniæ, ac misericordiæ signum habetur. Et in Evangelica historia Assertor noster condonaturus adulterij penam mulieri, quæ rea agebatur à Pharisæis, ex oliueto in templum perrexit. Et apud Athenæum non absimile, βασιλῆος ἰδίας, quæ tamen omnia ex Hebræorum, sacris deprompta sunt, quibus iubemur crustulum absque fermento, quod oleo sit irroratum, offerre Deo. Et alibi, Vbi anima donum offert, similia erit eius oblatio fundetque super eam oleum, & panes absque fermento consperfos oleo. Et alibi oleum esse pro peccato legas, & huiusmodi pleraque, quæ omnia delictorum huiusmodi condonationem indicant: siquidem, vt Adamantius ait, omnis anima eget oleo diuinæ misericordiæ, vt sospitati possit. Hinc Hilarius ait Matthæo, oleum fructum misericordiæ celestis esse propheticus quoque sermo proficitur. Ergo cum ieiunamus, oleo caput nostrum inungemus, bonis quippe operibus caput nostrum, id est, vitæ nostræ sensus ornabimus, quia intelligentia omnis in capite est. Iam vt Hierosol. Hefychius interpretatur, serè passim Leuitico superfluum oleum pro eleemosynis accipitur, vt thus orationes & preces interpretantur. Quod verò scriptum est, animam quæ peccauerit, offerre donum simillam cum oleo, virum nulla vel ingenij sublimioris, vel doctrinæ gratia præditum, sed vitæ tantum hominem profectum, alioqui vel mercaturæ, vel agriculturalis, vel piscaturæ, aut militiæ, aut sellularis artibus deditum Cyrellius intelligit, qui simplicitatem suam cuius similia est indicium, quærat Deo per oleum diuinæ misericordiæ commendare. Neque prætereundum quod aliquorum historiæ prodiderunt, Augusti temporibus è taberna meritoria trans Tyberim oleum erupisse terra, totaque die nulla intermissione fluxisse: quod forsitan ad ortum Christi, & eam quæ subsecuta est mortalium, quæ summa eius fuit misericordia, redemptionem, & gratiam per omnem terrarum orbem longè lateque diffusam, referri potest. Sunt qui defossi in terrâ cadi destuuium illud olei fuisse dicant, cumq; apotheca, vbi vas conditum fuerat, in ripâ Tyberinæ summo margine sita esset, amphora casu aliquo vitata liquorem inde sibi viam aperuisset. Vt cunque, maximi omnino ostenti loco habitum, eiusq; rei monumenta longa annorum serie posteritati commédata. Epopæus Thessalus qui Coraci Sicyoniorum Regi successit in imperio, à Nicæo Thebanorum Rege bello impetitus, commissaq; pugna graui accepto vulnere cum victor euasisset, Palladii templum erexit, qua rogata vt signum aliquod ostenderet, ex quo an id gratum deæ donum fore conicere posset, aiunt oleum sponte ante templum fluxisse, simulque Epopæum haud ita multò post vulnere negligentius curato periisse. Ex gentilium enim religione obseruatum est, Deos tunc suæ in nos misericordiæ signa exhibuisse, cum ex carcere corporis migrare iussi essent, id quod aliquot exéples declaratum est. Simile fuit in Cleobe atque Bythone fratribus iuuenibus, qui piensissimi erga matrem Iunonis deæ sacra petituram, iumentis aliis deficientibus, vltro ipsi iugum subièrunt, pro quorum pietate merita à Iunone filiis dona mater cum poposcisset, manè ambo inuenti sunt animam efflasse. Quod verò ad misericordiam & veniam imploratam attinet, quæ multis veterum exemplis per oleum significata fuerint, interpretari libet Ælij Lampridij locum Heliogabali vita: Sybaritas eo anno periisse, quo missum ex oleo & garo commentum sunt. q; si quis ad cibi genus id, & gane & delicias referat, subfrigida admodum causa videatur: sin ad oraculum, cuius mentionem ex Stephano Hermolaus Byzantius facit, Ægyptiacum aliquid, hoc est, eruditius oleat. Tunc quidem Sybaritas perituros oraculum nunciavit, cum maior olim honor mortali cuiquam, q; diis habitus esset: fortèq; euenit vt seruus hæri scruitiam subfugitans, ad aras deorum confugiens, nihil profecerit: vt verò ad patris hærilis monumentum se recepit, veniam imploravit, atque ita oleum garo, pisculentum quippe ac perinde profano, vt in piscibus habetur, pulmentario, commixtum: condonatum quippe crimen profanæ rei gratia, posthabita diuina.

ELEEMOSYNA.

PLuribus verò locis olea in diuinis literis virum probum indicat, qui misericordiæ præcipue fructibus abundet, de quo habetur in Psal. Oliua fructifera est in domo Domini. Contrà oleaster minimè frugis hominem, vel idololatram ostendit Paulus: Si autem tu ex naturali excisus es oleastro. Tum lucernas in tabernaculo testimonij à vespere vsque mane illucescere iubet Dominus, hoc est, iugè esse commiserationis opus. Nam Salomon, Oleum, ait, de capite tuo non deficiat. Coram Domino autem illa accendi debet, quia in abscondito fieri debet eleemosyna, & vni Deo tantum innotescere, vt ignara sinistra sit quid fecerit dextra. Quòd mundissimum esse vult candelabrum, ostendit opus hoc tam pium à colluic ostentationis & hypocriteos absterunt esse debere. Aliet lucerna super candelabro mundissimo posita se mper in conspectu Domini, candelabrum Evangelica

est doctrina in qua Christus virtutes, lucernæ instar, splendere præcipit, absurdum esse dicens sub modio eam occultari: oleum verò quod his lucernis infunditur, ipsa est elemosyna, vnde ieiunium, virginitas, oratio, iustitia, & aliæ vitæ nostræ lumina irriquantur, & vt perpetua inextinguibili- que flamma vigeant custodiuntur.

S Y P P L I C A T I O.

Iam verò notum est illud, imbellem oliuam à Valerio Flacco quinto Argonauticò appellatam, de qua Statius non alià de causa dixit,

Ramumque precantis oliuæ, atque alibi: Vistata Laurus & supplicis arbor oliuæ.

Ramus enim oleæ laurive lana circumuolutus, manibus legatorum supplicantium gestari solitus erat: quo de more Probus Æmilius in Pausania. Id postquam Jacedæmonij rescuerunt, legatos ad eos cum lana miserunt, Maro quoque morem hunc tangit:

*Optime Graiugenum cui me fortuna precari,
Es vitta compos voluit præterdere ramos.*

Quod quidem hieroglyphicum Seruius ad imbecillitatem indicandam institutum putat: nam qui precantur, & supplicat, suam arguunt imbecillitatem. Ex lana verò yelamentum id accipi solitum, quòd oues alieno semper auxilio egeant. Hinc sacra illa *inertipia* de quibus in Theseo Plutarchus: nam Theseo oleæ ramum sertis coronatum vouit Apollini, si Minotaurò interfecto incolumis rediisset. Hinc *ὄρφορέα, πωμπίεα, υνανέλα*.

M A N S V E T V D O.

Quantum autem pertinet ad mansuetudinem, sunt qui illius ergò Deorum simulacra fabricari ex olea contendant, quasi benignitatem illam, qua superi sunt præcipuè præditi, ita ad vnguem referre videantur. Hinc apud Herodotum Terpsichore, orta in Epidauris sterilitate, consultum ab iis oraculum respondit, Damia & Auxesia simulacra ex olea erigenda. Non immeritò itaque sacra oleæ stirps apud Milesios tunc sponte sua conflagrasset dicitur, cum illi inter se omne crudelitatis & immanis fedinis genus truculenter exercuissent. Aiunt verò oleo contra furorem tantum inesse vim, vt effusum in perturbatos vesanientis maris fluctus, rempestatè efficacissimè tranquillat. Hinc Ioannes Synæ monachus: Velut vter oleo repletus fluctuum rabie in serenitatis tranquillitatem commutabat.

Æ T E R N I T A S.

Alij qui ligni naturam & soliditatem exploratam habebant, æternitatis ratione habita id fieri crediderunt: ea siquidem materies æterna est, quæ neque tæpestat, neque caries, neque vetustas labefactat. Eadem enim in muro tantum obtrusa, sed & in substructionibus, & in terra obruta, & in aqua defixa, collocatæ, sempiterno propemodù officio perseuerat incorrupta. Cumq; Maro dicat solum ignem inimicissimum oleæ, quo si comprehensa semel fuerit, non à stirpe valere, non oæsam reuerti posse, atque ima similem reuirecere terra, illud Athenis admiratione dignum olim euenit, quòd eo tempore quo vrbs Medorum incendio conflagrauit, ea simul arsit olea, qua de lis illa inter Palladem & Neptunum orta fingitur: sed eandem aiunt eodem die in duorum cubitorum mensurâ excreuisse: autor Pausanias, à quo nonnihil diuersus abit Herodotus, Vrania. Atq; hoc illud est, quod libro de Legibus ait Tullius: Nisi fortè Athenæ tuæ sempiternam in arce oleam tenere potuerint.

G Y M N A S I V M.

Corporis autè exercitationes, & gymnasij labores, per oleum significari passim inuenies, quam non sum nescius Anacharctum Scytham oleum concitandæ insanis pharmacum appellasse, quòd Arhletæ eo peruncti magis ac magis insanirent: putabat enim, aut putare se fingebat, eam oleo inesse vim, vt eo qui delibutus esset, inde ad certandi furorem concitaretur. Sed hæc vt Philosophus Anacharctis, qui tæto gauderet & vmbra, quique olei vsum apud Scythas suos nullum esse viderat. Contra verò Epaminondas permolestè tulisse fertur multum olei se intra corpus recepisse, cum eius coquis impenarum redderet rationem: maluisse enim, inquit, id extrà consumpisse, nempe ad exercitationes alludens. Idem apud Horatium significatum, vbi libro Carminum primo, Sybarim dicit amore perdidit deliquescere: quærit enim cur is olium sanguine viperino cautijs viret. Et Artis Catulli galliambico ait:

Ego gymnasi sui flos, ego crani decus olei.

Neque quidem ad corpus tantum, verum ad mentis etiam labores & exercitationes propter vigilias & lucubrationes refertur: vnde dictum de studiosissimis nonnullis, plus olei quam vini eos insumpisse. Et ad alicuius veteris & præclari viri lucernam aliquid elucubratum, cum eius imitationem exprimere voluerint.

N I T O R E S.

Vos verò *λκνίδες* vel Marci nostri, vel alterius cuiuspiã celebrari videmus, inde nitores quosdam, & inperfa lucubrationibus fulgura quædam intelligendù, quæ splendidiorem orationem reddant. Id à balineatam vsu sunt, qui depromptum putent, quòd lecythi vsus eo potissimum loco inseruiat, in quo oleum ad huiusmodi nitores & elegantias comparatum, infusum sit. Qui verò ad lucubrationes & vigilias rem deducunt, eas aiunt meditationi maximè commodas, &

ad ex

A ad excogitandum propter silentium aptissimas. Epicharmi enim dictum est, si quid scitu dignum quæras, nocte meditandum: ἐν νυκτί γὰρ βελλὴ τοῖς σοφοῖσι λήγεται.

VICTORIA.

A N verò ea de causa victoriæ hieroglyphicum per oleam indicari nonnulli prodiderint, quòd ex ea veteres trophæa constituere consuèrunt, an quæ victoribus ex oleastro corona plurimum pararetur, in ambiguo est: dubio procul enim Olym pionicæ oleastro coronabantur, vt Aristoteles, oleæ specie, quæ quidem ea de causa φιλοστράων appellatur: folia enim coronis huiusmodi dedicata, contrario quodam modo habent cum reliquis foliis, alia siquidem quod albicat interius claudunt, vitori forinsecus patefacto: hæc verò intra se quod viride est insinuant, quod candidum habent foras spectandum exponunt. Aiunt verò Herculem Pæoneum, Epimede[m], Iasumque & Idam fratres, ex Ida Cretens[is] in Elidem delatos, ibiq; Hercule[m], qui natu maximus erat, reliquis certamen fratribus proposuisse, victoremque oleastro coronasse, quam plantam ipse ex Hyperboreis regionibus in Græciam detulisset: cuius rei meminit Pausanias, Olympia. Et apud Pindarum cum legas ex oleastro lucum seuisse, quem victoribus dedicarit. Nam & Aristæder & Alexædri Magni vates oleum victoriæ, sed laboriosæ, signum esse interpretatus est. Cum enim Rex ad Oxum flumen applicuisset in Sogdianos mouens, castris posit[is] non procul ab eius tabernaculo gemini fontes repente exorti, alter aqua, alter oleo fluxere. Consultis vatibus, Aristander respondit, olei fontem, laborem quidem, sed & victoriam promittere: vnguntur enim athletæ, & olea victores coronantur. Vnde in antiquorum memoriis nonnumquam legas legatum oleum, vt Reate, T. Fundilius Gemilius v. l. Augustalis H. S. x x dedit, vt ex redditu eius summæ, die natali suo IIII. k. Febr. præsent[is] vescerentur, & ob dedicationem statuar[um] decurionibus & seuiris, & iuuenibus sportulas, & populo epulum & oleum eadem die dedit, oleum nimirum ad gymnica certamina quæ funeralibus celebrari cõsueverunt. Neque verò prætereundum Panathenais, quæ in Palladis gratiam celebrabantur, olei vas plenum victoribus dari solitum, quòd olium inuenerit Minerva. quamuis non desint, qui oleam inuentam à Mercurio tradant, non à Pallade. Sedenim cur oleæ ramus in Mercurij manu poneretur, superius exposuimus. Sanè quidem non ignoramus ministros triumphantium oleagineis coronis vti solitos in honorè Mineræ, quæ belli dea putabatur, & hinc illi Bellonæ nomen. Vnde illud apud Maronem, Præses Tritonia belli. Xerxes tamen sefellit in somnium, quo sibi visus est coronâ oleagineam gestare, ex arbore, cuius ramis terra tota occuparetur, id quod cum maximè impulit vt tanto belli apparatu in Græciam traiceret, vbi postmodum magna victus clade, turpissimâ fugâ arripuit.

PINGVEDO.

S ACRAE nostrorum literæ vbertatem interdum per hieroglyphicum oleæ acceperunt: nam eam Spinguedinis & lætioris cuiusdam vbertatis signum esse ex eo perspicias, quòd libro Iudicium cum à sterilibus arboribus olea ad imperium accerferetur, respondit ea, nolle se pinguedinem suam derelinquere, quæ vsui & diis & hominibus haberetur. Apud Horatium, læta de pinguis simis oliua ramis arborum, habetur.

HILARITAS.

E T pro hilaritate oleum poni in iisdem diuinis literis inuenias: vt Psal. xcii, Senectus mea in oleo pingui: vbi interpretes per oleum hilaritatem exponunt, citantque ex paulo post sequenti Psalmo locum, vt exhalaret faciem in oleo. In iisdem diuinis literis inuenitur cibus panis non fermentati, collyridumque oleo cõsperfarum, & obunctorum oleo laganorum: per quæ, vt Hierosolymitanus Hesychius interpretatur, A postolorum doctrina, legis eloquium, & mystica Prophetarum verba intelliguntur. Obuncti prophætæ, quia res non ita liquidæ, neque tam opulenter explicuere. Cõsperse collyrides, quia passim doctrina Christi, legis vtitur testimoniis: de Christo enim Moyses locutus est. Panes verò nulli non adiciuntur obsonio, plenissimèque hominem pascunt, magisque omnino nutriunt, veluti Apostolorum traditiones, quæ eadem & Christi documenta sunt, in omni vitæ tenore colorèque vsui veniunt, & opulentissimè sufficiunt.

SPES.

E St & spei simulacrum olea, propter cõtinuam viriditatem: nam nostrò etiam tempore Viorem multi pro Spe ponunt. Hinc similes nos esse oleæ Basilium cuperet, quòd grauidi refertique fructibus, nunquam spe denudaremur: & quia miserationis etiam iudicium eam esse ostendimus, omni, vt idem inquit, tempore misericordiæ munus exercentes, fecunditatis ac vbertatis eius, quæ semper vberima est, æmuli euademus. Quod verò proditum est Iouem olea coronari solitum, id ea de causa factum Phurnutus putat, quòd in ea viriditatis perennitatem & pinguedinem animaduertent: itaque Deum omnium bonorum autorem, fecundissima vtilissimamque omnium arbore insigniti placuit. Alij dicunt propter glaucidinem, quæ sit cælo propemodum similis: nam & id ad historiam additur, vt à Pallade, quæ Glaucopis dicitur, producta credatur, de qua quidem fabellam ex Marco Varro recitare non pigeat. Enata forset in Athenarum arce oliua arbore, sed & aquarum scaturigine mox emanante, Cecropè per id tæporis Regè, animo ad hæc prodigia obnoxio, sanèquâ territù, & ne futurarum fortè calamitatù hæc portenta forset prænuncia, sci Citatum Apollinis oraculù missos certos homines, qui & ostèti causam perquireret, & auerruncandæ deorù iræ, si quid illi minaretur ostento,

ostento, rationem discerent. Legatis verò post sciscitationem respondisse Pythiam, iussisseque interim illis bono essent animo, neque enim ostentum id hominum malo aliquo factum, sed deorum duorum contentione certatum inter se, vter eorum Athenis imponendi nominis autor esse debeat: per oleam enim Mineruam, per vnam Neptunum significari, & quæ sequuntur ad hoc pleraque alia, quæ de industria missa facio. Porò de deorum concilio, ut apud Ovidium est, plerique omnes tradidèrè, decreuisse eos, ut is imponendi nominis autor esset, qui rem humano generi utiliorem protulisset. Oliua quidem quantas utilitates nemo non nouit. Vnde verò quanto sit mortalibus vsui, loco suo declaratum à nobis est. Sedenim oleam idèd prælatam aiunt, pronunciatumque pro Pallade, quia arbor quæ pacis indicium haberetur. Pacem verò bonorum omnium opulentiam & vbertatem secum afferre, parentes nostri forsitan experimento cognouèrè. Nos, Italia vniuersa per tot annos assiduo continentique bello afflictà, vix eius felicitatis famam, ut diceret Homerus, audiuius.

FRUGALITAS.

Quamuis autem tanta sit læta pinguedine, est tamen & frugalitatis indicium oliua, de qua sæpe legas, eiusmodi baccas apud veteres parsimonie causa appositas, & à Platone lauto etiam conuiuio, deliciis contemptis, esitatas. Eundemque constat in conuiuio quodam oleis vescentem, irrisum à Diogene, qui dixerit, Si sic prandisses, non ita cœnares: qui scilicet sentiret, non esse id frugalitatis, sed stomachi lauto prandio grauati. Quod verò pertinet ad Mineruam, quæ in nympa, quæ virgo perhibetur, merito ea sibi oleam affcisit, cum puritate pudicitiaque non minus olea quam Minerua delectetur. Græci enim, ut Rutilius Taurus ait, iubent oliuam, cum plantatur & legitur, à mundijs pueris atque virginibus operandum, credo, inquit, recordari, arbori huic esse præsidem castitatem. Florentinus quoque lib. De re rustica, ad eò puram esse oleam tradit, vt collectores etiam non nisi puros amet, qui cum ad oliuationem accedunt, iurant se non aliunde quam ab vxore sua venire: ita fieri vt anno insequenti vberiorum proventum exhibeant. Præcipue verò aiunt Anazarbi, quæ Ciliciæ est ciuitas, oleas esse fecundissimas, quoniam à castis tantummodo pueris colantur. Sed neque illud dissimulandum, tametsi ridiculum, quod apud autores Græcos, qui nihil non ausi sunt mandare literis, inuenias, amuletum præsentaneum ad capitis dolorem esse, si olea folio Mineruæ nomen, a ΘΗΗ scilicet, inscribatur, ipsumque folium filo religetur ad caput in coronæ modum.

DE VITE.

Effert verò se post oleam Vitis, neque minoris ipsa utilitatis, vt non immeritò multis & his insignibus atque præclaris sit hieroglyphicis decorata.

ETIPIA.

Quorum illud præcipuum, & omnium præconio celebratum, vt per eam lætitia intelligatur: id non Ægyptij tantum, verum & philosophi & poëtæ Latini Græcique omnes eodem admiserè consensu. Sed vt plurima super hoc à Platone & ab Homero dicta dissimulem, nonne diuinæ etiam literæ sententiam hanc eandem plerisque locis prosequuntur: cuiusmodi illud est, quod requisita vitis ad aliarum arborum imperium respòdit, non posse se deserere vinum suum, quo Deus atque homines læti redderentur. Quare Socrates apud Xenophontem, Symposio, vinum ait non aliter merorij mederi, quam mandragora hominibus: lætitiàmque non aliter excitare, quam oleum inasperum igni flammam adauget. Et coniectores, vel modici vini haustu in somniis attentari viso, læti alicuius euenti signum arbitrantur. Apud Philostratum vini tor sub vite confidendum Phœnici suadet, quòd ex ea spirare solet lætitia. Epigrammaticus poëta quidam non inelegans nec infacetus, acerbè in eum inuehitur qui racemum immaturum aspernatus humi abiecerat, & in super pedibus conculcauerat: non immeritò quidem indignatus, propterea quòd primo eo gustu deceptus, vitem omnem malè acceperit, & in præcisio racemo succrescentem lætitiàm extinxerit. Ita enim dicit:

Τὶς ποτ' ἀνθρώπους οἰνοτρόφου ὀμφακᾶς βάχχε
 Ἄνθρ, ἀμπελίνῃ κλήρωτ' ἐξέταυδρ,
 Χρλεᾶδ' εὐφθείς ἀπόμυρ βάλειν ἄς ἂν ὀδίταις
 ἔη νοσομένοις ἡμῶδες σκύβαλον,
 ἔη οἱ δόνησθ' ἀνέροισ' ὅσα λυκέρρη,
 ὅττι μὲν ἀξιομέναι ἐσθίσειν ἔυθεροσίαν:
 Τῷ δ' ὅδ' ἂν τῶρα τίς διὰ πάματ' ἢ πρὸς δαιδάς
 ἦλυθην, ἢ γρηῖ κηδὶ ἔσχηύσιμ.

ius h cūzæ propemodum est sententia:

Quæ seruas: quisquis dona immatura Lyæi
 Ante diem è vitis palmite sustulerat,
 Labràque perstrictus vecors abiecit, vt esset
 In pedibus trita vile putamen humo,
 Huic pater instaurer Lenaus digna Lyourgo,
 Quando ita nascentem sustulit Euphrosynem.
 Nanque aliquis vino hoc hilaris cantasset, amasset,

Aut poterat curas dememinisse graues.

Nos verò adoleſcentes iocati contrà ita reſpondimus:

*Κέν ὦ ἀρίστους κ' οἶνοτ' ἔσθου ὑψακά μισθῶν,
Ὅς ἔαλει τὸ σκύβαλον ἡμιδαίε χαμῶδι,
Κλήμει τὰ τ' ἔξισταυρὸν ἔδνας βλαστὸς ἀπὸ εἰζῆς,
ὅς τῆρ' αὐξομέναν ἴσθουσι ἀφροσύνας.
Τῷδε τίς οἰνοβαρὸς ἔστ' ἀπὸ μύθου ὦ ἢ πρὸς ἄρνα
ἢλυθ' ἄμ' ἢγ' αὐτῶ τὰρ' ἐλλήθευ ἑρέπου.*

quorum ſenſum ita Latine reddemus:

*Macte animis quiſquis vinum hoc immite perofus,
Alliſi putri vile putamen humo,
Ramiſque & plantam totam ab radice recidit,
Atque ita exiſcentem ſuſtulit Aphroſynen.
Nanque aliquis potò hoc vino grauis iſſet ad arma,
Aut decoris poterat dememiniffe ſui.*

Sed vt lætitiæ huic modum imponamus, Salomon ait: Exaltatio animæ & cordis, vinum moderatè ſumptum : ad iucunditatem enim creatum eſt, non ad ebrietatem, quæ te vita defraudet.

A C E R B Ū T A S.

AT non in omni vna ſuauitas, neque quidem in vlla, niſi maturerit, niſi ætèis clementia, lociq; & ſitus opportunitate adiuta fuerit. Nam vna pleræque neque tempore , neque loco ſuo decerptæ, amaritudinem potiùs quam ſuauitatem vllam præ ſe ferunt: quare ſuum eſt omphacio ſignificatum, vt ſcilicet in ſuaue, acerbum, & intolerabile aliquod damnum per immaturam vnam indicetur. Hinc illud in ſacris literis : Patres noſtri comederunt vnam acerbam, & dentes noſtri obſtupuerunt. quam ſententiam diuinitùs Cicero mihi videtur explicuiſſe, vbi ad Brutum ſcribit : Nec verò me fugit quàm ſit acerbum parentum ſcelera filiorum pœnis lui. Sed hoc præclarè legibus comparatum eſt, vt charitas liberorum amiciores parentes reipublicæ redderet: & quæ mox de Lepidi crudelitate in liberos ſubſequentur, quæ omnia in parentis ſcelus oggeruntur.

H I L A R I T A S.

EAdem ratione qua lætitiã ſignificat vitis, publicam etiam hilaritatem oſtendere videtur: quare apud Maronem Troiani longa navigatione & ſæuiſſima mox tempeſtate fatigati , Dei Bacchi lætitiã exhilarantur. atque alio etiam loco, ad eſſe eiſdem lætitiæ datorem Bacchum votis precari videmus. Tum apud Horatium, ſi qua celebratur hilaritas, vel ipſa pauimenta vino natant. Triſti vero & perturbato homini Plautus propinandum monet, qui bilem diluat. Cui ſimile id quod apud Ciceronem 111. Tuſcul. habetur : Huic calix muſti impingendus eſt, vt plorare deſinat. Quin & ipſa Muſica; quæ tota ad hilaritatem comparata eſt, non alio magis ſtimulo concitatur quàm ſuauiſ vini guſtu. Hinc apud Ouidium legas:

Necnon & carmina vino Ingenium faciente canunt.

quod ex Tribulli ſynepeia dictum. Ille enim cùm Oſirim viſitatorem laudaret, ita de vino cecinit:

Ille liquor docuit voces inſectare cantu,

Mouit & ad certos neſcia membra modos.

CHinc Æſchylus quaſi nimium oblaſciens, dictus eſt, tragedias ſuas potando ſcriptitaſſe, de quo Plutarchus Sympoſiacis. Contrà reprehenuſ eſt Gorgias, qui tragediam ſuam Marti dedicauit, cùm Baccho potiùs tribuenda fuerit: nam ea de cauſa dictum ; *ὃς ἐστὶ δίδυμος ὦ ἀρ' ὕδαρ πῆγῃ*, nullam quippe ad eſſe hilaritatem ei qui aquam bibit. Quam ſententiam ſibi deſumpſit Horatius eo Epistolatum loco, vbi feſtiuè admodum bibacitatem hanc eludit ad Mæcœnatem:

Præco ſi credas Mæcenas doctæ Cratino,

Nulla placere diu, neque viuere carmina poſſunt,

Quæ ſcribuntur aque potoribus.

Mox & illa per iocum acriter demorſa:

Ennime ipſe pater nunquam niſi potus ad arma

Proſiliit dicenda ſorum putealque Libonis

Mandabo ſiccis, adimam cantare ſeueria.

Agnouit & hoc Anachariſis Scythia, quamuis ſuper vino ſeuere nimis iudicaret, quippe qui cùm in conuiuium quodam vibratores quosdam cantilenam admodum variã criſpata voce cum ſibilo ſimul emodulantes auſcultaret, interrogatus an in Scythia tales eſſent modulatores, reſpondit illicò , Neque quidem vitis : vt pote qui innuere veller, non aliam eſſe cauſam emodulationis eiufmodi, quàm epotum vitum. atque hinc diæterium , Nemo cantat ſobrius. De his queritur Dauides Pſal. LXXVII. Vinipotores contra, ſe canere. Anachariſis dictum ab Ariſtotele commemoratur eo loco *ἀναληκῶν*, vbi argumentorum quædam genera à cauſa deſumi ſolere oſtendit. Idem Anachariſis tris in vnaquaque vite racemos inueniti dictabat, qui diuerſa inter ſe vi pollerent: primum enim voluptatem afferre, ebrietatem alterum, tertium moleſtiam. Sed vt cumque Scytharum ſuorum ſobrietatem prætendat Anachariſis , Cleomenem tamen Spartanorum

Regem

Regem apud Scythas, vt alibi diximus, vino versum in ianiam accepit, quod scilicet cum eis meri potationibus contendere voluisset. Merito autem Plato, vbi secundo de Legum ferendarum ratione differit, optimum futurum existimat, si Carthaginiensium more milos in castris nunquam vinum gustet, sed toto expeditionis tempore aquam biberit. Seruis ne vinum vnquam concedatur. Magistratus, quantum muncere funguntur, abstemij sint. Praesides & accurarissimi custodient, multi commendauere. Sed Tertullianus egregie, qui mulieres Romanas ait olim vsque adeo vino abstinerere ciuitatis eius infestio iussas, vt matronam ob resignatos cellae viniarum loculos sui inedia necari. Sub Romulo vero quae vinum attingerat, impunè à Mecenio marito trucidata sit: idcirco & oscula propinquis offerre necessitas erat, vt spiritu indicaretur, exploratumque inde esset, an temerum olerent.

LIBERTAS.

Quod verò & libertatis indigium sit vitis, ipsa Bacchi nuncupatio, quae apud Graecos Lyæus est, apud Latinos Liber, argumento esse potest. Tum apud Platonem inuenias, explorandis adolescentium ingenijs conuiuia nonnunquam indulta, quò illi ad pocula fe benignius inuitarent, eoque tormento coacti, ab inimicis se praecordijs expectorarent, vt prope qui nihil tunc simularent, sed cupiditates omnes suas, studiaque omnia propalarent. Vnde sapienter Horatius:

Qua non ebrietas designat? operta recludit.

& quae sequuntur, Idem alibi:

Faecundis calices quem non fecere disertum?

Contracta quem non in paupertate solutum?

Merito itaque apud Spartanos Dionysius cognomento *Ἰσθα*, dicitur idioma Dorico, quod penatium significat: vinum siquidem mentem, non secus ac alæ corpus, attollit, & modò huc, modò illuc volitare facit: perquam agiliter: cuius rei meminit Pausanias tertio. Facit ad hanc libertatis significationem quod ab Heliogabalo profectum est, vt vindemiarum festiuo liceret vnicuique multa in dominis iocosa atque scurrilia, petulantissima quadam licentia ipsis etiam audientibus dominis iactare, quem morem adhuc in agro Neapolitano vigere passim vidi, cum eo fortè tempore ad visendum eius honoratissimae ciuitatis Academiam illò me contulissem. Et quoniam vinum in latitia libertatisque significatum abiit, liber ex Moscos historia quod ad rem facit exemplum recitare. Cum Pharaonis pincerna, qui eodem custodiebatur loco, quo & Iosippus ob custoditam innocentiam, vt nocentissimus derinebatur, per quietem existimasset se triplicem videre palmitem ternis praeditum racemis, qui cum tempestiue maturuissent, essentque à se resecti & expressi, subitò Regi mustum propinasset: ex quo Iosippus bono eum esse animo iussit, futurum sanè vt triduo liberatus eo siti, quo intabescerat, in pristinam dignitatem restitueretur: atque ita vti à Iosippo praedictum fuerat, tertio post die liberatus, & honori suo redditus, coniectorem haudquaquam vana nunciasset comperiit.

FELICITAS.

Eius enim scientiae periti scribunt, vbi significata vitis examinant, vnam in somniis visam, etiam extra tempus, felicitis esse praesagij. Cuiusmodi etiam vitis fuit, quae visa est Astryagi per quietem nocturnam de Mandanes gnatae suae genitalibus oboriri, vniuersamque Asiam palmitibus inumbrare: quod de Cyro nepote eius euentu adeo felici postmodum comprobatum est: terrarum enim latitudinem id significabat, quae Cyri esset imperio subiuganda. Rheae siquidem vitis sacra est, & eiusmodi dea de vite fieri simulacrum tradit Euphorion. Fuit autem hoc attestatum ostentum, ad alterum, quo prius imaginatus fuerat Astryages idem videre se misurientem filiam, quae Regiam urbem cum vniuersa Asia inundaret. Et quamuis Rex quid vtrunque sibi vellet à Magis doctus, contra filiam & infantem natum multa esset machinatus, fatalem tamen necessitatem euincere non potuit. Everso enim Medorum regno, Persicòque constituto, Cyrus mirum in modum creuit.

LABOR.

Neque tamen ita felix tranquillumque est hieroglyphicum vitis, vt non & laboris plurtimi sit etiam argumentum: siquidem arborum nulla maiori indiget cura. Vsque adeo imbecilla est, vt nisi humana diligentia excolatur, pergulis sustentetur, vel arboribus maritetur, falce comprimatur, ac annis singulis praecidatur. multo denique labore custodiatur, breui admodum tempore vel pereat, vel in labriscam degeneret. Quare non imperitè dixit Hesiodus, siue is Apollo nius fuit qui scutum Herculis doctissimis carminibus celebravit:

Οἷα θύρασθ' ἄρα ἀνδράσι χέρματι ἀχθῶ.

Vt, & Ixtitiam & laborem simul hominibus à Baccho datos affirmaret. Neque sum nescius, vò ἀχθῶ ad animi etiam anxietatem atque mestitiam referri posse: siquidem comperit est eos, qui meraco plurimum vtuntur, melancholicos fieri, atque inde tristiori esse corde: tum obliuiosos, vt Florentinus in re rustica ait, in primis fieri, vt ea taceam quae per ebrietatis furorem infanda pleraque perpetrantur:

A petratur: quorum omnium memor Maro noster, ne vinum plus æquo laudaret, ita cecinit:

*Bacchus & ad culpam causas dedit, ille furens
Centavros leto domuit, Rhachiumque, Pholiumque,
Et magno Hyleum Lapithis cratera minantem.*

Habet & illud incommodi, quod linguam vinum præpedire solet, eaque de causa Mercurio, non vino, sed lacte applicabatur, ad ipsam etiam eloquentiæ dulcedinem indicandam: idque Romæ, vico etiam Sobrio nuncupato fieri solitum.

TITILLATIO.

ET quod aiunt, sine Cerere & Baccho Venerem frigere, adducit in memoriam, Lampfacum ea de causa falaci Deo sacram olim dictitatem, quod optima generosissimaque vina proferebat: ludibrium enim illud Veneris & Bacchi filium fuisse antiquitas fabulatur. Citat Stephanus Demosthenem, qui rei istiusmodi causam memoriæ prodiderit. Cum itaque vinum præcipuum sit nequitiae fomentum, merito signum Virginis vitæ auerfatur: cauendum, enim, vt Orpheus monet, ne Luna signum Virginis præcurrente vitem feramus: eam enim Virgo odio profequitur. Atque ne vllus vnquam sit fabulis modus, alij dicunt propter Icarium patrem, qui ab ebris colonis fuerit interfectus.

SANGVIS.

FVit & sanguinis signum oblatum in sacris vinum, atque eo nonnunquam cognomento nuncupatum: quare quod apud Maronem,

*Vidit Thuricremis cum dona imponeret aris,
Horrendum dictu, lacices nigrescere sacros,
Fusaque in obsecrum se vertere vina cruorem.*

non tantum ostenti loco positum, sed antiquum videtur significatum attingisse, quod & pro vino sanguis, & pro sanguine vinum acciperetur. Nam Mose secundo Deuteronomij cantico: Et sanguinem vix biberet meracissimum. & Psalmographo dictum, Sanguinem, inquit, vix biberunt. Sanè quidem Ægyptij sacerdotes vino pertinacissimè abstinebant, & antiquissimi eorum reges: nam & illi tunc non nisi sacerdotes erant, vt tradit Hecateus. In deorum tamen cæremoniis vino utebantur, eoque libabant, vt idem autor scribit, non gratam quidem rem cælestibus oblaturi, sed eorum sanguinem, qui contra deos pugnasent propinaturi, indeque sibi numina conciliari arbitrabantur: persuosum enim habebant Ægyptij, vitem ex fuso in terram gigantum sanguine pullulasse, vnde & amentia, & furor inesset vino. Quanquam posteriores Reges, Pammethico in primis auctore, vinum, sed certa mensura, mensis adhibuere. Poni verò & Hesiodus mensuram qua sit ad salubritatem bibendum:

*Τρίς δ' ὕδατος ἀραχέξω, τὸ δὲ τέταρτον ἕμδω οἴνω.
Tris miscetis aque partibus, sit quarta Lyæi.*

Et venustum admodum est epigramma Meleagri, quo à Meraco salubriter exterreremur:

*αἰ νύμφαι τὸν βράχου ὄτ' ἐκ πυθός ἦλατ' ὁ κέρως
Νύμφαι ὑπὲρ πέτρης ἀπὸ κυλίσθρου
Τ' ἔνεκεν σὺν νύμφαις βρομοφίλῳ ἦνδ' ἐνί εἰργῆς
Μίσσηδες δὲ κ' ἦν πῦρ ἐν κελύφῃ.*

C *Ardentem ex utero Semeles lauere Lyæum
Naiades, extincto fulminis igne sacri.
Cum Nymphis itaque est tractabilis, at sine Nymphis
Candenti rursus fulmine corripitur.*

Hæc autem miscedi meri admonitio, adducit in memoriam mihi locum in diuinis literis, quem nefas est præterire: Calix in manu Domini vini meri, plenus mixto. Calix Domini mixto plenus, idem est, vt sentit Eucherius, ac si diceretur, misericordia & iudicium. Inclinator verò ex hoc in hoc, cum de misericordia in iudicium diuina seueritate transitur. Fax autem non exinanitur, quia adhuc vltimū iudicij referuatur: ea siquidem erit vindemia, quæ ipsis in diuinis literis hieroglyphicè ponitur, significatque rerum finem, quam theologi, seculi consummationem vocant, aliquando depopulationem, vt Psalmo: Vindemiant eam omnes qui transgrediuntur viam. Pro fine verò rerum, Ioël: Mittite falces, & vindemiate vineam terræ, quia maturæ sunt vix eius. Et ne hoc imprudentibus excidat, vindemiæ ipsius instrumentum torcular, nomen in sacris literis hieroglyphicum, per quod scilicet tum alia quædam, tum præcipuè tempora ærumnosa, pressuræ, vexationesque significantur: quam in sententiam totus ferè Psalmus euagatur, cuius inscriptio est, in finem pro torcularibus.

FERACITAS.

NON ineptè verò quispiam feracitatem hieroglyphicè significaturus, vitem cum racemis pinxerit, inter enim fecundiores plantas principatum obtinere vitem nemini dubium, si arbutu- la vnusquisque ratione habita, vini copiam expenderit. Addam etiam, eam alicubi esse racemorum magnitudinem, vt racemi singuli singulos explant currus, cuiusmodi fertilitas est Eucarpiæ minoris Phrygiæ vrbe. Quinetiam currum medium ibi diffractum defecisse vnici racemi pon-

dere Metrophanes tradit. Ita rectè Plinius, nullum apud Græcos mendacium esse dicit, quod teste careat. utunque tamen, hæc & alia saper huiusmodi vrbe à Stepano memorantur in iis, quæ desolavit Hermolaus Byzantius.

PIORVM CONVENTVS.

Sed vt de vite simpliciter sermo sit, debere nos, ait Basilus, rationem eius contemplari, qua Dominus sese vitem, & Patrem agricolam esse, vinitoremque dixit, nõsque singulos in piorum conuentu per fidem factos, Palmites appellauit: hinc nos ad vberissimi fructus feracitatem inuitat, ne vt inutiles atque superflui ludibrio simus, & à secundorum palmitum consortio recisi amputatique, igni destinemur. Assertor verò nõster nusquam cessat animas nostras vitibus comparare. Vinea nãque facta est dilectio, dicit, in cornu, in loco pingui, & vineam seui, septumque circumposui. Animas humanas planè vineas dicit, quas circumdedit septo, tum ea securitate atque tutela, quæ resultat ex præceptis, tum ipsa gemmarum custodia. Dicitum est enim: Versabitur angelus Domini in circuium metuentium eom: Deinde quasi valla nobis defixit positos in Ecclesia primum Apostolos, mox prophetas, mox doctores alios: inde animum nostrum, ne deictus despectusque humi reperet, & prætereuntium pedibus conculcaretur, maiorum nostorum exemplis, qui per summam innocentiam & probitatem clari & illustres habentur, in altum erexit, eorumque vestigia sequi iussit, qui per virtutem & integritatem ad summũ euasere. Ad hæc vitem Ambrosius plebè Ecclesiæ significare contendit, quæ veluti quãdam fidei radice plantatur, propaginẽque humilitatis reprimatur: vbi verò circumfusa fuerit, religatur, erigiturque, ne reflectatur in terram. E sarmentis alia reciduntur, propagantur alia. Reciduntur quidem ea quæ inani sylua luxuriant, de quib. Pythagoras symbolicè dixit, μή ανδρῶν θεοῖς ἐξ ἀμαρτῶν ἀνθρώπων, pura putgata; omnia esse volens quæ Diis offerantur. Ea verò propagantur, quæ bonus agricola fructifera iudicari. Adminiculorum verò ordines iugationisq; concinnitas verè atque manifestè docent æqualitatem in Ecclesia seruari debere, vt sese nemo, quantumlibet diues & honoratus, extollat, nemo pauper animum despondeat, seque despectum atque contemptum esse vereatur: ignobilis nemo desperet, verum æqua sit omnium conditio, pariterque omnium mens ad superiora sustollatur, suamque in cælis futuram consuetudinem atque commercia sibi proponat. Ne verò vllis ingruentium tēpestatum procellis vexari, locòve deturbari deicitue possit, clauiculis quasi charitatis amplexibus proximis quosque complectitur, & in eorum cōiunctione requiescit. Appellat nos IESVS vitis suæ palmites, propterea quod inquit Origenes, palmes arbore connectitur, & clauiculis tanquã manibus stricta confirmatur à lapsu, quo freta adminiculo ventos turbineq; contēnat. Futurorũ id bonorum indicat spem, quia fideles quique nõ solum in iis, quæ gerit, sed etiam in iis quæ sperant & credunt, perfectum salutis statum expectant: quapropter quasi ad quendam patientiæ ardorem spe iuncti atque confirmati, naturalium motuum procellas, cupiditatumq; turbines insulatusque perferunt atque contempunt. Hæc & huiusmodi pleraque commentationibus in hieroglyphica nostris libere inseruimus, quò mihi sint æquiores ij, qui studium in hac re meum acrius incessunt, quorsum id tendat ignari, cum viderint similitudinariam hanc loquendi figuram non tantum ab Ægyptiis, quos inmerito contra Dei præceptum abominantur, inuentam, verum etiam ab antiqua & noua lege acceptam, quinetiam ab ipso nostræ institutionis conditore CHRISTO IESU frequentissimè in vsum deductam: nihil enim aliud est hieroglyphicè loqui, quam diuinarum humanarumque rerum naturam aperire. Addenda verò huc fuerant ea quoque de Iuda Israël dicta: Lauabit in vino stolum suam, & in sanguine vuae amictum suum: sed quoniam hæc copiosè sunt à sacrorum interpretibus discussa, præsertimque ab Adamantio, ad vltimam eius homiliam in Genesim, vnuquęque pietatis studiosum accedere cohortamur.

D E F I C V.

Nchoauri, honoratissime Domine. oliua apparatus nostrum: accessit vua, quæ plurimum forte attulit saturitatis: pro bellariis addere ficus libuit, vt si quid amaritudinis in oliua fuit, si acerbior vua, quod nostri quippe Bellunenſis cæli rigor, eam plerunque matureſcere nõn ſinit, errorem omnem miſſus tertij ſuauitas emendet.

DVLCEO.

DE Ficu sanè quicquam, quod magnam mihi affert admirationem, apud Horum Ægyptium, Capſico excepto, non inuenimus: pauciſſima enim admodum eius autoris fragmenta temporis iniuriam euicerunt. Apud autores alios inter arbores primas celebratam paſſim comperimus: atque illud præcipuum eius eſt hieroglyphicum, vt per eam dulcedo intelligatur, eaque tam in grata hominum conſuetudine, ac morum ſuauiſſime, quàm in cæteris rebus, quæ iucundæ amabilesque ſint, ac voluptatis plenæ. Hinc illud apud Theocritum de ſuauiſſime canente, ἡ εἰς ἀγάθων ἰατρῶν τράχους, è medijsque cibis tibi ficus Athenis. Ab Ægilo verò dictum, quod ea ſit ex Athenienſium tribubus, & ſuauiſſimas Athenis ficus eſſe Dion etiam teſtatur. Ita verò ficus ad victus humani commoditatem nata, vt Hippoanax Poëta vetus, eam auro prætulit, dum ſcazonte illo ſuo licentioſo dicit:

Εἷς κενὶ βῆξ χυσοῦν, ἢ δδοις πῶλλον,

Kal

*Καὶ οὐκ ἐβαλάξεν ἄλλο ἢ τρεῖς ἀνθρώπους
 Ἐνὶ γὰρ οἴκῳ τὰ οὐκ ἐξ ἑσέως κρείσσονα.
 Si quis domi recondat auri plurimum,
 Ficus ἢ pocas, comparet ἢ seruos
 Dū sive trisve iudicabit illic
 Auro domi prestare ficum plurimo.*

Sanè φιλοσόφους nonnulli appellant purioris mansuetiorisque vitæ duces. Harum verò commendationem auget summo opere Artaxerxis cognomento Mnemonis testimonium, qui iunioris Cyri frater fuisse fertur: is cum aliquando arrepta fuga coactus esset ficus & hordeaceum panem esitare, indoluisset fertur, ob regalem affluentiam apparitorésq; lautitias tantæ se voluptatis expertem tandiu fuisse. Quid verò quòd ruta sua satis insignis amaritudine, si iuxta ficum feratur, mitior euadit? Merito itaque ficus apud Israëliticos iudices nequaquam velle se ait dulcedinem suam derelinquere, vt reliquis arboribus, à quibus in imperium adfisciebatur, dominaretur. Vt verò alibi legimus in iisdem diuinis libris, iustos & sanctos homines sub ficu requiescere perhibent, hoc est, tranquillam atque suauem vitam agere. In veteram, etiam numis suauitatis istiusmodi significatum obseruare. Nam in quadam ficus est inter duos tùmulos sita, vnus tumuli inscriptio est Α Μ Β Ρ Ο Σ Ι Α. Alterius ita detritæ literæ sunt, vt legere non poterim: puto tamen ex nota n literæ, quæ vix dimidia discernitur, Ν Ε Κ Τ Α Ρ esse debere, quasi ficus vtriusque vicem gerat. Sanè coniectores inspectam in somniis ficum, albam præcipuè, atque suo tempore, bonorum multorum præfigium habent.

SVA VITAS SVBLATA.

NEquè caruit omnibus ficus, quæ sublatam suauitatem extirpata significaret, eo præsertim tempore quo publica ciuium Ro. suauitas & dulce commercium, extincto Alexandro Seuero, adcepta est. Paulo enim antè quàm is satis concederet, arbores fici tres, quibus tentoria imperatoria adnexa erant, quæque ficus eas ferebant quibus Alexandinarum nomen est, subito ante illius tentorium procererunt. Idem in Caprifico portum in Messenios accidisse memoriæ proditum est. Nam cum illi syluestrem ficum τράγορον appellarent, quos nos imitati sumus Caprificum appellantes, oraculum super excidio suo huiusmodi habuerunt:

*Ἐστὲ τράγορον πίνουσι νέδες ἐλκιδόροον ἕδαρ,
 Οὐκ ἐπὶ μασθηνῆ ῥύομα, χεῖρ δὲ μὲν τὸ ἔλεθρον.
 Nanque Nedes simulac curuas caper hausserit vndas,
 Tunc Messena vale, tibi enim grauis exitus instat.*

Accidit verò vt Caprificus in Nedes fluij ripa nata, ramos eo vsque declinavit, vt aquis profluentibus rami alluerentur: quod cum Theolcus vates animaduertisset, instare dixit Messeniorum exitium, vt oraculo Pythio prædictum fuerat. Rem tangit Pausanias quarto. Sed cur ficum Idumæam dicere contemur, ad quam Assertor noster à Berthania rediens, fructum ex ea capturus accessit: famelicus enim: verum cum fructum in ea nullum inuenisset, arborem deuouit, ne vllò vnquam tempore fructum ferret. Sanè mysticè factum hoc, vt tam multa alia: nimirumque ficus hæc populus Iudæicus erat, ad quem famelicus Dominus venit, in quo cum nihil præter quandam speciem vitalem sine vllò profectu competisset, eum in æternam perfidiam execratus est. Fructum enim ipse è synagoga quaesierat, quem nullum inuenit, quia ea, vt inquit Gregorius, folia legis habuit, sed fructum operis non habebat, de qua dictum ait Euthymius ab Abacante, ficum fructum non allaturam. Quòd verò per tres annos frustra quaesitus fuerit hic fructus, Eucherius tria vult tempora intelligi, ante legem, sub lege, & gratiæ tempore, quibus Iudæi ipsi fuerint semper à Domini præceptionibus alieni, & nullum boni operis fructum protulerint. Eodem facit quod ait Dominus Nathanaeli: Cum esses sub ficu, vidi te: quippe cum in originali labe Iudeorum ritu consisteres, adieci animum vt te redimerem.

FATVITAS.

ET sycomorus aliquid habet hieroglyphicum, quam Zachæus inscendit: nam arbor ea cum sit ficus farua, indicat eos qui, vt Eucherius refert, mundi sapientiam humiliter sectati, eligunt mox Dei sapientiam subtiliter aspicere. Prudenter enim ait is, sycomorum ascendimus, si prouidè eam que diuinitus præcipitur, laudabilem & sapientem fatuitatem tenuerimus. Quid enim inter mortales insipientius, quam amissa non quaerere, possessa largiri, rapientibus relaxare, nullam pro acceptis iniuriis iniuriarum reddere, sed iuxta præceptum Dominicum, in omnibus prestare patientiam?

CONTEMPTIBILIS.

Cætærum quod ad opera, ex ficu facta pertinet, Græci ficulnum pro imbecillo & contemnedo ponunt: quo significato Sermonibus apud Horatium: *Olim truncus eram ficulnus inutile lignum,* hoc est, minimi præcij, minimiq; vsus, de quo scilicet, faber merito ambigeret, fac eret tunc scamnum an simulacrum pudendum, deum omnino despiciatissimum: nam fici materia paucissimis est, & iis admodum exiguis fabricis idonea. Eòque spectat prouerbiū de Mandronis nauis, quæ ficulna fuerit: cum is notatur, qui tenuissima olim re, angustoque patrimonio despiciabilis, ad amplissimos ho-

nores emerferit, nihilo tamen venerabilior habitus ob insolentiam importunamque superbiam, qua se in temperantius efferat. Nam Mandro, vt plerique alij, à remis ad imperium venit, neque ob id tamen vllam assecutus est auctoritatem. Ita denique veteres per fici nomen nullius frugis hominem, imbecillum & abiectum significabant: nam & Græci olim hunc *ἀνδρα σίμωνος* dixere, vt apud Theocritum Ergatinis, & apud Aristophanem sapius inuenias. Et nunc quoque vulgus stupidos & ineptos, ficones appellat.

BACCHVS SYCITES.

Lacedæmonij ficum à Baccho inuentam opinantur, eaque de causa eum Sycitem nomine, vt Sosibius tradit, coluere. Aptud Naxios simulacra eius nunc ex vite, nunc ex ficu fieri solita sunt. Melichius à nonnullis appellatur Bacchus, quod Milica pro Ficus nonnunquam accipiuntur. Et Dionysius præter vini amphoram, & vitem, quæ præferebatur, & præter hircum qui trahebatur, cophinum etiã gestare mos erat, in quo carica forent. autor Moralibus Plutarchus.

P R O G R E S S I O.

VT verò ad folium reuertamur, quod Thrion appellatur, progressionis olim signum fuit. Veteres aliquò profecturi ficulna folia suspendebant progressionis cæremonia, atque ita sibi auspiciatum iter fore augurabantur. Ea autem de causa thrion dicitur huius arboris folium, vt interpretès Theocritiani volunt, quòd in tris partes diuisum est, visendo inter vtraque partes interuallo: scribique & thrion, tenui, & thrion aspirata, atque etiã thriambon. quoniam & *Θριάμβον* dicunt huiusmodi folia colligere, & in aliquem vsum parare.

S E P T E N T R I O.

PArabatur autem thrion religiose admodum Serapidis Osiridisque sacris, gestamen scilicet foliaceum, quod capiti superponeretur gestandis hydriis aut calathis commodum, eratque illi sumum etiã significatum: liquidum & Regem, & septentrionalem regionem polum quippe Arcticum, per intortile gestamen huiusmodi intelligebant. Regem quia polus celorum omnium rotatum regere videtur: & circulus ille foliaceus in geruli, capite orbiculum Arcticum exscribit, ab axis illius qui præ oculis est similitudine.

G E N I T A L E.

Quinetiam præter motum, cuius primarias partes illi tribuebant, rerum etiã omnium semina inde demitti plerique veterum magno ex argumento arbitrati sunt: inde enim actionis esse principium, quæ Mathematici veteres latissime differuerunt, quocirca thriũ, cum & humoris redundantiã, ob viridis crassiq; folij viriditatem, & motum omnium, ob conuolubilem texturam significaret, pari quadam natura cum genitili æstimabatur, atque eius esse simulachrum videbatur, vbertate scilicet humoris & motu ad prociendã genituræ principia conuenientibus. Sed hæc in Serapidis calatho locupletius.

D E L E C T A T I O.

Huius generis fuisse prædicant Adami pomum, præter ipsius Dei præceptum nimis expetitur: id enim delectationem & voluptatem, quæ sensu percipitur, significasse plerique Theologorum docuerunt. Nihil enim mentem nostram è tranquilla Paradisi statione facilius exurbat, quam nimia voluptatum cofectatio. Is tamen vsus præuaricationis amaritudine exacerbatus, fici folijs semet velare pudoremque obtegere properauit. Ficum enim fuisse, tradit Irenæus. Tertullianus autem ea re super ait: quod in nouo corpore indebitum adhuc pudori erat, protegere festinans ficulneis folijs interim circumdat. Ad hoc addit Irenæus, non alterius arboris aut herbæ, quæ molliori tactu esset, ad indicandum penitentia duriciem atque cruciatum, propter scabritiem scilicet & asperitatem, qua folium huiusmodi præditum est. Et quia cingulũ id, & sibi & vxori suæ circumligauit, nonnulli exponunt, vt petulantem carnis impetum retundere se polliceretur, id veluti continendũ frangnum adhibuisse, quoniam scilicet stolam eam, quam habuerat à spiritu sanctitatis, amiserat, eò tegumento, quod nullam prorsus delectationem afferre posset, sed morderet potius ac pũgeret, vt iterum.

F O L I A R E L I Q V A.

Folia verò reliqua diuinis in literis pro ipsa, vt ita dicamus, legis litera hieroglyphicè accipiuntur: quia quemadmodum arborum fructus folijs velatur ac tegitur, ita sub legis litera spiritus occultantur. Idcirco nos, ait Hesychius, literæ folium aperimus, vt qui latet interius fructum spiritus inueniamus, de quo Hieremias: Si vindemiatores ingressi fuissent in te, saltem reliquissent racemum tibi. Et Virgilianus Æneas apud Sibyllam, cum ambages & verborum inuolucra cupiat euitare, & rerum euentã aperte sibi declarari comprecetur, quòd folia omnia conturbarent, id vnum orat: Folijs tantum ne nomina manda. Sedenim quantum pertinet ad voluptatem, de qua satis, eum hoc ipsum atque argumentum sequeremur, in serpentis commentario disputatum. Illud hic potius memorabo, ficum non eò tantum rerum primordio humano generi calamitatem & assiduos labores attulisse, verum aunis voluentibus in causã fuisse, cur potentissima opulentissimaque regna duo ad interuersionem usque corruerint, Carthaginis imperium, & Romana potentia. Carthago quidẽ, quia ficum ex hortis suis decerpit velocissima festinatione tertio post die Roma repræsentauit: doluitque Cato, & in Senatu conquestus est, hostes non triduo magis procul Roma proprias habere sedes. Romana verò potentia, ac vniuersum Italiae robur à transalpinis gentibus sese nobis totiens superfundentibus,

A tibus, ea de causa quassari cōfringiq; cœpta, quòd, vt Plinius inquit, Hellico quidam Heluetius, qui Romę ob fabrillem artem aliquādiu commoratus fuerat, in Galliam remeans ficum siccam, & vnam, oleiq; & vini premisā secum tulit, quorum vsu delicato suauiq; concitatis feroces populi, ad hanc vsque diem assiduis nos calamitaribus affligere nunquam destiterē, quamuis natura ipsa Alpibus, & tam inexuperabilis munimento Italia procul Gallias atque Germanias cōtruerit: quorum feritas si quando grauis Italię fuit, nullo certē vnquam tempore calamitosior exiit, quān quinto iam & vigesimo ab hinc anno, quibus vniuersa Italia cadibus, rapinis, incendiisq; desolata peruasatur, hinc Germanis, hinc Hispanis extremum eius excidium assidue meditantibus.

ALIMONIA.

Sed vt querelę facessant, ad eòd sicum alimentis idoneum esse compertum est, vt eam Cereris donum dicitant, proq; alimonia symbolo susceperint. Quātum enim ficus humanę proficit alimonia, vel eo manifestum esse potest, quòd athletas siccis ficibus pascere moris fuerit, autor Plinius: experimento enim comprobatum est, eo cibo frequentius sumpto, corpora & vires mirum in modū adiuuari. Quòd verò Attica eo fructuum genere magnam esse nobilitatem affecuta, Pausanias ait, Cererem primū in ea regione ficum Phytalo cuidam hospiti talitatis prēmium donasse, eiusque rei monumentum extare his versibus celebratum:

*Ἰθάκη ἀναξήραος φυτόν ὃ κατὰ δέξαστο σικμῆν
Δήμιτρεσσιν, ὅτε παρώρου ὄπώρας καρπῶν ἕσπευεν,
ἢν ἰεὲς ἀνὸρ σικῆν συνταῖν γένῃ ἕξονομάχῃ,
ἕξ ἀδύτιμας φυτόν γένῃ ἕξονομάχῃ.*

*Hic quodam hospitij Phytalus suscepit honore
Legisseram Cererem, quę molli cortice poma
Prima dedit, dixere sacra mortalia ficum
Ora, genus Phytali decus hinc insigne secutum est.*

ADVLATIONIBVS DEDITVS.

Diuitem hominem adulatoribus deditum Thebanus Crates per ficū arborem in prærupta asperaque rupe satam describebat, quippe quò sit hominibus difficilis accessus. Eius verò fructus à coruis & miluiis tantūm decerpi: ita horum opes ab impuris tantūm & adulatoribus depasci. Idem de reliquis etiam arboribus quotquot fructiferę essent, Diogenes dicere solebat.

DVLCEO VERITATIS.

ET Mercurius sibi ficum vendicauit, cui vñdeuigesimo primi mensis die Ægyptij sacra faciebant melle & ficu, quę sacra eo clamore prosequēbātur, vt quod hieroglyphicē in eis latitaret exponentes, identidem clamitarent, ἡλυκὸν ἢ ἀληθῆς, quod dulcem esse veritatem significabat.

CYRENENSIVM PIETAS IN SATVRNVM.

STATUÆ verò pleręque ficis coronatę, Cyrenensium religionem indicabant, quia & Saturnus deus in agricultura suum meruit, quem agri colendi autorem, & inficionis putationisque & iterationis repertorem memorant, neque minore quā Cererem honore honestandum existimabant. Huic Cyrenenses eum rem diuinam faciebant, ficis recentibus coronari consueuerant, quòd & alimonia in iis, & gustus suauitatis egregiē vigerent. Hęc sunt, honoratissime Princeps, arbores illę ad ingenij tui naturam ac commodatę, quas desumpsisti ex hortis meis ductilibus, limo que Nilotico in arcas ingestis, mecum quaquā iter est circumuecto. Neque verò folia his arboribus vlla vnquam decidunt tempestate: licebit que perinde tibi, si plantis his delectari cœperis, eas hoc terreno pactas in Britannias vsque tuas asportare: quę mundi pars cum olea, vite & ficu careat, illas aspiciant nō modò suo tempore frondescentes, sed toto etiam anno, folio nunquam deciduo, perpetuò vitides admirentur. Sedenim, vt serid loquar, eas tu si pertractabis, earum que vim diligenter inspexeris, corā ita infestas tuo comperies, vt nihil tui similis esse, et si modestissimus es, confiteri nocesse habeas. Nam boni quicquid in diuinis illę significat, ea omnia tuę congruunt pietati.

PIERIVS VALERIANVS AD ERVDITISS. ALOI-

SIVM PRIVLLVM PATRICIVM VENETVM, DE

iis quę per Pomum Italum, Persicum, & Punicum significantur,

ex sacris Ægyptiorum literis.

LIBER LIIII.

MERITV Prulle doctissime, cum veterum signa quadam singulari opere artificisq; perfecta hic & illic inspeccuri per urbem equitaremus: multisque præteritis Capitolium demum inscendissimus, Hercules ibi signum summa nobilitatis ex ere conspectum est, quo non facile quicquam tota urbe dixerim me vidiisse pulchrius, neque præclarius, siue hæc ea fuerit statua, quam Q. Maxi. capta Taranto, opus Lyppi, obrulit Capitolio, siue quam Fabius Terracensis eo transtulit, siue aliorum fuerit dedicatio: utcunque, antiquissimum omnino opus est, & Græcis scriptoribus honorificē celebratum. Nam præter leoninum spolum leuo in-

jectum brachio clauam manu dextera retinet. Ista tria poma cydonia præferunt. *Que cum comites, qui te multi sequerantur, eruditi viri animaduertissent, de spolia & claua dixerunt cognoscere se mentis præstantiam, & generosum animi robur, quibus virum, qui verè virtutis gloriam affectet, præditum esse debere commoneantur. Herculeum vero positum à veteribus, quia quicquid præclare geri potest id totum Herculi attributum. Nam, & Arriani ubi perram ætopum memorat, difficillima quæ, & maxime ardua, quæ humano quopiam conatu vinci minime posse videntur. Herculi attribui solere dicit. De pomis, quid ea sibi vellent, arbitrari captum, nisi ea Hesperidum esse quis arbitraretur. Tunc ad me conuersus: Aegyptiacum quidpiam poma hæc nimirum sapiunt, addidisti: tum igitur Pieri fuerit id explicare, qui studii istiusmodi delectator. Respondi, ut res erat, esse ibi etiam, alios eruditos, qui me forsitan eruditius rem, quam petebas, explicare possent: sed quoniam me appellaueras, ne rusticus viderer, quid ego sentirem non dissimulaturum. Græcos quidem per tria illa mala manu contenta, virtutes tria, quibus vir quique probus & sapiens insignitus esse debeat interpretari, quarum unam esse volumus, non excandescere alteram, non esse deditum avaritiæ, tertiam, liberum à voluptatibus animum sibi comparasse. Incidit hinc, uti fit, de Pomorum significationibus alius atq; alius sermo: quem cum tu auidè admodum excipere visus esses, in eam spem adductus sum, ut siquid huiusmodi tibi destinasset, quicquid id esset nugarum, gratum tamen acceptumque esses habiturus. Domum itaque reuersus, selegi statim ex pomario meo. Aegyptiaco plantas, tria, quas tibi dono mitterem: Italiam unam, alteram Persicam, tertiam verò Punicam, ob tria scilicet virtutes, quæ identidem in te sis optime noueram, insignem quippe humanitatem, miram in omnes beneficentiam, & singularem quandam animi moderationem, quibus semper fuisti egregiè clarus, siue tu adolescentiam temperares tuam, siue amicis presidio atque ornamento esses, ultra etiam quam ætas tua deponere videretur, siue bonarum omnium artium, & vere pietatis doctrinam tanto sis studio complexus, ut nihil in humanis diuinisque rebus esse velis, quod tibi non cognitum & perspicuum fiat. Quare bene ominor pomis meis, quibus ad te transferri contigerit, apud quem culturam mea longe fructuosior sint consecuturæ. Tu modo pro suo prompto alacriq; animo ad arborum, quæ tue iam sunt, poliuuram aggredere.*

D E M A L O.

NTER fructiferas arbores malo nulla voluptuosior, pulchrior nulla, nulla delicatior. Sed quoniam pleraque sunt quæ ad alia quoque fructuum genera accommodari possunt, multasque intra se malus species complectitur, hic malum eam intelligimus, quæ plerisque Italia locis nomen suum tutata est: nisi vulgus syllaba prima fructum ipsum Græcæ potius enunciationis vocem, quam Latinæ sequeretur. Malum enim dicitur, atque ita omnes vltra citraque Apenninum gentes. At circa Padum, ad ipsum vsque Timaeum, pomi vocem sibi vnicè usurpauit. Horum verò pomorum cum iucundus sit non gustatus solum, diceret Cicero, sed odoratus etiam & aspectus, amoris in primis hieroglyphicum eius simulacro excogitatum est.

QUique amorum agmina pingere delectantur, iustare eos malis, & inter arbores eiusmodi lasciuire, poma decerpere, abrodere, iactareque confingunt. Hinc apud Theocritum βωκονιδάου, βέλλου τον πολυφάγου τὸ σπρίμιον ἀγατάτα μάλοισι. Et, Malo me Galatæ perit, Menalcas ait apud Vergilium. Malo Cydippen Acontium venarum. Mala non remerè Hippomani Venus elargitur, quæ vsque adeo grata fuerunt Atalantæ, ut zonam abstulerint diu ligatam: de quo Theocriti carmen non indiligenter animaduertendum:

μᾶλα μὲν ἐκ κόλποισι δεινὸν οἶο φέρειν ἄνω.

Mala sine condens Bacchi de tempore sumpta, quod interpretes exponunt amabilia, amorem quippe facientia. Mala enim illa Phileras ait de coronatis Bacchi temporibus decerpere: non enim quispiam in amorem ferretur, nisi prius letitiæ titillatione concitaretur: letitiæ verò datorem Bacchum poætæ passim celebrant, ut in Vitæ commentario latissimè declaratum. Apud Lucianum dialogo qui Toxaris inscribitur, legas, καὶ τρυφῆς ἡμμερῶν ἄνω, καὶ μᾶλα μὲν ἀποδεδυμένα. Corollas quippe magna ex parte flaccidas, & ambefa quædam mala, morsuue tacta, in amoris iudiciū à Chalciea matronâ nobili Diniz cuidam domo misitata. Et misum sponsum fortuito munere malum, memorat Catullus, quod aduentu matris exessum è castæ virginis gremio profilierit. Iam & apud Onitocritas mala venerarum illecebrarum plurimum iudicia sunt, præcipuè verò iis, quorum cogitationes ad amicas suas tendunt. Et mala demum, præsertim dulcisa, Veneri esse dedicata autumat. Philo insuper in hæc sententiam primâ illam malum, cuius fructibus nostri generis autoribus, interdicitum fuerat, ex mystico sensu ab iis, quæ posuimus nõ admodum alieno deducit, quæ Theologi tã Græci quam Latini multis & magnis voluminibus tractauere: nobis id afferre nunc fati fuerit, parètes illos nostros Dei Opt. Max. manibus informatos, vitam primò beatissimam egisse, calamitatũ & ærumnarum omnium expertem, terra sua sponte omnia ferente. Ceterum lege aberrantes, quia qua fuerat eis arbore interdicitum, non abstinent, amoenissimo incolatu pulsos, solum flebiliter vertisse: atque hinc constare, mali eius gustum omnium ferè malorum causam mortalibus extitisse. Quæ quoniam ex veterum sententiis in Serpente nostro fuscè latèque disputata sunt, minime mihi videntur hic ad repetendum necessaria.

AMORIS PROGRESSVS.

A **E** Aliterò de causa malus potius, quam arbor alia, est amori dedicata, quòd eius facies omnem rerum amatoriarum progressum ostendere videatur, earum enim arborum trunci coësciti primum recti surgunt, à medio verò, vbi dilatari ceperint, in spatia diffunduntur: cuiusmodi etiam in amatore ratio, est qui munus suum semper ab ingenuo pudore quodam cohibitus auspicatur; in de vbi paululum processerit, frontem perficit, ac verecundiæ compeditus expeditus, quaquà voluerit liberè peruagatur. Fructus præterea fert aureos & rubicundos, palloris eadem & erubescentiæ, vt ita dicam, signa. Nam apud Horatium *timida viola pallor amantium*: & apud Catullum quidam inaurata est pallidior statua. Poma verò ita magis rubescunt, vti magis exposita Soli ab eo continguntur: perinde ac amator eo magis erubescit, quo nequitia palàm magis profertur, aut in aperto apprehenditur. Sub ipsa malo Amores ludo editi confinguntur, sub qua illi cursitantes, variis mollium herbarum inuolucris impediuntur: quique ita sunt implicati vt sese nequeant exolvere, labore conatūque quodammodo delassati, somno se dedunt, cuiusmodi lasciuia gressus amatorios occupat, & in ergastula cohibet: mox luxu inhaerentes soporat, profundissimòque opprimat veterno. Auro insignes eorum pharetræ, aurea quæ inde promuntur tela, auro Danaë capta, auro comparatur, auro detinetur amor. Nudi illi omnes, lætisque ac alacres obvolitant magno numero circum vnquamque malum. Amicula eorum variis texta coloribus, multiplici quæ arte laborata, in herbis neglecta iacent, multitudine eorum inuoluta: quorum vis magna circumquaque toto eo agro pullulat: neque tamen illi capita coronant, vt pote quibus comæ illæ flauescentes, nitidæ, crispulæ, satissæ, afferant ornamenta. Alarum pinnulas habent cærules & puniceas, nonnulli etiam aureas Pisticatorum, pannonumque instar, quibus quodam veluti concentu, sonoròque strepitu aëra diuerberant. Sed quid ego de calathiscis, in quos mala congerunt, dicam? quanta illos gemmarum Sardonicarum, quanta Smaragdorum, quanta margaritarum vis debacchatur? Vulcanum id opus effinxisse putes. Lucendum verò visu est, vt sponte sua, ac sapientè vi, ad quantumvis alta, summòque mala prouolant, vt nulla is scalarum necessitas sit ad scandendum. Sed ne interim alios saltitantes, alios cursitantes, alios quiescentes memorem, vel qualem in abrodendis malis lætitiā præ se ferunt, illud spectatu præcipuè dignum, quod ex his quatuor omnium speciosissimi certamen incūs, quorum duo malis inuicem se petunt, alij duo sese confodiunt telis, alternis sese ictibus læsentes, neque dum mutuis vulneribus confodiuntur, vulnera depellere, prohibere, vel declinare quicquam curant, verum vtrò alter alteri pedūs obiectat, ipsisque vulneribus exponit, eo quidem consilio, vt in medio omnes pectore infideant sagittæ.

AMOR MVTVVS.

E X iis autem certatorum paribus duos illos qui malo ludent, voti compotes esse dicas. Nam qui iaculatur, exovolutum prius malum emittit, quod alter sublatis supinisque manibus excipit: neque vlla contatio futura videtur, quin idem comprehenso malo sit oscula relicturus, atque ita in focium pari certamine remissurus.

AMOR PERDITVS.

E X illo verò sagittariorum pari, vnus alteri vincula incipit penè moribundo, insultatque ferocius, vt captiuum faciat. Ille contra nihil molitur, nihil reluctatur, sed tanquam perdita re, manus vinculis obiectat: proinde qui ludent, amorem auspicari: qui se ferunt sagittis, nullum amori finem appetere videntur.

INIQUIVS AMOR.

S Vnt & alij ad quos innumeri spectatores confluunt: hi manus in palæstram conscrunt animosiores, ac Athletarum alter, manibus ad alterius humeros appressis, complexus hostem quodam veluti suffocandi studio collidit, subditque crura astu artificioso complicata, vt pede post colluctatoris calcem obfirmato, vna ipsum protrudat, & in lapsabundum super & ipse corruat: neque tamen alter animū despondet, ac erectus contra instat & obliuatur, quaque maxime angitur parte collectatoris manū solvere conatur, vno digitorū obrorto, quo ita aliis facultatè eripiat firmiter apprehendendi. Qui verò digito obrorto læditur, dolore percitus hostis aurem admordet: quo animaduerso Amores cæteri grauior indignati, in perperam & insolenter facientem, ac luctatorij certaminis leges, iura, fas, atque mores transgredientem feruntur, malisque illum certatim impetentes, toto in vnum agmine concitato eum in fugam auertunt, totisque hortis eiciunt eliminantque. Atque ita demùm ludi Amorum omnes circa mala versantur.

PUELLARVS INEPTIÆ.

E T mala puellarum ludicrum vocat Nicander Alexipharmacis: *Τὸ δὲ πρῶτον* *Ἐπιθυμίας φάρμακον ἐν ἡμιγυμναστίῳ*. *ἡμιγυμναστίῳ* τα παύσιμα, exponit interpres: ludunt enim puella, oblectanturque malis. Multa verò huiusmodi quæ ad insaniam propemodum tendunt, inter ineptientes amatores fieri videmus, vt merito nonnulli dicant *ἀρεδότης* dictam, *πᾶσι τῷ ἀρεδότην*, id est, à desipiendo, cum præsertim Euripides dicat, *πᾶσι μὲν γὰρ πάντ' ἐστὶν ἀρεδότης βέλτερος*, Mortalium esse ineptias quæcunque Veneris causa fierent. Atque ob hoc ipsum Catullus amicū Flauium veretur, ne quid ineptiarum faciat.

Ita etiam Venus malo insignis est. Nam apud Sicyonios statua ei erecta erat cum malo in manu, cum papaueret in alterate malo quidem amore, ex papaueret vim prolificam, ac feminiæ copiam significantes. Nam & lepus illi ob fecunditatem dedicatus, id quod Amobius Philostratus, vt eius animalis commentario alibi explicuimus, summa narrationis lasciua percurrit. Idem autem Venerem in antro statuit molliter in fratris floribus recubantem, iuxta quam fons irriguus vitrea perspicuus claritate profilit. Ibi amatoriam Veneris supellectilem pyxidas, pestines, specula, cymbala cum crotalis, omniæque arma pruriginis, amenitatumque & illecebrarum alia atque alia illectamenta recensere possis, quibus collustrandis oculis quidem delassari sentias, satiari verò nunquam. Quod verò in antro cubiter Venus; apud Græcos est *μυρτίου ἀφροδίτη*, Myrtica Venus, quod fecessu & abilito loco gaudeat. *μυρτίου δὲ οὐ καθοράτοιν, ἀπὸ κρυφοῦ τόπου*, interiores, maximeque remoti, & occulti obscurique loci. Tum ipsius Deæ mœnera Latini Furta nuncupauerunt, quia celari vult sua furta Venus. Quare Daphnis apud Theocritum in Venerem indignatus, cum in Idam montem remittit ad Anchisem, vbi quæretum est, in quo scilicet occultari possit, nulloque robore in molli cypri prato lasciuire.

ERat & mali arboris ramus in manu Iæua Nemeseos; quam Marathoniam pugnae monumentum Phidias lapide Paro dicitur excidisse Athenis, corona cuius, & ceruis, & paruis quibusdam victoris insignita: dextera verò phialam tenebat cum Æthiopicis inculptis, propter Oceanum fluuium, quem Æthiopes accolunt. Ea verò de causa mali ramus Nemesei gestandus dedicatur, quod Veneris habitu Nemesis dea sit primùm solita figurari, vt habetur in Sudæ collectaneis: nam alterum illud de statua Phidiaca, apud Pausaniam est.

Nequè tamen ierim inficias, aliis quoque diis malum fuisse gratam, vt victimarum loco nonnunquam acciperetur, ac felicissime litaret. Nam si quando bos, quam Herculi sacerdotes immolare voluerant, aufugisset, malum illi ramis quatuor compositis, quadrupedis illius instar sacrificabant: Huius rei mentio est apud Suidam, neque non apud Pollucem. Narraturque res super historia de Bæotiorum hostia, quæ fluiuii Alope ita aucto, vt transiri non posset, eo loco vnde vitima erat adducenda, ne qua sacrificio mora feret, pueros aiunt malum quatuor stipulis vice pedum sustentasse, duasque loco cornuum addidisse, atque ita Herculi obulisse, cumque ita litare visum essent, rem in consuetudinem processisse, atque *μάλου* inde Herculem appellatum, quasi Pomum dicamus. Alij euentum huius pomi pro boue oblati ad Athenienses transferunt: nam Bæoticum sacrum loco arictis fuisse volunt, Apollodoro hæc apud Zenodotum tradente.

Quin & Apollo mali coronam, præsertim in lauri seligeret, adamauit, eaq; victores in certaminibus coronari voluit, vt in luculêto Archia tetraesticho legitur: *Τεσσαρες εισημ ἀγώνες*, quod epigramma in omnium iam manibus versatur. Apud Pausaniam legas statuum Apollini *μυρτίου* erecta, siue à malo quo gauderet, siue ob pastoralem, quam per aliquot annos vitam egit. Nam *μάλου* proprie *μάλου* va *μάλου* dicitur. Vnde vniuersisque quadrupedis tergus melote dicitur, vt obiter Pauli locis animaduertatur ex epistola ad Hebræos capite xi, Circumierunt in melotis. Sed & *μάλου* nis *μάλου*, quippe, vt etiam apud nos, vnumquenque denotat fructum. Ab ea verò æquiuocatione factum vt Herculis sacro, quo de paulò ante dictum, æquipollere malus pro boue indicaretur, cum & minime redargui posset, quin & quadrupes, & eodem nomine victima censeretur. Fructiferarum autem arborum plantatio hieroglyphicè in fluuiis literis accipitur pro disciplina Doctorum, vt sentit Hesy chius. Hinc Dauid: In lege eius meditabitur die ac nocte, & erit tãquam lignum quòd plantatum est secus decursum aquarum, quòd fructum suum dabit in tempore suo. Et, Ego plantatum, Apollo rigauit, atq; ad Corinthios Paulus. Ad hoc pertinet quod de plantatis arboribus lex iubet primo, secundo & tertio anno decerpi nihil: quarto, quæ leguntur, offerri Deo: quinto etiã reliquias visum est. Ex quo tẽpora quatuor significatur a tẽpore legis vsque ad Dauid, à Danide vsque ad transmigrationem Babylonis, à transmigratione vsque ad aduentum Christi, quibus annis fructus inutilis omnis fuit, sed spes tantum promissa bonæ frugis. Christi autem tempus prouentum Deo dicauit, annusque sanctus appellatus. Anno autem quinto facta omnibus copia, permittitur fructum visus, tam Iudæis, quam gentibus; Apostolis eos liberalissime effusissimeque distribuerunt. Sed quod ad Pythia spectat, quamvis victores lauro mox coronari cœperint, mala tamen ex Apollinis templo decerpta, vt Lucianus ait, coronis inferebantur. Hinc illud apud Apuleium de Pãride: Tunc animo volenti Phrygius iuuenis malum, quod tenebat aureum velut victoriæ calculum, puellem tradit. Sunt qui, vt superius suo loco dictum, Delphicam laurum bæccas tantæ magnitudinis habuisse dicant, vt poma dei meruerint. Plinius maxime quidem eam bæccis fuisse memorat, sed nihil ad pomum. Et Archiam in eâ sermonis puritate quicquam improprie posuisse, mihi persuadere non possunt. Si cui tamen de bæccis illis grandioribus commentum placet, contra ego vocitatum multum contenderim: nam & hodie vniuersisque arboris fructisive bæccas Pomella hodieamus.

TRES HERCVLIS VIRTUTES.

A Quid verò ad Herculeum pertinet, initio diximus statuum eius esse in Capitolio egregie factam ex ære, leonino insignem spolio, & claua, quæque tria læua manu continet: ea significare tris in Heroe virtutes insigniores, quarum vna esset exardescens moderatio, altera avaritiæ temperamentum, tertia generosus voluptatum contemptus. Verùm quòd fabulatur illum, quòd mala hæc ab hortis Hesperidum auferret, draconem extinxisse, qui peruigili custodia hortos eos tuebatur, significat illum concupiscentiæ modum imposuisse, vt alibi per draconem voluptuosam libidinis mollitudinem intelligi declarauimus ex Philone. Spolium verò leonis dubio procul generosum animi robur, mentisque præstantiam ostendit. Quid verò claua sibi velit, alibi explicauimus, cum illam & rationem & disciplinam significare contenderemus, quòque præstantius hæc in Hercule vigescunt, eò illi ex firmiori validiorique trunco, quippe ex quercu materia incorrupta clauam attribunt. Firmitatem enim & vires indicari ex quercu superius ostensum. Nodosa verò fingitur claua, propter scrupulos & difficultates, quæ virtutem indagantibus, qua duce veram virtutem agnoscere possumus, sese contra magno errorum agmine contracto frequenter obiciunt, ac omnibus occurrant locis.

ASTRA SOLÆQUE.

B QVæ quamuis ita habeant, non desunt tamen, qui aliter philosophentur, & prout quisque huic vel illi deditus est disciplinæ, fabularum sensum in eam trahit sententiam, quam professionis studiorumve suorum conditio suggerit. Nam qui moralem sequuntur philosophiam, ea de malis, quæ superius recitauimus, commenti sunt. Qui Astronomia delectantur, per aurea mala, astra significari contendunt, præsertim apud Hesiodum, vbi Hesperides Noctis filix commemorantur. Herculeum verò Solem esse dicunt, quo decedente preciosa illa messis passim oboriatur, & mortalium oculis offeratur.

VERI AMORIS FRUCTVS.

S Ed vt ad amorem, vnde digressi sumus, reuertamur, ipsa etiam numismata omnium ætatù testimonio, pomum Veneri dedicatum ostendunt: sed ei Veneri de qua fructus expetitur, propter quem rerum natura amoris vim vniuerso animantium generi elargita est, nempe vt satis ritè seminibus, rerum omnium species prorogentur, æternæque fiant, quatenus rerum opifex hanc mundi molem durare permiserit. Ad hanc igitur fecunditatem numismata nos inuitat, in quibus ipsa prolis susceptio monumèti celebrata est. Nam in Iuliæ Piæ Aug. numo Dea ipsa cum pomo sese ostendit, cuius inscriptio est, VENVS FELIX. In alio ab vna facie, FAVSTINA AVG. ANTONINI AVG. FIL. Ab altera signum mollietis stat læua conto innixum, dextera pomum exportigans, cum inscriptione, VENVS S. C. Quoniam verò plurimæ sunt huiusmodi species, quotidieque hominum manibus attrahantur, his modum imponemus.

DE PERSICO.

PERSICA MILITIA.

C Illud addam, molles Persarum reges selectorum suorum mille numero thoraces malis insignire consueffe: qua de causa Mellophori appellabantur. Sed quoniam hoc fortè Persicum erat malum, patriæque nomen secum afferebat, inuitat nos nominis recordatio, vt de Persico pomo dictionem nostram prosequamur, rei quidem serie id ipsum deponente.

A C V T V S.

S Vnt qui pomi huius acore considerato, qui gustus appetentiam mirificè, quantumlibet etiam smatum, expergefaciat, acutum hominem ex Persici vocabulo significari putent, cum præsertim apud Plautum legerint, Qui Persicus sapiens. Cæterum hoc non à pomo, sed à gente deducitur, quam tali præditam ingenio autores tradunt. Quibus enim purius est cælum, eo acutiore sunt ingenio: & vt inquit Cicero, perspicaciores sunt qui ad Orientem, quam qui ad Septentrionem habitant: quod nulla alia de causa prouenit, nisi quòd actus mētis ex calore nascitur, & vigorem inde suscipit. Quare multò maiora & veriora cōtemplamur æstate, quàm hyeme, quoniam brumali tempore ex crassitudine aëris hebetiores sumus, & frigore pigriores: vis enim ipsa mentis ab igni, id est, à cælo est: tamen quod verissimum est, Iuuenalis ait:

*Summos posse viros & magna exempla daturos,
Veruecum in patria, crassoque sub aëre nasci.*

IN ALIENO COELO MELIOR.

A Lij hominem qui domi vel seditiosus, vel terro aliquo flagio insignis fuerit, in alieno tamen cælo, aut patria profecerit, in viamque redierit, omni animi deposita prauitate, per Persicum ostentant, propterea quòd aiunt pomum id in Perside, vnde transferam esse, veneni vice fungi, eaque de causa transmissum, vt nobis venenum esset, in Italia tamen mutato solo naturam etiam mutauerit, & salubre reperit sit: quam quidem opinionem admittit Columella, dum scribit:

Pomis que barbaram Persis

Miserat

Miserat, ut fama est patriis armata venenis,
At nunc exposui parvo discrimine lesi,
Ambrosios præbent succos oblita nocendi.

Hinc pomum eius innocuum ægris expeti, ait Plinius, neque aliū eo pomo innocentiorem esse cibum. Dioscorides stomacho Persica tradit accommodata, quæ si matura comendantur, aluum leniant: si acerba, sistant: quorum alterutro pro tempore & loco opus est. Et nos Romæ aliquando letali correpti morbo, quo stomachus nihil cibi profusus admittebat, & immissum euomebat euestigio, post diurnam inedia non alio cibo adiuti per tres continuas hebdomadas, quàm singulis pomis huiusmodi in singulos dies ex vino acceptis, hac vna opella præter amicorum omnium, atque adeo Medicorum etiam spem, reuiuiscere potius, quàm conualescere visi sumus. Sedenim quod de fructus huius transmigratione à Persis fertur, vel, vt plures tradunt, ab Æthiopicibus in Ægyptum malo animo transmissi, naturam soli benignitate commutasse, aliter sentire Callimachus videtur, qui Persicum in Ægypto primum satam inquit à Perseo, verbis his: *ἡ τριτάτη περσική ἐπαύνηται ἀπὸ ὀρέδων μου αἰγυπτίω κρητισίῳ*. Nicander verò Mycenis primum satam contendit his versibus:

Περσὸς ἦν περὶ ποσὶ λιπὼν κρητὶδα γάλακ
αἰχρὴν ἀποτμήσας ἀρῆα γοῖβεντα μεδίσσης
πέμ μιν κενάστρι ἐκχέσσει ἀδέρῃ.

Quam quondam Perseus, postquam Cephæia liquit
Littora, præsecta claris ceruice Medusæ
Dona Micenæa telluri tradidit.

Et eruditiores negare Plinius inquit, eam ex Perside propter supplicia translata, sed à Perseo Memphi satam, & ob id Alexandrum illa coronari victores ibi instituisse, in honorem atavi sui. Fabulantur autem eam semper folia & poma subnascentibus aliis habuisse, cuiusmodi est citriorum natura. Qui verò pomum hoc venenatum in Persis gigni putauerunt, decepti forte sunt nominis vicinitate, nam id de Persea diligentiores tradunt, quæ omnino alia est, myxis rubescentibus similis (pruna ea sunt sorbis insita) in Æthiopia letalis, in Ægypto solubris. quamvis Columella poetica licentia vtranque confundere videtur, quæ tamen ille ex Nicandro mutuatur, apud quem videnda Commentaria, vbi de phalangis agit.

S I L E N T I V M .

Inter picturas omnino multas, quibus Ægyptij silentium significabant, Persicum etiam his admiscere, eaque de causa arborem eam Harpocrati dedicarunt: fructum enim habet cordi, folium linguæ simile, quasi sermone, qui fructus est intellectu, sedem in corde, non in lingua, habere deceat.

C O R .

Sane cor per id pomum ostendi ita vulgo innotuit, vt id repetere superfluum videatur, cum nostro præsertim ævo iuuenes puellæque passim Persica telo transfossa missitent, quæ cordis ita exulcerati indicia sunt. Quin & Medici pomum id cordi tradunt mirifice conferre, naturamque aiunt ei cordis figuram impressisse, vt cui esset genitum parti, vel ex ipsa specie patefaceret. Ea quoque manifesta sunt, quæ Plutarchus libro de Iside & Osiride conscripsit, arborem hanc Isidi fuisse sacram, quod pomum eius humani cordis figuram, folium verò linguæ præ se ferat. Nam cum Isis *πυγὴ τοῦ ἰσίδω* sit, sapientiam hoc indicat intellectu primum concipi, sed parum hoc prodesse, nisi etiam in mortalium vsum enuncietur.

V E R I T A S

Quod si pomum adhærescente folio vno tantum pinxissent, veritatis id signum erat, quippe quod ea species linguam cordi coniunctam ostendit, ac perinde sermo cordis ipsius penetralia adaperiat, non aliud quippe sentiat, aliud proloquatur: cuiusmodi orationem ingenuæ & citra fucum loquentis esse debere diximus in Bolla. Quare Gregorius ad Ioannem Episcopum Ravennatem scribens, Christiani viri officium esse monet, ne aliud ore loquatur, aliud in corde habeat.

C A E D E M M U L T I P L E X .

Vnt qui eadem multiplicem, omni triculentia perpetratam, stragemque multa editam occasione, significare si velint, nucem ipsam Persicam carne spoliata præferant: nempe quod in ea testa, vel osseo malumus dicere in tegumento, omnium telorum quæ punctim cesimque feriant, & quibuscunque modis lædant, signa vulneraque impressa conspiciuntur, vt in nulla propè modum re magis quam in eo cortice multipliciter dilaniando natura lasciuire gestuerit.

C V R E V A R I E .

Alij significatum ad animam transferunt, qui variis curis sollicitudinibusque sit vnde cunque exulceratus, vt nullum sit æumnarum anxietatumque genus, quo se non afflictatum sentiat, vicemque suam miserrime deplorat.

B O N A C I V O L A B E N T I A .

Ferunt & qui ætatis florem, vel vnumquodque bonum quod celerrimè deficere videretur, atque adeo humanæ ipsius vitæ imbellitatem per deceptum Persicum & in lance positum, nõ inceptum dicerent hieroglyphicum. Pomum enim nullum aliud fugacius, longissimamque decerto bidui mora

A mora sit, cogatque se quamprimum venundari: quod non immeritò mirantur rerum naturalium scriptores, cum ad eius precia respiciunt: nullius vnquam maiora, cum memoria proditum sit tricenis numis singula nonnunquam aestimata. Quare huc fortè illud accommodabitur, quod altiore quodam sensu non temerè aures vellicet, à Philodemo, vel, vt alij tradunt, ab epigrammatario Platone dictum nobili disticho:

*Μήδωρ ἔργος, βάλλει μὲ φήλων στίβος, ἀλλ' ἰπίνδουσι
Ξανθίππην, κηρὸν δὲ σὺ μαρμαρίμωδα.*

quam sententiam nos iure nostro ita reddidimus:

*Pomum ego, quicquid tibi me dat, se deperit, audis?
Flauia, marcescam nempe ego, tuque etiam.*

DE MALO PUNICO.

Ali Punici apud Ægyptios nulla reperi significata: Græcorum nonnulla sunt, sed longè plura quæ in diuinis habentur literis.

POPVLOSITAS.

ERat verò illud præcipuum eius mali symbolum, vt populos gentesque varias vno collegio congregatas significaret. Id ea de causa factum, quòd grana illa sua folliculis quibusdam aliquo numero ab aliis segregata, prouinciarum veluti limites quosdam præ se ferre videantur, & singula hominum vel collegia, vel nationes potius ab aliis distinguere. Varij enim loculi, cicco quippe suo dirempti, cum granis suis, varias itidem gentes, suis quasque finibus terminas indicat.

I V N O.

Cum verò Iuno regnorum præses haberetur, malum illi Punicum dedicarant, quod in eius manu Mycenis spectabatur, cum sceptrum altera teneret, eo opere quod Polycleti fuisse ferebatur, de quo apud Pausaniam. In Iunonis itaque gratiam reginæ cum sacrificabant, incuruatam ex malo Punico virgulam in capite gestabant, quam à veteribus Inarculum appellari reperias. Sedenim cum satis constet Carthaginensium Punici regni sedem in Iunonis tutela fuisse, facile potuit insigne illud ei accommodari, quo res ipsa significaretur.

P O B N I.

NAm in aliis quoque veterum monumentis animaduerti fercula Puniciis malis ornata præferri, in eorum celebratam, qui de Pænis victoriam consecuti essent. Et Africanus ipsam muliebri specie apud Pæctios Florentiæ vidit, in cuius manu, altera læua quippe, quæ decumbentis molliter capiti sustinendo subiecta est, malum Punicum habetur. In altera stibellam, ad regionis ardores indicandos. Pro puluillo vndæ duæ, vtrunquæ mare significant, Oceanum & Mediterraneum, quorum circa se ambitum vt ostenderet, anulos etiam duos in extremos digitos induxit.

MVLTVRVM GENTIVM SOCIETAS.

Punicum malum tintinnabulo adiectum, cuius species apud Hebræos potissimum reperias, vt olim Eucherius, mox Gregorius Pontifex interpretatur, vnitatem Ecclesiæ ex multis gentibus in eundem sonum; hoc est, in eadem præcepta conuenientium indicat. Sicut enim, vt ille inquit, in malo Punico vno exterius cortice multa interius grana vniuntur, sic innumeros sanctæ Ecclesiæ populos vnitatis fidei contegit, quos intus diuersitas meritorum tenet. Quod verò piorum conuentus canit, Et cortex mali Punici genæ tuæ, & floruit vitis, floruerunt mala granata: Ecclesiæ, vt Ambrosius ait, bonum fidei fulgorem, confessionisque præterdit, tot martyrum sanguine preciosa, & quod est amplius, Christi cruore dotata, simul plurimos intra se fructus vsu istius pomi sub vna munitione feruat, & virtutum negotia multa complectitur. Sentit idem Hieronimus, vbi sextodecima Hebræorum castra, Remon Phares dicta, tradit, quod βόιας ἀπονοστήη Græci reddidère: Latini, mali Punici dissepimenta. Arboris enim huius fructum, granorum numerositate refertum, indicare aiunt pij omnem turbam credentiũ, in Ecclesiæ vno gremio quasi cortice cõtentã. Addeamus, id eo magis vnitatem hanc in Christianis malo granato conuenire, quòd pomum id hoc habet præcipuum, vt quot in vno grana sunt, tot in reliquis reperiantur. Nam vt Africanus ait, parua & magna granata non eo inter se dissident, quòd hæc plures, illa pauciores habeant acinos, sed quòd parua minores, magna grandiores nutriat: ita Christianæ pietatis opera non quàm multiplicia sint considerantur, sed quatenus vno eodemque numero, cum fide, spe & charitate in vnoquoque deprehendantur, & sine terminò vno conclusa, vno quippe cortice diuinæ gratiæ comprehensa, prò vniuersi cuiusque virtutis magnitudine vel exiguitate præmia consequantur.

N E V V S.

Quoniam verò nullum malum Punicum inuenitur, in quo non sit aliquod granum subputre, indicium est nullum humanum corpus esse absque næuo aliquo vel cicatrice, nullum quippe hominum reperiri, qui vitio sine nascatur, cum vel iustus homo septies in die prolabatur. Ita neque collegium vllum est in quo non aliquis sit præuicator. Vsurpabat similitudinem hanc Thebanus Crates secta Cynicus.

SIMVLATOR.

SE denim plurimum ita homines sunt, vt apparere potius quam esse studeant, malum que Punicum Sempiternum egregie ante omnia poma ludificetur, & se probantibus imponat, purpureo scilicet, rubicundo lepidoque cortice spectantibus adblandiendo, mox interiora aperientibus plerunque situm, putorem marcorem que patefaciendo, hinc factum est, vt plerique veterum simulationem probitatis per id genus pomum significari dixerint. Vnde Scholasticus ille seuerioris doctri-næ magister: Superbus, inquit, malum Punicum est, quod interius putridum sit, exterius verò mirabilem præ se decorem ferat. Hoc hominum genus ita notat Horatius:

*Vir bonus est quis:
Qui consulta patrum, qui leges iuræque seruat,
Quo multa magna, secantur iudice lites:
Quo responso, & quo causa teste tenentur,
Sed videt hunc omnis domus, & vicinia tota
Introrsum turpem, speciosum pelle decorat.*

Lucianus hos tragediarum codicibus auro purpuræque vestitis æquiparat, qui miram ipso compaginationis ornatu pulchritudinem ostentent, adaperiti verò non nisi parricidia, incestus, stupra, furores, ærumnas, luctus, familiarum urbiumque excidia, & atrocissima profligatissimæque scelera quæque contineant.

VITIUM EMENDATVM.

EVM denique hominem qui vel morum asperitatem, vel vitium aliquod in melius verterit, ac virtute commutavit, significare qui volunt, cuneum ex pino per mediam arborem Punici mali adactum pingunt. Siquidem euenire ait Basilius, vt si cuneus eiusmodi in acidas Punicas impingatur, ita vt per mediam medullam adigatur, mala saporem ex acido & austero in dulcem atque suauem commutent. Id autem fieri solet ima in parte radici propinqua stipite perforato. Ac perinde magnus ille vir docet, posse vnumquenque sibi vitii medelam enancisci, quando agricultura stirpium qualitates commutare potest: curam autem & studium in animi virtutibus consequendis morbos omnes euincere. Nam si modò quis, vt inquit Horatius, culturæ patientem accommodet aurem,

Nemo ad eò ferus est vt non mite scire possit.

AMICITIA.

AMicitiam modis plurimis hieroglyphicè pingi sculpiue posse, toto opere diximus, vt in Palma & femina, quæ quamuis mira sit, in suo tamen genere est, maius nescio quid in hedera cum vite, maximum in Punica cum myrto: amant enim se inuicem & myrtus & Punica, ideòque, vt obseruauit Florentinus, & asserit etiam Dydimus, ad Punicorum feracitatem myrtus iuxta ferenda est. Quin, vt ait Democritus, ita se amant, vt etiam aliquanto procul positæ radices mutuo complacent: ideòque murua earum insitio mirificè fertificat. Si quis igitur fructiferam amicitiam Ægyptiorum in morem scribere voluerit, aptè coronam myrteam malis Punicis ornata faciet. Coronæ enim ipsius forma, amicitiam qua quis mutuo deinctus est, poma illa fructum & vtilitatem inde susceptram indicabunt.

REVERENDISSIMO ILLUSTRISSIMO QUE

CARDINALI, DOMINO MEO, IULIO MEDICI, FLORENTINÆ Reipub. Præsidio singulari, de iis quæ per Rosam & Flores aliquot Senticetæque significantur,

EX SACRIS ÆGYPTIORVM LITERIS.

LIBER LV.

Interrogasti me superioribus diebus, Reuerendiss. & Illustriss. Domine, quo exprimi possit hieroglyphico sententia illa, quam toto vite tue cursu vnice adamasti, qua nulla moribus integritatque proprior conuenientiorque excogitari possit, ALIORVM QUIPPE PRAVITATEM BONORVM OPERVM OPE PERVINCENDAM. Cuius quidem argumenti apud Ægyptios figura, apud Græcos symbola, apud nostros documenta innumera comperuntur, quæ nunc inepte admodum esset morositatis enumerare, cum tu breue quid, Laconicum scilicet dictum aliquod, si fieri possit, monosyllabum, figura vnus compendio elaboratum deponere visus fueris. Ego verò, si in huiusmodi breuitatis angustias includor, à vobis potius, hoc est, à clarissimo patre tuo Iuliano, Magni Laurentij fratre, argumentum quod in promptu est, mutuabor. Animaduerti siquidem in manu dextera imaginis eius, quam Florentia magno in honore habetis, Rosam candore nigro insignem adpictam, quam pollice foliis superimposito continere videatur. Hoc est mihi breue & expeditum illud hieroglyphicum, quod quaris, MALA BONITATIS OPE SUPERARE.

Nam

A Nam Rosa quid aliud praese ferat, dum pulcherrimā florū speciem ex calicibus explicat, depulsa spinarum asperitate, quā florū tam elegantis amantissimam opprimebant, eamque quodammodo strangulare videbantur, nisi illa virtute, conatusque suo semetipsam expedisset, commodissimēque patefecisset, indicatque ita voluerit, nullum esse tam pertinacem in prauitate conatum, nullam tam grauem difficultatem, quam bonitas non possit euincere, dissipare, & imperio suo subijcere. Quoniam verō, praestantissime Domine, in theatrum me iam inducisti, ubi Rosam agerem, quā flores etiam secum aliquot alios trahit, reliquos eorum actus prosequar ita tamen digestos, ut ubicumque volueris fabula desinas. Nam verō esset in publica peccare commoda, cum principem nugis longioribus implicare, qui tot tantāq; magnarum rerum negocia sustineat. Sedenim quā modestia, quōq; temperamento tua & publica omnia moderaris, parua etiā hac & exilia quae nos praestare possumus, per otium inuisere non aspernaueris.

IMBECILLITAS HVMANA.

A C de bono quidem quod suapte vi prauitatem euincat, satis superque suffecerit Patris tui gestamen pro hieroglyphico tam congruo, tam proprio. Subsequitur alterum non minoris efficaciam, quod flos is tam venustus, tam suauolens, tam pulcher visu, tam suauis odore delectabilis, humanæ sit imbecillitatis hieroglyphicū, ac boni momentanei signum, tam breuis illi vita, tam caducus decor, ut quo die florens vigensq; enituerit, eodem ipso defloreat & elanguescat. Hinc elegantissimus poeta quicumq; ille fuit, qui Rosam, quæ Maroni adscribitur, celebravit, vel deploravit potius, repentina hanc iucunditatis rapinā ita lamentatur:

Mirabar celerem fugitiua ætate rapinam,

Et dum nascuntur consenuisse rosas.

B Quantum verō illud habet inuidiæ, & acerbæ in rerum naturam querimonia?

Quam longa vna dies, at us tam longa Rosarum,

Quas pubescentes iuncta senectâ premis.

C In vniuersum autem flores penè omnes decerpti, sine foliis conspecti, fragilitatis humanæ, aut fugientis boni indicia sunt. Vnde apud infelicem amatorem Theocritus rosam euestigio tabescere, violam citò senescere, liliū paruo post tempore marcescere, & veluti niuem illico liquefactam effluere lamentatur. Quod verō in antiquorum memoriis aliquot obserues lilia & rosas & flores alios adhiberi in sepulchrorum ornatum, vetustum esse morem multa huius generis dona Manibus mitti solita indicant. Imò quosdam Testamento etiam cauisse legas, ut iis vel illis floribus quotannis sibi parentaretur, cuiusmodi memoria Rauennæ lapis ita inscriptus:

OB MEMORIAM PATRIS SVI DEC. VII.
COLLEGIJ FABR. M. R. H-S ∞. N. LIBERALITATE DONAVIT SVB HAC CONDITIONE VT QVOTANNIS ROSAS AD MONIMENTVM EIVS DEFERANT, ET IBI EPVLENTVR DVMTAXIT IN V. ID IVLIAS. QVOD SI NEGLEXERINT, TVNC AD VIII. EIVSDEM COLLEGIJ PERTINERE DEBEBIT CONDITIONE SVPRA DICTA.

C Et Comi in æde D. Benedicti lapis est stratus memoriis cuiusdam Valerianæ, & Appi Valeriani filij eius, in quo mandatum est vt PER OFFIC. TESSERARIOR. QVODANNIS (ita enim per d scriptum) LECTISTERNIVM PONATVR ET PARENTETVR. ITEM CORONÆ MYRT. TERNE, ET TEMPORE ROSE IVLIO TERNE EIS PONANTVR. Item Apius Eutychnianus maritus eiusdem Valerianæ, scholæ vexillariorum largitus est magnam pecuniæ vim, ut quæ ibi notata sunt, fiant: demum QLEVM ET PROPITIATIONEM PER ROSAM PRÆBEANT.

Comò Médiolanum proficisci, inuitat itineris rosas huiusmodi decerpturos. Nam in propyleo D. Ambrosij porta Vercelleni legas,

PETRONIO IVCVN. VI. VIR.

S E N I

PETRONIA MIRA L. F.

PATRINO QVÆ H-S

CCCC. LEG. POSSESSORIB.

VICI BERDOMAG. IN HERM.

TVEND. ET ROSA QVOTANNIS

ORNANDVM.

YY

Vbi Adria Tuscorum, pars inscriptionis cuiusdam est, in qua festertia numero quadringenta data ad rosas & elcas duccendas cuidam Ottitio Scroniano omnibus annis. Est etiam monumentum, de quo alibi P. Corneliz Anniz, quæ ne in desolata orbitate superuiveret, viam se vltro in arcam cum viro defuncto damnauit, vbi scriptum est mandasse illam, sacrificio super arcam Plutoni & Proserpinae peracto rosas eam exornari. Hinc mendum corrigere possumus in appendicibus Virgilio adscriptis, vbi eleganti admodum in Coppam elegia, postquam suafum est aureo redimiculo caput recte re, & indulgere genio, quippe vbi omnia comparata essent ad voluptatem, tum crocco viola de flore corollæ, fertaque purpurea lutea mixta rosa, subiungitur demum:

Quid cineri ingrato seruas benevolentia ferta?

An ne coronato vis lapide ista regi?

Hic regi mendose legitur, quia legendum, Coronato vis lapide ista legi: Interrogat enim Poëta, an seugrus is, & priscorum in morem superciliosus, velit ideo rosas spargere, vt in eius defuncti memorius legatur testamento cautum, vt quotannis rosæ ad monumentum ei deferantur: Hæc fatsoz ~~xxx~~ ~~πρὸς τὸν~~, non tamen bonis ingeniis inutilia. Nunc ad Hieroglyphica redeundum.

BONVM DE MALO DELIGERE, vel,
BONVM MALO CIRCVMSEPTVM.

Illud etiam memoratu dignum, quod rosæ simulacrum, bonum significat, quod vndique circumseptum sit malis, ac perinde voluptates nostras amaritudinis & asperitatis plenas. Nam, vt Ambrosius Hexamero philosophatur, rosam spina sepsit, tanquam humanæ vitæ speculum ostentaret, quæ quod esse potuit suauitatis, finitimis curarum stimulis sæpe compunctum, amarescere videatur: vallata enim est elegantia vitæ nostræ, & quibusdam solitudinibus obsepta, vt tristitia semper adiuncta sit hilaritati. quare non illepide Catullus Venerem, quæ iucunditatis hilaritatisq; autor præcipuus habetur, spinosas ait in pectore curas ferere. Quod autem rosa & ruber & pungit, affectus amatorij signum esse Placiades affirmat, vt pote qui sine verecundia rubore, & facinorosi criminis exulceratione esse non possit. Rosam primitus spinis caruiffe Basilius tradit, postea verò putchritudini floris additos esse aculeos, vt quod ex voluptate oblectamentum perceperimus, propinquo inde dolore exulcerati, qui ex delicti recordatione emergit, statim amittamus. Cuius rei monumentum spinas tribulosque tellus ipsa nobis passim ostentat.

DE VEPRIBUS.

SCELERA.

Tque adeo vepres omne genus hieroglyphicè ad delicta nostra referuntur, eaq; de causa christi caput spinis coronatum, vt indicium hoc esset nostrorum scelerum, quæ supra caput suum expianda suscepit. Spinæ terra germinat Adamo, quia propter eius præuaricationem peccata pullularunt. Apud Salomonem spinæ nascuntur in manu temulenti, adiones eius sceleribus, & perperam quibusque factis plenas esse comfontantem. Esaiæ cantico legitur, expectatam vti vinca vvas daret, eamq; spinas protulisse: spinæ, ait Eucherius loco hoc, hieroglyphicum sunt iniquitatis, vt vua iustitiæ. Sanè ager, vt Helychius, in diuinis literis pro diuina accipitur institutio, quam Prophetæ, IESVS, & Apostoli tradidère, cuius vitis Christus, agricola Pater, in quo absconditur thesaurus, id est, salutatis prædicatio. Semen, verba doctrinæ. Poma, bonorum operum prouentus. Spinæ, scelera, prauæque consuetudines, atque pestilentes.

O D I V M.

Nam & *sin* apud Hebræos, apud nos rubus est, cuius id est hieroglyphicum, vt odium significet, vt octauis apud Hieronymum Hebræorum castris habetur.

A S P E R T I T A S.

Vsq; adeo verò rubus in asperitatis significationem abiit, vt homines ingenio moroso & difficilimo præditos, qui præ suo viuendi instituto omnes aliorum mores impendio fastidirent, per Rubum siccam indicarent: eam enim ita affectam frangas potius, quam mirum siccitas. Denique rhamnus, vitica, carduus, sentes, paliius, & herbæ reliquæ aculeis armatæ, in sacris literis significat homines immites, dolosos, insolentes, & omnino improbos, quos nemo ex probis & mansuetis attrahere potest, contingere vel castigare, sine doloris compunctione, diceret Eucherius.

P E R T V R B A T I O N E S A N X I E T A T E S Q V E.

Sunt præterea omnia hæc perturbationum, quæ menti nostræ accidunt, hieroglyphica. Rubus, vt sentit Helychius Hierosolymitanus presbyter, afflictatio ea est, quam nostri Tentationem vocant, asperum quippe virgulum, & quod difficulter manibus attrahere possis. Hinc verò curæ, oppressiones, aduersi casus omnes intelliguntur, quibus corda nostra velliantur, lacerantur, & ærumnosa fiunt, de quibus Paulus ad Timoth. Omnes qui volunt pie viuere, Christo IESV dediti, persecutionem patiuntur. Ita apud Græcos dicitur, *σπινος ἀνυπόδοις*, pro incommoda atque perdifficili.

ΔΙΟΥΤΙΑΡΥΜ ΟΥΡΕ.

Hieroglyphicè passim loquitur Euangelium, vt ad hanc sententiam semen ait inter spinas coci disse, vnde anxiz diuitiarum curæ significatur. Sed durū fortasse videatur, diuitias per spinarū vocabu

A vocabulum intelligi, nisi Dominus noster Iesus Christus, qui eo vsus est hieroglyphico, dictū ipse suum explicuisset. Quis enim mihi crederet, ait summus Pontifex Gregorius, si spinas diuitias interpretari voluisssem, maxime cum illæ pungant, istæ delectent, & tamen spinæ sunt, quia cogitationum suarum punctione mentes lacerant: & cum vsque ad peccatum pertrahūt, quasi inflexo vulneris cruciant, & quæ plurima in hanc sententiam disputat. Expectet verò aliquis, vt huc citem locū ex xxxi Psalmo: Conuersus sum in ærumna mea, dum confragit spina. Sed loco hoc satis fuerit Lectorem admonuisse, in Hebræo codice nullam esse hic de spina mentionem, sed de aristarum spiculis, quæ per æstatem torrefactæ facillè confringuntur. Hebraicæ prorsus literæ sensus est, vt paulò altius repetant, & quæ plurima esse Humorem, quod alij pinguedinem reddidère, in eam iam ariditatē, quæ spicis accidit eo præsertim tempore, quo aristæ tirturatur. Nam tirtura cum magno plurimum calore venit, vt Maro diceret. Dicendum igitur, Humor omnis meus ita exaruit vt aristæ (nam hæc ab ariditate nomen habent) eo ætatis tempore quo tritura feruefcit. Et hoc sibi vult illud, Dum confragitur spica. Nisi fortè spina in linguis aliquot aliis spicæ etiam significatum habet.

G R A T I A .

VT verò diu per sentietæ tot peregrinati, postliminiò tan dem ad rosam redeamus, ea sine spinis considerata, tum venustatis, tum amoris, in primis autem gratiæ eius signum est, qua quis præditus omnium in se amorem contrahat, omnium sibi animos conciliet. Inde factum est, vt purpureum rosæ colorem Veneris sanguinem esse poëtæ dixerint, qui quidem ex isto eius pede defluerit, & rosam, quæ prius vbique alba erat, aspergine sua continxerit:

Ilia quidem studiosa suum defendere Adonin,

Gradius stricto quem petiit ense ferox,

Affixit duris vestigia caca rosetis,

Albaq; diuino picta cruore rosa est.

B Et Europa, Theocritus: Dum regiæ puellæ alios aliæ flores legunt, ipsa Regis filia purpuream manu rosam legerat, qualis Venus inter Gratiæ excellens. Inde Rosas loqui, proverbium, de re gratissima iucundissimaque. Et Persianum illud, dum nutricula gratiam omnium alumnulo comprecatur, Deos votis onerando ait, Quicquid calcauerit hic rosa fiat. Sed quod alij fabulosè dicunt, philosophi illi veteres, qui rerum omnium originem altius perscrutati sunt, odorem coloremque illum à Veneris ipsius stella proficisci autumant. Hinc Maro Venerem roseo sem per ore loqui dicit. Quod denique ad afflatum pertinet, nemo luculentius expressit, quàm idem explicauerit: eius enim id de Rosa opusculum, de cuius autore dubitarum diximus, Charisius agnoscit. Ait verò poëta:

Vidi Pestano gaudere rosaria cultu,

Ex oriente nouo rosida Lucifero.

Rara pruinosis canebat gemma fructetis,

Ad primos radios interitura die.

Ambigeres, vaperetne rosis tunc aura ruborem,

An daret, & flores tingueret orta dies.

Ros vnus, color vnus, & vnum mane duorum

Sideris & floris est domina vna Venus.

Forfan & vnus odor: sed celsior illi per auras

Diffilatur, spirat proximus iste magis.

Communis Paphia Dea sideris & Dea floris,

Præcipit vnus muricis esse habitum.

C Quòd verò Gratiæ significatum inesse rosæ apertius intelligamus, Indorum etiam monumēta requiremus: siquidem eorum Magi rosam tanti fecerunt, vt ad conciliandos magnorum principū animos non alia re quapiā libentius quàm rosis vterentur. Liber verò ex eorum dictatis vnum hoc, quod ad argumentum facit, recitafte. Aiunt illi, si Princeps quispiam sacer profanusve sit ad eundem, quem tibi conciliatum velis, vt & te amet, & votis tuis faueat, atque benignè respondeat, obseruandum esse cœli firmum, cum Sol vel in Ariete vel in Leone gradu eo ascendente fertur, quem Luna læto felicitique aliquo aspectu intrueat. Hic tu phialam rosaceo nitidissimo plenam in manū dexteram sumens, facie aduersus Solem conuersa, summis pedibus insistens, & phialam prætedens, in hæc verba duodecies repetitione facta, voce clara orationem habeas: Saluere te iubeat Deus ô Planeta tuo potens lumine, ac omnigenæ felicitatis fecundissime, qui tam formosus, tamque omnibus exoptatus, tam beneficus oris radiorum diffatione micatissimus. Tu sol ille es, qui luce, spiritu & vigore tuo mundum vniuersum regis: tu cœli lampas, tu rerum omnium lumen, tu eorum quæ vbique gignuntur autor: tu per vim quam tibi Deus Opt. Max. infundit, tibi omnia de vincis: tu quatuor mundi cardines continuo, infatigabilique cursu peruestigas: tu lumen & pulchritudinem ex ipsa diuinitatis facie mutaris: tu vitam luminosam, & perpetuam vsus lucis nullo interposito velamento Lunæ liberaliter largiris: tu reliquos stellarum globos luminis tui lampadibus ascendis. Quæ si ita habent, exoratum te velim, vt amicitiam, beneuolentiam, amplexum, & affectum ergà me omnîa beneuolentia in hoc oleo mihi concedas, ita vt me omnes appetant, & amicitiam meam vltro æcipiscant, ac pe-

YY 2

vinde maximos inioresq; Pontifices, Reges, principes, reliquosq; potentiores, Senaturs, populum infimumq; gregem mihi amore atque charitate conciliem. Hic quo illi appellarentur nomine profitebantur, rogabantque insuper & adiurabant, obsecrationibusque adgebant per eius potestatem, vt amicitia hæc & amor & pietas ita in horum cordibus & linguis & operibus insideret, vt magno se affici gaudiõ experirentur, quotiescunq; hominem eiusmodi intueri atque alloqui facultas esset. Proinde sol virtute & potestate sua, vt mores etiam congruerent, hominibusque presentiam illi omnes admirarentur, honorarent, & esse quantumuis precij existimarent, efficeret. Ad hæc quedam geniorum nomina intermiscerent, quorum interuentu eadem fieri supplicabant, præcipueque nomẽ illud quod amores & amicitias viuificat, & amantũ corda in vnum cõstat, insolubilib; copula coniungit. Ea verò tum quia videbatur absurda (sunt enim, vt Lucianus ait, βαρβαρικὴ τινὴ καὶ ἄσκησις ὀνόματι καὶ ἀπολυσιθλασία) tum quia ex Christianæ pietatis instituto profana iam habentur, de industria prætermisit. Id ritẽ etiam excegerent, oleum summa veneratione susceptum obseruabant, quo faciem obungeret, quotiescunq; principem aliquem adituri essent. Quò minimẽ ridiculum videatur, Vlyssi in Phoeniciam appulso, fracta quippe nauis, mari eiecõ, & omnĩ egeno, Deam Pallada oleum attulisse, quò ille perunctus, omni abiecto squalore, quem ex maris salugine inediaque per quadri-
duum tolerata cõtraxerat, κάλλος καὶ χάριτος εἶλετο, dignior & venerabilior effectus est. Rosaceũ verò Homero fuisse cognitum ex eo coniciimus argumento, quòd ῥοδιῶν ἔλαιον Venus Hectoris cadaueri obunxerat, quod à canum iniuria, quibus id Achilles obiecerat, inoffensum præstitit. Tantam inesse Rosæ vim, Homerus persuasum habuit. An nos autem oleum aliud à Venere quàm ex rosa sua comparatum existimemus? aut alia quapiam ope vsam crediderimus, quàm eã ipsã vi, quam rosas ipsamet infundit, cùm in Carthaginis templo

*Restitit Aeneas, claræque in luce resulsit,
Os humerosq; Deo similis: nanque ipsa decoram
Casariem nato genetrix, lumẽque inuenta
Purpureum, & latos oculis afflatur honores.*

Sed quoniam rosa super latius superiecti iam prouecti sumus, præteribo Ælij Veri Imperatoris lectulum, minutulumque reticulum foliis rosæ repletum, in quo Persicis odoribus perundus recubare consueuerat, maiorem inde sibi gratiam adepturus. Dissimulabõque fabulas Apulicanas, in quibus Lucius ipse prius in asinum ex homine conuersus, rosas toto terrarum orbe perquisitis tam multa pertulit incommoda, donec demum oblata earum copia, quas decerpere, humanæ formæ restitutus, pristino decori est & venustati redditus. Quod autem pertinet ad odorem, rosã fordidissimum animal scarabeum, cui res plurimum est cum stercore, vt alibi diximus, odore enecat sub. Ρόδιον autem eam idcirco appellatam Plurarchus ait, ὅτι ῥέυμα πολλὸν τῆς ὀδύνης ἀφίησι quòd ingenti odoris redundantia distulat. Diuina litera, vt Cyprianus ait, gloriosam famam appellare solent odoramenta. Vnde Paulus, Christi bonus odor sumus. Et quòd vnguentum in Aaronis Pontificis barbam distillabat, bonæ index est famæ, quam sibi sacerdos quilibet comparare debet. Et pro martyribus hieroglyphicè poni rosas, à rubore sanguinis, ait Eucherius.

DE LILIO.

T verò coronam ipsi nostram elegantius contexamus, purpureis aderunt lilia mista rosas. Sciendum autem in primis, vnumquenque florem hieroglyphicum esse spei. Nam si spes, vt Speusippus Platonicus finit, est expectatio boni: velut è conuerso, metus, animi concussio in expectatione mali: sique floribus inspectis, vsum inde fructuum sperare solemus, nulli dubium erit quin flos sit futuri boni prænuncius, & frugem paulò post fructescentem pollicearur. Nam & Themistius ait per florem, vbi præuius apparuerit, in frugis inde nos spes surrigit. Sed quamuis sit hæc florum omnium prerogatiua, vt nos bene sperare iubeant, vnus tamen præcipuus, quippe lilium, vno omnium consensu hieroglyphici huius primas obtinet. Hic in antiquorum monumentis cum inscriptione SPES, lilij potius figuram, quàm alterius cuiusquam floris speciem ostentat. Nam in numo Imp. Alexandri Pij Aug. ab altera facie dea lilium dextera præterdit, cuius inscriptio est, SPES PUBLICA. Eadem inscriptio cum lilio manu Dæ præterto in Imp. Æmiliani numis habetur. Nusquam verò frequentius neq; manifestius hæc lilij facies pro spe ponitur, quàm in Imp. Claudij P. T. Aug. numis, quorũ vis magna proximis annis in Bellunenſi agro effossa est, in quibus Dea ipsa pallam læua sustinet, dextera lilium præterdit, cum inscriptione, SPES PUBLICA. Et in Ti. Claudij numis eodem gestu Dea; palla quippe sublata, lilioque dextera portecto, cum literis, SPES AVGVSTA. Eodem statu habiturque in Hadriani numo dea lilium præterdit cum inscriptione, SPES P. R. Ac ne tædiõ sit horum multiplicitas & numerus, hieroglyphici huius non ignarus Maro noster, cùm spem de Marcello conceptam significare vellet, tacita quadam ad clarissimum illum allusione, eruditius sanè quàm fronte prima pollicèatur, hæc scripsit:

*Nec puer Iliaca quisquam de gente Latinis
In carnum ipse tollet auos, nec Romula quondam
Vllo se carum tellus inactabit alumno:*

& que

A & quæ sequuntur, vsque ad versum illum:

Si qua fata aspera rumpas, Tu Marcellus eris: manibus dare lilia plenis.

Lilia poscit Anchises, quibus donis nepotis animum cumulet, vt inde præceptam iri spem publicæ Populi Romani, prout ex superioribus numis ostensum, indicaret. Hinc Flaccus cum spes nostras sæpe fallere animaduertisset, in dolis quæ bona de manibus sæpe rapi conspexisset, postquam viuax apium dixit, breuè mox liliam subiecit.

CHRISTVS ANGELI.

In diuinis literis liliam, præcipuè album, nuñt Christi, nuñt angelorum hieroglyphicum est, à cædore quippe iustitiæ, ad quod spectasse voluit Salomonem, cum dixit: Flos campi, & lilium conuallium. Hilarius Matthæo, præcipuum angelorum hieroglyphicum ponit lilia, de quibus dictum Euangelio, Non laborant, neque nent, quibus scilicet extra humanæ scientiæ eruditionem, suisq; operis mercèdem, à Deo gloria cædore indultus atque indutus est, ne quid ex principio, labore & arte existimarentur habuisse. Ea autem est istius germinis natura, vt cælestibus angelorum substantiis aptissimè cõparetur: hoc enim efflorescens, cum à stirpe detentæ humi radiceis quellitur, naturæ suæ virtutè, licet aruisse videatur, occultat, & redeunte tẽpore rursum lilij sui honore vçstitur. Ex se igitur refflorescit, sibiq; redditur: quòd sit, quòd vigeat, nec radici nec terræ debet, cum ille q; se suggerit fuscus ex se demanet & suffundatur, atq; ita annuæ huius viriditatis exemplo, virtutem cœlestis substantiæ æmulatur, cum tamen ex eo tantum quod intra se diuinitus acceptum habet, alatur in florem. Ad eò ergo lilia non laborant, neque nent, quia virtutes angelorum ex ea, quam adeptæ sunt originis suæ forte, vt sint semper, accipiunt. Generatim verò florem Eucherius hieroglyphicum esse dicit eorum operum, quæ bene ritèque fuerint inchoata: & Canticorum cantico ea de causâ sponsum dicere, Fulcite me floribus.

PVLCHRITVDO.

Est & pulchritudinis signum liliam, siue formam, siue colorem eius contemplere, Susasquæ molliamēitates alias, inde cognominatam tradunt, quòd Susa Perfarum lingua liliam sit: Volentes itaque loci pulchritudinem signare, nomen à lilio fecerunt, quamuis Stephanus à multitudine potius liliorum, quæ passim illic & feracissimè proueniunt, cognomen vrbis inditum scripserit. Vtunque verò, velut à liliis Susæ, non immeritò inter Italicas vrbes à flore Florentia nuncupata, vt pote quæ, Domine mi præstantissime, patria hæc tua, quam tam libenter incolimus, tam formam quam sit, & incomparabili rerum omnium amēnitate, fortius sit Italix flos: vt inuidè mihi facere videantur, qui Fluentiam antiquum vrbis nomen sibi somniant.

PVDICITIA.

Pvdicitia virginitatisquæ florem esse liliam, Hieronymus aduersus Iouinianum interpretatur, dum Canticorum cantico sponsa illa cœlestis fratruelem suum inter lilia pasci canit, hoc est, inter candidissimos virginum choros. Illa enim tota speciosa, nulla notabatur macula, neque etiam ruga, vt Apostolos addidit. Et quod à Libano accersitur, λευκωσμος, id est, candor interpretatur. Sanè Nymphis qui faciebant, etiã Gentium sacerdotes, lilia præsertim candida offerre soliti erant. Ita apud Propertium Tarpeia:

*Sæpe tulit blandis argentea lilia Nymphis,
Romula ne faciem laderet hasta Taci.*

C Sciendum tamen in vniuersum flores λεύκεια dici ab Apollonio, vt Argonauticò in primo:

*ὄσ δ' ἴτε λεύκεια καλλὰ πρεβέγουσιν ἡδυσσάσας.
Pulchra fremunt vt apes pascentes lilia circum.*

Quamuis propriè flos est qui liriium appellatur, quem Theophrastus libro de Plantis, narcissum esse dicit, alij autem, liliam. Et licet & pulchra & delicata lilia sint, ea tamen inuisa Veneri ait Necander Alexipharmacis, quòd olim de candore cam dea certare voluerint, camq; indignatam lilia in asinini pudendæ formam transmurasse: ad eò nihil tã ridiculum, tam ineptum, quod sibi Græci no permittant.

I V N O.

Verum odium hoc in liliam, inde potius processisse videri potest, quòd flos Iunonius liliam esse dicitur, vt ex deæ lactè progenitum, cum subiecto clam Herculi vbera admouisset, dolòq; statim cognito se retraxisset: guttas verò lactis aune aliquot in terram decidisse, ex quibus mox lilia pullularint. Meritòq; flos Regius etiam appellatur, nò à Iunone regina tantum denominatione sumpta, sed à Regia quæ præstant celsitudine, quòd tanta proceritate super flores alios attollitur, vt ad tria interdum cubita surrigatur.

DE CARDVI SCOLYMO,

Quoniam hodierna dictio per flores volutatur, bonaq; eorum pars, boni parum admodum pollicetur, vt conditionem quisque perpendat suam, de cardui Scolymo, deq; Fremio quædam minimè dissimulanda.

Imbecillitatem humanæ vitæ sacerdotes Ægyptij nullo significantiore ostendebant hieroglyphico, quàm cardui flore figurato, quem Græci Scolymon vocant. Vnicaulis enim carduus simul ac scolymō in calicem apparuerit, florem purpureum mittit inter medios æculos celeriter canescerem, & abeuntem cum aura, perinde ac spes nostræ plurimum evanescent, & minima quaque de causa homines plerunque exanimantur.

M O R B L.

Si verò morbos, quibus plurimum tentatur affigiturq; humanū genus, significare voluissent, Frasmij fecissent flores, vel quia rerum natura flores odoresque de die in diem gignit, magna hominum admonitione, quæ spectatissimè florent, euertigō marcescere, & vt apud Esaiam est, Omnis caro fœnum, & omnis gloria eius flos agri: siue, vt Cyprianus reddit, omnis eius claritas, vt flos fœni: simulac enim fœnum aruit, decidit & flos: id quod fatidicus etiam Rex læmētatur, cum ossa sicut fœnum aruisse clamat. Vel quia tradunt Magi, colligi Anemonas (sic enim Græci vocant) tertianis & quartanis remedio, postea allegari florem pāno roseo, & in vmbra asseruari, ita cum opus sit adalfigari. Florem hæc habet aut phœniceum, aut purpureum, aut lacteum, qui se nunquam aperit, nisi vento spirante, vnde & nomen accepit, ἀπὸ τοῦ ἀνέμου scilicet. Quamuis non sum nescius, eruditos esse autores, qui hoc nomine flores omnes intelligant in huiusmodi significatum, quòd floribus omnibus contingat, spirante vento aperiri. Ad eorum verò quæ pulchra, grata, & amabilia putamus, imbecillitatem indicandam, Catullus affectus aliquot accidere ait, velut præri vltimi flos prætereunte postquam tactus aratro. Quam sententiam dixisse semel non sâr habuit, quare alibi eandem reperit:

Vt flos in septis secretus nascitur hortis

Ignotus pecori, nulli consusus aratro,

Quem mulcent aura, firmat Sol, educat imber,

Multi illum pueri, multæ optauerunt puella.

Idem cum tenui carpius defloruit vngui,

Nulli illum pueri, nullæ optauerunt puella.

Purpureus veluti cum flos succisus aratro

Quem Maro imitatus ait,

Languescit moriens.

Neque fortè importunè dixerim, loco hoc herbam in diuinis literis, vt apud Eucheriu, hieroglyphicum esse iucunditatis: nonnūquam indicare quædam animæ proficientis rudimenta, quæ mox florè, hoc est, spem, inde semen, hoc est fructum datura sit. Ad superiorem verò sententiam Hilarius Mathæo, sub hieroglyphico fœni nomine gentes à Deo sæpe nuncupatas ait: Germen, inquit hic, illud est quod virtutis suæ flore dilapso, ad calorem Solis arefcit. Igitur requies nulla gentibus: neq; mortis, vt volunt, compendio quies dabitur, sed ipsi corporebus etiam æternitas destinabitur, vt ignis æterni in ipsis sit æterna materies, & in vniuersis sempiternis exerceatur vltio sempiterna. Et hoc illud est quod Paulus ait: Omnes quidem resurgemus, sed non omnes immutabimur.

DE AMARANTHO.

DE humanæ vitæ imbecillitate, bonisq; caducis & ante diem ereptis hæc per florum imaginè Ægyptij afferre consueverunt.

INOFFENSA VALETUDO.

CONtrà verò si quem inoffensa valetudine vixisse corporis ad extremum vsque dignitate viribusque seruatis, hieroglyphicè ostendere voluissent, amaranthi corollâ capiti eius imponere mos erat. Est autem amaranthus spica purpurea verius quàm flos aliquis, asseruaturque decerpta, ac postquam defecere cuncti flores, madefactus aqua reuiuifcit, & hybernas coronas facit: summæque eius hæc natura nomen inuenit ἀπὸ τοῦ ἰν κεραιβίδου, id est, propterea quòd minimè marcescat, Amaranthum sit appellatum. Hinc Thessali ad tumulum Achillis libamina & expiationes quotannis præculi Dodonæi admonitione fere iussi, cum omnia que sacrificio ritè operando necessaria essent ex solo patri asportare consueissent, duos quippe tauros, album vnum, nigrum alterum, vtrumque verò mansuetum: syluam ex monte Pelio cæsam, ignem ex Thessalia, molâq; & aquam ex Sperchio haustam, Coronas insuper amaranthinas primi omnium excogitauerunt, easque ad sacrum eiusmodi ferri sanxerunt, vt si fortè venti nauem repulissent, aut alia quapiam de causa mora iniecta esset, coronæ tamen neque flaccidæ, neque deformes suspenderentur.

DE FERULA.

CASTIGATIO INGENYA.

QUAM Baccho sacram, & inde *καρτηνοφόρος* ministros eius multi tradidère. Sed quòd ea de causa Baccho deditur, quia asini ea vescantur auidius, cùm animalibus reliquis, vt tradit Plinius, præsentaneū sit venenum, leue cōmentum forsitan videatur, quamuis nõ ignorem animal id gratissimam fuisse Libero patri victimam. Id verò magis aridet quòd à Plutarcho accepimus libro de instituendis mulieribus: hic enim & ferulam & obliuionem Baccho dedicatas ait. Ferulâ quidem propterea, quòd virga ea admonitionè significat, qua pueros castigati soliti

A soliti sunt veteres, vt se quoq; subduxisse manū ferulæ proficētur Luuenalis, itaq; innuere voluerint, quæ per ebrietatē admissa tantū sunt, pueruli indigeant castigatione. Obluionē addidēre, puto, per lynceus eiufdem Bacchi simulachrum, quæ, pascendo si casu aliquo auertat oculos, propositi cibi obliuiscatur, vt aiunt, & alium quærat. Aiebant verò eorum recordari non oportere, quæ inter vina dicta factiue essent: notum enim illud est, *μυρτὸ μὴ νομὸν οὐκ ἐπιτρέπει*. Quod si quid est cuius meminisse debeat ebrius, ea dubio procul omnia, vt Pythagoræ sententiā est, non tantū meminisci, sed identidem etiam animo reperere debet, quæ in ebrietate ridicula aut pernicioſa dixerit fecerit: id enim vnum esse euitandæ ebrietatis remedium. Nam & Anacharsis ita nos docuit ebrietatē cauere, si quæ ebrii faciunt, inſpexerimus. Quod verò Plutarchus admonendis mulieribus sculam adhibere, aures nobis vellere videtur, ne distichi illius immemores simus, quod toto terrarum orbe cantatissimum est:

*Nux, asinus, mulier, simili sunt lege ligati:
Hæc tria nil recte faciunt, si verbera cessent.*

Sed ioco iam satis.

PIERIVS VALERIANVS AD IOANNEM AN-
TONIVM POLLIONEM, GELO VM PRIMATEM, DE IIS QVÆ
per Spicam, & Cerealia quædam arma significanter,

EX SACRIS ÆGPTIORVM LITERIS.

LIBER LV

C VI verò libentius Spicam & Cerealia quædam arma donarim, quàm tibi tam pressanti viro, tam frugi, tam probò, tam benigno, tam liberali: qui præsertim spicam habes in gradua domestica nobilitatis insigne: addam etiam, qui Sciculus es, magnòque ingenij acumine præditus, vtrum quo non nisi modeste viaris, atque sapienter. Ero enim ego semper huius rei testis, qui prudentiam moderationemque tuam tardius experius sum, cum in eodem cõmuniuēbamur contubernio, ad idem munus tecum à Clemente P. M. delegati, qui nepotes suos adolescentulos nobis commendarat, quos tanta rerū perturbatione ventos, inſolitiſſimo illo tēpore huc & illuc peregrè circūdūximus, cum hostica essent omnia, aduersa omnia, omnia suspecta. Tot illa erant insidie, quæ illi etiam at atula parabantur. Nos tamen per tot rerum omnium difficultates euicimus, vt sospites eos Clementi tandem restituis redderemus, atque ita moribus excultos, quantum in vtroque nostrum fuit, vt nihil iam ad nobilissimā indolis institutionem desiderari posset. Neque verò Legationes tuas illas memorabo, Germanicas, Noricas, Pannonicas, Bohemicas, Gallicas, Britannicas, & alia tibi sepe munera demandata, quibus gerendis talem te præstitisti, vt ob sapientiam & probitatem omnibus esses admiratio. Quod si consilijs tuis faciliores accessissent aures, in tot, quæ mox perpeſsi sumus, calamitates minime incidissemus: tot erant ea, quæ desperata ab alijs, tua tu dexteritate restitueras, nisi obſiſſent ſasa, quæ prudentia tua sese opposuerunt aduersaria, vel, cum te vtrā loqui, optima sentire, salutaria consilire homines cognoscerent, quod plerumque accidere solet, optima videntes, ad deteriora tamen spontè non declinassent. Sed hæc missa faciamus. Id vnum proficere nunquam desistam, quàm incundum quàm suauē tui fuerit totum id vira tempus, quod in ea non nostra tantum, sed Italia totius communi calamitate vna conuiximus: quantumq; me tibi debere intelligam, qui non minorem mihi consolandi, cum desperarem omnia, rationem habueris, quàm eorumdem, qui nobis commendati erant, principum. Quæ verò vtrique nostrum res præter omnium acciderint expectationem, quàmque varia fuerit rerum fortuna, longè magis quàm vellemus insident memoria, neque quidem si obliuiscer velimus, vllò modo possumus. At dices, Quorsum hæc rerum publicarum commemoratio, si de Spica & Cerealibus futurus est sermo? nempe quid eò me trahit casum rerum recordatio, quæ toties deambulando, sedendo, obequitando, super iis quæ ad nos & principes nostros attingebant, fuere sapius à nobis non modo præcisā, verum etiam deplorata. Idcirco neque ad Pollionem scribere, neque cum eo loqui, neque quicquam meditari, quod mihi non suggerat eorum sermonum memoriam, qui tam frequentes, tam necessarii quotidie intercedebant. At effluxere omnia hæc: effluxerim. Vt te igitur audiam, nobis quid nunc agendum, posteaquam studium, fides, industria, conatusque nosser omnis iis nihil profuit, quibus omnia prospera, felicia, fausta que cupiebamus, sed euerſa omnia sunt, fatone dicam, an eorum culpa, qui recta consilientes aspernabantur. Velimus ne nos aliorū causa in perpetuo esse morore, an nostri studij, nostri officij memores ea meditari, quæ aliquam ærumnarum obliuionem asserre possint? Ego nempe post rem certa iam desperatione conclamata, ad studia me mea rectulis, commentationibusque illis hieroglyphicis, de quibus sape tecum, nunc totius incubui: quas cum per sua quæque segmenta disponerem, visa mihi sunt polliceri, fore, vt huius industria mea aliquis fructus iis, qui poliores hæc literas affectantur, acquiri possit: quare labori nihil quicquam peperci, donec rem omnem digessissem. Ea verò quoniam in partes diuidenda fuit, quæ ad te pertinere arbitratu sum, tibi dedicaui. Vtinam eo tu atque alij animo hæc suscipiatis, quo à me studio atque beneuolentiā conſcripra sunt.

YY 4

Nyx ille tuus, Antoni Pollio, modiolus, qui spicas duas continet, insignis, ab cuius vtraque parte copiarum cornua, ante admodum eleganti incisâ conspiciuntur, vetustatis omnino venerandæ monumentum signum olim aut Ediliū fuisse, aut eorū qui rei frumentariæ præerant, facile credere possumus.

Videre enim est Iulii Pii numum, ab cuius altera facie sigillum est Iuliae conto innixum, dextera spicam gerens, calathò ante pedes proposito, cuius inscriptio est, quarto casu, CEREREM.

ANNONA.

Est & T. Cæsaris Vespasiani numus, in quo simulacrum est, quod dextera sigillum exporrigit, in cuius vna manu libella est, in altera cornu copiarum; apposita naui, & calathò cum spicis: inscriptio, ANNONA. In eiusdem aliquot aliis eadem omnia sunt præter cornu copiarum: eius loco caduceum spectes; nam & is, vtrilibi diximus, in feliciter significatum accedit, quod pax ipsa, cuius symbolum est caduceus, rerum omnium copiam & affluentiam inducit.

AFRICA.

Spectare verò est, Africæ picturam eo libro, quem de Imperio, magistratibus, & militiæ ordinibus Theodosianis temporibus conscriptum vidimus. Ibi enim vbi de Proconsule Africa legitur, vbesque & officia & magistratus tota eae provincia distributa continentur, mulier quædam inspicitur, pileo in primis cooperta caput, cærulea palla hinc inde ab utroque humero reiecta, eaque ad humum vsque fusa, interiore verò tunica rubra; imò limbo ad pedis vniuersi altitudinem albo, cuius superiorem inferioremque marginem aureæ fibræ duæ circumcunt. Brachia nuda vtrinque exporriguntur, binas vtraque manu spicas ostentantia. Sub pedibus duæ frumento onustæ, adpictæ sunt. Literæ supernè sunt, PROCOS. AFRICÆ. Apud Horatium sanè de terræ huius feracitate frumentaria legas:

Quicquid de Libycis verritur areis.

desumptum quidem ex Pindaro, qui *περὸ βεβη Νέβωι Ισθμίου* dixit.

BRACCATI MILITES.

In iisdem monumentis obseruavi gestamen cæruleo colore subobscurò pictum, circulo nigro iuxta marginem circumducto, à summa cuius parte stella adpicta est radiis octo prædita: in medio orbiculus est cum vmbilico, utroque coloris aurei: ab eo orbiculus est ad circulum qui iuxta marginem est, columella summissa coloris rubri: à lateribus columellæ spicæ duæ vtrinque surgunt singulæ, quas auiculæ totidem volatu suspensæ impetunt. Insigne hoc erat eorum militum, qui BRACCATI IVNIORES appellantur, militabantque sub militum Præfentiali tunc nuncupato, qui titulus eorum erat notæ, qui Viri illustres vocabantur. Sed vt ad annonam reuertamur, in Hadriani quoque numis corbis est cum spicis: & in Antonini, spicæ & Cornu copiarum cum eadem ANNONÆ inscriptione.

PROVENTVS.

Quæ verò spicæ duæ, dolio vniuerso pleno in earum medio constituto, spectantur in numo L. Liuii Reguli, proventum bonorum, fructuumque copiam & feracitatem eius viri magistratu vberem ostendit: nam vbi consultū est iis quæ cibo potuque inseruiunt, annona omnis largè populo videtur erogata. Vsq̄ uero ad verò spicæ proventus indicia sunt, vt & apud Coniectores reperias est, qui natus in aure spicæ pro nocturnam imaginem videre visus fuerat, & delapsa inde grana manibus collegerat, fratris mox demortui hereditate locupletatū: spicis quippe proventum, aurem verò fraternitatem ostendentibus: germanas enim iniuicè esse aures manifestū. In diuinis quoque literis spicæ, hoc est, messis eodem modo proventum hieroglyphicè significant, dicente Domino, Messis quidem plurima, operarij autè pauci admodum. Humanam enim messem vredi ni procellisque obiectam, cupiebat ille in horrea æternitatis suæ transferre. Helychius Hierosolymitanus pro messe accipit virtutes, quæ ex diuini verbi femine oriuntur. At stipula pro nullius boni operis fructu ponitur. vnde Propheta lamentatur: Hei mihi, vt factus sum sicut qui colligit stipulam in messe. Idem paleæ, vt illud: Paleas autem vret igni.

Sane plerūq̄ inuenias ætate ipsa per spicarū fasciculū significari. vnde apud Nasōnem. *Stabat nuda estas, & spica a ferta ferebas.* Nonnunquam verò messem ipsam, aliàs & frugum inuentorem.

MESSIS.

Sedenim Hesiodus Theogonia, falcem pro messe posuit, vbi dicit, *στρέβει μέτρα σπυριανόν*, subiciunt interpretes, Drepanò messis tempus. Hinc iupiores spicas duas, manipulos spicarū interdū duos in transversum adclinatos, pro mense Iulio ponere excogitarunt, quod nimirum eò mense messis omnis triticæ demetur.

TEMPVS.

Et quod pertinet ad falcem, quoniam tempus omnia metit excecat; & auferit, ideo falcem, Saturno attributam nonnulli volunt: *από* enim Saturnus, cui tempora subiciuntur, quæ voce

ESTAS, ET FRUGUM INVENTOR.

eandem

A eadem Græci sola adiecta aspiratione pronunciant, quippe & in χ versa. In hanc sententiam Maro: Omnia fert ætas.

A G R I C U L T V R A.

Alij falcem agricolationis totius signum arbitrantur, quod insigne Ianus Saturno dederit à messe & fertilitate, cui postetias rationem etiam inferendæ, & artum faciendi succules legi acceptas: vnde Saturnum à satù Latini vocitarint.

F R A T R E S A R V A E N S.

Alioqui spicea corona fratres aruales indicabat, quam primum Acca Larentia Romulo sacrificanti dedit.

S A C E R D O T E S A R V O R V M.

SI verò spicea corona vittâ alba illigata esset, sacerdotis aruorum significabat, quorum illud Serat insigne. At Cereris capus spicis redimitum spectauimus, in numis quibusdam, ab altera quorum parte spica magna est nonnunquam solâ, nonnunquam cum caduceo & lituo, eo quod retulimus significato.

P A X.

Quin & pacis simulacrum cum spicis figuratur: vnde Tibullus,

*At nobis pax alma veni, spicamque veneto,
Profluat & pomis candidus ante sinus. Pax enim candida primum
Duxit araturos sub iuga panda boues.
Pax aluit vitæ, & succos condidit vnae,
Funderet ut nato veltâ paterna merum.
Pace bidens vomerque vigent, ac tristis auri
Militis in tenebris occupat arma situs.*

D I A N E T R I C L A R I E S A C R V M.

ERat & spicea corona insigne atque gestaffien eorum adolescentum qui Dianæ Triclarie sunt immolari soliti apud Patrenses, mollienda numinis indignatione, quam Menalippus atque Comætho templo deæ turpiter violato in ciues contraxère.

D E L O L I O.

Briticæ coronæ gestaminive contrarium est lolium, quòd quantum segès illa felicitatis affert, tantum hoc infelicitatis, & incommodi: secum enim inuidiam, & quandam animi prauitatem trahit.

P R A V I M O R E S.

Morum enim corruptorum id omnino indicium est: quare Antisthenes non temerè dicere solebat, absurdum esse triticum à lolio non repurgare, qui sentiret ex hoc inuidios à republica fuminoendos, vt Plutarchus interpretatur: tam enim inutiles inuidi sunt ciuitati, quàm lolium est tritico, qui verò inuidus est, suam ipse sibi fouet infelicitatem: quandoquidem Horatius ex Phalaridis sententiâ dicto sumptò,

Inuidia Siculi non inuenere tyranni Maius tormentum, ait.

Et quod ad corruptos degeneresque mores facit, ita Virgilius pastor lamentatur:

*Grandia sepe quibus mandauimus hordea sulcis,
Infelix lolium, & sterile dominatur auena.*

D E M I L I O.

Virtus ideo humano generi utilis atque commoda, qua milium egregiè pollet, efficit ne ab hieroglyphicis expelli debeat. Nam si quis hominem, qui declinare sciat infortuna, hoc scripturæ genere ostendat voluerit, aptè serpentem pinxerit milij furculo circumuolutum, anguis ipsius capite deorsum deiecto, cauda supernè sita: quandoquidem ex milio panis præsumptus, incolumem sospitemque præstat à veneno, naturæ beneficentia, quæ mortale genus remedio tam parabili, atque omnibus obuiò, præmunire voluerit contra pestem ad eò perniciosam. Idque tradit Didymos in iis, quæ de re rustica scripsit.

I N N U M E R A.

Sunt etiam qui spicam milij hieroglyphicè pro millenario numero ponant, ac perinde pro Sinneris, quia tale etiam est millenariis significatum. Neque desunt qui numerum ipsum mille à milio dictum velint.

D E

Sed ut ad onyem reuertamur, modius in ea incisus est: is quid sibi velit explicemus. Sed quoniam in numis, in picturis, in sculpturis, atque aliis antiquorum monumentis spectare est alibi modium, alibi latè patentem vrnulem, nonnunquam & cyathum, sæpius verò calathum, & quicquid vel humoris, vel solidorum est corporum capax, in Serapidis capite superpositum (illi enim plurimum vasa hæc dedicantur, quòd diuitiarum, & omnium prouentuum numen haberetur) necesse erit hæc omnia colligere, ac veluti vetustas fecit, in vnum commiscere.

FRUGVM OPVLENTIA.

Sive igitur modius, siue calathus, siue quid huiusmodi figuretur, frugum id opulentiam indicabit, quas ipse siue Serapis, siue Osiris, siue quocunque nomine *deus* idcirco nuncupari placeat humano generi, sibi inuento, & aratione commonstrata, comparasse dicitur, de quo multa alibi, & quo pacto Osiris quoque in huius inuenti participatum admitteretur, differuimus. Illud verò constat, cibarias opes & donaria in canistris offerre, & antiquorum fuisse morem, & nunc palàm omnibus esse. quin etiam vbi liberalius, opipariusque aliqui erogatum significare volumus, *aurum* *argè* dicere consueuimus. Hinc apud Maronem ferunt nymphæ calathis pallentes violas, & alia dona. Alibi Cererem canistris expediunt ministri. Osirin quoque, neque non Cererem eodem insignitos gestamine Diodorus attestatur, & antiqua pleraque signa ostendere. Neque verò hic repetenda sunt ea, quæ plurima docuimus eo commentario quo de Capitis atque adeò Tricipitij significationibus agitur, vtrum scilicet Serapis pro Solè, an pro Ioue, an pro mundi totius machina, vt Nicocreoni Cyprio Regi ipso est oraculo proditum, accipiendum sit, quoniam eo loco hæc omnia sunt explicata.

A Q V A.

Sedenim vrnam potius Osiridi dedicatam videas, idque ea de causa factum, quòd cum non vini stantum, verum totius humoris dominum intelligebant, eumque Oceanum, perinde ac lfidem Thetin. Præferri enim vrnam in sacrificiis, qua Deum colerent, mos erat. Hydriam enim quandam ingentem summo cultu, & artonita penè veneratione prosequantur, quam obrectam, & casta religione susceptam, in sacram ædem solenni pompa gestabant, quòd cum peruenissent, terræ procombentes manibus ad cælum sublatis iis gratiam agebant, qui primi diuinæ benignitatis munera mortalium vsui communicassent, vt pote qui ex humore ortiri omnia persuasum haberent.

CANOPVS.

Alij, qui philosophiam eam cludebant, quorum à numero Ruffinus est, Canopum quandam apud Ægyptios in hydria speciem figurari solitum aiebant, quòd inuento callido, cum in certamen contra Persas deuentum esset, victorem ignem euertit. Persæ enim, vt alibi sæpe ostendimus, ignem numinibus omnibus anteponunt. Is itaque minoribus quibusdam foraminibus hydriam, quam contra ignem in periculum adducturus erat, à fundo perterebrauerat, ceræque diligenter obturauerat, qua, super ignem solenni certamine posita, vi caloris soluta ignis extinctus expirauit. Quoniam verò de vris locupletius alibi dictum, reliqua nunc vasa persequemur.

NON CESSANDVM IGNAVITER.

Sed id quoque nescio quid Ægyptiacum sapit, quòd Pythagoras super modio sedere non vetat: siquippè rationis portionem eam, qua anima ipsa meretur, explorat, atque examinat omnia, non esse otiosa desidia remittendam, habendamve negligenter, verum omni exercitatione modoque & regula dirigendam, assidueque per cogitationis spacia agendam. Cæterum diuus Hieronymus hoc subindicare dicit, non debere nos de victu sollicitos esse in diem crastinum, prout etiam Dominicis præceptis admonemur. quanquam Cyrillus priorem sequitur sententiam. Plutarchus Symposiacis symbolum ita exponit, vt ex præsentī mensa semper aliquid in futurum relinquamus, & crastini diei hodierno meminerimus. Re siquidè parata nõ erit vltèrius cõsultandū, vt nudipes ille Pharo hospite elusit, cum satur recederet, & ex reliquiis capum integrum coctum in manicam coniecisset: interrogante hospite quid eo facturus esset, in crastinum se asportare, dixit: cui cum subiecisset hospes, Atqui lex nobis descripta est, ne de crastino cogitemus: suscepit ille Pharo, Pareo igitur legi, qui hoc mihi prandio destinato, nihil quicquã ero super crastino sollicitus. Sed vt in re seria facessat ioci, Plutarchus ad eorum morem, quibus mensas inanes tollere magna arde religio, symbolum videtur accommodare. Nam Chœnicem pro diurno victu capi, quam Latini Sportuliam appellauerunt, tum ex eo manifestum est, quod apud Herodotum legitur, Regibus Spartæ ad cenam non euntibus binas farinæ chœnicas mitti solitas, tum quòd Alexarchus chœnica vocat *inuestigatida*. Significaret igitur symbolum, non debere nos in sportulis vitæ nostræ totius ita spem collocare, vt sedè in eis statuta totum vitæ tempus ignauiter desideamus, sed aliquam ineamus rationem, cõsiliūque capiamus, vt nobis aliquando viuere possimus, opesque nostræ tandem in nobis ipsis, non in alieno arbitro sitæ sint. In diuinis literis Modius hieroglyphicum est dogmatis atque doctrinæ, quã Iudæi profitebatur, veritatis lumè sub eo recõdentes: quam sententiã explicat Hilarius Mathæo: idèoque proferendam esse lucernam Iesus admonet Apostolos, & quæ apud eum copiosè.

D I A L E C T I C A .

Zeno multipliciter solitus Dialecticorum argutias eludere, sed eo præcipuè dicto, quòd eam iustus quidem mensuris æquiparavit, quibus tamen non frumentum, sed paleas, simumq; quis dimetiretur. Ita hieroglyphicum Zeno faciebat, Dialecticam ostensurus paleas modio dimensas.

A N I M U S .

Vas obturatum plerumq; animi significatum habere perhibetur. Vnde Lacenz mulieres Ollas in Regum suorum iustis pulsabant per urbem discurrentes, vt ita ciuitatem orbam Rege, animo carere significarent, quemadmodum ollæ illæ inanes erant. In diuinis verò literis vbi Psalm. lxxxi legitur, Penè effusi sunt gressus mei, & de rupti aut inuersi vasis similitudine sumptum aiunt interpretes: vti enim liquor è vase in terram effusus perditur & euanescit, ita cogitationes suas & animi sententias dicit penè effusas, in vanas scilicet & inanes rerum fabulas euagatas: quod fortè de nobis nugas has scribentibus dici possit. In quo tamen illud me consolatur, quòd multa omnino in his nugis disciplinæ veteris arcana, quæ hæcenus sepulta iacuerunt, nemine ante me lapidem hunc mouente, industria nunc primùm mea cœpere in lucem proferri, & tibi similibus quod satis est mihi, & aliis oblectamentum aliquod afferre. In Chaldæorum quoque scriptis, animus appellatur Vasis accipitur: vt illud, Vas tuum inhabitabit bestia terræ, ira videlicet & libido, cupiditatesque aliæ, quos affectus communes cum belluis habemus, & quod infelicis est, tanta interdum apud nos auctoritas, vt ad brutalem sæpe nos vitam impellant. Hoc illud est quod Plato ait Repub. alere nos domi diuersa brutorum genera, quæ Deus ad hominem, vt in diuinis literis habetur, accersuit adiumento futura, ea tamen omnia inturbant, omnia subruunt, cum frangi impatientia nullo possint regimine, nulla castigatione coerceri: id quod tunc accidit, cum nostri vigoris, nostræ immemores ingenuitatis, eis spontè nosmet dedimus in sequitatem. Concitatus enim animus, nisi parère cogatur, imperium sibi arripit, & dominationem exercet. Vas animæ vocat Paulus carnem nostram, quam etiam honorificè tractandam monet. Nonnunquam tamen eandem exteriorem vocat hominem. Vas verò Capacitatis pomine dicta est, qua ipsam capit animam & continet. Homo verò de comunione naturæ, vt Tertullianus diceret, quæ eam non instrumentum in operationibus præstat, sed ministerium. Apud Hieronymum septimis supra tricenis Hebræorum castra, inuenias nos mortales hieroglyphicè pro fœtilibus vasis intelligi, in quibus preciosissimum thesaurum conditum habeamus, quæ cum ita fragilia sint, vt vel minutissimè confringi possint, omni studio, cura atque diligentia cauendum, vt cor nostrum rectè vniuiamus, sepiementisq; validioribus circundemus, vt adictus quoslibet firmum integrumque seruetur. Olla, ait Eucherius, cum sit condimento ro, quæ ad humabum victum pertinent, receptaculum, in diuinis literis pro sobole vel progenie solet accipi: nam veluti ex olla desumitur quod ad victum facit, cuius beneficio humana vita sustentetur, ita de humano vasculo genitura depromitur, quæ in multas hominum ætates propagatur. Ideo Psalm. lx legas, Moab olla spei meæ: hoc est, Ruth, quæ Moabitibus fuit, progenies illa est, quam spe concepi: nam Christi generatio, quantum ad humanitatem, per Ruth ipsam in posterum propagata est. Eodè spectat Apostoli dictum: In domo magna non sunt tantùm vasa aurca & argentea, sed & lignea & fœtilia, alia quidem in honorem, alia porò in contumeliam. Et in honoratus est Iechonias, quasi vas cuius nulla esset vtilitas: quoniam cum in dōmo Dei ex numero esset familiarium, se turpitudinibus sceleribusque summisit, ideò que ea super homine scripta sunt: Nunquid vas fœtile, curtumq; vel attritum vir iste Iechonias? At bonè Deus, quid aliud clamat Oedipus apud Sophoclem? Ita me tu rpiibus bellum educaisti vas repletum fordidibus? Alibi adaperitis thesauris vasa indignationis à Deo prolata compèrias, hoc est, reiectos, animos, in quibus & ita, & prauis affectus reliqui conculerentur, de quibus plura apud theologos. Hesiodi quoque interpretes dolium vas allegoricè pro Vitæ animiq; nostri sustentaculo accipiunt, cō Agriculæ locos

B

C

A pud Platonem, Gorgia, legas Socratem ex Itali cuiusdam viri elegantis commento, cam animæ partem in qua vigescunt cupiditates, propter persuasionem credulitatemque lubricam Dolium appellatum, quòd Græci nominis vox *μῆλον*, non à *μῆλα*, sed à *μείδω* deduci videatur. At quæ sit fortasse aliquis, quid sibi voluerint dōla duo, quæ olim in sacello quodam Romæ ad cloacam maximam, via quæ ad Carinas ducit, habebantur: quò quidem in loco speras erat: quod porò sacellum Doliola Plutarchus vocatum ait. Nempe nihil aliud, vt nonnulli tradunt, nisi duo fuisse dōla, alterum in quo Numæ sacra quædam olim reposita fuerint, alterum inane, sed in quo Gallorum

P E R S V A S I B I L I T A S .

Gallorum Senonum irruptione sacra quædam à Vestalibus virginibus abscondita seruatæque fuerint, cum ipsæ metu percussæ, deserta Vrbe fuga sibi consuluissent. Ibidem aiunt simulacra duo fuisse militari habitu, quæ sedebant, & peila manibus tenebant, quibus titulus supererat, **DI PENATES**. Significabat verò sessus, firmatam Imperij sedem: peila, hostes summos procul arma reliqua, Romani populi virtutem, & munimentum, vt apertius alibi singula pertractauimus.

L I B I D I N E S.

Sed vt ad Platonem redeamus, eam animi partem quæ libidinis agitaretur, Italus vir ille pro sapiente citatus à Socrate perforatum dolium existimabat, cuiusmodi essent dementes, profani, & iudicio damnati viri inexplebili incontinentia præditi, qui propter infidam animi compagem, obliuionemque fluxam eorum quæ honesta iustaque percepissent, nihil quicquam infusum continere possent. Ideoque Lucretius hunc secutus ait:

*Denique animi ingratis naturam pascere semper,
Atque explere bonis rebus, satiaræque nunquam,
Quod faciunt nobis æternorum tempora, circum
Cum redeunt, fretusque serunt, variisque lepores,
Nec tamen expletur vitæ fructibus unquam
Hoc, vt opinor, id est, auro florente puellas
Quod memorant læticem pertusum congerere in vas,
Quod tamen expleri nulla ratione potestur.*

H V M A N I A F F E C T V S.

Philosophi, qui sacras literas ad morum tantum rationem trahunt, cum in arcam Noës omnes ferarum species introductas legerent, arbitrati sunt intelligi debere ex huiusmodi historia in humanum corpus ferinas omnes affectus, cupiditates & appetentias introductas. Sunt verò ex iis, quæ difficulter exarmari cicutarive, aut mansuescere possint. Quare clamat Horatius, regendum animum, qui nisi pareat, imperat: hunc frenis igitur, hunc carenis comescendum. Rerum itaque opifex terram affluentibus aquis expurgaturus, hoc est, vt Philo ait, animū ab iniquitatibus expurgaturus, Noam in arcam, animi quippe vas, septem ex puris iumentis deferre iubet, visum scilicet, auditum, olfactum, gustatum, tactum, sermonem ac concupiscentiam, quos defæcatis habere decet sapientem, cum mala innumera ab exlegibus & rationis expertibus animæ portionibus erumpant, à quibus maximum assiduumque bellum insurgit, eo præcipue tempore, quo mortale genus otio desidiiæque torpescit, Quare Persius, vdm & molle lutum ne obdurecat, & ad opus fiat inhabile, properandum, & acri fingendum sine fine rota monet.

I N A N I S A N I M U S.

Idem animum fidelix comparat, percussamque sonare vitium ait, maligneque respondere, quæ viridi informata limo non satis excocta sit. Et futile illud & apertile vas animum profus inanem ostendere proficetur, cum dicit, Effluis amens, contemnere. Apud nostros etiam vas corpus est: Paulus enim corpus Tabernaculum vocat: nam dubio procul corpus animæ receptaculum est.

S E R M O.

Quod verò monuit Pythagoras, *οσιποι εις κειρα μη εμβαλλειν*, Plutarchus sermonem vrbatum, qui cibus est animi, in improbi hominis animum non immittendum esse interpretatur. Epictetus quoque cum sermonem Ægyptiorum more pro liquore, aut rore pluuio, vel vnda profuente accipiat, in misimè syncerum vas, ne acescat comparat: cæcæ, infundendum vetat. Ad quod nimirum respexit Horatius cum dixit:

Syncerum est nisi vas, quodcumque infundis, acescit.

O B L I T E R A N D A M A L I M E M O R I A.

Illud etiam ad animi significatum facit, quod vbi ollam à cinere sustuleris, vestigium turbandum Pythagoras, censet: hoc est: simulatque deferberit, atque recederit animi tumor, mali præteriti memoriam oblitendam, & iracundiaz vestigium omne penitus tollendum, vt Plutarchus Symplicis interpretatur. Eoque diuinum præceptum facit, Sol non occidat super iram tuam.

F E R E N D A M A I O R V M D I F F I C I L T A S.

Quam verò ollam nuptæ nouæ postridie nuptias, à matre sponsi petere iubebantur, quam illa & iurgiis & conuitiis asperius intortis abnegaret, institutum ferunt apud Leptitanos Libyz, populos, vt sponsa vel ab ipso primordio foecus difficultatem patienter ferre consuesceret.

S E R V I T I A.

Aministerio autem vasa seruitutis indicia sunt: vnde apud Plautū legas de insolētissimo adolente, qui omnes pro solutiis scopis habebat: Nisi mihi matulā dederitis, vos habebō pro matulā. Inter enim vasa vilissimi vsus, lotiaria sunt. Et tale aliquid apud Lucianum olfacies, *νεκροποιον* *μυδρα σωδοντιου*, vbi potentiorum saluum tangit *εις κειρα* mimentium. Id vteunque, in diuinis quoque literis vasa pro seruitutis ponuntur, propterea quod non nisi in ministerium aliquod comparantur. Hinc nonnulli quem psalmi l x locum ex Eucherio citauimus, Moab lebes spei in exsimplicius intelligentes exponunt, Moabitz ad seruitium meum sistendi sunt. Iam illud de Paulo vulgarissimum

num

A mum est, quæ pro vase, verum eo precioso, Dominus noster Iesus Christus se professus est elegisse. Ita plurimum calathus hieroglyphicum est seruitutis, siue corbes, siue cophinus appelletur. Vnde illud de Iosippo ex Pfall. citat Eucherius: Manus eius ad cophinum seruerunt. Nam & geruli dicuntur viri gestandis oneribus conducti; & Venetiis passim foro plurimum cetario, olitorio & boario, qui operam hanc præstant, Cista nuncupatione accersuntur. Et quoniam cibum alibi referri ad animi partem ostendimus, panemque esse doctrinæ symbolum, duodecim illæ fragmentorum corbes quæ de profusa Christi liberalitate superfuere, duodecim Apostolorum doctrinam, vt idem Eucherius sentit, in dicalise videntur, quæ ne perirent accuratissime procuratum.

AMICITIÆ CONFIRMATIO.

Pocula, verò vicissim porrecta, inuitationesque ad computandum, amicitia confirmacionem esse, tam nostri temporis mos est, quam antiquorum omnium institutum. Hinc apud Maronem Dido cum Hospitali Ioui libasset, mox Bitia dedit, inde alij proceres ad poculum inuitari. Sed nihil pigeat temporaria hilaritatis ergo Virgilianum super hoc carmen repetisse:

*Hic Regina grauem gemmis aurique poposcit,
Implemque micro pateram, quam Belus & omnes
A Belo soliti sum facta silentia tectis.
Iuppiter (hospitiibus nam te dare iura loquuntur)
Hunc latum Tyriusq; diem Troiaque profectis
Esse velis, postrosque huius meminisse minores.
Adsis letitia Bacchus dator, & bona Iuno,
Et vos ò cæcum Tyrij celebrate fauentes.
Dixit, & in mensa laticum libauit honorem,
Primaque libato summo tenuis attigit ore.
Tum Bitia dedit increpitans, ille impiger hausit
Spumantem pateram, & pleno se proluit auro.
Post alij proceres.*

B In huiusmodi significatum trahunt Tantalii phialam, ex qua Brachmanæ philosophi prius bibere soliti essent, quam somno indulgerent, humore per se nunquã deficientia. Philosophi enim amicitia confirmandæ causâ eiusmodi computationem apud eos institutam autumant. Moris huius meminit diuus Hieronymus in veteris Instrumenti liminari pagina, sed pro phiala fontem ponit, eodem omnino significato, quo super quidam Grammaticorum proceres diuissimè concertarunt. Mihi verò videtur fontem dixisse Hieronymus, ad vim illam vberem & inexhaustam ostendendam, cum liquor ille, veluti ex perenni fonte manare quotidie videretur. De mystico autem eius liquoris significatio in Roris pluuij commentario est abundè disputatum.

CONCORDIA.

AD amicitia confirmandæ significatum signa etiam veterum numerorum accedunt, in quibus frequentissimè pateram exporrigi videas: vt in Orbiana numis, quorum inscriptio est, CONCORDIA AVGVSTORVM. Sed & ipsa Dea sella, patera per dexteram porrecta, læua duo, copia cornua tenet. Hæc eadem sunt in numo Iulie Paulæ Aug. cū inscriptione, CONCORDIA. Sed in Sabinae Augustæ numis, sigillum ad quod sella fedet, læua innititur lanceæ, dextera pateram porrigit: inscriptio, CONCORDIA AVG.

CLEMENTIA.

Hæc eadem habetur, in numo Antonini Augusti Pij, cuius inscriptio est CLEMENTIA AVG.

LIBERALITAS.

Sunt qui patinam expansam, inter hæc Aegyptiorum commenta liberalitatis indicium esse dicunt, quod ego, nusquam apud veteres, quod meminimus, obseruavi: feliciter tamen excogitatum, non negarim, habereque cum calatho similitudinem, de quo multa superius, ubi de modio disseruimus.

VBERITAS.

Alij peluim & guttum eodem penè significato, vel etiam vbertatis significatione describunt: quæque defunctorum cippis signa huiusmodi hinc, inde passim apposita conspiciuntur, mirum indicant iusta ritè atque liberaliter persoluta, neque esse vt manes quidpiam aliud à pietate nostra desiderent. Speciem verò hanc antiquam esse ex plerisque veterum monumentis asserimus, sed ex ea præcipue sculptura, quæ mihi omnium in hoc genere pulcherrima visa est Romæ in Aesculapij pronæo, ubi sepulchrum est, à fronte cuius prima patinam & guttum, & corymbos omnibus fructuum generibus, cum pediculis & folijs suis artificiosissime laboratis suspensos videas, à capite verò speciosissimum candelabrum duabus lauris hinc inde adactis, cum baccais & folijs suis subtili adeo arte, factis, vt ad obtutum tremere, & crepitum cetero videantur. In diuinis verò literis multa super calice proponuntur, quæ si omnia complecti velim, nullus vnquam erit operi finis: quare paucissimis contentus, satis habeo locum aliis intento digito commonstrasse. Argumentum enim hoc totum pertinet ad Theologos.

Frequentissimum est in diuinis literis poculum aut calicem pro capitali supplicio ponere, quod inter sanctiones suas Athenienses precipuè susceperunt. Iudiciis enim capitalibus vel cicutæ succum, vel venenum aliud fontibus propinabant, vt ex Socrate & aliis manifestum est. Et Psal. xv. calix pro mortis cruciatu ponitur. Et Euangelis eodem significato: Calicem quem ego bibo, vobisne potestis bibere? Et: Pater, si fieri potest, summeatur à me calix iste. Apertissimè quoque eo versu Psal. lxxiiii. Quoniam calix in manu Domini vini meri mixtione plenus: vbi de penarum dispensatione sermo est, vt Græci Theologi disputant: Dominus enim vno calice merum propinat, hoc est, amaritudinem suppliciorum. Amariora enim vino tum Carullo, tum aliis dicuntur, quæ meraciora sunt. Altero mistum, hoc est, aquâ misericordiæ ad penarum temperamētum, quod subsequentiâ statim verba declarant: Et effudit ex hoc in hoc. quâuis qui literam Hebraicam sequi se profiterentur, longè aliter rem exposuerint. Illud autem, Calicem salutaris accipiam, Euthymius ita interpretatur, vt dicat: Quoniam tot & tam magna sunt beneficia quæ dominus in me contulit, vt nullo possim modo parem illi gratiam referre, ita me comparabo, vt si vstus veniat, animam propter amorem eius sim audacter effusus, quippe quouis martyrij cruciatu emorturus. Hinc nulla tormentorum atrocitate terretus clamat heros Rotatus meus, quem tu libenter ad eò legebas:

Ne me effuse cruor, neu me terrete mirantes

Mucrones, radij q.

Mox,

Dum carnis grando, dum sanguinis imber inundat, ita precabatur;

Cape prima cruoris

Libamenta pater, vino hoc me sumine ab omni

Labe, & ab incestu mortali perlus, vt inde

Hestia pura tuas feriat mactandus ad aras.

Non igitur temerè prius in tyrannum dixerat:

Vt liber hos artus lacera, suspende, trucidat,

Et meus est hæc passus amor.

& huiusmodi alia.

Quamquam salutaris calicem & Chrysostomus & plerique alij aliter acceperunt, quòd breuitatis causa prætereo.

SAPIENTIA.

Quem verò tripodem aureum Græci Apollini dedicarunt, eiusque capiti gestandum superimposuere, sapientiz hieroglyphicè esse nemo dubitavit, qui norit historiam super eo traditam: extractum quippe tripodem aureum è mari, sapientissimo adiudicatum Apollinis ipsius oraculo, cumque mortales ad Socratem munus id detulissent, quod ei deberi publico omnium iudicio decretum esset, remisit is tripodem, & Apollini deberi, non cuiquam alteri respondit.

DE CORNÛ COPIÆ.

Reliqua sunt in Onyce tuo Cornu copiz duo, de quorum significationibus disputare superfluum videatur, propterea quod nihil his vel vniuerso vulgo notius, quia tamen antiquorum numum commemoratio, quæ plurimum ad hoc negotium facit, non iniucunda futura est, hæc quoque partem nihil grauati tractare aggrediemur.

LIBERALISSIMA BENIGNITAS.

Illud sanè & antiquum, & maximè celebratum est, in liberalissimæ benignitatis & largitionis effusissimè signum Cornu copiz figurari, quod tum in fluuiorum, præsertim nauigabilium, tum in aliorum numinum manibus, vbi largi significanda sit opulencia, spectatur. Multa verò passim in numismatis eiusmodi cornua videas, nunc liberalitatis, nunc felicitatis, nunc concordiz, nunc pacis, nunc annonæ, nunc hilaritatis, nunc huius vel illius indicia commoditatis & boni, vt quicquid deniq; lætum aut opportunum humano generi sit, inde nobis afferri videatur. In numo enim Antonini Aug. Germ. simulachrum est læua cornu copiz tenens, dextera verò ventilabrum cereale, cuius inscriptio est, LIBERALITAS AVG. Eadem insignia cum eadem inscriptione habentur etiam in Hadriani numis aliquot. Quem verò L. Septimius Geta Cæsar cussit, sigillum habet cum caduceo in dextera, in læua verò Cornu copiz, cum inscriptione, FELICITAS TEMPORVM. Duo verò cornua semicircularem faciētia vasculis sursum versus erectis, iuxta verò mucronē inuicem colligata, habentur in Antonij Pij numis: inscriptio, FELICITAS. In alio eiusdem Antonij simulachrum est læua Cornu copiz gestans, dextera verò intenta face arma à pedibus strata incendit ac perdit, cū inscriptione, PAX ÆTERNA AVG. Sedenim & clarissimæ feminæ non dissimili ferè argumento numismata meruere, veluti Iulia Paula, cuius numum in patera citauimus, cum inscriptione, Concordia. Et Marcia Otacilla Seuera Aug. in numo pateram, & copiz cornua duo præfert, cum inscriptione, CONCORDIA AVG. Eadem inscriptio in Orbiana Aug. numo, de quo paulò antè. Sunt verò cornua hæc non aduersa, vt quæ in superiore Antonij numo pro felicitate posita sunt, sed inuicem coherentia.

HILARITAS.

Concordiam non immeritò sequitur hilaritas, quare uenit in mentem mihi numus Faustinae, in quo sigillum est quod laeva Cornu copiae, dextera thyrsum à solo ad caput usque frondibus & corollis ornatum tenet, unde sumpta inscriptionis occasio, quae huiusmodi est, HILARITAS. In alio quodam surculum palmæ videas à solo supra caput assurgentem, quem medium dextera Dea ipsa comprehendit, laeva Cornu copiae gestat: inscriptio est, HILARITAS. Non temere uero ubi pax æterna, ubi concordia: ubi concordia, ibidem, hilaritas: ex his autem oritur felicitas, quam in Vespasiani numo caduceo insignem, & Cornu copiae ornatum videas, cum inscriptione, FELICITAS PUBLICA. Caduceusque idem, atque idem cornu copiae in Traiani numo est, cum inscriptione FELICITAS AVGVST. Horatius quoque hilaritatem & felicitatem huiusmodi eo tempore ueneris Italicae scribit obtigisse, quo tempore rebus ab Agrippa contra Cantabros, à Claudio Nerone contra Armenios optime gestis, eo loco erat res Romana, ut ex voto omnia succederent: idèoque ut ille ad Iccium, ait,

Aurea fruges Italia pleno diffudit copia cornu.

FORTVNA AMATORIA.

Erat olim Ægira, ea Achaica ciuitas est, Fortunæ idolum cum cornu copiae, iuxta quam Amor alatus assidebat, indicio, ut Paufanias arbitratur, ea quoque quæ ad amorem pertinent, fortuna magis quam pueritudine secundari. Quod uero diuitias fortunas appellant, neque incongruè, neque nouo inuenito factum. Paufanias enim Bubalum ait omnium primum Fortunæ simulacrū Smyrnis effinxisse, in cuius capite polium statuerit, in altera ex manibus τὸ πῆς ἀμαλθείας κακχιδιμήνορ κέρας, quæ nunc uulgò diuitiarum cornua nuncupamus. De polo Pindarus, qui τήνην περιπέλορ appellauit. Huc facere uidentur κενταύροματι illa, de quibus meminit Aristophanes, Pluto, quæ feruorum nouitiorum cum primum domum ingrederentur, caputibus ante focum profunderantur, daedylis quippe palmarum, numuli, legumina, carycæ, nuces, & huiusmodi bellaria consensu omnibus impunè diripienda, quæ quidem in annuæ uertutis omen fieri consueuerunt, uel ut ipsi frugi esse meminissent. Institutum mox idem ex Theopompo didicimus fuisse, boni auspicio causa, in sponsi caput.

POCVLA.

Probuerunt autem olim cornua poculorum usum, cum nondum uasa excogitata essent, ut apud Nicantri interpretes legimus: indèque κεράσαι, quod miscere est, à cornu deductum. Siue quòd potatorum taurinum quiddam assequantur, quippe animos, ferocitatem, & pugnacitatem, neque dicto neque facto parcant, sed ut animalia quæ cornibus prædita sunt, ad feriendum sese paratiores ostendant. Unde Horatius dixit, ebrietatem ad prælia uel inermem trudere: eaq; de causa Bacchum taurinis cornibus insignitum aiunt. Atque hoc illud est quod conuicia coronari mos fuit. Nam coronam à cornu fluxisse Commentario suo, & quæ plurima ad hanc rem faciunt, ostendimus. Apud Xenophontem tamen de Græcorum reditu plerisque locis inuenias, eos non nisi corneis poculis acceptos, quòd apud Gentes innumeras cornua uasculorum usum subministrarent: quare Nicantri dictum ad historiam potius, quam ad philosophiam referendum.

CLEMENS ANIMVS.

Videre uero est Cornua illa copiae nuncupata & uasa reliqua, uariorum modo fructuum, modò arborum, modò herbarum plena. Quale igitur significatum habet id quod ex uase pullat, tale aliquid insidere animo intelligendum: quippe si fructiferæ oleæ ramulos inspicias, clementem animum interpretæris: si Palmam, inuictum, & uictoriæ compotem: si Laurum, ab humilibus negotiis, caducisque rebus alienum, cælestiaque & permansura semper attentantem.

ARTES DISCIPLINÆQUE INANES.

Pari modo uasa sterilibus arboribus, & inutilibus fructibus oppleta, hieroglyphicè inanes artes, uanasque disciplinas ostendunt. Per steriles enim & inutiles fructus in diuinis literis artes illæ intelliguntur, interprete Philone, quæ contra ueritatem iusticiamque comparantur. In quibus Medicinam in primis enumerat, ubi non ad sanitatem, sed ad lucrum comparata sit. Cui mox oratoriã adiungit, aduocatoriã scilicet illam & mercenariã, non ad iusticiã, sed ad decipiendos fallacibus suasiunculis auditores intentam. Iis Dialecticam illam comitem adhibet, quæ nihil ad mores; hoc est, ad ueros animi fructus facit, utpote quæ nugatur tantum argutiis & subtilitatibus gallinaceum lac ex illo suo copiae cornu propinare se pollicetur, cum tamen sit rerum omnium inanis, ollasque tantum, ut Plutarchus de iisdem ipsis ait, ostendet. Inuehitur & Origenes in hospites, ubi eos piscibus squama pinnisque carentibus similes esse dicit, hæsitareque semper in luto, nec ad aquarum superficiem, aerisque participatum unquam attolli: esseque hoc genus illud piscium profanum, quod à sacris omnino pellitur.

VERA FOECVNDITAS.

Cornu uero copiae uerum illud est, quòd ab animo qui ueram proficitur agriculturam impletur. Ea uero est quæ ab agro suo insipientia, intemperantia, iniquitatis ac formidinis arbores exciderit, ac ab radice penitus extirpari: uoluptatis insuper, cupiditatis, iræ, furoris, & uenenorum aliorum plantas ad cælum usque porrectas ita eradicat, ut neque uestigium earum ullum relinquatur,

aut quicquam aliud, quod occulta tacitæque propagine, prorepens aliquando suppullulare contēdat. Cuiusmodi, verò sint arbores quæ prauos indicent affectus, ostendit Horatius, cum de spinis pluribus exoptam vnam, nihil aut parum iuuare differit. Atque alibi,

*Certemus (inquit) spinas animone ego fortius an tu
Euellas agro, & melior sis Horatius, an res.*

His inquam euulis, earum mox loco suppullent parçantur plantæ, quarum fructibus repletum cornu offeramus Deo, vt illud, Ecce odor filij mei sicut odor agri pleni, quem Deus numinis sui rore fecundarit, & ad optimam frugem peruenire, de nobis dici mereamur.

PIERIVS VALERIANVS BELLVNENSIS AD

MAXIME REVERENDVM PATREM IVDVICVM BECCADellum Archiepiscopum Ragusinum, de iis quæ per Papyrum, Fabam, Cicerem, Arundinem, Sinapim significatur, ex sacris Ægyptiorum literis,

LIBER LVII.

QUæ ea plurimum de causa, honoratissime pater, Venetiis, omni Bellunensium hororum meorū amantia posthabita, substitierim, quod & tua, & aliquot aliorum prestantium amicorum incurandissima consuetudine frui posse mihi pollicebar, accidit vix quod etiam plusquam septuagenaria spōtē afferre solet) modo pedum, modo stomachi imbecillitate laborare experim: vnde coactus sum me domi, tanquam intra cauem continere, non ita tamen vt non omnis me cogitatio ad vos tenderet, & quæ ratione congressu vestro frui possem, assidue cogitarem. Habebā autem ante oculos labores meos, in Ægyptiæ discipline non inuicundam forsitan interpretationem, quam inter amicos impertiebar, meæ erga illos obseruantie futurum interueniam. Cum dies aliquot, quodnam ex his Commentarij (id enim operi nomen) Beccadello tam prestanti viro mitterem, exanimassem, cuiusmodi deniq; est, Papyrum illi, Fabam, Cicerem, Arundinem, & Sinapim dedicare, quod ad eius frugalissimos mores ex amussis facere viderentur. Memineram enim sermonum eorum, qui nobiscum Patavij olim cum infelicissimo illo adolescente, tam multum stetero, ad superos, Cosmo Gerio Phæneci, si iam Presule habiti fuerant, cum iuuenis ille non tam Græcarum Latinarumq; literarum eruditione dubio præclaro admirandus, quam sanctissimorum morum & pietatis in primis nostra propugnator acerrimus; iam doctē, itē copiose disserere consuevit. Nam cum de frugalitate sermo ēre nat' a inter nos incidisset, egoq; Papyrum in exemplum ab Ægyptiis desumpsissem, per quam illi vitus parsimoniam frugalitatemq; significare saluti essent: Atqui, Cosmus inquit, quam multa ea quos, sicut in hanc sententiam tum nostrorum, tum exterorum ducum, Regum, & Imperatorum responsa, factaq; scite & sapienter, que vitus queant petulantiam castigare: cuiusmodi est nostrū illius, qui militibus frustri vinum peti respondit, quibus à vicina Nili ripa liceret aquari. Quem secus Peseñius Niger, Militibus vinum idem utinam exflagitantiibus, respondit: Nilum habetis & vinum queritis? Idemq; tumultuantibus his qui à Sarracenis victi fuerant, & dicentibus, Vinū non accipimus, pugnarē nō possumus: Erubescite, inquit, illi qui nos vincunt, aquam tantum bibunt. Cumq; nos taciti eum libenter auscultaremus, ardore ille iuuenili, honestissimaq; ambitione cōcitatus, profectus est. Quid autē Alexander Macedo: cum illi Regina Carū Ada, obsonia quædam exquisitissima, magnaq; impensa, nec minori arte & diligentia condita misisset, quam sapiēter eam illusti, qua coquos etiā se missur' a offerret, obsonia lautiora, & peritiores coquos habere se domi respondēs, nō iturū quippe iter, quod prandium pararet, matutinam frugalitatem, que canam instrueret. Vnde philosophi clarissimi dictū, nullū obsonium fame melius. Apud Max. Tyrium legas Mithecum quēdam gameæ magistrū Spartæ eicium, quod illi labore potius, quam per condimentorum lenocinia edepidi desiderium quererent. Illud præcipua memoria dignum, quod Ctesæto Ægyptiorum regi Bacchoris filio accidisse memorant, qui licet & ipse inductus à Rege Meni delicias & imbutus & educatus esset, & serē enervatus, generosi tamen animi specimen præbuit, cum exercitum per Arabiæ solitudines duceret: deficiente comætu, coactus cibum despiciatissimum quæq; mendicare humane necessitatis commoda locorum vbiq; satis opulenter sugeri perperxit, ac Regis demum apparatusibus luxu & opulentiæ posthabitis, nullo vniquam exquisitiori condimento ex eo usus est, vitu eo contentus qui pro locorum natura suppetere, parcissime peruxit, remq; sacris annalibus describere quædam Thebis in templo nō incuiose demandauit, vt reliqui ad frugalem hanc recte viuendi normam exempla subimitatis quietius degerent. Huiusmodi frugalitatis Cyrus Rex etiam fuisse traditur, qui, vt apud Ammianum legitur, rogatus, ab hospite quidnam ad prandium sibi suberet apparatus, Nihil, inquit, quam panem. Hic tamen tam parum sibi, à Platone reprehenditur Legum II, quod non & Cambysen filium in eadem parsimonia educandum curauerit: per inde ad Dariū etiam appellat, qui se tantum de fraudans, filium negligenter educari permiserit. De Artaxerxe cognomento Memnone, memorabile illud constat, cuius direpto in fuga quadam comætu, cum aridis sicibus & hordæaco pane vesu coactus esset: Dij boni, inquit, cuiusmodi voluptatis hactenus expertus fui? Hec, inquam, vt tu quoq; memoralis potes, Cosmus postea ex antiquorum historis referebat, cum ego circa Ægyptiæ tantum insisterem, & quam ipsi sententiam ex rerum suarum usu sequerentur, commemorarem. Declamaueram enim vt cibū illi per papyri figuram significarent, cum præcis illis herba quæque palustres, caules, & radices, quas gustu mites experti essent, victum large subministrarent, sed omnium maxime Papyrus.

MERITO quidem pro victu Papyrus poni solita est, tam ob cibi copiam, quam etiã ob raram quandam eius herbæ naturam. Licet enim fructus habeat infœcundos, radicem tamen cam fert, quæ, præter quod ignis gratia vellitur, summam tamen frequentissimamque opem in re cibaria præstat. Omnes quidem incolæ, & crudam, & asiam, manducant, & elixa etiam vtuntur, succo tantum deurato, cum alioqui manducamentum expuant. Frugalissimis enim viris, & tenui cibo contentis, satis ad alimoniam succus ille facere videbatur.

PARVO CONTENTVS.

CVM itaque tam largæ Papyrus cibi commoda subministraret, inde factum vt quoties hominem paruo contentum innuere vellent, simplici quippe naturali cibo vtentem, qui que in medio positum, vt diceret Horatius, abstemius herbis viuere, illud didicerent:

βίβλις δὲ κραιπνὸς ἐκ αἰσθητῶν σάχηυ.

hoc est, non esse vt grauiorem pleniorẽque aristas disquiratis, cui papyri fructus victui necessaria suppeditare potest. Neque enim Helisæus in præbendis epulis vilis habitus, quanquam oleo ribus syluestribus amicos exciperet, Inuenio traditum à Chæremone Stoico, quem Martialis, vt fãtionis suæ maximè contrarium, eludit eo epigrammate:

Quod nimium laudas Chæremone Stoice mortem,

Vis animum mirer, sufficiamque tuum.

Hanc tibi virtutem fracta facit vireus ansa,

Et tristis nullo qui reperit igne focus.

B & quæ sequuntur calumniosa omnia: Ægyptios olim omnibus negotiis curisque reiectis, semper in templo persistisse, rerumque naturas, causasque & rationes siderum cõtemplari assidue salitos, mulieribus nunquam se miscuisse, nũquam cognatos & propinquos, ne liberos quidem vidisse, ex eo tempore quo cepissent diuino cultui famulari: carnibus item & vino semper abstinuisse, imò etiam hæc raro vesci solitos, ne stomachum oneraret quæ si quando comederent, tunsum pariter hystopum sumebant, vt escam grauiorem illius calore decoquerent: oleum tantum in oleribus nouerat. Ecquid loquar, inquit Chæremone idem, de volatilibus cum ouum quoque pro carnibus vtauerint, neque non lac, quorum alterum carnes liquidas, alterum sanguinem esse dicebant, colore tantum mutato? Cubile eisdem ex foliis palmarum, quas *basas* vocant, fuisse, assuetosque bidui atque etiam tridui inediam sustinere. Quare minime mirum est in tanta victus parsimonia, eorum corpora, quod plerique autores tradunt, vel nullis odoribus delibuta, spontè auram suauolentem emisisse, odoratasque transuentium umbras miram inspirasse fragrantiam. Quæquam & Alexandri Macedonis corpus suapte vt aromaticum quid oboluisse Theophrastus asseruerat: sed forsitan in Rege cura, quod in illis negligencia, præstabat. Quid verò Chæremone scripturus, si nostri generis, eremitas per deserat Thebaidos, & montem Sinam inspexisset? Quid, si vniuersa interdum collegia ad durissimam cor poris macerationem spontanea etiam supplicia, flagra, labores addidisse cognouisset, nullumque ne que nocte cruciatu alienigeni vacuum tempus sibi permisisset? Sed enim multa Ægyptiis attribuntur, quæ nostræ pietatis proceres præstitere, præclarasque illa patientiæ documenta, dissimulatis nostrorum nominibus, in regionis tantum, quam incolebant, laudem transtulerunt. Neque tamen Ægyptij solum, de quibus Chæremone Stoicus tam multa disseruit, herbis & arborum tantum fructibus victitarunt, verum & gentes reliquæ, vt Porphyrus attestatur, hoc cibi genere vsæ sunt aliquandiu: primique sacrificantes, non animalia, sed herbis floresque, deinde arborum sacrificarunt, atque aromatum suffitu operati sunt, cuiusmodi sunt thymiamata apud Orpheum. Qui verò primi animalibus vesci ceperunt, penuria frugum id facere coacti perhibentur, quare luculenter simul ac eruditè Ouidius:

At vetus illa ætas cui fecimus aurea nomen,

Fatibus arboreis, & quas humus educat herbis

Fortunata fuit, nec polluit ora cruore,

C Quantum verò illa delectant, quæ tam eleganter Pythagoras apud eundem disserit:

Parcite mortales dapibus temerare nefandis

Corpora, sunt fruges, sunt deducuntia ramos

Pondere poma suo, sumidæq; in vitibus vuae:

Sunt herba dulces, sunt qua miscere flamma

Molliriue queant, nec nobis lacteus humor

Eripitur, nec mella thymi redolentia florem,

& quæ plurima in hanc sententiam modulatur, Quin & Græcos illos veteres, rãquam proximè Deo genitos, optimos fuisse natura, Dicæarchus Peripateticus asseruerat, nullumque animal occidisse. Vetus autem Atheniensium cibus, ficus: Arcadum, glans: Indorum, calami: Carmanorum, palmæ: Mæotiorum Sauromarumque, millium: Persarum, cardamum ac terminthus, vt obseruauit Ælianus. At Eusebius homines ferino ita victu prius ali solitos, rerum imperitiæ videtur adscribere, vbi dicit:

τις δὲ ἐξ ἀρχῆς γενόμενος, πρὶν ἀνθρώπων φασί ἀνακτάτω, καὶ συνελάσῃ βίβη κατεσώτας ἀποεσθῆν ἐπὶ τὰς νο-
 μίς ἐξ ἵνας καὶ προσφάσῃ δὲ τὸ βότανος τῆν προσωινάτην, καὶ τὴν ἀπομάτας ἀπὸ τῶν δένδρων κερπῆς. Ho-
 mines quippe rerum principij gepitos, aiunt parabili ferinoq; victu pasci solitos, sparlimq; in pa-
 sca prodidisse, deq; graminiibus quæ mitiora viderentur, cibum sibi comparasse, atque etiam fructus
 qui sponte, nulla mortalium curâ culti, nascerentur. Sedenim vt cunq; senferit Eusebius, fuit tamen
 Theologorum veterū præceptum, animantū nullum sacrificadum, sed vsq; ad farinā & mel, tertæq;
 fructus atq; Bofes. Nouit enim Deus (aiēbant illi) vitrum pieratis veræ cultorē, etiam si minimū quod-
 que solūm altaribus intulisset, atq; ipsum, quātū, quisque animo, nō quātū manibus afferat, intge-
 ri. Quod verò ad carnes atinet, earum vsūm Porphyrius libro de Abstinentia, dicit ad salubritatem
 minimē conferre, sed ei potius impedimento esse, eo argumēto, quòd per quæ recuperatur bona va-
 letudo, per eadem conseruatur: eam si quando amiserimus, per victum tenuissimum, & præsertim à
 carnibus alienum, recipimus: per eandem igitur salubritas in incolumitate perseuerat sua. Sed ne tā
 multa quæ ille conscripsit in hanc sententiam compilem, & Chryssipi Medeam repetam, ad nostrā
 regrediens, quæ apud pios domi nascatur apponam, qui quidem ipsius Dei summi prouidentia
 simplicem victum, & natura ipsa proueniētem, reliquis cibis antelatum autumant, & perinde debe-
 re nos idem approbare. Terra enim antequam Sol creatus esset, germinare iussa, cibum sobrietatis
 prius eduxit, quām reliquos, deliciatū atque luxuria, quibus quamuis humana inuoluntas sit nunc
 vsque adeo dedita, vt iam vnusquisque supra etiam vires & censum, exquissitiores vberioresque epulas
 disquirat, ille tamen cibus diuino primum effusus munere, sine satū, sine semine productus, tam dul-
 cis & gratus permanit, vt etiam repletis distentisque, voluptati atque vsui sit, & audisus appetatur,
 primis denique mensis appositus, secundis minimē fastidiatur, atque ita simplex diuinitatis opus huma-
 nam omnem exuperat industriam. Nostri verò tempore helluones institutum ieiunij sacrosanctū
 ad pietatem nihil faceret arbitrātur, corq; iam voluminibus in sanctos mores inuecti, nostram hanc
 viuendi temperantiam nihil antiquum sapere contendunt, muliercularumque superstitiones esse,
 cum tamen & illi ipsi veteres qui nondum veritatis lumine fuerant irradiati, ieiunia tam multis cæ-
 remoniis indixerint. Præcipue verò Romani ieiunia Cereri feruntur instituisse, M. Acilio Glabione,
 P. Cornelio Scipione coss. post victum Antiochum Syriæ regem. Reliquum esset sanctissima tot
 nostræ pietatis cõlegia recensere, quæ vt sanctius atque castius Deo famulentur, perpetuo sibi car-
 nis vsū interdixere: sed quoniam hæc in omnium oculis versantur, satisque omnibus innotuere, iis
 nunc præteritis, ad reliquā Papyri significata stylim direxisse præstiterit.

ANTIQUA PROGENIES.

Cvm verò apud Ægyptios nihil eo cibo antiquius haberetur, factum est vt si progeniem antiqūā
 describere vellent, papyraceum fascem pingerent: tamen si nobilitatis nullum inter ipsos disceri-
 men habebatur, sed omnes pariter nobiles censebantur. Herbam verò illam magna veneratione sus-
 ceptam in manus, quouisque die supplicaturi essent prætendebant, quòd è limo se quoque ge-
 nitos proficiebantur, atque vna cum ipso caule se identidem esse palustria propemodum ani-
 malia. Eòque spectare videbatur præclarum Romanorum institutum, qui multis in rebus, tum in ea
 præcipue prudentes, cum hominem re bene gesta summis honoribus decorare instituisent, trium-
 phales illos cunctus in tunica Ionis decernebant, idque sapientissime cauerat, vt ne supra modum
 insolēscerent, a tergo esset qui, Hominem memento te esse, identidem succlamaret. ita Tertullia-
 nus. Sanè Plinius maximum esse dicit victoriæ signum, cum herba traditur, quia per eam se indicant
 esso de terra atrice, atque humatione cedere, quamuis Seruius eo carmine Virgiliano,

Et vitia compris voluit prætere ramos,

aliter ex Varronis Ætici date herbam exponat. Sanè Virgilius terream & ipse progeniem homi-
 num agnōuit; Lactantio ita versus eius referent:

Terræ progenies duris capis extulit aruis.

quòd in vulgatis exemplaribus habetur Ferrea, id quod nihil ad ea primordia, quæ Maro tãgit. Tol-
 leada tamen ex Lactantij codicē verba sunt illa, *procreata ex lapidibus*, quæ quidem ex Seruij com-
 mentario, importune sunt eo translata. Sed vt ad Papyrum reuertamur, vel ob eam, quam retulimus
 causam, vel ob humilem naturam, emque ortum, vt Diodorus ait, vel quòd magis humidis quàm siccis
 cibis victus humani constet alimonia, parem sibi cum Papyro generationem existimabant.

SACERDOTIVM.

Ipsos verò sacerdotes suos huius nobilitatis gratia papyraceis calceis insignibant, neq; eos iis ex
 alia quapiã materia cõtextos ferre licebat, vsque adeo illa omnia euitabant, quæ vel minimam im-
 puritatis suspicionem asferre possent. Hinc etiam apud Romanos nostros, huius puritatis ergo, Fla-
 minicus mortuus per se pecudis corio calceos aut soleas fieri nefas habebatur, sed ad occasu alio-
 quorū, vt illud Homericum, *τοδ ἔσται μύσθιο*, aut immolata, quoniam hæc mata essent: sua verò morte ex-
 tincta omnia, vetus illa superstitio funesta esse decreuerat. Atqui etiam Assectorū noster præce-
 pit Apostolis suis ne calceamenta pedibus inducerent: quod ita interpretatur Adamantius, vt
 ipsorum pedes, qui ad annunciandam felicissimæ viæ perpetuitatem properabant, omni care-
 rent mortalitatis indicio. Nam & Moses cum exiret de terra Ægypto, calceamenta ex mortuis
 pellibus

A pellibus induxerat, quibus veluti quadam mortalitate constrictus erat: cum verò cœpit per virtutem proficere, & ad montem Dei conscendere, ibique immortalibus ministrare mysteriis, tunc ei præcipitur vt lora calceamenti soluat, quia locus in quo consisteret, sanctus esset: hoc est, vt indicia mortalitatis, quæ in pelliceis calcis designantur, abiiceret. Quantum verò ad papyracea Ægyptiorum calceamenta pertinet, nonnulli nihil aliud inde quæsitum autumant, quam puritatis argumentum. Nam eadem de causa pictas nostra indumenta ex lino sacerdotibus imperavit, in quibus omnium ferè gentium & nationum consensus fuit: & eo vestis genere Apollonius Tyaneus semper vsus est, quoniam illa vestis purior & syncerior videretur, quàm vestes ex lanarum aut vellorum pollutione contextæ. Papyrus autem non tantum calcis conficiendis commoda, verum & ad multa utensilia vasorum aptissima: quin & ad nauigia texenda, velaq; & tegetes, necnon vestem stragulam, ad funes è libro conficiendos: & nulla denique herba sit, quæ tot & tam variis modis humano consulat vsui, & maiores pluresq; afferat vtilitates.

DE FAB A.

Faba Ægyptiis instar venerandi numinis fuit, tantæque religionis, vt eam neque sererent, neque comederent, quin etiam aspicerè viderentur: quod Theon Grammaticus apud Plutarchum Symposiacis enarrat, & alij pleriq; tradidèrè.

IMPROFANABILE NUMEN.

B Per eam velo coopertam improfanabile numen intelligi volebant: quamvis Herodotus vulgi opinionem secutus, id ea de causa factitari solitum dicat, quòd impurum adeò legumen id existimarent, vt non tactu gustuq; tantum, verum etiam visu profanum haberetur.

EVNVS LVCTVSVE.

Nam & apud Romanos faba inter funesta recensèbatur, neque Diali fas erat eam tangere, neque quidem nominare, putabantque omnino ad mortuos pertinere: nam & lemuralibus iacebatur laruis, & parentalibus adhibebatur sacrificiis: in florè enim eius luctus quædam inesse literæ videntur, vt Festus Pompeius attestatur: & quod ad parentalia pertinet, fabacium epulum in funeralibus ad nostra vsq; tempora perseuerat. Sanè Varro ea de causa Flaminem ait ea non vesci, quòd in eius flore literæ illæ luctus indices inueniantur. Aliorum fuit opinio, mortuorum animas in fabis habitare: inde Pythagoras cum percussores fugeret, & in aruum fabis confitum incidisset, quæ turus ei dabatur exitus, si se in eam segetem immisisset, ab inimicis potius trucidari, quàm fabas animarum conceptacula conculcare maluit.

NEQVITIE FRÆNV M.

Sunt qui fabam eam velo coopertam nihil aliud sibi velle disputent, quàm amouendas à manibus Soculicis nostris omnes nequitie causas, vt castiorem agamus vitam: eoq; spectare Pythagoricum præceptum, vt à fabulo abstineamus. quam sententiam Empedocles ita pronunciauit:

*Ἀλοι πῶς ἄλλοι κνυμοί ἀπὸ χειρᾶς ἰλιέσθαι.
Ab miser à fabulo miserè seducite dextras.*

C Cyamón verò, vt inquit Gellius, multi Fabam intelligi voluerunt, peritiores tamen pro testiculis accipiunt, quos ita opertè ac symbolicè Pythagoras appellarit, quia scilicet fabæ molitudine sua, & ingenita quadam tumoris efficacia, humanæ genituræ vim suggerent, atque insuper facillimæ sint corruptionis, & denique testiculis ipsis forma quàm simillima. Idcirco Empedoclem versu illo, non à fabulo edendo, sed à rei Venereæ proluuio voluisse homines auertere, quibus veluti animi ergastulis liberati, possimus ingenio expeditiorem nauare operam.

NEGOTIA PVBLICA DECLINANDA.

Sedenim Plutarchus commentario de liberis institutis, Aristotelem secutus, abstinendum ex hoc monet à tractandis rerumpub. muneribus, quòd in creandis magistratibus fabæ calculorum vice vsui essent: quem morem plerq; ciuitates adhuc obtinent. Romani calculis vsi videntur, usq; albis aut nigris, quorum niger in comitio funestum significabat, vt aliàs Romuli morti destinatus, sed non vsu obuient. Aristoteles hinc opinatus est ciuiles administrationes à Pythagora improbatas, vt ex eius libro de Fabis Laërtius obseruauit, vsque adeò omnes aliorum dictata sententiasque suis studiis accommodare contendunt. In Sudæ collectaneis, vbi proverbium est, neque fabas neque allium comedendum, fuisse morem apud antiquos legitur, vt in iudiciis fabas esitarent, ne obdormiscerent: id hodie Romæ ludis testaccis ad moræ tedium leniendum, in lupos aqua maceratos, viliq; per gradus omnes à solis Iudæis institoribus venditaros, conuersum est. Quòd verò allium admiscere adagio, notum est & allia & cape cibum esse militarem, diciturque nos admonitos, si tranquillam agere vitam vilimus, neque bellica neque ciuilia negotia attingenda.

CASTIMONIA.

Idem tamen Plutarchus dictum Problematibus aliter quàm in educatione puerorū exponit: facere tenet ad castimoniam leguminum abstinentiam docet, quòd eos qui sanctè & immaculatè viuere curat, puræ & tenuia corpora habere oporteat, legumina verò maximè vires corporis corroborant.

Vnde institutum vt Carnæ deæ, quam vitalibus humanis præcise veteres confinxerunt, pulte fabacia & larido sacrificaretur, quod eo ciborum genere vires corporis egregie roborentur. Constatque calendas lunias ea de causa Fabarias vulgò vocitatas, quod sacrum institutum est à Iunio Bruto, à quo etiam mensi nomen. Eadem præterea tum ob ventositatem, tum ob plenioris cuiusquam nutrimenti redundantiam, plurima itidem purgatione indiget, atque ita Venerem ciere perhibetur. Atqui iuber Plato sic ad somnum proficisci corporibus affectis, vt nihil sit quod errorum animis perturbationemq; afferat. Didymus Amphiarum ait primum omnium fabis abstinuisse, quod is vaticinio per somnium videretur, impediunt enim aut oburbant fabæ somnia: ex quo etiã Pythagoricis interdictum putatur, ait Cicero primo de Diuinatione, ne faba vescerentur, quæ res habet inflationem magnam, ac perinde cibus is tranquillitati mentis vera quærentis omnino contrarius est. Idem Didymus ait, fabas corda eorum qui eis vescantur hebetare: sed ea primum de causa prohibitas à Pythagora suspicatur, quod lugubres illæ literæ in earum foribus obseruentur, de quibus supra dictum. Quantum verò ad Ægyptios pertinet, deuitabant illi ea omnia quæ animam corpori pertinacius affigere possent, nève sensu voluptatèque inualescentibus eam profundius in corpus immergerent, vt Porphyrius attestatur: idèoque operam dabant impensissimam, vt non vitiorum tantum effectus, verum & affectus ipsos radicibus extirparent. Hac eadem de causa D. Ioannes Nazarius locustis tantum & agrestis melle toto vitæ tempore nutritus, eo simplici tenuique cibo contentus, ne corpus ipsius crassioribus pulmentis pinguefieret, & exquisitarum dapum copia grauaretur. Huiusmodi quippe naturæ corpora nostra sunt, vt excis superfluis grauia reddantur, cumque ita corpus aggrauatum fuerit, animam quoque ipsam, quæ per totum diffusâ corpus, eius tentatur motibus, identidem onerari legioremq; fieri necesse est. Nanque vt Sammonicus poëta dicitare solitus, à comestationis cruditate vitiato stomacho rectos à cerebro sensus aucti manifestus est. Est & Plotini sententia, qui ventri penitus obediunt, periculum esse ne sentiescant. Sed vndenam verius sententiam huiusmodi cõquiramus, quam à diuinis literis, vbi de crassitudine animæ tam multa traduntur? Illa nimirum à Deo verba emanarunt: Non permanebit spiritus meus in hominibus istis, quia caro sunt. Porro anima quæ peccat, crassior efficitur, contra verò virtute attenuari, graciliorq; reddi fertur, virtus siqui dem quicquid in ea corporeum est, abstergit & perimit, illaque sublata ita face, veluti igne examinata purior efficitur. Quare protogenis pictoris continentiam nunquam satis laudaueris, qui in Ialysò pingendo parca deo & duriter vitam duxit, vt non nisi lupinis frigida maceratis victitaret, qui simul famem sustineret & sitim, neq; sensus nimia dulcedine obstrueret. Dignus ille quidem propter quem Demetrius Rex Ialysum ciuitatem, cum ab ea parte lola posset Rhodon capere, ne tabulas cremaret, non incenderit, dumque picturæ parcat, victoriæ occasionem amiserit. Inuenies apud nostræ pietatis proceres, & fabas, & legumina reliqua tantum aqua macerata, in continentioris vitæ vsum sumpta. Extat Eutyichiani Pontificis ad Baticos epistola, vbi legas, fabas tantum, & vas, & quædam huiuscemodi ab Apostolis instituta, super altare offerri solitas.

DE CICERE.

Eque illud est contra hieroglyphicam legem, si quis vel legumen, vel fructum aliquem nomini suo consonum, pro nomine ipso usurparit, lentem quippe pro Lentulo, fabam pro Fabio.

CICERO.

Ecce enim idem Cicero, qui cum poculum argenteum Dis esset dicaturus, præ nomen ac nomen literis signauit: sed pro Ciceronis, ciceris figuram insculpsit, nihil veritus quod iam id cognomenti vteretur in cauillum, ad grauem vsque amicorum expostulationem momentum, vt ad ludibrium euitandum aliud sibi cognomen adscisceret, quod nunquam imperrare potuerunt. Cur enim ipse leguminis honorari, maximeque utilis nuncupationem abhorceret, quod honestissimis familiaris olim esset summa cum laude datum, vt quisque scilicet aliquod optime genus sereretur: ita Pifò, Lentulus, Fabius vocabatur.

INCOLUMITAS.

Sunt qui per ciceris imaginem rerum indicent perennitatem, siquidem ciceri tantum nullæ bestiolæ in horreis innascuntur. quin etiam ad olerum incolumitatem excogitatum sit cicerem vnâ seri, propterea quod erucas eum arce experimento compertum est.

ARIES.

Figuræ verò similitudine pro arietino capite ponitur, cui ferè nihil similius videas, siue eius pecoris tictum, siue tortuosam in eo cornuum reciprocaionem contemplare: vnde optimo eius generi nomen etiam Arietino, vt Plinius tradit, idque religio peruiugio solita est adhibere.

MUNIFICENTIA.

Inuenies & inter Romanæ munificentie partis cicerum largitionem ab Ædilibus populo erogatam, cuius rei mentionem apud Ciceronem inuenias, vbi Quæstores magnificentius facere potuisse dicit, si quantum in cicerè expensum est, in aliis, quæ rempublicam adiuuarent, insumptum esset. Vnde Horatius de largitionibus ambitiosis,

A

*In cicere atque faba bona tu perdisque lupinis,
Letus ut in circo spatier, aut aeneus ut fies
Nudus agris, nudus summis infans pueris.*

Quantum rem omnem alij referunt ad suffragia, quæ per legumina ferrentur. In Florentina ciuitate, utpote antiquissima Romanorum colonia vtrunque obseruauit, fabis quippe ferri suffragia, & festo D. Præcursoris die, qui apud eos maximè omnium sanctus atque venerabilis est, ciceres à popularibus in siliquis suis publicè tota vrbe perfunduntur, ut omnibus esitare uolentibus vsui sint.

DE ARVNDINE.

D papyrus addere libuit arundinem, propterea quòd maximam cum ea originis habet similitudinem: vtraque enim palustris est, terrenòque gaudet plurimum limoso, multasque & varias afferunt, mortalibus vtilitates.

L I T E R Æ.

Sunt verò plures arundinis species, ac perinde diuersa significata: sed quemadmodum iuncus litteras significabat, propterea quòd apud Ægyptios cò vterentur in scribendo, ita calamorum fasciculus, quibus nos vtrim, eadem ratione literas addidit: ut apud Persum,
Inq, maris charta nodosque venit arundo.

S A G I T T Æ.

ALij calami sunt longioribus internodijs, lauore, proceritate, resitudo, & soliditate præstantes: per hos sagittas innui, ob vsum; quem his conficiendis præbent, poetarum ferè omnium testimonijs comprobatur.

R E S I P I S C E N S.

Quoniam verò ex latioribus arundinibus fistulæ plurimum fieri consuerunt, cicutis aliquot cera compactis, Ægyptij sacerdotes fistulæ conditione considerata, per eam hominem mente olim captum; postmodum tamen & mentem & rationem adeptum; quique vitæ suæ modum inposuisset, significabat: inanis enim arundo mentis identidem vanitatem indicat, verum ubi iuncta spiritu que animata concentum harmonicis numeris reddere cœperit, rationis se quodammodo participem effectam ostendit. Ad hæc, tanta illi vis, ut furibundum hominem composita modulatione possit in meliorem sedatioremque mentem resituere, cuius exemplum rei à Pythagora editum in omnium iam ore versatur: neque alia de causa Mercurio adsculpebatur, quem etiam harmoniæ inventorem fuisse tradunt, nisi quòd proprium est caduceatoris munus, in diuersum abeuntes animos atque dissonas voluntates; ad concordiam & concentum reuocare.

F R A G I L I T A S.

Alioqui arundo humanæ fragilitatis indicium habebatur. Hinc illud apud Esaiam, Arundinem qualitatam non confringes, quam sententiam acutissimus Scotus ita diffusidat; ut ex eo debere nos miseratione prosequi peccatores admoneat. Interdum & auxilium infirmum. Esaias: Quid confidis in baculo isto arundineo Ægyptio cui si quis incubuerit, conuassabitur, & perforabit manum eius.

C A L A M I T A S.

Ab eiusdem calamitatis significatio illud etiam deducitur, ut per distractas prostratasque arundines, ærumna, damna, iactura, & que multis mortalibus accidunt mala significentur, vocabulo inane etiam apud Latinos factò, ut huiusmodi incommoda Calamitates appellentur.

I S T A N I T A S.

Vulgatissimum verò illud est, per arundinem inane aliquid significare: cuius rei causa magis re ipsa patet, quam verbis explicare necesse sit. Illud minime prætereundum, quòd arundo in Assertoris nostri pro Regis salutari manum tradita, mysterium fuit vani fragilitasque sceptri, super quòd Centes omnes prius innitebatur, de quo Esaias xxxviii. Ezech. xxxi. Regum iiii. 18. Con fidebamus olim in arundinea virga, vel Ægypti, vel Babilonis, vel cuiuscunque alterius principatus, qui Deo contraria sentinet. Eam igitur calamum I. s. v. s. de manibus nostris accēpit, ut de illotriumphans; pro vano & inani, infirmo fragili que bacillo validissimum firmissimumque nobis sceptrum compararet. Idem Assertor noster ad inanitatem huiusmodi respexit, ubi dixit: Nunquid spectatum exiit is arundinem vento agitatum? Psalmo lxxviii. legas: Extimula feras ex arundinetoteras aiunt interpretes, leones intelligendum, propterea quòd apud Iobem legitur, sub omni arbore dormire leonem, iuxta quam densentur arundineta: esse que leones illos rugientes, hoc est, demones, qui cubile sibi sternunt in arundinero; quippe inter eos homines demònem habitare, qui leues inane que sint, atque otiam instabiles, quos scilicet in petra firmare nequeas, utpote qui vento vel leuissimo expositi, continuo huc & illuc agitentur dissipenturque. Deque eadem instabilitate dictum Psalmo altero supra lxxxiii. Vt arundinem vento expositam,

M E N S V R A.

IN numo argenteo C. Mamilij, ab vna facie Mercurius cum pileo & caduceo, ab altera Mamilius ipse cum arundine & cane, qui à pedibus illi allatrat. Supra canem litteræ L. I. M. E. A. N. quæ omnia

omnia magistratum eius indicant, qui limitibus metandis præfectus fuerit. Arundo enim propter internodia, quæ modò pedum, modò palmorum speciem præ se quandam refert, mensuræ signum habetur: Canis fidei, quam præstare debet is, qui eiusmodi negotio præficiatur. Et à tergo Mercutius concordiam ostendit, quæ ex ipsa limitatione subsequi debeat. De arundine id insuper animadvertendum est, in hæc usque diem aliquot Italiae locis vltimissimam mensuram pedum circiter seminum vulgò Cannam vocitari. Id etiam animaduertas in literis numo impressis, M A T N. vbi figurata Græcæ literæ, pro TA posita est.

S Y R D I T A S.

Sunt qui surditatē ostendi velint per arundinis panniculā illam densam, oblongā, teretē, grauem, villo vti sericeo præditam, ac artissimè confitiparam: eius enim flos, siue potius floccus, si aurem intrauerit, exurdat: idēque plerūque locis Surdones vocitantur. Lanugines eas Latini Pollulas appellarunt, ex quibus strata fieri confueuerunt, sed quæ nihilo secius auribus noccent.

D E S I N A P I.

Ed iam quid sibi Sinapis velit, inspiciamus: quanquam, vt verum fatear, eram partem hæc prætermisissus, quasi superfluum: quia postquam super Sinapi ea collegeram, quæ nostra præstare poterat, imbecillitas, venit in mentem, mihi videre, si quid Theologi nostri, præter, quos sequimur Græcos, ea super philosophari essent, eum ecce primo atque secundo statim sermone, qui Ambrosio attribuantur, comperi, & copiose & eruditè, vtile salutiferumque ex sinapi condimentum esse confectum: quod quidem siue Ambrosij sit, siue cuiusquam alterius, dubitare cæpi meum hoc, extante illo, & fatuum & insipidum fortè omnibus appariturum. Postea cum me collegissem, & alia me condiendi ratione vsum animaduertissem, multasque in domo Domini mansiones esse recordarer, & nullius generis vasa in ea esse, quæ non alicui apta vsui essent, resumpsi animum, porrigente mihi manum Origene, & pudenter, vt decebat, viridia hæc ingressus, alia quadam super Sinapi, quæ Papyro tuo, clarissime Beccadelle, subiungeres, tanquam spicilegus in vnum eundemque manipulum congesta colligavi. Sed illud præmonero, sinapin ab Aegyptiis positam me non inuenisse. Sacras verò nostrorum literas, Græcorumque veterum monumenta habere multa, quæ nostra ex eo locupletare possunt hieroglyphica. Quare non temerè fecisse visus fuero, si huius quoque graminis significaciones explicuero.

F O B C V N D I T A S.

Præcipuum autem eius significatum, vt ex tenui admodum principio lætissimæ sit feracitatis indicium. Vnde illud Asertoris nostri dictum, si quis habeat fidem quantum est sinapis granum vnum, iussu illius montes transferri, eaque omnia fieri, quæ nullius conatu imaginationeue effici posse videantur. Exiguum est enim sinapis semen, & pusillo illud corpore scribit Athenæus: id tamen fecundæ terræ demandatum, quam diligens & laboriosus agricola poliuerit, omnium olerum maximum epadat, demumque abit in arborem vel volucribus sustinendis idoneam. Talis quippe fecunditas rerum ex antiquæ Theologiæ nostræ lectione feracissimè provenit, cuius quidem semina primo aspectu pusilla admodum videntur, verum vbi à perito agricola fata fuerint, in immensum coalescunt, augenturque in arborem in ramos, & in virgula vndequeque prorumpentia, in quibus aves cæli congregentur, vt in sacris habetur institutionibus. Aves igitur, hoc est, disputatores, quod interpretatur Adamantius, quippe Rhetores, qui velut aves cæli leuibus pennis, verborum duntaxat elegantium nitore freti, disciplinarum excelsa prius sedati, & ardua quæque appetere videbantur. Pennata enim Homero verba, Et per bracteas argento columbe pennas, sermones Dei Theologi aiunt intelligendos. Huiusmodi igitur Rhetorum alites, simulac nostram in sinapin inciderint, ipsi denique rationibus, & rei ipsius veritate allecæ, non ingrati tamen sedem in ea delegerunt. Ex cuius quidem ramis non admodum delicatè frondescentibus, vi tamen sua consistentibus, nullus fortè loquendi decor, sed optimæ vitæ tantum ratio, quæ sola sit appetenda decerpitur. Quanquam Hesychius Aves loco hæc Evangelico accipi contendit pro Hominibus contemplationi deditis, qui si terrena aliqua tractare necesse habuerint, hoc est, si super sinapis ramo quiescere contigerit, paulò post ramentum volatu repetito, non ignauiter in sublimè tollantur.

I N T E L L E C T U S I N T E L L E C T A S.

Indicat verò semen ipsum (vt nos quoque de puteo nostro aliquid hauriamus) magnam altissimi intellectus efficaciam, quæ sub exili ac propemodum contemptibili semine lectionis, vt multi purant, etiam facta, delitescerat. Nam simulac semen id ori ingestum est, ac mandi ceptum, acutissimi vi saporis os omne incendit, omnemque reliquorum ciborum fatuitatem temperat, condimentumque omne, cui admixtum fuerit, misicè commendat, commanducatum pituitam capitis purgat, perque os egerit. Sic sacra lectio grauedinem intellectus emendat, abstergitque, vt purificatus per os, quippe per doctorem verba, diuina, possit mysteria degustare. Nam, vt ait Horatius,

Nemo adeo serus est, vt non mitescere possit,

Si modo cultura patientem commodat aurem.

Sed

A Sed quid indigemus Horatio: cum Dominus noster dicat; Scrutamini Scripturas: quas ne fastidiamus, utpote quæ nonnullis gustu asperiores videantur (fuerunt enim qui dicerent, Durus est hic sermo) sinapis huius condimentum efficiet. At lachrymas, ciet quod illi obicit Poëta quidam dicens:

Sæque lacessenti siletum factura sinapis.

Sed ò dulces lachrymas, nulla falsuginis amaritudine vitiatas. O amoenissimam lachrymarum vallem, ò iucundas, ò amabiles, ò semper appetendas lachrymas, si quis ita sit felix, vt lectulum vbique suum lachrymis irroret, eas instar panis ducat, & ad surrectæ Crucis conspectum, confixique in ea Seruatoris nostri lachrymulam saltem vnam aliquam expresserit, quam videat Dominus erumpentem: Quid verò si vberiores fuerint, & donec omnis totius corporis inarescat humor, emanare non desinant? Quicunque enim ita seminat in lachrymis, lætissimam frugem postmodum est in exultatione demessurus. At inde nomen sinapis habet, quòd olfactu luminibus officiat. Nam etymon illi *ναγειν τὴ ἀνιδρυτὸς ἀρρα*, vt medicorum tradit disciplina. Vnde acrem, & incommodam eius naturam incessit Græcus Athenæus. Fac olus id in festum oculis, & perniciosum nostrum, quòd ex agro Domini colligimus, cor in primis exhilarat, cerebrum illustrat, oculos aperit, vt videantur sicut Agar fontem aquæ viuæ: paulatim lenit, & ad ambrosij verè que cœlestis cibi gustum reddit idoneum: faucium asperitatem emollit, vt nullius vnquam yux afficiatur incommodo. Prodest etiam sine ficu adhibitum auribus, vt illæ angelicæ etiam fiant harmoniæ capaces. Alopecias emendat, omnemque pruritus extinguit, vt nullo profusus vitio contaminatum corpus offerre Deo propefermus. Contra lepras inungitur. Quid enim aliud lepra in sacris monumentis, quàm vitiorum fordes, malæque consuetudinis contagiones?

B

FIRMITAS DOCTRINÆ.

Quid autem illud, quòd semel factum difficulter extirpari potest? Nam semina simulac decedere, haud ita multo post & virent, & feracissimè pullant: vnde doctrinæ stabilitatem, & propagationem ex eo possumus interpretari. Nam qui semel nostræ huius sinapis suauitatem gustare cœperit, ab ea nunquam amplius, tanquam Vlysis comites à Ioto, auelli poterit. Pullulabit in corde quotidie caulis amoenissimus, totaque spiritus conceptacula seminibus his confarciuntur, neque hunc proculcabit lupus, aut vsus, aut rugiens leo: non effraz nisi equus, non taurus ferus, non dolosa vulpes in pabulam absumet: non frigus aduret, non æstus desiccabit, non aratrum denique contundet: virebit in dies magis, & ad procellas & conculcationes omnium tanquam insuperabile crecum lætius proueniet.

EXPERGEFACTIO.

Ad hæc sinapis expergefactum ac minime somno grauatum significat intellectum: siquidem terrestris illæ contra lethargum, deorsu prius capite, illinitur. Noster hic sinapissimus deorsu circumisique cordi contra huiusmodi morbum admouetur. Quid enim aliud lethargus est, nisi somnus inexpugnabilis? Atqui quotidie vt vigilemus, vt Deo preces allegemus, suauis huius nostri pungimur acrimonia. Gustu eius scimus, quando hora est de somno surgere, ne grauati eo, longæ scilicet desidæ indormientes, obtorpeamus ignauiter. Non galli cantu, non æris tinnuli strepitu, non vilius ortu sideris indigemus, vt mane, sed planè mane excitati corpus strato corripimus, atque tunc, & in dies septies laudes Deo concinamus.

SUBLIMUM APPETITOR.

C Quid verò quòd per sinapis ramusculum, quem quis ore decerpit, mentem & cogitationem in sublime sese attollentem accipimus? propter presentaneam excitandi virtutem, quam in eo semine Pythagoras maximè omnium admirabatur, qui vix illius terrestris folia degustauerat præcipuo, tamen vnum illud amore prosequeretur, quòd vim eius in sublime ferri conspiciebat, perinde ac si in cœlum niteretur, cum per nares in cerebrum penetraret, omniæque hinc purgatoria, & ad visum mentis vegetiora fieri esseuerat. Maximè itaque studendum, vt cibos omnes oleris huius intingentium pulmentario, cum præsertim modico eius in ollam iniebit, legumina, omnia, vt Democritus ait, facillimè decoquantur. Agite igitur, agite feruleis omnibus, tam æstate quàm hyeme, tam mane quàm vespere, vel grana, vel succum eius admisceamus. Vtuntur hoc libenter probi omnes, hoc Pontificis cœnis adhibuit assidue Clemens VII. Nulla enim vnquam vel publica vel priuata cœna est ab eo instituta, quin nostræ huius sinapis agricolæ politoresque plenis adferant calathis: iucundumque inter eos certamen oritur, quis eorum id melius vel serere, vel condire didicisset. Idem nobis faciendum, vt noster exemplum nobis Pontifex dedit, vt ita nos neque famas occupet, neque sitis etiam molestet: supra enim nectar, supra omnem, quod aiunt, ambrosiam cibus hic, & melle & sauo suauior, mortalibus ad vitam est omnibus profuturus.

FRAN

FRANCISCO ANTONO BUDIZOENSIS

MEDICO SALODIANO, DE IIS QVÆ PER CÆPE

& Hortensia quædam alia significantur.

P. R. I. S. A. G. Y. P. T. I. O. R. U. M. L. I. T. E. R. I. S.

LIBER L VIII.

Quæntum risurus sis, Francione doctissime, super apophoxeto nostro, non sum nescius, quippe qui odoratissima suavitissimaque citria, Salodiana scilicet, quibus nusquam præciosa nascuntur, à te dono acceperim: ego contra Cæpe, aliūq; samolida tam insuavia tibi & Medico Salodiano reddere cogitavi, reliquorūq; oleum corbes, quorum tu isti vel hostos integros uno nese compingere possis. Sed quid facias? non eadem sunt omnibus ingenia. At tamen si quanti hac, qualiscunque simi, mihi steterint operis; forte non ita vilia esse dona estimabis. Non enim celo nostro hæc nascuntur, sed ex Aegypto in ima hinc usque magno portorio transferuntur. Neque sperandum ut hic facta bis similia renascantur, quia et alia sunt; ut in alieno solo semina corrumpantur, vel omnino degenerent. Dico: At malo ego nostratia, apores quorūm & cognovimus, & quibus apra condimentis sint, toties experti sumus. Sed vide ne fallaris, priusquam nostrorum experimentum facias. Memineris Aegyptio olim & doctrina & ingenio plurimum claruisse, neque temere ex tota Græcia viros summos doctrina nomine, ad eos transivisse, cum tamen si cæpe tantū facerent, ut in minimis loco colerim; quod à tam celebri natione factum nos minime ridiculum existimare debemus. Picoque autem, ne hic totam Commentarij rationem alieno loco explicandam suscipiam, ex ipso omnia locosuo videntur tibi proposui; quorum multa licet antiquitate iam obsoleverint, solent tamen vel eruditus aliquam afferre delectationem, quæ veteres quomodoocunque tradiderint, propterea quod exquisitoribus inanius inveniunt magis ex comparatione gaudere consueverimus.

DE CÆPE.

Lera igitur & sagminea quædam collecturus, ordiar à Cæpe, propterea quidd inter herbarum, bulborum, caudicum; surculorumque genera memorem sibi primam cæpe apud Aegyptios vendicant; quæ etiam inter hortensia eorum numina principatum profus obtinuit.

FA enim tota lunaris est; cumque nullum apud nationem eam numen vesaniore cultū hābitum fuerit quam Luna ipsa, in vniū Lunæ honorem cæpe colerent. Nam ut tacem quidd ea dissecta multiplicem Lunæ ipsius effigiem, & quas Græci quædam truncupant omnes ostentat, siue ea curuata in cornua, siue æqua portione diuisa, siue protuberet, siue quotidiana facie variā sibiheret, nūc immensa sit orbe pleno, ac repente nulla: Habet autem cæpe hoc præuolare, quod Plutarchus quæto in Hesiodum Commentario tradit, ut reuifescat & congerminet decedente paulatimque deficiente Lunā; contra autem inatescat adolescentem, quæ ipsa pro altescenti corpore exponat (sunt enim) Quamuis rem longè aliter acceperint Pelusiotæ, qui cæpe profanum adeo existimant, ut cibum eius, pollutum esse crederint, ideoque menses inferi verterent, propterea quidd solam oleum omnium contra Lunæ aucta atque damna vires minuendi & augendi habeat contrarias. Quod vero cibum tam acris tamque vehemens in mensarum etiam delicias venerit, Socrætes apud Xenophontem philosophorum symposio; bellatorū vires acriter eam excitare dicit, & eius esu vino commendationem augeri, ibidem legas. Laudat eas etiam quisquis ille est Apitius, quod ad omnia condimenta optima sit & idonea. Quamquam Morsus ille Florentinus, cognomento Parastorum omnium, quot sunt, quorūq; fuerunt, festiuissimus, cum cæpas Pontificis Leonis x cœnis audius appeti, trucidarique indignissime ferret, aspera declamatione contra oleris eiusmodi effractionem inuicti solens est, impios, impuros, inestabiles eos omnes conpattare atq; reprehendere, qui humanum hoc opus tam pueri clementorum candore munditiaque compactum ab optimo maximo numine, dignitate, facieque sibi perquam simili fabricatum, quod idem ipse ferum opifex spiritu afflasset suo, flammis que stellarum scintilla animaasset, isti per spurcissimum cæparum allivæ cibum maleolenti & vsque adeo fatido putore continant, faciemque sordida, tam profana polluerent, ipsius demum sanctioris animalis animam reddere diis hominibusque abominabilem conmitterent.

PROFANVM.

Sed ut ad Aegyptiaca nosstra reuertamur, alia insuper affertur causa, cur profanum hoc apud aliquos olus haberetur: sed ea fabulosa, atque ex vulgo sumpta, forsitan à calumnioribus in eius gentis irrisuionem excogitata. Aiunt enim cæpis ideo non velci Aegyptios, quia Diæty Iſidis alumnus, dum has in Nili ripa enatas auellere conaretur, in amnem decidisset, extinctusque hac inde sit memoria

A memoria coli cœptus, vt olus id, quasi necis patræ causa, profanum haberetur. Alij rem in religionem conuertere, quod numen vltione ea sese improfanabile esse monstrarunt.

LACHRYMÆ.

ID non omiserim, apud quosdam capæ lachrymarum hieroglyphicum fuisse, eaque de causa imperatum esse à Biante philosopho Alyatti Regi, cum ad amicitia suæ fructum amicè benèuolæq; accersenti, vt capæ vesceretur. Ita enim tetricum, eius philosophi dictum ferunt: ἐγὼ ἀλυατῆ καλῶς κρομμύας ἐσθίην. Nam quod capæ oculos acriter mordeant, lacrymasque vel sola cōtrectatione ciedat, omnibus exploratum; apteque Columella lachrymosam eam vocat. Iam & Dionysius apud Aristophanem interrogatus, cur ita fleret, capæ olfacere se respondit, & ea de causa κρομμύας Græcis dicitur. ἔτι κέρως καὶ τῶν ἐσθίωντων, quod comedentes iubeat oculorum pupillas occludere. Dantur verò remedio contra caliginem oculorum, quod eam vel olfactu purgent.

PER INIMICITIAS VEL VERRAUVS.

SI quis verò velit quempiam indicare, qui ex inimicorum obtrectationibus & iniurijs creuerit, Slongeq; illustrior atq; porèior euaserit, quò aduersaria magis vis in eum incubuerit, pro hieroglyphico furculum rosæ flore præditum, emergentem è capæ figurabit. Experimento siquidem comprobatum est, rosas violasque iuxta capæ vel allium fatas; fragrantiores fieri: ita vnius fetorem ad alterius benevolentiam conferre. Tangit rem Plutarchus, vbi ea recenset commoda & vtilitates, quas cōsequi possumus ex susceptis inimicitias: fieri quippe nos vigilantiores ad vitia declinanda, & ad virtutem capessendam ardentiores, atq; in his omnibus maiori conatu laborare, vt quæ veram gloriam paritura sint, omni studio sollicitudinèque complectamur.

ALLIUM.

MILITIA.

VNum tantum ex alio hieroglyphicum inueni, vt per id militiam intelligamus, propterea quod & allium & capæ cibum esse militarem constat. Atque hinc proverbiū apud Suddam, neque allium, neque fabas esitandas iis, qui tranquillū sibi vitæ statum proposuerunt: per summotum allium, bellica negotia dimittenda, per fabas, ciuilia non attingenda, quæ latius in Fabæ Commentario explicuimus. Sed quod ad militare cibum attinet Aristophanes, Equitibus milites memorat, qui cœmptis aliis & capis naues inscendissent. Et chorus iam antea Alantopolam incitans, dixerat, Vt inalliatu strennuè magis pugnes. Neque rem tantum bellicam adiuuat allium, sed rustica etiam opem affert. Siquidem, vt Africanus ait, oleum in quo allium contritum fuerit, mirè prodest vitibus eo obunētis, ne pediculus gignant: & absq; oleo tritum oblitumque arborum truncis, ne ab erucis infestentur, opitulatur.

RAPVM.

SOL.

APud Ægyptios sacerdotēs veluti capæ Lunæ, ita rapum Solis erat hieroglyphicum, numinibusque alterum, & alterum suis dedicabantur: corpus enim rapi solidum, immurabilem Solis effigiem refert: veluti capæ, vt dicebamus, multiplicas illa tam multiformis tunicarum, Lunæ varietates ostendit. Sanè auctores sunt rapum è plumbo dicatum olim fuisse in templo Apollinis Delphici, quod Phæbei corporis soliditatem ostenderet.

FVNQVS.

Fungus nescio quid sapit hieroglyphicum, qui tamen apud Ægyptios, quos sequimur, nusquam apparet, apud Græcos tamen & Latinos non illepidò celebratur significato.

REPENTE QUID ET INSPERATO FACTVM.

NAm id præcipuum fuit, estque adhuc apud omnes hieroglyphicum fungi, vt quotiens noui aliquid præter expectationem repente factum apparuerit, Fungum id distinemus, Poetas quippe Fungiferos, oratores, historicos, philosophos, iuriconsultos, vnius tridui studio autoritatè indeptos, & quæ plurima sub Leone x.p.m. miracula vidimus, nocte vna præstantes aliquot, tanquam in Parnaso somniasent, haberi cœptos, eoque processum temeritatis, vt ex iis nonnulli milites etiam sibi compararint, qui non applaudentibus mortem mimitarentur:

*As rerum natura parens nil edere magnum,
Spectandumque solet, longo nisi tempore aduſum.
Ipsa etiam maiora suos animalia parit
Iussa diu gestare: decem bos Luca per annos
Parturit, ingentem prolem paritura nitensque
Dentis ebur, decora ampla virum, decora ampla Deorum.*

Sed vt ad funginos reuertamur, proverbiū est, quod de re subitaria & insperata fertur in primis, nocte vna fungum nasci. Quare apud Dionem legas, Traiani vita, fungum quandam magnum in Decebalis castris à barbaris circumlatum, Latinis etiam literis inscriptum. Literas non ponit auctor, & &

sed ex iis quæ subsecuta sunt, manifestè percipitur, admonitionis aliquid id fuisse, cauendum scilicet Traiano, ne se tantis tamque ferocibus copiis committeret: repente enim oriri solere, quod nemo vnus vnquam expectasset. Quod vt existimem id admonet, quòd in eo exercitu vociferationes etiã exaudiebantur à Buris præcipue, atque aliis gentibus cum Romanis societate cõiunctis, Traianum ad pacem hortantibus, & vt saluis rebus retrò domum abire admoñentibus.

F A T V I T A S.

A Bud Plautum, Bacchidibus, fungus fatuitatis, & stupidiæ admodum credulitatis hieroglyphicum est:

Ad eum me fuisse fungum, vt illi crederem?

Quod quidem significatum Nicobolus eadem fabula manifestius declarat, dum se omnes quicumque vbiubi sunt, qui fuere, qui que futuri sunt posthac stulti, stolidi, fatui, fungi, bardi, buccones, blenni, antequam longè stulticia & indoctis moribus proficetur. Et prius de re nihili Chrysalus:

Tanti estiquanti est fungus paruidus.

DE CUCURBITA.

Cucurbitam apud Ægyptios non inueni in suas literas receptam, apud alios tamen in hoc genere minimè præteritam,

S P E S I N A N E S.

Nam apud Onirocritas cucurbita spes inanes præfagit, vtpote quæ cum ventricosam admodum speciem præ se ferat, multumque identidem nutrimenti polliceri videatur, illud tamen & tenuè, & nisi condimento aliquo iuuetur, egregiè fatuum est.

S A L V B R I T A S.

Neque tamèn cucurbitæ fautores desunt, vt qui pro salubritate poni eã contédunt, ansa, vt puto, eaprá ex prouerbio, *καλοκαυθός οὐ γινέσθαι*, quòd ex Epicharmo sumptū memorat Athenæus.

DE PAPAVERE.

Papauer nonnulli inter segetes enumerant, propterea quòd Maro id Cereale dixerit: quasi non & olera, & edulia omnia terra nascentiã, Cereris esse munera cognoscantur. Ab hac igitur parte significata eius exordiamur,

C E R E S.

Papauer quidem Cererem, atque adeò terram omnem humano commercio habitatam, hieroglyphico suo referebat: neque quidem hoc vna tantum de causa: orbicularis enim figura eius perinde ac terræ, protuberat vnde cumque, conuallibus quibusdam veluti subsidentibus, montium quodammodo iugorumque specie, locorumque reductorum effigie: interiora denique folliculis quibusdam distincta gerit, veluti etiam nationes hominum & fluuii, & montibus, & vrbibus dispersiuntur. Innumera præter hæc includit semina, est & hoc terræ benignæ proprium. Neque quidem hoc cibum, nisi concutiatur, & obtundatur, & ventiletur, emittit: neque terra, nisi exaretur, sarriatur, veratur, obteratur, multisque modis excutiatur agiturque, quicquam proficit.

I V S T I T I A.

Propter verò receptacula æquis inter se intervallis segregata, iustitiam, ac legumlationem, quæ Cereri attribuuntur in primis, hieroglyphicè demonstrat: eaque de causa dea ipsa & legisera, & iustitiæ auctor appellata est: siue, vt arbitrantur quidam, propterea quòd sementia penes se deposita magno cum fenore reddere consuevit. Sanè Virgilius & his, & quæ superius dicta sunt consideratis, non immeritò Cereale papauer appellauit. Sunt qui nihil, quòd ad eruditionem faciat, inuestigantes, Cereale papauer à Poëta dictum autument, quòd Cererem in Proserpina filia conquirenda sibos sibi ex papauere conficisse tradant, quasi per somnium eã fuerit inuestiganda, quæ merz sunt nugæ.

V E N V S.

A pud Sicyonios Venus, vt auctor est Pausanias, cum papauere in altera ex manibus contento figurabatur, quòd dubio procul ad semini copiam referendum est. Nam quantum ad amorem pertinet, in altera manu malum habebatur, quo de Commentariò suo dictum. Erat verò eius deæ statua auro eboreque fabricata, in summo cuius vertice poculum infidebat, quòd hieroglyphicum eò spectat, quòd Maritum Græci, vel dicere velimus Amatorem, potionis nomine núcupabant: *αὐτός* enim vtriusque nomen, & *αὐτός* Platoni amor.

A M O R.

Nimirum autem papauer florens amoris indicium habetur apud sortilegos: cuius quidem folium qui amoris periculum facere volunt, pugno superponunt, alteraque passa manu illud alkèdentes, ex crepitu coniciunt quòd quærebant. Explorant enim, an amantes redametur: nã quòd clamoribus

A clamofius insonuerit, eo ſe magis amari putant : quod ſi ſonus oblanguerit , contemptui ſe habitos arbitrantur:cuius rei tum eo loco meminit Theocritus:

*ἔσθ' ἐπὶ πλερίλομ ποτὶ μὲζ' ἀμύρῳ ὁ πλατῆρισημ,
ἀλλ' αὐτὸς ἀπαλῶ ποτὶ παρθέϊ ἐξαμυρεάνθη.*

quod vno dici poteſt verſu: *Nec ſupercuſſo crepuere papaueris pugno.*

G E N T E S.

Humani verò generis hieroglyphicum præ ſe ferre videtur, non ex iis tantum quæ ſuperius de granorum diſſidentis dicta ſunt, ſed ex eo etiam conſtat, quod ſacpitalibus, quæ in complit Laræ, ſive Larundæ, vel Maniæ Larum matri ſiebant, humana capita ſacrificabantur. Sed Iunius Brutus conſul ſacrificij genus abominabile & abhorrendum, ſuppofita puerorum loco allij papaueriſque capitibus, celebrandum inſtituit.

C A P I T A.

Eſt enim illud liaud obſcurum papaueris ſignificatû, vt omnino capitij hieroglyphicum habea-
tur, adeò nullus olerum fœtus in ſigniore capitij honore conſpicuus eſt: forte vaſtior fructus oi-
nariæ, ſed aut ſpinarum, aut integumentorum, quibus conſertim circumuallatur, aſperitate
horridior, cum papaueris & læuore delicatus, & Regia corona redimitus, maieltatem quandam
præ ſe ferat. Iam & apud interpretes Theocriti *μήκου λήρηται ἡ κεφαλή.* Sed mihi videtur locus, po-
tius ex hiftoria deſumptus, vbi Tarquinius cognomento Superbus, per hortum inambulans, nullo
reſponſo dato ei nuncio quem Sextus eius filius, quid ſibi agendum in Gabios eſſet ſciſcitatum mi-
ſerat, tantum baculo eminentiora papauerum capita decutiebat. Ex quo Sextus intellexit, proceres

B populi paulatim ſummouēdos. Sed hoc vetus fuit Corinthiorum exemplum, à quibus oriundi Tar-
quinij. Siquidem ferunt Periandrum, qui Corinthi tyrannidem exercuit, cum per fidum nuncium
Thraſybulum Mileſium conſuluiſſet, quamam arte quæve ſibi principatum ſtabilire poſſet, nullum
ab eo reſponſum accepiſſe: vididiſſe enim ſe tantum nuncios memorabat, eum in campum triticeæ ſe-
getis ingreſſum, eminentiores ſpicas baculo decuſſiſſe, atque ita Periandrum inſtructum, capitibus
ciuitatis cæde & exilio ſublatis, tyrannidem occupariſſe.

D E V E R B E N A.

Apitij quod in papauere eſt, ſignificatum, verbenæ remiſci facit, in qua de capite idem-
tidem non incurioſa & nunc eſt, & olim fuiſt inueſtigatio.

Verbenarum ſcificulij puluinaribus dicati, Deos apud veteres ſignificabant. Strup-
pos eos vocitabant. Erat verò moſ olim dona eiufmodi Deorum capita nuncupare. Sanè apud Tu-
ſculos ſcificulus, vel corona herbacea impoſita puluinarum Caſtoris, Struppû vocabatur. Alij ſtrup-
pum idem, quod ſtrôphiûm intellexerunt. Vnde apud Falſcos Struppearia nuncupabantur feſta,
quibus ambulabant coronati. Atteius Philologus Græcum eſſe vocabulum ſtruppum putat, quippe
σπρόφιον, & in ſigne fuiſſe, quod ſacerdotes in capite ornando geſtarent, ſive ea corona eſſet, ſive aliud
geſtaminiſ pro corona: de quo videndus Feſtus, ſed in codicibus emendatiſ.

D I V I P R E C U R S O R I S C A P V T.

Non temerè verò in noſtram vſque diem moſ plerique Italiæ ciuitatibus perdurauit, vnam è
verbenis ſpeciem, eamq; & grandiorẽ & odoratiorem in D. Ioannis Præcurſoris memoriam
celebrare. Herba enim ea lato folio eſt, criſpatôq;, aſpera admodum lanugine, coloris cineritij, mul-
tis ſciſſuris corrugato, acutiſſimi odoris ac periuicundi, caule præalto, ramoſo, quadrangulari, puni-
ceis floribus ad bugloſæ propemodum ſimilitudinem cõdenſatis, intra quorum calices grana qua-
tuor ſingulis, veluti panicæ papaueriſve repetiuntur, quibus excuſis pediculo pars adiuncta remanet,
quaſi quaedam macilentæ capitij eſſigies, idque D. Ioannis caput vulgus dicitur, herbamq; eius no-
mini dicatam, non ſine pietatis oſtãtatione puluinaribus imponit, eademque priuarum ædium ian-
nuas parietesque ornât, tanquam amuletum ſic minime contemnendum. Nec me latet verbenas
pro quibuſcumque ſagminibus in ſacris acceptas, & coronationum ritibus herbas quaſcumque è Ca-
pitolio decerptas, pro verbenis habitas: ipſam autem verbenam multis à Dioſcoride nominibus ap-
pellatam, & quæ ſuper ea pluriſi ætate noſtra conſcripſere, quæ hic repetere ſuperfluum eſſet.

N O V A N U P T A.

Qui verò puellam pingunt verbenam ſub amiculum occultantem, hieroglyphicum huiufmodi
nouam nuptam ſignificare tradunt. Siquidem moſ erat nuptiatum ſacro faciendo, vt noua nu-
pta corollam de verbenæ floribus à ſe lectis ſub amiculo geſtaret. Sunt & alij verbenæ ſive verbenæ-
cæ, vſus, aliis atque aliis antiquorum cæremoniis, magicis etiam eluſionibus accomodat: ſed nos
ea tantum delibamus, quæ ad alicuius hieroglyphici ſignificationem pertinent.

& c. 2.

Felix quoniam Struthiocameli pennis assimilatur, sunt qui volatum per herbam eam figurare ceperint, quod mihi non vsquequaque approbat. Nam licet vnaquaque pennis volatus hieroglyphicum sit, instrumentumque eius rei proprium, cum tamen manifestum sit Struthiocamelum ex omnibus alitibus vnum, ob vasti corporis molem, vix posse sese humo attollere, alis vero vti ad cursum tantum adiuuandum, congruum mihi non videtur ab eo significatum id de sumere, quod ipsi sibi natura repugnante prestare minimè possit. Sed de Struthiocamelo satis inter alitum significata. Id de filice proditum, non Struthiocameli tantum causa herbam eam Pteryga vocari à Græcis, sed quòd in vniuersum folium eius sit pennis alitum simile: de quo & Dioscorides & alij plura.

SECURITAS.

MAgis autem placet illud quòd securitatem per filicis hieroglyphicum indicari quidam memoriarum prodiderunt, propterea quòd eius herbæ odor serpentes fugat, animantium quippe genus omnino perniciosum: eaq; præcipue de causa rusticos eiusmodi folijs grabatos suos sarcire consueferunt, vt interpretes Theocriti tradiderunt.

ODIA CAPITALIA.

Idem est filicis hieroglyphicum, vt arundine adalligata capitales indicet inimicitias: ad eò enim inter se dissident, vt altera alteram enecet, coronæ modo circumducta, vulneribusq; alterius stirpe factis, contrusa altera & imposita efficacissimè medeatur. De quibus ita Celsus: Pessima ex furculis arundo est, quia aspera: eademque offensa etiam in filice est, sed vsu cognitum est, vtranque aduersus alteram medicamentum esse, si contrita superimponatur. De diffensione ita Plinius: Filices aiunt non renasci arundine secta, aut exaratas arundine vomeri imposita: similiter & arundine exarati vomeri imposita filice præcipiunt. Quod verò ad supradicta pertinet medicinam, apud eundem lib. xxiiii. cap. xi. eadè quæ Celsus tradit, legas.

DE ABSINTHIO.

Vid sibi vellet Absinthium de saub mellis enatum, in Apis Commentario Lucretianum secuti carmen indicauimus: nunc quid simplex sibi velit, exponamus.

SALVTIFERA CASTIGATIO.

Significat enim graminis huius hieroglyphicum obiurgationem, quæ cuiuspiam salutem attulerit, qua scilicet increpitis qui tota aberrabat via, prolapsus in scelerum voraginem, in meliorem mox regressus semitam, abiectis à se vitis, vitam inde degat inculpabilem. Amatissimum est enim absinthium gustu, perinde ac obiurgationes vnicuique videntur acerba, sed si haustum non reuomat, omnem perpurgat intestinorum fecem: contra verò mel, quæ placida sunt adulationes, bilem auget. Dicit enim Horatius ex medicorum dictatis, Dulcisa in bilem vertunt, ideò que hominem in morbi alicuius incommodum trahunt: qua de re satis in Ceruo, qui fistulæ sonantis adulatione deceptus, venatoris iaculum in se directum minus aduertit.

SACERDOTIUM.

Erat verò absinthium marinum, quod quidem Seriphium vocant, sacerdotum Isiacorum vestimen: huius enim ramum illi præferre solenne habebant oleaginosum ramorum loco, vt apud Dioscoridem lib. i. Quod verò Seriphium absinthium, quod & marinum dicitur, autor idem, neque non Plinius aiunt Taphosiri in Ægypto latissimè provenire. Taphosiri urbem Stephanus ideo dictam ait, quòd ibi sepultus sit Osiris.

SANITAS.

Quòd verò poculum absinthij quadrigarum agitatoribus propinatum legas, indicat id Latinarum victorem: his enim feris qui quadrigis vicerat, absinthium in Capitolio bibebat: idq; maiores nostri sanitatem interpretabantur, quod magni satis præmij loco dare se profitebantur.

HYSSOPVS.

ELVTIO.

Hysopus in diuinis literis hieroglyphicum est gratiæ spiritualis, per quam inquinati labe aliqua cluuntur. Eius aspergine mundatur quoddam lepræ genus. Lepra pascim humana delicta significat, siue peccatorum maculas appellare libeat. Hinc apud Psalmographum, Asperges me Domine hyssopo, & mundabor, habetur. Eucherius eam pro humilitatis patientiæque hieroglyphico ponit, propterea quòd humilis admodum herba est, & lapidi; cui nascendo adhærescit, adstricta: cuius radices saxum etiam dicuntur penetrare. Ipsa verò præcipue pulmones curat. In pulmone sedem habere dicitur superbia, in quo scilicet tumor, & anhelitus. Cicero de natura Deorum: In pulmonibus inest raritas ad hauriendum spiritum aptissima. Quòd verò spiritus pro superbia vel animi elatione ponatur, idem oratione pro P. Sylla: Res gestæ credo meæ nimis extulerunt, & mihi nescio quos spiritus attulerunt. Ibi autem apertius: Nunc Caput Campano præsidio ac regio spiritum cum viderem, Blosios illos mihi videbar videre, ac Iubellios.

DE ASPARAGO.

EX ASPERITATE SVAVITAS.

MItē aliquid & læne, quod ex aspera duraque re proveniret, significare qui vellent, hieroglyphicum Asparagi faciebāt, surculum quippe iam maturum & seminibus instructum. Nam spina est, quæ semen illud fert, quo fato molles inde asparagi succidantur. In Bœotia sanē qui novam nuptam comebant ornabantque, eam spinoso asparagi frutice coronabant, quoniam, ut apud Plutarchum est de Cōiugali vita, suavisissimum ille fructum de asperissima spina producit. Sic vxor viro primam illius asperitatem ac durtitiam minus aspernanti, dulcem postmodo & suavem conuictū præbet. Qui verò, ut idem Plutarchus, primas virginum rixas ferre nequeūt, similes profecto sunt iis, qui primam vuarum acerbitate offensi, eas etiam eum maturuerint, abhorrēt.

CITO CONECTVM.

ATque hæc de spina. Tenēriores verò coliculi significatum habent rei quam ocysimè paratæ, vel ipsius Augusti dicitur, qui frequentissimum illud erat dicere, Citius quàm asparagi coquatur, cum quid momento minimo properatum innuere volebat. Ita illud apud Dioscoridem animaduertendum, *ἢ ἀλιγοῖ ἐν ἡβῆνι*, quod in antiquissimæ translationis codice, Latina quidem phrasi, sed literis Longobardicis scripto, quem perlegi Florentiæ, quemque Marcellus translationis suæ ducem habuit, breui cōtura elixum, legitur, Philemon Comicus, vicitantibus asparago, perinde ac timo etiam ac cappar, extenuationem corporum videtur exprobrare, vbi ruralis parsimoniz penitentem virum in scenam producit, querentem scilicet quòd rus, vt medici, conuenientia agrotis tantum escolenta subministrat. Addit illud: *καὶ τὴν δία*

*τὰ πετρογεία τῶν ὀφθαλμῶν, καὶ πᾶσι τοῖς
δύμοις, ἀσπάρθρον, αὐτὰ ταῦτα γὰρ δόδινα
μὴ δίαμ ἵπτα, γαίνουμι με ποιήσῃ πετρογ.*

quorum versuum hic est sensus: *Atque per Iouem
Innata petris obfoniola capparim,
Thymumque & asparagum, & alia huiusmodi
Quam vereor, extenuatione præ nimia,
Ne me cadauer exanimum humi deserant.*

Quòd verò Philemon *τὰ πετρογεία* dicit, vide apud Dioscoridem quoque in petrosis nasci asparagum, nulla facta de sariuo, quo nunc plurimum vtitur, mentione.

DE CAPPARI.

SEd quòd ad Capparim attinet, ad hanc Philemonis sententiam facit Dioscoridis locus, qui eam nulli rei dixit esse vtilem, nempe adeò tenue esse nutrimentum eius, vt nullam afferat vtilitatem.

DE MANDRAGORA.

MIta super Mandragora dicenda essent, sed ea vel insuaui, vel abhorrenda: quare in iis quæ humano generi perniciem asserunt, temperamento vtendum est, quoniam etiam nescire quædam inter virtutes repo ni solet.

SOMNICVLOSVS.

ID omnino non dissimulabimus, somniculosum hominem per id genus herbam significari, propterea quòd vis eius media est inter venenum & soporem. Nam si quis vinum ea medicauerit, bibentem in profundum, adeò somnum iniiciet, vt expirasse credatur, memorabili Annibalis exemplo, qui missus à Carthaginensibus in Afros qui rebellauerant, non ignarus ille gentem esse vini auidam, magnum eius modum mandragora permiscuit, mox leui cum eis commisso prælio ex industria cessit, nocte inde intempesta relictis intra castra quibusdam sarcinis, & eo vino quod in fecerat, fugam simulauit: cumque Barbari occupatis castris gaudio effusi medicatum vinum hausissent, iacerentque orati defunctorum in modum, reuersus Annibal nullo negotio eos trucidauit. Rem Fronto exemplis suis adiecit. Quòd verò ponit historia vinosos Afros, Cyprianus quoque de Afrorum suorum bibacitate multa conqueritur, quæ propèmodum iam, vt nunc apud Germanos, in ciuiliū laudum locum irrepisset. De soporifera verò Mandragoræ vi Medici multa tradidit, idque præcipue, quòd plurimum & efficacissimum est eius vsus in soporandis iis qui vel inurendi vel secandi sunt: altissimum enim per quatuor ferme horas somnum, potione ita medicata exhausta, perferere, vt neque ignem neque ferrum sentiant.

Proposui de veneficiis à mandragora nihil me dicturum, præferim ea quæ pertinent ad amatoria, de quibus aliquid omnino habetur in sacris literis: sed nunc maiorijs illud curæ precium esse dico, vt radices eius figuram, non temerè tam insignem à Deo, siue à natura, ducent Deo cõformatam enarrè: cuius altera est virili specie, capite capillameto veluti quodã vñdecunq; cooperto, pube etiam densissimis radicalium filis pudenda virilia cooperiente. Altera feminina, iisdem yelamentis, si quis curiosus rem ipsam inspedatè voluerit, naturæ miraculum occultantibus, quotidianis testimonijs veritatè ipsam comprobantibus. Quòd miror à quibusdam tam pertinaciter negari, cum præsertim vulgatum sit, Pythagoram herbam hæc ἀνθρακωμόρφορον appellasse, quo vocabulo nihil manifestius ad humani corporis formam exprimendam. Sed, si Deo placet, Pythagoram isti dicere esse mysticum aliquid per id nominis intellexisse, eam quippe Philosophi locutionem ad poma ea spectare, quæ putant nonnulli Melenzanas esse, quòd ovalis figuræ sint, ac perinde testibus assimilantur. Lewis hæc est coniectura, siquidem ἀνθρακωμός γενος vocabulum est, testiculi verò forma ad mare tantum pertinet. Sed quod arbitrari videatur Hermolaus Barbarus, vir vñdecunq; doctorissimus, Melenzana apud Ligurès quasi mala insana dici, quam quidem coniecturam, vt inferius apparebit, puto eum ex Columella desumpsisse, cur non ab amore potius, quò, nisi condiantur egregiè prædita sunt, dici ea arbitremur? quod quidem proprius ad Ligustici vocabuli simplicitatè accedit, qui Marezanas eas vocat. Cæterum cum Dioscorides & reliqui medici hanc & aliam Mandragoræ speciem frequèntè vsu sumptà inter venena connumerent, Marezana verò, quæ totius littoralis Liguriæ tractu modò recentia in iusculentis, modò cõdita aceto fœniculòque superinsperso, in acetijs & frequenter & copiosè anno toto eduntur, nihil afferit incommodi, sed & grata gustui, & corpori salubria sunt, nullo mihi pacto videntur inter mandragoras recensenda. Ad hæc cum Dioscorides mandragoræ poma oui vitelli similia dicat, auellanae nuci alij, Marezana nihil haberit quo vel ouorum vitellis, vel id genus nucibus æquiparari possint, inò totius oui speciem & magnitudinem præ se ferunt, plerumque eas inter grandiora, ed dissimilia, quòd puniceæ coloris fimbrijs ab ea parte quæ Soli exposita est, non sine spectantium applausu & oblectatione dissepuntur, cum quæ valde maturuerint, totæ puniceæ fiunt, parte à Sole tacta semper densius colorata. Sed vt ad formam radicis quæ verè mandragora dicitur, æuertamur, id etiam miror, cur vnà cum Pythagora Columellam etiam nihili pendat, qui Pythagoricam secutus nuncupationem, ita super ea canit:

Quamuis semibominis vesano gramine scita

Mandragora pariat flores, messiamque cicutam.

Quòd verò Columella vesano gramine posuit, ad herbæ vim respexit, quæ aliter & Morion dicitur: ea enim, vt Medici tradidèrè, drachmæ vnus ponderè, vel in polenta, vel esculentis alijs data, facultatem inducit. Eucherius super hac Genesi, nihil aliud dicit, nisi mandragoram genus pomi esse paruo peponi simillimum, quæ quidem forma ad Ligustica, quæ dicebamus Amarezana, proxime accederet, nisi obstarent reliqua veneno super tradita.

L E T I T I A .

Sed vt mandragoram ab omni absoluamus ignominia, Xenophon eam pro lætitiæ argumento citat, apud quem Symposio Socrates ait, vinum non aliter mœrori mederi, quàm mandragora hominibus: lætitiæque, non aliter excitare, quàm oleum inpersum igni flammam. Porro si mandragora venenum esset, aut mansa incommodum aliquid afferret, cur xxx Genesios cap. Ruben triticeæ mœsis tempore in agrum exierit mandragoras reperturus, quas ad Liam matrem suam deferret, & Rachel explorata re petierit à sorore, vt in eiusmodi plantæ participatum admitteretur: cui Lia respondit, Parùmne tibi videtur, quòd manam mihi præcipueris, nisi mandragoras etiam filij mei industria conquisitas tibi vendicare cogites? & quæ de nocte mox pacta sequuntur mandragoræ precio concessa. Vnde suspicari possum, apud scriptores nostros parum de mandragora liquere, antiquissimumque eius vsum & utilitatem esse temporibus nostris incognitam. Quod verò manifestissimum est, prisco illi seculo, ex hitoria sacra, cibum omnium preciosissimum fuisse apparet: nostro autem tempore, si ea Ligustica Amarezana est, cum tot condimentis inseruiat, & olerum omnium per vniuersum annum sit vsitatissima, facessere iusserim eos qui eam insanam imaginantur. Sed qui plura super ea quæ scribit, ad Plinium se conferat, lib. xxv. cap. xi.

D E B V L B I S .

N V P T I E .

Sut qui nuptias, atque maritale copulam (ita enim Græci γάμος intelligunt) per hieroglyphicum Bulbi significari velint: eo enim plurimum veteres utebantur ad languentem Venèrem excitandam. Et viri in nouis nuptijs prima die, auctore Varronè de vita Patrum, bulbos comedebant. Hinc illud apud Martialem facetè dictum:

Cum sit anus canix, & sint tibi mortua membra,

Nil aliud bulbis quam satur esse potes.

Sed hoc Martialis ex Aristophane desumpsisse videtur, vbi iuuenis, Cõcionatricibus, à duab⁹ ve iulis distra

A distractus, quærit ab eis, quânam possit ratione duo eodem tempore natugia agitare: respondet vna, Postquam bulborum ollam deuocaueris. Docet verò M. Varro bulbos aqua decoquere ad vsum Veneris. Apitius addit nucleos vitæ, & semen cruzæ cum pipore.

DE CICUTA.

S Ed quoniam ne quicquam fati, vbi que est, longè vtilius fore existimo, si quæ ad ardorem Veneris potius extinguendum proponantur, quàm quæ lasciuia fouere doceant, cõmemoremus.

C A S T I M O N I A.

Cicutam nonnulli pro hieroglyphico castimonie posuere. Causam ego eam esse crediderim, quod si eius herba succo testes illinantur, Venus cohibetur, præcipueque, quæ sciet per fornum accidunt, Veneris imaginationes compescuntur.

S U P P L I C I V M.

V Bi vasa quædam sibi quæque velint recensuimus, in eadem in calicem, eumque non alla de causa supplicij de aliquo sumpti hieroglyphicum esse docuimus; nisi ob cicutæ succum, qui fontibus capite damnatis propinari solitus esset, idque præcipue Atheniensium instituto: ibique de calice in sacris etiam literis differuimus.

DE RUTA.

C A S T I M O N I A.

R Adem ratione Ruta quoque hieroglyphicum est castimonie, quæ cicutæ, diuersa tamen naturæ villa, quia plurimum refrigerat: hæc, quia supra modum exiccat: atque, vt Dioscorides tradit, gemituram in potu ciboque extinguit ruta. Theophrastus ob siccitatem indurare, & ob caliditatem exurere dicit. Vt cunque, ita Ouidius

Vtilius summas acuentes lumina vitas,

Et quicquid Veneri corpora nostræ negat.

Est & magis arcana causa, quàm siccitas caliditasve nimia, quæ rutam continentioris vitæ hieroglyphicum esse iusserit. Nam cum serpens, vt suo loco dictum, voluptariæ nequitie signum sit, ruta nimirum cum tota sit serpentibus aduersaria, eosque vel odore fuget suo, vt plerique veterum tradidère, quanquam vim eam inesse vni syluestri tradunt, meritò pro castimonia ponitur. Ad id porò quòd acuerè lumina dicit Ouidius, Apuleius rorem eius herba matutino prodesse tradit vel cum matutino maduerit succos in hunc vsum colligendos. Atque alibi, rosida folia decocta in vasculo vitreo decoquenda, vino veteri admixto, atque ita inungendum. Cur verò serpentes ruta exhorrescât, causam eâ philosophi cõmunicunt, quæ serpentes frigiditate siccitatèque sint præcipua præditi, vnde non immeritò terrarum orbis per serpentis effigiem ostendatur. Sic eum enim & frigiditas est elementum terræ, & Saturno anguis, vt alibi dictum, in manu statuitur, cuius sidus & frigiditate & siccitate censerit autumnus. Astronomi. Ruta verò quamuis calida admodum, ipsa tamen siccitate longè præstat, adeò vt affluentiori quadam ariditatis vi apta sit ad simile corrupendum, eodem modo quo Proclus non aliam ob causam galli cantum leonibus horrore esse putat, nisi quia solaris virtus vtrique insita sit animalì, sed longè præstantius gallo, quàm leoni. Neque dissimulanda est vis rutæ prorsus admiranda, quæ non serpentes tantum fuget, verum etiam feles (ita

C foinas nonnulli vocant, de qua loco suo in Eluro) prohibeat ne adrepant, si eius herba ramuli in columbarij fenestris & ingressibus aliis suspensi fuerint, traditur à Florentino in Constantini Cesaris collectaneis. Quòd verò venenis ruta resistat, mustelæ sunt documento, quæ cum serpentibus dimicaturæ, cibo eius arquantur, vnde eam à nonnullis Viperalem apellari, tradidit Apuleius. Et Mithridaticum illud aduersus venena medicamentum nulli iam non innotuit: regem quippe Ponti Mithridatem cum fratris sui timeret insidias, rutæ folia xx. cum duabus nucibus iuglandibus, & totidem carycis, admixto salis grano, ieiunium quotidie accepisse.

DE CONIZA.

A B L I G V R I T O R.

A Egyptij sacerdotes hominem qui bona sua abliguisset, & vt Horatius diceret, paternas maternasque res fortiter absumpsisset, significare si uellent, pecudes caprasve Conizas depascens, pro hieroglyphico facere consuevit: siquidem constat animalia ea quæ coniza vescuntur, insatiabili inde siti confecta deficere. Quoniam verò peculium Egyptianorum ferè omne in gregibus constabat, vnde vniuersa ea gēs Pastores à nonnullis in opprobrium vocitati (quanquam, vt alibi diximus, sacerdotes eorum, quiq; sacro cuiuspiam initiati essent, pastores ita abominabantur, vt ne alloqui quidem eos fas putarent) notum ex historia sacra, cum Pharaoniam coloniam Iosippi parentibus & fratribus indulgere meditaretur, non admittebat, in Egyptianorum commercia censuit, quia Iosippus industriam eorum omnem in armentis esse confessus erat, eos tamen & commodè & liberaliter, opportuno feracissimèque loco, scorsum à suorum consortio habitare iussit. Vt cunque autem, censum Egyptianorum per oues aut capras exprimere moris erat.

&& 4

Sed enim quæ vis herbæ eius esset in polypos, curque hostilitatem amara relinquere perniciousam, sub-
 sto tamen euentu aliquo abalienatum, per conizam admodum Polypos, sacerdotēs ipsi com-
 monstrare soliti essent, in Polypi commentario inter pisces enarratum est. Exigere verò res mihi videtur,
 vt quoniam de coniza sæpe mentionem facere contingeret, super ea loco quædam aperire,
 quæ apud autores tam Græcos quam Latinos variè tradita sunt, atque ea quidem perplexè ad-
 modum. Origani herba est vulgò nota Romæ, atque aliis vniuersæ Italiæ locis, *ῥογίνα* Græcè,
 Cunila plurimùm Latine dicta, quam, vt pote præcipuè suam, Ligures littorales Cornabulam
 vocant, putri, vt pro uerbo fertur, acerrimam balsamentis nomen ab ipsa specie sumptum, quæ Cu-
 nila bubula appellatur. Ceterùm cum permultæ eius species ab autoribus referantur, eademque
 variis cognomentis appelletur, diligentiori cura ad Medicos delegata, satis nos habituri sumus, si
 Cunilam bubulam eam acceperimus, quæ Origani species est, quam à testudine cum ea viperam
 ederet, ad incolumitatem carpi dicit Aristoteles; & ab eo Plutarchus. Apud Plinium legas, contra
 serpentes priuatim in vino bibi quæ Cunila bubula appellatur. Apud Aristotelem, ciconiæ cum vul-
 nus acceperint (eas enim cum serpentibus assiduo dimicare cognunt) origanum plagæ imponunt.
 Theodorus Gaza, vir accuratissimus, origanum libenter Cunilam vocat: alicubi Pulicarem, quia
 pulices necat, stratis supposita, strataque sub lecticijs. Cunilam hanc nostratam Satureiam à rusticis
 vocari, tradit libro x Columella. Horum testimonia fuerunt adducenda, quia sunt nonnulli, qui
 Cunilam bubulam eandem & origanum esse peritiacijs negant. Addam & illud, cum inter tres
 præcipuas origani species Onites connumeretur, sanctissimos ætate nostra viros de hac non parum
 dubitare, eamque sibi incognitam ingenue profiteri. Nostri Bellunenses agrestem quandam origa-
 ni speciem vulgò prouenientem, caulè, folijs & floribus grandioribus, odore tantum non squæ-
 quaque suauis, sed vastiore Pulegium asinum vocant, quæ nimirum Cunila bubula est, quæ in Li-
 guribus Cornabulia, & eodem apud nos vsu, quo apud Ligures, balsamentis insperfa. Putarim
 verò Onitis vocabulum *ἄνω τῶ ὄνυς*, qui asinus est, commodissimè deductum. De formicis verò nostræ
 huius odore fugatis, experimentum ipse feci, quòd ad biduum post insperationem efficaciter suc-
 cessit, vt locum omnino deserent. Ne verò cupiam mirum adeo videatur gramini huic eam inesse
 vim, Ambrosius herbam quandam memorat, Gillam appellatam, cuius folia turtur nidis suis ex-
 cluso factu superiaciat, eoque pacto pullos à luporum incurfu deprædationeque tutetur: lupus enim
 solum eiusmodi vsque ad fugam abhorret. Leopardus verò alium ita sibi sentit abominabile atque
 contrarium, vt si quis eo locum, vbi ille morari sit solitus, confricuerit, exilire cogatur, & aufige-
 re. Elianus primo de Animalium naturis scribit, noctuas, à ciconis, suo nido procul sum-moueri,
 platani eò folijs importatis, quorum contactum noctuæ ferre nequeant, ex eo in torporem dilabentes,
 ciconiasquæ ita pullos suorum incolumitati prospicere, quibus assidue noctuæ inimicabi-
 liter insidiantur: de quarum alium inimicitijs suo loco dictum. Neque verò ciconiæ tantum, turtu-
 ræve, aut testudines medelam sibi nanciscuntur naturæ ductu, vt illud etiam & canes, & sues, & ex
 brutis pleraque alia. Canes quidem cum fellis vitio laborant, gramen illud suum desuntur. Sues
 si cephalalgia crucientur, fluuiiales caneros inuestigant. Mustelæ rutam, si venenatum quid com-
 derint, carpunt. Angues marathro lippientes oculos depurgant. Huiusce rei quam sit causa,
 non otiose queritur à quibusdam, quippe cum animalia hæc neque talia didicerint ab alijs, neque
 quidem doceri potuerint, cur ita norint quæ suis sunt ægritudinibus vitia. Putant igitur ita accide-
 re: quemadmodum faui odore solo apes ad sese alliciunt, & cadauera vultures, vel procul absentes, sic
 etiam cancri sues illecent, origanum testudines, vsam formicæ, de qua loco suo diximus: id verò
 nulla ratione fieri, neque quòd sensus, & facultatis eius qua vel intelligere vel cognoscere queant,
 participes habeantur, commentique sunt corporum constaturas, diceret Plinius, in causam addu-
 cere, quæ huiusmodi appetitus in animalibus concitent, quæ humorum mutatione varios, dum la-
 borant, appetant vel aceros, vel dulcitudines, vel alias, vt vsui venerit, qualitates, fierique plerun-
 que id importunè, ac præter morem, & indecenter, id quod in mulieribus præcipuè videre est, quæ
 dam prægnantes sunt, & lapidem, & terram, & sordes alias, & humanam interdum carnem appe-
 tunt ad vescendum: quod superioribus annis in Insabria accidit, vbi matrona quædam nobilis,
 cum oculos in coloni sui torosiores musculos, qui de coxendicibus protuberabant, iniectisset tanta
 arrepta est auiditate carnis eius frustulum gustadi, vt nisi compis fieret, defecturam se profiteretur,
 aut abortiuum facturam: quo metu coniux eius commotus maxima mercede cum colono conue-
 nit, vt abscondi sibi musculi partem pateretur, ne patrona sua exanimaretur: ille præcij lenocinij
 ductus, conditionem accepit, succinumque est frustum, modicòque insperfo sale prunis tostum,
 quo illa deuorato incolumis quamprimùm euasit. Quocirca Medici cum in effraznatas huiusmodi
 appetentias incidunt, quæ salubria, quæ minus, nouisse debent: nam aliquid huiusmodi ferè graui-
 ter decumbentibus accidere interdum solet. Scribit Mnesitheus medicus in pneumonice principi-
 pio, quendam qui eæpe concupierat, eualuisse: quædam verò qui ficus appetierat, perisse, propterea
 quòd appetitio corporis qualitas verò texturaque ipsa, vt quæ que est, morbis obsequitur. Ex quo
 manifestum esse autumant, feras quoque cum in perniciosas & letales ægritudines inciderint, non
 alia

E

F

A alia de causa in huiusmodi appetentias ferri, quam ob naturæ ipsius (vtar Lucretiano vocabulo) composituras, quæ illas ad ea spontè incitant, quæ salutis futura videantur. In hunc modum disputant hi, qui nihil aliud brutis animalibus cõcessum volût, quàm sentire & pasci. Antiquiores tamen philosophi pleriq; bruta etiam in mentis intelligentiæ participatum admittunt, quorum nos argumenta validiora alibi, & in Elephanti, & Formicæ commentariis recitauimus. His verò hic contenti quæ ad veterum hieroglyphica facere videantur, prosequamur.

DE HELIOTROPIO ET SELENOTROPIO.

TERRENORVM CVM COELESTIBVS
TEMPERATVRA.

Vidè si cognationem, consensumve, aut temperaturam, quam inferioris naturæ istius res cum cœlestibus habent, infimis quippe supræma, & supræmis infima, occultis quibusdam viribus colligata esse ostendere voluissent, nullo euidentiori signo, propriorève hieroglyphico id exprimere consueuerunt, quàm cum herbas duas, Solis equam & Lunitequam figurassent. Liceat verò mihi ἡλιοτρόπιου & σεληνοτρόπιου ita Latina facere: illa enim ad Solis motum Solem versus mouetur, hæc verò ad Lunam vertitur. Sunt verò & alij flores tam arborum quàm herbarum, qui hoc imitari videntur, sed his duobus nulli manifestius. Proin Ægyptij eandem rem omnium rationem esse contendebant, vt intellectu alia, vi rationis alia, alia natura, alia sensû superioribus deuincirentur, & suam quæque concordiam affectarentur.

DE LVPINO.

Rahit similis quodammodo natura, vt Heliotropio Lupinum subiiciam: nam id quoque ad Solis cursum vertitur.

H O R A E.

Per eius autem figuram temporis dimensio, vel horæ hieroglyphicè significantur: quæ quidem ab eo surculo tam manifestè distinguuntur, vt agricolæ petiores diurnas horas, aère etiam nubiloso, ex eius motu conuersionèque deprehendant. Traditum ab Apuleio lib. De re rustica.

SVIS VIRIBVS POLLENS.

Et quoniam id ingenium est lupino vt coli nolit, sit quæ negligentia ipsa fertilis, aptè quis fecerit, si hominem qui suppre ingenio vel industria sibi necessaria comparat, eiusmodi surculi gestamine insigniuerit.

DE NYCTERETO.

I verò hominum occursum cuiuspiam rei natura expaudentem ostendere curassent Ægyptij, Nycteretem herbam & anserem faciebant. Ferunt enim anserem ad primum conspectum eius expauescere, vnde & χηνάμικρον vocatur. Herba est coloris ignei, folijs spinæ, nec à terra se attollens, noctibus interlucens, & quoniam è longinquo etiam noctibus

C fulget, νυκτιπόλον appellatur.

DE BLITTO.

FATVVS ET INSVLVVS.

Atuum & insulsum, turpique deditum inertie hominem, per Blittum herbam significare mos erat. Stupidi enim saporis herba omnino est, neque vllam habet acrimoniam: vnde conuictum in fecundas mariti faciunt apud Menandrum, βλίττω eas appellantes. Et Truculento Plautus non infacetè dixit blitteam meretricem, quæ non saperet in vino ad rem suam: qui locus imperitè satis à nonnullis inuertitur, qui Bleteram & Bleterem nescio quod incommodi calceamenti genus exquisiuerit in eiusmodi contemptum. Laberius dixit bipedem blitteam belluam. Et Empedocles, vt apud Varonem est, humilem humani generis conditionem ostensus, natos homines ex terra ait vt Blittum. Sanè illi nomen herbæ à stupore est: βλάξ enim stupidus Græcis, stolidusque & ignauius.

DE BETA.

Vnt qui beram & blittum idem esse sentiant, Martialis, puto, carmine decepti, qui scripserit:

*Vt sapiant fatua fabrorum prandia beta,
O quam saepe petet vitta pipèrque coquum.*

quas

quas aliter paratas nihil sapere, exquisitoris ganeæ proceres profitentur. Sedenim Dioscorides blitum à beta secernit, & blitum quidem apud Ægyptios Æclotoripem, apud alios Eriplem, apud Romanos pariter & Græcos blitum appellati: edi oleis modo, vètrè tantum deicere, medicas vires habere nullas: cum beta ea sit, quæ Atticis βιτλον, Theffalis, propter odium in σ literam, βιτλον, quæcupetur, alius vbi que locorum celeberrimum vfitatissimumque, alicuius omnino suauitatis, quodque à ciuilibus mensis minimè reiiciatur, quæ pluribus apta medicinis, multas humano generi cõferat vtilitates, quas qui nosse voluerit, Dioscoridem legat lib. altero, cap. c x. Theophrastum v i i i, Æginetam v t, Plinium x i x, & item alios.

MOLLITIES.

Per eius vero hieroglyphicum cinædica petulantia, mollisque & eneriis lasciuiâ notatur, per uulgato illo Cynici Diogenis dicto, qui cum à petulcioribus quibusdam pueris conuuito incefseretur, quod canis esset, ac subinde fugitarent, quarente eo cur fugerent, Ne mordeas, respondentibus: Bono estote, inquit, animo, canes non edunt betulas.

DE CAPILLO VENERIS.

EBRIOSITATIS REMEDIUM.

Vi significare hieroglyphicè volunt hominem ebriositate laborantem, ac sibi remedium comminiscens, ut præmonstrantur Ægyptij, Vpupam & Capillum Veneris herbam faciabant. Vpupa siquidem vis vescitur immodicè, ita ut plerunque inde ebria fiat: verum simulac se tentari senserit, Capillo Veneris decerto, efficacissimè sibi medicatur. Herbam hæc Adianton Græci vocant, ἀπὸ τῆς μὴ διαίνεσθαι, hoc est, à non marcescendo: neque enim bruma, ut herbæ reliquæ, marcescit, neque aqua perfusum mersumve, καλλίπερον multi, hoc est, pulchricomum, alij πολύκορον, id est, multicomum, vtrunque ab effectu vocant, licet πολύκορον, nonnulli canocomum interpretentur, qui etiam ab effectu Saxifragum appellarunt. Capillum verò Veneris ideo Lâtini dicunt, quia capillum præcipuè tinguit: ad hoc decoquitur in vino cum semine apij, adiecto oleo copioso, ut crispum densumque faciat. Desuere verò prohibet, ut sine adipe & la dano admixtis.

DE APIASTRO.

POPVLVS LEGE COERCITVS.

Pem suo commentatio populum inter alia significare diximus. Eum verò legibus coercitum hieroglyphico aliquo figurare, qui vellent, apem & apiastrum herbam proponerent: qua si perungantur aluearia, non fugere apes tradunt: nullo enim magis gaudent flore, eaque de causa μελισσοφυλλον, & melitanam appellatam constat, quæ matrubium est nonnullis.

DE BRASSICA.

Quod autem ad modò memoratam vpupam & adiantum facit, auxilio etiam esse aiunt brassicam, vbi quis ebrietate tentetur. Nam ante cibum sumpta, largiores potationes ne lædant, efficit, ut autores plerique tradunt, præsertim Græci.

INTERPRETATA LÆTITIA.

Vnde qui lætitiâ interturbatam importunitate cuiuspiam hieroglyphicè notatam volunt, Brassicam inter duos vitium surculos aditam constituunt. Vino enim, quod præcipuum est lætitiæ hieroglyphicum, ea, ut apud Plinium est, auersatur, in primisque est vitibus inimica, viresque illi, ut perniciosâ alterutri foueat inter sese odia. Nam vires, ut secundo de Diuinatione Tullius à caulibus Brassicis, si propter sati sint, ut à pestiferis & nocentibus refugere dicuntur: & quamuis rei cuiuscunque adminicula clauiculis peruestigent, quæ tanquam manibus apprehendant, atque ita se erigant, hos tamen, vtrunque propè adfint, nulla ex parte contingunt. Ad hæc Beritiis, vbi & sua, & Tarentini sententiâ, nihil in vinetis seminandum censet, Brassicam præcipuè summouendam præcipit, utpote quæ vitibus egregiè contraria sit: & cum propter naturæ suæ siccitatem multo indigeat humore, euenit ut iuxtà adita vitibus alimentum subtrahat. Tanta verò inter vitem & brassicam dissensio est, ut si quis vinum dum ea coquitur instillauerit, ne postmodum coquatur efficiat, & oleis colorem vitæ. Quicquid prius crudam brassicam ederit, vino quantum

- A quantumuis largiter hausto tentari non poterit, quia vis eius occurſu braſſicæ hebetatur, fracta que labafcit. Hinc plerisque Italiæ regionibus, & totius etiamnum Europæ provinciis mos inoleuit, vt cum calendæ Auguſti vulgò Baccho dicatæ habeantur, permiſſa eo die vnicuique volenti largius epotandi licentia, ſympoſiis que ad hoc inſtitutis, & curioſiſſimè celebratis, in quibus Auguſtum ſe capeſſere gloriantur, braſſicas identidem vt ebrietatis antidotum in ferulis præſumant. Aſſirmat & illud Beritius, quod ex Cicerone retulimus, ſi iuxta depoſita vitis ſit, vtrò eam effugere, & in contrariam partem ſarmenta conuertere: id quod nos in hortis noſtris Caſtalioneis fieri vidimus, extra quorum ſeptum excitata pergula, quam iuxta poſitæ vites inſcenderent ad meridiem, accidit vt hortulani incuria diſſertim braſſicæ ſubſeminarentur, tum vites cumprimùm pampinos emittere cœperunt, braſſicarum iuxta ſurgentium odore offenſæ ſurculos conuerterunt, omiſſa que percommodè parata pergula, vltra ſeptum ad ſeptentriones ſeſe porrexere. Abfueram ego tris menſes, dum hæc nulla curantur diligentia. Reuerſus autem auulſis inde caulibus coactus ſum bonam earum partem pedamentis ac ridicis alieno loco ſuſtenare, quod præter ſpem feliciter ceſſit, pergula intra & extra hortos duplicata. Citat Varro Neſtoris Alexicepon, elegiaco numero conſcriptum, in quo harum inimicitiarum cauſa decantatur, Bacchum quippe furibundi Lycurgi timore percuſum in mare ſe præripuiſſe, in eoque delituiſſe, mox ab emerſu clandestino Lycurgi ex inſidiis inuaſiſſe, quem vite deuinxerit: illum indignandum cum improviſam capturam ferret impatienter, lacrymas emiſſiſſe, ex quibus enata ſit braſſica: atque hinc orta diſſidia, & implacabilis plantarum earum contrarietas: Tabefcere enim eam neceſſe eſt, ſi fortiori viti proxima fuerit: vel vitem, ſi tenella ſit, ipſa tabefaciat. Viſque adeo verò odia hæc in vuz nomen exercentur, vt (quod idem Varro tradit) quod incommodum vua in humano gutture appellatur, odioſum admodum, ſi nimia deſtillatione laxata fuerit, cohiberi, retrahique facillimè poſſe credatur, ſi crudæ braſſicæ ſuccus capiti ſuperfundatur. Sed mirum eſt admodum hæc foliis & pampinis inſitas eſſe aduerſus vinum inimicitias, radici verò conciliationem ineſſe. Nam qui vinum in acetum trium horarum ſpacio verti docent, inter quos Varro ipſe eſt, radicem betæ contuſam in dolium coniciendam monent: ſin verò reſtituere vinum malueris, braſſicæ radicem eodem modo præcipiunt immitendam.
- B

HIEROGLYPHICORVM PIER.

VAL. FINIS.

C

ERVDITI CVIVSDAM HOMINIS HIEROGLYPHICORVM

COMMENTARIORVM LIBER PRIOR,
ea continens quæ per varia deorum & hominum
simulacra significantur:

AD BASILIVM AMERBACCHIVM I. C.
põsitissimum.

CVM difficillimum sit, ea in lucem edere, ob ingeniorum morosam, sæpe varietatem, qua omnibus placeant, opus est illa alicuius viri autoritate fulciri, qui & calumniosos ac detractores detertere possit: & si quid in controversia fuerit, adiudicare, rectèque & vera comprobare, falsa autem refellere. Vnde etiam fit, ut virtutes illorum quibus scripta dicantur, eiusdem sæculi hominum testimonio celebrentur, & sic illa patrocinij sui præmium amplum referant: memoriam videlicet earum virtutum, quarum quamvis docti ipsi sint, nulla fama ipsorum scriptis ad posterum perueniret. Nam principum quidem atque heroum res gestas memoria mandant: Historici: eruditionis sua monumenta, alij docti viri relinquunt: horum autem omnium humanitatis, sapientia, virtutum testes & præcones non alij sunt, quam omnis generis scriptores, qui illis monumenta sua inscribunt. Quamobrem aequè prudenter mihi rebus suis consuluisse videntur, & qui scripta sua doctorum patrocinio commiserunt, & qui in a rationes suas instituerunt, ut & docti ipsi essent, & à bonarum literarum studiosis celebrarentur. Illi enim scriptis suis autoritatem conciliauerunt, hi virtutes suas ab oblivionis tenebris vindicarunt: Hos igitur ego imitari cupiens, quem alium huic meo Hieroglyphicorum priori commentariolo patronum conciliarem potius quam te, qui & tanta eruditione atque autoritate es, ut tuo fretus patrocinio liberè in omnium manus venire possis: & familia nostra ita coniunctus, ut prima atatis bonam partem simul transegerimus, cuiusquæ humanitatem singularem ac beneuolentiam quotidie experimur. Hunc igitur meum laborem eodem animo complectere, quo me nostramque domum iam dudum amplecteris. Vale. Basilee, XIII. Kal. Sext. CID. PD. LXVII.

DE ENEPH, ÆGYPTIORVM DEO.

CREATOR, ET CREATIO MUNDI.

PER Eneph, quem pro Deo, colebant Ægyptij, ipsi sunt totius mundi atque vniuersitatis creatorem opificemque pulcherrimo hieroglyphico ostendebant: cui hominis formam tribuebant, eumque carulea veste indutum, zonamque tenentem & scutum pingebant, ac eius in capite pennam ponebant: ut testatur Eusebius in libris de præparatione Euangelica. Penna enim in capite, significat difficile inuentum esse creatorem, & nemini conspicuum, sed sublimem, non modò supra sensum, verum etiam supra humanæ intelligentiæ captum: humana verò forma, eundem vitæ autorem, & motu qui intellectu comprehendì possit, circumlatum indicabat. quoniam ut hominis corpus quidem cernitur, mens verò ipsa quæ hominem à cæteris animantibus diiungit, estque eius naturæ propria, cerni à nullo potest: sic etiam Dei ac summi opificis actiones & motus, quæ ipse in factis literis, Posteriora vocat, non secus atque Aristoteles effectus posteriori, causas verò priora nominat, ab humano intellectu cerni possunt: mens verò ipsa & Diuina natura, quæ illamoderatur & gubernat, in huius corporis carcere absolutè cognosci non potest, & ideo carulea veste indutum eum pingebant, ut celestem illum esse significarent, & in cælo habitare, nullius

coloris vel accidentis, mixtionisve participem, etiamsi nobis ea fortasse suscipere videatur: & modò irasci, modo placari: quem admodum cœlum ipsum, cum nullius coloris sit, propter intervalli longitudinem cœruleum videtur. & sic simul quoque eius naturam tantùm à nostra distare indicabant, quâtum cœlum à terra distat. Sceptrum verò potestatem eius regiam, in vniuersam naturam significat, & zona vinculum, quo creata omnia colligat, & in quo vitæ necesse fata continet: hoc est ortus atque interitus, & rerum naturalium causas. Est autem zona circulus ille, quem Astronomi Zodiacum vocant. Præterea hunc Deum ouum ex ore producentem faciebant, quod mundum significabat Dei verbo creatum, vt etiam Sacræ literæ testantur.

DE PANE ARCADIÆ DEO, VEL

SATYRIS ET FAUNIS.

VNIERSVM, VEL MVNDVS.

PAna, quem & Innuum & Faunum vocauerunt, sic pingebant veteres: Caprina facie, rubro colore, hirtis cornibus varia pantheræ pelle indutum, infima sui parte hispida, & caprino pede, altera manu fistulam septem calamorum tenentem, altera pedum siue baculum incuruum. hacque figura vniuersi symbolum contineri volebant. Facies enim rubens æther significat, bina cornua Solém & Lunam, pantheræ pellis cœlestium siderum varietatē. Pars eius inferior hispida pingebatur, propter arbores, virgulta & feras: caprini pedes terræ soliditatē ostendunt: fistula septem calamorum, harmoniam cœli, in qua septem soni sunt, & septem discrimina vocum: virga restua aium qui in se recurrit, & ideo *ωρα*, id est totum, est appellatus. Sic autem symbolū hoc interpretantur Eusebius, Phurnutus & Seruius.

INDIGENA VEL NOBILIS.

Eiusdem Panos simulacro indigenam significari, testatur Virgilius his carminibus:
*Hæc memora indigene Fauni Nymphæq; tenebant,
 Gensque virum truncis & duro robore nata.*

Nam Deorum filios aiebant esse Faunos, è terra & diuino semine genitos, Faunorum verò liberos heroas, & demùm ab heroibus homines natos, vnde restè per Fauni simulachrum etiam generis nobilitas significabitur: est enim in magna parte nobilitatis, nõ aduenam, sed indigenam esse. Quamobrem legimus apud Platonem Athenienisium nobilitatem idcirco cæterarum ciuitatum nobilitati præstitisse, quòd illi ex ipsa terra geniti essent, uec alio commigrassent.

S E R M O.

Per eundem Pana & sermonem significari, tradit Plato, Ægyptiorum arcanorum interpres in Cratylo, quòd nõn secus ac Pan vagari & circumire fingitur: sic sermo omnia complectatur, & per omnia vagetur, versetque cuncta: & geminus sit, verus ac falsus. Quòd autem verum est ex ipso, id quia leue ac diuinum est, & supernè apud Deum habitat, pectore & capite significari: quod verò falsum, quia infernè inter vulgus hominum manet, inferiore parte quæ hispida est & hircina, ob asperitatem turpitudinemque ostendit: & ideo à Græcis *πᾶν*, appellatum dicit id est totum, quia sermo totum comprehendit & versat.

MVNDI HIEROGLYPHICVM.

MVndum alio etiam modo Ægyptij hominis effigie pingebant, complicatis pedibus eum facientes, vestem variam ad talos vsque indutum & aureum globum capite sustinentem. Pedibus quidem complicatis, propter terræ firmitatem varia, & oblonga veste indutum, propter elementorum ac rerum quæ ex illis gignuntur, & quibus terra vestitur varietatem & copiam: aureum verò globum capiti eius imposuerunt, qui cœlum significaret sphericum, & circulum eius motum.

SOLIS

A **S**OLIS SIMVLACRVM.
Solem pingebant iuuenili & rotunda facie, eſſique in nauī
ſcollocabāt, quam crocodilus ſerebat: per nauigium mo-
tum eius in humido ſignificantes, hoc eſt, in æthere vel intel-
ligentiis. nam & æther multi humidum eſſe putarunt: & in
ſiccō tam diuturnum motum ſeipſi nō poſſe, & cœlos aqueos
dixerunt: vnde in Sacris literis tam ſæpe cœleſtium aquarum
mentio fit, & angeli ipſi aquarum nomine à Dauide compre-
hendūtur. Per crocodilum verò aquam pluuiam, cuius cauſa
Soli tribuitur.

OSIRIS.

SOLIS ET LVNÆ CONIUNCTIO.

B **N** Elephantinopoli Ægyptia vrbe Oſiris ſimulacrum colebatur, viri corpus habens cœrulei coloris, caput verò arietis, quod Solis ac Lunæ coniunctionem ſignificaffe, tradit Eufebius. Cœruleus autem color ei propter humiditatem tribuebatur, quia Lunaris coniunctio humidior eſt: nec non quia noctes cœruleas facit: tunc enim potiſſimum noctibus ſerenis cœruleum videtur cœlum.

LVNÆ SIMVLACRVM.

In Heliopoli verò eiusdem prouinciæ vrbe, Lunę ſimulacrum hoc ſymbolo conſecratum erat. Homo accipitris habens faciem, lancea Typhona interficiens. Pingitur autem Typho ſquaiatilis equi forma: & ſcōtum hoc ſimulacrum candidi coloris erat, qui color ab alio lumē accipere Lunam ſignificaret: accipitris verò facies à Sole eam lumen capere indicabat, vnde & ſpiritum attraheret: Soli enim accipiter dicatus erat, qui, vt etiam Pierius teſtatur, lucis ac ſpiritus ſymbolum eſt tum propter motus velocitatem, tum quia aliſ altiora & lucidiora petit.

PLVTO.

OCCVLTÆ CONSILIA.

Veteres cum conſilia & cogitationes occultas eſſe debere ſignificare volebant, Plutonem pingebant galeatum, & Proſerpinam rapientem, tum quòd ſubterranea, quorum Deus dicitur Pluto, lateant abſconditæque ſint: tum, quia raptus clam ſiunt: tum denique, quòd cum in capite conſilij ſedes eſſe putetur, galea illud tegens apertè conſiliorum occultationem ſignificet.

INFERIOR VEL MINOR POTESTAS.

Eiuſdem quoque Plutonis hieroglyphico, breue ſceptrum in manu eius ponentes, minorem inferioremque potestatem, vt eius qui alium meliorem principem agnoſcit, innuebant; propterea quòd Pluto inferorum rex dicatur, & tamen Iouis imperio ſubiectus.

SILENVS.

SPIRITALIS MOTVS.

C **S**ilenum quem ſenem & dormientem pingebant, ſpirabilis motus ſymbolum fuiſſe, teſtatur veteres: cuius caput candore fulgēs propter cœleſtem motum faciebant, cæſaries verò longa craſſitudinem terreſtris aëris ſignificat. Dormite autem illum ebrium ſinxeſſent, quia craſſiores ſpiritus & vapores caput quaſi ebrietate quadam grauant, ſomnumque inducunt.

VVLCANVS.

IGNIS.

Gnis virtutem ſub Vulcani, hoc eſt hominis forma pingebant, in cuius capite pileus erat cœruleus, æthereæ ſymbolum regionis, vbi integer puruſque ignis inuenitur: nam qui è cœlo in terram delapſus eſt, cum inbecillior ſit, materiaque indigeat & fomento, claudicans ſingitur, vt qui ſeipſum, niſi baculo innixus, ſuſtinere non poſſit, cum æthereus ille abſque villo fomento ſe ipſum ſuſtineat, alat, tucatur.

HERCVLES.

ELOQVENTIA.

Viuſum eſt nobis hic recensere hieroglyphicum, quo Galli antiquitùs eloquentiæ vim exprimebant. Id autem ex Luciani libello de Hercule Gallico conſcripto, ſumemus ad verbum, quemadmodum vertit Eraſmus. Sic igitur inquit: Herculem Galli lingua gentis ver-

nacula Ogmium vocant. Porro deum ipsum noua quadam atque inusitata figura depingunt. Decrepitus est apud illos, recaluaster, reliquis capillis, si qui reliqui sunt, plane canis, cute rugosa, & in acerrimum exusta colorem, cuiusmodi sunt nauæ isti. Charoëtem potius aut Iapetum, quempiamque ex iis qui apud inferos versantur, dicerent. In summa quiduis potius quam Hercules coniecères ex imagine. Atque tali specie cum sit, tamen Herculis ornatum gerit, ut qui cum leonis exuium indutus sit, tum clauam dextera teneat, tum pharetram humeris aptatam portet, tum arcum tenens læua prætendat. Denique modis omnibus Hercules est. Hæc equidem arbitrabar in Græcico sum deorum contumeliam facere Gallos, cum eiusmodi pingerent effigie, quo nimirum illum talibus picturis uiscerentur, quod olim regionem ipsorum incurfasset, prædās agetis, id temporis cum Geryonis armenta vestigans, occidentalium gentium plerasque regiones peruastauit. At nondum dixi id, quod erat in imagine maxime nouum atque mirandum. Siquidem Hercules ille senex, ingentem admodum hominum multitudinem trahit, omnibus per aures reuinctis. Porro vincula catenulæ tenues auro, electrōve confectæ, pulcherrimis monilibus similes. Atqui cum vinculis usque adeo fragilibus ducantur, tamen neque de fuga cogitare uidentur, cum alioqui commode possint, neque profus obiciuntur; aut pedibus aduersus trahentem obtendunt, sese resupinantes: uerum alacres ac læri sequuntur, ducentem admirantes. Vtrod festinantes omnes & laxatis funiculis etiam anteuertere studentes: perinde quasi grauitate laturi, si soluerentur vinculis. Neque illud quidem pigebit referre, quod mihi uidebatur omnium absurdissimum. Etenim eum non inuenient pictor uide catenularum summas ansas neceter, uidelicet dextera iam clauam, læua arcum tenente, summam Dei linguam perterebrauit: atque ex hæc religatis catenulis eos trahi fecit: ipse nimirum ad eos qui ducebantur, uultum & oculos couertebar arridens. Hæc ego cum diutius adstant essem cõtemplatus, admirans, hæsitans, indignans, Gallus qui propius adstabat, nostratium literarum non ignarus, id quod declarauit Græcè optimè loquens, philosophus opinor; ex eo genere philosophorum, quod apud eos esse fertur: Ego tibi hospes, inquit, picturæ istius arcanum explicabo: nam uideris uehementer ad eam artonitus ac mirabundus. Orationem nos Galli nequaquam arbitramur esse Mercurium, quemadmodum uos Græci, uerum Herculi illam tribuimus: propterea quod hic Mercurio longè robustior extiterit. Nam quod senex fingitur, nihil est quod mirère: siquidem facundia solet in senecta demum absolutam uim ostendere. Si modò uerum uestri dicunt poëtæ, obduci iuuenum densa caligine pectus, contra senectam posse quiddam dicere rudi iuuenta melius ac præclarus. Hinc uidelicet apud uos, & Nestoris lingua melle profuit, & Troianorum oratores liriõssam edunt, uidelicet floridam quandã uocẽnam liria, si satis memini, flores appellantur: proinde quod auribus ad linguã uinctos trahit senex hic Hercules; qui non aliud quam ipse est sermo, ne id quidem debes mirari, qui quidem non ignores linguæ cum auribus esse cognationem. Neque uerò ad contumeliam illius illud pertinet, quod ea perforata, sit: nam incrimin, inquit, & iambicos quosdam uersiculos apud uos dicere, uiris loquacibus extremam linguam perforatam esse omnibus. Quin de eodem hæc in summa habemus opinionem, ut quicquid egit, id illum oratione facundiæque egisse putemus: utpote uirum sapientem, ac persuadendo plerosque sibi subegisse. Iam tela illius nimirum rationes sunt acutæ, missiles, citæ, atque animum fauciantes, unde pennigera dicta fuit oratio. Hæc Lucianus, quæ ad huius hieroglyphici explicationem sufficere opinor.

RATIONIS CVM APPETITV
RATIO IS
PYGNA.

Herculis Antheum interimentis simulacrum in multis antiquis numismatibus cernitur: quod quid significet, nunc explicabimus. Hercules anima rationis participis, spiritusque symbolum est: Antheus uerò corporis. Hercules pectus sapientiæ sedes, atque prudentiæ, quibus perpetua est cum appetitu ac uoluptatibus pugna: semper enim appetitus rationi obstitit, nec potest ratio superare, nisi corpus ita in altum, & procul ab terrenarum rerum intuitu extulerit, ut pedes, hoc est affectus, nullum amplius fomentum à tellure accipiant: imò cupiditates & affectus qui terræ sunt filij, profus interficiat. Quo de genere mortis loquitur D. Paulus, cum ait, Mortui estis, & uita uestra abscondita est cum Christo in Deo. Et David: Preciosa in conspectu Domini mors sanctorum eius. Et Seruator ipse: Nisi granum frumenti cadens in terram mortuum fuerit, ipsum solum manet; si autem mortuum fuerit, multum fructum adfert. Et hæc est omnium uictoriarum præstantissima, unde in Scipionis Africani tumulo legitur hic elegatissimus uersiculus, MAXIMA CUNCTARVM VICTORIA, VICTA VOLVPTAS. & Boëthius hoc ipsum Herculis factum celebrans ait, SUPERATA

TELVS, SIDERA DONAT.

INGE

Symbolicā non solum Ægyptiorum, verum etiam Græcorum theologia, Herculem pro humano ingenio vel intelligentiæ vi ponit, pingitque illum arcu tripudium cuspidum sagittam iaculantem: propterea quod humani ingenij acumen, cælestia, terrena & inferna scrutetur: vel propter tripartitam Philosophiæ distributionem, quia ingenio Mathematicas disciplinas, rerum naturalium causas, & diuina mysteria indagamus: aut alio modo, ex Socraticæ scholæ diuisione in differendi subtilitate, naturæ obscuritate, vitæ & moribus eo vtimur, ita vt sagitta trium cuspidum aut triplicem mundum, aut triplicem contemplationem, aut tripartitam philosophiam significet.

PROMETHEVS.

ARTES ET INGENIUM, VEL ARTIVM
INVENTORES.

Plato in Protagorâ sub persona Socratis, huiusmodi narrat de Artium origine fabulam: Erat, inquit, aliquando tempus, quo dii quidem erant, mortalium autem genera non erant. Postquam autem & his tēpus factis constitutū venit, vt crearentur, formabant ipsâ dii intra terrâ ex terra & igne permixtis, & ex iis quæ igne ac terra permiscētur. Quū verò in lucē iam illa productū essent, illorum ornandorum facultatumq; singulis, pro vt decreet, distribuēdâ curâ Prometheo & Epimetheo demādarūt. At Epimetheus sibi distribuēdi munus deposcit, & Prometheo, dum ego distribuo, dicit, A spice & considera. Sicquē illo persuaso, distributionem facit. Hic verò aliis robur absque celeritate apponebat, alia debiliora velocitate ornabat, alia armabat, aliis inenim data natura, aliam quandam facultatem ad salutem excogitabat. Quæ enim ex ipsis parua fecerat, iis volatilem fugam aut subterraneam habitationem tribuebat. Quæ verò magnitudine auxerat, ea hac ipsâ seruabat, & reliqua hoc modo exæquans distribuēbat: ea industria, vt caueret, ne quod genus interiret. Postquam vero mutæ corruptionis essugia ipsis suppeditasset, facilitatem anni tēpora & varias cœli tempestate sub dio ferendi excogitabat: induens illa densis pilis, & solidis pellibus, quæ & hyemem & æstum arceret possent: & quæ singulis cubilia petentibus proprium ac naturale stratum itidem essent: & sub pedibus alia vngulis, alia pilis & coris solidis ac exunguibus muniuit. Necnon alimenta aliis alia suppeditabat, his herbam ex terra, illis arborum fructus: alii radices, quibusdam verò aliorum animalium laniatum in alimentum dabat. Et his quidem paucam sobolem tribuebat, his verò quæ ab illis dilaniarentur, multâ, quo genus ipsum conseruaretur. Proinde Epimetheus, vt qui non vique adeo sapiens esset, non animaduertit, se facultates in bruta animantia expendisse. Restabat adhuc ipsi inornatum hominum genus, & quid cum ipso ageret, ambigebat. Quo dubitante, venit Prometheus, inspecturus distributionem, & videt reliqua quidem animalia accuratè omnia habere, hominem verò nudum, non calceatum & inermem, iamque fatalis dies aderat, qua etiam hominem ex terra in lucē prodire oportebat. Consilij itaque inopia præhensus Prometheus, & quamnam homini salutem reperiret nesciens, Vulcani & Mineræ artificiosam sapientiam vnâ cum igne furatur. Fieri enim nullo modo poterat, vt illa absque igne ab vilo possideretur, aut vno vtilis esset: & sic illam homini largitur, Sapientiam itaque circa prærandum victum hoc modo homo accepit: artem verò versandi in rep. non habebat. Illa enim apud Iouem erat. Prometheo autem Iouis arcem ingredi non licebat, quoniam Iouis munitiones horrendæ erant, at in communem Mineræ & Vulcani domum, in qua artes exercabantur, furtim ingressus erat, & furto sublata ignea vulcani arte, & alia mineræ, eas homini contribuit. Et ex hoc contigit homini victus facultas. Prometheus verò post eam quæ fertur furtipenam Epimethæi causa dedit. Postquam autem homo diuinæ fortis participatus factus est, primum quidem propter Dei cognitionem ex igne contractam, solus inter omnia animalia deos esse purauit, iisq; aras & statuas dcauit. Deinde vocem & nomina breuiter per artem articulauit, habitationes, vestes, calceos, strata, & alimenta ex terra inuenit. Hoc autem modo instructi initio homines sparsim habitant, nullas habentes ciuitates. Cùmque feris imbecilliores essent passim ab illis interimebantur. Ars namque opificiorum ad alimentum quidem idonea erat auxiliatrix: verum ad bellum contra feras manca. Reip. enim artem nondum habebant, cuius pars est ars militaris. Querebant autem, quomodo congregarentur ac seruantur cõdentes ciuitates. Quum verò cong regati essent, iniurias mutuo inferebant, vt qui atem gubernadæ reip. non habe-

C Prometheus, inspecturus distributionem, & videt reliqua quidem animalia accuratè omnia habere, hominem verò nudum, non calceatum & inermem, iamque fatalis dies aderat, qua etiam hominem ex terra in lucē prodire oportebat. Consilij itaque inopia præhensus Prometheus, & quamnam homini salutem reperiret nesciens, Vulcani & Mineræ artificiosam sapientiam vnâ cum igne furatur. Fieri enim nullo modo poterat, vt illa absque igne ab vilo possideretur, aut vno vtilis esset: & sic illam homini largitur, Sapientiam itaque circa prærandum victum hoc modo homo accepit: artem verò versandi in rep. non habebat. Illa enim apud Iouem erat. Prometheo autem Iouis arcem ingredi non licebat, quoniam Iouis munitiones horrendæ erant, at in communem Mineræ & Vulcani domum, in qua artes exercabantur, furtim ingressus erat, & furto sublata ignea vulcani arte, & alia mineræ, eas homini contribuit. Et ex hoc contigit homini victus facultas. Prometheus verò post eam quæ fertur furtipenam Epimethæi causa dedit. Postquam autem homo diuinæ fortis participatus factus est, primum quidem propter Dei cognitionem ex igne contractam, solus inter omnia animalia deos esse purauit, iisq; aras & statuas dcauit. Deinde vocem & nomina breuiter per artem articulauit, habitationes, vestes, calceos, strata, & alimenta ex terra inuenit. Hoc autem modo instructi initio homines sparsim habitant, nullas habentes ciuitates. Cùmque feris imbecilliores essent passim ab illis interimebantur. Ars namque opificiorum ad alimentum quidem idonea erat auxiliatrix: verum ad bellum contra feras manca. Reip. enim artem nondum habebant, cuius pars est ars militaris. Querebant autem, quomodo congregarentur ac seruantur cõdentes ciuitates. Quum verò cong regati essent, iniurias mutuo inferebant, vt qui atem gubernadæ reip. non habe-

rent. quare rursus dispergebantur ac peribant. Iupiter igitur timens generi nostro, ne in totum aboleretur, Mercurium mittit, ut pudore & iustitia, homines imbuat, quæ civitatum essent ornamenta & vincula, & amicitias inter homines conciliarent. Interrogat itaque Mercurius, quomodo iustitiam & pudorem hominibus distribuere debeat? Num ut artes distributæ sunt, ita & has distribuam? artes enim sic sunt distributæ, ut unus qui artem medicam aliâve quampiam teneat, multis imperitis sufficiat. Itane ergo & iustitiam & pudorem inter homines ponam? aut in omnes distribuam? In omnes, inquit Iupiter, & omnes, quibus participes fiant. Neque enim constabant civitates, si pauci illarum participes fuerint, velut ex aliis artibus. Legem item nomine meo promulget, ut qui pudoris & iustitiae particeps esse non possit, tanquam pestis civitatis occidatur. Ex qua narratione colligimus, per Prometheus faciem accelsam, quæ ignis furtum significet, tenentem, ingenij vim in inveniendis artibus, artiumve inventionem & ipsum inventorem denotari: fax enim animæ illa vis est: quam Aristoteles intellectum agentem vocat, quam Plato & Ægyptiorum theologia celestem igniculum luminæve extrinsecus adueniens appellarunt, cuius proprium munus est artium inventio.

GRATA ACCEPTI BENEFICII
MEMORIA.

Hominis prope rupem arduam stantis, anulumque ferreum ex catena, quæ monti alligata est, exemptum cum adnexo lapillo in digito habentis imago, gratam accepti beneficij memoriam significat: in eo præsertim, cui delicti pœna condonata est. Aiunt enim Prometheus, ob ignem diis surreptum, & cum mortalibus communicatum, ab Ioue Caucafi montis rupi ferrea catena alligatum fuisse: & paulo post ab eodem eius misero solutum, in huius beneficij memoriam unum ex illius catenæ anulis cum faxi portione ex rupe sumpta, digito alligasse, indeque post anulorum & lapillorum iungendorum morem emanasse. quo fit ut etiam solus ferreus anulus quo diu Romani vsi sunt, id possit significare.

DELICTI PœNA, VEL VLTIO
DIVINA.

Idem Prometheus rupi alligatus, pœnam delicti diuinâque ultionem imminere denotat, vel iustum iudicium esse, & calamitatem flagelli loco diuinitus immisam, quemadmodum ipse Prometheus diuino iudicio ob ignem cœlitibus furto ablatum, rupi alligatus traditur.

M E R C V R I V S.

ORATIO, VEL ELOQVENTIA.

Mercurius orationis vim interpretandique virtutem & eloquentiam significat, ut potest Deorum nuntius atque interpres: vnde Virgilius dixit,

Interpres diuum cœlo demissus ab alto.

Fingitur autem protensus atque erectus, propter orationis vim, alas in capite & pedibus habens, ut significet volucrum per aëra ferri sermonem. nam & Homerus τὰ βῆρι ἡσπέρητα, hoc est, ala: a verbâ, appellauit.

VELOCIOR SENSUS, VEL INTEL-
LECTVS AGENS.

Ampianus Marcellinus scribit, Iulianum Cæsarem mediâ nocte, ut Mercurio supplicaret, exurgere solitum, quo menti suæ lumina præferret: quia Mercurium velociorem in mundo sensum esse motus mentium excitantem, quem vulgo Intellectum agentem vocant, ex philosophorum arcanis acceperat. Ex quo colligimus in sacris per Mercurium, intellectum agentem, & celere animi sensuumque motum significatum fuisse.

FIRMITAS ET GRAVITAS ORATIONIS.

Cum quadrata basi sine pedibus pingebant, quod veri sermonis firmitatem ac robur indicabat: tum etiam, quia sermo sine manuum vel pedum adiumento suo fungitur officio.

MERCATOR, VEL MERCATYRA ET LVCYVM.

Per eandem quoque Mercurij imaginem, quæ marsupium manu teneret, gallum ad eius basim ponentes, lucrum, mercaturam, mercatorumve significarunt, quod is mercium & lucri Deus haberetur: quia sermonis operâ omnia mercimonia & contractus fiunt. gallum verò idcirco illi adponebant vigilantia: symbolum, ut indicarent mercatores decere vigilantes esse; nec toto somno tribuere noctes.

FVR ET FALLAX.

Fvr quoque & furandi ars, atque fallacia, Mercurij Apollinis boues furantis imagine significatur, quod illum eius artis & fallaciarum ac doli fraudisque inuentorem poetæ tradiderint, vnde & illi cognomen τὸ κλέπτης, Phurnuto & Suida autoribus, est inditum: ideoque sic de isto cecinit Horarius:

Callidum

*Callidum quicquid placuit iocoso
Condere furto.
Te bones olim, nisi reddidisses,
Per dolum amotas, puerum minaci
Voce dum terret, viduus pharetra,
Risit Apollo.*

& Prudentius:

*Expertes furandi homines, hac imbuunt arte,
Mercurius Maia genitus. ---*

HYDRARGYRO N.

Per eundem Mercurium Chemicæ artis professores, argentum liquidum, quod vulgo viuun, Græcè hydrargyron appellatur, propter eius mobilitatem intelligunt, nam illi singulis metallis planetarum nomina tribuunt: vt plumbo Saturni, stanno Iouis, ferro & chalybi Martis, auro Solis, ari Veneris, argento Lunæ, vt & Plato in Timæo facere videtur.

TALARIA.

VELOCITAS.

B

Talaria Mercurij, velocitatem motumque significant, quòd is sublimis per aëra feratur, vt Virgilius ait:

*Et primum pedibus talaria necesse
Aurea: que sublimem alis, sive aquora supra,
Sue terram rapido pariter cum flamine portant.*

ad eò vt si cuiquam significare velimus fugiendum esse, aptè talaria depingere possimus, vnde fit, vt etiam communi sermone dici soleat, Addere pedibus alas, pro celeritate. *Pedibus timor addidit alas.*

CADUCEVS.

POTESTAS ET VIS FATI.

Caducei qui Mercurio attribuitur significatio, præter eas quæ à Pierio sunt enumeratæ. Caduceus enim fati potestatem significat, vel assilatum quendam diuinum, dictumque quo non modo mentes nostræ, verum etiam creata omnia mouentur & gubernantur: atque vinculum quo cum Deo colligati sumus, ac inter nos: ipsiusque fati necessitatem, omnia stringentem. Quod præclare indicasse videtur Virgilius his verbis:

*Tum virgam capis, hac animas ille euocat orco
Pallentesque alias sub tristitia Tartara mittit:
Dat somnos, adimitque, & lumina morte resignat:
Illa fretus agit ventos, & turbida irans
Nubila.*

Sic enim pingebatur ab Ægyptiis Caduceus ille, Macrobio autore, in specie draconum maris & feminae coniunctorum, qui parte media voluminis sui, inuicem nodo, quem vocant Herculis, obligabantur: primæque partes eorum reflexæ in circulum pressis oculos ambitum circuli iungebant: & postmodum caudæ reuocabantur ad capulum Caducei, ornabanturque aliis ex eadem capuli parte nascentibus.

CONCORDIA.

Idem Mercurij Caduceus angues illos circumuolutos habens, quos ipse, vt poëtae narrant, pugnantes cum inuenisset, diremit, ita vt ambo Caduceo eius adhaerent, Concordiæ symbolum est, vt in antiquis numismatibus apparet, ac inter cætera in M. Antonij triumuirii numismate quodam, in cuius vna parte, mulieris laurea coronâ sub capitis velamine redimitæ caput est, cum his literis: III. VIR. R. P. C. in alterâ duæ manûs iunctæ Caduceum hunc tenentes, cum hac inscriptione: M. ANTONI. C. CÆSAR. quod procul dubio pro Concordiæ, que tunc inter Cæsarem, Antonium & Lepidum erat, symbolo positum fuit, idemque Caduceus res quæ eandem vim habent, similisve sunt, denotat, duobus serpentibus, eiusdem videlicet generis animalibus.

Argus circa totum caput oculos habens, de quo sic canit Ouidius:

*Centum luminibus cinctum caput Argus habebat,
Inq̄ suis vicibus capiebant bina quietem.
Cetera seruabant atque in statione manebant.*

& Statius,

Spestat in occiduis stellatum visibus Argum.

hic, inquam, vniuersæ mundi machinæ typus est: cuius caput cæli præ se fert imaginem, oculi stellarum, quæ inferiora omnia custodiunt & fouent. Voluerunt enim Theologi Symbolici mundum animal esse: idque sub Argi imagine significauerunt: & terram quoque moueri dixerunt. Ait enim Mercurius Trismegistus in Pimandro, terram non solum moueri, verum etiam vario motu agitari: sed tamen ita, vt cum feliquis elementis comparata propter motus tarditatem, immota videatur: idque huiusmodi argumentò probare nititur: Non est, inquit, credendum, illam quæ omnia nutrit, fouet, concipit & parit, motus experiri esse: fieri enim nequit, vt quod non mouetur, gignat & pariat. Vt igitur stellæ ac sidera huiusce mundi oculi sunt, sic herbæ, arbores & plantæ omnes capillorum locum obtinent: metalla verò & lapides, ossium: nil mirum igitur, si sub Argi imagine mundum vniuersum comprehendit Ægyptiorum theologia.

E

ENDYMION.

PIORVM OBITVS.

Nam plura sint mortis genera, illud maxime & à sapientibus gentium, & Sacrarum literarum testimonio comprobatur, & commendatur: cum quipic & sanctè vixerunt, iâq̄ altero illo genere mortis, de quo in Hercule Anthem interimete diximus, mortui, hoc est prauis cupiditatibus deiecti, & ad Deum anhelantes, ac cum eo coniungi (quod in hoc corporis carcere fieri non potest) cupientes, ab eo in cælum trahuntur, corpore non secus atque altissimo somno morte confopito: quemadmodum mori cupiuit Paulus, cum diceret, Cupio dissolui, & esse cum Christo. Hoc autem genus mortis osculum vocauerè symbolici Theologi: de quo videtur loquutus esse Salomon in Cantico, cum ait: Osculetur me osculo oris sui, quod, sub Endymionis, quem Diana in monte altissimo confopitum somno osculatur, imagine adumbrarunt. Aiunt enim Dianam, vt quæ siderum vim quam ipsa recipit, ad inferiora transmittat, reginam esse & dominam cælestium proportionum atque intelligentiarum: Endymionem verò animam hominis pij significare, cuius amore capri cælestes, vt illam sibi coniungere possint atque osculari, in alto monte, hoc est dum cogitationem & mentem in cælum attollit somno altissimo confopitam, id est morte huius corporis. Nam cum corpus impedimento sit, quominus perfecte Deo coniungi possimus, sequitur eo soluto nos libere in cælum euolatuos: Quod quanto citius fit, tanto maiores Deo gratias habere debemus: nec tamen recusare quamdiu ei visum fuerit, huius corporis carcerem æquo animo ferre: sed assidue illum rogare, qui solus omnia bona largitur, vt interea saltem cupiditates nostras, quæ nos ab eius complexu abstrahere possunt, interimat. Quod vt faciat, clementiam eius supplex manus tendens rogo & obsecro.

F

PACI

PACIFICATOR HABITVS.

Quimus hic omittere, priusquā viriles imagines absolueremus, quin ea adiceremus, quæ Quintilianus de Pacificatore habitu scribit, Sic enim ait: Fit & ille habitus, qui in statuis pacificator esse solet, qui inclinato in humerum sinistrum capite, brachioq; ab aure protenso, manum erecto pollice protendit: qui quidem maximè placet hiis, qui se dicere sublata manu iactant: cuiusmodi habitus hodie cernitur Romæ in pulcherrima statua, quæ pro æde Lateranensi stat.

QVOMODO PINGI SOLERENT A VETERIBVS
FAVOR, EIVSQUE
CONTRARIVM.

Cum iis qui de Pacificatore habitu diximus, faciunt, quæ de fauoris eiusque contrarij simbolo scribit Politianus in Miscellaneis: fauorem enim pollicibus pressis & eius contrarium versis significari solitum ait, idque Horatij, Iuuenalis, Plinij & Prudentij autoritate præbat. Sic namque ait Horatius in primo Epistolarum:

*Consensire suis studiis qui crediderit te,
Fauor utroque tuum laudabit pollice ludum.*

Iuuenalis verò hoc modo:

*Et verso pollice vulgè,
Quemlibet occidunt populariter.*

Plinius autem libro naturalis Historiæ vigesimo octavo, pollices, cum faucamus, premere etiam proerbio iubemur. Et Prudentior:

*Et quoties victor ferrum iugulo inserit, illa
Delicias ait esse suas, pectusq; inactis
Virgo modesta iubet conuerso pollice rumpi.*

Ex quibus patet, eos qui fauerent, pollicem premere: qui verò fauorem denegarent, versere solitos.

FIDIVS DEVS.

FIDES.

Restantissimum extat Romæ in antiquo marmore Fidij simulacrum, sic expressum: Vir est imberbis quidem, sed tamen maturam præ se ferens ætatem, cui adiectū est nomen, HONOR, hic VERITATI, quæ virginis forma expressa est, manum porrigit, prenditque: in medio autem AMOR est puerili ætate: quod hæc tria sint, quibus Fides nititur, quæque illam inuiolatam conseruant: nempe honoris studium, veritas promissorum, vt videlicet ab utroque seruentur, & amor, qui nisi adsit & faueat, facile fides corrumpitur: nam fidem honos sustinet, veritas parit, amor nutrit.

SOMNVS.

VERA ET FALSA SOMNIA.

Mago virilis facie resoluta & languenti, candida subtus veste & supra nigra induti, quasi diem & noctem indicaret, cornu manu tenens, Philostrato autore, somnum significat: quod cum vera somnia immittit, nigrum cornu habere fingitur: cum verò falsa, eburneum. vnde & gemina somni portæ à Virgilio finguntur, his verbis:

*Sunt gemina somni portæ: quarum altera fertur
Cornea: quæ veris facilis datur exitus vmbriis,
Alteræ candenti perfecta nitens Elephanto:
Sed falsa ad caelum mittunt insomnia manes.*

quoniam, vt inquit Macrobius ex Porphyrij autoritate, hæret omne verum: hoc tamen anima cum ab officiis corporis somno paulum libera est, interdum aspicit: nonnunquam tendit aciem, nec tamen peruenit. Et cum eum aspicit, tamen non libero & perfecto lumine vider, sed interiecto velamine, quod nexus naturæ caligantis obducit, quod Virgilius his verbis indicauit:

Aspice,

*Aspice, namque omnem, quæ nunc obducta tuenti
Mortales hebetas visus, tibi & humida circum
Caligat, nubem eripiam.*

D

Hoc igitur velamen quod nigro colore significatur, cum in quiete ad verum vsque aciem in prospectantis admittit, cornu esse creditur: cuius hæc est natura, vt tenuatum visui peruium sit: cum autem ad vero hebetat, ac repellit obtutum, ebur putatur: cuius corpus ita natura densatum est, vt ad quamuis extremitatem tenuitatis erasum, nullo visu ad vltiora tendere penetraret. Hæc Macrobius. Scruuius verò aliam adfert ratione: ait enim per portam corneam oculos significari, qui & cornei sunt coloris, & duriores cæteris membris, quia frigus non sentiunt, vt & Cicero in libris de natura Deorum testatur. Per eburneam verò portam, os, propter dentes, quòd ea quæ loquimur, falsa esse possint: ea verò quæ videmus, sine dubio vera sint. Aut verò ait, corneam portam idcirco veram dici, quòd, vt ij qui de fomniorum interpretatione scripserunt, testantur, quæ somnia personæ statum & fortunam non excedunt, vera fiat, & simplicia, vt cornu est: quæ verò supra fortunam sunt, & nimium habent ornatum, falsa: vnde eburnea quasi ornatior porta fingitur.

HONOS ET VIRTVS.

IN quibusdam Vitellij Cæsaris numismatibus inueniuntur pulcherrimæ Honoris ac Virtutis imagines, in quibus Virtus sic est expressa: Iuuenis galeatus cum pennis supra galeam, hastam sinistra, sceptrum dextra tenens, ocreas habens, & sub dextro pede testudinem, Honorem qui muliebri forma est expressus, intuens. Habet autem caput galeatum, vt fortitudine ad virtutem opus esse indicet, quo nos ab imminētibus insidiis tueamur. eandemque ob causam & hastam habet: pennæ verò vel crista, ingenij acumen significant, & sublimia cogitanda. Sceptrum potestatem vitiorum domandorum, & cupiditatum frandandorum. Ocreæ duplicem habent significationem, primùm quòd qui virtutem sectantur, semper ad locum, si opus sit, virtutis exercendæ causâ mutandum paratî esse debent. Deinde quia pedes & crura imbecillitatem, quam ex hoc terreo corpore suscipimus, quæ nos cupiditatum ictibus obnoxios reddit: prudentia, cuius symbolum est testudo, quam sub pede habet, diligenter muniamus, sicque gressus nostros dirigendos, prudentiam duce, vt ne nosmet ipsos in peccadi necessitatem coniciamus: semperque in omnibus rebus honorem spectandum & intuumendum, non autem opes. Honos muliebri potissimùm forma depingitur: quòd mulieres maximè honoris studiosas esse deceat. Est autem seminuda mulieris imago, propter opum contempcionem, eademque cornucopiæ gestat, & galeam pede premit: quia ex virtute omnium rerum copia provenit, & virum in honore ob virtutem constitutum omnes venerantur.

E

HECATE.

F

L V N A.

Vnam sub Hecates imagine pingebant, propter varias eius corporis figuras: Hecate enim cum tribus capitibus pingitur, quorum sinistrum equi est, dextrum canis, medium hominis. Luna enim ex Solis distantia varias figuras sumere videtur. & cum nouilunium pingere volebant, candidis vel aureis vestibus indutam, atque ardentem faciem tenentem eam faciebant: cum mediam ostendere volebant, cistam ei in manu ponebant, quia, crescente lumine fruges maturat. Plenilunij autem virtutem ferugineo calore denotarunt: tuncque ramum Laureum & papauer manu tenere fingebatur: ramum quidem Laureum, quoniam à Sole ignea fit: Laurus enim Soli consecrata est: papauer verò propter fertilitatem multitudinemque animarum, quæ in ea rãquã in ciuitate habitare putabatur.

Duplicem enim tellurè Ægyptiorum philosophia statuebat: superiorè vnã, & inferiorè alterã: superiorèque tellurè Lunam esse putabant, inferiorè verò hanc frugum procreatricè, quã nos mortales habitamus: illam enim animas corpore solutas incolere putabant: quia cù Ægyptij ex Hebræorum, à quibus multa

multa

A mula didicerunt, theologia esse quendam locum, in quem animæ corpore solutæ transmigrant, ibique beatorum sedes esse, & multa præterea de cœlesti illa patria, & sancta ciuitate eiusq; regionibus audiuisent, & in plenilunio maculas quasdam in Lunari orbe viderent, quæ in nullo alio fide cernerentur, & terrarum quandâ montiumque & lacuum imaginem præ se ferrent, diuina mysteria & arcana humana intelligētia metiri volentes, ea omnia in Luna esse putabant, eamque cœlestem illam tellurem esse aiebant. Nec defuerunt qui duplicem mundum statuentes, vnum in quo perfecta rerum omnium, quæ in hoc nostro orbe sunt, exempla atque imagines cernuntur, ab ipso creatore minimè corruptiони obnoxia factæ, quas Ideas vocauēre: ex quibus post & ad illarum imitationem, quæ in hoc mundo sunt omnia creata sūt: mundum illum idearum Lunam esse dixerunt. Sic enim ratiocinabantur: vt architectus, pulcherrimam aliquam domum templūve ædificaturus, imaginem eius perfectissimam mente concipit, quæ cūm ex materia concreta non sit facta, corruptioni minimè est obnoxia, nisi cum architectus ipse corrumpitur, hoc est aut moritur, aut mente alienatur, neque post ædificium ipsum tam perfectum & absolutum reddere pōest, vt ideam illam quam conceperat æquet: ita & summus iste opifex atque architectus, mundum hunc creaturus, eius & omnium quæ in eo esse volebat, imaginem perfectissimam concepit, quæ imago, vtpote in eius qui omni corpore solutus est, quique omnia potest mente concepra, ita perfecta fuit, vt nihil perfectius excogitari posset: & re ipsa extitit, quia potentissimus est qui eam fecit. Et quemadmodum imago humana mente concepra, sine sui artificis corruptione corrupti non potest, sic illam quæ opificem habet nulli corruptioni obnoxium, sempiternam fore, necesse est fieri: Hanc autem imaginem Lunam esse volebant, cui etiam creator vim hæc inferiora ad sui exemplum, sed minus perfecta, gignendi dederit: quam vim Naturam appellarunt. Et sic Lunæ multitudinem animarum, vel quod in ea corpore solutæ habitarent, vel quod ad illa in mortalia corpora insuerent immitterenturque, vel quod perfectissimas illarum contineret imagines. Sed est & alia ratio, cur illi fertilitas multitudōque animarum tribuatur: quia videlicet Luna crescente, plantæ, & fructus, nec non & animantia magis crescunt, & quia partui præesse putatur. Nec tamen absurdam prorsus illorum sententiam existimarem, qui huius mundi imaginem in Luna esse putarunt, modo ne de diuina illa idea, ad cuius exemplar omnia sunt creata, intellexissent, quæ non magis quàm Deus ipse mortalibus oculis cerni potest, cūm diuinam illam ideam sempiternam fore sit necesse, Lunam verò & Solem mutationi obnoxium esse, Sacra litera testentur. Sed si huius mundi imaginem tanquam in speculo cerni dixissent, facile illis assentiret. Lunare enim corpus speculo simile esse, solarium radiorum reflexio, quam in eo videmus, indicat, itemque aqueæ naturæ, quæ in speculis est, esse philosophorum omnium illi humiditatis ad rerum generationem causam tributientium consensus, & res ipsa docet. Cūm igitur talis sit Luna, & in plenilunio terra inter solem & illam posita, huiusmodi maculæ in eius corpore cernantur, quæ mediam orbis terrarum partem, vt illam à Geographis pingi videmus, imitentur, quis non credat maculas illas terræ imaginem esse? Nam quod illas ob corporis inæqualitatem fieri dicunt, id absurdissimū videtur in cœlesti corpore: & falsum esse, testatur solarium radiorum tanta reflexio: quæ nisi ex politissimo nitidissimoque corpore fieri nullo modo posset. Quod verò alij vapores esse putant, quos illa assidue ad se trahat: primum dico fieri non posse, si vapores essent, vt semper eandem figuram situmque seruarent: deinde Mathematicorum, hoc est Optices certissimas verissimasque rationes, id falsum ostendere. Nam cūm vapores non supra mediam aeris regionem atrollantur, necesse esset, Lunam à Britannis, aut Hispanis, aut Ægyptiis, quorum acies supra vapores illos, qui in nostris solummodò regionibus essent, tenderet, sine maculis cerni: nam si quis fortè diceret, vapores illos totam mediam aeris regionem occupare, & ideo ab omnibus videri, is sciat, si ita se res haberet, nos non maculas, sed totum Lunarem orbem quasi velamine quodam obductum visuros. Ex quo patet, cūm eadem maculæ æquæ ab omnibus gentibus cernantur, vapores eos non esse. Sed & ipsarum macularum figura optime orbis terrarum imaginem, vt ex tam longinquo tractu perspici potest, præ se fert: quemadmodum quilibet videre potest.

PERSÉPHONE, SIVE PROSERPINA.

SEMINVM VIRTVS ET GENERATIO.

S Eminum virtutem & gignendi vim, quæ potissimum in terra est, veteres muliebris forma, germina quædam protendentem pinxerunt: hancque imaginem Bonam deam vel Perséphonem appellarunt: semen non antè germinare significantes, quàm in terram proiectum aliquandiu ibi latuerit.

DIONY

DIONYSIVS.

PROMISCVA GIGNENDI VIRTVS PLANTARVM;

Quoniam verò plantæ non solum ex semine, verum etiam quædam ex surculis plantatiis nascuntur, hanc promiscuam gignendi vim, sub Dionysij imagine expresserunt, quem muliebri forma & cornua habentem pingebant.

I V N O.

QVATVOR ELEMENTA.

In vno catena de cælo ab Ioue suspensa, & lapides pædibus alligatos habens, ab Homero, fingitur: ita ut vnum pedem contractiorem habeat altero, quæ imago quatuor elementorum symbolum est. Iuno enim ipsa ærem significat: catena ignem quo cætera colligantur atque miscentur, lapis altiori pedi appensus, a quam, aliter verò terram: quæ omnia Iupiter, quem cæli rectorem significare volunt, ita cælo alligavit, ut ex illo pendeat, ipseque qui cælum mouet, nutu gubernetur.

TEMPESTATIS MUTATIONEM, ET ARCANAM.

TEMPORE PATEFIERI.

Eadem Iuno nubibus vndique septa, ita ut vix cerni possit, tum mutationem tempestatis (cum Iuno æris symbolum sit) tum res alta vetustatis caligine mersas, aut alioquin obscuras absconditasque, quas tamen tempus patefaciet, tum temporis breuitatem significat.

SPES FALLAX.

Eadem quoque Iuno ex nubibus sui imaginem præ se ferens obtulisse, cum quo ille iacuerit, fallacem, admonetque ut caueamus nobis ab illis oribus, vel ne falso, ut sæpe fit, amore capiamur, nosque feminis deludendos præbecamus. Ajunt enim, Iunonem ab Ixione adulterij sollicitam, illi corpus ex nubibus sui imaginem præ se ferens obtulisse, cum quo ille iacuerit.

EVROPA.

ANIMÆ HOMINIS IN CORPÖRE STATVS.

Mulier tauro insidens, ac per mare delata, facie tamen in tergum conuersa, & litus quod longè liquit respiciens, significat animam hominis, quam corpus per huius mundi pelagus defert, cum ipsa tamen tellurem quam deseruit, hoc est Deum creatorem atque opificem, auidis oculis intueatur. Et hic est Platonibus ille animæ circulus, atque rationis motus, cum videlicet mente à diuinis ad humanas res cogitandas ipsaque creata, conuersa, tandem ad Dei contemplationem redit, ideoque poëta finxerunt, Europam Agenoris Phœnicum regis filii, ab Ioue sub forma bouis, aut vituli raptam, & per mare in Cretam delatam fuisse: cuius fabulæ mystica explicatio est quam modo protulimus.

DIANA.

REÆVM MUTATIO.

Virgo cui Mercurius vestem porrigit, Diana est, quæ rerum mutationem ex incremento & diminutione factam significat. Finxerunt enim Græci poëta, Iouem cum videret Dianam nudam in cædentibus, quod id virginem minime decere videretur, Mercurio, ut ei vestem faceret, mandasse: cumque multas ei Mercurius vestes fecisset, nullam tamen illi aptam facere potuisset: propterea quod illa dum in vnam pararet, assidue mutaretur, ita ut post illam non posset inducere. Est ergo hæc figura incrementi & diminutionis, rerumve aut consilij & mentis mutationis hieroglyphicum.

DANAÆ

DANAË CVM AVREA PLVIVIA.

ANIMA PVLCHRITVDO, ET COELESTIVM
bonorum affluentia.

Danaë formosissimæ mulieri, aurum in gremio pluisse sinxere poetæ, per Danaen animi pulchritudinem significantes, quæ naturalibus virtutibus continetur, quas Deus amat, per aureum verò imbrem cœlestium bonorum affluentiam, quæ ex diuino amore eiusque benignitate sunt petenda. Omnium enim bonorum perfecta copia à Deo solo datur.

PASIPHAE.

ANIMA CVM AEREO VEHICVLO.

Pasiphæ Solis filia, & Minois Cretæ regis vxor, quam in vaccam transmutatam, ex tauro Minotaurum peperisse ferunt, qui media ex parte homo erat, reliqua taurus, animam significat cum suo æthereo vehiculo, quo illam corpori coniungi Platonici tradidere. Aiunt enim animas beatas in beatis illis sedibus & cœlesti regione, æthereum vehiculum quendam vehiculum, quo deferantur & moueantur, habere cum nihil quod sit expertis corporis moueri possit. quod & Dauid vates comprobare videtur, cum canit, Qui facit angelos suos spiritus, & ministros suos flammam vrentem. Addunt deinde Platonici illas, quamuis hunc igneam vehiculum habeant, tamen corpori, hoc est terreo vehiculo, ob ignis subtilitatem & terræ crassitudinem, nisi aliquo intercedente medio quod vtriusque naturæ sit particeps, iungi non posse, ideoque illam dum per cœlestes orbis & elementa descendens, transit, paulatim crassiore se quasi veste induere, æreumque sibi vehiculum comparare, quo facile terreo huic corpori copuletur. Id autem facit corporis induendi cupiditate, vt iidem aiunt, accensa taurus enim corpus significat, vacca sicca æreum vehiculum: Pasiphæ ipsam animam, ex qua copula oritur Minotaurus, id est homo ex anima & corpore constans.

PANDORA.

Pandora mulier pyxidem in manu habens apertam, aduersam fortunam, generis obscuritatem, infelicitatem, pauperatatem, infamiam, ægritudinem, spei frustrationem, humane sortis miseriam nobis adumbrat. nam cum hæc virtutes omnes in pyxide inclusas teneret, eam, vt quid intus esset videret, aperiens, omnes elabi passa est, malis rerentis, & spe sola, quæ vasculi labro adhæsit, vt narrat Hesiodus: eam enim à Vulcano factam, & ab omnibus diis munericibus, quæ pyxidi illi includerant, ornata, postque Epimetheo coniugem datam tradit.

EVRYDICE.

APPETITVS.

Evrydice quam in pede momordit serpens, appetitum hominis significat, quem animi affectus exulcerant, pedes enim ac præsertim calcaneum, cupiditatum hieroglyphicum sunt. vnde Seruator ditcipulorum suorum pedes lauare voluit, vt eos ab affectibus terrenis mundos redderet. Et Petro nolenti vt se laueret, dixit, Nisi lauero te, non habebis partem mecum. & in Genesi dixit Deus serpenti, Insidiaberis calcaneo eius. nec solum hoc in Sacris literis, verum etiam in Græcorum fabulis legitimus, Achillem propterea quod puer Stygiis aquis fuisset immerfus, nulla in parte vulnerari potuisse, præterquam in pedibus, qui abluti non fuerant: vt indicaret eum fortem fuisse, nisi affectibus vinceretur propriis. Neque abhorret ab hoc sensu quod tradunt, Iasonem aureum vellus perentem, vnum calcem in flumine, quod solum in toto terrarum orbe nulli vento est obnoxium, amisisse: hoc est, dum virtutem sectatur, & immortalitatem, aliqua affectuum parte exutum fuisse: & Virgilius, Didonem morituram vnum calcem exuisse, scribit his verbis:

*Insa mola, manibusq; piis, altaria iuxta
Vnum exuta pedem, vinculis in veste recincta
Testatur moritura deos, & conscia sati
Sidera.*

hoc est, vno affectu, nempe mortis formidine exutam, quæ Didonis figura repentinum firmumque consilium significat.

CYBELE.

AGRICULTURA, VEL VICTORIA
populorum.

CYbeles turritam coronam habentis simulacrum, tellurem indicat, & vrbes quas illa sustinet domitas: vel victoriam de agricolis seditionis partim, vel tellurem agricultura domitam, & eam quæ habitatur fertiliorem esse, ea quæ minus incolitur. Vbi enim hominum frequentia, ibi artes & industria valent. Quod verò curruis Leones adiungere, vt in antiquis marmoribus numismatibusque videre licet, id significat nullam esse terram adeo sterilem & asperam, quæ labore & industria fertilis reddi non possit, vel illam vim gignendi à sole capere, cum leo sit animal Phœbæ naturæ. Hanc ipsam si non in curru, sed humi sedentem vel stantem cum circino pinxeris, Geometrix, si cum quadrante, Geographiæ, si cum ligone vel taurum prope se habentem, Agriculturæ simulachrum habebis.

TRES CHARITES.

Res Charites sorores fuisse traduntur. Pingebantur autem iuuenes virgines, ridentes, manibus implexis, soluta ac perlucida veste: quarum natu maxima, Hesiode autore, Agle vocatur, media Euphrosyne, tertia Thalia. Quid autem hæc omnia significarent, pulchre docet Seneca de beneficiis libro primo, in hunc modum: Quare, inquit, tres Gratiæ, & quare sorores, & quare manibus implexis, quare ridentes, quare iuuenes, & quare virgines, soluta ac perlucida veste? Alij quidem videri volunt vnam esse, quæ det beneficium, alteram quæ accipiat, tertiam quæ reddat. Alij tria beneficiorum genera, promerentium, reddentium, simul & accipientium reddentiumque. Sed vtrumlibet ex istis iudica verum. Quid ista nos iuuat sciētia? Quid ille cōferret manibus in se reddentium chorus? Oh hoc quia ordo beneficij per manum trāscuntis, nihilominus ad dantē reuertitur, & totius speciej perdit, si vsquam interruptus est: pulcherrimus, si coherat & vices seruauit. Ideo ridentes, quia promerentium vultus, hilares sunt, quales solent esse qui dant & qui accipiunt beneficia. Iuuenes, quia non debet beneficiorum memoria senescere. Virgines, quia incorrupta sunt & syncera, & omnibus sancta, in quibus nihil esse alligati decet, nec astricti. Solutis itaque tunicis vtuntur, perlucidis autem, quia beneficia conspici volunt. Hæc Seneca: nos autem etiam illud minime silentio prætereundum censemus, quod vna faciem auertere & occultare fingitur: vt indicet, eum qui munus dat, id clam facere debere, iuxta Seruatoris dictum, Cum facis elemosynam, noli tuba canere ante te. & alio in loco: Nesciat sinistra tua, quid faciat dextera. Altera Charis faciem apertam ostentat, quia eius qui beneficium accipit, est id ostentare & prædicare: tertia partem faciei ostendit, & partem occultat, significans beneficij retributionem celandam esse, ostendendumque ipsum beneficium.

GORGONES.

ANIMÆ TRES IN HOMINE,

Gorgones capita, draconum squamis obsita, dentes maximos aporum instar, item manus & alas habere finguntur: eas tres Phorci filias fuisse tradunt, nomine Euryle, Stheno, & Medusa, ex quibus Medusa sola mortalis fuisse perhibetur, reliquæ duæ immortales: ideoque Medusam Perseus decollauit. Hæ Gorgones animarum hieroglyphicum sunt. Tradit enim Ægyptiorum Theologia, & cum ea Platonica quoque schola, tres in homine animas esse, quarum singulæ apud Hæbræos proprium nomen habent: vna enim Nephes vocatur, quæ Latine Viuens vel Sentiens dici potest: quam cum bestiis communem habemus, & hæc mortalis est, quam Medusa innuit: est enim corpori proxima, ei que adglutinata, & sensibus, corporisque affectionibus, obnoxia: de qua volunt acutiores Theologi intellexisse Christum, cum dixit, Tristis est anima mea vsque ad mortem: &, Qui non habuerit odio animam suam, perdet eam: ideoque sinxerunt Perseum, qui diuinum spiritum melioremque, genium significat, hanc obruncasse: debent enim qui altiora contemplari volunt atque diuina, hanc prorsus irerimere, ne quid sensus animæ quæ rationis particeps est, obesse possit. Altera anima Ruah, id est spiritus nuncupatur,

A cupatur, quæ rationis particeps est. Tertia dicitur Nesfama, id est Lumen, ut à Pythagora & Davide fuit appellata, quam D. Augustinus Diuinitatis partem, & Plato mentem vocat. Ideo autem dixerunt has tres sorores homines suo aspectu in saxa conuertere: quia quamuis illas in nobis habeamus, illarum tamen naturam nemo absolute potest scrutari, nisi Medusa obruncata, id est corporum affectionum impedimento prius fuerit liberatus: imò qui eas intueri volunt, saxis eos similes esse ad alia oportet. Oculis autem quem sibi inuicem hæ tres sorores mutuo dant, significat lumen quod habemus extrinsecus, à Deo nobis dari, atque ab vna in alteram animam deriuari.

VIRGO CAPILLOS HABENS

ERECTOS.

HOMINIS NATURA.

P Lato dixit hominem arbori similem esse, verum in hoc ab illa differre, quòd illa radices in terra fixas habet, homo autem in cælo: quod capilli capitis radicum similitudinem quandam habentes indicant. Radix autem vera hominis est anima, quæ cælitus est demissa, & per quam viuimus, spiramus, & vitales fructus ferimus, ut arbor ex radice vitam trahit: vnde in Cantico legimus, Comæ tuæ iunctæ canalibus: quod de cælestibus riuus, ex quibus virtus in nos descendit, est intelligendum. nã quæ de capillis & barba in Sacris literis dicuntur, ea omnia ad animam referri, restatur Origenes & Hieronymus. Vnde si quis virginem capillos in cælum erectos habentem pinxerit, aptè animam vel hominis naturam expresserit.

VIRGO ABSCISIS CAPILLIS.

IMBECILLITAS ET MORS.

Virgo cui abscisi sint capilli, imbecillitatem virium ingenij, animæ, aut etiam mortem significat: quia non modò in Sacris literis videmus Sampsonis robur in capillis fuisse, quibus abscisis, facile captus victus fuit: verum etiam & Euripides finxit Alcestem mori non potuisse, donec illi à Mercurio cælitus demisso crinis abscinderetur: & Nisus non prius à Minoë interfici potuit, quàm illi ab eius filia pilus fatalis abscinderetur. Nec Dido apud Virgilium antè mori potuit, quàm Iris ab lunone missa ei flauum vertice crinem auferret.

ASTRÆA.

IUSTITIA.

Astræam Astræ Gigantis & Auroræ, vel Iouis & Themidis filiam, pro iustitia sumi notissimum est: fingunt enim illam vitis crescentibus indignantam in cælum euolasse, locumque inter Leontem & Libram medium tenuisse, imò etiam ipsam Libram ei tribuunt, qua quid cuique debeatur, expendat. Quamobrem sic de illa cecinit Ouidius:

*Et virgo, cæde madentes
Vltima cælestium terras Astræa reliquit.*

& Seneca in Octau.

*Neglecta terras fugit & mores feros,
Hominum & eruent a cæde pollutas manus,
Astræa virgo siderum magnum decus.*

Eam quoque, ut Gellius & Chrylippus tradunt, forma atque filo virginali, aspectu vehemèti & formidabili, luminibus oculorum acribus, neque humilem, neque atrocem, sed reuerendè cuiusdam tristitiæ dignitate pingi solitam, omnes ferè norunt: cui nostri pictores modò lancè, modò securim, virgarumque fascem adiungunt. Illud autem ferè inauditum est, & tamen pulcherrimum, quod Alexander Aphrodisæus scribit, Iustitiam ab Ægyptiis sine capite pingi solitam, per manum sinistram porrecta palma

discedinam: quoniam sinistra genuina pigritia nulla calliditate prædita, æquirati aptior quàm dextra videtur. Collocatur autem inter Leonem & Libram, quia iustum iudicem intrepido & forti animo esse oportet, vt nullius minis aut precibus ab æquo & bono dimoueat: eundemque decet crimina omnium atque merita ad lancem discutere, & ponderare, vt cuique quod meritus est tribuat. Caput verò ei non tam ademisse mihi videtur, quàm inter sidera occultasse, vt indicarent à iudice neminem videri debere: vnde Athenis in Arcopago, rei velato capite caussam dicere iubebantur, ne iudicum affectus mouere possent. condit ergò caput inter sidera, solum Deum intuens: & ideo à nobis cerni non potest: debet enim iudicis mens ad extremum vsque, donec sententia sit lata, occulta esse, ne qua fraus strui possit,

PRIORIS LIBRI FINIS.

ERUDITI CUIUSDAM HIEROGLYPHICORVM

COMMENTARIORVM LIBER SECVNDVS, EA CONTINENS
 quæ per Serpentem, Cerberum, Felem, Vitulum, Capricornum, Aquilam, Craterem,
 Lyram, Arcum, Nodum, Catenam, Quinarium numerum, Pentagonum,
 Pyramidem, Cubum, Octaedrum, Isocædram, Papauer, Iridem,
 Hyacinthum, Narcissum, Hyssopum, Myrtum, Sall
 cem, Cedrum, Palmam, & alia huius-
 modi significantur,

AD THEODORVM ZVINGGERVM PHI-
 losophum & Medicum præstantissimum.

ALTERAM hanc mysticarum imaginum Partem, quam cum superiore Valerianis quasi præcatio-
 nem quandam diuinis Commentariis adiecimus, tibi doctissime Zuinggere, donare atque in tuo no-
 mine edere statui: non quidem quòd tua fama aliquid scriptis meis ornamentis adicere posse sperem,
 quam tu ingenij tui magnitudine, atque illustribus monumentis, quibus rem literariam promoues, ab
 alijs illustrari non poteris: sed vt & hi mei labores nomini tuo inscripti, plus autoritatis inueniant: & tu aliquod
 mea in te obseruantia indicium habeas, tenue quidem illud ac rude, longèque impariis quibus tu nos ornare soles,
 sed ex candido in te animo profectum. & tali qui libentius, si posset, maiora dignioraque tibi commendaret. Sed tua
 humanitatis eris, mentem non minus spectare. Quod si feceris, & ingenij ac prudentia tua acumine, ad intimos
 animi mei sensus penetraueris, tanti te hoc facturum non dubito, quanti regium aliquod munus: & quem admo-
 dum me amare iam dudum cepisti, sic hunc meum immaturum fietam fouendum suscipies. Quod quoniam mihi
 certò polliceor, plura non addam. Vale, Basil. XII II. Kal. Sext. CI. B. I. O. LXVII.

SERPENS.

ANIMA ET CORPVS.

BAcillum, cui serpens circumuolutus est, non modò apud Hebræos, & in Sacris literis, in
 quibus legitur serpens in cruce positi aspectu populum Israël in morte liberatum fuisse:
 se: verum etiam apud Egyptios & Romanos animæ atque corporis salutare symbolum
 fuit. Nam cum cætera omnia reptilia crassioris & magis terreæ sint substantiæ, serpentem
 spiritus & vitæ tenacissimum animal esse constat, quod & imbecillitatè corporis exuat, & ad medi-
 cinam vtilissimum sit, & ad acendum visum herbarum inuenisse, nec non ad sese in vitam reuocan-
 dum quandam herbam cognoscere traditur. Et cum Romani oraculo admoniti, Epidaurum
 misissent ad Esculapium, quem Medicinæ & salutis Deum existi-
 mabant, accersendum, serpentem Romam
 aduexerunt.

CERBERE

CERBERVS.

TRES COELI REGIONES: VEL TRIPLEX

dei potestas.

Veteres tres tantum cœli regiones faciēbant: nempe, Ortum, Occasum, & Meridiem. nam in Septentrione inferos putabant esse, propterea quod Sol nunquā eō perueniat: quem admodum & Sacra litera: Aquilonem interdum accipiunt: & impios ad sinistram à Deo in extremo illo iudicio detrudendos. Sinistram verò in eodem Septentrione esse theologis, quīs dubitet, cum impij in eandem cum dæmone regionem sint detrudendi: idēq; harum trium regionum symbolum sinxerunt Cerberum canem tripitem, quo etiam trinā Dei regna significarent, cœleste, terrenum & infernum.

TRES NATURALES NECESSITATES.

Endem Cerberum tripitem sinxere poëta: infernæ domus aditum custodire: eo hieroglyphico tres necessitates naturales, quæ hominē à sempiternarum rerum cōtemplatione abducit, significantes: nempe famem, sitim, & somnum. & ideo Virgilius fingit Sibyllam, quæ Æneam in entem ad magnarum rerum cōtemplationem conuertere volentem, monet, vt huic Cerbero mille soporatum & odoratis frugibus offam obiciat, statimq; illo relicto transeat: vt indicet, esse quid em his necessitatibus satisfaciendum, sed non prorūs indulgendum.

FELIS,

LIBERTATIS APPETENTIA,

Felis, præter ea quæ de illo scripsit Pierius, libertatis appetentiæ hieroglyphicum fuit, quo præci Alani, Burgundiones & Sueci, teste Methodio, in militaribus signis vt solebant: perire vt Feles carcerem ferre non possunt, sic se seruitutis impatientissimos esse testantes.

VITVLVS.

CONCUPISCENDI VIS.

Mansuetus & domesticus vitulus, vel bos, concupiscendi appetendiq; vim quæ in nobis est, denotat: quia constat, nullum animal æquè appetitui obedire & venereum esse, atque Vitulum, siue Taurum.

CAPRICORNVS.

MORS, VEL DEFUNCTOIVM ANIMÆ, ET
secunda fortuna.

Capricorni signum, quod in multis Augusti Cæsaris numismatibus videmus, summam, vt Astronomi tradunt, sub se natis portendens felicitatem, à Platonicijs Deorum porta vocatur: quia per eum tradunt, animas corporis vinculo solutas, rursus in cœlum ascendere, vbi diuinæ naturæ participes sunt: idēq; hoc signum siderum animas defunctorum mortēve significat, & nonnuquam secundam fortunam summamq; felicitatem, vt diximus.

CANCER.

ORTVS HOMINIS, VEL VITA.

Cancer ex eorundem Platonicoꝝ sententia, ortum hominis vitamq; notat, volunt enim animas per Cancrī ianuam in humana corpora demitti, & vt Capricornum deorum, sic Cancrum hominum portam vocant, quod per eam egredientes animæ humanam in naturam transeant.

b 3

A Q V I L A.

D

DE VINI NUMINIS PRÆSENTIA.

Quila præter ea, quæ de illa scripsit Pierius, in Sacris diuini numinis præsentiam vel effluxum quandam significat, quo ad maiorem superioremque rerum diuinarum cognitionem ducimur, vt Cabalistsæ tradunt, vnde Moses dicit, Sicut aquila prouocans filios suos ad volandum, & super eos volitans expandit alas suas, assumpsit. eum, atque porrauit humeris suis.

CRATER COELESTIS.

O B L I V I O.

Rater ille sidereus, qui ab Astronomis inter Leonem & Cancrum collocatur, obliuionem significat: quoniam ex Platoniorum sententia, animæ cum in humana corpora demittuntur, de cælo per Cancri ianuam descendentes, & per Capricornum rursus corpore solutæ in cælum ascendentes, cum descendunt ex cratere illo, quem Bacchi poculum vocant, obliuionem bibunt: & sic celestium rerum obliuiscuntur, sed non omnes æquè, verùm aliæ magis, aliæ minus, prout magis minusve ex eo poculo hausere. ex quo patet, poculum illud obliuionis poculum esse, eiusque imagine obliuionem significari.

L Y R A.

A V D E T V S.

E

Yra duo habens foramina incurua, aures & auditum significat. quoniam vt in Lyra fidibus illis & neruis tactis aër proximus commotus ad duo illa foramina inflectitur, & eandem in Lyra conuexum, vbi quoque aër inclusus est, reflectens sonitum edit: sic vox aërem extra aures nostras commouens in aurium foramina impellit, qui in pelliculam quandam instar tympani tensam, appulsus, aërem, qui intus est naturalem mouet: his autem commotus, neruos quosdam excitat, in quibus est auditus. Propter hanc ergo similitudinem Lyra auris & auditus hieroglyphicum est.

A R C V S.

A C V T I D O L O R E S.

Er arcum in Lunæ virginali forma expressæ manu positum testumque acuti dolores indicantur: quia nullus intensior dolor quam partus, cui Lucina siue Luna præest, esse putatur.

N O D V S.

N E C E S S I T A S.

F

Er nodum necessitas, Macrobio teste, significatur: quæ enim vincita sunt, se ipsa dissoluere nequeunt: quod si nodo gladium adicias qui eum rescindat, fortunam, fatum & necessitatem virtute superati indicabis: quoniam Alexander magnus, Gordium illum fatalémque nodum gladio rescidit, & sic fatum ipsum vicit. & Verus est dictum, Sapiens dominabitur astris.

CATENA AVREA HOMERICA.

CONNEXIO RERVM HVMANARVM CVM DIVINIS, VEL
diuina providentiæ vis.

Vbi non est, quin Catena illa aurea Homérica, quam pendere de cælo in terras Deum iussisse commemorat Iliados lib. vii. his verbis: Agedum auream testim de cælo suspendite, cæque cuncti dij ac dex apprehensa, me hinc detrahite in terram: nullo id quantolibet nixu poteritis efficere. At cum mihi facere idem irato libuerit, in terras vos vniersos & in maria vsque detraham. Quinetiam circumligata teste ad summitatem Olympi, omnia supernè attollam, vt intelligatis quantum ego deos simul atque homines antecello. Dubium, inquam, non est, vel Macrobio & Luciano testibus, quin illa rerum humanarum cum diuinis

conne

A connexionem, & commune quoddam vinculum, quo Deus & summus ille Pater quum vult nos ad se trahit, mentesque nostras in cœlum attollit, quo nos alió qui propriis viribus, quantolibet conatu ascendere nõn possemus, significet: adeò vt qui mentem suam diuinitus gubernari significare velit, is aptè catenam hanc ex stella pendentem & contrahentem pingere possit. Ea est enim diuini afflatus, & igniculi illius, cuius Plato omnes homines participes esse voluit, vis, vt mentes ad creatorem conuertat, & in cœlum trahat. Dixit autem Plato, omnes homines eius ignicali cœlestis participes esse, quia qui eius non sunt participes, quauis formam corporis humanam habeant, non tamen homines sunt, sed belluis inferioribus deterioribusque. Est præterea connexio illa & alio modo intelligenda, vt eam interpretatur Macrobius: nam quæ modò diximus, ex Luciani Dialogis, cum Mercurium fingit de Ioue propter hanc catenam conquerentem, dicta sunt, & ad fatòrum vim afflatumque diuinum referuntur. Macrobius verò ait, catenam hanc sic constàtam esse, vt ex summo Deo mens manet, ex mente anima, quæ & condit & vita complet omnia quæ sequuntur: cunctaque vnus fulgor illuminat, & in vniuersis apparet, iuxta Peripateticòrum sententiam, vt in multis speculis per ordinem positis vultus vnus apparet. Cumque omnia continuis successibus se sequantur degenerantia per ordinem, inquit, ad inum meandi, inuenietur pressus inuenti, à summo Deo ad vltimam vsque rerum factam, vnæ se tputis vinculis religans, & nusquam interrupta connexio, quæ per catenam hanc significatur, quam Lucrotius arcam funem vocat, his verbis:

*Haud (vt opinor) enim mortalia secla superuq̃
Aurea de cælo demisit funis in arua.*

S O L I S V I S .

B Plato autem in Theæteta per hanc catenam solem significari vult, cum ait: Et ad hæc Colophonem insuper addam auream illam catenam, qua nihil aliud quam Solem Homerus ostendere voluit. Quædiu enim circuitus ille & Sol mouetur, omnia sunt ac seruantur inter deos & homines. Si verò stare hoc totum velut ligatum, omnia corrumpentur, & fierent inuersa.

S A C R A R V M R E R V M C O G N I T I O .

Per eandem quoque catenam sacrarum cœlestiumque rerum cognitio mihi ex Homeri verbis significari videtur, cum ait neminem quantolibet nixu illa apprehensa Deum de cœlo detrahere posse, ipsum verò eadem cuncta sursum attollere. nam & si literarum ac philosophiæ studia, sint quasi gradus quidam & catena, ad cœlestium rerum cognitionem: nihilominus si quis per eos gradus ipsius creatoris naturam indagare velit, nullo id ingenij acumine, diligentiaue aut labore affluetur: hoc enim esset Deum de cœlo detrahere, & humano ingenio subiicere. Si verò alicui Deus ipse sui cognitione dederit, is totus illi cõiunctus facillimè cœlestia assequitur. Quo hæroglyphico moneatur, diuinarum rerum cognitio nõ ex Philosophorũ libris, sed precibus & pietate à Deo petendam esse.

M V S E , E A R V M Q V E A F F L A T V S .

Catena verò ferrea magnetem lapidem alligatum habens, vt Plato in Ione tradit, Musarum connexionem & commune vinculum, atque afflatum illum ex quo præstites poetæ vim quandam diuinam affectuum concitantorum capiunt, significat.

Q V I N A R I V S N V M E R V S , E T

Q V A T E R N A R I V S .

M E R C V R I V S , E T A R T I V M I N V E N T O R E S .

Per Quinarium numerum Leo Baptista Albertus Mercurium figurari ait. Martianus verò & alij Quaternarium eius symbolum esse volunt, propter artium inuentionem, vt qui numeri sint perfectissimi. Ex quo patet, per huiusmodi numeros etiam artium inuentionem inuentionesque significari.

P E N T A G O N V M .

S A L V S .

Pentagonum salutis symbolum fuisse, testatur Lucianus eo in libello in quo agit de quodam qui lapsus erat inter salutandum: cuius rei origo talis commemoratur. Antiochus is qui Σ Ω Θ Η Ρ cognomento dictus est, cum aduersus Galatas pugnaret, nec satis ex sententia res succederet, essetque in discrimine, per quietem vel vidit, vel se vidisse simulauit, vt militum animos in spem erigeret, Alexandram Magnum se monerem, vt salutis symbolum assumeret, idque pro tessera tribuis daret, eorumque vestibus insuoret: ea re fore vt victoria potiretur. Symbolum autem illi huiusmodi ostendisse, triangulũ triplicem inuicem insertum ex lineis quinque constantem, in quibus T T I E I A scriptum erat. sicut enim salus sanitasve Græcè appellatur, vnde & hoc signum in veteribus Antiochi numis adhuc cernitur: quod signum Mathematici à quinque angulis Pentagonum vocant.

P Y R A M I S.

RERVM NATVRA, VEL MATE-
ria prima,

Er Pyramidem veteres rerum naturam & substantiam illam informem formas recipientem significare voluerunt; quod vt Pyramis à puncto & summo fastigio incipiens, paulatim in omnes partes dilatatur, sic rerū omniū natura ab vnico principio & fonte, qui diuidi non potest, nempe

à Deo summo opifice profecta, varias deinceps formas suscipit, & in varia genera atque species diffunditur, omniāque apici illi & puncto coniungit, à quo omnia manant & fluunt. Verū & alia huius rei ratio, nempe Astronomica reddi potest: quoniam Ægyptij summi Astronomi fuere, imò ipsius Astronomiæ inuētores. Tradunt autem Astronomi, esse circulum quandam in Sphæra, vel cælesti illa machina, sub quo sol & reliqua errantia sidera, cursus suos circuitusque conficiant, & in quo omnium animantium vita, rerumque naturalium ortus atque interitus sit positus: aded vt etiam Aristoteles in libris de Ortu atque interitu, dicat generationis atque corruptionis, omnisque mutationis vel incrementi causam esse accessum & recessum solis in circulo obliquo: nam circulum illum, de quo agimus, Obliquum vocat Aristoteles: Astronomi verò, propterea quod ex eo pendeat animantium vita, Zodiacum vocauerūt. Hunc igitur circulum, cui soli inter cælestes circulos latitudinem tribuunt, in duodecim partes, quas Signa nuncuparunt, partiunt: cum illo diuidi etiam inferiora omnia, aded vt quicquid sub vno ex illis signis contineatur ad centrum vsque terræ, id omne in signo esse dicatur, & sic signum voluit esse velut Pyramidem quandam, cuius basis in cælo sit: nam fundamentum Astronomicum cælum est, & apex in centro terræ. Cùm igitur in Pyramidibus illis omnia fiant, sitque accessus solis, qui est quasi punctum quoddam ad signa illa ortus, & recessus ab illis interitus rerum naturalium causa, aptè videtur per Pyramidem natura rerum omnium parens significari.

A N I M A H O M I N I S.

Sed & animam hominis sub Pyramidis forma adumbrare voluisse videntur iidem Ægyptij, qui Magnifica regum atque heroum sepulchra, sub ingentibus Pyramidibus fecerunt: vt testarentur corpore soluto & corrupto, animam superesse, quæ cum summo opifici visum esset, hoc est circulo illo triginta sex millium annorum circumactio, aliud corpus genitura & sibi factura esset: non secus ac Pyramis, vt Geometris notum est, vertice immoto manente, circumacta basi circulum describit, & toto corpore conum: vt circulus annorum illud curriculum significet, conus verò corpus quod curriculum illo conficitur. Nam Agyptiorum fuit illa opinio de rebus in eundem statum triginta sex millium annorum spacio restituentis, & ab illis se id accepisse, testatur Plato: qui etiam hoc ipsum, id est animam nostram Pyramidis formam habere mihi testari videtur, in Timæo cum ait, sic factam fuisse à Deo animam, vnam accepisse illum ex vniuerso portionem, quæ proculdubio vnitas puncto illo, qui in Pyramidis vertice est, significatur: secundam autem primæ partis duplam: tertiam secundæ sesquialteram, & primæ triplam: quartam secundæ duplam: quintam tertiæ triplam: sextam primæ octuplam: postremo septimam, quæ partibus sex & viginti primam excederet: posthæc dupla & tripla interualla repleuisse. Quibus numeris profecto nihil aliud significat, nisi expansionem illam linearum quæ à puncto ad basim tractæ angulos efficiunt, & per interualla ipsas superficies quæ lineis clauduntur, ex quo apparet illum hoc quoque vt alia ab Ægyptiis accepisse.

I G N I S.

Ignem quoque Pyramidis formam habere, testatur idem Plato: propterea quod eum in imo latens sit, circa materiæ & fomentum quo pascitur, in acutam flammam quæ cælum spectat, desinit. nam per basim materia concreta significatur, per reliquum corpus, materia iam ad formam recipientem parata, & quasi fermentata: per punctum ipsa informis & simplicissima substantia. vnde minùs mirum est, quod supra diximus, per Pyramidem animam significari, vt quæ igneæ naturæ ab eodem Platone esse tradatur, & corpori non secus ac Pyramis basi, vel ignis fomento, adhæreat.

C V B V S.

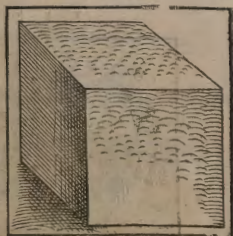
A

C V B V S.

T E R R A.

Vbum, hoc est tessera, octo angulorum & sex laterum terram significare tradidit Plato ex Timæi Loerenfis Pythagorici philosophi disciplina, quâ Pythagoras, vt testatur Iustinus historicus, ab Ægyptiis potissimum didicerat. terram verò per cubum depingebant, ob eius stabilitatem grauedinemq; quia vt cubus quocunq; voluatur, semper iacet, nec facile mouetur, sic terra per se immobilis, si aliqua fortuita vi commoueatur, statim rursus iacens quiescit.

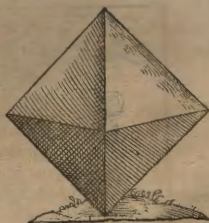
O C T A E D R V M.

A E R.

B

Eri iidem philosophi Octaedri formam tribuere, quæ octo triangulis æqualibus, & æqualium laterum, id est octo basibus, & sex angulis solidis: viginti quatuor verò planis continetur. quod vt melius intelligatur, explicandum est quid sit angulus solidus, quid item planus. Angulus planus, inquit Euclides, est duarum linearum in plano se mutuo tangentium, & non in directum iacentium mutua inclinatio; solidus verò angulus est, qui pluribus quàm duobus angulis planis continetur, qui non eodem sunt plano, & ad vnum constituuntur punctum. Ideo autem hanc illi formam tribuerunt, quia in ascensu ignem consequitur, & in terræ cauearnas penetrat. Octaedri enim forma ascendit in duos vtrinque vertices, & aptissimè Sphæræ includi potest, vt docet Euclides.

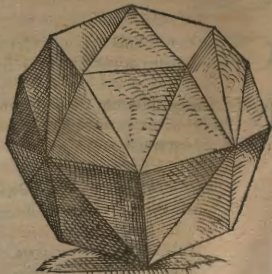
I S O C A E D R V M.

A Q V A.

C

Quam verò Isocædri figuram tenere dixerunt. Est autem isocædram, Euclide autore, figura solida, quæ viginti triangulis æqualibus & æqualium laterum, continetur, propterea quòd aqua sua natura mobilis sit, & diuisioni flexuq; perfacilis. His quoque figuris ipsam elementorum ad inuicem proportionem indicare voluerunt, quæ ex basium siue laterum & angulorum numero colligitur. Octaedri enim ad Pyramidem est proportio dupla in lateribus, in angulis solidis sesquialtera, in planis verò dupla: ex quibus proportionibus fit harmonia duplicis diapason & diapente: Pyramidis verò ad cubum in lateribus sesquialtera proportio, in angulis verò dupla, ex quibus diapason iterum & diapente. Cubi ad isocædram in lateribus proportio est tripla sesquitercia, in angulis sesquialtera, vnde diapason, diapente & diatessaron in basibus, in angulis verò diapente. Isocædri verò ad Octaedrum in basibus dupla sesquialtera; in angulis autem dupla, vnde diapason & diapente in basibus: in angulis verò iterum diapason confurgit. quæ proportionibus & harmoniæ pariter & in elementis per has figuras significatis esse traduntur.

V E R.

V E R .

Æ S T A S .

A V T V M N V S .

H Y E M S .

E

V E R .

Cista florum, autore Eusebio, Ver significat: quia vere cuncta florescunt.

Æ S T A S .

Cista spicis referta, eodem Eusebio teste, ætatem denotat: quod ætate segetes & spicæ demerantur.

A V T V M N V S .

Cornu copix viris & pomis plenum, autumnum indicat: quoniam tunc vina fiunt, & omnes fructus pleno copix cornu fundi videntur.

H Y E M S .

Mensa apud ignem parata hyemem significat: quia frigus & quies post ætatis labores parata, terraque opes congestæ ad lautius vitæ genus inuitare videntur, ynde poeta, Inuitat genialis hyems. & Horatius:

F

*Vides ut alta stet niue candida
Soraæ, nec iam sustineant onus
Sylua laborantes, geluque
Flumina constitit acuto.*

*Dissolue frigus, ligna super foco
Large reponens: atque benignius
Depromi quadrimum Sabina
D. Taliarche merum dyora.*

P A P A V E R .

C I V I T A S .

Papaver præter ea, quæ de illo scripsit Pierius, Eusebio autore, ciuitatis symbolum est: quia, vt in ciuitate multi homines habitant, sic in papaueris capite quasi intra eadem mœnia multa sunt femina: & vt ciuitas in vicos & domos est distributa, sic & papaueris caput in multas intus partes est diuisum, multaque interstitia habet.

IRIS

A

IRIS HERBA.

ELOQUENTIA.

Iridem herbam eloquentiæ symbolum esse, nemini minus videri debet: cum Homerus
 fingas Troianorum oratores ut qui disertissimi essent, Lirio essam, id est iridē herbā flori-
 dam comedisse, quod eloquentiæ præcepta illos hausisse significat: propterea quod gius
 herba flos colorum varietate atque ornata, Iridi cœlesti, quæ & ipsa eloquentiæ dea ha-
 bebatur, similis sit: & quia, ralem oportet esse orationem, nempe colorum ac figurarum varietate
 distinctam: multasque hæc herba eloquentiæ similes vires habet. nam ut de illa tradunt medici, iris
 halitus prauum odorem corrigit, gratumque & suauem reddit spiritum, & venena repellit: sic
 etiam ornata oratio quasi suavis quidam halitus, gratiam conciliat, & animi venena, hoc est pertur-
 bationes depellit. Hanc herbam quidam volunt olim Hyacinthum appellatam: quod indicare vido-
 tur Ouidius Metaph. lib. x. his verbis:

Flos oritur formamque capis quam lilia feron.

Purpureus color hic argenteus esset in illis.

Non satis hoc Phœbo est: ic enim fuit auror, honora.

Ipse suos gemitus foliis inscribit, & hya

Flos habet inscriptum, fūctūque ligera quæ est.

Sed hanc quæstionem medicis permittimus: nos de illa quæ hodie hyacinthus vocatur, mox dice-
 mus separatim, hanc vulgò Liliū cœrulcum vel purpureum appellari scimus.

B

HYACINTHVS.

HYacinthus, quem ab Apolline in florem conuersum poëtæ fabulantur, prudentiæ ac
 sapientiæ symbolum est. Nam cum Apollo Musarum Ingenij, ac literarum Deus sit,
 Hyacinthum puerum ab illo ob formam adamatum, poëtæ finxerunt: quia sensus nat-
 uralis minime corruptus puer est, hoc est prudentia caret, sed tamen formosus est, quia
 mentem ad sui contemplationem excitat: qua contemplatione fit, ut tandem sensus, iuuenili ætate
 atque feruore illo deposito, prudentiæ & sapientiæ florem ex se gignat, suauissimis virtutum odori-
 bus fragrantem: quorum potest memoria literarum monumentis ad posteros manat.

NARCISSVS FLOS.

CORPORIS FORMA.

C

Narcissus flos corporis formam quæ citò corrumpitur, & iuuentæ florem qui citò tran-
 sit, significat, ut & rosa, & viola, & omnes flores qui citò corrumpuntur. idcirco enim
 poëtæ finxerunt, Narcissum formosissimum puerum, dum suam formam quam in fonte
 cernebat, cupide nimis admiratur, in fontem prolapsus perisse, & in florem huius-
 modi conuersum: ut indicarent, non hanc formam corporis formam, sed animi præstantiam, & di-
 uinam illam æternamque pulchritudinem esse adamandam.

HYSSOPVS.

EXPIATIO PECCATORVM.

Hysopus herba pulmones purgans, & caput, qua vrebantur Hebræi cum sanguine ani-
 malium, ad populum asperione lustrandum, gradum diuinum significat, & vinculum
 illud, quo cum Deo coniungimur: & coniuncti à peccatis expiamur. Hinc David,
 Asperges me Deus hyssopo, & mundabor.

MYRTVS.

GRATIA.

Myrtus Veneri dicata, & ob id Coniugula dicta, multis morbis sanandis vtilissima, gratiæ &
 bonæ valetudinis symbolum est.

SALIX.

S A L I X.

D

H E R E D I T A S.

Salix pulcherrimo hieroglyphico, præter ea quæ à Pietio scripta sunt, hereditatem significat vel diuinam, vel humanam, quoniam vt salix fecunda arbor est, quæ ad torrentes nascitur, sic ex hereditatis abundantia, quæ etiam per torrentem adumbratur iucunditas lætitiæque oritur, quod & vox ipsa Hebraica, qua in Sacris literis Salix nominatur, indicat, namtychirbe nachal appellatur, quod & iucunditatem hereditatis, & salicem torrentis significat.

C O R P O R A N O S T R A.

Corpora quoque nostra salicis hieroglyphico significatur, quoniam vt salix nisi torrentis aquis irrigetur, nõ crescit: sic & corpora nostra, imò & nosmet ipsi, nisi cælestibus aquis irrigemur, & secundum decursum illarum plantati simus, fructum nullum ad vitam ferre possumus. Vnde Dauid de beato viro, Hic arbori similis est ad aquæ riuum satæ.

C E D R V S S I V E C I T R V S.

M I S E R I C O R D I A V E L P I E T A S.

E

Cedrus sive Citrus arbor, fructus gignens odore ac sapore præstantissimos, misericordix pietatisque symbolum est, propter magnas vtilissimasque mortalium generi vires. Primum enim præbet resinam electissimam, quæ citria dicitur, dentium doloribus vtilissimam. Succus eius elephantiasin curat, & pulmonis vlcera: valet contra venena: ardetque velut iacula. Vnde Hebræi fructu eius solennem quandam diem celebrabant, quasi diuinæ misericordix opem implorantes. Quos æmulati Lacedæmonij, deos suos coronare solebant iis fructibus quos oxymala persica nuncupant, idem per illos significantes quod Hebræi per Citrum. Lignum quoque eius corruptioni minime obnoxium, facit vt cedrus pro immortalitate æternitateve accipiatur.

P A L M A.

H O M O.

Palma in mysticis literis celebratissima, duplici de causa hominis simulachrum esse putatur, primum quia fructum non fert sine coita, sed replentur eius rami gemmis masculicis, quasi femine quodam: deinde quia in superiore parte habet quasi cerebrum, quod Hebræi Halulab, Arabes verò Chedar, vel Gemar vocant, quo corrupto moritur arbor, sicut cerebro læso homo interit: quod quidem huic soli inter plantas contingit. tertio quod comam in cacumine habeat, & ramos in manuum modum protensos, & fructus digitorum figuram præ se ferentes: vnde dactyli, id est digiti sunt appellati. pulpa quoque ipsorum fructuum caro nuncupatur, multum sanitati conferens, & vel ex vi quadam animali, vel ex Phœbæa natura summx nutritionis adeo vt multi sancti Patres in solitudine vitam agentes, eo solum cibo contenti fuerint: quemadmodum & hodie quoque multi in Africa populi eo tantum fructu victitant.

I V D E A.

PEt Palmam præterea Iudæa notabatur, propterea quod ea potissimum regio palmis abundet, & quod Iudæi in sacris suis eius folijs vtentur, haberentque diem solennem de palmarum nomine appellatum: vnde in multis Romanorum numismatibus videmus palmam, & mulierem mestam sub ea sedentem, cum huiusmodi inscriptione, I V D E A C A P T A.

E R V D I T I C V I V S D A M H I E R O G L Y P H I C O R V M

F I N I S.

INDEX RERVM ET VERBORVM MEMORABILIVM LOCVPLETISSIMVS.

A

Litera pagina 461.
e. 463. c. 462. a. b
A. litera absolutionis nota pag. 163. a
A. litera cur prima

28. a
A. triplex quid in veterum monumentis significet 492. f
Azte 463. a
Aaron cur vitulum, & cur hircum immolarit 27. b
Aaronis dexter auriculæ extremi cuius hostiæ sanguine tangebatur 311. a
Abachoris nomē meruit Abraham 218. a
abantes quomodo comam gestandam primi excogitarint 300. e
abderitæ à tanis è regione sua expulsi 275. c
abdicatio filiorum 195. e
aberranti in sylvis viam monstrant elephantis 18. f
abonitarum hæresim aboleuit D. Ioannes Euangelista 181. c
abliguitor omnium 255. e
abliguitoris iudicium 559. c
abolitus 282. e
abotigenes quo casu Romæ manserint 203. a
aborris 99. c 114. e
abradere in rotundum capillum faciem prohibuit 300. d
abraham moralem inuuit philosophiam 368. e
abraxas Basilidis 166. f
absentia diuturna 181. b
absinthium marjnum 556. e
absinthij symbolum 556. e vis ibid.
absolutum nihil in humano opere 274. d
abstemius per noctuam indicatus cur 190. d
abstinentia cibi potusque abstinentie tenuitas 461. c
abunda res 29. b
abyssus 374. d
abyssum cur vocarint Dei iudicia Prophetæ 269. b
Academia noua à Carneade 196. e
acæna 348. f
acanthias 250. d
achelois 265. b
Achilles ceruorum medullis nutritus 62. e Chironi curandus à Peleo datus inuolabilis præter pedes 338. d
achillis ad tumulum quæ libamina ferunt quotannis Thesalli 334. f

achilles Bochius Bononiensis 60. e
achilles Maffus 238. f
accipiter Soli ditatus 367. a. b
accipiter, eiusque symbola 194. d & seq.
accipiter animi symbolum 200. e
idem & Osiris Plutarcho 194. c
Insigne erat Sagittariorum venatorum militum 199. c quando femina consorti appetit 194. e
sacerdotij symbolum 200. e sanguinis symbolum 198. d suffum volans quid, & deorsum quid 195. a
accipitris artificiosa pugna 199. c of-
fisa ex tibiis aurum attrahit 194. e
significatio in sacris 194. d
accipitres septem vulturem insidiantes quid 199. b
accipitrina herba ad oculos morbos cur adhibetur 194. e
accusator inanis 226. d
acerbitas 352. a
aceti conficiendi ratio 56. b
acincinac attestari Scythis maximū instrumentum 416. e
acinares ibid.
acoris auisus 245. a
accidophagi in Aethiopia 265. c
adæon à suis canibus deuoratus, quid 61. b 61. b
adæus demon 384. d
adæica victoria 13. b
adææ matris Augusti somniū 141. c
adæij Synceri laus 182. e. 212. d
adæus in mensuris, quid 349. a
adæti hominis symbolum 525. c
Ada regina Carum obsonia exquirit à Alexandro mittit 544. e
adad quid Alysriis 51. c
adagartus quid ibid. & 12. d
adam quid Hebrais 196. f
adami cingulū quid significet 320. f
adami pomum 520. e
adamas 402. c
adamanti collatus Christus & Iob 403. a
adamantem emollit hircinus sanguis 405. a
adelbertus Brauseburgi. regulus inique ab Attone Mogunino detestatus 335. e
adianton 362. d
ad Gallinas, villa 492. b
adlocutio, multorum numismatum inscriptio 311. c
admetus iunxit leonem & aprum 12. d
admirator sui 19. b
adolescens generosi naturæ qualis esse debet 124. e. f
adonis 425. c ab apro confectus

quid 820. f huius simulacrum 81. a
adoranti conuenit stat. 53. b de oratione
ibid. adoratio per eam quæ
indicata 377. a per manus symbo-
lum 332. f
adoraturos federe iubet Pythagoras
aduena
aduena vel migratio
aduerfariis contradicens que si-
gnificatio in leuem edictis
adulatio
adulationibus deditas
adulator
adulator & scura
adulatorum dilectio
adulatio
ab adulatoribus perfundatus
adulteræ coniugis maritus
adulteri quæ pœna affici solent
adulterium per murænam
Aedes 481. a edificatio
edificationis principij vnde
ædilis curulis 423. a ædium ordi-
nes duo
æditus
æditus
æditus
æditus
Ægyptus Viterbiensis
Ægillus, Athiensium trib.
æginetarium iuuentuti pollices præ-
eist ab Atheniensibus
ægira Achææ ciuitas
ægon arguorum rex vr creatus
ægritudine confectus
ægyptus
ægyptus cœli imago
ægyptus cœli imago 318. d cor per
cor significabatur 317. b per cro-
codili symbolum 270. e humida &
calida 317. b Romanos effeminat
iunior 39. a quid in diuinis signifi-
cetur
ægyptiacæ literæ quæ
ægyptiaci soli fertilitas vnde
ægypti capriuitas quid
ægypti delicia
ægypti quomodo promissa libertas
ægyptus sophista
ægyptij summi astronomi
ægyptij ab Æthiopiis multos ritus
dicuntur accepisse
Cansybe direxat
a quibus
significationes suas commiscerant
in ciuitates multas in
Hæteria fundauerunt
cadavera viro cœditas diuasserunt
bat
carnibus abstinebat
& vino
per maritimas abstinerunt
eodem cum die pari horam tu-

Index

- mero assidue pariturus 171. c
 quomodo mundum particiban-
 rit 171. c. 172. d
 Ægyptij & Phœnicæ quomodo
 Solem, Lunam & stellas deos in-
 tellexerint 170. d. c
 Ægyptij reges ac sacerdotes vino
 abstinebant 172. a. b
 Ægyptiorum opinio de mundi fi-
 gura 24. c peculium in gregibus
 159. c statuz quales 484. c
 Ægyptiorum Iupiter quis. 30. f
 Ægyrenses Amorem & Fortunam
 in eodem delubro colebāt 379. a
 Ægythus auis quæ Acgyptis 236. c
 Æliani locus 102. c
 Ælij Veri Imp. lectulus qualis 153. e
 Ælia Pertinaci signum datum de
 inuadendo regno, quale 37. a
 Ælurus & felis an idem animal
 285. f cur Lunæ simulachrum
 126. e
 Æluri oculi ad Lunæ vices vel maio-
 res vel minores 125. c
 Æmætheolæ suæ solidis sunt va-
 guibus, & non diuisis 84. d
 Æoliipila 132. f
 Æneæ Platonici locus 247. c
 Æolus cur Hippotæ filius dicitur
 131. a
 Æoli filij & filiz 131. a
 Æqualitas 208. e
 Æquinoctia 54. d
 Æquitas in elephanto 16. f
 Æquiuoca, cuius sint Xenophonis,
 ignoratur 300. f
 ær 368. f 385. a
 æris elementum per accipitrem
 200. d
 æris symbolum per columbā 203. b
 ærei clauj cur confingendis, nauibus
 aptissimi 331. b 476. d. e
 æris signandi mos à Iano inuentus
 297. a
 æris soliditas ac diurnitas 138. e
 ærumnæ 373. c 444. f
 ærumnosus 490. e
 æs perpetuitatem denotat 476. c
 æs olim pecudum nota signatum
 94. d
 æschinem tragicam simiam vo-
 capit Demosthenes 58. d
 æschylus primum excogitauit colu-
 bas Eumenidum Erinibus obuo-
 lutas 149. b
 æschylli dictum de leonis catulo 4. f
 locus 191. a tragediæ 51. b
 æsculapius 147. b 305. b cur intonsa
 barba 302. f cur serpētis insignia
 gesserit 148. f in solitudine Tirthei
 montis expositus 46. d à capella
 alius ibid. sub anguis specie
 multis apparuit 148. f
 æsculapij caput cur laurea redimitum
 494. d. e
 æsculapij simulachrum 305. c imber-
 be apud solos Sicyonios 302. f
 æsculapij simulachro cur canis ad-
 sculptus 46. d
 æsculapio attributa ars 626. c. cur
- galbant se debere dixerit Socra-
 tes 223. a cur immolatur galina
 222. c
 zitas 81. b 536. f 586. b
 zitas & hyems 82. c
 zityri Germani aprorū formas, pro
 armis gestabant 81. b
 zymnio, Megarensi quid respon-
 derit Apollo 163. c
 zab ineunte ætate libidinosus 162. f
 zætarum distinctio varia 318. c
 zætaris 433. b cur per basilicum
 indicata 131. c
 zæternum, perpetuumque 376. f
 zæthera cur patrem putauerunt non-
 nulli 431. c
 zæpægens ardor 168. f
 zæthopia quid sonet Hæbræis 197. c
 zæthopes qui fuerunt olim 189. b
 publico damnati iudicio sponte
 sibi mortem concesserant 189. c
 zæthinum habitent 387. b. c
 zæthiopum ad epulas cur Iupiter
 cum reliquis diis inuitatus dica-
 tur ibid.
 zæthiopum pedes tumorei ghoroxij
 29. c zæris species duæ 182. d
 zæne montis lacum incolebant ca-
 nes 46. d
 Affectus motū vt ad affectionem
 perueniatur, excitat 136. f
 affectus humani 407. f voluptarij
 338. d
 affectus malorum dissipatio 161. a
 affrica 336. d huius fertilitas ibid.
 domita quomodo pingebatur
 162. d muliebri specie effigiata
 127. b
 affrica symbolum per scorpium
 151. a
 africanus elegans sententiā 36. d
 Agamemnonis clypei inscriptio
 3. b
 agamemnonē cur Homerus æqui-
 parauerit boui 45. d
 agathocles graui obsidione presit
 Carthaginenses 449. b. c
 agathocles Siciliæ tyrannus à Ti-
 mæo historico notatus 194. e
 agathyrsus 338. c
 agelastos 235. b
 ager quid in diuinis literis signifi-
 cer 330. e. f
 ageilai diciturum de sagittariis
 498. c
 aggerum construendorum norma
 ab hirundinibus accepta 208. f
 338. c
 aglaus alter, pro uerbiā 108. d
 agmen 245. c
 agna aurea Atrei, quid 23. a
 agnus 92. d
 agni in solito colore nati quid por-
 tendant, & quibus impetium
 93. a. b
 agrioola 85. c
 agriocultura 13. a 417. a 448. c 469. a
 310. e
 agriocultura monstrauit Saturnus
 297. a
- agrigenius taurum Phalaridis in
 matre proiecerunt 21. c
 agrippa omnibus Diis templum
 dedicauit 221. f. Sex, Pompeium
 maritimo 222. d uicit 423. c
 442. f
 Alax Loerentis draconem manue-
 rum in deliciis habuit 147. c
 ala animatum Platoni quæ 174. a
 alas pedibus addere 571. b
 alæus I eglethum exposuit in Pan-
 thium nonitem 62. e
 alastores demones 184. f
 alba cur ad Dei cultum adhibita
 376. c
 alba veste decorabantur liberi ma-
 numissione accepta 389. c
 albatæ 389. b
 albertus Magnus altus 6. d 133. c
 albi nate solum quod 176. d
 albino Clodio quid portendebat
 cornua 297. e
 albis vestibus delectatur Deus
 389. c
 albis vestibus ut in Impera-
 torum Rom. funeribus mos olim
 202. d
 alcathus Leonem occidit 513. a
 alcea cur leonis cauda dicta 38. e
 alcedo 233. b raro apparet
 233. c
 alcedonis nidus qualis 233. b
 alcedonum incubatus tempore, ma-
 re tranquillum 233. b. e
 alceste Admeti regis coniux 201. b
 alcidis contumix 233. b
 alcihoæ cur in vesperitatem muta-
 rata 232. e
 alcmæonis de lapore sententiæ
 314. d
 alcyonij dies 233. b
 aldi Manutij insigne 443. a
 alæctorie gemmæ vis 224. a
 alexandrum Eropij Thessalis equi-
 tibus prefecti Alexandri Magni
 209. c
 alexand. Macedo Iouis Ammonis
 filius fabulose creditur 4. d
 alexander puellas Darij captiuis
 summa integritate seruauit 32. d. d
 alexandri Bucephalus 302. e
 alexandri capiti insidens hirundo
 quid 209. b commentum aduer-
 sus ingruentem somnum 169. b
 continentia 214. d efficiunt qui
 gestabant, prosperè sibi omnia
 successura putabant 295. a mos
 in prebendis auribus tam red-
 quam accusatori 309. c nummulus
 cur leonem spolum habebat 32. d
 responsum Adzigrini Carum
 544. c
 alexadri studiosissimus Antoninus
 Seueri filius 295. b
 alexandæ an meritò fulmen attri-
 butum 428. e
 alexandrum decimum tertium Deum
 ad duodecim suos colebat Atheni-
 enses 227. c
 alexandri Aphrodisiæ locus 179. e
 alexan

Hieroglyphicorum.

alexander Medicus trucidatus 438.f	amor alatus 540.e	non facile d. fest. 273. b	mortua ad fundum residet 273. b
alexander Phereus hastam qua Polyphraënam isterimit consecrauit 410.d	amor geminus quomodo exerceendus 207.d	anguilla generatio 273.a	anguillatum captura, copiosa quantitas 273. c
alexander Senerus ex leporinæ carnis usu formosus factus 119. c	amor mutus 452. e 523. b oculatusne an cæcus 473. a perditus 527. b	anguimanos cur vocarint elephantos Lucretius 15. a	anguineum ovum quod 145. b ad iudiciorum victoriam confert ibidem.
alexander Severi mortem indicans portentum 493. b	amoris firmitas 218. f	anguineos pedes habuerunt Gigantes 149. b	anguipedum Syrium historia elegans 135. b
alexandria vrbis prima descriptio serena signata 239. a	amoris impuri satiatis 215. a	anguis significata 128. d. & sequ.	anguis caudam admordens quid 140. e
alienigenarum procus 272. e	amoris indicium 554. f nutrimentum 157. c petulantia 13. c progressus 123. a laquei & retia 473. b	anguis nisi anguem comedit, non fiet descriptio, prout b. 149. d	anguis que tempore exuunt, deponat 129. b
alienus ab amore 114. d	amori cur alæ attributæ 199. b	anguis magna vis, anglobata in Ethiopia 145. c	anguibus vis magica inest 137. f
alimonia 521. a	amori per suadendi magna vis inest 278. e	angulus solidus 185. b	anima 196. e 438. d
alifar & Oratal Arabum Dij 333. b	amoris agminis descriptio, ac lusus 522. e 523. a & sequ.	anima Deuse 354. f	anima hominis 584. e
alis insignita erant capita sacerdotum Aegyptiorum 200. e	amphilocus Olenius ab anbere adamatus 235. c	anima cum aëreo vehiculo 577. a	anima & corpus 580. f
alithæus Turrianus 488. d	amphion à quo lyram acceperit 459. b 460. d	anima corporis affectibus tangitur 263. a generat cogitationes 299. c	anima leonis cur vehementer mouetur 6. d
allium militiæ symbolum 553. b	amplitudo nominis 141. b	anima mortuorum in fabis habitare 547. b	animæ & animi differentia 196. e. f
allio incitantur ad pugnam galli 223. c	amuletum 497. a	animæ substantia non est sanguis 198. d	animæ per pisces indicatæ 289. c
allium neque fabas esitandas, prouerb. 553. b	amygdala pro canitie 101. c	animam sponte non exturbandam cur indicantur veteres 449. a	animæ humanæ vineis comparantur 518. d
allium odit Leopardus 71. a	amygdale floris multitudo, aliarum etiam frugum feracem annum pollicetur 501. b	animæ defunctorum 580. f	animas mortuorum in fabis habitare 547. b
almæ significatum 168. f	amygdalus temperantiæ hieroglyphicum 502. d	animæ defunctorum in fabis habitare 547. b	animaduersio 416. f
alpini milites 127. b	Anacharis quo gesta dormire deprehensus 313. c	animaduersio seuera 296. f	animal nullum homine diutius viuere existimat Aristoteles 191. c
aliofius Cornelius 477. b	anacharis Scytharum dictum 515. c	animal nullum homine diutius viuere existimat Aristoteles 191. c	animal nullum sacrificandum putabant Theologi veteres 546. d
alca, & altum 374. e	anacharis status quid Isidoripetum 324. d	animæ defunctorum in fabis habitare 547. b	animalia fecundiora que 8. e frigida & timida que 157. a naturæ ductu in morbis sibi medentur 560. e rationis expertia voluptate afficiuntur 115. b
altum nil sapiens 223. a	anacreontis versus de fastu muliebri 39. b	animæ defunctorum in fabis habitare 547. b	animalia tertij generis non gignunt 114. d. e
alumine oblita materia non succenditur 522. e	anaxagoras eur iudicari hominem sapientissimum omnium animatum 310. d	animæ defunctorum in fabis habitare 547. b	animalium curandarum causa 399. c
Amanis ardet 215. c	anaxagoræ opinio de Sole 330. e	animæ defunctorum in fabis habitare 547. b	animalibus omnibus quibus sanguis, iisdem & cor est 198. e
amaranthus 534. e	anaxilas Rheginus 120. f	animæ defunctorum in fabis habitare 547. b	animalibus qui primi vespereantur, 115. b
amarities de vitæ dulcedine 143. a	anaxarbeni cur oleas habeant fecundissimas 514. e	animæ defunctorum in fabis habitare 547. b	
amassios cadaver combustum à Cambyse in ignominiam 490. f	anceps consilij 100. e	animæ defunctorum in fabis habitare 547. b	
amatæ rei desertor 560. d	anchora hieroglyphica 442. f	animæ defunctorum in fabis habitare 547. b	
amator 311. b	anchora alligatus Delphinus quid 254. e	animæ defunctorum in fabis habitare 547. b	
amatores mortui 452. e	anchorum habuerunt Indi pro caudæco 443. c	animæ defunctorum in fabis habitare 547. b	
amatoris delicia 125. a ille cebræ 202. e	anchoris duabus inniti 443. b	animæ defunctorum in fabis habitare 547. b	
amatorum 558. d	anchua piscis 281. a. b	animæ defunctorum in fabis habitare 547. b	
amazones è serpente coram tegumenta bellica faciebant 399. a	ancile 411. c	animæ defunctorum in fabis habitare 547. b	
amethystus contra ebrietatem stat 404. e	andreas Physicus ad Nicandrum glossemata adiecit 272. e	animæ defunctorum in fabis habitare 547. b	
ambigua ones que 93. f	anemona 334. b	animæ defunctorum in fabis habitare 547. b	
ambres liber Aegyptiacus 361. b	angelus Cæsus 390. f	animæ defunctorum in fabis habitare 547. b	
D. Ambrosio puero apes in labelis confedisce dicuntur 241. a	angelus Colotius 211. a 311. c	animæ defunctorum in fabis habitare 547. b	
amicitia 246. f	angeli 306. d 533. a	animæ defunctorum in fabis habitare 547. b	
amicitia firma 288. d	angelorum cura que 437. a hierarchia tres 436. f nomina & munita 325. b. c	animæ defunctorum in fabis habitare 547. b	
amicitiæ confirmatio 541. a	angelos nos vocamus, quos Gentiles Genios 46. d	animæ defunctorum in fabis habitare 547. b	
amicitiæ hieroglyphica plurima 528. e	angeronæ effigies qualis 342. f	animæ defunctorum in fabis habitare 547. b	
amicus inutilis & ingratus 209. a	anonymus 343. a	animæ defunctorum in fabis habitare 547. b	
amicorum comparandorum ratio 333. a	angleuarij 143. c	animæ defunctorum in fabis habitare 547. b	
ammianus Marcellinus Græcico fuit ingenio 342. c	anguilla 270. f & sequ. mutationem 115. b	animæ defunctorum in fabis habitare 547. b	
ammiani Marcellini locus 570. f		animæ defunctorum in fabis habitare 547. b	
ammonius Alexandrinus Origenæ & Porphyrio discipulis clarus 113. a		animæ defunctorum in fabis habitare 547. b	
amolito 314. f		animæ defunctorum in fabis habitare 547. b	
amor 407. b 452. d 459. a 522. c		animæ defunctorum in fabis habitare 547. b	
amor fidem nutrit 573. c		animæ defunctorum in fabis habitare 547. b	

penuria frugum id coacti fecerunt 139. a
 ahimus 139. a
 animus ad humilis descensus 161. a
 alatus Zoroastri 196. f. a vitis depuratus 280. e diuinis intertus 160. e gratus 294. f. regendus 148. e
 animum vitalitatem permalcedus 242. c
 animus vitæque 448. f
 animi afflictio 244. e candor 112. e
 desponio 42. c elatio descripta 38. f puritas 271. f vis labefacta 177. b pulchritudo 177. a
 animi corporisque vitæ 12. d
 animi feritas perque tum significatio 498. d
 animi magnitudo in tantibus 48. f
 animi patria non est corpus 185. b
 animæ Samuelis præcatio qualis 268. e
 animalis consilium Antiocho datum in nauali prælio quale 142. c
 animalis stratagemata 157. c
 annona 474. d 136. d
 annone felicitas & penuria 16. d
 annus 130. f 377. e f 432. d 476. d
 annus mensis que 9. b
 annus cur per palmam indicetur 488. b
 annus Ægyptius 365. b
 annus iniens 297. a
 anni Ægyptiaci rationes due 381. a. b
 anni consuetudo apud Persas 167. a
 qualitates quatuor 299. a tempora tria Ægyptiis 384. d
 anni symbolum cur vultur 186. c
 anni quomodo mætebatur Ægyptiis 166. e. f
 annum vnum viuunt passeris mares 192. f
 annorum centena 167. a
 annorum ceteris numerus 81. c
 anser 215. a cur detrimenti symbolum 226. d cur liquidis & frigidis deleteretur cibus 225. c
 anseris exempla amoris erga homines 135. c
 anseris ingenium auersum a poeticiis studiis 225. c
 anseri honores à Romanis instituti 225. a
 anseres Taurum montem penetrantes cur lapillis rostra sua occidunt 225. b
 anserum iecoribus canes pascentes instituit Heliogabalus 225. a
 anserum olerum omnia adurit 226. d
 anser poeta pessimus 226. d
 antegotas poeta quid responderit 288. f
 anteuorta & Postuorta 296. f
 anteus 168. f
 anteus ab Hercule collisus quid 224. b
 anthanas 468. e
 anthia piscis 277. c
 anthracinæ vestes 390. e

antropius taurum dedit Agamemnoni & Menelao 193. a
 antigoni dictum argutum 181. c
 antiochianissima 181. c
 antiochi laus ab æqualitate 181. b
 antiochi cognomen Adcipiter 189. b
 antiochus Soter 464. e 383. c
 antipatria inter camelum & equum 197. b
 anticipati epigrammata de Placone 180. f
 anticipati patrimonii ficta 590. d
 antiquitas 465. b. c
 antisthenis dixerium 38. e in adu. Jatoris 60. f in Atheniensis 160. e
 antisthenis argutum responsum ad Diogenem 246. b
 antoninus Pius cur semper in urbe sederit 139. b
 antonini Pij mansuetum ingenium 244. d
 antonino imperiū portendit agnus yellere in fronte purpureo 123. b
 Antonius Fab. Quadratus torquentibus & armillis à Titio Casare donatus 468. f
 antonius agnellus 446. f
 antonius Tiberium opus presit 222. f
 antonius Merothicanus 241. c
 antonius Musa viperas edendas dedit 147. c
 M. Antonius Passer 375. a
 antonij. ab. Vrsicino deprecatio 332. d
 antonij triumviri nomenclatura 371. e
 anubis 147. c
 anubis Cynopolitarum Deus 290. f
 anubis & Osiris expulerunt Gigantes ex Italia 47. c
 anularis digitus cur odoribus allinebatur ab Ægyptiis sacerdotibus 397. a
 anulus 396. f ornatus & signandi causa circumferebatur ibid.
 anulum arctum non gestandum cur dixerit Pythagoras 244. e
 anulum gestare flammæ Diali cur non licebat 498. f
 anulum vnum duntaxat olim habere vnicuique licebat 39. f
 anulorum quibus ius negabatur ibidem. vsus vnde propagatus 344. d
 Aornus fluuius pisces habet vocales 285. a
 Apaturie Palladizoom virgines Træzenix ante nuptias deditabant 392. c
 Apelles cur fulmen in Alexandri manu pinxit 427. b
 aperta vis 446. c
 appeto pectore 316. d
 aphroditas 463. c
 apiastrum apibus gratum 162. c
 apis 240. e regni symbolum 244. a
 vite focie amatrix 24. a
 apes D. Ambrósio, Pindato, Plato-

ni pueris in labelis confederunt 210. d Dionysio & Hieroni regnum quomodo præmonstratur 240. f
 241. a
 apes ignorant venerem 244. d oderrunt abominosæ à coitu olidos. ibidem vnde generentur 346. f
 apum artificium à Virgilio descriptum 244. d. peluis eleganter à Plinio descripta 240. c
 apum exarum in faucibus Leonij Samsonæ strangulati 242. b in iuba equi Dionysij 210. d
 apum rex aculeo carens 240. c
 apum cur non passus sit à gyphibus bibere ex Nilo 210. d
 apum deus indicium 350. d
 apollo 154. c
 apollo Agyeus 485. a Delphicus 253. a
 apollo fidicen 243. a Melietes 247. b
 Thyreus 243. a
 apollo Musarum Deus 597. b
 apollo cur per corui symbolum 218. e per gallum 123. a per lunam 97. c per gryphem 216. e
 apollo in Delphinum mutatus 243. a tibus libenter cecinit 461. b
 apollinis affectus expressus ab Ouidio 50. d cum Hecate per Armen 125. c Patmonij ædem quomodo primū edificanda putarint Greci 486. d Musa 462. f 465. a sagitte in Grecos immissa 408. e
 apollinis pedibus serpens triceps 3. b ubi cibus 443. a
 apollini cur cygni sacri 121. c
 apollini Lyceo cur templum dicatum apud Sicyonios 217. b
 apollini quædam animalia dicata 223. c
 apollonius 467. c
 apollonij Rhodij locus 154. f 311. a
 apollonius Thyaneus 68. e
 apollonij Thyæni prælagium suæ commorationis apud Barsanum 9. b. c
 apostoli 29. b. 180. f
 apoteosis Imperatorum 29. a 177. b. c feminarum 221. b multis regibus degestra 443. d
 appetentia 153. c
 appetentis vis in hepate 171. b
 appetitio affectum excitat 136. f
 appetitus rationi obstitit 168. f
 appion Grammaticus cymbalum mundi à Tiberio vocatus 71. b
 appioni cor asini obiectum 192. a
 Apta ciuitas vnde nomen sortita 199. a
 apua piscis 281. a Veneri sacra ibid. b
 apua ad ignem pro verb. ibid. c
 apuarum copia cur apud Megacenses ibid. d
 apuleianæ fabulæ argumentum 532. e
 Aqua 585. b
 aqua mihi hæret. 336. c
 aqua

Hieroglyphicorum.

aqua, <i>caelestis</i> 167.a	aquila <i>331.a</i> & <i>quatenus</i> vocetur 96.d	scriptus 96.d
aquæ vocabulo quæ signatur 169.f	dexter, & quomodo pro damo- 92.d	arietibus caput cur Hammonis li- 26.d
aquæ ductus & fontes, leoninis 72.b	ne accipiatur 244	arij Lacedæmoniorum regis episto- 183.a
figuris operari 72.c	aquilone spirante gignitur inscu- 24.d	aria quæ habita delphino vedas 252.b
aquæ generationis causam putarunt 72.d	lus factus 24.d	aristander Thelmeus 209.b
multi, & cur 72.d	aquila color 281.c	aristandri Thelmeij diuifio de- 34.e
aquam ranæ dare, prouerb. 27.c	ara Dianæ dea ex cornibus cornu- 244	aristandri sententia de oleo 52.a
aguar & ære naturam rerum con- 290.e	nis 481.d	aristides Italicas res describit 178.g
stare putabant, Afsyrij. 290.e	ara-facriicialis 481.d	aristippus quid obiecerit Diogeni 47.d
aguarum segregaciones apud Mo- 286.d	arabes fidem in manibus colebant 333.b	aristippi responsum de diuinibus & philofophis 164.d
aquis comparata disciplina 170.d	arabia cur nullum suillum genus habeat 77.f	ariston quibus similes ajebat diale- 261.e
aquila 175.b & seq.	aramæorum opinio de duabus le- 425.a	aristonymi dictum in mediatores 61.b
aquila Aurelianum infantem de cunis sustulit 176.e	araneærum tele quid Aristoteli Chio 251.b	aristophanis locus 273.c
de cunis in Maximi, cellam & Iouis Præstitis, facellum abiicit 136.e	araneus 250.f	aristoteles & Plinius de fucis distri- 246.d
Claudij dextero humero confedit 138.e	araneorum telæ quid in Sactis 251.a	aristoteli locus 50.f 290.d 277.b
eduardum & regum 177.b	arati locus 218.d	aristotelis consilium Callisthemidatum quod 225.b
in educanda prole iniqua 179.a	arationis partes procuratæ 27.a	Athenienfes 364.e
Gordij curtus iugo infidens 135.c	aratum 468.f	Taranda 357.c
Ioui gestat tela 181.b	arax femina 138.d	aristotelis non videtur legitimus li- 478.f
collocat 82.d	ex Hercule filios genuit tres 138.c	ber, De mirabilibus animalium 234.d
machandam Heleam liberavit 178.e	arbitrari geniusve 46.d	aristoteli conciliatus Plinius 272.c
Maximo imperij auspicium dedit 176.e	arbores sine tempestate cecidisse, suaque sponte mox resurrexille 503.b	aristoteli quomodo perierit 478.f
ofis graqua 178.d	arbuta tertenis mentibus assimilata 491.b	aristometrica quomodo ab Ægyptiis ostendatur 302.d
panem de manu Octauiani rapiens quid 176.e	arca fœderis cur ex cedro sit fabricata 494.a	arma, armorumque genera varia 401.b & sequens
pellis visu 181.a	arca Noës ligna cur quadrata 381.b	arma bellica 491.a, b
quibus imperium & regnum præmonstrauerit 175.e	arcades cur rudes sicuti 80.d	arma per sapientiam administranda 408.f
quot in ioui tempore pariat 178.d	Profelenes cur 414.f	armorum apparatus sine corda irritus 65.a
volucrum regina 177.b	arcadum gestamen quale ibi mos in eligendo rege 202.e	armatam Venerem cur coluerint Lacedæmonij 406.d
175.b	arcam Domini vacca fœta traxerunt 291.c	armatos Deos omnes cur finxerint Græci 406.d
aquila vulturina 178.d	arcana tempore patefieri 576.e	armenica prima pelta 412.d
aquilæ conspectus felicitatem indicat 176.d	arcana reuelata 262.d	armenica secunda pelta 412.d
aquilæ cognomento gaudebat Pyrrhus 177.b	arcana sacrorum 318.e	armenius mus 225.a
aquilæ erymon 181.c	arcana regenda 57.a	armi 402.d
aquilæ nidus cum pullis à C. Maria puero repperit, quid potende- 176.d	archangelorum cura quæ 436.f	armillæ 402.d
penas contactu corrumpunt 179.b	archemorum celebritatis Nemoerij causa 506.d	armillarum dotis, & coronis honestati qui 412.d
præconium ex Sosishei dicto 181.a	archidami dictum in Chæorum legatum 286.e	armillarum symbolum quod ibid. aromata super ignem quamobrem imposita 454.d, e
aquilæ sepectus prouerb. 180.d	architectura per hirundinem 208.f	aromatarius 237.a
aquilæ cur bellum cum serpente 148.f	arcus 406.f	aron agræse cur pascatur vrsa 71.b
cur tantum tribuerit Pindarus 177.b	cur fuerit dedicatus Amori 407.b	atonez flippis mares tantum cur sacrificato rescebantur 322.e
aquilam factarunt Persæ ante Romanos 175.b	ardea 236.f	arriani locus 287.b
aquilæ dux in culmine domus, vbi alexander natus 176.f	per coitum sanguinem ex oculis emittit ibid. tempestatum signum 237.a	ars naturæ victrix 476.f
aquilæ gerendis rebus se daces præbent 176.f	in Areopago rei velato capite causam dicebant 180.d	ars & ingenium 172.a
aquilarum duarum ex auro, apud Delphos significatio 182.f	argaman 325.c	artes cur per manus significentur 328.d
insignia quædam ibid. pulli à vulturibus discerpti 169.c	arge 463.a	artes inanes 543.c
aquilis senescentibus rostrum magis incuruatur 80.d	argentum liquidum 571.a	artes nullæ ante ignis usum sunt peritæ 454.c, f
aquile Pontifici opinio improbat 168.f	argiphon cur Mercurius dictus 149.c	
aquileiz expugnatio quibus indicis præcognita 159.b	argui, & Argiuorum numi 125.b	
aquilinus lapis ad multa remedia 182.d	argui primum viscus ligneis 411.b	
	argus 172.d	
	argus cur bouem custodierit ibid. 159.b	
	aries 91.a & seq. 148.f	
	aries in Ilocratii sepulchro cur ad-	

- artium inuentores 169.a
 artibus propriis elusus 238.e
 arctinos miserabilis interitus 187.a
 artaxerxes cognomento Mnemon,
 ficus & pane hordeaceo vesci
 coactus 544.f
 artaxerxis Mnemonis de fici &
 hordeacei panis præstantia pesti-
 monium 519.a
 Artemisia quale sepulchrū strux-
 erit 201.a
 articulus 351.a
 artificium 244.e
 artificiosum opus 473.a
 aruales fratres 537.a
 arueris 166.f
 arviragus 444.f
 aruncum quid vocet Plinius 87.b
 arundo mensuræ signum 550.d
 arundinis flocci efficacia ibid.
 arundinis & filicis inter se inimici-
 tia 556.d.e
 arundo in manus tradita Christo,
 quid indicat 549.c
 arupex 123.c
 Ascia 417.a
 ascologia sacra cur Baccho instituta
 87.b
 asconij Pedani locus 84.b 103.c
 ascolopax 225.a
 asceliceps homo 108.d
 asello fabulam narrare furdo ibid.
 asia per tres serpentes indicata
 142.d
 asilus 247. b quomodo nascatur
 ibidem.
 asina animal est ad onera portanda
 genitum 109. a fetus excludit
 in tenebris 111.b
 asina prioris populi solum 109.a
 asinae pullus juniorem populum
 indicat ibid.
 asinus Ægyptius 109.b
 asinus ab omni rationis vsu est se-
 motus 108.e. animal deimoniacum
 109.b. humanæ commoditatis af-
 fidus minister 113.a
 asinus in fabulis quis 108.e. in ludis
 quis 108.d. ad lyrām ibid. inter si-
 mias 110. d. salutis augurium de-
 dit 112.d
 sapientia solum 113.a
 asinus putandarum vitium autor &
 præmonstrator 112.e
 asini auricula 108.e
 asini cutis post obitum utilis 112.f
 asini portantis iuuentutem, & ser-
 pentis fabula 119.c
 asini & salii auriculæ odium ynde
 236.c
 asini vmbra, prouerbum 107.c
 ab asino excuti, prouerbum 110. d
 asinum currentem pingere 109. e
 literas docere 108.d
 asinum parere 108.e
 asini Apollini mactati 109. b. præ-
 dita præter mutes cæteris præ-
 stant animantibus 25. a. 108. e. ad
 bellum gerendum apud Saraco-
 ras adornantur 111. a. difficulter
 occiduntur 109. b. extra provin-
 ciam non peregrinantur 108. d
 omnium quadrupedum inuere-
 cundissimi 109.a
 asini Palestini equos pernicitate
 prouocare dicuntur 110.f
 in Asinos post obitum deiici 108.f
 asinaria mola, ex Euangelio defum-
 pta 111.a
 asinina vngulæ abortiuus euocandis
 profunt 111.b
 asio auis 237. b imitatrix. ibid. c
 asio Fauoniis stantibus apparet
 237. b
 asopus 463. b
 aspalatho tactus certus moritur
 62. f
 asparagus 557. a
 citius quam asparagi coquantur,
 prouerb. 557. a
 asperitatis solum. 550. f
 aspicere, quid in sacris significet
 306. f
 aspis alita ab Ægyptio 147. c
 aspis cur dicta somniculosa à Sisen-
 na 133. a
 aspidum ictus letalis 133. a
 aspidatoribus nullum genus ani-
 mantium perniciosius 61. a
 asserior 499. a
 asserior multorum 276. e
 asles ligni & scorrei à Numa po-
 pulo dati in congiario 27. c
 asniere cuspiam 422. f
 Assyrij cur abstinerint piscibus
 290. e
 cur columbam coluerint 203. b
 astabora 447. c
 astafoba 447. c
 asthma 579. c
 asthma dicta Ceres Poëtis 197. c
 astrologia 369. a
 asturia praua 228. d
 asyragis somnium 516. f
 Atalanta ceruus dicebatur 65. c
 atecotti iuniore 144. e
 athalericus Romanum imperium
 atriuit 167. b
 athenarum arcana mysteria vniuer-
 sum orbem eluserunt 314. f
 athenienses Ægyptiorum coloni
 297. b
 athenienses Samis vltione multari
 quod vrsam Dianæ interfecerunt
 in Munychio eius sacello natam
 106. d. hospites & aduenas omni
 officij genere prosequerantur
 367. b. Nicianæ clade venditi pro-
 steruis apud Syraculas 37. c
 athenienses quodnam votū fecerint
 Dianæ, & cur 90. d. quorū deos co-
 luerint 427. c
 atheniensium nobilitas 566. e
 atheniensium in boue mactando
 mos 28. e
 atheniensium malè consulta nocturna
 fortuhare dicebatur 188. f
 athenodoros philosophus 465. c
 atlantus 58. f
 atlas 486. f. cur cælum gestare si-
 gatur 487. a
 athleta oleo delibuti cærabant
 337. e
 athleta ficis ficibus pasti 521. a
 atomis suis quid sibi voluerit De-
 mocritus 128. f
 atrati & atrata vestes 350. e
 atramentarius piscis lolligō 364. f
 atramentum in aquas euomit sepia,
 atramentique vis 264. f
 atrei & Thyestis discordia vnde
 93. e
 atri festique dies 123. a 266. f
 atropos 470. f
 atrum & nigrum 265. a
 atrica ficibus nobilis 121. a
 atrilæ datum augurium per cico-
 niam 139. b
 attonis Moguntini Archiepiscopi
 impr. bonum factum 333. c
 Auaritia 331. b
 audiendi promptitudo 87. a
 auditorum frequentia 70. d
 auditus 64. d. quomodo fiat ibid.
 auditus ex leporino simulacro in-
 telligitur 118. e
 auditus è longinquo 123. b
 auditus promptus 25. a
 auditus quam ex quadrupedum
 genere præsent 25. a
 Auctores ab Aristotele dissentire in
 testibus 221. b
 aues cæli 350. f
 aues ex arborum folliculis natas in
 Britannia fabulantur nonnulli
 249. a
 augurium mortis 101. b
 augurium in captandis mos sacerdo-
 tum 449. a
 D. Augustini laus 168. e
 augustale insigne 450. d
 augustus cingulo ex vituli marini
 pelle confecto cur vsus 492. a
 augustus infans ranas obfrepentes
 silere iussit 275. c
 augustus nepotes suos literas &
 naturæ docuit 57. b
 augusti Cæsaris numisma 58. e
 augusti generis 88. f
 augusti milites 127. a
 augusti præfagium ex Ætæone
 147. c
 augusto decretus currus ex qua-
 tuor elephantis 16. d
 augustus in littore deambulanti
 è mari ad pedes prostruit piscis
 284. f
 augustus mensis ibid.
 aliculorum vita 446. d
 aureliano Imper. quo præfagium im-
 perium ostensum 147. b
 aurelius angorellus senex scipitis
 Chrysopeiam carminæ 212. d
 aureoli tyanni tumultus 271. b. e
 auriga cælestis quis 324. f
 auris consecrata Memoræ 311. b
 auriculas asini quis non habet
 110. e
 auribus cur carebat Iouis simula-
 chrum

Hieroglyphicorum.

chrom apud Cretenſes	309.c	ab Aegyptiis.	ibid.	bithyni iudicia ex adueſo ſolis cur	162.b
aurimus	ibid.	baſilicus ex ibidis ono	ibid.	exercere conſueſcunt	309.a
auri ſolare metallū Chymicis	199.e	baſilicus ſtala	432.f	bittera meretrix	161.c
auri nomen quid	197.a.b	Baſilici ſanguis cur à pleciſq; ad-	ibid.	Bliti ſymbolum	161.c
auſonij locus	386.f	ſeruabatur	ibid.	blotiū opinio ventiliū	161.b
auſpicium regum	204.e	baſilici ſibulus quibus ſu ſormida-	ibid.	blotiū anguillas diis immolare cō-	161.f
auſpicia Canatia	171.c	bilis	371.c	buertorij	284.d
auſpicia, porientāque felicia per	175.b	baſiano Antonino quales ſtatue	ibid.	buertorij locus	30.e
equilam	24.e	decreta à Macrino Imperatore	ibid.	buertorij ſtupidi dicti	30.e
auiſter quomodo accipiatur	24.e	421.b	ibid.	bonum de malo deligere	112.d
auſtri ſtatu ſemineū ſeruum pro-	24.d	bataui milites qui	444.d	bonum omen	112.d
ducant	24.d	barti nauigatio	424.f	bona citō labentia	126.f
autocabali	500.d	Beatitudo futuri ſeculi	241.c	bona dea, vel perſephone	177.c
autores vetetes multi noſtra ætate	331.c	bebryciz Lauri effectus	294.d	bonorum obſequium	23.c
in lucem prolati	331.c	bechphrygibus quid	90.c	bonorum celeſtium aſſuetudine	177.a
auroritas	41.d. 487.b	Scythis	222.f	borea	161.d
auroritas per manus ſymbolū	329.b	Beelphégor	324.f	bos ab Argo cuſtodita cur	26.f
auroritas imperatoria & triumphali	329.b	beelzebub demon muſca hiero-	ibid.	bos ad ſacrificium quomodo ducet	26.e.f
honor	329.b	glyphicum	248.d	barur à Perſis	26.e.f
autumnus	186.d	belbi	102.f	boſ arator tricinium Veſpaſiani a-	26.f
auxefia ſimulachrum cur ex olea	512.e	bellator ſtrenuus	75.a	ſcendit	26.f
auxiliares	298.d	bellatori aliquando cedere neceſſe	33.a	bos integer à Germanis Bononia	290.d
auxilij imploratio	209.a	bellatorem decet ſeuicia	21.d	coſtus	270.d
auxilij imploratio apud Scythas	272	bellerophon coeruit amœis pe-	ibid.	bos per linguam inambulāt	270.d
qualis	272	tulantiam	13.c	bos ſub iugo, prouerbium	30.d
Azymorum calathus quid	364.e	belletrphonis imago	424.f	bouis effigies in Athenienſium nu-	27.c
azymorum feſtum amaritudine &	245.b	bellica colūna quænam dicta Ro-	386.d	miſſate	27.c
humilitate celebrabatur	245.b	ma	386.d	bouis precium	27.c
		bellicus apparatus, vel caſtra	327.b	27. b ſignificatū in factis iſteris	29.b
		bellona Minerua	173.b	boui honor habitus à veteribus	27.c
		bellona templum	485.c	bouis vnde nomen	27.a
		bellum	34.d. 388.d. 409.b. 490.f	bouem Delorum pecuniā cur pu-	28.d
		286.d	bellum indicium	406.e	28.d
		bellum marinis fluctibus compar-	443.b	bellum par	489.a
		rum	443.b	belli incommoda & damna	245.a
		bellum pax	489.a	belli nubes	373.b.c
		belli incommoda & damna	245.a	bello inuitis	342.d.e
		bembis enea Aegyptiaca tabula mi-	304.e	benedictus Agnellus	446.e.f
		ra antiquitatis	178.d. 184.e. 216.c	benedictus Lampridius	283.b
		304.e	benedictus uolus	225.a	217.c
		benedictus Agnellus	446.e.f	benignitas	178.c
		benedictus Lampridius	283.b	D. Bernardus	45.c
		beneuolus	225.a	de D. Bernardo quæ ſomniaverit	ibid.
		benignitas	178.c	mater prægnans	ibid.
		D. Bernardus	45.c	bernardus Vibienius	172.e
		de D. Bernardo quæ ſomniaverit	ibid.	bernardinus Maſſeus Card.	127.b
		mater prægnans	ibid.	bernardinus pollanus	152.d
		bernardus Vibienius	172.e	bernardinus Tomitanus	340.e
		bernardinus Maſſeus Card.	127.b	berſabea quid Hebreis	374.f
		bernardinus pollanus	152.d	beræ & bliti differentia	561.e
		bernardinus Tomitanus	340.e	Bianenſes	143.a
		berſabea quid Hebreis	374.f	biantis philoſophi dictū ad Alyat-	ibid.
		beræ & bliti differentia	561.e	tum regem	1551.a
		Bianenſes	143.a	bibaces cur aquile ſenectuti com-	ibid.
		biantis philoſophi dictū ad Alyat-	ibid.	parentur	180.d
		tum regem	1551.a	bibaciffimus	281.d
		bibaces cur aquile ſenectuti com-	ibid.	biblia quo tempore cōuerſa in lin-	ibid.
		parentur	180.d	guam Græcam à lxx. intérpre-	169.a
		bibaciffimus	281.d	bus	296.c
		biblia quo tempore cōuerſa in lin-	ibid.	bicipitium	297.b
		guam Græcam à lxx. intérpre-	ibid.	bifoſus cur Ianus	205.a
		bus	169.a	bile caret columba	31.b
		bicipitium	296.c	bighon & Bithonis robur	31.b
		bifoſus cur Ianus	297.b		
		bile caret columba	205.a		
		bighon & Bithonis robur	31.b		

Index

- chielem 401.a
 cherubin super sedere quid 412.e
 chius à Darianis militibus euerri-
 culara 445.c
 chij Homeri imaginem numis im-
 presserunt 294.f 295.a
 chimæra 88. d descriptio 13.c sym-
 bolum 137.c
 chiron 40. e An Achillem insti-
 tuerit 62.c
 chlamydea 391.b
 chœnix 538.f
 chœnices fastig. binę Regibus Spar-
 tæ ad cœnam non euntibus mit-
 tebantur ibid.
 cheorgrillus erinacius 77.b
CHRISTVS 272. d 430. f
 479. b 533. a
 christus homo Deus 12.f
 christi anima nequaquam apud in-
 feros passa 3.b
 christi humilitas 190.e
 christi quinq; vulnera per pental-
 pha 464.f
 christi sepulcræ symbolum ex sa-
 cra historia 3. b
 christi symbolum per pelicanum
 187. a. b
 christi victoria 484.f
 christũ gestare humeris quid 146.e
 christianæ pietatis successus 441. b
 christophori veri quinam 146.e
 Cibariæ donationes canistris offe-
 rantur. 538.a. b
 cibus antiquitas Atheniensibus si-
 cus, Arcadib. glans, Caramanis
 palmæ, Indis calami, Mæotius
 milium, Persis cardamum 145. c
 cibus pro doctrina 491. b
 cibus in sacris literis quid 364. f
 ciborum varietate satur 81. b
 cicada 249.a. b
 cicada ore caret 149. b per quam-
 nam corporis partem emouletur
 ibid.
 cicadæ cantus vnde ibid.
 cicadæ maximè indigenæ 250. d
 cicadæ fœminæ taciturnæ credun-
 tur ibid.
 cicet 548.e
 cicet erucas ab olerib. arceat 548.f
 ibid.
 cicero 103.c
 ciceronis locus 93. b 192. e 226. d
 219. e 286. f 39. b 357. e
 ciceronis & Virgilij lectioe Ta-
 citus Imp. offendebarur 245. b
 ciceronis falsum dictum in Metel-
 lum 218. e
 ciceronis somnium de Augusti im-
 perio 469. b
 ciceroni obiectum quodd homo-
 nous 250. e
 ciconia 157. & seq.
 ciconia lingua caret 160. e mensis
 inferri vetita 160. e cur vigilia-
 rum, custodimq; vrbium signum
 159. b qui se à nocturnũ insidiis
 defendat 159. a
 ciconiæ perpetuũ bellum cum ser-
 pentibus 159. c
- ciconiæ quomodo pullorũ suorum
 incoluntatit prospiciant 160. e
 ciconiam occidere multis gentibus
 capitale fuit, & cur 159. c
 cicuma 158. f
 cicurare leonẽ quid portendat 4. e
 cidaris 388. d 398. f
 cinædum cur vulpem vocant Si-
 culi 121. b
 cinæus fructus 551.a
 cincius Manlius 475. c
 cinclus auis, cur alienis nidis oua
 sua ponat 239.a
 cinctus Latinis quid 326. f 302. f
 cingani vnde dicti 239. a
 cingulum Hieremie 393. b
 cinnamus auis 237. a
 citulus 336. f
 ciculus obliquus 584. d
 circulus cœli, vocatus Iupiter à
 Persis 387. a
 ciculus principium miraculorum
 379. a
 circumactũ corporis adorandum
 iubet Pythagoras 377. a
 circuncisio 55. e antiquissima apud
 Aegyptios ibid. ab Abrahamo
 vt signum Hebræis data 46. d
 cisisbia 499. b
 cithara 458. e
 citheroanius Leo vocatus Hyllus
 21. e
 citò confectum 557. a. b
 citrus 588. d
 citius oppressus à peregrino 28. e
 cinium seruatur 498. e
 citibus genuinum est iuicem sibi
 inuidere 263. b
 ciuilibus 287. c
 ciuilibus seditionib. crescens 475. c
 ciuica corona quam obrem sit ex
 queru facta 496. e
 ciuica corona donatis quæ & quan-
 ta tribui solita 497. a
 ciuitas 586. f
 cladis præsigium 50. d
 claritas 431. b
 claritas ex poetarum scriptis 485. a
 clari viri 282. d
 claudiani locus 142. e 226. e
 claud. Cæsar in spectaculis exhi-
 buit pantheras Africanas 103. c
 claudium Afellium quomodo elu-
 serit Iulælius Taurea 42. f
 claudus cur fingatur Vulcanus 173. c
 claus 477. a
 clausus 475. b. c
 clauum in Mineræ templi possi-
 ca parte quis fingeat 475. c
 cleanthis responsum 113. a. b
 clearchus 183. a
 clearchus Hætaclienfis fulmen ge-
 stauit 428. d
 clementia 8. f 429. b 541. c
 clementia Imperatorem præcipiẽ
 commendat 19. a
 clemens Agrippæ Posthumi seruus
 cur in Hetruria lauerit 300. d
 clemens animus 543. b
 clementis recognitionũ opus 72. f
73. a ex eodem locus recognitus
 ibidem
 cleobas 31. b matrem curru im-
 positam ad lunonis templũ vexit
 ibidem.
 cleomedis opinio de mundi figura
 24. e
 cleomenes cũ Scythis meri pota-
 tionibus contendit 55. c 516. d
 cleo cur sit vocatus Larus Astifo-
 phani 215. b
 cleopatrz virilis animus 1. 202. e
 clephydrarũ vñs vbi primum 54. e
 clibanus 318. d
 clio 463. b
 clipei & culpei differentia 413. b. c
 clii insolentia quæ 428. d
 clior flumini pisces progenerat vo-
 cales 285. a
 Clorho 479. f 475. b
 clupea 281. a Lunæ naturam imita-
 tur ibidem.
 clypeum neutro genere 413. c
 clypeus aureus in D. Claudij hono-
 rem Romę in curia affixus 414. d
 clipey Agamœonis inscriptio, 3. b
 clipey Græcorum Neptunum, Tro-
 ianorum Mineram pictos ha-
 bebant 413. b
 clipey militibus ab Imperatoribus
 honori dabantur 43. b Diis de-
 dicabantur ibid. c
 clypeos qui merebantur 413. c
 clypeis inscribebantur facta pul-
 chra 413. b
 Clupeis lapis quartanæ medetur
 281. a
 Cnid. m. missa panis à Periano dro-
 cur in altro mari remorata 277. b
 Cochlea Romanas delicias auxit
 264. e
 cocis vel Cotionis exemplũ 4. e
 coccygium 181. f coccyx ibid.
 coei 261. b
 cœleste rerum omnium promptua-
 rium 324. e
 cœlestes spiritus 436. f
 cœlestium bonorũ affluentia 577. a
 cœlibaris hasta quæ 409. c
 cœlum 378. f 318. d 407. c
 cœlum cur cœruleum 566. d
 cœlum decime m 413. b
 cœlum nil nisi sanctũ profert 22. f
 cœlum quo motu foretur 24. e
 cœlum veteres pro capite 29. c
 cœlum fœcundum cur dixerit He-
 siodus 370. d
 cœlum vnde dictum 435. c
 cœli tres regiones 581. a
 cœli alieni, impatiens 173. b
 cœli fœcunditas 323. a
 cœliuilla Saturni falce recisa quid
 287. a
- cœlo alieno melior effectus 525. c
 cœli aquei 507. a
 cogitatio 78. d
 cogitatio alta 181. b
 cogitatio vel sensus imaginatio-
 nem creat 136. f
 cogitationes generat anima 299. c
 cogita

Hieroglyphicorum.

capitulum procellis quomodo
obuiam itur 268.f
cohortes earumque insignia 142.e
coitus incerti iudicii quod 319.b
coligum nullum sine parua ca-
tore 319.g
collyrides confperse 319.g
coloc 319.g
color niger Soli dedicatus 228.e.f
coloris nigri signum quod 228.e
coluber gaudet latebris 315.a
coluber terræ filius & indigena
145.a
colubrorū ingens vis in Sardinia
suburbanis locis quando visa
145.b
columba 201.c. & seq.
columba æcis symbolum 201.b
columba argentea cui aurū in dor-
so, quid 206.d
columba caret bile 205.a
columba cur ab Assyriis colebatur
203.b
colūba fusca Prophetis quid 202.e
columba munda & simplex 207.d
columba quæta 209.f
columbæ efus contra contagium
205.b
columbæ & vesperilionis discor-
dia 232.d
columbæ etymon 209.e
columbæ felix auspiciū suæ Ag-
næ & Iulio Cæsari 204.g
columbæ natura actionisque my-
stica explicata, & quomodo ad
vsum transferende 206.f
columbæ obsonium Regibus para-
batur obstante peste 205.b
columbæ oculos habere quid 206.f
columbæ cur parant Syri 203.c
colubarum alæ gypso illita sum-
misq; rectis affixæ quid 204.e.f
colunnae ac earum symbola 483.c
colunnae muliebres & virginales
486.e
colunnae Traiano & Hadriano e-
rectæ 484.d
colunnarum significatio in sacris
486.d
in Columnis statuz plerisque à Se-
nato decreta 484.d
colurna hastilia 85.a. 87.b
colus 470.e.f
colus & capilli in sacris quid 492.c
comessationes perniciose valetu-
dini 577.b
comethus Diane tempū violauit
577.b
compotatio amicitia causa, insti-
tuta 493.b
Conditorium 319.c
condonatio 319.c
condignus cur odorū comparatur
354.f
concha Veneri dicata 226.a
conchylium 267.a
concordia 459.c 541.b per adduc-
tum indicat 461.b 95. cordis
symbolū 314.g. 315. cornices in-
dicata 191.a per mel & lac 344.d

per pauca 224.a
concordia vnde dicta 348.f
concordia rei familiaris 227.b
concordia reuata 224.d
concordia symbolum 314.d
concordie discordieq; effectus 37.e
concupiscentia 312.a
concupiscentia signum vmbilicus
326.d
concupiscentia vis 312.b
concupiscere quid 324.d
congrarium 324.d
congrū & polypi certamen 216.e
congruere vocis etymon 163.c
conium 344.d
coniugij commoda 455.b
coniugij fidem non violant colubrū
328.d
coniugis mōtes ferendi 272.f
coniugula myrtae cus dicta 587.e
coniunctio maritalis 409.g
conixa animalib. perniciose 519.c
conscientia igne examinata 318.d
consensus 319.d
consilium 319.c
consiliū per cordis symbolū 316.e
consilia oculorum 507.b
consuetudo perniciose 238.e
consularis magistratus annuus 396.d
consularis primi hieroglyphicum
333.c
consulatio 422.d
consultorum bene stabilitas 297.b
consummatio 371.c
consummationis sacrificium 231.a
constantia 38.e 351.b
constantij Imp. pompe Romanū
371.c
consternatio multitudinis 87.a
constatio 371.c
contemplatio 330.f
contempubilia 519.c
contemptor diuum 306.e
contentio laudis 420.d
contentientia 338.e 323.c
conuentia in quibus rebus con-
sistat 389.a
conuentientia exemplū in tauro 22.d
continentia fructus 502.d
contrarietas 378.d 408.f
contumacia 197.b
contumax 233.a 311.a
contumeliosus 227.c
conuersio hyemalis quæ 259.a
conuiciorum contemptorū 198.f
conuicia iura piscibus olim e-
rant opi parē instructa Roma-
nis 288.e
cor 162.d 316.d cor, animæ re-
ceptaculū 216. f voluntatis fons
171. b consilium & rerum agen-
darum radicem continet 316.e
cor Dei in sacris quid 316.e
cor habet & ideo omne animal
quod sanguine præditum est
216.e.f
cor hominis annicali duarum est
drachmarum 196.d
cor in senium vergens imminuitur
196.d.e

cor, per anulum digitorū 249.c
cor per anuli hieroglyphicū 397.b.c
cor vmbilicus, qui sanguis 192.d. 6
dot quibus dicitur exod. 196.e
corde aperta simpliciorū 366.e
cordis cum sanguine commercium
258.e
cordis signa cur bulla 316.d.e
cordis significata 316.d. & seq.
cordis symbolum 316.d
coria Hetruriae promonitū 300.d
coria primus Rhetoricam docuit
Syracusa post Hieronij obitum
218.e
corbis fragmentorum duodecim
doctrinam duodecim apostolorū
significat 311.a 541.a
dorcolum 209.d
coridatus 316.d
corij vsus in militaribus tegumentis
338.d
corinae molice carmine superant
Pindarum 358.e
corinthiacæ ædes quibus Idij fa-
stij vsus in militaribus tegumentis
338.d
corinthiaca columnæ ibid. & 486.e
corintheia 444.d
cornabulia Liguribus quæ 700.f
cornea pocula 2447.b
cornea porta 374.d
cornelia Annia viam feruorū in
arcam cum viro defuncto dan-
tauit 319.c
cornelius Mufens Biformis præ-
sul 165.b
cornelius Tacitus mendacij argui-
312.e
cornelij Castalij Feltrinis epigram-
ma festiuissimum 286.f
cornelij Nepotis sententia impro-
bata 160.e
cornicari 191.b
cornix 190.e duo tantum una ex-
cludit ibidem
cornix aliquot hominū zates di-
citur viuere 192.d
cornix concordie symbolum 191.a
cornix & noctuæ cōfusus sanguis
coire non potest 190.d
cornix sepulchro & colunnae ho-
nos habitus à Marthe rege 191.c
cornices ad Palladis artem non ad-
uolabant Athenis 191.a.b
cornicum oculos effodientem puerū
damnantū Areopagite 192.f
cornicum oculos confingere, pro-
uerbium 192.e
cornu copie 386.e
cornua 4002.f
cornua antenarum 33.a
cornua cæci 67.a
cornua elephanti speciosa 17.b
cornua fluminibus aëribus cur
26.d
cornua hontris & potentia signa
67.a
cornua in libris quæ vocantur 325.c
cornua multa in numeris, mul-
tiplicis comoditatis iudicia sunt
142.e

cornua

- cornua poculorum & sum prabus
runt 543. b
cornuum differentia in boue mare
& femina 28. f
cornuti milites 143. c 144. d 237. c
corona vnde dicta 400. f 543. b
corona aurea qua 402. e
corona ciuica non temere data
497. a
corona yrbs 191. h
coronæ Musarum ex pennis 199. a
coronæ poetarum ex quibus con-
stabant 499. c
coronæ Regiæ quot radii consta-
bant 67. b. e
coronæ Regiæ forma 400. f
corona se ornant veteres con-
uiuia celebrantes ibid.
corpus 384. f
corpus animæ receptaculum 540. c
corpus humanum quod perfectius
à pictoribus & statuariis habeat-
tur 381. c
corpus Lunare 280. f 575. b. c
corpus nullum sine azuo 527. c
corpus vel immunditia 354. e
corpus vas appellatum 540. e
corporis forma 587. b
corpora nullis odoribus delibuta
auram suauolentem emisserunt
545. d
corpora per ætates & secula immi-
nuntur 345. b. c
corpore nostra salicis hieroglyphi-
ca significata 587. c
correatio 384. e 117. c
corrugare frontem 51. c
corroptor omnium 112. e
corficum mel parum suauis 241. e
cortice acetosa milites qui 1480. f
coruus 217. a animal inauspicatiss-
imum 218. f
coruus contumaciæ nota inuolus
168. f 218. d
coruus cur Apollini facit 218. e. f
coruus emissus à Noe quid 218. d
coruus lapideus Diodori rhetorica
sepulchro impostus à Metello
218. e
coruus lauro sibi mæderet 205. b
coruus à Phœbo missus, vt aquam
aderret 217. c
coruus quo tempore pullos exclu-
dat 218. f
corui crocitatus frequentioris plu-
uiaz indicium 219. a
corui lapillos in vasa fictilia con-
iciunt mira historia 219. a
corui ouo nihil efficacius ad intin-
gendum capillum 218. f
corui quibus malum augurium fac-
runt 217. c
corylus vitibus vicinitate sua noc-
et 87. b
corythaliæ Dianæ quodnâ sacrum
fecerint Lacedæmonij 48. d
cosmas Gerius 283. a
cosma Medicus laus 17. c 22. d 29. d
coturnix 228. e
coturnix Alcibiadis è sinu volans
229. a cur Herculi sacrificabatur
229. b simulacra biberit, reliquam
aquâ turbat 228. f 229. a cur im-
pura habeatur 228. f cur maligna
ibid. b cur veratium appetat 229. b
eius imperia aduersus Lunam
228. f. a cur ea vesperebatur Aegy-
ptij 228. f cur à mensis summorum
à nonnullis medicis 221. b
Crabrones ex asini cerebro 34. e
crapula 34. e
crassus vxores tres absque ludu se-
pelinæ 272. f
craticula 319. a
cratis Pergameni historia de aqua
378. f
creatio 356. c
creator mundi ibid.
crepusculum 438
crepescendi vis à Luna est 433. c
cretam per cupressum significati
2403. b
cribrum 365. b. c
cribrum cur sub sepiâ ponant Aeo-
pytj 322. d
crimen 322. d
crispi Passieni dictum de adulatio-
ne 61. a
crocodilus 269. d
crocodilus elinguis est ibid.
crocodilus ibidis admota penna
obtorpescit 161. f vbi nota sua
ponat 268. f
crocodili adeps ad quid vtilis
269. e
crocodili morsus incurabilis ibid.
crocodili oculiuales 288. f
crocodili ouum quale 270. c
crocodili robur in cauda 269. a
crocodili & scorpj genuinâ vodu
150. e
crocodili tergus corticosum, du-
rumque 268. f
crocodili visus in aquis hebes, in
terris acerrimus 268. f
crocodilo vbinâ vesperebantur 270. d
crocodili malefacti ibidem
crocodilorum hostes cur delphini
254. f
croenta 702. f
croesus Lampfacenis excidium in-
terminatur 304. f
cromyonia 77. a 82. d
crotoniata bonæ valetudinis lau-
de insignes 318. d
crucis Dominicæ signum inimè
fortitum 491. b
crudelitas 414. e. f. animaduersionis
seueritatisque indicium 415. c
crura femorâ que conuicia 412. a
Cubica figura cur semper recta
381. b
cubitus geometricus 347. c
cubitus in mensura quis 347. c
cubitus regius quis ibidem
Cubus 383. c
cuculus 234. d timidissimus ibid.
cuculus boni augurij est auis 235. a
cuculus in Iunonis sceptro 234. f
235. a
cuculus cur paræ aues fugiant
234. c. f
cucumeres infanti febricitanti ap-
pohit vt eum contempnat, ser-
uorem omni in se recipit 195. a
cucupha 158. e. e. seq.
cucurbita quid præsignat 354. d
culex 247. a
culices ex coisis generantur 246. c
culicium fœdit in Leontes 6. e
cultus canis 247. b
cumis in astris responsa dari solita
384. f
Cyllenus 276. e 110. f
cœnicias 130. f
cunila bubula 70. f 160. d eorum
serpentes valet ibid. e
cuniam & pistiorum herbam re-
formidat polyppus 218. e
cupiditas late profusa 384. c
cupiditates & affectus terræ filij
468. f
cupressus arbor funesta 563. a. c
cupressus à carie & veritate im-
monis 130. f
cupressus in tutela Diti 704. d
cupressus moris indicium ibid.
cura variæ 326. f
curatij iuniores 414. b
curis 409. b curus 233. c
curus 233. b
curus in sacris 228. b
curru appellati quor, & qui vehe-
bantur 224. b
curtilis sella 223. b
curanguis animalia frân uilenda
4. f
custodia 96. d 163. b 213. a 296. e
247. c
custodia symbolum 295. e. f
custos 307. e 107. e
cyamon 347. c
Cybele 218. b
cybeles, quæ & stellus, cur mater ho-
minum dicatur 214. e cur eorum
entia ibid.
cybeles curus ibid. cur eam ra-
hant leones 13. b
cybeles symbolum pinus 704. f
cybeles 207. c
cybœri templi in Salamis 31. b
cycluspes monoculi cur 308. f
cygnus 211. b & 24. c
cygnus morti proximus dultus
canit 347. b
cygni cur Phœbo sacri 211. c
cygni dedicantur nauis 217. c
cygni suauis canit Fauonio flante
213. a
cygni simbolo poetæ nuncupan-
tur 211. c
cylabre heroi Phœliæ offerebat
sallamena 282. d
cyllenius cur vocatus Mercurius
347. c
cyllonem cur trucidant Athenien-
ses 211. e
Cynice familia vnde 24. c
cynici 248. f molesti & impudentes
249. a

Index

- dialecticæ quæ nihil ad res facit
 inanis est 543.c
 dialecticæ sectatores quibusnam si-
 miles dixit Ariston 261.c
 dialecticam polypî similem cur di-
 xerit Carneades 256.d
 diana 30.e 433.c
 diana Lucina per mulum 279.c
 diana regina cœlestium proportio-
 num & intelligentiarum 572.e
 diana strangulata 472.d
 diana τειραμένης & ταυρά
 diana vel Hecate triceps 48.d
 dianæ ædes sacræ quæ 483.b
 dianæ ædem quomodo construend-
 am putarint veteres 486.d
 dianæ ædem factavit in Autentino
 Sernius Tullus 64.d
 dianæ Corythaliæ quod sacrum fe-
 cerint Lacedæmonij 90.d
 dianæ simulachrum alarum 11. b
 dianæ simulachrum apud Lacedæ-
 monios 357. d māmofium 250.e
 dianæ Soluioniz templum 393.a
 dianæ Triclariz sacrum 537.b
 dianæ vel Hecate simulachrū 299.f
 quis primus triceps excogitave-
 rit ibidem
 dianæ vorum factum ab Athenien-
 sibus & quod 90.d
 dianam gaudere telis & capreis ac
 fugacibus cervis, quid 65.b
 dianlus 349.b
 dicacitas 238.d
 dicacitatis castigatio 249.c
 dictatori cur necas equitare 41.d
 dictyma, Pallas vocatur Nicandro
 494. f
 dido 579.b
 didrachma 174.d.e
 dies atri festique 123.a
 dies per paunos symbolum 220.f
 diepiter 455.c
 difficultas 42.f
 difficilis atque morosus 286.d
 digitus 340.c 345.c 351.a. b. c
 digitus anularis 343. c cur odorib.
 illinebatur ab Aegyptiis ibid.
 digitus articularis 344. e f digitus
 Dei 340. f digitus medius 343. b
 digitus mensuratum omnium mi-
 nima 345. b
 digito vno caput scalper 341.a
 digiti & numeri 351. b & seq.
 digitorum diuisio ibidem
 dignitas sacrosancta 67. b
 Dij 410. d
 dij laneos habent pedes, prouerb.
 472. f
 dij lares 45. c dij manes 296. f
 dij marini cur cæteris fœcundiores
 à poetis ponantur 287. b. c
 dij omnes 482. c dij Penates 410. e. f
 540. d dij præsidēs homini na-
 scenti quatuor 199. b
 dij secundum Lacedæmonios quo-
 modo inuocandi 328. e. f
 dij Turelares 411. a
 diis templa rotunda cur dedicant
 veteres 482. f
 diluuium 373. c dimensio 345. b
 dingua 312. d
 Diocletiano datū oraculū quod 2. f
 diocleriani milites Iouiniani vocati
 183. b
 diodoros rhetor quo honore iam
 defunctus à Metello discipulo
 affectus sit 218. e
 diodoros Siculus in hieroglyphicis
 indagandis non incuriosus
 fuit 295. c
 diogenes cur barbā se gestare dixit
 231. f cur vocatus canis 49. b
 cur carpebat Musicos 458. d
 diogenes quid responderit Alexan-
 dro mittenti olisū plenam sportu-
 lam 49. b
 diogenis anceps interrogatio 40. e
 diogenis Cynici dictum 562. d
 diogenis dictum de adulatore &
 obtrepatore 61. b
 diogenis dictum in adolescentem
 luxu deliciisq; corruptum 498. e
 Aliud eiusdem de puero impu-
 dico ibidem
 digenis dictū apud Xeniadem fer-
 uienti 1. b. e
 diogenis iocus in athletas 76. f
 diogenis opinio de sapore 314. d
 diogenis falsum dictum 12. d quid
 ei obiectum ab Anstippo 42. d
 quid ei responderit Ansthenes
 246. e
 diomedes cur templum excitauit
 Hippolyto 392. e
 diomedis filiz 40. d
 dionysius 575. c
 dionysius Aegyptiis Osiris dicitur
 498. f
 dionysius cur ad mare fugisse fin-
 gitur 251. a
 dionysij Halicarnassei locus 170. e. f
 dionysium cur taurina specie fi-
 gurabant antiqui 23. a
 diophanes 242. c
 diophanes Lacedæmonius 86. d. e
 dioscorides Astrologus 194. f
 dioscoridis versio castigatur 557. a
 diptas 352. f & seq.
 dipfadē quid vocarit Apollonius
 poeta 153. c
 discēssio subita 258. e
 discinctus 320. f 392. f
 discincti milites 409. c
 disciplina bona 458. e
 disciplina tota aquisēparata 370. d
 disciplina vera 146. e
 disciplinæ diuinæ 230. f. 231. a 366. e
 disciplinæ exotice 243. a
 disciplinæ humanæ 366. d
 disciplinæ per Mercurium 312. f
 disciplinarum ordinem primus ex-
 cogitauit Salomon 368. d. e
 discipulorum pedes loti in cœna
 Domini quid 338. d. e
 Discordia 94. f 453. b
 discordia militaris 217. c
 discordiis ciuiliū locupletatus 273. c
 Diserta proles 31. c
 Dissimulatores ingenij 103. b
 dissimulatores turpitudinis 126. f
 dissolutio 476. d
 distinctio 78. d
 Dithyrambū vincens bouem affe-
 quebatur 31. b
 Diuis pectora adamantina cur 402. f
 diti & Saturno sacrificauerunt decu-
 matos homines Pelasgi 449. b
 diues auarus 337. b
 diuitiarum variz auocationes 116. f
 diuina maiestas 423. a
 diuina prouidentia 171. b
 diuina in occulto 57. a
 diuinorum ab humanis separatio
 286. d
 diuinitas per capitis symbolum
 293. b. c
 diuinitatis iudiciū cur triangulum
 æquilaterum 383. c
 diuitenses, Gallicana legio 200. d
 diuitiz an sapientia prius optanda
 363. c
 diuitiz elatum faciunt 220. e
 diuitiz fortunæ appellatz 542. e
 diuitiz vicissitudinariæ 220. e. f
 diuitiarum flagellator 221. e
 diuitiarum turpido 220. e
 diuitias per spinas intelligi in Sa-
 cris literis 530. f 531. a
 diuus 421. c diuuitiosus 497. c
 D. M. literæ quid 296. e. f
 Doche 347. a
 docilitas 311. c
 docilitatis & obsequij memorabile
 exemplum in cane 49. a. b
 doctor virtutis 91. c
 doctoris manus 221. b
 doctores & prophetz ibid. & 450. d
 doctrina 422. c
 doctrina cœlestis 369. c
 doctrinæ firmitas 551. b
 doctrina imperitorū prestātes 294. f
 donouē quoraculū 429. b quomodo
 interpretatus sit Hercules ibid.
 doli fallacia que 350. e
 doli oculi 474. d
 dolichus 349. b
 doliula sacellum Romæ 459. c
 doli duo, quid indicabant 270. d
 doliū quod in Platonis Gorgia 539. c
 & doliū perforatū quid. 540. d
 domestica animalia duo nunquam
 mansuescunt sunt, hirundo &
 musca 248. e
 dominator 4. f
 dominium 141. b 293. c
 dominium æquum 509. c
 dominicus Michael Venerus 27. b
 domitia Augusta quæ 221. b
 domitian. muscas perfolebat 17. b
 domitianus cur Medusæ caput pro
 pectore gestare solitus 296. d
 domitiani instabilitas in Domitiā
 vxorem 221. a
 domitiani nocturna visio de aureo
 gibbo quid 206. e
 domitiani mors per Solis signa co-
 gnita 161. c
 domitiani sigillum 154. e
 domus regia cur in medio imperij
 totius

Hieroglyphicorum.

totius sita debeat esse	139.b	bram Luna	18.e	tis regis gratiā enunciatū	294.d
dores vertunt > in di	150.d	elephanti cāpestres aliis dociliores,		epigrammarum locus	514.f
dorice q̄des quibus Diis sacre	483.b	montani praui & infidiosi, palu-		epi	403.b
dorice columnæ	489.b	stres dementiores & leues	18.d	epidaurus	580.a
dorium	303.c	elephanti cur turbidam aquam bi-		epies Aegyptius	132.e
Drachma	173.c	bant	17.b	epimetheus	569.b
drachma argenti	11.d	elephāti Luna noua flumine se pu-		epopeus Palladi templum erexit	511.b.c
drachmae dur sine cor	173.c	rificat: sermone patrium in-		Equa vento grauidæ	40.e.f
draco ab Aesculapio educatus	147.	telligunt	18.e	equarū siluestriū copia in Syria	40.f
b.c. conspectus, felix prodigium		elephanti cum serpentibus cerra-		E Q̄ victoria	37.c
141.b.c. cur Palladi dicitur	140.f	mentum aspidum	15.b.c	equitate habetur magnificum	42.d
draco Hesperidum, horrorique ve-		elephanti partus longissimus	17.c	equus cur leone ad bellum aptior	34.d
custos	129.a.b	elephanto cor duplex inest, secun-		equus cur profanus Aegyptiis	41.e
draco quinque iugerum magnitu-		dum Mauros	19.b	equus flumialis	270.f
dine	149.c	elephantum nulla belluarum pruden-		equus Marti immolabatur	43.b
draco Tauri pater	31.b	tior.	19.c	equus multifarum in numis diuer-	37.b
draconis etymon	138.e	elephanti mirabilis historia	18.d	equus Platonis	39.b
draconis multa	27.d	elephantorum genera tria	18.e	equus Soli & ventis maestus à La-	43.b
draconi visus acutissimus	188.d	elephātum natu maximus gregem		cedæmoniis	43.b
dracones inter serpentes qui	140.d	ducit	15.b	equus viuis dicatus Ioui, à Salen-	49.c
draconum inuolucrum in caduceo	344.f	elephantum cur Lucam bouem vo-		carat.	17.c
draconib. vecta Ceres, quid	150.d	eleus ager equorum generositate		consecratus	114.e
draconarij	142.e	consecratus	428.e	elicius Iupiter vnde	428.e
Dromoclidis auara improbitas	293.a	elicius pueros paruulos ei illuden-		tes deuouit	107.a
Druis à continētia cōmēdatio	22.f	elisei visio quæ	36.e	elises mulieres cū Baccho pre-	23.a
Dualis numerus cur immunditiam		elises necessest, quid periebant	23.a	ces funderet, quid periebant	23.a
significet	354.e	eloquentia	567.c	eloquentia	567.c
ducenta	ibid.	eloquentia grata per apes	242.a	eloquentia per caducum expressa	146.d
dulcedinis symbolum	518.f	eloquentia per dilatare	336.d	per p̄tactum	214.c
dulcium appetitus	241.c	eloquentia necessaria calliditas &		eloquentia prudentia	146.d
duo	354.d	eloquentia symbolum per Sirenas	193.b	eloquentia vis	312.d
duo millia	363.b	eloquentia vis	312.d	eloquentia vis	312.d
durandum	466.f	eloquentia vis	312.d	eloquentia vis	312.d
duritas & firmitas ostiū leonis	5.c	eloquentia vis	312.d	eloquentia vis	312.d
durities emollita	510.e	eloquentia vis	312.d	eloquentia vis	312.d
Dyris	447.c	eloquentia vis	312.d	eloquentia vis	312.d
E					
Litera	462.e	eloquentia vis	312.d	eloquentia vis	312.d
Ebrietatis remedium	235.c	eloquentia vis	312.d	eloquentia vis	312.d
ebrietas quomodo vitanda	535.a	eloquentia vis	312.d	eloquentia vis	312.d
ebrietates detestanda	135.a	eloquentia vis	312.d	eloquentia vis	312.d
ebrositas in panthera	103.c.d	eloquentia vis	312.d	eloquentia vis	312.d
ebrositatis remedium	562.d.e	eloquentia vis	312.d	eloquentia vis	312.d
Ecclesiæ vnitas symbolum	527.c	eloquentia vis	312.d	eloquentia vis	312.d
echeneis vnde dicta	276.e	eloquentia vis	312.d	eloquentia vis	312.d
echidna Hesiodo quid	14.d	eloquentia vis	312.d	eloquentia vis	312.d
echidna cur dicta Nympha	129.a.b	eloquentia vis	312.d	eloquentia vis	312.d
echinus macinus	266.e	eloquentia vis	312.d	eloquentia vis	312.d
echinus terrestris	74.f	eloquentia vis	312.d	eloquentia vis	312.d
echini etymon	266.c	eloquentia vis	312.d	eloquentia vis	312.d
echini terrestris duo genera	75.e	eloquentia vis	312.d	eloquentia vis	312.d
echinus vnus nouit magnum	74.f	eloquentia vis	312.d	eloquentia vis	312.d
Edomitum à virtute vitium	355.a	eloquentia vis	312.d	eloquentia vis	312.d
educatio vniuersalisque vitam in-	157.b	eloquentia vis	312.d	eloquentia vis	312.d
stituunt	118.f	eloquentia vis	312.d	eloquentia vis	312.d
Effeminatio	361.a	eloquentia vis	312.d	eloquentia vis	312.d
efficitur	167.b.c	eloquentia vis	312.d	eloquentia vis	312.d
Electores Imperij quando consti-	250.f	eloquentia vis	312.d	eloquentia vis	312.d
tuti.	511.c	eloquentia vis	312.d	eloquentia vis	312.d
elementorum concordia	588.d	eloquentia vis	312.d	eloquentia vis	312.d
elemosyna	16.f	eloquentia vis	312.d	eloquentia vis	312.d
elephantiasis curatio	17.b	eloquentia vis	312.d	eloquentia vis	312.d
elephātus fugit inspecto capro	16.f	eloquentia vis	312.d	eloquentia vis	312.d
elephas matrem capiens quid	17.b	eloquentia vis	312.d	eloquentia vis	312.d
elephas solus diutius homine viuit,	190.c	eloquentia vis	312.d	eloquentia vis	312.d
ac animal aliud nullum	14.f	eloquentia vis	312.d	eloquentia vis	312.d
elephantis dentes	14.f	eloquentia vis	312.d	eloquentia vis	312.d
elephantis studium Romæ ad vni-		eloquentia vis	312.d	eloquentia vis	312.d

Index

- E**asiam sustulit Manasses 299. b
Eth Hebrais quid 173. a
Eth Aegyptiis quid 196. f
Ethica philosophia 368. f
Euboici opithocomaz 300. c
euchemus Arcas 2. c
euentus inexpectati 114. f
euericulatio quomodo fiebat 445. c
euiratio 322. f
Eumolpus Athenienses profligauit 145. a
eunomi citharædi statua 250. e
euphranor 484. c
europa 576. e à Ioue rapta ibid. f
euphratis symbolum & etymon 197. c
eurythenis musa 463. b
euterpe 463. b
euthymonis sententia de Nili exundatione 447. c
Exanimatus minima de causa 281. c
exanguis de nequitia redditus 236. f
excarere oculos populi quid 238. f
excaudescens causa 5. b
excellens 494. f
excessus 358. c
excubias 223. b
excubias disponunt grues 163. b
exultatores 144. c
exhæredator filiorum coruus 217. a
exoculationes cur apud Romanos sancire 203. a
exossare capillos suos leo cur pingatur 5. c
expectationem frustratus 215. b
expergfectio 553. b
expiatio peccatorum 587. b
explicationis sacrificium 311. a
exploratio 405. a 437. b
externæ aues ex Hispania mixtæ in Italiam 228. d
extinã libido 324. c
exundare 184. d
Ezelino portetum oblatum à pica 215. a

F

F geminum vt in antiquorum monumentis intelligitur 492. f
faba Aegyptiis instar numinis 547. a
faba funesta habita 547. b
fabe cibus prodigiola somnia parit 258. d
fabe in iudiciis cur olim esset 547. c à Fabis abstinendū 547. c 548. d
fabis suffragia ferri 549. a
fabatæ calendæ 548. d
fabius Caluus Rauennas 323. a
fabius Maximus cur Onicula cognomen adeptus 91. b
fabij contratoris virtutes 42. e
fabio Max. primū concessus equus 42. d **Q.** Fabius Eburnus Iouis pullus 226. f
fabius Virgil. Spoletinus 37. a 76. d
fabio Valenti augurium ab aquila oblatum 170. f Vitellio contra Othonem ibid.
fabella de leone, vrsō, & cane 8. e
faber lignarius 280. f
fabricæ præfecti, quinam milites 143. a. b
fabulæ instrumenta in squarinz capite 280. f
fabula oraculi Iouis Ammonis 4. d
facilitis dea 290. c
faces 412. d Cupidini dicatæ ibid. e
facienda necisr utissimum in expeditionibus 32. d
falconarij milites 144. d
falsum eut ex speculo significatum 405. a
falx 417. a Sarpurno eut tributa 536. f
fama 35. b. c 408. f
fama longè latèq; propagata 417. b
fames 49. c. 264. d famis vocabulū ibidem
fama mortis significatur per aquilam 180. d
familia prodiga 112. d
familia amplitudo 310. f
familiaris rei accumulator 255. c
familiaris rei concordia 227. e
familiarum imagines & picturæ quando inuentæ 139. a 183. a
farina Hebrais quid 364. e. f
fare victitauit pop. Rom. diu. 26. e
fascia ad diademam pertinet 398. d 433. a
fascia cædida Regum insigne 398. d
fascia molem Aeliam Romæ ambiens qualis 29. a
fascium 394. d 416. e. f 437. a 465. b
fasci definitio ex Chrylippo 437. a. b
fati potestas 429. c
fautitas 519. c
fautitatis symbolum 514. d
fautus & insulsus 561. c
fæuus per cepphum 216. d
fauus 553. b. c
fauus anguis 136. d
fauus & Picus quo pacto in rete implicati à Numa Pōpilio 428. d
fauor 260. c eius contrarius 573. a
fauoris signum oculus 306. e
Faulstina visa sibi in seminis serpentis parere, quid indicat 149. c
fauustine cur aquila virorum more in consecratione data 221. c
Faulstina Pizæ simulachrum 421. c
fauum & mel in sacris quid 243. c
Febris lephalis à Sole 74. d
febris medela 59. a
febris quid, & vnde dicta 6. d
febris sæpe capras molestat 88. f
febre torquentur leones 6. d
fel à Marte regitur 91. a
felis 581. e
felicitas 93. a 145. c 321. c 441. b 511. a 516. e. f
felicitas animorum futura 206. d
felicitas vnde oritur 543. a
felices seniores milites 127. a
felis an idè animal cum aluro 125. b
feles cur Lunæ comparati 468. d
femoralia 394. d
fera peculiariter dictus Leo 5. c
feracitas 184. f 17. c hieroglyphi cum eiusdem 518. d
feracitatis præcognitio 235. b
Ferdinandus I I. Neapolitani regis nomen 311
feritas 498. d
fermentum 501. b. c
ferocia belli fracta 408. d
ferocia emollita 104. e
ferocitas 95. a euitanda 32. f in timiditate verba 66. f
ferocitatis per ceruicem 303. b
ferocitate posita assumpta mansuetudo 12. e
ferox à mansueti superatus 236. d
ferre in oculis 309. a
ferula 514. f cur baccho dicata ibid.
Fescenina locutio 392. d
festinantia 281. b
festi opinio de mudi partibus 24. e
festi Pōpeij locus emaculatus 289. c
Fiber, & eius etymon 122. e
fibri cur in venatione sibi testes auellant ibid. f
fibri partes posteriores cur piscium loco à multis habitæ 121. a
fibulare 394. e. f
ficulnus pro imbecillo & contemnendo 519. c
fiscus alimoniz symbolum 521. a
fiscus Carthaginis & Romani Imperij ruina cause 520. f
fiscus dulcedinis hieroglyphicum 528. c
fiscus & oliua quæ latè sint ab alieno solo plantanda 348. f
fiscus quandoque ominosa 519. b
fisci materia fabricis minime idonea 519. c sub ficu requiescere, quid 519. a
fides 46. f 356. f
fides cana cur Maroni 553. b. c
fides lubrica 391. b. c
fides per manū dexteram 353. b. c
fides vel hosti seruanda 333. c 334. d
fidei creditum 394. c
fidem honos sustinet 573. b
fidem in manibus cur celebrat Arabes. 553. b
fidelitatis rara quædam exempla in cane 46. f
fidelitū simplicitas per asellum exprimitur 169. b. c
filius per vulpæ ferè indicatus 187. c
filij alieni pro suis educari 234. d
filij conspirantes in matrem 134. d
filij in patrem iustæ vindictæ historia 124. c
filix cur Pteris vocetur à Græcis 556. d
filix serpentes fugat ibid.
filix Struthiocamedni pennis assemblata ibid.
filicis & arundinis inter se inimicitia 556. d
finis in diuinis literis quid 326. f
finis 382. f
finis per pedem indicatus 518. d per vmbilicum 325. b
firmitas 472. d. e. 486. d
firmitas 8. e

Hieroglyphicorum.

firmitas amoris	278.f.	figuris ornati	81.e.	fugacitas	62.e
firmus Aegypti tyrannus adipe		forma	376.d.	fugientia sequi sine spe	273.g.
etocodili cur se peruxerit	269.b.	formica	68.f. & 69.g.	fugientij locus	406.f. & 407.a.
fissa vitigula	78.e.	formica Soli circumlocetur in		fulgura in sacris licetis quid	429.a
fistula	460.f.	Ithmo	68.f.	fullos officium quod	377.b
Flagellum	331.c. 469.a.b	formice & vesperilionis discordia	232.e.	fulmen	101.g. 222. 227.a.b
flamen asidius Ioui institutus	421.b.	formice Neroni mortis appropin-		fulmen Iouis supermi gestam	427.b
flamines vnde dicti	386.f.	quantis praesagium attulere	70.d.	fulmen lauri folia non icit	492.f
flaminio Consuli ostentum quod-		Tiberio ferale fuerunt	ibid.	fulminis natura	427.g
nam acciderit Aretij	422.c.	formice quomodo fugentur	66.e.	fulmine nil celerius	428.e
flaminicis sacerdotibus quales fie-		formicarum usu morbi opem sibi		fulminum elicidionum rationem	428.d
bant calcei	346.f.	comparata	71.b	fulminum significationes & naves	
flamma prosperi euetus signu	411.b	formicas candicantes habet Paph-		ram descripsit Pterius	428.f
flammeum	389.b	nus insula	170.e.	fulmus in imbricibus	460.g
flameo cooperta noua nupta du-		in formicas qui post obitu abeat		fundamentum	335.b
cebatur ad maritum	389.a	69.a.b.c.		T. Fundilij Gemilij cur inter	
flammis vermis quis Apuleio	191.c.	formicaria bona	69.f.	cetera oleum leguerit	191.b
fletere gena quid	15.b	formidator inanum	99.a	fangi hieroglyphicorum	211.g
flor futuri boni praenuntium	401.c.	formido	64.f.	fangi vna nocte nasci praenuntiabi-	
flor inueneris hieroglyphicu	ibid.	formido sublati	169.c.	funis primus ex corio	469.g
flor regius	533.e	formidolosus & imbellis	321.d.	funibus mensuratur terram	27.g.
florētis semper leones aluit	14.f.	formidolosa sunt animalia, que		frigi	436.g
florētis situs amēnis	393.b	frigidiora	63.b	funiculi mensura	376.d
florētini scriptoris de re rustica		foris	216.f.	funus	170.a. 309.c. 47.b
Lauri	88.f.	foris significatio	34.f.	fuscitas	330.d
fortius Marefis	43.c	fortitudo	402.e. 497.b	fures & fides	124.d
fortium significatio	321.e	fortitudo per Tigrim amnem	197.c	furis agitantū quem dicant	Altro-
florus auis	226.b	fortitudinis simulachrum	24	nomi	29.f
fluctuans	373.c	fortuna 444.f. 378. f huius simula-		furor familiaris leoni	5.c
fluctus exundantes in sacris quid		chrum	379.g	furor implacabilis	333.a. indomitus
significent	373.c. 374.d	fortuna secunda	181.c	furor per crocodilum	269.c
flumen & flumina	372.d.e	fortuna amatoria	143.a	furor poeticus	300.g
flumina cum sole cur dicantur		fortuna Redux	441.a	fuscus	470.f
genus humanum enutrire	431.c	fortunae aduersae domitor	102.c	furturi seculi beatitudo	241.e
fluminibus cesariē offerēbat	491.c	fortunae idolum Aegirz	543.a	furturi opus, vel quid agendū	177.a
408.f.		fortunae simulachrum	379.e	Fig.	179.b
fluvialis equus cur disidij symbe-		fortunae speciosa & constantia	67.a		
lum	285.b	fortunae exili in alre eued	231.b		
fluvij	21.c. 307.c	fortunarum contemptus	260.d		
fluvij cornigeri cur appellati	25.c	folia	374.d		
fluviorum fontiumque simulachra		fractura ferocitatis	36.d		
cum vris figurantur	447.b	fraxinum	569.b		
foecunditas 93.c. 119.c. 222.d	550.c	fraxum Corinthi inuentum à Palla-			
foecunditas vera	543.c	de 36. e Lapitharū inuentū	35.b		
foedus	333.a	fraxū per anchorā indicatū	444.d		
foedera quibus modis firmabantur		fragilitas humana	396.f		
apud veteres	478.e	fragilitatis indicium arundo	549.b		
foederum firmitas	ibid.	fraxea	415.a		
foemina boum grauiorem mare vo-		franciscus Bandjnis	86.f		
cem habet	25.a	francisci Robortelli laus	1340.d		
foeminae & pavonis naturae consen-		fridericus II. elephantos in Italiam			
sus	221.b	ex Idumea transevit	19.b		
foemina vocabulum in sacrificiis		frigidij facultas & vis	426.d		
quid 321.e quid ea deceat	26.b	fringilla	237.c		
foeminae loquacitatis virtutes vo-		frontem glabram imaginari per			
catz Theocrito	208.d	sonnium quid	300.e		
foeminae marib. morigerz quo elo-		frontes cur abradedas inserunt La-			
gio honestabantur	196.d	cedemonij	ibid.		
foeminatum consecratio	221.b	fructus ex laboribus	28.f		
foeminarum interitus	301.a	fructus per quem exprimitur	93.c		
foeminis Romanis capitate, erat vi-		frugalitas	514.d.e		
num gustare	203.a	frugalitatis varia exempla	544.c.f		
foeni manipulos pro vexillis ha-		frugē laetā praenuntiantia	27.a		
buit Romulus	391.e	frugum opulencia	27.a. 538.d		
foenum habet in cornu	31.a	Fuca piscis	280.e		
Folia quid in diuinis literis signi-		fucus à fusa differt	246.d		
fient	520.f	fuga	49.c		
foetes	371.c	fuga popularis	243.b		
foetes & aqueductus est leoninis		fuga per dorū symbolum	303.c		

- quid 221.f
 gallū nutrire quid Pythagoræ 222.f
 immolabant Lacedæmonij parta
 victoria 224.e quando sacrificia-
 bant Spartiæ 22.f cur perhor-
 rescat leo 9.b.pro vinearum in-
 columitate macabant Metho-
 nensis 224.f
 gallum se debere Asculapio cur
 dixerit Socrates 222.f
 galli insignitius clypeus Idomenei
 223.b. Gallō mira vis 224.f
 gallinæus pullus exclusus in ma-
 nu Lincæ quid 222.f
 gallinæci pagnacissimi in Rhoda
 insula 224.d
 gallialbio incitatur ad pignā 223.e
 in Perside primū ortus 223.c
 gallorū exemplo pugnantis confu-
 mavit Themistocles 223.c.224.d
 gallorū spectaculū quot annis Pæ-
 gami solitum edi 224.f Athenis
 etiā à Themistocle institutū ibi.
 galli populi quas artes studiosius
 exercuerint olim 312.e
 galli te cantando excitant, dictū
 Neroni 222.f
 galli sacerdotes Deū Matrī mi-
 nistrabant 312.f
 galliarum tumultus contra Nero-
 nem 222.f
 gallicum genus leporum 220.f
 gallorū mores in osculo adhibēdo
 203.a
 ganeæ 81.a.289.a
 ganges fluvius 197.b
 ganymedes 495.f
 Garamantes struthiorum oua cur
 perquirant 153.c
 garamantarum pilei vnde 387.b
 garulitas 191.b.209.b.224.f
 garulitas vana 249.c
 Gedeonis petitio à Deo que 505.c
 382.a
 gelanor à Danao expulsi 702.d.e
 gelon Carthaginenses debellavit
 apud Himeram 449.f
 gelonera quō seruavit lupus 101.c
 gelonus 138.e
 gemar Agabibus quid 538.e
 gemmæ 401. & 403. per totum
 gemmæ electoria 214.d
 gemmæ in ornatu Veneris 267.a
 gemmarū cura morosa ridentur 404.d
 generatio 704.d
 genesi 114.f
 genesi macabantur canes 51.b
 genitrix per E, media syllaba, &
 Venas Genitrix 330.e
 genitale 520.e
 genitura humana vnde 520.d
 genium ex myro significari 494.f
 genij nobis appositi 46.d
 genios prius se ferunt Lares Ibidi.
 generitius quo tempore Romani
 cepit 167.a.b
 gentes per pisces indicatæ 290.c.f
 gentium doctrina 369.b.c
 gentium in altarum societates 527.b
 genera flectere quid 15.b & 339.b
 genus humanum 263.a
 geometria 376.f
 geometricus cubitus 347.c
 georgius Anselmus 250.c
 georgium Vallam doctentem audi-
 uit Pierius 446.f
 gephyrorum simulacrum in exer-
 citu 145.b
 geranius mons vnde dicitur 364.c
 gerendatum rerum summa quibus
 rebus consistit 295.c
 gerenius cur vocatus Nestor 36.d
 germani bouē integrū Bononia in
 Caroli V. coronatione torru-
 runt 250.d
 germanorū institutum olim in-
 ducendis vxoribus 29.a
 germinatio 214.d
 generali qui dicantur 541.a
 geryon cur malis manibus & pe-
 dibus dicatur pignus 298.d
 geryonis boues abacti quid 26.d
 297.b
 geryones Hercules oppressit 297.c
 gibberosus homo quis 22.c.f
 gibberosus astutus 255.a
 gigantes quādiu persecutus est
 bello Oritis 300.f
 gigantes quos vocauerit Commo-
 dus Imp. 118.c
 gigantū anguineo pedes, quid 338.e
 gilze herbe virtus 71.a.546.f
 Gladius 415.a
 gladij ancipites in sanctorum ma-
 nibus 245.c
 gladium cur porter iudex 415.b
 glandis significatum 498.e
 glanis picis 283.c
 glaucem citharistiam adamauit
 & anser & arces 225.c
 glaucoma 473.b
 glaucopis cur vocata Pallas 154.c
 glaucopis Minerva 288.d
 gloriæ calcar 212.f
 gloriæ sublimitas 484.d
 gloriosus 220.f.222.a.396.c
 Gordino tertio quadrigæ elephan-
 torum decretæ 209.a
 gondij curus ingo aquila insidens
 quid, 175.c
 gorgiæ tragœdiæ cur reprehensæ
 515.c
 gorgoneam caput ad sculptrum scu-
 to Minervæ 188.d
 Graulæ lauri folio annuum fasti-
 dium purgant 201.b
 gradus in mensuris quid 348.d
 græci 432.d
 græculus Romæ ferocem tantum
 quomodo dicebat 23.c
 graphū quid vocet vulgus 73.c
 gratia 404.d.587.b gratia relata
 178.e gratia symbolum 531.a
 gratiā qui vocet Theologi 308.d
 gratiarum pullus quis 66.f
 gratus animus 46.e.159.a
 grauis anima, quo symbolo solet
 exprimi 9.c
 gregoriij Patriarchæ Constantino-
 politani hæresis 251.a
 grillus conciliando somno eligitur
 275.a
 grus cuius in sublimi volantes lapi-
 dem assument 163.c.164.c
 Gryphs 216.e
 gryphus Syriæ rex ibidi.
 Guæstus Aegyptiorum rex cibum
 mendicare coactus 544.f
 guido Afcanius Sfortia Card. 24.f
 de gula muliatus 295.c
 gustatus 314.d
 gustus perfectus in qua parte con-
 sistat ibidi.
 Gyges centimanus 331.a cur hye-
 mem denotet ibidi.
 gygis anulus qualem habuerit lapi-
 dem 145.b.c
 gylyppus depeccator 188.f
 gymnasium 512.c
 gymnicæ certamina funeralibus ce-
 lebrari solita 513.b
 H
 H Pro Sapud antiquos nonnun-
 quam ponebatur 342.d
 Habenas tenere 469.e
 hadrianus Imp. æqualitatis studi-
 sissimus 208.e pacis studiosus
 110.f pavonem Mycenis ante de-
 Iononis dedicauit 220.d.e
 Hadriani Sexti Palsingeniū 150.d
 Hæreditas hærediter 170.c.f.587.e
 hæreditaria portio torquens 349.c
 hære æquam 336.f
 hæres inuitus 58.d
 hæreticus 231.a.b hæretici sanx hie-
 roglyphico notantur 275.a
 Hæliconius opus à Nigidio elen-
 bratum 379.b
 hallus cur dicitur pollex 342.e
 hamum 96.d.e
 hamus 446.d
 hanno Ammonita Danidicis nun-
 cius barbam absulit 402.e
 hannō Carthaginensis cur exul 4.d
 hannonis elephantis micrum ioge-
 niem 154.c
 hara, & ex hara productus 80.d
 harpagium, locus in chalcide 495.c
 harpocrates 342.f
 harpocrates, silētiū signū 267.c. sigil-
 lū cur in anulis geitabatur 342.f
 hæstida avis 60.f.61.a
 hasta 498.f gestamen inter maxi-
 mos honoris habitum 498.f
 hastam appellatū scriptū regium
 Agamemnonis Boetij 419.d
 hasta donantur viri fortes 409.b
 hasta pura 409.b
 hastas pro diis coluerunt veteres
 410.d
 hazir Arabes suam appellant 163.b
 Hebdomada in albis quæ & cur
 390.d
 hebetior in Venerem ex eua palum-
 bium 204.d
 hebrai quanam in re reprehensi ab
 Appione & Iuliano 85.c
 hebrae

Hieroglyphicorum.

- hebraeorum gens salacissima 243.a
 Hecate triceps 46.f. 574.e
 hecates & Apollinis certamen 125.c
 hecates fabula 136.d. 494.f
 hecates simulachrum 497.a
 hecatombe 177.c
 hector comam per terga fusam gestabat 300.e
 hectoris cadaver oleo rosaceo obduxit Venus 532.d
 hedera cur Baccho facta 500. e. & celebris apud Aegyptios 498.f. Dionysio sacra 498.f. Libero Patri cur dicata 499. a. nō nisi senescitibus adhaerescit 500. e. & suffumigata occiduntur vesperilionibus 532.e
 helias quomodo Baalis sacerdotes riserit 268.d
 helei serpentis ope victoriam adversus Arcadas consecuti 148.d
 heledon pylipi species vnde dicitur 246.d
 helenā mactatā liberauit aquila 178.c
 heliogabalus perdicam plumulis infiltratis usus 226.f
 helioglobali luxus 81. b. bipedum & quadrupedum spurcissimus 89. b.
 heliopolis primū phenix ortus 184.e
 heliotropium 560.e
 hellicio Heluetius 521.e
 helluo per crocodilum 270.e
 helluones taxati 546.e
 heludino Pertinaci quondā spectū oblatum ante mortem 416.e
 henricus Imperator quando declaratus 167.c
 hepar à Ioue regitur 312.d
 heptaporta 463.b
 heptabolus lacus 447.c
 heracides iocose à Ptolemæo illustratus 112.f
 heraciscus 343.a
 herbarum dare 341.c. 547.e
 herbarum aculeis armatarum quid in sacris literis indicent 530.f
 herbas plantisque variis diis variis coronari 400.d.e
 hercules 567.c
 hercules Aegyptius primus Leonis gestavit insignia 12.e
 hercules benignè interpretatus est oraculum Dodonæum 449.b
 hercules cancrum detinens quid 267.c
 hercules cernū enecās qd 63.c. 64.d
 hercules cur dictus aurea mala fecum asportasse 93.a
 hercules Gōzage Cardinalis Mantuanus 498.d
 hercules Libycus Syrtis anguipedes effugiens quid 116.d
 hercules oleastro fratrem victorem propositis certaminibus coronavit 513. a. ex oleastro lucū sevit ibid.
 hercules omnium virtutū idea 137.c
 hercules Populum ad Græcos transtulit 508.c
 hercules puer in eunabulis angues proffigavit ac elisit 508.e
 hercules Pylo bellum intulit 35.c
 hercules Thestij filius virginitatem imminuit 89.c. primus lunonem capias immolare instituit ibid.
 herculus ad inferos descendit 509.c
 herculus clava 497.b
 herculus columnarum symbolica interpretatio 362.c
 herculus furor in liberis 518.a
 herculus nodus 274.f
 herculus progenitores vnde originem 499.a
 herculus sacrum 524.e
 herculus signum summæ nobilitatis ex ære Romæ etiamnum exiit 522.d. 525.a
 herculus simulachrum in Capitolio interpretatur 315.a. b
 herculus virtutes tres 52.a
 herculi quare sacrificabarur cōtinuè à Phœnicibus 229.b
 hercules qua forma Galli faciebatur 317.
 hercules taurus 23.b
 herculipii iuniores, seniores 183.b
 herculianus Leo quid 31.c. 31.d
 herculianus morbus aequilino lapide exploratur 182.d
 hermaphroditi an apud solos Lucentis 172.f
 herma forma cur quadrata 381.b
 herma signa qualia 335.e
 hermes vnde dicitur 312.f
 hermolaus Byzantius Stephanum in compediū redegit 188.e. 253.b
 herodes Atheniensis in Neptuni templo dicitur delphino insidit 252.f
 herodes Palæmonem 415.a
 herodes scōma in Bradæam 415.a
 herodotus putat leonem semel tantum parere 8.d
 herodes & heroum statua quales 484.e.f
 herouibus cur draco sacer 120.f
 herouibus filius cur bullæ gestamine decoratus 395.c
 herus & Leandri fabula quid 313.c
 hesiodus contra Proclum defensus 210.d.e
 hesiodus quare difficulter profecit 493.
 hesiodi an germanum pœma de scuto Hercules 154.c.f. 413.a
 hesiodi locus 35.c. 128.f. 129.a. 173.b. 192.f. 209.c. 210.d. 241.b. 389.c. 346.e. 424.d. 456.f. 539.c
 hesiodi versus duodecim è Theogonia cur sustulerit Scelus, & quos 404.f
 hesiodo laureum sceptum à Musis datum, quid significet 493.a
 hesperus 438.d.e
 helychij Hiero solymitani laus 328.f. 319.a. 401.a
 heralcorum doctrina de prodigiis à quibus manarit 318.e
 hexapus 348.e
 Hierarchiz angelorum quot 436.f
 hieremix locus 104.d
 hieroglyphicè loqui, quid 518.f
 hieroglyphici sensus celebratis & diuinitas 296.f
 hieron cur laudatus à Pindaro 38.d
 hieron puer à patre expositus 241.f
 hieronymus Fracastorius 487.c
 Hieronymus Mandolus 486.f
 hieronymus Vuolsus 482.d
 D. Hieronymi locus 353.a. b. opinio de Pelecano 187.b
 hilaritas 208.f. 400.e. f. 497. a. 513. b. 527. b. 542.f
 hilaritatis symbolum 527. b. e
 hippicū mēsuræ genus quod 549. b
 hippobinos homo quis 400.d
 hippocetū postea vidit ætas domo missum Francico Galliarū Regi à Friderico Manuz Duce 67.a
 hippocrates, cur pileatus 187.a. ab Aesculapio oriundus ibid.
 hippolytus Medices Card. 429.f
 hippoly. Medici liberalitas 124.c
 hippolyti Medici mors 233.f
 hippolytus, cur templum excitavit Diomedes 392.e
 hippomanes 412.a. b
 hipponis sententia de cœli figura 317. b. de procreatione 382.
 hippota Nestor 36.d
 hippopotamos 40.d
 hippopotamus 271. a. huius peruersitas ibid.
 hippothoontis potæ sententia 22.e
 hircus animal libidinosum 89.1. a. formosacū pellarū collegio nuntrebat Mendefio ciuitate iheritici hœdique immolandi in facie quid 89.c
 hircini adipis vis in vite 87.c. d
 hirpi & hirpini 152.d
 hirquitilare, & hirquitalli 358.c
 hirundo 209. b. 208.d. & seq.
 hirundo in Pythi tabernaculo nidum posuit 210.d.c
 hirundo literas ad pedes alligatas portans 210.f
 hirundo volitans supra caput Alexandri quid 209. b
 hirundinis ars & ingenium 210.d
 hirundinis caput se habere qui imaginatur, quid denotet 210.f
 hirundines ædium construendarum normam monstrantur 209. b
 hirundines cur à tecto ablegantur Pythagoras 209. b
 hirundinum Musa Aristophani qua 209.c
 hispania 120.f
 hispania per Geryonis symbolum 297.c
 hispanicum leporem genus 120.e
 Heedi in diuinis literis quid 89. b
 homerus nullius disciplinae nescius 317. b
 homeri defuncti anima qua specie euocanda 213. b. e
 homeri locus 140. e. f. 183. c. 205. a. 215. c. 277. c. 278. d. 467. a. b.
 homerum in paouem abuisse, cur dixerit Platonici 220.e
 homo 314. d. 588.e
 homo bulla 396.c

Index

- homo ingulsiuosus, intemperans, in
 fues condendus 80.f
 homo arbori similis 442.d
 homo mentis impure 232.e
 homo nihili ac nequam 58.d
 homo raræ consuetudinis 232.c
 homo qui vel suam vel alienam fe-
 rocitatem edomuerit 4.d
 homo quemodo vertitur in bel-
 lum 40.c
 homo solus an comitali morbo
 laboret 229.a
 hominis natura 579.a
 hominis ætas vt plurimum annorū
 octoginta & vnius 196.d
 hominem cur sapientissimum om-
 nium animatum indicatit Ana-
 xagoras 330.d
 homine diuicijs nullum vitium ani-
 mal præter elephantem 191.c
 homines vitriusque naturæ 171.f
 homines in lupos transformari 190.f
 homoleotiorū sacrificiū quale 27.a
 honor summus 409.a
 honores fidem sustinet 573.b
 honores & virtus 574.d
 honores quibus tribuerit; vetustas 16.e
 honores 413.b
 honoriani iuniores 143.b
 honoriani milites 83.b
 horæ 561.b
 horæ nomen 271.c
 horæ Græcis Latinisque quid 229.a
 horæ per signalem æquam 271.c
 horæ quæ, & vnde nomen 315.a
 horarum obseruandarū ratio præfata
 54.9
 horarū locus 13. c. 22. f. 74. f. 84. d.
 94. f. 130. c. 135. a. 140. f. 157. c.
 160. d. 203. c. 210. d. 213. b. 220. e.
 234. c. 241. c. 245. b. 333. c. 384. d.
 468. f. 482. f
 horarū Iouis statua 84.c
 hordei à vitio conseruandi ratio
 494.c
 horomazes quot deos in ouum in-
 cluserit 315.a
 horrificum 149.b
 horoscopus 315.a
 horti in tutela Veneris sunt 321.c
 horus Ægyptijs quis 24.d
 hocus apparuit Osirdi 34.d
 horus Apollō à Philippo quodam
 Græcè redditus 235.e mutulus &
 imperfectus ibid.f
 hospitalitatis iure 147.c
 hostia humana 85.b. quibus Dijs
 immolabatur ibid.
 hostis insensibilis 409.a
 hostis profligatus 159.c
 hostis victus 101.c. 102.d
 hostium cædes murtia 110.c
 hostium murus detrimenta 189.c
 hostibus quæ optanda dixit Anti-
 sthenes 67.a
 Humana vita 431.c
 humane vitæ lubricitas 459.e
 humane vitæ commercia 480.f
 humane rotæ 380. d. cur sex tærum
 radius compactæ ibid.
- humeti quid in sacris literis 340.d
 humanitas 384.d
 humilitas 316.d. 359.c
 humor patens omnium rerum sel-
 cundum Ægyptios & Thaletem
 Milesium 317.b
 Hyacinthinus color 388.e
 hyacinthus in floribus mutatus 587.a. b
 hyæna 101.c. 102.d
 hyæna aut alterna annis nuda &
 femina 101.e
 hyænz & pantheræ odium ibid.
 hyæntes 80.c
 hyca 281.f
 hydra 154.f. & seq.
 hydrargyron 371.a
 hydriam in sacra ædem gestabant.
 Venerabundi Ægyptij 538.e
 hyemale solstitium 259.a
 hyemalis conuersio quæ ibid.
 hyems 385.e. 440.a
 hyemis inclementia Romæ maxi-
 ma 405.c
 hyemis symbolū per cornicē 193.f
 hy las Hercules filius 21.c
 hymnus 405.a
 hypememia oua quæ 168.d
 hypocrita 231.b
 hypocrita simulachrum 190.c
 hypoditis 388.f
 hypomochium 477.a
 hypsopi symbolum 556.f
 historia I 84.f
 I **L**itera 461.e
 Iacob cōtēplationē indicat 368.e
 iacobus Sadoletus 164. d. 212.f
 iacobus Sanazarius, qui & Actius
 Syncerus, senex scripsit poemata
 212.d
 iacobi Ziegleri præstantia in ma-
 thematicis 57.c
 iactura 490.d
 iactura per caluitium 301.b
 ialys ciuitas ob picturam Proto-
 genis feruata 548.e
 ialysum quanta diligentia pinxerit
 548.e
 iamblichi laus 313.a
 iamida 45.a
 iana olim vocata Diana 330.f
 ianus & iani templa quadrata 482.f
 ianus æris signandi morem inuenit
 297.a cur aliquando quadrifrons
 299.a. b. cur biceps, abque ma-
 nibus, & pedibus 334. e. cur bi-
 frons 297.a
 ianus Clusius & Patulcius 477. b
 Geminus barbatus 297. a. primū
 valuas, feras & clauas excogitauit
 477.a
 iani etymon 130. f. filiz quatuor
 299.a. duodecim coloniz 482.d.
 templa quadrata specie 294.f
 ianum Saturni filium cur rusticū la-
 pidibus obruerint 299.a
 iani 481.a
 ianiculi numi aliquot 297.a
 ianus Vitalis Panormitanus 285.a
 ianuarius Lenæus 233.c
 iasini Venæ cur iynge dederit 238.e
- Iaspis gratiam hominibus conciliat
 404.d
 Iberis omnes eiusque natura 199.b
 Ibis auis 161. & seq. cur Mercurio
 dedicata ibid. d. cur salutis simu-
 lachrum 161. d. e. duas ponderat
 drachmas 162.d
 ibis prima litera Ægyptij 463.b
 ibidis oculum basilicæ profert 162.f
 ibes candida & nigra 461. b. c.
 ibes cur Ægyptum significet ibid.
 ibidem prædixit Moses quomodo
 exercitum per loca à serpenti-
 bus occupata duxerit 162.e
 Icarus 388.f
 Icarus pater ab ebrijs colonis in-
 terfectus 517.a
 ichneumon quo pacto crocodilum
 interficiat 265.d
 ichthyophagorū genus vnde 287.b
 icosaëdrium 266.d
 icu vno examinatus 266.d
 Ideas Platonis cur *visibile quæria* 704.
 cauit Aristoteles 250.d
 idomenei clypeus gallo insignitus
 223.b
 idumæa fides à Christo cur deota
 519.b
 Iechonias inhonoratus 539.c
 ieiunio curantur Venetæ volupta-
 tes 537.b
 ieiunia Romani Cereri feruntur
 instituisse 545.e
 ieiunia à veteribus recepta 546.e
 ieiunius 278.f
 iephius detest. bile facinus 85.c
 icilius quomodo asseruerit nos in-
 libertatem 30.d
 Ignarus hominū; locorū; 108.d
 ignauius 258.b. 111.a. 330.d. 338.f
 ignauius honorata 397.b
 ignis 567.c. 584.f
 ignis ab Assessore nostro in terram
 missus 106.f
 ignis à Prometheo furatus quid
 172.d
 ignis cōsideratio duplex 173.a. 454.e
 ignis cur interueni dicitur 481. b. c.
 ignis ex collis leonis osibus 6.e
 ignis hieroglyphica 450.d. f. 451.a
 ignis per fumi symbolum 456.e. f
 ignis significatio in sacris quæ 454.f
 ignis Vestalis 449.c. 450.d
 ignem adorabat Peræ, & Lycij 55.c
 ignem aqua permiscere 453.c
 ignem formidat leo, & cur 6.f
 ignem gladio discatere 415.c
 ignem Peræ omnibus numibus an-
 teponebant 538.e
 super igne sollicitus 67.f
 ignobili à genere ad claritatem eue-
 ctus 270.f. 271.a
 ignobilitas 257.b
 ignominia 224.c
 ignorantia 290.e
 Iliados Mineræ templum 45.c
 iligene solij calcari à leone vis 6.f
 ilithya 388.e. 453.b
 illecebæ amatoriz 202.d
 imaginat. excitat appetitionē 136.f
 .imagi

Hieroglyphicorum.

imagines & familiarum insignia, non sunt recentioris ætatis in- enta 138. f. 183.a	fic	359. b	insomniam tribuunt leoni 3. b
imagines in anulis gestare solebant veteres, & quorum 397. b	inarculum	517. b	instauratio 184. c
imaginibus maiorū illustris cur Ro- mani atria sua cōpleverint 500. d	incantatio	238. d	instauratio per echinū 266. f. 267. a
imbecillitas 124. f	incepta magna irrita	262. c	instiutio 364. d. e
imbecillitas & mos 579. b	incolunitas	71. b. 253. a	instiutio ex elementorum natura spectatur 368. c
imbecillitas maioriū illustris cur Ro- mani atria sua cōpleverint 500. d	incolunitatis symbolum	492. e	instiutio per oculi symbolum 504. f
imbecillitas 124. f	inconstantia 261. c. 297. c. 442. i		instiutio per birundinem 208. e
imbecillitas & mos 579. b	incontinentia reprehensa 21. f		instiutio per oculos homines pefsimi habitū 286. d
imbecillitas humana 529. a. 534. d	incontinentiam nostram ex quibus constitit 431. c. 432. d		incontaminata munditia 125. a
imbecillitas fortiori affurgens 235. a	incrementum præmaturum 507. c		intellectus agens 570. c
imbellis 522. d	incubones 89. c		intellectus ætheræus 208. d
imbres aliis aquis magis nutriunt 370. e	incus 467. a. b		intellectus efficacia 550. b
imbres per cornū symbolum 217. e	incudes à Ioue ad Innonis pedes appense quid 467. a		intelligentiæ vis 569. a
immortalitas 588. c	indemnis fuga 99. b		interitus 70. d
immoderatus impetus 38. e	index dicitur 260. f. d. Medicus, Li- chanus, Saluatorius dicitur ibid.		interpres 336. c
impatiens alieni cœli 273. b	indicti belli signum apud Romanos quod 406. f		inter quiescens 62. e
impatiens famis 100. d	indici elephantū ferocissimi 18. d		inurecundus 274. e
impedimentum 277. a. 330. d. 339. a. b	indicium maræ magnas habet testu- dines 260. d		inuestigatio 63. a
imperator 159. b	indigna vel nobilis 566. e		inuicta 270. c
imperator ibid.	indorum mos in traiciendis fluuiis elephantis 17. b		inuidia cur per Hydrā indicata 504. f
imperatoris optimi munus 159. c	indorum oratio pro concilianda sibi principum benevolentia 531. e		inuidia amulorum 396. c
imperatoris qui parib. cum A. gu- sto honoribus honestandi 16. e	indorum quædam gens longæ cur 148. d. 79. c. 110. d. 248. d. e. 311. e		inuidia ciuitatibus inuiles 537. c
imperatorum & regum iustis dedi- cata aquila 177. c	in. locitatis 88. f		intudario 7. c
imperatoria maiestas 177. a	indulgencia 361. a		inuoluerum draconum in caduceo quid 144. f
imperia 456. f. 457. a	indumenta 387. c		Ioan. Antonius Pollio 61. a. Groum primas 535. b. 536. d
imperia & imperii hominis fi- mulachrum 202. f. 203. a	inexpugnabilis 402. f		Ioan. Baptista Montanus Veronen- sis 429. c. doctissimus medicus
impeccatus disceptator 115. c	infamia 470. f		Ioannes Cornelius Fantini F. 394. f
impeccatus literarū ne de diuinis dis- serere audeat, lege cautū est 116. d	infernum 569. c		D. Ioan. cur per aquilam indicetur 181. b. cur locustis tantū & agræ melle nutritus 548. d
imperatorum præcipitium 380. f	infernum rotæ cur quatuor tantum compactæ infinitum 380. d		Ioannes Grymanus Patriarcha 290. d
imperium 36. f. 416. c. 424. d. 459. b	ingenium 465. a		Ioannes Jacobi Fuggeri laus à litem literatorū inuadit studio 293. a
imperium firmum 497. c	ingenium velox 123. c		Ioannes Lascaris 446. f
imperij Romani tres insignes muta- tiones 167. c	ingenium acumen 272. d		Ioannes Petrus antea vocatus Pie- rius 105. c
imperij ampliatio 423. b. c	ingenio acutiore cur sint quibus purius est cœlum 525. c		Ioannes Sicus 340. d
imperij maiestas summa 431. c	ingenia recta debilitantur verecun- dia 248. c. peruerfa confirmantur audacia 279. b		Ioan. Manardi Ferrariefis lues 327. c
imperij summa 409. c	ingluuiosus 322. e		Ioan. apud Thebanos diuinis cul- tus honoribus. 506. f
imperio doctrinæ præstator 296. e	ingrati erga parentes 553. a		iolea Thebis celebrata 495. b
imperfecti symbolū per ranā 274. f	per Inimicitias illustratus 553. a		ionatha mel gustans quid 244. e
impetus 82. d	iniquitas 236. d		ionice zdæ quales, & quibus diis ædificata 483. c
impetus hostilis 284. c	iniquus amor 236. d		ioordanis allegoricè quid 201. a
impietas per hippopotamum 271. a	iniuriarum vltio 92. d. 32. e		ioordani deuictus retrorsū quid 287. b
impietati prælata pietas 358. d. e	innocentia 92. d. 32. e		iosippus à fratre. venundatus 26. f
impis ingratusque 365. c	innocentia per manuū symbolū 128. f		idem somniorum interpres ibid.
imploratio 125. c	innocentia per pisces 289. c		iosippi parentes ac fratres in Ægy- ptiorū cōmercia nō admitti 160. d
imploratio auxiliij 209. a	innuus 192. f		iosippi somnium de Sole, Luna, & stellis 432. c
impportunitas ac impudentia 248. d	iniquitudo 262. d		ioulia Pix numus 330. b
impostura 247. c	iniquus 281. b. c. 326. e		iovanis Pontani carmen de Palma- rum amore 311. d. 316. d
improbitas 103. a. b. 265. a	iniquitas 262. d		iovanis & Iouiniani iuniores & se- niiores milites 330. e
improbitas edomita 271. b	iniquitas 262. d		iovi ordines militum 81. b
improbitas meretricia 98. f	iniquitas 262. d		iovis Ammonis oraculi fabula 4. d
improbitas per anserem 215. c	iniquitas 262. d		iovis cerebri vocatus scariis 295. a
improbi probique viri descriptio & parallelon 235. c. d	iniquitas 262. d		iovi Horcij statua qualis 427. c
impudentia 52. d. 58. f. 109. a	iniquitas 262. d		iovis Labradefi simulachrum 416. f
impuritas 218. e	iniquitas 262. d		iovis prouidentia 307. c
impurus 313. b	iniquitas 262. d		iovis
impurus amator 50. d	iniquitas 262. d		
impuri emoris conditio 255. b	iniquitas 262. d		
Inæqualitas 69. c	iniquitas 262. d		
inæqualium concordia 37. b	iniquitas 262. d		
inanis animus 540. e	iniquitas 262. d		
inanis gloria 71. c	iniquitas 262. d		
inanitatis significatum 549. c	iniquitas 262. d		
inanequum, quid in factis literis	iniquitas 262. d		

Index

- Iouis pullus dictus Q. Fabius Ebur-
 nus 226.e
 Iouis regnum quale Platonis 425.a
 Iouis Serapidis simulachrum apud
 Sinopenfes quale 294.e apud
 Megarenfes 299.a
 Iouis simulachrum abſque auribus
 quid 309.c
 Iouis simulachrum cupreſinum
 percutiſtum 504.c
 Iouis ſtatua in ſubdiali ara qualis
 172.f
 Ioui ſtantes ſacrificabant 54.d
 Iouē Aegyptij ſpiritu dicebāt 132.e
 Iouem fulmina ciere cur confinxe-
 rit vetuſta 427.a.b
 Iphicraſi duci quomodo animos
 adiecerit Socrates 224.e
 Iphigenia & Oreſtes Dianæ ſimula-
 chrum ex Taurica regione de-
 derūt Lacedæmona 471.c. 472.d
 Iphigenia in quenam animantia
 mutata dicatur 65.c
 Ira 106.f. 319.a
 ira delinita 498.e
 ira laceſſita 19.b
 iracundia 56.e
 iracundia juſta & neceſſaria que
 106.f
 eiuſdem effectus ibid.
 iracundia ex tarditate ferocior 20.e
 iracundia nō obnoxia 204.f. 205.a
 irenæ laus 78.e. 351.b
 iris cœleſtis 387.a
 iris herba ibid.
 iris curaēripes & procellipes 200.e
 irritio 110.e. f. 146.e
 irritatio 415.c
 irritum 336.e
 Iſaac cur quadragenarius Rebec-
 cam duxerit 360.d
 iſaac naturæ philoſophiam indicat
 368.e
 iſachar aſinus à patre appellatus,
 Genefis cap. 49. 108.d
 iſis 375.b.c
 iſis cultum animalium inſtituit 55.a
 iſis legum inuentrix 364.e
 iſis prima reptas ſpicas capite
 circumtulit 400.d
 iſis ſuperius hemiſphærium 46.f
 iſidis nauis 442.c.f
 iſidis numen maximum Aegyptiis
 116.d.e
 iſidi dicaræ tænix quales 376.d
 iſidorus Cynicus Neronem in qui-
 bus carpebat 458.d
 iſigoni Cigni ſententiã de viperina
 carne 148.d
 iſocrates quãã ætate ſcripſerit Pa-
 nathenacum orationem 212.d
 iſocratis ſepulchro cur magnus
 arces adſculptus 96.d
 iſocrati ſtatua decreta Athenis 481.b
 iſraëliticus populus cur non aſcen-
 debat in montem Domini 332.c
 iſraëliticis quo loco lex data 332.f
 iſraëliticis appella uit paſtores ouiu
 Ap pion ignominioſe 91.b
 iſthmia cur inſtituta 505.a
 iſthmiaci certaminis præmium 505.a
 Itali vocati Boues olim 238.d
 italia ibid. & 37.b
 italia olim Bruttia vocata 189.a
 italicum ſæporis genus quod 120.f
 italicum ſtadium quor pedum 349.a
 iteratio frequens 209.a.b
 ithyphalli 500.d
 Iubari ſelle nomen vnde 12.d
 iubellius Taurca quomodo cluſe-
 rit Claudium Aſellium 42.f
 iudza 588.f
 iudæa per palmæ ſymbolum 490.d
 iudæi 29.b
 iudæi aſini caput adorare confe-
 runt 110.f
 iudæi etiamnum hodie humano
 ſanguine ſacta faciunt 86.d
 iudæi piſcem, niſi pinnatū & ſqua-
 melum non attingunt 283.c
 iudæorum ſcenœgia in Bacchi ce-
 lebritatem fiebant 425.e
 iudex 334.e
 iudices integri eſſe debent 395.c
 iudicium ſtatuz Thebis ſine mani-
 bus cur 334.e
 iudiciale genus orationis 14.d
 iudiciorum ſeueritas 266.e
 iudicium abſolutum vnde 452.d
 iudicium compoſitum 458.d
 iudiciis capitalibus cicutæ ſuccum
 propinabant Athenienſes 542.d
 iugare, iouis inuentum eſt 477.b
 iugerum 349.a
 iugum 474.e. f. 409.c
 iugum aheneū Horatio quid 474.f
 ſub iugum mittere 411.a
 iugi ſpecies quæ 474.f
 iulianus Imp. vigilantia prædixit
 maxima 163.b
 iulij Cæſaris cædem præmonſtrans
 prodigium 493.b
 iulij Cæſaris equus humanis pro-
 pemodum erat pedibus 36.f
 iulij Capitolini locus 424.f
 iulij Firmici incuria 23.a
 iulij Medicis laus, clemētiã: 429.b
 M. Iunius Nypſus 345.b
 iuniores quos vocet Ser. Tul. &
 quos Varro 85.a. 220.d. 309.a. 433.c
 503.e. 508.e. 553.c
 iuno quatuor elementorum ſym-
 bolium 576.d
 iuno ab Ixiõne adulterij ſollicitata
 576.e
 iuno à Ioue victa catenis aureis
 467.a cur dicta Lucina 309.a
 iuno cõſeratrix 139.c. domina ibid.
 iuno pronuba 221.b
 iuno regnorū præſes habita 527.a.b
 iunonis ſimulachrum apud Argiuos
 quale 12.f. 235.a
 iunoni cur oues ambigua ſacri-
 cabantur 39.c
 iunoni quales olim hoſtias immo-
 labant Aegyptij 81.b
 iunonius 472.e
 iunonis ſtos 533.c
 iupiter 30.f. 298.f. 381.b. 427.a. b.
 75.b
 iupiter cum reliquis diis cur ad A-
 thiopum epulas inuitatus 317.b
 iupiter Elicius vnde 428.e
 iupiter Larialis 85.b
 iupiter mundi anima 426.d
 iuramentum ſuper ferro candenti
 in Liouonia 456.d
 iurare per altare quid 245.b
 iurgioſus 373.e
 iuriſconſulti cæno implicati qui
 284.d
 ius in armis 318.d
 iuſtitia 27.b. 169.c. 489.a. b. 579.c
 iuſtitia per Euphratem fluuiū 197.c
 per oculi ſymbolum 305.a per ſtu-
 ratiõis ſymbolū 383.c per ſtu-
 thiocamelum 365.b
 iuſtitia ſpeculatrix ac vindex 305.a
 iuſtitie cultus 13.b
 iuſtitie locus Platoniciſ quis 396.d
 iuſtitie ſeueritas 415.b
 iuſtitie ſymbolum 554.e. f
 iuſtitia quomodo depinxerint ve-
 teres 415.b
 iuſtitium 333.b
 iuuenalis locus 32. d. 191. b. 200.e
 289.a. b. 355.c. 396.c. 435.a. 173.b
 iuuentus 501.c
 iuuentus renouata 180.e
 iuuentus ſemper ſpei plena 501.e
 iuuentiu redditus 129.c
 Iynx 237. c. 238. d. linguam habet
 ibid.
 Iynx à Venere cœlitus allata 283.e
 L
 Labor indefeſſus 69. a. ſeruili
 112.f
 laboris alieni fruſtus 244.f. 279.c
 laboris tolerantia 161.a
 à laboribus quies 30. d. 37.a
 labraz piſcis 215.c
 lac gallinacium 410.d
 lac quid Pindaro 241.c
 lac ſanguis eſt colore tantum mu-
 tato 545.b
 lactis & mellis guſtu imbuebantur
 infantes à lauacro 244.e
 lacte & melle ſtuſæ terra quid 241.c
 lacedæmonij cur frontem abraden-
 dam iuſſerint 435.c equum ven-
 tis immolabant 45. b Iudæorum
 conſanguinei per Abrahamum
 haberi volūt 318. d Leuctrica pug-
 na propemodū oppreſſi 224.f
 lacedæmonij pet aquilam indicati
 182.a
 lacedæmonij quid reſpõderint Ale-
 xandro, cū deus haberi cupierit
 248. e corū inhõſtilitas 367.b
 lacedæmoniorum mos iam parta
 victoria 224.e
 lacera excicata in viperam muta-
 tur 27.c
 lacheſis 471.b.c
 lachrymæ 267. a. 409.e
 Lachrymarum hieroglyphicū 351.a
 lacones 424.e. f
 lacones pileati pugnant 385.b
 lactandis de Phœnicæ poemã,
 non hiſtoriam ſcribit 10. d
 Lactan

Hieroglyphicorum.

laetantius Ptolemaeus	86.e	laurus 492.d Apollinis infigne ibid.	riores quid	12.b
laetantij locus	146.f	Eiufdem ignea vis. Ibid. vsta re-	leonem ex vnguibus æstimare, vn-	denam orum.
laetantij Tertulliani que opinio im-		sonat	ibid.	348.
probaur	182.e	laurus Bebrycia 494. d Delphica	leonem Megara deuaftantem con-	fecit Alcathus
C. Leilius eodem femper vultu	51.b	ceteris præftantior	ibid.	313.b
leilius Taurellus	21.c	laurus fuffitionibus adhiberi folita	leonem quid vocet Martialis	9.c
lena veftis	301.a	493.c	leones animofiores qui i. b pauidi	magis qui
letitia	26.d. 114.e	laurus cur Apollini facta 492.e cu-	stodiz feu tutelæ confecrata	492.e.f
letitiæ interturbata	162.f	laurus triumphatium infigne 493. a	lauri vaticinij symbolum	492.e
letitiæ dator Bacchus	152.f	lauri Delphicæ baccharum magni-	tudo	525.f
letitiæ indicium	158.e	lauri folia fulmen non icit	493.a	
læta manus quemnam indicet nu-		lauri folia viridia Pompeij fafcibus	à Lucullianis militibus illigata	quid portenderint
merum	351.a	lauri folia annuum faftidium pur-	gata, vera videri fomnia	493.b
læta vis in Deo quæ	331.a	lauri folio annuum faftidium pur-	gata, vera videri fomnia	493.c
lætidis tumulo lænæ fimulachrum		oppositum	11.c	
læis quo pacto fuerit obruta à		Thæfalidis matronis	260.e	
læmochum focium fibi cooperauit		Nicias, & cur	298.e	
lamma	374.e	lamma	374.e	
lampadum ludus	314.d	lampadum ludus	314.d	
lapiaci cur falaci Deo facta	542.d	lapiaci cur falaci Deo facta	542.d	
lampridij locus	111.b	lampridij locus	111.b	
lamporis	152.c	lamporis	152.c	
lanata in pelle cur noua nupta fe-		debat	91.c	
lancca	408.f	lancca	408.f	
lanccam dare & accipere	409.b	lanccam dare & accipere	409.b	
lanugij clypei abrofi à murib ⁹	124.d.e	lanugij clypei abrofi à murib ⁹	124.d.e	
laodice	444.d.e	laodice	444.d.e	
lapis	478.d	lapis	478.d	
lapis è cælo laps ⁹ , quale signū	478.f	lapis è cælo laps ⁹ , quale signū	478.f	
lapis & candex quid Comici	148.e	lapis & candex quid Comici	148.e	
lapidem tetragonum colebant Ara-		bes	478.d	
laqueus	471.c	laqueus	471.c	
laqueum mellitum quid vocarit		Diogenes	241.a	
larz, siue Larundæ humanis capiti-		buis facrificatum	555.a	
largitio cicerum	549.f 550.a	largitio cicerum	549.f 550.a	
larus	215.a & seq.	larus	215.a & seq.	
larus cur Herculi dicatur	215.b	larus cur Herculi dicatur	215.b	
larus cephus, prouerb.	216.e	larus cephus, prouerb.	216.e	
larum vocauit Cleonem Aristo-		phanes	215.b	
laris cur caninis tergoribus vela-		bantur	46.d	
laruari, m laceffitor	104.d	laruari, m laceffitor	104.d	
larus non terretur leo	1.b	larus non terretur leo	1.b	
lasciua mollities	341.a	lasciua mollities	341.a	
lasciua pœnitentia	64.e	lasciua pœnitentia	64.e	
lason	312.d	lason	312.d	
latebræ	71.b	latebræ	71.b	
latebris gaudet colubru quid	135.a	latebris gaudet colubru quid	135.a	
latini manumissi qui	386.f	latini manumissi qui	386.f	
latro 82. d. latrocinium	269.c	latro 82. d. latrocinium	269.c	
latum vnguem cedere	348.d	latum vnguem cedere	348.d	
laudabilia facienda	70.c	laudabilia facienda	70.c	
laudatio fimilis irrigationi	369.ab	laudatio fimilis irrigationi	369.ab	
D. Laurentius qualis	319.b	D. Laurentius qualis	319.b	
laureate	493.c	laureate	493.c	
laurentius Iustinianus patriarcha	169.c	laurentius Iustinianus patriarcha	169.c	
laureum Liniuz Augustæ	492.f	laureum Liniuz Augustæ	492.f	
laureus scipio quid indicet	494.d	laureus scipio quid indicet	494.d	
laurei fceptri Hefiodo dati signifi-		catio	492.c	
laurus Soli confecrata	174.f	laurus Soli confecrata	174.f	
		laurus 492.d Apollinis infigne ibid.		
		Eiufdem ignea vis. Ibid. vsta re-		
		sonat		
		laurus Bebrycia 494. d Delphica		
		ceteris præftantior		
		laurus fuffitionibus adhiberi folita		
		493.c		
		laurus cur Apollini facta 492.e cu-		
		stodiz feu tutelæ confecrata		
		492.e.f		
		laurus triumphatium infigne 493. a		
		lauri vaticinij symbolum		
		492.e		
		lauri Delphicæ baccharum magni-		
		tudo		
		525.f		
		lauri folia fulmen non icit		
		493.a		
		lauri folia viridia Pompeij fafcibus		
		à Lucullianis militibus illigata		
		quid portenderint		
		493.b		
		lauri folio annuum faftidium pur-		
		gata, vera videri fomnia		
		493.c		
		perdices		
		204.c		
		laurus letitiæ victoriarum que nun-		
		cia		
		493.c		
		lauro ad dormientium caput appo-		
		sita, vera videri fomnia		
		492.e		
		laurum fugiunt anferes		
		225.c		
		launi milites, eorumdem que infi-		
		gne		
		200.d		
		lazarus Bonamicus		
		283.b		
		laureum scipionem gestare quid		
		205.a		
		laurium		
		189.a		
		Leænæ partus rarior cur quibus-		
		dam vitus		
		8.c		
		leænæ fcorri fimulachrum		
		10.c		
		leænæ femel tantum parere putâ		
		Ægyptij		
		8.d		
		legifera Ceres		
		208.f		
		legio vicefima		
		468.f		
		legumina, vel fructus pro genti-		
		litiis nominibus vfurpata		
		548.e		
		leguminibus cur abstinendum		
		547.c-548.f		
		leliuro		
		383.		
		leonem improbitatâ		
		17		
		lenti qui		
		412.f. 413.a		
		leo cur cælo adfcriptus 2. b cur		
		folare animal 2.a cur superatus		
		figuratur ab Hercule		
		12.d		
		leo dominator animalium 3. c do-		
		minus ab homine quid		
		5.c		
		leo & aper iuncti ab Admeto		
		2.d		
		leo gallum cur perhorrefcat		
		7.a		
		leo parcissimi fomni cur		
		3.f		
		leo percufforem mira obferuatione		
		nofcit		
		9.a		
		leonis anteriora membra robustio-		
		ra		
		2.e		
		leonis à Samfone strangulati exa-		
		men apum faucibus fauos ingef-		
		fit		
		243.b		
		leonis X. Pont. infignia		
		475.a		
		leonis effigies		
		1.b		
		leonis etymon		
		2.f		
		leonis herba		
		507.b		
		leonis herbe natura		
		8.d		
		leonis magnanimitas		
		1.a.b.c		
		leonis membra fingula myftici signi-		
		ficati argumentum præbent 1.a		
		leonis partes anteriores & poste-		
		riores quid		
		12.b		
		leonem ex vnguibus æstimare, vn-		
		denam orum.		
		348.		
		leonem Megara deuaftantem con-		
		fecit Alcathus		
		313.b		
		leonem quid vocet Martialis		
		9.c		
		leones animofiores qui i. b pauidi		
		magis qui		
		ibid.a		
		leones domiti, & Magne Deæ cur-		
		ri succedentes, quid.		
		13.f		
		leones infomnes cur nonnulli pu-		
		tauerint		
		21.f		
		leones femper febris cruciantur		
		6.d		
		leones vbi locorum à calicibus		
		infestentur		
		ibid.		
		leonina focietas		
		3.c.4.d		
		leoninum caput per fomnium		
		quid		
		3.c		
		leonini capitis fignificatio		
		2.e		
		leonardus Iuftinianus		
		175		
		leontopolis vocata Alexandria		
		2.f		
		leopardus alio fugatur		
		560.e		
		lepus obortus in mœfticia		
		243.a		
		lepus ἀπὸ τῆς λέβης dicitur, quod ἀπι-		
		cere est		
		118.e		
		lepus cur Veneri dedicatus		
		524. d		
		lepus Græcum vocabulum		
		120.e		
		lepus impurum animal in diuinis		
		habetur		
		118.f		
		lepus marinus		
		281.b.c		
		lepus mas & progenerat, & fortum		
		concipit		
		80.e		
		lepus oculos inter dormiendum		
		patrefactos oteuat		
		118.d		
		lepus palpēbus claufis vigilat, ada-		
		pertis dormit.		
		ibid.		
		lepus quali leuipes		
		120.e		
		lepus rute es, & pulpamētum que-		
		ris		
		119.a		
		lep ⁹ Veneri præcipuè debetur		
		119.b		
		leporis occurfus ominofus & im-		
		proſper		
		119.a		
		leporis auriti à poëtis vocati		
		118.e		
		leporis mafculoſæmque omnes ab		
		Archeaou vocati		
		119.c		
		leporis qui primus in Siciliam por-		
		tauerit		
		121.a		
		leporum tria genera,		
		120.f		
		leporina caro melancholiâ alit		
		119.c		
		leporing camis efus formioſiones		
		ibid.		
		leporinus fomnus		
		115.b		
		lepra quid in facris literis fignificet		
		556. b		
		leptianorum inſtitutum		
		540.f		
		lerij peſſimi		
		286.d		
		leſbia virgo à delphino feruata		
		253.a		
		leſbus à Darianis militibus euertit-		
		culata		
		446.d		
		lethargij remedium		
		551.b		
		leucadica virgo mirificè à panone		
		adamata		
		221.a		
		leucothoë cur in veſperitionem		
		mutata		
		228.e 223.e		
		leuſtricarum puellarum necem in-		
		dicauit canis		
		46.f		
		leucus picis facer Theocrito		
		277.c		
		leuty chides Lacedæmonius		
		285. a		
		leuitè cur iuſſi abraderè pilos om-		
		nes corporis		
		299.c		
		leuitas		

Index

leuitas	251.c	linguaces	238.d	luciani locus	567.c.568.d
leuitas in mombus	51.b	lingua ciuitas quæ	188.e	luciani locus emendatus	215.c
lex, legisquæ appellatio Hebræis		linum, liniquæ officium	391.b	luci dare quid	231.c
quid	364.d	linæ vestis	391.b	lucifuga	ibid.c
lex quando data	30.e	linæ vestes in ædes sacras inferen-		lucina	433.c
legis iugum impostum Iudæis	30.e	de	231.c	lucina cur dicta Iuno	309.a
leges	400.c.471.a	liria	568.e	lucina dicta Diana	279.c
lex diuina de plantandis arbori-		lirioëssa	586.f	lucetij locus 8.d 13. b. 61. c. 62.e.	
bus, mysticè interpretata	524.f	litatio	402.f.403.a	128.e. f.130.f.131. a.137.b.c. 173.c.	
leges, verus & noua	390.d	literæ	54.f.625.a	191. b. 229. b. 250. f. 320.d. 322.e.	
legum inæqualitas	251.a.b	literæ lauro reuinctæ	493.c	424.c.447.c 449.a.440.e	
Libani medulla ablata à Rege bar-		literæ septem	461.d	lucrum	570.f.267.f
baro quomodo intelligédù	49.4.e	literarum Aegyptiacarum chara-		lucrum per capitis signum	294.f
liber 129.b 461.c vnde dictus Ibid.		cteres	463.c	luctus	308.f.309.a
libero Patri ædes sacræ quæ 483.c.		literarum honos apud Aegyptios	499.a	luctus & querimonia	210.d
libero Patri gratissima victima afi-		literarum symbolum	549.a	lucubratio	451.c
nus	514.f	liuiz Augustæ lauretum	493.b	lucubrationes per lusciniæ symbo-	
liberalitas per manus symbolum	330.f	liuiz curum cum elephantis de-		lum	213.c
liberorum propagatio	449.a	creuit Claudius	16.d	lucumob Hetruscus	395.b
liberorum procreatio, quorum in-		liuiz Podochatarus Cypri Archie-		ludi Circenses	424.f
uentum	172.e	pisopus	259.c	ludi Taurij quibus Diis, & cur in-	
liberales artes quæ	364.d	liuor	171.b	stituti	25.b
liberalissimas benignitas	542.e	Loca aurorem explicata vide in		ludi testacei Romæ	547.c
liberalitas	541.b.c	propriis eorum nominibus		ludouicus Aliger	488.d
liberatores patriæ	386.d	loculi in quem vexilla figebantur,		ludouicus Beccadellus Archiep-	
libertas	384.c.389.c.516.d	forma	491.a.b	scopus Ragusinus	544.d
libertas & liberatio à molestiis	300.e	locuples	165.a	ludouicus Podocatharus Cardin.	
libertas Christianorum vera quæ	30.e	locupletatio	294.e	258.f	
30.e		locupleratus discordiis ciuili	272.c	lumbi per Veneris symbolum 320.d	
libertas per explicatas manus 330.e		locusta marina 256.e 263.c terrestris	264.d	lumen in diuinis literis quid 189.b	
libertas triplex	386.e.f	locustæ & polypti inimicitie 256. e		luminis maioris violentia	455.b
libido	88.e.150.f.540.d	locustæ segetes depopulantur 264.d		lumina & luminaria cur vocentur	
libido extincta	344.c	salu pernicis sunt	ibid.	virii clari	431.b.c
libidinis antidotum	137.b	locustarum certamen	ibid.	luna 14. a. 53. b. 73. c. 124.f. 432.f. &	
libidines	540.d	locustis quibusnâ vescebatur Ioan-		sequent.	
libidinofus ab ineunte ætate 262.f.		nes Baptista	263.e	luna cur lunus virili genere ali-	
263.a		locustis aluntur pluri in Aethio-		quando	433.o
libidinofus quomodo per oculi in-		piâ	264.d	lunare corpus	575.b.c
dicium	307.b	logium, Pontificium ornamentum		luna mensisue	298.e
libitinariorum munus	46.e	quale	403.a	luna Perfarum indicium	432.d
libri	372.e	lolium		luna quæ & Isis	375.c
lichanus	342.c.343.b	lolligo fundit attramentum	264.f	luna quid Pythagoræ 432.f. quæ par-	
lien quænam ad se trahat	51.a	longui ex doctis qui	196.d	temper clara & conspicua	
lienis vitia	50.e	longo post tempore prodians 274.f		ibid. c	
lienum tenuissimum habet canis	50.e	longo tempore aliquid effectum	16. b	luna 7029 cur dicta	144.f
liene laborantibus visus difficillim-		loquendum rarissimè & iucundè		luna comparata dialecticæ	434.e
mus	51.a	cum regibus	225.c	lunæ simulachrum	566.e
lilium purpureum.	587.a	lotos arbor 567.c.568.d. vbi fructi-		lunæ & Solis coniunctio	ibid.
lilium, liliquæ symbola	532.e.f	ficet ibid.c.d. cur Apollini sacra		lunæ & Solis certamen	384.f
lilium cur hos lunonius, cur item		509.c		lunæ facies varia	419.b
Regius	533.c	lotos capillata	ibid.b	lunæ ortus	536.b
lilium spei symbolù est 532.f 533. a		Lucia bos	77.c	lunæ symbolum	532.e
lilia offerebant Nymphis gentium		lucani scarabei	193.b	lunæ varias admirabilis	376.d
sacerdotes	533.c	lucani locus	25.e	lunæ vestitio	442.e
limi oculi	283.f	lucas Euangelista	32.a	lunæ noue adorandæ mos	53.b
limpidæ aquæ	374.e	lucas minoritanus	391.c	lunata pellis Martialis quæ	435.a
lingua	312.d	lucerna	448.f	lunatas gestandi mos Romanorum	435.a
lingua coërcenda 268. e. dissecta in		lucerna ardens dictus Ioânes Bap-		lupa intra quot dies pariat	100.e
sacris præconi tradebatur 312. f		sta	450.e	lupanaria vnde dicta	99.b
Mercurio sacra 312.e optimum &		lucernæ Aristophanis Grammatici,		lupercalia 51.e à quo primum insti-	
pesimum in homine ibidem.		Cleanthis, Demosthenis, Epi-		tuta	ibid.
plectri instar	328.d	cteti	450.c	lupinus dentibus lacertatæ carnes cur	
lingua ferrea, veritatis indicium		lucernæ significationes	452.d	dulciores	94.d
Pindaro	311.c	lucetius	455.c	lupus	98.d & 104.
linguæ cum auribus cognatio 568.e		luciani libellum de Mercede con-		lupus ab Atheniensibus cultus 98.d	
linguæ victimarum Mercurio ado-		ductis conuertit Pierius in lin-		lupus scille contactu conuclitur	
lebantur	313.a	guam latinam	215.c	83.a	
				lupi & equi antipathia	56.d
				lupi nomen in sacris quid	98.f
				lupi	

Hieroglyphicorum.

lupi saxum extimescunt 990. b	macrinus Imperator quas statuas decreuerit Basiano Antonio 421. b	manus manū scabit, ptonerb. 329. c
lupū tenere auribus proverb. 99. c	macrobij locus 494. d 574. d	manus sinistra compressis digitis 335. b
lurconē quomodo taxauerit Caro 314. d	magna mater 85. a	manum admovere 331. b eam deofculari solent adorantes 332. f
luscina 215. c & seq.	magnanimitas leonis 1. a. b. c	manus artium ministrare 328. d
luscina modulationis studiosissima 214. pullos suos erudit ibid.	magnanimitas per pudenda 321. b	manus complicatae non sunt amicis tradendae 334. c inter loquēdum 334. c non mouendae 341. b
luscina quo tēpore asidē canet 214. d	magni Dij qui magnorū Deorū simulachra vnde aduecta & quō translata 410. f	manus post tergum reiectae quid 332. e
luscinae Druso & Britannico dociles fuere Graeco Latinoque sermone 214. d	magnus conatus cum dolo 122. d	manuum ablutio quid veteribus 329. a impositio 334. d
luxuriose deliciae 80. d	mago anulorum ingentē acerum effudit in Curia apud Carthaginienses 357. b	manus plures se habere qui somnauerit, quid 334. c
Lyza à soluendo dictus 499. a	maia 85. a	manus remittere 330. f tollere 372. f 333. a
lyzi nomen vnde 282. d	maiorum ferenda difficultas 540. f	manumittēdā rationes quorū, & quae 386. f 18. f 32. e 92. d 512. e
lyscia cur Messalinæ cognomen-tum 8. c	maioribus parēdū vel apum exem-plo 240. e, f	mansuetudinis mixtū exemplum in elephanto Romae 19. a
lycabanata cur annum dicimus 97. a	mala cogitatio 121. c	mappa 297. c. f
lycopolitani lupum colunt ibid. e	mala bonitatis ope superāda 488. f	marallus 139. c
lycurus sacrificium humanū Dianae offerri solitū in Epheborum flagra conuertit 472. d	mala Veneri dedicata 52. f	marathro lippientes oculos depur-tationem 71. a
lycargi de liberorum institutione concio 117. b. c	maledicentia 417. a	marcellus 38. e
lycus daemon 384. f	maledicus 265. c	marcia & Martia 383. c
lydia rex 416. f	malesficiorum amuletū per vesper-tilionem 232. e	marcie concubinae plurimum tri-buebat Commodus Imp. 449. c. f
lydorum equi, Cyri camelorū odore consternati insidentes precipitauerunt 117. b	malignitas perditissima 219. b	marci Aurelij statuae forma consi-derata 341. c
lyncens classem Carthagenensium à Lilybeo Siciliae promontorio prospectare & recensere solitus 105. c	malleum 466. 467. a	M. T. Ciceronis iocus 484. f
lynx in genere luporum recensetur à plerisque 105. c	malum ex bonis iniitū subsecutū 162. f	marcomani 141. a. b
lyncei acutissimus obtutus 105. c	malorum irritamentum 467. b. c	marcomani iuniores 144. f. Senio-res ibidem
lyncei Ceruarii cognomen tum in-ditum 105. c	malus syluestrius succus vespis ad-uerfatur 246. e	marcus Crassus agelastos 51. b
lyncei conuexa montium visu pene-trare feruntur 105. b	malus Punica in lunonis honore in-plantatur 472. e	marcus Crassus cur dieteris non carpebat à Sicio 33. a
lyncei oculi à Lynceo Ida fratre Argonauta dicti 105. a. b	mali arboris & fructus hierogly-phica 117. a	marcus Euāgelista cur Leonis ima-gine figuratur 4. f
lyncei utriusque lapidis ex concreta lyncei urina 105. a. b	malus daemon 52. e	marcus Manrois Paratinus iure-consultus egregius 461. b
lyra 457. c 458. d	māmax somniū de Alexandro filio 141. e	mare 373. a 468. e
lyra cur in manu Mercurij statue-batur 458. c & quot chordarum 460. d	manalis lapis 478. d	mare d 710. f 10. 287. c. cur perniciem vocant Aegyptij 285. c mundi venter 294. d nihil sone dignum producit 283. c nullius fugis esse dixit Homerus 285. c
lyra forma 460. d	manardus medicus 53. a	mare perturbatū in insomnia quid 294. d
lyander feliciter aduersus Athe-nienses pugnavit 478. f	manas quincuceps 299. b	mare per ventris symbolum 32. e
lysimachi insolentia arrogantiaq; 427. f huius vanitate quomodo riserit Pasfades ibid.	mandragorae soporifera vis 58. d	maris aqua ad purificationem adhi-betur 284. c
lysiptus eū hastam in manu Alex-andri posuerit 408. f & 427. c	mandro à remis ad imperiū venit 520. d	maris imperium 285. b
lytra 112. c	mandronis nauis 520. d	mare cur Sarcini lachrymas vocant Rhyngoras 285. b
	manes cur dicti 284. d	mares inter animalia grauius sonāt foeminis praeterquam in bubus 25. b
	manethon Aegyptius fallitur 3. a. b	mares animi 322. d
	mania Larum mater 155. a	mares animi Marti attributi 43. b
	manicæ 474. e, f	maris & scarpinae ferus quibus dicitur cognoscatur 246. d
	manilij locus 284. f 288. d	marium in cinctis 301. a
	manipulus 392. e	maritalis conjunctio 470. d
	manipularis 392. d. e	maritalis copula per cornices 190. d
	manobarbult 183. b	maritima antiquitas omnia sacra 278. d
	manus & earundē vsus 328. d 329. b	maritus conjugis adultera 190. d
	mantinea 468. f	
	mantuani numis impresserunt Ma-ronis imaginem 494. d	
	manus ad digitos vsque inuoluta 333. b. versa ad osculum exposita quid 332. f. coctino praeligata 392. c	
	manus Dei quid 382. d	
	manus dexterā & laeua quem nu-merum indicent 391. a	
	manus in triclinio Vespasiani visa quid 329. c	

M

M Litera 414. d. e
Macarij haeresis 251. a
maecedo 101. a. b
maecies ex inedia 106. d
macilentia echini symbolum 266. f
267. a
macilentia gracilitasq; diuinitati propior quam obesitas 448. d
maeciana familia Alexandri effugium quae sibi familiarē habuit 294. f

Index

- maris Bandinus 86.e
 maris Massius 147.a
 mars & Mauors vnde dicti 98.e
 mars & Venus per daos accipitres 195.b
 mars Vltor 406.e
 marti cur facer canis 55.c
 marti equos facer 43.b
 marches rex quem honorē habuerit cornic 191.c
 Marfyas cur suilla dicatur caudam habuisse 65.c 80.d
 martialis locus 13.b 43.c 125.a 170.e.f 260.d 336.d 266.d 278.d 325.a.c 390.f
 martialis & Quirinalis socij 428.b
 martes animal 121.b
 mafculus & foemineus fetus quomodo deprehendatur in tauro 24.d
 mafculi vocabulum in sacrificijs 321.c
 Mafsiniffē Regi munera miffa cum sella curuli à Romanis 423.b
 mafuri interpretatio de Angerona simulachro 342.f 343.a
 mater siue natura genius 168.d
 materis nomē in diuinis literis 172.f
 materia prima 584.d
 materia formaque 376.d
 mathematicus 90.f
 matrimonium concors 459.a
 matronam impudicia 114.f
 mattheus Macingus Venetus 267.b
 maturandum 442.f 443.a
 maturitas 254.e
 mauritania 37.b.c
 maurialites milites 143.b
 mauri feroces 37.b
 mauri occidit Hadrianus fatalis 504.d
 maximiani Imp. milites cur Herculinij vocati 183.b
 maximini imperium serpentis indicio prae monstratum 141.b
 maximo Imp. aquila dedit auspicij imperij 176.c
 Mecenas praecipuus Augusto amicus 275
 medicæ arboris casus Romæ Leonii X.P.M. fatalis 368.d
 medici prudentia qualis esse debeat 149.a
 medici tam manus quam cor eruditæ debent esse 317.b.c
 medicos esse in Aegypto cur dictū 162.c
 medicina multifariam ab oraculis peti solet 205.b
 medicina lucrū non sanitate querens inanis ars est 543.c
 medicina perita à diis 205.b
 medicina symbolum per ciconiam 159.b
 medius digitus 342.e 345.b Idem medicus ; infamis, impudicus. ibid. & 354.e
 medium 325.a
 medium hominis vbi 325.a
 meditatio 340.e
 medulla carent ossa leonis 64
 medus affinis primū vix equæ intulit 114.c
 medusa 154.d; & seq.
 medusa caput quid 35.b
 medusa caput Domitianus cur pro pedore gestare solitus 296.d
 medusa figmentum vnde 398.e.f
 medusa cur serpentini caput 155.b
 megalis Atheniensis censura de Hesiodo 140.f
 megalis dæmon 384.f
 megarætes cur aquis abundet 281.b
 megarensium factum ad fugandos Antipatri elephatos quale 17.b
 megarensium motes; & megaricæ sphinges 11.e
 megarensium stratagema aduersus Antipatrum 77.b
 megarensibus quid acciderit ferarum effraictis carceribus 4.f
 mel, ac ab eo metaphora diuersa 242.d.e
 mel adulationis symbolum 56.e
 cur in sacrificijs offerri prohibetur 242.f &c. quid Pindaro 241.b
 mel Corficum aliquid amari habet 242.e
 mel & sanū in sacris qd 242.c 243.d
 mellis vsus vitam diuicijs producit 242.e
 melle & lacte fluēs terra quid 242.d
 melle & lacte imbuebatur infantes suscipit à lauro 242.c 243.d
 melle sepe vsi Pythagorici. 242.e
 melampus 68.d
 melas & melon cur vocatus Nilus 181.b
 melera 163.a
 melicerta 194.c huius corpus in Isthmo à delphino expositum 212.f 253.a
 melicerta, qui & Palæmon 506.e
 melisse historia 245.a
 melissi Euboici sententia de dolore 212.e
 militæna 562.e
 mellophori 525.b.c
 melo vocatus aliquādo Nilus 448.e
 melon & Melius Hercules 94.d
 melore quid 544.f
 memnonis statua 509.c
 memoria grata accepti beneficij 428.g 570.d
 memoria 46.e
 memoria diuturna 416.f
 memoria mali obliteranda 540.f
 memoria post obitū extincta 273.a
 memoria consecrata auris 312.f
 memphi templum Serapidis 294.d
 memphitica inscriptio de Aegypti libertate 38.f
 menalij equi quales Phormis 41.a
 menalippus Diana templum viuolant 537.b
 menandri locus 258.d
 menander Samarita hereticus 136.e
 menapes seniores milites 442.f
 menapij 48.d 412.c
 mendacium 264.f
 mendacium in extrema parte, p. grecis 733.f
 mendacia cur imbecilla 333.c
 menis rex cur ab Aegyptijs male audiret 80.f
 menoni in vxore data Semiramis 304.e
 mens quid Tullio 132.e à sensu decepta 136.e verbo rum fons 45.a
 mentis attonitæ confectio 257.c
 258.d
 mentis erigenda signum 461.b
 mentis frater est os 457.a
 mentis vehemens agitatio 335.b
 menfarij 428.f
 menfis 434.d
 menfis cur bos appellatur 23.a cur per palmam 488.e
 menfes singuli diis singulis, & quibus attributi 331.a
 mensium Graecorum diuisio 298.g
 mensura à quibusnam principum sumere debeat 345.b
 mensura digitorum filia. ibid.
 mensura qua sit ad salubritatem bibendum 349.c
 mensurarum nomina 349.c
 mensurarum & ponderum ratio cur incerta 349.b.c 349.c
 mephibosetha Ionathas filius 49.c
 mercator & mercatura 170.f
 mercatorum stationes in Janis habebantur 299.a
 mercurius 73.c 312.e 570.e.f 583.c
 mercurius, vel efficaç sermo 323.a
 mercurius 299.f 146.d. Deorum præco 312.f ebo cordis signū 454.e cordis & sermo nationis dominus 161.c cur vocatus Cyllenius 335.c cur Latona comittitur ad Xanthi fluij ripas 312.c
 magno silentio colebatur ab Aegyptijs 268.d primus licetis Aegyptijs comunicauit 463.e primus verba in ordinem redegit 312.f rationis & veritatis Deus 290.c sermonis præfes 312.e
 mercurius Trimegistus 572.e
 mercurij simulachrum apud Corinthios cum ariete cur 95. capud Tanagraos quale 95.f
 mercurij simulachro cur cabis adijciebatur 312.f
 mercurio cur arduo adsculpta 549.b cur dicitur gallus 437.a lacte cur supplicatum 437.a
 mercurio lingue victimarū à quibus adolebantur 312.a
 per Mercurium in Sacris quid denotetur 419.b
 mercurium Nilo prognatum puabant Aegyptij 168.d
 meretrix 699.c
 meretrix per mel 204.e
 meretricia petulantia per equitum imaginem indicatur 40.f
 meretricia procacitas 40.d
 meretricis quæ à amatoribus suis contemptantur in meretricibus 684
 meretriculas quamnam propositum vocatit

Hieroglyphicorum.

vocatit Plato	218.d	rum quæ	360.f	veteres	205.b	
merops 183.d.c huius pietas in parentibus	ibidem	milliarium	349.c	morborum singulorū singuli erant	medici apud Aegyptios 162.e	
metulæ lauci folio annuum fastidium purgant	205.b	milo Crotoniates Iunonis sacerdos 472.e	cur in certaminibus inuictus 229.d	cur à Theocrito celebratus	30.f	
messalina	98.f	milonis abenea statua in Olympia, eiusdemque significatio explicata	472.e	mordacitas	261.a	
messalinae salacitas	125.a	milluis Britannis facti	166.d	mores ciuium imperfecti	247.a	
messenij	414.d	milluis procumbere prouerb, in milluis qui dicantur conuerti	165.b	mores coniugis feruti	272.d.e	
messeniorum exitiū vnde animaduertit Theolcus vates	119.b.c	mimondæmon	384.f	mores occulti	100.f	
mesis in diuinis literis quid	136.f	mimus	218.d	mores prauī	334.e	
mesis per falsis symbolum	137.b	minæ & pax	145.b.c	morum dissolutio & instabilitas	102.e	
messoris ab aquila liberati historia	178.f	minera	569.c	102.e	varietas 104.d	
meta	361.c	minerua Atædica	472.f	moribus aliorum accommodatus	256.e	
meta triangularis & quadrangularis quæ	382.e	minerua Pythagorici cur per trigulum æquilaterum 383.c	cur Trigemina	ibid. c	à moribus bonis alienus	77.g
metallis singulis Planetarum nomina tributa	571.b	minerua vaiprædæ	31.a	mors difficilis	414.e	
metellus coram lapideum imposuit sepulchro Diodori rhetoris	218.e	mineruæ clypeo adsculptum Gorgoneum caput	187.b	mors atque difficilis	266.d	
meteora	307.c	mineruæ symbolū per noctuā	187.b	morpho Venus	579.b	
merchona	224.f	mineruæ tertiū vniuersiuſque mensis diē dedicariūt Aegyptij	383.c	mors 310.e 411.b 416.d.e	471.b	
merculofus	17.b	mineruæ Operatrici sacer gallus	223.c	504.f 581.c		
metrodorus Sceptij ridicula obseruatio contra cantharides	73.d	ministerium	334.f	mors & imbecillitas	260.f	
74.e		minotauri effigies quando extollebatur	32.d	mors in diuinis literis quid	189.b	
metus quid	501.c	minutus Auguri cur bos aurata posita	26.e	mors per pellis hieroglyphicum	327.a.b	
metus comes potentiz	17.b	mirmillones	445.c	mors pro amaritudine	504.f	
Michael	424.f. 425.c	miseratio	169.b 187.a	mors mortis hieroglyphici per noctuam	189.a	
michael angelus occidentali veno præpositus	426.d	miseri cordia vel pietas	588.d	mors indicium Cupressus	504.d	
michaelis vox quid	331.a	miseri cordia per genua	339.a	mors duræ	450.f	
michael Siluius	19.c	mitheidatis contra venena remedium	519.c	morsus canis rabidi	50.f	
michaelium familia Veneta	27.c	mittere sub iugum	409.c	morsus ieiuni hominis pestilentior	137.c	
midas cur affinis auribus foisse prædicatur	108.f	mitra	492.e	mortalium duræ conditiones	283.e	
midas Satyrum capiens quid	89.c	mitylenæ Sapphus imaginem nummis impresserunt	308.f. 309.a	mortui exeterati & aromatibus delibuti Alexandria diuinitatibus conseruabantur	196.d	
midas puero formicæ in ois tritici grana congeriebant	69.c 70.d	mixta	13.b	mortuorum veteres cur eximebantur Aegyptij	81.c 326.f	
midæ quomodo Phrygia regum præmonstratum	176.d	moderatio	259.c	mons arbor	508.d	
migratio	441.a	moderator	305.b	mons parasitus in caparum alligis comedones inuehitur	539.c	
milanionis ceruus dicebatur	65.c	modestia	23.a 390.d	moses cornibus insignis effingitur	67.a	
milichius à nonnullis appellatur Bæchus	392.c	modestini Iurecōsulti locus	469.a	moses infans in profuentem expositus, à Thamura Pharaonis filia seruatus	370.d	
miles	48.e	modius	538.c.d	moses rogatus ab Israëlitis, vt velata facie loqueretur, & cur	400.f	
miles Romane, Aegyptij caue, cur dictum	38.f	modio superfedere quid	ibid. d	mosi cur ab aqua nomen inditum	369.c	
militis cur vulpibus assimilati ab Aristophane	121.b	modio 363. a. molaris lapis	ibid.	mosis serpens areus quid mysticè	138.e	
militis fugientes galeati lepores vocati à Cotnificio poeta	119.a	molles per comæ symbolum	300.e	motacilla	237.c	
militis mulierosi	150.f	mollities	282.e 424.b	motus spiritalis	567.b	
militaris disciplina	159.c	mollities lasciuia	341.a	motus à dexteris partibus oritur	338.e	
militaris ordo	85.b	monarchia pbauit Isocrates	179.a	motus omnis à corde initiū habet	317.a	
militaria signa vocalia & muta	31.c	monodus cur vocatus Pruse regis filius	102.f	Mula equum peperit pilo flauo	115.a	
militia	513.a	monstra domita ab Hercule quid	47.c	mulorum partus essenti loco habitus	144.e	
militarium ordinum insigne	32.e	montani elephantes quales	18.d	muli cur vehiculo lunæ adhibiti sunt	113.c	
milium 405.f ex milio præsumptus panis, incolumitatē præstat contra venena	137.c	monumenta aliquot vetusta diuersis locis extantia	529.b.c	mulorum vsus tempore belli plurimus	114.d	
militariæ antiquæ vestigia Romæ apud Massas	142.e	monumenta vetusta in agro Bellunensi	205.c	mulier ad delinquendum procliuis	322.e	
millæ nonagintaquinque cur taciturnitatis signum	362.f	mora	232.d	mulier malè morigera	113.b	
millenarius numerus quibus signis notabatur	357.c	moralis philosophia discenda	367.a			
millenarij numeri nota & reliquo-		morbus grauis	438.d			
		morbi ad Deorum iram referrebantur				

Index

<p>mulieris amor 260. d mulieris grauidæ appetentia effra- nata 569. f mulieres castigandæ admonendæq; 535. a mulieres à Luna debent esse diuer- se 260. d. e mulieres honoris studiosas esse de- bere 574. e mulierosus 64. e muliebres curæ vanitas quæ 404. e muliebres salacitas 126. f muliebres statura 382. d muliebres virtus 406. d muliebre officium 93. c muliebres columnæ 486. e mullus ter anno pãbit 230. d munditia intaminata 125. a mundus duplex 575. a mundus 71. c 435. c 482. d mundus, vel vniuersum 566. e mundi machina 87. c 128. d 572. d mens Sol 395. b moles 138. f 293. c moles plena Deo 384. c partitiõ apud Aegyptios 172. d hiero- glyphicum 566. f mundi partes quænam dextere, & quæ sinistra 24. c municipibus iniuriis suis 212. d munificentia 16. e 548. f 549. a munimentum 121. e 418. e munimentum ab insidiis 159. a Muranus de gula 265. c multimamma Diana 231. c multifidus quo signo in lucem edi- tus 299. a multitudo per nouenarium nume- rum 356. f multitudo, & vnus è multis quid 185. c multitudo infesta 69. c 70. d multitudo per vicinale numerum 359. b multiuolus 231. a muræ 209. a. b an serpèntibus co- pulentur ibid. muræ & thrisse euocantur con- centu & tintinnabulis 61. b murænis exponebant olim feruitia Romani proceres 272. d muri pro coronæ accepti 400. f murs 124. d. e mus albus quis dicatur 125. a audi- tus præstat 23. c in conuiuiu can- delam tenuit 54. f mus atrosio perniciofa portendit 124. d. e mus salacitas 125. a murium palatum in gustu sagacissi- mum 124. f mures negligi elephantus 17. b musa 295. c 462. d muse cum Apolline 462. f muse tres Apollinis filij quæ 463. a muse vnde dicte 458. e musearum coronæ ex pennis 199. a musearum fons in Parnasso excitatus à Fama 35. b musearum afflatus 583. b museas meretricias appellauit Pla-</p>	<p>to 243. a à Musis & Gratiis alienis 288. a musea hirundinum quæ 209. c musea 247. c musea in sacris literis quid 248. d musea, in signe in Lacothon elypeis 248. d. e museæ pertinacia ab Homero im- probata 249. a musea 369. a 459. a musea suavis vini gustu concitra- tur 575. b musea per cicadam 250. e per cy- gnum 213. a per luciniam 213. c musei cur reprehensi à Diogene 358. d museia cur inauspiciam animal 323. c museia cur à Thebanis colebatur 124. d museia marina 280. e museiæ geniale, stranguriæ reme- dium 124. d museiæ rutam carpunt ab esu co- lubrosam 59. b musa signa militaria 31. c musei 486. f musa officia 115. b. c mutuò muli scabunt 115. b. c Mycenarum portis statuebantur leo- nes effigies 2. f mycenis pauo in æde Iononis ab Hadriano dedicatus 220. e myceniensis Aegypti rex 32. f mycerini Aegyptij colossi quales 334. f mythea Veneri sacra 135. a mythidem muscarum deam impre- catus Hercules 248. e mythia 121. a myrias 248. d. e myrtillo cur iuratus Cæsar 398. d myrimidonum fabula 69. a myrtilus 424. f myrtus 587. b myrtus ab Hecates templo sum- mota 136. d myrtus corona funebris 495. b myrtus pro pudendo muliebris 494. f myrtus Veneri dedicata ibid. myrti consideratio ibid. e myrti ramus hilaritatis indicium 495. a. b myrto coronari soliti milites 400. d myrica corona triumphantium mi- litem capiti gestata quid indi- catur 495. a myrtæ virgæ hieroglyphica signi- ficatio 495. a</p>	<p>natij locus 255. c næuus 128. d. e nauel 426. c narcissus flos 487. b narcissus puer in floræ cœuclusus. b. e nares in sacris quid 310. d nafamones quo pacto sepeliri vo- luerint 428. b nafanes vocati Gryphes 216. f nasturtij oleris vis 179. b nâsus 310. d nafus simus petulantia signum 254. f nâsi aduici signum quod 180. e nationes totius terræ in quot partes diuisæ 57. c natorum obsequiũ erga parètes 13. b natura humana 432. f natura rerum varietate delectatur 234. f naturalis philo sophia 367. b. c nauigatio 165. b nauigatio cita 254. d nauigatio secunda 213. b nauigatio tuta 266. f nauigationis autores 442. f nauis 441. a & seq. nauis apud Athenienses colebatur in Thesei memoriam 441. b Nebrias 280. e nebridius quid à Iuliano petierit 333. a nedes Huius 519. b necessitas 455. a 475. c necessitas in cadoceo significata 144. f necessitates tres naturales 581. a necessitudinis auctior 436. e necessarium, primũ esse debet 28. d necessitas dies 213. c. f negotia publica declinandæ 549. c Nemæa certamina quare instituta 506. d nemeus victor 506. d nemeorum victoribus. ex apio viridi corona terebatur 505. a 506. d nemesis 524. d nemesis simulachrum 524. d nemeseos simulachrum & inscriptio 347. c nemeseos locus vbi 311. b nemeseos signum 269. c neomenia dies quis 455. a nephthe 166. f nephthys inferi hemisphæri 466. f nephrus 25. b neptunus delphinis imagine vbi- nam colebatur 255. b neptunus piscis cuiusuis signum 285. c. d neptuno sacrificabatur thunnus pis- catores 284. d nequitia 254. f 286. f 473. a nequitia immoderata 226. f nequitia inueterata 443. b nequitia in temperatiam versa 481. f nequitia facinorositas 89. a nequitia frantum 347. b neritos taurus 31. b nero Claudius quoniam ætatis an- no sublaris est 301. c neto serpèntis ope seruatus 147. c neronis</p>
--	---	---

Hieroglyphicorum.

neronis somniū de formicis 141. c	tale quid & in auspiciū affert 188. f	M. Aurelij Antonini Brit. 421. c	571. c
somniū de asturcone suo 37. a	noctua noctis domina 189. b	aurelij Cæsaris 139. b	
nesciti facienda tutissimum in expeditionibus 32. d	noctua volat, prouerb. 189. a	M. Aurelij Seueri Alex. Cæsaris Diēt. III. Caligulæ Caracallæ Cerebhalaniorum Cibiracis numi consideratio Claudij P. T. Aug. Clodij Pupieni Constantij Imperatoris Corinthiorum Domitiæ Augustæ Imp. Domitiani 445. a. b 481. c 489. a Domitiani Cos. XIII. Drusi Fabiatij Faustina 13. b 191. b 220. e 221. a. b 378. e 379. c 413. b 481. b Gallieni 35. a 65. c 96. d 103. c 216. f 268. f 406. f 407. a	148. e 142. c 421. c 513. a 37. c 203. c 53. f 422. d 483. a 31. a 221. a 422. d 146. d 131. b
neflama 442. d	noctuarum artificiosa pugna 199. c	Germanici Imp. Cæsaris Aug. 379. c	
Nicarchi epigrammatis explicatio 353. b	noctuis pugnātibus opem fert accipiter 199. c	Ser. Galbæ 386. d	
nicagoræ apparuit Aesculapius sub anguis specie 148. e. f	noctūina oua vini odium inducunt 190. d	Gordiani Pij 331. b. c 336. d. e 387. b	
nicadri locus 40. d 131. b 133. c 150. e 151. a 152. f 217. c	noctumentum absconditum 498. e	Gratiani 337. e	
nicias imbecillo fuit corpore 298. e	nodus Hercules 571. b. c	Hadriani 35. b 37. b 65. c 151. a 152. b 178. d 334. d 441. b 481. b 481. c 510. f 531. a	
nicippus Cocus 51. a	nonaginta 362. e	Hadriani tertium Consulis 298. d	
nigidius opus halicuticum elucubrauit 280. d	nonæ Caprotinæ 508. e	Hadriani Traianique Imp. 146. d	
nigra præcordia Homero quæ 374. f	nomadū rusticitas asperissima 203. b	Hieremie 389. a	
nigræ Veneris sacellum vbi 324. d	nomismatis Lyfimachi origo 4. f	Iani 297. a 441. a 442. d	
nigris fluiuis 447. c	norice alpes quales lepores progignant 120. f	Iani bicipiti imberbi 432. f & eius bicipiti barbato 421. c	
nigri coloris signum quod 202. c	nosora vel Nosola 287. b	Iulie Augustæ 42. c	
nigrum & atrum 265. a	nothus 115. a	Iulie Mamæ 140. c 141. d 146. d	
nico Attica metretrix cur vult vocata 88. f 89. a	nouacula in Fortunæ simulacro 379. a	Iulie Pie 525. f 536. d	
nicon daemon 384. f	nonenarius numerus multitudinē significat 155. a	Iulie Pie Felicis 220. d 481. c	
nicolaus Cordatus 219. c	noctum, nongenta 356. f	M. Iul. Philippi Aug. 278. f 421. c	
nicolaus Leoniceus 304. e	nox in sacris quid 418. e	L. Liuiam Reguli 536. e	
nicolaus Leonicus Thomæus 304. e	nox per pauonem 220. f pro morte 189. b studiis cōmodissima 452. d	Lucille Augustæ 413. c 346. f	
nicolaus Leonicus Patauij Aristotelem Græcē prælegit 257. b	Nubes 371. a. b	C. Mamiliij 46. f 549. c	
nicolai Leonici Thomæi laus 212. f	nubes belli Virgilio quid 373. b	C. Marij 27. a. b	
nicolaum Leonicum docentem audiuit Pierius 447. a	nucis iuglādis hieroglyphicū 502. d	Q. C. Marii 15. c 161. c	
nicolai Rodinili præstantia ac laus 405. b	nullius frugis opus 415. c	Diuz Marinianæ 162. d	
nicolaus Scöbergus Card. Campanus 420. e. f	num, Aegyptiis quid 8. d	Maximiani Pœni 359. a. b	
nicostrati Iambi in garrulitate 209. c	numa Pompilius inuenit rationem eliciendorum fulminum 428. e	Maximiani 511. a	
nilus 318. f	numa Pompilius Ioui Flaminem assiduū sacerdotē instituit 427. c	Diuz Maximianæ 221. b	
nilus per aquilam indicatus 141. e	numa populo dedit in congario ligneos & scrotesos asses 27. c	Metij Macri 436. e	
fertilis, fortifer, pinguis 448. d. e	numa Pompil. quomodo deceperit Picum & Faunū demones 428. e	Q. Nasidij 253. c 254. d 442. b	
cur cum tribus vniis figuratur 447. b	numæ ancile 411. b. c	Neptuni imagine 253. c	
cur Melas & Melon vocatus 181. b	numen 451. c	Neroniani 37. b	
totius humoris fons 317. c	numen improfanabile 547. a. b	Neronis Cæsaris Aug. 379. b	
nili diluuium 317. a	numerosa proles 308. f	420. f 421. c 459. a 459. c	
nili diluuiū quonā anni tēpore 8. d	numidæ cyrocephalorum lacte uerbant 531. a	Neronis Claudij 253. c	
nili fontem phialā appellauit Timæus 447. b	N V M I.	Neruz 37. a 379. c 429. b	
nili simulachrum quale 448. e	Numus L. Aelij Aurelij Commodi 270. c. f	Neruz Traiani 379. c. d 445. a	
ex nigro lapide 448. e	T. Aelij Cæsaris Antonini 481. b	noctuarum numifmata varia 18. e	
ninus Bactrianos Semiramidis industria expugnavit 204. e	L. Aelij 331. c	Octauiani Augusti 295. a. b	
nifus à Minoe interfectus 579. b	M. Agrippæ 253. b. c 442. f	Oracillæ 389. a	
nitedula vermis 151. c	M. Agrippæ Cos. III. 423. c	Papiriani 37. b	
nitores 512. f 513. a	Alexandri Pij Imp. 552. f	L. Pap. Curforis 35. b	
nixida signa 340. d	Antonini Pij 16. e 146. d 177. c. d 176. d 278. f 331. c 379. c 380. d 386. d 412. f 429. b 434. e 445. a. b 481. c 483. a	Diuz Paulinæ 221. b	
ad quo Romam portata 448. e	Antiochi 12. e 464. c 584. d	Peloponnesium 261. a	
Nobilitas 387. b	argiuorum 125. b	Pertinacis 435. b	
nobilitas generis 210. d	asia recepta 142. d	Diui Pet. Pij patris 177. c. d	
nobilitas per anulū indicata 397. b	athenienfium 27. b	M. Pletorij Aed. Cur. 423. a	
per Lunam indicata 434. e	augusti 88. f. a 270. c. f 436. d 441. b 581. c	C. Publicij Q. F. Pomponij Musæ 459. a	
nobilitatis nullum discrimen apud Aegyptios 546. e	augusti patris 177. c 178. d		
nobilis, vel indigena 566. e			
nocte meditandum 512. f 513. a			
noctua 187. c & seq.			
noctua fortunare dicta Athenienfium etiam malè consulta 188. f			
noctua in Hieronis hasta visa 188. e			
insidens haste Pythi 182. b			

Index

C. Posthumij	49.c	nuptiæ 235.a 424.d 452.f 471.a	oculis explicatur motus animotum
Pyrrhi	277.b	490.d 502.d	304.e
Romanorum	588.f	nuptiæ per tricenarium numerum	oculus iustitiæ quales dicebat Chry
Diuæ Sabine Aug. Augustæ	178.d	359.c	sippus
Sabinæ Aug. Hadriani Aug.	389.a	nuptiarum fœdeta cur sacramento	305.f
saloninæ	96.d 433.c	ignis & aque fanciebantur 454.f	ocularus
sagittarij nummi qui	408.e	nuptiarum hieroglyphicè per corni-	Odoacer Italiam affixit 167.a. b
sapphus imaginem numis impres-	517.a	nices duas	odum per piscem interpretatur 385. b
tere Mitylenæi	291.a	nuptialia	odia capitalia
scribonij Libonis	457.a b 458.d	34.e.f 454.e	odoramenta in diuinis literis quid
sceleuci numus	31.c	nupturæ olim camelis virginibus	532.e
septimij Geræ	418.e	iupplicabant	odorari in sacris quid
L. Septimij Seueri	16.e	292.f	Oedipus Coloneus in fenestere
seueri Alexandri Aug.	433.b	nurticæ facultas	confcriptus à Sophocle 212.d
seueri Macrini Aug.	146.d	Nyctæteram herba	enomaus equi qua ratione terræ
seueri Pij	510.d.e	561.b	facti
syraclusanorum	35. b 37.c	nycteorax	enotris
Tenedinus numus 296.f 416.f 417.a	210.e	nympha cur dicta echidna	188.f
ti. Cæsaris	220.e	292.f	estrum fluuialis materia productum
quis. Claudij	145.c 385. b 537.a	nymphis fontanilibus edes sacre 483.	247. b
tigranis	397.c	O	Offensionis illatæ penitentiâ 409.a
titi numus	490.d	Litera	officium muliebre
Q. Titi	35.f	Obcæcatus in sacris quis di-	93.c
titi Vespasiani 254. e 421. b 443. a	536.d	catur	officia mutua
vespasiani	27.a 145.c. 178.d	obdurati & excæcari quempiam à	officia mutua per manus
vitellij Cæsaris	574.e	Deo quid	466.d
Numi aliquot Herculis claua si-	497.e	obediencia per aurium symbolum	Olea 510.d.e. & seq. quid in sacris
gnati	497.e	310. f	511. c
numi argentei à senatu Augusto de-	484.d	obelisci Aegyptiorum	olea Athenis conflagrata lirem ex-
creti consideratio	484.d	obliuio cur dedicata Baccho 535. a	citant inter Palladem & Neptunum
numi argentei cuiusdam inscriptio	54. d	obolus 174.e obsecratis 274.e	num 512. e de eadem ibi enata
numi bigati, & quadrigati	424.f	obscura vel candida que dicantur	fabula
numi cancri figurâ habentes	261. b	374.e.f	513.c 514.d
numi continentis muliebre caput	296.e	obsequium 49. a obsonatores 288.e	olea à quibus inuenta 513. b cur Anaz-
galeatum consideratio	296.e	obtusus amatorius	zarbi Ciliciæ ciuitate sic fecund-
numi cuiusdam argentei habentis	142.d	23. b	disima 514. e cur Inpites secon-
angues tres consideratio	142.d	Occasus	nari solitus ibid. f cur Mineræ
numus Cybelicis habes caput 505. d	213.c	268.d	514.e inimicia quercui 498.d.
numi duos serpentes continentis	140.d	oceanus Nemeos pater	oleæ æternitas
consideratio	140.d	447.c	499. a
numus gallinaceorum consuetu si-	213.c	oceanus rerum parës Homero 72.d	oleæ baccas veteres parsimonij cau-
gnatus	213.c	occisi pro patria	sa apponebant
numi, in quo quadriga cum victo-	150. f	occulum consilium	514.d.e
ria, consideratio	150. f	31.c 567. b	oleæ ramus lana circumuolutus à
numi noctuarum varij	188.f	ochus auaritia famosus	quibus gestari solitus 512. d
numi ranam habentis consideratio	275. c	ochus compulsi Aegyptios imagi-	ramusculus cur in Mercurij manu
numus ferratus quis	417.e	ni alioi auream adorare 112.e	510. d.e ramum feris coronarij
numi veteres	383.a. b	ochus Persarum rex ab Aegyptiis	vouit Apollini Thebesus 512. e fa-
numi victoriati	199.a	per alini simulachram notatus	cra stirpis quod spontè conflag-
numisma Atheniensium	27. b	112.d	rarit apud Milesios
numisma tricipitis Serapidis	298.e	oches Persarum rex Apin iugulanti	512. e
numismata aquilâ præficta	177.c	414.d	oleis uescens Plato cur à Diogene
numismata plurimâ cum serpētibus	148.e	ochi crudelitas	iritus
quare cula	148.e	ibid.e	oleaster in sacris quid
numorū aliquot consideratio 88. f	177. b 195. c. d 270. e. f 278. f 334. d	Ocæædrum	oleastro coronabatur Olympioni-
338. f 388. f 421. b. c 428. f 431. a	437. c 438. d 469. a 490. d 492. f	414.d	ca
496. f 499. a	555. c	ochæiani epistolæ ad Tiberium lo-	olfactus
nupta noua	555. c	cus explicatus	50. f
nupta noua cur in pelle lanata iu-	555. c	ochæiano panem de manu rapuit	oleum in perturbatos maris fluctus
bebatur federe 93. c curru uicta	452. f 453. a	aquila	infusum, tranquillos facit
traducebatur 424. d quibus mo-	471. a	octo, octingenta 356. f octoginta	512. e
dis ducebatur in domum ad mar-	471. a	497. b	oleum legit à nonnullis ad gym-
ritium	471. a	oculus cur Dei signum	nastica certamina
nuptæ nouæ offertur colus & fusus	471. a	306. d	oleum cur conicit à infania phar-
in agro Bellunenfi	471. a	oculus mentis quando rectè cernit	macum uocari Anacharis 512. e
		194. d	cur extra corpus quàm inera ab-
		oculus, Solis cognomentum apud	sūmi maluerit Epaminondas ibid.
		antiquos	oleum terra erupisse trans Tyberim
		oculus Veneris qs Hesiodo 307. c	Angusti temporibus
		oculi affectum moderatores 306. c	511. b
		oculi Dei in diuinis quid	olei fons repetè exortus ad Oxum
		oculi diuini	flumē in Alexandri exercitu 513. a
		oculi emittij, hominis doloſi in-	olei significatum 242. e significatio
		petiq; signa sunt 275. b fores ani-	in sacris 511. a vas plenum in Pa-
		mi Polemoni 304. e morientib.	nathenaicis uictoribus dati soli-
		operiebantur, in toga pareſſe-	tum
		bant	513. a. b
		oculorum caliginis remediū 553. a	olua quàm longè ab alieno solo
		559. b	plantanda
			484. d
			olua furculum columba in arcam
			Noe importauit
			510. d. e
			de

Hieroglyphicorum.

de Oliva plantanda legendave, Ru- cilij Tauri preceptum	514.c	ordines equestres Tarentini	38.d	ostenta varia	141.b & seq.
oliverius Caraffa rosarum odorem ferre non poruit	74.d	orester fariz	341.b	ostrinae & scorticæ pecunie	27.c
olus in diuinis literis quid	539.b	orgia	348.c	ostrea 262.f 263.a cui Deo dedicata	ibid.
olla succensa & à Hieremia visa quid	471.a	oriens	16.d	Othocarus Bohemæ rex oblatum impetium respuit	167.c
ollas pulscabant per vrbem Lace- nae mulieres in Regum suorum iustis	539.a	origanum	560.b.d	orij studiosus	237.b
oler	211.b & seq.	origanum carpit testudo cum vipe- ram ederit	70.f 71.a	oris auis	231.f
olor cur inhospitalis Pindaro	212.d	origanum cur frumenti acernis cir- cumspargendum	ibid.	otidium caro summissima	ibid.
olores sese mutuo depascetes ibid.		origa num imponunt plagæ Cic- onis cum vulnus à serpentibus au- cepert	70.f	otus auis modulamine afficitur	61.c
olimpia Alexandri matri fulmen per somniū oblatum quid	429.a	origani species	560.c	Oua Zephyrea, hypentidia, vel subtēmaica quæ	168.c
olympij fomium de dracone quid portendebat	141.c	origenes inmetitō poetas taxat	275.a.b	ouatio	495.a
olympicum stadium	349.a	origenes Latinus valde corruptus	4.d	ouicula cognomentum cur tribu- tum Fabio	568.c
Onesij Regis caput cur honorificè sepultum	241.a	origenes codex emaculatus	507.b	ouidij locus 250.c 153. b 354.g 229. b 232. e 287. b 299.a 302. b 304. b 358. f 375. c 425. c 439. b 492. b 508. f 572. d 579. c 587. a	
onites cunilæ species	70.f.a	oris vis per colubrum indicata	191.a	ouidij Haliœticum opus	289.b
oniscogitarum commenta à quibus desumpta	308.c	oriz	27.c	ouiles mores	912.a
onocrotalus	186.d	orizem dæmon	384.f	ouili peccoris hostia cur vocata ma- xima	32.c
Operis laborio finis, ad fructum respicere debet	93.c	orontis de supputatorum digitis fententia	352.f 353.a	ouis	912.a
opera laudabilia	401.d	orpheus	448.e	ouis leonem pariens, quid porten- dat	ibid.
ophiomachus	267.c	orpheus cur in cygnum emigrasse dicatur 219. a qua specie huius anima foret euocanda	ibid.e	ouis vnus, multadicta	94.d
opis	81.a	orphi simulachrum in Lebechris 703.c sudorem emisit	ibid.f	ouis lupique antipathia	94.f
opis imploratio	26.f. 421.a	orta fenescere	301.f	ouem offerre Deo, quid	90.c.f
opis Dæ simulachrum quæstæ	466.a	ortus	268.f	ouem quando sacrificabant Roma- ni	31.c
opis Dæ simulachro serpentes ap- positi, quid	199.b	ortus & obitus rerum	126.c	oues ambiguae quæ	92.c
opis sedendo rem sacram faciebant	54.d	ortus Apollo, vide Horus oryx	55.a	oues antiquitus in honore habitæ	93.a
opis opem ferre	331.b	Os & oris fabrica	314.f	ouium pastor quis in sacris	91.c
oppiani locus	211.a	os non habere quid	33.f	ouium pro carne vitatum	545.f
oppida cedere, inter ingenia facta recescebatur	484.f	oscorzones viperas vocant Hæru- sci	139.c	Oxy mala Perlica	588.d
oppidis condendis quis mos	23.a	osculandi manus Imperatoris mos	333.a	oxytychitz piscem pro Deo co- luerunt	290.f
opisthocomæ vocati Euboici	300.c	osculi symbolici Theologis quid	572.		
opportunitatis captator	74.e	osculo licebat olim apud Romanos obuias quasque mulieres excipe- re	209.d		
oppugnatio manifesta 355.c occulta ibid.		oscula apud Lacedæmonios con- cessa 263. a apud Megarenfes in honorem Dioclis ibid. Apud Niseos.	ibid.		
oprio	124.f	osculus sex, & populus	139.c		
opulencia	69.c 70.d 92.f	ostis 31. b 82. f 129. d 166. f 325.a 362.f			
opulencia felicitatis pars	511.a	ostis & Anubis expulerunt Gi- gantes ex Italia	47.c		
opulentus	123.a	ostis eodem, quo Ceres, insignitus gestamine	538.d		
opus	328.d	ostis Gigantes bello persecutus	300.d		
opus & labor	27.c	ostis idè qui Dionysus 360. 498.e			
opus inane	350.f	ostis Iupiter, pater, iustus, dux	208.f		
Opacula consulta vt medicina mul- tifariam peteretur	205.b	ostis vox quid Aegyptiis	301.a		
orata Sergius	396.f	ostidis imago quæ	305.b 567.a		
orata & Alilat Arabum Dij	468.d	ostidis peregrinatio	306.e		
oratio, vel eloquentia	570.e	ostidis tænix	376.d		
oratio ardens	397.c	ossa leonis dura	8.d		
oratio ornata	587.a	ossifraga aquila quæ dicitur	178.d		
orationis profectus	394.d.e	ostentum quodnam acciderit Fla- minio Consuli	42.f		
orationis firmitas	570.f				
M. Oratius consul	476.d				
oratores vani notati	284.d				
oratoria ars mercenaria inanis est	543.c				
oratoria partes tres	14.d				
orbis dominium	140.c 141.d				
orbis terrarum	57.c 379.b				
orbem in quot partes diuiserint	57.c				
Astrologi	309.a				
orbitas	164.e				
ordinis obseruator					

Index

pallas, palladisque statua	399.b	Èute scriptis Iocretes	212.d	Lyfimachi	428.d
pallas cur dicitur de celo descen-		pandectarum locus restitutus	348.e	paliphæ	577.a
disse 293. c cur Medusæ caput		397. f 440. f		passer	192. f. & seq.
præterdat 154. e cur vocata Tritonia	384. c	pandio nis filiz quæ	210. c	passeris significatio in diuinis	193. b
pallas & Iuno ex vulture	171. c	pandora	399. b. 577. b	passerum esitatio rem veneram	193. b
pallas ex Iouis capite cur dicitur		panis doctrinæ symbolum	540. f	passeres cur Veneris currum trahit	193. b
nata 172. Pandorâ comens & ornâs inducâ ab Hesiodo	409. e. f	panis gestamen ex hinulea pelle		passus	348. e
per septennarium numerû	356. e	panis simulachrum quale	434. d	passinaca piscis	280. d
trib. infaustissimis bestis delectata opinione Demofthenis	188. e	panos in Nymphas præcitas	87. c	passinacæ piscis ictus quo medendus	ibid.
188. e Vulcanò matrimonio collocata quid	172. d. e	simulachrum in hortis	ibid.	passophori	422. d
palladis Neptuniquæ certamē	468. f	panos Lycei veneratio	51. c	pastores ouium apud Aegyptios	pene profani, & cur
palladis vnde nomen 36. e cur dedicatus draco 140. f dedicatus tertius cuiusque mensis dies ab Aegyptiis	384. d	panofelini populi, suilla vescuntur carne	79. a	pater, mater, liberi	432. e
ab Epopæo	111. b	panthera M. Agrippæ	482. e	paterfamilias parcus	112. d
palladem & Vulcanum masculo feminas iudicauerunt Aegyptij	172. d. e	panthera femina mare ferocior	103. a	paterna difficultas	178. f
palladem Nicander Dictynna vocat	300. d	166. d		paterna diligentia in filiis educandis	282. e
pallium & palliatæ comedix	387. c	pantheræ etymon	103. b	patientia	475. a
palma	488. e & seq. 588. b	pantheræ odore delectantur multa animalia	103. b. c	patria	335. a
palma zæca Athenis in Delphici Apollinis tēplo dedicata 490. d cur victoriæ signum 489. b cruci Dominicæ assimilata 491. c in quo à cunctis arborû generibus differat 491. b Tralibus Cæsariæ victoriæ indicium fuit contra Pompeium	462. e	pantheræ pellis cuius rei signum	88. d	patriz liberatores	386. d
palmar materies incorrupta 489. b ofuscula contra fascinoles	488. f	pantheræ metuunt hyænam	103. a	pro Patria occisi	525. b. c
palmar species piorum vitam cur significet	491. a	papauer	586. f	D. patricij puteus in Hybernia	
palmar inter iuncturas lapidum enatam ante domum suam Augustus transtulit in compluuium deorum Penatium	489. c	papauer cur cereale dictum	554. e. f	patrimonium per hirundinis nidum	209. b
palmar maritali copula coniunguntur	490. d	papaueris hieroglyphicum	554. e	patrocinium frustra imploratum	190. d
palmarum alia mas, alia femina ibid. earundem mutuus amor ibid.		papaueris capita à Tarquinio Superbo decussa	555. b	patulcius Ianus	41. b
palmarum dies	588. f	papilio imbecillitatis symbolum	248. e	pautatio	422. f 413. a
palmaris ludæa abundans	ibid.	papirij	26. e 341. c	paularim quid effectum	471. a
palmaris tunica	271. b	papyrius cur bulla decoratus 395. c		paulus gemino ll	410. d
palmaris	346. d 347. a	papyrij victoria	495. c	paulus Iouius 276. d eiusdem eruditio & laus in historia conscribenda	276. e
palmaris dimensio cur varia	346. e	papyrius cursor	31. b 428. f	paulus Iustinianus	174. f
paludamentum	391. a	papyrius frequentissimam opem in re cibaria præstat	545. a	D. Paulus quoinam à fratrum commercio submouet	265. b
palumbus ægrotæ lauri folio sibi medentur	205. b	papyraceis calceis vtebantur sacerdotibus Aegyptij	546. f	paulus vas pretiosum	540. f 541. a
palumbus etymon	204. d	par copula	474. a. c. f	D. Pauli Epistolarum locus	226. c
de palumbibus distichon	204. d	parafanga	349. c	paulianæ virtus prætoris prælio	485. b
palumbus, Diadumeno auspiciam dedit ad imperium 204. f Alexandro Severo	ibid.	parafitandis ars	237. c	pauo Iunoni cur dedicatus	220. d
palustris elephanti quales	18. d	parafitus piscis	436. e	pauone laudata superior, prouerb.	22. a
palustris cur fingitur Hydra	153. c	parcæ & Horæ cur Iouis simulachri capiti superpositæ	299. a	pauones in Samo prius repetæ	220. e
pan 435. c. 566. e cur fistulam septem calamin compactam & pectus variis insignis stellis habeat ibid.		parcæ tres quando depingendæ	470. f 471. a	pax	387. c 388. d 510. d e 536. f
pan cuius filius fuerit	88. d	parcis & fato Iupiter ipse subiectus	299. a	pax bellum	483. a
panici furores	61. c	pardo quid respôderit vulpes	121. b	pax per caduceum indicata	145. c
panathenæam orationem in cene-		parentes venerari conuenit, & à quibus filijs	157. b	paxis commoda	514. d 530. d
		patientiam leuati labores	340. d	paxis minarumq; hieroglyphicum	145. a
		pariandi facilitas	277. b	Peccatorum expiatio	587. b
		parnacides	391. c	pedem 409. e. f Veneri sacer ibid.	
		parnicidæ supplicium	134. d. 281. a	pectus	316. e 418. e
		parto fruens	280. d	pecunia 26. e. ex corio bubulo olim	27. a vnde dicta
		parturientium difficultas & facilitas per manus	330. d. e	pecuniæ per nocturnam significatæ	188. a
		partus	477. b	pecuniosos & cum crumenis cur sinxerint Deos Phœnices	405. c
		partu custodit aquilinus lapis	182. d	pedibus addere alas	571. b
		partu contentus	410. e	pedicæ	474. e. f
		passio Domini cum amaritudine comeditur	243. a	pediculi scarabei	74. d
		passio qua tempore celebratur	38. f	pegasus, & vnde natus	31. b
		passades Bizantinus quomodo irriterit vanitatem insolentiamque		pellum	411. a
				pelagij nomē cur inuidiosum	254. e
				pelagij	

Index

- phocæ corium fulmine non icitur 272.d
 phoca 273.b somniculosa ibid.
 phocion orationum Demost. securis 416.f
 phocylidæ carmen restitutum 286.f
 phœbe masculino genere 433.c
 phœbus Gryphæus 216.c
 phœbinuentum medicina 426.d
 phœnix auis 184.d & seq.
 phœnix Orientales habitat solitudines 184.f vbiq; est ibid.
 phœnicis mors & origo 184.f
 phœnicis ad cuculi cantum mensem faciebant 235.a
 phœnicis inter homines qui dicuntur 185.c
 phœnicis plantas diuinis honoribus coluerunt 400.d
 phœnicis cur Deos cum loculis & crumçnis sinxerint 405.c 410.d
 phœnicis duos aliquando viuos qua ratione dictum 184.f
 à phœnicibus honor habitus boui 28.d
 pholis piscis 280.f
 phormis Menalij equi quales 40.d
 phosphorus 12.d 438.e
 phratoris lepidum responsum 538.e
 phryges imbelles notantur 223.c
 phthia n columbam mutata 203.c
 phthiriasis 94.d
 physiognomica iudicia in facie humana 55.a
 phytalus Cereris hospes 521.a
 Pica buccinatorum cantum imitata 215.a
 pica cur Baccho dederetur 214.f
 pica & huius docilitas 214.c
 picuræ in Palladis templo confideratio 285.c 286.d
 pierius libellum de Fulminibus scripsit 325.c pro sacerdoti barbaris declamatione cõscripsit 302.d
 pierius quonam astu circumuentus à Rolandino Virdunensi 219.b
 sacrarũ literarum studiosissimus 165.c 166.d
 pierij nomen ex Petro Sabellicus auctori primus imposuit 165.c
 pierij Græcum epigramma, alteri Græco respõdens 515.a epigramma de Petri Melini nomine 259.c
 240.d epigramma de virtute per labores acquirenda 489.b epigramma in Framarianum 53.b
 epigramma in Simiæ improbitatem 59.a Neria in Alexandrum & Hippolytum Mediceos 439.a
 opusculũ de fatione croci 501.a
 præceptores qui 446.f 447.a
 protestatio de hoc colligendo hieroglyphico argumento 261.b
 studium in hisce Commentariis quod 22.f
 pierio Commentarius de Scatæbe quomodo surreptus 74.d
 pierius pater Musarum septẽ 463.b
 pietas 31.c 69.b 157.b 450.f 482.a
 pietas & amor in filijs 321.b
 pietas impietati præferenda 271.a
 pietas in elephante 18.c
 pietatis nostræ stabilitas 478.f 479.a
 pileus 385.b
 pileus libertatis signum 330.c
 pilei forma 387.b
 ad pileum vocati serui, quid 386.d
 pilea quibus ex rebus consui solita apud Romanos 387.b
 pili veterum cogitationum indices 299.c
 pimpinelus 252.d
 pimpleis Nympha 463.b
 pindarus cur multum aquila triauerit 177.b
 pindari dictum in stolidè iudicantes 159.b
 pindari laus 373.f
 pindari locus 64.e 238.e 256.f 369.c 373.b
 pinguedo 513.b
 pinna 262.e
 pinna in mœnibus 230.e
 pinus excisa semel nunquam repullulat 504.f
 pinus Isthmici certaminis præmium 585. mortis indicium 504.f
 naturæ imago 505.a
 pinum pro abolitione, supremo que excidit 504.f
 piorum cœtus 433.b 516.c 517.d
 piscatorij ludi, vbi & quo tempore celebrati 289.c
 piscis generis symbolum 221.c natura vorax est 289.c 290.d nequã nisi recens 283.c
 pisces non vescuntur Iudæi nisi pinato & squamoso 283.c
 pisces taciturnior, proverb. 284.f
 pisces ad ieiuniorum cõsolationem indulti 289.b
 pisces vocales qui & vbi 284.f
 pisces argenteos in templa Faculidæ detulerunt Syrii 289.a
 pisces mæsures fert Chalos amnis ibid.
 piscibus cur abstinendum dixerit Pythagoras 289.c 290.d cur abstinuerunt A syrii 290.e opipare instructa lautiora Romanorum conuiuia 288.c vesca solis sacerdotibus licuit apud Ægyptios 289.a
 piscibus orientibus geniti dicacissimi sunt 285.a
 piscatorum maris & fœminæ amor 490.f
 pittacus quomodo Phrynonem vicerit 445.c
 pithecusæ insulæ 59.b
 plage siagris insulæ Aluniatæ vocatæ 180.d
 planetæ Fatorum ministri 465.b
 plani pisces sacri Plinio 278.d e f
 plantæ ratione loci magis minùsue pollent 41.b
 plantarum gignendi præmissua virtus 575.c
 plātatio fructiferarũ arborum quid significet in diuinis literis 524.f
 platan folium arctet nocturnus 159.a
 platan folio Ciconiæ arctet nocturnas à nido suo 71.a
 platan folijs arcent vesperiliones 232.e
 platea auis & platea 186.d
 plaro cur equo consensio statum desiliit 42.d
 plato senex scribendè moritur 347.c
 platonis locus 569.b 583.a.b
 platonis Axiochi locus castigatus 331.b 334.f 337.b 196.f 197.d
 platonis epiaphium 180.e f equus 39.b ideas cur vepillo vocat Aristoteles 249.c institutum in eligendo Academic loco improbat 229.c regna duo que 425.a & 426.f
 platonis puero apes in labellis confederunt 241.a
 plausus 330.d 413.b
 plauti locus 84. d 98.e 104. d 122.e 135.a 209.a 233.b 318.e 561.c
 plebecula 388.d
 plenilunium 575.b
 plehyge filiam compressit Apollo 46.d
 plenilunij vis in cõchyliis que 262.d
 plethrum 349.a
 plinij locus 66.d e 116.e 103.c 145.b 216.f 237.c 247.c 253.b 277.b 248.e 484.d 573.b
 plotes 279.a
 plumbum 476.e plumbei homines, plumbeum que ingenium ibid.
 plurimi, per quinquegenarium numerum 361.b
 plutarchus antiquitatis indagator curiosissimus 118.e auctor fide dignus 49.b Romanarum historiarum hostis 176.d
 plutarchi locus considerandus 158.f 200.e 227.c 418.c
 pluri oculus cur argens duo dicantur lambere 140.f
 pluto 82.f 567.b
 pluto Adamas cur 402.f
 pluto Græcis qui Ægyptius Serapis 294.c
 pluto puer pacẽ in vlnis gestas 510.e
 plutonis caput galea tecum 417.c
 plutonis cor ab Hercule sagitta vulneratum quid 517.b
 plutonem cur Solem interpretetur nonnulli 417.c
 pluuia per araneum 251.a.b
 pluuia indicium per corui frequen- tiores crocatus 219.a
 pluuie vocabulo que signetur 369.c 370.d
 Pocula 543.b
 podagrosus 29.c
 poderes 388.f
 poëmatis genus circulus 377.c
 penitentia 319.b
 penitere 407.e
 poësis 258.d cur polypo similis 259.c
 poëta 499.b.c
 poëta cygni simbolo 212.d
 poëta

Hieroglyphicorum.

potus enomiū 211. b nomine Deus
 colitur. 275. a. b symbolum per
 ranam ibid.
 potius gloria studio trahatur 212. f
 mali qui 217. f qui laudat, quibz
 improbandi 275. b
 poetarum coronæ quibus contextæ
 377. c. d
 potius cur hederae cordæ attri-
 butæ
 potius sola gloria & victuri nomi-
 nis cupiditas insita 493. a
 poetas immerito taxat Origenes
 279. a. b
 potas lacte simul & melle pasci,
 quomodo intelligendum 499. c
 poetica vis
 ibid.
 poetica amenitas 241. b
 polemon quo pacto solocissimum
 incepti actoris manu factum re-
 prehenderit 336. d
 pollex sublati quid 341. c versus
 quid ibid.
 pollicis etymon 342. d
 pollicis cur sponte sibi nonnulli
 amputauerint 342. d
 pollices inter fe vincendi mos in
 societate constituenda 341. b
 pollula 350. d
 pollutus morte locus 383. a
 polluti in tabernaculum nō admir-
 tabantur apud Moſen 367. a
 polygnoti opus 111. c
 polymania 463. c
 polyphanes ab Alexandro Phereo
 interemptus 310. d
 polypus multa deuorat 255. c
 polypus atramentum in aquas effun-
 dit 204. f auerſatur dulcia 342. d
 e colorem mutat 256. f. cur parum
 vinat 259. a. cur poetices symboli
 258. d. cur Venti adſculpebatur
 258. f. famis impatiens 258. d
 polypus ingenti magnitudine Pu-
 blicis repetitur 259. a. parricidio
 notatus 134. d. falacissimus 258. f.
 polypi caput horrenda ſomnia parit
 257. c. caro qualis 257. a
 polypi & congi ornamen. 256. c
 polypi ſimilem dialecticam dixit
 Carnadea 256. d
 polypus ſuper in diuerſa abeunt Pli-
 nius & Plutarchus 256. d. c
 polypus cur formidolofus 256. f.
 polypus vocatus Sol 183. b
 Pompeij mollitiei ſigno nota-
 ritus 341. a
 pompeij Magni currum quando
 ſubierint elephanti 16. d
 pompeio cur obiectum, quod re-
 gis maieſtatis affectatet inſignia
 397. c. d
 pompilus 278. d
 pomponez Scipionis Africani ma-
 tri draco circumſuſus 128. c
 pomponij Latii laus 112. f
 pomum pro boue. Herculi oblarum
 318. d
 pomorum hieroglyphicum. 330. e

poma in armum legere quid. 306. e
 ponderum & menſurarum ratio. cur
 incerta 345. b. c. 349. d
 ponere pedem 336. f
 pontanus omnium ingenia. ſouit
 212. e
 pontanus ſenex ſcripſit Vraniam &
 Meteora 212. d
 pontapi laus 490. c
 pontifex 416. d
 pontificis Hebræorum. geſtanea
 peſtoris quod, qualeve. 203. a
 pontius cur polypos non habet
 258. f
 popa 27. c
 populus arbor ab antiquis venerata
 501. b
 populus temporis ſymbolum. 504. b
 Herculi dicata 503. b. d. b. d.
 populus Iudaicus aſine aſſimilatus
 109. a
 populus lege coercitus 562. c
 populus regi ſuo obſequens 240. e
 populofitatis ſymbolum 527. a. b
 porca ſulcus 83. c
 porca triginta caputum ſortum pa-
 riens Lauini 82. d
 porcare 83. c
 porcus 76. d. e. & ſeq. animal pro-
 ſu 119. c. Cereri maſtabatur 84. e
 porcus feminino genere ibid. c
 porci cultus 83. a. b
 porci grunniti auditio fugit elephas
 17. a
 porcum immolabant inſania labo-
 ranges 83. c
 porcum ſangere non licebat Flami-
 ni Diali 79. a
 porci è Megarenſibus in Antipatri
 elephantos immiſi 77. b
 porci quonam aſtu Patavij abducti
 124. f
 porcos in pugnam inſtruebāt Spar-
 taci 129. c
 porciſtates exhalabiles inſunt re-
 bus omnibus 217. a
 porca cornea 74. d. eburnea ibid.
 porce inferiorum adamantina 404. f
 porceſta & auſpicia felicia per aequi-
 lam 175. c. 176. d
 portentofus, partus, qui habendi ſunt
 236. f
 porticus Perſica Lacedæmone 483. b
 portunus 252. f. 477. b
 poſitum 487. a
 poſſeſſio 444. d. c
 poſſeſſoria in diuinis quid. ſignifi-
 cante 206. c
 potentia pernicioſa 179. d
 potentia quo pacto equat amabilis
 208. c
 potentia comes metus 16. c
 potentia, excellioris hieroglyphi-
 cum 494. c. f
 in. Potentioris ditionem ſeductus
 260. d
 poteſtas Dei triplex 181. a
 poteſtas inferior 430. f
 Præcipitena 61. c
 præco deorum Mercurius 311. b

præconi tradebatur. Inſignia in ſacris
 diſſecta 322. f
 præcox profectus 217. a
 D. Præcorſoris caput, 555. b. d. v. c. d.
 & quia 126. d
 præfectus militum 302. d. 42. d
 prægnantia 432. a
 prægnantia diſſimulatrix 432. a
 præmatum inſtremotum 607. g
 præſagitura 114. c
 præſagium 129. b. c
 præſentialis magiſter militum quis
 38. d
 præſtantia 307. c
 præſtare & excellere. exundatio-
 nis vocabula 185. e
 prætexta Romanorum inſigne 370. c. d
 prætextate fabulorum 322. d
 præſantia & præſina factio 422. f
 prauitas edomita 32. d. innocua
 39. a
 prauorum cogitationum excuſio
 480. d. d.
 prauitate aliorum, bonorum ope-
 rum ope peruincendam. 428. f
 præces 336. f
 priamus ad ſtaruara, ſouis in ſub-
 diali ara conſurgit 197. c
 priapus 129. c
 priapi ſimulachra in hortis quid
 323. c
 primogenita ſacriſicati præceptum
 homine & aſino exceptis 114. d
 princeps 48. d. imbecillus 107. a. ſibi
 tantum ſtudens 180. d
 principis æqualis ad populorum
 animos conciliandis mirè efficitur
 208. c
 principes ex quibus ſacta faciendæ
 pro expiandis delictis 172. a
 principum ſceptri cuiuſdam deſcri-
 ptio 271. b
 principatus 498. d
 ad Principatum ineptus quis ſit
 38. e
 principatum cura circa que ſit
 436. f. mulo munitur 499. g
 principium ad quem referendum
 376. d
 principium anni cur aries 96. f
 principium & ſinis 496. a
 principium egregium kitō deſtitu-
 tum 416. d
 principium per ventris ſymbolum
 326. e
 principij ſymbolum per caput
 293. a
 principia oc culta 416. d
 principis obſtendum 111. c. 123. a
 probi viri quietus animus 236. c
 237. d
 probi viri à potentioribus ignomi-
 niſe accipiuntur 396. g
 probi liberi De notis, quiſquis pa-
 rum caſtigatus, & cur 377. b
 procella 373. b
 procidere 359. g
 proci ſententia de galis & angelis
 foliabus 39. c
 procliuius ad vicia 359. g
 procone

Hieroglyphicorum.

dere 54. d Tyrhenus fuit 395. b
 Ægyptios adiit Ibid.
 pythagoræ præceptum de anulo
 ardo non gestando 344. c de ani-
 malibus curuos vngues haben-
 tibus 6. e
 pythagoric plurimum melle vñ
 241. c.
 pythicum stadium 349. a
 pythones 149. b
 pythones dæmones & serpentes
 179. a consulendos prohibuit
 Dæus Ibid.

Q Literam veteres olim exclu-
 serunt 423. c
 quadragenarium numerum in fla-
 gris & plagis excedere, ignomi-
 niosum apud Hebræos 360. d
 quadraginta 359. c. 360. d
 quadrans Raticus 441. b
 quadrantalia deorum simulachra
 apud Arcadas 381. b
 quadrantaria fœmina 382. e
 quadratum 381. a
 quadratus vir ibid. d
 quadriennium 375. b
 quadrisons 1299. a
 quadrifrons cur aliquando Ianus
 Ibid. f. 400. a
 quadrigrum agitatoribus abfin-
 chium propinatum 556. f
 quadrigras Soli consecratas Rhodij
 quotannis in mare abiiciunt 43. c
 quadrigrati numi 424. f
 quadringenta 355. b
 quadrupes Mosaicæ vitia 39. a
 qualitas vniuscuiusque rei tribus
 plurimum propositionibus com-
 prehenditur 336. d
 quartanas sanæ clupeæ lapis 281. a
 quartodecimani 183. c
 quaterna millia 360. e
 quat Hebræis quid 186. d
 quatuor 355. b
 quatuor anni qualitates 299. a
 quatuor Dij præfides homini na-
 scenti qui 144. f
 quercus fortitudinis ac diuinita-
 tis symbolum 497. c
 quercus iuxta nucem in glandem
 fata emoritur 179. b
 quercus oleæ inimica 498. e
 quercus principatum ostendit 498. d
 quercus vnde dicta 496. d
 querna corona quare data 496. e. f
 quercus & oleæ odium 510. e
 quies 54. f
 quies à laboribus 30. e
 quietam columbam quid Græci
 204. f
 quinarius & quaternarius nume-
 rus 583. c
 quingenta 355. c
 quinquagenarius numerus multi-
 tudinem denotat 355. a
 quinquaginta 361. a
 quinque 355. b
 quinta legionis signis adpingban-
 tur elephanti, & cur 16. d
 T. Quinij festiuium dictum 261. b

quintiliani locus emaculatus 341. b
 quintiliani locus expenditur 313. a
 572. d
 quintiliani sententia de orantis ge-
 stu 396. d
 Gn. Quintilius 476. d
 quintulij de agricultura scripserant
 226. c
 quincti Cæcilij Metelli dictum cele-
 bre 321. d
 quintus Fabius Eburnus Iouis put-
 lus 125
 quiralis 421. b

R

R Abidicanis virus 0. 421. b
 rabiosi canis vrina calcata mo-
 cet Ibid.
 rabies in cane à splene est 70. e
 rabies in homine quando cognita
 50. f
 racemorum magnitudo incredibili-
 lis 517. e
 radices hyssopi saxa penetrat 556. f
 radius 400. f
 radij solares 406. f. 407. a
 raia 280. c eiusdem machinamen-
 tum Ibid.
 rana 273. b cum grilio 139. b Mece-
 natis 275. c prædita est. veterun-
 dia 274. f sanguinem non nisi in
 oculis habet 274. c
 rane dare aquam proverb. 276. d
 rane vbinam obmurescant 275. c
 ranas obstrepentes silere iussit Au-
 gustus infans Ibid.
 rapacitas 165. a
 raphaël 425. c. 426. d
 rapina 195. c
 raptor 98. f
 rapum, Solis hieroglyphicum 151. f
 ratio 458. c. f
 ratio & cupiditas 39. a
 rationis modus breuis 38. e
 rationis cum appetitu pugna 568. e
 ratiocinatio 122. d
 rationale ornamentum Pont. quale
 403. a
 Receptus tutus 99. b
 recordationis hieroglyphicū 310. f
 rectus tenor. 312. d. 313. b
 redactus in potentioris ditionem
 219. a
 redemptio 360. e
 reditus in viam 227. a
 refibulare 394. d. e
 refandum non est in ventum 74. f
 refugium 443. a
 regimen 509. c. 444. f
 Reginaldi Poli Card. laus 510. d
 regnum 401. b
 regni sollicitudo 179. a symbolum
 per apes 241. a
 regressus 318. f
 remedium 494. d
 remedium in febrem nactus 8. e
 remedia contra scorpiones 311. a
 remeligo 277. b
 remittere manus. 330. f
 remissio 361. a
 remota 277. a
 renes à Venere reguntur 312. e in

Veneris sunt potestate 320. d vn
 de dicti ibidem
 repandirostrum animal delphinus
 252. f. 243. a
 reptatus terpentum quid mysticè
 135. a
 reptile 129. a
 repugnantis rerum 124. d
 repulsa ignominiosa 218. d
 de Repulsa pudor 54. d. 64. f
 requies, ignauiaque 339. a
 res gesta cominus 248. d
 rei domesticæ studiosus 144. f
 reipub. negotia alacri animo susci-
 pienda 246. e
 rerum diuinarum cognitio vnde pe-
 tenda 583
 rerum omnium gerendarum sum-
 ma quibus reb. consistet 295. c pro-
 gressus per calceum 394. e pro-
 speritas per aquilam indicata
 175. e vicissitudo 467. c
 rerum mutatio 576. f
 rerum natura 584. d
 resina Citria 588. d
 respiscens 491. b
 respiscencia 318. f. 321. c
 respiscencia per hirundinem 210. f
 respiscencia symbolum 549. b
 restitutor 331. b. c
 retia & retium hieroglyphica 310. d
 reuerentia in matres 116. f. 117. a
 rex 469. c per apes symbolū 240. c
 per elephantum designatus 15. a
 optimus 140. e potes imbecillio-
 ris artificij peritus 20. f tutela-
 ris 140. c vilium affector 17. b
 regis inter apes munus 240. e
 regis pij & misericordis symbolum
 177. c. 178. d
 regi suo obsequens populus 240. e
 reges fulminare dicuntur 209. a pro
 Diis habitii à multis nationibus
 427. c
 regum aures innumere 108. f
 regibus etiam mortis imperandæ
 ius per internuncium sacerdoti-
 bus Memphisicis erat 189. c
 regia claritas 398. f
 regia potestas 397. c
 regium augurium 9. a. b
 Rhadamanthus triculentos vrhis
 ingerere solitus 106. e
 rhamnus in sacris quid 530. f
 rhea dea cur ab Afsyriis colebatur
 289. a cum Saturno rem clam ha-
 buit 166. e
 rheimorum moneta que 121. a
 rheimij Palzmonis argotgia 76. d
 rhetor Corax 218. e
 rhinoceros 20. d eiusdem cum ele-
 phanto pugna Ibid. d
 rhinoceronis effigies missa Leoni
 X. ab Emanuele Lusitanorum re-
 ge 20. f
 rhodia 463. b
 rhodij quadrigas Soli consecratas
 quotannis in mare iaciunt 43. c
 rhodos insula pugnacissimas ha-
 buit gallos 224. d
 rhombus 470. d

Rifus	51.a	Ruab	579.a	instituti	481.b	
stifus leuitatis signum	Ibid.b	rubecula auis, vel fyluis	238.f	sacrificandi homines immanē mo-	rem quis fufulerit	449.c
riualitas	91.b	rubeta rana quæ	273.b	sacrificantes primi, herbas & flores	non animalia adhibuerunt	545.c
Robur	2.e	rubifymbolum	330.e	sacrificatio quibus licitum vefci	322.a	
robur per pollices significatū	34.d	rubicunda veltis	398.a	sacrarum literarum professor	44.e	
robur Romanorum in legionibus	32.c	ruccifus Prætorius cur feazonte. pro-	muiffiffus	facorum initia	41.d	
ex Robore nati qui didici	498.e	rugius leonis animantibus formi-	tabilitas	tempus	462.d	
bobultus	20.f	rusticitas per ranam	275.c	facris initiatus	249.a	
robustus & robur. vnde didici	497.c	rusticitas animalia, carēt altera	dentium parte	facritia occulta	137.c	
rodere	314.e	rutata continentiſſima vitæ hietogly-	phicum	in Sai picture confideratio	231.b	
rodolphus Habiburgi comes	167.c	rutata si iuxta ficum feratur, mitior	quadriti	facritas	310.d	
rolandini Galli Viriduncensis im-	poſtura	219.b	519.a	facritas & sagrite	50.f	
roma capta à Genferico 167.a. b. do-	mita ab Odoacro 167.a. b. c. quæ-	drata	382.e	facritas iuuenilis ſenili experien-	tia præpoſita	192.d
ibid.	382.e	romæ antiquum nomen Cephalon	fuit	ſagitta Hercules vulneratum cor	Plutonis quid.	407.b
romæ caput galeatum	418	romæ caput publicari vetitur	296.e	ſagittæ	405.a. 406. & ſeq.	
romæ nomine publicari vetitur	296.e	romæ antiquum nomen Cephalon	fuit	ſagittarum ſymbolum	549.a	
romæ virginis nutrebant diligentiſſimè	Veſtalem igne	449.c.	450.d	ſagittarum Nerei	144.d	
romanus per togam	386.c	romani cur equum mactare ſoliti	38.c	ſagittarum ſeniores Orientales	38.d	
rom. COSS.	416.f	38.c	originem ſuam ad Martem	ſagittarum Venatores	200.d	
romani cur equum mactare ſoliti	38.c	reſerere ſtudenti	296.c	ſagum	388.d	
reſerere ſtudenti	296.c	quando ceperint eſſe ſuperiores etiam equis	43.b	ſaguntes milites	141.a	
romæ virginis nutrebant diligentiſſimè	Veſtalem igne	449.c.	450.d	ſal & mare cur auerſabantur	Ægyptij	
romæ caput galeatum	418	romæ caput publicari vetitur	296.e	ptij	286.f	
romæ nomine publicari vetitur	296.e	romæ antiquum nomen Cephalon	fuit	ſal cur hoſpitibus ante alios cibos	apponitur	
romæ virginis nutrebant diligentiſſimè	Veſtalem igne	449.c.	450.d	ſal euertere, cur omni noſum Ibi,	ſal, quo paſſim vitur Germania,	
romanus per togam	386.c	romani cur equum mactare ſoliti	38.c	ſal colligatur	286.d	
rom. COSS.	416.f	38.c	originem ſuam ad Martem	ſalis ſignificatio in diuinis quæ	160.f	
romani cur equum mactare ſoliti	38.c	reſerere ſtudenti	296.c	ſalacitas 81. b. per crocodili	269.b	
reſerere ſtudenti	296.c	quando ceperint eſſe ſuperiores etiam equis	43.b	ſalacitas proliſica	166.d	
romæ virginis nutrebant diligentiſſimè	Veſtalem igne	449.c.	450.d	ſalacitatis nomen quid	287.a	
romæ caput galeatum	418	romæ caput publicari vetitur	296.e	ſalamandra 191. b & ſeq. an ignem	extinguat	
romæ nomine publicari vetitur	296.e	romæ antiquum nomen Cephalon	fuit	ſalamandra impunè veſcuntur ſues	312.c.f	
romæ virginis nutrebant diligentiſſimè	Veſtalem igne	449.c.	450.d	ſal	102.e. 414.	
romanus per togam	386.c	romani cur equum mactare ſoliti	38.c	ſaliorum ornatus quis	423.d	
rom. COSS.	416.f	38.c	originem ſuam ad Martem	ſaligna ſalx cur Priapo attributa	567.a	
romani cur equum mactare ſoliti	38.c	reſerere ſtudenti	296.c	ſalix	487.c	
reſerere ſtudenti	296.c	quando ceperint eſſe ſuperiores etiam equis	43.b	ſalix an fructum ferat	507.b	
romæ virginis nutrebant diligentiſſimè	Veſtalem igne	449.c.	450.d	ſalix caſtitatis indicium	567.a	
romæ caput galeatum	418	romæ caput publicari vetitur	296.e	ſalix vinculorum ſymbolum	506.f	
romæ nomine publicari vetitur	296.e	romæ antiquum nomen Cephalon	fuit	ſalix tyſimon	507.e	
romæ virginis nutrebant diligentiſſimè	Veſtalem igne	449.c.	450.d	ſalix ſemen in vino potum ſterilitatem inducit	507.b. 508.e	
romanus per togam	386.c	romani cur equum mactare ſoliti	38.c	ſalicornæ cur vocantur	507.a	
rom. COSS.	416.f	38.c	originem ſuam ad Martem	ſalix ieiunii hominis ſerpentibus	lethalis	
romani cur equum mactare ſoliti	38.c	reſerere ſtudenti	296.c	ſalmo nei inſana arrogancia	428.d	
reſerere ſtudenti	296.c	quando ceperint eſſe ſuperiores etiam equis	43.b	ſalomon Tyceſus	311.d	
romæ virginis nutrebant diligentiſſimè	Veſtalem igne	449.c.	450.d	ſaltatio per turturis ſymbolum	208.d	
romæ caput galeatum	418	romæ caput publicari vetitur	296.e	ſalubritas	95.c. 162.d. 205.a	
romæ nomine publicari vetitur	296.e	romæ antiquum nomen Cephalon	fuit	ſalubritas per gallinæ ſymbolum	222.c	
romæ virginis nutrebant diligentiſſimè	Veſtalem igne	449.c.	450.d	ſalubritatis indicium	514.e	
romanus per togam	386.c	romani cur equum mactare ſoliti	38.c	ſalus 148. d. 277. b. 411.c. 441. b. 480.e. 583.c		
rom. COSS.	416.f	38.c	originem ſuam ad Martem	ſalus per capitis ſignum	294.f	
romani cur equum mactare ſoliti	38.c	reſerere ſtudenti	296.c	ſalus auis aſino inimica cur	236.c	
reſerere ſtudenti	296.c	quando ceperint eſſe ſuperiores etiam equis	43.b	ſalutato	332.c	
romæ virginis nutrebant diligentiſſimè	Veſtalem igne	449.c.	450.d	ſaluta		
romæ caput galeatum	418	romæ caput publicari vetitur	296.e			
romæ nomine publicari vetitur	296.e	romæ antiquum nomen Cephalon	fuit			
romæ virginis nutrebant diligentiſſimè	Veſtalem igne	449.c.	450.d			
romanus per togam	386.c	romani cur equum mactare ſoliti	38.c			
rom. COSS.	416.f	38.c	originem ſuam ad Martem			
romani cur equum mactare ſoliti	38.c	reſerere ſtudenti	296.c			
reſerere ſtudenti	296.c	quando ceperint eſſe ſuperiores etiam equis	43.b			
romæ virginis nutrebant diligentiſſimè	Veſtalem igne	449.c.	450.d			
romæ caput galeatum	418	romæ caput publicari vetitur	296.e			
romæ nomine publicari vetitur	296.e	romæ antiquum nomen Cephalon	fuit			
romæ virginis nutrebant diligentiſſimè	Veſtalem igne	449.c.	450.d			
romanus per togam	386.c	romani cur equum mactare ſoliti	38.c			
rom. COSS.	416.f	38.c	originem ſuam ad Martem			
romani cur equum mactare ſoliti	38.c	reſerere ſtudenti	296.c			
reſerere ſtudenti	296.c	quando ceperint eſſe ſuperiores etiam equis	43.b			
romæ virginis nutrebant diligentiſſimè	Veſtalem igne	449.c.	450.d			
romæ caput galeatum	418	romæ caput publicari vetitur	296.e			
romæ nomine publicari vetitur	296.e	romæ antiquum nomen Cephalon	fuit			
romæ virginis nutrebant diligentiſſimè	Veſtalem igne	449.c.	450.d			
romanus per togam	386.c	romani cur equum mactare ſoliti	38.c			
rom. COSS.	416.f	38.c	originem ſuam ad Martem			
romani cur equum mactare ſoliti	38.c	reſerere ſtudenti	296.c			
reſerere ſtudenti	296.c	quando ceperint eſſe ſuperiores etiam equis	43.b			
romæ virginis nutrebant diligentiſſimè	Veſtalem igne	449.c.	450.d			
romæ caput galeatum	418	romæ caput publicari vetitur	296.e			
romæ nomine publicari vetitur	296.e	romæ antiquum nomen Cephalon	fuit			
romæ virginis nutrebant diligentiſſimè	Veſtalem igne	449.c.	450.d			
romanus per togam	386.c	romani cur equum mactare ſoliti	38.c			
rom. COSS.	416.f	38.c	originem ſuam ad Martem			
romani cur equum mactare ſoliti	38.c	reſerere ſtudenti	296.c			
reſerere ſtudenti	296.c	quando ceperint eſſe ſuperiores etiam equis	43.b			
romæ virginis nutrebant diligentiſſimè	Veſtalem igne	449.c.	450.d			
romæ caput galeatum	418	romæ caput publicari vetitur	296.e			
romæ nomine publicari vetitur	296.e	romæ antiquum nomen Cephalon	fuit			
romæ virginis nutrebant diligentiſſimè	Veſtalem igne	449.c.	450.d			
romanus per togam	386.c	romani cur equum mactare ſoliti	38.c			
rom. COSS.	416.f	38.c	originem ſuam ad Martem			
romani cur equum mactare ſoliti	38.c	reſerere ſtudenti	296.c			
reſerere ſtudenti	296.c	quando ceperint eſſe ſuperiores etiam equis	43.b			
romæ virginis nutrebant diligentiſſimè	Veſtalem igne	449.c.	450.d			
romæ caput galeatum	418	romæ caput publicari vetitur	296.e			
romæ nomine publicari vetitur	296.e	romæ antiquum nomen Cephalon	fuit			
romæ virginis nutrebant diligentiſſimè	Veſtalem igne	449.c.	450.d			
romanus per togam	386.c	romani cur equum mactare ſoliti	38.c			
rom. COSS.	416.f	38.c	originem ſuam ad Martem			
romani cur equum mactare ſoliti	38.c	reſerere ſtudenti	296.c			
reſerere ſtudenti	296.c	quando ceperint eſſe ſuperiores etiam equis	43.b			
romæ virginis nutrebant diligentiſſimè	Veſtalem igne	449.c.	450.d			
romæ caput galeatum	418	romæ caput publicari vetitur	296.e			
romæ nomine publicari vetitur	296.e	romæ antiquum nomen Cephalon	fuit			
romæ virginis nutrebant diligentiſſimè	Veſtalem igne	449.c.	450.d			
romanus per togam	386.c	romani cur equum mactare ſoliti	38.c			
rom. COSS.	416.f	38.c	originem ſuam ad Martem			
romani cur equum mactare ſoliti	38.c	reſerere ſtudenti	296.c			
reſerere ſtudenti	296.c	quando ceperint eſſe ſuperiores etiam equis	43.b			
romæ virginis nutrebant diligentiſſimè	Veſtalem igne	449.c.	450.d			
romæ caput galeatum	418	romæ caput publicari vetitur	296.e			
romæ nomine publicari vetitur	296.e	romæ antiquum nomen Cephalon	fuit			
romæ virginis nutrebant diligentiſſimè	Veſtalem igne	449.c.	450.d			
romanus per togam	386.c	romani cur equum mactare ſoliti	38.c			
rom. COSS.	416.f	38.c	originem ſuam ad Martem			
romani cur equum mactare ſoliti	38.c	reſerere ſtudenti	296.c			
reſerere ſtudenti	296.c	quando ceperint eſſe ſuperiores etiam equis	43.b			
romæ virginis nutrebant diligentiſſimè	Veſtalem igne	449.c.	450.d			
romæ caput galeatum	418	romæ caput publicari vetitur	296.e			
romæ nomine publicari vetitur	296.e	romæ antiquum nomen Cephalon	fuit			
romæ virginis nutrebant diligentiſſimè	Veſtalem igne	449.c.	450.d			
romanus per togam	386.c	romani cur equum mactare ſoliti	38.c			
rom. COSS.	416.f	38.c	originem ſuam ad Martem			
romani cur equum mactare ſoliti	38.c	reſerere ſtudenti	296.c			
reſerere ſtudenti	296.c	quando ceperint eſſe ſuperiores etiam equis	43.b			
romæ virginis nutrebant diligentiſſimè	Veſtalem igne	449.c.	450.d			
romæ caput galeatum	418	romæ caput publicari vetitur	296.e			
romæ nomine publicari vetitur	296.e	romæ antiquum nomen Cephalon	fuit			
romæ virginis nutrebant diligentiſſimè	Veſtalem igne	449.c.	450.d			
romanus per togam	386.c	romani cur equum mactare ſoliti	38.c			
rom. COSS.	416.f	38.c	originem ſuam ad Martem			
romani cur equum mactare ſoliti	38.c	reſerere ſtudenti	296.c			
reſerere ſtudenti	296.c	quando ceperint eſſe ſuperiores etiam equis	43.b			
romæ virginis nutrebant diligentiſſimè	Veſtalem igne	449.c.	450.d			
romæ caput galeatum	418	romæ caput publicari vetitur	296.e			
romæ nomine publicari vetitur	296.e	romæ antiquum nomen Cephalon	fuit			
romæ virginis nutrebant diligentiſſimè	Veſtalem igne	449.c.	450.d			
romanus per togam	386.c	romani cur equum mactare ſoliti	38.c			
rom. COSS.	416.f	38.c	originem ſuam ad Martem			
romani cur equum mactare ſoliti	38.c	reſerere ſtudenti	296.c			
reſerere ſtudenti	296.c	quando ceperint eſſe ſuperiores etiam equis	43.b			
romæ virginis nutrebant diligentiſſimè	Veſtalem igne	449.c.	450.d			
romæ caput galeatum	418	romæ caput publicari vetitur	296.e			
romæ nomine publicari vetitur	296.e	romæ antiquum nomen Cephalon	fuit			
romæ virginis nutrebant diligentiſſimè	Veſtalem igne	449.c.	450.d			
romanus per togam	386.c	romani cur equum mactare ſoliti	38.c			
rom. COSS.	416.f	38.c	originem ſuam ad Martem			
romani cur equum mactare ſoliti	38.c	reſerere ſtudenti	296.c			
reſerere ſtudenti	296.c	quando ceperint eſſe ſuperiores etiam equis	43.b			
romæ virginis nutrebant diligentiſſimè	Veſtalem igne	449.c.	450.d			
romæ caput galeatum	418	romæ caput publicari vetitur	296.e			
romæ nomine publicari vetitur	296.e	romæ antiquum nomen Cephalon	fuit			
romæ virginis nutrebant diligentiſſimè	Veſtalem igne	449.c.	450.d			
romanus per togam	386.c	romani cur equum mactare ſoliti	38.c			
rom. COSS.	416.f	38.c	originem ſuam ad Martem			
romani cur equum mactare ſoliti	38.c	reſerere ſtudenti	296.c			
reſerere ſtudenti	296.c	quando ceperint eſſe ſuperiores etiam equis	43.b			
romæ virginis nutrebant diligentiſſimè	Veſtalem igne	449.c.	450.d			
romæ caput galeatum	418	romæ caput publicari vetitur	296.e			
romæ nomine publicari vetitur	296.e	romæ antiquum nomen Cephalon	fuit			
romæ virginis nutrebant diligentiſſimè	Veſtalem igne	449.c.	450.d			
romanus per togam	386.c	romani cur equum mactare ſoliti	38.c			
rom. COSS.	416.f	38.c	originem ſuam ad Martem			
romani cur equum mactare ſoliti	38.c	reſerere ſtudenti	296.c			
reſerere ſtudenti	296.c	quando ceperint eſſe ſuperiores etiam equis	43.b			
romæ virginis nutrebant diligentiſſimè	Veſtalem igne	449.c.	450.d			
romæ caput galeatum	418	romæ caput publicari vetitur	296.e			
romæ nomine publicari vetitur	296.e	romæ antiquum nomen Cephalon	fuit			
romæ virginis nutrebant diligentiſſimè	Veſtalem igne	449.c.	450.d			
romanus per togam	386.c	romani cur equum mactare ſoliti	38.c			

- sensus 351.b 461.b à voluptate deceptus 136.e maxime brutus 77.a
 sensus velocior 170.e
 sensus & intellectus significatio 137.c
 sensum quinam admirati sint, quive aspernati 77.a
 sensus communes in corde 196.f
 sensus quinque per virgines prudentes & fatuus indicati 136.c.f
 sensuum expertus 479.c.430.d.40.d
 sententia praepostera 339.b
 sentiendi vim à sole habent homines 433.c
 sentes in sacris quid 130.f
 sepes 400.e
 sepiæ 264.e 363.c atramentum in aquas euomit 264.f
 sepiæ melanuros 264.f
 sepiæ machinamentum 280.e
 sepias promontorium 264.f
 septem, & septingenta 356.d
 septem & septuplū quid Hebraei 344.f
 septenarij numeri proportio valde musica est 462.d
 septentrio 120.d.e Eius hieroglyphicum ibidem
 septentrioni inest vis mascula 24.d
 septima decodtio perfectionem indicat 345.a
 P. Septimij Getæ numus 379.b
 septuaginta 362.b
 septuaginta interpretes quo tempore Biblia venterūt in linguam Græcam 169.a
 sepulchri significatum per cor 319.a
 sepulchra nobilitatis 503.c
 sepulchrorum aliquot inscriptiones 529.b.c
 sepultura 374.c
 serapis cur à multis colebatur 294.e
 serapidis epigramma de totius mundi mole 293.c 294.d simulachrum 26.e simulachri caput quod 293. eiusdem significatio 294.d
 serapidis tricripitis numisma 298.e
 serapi cur magnifica tēpla dedicata & vbi 294.d
 seres populi longauī 192.d
 seriphium abinthium 156.e
 sermo 335.b 196.f cur cibo comparatus 323.b.c efficac vel Mercurius 246.f inanis 323.b.c pro liquore aut rōre pluuiæ acceptus 340.f per oculi hieroglyphicum 306.e. vrbanius, cibus est animi 340.e
 sermonis intellectus duplex 335.c
 sermonis praesens Mercurius 312.c.f
 sermone nimio extenuatur corpora 105.a
 serpens 180.f
 serpens Apollinem praouocans in Delphis 149.a caudam depalcēs quid 149.a 138.f gignitur ex humo caduere 34.e
 serpentis effigies à Mose exarsit conum sarreda. cur 1475.b
 serpentis effigie quid commostrabant Valentiniani 144.f
 Neroni pro amuleto quamdamatum à matre 241.e
 serpentes alatae volant ex Arabia in Aegyptum 162.e
 serpentes puellarum amasi septeti 138.d
 serpentium symbolica arastatio 126.e & seq.
 serpentium coria, Amazonibus vumentorum bellicorum usum praestabant 398.f
 serpa 417.a.b
 serpa pugnare ibid.c
 serpa ad Iquatinae piscis ovis similitudinem effecta 281.b.c
 serui locus 374.d
 serui fugitui vocari olim cerui 54.d
 seruis improbitas 386.d
 seruitia 140.f
 seruitus 474.f 475.a lōga 310.f per anili symbolum 344.e per asinianaures 309. per pedum symbolum 337.c per ratiōnes captiua 300.d
 seruitutis indicia inter somnium quæ 36.e
 seroscholis 321.b
 sestores 321.b
 sestotis Aegypti rex 406.e
 sestotis nauis 442.f
 sestio 411.a
 sestus 54.f
 sestus Deo accommodatus 509.b
 seueri Alexandri Imperatoris nomen 332.e
 seueri imperium quo praeflagio praemonstratum 141.b
 seueritas peculiaris senibus 308.f
 sexagenarius numerus 354.d viduiri dicatus 361.c
 sexaginta 361.c
 sexta Parthica legio quæ 141.c
 sexcenta 354.f. 355.a
 sex & senarius numerus ibid.
 sextans 345.b
 sexdecimus numerus pag. 457.c 458.d
 Sibi soli natus 273.a
 siccus pro paupere 282.d
 sicilia vmbilicus vbi 325.a
 sicilicus quo signo figurabatur 357.b
 sicinius cur dicitur non laesituerit M. Crassum. 33.a
 sicinius Dentatus quodnam sacrum primum fecit Marti 85.b
 sicinius Dentatus donatus torquibus 401.c
 siclus 174.e 360.c.f
 sicili à Romanis orti 120.e
 sicyonij, Suarj, Asinij & Porcarij à Clithene vocati 120.e
 siderum, idearumque celestium virtutes Lunari corpore suscipiuntur 434.d
 signa militaria 461.b
 siogrus 162.b
 sileni 67.a
 sileni Alcibiadis 172.b
 siestium 313.b 445. b opportunum 299.b. per indicem digitum 342.e per piscis symbolum 284.f per tana rubetæ symbolum pag. 276.d
 silentij symbolum 326.e
 sillij Italici locus 36.d 170.f
 silurus 282.c.f
 simandij regis Aegyptij signum 295
 simandij Regis bibliothecæ inscriptio 365.a
 simandij sepulchrum aureo circulo spoliatum Cambysea 377.c
 simoen Antiochenus 158.e
 simonasi iudicium 354.f
 sima 58.d
 simia vrbam euerrens, ac fortes distipans 58.e
 simia passione liberatur à febre leo 6.e
 simiam cur tangere oderit leo ibid.
 simia tristes Luna cana 53.b
 simulacri Ceteris apud Phigalenses explicatio 42.f
 simulatio per picam 215.a
 simulationum inuolucris obiectus 264.f
 simulator 528.d
 sinapis vnde nomen habeat 551.a
 Oculis infestum ibid.
 sinapis allegorica consideratio 550.d.e.f & seq.
 sinus 391.c
 siphonum & tuborum aquæ cur per leonina capita crudare solentur 7.c
 sirenes 193.b
 sirenum aureæ illecebræ suspensæ in Apollinis templo 193.b
 sitius 375.b
 sitius stella 436.f
 sitere, sistendi que signum 475.c
 sitrum 467.c
 siticulositas 153.a
 sitis cur per corui symbolum 218.c
 sitis ex morsu diapladis, epota thetici sedatur 153.c
 sitis & situbundi significatum 153.c
 Smaragdus 199.f 403.c
 Veneri dicatur ibid.
 smerdes Magus 199.b
 smilacis cum hedera similitudo 500.f
 Speciebus quatuor distinguitur ibid.
 smilacis flos coronis intextus quid significet 502.a
 smilacis fructus elegantia 501.a
 smyrneus cur etiam vocatus Sorex 126.e
 smyrneorum Fortuna simulachrum 37.c

Index

statuarum triumphaliū ornamenta quæ	421.b	sublimium retum indagator	164.d	stij	854.c
stella	435.8e.4e9.	subsidium	417.c	Sybaritarum interitus quando	311.
stella crinita Iulio Cæsare sublato scrim apparuit	456.d	subucula	388.f	b. c	
stellæ aliquot Arctico polo affixæ repellunt aquam à terra	319.d	subufici templa non ingrediebantur apud Aegyptios	79.a	Sybaritarum mollities cur galfina ceos in vrbe non patiebantur	245.d
stellæ cur exortu Solis extingui vi- deantur	432.f	subuēranca oua quæ	168.e	sycomori hieroglyphicum	399.c
stellæ mundi oculi	371.c	subuēranentium & Sacrahiensium contentio super equino capite	343.b	sydus	438.e
stellæ per somniū in mare vel ter- ram cadere vifæ, quid	418.d	successus voti	132.f	L. Sylla legionum exemplum	388.f
stellarum significatū in facris quod 437. a. b.	265. c	Suefianorum pecunia	213. a	lytina auis, vel rebecca	418. f
stephanum de Genicibus Hermo- laui Byzantius in compendium contraxit	194. f	suetonij locus	377. b 413. b. c	symeon puerulus tridenti à Iudæis in sacrificium trucidatus	110. f
stephani de Urbib. locus	159. c	sufcehi Camilliani	39. b	synærus Actius Sanarius	184. d
sterilitas	114. d. e 507. b	suffibulum	387. c	synodi sextæ locus emendatus	92. d
sterilitas mularum propria	114. e	suis vitibus pollens	15. a	syphaci cur donâ missa sint à Ro- manis	321. a
stipula in facris literis quid	536. f	suis tantum curans	226. d	Syracusana mensa quæ Platoni	81. b
stola	390. d	sulpitij Galbæ canterius prolapsus in ipsa longi itineris porta	42. e	Syracusani	37. c
stoliditatis ludibrium	110. d	summa	487. b	Syracusanotum numus	25. b
stomachus	343. b	summa calliditas ingenij	4. d	Syri cur colubæ pepercerint	103. b
stomachus à Luna regitur	312. e	summissio	302. a	Syrii detulerunt pisces argenteos in templa Facelidide	292. e
strages Megarensium à leonibus edita	4. f	sumptus publici priuatique	378. d. e	Syrtis anguipedes	135. b
stratoclis imbroba auaritia	334. e	superbia 39. a in pulmone per ceruicem	305. b	T	
strenuus	409. b 411. b. c	supercilium	308. f 310. f	T Abanus	247. a
struppearia festa	555. b	supercilium in tutela Iunonis	319. a	tabellarij fides	192. b
struppi	ibid.	supercilium in lutu veteres solebāt vellicare	308. f 309. a	tabularū in Theodosij insigniis in- terpretatio	295. b 295. c
struthiocamelus 230. d & seq. am- biguus inter terrestria & ætria ibid. e	334. e	superciliorum contractio	5. c	taciturnitas	362. e. f
struthiocamelus currit pernicitissi- mè 231. a incubatu oua non fo- uet, nec pullos nutrit	231. a	superciliosij qui dicantur	310. f	taciturnitas lænæ	11
struthiocamelus cur colla tantum fructe occultet	231. b	superflua summota	301. a	Tacitus Imp. amariore cibos ap- petit 245. b Idem Virgilij carmi- nis dulcedine offendebarur, & Ciceronis lectione	ibid.
struthiocameli pennæ aequales 230. e earundem vsus ad conos bellicos & galeas adornandas	232. d	superhumeralē sacerdotale Aegy- ptiorum	403. a	tanizæ, Isidi dicatæ quales	376. d
struthiocameli stoliditas	230. e	superstitione nationes omnes ali- quando contaminatæ	97. c	tanizæ, Isidi dicatæ quales	376. d
struthiorum oua dissecta in æquas partes Garamatis præbent vsum pileorum	387. b	supparum	391. b	Oñidiz quales	ibid. e
struthiorū oua cur perquirant Ga- ramantes	153. c	supplex	332. d	talaria	571. b
studiorum profectui, corporis of- ficiū incommoda	210. d	supplices apud veteres coronatos fuisse	492. d	talaria pennata Mercurij	100. e
stultitia	91. a	supplicatio	512. d	talpa 123. a. b liquidus audit 122. d. e	
stulti ad cribrum prouerb.	361. c	supplicationes quando fieri solitæ 485. c		talpæ cor ad præfagium confert 123. b. c	
stupidus tardusque	80. e	supplicium capitale	542	Talthisbius, cur porcum, quem A- gamemnon pro iuramento sta- tuerat, in mare præcipitem dedic 84. e	
stupor	18. d	supplicij significatū	519. a	talus, princeps libidinis locus	338. d
stupor & admiratio	114. e	suppressa	476. f	tanagraorum pestilentiam quomo- do Mercurius explauerit	95. c
sturio an silurus	282. f 283. c	suppeditas	64. d 238. f	tanquam in templo M. Anci diu adseruata	471. a
Suanitas ex asperitate	557. a	surditatis symbolum	550. d	tantali symbolica interpretatio	472. d. e
suauitas sublata	519. b	sus vnde dicatæ apud Persas	531. b	taranda	257. b
subare	81. c	sus Bæotia	80. e	taras delphino vectus	252. f
subdere colla iugo	474. f	sus cur in Cræta sacra	83. a. b	taras aues quas vocent Hispani 232. f	
subdiales ædes quibus Diis adifi- cantur	483. b	sus Mincruam	80. d	tardi, grada testudo	260. f
subiugatio	340. d	suis grunitum fugit elephas	77. b	tarentini	38. d
subiugare	ibid.	suum tangere non licebat Aegy- ptiis	79. a	tarquinij Prisci filius cur omnium primus donatus bulla	395. c
sublimitas	194. f	sue nullum animal pleribus variffi- que conditis aptius	76. e. 81. a	tarquinio Prisco ex itinere pileum abstulit aquila	176. d
sublimium appetitor	351. b	sues Aematheolicæ solidis sunt vn- guibus	84. e	tarquinij Superbus papauerum capita decuit	555. b
		sues agrestes semel parjunt in anno isdque ætate	81. b	tarquinij Superbi curus fictilis	424. d
		sues cephalalgiam curant esu can- cerorum suauicium	71. a	quid	140. d
		subus dentes atterbantur apud Salamintos	77. a	tarquiniorum origo	555. b
		suilla caro aciem ingenij obrundit 76. f.		tarui	
		suillæ carnis laus	81. b		
		suillum genus cur nullū in Arabia 77. c			
		suillo generi cur pepercerint Aegy- ptiis			

Hieroglyphicorum.

tartarini leones quid	14.f	tribus vastata	426.d	thallus mercator	29.a
tauri populi qui	30.d	tenebrosiorum regis lex quæ	416.f	thamara Mosen pueri ex profuente exemit	469.c
tauræ Diane sacrificium quale	89.b	417.a		thebani vnde oriundi	141.a.b
tauræ laudi quib. diis, & cur instituti	25.b	tentamentum	456.d	thebarum insigne fuit draco	176.f
taurina specie fluvij quæ	25.c	tenoria ex quib. rebus fieri solita	327.b	thebis cur iudicium statæ sine maibus	354.e
taurus animal veneremur	581.c	teccenta sexagintaquinque	354.f	thebionum arcto pestifera	137.d
taurus describitur 21.22. & deinceps, à lupo superatus apud Argivos quid. 28.d dextro obligato genu niansuerè dicitur 23.e Soli à Petris dedicatus	26.e	tercus Thrax Procnen duxit iovxorem 210.e Philomelam destituit	ibidem	thelellia, eiusque statua	418.d
taurus celestis cur Veneri dicatur	22.e	terga dare	303.d	thelyo	463.a
taurus Hercules	23.b	teriungi milites	121.a	themistocles gallos exemplo conseruavit pugnantes	227.c 224.d
taurus auricula quid	25.b	terminus 169.c 339.a 365.c 484.d	478.d	themistocles argutum responsurum	38.e
tauri collo alligatæ caprifici vis	507.b	terminus lapideus Capitolij	478.d	theocriti locus	45.a 90.d 278.d
tauri significata	22.d	d.e		281.b.c 376.d	
tauri significatum in sacris	33.a	terra millia	319.c	theocriti Pharmaceutia ex Euphorioris Minis transfata	281.b
tauri temperantia 22.d robur ibid.	32.e	ternarius numerus cur Palladii & iustitiae diæsus	384.f	theodori Gazæ laus	70.f 71.a
taurum quando sacrificabant Spartiæ	32.e	terra 145.a 424.e 482.e 585.a	467.a	theodosianæ militiæ insignia	449.c 450.d
taurorum immolatio Hebræis quid	23.b	terra cur omnium mater credita	433.c	theodosiani 386.e Secundi ibidem	Terrij
tauros cur immolabant Neptuno, & quales	21.a.b	terra fugifera	26.b	Theodosij insignia qualia	291.b
tauro in monte venitis equum immolabant Lacedæmonij	43.b	terra, quæ & Mala	81.a	291.e	
Togæ Arcadiæ ciuitas	468.c	terra per Scorpion indicata	176.f	theodontionis Ephesij opinio secta	168.f
regos pro lupanari	ibid.	teræ filius coluber	244.b	theognidis locus	461.f
telamones	486.f 487.a	teræ fines omnes in Dei manu esse cur dixerint veteres	320.e	theologia	231.a 368.f 386.e.f
telamachus delphino seruatus	251.f	terrarum dominatio	3750.e	theologiz munus	367.c
253.a		terrarum vmbilicus	181.f	theophrasti de viperis sententia	134.c
telellæ cur galatæ status erecta	483.b	terrenorum eum celestibus temporibus	181.f	theriacum	148.g
telephus	62.e	terrenis additus	264.a	thesites cur dicitur in simiam mutatus	59.a 278.b 300.f 301.d
tellus duplex	174.f 177.a	terrenus leo	31.b	ibidem	
tellus cur hominum mater dicta	424.e	terror	174.d 296.d	thesus barbam tondere nolit	308.e
telum vnde dictum	407.a 498.f	terrens in sacris quid	507.e 108.d	thesus primus anteriorem capiebat comam Apollini Deliaci dedit	300.e 301.e
temonis hieroglyphica	444.f	terrij Theodosiani	386.e.f	thesus primus palmæ pretium instituit	485.a
temonem nauibus immittit à quibus didicerint homines	165.b	terrij decemant	481.f 491.g	thesali coronas amaranthinas pyrami exornatur, & libanina quotannis ad Achillis tantulum ferunt	334.e.f
temperantia 320.393.a 469.c 567.d 508.e		terrij sibi Pontici præstantiores	122.f	thesalis quinam erant bucephali	30.f
temperantia, modestiæque	263.c	testes quantum ad genitricem dicitur ferant	321.a	thesij filiz quinquaginta ab Hercule vitiatæ	89.c
temperantia elephanti	26.e	testes virtutis indicia	321.c	thesis in septuaginta commutari solita	264.a
temperantia per cubiti symbolum	347.c	testiculos sibi secuisse vel abstrulisse quis dicitur	321.e	theu Platonij quis	268.d
temperantia vis	138.e	testimonia ferentium contra homines nulla	189.a	theurates Propertio quis	ibid.
tempellæ per ardeam 237.a per ferpianam	261.b	testudo	268.d	tholos	267.b
tempellæ mutationem patefieri	576.e	testudo cur Veneris simulachro approposita & Phidias	466.b	thomas Campegius episcopus Pelrensis	440.e
tempellæ præfagij per echinum	266.f	testudo prudentiæ symbolum	441.b	thomas Millarius	229.e
templa sacra, Floræ, Herculli, Martij, Lunæ, Proserpine, Solij, Venerique	483.b	testudo oste robustissima	261.a	thomas Petrosanctus	356.d
tempus 130.d 437.b 501.b 497.b		testudinis musimentum	268.f	thorax 418.e & deinceps thoracum indagoin paludibus exploratis qualis	422.d.e
temporis diuinitas	489.f	testudinis segnitias disticho expressa	ibid.	thrasylbulus Milesus	551.b
temporis significatio variâ	430.e.f	testadines vbi magna tetragrammaton	260.d	thrasylbuli simulachro cur adsculpamustela	123.c
tonacitas	499.a	tetragrammaton nomen ineffabile	368.d	thrasylbuli statua in Olympia	451.e
tenebræ funestumve tenebræ in diuinis literis quid	189.b	teutis	472.f	thronici fici solius cur dicitur	328.d
tenebræ in diuinis literis quid	189.b	Thaipsali milites	142.f	thronax mons	291.a
tenebræ securis	296.f	thalia	463.c	thunus 285.f lutus captura vbi ibidem	

Index

- thunnum piscatores Nepruno, fa
crificabant 184.d
thuribulum 317.c
thus in Sacris quid 414.d
thyrsus circumfusa hedera cooper-
tus quid significet 498.e
tiara 398.e.f
tibiae Veneri sacrae 461. b Pani ar-
tibus 461. b
tibicines expectare, prouerbium
461. b
tiberius à quo oppressus 222. f
tiberius fulmina corrufcationeque
expaufcens, lauream sibi impo-
nere solitus 493. a
tib. Gracchus quo gestu se populo
commendavit 204. f
tiberius Imp. noctu vidit 319. c
tiberij Cæs. serpens à formicis cor-
rosus quid portendeat 147. c
tib. Cæsaris numus 230. e
tib. Claudij Cæs. numus 330. e
tib. Gracchi oppressio per angues
in galea significata 149. b
tiberij humero insidens gallus quid.
222. f
tiberij Imper. nequitia 222. f
tibrulli locus 130. d 203. b. c 470. e
500. d
tigranes candidam fasciam ad Pom-
peij pedes abiicit 397. c
tigris 104. d. e
tigris auditu tympani sono insanit,
ita vt semetipsam dentibus im-
pegat 105. a
tigris cur vocata sagitta ab Arme-
nis 407. c
tigris equum citatissimum ter repe-
tito cursu assequitur 105. a
tigris fluuius vnde dictus 197. c
timidus minima quaque de, re
234. d
timo Demeam assentatorē ligone
percussit 61. b
timoleon cum Bomilcare & Al-
drubale feliciter pugnat 506. e
tinea 280. f
tintinnabulum 461. c
tippula 251. b. c
tirestas 68. d
titanū genitalia desecta quid 324. e
titi Liuij imago Patanij qualis
342. e
T. Liuij locus 24. c 474. d
titi Vespasiani numus 254. e
titillario 319. c 517. a
titoplus 463. b
titulus 398. e. f Numa regē factus
ibidem
tity iecur, à vulture cur fingatur
abrodi 171. a. b
Toga & togata comedia 387. c. d
toga picta 392. d
toga utebantur & viri & mulie-
res 387. c
tolerantia 469. b
tondere in sacris quid 299. c
tonitrus 26. d
tonitrus vocatus filius Clearchi
428. d
tortularis hieroglyphicū in sacris
litteris 517. c
torpedo piscis 276. e
torpedini pisci ignauia præditus cur
alsimiletur 276. f
torques 401. c
torques athenes in corui collo in-
uentus, qui ab Agathocle venan-
do interceptus fuit 66. d. e
torquem qui meruit duplam con-
sequeretur annonam 402. d
torquim species 402. d
torquibus donatus Sicinnius Den-
tarus 402. d
torquilla 238. d
torrens 272. f
toruius vnde dicta 23. b
torum tueti 1bid
toto & aperto pectore 25. a
tractabilitas 116. f 117. c
tragelaphi in Diuinis litteris qui
66. f
traiana aqua 380. e
traiani columna, colossū habuit
superimpositum 484. d
traiani Hadriani numus 334. d
tranquilli locus 247. c
tranquillitas 233. b
transmutatus 234. e. f
transuersum digitum non fecedere
345. b
trespetitarum mēsa in ianuis habe-
bantur 299. a
trecenta 354. f
trepidatio 119. a 205. a
tria 354. d
tria mala qua 454. f
trias 368. e
triangulum æquilaterum cur diui-
nitatis indicium 383. c cur Miner-
ua, Verticigena Tritogenia 1bid.
tribas mulier per gallinam 221. c
222. d
tribunitia potestas ab Imperatori-
bus vsurpari solita 392. e
tributum remissum Italiae à Nerua
37. a
tricarenus Geryon 298. d
tricenarius numerus 354. d
tricipitium 297. c
tridens 446. e 468. e
triginta 359. c
trigla 259. c
trigla 280. e cur Dianæ dicata 1bid.
trium & trinitas rerum 383. b
tripos aureus Socrati adiudicatus
342. e
triticum à lolio repurgandum 537. c
tritobæcis quid 384. d
tritogenia 383. c 384. d
triton cur biformis pingebatur
384. f
tritones 463. b
tritones tubicines in Saturniæ adis
fastigio 461. a
tritionia cur vocata Pallas 384. e
tritrita quo anni tempore potissi-
mum fit 469. a
triumphator 338. f
triumphus 301. b
trochilus 424. f
trochili ad hiantem etocodilum
accedunt pabuli gratia 270. d
troezen 468. c. f
troezenij Neprunum colunt 468. e
troiani belli tempus ex passeribus
auguratus Calchas 194. a
trophonius, eiusque simulachra
150. d
triphonia oracula 1bid.
trulentia 342. d
Tuba 461. a Marti dicata 1bid.
tuborum & siphonum aequ cur per
leonina capita soleant eructare
8. d
tumultus 406. f
tunica & tunicatus 388. d
turbidam aquam cur bibant ele-
phanti 17. d
turbines 373. b
turbo puerilis 470. d
turcarum matinales acclamatio-
nes quales 377. a
turdus 238. f sibi mortem cacat
1bid.
turdus spriditate laborat 238. f
turibulum 453. c
turtur 207. a & deinceps
turtur tibarum cantu delectatur
208. d
turturis continentissima viduitas
207. b oblatio in sacris quid
208. d pulli, quid 1bid.
turturum par quis dicatur obculis-
se 202. e quando Deo offerimus
1bid.
tutela 443. a
Tympanium 191. c
tyndarus cur Venerem coniecit in
vincula 471. c
tyndarus rapta filie iniurias quo-
modo putauit vlscendas 43. b
typho 567. a
typho latrociniis infamis 269. c
271. b
typhon 166. f
typhonis suem insectantis fabula
79. a
tyrannus per polypi symbolum
256. e
tyranni symbolum per noctuam
190. f
tyrij Apollinem saum cur Alexan-
drinum cognominarunt 472. d. e
cur Deorum status vincula in-
iuciebant 1bid.
tyrij cur Carthaginem ædificare in-
termiserint 29. a. 52.
tyriorum numus 442. f
tyrheni nauigandi facilitate cla-
merunt 254. d Delphini cogno-
minati 1bid.
V
Vacca Veneri dedicata 25. b
yaccæ vox quid in sacris litem
29. c
vacillatio 336. f
valentiniani quid per serpentis cf-
figiem commostrarant 144. f
valentianenses milites 121. a. b
valeria

Hieroglyphicorum.

valeria Luperea ab aquila librata 342.f.343.a	natæ templum 260. e sedes in lumbis 202.f simulachrum infen- dens arietis 95. b symbolum 554.f	bat 17. b procuratoribus pro spongiis utebatur 282.d
valerianus Soranus cur neci tradi- tus 342.f	statua ibid.	vespasiiani signum 154.e
valetudo inoffensa 534.e	venetis simulachro cur testudinem adiecit Phidias 260. d	vespasiiani taclinium ascendit bos arator 26.f
valetudinis diurnæ prosperitas 242. d	veneri cur adsculptus polypus 58.f	vespasiiano recens electo defuit au- toritas 295. e
validior à deteriore superatus 102. c 103. d	cur dedicatæ columbæ 201. c dicata concha. 263. b	vespertilio 231. b. c & deinceps vespertilio sola volatilium lac & mammæ habet 231. c
vanz sapientiz studium 188. e	venerem cur compedibus constrin- gendam finxitur veteres 323. e	vespertilionis & columbæ discor- dia 232. d
vaniloquentia 77. a	cur in vincula coniecit Tyn- darus 336. f languentem excisa tia 558. f	vespertilionis & formicæ discordia 322. d
vaniloquentia enitata 17. a	venerem spinosas in pectore curas ferere 530. e	vespertilionis acentur platani fo- liis ibid. c occiditur hedera sus- fumigata 232. e
variz, genus Pantherarum 104. d	venter caret auribus, proverb. 326. f	vespertilionis in sacris quid sint 232. e
varietas recum grata 134. f	ventis varia significata 326. e	vespillo 46. d
M. Varro literarum porcus appel- latus à Palamone 76. d 80. d	venter cur in vincula coniecit Tyn- darus 336. f languentem excisa tia 558. f	vesta 173. a. b 410. f 454. c. f 482. e
varro nauali corona donatus à P6- peio 442. f. 443. a	ventrem prælagium per echinum 266. f	vestæ sedens sculpi pingique sedna 421. b
varronis opinio de mundi partibus 24. e	ventum attestari, Scythis maximû intamentum 416. e	vestæ rotundam ædem Numa Pem- pilius consecravit 482. e
vas animæ quid D. Paulo 539. b	vento grauidæ factæ equæ 40. f	vestæ simulachrum quam figura erat 454. f
vas indignationis quæ ibid. c	ventorum prælagium per echinum 266. f	vestales virgines 289. c
vasa pro iteriis ponuntur 541. a	ventis equum immolabant Lace- dæm. 436. a	vestalium initia 508. f
vasitars 149. c	venustus 119. a. 404. d	veteres minus vitiosi in philoso- phando 321. b
vaticinium 492. a	venustus symbolum 331. a	vestas 500. d
vaticiniij symbolum laurus 492. e	vepres delictorum symbola 530. e	vestis 26. e
vaticinia ex cane quis primus de- sumpsit 45. a	ver 586. d. f	vestitatis symbolum hedera 500. d
Vbertas 541. c	ver & hyems 164. f	vezario 299. c
Vectis 476. f	ver, hyems, sol 331. a	Ygolinus Campegius 441. b
vehemens cupiditas 238. e	verarum cur appetant coturnices 219. b	Via in diuinis literis quid 337. a
velamen simulacri fidei album fuit 333. b. c	verbenæ descriptio 555. b	Via & semitæ diffentia 380. e
velia 217. c	verbum quid theologis 181. c	victoria & gloria per accipitrem 198. f 199. c
velius nebulo reprehensus à Cice- rone 55. b	verba per gladij symbolum 415. a	victoriae maritima 423. c naualis 442. f perpetua 199. b per galli symbolum 220. c 221. d per no- ctuum apud Athenienses 188. f cur per oleum indicatur 533. b
vehemens appetentia 63. d	verborum fons mens est 45. a	victoriae Daulæ Piscariæ principis laus insignis 200. f & deinceps
veientana syina quando exaruit 493. b	verecundia 314. f	victoriae signum cur altum 198. f 199. a
velocitas 253. e 254. d. 407. c. 571. b	L. Veri Aug. numus 379. c. 380. d	victoria vti nescius 216. e
velocitas negociorum 31. c	veritas 395. c. 399. c	victoriati numi 199. a
venator 471. c	veritas fidem parit 573. c	victoriani rhetoris locus 54. e
venationis antiquæ ratio in Sicilia dum ceruus venantur 63. a	veritas, veritatisque signum nu- dum 410. f	victus frugalis commendatur 246. d
veneficiorum amclerum 100. c. f	veritatis dulcedo 518. e. f	victus prouiso 17. c
venenatarum sagittarum ictus quo modo sanabantur 205. b	veritatis symbolum 526. c	videntes appellantur Psepheta 299. b
venia 344. e	verum tempus 159. a 299. b 235. a	vidua perseuerantis conuenientie 201. c
venus 81. f. 471. c. 524. e	verni temporis amenitas 96. f	viduites continentissima 207. b
unde dicta 270. f	verficulorum 445. c	videre 471. c
venus dicitur 287. a cur anrea voca- ta 12. e cum pectine cur Romæ aliquando colebatur 404. e. f cur eadem barbata ibid.	verficoloris vestis 391. a. b	vigilantia 118. e
venus Genitrix 330. e eidem tem- plum erectum, & à quo ibid.	versipellis 257. b	vigilantia custodiaque 21. f
venus in antro statuta, & quare 524. d malo insignis 524. d	verticigena 382. e	vigilantiam præstant rana oculi, lu- scinix
venus Morphæ 471. c	vesfontes 412. e	
venus huiusmodi vocata 204. e verecu- da 324. d vult erapularum non fa- melicum 81. c	vespa vnde procreetur 246. e	
venetis armatæ simulachrum cur apud Lacedæmonios, 406. d cur- rum cur trahant passeret 193. b di- gressio ab Erycis monte 202. e	vespæ 61. a	
venetis Erycinæ templum 452. f	vespamm habitationes & cellæ quales 246. f 247. a	
venetis in tutela sunt horti 323. c	vespis aduersatur malua syluestris 246. e	
venetis Mychæe sacra quæ 135. a nig- ra sacellum vbi 324. d prophæ-	vespasiæ parvis treis, per queros ramos fatales totidem præmon- strati 363. c	
	vespasiannus aliquot ex plebe mika- culose sanauit 295. c	
	vespasian. de lotio vedigal exigo-	

Index

<p>sciniz carne 274.e.f vigilia perperua nullum vitur ani mal 2.b vigilia speculationesque 159.b viginti 367.c vincentius Caprili 328.d vincla iugalia Maroni quæ 344.d vinculum 371.b vinealum per auli symbolum 344.d. vincula 331.c vineula iugalia 393.a vindemia præuentus plenus vnde præfagitur 235.b vindemiarum licetia in regno Nea politano 516.c vindices milites qui 144.d vindicta 5.a vinearum incolunitas 224.a vineas infestant Aprici venti 224.a vinitor 112.e vinum ad iucunditatem, non ebrie tatem creatum 515.b vinum in acrum conuersum quo modo restitatur 563.a. b. in fa cris oblatum, sanguinis signum 517.b. marina commixtum aqua facilius conseruatur 253.a. men tem, non secus ac ala corpus, at tollit 516.e vini odium ex esu ouorum noctur fol. 190.d vino apud Carthaginenses quibus interdictum 515.c.d. intemperan tius vntes melancholicos fieri 516.f. nullum tormentum effica cius ad veritatem eliciendâ adhi berit 215.a. olim abstinebant Ro manæ mulieres, quarû vna ob re signatos cellæ vinaciæ loculos sui medianeçara 516.d. de ingur gitare cur adolescentibus quan doque permittit 116.d vina vetustas commendat 500.d violæ quomodo fragrantiores fiant 513.a vipera an marici caput amputet, in certum 133.b viperae dente tactus nulla deinceps venena reformidat 148.d. icur conditum aduersus serpentum ictus remedium 148.d viperae edebantur in desperatisi sims morbis 229.b. in Arabia cur innocia 148.e. quomodo abor tuum mulieribus adferant 134.f vipetatum vterus an à catulis exe datur 134.e viparis conditis vescentes diuissi mè vinunt 148.d viperalis herba 559.c vipertino ictui vipera remedium est fol. 148.d vir probus 381.b vir frugi, vxor prodiga 111.b vir patre vxor dicitur scarabeus 73.a vir vnde cunque perfectus 66.d. de viri amor in mulierem insidâ 163.b viri probi animus. quietus impro</p>	<p>bi inquietus describitur 255.c.d fermo 316.d virtusymbolum per barbam 302.c viris loquacibus extrema lingua perforata 508.d virago 106.d. 124.d vires 401.b vires cedere sapientia & eloquen tia 12.c viribus suis pollens 561.b virga cur Palladi accommodatur 146.d virgæ & baculi differentia 401.c virgili locus 29. a. 31.c. 36.d. 40. f. 84.d. e. 85.a. 87.b. 104.c. 132.e. 138.e 140.f. 141.a. 170.f. 171.a.b. c. 183.a 192. f. 205. a. 206. d. 213.c. 215.c 216.d. 217.c. 268. f. 270. e. f. 298. f. 319.c. 320. d. 322. d. 323. c. 336. d. 338.d. 344.f. 365. b. 373. b. 379. b. 387.a. 410. f. 424.d. 425. a. 426.b. 451.a. 470. e. 512.d. 524.c. 566.e. virgili locus in appêdicibus 529.c virgili opusculum de rosa 531.b virginales columnæ 486.c virginitas 403.c virginitatis imago per apes 244.d virgo absciss capillis 579.b virgo capillos erectos habens ibid. virginis signum cur vitem auerise tur 111.c virginem parere non absurdû 168.f virginis armata quæ 405.c. 406.d virginum custodia 266.d virgula diuina quæ Ciceroni 147.a virgula 12 d. 497. b. encturata deliciis solida 402.e virgula indagatrix cur draconis visi mita 138.e virtus munimentum quod auferri non potest 418.e virtutis decor 304.b virtutis doctor 91.c virtutis ac Honoris imagines 574.e virtuti cedit improbitas 272.c virtutes labore comparantur 488.f. 489.a virtutis radices amaras esse, fructus verò suauissimos 302.d virtus hippomanis qualis 20.d. 77.a vis aperta 473.c vis leoni peculiaris 2.f visum vnde proueniat 238.f vita 455.b vita diuina 449.d vitalis 196.d vitalis per cordis hieroglyphicum 316.e vita morsque per oculi symbolum 307.c vita breuitas 9. b. 344. d. e vita humane conditio 285.b vita humane cursus 345.a vita progressus 349. 380.e vitam instituisse sapienter qui di cantur 622.b vitellij Cæsaris numisma 574.e vitelliana dominatio erudelis 26.f vitæ benficus columba cum Arabus ad prætribus quæ denotare vi</p>	<p>detur 199.e viti emendati signum 508.d.e viti 474.e viti diuitiisque nomen, idem 116.f 117.a vitiis quis dicatur liberari 38.f vitiolus 23.c vitis libertatis indicium 516.d. la boris 501.f. vitis Rheæ sacra 516.f vitis supra caput Hecates prætendi solita, quid sibi velit 498.f. 499.a vitis cui Christus se comparat, pal mitumque eius cõsideratio 505.0 pro Vitibus sacrum 87. b. vitula indomitâ descripta ab Ho ratio 39.c vitulari & vitulantes quid 26.d vitulus 581.e vitulus marinus 136.e.f. fulmine non tangitur ibid. vituli hieroglyphicum quod 26.d vituli significatio in sacris quæ 33.a vitulum offerre quid 221.f vitiacitas 66.d vitiuificare in sacris literis quid 189.b Vlva 348.e vicio 104.f. 244.d vicio diuina 570.e vicio per digitos commorfos indi cata. 476.d vylles ordinis desertor 161.a vylles <i>de ad 30000</i> 296.f vylsis caput pileatum 387.b. genus nobile ibid. vylsis socij non nisi necessitate coacti plicantur 288.e vylsis socij quomodo virga vel in bruta vel in homines transfor mati 146.d vylsi naufrago Pallas oleum attu xit quo perungeretur 532.e vylsi quid responderit Palamedes 164.e vylsis etymon 108.e Vmbra 455.b vmbra odorata miram inspirant fragrantiam 545.b vmbilicus, & eius significata 335.a. b.c. vmbilicus terrarum vbi 182.f Vncia 210.e vncus 476.e vndecim & duodecim 357.e. 358. d. vngendi cadauera mos Egyptiis 57.c vngi & vnctio, & non vngi, in fa cris quid 337.d vnguentum in Aaronis barba quid 532.e vngues demordere, & rodere 337.a vngula bifida 218.d vngula duplex 78.f vngula bifida in sacris quid 66.e vnicotinus quomodo capiatûr 21.a vniogenitus 72.d.e vniõnes gemmæ 401.c vniõs 389.a. 430.e vniõs & vniõ 383.b vniuer</p>
--	--	---

Hieroglyphicorum.

vniuersalia rerum multis volumi- nibus explicauit Mercurius 312.f	vrinarot 578.b.272.e	habebat vim 170.e
vniuersum vel mundus 566.e	vrna Ofiridi dedicata 538.e	vulnaris cor amuletum ad varia 169.e nidum nemo vidit 170.f
vniuersi Deus 435.a	vrnetres 447.b	171.a prestigium vbi strages fu- tura sit, ac acies cōcursura 170.d
vnius diei vita 248.e	vrfa auerfis vestigiis cauum irrepit 106.e formaque mare ferpeior 186.e. ferum edit sine oculis 106.d	studium in educandis pullis 169.b vilis de odoratis exquisi- tissimus ibid.c
Vocalia signa multitata 31.d	fortem lambendo perficit 106.d	vultures omnes formine 168.d
vocalibus prima 28.d.162.f	in vras abire quid 196.e	vultures pro sepulchris apud Ibe- tos 134.a
vocalibus septem musica expressa 462.d	vrfs quomodo capturam euadit 107.b	vulturum oua zephyrea & hype- nemia 168.e
vocis qualitates quot quare 462.d	vrfs caput imbecillum 106.e	vulturina aquila 178.d
vecum compositiones apud Egyp- tios quam vim babeant 196.f	vrfs primū astra habitationibus commoda ostendunt 106.d	vulturina penna parturientes ad- iguas 168.f
C. Votiuus cur à Senatu punitus fol. 342.d.e	vrfs ex Britannia aduecti ad pop- Rom. spectacula maximæ admi- rationi fuerunt 106. e. et quādiu pedum suctu viuunt ibid. d. fa- lutis ergo alucaria incescunt 107.a.b	Vxor cur ducenda 455. a. inimica marito 133. b. malum necessarium 455. a. 271. d. X
votate verba, Horatio quid 159.a	vrfs nomen ab irritatione olim impositum 106.f	Xenophontis nomen liber. de Aequiuocis 206.a
votantia quando celebrata solita fol. 482.e	vrfsina ferocia Hierosolymitani ex- cidij indicium 107.a	Xenophontis locus 166.e
voticanus 454.e	vrta in sacris literis quid 594.f	Xerxen sefellit infomnium 59.b
voticanū tēplum apud Aetnam 46.d	vrus aut difficulter aut nunquam capi potest 107.b	Y
volumen 150.d	vrus bos Germanicæ 107.b	Y Græcorum saepe apud Latinos 462.e
volumen vnde dictum 325.c	Vtilitas & damnum 284.f	Z
volumina serpentum quid deno- tent 135.a	Vua in somniis visa, quid porten- dar 516.f	Z Pro S. veteres frequenter vsū 595.b
voluminum cornua que 325.c	vuz laxatio quomodo cohibeatur 5163.b	zabulum 467.c
voluntas bona per errorem obfus- cata 321.c	vulcanus 567.c	zachariz Chiraios dictum quod 499.b
voluntatis fons, cor 176.f	vulcanus claudus cur fingatur 173. e	zadachiel 426.e
voluptas 357. c. d. ex patientia 342.f	vulcani parentes qui 163.b	zamael ibid.
343. maturæ extincta 137. c. vera que 138.e vires enervat ibid.a	vulcano iuncta Pallas quid 172.d	zamorxis sententia de oculis 304.e
voluptatem ex myrto significari 494.e.f	vulcano pisciculi pro animis hu- manis dabantur 279.c	zanzanans de matris utero porre- cta quid 391.c
voluptates quomodo coercenda 328.e	vulcanum & Pallada masculo for- minas iudicaturæ Egyptij 171. de.	zelotypia 116. f. 117. a
voluptatum ac maiorum affectuū discipatio 161.a	vulpansen 87.b	zelotypia equorum 40.f
voluptuaria Venus 116.f	vulpecula pelli assuenda Leonis spolia, proverb. 122.d	zeno dialecticorum argutias elu- debat 339.a
voracitas insatiabilis 280.e	vulpes 121. a. b. & seq.	zenonis Cittiæ responsum de con- uiuij hilaritate 104.f
vorago 374.e	vulpis lepidum responsum ad par- dum 121.a.b	zenonis sententia de Dialectica 251.b
voruna 378.f	vulpis lupique nomen à Prophetis nunquam ad bonum vsurpatum ibid.	zenobia commendatur 22.f
vor. XX. notæ in numis & artis quid sibi velint 358. f. 359. a	valpi quid responderit lezna de prolis fecunditate 8.d	zenodoti error 151.c
voti inefficacia 162.f	vulpem cur Siculi cinzudem vo- cassint 121.b	zephyrea sunt vulturum oua 168.e
vota concepta, & nuncupata 318.f	vulpirati quid & vnde ibid.c	zephyro flante canunt suauius cy- gni 213.a
vox humana, quid 268.e	vulnus amatorium 134.f	in Zerintho Samothraciz oppido immolabantur & epulabantur canes 52.d
Vpupa 235.b	vulnera amoris 407.b	Zodiacus 566.e. 584.e
vpupa quid Theologis 235.b	vulnerat culex susurrando 116. f. 117.a	zona 528.e. 392. e. f. 397. a
vpupa vis vescens immodicè, quo modo ebrietas medetur 235.b	vultur 165. c & seq. à vento concipi- pit 166. e. quot oua parturit 167. a. vna non attingit 169. c	zonam virgineam, vel diu ligatam soluere 392. f.
Vr Hebraica lingua quid significet fol. 106.f	vulturis celestis afflatus quamnam 196.f	zopyrus Pyrrhum iugulauit 189.b
vr Madianitarum rex ab Israelitis occisus, quid significet 106.f		zoroaster 455.e
vrbanus Bolzanus Pierij patruus 304. d. 311. b		zoroaster recentior 6.f
vrbanus Græcas literas docuit 291. b		zoroastris flumina quatuor 196.f
vrbes cur olim editis in locis pone- bantur 424.f		zoroastris sententia de animo 196.f
vrbitum origines variè ab autoribus traduntur 139.c		
vril 425.c. 426.d		
vrina rabiosi canis 50.f		

FINIS.

Index Hieroglyphicor.

<p> φάρος 27.b φάσις 376.e άσ-ας columba quæ 337.c φαρμακός cochlea 264.c φαρμακός τυγχή 378.f φάρμακος θυμός 481.c φάρος ολεα quæ 311.f-313.a φάρμακος Homero quæ 374.f φάσις 433.c </p>	<p> φωνή 41.b φωνήεις άρξιος 106.b φωνήεις 280.f φωνήεις χάρη 449.c φάρμακος x 464.f φάρμακος νίκη 331.b φάρμακος πρόβη 331.b φάρμακος 209.b φάρμακος 361.c </p>	<p> χάρη 62.e χάρη 391.a-392.b χάρη 81.c χάρη quemnam vocat? 91.b χάρη Mercurius 146.d Ω 312 Ω 277.b Ω 257.a </p>
---	--	--

T E A O Z.

11.877